βX

<i00

JOANNES DOMINICUS MANSI

V. S)

SACRORUM CONCILIORUM NOVA ET AMPLISSIMA COLLECTIO

VOL. 51

19 6 l

AK/kD E MISCHE DRUCK- U- VERLAGSANSTALT

G 11 A Z - A ESTRI A

Unveränderter Abdruck der 1926 bei H Welter» Arnheim und Leipzig (Société nouvelle d'édition de la collection Mansi) erschienenen Ausgabe

Druck; Akademieche Druck- u.Verlagsanstalt, Graz

Printed in Austria
22.11'SI

NOVA ET AMPLISSIMA COLLECTIO

eurus

ET POST IPSIUS MORTEM FLORENTINUS ET VENETUS EDITORES

AB ANNO 1759 AD ANNUM 1798 PRIORES TRIGINTA UNUM TOMOS EDIDERUNT
NUNC AUTEM CONTNUATA ET DEO FAVENTE ABSOLUTA

CURANTIBUS

Ulmo et Emo D. D. LUDOVICO PETIT

ARCHIEPISCOPO ATHENARUM

E CONGREGATIONE AÜOUBTINIANORUM AB ASSUMPTIONE

ET

BONAE MEMORIAE

IOANNE BAPTISTA MARTIN

SACERDOTE, OIJM PROFESSORE 15 CATHOLICA UNIVERSITATE LUGDUNENSI.

TOMUS QUINQUAGESIMUS PRIMUS

SACROSANCTI OECUMENICI CONCILII VATICANI

PARS SECUNDA

ACTA SYNODALIA (Congreg. XXX-L, pars prima).

INDEX MONUMENTORUM TOMI LI

Vetborum compendia: pair. «=» patriarchs; aep. = arehiepbcopua; ep. «= epiecopna.

Anko Christi — Asso Christi

1869-1870 **Sacrosanctam oecumenicum concilium Vaticaonm.**

Pars secanda. Acta synodalla.

A

Sessiones publicae et congregationes gene* rales 1

1870 *XIV. Début in concilio agendis pleniore expeditioreque ratione consulitur* 1-32

1. Postulatum de aula concilii et congregationibus praeparatoriis 1-3
2. Postulata de discussionibus in breviorem formam redigendis 4-9
   a. Postulatum losepbi Formisano ep. Nolani 4-5
   b. Postulatum Ignatii do Senestréy ep. Ratisbonensis 5-6
   c. Postulatum novem patrum 6-7
   d. Postulatum Hannibalis Barabesi ep. Miniatensis 7
   e. Postulatum sex patrum 7-9
   f. Postulatum undetriginta patrum 9
3. Ad peculiarem congregationem recipiendis expendendisque episcoporum postulationibus relatio de nova constituenda methodo pro schematum discussione 9-12
4. Prima decreti edendi forma a speciali illa deputatone exarata 12-13
5. Idem decretum a concilii praesidibus recognitum et in congregatione generali die 22 februarii ¡ussu summi pontificis promulgatum 13-15
6. Consilium ab episcopo Montis Peesulani propositum ad oppugnandum illud decretum 15-16
7. Eiusdem episcopi oratio habenda at non habita do rerum tractandarum modo 16-18
8. Animadversiones in illud decretum a nonnullis patribus exhibitae 18-32
   a. Animadversiones quinquaginta episcoporum, praesertim Gallorum 18-23
   b. Animadversiones viginti trium episcoporum, praesertim Hungarorum 23-28
      Protestatio loannis Kruesz abbatis S. Martini in monte Pannoniae 28
   c. Animadversiones quatuordecim episcoporum Germanorum 29-30
   d. Expostulatio episcopi Montis Pessulani 30-32

XV. Discussio schematis reformati constitutionis De fide catholica 31-426

mart 14
1. Monitum quo patribus mittitur schema primae constitutionis *de fide catholica* reformatum 31
2. Schema reformatum constitutionis dogmaticae *de fide catholica* patrum examini propositum 31-38

1870
3. Ratio in priore schemate emendando a patribus deputatis servata 38-40

mart. 18
4. Congregatio generalis XXX. 40-54
   Relatio de nonnullis episcopis qui concilio interesse non potuerunt, vel discedendi veniam petierunt 41
   Relatio de reformato schemate nomine Deputations facta a loanne Simor aep. Strigoniensi 42-48
   Inchoatur discussio de eodem schemate generarim spectato. — Oratores:
   Ballerini patr. Alexandrinus, qui renuntiat veniae loquendi 48
   Tizzani aep. Nisibenus 48-49
   Spaccapietra aep. Smyrnensis 49-51
   Moreno ep. Eporediensis 52-53
   Annunciatur mors Hieronymi de Zeidler abbatis monasterii Strahoviensis 53

mart. 22
5. Congregatio generalis XXXI 54-77
   Monitum ne oratores extra vagentur 54
   Continuatur discussio schematis *de fide catholica.* — Oratores:
   Ginoulhiac ep. Grarianopolitanus 54-58
   Salzano ep. Tanensis 58-60
   Card. Schwarzenberg aep. Pragenais 60-62
   Kenrick aep. S. Ludovici 62-63
   Bravard ep. Constantiensis 63-65
   Absolvitur discussio de schemate generarim spectato 65
   Propositis difficultatibus respondet nomine Deputation» loannes Simor aep. Strigoniensis 65-67
   Inchoatur discussio specialis in prooemium. — Oratores:
   Moreno ep. Eporediensis 67-69
   Gandolfi ep. Cornetanus 69-71
   Dreux-Brézé ep. Molinensis 71-72
   Strossmayer ep. Bosnensis, qui reprehenditur a praesidibus 72-77

mart. 24
6. Congregatio generalis XXXII 77-100
   Relatio de episcopo Neo-Pampilonensi a concilio discessuro 77-78
   Continuatur discussio in prooemium *de fide catholica.* — Monentur oratores ut post habitas orationes exhibeant praesidibus formulam emendationis quam proponunt. — Oratores:
   Caixal ep. Urgellensis 78-80
   Ferré ep. Casalensis 80
   Meignsn ep. Catalaunensis 80-83
   Magnasco ep. Bolineas» 83-84
   Whelan ep. Wheelingensia 85-87
   Haynald aep. Coloeensis 87
   Filippi ep. Aquilanus 87-89
   Absolvitur discussio specialis in prooemium et inchoatur discussio in caput I. — Oratores:
   Ballerini patr. Alexandrinus 89-91
   Gandolfi ep. Cornetanus 91-92

Christi 1870

Caixal ep. Urgellensie 92-94
Ferré ep. Casalensia 94-97
Dabar ep. Canatheusis 97
Fogarasy ep. TranssylviinieDsia 97-100

mart 24 7. Congregatio generalia XXXIII 100-23
Distributio emendationum in prooemium ¿r *fide catholica* 100
Continuatur dùcusiio in caput I. — Oratores:
Magnasco ep. Bolinensie 101-02
Hcfele ep. Rotteoburgensis 102-03
Dubreil acp. Arenionenaia 103-05
Dllachome ep. Birminghamiensis 105-06
Clifford ep. Cliftonienais 106-07
Eberhard ep. Trevirenais 107-09
Ramadié ep. Elnensis 109-11
Gastaldi ep Salariarum 111-14
Melchers aep. Colonlensis 114-15
Meuriπ ep. Aacalonenaia 115-16
Absolvitur discussio in caput I et inchoatur specialia discussio in caput IL — Oratores:
Ballerini patr. Alexandrinos 116-17
Ricciardi aep. Reginensis 118
Cantimorri ep. Parmensis 119
Oandolfi ep. Cornetanus 119-22
Difficultati propositae de traditionalisme respondet nomine Deputationis Garcia Gil aep. Caesaraugustanus 122-23
8. Emendationes in prooemium a patribus propositae 123-27
mart. 26 9. Congregatio generalis XXXIV 127-55
Intimatur actus suffragia ferendi de emendationibus prooemii schematis *de fide catholica* 127
Relatio nomine Deputationis facta ab aep. Strigoniensi 127-30
Praescribitur modus ferendi suffragia 130-31
Emendationes, de quibus suffragia exquiri debebant, revocantur ab emendatore 131
Continuatur discussio specialis in caput II *de fide catholica.* — Oratores:
Filippi ep. Aquilanus 131-36
Difficultati propositae de traditionalisme respondet nomine Deputationis Victor Decbamps aep. Mechhniensis 136-37
Caixal ep. Urgellensis 137-46
Amat ep. Montereyensis 146-47
Rota ep. Guastallensis 147-49
Pettinari ep. Nucerinus 149-50
Martinez ep. 3. Christophori 150-54
Distributio emendationum in caput I 154-55
mart. 28 10. Congregatio generalis XXXV 155-78
Continuatur discussio in caput II *de fide catholica.* — Oratores:
La Cuesta ep. Auriensis 155-56
Gastaldi ep. Salutiarum 156-61
Khayyath aep. Amadiensis 162-65
Manning aep. Westmonasteriensis nomine Deputationis 165-66
Vespasiani ep. Fanensis 166-67
Maret ep. Surensis 167-70
Faict ep. Brugensis 170-74
Demartis ep. Galtellinenaia 174-77
Absolvitur discussio in caput Ii. — Distributio prooemii a Deputatone re- 177-78

Axxo Christi 1870

I 11. Prooemium schematis *defide catholica* a Deputatone novissime adaptatum 178-79
I 12. Emendationes in caput I a patribus propositae 179-84
mart 29 I 13. Congregatio generalis XXXVI 184-99
Exquiruntur suffragia de prooemio schematis *de fide catholica* noviter adaptato a Deputatone, et approbatur 184-85
Indicantur suffragia ferenda de emendationibus in caput I 185
Relatio nomine Deputationis facta ab ep. Brixinensi in primam paragraphum huias capitis 185-90
Proponuntur emendationes in hanc primam partem, quarum nonnullae acceptantur, altera vero, de qua erat dissensus, differtur in sequentem diem, ut collaris consiliis convenire possint patres 190-92
Continuatur relatio ep. Brixinensis in secundam paragraphamcapitis 192-94
Proponuntur emendationes, quae omnes excluduntur praeter unam, quae suspenditur ut interim de canonibus agatur 194
Continuatur relatio ep. Brixinensis in canones huius capitis 195-99
Proponuntur emendationes, quarum nonnullae admittuntur 199
mart. 30 14. Congregatio generalis XXXVII 199-221
Relatio ep. Brixinensis de emendatione heri dilata, quae a congregatione generali reiicitur 200
Inchoatur discussio capitis III *de fide catholica.* — Monentur patres ut breviuti in loquendo studeant, et caritatem non laedant 201-02
Oratores:
Ballerini patr. Alexandrinus 202-04
Vanesa aep. Fogarasiensis 204-06
Rivet ep. Divionensis 206-08
Gignoux ep. Bellovacensis 208
Cantimorri ep. Parmensis 203-09
Caixal ep. Urgellensis 210-13
Ferré ep Casalensis 213-15
Martinez ep. S. Christophori 215-18
Magnasco ep. Bolinenais 218-19
Jandel generalis ord. Praedicatorum 219-20
Melchers aep. Coloniensis 220-21
mart. 30 15. Congregatio generalis XXXVIII 221-39
Continuatur discussio capitis III. — Oratores:
Errington aep. Trapezuntinus 222-24
Martin ep. Paderborncnsis nomine Deputations 224-25
Monzon aep. Granateneis 225-26
Maupas aep. ladrensis 226-28
Dupanloup ep. Aurelianensis 228-31
Amat ep. Montereyensis 231-32
Dabert ep. Petrocoricensis 232-34
Meurin ep. Ascalonenais 234-35
Distributio capitis I novissime adaptati, nec non emendationum in caput II 23o
Alii oratores:
I Hefele ep. Rottonburgensis 236
I Gandolfi ep. Cornetanus 237-38
Moroyra ep. Ayacuquensis 238-39
I Absolvitur discussio capitis III 239

Αχνὸ CHRISTI 1870

16. Caput I constitutionis dogmaticae *de fide catholica* a Deputation© novissime adaptatum 240

Qpr. l 17. Congregatio generalis XXXIX 240-61

Suffragiis proponitur caput I novissimo adaptatum, et a congregatione generali approbatur 241

Inchoatur discussio capitis IV *de fide catholica.* — Oratores:

Dubrcil aep. Avenionensis 242-43

Margueryo ep. Augustodunensis 244

Monentur patres ut c sedibus suis non loquantur 244

Gandolfi ep. Cornetanus 244-46

Renaldi ep. Pineroliensis 246-47

Ginouibiac ep. Gratianopolitanus 248-52

Caixal ep. Urgellensia 252-53

Ferré ep. Casalcnsis 253-54

Ceiosia ep. Pactensis 254-56

Magnasco ep. Bolinensis 256-57

Ricca generalis ord. Minimorum 257-58

Gastaldi ep. Salutiarum 258-60

Mermillod ep. Hebronensis 260-61

Absolvitur discussio capitis IV 261

18. Emendationes in caput II schematis *de fide catholica* a patribus propositae 261-70

apr. 4 19. Congregatio generalia XL 271-86

Monitum de emendationibus capitis III *de fide catholica* 271

Indicuntur suffragia ferenda de emendationibus in caput II 271

Relatio Vincenti! Gasser ep. Brixinensis facta nomine Deputationis de emendationibus in primam paragraphum capitis II 271-77

Suffragiis proponuntur relativae emendationes 277-78

Continuatur relatio in secundam paragraphum 278-81

Proponuntur relativae emendationes 281

Distributio emendationum capitis IV *de fide catholica* 281

Continuatur relatio in tertiam paragraphum capitis II 281-85

Suffragiis proponuntur relativae emendationes 285-86

apr. 5 20. Congregatio generalis XLI 286-96

Continuatur relatio ep. Brixinensis in quartam paragraphum capitis II 286-89

Proponuntur suffragiis relativae emendationes 290

Continuatur relatio ep. Brixinensis in canones dicti capitis 290-94

Proponuntur suffragiis relativae emendationes 294-95

Relatio de nonnullis episcopis qui concilio interesse non potuerunt, vel discedendi veniam petierunt 295-96

Ex concessione summi pontificie datur patribus facultas missam celebrandi feria V maioris hebdomadae in oratoriis privatis 296

21. Caput II constitutionis *de fide catholica* a Deputatione novissime adaptatum 296-97

22. Emendationes in caput III a patribus propositae 297-312

apr. 6 23. Congregatio generalis XLII 312-23

Distributio emendationum aliis capitis III emendationibus adinngendarum 312

ASSO Christi 1870

Indicuntur suffragia ferenda de emendationibus in caput III 312

Relatio Conradi Martin ep. Paderbornensie in caput III et emendationes primae paragraph! 312-18

Suffragiis proponuntur relativae emendationes 318-19

Continuatur relatio ep. Paderbornensis in emendationes secundae et tertiae paragraph! dicti capitis 319-21

Subiiciuntur suffragiis relativae emendationes 321

Distributio capitis II novissime adaptati a Deputatione 321

Continuatur relatio ep. Paderbornensis in emendationes quartae paragraph capitia IV, quae postea suffragiis proponuntur 322-23

apr. 7 24. Congregatio generalis XLIII 323-36

Continuatur relatio ep. Paderbornensia in emendationes quintae paragraph! capitis III 324-26

Proponuntur suffragiis dictae emendationes 326-27

Relatio ep. Paderbornensis in emendationes sextae paragraph], quae mox subiiciuntur suffragiis 327-29

Relatio ep Paderbornensis in emendationes canonum dicti capitia, quae postea suffragiis proponuntur 329-35

Dissensus patrum in canone quinto approbando. Deputatio petit tempus ad deliberandum 336

25. Caput III constitutionis *de fide catholica* a Deputatione novissime adaptatum 336-38

26. Emendationes in caput IV a patribus propositae 338-45

27. Emendationes privatim exhibitae in schema reformatum *de fide catholica* 345-64

Emendationes in prooemium 345-48

b. Emendationes in caput I 348-51

c. Emendationes ÎQ caput II 351-61

d. Emendationes in caput III 361-62

e. Emendationes in caput IV 363-64

apr. 8 28. Congregatio generalis XLIV 364-74

Suffragiis proponitur caput II novissime adaptatum quod a congregatione generali approbatur 364

Relatio ep. Paderbornensis de canone quinto capitis LU, qui et approbatur iuxta modum a Deputatione propositum 365-66

Indicuntur suffragia ferenda de emendationibus in caput IV 366

Relatio Ludovici Pie ep. Pictaviensis in caput IV et emendationes primae, secundae et tertiae paragraph! 366-68

Suffragiis subiiciuntur emendationes in has paragraphes 369

Continuatur relatio ep. Pictaviensis in emendationes quartae et quintae paragraph!, quae postea suffragiis proponuntur 369-71

Distributio capitis tertii novissime adaptati a Deputatione 371

Asso Cubisti 1870

Continuatur relatio ep. Pictaviensis in canones capiti· IV 372-73

Proponuntur inffragiis relativae emendationes 373-74

29. Caput IV constitutionis *de fide catholica* a Deputatone novissime adaptatum 374-76

apr. 9 30. Monentur patres schematis conclusionem *Itaque supremi pastoralis etc.* adhuc deberi suffragiis subita 376

31. Novem concilii patres reclamant contra iteratam huius conclusionis pertractationem in proxima congregatione faciendam 377

apr. 12 32. Congregatio generalis XLV 377-92

Relatio *ep. Pictaviensis de* apponenda conclusione constitutioni *de fide catholica* 378-80

Suffragiis proponuntur et approbantor dicta conclusio, nec non capita III et IV novissime adaptata a Deputatone 380-81

Suffragiis subiicitur integrum schema *de fide catholica* 381

Nomina patrum qui proveí *contra* schema senserunt 381-92

33. Exceptiones nonnullorum patrum in integrum schema *de fide catholica* 392-409

34. Appendix harum exceptionum 409-11

35. Quadraginta quatuor concilii patres nonnulla in constitutione *de fide catholica* desiderant ad habendam consensum unanimem 411-12

apr. 19 36. Congregatio generalis XLVI 412-25

Annunciator mors duorum concilii patrum 412

Relatio de nonnullis patribus qui a concilio discedendi veniam petierunt 413

Relatio Vincentii Gasser ep. Brixinensis de exceptionibus datis a patribus in integram constitutionem *de fide catholica* 414-24

Duae ex exceptionibus propositis patrum suffragiis subjiciuntur 424-25

Monitum do sessione publica habenda proxima dominica in Albis 425

37. Octo concilii patrum declaratio quoad suum suffragium in tertia sessione publica edendum 425-26

apr. 24 *XVI. Sessio tertia* 427-50

1. Intimatio sessionis per cursores facienda 427

2 Instrumentum a protonotariis apostolici· confectum super sessione tertia sacrosancti concilii oecumeniei Vaticani 427-37

I 3. Nomina patrum qui tertiae sessioni interfuerunt 437-50

XVII. Discussio schematis reformati de pano catechismo 449-538

1. Methodo· a patribus deputati· serrata in reformando eebemate *de parrò catechismo* 449-54

a. Ordo ditcusiionis habitus in expendendi· observationibu· factis a patribus lupor ichemate *de parvo catechismo* 449-52

Asso Cubisti 1870

b. Excerpta ex animadversionibus quas, absoluta iam schematis discussione, in scriptis nonnulli episcopi communicarunt, iuxta rerum ordinem digesta 452-54

2. Schema constitutionis *de parro catechismo* a Deputation© pro rebus disciplinae ecclesiasticae reformatum patrum oxamini propositum 454-55

I 3 Summaria relatio eorum quae ad schema *de parvo catechismo* reformandum actu sunt a Deputation© 455-56

4. Monitum quo patribus mittitur schema reformatum *de parro catechismo* et intimatur congregatio generalis 456

apr. 29 5 Congregatio generalis XLVTI 456-71

Distributio duorum exemplarium constirationis *de fide catholica* 456

Inchoatur discussio de schemate reformato *de parvo catechismo* generarim spectato 457

Relatio nomine Deputations facta a Francisco Xaverio Wierzchleyski nep. Leopoliensi 457-62

Oratores:

Card. Donnot acp. Burdigalensis 462-64

Card. Rauscher aep. Vindobonensis 464-67

Monitum de subiiciendo patrum examini schema de primatu et infallibilitate Romani pontificis, nec non distributio animadversionum in caput de Romani pontificis primatu *467*

Continuatur discussio schematis *de parro catechismo.* — Oratores:

Rota ep. GuasUllensis 467-69

Vérot ep. 8. Augustini 469-70

Gastaldi ep. Salutiarum 470-71

apr. 30 6. Congregatio generalis XLVIII

Distributio animadversionum in schema de infailibilitate Romani pontificis 472

Continuatur discussio schematis *de parco catechismo.* — Oratores:

Dubreil aep. Avenioncnsis 472-74

Baillés ep. iam Lucionensis 474

Cantimorri ep. Parmensis 474-76

specialis in singulas partes schematis. — Oratores:

Marguerye ep. Augustodunenaia 477-78

Ketteler ep. Moguntinu· 478 80

Vaughan ep. Plymuthensis 480-81

Clifford ep. Cliftoniensis 481-82

Eberhard ep. Trevirensis 482-84

Zwerger ep. Secoviensis nomine Deputationis 484-83

Absolvitur discussio specialis 486

7. Emendationes a nonnullis patribus propositae super schemate *de parvo catechismo* 486-87

8. Emendationes in idem schema privatisi a patribus propositae 487-92

mali 4 9. Congregatio generalis XLIX 492-512

Relatio de nonnullis episcopis qui a concilio discedendi veniam petierunt 493

Indicuntur suffragia ferenda de emendationibus in schema *de parvo catechismo* 493

ANKO CnRIBTI 1870

Asmo Christi 1870

ferendo suffragio *de parro catechismo* adiectis 535-38

XVIIL Examen primi schematis de ecclesia Christi 539-638

maii 13

1. Primum schema constitutionis dogmaticae *de ecclesia Christi* concilio propositum cum adnotationibus in illud 559-636
2. Quadraginta patres desideria exponunt circa meliorem tractationem schematis *de ecclesia Christi* 636-38
3. Monitum circa observationes scripto tradendas super primis decem capitibus constitutionis *de ecclesia Christi* 638

XIX. Infallibilitatis pontificiae doctrina concilio definienda proponitur 637-732

Praevium editoris monitum 637-39

1. Postulationes pro infallibilitate definienda 639-77
   - a. Postulatio ep. Nicopolitani 639-40
   - b. n procuratoris ep. Dibonensis 640-43
   - c. n praefecti Cayennae et Guyanae 643-44
   - d. Litterae quibus invitabantur patres, ut petitioni definitionis infallibilitatis subscriberent 644-46
     Propositio 646
     Rationes ob quas haec propositio opportuna et necessaria censetur 646-48
     Appendix recentiorum synodorum de eodem argumento 648-50
   - e. Subscriptiones 650-59
   - f. Epistola qua subscriptiones Deputation! pro postulatis exhibitae fuerunt 659-60
   - g. Propositio LXVIII praesulum de infallibilitate definienda ipsis a Alphonsi de Ligorio verbis 660-62
   - h. Postulatio epp. ord. Minorum s. Francisci 662-63
   - i. n ep. Gaudisiensis 663
   - j. Schema ab aep. Baltimorensi propositum 663-66
   - k. Postulatio doctorum Lovaniensium 666-69
   - i. ep. Magno-Varadinensis Rumenorum 669-70
   - m. n ep. Torontini 670
   - η· n ep. Salutiarum 670-71
   - °- n ep. Tarvisini 671
   - p. ep. Savonensia 671
   - 9- n ep. Patavini 671-72
   - r. ep. Gaditani 672
   - *. epp. Caiacensis, Cuneenais et Astensis 672-73
   - t Propositio ep. Tarvisini de modo definiendi infallibilitatem 673-76
   - u. Propositio ep. Salutiarum de modo definiendi infallibilitatem 676-77
   - V. Petitio ep. iam Vincennopolitani 677
2. Postulationes contra infallibilitatis definitionem 677-88
   - a. Postulatio epp. Germaniae et Austriae 678-80
   - b- epp. Galliae 680-81
   - epp. Americae septentrionalis 681-82
   - d- epp. Orientalium 683-85
   - e· epp. Italiae septentrionalis 685-86
   - f. Praedictio eorum quae futura sunt, si definiatur infallibilitas 686-88
3. Deputatio pro postulatis censet quaestionem de pontificia infallibilitate esse concilio proponendam 687-96
4. Litterae quibus Deputationis resolutio concilii secretario significatur 696-98
5. Formulae diversae ab initio propositae pro infallibilitate definienda 697-99
6. Relatio de formulis illis ab uno e theologis conscripta 699-701
7. Monitum quo patribus examinanda distribuitur formula novi capitis addendi de Romani pontificis primatu 701
8. Caput addendum decreto de Romani pontificis primatu 701-02
9. Tredecim patres petunt, ut tempus ad animadversiones in novum schema faciendas prorogetur et consultationes cum Deputatione de fide fiant 702-03
10. Postulata ut schema de infallibilitate statina proponatur 703-11
    - a. Petitio ep. Nemausensis 703-05
    - b. n ep. Sandaudiensis 705
    - c. n octo epp. ex Gallia 705-06
    - d. „ viginti quinque vicariorum apostolicorum 705-06
    - e. „ quatuor epp. ex Italia 707
    - f. n nonaginta octo patrum 707-09
    - g. „ triginta septem patrum 709-10
    - h. . duodecim patrum cx Hibernia 710-11
11. Postulationes ut quaestio de infallibilitate suo ordine pertractetur 711-16
    - a. Protestatio ep. Aurelianensi» 711-13
    - b. 9 sex patrum ex Hungaria **713-14**
    - c. j, quatuor patrum ex America septentrionali 714
    - d. Petitio sedecim patrum ex Etruria 714 IS
    - e. F novem patrum ex ditione pontificia 716

Ano Christi 1870

Petitio tredecim patrum ex ditione pontificia 716

12. Postulatam de necessitate unanimitatis ad definienda dogmata 716-17

13. Sex patres nonnulla gravamina exhibent de modo agendi in congregatione generali 717-19

14. Petitio quatuordecim patrum de inquirenda relatione inter potestates ecclesiasticam et civilem ac de capitibus XIII et XIV ante XI tractandis 719-22

15. Postulatum ut schema de infallibilitate sine ulla mora proponatur 722-24

16. Gratiarum actio ob propositum achema de infallibilitate 724-25

a. Gratulatio quinquaginta patrum 724-25

b. Gratulatio quinque patrum 725

17. Querelae de ordine concilii violato a viginti quatuor patribus e Gallia exhibitae 726-27

18. Protestatio contra immutatum tractandi ordinem do ecclesia 727-32

XX. *Synopsis analitica observationum quae a patribus in prima decem capita schematù constitutionis* de ecclesia Christi *faciae fuerunt* 731-930

In schema generatilo spectatum 731-46
In titulum et exordium 746-51
In caput I 751.63
In caput Π 763-69
In caput III 770-79
In caput IV 780-85
In caput V 785-83

Axjro Christi 1870

In caput VI 788-97
In caput VII 797-807
In caput VIII 807-12
In caput IX 812-30
In caput X 830-43
In canones 843-63
Proponuntur integra achemau 863-930
Schema ep. Moguntini 863-72
ep. Tranaailvaniensis 872-73
ep. Cerviensis 873-78
ep. Urgellensis 878-85
aep. Lucani 885-87
ep. Salutiarum 887-93
ep. Eporediensia 893-902
ep. Molineneia 902-05
card. Bononiensis 905-10
ep. Pistoriensia 913-16
ep. Surenais 916-19
ep. Ebroicenais 919-21
ep. Veraaliensia 921-23
ep. Hebronensis 923-25
ep. Ratisbonenais 925-26
ep. Massaliensis 926-30

XXL Synapsis analitica observationum quae a patribus ix caput et canones de Romani pontificis primatu factae fuerunt 929-72

XXII. *Synopsis analitica observationum quae a patribus in caput addendum decreto de Romani pontificis primatu factae fuerunt* 971-1070

Appendix. Animadversiones ep.Leodiensis in caput XV constitutionis dogmaticae *de ecclesia Christi* 1069-72

La Collection Munsi, commencée en 1899, approche do su fin. Le projet do réimprimer la célèbre „AMPLISSIMA- fut caressé bien longtemps avant qu'il no fut réalisé. L'origine do l'idée remonto aux premières années de la fondation do la librairie do l'éditeur du Mansi, H. Wolter, qui, après quinze ȁnnée de préparation dans les diverses branches du commerco des livres, à Cologne, à Magdebourg, ù Munich et à Paris, termina scs „Lehr- und Wandcrjahre- et ouvrit boutique ruo Bonaparte 59, à Paris, le 1w août 1885. La direction donnée à la maison par son fondateur le mit en relation avec les bibliothèques d'Europe et d'Amérique, qui le chargèrent do la recherche des ouvrages, rares ou épuisés, dont elles avaient envie ou besoin. La collection MANSI avait figurée fréquemment sur lca listes de desiderata, mais elle n'avait jamais pu être trouvée. Aucune des bibliothèques universitaires de France, pas même la Sorbonne, no possédait l'Amplissinia qui ne se trouvait pas non plus complète à la Bibliothèque nationale de Paris. Même à l'exemplaire du British Museum il manquait le tome 31. à celui de la Bibl. Royalo de Berlin également. L'Amplissima était bien ce qu'on pouvait appeler *introuvable.*

Quand les persécutions religieuses et la dissolution des congrégations forcèrent les religieux de France à se réfugier dans un des pays voisins plus hospitaliers, uno bibliothèque monastique céda son Mansi, pour le sauver de la confiscation menaçante, au libraire de la rue Bonaparte, qui. au lieu de le revendre immédiatement à un des clients désireux de l'avoir, mit à l'étude le projet de procéder à une réédition. Mais, hélas! il manquait aussi à l'exemplaire acquis le volume le plus rare, le 31 On se mit en devoir de le dénicher quelque part dans le monde. Ce fut d'abord sans succès. Une annonce insérée dans le journal do la librairie allemande, annonce dans laquelle 4000 Marks (= 1000 $ ou 200 £) étaient offerts pour le seul tome 31, avait enfin le résultat cherché. La bibliothèque d'un Lycée (= kathol. theolog. u. philos. Fakultât), en Bavière, céda son tome 31 pour la somme offerte et la promesse do la remise ultérieure d'un exemplaire du même tome de la réimpression.

La réalisation du projet était devenue, pratiquement parlant, possible enfin. Mais l'entreprise n'était pas sans risques ni dangers. Les plus enthousiastes parmi les clients à qui l'éditeur fit part do ses intentions, prévoyaient un four noir et déconseillèrent de passer outre à la coûteuse réédition d'un ouvrage aussi volumineux dans lequel, craignaient-ils, 10 capital do l'imprudent libraire serait englouti sans utilité, puisqu'il n'y aurait tout au plus à espérer qu'un succès d'estime. Seul Mr. Jules de Chantopie (1838- 190-1). le conservateur, alors, de la Bibliothèque do la Sorbonne, encouragea et stimula. Avec sa grande science de bibliothécaire distingué, ll prévoyait le succès et *aida* l'éditeur de ses conseils précieux. Et commo inspecteur des bibliothèques universitaires de France, il amena douze (sur quatorze) de ses collègues è souscrire. Les deux bibliothèques universitaires de France qui, jusqu'à ce jour même, n'ont pas souscrit, sont celles de Poitiers et de Rennes.

Le 16 juin 1900. la souscription à la réimpression par procédé annstutique des 31 volumes de l'ouvrage de Mansi était officiellement ouverte par une annonce parue dans la Bibliographie do la France. En septembre de la même année parut le premier volume; en mars 1902, les tomes 1-18 et lo rarissime tome 31 étaient déjà en vente, et en 1903 les 31 volumes étaient tous imprimés.

L'entreprise avait été accueillie avec un enthousiasme. qui grandit encore quand nous primes la résolution de faire mieux que do *réimprimer* Mans», quand nous annonçâmes, dès 1901, notre intention de le *continuer* aussi: car le vieux Mansi s'arrêtait à l'un 1439, n'ayant pas été achevé par ceux qui, au XVIII· siècle, l'avaient commencé Parmi les savants qui nous témoignaient leur sympathie ou nous promettaient leur concours, jo me souviens avec reconnaissance do ces quelques noms: Ernest Revillout conservateur du Musèo du Louvre; P.Viollet, membre de l'institut et bibliothécaire de la Faculté de Droit de Paris; lo P. Vincent Motschi, O. S. B., qui tenait à voir l'Abbaye de Dello parmi les premiers souscripteurs; lo P. Amédée, S. O. 0., qui, en souscrivant pour l'abbaye de Mehrerau, offrait ses "félicitations pour avoir entrepris une œuvre pareille–; l'abbé Levesque, directeur du Séminaire Saint-Sulpice, qui écrivait: nVous entreprenez une œuvre considérable. Ce n'est pas rien que de compléter Mansi. Mais ce sera, certes, uno oeuvro appréciée et de nature à rendre de grands services. Dans la mesure où jo le pourrai, je suis tout disposé à vous donner mon concours.- Dom Fr. Cbamard. prieur et bibliothécaire de l'abbaye des Bénédictins de Ligugé: „Je mo fais un devoir de vous dire que j'applaudis à cette excellente réédition de la meilleure collection des conciles.- Mr. G. Ducos, bibliothécaire do la Faculté de théologie protestante de Montauban: „Je souscris à Mansi. Votre idée de publier la suite est très bonne/ Le P. Ponschab, O. S. B., bibliothécaire du Kloster Metten, d'ordre de l'Abbé Leo: „Mit groBer Freude ersehe ich, daB Sie zum Neudruck von Mansi sich entschlossen haben. Ich verfehle nicht, sofort ein Exemplar für Kloster Metten zu subscribieren. Ihrem geschâtzten Verlage zu diesem neuen Unternehmen Gluck wünschend, mit GruB und Segen .. / Le chanoine Ulysse Chevalier: nJ'ai appris avec un vif plaisir le résultat de votre présence au Congrès de Munich. Le mieux était en effet que vous fassiez vous-même lo porte-voix du projet do continuation de l'Amplissima de Mansi. Vos habitudes de labeur persévérant et consciencieux me donnent l'espoir que vous mènerez à bien cette œuvre considérable; terminé, ce monument honorera à la fois l'Église et la France/ Le P. Mandonnet, des Frères Prêcheurs, Prof, à l'Univ. de Fribourg: „Je no puis que vous féliciter d'avoir entrepris de compléter et corriger Mansi. J'accepte d'être collaborateur d'occasion/ Le Prof. A. Knôpfler, continuateur de l'Histoire des Conciles de Hefele: „Ich gestehe die Notwendigkeit und Verdienstlichkeit einer solchen Arbeit rückhaltlos zu, verkenne aucb nicht, daB sie ûberaus wünschenswert ware. Die Ilauptsache ware die Moglichkeit und Wabrscheinlichkeit der wirklichen Ausführung. Mit dem aufrichtigen Wunache, die Ausfuhrung Ihres so schénen Planes môchte sich reabrieren lassen, zeichne ich ../ Mr. P. Fournier. Prof, (en 1900) à l'Univ. de Grenoble: rJe suis très sympothique à cette entreprise et tout disposé à

voue féconder de mon miens - Mr. *G. Périèa, ancien Prof, de ITJniv. de Washington: pJe serais* heureux de *pouvoir* vous *apporter mon* concours. *J'avais maintes fois exprimé le vœu de voir s'accomplir la mise* an point *de l'Amplissima/ Et* cetera, *et* cetera.

Des témoignages qui précédent, et que nous pourrions multiplier, car il y a eu beaucoup d'autres manifestations spontanées de sympathie et d'adhésion arant, pendant et surtout après la réalisation de la grande entreprise, il résulte que l'idée de Mansi, conçue par l'éditeur dès l'apparition des premiers rolomes *de la* réimpression *de* l'Amplissima, et exécutée simultanément arec fourrage principal et original, lui a été personnelle. Concurremment aree les 31 premiers rolomes parurent les tomes 31 32, 33, 34, et 35. dont la matière fut prise dans Labbc-Cossart-Coleti et dans Je Supplément à la collection Coleti publié par Mansi, à Lacques, de 1748-52, sous le titre: *S.Concil· et Decret, toll.* noro. 11 en est de même du tome 0 (Introduction), reproduit également d'après Coleti. En 1903, *les tomes 0,* 1-31, 31 32-35, conduisant les conciles jusqu'à l'an 1720, araient tous paru. Jusque-là il ne s'était agi que de reproduire ou réimprimer mécaniquement ce qui existait déjà depuis longtemps, mais qui manquait dans la plupart des bibliothèques publiques, celles des universités et des eéminairea. Le seul mérite de l'éditeur est d'avoir eu d'abord l'idée, puis la hardiesse de la réaliser. Ce mérite, pour n'être pas grand, est cependant réel; il a été reconnu par la presque totalité des cercles intéressés à posséder une collection conciliaire, et il n'y a, à ce que nous sachions, que Dom P. Quentin, Bénédictin de Soleamos. qui a, dans son livre: *D. Monti et les grandes collée-lions conciliaires* paru en 1900 à Paris, tâché de décourager l'éditeur et d'empêcher la réédition du Mansi. A propos de ce livre, G. Laubmann, de son vivant directeur de la Bibliothèque Royale de Munich, s'exprime comme il suit dans U rRealenzyklopûdie der protestantischen Théologie à l'arliclo ^Mansi^: «Die Kritik, welche Quentin an Mansi's Sacrorum Conciliorum nova et amplissima collectio (31 Foliobinde, Flor.etVenetiis 1759-1798) ùbt. mag sachlich meist berechtigt sein: nnd doch hatte man froh sein dôrfen, alle Konzilienakten in der Amplissima beisammen zu haben, *wenn* diese Ausgabe zu Ende gefñhrt worden wire. Mansi hatte das vollstândige Manuskript im Jahre 1765 an Zatta geliefert; ah er starb, 1769, waren dio ersten 14 Bande gedruckt and aasgegeben; das Erscheinen der weìteren 17 Bande zog sich fast 30 Jahre bin; mitten in den Akten des Ronzili von Florenz (1439) blieb das Unternehmen, das natûrlich auch keine Register hat, mit dem 31. Bande, col. 1120, stecken. Der getreue (anastatische) Faksimile-Neudruck, welchen der Pariser Buchhindlcr H. Welter von M's Konxilieniamœlung veransUltet, wird wenigatens diesen Mingeln abbelfen nnd in funf weiteren Faksimile-Binden die Collectio bis 1720 fortfùhren, wo die Coleti aufhôrten, nâmlicb Band 31ïta. 32-34= Coleti 18 (SchluB) nnd 19-21, sowie Band 35 = Mansi s Supplement 5. 6. Der «fortgcsetzte Mansi-, der die Konzilien &c bis zum SchluÛ des 19. Jabrhunderts in den Bandea 36-45 [recte: 36-53, en 20 vols, infolio] votasen soil, wird typographisch hergeatellt, ist aber hier nur wegen der gcplantcn uinfossenden Register (voir l'index chronologique et topographique de» tomes 1-35 dans le tome 36\ = Conspectus) zu erwâhnen/ [Laubmann oublie de citer In tome 0: Apparatus, = Coleti 22.]

l/β plan de continuer ou *délit* de 1720, et de compléter par de suppléments à la période untér.eure le Couvrait Man-d, est né du succès qu eut l'entreprise *dès le début* Si noblesse oblige, lo succès *oblige également L'éditeur* demanda conseil à Mr. l'abbé Duchesne, membre de l Institut alors directeur de l'école française de Rome, qui lui indiqua l'abbé J.-B. Martin, Prof, aux Facultés catholiques de Lyon. Vers la même époque, une lettre fut reçue du P. Louis Petit Augustin do l'Assomption, directeur de JTÉcole d'études byzantines à Constantinople. Le futur archevêque d'Athènes y disait: «J ai pensé que mes confrères et moi nous poumons vous aider à compléter Mansi pour la partie grecque: nous nous occupons des Grecs et des Russes quand ceux-ci ont des conciles dont les actes sont rédigés en grec. J'ai les actes complets de quinze conciles.-

Ainsi furent conduits l'un vers l'autre, mis en relation et gagnés à la grande entreprise les deux savants qui, de 1905 à 1924, publièrent d'après un plan convenu d'avance» en complèto harmonie, le Mansi continué, dont les tomes 36 A, B et C complètent fAnrim Mansi pour la période de 1546 à 1720, comblent ses lacunes, en rendent aussi la consultation plus facile par une Table-Conspectus, alors que les tomes 37-53 conduisent ¡'Amplissima jusqu'au Concile du Vatican (encore en cours de publication) inclusivement, et même jusqu'à l année 1902 pour les synodes melchites.

La guerre de 1914-1918 a eu pour l'éditeur du Mansi des suites déplorables: elle a mis δη à sa carrière en France, l'a dépossédé de tous se biens et l'a forcé de se fixer à Arnhem, en Hollande, ou les cinq tomes 36w, 48, 49, 50 et 51, imprimés depuis le rétablissement de la paix, ont paru de 1923 à 1926. Nous avons sous presse en ce moment (1926) les tomes 52 et 53, continuation et fin du Concile du Vatican, publication magnifique de l'Archevêque d'Athènes. Mgr. Louis Petit, hautement appréciée par Sa Sainteté Pie XJ, ainsi qu'on a pu le voir par la lettre du Saint-Père dont nous avons publié ailleurs l'original en fac-similé et une traduction en quatre langues.

Après l'achèvement du tome 53 l'éditeur, fatigué de ses 56 ans de travail de librairie, se propose de considérer sa tâche comme terminée et de borner son activité future à ¡ exploitation de ce qui, après le confiscations par lesquelles la France a reconnu une longue carrière d'éditeur parisien, seul lui reste des centaines d'ouvrages d'érudition qui portent sa firme. Car MANSI est la seule des publications de la Librairie H Welter qui a échappé, comme par miracle, à la vague de folie et de haine qui. s'autorisant de Partido 297 du traité de Versailles, a anéanti, en la dispersant au profit du Trésor français, (article: réparations des dommages de guerre.) l'importante librairie avec ses centaines d'ouvrages de fonds et ses 100,000 ouvrages d'occasion, en 300,000 volumes, qu'il avait fallu une vie entière pour réunir, qui étaient propriété privée, propriété du père d'un ancien combattant français, et qui, père et fils personnellement, librairie et livres, n'avaient rien à voir ni avec la défaite de l'Allemagne, ni avec la victoire de la France et de ses alliés. Qu'il me soit permis de faire publiquement cette constatation au moment où. vingt-six ans après l'apparition du premier volume du Mansi, le dernier tome est sur le point de voir le jour. Après quoi l'ouverture du futur concile, qu'on espère proche, nous trouvera éventuellement prête à reprendre le travail, si Dieu nous prête vie et si les bibliothèques non encore pourvues de ¡'Amplissima, nous encouragent par l'achat de la collection et leur souscription aux suites qu'elle pourrait recevoir.

Arnhem, Hollande, 1926.

H. WELTER, Éditeur du MANSI.

SACRORUM
CONCILIORUM
NOVA ET AMPLISSIMA COLLECTIO.

TOMUS QUINQUAGESIMUS PRIMUS.

SACROSANCTUM OECUMENICUM CONCILIUM VATICANUM

1869-1870.

PARS SECUNDA.

ACTA SYNODALIA.

SESSIONES PUBLICAE ET CONGREGATIONES GENERALES.

XIV.

REBUS IN CONCILIO AGENDIS PLENIORI EXPEDITIORIQUE RATIONE CONSULITUR

1870 februarii 20.

Praevium editoris monitum. — Viderunt hactenus A lectores nostri quanta data sit patribus loquendi libertas, quae forsan aliis in synodis concessa non est. Quoniam vero in primo illo negotiorum pertractandorum gradu opus non aequo ac facunditas ferbuerat, summo pontifici placuit novam quandam methodum perscribere qua synodus inde administraretur. In hac nova methodo praebetur quoque ampla facultas scribendi, ita ut patrum mentes et in synodo et domi in studium rerum conciliarium incumbant Labor autem maximus et impensissimus singulis consiliis a synodo deputatis suscipiendus orat. Res autem ita sunt perbelle compositae, ut duip libertas patribus non denegatur, vicissim non denegetur synodo facultas cohibendi allocutiones, quas sibi inanes superfluasque existimaverit. Novae illius methodi edendae quae fuerit occasio seu ratio, ex monumentis infra adducendis clarius patebit B Initium sumimus ab iis postulationibus quae aulam conciliarem respiciunt, gradum deinde facturi ad ea quae ad res ipsas seu modum pertractandi proprie ipectant

1.

Postulatum de aula conoilil et congregationibus praeparatoriis, praosontatum 7 februarii 1870.

Ad eminentissimo» cardinales sacrosancti concilii Vaticani praesides.

Eminentissimi praesides.

Optime scitis aulam concilii Vaticani eiusmodi esse, ut in illius ambitu vox .oratorum a magna sacrosancti coetus parte non intelligibiliter audiatur: hoc et omnibus notum est, et ab ipsis cardinalibus libere in medio concilii declaratum.

Inde vero maximum hoo incommodum sequitur (quo maius, in ordine ad opus conciliare, excogitari nullum potest), ut nempe et mutua consiliorum communicatio, et vera schematum discussio, et communis inter patres deliberatio pronus evadant impossibiles: quod non solummodo absonum est, et a sinceritate concilii alienum, sed et omnino periculosum, si ad exitum respiciatur concilii: hostes enim ecclesiae nostram hanc insimulare synodum non omittent, quasi libertate et discussionis facultate caruerit

Res hucusque tolerabilis fonan erat, quamdiu non agebatur nisi de primo quodam et generali, ut ita dixerimus, quaestionum prospectu: at, quando iam de ipsis agetur definitionibus edendis condcndisque decretis, circa tot et tam graves quaestiones fidei et morum et cum anathematibus, id est, cum aeterna animarum damnatione, quomodo possemus et muneri nostro iudiciali satisfacere, et conscientias nostras coram Deo et hominibus liberare, si de tantis rebus conciliariter indicare et pronuntiare attentaremus, ne auditis quidem causis, nec vera seriaquo discussione et deliberatione in concilio praebabita?

Quamobrem, eminentissimi praesides, enixe postulamus et requirimus, tum nostro, tum permultorum ex diversis nostris nationibus archiepiscoporum et episcoporum nomine, ut de alia nobis aula conciliari provideatur, ubi patres ab omnibus intelligibiliter audiri possint, sicutl omnino necesae est, ut actio vere conciliaris possibilis fiat.

Hoc autem quamprimum, obsecramus, curare velitis; at saltem et necessario, quando prima schemata de fide, a commissione refecta vel emendata, ad generalem remittentur congregationem patrum, ut ibi definitive discutiantur, et de iis, an et quatenus singuli admittendi sint articuli, deliberetur.

Neve, iterum, in incertum vagetur discussio et in immensum protrahatur, sicut ex iam facta ex-

perientít certo timendam est, nonne opportunam esset, eminentissimi praesides, immo et necessarium, congregationibus generalibus praebabcri congregationes particulares, in quibus, diríais per sectiones patribus, ros expendendae praerio et praeparatorio modo discuterentur oratoresqao eligerentur, quibus praecipue *(salvo tamen aliorum ture)* officium committeretur animadrersiones patrum tum in generalibus congregationibus proponendi, tum subinde eoram commissionibus revisioni praepositis oxpliyindi et defendendi?

Nosmot profitemur, cum summa reverentia, emisentusimi praesides, eminentiarum vestrarum obsepentissimo et addictissimos famulos.

t Georgius archiopiscopus Parisiensis.
t Louis archevêque d'Avignon.
t Guillelmui episcopus Catalaunensis.
t Ludovicos m. p. archiepiscopus Colocensis Bacricnsis.
f Joannes Paulus archiepiscopus Albiensis.
f Victor Felix archiepiscopus Senoncnsis.
t Ioannea Franciscas archiepiscopus Remensis,
f Franciscas episcopus Divionensis.
t Felix, episcopus Aurolianensis.
t Laurentins archiepiscopus Babilonensis.
f Paulus episcopus Meteríais.
t Jacobos episcopus Gratianopolitanns.
t Carolus, episcopus Lucionensis
t Franasene episcopus Montpeliiensis.
t Joannes, episcopus Ebroicensis.
t Hearicus Lndov. Car. episcopos Surenais.
t Augustinos episcopos Brioccnsis.
+ Carolos Philippus episcopus Massiliensis.
t Stephanos Aemilius, episcopus Elnensia.
f Augustinas episcopus Virdunensis.
f loscph episcopus Nanceiensis et Tulleneis.
t Felix episcopus Conetantinianus et Hipponensia.
t Ioannea Petrus episcopus Constantiensis et Abrincensis.
t L B. Irenaeus episcopus Oranensia.
t Flavien évùque de Bayeux.
f Amatus Victor F. episeopus Vapinccnsis.
t Petros episcopus Cadurcensis.
t Ioannea Maria, episcopus Venetensia.
t Leo episcopus Rupelleneis et Santonensis.
t Fridcrieus episcopus Augustodunensis.
t losepbus Georgius Strossmayer m. p. episcopus Bosnensis et Sirmicnsis.
t Ioannea episcopus 8. loannis.
Alexander m. p. episeopus Ceanadensia.·
t Stephanas m. p. episcopus M. Varadinensis.
Michael Fogarasy m. p. episcopus Transeilvaniensis.
Georgius archiepiscopus Siuniensis.
t Eduardos Hurmoz archiepiscopus Siracensis.
Petrus Ricardas Kcnrick, archiepiscopus 8. Ludovici.
I. B. Parcel! archiepiscopus Cincinnatensis.
f Ricardas V. Whelan Whcelingensis.
+ Thomas L. Connolly archiopiscopus Halifaxiensis.
t lacobus Rogers episcopus Chatamensis.
+ David Moriarty episcopus Kerrionsis.
f Aug., episcopos Appam.
t Jean Fieno èvéquo do Bielle.
f Laurentius episeopus Pinerolicnsis.
t loaones Petrus episeopus Niciensis.
Ignatius, episeopus Phzrannensis.
Antonius episeopus Lamacensis.
loeephus, episcopus Capitis Viridie.
Patritius, upiscopus Funchalensie.

A tergo, nviwu *secretarii:*

Quoad I providebitur, quantum fieri potest.
Quoad 11. In derisis.

2.

Postulata de discussionibus in breviorem formam redigendis.

3.

Postulatum losephi Formisano episcopi Nolani.

Agli eminentissimi o reverendissimi presidenti del condilo Vaticano.

La norma che presentemente si serba nelle congregazioni generali del concilio Vaticano, corno costa dalla esperienza, ha richiesto molto tempo, e molto più no esigerà per l'avvenire, atteso la natura dello materie proposte alla discussione do vescovi. Or una troppo prolungata durata recherà non piccolo danno alle diocesi, in molto dello quali è di grande necessità la presenza del vescovo. Per guadagnare un tempo eh' è sempre prezioso, il sottoscritto somette al savio o profondo giudizio degli eminenB rissimi presidenti taluno riflessioni.

† Si sono finora distribuiti degli schemi o su la dottrina, o su la disciplina. Su gli schemi della disciplina molti vescovi hanno fatto dello ragionevoli osservazioni non potendosi lo disposizioni ivi sancito adattarsi a tutto le diocesi per peculiari circostanze; e si son impiegate ben molte congregazioni per una materia, che avrebbe potuto essere esaurita in due o al più in tre congregazioni: e si prevede che moltissimo altro congregazioni dovranno impiegami per gli altri schemi, che potrebbero avere maggioro importanza.

Eppure con un picciolo periodo ai potrebbe ovviare a questo inconveniente di perdere tanto tempo. Gli schemi disciplinari di un concilio ecumenico non possono riguardare che gl interessi generali della chiesa, nè ai può discendere a particolari di questa o di quella diocesi, o anche di C questa o di quella provincia. Or so alla fine di ciascun schema disciplinare si dicesse, ovvero so ai facesse sentirò a' vescovi che a ciascun schema diaciplinaro si intendo sempre aggiunta la disposizione cioè: *Che se la condizione e lo stato di qualche diocesi esigesse una qualche modificazione, ri sarà provveduto dalla santa sede secondo la dimanda d¿ rispettivi vescovi secondo le diverse circostanze;* so, ripeteai, se si fosse fatta una tale dichiarazione, quattro quinti degli oratori forse non avrebbero avuto che dire, giacché alla fine la maggior parte de discorsi ri sono raggirati sopra fatti particolari. A questo fine potrebbe il santo padre destinare qualcuna delle congregazioni già esistenti degli eminentissimi cardinali, ovvero crearne una nuova, a cui si potessero dirigere tutti que vescovi, i quali atteso particolari circostanze credessero necessaria qualche modificazione sa gli schemi che si propongono.

D 2° In quanto agli schemi su la dottrina e su la disciplina nella parte generale si fa notare, che finora ogni oratore, sia che ha parlato in nome proprio, sia cho ha parlato anche in nome di altri, non ha fatto che manifestare le sue osservazioni, esporre lo sue idee, esternare i suoi desiderii, ora lodando, ora biasimando i proposti schemi. Ciò sta benissimo, che ognuno dovrà riconoscere ne' padri pienissima libertà contro ciò cho da giornali libertini si veniva asserendo, cho a' padri non sarebbe concessa la necessaria libertà.

Intanto lo osservazioni, le idee, i desiderii, le critiche degli oratori, tutto sarà rimesso allo rispettive congregazioni, e queste esamineranno lo osservazioni, i desiderii, le critiche, e come di ragione, mettendo da parte certe osservazioni inopportune, certe critiche inesatte, certi desiderii fuor di tempo, riformeranno in parto lo schema, e così riformato lo somotteranno ali esame do vescovi.

So non cho Γ operato dallo congregazioni parc A cbo a Diento approderà. In vero gli oratori elio hanno parlato in buona fedo vedendo cho dalla congregazione non ni è tenuto conto delle loro osservazioni, dello loro ideo, de loro desiderii, dello loro critiche, e non conoscendo il motivo, per cbo non so no sia tenuto conto, alla novella proposta verranno di nuovo nlla carica. Nè la cosa potrà andare diversamente, perchè finora è propriamente mancata la discussione, ossia non vi ò stata discussione propriamente detta. Discussione vuol diro esame diligente tra due o più persono per discernere in una questiono la porto vera ed accettabile dalla falsa e rigettatole, sciogliendo le difficoltà cho si oppongono. È dunque dolio natura della discussione, cho se uno proponga dello difficoltà, siasi aucora che vi risponda, altrimenti chi lo ha proposto non vedendolo sciolto, di buona fede crederà sempre di aver ragione. Quindi ovvi pericolo, o cho di nuovo si proporranno lo stesso osservazioni, lo stesso critiche, gli stessi desiderii, o cho almeno si dirà che non si è saputo o voluto rispondere allo fatto osservazioni e critiche.

Ad ovviare adunque a tale inconveniente, che porta la perdita di un tempo troppo prezioso, gli eminentissimi presidenti potrebbero in un *Monitum* o altra forma più opportuna far conoscere a tutt i padri, che

Io Continuandosi lo congregazioni generali ne' giorni a) b), gli oratori o chiunque il desidera, personalmente presentassero alle rispettivo congregazioni elette dal concilio lo proprie osservazioni per quindi discuterlo a testa a testa.

2° Lo osservazioni, le quali potessero riguardare la peculiare disciplina di qualche diocesi, o provincia, lo esponessero all' altra congregazione a ciò destinata.

3° Le congregazioni elette dal concilio si raduno- C rebbe ciascuna in questo, o in quel giorno.

4° Che verrebbero distribuiti i rimanenti schemi, acciocché i padri a lor bel agio li potessero studiare.

Queste riflessioni s'intendono, com' è di dovere, sottomesse al savio giudizio degli eminentissimi presidenti del Vaticano concilio.

t Giuseppe, vescovo di Nola.

b.

Postulatum Ignatii de Senestréy episcopi Ratisbonensis de methodo discussionum conciliarium.

1. Defectus bucusquo observati.

Io Patres loquuntur in congregationibus generalibus ut oratores. Idcirco dicuntur multa more *rhetorica,* superflua, inutilia. Sic pretiosum tempus perditur, auditores defatigantur.

Dicuntur multa *generalia,* quao ad res, de quibus agitur, nonnisi lato et amplo quodam sensu pertinent, D quaeque idcirco aut dicenda non essent, aut brevissime tantum innuenda.

Dicuntur multa *stylo* plane rhetorico, ideoquo saepe saepius non omnino clara, exacta, indubia, sed aequivoca aut obscura. Neque sententia aut propositio quaedam schematis modo distincto et rotundo impetitur, sed verbis vagis et rationibus obliquis. Neque vicissim propositio quaedam fixa a patre disserente statuitur, sed oratoris mens verborum amplitudine quandoque absconditur potiusquam declaratur.

2° Cum schematis propositiones aut capita quaedam impugnantur, nemo est qui ista defendat, rationesque contrarias ab oratore allatas statini expendat.

Magna vero patrum pars in pluribus eiusmodi quaestionibus, praesertim si in aliquibus tantum ecclesiae provinciis vehementius motae fuerint, non adeo versata est, ut, auditis rationibus schemati contrariis, indicare protinus valeat, quao verae aptaequo sint, quao autem leves et importunae. Itaque mons audientium haeret et forsitan schemati minus fidere et favere incipit. Qui enim sequitur orator, aut pariter contra schematis propositiones loquitur, aut certe vix unquam rationes ab antecessore prolatas expendit, cum aliud quidquam disserere statuerit, orationemquo iam paraverit.

3° Nequeunt omnes patres sententiam suam vel animadversiones proferre, etiamsi habeant quas utiliter proferant; sed ii solummodo qui voce fortiori praediti latina lingua expeditius loqui valent, neque oratorum numerum nimis augeri, loquendique tempus longius protrahere verentur.

II. Modos qao elusmodl defectibus occnrrl posse videtur.

P Brevissima *Synopsis* omnium rerum in concilio tractandarum singulis patribns exhibeatur. Ita multae animadversiones abscindentur, inde oriundae, quod aliqui errores aut defectus, quos a synodo corripi quidam patres cupiunt, in schemate oblato desiderantur. Nesciunt enim patres, alibi de illis agendum esse.

2° Quoties aliquod schema diribetur, moneantur patres, ut singuli qui habent quod animadvertero debere sentiant, intra certum dierum numerum, exempli gratia unius hebdomadae a dio distributionis, animadversiones suas *scriptas, brevissimo* tamen modo conceptas, cardinali deputations praeeidi exhibeant.

Theologi eas colligent, expendent et deputations referent, proponentes, utrum et qua ratione schema mutandum vel aliquid addendum sit Parati etiam sint, ut in omni re patribus rationem reddant, statumque quaestionis declarent.

Quae denique praesidi et deputationis patribus placebunt, imprimenda omnibusquo concilii patribus distribuenda erunt

3° Porro in congregatione generali patres qui velint loquentur, sed moneantur, ut ultra quadrantem sermonem non protrahant, et brevissima oratione mentem suam pandant. Theologi vero destinati aderunt, ut a praesidibus moniti dubiis aut obiectionibus a quovis oratore propositis reverenter respondeant.

Tandem congregatio generalis voto suo decernet, utrum schema primo propositum, vel, si in aliqua rc auctum nut mutatum fuerit, utrum haeo additio aut mutatio placeat; an vero, utrum res a deputatone particulari retractanda sit.

c.

In honorem beatae Mariae virginis sine labe conceptae.

Infrascripti patres concilii Vaticani, iuxta proprium et plurimorum, ut constat, reverendissimorum confratrum desiderium, eminentissimos praesides humillimo et instantissime orant, ut in congregatione generali votum reverendissimorum patrum expetatur, an iis placeat, ut discussionibus super schemate proposito tunc imponatur finis, quando maiori patrum numero visam fuerit, materiam subiectam iam sufficienter esse tractatam.

Rationes huius petitionis ab omnibus, qui concilio intersunt, satis dignoscuntur, quin iis hoc loco adhuc immorandum esse censeri debeat.

Romae, hoc die 8T· februarii 1870.

f St. Charbonneau episcopus Iassensis vicario· apostolicus Mayssurii.

j- Fr. Laouënan episcopus Flaviopolitanus vicarius apostolicus.

+ S. Fennelly episcopus Thermopylensis.

f Eduardos Du bar episcopus Canathensis.
t Fr. Leonardos Mellano episcopus Olympensis.
t A. Canox *8.1. episcopus* Tamassensis.
f Leo Meurin 8. *L episcopus Ascalonensis.*
+ *Christopborus* Bonjean 0. M. *L episcopus* Medrosis.
t loannes Maria Tissot episcopus Milevitanus.

d.

Beatissime pater!

Pleriqoo patres huiusce concilii Vaticani videntur obliti diri Pauli admonitione PNon plus sapere qnam oportet sapere sed sapere ad sobrietatem-, sed huc illneque pro labito suo et ingenio pervolantes inania captant, et sua quaerunt, non quae lesu Christi, atque ecclesiae eius sponsae, quam acquisivi! sanguine suo. Hinc plena libertate, qua donasti nos, abutantur cum magno moerore aliorum patrum, et utique tuo, tempusque pretiosum semper, hia autem circumstantiis pretiosissimum inutiliter perdimus, et, B quod magis ¿olendam est, spes tua totiusqne catholici orbis, qui magna a nobis ex pectat, indigne frustranea evadit. Eorum forsitan mens est, ut cunctando res ita permaneant, vel potius in peius vertantur, rebusque infectis cum maximo reipublicae christianae detrimento et scandalo ad propria redeamus. Quapropter rogo, obtestorque, ut tanto malo, qua polles prudentia ac sapientia, consolas, patrumque intemperantiae, qui seipsos praedicant, non quae lesu Christi, meliori quo potes modo, efficacius in Domino provideas. Qua in re liceat mihi proferre verba praeclarissimi Bossueti episcopi Meldensii: ‚Uuo assemblée, ou un *concile* est susceptible de toutes les impressione, et de tant divers intérêts difficiles à manier... qui peut espérer de se rendre maître de tant d'esprits remués par tant de passions?- Tu solai, beatissime pater, tu solus, qui accepisti a Cimato Domino potestatem pascendi, regendi, et C gubernandi non tantum agnos sed et ove». Haec omnia bono excipias animo, prout optima intentione scripta sani

Interim ante pedes tuos in genua provolatus omnia tibi fausta a Domino precor, memequo humillime subscribo, sanctitatis tuae, obligatissimus, addictissimus filius et famulus

t Hannibal episcopus Miniateniis.

Romae hac die X februarii 1870.

Beatissime pater!

Episcopi subscripti, qui tasso tuae sanctitatis ad Vaticanum concilium convenerunt, dolentes ex animo talem ab aliquibus patribus taitam esse rationem in sua exponenda sententia de unoquoque schemate, ut ei aliquod remedium non afferatur, quasi impossibile erit rem tam utilem, immo fonan nostris temporibus necessariam ad optatum finem D feliriter pervenire, humillime malum patefaciunt tibi, beatissime pater, persuasi Spiritum sanctum suggesturum quid faciendum. Primum laus debita tribuenda est sapientibus patribus concilii, qui magno' numero et scientia, et eruditione, et prudentia excellunt, et cum umbonem ascendunt, aliorum patrum existimationem sibi conciliant. De aliquibus dumtaxat sequentia observatione digna censemus.

I. Oratores nonnulli quin stricto loquendi modo utantur (concise sua sententia enunciata et concise expositis motivia, quibus illa fulcitur) saepissime diffusum orationis genus adhibent, et manifeste eloquentiam ostentant; ita ut aliqui horam et boram etiam cum dimidio insumant in rebus explicandis, quae viginti temporis momentis utilius patrum considerationi subiicerentur.

11. Saaprasime oratores nihil aliud faciunt, quam repetere, quae ab alio aliquando melius dicta fuo-*A ruat,* aliquando immorantur longissime in rebus *enucleAndie,* quae non ignorantur neque ab iis, qui primis labiis theologiae aut iuris canonici elementa hauserunt.

III. Saepissime oratores extra schema propositum vagantur, et ita vagantur, ut tempus longum in materiis extraneis a schemate proposito insumant.

IV. De chántate, de exercitiis spiritualibus fusa oratione tot et tanta nonnulli dixerunt, ut videretur illis munus datum fuisse ad meliorem frugem ducendi patres concibi et non potius de proposito schemate sententiam soara aperiendi.

V. Praeter haec dolendum quam maximo α nonnullis sub praetextu disserendi de schemate nova proponi, quae congregationi a tua sanctitate nominatae ad excipiendas propositiones subiicienda prius erant Dolendum non admodum raro reverentiae Romanis congregationibus, usibus ecclesiae Romanae aliqnos defuisse,

VI. Haec ab initio tolerabilia videbantur ea spo fore ut podetentim libido loquendi minueretur; et eo maior haec affulgebat apes, quia oratores intelligere potuissent signa non aequìvoca impatientiae, quae sponte erumpunt ex corde patrum, cum novi oratores enunciantur, cum ad longum protrahunt sermonem et cum extra argumentum vagantur. At ex adverso ardor loquendi crescit eundo, et mirabundi audivimus plus quam triginta oratores nomen suum dedisse pro schemate *de catechismo parro;* quod erat thema pro quo unica congregatio generalis satis superque fuisset.

Eo res est deducta, ut nonnulli, quibus nullo modo assensum praebemus, in eam sententiam descenderint ad hunc finem procurari ut protrahatur discussio, ut concilium oecumenicum Vaticanum ea definitivo indicio decernere non possit, quae aliquibus minus arrident. Absit nos ullam de hoc suspicionem habere; attamen asseveranter dicimus, si res modo progrediantur usque nunc adbibito, etiamsi in hunc finem haud intendatur, concilium felicem exitum haud habiturum.

Medela est igitur afferenda. At quae? Hnmillime sequentia subjicimus, quae nobis aptu viderentur.

A. Temporis cuique oratori spatium praefigendum.

B. Nulli liceat fusa oratione disserere, sed concise tam propositiones quam earum argumenta enunciare. Hoc secundum remedium plano descendit a priori, nam intra praefixum tempus omnia verba debet orator concludere ; ac proinde necessario brevitati studere.

C. Cum plures oratores hinc inde sententiam suam prompserunt, proponatur patrum suffragiis: num a) schema sit adprobandum, aut b) aliquae leves mutationes tantum fieri debeant, c) aut omnino D amandandum ad deputationem vel fidei vel disciplinae vel regularium vel rerum orientalium, d) aut demum novi oratores sint audiendi.

D. Optimum autem esset, cum oratio extra thema vagatur, statini admoneri oratorem, ne ultra progrediatur. Certe do ablata libertate nemo conqueri potest in concilio Vaticano: nisi eo sensu, oratores sic abuti patientia patrum, ut libertatem ad finem feliciter deducendi concilium omni modo praeripere aliis, certe praeter intentionem, satagant.

Interim quaecumque a tua sanctitate statuta fuerint, libentissime excepturi, ad osculum sanctorum pedum proni benedictionem apostolicam imploramus.

Romae, die 14 februarii anni 1870.

Sanctitatis tuae obsequentiasimi, humillimi, addictissimi filii et servi.

t Fridericus Maria Zinelli episcopus Tarvisinu».
t Fr. Aloisias Filippi episcopus Aquitanus.
t Ignatius de Senestréy episcopus Ratisbonensis.

+ Michael Heiss episcopus Urosscnsis.
t Andreas archiepiscopus Utinensis.
f Gaspar episcopus Hcbronensis, auxiliaris Genevansia.

f.

Beatissimo pater'

Infrascripti patres ad pedes sanctitatis tuao provoluti, cupientes redimere tempus ad absolvendum concilium Vaticanum, humiliter petunt a sanctitate tua, ut in sua sapientia novam constituat methodum pro schematum discussione.

Apostolica^ benedictionem efflagitantes, osculum sanctis pedibus imprimunt.

Datum Romae hac dio 20 februarii 1870.

f Laurentius Pontillo archiepiscopus Conscntinus.
t Petrus Cilento archiepiscopus Rossanensis.
f loseph archiepiscopus Tranensis et Nazarenus,
f Vincontius archiepiscopus Smyrnensis, vicarius apostolices Asiao Minoris.
t Philippus archiepiscopus Caietanus.
+ Marianus archiepiscopus Reginensis.
t Philippus archiepiscopus Patracensis.
f lanuarius Maria episcopus Anglonensis ot Tursionsis.
f Fr. Antonius M. Fania vescovo di Marsico e Potenza.
t Ilenricus episcopus Casertanus
t Franciscos episcopus Laquedoniensis.
f Leonardus episcopus Asculi Satriani et Coroniolae.
t Antonius episcopus S. Severi.
Bartbolomaeus episcopus Calvcnsis acTheanonsis, administrator apostólicas Castcllanetensis.
t Aloisias opiscopus Thclesinus seu Ccrrotanus.
f Fr. Aloisias episcopus Aquilanus.
Aloysius episcopus Triventinus.
Raphael episcopus Squillacensis.
t Fr. Franciscus Xavcrius episcopus Muranus.
f Fr. Thomas Michael episcopus Tnncnsis.
γ Vinccntius episcopus Pennonsis et Atriensis,
f Franciscus Xavcrius episcopus Castri Maris,
f losephus episcopus Nolanus.
f Bonaventura episcopus iam Liparensis.
t Valerius episcopus Onllipolitanua.
f loseph episcopus Thyatirensis.
t Franciscus episcopus Abcllinonsis.
loannes episcopus CalatanisiadensisL

3.

Ad peculiarem congregationem recipiendis expendondisquo episcoporum postulationibus relatio *

Placuit eminontissimis ac reverendissimis huius nostrae congregationis patribus peculiarem eligere commissionem eum in finem ut quaestiones ad utiliorem expeditioremque reddendam rerum in concilio pertractandarum discussionem ab eminentissimo cardinali seniore propositas examini subiiceret, methodumquo ad eundem finem assequendum mugis accommodatam proponeret. Quaestiones autem, de quibus mentio est, quinque comprehendebantur capitibus, nempe:

Io Utrum id quod vel addendum vel immutandum in schematibus ab episcopis proponeretur nova ab iisdem redacta formula -.onerali patrum congregationi esset exhibendum *t*

2 An qui sententiam suam . ptu mandarunt,

A illam deputation! episcoporum dircctim communicaro deberent, iis tantum ex ambone orationem habituris, qui opinionem suam ex tempore prolaturi forent?

3° An ad generales congregationes advocandi essent theologi et canonum periti ad oratorum diluendas difficultates?

4° Distributo schemate inter patres concilii, an expediret a cardinalibus praesidibus praefigi terminum septem vel octo dierum, quo perdurante episcopi, quae animadversione digna censuerint, ea secretario concilii vel deputationum episcopalium praesidibus scripto communicare tenerentur. Dopu-
tationes vero, perpensis episcoporum observationibus, schema ipsum reformatum generali congregationi iterum deferrent, et tunc super ipsum institueretur discussio?

6° Utrum schema α deputationibus denuo revisum ita generali congregationi proponi rursus deberet, ut a patribus concilii sciscitaretur, an nova discussio super idem instauranda esset: et, requisitis in plena congregatione suffragiis, id tandem peragi deberet quod maior patrum numerus efficiendum servandumquo decerneret?

Ad examen itaque huiusmodi quaestionibus vocatis, illud imprimis generali ratione animadversum fuit; scilicet expeditiori utiliorique rerum in concilio pertractandarum rationi ita esso prospiciendum, ut neque ordo a sanctissimo Domino per litteras apostólicas *Multiplices inter* concilii patribus exhibitus substantialiter mutaretur, neque libertas episcoporum in perficiendis discussionibus in discrimen adduceretur.

Ad examen vero singularum quaestionum quod attinet, commissio specialis α patribus nostrae congregationis deputata illud imprimis animadvertit,
3 propositionem de exigenda ab oratoribus formula rerum in quibusque propositi schematis partibus vel immutandarum vel addendarum, discussionum luciditati uon parum favere: at cum per se solam discussionum brevitati consulere non posset, de eadem rursus pertractari posse cum de examinanda methodo in quarta quaestione proposita ageretur.

Alteram vero propositionem qua facultas datur sermones ex ambone proferendi iis tantum concilii patribus qui scripto sententiam suam non dederunt, specialis commissio, omnibus rite perpensis, ideo amplexa non est, ne plena disceptationum libertas coarctari ac circumscribi quodammodo videretur.

Nec visum fuit viros theologos vel canonum peritos, de quibus in tertia quaestione sermo est, concilii deliberationibus ad evolvenda argumenta, vel diluendas oratorum difficultates adsciscere. Gra-
D vissimae enim rationes ex ipsa schematum proponendorum origino ac natura maxima ex parte depromptae, id suadere non videbantur: ex altera vero parte, admissa methodo de qua in proxime sequenti quaestione agitur, officium quod theologis ipsis vel canonum peritis committi voluisset, ab ipsis deputationum episcopis commodius ac decentius pro rei ipsius utilitate peragi posse ex iis quae infra dicenda sunt aperte constabit.

Quarta propositio discussionum brevitati atque utilitati prae caeteris consulere visa est. Sane, episcopis animadversiones suas scripto tradentibus, easquo infra praefinitum α concilii praesidibus tempus ad deputationes transmittentibus, prima illa devitatur discussio quao nullam ferme utilitatem hucusque attulit, noque in posterum allatura est: quippe quae et prolixis plus aequo sermonibus bue illuc plerumque divagantibus fit, nequo proprio dicta discursio vocari possit, cum et nullus in ipsa coutradiatiuai vel responsioni loeus sit Nova e contra,

l Formulam conscripsit episcopus Aqnlknus; qui vero eidem nomina dederunt, omnes enat, nt cuique legenti psUk, ex agro Nespoli Uno.

l Huius relationis anetor est Alexander Franchi, depuu tionia lilina secretaria», caia» antograpbum maltis ĕmenda tioaibus refertam inter acta babetnr.

post revisum em*en*da hiraqne a deputationum patribus schenra, irutanraía liberrima *diteastione, propositis* objectionibus ab ipsi· deputationum episcopis, maxima cum rerum pertractandarum utilitate, percommodo occurri posse nemo est qui non rideat At et brevitati etiam ipsam methodum favere posse, peculiaris nostra commissio arbitrata est. Nam ai ipsamet episcoporum deputabo sedulam dabit operam exarandae, prout proponitur, relationi, qua enumerentur difficultates atque immutationes a patribus concilii propositae, rationesquo diligenter expendantur ob qnas earum nonnullae admitti probanque nequiverint, facile evenire posse existimatur, nt pauciores, quam in praesens, futuri sint patres, qui propositis insistere difficultatibus, reiectasque propugnaro modificationes eoram schematis defensoribus nova oratione constituant. Eo tamen in casu non parum sermonum luciditati ipsiusquo disceptationis utilitati conferro visum est, si iidem oratores, prout in examino primae quaestionis dictum fuit, noram teneantur exhibere omnium, quotquot ab ipsis in examen adducta sunt, propositi schematis vel verborum vel periodorum redactionis formulam. Tandem illud quoque ea super re adnotatum fuit, definitivae reformati schematis adprobationi operam illico dari posse in generali congregatione, si eiusdem suffragia exquirantur de admittenda propositae periodi seu paragraph! formula, vel de servanda confirm&ndaque revisi schematis redactione.

His do eausis patres peculiaris commissionis sequentem methodum oxamini nostrae congregationis subiiciendam unanimi consensu censuerunt, scilicet: eDistributo inter patres concilii schemate, eminentissimi praesides spatium praefigent septem vel octo dierum, intra quod episcopi, qui aliquas in ipso schemate mutationes inducendas censeant, eas scripto tradoro ac ad secretarium concilii transmittere debeant Huiusmodi vero scriptis deputa-
tion episcoporum communicatis, schema ipsum eorumdem episcoporum cura et studio ita erit elaborandum, ut et propositarum modificationum, quae opportunae censentur, ratio habeatur, et expositio concinna praemittatur in qua exhibitae a patribus observationes ac mutationes dilucido enumerentur, rationesque expendantur in reformati schematis comprobationem afferendae. Schemate vero sic reviso et reformato ac rursus generali concilii congregationi exhibito, omnibus patribus et praesertim iis qui immutationes a deputationum episcopis haud probatas iterum proponere ac urgere desiderant, suos ex ambone prof ire sermones licebit, ea tamen lege, ut quoties examen in peculiaribus schematis articulis versetur, paragraphes vel periodos, quae censura ab ipsis notantur nova redactionis formula patrum deliberationi proponant. Hisco patrum sermonibua cuique ox deputationum episcopis respondere liberum erit; statimque ad exquirenda concilii suffragia progredietur/

Quod ad quintam attinet quaestionem, supervacaneum visum fuit do ea rationem habere, cnm id quod in eadem proponitur, in superiori methodo a peculiari commissione recepta atque admissa quodammodo contineatur.

Caeteram, ut in inducenda methodo, do qua superius mentio facta est, nulla oriatur suspicio quod formalis induci velit immutatio in ordine disserendi pridem constituto, peculiari commissioni visum est, patribus concilii eamdem manifestari posse sequenti ratione: scilicet eminentissimi praesides generali patrum congregationi significare poterunt, /ingentem episcoporum numerum ab iisdem petiisse, ut meliori qua fieri posset ratione discussionum brevitati consuleretur, quin eorumdem libertati inA commodum ullum afferretur; ideoqae, obtenta summi pontificis venia, in id dovenisso consilii ut quaedam statuerent ad litteras apostólicas *Multiplices inter* pleniori atque utiliori ratione execution! mandandas.

Postremo cum in proposita superius methodo sermo habitus fuerit do suffragiis a conciliorum patribus exquirendis ubi de mutationibus agitur in schemata revisa ac noviter confecta ex oratorum sententia inducendis, ideo peculiaris commissio animadvertere non omisit, opportunam immo etiam necessarium fore formam quandam in proxi adhibendam statuere qua facili et securo ratione episcoporum suffragia, iteratis saepe vicibus eodem dic exquirenda, colligi possent, nec non ca omnia insimul peculiari quadam regula ac lego complecti, quae ad plenam ordinis generalis litteris apostolicis constituti porfectamque in omnibus exeeutionem conferant, cum magis congruum videatur haec omnia uno tempore praescribere, quam singulis casibus seorsim providero. At voro cum buiusmodi munus peculiari nostrae congregationi minimo fuerit demandatam, ideo satis fuit speciali commissioni haec tantum adnotaose, eo tamen consilio, ut si eminentiasimis ac reverendissimis patribus placuerit eadem possent eminentisrimorum concilii praesidum considerationi exhiberi.

4.
Prima decreti edendi forma a speciali Illa deputation© exarato.[1]

1· Distributo schemate concilii patribus, eminentissimi praesides congregationum generalium congruum tempus praefigent intra quod ipsi patres, qui aliqua animadvertenda in schemate consuerint, ea scripto tradere debeant

2 Animadversiones quoad schema generatim spectatum, si quae habeantur, primo loco in scripto adnotentur: deinde illae quae ad singulas schematis partes referuntur, schematis ipsius ordine servato.

3· Quando animadversiones vel in verba vel in paragraphes propositi schematis fiunt, nova vel verborum vel paragraphorum formula, in ipso schemate substituenda, ab animadversionum auctoribus exhibebitur.

4° Animadversiones a patribus concilii ita exaratae et propria subscriptione munitae secretario concilii tradentur, et per ipsum ad respectivas episcoporum deputationes transmittentur.

5· Postquam huiusmodi anidmadversiones expensae fuerint in speciali deputatone, ad quam id pertinet, patribus omnibus distribuetur schema reformatum una simul cum summaria relatione, in qua et animadversiones propositae indicabuntur, nec non rationes afferrentur, ob quas earum nonnullae, si quao erunt, minus probatae fuerint,

6° Novo schemate una simul cum supradicta relatione patribus concilii communicato, eminentissimi praesides diem statuent congregationis generalis, in qua inchoabitur discussio ad formam litterarum spostolicarum *Multiplicet inter* conficienda.

7° Discussio fiet primum de schemate generatim considerato; eaque absoluta, de unaquaque singillalim eius parte a praesidibus designanda disceptabitur, proposita semper in hac singularum partiam discussione ab oratoribus formula expensi schematis periodo vel paragraph© substituenda.

li inter patres qui de reformato schemate loqui voluerint, dum sese inscribere curabunt, significare insimul debebunt utrum loqui velint in genere veì in specio, et quatenus in specie, de qua schematisparte sermonem sint habituri.

[1] Ex auu>7tspbo eiusdem Alexandri Franchi.

9° Oratorum difficultatibus respondere liborum A *rit cuique cx deputationum episcopis, impetrata a praesidibus venia, ita tamen ut facultas ipsis sit vel statini post oratoris sermonem eloqui, vel pluribus Insimul oratoribus eadem super re disceptantibus reponere, idque vel eodem vel olio die perficere.

10° Absoluta super una schematis parte discussione, antequam transitus fiat ad aliam, eminentissimi praesides suffragia congregationis generalis exquirent, primum quidem super propositis in ea Ipsa discussione emundationibus, deinde super integro partis examinatae textu.

11° Suffragia tum quoad emendationes tum quoad lingularum partium textum a patribus concilii sic emittentur, ut qui inter eos assurgant emendationi vel textui assentir!, qui vero sedeant contradicere censeantur.

12° Postquam suffragia supradicto modo lata fuerint do omnibus singillatim schematis partibus, li praesides sententiam patrum de toto ipso schemate rogabunt; et tunc suffragia oretenus edentur per verba *placet* aut *non placet;* ita tamen, ut qui votum sub aliqua conditione emittore volint, illud scripto tradere scrutatoribns debeant

12° Discussiones a patribus concilii habendae strictim contrahi super proposito argumento debent, et si sermones extra quaestionum divagari contingat, oratores ad quaestionem ipsam revocare eminontissimorum praesidum officium erit.

14° Si discussiones in longius plus aequo protrahantur, eminentissimi praesides porcunctari a concilii patribus poterunt, num velint disceptationem super expenso argumento ulterius continuari, et exploratis suffragiis, id tandem decernent quod maior patrum numerus deliberaverit.

Idem dearotum a oonollll praesidibus recognitum et In congregatione generali die 22 februarii lassù summi pontiffcis promulgatum L

DECRETUM.

Apostolici litteris, die 27 ħovembri anno proxime superiori editis, quarum initium *Multiplicet inter,* summus pontifex ordinem generalem constituit in Vaticani concilii celebratione servandum, in iisque, praeter alia, certas quasdam regulae tradidit, quibus rationi disceptationum α patribus habendarum consuleretur.

lam vero ipse sanctissimus dominus propositum sibi finem facilius assequi cupiens, nec non rationem habens expostulationum, quae a plorisque concilii patribus haud semel exhibitae sunt ex eo quod disceptationum conciliarium series in longum plus aequo protrahatur; ex apostolica sua sollicitudine D quasdam peculiares pro congregationum generalium discussionibus tradere normas constituit, quae praestitutum generalem ordinem evolvendo, atque integram servando eam discussionum libertatem, quae catholicae ecclesiae episcopos deceat, pleniori expeditioriquo ratione ad rorum tractandarum examen, disceptationem et deliberationem conferrent.

Quamobrem, cardinalibus congregationum generalium praesidibus in consilium adhibitis, et quaesita etiam sententia patrum peculiaris congregationis recipiendis expondendisque episcoporum propositionibus, idem sanctissimus domiqus noster sequentes ordinationes edendas servandosque mandavit:

1° Distributo schemate concilii patribus, cardinales praesides congregationum generalium congruum tempus praefigent, intra quod patres ipsi, qui aliqua in schemate animadvertenda censuerint, ea scripto tradere debeant.

2° Animadversiones hoc ordine exarandae erunt; ut primum illae scripto adnotentur quae schema generatim respiciunt sive integrum sive divisum, prout a praesidibus indicatum fuerit: deinde illae quae ad singulas schematis partea referuntur, schematis ipsius ordino servato.

3® Qui ex patribus animadversiones vel in verba vel in paragraphes propositi schematis afferendas putaverint, novam verborum vel paragraphornm formulam subjicient in locum prioris in schemate substituendam.

4® Animadversiones a patribus concilii hac ratione exaratae et propria subscriptione munitae secretario concilii tradentur, eiusque opera ad respectivos episcoporum deputationes transmittentur.

δ® Postquam huiusmodi animadversiones exponsae fuerint in conventu cius deputation! ad quam pertinent, singulis patribus distribuetur schema reformatum una cum summaria relatione, in qua de propositis animadversionibus mentio fiet.

6® Schemate una simul cum supradicta relatione patribus concilii communicato, cardinales praesides diem statuent congregationis generalis io qua discussio inchoabitur.

7® Discussio fiet primum generatim de schemate integro vel diviso, prout cardinalibus praesidibus visum fuerit, caque absoluta, de unaquaque singillatim schematis ipsius parte disceptabitur; proposita semper in hac singularum partium discussione ab oratoribus formula expensi schematis periodo vel paragraphe substituenda, ac praesidibus post habitum sermonem scripto exhibenda.

8® Qui do reformato schemate loqui voluerint, dum suum disserendi propositum praesidibus sigui-0 ficandum curabunt, innuere pariter debebunt utrum de toto schemate in genere, vel de eius partibus in specie acturi sint; et quatenus in specie, de qua schematis parte sibi agendum esso statuerint.

9® Liberum erit cuique ex respectivae deputations episcopis, impetrata α praesidibus venia, oratorum difficultatibus et animadversionibus respondere; ita tamen ut facultas ipsis sit vel statim post oratoris sermonem eloqui, vel pluribus insimul oratoribus eadem super re disceptantibus reponere, idque vel eodem, vel alio die perficere.

10® Orntorum sermones intra fines propositi argumenti cohibeantur. Si quem vero patrum extra motas vagari contingat, praesidum erit ad propositam quaestionem ipsum revocaro.

11® Si discussionum series, re proposita iam satis excussa, plus aequo protrahatur, cardinales praesides, postulatione scripto exhibita a decem minimum patribus, congregationem generalem percontari poterunt, an velit disceptationem diutius continuari; et exquisitis per actum assurgendi vel sedendi suffragiis, finem discussioni imponent, si id maiori patrum praesentium numero visum fuerit

12® Absoluta super una schematis parte dbcussione, antequam transitus fiat ad aliam, cardinales praesides suffragia congregationis generalis exquirent, primum quidem super propositis in ea ipsa discussione emendationibus, deinde super integro partis examinatae textu.

13° Suffragia tum super emendationibus, tum super singularum partium textu ita a patribus concilii ferentur, ut praesides .distinctis vicibus ad surgendum invitent primum eos qui emendationi vel textui ossentiuntur, deinde eos qui contradicunt: recensitis autem suffragiis, id decernetur quod maiori patrum numero placuerit.

14® Cum do omnibus schematis partibus hac

* Vld. tomum L, c*l. 854-5.

ratione suffragia lata fuerint, de examinato achemate patrum sententias cardinales praesides rogabunt Haec autem suffragia óretenos edentur per verba *placet* aut *non placet;* ita tamen ut qui conditionem aliquam adiiciendam existiment, suffragium suum scripto tradere debeant

Datum Romae die 20 februarii anno 1870.

Philippus cardinalia De Angelis praeses.
Antoninus cardinalis De Luca praeses.
Joseph Andreas cardinalis Bizzarri praeses.
Aloysius cardinalis Bilio praeses.
Hannibal cardinalis Capalti praeses.
Josephus episcopus Sancti Hippolyti,
secretarios concilii Vaticani.

6.

Consilium ab episcopo Montis Posaulani propositam ad oppugnandum illud decretum1.

1· Faire connaître, par tous les moyens possibles et licites, la situation conciliaire: que pendant trois mois nous n'avons pas été convenablement libres; que par lo nouveau règlement du 22 février nous ne le sommes pins du tout; — que les 135 du concile ne sont point libres, puisqu'on les traque dans les deux journaux favorisés, et que l'on cherche à leur faire une position intenable dans leurs diocèses, surtout en France; — que les 300 qui font l'appoint d'nne majorité fictive ne sont pas assez libres, puisqu'ils subissent une pression ¿'intimidation et de menaces; — que les évêques italiens et romains sont en nombre ai disproportionné avec le chiffre des populations relatives, qu'ils ne peuvent raisonnablement compter par ce nombre, en présence des populations immenses qui n'ont relativement que très peu d'évêques; — par conséquent, que si on ôte du chiffre total de 703 évêques, chiffre extrême à cause des morte et des départs, 435 qui ne se croyent point librea, il ne reste plus que 265 évêques qui affirment leur liberté, et sur lesquels encore il faut tenir compte du trop grand nombre de titulaires en Italie et dans les États Romains; — qu'en admettant même 265 évêques bo disant libres contre 435 qui no croyent point l'être, ou qui ne le sont pas, il est clair qu'il n'y a pas une majorité suffisamment libre; que dans cette situation le concile n'agit pas sous l'abri d'une liberté convenable, et que ce qu'il pourrait définir ou statuer n'aurait pas son caractère propre d'autorité.

2' Adresser au pipo une réclamation respectueuse pour notre liberté conciliaire, avec tous les détails de ce que nous regardons comme servitudes et entraves. Nous n'aboutirons pas, mais co serait une protestation officielle, qui devrait être signée par les 135 sur *une même supplique.*

3 Si on est (sic f) pas écouté, ne plus rien faire au concile, ne rien livrer par écrit à la commission, ri M n'est *pour établir la thèse de notre défaut de liberté et de discussion.*

4 Hous réduire au *non placet* sur tons les points;· on pourrait y ajouter cette annotation par écrit: *nihil placet, quia nihil liberum, nihil discutsum, nihil deliberatum.*

5· Si on ne tient aucun compte de la minorité des 135, si on Vécrase par une majorité fictive et intimidée, ne pins paraître au concile, et protester qu'on doit respecter les minorités imposantes.

6· Poussés h bout, quitter Rome nu nombro de 135.

7° Si la tempête devenait affreuse, et à Romo ot dans nos diocèses soulevés, donner notre démission.

Eiusdem Franelaci Le Courtier oratio habenda at non habita do rerum tractandarum modo1.

Eminentissimi et reverendissimi patres.

In hoc tanti rnomenti negotio, cum agitur do condendis fidei canonibus, sub gravissima poena anathematis et damnationis aeternae, dicam pro mea humillima sententia, nos non posse, tuta conscientia, bocce munus obire, quia quae non vidimus, quae non audivimus, loqui non possumus.

Omissis tamen tot ct tantis quae libertatem veram, discussionem sinceram obnubilaverunt, rem aggrediar ex comparatione, quamvis semper claudicante.

Jn indiciis mere humanis et civilibus, nullus est qui volit iustitiam eummariam reo appetere, et cederò clamoribus multitudinis poenam rei exposcentis; ante omnia, eripitur reus et sub protectione legum constituitur.

Quam invenietis ephemeridem quae audeat, quam non pudeat reum inclamare, cum adhuc sub indice lis est? Nonno omnes reverenter silent, discussionem causae et sententiam quieta mente expectantes?

Quinimo, si magistratus sentiant animos etiam foris effervescere, indicium differunt donec indignatio publica cessaverit. Si tantisper vereantur ne commotio plebis premat iuratos et indices, adhuc retardant; posteaque pro ampliori cautione tribunal transferunt ad locum ubi commotio non pervenit, ubi longe a minis et clamoribus iustitia possit exerceri.

Non conficitur codex instrumentorum causae, ita ut indices omnia dijudicanda ignorent; et cum tempus indicandi advenerit, non traduntur instrumenta per pagellas sine contextu sed *per totum,* ut causa in omnibus circumstantiis et sub omni respectu dignosci postit.

Praetorium, ubi tandem conveniunt iurati et indices, tale constituitur, ut omnes audire et ab omnibus audiri possint.

Licet pleno tune et reo et advocatis eius serio examinare num inter indices aliquis intersit recusandus, vel ob praeventionem et inimicitiam, vel ob minas et timorem reverentialem.

Actus accusationis recitatur plene ot integro; collectio instrumentorum traditur ex integro; testea audiuntur, advocatorum vox ad omnes pervenit, et fit discussio cum omnimoda libertate; nam quilibet index interrogare potest, si opus fuerit, et reum, et advocatos, et ministerium publicum. Non veredictum pronuntiant iurati, nisi prius inter se collationem habuerint Deinde etiam tribunal in secessu agit, antequam sententiam reportet in publico.

Et haec sunt, ubi tantum agitur de honore, de opibus, de libertate civium, de privatione huius vitae transitoriae et fragilis.

Siccine res ita ee babet inter nos cum exercetur iudicium rei, iudicium anathematis, iudicium damnationis aeternae?

Causa certe instructa fuit cum omni industria et α ductoribus — libenter confitemur — sed seorsim a indicibus fuit instructa, cum omni cautione ne communicaretur nisi instante et inito indicio.

Dum autem baec agerentur sub secreto secre-

› Exstat inUr sckMm Ulto· episcopi, Frsndsci scilicet Lo Courtier. Co i e'imodi consilio sb eo inito conferenda umililo videtor epbtola quaedam anonyma, in collectione Lumi NpttiU, coi UO8, qnae eidem smistiti a nonnullis adscribebatir

1 Curiosissimam hanc contiunculam hoc loco posui ob arctissimam quam videtur habere connexionem cum postulato, quod sub num. I legitur. Fere dixeris utrumque documentum ab uno eodemque auctore fuisse conscriptum. Asservatur in schedis illius episcopi sub num. 1.

tissimo, ecce, in quibusdam ephemeridibus, *guai protectionem et favorem nimio obtinent,* clamor omni dio exoriebatur postulans vehementer et indecoro, ut causa inciperet et finiret *modo summario,* per acclamationem, sino examine, sino discussione, sino sententia fixa . . , ot sumus liberi?

Quotidio incitabatur, ot accendebatur clerus noster ut nobis tale vel tale iudicium imponeret, quasi ecclesia docens iam sita sit apud simplices presbyteros. Fidelium pictas, tam commendabilis in venerandum ecclesiao caput, tantopere incitabatur proposito etiam *roto* ab ephemeridibus, ut nobis ipsi sententiam promendam dictitarent; ita ut indices sedibus nostris advenimus, quasi iam condemnati qui tale vel talo veredictum enuntiaremus: alioquin suspicioni et odio dori ot piorum denuntiandi . . . et sumus liberi?

Et quando praestantiuimus illo episcopus, ille sanctae sedi devotissimus, illo sanctae sedis per B longam vitam propugnator firmissimus, vocem elevavit, ut suis ovibus proponeret quod prudentissimum, *ipse iudex,* iudicabat; vox eius ab ephemeridibus supra memoratis et etiam ab infimis clericis visa est aliquandiu obruta, ot clamosis conviciis dedecorata ... et sumus indices liberi, cum tale quid piam unicuiquo nostrum generoso possit evenire, cum ex eo quod subscripsimus iuxta conscientiam nostram, nomina nostra tradi possint in odium et animadversionem iis qui sequi debent, et praeire nihilominus autumant?

In ista hierarchica perturbatione, non démocratie tantum sed excessus demagogiao fero invaluit, sicut vidimus aliquando in deordinatione civili. Nos fidei iudices, videmur quasi electi et deputati a clero et populo; videmur simplices mandatarii quibus committentes indicant quid agendum, quid dicendom, quid definiendum. C

Cum demum tempus advenit sedendi et indicandi, indicibus instrumenta causae non traduntur integra, *sed per partes,* quasi pensum sine contextu, quasi thema diurnum vel vorsio in crastinum scolaribus datur.

Boni convenimus omnes. Praetorium sane magnificum, ingentibus impensis exstructum, nos oxeipit; sed tale ut nec audire, nec audiri potuimus: ut quod auro tensa percipitur, non *intelligibiliter* ad mentem venit, nec discussio oriri possit.

Rumor est (corte non credimus) quosdam esse indices quasi recusandos, quia pressi obediunt, quia minacibus verbis commoti dilabuntur. — Sed credere rumorem nolumus, licet sola suspicio non minus offendat concilium quam uxorem Caesaris, huneque rumorem in modium attulimus ea tantum mente, ut et qui premere dicuntur et qui dicuntur premi largius vendicentur. D

Quid ergo emersit do nostra foro naufraga libertate? Libertas continuas et longiores orationes et edendi ot malo audiendi, — sed sino responsis, sino «discussione, sino interpellatione, sine reproductiono, ita ut post tot audita vel non audita, lux nulla rofuleorit.

Cum itaque res ita se habeant, non videmur indices satis illuminati, satis liberi, ut, in his adjunctis, *meo quidem infirmo iudicio,* canones fidei condero possimus et definire.

Rogo ergo vos, eminentissimi et reverendissimi patres, obtestor per viscera misericordiae Dei nostri, ut tutam faciatis deinceps omnium conscientiam; et cum in tuto fuerit conscientia, ut attendamus potius malis societati christianao ingruentibus, scilicet incredulitati et indifferentiae, indopondentiao et auctoritatis contemptui, cupiditati et sensualismo maximo practico, ut quantum fieri poterit, paucissima

mundo laboranti incutiantur anathemata; interea, quibuslibet scholarum opinionibus sepositis, controversino nullatenus bono religionis utiles in pulverulentis (salva debita roverentia) in pulverulentis theologorum codicibus *per nos* requiescant in paco.

8.

Animadversiones in Illud decretum a nonnullis patribus oxhlbltao.

a.

Ad ëminentissimo cardinales sacrosancti oecumenici concilii Vaticani praesides.

Eminentissimi patres!

Liceat nobis sub oculis vestris ponere animadversiones, quao monti permultorum ex sacrosancti concilii Vaticani patribus occurrerunt circa regulas recentius editas, dio scilicet 20 februarii 1870, ad dirigendos huius concilii actus.

Et primum quidem, in actione conciliari semper prae oculis habendum fore nobis videtur, quod in decreti prooemio expresse positum est: eam scilicet summi pontificis mentem fuisse, ut datae regulae sic prudenter et moderato applicarentur, quatenus „integra servaretur discussionum libertas, quae catholicae ecclesiae episcopos decct“, immo quae necessaria omnino est.

Animadversio vero generalis, quao statini animos percellit, dum praefatae perleguntur regulae, haec est: quod illao videlicet regulae huiusmodi sint, ut in pluribus patrum libertas inde minui, immo etiam tolli posse videatur.

Hoc porro quantum prae se ferat periculi, nemo est qui non viderit: et si forte, ob pacis bonum, in rebus minoribus, ut in articulis sexto, decimo, et quibusdam aliis, hoc permitti possit, spe habita foro ut datis sibi facultatibus omnes ex aequo et bono usuri sint, in iis tamen, quae maioris momenti sunt, praecipue ubi agetur de decretis circa fidem condendis, quae super omnia, et merito quidem, plurimum movent conscientiam, nullus certe ex nobis est, qui tantum in re tanta discrimen incurrere vellet

Deveniamus nunc ad animadversiones peculiares:

I.

Numero I0 *Congrui* temporis praefixio a praesidentium iudicio omnino pendet.

Esto quod id in robus levioris momenti et facilis solutionis parum habeat incommodi ; sed moveri possunt tales quaestiones dogmaticae, quae tanti momenti sint, tantaeque simul difficultatis, et in quibus enodandis tam varia tamque ardua circa Scripturas sacras, sanctos patres, historiam ecclesiasticam, concilia, constitutionesque pontificias, studia necessaria sint, ut valde in his periculosum foret nimis arcta mensura tempus patribus limitari.

Ideoque, prospicientes ad casum illum, quo huiusmodi quaestiones occurrerent, enixo potimus sic postulationibus patrum longiorem moram expo- scentium obsecundari, ut nullum rationabile dubium remanero queat, quod dirimendae quaestiones voro et sufficienter explorari potuerint.

Haec vero nostra petitio eo magis fundata haberi debebit, quod cum schemata omnes usque ad hosce dies ignoraverimus, nequaquam patribus licuit seso ad quaestiones solvendas per praevia studia praeparare.

II.

Numerus tertius sic se habet: „... qui ex patribus animadversiones afferendas putaverint, noram rerborum, *rei paragraphorum formulam subiiaenl rn locum prioris in schemate substituendam* *

Hoc utile quandoque, sed non necessarium:

ft

optine siquidem concipitur aliquos patres, utilisai' mas animadversiones proponere posse, quibus tamen non suppetant media ot opportunitas unum vel plures paragraphos integros reficiendi et exarandi. Et boo eo minus necessarium, quod, cum congregationes speciales eo praecise fine institutae fuerint, ut hunc laborem reficiendorum schematum sibi assumere debeant, et ad hoc omnibus certe cooperatorum auxiliis abundanter instructae noscantur.

Aliunde saepe casus occurret, in quo iis patribus, qui animadversiones adferendas putaverint, verba quaedam aut etiam paragraphes omnino supprimere in proposito erit

III

In numero quinto legitur: „... singulis patribus distribuetur schema reformatum, una cum *summaria relatione,* in qua de propositis animadversionibus mentio fiet

Liceat dicero *summartam hanc relationem,* et B simplicem animadversionum *mentionem,* nequaquam videri sufficientem, in rebus praesertim maximi momenti, quales imprimis sunt definitiones dogmaticae. Animadversionum enim pondus ex *motiris* allatis praecipue pendet, quae si non dentur motiva, nullo modo videmus, quanam ratione res illustrari possint..

Et hoc quidem eo magis necessarium, quod inducatur nova methodus, et prorsus veteribus conciliis incognita, riempo tractandi res perscripta; et cum nemini detur facultas animadversiones suas typis tradendi, alia via non supersit, qua *tollatis* vere *consiliis* res in synodo peragantur. Nec omittendum quod cuiusvis deputationis specialis, vel eius theologorum et secretariorum indicio relinquetur, ex scriptis ipsis consignatis, quod censuerint afferre, et quod censuerint silentio praeterire.

Tria ergo sunt quae, ea de re, et rationabiliter c postulanda nobis videntur, et ab aequitate praesidum concedenda fideliter speramus:

1. Ut animadversiones omnes sedulo referantur. Alioquin iam deputatio esset totum concilium, et in pluribus solus index.

2. Ut *relationi* et *mentioni* animadversionum semper adiungantur *motita,* quibus fulcitae fuerint.

3. Ut animadversionum auctoribus facultas concedatur specialem depntationem adeundi, si ipsi deputation! utile visum fuerit, ad explicandas, et, quatenus opus fuerit, defendendas animadversiones ab ipsis propositas.

IY.

In numero 8° dicitur: BOratores qui loqui voluerint de partibus schematis in specie, prius significare debere praesidibus, *ds qua* schematis parte sibi agendum esse statuerint0.

Hoc postremum haud accipiendum putamus eo D sensu, quod idem orator non niai do unica aliqua parte schematis tractaro possit: liberum enim esse debet cuilibet ex oratoribus, non tantum de toto schemate in genere, sed ot do pluribus partibus schematis in specio disserere: alioquin libertas discussionis minime integra servaretur.

V.

Circa numerum 9'“ omnino petimus, (quod ibi expressum non est, sed ex mora, ut putamus, oblivione) ut postquam respoctivao deputationis episcopi oratori alicui responderint, argumento reponendi facultas eidem oratori, sive eadem, sive altera die, una saltem vice concedatur. Sin aliter enim libertas discussionis violaretur, et saepe neo momentorum allatorum pondus, nec etiam ipsius animadversionis sensus sufficienter α patribus perspiceretur.

VI.

Circa articulum undecimum plures et gravissimas animadversiones proponendas habemus:

Animadversio generalis primum haec occurrit: quod nempe ex articulo sio exarato manifestissimo sequitur praesidum et *maioritatis* arbitrio prorsus permitti discussionem, vel unius vocis praevalento pondere, cohibere et elaudero. Minoritari vero nulla omnino defensio contra usum istum auctoritatis et numeri relinquitur: quod quanti periculi sit, cum do dogmatibus definiendis agitur, et de divino episcoporum iure, perspectum certe omnibus est. Eo magis quod istud tam grave indicium, per actum *assurgendi* et *sedendi,* actum nempo Um praecipitem, tam parum deliberatum, adeo saepe incertum, immo et contagioni obnoxium, definitivo et irrevocabiliter feretur: ita ut postea, nulla amplius audita nec permissa reclamatione, nihil aliud agendum remaneat, nisi suffragia colligere, quibus decreta condentur et definitive sancientur.

Id minus haberet periculi in parlamentariis coetibus, ubi de condendis tantum agitur legibus, quae hoc anno sancitae, anno altero ab eodom coetu, vel ab alio retractari poterunt

In definiendis autem dogmatibus, quae definita semel nec revocari nec novo subiiei examini a quavis auctoritate possunt methodus illa expeditior videtur periculosissima, atque omnino inadmittenda.

Quapropter haec saltem postulanda nobis videntur:

1· Discussio numquam censeatur *plus aequo* protracta, quamdiu ex patribus aliquis, nondum auditus circa quaestionem propositam, iure suo, ut testis et index fidei, uti voluerit, et una saltem vico loqui. Sin aliter enim praecipitaretur causae iudicium, priusquam omnes testes suum explicare testimonium permissi fuerint

2 In mentem ceterum praesidibus revocare supervacaneum, se *posse* quidem, nequaquam vero *teneri* coetum conciliarem percontari an velit finem discussioni imponere: dicitur enim: *praesides percontari poterunt.*

3 Ita oratorum ordo distribuatur, et vices alternentur, ut, si variae adsint opiniones, unus *pro* et unus *contra* successive audiantur.

4° Quoties finis discussionis postulabitur, saltem uni, vel alteri ox patribus liceat contra huiusmodi propositum orationem habere, et motiva adversantia proponere.

Id ot aequitati consonum, et praxi omnium coetuum deliberantium conforme est.

5 In rebus maioris momenti, maxime ad fidem spectantibus, non possit fines discussionis pronuntiari, si quinquaginta saltem ex patribus huic centradixerint. lisée omnia nisi concedantur et serventur, nemo est qui non praevideat quam facile futurum sit, ut oratores unius partis plures et diu cathedram occupent, paucissimi deinde ex altera parte vix patienter audiantur; moxque discussionis finis, *plus aequo,* ut dicent, productae, a decem patribus postuletur et, cum evidenti libertatis dispendio, obtineatur.

VII.

Quod dicitur sub numero 12·: nPraesides suffragia exquirent, primum quidem super propositis in ea ipsa discussione emendationibus, deinde super integro partis examinatae textu.®

Hoc ita intolligendum videtur: ut si propositae emendationes putribus acceptae fuerint, tum non statini requirantur suffragia super integro partii examinatae textu, sed res ad aliam diem remittatur, ut deputatio tempus habeat et emendanda sedulo corrigendi, et emendata cum tota contextus serie

apte componendi, ot nova subindo ao emendata a redactio possit patribus proponi, priusquam eorum suffragia exposcantur.

vili.

Numerus 13M sic scribitur: n... suffragia tum super emendationibus, tum super *singularum partium textu,* ita a patribus concilii forentur, ut praesides distinctis vicibus ad aurgondum invitent primum eos, qui emendationi vel textui assentiuntur, deindo cos, qui contradicunt: recensitis autem suffragiis, *id decernetur,* quod maiori patrum numero placuerit.“

Hic plures summi momenti animadversiones proponendae sunt.

Prima quoad modum ferendi suffragia, per *actum* nempe aurgendi, vel sedendi, istius modi pericula iam superius diximus, ubi agebatur de exquirendis suffragiis super finem discussioni imponendam. Quam B graviora autem videantur, si do ipsis decretis quaestio sit, maxime in robus fidei! Non credimus in praecedentibus conciliis suffragia unquam eo expedito modo data esso; quo nullus certe alius gravitati et maturitati deliberationis, immo et ipsi libertati minus favet

Et in ipsis coetibus politicis, hisce providetur incommodis per postulationem *scrutinii,* aut *nominalis appellationis* a pluribus membris oblatam, ot scripto exaratam.

Quod in concilio maxime refert, non eat ut cito res expediatur, sed ut caute et tutissimo peragatur. Longo satius est paucas quaestiones oxpendoro et prudenter solvere, quam multo numerosiores proponere; ot decurtatis discussionibus suffragiisque praecipitanter collectis, ros tam graves irrevocabiliter definiri.

Secunda animadversio versatur circa ordinem C suffragia exquirendi, ita nempe dispositum, ut *prius* exposcantur eorum voto, qui decreto proposito ossentiunt, *posterius* eorum, qui dissentiunt Cum in quaestionibus fidoi tutius sit sistere et definitionem differre, quam temere progredi, ideo conditio dissentientium favorabilior esso debet, et ipsis prioritas in dandis suffragiis concedenda esset

Tertia: ut numquam talis modus adhibeatur, ubi do dogmate fidoi definiendo, aut de canone sub anathematis poena condendo agendum erit; et haec non definiantur, aut condantur nisi per vorbum *placet* aut *non placet.*

Quarta spectat ad numerum suffragiorum requisitum, ut decreta condantur. Mos usitatus in conciliis oecumenicis omnino servetur: nompo ut fidei dogmata non maioritate numerica, sod unanimitate morali definiantur; quod adeo acceptum Pio IV fuit, ut in Tridentino concilio, cum de gravissima D quadam re dogmatica ageretur, 0nil definirò voluerit nisi quod unanimi patrum consensu decerneretur/

Et revera apprime mos ille concordat celeberrimo illi Vincentii Lirinonsis effato: *quod semper, quod ubique, quod ab omnibus.* Et cum dogmata catholica constent ex ecclesiarum consensu, ut ait Bellarminus, inde consequens est definitiones dogmatum in conciliis fieri per consensum moraliter unanimem patrum, qui ecclesias repraesentant.

IX.

Quod ex praepositis efficitur et consequens est iis, qnae diximus, super articulo decimo quarto omnino expostulamus, ut saltem, ubi agetur de dogmatibus fidei definiendis, aut de canonibus sub poena anathematis condendis, suffragia patrum non super *toto schemate,* et quasi in *globo,* sed soorsim super unaquaque definitione, super unoquoque canone, por verbum *piaat* aut *non placet* singillatim rogentur et edantur.

Et etiam, prout in litteris apostolicis provisum fuit VII0, ut *patribus integrum sit suffragia sua ds scripto pronuntiare.*

Id autem, quod spectat ad numerum suffragiorum requisitum, ut quaestiones dogmaticae solrantur, in quo quidem rei summa est totiusque concilii cardo vertitur, ita gravo est, ut nisi admitteretur, quod reverenter et enixe postulamus, conscientia nostra intolerabili pondere premeretur: timeremus, ne concilii oecumenici character in dubium vocari posset; ne ansa hostibus praeberetur sanctam sedem et concilium impetendi, sicque domum apud populum Christianum huius concilii auctoritas labefactaretur, quasi veritate et libertate caruerit: quod his turbatissimis temporibus tanta essot calamitas, ut poior excogitari nulla possit.

Spe freti futurum, ut hae nostrae gravissimae animadversiones ab eminentiis vestris benevolenti animo accipiantur earumquo quao par est ratio haboatur, nosmet profitemur, eminentissimi praesides, eminentiarum vestrarum addictissimos et obsequentissimos famulos.

Romae, dio † martii 1870.

+ Georgius archiepiscopus Parisicnsis.
t Ludovicus archiepiscopus Avonionensit.
+ loannes Paulus archiepiscopus Albiensis.
t loannes Franciscus archiepiscopus Remensis.
+ Laurentius archiepiscopus Babylonensis.
t Victor Felix archiepiscopus Sononensis.
t Fridoricus episcopus Augustodunensis, Cabillonensis, Matisconensis.
+ Franciscus episcopus Divionensis.
f lacobus M. Achilles episcopus Gratianopolitamis.
t Felix, episcopus Aurelianensis.
f loannes Petrus episcopus Niciensis.
t loannes, episcopus Ebroicensis.
t Franciscus episcopus Montis Pessulani.
t Carolus, episcopus Lucionensis.
t Henricus Ludov. Car. episcopus Surensis.
t Guillolmus episcopus Catalaunensis.
t Augustinus, episcopus Briocensis.
t Ludovicus episcopus Vivariensis.
f Flavianus episcopus Baioccnsis et Lexoviensis.
t loannes-Iulius episcopus Suossionensis et Laudunensis.
f Stephanus Aemilius, episcopus Elnensis.
t Franciscus Nicolaus episcopus Valontinensis.
+ Petrus episcopus Cadurcensis.
t Leo episcopus Rupellensis et Santonensis.
f Carolus Philippus episcopus Massiliensis.
f Paulus, episcopus Metensis.
t loannes Petrus episcopus Constantiensis et Abrincenais.
+ losoph episcopus Nanceiensis et Tallonala.
+ Amatus Victor episcopus Vapihcensia.
+ I. B. Irenaeus episcopus Oranensis.

Alteri exemplari eiusdem postulati hi episcopi Itali cum aliis subscripserant1:

f loannes Petrus episcopus Bugellensia
f Aloisias archiepiscopus Mediolanensia
f Laurentius episcopus Pineroliensis.
t Aloysius episcopus Eporediensis.
t loannes Baptista episcopus Ecclesionsis.
t Ignatius Kalibgian archiepiscopus Amasiensis,
t Petrus Apelian archiepiscopus Marascensis.
f lacobus Bahtiarian archiepiscopus Amidensia.

1 Italorum epigeopenna postalalnn. etri die 1 mirti! si<aitnm, exhibitum tamen fuit die 80 eiuadea censii.

t loannes Regían archiepiscopus Caesareensis a Cappadociae.
t Placidos archiepiscopus Antiochenae.
t Basilios archiepiacopue Cypriensis.
f D. Arsenins archiepiscopus Tarsensis
Ignatius episcopus Pharannensis.
Antonius episcopus Lamaeensis.
f losephus, episcopus Capitis Viridis.
f Gulielmus Clifford episcopus Cliftoniensis.
f Georgius archiepiscopus Siunicnsis.
f Eduardus archiepiscopus Siracensia.
t David Moriarty Remensis.
t Georgius Erringtou archiepiscopus Trapezuntinus.

A tergo, manu secretarii: Responsum hic adiectum dedit viva voce secretarios concilii archiepiscopo Parisiensi pro ceteris:

nI cardinali presidenti delle congregazioni generali dopo avere caminata attentamente la lettera (in data del ‡ marzo corrente indirizzata loro da trenta vescovi Francesi segnatari! della medesima) o principalmente diretta ad ottenere che il metodo delle discussioni conciliari prescritto da sua santità col decreto delti 20 febbrajo ultimo sia in più articoli modificato, dichiarano,

1· Non poter essi in verun conto ammettere che col decreto in parola sanzionato dalla suprema autorità del sommo pontefice o promulgato per suo espresso comando siasi recato il menomo pregiudizio ai diritti e alla legittima libertà dei vescovi

2eNiuna autorità avere essi presidenti di modificare e correggere cotesto decreto, ma solo il debito di procurarne Γ esatta osservanza.

3 Riguardo all' art. 8 del decreto esser lecito a ciascun padre il domandar la parola tanto sullo schema in genere quanto sopra lo singole sue parti in ¡specie secondo Γ ordino in cui ciascuna di esse verrà proposta alla discussione.

4 Riguardo all' art. 12 del decreto, dorerai intendero che quando gli emendamenti sono stati presi in considerazione dalla maggioranza, si sospenda la votazione del testo per dare agio alla rispettiva deputazione di studiare la cosa, so ciò sarà necessario.ß

b.

Eminentissimi patres!

Lieoat nobis conspectui vestro sistere animadversiones, quao menti permultorum sacrosancti concilii Vaticani patrum occurrerunt circa regulas recentius, nempe die 20 februarii 1870, editas ad dirigendos huius concilii actus.

Et primum quidem in actione conciliari semper prae oculis habendum foro nobis videtur, quod in D fdecretiJ prooemio expresse positum est: eam scilicet summi pontificis mentem fuisse, ut datae regulae sic prudenter et moderate applicarentur, quatenus nintegra servaretur discussionum libertas, quae catholicae ecclesiae episcopos ḑecet immo quae necessaria omnino est.

Animadversio vero generalis, quae statini ac praefatae regulae perleguntur, animum percellit, haec eat: quod per easdem in pluribus patrum libertas valde imminui, immo etiam penitus tolli posse videatur. Hoc pono quantum prae se ferat periculi nemo est qui non videat, etsi forte, ob pacis bonum, in rebus minoris momenti, ut in articulis sexto, decimo et quibusdam aliis hoc permitti posait, spe habita fore, ut datis sibi facultatibus omnes ex sequo et bono usuri sint, in iis tamen, quae maioris sunt momenti, praecipue ubi agetur do decretis circa fidem condendis, quae super ornnia, et merito quidem, plurimum movent conscientiam, nullus certe ex nobia eat, qui in re tam gravi tantum discrimen incurrero vellet

His praemissis ad peculiares animadversiones procedimus.

Numero Ie *Congrui temporis praefixio a praesidentium iudicio omnino pendet.*

Esto quod id in rebus levioris momenti et facilis solutionis parum habeat incommodi; sed occurrere possunt tales quaestiones dogmaticae, quae summi momenti sint maximaeque simul difficultatis ac in quibus enodandis tam varia tamquo ardua circa sacras Scripturas, sanctoa patres, historiam ccclesiasticam, concilia constitutionesque pontificias studia necessaria sint, ut nimis periculosum foret arctiori mensura tempus patrum deliberationibus praefigere.

Iluiusmodi igitur casus prae oculis habentes enixe petimus, ut voto patrum longiorem moram desiderantium ita deferatur, quo nullum rationabile dubium remanere queat, quaestiones dirimendas vere sufficientcrque explorari potuisse.

II.

Numerus 3“ sic habet:

‚Qui ex patribus animadversiones afferendas putaverint, noram *cerborum reiparagraphorumformulam subiident* in *locum prioris in schemate substituendam*

Hoc utile quandoque, sed non necessarium: optime siquidem concipitur aliquos patres utilissimas animadversiones proponere posse, quibus tamen nec media suppetant nec opportunitas unam vel plures paragraphes integras reficiendi et exarandi. Et hoc quidem eo minus necessarium est, cum deputationes speciales eo praecise fino institutae fuerint, ut reficiendorum schematum labori intenderent, utpote omnibus hunc in finem auxiliis abundanter, uti supponi potest, provisae.

ili.

Numero 5· legitur:

p ... singulis patribus distribuetur schema reformatum una cum *summaria relatione,* in qua dc propositis animadversionibus *mentio* fiet.“

Liceat dicere summariam hanc relationem et simplicem animadversionum mentionem nequaquam videri sufficientem in rebus praeprimis maximi momenti. quales sunt definitiones dogmaticae. Animadversionum enim pondus ex allatis *moliris* praecipue pendet, quae si non dentur, nullo modo perspicimus, quanam ratione res illustrari possint Ubi igitur motiva talia a patribus voto suo adiecta fuerint, ea quoque recenseantur.

Et id quidem eo magis necessarium est, cum inducatur nova methodus et veteribus conciliis prorsus incognita, tractandi nempe res per scripta, cumque denegata patribus facultate animadversiones suas typis mandandi alia via non supersit, qua *cottati» rere consiliis* res in synodo peragantur.

Nec omittendum, quod cuiusvis deputation» specialis vel eius theologorum et secretariorum arbitrio relinquetur ex scriptis sibi consignatis vel adferendi vel silentio praetereundi quidquid ipsis liberit

Tria ergo sunt, quae ea de re postulanda nobis videntur et ab aequitate praesidum concedenda fidenter speramus.

1° Ut animadversiones omnes sedulo referantur; alioquin iam deputatio esset totum concilium et in pluribus solus iudex;

2· Ut relationi et mentioni animadversionum semper adiungantur motiva, quibus fulcitae fuerint;

3° Ut animadversionum auctoribus facultas concedatur specialem doputationem adeundi ad explicandas et, quatenus opus fuerit, defendendas animadversiones ab ipsis propositas. a

IV.

Numero 8° dicitur: „Oratores qui loqui voluerint de partibus schematis in specie, prius significare deboro praosidibus, de qua schematis parte sibi agendum esse statuerint/

Hoc postremum haud accipiendum putamus eo sensu, quod idem orator nonnisi do unica aliqua parte schematis tractaro possit; liborum enim case debet cuilibet ex oratoribus, non tantum de toto schemate in genero, verum etiam de pluribus partibus in specie disserere : alioquin libertas discussionis minime integra servaretur.'

V.

Circa numerum 9um omnino potimus (quod ibidem expressum non est, sed ex mera, ut putamus, oblivione), ut postquam respectivao deputationis episcopi oratori alicui responderint, eidem oratori replicandi facultas sive eadem, sive altera die, una saltem vice concedatur; secus enim libertae discussionis violaretur et saepe nec momentorum allatorum pondus nec etiam ipsius animadversionis sensus sufficienter a patribus perspiceretur.

VI.

Circa articulum undecimum plores casque gravissimas animadversiones proponendas habemus:

Animadversio generalis primum haec occurrit: quod nempe ex articulo sic exarato manifestissimo sequitur, praesidum et maioritatis arbitrio, prorsus permitti discussionem, vel unius vocis praevalento pondere, cohibeto ot claudere, quin minoritati ullum remedium contra hunc auctoritatis ot numeri usum relinquatur, quod quanti periculi sit, cum do dogmatibus definiendis deque divino episcoporum iuro agitur, corte omnibus perspectum est, eo magis quidem, quod istud tam grave iudicium per actum *assurgendi* et *sedendi,* actum nempe tam praecipitem; tam parum deliberatum, adeo saepe incertum, immo et contagioni obnoxium definitive et irrevocabiliter feretur ita, ut postea, nulla amplius audita nec permissa reclamatione, nihil aliud agendum restot nisi suffragia colligere, quibus decreta condentur et definitivo sancientur.

Id minus periculi haberot in coetibus parlamontariis, ubi de condendis tantum agitur legibus, quae hoc anno sancitae anno abhinc altero ab eodem coetu vel ab aliis retractari poterunt. In definiendis voro dogmatibus, quao definita semel nec revocari nec novo subiici examini a quavis auctoritate possunt.) methodus illa expeditior periculosissima videtur atque idcirco omnino inadmissibilis.

Quapropter haecsaltom nobis postulanda videntur:

Ie Discussio nunquam censeatur plus aequo pro-, tracta, quandiu ex patribus aliquis nondum auditus circa quaestionem propositam, iure suo, ut testis et iudex fidei, uti voluerit, et una saltem vice loqui, secus enim praecipitaretur causae iudicium, priusquam omnes testee suum explicare testimonium permissi fuerint

2° Multum hac in re dependebit a discretione praesidum, qui possunt quidem, nequaquam tamen tenentur coetum conciliarem percontari, an velit finem discussioni imponere; dicitur enim, quod praesides percontari *poterunt.*

3° Ita oratorum ordo distribuatur et vices alternentur, ut si variae adsint opiniones, unus *pro* ot unus *contra* successivo audiantur.

4° Quoties finis discussionis postulabitur, saltem uni vel alteri ex patribus liceat contra buiusmodi propositum orationem habere et motiva adversantia proponere. Id aequitati consonum et praxi omnium coetuum deliberantium conforme est.

5° In rebus maioris momenti, maxime ad fidem spectantibus, non possit finis discussionis pronuntiari, st quinquaginta saltem ex patribus buio contradixerint.

Haec omnia nisi concedantur et serventur, nemo est qui non praevideat, quam facile faturum sit, ut oratores unius partis plures et diu cathedram occupent, paucissimi deinde ex altera parte vix patienter audiantur moxque discussionis finis *plus aequo,* ut dicent, productae, a decem patribus postuletur et cum evidenti libertatis dispendio obtineatur.

VII.

Quod numero 12° dicitur: ^Praesides suffragia exquirent, primum quidem super propositis in oa ipsa discussione emendationibus, deinde super integro partis examinatae textu/

Ita intolligendum videtur, ut si propositae emendationes patribus acceptae fuerint, non statini requirantur suffragia super integro partis examinandae textu, sed ros ad aliam diem remittatur, ut doputatio tempus habeat et emendanda sedulo corrigendi et emendata cum tota contextus serio apto componendi et nova subinde ac emendata redactio possit patribus proponi priusquam oorum suffragia exposcantur.

VIII.

Numero 13° sic scribitur:

„Suffragia tum super emendationibus, tum super *singularium partium* textu ita a patribus concilii ferentur, ut praesides distinctis vicibus ad surgendum invitent primum eos, qui emendationi vel textui assentiuntur, deinde eos, qui contradicunt; recensitis autom suffragiis *id decernetur, quod maiori patrum numero* ⁋*lacuerit*

Hic plures summi momenti animadversiones proponendae sunt:

Prima quoad modum ferendi suffragia per actum surgendi vol sedendi, pericula istiusmodi iam superius diximus, ubi agebatur de exquirendis suffragiis circa finem discussioni imponendum. Multo autem maiora sunt istiusmodi pericula, si de ipsis decretis quaestio sit, maxime in rebus fidei! Non credimus in praecedentibus conciliis suffragia unquam eo expedito modo data fuisse, quo nullus certe alius gravitati et maturitati deliberationis, immo et ipsi libertati minus favet.

Et in ipsis coetibus politicis hisco providetur incommodis per postulationem *scrutinii* aut nominalia *appellationis* a pluribus membris oblatam et scripto exaratam.

Quod in conciliis maxime refert non est, ut cito res expediatur, sed ut caute et tutissime peragatur. Longe satius est paucas quaestiones expendere prudenterquo solvero quam multo numerosiores proponere et decurtatis discussionibus suffragiisque praecipitantor collectis res tam gravea definiri.

Secunda animadversio versatur circa ordinem suffragia exquirendi ita nempe dispositum, ut prius exposcantur eorum vota, qui decreto proposito assentiuntur, posterius eorum, qui dissentiunt. Cum in quaestionibus fidei tutius sit sistere ot definitionem differre quam temero progredi, ideo conditio dissentientium favorabilior case debet et ipsis priorità^ in dandis suffragiis concedenda esset.

Tertia: ut nunquam talis modus adhibeatur, ubi de dogmate fidei definiendo aut do canone sub anathematis poena condendo agendum erit; et haeo

non definiantur aut condantur nili per verbum A ^placet aut „ηοη placet-.

Quarta spcct&t ad numerum suffragiorum requisitum, nt decreta condantur.

líos usitatus in *ecDciliis* oecumenicis omnino serretur: nempe ut fidei dogmata non maioritate numerica, sed unanimitate morali definiantur; quod adeo acceptum Pio IV fuit in concilio Tridentino, ut cum de gravissima re dogmatica ageretur, pnihil definiri voluerit, nisi quod unanimi patrum consensu decerneretur/ Et re vera apprime mos ille concordat celeberrimo illi Vincentii Lirinensis effato: yuod *semper, quod ubique, quod ab omnibus.* Et cum dogmata catholica constent ecclesiarum consensu, ut ait Bellarmino consequens est definitiones dogmatum in conciliis fieri per consensum moraliter unanimem patrum, qui ecclesias repraesentant Haec conditio pro concilio Vaticano eo magis urgenda esse videtur, cum ad ferenda suffragia tot patres B admissi sint, de quibus non constat evidenter, utrum iure tantum ecclesiastico an etiam divino ipsis votum decifirum competat. *

LX.

Quod ex praepositis efficitur et consequens eat iis quae diximus, super articulo 14° omnino expostulamus, ut saltem, ubi agetur de dogmatibus fidei definiendis aut de canonibus sub anathematis poena condendis, suffragia patrum non *super toto schemate et quasi* iit *globo,* sed seoraim super unaquaque definitione, super unoquoque canone per verbum ^placet- aut „non placetu singillatim rogentur et edantur.

Et etiam, prout in litteris apostolici· provisum fuit § 7a, *ut patribus integrum sil suffragia sua scripto pronuntiare.*

Id autem quod spectat ad numerum suffragiorum C requisitum ut quaestiones dogmaticae solvantur, in quo quidem rei summa est totiusque concilii cardo vertitur, ita gravo est, ut, si non admitteretur quod reverenter et enixe postulamus, conscientia nostra intolerabili pondero premeretur: timeremus, no concilii oecumenici character in dubium vocari posset; no ansa hostibus praeberetur sanctam sedem et concilium impetendi; nevo demum apud populum Christianum huius concilii auctoritas labefactaretur, quasi veritate et libertate caruerit: quod his turbatissimis temporibus tanta esset calamitas, ut peior excogitari nulla possit.

Spo freti futurum ut hae nostrae gravissimae animadversiones ab eminentiis vestris benevolo animo accipiantur earumque, quae par est, ratio habeatur, noemet profitemur, eminentissimi praesides, eminentiarum vestrarum addictissimos et obaequentissimoa famulos. D

Romae die 4 martii 1870.

Fridericus cardinalis Schwarzenberg m. p. archiépiscopal Prsgensie.
+ Fridericus m. p. archiépiscopal Olomucoosis.
Michael, arcbiepiscopus Bambergensis.
Andrea· m. p. archiépiscopal Qoritiensiq.
Franciscas Xavcrius archicpiscopus Leopoliensis ritus latini.
Ludovica· m. p. archiepiscopus Colocensis et Bacatami.
Bartholomacas episcopus Tergestinas-lustinopolitanns.
Alexander m. p. episcopus Csanhdieneis.
Philippus episcopus VanniensU.
Lndnvicui, episcopus Leontopolitonus et vicarius apostolica· in regno Saxouiae.
Georgia· episcopo· Ferentina· et Polemii.
losephus Georgius Strohmayer m. p. episcopus Bosnensis et Syrmieniis.
loannes Ilenricui, episcopus Osnabrugensia.
Stephanos m. p. episcopus M. Varadineniii Latinorum.
Sigismundos m. p. episcopus Quinque-Ecclesieneia.
Michael Fogaraiy episcopus Transailvaniensis.
loannes Ranolder episcopus Vesxprimiensis.
Ignatius Mrak episcopus Marianopolitanus et Marquetteniis.
losephus Aloysius m. p. episcopus Tarnoviensis.
Gregorius Michael archiepiseopus Leopoliensis ritus armeni.
loannes Chrysostomus Kruesz O. S. B. archiabbas S. Martinil.
Georgius Smiciklas episcopus Crisiensia.

Identica alla precedente fu la risposta dei cardi- n; i presidenti a questa seconda rimostranza, meno le poche parole relativo alla data ed ai soscrittori della lettera, le quali furono variate così = *la Mera in data detti 4 corrente indirizzata loro dalli eminentissimo signor cardinale arcirescoro di Praga ed altri 21 prelati della Germania:* = La risposta fu comunicata verbalmente dal segretario del concilio all· eminentissimo cardinale Schwarzenberg con preghiera che la partecipasse altresì ai suoi colleghi.

l Elapsis aliquot diebus, abbas Sancti Martini in monto Pannoniae explicavit et explicando excusavit et retneurit nan subscriptionem, datis ad secretarium concilii sequentibus litteris:

Excellentissimo ac reverendissimo domino losepho Fessler epicopo Sancti Hippolyti, secretario sacri concilii ete. etc. — Romae.

Excellentissime et reverendifritte domine episcope et secretane sacrosancti concilii! Domine gratiosissime!

Episcopi E angariae de bonis suorum fidelium moribus solliciti, collapsae in quibusdam punctis disciplinae consultori unanimi consensu in id convenerunt, ut quasdam petitiones disciplinam eccìeriaMkam concernentes sanctissimo patri filiali eum pietate et reverentia substernerent.

Horum episcoporum consiliis ipse quoque interfui, ceu abbas jurisdictione quasi episcopali gaudens, et portiunculam gregis Domini in eodem regno Hnngariae pascens. Instrumentum petitionum praexnemoratarum, iu consessu perlectum consensu meo probavi; quod proxime nitidnu describi subscriptioneque nominara roboratum sanctiisiran patri exhiberi oportebat.

Dam itaque instrumentum ipse quoque subscripturus exspectarem, allatum est ad me alimi, quasi fortuito, documentum, quod ego nunquam legi, de quo nullam praeviam notitiam babai, nec habere potui Erat hera vespertina octava, ego vero per decursum diei diris doloribus capitis ðivexato legendi nec tempus nec animum habebam; sed firmiter utique de eo persuasus quod instrumentum illud ipsum, nec aliud esset, quam quod dndom desiderabam, arrepto calamo, simpliciter subscripsi.

At vero me in errore venatum fuisse a viris fide ðigni post piares primum dits edoctus sum, qui affirmabant: documentum a me subscriptum protestationem quamdam continere nonnullorum reverendissimorum concilii patrum contra ordinem procedendi a sanctissimo Domino nostro per constitutionem apost>4icam *ApoUolicit htierit* novissime stabilitum!

Iain cum huius instrumenti nullam praeviam notitiam habuerim, nec consiliis patrum illud conficientium interfuerim, neque protestationi eiusmodi consensurus unquam fuissem: mei nominis subscriptio nipote praeter et contra omnem intentionem facta, vim respectu huius instrumenti approbativam habere omnino non potest

Credo autem officii mei esae, ut hanc meam declarationem scripto expretam excellentiae vestrae revertudissimae conriguem. Dignetur eam aequi boniqne consulere, et subscriptionem meara, de qua sermo Mt, omnino nullam et invalidam suo loco declarare.

De cartero perenni devotionis culm maneo excellentiae· vestrae reverendissimae humillimus servus.

Romae apnd Sanctum Calixlum, die ‡1 martii 1870.

loannes Chrysso Kruesa O. S. B. archiabbas Sancti Martini de sacro monte Pannoniae N'uUiux

c.

Eminentissimi ne reverendissimi praesides'

Officii nostri esso duximus, ad decretum datum die 20 februarii 1870, quo norma tractandi negotia in synodo praescribitur, sequentes declarationes tradere:

Ad § 11.

I0 Necessarium esse censemus, ut priusquam finis discussionibus imponatur, uni saltem patri, si postuletur, facultas fiat exponendi rationes, quae contra finem discussionum adducendae videntur.

2® Censemus fas non osso, ut, contradicentibus' quinquaginta ad minimum patribus, finis discussio num decernatur.

3° Ubi agitur de controversiis fidei sive de definiendo dogmate, unicuique episcopo tamquam tosti et iudici in robus fidoi liberum esse debet, ut somol saltem, si vplit, secundum quod ex conscientia iudicat, sententiam suam exponat.

Ad § 13 ot 14.

1° Principium in § 13 adoptatum, quo omnia ot singula decarnantur per suffragia simpliciter maiora, nequit adhiberi in decretis dogmaticis.

2° Ut decretum synodale, quo res dogmatica definitur, legitimum et validum sit, requiritur omnium opiscoporum orthodoxorum consonsio seu unanimitas moraliter sumpta. Haec conditio pro concilio Vaticano magis urgenda osso videtur, cum ad ferenda suffragia tot patres admissi sint, do quibus non constat evidenter, num iure tantam ecclesiastico an etiam iure divino ipsis votum dccisivum competat.

3° Non solum de integro schemate, sed etiam de singulis schematis capitibus suffragia orctenus per verba *placet* vel *non placet* ferenda sunt.

4° In suffragiis ad normam § 14 ferendis permissum esse debet patribus, qui conditionem aliquam adiiciendam existimant, ut hano conditionem non solum scripto tradere, sed etiam una cum suffragio oretenus proferre valeant.

Existimamus hisco animadversionibus eo maias pondus inceso, quia desumptae sunt ex ipsa rerum nataro et ex ea praxi, quam in conciliis oecumenicis ecclesia immutabiliter observavit, quarum proinde Observatio odeo connexa est cum ea libertate et forma, quibus decretum synodale in rebus fidei ferendum est, ut omitti non possit, quin ipso valor synodalis et oecumenici decreti vel nullus vel dubius reddatur.

Romae, dio II0 martii 1870.

Maximilianoslosepbus m. p.archiepiscopusSalisburgonsis Germaniae primas.
Gregorius, archicpiscopus Monaceneis et Frisingensis.
Paulus archicpiscopus Coloniensis.
Henricus episcopus Wratislaviensis.
Guilelmus Emmanuel, episcopus Moguntinus.
Carolus loannes, episcopus Sangallensis.
loannes Valerianus m. p. episcopus Budvicensis.
Carolus losephus episcopus Rottcnburgensis.
Pancratius episcopus Augustanus Vindelicorum.
Adolphus, episcopus Agathopolitanus i. p. i.
Eduardus lacobus, episcopus Hildesiensis.
Valentinus Wiery, episcopus Gurcensis.
Matthias episcopus Trevirensia.
lacobus Stepischnegg m.p. episcopus Lavantinus.

Responsum viva voce per secretarium concilii relatam archiepiscopo Salisburgonsi vid. sub littera b.

La risposta dei cardinali presidenti fu identica a quella usata per lo due precedenti rimostranze. Soltanto si soppressero in essa i numeri 3° e 4® perchè estranei alle domande contenute nella presento lettera, o si variarono le parole relative alla data ed ai soscrittori della lettera medesima, nel modo seguente: ain data delli 2 marzo corrente indirizzata loro da quattordici vescovi della Germania/ Tale risposta poi si comunicò verbalmente dal segretario del concilio all' arcivescovo di Salisburgo.

Ø

Eminentissimis concilii praesidibus.

Anto et extra omnem schematum discussionem, mea conscientia iudicis premeretur, si non libere, ut decet episcopum, meam mentem aperirem et exonerarem circa quae acta sunt et aguntur in concilio.

1° Me non arbitror liberum, et libertas certe essentialis est iudiciario muneri.

Non sum liber, in coeta deliberante qui suum tractandi modum votiva libertate eligere debuisset, et cui *imposita est* desuper prior regala motus ingenuos constringens, posterior dein magis ac magis libertati adversa.

Non sum liber, quia deputatio pro postulatis imposita fuit auctoritative, ot aliao doputationes fictive electae sunt per suffragia imposita.

Non sum liber, quia iam et ante omnem deliberationem maioritas constituitur quam dicunt passivam, reverontiali timore pressam, et etiam minis, talis est rumor, oppressam.

Non sum liber, quia permittitur, et non vituperatur, ut clerus secundi ordinis sententia sua sententiam nostram determinet; quia, si impugnamus schemata proposita, dilaceramur ab ephemeridibus nimio favore gaudentibus, quae ephemerides suscitant contra nos et clerum et populum nostrum.

Liberum est aliis suam exprimere opinionem, et laudibus extollantur, sed non liberum est nobis nostram dicere sententiam, quin a clamoribus vulgi, et otiam α collegarum incursu opprimemur (sic!).

Liberum est aliis proponere thema, et audiuntur; nos thema proposuimus, et non mentio quidem fit de nobis.

Liborum est aliis inducere et ingerere *dogma* ... non liberum est nobis etiam inopportunitatem consulere.

Equidem habuimus libertatem loquendi .. . sed quibus conditionibus? loqui, et non audiri; loqui, et non audire; loqui ad satietatem et taedium, quia verbum emittebatur sine alterna vice defensionis et impugnationis, sine discussione quae lucem faciat, sine obiurgationo et animadversione, ita ut qui veniam loquendi postulabant pro instanti disceptatione, remittebantur ad tempus futurum; ira ut silentium imponeretur libertati discussionis; ita ut talis iudex extra quaestionem in uno sensu vagam benigne toleraretur, et talis iudex in contrario sensu disserens acriter obiurgaretur.

Illo agendi modo tres menses consumimus (sio!) per opacam noctem laborantes et nihil operantes.

2° Quod gravius est, posteriores regulas conscientia mea non potest omnino admittere. — Esto, quod de scripto demus nostras animadversiones, licet ille modus incognitus fuerit traditioni et praxi conciliorum; licet ille modus non «illustret quaestionem, quia unus non docetur ab alio, sicut fit sermone ad omnes.

Concessis omnibus quae possumus concedere, iam conscientia clamat contra tres regulas.

Clamat contra assensionem dandam canonibus in globo propositis; quia si unus tantum canon di··

») Tabulam inedita» profero ex schedis privatis Frandsd Le Courtier episcopi Montis l'e«ulani, ubi asservitur sub numero IV.

plicet, iam Tei omnes canones qui placent reiiciendi a ernnt at noni amoveatur, vel unus qui displicet admittetur ne reiiciantur caeteri, — quod valde libertati suffragiorum adversator.

Clunit conscientia contra suffragia danda per sedentes et sargentea, quia talis modus nunquam fuit in ecclesia usurpatus, quia constatari difficillime potest, quia contagioni obnoxius est, et sic libertati plenae obstat

Clamat conscientia contra definiendos canones fidei per maioritatem numericam, quia in re tanti momenti et ubi agitur de anathemate et poena separationis ab ecclesia Christi, et α saluto aeterna, semper fuit laudatissima praxis requirere consensum moraliter unanimem.

3° Tria haec, nullo modo a nobia admittendo, ai contra reclamationem nostram et officium strictum conscientiae nostrae servarentur, et a regulis impositis non eliminarentur, iam declararo necease foret, nos non posse, in hisce angustiis, actis concilii adlaborare, nosque totis viribus tunc protestari contra quidquid fieret, stabiliretur, declararetur, definiretur in concilio, sine nobis, contra nos, et sub talium regularum regimine.

[t Franciscus Le Courtier episcopus Montis Pesaulani.]

XV.

DISCUSSIO SCHEMATIS REFORMATI CONSTITUTIONIS *DE FIDE CATHOLICA,*

1.

Monitum quo patribus mittitur schema primae constitutionis dogmaticae do fide oath ollo a reformatum.

1870 mardi 14.

Mittitur adiectum huic monito schema primae constitutionis dogmaticae reformatum, una cum relationo eorum, quao de eo in peculiari deputatione pro rebus ad fidem pertinentibus deliberata sunt Feria VI buina hebdomadae, die 18 currentis mensis, hora nona matutina, in aula concilii habebitur proxima congregatio generalis, in qua iuxta num. 7 decreti diei 20 februarii anni currentis fiet discussio huius schematis reformati. Reverendissimi patres, qui de eodem schemate loquendi veniam rogare voluerint, dabunt secretario nomina sua in scripto, cum expressa declaratione, utrum de toto schemate in genere, on de quibusdam eius partibus loqui velint Initium fiet a discussione generali, ot cum haec terminata fuerit, agetur de prooemio seorrim, et pariter seonim de quovis capite una cum canonibus, qui ad lingula capita referuntur, iuxta ordinem procedendo.

E secretaria concilii Vaticani die 14 roartii 1870.

loiephus episcopus Sancti Hippolyti
secretarios.

Schema reformatum constitutionis dogmaticae
de fide oatholioa patrum examini propositum.

Bw *epiecopiu ttrruj tertorum Dei tacro approbante concilio ad perpetuam rei memoriam.*

Cum aeternus Dei Patris Filius Dominus noster lesus Christus ecclesiae suao dilectae omnibus diebus usque ad consummationem saeculi se adfuturum esse promiserit; nullo unquam tempore destitit ei adspirare docenti, operanti suffragari et benedicere, opitulari proelianti, periclitanti praesto esse. Qua sane benignitate ipsius ac providentia factum est, ut ex occnmenicis omnibus conciliis, et ex Tridentino nominatim amplissima in universam catholicam familiam utilitas dimanaverit. Hinc enim sanctissima religionis dogmata prenius definita et uberius exposita, haereticorum errores profligati aususque cohibiti, ecclesiastica disciplina restituta firmiusque sancita, promotum in clero scientiae pictatisque studium ne parata adolescentibus sacrae militiae educandis collegia, publici mores instaurati, fideles Christiana doctrina accuratius exculti, crebriorque passim adductus sacramentorum usus. Hinc etiam arctius membra capiti fuere coniuncta, novoquo vigore mystico Christi corpori indito, sanctitas cius fota fuit, aucta foecunditas, multiplicatae religiosae familiae salutanbus quibusque operibus devotae, alia atque alia invecta christianao pietatis instituta. stimulique praesertim additi zelo dilatandi, constanti nisu ad ipsam sanguinis effusionem producto, Christi regnum ad universum orbem.

Dum tamen istaec emolumenta et alia complura α divina dementia, per ultimam maximo synodum oecumeuicam, ecclesiae impertita, gratissimo, uti par est, animo recolimus; nequimus gravissimo non dolere, et ampliorem fructum interceptum, et immanem malorum molem eorum culpa excitatam, qui vel plane contempserunt eiusdem sanctae synodi auctoritatem, vel sapientissima saltem eius neglexere decreta.

Nemo siquidem ignorat, proscriptas a Tridentinis patribus haeresce, quae, vivo ecclesiae magisterio reiecto, privati cuiusvis indicio religiosas res committebant, sponte sua in multiplices discordesque sectas fuisse discissas, quae tandem apud plurimos Christi fide subversa et deleta, sacras ipsas litteras, quas antea Christianae doctrinae fontem unicum iudicemque supremum asserebant, impio ausu symbolis inanibus merisque commends accensere non erubuerunt Cum nutem aedificantes ita reprobaverint lapidem illum angularem, illudque suffoderint fundamentum, praeter quod aliud ponere nemo potest, Christum leaum Salvatorem nostrum, factum est, ut fidei ductu destituti sibique relicti, ea invexerint opinionum et philosophicorum systematum monstra. mythismi, rationalism], indifferentismi nomino desig-
nata, quae in unam demum coalescentes errorum congeriem, naturaliemum ediderunt Quae sane impiissime doctrina, heu nimis hodie late vulgata, utpote natura sua supernatural] ordini plane repugnans, adversa fronte Christianam religionem adoritur; submotoque omnium Conditore, Salvatore ac Domino Christo ab humanarum rerum moderamine et imperio, mysterium iniquitatis novissimis consummandum temporibus iam nunc complere conatur. Mentibus autem potita, pro vario cuiusque ingenio eas in pantheismi, materialismi, atheismi barathrum coniicit; ipsamque rationalem inficiata naturam hominis, omnem iusti rectique normam subvertit, et humanao societatis fundamenta quatit et diruit.

Impia vero huiusmodi pesto impune grassante, fieri vix potuisset, quin complures etiam ex ecclesiae filiis ea non inficerentur, et catholicus sensus, diminutis passim veritatibus, non obliteraretur. Et sane tristissima ostendit experientia, multos peregrinis hisce nebulosisque doctrinis circumventos et captos, naturam cum gratia, scientiam humanam cum divina fide sic commiscere, atque ita pervertere verum dogmatum sensum, quem tenet et docet ecclesia, ut integritatem sinceritatemque fidei ad extremum adduxisse discrimen comperiantur.

Inmvero quomodo materna ecclesiae viscera non commoveantur miserando isto tot animarum casu, et increbrescente quotidie fréquentions naufragii periculo? Si Doue vult omnes homines salvos fieri

et ad agnitionem venire veritati·; si Christus venit in mundum, ut salvum faceret quod perierat, et filios Dei, qui erant dispersi, congregaret in unum; nonno ecclesia populorum omnium mater ab ipso constituta, quao omnibus propterea debitricem se novit, lapsos erigere, labantes sustinere, revertentes amplecti, bonos confirmaro et ad meliora incitare conabitur? Profecto neo unquam ipsa defuit officio sibi credito, neo facere unquam poterit, quominus testotur palam atque donunciet veritatem, quae omnia sanat; illud sibi praeceptum esso non ignorans: nSpiritus meus, qui est in te, et verba mea, quao posui in oro tuo, non recedent ab oro tuo amodo et usquo in sempiternum14.

Cum itaquo nos, inhaerentes decessorum nostrorum vestigiis, pru apostolico munero nostro nunquam docero ac propugnaro omiserimus catholicam veritatem perveraosque reprobare doctrinas; in praesentiarum, sedentibus nobiscum et indicantibus univorsi I orbis episcopis in hanc oecumonicam synodum auctoritate nostra in Spiritu sancto congregatis, freti Dei verbo scripto et tradito, uti ab ecclèsia catholica sancto custoditum et genuino expositum accopimus, ex hac Petri cathedra in conspectu omnium salutarem Christi doctrinam profiteri et declararo constituimus, adversis erroribus, potestate nobis ab omnipotente Deo tradita, proscriptis atquo damnatis.

Caput L

. *De Deo rerutn omnium creatore.*

Sancta Romana catholica ecclesia credit et confitetur, unum esso Deum verum et vivum, creatorem caeli et terrae, omnipotentem, providissimum aeternum, immensum, intellectu ac voluntate omniquo perfectione infinitum; qui cum sit uno, singularis, simplex omnino et incommutabilis substantia, praedicandus est ab hoo mundo re et essentia distinctus, in so et ex so beatissimus, et super omnia, quae praeter ipsum sunt et concipi possunt, inefiabiliter excelsus.

Hic solus verus Deus bonitate sua ot omnipotenti virtute, non ad augendam suam beatitudinom, nec ad acquirendum sed ad manifestandam perfectionem suam per bona, quae creatoris impertitur, liberrimo consilio, „simul ab initio temporis utramquo do nihilo condidit creaturam, spiritualem et corporalem, angelicam videlicet et mundanam, ac deindo humanàm quasi communem ex spiritu et corpore constitutam/*

Caput II.

De revelatione.

Eadem sancta mater ecclesia tenet et docet, Deum, rerum omnium principium et finem, naturali humanao rationis lumino e robus creatis certo cognosci posso; eo quod invieibilia ipsius a creatura mundi por ea, quao facta sunt, intellecta conspiciuntur (Rom. I, 20): placuisse autem eius sapientiae et bonitati, alia, eaque supernatural! via seipsum et voluntatis suae aeterna decreta humano generi revelare, multifariam multisquo modis olim loquendo patribus in prophetis, novissime vero nobis in Filio (Hebr. I, 1).

Huic divinao revelationi tribuendum quidem est, ut ea, quae in rebus divinis humanao rationi per so impervia non sunt, in praesenti quoquo generis humani conditiono ab omnibus expedite, firma certitudine et nullo admixto errore cognosci possint. Non hac tamen de causa revelatio absoluto necessaria dicenda est, sed ideo quia Deus ex infinita bonitate sua ordinavit hominem ad finem supernaturalem, A ad participanda scilicet bona divina, quae rationis comprehensionem excedunt; siquidem: Oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quae praeparavit Deus iis, qui diligunt eum. (I Cor. Π, 9,)i)

Haec porro supernaturalis revelatio, secundum universalis ecclesiae fidem, a sancta Tridentina synodo novissime declaratam, ^integra continetur in libris scriptis tam veteris quam novi Testamenti, et sine scripto traditionibus.4 Qui quidem libri integri, prout in eiusdem concilii decreto recensentur, et in vulgata latina editione habentur, cum omnibus suis partibus pro sacris et canonicis suscipiendi sunt Eos vero ecclesia non propterea pro sacris et canonicis habet, quod auctoritate sua approbati sint, licet sola humana industria concinnati; aut ideo dumtaxat, quod revelationem sine errore contineant; sed ideo, quod Spiritu Sancto inspirante conscripti, Deum habent auctorem, atque ut tales ecclesiae per apostolos traditi sunt.

Quia vero, quae sancta Tridentina synodus de interpretatione divinae scripturae, „ad coercenda petulantia ingenia4, salubriter decrevit, α quibusdam hominibus pravo exponuntur, idem decretum renovantes, hanc .eius mentem esse definimus, ut in rebus fidei et morum ia pro vero Scripturae sensu habendus sit, quem tenuit ac tenet sancta mater ecclesia.

Caput 1Π.

De fide.

Cum homo a Deo tanquam supremo suo auctore et Domino totus pendeat, et ratio creata increatae rationi penitus subiecta sit, plenum intellectus et voluntatis obsequium, revelante se Deo, fide praestare tenemur. Hanc vero fidem, quao humanao salutis initium est, ecclesia catholica profitetur virtutem esse eupernaturalem, qua. Dei aspirante et adiuvante gratia, vora esse credimus, quae divinitus revelata sunt, non ob intrinsecam, quam perspiciamus, rerum veritatem, sed propter auctoritatem Dei revelantis, qui nec fallere nec falli potest. Est enim fides, testante apostolo, argumentum non apparentium.l

Ut nihilominus fidei nostrae obsequium ratioui consentaneum esset, voluit Deus cum internis Spiritus sancti auxiliis extorna iungi revelationis suae argumenta, facta scilicet divina, atquo imprimis miracula et vaticinia, quao cum Dei omnipotentiam et sapientiam luculenter commonstrent, divinae locutionis signa sunt certissima et omnium intelligentiao accommodata. Quaro scriptum legimus: nIlli autem profecti praedicaverunt ubique, Domino cooperante, et sermonem confirmante, sequentibus signis4·. Et rursum: „Annuntiate, quao ventura sunt in futurum, et sciemus, quia dii estis ¥os. 1·

Licot autem non crederemus, nisi videremus esse credendum,· atquo adeo fidei assensus nequaquam sit modus animi caecus, et ab intellectus operatione disiunctus; nnemo tamen evangelicae praedicationi consentire potest, sicut oportet ad salutem consequendam, absque illuminatione et inspirationo Spiritus sancti, qui dat omnibus suavitatem in assentiendo et credendo veritati4·. Quaro fides ipsa in se, etiamsi nondum per charitatem operetur, donum Dei, et actus eius opus est ad salutem pertinens, quo homo liberam praestat ipsi Deo obedientiam, gratiae eius, cui resistere posset, assentiendo et cooperando.

» 11.59, 21.
1 Cone. Later. IV. e. 1. *Firmiter.* [Manii, XXΠ, 981.)

I Cf. s. Thom. Sanam, p. 1. q. 1, a. 1; p< 2. 9, q. 2, a. 3 et 4»
« Hebr. XI. I.
› Mare. XVI, 20.
* R XLI. 28.
* 8. Thom. Somma p. 2. 2. q. 1, a. 4 ad 2.
• Syn. Arans. Π, ran 7. [Mansi. VIII, 714 a.)

Porro fido divina *et catholica* ea omnia credenda a sunt, quao in verbo Dei *¿cripto vel tradito* continentur, et ab ecclesia siro solemni *¡adido* sire ordinario magisterio credenda proponuntur.

Haec illa est fides, sine qua impossibile est placero Deo, et ad filiorum eius consortium pervenire. 'Quare sicut nemini unquam sine illa contigit justificatio, ita nemo, nisi in ea perseveraverit usque ad finem, ritum aeternam assequetur. Ut autem huic officio veram fidem amplectendi in eaque constanter perseverandi satisfacere possemus, Deus per Filium suum unigenitum ecclesiam instituit, suaeque institutionis manifestis notis instruxit, ut custos et magistra verbi revelati ab omnibus facile agnosceretur. Ad nullam enim religiosam societatem praeter solam catholicam ecclesiam ea pertinent omnia, quae ad evidentem fidei ebristianae credibilitatem tam multa et Um mira divinitus eunt disposita. Quin etiam ecclesia per se ipsa magnum quoddam et B perpetuum est motivum credibilitatis et divinae suae legationis testimonium irrefragabile.

Quo fit, ut ipsa voluti 9eignum levatum in nationes4 1, et ad se invitet, qui nondum crediderunt; ct filios suos certiores faciat, firmissimo niti fundamento fidem, quam profitentur. Cui quidem testimonio efficacius etiam subsidium accedit ex superna virtute. Siquidem piissimua Dominus errantes gratia sua adiuvat, ut ad agnitionem veritatis venire possint; et eos, quos de tenebris transtulit in admirabile lumen suum, in hoc eodem lumine ut perseverent, gratia sua confirmat, non deseren», nisi deseratur. Quocirca minime par est conditio eorum, qui per caeleste fidei donum primae veritati adhaeserunt, ac eorum, qui ducti opinionibus humanis, falsam religionem sectantur; nam nullam unquam iustam habere possunt causam mutandi, aut in dubium revocandi fidem, qui eam sub ecclesiae magisterio C susceperunt Quae cum ita sint, gratias agentes Deo Patri, qui dignos nos fecit in partem sortis sanctorum in lumine, tantam ne negligamus salutem, sed aspicientes in auctorem fidei ct consummatorem letum, teneamus spei nostrae indeclinabilem confessionem.

Caput IV.

Dt fide et ratione.

Hoc quoquo perpetuus ecclesiae catholicae consensas tenuit ct tenet, duplicem esse ordinem cognitionis, non solum principio, sed obtecto etiam distinctum: principio quidem, quia in altero naturali ratione, in altero fide divina cognoscitur; obiecto autem, quia praeter ea, ad quae naturalis ratio pertingere potest, credenda nobis proponuntur mysteria in Deo abscondita, quae, nisi revelata divinitus, innotescere non possunt. pDeum enim nemo vidit unquam: Unigenitus Filius, qui est in sinu Patris, ipse D enarravit0* Quocirca apostolus, qui a gentibus Deum por ea, quae facta sunt, cognitum esse testatur, disserens tamen nde gratia et veritate, quao per lesum Christum facta eat"1, pronuntiat: „Loqmmur Dei sapientiam in mysterio, quao abscondita est, quam praedestinavit Deus ante saecula in gloriam nostram, quam nemo principum huius saeculi cognovit: nobis autem revelavit Deus per Spiritum suum. Spiritus enim omnia scrutatur, etiam profunde Dei-4. Et ipse Unigenitus confitetur Patri, „quia abscondit haec α sapientibus et prudentibus, et revelavit ea ẗparvulis 4.

Ac ratio quidem, fide illustrata, cum sedulo, pie et sobrie quaerit, aliquam, Deo dante, mysteriorum intelligentiam assequitur, eamquo fructuosissimam, tum ex eorum analogia quae naturaliter cognoscit, tum e mysteriorum ipsorum nexu inter se et cum fine hominis ultimo; nunquam tamen idonea redditur ad ea perspicienda instar veritatum, quae proprium ipsius obiectum constituunt Divina enim mysteria ipsa sua natura intellectum creatum sic excedunt, ut etiam revelatione tradita et fido susceptа, ipsius umen fidei velo contecta et quadam quasi caligine obvoluta maneant, quamdiu in hac mortali vita peregrinamur α Domino. nPer fidem enim ambulamus, ct non per speciem·41.

Verum eUi fides sit supra rationem, nulla tamen unquam inter fidem et rationem vera dissensio esso potest: cum idem Deus, qui mysteria revelat ct fidem infundit, animo humano rationis lumen indiderit; Deus autem negare aeipsum non possit, neo verum voro unquam contradicere, Quamobrom inanis huius pugnantiae species non potest nisi inde nasci, quod vel fidei dogmata ad mentem ecclesiae intellecta et exposita non fuerint, vel opinionum commenta pro rationis effatis habeantur. pOmnem igitur assertionem veritati illuminatae fidei contrariam omnino falsam esso ₫definimus 4.* Porro ecclesia, quae una cum apostolico munere docendi, mandatum accepit custodiendi depositum fidei, ius etiam et officium divinitus habet, „falsi nominis scientiae oppositiones–1 proscribendi. Quapropter omnes christiani fideles hoioamodi opiniones, quao fidei doctrinae contrariae esso cognoscuntur, maxime si ab ecclesia reprobatae fuerint, non anlum prohibentur eas tauquam legitimas scientiae conclusiones defendero, sed imo pro erroribus, qui fallacem veritatis speciem prae se ferant, habere tenentur omnino.

Neque solum fides et ratio inter se dissidere nunquam possunt, sed opem quoque si .i mutuam ferunt, cum recta ritió fidei fundamenta demonstret, eiaeque lumine illustrata rerum divinarum scientiam excolat; fides vero rationem ab erroribus liberet nc tueatur, eamque multiplici cognitione instruat Quapropter tantum abest, ut ecclesia humanarum artium et disciplinarum culturae obsistat, ut eam multis modis iuvet atque promoveat. Nec ipsa vetat, ne hae disciplinae in suo quaeque ambitu propriis utantur principiis, sed boc tantum cavet, ne divinae doctrinae repugnando errores in se suscipiant, aut fines proprios transgressao ea, quae sunt fidei, occupent et perturbent. Neque enim fidei doctrina, quam Deus revelavit, velut philosophicum inventum proposita est humanis ingeniis perficienda, sed tanquam divinum depositum Cbristi sponsae tradita fideliter custodienda et infallibiliter declaranda.

Hinc sacrorum quoque dogmatum is sensus perpetuo est retinendus, quem semel declaravit sancta mater ecclesia, sive communi suo magisterio sive solemni definitione; nec unquam ab eo sensu, altioris intelligentiae specie et nomine, recedendum. „Crescat igitur et multum vehementerque proficiat, tam singulorum, quam omnium, tam unius hominis, quam totius ecclesiae, aetatum ac saeculorum gradibus, intclligentia, scientia, sapientia: sed in suo dumtaxat genere, in eodem scilicet dogmate, eodem sensu, eademque sententia–*

CANONES.

I. *De Deo rerum omnium creatore.*

1. Si quis unum verum Deum visibilium et invisibilium creatorem negaverit; anathema sit.

i U XI. Ii
• ¡OSAS. 1. 18.
• Ivtsn. I. 17.
• I Cor. IU 1-·.
» Xatlh. XL ≫

* II Cor. V, 7.
» Cone. Ut. V bolla *Anelici regimimi.*
› I Tun. VI. 20.
‹ 3. Vine. Lir. Common, n. 38. (Migne, Patr. Lal., L,

2. Si quia praeter materiam nihil ease affirmare A non erubuerit; anathema ait.

3. Si quia dixerit, unam caso Dei et rerum omnium substantiam vel essentiam; anathema sitl.

4° Si quis non confiteatur, mundum rosque omnes, quas continet, secundum totam suam substantiam a Deo ex nihilo esse productas;

aut Deum dixerit non voluntate ab omni nccessitate libera, sod tam necessario creasse, quam necessario amat seipsum;

aut mundum ad Dei gloriam conditum esso negaverit; anathema sit.

Monitos insuper omnes volumus, ut caveant sibi ab eorum fraude, qui ad obtegendam doctrinae suae impietatem, sanctissimis nominibus Trinitatis, Incarnationis, Redemptionis, Resurrectionis aliisquo abutuntur, veneranda Christianae religionis mysteria ad perversissimos pantheismi sensus detorquentes.

II. *De revelatione.*

1. Si quis negaverit, Deum unum et verum, Creatorem et Dominum nostrum, per ea, quae facta sunt, naturali rationis lumino ab homine certo cognosci posse; anathema sit.

2. Si quis dixerit, fieri non posse, aut non expedire, ut per revelationem divinam homo de Deo cultuque ei exhibendo edoceatur; anathema sit.

3. Si quis dixerit, hominem ad cognitionem, quae naturalem superat, divinitus evehi non posse, sed ex seipso ad omnis tandem veri et boni possessionem iugi profectu pertingere posse et debere; anathema sit.

4. Si quis Sacrae Scripturae libros integros cum omnibus suis partibus, prout illos sancta Tridentina synodus recensuit, pro sacris et canonicis non susceperit, aut eos divinitus inspiratos esse negaverit; anathema sit.

11L *De fide.*

1. Si quis dixerit, rationem humanam ita independentem esse, ut fides ei a Deo imperari non possit; anathema sit.

2. Si quis dixerit, fidem divinam a scientia naturali, quae veritatem religiosam aut moralem pro obiecto habeat, non distingui, no propterea ad eam non requiri, ut revolata veritas propter auctoritatem Dei revelantis credatur; anathema sit.

3. Si quis dixerit, fieri non posse, ut revelatio divina externis signis reddatur credibilis, ideoquo sola interna cuiusque experientia homines ad fidem moveri; anathema sit.

4. Si quis dixerit, miracula nulla fieri posse, proindequo omnes eiusmodi narrationes, etiam in Sacra Scriptum contentas, inter fabulas vel mythos ablegandas esse;

aut miracula certo cognosci nunquam posse, neo iis divinam religionis ebristianae originem rite probari; anathema sit.

5. Si quis dixerit, fidem, qua christiani evangelicae praedicationi consentiunt, non esse nisi persuasionem necessariis scientiae humanae argumentis inductam;

aut tantummodo ad fidem vivam, quae per charitatem operatur, gratiam Dei necessariam esso; anathema sit.

6. Si quis dixerit, parem esse conditionem fidelium atque eorum, qui ad fidem unice veram nondum pervenerunt, ita ut fideles catholici licite possint fidem, quam sub ecclesiae magisterio iam susceperunt, assensu suspenso in dubium vocare, donec demonstrationem scientificam credibilitatis et veritatis fidei suae absolverint; anathema sit

IV. *De fide et ratione.*

1. Si quis dixerit, in revelatione divina nulla vera et proprie dicta mysteria contineri, sed universa fidei dogmata posse per rationem rite excultam e naturalibus principiis intelligi et demonstrari; anathema sit.

2. Si quia dixerit, disciplinas humanas tractandas esse nulla prorsus revelationis supernaturalia B habita ratione; aut harum disciplinarum conclusiones, etiamsi doctrinae catholicae repugnent, ab ecclesia proscribi non posse; anathema sit.

3. Si quis dixerit, licitum esse tenere vel tradere opiniones ab ecclesia damnatas, dummodo ne sint damnatae tanquam haereticae; anathema sit.

4. Si quis dixerit, fieri posse, ut dogmatibus ab ecclesia propositis aliquando, secundum progressum scientiae, sensus tribuendus sit alius ab eo, quem intellexit et intelligit ecclesia; anathema sit.

Itaque supremi pastoralis nostri officii debitum exequentes omnea Christi fideles et maxime, qui praesunt vel docendi munero funguntur, per viscera lesu Christi obtestamur, nec non eiusdem Dei et Salvatoris nostri auctoritate iubemus, ut ad hos errores e sancta ecclesia eliminandos ct purissimae fidei lucem pandendam studium et operam conferant.

C Quoniam vero satis non est, haereticam pravitatem devitare, nisi ii quoque errores diligenter fugiantur, qui ad illam plus minusve accedunt; omnes officii monemus, servandi constitutiones et decreta, quibus pravae eiusmodi opiniones, quae istic diserte non enumerantur, ab hac sancta sede proscriptae et prohibitae sunt.

3.

Ratio in priori schemata dogmatico emendando α patribus deputatis servata.

I. *Generalis procedendi modus.*

Perlectis et expensis illis, quae sive in congregationibus generalibus de schemate observata, sivo scripto nd deputationem allata erant, prima patrum deputatorum cura fuit, ut cognoscerent, quis potissimum schematis emendandi modus reverendissimorum D concilii patrum votis suaderetur. Omnibus perpensis patribus deputatis visum est, ut doctrina in schemate proposita retineretur, ratio vero eam proponendi immutaretur. De quo cum singuli sententiam suam voce et scripto exposuissent, tribus e deputatione electis demandatum est, ut secundum illam normam schema in meliorem formam redigendum curarent, habita simul ratione illorum, quae circa quaedam doctrinae capita a reverendissimis concilii patribus animadversa erant. Quo laboro peracto, singula capita in deputatorum congressu discussa, nec nisi secundum novas animadversiones perpolita, collecti· suffragiis approbata sunt.

In forma igitur schematis haec immutata sunt:

1° Exhibetur prius doctrina catholica, deind· errores ei adversantes notantur.

2° Hac do causa in ipsa constitutionis inscriptione vocabula „contra multiplices errores ex rationalisme ďěrivatos suppressa sunt: unde iam necease

» Quoniam aliqui reverendÍMimonnn patrum postularunt, ut in reprobatione errorom diversae pantheismi species notarentur, sequens proponitur canon, «i sacro concilio postulationi annuere placuerit, hoc loco inserendae.

Si quis dixerit, ree finitas omnes aut certe spirituales e divina substantia emanasse;

ant divinam essentiam sui manifestatione vel evolutione fieri omnia;

aut denique Deum esse ens universale seu indefinitum, quod determinando se constituat rerum universitatem in genera, species et individua distinctam; anathema ait.

non erat, varia doctrinae capita per relationem, quam ad rationaliamum habent, connectera.

3 Ut tamen haec capita interno aliquo nexa eoniungi facilius possent, pro rdoctnna ĕătholica scriptam est efido catholica4. Quae enim in primia capitibus, de Deo rarum omnium creatore ct de revelatione, proponuntur, pertinent ad ea, quorum cognitio fidem antecedit, sivo ad praeambula fidei; deindo agitur de fide ipsa ciusque ad rationem respectu; postremo de praecipuis quibusdam fidei dogmatibus et maxime do mysteriis, scilicet de Sanctissima Trinitate, de hominis origine et natura, elevatione et lapsu, de Verbo incarnato et de gratia Redemptoris.

Visum autem est, materiam hanc amplam in duas constitutionea dividero, quarum prior, quae nunc proponitur, de fide catholica generarim, altera de nonnullis fidei catholicae obiecria singillarim ageret.

4· Cum a doctrina catholica, non ab erroribus incipiatur, quaedam prioris schematis capita in unum redigere licuit, quando videlicet errores in illis relidendi eidem veritati opponuntur.

5® Aliorum conciliorum exemplo subnexi sunt canones, ut Unto facilius, quid doctrinae catholicae adversetur, cognoscatur, atque errores studiosius et sandios a fidelibus evitentur.

6 Postremo cura fuit, ut animadversionibus de stylo satisfieret.

II. *De singulis icÀematis partibus.*

Prooemium.

Ad obsecundandum desiderio plurium reverendissimorum patrum placuit prooemium panilo amplius praemitti, quo post commemoratos concilii Tridentini, ultimi occumcniri, laetos fructus, errores, qui postea lapsu temporis nati et sparsi sunt, ob oculos C ponerentur, atque ita tum finis concilii Vaticani in universum, tum proprius constitionnm dogmaticarum scopus indicaretur. Qui scopus esse non potest, ut fidei dogmata, de quibus agitur, plene declarentur, sed quatenus necessarium est ad fideles praemuniendos contra errores, qui hac aetate nostra maxime grassantur.

Caput I.

In hoc capite de Deo rerum omnium creatore ea prae reliquis dicuntur, quae ad varias pantheismi species reprobandas apta sunt. Proponantur autem tamquam fidei dogmata, quoniam a concilio instituenda non est disceptatio cum Atheis ct Pantheistis, sed doctrina catholica fidelibus declaranda.

Caput IL

§ 1. Definitio haec, Deum per res creatas rationis lumine certo cognosci posse, et canon ei D respondens necessaria visa sunt, non solum propter traditionalismum sed etiam propter errorem late serpentem, Dei existentiara nullis firmis argumentis probari nec proinde ratione certo cognosci.

Quod vero ad traditionalismum pertinet, satis vwum est, principium ponere, quo efficaciter excluderetur. Principium autem, quod statuitur, hoc est: in hominis natura rationali potentiam esse, Deum per res creatas certo cognoscendi. Iam vero qui diceret, fieri promus non posse, ut homo etsi expeditam habeat facultatem ratiocinandi, sine poritira *de Deo tradita doctrina,* ad Dei certam notitiam perveniat; is illud principium negaret. Quaestio autem, utrum aliqua institutio necessaria sit ad hoc. ut homo ad rationis mura perveniat, non attingitur.

Etsi iu canone legatur vocabulum creator; non ideo definitur, creationem proprie dictam ratione demonstrari posse; sed retinetur vocabulum, quo j Scriptura hanc veritatem revelans utitur, nihil ad eius sensum determinandum adiecto1.

§ 4. De sacrorum librorum inspiratione tenetur doctrina concilii Florentini et Tridentini, atque illud tantum reiicitur, quod eidem aperte adversatur. Etenim concilium Tridentinum (sees. IV) agendo de libris veteris ct novi testamenti, Deum dicit ŭtrius quo testamenti ,*auctoremu,* co sano sensu, quo Flo renrinum (in decreto pro Iacobitis), ad quod patres Tridentini respiciebant. „eundem Deum utriusquo testamenti auctoremu dixerat. Florentinum autem, quo sensu Deum *auctorem* appellet, explicans addit: ^Quoniam eodem Spiritu sancto *inspirante* utriusque testamenti sancti locuti sunt, quorum libros suscipit ct veneratur ...“

Dum concilium Tridentinum statuit, non licoro Scripturam interpretari „contra cum sensum, quem tenuit ct tenet sancta mater ecclesia-, satis indicat, Bilium sensum esso verum ct pro vero habendum; addit enim continuo: „Cuius (ecclesiae) est *indicare* de raro sensu ct interpretatione Scripturarum.- Unde etiam in professione fidei a Pio IV edito, forma positiva dicitur: ^Sacram Scripturam *iuxta eum tensum,* quem tenuit ct tenet sancta mater ecclesia, cuius est indicare de vero sensu ct interpretatione sacrarum Scripturarum, admitto.-

Quae a concilio Tridentino do unanimi consensu patrum dicuntur, praemissa illa explicatione, plurium, non omnium patrum deputatorum sententia, hic prneteriri poterant, quia unanimis consensus patrum ot ecclesiae sensui eatenus in idem recidunt, quod cognito unanimi patrum consensu etiam ecclesiae sensus cognoscitur. Etenim unanimia illo consensus patrum ecclesiae sensum et fidem testatur, et ecclesia semper professa eat, se patrum vestigiis insistere et doctrinae unanimi inhaerere.

Caput III et IV.

Animadversionibus videtur case satisfactum.

Cum in § 1 capitis IV duplex cognoscendi ordo etiam ex eo distinguitur, quod in „altero [>cr rationem naturalem,- in altero per nfidcm divinam- cognoscatur, non asseritur, a fide rationem sic excludi, ut credendi actus non sit actus ipsius intellectus. Sed id asseritur, in altero ordine intervenire tantum principia homini seu rationi propria, in altero etiam principium infusum, quo intellectus ad exercendum fidei actum elevatur seu idoneus redditur.

4.

Congregatio generalis trigesima.

1870 martii 18.

Feria sexta die 18 martii 1870 hora nona matutina, in conciliari aula Vaticanae patriarchalis basilicao, generalis eminentissimorum patrum congregatio habita est; cui interfuerunt sexcenti triginta novem patres, nempe 41 cardinales,? patriarchae, 113 archiepiscopi, 432 episcopi, 4 abbates nullius dioecesis, 15 abbates generales sive praesides congregationum ordinum monasticorum usum mitrae habentes, 23 generales et vicarii generales, quorum omnium nomina, quae per assignatores locorum accurate descripta fuerunt, exhibet indiculus patrum trigesimae congregationis generalis, qui inter acta concilii asservatur.

Ob mortem1 aliquorum ex reverendissimis patribus et ob querelas et excusationes aliorum a respectivis commissionibus legitimas habitos et in congregatione generali approbatas, assignatores locorum

1 A magnitudine enim speciei et creaturae cognosdbiliter poterit *creator* harum videri. Sap. XIII. 5.

* Hanc periodum omisit editio Vaticane.

novam et accuratiorem eorumdem distributionem a iussu ominentissirnorum praesidum fecerunt.

Revorondu· pater dominus Carolus Allemand Lavigorie arcbiepiscopus Algorianus missam lectam celebravit. Qua absoluta, et recitata oratione *Adsumus Damine* etc., eminentissimus primus praeses sic patres allocutus est:

"Reverendissimi patres, antequam inchoetur discussio schematis reformati *de fide catholica,* quod hndio examini patrum propositum est, praemittenda est relatio iudicum excusationum, qui iuxta litteras apostólicas *Multiplices inter* diei 27 novembres 1869 num. V officio suo functi aliqua ad congregationem generalem referenda proposuerunt. Reverendus dominus subsecretarías ista ex ambone recitabit/

Tunc subsecretarios ambonem ascendens haec perlegit: "Eminentissimi praesides, eminentissimi ac reverendissimi patres, reverendissimus dominus episcopus Adamantinus in Brasilia gravibus ex causis, B praesertim ob spirituales ecclesiae suae necessitates impeditus, quominus sacro huio concilio interveniat, absentiam suam debite excusavit, et procuratorem suum coustituit reverendissimum dominum episcopum Sancti Sebastiani Fluminis lanuarii. Judices excusationum causas absentiae sufficienter probatas consuere/

Lectione absoluta, eminentissimus primus praeses dixit: "Reverendissimi patres, qui absentiam reverendissimi episcopi Adamantini indo satis excusatam agnoscunt, surgendo assensum suum manifestent/

Et surgentibus undique patribus, eminentissimus primus praeses addidit: "Excusatio praedicti episcopi absentis sufficiens agnita est α congregatione generali/

Tuno subsecretarios hanc aliam relationem perlegit:

"Plures concilii patres ob urgentes ecclesiarum suarum necessitates, sive spirituales, sive temporales, veniam a concilio discedendi absque obligatione redeundi petierunt, scilicet reverendissimi patres: Io Georgius Smiciklas, episcopus Crisiensis Ruthenorum in Croatia; 2° Joannes Quinlan, episcopus Mobiliensis in statibus foederatis Americao septentrionalis; 3° Jacobus Etheridge, opîscopus Toronensis, vicarius apostolicus Guynnae anglicao; 4° Patritius Lynch, episcopus Carolopolitanus in statibus -foederatis Amcricae septentrionalis; 5° lacobus Roosevelt Bayley, episcopus Nevarcensis in statibus foederatis Americao septentrionalis; 6° Aloisius Kobes, episcopus Methonensis, vicarius apostólicas Senegambiae; 7° Joannes Mac-Oill, episcopus Richmondensis in statibus foederatis Americae septentrionalis; 8° Augustus Maria Martin, episcopus Natchitochensis in statibus foederatis Americae septentrionalis; 9® Franciscas Baillargeon, archi- D episcopus Quebeconsis, etiam ratione infirmitatis gravioris.

"Horum omnium causam discedendi, in ecclesiarum suarum necessitatibus sitam, eatis fundatam atquo probatam agnoverunt reverendissimi iudices excusationum, corumque petitionem exaudiendam suaserunt/

Huius quoque relationis lectione absoluta, eminentissimus primus praeses patribus dixit: "Reverendissimi patres, postquam causae, ob quas praedicti episcopi veniam a concilio discedendi petierunt, indicibus excusationum satis fundatae et probatae visae sunt, reverendissimi patres, qui has causas sufficere censent, ut venia discedendi eisdem tribuatur, surgendo assensum suum manifestent/

Surgentibus autem undique patribus, eminontissimus primus praeses ait: rCausa discedendi probata est a congregatione/

Post haec sic patres allocutus est: "Reverendissimi patres, discussioni schematis reformati primae constitutionis dogmaticae, quae nunc inscribitur *de fide catholica,*1 praemittitur relatio facienda per reverendissimum dominum loannem Simor, archiepiscopum Strigonienscm et primatem Hungariae, qui nomino deputations specialis pro rebus ad fidem pertinentibus exponet viam et rationem, quam ipsa deputatio secuta est in exequendo munere eidem commisso. Igitur reverendissimus dominus primas Hungariae ascendat ambonem/

RELATIO

recerendi patris domini loannis Simor archiepiscopi Strigoniensis et primatis Hungariae.

Eminentissimi ac reverendissimi praesides, eminentissimi ac reverendissimi potrea.

Quod felix, faustam fortunatumque sit, alteram periodum discussionum nostrarum in generalibus congregationibus hodie inchoamus. Difficilis sane et multum salebroso provincia obtigit eis huius concilii patribus, qui vestro suffragio delecti fuerunt ut res fidei, rogatis vestris sententiis, huic sacrosancto oecumenico concilio propositas denuo ad trutinam sumerent, et examinatas rursum sapientissimo vestro indicio substernerent.

Depositum enim fidei illibatum custodire atque conservare, ita ut ex eodem nec iota unum, nec apex unus aut pereat aut vero immutetur, hcc est praecipuum ecclesiae munus et officium. Disciplinaria obiecta pro temporum, rerum et personarum circumstantiis mutari possunt; fides vero ipsa immutabilis est sicut immutabilis est Deus, a quo procedit. Hio est illud tenendum quod dicit sanctus Paulus apostolus2: *Fundamentum aliud nemo potest ponere, quam quod positum est, quod est lesus Christus;* hio nec quod libet etiam licet; hic illud genuinum est quod est antiquum, immo antiquissimum; hic illud valet Vincenti! Lirinensis, dum dicit, ecclesia nove dicit et non dicit nova. Depositum fidei, inquam, custodire et conservare, hoc est praecipuum ecclesiae munus atquo officium; atque hic est etiam lapis lydius, ad quem errores, qui de tempore ad tempus surgunt et sanam veramque Jesu Christi et ecclesiae doctrinam pervertere moliuntur, exigit et exactos eidemquo repugnantes reiicit ac damnat.

Deputatio patrum pro rebus fidei constituta in limine primi sui laboris, quem vobis praesentat, non potuit quin vos, reverendissimi patres, in Jesu Christo salutaret, et quin vobis rationem redderet villicationis suae. Praestitit quidem hoc deputatio, ex parte saltem, ope ndnotationum schemati huic adnexarum, praestitit, inquam, quae debuit, ut nimirum iussui sanctissimi domini nostri in constitutione apostolica *Multiplices inter* expresso responderet. Restat vero insuper ut idipsum praestet vivae vocis oraculo per me ob suam erga vos reverentiam, per me inquam cui hanc spartani nec desideranti nec volenti contulit. Primam partem primi schematis originarii recepistis; et haec prima pars constituit obiectum discussionum in hac et forte etiam in futuris generalibus congregationibus. Primam partem recepistis ideo quia sic disposuerunt eminentissimi cardinales congregationum generalium praesides, quibus vigore decreti dio 20 februarii huius anni editi ius est schemata1 vel integre vel vero schematum tantum paries discussioni generalium congregationum proponendi.

Quid, iam quaeritis, praestitum estin hoc schemate quoad primam partem originarii schematie, super

1 Vide sopra eoi. 31 c.
« I Corinth. III. 10.
1 NoUe etenofcTiphieae tabeat *schema.*

qao tam longas in haccc aula habuimus discussiones ? Deputationis patrum ea fuit meus, ut quantum fieri ponet, postulatis ac rotis illorum reverendissimorum patrum, qui in hacce aula vira voce super schemate originario constitutionis dogmaticae *de fide* enunciaverunt, vel vero qui scripto tenus mentem suam deprompserunt, ut, inquam, quantum fieri posset, eorum postulatis atque votis omnino religiose morem gereret

Omnes nostis quod paucis immo paucissimis demptis vix non omnes patres in eo convenerunt, ut primum illud originarium schema quoad suam substantiam, id est quoad doctrinam in illo contentam. et quoad errores qui in schemate illo condemnabantur, retineretur. Huic postulato satisfactum est; atque idoo in hoc novo reformato schemate eadem doctrina proponitur, quae fuit in originario schemate, iidem errores condemnantur, qui condemnati fuerunt in eodem priori schemate.

Postulatum fuit deinde a multis reverendissimis ꝑatribu qui prolocuti sunt, ut schemati constitutionis dogmaticae praemitteretur prolixius aliquod prooemium cum respectu ad statum religioso-moralem Christiani popoli inde a temporibus concilii Tridentini usque ad nostra tempora. Et etiam huic postulato satisfactum est pronti schema ipsum, ot in specie prooemium illi praemissum prolixius luculenter comprobat: placuit nempe deputationi concilium hocco Vaticanum caeteris oecumenicis conciliis, in specie vero ultimo generali concilio Tridentino connectera, atquo ideo recensere vel saltem innuere salutares illos fructus, qui ex concilio Tridentino per Dei gratiam in ecclesiam redundarunt Sed simul non potuit deputatio non commemorare etiam illa mala quae exinde enata sunt, quod illi quidem, contra quos concilium Tridentinum celebratum fuit, huius concilii canones et decreta penitus respuerint, quodvo C ¡n multis etiam regionibus inter catholicos concilii buias Tridentini decreta, in quantum illa ad reformationem morum ao disciplinae referuntur, itidem aut recepta non fuerint, aut vero tardius fuerint neglecta.

Postulatam deinde fuit ut manento eadem substantia schematis, id est ut manente eadem doctrina quae fuit in primo schemate, et manento eadem errorum condemnatione, schema quoad formam mutarctur; et quidem mutaretur ita ut primo proponeretur in capito semper doctrina ecclesiae catholicae vera et genuina, subiungorentur deinde singulis capitibus canones, in quibus oppositi doctrinae catholicae errores condemnarentur. Jam quod attinet ad formam seu potius ad ordinem Inter declarationem doctrinae catholicae et inter expositionem et condemnationem errorum, boo respectu, reverendissimi patres, magnam in historia conciliorum deprehendimus varietatem, pro varietate nimirum specialis finis quem intendit aliquod concilium, et pro ratione errorum qui condemnati fuerunt Quando res agebatur eum haeresibus, quao errores suos clare in inis symbolis proposuerunt, et quando ecclesiae propositum fuit contra hosco haeresce catholicam doctrinam distinctius atque amplius proponere; tunc semper concilia sic processerunt ut primo clare ampliai proponerent doctrinam ecclesiae catholicae, deinde autem errores oppositos appositis canonibus condemnarent Hoc factum fuit in pluribus conciliis orientalibus; hoc factum fait in specie in concilio etiam Tridentino, utut, quemadmodum vobis paulo post dicam, non constanter. Quando vero ecclesiae res fuit non cum haeresibus, quao suos errores per symbola proposuerunt, et reddiderunt notissimos, sed quando ecclesiae ſe fuit cum erroribus, qui oriebantur ex speculatione magis philosophica et A theologica, atquo ideo cum erroribus magis involutis, magis intricatis; tunc concilia primo exposuerunt errorem illum, condemnaverunt, et in eodem ipso capite deinde ecclesiae catholicae doctrinam orrori condemnato oppositam exposuerunt et declaraverunt; ita prorsus sicut non in omnibus, sed tamen in pluribus originarii nostri schematis capitibus factum fuit.

Eamdem hanc procedendi rationem deprehenditis in duobus magnis conciliis, nempe in magno Lateranensi IV cap. *Damnamus,* et in concilio Lateranensi V, ubi philosophorum aliquorum sectae, et philosophorum aliquorum errores speculativi per concilium condemnati fuerunt. Quando autem is fuit specialis concilii finis, ut tantum errores anathemate feriret, ut errores tantum condemnaret, tunc concilia nullam praeposuerunt doctrinam canonibus, sed canones tantum condiderunt, et in hisce canonibus condemnaverunt errores, et ex ecclesiae B catholicae doctrina pauca verba, aliqua tantum deprompserunt, ut rationem redderent, cur errores condemnaverint Et hanc procedendi methodum reperietia, reverendissimi patres, in conciliis Milovitano II et in Arausieano, in quibus nulla proponitur doctrina, conduntur canones, et in hisce canonibus errores condemnantur.

Quamcumque iam ex hisce tribus formis, ex bis procedendi methodis deputatio adoptavisset, quamcumque secuta fuisset, numquam a formis ab ecclesia receptis recessisset. Sed quia vestrum, reverendissimi patres, illud postulatum fuit, ut in hoc concilio oecumenico Vaticano procederetur ad hunc morem, sicut processit concilium Tridentinum in specie, nimirum ut primo doctrina ecclesiae proponeretur, deinde autem adjungerentur canones, in quibus condemnarentur oppositi catholicae doctrinae errores; vestro huic postulato satisfactum est, quamvis videamus quod nec concilium quidem Tridentinum constanter eidem formae, eidem methodo inhaeserit. Legatis enim caput de canonicis Scripturis, legatis caput de invocatione sanctorum, legatis caput de indulgentiis, et deprehendetis quod in bisen capitibus concilium ipsum Tridentinum praemittit primo expositionem errorum, deinde autem proponit catholicam doctrinam quin adiongat canones: in his enim capitibus nullos videmus adiunctos esse canones.

In hoc schemate sicut in primo schemate eadem quoquo doctrina continetur, cum eaedem veritates proponantur, iidemquo errores condemnentur. Condemnatos deprehenditis ergo hic non tautum atheistas, naturalistas, panthéistes, outologistas, deístas; sed condemnatos etiam errores qui sunt aliquarum scholarum, aliquorum scholae magistrorum errores.

De eo quaerebatur utrum errores hi condemnandi veniant per concilium Vaticanum oecumenicum. Scitie, reverendissimi patres, in quonam nexa adhao ante centum annos universitates et scholae fuerint cum ecclesia catholica. Adhuc illo temporo omnes universitates catholicae, omnes ferme scholae gloriabantur se osse filiae ecclesiae, erunt sub immediata vigilantia et directione praepositorum ecclesiae; scholae istae erant magno subsidio et magno praesidio ad expositionem et defensionem fidei catholicae: et fuisset impossibile, ut in hisco scholis errores proponerentur tales, quales modo in scholis proponuntur. A centum enim et aliquot annis scholae nunc non sunt sub vigili cura, sollicitudine atque directione ecclesiae ; scholae nunc non sunt praesidia ad explicationem et defensionem ecclesiae catholicae; scholae subiectae non sunt auctoritati ot vigilantiae ecclesiae. Scholarum earum professores sunt officiales status publici; ab hisce ipsis dependent ipsae sicut dependent libri scholastici, sicut

dependet omnia methodus docendi. Hinc factum est, quod etiam magistros scholarum catholicarum, immo hinc indo etiam magistros scholarum theologicarum invaserunt principia protcstantica autouorniao scientiae et independentiue sdentino ab uuctoritnto fidei, ab auctoritate ecclesiae. Atque hino factum est, ut in varios cosque perniciosos errores circa fidem prolapsi sint etiam magistri scholarum, qui deinde per ipsam sanctam apostolieam sedem condemnari debuerint, per apostolicam sedem in specie, propteren quia isti magistri auctoritatem cpii>coporum respuerunt tamquam ministri status publici: episcoporum auctoritas circa illos nihil profecit, sed summa auctoritas summi pontificis intervenire debuit.

Quamvis autem errores hi speculativi esse videantur, ex ordino per speculationem philosophico ot theologico, et quamvis necdum aliquem ut dicunt ruricolarum infecerint, tomen sunt periculosi, quomadmoduin episcopi regionum illarum coram deputatione saepius proposuerunt. Hinc necessarium fuit errores hosco noquo condemnaro, ut norma aliqua stabiliretur, qua omnes catholici docti ct eruditi in suis speculationibus philosophicis et theologicis (basce enim impedirò ecclesia absolute non vult) inter limites snnao doctrinae continerentur, et in futurum nb huiuemodi errandi periculis praeservarentur.

Cum, reverendissimi patres, postulaveritis ut propositae doctrinae catholicae adiicerentur canones, atque in hisco canonibus errores oppositi doctrinae catholicae condemnarentur, bnbotis canones in hocce schemate. Nihil difficilius est quam canonem condere: in hisce canonibus condendis deputatio summam adhibuit solertiam et diligentiam, primum ideo no plus diceret quam dicere oportuit: scitis enim quod ecclesia catholica numquam^ dogmata vel in conciliis definiat nisi sit necessarium. Quousque dog- C meta in pacifica possessione sunt, illo usque ecclesia nihil definit; sufficit modus ordinarius credendi, profitendi, custodiendi, conservandi illibate doctrinam catholicam. Iὺ,,o no plus diceretur quam necessarium sit. Sed secundo etiam propterea attendendum fuit, ut in canonibus errores sub eo formali conceptu condemnarentur, sub quo formali conceptu in capitibus doctrina proponitur. Nostis enim quod theologi hunc voluti canonem interpretationis doctrinao in conciliis propositae assumpserint; ubi nempo doctrina per concilium in capite aliquo proposita dubium vol ambiguum sensum fundit, ibi hunc sensum explicandum ot interpretandum esso ox ennono, qui respondet huic doctrinao. Cactorum an tanti canones quanti hic in isto schemata occurrunt necessarii sint; an recto necessarium sit ut cuilibet capiti etiam verbi gratia primo canones subiungantur, hoc diiudicaro dependet a vestro sapientissimo iudicio. D Deputatio suae obligationis esso novit canones apponere ideo ut vestro desiderio, vestroquo postulato satisfiat.

Postulatum deindo fuit, reverendissimi patres, ut modus dicendi in primo schemate quem Imbuimus immutetur, ut stylus aliter reformetur, nempo repurgetur a pulveribus scholasticis, ut ecclesia in hocco Vaticano concilio non loquatur in tono disceptantis cum suis discipulis magistri, sed loquatur cum mniestato ct loquatur in tono miserentis super erroribus filiorum suorum matris. Essentialis forma omnis conciliaris constitutionis in primis est, ut doctrina catholica sub sua etiam speciali catholica ratione vero, genuino et sincero proponatur: atquo deputatio eam habet firmissimam convictionem, quod hac parte vestro desiderio vestroque postulato satisfecit. Quod attinet autem ad stylum ipsum, neo deputatio credit stylum hunc mutari non posse, nec deputatio illius est mentis quod stylus hic repurgari adhuc, et longe melior reddi non possit quam vere hicce occurrit. Praecipua res est, reverendissimi patres, ut inquirere, ut diligenter discutere velitis an doctrina, quae in hisco quatuor capitibus continetur, sit vera, genuina, sincera ecclesiae catholicae doctrina. Posteaquam in hanc veritatem inqnisivistis, caetera omnia sunt accidentalia, caetera omnia sunt exigui negotii. Erit facile ea quae vobis visa fuerint in hocco schemate adhuc modificari atquo reformare. Super hac re contendito ut conveniatis utrum doctrina, quam hic in isto schemate deputatio proponit, utrum illa doctrina sit vere catholica. Et haec sunt, reverendissimi patres, quae vobis ex mandato deputationis, cuius ego quoquo vestro suffragio membrum sum, vobis proponenda habui.

Si vestra patientia adhuc admiserit, libenter in singularia et in specialia etiam descendam, proponendo vobis quaenam doctrinae capita ct correspondentes hisce doctrinao capitibus canones, contra quosnam in specie errores capita ita sicut canones directa fuerunt.

Caput I, *de Deo rerum omnium creatore.* Breviter hic proponitur catholica doctrina ecclesiae de Deo rerum omnium creatore, quatenus illa opponitur atheis, naturalisti», pantheistic, dcistis et ontologistia etiam. Delatae feriuntur per illud verbum *providisjitnum* id est providentissimum; ontologistao acque feriendi erant, qui nempe docent quod universa per so considerata non differant ab ipso Deo. et quos sacrae Inquisitionis Officium die 4 Septembris anni 1861 condemnavit.

Secunda paragraphus huius capitis apponitur contra eosdem nominatim errores, sed etiam contra eos qui catholicam ecclesiam calumniantur, dum docet mundi creationem esse propter gloriam Dei, quasi nempe Deum sisteret suae propriae utilitatis et sui proprii commodi studiosum, et quasi nempe ecclesia negaret finem operantis fuisse bonitatem suam, sicut catcchismus concilii Tridentini dicit, ut nempe bonitatem suam creaturis impertiretur: contra hos errores diriguntur canones. Hunc autem posteriorem errorem qempe illorum, qui ecclesiam catholicam calumniantur propter doctrinam suam, qua dicit mundum creatum fuisse propter gloriam Dei, Deum creasse mundum propter gloriam suam, istum errorem habuit etiam schola aliqua, quam noscitis, quao venit nomine scholao Gûntborianae.

Canon primus dirigitur contra omnes errores; canon secundus contra materialistas; canon tertius dirigitur contra pantheistas ct ontologistos; canon quartus contra eosdem, nempo materialistas et pantheistas; canonis quarti § 3 contra errores Gûnthorianos; § 3 contra Hvrmesianos et Guntboríanos; monitum autem contra pantheistas. Hic recogitate, sicut etiam dicitur in ipsis adnotationibus, in eo patre» deputationis videbantur omnes convenire, quod sufficiat principalem errorem pantheistarum canone aliquo configere, speciales autem species pnnthcistaruni et speciales pantheistarum errores insuper habere. Ideo etiam isti canones (V. cos pag. 37, adnot. 1] non sunt illati in corpus canonum, sed adiuncti sunt, ut vos iudicetis utrum inferendi sint in corpus canonum, an vero penitus exmittendi sint.

Caput II, *de revelatione.* Capitis principium dirigitur contra traditionalistas. sed etiam dirigitur contra illum errorem, qui late in Germania propagatus est, eorum nempo qui dicunt rationem per se nihil cognoscere sed tantum percipere. Quomodo autem traditionalistae per caput ct correspondente» canonem feriantur, repetere nolo, cum ea claro ex-

ponantur in adnotationibus. Pars altera huius primi *L* principii] capitis dirigitur contra naturalistas, quemadmodum etiam paragraphus quae sequitur, In cuius prima parte adstruitur utilitas et necessitas revelationis sic dictae formalis, in parte posteriori autem adstruitur necessitas absoluta revelationis formalis, quam necessitatem, sicut nostis, naturulistao et rationalistae negant. Iu paragraphe huius capitis tertia indicantur fontes revelationis, et ad calcem exponitur catholicae ecclesiae doctrina de inspiratione. Quidnam boo io capite statuatur et quid in canone, ex adnotatinnibus patet; patet nimirum quod in boc schemate nihil novi de inspiratione dicatur et quod deputatio plane nihil novi in specie dicero voluerit, sed liberum reliquerit scholis disputare do modo inspirationis, et, ut scholae loquuntur, de extensione inspirationis. In ultima paragraphe proponit schema, quomodonam decretum concilii Tridentini do interpretatione sacrarum Scripturarum intelligi debeat B

Canones qui huic secundo capiti apponuntur, primus contra traditionaliste», secundus et tertius contra naturalistas, deinde de sacris Scripturis.

Sequitur caput III, *de fide.* Pawgrapbus prima dirigitur contra scholam Hermeriauam et contra aliquos recentíores theologos: paragraphus autem secunda dirigitur contra illos, qui reiectis eriteriis ad cognoscendum et probandum factum revelationis idoneis, unice provocant ad experientiam, ad sensum internum religiosum, ad testimonium spiritus, ad immediatam certitudinem fidei, qui proinde valorem et necessitatem motivorum credibilitatis, quae miraeula et prophetiae indicant, negant vel ad summum velati subsidia aliqua admittunt, si fides iam praecesserit Errorem hunc, prout noscitis, iam Innocentius XI condemnavit; et iterum condemnatus fuit error isto per sacram Inquisitionem anno 1840: errorem esse bano opinionem declaravit etiam sane- C tissimus dominus noster.

Parapraphus quao sequitur: *Licet autem,* dirigitur contra Hermesium et Hermesianos, qui dicunt gratiam supematuralcm ad fidom non esse necessariam, et dicunt etiam, voluntatem in assentendo veritati non esse liberam. Quae sequitur paragraphus: *Porro fide divina,* dirigitur contra illos, qui dicunt illud solum credendum esso quod concilium definivit, et non etiam illud quod ecclesia docens dispersa unanimi consensu tamquam divinitus revelatum praedicat ac docet Deinde constituitur et docetur necessitas fidei, et indicatur deinde ubi fides vera inveniatur contra illos, qui dicunt catholicos sicut et protestantes, suspenso assensu, in motiva credibilitati» fidei suae inquirere posse et debere, ideoque catholicorum conditionem eamdem esse ac protestaotium quoad certitudinem et constantiam fidei.

Canon primus capitis III est contra recentiores D philosophiae cultores, qui dicunt fidem imperari non posse. Canon secundus contra eosdem, et scholam Hermesianam. Canon tertius contra errorem, quem modo vobis dixi. Canon quartus, ubi agitur de miraculis, contra pantheists et in specie contra aliquos Germano», quorum nomina recensere hic nolo. Canon quintus contra scholam Hermesianam: quemadmodum etiam canon sextus contra illam, et contra alios errores, sicuti reverendissimi episcopi Germaniae dixerunt, late in Germania propag&tos.

Caput IV. In bocce capito proponitur doctrina contra «cmirationalistas, seu potius contra semisupernsturali»tas, qui dicunt omnia quao per revelationem communicantur, per suam rationem ex interna communicatorum necessitate cognoscere, adeoquo propria verequo dicta mysteria in catholica ecclesia non dari. Deinde dirigitur contra eos, qui ad podium celeberrimi Germaniae philosophi sedentes dicunt A inter fidem et scientiam pugnam irreconciliabilem existerc, et existere debere: deinde contra eos qui negant ecclesiae catholicae ine esse falsi nominis scientiae oppositiones proscribendi, et licere tenero catholicis etiam veritates fidei non solemniter definitae contrarias, etiamsi contrarias esse constet ex ordinario ecclesiae magisterio.

Canones hic occurrentes, primus contra scholam sic dictam GOntherianam, secundus et tortius contra eamdem, quemadmodum etiam quartus.

Haec vobis habui proponenda, reverendissimi patres, et dum finio, hoc operatum, huno laborem vestro indicio sapientissimo commendo, quo illud expendere velitis, postea autem statuere quod vobis in Domino nostro leso Christo videbitur.

Tunc eminentissimo» primus praeses lie patres allocutus est:

BReverendissimi patres, inchoabitur iam examen propositi schematis *de fide catholica.* loxta numerum VII decreti diei 20 februarii discussio fiet primum de schemate generatim spectato, priusquam ad singulas eius parte» deveniatur. Ideo cum nono haec prima discussio generalis incipiat,reverendissimi patres, qui veniam loquendi petierunt, so cohibeant intra eos limites, qui per discussionem generalem ex rei natura oratoribus praefiguntur, ne evagentur ad particularia sire in prooemio aire in singulis capitibus aut canonibus contenta, de quibus postea locus erit disserendi, cum successive de prooemio seorsim, ac pariter seorsim de capite primo, seorsim de capite secundo et sic deinceps tractabitur.

^Nomina reverendissimorum patrum, qui veniam loquendi petierunt, ut animadversiones suas super schemate generatim spectato congregationi generali proponerent, reverendus dominus subsecretarios ex ambone recitabit,«

Ambonem subsecretarios ascendens sequentem tabellam perlegit:

^Nomina reverendissimorum patrum, qui veniam loquendi petierunt, ut animadversiones suas super schemate generatim spectato congregationi generali proponerent

^Reverendissimi patres: Paulus Ballerini, patriarcha Alexandrinus, Vincentius Tizzani, archiepiscopo» Nisibenus, Vincentius Spaccapietra, archiepiscopus Smyrnensia, Aloisias Moreno, episcopus Eporedіensi», lacobus Ginoulhiac, episcopus Gratianopolitanus, Thomas Michael Salzano, episcopus Tanensis.u

Deinde ad ambonem successivo vocati sunt: patriarcha Alexandrinus, archiepiscopus Nisibenus, archiepiscopus Smyrnensis et episcopus Eporedіensi».

Patriarcha Alexandrinus ad sedem praesideotialem accedens declaravit, se nihil animadvertendum habere super schemate generatim spaccato, sed tantummodo super eiusdem particularibus capitibus. Renuntiavit igitur veniae loquendi quam obtinuerat

ORATIO

reverendi patris domini Vincentii Tizzoni archiepiscopi Nisibenil.

Nemo vestrum, reverendissimi patres, ignorat me inter primos locutum fuisso pro reformando schemate *de fide,* atque nonnulla adnotasae, quae maxima mes consolatione in novo schemate nobis proposito reporio adducta. Certe dum primum perlegerem reformatum schema *de fide,* gavisus sum et

t Argumentum: .Archiepiscopo» NHibernis ee e primis (ηHκ, ait, qui tchems reformandum dixerunt, et opus depuUÜonU pro rebu» fidei generatim tpecUtum in omnibus approbare, "uo loco, cum »pecialii discussio fiet, nonnullas animadversiones ƀpropositurum.

congratulatae euro iie, qui oporam buie reformationi a dederunt: et quemadmodum reformandum cbko dixeram, ita et honestae et veritatis amor mo impellit, ut dicam bene ac laudem reformatum schema in goncre; in specio etiam nonnulla certo suo tempore essent adnotanda. In hoc enim schemate reformato illud adinvenitur, quod maximo desideratur in iis schematibus, quao do fido pertractant.

Stylum enim reperio dignum Romanae sedis, et illa praefulget maiestns sermonis, quae decet apostolicam sedem, et quao constantor refulsit in bullis ac litteris apostolici! sanctissimi et amantissimi nostri pontificis Pii IX. Reperio in hoc schemate ordinem logicum, quem corto desideravi in primo schemato: et cum ordo idearum habentur, facili ratione α legentibus cognoscitur, quid voluerint patres Vaticani concilii dicere, decoro et exponere. Adinvenio prao caeteris usum sacrarum Scripturarum, quarum auctoritate nituntur, et niti continuo debent una cum patroni auctoritate dogmata definienda. Quapropter cum ex universo id videam peractum ad rem fuisse, iu genero laudo schema, ac pro mea sententia illud accepto. ' Placuit vero quam maxime prooemium, in quo nonnulla verba sunt inserto, quae satis superquo demonstrant coniunctionem animorum episcoporum cum Romano pontifice, ut videant fideles universi orbis, nos non perfunctorie hic agere, sed una cum pontificis Romani auctoritate et communi omnium consensu pertractare gravissima negotia.

Quare concludo: schema in genere pro mea sententia est retinendum et acceptandum ; ct precor ut quam citius ad suffragium patrum deveniat.

ORATIO

reverendi patris damini Vincentii Spaccapietra archiepiscopi Smyrnensis L

Eminentissimi praesides, eminentissimi ac reverendissimi patres. C

Non ad id ndiicero animum meum credatis, ut aliquid do schemate vel contra schema dicere velim, quod censurae speciem praeseferat; immo omnes gratulationes deberi arbitror reverendissimis patribus deputatis pro examino rerum nd fidem pertinentium, qui tam solertor atquo egregio in primo schemate nobis proposito reformando votis communibus satisfecisse mihi videntur. Nisi onim memoria mea mo fallit, observationes in congregationibus generalibus factas a pluribus tum super schematis in genero stylum vel ordinom, tum supra singula capita, vel potius dicerem super singula verba, magni habitas fuisse constat Nec mihi arridet Aristarchi vel etiam, quod peius foret, Troili nomino propter inopportunas et inscitos censuras condecorari. Post doctam a praestantissimo domino primate Hungarino expositionem, pro data sibi eloquentia, elaboratam, D nimis morosum et difficilem esso oporteret, et nodum in scyrpo quaerere videretur qui adhuc nescio quae reformanda vol corrigenda contenderet. Nec mihi huc illuc in schemate discursanti liceret labeculas quasdam colligere, quas semper in rebus humanis inter pretiosiora omnino immisceri dolemus, et quibus, ubi plura laudanda habentur, offendi nimium foret. Illud enim solummodo nobis relinquitur hodie, ut do schemate in genero loquamur, ita ut super lectum Procuatis novi martyrii genua discumbere videamur. Timeo non immerito ne mihi α vobis, reverendissimi patres, dicatur: in vanum ergo laboras, si omnia tibi probata apparent quae fiicta sunt: te requiescere, et nos tecum requiescere satius est. Vere quidem super omnem modum: at omne tulisao punctum, cum ipsorum sapientiorum venia dicam, nulli in rebus humanis est datum. Profecto cum de capitibus peculiaribus dicendum erit, quaedam sunt observanda et notatu digna, non ut grammaticorum forulis utamur, quas sanctus Augustinus spernendos sibi duxit, sed ut ad veritatem (sunt praeter eiusdem patris verba) declarandam et defendendam omnia melius conferre possint. Scripsit enim antiquissimus ecclesiae doctor, iis qui veritatis assertores defensoresquo sunt, necessarias esse vocabulorum distinctiones et explanationes: nam accurata illorum notitia destituti complurcs n veritate aberraverunt, et ad absurda quaedam delapsi sunt, atque a recta in Domino fide ceciderunt.

Quod nunc attinet, schema nostrum finem esso assecutum gaudeo, quem sanctissimus dominus noster et pater in sacrosancto concilio Vaticano oecumenico sibi pro bono ecclesiae, et hurnanao societatis prosperitate proposuit, id est ante omnia illorum errorum deliramenta convellere, quae ad societatem ipsam convellendam exposita omnes uno ore queruntur atquo lamentantur. Quis nutem ignorat omnium istorum malorum colluviem ab uno confiuere fonte falsae scientiae, quae vel naturalismi vel scepticism transccndentalis, vel idealismi aut materialismi nomine, vel potius pantheismi qui omnia complectitur atquo perstringit monstra errorum, universas pene scholas invasit? Non loquor de atticismo: atheismus enim non est systema, sed destructio omnium systematum. Ad hunc finem assequendum propositum nobis reformatum schema apprime aptum mihi videtur. Cum enim non una sit huius pestis species vel forma, sed voluti Valentini eones una ab altera gigni videatur, per diversos canones, ac doctrinao catholicae de Deo, do creatione atque revelatione declarationem perlucidam, huiusmodi damnari atque reprobari debent errores.

Ex veteri pantheismi schola, Spinoza suum confecit systema, quod recentiorum scholarum opinionum nucleus haberi potest. Post eum Kent pantheismi et scopticismi facile princeps errores in unum redigens, nihil reale praeter hominem vel potius hominis cogitandi facultatem agnoscit, et solum multos agens ambages ad materiae realitatem per tingit. Abysso ab eo deductae complendae diver simodo sive Fichte, sivo Schelling, sive Hegel stu duerunt, nomino absoluti (cum nova apud ipsos quaerenda sint verba α naturali sensu detorta) nescio quid intelligentes, ut eo ad religionem, publicos mores, et ipsam societatem omni auctoritate spreta susque deque vertendam abuti possent Quis enim hunc Schelling hiatum ad suos auditores patienter sustinere posset: Deum nobis hac lectione creandum? Huiusmodi vero scholae sectatores facile ab impietatis nota evadere autumant negando suos opiniones nos esse assecutos: praeter unum vel duos nullum quid sibi vellet intellexisse effutiebat Hegel, et de ipso Goethe magni apud philosophos nominis viro, quem prius hac scientia donaverat, postea dubitare non renuit. Et certo nebulosam hanc philosophiam posse nunc regnare in scholis, et civilibus institutionibus (quod est peius) miraremur, nisi intelligentiam hominis corrupti cordis servam, et ignobile pecus fieri in comperto esset, et illo alacriter se-

* Argumentum: „Archiepiscopus Smyrnenris schema reformatum summis laudibus dignam esse ■dixit, asdita praesertim relatione nomine deputationis facto per reverendissimum dominum Hnngari&e primatem. Addidit tamen votum se fervidissimis precibus exprimere praesertim ex parte eorum qui iudaica secta relicta ad christianam religionem venerunt, ut aut hic aut in alio quocumque schemate Israelitae. ex quibus Christus est secundum carnem, invitentur et excitentur ad christianam religionem amplectendam.·

qoi opiniones quae vitiis, et depravatis moribus apatioeam sternunt viam. Valde igitur intereat, ut omnes bos panthcismi formas canones prosequantur, ut nullum effugium errori relinquatur. Nisi mea me fallit opinio, per schema nostrum hoc factum arbitror, salvis tamen aliquibus observationibus, quas, cum do capitibus peculiaribus dicendum erit, me doctiores et valentiores id est patres omnes sibi credent faciendas ease.

Antequam vero finem faciam, aliquid breviter addere mihi liceat, reverendissimi patres, ut desiderium animi mei vobis patefaciam, quamvis aliquantulum mo extra Procustia lectulum pedes agere et porrigere timeam. Quod dicam tamen, ad ipsum schema refertur; et potest sive in introductione sire in capitibus, quae nobis discutienda tradita eunt, sive in aliis capitibus *defide cattolica* adiungi. Vos bono animo adsentiatis spero, immo et certus sum. Vos non latet, reverendissimi patres, aliquos B cese strenuos ecclesiae Dei ministros, qui ludaica credulitate abiurata, ad lesa Christi agnitionem et fidem venientes,, telo Pauli apostoli incensi in id solum incumbere student, ut ii qui eunt Israelita© et cognati eorum secundum carnem, camdcm misericordiam accipiant, et ad admirabile lumen Dei accedant. Bine concilii patres deprecari enixis precibus non desistunt, ct vos eorum voto, quantum scio, pene omnes adstipulari voluistis ut verbis veritatis et consolationis Israclitae, sicut alii dissidentes, ego adiiccrem. omnes ad fidem catholicam excitentur atque allieiantur; idque certe in hoo schemate, quod de fido agit, accommodatissimum videtur. Nonne putamus concilio oecumenico egregio consonum fore, fratres nostros, ex quibus est Christus secundum carnem, hortari ut ad domum redeant Patris, qui tota dio expandit manus ad populum nou credentem et contradicentem; neque cessato revocaro eos, ut ipsi sint ei in populum?

Non multa spes nobis affulget, quod corda ineircumcias statim ad Deum patrum suorum et ecclesiam primitivorum veniant; sed orit semper semen, quod tempore suo dabit fructum centuplum. Interim vero et Israelita© laetanter agnoscant, nos qui oltm ex naturali excisi oleastro inserti sumus in bonam olivam, nunquam eorum oblivisci ntque incessanter orare, ut iterum ipsi inserantur: potens est enim Deus iterum inserere illos. Et nos, quod caput est, faciamus quae placent Domino nostro leso Christo, qui sacerdos est et victima, quod ille super altare per os nostrum, qui suo sacerdotio fungimur, clamare non desinit: *Pater, ignosce illis; non enim sciunt quodfaciunt.* Et amantissimi patris nostri Pii IX desiderium complebitur, qui omnes in constitutione convocationis huius sanctao occumenicao synodi invitare non omisit, ut fiat unum ovile et unus pastor.

Et sio dicam cum Paulo: me supportate, et sustinete insipientiam meam; confidens in pietate vestra haec locutas sum vobis; vobis quibus notum esso debet, quod in meo archiepiscopatu, et in meo longe lateque patente Asiae minoris vicariato multa centena millia IsraoliUrum morantur: ita ut tristitia moa magna sit et continuus dolor cordi meo, agnoscens nihil confici ut corda lapidea in carnea aliquando convertere quis possit Verum est Deus in Israel, ot potens est e lapidibus istis suscitare filios Abrahae. Fsxit postea Deus, ut quamprimum concilii mu ecclesiae suae congregatae vota et desideria compleantur.

Parcite Interim mihi, eminentissimi et reverendissimi patres, et verba mea ex corde dicto, et corde ut spero audita, si vobis molesta fuerint, condonetis obsecro obtestorquo.

A

ORATIO

*reterendi patris domini Aloisit Aloreno episcopi Eparediensis .**

Cum primitus de fido propositum est schema, memineritis, eminentissimi ac excellentissimi praesides. eminentissimi ac reverendissimi patres, sermonem do ipso habere a πιο petitum fuisse, et tunc praetermisisse. Veniam nunc expostulo, si do novo nudius tertius distributo schemate pauca dicere aggrediar; ct brevitate indulgentiam vestram obtinere studebo.

Brevissimo hoc tempore nobis concesso nd examinandum novum opus, dum omnes cogitationes exquirebat aliud schema novissimum et supereminens a paucis diebus tantummodo distributum, nonnulla ndnotanda esae putavi, ac sapientiae vestrae subiicicnda, eminentissimi ac reverendissimi patres.

Gratiarum actiones in primis sincero animo tríbuo praestanti&simis auctoribus ct scriptoribus praecedentis et novissimi schematis, eorumquo studiis ac laboribus perennem gratitudinem debitam esse intorno. Igitur non criticos modo, sed precationis erga ipsos et amplissimum conventum in primis observo, sufficiens criterium do schemate fieri non posse, quod continet unam partem quin altera sub oculis habeatur. Methodus qua deputatio reverendissimorum patrum processit, diserte explicavit excellentissimus primas Hungarino: at nonnulla tamen mihi exurgit difficultas. Quatuor enim enumerantur priora capita de Deo rerum omnium creatore, de revelatione, de fide, ac de fide et ratione; quae profecto uti congrua et laudabilia generarim probantur. Attamen quaedam in his desiderari videntur opportuna saltem vel etiam necessaria, et fursan proponentur in illis schematis capitulis quae nuntiantur pagina 28[coL39a] ubi legimus: nAgitur postremo do praecipuis quibusdam fidei dogmatibus, et maxime de mysteriis, scilicet de sancri.-wma Trinitate, do hominis origine et natura, elevatione et lapsu, de Verbo incarnato, et de gratia Redemptoris.4

Formam redaction^ meliorem, ct probandam esse opinor, caque laudatissimae fonnae sacrosancti concilii Tridentini proxima videtur. Nec discussionem in specio instituere me velle, quod scio prohibitum, nec propositiones exponere protestor. At sicut scripto meum opinamentum, conscientiae obediens patefeci, cum animadversionibus quoad prima decem capita schematis *de ecclesia,* illud innuero cogor unice pro amplissimis fructibus ct bonis, quae tridentinam formam sequens sacrosancta Vaticana synodus in Spiritu sancto congregata afferre deberet universae humanae societati ac sanctissimae religioni. Observatione generali dicam tertio, nonnulla in canonibus enunciavi mihi videntur, quae in praemissis capitibus saltem perspicue nou videbantur contineri vel ab ipsis non consequi. Quas porro observationes ut aliqua probatione explicem, et ne aerem verberare videar, veniam ex-

1 Argumentum·. .Episcopus IpporegiensU *chemati ancioribus gratias egit et formam in omnibus laudavit; cptaeve se tamen ut integrum schemi reformatum proponeretur patribus, quo rectius indicari de illo posset, et in expendendi» canouibn» invenisse nonnulla quae in praemissis doctrinae capitibus saltem perspicue non continentur. In capite primo ad probandam Dei existentiam desiderari argumentum illud quod in scholis metapbyeicum dicitur. In capite 2° ad adstruendam necessitatem revelationis non haberi argumentum desumptum ex obnubilato *homini intellectu et misera ěiu actuali conditione. In huinsmodi autem observationibus cum nimis insisteret, emineutisrimus primus praeses signo dato in eo erat ut reverendissimum episcopum ad praelinito» discussioni» limite» revocaret. Ipse tamen illico »eruionem »uum conclusit declarando sapienUaaimo patrum indicio ea quae dixerat subiicare «e in omnibus velle."

postulo, et imprimis dico illas exempli causa ad, ca referri, quao habentur in capito primo. Nobile profecto et praecellens caput illud. At cum adversus rationalistes et impios sophistas ecclesia nunc sistat, illud firmissimum argumentum in eo capite desiderari et innui posse videretur, quo oxistentia Dei probatur, quodque motaphysicum scholae dicebant, deductum ab existentia entis contingentis assurgendo ad necessarium. Illud sanctus doctor et pater Augustinus adhibuit, ut probe sciti», reverendissimi patres, qui in libro I cap. IV *de Civitate Dei* scripsit: ¿Viderunt quidquid mutabile eat non esso summum Deum, et ideo omnern animam mutabilesquo omnes spiritus transcenderunt quaerentes summum Deum. Deinde viderunt omnem speciem in re quacumque mutabili, qua est quidquid illud eat quoquo modo et cuiuscumquo naturae est, non esso pusse nisi ab illo, qui vere est, quia incommutabiliter est/ Et similia certe habet sanctus Thomas Aquinas 1· ǂ q. 11 art. 1 ad 1.

Quoad aliam observationem do dependentia canonum α capitibus, animadversionem hanc mihi liceat indicaro. Secundum caput inscriptum est do revelatione, ac perbelle in ipso expositum est argumentum illud physicum dictum quo probatur existentia Dei: et deinde additur placuisse eius sapientiae et bonitati alia eaquo supernatural! via se ipsum et voluntatis suae aeternae decreta humano generi revelaro, multifarie multisque modis olim loquutus patribus in prophetia etc. Revelatio unico dicitur necessaria, quia Deus ex infinita bonitate sua ordinavit hominem ad finem supernaturalem; sed do revelationis necessitate ob intellectum hominis obnubilatum et miseram eius conditionem nihil innuitur: et hoc argumentum vulgo adduci audiunt populi; et ox philosophis paganis aliqui ipsum quoque edixerunt. Probabiliter praestantis- 0 simi auctores schematis argumentum hoc reservarunt pro altera parte, in qua innuunt, notate, pag. 28 [coi. 39 a), tractandum iri do hominis elevatione et lapsu. At illo ipso in capito opus esso istud adduci argumentum puto, quia quao in posterioribus capitibus et in canonibus qui deducuntur quique statuuntur, relationem habent cum illis argumontis, quae pendent a revelatione post lapsum hominis.

Hac animadversione in opinamentum adducor quod fortasse consultius esset do hominis origine, elevatione et lapsu tractari statim post primum illud do Deo creatore; ct tunc quao dicuntur in sequentibus . . . (ŕ*Eminentissima praeses tintinnabuli sono monet oratorem ne extra vagetur)* ac in canonibus perspicuam profecto relationem haberent.

At pro meo munere nuno sufficiant pauca haec, reverendissimi patres, sapientiae vestrae praecellenti subiecisso. D

Ilio autem disceptatione interrupta, cminontissimus primus praeses dixit:

nReverendissimi patres, notum vobis facimus, quod unus ox patribus concilii reverendissimus dominus Hieronymus loscph Zeidler abbas monasterii Strahovicnsis ct praeses generalis canonicorum regularium Praemonstratensium congregationis Austro-Ilungaricao die prima huius mensis martii in hac alma urbe supremum diem obierit, cuius anima piis reverendissimorum patrum suffragiis praesertim in sanctissimo missae sacrificio commendatur/

Dimittens vero patres addidit: -

_Cum hodie ex more solomni sanctissimus dominus noster hora meridiana ad visitandam basilicam Sancti Petri descendat,congregatiopaulomaturiusdimittitur.

nProxima congregatio generalis habebitur feris tertia sequentis hebdomadae, in qua continuabitur discussio super hoc schemate generatim spectato. Si in ea congregatione terminata fuerit discussio generalis, inchoabitur examinatio prooemii eiusdem schematis; ideoquosi quis reverendissimorum patrum sive super schemate generatim spectato, sive super prooemio in specio aliquid observaro necessarium iudicavorit, modo praescripto veniam loquendi petet Finita discussione prooemii, suffragia patrum de eodem exquirentur/

5.

Congregatio generalis trigesima prima 1870 martii 22.

Feria tertia die 22 martii 1870 hora nona matutina, in conciliari aula Vaticanae patriarchalis basilicae, generalis reverendissimorum patrum congregatio habita est; cui interfuerunt sexcenti decem et octo patres, nempe 42 cardinales, 7 patriarchae, 4 primates, 106 archiepiscopi, 420 episcopi, 4 abbates nullius dioecesis, 12 abbates generales sive praesides congregationum ordinum monasticorum, usum initrao habentes, 23 generales et vicarii generales, quorum omnium nomina, quao per assignatores locorum accurate descripta fuerunt, exhibet indiculus patrum trigesimao primae congregationis generalis, qui inter acta concilii asservatur.

Reverendus pater dominus Georgius Khayyath archiepiscopus Amadiensis ritus chaldaîci missam lectam celebravit. Qua absoluta, et recitata oratione *Adsumus Domine* etc., eminentissimus primus praeses in hunc modum patres alloquutus eet:

^Reverendissimi patres, quoniam non omnes patres, qui in ultima congregatione loquuti sunt, intra materiam propositam se cohibuerunt, idcirco reverendissimi patres, qui loqui voluerint, denuo monentur, ut intra limites propositi argumenti se con- 0 tineant, ne quamtumvis grave id nobis accideret, cogamur vagantes extra materiam discussionisubiectam interrumpere, et ad rem de qua agendum est revocare/

Dein sabiunxit:

pProsequamur nunc discussionem generalem schematis *de fide eatholicat* de quo praeter reverendissimos duos patres, quorum nomina iam nuper publicata fuerunt, alii duo veniam loquendi petierunt, nempe eminentiesimus ac reverendissimus dominus Fridericus cardinalis Schwarzenberg archiepiscopus Pragensis, ct reverendissimus dominus Petrus Kenrick archiepiscopus Sancti Ludovici/

Successive autem ad ambonem vocati sunt episcopus Gratianopolitanus, episcopus Tanensis, cardinalis Schwarzenberg, archiepiscopus Sancti Ludovici, et episcopus Constantiensis, qui durante congregatione veniam loquendi petiit.

ORATIO

reverendi patris domini lacobi Ginoulhiac episcopi Gratianopolitanil.

Eminentissimi praesides, eminentissimi ac reverendissimi patres.

Aure attenta et sincero mentis gaudio in antecedenti congregatione generali audivi quae tam sapienter tamque diserte ab illustrissimo Hungariae

l Argumentum: .Episcopus GratianopoliUnus schema reformatum sibi valde probari dixit, tum quoad ordinem, quem logicum, lucidum ct vere theologicum esse affirmavit» tum quoad prooemium, in eo praesertim quoi concilium Vaticanum cum Tridentino eoniunctum est In genere autem de schemata sermonem fsciens tribus capitibus alt se totam rem absolvere, nimirum quaestione, animadversione et quibusdam propositienibus. Quoad primam quaerere se quousque se depntationis ia* extendat, utrum usque ad novarum quaestionum introductionem T Novas quaestiones in reformato schemate introductas e—· et definiri, de quibus nulla meatio in priori nebemate fiebat;

<·

primate nobü dicta et relata eunt; modum serratum a delegatis congregationis de fide, cautiones adbibitas, ordinem delectum omnino approbo. Ordo eoim iste meo iudicio et naturalis et logicus et lucidus, vere theologicus et patrum, ni fallor, sententiis consentaneus esc. Stylum voluissem simpliciorem et faciliorem praesertim in prooemio, ubi quandoque quadam obscuritate laboraro, et sua etiarn maiestate impeditus esse videtur. Prooemium equidem primo adspectu videbatur prolixius; sed ei advertatur quod sit quaedam praefatio non solum istius schematis, sed omnium schematum de fide, tunc nimia prolixitate damnandus non videbitur. Caeterum haec cogitatio connectcndi concilium Vaticinum cum ultimo concilio oecumenieo, ot seriem rorum, et fata haeresum describendi mibi apprime arridet

Bis dictis et libenti animo gratiis actis illustrissimis deputatis, mihi liceat quasdam addubitationes meas vobis subiiccre, reverendissimi patres, B paucis quidem verbis. Tribus rem absolvam, quadam quaestione, quadam animadversione, quibusdam propositionibus. Primo quaestione: schema nobis propositum tribus constat, nempe primo capitibus, ubi doctrina exponitur, deinde canonibus, quibus adjungitur ratio servata in emendando priori schemate. Introspiciendo hisco diversis schematis partibus satisfactum fuisse in multis sententiis et votis patrum mihi visum est. Sed etiam apparuerunt quaedam A quaestiones, plures quaedam quaestiones, inquam, de quibus et super quibus nihil in congregationibus generalibus dictum. Quaestiones hao forsan propositae sunt a patribus in scriptis; sed hoc nobis nec compertum, nec astis explicatum est. Huc quaestiones, seu inter illas quaestiones quaedam sunt graviores, gravissimi momenti. Audiebamus enim praestantissimum praesulem relatorem nobis dicentem hic condemnari ontologismum, traditionalismum et ali» doctrinas philosophicas; et, quod amplius est, novi canones additi sunt, nempe quartus ni fallor paragraphe quartae, et extensus adhuc canon tertius eiusdem paragraph!: et. quod gravius etiam nobis videbatur, reverendissimi patres, nobis proponitur ut concilium auctoritate sua consecret non solum omnes constitutiones, sed decreta nec etiam nomine indicata, quao a sancta sedo hisce temporibus prolata sunt

His attendendo, quaedam cogitatio meam mentem occupavit, quaedam quaestio exorta est, usquequo se extendat nempe ius congregationum, doputationum seu commissionum circa novarum quaestionum introductionem. Si nimirum ista facultas extendatur, laeditur ius quod summus pontifex sibi ipai reservavit in constitutione *Multiplices inter,* in qua, inquam. ius reservavit sibi fonnaliter proponendi quaestiones concilio oecumenieo; foraan laederentur iura congregationis seu commissionis pro postulatis; forsan etiam utis iuribus concilii non consultum caset, siquidem eadem media nobis non data, idem tempus nobis non praestitum erga hasce novas quaestiones introductas, quam erga priores. Et baco dicendo, reverendissimi patres, litem non moveo: omnia enim optimo a congregatione pro fide peracto, non solum confido sed omnino persuasum habeo. Sed hic non agitur de personis, hic evidenter agitur de institutione quadam: unde maxime optarem ut eminentissimi praesides super hac re nobis suam sententiam proferrent; aut illustrissimi deputati mentem super hae re aperirent, quorum iudiciis et sententiis sto et me sublicio, licet in propria causa indicare videantur. Et haec de quaestione seu postulatione.

Secundo dixi, animadversio una. Haec animadversio pro obiecto habet praecipue canones nubis propositos. Hic mihi non videtur omnino satisfactum votis et sententiis patrum concilii. Plures equidem patres hoc postularunt, ut ante omnia ecclesia suam oxponeret doctrinam, et post expositionem huiusce doctrinae canones quidam adderentur: sed nullus est, ni memoria men me fallit, qui postulaverit, ut singulis capitibus, ut singulis capitum portibus adiungerentur canones, qui iis quodammodo responderent. Et a pluribus postulatum est, ne condemnationes multiplicarentur absque necessitato, D et ut concilium Vaticanum, quantum fieri posset, anathematibus parce uteretur, quibus assentio. Is non sum tamen qui velim ecclesiam sicut prudentem sicut patientem, ita inermem et timidam se praebere. *Arma militiae nostrae non carnalia sunt,* dicebat apostolus1, *sed potentia Deo . . . consilia destruentes et omnem altitudinem extollentem se ad· versus scientiam Dei;* et infra: *in promptu habentes ulcisci* omnem *inobedientiam.* Unde nunquam ecclesia obliviscatur se esse matrem, se esse matrem tenerrimam, ut optime in prooemio dictum; sed quandoque meminerit se esse etiam magistram et iudicem.

Definitiones quidem fidei quis neget esso, quando suis vestiantur conditionibus, maximo utiles? Controversias componunt, pacem conscientiis reddunt, unitatis vinculo animos maxime devinciunt, veri-

1 **II Corinth. X, 4.**

exempli gratis ofitologisan», traditioasluumi aiheque ꝑhilo •ophiese dottrine, canon quartus additus paragraphe quartae, et casca tertia· eitudem paragraph! magli extevua. S3c elisa propositar, at eooriliam sactoriute ras ccmecret, t«n udam omnes constitutiones, «d et decreta quae hisce temporibus a ancta sede lata sunt, quaeque nec nominantur. Si adeo extraditar facolus depolitionem sea commiuionam, laeditar (ait) ios quod Bomasu pontifex sibi ipsi reservavit io œa·titalions *Multiplica inter;* laedootar etiam fortasse iara ^ogregalicois seu comaissicnis pro postulatis, Dee satis consultam videtur θ iuribus lolia· concilii, liquidera d m eadem media patribus data nat, neque idem tempus omnibus praefinitura circa quaestione· hu de noro introducta· ac circa priores. Se litem d o d morere, sit, nedum confidere, sed et pertuaram esse qocd optime peracta sint omnia a congregatione pro rebus fidei; attamen cara con de personis, sed de ipsa institutione igatnr, optare ae at eminentissimi praesides hae super re sententiam patribus aperiant, qui licet in propria causa indicare rideantur, Ipsorum Unen indicia ultro se sublectarum déclarant. — Qawid secandum caput tempe animadversitinem, canones se respicere ait, ion enim censebat desiderio ¡'atrum satisfactum esse. Licet trim plures petierint ut in schemate canones adderentur, nnilos tamen petii»» ut ringnlis capitum partibus canones responderent; huno carendam id ease plores patres dixisse, et parce admodum canonibus utendam. Qamdo agitur de aliqnx definitione edenda, spectandam essa definibilitatem, necessitatem, eougrueatiam et opportunitatem, plores autem ex canonibus, qui in reformato schemate occurrunt, nec necessario nec congruenter propositos fuisse. Primos tre canones, ubi de eritienila Del, de existentin spiritnom, de divisione reali rallam agitur, baili generis esse. Dei existenliam nunquam ab aliia conciliis sub anathemate fuisse propositam, qui enim eam negat non ol haereticus sed ut insanus haberi debet Quod si placuerit Dei exilientiam etiam sub anaIberniLis poena proponere, dicendum «t non *anathema eii* sed *anathema ai;* qui enim non credit iam judicatos est. Addidit, nonnulla occurrere ibide», quae sibi non definibilia ridentur, de quibus taiuen suo loco habebitur ratio. — Quca>i tertiam caput nempe *ad properitionei* ait lummiriim relationem de qua in decreto diei •Z) febrairli inni. V non inisse rite peractam. Eam non anaIjahn hlstorleam termonum qui pronuntiantur in congregationibus generalibn· este debere, sed relationem sententiarum cum rationibus quibus eam patres falciterunt Eius ubiectum esse ut explicet senram ilvs textum ipsius schematis vel emendationum. st hoc sub respectu aliquid desiderandum occurrere In ea quae farta est relatione, et praeterea rationes afferri debuisse, quibus proposition» quae de novo introductae sunt fulciantur, praesertim eum agitur de definitionibus fidei et caenibua. Et hoc ad patrum utilitatem eum de difficillimis quaestisnibu agatur, st eoe oporteat personaliter certes ewe, at ex eonsdeutia de veritate qua· proponitur fsrre indicium possint. Craterum quae dixit patrum Indicio in omnibus wubiedV

tatcm divinam ad culmon claritatis et certitudinis A evehunt. Sed si hisce non vestiantur conditionibus, animos perturbant, infirmos in fide scandalizant, haoreses fovent, latiorem viam schismatibus aperiunt. Definitiones fidei, canones sub anathemate sunt quaedam iudicia mortis. Gladio spiritus ecclesia ferit, hoc gladio, ut loquebatur Augustinus, interficiuntur errores; sed attendendum est ut ictu ipsius gladii non confodiuntur homines, et sub praoiudicio aeternae poenae, ut loquebatur Tertullianus, condemnentur. Certo nullus est hio qui nesciat quaenam sint ipsae conditiones, necessitas nempe, derinibilitas, congruentia, opportunitas.

His dictis ad rem venio. Primo plures ex his canonibus nobis propositis non mihi videntur necessarii nec congruenter propositi. Quoad canones tres primos, nempo ubi de existentia Dei, ubi de existontia spirituum ve) mentium, ubi do distinctione reali entium, nescio utrum extiterit unum concilium l oocumonicum, in quo sub poena anathematis ecclesia oxiatentiam Dei vindicaverit. Corte scimus omnes quod temporibus primi concilii et sanctissimi Nicaeni oeoumenici societas iisdem spiritualibus erroribus infirmabatur ac nunc. Tunc extabant scholae atheisticae, materislisticae, pantboiaticae, dualisticae; et equidem inter has scholas plures suos errores nomine Christiano tegebant

Quid in hisce rerum adiunctis effecit concilium Nicaenum? Proposuit fidem ecclesiae; dogma Dei unici, creatoris omnium, visibilium et invisibilium affirmavit: sed anathemata et condemnationes reservavit errori proprio, quem damnandum sibi proposuerat. bac nempe tam augusta formula. Qui dixerit, erat quando non erat, aut, Verbum creatum etc., hunc anathematizat apostolica et catholica ecclesia. Et in medio aevo, in concilio IV sub Innocentio III actum est etiam de errore quodam panteistico, c super quo dixit vel potius declaravit Innocentius III quod ille damnandus esset non tam ut haereticus quam ut insanus. Quod si placeat concilio damnare hnsce propositiones, ei placet vindicare existentiam Doi sub forma anathematis, saltem adprccor ut non dicatur ranathema situ sed *anathema est:* qui enim non credit, iam iudicatus csL

Non necessarios existimo tertium et quintum saltem* pro prima parte, quia idem paragraph! quartae foro obiectum habent et in idem recidunt. Tandem quosdam etiam abiiciendos, quia non mihi videntur vero definibiles fidei veritates, quao iis opponuntur, et errores isti nota haoroseos inurendi: sed haec speciatim discutiendo sunt.

Nunc venio ad quasdam propositiones. Ratio servata, quao nobis proposita est, corte non idem est ac summaria relatio, quao nobis in Monito' sub numero V praenuntiabatur: ot si placet quaedam D dicam de ista summaria relatione. Ista summaria relatio, ni fallor, non debot esso analysis quaedam historica omnium sermonum, qui pronuntiati sunt in congregationibus generalibus; sod summaria relatio rerum, sententiarum patrum cum rationibus, quibus suam sententiam ipsi fulcierunt. 2° Summaria rolatio pro obiocto haboro dobot, ut explicet sensum sive textus ipsius schematis sive emendationum; ot sub hac ratione relatio ipsa nobis tradita nil desiderandum habet: ratio enim nitida et explicationes optimae. Rolatio quidem quam viva voco dedit illustrissimus illo orator ct praostantissimus primas, corto pro illa relatione summaria, do qua loquebatur Monitum, non habenda est: et certissime ipse non voluit oam esse numeris omnibus absolutam,

* 1U **at** in chartis stenograpbich. Videtur satem orator spectare ad canohm capiti* **tertii**

1 Vide col. U b.

3® Utile, meo quidem iudicio, foret ut in hac summaria relatione praestarentur omnes rationes, omnia argumenta, quibus fulciuntur variae propositiones introductae, praesertim quando agitur de rebus fidei, de definitionibus fidei, vel do canonibus sub anathematis poena.

Vellem ergo ut hic proponerentur motiva et argumenta certa nempo dcfinibilitatis, nempe necessitatis, nempe opportunitatis definitionis vel damnationis. Fieri enim non potest, reverendissimi patres, ut unusquisque nostrum in tanta mole quaestionum et quidem difficillimarum et subtilium, ut unusquisque nostrum et eas optime percipiat, et earum fundamenta perpendero possit, nisi argumenta sibi praebeantur, argumenta inquam quorum genua delineabam mox: et tamen hic, ut dicitur in prooemio, hic omnes ut iudices sedemus, et si loqui fas sit cum Benedicto XIV, omnes summi pontificis coniudices sumus: et in rebus tanti momenti evident est quod necessarium sit, ut prudens et iustum iudicium feratur, ut unusquisque certus sit de veritate facti, de veritate doctrinae; certus inquam non ex opinione et ex auctoritate alterius, sed propria scientia, conscientia, et ut ita dicam personaliter, non ex quodam instinctu, sed rationibus certis, ex verbo Dei tam scripto quam tradito desumptis, certus inquam moraliter saltem, non dubius et anxius.

Sed quid bis immoror, reverendissimi patres? Prudentibus in Christo loquor, a quibus mihi multa ediscenda essent, et quibus omnes meas res et cogitationes simplicissime subiicio.

ORATIO

reverendi patris domini Thomae Michaelis Saisano episcopi Tanensis

Eminentissimi praesides, reverendissimi patres. Quoniam super schema iamdiu nobis de *fide* propositum ego quamvis ultimus inter tot eximios patres surrexeram, et pro mea virili nonnulla quaedam humiliter submisseque sive quoad stylum sive quoad methodum, seu denique quoad obiectum reformanda notaveram; non erit abs re, si animi mei sensa hodierna luce depromam, et opus istud sub triplici hoc respectu renovatum et perpolitum, ea qua par est, laudatione debita prosequar.

Et ad stylum quod attinet, nihil est quod magis desideretur: nam do rebus obscuris ot ad intelligendum difficillimis dilucido dicere, nec sententiis solum erudito sed vorbis etiam ornate, adeo est salebrosum et arduum, ut iniustus futurus sit, qui amplius efflagitaro voluerit. Atque id equidem Tridentini· patribus visum est, ut ¡idem in utroque genero laboraverint, simulquo in ecclesiasticorum dogmatum expositione curarint ot elegans illud dicondi genus et hoc gravissimum rerum definiendarum. Flumen quippo elegantium verborum displicet ubi sententia deest, nec sententiarum subtilitate dolectamur si orationis est siccitas. Atqui sermonis cultum schema nostrum perbibet, ntque sapit ecclesiasticum dicendi genus quod deceat pontificem

» Argumentum: *Episcopus Tunenais reformatum schema commendavit: 1° quoad stylum quem talem esse dixit quo uti concilium decet; 2· quoad methodum qua primum doctrina exponitur et deln errores damnantur inita illud Pauli dicentis, ecclesiae pastores debere exhortari in doctrina sana et eos qui contradicunt arguere. Optandam tamen, ait, ut inter capita doctrinae et canones transitus quidam adsit ad instar decretorum concilii Tridentini qui hae vel simili alia forma enuncian posset; nimirum , post hanc catholicas de fide doctrinan placuit sanctae synodo hos canones subiuugere, ut cmnes sciant non solum quid tenere et sequi, sed etiam quid vetare et fugare debeant 3» Demum schema refunaalum qn>ad obieelun laudavit quod aualysi instituta optime ait vigentibus crruribvs accommodatum e-se. Conclusit dicendo schema in genere retinendum ac approbandum esse ·

lumrnum aliosque universi orbis episcopo®, illius auctoritate in Spiritu cuncto congregatos, cum ilio sedentes et in hac occomenica Vaticana synodo cum ipso indicantes. Denique et illud sedulo animadvertam, in rerum tractatione quae in hoc schemate et multae et graves et utiles accurate copioseque disponuntur, magnum ut mihi videtur adiumentum offertur fidelibus cunctis, ut non modo rudes sed etiam docti aliquantum fortasso adepturi sint et ad credendum et ad disputandum. Sed non est cur impiius hac de re immoremur.

Ad methodum vero quod attinet, illud optaverant lapientissimi patres, optaveram et ego, ne ab errori-
bus enumerandis inciperetur, sed ab expositione veritatis fideique catholicae initium sumatur, ut primum quaenam sit haec doctrina facili negotio et veluti uno ictu cognoscatur, deinde oppositi errores confutentur, ut studiosius ac sanctius a fidelibus vitentur. Tritum est enim illud apostoli effatum B erga ecclesiae rectores atque curatores animarum, illud videlicet *exhortari debere in doctrina tana, et eoe qui contradicunt arguere;* ut fides catholica et pios opituletur et adversus impios defendatur, quod quidem plano non solum est absolutum in hoc nobis proposito schemate, sed perfecta sane methodo, quod etiam desiderabam, assecutum est; ut quasi per manus fidelis quisque in veritatum cognitione ducatur, rt ex generalibus ad particularia descendens quae post concilium Tridentinum nobis, renoscentibus erroribus, ad cognoscendum atque praevidendum necessaria erunt, penitius assequatur.

Sed neque omittendum puto quidquid novi ac praeclare in hoc schemate inducitur, cum ecclesia viscera suae misericordiae errantibus praebeat, et dum errores omnes apostolico stigmato inurit, errantes ipsos in viam salutis et pacis revocare non desinat. Ecclesiae vox est, et dum haec loquitur C quasi sponsa ornata viro suo, sponsi sui misericordiam aemulatur. Illud tantum quoad methodum puto, ut in fine sive uniuscuiusque sive plurium schematis capitum quaedam connexio instituatur inter expositionem doctrinae et canones qui ad eam referuntur, sicut in concilio praesertim Tridentino factum novimus; ne quasi per saltum et incomposito canones ipsi deducantur. Sic exempli gratia postquam doctrina fidei exposita fuerit, dicatur ut in Tridentino: *Post hanc catholicam de fide doctrinam placuit sacrae synodo hos canones subiioigere, ut omnes sciant non solum quid tenere et sequi, sed etiam quid citare et fugere debeant.* Igitur hoc vel alia utatur formula, ex qua ligamen aliquod inter doctrinam et canones prima fronto appareat, plenoque alveo fiunt.

Tandem ad obiectum quod attinet, nihil est ut diutius immoremur. Omnis autem qui do re aliqua D suscipit studium, essentiam et proprietates noese vult, ac caetera omnia investigat, quae illi rei sunt peculiariter et proprie tributa: hinc exorditur schema nostrum ab iis quae Dei nataram, vim et proprietates respiciunt Nec vero satis est quae Deo absolute conveniunt tribuere, nisi etiam illa depromat, quae ei quasi accidunt in ordine ad creaturas; Dei enim notiones omnes rimatur: hinc de Deo rerum omnium creatore. Neo tamen schema nostrum summa et infima, divina et humana miscet; sed adeo articulato, plene et artificioso haec componit illis, iis illa iungit, ut non modo nullam sibi viciaaim obscuritatem afferant, verum etiam utraque utrisque adhibeant lucem. Cum autem nostri temporis sycophantas in rationis fideique notione mirum quantum peccavere, innumera enim hac do ro fuerunt erronee perturbatequo tractata; hinc sapientissimi schematis auctares tam dilucido do iis quae sunt fidei, quaovc sunt rationis disseruerunt, ut fidem divinam humanamque scientiam facillimo componi poue demonstrarent.

Nec de crcdibilitatis motivi® silentium tenuerunt nostri schematis auctores, quod erat optandum. Cum enim hominis sapientia sit, ut neque se omnia scire putet, quod Dei est, neque omnia nescire, quod est pecudis, est enim aliquid medium, quod est hominis, id est sapienda cum ignorantia coniunctu, hinc declarandum orat quomodo Deus humanae infirmitati subveniat, ut ex crcdibilitatis indiciis seu motivis non modo homo iis quae sunt fidei assensum praebere, sed paratus esse possit, iubento Petro, rationem reddere de ea quae in nobis eat spe, atque adeo do ea quae in nobis est fido; ac deniquo fundamentum accipere ex quo fides saluberrima in nobis nutriatur, defendatur, roboretur, id quod ex divo Augustino acceptum factum est iam tritum sermone proverbium.

Quae omnia cum a praeclarissimis huius propositi schematis auctoribus absoluta sint, mea humillima sententia iodico, salvis paucissimis observationibus in specie, de quibus non est hic disserendi locus, et salva insuper illa tenui observatiuncula quoad methodum, schema istud in genere et quoad stylum ct quoad methodum et quoad obiectum esse recipiendum ac retinendum ac facillime, si vobis placet, approbandum.

ORATIO

eminentissimi ac rererendissimi domini Friderici cardinalis Schwarzenberg archiepiscopi Pragensisl.

Eminentissimi praesides, eminentissimi ac reverendissimi patres.

Faveatis, quaeso, si brevi, ut spero, sermone paucisquo verbis ea. quae circa reformatam schema disserenda mihi videntur, vestrae considerationi proponam. Tam magnum est enim huius sacri concilii opus, tam graves sunt illae res quae nunc nobis definiendae offeruntur, ut non licere tantum sed officii ratione iniunctum eue censeam istud libere proferre, quod salutarem definitionis exitum promovere possit, vel etiam quod omnino ad eum inquiritur.

In schemate quod nunc ante oculos nostros versatur priorem eius formulam fere totam derelictam conspicimus, per omnia profecto immutatum et quasi novum apparet, multaque quae theologicam magis scholam redolebant abscissa, expositiones ut plurimum ad communem et patentis fidei doctrinam

1 Argumentum: .Cardinalis Schwarzenberg: Concilii patres ex officio libere sententiam vnam proferre debere. Schema reformatum in genere laudandum, quin pluribus ex capitibus primo perfectio esi, et Tri/Ientinae formae magis respondet, licet canones nimis forsan numerosi rinL Gratias Idcirco deputation! agendas esae. At bis dictis de modo conquestus eat, quo disensriunes in congregatione generali habentur, quem longe differre ait ab eo quo Tridentini patres uti sunt. Ipsam anlatn idoneam non esse ad audiendos oratores, sténographias scriptionibus accessum non dari, protocoUum deesse, liberum non ose patribus disceptationibus intereste, quae a speciali deputatane fiunt circa animadreniones in generali congregatione properilas, fructuosiorem rem evasuram ri eo aditus patribus omnibus daretur et mutui consiliis confici opus poaaet. Hic antem eminentwdmua primus praeses, tigno «lato, ait: ,Eminenlisaimc domine, haec omnia non pertinent ad schema, itaque precor ut redeas ad proporitum argumentum.' Respondit cardinali orator existimare m ea quae dicebat nexum aliquem, licet non immediatum. cum proposito argumento habere; fructum considerare a velle quem deputata patribus obtulerat, evidentem antem nexnin esse inter fructum, plantam, et hortulanum. Finem autem dicendi fecit observan quod stylus reformati «themata quamvi nitidior ac Itylus prioris fuerit, tamen mendis arthue scatet, et idcirco optandum ut viri In lingua Ialina peritiwImi eligantur, qui schematum itylo perfidendo adlaborent.·

revocato Doin voro ox antiquo moro occlesiao et Tridentini exemplo canones forsan nimis numerosos adicctoa videmus, quibus quasi succinctus nervus ct succus credendorum exprimitur. Per hoc deside riis illis gravibus, quae n multis concilii patribus expresso fuerant, obsecundandum ct satisfaciendum consuerunt patres dogmaticae deputations. Insignem laborem ot curam, quam huic nogotio impenderunt, indefessam sollicitudinem, qua animadversionum et vmendatiouum propositarum rationem haberostudue runt, gratissimi certo agnoscimus; ncque eorum conamina fructu carucrunt. Schema enim, quod praesenti nostrae deliberationi submittitur, alterum, quod antea exhibitum erat, non paucis superat rationibus, connitate potissimum argumenti ct rorum, quae dicendao sunt, delectu.

Sed utinnm hunc fructum eorum operae otiam deliberationis nostrae conciliaris fructum appellare potuerim! Audivimus enim in noe amplissimo loco multorum patrum sapientes ct doctas do priori schomato animadversiones; audivimus vel potius saepe non percepimus nisi vocum sonum vel strepitum qui ad aures nostras perveniebat, sed non intolligobatur: ambitus enim huius aulae id impedivit; respondendi propositis difficultatibus et quaestiones discutiendi non erat locus, non tempus, non facultas. Deliberationem conciliarem quaesivi, et hanc non inveni nisi in privatis episcoporum colloquiis extra sacri concilii aulam. Quod si sapiontissimum synodi Tridentinao exemplum recordor, generalibus congregationibus reperimus praemissas speciales, singulares episcoporum congregationes et consultationes, in quibus accitis etiam ad loquendum theologis, materia definienda communi consilio, data obloquendi ct respondendi occasione, ex omni parte pertractata fuit. Auditis itaquo divorgontissimis opinionibus, decisio tam quoad argumentum, quam quoad formam et stylum praesentibus concilii patribus, qui interesso vellent, maturo consilio praeparata extitit. Exinde maximo credo per amplam undique et plenissimam praesulum ecclesiae consultationem mutuam, assistente Spiritu sancto, decreta illa condita fuerunt, quao argumento et stylo pretiosissimus fidei catholicae thesaurus, publicae salutis praesidium ct munimen, et sacrosanctae ecclesiae ornamentum et decus esse meruerunt.

Dolco, ct mecum plurimi reverendissimi antistites dolent, huiusmodi deliberationes in hoc concilio non inveniri; immo neque particulas sensuum et orationum, neque stenographies scriptiones nobis esso accessibiles ot pervias, undo oratores securo hauriro possent, quod ex aliorum orationibus ad suam utilitatem et rei tractandae meliorem fructum converterent. Ut poreuasissimum mihi haboo, labor illo, quem dopatalo dogmatica nobis in praesenti schemate exhibuit, fructuosior et felicior erat futurus, finemquo oi praefixum perfectius corte attigisset, si mutua, vora et plena patrum concilii praecessisset deliberatio; si videlicet quaestiones definitionum propositae in minoribus et specialibus congregationibus, publicae discussioni commissae fuissent, vel si oratores sufficientem saltem occasionem nacti essent, qua aliorum oratorum sontontias ot verba plenius perpendere, ad ea respondere, vel denique argumenta sua ipsi deputation! ultorius exponere ot deducere possent.

Praeses cardinalis De Angelis. Eminentissime pater, haec omnia non spectant ad schema; itaquo precor ut redeas ad propositum argumentum. *(Assentiuntur patres.)*

Orator. Concedo haec non immediato ad schema spectare, concedo. Consideramus fructum, quem nobis doputatio ad considerandum obtulit: credite nexum fructum inter et hortum, fructum inter ot hortulanos. Unum mihi adhuc cordi est, quod dum in genero loquor silentio praeterire penitus nollem. Rovora profecto patribus cura fuit, ut animadversionibus de stylo satisfieret; nemo id inficiabitur qui primi schematis externam formam et dictionis modum cum reformati huius schematis textu ot stylo sedulo comparaverit. Nihilominus tamen in proposito otiam schemate quaepiam invenies, quae vulgarem dicendi modum redolont, illamque locutionem, et sermonis methodum, quam in praelectionibus dogmaticis hic illic ruperimus; alta deprehenduntur quao multo gravius, clarius et elegantius proponi possent, dum optandae sermonis puritati, dum nervoso conciliorum et librorum symbolicorum stylo apprime conforuntur. Quantam curam patres tridentini adhibuerunt, et auctores catechismi romani, ut libri symbolic! in gravissima materia ecclesiae auctoritato edendi probatissimi otiam styli ornamento nuspiam carerent!

Plura quae hunc dicendi modum attinent, in speciali discussione per singulos oratores procul dubio commemorabuntur, et immutanda proponentur. Ex mea sententia vero in posterum difficultates et vota, quae formam redigendi textus synodalis concernunt, optime expedirentur, si deputatis patribus placeret viros aliquos assumere in stylo versutissimos, quorum unitis viribus refertae materine stylus severissimo examinaretur ot optimo quoquo modo castigaretur.

ORATIO

reverendi patris domini Petri. Ricardi Kenrick archiepiscopi Sancti Ludovicil.

Eminentissimi praeside eminentissimi ct reverendissimi patres.

Quao dicendi habeo do schemate reformato in genere, paucis absolvam, λ!ibi apparet multiplici ratione hoe schema obiectionibus esso obnoxium: duo tantum seligam. Meminisse debemus nos ad concilium vocatos esso non ad theologiae cursum conficiendum, multo minus ad systemata philosophica diiudicanda, sed ad fidem tutandam, eam exponendo, errores qui ei contradicunt damnando. In eo munere exercendo nos quidem partes iudicis sustinemus, sed non iudicis cuiuscumque generis, sed iudicis cuius effata testimonii potius quam propriae sententiae nomen mercantur. Testes constituti sunt apostoli a Christo quando cis dixit2: *Testes eritis mihi in Jerusalem, in omni Judaea, et ad ultimos Jintì terrae.* Testee constituti sunt apostolorum discipuli, ut ox verbis Pauli ad Timotheum1: *Quae audisti a me per multos testes commenda fidelibus hominibus, qui idonei erunt et alios docere,* ludo verba eiusdem ad discipulum: *Depositum custodi;* quae Vincentius exponendo fidei catholicae regulam ita interpretatur: Depositum, non inventum; quod accepisti, non quod invenisti; qund didicisti, non quod excogitasti. Hoc testimonium reddit ecclesia catholica in conciliis generalibus quibus fides ecclesiarum, episcoporum

1 Argumentum: Archiepiscopo Sancti Ludovici: Episcopos in conditam venisse non ad theologiae cursum confirieudum, multo minus ad systemata philosophica diiudicanda. sed ad fidem tutandam eam exponendo, et errores» qui «idem contradicunt, damnando. Hoc in munere episcopos indices quidem esse, at non utcumque, sed ita ut eorum effata testimonii potias quam propriae sententiae nomen mereantur. Hite ea tantummodo damnanda ese quae aperte fidei contradicunt Vocem *anathema* parum sibi arridere; licet enim semper in usu ecclesiae fuerit cum tamen eam non dedeceat, ad exemplas Pauli se omnibus omnia facere, cumque hodie haec rex parere indignationem posset, abstinendum «altem a frequenti eius usu; et iis dumtaxat in canonibus vocem hanc adhibendam, ta quibus aut manifesti errores ant aperta impietas condemnantur.

» Act I, 8.

' II Tim. H, V.

consensione, exhibetur, ct negatio aut corruptio fidei doctrinae tanquam malum a christicolis evitandum denuntiatur.

Vis indicii a concilio efformatì in hoc praecipue consistit, ut error quem damnat veritati traditae contradicat. Hinc ecclesia in concilio generali rem potius cum eis habet, qui veritatem revelatam negant eique contradicunt, quam cum eis qui principiis philosophicis saeculi *indulgent* », quin ipsi ea systemata tueantur et sua faciant, et sic fidei veritatibus aperte contradicant. In hoc peccare mihi videtur schema reformatum, cum plures sententiae in eo damnentur de aliquibus systematibus, ex quibus qualiter illao deducantur et utrum recto nec ne *inferril* possint, nonnulli ex nobis, inter quos mo esse agnosco, indicium per se vix efFormare valent. Pontifices et episcopi debent quidem erroribus exurgentibus sese opponere; concilium autem genorale, ut mihi videtor, eos tunc tantum damnare, cum evadunt in apertam negationem fidei traditae testimonium solemne ei praebendo, et sic novatorum omnium effugium removendo.

Aliud est quod in hoc schemate mihi minime arridet, frequens et singulis canonibus idem adiectum anathema. Scio equidem hanc formulam ab apostolis Paulo et loannc mutuatam, conciliorum generalium iugi usu consecratam esse. Nequeo tamen celare sententiam meam, rationem habendam esse morum ac temporum nostrorum, quae huiusmodi imprecationes auribus aequis vix ferre volunt. Ecclesiam certe non dedeceret Pauli exemplum imitari, qui se omnia omnibus factum esso consuevit, ut omnes lucrifaceret. Non ea est boo tempore ecclesiae conditio, ut homines in officio minarum metu continere possit: rebelles etiam filios omni quo par est modo ad suum gremium attrahere debet, ipsosque domesticos fidei in munero continere divitiarum magis suae bonitatis exhibitione, quam poenarum iterata comminatione.

Si autem patribus opportunum videtur, optarem saltem ut vox ista anathematis non in singulis quibuscumque canonibus, sed in iis tantum, in quibus errores graviores aut aperta impietas condemnantur, inveniri posset.

ORATIO

*reserendi patris domini loannis Bracard episcopi Constantiensis :**

Eminentissimi praesides, eminentissimi ac reverendissimi patres.

Animadversiones tres, sive tria dubia do schemate *de fide* reformato brevissime mihi in animo est exponere.

Primum dubium : tam lugendus est in hoc tempore A rerum religiosarum statae, ut ab exordio huius sacrosancti concilii nobis incumbat opus firmissimo asserendi, quae de Deo rerum omnium Fonto ipsamet enuntiat ratio. Hanc necessariam procedendi methodum maxime probo, sicut ot omnia quae sapientissimi auctores schematie in capito do Deo enuntiavero: sed illos auctores et vosmetipeos, reverendissimi patres, obtestor, ut illud dubium perpendatis. Postcnqnim do Deo elocutum est, necessarium mihi videtur aliqua pariter disaerero de homine, vel potius do anima humana: circa illam sicut circa Deam pcrmalti diffunduntur, ut scitis, errores, materialismos proprie dictus, ut a volterianismo divulgator, mnterialismus mitigatus curii sensualismo, ut a Locke ct Condillac propositus est, differens item a doctrina nostrorum posirivistarum et a doctrina foederatorum, quos dicimus /rs *ligueurs de Renseignement.* Isti duo materialismi venenum B suum, pestem suam ubique diffundunt ; consectario vel potius fontes et origines sunt atheismi. *Dixit enim insipient in corde suo: non est Deusl.* Undo caput do homine et natura sua spirituali post caput de Deo forsan est ponendum.

In fine huius capitis revocantur verba concilii Lateranensis IV, in quibus enuntiatur creatio crcaturao corporalis et spiritualis in homine. Haec scio, sed bnec non entis forsan naturam spiritualem exponunt: non enuntiant enim quid sit natura spiritualis, quid sit spiritus in homine, ai ait capax veri et boni, liber et immortalis. Scio etiam quod in schematibus α theologis et ecclesiastici inris consultis praeparatis parte tertia post caput de Deo doctrina nobis proponitur de homine secundum naturam spectato. Sed loco istius capitis mihi saltem videretur ponenda immediate post ea quae de Deo dicimus, sive etiam antequam de Deo loquamur: ordo enim logicus 0 exposcit ut primo sciatur, quis sit illo in favorem cuius fit revelatio, quam noscero quid de ipsamet revelatione tenendum. Hoc capite de natura humana etiam, si ꝑct, paucis verbis absolverem omne quod credit et docet sancta mater ecclesia de religiono naturali; et opus concilii sic numerum suam haberet.

Secundum dubium versatur in forma condemnationis atheismi in omnibus suis deliramentis. Contra atheos pronunciamos anathema, id est separationem ab ecclesia, privationem bonorum omnium spiritualium huius ecclesiae. Sed hanc formam condemnationis cur contra hos atheos pronunciamos? Etenim non eunt haeretici proprie dicti, sunt impii sine fide, sine religiono ulla; contra illos anathema concilii erit invalidum Etenim nobis persuasum sit, quod athei vel qui ad atheismum inclinant do ecclesia, de huius anathematibus nullimode solliciti sunt. Pariter dicam de ſnaterialist illi omnes eunt habendi solummodo uti contumaces in erroribus contra fidem vel ecclesiam, quam nec olim nec nunc admittunt. Inde vellem, ut in exponenda doctrina de Deo et de anima humana abstineretur ab anathematibus; sed sufficiat enunciare elucide, fortiter doctrinam catholicam, ut omnes videant quomodo procedamus a ratione ad fidem, quomodo a naturali ad supernaturale: et haec enunciatio erit sicuti atrium huius magnifici templi, quod divinae nostrae religioni extruere intendimus.

Tertium dubium est de stylo schematis reformati. Stylus huiusce schematis minus vitiis scholarum impeditus est, ut apprime aiebat reverendissimus primas Hungarino; maieatati, sapientiae, maternitati ecclesiae aptior est quam stylus in anteriori schemate. Sed inusitata huiuscc orationis forma.

* Hoc vexbam *indulgent* additum est, quis deest in chartis ꝑte&ognphiri

1 Etiam hoc wrbum eadem ratione additum eiL

1 Argumentum: .Episcopus Constantiensis: Maxime probari nbi quae in reformato Mhcmate proposita eunt, tria tamen animadvertere. 1° Neceuarium eue ut post caput de Deo aliud caput potatur nbi de homine eiusque anima spirituali libera et immortali dineratur; et hoc in oppositionem erroribus, qui tonlra huiusmodi veritates hodie evulgantur. In fine eapilis de Deo eaunriari quidem per verba concilii Lateranensis IV treationeta creaturae corporalis et spiritualis, per hoc tamen non salta rem explicari et exponi; et ordinem logicum expostulare ut doctrina de homine post caput de Deo ponatur, aut quod fortasse melius esset, ante illud caput. Prius sciendum esae illum in eoius favorem revelatio facta est, et deinde quid de ipu revelatione tenendum sit. Ut autem condili opus integrum sit, necessarium foret ea addere, quae de rtógiene naturali exedit ecclesia. Non ferenda anathemata in atheo», et quoad materialistas, tatis ease ut doctrina de Deo et anima lucide et fortiter exponatur. 8« Stjlum schematis nequs eundem semper eue, neque clarum, et per longas phrases, quandoque periodos protrahi."

» ₱ LU, 1.

WWW

ělegant quidem, adhuc expurganda est. Attento a legendo facile dignoscitur quod schema non ab eodem calamo sit scriptum, non unius sit ingenii, et boo forsan est malum. Insuper phrases quaedam non sat manifesto ot aperto ideam oxplanant, quia in immensos ven>us explicantur: verbi gratia sunt phrases quae per 15 Untas crescunt, alino per 18 lineas, ultima phrasis prooemii 22 lineas obtinot.

Haoc mihi ignoscite, reverendissimi patres, et in sapientia vestra, si quamdam aequitatem habeant, indicato.

Observationibus dictorum patrum discussio genoralis finita est, ot eminentssimus primus praeses dixit:

nCum nomo amplius do proposito schemate gcncratim spectato veniam loquendi petierit, ideo salvo iuro deputatorum iuxta num. 9 decreti diei 20 februarii huius anni icspondcndi animadversioni- B bus oratorum, ei quid respondendum consuerint, nunc transitus fit ad discussionem specialem do prooemio schematis, pro qua nonnulli o reverendissimis patribus nomina sua dederunt ex ambone publicanda per reverendum dominum subsecretarium.u

Et umbonem subsecretarios ascendens sequentem tabellam perlegit:

^Nomina reverendissimorum patrum qui veniam loquendi petierunt, ut observationes suas in prooemium schematis propositi congregationi generali subiicercut. Reverendissimi patres, Aloisius Moreno episcopus Eporediense, Franciscus Gandolfi episcopus Cornetanus et Centumcellensis, Petrus do Dreux-Brézé episcopus Molinensis, losepb Georgius Strossmayer episcopus Bosnonsis et Sirmiensis, Joseph Caixnl y Estradò episcopus Urgollensis, Petrus M. Ferré episcopus Cosalensis, Guillelmus Meignan C episcopus Catalaunenais, Salvator Magnasco episcopus Bolinensis/

Antequam vero discussioni circa prooemium initium fieret, iussu eminentissimi primi praesidis ambonem ascendit reverendus pater dominus primas riungnriae et archiepiscopus Strigonieneis, ut nomine deputationis pro rebus fidei loqueretur.

RESPONSIO

reverendi patris domini loannis Simor archiepiscopi Strigoniensis et primatis llungariae.

Eminentissimi ac reverendissimi praesides, eminentissimi ac reverendissimi patres.

Ad aliqua eorum quae hic a patribus reverendissimis prolata fuerunt circa propositum schema constitutionis dogmaticae in genere, ex parte deputatorum iani nunc, etsi illas observationes modo tantum audiverimus, adeoquo imparati quasi simus/ tamen respondere possumus, atquo ideo ego provinciam hanc in me delegi, ut quantum fieri posset dubiis, quae hic proposita fuerunt, obviam pergam.'

Verum est ad partes officii deputationis pertinuisse, ut de his quae in ipsa deputation© acta fuerunt longior, etsi tantum summaria, relatio reverendissimis patribus praestaretur, idque in obsequium ultimi decreti, quod editum est do data 20 februarii. Causa ob quam in bocce primo schemate haec relatio intermissa fuit longior et prolixior, ea est quod existimaverit deputatio hocco decretum, quippo quod longe post schema hocco editum fuit, huius nempe decreti vim et vigorem adhuc extendi non posse ad primum hocco schema.

Alia causa fuit illa, fateor sincere, quod tempore arctati longum hunc laborem, magnum hocco opus perficere non potuerimus, reservantes nobis hic in generali congregatione qualemcumque, ei a nobis postulata fuerit, clarificationem nos daturos esse. Etiam ego sum huius montis, reverendissimi patres, ut super capitibus fidei amplissima, quae tantum necessaria est, discussio fiat; nullus enim nostrum certo ulli capiti doctrinae subscripturus est, nisi in sua conscientia firmissimo persuasus sit de veritate illius doctrinae. Nos in schemate do doctrinis loquimur, do veritatibus, quae fuerunt in primo schemate, sicut priori vice declaravi.

Postulatum fuit a reverendissimis patribus, ut schema quoad substantiam, atque quoad doctrinam, et quoad condemnationem errorum retineretur, lllnni doctrinam et illam condemnationem retentam fuisse patet vobis ex schemate. Verissimum est quod unus ex reverendissimis patribus proferre hic dignatus est, in capite IV occurrero aliquam propositionem eiquo corrcspondentem canonem, nempo tertium canonem, et doctrinam hanc quae ibidem proponitur et appositum ei canonem non fuisse saltem explicite in primo schemate. Sed si discussio ct ordo discussionis ad hanc doctrinam atque ad hanc canonem hic in generali congregatione pervenerit, semper stabimus ct dabimus rationem ob quam ista doctrina imposita fuerit et ob quam constitutus fuerit canon illi correspondeos. Locus discussioni hic nunc est apertus, et certissime omnes discemus, omnes aedificabimur ex hisce discussionibus, quae nunc locum habiturae sunt.

Quod attinet ad stylum, declaravi nomine deputationis. nos ipsos qui deputati sumus, absoluto non credere stylum hunc non posse reddi meliorem, non posse reddi mugis purgatum, magis latinum. Vestrum est proponere stylum meliorem, et certe si proposueritis meliorem stylum, habebitis etiam occasionem in singulis capitibus doctrinae *(Signa approbationis).*

Obiectum fuit contra anathemata. Ipsi sensimus difficultatem non tantum conficiendi canones, sed sensimus etiam quod forte hinc inde canones, qui coniuncti sunt cum anathematibus, omitti possint: sed dixi vobis, a vobis dependere canonum horum numerum, si vultis, vel augere, quod puto nemo vestrum optat, vel vero imminuere.

Insuper quia hic in generalibus prioribus congregationibus directa provocatio facta fuit ad morem in concilio Tridentino receptum, ubi nempe canones sub anathemate proponuntur, ideo hunc morem, hanc consuetudinem, hanc normam nobis quoque sequendam esse existimavimus, quamvis bene sciverimus et sciamus quod alia concilia, exempli gratia concilium Constantiense aequo damnaverit errores Wicloffi, errores Hussii, non sub anathemate, nou sub hac forma sicut factum est in concilio Tridentino, sed recensuit errores et declaravit, postquam catholicam doctrinam exposuisset: Damnamus autem sequentes propositiones, sequentes doctrinas. Si vobis hunc modum condemnandi errores forte contra ntbeistas, contra panthéistes, contra materialistas et alios velut aptiorem adoptari visum fuerit, tunc anathemata illa omnia declinare poteritis, errores poteritis omnes configere, et tunc etiam errores plures, et plures propositiones proponere poteritis.

Quod postulatum fuit ab uno reverendissimorum patrum, ut sit quasi ligamen inter doctrinam ct canones; huic desiderio omnino satisfactum est. Canones enim ii qui in Isto schemate quatuor istia capitibus adiunguntur, adiunguntur tantum in isto schemate; si alia pars schematis reverendissimis patribus proposita fuerit, ubi continentur ni fallor quatuor adhuc vel quinque capita, tunc videbitis illam transitionem, illud ligamen ; ibi enim dicitur: Has doctrinas proponimus, correspondentes vero

illis errores condemnamus in sequentibus canonibus ; iu ut praemissis omnibus octo re! novom capitibus, deindo per ligamen aliquod, per vinculum sermo sit futurus de canonibus.

Quod reverendissimus ultimus orator protulit, ut nempe etiam sermo sit de anima, de homine, huic desiderio omnino satisfactum cat: proximo enim capito, quod in alio sebemate continebitur, Ibi sermo est de anima, de homine, dc hominis creatione, et deinde do bominis anima. Deinde quod dictum cet de forma, quod atheismus, pantheismus et materialismos non sub anathemate condemnentur, puto quod responderim; scilicet respondi quod et alter modus errores, hacreses ecclesiae catholicae doctrinae contrarias condemnandi adsit

Haec fuerunt quae in celeritate ad aliqua dubia dissolvenda vobis, reverendissimi patres, proponenda habui *(Multa approbationis signa).*

Post observationes archiepiscopi Strigonicnsis, ad ambonem successivo vocati sunt episcopus Eporediensi episcopus Corncfanui et Contumccllensis, episcopus Molinensii, et episcopus Bosnonsis ot 8irmiensir.

ORATIO

*reverendi palris domini Aloisii Moreno episcopi Eporediensis.**

De prooemio breves observationes, eminentissimi praesides, reverendissimi patres, sapientiae vestrae subiicicndas veni. In antecessum liceat mihi tamen animadvertere, eos evolvi non posse, qnin rationes seu probationes etiam indicentur ex tota parte schematis in examen adducti. Hoc dicam tantummodo; et nihil aliud feci cum in postrema generali congregatione animadversiones quasdam exponerem generatici de schemate, quarum probationes neeessario deducendae erant ab ipsius schematis tenore, ncc alia ratione poterant aliquo argumento fulciri, quam indigitando vel omissionem, vel praeposterum ordinem eorum, do quibus loqui contiogobit

Hisco praemissis ot ad iustificationcm adnotatis, dicam de prooemio, quod nobile et accurato concinnatum a praealantissimia oratoribus, qui me praecesserunt, laudatum est; quibus in boo libenter assentio. Veniam tamen dignentur mihi concedere, si convenire do quibusdam nequeo, quae principium et conclusionem eiusdem respiciunt Initium schematis apprime congruens pro fidelibus catholicis profecto habitum est Attamen in animadversionibus generalibus sapienti ac prudentissimae vestrao considerationi haec exponebam, eminentissimi et reverendissimi patres, quod ecclesia catholica nunc contra se videat velut aciem incredulorum ordinatam, quao sophismatibus et impila cavillationibus euiuscumque generis veritatem supprimere pertentant, et (horrendum dictu) etiam adversus adorabilissimum divinum mundi Salvatorem infernalia tela proliciunt, et redivivi apostatae luliani igneas sagittas in illum impellunt. Equidem impiorum et sophistarum audacia retundenda eat, eoque magis A enitendum, Christi nomen adorabile ubiquo sanctificefur, et regnum eiusdem adveniat Atque id certissime a sacrosancta synodo fieri poterit innumeris modis.

At opinor propterea necessarium non caso incipere acta ipsa ad perpotuam rei memoriam constituta a facto quod innumeri, scilicet millies millena hominum millia ignorant, vel non credunt aut negant, cuiqqo multi inter Christianos otiam commorantes contradicunt. Sancta ecclesia catholica, quam oocumenica synodus legitimó congregata et confiata a beati Potri et apostolorum successoribus, repraesentat, mandatum habet et perpetuo adimplet congregandi omnes gentes ad salutem, neo unquam oblivisci aut negligere potest divina illa verba divini sui fundatoris1: *Et alias ooes habeo, quae non sunt ex hoc ovili: et illas oportet me addutere, et vocem meam audient, et fiet unum orile et unus pastor.*

B Probe scitis, eminentissimi ac reverendissimi patres, quos sapientes fines sanctissimus dominus ac pater ämantissimu proposuerit occumomco concilio in acclamatis litteris apostolici^ convocationis: quae maiorem Dei gloriam indicavit primum, et fidei integritatem sempiternamque omnium salutem, tum addidit: rAtquo etiam intensissimo studio curandum est, ut homines misero errantes ad rectum veritatis, iustitiae, salutisque tramitem reducantur, ut omnibus erroribus eliminatis *(Murmurant patres)* augusta nostra religio ciusquo salutifera doctrina ubique terrarum reviviscat^ et quotidie magis propagetur ot dominctur. Omnes profecto divinissimum hunc finem nos fecimus nostrum cum relictis nostris dioecesibus, non una solum de causa anxiatis et periclitantibus, ad concilium accurrimus non lovi nostro incommodo: maiorem Dei gloriam aempiternamquo omnium salutem omnes corte auspicamus, C atque ut misere errantes ad rectum veritatis, ioatitiae, salutisqno tramitem reducantur, et sanctissima religio quotidio magis propagetur; undo prophetia et divina promissio compleatur de uno ovili et uno pastore. Quorsum ista spectent, prorsus intelligitis. eminentissimi ac reverendissimi patres: initium prooemii mutandum esse opinor, atque ita eius ductum accommodandum, ut omnes gentes, quas adducero iubemur, percellere possit, et quo par est obsequio et reverentia rationem acu modum pro munero meo proponam.

In humani generis annalibus unum factum habetur summopere mirificam, cui quidem nullum aliud simile per omnia tempora visum est, quodquo cunctis etiam osorum sophisticis difficultatibus ac criticos tentaminibus resistit. Factum hoc est institutio, propagatio et stabilitas ecclesiae catholicae, quae idolis venis, lumen veritatis effulgere fecit universo D mundo, et uniuscumque speciei conatibus inferorum per 18 saecula repulsis, immobilis stat ac in dies virilis virtutis argumenta manifestissima praebet.

Omnes, quotquot sunt cordati homines, factum istud mirantur: historiae omnes, scientiae atque artes homagium praebere debuerunt catholicae ecclesiae. Et paucis abhinc lustris audivimus in percelebri scientiarum academia Parisiens summum jurisconsultum, cuius fama orbem pervasit, eruditissimis lucubrationibus demonstrasse ecclesiam catholicam summopere bonemeritam esse omnium populorum, oo quod antiqui iuris romani sanctiones ad iustitiae et aequitatis tramites reduxerit beneficio omnium populorum. Eapropter cogitatum meum do initio et ductu prooemii hoc est: *Una sancta ecclesia catholica missionem se habere iugiter professa est omnes gentes docendi, veritatem instruendi, ab*

1 Argumentan. .Episcopos Eporediraiii prooemium laudara se dixit, in sliqaibm tamen M convenire non posse, praesertim quoad priori pium et finera k u cGnelutianem. Principium apprime congruere et optimum ea» pro fidelibus, at non aeque convenire lis qui extra ecclesiam rant, puoi tamen ecclesia missionem habet .d rectura tramitem perducendi. Proponebat idcirco dicendum: ‚Üu raneta ecclesia SU.' uí m terfu. Non probara m alt quod caeleris sectis de quibus fit sermo fi 4 nempe mythismo, rationalterno, et indifferentismo, naturaltemus quoquo addatur, qnaai hic novus error sit, dum e contra antiqmmrimutn eum eaae constan sancti Augustini auctoritate *De* etrdale *Dei,* lib. XIV tap. ÍM. In fina vero, si formula non Isiantetnr. eoaralUns sibi videri post verba .in Spiritn raneta coogngaU4 dlcera: .Frati Dei verbo etc? *ut* in terfu “

» Io. X, Ifi.

erroribus et malis avertendi, ad salvationis portum in limine aeternitatis ducendi: a prima sua institutione id peregit, veritatem, iustitiam et aequitatem semper sustinuit; individui, familiae, societates, humanum omne genus innumera eius beneficia nullo non tempore quaquaversus persenserunt, atque in praesens utique agnoscere debent. Quod ecclesia oecumenicis omnibus conciliis praestitit, et perTridentinum nominatim amplissima in universum bona diffudit.

Hoc factum, quotquot coneiderare velint, procul dubio admirari dobent. Ideo expositum concinno quodque redigi etiam potest verbis ecripturalibue, atquo ita mentes etiam vulgares pervadere Decesso esset. Id experientia me edocuit; et quotioccumquo in instructionibus ao sermonibus pastoralibus sive os ad os, sivo scripto typis edito dioecceauos alloqui et docero mihi contigit (quod crebro evenit hisce temporibus), ad facta ecdesíao cos appello, iisquo et persuaderi et percelli eosdem video. liuto porro expositae idoao indultum iri a scriptoribus praestantissimis schematis, spes mihi arridet perpendenti quao leguntur nb ipsis scripta pagina 14 [coi. 35 b]. At quoquomodo eveniat res. muneri meo satisfactum erit, illis et sapientiae vestrae, eminentissimi ac *reve rendissimi patres, subiiciendo cogitatum meum.

Veniam nunc peto, si animadversione quoquo adnotabo, quod dicitur in § quarta prooemii loquendo do sectis, quae post haeresce proscriptas a Tridentino concilio reprobantes lapidem angularem, ea invexerunt opinionum et philosophica systematum monstra mythismi, rationalism!, indifferentismi nomine designata, et in unam demum coalescentes errorum congeriem naturalismum ediderunt. Haec legendo dixeris naturalismum eaee novum errorem. At plures auctores asserunt et demonstrant naturalismum antiquum osso in mundo. Id legitur quoquo aliquibus in encyclopaediis: et sanctus peter C et doctor Augustinus in cap. 26 libri XIV *De civitate Dei* post lapsum Adami statim illum incoepisso supponere videtur. Id de prooemii principio.

Nunc unum verbum tantum de fine, do quo solummodo notandum opinor, quod si formula non immutatur, consultius mihi videretur post illa verba „in Spiritu sancto congregatis- dicere: *Freti Dei verbo scripto et tradito, quod ob ecclesia catholica sancte custoditum, et genuine expositum accepimus ex hac Petri cathedra, in conspectu omnium salutarem Christi doctrinam profiteri et declarare constituimus, uti Spiritui sancto et nobis cum venerabilibus fratribus visum est, adversis erroribus potestate divina ecclesiae tradita proscriptis atque damnatis.* Quao verbo, ut omnibus notum, recolunt formam concilii α beato Petro apostolorum principo Hierosolymis habiti.

ORATIO

reverendi patris domini Francisai Gandolfi episcopi Cometam et Centumcellarum l.

Eminentissimi praesides, eminentissimi ao reverendissimi patres.

Cum in primo schemate *de fide* quatuor proposuerim, Io circa methodum in primis exponendae doctrinae catholicae ot postmodum erroris;.2" circa elocutionem in aliquibus locis corrigendam vel emendandam; 3° circa errores ad naturalismum reducendos; 4° circa scholarum opiniones prorsus a schemate eliminandas: cum haec videamus adhibita fuisse in novo schemate nobis proposito, ideo statini venio ad prooemium, quod tractandum est

Circa hoc prooemium nil habeo observare circa materiam, ordinem, dispositionem idearum; sed laudaro potius debeo praecipue ligamen inter ideas concilii Tridentini et concilii Vaticani. Circa locutionem hacc habeo proponenda indicio vestro sapientissimo. Incipiens a prima periodo usque „periclitanti praesto caso- statim a specie ad genus gradum facimus, sed nimia praepropere puto. Dicitur enim [coi. 31 d]: „Qua sane benignitate ipsius ac providentia factam eat, ut ex oecumenicis omnibus conciliis et ex Tridentino nominarim amplissima in universam catholicam familiam utilitas dimanaverit‖ Desideraretur hic potius ligamen idearum melius expositum, et ego haec proponerem inter primam et secundam periodum : *Quam Christi Domini benignitatem in omnibus temporum ac rerum difficultatibus luculenter compertam habemus, praecipue vero in oecumenicis conciliis ac nominatila in Tridentino, ex quibus innumera bona tn universam catholicam familiam promanarunt.*

Sequitur [ibid.]: „Hinc enim sanctissima religionis dogmata pressius definita et uberius exposita.§ Ab initio huiua partis usque ad primae paragraph! finem sententiis laboramus magis praedicationibus aptis, quam prooemio concilii oecumenicL Hinc restringendum aliquid putarem, si tamen placuerit retinere, immutatis verbis huiusmodi „pressius definita"|* in *clarius definita et uberius exposita,* ^aeramentorum usus crebrior adductus- in *crebriori sacramentorum usu refecti:* postmodum sic restringendum usque ad finem paragraph! : *Hinc arctius membra capiti coniuncta,foecundiur operum sanctitas, religiosae familiae multiplicatae aliaque pietatis instituta, praesertim zelus ardentior ad Christi regnum inter barbaras gentes etiam cum sanguinis effusione propagandum.*

Sequitur altera parographus [coi. 32 b]: „Dam tamen iethaec emolumenta etc.- restringendum esse duco : *Dum tamen huiusmodi beneficia grato uti par est animo recolimus, graviter dolemus et ampliorem fructum interceptum, et mala complura eorum culpa excitata, qui vel penitus eiusdem sanctae synodi auctoritatem aversati sunt, vel sapientissima eius neglexere decreta.*

Sequitur altera paragraphes [ibid.]: „Nemo siquidem ignorat.- Hic aliqua verba mutanda mihi essojidontur sic: *Nemo enim ignorat proscriptas a tridentinis patribus haereses, quibus vico ecclesias* D *magisterio reiecto, privati cuiusvis iudicio religiosae res committebantur,sponte sua in multiplices discordesque sectas fuisse discissas, quae tandem apud plurimos Christi fide subversa, sacras ipsas litteras antea fontem unicum iudicemque supremum symbolis inanibus merisque commentis temerario ausu accensere non dubitarunt,* Sequuntur alia verba (coi. 32 c): -‚Quao sano impiísima doctrina, heu nimie hodie lato vulgata;8 substituerem haec verba: *Quae nimirum insanissima*

l Argumentara: Episcopus CorneLanas et Centumcellensis circa primam schema constitutionis dogmaticae quataor se observasse dixit: 1° ut exponeretur prius doctrina catholica et deinde errores damnarentur; 2° ut elocutio in nonnullis emendaretur; 3« ut errores qui ad naturalismum referuntur reducerentur; 4® demum ut quaestiones scholasticae prorsus eliminarentur. Haec omnia facta esse ait, et idcirco reformatum schema esse utique commendandum. Quoad prooemium tamen proposait post lineam 10 pag. 3 loco verborum: .Quae sane etc.* dicendum: ‚Quam Christi benignitatem etc.* *ut supra in textu.* Post lineam 4 pag. 4 loco verborum: ‚Hino etiam etc.* dicendam: , Hinc arctius etc.4 *ut tupra.* Post lineam 18 pag. 4 loco verborum: ‚Dum tamen etc.l dicendam: .Dum tamen huiasmodi beneficia etc.4 *ut tupra.* Post lineam 23 pag. 5 loco verborum: ‚Quae *sane dicendum: .Quae nimirum insanissima ete.4 Linea 1 pag. 6 loco verborum .ipsamque ratknalem etc.' dicendum: Jpsamque rationalem hominis «te.4 Linea 3 pag. « loco verborum: .Impia vero etc.4 dicendum: .Hdnsmodi peste Impune *etc. Linea 24 pag. 6 loco verborum> Jam vero etc.4 dictadura: ‚Braverò quomodo materna etc.4 Post Lineam 3β pag. fi loco verborum: ‚Nonne ecclesia etc.4 dicendum: .Nonne ecclesia *etc. *ut tupra.* Post tineam 15 pag. 7 luco verborum: .Cum itaque ete? dicendum : ‚Cum itaque noe inhaerentes ete?4*

doctrina heu nimis hodie longe lateque vulgata, utpote supernaturali ordini omnino repugnans, adversa fronte ehristianam religionem adoritur. Postea dicitur: jJpsamque rationalem inficiatur naturam sic legendum putarem: *Iptamque rationalem hominis naturam corrumpens, itati rectique normam subvertit et humanae societatis fundamenta diruit.*

Sequitur alia paragrnphus [coi. 32 d]: r Impii vero huiusmodi peste impune ğrasante; dicerem: *Huiusmodi peste impune grattantefieri rix poterit, quin complures etiam ex ecclesiae filiis ea non infirerentur, et catholicus sensus imminutis passim veritatibus non elanguesceret.*

In alia paragraph© [ibid | adiicieuda haec verba putarem; *lamvero quomodo materna ecclesiae viscera non commoveantur miserando isto tot animarum casu, quomodo increbrescente quotidie firequentioris naufragii periculo vocem suam quasi tuba non extollat?* Sequitur: pNonne ecclesia populorum omnium B mater, ctc/ *Nonne ecclesia populorum omnium mater ab ipso constituta, lapsos erigere, labantes sustinere^ revertentes amplecti, bonos confirmare, et ad meliora incitare conabitur? Profecto nec unquam officio sibi credito defuit, nec testari palam ac denunciare veritatem omisit, illud sibi etc.*

Tandem ultima paragraphe [col. 33 a] composita ex 22 Irneis efformat solam periodum: ego in duas puto dispescendam esse.· „Cum itaque nos inhaerentes ete.u *Cum itaque nos inhaerentes decessorum nostrorum vestigiis pro apostolico munere nostro nunquam docere ac propugnare omiserimus catholicam veritalem, perversasque reprobare doctrinas, hoc praesertim tempore ab ipsis rerum difficultatibus maiorem animum sumere Deo adturante non timemus.* Postmodum sequi: „Nobiscum enim sedentibus ct indicantibus ..

Haec sunt quae sapientissimo vestro iudicio C propono.

ORATIO

reverendi patris domini Petri Ludovici de Dreux-BrtzJ episcopi AJolinensitl.

Eminentissimi praesides, eminentissimi et reverendissimi patres.

In prooemio cum do assistentia sermo fit, qua Dominus noster lesos Christus ecclesiae suae nullo umqaam tempore destitit aspirare docenti, operanti suffragari ct benedicere, opitulari proelianti, periclitanti praesto esso; non ego solus, sed multi mirati sumus, ne verbum ullum prolatum fuisse dc praesidioillo omnium prestantissimo et efficacissimo, quo in vicarii Christi Romani pontificis auctoritate ecclesia munita manet. Benignitas enim caelestis et providentia magis emicant in hac institutione divina, quotidianae, perpetuae, non interruptae in rebus fidei et morum propugnationi veritatis apta, d qnam ex oocumcnicis conciliis in certis ecclesiae angustiis amplissima utilitate absquo dubio praeditis, sed non insignitis eadem et summa ieta origine.

Non dicatur, in constitutionibus conciliatibus, quae nomine summi pontificis inscribuntur, conveniens esso ut sui ipsius immemor appare.it. Responsionem enim suppeditaret qui primus ad summi pontificatus culmen evectus est, divus Petrus ipse non dubitans haec vorba facere3: Ftri *fratres, ros scitis quoniam ab antiquis diebus Deus* in *nobis elegit,* A *per os meum audire gentes verbum evangelii, et credere,*

Addam insuper, data etiam, non concessa tamen, ex parte pontificis nimiae huius demissionis convenienti^ ex parte nostra, utpoto ad subscribendum vocatis, talem patris oblivionem nec verecundam eatis, nec filiis convenientem.

Quapropter poet verba § primae linea 10 (coi. 31 d) nQua sane benignitate ipsius ac providentia tactum ęst haec paucissima vel similia verba addenda humiliter sed enixe efflagito: *Ut licet omnibus ecclesiae necessitatibus per ordinarium summi pontificis regimen ac magisterium satis provisum fuerit, tamen ex oecumenids omnibus conciliis, et ex Tridentino nominatim amplissima in universam catbolicam familiam utilitas dimanaverit.*

Dixi veniam petens do verbis pro melioribus prolatis, et veniam sperans ob verborum paucitatem.

0RAT10

reverendi patris domini Josephi Geargii Strassmayer episcopi Bosnensis et Sirmiensisl.

Eminentissimi praesides, ac eminentissimi et reverendissimi patres.

Paucis me quantum possibile est expediam, quia longiorem esse vetat advena valetudo ot magnum ad u»quo fastidium, ct aliquanto longiores orationes quae mihi quidem pro rerum, quae hic tractandae sunt, gravitate aliquando necessariae videntur, propter loci importunitatem vix non superfluae redduntur, cum ab omnibus debito audiri nequeant, cumque earum impressionibus prohibitis vix ullus modus restet eas in communem omnium patrum utilitatem et usum derivandi

Ea quae ad stylum praesentis schematis attinent silentio premam, quamquam ille hinc inde meo saltem indicio intolerabilis atque ita comparatus ait. ut non tam stylus cogitationibus praeciso et presse exprimendis inserviat, qunm potius cogitationes, etiamsi contrito collo, stylo accommodentur. Est quidem verum quod dictum hodie nobis fuit, nobis liberum esse styli correctionem suadere: sed res facile dicitur, difficile autem ad effectum deducitur. Nam styles hic totus textura quaedam est; io texturam autem insercro novum fragmentum semper erit alienum, et oculis peritis semper ỷisibile et alioquin unus ex concilii patribus ante me loqueos de styli correctionibus apte ct abundanter disseruit, ot correctiones proposuit.

Venio ad rem ipsam; tres observationes faciam, quarum prima spectat ad ultimum prooemii fragmentum quod incipit [coi. 33 a]: „Cum itaquo nos.“ Mea sententia mox ab initio fuit, et actu est. rei de qua agitur naturae, conciliorum antiquorum praxi ot consuetudini, et praesentis temporis realibus indigentile ct votis magis convenire, si ea quao communi, etiamsi non aequo, nostrum omnium iure, communi consilio et opore conficiuntur, communi quoque nomino compellentur et publicentur. Responsum mihi quidem fuit, irrefragabili auctoritate titulum canonum et decretorum ita esse stabilitum, ut ia amplius alterari omnino nequeat. Res quidem mihi nova, et in oer.umcnicis concilila hucusque inaudita visa est Venerandae deputation!, quae huic schemati corrigendo insudnvit, ego tenemmas gratias ago, quod in rem, ut ita dicam, inalterabilcm, tamen aliquam alterationem ct commutationem in melius admiserit, dicendo nempe: ^Sedentibus nobiscum et iudicantibus universi nrbis episcopis in hanc oecumenicam synodum auctoritate nostra in Spiritu sancto congregatis.u Ego vestigiis dc-

1 Argamentun: .Episcopal Moulineiwis m iniratnin alt et plnrts tita episcopo· secum. qucxl in ?2 § ,Qu> tane ƀnijcnitata nnllrnn bxbexlnr vertam de praeaUio ilio omnium praestaotUaìmo φιυ in vicarii Christi Romani pontificis auctoritate ecclesia mnnita manet. Post verba Hdrtn: ,Qna nane talentiate Iptius ac providentia factam ĕst addendum: .Ut liret omaihut etc' ut ŝupru.

» Act XV, 7.

* Orationta hnins comp<-náintn censita neglexi, nipote punio Ionian· IMetnque exhibens litam discuMicncin verbis «invi in ƥ* oratione tam raíerebsidnr.

putationis insistendo, ot exemplum gravissimorum j ct eruditorum virorum imitando, brevem adhuc immutationem, seu, ut rectius dicam, unius tantum vocis adicctiouem suadebo et quidem cum in finem, ut divina episcoporum iura pressius ac praecisius exprimantur. Quod suadeo, sequens est; dicatur nempe: *Sedentibus nobiscum ac indicantibus et definientibus de fide universi orbis episcopis;* aut si pracplacuerit: *Sedentibus nobiscum ad indicandum et definiendum defide universi orbis episcopis.* Unius huius vocis additionem ex sequentibus rationibus suadeo: I0 quia in oeoainenicis conciliis haec a me commendata formula fuit usitata, ct quidem in iis etiam occumcnicis conciliis, in quibus dogmaticae epistolae <t constitutiones examinabantur et diiudicnbantur: et episcopi in hisce talibus conciliis ad iue suum divinum extra omnem dubitationem ponendum ita subscribere consueverunt; pIudicans et definiens subscrip-i- aut vero ^definiens subscripsi.0

2° Notum est quod concilium Tridentinum, cuius ^go cuperem ut vestigiis semper et in omnibus insistamus, concilium Tridentinum non tantum illam vere divinam, ot, iuxta meam saltem persuasionem, omui imitatione dignam, omnibus suis canonibus ot decretis ex apostolorum concilio mutuatam formam adhibuit: ^Sacrosancta Tridentina synodus In Spiritu sancto congregata;0 sed, ut quilibet somet convincere potest, in fine huius concilii omnes episcopi, fero nullo excepto, subscripserunt: r Definiens subscripsi.0

3a Cur ego hanc vocis additionem suadeam, haec ratio est ; quia ut omnibus nobis constat, recentissimo tempore in controversiis suscitatis certi scholae theologi sensum vocis huius *indicare,* dum de episcopis iu conciliis agitur, adeo enervarunt, adeo extenuarunt, ut omnem iuridicum significatum et valorem eidem eriperent, atque tantum ad solam facultatem approbandi reducerent. Ut itaque divina episcoporum iura salva et inviolabilia sint, formulam niudicantibus° per additionem vocis *definientibus* definitam et praecisam esse volo.

Eminentissimi ac reverendissimi patres, omnes aequo modo convicti sumus, ad praecipua divinae pietatis et misericordiae opera pertinere divinum in ecclesia primatum: omnes aequo modo convicti sumus et parati sumus illam sancti Cypriani in libro *de unitate ecclesiae* quoad primatum divinam sententiam, si opus est. sanguine nostro subsignare. Omnes nos parati sumus divinam hancco auctoritatem et eius iura fusis praeconiis si opus sit celebraro ot praedicare, quemadmodum eamdem recontissimis temporibus magis quam aliis nostra publica agendi ratione ct praedicavimus ot professi sumus. Sed etiam episcoporum iura divina sunt: non sunt nostra proprietas. A Deo illa accepimus, ut iis in) concilii et in ccclesiao utilitatem ot decus utamur et in populi nostri utilitatem, et iis renunciare nostrum nemo potest: vitam potius externa sua positione renuntiabit, quam iura sibi divinitus credita, ut in iudicii die, cum Dominus noster deposcet, integra, inviolabilia, et si possibile est, cum multo foenorc eidem restituamus.

Dixi ergo hac in re nos incedere oportere et insistere concilii Tridentini vestigiis. Notum est quod concilium Tridentinum certo summi pontificis Romani auctoritatem et iura eiusdem inviolabilia esse voluerit, et recto quidem: sed eadem firmitate ot eadem conscientia custodivit concilium Tridentinum opiscoporum iura divina. Omnium vestrum memoriae inhaerebit corte scesio XVI, quae fuit prima sub Pio IV celebrata, in qua duae saltem voces, quae videbantur proponendae logatis, occasionem gravissimae controversiae dederunt Hispanis episcopis tunc temporis summa cum energia hisce vocibus reluctantibus, ncc quiescentibus quousque aperte in protocollo non nominaretur eos protostare contra eas voces. Immo voro aliquis Hispaniae episcopus non contentus inseruisse hanc suam cautelam in protocollo, sibi hunc dari petiit ad aeternam rei memoriam a secretorio qui a protocoles erat Proh dolor! hic loci protocolli non oxistunt, nec huiuamodi adminicula. Ast concilii Tridentini patres co usque non quieverunt quousque tandem in sessione XXIV capite 21 non fuisset ita explicata et definita haec formula, ut in nullo equidem episcoporum iuribus contraria esset. Id peculiare est, quod in hoc capite dicitur, ideo id fieri ut ne unquam futuris temporibus de canonibus et decretis, quae concilii Tridentini auctoritate condita sunt, ulla dubitandi occasio praebeatur.

Notum est concilium Tridentinum eodem modo processisse cum ageretur de sacramento ordinis, ct canone quidem octavo aut septimo, ut diffuse narrat Pallavicinus lib. XXIX historiae suae. Qua occasione concilium Tridentinum ipsas etiam voces conciliorum auctoritate sacratas a se removit, no in aliquo divinis episcoporum iuribus praeindicaro videretur. Ego convictas sum, quod ei hanc sententiam in medio patrum concilii Tridentini propugnarem, certo plurimi, paucissimis exceptis, in meam sententiam, ut dici solet, pedibus manibuequo irent, excepto certo praedecessore meo in cathedra hacce.

Secunda observatio refertur ad fragmentum: „Nemo siquidem ignorat proscriptas a Tridcntinis patribus hnereses etc.0 Hic sermo eat, reverendissimi patres, do protestantismo; ct venerandi episcopi, qui huic schemati corrigendo insudarunt, omnium malorum ct omnium errorum, qui inde a concilii Tridentini temporibus usquo ad nostra tem- ; pora mundum inundarunt, omnium inquam errorum ct malorum fontem ct originem protestantismum esse putant: quem plano initio sequentis fragmenti vocant cum suis surculis impiam pestem, cuius veneni virus pervaserit etiam ecclesiae filios. Paco virorum eruditissimorum, ct eruditione et auctoritate certe mihi praestantium, dicam mihi hoc totum primum fragmentum non videri neque veritati plene, et charitati certe non conforme esse.

Non est conforme plene veritati. Certum quidem est protestantes grando crimen commisisse, cum spreta et insuper habita hac catholicae ecclesiae auctoritate, non ut dicit schema, res religiosas, sed res fidei id est aeternas et immutabiles fidei veritates subiectivo rationis indicio et arbitrio subiicerent. Pernicioso bocce superbiae et corruptionis humanae fomento certe fons grandium ecclesiae malorum est apertus; et certe exinde rationalhmus) et criticismus, et alia inde eunt orta errorum monstra. Verum sciendum est, etiam protestantismi et eius qui cum illo in connexione est rationalismi germino saeculo XVI iam praeextitisse, praeextitisse in sic dicto humauismo et laxismo, quem in ipso protestantismo viri magnae auctoritatis incauto sano modo foverunt et nutriverunt. Nisi germen protestantismi et rationalismi iam praeextitisset, vix concipi posset quomodo exigua scintilla tam grande in medio Europae excitaverit incendium, hodierna die adhuc non restinctam.

Secando nec illud in dubium vocari potest, ecclesiae, religionis et fidei ct omnis auctoritatis contemptum et perniciosissimas doctrinas enatas fuisse absque ulla parentela et cognatione cum protestantismo, in medio gentis catholicae saeculo XVIII temporibus Voltaire et encyclopaedistarum. Eao non transierunt per medium protestantismum. sed in medio catholicae nationis exortae sunt; quao

animorum et mentium corruptio, ut notum est, tint.im edidit tsmque terribilem stragem, ut eversis cunctis totius humanae societatis fundamentis, omnia inaudito modo funeribus et sanguine compleverit De ea re, de eo phoenomeno dici non potest quod alienum contagium sit, sed contagium, proh dolor! et sanguineis lacrymis deplorandum, proprium, cuius virus adhuc serpit, et hodiernao societati magna pericula minatur.

Tandem et illud negari non potest et illud mibi videtur exsecrandum, quod venerandae deputationis membra in texenda genealogia naturalismi, materialismi, pantheismi, atheismi, haec omnia sine ullo discrimine videantur asserere protestantismo. Certe perniaosisrimao hae sunt doctrinae; certo omnibus conatibus in id intendendum, ut huiasmodi doctrinae ex conscientiis hominum, et omni ex mundo eliminentur. Verum ut praeclarissimus unus orator, qui primus quantum recordor locutus est, dixit, etiam materialismos et huiusmodi errores iam temporibus concilii Nicaeni in schola Alexandrina enati et inde evulgati fuere; ita ut veritati plane et ex toto conforme non videatur huiasmodi teterrima vitia soli protestantismo adseribere. Praeterea dantur, et sunt etiam in medio protestan tinto, viri etiam graves qui ecclesiae (et sunt viri graves) qui ecclesiae catholicae et nobis in hisce errorum commentis et monstris oppugnandis quandoque praeclaro sunt auxilio et adjumento. Ego memorabo anum ex antiqais, Leibnitz, eruditum virum in ecclesiae catholicae institutis dijudicandis. aequum vero in erroribus oppugnandis, et propulsando vitiis strenuum, et qui summas vires adhibuit ut inter communitates Christianas concordia inveheretur.

Ego adhuc quaedam, eaquo panca, memorabo. Scitis omnes et exhorruistis ad immanem illum librum Renani qui divinitatem Domini nostri lesa Christi aggressus est; praeclara dicta sunt ab episcopis catholicis et doctoriboa ecclesiae catholicae ad hunc errorem confutandum, praeclara certe et omni laude dignissima. Verum memorare non dubitamus, fuisse etiam inventos in medio protestantium praeclaros viros, qui aeque hunc librum oppugnarunt, qui lesu Christi vindicias praebuerunt: ego unum memorabo vel duos. Quis non novit opus Guizot, qui responsionem aggressus est, ct cuius meditationes de religione cupcrem ut omnium manibus quantum possibile est tererentur *(murmur),* corte paucis exceptis; qui talia habet ut ab eo neque operari, nequo exspectari possent: plura in libris eius praeclara sunt. Ego quidem existimo dari in medio protestandum magnam turbam, quae virorum illorum in Germania, Angli.i et America vestigia premens et Dominum nostrum lesum Christum adhuc amans meretur, ut ad eam applicentur illa magni Augustini verba: Errant, errant, sed bona fide *(murmur)* errant: haeretici suat, haeretici, sed nullus pro haereticis habet.

Praeses cardinalis De Angelis. Precor, reverendissime pater, ut abstineas a verbis quae ttcandalum ia nonnullis patribus excitant.

Orator nonnulla profert verba in eodem sensu, quae non percipiuntur; sed statini interrumpitur ab eminentissimo praeside cardinali Capalti, qui animadvertit hie non agi de protestantibus sed de protestantismo, non agi de personis sed de haereri in genere. Porro negandum non esse tot hodiernos errores tanquam a fonte densatis a protestantismo in genere speciato, nimirum a principio iudicii privati; igitur sibi videri non esse contra charitatem si *dicatur profestantismum in seipso spectatum eum esse a quo tot monstra errorum derivarunt, ideoque er verbis prooemii nullam protestanhbus legitimam ojfensionis occasionem dari.*

Orator. Ego gratias summas habeo eminentiae vestrae pro hac instructione: sed mo argumenta quae eminentia vestra protulit ad id probauduni, quod omnia illa mala sint adseribenda protestantibus, non convincunt Et ego existimo dari in protestantismo non unum alterumvc hominem, sed turbam hominum qui adhuc lesum Christum amant *(murmur).*

Praeses cardinalis Capotti. Peto ut insistas iis de quibus schema loquitur. Haec est expressio quao de proteatantibus adhibita fuir. Tantum dictum est, proscriptas a Tridentinis patribus hacrosea in multiplices discordesquo sectas fuisse discissas. Igitur videe hic nec nominari protestantes; nominantur tantum sectae quao a concilio Tridentino damnatae fuerunt. Verum quao dicuntur do infinitis aliis sectis, quae ex huiusmodi primis haeresibus exierunt, rovcrendiisimi patres indicabunt. Igitur mihi quidem videtor, revera ridetur nullam o(Tonsionem fieri in protestantes. Igitur te rogo ut velis desistere ab huiasmodi sermone, qui ut candido fatear, aures offendit plurimorum episcoporum.

Orator. Ego concludo. Ast certo scio multos ease riros in medio prostestantium virentes, qui toto cordo desiderarent no aliquid in schemate poneretur, qnod gratiae divinae inter eos adspiranti poneret modum. Ego scio in concilio Tridentino actum fuisse cum summa cautione, prudentia et charitate cum ageretur do protesfantibns. Concilium Tridentinum ideo dicit Tridentum ad Germaniae fauces convenisse, ita ut promptitudo offerretur protestantibus ad concilium veniendi. In fine concilium Tridentinum dicit: Quamquam protestantes in modium nostrum venirent, omni charitate et humanitate eos exciperemus; tamen ita rem ipsorum et negotia ipsorum tractavimus, ut non tam nostram quam eorum causam agere videremur. Cuperem ut illos non .. .

Praeses cardinalis Capalti. Haec cura habita fuit a sanctissimo Domino nostro, dum postquam indixit oecainenicam concilium, apostolici^ suis litteris omnes protestantes invitavit, ut si ad lumen redire vellent, id incunctanter facerent, atque materna viscera in ipso Romano pontifice nec non in oecumenico concilio invenirent *(Approbationis signa).* Proponamus potius ccdcsiam tenerrimam matrem semper fuisso: non faciamus huiusmodi comparatione?, quae quodammodo offendunt zelum pastorum ecclesiae. Ecclesia semper viscera chnritatie habuit et in omnes errantes et in omnes heterodoxos; sed id non prohibuit quominus errores configeret, quominus super doctrinam veritatem dicerer. Et mibi videtur, rursus repetam, mihi videtur, ai velimus sincere loqui, tuas animadversiones hoc sub respectu nullum fundamentum habere in ipso schemate, quo protestantes possint odium suum in ecclesiam catholicam proferre.

Orator. Ego concludo, sed contra unam vestrae eminentiae observationem unum verbum tantum debeo ...

Hic eminentissimus praeses Capalii verba facere conatur; sed statim undique murmurantibus patribus prosequitur.

Orator. ¡lace ego ad tristia huius concilii adjuncta refero ... *(Ob* nimium *indignationis* murmur vix *percipi verba omnia potuerunt.)* Facio tertiam observationem, brevem, brevissimam, quae tamen mihi videtur ad essentiam spectare; et conscientiam meam ita commovet, ut eam silentio praeterire nullo modo potuerim. Dictum est nos post prooemii huius discussionem ad suffragandum ituros; et in decreto,

quod in supplementum ordini» interiori» nobis datum j eat, dicitur super ree in concilio Vaticano agendum esse votorum maiorilato. Contra, commentarium hanc in rem scripserunt quidam episcopi, et quaesierunt utrum antiqua illa regula de morali unanimitate . . .

Hic iterum ob redintegratum et crescent indignationis universalis murmur verba oratoris suffocantur.

Praeses cardinalis Capalti. IIoo non pertinet ad hodiernam discussionem.

Vehementer approbant patres interruptionem et assertionem ; et reverendissimus orator interrumpens respondere conatur. Interim patres denuo communissime obstrepunt, vix non fremunt, pluresque ut descendat orator postulant.

Orator. Vestra eminentia certo ignoscere debet. Ego veneror iura pniesidum ... ego certe si praeterita regula aeterna illa ct immutabilis do unanimi consensione morali... moralitcr ad omnes unanimi...

Suffocatur vox oraturis indignationis strepitu. Attamen prosequitur.

Orator. Ego contra omnem interruptionem protestor, ego . ..

Patres turgentes clamant: Protestamur nos contra te.

Iterum orator. Ego protestor contra omnem Interruptionem.

Primus praeses iterum atque iterum tintinnandum sonat.

Patres unanimiter. Placet, descendat, descendat.

Orator. Ego protestor contra . .

Descendit orator et indignabundi patres e subselliis egrediuntur, singuli pro se varia obmurmurantes. Alii dicebant: *Et isti nolunt infallibilitatem papae, iste ne est infallibilis?* Alii: *Lucifer est iste, anathema, anathema.* Alii vero: *Aller Lutherus est iste, eiiciatur foras.* Omnes autem clamabant: *Descende, descende.*

Orator autem semper dicebat: Protestor, protestor, *et descendit.*

Cum patres subselliis relictis ex aula discedere inciperent, eminentissimus primus praeses abeuntes campanulae sonitu continuit, ut eos de congregatione in diem posterum habenda moneret.

6.

Congregatio generalis trigesima secunda 1870 martii 23.

Foria sexta die 23 martii 1870 hora nona matutina, in conciliari aula Vaticanae patriarcbalis basilicae, generalis reverendissimorum patrum congregatio habita est; cui interfuerunt quingenti septuaginta octo patres, nempe 35 cardinales, 6 patriarchae, 4 primates, 92 archiepiscopi, 397 episcopi, 4 abbates nullius dioecesis, 12 abbates generales rivo praesides congregationum ordinum monasticorum, usum mitrae habentes, 21 generales et vicarii generales, quorum omnium nomina, quáe per assignatores locorum accurato descripta fuerunt, exhibet indiculus patrum trigesimae secundae congregationis generalis, qui inter acta conçilii asservatur.

Reverendus pater dominus loseph de Bianchi Dottala archiepiscopus Trancnsis, Nazarenus et Barulcnsis missam lectam celebravit. Qua absoluto, et recitata oratione *Adsumus Domine* etc., eminontissimus primus praeses dixit: ·

^Reverendissimi patres, iudices excusationum aliquid congregationi generali proponendum exhibuerunt, quod reverendus dominus aubsecretarius ox imbone publicabit/

Ambonem autem subsecretarios ascendens sejuentem relationem perlegit:

-Reverendissimus dominus Bonifacios Toscano episcopus Neo-Pampilonensis veniam petiit a concilio discedendi ob gravissimas necessitates suae dioecesis, ex qua iam α mense iulio anni praeteriti abest. ludiccs excusationum officio suo functi causas discedendi satis fundatas atque probatas agnoverunt, eiusquo petitionem exaudiendam suaserunt/

Tunc eminentissimuH primus praeses interrogavit patres per haec verba:

nReverendissimi patres, qui banc causam sufficere censent, ut venia discedendi praedicto reverendissimo episcopo tribuatur, sorgendo assensum suum manifestent/

Et surgentibus undique patribus, eminentissimus primus praeses dixit:

„Causa discedendi probata est a congregatione generali/

Deinde in hune modum perroxit:

^Reverendissimi patres, prosequamur nunc discussionem prooemii schematis *de fide catholica,* de quo praeter reverendissimos patres, quorum nomina iam in hesterna congregatione publicata sunt, adhuc unus veniam loquendi petiit, nempe reverendissimus dominus episcopus Whcclingcnris. Caeterum antequam discussionem ipsam aggrediamur, neces.-arium videtur aliquid praemittere.

nNumcro 7 decreti dici 20 februarii huius anni praescriptum est, ut in singularum partium discussione semper ab oratoribus proponatur formula expensi schematis periodo vel paragraphe substituenda, ac praesidibus post habitum sermonem exhibenda. Quod cum non ab omnibus in discussione prooemii factum fuerit, faturos oratores graviter admonemus, ut huius rei memores aut formulam substituendam promptam habeant et praesidibus post sermonem exhibeant', aut a loquendo abatineant/

Post haec ad ambonem successive vocati sunt loseph Caixal y Estradò episcopus Urgellensis, Petrus Maria Ferrò episcopus Casnlcnais, Guillelmus Meiguan episcopus Catalaunensis, Salvator Magnasco episcopus Bolinensis, Ricardos Whelan episcopus Wheelingensis, Ludovicus Haynald archiepiscopus Colocensis et Bacsiensie, Aloisias Filippi episcopus Aquitanus. Postremi duo veniam loquendi petierunt durante congregatione.

ORATIO

reverendi patris domini losephi Caixal y Estradi episcopi Urgellensisl.

Eminentissimi praesules, eminentissimi ac reverendissimi patres.

In prooemio schematis *de fide catholica* nobis propositi aliqua observanda reperì, quae paucis expediam.

Et 1° quidem non mihi placet casus dandi in prima periodo prooemii linea 7 quao dicit: ‚Cum æeternus postea rccclcriae suae dilectae se adfuturum/ Nam agud sanctum Matthaeum capite ultimo habetur casus ablativi *vobiscum sum,* et melius sine dubio dicitur. Porro Deus semper adfuit ecclesiae suae dilectae etiam ante Christi adventum; sed non unitus fuit cum ecclesia, ut modo facit in novo Testamento. Nam unio Dei non est aequalis cum suis creaturis quoad dilectionem et charitatem. Sentio ergo periodum corrigendam esse, dieendumquo: *Christus cum ecclesia sua carissima se futurum.*

Eadem de causa non puto satis conformes esse sublimissimae dignitati ecclesiae Christi sequentes phrases linea 10; „Nullo unquam tempore destitit

l Orationum deinceps habendarum compendiai! un relatirom neglexi, obi de reformandis schematis partibus agebatur, cam eadem iisdem verbis ia ipsi oratione haberentur.

ei adspirare docenti etc." Etenim non dubito idem beneficium contulisse Deum populo dilecto Israel; nihilominus aliquid maius contulit carissimae suae sponsae ecclesiae catholicae, quod hia aut similibus verbis exprimi posse videtur; *Nullo unquam tempore destitit per Paraditum Spiritum veritatis ecclesiae per eum a Patre donatum, ut maneat cum successoribus apostolorum in aeternum, eam docere omnem veritatem, et arguere mundum de peccato et de iustitia et de iudicio, ut docet ipse Christus apud Ioannem.* Puto equidem haec verba multo aptiora esso ad finem propositum in hoc schemate, in quo damnantur errores mundi negantes fidem.

In secunda periodo linea 14: -Qua sano benignitate deest omnino membrum non praetermittendum silentio, scilicet decst Romanus pontifex. Dicatur ergo: *Qua sane Domini lesu Christi atque Spiritus Paroditi perpetua cum sua ecclesia praesentia et procidentia factum est, ut tum es apostolici praedecestorum nostrorum Romanorum pontificum constitutionibus, tum quoque ex oecumenids de.* Niai enim in hac secunda periodo mentio fiat de Romano pontifice, tertia periodus fahitato laborare videtur. Etenim bona quno in ea celebrantur, merito debentur potius pastorali ac continuae vigilantiae et sollicitudini ac constitutionibus Romanorum pontificum *(Bene, bene)* quam conciliis oecnmcnicis.

In quarta periodo linea ó pag.2 [coL31 d]: ,IIinc etiam arctius membra copiti etc. non satis clare id quod eius auctores voluere exprimere videtur. Addatur ergo: *Capiti visibili Romano pontifici immediato vicario lesu Christifuere noro offectu amotis contunda, novoque etc.* Non placet phrasis ibidem linea 8 "fota fuit quia scraper et iugiter sanctitas in ecclesia fovetur: dicatur potias *purior facta est,* vel si placet, *ubique dilatata est,* vel *apparuit fulgidior.*

In prima periodo § 2 linea 23 pag.4 [coi. 32b] non placet verbum impertita dicatur potius *provenisse.* Impertitam konat ab externo venire; cum haec ab ipsius ecclesiae decretis provenerint. In prima periodo § 3 pag.4 linea 37 non placet vox ^religiosas rea", quia nimium vaga mihi videtur. Si explicatius diceretur: *Sacrosanctas veritates fidei catholicae atque sacrarum Scripturarum interpretationem dogmaticam,* melina sano membra procederent. In altcia periodo pag. 5 linea 9 [coi. 32 c] pCum autem aedificantes ita reprobaverint Christum csum videtur addi debere: *Et hanc nostram apostolicam beati Petri cathedram veritatis visibilem omnibus gentibus ab ipso Saltatore nostro positam.* Non modo contra Christum invehantur et Christum reprobant, sed etiam Christum eius.

In psg.6 linea 30 [coi.32Dis] non placet mihi illa periodus conditionalis, tanqaam si dubium aliquod forte fuerit de hoo quod enuntiat Paulus apostolus \ asseruit ct Petrusl etiam. Dicitur; nSi Deus vult omnes homines salvos fieri etc. dicatur potius absolute: *Quoniam Deus vult omnes homines salvos feri, Christus lesus venit in mundum.* Ibidem linei 37 ubi dicitur „eccleria populorum omnium mater hoc non est verum. Dicatur potias *populorum omnium a Deo posita magistra.* Nam ecclesia nou est muter nisi filiorum, qaos Christo per baptismum concepit et poperit. Ad gentes alias missa est magistra: *9Euntes,* dixit, *docete*

Psg. 7 linea 4 (coi. 33 λ ή ubi dicitur ^incitaro conabitur,- dicatur potius: Noro *semper charitatis et maternae commiserationis atTedu.* Nam ecclesia semper conata est hoc divino suo munere fungi. Et

i I Tie. II. 4.
» II Ptir. III. 9.

a ibidem linea 6 et 9 post verbum denuncici beno adderetur *omnibus.*

Et baec do prooemio dicta sufficiant.

ORATIO

reterendi patris domini Petri Sí. Ferré episcopi Casalensis.

Eminentissimi praesules, eminentissimi ac reverendissimi patres.

lucundum mihi est huius schematis reformati *defide catholica* laudare, et granditatem conceptuum, et ordinis luciditatem. et styli concinnitatem. Liceat tamen quoad stylum in prooemio naevum notare ubi dicitur de naturalismo, quod *natura sua* supernaturali ordini plano repugnat. Ad vitandam cacopboniam quae oritur ex proxime repetitis verbis naturalismos, natura, supernatural»', melius scriberetur: *Naturalismum ediderunt... utpote directe supernaturali ordini plane repugnans,*

Haec est sola observatio, quae mihi occurrit quoad prooemium, vestro sapientissimo indicio, eminentissimi ac reverendissimi patres, aubiicienda.

ORATIO

reverendi patris domini GuiUelmi Hrignan episcopi Catalaunensi

Eminentissimi praesules, reverendissimi patres.

Quamvis fere in totum probaverim prooemium schematis resurgentis; tamen quia in votis est ut illud quasi porticus magnifica ad fores templi a nobis aedificandi assurgat, totis viribus adniti necease est, ut illud quo maioris est momenti, eo perfectius et numeris magis absolutum evadat Persuasum habeatis, patres eminentissimi, quod nulla alia ratio nos movere possit, qua deliberata alve probemus sive non, nui catholicae Romanae ecclesiae commoditas et gloria Christi lesu. Etsi igitur multo plura mihi laudanda videantur in prooemio quam reprehendenda; patiamini ut quaedam meo iudicio minus recte dicta, alia obscura, alia minus idonea, alia omissa aut praetereunda animadvertam. Unam solummodo paragraphum examinaro vobiscum mihi propono, eam scilicet quae paginas quartam et quintam occupat [coi. 31-32]: quae dicenda quam brevissime absolvam.

Quaedam obscura. Consilium auctoribus novi huius schematis fuit delineandi scilicet generationem et successionem errorum ex fonte suo, et ex ordine enarrandi. Nihil sane magis idoneum nd naturam et vitium errorum detegendum et praecavendum: expositio logica et historica quasi lucem magnam diffundit ct mentem illustrat Nihil magis utile immo magis necessarium et consuetum,quam inquisitioni ct exquisitioni doctrinarum praeponere earumdem historiam et genesim: sed ante omnia hao in ro valet luciditas et claritas. Qua sane luciditate in quibusdam carero mihi videtur paragraphus citata; verbis, meo iudicio, nimis quaesitis, nimia vagis et loáis utitur schema, adeo ut etiam non indocti viri quid significent haec verba bona admodum fide rogent fluctuantes et dubitantes. Exempla adducam. Mo rogaverunt, et ipse alios rogavi, quomodo intelligi deberet hic circuitus verborum: „Sacras ipsas litteras quas antea christianao doctrinae fontem unicum iudiccmquo supremum asserebant (protestantes), impio ausu symbolis inanibus merisque commentis accensore non erubuerunt.u Quid per symbola inania hic significatur? Alii dicunt, per symbola ibi designari confessiones fidei n protestantibus elicitas verbi gratia Augustae Vindelicorum; alii discrepantia dicunt, scilicet per symbola intelligi mythos, do quibus infra loquitur schema. Si iterum sciro velimus quid per mera

commenta intelligero debeamus, alii dicunt, ibi agi de fido justificante, do libero aut potius de servo iudicio; alii autom de vanis mythorum explicationibus. Sapiontiorum erit forsitan nil affirmaro, nil augurari, dum lux fiat amplior.

Eadom paragrapho pag. 6 linea 23 (coi. 32c] verbum *naturalismo*™ reperio, quod nunquam audisso vel legisse antea momini. Interrogavi primum quid in so hoo verbum significaret, doinde quid in verborum concatenatione: iterum alii aliud responderunt. Sunt quidam qui religionem naturalem seu deismum intelligunt ; sunt etiam qui pantheismum et niatcrialismum, systemata, ut omnes norunt, a deistis propugnata. Nonno vorburn istud ab auctoribus schematis, ut credo, excogitatum, opportune vel inopportuno nescio, an non vorburn istud ab iisdem definitum iri conveniret?

Dixi quaedam minus idonea et minus accurata reperiri in schemata, Si sensum generalem paragrnphi recte teneam, illo est: ab unico fonte omnes errores contemporanei derivantur, scilicet u privato iudicio vivum occlosiao magisterium non acceptanto; et ideo quasi necessario per vinculum logicum et concatenationem errorum sive filiationem exoriuntur philosophicorum systematum monstra mythlsmi, rationalism'! et indifferentismi et tandem naturalismi nomine designata. Si talis est praedictae paragraph! interpretatio, propositio in ea contenta videtur mihi generalior et nimis absoluta. Non diffiteor quin magisterio reiecto ecclesiae intellectus humanus magno et tutissimo subsidio destituatur, ct erroribus infinitis et numerosissimis obnoxius sit: sed forte timendum, ne protestantes qui in Anglia, in Gallia ct etiam in Germania vivunt, qui a pantheismo et a materialismo maxime abhorrent, concilium Vaticanum incriminentur, quasi doceret omnes protestantes in barathrum atheismi o indiscriminatim coniici.

Scio schema non eo tonus progredi, non talia affirmare; sed precor ut hanc falsam accusationem praecaveat: quandoquidem non necessaria ct non logica proreus generatio ct progressus existit a protestantismo ad atheismum. Et si progressus, ut nimis saepe compertum est, do facto existit; non doceant tamen patres illum quasi vinculo logico existero et necessario, necessitate quadam. Hoc forte effatum contra nos invocaretur: qui nimis probat, nihil probat.

Quaedam omissa aut praetereunda in schemate. Inter systematum monstra, quae ad Scripturas sacras referuntur, mythismus solus nominatur. Attamen mythismo praeiverunt et successerunt multa non minus famosa systemata Scripturas adulterantia, animos pervertentia. Non clare perspicitur, cur auctores schematis mythismum tantummodo solegerunt Haec mentio aut praetereunda nihi videtur aut complenda, adioctis scilicet illis systematibus aeque celebribus, et praesertim illo quod nostris miserrimo praevalet temporibus. Cum perutile videatur, ut a Vaticano concilio non silentio praeterentur species erroris circa Scripturas, qui nunc lato longequo serpit et ingravescit; liceat mihi, reverendissimi patres, rationes exponere quae sententiam meum probant. Sacras litteras tot sane et absurdis ct secum contrariis systematibus impietas temporibus nostris et pravitas lacessivit et impugnavit, ut ea cuncta enumeraro fastidiosum foret: quaedam tamen et quasi capita errorum utiliter commemorabit concilium Vaticanum, hanc speciem erroris imprimis et illud etiam exegeeeos systema quod criticismus vocatur, *l'école critique, l'art critique.* Hace ut clarius manifestentur, licet mihi quaeso quaedam in memoriam vestram revocare.

Norunt omnes quod XVIII saeculo viri illi qui philosophos se esse mentiebantur, non erubuerunt facta historica Scripturarum tanquam aniles fabulas fraudesquo sacrilegas exhibere et effingere. Eodem hoc saeculo XIX eruditiores viri, inimici quidem catholicae fidei sed non adeo immodici, accusationem tam iniustam, et ut ita dicam portentosam, non retinuerunt, non amplius praetendentes facta biblica a falsariis sacerdotibus et temeratoribus profecta fuisse; contenderunt tamen ea non aliud esse quam symbola et mythos abstrusos.

Schema roformafum non refert, et quidem merito, impudentia mendacio, quibus philosophi veritatem historicam impugnaverunt; non refert quidquarn do explicationibus naturalibus miraculorum a rationalistic aevi praeteriti propositis. luro haec omnia omisit: prorsus obsoleta eat haec forma erroris. Mythismum autem signaverunt ct commemoraverunt auctores schematis; et hoo iurc facere possunt, quia mythismus et symbolismus tempore nostro prodiere, ct non penitus adhuc defecerunt; sed ulterius progredi debent. Recens enim et miserrime vigens nostro exsurgit tempore error in Scripturis interpretandis, qui in schemate ne quidem nominatur, quamvis meo iudicio ista novissima sint peiora prioribus. Fautores huius speciei erroris ii sunt, qui nuno a bibliis evellero conantur revelationis, inspirationis, et miraculorum argumenta: qui tamen minimo philosophi aut mythici appellantur, sed criticorum nomen usurpant.

Nomino scientiae, quam criticen vocant, nituntur constituere et probare, libros sacros, sivo prophetico‌s sive historicos, omni authcnticitatis nota et auctoritatis destitui; eosdem nou a scriptoribus exaratos faine qui fidem facero possint, quia iidem sive aetate sivo scientia inferiores factis enarratis fuerant. In hoc a philosophis XVIII saeculi discrepant, quod bonam fidem scriptorum sacrorum non criminentur. Adetruere nihilominus conantur, nec cum monumentis antiquis ncc cum tempore congruente nec cum factis historicis aliunde certe notis concurrere enarrationes sacras; eo quod eruditorum sensum, sapientiam et gravitatem affectent, eo quod se prudentes aestimatores veri iactent, nullo praeiudicio obnoxios, dogmatibus scilicet cbristianis prorsus emancipatos, ab omni iugo ecclesiastico liberos, solos sui ¡urie ct, ut aiunt, indépendantes, fucum sibi forsan et aliis certe faciunt, et incautos plurimos decipiunt; numerosiores quidem in dies fiunt et gregem Dei vastant. Si nominibus uti liceret, professores insignes in universitatibus Germaniae, in Anglia, in Gallile, et famosos viros commemorarem, qui nec scientia nec fama vacantes per totam Europam reputari videntur.

Res cum ita sint, censeo hanc speciem erroris, quae criticismos appellari potest aut alio nomine, significandam esse in schemate, 1® quia nunc temporis quam maxime pollet; 2° ut omnibus appareat manifeste concilium oecumenicum Vaticanum praesentem rerum statum circa exegesim non ignoraro: 3° ut nihil intactum et inultum a concilio praetermittatur ex iis, quae rem christianam labefactare, et incautos a via salutis et tramito veritatis abducere possent.

Ideo haec placita sint patribus concilii Vaticani: Io o schemate tollantur haec verba ..symbolis inanibus et commentis|ǂ et iis substituatur: *Divinae auctoritatis argumento spoliare;* et interiicere vellem sequentia: *Merisquefallacis nec non iadantioris entices commentis accensere non erubuerunt.* Iterum pagina 5 linea 19 *criticismi* errores mytbismi erroribus condemnandis consociare vellem. Tertio verbo *naturalismos* substituerem: *Supernaturalis ordinis negatio.*

Hai animadversiones, eminentisjimi praesides et revcrcndissinii episcopi, vestro indicio sapientissimo humiliter sublimo.

ORATIO

reserendi patris domini Saltatoris λίaguasco episcopi Bolinentis.

Eminentissimi et reverendissimi praesules, eminentissimi ot reverendissimi patres.

Benignitati vestrae confisus, nonnullas et brevissimas animadversiones vestro sapientissimo indicio exhibere nudeo relate ad praelationem schematis nobis propositi, quod tanta cura et sapientia reformatum fuit a reverendissimis commissionis patribus.

Et imprimis brevissime observo fortas>e magis convenire dignitati constitutionis, ut absoluto incipiat per modum indicativum substituendo illum modo conioneti vo, ita ut absolute ðicatur. *Aeternus* B *Dei Patris Filius Dominus /esus Christus ecclesiae suae dilectae omnibus diebus usque ad consummationem saeculi se adfuturum esse promisit. Quare nullo unquam tempore* vel *nullo propterea unquam tempore etc.* sicut in schemate.

Venio nd substantiam praefationis. Praefatio in tres partes dispertitor, ut habetur in appendice. In prima laeti fructus commemorantur, qui ex concilio Tridentino prodierunt; in altera, errores qui postea lapsu temporis enati et sparsi sunt; in tertia exponitur huius concilii finis. Iam vero, patres eminentissimi et reverendissimi, fructus in prima parte commemorati merito sanctae synodo Tridentioae tribuuntur, ex eo quod vel proxime yc! remote ex ea promanarunt. Verum quomodo factum est, ut tot tantique fructus per integrum Iriunì saeculorum spatium, et inter innumeras rerum ac temporum vicissitudines, et feliciter perdurarent et C fauste multiplicarentur? Hoc sane contigit non ex ex mortua, ut ita dicam, licet sapientissima ac plene divina illius concilii littera; sed ex co quod quae ab eo concilio sancita et definita fuerunt, semper per tria haec saecula sancte custodita, et ad praxim deducta atque apprimo observata sunt

Huec autem tanti momenti res profecto referri debet huic sanctae apostolicao sedi ac Romanis pontificibus, quos maximam in id et assiduam curam et sollicitudinem semper contulisse omnibus compertum est; quique eius synodi observantiam omnibus inculcare et distincte et districte praecipere nunquam praetermiserunt, et quoties opus fuit, quae ab ipsa decreta sunt opportunis ordinationibus et decretis munire ac firmaro curarunt, instituta etiam ad hoc opus patrum cardinalium speciali congregatione, quae concilii Tridentini observantiam diligentissime tutaretur ac sapienter dirigeret. Hoc autem D mihi videtur esso in ea praefatione indigitandum, tum ut dum sanctae Tridentinae synodo debitum laudum tributum reddimus, suum quoque sanctae, huic sedi summisqnc pontificibus ut par est solvamus, tum maximo ne videamur acatholicis aliquo modo OMcntiri, qui dicunt sufficere quae scripta sunt, nec opus esse aliqua viva et perenni in ecclesia auctoritate ad rectam fidem disciplinamque custodiendam et promovendam.

Defectus pono hic a me commemoratus eo notabilior evadit, quod agitur du constitutione pontificia: in his enim actibus ab antiquis temporibus mos eat, ut commemorentur semper acta summorum pontificum ac sanctae sedis quae perfecta sunt quoad rem, de qua in ipsa constitutione agitur. Eiusmodi defectus luculentius mihi videtur apparere in secunda praefationis parte, ubi agitur de erroribus qui post Tridentinum enati et sparsi sunt Ibi A enim ne verbum quidem habetur do iis, quae ab ecclesia ac praecipue ab bao raneta sede, quae, ut ait concilium Lugdunense II. prae cueteris tcuetnr fidem defendere, per totum horum trium saeculorum spatium acta sunt sive ad eosdem errores compescendos. sivo ad devios in rectum tramitem reducendos. Dicam ingenue, vereor ne praefationem perlegentibus videatur ecclesia et ipse paterfamilias toto <o tempore somnum dormisse, dum inimici homines in Domini agro zizania lato seminarent, ac plenis inanibus spargerent. Attamen quanta animi alacritate ac pastorali sollicitudine adlaborarerint Romani pontifices, ut sartym tectamque custodirent catholicam doctrinam nascentesqun errores profligarent, et errantes ad rectam semitam reducerent, nomo sano vestrum est qui ignorot. Ut alia silentio praetermittam (scientibus enim loquor), iansc-nismi historia, cuius auctores ot asseclae ii procul dubio fuerunt, qui. nt ait schema, vel plano contempserunt sanctae Tridentinae synodi auctoritatem, vel sapientissima saltem eius neglexero decreta, illius rei plurima esquo luculentissima ex bibet argumenta. Haec igitur esse quoque commemoranda mihi videntur; ideo etiam quia in laudem totius ecclesiae vertunt. Explorata enim res est. cactcros ecclesiae pastores summi pn»toris vestigiis semper insistere eiusque decretis obsequi, et sollicitudinem imitari.

Itaque ut utrique a mo commemorato defectui iuxta regulam novissime nobis adsignatam fiat satie, sequentem proponerem paragraphum inter secundam et tertiam eiusdem praefationis insereudam; in cuius prima parte indirecte indignatur Romanorum pontificem sollicitudo in custodienda et promovenda concilii Tridentini decretorum iugi observantia; in altera parte commemoratur eorum in custodienda fide erroribusquo profligandis assidua cura et vigPmtia. En paragrapbus inserenda post secundam ubi dicitur: rDum tamen isthacc emolumenta ... nequimus gravissime non dolere, et ampliorem fructum interceptum, et immanem malorum molem eorum culpa excitatam, qui vel plane contempserunt eiusdem sauciae synodi auctoritatem, vel sapientissima saltem eius neglexere decreta/ En paragraphes inserenda: *Sane Domani pontifices praedecessores nostri, qui pro pastorali sua sollicitudine in id semper intenderunt, ut quae sancte et salubriter a concilio Tridentino definita et sancita fuere, integre inrioíaleque custodirentur, et ab omnibus fideliter serrarentur, nec non quoties opus fuit, apostolica ordinationibus opportune munirent et firmarent, proris illorum omnium conatibus obsistere, excitatos ab iis ñocos errores proscribere ac damnare, deriosque ad salutis tramitem revocare nunquam praetermiserunt. At illi pergentes obturare aures suas maternis ecclesiae roribus, et in semitis erroris progredientes iis doctrinarum monstris, quae* in *praesentiarum deplorare cogimur, latam tiam struxerunt.*

Sinito mo dicere adhuc unum verbum. Pagina 5 linea 30 [coi 32 c] ubi dicitur nwubmotoquc omnium conditore Salvatore ac Domino Christo adiungerem : *Submotoque omnium conditore Deo et Solcatore ac Domino /esu Christo.* Monstra enim errorum, de quibus hic agitur, non tantum negant Christum Dominum, sed negant ipsum Deum existentem. Negant igitur absolute Deum: idcirco hic id indigitandum mihi videtur, quod fit adiungondo particulam *Deo.* Et sane mysterium iniquitatis novissimis consummandum temporibus, de quo hic agitur, consummatum iri per negationem ipsius Dei saepe docet apostolus.

Ilaeo vestro sapientissimo iudicio iudicanda sublicio.

ORATIO

reverendi patris domini Ricardi Whelan episcopi Wheelingentit.

Illustrissimi et eminentissimi praesides, eminentissimi ac reverendissimi patres.

Animadvertenda quaedam do prooemio quam brevissimo coram vobis proferam co fine, ut plurium collutis sententiis, omni defectu careat introductio haec ad doctrinam ot canones concilii Vaticani in plurimis, ut mihi videtur, aptissima. In paragraphe tertia, quao incipit pagina 4 [coi.32 d], quasi historiam erroris conficiendam assumit, seu rationem roddero intendit illius errorum deeeensus a malo in peius,donec tandem ad imum attigerit: lineavero 10 paginae & [ib. c) minus cauto schematis reformatores locuti sunt. Nobis quidem legentibus clarum omnino est, lapidem angularem reprobatum idem osse quod fundamentum, Christum Salvatorem «nostrum. Legenti vero attento pariter patebit separari posse haec B duo. et a protestantibus vel Scripturas nescientibus ita intelligi, quasi verba illa Japidern illum angularem dicerentur dc Scripturis, de quibus in phrasi anteriori et ad mentem protestantium. Altera vero do causa minus mihi placet illa phrasis; nempe quia in linea 30 eiusdem pagiuao iam secunda vico reiici dicitur Christus Dominus noster. Si vero naturalismos recto exhibetur tanquam natus ex falsis systematibus rutionalistarum amoto iam Christo, sano non ita recte dici potest Christum a naturalismo submoveri. Proindo substituendum potine mihi videtur quid aliud ad lineam decimam, scilicet: *Cumque ecclesiae et scripturarum auctoritatem sic omnino reiecissent, factum est etc.,* vel etiam omitti potest prima pars huius sententiae, ita ut incipiat nIndo vero factum est vel etiam (quod iam dictum est ab illo, qui unto mo locutus est) mutari possent secundo loco pauca vorbu ita: *Et* C θo fine, ut omnes gentes habeant testimonium eius *submoto omnium hominum conditore Deo etc.*

Linea 21 eiusdem paginae voces has legimus „notnine designata et haec reiicicnda videntur. A quibus enim sic designata systemata de quibus verbum fit? Deinde non intenditur recensere nominarim omnia quae ad naturalismum conducunt, non omnes errorum formas declarare. Aliunde omissis verbis praedictis, post vocem „indifferentisinum", addenda haec suggero *inter alia,* ita ut legatur: ^Philosophicorum systematum monstra, materialismum, rationalismum, indifferentismum *inter alia,*u quae enumerantur et quao sequuntur: ita ut indicetur recensio tantum partialis.

Linea ab ultimo tertia aliud occurrit emendandum, ut do veritate caveatur et simul prudenter loquamur. Plurimi enim sunt quos indifferentismus neo materialistas nec pantheistas nec atbeistas efficit. Quorsum ergo omnes incusare et offendero accusa- D tiono iniusta? Proindo dicerem: *Mentibus autem potita, pro vario cuiusque ingenio eas non tantum indifferentissimi heu! victimas reliquit, sed et plures veritatis hostes infensissimos reddit, et alios in pan-· theismi, materialismi, atticismi barathrum coniicit.*

Pagina 6 linea l [coi. 32 D·] ration© pariter prudentiae et simul veritatis cavendae haec verba suggererem : *quorumdam hominum* scilicet rationalem inficiata naturam, non vero *hominis,* quod de omnibus diceretur. Et in paragraphe sequenti, quae incipit „Impia vero vox ea *impune* mala plurima operari potest, nihil vero boni efficere: sapit enim persecutionem, ot sic odium ot persecutionem veritatis errantibus suggerit. Nae ista, stabilita fide, taceantur: *qui enim acceperint gladium, gladio peribunt*l. Et haec est causa qua permulta iam ecclesia passa est.

A Substituatur proinde pro nimpune *liberrime grattante.*

Pagina 7 linea 6 (coi. 33 a »] nec elegantiae dictionis nec claritate consultum mihi videtur usu verborum „nec facere unquam poterit. Multo malem ista simplicissima: *Nec cessabit unquam.*

Linea 18 eiusdem paginae [ib. a l«] superabundare videntur verba quae sequuntur ^apostolico munere nostro usque ad vocem ^sedentibus nobiscum. Aequivalenter enim idem do ecclesia fere paragraphe praecedenti dictum est, idem fere repetitur in hac eadem paragraphe versus finem.

Tandem et verbis ultimis prooemii alia potius substituenda videntur, nimirum quia nimis repetita potestatis mentio debilitatem revera significat, eimulque offendit: illorum igitur verborum vice, haec quae sequuntur inserenda propono: *Erroresque adversos omnibus qui salvandos se sperent indigitare B ut illos agnoscant, agnitosque evitent.*

Adhuc est aliud do quo aliquot tantum verba facere vellem, scilicet ut in paragraphe postrema ^sedentibus nobiscum et indicantibus addatur etiam, sicut heri propositum est, verbum *definientibus.* Namque in concilio do iuribus, ut dictum est, episcoporum tuenda nobis est obligatio; loquor de iuribus episcoporum in eo sensu quod est doctrina, quod est pars depositi, quae est fideliter custodienda: num Dominus noster loqueos apostolis dixit1: *Docete omres gentes, ego vobiscum sum; non vos estis qui loquimini, sed Spiritus Patris cestri ille est, qui loquitur in vobis.* Et concilium Hierosolymis habitum declaravit2: *Nobis et Spiritui sancto visum est.* Et quando haec do episcopis dicenda erunt, nisi in concilio ubi congregantur, ut omnes gentes doceant quae sint veritates fidei? Et eo praesertim quia Dominus uoster lesus Christus iis verbis usus est et promissionem, quod quao docenda erunt ab illis quos misit, suam haberent approbationem, quod ipse Christus cum doctoribus praesens caset, ut nihil erroris in doctrinis eorum inveniretur. Mihi ergo videtur de episcopis in unum collectis claris simo dicendum esso id quod competat illis, quatenus sunt successores apostolorum. Dominus enim do upostolis omnibus dixit, quod testes illos mitteret: Vos eritis mihi testes, ut etiam dixerat: Spiritus sanctus testimonium reddet; hinc sicut est necessarium testimonium Spiritus sancti, ut veritas edoceatur omnibus gentibus, sic etiam exigit Christus Dominus testimonium apostolorum et ergo apostolorum successorum, ut veritas omnibus pateat.

Et hoc etiam addendum mihi videtur, quod hisce iuribus, hisco obligationibus a Domino nostro impositis non possunt renuntiare episcopi; obligatio incumbit ipsis, ut quando docetur fides, ibi etiam declaretur, quid sit ius vel quaenam sint iora episcoporum docentium. Memoria tenendum est, non nostrum esse id quod dedit Dominus noster, non nostra est institutio ecclesiae de qua agitur; agitur do corpore quod Christus ipse creavit et eo modo quo ipsi piacuit: ergo non est nostrum dicero quod huic iuri vel his ¡oribus providebimus et de aliis nihil dicamus. Ergo mihi videtur, ut sicut optime iam declaratum est dicendum esse modo, quo omnibus innotescat do primatu et de iuribus primi doctoris sanctissimi patris; ita etiam non sileatur do iuribus episcoporum, et eo praesertim tempore quando quaestiones nobis propositae sunt, quao eunt tam gravis momenti. Non necease est ut aliquid dicam do bis quao iam a prioribus conciliis acta sunt.

l Matth. XXVI, 52

1 Match. XXVIII, 19; X, >>
« Act. XV, 22

Ergo haec sabntitto considerationi vestri tupien- a tiuitni indicii.

ORATIO

reverendi paint damini Ludovici Haynald archi-episcopi Colocenñs et Bacsimsis.

Eminentissimi praesides, eminentissimi et reverendissimi patres.

Heri sicco et brevi sermono propositio quaepiam magni momenti facta est, circa quam mentem meam non aperire non possum aeque sicco ct forsan adbuc breviori sermone. Propositionem fecerat illustrissimus dominus Molioensium episcopus, cuius verba, si recto mibi intalligero et strio figaro licuit, ipso iudex sit, sic sonabant. Prooemio post haec verba Pqua sane benignitate ipsius ac providentia factum est etc," inserantur haecce: *Licet omnibus ecclesiae indigentiis summi pontificis regimine et magisterio provisum fuerit,* tum sequuntur reliqua teliui verba.

Episcopus Molinensie. Per ordinarium summi pontificis regimen et magisterium satis provisum est.

Orator. Omnino; idem prorsus est: ablativum posui pro accusativo *per.* Materiam ipsam non tangam. Non loquar do momento conciliorum oecumcnicorum quae per magnos ecclesiae viros et doctorea ipsis Evangeliis comparata fuerunt Non adferam testimonia ipsorum summorum pontificum necessitatem conciliorum oecumenicorum servandorum saepe edicentium. Materiam inquam non tangam, sed mere in formalibus versabor dicens:

Cum scopus et argumentum propositionis per illustrissimum Molinensium episcopum factae idem prorsus sit ac scopus ct argumentum additamenti illius quod capiti XI schematis de ecclesia adioctum esso scimus; super quo argumento reflexiones nostras hisce recte diebus exhibendas habemus, et quod in serie materiarum conciliarium suo tempore certa c pertractabitur;

Cum secundo propositionem per illustrissimum episcopum factam per nos quasi pedo in uno stantes acceptari idem prorsus foret ac preoccupare maximae indaginis discussionem super obiecto hoc, suo tempore, fovendam, idem foret ae pervertere rectum pertractationis conciliaris ordinem per cminentissimos dominos praesides ipsa serie materiarum discussioni nostrae exhibitarum defixum, ct si aliquando, certa in hacce maximi momenti materia necessario observandam; cum fere omnes maximopere optemus ut decreta dogmatica quantocius edenda ceu fructus laboram nostrorum exhibeamus, ardentissimisque orbis catholici votis hac ratione occurrero incipiamus; cumque summopere verendum foret ne bocce desiderio nostro, casu in illo, frustraremur, si cius propositionis acceptatio adversu fuerit, etsi, prout non dubito, rectus decidendis rebus dogmaticis ordo D et modus servatus fuerit; his, inquam, omnibus ox rationibus magnopere opto, ut propositio illustrissimi Molinensium episcopi insuper habeatur.

OBAT1O

merendi patris domini Aloisii Filippi episcopi Aquilani.

Eminentissimi praesules, eminentissimi ct reverendissimi patres.

Sanctum mihi feceram in hac amplissima Christianorum omnium praesulum concione, mo simpliciter tantum audire, diligenter excipere quae a tot tantisque viris doctrina, consilio, eloquentia peritissimis dicerentur, mihique omnium sano minimo nunquam permitterem vocem meam consiliumque hic quidem proferre, nili quando id necessitas officii mei commiserit. Hoc in praesentiarum contingit.

Cum enim schema *de fide* iamdiu nobis propo- a situm ad suum optatum finem perducere, aJIaborantibua animis, conamur, et singulis udlaborandum est ut expletum ct in clariorem formam redactum quantocius edatur; existimo quasdam observationes hic proferre, ex mento etiam aliquorum patrum. Sunt equidem in eo paucae maculae, quao ubi plura nitent nos offendi non sinant At cum agatur hoc mano tantum de prooemio rcheuintiV ad tres ve) quatuor .«equentes reducuntur.

Pagina 4 versiculo 5 (coi. 31 D i«] ubi dicitur «arctius membra capiti fuere ¢¢niuncta maioris claritatis ergo videtur dici posso: *Arctius ecclesiae catholicae membra suo capiti Romano pontifici fuere contunda ;* nam ibi non designatur ai agatur do capito visibili vel invisibili.

Secundo ibidem versiculo 14 [coi. *32 à je]* «stimulique praesertim additi ctc,- Phrasis huius periodi, ut clarior sensus evadat, per sequentem substitui pote- B rit: *Stimulique praesertim additi apostolici» viris, qui charitate urgente, gravissimis laboribus alacri animo susceptis, atque ad sanguinis usque effusionem constanti nisu exantlatis, Christi regnum ad ultimas terrae aras propagarunt.*

Pagina 5 versiculo 10 [coi. 32 C 2] «aedificantes ita ctc/ particula illa *ita* vel omnino expungenda, vel saltem ante *aedificantes* ponenda videtur: nam ut nunc iaeet, sensum reddit suboscurum, nec intelligitnr si debeat associaro *aedificantes* vol *reprobaverint.* Claritatis ergo tantum hoc proponitur.

Ibidem versiculo 19 [ib. C s]. Hic quasi assignatur genesis naturalismi, qui editus fuisse dicitur α philosophicis systematibus mytbismi, rationalism», indifferentismi ctc. Utilia quidem est enumeratio errorum, qui a relicta Christi file pullularunt: verum mibi non rite dici videntur errores omnes in naturalismum tandem resoluti fui»$e; ita enim causa confunditur c cum effectu, ct effectus cum causa. Sane qui fidem Christi relinquit, errore iam laboret; qui error α spiritu huius mundi repetendus est. qui Christum semper odio habuit, ut ipso Christus de so testatur in evangelio. Proprius vero a spiritu mundi erumpens error est aversio a Deo et conversio ad creaturas, id ₡ negatio virtutis omnis, quae ab alto descendat, ct solus amor, solus cultus rerum, quao ad concupiscentiam carnis, ad concupiaeeutiam oculorum ct ad superbiam vitae referuntur; uno verbo, est naturalismos, id est paganismus. Reliqui errores sunt velati totidem formae, quas omnes ille error samcEs progreditur ut latius diffundatur et penitius evolvatur. Quare dum ex una parte illarum formarum omnium parens existimandus est, ex altera iugiter ab ipsarum explicatione resultnt expressus magis, et praepotens ipsarum effectus videtur. Maneat igitur naturalismos theoreticc causa omnium D errorum, qui sano a negatione Dei et superbia hominis proficiscuntur, sicut practice omnium errorum effectus est.

Animadverto etiam materialismum, rationalismum et indifferentismum vocari in schemata monstra philosophicorum systematum. At profecto mythismus, rationalismus et iudifferentismus vere non sunt systemata philosophica. Quod si huiumodi nomine designari velint, addendam censeo et intimam relationem ad rem religiosam, quam consulto quidem systemata illa respiciunt. Quapropter periodus ita mihi immutanda videtur, ut postremus omnium errorum denuntietur naturtilhmus, quin de ipso indicium feratur utrum causa an effectus caoterorum habendus sit. Poterit itaque dici: *Eu invexerint* in *rem religiosam opinionum et philosophicorum systematum monstra, quae mythismi, rationalism», indifferentismi, naturalismi nomine designantur;* ct sequens periodus poni debet in numero plurali.

Penultimo denique versu eiusdem paginae {tb.Dij addendam etiam esso censeo vocem *idealiimi;* cum hoo pessimum systema suis, non minus ao reliqua hio nominata, scateat erroribus, qui adversa fronto Christianam impetunt religionem. Sublata enim rerum rcalitato uon videtur quomodo religio possit oxistero.

Et haec sublicio sapienti iudicio reverendissimorum patrum.

Post hace eminentissimu» primus praeses dixit:

„Cuin nomo amplius de prooemio schematis propositi veniiHii loquendi petierit, declaramus discussionem prooemii o»iu terminatam, salvo ture deputatorum, si quid respondendum consuerint ia proxima congregatione.·

Et addidit:

„luxta numorum 12 decreti diei 20 februarii anni currentis absoluta super una schematis parte B discussione, statina doborct procedi ad suffragia exquirende, et quidem primum super propositis emendationibus, deinde super integro partis examinatae toxtu. Ast perpendentes absquo dubio et gratius et facilius fore reverendissimis patribus tuffragitt ferro dum ob oculos habeant emendationes propositas eaedem typis impressae reverendissimis patribus in proxima congregatione, qua suffragia exquirentur, ante ipsum actum suffragia ferendi distribuentur. Interim vero ne tempus frustra perdatur, facto verbo cum sanctissimo, transitus fit ad discussionem primi capitis. Nomina autem reverendissimorum patrum, qui veniam loquendi do primo capite schematis propositi petierunt, reverendus dominus subsecretarios ex ambone p̈ublicabit

Qui umbonem ascendens tabellam perlegit, in qua inscripti orant reverendissimi patres Paulus C Ballerini patriarcha Alexandrinus, Franciscus Gandolfi episcopus Cornotanus et Centumcollensis, loseph Oaixal y Estradò episcopus Urgellcnsh, Petrus Maria Ferrò episcopus Casalensis, Eduardus Dubar episcopus Canathensis, Michael Fogarasy episcopus Transsilvaniensis, Salvator Magnasco episcopus Bolinonsis, losophus Hefele episcopus Rottenburgensis.

Dcin ad ambonem successivo vocati sunt revorondissimi patres, patriarcha Alexandrinus, episcopus Cornetanus et Centumcollensis, episcopus Urgcllensis, episcopus Casalensis, episcopus Canathensis, episcopus Transsilvaniensis.

ORATIO

reverendi patris domini Pauli Angeli Ballerini patriarchae Alexandrini.

Emincntissimi praesides, ominentiviimi hc reve- D rondissimi patres.

Dum reverendissimis iis patribus, qui schemati constitutionis *de fida catholica* reformando operam dederunt, ox animo gratulor, quod votis a nonnullis in generalibus congregationibus expressis magna animi alacritate satisfacere niai sint; ut et ego pro conscientia munus adimpleam, pauca quaedam vestro iudicio indigitabo, quao novis adhuc styli curis mihi indigere videntur. In capito primo, pro data nobis regula, hodie consisto, ad subsequentia postea progressurus.

Nihil autem aliqua ratione carpendum invenio in ipsa expositione catholicae doctrinae de Doi natura et mundi creatione. Verum non satis mibi fieri videtur scopo, in cuius gratiam haec dogmatica constitutio edenda est, quil nempe est damnatio nunc maxime grassantium errorum in ipsos veritates fidei catholicae fundamentales, per simplicem hanc expositionem oppositae doctrinae acl per canones, quibus deinde errores huiusmodi confodiuntur; sed id efficacias obtineri puto, si ipsi catholicae doctrinae expositioni statim, nd modum consectarii, brevis recensio aut saltem complexiva aliqua mentio subiiciatur perversarum doctrinarum, quae praesenti aevo eam pervertero moliuntur.

Ideo nd conclusionem huius capitis *de Deo rerum omnium creatore,* sequentem ego additionem proponerem, in fine scilicet capitis eiusdem: *Quare dum non modo impiam, rerum etiam rectae rationi prorsus repugnantem declaramus eorum doctrinam, qui vel Dei crietentiam omnino injiciantur, vel Deum cum ipsa rerum univereitate qualicumque ratione confundunt, aut consociant, vel notionem pervertunt verae ac proreut liberae creationis rerum omnium a Deo aeterno in tempore perfectae; omnes quoquot animas suas ad aeternam perniciem impellere nolunt, in incensissimae charitatis visceribus monemus et hortamur, ne se suosque sinant exitialibus his opinionum monstris seduci, omnique etiam studio caceant a larvatis illis philosophicis, uti appellantur, systematibus, quibus tam infesti errores ullatenus insinuantur.* Hacc esset igitur additio quam ego in fine capitis primi proponerem, tanquam consectarium doctrinae do Deo ct do creatione in ipso capite primo expositae contra illos omnes errores, qui nunc maxima latitudine obtinent, et nedum propagantur inter plagas ubi maxime dominatur protostantismus, ecd se quoquo insinuaro conantur in regionibus omnibus catholicis.

Nunc vero ad canones deveniens capiti huic respondentes, canonem secundum, qui sic offertur: „8i quis praeter materiam nihil esse affirmare non erubuerit, anathema sit-, obliterandum ducerem, quia qui nihil praeter materiam existen» se crederò profitetur, Deum aperte negat, nec nomine quidem admittit. Ast anathematis inflictio est maxima spiritualis poena, qua quis a communione cum Deo declaratur abscissus, sed ad ipsius rei resipiscentiam est etiam censura poena medicinalis. Ergo prorsus inutilis est eiuemodi poena, ideoque neo indigenda ei, qui expresse declarat, se nullum prorsus Deum oxistentem admittere. Primum autem canonem subsistere concedo in quantum ad Deum, non uti oxistentem sed uti creatorem, refertur. Primus onim canon potest referri ad existontiam Dei, sed etiam ad actum creationis; dicit enim: r8i quis unum verum Deum visibilium et invisibilium creatorem negaverit, anathema sit.- Ergo qua canon isto refertur ad ipsius Dei existentiam, inutilis certe foret contra atheos, nempe eoa damnaro anathemate, qui Dei oxistentiam negant. At inutilem dixi canonem secundum, quia qui solummodo materium dicit oxistentem, corte Dei existontiam implicito nogat, imo etiam directe negat. Sed quatenus Deus existons praedicatur ut rerum omnium visibilium creator, tunc posset utique retineri iste canon, in quantum feriat illos qui nomine saltem Deum admittunt, sod solummodo negant oum esse omnium creatorem, quatenus exempli gratia ipsam mundi materiam cum Deo coaeternam efficerent

E converso inter canones assumendum propono etiam illum, qui in nota pag.21 [coi 37 d] subiungitur, nempe totus illo canon in partes distinctus qui nota eadem pagina 21 habetur „8i quis dixorit res finitas etc.–usque ad finem paginae, et pantheismum damnat pro suis diversis speciebus, quia etsi pantheismus

l *quae* ed. Vatie.

l *et* ed. Vatie.

l *ut* ed. Vatie.

omnino damnetur canone tertio, qui iaxtft propoeitioncm meam secundus fieret: attamen propter magnam diffusionem piintheisticorum figmentorum hac nostra aetate, praesertim in philosophicarum institutionum documentis, atque illorum etiam auctorum, qui christiani aut etiam catholici vocari adhuc contendunt, opportunius esse arbitror, si in omnes suas species distinctius pantheismus enodetur atque repellatur, addito etiam canone illo, qui memorata adnotationc proponitur.

Haec sunt quae circa hoc primum caput schematis animadvertenda duxi, quaeque humiliter vestro iudicio submitto.

ORATIO

reverendi patrie domini Franarci Oartdolfi episcopi Cometani et Centumcellarum-

Eminentissimi praesides, eminentissimi ac reverendissimi patres.

Pauca proferre possum super primam huius schematis caput. In hoc primo capite, dum de Deo sermo habetur, legimus pqui (Deus) cum sit una, *singularis,* simplex omnino et incommutabilis substantia etc.- Animadvertendum hic occurrit, quod vocabulum *singularis* non satis convenienter de Deo praedicari videtur. In Deuml enim non cadit nec universale nec particulare, nec *singulare* vel individuum, quia est extra et super5 omne genus. Vocabula autem isthaec ad ea5 solum pertinent, quao sunt vel reperiuntur in aliquo genero: et niai opinio mo fallat vel memoria, hoc fulcitur auctoritate sancti Hilarii, qui loquens do Deo excludit vocabulum *singularis.*

Ad illa verba quae sequuntur Pper bona quao creaturis impertitor liberrimo consilio etc.3, fateor admittenda esse verba, ut demonstrarent Deum liberrime omnia creasse, non ex necessitate; sed pu· ' tsrem, salva semper substantia, substituere hujusmodi verbis 0liberrimo consilio3 ea quao in Scripturis reperiuntur, ut excludant necessitatem a Deo, dicendo vel *non « necessitate,* vel *nulla interceniente necessitate, sed secundum propositum voluntatis suae:* haec verba demonstrant libertatem Dei in creaudo. Verum est apostolum usurpasse haec verba *secundam propositum voluntatis suae* de praedestinandis et praedestinatis: sed semper demonstrant liberam Dei agendi rationem, idcoque Jiberrimo consilio3 substituerem *non ex necessitate, sed secundum propositum voluntatis suae.*

Adsunt huic primo capiti adnexi canones, quorum primus dicit „8i quia unum Deum etc.3 Ut verum fatear, hic canon mihi videtur nou necessarius. Nam canon directe impetit maniebaeos, qui ponunt duo principia, id est bonum et malum, quorum alteram est causa rerum invisibilium, alterum visibilium, lam vero manichici iam fuerunt damnati in aliis anteactis conciliis, et iam amplius inter ebristianos non reperiuntur. Cum vero hic canon indirecte et implicite impetat etiam atheos, mihi videtur congruens illum abiicere et expungere. Non enim conditur canon cum anathemate contra atheos qui inter cbiistianos vel non reperiuntur, vel si fortasse reperiuntur, hoc ipso quod Deum negant, *eipsos extra Christi ecclesiam ponunt. Quin imo offenderentur simplicium auree, dum audiunt reperiri in ecclesia catholica homines, qui Dei existentism negant. Insuper videtur omnino inutilis iste anathematismus, cum habeamus A expressum dogma Dei creatoris visibilium ct invisibilium in ipso fidei symbolo quotidie recitando.

Reliqui autem canones, quorum secundus est contra materialistas, tertius contra pantheistas, quartus contra eos qui negant creationem, ad unum, si fieri posset, tantum reducerem, in quo omnea isti errores simul cum reliquis confoderentur.

Ilacc sunt, quae sapientissimo vestro iudicio exponere volebam.

ORATIO

reverendi patrii domini losephi Caixal y Estradi episcopi Urgellensis.

Emincntissimi praesides, eminentissimi ac reverendissimi patres.

Quaedam primo in totalitatem capitis proponam, deinde in singulas eius partes.

Doctrina fidei catholicae in hoc primo capito B contra pantheistas exposita, ad propositum finem non satis exponi censeo. Nam 1· vix aut no vix quidem attinguntur illorum errores, qui deinceps in canonibus damnantur. Atqui ridoiur expedire, ut capita exponant declarationem doctrinao catholicae aliquanto uberius contra errores, qui deinde damnantur in canonibus, alioquin capita redderentur inutilia. *2°* Nil in primi capitis doctrina contineri videtur enucleate contra materialista?, qui ipsis etiam pantheiatis peiores mihi videntur. 3· Revoco in memoriam patrum, me desiderasse et efflagitasse, ut auctores errorum damnarentur nominarim, 1° quia haec fuit constans praxis omnium conciliorum; et si Tridentinum ab hac praxi aliquantulum recessit, rationem exceptionis adnotavi ex politica et circumstantiarum auctoritate desumendam; 2° quia eadem est constans praxis ecclesiae, quae eriarn in damnandis libris noxiis hoc facit; 3° denique quia damnatione pronuntiata ab ecclesia auctores errorum decidunt a cathedra superbiae suae, in qua sedent ad multos decipiendos, attractos a fama tantorum magistrorum sapientiae, ut ipsi seipsos vocant. Sano hac fama multos in Hispania nostra deceperunt, quos forte magis hallucinates, quam perversos reputandos esse iodico; quod certe non evenisset, »i fulmino ecclesiae deiecti cum suis cogitationibus in quibus evanuit insipiens cor eorum, in fumum et ipsi et ipsorum scripta abiissent.

Nunc ad particulares observationes gradum faciens in paragrapho prima pag.8 linea 3 (coi 33 Bis] pancta Romana ecclesia etc.3 censeo post vocem „ac voluntate3 addendum esse: *Cum libértalo sine mutationis umbra, semper sui iteris, integerrima et sanctissima etc.*

Sentio verba quao sequuntur in schemate linea 9 „omuiquc perfectione infinitum3 non recto esse or- D dine collocata, sed potius in superioribus lineis collocanda ad magis generalem Dei notionem expoliendam. Itaque censeo in 4 linea ita dicendum: *Unum esse Deum verum et rivum, natura sua perfectissimum et infinitum.* Et non dicerem „omni perfectione infinitum3 ad vitandas cavillationes pantheiatarum, ac ni Deus per accumulationem omnia et cuiuslibet perfectionis esset aut fieret infinitus.

Tertio desiderarem quoque, ut cum enumerantur perfectiones Dei, servaretur ordo. Itaque ante vocem Bcreatorem3 praeponerem: *Aeternum, immensum, intellectu ac ooluntate cum libertate sine mutationis umbra, semper sui iuris, integerrima et sanctissima, sapientissimum, bonum et omnipotentem, creatorem caeli et terrae, visibilium omnium et invisibilium, omnirque perfectionis creaturarum causam atque indeficiens exemplar; qui aim sit etc.*

Sentio vocem ^praedicandus® linea 12 [ib. n l7l

' *Deo* ed. Vatie.
' n^ra ed. Vatie.
• ed.Vatic.
* Aoe ipo itera» d. Vatie., quae proptewa addit *te* ante ponunt

mutandam oseo io aliam magia auctoritativam et conciliarem, diceremquo: *Credendus est vera etfirma fide, ad salutem aeternam prorsus et absolute omnibus hominibus necessaria, ab hoc mundo etc.*

Non satis placent illae vocea „re ct easontia", quao forte perfectiorem latinitatem sapiunt, sed prima vidotur obscurior. Praeferrem ergo has alias: *Ab hoc mundo, qui ab ipso factus est, essentia et natura infinite distinctus, atque in se et ex se, et ante ullius creaturae ezistentiam beatissimus, et super omnia etc.* ut in schemate.

Quoad secundam partem capitis primi lin. 19 [ib. Oe) quao incipit „Πio solus verna Deus", observate, reverendissimi patres, iam ease repetitionem rhetoricam paragraph! primae. Quid cniui quaeso significat illud „non nd augendam suam boutitudinom nec ad acquirendam otc.u nisi quod continetur in verbis paragraph) primae linea 14 [ib. oij, scilicet Deum osso in so et ex so beatissimum? Et quidnam, quaeso, significatur verbis sequentibus depromptis c-X concilio Lateranensi IV, nisi idem quod in paragrapho prima dictum ism orat, rDoum esse creatorem cadi ct terrae, a mundo sua essentia distinctum ?tf lusuper animadverto in hac paragraphe non satis claro ac distinctu fieri mentionem de fine divinae operationis creationis rerum: nam verba schematis nnd manifestandam perfectionem suam" non demonstrant claro hunc finem, qui in Scripturis sueris solet enuntiari. Itaque censeo hanc secundam paragruphum hoc breviori modo exponi : *Hic solus verus omnipotens Deus, aeternus ac beatissimus, liberrimo voluntatis suae actu ad gloriam laudis suae etc., simul ab initio temporis etc.* ut in schemate.

Ecco nunc addam alteram animadversionem maioria forte momenti et ponderis quam haec, quae hucusque enuntiavi. Nam animadverto in hoc primo capite omissas fuisse duas veritates fidei catholicae, nempe de conservatione ct concursu Dei cum suis creaturis. Itaque censeo agendum osse potius de dogmate altero conservationis, quod cum illo creationis connexum omnes scitis, quodque miserandum in modum corrumpunt panthcistno.

Undenam enim oriuntur evolutiones entis primi sive absoluti panthoistarum ct progressus indefiniti in univorso nisi ex corruptione dogmatis conservationis Dei ot concursus cum suis creaturis? Contineat ergo haec secunda paragraphus doctrinam claram et explicitant alterius dogmatis do couservatiouo, quod est omnino necessarium ad rofollondum pantheistas, coque magis quod in hoc dogmate etiam praestantissimi philosophi moderni, quos inter clarissimus Galluppius, errarunt turpiter: hocco modo melius pleniusque finem nobis propositum attingemus. Nec ideo quod panthoistao abusi sunt utroquo dogmato conservationis ot concursus Dei in creaturis, nos debemus praeterire haec dogmata, ac si timeremus ea inculcare fidelibus, ne ipsi quoquo fide ipsa catholica abutantur fidclos: quin potius eat boo ipso do utroquo claro et expresse loquondum. Et ut ostendam modum huius roi perficiendae, scripsi duas paragraphes sequentes ox sancto Gregorio Magno ot ex sanctis Augustino et Thoma Aquinato fero ad verbum depromptos, quas vestrum omnium iudicio submitto. Dicerem ergo:

^Credimus vero ot profitemur, infinitum esso perfectionis discrimen inter essentiam ct naturam creaturarum ot essentiam et naturam Dei, qui solus virifioat omnia, *et vocat ea, quae sunt, tanquam ea quae non suntl,* ot cuius nomon est: *Ego sum qui sum9.* Nam vero credimus, Deum solum dici *esse;* quia licet aliae res creatae etiam sint, non tamen principaliter sunt: quia in semotipsis minime subsistunt; et nisi omnipotenti unius Dei gubernantis manu tenerentur, esso nequaquam possentl[4]

^Credimus quoquo et profitemur, Deum requievisse *die septimo ab universo opere, quod patraratl ;* sio tamen ut simul quoquo credamus, usque nunc operari Deum; nam si conditis ab co rebus operatio cius subtrahatur, omnes interibunt et deficient Nec etiam saecula in suos cursus explicarentur, si ea ille, qui condidit, provido motu administrare cessaret'. Creaturae namquo omnes, etiam rationales ct liberae, tam in esse quam in operando dependent nb omnipotentia Dei, cuius operatione ot concursu indigent: et a quo omnes carumdem actionos essentialiter ao immediate dependent. Verum licet Deus sit, qui virtute sua influit in omnes effectus creaturarum; tamen divina influentia per causam proximam determinatur, et *pocificatur Atque hoc modo Deus bonus, sapiens et omnipotens *attingit a fine usque ad finem fortiter, et disponit omnia suaviter*

ORATIO

reverendi patris domini losephi Si. Ferré episcopi Casalensis.

Eminentissimi praesides, eminentissimi ac reverendissimi patres

Benignis accipite auribus breves adnotationes, quas circa caput primum et relativos canones schematis reformati *de fide catholica* sapienti vestro iudicio submittere censeo.

In primo capito legimus „Deus praedicandus ost ab hoc mundo re et essentia distinctus" ; omnino illud *re* omittendum putarem. Nam in Deo res ct essentia sunt unum et idem, ac proindo ai diceretur nrc ct essentia" foret inutilis repetitio, ct quod peius est, induceretur species ct periculum falsae distinctionis.

In canone tertio do rerum omnium creatione decernitur: nSi quis dixerit unam esse Dei et rerum omnium substantiam vel essentiam, anathema sit" Ego necessarium omnino putarem quod illud adiunctum *vel essentiam* omitteretur. Rationes quae mihi id suadent sunt quao sequuntur.

I0 Substantia vel essentia in casu praesenti referri debet ot ad Deum et ad res omnes: damnatur enim qui dixerit unam esse Dei et rerum omnium substantiam vel essentiam. Ast quoad Deum, in quo substantia et essentia sunt unum et idem, nulla se prodit noquo necessitas noquo utilità· dicendi substantiam vel essentiam: sufficit enim ad veritatem plenissimo enunciandim dicere substantiam. Quod vero spectat ad res omnes creatas, talis dicendi ratio saltem implicito innueret, sicut in Deo ita et in creaturis idem esso substantiam atque essontiam, quod est apertissime falsum. Nam essentiae sunt ideales, universales, immateriales, aoternao, necessariae; dum res finitae sunt entia realia, determinata, contingentia, mutabilia: absurdum igitur est essentias unum et idem esso cum ontibus realibus, ad quae referuntur. Haec doctrina non est mero opinio philosophica, sed eat veritas rationalis incontroversa. Compertum quidem est essentias in ideis splendescere, ut Augustinus citatus a divo Thoma: rIdeao sunt principales quaedam formae, vol rationes rerum stabiles, atque incom-

1 Rom. IV. 17.
> Exod- HI. 14.

l S. Greg. lib. XVI, cap. 16 Moralium
« Gea II, 1.
• S. Aug. de genesi ad Utter, life. V cap. 80.
4 S. Thomas q. 1 de potent net art. 4 ad 8; el Uh. III cent, gent cap. 66.
' Sap. Vili. 1.

mutabiles, quia ipeae formatae non eant, ac per boo aeternae, sc semper eodem modo se habentes, quae divina intelligentía continentor. Sed cum ipsae nequo oriantur, neque intereant, eecundom eoa tomen formari dicitur omne, quod oriri et finterin potest, et omne quod oritur ct interit.9 Sic in p. 1 q. 15 art 2 Summae.

2· Dicendo substantiam rei essentiam relate ad creaturas ansa praeberetur affirmandi, quod in iisdem creaturis substantia idem sit ac essentia, quod gravissimum pantheism! periculum induceret. Essentiae quidem cum sint mere ideales, non sunt Deus, quia Deus est ens perfectissimam et realissimum; sed si essentiae ipsae cum entibus reatibus identificarentur, entia realia characteres induerent essentiarum, ac proinde aeternitate, immutabilitate et necessitate praeditae forent. Porro haec attributo, ai, cum de ideis praedicantur, ostendunt, es»e ea aliquid divinum, entibus adiuncta, et ipsa Deum esse comprobarent

3· Si ad vitandum pantheismi periculum velimus in creaturis substantiam ab essentia secernere affirmando, non unam esse Dei et rerum omnium essentiam, si ex una parte veritatem affirmaremus (nam essentia creaturarum in quantum ad eos refertur non est certo essentia Dei), ex altera parte vulnus infligeretur sententiae, quao verissime docet, rerum omnium essentias in Deo esso, et quatenus in Deo sunt, esso ipsum Deum. Audiatur divus Bonaventura qui in lib. I sentent, disk 36 q. 1 expendens oraculum loannis *quod factum in ipso rie.* scribit: rRea habent esse in Deo et in universo, sed diversimode; quia aliquas proprietates habent secundum existentiam in mundo, quae non competunt iis, secundum quod sunt in Deo. Ideo non solum dixit loannes *quod factum est in ipso erat,* sed *rita erat,* ut omnes illae conditiones eluderentur. Creaturae enim in mundo habent esse corporale, variabile, corruptibile; et vita est actus spiritualis ct continuus, fluens ab ente quieto et sempiterno. Hinc dictum est, quod res sunt in Deo vita, ut per spiritualitatem excluderetur corporalitas, per quietem variabilità, per sempiternitatem corruptibilitas/ Quid luculentius ad ostendendum rerum finitarum essentias in Deo esse, et quotenos in Deo sunt, esse Deum? Ne igitur nobilissima haec doctrina laedatur, et no latissima praebeatur errandi occasio, canonem do quo loquimur, censeo esse conficiendum sequenti rationo: *Si quis dixerit, unam esse Dei et rerum omnium substantiam, anathema iit.*

In canone qui contra varios pantheisticos errores proponitur in schematis pag.21 [co!.37d| dicitur anathema contra eoa qui affirmaverint, Deum esse ens universale seu indefinitum, quod sese determinando constituit rerum universitatem in genera, species et individua distinctam. Exitialissimus quidem est error, qui ens universale et indeterminatum praedicat, ct proinde ideale (quidquid enim idealo est, necessario est indeterminatum) et Deum esso praedicat; et ideo merito anathemate est configendus. Tamen, no veritas fortasse occasione erroris reprobandi damnum patiatur, dictum canonem putarem sequenti ratione confici posse: *Si quis dixerit, ens universale, indeterminatum, quale mentibus humanis ajfulget, esse Deum, qui ss determinando constituat rerum genera, species et individua, anathema sit.*

Pergravis ratio me suadet huius proponendae mutationis. Re quidem vera axioma est, ens cum veritate converti; ergo quando dicimus ens universale, indeterminatum, dicimus veritatem universalem, indeterminatam.- sed unde veritas nisi α Deo ? Omnis unitas, ait divus Thomas, est α prima unitate; ergo et omnis veritas est a prima ventate. Si res ita so habet, etiam ens universale, indeterminatam, a Deo est. Sed qua rationo humanae menti notum est huiusmodi ens, talia veritas? Divus Thomas huic instantiae sapientissimo satisfacit1. Deus, ait ipse, essentia sua est idoa rerum, non quidem ut essentia est, sed ut est intellecta; res autem creatae non perfecto imitantur divinam essentiam. Unde essentia non accipitur ab intellecta divino absoluto ut idea rorum, sed cum proportione ad ipsam divinam essentiam secundum quod deficit ab eo. Ex quibus una omnium idea ex parte essentiae, sed pluralitas invenitur ex parto divinarum proportionum creaturarum ad ipsum.

In hoc splendido divi Tbomao testimonio patet, quomodo essentia Dei non in quantum eat essentia Dei, non in quantum est essentia infinita, sed in quantum eat intellecto, scilicet idealie, eat una idea rerum omnium, et quomodo idea ipsa in plures distinguatur ex parto divinarum proportionum creaturarum ad ipsum. Haec distinctio necessario supponi debet in explanandis divi Thomao sententiis; secus enim ista pantheismum sapèrent. Exempli gratia sanctus Doctor ait: Bonitas, quao in Deo est simpliciter et uniformiter, in creaturis eat multipliciter et divisa. Si bonitas rerum non hic sumatur idealiter ct cxomplariter, sed substantialiter; profecto creaturae, in quibus talis bonitas affirmatur esae, Deus ipse forent; haberent quippe substantiam Dei. Porro huius similitudinis seu idealitatù efscntiae divinae manifestatio α Deo omnipotenti facta ea est. quae creaturis spiritualibus tribuit intellectum, et quidem intellectum tanto altiorem, quanto amplior eat ipsa manifestatio. nSicut enim a veritate intellectus divini effluunt, ait divus Thomas3, in intellectum angelorum species rerum innatae, secundum quas omnia cognoscit, ita a veritate intellectus divini proeedit in intellectum nostrum veritas primorum principiorum, secundum quam do omnibus iudicamua. Sicut ex rationibus aeternis, adhuc Aquinas1, in mente divina existentibus procedunt formae materiales ad rerum substantiam, ita procedunt a Deo formae rerum omnium in mentes angelicas ad rerum cognitionem; ut sic intellectus angeli nostrum intellectum excedat, sicut res formata excedit materiam informem ; unde intellectus noster comparatur tabulae in qua nihil est scriptum; intellectus autem angeli tabulao depictae, vel speculo, in quo rerum rationes resplendent9

En qua ratione Deus manifestatione similitudinis idealis essentiae suae creat nostrum intellectum, et en quomodo haec similitudo nobis determinatas rerum species per se manifestat. Sic in ipso intellectu ens universale, indeterminatum, quale mentibus nostris affulget, planum est non esse Deum; attamen hoc declarari debet, ne quis fortassis putet ens ipsum, ubi in suo fonto consideretur, non esse ipsum Deum. In Deo quippe, in quo nulla adest realis distinctio, nisi trium personarum, idealis similitudo et essentia infinita ab eodem realiter non distinguitur: divina essentia est ipso Deus. Divus quippe Bonaventura dicebat, quod homo in tantum incommutabilem cognoscit principiorum humanorum certitudinem, in quantum perfunditur luce, quao illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, et lux vera est Verbum in principio apud Deum: hinc patet cur haec lux| haec veritas, hoc ens u sanctis patribus non raro Dei nomino denotetur. Hoc utique fit quia illud

* Cfr. Summam p- 1 ‹|·
’ Suinnuuj p. 1 q. W art- 2·
› De rerit. q. 8 αΛ· ··

considerant non quatenus videatur α mento humana, a sed quatenus in Deo eet ipsa essentia Dei. Rem claro explicat Angelicus, qui in 1 p. q. 12 art. 11 ad 3 allatis nonnullis distinctionibus divi Augustini, in quibus dicitur quod homo iudicat res corporeas aocundnm rationes incorporales et sempiternas, quasi in hac vita Deum ipsum videat, respondit: "Omnia dicimur in Deo videro, et secundum ipsam do omnibus indicare, in quantum por participationem sui luminis omnia cognoscimus ot iudicamus. Nam ot ipsum lumen naturale rationis participatio quno'dain est divini luminis: sicut otiam omnia sensibilia dicimur videro ot iudicare in solo, id est per lumen solis. Undo dicit Augustinus primo Soliloquiorum (cap. 8 in prine, t. 1) *disciplinarum spectamina videri non possunt, nisi aliquo celati suo sole illustrentur,* videlicet Deo. Sicut ergo ad videndum aliquid sensibiliter non est necease, quod videatur substantia solis; ita ad videndum aliquid intclligi-B biliter, non est necessarium, quod videstur essentia Doi."

Hoc est, reverendissimi patres, quod ipso expostulo, quod reprobetur error pantheistarum, qui ens universale et indeterminatum Deum faciunt; sed exprimatur quod ens ipsum Deus non est, qualo mentibus nostris affulget, licot ipsum ot essentia Dei unum sint si in suo fonte consideretur.

Haec erant quao vestro sapientissimo iudicio erant subiicienda.

ORATIO

reverendi patris domini Eduardi Dubar episcopi Canathensis.

Eminentissimi et reverendissimi praesides, eminentissimi ac reverendissimi patres.

Unum tantum verbum habeo notandum de dicto capite.

Initio capitis, ubi agitur[l] do Deo, aliquid immutandum censerem; siquidem Dei attributa nimis permixta esse videntur, ct inter eadem attributa rectus non satis servatur ordo. Cum etenim[l] dicitur unum esse Deum verum et vivum, *creatorem* caeli et terrae, omnipotentem, etc.....attributa quae *relationem* dicunt ad creaturas, ut sunt "Creatorem, providissimum" permiscentur inter illa quao *absolutu* dicuntur; indo etiam fit ut Deus prius dicatur *creator* quam dicatur omnipotens, ot etiam prius asseratur providissimus quam dicatur intelligens.

Rectior ergo servaretur ordo, si prius absoluta attributa, deindo relativa ponerentur, hoc scilicet ordine: *Sancta Romana catholica ecclesia credit et confitetur, unum esse Deum verum et vicum, aeternum, immensum, intellectu ac voluntate omnique perfectione infinitum, omnipotentem, creatorem caeli et* D *terrae, providissimum, qui cum sit una singularie, etc.*

Et nil aliud habeo notandum.

ORATIO

reverendi paths domini Michaelis Fogarasy episcopi Transsilvuniensis.

Eminentissimi praesides, eminentissimi ac reverendissimi patres.

Obtenta venia dicendi de primo schematis capite, quid de illo sentiam libera mente expono.

Schema nobis curis recognitum et in multis emendatum ad nos rediit, et patrum reverendissimorum examini denuo subtectum fuit Si nihilominus non omnibus et non in omnibus probatur, non illis qui volunt ut ecclesiae eloquia sicut argentum igne examinatum ac terra mundatum et purgatum soptu-

[l] *ubi agitur* om. ed. Vatie.

[l] mtm ed. Vatie.

pium sint, et ex hoc concilio ad fideles egrediantur, non dico ideo iis vitio vertendum esso, et illorum bona voluntas et bona intentio non est in suspicionem vocanda, quasi etiam in scirpo nodum quaorerc velint. Sed recogitandum potius est omnibus nobis, illam esso sanctam voluntatem et intentionem, ut hoc Vaticanum concilium tandem glorioso fine coronetur, et remotis impedimentis et obstaculis quao modo causare videntur, tandem inter arduos labores et inter tarda conamina ad metam progrediamur, ac tandem his superatis succedat nobis ad praefixum gloriosum scopum pervenire, et tandem mundo demonstrare, quod tot mensibus non in vanum laboraverimus. Id sane inter alia celsissimus Hungarino primas in suo splendido prologo nos monuit, dum exposuit ingens illud discrimen inter legislationem civilem et inter concilii oecumenici activitatem: cum in illa leges condantur quao alicui tantum populo et pro temporis exigentia feruntur, bic vero decreta dogmatica condantur quae immutabilem characterem pro omni tempore retinere debent, et ad animarum salutem se referunt.

Quod iam attinet ad ipsum caput primum diffiteri non possum, illud inter omnia et quasi ex toto reformatum ad nos rediisse; si tamen inveniantur, quao reverendissimi oratores etiam invenerunt, aliqua adhuc reformanda et emendanda, spero quod dum ultima manus ei imposita fuerit, nitide, concinne et perfecto redibit. Initio etatim huius capitis sermo do Deo instituitur rerum omnium principio, ct hoo quidem maximo laudandum est; sed ratio qua id fit, mihi non omnino probatur. Legimus initio statim: nSancta Romana catholica ecclesia credit et confitetur, unum esse Deum.u Attentionem haec rea excitat, quod thesis, quao α nemine et nusquam in dubium vocata fuit, hic modo positivo asseratur C per concilium; ct timendum est, ne adversarii nostri otiam hinc cavillandi occasionem sumant, quasi concilium Vaticanum Dei existentiam decreto conciliari nunc proclamare voluerit post XVIII saecula, aut quasi hanc fidem quae non tantum ecclesiae catholicae, sed omnibus etiam non christiania communis, immo intimo sensui humano insita est, sibi appropriare vellet.

Sunt quidem aliqua in hoc capito verba, quae optassem alitor exposita logore. Scopus tamen huius capitis est, α Deo transitum facere ad explicandas infinitas Dei qualitates, praecipuo autom illas quae opponuntur falsis ot detestabilibus huius aevi doctorum ot philosophorum commentis. Ad id vero necessarium non est, ut Dei existentia quasi dogmatice, positivo modo, exponatur; sed forma alia videtur esso adoptanda. Cum enim iuxta psaltem regium, nemo sit, nisi insipiens et vecors cordo fuerit, qui D Deum esse negot, et cum transitus iste etiam commemorando et reflectendo ad haec psaltis regii verba commode fieri possit; ideo existimarem primam huius capitis partem alia formula exponendam esse, circiter hoc modo:

Quamvis nemo sit, nisi teste regio psalle insipiens et vecors fuerit, qui cum ecclesia catholica non credat et confiteatur, unum esse Deum, Patrem omnipotentem, factorem caeli et terrae, visibilium omnium et invisibilium; risibilia enim ipsius, iuxta apostolum, a creatura mundi per ea, quae facta sunt, intellecta conspiciuntur: tamen quia sicut olim gentes gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis et volucram et serpentium commulaverutt, sic nostris diebus quidam scientiarum magistri syslemata condiderunt, veram fidei doctrinam de Dei substantia pervertentia; idcirco fidem catholicam in Deum praeter reliquas infinitas eius perfectiones his insuper verbis dare exponimus: quod Deus sit uaa,

singularis, simplex omnino et incommutabili» sub-itantia, ab hoc mundo ver» ct essentialiter distinctus, in se et per se beatissimus et incomparabili sua mole-state omnia, quas praeter ipsum existant, aut conapi possunt, entia praecellens.

Haec vel huic similis rei expositio praeter superius dicta mihi hoc quoque ex respectu praeferenda ridetur, quod symboli Nicaeni verba fideliter referat; rausam et occasionem exponat cur concilium istas Dei perfectiones praecise credendas et explanandas sibi proposuerit. Deinde etiam propterea quin, ut spero, in hac mea formula etiam styli durities non-nihil demolliu et doctrinali ecclesiae stylo magis accommodata apparebit Quod qoidem eo magis necessarium videbatur, quia practcrquamqiiod α pluribus reverendissimis oratoribus otiam commen-data fuerat, concilii auctoritati in genere multum derogaret si doctrinam ecclesiae stylo aliquo in-compto ex alia lingua translato proferat

Ad secundam iam paragraphum siro secundam huius rapitis partem nullam aliam habeo reflexionem, nisi quod incisum istud ¿libérrimo consilio4 (col.33cs) meliori et aptiori loco poneretur, si ita collocaretur lieut in primo schemate fuerat, nimirum ¿hic solus voras Deus virtute sua omnipotenti ot liberrimo consilio/ Si autem hoc inverteretur et poneretur *liberrimo consilio et sua omnipotenti virtute,* certo mihi adhuc magis arrideret, quia logice consilium praecedit ipsam virtutem et actionem.

Quod iam ad cánones ipsos attinet, qui huic primo capiti correspondent, ingenue fateri debeo, quod sicuti iam per reverendissimum dominum Gratianopolitanum episcopum observatum fuerat, ego quoque existimo canones ecclesiae, quibas ana-themata ad fixa sunt, non esse multiplicandos. Etiam celsissimus princeps primas nuper in sua respon-sione idipsum videtur declarasse, dum eorum cano- C num et imminutionem ct exmissionem nobis huius concilii patribus liberam esso declaravit. Est quidem verum quod in specie concilium Tridentinnm fre-quenter utatur hoc modo, doctrinam ecclesiasticam, quam prius exposuit, praecise per canones deter-minandi et his canonibus etiam anathematis senten-tiam affigendi. Sed concilio Tridentino certe singu-lares rationes fuerant, cur hanc methodum teneret Etenim Luthoras iam suas propositiones affixerat ct positivas illas these quibus catholicae ecclesiae doctrinam impugnavit, inundo iam notas reddiderat Quando concilium Tridentinum suos canones con-didit. iam tunc non contra solum Luthorum, non contra unum vel alterum hominem haereticum, sicut in antiquis ecclesiae conciliis fiebat, anathema vibran-dum erat, sed cum multos iam asseclas haberet et cum protestantismus iam in coetibus se efformasset, necessarium erat ut formula illa ederetur: Si quis D hoc ct hoc dixerit, anathema sit.

In genero autem, sicut a quibusdam reveren-dissimis patribus observatum fuit, non existimo ego quod ista severitas, rigor iste, quo errores omnes et semper anathemate configuntur, magnam post se trahat in ecclesia catholica utilitatem. Nam certe etiam ingentia illa commoda, illa efflorescentia ec-clesiae catholicae, quae post concilium Tridentinum subsecuta est, non inde nata est, quod praecise per canones et per anathemata fuerit doctrina Lutheri, Calvini et aliorum sectariorum damnata; sed hoc produxerunt aliae causae, praecipue autem illa in disciplina ecclesiastica reformatio, et illa candida et sincera et clara doctrinae catholicae expositio, quam concilium Tridentinum tam egregie ct immor-tali cum laude perfecit. Ideo praecipue habenda temporis nostri ratio, cum viri multi incredulitatis veneno decepti, etsi ad speciem in ecclesia catholica A adhuc sint et se non separaverint, tamen per nos quodam *charitatin,* amoris vinculo reducendi essent. *Non* opus est hujusmodi formulis uti,quae terreant illos qui facile exeunt, sed iis potius quae reducant illott, qui forte ex ignorantia vel ex inconsidenintia erraran L

Quapropter ego existimarem una cum pluribus reverendissimis patribus, qui me antecesserunt, cano-num horum loco, forte hanc formulam sublidendam esse capiti primo: *Quapropter detestamur atque damnamus quaerit huic a nobis expositae fidei quovis modo adversantia ingenii humani commenta et monstra in quibus etsi Dei existentia expresse non negatur, substantia tamen Dei et eius ad res créalas relatio ita depravatur, ut rei Deus confundatur cum universo rerum finitarum ordine., rei praeter materiam eiusque transformaticmem et evolutionem nihil realiter existere statuatur.*

Haec pro mea ingenuitate et tenuitate de primo capite dicenda duxi.

Hic autem ab rminentissimis praesidibus inter-rupta disceptatio est, ct intimata ab eminentissimo primo praeside congregatione generali in sequentem diem habenda, facta est patribus abeundi facultas.

7.
Congregatio generalis trigesima tertia 1870 martii 24.

Feria quinta die 24 martii 1870 hora nona matu-tina, in conciliari aula Vaticanae patriarchalis basili-cae, generalis reverendissimorum patrum congregatio habita est; coi interfuerunt quingenti octuaginta sex patres, nempe 34 cardinales, 6 patriarchae. 4 primates, 94 archiepiscopi, 409 episcopi. 4 abbates nullius diòecesis, 12 abbates generales sive prae-sides congregationum ordinum monasticorum, usum mitrae habentes, 23 generales et vicarii generale quorum omnium nomina, quae per assignatores loco-rum accurato descripta fuerunt, exhibet indiculus patrum trigesimae tertiae congregationis generalis, qui inter acta concilii asservatur.

Reverendus pater dominus Daniel Mac-Gettigan arch¡episcopus Armacan os missum lectam celebravit. Qua absoluta, et recitata oratione *Adsumus Domine* etc., eminentissimus primus praeses haec patribus dixit:

¿Reverendissimi putres, emendationes propositae a diversis patribus in discussione prooemii typi impressae hodie distribuuntur1. Quoniam vero non-nullae carumdem aliqua deliberatione, et fortasse etiam comparatione cum textu ipso, pro quo sub-stituendae forent, indigere visae sunt, idcirco suffra-gia de emendationibus et textu prooemii non in hodierna congregatione, sed in proxime sequenti exquirentur, ut omnia rite expendi possint.4

Hoc praemisso monitu subiunxit:

„Nunc autem prosequamur discussionem primi capitis heri inchoatam, de quo praeter reverendissi-mos patres, quorum nomina iam publicata sunt, nonnulli alii veniam loquendi petierunt, quorum nomina reverendus dominus subsecretarios ex ambone recitabit/

Hic autem ambonero ascendens sequentem ta-bellam perlegit:

¿Nomina reverendissimorum patrum qui veniam loquendi petierunt, ut animadversione suos de capite primo schematis *de fide* congregationi generali exponerent: Ludovicus Dubreil archiepiscopus Avo-nionensiB,GuillelmusUllatborne episcopus Birmingha-miensis, Ouillclmus Clifford episcopus Cliftonicnsis,

» Dabuntur infra suo loco.

Matthias Eberhard opiscopus Trevircnsis, Stephanus a Runindió episcopus Elnonsis, Laurentius Gastaldi episcopus Salutiarum.-

Doin ad ambonem successivo votati sunt episcopus Boíídcdhír ot opiscopus Rottcnburgcnsis, qui pro superiori congregatione inscripti fuerant, archicpiscopus Avenionensis, episcopus Birminghamicnsis, opiscopus Cliftonicnsio. episcopus Trevironsis, episcopus Elnonsis. episcopus Ealutiaruru, archiepiscopus ColonionsU, opiscopus Ascaloncnsis, quorum postremi duo duranto congregationo veniam loquendi potierunt.

ORATIO

reverendi patris domini Salvatoris Maynasco episcopi Bolinensis.

Pauca dignemini excipere, eminentissimi ct reverendissimi patres, circa primum caput schematis nobis propositi. Et in primis desiderarem ut post B verbum ^providissimum, aeternum, immensum- adderetur otiam *incomprehensibilem,* quemadmodum est in capito *Firmiter* concilii Lateranensis IV, eo quod huiusmodi Dei attributum constituit velul fundamentum mysteriorum do quibus postea agit schema nostrum. Ideo enim in Deo voro ct proprie dicta inveniuntur mysteria, quia est incomprehensibilis. Adderem otiam post verba „qui cum sit una, singularis, simplex omnino- adderem *spiritualis;* hoc contra materialistas: Deus enim spiritus est.

In secunda § ubi dicitur „hic solus verus Deus bonitate sua et omnipotenti virtute non ad augendam suam beatitudinem, nec ad acquirendam, sed ad manifestandam perfectionem suam- adderem *ad manifestandam, et communicandam perfectionem suam.* Hoc sano clarius exprimeret finem, cur Deus mundum condidit ot omnia operatur tum in ordine naturali, tum in ordino supernatural!. Deus enim condidit C mundum non solum ut manifestet perfectionem quam habet in seipso, sed etiam ut communicet perfectionem suam per bona, ut bene postea dicitur, quae creaturis impertitur, ut bonitatem suam, suam perfectionem etiam creaturis impertiatur. Sane sanctus Thomas loquendo do causa finali creationis mundi, docet causam finalem creationis mundi esse bonitatem Doi, non ut bonitati suae Deus aliquid acquirat, sed ut bonitatem suam aliis impertiatur, communicet suis creaturis. Et re quidem vera in ipsa praefatione festi Ascensionis Domini dicitur, quod Christus ascendit in caelum, ut nos tribueret divinitatis suae esse participes: et sanctus apostolus Paulus agendo do donis, quao nobis Deus est impertitus per lesum Christum, dicit quod liuiusmodi dona fuerunt nobis impertita in laudem glorino gratiae suae, id est ut per haec dona glorificetur eius gratia, seu bonitas illius, qui ratuito nobis D eiusmodi dona est impertitus. Idcirco arbitror esse huiusmodi verbum otiam addendum, nempe ad manifestandam et *communicandam* perfectionem.

Venio ad canones. Abiicorcm omnino canonem secundum tanquam plane inutilem ; continetur enim in primo canone; praeterea mihi videtur minus dignus concilio oecumonico. Si admittatur canon tertius ut est in nota, vellem ut in secunda parto ubi dicitur „aut divinam essentiam sui manifestatione etc.- adderetur *aut divinam essentiam seu substantiam,* ut melius conveniat cum prima parte, in qua revera habetur substantia. Eadem enim est significatio substantiae et essentiae et eodem modo accipitur in monumentis ecclesiasticis. Sane in symbolo Athanasiano habetur de Trinitate: „Neque confundentes personae neque substantiam separantes–; et in capite *Firmiter* dicitur: „Haeo sancta Trinitas secundum communem essentiam individua.-

Haec omnia vestro sapientissimo iudicio humilitor submitto.

ORATIO

reverendi patris domini losephi Hefele episcopi lìoltenburgensis.

Ignoscite, eminentissimi et reverendissimi domini, Bl de schemate iam reformato aliqua monere ausus sim: at paucissima tantum sunt, et brevissime rem absolvam.

In appendice ad schema nostrum legimus [coi. 39 c], in capite eius primo praesertim ea esso dicta quae ad varias panthoismi species reprobandas apta essent; ideoquo summo iure in capito primo nonnullae divinae qualitates aperiuntur, quibus principia pantheism! reprobari et refelli possent: hisce autem divinis qualitatibus minimo adnumerandae mihi videntur et *aeternitas* ot *immensitas.* Nam omnes pantheisUe, si bene quidem memini, simul do absoluto spiritu loquuntur, qui in se *aeternus* ct immr/uui, rcalem suam existentiam in *mundo* habet, a mundo ipso nonnisi quoad *speciem existentiae,* non vero quoad substantiam diversus et distinctus

Quae cum ita sint, in lineis 5 ct 6 {coi. 33 Bis], credo, capitis primi verba illa paeternum et immensum" aut delerem, aut alias quoque et quidem omnes qualitates divinas enumerarem, praesertim eas quae ad *personalem* Dei existentiam pertinent: exempli gratia immensa scientia, sapientia, sanctitas. Porro in eodem capito linea 4 post verbum, ^creatorem–, ad pantheisinum ot matcrialismum melius et tutius refutandum ponerem *ac Dominum;* Deum enim non solum creatorem, sed et Dominum, id est rectorem, gubernatorem, et conservatorem perpetuum caeli et terrae ipsum confitendo. Deinde aliquis ex reverendissimis patribus, patronus meus colendissimus, me monuit in hoc capite linea 10 post verbum 0substantia- sibi videri addendum *spiritualis,* quasi novum septum contra pantheismum et matcrialismum: quod additamentum, etsi non plano necessarium, puto tamen conducibile ct oxoptatum.

Pro secundo. In periodo prima huius capitis legimus [coi. 33 c] nDcus praedicandus est ab hoc mundo re ct essentia distinctus–. Sed quaeso si de hoc mundo loquimur, hunc mundum terrestrem, in quo nos nunc degimus, distinguere volumus ab illo cadesti et spirituali mundo angelorum ct beatorum? Sed hocco loco schematis nostri non hic mundus distinguitur ab illo mundo, sed generatim mundus creatus in toto distingui vult α creatore mundi; ideoquo ponerem npraedicandus est Deus a mundo re ot essentia distinctus- deleto et omisso verbo *hoc.*

Pro tertio. In periodo secunda verba illa Rper bona quae creaturis impertitur- haec verba delerem, quippe quae ad plenum sensum huius capitis exprimendum plano non sunt necessaria; et quia deinde hisce verbis omissis sensus huius capitis, ut mihi quidem videtur, clarior redditur, ot stylus succinctior, ergo molior.

Quarto. Quod ad canones ad caput hoc pertinentes attinet, in numero primo post verbum rcrcatoreni- addendum videtur *ac Dominum,* in consequentia eorum, quao iarn de capito primo dixi. Deinde in numero 2 duo illi infinitivi pcmo affirmare- mihi non placent. Ponerem *esse affirmaverit,* deletis verbis rnon erubuerint-, cum nimis rhetorice et oratorice sonont.

Deinde in numero 4° ad verba rmundum reeque omnes quas continet- adderem *et spirituales et materiales;* hisco verbis additis ea species panthoismi refutaretur, cuius causa nonnulli patres reverendissimi peculiarem quemdam canouem seu anathematismum poni voluerunt, laudatum in nota ‡ cuius tenor est: rSi quis dixerit res finitas omnes ant

certe spirituales e divina substantia ęmanaeie plano «¡perfluus redderetur hic anarhematismue parva illa motatione quam propotui in antecedentibus. Quod ei vero hic anathematiamue in nota laudatus super flous videtur, plane idem mihi dicendom est de caeteris quoque anathematismis in hac propositis. Nam quoad substantiam, etsi non quoad verba singula, iam in superioribus anathematismis continentur.

Denique *loco* anathematismorum, etsi veteribus conciliis usitati fuerint, haec alia forma mihi magis arrideret, iam ab excellentissimo Hungarian primate et alio oratore proposita. Nam plus maiestatis, credo, haberet si errores a canonibus nostris condemnarentur; plus maiestitis haberet si errores damnaverimus, quam si personus errantes anathematis fulmine ferimus; ideoque hanc mutationem proponere audeo. Dicendum esset: canones numero primo de Deo rerum omnium creatore haec monerent; torn autem resirirntu *et condemnamus eorum errores, qui* 1· unum verum Deum visibilium et invisibilium creatorem ac Dominum negant; 2· qui praeter materiam nil esse offirmant; 3 qui unam esse Dei ct rerum omnium substantiam vel essentiam contendunt; 4° qui non confitentur mundam, resque omnes quas continet spirituales et materiales, secundum totam suam substantiam a Deo ex nihilo prodactas case; 5 aut Deum non voluntate libera, sed ea necessitate qua semetipsum amat, mundum creasse affirmant; 6 aut mundum ad Dei gloriam conditum esse negant. Caetera manerent immutata „Monitos insuper etc.4

Haec dicenda habui, salvo meliori.

ORATIO

reverendi patris domini Ludovici A. Dubrtil archiepiscopi Avenionensis.

Eminentissimi praesides, illustrissimi ac reverendissimi patres.

Schema praesens reformatum melius mihi videtur expectore Spiritum sanctum ct patrum approbationem prae praeterito schernito: nam in pluribus feliciter fuit emendatum, sed plurima adhuc remanent emendanda, et plura mihi videntur removenda. Quod ut pateat, venio, non vituperandi desiderio, nec mei consilii tenax, sed conscientiae levandae causa, et solo veritatis impulsus amore. Paucis absolvam et in medias res apprime propero, sine ulla sollicitatione benevolentiae et indulgentiae, quamvis multum indigeam, no pretiosum tempus teram.

In medio huius schematis veritas est; ot canones de revelatione et fido mihi multum arrident: sed quatuor canones primi seu do Deo, et quatuor ultimi sou de fide et ratione arrident minus. Quatuor primi canones, seu potius quatuor prima anathemata non arrident, quia sunt inutilia, quia sunt rationi iniurioaa, quia fidei noxia essent. Primo sunt inutilia, quia eos, ad quos diriguntur, non attingunt, cum agatur do iis qui incredulitati dedicati, in profundum incredulitatis, et in contemptum omnis potestatis ecclesiasticae devenerunt. Inutilia, quia veritates eorum canonum iam in symbolo apostolorum, quorum sumus successores, non indices, non correctores (cum nullus nostrum sit sapientior et & Spiritu sancto adiutus magis), sufficienter sint exposita. Inutilia, nam damnant quod a ratione, cui haec damnatio competit, fuit abundantius et semper damnatum.

Ratio suam habet certitudinem et sic suam infallibilitatem; et eum certitudo non sit incrementi capax, et cum in certitudine non ait magis vel minus, est aut non eat, nihil illi addi potest: et quao ab illa damnata fuere, nulla alia Indigent damnatione, nec veritatem suam duplici lumine, cum unum sufficit, illustrat. Homines sapientes nobiscum in idem in nomine Domini veniant; et linquamus cuique suum ut omnia bene sint. Damnet fides haereticos fidei, et ratio haereticos rationis, ne rufio videatur munero, quo bene fungitur, nam bnmines ducit ad fidem, ad Deum, immerito defraudari; ne ecclesia videatur de certitudine rationis dubitare, quod sccpticismum redoleret, quod esset non solum rationi iniuriae sed Deo, qui eat fons et firma cautio certitudinis rationis et fidei, quarum utraque ipsius reracitati tanquam fundamento innititur.

Haec anathemata sunt inutilia; sed ei inutilia non sunt, ad abundantiam iuris tantum adsunt; quod pro anathematibus, quae sunt rigorie iurte, non convenit Si necessaria, sunt prorsus insufficientia, et fidei, quam firmaro volunt, noxia, cum fides innumero pondere anathematum deberet gravari. Nam si ex eo quod spiritualità animae revelatione supponitur, sequitur matcrialismum anathemate ab ecclesia plecti debere; com eadem, revelatio existentiam materiae supponat, nam fides ex auditu, sequetur spiritualismum nudum, sive mundum obicctivum sive materiam omnino negantem, etiam anathemate plecti debere. Sed revelatio supponit etiam animae immortalitatem, liberum hominis arbitrium et ipsius responsabiliutem; supponit discrimen inter iustum et iniustum, supponit totas veritates philosophiae, supponit totam philosophiam, et sequeretur eodem principio, eodem iure totam philosophiam anathematibus posse et revera debere occupari, quod absit.

Haec anathemata fidei noxia sunt: nam si fides est magistra disciplinarum omnium, si fides in concilio oecumenieo tanquam in arena, tanquam in academia si habuit, si non meminerit suao dignitatis, quod mihi videtur impossibile, si non meminerit ad maiora esse nata, si ipsa io dominium philosophiae veniat; timendam valde est ne errores qui veniunt ex praecipitatione indiciorum, ex excaecatione passionum et quos vulgus iniuste rationi tribuit, multi etiam fidei tribnaot; timendum valde eat ne videatur et ip^a fides errori omnino obnoxia esse et sic ex incremento incauto sui dominii minor evadat.

Angelus Domini Tobiae custos, terrenum dedignans potum, potu superiori utebatur, no eo homo nimis appareret Fides, quae est humanitatis ct spei custos, non tangat nimis ad res terronas, non tangat res philosophicas, ne cum philosophia confundatur, no minus divina appareat

His dictis libenter iterum fateor, schema refor-. matum multum resurgendo invaluisse; sed nimis adhuc anathematum luxu pollet seu potius labnrat· Hungarino eloquens primas nuper hic dicebat, difficile esse canonem conficere. Est aliquid, mihi vi-, detur, difficilius, scilicet canonem approbare, et in nomine Spiritus sancti divinitus imponere. Nam canones approbati sunt fides praeteritorum saccularum, fides saeculi futuri, sunt regula salutis, sententiae praeviae ultimi indicii, et si sic loqui fus est, ecclesiae fata nostraque continent Unusquisque nostrum, cum dicit *placet,* dicere in se potest, ut celeber antiquitatis scriptor: Aeternitate indico. .

Non simus ergo ad anathemata proni, sed potius ad ea tardi ct illorum avari, memores ecclesiae primi aevi, memores apostolorum, quorum, ut dixi, successores sumus, et imitatores esse decet. Apostoli symbolum principio ediderunt, in quo affirmarunt non praecise Dei existentiam. quae per se utique patet, sed ipsius unitatem et mundi ab ipso creationem: et quamvis errores multi tunc grassarentur, non pntarnnt tantas veritates ratione ct consensu populorum sufficienter munitas anathemate indigere. Res servantur iisdem modis et artibus quibus ac-

quiruntur. linee nos non praetereant: ecclesia magna charitate, anathematibus paucis mundum fricit; ecclesia magna charitate, anathematibus paucis bt tantum necessariis mundum servabit.

Haec, eminentissimi praesides ct reverendissimi patres, sapientiae vestrae humiliter submitto.

ORATIO

recerendi patris domini Guillelmi UHathorne episcopi Binninghamiensis.

Eminentissimi praesides, eminentissimi et reverendissimi ꝑatre

Propono, ut verba quibus caput primum schematis incipit, ita transponantur, ut loco „romana catholica ecclesia" legatur *catholica atque romana ecclesia.* Et mutationem suggero non certo ob aliquam doctrinalem quaestionem, sed ob causam, ad quam exponendam procedo.

Difficile erit quidem iis patribus meam exponere sententiam, qui nunquam in regionibus protcstanticis vixerunt; ita ut infensus evadam, quin ab eorum mente excludere dignentur omnem suspicionem, quod in favorem protestantium et non potius in protectionem nominis catholici explicatio et argumentatio mea protenditur: qui autem sub gubernio protestantico degerent, non solum facilius illorum vim comprehendere, sed et exprimere possent si vellent. Propono itaque ut verbum *romana* transponatur post verbom *catholica,* ne ullo modo videatur faveri illorum conatibus, qui volunt verbum *catholica* limitari a verbo *romana.*

Protestantes enim continuo desiderant sibi vindicaro nomen catholicum in symbolo apostolorum expressum, et nobis denegare quod ius exclusive habeamus ad nomea catholicae ecclesiae. Arguunt quod ecclesia catholica scindatur in triplicem communionem, nempe romano-catholicam, anglo-catholicam, et graeco-orthodoxam: atquo ut istam doctrinam altius in mentem populorum infigant, astute, callide et perpetuo contendunt tam gubernii ministri quam populorum duces. Ut nobis nostraequo ecclesiae imponant nomen romano-catholicum in legibus condendis, in parlamentariis eloquiis, in publicis concionibus, in scriptis, in conversationibus, ad hoc nomen nobis imponendum incesaantor sudant. Nihil irantius accipiunt quam audire nos catholicum nomen proferre tanquam proprium, absque ulla praevia qualificatione, quae construi possit in limitationem, ac si pars fuissemus totius ecclesiae, et non tota ecclesia. Undo volat symbolum est nostrae fidei in istis regionibus, ut verbum catholicum simpliciter vel catholicum atquo romanum. ut excludatur idea quod aliud sit esse catholicum quam nostrum nomen.

Transeo contentiones quas habuimus cum gubernio in coloniis, saltem quando ibidem fui, ut hanc formulam nos designandi evitemus: et veniam exempli gratia ad propositum nobis factum in Anglia in quadam commissiono parlamentaria anno 1868,quando cum aliis catholicis examinatus fui, et proponebatur ut legibus poenalibus contra nostros episcopales titulos relaxatis nomen acciperemus romanorum catholicorum episcoporum, ita ut conservaretur eorum episcopis, quod et ipsi essent catholici, scilicet catholici anglicani. Astutiam quaestionis scientes renuimus aliud nomen nobis esse sumendum quam catholici episcopi, vel catholicae atquo romanae ecclesiae episcopi, ne et nomen catholicum ipsis relinquere videremur.

Per aliquot annos societas extitit in Anglia *anglo-catholica,* ut vocant, stabilita, quao scopum habet associandi sibi in una formula precandi anglos, graecos, et romanos ut aiunt, catholicos; ct non solum in una formula precandi, sed in una cademque societate: et basis doctrinalis istius societatis est, quod sint tres communiones, quae unam faciunt ecclesiam catholicam, divisae quidem, sed quadam accommodatione doctrinali uniendae. Cum autem quidam catholici nostri intrassent in hanc societatem, res relata fuit sanctae sedi; et societas damnata fuit a sancta Romana Inquisitione. Sed tota res stabat super distinctione inter romanara-catholicam et anglicanam-catholicam: et si in concilio Vaticano, ecclesia primo designanda esset romana-catholica potius quam catholica atquo romana, certo certius a Puseystis argumentum pro se desumeretur et a gubernio protestantico, quod tandem post tot contentiones, veritate compulsi, admittimus, quod ecclesia romana catholica limitetur in partem ecclesiae, et licet erronee, licet perverse, huic argumento contra omnem nostram reclamationem adhaerebunt.

Ilis itaque expositis, ad omnem difficultatem vitandam ex falsa interpretatione huius formulae, propono ut sicut in professione fidei Tridentina© Pii IV romana ecclesia designatur *sancta, catholica, apostolica, romana:* ita ecclesia universalis designaretur etiam modo *sancta catholica, romana ecclesia:* vel ut verbum *catholica* inseparabiliter maneat coniunctum cum verbo *ecclesia,* ut in symbolo apostolorum. Sin autem haec commutAtio ordinis non placuerit patribus, propono ut saltem ad clariorem distinctionem interponatur comma inter verbum *romana* et verbum *catholica.*

ORATIO

recerendi patris domini Guillelmi Clifford episcopi Cliftoniensis.

Eminentissimi praesides, eminentissimi et reverendissimi patres.

Maximam partem eorum, quae dicere voleban», ita clare exposita sunt a reverendissimo episcopo Birminghamiensi, ut non sit nccesse ut ego cis aliquid addam. Est tamen observatio circa eamdem formulam, quam debeo sapienti vestrae considerationi submittere.

Animadvertendum est, quod in secunda nostra sessione, quando emisimus professionem fidei, in haec verba iuravimus: „Indulgentiarum etiam potestatem α Christo in ecclesia relictam fuisse illarumque usum christiano populo maxime salutarem esse affirmo.® Hic sermo est do ecclesia per totum orbem diffusa. Deindo statini addidimus: „Sanctam catholicam ct apostolicam romanam ecclesiam omnium ecclesiarum matrem ct magistram agnosco." Hic sermo est de ecclesia particulari urbis Romae. Iam voro adnotandum est, quod in actis huius concilii' haec verba, quao citavi, erunt ferme novissima verba recitata in sessione 2 et statim in capito primo rerum, quao habentur in sessione 3 ; habebimus haec ipsa verba: Sancta et apostolica romana ecclesia ita decernit. Mihi videtur, quod legentes concludere debent ex duobus unum: vel quod verba illa sumuntur in priori sensu scilicet sensu exposito in ultima parte sessionis 2". scilicet pro ecclesia particulari, ecclesia romana, quo in casu sensus huius primi capitis esset, quod exponimus fidem ccclesiao romanae, quao est mater et magistra omnium ecclesiarum, non autem loquimur do ecclesia per universum orbem dispersa. Si autem dicamus quod illa verba ^ecclesia catholica romana-sumuntur pro ecclesia per totum orbem dispersa, tuno dicent quod interposita vix una pagina, absque ulla explicatione vel praefatione, nos haec verba in duplicem sensum sumpserimus.

Ego itaque existimo, quod, ut nos loquamur non solum quae recta sunt, sed etiam recto ordine ex-

ponamae, *melius esset ii* in hoc primo capite nos diceremus quemadmodum in *concilio Tridentino dicitur, sancta catholica ecclesia docet: et postea* in schemate de ecclesia, quando expresse do ecclesia agitur, exponantur ca, quae tenemus de sancta ecclesia romana; et praecipue dicamus quod non solum ipsa sit magistra et mater ecclesiarum, sed quod haec vox *romana* rite sumatur tanquam tessera, qua peculiares ecclesiae per orbem dispersae possint suam catholicitatem probare, ita ut hoc uno facto, quod *ccdcbiA* aliqua particularis sit in communione cum ecclesia romana, probetur case in communione cum ecclesia catholica; et o contra quaccnmque societas, quae convincitur non esse in unione cum ecclesia romana, hoc ipso probetur non esse in 'communione cum ecclesia catholica.

ORATIO

reterendi patrii domini Maithiae Eberhard epücopi Trerirenris.

Eminentissimi et reverendissimi praesides, eminentissimi et reverendissimi patres.

Humillima mea, simulquo brevissima observatio ad primum tantummodo canonem, ¡romo potius ad nam tantummodo canonis partem spectat

In canone quarto pagina 22 linea 7 et seqq. (coi. 37xj legitur haec pericopc: ‚Si quis mundum ad Dei gloriam conditum esse negaverit, anathema sit". Mundum ergo ad Dei gloriam conditum. Communiter, reverendissimi patres, sufficerent sane haec verba ad sustinendam veram catholicam doctrinam de fine creationis: sed hoc loco non sufficiunt, quia non sufficiunt speciali intentioni, ob quam hic, in solemni loco, existant.

Quae sit specialis haec, de qua loquor, intentio, nomine illustrissimae deputationis pro rebus fidei celsissimus dominus archiepiscopus Strigoniensis et C primas Hungarian illustri relatione prooemiando nobis indicavit. Dixit enim celsissimus dominus, in animo fnisso deputationis his verbis profligare et prosternere in primis doctrinam Hcrmerii, eiusque asseclarum in Germania; qui Hermesiani revera expressis verbis statuerunt, finem creationis eum esse ut rationabiles creaturae suam propriam felicitatem, earaque, in quantum fieri possit, summam consequantur. Haec canonis nostri quarti pericope iuxta expressam relationem celsissimi domini primatis de intentione deputationis condita eat, at istum errorem Hermosianorum eorumque, qui quocumque modo Hermcsii de fine mandi doctrinae asaentiunt, definitive profliget. Ast vero, eminentissimi et reverendissimi patres, Herinesii raedae vim huius pericopcs eludent et hoc anathema declinaro scient.

Cum in diuturnis certaminibus quae in Germania contra Hermesianos agebantur, ego ipse pars quamvis parra fuerim, ex immediata mea experientia, ex memoria eorum quae acta sunt, vobis declarare postam quomodo Hermesiani hoc anathema declinabunt, quomodo pcricopen etîugient: historice rem exponam. In longis illis disputationibus cum Hermesianw theologi qui ex adverso stabant ex parte verae catholicae doctrinae contulerunt plurima testimonia patrum, contulerunt plurima effata sanctorum et doctorum auctorum, in quibus finis mundi pene iiadem aut plane iisdem verbis declarabatur, quibus in hac pericope canonis quarti enunciatur. Et quid fecerunt Hermesiani? Hermesiani omnia ista testimonia patrum, omnia effata sanctorum et doctorum scriptorum ultro admiserunt; sed ipsi collegerant ex operibus patrum et scriptis sanctorum et doctorum alia effata, quae dicebant, felicitatem creaturarum esse finem creationis : ot in primis erant duo nnctisaimi scriptores, ex quibus effata in suam partem hauserunt, sunt sanctus loannes Chrysostomus et sanctus Franciscus Salesius. Negare non possumus, reverendissimi patres, sanctum Chrysostomum, cum ad populum de Dei benignitate loquitur, ut Dei benignitatem populo ante oculos claro ponat, homiletico modo, practico modo asserere felicitatem creaturarum, in primis rationabilium, esso finem mundi. Sic etiam homiletico et practico populari modo Franciscus Salesius loquitur, et alii. Hace testimonia ot effato collegerant Hermesiani et opposuerunt.

Scio, reverendissimi patres, quid mihi dicetis. Dicetis, facili opera haec omnia testimonia et effata coniungi. consociari, conciliari possunt: admittendae sunt omnes hae auctoritate sed distinguendi sunt sensui. Dicetis mihi, distinguendum est inter finem primarium et ultimum qui est gloria Dei, et inter finem quemdam secundarium, qui primo illi ultimo B subiectas manet, subordinata est. et ipso in ultimum finem tendit. Sed, reverendissimi patres. liermeaiani admiserunt non tantum hanc distinctionem, sed ipsi expressis verbi hanc distinctionem statuerunt; non erraverunt omissione aut oblivione huius distinctionis, sed valde erraverunt in applicatione huius distinctionis. Statuentes enim hanc distinctionem dixerunt, finis primarius ct ultimus creationis est felicitas, in quantum eno potest, summa creaturarum rationabilium; gloria autem Dei est finis secundarius; et sic, eminentissimi et reverendissimi patres, ordinem consiliorum Dei plane inverterunt: sic infinitam maiestatem Dei creatoris aubiecerunt et subordinaverunt creaturis, qua nihil sunt coram Deo. Sic etiam, reverendissimi patres, non scio, non intelligo quomodo vera catholica doctrina do aeterna malorum reprobatione, de aeternis in inferno poenis consequenter sustineri possit. Rea ergo magni momenti est, attingit doctrinan do Deo, attingit doctrinam de creaturis, attingit universam fidem catholicam.

Habemus quidem, eminentissimi et reverendissimi patres, in capite schematis primo quaedam verba quae huic pericopae respondent. Sod haec verba capitis nostri rem non fixe statuunt; immo timeo no in novos errores inducant. Sunt haec verba in § secunda [coL 33 cj: n?olus verus Deus bonitate sua et omnipotenti virtute, non ad augendam suam beatitudinem, nec ad acquirendam sed ad manifestandam perfectionem suam per bona, quae creaturis impertitur|4. Ad haec verba ultima, monuit celsissimus orator illustrissimae deputationis nostrae, primae Huognriae, transumpta ene haec verba ex catechismo romano: sed do hac re, paco omnium dictum sit, piane dubito, immo omnino nego. Citatus locus de hac re est part. 1 cap. 2 q. 15, ct sic dicit cnteehiemus : „Ncque vero ulta alia fuit causa. quee Deum ad opus creationis impelleret, nisi ut rebus, quao ab ipso effectae essent, bonitatem suam impertiretur/ Non dicit catechismus ut bona impertiretur, hoc faveret sententiae ilerniesianorum; sed dicit catechismus, ut Deus bonitatem suam impertiretur.

Verba haec catechismi sumpta eunt ex scriptis sancti Thomae Aquinatis; e schola enim thomistarum auctores celebratissimi catechismi romani prodierunt. Omnes vero qui in I parte Summae sancti Thomae insudarunt, apprime sciunt secundum mentem sancti Thomae aliud omnino esse „dat bona Deus, impertitur bona4, et aliud rDcua impertitur sive communicat suam bonitatem-. Deus communicat luam bonitatem, vult dicere ex mente sancti Thomae, Deus condidit creaturas ad exemplar ot similitudinem suae bonitatis. Sua bonitas hic non eat benignitas Dei quae bona dat, sed est

summa perfectionum omnium divinarum. Ad hanc summam perfectionum divinarum conditae sunt creaturae, ad huius bonitatis Dei exemplar, ad huius bonitatis Dui similitudinem. Videtis igitur, verba sumpta ex catechismo romano quae allegat caput nostrum, non case verba ipsius catechismi romani, non continere sensum catechismi romani, sed continere modificationem quamdam essentialem. Provoco ad omnes discipulos doctoris Angelici, utrum ros ita alt, un non.

Sed non eat meae intentionis do ipso capito et do iis verbis aliquid addore: assentior autem iis reverendissimis oratoribus, qui volunt ut verba haoc in capite mutentur. Meum votum est ut transfumantur ipsa verba catechismi romani; sed ante omnia necessarium esso puto verba quaedam paucissima tantum adderò canoni, ut effugium claudatur, ut sinistrae interpretationes impossibiles reddantur, tic vis canonis eludatur. Ideoquo liceat mibi proponere ut linea 7 post verba raut mundum nd Dei gloriam[coi. 37a] addantur haec verba *ut ad finem primarium seu ultimum;* ita ut haec pericope sonet: *Aut si quis mundum ad Dei gloriam ut ad finem primarium seu ultimum conditum esse negaverit, una-Ulema sit.*

Haec est humillima mea adnotatio, certe brevissima.

ORATIO

reverendi patris domini Stephani Aemilii Ramadié episcopi Elnensie.

Eminentissimi praesides, eminentissimi et reverendissimi patres

Post tam lucidos explanationes ab illustrissimis oratoribus, qui io hunc ambonem modo ascenderunt, et quorum verba remonebunt certe in ista aula conciliari; mea mens esset, nihil his lucidis verbis addere. Attamen circa quaestionem quae C tractatur, scilicet circa quaestionem finis mundi, lux lucidior semper fieri debet. Parcite ergo mihi, si absque ullo exordio, nec blanda arto utens, sed tolerante vestra benevolentia fretus, de illo fine creationis pauca verba addam.

Textus schematis sub oculis omnium est; necease ergo non est illum legere; sed liceat mihi petere lucidiora verba, quae clare finem verum creationis explicent. Ambages et ambiguitates odit veritas catholica; sicuti lux est mundi, tenebrae in ea non sunt ullae. Porro illa schematis periodus mihi ambigua videtur; duplici enim sensu, non loquendo de Hermcsianis sed tantum de catholicis, potest intelligi: vel isto sensu: Deus voluit bona creaturis c nihilo eductis impertiri, ita ut suae perfectionis manifestatio ipsi fuerit sola ratio propriumquo motivum creationis; vel alio sensu: Deus voluit perfectionem suam exterius manifestare per creationem, quatenus D praeciso illa suao perfectionis manifestatio bonum creaturao pro fine baberot. In priori sensu finis et causa creationis esset bonitas divina per oxtcmam< manifestationem exaltanda; in posteriori, bonitas divina esset causa creationis, in quantum esset creatura© communicanda. Sensus prior magis videtur convenire ot verborum ordini schematis et contextui propositionis: indicat enim illa propositio primo causam efficientem creationis, secundo modum operationis divinae, tertio effectum illius operationis, scilicet bona creaturis impertita; rationem autem et finem verum creationis minime indicat.

Adduntur equidem verba [col.33c] nnon ad augendam suam beatitudinem, neo ad acquirendam suam perfectionem^, quod est inconcussum: nam nullam ob indigentiam Deus id opus aggressus est Dicitur tandem rad manifestandam perfectionem suama. 8od nonne sequeretur, quamvis Deus nullius indigeat, solo suae perfectionis amore ad creationem proprie ot directe ipsum impulsum fuisse? Sed si solo suae perfectionis amore ad manifestationem Deus impulsus foret, concludi forsan a quibusdam posset, hunc amorem infinitum intra divinam essentiam non potuisse existera, et sic contradictione evidenti, dum ex una parte nullam esse in Deo indigentiam affirmatur, ex altera parte videtur asseri.

Sed quis concipere potest, Deum eo ipso quia suam perfectionem diligit, manifestationem illius exteriorem quaerere? Nonne ex illa assertione quidam possent concludere, non merito tamen, creationis necessitatem et aeternitatem saltem apparentem? Dicendum igitur, quod neque summus suae perfectionis amor causa fuit propria ot unica, quae Deum impulit ad mundi creationem, neque etiam gloria ex bonorum in creaturis effusione in ipsum redundatura fuit unicus et necessarius finis, quem in mundo condendo sibi proposuit. Deus enim omnia in se habens pleno sibi sufficit, et bonorum nostrorum non eget: et sane docet Scriptura1: *Omnia propter semelipsum operatus est Dominus.*

Hic mihi liceat illustrissimum doctorem Angelicum proferre. Haec verba iam dicta sunt, sed nunquam possunt satis dici: ^Pertinet ad voluntatem divinam, ait sanctus Thomas, ut bonum aliis communicet, secundum quod possibile est Sic igitur vult ct se esse et alia: sed se ut finem, alia vero ut ad finem, in quantum condecet divinam bonitatem, etiam alia ipsam participare1. Vello finora, pergit illustrissimus ot sanctus doctor, id est seipsum ot gloriam suam, non est Deo causa volendi ea, quae sunt ad finem; sed tamen vult ea, quae sunt ad finem, ordinari in finem'/ Animadvertito, eminentissimi et reverendissimi patres, haec peremptoria verba nvello finem id est seipsum4, qui finis est omnium quao produxit, non est Deo causa volendi ea, quao sunt ad finora, nempe creaturas; sed tamen vult ea ordinari in finem. Ita in alio loco: „Bonum, inquit doctor Angelicus, est sui diffusivurn. Ipse solus (Deus) est summe liberalis, quia non agit propter suam utilitatem, sed solum propter suam bonitatem 4| Et post quaedam sancti Augustini verba, sio concludit sanctus doctor: „Unde fit quod Deus suam gloriam non quaerit propter se, sed propter nos5/ Et talom osse perspicuam divi Augustini doctrinam demonstrare fucilo esset. Sufficiant ista: rIIaeo condendi mundi ¡ustissima causa fuit, ut a Deo bona opera fierent. Ista omnia, bono Deus! non ex indigentia fecisti, sed ex plenitudine bonitatis tuae/ Ex testimoniis horum duorum clarissimorum ecclesiae luminum, ut aiebat Pius VI, cum pluribus insignibus theologis concludor© fas est, bonitatem divinam creaturis communicandam proprie ac merito dici posso rationem et finem, quem Dous sibi proposuit in mundo creando.

Neque alia fuit causa quao Deum ad opus creationis impulerit nisi ut bonitatem suam rebus quao ab ipso essent communicaret. Et corte cum idem fuerit Dei finis in mundo creando et in mundo redimendo, memores simus quibus magnificis verbis Paulus sacramentum pietatis praedicaverit·: *Deus qui dives est* in *misericordia, propter nimiam charitalem suam, qua dilexii nos, conrwificarii nos in Christo, et conresuscitarit, el consedere fecit* in *caelestibus in Christo lesu.* Grato ergo amore erga Deum qui chantas est, et Christum lesura qui noa

• Prov. XVI. 4.
» Somma, p 1. q. 19. art. 3.
• Ibid. q. lw. art 5.
‹ Ibid. q. 44» art. 4, ad L
» Somma, 2. i, q. 189, art. 1, ad 1.
• EpbM. il, β

créant et redemit, nostra omniumque corda por banc cbaritntis manifestationem aperiamus. Nihil enim aptim est ad scopum attingendum, quam enarrare infinitae bonitatis innumera miracula.

Itaque istam mutationem in paragraphe de qua agitur deaiderarem: *Hic solus renis Deus sua omnipotenti artute, non ad beatitudinein suam augendam, tel ad perfectionem acquirendam, sed ut immensae bonitatis suae ineffabiles divitias liberali sua munificentia effunderet per bona creaturis impertita, liberrimo suo consilia etc.* Et his verbis adderentur, sicut modo votum expressit illustrissimus episcopus Trevirensis. verba catechismi romani, quae horum verborum schematis oper bona quae creaturis itnpertitur6 locum sumerent.

Huic parti schematis respondit pars canonis sic expressa: nSi quis mundum ad Dei gloriam conditum esse negaverit, anathema sit" Excluso errore Herniesianorum, do quo forsan melius esset ut hic non B discuteretur, qoaonam sit ipsius necessitas vel utilitas illius anathematis, non video. Ubinam grassatur haereris, quae neget mundum caso ad Dei gloriam conditum in sensu modo expresso? An ergo anathemate percelleretur quis christianus, qui divinorum beneficiorum recordatione incensus iuxta mentem sancti Augustini, sancti Thomae, sancti Chryaostomi, sancti Francisei Salerii, sic exclamaret: Benedictas Deus qui non propter suam gloriam propriam, sed propter mei amorem haec tam multa, tam stupenda suae omnipotentiae miracula profudit?

Caeteram grandis anathematum congeries in boo schemate acervata plures huius Vaticani concilii patres commovit Acceperunt a concilio Tridentino, cuius haec sunt verba: Excommunicationis gladium sobrio magnaquo circumspectione exerendum *(Voces improbationis).* Sancta romana ecclesia non tantum est omnium populorum magistra, sed C est etiam quodam proprio sonsa generosa mater animarum sanguine Christi redemptarum. Omnes oves suis amicis brachiis amplectitur, maternisque visceribus portat Saltem non est dura noverca, sed, ut de ea ait sanctus Ambrosius, immemor iniuriaoi memor clementiae, nunc docendo, nunc liberando, nune sanando infidae plebis corda demulcet, undo nunquam eas satanno tradit *(rumor),* nisi cum ingenti dolore et necessitate compulsa.

Hacc dicta, pronti valent, sapienti fimioque iudieio vestro humillime subiicio.

ORATIO

reverendi patris domini Laurentii Gastaldi episcopi Saluliarum.

Eminentissimi et excellentissimi praesides, eminentissimi ac reverendissimi patres.

lis quae tam erudite et sapienter dicta suut do hoc espite et do canonibus qui ad boc caput referuntur, paucissima addam, enixo vos rogans ut patienter me etiam audiatis et benevole.

Recordemur quanti momenti sint verba, quae nos in hisce capitibus ot canonibus exponimus; quam necosse sit ca omnia bene perpendere, cum •emel probata et definita, immutabilia remaneant usque ad finem saeculorum. Recordemur, omnia verba quae a nobis in hisce capitibus et canonibus Kribuntqr, statim expendenda esse non solum ab omnibus catholicis, sed a protestantibus, »ed nb haereticis at infidelibus. Recordemur etiam quomodo verba conciliorum materiam amplissimam suppeditent theologis scholasticis. Nos scimus in tractationibus scholasticis vel unum verbum concilii Tridentini quandoque immensam materiam suppeditare, et quantum disputari soleat utrum illud verbum hoc vel illn sensu prolatum fuerit Proptereo spero A vos benevole me audituros, si quaedam *ego* etiam adiiciam.

Quoad caput istud primum arbitror vocem *singularis* omnino superfluam esse, nam haec vox nihil magis dicit de Deo, quam quod dicitur nqui cum sit una, simplex omnino et incommutabilis substantia". Quando Deus creavit Adam, antequam adiutorium ei simile fecisset, Adam erat homo singularis. Quid inde? numquid erat ita singularis, ut alius homo postea creari non potuisset? Itaque vocabulum *singularis* per se nihil addit unitati Dei. Hinc sunt theologi et philosophi, et arbitror, ni fallor, sanctum Thomam etiam asserere, Deum non tam esse unum numero quam unum mctaphysicum, scilicet ita est unus ut non possit esso nisi unus, cum ait adeo aliud ens quod possit esse unum, quin tamen sit unum metaphysico. Itaque vocabulum hoc mihi videtur superfluum: iam vero de Deo nihil superfluum dici debet

Etiam approbo quod dictum fuit nb illustrissimo et eruditissimo episcopo Casalensi, quod scilicet ubi dicitur „praedicandus est ab hoc mundo ro et essentia distinctusu, dicatur tantummodo *essentia distinctus,* quia in Deo essentia et realitas unum omnino idemque est: nulU omnino distinctio potest poni inter eius essentiam et rcalitatem. lani veru debemus temperare a verbis quae fortasse suspicionem quamdam suppeditaro possent, nos in Deo nliquid distinguere inter essentiam et rralitatem.

Non possum approturo quod dictum fuit hoc mane a quod.im ex episcopis. qui ante me loquuti sunt, scilicet neceas·· ŏo addere de Deo esae in*comprebensibilcm:* per ista verba ret super omnia qu..e praeter ipsum sunt et concipi possunt ineffabiliter ĕxccl-u J iam satis dicitur Dcurn esse incomprehensibilem.

Non possum ullo modo approbare quod dictum fuit, Decesso ad ista verba ead manifestandam perfectionem suam" addere aliud verbum *et com-Miinieandubt;* quia certe non possumus dicere Deum communicasse perfectionem anam creaturis, saltem si do creaturis gencratini loquamur: non poseurnus ullo modo dicero Deum communicasse perfectionem suam entibus materialibus et corporeis. Corporalia materialia sunt creata iuxta exemplar quod est in mento Dei; sed nulla omnino communicatio est inter entia corporalia et Deum. Non possumus dicero Deum communicasse perfectionem suam animantibus brutis; quamvis in brutis animantibus praeter corpus habeatur substantia vero spiritualis, anima scilicet sensitiva, sed tamen inter hanc animam sensitivam brutorum et Deum nullam omnino communicationem concipere possumus. Aliqua potest dici esso communicatio inter Deum et mentem angelicam et D mentem humanam, quia de homine dictum fuitl ; *Signasti super nos lumen vultus tui, Domine:* de co dictum est in evangelio loannis quod *illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum* Lumen rationis, quod in homine est, est radius quidam qui discedit ex vultu Dei, et venit ad illuminandam et creandam. dicerem, mentem nostrum. Ibi habemus quamdam communicationem uberiorem, per infusionem virtutum theologicarum, fidei, spei, ct charitatis. De his omnibus, qui has veras virtutes theologicas possident, dicitur in aneris littoriaB: *Non er hominibus, neque ex voluntate camis, neque ex voluntate viri, ted ex Deo nati sunt.* De iis certe optimum est, quod dictum fuit hoc mane, et quod ecclesia exultan» canit in dic Ascensionis, ut nos *divinitatis suae tribueret esse participes:* sed hoc non possumus

1 Ps. IV, 7.
« Ioan. I. 0.
t lean. 1, 13.

goneratim dicero do creaturis. Propterca arbitror rem relinquendam caso ut est, nam si adderemus hoc aliud verbum *communicandam* quoad entia corporalia ct quoad bruta animantia, certe campum aperiemus materialismo ot panthoismo.

Veniam ad canones, qui huc referuntur. Quoad canones, res certo moretur nostram considerationem, utrum hi canones sint condendi, ct condendi sub anathemate. Nam, ut dictum fuit, inutile omnino videtur definire modo dogmatico ot sub excommunicationis poena case Deum, praeter entia corporalia, et substantiam spiritualem etc, immo quidam observaverunt, tum fidem quodammodo invadere campum mero philosophicum. Mea quidem sententia, quam sapientissimo vestro iudicio humillime suppono, canones sunt retinendi sub anatbomutismo: ot haec est ratio, quam habeo. Per anathemata nos duo facimus, nonó'tantum unam rem facimus: separamus a corpore ecclesiae illos, qui voilent remanere to ecclesia, adhaerendo tamon pertinaciter erroribus ab ecclesia damnatis; dcindo demonstramus horrorem. quo percellimur, erga principia et quaedam systemata falsa ot erronea, quao sunt foecunda consectariis quam maximo pessimis ct teterrimis. Ium vero hnc nostra aetate vivimus, quasi dixerim, medii inter deístas, atheos, pnnrheistas etc. Sed qui sunt isti athei, pantheietao? lloa bono animadvertendum est, reverendissimi patres. Ista colluvies atheorum et pantheistarum sunt omnes fermo sacris regenerationis aquis abluti; omnes fermo illuminati a Spiritu sancto fuerunt, donum Dei degustaverunt, hebdomada elapsa erant catholici, nunc in cathedra universitaria edocent atheismum, pantheismum. Omnes fermo universitates Europae α catholica ecclesia fundatae, a catholicis viris copiosis divitiis locupletatae ut possent non solum gloriam Dei promovere, sed religionem catholicam tueri, nunc, paucissimis exceptis, sunt studia atheorum et pantheistarum. Tanto horrore certo percellimur dum hoc scandalum ante oculos habemus, ut nequeamus quin, quasi dixerim, vindicias Dei assumamus, iniurium per totam Europam buiusrnodi cynico scandalo et modo adeo, dixerim, brutali, illatam Deo propulsemus: anathema illi qui negat Deum esso *(plausus).*

In canone tertio iterum npprobo sententiam eruditi episcopi Casalcnsis, expungenda est vox *essentia;* in Deo substantia et essentia est idem: no quid superfluo do Deo dicamue.

Quoad canonem qui proponitur ponendus inter numerum tertium et quartum, mea quidem sententia hunc canonem approbo ct inferrem: tantummodo observarem quoad primum partem rsi quis dixerit, res finitas omnes aut certe spirituales e divina substantia emanasse4. Itaquo ille qui dixorit non quidem omnes, sed aliquas emanasse, non erit sub unathemate Melius esset tollere vocem *omnes,* quandoque periculum subimus, ne dum nimis perspicui esse volumus, minus clari evadamus. Ego dicerem: *Si quis dixerit, res finitas tum corporeas tum spirituales aut saltem spirituales e divina substantia emanasse.* Nam non defuerunt qui dixerunt non posse concipi creationem substantiae mero spiritualis, quin saltem substantia spiritualis sit emanatio ipsius substantiae Dei.

Quoad ultimum canonem huius capitis, Deum esse ene universale seu indefinitum quod determinando se constituat etc., ipso aio haec verba esso mutanda; nam possumus dicere aliquo sensu Deum esse ens universale. Deus dixit1: *Ego sum qui sum,* quasi diceret, tota ratio entis in me est. Theologi asserunt essentiam Dei in assettate esse positam: A Sanctas Gregorius Nysaenus dicebat unum esse ens, praeter Deum alia non esse entia. Ergo Deus sine addito unum proprie debet vocari ens, quod unum habet in se rationem suae existentiao, et rationem oxistentine cuiuscumquo alius entis. Itaque hoo sensu posset dici universale *indefinitum.* Quis possit definire Deum? De Deo magis dicimus, ut aiunt theologi, quid non sit, quam quod ipse sit; non possumus dare definitionem completam, non possumus referre neque ad genus neque ad speciem. Idcoquo do Deo aliquo modo dici posset, quod esset indefinitum. Ipse ponerem haec alia verba: *Aut denique Deum esse ens in se indeterminatum, quod sese nunc hoc nunc illo modo determinando, constituit rerum universitatem in genera, species et individua, anathema sit.*

Tandem unam observationem facio quoad vocabulo, quao habentur pagina 22 [coi. 37 a] ^Monitos insuper... sanctissimis nominibus Trinitatis, incarnationis, redemptionis, resurrectionis, aliisquo abuntur4. Mens eorum qui schema scripserunt certe erat dicere: abutuntur aliis nominibus, quibus ecclesia catholica mysteria sua exponere consuescit. Sed ibi non dicitur satis aperte „aliisquo&; sed dicerem, et saltem meo iudicio viderentur magis dura quae sequuntur: *Sanctissimis Trinitatis, incarnationis, redemptionis, resurrectionis, aliisque catholicae religionis mysteriorum nominibus abutuntur.*

Haec quidem, reverendissimi patres, vestro sapientissimo iudicio submitto: et gratias ago pro benevolentia et patientia vestra.

ORATIO

reverendi patris domini Pauli Melchers archiepiscopi Coloniensis.

Eminentissimi praesules, eminentissimi ac reverendissimi patres,

Liceat mihi paucas tantum et brevissimas animadversiones, quas hucusque propositae esse adhuc non audivi, vestro iudicio proponere.

Quod attinet caput primum schematis reformati nobis propositi assentio iis, qui dixerunt ordinem enarratarum qualitatum esse mutandum, ita ut qualitates et perfectiones absolutae ante relativas ponantur. Deinde mihi videtur verba in linea 3 et 4 [coi. 33 B ii] ncreatorem caeli et terrae in prima paraprapho posse omitti; quia ea quao de creatione dici oportet, in secunda paragraphe integro inveniuntur.

Deindo consentio ut in verbis ^praedicandus est ab hoc mundo re et essentia distinctus verbum *hoc* omitti possit ct debeat; et nonnisi dicendum *a mundo re et essentia distinctus.* Pro verbo „ex se beatissimus® mihi videtur melius dici rin se et *per se beatissimus* .

Consentio dcindo illi oratori reverendissimo, qui iam dixit nonnulla verba de scientia divina esso addenda. Et quia nonnulli sunt et fuerunt, qui dicunt, Deum praescire futura contingentia, quae dependent a libertate humana: hac occasione, mea sententia, dici deberet: *Scientem omnia tum praeterita tum futura, tum necessaria tum contingentia.* Et ita verborum seriem ex verbo rverum et vivum4 esso componendam censeo, ut dicatur: *Qui cum sit una, simplex omnino ct incommutabilis substantia, a mundo distinctus praedicandus est, immensus, intellectu et voluntate omnique perfectione infinitus, sciens omnia tum praeterita, tum futura., tum necessaria, tum contingentia, omnipotens, providissimus, in se et per se beatissimus.*

Quod attinet ad canones primo capiti adiunctn· iis consentio, qui censent canones esse retinendos simul cum anathematibus; sed mihi videtur canones aliquo modo posse brevius componi. De primo

» Exod. IIT, 14.

canone nil animadvertero habeo. Canonem autem a secundam lubcntius positivo quam negativo modo exprimi cupio, ita ut dicatur: Si *quis materiam causam substantialem omnium rerum rei absolutam esse dixerit, anathema sit;* quia eiusmodi iudicio materialismi peculiaris natura accuratius designaretur et condemnaretur. Quod attinet ad tertium canonem desidero ut tres pantheismi species ea ratione, quae in adnotationo sub textu significata est, distincto in canone quoque exprimantur. Consentio autem iis quae dicta sunt ab oratore me praecedente circa verba, quae habentur in tertia parta huius additamenti, ita ut non sit necease addere ens universale seu indefinitum. Quod attinet ad quartum canonem, cumdem brevius et concinnius concipi posse censeo, ita: *guis Dettai omnia ex nihilo aut summa libertate aut ad gloriam suam, tanguam ad finem primarium et ultimum, negaverit creasse, anathema siL* In hisce brevioribus verbis B omnia mihi contenta anso videntur, quao hoc canone exprimi oportet: et quoad istud additamentum de gloria Dei tanquam fine primario et ultimo omnibus consentio, quae ab oratore reverendissimo praecedente dicta suet. Pariter consentio iis, quae ultimus orator reverendissimus do additis duobus monitis iam vobis proposuit.

Et omnia haec dicta vestro iudicio submitto.

ORATIO

reserendi patris domini Leonis hfeurin episcopi Ascalonensis.

Excellentissimi ac reverendissimi domini et patres.

Consentio cum reverendissimo domino archiepiscopo Coloniensi, qui nunc locutus est, in iis quae do praescientia Dei modo dixit. Sed vellem nt verbum *providissimum,* quod in schemate invenitur, magis evolvatur. Deista© enim multique alii C negant providentiam et praescientiam divinam, et etiam inter catholicos boo tempore multi inveniuntur, qui negant aut saltem in dubitationem vocant Dei praescientiam futurorum liberorum; et eorum praecipua ratio est, quia haec praescientia Dei non est expresse a catholica ecclesia definita. Undo humiliter propono ut tollatur in § prima verbum ⁑providissimum l et addantur post secundam § haec quae sequuntur: *Universa vero, quae condidit, Deus providentia sua tuetur atque gubernat, attingens a fine usque ad finem fortiter, et disponens omnia suaviterl. Nuda siquidem et aperta sunt oculis eius omnia, non solum quae facta, sed etiam quae futura sunt, sire necessaria sice Ubera creatarum rerum efficientia facienda.*

Unum solum animadverto do medio, in quo Deus omnia videt tum futura libera tum, sicut schola loquitur, futuribilia in hoc proposito canone seu in hac proposita paragraphe non eteo sermonem. Bia d iam audivimus oppositum nobis fuisse, ut unum ex duobus verbis tollatur *substantiam* vel *essentiam:* et ratio est quia in Doo unum et idem est essentia et substantia. Hoc verum eat; attamen, reverendissimi patres, in hoc canone ecclesia non suam loquitur loquelam, sed vocibus utitur haereticorum. Pono omnibus nobis notum eat Spinozam verbi gratia semper do substantia loqui, et verbum «essentiam·l non assumere; dum Hegel aliique germanici pantheistao do essentia solummodo loquuntur, non vero de substantia. Propono igitur ut canon sicuti est remaneat

Tandem unum verbulum addo. Aliqui reverendissimi patres proposuerunt, ut ad verba «episcopis nobiscum indicantibus4 addatur *definientibus.* Hoc verbum non est in usu conciliorum nisi in fine.

i 9·ρ. Vili. L

Praeses cardinalis de Angelis. Hoc non pertinet ad discussionem.

Orator. Tunc non amplius do hac ro loquar: ct quao dixi, patrum judicio omnia humilitor submitto.

Auditis reverendissimis patribus, qui iuxta ordinem superius indicatum inscripti fuerant, distributio facta est emendationum circa prooemium; qua absoluta, eminentissimus primus praeses dixit:

«Reverendissimi patres, cum nemo amplius veniam loquendi do capito primo schematis propositi petierit, declaramus discussionem huius capitis cmo terminatam, salvo iure deputatorum respondendi in proxima congregatione, si quid respondero necessarium judicaverint Emendationes a patribus propositae pariter typis impressae distribuentur antequam suffragia exquirantur.

«Nunc autom transitus fit ad discussionem secundi capitis, do quo loquendi veniam petierunt undecim patret, quorum nomina reverendus dominus subsecretarías ex ambone p̈ublicabit.

Tunc ambonem subsecretarios ascendens sequentem tabellam perlegit;

«Nomina reverendissimorum patrum qui veniam loquendi potierunt, ut de secundo capite schematis propositi animadversiones suas congregationi g̈enerali proponerent: Paulus Ballerini patriarcha Alexandrinus, Marianus Ricciardi archiepiscopus Rbegincn•h, Felix Cantimorri episcopus Parmensis, Franciscos Gandolfi episcopus Cometanus et Centumcellcnsia, Aloysius Filippi episcopus Aquilanus, loseph Caixal y Extradé episcopus Urgellensis, Fridericus Amat episcopus Montereyensis et Angelorum, Petrus Rota episcopus Ouastallensis, Antonius Pettinar! episcopus Nucerinus, Hyacinthus Maria Martinez episcopus Sancti Christophori de Avana, losephus de la Cuesta y Maroto episcopus Auriensis, Laurentius Gastaldi episcopus Salariarono/

Post haec ad ambonem successivo vocati sunt patriarcha Alexandrinus, archiepiscopus Rhegincnsis, episcopus Parmensis, episcopus Cométanos et Centumcellensis, et demum nomine deputationis veniam loquendi petiit et obtinuit Emmanuel Garcia Gil archiepiscopus Ciesaraugustanus.

ORATIO

reverendi patris domini Pauli Ballerini patriarchae Alexandrini.

Eminentissimi praesides, ominenti-simi et reverendissimi patres.

Etiam quoad res, quae proponuntur capite secundo schematis dogmaticae constitutionis *de fide catholica,* quod nostro examini actualiter subest, nullam praeter unam animadversionem faciendam conspexi, de iis nempe verbis capitulum ipsum concludentibus, ubi dicitur in fine paginae 10 et initio 11 [col. 34 b] mentem ewe concilii Tridentini, ut in rebua fidei et morum ie pro tero Scripturao sensu habendus ait, quem tenuit et tonet sancta mater ecclesia. Porro negandum non eat, hanc caso substantialiter Tridentini concilii mentem: sed aeque non eat inficiandum, sacrosanctum hoc oecumenicum concilium duas explícito regulas circa sacrae Scripturae interpretationem statuisse decreto sessionisIV, nempe: «Ne quia (modo leniunt verba ipsius concilii Tridentini) in rebus fidei et morum ad aedificationem doctrinae Christianae pertinentium sacram Scripturam ad suoa sensus contorquens contra eum sensum, quem tenuit et tonet sancta mater ecclesia, cuius est indicare do vero sensu et interpretatione Scripturarum sacrarum, aut etiam contra unanimem consensum patrum ipsam Scripturam sacram interpretari audeat.4 Ibi igitur improbatur interpretatio divinae Scripturae tum

contra sensum quem tenet ecclesia, tum contra A unanimem consensum patrum, quasi non aint una eademquo regula, sed duo normae aliqua «altem rationo inter ae distinctae ac diversae.

Idem vero insonare videtur etiam formula professionis fidei, quao disponente concilio a summo pontifice constituta fuit. Qui enim eam emittunt pariter profiteri tonentur (veniunt verba professionis fidei): rEtiam aacrum Scripturam iuxta eum aensum, quem tenuit et tenot sancta mater ecclesia, cuius eat iudicare do voro sonsu ot intorpretationo sacrarum Scripturarum, admitto, nec eam unquam nisi iuxta unanimoin consensum patrum accipiam ot interpretabor.“ Et rovora non unum idomquo per haec designatur, sed per ecclesiam proprio eius magisterium iugltor vivens, per unanimem vero consensum patrum oorum conspiratio in sensu tradendo alicuius Scripturae loci, qui ex eorum scriptis eruitur: ita ut ex mente Tridentini concilii ot ex professione I fidei a Pio IV pontifice constituta Io quidem votitum sit, cum ut verum Scripturarum sonsum admittere, qui non sit couformis perpetuae institutioni occlesiao nempe perpetuae institutioni, quae fit per ecclesiam; et vivam ecclesiae magisterium semper haberi debeat, ut supremus iudex do voro Scripturae sonsu ; 2° autem ut norma huius sensus in rebus fidei ot morum habenda ſit in unanimi circa enmdem sanctorum patrum consensione; atque hao sano do causa quod hio etiam unanimis consensus certum eat testimonium do interpretatione, quao ex ecclesiae mento sit admittenda.

Si autem, quod ncque supponi posset, otioso utrumquo positum non est et a Tridentino concilio ot in formula professionis fidei a Pio IV pontifice constituta, utrumque et a nostro concilio est retinendum; praesertim no secus occasio praebeatur acatholicis effutiendi concilium Vaticanum domum deprehendisse, errasse Tridon tinam synodum in decreto 13 do Scripturarum intorpretationo condendo, errasse et Romanum pontificem tridentini decreti verba in praedicta formula adbibendo, ot ipsorum errorem proprio decreto Vaticanum concilium emendare voluisse. Ideo propono ut decretum nostrum do Scripturarum intorpretationo in fine capitis secundi schematis pag. 11 [coi. 34 b] his adicctis verbis compleatur, nempe post „aancta mater ecclesiall aduciendo : in *quantum etiam ex unanimi constet sanctorum patrum consensione circa huiusmodi supemaluralia morumque obietta.*

Quod si quis forte reponat, sanctos patres convenire interdum in huiusmodi Scripturae interpretationibus, quao ex actuali scientiarum progressu evidentis falsitatis arguuntur, ut exempli gratia circa motum torrao aut circa antipodum existentiam, idooquo consultius esse do patrum consensu nullam fieri montionom : respondeo et Tridentinum obieetionem iam praeoccupasse illis verbis in *rebus fidei et morum;* formula quoquo a mo proposita eam praecludit dicendo *circa huiusmodi supernaturalia morumque obiecta.* Domum iuxta ob quao ad caput primum iam dixi, etiam huius capitis conclusionem hac additione perfici optarem: *Unde hodierna omnia opinionum commenta prorsus repudianda declaramus, quae vel negant vel infirmant actualem quoque humanae rationis potentiam ad primas veritates naturalis ordinis detegendas, vel supernaturalem ordinem e positiva Dei revelatione exurgentem labefactant, vel certissimos fontes divinae huius revelationis occludunt, sive traditam oretenus quoque revelatam a Deo doctrinam negando, sive veram divinam inspirationem sacrarum Scripturarum repudiando.*

Haec igitur iterum submitto sapientissimo iudicio vestro.

ORATIO

reverendi patris domini Mariani Ricciardi archiepiscopi Rheginensis.

Eminentissimi praesides, eminentissimi ac reverendissimi patres.

Unam solummodo, eamdemquo brevissimam animadversionem circa schematis reformati caput secundum, quod do revelatione agit, vobis proponendam suscipio; ot proprio circa ea, quao iam dicta sunt α reverendissimo patriarcha Alexandrino. Si alia enim in examen revocari possunt, aliis reverendissimis patribus relinquo, qui certo illa, si extent, in medium proforre non omittonL

Quod autem a mo observationo dignum existimatur, eo continetur desiderio quo enixo exposco, ut canon aliquis caeteris iam propositis adnectatur, quo anathemate percellantur quicumque negaverint in rebus fidei et morum eum pro voro sacra© Scripturao sonsu habendum esse, quem tonuit et tenet sancta mater ecclesia. Neque enim cogitatione assequi possum causam, ob quam reverendissimorum patrum doputatio, quao tam praeclaro schema digessit, aliasque doctrinas, quibus varii damnantur errores, optime in canones redegit, in hac tantum doctrina canonem non adncxcrit. Haec autem huius canonis forma esso posset : Si *quis negaverit in rebus fidei et morum eum pro vero Scripturae sensu habendum esse, quem tenuit et tenet sancta mater ecclesia, cuius est iudicare de. vero sensu et interpretatione sacrarum Scripturarum, anathema sit.*

Quod si novum adiiccro canonem sancta synodus non probaverit, possent, quod vehementer expostulo, pauca verba in eumdem sensum adiioi quarto canoni § 2·· in schemate iam exhibito, qui proinde ita exponetur: „Si quis sacrae Scripturae libros integros cum omnibus suis partibus, prout illos sancta Tridentina synodus recensuit, pro sacris et canonicis non susceperit, aut eos divinitus esso inspirato· negaverit, *aut inficiatus fuerit* (en verba addenda) *in rebus fidei et morum, eum pro vero Scripturae sensu habendum esse, quam tenuit et tenet sancta mater ecclesia, cuius est iudicare de vero sensu et interpretatione sacrarum Scripturarum, anathema ſit.* Hoc autem dum ab oecumenica Vaticana synodo etinm atque etiam rogo, non meum tantummodo desiderium, sed votum etiam cleri meae dioecesis aperio.

Plures enim meae dioecesis sacerdotes, antequam concilio initium fieret, abusum illum dolebant, quo ecolesti sane homines tam saepe, maxime his temporibus, in falsum detorquent sensum nonnullos Scripturarum textus, ut exempli gratia *regnum meum non est de hoc mundo1;* atque a me vehementer) postulabant, ut concilium adiens canonem aliquem ab oecumenica Vaticana synodo exposcerem, qui verum Scripturarum sensum assereret illum esse, quem tenet ecclesia. Quamvis enim nonnulli ex . reverendissimis patribus virtute et doctrina praestantes in contrariam eant sententiam, atque ecclesiae inimicorum iracundiam arcere ct evitaro et hao ratione numerum nempe canonum imminuendo sibi in animum inducant; necessarium tamen hunc canonem existimo, ex eo praesertim, quod errores aperto damnandi sint, ot canones ab omnibus fidelibus assensum et plenam reverentiam sibi concilient, atquo quamplurimi, nisi errores aliquo canone percellantur, errores ipsos damnatos minime opinentur.

Quod autem exposui, id oocumonicae synodi sapientissimo iudicio humillime submitto.

1 Io. XVIII, M.

R·

ORATIO
recercndi patria domini Feliris Cantimorri episcopi Parmensis.

Eminentissimi praesides, ĕminentis imi et reverendissimi patres.

Binas observationes casque brevissimas super caput secundum de revelatione vobis proponere mihi in animo eat. Prima animadversio respicit § primam de revelatione, in qua dicitor, quod posset certo cognosci rationis lumino Deu», rerum omnium prinripium et finis, eo quod invisibilia ipsius a creatura mundi per ea, quae facta sunt, intellecta conspiciuntur. Ego optarem quod stetim innuatur deterior conditio humani generis post peccatum originale, propter quod intellectu omnes vulnerati et voluntate amore rerum sensibilium allecti homine» in vitia ruerunt, ct superstitionibus oppressi et obcaccati inepti facti sunt generarim ad acquirendam rectam cognitionem divinae naturae. Quare proponerem, ut post illa verba «per ea, quae facta «unt, intellecta conspiciuntur4 statini adderentur haec vel similia verba: *Licet amnes fere, hominum nationes propter originalem culpam obscuratum habentes intellectum, ft desideria cordis sui facientes, incanuerunt in cogitationibus suis ei honorem soli Deo debitum creaturae tribuerunt.* Profecto omnibus patet, difficultatem acquirendae cognitionis circa Deum et eius attributa profectam mo ex ignorantia, quae propter originale peccatum in hominibus valde dilatata est. Deus enim creavit hominem non solnm rectum, ecd eum replevit» at ait Ecclesiasticas, si recto nomini, «cientia spiritus et sensu replent ĕr illorum.

Nunc venio ad secundizv animadversionem, quae pariter respicit paragra, hciû primam huius cupitis. Ex lectione huius p̆aragraph mihi videtur fere tribui eadem amplitudo cognitioni cire· Deum, quao acquiritur per lumen rationis, a c ei cognitioni, quae por revelationem habetur: simpliciter enim subiungitur «placuisse autem eius sapientiae ct bonitati alia, eaque supernatandi via seipsum et voluntatis suae aeterna decreta humano generi revelare multipliciter multisque modia loquendo patribus in prophetia, novissime vero nobis in F̆ilio Nulli fit distinctio cognitionis, quae acquiritur per rationem, ab ea, quae per revelationem habetur; cum omnibus pateat, valde ampliorem esso cognitionem, quae ex revelatione accipitur circa Deum et eius attributa, quam quao etiam per rcrtnm r̆ationi usum habetur: quaro ego proponerem, ut haec duo verba adderentur. Iam no periodus nimis longa evadat, terminata poriodo cum ea additione, quam proposai, eie inciperem alteram: *Placuit autem dicinae sapientiae et bonitati alia, eatjue supernatarali ria ampliori manifestatione seipsum et coluntalis suae aeterna decreta humano generi recelare etc.*

Ha· breves animadversiones sapientissimo vestro iudicio propono.

ORATIO
rcrerendi patris domini Francisci Gandolfi episcopi Cornctani et Ceufumeellensis.

Eminentissimi praesides, eminentissimi ac reverendissimi patres.

Aegre aggredior secundum hoc caput dc revelatione. Adorsuro enim mihi examen huius secundi capitis do revelatione statini ante oculos obversatur quaestio de traditionalisme, qui in isto capito praecipue tengi videtur. Quaestionem hanc gravissimam et salebrosam a primo, ut ita dicam, eius ortu consideravi, et libros utrinquo conscripto» perlegi. Dedendum est, quod ex utraque parte plus minusve veri rectique limites excesserint, illi quidem, scilicet traditionalistes, exaggerando nimis debilitatem rationis; eorum voro adversarii extollendo nimis viliorem Λ rationis humanae. Tacco auctores ct scriptores, de quibns hic locus non est loquendi.

Quantum ad me attinet, quamvis una istarum opinionum probabilior videntur quam altera, non is temen sum, qui velim cam, quae mihi magis arridet, in hoc «chomate consecraro Immo ut iam praedixi ab initio primi schematis, arbitror, profiteor, eliminandas esso semper q̆uaestione quascumque, quae in scholis inter catholicos agitatae sunt ct adhuc agitantur; praesertim istam, quae tot iam litea totque dissidia in Gallia praesertim ct in Belgio excitavit inter cos ipsos, qui non solum catholici» nomine gloriantur, sed sincerissimo affectu hanc sanctam sedem prosequuntur; quae sancta sedes quaestionem hanc consopiendam sapientissimo censuit. At nunc denuo hace quaestio excitaretur, magia ac magia exardesceret, si uno vel tantum verbo in schemate attingeretur. Et quidem, ai B alterutra carum sententiarum ad fidem catholicam pertineret, non dnbitorcm ego ipso, reverendissimi p̆atre proponere patribus huius venerandi c̆onsessu eanidum discutiendam ne definiendam. Sed rea alitor ve habet, ut p̆ł»qu<? vestrum notum ct persuasum arbitror; quocirca ad examen capitis veniamus. Adeste, reverendissimi patres, ct me sustinete insipientem, dum vos estis sapientes.

Pagina 30 in prima paragrapho, dum terminat paragraphia [coi. 39 d }. attento perlegito verba «quaestio autem utrum aliqua institutio necessaria sit ad hoc, ut homo ad rationi» usum perveniat, nnn attingitur4. Notato verba. Quaestio «U, ut mihi videtur, attingitur paginad [col. 33 c¡, ubi legimus in prima paragraphe: «Eadem sancta mater ecclesia tenet et docet, Deum, rerum omnium principium et finem, naturali humanae rationis lumine e rebus creatis certo cognosci posse; eo quod invisibilia ipsius a creatura C mundi por ea. quae facta sunt, intellectu conspiciuntur.4 Et dicitur: «placuisse autem cius sapientiae et bonitati alia, eaquo supernatural! via seipsum et v̆oluntati. auao aeterna decreta humana generi revelare, multifariam multisque modis olim loquendo patribus in prophetia, novissimo vero nobis :n FíKo.® Relicta quaestione in qua revelatio antiquorum patrum cum revelatione postquam Christus Dominus in hunc mundum venit, confunditur, si quis secundam propositionem, in qua sunt et leguntur haec verba «alia, caque supernaturali via4, conferat cum primo, scilicet ista «docet eodem sancto muter ecclesia. Deum, rerum omnium principium et finem etc.4. iUico apparebit eo loci affirmari quod ecclesia doceat, Deum naturali humanae rationis lumine cognosci posse absque alia eaque s̆upernatural via scilicet revelationis, proindo nullam esse necessariam institutionem contra id, quod dicitur in notulis D pag. 30 (coi. 39 t>| «quaestio autem utrum aliqua institutio necessaria sit ad hoc, ut homo ad rationis usum perveniat, non attingitur4.

Revelatio enim facta protoparentibus, certo superuaturalii, est principium illud traditionis vel institutionis, quam tanquam concausam, una cum naturalis rationis lumine, veri Dei cognoscendi assignant traditionalistes catholici: at in hoc fortasse non errant. Manifesto enim in errore veraantnr, dum ipsam naturalium principiorum cognitionem, ex quibus ratio infert Dei existentiam, derivant a traditione: hic tamen error pure philosophicus est, et non notandus, ut arbitror, in declaratione doctrinae catholicae. Quod autem spectat ad Dei cognitionem, traditionalistac vel omnino non errant, vel eorum error et ipse mere philosophicus eat, et nullo modo doctrinae catholicae revolatae contrarius. Dummodo enim rationi naturali non denegent vires ad verum Deum cognoscendum, quid refert utrum rationem

nnturnlom intclligant nulitariarn, seclusam ab omni A hominum societate, an potius in societate positam, α qua excitatur vel adiuvatur ad verum Deum cognoscendum? Opinio igitur traditionalistarum non est traducenda tanquam contraria doctrinae catholicae, ut aliqui affirmaro voilent nostris hisco temporibus, cuius non est so immiscere in quaestiones philosophicas, quae sunt nd fidem indifferentes, multoque minus anathemate percutienda, ut legitur pag. 22 [coi. 37 u]: „Si quis negaverit, Deum unum ct verum, creatorem et Dominum nostrum, per en quao facta sunt, naturali rationis lumino ub homine certo cognosci posse (id est absque ulla divina revelatione), anathema ǎit. Hucusque do errore, si tamen error est, mero philosophico non condemnando.

Graviori nunc mihi videtur animadversione dignum, quod in schemata pag. 9 (coi 33 d| legitur: rHuic divinao revelationi tribuendum quidem est, ut ea, quao in rebus divinis humanae rationi per se 'J impervia non sunt, in praesenti quoque generis humani conditione ab omnibus expedite, firma certitudine et nullo admixto errore cognosci possint Non hac tamen de causa revelatio absoluto necessaria dicenda est ecd ideo quia Deus ex infinita bonitate sua ordinavit hominem ad finem supornnturolem, ad participanda scilicet bona divina, quao rationis comprehensionem excedunt; siquidem oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quao praeparavit Deus iis, qui diligunt cum.tí In hoc schemate, ut sapientissime videtis, reprobatur, non quidem expresso vel directe, sed implicite et oblique, sententia scholae catholicae, quao est, creaturam rationalem non ad alium quam supornaturalcm finem visionis beatificae potuisse condi.

Hunc propositionem vel ut veram propugnare, vel ad minus ut cuiuslibet censurae immerentem C defendero, iis rolinquo ad quos causa haoc specialiter pertinet. Mihi tantummodo illud animadvertendum est, in schemate pag. 9 ot 10 (coi. 33 d] alium quemdam finem beatifica Dei visione inferiorem, etsi expresso non asseritur, tamen supponi tanquam possibilem, et hoc tribus rationibus: I0 ex eo quod dicatur, Deum rerum omnium finem naturali rationis lumino cognosci posse; 2° quia dicitur placuisse sapientiae et bonitati Dei seipsum ct sua decreta revelare; 3 quin dicitur, Deus ox infinita bonitate sua ordinavit hominem ad finem supcrnaturalem. Etenim ex primo quod dicitur, Deum rerum omnium finem naturali rationis lumine cognosci posso, infertur, ut videtis, ergo Deus vel est vel considerari potest ut finis simpliciter naturali rationis lumine cognoscendus; ergo vol est vel considerari potest ut finis naturalis, cum constet, ut id obiter dicam, finem sicuti ct principium creaturae ratio- D ualis debere esso supcrnaturalem. Ex secundo, nplacuiase etc.u; si placuit sapientiae et bonitati Dei seipsum ot sua decreta revelare, orgo potuit Deus inste seipsum et voluntatis euao decreta non revelare; sed istud iustuin non est, posito quod Deus hominem condiderit ad finem supcrnaturalem: ergo ex secundo infertur quod potuit Dous hominem condere ad finem non supornaturalcm. Ex tortio similiter: si Dous ex bonitate ordinavit hominem ad finem supornaturalcm, ergo iusto poterat oum ordinaro nd finom non supcrnaturalem, scilicet naturalem. Undo patet quod ox hisce tribus infortur vel in iis praesupponitur possibilitas status naturae purae, quao est opinio theologica, proindo non ponenda, expungenda in expositione doctrinae catholicae.

Forbisse aliquis obiiciot, quod ox doctrina finis supornaturalis necessario homini praestituendi sequitur, Deum ex iustitia debere homini revelationem et modia alia eupcrnoturalia; quod contrarium est doctrinae catholicae. Respondeo: sequitur tantummodo Deum debere non homini sed sibi, suae iustitiae, suao bonitati ac sapientiae ut ista conferat homini; sicut idem Deus suae iustitiae debet in opposita hypothesi quod det homini media naturalia ad finem naturalem consequendum, ut oculos, manus, pedes ct alia huiusmodi.

Quapropter ut ad conclusionem veniamus, cum, ut arbitror, demonstraverim in hoc secundo schematis capito tangi opinionem tradilionalistarum, id quod etiam reverendissimus dominus primas Hungariae affirmavit dicendo ex hoc ambone, canonem primum conditum fuisse contra traditionalistas; et cum tangatur opinio altera celeberrimae et de ecclesia meritissimae catholicae scholae circa finem hominis supornaturalcm; hic mihi renovanda est animadversio ct precatio, quod non solum ab hoc schemate, sed ab omnibus aliis ablegandum sit quidquid scholam sapit, nc, dum hic in Spiritu sancto congregati fuimus ad unitatem servandam ct augendam per revocationem dissidentium, semen discordiae iacere videamur inter fideles, qui a nobis instrui debent in catholica veritate.

Idcirco in fino precor instantissime reverendissimos patres, ut hanc meam animadversionem sollicito considerent, ac benigno excipiant, submittendo omnia sapientissimo vestro iudicio.

RESPONSIO

reverendi patris domini Emanuelis Garcia Gil archiepiscopi Caesaraugustani.

Eminentissimi praesides, eminentissimi ac reverendissimi patres.

Iam hora nimis protracta eat, et paucis admodum. paucissimis verbis loquar occasiono eorum, quae dicta sunt do tradicionalismo.

Traditionalismus potest admitti a schola catholica in aliquo sensu. Traditionalismus rigorosus qui statuit, omnino demonstrari non posse a ratione existentiam Dei ct alia praeliminaria fidei, hic traditionalismus non est doctrina admissa inter catholicos, sed reprobata α sancta sede *(coces approbationis).* Est alius traditionalismus, qui consistit in hoc quod requiratur aliqua doctrina, aliqua schola, aliqua locutio aliorum, ut quis cogitet de Deo, cogitet do aliis dogmatibus, quao sunt praeambula fidei: hoc est valde diversum. Si mihi dicitur, homines saltem in maxima parto non potuisse pervenire ad cognitionem Dei sino aliqua doctrina, quao erat apud populos ab ipsa creatione mundi, hoc est licitum, hoc potest affirmari. Si vero dicitur: non potest demonstrari omnino Deum esse; haec non est doctrina catholica, quia sunt contraria verba Apostoli, quao afferuntur in hoc schemate, et quia suut aliqua verba in libro Sapientiae1: F<m· *sunt omnes homines, in quibus non subesi scientia Dei, et de his, quae ridentur bona, non potuerunt intelligere eum, qui est, neque operibus attendentes, agnorerunt quis esset artifex... Iterum autem neque his debet ignosci Si enim tantum potuerunt scire, ut possent aestimare saeculum: quomodo huius dominum non facilius invenerunt?* Quomodo non invenerunt facilius huius dominum? ergo potest Si omnino non posset a rationo demonstrari existencia Dei, male diceret Scriptura. Haec sunt verba expressa, expressissima.

Et non solum ex verbo Scripturae constad sed demonstrari potest existentia Dei vel praeambula fidei etiam ex ipso unanimi consensu doctorum et

« Cap. XIII. 1

patroni ecclesiae: est doctrina ex Scripturo, doctrino ex traditione, posse demonstrari Deum, posso demonstrari praeambula fidei. Et si hoc non statuatur, omnis omnino certitudo deficiet übi est certitudo! Praeambula fidei non possunt demonstrari ex fide, gaia qni negat Deum, negat omnem rev*dationem: •t ergo* non demonstrari potest ratione Deum esse et alia praeambuh fidei, omnino prorsus erimus incerti de omnibus froees o£/>ro¿a¿áflúrj * ßc cismnm omnimodum deveniemus. Dico iterum: aliud est dicere homines generatim indigere aliqua instructione, ut do Deo cogitent, ut Deum demonstrent etc., hoc est verum, hoc potest admitti saltem: sed dicere, omnes homines ad hanc cognitionem non devenire, sed tamen rationem posse derenire, baec non est opinio, est doctrina catholica meo indicio. (Fores.4 *Bene! Optimi!)*

Hic autem ab eminentissimo primo praeside Interrupta disceptatio est, qui patres dimisit dicens:

^Reverendissimi patres, proxima congregatio generalis habebitur sequenti sabbato; in qua suffragia exquirentur de emendationibus patrum propaliti! circa prooemium huius schematis, et post illas de ipso etiam integro eiusdem textu iuxta num. XII decreti diei 20 februarii huius anni: quo peracto, continuabitur discussio schematis propositu4

θ'

Emendationes In prooemium a reverendissimis ·ρϊ<>I>θ·ii·® L

ir *Berertudissimus Moreno Eporediensis.* — Pro initio prooemii formula haec proponitur [coi. 66-69]: „ÿηα sancta ecclesia catholica missionem se habere iugiter professa est omnes gentes docendi, veritatem instruendi, ab erroribus et malis avertendi, ad salvationis portum in limine aeternitatis ducendi: a C primaeva sua institutione id peregit, veritatem, iustitiam et aequitatem semper sustinuit, individui, familiae, societates, uno verbo humanum omne genus innumera eius beneficia nullo non tempore quaquaversus persenserunt5, atque in praesens utique agnoscere debent. Quod ecclesia occumenicis omnibus suis conciliis praestitit, et per Tridentinum nominatim amplissima in universum bona diffudit4

In fino, si formula non immutatur, consultius mibi videretur pust illa verba *in Spiritu sancto congregatis* dicere [col 69 c]: rfroti Dei verbo scripto et tradito, quod ab ecclesia catholica sancte custoditum, et genuine oxpositum accepimus ex hac Petri cathedra, in conspectu omnium aalutarcm Christi doctrinam profiteri et declararo constituimus, uti Spiritui sancto et nobis cum venerabilibus fratribus visum est, adversis erroribus potestate divina ecclesiae tradita proscriptis atquo damnatis4.

2. *Bererendissimut Gandolfi Cornetanus et Centumcellarum.* — Post lineam decimam paginae tertiae in locum verborum: *Qua sane* etc. sequentia proponuntur (supra coi. 70 b]:

0Quim Christi Domini benignitatem In omnibus temporum ac rerum difficultatibus luculenter compertam habemus, praecipuo vero in oecumenicis conciliis ac nominarim in Tridentino, ex quibus innumera bona in universam catholicam familiam promanarunt.4

Post lineam quartam paginae quartae loco verborum; *Hinc etiam* proponuntur (coi. 70 c]:

filine arctius membra capiti coniuncta, foecundior operum sanctitas, religiosae familiae multipli-

t Cniqas envsihttai auctoris efasdem numen pracnotatdam curavi, qaed factum non fuerat in foliis typis impressis ac patriba< đUtritali

• *frattrntfrwi* ed. Vatie.

A catae aliaque pietatis instituta, praesertim zelus ardentior ad Christi regnum inter barbaras gentes etiam cum sanguinis effusione propogandum."

Post lineam decimam octavam paginao quartae Joco verborum: *Dum tamen* etc. proponuntur [coi. 70 *c d]:*

pDam tamen huiusmodi beneficia grato uti par est animo recolimus, graviter dolemus et ampliorem fructum interceptum et mala complura eorum culpa excitata, qui vel penitus eiusdem sanctao synodi auctoritatem aversati sunt, vel sapientissima eius neglexere decreta.

pNemo enim ignorat proscriptas α Tridentinis patribus haeresco, quibus vivo ccclesiao magisterio reiecto, privati cuiusvis iudicio religiosae res committebantur, sponte sua in multiplices discordesque sectas fuisse discissas, quao tandem apud plurimos Christi fide subvorsa, sacras ipsas litteras antea fontem unicum iudicemquo supremum symbolis inanibus merisque commentis temerario ausu accensore non dubitarunt.#

P<Mt lineam vigesimam tertiam paginae quintao loco verborum: *Quae sane* etc. proponuntur [coi. 70-71]:

PQuae nimirum insanissima doctrina heu nimis hodie longe latequo vulgata, utpote supernatural! ordini omnino repugnans, adversa fronte Christianam religionem adoritur. ..

Lineae primae paginae sextae loco verborum: *ipsamgue rationalem* etc. proponuntur [col. 71 a]:

... „ipsamque rationalem hominis naturam corrumpens, insti rectique normam subvertit et humanae societatis fundamenta điruit 4

Post lineam quintam paginae sextao loco verboruin: *Impia cero* etc. proponuntur (coi. 71 a J:

7IIuiusmodi peste impune gradante fieri vix poterit, quin complures etiam ex ecclesiae filiis ea non inficerentur, et catholicus sensus imminutis possim veritatibus non elanguesceret.4

Post lineam vigesimam quartam paginao sextae loco verborum: *lamrero* etc. proponuntur [coi. 71 a]:

„lamvero quomodo materna ecclesiae viscera non commoveantur miserando isto tot animarum casu, quomodo increbrescente quotidie frequentioria naufragii periculo vocem suam quasi tuba non extollat?4

Post lineam trigesimam sextam paginao sextae loco verborum: *Nonne ecclesia* etc. proponuntur [coL 71 C]:

pNonne ecclesia populorum omnium mater ab ipso constituta, lapsos erigere, labantes sustinere, revertentes amplecti, bonos confirmare, ct ad meliora incitare conabitur? Profecto nec umquam officio sibi credito defuit, nec testari palam ac denunciare veritatem omisit, illud sibi praeceptum esse non ignorans4 etc.

Post lineam decimam quintam paginae septimae loco verborum: *Cum itaque* etc. proponitur [coi. 71 b]:

„Cum itaquo nos inhaerentes decessorum nostrorum vestigiis pro apostolico munere nostro numquam docere ac propugnare omiserimus catholicam veritatem perversosque reprobare doctrinas, hoc praesertim tempore ab ipsis rerum difficultatibus maiorem animum sumere Deo adiuvante non timemus. Nobiscum enim sedentibus et iudicantibus4 etc.

3. *Hererendissimus Dreux- Brézi Molinensis.* — Paragr. I, lin. 10 post verba „Qua sane benignitate ipsius ac providentia factum est–, haec addenda proponuntur (coi. 72 a |: „ut, *licet omnibus ecclesiae necessitatibus per ordinarium summi pontificis regimen et magisterium satis fuerit provisum,* tamen cx oecumcnicis omnibus conciliis- etc.

4. *fíeverendissimus Caixal y Estradi Urgellensis.* — 1· In prima paragr., lin. 7. *Cum aeternus* etc.

dicatur in ablativo boo modo [coi. 78d]: nChrietus jk cutn ecclesia sua carissima so futurum" etc.

2· Ibid. lin. 10. „Nullo unquam tempore destitit ei adspiraro docenti etc." dicatur [coi. 79 a]: „Nul!o unquam tempore destitit per Paraclitum Spiritum veritatis ecclesiae per *eum* a Patro donatum, ut maneat cum successoribus apostolorum in aeternum, eum docere omnem veritatem et *arguere mundum de peccato, et de iustilia, et de iudicio* (loan. XIV, 16; XVI, 8-16)."

3 Lin. 14. *Qua sane benignitate* oto. dicatur [coi. 79 a]: nQua sano Domini lesu Christi atquo Spiritus Paroditi perpetua cum sua ecclesia praesentia et providentia factum est, ut turn ex apostolicis praedecessorum nostrorum Romanorum pontificum constitutionibus, tum quoquo ex oecumenicis" etc.

4° Pag. 2, lin. 5. filine etiam arctius membra capiti" dicatur [coi. 79 b]: nCapiti visibili Romano pontifici immediato vicario lo«u Christi fuero novo B affectu amoris coniuncta, novoquo" otc.

5· Ibid. lin. 8 loco nfota fuit" dicatur [coi. 79 b]: npurior facta est", vel nubiquo dilatata est", vel „upparuit fulgidior".

6° Pag. 4, lin. 23 dicitur «impertita"; dicatur (coi. 79 c): nprovcnisseu.

7° Pag. 6, lin. 37 dicitur Breligiosas res"; dicatur [coi. 79 c); sacrosanctas veritates fidoi catholicae, atquo sacrarum Scripturarum interpretationem dogmaticam".

8° Pag. 5, lin. 9. BCum autom aedificantes ita reprobaverint Christum lesum" dicatur addendo [coi. 79 c]: ^Christum lesum, ot hanc nostram apostolicam beati Petri cathedram veritatis visibilem omnibus gentibus ab ipso Salvatore nostro positam."

9a Pag. 6, lin. 30. „Si Deus vult, etc." dicatur [coi. 79 d]: «Quoniam Deus vult.... Christus lesus venit" etc.

10° Ibid. lin. 37. «Ecclesia populorum omnium mater" dicatur: rpopulorum omnium α Deo posita magistra."

11° Ibid. lin. 4. ^Incitare conabitur" dicatur: «novo semper caritatis et maternae commiserationis affectu."

12° Ibid, lineis 8 et 9. Post verbum rdenunciet“ addatur romnibus".

5. *Reverendissimus Ferré Casalensis.* — Pag. 5. Ubi dicitur «naturalismum ediderunt·... utpote *natura sua* supernatural! ordini plano repugnans", ad vitandam cacophoniam dicatur [col. 80 b]: «naturaliamutn ediderunt . . . utpoto *directe* supernatural» ordini plane repugnans".

6. Hererendissimus Meignan Catalaunensis. — Ie De schemate tollantur haec verba: *Symbolis et inanibus commentis,* ot eis substituantur [coi. 82 d]: *divinae auctoritatis argumento spoliare.* Interiician- D tur etiam haec verba: *Merisque fallacis nec non iactantioris eritices commentis assensere non erubuenini.* Iterum p. 5, lin. 19: *Criticismi* errores mythismi · erroribus consociaro etiam vellem.

2° Substituantur verbo *Naturalismus* haec consequentia: *Ordinis supenaturalis negatio*

7. Reverendissimus Magnasco Bolinensis. — Formula substituenda in principio [coi. 83 b]:

«Aeternus Dei Patris Filius Dominus Noster lesus Christus ecclesiae suae dilectae omnibus diebus usque ad consummationem saeculi se adfuturum esse promisit. Quare nullo unquam tempore" vel «nullo propterea unquam tempore" ut in schemate.

Paragraph» quao proponitur inseronda inter secundam ot tertiam eiusdem praefationis [coi. 84 c]:

«Sane Romani pontifices praedecessores nostri, qui pro pastorali sua sollicitudine in id sempor intenderunt, ut quae sancte ac salubriter a Tridentina synodo definita ot sancita fuere, integre inviolateque custodirentur, et'ab omnibus fideliter servarentur, nec non, quoties opus fuit, apostolicis ordinationibus opportuno munirent ao firmarent, pravis illorum hominum conatibus obsistere, excitatos ab iis novos errores proscribere ac damnaro, deviosquo ad salutis tramitom revocaro nunquam praetermiserunt. At illi porgentes obturare aures suas maternis ecclesiae vocibus ac in semitis erroris progredientes iis doctrinarum monstris, quao in praesentiarum deplorare cogimur, latam viam struxerunt.

«Nemo siquidem ignorat" otc. ut in schemate. Pag. 5 dicatur [coi. 84 d]: «creatore Deo, et Salvatore ac Domino lesu Christo."

8. Reverendissimus Whelan Wheelingensis. — Pag. 5, lin. 10. Omissis verbis *Cum autem* usque ad verba *Salvatorem nostrum* inclusive, substituantur ista [coi. 85 b]: «Cumque ecclesiae et scripturarum auctoritatem sic omnino reiecissent, factum est etc." linea 16. Vel etiam omitti potest prima pars huius phrasis, incipiendo: «Inde vero factum est etc."

Linea 21. Vico verborum *nomine designata,* substituantur ita [coi. 85 c] *inter alia.*

Linea ab infimo 3 post verba *ingenio eas* addenda suggero ista, nimirum [coi 85 d): «Eas non tantum indifferentismi heu! victimas relinquit, sed ot plures veritatis hostes infensissimos reddit, et alios in pantheism! etc."

Pag. 6, linea 1 *naturam hominis* dicitur, mallem [coi. 85 d]: «quorumdam hominum naturam etc." Linea 6 pro «impune" substituatur nlibcrrime grassanto".

Pag. 7, lin. 6. Ubi dicitur: «Nec facere unquam 0 poterit", dicere mallem [coi. 86 a): «Nec cessabit unquam."

Lin. 18. Post verba «apostolico munere nostro", omnia omitterem usque ad verba «sedentibus nobiscnm" etc. [col 86 a].

Lin. 24. Verbis *Sedentibus et indicantibus* addendum et hoc vellem rct *definientibus* et versus finem post verba *declarare constituimus,* substituenda haec propono (col. 86 a]: Erroresque adversos omnibus qui salvandos se sperent indigitaro ut illos agnoscant, agnitosque evitent.'

9. Reverendissimus Filippi Aquitanus. — Pagina 4, vers. 5 ubi dicitur: *arctius membra capili fuere coniuncta,* maioris claritatis ergo videtur dici posse [coi. 88 a]: *arctius ecclesiae catholicae membra suo capiti Romano pontifici fuere coniuncta.*

2° Ibidem, vere. 14 *stimulique praesertim additi* etc. Phrasis huius periodi, ut clarior sensus ovadat, per sequentem substitui poterit [coL 88 b]: *stimulique praesertim additi apostolicis viris, qui caritate urgente, gravissimis laboribus alacri animo susceptis, atque ad sanguinis usgue effusionem constanti nisu exantlatis, Christi regnum ad ultimas terrae oras propagarunt.*

3° Pag. 5, vers. 10 *aedificantes ita* ... Particula illa *ita* vel omnino expungenda, vel saltem ante *aedificantes* pononda videtur; nam uti nunc iacet, sensum roddit subobscurum [coi. 88 b].

4° Ibid. vora. 19. Hic (coi. 88 b] quasi assignatur genesis *naturalismi,* qui ortum habuisse dicitur a philosophicis systematibus mythismi, rationalism!, indifferentismi otc. Cum autem haec genesis non ab omnibus admittatur, et in plurimorum opinione ipsomet uaturalismua non sit nisi quoddam philosophici systematis genus, quod potius monstris superius enarratis originem dedit; sstius videretur, si

l *risibili* om. rtL

expnngcrentnr verba: *(juae in unam demum ℭoa'* c- *ceníes ... ediderunt,* et phniris superior ita disponeretur: *ea inrexerint in rem religiosam opinionum etphilosophicorum systematum monstra, guaemythismi, rationalisms, indifferentismi, naturalismi nomine designantur;* et sequens periodus ponatur in numero plorali.

Penultimo denique versu eiusdem paginae quidam addendam ewo censent [coL 891] etiam vocem *idealismi-,* cum hoc pessimum systema suis, non minus ac reliqua hic nominata, scateat erroribus, qui adversa fronte christianam impetunt religionem.

Formulae scripto non traditae hic referri non poterant.

9.

Congregatio genoralia trigesima quarta 1S70 martii 26.

Die sabbati 26 martii 1870 hora nona matutina, in conciliari aula Vaticanae patriarchalis basilicae, B generalis reverendissimorum patrum congregano habita est; cui interfuerunt sexcenti triginta sex patres, nempe 42 cardinales, 8 patriarchae, 4 primates, 100 archiepiscopi, 440 episcopi, 4 abbates nullius dioecesis. 13 abbates generales sive praesides congregationum ordinum monasticorum usum mitrae habentes, 22 generales et vicarii generales, quorum omnium nomina quao per assignatores locorum accurate descripta fuerunt, exhibet indiculus patrum trigesimae quartae congregationis generalis, qui inter acta concilii asservatur.

Reverendas pater dominus Bernardus Pinol y Aycinena archiepiscopus de Guatemala missam lectam celebravit. Qua absoluta, et recitata oratione *Adsumus Domine* etc., eminentissimus primus praeses in hunc modum locatus est1:

.Reverendissimi patres,antequam hodie ad actum •uffragia ferendi de emendationibus prooemii sche- C rnatis *de fide catholica* procedamus, audire oportet eum reverendissimum patrem, qui nomine Deputations pro robus ad fidem pertinentibus veniam a praesidibus petiit oratorum difficultatibus et animadversionibus brevi quadam relatione respondendi, ubi etiam de emendationibus propositis agetur. Is autem est reverendissimus dominus loannes Simor archiepiscopus Strigoniensis et primas Ilungariae. Itaque reverendissimus dominus ascendat arnbonem/

RELATIO

reverendi patris domini loaunis Simor archiepiscopi Strigoniensis et primatis Ilungariae.

Eminentissimi nc reverendissimi praesides, eminentissimi ac reverendissimi patres.

Sinite ut, priusquam suffragia vestra super enuntiationibus de prooemio constitutionis dogmaticae *de fide* examini vestro propositae, priusquam, in- D quam, sententiae et suffragia vestra rogentur, ut deputatio panes quaepiam super eodem prooemio praelibet.

Cum prooemium, etsi capitibus fidei et doctrinae eatbolicao praemissum sit, tnmcu ad fidem, ad ipsam doctrinam minimo pertineat, sponte intelligitur illud hac vel alia ratione concipi, his vel aliis verbis exprimi potuisse. Deputatio prooemium de quo sermo est, ita prout illud iacet vobis, vestro indicio nimirum vestranque sententiae, sicut iam paucis antea in priorite » generalibus congregationibus observaveram, proposuit propterea ut postulatis illorum reverendissimorum patrum, qui de prooemio originario schematis proloqnuti sunt, satisfaceret. Connecters volendo concilium bocce Vaticanum cum prioribus oecumenicia conciliis, maxime vero cum A concilio Tridentino, fiori non potuit, ut non innuorentur saluberrimi illi effectus, qui per Doi gratiam ex hoc concilio in ecclesiam redundaverunt. Dum sermo factus est do hisco saluberrimis fructibus, reticeri in prooemio causa vel potius causae non poterant, ob quas saluberrimi hi fructus intercepti fuerunt, ob quas tanta malorum congeries enata est, quibus nostris diebus laborat chriatiana societas. Quae mala hoc ipso, atque ideo etiam in prooemio commemoranda fuerunt, ut appareret causa ox praecipuis una, quam sanctissimus dominus noster assignavit convocationis huius generalia oecumcnici concilii: dicit enim, ut mala quibus ecclesìa et societas civilis laborat, ab ecclesia et a societate civili removerentur, ut misero errantes ad veritatis, ad iustitiac et ad salutis tramitem revocarentur, et ipsa augusta religio nostra ubique terrarum rursum revivisceret.

Eminentissimi ne reverendissimi patres, hodio ecclesiae non, sicut praeteritis temporibus fuit, res est cum haereaibus dumtaxat, quae singulas revelatae veritatis doctrinas in dubium vocant: hodio ecclesiac sublimis etiam illa provincia obtigit, ut ipsam rationem et cardinales rationis veritates propugnet, tueatur contra spiritum nequitiae, qui a Christo, qui ab ipso Domino descivit. Hodie ecclesia non tantum petra illa est, cui innititur divina Christi revelatio; sed petra quoque est immobilis omnis naturalia ordinis; ut hodie mihi quidem videatur eventu comprobatum esse illud, quod duobus ante saeculis magnus Germaniae philosophus praemonuerat dicens, futura esse tempora, quando ecclesia catholica ipsam rationem humanam contra incredulos propugnare, defendere, tueri debebit: et atheismum fore ultimam mundi hacresim. Ecquid aliud quam tempora ista ingruisse portendit illa, quam omnes observamus, materiae et naturae idolo- C latria et deificado? Ecquid aliud, qnarn ista tempora ingruisse portendit turpis illa doctrina, quao humani generis initia ab hirsuto simio, quae humani generia incunabula in turpissimo ac foedissimo coeno, non in paradiso quaerit? De his igitur malis in prooemio sermonem institui oportuit, de malis his, inquam: in toto enim prooemio res objective tractatur.

Commemorari deinde debuit, quomodo factum fuit ut etiam errores isti mentes et animos ipsorum ecclesiae catholicae filiorum invaserint; quomodo etiam reticeri non potuit sancta illa ecclesiae sollicitudo prospiciendi, ne ex iis erroribus salus fidelium detrimentum pati&tur: obligatio quae indo venit proponendi illis recte, pressius, clarius veritates quae erroribus, nostro tempore non tam serpentibus quam potius vigentibus, opponuntur; obligatio porro errores hosco etiam condemnandi. Obligatio prima ac praecipua est errores configendi, veritates fideli populo proponendi: de illo sermonem institui nobis oportuit. Diximus itaque circa finem prooemii, quod summus pontifex hoc suo munere, hac pastorali sua sollicitudine semper defunctus fuerit; quod nunquam de veritate loqui omiserit, quod nunquam omiserit veritatem Christianam, catholicam veritatem divinitus revelatam proponere, atque errores condemnaro: sed quod nunc concilium quoquo fatiicanum oecumenicum convocaverit, ut nempo errores solcmnisrimo etiam ecclesiae iudiciu condemnarentur, et configerentur tanto auctoritatis visibilis externae pondere, quantum pondus definitionibus, decisionibus fidei ex consensu membrorum cum capito inest. Haec fuit dispositio prooemii, quomodo illud deputatio concepit, quemadmodum illud deputatio vobis, reverendissimi patres, proposuit.

Quod haec dispositio in summa rei vobis, rove-

* oUx Wms eat td. Vatic., νσχ patrer eligeret. quam Unta mittit editto.

rend¡Baimi patres, probata fuent, ex enuntiationibus a palam fit, quao super prooemio hio factae fuerunt in nuperriniis generalibus congregationibus: ipsae enim enuntiationes, quarum extractus in manibus habetis, et quarum extractus nunc vestro indicio subiecti sunt, ipsae enuntiationes, inquam, ostendunt plurimas illarum, maiorem nempo partem, ad stylum referri, minorem ad accidentalia quaedam, ct aliquas tantum minimas observationes tales esse, quae ipsum prooemium in sua substantia, ut ita dicam, afficiunt. Deputationi nihil magia in votis est, quam ut eecundum illas, quao hic factao sunt enuntiationes, prooemium ipsum rorideat, prooemium ipsum corrigat, prooemium ipsum reformet, atque ita revisum, reformatum, repurgatum vobis iterum, reverendissimi patres, praesentet. Illarum omnium enuntiationum, quae hic factae fuerunt, is qui fieri tantum poterit usus, usus certo fiet per doputationem in revisiono huius prooemii. Quod cum, reverendissimi patres, super prooemio hic proloquentos sciant, atque pro certo teneant, octo illorum declarare non dubitaverunt, se priores acquiescere, atque nolle ut super suie hic factis enuntiationibus, quarum maxima pars, pronti dixi, stylum, locutionis modum concernunt, vestra suffragia requirantur. Si do capitibus fidei, vel vero etiam de obiectis ipsius disciplinae ageretur, certissime haec ipsorum declaratio ex parte deputations vix acceptata fuisset: super capitibus enim fidei, quemadmodum etiam super capitibus disciplinae quoad singulas observationes, quoad singulos animadversiones semper vestra suffragia hac in aula rogabuntur, reverendissimi patres.

Dixi quod aliquae observationes ipsam prooemii tenoris substantiam afficiunt: super his sententiae vestrae rogabuntur. Quas priusquam depromatis, sinite porro ut vobis super his observationibus ot animadversionibus aliqua nomine deputations ani-C madvertam. Sunt autem substantiales hae mutationes, quae induci proponuntur in prooemium pag. 7 lin. 16 [coi. 33 a is] ct respiciunt ultimam paragraphum ipsius prooemii ubi dicitur: rCum itaque nos, inhaerentes decessorum nostrorum vestigiis, pro apostolico munere nostro nunquam docere ac propugnaro omiserimus catholicam veritatem perversasquo reprobare doctrinas/ Propositum fuit ut verba ipsa: „Cum itaque nos inhaerentes decessorum nostrorum vestigiis[*] et quae modo sequuntur rpro apostolico munere nostro nunquam docere ac propugnare omiserimus catholicam veritatem perversasquo reprobaro doctrinas[*] omittantur. Ego autem nomino deputations vos rogo, reverendissimi patres, non decernatis ut haec ipsa oblitorcntur, ut ipsa omnia ex prooemio tollantur. Quid enim hic dicitur? Hoc dicitur, quod sanctissimus dominus nostor decessorum suorum vestigiis insistens pro apostolico suo munero veritates nunquam docere, nunquam propugnaro omiserit. Estno hoc verum quod deputatio hio dixit? Certissimo nemo est inter vos, roverendiesimi patres, qui hoc negaro possit, aut in dubium rovocaro. Legatis, si velitis, sanctissimi domini nostri propemodum infinitas encíclicas litteras, et certe videbitis quod id, quod deputatio do sanctissimo domino hio dicit, omnino veritato nitatur. Quod autem verum historico est, illud negari nequit: atque ideo vobis propono, ut hanc mutationem non accipiatis.

Alia mutatio indicitur, nempe ut dicatur pro eo „nobiscum sedentibus et [illegible]udicantibus ut adhuo addatur *et definientibus.* Deputatio hanc additionem non potest sua ox parte vobis, reverendissimi patre», suadere: dicam quare. ludicare, definire: iudicaro corte latius patet, quam definire; hic nos non tantum definimus, sed iudicamus. Quomodo iudicamus? Quid hoc significat nnobiscum sedentibus et iudicantibus[*]? Ad quid hic deputatio respexit? ad verba ipsius Christi Domini dicentis1: *Cum sederit Filius hominis in sede maiestatis tuae, sedebitis et VOS super sedes duodecim, indicantes duodecim tnbus Israel:* huc respexit deputatio cum scripsit „nobiscum sedentibus, nobiscum iudicantibus[*]. Sicut cum Filio Dei sedebunt apostoli et indicabunt, ita hic nos sedemus ct iudicamus cum ecclesiae capite, cum Romano pontifice, cui hoc loco aliud ius non attribuitur,nisi iussessionis nobiscum, iusiudicii nobiscum.

Ipse sanctissimus dominus noster, recordemini, reverendissimi patres, in sua prima allocutione quam ad nos habuit, hoc dicit: haec sunt ipsius verba1: „Vos autem nunc, venerabiles fratres, in nomino Christi congregati adestis, ut nobiscum testimonium perhibeatis verbo Dei et testimonium lesu Christi, viamque Dei in veritate omnes homines nobiscum doceatis, et de oppositionibus falsi nominis scientiae nobiscum Spiritu sancto duce indicetis/ Et provocat ad Actus apostolorum cap. XV, et quidem provocat ad verba sancti lacobi apostoli, qui in concilio Hierosolymitano dixit: *Ego autem iudieo non inquietari eos, qui ex gentibus convertuntur ad Deum:* ergo verbum *iudieo* sumitur hic in vero iudicii sensu. Hic nos non consiliarii tantum sumus, et quidem etiam ex voluntate summi pontificis, sed veri iudices; hic verum actum iudicii excreemus. Haec verba deindo adhibuit deputatio etiam proptorea quod respexit ad cardinalis Bellarmini de hac re de conciliis opus, qui expresso dicit, concilium oecumcnieum episcoporum non esse consessum tantum consiliariorum, sed esse consessum verorum iudicum. Ergo ex his causis, sed etiam propterea, reverendissimi patres, quod illi, qui ad finem concilii supervicturi ex nobis sunt, subscribent actis concilii: *Ego definiens subscripsi;* propterea deputatio existimavit ut propositio mancat sicuti est, tamquam episcoporum iuri absolute nihil detrahens ^nobiscum sedentibus et iudicantibus4. *(Bene.)*

Tertia facta eat etiam propositio, illa nempe a fine „adversie erroribus, potestate nobis ab omnipotente Deo tradita, proscriptis atque damnatis4, ita nimirum ut ibidem diceretur: *Erroresque adversos omnibus, qui salvandos se sperent, indigitare, ut illos agnoscant agnitosque evitent.* Iam, reverendissimi patres, haecne est destinatio conciliorum oecumenicorum, ut errores tantum indigitent, et indigitent illis tantum, qui volunt salvari? Omnia concilia errores condemnaverunt; errores, non autem errantes; omnia concilia prae oculis habuerunt illud sancti Augustini: ^Interficite errores, sed diligite errantes4. Ergo deputatio existimat etiam hanccc mutationem acceptandam non esse salvo meliori vestro iudicio, cui hasce propositiones deputation!· ego substerno.

Expleta relationo archiepiscopi Strigoniensis, eminentissimus primus praeses invitavit patres ad suffragia ferenda his verbis:

^Reverendissimi patres, procedamus nunc ad actum suffragia ferendi do residuis emendationibus circa prooemium huius schematis propositis; cui praemittere visum est opportunum nonnulla, quae pertinent ad rectum ordinem in ipso actu tenendum. Haec autem reverendus dominus subsecretaría· ex ambone recitabit.[*]

Id exsequens subsecretarius, haec ex ambone perlegit:

Reverendissimi patres, ut actus suffragia ferendi bono procedat, haec observanda erunt Praescribit

ìhttb. XIX. 28.

1 Vide t L, coL 13 u.

srticulas XIII decreti diei 20 februarii huius anni hic de re, quod sequitur: jSaffragia tum super emendationibus, tum super singularum partiam texta ita a patribus concilii ferentur, ut praesides distinctis vicibus ad «urgendum invitent primum cos qui emendationi vel textui assentiuntur, deinde eos qui ℭontradicunt Meminerint itaquo reverendissimi patres, qaod do quavis emendatione actus suffragia ferendi fiet distinctis seu duabus vicibus, ita ut actus *sargoodi* exprimat tam assensum quam dissensum; nempo qui prima vice surgunt, approbant emendationem propositam, dc qua tunc igitur, sedentes vero camdcm reiieiunt; dum autem secunda vico dc eadem propositione patres interrogantur, tunc ii qui surgunt emendationem propositam reficiunt, sedentes autem cam approbant. Cacterum quo melius et securius ea ros peragatur, omnino necessarium est, ut singuli patres, quamdiu actus suffragia ferendi durat, locum sibi assignatum in aula concilii non mutent, ac insuper, ut qui assensum suum sorgendo manifestant, Umdin atantes maneant, donec numeratio stantium io qualibet aulae parto perficiatur/

Cum haec legerentur, reverendissimus domino» episcopus Wheelingcnsis, cuius erant emendationes de quibus sermo, eas revocavit, praesides rogans Ut patrum suffragia non exquirerentur. Hinc subsecretarías immediato post citata verba haec addidit:

„Cum tres emendationes, do quibas suffragia exquiri debuissent, ab auctoro hoc ipso momento revocatae fuerint, nihil amplius superest do quo suffragia ferenda sint circa emendationes prooemii/

Quo peracto eminentissimus primus praeses dixit:

gRevcrcndisaimi patres, do integro textu prooemii suffragia exquirentur, cum primum α deputatione pro rebus ad fidem pertinentibus denuo revisam et adaptatum fuerit Nunc autem prosequemur discussionem capitia secundi huius schematis. do quo praeter reverendissimos patres, quorum nomina iam publicata fuerunt, alii nonnulli veniam loqaendi petierunt ut animadversiones suas ct emendationes congregationi generali proponerent. Eorum omnium nomina rererendus dominus subsecretarios ex ambone publicabit, salvis eorum nominibus, quae duranto ipsa discussione adhuc adinngentur/

Tuno subsecretarios sequentem tabellam perlegit:

^Nomina reverendissimorum patrum, qui veniam loquendi petierunt, ut do secundo capito schematis propositi animadversiones suas congregationi generali proponerent: Aloysius Filippi episcopus Aquitanus, loscph Caixal y Estrado episcopus Urgellcnsis, Thaddaens Amat episcopus Montcrcyensis et Angelorum, Petrus Rota episcopus Gunstallensis, Antonius Pettinar! episcopo» Nucerinus, Hyacinthus Maria Martinez episcopus Sancti Christophori do Havana, Iosophus do la Cuesta y Maroto episcopus Aurien»is, Laurentia» Gastaldi episcopus Salutiarum, Paulus Mekhera archiepiscopo» Coloniensis, Philippas Vcepa•Uni episcopus Fanensi», Henricus Maret episcopus Surensia, loanncs Faict episcopus Brugcnsis, 8nlvator Demartis epiteopus Galtellineneis-Norcnsis/

Post hacc ad ambonera successive vocati sunt episcopus Aquilinus, urcbiepiscopus Mclchlinicnsis qui nomine deputation'll pro robus fidei petiit veniam respondendi episcopo Aquilano, episcopus Urgellensis, episcopus Montereyensis, episcopus Guastalleusis, episcopus Nucerinus, et episcopus Sancti Christopher! de Havana.

ORATIO

reeerendi patrii domini Aloyaii Filippi episcopi Aquilani.

Eminentissimi praeside», eminentissimi et reverendissimi patre».

Quasdam animadversiones in hoo schematis caput secundum, ct io primum canonem et in notulani cius capiti respondentem no dedignemini ea humanitate excipere, quam rei gravitas postulat.

In prima schematis forma capite secundo legebatur „nequo dubitandum est, rerum Deum naturali ipsius humanae rationis lumino per ca, quao facta sunt, posse ℭognosci in adnotationibus vero eiusdem schematis pag. 54 et 65 [L L,77 DÌ denuntiabatur condemnationi patrum non universus fraditionnlismus, sed quae a schematis auctoribus dicebatur crudior forma traditionalism!. Post factas α patribus ct praesertim α reverendissimis episcopis Melitensi ct Ccntumcellcnsi et aliis, do quibus non recordor, observationes in traditionalism! defensionem, cxpectandum sano erat fore ut in novo schemate causa traditionalism! moderati acque recteqiie secerneretur a causa nonnullorum traditionalistarum, qu! idcirco fideistae audiunt, quia fidei necessitatem amplificantem et iura rationis deprimente», scepticism© viam stcrncru risi sunt. Verum dicam aperte quod sentio, et in quo plure» alios fratres venerabiles consentientes habeo, cxpectatio nostra in tristem admirationem versa est Quod enim in reformato schemate legimus, non modo po>so verum Deum cognosci naturali rationis lumine, sed etiam posso cognosci nt principium et finem omnium rerum; atque insuper non modo posse cognosci, sed et certo posse cognosci, nonne oculi» vestris, eminentissimi et reverendissimi patres, illico patet, quanta aequivocatio ludat sub his verbis *principium ct finem* omnium rerum?

Equidem «cio non posse Deum cognosci nisi sub illis duobus aspectibus; sed vos quoque probe scitis praeter scientiam principii et finis aliam omnino possibilem nos ewe: quis vero dicat, naturalis rationis lumine, quo modo miserrimi filii Adami nascimur. ad universam divinorum scientiam asscqccndnm pares nos esse? Vel igitur additamentum illud a schematis auctoribus factum plane redundat, vel nimis dicit Factum est etiam, ut innuimus, aliud additamentum per verbum certo, quod a primo schemato cxulabat, reerto cognosci ℘osso Nollem ¡murías videri contra sehematographos; sed contra nullimodo prohiberi possum, quominus aliquam contradictionem, in qnain inciderunt, verbis exponam.

In paragraphe secunda enim huius eiusdem capitis lio. 14[col33Dis]referuntur rationes iampridem udivo Thoma allatae, ob quas revelatio necessaria videtur etiam pro veritatibus naturalis ordinis; et ibi mentio fit inter alia motiva *firmae certitudinis,* quam veritatum carumdem per revelationem acquirimus. Ergo si firma certitudo nobis per revelationem hic advenit, profecto solo naturalis rationis lumino omnia quao ad Deum, principium ct finem rerum omnium, spectant, certo cognosci non possent. In primo schemate sermo erat de possibilitate et potentia rationis, et nullus ca impugnabat: hic autem addendo *certa* videtur mibi quo·! infirmetur probatio ad demonstrandam necessitatem ct utilitatem revelationis, quae in id maximo consistit, ut certam cognitionem rerum etiam naturalium, quae ud Deum ct ad veritates morales pertinent, nobis subministret.

Quod vero ad notas pertinet, quae ad rationem explicandam n patribus in condendo schemate servatam inserviunt, illa quae hoc caput respicit, ct quae legitur pag. 29 (coi. 39 d), potius ad mutuas catholicarum scholarum criminationes, quam ad disertas responsiones for«an excogitata fuisse a non advertentibus videtur. Nemo quaeso excipiat mihi, nihilum adiectas notas vel quasi nihilum referre, cum ad synodulem constitutionem decreta dumtaxat et canones pertineant, quae seorsim edentur expunctis notis incertis ad explicandam agendi rationem, quam

reverendissimi potree in reformando schemate sor- a varunt. Esto quidem ut nota illa in constitutione sinodali evanescat: at negari nequit illam semper pertinere ad concilii Vaticani historiam; et futuris temporibus, cum canones ot decreta huius concilii, ut dixit aliquis qui ino antecessit, in perpetuum durabunt, futuris temporibus ad finoin a quibusdam intentum poterit inservire quibusdam eodem modo, quo Pallavicini historia ad elucidandas quaestiones, quno ex canonum concilii Tridentini interpretatione oriuntur, inservit. Siquidem decreta et canones concilii intclliguntur semper in sensu a patribus in illis redigendis intento: quis autem sit isto sensus, a notula illa, quao tanquam documentum in concilii Vaticani historia forsan inseretur, declaratur.

Nescio, eminentissimi et reverendissimi pairee, qua ratione id factum sit; sed video in hoc schemate reformato foetum fuisse id, quod in priori B schemate *de fide* cius auctores non fecerunt Si aliquis prue manibus habet, rogo ut illud schema aperiat: quaeso illum ut quaerat png. 54 et 55 [t.L,coi. 77 d), ot perspicuo videbit, quod auctores cum quadam quasi verecundia nominarunt traditionalismum, ot expresso monuerunt, saltem crudiorem traditionalism! formam fuisse a sanctu sede reprobatam, et a patribus huius concilii rogabant ut considerarent, utrum prima periodus illius capitis secundi non ita supplenda esset „ncquo dubitandum est... etiam citra positivam do Deo traditam doctrinamll, quod manifeste innuit, illius schematis auctores tantum abesse ut traditionalismum moderatum tanquam damnatione dignum concilii patribus proponerent, ut potius dubitarent si hac damnationis nota inurendus esset etiam crudior traditionalism! forma, quao a sancta sede iam reprobata fuerat in propositionibus subscriptis a Bautain.

At hic in schemate reformato habemus vernm progressum, ut hodie dici solet. In priori schemate enim in capite secundo simpliciter dicebatur „nec dubitandum est verum Deum naturali ipsius humanae rationis lumino por en, quao foeta sunt, cognosci ꝑosso ot hic in novo schemate dicitur rDeum, rerum omnium principium ot finem, naturali humanao rationis lumino e rebus creatis corto posso c̈ognosci Ibi in nota expresse dicebatur, crudiorem tantum traditionalism! formam esso reprobandam: hic in nota novi schematis posita pag. 29 [coi. 39 υ] absoluto ot cruditer dicitur, definitionem et canonem necessarium visum fuisse propter traditionalismum, et principium illud positum fuisse, quo traditionalismus ifficaciter oxcludorctur. Quae agendi ratio habita n condenda hac, notula quomodo explicari possit, ion video; praesertim cum id manifesto repugnet isui loquendi istius sanctae sedis super hac eadem D o. Probo enim scitis, eminentissimi et reverendissimi ostros, quod cum quaestio ista de traditionalism© n Belgio praesertim utrinquo nimis acriter iigcrotur, •ummus pontifex in appositis litteris, datis nd archiepiscopum Mechliniensom cardinalem Engolbertum 'tercke venerandae memorine, praecepit ut utriquo oarti silentium imponeretur. Et inde etiam factum 'st, ut cum quatuor illae propositiones clarissimo catholico scriptori Rubscribendno propositae luerint, lacra congregatio diligenter ct consulto n voco tralitionnliemi seso abstinuit: atquo adeo si velimus IX ipsa agendi rationo sanctae sedis hac dc re alijuid inferie, potius in favorem argumenta non leosscnt.

Unum tantum addam. Haec eadem sancta solos per chirographum sanctissimi domini nostri •hi papae IX ot subsignatione eminentissimi ot deiidoratissimi cardinalis Mai laudabiliter approbavit a concilium provinciale Remense in civitate Ambianensi habitum anno 1853, cui interfuerunt praeses omineu tieaimua cardinalis Gousset memoriae venerandae, aliiquo scientia illustres Galliae episcopi. Iam vero in hoc concilio, tam alte a sancta sede approbato, quid aliud docent patres? Primo accurate vitanda, esso duo extrema, unum videlicet quo nimium rationi detraheretur, id quod ex baiana doctrina damnata descendit; alterum quo vires rationis nimium .extolluntur, ita ut cum rationalisas supernaturalis revelationis necessitas excluderetur. Quod vero attinet ad opiniones medianas, sapientissimi illi patres docent quidem libero posse defendi; at subdunt ut magistri in scholis propter nimiam inclinationem, qua nostri saeculi iuvenes ad rationalismnin tendunt, potius inculcent illam sententiam, quae fidei magis magisque adstipulatur, qua periphrasi traditionalismus catholicus, traditionalismes B moderatus apprimo designatur. Igitur ex agendi ratione sanctae sedis non modo nulla damnatio contra traditionalismum catholicum sive moderatum apparet; immo etiam, ut mihi videtur, saltem indirecta adhortatio fit ad illum tenendum. Nam huius traditionalism! species, de qua hic agimus, quin contra fidem aliquid moliatur, doctrinae fidei permultum favet; et sub hoc respectu si non laudandus, minimo est damnandas, et sinendum ut salva fide in pace sectetur ab iis, a quibus sectatur.

Inficiendum quidem non est, fuisse, nonnullos qui tenebant humanam rationem, etiam ut nunc est, ope societatis excultam non solum qualicumque traditione et institutione, sed indigere fide divina, ut demonstrare possit Dei existentiam, eiusque divinas perfectiones. Huius opinionis assertores sunt illi, qui designantur in schemate vocabulo *crudioris traditionalisini forma,* ot verius appellantur fideistae: C hi tantum ab ecclesia reprobati fuerunt in propositionibus a Bautain subscriptis, et quidem merito. Nam apostolus loquens dc philosophis gentilibus, quorum ratio ope societatis apprime exculta circa Dei existentiam, invisibilia eius attributa ct sempiternam virtutem intellecta, hoc est per discursus intellectus, a creatura mundi non perspexit, inexcusabiles fuisse dicit: non fuissent autem inexcusabiles, si ad buiusmodi notiones cognoscendas ct demonstrandas indiguissent fide divina, qua utique non fuerant a Deo donati.

Praeter hos illi qui traditionalistae hodie vocantur, et qui, si notula remaneret uti iacct, sub condemnationis stigmate inciderent, nihil aliud dicunt nisi hoc, scilicet quod si ratio humana non foret, ut nunc est, per quamcumquo traditionem ope societatis exculta, sed absolute sibi relicta, non posset Dei existentiam et veritatum moralium principia D neque invenire ot multo minus demonstraro: quia cum intellectus humanus sit potentia passiva, et a sancto Thoma vocetur tanquam tabula rasa, omnino non potest huiusmodi veritates morales invenire; quippu contendunt, illas cum rebus sensibilibus nullam necessariam relationem habere. Itaque concludunt, hominem in tali statu semper ad id faciendum qualicumque traditione opus habere; idcirco vocantur simpliciter traditionalistae. Qui certe si in hac thesi sustinenda aliquid peccassent, videntur excessu potius quam defecta peccasse; idcoque ipsis non indicis indignati condemnatio, sed potius aliqua indulgentis matris correctio deberetur. Ipsi enim aequam rationem inter naturam ot gratiam, inter naturalem et supornaturalem ordinem profitentur. et tum α lutberana faece tum a jansenística labo so alienissimos tenent: ipsi nativam humanae rationis potentiam non negant, sed pari codemque pacto cum reliquis scholis catholicis profitentur.

Attamen homini, ut nuno est in concreto spectato, homini scilicet non abstracto, non hypothetico, non *logico,* qualem antitraditionalistao comminiscantur, sed homini reali, homini historico, homini qui absque societate saltem domestica neque intelligi. neque eiistcre potest, cuiusmodi profecto et non diversimode considerandus est omnia Adami filius, solam individualem rationem satis non esse ad acquirendas, et firma certitudine tenendas tentâtes morales nobis necessarias; sed requiri insuper socialem institutionem. Quao quidem institutio non aliquid ab extra addit lumini rationis, ac si haec aut nullam aut mancam erga obiectum suum potestatem praeseferat; sed ipsam rationem ciet, excolit, adiurat roboratque, cum et agnoscendos reritates proponit, ct modum docet eas rite percipiendi, evolvendi et diindicandi. Enimvcro sunt duo raido distincta, potentiam ad aliquid non habere, et potentiam quidem integram habere, quae tamen B in plenum actum suum non prodit nisi excitetur et adiuretur.

luxta hos traditionalistes potest quidem humana ratio viribus suis certa argumenta conficere, quibus Dei existentiam et caeteras naturalis ordinis potissimas veritates motaphysicas ct morales demonstret: verum sibimot ipsi soli relicta, omni socialis traditionis magisterio destituta, locutionis praesidio non instructa nihil conficit, nil aggreditur. Deus enim cum protoparentes creavit, in ipsis et per ipsos humanam societatem instituit; quam quidem instituit non physica tantum individuorum copulatione, sed spiritualis quoque et moralis vinculi solemni consecratione; quod vinculum intra ipsos constat in idonea tum veritatum tum praeceptorum traditione primis parentibus facta, ad finem humanitatis praestitutum consequendam. Quid deinde? Traditionalistao retundunt quidem rationalistarum prae- C sumptionem qui ita concludunt, potuit ratio veritates morales a se ipsa cognoscere; si potuit, ergo fecit, ergo a se ipsa invenit veritates ordini· naturalis, ergo revelatio si non est inutilis, est superflua, et sic purum putumque rationalismum inducunt: nunquam tamen α traditionnlistis catholicis negatur humanae rationis potentia.

Quae cum ita sint, adprecor sapientiam vestram, eminentissimi ct reverendissimi patres, ut traditionalism! nomen omni damnationis nota purgatum velitis, specialiter autem rogo eminentissimum ac reverendissimum praesidem et reverendissimos patres deputation)! de fide, ut authentice declarare dignentur, si id sibi plàcet, ab ecclesia damnari tantum illum traditionalismum crudiorem, qui fideísmos audit, hoc est systema eorum, qui tonent ad Dei existentiam et veritates morales cognoscendas necessariam esse quoque fidei traditae doctrinam, quin ratio aliquid D ex w possit; sed liberum relinquere *mpum iis, qui tnditionalismam moderatum catholicum scctantur. Non est enim aequum, ut propter intemperantes * quorumdam opiniones, damnentur etiam innoxii ex sola causa, quod eodem nomine vocantur. Detur aliud nomon, vocentur fidcistae illi, quos damnaro patres volunt; et isti do quibus loquutus sum, in eorum bona paco remaneant Nos, ut iam indo a primis congregationibus generalibus dictum fuit pluries, non hein a beatissimo patre nostro summo pontifico convocati fuimus, ut do scholarum quaestionibus aliquid definiremus; sed ut fidei veritates declararemus et solomniUr assereremus. Non igitur, quaeso, aula haec sanctissimo sordescat pulvero scholarum; non heio alicuius scholae prao ċacleri sed unius catholicae doctrinao triumphus quaerendus est.

Poto igitur ut prima huius capitis periodus ad A illam formam redigatur, quam in priori schemate habet, dicendo nempo: *Eadeni raneta mater ecclesia tenet ac docet, rerum Deum naturali lumine humanae rationis, uti nunc est, per ea quae facta sunt* (vel *e relus creatis) posse cognosci etc.* 2· Ut secunda huius capitis paragraphe lin. 24 (col. 33 Du] deleatur particula *quoque* utpotc superflua. 3® Ut primus canon ita reformetur, rol alio meliori modo: Si *quis dixerit, humanam rationem, uti nunc est, non posse suo naturali lumine Deum per ea, quae facta sunt, cognoscere, anathema sit. 4·* Ut notula quae legitur pag. 29 [coi. 39 d] sub titulo capitis secundi ct incipit „Definitio haec ete.“ omnino Unquam non scripta habeatur.

RE8POXSIO

reserendi patris domini Victoris Augusti Dechamps archiepiscopi Mechliniensis.

Eminentissimi et reverendissimi patres.

Ascendere ambonem necessarium non fuisset, quia pauca verba sufficere videntur, ut desiderio illustrissimi oratoris, qui iam loentus est, fiat satis.

Differentia, quam supponit inter schema prius ct posterius, revera non existit. Equidem in relatione deputationis pro rebus fidei dicitur: eQuod voro ad traditionalismum pertinet, satis visum est, principium ponere, quo efficaciter excluderetur. Principium autem, quod statuitur, hoc est; in hominis natura rationali potentiam case Deum per res creatas certo cognoscendi/ Illud verbum *certo* nullam differentiam constituit inter schema prius propositum et secundum, quia in rationali hominis natura reperitur potentia Deum certo cognoscendi, etiam ut principium ct finem nostrum. Sod non de facto hic agitur; agitur de potentia. Traditionalismus autem proprie dictui in hoc consistit, quod neget potentiam rationis perveniendi per se ipsam, lumine suo. ad cognitionem Dei; et necessitatem docet, non *moralem* sed *naturalem* seu *physicam* revelationis Doi five immediatae, sive saltem traditae, ut ad hanc cognitionem ratio pervenire queat. Hoc est tantum quod in schemate negatur; cum sit in hominis potentia, solo rationis lumine pervenire certo ad cognitionem Dei.

Equidem verum est, quod dixit illustrissimus orator, catholicos scilicet doctorea ex zelo vindicandi necessitatem revelationis ct fidei nbiiwe in hanc sententiam, seu potius doctrinam, cosque potius monendos ℭo quam damnandos, cum zelum suum probaverint, quamvis non secundum scientiam. Catholica ecclesia et sancta sedes semper iura fidei, et iura etiam rationis vindicavit; et propteren reprobatus est traditionalismus proprio dictus, quia negabat potentiam naturalem rationis perveniendi ad cognitionem Dei sino revelatione vel immediata vel tradita. Illud autem, quod a sancto Thoma docetur de necessitate morali revelationis, in schemate repentur: nam in eo asseritur divinae *revelationi necessitas, ut homines ad Dei ct rerum divinarum cognitionem perveniant cum firma certitudine et sine errorum admixtione. Itaque, reverendissimi patres, schema quod nunc proponitur, et illud prius propositum non differunt inter so; et ideo non est necessarium, quod in schemate inserantur ea, quae ab illustrissimo oratore proponuntur. Etenim sufficienter in adnotationibus schematis dictum est, inter traditionalistas computari non debere illos, qui aliqualem traditionem vel institutionem necessariam affirmant nd humanae rationis evolutionem; et hoc idem reperitur in relatione, quae schemati reformato adnexa est, cum ibidem dicatur, quaestionem de necessitate huius institutionis in decreto non attingi. 8od tradltionalialac proprie dicti, qui hic affirmant

necessitatem naturalem revelationis sive primitive A sive traditae, solí attinguntur.

Reverendissimus orator aliqua facta remomoravit, quao ad sanctam sedem relata sunt, et ab ipsa sancta sedo iudicata. Sed haec facta non omnia ipsi innotuerunt. Sunt posteriora facta do quibus tacuit, quia ipso ignoravit. Si potuissem praevidero hanc discussionem hodio movendam esse, tulissem mecnrn documenta, quao probant sanctam sedem improbasse omnino doctrinam eorum, qui affirmant necessitatem revelationis nd Deum cognoscendum. Sed in hac reprobatione, iterum dico, non attinguntur qui solummodo docent necessitatem aliqualis traditionis vel institutionis, ea tamen conditione, ut ex hac necessitate non deducant necessitatem naturalem vol absolutam primitivae revelationis de Deo et robus divinis nd religionem naturalem pertinentibus.

Reverendissimi patres, relatio, quao schemati l reformato adiungitur simul nc ndnotationes prioris schematis factum aliquod conciliare constituunt, non quidem definitionem noe damnationem, sed aliquod factum historicum: quod mihi sufficere videtur, ut iis quno postulavit reverendissimus orator fiat tatis. Constat enim quod sic limites aliqui ponantur, intra quos doctores catholici possunt libero suam sententiam defondere; sed etiam limites ponuntur, quos ipsis licitum non est praeterire: ct hoc factum conciliaro, meo saltem iudicio,videtursufficicnterrcspondorc desiderio reverendissimi oratoris ot aliorum, qui cum ipso idem sentiunt.

ORATIO

reverendi patris domini losephi Caixal y Estradi episcopi Urgellensis.

Eminontissimi praesides, eminentissimi ac reverendissimi patres.

In expendenda et comparanda paragraph© prima huius capitis tum cum adnotationibus pag. 29 tum cum schemate priori capitis secundi et ibidem adnotatione 6 pag. 53 ct potissimum 56, luculenter patet scopum huius paragraph primae ct canonis primi qui habetur pag. 22 esso-domnare traditionalismum. Ad hunc finem obtinendum adoptatur a concilio doctrina communiter recopta in scholis sacrae theologiae, videlicet: rationem humanam citra ullam positivam do Deo doctrinam homini traditam, posse solis viribus naturalis luminis suae intclligentiae certo cognoscere existentiam Dei ct veram ot integram divinitatis notionem, quae Deum deceat, ad cum recto et pio ordinis naturalis cultu religiose colendum, sibi acquirere ot efformare.

Eminentissimi praesides ct patres reverendissimi, haec doctrina vera est: et fateor eam esse medium aptum ad damnandum traditionalismum, non tamen osso unicum, immo neque omnium aptissimum. Sed difficultas gravissima in oo iacct: est no haec doctrina communitor recepto in scholis catholicis, verum fidei dogma hominibus α Deo revolatum, quod nos possimus per novum canonem recensore inter alia dogmata fidoi?

Huic quidem difficultati videtur plenissimo satisfieri in citata paragraph© por divinam auctoritatem boati Pauli apostoli in epist. ad Rom. I, 20. Et sane multi sunt interpretes, qui verba apostoli Pauli interpretantur ct explicant do cognitione Dei solis viribus naturalis luminis intelligontiae humanae.· Verum prestantissimi theologi, huius interpretationis vindices et interpretes ultro confitentur a sanctis patribus verba apostoli alios in sensus explicata fuisse; adeoque non audent dicere, hanc sententiam et interpretationem osso dogmaticam, sed tantummodo vero probabilem.

Sciscitor orgo a vobis, eminentissimi principes et patres reverendissimi, possumus nos assumere huiusmodi interpretationem theologorum probabilem do verbis apostoli tanquam vere dogmaticam, super quam valeamus aedificaro canonem fidei? Cuius quaesiti gravitas summa ut melius intolligatur, iidem theologi ac interpretes adiiciunt, de viribus naturalibus humanae naturae ad honeste operandum io ordino naturali locutum fuisse apostolum in capite sequertti eiusdem epistolae ad Romanos v. 14 cum dicit: *Gentes quae legem non habent, naturaliter ea, quae legis sunt, faciunt.*

Attamen eximius doctor pator Franciscos 8uarex, Hispaniae nostrae decus, quem magnus pontifex Alexander VII appellabat suum magistrum et doctorom, et Benedictus XIV, magnum luminare totius scholasticae theologiae, in lib. I de auxiliis divinae gratiae cap. VIII operum tom. VI fatotur, hanc interpretationem, de solis viribus humanae naturae destitutae supernatural! lumino gratiae, a sancto Augustino vocatam fuisse propriam somipelagianorum; undo eximius doctor dissertatione sapientissima nititur demonstrare, damnatas a Pio V et Gregorio XIII propositiones Baii redarguentis semipelagianismi scholasticos, qui vires concedebant naturae humanae ad aliqua opera naturalis honestatis saltem facilia peragenda, vere fuisse damnatas; adeoque interpretationem verborum beati Pauli de solis viribus naturae humanae intellectam non esse *temerariam,* sed voro *probabilem.* At vero magnum interest discrimen inter interpretationem probabilem non temerariam, et interpretationem dogmaticam, et quae, prout fit in schemate, proponatur credenda tanquam dogma fidei.

Ad hanc rem demonstrandam dispertiam animadversiones in hanc primam capitis secundi paragraphum in duas partes. In prima agam de veritate sensus verborum apostoli in testimonio allegato in schemate tanquam fundamento dogmaticae definitionis propositae; in altera agam de aptiori forma damnandi traditionalismum, quin impingamus in scopulum vel minimae erga multorum sanctorum patrum ct doctorum doctrinam offensionis ac irreverentiae.

Pars I de veritate sensus verburum beati Pauli in vere. 20 cap. I epistolae ad Romanos. *Invisibilia Dei,* dicit apostolus, *a creatura mundi per ea etc.* Quinam est finis apostoli Pauli in hoc capito? Non aliud quam commendaro Romanis debitum sui, a Deo accepti, apostolati ministerium ex necessitato evangelii Christi ad salutem sive iudacorum sive gentilium: *Graecis ac barbaris,* inquit, *sapientibus et insipientibus debitor sum,* (v. 14) non errim *erubesco evangelium.* Cuius debiti officii ratio redditur ox natura evangelii: *Virtus enim Dei est in salutem omni credenti, iudaeo primum et graeco.* Probat autem apostolus divinam efficaciam evangelii omnibus necessariam esse ad salutem, duplici argumento. Primum in v. 17 exponit: *Justitia enim Dei revelatur ex fide* in *fidem, sicut scriptum est: Justus autem ex fide vivit.* Ideo ergo primo evangelium cet necessarium ct efficax ad salutem, quia per illud manifestatur hominibus iustitia Dei Patris, qui Filium suum tradidit in mortem pro peccatis hominum, ut sanguine eius assequerentur remissionem peccatorum et iustitiam a Deo. In eodem evangelio ostenditur, summam cbaritatem Dei Patris, qua humano generi in Adamo promisit, venturum Salvatorem mundi, in quem omnes crederent et sperarent nedum iudaei post legem acceptam, sed gentes omnes ante legem, adimpletam fuisse morte Agni immaculati, occisi ab origine mundi.

Alterum argumentum exponitur a Paulo in v. 18

obi ait: *Revelatur enim ira Dei de caelo super impietatem et inivstitiam hominum eorum, qui teritalem Dei in ininsiitia detinent.* Ideo evangelium eat quoque necessarium *ct* efficax ad salutem, quia per id timor salutaris ad poenitentiam incutitur omnibus hominibus, ut resipiscant ct salventur. Nam per evangelium manifestatur ira Dei, qua ¿omines insto puniti fuerunt, et adhuc puniuntur, et certo punientur, nisi convertantur, propter *impietatem* qua summae Dei charitati fuerunt ingrati, et propter *imustitiam* in emancipando seipsos ultro servituti daemonis, detinentes in ₥inatiti ex voluntaria obediencia imperio passionum humani cordis, *feritatem Dei* hoc est Verbum unigenitum promissum a Patro post peccainm Adamo ct filiis, ia quem credentes sperarent, siro ipsam veritatem divinarum promissionum, quae in Scripturis sanctis vocatur etiam veritas Dei.

Novi equidem, nonnullos esse interpretes qui exponunt vers. 17 de indaco et v. 18 do graeco, ut inde concludant verba beati Pauli referenda case ad gentiles, qui cum potuissent agnoscere solo ductu rationis Deum, retinuerunt tamen veritatem Dei, id est veri Dei cognitionem, io errore adorantes idola. Rogo enixe vos, reverendissimi patres, ut perpendatis phrasim hanc *veritatem Dei* saepissime denotaro in Scripturis sanctis vel promissionem venturi Redemptoris, vol ipsum Salvatorem, qui do soipso postea dixit: *Ego tum veritae.* Perpendito insuper nedum grnecos sed iudacos non raro detinuisse cognitionem Dei inter abominationes idolorum quae coluerunt: contra vero extitiese inter gráveos seu gentiles veri Dei etiam adoratores. Qaaro plurcs sunt interpretes, qui utrumquo versiculum 17 et 18 referunt indiscriminatim ad iudacos ct grnecos. Quod si cui vestrum haec multorum interpretatio minus placet, non tamen puto, cum adeo facilo in corde suo decreturum esso, dignam illam cmo anathemate concilii. Jetad si mihi detis, causam meam vici: siquidem ex alterutra interpretatione pendet diversa expositio sequentium versiculorum, vel do solo lumino humanao rationis, vel de eodem adiuto gratia fidei traditao ct culpabiliter amissae.

Probat autem apostolus in v. 19 homines detinuisse veritatem Dei in iniustitia, quia *quod notum est Dei, manifestum est* re *illis: Deut enim illis manifestavit:* cuius versiculi duplex est interpretatio. Qui enim volnut v. 18 explicandum de gentibus idololatria, statuunt, bis beati Pauli verbis corroborari assertionem ab co factam do potestate gentilium cognoscendi ot adorandi Deum solis naturae viribus, quam detinuerant in iniustitia. Etenim quod notum est Del, id est quod potest cognosci solo lumino rationis, manifestum est in illis, id est patet oculis illorum in spectaculo huius mundi; Deus enim illis manifestavit, id cat objective in specio et pulchritudine crcatararuin.

At sanctus Znsclmus aliique patres ct doctores interpretantur verba apostoli indiscriminatim do omnibus sir. iudneis sive graecis, cohaerentor nd factam praecedentium versiculorum interpretationem. Probat igitur apostelas Paulus homines impios detinnisse veritatem Dei in iniustitia, et iram Dei promeritos fuisse, quia qnod notum est Dei, id est quia quod ad spem salutis obtinendae notum fuctum fuerat a primo hominis lapsp, ct ŏportebat ut ab omnibus nosceretur ct crederetur, id utiquo manifestam est In illi», id est omne manifestum per ti sdom homines fieri debebat α generatione in generationem; Deus onim illis manifestavit·, nam dotait Adsmum et per Adumum manifestavit generi humano veritatem Dei Neque id tantum, sod providentia veri ot amantissimi Patri· non destitit unA quam in successivis generationibus manifestaro ct confirmare hanc veritatem salutis hominibus tum beneficiis tum poenis affiictiris, verbi gratia diluvio etc. Id autem demonstrat beatus Paulus argumento desumpto n regula statuta providentiae dirinae, qua decrevit connecter© ordinem supernaturalcm et invisibilem salutis et sanctificationis hominum cum ordino risibili creaturarum, quas voluit esse instrumenta, quao eloquerentur aeterna decreta bonitatis suae et veritatem verbi salutaris. Proposuit hanc divinae bonitatis regulam ipso apostolus ad Hebraeos XI, X cum inquit: *Fide intelligimus aptata* «se *eaecula verbo Dei, ut ex inoisibilibut visibilia perçut.* Esdemque nunc regula utitur beatus Paulus ad evincendum non posse excusari n culpa aire iudacos sive graecos ob dotontum veritatem Dei in vinculis constrictam iniustitiao passionum cordis eorum. Invisibilia enim Dei beneficia, utiquo charB Utis divinae primum, et deindo misericordiae ct veritatis, nec non eiusdem provocatae irae decreta, a creatura mundi, ab ipso mundi exordio per ca, quae facta sunt, intellecta conspiciuntur: atque hisco miris operibus ordinariis ac extraordinariis, quae revelant potentiam altissimi Dei. ŏmne homines intclligere potuerunt et possunt veritatem illis manifotatam ad salatem. Hac autem divinae bonitatis generali regula spreto, iudaei noluerunt agnoscere ac adorare Christum Deum, ct rei facti sunt deicidii: nam. ut bene advertit sanctus Ambrosius: ^Dominicae quippe carnis actus, divinitatis oxcmplum eat; et invisibilia nobis eius, per ea, quae sunt visibilia, demonstrantur[1].

Progreditur deinde apostolus ad ostendendam oi.ginem denegatae veritatis Dei; et quamvis verba apostoli conveniant etiam iadaeis, attamen ca multo magis ğricci adcoque romanis, ad quos loquebatur hae sua mirabili epistola: *Quia,* inquit, *cum cognovissent Devm, non tient Deum glorificarerunt. nat gratias egerunt; sed evanuerunt in cogitationibus suit, et obscuratum est insipient cor eorum ; dicentes enim te este sapientes, stulti facti sunt; et inutaerrunt gloriam ineorrrptibilis Dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis.*

Laborant ingenio in recte explicandis verbis apostoli interpretes, qui nituntur demonstrare beatum Paulum loquutum fuisse non do cognitione Dei revelata et tradita hominibus, eademque miris potentino ac irae divinae operibus semper confirmata; sed de solis ac nudis viribus luminis rationis, quo homo citra ullam positivam de Deo ei traditam notitiam, valeat divinitatem digno conceptu cognoscere, et puro corde adorare. At alii interpretes summa facilitate evolvunt atquo explanant sensum apostoli. Nam ut bene notavit Tertullianus, in re roligionis non prior error, et deinde veritas, sed veritas prior, error posterior. Homines ergo primo quidem cognoverunt ct adoraverunt Deum, sicut haeretici et protestantes primo utique confessi sunt fidem et primatum Romanae ecclesiae; at superbia, invidia ct malitia humani cordis evanuerunt in cogitationibus nuis, et obscuratum est insipiens cor eorum falsis praeconccptis theoriis, quibus nomen sibi acquirerent, relicta ct spreta simplicitate fidei ot veritatis; et dicentes so esse sapientes stulti facti sunt, ct mutaverunt gloriam incorruptibilis Dei in promissione veritatis verbi salutis ct in auctoritate divina cathedrae beati Petri in similitudinem imaginis corruptibilis hominis. Illi olim facti fuerunt idololatrae volucram ct quadrupedum ; hi nunc facti sunt idololatrae libertatis individuali· ct mentis et cordis.

[1] Ub. IV In «p. IV Luras.

Ilio autem modus explicandi verba beati Pauli a optimo respondet Io scopo apostoli, cui nequaquam propositum erat loqui de hominibus in hypothesi possibili, qua concipiuntur in scholis in stata naturae purao citro omnem revelationem distentibus, de quo Paulus neo recordatus est; sed do hominibus, quibus in Adamo facta fuit promissio salutis et redemptionis, ut crcderont ot sperarent in Christum; 2° beatus Paulus loquitur do praesenti oeconomia fidei necessariae hominibus semper ad salutem. Nam ut ipse scripsit ad Ilobrocos: *Sine fide autem impossibile eat placere Deo: credere enim oportet accedentem ad Deum, quia est, et inquirentibus te remunerator sit.*

plura alia ndiiccrc possem argumenta ex contextu Pauli in boo ot sequenti capite, ut evidentius demonstrarem, beatum Paulum nunquam locutum fuisse do homiiio considerato quoad solas vires luminis naturalis rationie ad cognoscendum Deum. B Sed quoniam meum propositum non est, elucubratam ot expolitum dissertationem perficere, ea omnia silentio praetereo: satis mihi est, animadversiones inconcinnae do gravissima quaestione vobis considerandas proposuisse. Itaque ...

Cum pairee fastidirent, et undique impatientiae signç darent, reverendissimus orator submissa voce ait:

Quia vobis molestus esse nunquam volui, tradam haec, quae supersunt, commissioni1.

Quae autem tradidit haec sunt:

Itaque liceat mihi nunc iterum sciscitari: damnabimus ne nos hunc explanatum hactenus sensum voluti contrarium menti et scopo apostoli? Possumus no obligaro fideles, ut erodant et confiteantur vera fido apostolum docuisse: rationem naturalem lumino suo nativo, citra ullam positivam do Deo traditam homini manifestationem, posse ot teneri libi acquirere Yorarn et integram, quae Deum deceat, C notionem ad divinitatem religiose colendam; ne si apostolus supposuisset, homines ab initio mundi relictos fuisse n Deo nudis ot naturalibus humanae rationis viribus, omni destitutos rovelationo supernaturali atque doctrina divinitus eis tradita, quam tenerentur transmittere fideliter a generatione in generationem? Rem expendite serio animo, reverendissimi patres, et deindo quod vere α Deo revelatum est, divina auctoritate definite.

Ego interca concludo hanc primam partem' mearum animadversionum, dicendo: vera utique est doctrina philosophorum, posse hominem citra ullam habitam do Deo doctrinam et institutionem agnoscere Deum lumine nativo rationis: at dubium saltem eat, huiusmodi doctrinam doceri ab apostolo in allegato testimonio. Id unum concedi potest, non esse temerarium uti eo testimonio ad huiusmodi communem in scholis doctrinam aliqua analoga ratione fulciendam.

Progredior ad secundam partem, seu ad animadversiones in § primam capitis primi de modo dom- nandi traditionalismum. Callidissimus fidei salutaris inimicus daemon subdole induxit nonnullos eruditos catholicos ad tuendam contra incredulo» necessitatem fidei eo argumentorum genere, quo supornaturale ao gratuitum beneficium fidei revelatae denegatur, et natura ipsa fidei pervertitur. Atque hac diaboli astutia defensores fidei facti sunt fidei hostes. Ut enim pressius urgerent incredulos nd agnoscendam necessitatem revelationis divinae, eo argumentationis artificio depresserunt facultatem humanae rationis, quo ratio redderetur subtectum ineptum ad fidem: Crederò enim non possumus nisi rationales animas haberemus (s. Augustinus epist. 120 n. 3). Atquo istud eat primum ot capitale vitium traditionalism!.

Alterum capitalo traditionalism vitium est adornatus sermo, quo ita depingitur ct suadetur necessitas luminis fidei irradiantis tenebras et caliginem rationis, ut denegetur gratuitum beneficium Dei auctoris fidei. Atque hoc modo pervertitur natura fidei porporato confundendo ordinem naturalem bonitatis Dei erga hominem curo ordine supernaturali immensae choritatis, qua Deus per fidom dignatus est evehore hominem in consortium suae naturae.

Priori vitio traditionnlismi corrumpitur sublectum cui fides donetur, hoc est fit homo ineptus ad fidem; altero autetn vitio pervertitur beneficium, quod donatur homini: atquo ita vaferrimus salutis humanae hostio tentavit zelo fidei evertero catholicam fidem. Utriusquo vitii error est sane gravissimus, et iure merito meretur damnationem solomnem concilii Vaticani. Id unum neceóse, ut recte eligantur testimonia divinae revelationis, quibus directe traditionalismus adversatur. Ideo dixi supra, medium delecturo in schemate esso quadam tenus D bonum, sed neque unicum nequo omnium aptissimum.

Propono ergo vobis, reverendissimi patres, tanquam medium directum, omniumquo aptissimum ad redarguendum primum capitale traditionalism! vitium, tanquam contrarium fidei revelatae, testimonium cap.I V.26 Goneseos: *Et ait Deus: Faciamus hominem ad imaginem et similitudinem nostram: et praesit piscibus maris et volatilibus caeli, et bestiis, uni- saeque terrae, omnique reptili, quod inoretur* in farro.

Quo in testimonio illud est omnino certum atque indubitatum ex ipsa littera scripta, et ex unanimi omnino sensu ac interpretatione omnium sanctorum patrum et doctorum, omniumquo rabbinorum, nempe eo utiquo declarari ac definiri auctoritate divina, excellentiam ot dignitatem hominis super reliquas omnes creaturas visibiles mundi; et praeterea ordinem, nedum physicae, sed moralis communicationis cum Deo ex ipsa excellentia ct dignitate naturae hominis supra alias omnes creaturas visibiles.

1 Qnla imino, congregatione nbsolats, protestationem emisit, datis euleiu die 2d martii ad cardinalem Billo, depotationls de fide prscaidem, litteris quae sequuntur:

.Vehementer mibi displicuit, me hoc mane disserentem coram patribus concilii de interpretatione dogmatica testimonii beati Pauli ad Homanos cap. I v. 20, quod in schemate adda* citar ad damnandum traditionalismum, tamquam praedamnatum ab apostolo Paulo in prarlandato testimonio, vocibus atque strepitu nonnullorum ep^copoium coactum fuisse descendere ex ambone,

.SI quid peccavi contra regulas praescriptas auctoritate ssnetUsimi patris nostri, vestrum erat, eminentissimi praesides, me monere. At si licet episcopis qnibnscumque, strepitu et inconcinnis vocibus, libertatem sanctissimam episcoporum qui, ut obedient Romano pontifici, minitnntur, omni qua possunt ope, coadiuvare opus Dei, ad recte tandem veritatem definiendam, non utique versabimur in concilio, quo prudentia et consilio episcoporum res agantur, sed in quodam velati conciliábulo, abi non est ordo, sed confusio, et nec libertati patrum convocatorum consulitur.

.Itaque, nt iu actis concilii Vaticani conitet ad monumenta historiae, me non disseruisse inutiliter ac superflue, neque extra rem propositam, exscribam fidelissime aliad exemplar dissertationis qusm legebam, illudqne quantocios ad eminentiam tuam reverendissimam tamquam praesidem congregationis de fide mittam. Eo lecto, vestrum erit indicare, an a regulis statutis ego aberraverim, et utrum de re superflua disserendo tempus inutiliter tererem.

.Interea, ne scandalum hodiernam repetatur, profiteor me non ultra ascensurum in amboncm ad loquendam patres, nisi mihi satisfactio in concilio fiat, et a vobis, qui soli auctoritatem repraesentatis pontificis Romani iubeat fungi iterum manere meo episcopali, cum ea qaa par eat libertate ac decore, cuius exercitii causa, cum aliis meis ven. fratribus convocatas fai in hoc concilium Vaticanum.

.Deus sospitem faciat ad multos annos eminentiam tuam reverendissimam, tuamqae purpuram exosculatus, sum atque ero semper etc.·

Dabo *igitur,* ri placet, sancto Epiphanie, quod ipso contendit contra Andium in baer. 70 et in Ancorato, ad eius absurdissimum errorem do Deo corporeo reiiciendum, non *certo* constare in specio ultima prorsus definita, qua in parte aut singulari proprietate hominis consistat potissimum divina eius ratio imaginis et similitudinis cum Deo, utrum in corpore otiam, aut in sola anima rationali; an solum in nuda animao natura, nut in virtute eiusdem. At illud manet semper firmum et inconcussum ex sententia sancti Epiphanii aliorumque patrum, Deum magnificis verbis, quibus usus est in creando homine, expressisse singularem superexcellentiam naturae [humanae] super caeteras omnes res creatas visibiles, et dignitatem ordinis moralis, quo homo connectitur natura sua cum Deo, tanquam ultimo cius fine, ad quem tendat, ut in aeternum beatus sit. Hac quippe communicatione ac unione Deum interet hominem per ordinis moralis pulchritudinem splendet in homine imago et similitudo Dei super omnes creaturas reliquas, quae sunt etiam in ordine suo physico analoga quaedam imago Dei, qui hac dc causa in bonitate uniuscuiusque sibi complacuit. Unde repetitur in singularum creatione: *Et vidit Deus, quod es/et bonum.*

Atqui repugnat ut iste ordo moralis hominis cum Deo subsistat, nisi homo viribus suis physicis et moralibus suae naturao possit, citra doctrinam ab aliis acceptam, cognoseero Deum, ad quem tenetur tendere sicut ad suum ultimum finem in hoc morali ordine, et quem tenetur colere, ut eumdem finem assequatur. Ergo est dogma fidei a Deo revelatum, hominem posse et teneri viribus suae noturae cognoscere certo Deum, illutnque colere et adorare. Sicut repugnat ut avis sit facta ad volandum, quin habeat in sua natura alas; ita plane repugnat, ut homo rit creatus ad imaginem et similitudinem Dei, quin habeat in sua natura alas ad volandum ad Deum, cui debet per pulchritudinem ordinis moralis auimilari, ut rit Dei imago,

Conveniunt etiam sancti patres et doctores ecclesiae in docendo, hominem factum fuisse ad imaginem et similitudinem Dei, quia per excellentiam et dignitatem suae naturae factus est rex in hoc mundo cum principatu et dominio super reliquas creaturas visibiles. Atque ratione hac singulari naturao hominis in «o spectatae Paulus apostolus notavit excellentiam et dignitatem hominis masculi esse superiorem excellentia et dignitate hominis feminae: *Vir quid'tn non debet celare caput suum, quoniam imago et gloria Dei esi; mulier autem gloria ciri est* (I Cor. II, 7).

Haec autem potestas divina principatus et dominatus hominis super reliquas creaturas huiusmodi rat, qua homo rit et dicatur imago et similitudo Dei; non accus ao vice-rex est imago et similitudo regis, quem repraesentat. Non ergo hio dominatus positus est potissimum et principaliter in usu physico ac materiali rerum. Etenim hac in re aequipararemur bestiis; immo essemus quodammodo bestiis inferiores. Non enim ipsae ex lego dominii privati ac singularis impediuntur ab usu materiali rerum, etiamsi dentibus alterius iam apprehensae fuerint.

Atquo inde apparet vitium capitale et radicalo novae hiéreseos communitarum et socialistarum, qui dominatum hominis super creaturas volunt positum esae in physico ac materiali usu rerum; undo aequiperantes seipsoa bestiis, docent et praedicant, posso quemlibet sibi arriporo quodeumque sibi visum fuerit conveniens, utilo aut necessarium, otiam cibum A ad ordinem moralem; quo in ordino fundatur proprietos dominii rerum ad ordinatum illarum usum. Verum huiusmodi ordo moralia nequit babero alium finem, quam laudem et gloriam creatorie Dei, cuius homo creatus eat imago ot similitudo, ut quemadmodum ipso Deum repraesentat in boo mundo in dominatu divinitus accepto; ita illum laudet et glorificet, eique serviat io regendo creaturas. Atqui repugnat huiusmodi finis, si homo rex mundi careat viribus naturalibus ad agnoscendum creatorem, quem ex creaturis laudet et glorificet; esset namque homo creatus a Deo rex impotens et incapax ad fungendum munere suo. Eat ergo error in fido doctrina traditionaliatarum, cum audent banc in homine statuero impotentiam. Prudentior illis est diabolus, qui ne homo per creaturas laudet creatorem, subdole effecit eum servum et mancipium creaturarum. Quam ob rem, ut bene notavit Paulus apostolus: *Omnis creatura ingemiscit et parturit usque adhuc. Quia ft ipsa creatura liberabitur a servitute corruptionis ia libertatem gloriae jUiorum Dei* (Rom. Vili, 22-23). Quod apostoli testimonium do relatione creaturarum ad ordinem praesentem supernaturalem supponit et manifestat naturalem et moralem ordinem earnmdem creaturarum erga hominem regem mundi visibilis ex dignitato ac excellentia naturae humanae.

Denique conveniunt sancti patres et doctorea ecclesiae in docendo imaginem et similitudinem Dei, ad quam homo creatus est, complecti utiquo totum hominem, ut hacteoue explicatum est; eam tamen principaliter positam esso in lumine rationis ad intelligendam veritatem, et in potestate liberi arbitrii ad eligendum bonum. Et quoniam utriusque facultatis obiectum positum est tum in apprehensione et prosecutione rerum in individuo, tum in singularum naturis ac essentiis perscrutandis et definiendis, atque in causis investigandis quibus existentia, essentia et natura uniuscuiusque explicetur; patet facultatem utcumque hominis creatam esso cum potentia expeditissima ad facile cognoscendum Deum creatorem, et ad eum libertatis amore amandam, multo magis quam oeulns factus sit ad. lucem, auris ad sonos, lingua ad loquelam. Quam ob causam sancti patres ecclesiae constantor docuerunt, hominem facile Deum posse cognoscere, eumdemque adorare; factus est enim homo ad imaginem et similitudinem Del

Exposui vobis, reverendissimi patres, testimonium divinum verbi Dei, quo primus et capitalis error traditionalism! demonstratur contrarius fidei dignusque anathemate. Novi equidem, nonnullos patres et doctores explicuisse imaginem et similitudinem Dei in homino de supernatural ordine gratiae, in quo homo creatus fuit. Quao interpretatio videtur optime inniti auctoritate beati Pauli aientis: *Nolite mentiri invicem, expoliantes vos veterem hominem cum actibus suis, et induentes novum, eum, qui renovatur in agnitionem, 8'cundum imaginem eius, qui creavit illum* (Colos. III, 9-10). At vero iidem quoque sancti patres et doctores conveniunt in pro^. fitendo sensu priori exposito de dignitate ao excellentia hominis ex ordino naturali suae naturae creati ad imaginem et similitudinem Dei, cum potentia expedita ad illum cognoscendum et amandum. Et quoniam beatus Paulus loquitur de miseriis et corruptione bumanao naturae ex peccato originali in omnes ot singulos derivatis; ideo adhortatur fideles ad induendam formam naturae innocentis secundum imaginem Dei, qui creavit illam. Atqui etiamsi homo non elevatus fuisset ad ordinem supernaturalom, non creatus fuisset in miseriis et concupiscentia ex peccato originali derivatis; a quibus

apostolus adhortatur fideles, ut expolient actus suos. A nquao facta sunt" addatur: *solo naturalis rationis lumine;* quia secus traditionalistae acceptaro possent Hactenus do primo errore traditionalism'!.

Secuudus nutem error traditionalism!, quo ita exaggeratur necessito.·» revelationis, ut destruatur gratuitum et supernatural© illius beneficium, confutatur et damnatur divina Scripturarum sanctarum ct traditionis constantis ot perpetuae auctoritate· Non ergo immorabor in eo refutando.

Animadvertam solummodo, perperam traditionalistes miscuisse veritatem catholicam do necessitate, qua nunc homo conceptus in peccato laborat, auxiliorum Doi od totam legem naturalem implendam, ot ad graviores tentationes vincendas, cum ordino supcrnaturuli auxiliorum divinao revelationis. Satis mihi hanc rem indicasse.

Adiiciarn postremam animadversionem, qua finom hactonus dictis impono. Eminentissimi praesides ct reverundissimi patres, non mihi placet adnotatio posita in pog. 30 lin. 10 [coi.39 D17] quae incipit „Etsi in ea- B none loquatur etc."; nam oportet ut omnes nos bene meminerimus,interpretes praestantiores qui exponunt v. 20 cap. I ep. ad Romanos do solis viribus naturae citra ullum traditam homini de Deo positivam doctrinam intelligero ac interpretari verba apostoli *sempiterna quoque eius virtus et divinitas* do virtute creatrice Dei. Nam sapienter animadvertunt, notionem Dei, quae non includat ideam et veritatem Dei creatoris rerum omnium, ceso necessario mancam et imperfectam, nec satis aptam ad verum Dei cultum. Quamobrem Moyses ad errores idololatriae reiicicndos radicitus exortus est ab hac fundamentali notione veri unius Dei: *In principio creavit Deus caelum et terram.*

Nunc ergo propono vobis, reverendissimi patres, ut prima paragraphes capitis secundi ita modificetur: *Eadem sancta mater ecclesia tenet et docet, Deum creatorem esse unicum creaturarum omnium, sine* C *quo nulla facta est, principium et finem; hominem vero creasse ad imaginem et similitudinem suam, propter singularem dignitaten et excellentiam humanae naturae supra caeteras omnes huius adspectabilis mundi creaturas visibiles; cui idcirco dedit principatum dominii stiper illas, non quidem principaliter in usu earumdem physico et materiali, quo parum a bestiis, quibus non est intellectus, homo differret; sed maxime et potissimum in ordine morali, quo ille prae canteris conneclilur cum suo creatore, ut illius omnipotentiam, sapientiam, bonitatem et providentiam in rebus omnibus agnoscat, et laudet et revereatur, eique serviat, et in illo tandem beatus in aeternum esse mereatur. Damnamus ergo, reiicimus et reprobamus tanquam falsam, iniunosam creatori, et contrariam verbo Dei illorum doctrinam, qui ausi sunt docere, non posse hominem naturali suae rationis lumine, citra positivam de divinitate ei traditam* D *doctrinam, Deum unum et rerum ex creaturis certo cognoscere, iliumque adorare eo religionis cultu, qui Deum deceat.*

Credimus autem, et summa animi gratitudine, profitemur superexcelsum et gratuitum immensae bonitatis beneficium, quo hominem ad imaginem suam creatum nobilitavit et evexit ad participationem, et consortium ordinis supernaturalis. Cuius adinirabilis ordinis causa placuit sapientiae et bonitati Dei, alia quoque, eaque supernalurali via . . .

Pag. 10 lin. 21 [coi. 34Aie] correctiones de divina sacrarum Scripturarum inspiratione, factao a sapientissimis patribus deputatis, optimae eunt ot maxime laudandae. Audeo tamen proponere, ut ad maiorem claritatem rei adeo difficilis, post voces pag. 10 lin. 21 „humana industriall addatur: *sine ullo Dei afflatu etc.*

Quoad canones, in primo canone censeo non vere eo damnari traditionalismum, nisi post verba

nem *et* mihi videtur addendum *quaedam,* et ita legendum foret: *E' quaedam voluntatis suae aeternae decreta.* Ratio est, quia quamvis omnis revelatio contineatur, ut postea dicitur, in verbo Dei scripto et tradito; non ideo tamen Deus omnia sua decreta, revelavit

In paragraphe secunda lin. 5 [coi. 33 D11] ubi dicitur nin praesenti quoquo generis humani conditione" mihi placeret, nisi prius mentio fiat de lapsu hominis, ut a quodam reverendissimo patro propositum fuit, ut adderetur post verbum „humani" *per peccatum lapsi,* ita ut legatur: Zn *praesenti quoque generis humani per peccatum lapsi conditione* etc.

Circa finem eiusdem paragraph! lin. 15 [coi.34Ai] haec verba „quae rationis comprehensionem excedunt" mutanda mihi videntur, et dicendum: *Quae humanae rationis intelligenliam omnino superant.* Dico Ie *humanae rationis,* quia do facultate humanae rationis hic agitur; dico 2° *intelligentiam,* non comprehensioncm, quia etiam cum revelatione bona divina ct res supernaturales non possunt comprehendi, sed tantum cognosci aut intclligi.

In penultima linea paragraph! tertiae [coL 34 B i] ubi dicitur natquo ut tales Ecclesiae etc." dicendum est: *Atque ut tales ipsi per apostolos traditi sunt.*

In fine huius capitis, non obstantibus observationibus factis ab auctoribus schematis, mihi arrideret addere haec verba: Jwt *unanimis sanctorum patrum consensus declarat,* et hoc ne videatur concilium hocce Vaticanum annullare decretum Tridentini quoad unanimem consensum sanctorum patrum circa interpretationem sacrarum Scripturarum, quique consensus eat tessera ad cognoscendum quid ecclesia teneat; cumque quod hic asseritur de sensu librorum sacrarum Scripturarum sit *definitio* (dicitur enim *definimus),* nulla adest necessitas. ut canon eidem correspondons edatur, ut aliquis ex reverente

ORATIO

reverendi patris domini Thaddaei Amat episcopi Monteregentis et Angelorum.

Eminentissimi praesides, eminentissimi ac reverendissimi patres.

Quam brevissime expediam, quae super capite secundo schematis mihi proponenda videntur.

dissimis patribus oratoribus, qui me praecesserunt, optabat Neque hoc sub anathemate prudenter fieri posset, propterea quod cum plurimi sint sensus sacrae Scripturae, et ab ecclesia ipsa saepe in diversos sensus usurpentur, si non impossibile, saltem valde difficile foret anathematis effectum determinare.

Tandem post verba praedicta, ad obviandam obiectionem seu potius incriminationem n quibusdam protestantibus adversus ecclesiam factam, tanqnim si ipsa prohiberet catholicis sacrao Scripturae lectionem, sequentia aut similia, si patribus placet, adiicere optarem, nempe: *Ideoque ne fideles, a rero sensu sacrarum Scripturarum deviantes, divinum illum fructum, qui ex earum pia lectione percipitur, amittant; curent episcopi, ne alias sacrae Scripturae versiones prae manibus habeant aut legant, praeter ab ipsis approbatas cum sanctorum patrum et ecclesiae doctorum, ad verum sensum intelligendum, adnolationibus.*

Nunc ad canones. Ut canon primus magis conformis evadat cum doctrina in capito secundo exposita, ita mihi videtur edendus: *Si quis negaverit, Deum unum et verum, rerum omnium creatorem et Dominum, per ea, quae facta sunt* etc.

Ni fallor, in canone secundo et tertio damnantur tres errores doctrinae in capite secundo expositae oppositi, nempe]· hominem capacem non esse revelationis, seu evehi non posse ad cognitionem supernaturalem; 2· revelationem non esso expedientem; 3· hominem ex seipso posse et debere ad omnis veri ed boni cognitionem ot possessionem pervenire. Ideo mihi videtur expedire ad maiorem claritatem, ut singuli errores singillatim proscribantur sive sub uno anathemate sive sub diversis, hoc modo:

Canon secundus. *& quis dixerii, hominem ad cognitionem rerum supernaturalium divinitus evehi* aon *passe, anathema sil.*

Canon tertius. *Si quis dixerit, non expedire ut per revelationem divinam homo de Deo cultugue ei exhibendo edocectur, anathema sil.*

Canon quartus. *Si quis dixerit, hominem ex se ipso ad omnis tandem veri et boni cognitionem et possessionem iugi profectu pertingere posse et debere, anathema sit.*

Canon quartus ut in schemate, sed erit ponendus quinto loco.

Liceat mihi,eminentissimi oo reverendissimi patres, votum exprimere, ut unicuique capiti doctrinae apponantur canones ipsi correspondentes, ut uno ictu, ut ita dicam, percipi possit quid credendum quidve reficiendum; item ut canones omnes edantur ita, ut anathemata potius in errores quam in personas ferantur, iuxta modum ab illustrissimo to reverendissimo episcopo Rottenburgensi propositum: inimici enim ecclesiae conantur persuadere catholicis, heu! frequenter cum periculo animarum, canones esse totidem maledictiones et improperia contra personos, quas iuxta evangelica praecepta diligere debemus. Recto in schemate dicitur ^adversis erroribus (non errantibus) proscriptis atque damnatis4.

Haec sunt, eminentissimi praesides, eminentissimi et reverendissimi patres, quae vestro indicio reverenter submitto.

ORATIO

reverendi patris domini Petri Rota

episcopi Guaslallensis.

Eminentissimi praesides, eminentissimi et reverendissimi patres.

Cum. multi oratores diligentiores fuerint me in petenda venia loquendi, et aliqui ex illis certo non laboraverint ut breves essent, forte no obscuriores fierent, et multi adhuc remaneant, quorum seriem cuperem potius breviari, quam produci; ideo mea elucubratiuncula, quam legero paraveram etiam nudius tertius, certe si non inutilis, omitti poterit absque concilii detrimento. Ideo ego tantum legam, si vos permittatis, reformationem duorum priorum pnragrapborum huius capitis, aleati ego iudicaveram posse exarari. Ad quam intclligendam praemittam, mo duos errores in principio recensuisse, scilicet ontologismum et traditionalismum; et curaveram ostendere, hos duos errores contrarios ease veritati fidei. Ex quo volebam inferre, quod concilium posset in hoc capite illos condemnare, quia ontologismo» iαχta meam sententiam potest reduci et evanescere in idealismum, ox quo fit, ut omnia rovelatio tollatur; traditionalisraus nutem adimendo rationi, certo si in strictiori sensu sumatur, facultatem acquirendi veritatem, certitudinem veritatis, fit ut neque possit acquirers certitudinem revelationis; ct ideo tam ontologismes, quam tradicionalismo opponerentur fidei.

Equidem Deus debet a nobis cognosci: potest ne cognosci viribus naturae? hoc negant traditionalistae. Quid faciant ontologistao? volunt non solum posse cognosci, sed etiam videri. Ex quo fit, ut ca cognitio, quam ipsi credunt acquirere Dei, non sit nisi idea, idea subiettiva, non obiettiva. Ego dicebam utrumque errorem posse concilium condemnare, quia quoad ontologismum iam congregatio sacrae Inquisitionis praeiverat, condemnando hanc propositionem: Immediata Dei cognitio, saltem habitualis, intellectui humano essentialis est, ita ut sine ea ipsum lumen naturale nihil cognoscere possit Ex quo dicebam, posse concilium transire etiam ad huius erroris condemnationem.

Quoniam autom nonnulli dicunt, quod non sunt condemnandi errores philosophici; ego curabam demonstrare, quosdam errore» philosophicos esse damnandos etiam a concilio, quia in fine tandem resolvuntur io errores theologicos. Certe ego notabam, si impiitsimus Proudhon dixit, omnem quaestionem politicam terminare in quaestionem theologicam; id facilius, dicebam, posse evenire in quaestionibus philosophicis, quarum aliquae si discutiantur, possunt etiam impetere divinam revelationem: quod dicebam debere evenire ex bis duobus recensitis erroribus Essentia Dei dicunt exempli gratia non potest definiri a concilio, quia est veritas naturalis ordinis, quae potest ct debet cognosci; ita, aliqui dicebant, errores quosdam non posse damnari, quia sunt philosophici. Ego dicebam quod ecclesia aliquando errores damnavit philosophicos, ut puta in concilio Lateranensi V, in quo damnatae sunt hae propositiones: animam esse mortalem, unam tantum esse animam omnium hominum, mundam esso aeternum etc., ex quibus volebam concludere, posso concilium bosce errores condemnare. Nec timebam a damnatione ea damna, quao timere innuerunt aliqui, scilicet quod errantes sint ex hoc aneam capturi obstinatius obsistendi definitionibus ecclesiae. Multi enim sunt, qui noe definitionibus ecclesiae multum alliciuntur; et ideo istis non est valde indulgendum, quia si illis adhibeatur indulgentia, ea uterentur tantum ad fovendos ot conservandos errores.

Ex quibus omnibus et aliis, quao addebam, ego concludebam, refundendum esso caput secundum de revelatione hoc modo: *Eadem sancta mater ecclesia tenet et docet, Deum, rerum omnium principium et finem, licet lucem inhabitet inaccessibilem, eumque* nuUius *hominum unquam viderit, sed nec videre possit, non solum facie ad faciem, quod solis* in *caelum beatis concessum est, sed nec simplici mentis nostrae intuitu,*

dum peregrinamur in corpore, naturaliter videri ac λ contemplari liceat; tomen per speculum et in aenigmate, naturali scilicet lumine rationis, per res creatas veluti per gradus ad illum ascendendo, eius exlstentiarn praecipuasgue illius perfectiones certo cognosci posse, cum dicat apostolus: Invisibilia ipsius a creatura mundi per ea, quae facta sunt, intellecta conspiciuntur. Quod cum immensae bonitati suae et infinitae sapientiae non satis tamen fuisset, placuit ei etiam alia supernaturali via seipsum et incestigabilia sapientiae suae secreta revelare, et voluntates suas non solum filiis Israel, sed toti humano generi notas facere, multifariam multisque modis olim loquendo patribus in *prophetis, novissime vero nobis in Filio. Ex hac autem divina voluntate bona, beneplacenti et perfecta factum est,* ut *non solum multa ad divinarum rerum cognitionem apprime ducentia, quae humana ratio, licet magno adhibito labore, in hoc etiam corruptae et per Adae peccatum sauciatas naturae statu investigare ae cognoscere posset, Deus ipse, ut facilius assequi, et firmius absque ulla erroris mixtione retineri ab omnibus possent, revelare dignatus sil; sed insuper, aim diligentibus se illam supernaturalem beatitudinem in caelis fruendam paraverit, quam nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, ideo etiam ea, quae ad hunc finem eupematuralem assequendum necessaria sunt, quaeque naturalem humanae mentis intelligenliam ac vires prorsus superant, patefacere voluit et quae abscondita erant a constitutione mundi, divitias scilicet gloriae magni pietatis suae sacramenti, omnibus manifestare.*

Quoad ultimam paragraphum, tantum adnotabam interpretationem illam „in robus fidei et morumu mihi timorem ingerere, no aditum aporiat haereticis ot non satis catholico sentientibus, vel multa quao ad fidem ot mores pertinere viderentur, oo sensu interpretandi, qui veritati minimo congruat; vel an- 0 sam praebeat libero ecclesiam calumniandi, errores historicos vel philosophicos ei tribuendo. Et dicebam mo optaro, ut in schemate insererentur omnia verba concilii Tridentini, do quo locutus est orator qui mo praecessit, ut tollatur omnis ambiguitas. Et reliqua omitto, ut dem locum oratoribus, qui melius mo possunt tractaro istam materiam.

ORATIO

reverendi patris domini Antonii Pettinar» episcopi Nucerini.

Eminentissimi praesides, eminentissimi et reverendissimi patres.

In secundo capito, ubi agitur do rationis humanae vi ad Doum cognoscendum ex rebus creatis, et aliquid do eius facúltate ad plura alia quae cultum saltem in genero, moralitatis principia, spiritualitàtorn, libertatem et immortalitatem animi respiciunt, D pertractari posso vidotur. Quod si haoo commemorari non credatur, addi saltem poterunt pag 9 lin. 10 [coi. 33 D i] baco vorba post auctoritatem apostoli: *Unde inexcusabiles sunt, qui cognoscentes Deum, non sicut Deum glorificant, nec gratias agunt:* doindo „plaouit autem eius sapientiao eto.u ut in schemate. Etenim illis verbis innuitur, debitum servitutis orga -Doum promanare etiam ox ipsa naturali cognitione, sou hominem ipso naturali lumino aliquo modo id posso percipere: ut species illa falsi supornaturalismi damnetur, qui ut fidom adstruat, ita rationem et *criterium* quodeumquo extra mentem humanam et quidem in divina revelatione roponit. ·

Pag. 10 lin. 17 [coi. 34 a) aliquid addendum vidotur do mytbismo et rationalismo biblico, eo quia et in prooemio commemoratur; ot nonnulli, qui vel in toto vel ex parte tantum sacras admittunt Scripturas ot quamdam etiam inspirationem, putant veritates in cis contentas fabulis et mythis esse admixtas: qui error perniciosissimus est, cum fere omnium mysteriorum et miraculorum ex eo negatio profluat. Unde addi poterunt, ni fallor, haoo verba: *Quare aberrant quam maxime, qui rationalismum biblicum profitentes, fabulas mythosque* in *Scriptura sancta recognoscunt.*

Canon secundus ot respondeat capiti secundo huius schematis,ubi de necessitate revelationis agitur, non satis expressus mihi videtur illis verbis „non oxpedirea. Nam dicendo non expedire, solum inconvenientiam quamdam damnari videtur. Quare necessarium puto dici debere *necesse non esse.*

In canono tertio autem feriuntur ii, qui asserunt hominem per seipsum, iugi profectu facultatum suarum, posse suum assequi finem, quem ideo naturalem tandem tuentur. Cum propterea in capito secando pag. 9 lia. 31 et 32 [coi. 33Dis] doctrina proponatur de ì fino supernaturali hominis, ut canonis doctrina sit conformis, non satis est de cognitione loqui: nam finis hominis non tantum in satisfactione facultatis intellectivae, sed etiam in satisfactione voluntatis consistit. Unde sequitur quod sit immutandus praedictus canon, etiam nt antithesis integra servetur in secunda parte: *Si quis dixerit, hominem non posse divinitus evehi ad statum, qui naturalem superat, hoc est ad cognitionem veritatum, et participationem bonorum supematuralium; sed illum ex seipso ad omnis veri et boni possessionem, iugi facultatum et virium naturalium explicatione et profectu successivo pertingere posse et debere, anathema sit.* Vel brevius: *Si quis dixerit, hominem non posse divinitus evehi ad statum, qui naturalem superat; sed ex seipso ad omnis tandem veri et boni possessionem iugi profectu pertingere posse et debere, anathema sit.* Nam tuno etiam prima pars secundae perfecto respondebit.

ORATIO

recerendi patris domini 31. Martines episcopi Sancti Christophori de Havana.

Eminentissimi praesides, eminentissimi ac reverendissimi potros.

Pauca iam dicenda manent; et quis audeat post tot tantaquo dicta circa quamdam quaestionem, quae hodio ct nudius tertius a variis illustribus patribus pertractata fuit? Hoc non obstante, circa tria paucis verbis dicero audebo. Nam benignitati vestrae attentionem debere profiteor, cum nemo nostrum aliud quaerat nisi veritatis investigationem, ut post decreta pontificia omnes omnino episcopi ubicumque terrarum regulam et formam habeant ad resistendum errori, omnosquo omnino fideles possint audire vorba sapientiae, de quibus dicere possint quod a Spiritu sancto inspirata sint.

Et primum quidem, reverendissimi patres, circa caput ubi agitur do iis, quae homo lumino naturae potest cognoscore, et do iis quao a Deo rovolata sunt ex bonitato et misericordia sua, sgere Intendo, dicendo solummodo quod omnia recte concinnata sint, et rooto ordine enucleata, quin tamen, iuxta meum videndi modum, aliqua absit nubecula, quao afflanto vestra sapientia, vel potius afflanto Spiritu Domini disparere omnino potest. Quaelibet verba, potius paragraphes integre mutandas esso cogito, quod vestra fretus benignitate legere audeo. Est autem sequens paragraphus in capite secundo pag. 9 lin. 19 [coi. 33 D·]. *Huic proinde divinae revelationi universum genus hominum debitor est, ut* iron *solum Dei existentiam ac eius attributa, animaeque nostrae epirilualitatem ac immortalitatem, primague moralitatis principia, in quibus humana societas fundatur, quaeque omnia, attenta etiam praesenti generis humani conditione, rationi nostrae impervia non sunt, optime*

cognoscere omnes possint, quin ullus admisceatur error; sed etiam ut per ipsam revelationem omnes omnino homines cognoscere possint Filium Dei, quem ipse propter nimiam charitatem, qua dilexit nos, misit in mundem ac proposuit propitiationem per sanguinem ipsius1; ac illa omnia, et quidem maxima et pretiosa, quae nobis in illo donavit, ut nempe per fidem et gratiam divinae efficiamur consortes naturae9.

Credo etenim quod sic in hac paragraphe discernentur ea, quae lumino naturae nos cognoscere possumus, *ct* de quibus loquitur liber Sapientiae et apostolus ad Romanos, ct ea do quibus etiam loquitur, quae non nisi ex revelatione Dei facta ex bonitate ipsius Dei homines cognoscere possunt, quod etiam in sequenti commate paragraph! describo cum huiusmodi verbis: *Pro qua quidem infinita bonitate Patri luminum gratias agentes firmiter credimus ac humillime profitemur, nulla prorsus necessitate, vel ex ipsiusmet natura vel ex nostra desumpta, Deum teneri ad naturae humanae porrigenda ante vel post lapsum primi parentis bona supematuralia, tum ex sua bonitate ac benignitate tantum hominem ad ordinem supernaturalem destinaverit, id est ad participanda bona sempiterna, quae ex suapte natura rationis lumen et captum excedunt; siquidem nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit quae praeparavit Deus iis, qui diligunt illum9.*

Scitis omnes, venerabiles patres, pcrplurimum haereticos ab initio temporum ecclesiae usque nunc hoc contendisse, vel Deum non potuisse creare hominem, nisi illi daret bona supematuralia, vel contendero hominem ex suapte natura iu esso factum, ut Deum obligaverit ad illa conferenda bona supematuralia. Praescindere oportet in concilio ab his quaestionibus, inter quas theologi, quodammodo per sera divagantes, inveniuntur, an possibilis foret status naturae purae et alia. Dico «¡uod de his quaestionibus sicut de alia, quam tetigerunt multi venerabiles patres ct ego tangam et delibabo, oportet potius tacere; quia aliquando theologi more poetarum itinerantur per spatia imaginaria: et hic non venimus nec do abstractionibus disputare, nec do quaestionibus ordinis incogniti, sed de iis quae facta sunt, de iis quae fiunt, quae sunt concreta, non do iis quae sunt fero abstracta.

Similiter in capite, ubi agitur do libris Scripturae sanctae, crediderim, nisi me exiguitas fallit. alia addenda esse, cx quibus evidenter conspiciatur, quaenam sit potior ratio, propter quam sancta mater ecclesia profitetur canonicitatem et sanctitatem librorum canonicorum. Vobis enim notum est, quod haeretici id est protestantes, invaluit enim mos appellandi protestantes quasi non sint vere haeretici: invaluit hic mos, et iam protestantes volunt transire inter nos sicut fratres, cum inimici fidei ct religionis sint, sicut omnis qui protestatur contra Deum et contra fidem, placuit tamen bis vere haereticis proteitautibus sacras Scripturas lacessere, et dixerunt inspirationem non esso illam, quam profitetur ecclesia catholica, sed sufficere ad inspirationem ut liber nihil erroris contineat, et alia, quaelibet, quae ipsorum placitis relinquo nec volo referre,

Cum ecclesia catholica certe infallibiliter sciat, quid sit vora inspiratio et qualiter libri canonici inspirari sint, credo quod hic ad caput idem pag. 10 lin. 17 [coi. 34 b] potest inseri: Qmoj *equidem sancta ecclesia catholica non propterea pro sacris et canonicis habet, eo quod auctoritate sua eoi approbaverit, vel quia veritas erroribus non immixta* in iisdam *libris* tnA *venitur, sed quia infallibili certitudine scitt eos omnes et singulos esse reluti literam a Deo hominibus scriptam1, in qua revelationem mysterii temporibus aeternis taciti9, ac legem mandatorum notam nobis facit, affiants in corda sacrorum scriptorum Spiritu sancio, cosque inspirante: nunquam etenim voluntate humana allata est aliquando prophetia; sed Spiritu sancto inspirante locuti sunt sancti Dei homines9. Quapropter cum Spiritu sancto inspirante compositi (conscripti) sint, ipsum Deum habent auctorem, quod ecclesia profitetur, quia Christus Dominus proprio ore plurimos commendavit, ac eos ac caeteros omnes ab apostolis traditos accepit.* Haec do primo capite, do quo loqui volebam, sufficiant.

Nunc timeo, venerabiles patres, audivimus iam praedari«aimos archiepiscopo· et episcopos sapientissime diserteque de hac vere salebrosissima quaestione traditionalism! pertractantes, ot eapropter B indico inutile e«e de ea velut quaestione quae in medium afferri solet, pertractare, ct solummodo ea dicere, quae facta sunt, ut abigamus a nobis quaestiones scholasticas, ct porro scholarum etiam catholicarum, ut veritas catholica statuatur. Nos omnes scimus genus humanum nunquam fuisse absque revelatione; nam concilium Tridentinum expresso docet, Deum constituíase hominem in gratia. Quapropter non institutum humanum genus absque revelatione fuit, cum Deus primis parentibus se manifestavit: et nescio quomodo genus humanum potuerit esse nec uno momento absque revelatione, absque institutione, cum id doceat apostolus, Deum disposuisse *omne genus hominum ab uno homine exire, ut Deum quaererent si forte attrectent cum, quamvis non sit longe ab unoquoque nostrum: in ipso enim vivimus, motemur et sumus.* Nos porro revelationem non habemus absque patre et absque matre; si excipiamus nostros primos parentes, qui immediate C a Deo creati sunt, nullus hominum venit in mundum quin habeat suum patrem suamque matrem; possetne dari status in quo quilibet hominum posset esso absque institutione matris? nunquam. Per consequens natura humana, genus humanum semper habuit revelationem quam perdidit, institutionem quam retinuit; c> videamus quo progressu in hominis institutione pergant et empirismos ct traditionalismus et logicismus sive ontologismus, quod brevi ratione vobis monstrabo.

Videtis infantem, ab uberibus matris pendentem, ipsam matrem diligere quin illam cognoscat, sed illam noscere debet; ad quem referrem dictum poetae Mantovani in ecloga ubi loquitur de Pollione et do infante qui debebat e caelo descendere: Risu disce puer cognoscere matrem. Infans ergo risu cognoscit suam matrem ct experientiam amoris, D quem debet habere ad matrem, et plus a matre accipit, plus matrem diligit, et tamen matrem non cognoscit, usquedum incipit trnditionalismus in eo: nam ab ipsa matre intclligit, cuius sit ipso. Illa enim filium suum appellat lumen oculorum meorum, vitam, animam meam, cor meum; et infans audit haec, et quando audit aliquid, intrat in cor cius: et postquam experientiam exceperit et infans creverit, ideae incipiunt; ideo incipit anima posse cogitare do iis, quae audivit, de iis quae percepit, et ecce infans iam diligit matrem, quia et ipse diligitur et beneficia accepit. Vides quia per continuam experientiam et sociabilitatea i non is matrem agnoscit lumine naturae, quae ipsi doceat quod diligat matrem; sed a matre ipsa audivit, quod decalogi praeceptum quartum docet: *Diliges patrem tuum et*

1 S. Aug. enarr. iu p·. a δ.
▪ Rom. XVI,».
• U Petr. I, ïl.

matrem tuam, ut vivas longo tempore super terram, λ Ergo ¡ntondit chantas vestra ei homo nunquam fait absque revolutione, etiamsi ipsa perdita fuit, si homo nunquam fuit absque institutione, cur in concilio instituitur quaestio poetica do iis, quao pertractaverunt in scholis aliqui theologi, docentes quod possumus per nbstrnctioncm tractare do anima, do ratione relicta sibi ipsi et sino institutione, et tuno probaro ex eo. quod absque aliqua institutione non possent homines cognoscere Dei existentiam, ipsius animae rationalitatem et immortalitatem?

Quaestiones hae longe sint n nobis, ct statuatur veritos qualis est, prout Deus indidit nobis lumen suum: *Signatum est,* dicit psaltes, *super nos lumen vultus tui Domine.* Quaestio haec vera est, et non est opinabilis: homo accepit lumen a Deo, et in homine est facultas cognoscendi Deum; si tomen ratio vel instituenda sit vel non, si haec adiamanta societatis amovenda sint vel non, sunt quaestiones li hypotheticae, abstractae, quao purum vel nihil conferunt ad veritatem statuendam. Quapropter no aliquid contradictorii in schemate ipso inveniatur, nam in cap. IV haec dicuntur: nNec ipsa vetat, ne liao disciplinae in suo quaeque ambitu propriis utantur principiis; sed hoc tantum cavet, no divinae doctrinae repugnando errores in se suscipiant, aut fines proprios transgressae eu, quao sunt fidei, occupent et perturbent", ne dicatur, quod in hac parte ecclesia permittit, quod scholao sua dogmata servent, et in proprio ambitu edoceant suos discipulos, in alia autem prohibet et reprobat doctrinam vere catholicam (nam permissa est in scholis), oportet, ut abstineat a quaestionibus puro scholasticis: hoc statuatur quod do fido est. Quid est do fido? Quod homo lumen accepit a Deo ad cognoscendum eum et primas veritates, in quibus fundatu est humana societas. Quod est dogma catholicum ? Quod Deus C hominem ab initio creavit ct condidit in gratia, dedit intellectum, bona omnia et mala ostendit ei; ct si perdidit postea haec omnia propter peccatum, hoc non pertinet iam ad providentiam Dei, sed nd peccatum hominis: consequenter dicendum est, quod, separatu necessitate alicuius institutionis, homo potest lumine naturali cognoscere Deum, et damnare errores traditionalistarum vel haereticorum, qui dicunt. homini non esso lumen in sua ratione ad cognoscendum Deum et veritates primi ordinis, quales sunt attributa Dei, eius existentia, existontia hominis, eius animae spiritualità» ot immortalitas; et indigere in omnibus rebus fidei divina revelatione ct abstinere a reliquis. Sic conciliabuntur, haeretici damnabuntur, scholao etiam catholicae relinquentur ubi sunt.

Eapropter crediderim quod in ultima parto ubi fiunt notulae circa hos errores § 1 lin. 3 (coi. 39 d] D dicatur: *Necessaria visa sunt propter errorem traditionalistarum, qui docent nullam rationi humanae in seipsa spectatae inesse vim ad cognoscendum Deum, ac propriae, animae spiritualitatem et immortalitatem nonnisi mediante fide divina a revelatione nosci posse:* reliqua autem relinquantur. Et si haec fiant, venerabiles patres, lis finita erit.

Obsecro, pauca verba circa canones debeo dicoro. Primus canon dicit, ni fallor „Si quis negaverit, Deum unum ct verum, creatorem et Dominum nostrum, per ea, quao facta sunt, naturali rationis lumine ab homine certo cognosci,posse, anathema sit." Non loquor do canone, reverendissimi patres, loquor do panathema sit". Et scitis, reverendissimi patres, his temporibus homines vello sociotatem efíormaro non iuxta constituta Dei, non iuxta foedera Dei, non iuxta revelationem Dei, sed iuxta traditiones hominum; et vello incidero in unum cx iis barathris, nempe ut tentant leges omnes relinquere absque sanctione. Hinc conatus illi in omnibus regnis abolitionis poenae mortis, quasi Deus erraverit cum dixit ad Moysen1: *Maleficos et impios non patieris vivere.* Et quando audio dicontes, quod oportet auferro a legibus ecclesiasticis anathema; profecto credite mihi, quia maxime angor dum video similitudinem vello quosdam intercedere inter ecclesiam catholicam semper immutabilem ac gubernia huius mundi et societatem humanam, quo miserando conatu omnia pessumdaro tentant. Quaro non dicemus anathema nd dandam sanctionem legibus ecclesiastici» ot canonibus, qui do fido loquuntur vel de disciplina divina? qua ratione? quia deficiemus in chántate?

Oh! Deus charitas est, et hoo non obstanto, mementote, reverendissimi patres, quod nihil dixerit hominibus, nihil proposuerit hominibus, sino anathemate contra illos, qui defecissent in praeceptis suis. Mementote montium Garizim et Hcbal, ubi dicebat populis, benedictus qui observaverit legem Domini; et respondebat, maledictus qui contempserit legem Domini. Et ipso lesue qui propter nimiam charitatem suam, quum habuit, descendit de caelo, anathema dixit eis qui noluissent audire ecclesiam Dei2* *autem ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus.* Et magnus illo charitatis fornax divus Paulus nonne dixit duplex anathema5: Si *quis non amat Dominum nostrum lesum Christum, sit anathema, maran atha.* Igitur non solum anathema, sed et maran atha. Et quid vultis? Et quod omnia concilia fecerunt, excepto quodam, quod nec nominat' volo, quia nimis nominatum fuit nos non faciemus, propterea quod protestante», ut dicunt, asserunt nos non habere charitatem? Plus quam 30 aunis audivi ab ei» dicentibus quod nos catholici non habemus charitatem, quia non concedimus regnum Dei omnibus ot singulis sectariis huius mundi. Cbaritatem habet nostra sancta mater ecclesia cum errantibus, non cum erroribus; cum peccatoribus habet, non cum peccatis, non cum baeresibus, quao tollunt et legem Dei, et ipsam Dei existentiam. Chantas sit erga individua, sed non erga errores.

Quapropter si charitatem velimus veram habere, anathema dicamus in omnibus canonibus, in quibus damnantur haereses. Nam quid vult dicere anathema haeresi? Si non credideritis, anathema; si non resipiscatis, anathema; si non poeniteatis et contumaces in errore manseritis, anathema. Et quid facit ecclesia, nui declararo quod ipse iam peccator contumax et pertinax effecit? *Credite in me,* dixit Dominus; *qui non credit, iam iudicatus est.* Ergo per semetipsum damnatus est qui spernit ecclesiam; qui nihil aliud facit, quam scribere contra dogmata, praedicaro contra dogmata, subvertero animos populorum, et non resipiscere, hic iam iudicatus est per semetipsum.

Hnec quao dixi, reverendissimi patres, satis sunt, crediderim, ct pro mea conscientia exoneranda, et pro veritate, quantum potui, enucleanda. Interea ignoscite mihi, et vestra venia ex cathedra descendo.

Post haec interrupta disceptatio est. et eruinentissimus primus praeses ait:

nReverendis8imimi patres, distribuuntur nunc emendationes4 a reverendissimis patribus propositae de capito primo schematis, ut patres interim eas considerare, ao deliberare de iis possint. Ipsa autem suffragia do his emendationibus exquirentur, post-

i Exod. XXII. 18.
» Melili XVIII. 17.
• i XVI,
4 Vide «Idc. infra tab num. 12.

qoam lata *faeríat* suffragia de textu prooemii eiusdem schemati».

Proiima congregatio generalis habebitur foria secanda seqaontii hebdomadae dio 28 huius mensis martiif in qua continuabitur discussio schematis propositi/

10.

Congregatio generalia trigesima quinta
1870 martii 28.

Feria secunda die *28* martii 1870 hora nona matutina, in conciliari aula Vaticanae patriarchalis basilicae, generalis revendissimorum patrum congregatio habita est; cui interfuerunt quingenti nonaginta et unus patres, nempe 38 cardinales, 6 patriarchae, *4* primates, 85 archiepiscopi, 422 episcopi, 3 abbates nullius dioecesis, 13 abbates generales •ire praesides congregationum ordinum monostieorum, nsum mitrae habentes, 20 generales ot viearii generales, quorum omnium nomina, quae per assignatores locorum accurato descripta fuerunt, exhibet indiculus patrum trigesimae quintae congregationis generalis, qui ioter acta concilii asservatur.

Reverendus pater dominus Franciscos Fleyx y Solans archiepiscopus primas Tarraconensis missam lectam celebravit Qua absoluta, et recitata oratione *Adsumus Domine* etc., eminentissimus primus praeses dixit:

pRovorendissiroi patres, prosequamur hodie examinationem et discussionem secundi capitis schematis reformati *de fide catholica;* quam in rem praeter reverendissimos patre» qui in congregatione proxime habita iam nomina dederunt, ut suas animadversiones proponerent, alii quidam veniam loquendi petierunt. Horum nomina reverendus dominus subsecretarías ex ambone publicabit/

Qui ambonem ascendens tabellam perlegit, in qua inscripti erant reverendissimi patres: Salvator Domarti» episcopus Oaltellinensis-Norensis, Theodorus Gravez episcopus Namurcensis, ct Salvator Magnasco episcopus Bolineasi».

Ad ambonem successivo vocati sunt episcopus Aurieneis, episcopus Solatiarum, archiepiscopus Amadiensis ritus cbaldalci, quem excepit archiepiscopus Weetinonasterieneis ut nomine deputation» reaponderot, episcopus Fanons», episcopus Surensi», episcopus Brugensis, et episcopus Galtellinensis-Norcnris, Episcopi autem Namurcensis et Bolineas» facultati loquendi, quam obtinuerant, renuntiarunt

ORATIO

reverendi patrie domini losephi de la Cuesta y Maroto episcopi Auriensis.

Eminentissimi praesides, eminentissimi ac reverendissimi patre».

Mihi animus non est caput secundum schematis *de fide* a commissione reformatum impugnaro: illud enim libenter amplector, identidem subscribo non solum quoad substantiam rerum, sed etiam quoad ordinem et stylum. Nihilominus liceat mihi brevissimas animadversiones coram vobis afferre dumtaxat alicuius explicationi» promovendae causa ex parte commissionis.

In ana ex praeteritis congregationibus audivi reverendissimum archiepiscopum Strigonicnsem Hungarian primatem praestantissimum, omni laudo dignum, nomine commissionis dicentem, in hoc secundo capito ot in canone quarto respondente declarari inspirationem Spiritus sancti erga sacros auctores, non vero modum inspirationi». Haec verba, mea sententia, aliqua explicatione indigent. 31 modus inspirationis refertur ad verba, phrases et stylum, quibus auctores hsgiograpbi usi sunt, mihi nihil A dicendum foret Theologi, salva rerum substantia, disputant inter so, utrum Spiritus sanctus suggesserit auctoribus sacris verba, phrases ot stylum, aliis partem affirmativam, aliis partem negativam propugnantibus: proinde est quaestio libera, et libere inter so disputant. Si vero modus inspirationis refertur ad actionem Spiritus sancti erga sacros scriptores, ad media quibas usi suoi, ut rea sacras scriberent, existimo aperto in hoc secundo capito et in canone quarto illi respondente declarari, tale medium fuisse inspirationem Spiritus sancti cum exclusione aliorum.

Et revera inspiratio conformis est eacrao Scripturae, testimoniis patrum ct decretis conciliatibus praesertim concilii Florentini et Tridentini; ideoque ab omnibus theologia propugnatur, et ideo dicitur, sacras Scripturas esse verbum Dei, verbum cx ore Dei prolatum; proinde deinceps propugnari non B poterunt nec simplex approbatio nec simplex assistentia Spiritus sancti, quae ab aliquibus theologis excogitataefacrunt Auctore» simplicia approbationis Spiritu» sancti affirmabant ad hoc ut aliquid sit Scriptura sacra sufficere, ut postquam nb auctore proprio marte cum humano ingenio et humana diligentia scriptam sit, a Spiritu sancto approbetur. Haec sententia, quae maximas tempestates suo tempere levavit, condemnata e»t a pluribus facultatibus et ab omnibus etiam fere theologis, eo quod minueret auctoritatem et maiestatem sacrarum Scripturarum; ipsimet auctores huius opinionis melius et rectius eamdem dereliquerunt: ideoque a nullo fero theologo propugnatur.

Assistendam Spiritu» sancti erga sacros scriptores, praesertim in rebus historicis et in his, quae oculis suis viderunt et manibus suis contrectaverunt, etiam premitur iisdem difficultatibus, quibus simplex C approbatio; ideoque ab omnibus fere theologia impugnatur. eo quod aequiparetur definitionibus ecclesiae. Atqui sacrae Scripturae aliquid amplius tribuendam est, quam definitionibus ecclesiae, quae etiam Spiritus sancti assistentia nituntur. Restat ergo ut solummodo esset eamdem inspiratio Spiritus sancti erga sacros scriptores, quae proponitur in capite secundo et in canone ei respondente, excluais omnibus aliis a theologis excogitatis. Hoc modo sacra Scriptura dicitur verbum Dei, verbum ex ore Dei prolatum.

Nescio an mentem commissionis assecutus sim: omnia eius correctioni vestroque sapientissimo iudicio, reverendissimi patres, humiliter submitto.

ORATIO

reverendi patris domini Laurentii Gastaldi episcopi Salutiarwn.

D Eminentissimi praesides, eminentissimi et reverendissimi patres.

Quaestio quae habetur, vel dicam melius, tangitur in hoc capite secundo de revelatione, est una de gravissimis quaestionibus, quae unquam agi possint in theologia, et propterea in hoc concilio. Ex una parte agitur, inquam, de asserenda et tuenda potentia mentis humanae, punctum certe gravissimi momenti: nam nisi concilium tueatur vim mentis humanae, evidens est, quasi destruitur homo. Nam quid est homo, nisi ens intelligens, quod veritatem quamdam possidet, et a prima illa veritate, quae ex natura menti affulget, transit a noto ad ignotum, et interea ratiocinaturi Ecclesia autem est societas hominum; et nisi tueamur vim mentis humanae, quodammodo destruitur ecclesia. Insuper destruitur etiam revelatio; nam revolutio est lumen supernaturale superadditum lumini naturali: homo non eat capax revelationis, nisi in quantum primum possidet lumen

rationis. Nullum brutum est capax recipiendi lu- a minis huius supornaturalis.

Et ne quis dicat concilium invadere campum philosophiae; nam campus philosophiae proprie diotae est campus proprius ecclesiae ot revelationis; quia in revelatione habo mus omnes Illas veritates naturales, scilicet quae non sunt imperviae lumini rationis, ot quas veritates revelatio etiam ante oculos nostros ponit. Certe Deus, qui est obiectum philosophiae rationalis, in primis est obiectum philosophiae supernnturali», scilicet theologiae catholicae. Hinc antiquissimi patres, ot inter canteros loannes Chrysostomus praesertim,quotiescumque loquebantur do theologia catholica, de ecclesia catholica, do doctrina catholica, somper illam nomino philosophiae nominabant. Ex alia parte asserenda sunt iura revelationis; ot corto bao nostra aetate, in qoa bellum adeo atrox indicitur revelationi, oportet ut nos eius iura tueamur: et propterea hic sumus, in B hoc statu, in quo debemus cavero, attentissimo cavero, ne impingamus vel in Scyllam vel in Charybdim.

Ut rem melius exponam, quantum ego video, afferam exemplum duorum patrum. Pater quidam habet puerum acutissimo ingenio praeditum, et ait: Puer hic meus perspicacissima monte donatus, memoria facillima et tonaci, non indiget omnino magistro vel libris; a soipso poterit cognoscere quao sunt discenda: nulla itaquo illi dabitur institutio. Laudandus no hic pater? Reprobandus. Et tamen illo puer non est omnino sine institution© aliqua, quia α matre et a patro et ab aliis domesticis discit locutiones. lam vero locutio est complexus verborum, et singula verba sunt totidem capsulae, quao totidem gemmas continent, scilicet totidem ideas, totidem veritates. Ex alia parte est pater, qui puerum habet, et ait: Tibi dabo magistros, qui te instituant; sed memineris, fili mi, rationi non esse 0 fidendum. Ex ratione nihil certi disci potest; attentissimo locutiones magistri recipias, sed tenebis quao te docet, tantummodo quia magistor sic dixit: et quotiescumquo te interrogabo ut videam quid dideris, cavo ne me provoces ad aliquam rationem intrinsecam, nnm hoc sapit superbiam. Mogister dixit, magister dixit, erit unica ratio eorum omnium, quao tu respondebis quando te interrogabo. Laudandus no est hic pater? Reprobandus. Ambo sunt reprehendendi. Via itaque aliqua media invenienda est, qua possimus ex una parto asserere potentiam mentis humanae, sed ex alia parto non negaro necessitatem revelationis. lam vero esse aio.

Quando ecclesia docet, mentem humanam per naturale rationis lumen posse certo cognoscere Deum, assurgendo a rebus visibilibus, n rebus creatis ad invisibilia, docet no mentem humanam ab hac sua potontia progredi ad actum cognoscendi, quao- D cumque ait conditi© in qua mons humana deprehenditur? Docet no infantulum, puerulum iam habere mentem humanam in ea conditione, qua per se sine institutione, sine magistro possit consurgere ad cognitionem Dei? Hoc non dicit ecclesia; relinquit intactam quaestionem de conditionibus, in quibus mena humana deprehendi debet, esso debet, ut'possit ab illa aua potentia assurgere ad actum. Iam vero conditio omnino necessaria est locutio: ubi deest locutio, deest explicatio et evolutio mentis humanae necoesaria, ut mens humana possit uti hoc suo lumine naturali ot cognoscere Deum ex seipsa. Iam vero nos homines locutionem non invenimus: nullus unquam, nullus populus, nulla natio locutionem invenit A quo primi homines didicerunt, α quo primi homines debeant discero locutionem? a Deo. Non video quao alia responsio possit dari huic interrogationi.

Concedamus, si volumus, quibusdam philosophis qui aiunt: etiamsi Deus, vel angelus ex parte Dei genus humanum primitus, primos homines, Adam locutionem non docuisset, hominem potuisse a se tandem locutionem invenire. Volumus ne nos hanc quaestionem definire et dicere in secunda paragraphe sicut ibi dicitur ¿quae revelatio non hac do causa absolute necessaria dicenda ₡st? Et quis potest probaro, revelationem non fuisse absolute necessariam, ut primi homines locutionem discerent? quis potest hoc probare? Ipse arbitror iure meo uti asserendo, revelationem aliquam vel a Deo ipso vel ab angolo misso a Deo necessariam absoluto fuisse, ut primus homo, vel si Deus voluisset creare plures homines, primi homines locutionem discerent lam vero Deus, vel angelus nomino Dei loquendo non sonitus significatione vacuos edidissent; protulissent verba, quibus singulis verbis singulae B ideae, id est singulae veritates certissime adhaesissent; protulissent verba quibus essent ideae abstractae, ideae causae, ideae substantiae, ideae veritatis, ideae vitii, ideae relationis: et pechas ideas, quas primi homines didicissent per verba α Deo aut ab angelo nomine Dei prolata, tunc potuissent evolvero mentem suam, ct sic assurgere ad cognitionem Dei. Propterca rogo vos enixe, et rogo praesertim patres deputations, ut vocabulum ¿absolute⸗ expungant ex secunda paragraphe. Tota ratio, totus nucleus quaestionum nostrarum stat in hoc vocabulo *absolute:* tollatur hoc vocabulum, et caetera procedere possunt. Nam mea quidem sententia, postquam totam rem attentissime examinavi, fortassis caeterae quaestiones intactae remanent.

2° Sanctae Thomas in sua Summa theologica et in alila locis suorum operum, nunquam satia nobis laudandorum, quaerit: revelatio est no necessaria? 0 et respondet: utique, absquo verbo ullo *absolute,* sicut ibi dicit, ut ea, quae per se humanae rationi impervia non sunt, expedite ab omnibus, sine ulla admixtione erroris, teneantur; et certe hac in parte non video quomodo possimus denegare necessitatem revelationis, ct dixerim absolutam. In toto orbo terrarum apud nullum populum, apud nullam nationem ubi lumen revelationis divina© non affulgeat, non affulgeat eo modo quo affulget in sinu ecclesiae catholicae, nunquam ⁎eperieti complexionem perfectam omnium officiorum, otiam officiorum quae pertinent ad legem naturalem.

Imperium romanum, quod collegerat quidquid philosophi graeci, quidquid philosophi Italiae docuerant. imperium romanum, quod in quantum ad artem, ad artem architectonices, ad picturam, ad sculpturam, ad musicam, ad drammaticam ao ₡aetera artes, certo ad apicem pervenit, in eo ipso tempore. D quo fulgebat tanta luco quoad artes, caecus iacebat quoad veritates ordinis naturalis. Sufficit legere opera illorum temporum, legere philosophos adeo .praestontes, sicut Platonem, Aristotelem, Senecam, qui aiunt homines servo· specie differre ab hominibus liberis. Et hao nostra aetate statim ac removetur lumen revelationis catholicae ab aliquo populo, quid videmus? Statim ac illi, plures illi, de quibus dolentissime locutus sum alia vice, qui quamvis baptizati, quamvis instituti in catechismo catholico, tamen terga vertunt Deo et dicunt: In nobis immensus est sapientiae naturalis thesaurus; non indigemus edoceri neque a summo pontifice, neque ab episcopis, neque a nostris parochis; nos sumus doctorea. In eorum voluminibus, quibus ₡cribendi tot annis insudarent, quid dicunt? Magisterium divinum necessarium est, ut pueri vel a primis annis certi eradant do omnibus officiis cataralibus, certi evadant do omnibus officiis doctrinao

moralia, quae etiam per se lumini naturali non eunt impervia. Necessarium est msgisteriunv divinum ut certitudo conservetur de sanctione poenae aeternae. Hac nostra aetate, nisi hoc punctam firmum contieno proponatur: Deus comminatur fanbus, comminatur adulteris, comminatur mendacibus, comminatur filiis ingratis ignem aeternum; nihil possumus obtinere.

Ulterius necessitas revelationis erat, ut homo, etiamsi ad ordinem supernatunilom evectus non fuisset, etiamsi relictus fuisset in ordine naturali, necessitas revelationis erat, ut homo certo cognosceret cultum externum Deo exhibendum: nam certe cultus externus necessarius est, est obligatio hominis. 8ed quomodo poterat homo ex seipso absque revelatione certus esse, Deus modo externo hoc vel ista ratione est colendus? Ulterius, etiamsi Deus hominem reliquisset in statu naturali vel io ordine naturali, Umen necessitas revelationis absoluta erat ad hoc, ut homo certos esset de venia obtinenda a Deo, si unquam in peccata lapsus esset. Nam nemo demonstrabit esse relationem adeo intrinsecam inter poenitentiam et veuiam, ut Deus debeat veniam praebere illi, qui semel legem suam transgressus eat, etiamsi postea lacrymas fundat, ieiuniis se puniat, ad terram se prosternat et imploret Dei benignitatem. Jam vero si homo non poterat per rationem naturalem certus esse de venia obtinenda, homo in desperationem actus fuisset; et ista desperatio multiplicand mala moralia. Nam certe homo sl desperat de sua aeterna salute, tum in ordine naturali statim dicit: Melius eat utindulgcam cupiditati ct quascumque mihi voluptates afferam in hac vita, si debeo deinde dolere ct cruciari in altera vita.

Hinc videtis, reverendissimi patres, nos non posse admittere hanc paragraphum sicut ibi est; ¿Huic divinae revelationi tribuendam quidem est, ut ea, quae in rebus divinis (hoc vocabulum ¿in rebus divinis- non satis docens mibi apparet) humanae rationi per se impervia non sunt, in praesenti quoque generis humani conditione (boo omitterem, quaecumque fuerit conditio generis humani) ab omnibus expedite, firma certitudine et nullo admixto errore cognosci ponint, Non hac tamen do causa revelatio absolute necessaria dicenda est.- Relinquamus hoc vocabulum ;*absolute et possumus relinquere primam paragraphum riculi cat

Quis dicet mibi: sed in sacris litteris frequentissime commendatur potentia mentis humanae ad cognoscendum Deum: *Efunde iram tuam in gentes, quae te non nocerunD. Invisibilia Dei a creatura mundi per ea, quae facta sunt risibilia, conspiciuntur; sempiterna quoque cius virtus et divinitas* Sed quaeso, reverendissimi patres, Spiritus sanctus, apo-| stolas Paulus, omnes hagiographi loquebantur de d genero humano ricuti eat, stipato beneficiis divinis, inter quao est beneficiara revelationis. Genus humanum habet mentem evolutam et explicatam α revelatione: nulla para generis humani eat omnino sine revelatione. Ubicumque est populus qui loquitur, ille populus non invenit illam locutionem; illa locutio traditionalitcr descendit vel a Chamo vel a lapheto voi nb alio filio Noe. Iam vero io omnibus linguis adest para aliqua revelationis; in quacumque lingua est para philosophiae et est pars revelationis. Ubicumque ac quomeumque populum examinetis, eius mores, eius leges, cius institutiones, vos vidobitis rudera et vestigia quaedam revelationis, rudera quandoque et vestigia, quae ei vultis vix perspici poMunt, sicut etiam in hac alma urbe, ubi quorumdam aedificiorum, quao erant omnino gigantica et A colossalia. deinde nonnisi effodiuntur quaedam vestigiù et quaedam litterae, quidam lapidea, ct quandoque simul cum lapidibus quaedam magnifica capita alicuius statuae vel truncus, qui etsi capite ot manibus et pedibus careat, tamen in musaeo Vaticano apparet sicut portentum artis sculpturae; sed sunt vestigia. Vestigia revelationis ubicumquo terrarum sunt

Itaque cum genus humanum non carent revelatione, possideat quaedam rudera revelationis, locutionem habeat per revelationem, verba, ideae quae sunt in locutione veniant et propagentur per revelationem, quomodo possumus dicere, revelationem non fuisso absolute necessariam? Definirò de re quae, sicut in ultima congregatione generali eximius ille et eloquentissimus ct fervore plenus episcopus Hispanus dixit, proprio pertinet nd possibilitatem, non ad realitatem? Itaque admitto primam paragraphum, in qua tamen vellem expungere B haec duo verba ¿et bönitati et ponerem tantummodo *placuisse autem eius sapientiae;* ne, sicut optime dixit cloquentissimus episcopus Cometanus et Ccntumcellensis, ullo modo tangamus quaestionem de elevatione hominis ad ordinem supcrnaturalem, an nempe elevatio haec debeat dici omnino gratuita et nihil aliud quam merus effectus liberrimao bonitatis Dei; an non forte, saltem ex aliquo respectu, effectus sapientiae Doi, qui Deus nolebat suae proprie sapientiae deesse hominem sic relinquendo in statu, ut dicitur, naturae purae. Ponerem propterea tantum ¿placuisse autem eius sapientiae-. Dum dicitur *placuisse,* intactam relinquimus quaestionem, utrum id placuerit quia placere debebotT au id placuerit quia poterat etiam non placere.

In illa paragraphe emendarem verba ¿in rebus divinis- et ponerem: *de religione, et de officiis moralitatis.* Tollerem verbum .absolute-, Deindo ¿ad finem supematuralem, ad participanda scilicet bona divina- haec animadverto. Nonno ea cognoscimus. ct qua de causa ea non exponimus? Quid dicit sanctus Paulus1? *Tunc videbimus eum facie cd faciem: nunc cognosco ex parle, tunc autem cognoscam sicut et cognitus sum.* Et sanctus Joannes *Carissimi.. .-nondum apparuit quid erimus, Scimus quoniam cum apparuerit, similes ei erimus: quoniam ridebimus eum sienti est.* David dicebat': *Torrente voluptatis tuae potabis eos.* Dicamus itaque: *ad intuitionem et fruitionem Dei per essentiam ;* hoc modo haec vocabula ¿bona supernaturalia- non erunt quid indefinitum ct vacuum. Quisque nos interroget, quid eat hic status eupematurnlis? reeponsum accipiat: elevatio creaturae ad videndam ipsam essentiam Dei, ad possidendam ipsam essentiam Dei, ad fruendum ipsa essentia Dei. Revocare in mentem haec, nonno excitat cor, nonne in imtnonsum quasi dilatat? nonne laetitiae sensum animae potest infundere?

In paragraphe secunda pag. IO [cok 34 x] sermo est de libris divinis, de libris canonicis, et dicitur ¿qui quidem libri integri, prout in eiusdem concilii decreto recensentur, et in vulgata latina editione habentur, cum omnibus suis partibus, pro sacris et canonicis recipiendi eunt.“ Repeto quod dixi prima vice, qua honoro fruitus sum, hunc locum amplissimum conscendendo ot alloquendo vos patres ecclesiae: concilium Tridentinum ait ¿in vulgata latina editione.- De qua editione loquitur concilium? Do aliqua edition© typis impressa? non cogito, non arbitror: ¿eod prout in ecclesia legi consueverunt.- Sed adsunt codices manuscript! optimae notae,

Tpt. LXXVHI, 0

« lUta. I, 90.

VI Cor. XII, 12.

« I Io. III, 2.

• Ps. XXXV, 9.

versiones vulgatae in quibus desunt aliqui versiculi: Abino etiam inter theologos catholicos quaestio aliquata est, utrum ultimi versiculi evangeli! sancti Marci, historiola evangeli! sancti Lucae do sudoro Christi sanguineo, historiola evangeli! sancti loannis do muliere in adulterio comprehensa, versiculus primae epistolae sancti Ioannis: *Tre sunt qui testimonium dant in caelo, Pater, Verbum et Spiritus sanctus,* proprio dici possint ita canonici, ut si quis dubitet do corurn canonicitate, tanquam haereticus condemnari possit necne. Mibi videtur melius esso hac occasione quamcumquo quaestionem truncare; ct arbitror ut possimus eam truncaro, cum nullam offensionem theologis afferamus, dicendo: *Ut in vulgata latina editione Clementis Vili auctoritate promulgata habentur.* Illa verba quao subsequuntur „eos vero ecclesia non proptcrca pro sacris ct canonicis habet, quod auctoritate sua approbati sint, liceat sola humano industria concinnatiII, haec verba prima fronto videntur concedere libros canonicos fuisse concinnatos humana industria: aliquatenus ordo verborum mihi videtur immutandus ut clarius res appareat, ot dicendum: *Eos vera ecclesia non propterea pro sacris et canonicis habet ideo, quod sola humana industria concinnati, sua deinde auctoritate sint approbati.*

Venio ad canones de quibus unum vel aliud verbum tantummodo mihi dicendum est. In primo canone auferrem et expungerem vocabulum nab homine et dicerem: *per ea, quae fucta sunt, naturali rationis humanae lumine certo cognosci non posse,* no tangamus quaestionem utrum possit esso aliquis homo adultus, qui inculpabiliter ignoret Dei existentiam. In secundo canone „si quis dixerit... fieri non posse aut non expedire approbo quod iam dictum est: *aut non esse necessarium.* Haec verba rnon expedire nimis blanda omnino mihi apparent; ot arbitror, ut probavi, revelationem posse dici necessariam etiam quoad veritates naturales. Relinquamus verbum *absolute* vel *moraliter.*

Tertius canon mihi non videtur satis apte concinnatus: approbo substantium. Sed animadvertendum est, eos qui denegant revelationem, in tres classes distinctos esse. Dicunt alii: nulla est veritas menti humanao impervia; quicumque sit vel esso possit thesaurus cognitionum ot veritatum, mens humana ad illum thesaurum potest pervenito sino ulla revelatione. Dicunt alii, concedimus esso quasdam veritates, quae humanao menti imperviae sunt, sed quando? quando status societatis nondum est satis excultus, sed homo progrediendo (et hoc est quod faciunt semper praedicando progressum, quamvis progressus quom praedicant sit verus regressus) progrediendo dico potest pervenire ad eas cognitiones. Alii dicunt: concedimus vobis praeter soriedi cognitionum humanarum immensum esso pelagum divinae sapientiae; sed neque expedit, nequo docet (ita postulat dignitas humana) ut homo aliquid docentur, ad quod ipse per se non posset pertingere. Nam dignitas humana consistit in hoc, ut homo per se ipsum suis propriis viribus possit seipsum cxcolero. Iam vero mihi non videtur buiusmodi revelationis osores satis perstringi in hoc canone; proponerem propterea canonem hoc modo: *Si quis dixerit, hominem ex se ipso iugi profectu posse pertingere ad cognitionem cuiuscumque veritatis, et propterea nullas esse veritates, quae naturalem mentis humanae cognoscendi potential superant, aut homines divinitus evehi non posse ad has veritates cognoscendas, anathema sit.*

Haec sunt, reverendissimi patres, quae vestro sapientissimo iudicio suppono, veniam rogans ai aliquod taedium vobis attuli.

ORATIO

reverendi patris domini Ebediesu Khayyath archiepiscopi Amadiensis rit. chald.

Eminentissimi praesides, eminentissimi ac reverendissimi patres.

Pauca, eaque brevissime quantum potero, venia vestra dicerem do hoc, quod in manibus habemus, capite secando. Ignoscatis, si aliquantum contremisco in habito proposito loquendi in conspectu vestro, patres reverendissimi. Quis enim non contremiscit, si audeat loqui in consessu adeo venerabili. adeo splendido, cui similem puto saccula in tota humani generis aetate non conspexerunt, neque forte conspectura sunt?

Primo ad canonem primum pag.22 [coL37b] ubi dicitur jjsi quis negaverit Deum unum, verum, creatorem et Dominum nostrum puto, mea saltem sententia, nimis exilem esae huiusmodi locutionem „Dominum nostrum/ Melius esset dicere: *rerum omnium creatorem et Dominum,* praesertim cum in novo foedere et in locutione Christiana, cum „Dominurn nostrum dicitur, do Domino nostro lesu Christo praesertim intelligatur haec locutio. Hic autem do Deo Patre vel do sanctissima Trinitate sermo est.

Secundo ad primam paragraphum ubi dicitur ^placuisse autem cius sapientiae et bonitati, alia, eaque supernatural! via seipsum et voluntatis suae aeterna decreta etc. sic putarem posse legi: *Placuisse autem eius sapientiae et bonitati, post hominis lapsum alia, eaque supernaturali ac debilitati humanae naturae accommodatiori via seipsum ampliori quidem modo humano generi revelare, multifariam multisque modis etc.,* quia ex ipsa serie loquendi apparet, sermonem esse do homine post lapsum, cum illa verba, quae citantur ex apostolo *multifariam multisque modis,* nonnisi do eo modo, do ea aetato sermonem faciant, quae est post hominis lapsum, in qua placuit Deo revelare decreta sua per prophetas, et ultimo per Filium suum.

Tertio ad secundam paragraphum secunda periodus ita so habet rnon hac tamen de causa rovelatio absolute necessaria dicenda est, sed ideo quin Deus ex infinita bonitate sua ordinavit hominem ad finem supernaturalem, ud participanda etc. Heic etiam cum ratio quao adducitur post nideo quia videatur poni ex eo, quod Dous ordinaverit hominem ad finem supernaturalem, cum non haec sit unica causa, potest aliquid addi quod indicet hanc non esse unicam causam, et dicendum: *Non hac tamen de causa revelatio absolute necessaria dicenda est, sed ideo praec>pue, quia Deus ex infinita bonitate sua* etc. Possem haec etiam ampliori sermone probare, sed non est opus.

Quarto in tertia paragraphe tertia periodus ita est expressa „eos vero ecclesia non propterea pro sacris et canonicis habet, (sicut nuper reverendissimus episcopus Salutiarum locutus est) quod auctoritate sua approbati sint, licet sola humana industria concinnati ; inversa fiat propositio, et negativa sicut dictum est, secus non regit sensus. Facienda hio est alia observatio de eo quod dicitur in fine „atque ut tales per apostolos ecclesiae traditi sunt de hac ro dicam, non esse certum et multo minus de fide, per apostolos libros sacros ecclesiae traditoease. Et primo quidem quid intelligitur per ecclesiam? an fideles? an ecclesia docena? Si fidele·, hoc dici non potest; quia non oportet hoc referre ad fideles, neque oportet duplici sensu aeeipere in una periodo vocem eeclesiae: sit igitur oportet ecclesia magistra. Ecclesia autem magistra quaenam est ia primo ecclesiae saeculo? Sunt ipsi apostoli et cum

ipsis etiam episcopi. An forte apostoli sibi ipsis a *tndidemat* libros sacros?

Secundo non est certum, non est indubitatum et multo minus *de fide, per* apostolos rei ab apostolis *tnditos* esso libros omnes sacros, quia do omnibus sermo est Quis apostolorum tradidit nobis libros Machabacorum?quis apostolorum tradidit Actus apostolorum et orangelinm Lncao? Si sanctus Lucas, certe non est apostolus; si sanctas Marcus, non est apostolus: non est certum etiam ex historia hosce libros per aliquos apostolos traditos esse; sed insuper non est necessarium hoc asserere. Sed est etiam, si mea me non fallit opinio, aliquantulum nocivum, quia apud theologos notum est, cum disserimna cum protestantibus, sine viva roce ecclesiae probari non posse ncque authcnticitatem, neque inspirationem, neque interpretationem, neque caoonicitatcm Scripturae sacrae. Ergo ii ecclesia universa quasi historice probaverit, per apostolos traditos fuisse libros b *sacros,* habebunt protestantes saltem quasi historico documentum, apostolos tradidisse hosce libros, et ut inspiratos tradidisse, ideoque stricto sensu de auctoritate viva voco doceatis ecclesiae non esset multum curandum. Igitur ita est illa periodus reformanda: *Eos vero ecclesia propterea pro canonicis et sacris habet, non quod humana tantummodo industria concinnati, auctoritate tamen sua sint approbati; neque ideo dumtaxat, quod revelationem sine errore contineant; sed propterea quod Spiritu sancto inspirante conscripti Deum habent auctorem, atque ut tales ipsa ecclesia suscipit ac veneratur.*

Eadem pag. 10 [coi. 34 b] loco illius quartae paragraph! incipientis BQuis vorocum de interpretatione sermo est, restitui mea saltem sententia posset illa illi similis, quae est io tortio capita schematis ante reformationem, quaeque ita se habet, addita voce *etiam:* mEt quia non desunt petulantia ingenia, a C quibus Scripturа sacra ad alienos sensus detorque tur contra eum sensum, quem tenuit et tenet sancta mater ecclesia; hinc innovantes quao a sacra Tri dentina synodo circa Scripturarum interpretationem praescripta fuerunt, declaramus in rubus fidoi et morum ad aedificationem doctrinao per tinentium, illum sacrae Scripturae sensum verum habendum esse, quem ab ecclesia infallibili verbi Dei custode ac interprete, yel *etiam* unanimi consensione patrum declaratum aut definitum esso constiterit/ Videtis, eminentissimi et reverendissimi patres, heio tria sunt, quae in illa reformata paragraphe desunt: scilicet Ie illa clausula rab ecclesia infallibili verbi Dei custode ct interprete–: nescio quis patrum in primo schemata huic clausulae obstiterit, ct quare essot expungenda. 2· Haec clausula quae do unanimi consensione patrum agit, utique est differens moo saltem iudicio ab illa alia: D potest enim beno aliter intelligi hacc et illa. Mater ecclesia potest loqui etiam post interpretationem factam, quamvis nec in sanctis patribus neo alibi iit unquam facta illa interpretatio ut dicatur esse pro vel contra. Igitur pro iudicio ecclesiae iudicantis, contra quod nefas est aliquid statuero, pro illo iudicio intelligendum est iudicium vel declaratum ot definitum vel declarandum per magisterium ecclesiae, boo est magisterium ordinarium, scilicet per Romanam pontificem. 8cd illa unanimis consensio patrum potest intelligi etiam do iis sententiis seu versiculis, quao sunt in Scriptura sacra, do quibus ecclesia adhuc non est locuta;' quemadmodum, si memini, res se habet quoad cap. VI sancti loannis evangelista®, si agatur ibi de fide in eucharistia an non. Hoc non fuit definitum in concilio Tridentino, nequo ni fallor est adhuc definitum. Igitur ibi est applicanda, ct in alii· etiam huiusmodi, eadem unanimis consensio patrum. Igitur mea saltem eententia ita reddi posset illa paragraphus uti legi.

Insuper post haec, adduci in illud caput possunt (verbis differentibus, id non importat) illa quao de- ' finivit, dixit ot *decrevit synodus Tridentina* contra temeritatem eorum, qui ad profana torquent verba Scripturae sacrae. Cur igitur in hoc non innovatur aententia et decretum concilii Tridentini? Numquid hac nostra *aetate* minus invenitur huiusmodi abusus? immo magia; quin nequo Scripturarum copiae orant ita diffusae ut sunt nunc praesertim per societates bíblicas; nec rationahstae erant qui Scripturus sacras spernerent ct docerent, nihil esso in iis revelatum, nihil inspiratum: atque a pluribus etiam fortasse catholici» accipi possunt ct applicari temerarie, ot iu rebus profanis. Addatur igitur: *Insuper sacra haec Vaticana oectsmenica Synodus pro munere suo et ad exemplum Tridentinae, temeritatem illam reprimers volens, qua tui profana quaeque convertuntur ac torquentur verba et sententiae sacrarum litterarum ab impiis ac a violatoribus adorabilis verbi Dei, ad scurrilia scilicet, rana, adulationes, superstitiones aliaque huiusmodi, vehementer prohibet, ne quisquam quomodolibet haec ei similia audeat usurpare.* Addi poteet ct paragraphus sexta....

Patres undique dant signa molestiae, quibus orator ait: Timeo ne vobis molestiam afferam, sed patiamini.

Addi posset hic paragraphus sexta his vel aequivalentibus concepta verbis, cuius ecopus esset aliquid decernere do editionibus sacrae Scripturae ... Et antequam loquar, veniam peto et quaero numquid in disciplina, in rebus ad disciplinam pertinentibus aliquid huiusmodi sit, quod ego non vidi in indice. Si sit, me abstineo ab exponendo, si non sit, erodo veniam babero loquendi.

Igitur do editionibus est ecclesiae ut loquatur, sivo de versionibus antiquis, ut in bono ordino ponantur, et approbata ct beno impressu videantur, sive do editionibus lingua vulgari factis: praesertim cum notum ait, huiusmodi necessitatem ortam fuisse maximo post Tridentinum; et summos Romanos pontifices plures decreta emanasse bac do ro. Igitur decet etiam tantam synodum quae do omnibus necessariis et quae ad utilitatem fidelium pertinent statuere debet, aliquod decretum hoc vel alio in loco ponere. Vobis legam quod mihi visum esc posse inseri post illas paragraphes in hoc capite secundo, ct in parte» divisi, quia paragraphus nimis longa fuisset.

Praeterea haec eadem sancta synodus magnopere cupit augere media secura ad procurandam maximam fidelium utilitatem, quae a sacra Scriptura spiritu fidei et humilitatis lecta percipitur; nomina(im cero ab aliquibus eiusdem partibus, quae ad hoc praecipue inspiratae a Deo sunt, ut informent hominem ad virtutes ac pietatem, ut scilicet perfectus sii homo Dei ad omne opus bonum instructus1. Verumlamen dolens haec sancta synodus de abusu heu nimis pernicioso, qui ex huiusmodi sacrae Scripturae lectione solet oriri, si non prudenter, non sobrie, neque ad pietatem ab indoctis ac instabilibus legatur, iurta illud apostolorum principis monentis, esse in *epistolis Pauli quaedam difficilia intellectu, quae indocti et instabiles depravant, siculi et cocieras Scripturas, ad suam ipsorum perditionem2: quod sane hae apprime nostra aetate cum animi moerore conspicimus, innumeris omnibus linguis cusis per acatholicos sacrae Scripturae copiis et ubique diffusis, quae tum partium essentialium et integrarum defectu, tum passim erroneis interpretationibus atque interpolationibus scatent.*

Ideo tanto malo prospicere volens, non solum sanctae apostólicas sedis decreta hanc in rem saepe ema-

* 11 Tim ΓΠ, 17.
• 11 Patt. III, 16.

naia renovat haec sacrosancta oecumenica synodus; sed etiam canitiem sanctam apostolicam sedem reverenter obsecrat, ut pro suprema sua potestate ac omnium ecclesiarum sollicitudine, quod dudum in animo habuit, quamprimum perficiat, ut adhibitis eruditis philologis ac viris idoneis spccialique biblica romana commissione instituta primum simpliciter textus ac versiones orientales antiquissimis in linguis mortuis, dein et pedetenlim in omnibus, qua fieri posset, idiomatibus vulgaribus, opportunis huc illuc adiectis notis, 'ditiones bíblicas 'castigate, perfecte, magnifice atque tantae, adeo gloriosae, omnique ornatu decorosissimae catholicae ecclesiae digna rat one cudantur, approbentur et publicitati donentur.

Haec, eminentissimi praesides ac reverendissimi patres, pro mea ruditate nusus sum vestrae considerationi ac sapientissimo indicio cum gratiarum actione snbiicero.

RESPONSIO

reverendi patris domini Henrici E. Manning archiepiscopi IVeslmonastcriensis.

Eminentissimi praesides, eminentissimi ac reverendissimi patres.

Quoniam nb aliquibus patribus de expunctione ultimorum verborum ultimae secundi capituli paragraph! animadversiones factae sunt, rationem do expunctiono brevissime reddere veni. Verba a doputationo expuncta haec sunt raut quem sanctorum patrum consensus unanimis attestatur.* Cum in deputations viginti quatuor patrum haberetur discussio do ultimo inciso huius paragraph!, consultius visum est. ut vol totum incisum Tridentino accuratissimo conformaretur, vel ut penitus omitteretur. Huius sententiae rationes breviter exponam.

Incisum prouti iacot non conformatum est decreto Tridentino, quia in Tridentino ea verba negative sou in forma prohibitionis posita sunt. Prohibet duo Tridentinum, scilicet P ut nemo suae prudentiae innixus sacras Scripturas audeat interpretari contra eum sensum, quom tonuit ot tenet sancta mater ecclesia, cuius est indicare do vero sensu sacrarum Scripturarum; 2° aut etiam contra unanimem consensum patrum interpretari audeat, ad prohibendam individuorum singulorum petulantiam. Duplex ista prohibitio affirmativo posita, prout verba in priori schemate inveniantur, facile in sinistrum detorqueri posset. De fido est, cum sensum sacrarum Scripturarum, quem tenuit et tenet sancta mater ecclesia, esse verum; quia ex assistentia Spiritus sancti in interpretandis sacris Scripturis errare nequit ecclesia; nequo locus est singulis do singulis interpretationibus erraro, quia ab ecclesiae magisterio fidelibus proponuntur. Ast de unanimi sensu patrum non ita est: licot moralitor sit certum, patres unanimiter errare non potuisse corumquo unanimitatem catholicae doctrinae esso tesseram; nihilominus non est singulorum, sed solius ecclesiae de ista unanimitate iudicare: et nisi do ea iudicet ecclesia, ĕamque fidelibus proponat, non est ut singuli do unanimi patrum consensu iudicont ot statuant.

Iam vero probo scitis, reverendissimi patres, acatholicos viros, do quibus altero die loquuti sunt episcopi Birminghamionsis et Cliftoniensis, a vivo ecclesiae magisterio ad unanimem consensum patrum appellare seu provocare. Nemo est qui ignoret, id esse fundamentum falsae istius apologias pro anglicano echinato a luello ferme adhino tribus saeculis evulgatae. Eodem modo etiam in hisco diebus ab anglicanis fit appellatio ab auctoritate viva sanctae catholicae ecclesiae ad consensum unanimem patrum. Novissimum istiusmodi erroris exemplum habetur in libro nuper a celeberrimo Oxoniensi professore in lucem edito, cuine titulas, quem ad literam reddam, est: *An impossibilis salutifera reconciliatio ecclesiarum. scilicet catholicae romantic, grarcac, anglicanae.* En istius auctoris verba: „Ad concilii Tridentini examen, fidem nostram iam habentes traditionalem ex patheticis studiis confirmatam, definitam et praecisam, a nobis perventum est; inter concilium Tridentinum et fidem, quam antea iam habuimus, comparationem instituere curavimus: concilium Tridentium amplecti non potuimus, propter intrinsecam eius fallibilitatcm, quia infallibile esso non potest, nisi ecclesia romana unico ewet Christi ecclesia? Et postea subiungit: ^Tridentinum igitur concilium non potuimus amplecti propter solius ecclesiae romanao auctoritatem, quia ecclesiam romanam nonnisi partem esse credimus totius universalis ccclesiac."

Quaro maiori deputationis patrum parti consultua visum est, ut ultima verba huius paragraph!* penitus omitterentur.

ORATIO

reverendi patris domini Philipjd Vespasiani episcopi Funnisis.

Eminentissimi et reverendissimi patres.

Liceat sapientiao vestrao tres animadversiones in caput secundum de revelatione inscriptum brovissime proponere.^

Articulo primo pag. 9 lin.11 [coi.33Di] dicitur, placuisse Deo supernatural! via seipsum et voluntatis suae aeterna decreta revelaro. Comma secundum nimis indeterminatum vidotur, nec rem satis indigitare; dicerem potius, iuxta patrum loquendi morem: *se ipsum et oeconomiam vel religionis oeconomiam,* addendo si placet, *ab aeterno dispositam.* Hac ratione obicctum magis claro, breviter etiam, ac ut arbitror ad montem auctorum schematis significaretur.

Articulo tertio locutiones longe meliores in hoc schemate, quam in priori occurrunt; attamen ordo prioris schematis retinendus vidotur: in hodierno enim mentio do vulgata praeponitur doctrinae do inspiratione. Possent haec plus aequo ad vulgatam referri et forte illa etiam, quae postea dicuntur do probatione sacrarum Scripturarum, do traditione per apostolos: commemoratis ideoque libris veteris, et novi Testamenti, quibus prouti etiam in traditiono divina continetur revelatio, illico agendum censorem de librorum sacrorum inspiratione, et de recta huius notione, ut in tertia periodo. Domum concludendum, tales esse, seu hoc sensu sacros et canonicos esso agnoscendos, quos concilium Tridentinum recensuit, eosquo integros cum omnibus suis partibus, aut sublatis verbis Tridentini nprouti in ecclesia catholica legi consueverunt atquo in veteri latina vulgata editiono habentur: adeo ut nota inspirationis ad ipsam sacram Scripturam, referatur indirecto ad vulgatam. Profecto notum est (neque hic locus est commemorandi) qua ratione concilium Tridentinum vulgatam ex omnibus latinis editionibus authenticam declaraverit: videtur, nihil praecisius quoad hanc rem a concilio Vaticano fuisse propositum. Cavendum proinde censerem, ne ex illa commatis omissione, et diverso sermonis ordino aliquid hac in re immutatum censori posset

De quarto articulo nonnuli iam disseruerunt, votum emiserunt de non omittenda mentione circa unanimem patrum consensum: et sapientissimo archiepiscopus Westmonasteriensis nuper nobis declarationes exhibuit. Liceat ulterius mihi unum vel alterum animadvertere: nimirum Tridentini patres, ut mihi videtur, loqui voluerunt de sensu ecclesiae expreaso

' *concilii* ed. Vat

quidem utcumque pandito; bine in cius defecta addiderunt unanimem patrum consensum, qui ponter utcumque constaret At fieri posse ridebant, ut nihil ecclesia de nonnullis Scripturae locis doceret, *detssot unanimis saltem* moraliter patrum consensas; proinde Tridentini adhibuerunt potias formulam prohibitivam, ut docerent ab iis non esse recedendum quando adsint Illa tamen forma prohibitiva, at notum est, lanias aliique abusi sunt, proindeque optime Vaticano concilio proponitor forma positiva adbibenda.

Attamen haud censerem decretum sea caput eo modo edendam. Quando enim sensus ecclesiae haad constaret, vel patrum consensus saltem moraliter non haberetur, inferri posset vel nullam adesse tensum, vel veram aliquo modo ex aliis interpretationis catholicae regalis agnosci aliquatenus non posse. Potias itaqao invertendo comma, ita ut subiectum praedicatum evadat et viceversa, dicerem ad finem: *Hanc cius mentem esse definimus, ut in rebus fidei et morum, sensus, quem tenuit et tenet sonda mater ecclesia* (si placeret addere) *rei exurgit ex unanimi patrum consensu, pro cero Scripturae sensu sit habendus.*

Et haec, ut promissis starem, erant quae breviter vobis proponere volebam.

ORATIO

reterendi patris domini Henrici Maret episcopi Surensis.

Eminentissimi praesides, eminentissimi et reverendissimi patres.

Pontifici nostro, cni omnes per venerationem, per amorem, per iaramentum in die consecrationis nostrae praestitum dovincimur, Pio nono pro celebratione huius sacrae synodi, amplissimas debemus gratias. Post tot annos hoo beneficio carentes, quid locandina, qnid molias quam convenire fratres in anum ad manifestationem veritatis, ad dirigendos homines in viam pacis et salutis, ad emendandos et profligandos errores, ad fovendum et extollendum omne bonum! Deo auctore, praesente in medio discipulorum Domino nostro lesa Christo, illuminanto corda nostra hoc Spiritu, qui docet omnem veritatem, auspice Deipara immaculata virgine Maria, sperare debemus fractos huius synodi non impares futuros esae fructibus concilii Tridentini, qui luculenter in prooemio laudati sunt.

Sed hanc fiduciam omnibus mentibus speciatim ingerunt scientia, eloquentia, amor veritatis, libertas episcopalis elucentes in orationibus, quao in hac aula concilii n principio usque ad hanc diom habitae sunt. Et haec vestra auxilia, venerabiles fratres, ad implendam officium nobis impositum prorsus necessaria videntur. Quacn&m onim res hic agitur? Condere debetis decreta dogmatica ad aeternam rei memoriam, decreta quae irreformabilia et immutabilia semper permanebunt, decreta quao in firmamento ecclesiae splendore semper debent ad accendendas fidelium et pastorum, sapientium et insipientium mentes et corda. In opere tanto et tempus ct vires consumere nec timeamus: omnia decreta, omnia verba cuiusque decreti maturo examine expendere ot ponderare non pigeat. Huius offieii conscio liceat mihi inter vos equidem minimo vestrae sapientiae submittere aliquas observationes super capite secundo, quao usque adhuc nondum totaliter fuerunt expositae.

Quando agitur do revelatione, nullo modo do ratione silere possibile est; quia revelatio est lumen naturali rationis lumini additum. Hac ducti necessitate auctores schematis in principio capitis haec verba posuerunt: „Eadem sancta mater ecclesia tenet A et docet, Deum, rerum omnium principium ct finem, naturali humanae rationis lumine o rebus creatis certo cognosci posso4. In hia verbis, qune primo ndspectu apertissima videntor, duo occurrunt involuta et inclusa, quae omnino ot necessario discernenda sunt. Prima res discernenda in hisce verbis est affirmatio clara et positiva, quod ratio humana suo naturali lamine Deum certo cognoscere potest: ox totis viribus meis, ex toto cordo meo huic affirmationi assentio et plaudo; nunquam explicitius, nunquam firmius dignitas et legitima potestas humanae rationis confessae et declaratae fuerunt. Per hanc declarationem perfoditur error, qui sub specio pietatis nostris temporibus rationem humanam labefactare et infringere volait, nempe traditionalismus absolutus.

Sed cur a sapientissimis ct doctissimis auctoribus schematis non eat deprehensum, per verba citata B excludi et forsan negari doctrinam, quao mukurn favet dignitati rationis, doctrinam qune semper in scholis philosophicis et theologicis viguit? Liceat adhne revocare verba schematis: .Eadem sancta mater ecclesia tenet et docet, Deum naturali rationis lumine e rebus creatis certo cognosci posse.- Ex enuntiatione huius decreti poterit forsan non nemo concludere, Deum lumino naturali rationis non posso cognosci nisi per res creatas, aut ex robus creatis: timeo ergo ne ex iis verbis nonnulli existiment concladeadum ot affirmandum, systema peripateticum de origino ideae entis infiniti infinite perfecti caso solum verum. Fixo enim et definito quod Deus ope rationis solummodo per creaturas cognoscitur, ipsa Dei idea necessario erit deducenda ex experientia, et argumentum cosmologicum exiatentiao Dei erit solum legitimum. Non opus est hic aperire et evolvero consequentias huiuscc systematis, quia magistris in Israel ot viris prudentibus loqaor. Sufficiat dicere quod si concilium Vaticanum auam ita faceret doctrinam peripateticam, eodem decreto damnare videretur.doctrinam huic oppositam, nempe doctrinam auguatinianam. Secundum enim hanc altissimam doctrinam ad Dei cognitionem evehimur non solum per res creatas ot per nrgnmentum cosmologicum, sed praocipue per Dei ideam ipsam, per ideam entia infiniti mentibus humanis divinitus inditam, per ideas necessarias, absolutas, universales, immutabiles, quao existant in mente divina et lacent mentibus nostris; quao idcirco nunquam rodaci possunt ad originem sensibilem, et ox quibus deducitur argumentum invictissimum ad propugnandam Dei existentiam, atque eius omnimodam ct absolutissimam perfectionem. Argumentum autem illud logico praestat argumento ipsi cosmologico, et ipsi robur suum auctoritatemque praebet.

Nullum ex vobis, eminentissimi et reverendissimi patres, latot, hanc doctrinam tenuisse omnes antiquos patres, et praecipue divum Augustinum. Non vos latet, hanc doctrinam semper in scholis traditam fuisse, testibus beato Anselmo, beato Bonaventura, divo Thoma ipso bene interpretato, testibus denique tam multis tam illustribus doctoribus, quos enumerare longius esset. Non pigeat tamen hic memoria repetere celebratissima et notissima haec sancti Augustini verba1: rSunt ideae principales formae quaedam, vel rationes rerum stabiles atquo incommutabiles, quae ipsae formatae non sunt, ac per hoc aeternae ac semper eodem modo seee habentes, quae divina intelligentia continentur. Et cum ipsae neque oriantur, neque intereant; secundum eas tamen formari dicitur omne, quod oriri et interire potest, et omne quod oritur

› Lib. de diversis qusesUcnibas. q 46.

ct interit, Et tanta in hia via constituitur, ut niai iis intellectis sapiens esso nomo possit; et superior illa lux, qua mens humana illustratur, Deus est. Haec est doctrina, eminentissimi et reverendissimi putres, quae aequaliter distat a sensualismo peripatetico, seu a systemate quod fundamentum est philosophicum traditionalism!, ot ab ontologismo direnato sou immoderato, qui misero labitur in pantheismum, qui radius panthoismi nomino cognoscitur.

Porro cuoi huec ita sint, venerabiles patres, liceat mihi u vestra benevolentia postularo, an sit mons, an sit voluntas sacri concilii Vaticani unam e duabus doctrinis philosophicis adumbratis oligore; an sit mons ot voluntas tueri ot favore partes doctrinae peripateticae et sonsualisticao, α pluribus annis expositae ot propugnatae in diariis et in operibus a doctis viris cum intentione optima, sed non, ut mihi videtur, cum bono successu conscriptis. Libertate episcopali dicam hoc non posse, hoc non debero concilium Vaticanum: praecaveatur ergo a verbis, quae facillime detorqueri possent in sensu approbationis doctrinae peripateticae et scnsualisticae, et e contra in sensu condemnationis Augustinianao doctrinae. Hunc voro scopum attingere facile eat; nam sufficit addere verbis citatis aliqua verba, ut omne periculum abusus tollatur: idcirco hanc primam emendationem decreti proponere audeo: *Eadem sancta mater ecclesia tenet et docet, Deum, rerum omnium principium et finem, naturali humanae rationis lumine, id est argumentis metaphysicis, cosmologicis et moralibus certo cognosci et demonstrari posse.* Sic tuebitur dignitas totalis rationis; sic nullo modo obscurabitur lumen proprium rationis, quod ex ideis divinitus inditis emergit; sic argumentis mctaphysicis, moralibus et cosmologici^ omne robur servabitur; sic libertas scientiae ct scholarum integra incolumiaquo manebit.

Secunda mea animadversio sese refert ad definitionem finis supernaturalis, nd quem Deus ex infinita sua bonitate elevavit hominem. Talis est doclnratio huius finis in nostro schemate: Deus ordinavit hominem ad participanda bona divina, quae rationis comprehensionem excedunt Haec verba nullam notitiam claram, distinctam, certam finis supernaturalis praebent; ot idcirco non mihi videntur gravitate et auctoritate concilii generalis digna. Non praebent ideam claram ot certam finis supernaturalis, 1° quia bona nonnulla naturalia sunt quoquo in vero sensu divina; sic divinus est concursus Dei ad actus naturales creaturarum; 2° quia Deus ex omnipotentia sua potest concederò homini in statu naturali derelicto bona, quae rationis comprehensionem excedunt: ergo verbis usurpatis ab auctoribus schematis nulla vera idea ordinis et finis supornaturalis ineat. Et tamen quid dignius concilio generali, quam quod sibi in primis proposuit, errorem pessimum nostris temporibus grassantem, errorem panthcisticum profligaro et antiquam superbiam, qua voluit homo esse sicut Deus? Quid dignius sacro hoc concilio quam et scite et claro et certe aperire investigabiles divitias Christi et magnificentias unionis divinae, quam nobis Christus meruit ct contulit, et in qua rosidet essentia ordinis supernaturalis?

Verum enim voro bona divina non sunt finis supernaturalis hominis, sed Deus ipso est hic finis. Audiatur sacra Scriptura1: *Ego ero merces tua magna nimis,* dixit Deus patri credentium. Loqueos do Patre et de seipso ait Christus Dominus1: *Ad eum veniemus et mansionem apud eum faciemus; Spiritus sanctus apud ros manebit et in vobis erit.* Audiatur apostolus baco verba divina explicans et dicens quod sumus facti divinae consortes naturae, quod similes Deo erimus, quando videbimus eum sicuti est. Ilio apparet in suo splendore vera idea ordinis et fiais supernaturalis; hic finis consistit in unione cum Deo, qui nos per gratiam et gloriam efficit vere participes naturae divinae, sicut est in se; hic tandem et mens et cor hominis christiani; hic vera dignitas, vera felicitas; hic salus et vita aeterna. Proponatur ergo expressis verbis in decreto excellentissimus iste finis, ot dicatur: *Deus ex infinita sua bonitate ordinavit hominem ad finem supernaturalem, scilicet ad illud mirandum consortium divinitatis, inchoandum per gratiam, consummandum per gloriam, rationis comprehensionem excedens, et de guo dicitur, quod oculus non vidit, nee auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quae praeparavit Deus iis, qui diligunt illum.*

Gravissima sed brevis erit mea ultima observatio. Schema propositum declarat post Tridontinam synodum, divinem revelationem contineri in libris tam veteris quam novi Testamenti et sine scripto traditionibus: declarat quoque, cos libros pro sacris et canonicis haberi praecipue, quod Spiritu sancto inspiranto conscripti, Deum habent auctorem. Optima est haec confessio et ab omnibus tenenda. Sed hic nascuntur quaestiones gravissimi momenti, quae in stntu praesenti rerum humanarum, in statu scientiae excgeticae et in dispositionibus mentium solutionem appellare viderentur, quid sit inspiratio, habeat no diversos gradus, habeat ne limites. Peroptimo scitis, reverendissimi patres, de his difficillimis quaestionibus diversas opiniones inter theologos non exigui nominis existere. Affirmare non praesumo, quod concilium Vaticanum statin debeat eas doctrinas expendere, unam ex iis suam facere: hoc opus amplissimas exquisitiones et discussiones exigeret; nihil tamen utilius est ad vindicandam sacrorum librorum auctoritatem et confirmandam fidem: idcirco spero quod veniet dies, in qua sanctae sedis et futurorum sollicitudo conciliorum hunc laborem arduum sed pernecessarium assumere non dubitabit.

Quid nunc? Sapientibus ct doctis observationibus circa inspirationem librorum sacrorum ot circa legitimam interpretationem α reverendissimo et illustrissimo Alexandrino patriarcha oblatis assensum meum praebeo.

ORATIO

reverendi patris domini losephi Faici episcopi Brugensis.

Eminentissimi et reverendissimi patres.

Adnotationes quasdam in capita secundo statim, nulla praemissa introductione, iudicio reverendissimorum patrum submittam.

Pag. 9 lin. 5 [coi. 33 D i) post verba „coguosci posseu peto enixo propter motiva postea indicanda, ut addantur verba in primo schemate iam oxistentia: *citra quamlibet de Deo traditam doctrinam.*

Lin. 6 [ib.] loco particularum „co quodu, quae causalitatis ideam important, proponerem ly rmm, quod simpliciter oxplicativom est, ct quomodo hic requiri videtur.

Lin. 9 [ib. d s) ^placuisse ἄutem istud *autem,* licet parvum, mibi non placet; substituendum propono ly *at* vel *attamen placuisse,* ut vel sio fortius exprimatur utriusquo periodi oppositio.

Lin. 13 [ib. Ds] post verba „humano generi revelaro propono ut addatur: *hoc dicente eodem apostolo, multifariam multisque modis olim Deus loquen?* (et non *loquendo) patribus in prophetis, narissime nobis in Filio,* omisso rero. Insuper peto, ut ex motivo

1 Gen. XV, 1.
• Io. XIV, 23.

reverentiae erga verba sacra, haec verba inter virgu- a leítas includantur.

Lin. 17 fib. Di] peto ut non tantnm versículos primus, sed etiam secundus cap. I epistolae ad Hebraeos ponatur.

Lin. 19 (ib. Dio] „qnao in rebus divinis humanae rationi per se impervia longe praeferrem ut aie dicatur: *quae de Deo humanae rationi per te impertía non sunt,* et addatur *et de lege naturali,* prout in primo schemate.

Lin. 22 fib. Dii] nullo modo placet ista particula quoquo eed certe mea saltem opinione et evidenter scribi hic debet particula *etiam,* hoc sensu; *etiam in praetenti grueris humani conditione.*

Lin. 29 [ib. Dis] „Dcus ex infinita bonitate sua ordinavit hominem etc. propono ut scribantur potius verba correspondencia integra prout in schemate primo: quod quidem mihi videtur ita evidens, ut nulla indigeat explicatione.

Lin. 7 pag. 10 Icol. 34 A β] tollatur verbum **Integra** quod in tridentino textu non reperitur.

Lin. 20 [ib. A is] „licet sola humana industria concinnati ex illis verbis potest aliqua ambiguitas oriri, quasi reipsa isto modo concinnari sint. Jlinccum primo schemate pag. 8 multo libentius scriberem : *Sacri... eredendi sunt non quod humana ope scripti, auctoritate tameu ecclesiae in canonem sacrarum Scripturarum relati sunt.*

Tandem lin. 34 do sensu Scripturae sacrae credo mo aurem praebuisso admodum attentam, oculum etiam attentissimum omnibus quae super quaestionem dicta et scriptu fuerunt, etiam iu notulis. Multum ac vehementer exopto ut loco illorum, quae in schemate reformato reperiuntur, illa referrentur ad literato, quao in ipso concilio Tridentino desuper habentur.

Eminentissimi praosulos ac reverendissimi patres, humiliter veniam peto ut do quaestione, quao tradi- C tionalismas dicitur, vcrbulum proferam. Deo laudes sint, iam non amplius opus est ut momentum istius quaestionis multis verbis ostendam: siquidem iam factum est et quidem ab illis ipsis oratoribus, qui traditionalism! causam tuendam susceperunt: dixerunt scilicet quaestionem esso prorsus fundamentalem. et verum dixerunt. Neqno hic agi potest do pulvere suscitando scholarum, quo quidem haeo augustissima aula conspergetur, absit Prae manibus teneo circa istam quaestionem traditionalism litteras pontificias ot decreta authentica numero quidem octo, quae tempore viginti tantum annorum super isti quaestione prodierunt. Signum est, meo quidem iudicio evidens, hic non agi de nugis, prouti dicebatur, scholasticis. Iam, quod planum quidem est, totus nodus rei reperiri videtur in ipso istius doctrinae nomine, scilicet traditionalismo; et homo ut cognitionem acquirat Dei, et cognitionem veritatum D moralium ordinis naturalis, satis non habet, quod gaudeat usu rationis; sed opus deinde habet, ct quidem essentialiter et radicaliter, ut istae cognitiones seu veritates vel in toto ipsi per traditionem communicentur, vel saltem ut prima omnium istarum veritatum ipsi instilletur per traditionem, hoc scilicet sensu quod Deus creator initio, postquam hominem cre&net perfectum, iaxta illud quod u defensoribus traditionalism! creditur, doctrinam, revelationem aliquam, nescio quum, reliquis hominibus superaddiderit, et satia non fuerit Deo, quod creaverit Adam in statu perfecto. Iam rea traditionalism» tota reperitur in hoc quod asseritur, quod homo, quales nos sumus, in societate constitutus indigeat communication· veritatis alterius, ut po-eit acquirere cognitionem Dei: ita ut ipse homo sit radicaliter incapax et impotens, ut illam cognitionem acquirat. Fiiomplum allegant.

Fingamus iuvencm 16 vel 18 annorum, qui fuerit institutus inita methodum exempli gratia Rousseau, quem iuvenem informarunt omni possibili notione naturali, et in rebus physicis et mathematicis et naturalibus scientiis est poritissimus : sed praeter istas notiones non habet alias. Quid iam dicendum: an iste invenis habet usum rationis? Utique, nullas negabit. Sed iam do ipso iuveno cum veritate asseri atque sustineri potest futurum esso, ut solo lumine rationis euao vigentis nunquam possit acquirere cognitionem Dei, nunquam poj-sit acquirere cognitionem veritatum moralium ordinis naturalis? Ergo habemus hoc pro nobis argumentum certo non spernendum, evidentiae; habemus praeterea consensum omnium «auctorum omnino patrum, consensum pariter omnium theologorum, ad quorum caput stat angelicus doctor sanctus Thomas, qui assertis atquo ipsissimis verbis declarat, quod homo B solo lumine suae rationis stricte loquendo pervenire posset ad cognitionem Dei: ut autem, ait, citius et certius et purius deveniat in cognitionem illarum veritatum, utique ncccsso est ut ab alio doceatur. Ergo agnosci: sanctus Thomas necessitatem moralem ab una parte, impotentiam moralem nb alia parte; sed aliunde stabilit ac defendit cum omnibus scholis, quod homo non est physice absolute impotens ad cognitiones acquirendas solo suae rationis lumine. Iam illa omnia manifeste concordant cum illis, quae in sacris Scripturis reperiuntur, et opus non est illos textus nunc proferre; sed quod certo opus est, quia forsitan ab aliquibus ignoratur, hoc est ut in medium proferantur aliqua verba saltem decretorum congregationum romanarum, quao in hac parte evidentissima et clarissima et omnino opportuna sunt.

Anno iam quadragesimo aliquis celebris auctor docens quod homo, ut possit pervenire ad cognitionem Dei et veritatum supernaturalium, indigent fide, indigeat revelatione, anno 1840 iuasus fuit a summo pontifice subscribere sequentem propositionem: eRationis usus fidem praecedit et ad eam hominem ope revelationis et gratiae conducit luxta traditionalistas fides praecedit rationem; hic autem coactos fuit subscribere, et reipsa magna cum laudo subscripsit propositionem quae dicit: j,Usus rationis fidem praecedit.- Deinde haec propositio secunda: flRutiocinatio Dei exietentinm. animae epiritualitatem, hominis libertatem cum certitudine probaro potest istam etiam subscripsit. Scilicet traditionalistae, respecto omnium nostrum, sustinent (quod vos certe mirabimini saltem aliqui) quod nos non valemus validum deducere argumentum in favorem existentiae Dei, in favorem existentiae animae, in favorem veritatum moralium ordinis naturalis ex ratione nostra, concludendo a minori ad maius, a posteriori, hoc sustinent. Àt videtis, eminentiseimi ot reverendissimi patres, quomodo sio procedendo meliorem quasi partem argumentorum theologicorum uno ictu convellant. Proptcrca anno quadragesimo iam fuit coactus subscribere propositionem quae sic sonat: rRatiocinatio Dei existentiam, animae spiritualitatem, hominis libertatem cum certitudine probare potest?

Secundum decretum quod prodiit anno 1843. In aliqua regione, cum magnis animorum aestibus docebatur traditionalismus: a tempero quo haec propositio ac praecedens subscripta esse sciebatur, abierunt toti α verbo *fidei,* et iam suum systema non *fideismum* vocarunt, et loco istius revelationis primitivae, quam supernaturalem dixerant, revelationem pieudodictam naturalem suffecerunt Deinde non requisiverunt traditionis necessitatem quoad veritates omnes, sed quoad primam veritatem. Pono in medio nostrum cereum aliquod ingens: statim

no inconsua fuerit, statini lumen dabit, doñeo consummatus fuerit. Si volumus, istam novam traditionalism speciem vocabimus traditionalismum moderatum. Sed moderatus tantum est in apparentia, fundamentum est idem: ca enim, quae proclamabatur nobis, impotentia rationis radiculis semper manet. Ium contra istum secundam speciem traditionalism! prodiit decretum primum anno 18. Unum tantummodo verbum legum: nllaud posse, dicebatur, (est assertio auctoris cuius doctrina repudiata fuit) nos in cognitionem cuiusvis externae motaphysicac veritatis venire absque ulterius instructione, ac in ultima analyai absque divina revelatione/ Quacnam fuerint fata huius insorti, dicam. Iussit congregatio Indicia ut illo error o libris expungeretur, ot ut libri corrigerentur. Idem iterum iniunctum fuit anno 1844, ct meum non est iam vobis aperire quomodo factum sit. ut ab anno 1844 illa duo decreta, quae regnum aliquod particulare concernebant, in paco requieverint usquo ad annum 1861. Intercesserunt igitur 20 anni et amplius absque eo quod do illis decretis mentio facta fuerit, et libri non fuerunt correcti. Hoc tandem audivit summus pontifex, ot pro sua vigilantia interrogavit auctores ut dicerent, cur libri non fuissent emendati.

Fuerunt Romam missae explicationes ct correctiones aliquae, postquam istac correctiones fuerant etiam episcopis illius regionis subicctao; ct respondit sacra congregatio iam non Indicis tantum, ecd etiam sancti Officii, quas duas congregationes summus pontifex propter insigne rei momentum coniunxcnit, ut de ista momentosa quaestione iudicnrent, responsum fuit ob istis duabus congregationibus correctiones non fuisse sufficientes, et sic remissa fuit iterum tota res ad auctorem cum onere ut tandem istae correctiones fierent. Res nullo modo progressa est, donec tandem eadem duplex congregatio in unum collecta iusscrit libros do istis materiis tractantes amandari c scholis omnibus; quod fecerunt episcopi et in suis seminariis et collegiis ct aliis scholis. Hoc mandatum acceperunt; deinde mandatum acceperunt episcopi, ut omnes illi qui istis damnatis doctrinis adhaeserant, retractationem facerent. Fecerunt illico plcriquc ct laudabiliter, tamen non omnes; ot reclamaverunt apud sanctam sedem dicentes, illud quod ipsi docebant non comprehendi in damnationibus Et iterum atque iterum respondit praefectus eminentissimus cardinalis Patrizi, illa omnia fuisse nomine summi pontificis examinata ct decisa; et quod ad decisionem ferendnin omnia prorsus fuissent sub oculis habita.

Numquid, eminentissimi ct reverendissimi patres, sancta sedes solet sio procedere erga quaestiones libero in scholis disputatas? nullus nostrum Aodidcrit. Sed quod bene attendendum est, hoc est, quod inter li traditionalismum crudum, prout dicitur, ct mitigatum, nulla prorsus reporitur essentialis differentia. Et ego provoco ad omnes patres, ut mihi velint differentiam assignaro praeterquam in impertinontibus ot accidentalibus; t»cd substantialis differentia non est: ct in utroque systemata ratio humana attenuatur ct convellitur, ct in utroquo systemata periculum contra fidem, contra bonos mores inducitur. Poto igitur ut quao desuper schemata scribuntur, conserventur; poto pariter ut canon conservetur, siquidem do rebus tam gravibus, tam fundamentalibus agitur, ct toxtus Scripturae sacrae tam lucidi sint, ot aliunde tam unanimis sit in hac parte traditio sanctorum patrum ct doctrina theologorum.

Amplius est aliquid quod poto: quoad illa verba, quao scribuntur ad finom notulao de necessitato institutionis ut nliquis usum rationis acquirat, vellem patrum cum venia benevola unum verbuluni addere, ut sic tota meo officio, ut existimo, functus sim. Illa verba, paco reverendissimorum doctorum dictum sit, talis naturao sunt bao salebrosae traditionalism! quaestiones, ut dicere non verear, latere sub herba anguem: „Latet anguis in herba.“ Et dico, vel illud adiunctum vanum est ot inutile, ve) est semper periculosum. Inutile, quia nullo modo de hoc agitur: ubinam tandem vel tenuem umbram traditionalismi in illa quaestione roperías? No tenuis quidem umbra. Illis verbis ista proponere eat idem ac dicere: homo ut sit homo debet caso homo; aliud non roperio. Ergo vanum ct inutile est, vel periculosum est, hoc modo, quin si necessitatem institutionis ita intelligas ut conformiter ad unum ox decretis, quod secundo loco citavi, adstmos necessitatem revelationis, in ultima analyst quidnam tunc erit praeter merum putumquo traditionalismum?

Eminentissimi et reverendissimi patres, haec sunt quae pro munere meo dicere debebam, et quao omnia in omni humilitato vestro iudicio submitto.

ORATIO

reverendi patris domini Saltatorii Ang. Dentariis episcopi Gallellinensis-Norensis.

Eminentissimi praesides, eminentissimi et reverendissimi patres.

Tametsi veritatis amore compulsus, nonnisi aegro ambonorn conscendo, ut nempo vestro sapientissimo iudicio submittam quod sentiam circa verba quae sub initio capitis secundi ot respectivo canono primo prostant. Ipsa enim verba nedum officiunt opinioni scholasticae, verum etiam in ipsam sanctam sedem casent retorquenda.

Et quoniatn qui anta me loquutus est, tametsi doctrina ct eruditione omnigena clarissimus, ausus est asserere traditionalismum in co consistere, ut requiratur institutio ad facilius solummodo capessendam Dei cognitionem ex rerum sensibilium contemplatione; ideo pace tanti viri praemittenda aliqua sunt, nempe iuvat expendere originem, progressum ct tandem exitum huius opinionis scholasticae.

Sub initio huius sacculi nonnulli theologi ac philosophi, ut racionalista» convellerent, ct ut ita dicam intra propria castra cos expugnarent, coeperunt investigare prima philosophiae problemata, expendere quoadusque so oxtenderent humanae rationis virea, expendere quali qunntaquc indigentia auxilii externi humanae vires indigerent. Statim isti fuerunt vocati tradilionalistao, nempe antirationalistao, nempe scholae traditionulisticao addicti. Inter hos aliqui fuerunt, qui dum revelationem extollebant, dabant humanae rationi omnia ca, quae sua erant; attamen alii fuerunt qui, extollentes divinae revelationis excellentiam et dignitatem, in nihilum redigcbant ipsam humanam rationem. Horum theologorum ot philosophorum systema paucis simplicibusquo verbis comprehendam: humana ratio est nihil; o contra rationnlistao dicebant: humana ratio est totum, nempe noti indiget manifestatione divina.

Interea sancta sedes officio suo nunqam destitit, ct contra rationalistarum et traditionalistarum abusum conclamavit. Hoc patet cx encyclica *Singulari,* quam summus pontifex Gregorius XVI dedit contra systema Lamennais, anno nempe 1834, in qua cncyclica reprobatur esso unicum ct verum criterium veritatis sensum communem hominum. Interea non damnavit traditionalismum is suminus pontifex; quin immo traditionalismum prout est in se probavit, et quidem probavit peculiari brevi, quod dedit idem summus pontifex immortali archiepiscopo Parisiena! domino Affre, quando ipsi praesentavit catechismum quem confecit. Anno 1840, quidquid dicat nicua antecessor, in causa Bautainii non damnavit tradi-

tionslismum, sed solummodo damnavit systema eiusdem, qui dicebat ipsam revelationem praecedere rationem,ita utfnotate reverendissimi patres) nostrae perceptiones tanquam facta historica essent dicendae, essent considerandae: et recte erat proscribendus error, quem tuebatur is Bautain. Anno 1843, quidquid dicat meus antecessor, sancta sedes non damnavit ipsum traditionalismum, sed solummodo ďui volebat divinam revelationem (notate), non autem institutionem, quomodocumque ipsa ee haberet.

Hisce rebus sic stantibus alii fuerunt, qui mediam viam incesserunt statuendo (attendite), io homine eoe potentiam cognoscendi, indicandi, ratiocinandi ct cognoscendi ŏmne omnino ѵeritate tam metaþhysics quam morales; nihilominus (en pabulum difcordiae) ut ipse homo ex rebus possit pervenire ad cognitionem earum veritatum, requiri institutionem sivo verbo sive scripto sivo signo sive quocumque alio modo. Ŧali institutio haberi potest: etenim et in Anglia quidam đomina docuit filium suum, et quidem qui caecus erat et surdus, quomodo? nonnisi tactu. Interea autem docebant requiri institutionem eo fere modo (attendite), quemadmodum oculus noster tametsi habeat potentiam videndi, nisi supposita luco non potest videro; quemadmodum etiam semen tametsi in so contineat vitam, contineat inchoatam germinationem, non potest ad perfectam germinationem pervenire nisi supposito contactu terrae, ut inquit Berzellius, supposito aere, supposito competenti calore: ita eodem fero modo dicendum do humana ratione. Tametai ipsa habeat potentiam cognoscendi, indicandi, ratiocinandi ot perveniendi ad þrima ѵeritate metaþhysico et morales, nunquam poterit ad ěa pervenire, nisi praehabita institutione. Primam dicunt veritatem ita ut nulla alia veritas praecesserit.· veritates dicunt ita ut sint clareo, perspicuae, distinctae, non autem confusae. Unde tales traditionalistae, sciat meus antecessor, duo omnino requirunt elementa neceasaris, nempe quod in primis io mente nostra habeatur potentia cognoscendi omnes omnino veritates; deindo ut accedat conditio, non tanquam causa efficiens, sed tanquam conditio, quomodo dictum est de aere et de luco tum ad videndum tum ad germinationem habendam: ita ut si unum ex bis deficiat, profecto vel humana ratio non poteet pervenire ad cognitionem veritatum principum; vel si alterum deficiat, nou potest omnino ipsa humana ratio excri ad cognitionem.

Assortant comprobant auctoritate sancti Thomao Ąquinati et etiam sancti Augustini. Quoad primum, in anima nostra, ut dicunt traditionalistae, habetur indita ɣerita inditae ŏmne veritates, puto ex hoc, quia dicunt, in mento nostra sunt germina veritatum, seminales rationes; ita ut ipsa idea Dei saltem in confuso indita sit in mente nostra. Seminales autem rationes sunt ipsa veritas menti nostrae praesens, quao mentis nostrae lumen dici debet ac solete quaeque etiamsi semper actu non percipiatur, mente tamen semper, si attendatur, percipi poterit. Hanc eandem doctrinam tenet gloria purpuratorum, nempe cardinalis Gerdii, tenet sanctus Bonaventura, tenet Hugo a Sancto Victore, tenet ipse Bossuet et Fénelon, quod idea Dei «altem in confuso menti Insit En verba Angelici đottori 1 p. q. 2 art. 1 ad 1: nCognoscere Deum ewe in aliquo communi, sub quadam confusione est nobis naturaliter insertum.- Igitur traditionalisUo non in nihilum redigunt ipsam humanam rationem, imno eam praesupponunt: nam si potentia et nptitudo non habentur, profecto ratio humana nunquam poterit in exercitium oxeri.

Risce itaque þraenotati veniam modo ad verba ⁕chomati In ^chomate ita deputati ĕongregationi A scripserunt: rSancta mater ecclesia tenet ac docet, Deum, rerum omnium principium et finem, naturali rationis lumine e ѫcbu creatis certo cognosci þŏ a Ista verba sunt universalia: omnes omnino ђomine complectitur, nullum excipit; complectitur omnes homines in societate viventes, complectitur etiam homines qui dari possunt silvestres, quemadmodum animadvertit philosophus SarpF, cuius opus Romae fuit typis mandatura. Do illis intolligi potest, qui sive ob infortunium siro ob aliquod facinus in societate nunquam vixerunt: non quemadmodum affirmat meus antecessor, ita ut haberent aetatem octo annorum, qui inventi sunt in monte Alverniao. Profecto non erant octo annorura, erant pueri trium annorum, ita ut tanquam belluae vixerint in monte Alvcrniae. Igitur complectitur propositio ista universalia tam homines in societate viventes, quam homines silvestres. Iam vero propositio universalis, B ut habetur in logico, nullum excipit, omnes omnino comprehendit; igitur comprehendit etiam scholam traditionalisticam, quemadmodum ab aliis praedeeeasoribu fuit animadversum.

Scio quid dicant hac in ro: sed si non habet imtitutionem tolis homo, non potest loqui; ergo talis homo nunquam potest cognoscere. Dico tali» homo et cognoscit ot iudicat ot ratiocinatur: mens enim humana semper actuosa est, cogitat: igitur iudicat, ratiocinatur. Ast cum talos actus mentis hominis silvestris non sint nisi actus, qui vereantur circa facta mero individually nempe per sensus externos, vel etiam intimum percepta; tales actus non sunt nisi vagi, imperfecti mancique, ex quibus veritas metaphysica sive moralis nullo pacto potest extrahi. Audiatur quid Arnobius hac in re de tali homine loquatur1: BProcedat nobis homo solitudine in operta nutritas ... antequam notitiam rei sumat alicuius, (notate verba) aut sermono imbuatur humano, det responsum rogatus, quisnam sit ipse (est puer ille, de quo loquitur meus antecessor). Ita ille non omni pecore, ligno, saxo obtusior aut hebetior stabit?... Istum ad te voca, et ex eo percontare non abstrusum aliquid, non involutum__ sed bis bina, bis terna quam efficiant summulam quaerito Volumus videre, volumus sciro, quid rogatus respondeat... Ita ille sensurus est... an ab se responderi aliquid postules: et non stipes ut aliquis, aut rupea stabit elinguis et mutus, hoo ipsum ignorans et nesciens an cum altero sermocinaris, an aecum/

Si Arnobius loquendo de homine silvestri asserere non dubitavit, non posse faciliora cognoscere; quid dicendum do veritate morali cognoscendi Deum ex rerum sensibilium contemplatione, semota omni omnino institutione? Sciant igitur quod talis homo in primiS deberet creare sermonem. Sanctus enim D Augustinus dicit: Deum colimus, qui sermonem et linguam nobis donavit. In primis deberet creare sermonem; postea cognoscere, quid veniat nomine causae, nomine effectus, quid veniat per nomen proportionis, quid veniat per nomen relationis; et postea, quae proportio requiratur inter causam et effectum: haec omnia scire deberet. Ista non sunt tam facilia, quemadmodum credit meus antecessor: attendat. Hic agitur do re maximi momenti, et ego totus uum pro Romana ecclesia. Reipsa illa nunquam damnavit traditionaliamum; ostendat, si habet, aliquod decretum: nec atramentum adhuc pontifex cedit calamo. Igitur haec faciliora non sunt illis, quao u me relata sunt, nempe creandi sermonem.

Audiatur, et attendant episcopi Neapolitani, quid responderit initio huius saeculi celeberrimus iuris

1 Adv. gente· llb. IL

nnturao et gentium antecessor Franciscas Finetti a respondens rationalisas, qui contendebant hominem crearo sermonem. Rodio etiam nunc sunt rationalistao qui dicunt, hominem originem habere o simiis, ita ut ox mutuo congressu tandem sermonem invexerint. Ad haec absurdo refellenda, Franciscas Finctti respondit: ergo absurda est hypothesis de hisco hominibus silvestribus ac mutis, in qaa ponitur, statum naturalem hominis esse silvestrem et solitarium: quandoquidem silvestres homines nunquam potuissent ad cum statum pervenire, in qao homines et loquuntur et percipiunt universalia ot ratiocinantur. Igitur non modo falsa, verum etium absurda est illa hypothesis, qua posita, status praesens fuisset impossibilis. Unica ergo ad hoc explicandum hypothesis, immo thesis verissima est, Deum, ut aperto colligitur ex Scripturis, homini a so creato tum linguam, tum convenientes eius statui gmduique notiones indidisse, eamquo collo- B casso, creata Revs, in domestica societate, ut in prognatos suos tum linguam tum notiones universales domestica educatione transfunderet, quae ad nos usque continua successione, sed non minori veritate pervenerunt.

Scio fuisse aliquos, qui dixerunt hominem posse crearo linguam, et quod ipse aliqua vocabula efformavit. Sed illi non animadverterunt quod evenit Leibnitzio, qui volebat vocabularium conficere ad linguam universalem eflbrmsndam: potuitno conficere illud vocabularium? minime, quia invenit radices in aliis linguis. Aliud est 'crearo aliquod vocabulum, cum iam evoluta est ratio; aliad est, antequam rationem evolutam homo habeat: nam tunc neccsso foret, ut haberet ideas abstractas. Porro ideae abstractae nullo pacto haberi possunt, quin ipsae sint circumvcstitao voce. Nam ait quidam, ni fallor, Plato: homo cogitat verba auris, C antequam loquatur verba mentis. Adiungo etiam, eminentissimus cardinalis Gerdii in suis praelectionibus loquendo do modo, quo probari possit Dei oxistentia, animadvertit, hominem in societate etiam constitutam, si paulisper nunquam audivit vel nomen infiniti vol nomon Dei, ox rerum sensibilium contemplatione non posso devenito in Dei notionem: nam, ait, idea infiniti non est idea efformationis, sed veritatis.

Quaro propono sequentia cum concilio Ambianensi celebrato anno 1853 et quidem approbato α sacra congregatione Concilii. En verba quao propono: *Eadem nancta mater ecclesia tenet ac docet, hominem rationis exercitio fruentem posse Deum, rerum omnium principium et finem, naturalis ipsius rationis lumine ex rebus creatis cognoscere : invisibilia enim Dei per ea, quae facta sunt etc.*

Canon: *Si quis negaverit, Deum unum et rerum,* D *creatorem et Dominum nostrum, per ea, quae facta sunt, naturali rationis lumine ab homine ipsius exercitio fruente cognosci posse, anathema sit.* Ista duo sunt quao propono, tum Io ut cognoscatur emendationem factam in schemate et adnutationem non esso illusoriam, nam non habetor in capite; 2° ne praciudicomus opinioni scholasticae; 3° quia dicta verba sunt consecrata a concilio provinciali Remensi et a concilio Ambiancnsi.

Haec dicenda erant Veritate compulsus ea protuli; modo indicate.

Auditis patribus, qui inscriptr faerant, eminentiasimus primus praeses dixit:

^Reverendissimi patres, cum nemo amplius veniam loquendi do capite secundo propositi schematis petierit, declaramos discussionem huius capitis esse terminatam, salvo iure deputatorum respondendi animadversionibus patrum in hoc caput factis, si quid respondendum censuerint Emendationes autem a patribus propositae, quam primam fieri poterit, typis impressae patribus distribuentur, antequam suffragia de iis exquirantur/

Post haec indixit patribus distributionem fieri prooemii a deputatione pro rebus fidei novissime reformati1; qua absoluta, addidit:

nProxima congregatio habebitur crastina dio, in qua primum exquirentur suffragia patrum de integro textu prooemii hodie distributo; tum voro post relationem nomine deputations pro rebus fidei faciendam exquirentur suffragia de emendationibus primi capitis in antecedenti congregatione distributis; denique, si tempus suppetit, fiet examinatio et discussio tertii capitis huius schematis/

Risce omnibus expletis, dimissa congregatio eat.

11.

Prooemium schematis do fido catholica a Deputation© do fido novissimo adaptatum.

Pius episcopcs

servus servorum Dei sacro approbanto concilio ad perpetuam rei memoriam.

Dei Filius et generis humani Redemtor Dominus noster lesus Christus, ad patrem caelestem rediturus, cum ecclesia sua in terris militante, omnibus diebus usque ad consummationem saeculi futurum se esse promisit Quaro dilectae sponsae praesto esse, adaistcro docenti, operanti benedicere, periclitanti opem ferre nullo unquam tempore destitit. Haec vero salutaris cius providentia, cum aliis beneficiis innumeris continenter apparuit, tum iis manifestissimo comperta est fructibus, qui orbi christiano e conciliis occumenicis ac nominatim c Tridentino, iniquis licet temporibus celebrato, amplissimi provenerunt. Hinc enim sanctissima religionis dogmata pressius definita uberiusque exposita, errores damnati atquo cohibiti; hinc ecclesiastica disciplina restituta firmiusque sancita, promotum in clero scientiae et pietatis studium, parate adolescentibus ad sacram militiam educandis collegio, christiani denique populi mores et sollertiore fidelium eruditione et aucto sacramentorum usu instaurati. Hinc praeterea arctior membrorum cum visibili capite communio, univeraoque corpori Christi mystico additus vigor; hinc religiosae multiplicatae familiae, aliaque Christianae pietatis instituta; hinc illo etiam assiduus et usquo ud sanguinis effusionem constans ardor in Christi regno late per orbem propagando.

Verumtamcn haec aliaque permulta emolumenta, quao per ultimam maximo oecumenicam synodum divina clementia ecclesia© largita est, dum grato, quo par est, animo recolimus, acerbum cohibere nequimus dolorem ob mala gravissima, indo potissimum orta, quod eiusdem sacrosanctae synodi apud permultos vel auctoritas contemta, vel sapientissima neglecta fuere decreta.

Nemo siquidem ignorat haereees quas Tridentini patres proscripserunt, dum, reiecto divino ecclesiae magisterio, res ad religionem spectantes privati cuiusvis iudicio permitterentur, in sectos paullatim dissolutas esse multiplices, quibus inter se dissentientibus et concertantibus, omnis tandem in Christum fides apud multos concussa est. Itaque ipsa sacra Biblia, quae antea Christianae doctrinae unicus fons et iudex asserebantur, iam non pro divinis haberi, immo mythicis commentis accensori coeperunt.

Tum nata est et late nimis per orbem vagata illa rationalism! seu naturalismi doctrina, quae reli-

‘ Vide infra nom. Ii.

gioni christbnae tanquam eupornaturaU institute per omnia adversans, summo *studio molitur,* ut solo Domino se Salvatore nostro Christo α mentibus humanis, a vita ot moribus populorum excluso, merao quod vocant rationis vel naturae regnum stabiliatur. .Relicta autem proiectaque Christiana religione, negato vero Deo ct Christo eius, prolapsa tandem est multorum mens in pantheismi. ṁateria Itimi, atheismi barathrum, ut iam ipsam rationalem naturam omuemquo insti rectique normam negantes, ima humanae societatis fundamenta diruere conitantur.

Hac porro impietate circumquaque granante, fieri vix potuit quin plores etiam e catholicae ecclesiae filiis malo afflarentur spiritu, et diminutis pnullatim veritatibus sensus catholicus in ipsis attenuaretur. Variis enim ac peregrinis doctrinis abducti, naturam et gratiam, scientiam humanam et fidem divinam perperam commiscentes, genuinum sensum B dogmatum, quem tenet ac docet sancta mater ecclesia, depravare, integritatemque ot sinceritatem fidei io periculum adducere comperiuntur.

Quibus omnibus conspectis, non possunt non commoveri intima ecclesiae viscera. Quemadmodum enim Deus vult omnes homines salvos fieri, et ad agnitionem veritatis pervenire; quemadmodum Christus venit, ut «alvum faceret, quod perierat, ct filios Dei, qui orant dispersi, congregaret in unum: ita ecclesia, a Deo populorum mater et magistra constituta, omnibus debitricem se novit, ac lapsos erigere, labantes sustinere, rovertontea amplecti, confirmaro bonos et ad meliora provehere parata semper et intenta est. Quapropter nullo tempore a Dei veritate, quae sanat omnia, testanda ct praodiconda quieacoro potest sibi dictum ceso non ignorans: ¿Spiritus meus, qui eat in te, et verba mea, quae posui in ore tuo, non rocodont do oro tuo amodo et usque io sempiternum1⁄

Nos itaquo, inhaerentes decessorum nostrum vestigiis, pro supremo nostro apostolico munere veritatem catholicam docere ac tuori, perversasqno doctrinas reprobare nunquam intermisimus. Nunc autem sedentibus nobiscum et indicantibus universi orbis episcopis, in hanc oecumeoicam synodum auctoritate nostra in Spiritu sancto congregatis, nixi Dei verbo scripto et tradito, prout ab ecclesia catholica sancte custoditum et genuine expositum accepimus, ex hae Petri cathedra in conspectu omnium salutarem Christi doctrinam profiteri et declarare constituimus, adversis erroribus potestate nobis a Deo tradita proscriptis atque damnatis.

12.

Emendationes in caput I a reverendissimis patribus propositae.

§ i.

1. *Reverendissimus Clifford Cii/ioniensis.* — Proponitur [coi. 107 A j], ut initio capitis primi simpliciter dicatur: „Sancta catholica ecclesia credit ot confitetur, unum esso- etc.

2. *Reverendissimus Ullathome Birminqhamiensis.* — Proponitur [coi. 105 a m], ut in capito primo verba ¿Romana catholica ccclcria“ transferantur, ita ut legatur ¿Catholica atquo Romana ecclesia-. Sin autom non placuerit patribus, ut saltem comma interponatur inter verba Romana ct *Catholica.*

3. *Reverendissimus FogamyTranssilvanien8is[co].* 98Di]. — ¿Quamvis nemo sit, nisi teste regio psalle insipiens et vecors fuerit, qui cum ecclesia catholica non credat et confiteatur, unum esso Deum, Patrem omnipotentem, factorem caeli ot terrae, visibilium A omnium ct invisibilium; invisibilia enim ipsius, iuxta apostolum, a creatum mundi per ea, quao facta sunt, intellecta conspiciuntur: tomen, quia sicut oliai gentes *gloriam incorruptibili* Dei similitudinem imaginis corruptibilis hominis ct volucrum ct serpentium commutaverunt, sic nostris diebus quidam scientiarum magistri systemata condiderunt, veram fidei doctrinam do Dei substantia pervertentia; idcirco fidem catholicam in Deum praeter reliquae infinitas cius perfectiones his insuper verbis exponimus: quod Deus sit una, singularis, simplex omnino ct incommutabilis substantia, ab hoc mundo vere et essentialiter distinctus, in so et per se beatissimos ct incomparabili sua maieatate omnia, quao praeter ipsum existant, aut concipi possunt, entia praecellens.

¿Quapropter detestamur atque damnamus quaevis, huic α nobis expositae fidei quovis modo adversantia B ingenii humani commenta, in quibus etsi Dei existantia expresse non negatur, substantia tamen Dei et cius ad res creatas relatio ita depravatur, ut vel Deus confundatur cum universo rorum finitarum ordine, vel praeter materiam ciusque transformationes et evolutiones nihil realitcr esistere statuatur.

4. *Reverendissimus Caixal y Estradi Urgfilensis.* — P.8 lin.9 verba ¿omniquo perfectione infinitum- censetur [col. 92d j], non recto ordine ease collocata; sed potius in superioribus lineis collocanda ad magis generalem Dei notionem expoliendam; ideoque censetur, in 4 linea ita dicendum: -Unum esae Deum verum et virum, *natura sua perlectissimum et infinitum"* et non *‚omni perfectione infinitum* ad vitandae cavillationes pantheistarum, ne si Deus, per accumulationem omnia ct cuiuslibet perfectionis esset, aut fieret *infinitus.*

Cum enumerantur perfectiones Dei, desideraretur, ut servaretur ordo. Itaque, ante ¿Creatorem- praeponeretur: *aeternum, immensum, intellectu ac voluntate cum libertate sine mutationis umbra, semper sui inris, integerrima et sanctissima, sapientissimum, bonum, et omnipotentem, creatorem caeli et terrae, visibilium omnium et iurisibilium, omnisque perfectionis creaturarum causam, atque indeficiens exemplar; qui cum sit,* etc. prout in schemate.

5. *Reverendissimus Dubar Canathensis.* — Initium capitis primi ita immutandum proponitur [coi.97c is] : ¿Sancta Romana catholica ecclesia credit et confitetur, unum esse Deum verum ct vivum, aeternum, immensum, intellectu ac voluntate omnique perfectione infinitum, omnipotentem, creatorem caeli et terrae, providissimum, qui cum sit una, singularis, simplex omnino et incommutabilis substantia, praedicandus est ab hoc mundo re ct essentia distinctus, in so et ex se beatissimus, et super omnia, quae praeter ipsum sunt ct concipi possunt, ineffabiliter excelsus/

6. *Reverendissimus Melchers Coloniensis.* — Anto alia consentitur [col. 114 Ce] iis, qui iam dixerunt, ordinem in enumerandis qualitatibus divinis e«e immutandum, ita ut primo absolutae uc deiu relativae ponantur; dein censetur, verba ¿Creatorem ete/ posso omitti in prima paragraphe, quia de creatione iam necessaria in paragraph© secunda dicuntur.

7. *Reverendissimus Ilefele Rottenburgensis.* — P. 8 lin. 4 post ¿Creatorem- addendum pac Dominum- [coi. 102 B u].

8 *Reverendissimus Afeurín Ascalonensis.* — In prima paragraphe deleatur vocabululum *providissimum,* ct addatur post secundam [coi. 115 Cio]:

¿Universa vero, quae condidit Deus, providentia sua tuetur atquo gubernat, attingens a fine usque ad finem fortiter, et disponens omnia suaviter (Sap. 8, 1). Nuda siquidem ct aperta sunt oculis eius omnia, non solum quae facta, «ed etiam quao

1 ta LIX.tl.

futura sunt, siro necessaria sive libem creatarum rerum efficientia facienda.4

9. *Recerendissimus Hefeie Rottenburgensis.* — Vorba aeternum, immensum4 (lin. 5 et 6 Cop. I) aut delenda [col. 102 B 7];

10. *Idem,* — Aut et caetcrao dirinao qualitates enumerandae, praesertim illno, quao ad *personalem* Doi oxletentiam pertinent, exempli gratin omniscien-cia, sapientia, sanctitas.

11. *Reverendissimus Magnasco Bolinensis.* — Pag. 8 lin. 6 post rimmen3umu addatur /incompre-hensibilem4 [col. 101 Bi).

12. *Recerendissimus Melchers Coloniensis.* — Post ^infinitum4 addatur [col. 114 De]: „scientem omnia, tum praeterita tum futura, tum necessaria tum contin-gentia4.

13 *d. Reverendissimus Gastaldi Salutiarum.* — Pag. 8 linea 10 expungatur vocabulum *singularis,* quod est omnino inutile [coi. 112 λ 4].

13 b. *Recerendissimus Gandolfi Cornelanus,* — Pag. 8 lin. 8 deleatur vocabulum „singularis4 [coi. 91 B 7].

14 B. *Recerendissimus Ilefele Rottenburgensis.* — Ibid. lin. 10 ad vocem nsubstantia4 addendum nspiri-tualis4 [coi. 102 C 1].

14 b. *Recerendissimus Magnasco Bolinensis.* — Pag. 8 lin. 9 post ^singularis, simplex omnino4 ad-datur nBpiritualis4 (coi. 101 B 10].

15. *Reverendissimus Caixal y Estradi Urgellensis.* — Lin. 12 [coi.93 a s] vocem „praedicandus4 mutandam in aliam magis auctoritativam et conciliarem, nempo *^credendus est cera et firma fide, ad salutem aeter-nam prorsus et absolute omnibus hominibus necessaria".*

16 a. *Reverendissimus Melchers Coloniensis.* — In verbis „lioc mundo4 ommittatur nhoc4 (coi 114 C 15].

16 b. *Reverendissimus Hefele Rottenburgensis.* — Ibid, pro nab hoc mundo4 ponendum „a mundo4 [coi. 102 c 14].

17. *Recerendissimus Caixal y Estradi Urgellen·sis.* — Voces Dro et essentia4 licet forte perfec-tiorem sapiunt latinitatem, ad maiorem tamen clari-tatem desideraretur, ut substituerentur per has alias: „ab hoc mundo, qui ab ipso factus est4 (coL 93 A «].

18a. *Recerendissimus Gastaldi Salutiarum.* — Linea 13 expungatur vocabulum *re.* et dicatur *prae-dicandus est* ab *hoc mundo essentia distinctus* [coi. 112 b 5]. Nam in Deo essentia et res unum idem-quo sunt

18 b. *Recerendissimus Ferri Casalensis.* — Pag. 8 l. 10 dicatur ^praedicandus est ab hoc mundo essen-tia distinctus4 [coi. 94 b 0].

19. *Recerendissimus Caixal y Estradi Urgellen-sis.* — nNatura infinito distinctus® [coi. 93 A·].

20. *Recerendissimus Melchers Coloniensis.* — Pro „ex so beatissimus4 dicatur nper se beatissimus4 (coi. 114 C n].

21. *Reverendissimus Caixal y Estradi Urgellen-sis.* — „Et ante ullius creaturae oxistontiam bea-tissimus, et supra omnia, etc.4 ut in schemate [coi. 93 A 11].

§ 2.

22. *Idem.* — Quoad secundam partem-capitis primi, quao incipit, lin. 19: rHic solus verus Deus, etc.4, cum nihil aliud sit quam repetitio rhetorica paragraph! primae, ut videro est, conferendo verba illius, nempe „non ad augendam suam beatitudinem, nec ad acquirendam4, cum sequentibus istius1, scili-cet: pDeum esso in so et ex se ƀeatissimum; et quia id ipsum demonstrant verba sequentia ex con-cilio Lateranensi IV deprompta: „Doum esso crea-torem caeli et terrae, a mundo sua essentia distint-tum4; et praeterea, quia animadvertitor, in hoc primo capito omissas fuieso duas veritates fidei catholicae, nempe de conservatione et concursu Dei cum suis creaturis, ex quarum corruptione oriuntur evolutiones entis primi, sive absoluti pantheistaruro, et progressus indefiniti in universo; ne repetitio appareat, et ut vacua impleantur; sequens proponi-tur forma paragraph'!, ex sancto Gregorio Magno et ex sanctis Augustino ct Tboma Aquinate fere ad verbum deprompta:

pCredimus vero ct profitemur, infinitum esso perfectionis discrimen inter essentiam et naturam creaturarum et essentiam ot naturam Dei, qui solus vivificat omnia, *et vocat ea, quae sunt, tamquam ea, quae non sunt* (Rom. 4, 17), et cuius nomen est: *Ego sum, qui sum* (Exod. 3, 14). Nam vero credi-mus, Deum solum dici *esse;* quia licet aliae res crea-tae etiam sint, non tamen principaliter sunt, quia in sometipsis minime subsistunt; et nisi omnipotenti unius Dei gubernantis manu tenerentur, esse ne-quaquam possent. (S. Gregor. M. lib. 16 *Moral.* cap. 16.)

"Credimus quoque, et profitemur, Deum requie-visse *die septimo ab universo opere, quod pairarat* (Gen. 2, 1); sic tamen ut simul quoque credamus, usquo nunc operari Deum; num si, conditis ab eo rebus, operatio eius subtrahatur, omnes interibunt et deficient. Nec etiam saccula in suos cursus ex-plicarentur, si ea ille, qui condidit, provido motu administraro cessaret. (S. Aug. *De Genes, ad litter.* lib. 5 c. 20.) Creaturae namquo omnes, etiam ratio-nales et liberae, tam in esse, quam in operando dependent ab omnipotentia Dei, cuius operatione et concursu indigent; et a quo omnes earumdem actiones essentialiter ac immediato dependent. Verum, licet Deus ait, qui virtute sua influit in omnes effectus creaturarum; tamen divina influentia per causam proximam determinatur, et spccificatur (S. Thom. *quant. 1 de Poten, nat.* art. 4 ad 3, et lib. 3 *cont. Gent.* cap. 66.) Atque hoc modo Deus bonus, sapiens et omnipotens *attingit a fine usque ad finem fortiter, et disponit omnia suaviter* (Sa-pient. 8, V. 1).

23. *Recerendissimus Ramadii Elnensis.* — Secunda paragraphus cap. 1 sic forsan melius exprimeretur [col. 111 a ej: nIlic solus verus Deus sua omnipotenti virtute, non ad beatitudinem suam augendam, vel ad perfectionem acquirendam, sed ut immensae boni-tatis suae ineffabiles divitias liberali sua munificentia effunderet per bona creaturis impertita, liberrimo suo consilio oto.4

24. *Recerendissimus Magnasco Bolinensis.* — Ibidem § 2 lin. 21 addatur „et communicandam4 [coi. 101 B ic].

25. *Recerendissimus Hefele Rottenburgensis.* — In § 2 lineis 5 ct 6 verba illa „per bona, quae creaturis impertitur4 delenda proponuntur [coi. 102 c 17].

26. *Recerendissimus Gandolfi Cornelanus.* — Ibid. lin. 23 verbis Bliberrimo consilio etc.4 substi-tuendum proponitur [col. 91 c 5] pnulla necessitate, (vel) nulla interveniente necessitate, sed secundum propositum voluntatis suae4.

27. *Reverendissimus Ballerini patriarcha Alexan-drinus.* — Uti conclusio huius capitis sequens additio proponitur [coi. 90 a 11]: „Quare dum non modo im-piam,verum etiam rcctao rationi prorsas repugnantem declaramus eorum doctrinam, qui vel Dei existen-tiam omnino inficiantur, vel Deum cum ipsa rerum universitate qualicumque ratione confundunt aut consociant, vel notionem pervertunt verae ac prorsus liberae creationis rorum omnium a Deo aeterno in tempore perfectxo; omnes quotquot animas suas ad

1 *illius* ed.

aeternam perniciem impellere nolunt in incensissimae caritatis visceribus monemus atque hortamur, no se suosquo sinant exitialibus *his opinionum monstris seduci,* omniqne etiam studio caveant a larvatis illis philosophicis, uti appellantur, systematibus, quibus tam infesti errores ullatenus insinuantur/

CANONES.

28. *Reverendissimus Dubreil Arenionensis.* — Postulatur *[coi. 103 d],* ot quatuor canones de Deo omnium creatore supprimantur, quia expositio veritatum, quao in capite continentur, videtur sufficient e«e.

29. *Reverendissimus Ilefele Rottenburgensis.* — Quoad canones maxime arrideret (coi. 103 b], si veteri forma anathematismorum relicta *errores,* non *personae* damnarentur; ideo hac forma canonum ad cap. I pertinentium proponitur prciicimus et damnamus eorum errores, ꝙui.

30. *Reverendissimus Gandolfi Cornetanus.* — Primus canon non videtur necessarius, adeoquo expungendus [coi. 91 c is].

31. *Reverendissimus Hefele Rottenburgensis.* — In numero 1 post *Creatorem addendum pac Dominum [col. 102 D »].

32 a. *Reverendissimus Magnasvo Boiinensis.* — Pag. 21 expungatur canon secundus tamquam inutilis, cum contineatur in primo, et concilii ©ecumenici dignitati minus conveniens [coi. 101 D s].

32 b. *Reverendissimus Ballerini patriarcha Alexandrinus.* — Canon secundus oblitorandus videtur [eoi. 90 C i], quia qui nihil praeter materiam existons se credere profitetur, Deum aperte negat, nec nomine quidem admittit Ast anathematis inflictio est maxima spiritualis poena, qua quis α communione cum Deo declaratur abscissus, sed ad ipsius rei resipiscentiam: ergo prorsus inutilis est huiusmodi poena, ideoque nec infligenda ei, qui expresse declarat, se nullum prorsus Deum existentom admittere. Primus autem canon subsistere posse conceditur, in quantum ad Deum, non uti exiatootem, sed uti creatorem, refertur.

33. *Reverendissimas Melchers Coloniensis.* — Do canone I nihil animadvertitur. Canon II melius modo positivo ita exprimi posset [coL115a i]: p8i quis materiam causam substantialem omnium rerum vel absolutam esse dixerit; anathema ꝺit

34. *Reverendissimus Ilefele Rottenburgensis.* — In numero 2 pro pesse affirmare non ꝺrubuerit ponendum resso ꝺffirmaverit [coL 102 D io].

35. *Reverendissimus Ferré Casalensis.* — Pag. 21. In canone 3 expungatur vocabulum *essentiam,* et dicatur solum (coi. 94 0 v]i *Si quis dixerit, unam esse Dei et rerum omnium substantiam; anathema sit.* In Deo enim essentia ot substantia sunt unum et idem.

36. *Reverendissimus llefele Rottenburgensis.* — Anatbomitiimue vero illo in nota 1 a nonnullis patribus propositus (pag. 21) superfluus existimatur (eoi 103 A 4

37. *Reverendissimus Ballerini patriarcha Alexandrinum.* — E converso inter canones assumendus proponitur [eoi.90 o uj illo, qui in nota pag. 21 subiungitur, et pantheismum damnat pro suis diversis epeciebus, quia etsi pantheismus omnino damnetur canone tertio; attamen propter magnam diffusionem panthehtkorum figmentorum hac nostra aetate, opportunius esso videtur, si in omnes suas species distinctius pantheismus enudetur atque repellatur, addito etiam canone illo, qui memorata adnotationo proponitur.

38. *Reverendissimus Melchers Coloniensis.* — Ad can. HI desiderat [col. liba <], ut tres pantheismi species ea ratione, quae in annotatione sub textu invenitur, distinctu reprobentur uno canone.

39. *Reverendissimus Gastaldi Salutiarum.* — Inter n. 3 ct 4 ponatur canon propositus; sed linea 25 verba *omnes aut certe* expungantur: ot canon ita exponatur [coi 113 D s]*; Si quis dixerit, res finitus tum corporeas tum spirituales, aut saltem spirituales e divina substantia emanasse.*

40. *Reverendissimus Alaguaseo Bolinensis.* — Si admittatur canon tertius, nt est in nota, in secunda eius parte dicatur [coi. 101 D »]: ^divinam essentiam seu ꝺubstantiam

41. *Reverendissimus Gastaldi Salutiarum.* — Et lineis postremis verba *aut denique Deum* ctc. convertantur in hacc alia {col. 114 Au]: *aut denique Deum esse ens in se indeterminatum, quod sese nunc hoc nunc illo modo determinando, constituit rerum universitatem in genera, species et individua ; anathema sit.*

42. Rererendissimus Ferré Cusalensis. — Membrum tertium canonis in nota relati pag. 21 ita refonnatum proponitur [coi. 95 D io]: aut denique ens universale indeterminatum, qualo menti hurunnno offulget, esse Deum, qui se determinando constituat rerum genera, species, individua; anathema iit“

43. *Reverendissimus Melchers Coloniensis.* — Canonem ΓY brevius et concinnius concipi posse censetur ita [coi. 1151 i<]: „Si quis Deum omnia ex nihilo aut summa libertate aut ad gloriam suam, ut finem primarium et ultimum creasse, negaverit; anathema ꝺit

44. *Reverendissimus Hefele Rottenburgensis.* — In numero 4 post „quaa ꝺontinet addendum „et spirituales ct ꝺnateriales [coi. 102 D u].

45. *Reverendissimus Ramadié EInensis.* — Para canonis huic parti capitis primi respondens, scilicet; jjSi quis mundum ad Dei gloriam conditum esso negaverit, anathema ꝺit eradatur [col. 111 Bi].

46. *Reverendissimus Eberhard Trecirensis.* — Proponitur [coL]09 b s], ut in canone 4, pag. 22, lio. 7 post verba pad Dei ꝺloriam inserantur haec verba:\ut ad creationis finem primarium seu ultiꝺnum.

47. *Reverendissimus Gastaldi Salutiarum.* — Pag. 22 verba rsanctissimis nominibus Trinitatis ꝺtc. convertantur in sequentia ¡col. 114 B s]: pSanctissimis Trinitatis, incarnationis, redemptionis, resurrectionis, aliisque catholicae religionis mysteriorum nominibus ꝺbutuntur.

13.

Congregatio gonoralis trigesima sexta
1870 martii 29.

Ferio tertia die 29 martii 1870 hora nona matutina, in conciliari aula Vaticanae patriarchalia basilicae, generalis reverendissimorum patrum congregatio habita est; cui interfuerunt sexcenti viginti patres, nempe 40 cardinales, 7 patriarchae, 5 primates, 94 archiepiscopi, 433 episcopi, 4 abbates nullius dioecesis, 14 abbates generales sive praecides congregationum ordinum monasticorum, usum mitrae habentes, 23 generales et vicarii generales, quorum omnium nomina, quae per assignatores locorum accurate descripta fuerunt, exhibet indiculus patrum tricesimae sextae congregationis generalis, qui inter acta concilii asservatur.

Reverendus pater dominus Aloisias Ciurcia archiepiscopus Irenopolitnnus et delegatus apostolicus Aegypti et Arabiae missam lectam celebravit Qua absoluta, et recitato oratione *Adsumus Domine* etc., eminentissimus primus praeses sic patres alloquutu.s est:

^Reverendissimi patres, hodie primum suffragia exquirentur de prooemio schematis novissime adaptati *de fide catholica,* tum vero de emendationibus ad caput primum eiusdem schematis propositis. Quo

rectius ct ordinatius gravissimus iste actus procedat, a iuvabit ea in memoriam revocare, quae iam nuper hac do ro monita sunt. Oportet scilicet bene attendere, quod iuxta decretum diei 20 februarii huius anni num. 13 tam super textu partis examinatae quam super singulis emendationibus suffragia bis danda sint, ita ut praesides distinctis vicibus ad surgendum invitent, uempo primum eos, qui textui vel emendationi aesontiuntur, doindo eos qui eidem contradicunt. Praeterea necessarium est, ad bonum ordinem, ut reverendissimi patres locnm in aula concilii sibi assignatum duranto actu ferendi suffragio non relinquant, et ii qui ad interrogationem a praosido factam surrexcrint, tamdiu stantes maneant, donec satis constet do maiori vel minori suffragiorum numero. His praemissis, aggrediamur actum suffragia do prooomio ferendi. Ipsum prooemium novissimo adaptatum a deputatone pro rebus fidei, in hesterna congregatione generali distributum, satis omnibus lï notum est, ita ut lectiono non indigeat. Itaquo reverendissimi patres, qui huic prooemio in ¡sta ultima sua forma asscntiuntur, surgant?

Et cum omnes 8urrcxiseent,ominentÌB8Ìmu8 primus praeses ait: „Evidens est, quod omnes patres prooemio schematis *de fide catholica* novissimo adaptato consensum praebuerint/

Turn addidit: nIam vero ii reverendissimi patres, qui eidem prooemio novissimo adaptato contradicunt, ac proinde istud rciiciendum censent, pariter eurgnnt/

Nemo autem surrexit; et idcirco eminentissimus primus praeses dixit: rEvidene est, quod nullus ex patribus huic prooemio condradixeriL Hinc declaramus ex utroque actu constare prooemium schematis *de fide catholica* novissimo adaptatum a concilio approbatum fuisse cunctis suffragiis/

Post haec autem indixit actum ferendi suffragia C do emendationibus circa caput primum eiusdem schematis factis, ct in hunc modum patres allocutus est:

^Reverendissimi patres, progrediamur nunc ad emendationes circa primum caput huius schematis propositas, do quibus nomino deputations pro robus fidei relationem facturus eat reverendus dominus Vincentius Gaaser, episcopus Brixinonsis. qua sententiam praedictae deputationis do singulis his emendationibus, quas reverendissimi patres typis impressas prae oculis habent, iudicio reverendissimorum patrum submittet. Itaquo ambonom ascendat reverendus dominus Vincentius Gasser, episcopus Brixinensis/

RELATIO

reserendi patris domini Vincentii Gasser episcopi Brixinensis.

Eminentissimi praesides, eminentissimi ac rove- D verendissimi patres.

Cum proh dolor! mombrum sim Deputationis de fide, officium mihi, licet vires meao tanto oneri ferendo prorsus impares sint, impositum est conferendi emendationes a reverendissimis patribus propositas cum textu schematis reformati, et nomine Deputationis vobis referendi quid ista do his emendationibus sentiat. Indulgete mihi, reverendissimi patres, si in meo munero fungendo sermono simplicissimo ct prorsus incompto utar: nam relatorem ago, et non oratorem. Indulgete mihi porro, si nimium quandoque laudatorem schematis reformati, prout iacet, agere vobis videar. Licent mihi hoc liberrime facere: nam non est ex horto flosculus illo meo. In hoc verum est verbum: alii laboraverunt, et ego in labores eorum intravi. Jam ad rem.

Suffragia iam danda sunt do prima parte capitis primi, quod agit do Deo rerum omnium creatore, ot de secunda eiusdem capitis parte, et de canonibus huic capiti adnexis. Cum emendationes haud paucae propositae fuerint ad triplicem hanc partem; etiam relatio mea debet esse triplex. Ergo deveniamus ad primam paragraphum capitis primi, quae agit do Deo uno, vivo et vero.

Ut iam dixi, etiam do hac parto paragraphi primao plures emendationes sunt propositae. Forsitan, reverendissimi patres, toxtum, pronti iacet, benigniori animo suscipietis, si texturam huius paragraphi vobis ante oculos ponam. Ecco series sententiarum. Paragrnphus prima incipit solemni confessione fidei in Deum, ubi simul adduntur ista nomina Dei, quibus sacra Scriptura saepissime utitur, cum Deum verum designat, oppositum diis falsis gentium. Proido solemnis haec confessio „sancta Romana catholica ecclesia credit et confitetur, unum esso Deum verum et vivum, creatorem caeli et terrae, omnipotentem, providentissimum–: virgula seu semicomma hic fuit omissum. Post hanc solomnem professionem fidei pergit schema reformatum dicendo quid sit Deus. Omnia res, ut nostis, definitur duplici ratione, et quidem dicendo, quid sit in se et quomodo distinguatur ab aliis. Eamdem hanc methodum secutum est etiam schema reformatum; ot proinde in sequentibus primo agitur quid sit Deus in se, et ponuntur omnia illa attributa divina, quae dicuntur a theologis constitutiva essentiae divinno. Sed ponuntur etiam haec sola et non alia; et proindo dicitur nneternum, immensum, intellectu ac voluntate omnique perfectione infinitum–. Haec enim attributa divina sunt illa, quibus essentia divina nostro concipiendi modo constituitur.

In secunda parte huius paragraphi dicitur de distinctione Dei ab universitate rerum et quidem duplici modo, dicendo hanc distinctionem primo esso essentialem ct secundo infinitam. Ut pateat differentiam Deum inter ac mundum esso essentialem, dicitur quod essentia Dei est una, singularis, simplex omnino et incommutabilis substantia: tali enim ratione essentia divina ab rerum universitate distinguitur essentialiter. Deindo pergit schema reformatum dicendo, differentiam inter Doum ct mundum esse non solummodo essentialem, sed infinitam, et quidem ex eo quia Deus est ex se et per so perfectissimus et beatissimus, ot creatura nulla ratione indigens; ct deinde quia reapse est ineffabilitor excelsus super omnia, quae praetor ipsum sunt et concipi possunt.

Haec, patres reverendissimi, eat series sententiarum: et quidem fateor texturam huius paragraphi esse talem, ut nec vorbulum abundet, nec verbulum desit. Cum iam de ipso schematis reformati textu ca protulerim, quao mihi necessaria videbantur; veniamus ad emendationes huius primeo paragraphi.

Emendatio ‡ Haeremus, roverendissimi patres, in ipso portu, no possimus vela dare ventis et petere in altum. Unus e reverendissimis et veneratissimis patribus vult, ut ab initio huius paragraphi omittatur ^Romana ecclesia- et dicatur solummodo: *sancta --alholica ecclesia.* Reverendissimus auctor huius schematis hanc emendationem proposuit ea ex causa, quia alias sub ^ecclesia romana ĕatholica intelligi posset, per sinistram utiquo interpretationem, ecclesia, quao est in alma urbe, ecclesia matrix et princeps omnium ecclesiarum. Dcputatio de fide huic emendationi non accessit. Nam in verbis ipsis certo nihil invenitur, quod hanc sinistram interpretationem admitteret. Verissima essent quae reverendissimus auctor huius emendationis protulit, si iam antea do ecclesia catholica simpliciter sermo fuisset, et si deinde post maius wl brevius intervallum diceretur et sermo institueretur de ▸.wcta

romana catholica ecclesia. Sed cum hic simpliciter a incipiatur α sancta romana catholica ecclesia, talis sinistra interpretatio saltem per verba non justificatur.

Emendatio 2 Alius reveredissimorum patrum proposuit at verba ^romana catholica ecclesia·| transferantur, ita ut legatur: *catholica atque romana ecclesìa;* vel si hoc sacrae synodo non placeret, ut saltem inter vocem *romana* ct *catholica* virgula poneretur. Quod primam emendationem attinet, etiam bane deputatio de fide non approbavit: nam sinistra illa interpretatio, do qua prolocutus est reverendissimus auctor huius emendationis, tnne locum habere videretur, si diceremus *sancta romano-catholica ecclesia. Xam* haec vox *romano-catholica* innuere videretur speciem quamdam catholicae ecclesiae; ita ut *romano-catholica ecclesia* opponatur ecclesiae forsan anglo-catholicae vel alii. Sed verba, pronti iacent, iterum sensum hunc sinistrum non admittunt; B ct quod ipsam emendationem attinet, certo diei vix posset: *catholica atque romana ecclesia;* quia taliter •atholica et romana ecclesia tamquam portes ecclesiae considerari possent, quod utique est falsissimum. Bed nihil obstat quod ad omnem sinistram interpretationem amovendam inter vocem romana et catholica ponatur virgula; et proindo textus sonct: *sateta romana, catholica ecclesia.*

Venimus iam ad emendationem tertiam. *Emendatio 3a* concernit totam paragraphum primam, et a verbis schematis reformati tantum recedit, ut emendatio ista aut integra sit accipienda, aut integra reiieienda: et ai haec emendation sacrasy.iodo seu generali congregatione acceptaretur, deindo omnes reliquae emendationes propositae ad primam paragraphum huius capitis, imo etiam ipse textus schematis reformati prorsus evanescerent et interriderent, et nil amplius suffragia hac do ro essent c peteada. Sed deputatio de fido hanc tertiam emendationem admittendam esso non censet, et quidem ex eo: ut enim omnia vera, immo verissima sint, quao in hac emendatione proferuntur, tamen non tam presse sunt opposita erroribus nostri temporis, praecipue pantheismo. Et cum concilium utique id intendat proponendo doctrinam catholicam, ut obluctetur erroribus temporii; deputatio do fide eo debebat devenire, ut hanc emendationem reprobaret. Auctor huius emendationis in fine etiam addit detestationem et damnationem verbis conceptam contra atheismum, pantheismum, materialismum etc. Sed non patet utrum haec damnatio ait apponenda statini post primam pangraphum, nut post finem capitis primi: puto quod auctor huius schematis voluerit apponoro talem detestationem post finem capitis primi, et proludo convenire cum alio reverendissimo patre, qui similem emendationem proposuit do qua D •erins.

Emendatio 4 concernit totam primam partem huius paragraphs primae, scilicet ubi agitur do Deo in se post confessionem solemnem fidoi in Deum. Haec emendatio iterum talis est, ut omnem omnino et non solummodo, ut video, primam partom, sed omnem paragrspbum primam concernat, itu quidem ut si haec emendatio acceptaretur, iuxta hanc emendationem prima tota parngraphus esset componenda. Sed deputatio de fide credidit hanc emendationem non posse admitti, continet enim enumerationem vel maxime attributorum divinorum tum absolutorum tum etiam relativorum, seu tum immanentium tum etiam transitivorum. 8ed deputation! non ea mene fuit enumerare attributa divina, sed definire essentiam divinam: proindo solummodo assumerò in textum sola illa attributo, quue sunt constitutiva essentiae divinae.

Emendatio 5 «altem in prima ipsius parto usquo ad vocem *providissimum* (pag. 6 lin. 1), continet enumerationem attributorum divinorum, et quidem ita factam, ut omnia ista attributa i-sto ordino sint disposita. Sed iam dixi, non agitur iuxta mentem deputations hac in parto do enumeratione omnium attributorum divinorum, sed solummodo de iis attributis, quao nostro concipiendi modo constituunt essentiam divinam. Secunda pars huius emendationis, incipiens a verbis: *qui eum sii una,* prorsus convenit cum toxtu schematis reformati: proindo seorsum suffragia de hac secunda parte emendationis quintao nun eunt roganda.

Emendatio 6®. Auctor huius emendationis consuit vocem illam *creatorem* lin. 4SI ¡creatorem caeli et terrae vocem illam posse omitti tanquam supervacaneam. Sed nou possum accedere etiam nomino deputationis huic opinioni, reverendissimi B patres: nam nomen *creatoris* pertinet, iuxta morem loquendi sacrae Scripturae de Deo, ad nomina frequentissima Dei: et proindo cum ab initio huiua paragraph! sit solemnis confessio fidei in Deum, additis nominibus divinis, quibus sacra Scriptura saepissime utitur. etiam nomen *creatoris* non poterit deleri. Alia etiam accedit causa: quia per hoc nomen *creatoris* Deus etiam vel maximo distinguitur a rebus creatis.

Emendatio 7A. Unus reverendissimorum patrum putabat ad vocem *creatorem* addendum esse *Dominum,* scilicet dicendo, unum esse Deum verum et vivum *creatorem et Dominum caeli et terrae.* Haec emendatio iuro merito potest admitti.

Emendatio tF. In ista emendatione agitur do verbo *providissimum in lin. 6 § I. Auctor huius emendationis non solummodo fusius explicat attributum *providissimum;* sed etiam vult ac desiderat, ut apponatur tertia quaedam paragrapbus ad Pimum caput, quao agere debeat de providentia et de praescientia Dei: et deputatio hanc emendationem admittendam esso censuit, et quidem duplici ex ratione. Primo quidem ex ratione formali, scilicet vox ^providissimum-, pronti habetur in schemate reformato, postmodum demum fuit introducta: et ingenue fatear, turbat aliquantulum seriem sententiarum; proinde longe melius esset hic omittere verbum seu vocem 0providissimum (, et deindo instar tertiae partis seu tertiae paragraph! apponere istam emendationem de providentia et praescientia Doi. Deputatio hanc emendationem ea etiam ex causa admittendam esso censuit, quia reapse multis in locis videtur dubitari etiam a theologis, utrum Deus reapse praesciat futura contingentia, id est futura libera: proinde certe non aba re erit doctrinam certissimam, immo doctrinam, quae certe est de fide. proponere, quod Deus est providissimus ct praesciens fatura etiam contingentia et libera. Solummodo Deputatio do fide offendebatur Terbia ultimia huius emendationis, quao erant paululum duriuscula: et proinde conventione facta cum auctore huius emendationis, haec emendatio sequenti tenore acceptanda suffragiis vestris, reverendissimi patres, proponitur, scilicet: *Unicerta* cero, *quae condidit Deui, providentia sua tuetur atque gubernat attingens a fine tuque ad finem fortiter, et disponens omnia suaviter : nuda siquidem et aperta sunt oculis eius omnia, etiam ea quae libera creaturarum actione futura sunt.* Do reliquis omnibus in hac denuo emendata propositione relicta sunt, quae dubium nullum faciunt, scilicet, quod Deus prospiciat praeterita et futura etiam necessaria et contingentia. Omnia ista saltem indirecto et implicite in verbis: etiam ea *quae libera* etc. continentur.

8.I.

Emendatio 9a. Auctor huius emendationis reverendissimus vult, ut deleantur verba naotemum ct immensum.“ Sed iuxta mentem deputations nullatenus dolori possunt, quia pertinent ad attributa constitutiva essentiae divinae.

Emendatio 10 In hac emendatione nullus locus est suffragiis, quia solummodo continet desiderium ct non positionem verbis conceptam: ac proinde potest simpliciter deleri.

Emendatio IIa. Auctor reverendissimus huius emendationis post verbum „immensum- vult addi *incomprehensibilem.* Deputatio de fide hanc emendationem admittendam esso censuit, quamvis non sit omnino necessaria, Nam quod Deus sit incomprehensibilis, etiam continetur in fine huius paragraph cum dicitur Deum esso ineffabiliter excelsum prao omnibus, quao praetor ipsum sunt et concipi possunt.

Emendatio 12a. Reverendissimus auctor huius B emendationis postulat, ut post verbum ninfinitume, lin. 8, addatur: *scientem omnia tum praeterita tum futura, tum necessaria tum contingentia.* Sed huic desiderio iam satisfactum esset, si a congregatione generali acceptaretur emendatio octava, do qua nuper dixi.

Pervenimus iam ad partem secundam primae paragraph!, quao pars, ut nostis, reverendissimi patres, edicit quomodo Deus distinguatur a rerum universitate, ot quidem primo quod hacc distinctio sit essentialis. Ad hanc partom duo reverendissimi patroa postularunt *emendatione 13a* sub *a ct b* quod tollatur vorbum ^singularis® illi propositioni „qui cum sit una. singularis, simplex omnino substantial Sod nomine deputations debeo intimaro vobis, reverendissimi patres, quod haec emendatio nullatenus sit accipienda. Nem Deus seu divina substantia potest ot debet dici singularis. Verum quidem est C quod Deus non comprehendatur sub specio seu sub ullo genere, sed quod sit supra omnem speciem ct omne genus: immo, ut patres loqui solebant, Deus est supra omnem numerum. Sed nihilominus est singularis, ot de essentia divina potest ac debet praedicari quod sit singularis, ot quidem loquendo, ut theologi aiunt, per modum vel viam eminentiae est eminenter singularis. Optimo hanc rem dofinit venerabili» Petrus abbas Cluniaccnsis dicens: Essentia divina singularis est, quia sui participem non patitur: et quia essentia divine ita singularis est ut participem non patiatur, essentia divina est non multiplicabilis, proindo singularis.

Devenimus ad *emendationem 14a** sub *a* ot *b.* Duo reverendissimi patres postularunt, ut addatur post vorbum ^substantia- *spiritualis,* ita ut dicendam esset „qui cum sit una, singularis, simplex omnino ot incommutabilis substantia *spiritualis etc.* Γ Hacc emendatio, si placot, potest admitti, quamvis non sit omnino necessaria, cum dicatur Deus substantia intellectu ac voluntate infinita, ideoquo simul enuntietur quod sit substantia spiritualis.

Emendatio 15a pag. 8 lin. 11. Unus reverendissimorum, et ut ingenuo fatear, mihi amantissimus, patrum proposuit ut non nudo dicatur ^praedicandus est Deus ab hoc mundo distinctus14, sed ut id formula fiat solomniori, ita quidem ut dicatur: *credendus est vera et firma fide ad salutem aeternam prorsus et absolute omnibus hominibus necessaria.* Sed nomino deputations huic emendationi vix possum accedere, quamvis non sim ex integro contrarius,-- ao quidem ea ex causa: ad salutem implicito necessarii utique sunt omnes articuli fidei, et explicite necessarii sunt articuli, qui saltem sunt do necessitate modii: et ad hos articulos necessarios do necessitate medii non solummodo pertinet fidos in Deum unum et vivum, sed etiam in alios articulos religionis.

Emendatio 16a sub *a* ct *b.* Proponitur ut dicatur ^praedicandus eat Deos a mundo distinctus® et non ab *hoc* mundo. Et haec emendatio utiquo debet admitti, quin rem longe clariorem facit.

Emendatio 17a. Reverendissimus auctor huius emendationis proponit, ut deleantur verba „re ot essentia–; sed utiquo, reverendissimi patres, quantum sapio et quantum capio, nullimode potest hoc fieri: quia, ut iam dixi cum de serie sententiarum locutus sum, in hac ultima (secunda) parte huius paragraph! in parte priori describitur essentialia differentia inter Doum ct mundum; proindo si do essentiali differentia inter Deum ct mundum sermo est, utiquo dici debet saltem ..essentia–; de „remox in sequonti emendatione dicam. Insuper idem reverendissimus auctor vult addi ad vocem „hoo mundo- *qui ab ipso factus est.* Potest addi: sed utiquo cum do creatione in secunda paragraph© huius capitis sermo sit, certe necessitas nulla nobis incumbit hanc additionem admittendi. In sensu illius reverendissimi patris haec additio quasi erat necessaria, quia, ut serius audiemus, vult omnino deleri secundam paragraphum huius capitis: ideo utique in hac paragrapho iuxta mentem ipsius etiam de creatione dicendum esset.

Emendatio 18a sub *a* ct *b.* Duo reverendissimi patres postularunt, ut in propositione, ubi dicitur Deum esse praedicandum ab hoc Mundo ro et essentia distinctum, deleatur vox ista prima *re.* Sed nullam sufficientem causam invenio, cur vocula ista do'catur. Num dicimus primo Deum esso realitcr distinctum a mundo ct proinde dicimus *re;* sed progredimur ulterius ot dicimus, non solum *re* sed etiam *essentia,* et nescio cur climax illa non ponatur.

Emendatio 19 Hacc emendatio concernit vocem substituendam vocabulis „ro et essentia-. Nam reverendissimus isto pater postulat non solum ut voces nrc et essentia- deleantur, sed ut substituatur: *natura infinite distinctus.* 8cd huic opinioni adversatur, quod do distinctione essentiali Dei ct mundi in hac parte paragraph! sermo sit. Nam utiquo ia Deo natura, essentia ct substantia recidunt in idem; sed multo clarius utiquo patet Deum essentialiter distingui a inundo, si dicatur *re.* et *essentia* eum osse distinctum, quam si dicatur eum esse distinctum *natura.*

Emendatio 20a vult quod dicatur pro rex so beatissimus- *per se beatissimus.* Quidquid placuerit, hoc ponatur.

Emendatio 21a vult praemitti verbis „in se ct ex so beatissimus- verba: *ante ullius creaturae existentiam.* Hacc emendatio iuxta mentem quidem reverendissimi proponentis orat necessaria, quia, ut iam dixi, isto reverendissimus vult, ut doctrina de creatione, quae continetur paragrapho secunda capitis primi, omnino deleatur. Sed cum do creatione in posteriori parto paragraph sermo sit, per se patet quod Deus, cum sit beatissimus in se et per se, hoo idem est: *ante ullius creaturae existentiam.*

Hae sunt emendationes, et baec sunt quae vobis, reverendissimi patres, proponenda habui nomine deputationis, ut vobis pateat quid deputatio de emendationibus senserit. Sed deputatio proponit, et sancta synodus disponit.

Hac prima suae relationis parte expleta, reverendissimus relator ex ambone descendit, siquidem eminentissimi praesides hoc ordino procedendum consuerunt, ut absoluta prima parto sermonis a reverendo domino Brixinonsi episcopo relatore habili, suffragia exquirerentur de emendationibus.

quae referebantur ad primam paragraphum ; secunda parte, suffragia exquirerentur de emendationibus, quae referebantur ad secundam paragrapbum; absoluta vero tertia parte, suffragia exquirerentur *de emendationibus,* quao ad canones referebantur. Itaque eminentissima^ primus praeses haec est alloquutua:

«Reverendissimi patre», procedamus nunc ad actum ferendi suffragia de iis emendationibus, quae ad hanc partem primi capitis cum suis canonibus pertinent. Singulas autem emendationes, de quibus suffragia exquirentur, reverendus dominus subsecretarios ante ipsum actum ferendi suffragia cx ambone recitabit Itaque reverendus dominus subsecretarios ascendat ambonem et primam emendationem legat/

Quod ipse exequens emendationem perlegit, quae in relativo folio inscripta est § l n. 1:

Proponitur ut initio capitis primi simpliciter B dicatur: Sancta catholica ecclesia credit et confitetur •num esse ete/

Tum eminentissimus primus praeses patres in hunc modum interrogavit:

«Reverendissimi patres qui huic emendationi modo lectae assentiuntur, nunc sorgerò et tamdiu stare debent, donec satis constet de maiori vel miBori suffragiorum numero pro hac emendatione/

Et paucissimis «urgentibus, primus praeses ait:

«Evidens est, quod longo maior patrum pars huic emendationi contradicat/

Dein hia verbis patres interrogavit do suffragiis secunda vice dandis:

«Iam vero, ioxta normam praescriptam, necessarium est, ut de eadem emendatione exquiratur, qui patres eamdem reprobandam censeant Itaque nano ii reverendissimi patres, qui huic eidom emendationi contradicunt, surgere debent, ao tamdiu stare, C doñeo satis constat de maiori vel minori suffragiorum numero contra banc emendationem/

Et surgentibus patribus pene omnibus, reverendissimus primus praeses addidit:

«Iterum evidens est, longo maiorem patrum partam huic emendationi contradicere. Et idcirco •x utroquo experimento constat, primam hanc emendationem a concilio fuisse rciectam/

Do emendatione secunda suffragia deinceps rogata sunt Et quoniam duplici constat parte; prima para, qua nimirum proponitur, ut in capite primo legatur: *catholica atque romana ecclesìa,* eadem ratione ac prima emendatio reiecta est a patribus eadem omnino forma bis interrogatis. Secunda vero pars ubi legitur: *S'm autem non placuerit patribus, ut saltem comma interponatur inter cerba* romana *et* Catholica, cum suffragiis patrum eubiecta est. non eumdem consensum invenit: sed cum plures ot D stantes ot sedentes essent, scrutatores suffragiorum vocati sunt, ut ot stantes ct sedentes numerarent Quod dum fieret, plores cx reverendissimis patribus praesides rogarunt ut quoad propositionem hanc suspenderentur suffragia, ut interim collutis consiliis obtineri consensus facilius posset. Postulationi huic praesides annuerunt et per subsecretarium indixerunt suspensionem suffragiorum circa huiusmodi propositionem, et declararunt actum ferendi suffragia in sequenti die habendum eue.

Do tertia emendatione eadem methodo patres interrogati sunt, et uno tantum excepto convenerunt in ea relicienda. Similiter quartam et quintam fere omnes reieeorunt Sextam omnes reiecerunt, uno tantum excepto. Septimam fere omnes approbarunt. Octavam fere omnes approbarunt, inxta modum a relatore propositum, ut nimirum poat verba Sap. 8, 1 dicatur: *Nuda siquidem et aperta sunt oculis eius omnia, etiam ea, quae libera actione creaturarum futura sunt.* Nona cunctis suffragiis reiecta est. Do decima suffragia exquisita non sunt, quia simplex desiderium exhibet. Undecimam fero omnes admiserunt. Decima secanda suffragiis subiocta norr est, quia in admittenda octava iam provisum fuerat. Decimam tertiam (a ot *b)* fero omnes roiccorunt. Decimam quartam (a et *b)* fere omnes admiserunt. Decima quinta cunctis suffragiis rciecta est Decimam sextam *(a* et *b)* foro omne» probarunt. Decima septima cunctis suffragiis reiecta est. Decimam octavam *(a ct b)* foro omnes reiccerunt. Decima nonta cunctis suffragiis reiecta est. Vicesimam longe rasion patrum par· reiecit. Vicesimam primam fore omne» reieccrant.

Tum reverendissimus episcopus Brixinensia iterum ad ambonem vocatus est, ut do secunda paragrapho dicti capitis ct dc propositis emendationibus relationem faceret

RELATIO

rererendi patris domini J'incentii Gasser episcopi Brixinensis.

Eminentissimi et reverendissimi patres.

Devenimus iam ad partem seu ad paragraphum secundam primi capitis. Agit de creationo ct quidem sub duplici respectu: primo agit de actu creationis, et pOAtmoduai de effectu. Do actu creationis habet haec verba: «Hic lolus verus Deus bonitate sua ot omnipotenti virtute, non ad augendam suam beatitudinem, nec ad acquirendam sed ad manifestandam perfectionem suam per bona quae creaturis impertitur, liberrimo consilio, simul ab initia temporis utramquo de nihilo condidit creaturam/

Quod ad primam partem attinet, iterum constat ex duabus partibus subordinati·, scilicet primo offertur doctrina catholica de actu creationis qualis est in se, deinde in oppositione ad errores nostri temporis. Ad priorem partem pertinent verba: BSolu» verus Deus bonitate sua et omnipotenti virtute, non ad augendam suam beatitudinem, ncc ad acquirendam sed ad manifestandam perfectionem suam per bona quae creaturis impertitur/ ad posteriorem partem, scilicet oppositam erroribus nostri temporis, qui formo omnes aut ex pantheismo aut saltem ex affini ipsius systemate derivantur, apponuntur verba ultima huius primae partis, scilicet „liberrimo consilioa et «ex nihilo simul ab initio temporis44. Quoad itarum priorem partem attinet, scilicet doctrinam ipsam qualis est in se, exponitur primo motivum creationis, scilicet «bonitate44, deinde causa efficiens creationis Bomnipotenti virtute44, et domum finis creationis non ad augendam suum beatitudinem, nec ad acquirendam sed ad manifestandam perfectionem suam per bona quae creaturis impertitur44. Quod ad posteriorem partem attinet huius primi incisi, scilicet quatenus doctrina sana de creatione opponitur erroribus nostri temporis, nihil est addendum contra hos errores enim vel maxime militant verba „ex liberrimo consilio44 ct «ex nihilo44.

Quod postea secundam partem buius paragraph! attinet, agit, ut iam dixi, de effectu creationis; et effectus creationis constat in conditis creaturis, scilicet creatura spirituali et corporali, id est angelica vel mundana, et ex humana quasi communi ex spiritu et corpore constituta. Haec est, reverendissimi patres, series sententiarum, utique inter so intimo connexa.

Iam devenimus ad emendationes. Prima rmindatio proponitur sub numero 22·, et haec immutatio spectat non solum ad formam propositam, sed

* <xn. e<L

ad materiam substratam ipsam: reverendissimus enim auctor huius emendationis vult, ut de creatione tn hac secunda paragraphe nil dicatur, cum desuper iam in prima paragraphe satis dictum fuerit: ot loco creationis vult, ut agatur de conservatione et do concursu Dei cum suis creaturis. Doputatio huic emendationi accedere non potest. Et quidem primo ca non sunt vera et satis fundata, quao reverendissimus auctor huius emendationis obiccit: nam in prima paragraphe reapse de creatione ipsa nil occurrit; solummodo quatenus Deus est distinctus a creaturis, utique hae in prima paragraphe commemorantur. Et insuper, quamvis omnia, quao auctor proponit, in se sint verissima ct etiam pulcherrima, ut ingenue fatear; tamen Doputatio do fide credidit hanc emendationem non posso proponi congregationi generali, quia est materia utique gravissima, quao conciliantor tractata non fuit: nam non invenitur noque in primo schemate, neque in schemate reformato, nec etiam unus reverendissimorum patrum de hac emendatione proposita sententiam suam in congregatione generali protulit. Ergo reiicicndam censet hanc emendationem Deputati© do fido.

Pervenimus iam ad *emendationem 23* quae agit de fine creationis. Indulgete mihi, reverendissimi patres, ut hac in re utique gravissima paululum immoror. Clarissimus et reverendissimus auctor huius emendationis primo omnium bene distinxit inter finem creatorie et finem creaturae, sou, ut scholastici dicunt, inter finem operantis et finem operati. Proinde, cum ipso solummodo de fine creatoris sermonem instituerit ac desuper emendationem proposuerit, etiam ego solummodo immorabor discutiendo fini huic ex parte operantis. Alius reverendissimus pater utique etiam locutus est do fine operati seu do fine cmaturao seu creati; sed haceros do re sermo recurret in canone IV, ubi emendationem reverendissimus iste pator proposuit. Ergo liceat mihi saltem paucissimis verbis ca proferre, quae do fino creatoris seu de fine operantis sentiam. Dico, quao sentiam: nam Deputatio de fido quidem emendationem reiecit, sed debeo fateri quod propter angustiam temporis res non eo studio ac diligentia fuerit discussa, qualis optanda fuisset: proindo possum proponere solummodo ea quae sentio.

Si do fine creationis sou de fine creatoris potius sermo est, iuxta nostrum concipiendi modum debomus tres in Deo causas distinguere, scilicot causam exemplarem, causam moventem ct causam efficientem. Causa exemplaris est essentia Dei in quantum est imitabilis ad extra: hino creatio est quaedam imitatio Dei ad extra, quaedam manifestatio eius sempiternae virtutis et bonitatis, sicut dicit apostolus in epistola ad Hebraeos. Hanc manifestationem Deus in creando non potest non vello, non potest non intendero; nam est actui ipsi immanens, qui se habet ex parto obiccti, ut dicunt scholastici: idoo iuro infertur, manifestationem perfectionis divinae finem creationis esse ex parte creantis; sed in quantum res considerantur in causa exemplari, sunt solummodo creabiles ot possibiles. Nam cum Deus sit in so et ox so infinito perfectus, immo abyssus perfectionis; haeo perfectio creando non augetur ot.non croando non imminuitur. Ut ergo res possibiles seu creabiles reapse creentur, recurrendum est ad causam moventem seu impellentem, ut catechismus Romanus loquitur: baco causa movens est bonitas Dei, quatenus Deus est non solummodo imitabilis sicut in causa exemplari, sed etiam summe communicativus seu, ut sanctus Thomas loquitur, summe diffusivus sui ipsius. Haeo bonitas Dei, ut catechismus dicit, impellit, ut ea vocaret ad esse quae non erant, et quidem non ea ex causa ut finem aliquem assequeretur, quod contradiceret summo agenti Deo; sed ut bona sua communicaret, seu ut immensae bonitatis suae, sicut in emendatione habetur, ineffabiles divitias liberali sua munificentia effunderet per bona creaturis impertita. Tertia demum causa consideranda in Deo est causa efficiens, et haec est omnipotentia Dei, seu omnipotens eius voluntas ac virtus. Iam videtis, reverendissimi patres, cur Deputatio do fide hanc emendationem suam facere non potuerit, quia in hac emendatione sermo est solummodo do fine movente, non vero de fine, qui descendit ex causa exemplari. Et proindo iure merito in schemata nostro dictum est. Deum creaaso non ad augendam suam beatitudinem, nec ad acquirendam, sed ad manifestandam perfectionem suam per bona quae creaturis impertitur.

Emendatio 24 . In hac emendatione proponitur, addi debere vocem *communicandam* post moni· *festandam* in lin. 21 [coi. 33 c 7]; sed Deputatio hanc additionem non accepit, et quidem ex eo, quia in sequentibus npor bona, quae creaturis impertitur4 utique idem continetur, quod auctor huius emendationis proposuit.

Emendatio 25 . Proponitur in ista emendatione, ut verba deleantur „per bona quae creaturis impertitur4. 8cd hnec verba debent manere, quia designant finem creationis, qui descendit cx causa movento Dei. Solummodo deberent tolli, si emendatiol vigesima tertia, de qua pridem loquutus sum, acceptaretur α congregatione generali.

Emendatio 26 In hac emendatione proponitur, quod verbis ^liberrimo consilio4 substituantur: *nulla necessitate!* vel *nulla interveniente necessitate, sed secundum propositum voluntatis suae.* Distinguitur haec emendatio α schemate solummodo in eo, quod *consilio:* sed etiam negative, scilicet *nulla necessitate.* Sed Deputatio nullam videt sufficientem causam, cur etiam negativo ista verba ponantur, cum in positivis utique contineantur: et ultima verba huius emendationis : *secundum propositum voluntatis suae,* solummodo verbis differunt ab iis, quae in schemata proponuntur.

Emendatio 27 Reverendissimus auctor huius emendationis proponit addendam ad finem huius capitis quamdam detestationem contra impios nostri temporis errores circa Deum et Dei opus creationis. Quod hanc emendationem attinet, forsitan optimum erit do hac emendatione suffragia rogari tum, cum do canonibus huic capiti appositis aliquid α congregatione generali definitum fuerit. Si enim canones ibidem non acceptarentur ot quidem in forma qualiscumque fuerit, tuno utiquo talis detestatio horum errorum ot damnatio locum habere doberet. Ergo rogo, ut de bao ultima emendatione tum demum suffragia patrum postulentur, cum ad finem pervenerimus. Tunc enim aut verba ista forsitan superflua apparebunt, aut si canones non fuerint a congregatione generali acceptati, tunc omnino talis damnatio erit necessaria.

Expicta hao altera relationis parto, iuxta methodum ac formam superius expositam, suffragia patrum exquisita sunt quoad emendationes propositas circa secundam paragraphum. Et emendationem vicesimam secundam, vicesimam tertiam, vicesimam quartam, vicesimam quintam et vicesimam sextam fere omnes reieeerunt. Quoad vicesimam septimam vero suffragia suspensa sunt, ut interim de canonibus ageretur.

* om. ed.

Poet haec reverendissimus Brixincnsis iterum ambonem ascendit, et nomine Deputationis de emendationibus propositis circa canones relationem fecit, quae sequitur.

BELATO

reterendi pairii domini Fincentii Gasser episcopi Brixincnsis.

Perrcnimos iam ad canones relatos ad hoc caput primum. Circa explicationem horum canonum nihil est afferendum, ac statini ad ipsas emendationes progredimur.

Emendatio 28 In hac emendatione postulatur, ut canones quatuor, qui a Deputatione pro rebus fidei proponuntur, omnes deleantur. Iam gravissima instat illa quaestio utrum tum gencratim, tum etiam spcciatim relate ad hoc caput canones cum anathematismis sint apponendi necne. Deputatio pro fide non quidem omnis, sed solummodo maior eiusdem pars, longe maior eiusdem para censuit B genoratim canones esso omittendos; *(Patres ad totem* omittendos *admirationem exprimunt)* dico, maior pars censuit gencratim canones esse apponendos (aliquantulum sum defatigatus), esse apponendos generarim hac ex causa. Deputatio do fide non negat quod hodicdum multi offendantur eiustodi anathematismis: sed si inquiratur causa cur offendantur, ea non quidem semper sed vel maxime haec est, quod scilicet pervulgata est ista opinio inter homines, qui censentur cultura pollentes: in rebus religionis nihil certo teneri, sed solummodo existero opiniones plus minuere probabiles; hinc vel maxime offenduntur in eo, quod ecclesia quasdam veritates proponit et quidem sub anathemate proponit contra eos scilicet qui contrarium tenent errorem, dicens: apud ecclesiam esse depositum divinum veritatum divinarum, et ab ecclesia eas veritates proponi auctoritate divina seu infalli- c bili: inde vel maxime offenduntur. Et certe, reverendissimi patres, huic perniciosissimo iudicio nullo modo nos possumus aliquid deferre *(patres aliquot consensum manifestant),* sed potius totis viribus obluctari. Haec est ergo ratio cur generarim Deputatio do fide consuerit canones esse apponendos.

Sed dicunt aliqui, ct obiiciunt: eiusmodi anathematismis feriuntur etiam homines de ecclesia bene immo optime meriti, et etiam qui se humiliter decretis sanctae sedis subicccrunt; et proinde inuritur eiusmodi hominibus quaedam nota iniuriae, quae insta non csL Sed, reverendissimi patres, nego, et pernego quod contra talos homines et viros anathematismi forantur. Omnes enim anatbematismi feruntur solummodo contra eoa, qui contumaciter ecclesiae contradicunt et contumaciter errorem ab ecclesia relectum defendunt

Quod vero hoc caput primum attinet, certe non d parvi momenti rationes militant pro omittendis canonibus. Sed nihilominus Deputatio de fide saltem pro maiori sua parta credidit, etiam in boc capite non esse recedendum, sed canones esse apponendos. Et quidem inducta fuit msior illa pars Deputationis de fido praecipuo ea ex causa, quia eiusmodi errores aluntur et defenduntur non solummodo a baptizatis, qui proindo vi baptismatis sunt membra ecclesiae; sed otiam non raro eiusmodi errores tenentur ct defenduntur ab eiusmodi hominibus etiam sub specie veritatis: nam non pauci sunt et praecipue erant penes nos in Germania, qui crediderunt systemata philosophorum quamvis panteisticorum posse omnino componi cum veritate catholica. Ergo ut ecclesia tanto malo obviam veniat, Deputatio do fide credidit, canones etiam in hoo capite esse condendos.

Venio »d emendolio.iem 99—. In h»c emend»-A rione agitur de forma sub qua errores condemnandi essent: scilicet proponit auctor huius emendationis, quod errores, non personae damnentur, et ideo formula haec vel alia adhibeatur: *reiicimus et damnamus eorum errores, qui etc.* Bcvercndissimus, clarissimus, doctissimus auctor huius emendationis etiam proposuit verba concepta canonum correspondentia suae propositioni. Ili vero canones hic omissi sunt, quia tenor canonum tunc solummodo potest statui, si do singulis canonibus a congregatione generali quidpiam definitum fuerit Iam quod hanc propositionem attinet, etiam hano Deputatio de fide non potuit admittere et quidem maxime ea ex causo, quia in proposita formala introductiva, scilicet: *reiicimus et damnamus,* non additur sub quonam titulo, sub quonam charactere damnentur haeresos. Nam ecclesia, ut nostis, reverendissimi patres, non solummodo debet damnaro haeresce; sed debet etiam reiicerc et damnaro errores. quantum concernunt utique doctrinam certam: et proinde quia criterium non affertur sub quo errores isti a sacra congregatione condemnentur, Deputatio de fido etiam hanc introductivam formulam non approbandam censuit.

Venio iam ad singulos canones, ct quidem ad primum canonem. In *emendatione 30* dicitur: canon primas videtur non esse necessarius, adeoquo expungendus. Sed Deputatio do fide accessit illi reverendissimo oratori, qui dixit quod de Doo creatore vera posait existero haereais, ot proindo quod canon isto sit admittendus.

Emendatio 31 vult addi post pcroatoremJ in primo canone *ac Dominum.* Hanc utique emendationem Deputatio de fide acceptat.

Devenimus iam ad *emendationem 32a"* sub *a* ot *b.* Agitur do canone secundo, scilicet de canone contra matcrialismum. Et uterque reverendissimus auctor censet bunc canonem esso omittendum, utpote agentem contra materialistas, qui reapse non solummodo fidem supematuralem et revelatam, sed omnem omnino divinam fidem a se abiecerunt; et proinde nulla ratione iis acceuseri possunt contra quos canones ecclesia ferre solet. Sed Deputatio de fide ex ratione, quam iam exposui in discussione hac generali introductiva, censuit etiam bunc canonem posse et debere remanere.

Emendatio 33 pertinet ad secundum canonem, qui agit de materialismo. Et auctor iste reverendissimus proponit formulam positivam, scilicet conceptam his verbis: *Si quis materiam causam substantialem* omnium *rerum tel absolutam esse dixerit, anathema sit.* Etiam huic emendationi Deputatio de fide non accedit, et quidem quia iuxta opinionem Deputationis de fide haec formula est minus clara quam ea, quae eat in textu schematis reformati.

Emendatio 34 vult deleri verbum *erubuerit 4 in fine canonis secundi. Et quidem inductus est clarissimas et reverendissimus auctor huius emendationis ea ratione ad hanc propositionem proferendam, quod istud verbum sit rhetoricum. Sed, reverendissimi patres, absit ut in decretis concilii et vel maxime in canonibus figuris rhetoricis utamur. Haec certe mens deputationis non fuit; sed voluit deputatio quamdam notam iniuriae inurere iis, qui eo devenerunt erroris, ut dicant nihil esse aut existere praeter materiam eiusque evolutiones, et ipsa prima principia sanae philosophiae negent.

Emendatio 33 pertinet ad canonem tertium, qui ponit principium quoddam generale contra pantheiamum; et auctor huius propositionis vult dolendam esso vocem *essentiam,* et solummodo dicendum : Si *quis dixerit, unam esse Dei et rerum* omnium substantiam, *anathema sit.* Deputatio de fide nullo

modo buie emendationi potest accedere. Verum quidem est quod reverendissimus orator dixerat, quod in Deo substantia et essentia sint unum idem· que. Verum quoquo est, in usu loquendi ecclesiastico essentiam significaro idem, quod substantia. Sod non agitur, reverendissimi patres, de usu loquendi ecclesiastico, sod do usu loquondi pantheistarum; ot cum triplex reapse existât pantheismus, scilicet ut paucis dicam, no patientia vestro, hora iam protracta, abutar, alias enim tria systemata enuclearo debuissom, sed credo quod sit supersedendum, cum triplex itaquo sit systema pantheism!, scilicet pantbeismus substantialis, esseutialis, ot pantheismus entis universalis, et proindo cum reapse existât quaedam forma pantbeismi [essentialis], quae suo tempore multos habuit asseclas, scilicet pantheismus Schellingii, hino utique, si iam contra pantbeismum dimicamus, no appareamus, reverendissimi patres, similes hominibus, qui aërem verberant, B retinenda est vox substantia ct essentia.

Iam in *emendatione 35* devenimus ad anathemotismum tripartitum, qui apponitur in noto. Auctor huius emendationis vult, ut canon isto tripartitus omittatur, satis, dicens, provisum esse in canone tertio. E contra auctores emendationis 37 ot 38 contrariae opinioni favent, ot ipsis vel maxime arridet, quod pantheismus non solummodo quodam principio generali, sed sub ipsis formis specialibus damnetur. Negandum non est in Germania cum ipsa philosophia iam formo evanuisse pantheismum: sunt enim philosophi aut prolapsi in ipsum materialismum, aut, nave iam converso, tendunt, non dico pervenerunt, sed tendunt ad portum salutis. Sed, reverendissimi patres, prout audio et partire etiam ex libris scio, pantheismus commigravit in alios regiones, scilicet in Galliam, Italiam et forsan etiam in Hispaniam ct alias regiones, quas ignoro. C Proinde cum non agatur de errore iam emortuo, Deputatio de fide censuit posse iremo debere apponi canonem istum tripartitum. Quod vero attinet suffragia, hic commemoro: cum emendatio 36 sit mere negativa, debet postponi emendationibus quao positae sunt sub num. 37 et 38, et proinde suffragia esse ferendo, utrum patres velint gencrotim quod de forma pantbeismi in canone aliquid dicatur, gencratim aliquid dico. Et cur? Hao ex causa, quia Deputatio de fido istum anathematismum tripartitum non prout reliquos fonnaliter proposuit; sed votis et suffragiis patrum reliquit, utrum velint recipere istum anathematismum tripartitum, necne.

Emendatio 39 agit do onathematismo triplici, et quidem de prima, ni fallor, eiusdem parte, scilicet ubi dicitur: „3i quis dixerit res finitas omnes, aut certo spirituales e divino substantia emanasse/ et proponit dicendum esse: *Si quit dixerit, ree finitas tum corporeas tum spirituales* (melius forsan *sive corporeas sive spirituales), aut saltem spirituales e divina substantia emanasse, anathema sit;* haec verbo possunt manere sicuti iacent. Ergo proponit: 8i quia dixerit res finitas tum corporeas tum spirituales, aut saltem spirituales o divina substantia emanasse, anathema sit Hanc emendationem Deputatio de fide accipit.

Emendatio 4(P. Agit emendatio ista do parte secunda canonis tripartiti: „Si quis dixerit... divinam essentiam sui manifestatione fieri omnia etc.“ Iam quod istam emendationem attinet, ex eadem ratione cur iam nostra Deputatio de fido consuerat vocem *essentiam* non delendam esse in canone tertio, ex eadem ratione eadem deputatio censet, hic loci non esse vocem istam *(substantiam)* admittendam, cum agatur do triplici forma pantheism!: substantiali, essentiali, et entis universalis. Ergo reiicit hanc emendationem.

Emendatio 44 Hic, sub hoc numero et sub sequenti proponuntur utique res gravissimae, et dolco quod tempus vix supersit ad rationem enucleandam, cur Deputatio de fide neutram hanc emendationem acceptandam esso consuerit, sed omnino reiiciendam. arbitrata fuerit. Et quidem ut uno verbo dicam, nam plura verba facere vix audeo, Deputatio de fide utramque hanc emendationem non admittit, tam positam sub nam. 41 quam sub num 42, et quidem ex eo, quia non quidem ad mentem reverendissimorum proponentium, absit hoc credere, sod nihilominus facile posset accipi in sensum sinistrum, scilicet quasi non sit differentia essentialis, sed solummodo modalis vel gradualis inter res creatas seu inter mundum et Deum; et omnino necessarium esset, no in hanc sententiam sinistram canones isti a quopiam accipiantur, ut saltem aliquid addatur ad cavendam talem sinistram interpretationem. Cum iam a reverendissimis proponentibus buiusmodi cautela non fuerit apposita. Delegatio de fide non potest non reiicore tam emendationem sub num. 41 quam sub 42.

Emendatio 43 Auctor huius emendationis proponit canonem quartum, qui iam est formaliter propositus a Deputatione, posse brevius et concinnius concipi. Certe brevitas semper et vel maxime in canonibus est optanda: sed, reverendissimi patres, non est admittenda brevitas quando claritas praecipue in canonibus aliquantulum minuatur. Scitis enim quales controversiae exoriri soleant, si canones non sint omnino clari, omnino definiti. Hinc Deputatio do fide etiam hanc emendationem debet respuere.

Emendatio 44 omnino admitti potest, scilicet addendum esse in canone quarto *spirituales et materiales,* ubi dicitur: „Si quis non confiteatur mundum resque omnes, scilicet materiales et spirituales etc."

Emendatio 45 Quod ad emendationem istam attinet, vult quod eradatur omnino canon seu pars illa canonis, pars ultima scilicet canonis, quae agit de fine creati, do fine creaturae: nam utique de fine creati et non creantis sermo est, quia dicitur in canone „aut mundum ad Dei gloriam conditum esso negaverit ergo agitur de fine creati sive de fino creaturae: ergo vult quod eradatur canon iste. Maior pars, imroo maxima pars deputationis hanc emendationem omnino reiiciendam putavit, et quidem ox causis quas iam attuli, ubi agebatur de fino creatoris, et quas deberem repotere multo magis hio loci, ubi agitur do fine creaturae, sive do fine creati.

Emendatio 46 vult quod addantur seu inserantur verba: *ut ad creationisfinem primarium seu ultimum;* optima sunt ista et in se etiam omnino certa. Nam utique omnis creatura destinata est et refertur primario et ultimo ad Deum ipsum, ct felicitas creaturae est subordinata huic ultimo fini; quia solummodo potent felicitas ista acquiri tendendo ad Deum, proinde agnoscendo finem ultimum, gloriam Dei. Et insuper etiam ea ex causa est felicitas creaturae subordinatili finis creaturae, quia etiam ii, qui non eunt beatificandi sod potius damnandi, ad gloriam Dei conferunt, quamvis felicitate sua frustrentur. Ergo certa sunt omnia : sed nihilominus Deputatio de fide non potuit huic emendationi accedere, saltem maior eiusdem pars, et quidem solummodo ea ex causa, quia Deputatio de fide putavit, cum error iste sub anathemate proponatur, ergo tamquam haereticus proscribatur, sufficere dicere illi anathema esse, qui negaverit, mundum ad Dei gloriam conditum esae.

IΛ·

Iam demam quoad citimam emendationem, haec emendatio debet transferri ad constitutionem sequentem. Remansit ex quadam obliviscentia hic loci; sed supponit quod iam sit sermo in doctrina praecedenti de mysteriis religionis, sanctissimae Trinitatis etc. Ergo suffragia hodie et hic loci non sunt roganda de hac emendatione.

Haec sunt, reverendissimi patres, quae nomine deputations robis proponenda habui. Favete viribus meis utique exiguis. *(Multat tacet approbationis.)*

Hac postrema relatione absoluta, emendationes circa canones propositae suffragiis patrum subiec-
tee sunt. Et vicesimam octavam, vicesimam nonam et tricesimam fore omnes reiecerunt. Tricesimam primam fere omnes admiserunt Tricesimam secundam *(a* ot *b) fere* omnes reiecerunt. Tricesimam tertiam omnes reiecerunt, nomine excepto. Tricesimam quartam fero omnes reiecerunt. Tricesimam quintam omnes reiecerunt, uno tantum excepto. Tricesimam sextam fere omnes reiecerunt. Tricesimam septimam et tricesimam octavam fere omnes admiserunt iuxta modum a reverendissimo episcopo Brixinensi in relatione explicatum. Tricesimam nonam fero omnes admiserunt Quadragesimam fero omnes reiecerunt Quadragesimam primam omnes reiecerunt, uno tantum vel altero excepto. Quadragesimam secundam omnes, nemine excepto, reiecerunt Quadragesimam tertiam fero omnes reieceruut Quadragesimam quartam omnes, nemine excepto, admiserunt Quadragesimam quintam omnes, uno tantum vel altero excepto, reiecerunt. Quadragesimam sextam fero omnes reiecerunt Quadragesimam septimam suffrsgiis non subiecere eminentissimi ꝑraeside quia non ad hoc, de quo agitur, deero.um refertur; sed per errorem hic posita fuerat

Qaoad emendationem vicesimam septimam, de c qua supra, notatum est ab eminentissimo primo praeside, suffragiis non posse amplius subiici post ea, quae a patribus circa canones admissa fuerant

His absolutis, cum hora iam processisset, eminentissimus primus praeses ait: „Congregatio proxima habebitur crastina die, in qua continuabitur discussio schematis propositi, et quidem in specie de capite tertio/

Post haec dimissa congregatio est.

14.

Congregatio generalis trigesima septima.
1870 martii 30.

Feria quarta die 30 martii 1870 hora nona matutina, in conciliari aula Vaticanae patriarcbalis basilicae, generalis reverendissimorum patrum congregatio habita est; cui interfuerunt quingenti septuaginta novem patres, nempe 31 cardinales, 6 patriarcbae, 6 primates, 88 archiepiscopi, 409 episcopi, 3 abbates nullius dioecesis, 14 abbates generales sive praesides congregationum ordinum monasticorum usum miIrao habentes, 23 generales et vicarii generales, quorum omnium nomina, quae per assignatores locorum accurato descripta fuerunt, exhibet indiculus patrum trigesimae septimae congregationis generalis, qui inter acta concilii asservatur.

Reverendus pater dominus lulius Arrigoni nrchiepiecopus Lucanus missam lectam celebravit. Qua absoluta, et recitata oratione Adsumus *Domine* etc., eminentiseimus primus praeses ad ambonem vocavit reverendissimum dominum episcopum Brixinensem his verbis: ɲReverendissimus episcopus Brixinensis ascendat ambonem, ut referat de emendatione sub numero secundo in fine, de qua heri actus colligendi suffragia dilatus fuit ad hodiernam congregationem/

A RELATIO
reverendi patrie domini Vincentii Qaeeer
episcopi Brixinensis.

Eminentissimi praesides, eminentissimi ac reverendissimi patres.

Restant adhuc suffragia de secunda parte emendationis secundae, seu do verbis initialibus capitis primi, scilicet do quaestione utrum intor verba ^Romana catholica ɛ̆ɛ̆clesia ait ponenda virgula seu comma quod idem est: hori enim non convenimos hac de re. Iam re mature coram Deo perpensa, ot consiliis habitis ot initis cum plurimi» reverendissimis patribus, etiam cum pluribus ex Delegatione de fide, sod non cum omnibus, quia erat impossibile, censeo virgulam istam caso ɗclendam; proinde secundam partem huius secundae emendationis non esso approbandam. Ecce, eminentissimi ac reverendissimi patres, ratio, quae ut B ego arbitror rem evincit.

Quacnam est significatio verborum ^Romana catholica ɛ̆ɛ̆clesia Significat idem ac ecclesia romana, id est mater et magistra omnium ecclesiarum. coniuncta cum ecclesia catholica, id est cum ea ecclesia, quao eat in toto orbe terrarum, et quidem ita coniuncta ut ecclesia romana sit catholica, et catholica sit romana. Proindo verba ista nil aliud significant quam, ut ita dicam, nomen proprium occlesiae, et quidem verae ecclesiae Christi in terris. Iam nemo nostrum inter nomen suum proprium, id est inter nomon quod ipsi inditum est in baptismo, et inter nomen suum gentilitium virgulam inserit; sed totum nomen proprium semper indistinctam qua unuui profertur.

Ex dictis etiam patet, quod etiam illa emendatio vix loeum habere potest, quam aliqui ex reverendissimis patribus proposuerunt, scilicet quod dicatur *Ecclesia catholica romana;* et quidem ideo haec emendatio locum habere, ut mihi videtur, non potest, quia ecclesia illa, quae est mater et magistra omnium ecclesiarum, in nomine proprio ecclesiae secundum locum habere seu tenere non potest.

Sed quod attinet timorem illum, qui a pluribus reverendissimis patribus praecipue ex Auglia obioctus est, puto timorem istum utique non osso inanem ct vanum; sed huic timori, ut ego arbitror, optimo occurritur cum in decreto do ecclesia Christi vera error iste expresse damnetur : error iste scilicet, quod dentur plures species verae ecclesiae, quae demum resolvantur in quamdam ecclesiam et universalem et idealem, ita quidem ut sub hac ecclesia ideali et universali omnes reliquae species tanquam aeque verae contineantur. Error iste omnino et expressis verbis damnandus erit; et sic, ut ego arbitror, etiam timor iste optimo modo dissipabitur.

Proindo propono, ut secunda pars emendationis D secundae a reverendissimis patribus congregationis generalis non accipiatur: sed ut textus schematis reformati maneat prout eat.

Post relationem reverendissimi episcopi Brixinensis suffragia exquisita sunt de secunda parte secundae emendationis quae sic se habet: Sin *autem* non *placuerit patribus,* ut *saltem comma interponatur inter nerba* romana *et* catholica. Cum autem, duplici experimento habito, maior patrum pars reverendissimo relatori adhaesisset, eminentiasimus primus praeses declaravit dictam emendationem fuisse relectam.|

* lude nonnulli antiiUte·, episcopi scilicet Birmingbamieniii, Salopian»!», Plymutenri». CUftonienii», SalfordeneL·, Melbnrneuvi». Northantonlenai», Kerrienai». PllUbntxemh, occaaionem ■umpMrunt writer protestandi, datis ad cardinale» concilii praesides die 31 martii sequentibua litteris ;

Post haeo autem tertii capitis discussionem indixit his verbis:

¿Reverendissimi patres, progredimur hodio ad examinationem ct discussionem tertii capitis schematis propositi *de fide catholica,* do quo complures patres veniam loquendi petierunt, ut animadversiones suas congregationi generali exhiberent. Quorum nomina reverendus dominus subsecretarios ex ambone recitabit/

Tunc n subsecretario sequens nota perlecta fuit:

0Nominu reverendissimorum patrum qui veniam loquendi petierunt, ut circa tertium caput propositi schematis *de fide catholica* animadversiones congregationi generali proponerent: Paulus Ballerini patriarcha Alexandrinus, Joannes Wancsa archiepiscopus Fogarusiensis et Alba-Iuliensis rit. grace, rum., Francisons Victor Rivet epiteopus Divionensis, Josephus Armandus Gignoux episcopus Bellovsccnsis, Felix Cuntimorri episcopus Parmensis, Joseph Caixal B y Estrado episcopus Urgellensis, Petrus Maria Ferré episcopus Caealensis, Hyacinthus Muria Martinez episcopus Sancti Christophori do Havana, Salvator Magnasco epheopus Bolinensis, Vincentius Jandel magister generalis ordinis Praedicatorum/

Inscriptorum patrum nominibus publicatis, eminentissimus primus praeses dixit:

Oportet denuo monere reverendissimos patres, ut brevitati sollicite studeant, no ob nimiam suarum animadversionum prolixitatem vel auditoribus taedium excitent, vel omnino etiam sibi ipsis parum grata signa externa huius taedii attrahant Praeterea monemus omnes, ut veritatem sectantes charitatem nunquam laedant, dum forte nimio affectu abrepti verbis acrioribus in fratres utuntur, quod omnino non possumus permittere, sed casu eveniunto illico deberemus inhibere.

Dein ad ambonem successivo vocati sunt patriarcha Alexandrinus, archiepiscopus Fogarasiensis, episcopus Divionensis, episcopus Bellovaccnsis, episcopus Parmensis, episcopus Urgellensia, episcopus Casalenais, episcopus Sancti Christophori do Havana, Salvator Magnasco epheopus Bolinonsis, magister generalis ordinis Praedicatorum et archiepiscopus Colonicnsis, qui veniam loquendi petiit durante congregatione generali.

ORATIO

reverendi patrii domini Pauli Ballerini patriarchae Alexandrini.

Eminentissimi praesides, eminentissimi ac reverendissimi patres.

Liceat mihi adhuc vestra abuti humanitate, dum pauca etiam circa caput tertium propositae constitutionis *de fide catholica* notanda censeo: quod tamen ea brevitate perficere curabo, qua etiam in praecedentibus pro posse studui.

Hoc capito pag, 13 postquam sermo habitus est do fido, qua omnia creduntur quae a Deo revelata sunt, deque huius necessitate, haec sequuntur linea 13 [coi. 35 Λ ή: „Quaro sicut nemini unquam sine illa contigit iustificatio, ita nemo, nisi in ea persoveraverit usque ad finem, vitam aeternam assequetur/ Qmnes ean0 n0Btrum httCC legentes sponte admittunt, reverendissimos patres schematis auctores hic tenue ab eisdem negati iuetifientionem, quao per solam baptismi susceptionem acquiritur sive ab infantibus sive etiam ab illis adulti?, qui rationis usu destituuntur, quales sunt qui mentis imbecillitate laborant. Quin tamen praecipuum requisitum in theologicis tractationibus ct eo magis in dogmatica constitutione est praecisio verborum, ut dicitur, ct accurata sententiarum expositio ct accurata sententiarum determinatio; ct quia nec ante ncc post recitata vciba in constitutionis ichomate aliquid occurrit, quod assertam ibi positivao fidei professionem ad illos coerceat, qui rationis usu potiuntur, hoc, opinor, eodem loco eseo inserendum. Immo vero ea quoquo do causa id neccisnrium censeo, quod cum veteres nnabaptistee baptistarum nomine boo ipso saeculo revivixerint, qui, ut omnes nostis, reverendissimi patres, adultis tantum baptismum conferendum praedicant e fallaci interpretatione verborum Christi: *Euntes, docete omnes gentes, baptisantes eos etc.,* prorsus cavero debemus, no minus accurata doctrinae propositio e parte nostra occasionem forto illis praebeat asserendi concilium quoque Vaticanum definisse, revera nonnisi post divinao revelationis cognitionem et professionem iustificationcm obtineri posse, ideoquo hoc etiam firmari eorum doctrinam de baptismi parvulorum inutilitate.

Hoo est igitur quod inserendum propono loco memorato, scilicet ad hoo periculum prorsus vitandum, omnemque ambiguitatem tollendam praedtata pagina 13 linea 13 post verba «quare sicut nemini unquam addenda haec propono: *tcrum qui ad usum rationis pervenerint,* ct deinde succedant alia, quae leguntur in schemate usque ad wsine illa contigit iustifleatio/ Tali enim brevi additione ev-

"Graviti et afflicti ex modo agendi reverendissimi episcopi Brixinensis In qniestione de verbis motandi·, quae proposita fuit ib episcopo Binninghamitnri, nt virgula Introduceretur inter verba *romana* et *catholica,* in initio capitis primi schematis *de catholica fide,* humillime rem exponere desideramus, et remedium ab eminentiis veatris exposcere. Itaque:

"1° Introductio virgulae accepta fait a Deputatione de fide, et patribus commendata, nomine deputations, ab eodem epls-

C0P° [illegible] ». z ·. jî ... r

„£· Quaestio proposita fuit die 29 marin in congregatione genendi, et nti creditnr, n maiori notuero patrum turgendo Θ acceptata.

n3° Dum patres starent, privata discussio facta fait ad tabulam eminentisrimomm praesidum, et quidem satis protracta; et episcopus de Deputatione de fide venit ad episcopum proponentem, et quaesivit ntrum satisfieret, si keo interponendi virgulam, verba ita mutarentur ut textus staret: *Sanda catholica apostolica atque romana ecclesia,* cui respondit proponens, quod itu bene staret, et satisfieret.

.4® Haec propositio ubique per scamnos reportata fuit, et parati fuerunt patres ut votum sequenti die darent super hanc formam quaestionis.

Interim, ut iufonnati sumus, plores ex Deputatione de fide coadunati hanc eaiodcm formam acceperunt et concilio commendare proposuerunt.

,6° Valde igitur attoniti folmos, quando poetem die. Id est die 31 martii, episcopus Brixinenxie ex ambone declaravit, emendationem istam omnino esae reficiendam; quod, uti ipse fatebatur, non ex totius depntationis consensu, sed quibusdam tantummodo consulti?, faciebat Attamen Ipse confessus est, quod timores nostri uou fuerunt inanes.

w7® Plures Igitur hac in re informaliutes notandae eunt: Θ

„1® Vota patrum ab eminentiis vestris requbita fuerunt die 29 martii, et in sensu affirmativo, maiori (uti videbatur) numero, a patribus expressa; sed non notata, neque negantium vota requisita; d privata discussione ad tabulam eminentissimorum praesidum intericcta, tota res suspendebatur. Longo posito intervallo, enuntiatum fuit ab eminentissimo praeside, nulla exposita ratione, suffragia patrum de hac quaestione non nisi in die postera danda ease.

Propositio a Deputatione de fide accepta, et concilio communicata, reiecu fuit nomine deputationla, absque ulla relatione facta ad eamdem depntationem formaliter adunatam.

.3° Quamvis Deputatio de fide, vel raltem ea maior pars eiusdem congregationis, quae convocari potuit die 29 martii post congregationem generalem, adoptaverit formulam: *Sanda catholica apostolica atque romana ecclesia;* et imoper notificaverit pluribus patribus hanc formulam fuisse a deputatione acceptatam, tamen die 30 episcopus Brixinensis non solum hanc formulam non proposuit in congregatione, sed suffragia patrum circa formulam originalem motu proprio postulavit

.Quapropter subscripti putres ab eminenthsimis prae®dibus expostulant, ut irregularitatibus superius expositis et damnis inde recutis pro sua prudentia remedium provideant·

dpiuntur omnei, qui excipiendi sunt, infantes nempe et imbecilles, qni eino fidei cognitione et professione, per solnm baptismum justificationem

Sed veniam mibi facite, ut et de alio paulisper vos morer. Ad finem eiusdem paginae 13 [coi 35 Bi] ecclesia dicitur per se magnum quoddam et perpetuum motivum credibilitatis, et divinae suae legationis testimonium irrefragabile: quod verissimo quidem asseritur. Quia tamen ne ullo quidem indigitato rationum momento assertio suffulcitur, nonne ansa quaedam praeberi videtur falsis quoque sectis ac religionibus, quae magnos successus habuerint, atque adhuc perdurent, hoc ipsum argumentum pro sua veritate portendendi? Ideo valde mihi optandum videtur, ut dum e facto ipso existentis ecclesiae eius divina origo constare asseritur; tamen summario saltem recenseantur illa praecipua argumenta, quibus omnibus perspicuum fiat, camdem illationem pro nulla alia religione admitti posse: ac propterea post verba eteatimonium ſrrefragabile (pagina 13 linea penultima) haec alia addenda propono : *Tum iugi vaticiniorum de ea existentium complemento, tum mira sua origine et dilatatione, tum innumerabilium suorum martyrum testimonio, tum intemerata inter perennes infensissimosque hostes conservatione, tum doctrinae unitate, tum praecelsa plurimorum filiorum suorum sanctitate, certissimisque miraculis per eos patratis, quae absque peculiari Dei interventu explicari non possunt.*

Denique licet respective canones sequantur ad maiorem perspicuitatem procurandam; tamen huic capiti conclusionem apponendam suggererem sub uno obtutu errores complectentem, quorum causa haec dogmatica facta est doctrinae expositio, conclusionem nempo his verbis expressam: *E quibus facile omnibus perspicere erit, quam longe a vero aberrent, qui vel Deo auctoritatem abnuunt plenum revelationi suae obsequium a nobis exigendi, vel obsequium hoc praestitum a divina tantum in nobis actione repetunt, quin extrínseca credibilitatis motita ullum in nostram voluntatem influxum exerere possint; aut ex adverso divinae gratiae necessitatem ad actum fidei excludunt, aut denique negant sire verae fidei necessitatem ad iustificationem, sire omnia, quae a Deo ecclesiae suas concredita sunt, aeque esse credenda, sive omnibus perspicua esse posse credibilitatis motiva ac praesto esse dirinae gratiae auxilia tum ad revelatam doctrinam amplectendam, tum ad firmiter in ea, uti oportet, perseverandum.* Haec quoad caput, nunc paucissima quoad canones.

Ut modo ad canones deveniamus, in quarto omittendam non puto vaticiniorum mentionem. Sicut enim secunda capitis paragraphe initio pag. 12 [coi. 34 c is] et facta divinam revelationem certissime testantia, tt miracula, ot vaticinia iure merito recensita sunt; ita in respectivo canone cum miraculis et vaticinia commemoranda vidontur: atque etiam inducta oppositione tam ad atheos quam ad pantboistas, cum et pantheistic negent verno prophetiae possibilitatem, negantes veram Dui personalitatem, ideoquo et futurorum in eo praescientiam. Quapropter memorato canoni quarto pagina 23 post verba .miracula nulla fieri ꝑosse (coi. 37 c is] inserenda et haec alia propono: *nec vera dari posse vaticinia proindtque etc-* ut in ipso canone.

Tandem non dico necessarium sed opportunum esset, maioris perspicuitatis gratin, initio quoquo canonis sexti quaedam praemittere, ut sio canon ipie efferatur: 8» quis *dixerit quoad officium circa doctrinam revelatam parem esse conditionem etc.* Haec verba igitur inserenda propono maioris perspicuitatis gratia post verba .si quis dixerit4 bave A aha verba: *quoad officium circa doctrinam revelatam parem esse conditionem etc.*

Ilaec sunt, quse rostro sapientissimo iudicio submitto.

ORATIO

reverendi pains domini loannis Vanesa archiepiscopi Fogarasiensis et Albae Iuliensis.

Eminentissimi praesides, ominentissimi ac royerendissimi patres.

No tempus, quod nobis omnibus pretiosissimum est, ad rem non facientibus exordiis teram, aggredior ipsas observationes quas ad caput tertium schematif, sub discussione constituti, de 6de, paucas pro mea sententia fieri posse censeo.

Et quidem, *s*fatim initio paragraph! primae .cum homo a Deo tanquam supremo suo auctoro et Domino totus pendeat- ego istam expressionem .supremo suo ǎuctore commutarem cum alia: *suo creatore;* hocque ideo facerem, cum istud vocabulum *supremum* pro conceptu suo logico inferiorem etiam supponat: idquo ne videatur approbari sententia dicentium, mundum mediato a Deo esae creatum, nempe in suis substantiis tantummodo. Optime vero quadrabit ad hoc propulsandum: *creatore suo.*

Praeterea istud vocabulum *creator* in omnibus hucusque capitibus et respcctivis etiam canonibus adhibitum est: cur iam tantum hic alio vocabulo exprimatur conceptus creationis, perspici non potest. Et tunc subsequens constructio .ratio creata ia- c̆reatae fere inutilis no dicam, sed saltem superflua evaderet. Nam dicitur homo totus α Deo penderò: si totus pendet, omnino ct ratio ipsius pendet, quae est pars hominis. Si autem putatur retinenda esso ista .ratio ȩreata tunc loco Bĕt pro meo iudicio ponendum esset *ideoque;* quia tunc nexus causalis, qui intercedit, omnino enunciaretur. Et quandoquidem Deus creator sit, ideoque ratio hominis, nempe create, ipsi tota subiecta sit, non enunciarono .mercatae r̆ationi sed ^creanti rationi3.

Praeterea verbum .pendeat3 mihi videtur potius commutandum cum verbo composito *dependeat;* quia pendere potiusdenotat physicam dependentiam, dependero vero moralem, quae utique hic adhibenda est.

Pagina eadem paragrapho lin.6 [coi. 34 b is] constructio haec .revelanto se Deo praeatare tonemur3, nisi sit enor typi, mihi videretur secus construenda esse; nempe loco ablativi absoluti, qui hic est .revelante se Ɒeo adhibendam esso dativum .revelanti se Deo3; idque quia per hoc ct subiectum exprimeretur, cui fides nostra et obsequium fidei praestandum sit, ot etiam cum consequentibus in eadem paragrapho edictis magis videretur congruere.

Quoad paragraphum secundam, initium huius quoque paragraph! videtur mihi exposcere aliquam modificationem, ut cum praecedentibus magis congrueret. Nam in prioribus dicitur obsequium fidei nostrae plenum intellectus et voluntatis deberi Deor et quidem ob eius revelantis auctoritatem: hic vero dicitur, ut nihilominus fidei nostrae obsequium rationi consentaneum esset. Videretur ae si fidei nostrae obsequium foret exigendum ad rationis trutinam et indicium ; proinde viderentur ealtem tacite approbari positivo illo, quao negativo asseruntur in priori paragrapho; nempe quae divinitus revelata sunt credi non ob intrinsecam, quam perspicimus, eorum veritatem, sed propter Dei revelantis auctoritatem. Igitur, mea sententia, ita foret istud initium construendum : *Ut vero fidei nostrae obsequium ipsi quoque rationi congrueret,* vel *consentaneum esset.* Dico *quoque,* quia ista, particula coniunctiva supponit es quae dicta suni obsequium nostrum deberi Deo plenum, ob ipsius revelantia

auctoritatem ot modo rationi quoque consentaneo vel conformi.

Quao ad initium paragraph tertiae habentur his verbis „licet autem non crederemus, nisi videro mus esse credendum", haec penitus oxmittenda esse censerem. Non is ego sum, reverendissimi patres, qui credam haec non congruere et non esse suo loco, si convictus ebsem hanc dogmaticam constitutionem non esso perventuram ad talium etiam manus, qui in robus theologicis, in scientiis et sacris disciplinis minus versati sunt; adeoquo si non metuorom foro ut minus periti putont his vorbis autonomiam declarari indicii rationis nostrae in rebus fidei. Nam etiamsi concedamus, quod utique concodi debet, dari voritntes non paucas quas tales imperiti adhuc ut ita dicam aut saltem non nimis periti in robus theologicis vident esse credendas, cum eorum rationi statino appareat sive eluceat talium veritatum clarescentia; tamen non possumus In genero asserere ot dicero: non crederemus nisi videremus esso credendum. Nam tuno conclusio nperta est pro talibus quoad illas veritates, quas illi non conciperent: conclusio eat, non praestandum esso fidoi obsequium, quandoquidem illas erodendas non perspicit, non pervidet. Proinde quin afficiatur detrimento haeo paragraphus putarom, exmissis his verbis, omnino optimo decurrere alveo cuncta quao ibidem continontur, nempe; *Licet autem fidei sensus nunquam sit motus animi caecus;* et caetera deindo fluunt suo ordine.

Quoad paragraphum quartam ct quintam, ego totaliter immutarem ordinem, qui hic nobis exhibetor in hoc schemate. Post finem paragraph tertiae statim adiieerem ex paragraphe quinta illa, quao habentur pagina 13 linea 17 [coi. 35 a t] incipientia his: „Ut autem huic officio veram fidem etc." Meae immutationis, quam suo loco esso tensorem hic, C argumentum eat istud, quod paucis perstringam, quod ordo naturalis ct logicus deposcere hanc mutationem videtur on ox causa, quia in paragrapho quinta circa finem commemoratur institutio, fundatio ecclesiae, ct iam in paragrapho quarta plano dicitur, quod iit fido catholica credendum quod ab ecclesia proponitur erodendum. Ergo potius praemittamus mentionem institutionis ecclcsiao, deinde alveo sponte suo fluet, quid doceat ista ecclesia. Haberem autom ego taliter istos paragraphes constructas, nempe, ut dixi: *Ut autem ...* at non ita inchoarem, sed post absolutam paragraphum tertiam ite procederem : *Ut autem omnibus pateat, ubi vera fides* (do qua loquitur paragraphus tertia) *inveniri et unde illa accipi possit, Deus per Ftlium suum unigenitum ecclesiam instituit;* ct progrederer hoc passu usquo ad lineam 26 [coi.35a »], usque ad verba: *Ad nullam enim religiosam etc.* Hinc procederem doinde ad paragraphum quartam ut modo pateat et ista ecclesia, quao instituta dicitur, ct quao doctrina ab eadem proposita sit fide divina catholica tenon-, da; et post verba nab omnibus facile agnosceretur" dicorcm deinde /itaque fido divina ot catholica ea omnia erodenda sunt, quao in vorbo Dei scripto vel tradito continentur et ab ecclesia sive' solemni iudicio" et enotera suo fluerent alveo. Post paragraphum quartam pariter procederem ot coniungorom, sicuri est, paragraphum quintam „haeo illa est fides" ; et quia oxmiseram partem huius paragraph!, modo subiungorom quae 26 linea habentur „ad nullam enim religiosam societatem" [coi. 35 a is], et ita procederem usque ad finem. Sic videntur mihi omnia logico sub intuitu magis coniungi, et etiam naturalius, ut ita dicam, deflueret tota concinnatio, et totus textus esset in arctissimo nexu. Haec sunt, quao promiseram I me breviter locuturum, quaeque observanda esse censui.

Aliquid de canonibus etiam esset dicendum. Non equidem sum amicus canonum; sed quia video systema canonum acceptatum ease, adeoquo probabiliter praovideri potest et nonnullos, nisi omnes, fors etiam omnes canones acceptatum iri hac vel illa forma, ergo liceat mihi de primo canone brevissimam facere obsorvationom, quao videtur exigi a concepta strictiori logico. Nempe canon pro sua forma ita enuntiatur: p8i quis dixerit, rationem humanam ita indopendentom caso, ut fides ei a Deo imperari non possit, anathema siL" Ego aliter enuntiarem istum canonem, et quidem positive: nam ista independontia non apparet, si tantam dicatur a Deo imperari, quia-adbuc rationis cooperatio aut rationis functio non apparet: potest imperari a Deo, ct tamen ratio potest se subtrahere imperio. Ergo ut illi soli ratio agnoscat se dependentem esse, et infringat suam independentiam, ponenda est coopcratrix, ut cooperotur, adeoquo positiva forma ita enuntiarem: *Si quis dixerit, rationem humanam ita indepedentem esse, ut ea* (nempo ratio humana) *fidem Deo revelanti praestare non teneatur, anathema sit.* Ilio iam ratio ipsa cogitur suam dependentiam agnoscere ot infringere suam independentiam.

Et ista sunt, eminentissimi domini praesides, eminentissimi ac reverendissimi patres, quae pauca observatu digna esse iadicabam.

ORATIO

reverendi patris domini Francisci Victoris Rivet episcopi Dirionensis.

Eminentissimi ac reverendissimi praesules, emi nentissimi ac reverendissimi patres.

Nonnullas sano animadversiones do capito tertio schematis revisi vestro iudicio proponevo venio, quas quidem brovitor evolvam. Favero dignemini huic satis aridae discussioni.

Do prima paragrapho capitis tertii prima phrasis clarius sic concluderetur: *Revelante se Deo, plenum ei intellectus et voluntatis obsequium fidei praestare tenemur.* Quoad secundam phrasim, clarior pariter esset phrasis subsequens, si verbis istis concluderetur : *Dei aspirante et adiuvante gratia, ab eo revelata vera esse credimus, non quidem propter perspectam intrinsecam rerum veritatem, sed propter auctoritatem revelantis, qui nec falli nec fallere potest;* crebrior videtur repetitio vocis *Dei* in hao phrasi: propter hoc illa supprimatur. In tertia phrasi loco vocis ra*ticinii,* proponimus substituendam vocem *prophetiae,* utpoto usu sacratam: ct paulo post supprimantur verba ndivinae locutionis quae multiplici sensu accipiuntur, ot dicatur: *ipsum locutum esse,* vel *divinas revelationis.* In phrasi septima „quare fides ipsa" post verba *donum Dei* addatur verbum *est,* ot subinde dicatur *et actus eius est opus...*

Quae sequuntur, id est „haec illa est fides etc." seu potius quae sequuntur ab istis vorbis „ut autem huic officio" in medio paginae 13 (coi. 35 A ·], fere omnia ad schema de ecclesia pertinere videntur potius, quam ad schema do fido: tractant enim de visibilitate ct magisterio ecclesiae, nec non do necessitate pro saluto ad ipsam pertinendi. Praetermissis igitur eo loci istis omnibus, sic absolvi potest hoc caput tertium:

Hoc autem fidei obsequium ita ad salutem necessarium est, apostolo J/efr, ut sine eo impossibile sit placere Deo, et ad fisorum eius consortium pervenire. Sicut igitur nemini smquasm sine fine eontigil henificalio: ita nemo, nisi iss ea perseveraverit usque i»» finem, vitam aeternam assequelur.

At vero piissimus Dominus errantes gratia sua adiucut, ut ad agnitionem teritalù rentre pouint; et tas, quos de tenebrie transtulit in admirabile lumen tuum, in hoc eodem lumine, ut pertererent, gratia tua confirmat, non deterent niti deteratur: ita ut nullam unquam ieli praetendere pattini iustam cautam mutandi, aut in dubium revocandi fidem, quamfeliciter susceperunt.

Not igitur, quibut praeclara contigit divinae revelationie haereditas, gratiae agamut Deo Patri, qui dignos nor fecit in jartem tortis sanctorum in lumine, tanlamgue salutem negligere caveamur; sed aspicientes in auctorem et consummatoremfidei nostrae letum, teneamus spei nostrae indeclinabilem confessionem.

Si autem propositae non admittatur doctrinae in hoc capite declaratae concludo, scilicet fere omnia quae ab istis verbis ‚porro fido divina et catholica0 usque ad finem huius paragraph! leguntur, B schemati de ecclesia, cui pertinere videntur, addenda esse, non isti paragraphe; haec notanda videntur. In phrasi quae incipit rporro fide divina et catholica0, si attendatur ad theologicum verborum rigorem, dici non potest ea omnia fide catholica credenda esse, quae ordinario ecclesiae magisterio proponantur; quandoquidem ea tantum fide catholica credenda sint, quao definita fuerunt. Ideo, ut omnis tollatur ambiguitas, supprimantur verba: *sive solemni iudicio sive ordinario magisterio.*

Priora verba phrasis subséquentes „hacc est illa fides0 cum immediato adnectantur propositioni praecadenti, declararo videntur, fidem sine qua impossibile est placere Deo eam esse, qua credimus veritates omnes divinitus revelatas, ab ecclesia propositas: hac autem doctrina tolleretur omnino distinctio veritatum necessitato medii credendarum et earum quae credendae tantum sunt necessitate (praecepti. Cum vero in decursu eiusdem paragraph! dicator, ecclesiam institutam fuisse custodem ot magistram verbi revelati, supprimi potest absque ullo doctrinae praciudido phrasis „porro fido divina et phrasis sequens sio inchoari: *sine fide autem impossibile est placere Deo.* Et ne confundatur officium amplectendi fidem ebristianam, quando nosci potest, cum fido necessaria necessitate medii, de qua loquitur citatus apostoli textas; in phrasi 9ut autem buio ŏfficio supprimenda videtur vox *huic.* In phrasi ^quocirca minime par ĕat loco verbi *primae dicatur *catholicae:* non enim intelligitur, quid sonot vox *primae;* ot probabiliter est error typograpbicus.

Inter canones doctrinae in hoc capite expositae concordantes, nonnulli sunt, qui in incredulos, ab omni fido Christiana, aut etiam a quacumque religione alienos incidunt, potius quam in haereticos;! nempe primus et quartus. Cum autem ecclesia do iis, qui foris sunt, non indicet, et qui non credit Iam iudieatui sit; rectius forte canones supradicti supprimi possent, et post ipsummet doctrinae expositionem inseri declarationes, quibus impia asserta proscriberentur, videlicet: *Ab ea autemfide prorsus alienos Tpiimrt eo profitentur, rectaeque rationi simul adversantur, qui dicere ausi sunt, rationem humanam* ita *independent" esse,* wt *fides ei a Deo imperari non possit; miracula nulla fieri posse, proindeque* omnes riusmodi narrationes, *etiam* in *sacra Scriptura* contentas, inter *fabulas vel* mythos *ablegandas esse;* aut *miracula certo cognosci nunquam posse, nec* iis dirinam rolijponü rAri.liana. oriyinrm rito proi>arÍ· *Qmi* omnia' *il tinada* impia a.irrta, eum lo(<u« r«. **(a<ionio fundamenta diruant, *nec tati· reprobare* poimmui, n«e -dti. *dolere de eort.* eorum, 9ui *talia* «l«rer« non nentur, d.«nk t'Hri.lo; V»i non *credit* *a iam iudicatus est; si non venissem et locutus non fuissem eis, peccatum non haberent, nunc autem excusationem non habent de peccato.*

Canon secundus „si quis dixerit, fidem divinam a scientia naturali etc.0 clariori simplicitate aio exprimendas proponitur: *& quis dixerit, ad fidem ditinam non requiri, ut revelata veritas propter auctoritatem Dei revelantis credatur, anathema sit.*

In canone quinto „si quis dixerit, fidem, qua christiani ovangelicao praedicationi consentiunt, non esso nisi persuasionem necessariis sdentiao humanae argumentis inductam0, in isto canone vox *necessariis* supprimatur utpotc inutilis et sensus ambigui.

Canon vero sextus „si quis dixerit, parem esso conditionem fidelium ctc.0 hic praetermittendas videtur, et inter eanones de ecclesia inserendus, propter superius exposita, si tamen admittantar ea, quao hac do re dicta sunt.

Haec sunt, reverendissimi patres, quae vobis proponenda habebam.

ORATIO

reverendi patris domini losephi Armandi Gignoux episcopi Bellovacensis.

Eminentissimi praesides, eminentissimi et reverendissimi patres.

Paucissima dicam. Pagina 11 linea 8 [coi. 34 B uj' in hae phrasi splenum intellectus et voluntatis obsequium revelante se Deo fido praestare tenemur0, rectius diceretur, ut iam postulatum est: *revelanti se Deo.*

Pagina 13 linea 4 [coi. 35 a i] piares episcopi, quorum sum interpres, io phrasi quae sic eo habot, „porro fide divina ct catholica ea omnia credenda sunt, quae in verbo Dei scripto et tradito continentur, et ab ecclesia sive solemni indicio aive ordinario magiaterio credenda proponuntur0, incisum illud nsive solemni iudieio, sive ordinario magisterio0 supprimendum consuerunt, tanquam subobscurum ot alienis interpretationibus ansam praebens.

PaginaH lirea 17 [col. 35 Bis] in sequenti propositione ‚quocirca minime par eat conditio eorum, qui per caelesto fidei donum, primae veritati adhaeserunt, ao eorum qui ducti opinionibus humanis falsam religionem sectantur0 observandam, vocem illam „primae veritati4 nullum praeaeferre sensum; rectius ergo diceretur: *semel veritati adhaeserunt.* Secundo ista propositio evidentem inter duas personarum species distinctionem statuit, sed de ista distinctione nihil omnino agitur in secunda phrasis parte, quao sic so habet nuam nullam unquam ¡ustam habere possunt causam mutandi, aut in dubium revocandi fidem, qui cam sub ecclesiae magisterio susceperunt0. Ad prosequendum igitur parallelismum, ut ita dicam, melius videretur dicere: *Isti enim, veritate detecta, errorem tenentur abiicere; illi autem nullam unquam habere possunt legitimam causam mutandi vel in dubium revocandi fidem, quam ab ecclesia susceperunt.*

Tandem pagina 14 linea 30 [coi. 35 o ǂ pro vocibus „Ín partes sortis sanctorum0 ex sacra Scriptura desumptis, dicendum videtur: in *pariem sortis sanctorum.*

mRATI·»

reverendi patris domini Pelicis Cantimorri

episcopi Purmensts.

Eminentissimi praesules, eminent Mimi ac roverendissimi putre·'.

Unam observationem super caput tertium, alter‘m ‚uPcr canoncm ‘ertinm luper nonnuli.» pbrwe. ad maiorem praecuionom, meo indicio, emendanda, proponam.

Prima ob.crralio re.pieit paragraphnm ultimam capili, el praeciae periodum, quoo incipit |en|. 3h n ,| ;

„Siquidom piissimus Dominus errantes gratia sua ad- a iuvat, ut ad agnitionem veritatis venire possint; ot eos, quos do tenebria transtulit in admirabile lumen suum, in hoo eodem lumino ut perseverent, gratia sua confirmat, non deserens, nisi deseratur/ Imprimis mihi observandum videtur verbum illud „erraDtesu ad significandum incredulos vel non credentos nimis generale ot commune esso. Hino vobis propono, num melius esset ut substituatur: *errante a eia veritatis,* aut *non credente* Secundo loco observo periodum istam minus videri congruere cum periodo. quao sequitur. In periodo, quao sequitur, affertur discrimen inter eos qui nondum crediderunt. ct eos qui iam lumen fidei susceperunt circa examen dogmatum propositorum. Sicut enim illis, qui nondum fidem susceperunt, conceditur, ad examen revocare po^so dogmata, quae ab ecclesie proponuntur; ita negatur iis, qui iam fidei donum susceperunt. In periodo autem anteriori B nulla affertur ratio huius discriminis; coniunguntur enim umbau propositiones per particulam coniuuetivam *et.* Quare mihi videretur satius case ita periodum anteriorem componi, ut ratio discriminis oculos statini percellat, isto modo: *Etenim benignissimus Dominus, qui nondum credente lumine gratiae suae allicit ad agnitionem veritati eo quo de tenebrie transtulit in admirabile lumen suum, in hoc eodem lumine ut persererent, gratia sua confirmat etc.*

Nunc venio ad canonem quintum. In canono isto damnatur error eorum qui tenent, fidem, quae α chrisliano praestatur evangclicao praedicationi, repetendam non esso α gratia divina, sed ab evidentia argumentorum hamanao scientiae. Isti autem concedunt gratinm tantum necessariam esse fidei vivae, quao per cbaritatem operatur, in hoc pariter primum errorem retinentes: concedunt enim gratiam necessariam esso ad operandum, non ad credendum. -Mihi videtur clarior canon iste fieri posse, si verba nonnulla, quae subintolliguntur, adjicerentur; subintolligitur scilicet quoad secundam partem: *absque auxilio gratiae Dei.* Itaque proponerem ut sic canon isto reformetur: nSi quis dixerit, fidem, qua christiani ovangolicao praedicationi consentiunt, non esso nisi persuasionem necessariis scientiae humanae argumentis inductam, *absque ullo auxilio gratiae Dei;* aut tantummodo ad fidem vivam, quao per charitatom operatur, gratiam Dei necessariam esso, anathema sit/

Tandem venio ad modificationem aliquarum propositionum, quao mihi minus praecisae videntur. Sic pagina 11 linea 10 [coi. 34 B ii] dicitur, quod ratio creata incroatao rationi penitus subiccta *sit.* Non satius esset diccro: *penitus subiecta esse debeat ?*

Eadem pagino linea 21 [ib. c a) dicitur, virtuto fidei credi quao divinitus revelata sunt, non ob intrinsecum, quam perspiciemus, rerum veritatem, sed propter auctoritatem Dei revolantis. Verum sicuti non semper perspicitur intrinseca rerum reritas, ita proponerem, ut inseratur verbum *interdum* vel *nonnunquam* post vocem nperspicinniusu. .

Tertia observatio pagina 12 linea 29 [ib. D io] dicitur do fido ipsa in so, etiam si nondum per charitatem operotur, donum Dei ot actus eius opus est ad salutem necessarium. Verum si nondum operatur, actum non habet: quapropter dicerem: *Fide ipsa in se, etiamsi nondum per charitatem operetur, donum Dei est: quando autem operatur, actu eius opus fst ad salutem pertinens.*

Haec sunt, quao sapientiae vestrae humiliter submitto.

ORATIO

reverendi patri damini losephi Caixal y Estradi episcopi UrgeUensis.

Eminentissimi praesides, antequam incipiam, peto enixequo deprecor ut designetur tempus, ultra quod oratores procedere non possint; quia haec verba *longu brevis, longior* sunt verba relativa, et nullum expressum tempus designant. Si designetur, ultra illud qui loqueretur nunquam excederet.

Eminentissimi praesides, eminentissimi et reverendissimi patres.

Censeo primam rationem quae ndfertur in principio capitis sCum homo a Deo tanquam supremo suo auctore ct Domino totus pendeat etc/ non accurate ad rectae theologiae regulas praeiactam fuisso ut solidum fundamentum rei, de qua in hoc capito agitur. Etenim licet Deus sit unica essentia perfectissimo simplex; in eo tamen absoluta divinitatis attributa nequeunt alterutrum pro altero indiscriminatim accipi, cum do operationibus divinis fit sermo. Non licet nobis dicere, Deum intellectu amare ot voluntate intelligero. Porro theologi omnes scholastici cum sancto Thoma semper docuerunt ot docent, naturam et rationem Filii nequaquam resolvi in Deum creatorem ot Dominum, sed ad sapientiam et bonitatem Dei; nd sapientiam, quae nequit falli, ad bonitatem quao nescit fallere. Ratione autem utriusquo attributi confitemur Deum esso voracem. Censeo igitur ita dicendum esser *Divina creatori nostri sapientia, quae nequit falli, et divina eius bonitas, quae nescit fallere, plenum profecto exigit ab homine intellectu obsequium, et perfectam deposcit liberae voluntati obedientiam infallibili auctoritati Dei, qui dignatu est homini loqui, eidemque se recelare. Quem in finem monuit eo apostolus: Est autem Deu cerax; omnis autem homo mendax: sicut scriptum est: Ut iustificeris in sermonibus tuis, et vincas cum iudicarisK Hac autem obediencia fidei naturale rationi humanae lumen nequaquam deprimitur, imo cero mirifice adiucatur et extollitur ad cognitionem veritatis. Quod Dei beneficium fideles, filii lucis, plenissime sciunt et grato animo recognoscunt, gratias agentes ei, qui e tenebris illos vocavit in admirabile lumen suuml.*

Secundo censeo in secunda periodo paragraphs primae quao incipit: pIIanc vero fidom desiderari ordinem logicum accuratiorem. Definitio enim fidei, quae tradita est ab apostolo, deberet praecedere pronomen demonstrativum „hanc vero fidem etc. Insuper censeo non recto in doctrina fidei, quao declaratur auctoritate concilii Vaticani, definitionem fidei truncatam et diminutam altera essentiali sub notione *sperandarum substantia rerum* i proponere fidelibus.

Censeo otiam non dicendum esso in linea 10 [coi. 34 BnJ pvirtutem sed *assensum:* nam virtus est habitus, et in capite agitur do quolibet actu fidei etiam ante habitum, qui infunditur per baptismum. Prnoteroa sanctus Thomas 2. 2, q. 4 art 5 docet, fidem formatam osse proprie virtutem, non autem informem, id est separatam a charitato. Ratio beati Thomae haec est: actus fidei, ut sit proprie virtus, requirit duo: ex parto intellectus, ut nitatur divinae Dei revelantis auctoritati sitque infallibilis; ex parte voluntatis, ut ordinetur ad finem ultimum vitae aeternae. Actus autem fidei informis sive separatus α charitato habet quidem priorem perfectionem; sed habens posteriorem imperfectam et informem

» Rom. IH, 4.
» I Petr. ¡I, 9.

sequit esse meritorias vitae aeternae; quamobrem sequit vocari virtus proprie dicta.

Scio plurcj theologos docere actum fidei informem cato nihilominus veram virtatem: at ŏmne :onveniunt in affirmando ad rationem virtutis fidei requiri habitum infusum. Etiam conseo non recto doceri in hac solemni, quao proponitur a concilio ¿ecumenico, declaratione doctrinae fidei alterum elementum, quod etsi non essentiale sit ad intranseram rationem actus fidei, quae nititur immediate m sola auctoritate seu vernatote Dei revelantis; ittamen in praesenti oeconomia est de lege ordinaria a Christo statuta prorsus necessarium hominious ad actum fidei habendum, nempe ministerium apostolicum auditus fidei: nam ut testatur et docet apostolus1: *Fides ex auditu, auditus autem per verbum Christi.* Hoc autem ministerium apostolicum duplici exercetur modo, scilicot applicando et definiendo, aliis verbis scholasticis, applicative et f directive. Primo modo Decesse est, ut credenda applicentur auditui ad hoc, ut per praedicationem verbi legitimo factam Deus aperiat lumine verbi sui omnipotentis aures cordis, et homo suscipiat insitum salutis verbum de quo sanctus lacobus ait1: *Abiicientes omnem immunditiam et abundantiam malitiae* (haec solent aures cordis obturare et occludere) m *mansuetudine suscipite insitum verbum, quod potest talrare animas vestras.*

Hoo autem apostolicum ministerium applicationis credendorum auditui faciendae exercetur a pluribus ex auctoritate et concessione successorum apostolorum et maximo beati Petri, exercetur a presbyteris, exercetur α parentibus, exercetur etiam in casu necessitatis a quocumque, qui novit verbum auditus fidei. Nam cum ecclesia sit mater amantissima salutis omnium hominum, sicut vices suas delegat in casu necessitati^ cuilibet ad baptismum C administrandum, ct sicut cuilibot sacerdoti, licet haeretico, dat iurisdictionem. qua valeat absolvero moribundum peccatorem alio deficiente sacerdote delegato; ita tribuit in casu necessitatis potestatem sui ministerii apostolici cuilibot. qui novit mysteria fidei: atque bos in casu Deus graiia sua aperit etiam aures cordis, ut credant homines et convertantur. Propono igitur ut ita dicatur: Est *autem fides sperandarum substantia rerum, argumentum non apparentium: m hac enim testimonium eonsequuti sunt senes. Haec est catholica fides, qua sancti Dei homines vicerunt regna, operati sunt iustitiam, adepti sunt repromissiones: adhortantes nos etc.* ut io alio separato folio tradam reverendissimo secretario1.

Sequentia verba paragraph secundae lin.28 [coi. 34 Os) out nihilominus fidei nostrao obsequium rationi consentaneum enet“ omnino mutanda in alia hia similia: *Vt nihilominus fidei nostrae obsequium Deo esset* D *rationabile, atque essemus parati semper ad satisfactionem omni poscenti nos rationem de ea, quae in nobis est spel per fidem ceram, coluit Deus auctoritatem divinae suae revelationis reddere prudenter credibilem omnibus hominibus per stupenda divinitatis opera, imprimis per miracula etc.* ut in schemate.

Ratio huius mutationis haec est, quia in toto hoc capite obscure exhibetur, ita nempo ut non satis distinguatur, duplex indicium credibilitatis, quod scholastici theologi apprime distinxerunt, scilicet indicium credibilitatis extrinsecum, quod nititur miraculis aliisque Dei operibus sane multis, ut bone advertit sanctus Augustinus, et indicium credibilitatis divinae intrinsecum snpcrnaturalo et obscurum, quod immediate versatur circa credibilitatem mystoriorum fidet non propter miracula, sed unico propter revelationem Dei. Primum indicium eat evidens et multiformiter varium in unoquoque homine, attenta capacitate ingenii, scientiae etc. Et hoc iudicium non est necessario ordinis supernaturalis, srd naturalia, et solis viribus naturae haberi potest. Ob istud indicium nonnulli sapientes adeo cerebrum contorquent et snnt miserabiles, ut nunquam velint eo convinci et persuaderi. Altorum vero iudicium est necessario ordinis supernaturalis, et est donum Dei atque initium salutare fidei, ct movet voluntatem ad pium affectum fidei, ut valeat deinde per intellectum «sentiri fidei Istud iudicium non generatur ex discursu per causas et effectus argumentando: sed immediate versatur circa auctoritatem Dei revelantis: quod unanimi consensu docent omnes scholastici. Utrum autem inter se distinguatur aasensus divinae revelationis et assensus rei revelatae, sitque ille prior eauaalitate, alter posterior, nonnulli scholastici inter se disputant.

Denique censeo ex hactenus dictis mutanda esso verba peg. 14 lin. 17 [coL35bm] ^quocirca minime par est etc.4, do quasi, reverendissimi patres, approbemus non satis accuratam doctrinam quorumdam theologorum modernorum discernentium inter rationem credendi eorum, qui a parentibut catholicis in fido catholica efformiti fuerunt, et cos qui inter sectas educati eunt Nam quojd iudicium credibilitatis intrinsecum par omnium atque essentialis est ratio in fide: quoad autem iudicium credibilitatis externum et rationi consentaneum, ratio est omnino dispar. Nam omnes, unutquisque modo suo, sibi efformant istud externum iudicium credibilitatis, iuxta genium et varios inteliigentile gradus: et etiam protestantes convertuntur ad fidem catholicam, non minus ac infideles, multiplici varietate huius indicii extrinseci. Censeo igitur ita dicendam: *Mirabilis sane est et varia ratio divinae procidentiae, qua iurat homines ad concipiendum rationabile iudicium de veritate revelationis a se factae, tum quoad eos, qui abalienati ab infallibili ecclesiae magisterio cogantur incerti inter opiniones privatas humani intellectus* in *seclis acatholicis, tum quoad illos, qui a primo usu rationis, post susceptum habitum fidei* in *lavacro baptismi, semper adhaeserunt dociles magisterio divino, tanquam filii lucis. Quocirca nullam unquam hi iustam causam habere possunt mutandi etc.* ut legitur in schemate.

Nunc aliqua dicam in canones de fide. Censeo canonem primum non rite expressum esse: nam fides requirit essentialiter actum intellectus et actum voluntatis. Ergo non satis distincte ponitur in canone fidei rrationem humanam-. Insuper ratio humana neque in ordine naturali est independeos α Deo: ergo ratio independentiao alio modo proponenda videtur. Propono ergo canonem primum hoc alio modo: *Si quis dixerit, hominem* in *cognitione veritatis independentem esse a divina sapientia et*

i Ron X, 17.

• EpiiL cattolica cap. I, 91.

› En qnae tradidit Lin. 18 [coL3C C·]: ⁋ autan *fidei ipc·randaruM nibitantia rerum, argumentum non apparentium: in hae enim Udimcmium eontecuii* sunt *tenes* (Hebr. XI. 1-9). Haec est eathollca fides, qaa Kineti Del homines *vicerunt regna, operati nrJ iustitiam. adejti sunt repromissiones* (ib. y .83) : adhortantes nos at semper atque omni tempore credamus Deo, credamns Deam, credamus in Deum. Haec est enim vera fides necessaria ad salolem, qnam ecclesia catholica docet et profitetur, esse Miaran animi rapernataralem. quo divini lamini» adìpirante et adirante gratia, rera «se credimus, qnaecnmqne a Deo revelata es»e proponantur nobis firmiter credenda a viiribili asetoritiU Infallibili» magisterii cathedrae apostoliche, ex culos ore statati Deus, nt gentes omnes audirent verbum evangeli! st credermi Non enfrn assentimar veritati revelatae ex demonstratiGui» evidentia, red tolom ac unice propter auctoritatem Dei eam revelantia/

i 1 Petr. Ill, ⁋

bonitate ci tatori» sui, et non teneri plenum intellectus obsequium et integram voluntatis obedientiam praestare auctoritati Dei revelantis, anathema sit.

Censeo rnnonom fecundum esso valde obscurum, ct praotoroa non bono apponi limitationem illam, quao veritatem religiosam aut moralem pro obiccto habet. Nam etsi haco sit ratio loquendi auctorum, quos demunt canon; attamen in ennono fidei ℭon fleiendo sorvnndtt ot potius ratio traditionis catho-Hcnu. quam verba auctorum errantium: idcoquo censeo canonem secundum ita proponendum: *Si quis dixerit, ad fidem divinam non opus esse lumine supernaturali Dei; adraque eam non distingui natura sua a scientia quacumque, solo lumine naturali rationjs acquisita; illamque idcirco aequalis esse dignitatis ac certitudinis cum scientia naturali religionis, anathema sit.*

Ct'h#eo >ociiridaui partem canonis tertii adversari doctrinal· theologorum aientium, lego utique ordì- C naria Deum votare homines ad fidem por motiva extrínseca crcdibilitatiii, nempe miracula etc·; at vero lego extraordinaria, et hoc quandoque fit, Deum «ola interna locutiono illustrasse quandoque prophetas, et sperandum pio esso, co» quoque endem iHuntrari infideles, qui non audito verbo fidei observant praecepta legis naturalis obediendo fideliter auxiliia gratiae ud eam adimplendam. Propono igitur alio modo ennonom istum, nempo: *Si quis dixerit, Deum externis signis non reddidisse revelationem divinam vere credibilem hominibus; adeoque homines sola interna experientia ad. fidem moveri, secundum ordinariam divinae procidentiae legem, anathema sit.*

Censeo ultimum membrum canonis quinti caso obscurum et implexum. Propono ut hoc modo emendetur: *Si quis dixerit, fidem qua . .. inductam: aut lumen Dei supematurale ad solam fidem, quae C per charilatem operatur, necessarium esse.; aut ad illam habendam non requiri ex lege ordinaria magisterium risibile ecclesiae catholicae, anathema sit.*

Censeo canonem sextum exponere doctrinam non omni ex parte veram, ut supra notavi in auira-adversionibu?. Non placet etiam vox r)icite"; nam hostes ecclesiae id facile eludent, dicentes id tantum prohiberi ox lego ecclesiae. Dicatur ergo *rationabiliter,* hoc modo: Si *quis dixerit, fideles catholicos rationabiliter posse fidem, quam sub ecclesiae magisterio iam susceperunt, assensu suspenso, in dubium vocare, quod Udem careant argumento credibilitatis extrínsecas, quam Deus voluit omnibus, sive iis qui ad fidem vocantur, sive iis qui iam illuminati sunt, communem esse ex lege ordinaria a se statuta, anathema sit.*

Haec omnia vestro sapientissimo indicio suppono, ludicato.

ORATIO

reverendi patris domini Petri Maria Ferré episcopi Casatensis.

Eminentissimi praesules, eminentissimi et reverendissimi patres.

Broves animadversiones circa schemati» reformati *de fide catholica* caput tertium ot canonem quartum sapiontino vestrae submitto.

In capito tortio schematis do fido pagina 11 [coi. 34 b] dicitur: „Cum homo α Deo tanquam supremo suo auctoro et Domino totus pendeat, et ratio creata incrcatao rationi penitus subiecta sit": huno toxtum sequenti rationo reformandum putarom: *Cum homo a Deo tanquam supremo suo auctore et Domino totus pendeat, et infinitae intelligentiae mens finita subiecta sit.* Huius mutationis motiva sunt, quao sequuntur. Primo, ratio nonnisi latiori sensu potest dici do Deo: nam ratio proprio exprimit inferiorem intelligentiao gradum, qui ope diáconos evolvitur et argumentatur. Stricto ergo sensu nequit ratio praedicari do Deo, qui est mens ct intolligcntia infinita, immo simplicissimo actu omnia perspiciens. Secundo, frequenter rationis nomino potiusquam subieetnm intelligent venit obiectum intelligibile primitivum, scilicet lumon intellectuale a Deo inditum; et boo lumen dici nequit creatum iuxla pulcherrimam divi Thomae sententiam; omnis cognitio a lumine increato oritur.

In eodem capito tertio et eadem schematis pagina legimus: „Ut nihilominus fidei nostrae obsequium rationi consentaneum esset, voluit Deus cum internis Spiritus sancti auxiliis externa iungi revelationis suso ἀrgumenta. Clarius putarem esse dicendum: *Ut nihilominus fidei nostrae obsequium rationi esu consentaneum posset demonstrari, coluit etc.* Ideo hanc mutationem propono, quia conformità», quno est inter obsequium fidei ct rationem, intrinseca est: ct nullimodo pendet a motivis credibilitatis. Haec conformilo» sumit initium ab infusione habitus fidei, quao fit in parvulis baptismate regeneratis; manet et progroditur in pueris et rudibus, qui n matre prima discunt elementa caelestis doctrinae, quin ullum advertant credibilitatis motirum. Haec autem credibilitatis motiva optimo inserviunt ad ostendendam et propugnandam consontancitatem rationis cum obsequio veritati revelatae praestando.

In ipso capito tortio schematis pagina 13 [col. 35 a is] dicitur: „Ad nullam enim religiosam societatem praoter eolam catholicam ecclesiam ℭtc. Putarem mutandam ceso vocem *societaria in illam *communitatis,* dicendo: *Ad nullam enim religiosam communitatem praeter solam ecclesiam catholicam etc.* Ratio est: nomen societatis soli ecclesiae catholicae venit reservandum; quia societas est coctus hominum iure coadunatus: et quaelibet religiosa congregatio praeter catholicam non iuro sed contra ius adunatur. Praeterea quia societas habero debet bonum commune α sociis fruendum ; ct quaelibet congregatio religiosa praeter calholicàm non solum omni bono communi divino destituitur, sed ruinam ct condemnationem sibi constituit.

Demum in eodem capite tertio schematis pagina 13 et 14 [ib. B 4] legimus, quod ecclesia catholica voluti signum levatum in nationes ad se invitat, qui nondum crediderunt: et filios suos certiores facit, firmissimo niti fundamento fidem, quam ℘rofitentur indo adiungitur „cui quidem testimonio efficacius otiam subsidium accedit ex superna ℣irtute Haec sententia modificari deberet sequenti modo: *Hoc quidem testimonium vim suam trahit ex superna virtute.* Opportuna, immo necessaria haec mutatio ex eo dignoscitur, quod cum agatur de invitandis in- D fidelibus ct generarim heterodoxia ad fidem, ct confirmandis in fido erodentibus, necessaria omnino est gratia caelestis, sino qua nec miraculum resuscitandi mortuos influere potest ad animum flectendum eorum, qui revelationis dogmata aut non credunt, aut parvi pendunt. Spectaculum ergo ecclesiae catholicae longo latequc diffusae et iugiter progredientis, nullam potest vim habere pro conversione ot sanctificationo hominum, nisi ista gratia divina mentes et corda illustrante atquo movento. Dixi nullam, quia gratia non datur homini ut facilius et generosius opera salutis perficiat, uti definivit concilium Tridontinum seas. VI can. 2 do iustificationo, sed ut quomodocumque facere possit Ergo in allato schematis textu illud efficacius subsidium accedens testimonio exteriori ecclesiae ex superna virtute malo sonat; quia persuasionem ingereret, quod sine interioris gratiae impulsu quis possit initiari in fide, vel in ea confirmari.

Id canone autem quarto de fido dicitur: quia dixerit, miracula nulla fieri posse, proindequo omnes eiuamodi narrationes, etiam in sacra Scriptura contentas,inter fabulas rei mythos ablegandas ĕsse. Existimo hunc canonem sequenti ratione reformandum esso: *Si guis direrit, miracula nullafieri posse, ft ea, guae fire in sacra Scriptura narrantur, fire a iudicio ecclesiae probantur, esse fabulas rei mgthas etc.* Canon siquidem ita reformatus magis distincte condemnat triplicem errorem, qui ubique grassatur: primus scilicet eorum, qui miracula impossibilia retinent; secundus eorum, qui hanc impossibilitatem saltem reflexo non affirmantes, tamen asserunt miracula, quae in sacra Scriptura inveniantur, osso fabulas Tel mythos; tertius eorum, qoi miracula quae in sacra Scriptura reperiuntur non respuentes, ea tamen omnia negant, quae in ecclesia facta sunt et approbata.

Haec erant quae sapientissimo iudicio vestro obveniebant submittenda.

ORATIO

reterendi patris domini Hyacinthi J*/. Martinez episcopi Sancti Cliristophori de Harona.*

Eminentissimi praesides, eminentissimi et reverendissimi patres.

Verbis parcere curabo, et breviori sermoni intendam, ut iis quae ab eminentissimo huios sacri concilii oecumcnici praeside tam sapienter dicta sunt, verbis meis, quantam mihi licebit, morem gerere possim.

Circa tria ad tertium schematis caput pertinentia loqui proposueram: sed postquam audivi sapientissimos patres, qui ante me loquati sunt, loqantos, etiam arca quartum loqui decrevi, id est circa illa verba in quibus dicitur, Deum hominis esso supremum auctorem; nam quaedam desideravi, quae expectabam, ot non audivi. Profiteor quod inimicai sim huías vocis *supremi auctoris,* dum loquimur de Deo cam relatione ad creaturas. Dico cam relatione ad creaturas, etsi nulla vera dotar relatio creatoris ad creaturam, nisi illa, quod ipse est immensus, aeternus et infinitus; et creatura est nihil vol fere nihil: et inter aeternum, immensum, et infinitum et nihil non datur relatio. Et scitis, venerabiles patres, quod in praeterito saeculo philosophi, malo appellati philosophi, praesertim illi dao inimici religionis ct societatis, nempe Franciscas Maria Arouetl, alias Voltairias, et lacobus Rousseau intenderunt dicere, quod Deus sit ens supremum. Et bono scitis omnes, quod *supremum* sit tertius grados relativus inter medium ct infimum; et non datur gradus supremus, medius et infimus nisi inter unnm candemque rem triplici modo seso extendentem. Quando verbi gratia sol incipit apparere, lux est in gradu infimo; quando montana lumine solis adornantur, lux est in gradu medio; quando autem ıoi ascendit ad meridiem, lux est in gradu supremo: sed eadem lux est. Deus ergo non potest case ens supremam, quia non habet medium nec iofimum: omnia enim ab eo infinite distant. Ergo Deus non potest dici auctor supremus hominis, quia homo habot alios auctores, nempo patrem et matrem; sed distant infinite a Deo, qui eat auctor per creationem ex nihilo, et a patribus qui sunt auctores per generationem. Quapropter crediderim, hoc verbum *supremum,* quando loquimur do Deo auctore nostro, expungendum ewo et dicendum simpliciter „a Deo creatore et Domino nostro homo dependet.[1] Haec circa verbum supremum, de quo, ut dixi vobis, non cogitavi dicere, sed postquam haec audivi, dicere decrevi.

Veniamus autem ad caput tertium schematis in aliis verbis. Et primo quidem in hoo capite pag. 13 ni fallor, ubi loquitar do bis quao credenda sunt, dicitur [coi.35Ai): .Porro fide divina et catholica ea omnia credenda sunt, quao . .. et ab ecclesia sive solemn! indicio sive ordinario magisterio credenda osso proponantur.[2] Vellem no aliqua incertitude hia verbis adesset; ot loquendo de hoc magisterio ordinario aliis claris et explicitis ponatur. Venerabiles patres, quid est hoc ordinarium ecclesiae magisterium, nisi magisterium Romani pontificis, capitis ecclesiae, vicarii Domini nostri loan Christi, qui post decem et octo saecula ecclesiam docet, et infallibiliter docuit, et infallibiliter docebit usque ad consummationem mandi? Ergo dicatur clarius: ea omnia qaae aolemni iudicio ecclesiae vel ordinario magisterio Romani pontificis, capitis venerabilis huius ecclesiae, docentur credenda ot de fido tenenda.

Nane autem procedam ad secundum punctum, de quo disserere, breviter intendo. Loquitur enim schema in eadem pagina linea 17 [ib. A is] do societatibus religiosis; ct ut videtur, hic schema admittit possibiles esse societates religiosas, quando id dicit: pin nulla enim societato religiosa inveniuntur. Obsecro, venerabiles patres, quid sibi vult hoc verbum societas religiosa' Ad societatem requiruntor vincula et ligamina, sed vincula ot ligamina iusta, certa, infallibilia, ad societatem religiosam ; alioquin dicemus, quod hae sectae perditionis, quae ubiquo vigent ct quae in innumeras fractiones dissectae sunt, essent verae societàces religiosae. Quod vinculum habent? Ilabentne fidem? babentno charitatem? quae unitas? eunt societates quae communicent nobiscum? absit Nos sumus lux, nos sumus Christi, illi autem sunt tenebrae, sunt Belial, ut ait apostolo·1: *Quae societas lucis ad tenebras? Quae autem conrenIto Christi ad Miai? Aut quae pars /ideli cum ¡ufideli? Ergo* societates illae religiosae, et verba illa hujuscemodi declarantia omnino expungenda sont: nam etiam cum ipsis in ipsam sectam inscriptis non habent societatem, non habent ligamina; et si habuissent vera ligamina, cur Ludieras et Calvinus parentes sunt plus quam quingentarum sectarum? cur unaquaeque secta est parens mille sectaram, quas quilibet homo suo iudicio producere potest? Ergo nulla ent vera religiosa societas, nisi illa vera sanctu ecclesia catholica. Quapropter obsecro ut haec verba etiam expungantur et alia inserantur, si vobis placuerit: *ad ecclesiam tantummodo catholicam eu pertinent etc.* Nam laetus sum ei placet, laetus etiam sum si non placet, quia quod concilium decreverit hoc mihi placet. *(Signa approbationis.)*

Ad tertiam Undem partem devenio, nempe ad pag. 14 lin. 17 (ib. B is|, ubi dicitur : rQuocirca minime par est conditio eorum, qui per caeleste fidei donum primae veritati adhaeserunt, ac eorum, qui ducti opinionibus humanis falsam religionem sectantur; nam nullam unquam iustam habere possunt causam mutandi aut in dubium revocandi fidem, qui eam sub ecclesiae magisterio susceperunt quae quidem verba, venerabiles patres, iusta lance perpendere licet, et forsitan longiori sermone opus habent, ut recte ad trutinam vocentur. Nam quia propositio supponit licere illis, qui nondum ad veram fidem pervenerant, dubitare, quatenus catholicis qui veram iam habent, interdicitur dubitatio ut iustum est, ego obsecro ut attendatis iis, quae breviter dicam, ut huiuscemodi locutio alio modo et phrasi conficiatur. Nam vobis notum est, esse prima generalia et universalia principia, qualia sunt in ordine fidei cognitio exi-

[1] *Rouetle* ed. Val.

[2] II Cor. VI, 16.

■lontiao Del, in ordine autem moralitatis cognitio universalium principiorum, quao por syndoresim cognoscuntur; et tamen, iuxta ea quao ex hoc ambone sapientissimo paucis abbino diebus ab archiepiscopo Caosaraugustano dicta sunt, et a divo Thomn dicuntur, hao veritates sunt pracambula fidei: per consequens licotne homini non habenti veram fidem do iis veritatibus dubitaro? Absit. Nonno ego video divum Paulum sedentem in modio Areopagi ot loquontem et rationem tradentem doctrinao, quam praedicabat, illis philosophis pythagoricis ct stoicis? et non dicit illis ut dubitent sed ut quaerant, ait enim†* Ideo Deus fecit universum genus humanum ex uno procedere, ut Deum quaerant, si Torto attrectent eum, quamvis non sit longe ab unoquoque nostrum, dum In illo vivimus, ot movemur, et sumus. Ergo apostolus docuit veritatem non osse inquirendam dubitando, sed inquirendam quaerendo cum sinceritate cordis.

Crodo quod in hac doctrina, sicut in canone illo apposito intendatur damnatio erroris hermesiani, in quo illo philosophus sumendo viam α dubio hypothetico, quod docuit Cartesius, dubium quod ipso supponebat, quod omnes habere debebant ad investigandas veritates philosophicas, quin tamen Cartesius ipse nullo unquam modo catholicae fidei contradicere tentaret. A dubio ergo isto hypothetico Hcrmesius transiit ad dubium positivum ct docuit, nullimodo hominem posse pervenire ad veritatem aliquam cognoscendam, quin dubitet; et hoc quod affirmavit in suo systemate de veritatibus ordinis naturalis, boc traxit ad ordinem fidei, ad ordinem theologicum, ot docuit, hominem non posse pervenire ad cognoscendas veritates ordinis supernaturalis, quin dubitet ct per dubitationem semper proficiscatur, ita ut, dicit Hermesius, postquam per viginti annos Dei existentiam cognoveris per dubilationem, non credas adhuc: oportet enim ut iterum dubites et dubitando quaeras; postquam inveneris, etiam dubites ct sic invenies. Hic error putidissimus est mors animae: nam si semper oportet dubitare, semper homo in dubitatione manebit usque ad novissimum vitae diem.

Ergo cum in hac parte schematis sicut in canone error Hermesii ct aliorum, heu nimis multorum qui illum sequuntur, damnetur; haec omnia alio modo conquirenda sunt: et placeat vobis audire quao scripsi, in quibus hac super re, liceat mihi dicere quia agitur do fido, sententias aliquas do fide divina adiunxi, ut in schemate saltem de fido illo inveniatur stylus, quem in omnibus capitibus concilii Tridentini invenimus, nempo contextus pulcherrimis textibus sacrae Scripturae, quod etiam invenimus in omnibus constitutionibus sanctae sedis apostoliche, ubi ct scriptura divina et stylus patrologías et biblicus undequaquo scatet, quod et ego desidero praesertim in hac pnragrapho do fido. Ergo in pag. 13 [coi 35 At] nd paragrapbum primam vel oportet supprimere verba nsive solemni iudicio sive ordinario magisterio" vel dicere huiuscomodi: *Et ab ecclesia sive solemni concilii ğeneralis iudicio sive ordinario Domani pontificis eiusdem ecclesiae capitis .visibilis magisterio credenda proponuntur atque de fide tenenda praecipiuntur.*

In eadem etiam pagina crediderim,ni mea me fallat exiguitas, quod res huiuscomodi dici posset: legam quae habeo. Ubi dicitur lin. 21 [ib. *k* is) nad nullam enim religiosam societatem" etc. videtur aliquantulo modo concilium dare manum haereticis, qui suam sectam societatem religiosam appellare contendunt, cum vere et realiter nihil aliud sint, niai societate» impiorum hominum, qui verbum Dei in iniustitia detinent. Nulla igitur cum sit vera societas religiosa nisi illa, quao sub uno capite ac sub iisdem legibus ao sacramentis profitetur veram religionem Dei et Christi, nomen religiosae societatis nisi ecclesiae catholicae dare non licet. Itaque haec verba in sequentia possunt ac debent immutari: *ad ecclesiam tantummodo catholicam ea pertinent etc.*

In eodem nutem capite ad pag. 17 lin. 17 (ib. B π] ubi apponuntur quae distinctionem inter fideles et non credentes afferunt, haec dicenda credo: *Quocirca, quia manifeste maynum est pietatis sacramentum, quod manifestatum est in came, quod praedicatum est gentibusl, et Dominus noster /esus Christus testatus est, omnia, quaecumque audivit a Patre, nota nobis fecissel, et nos omnes Mimus gloriam eius quasi unigeniti a Patre plenum gratiae et ✻eritatis et donum fidei ab illo descenderit, apud quem non est transmutatio nec vicissitudinis obumbratio4: firmiter profitendum est eos omnes, qui donum verae fidei acctperunt, intellectum suum in obsequium fidei subiicere ✻ebere nulloque modo illis licere rei fidem, aut quaecumque ecclesiae dogmata in dubium revocare, aut earn mutare, multo autem minus contendere, ut per scientiam humanam ad mysteriorum caelestium cognitionem possint pervenire, cum Deus lucem inhabitet inaccessibilem, quam nullus unquam hominum vidit nec ridere ✻otest Quae cum ita sint* et reliqua ut in schemate.

Quibus dictis, eminentissimi et reverendissimi patres, veniam ad mea redeundi obsecro, et vos omnes totis visceribus quantum possum obsecro, ut pauca quao dixi accipiatis tanquam paucula elementa, quae ab exiguo homine procedentia, nihil esse possunt: sed vestra sapientia aliquid facere potest. Dixi,

ORATIO

reverendi patris domini Salvatoris Magnalo episcopi Bolinensis.

Eminentissimi praesides, eminentissimi ct reverendissimi patres.

Quamvis non modo approbem, sed maxime commendem et sapientissime exaratam arbitrer doctrinam huius capitis, quod ad fidem catholicam pertinet, sinito pro vestra bonitate, ut paucissimas animadversiones vostro iudicio submittam: duae tantum et brevissimae huiusmodi sunt.

Pag. 14 ubi agitur do efficacia testimonii ecclesiae relato ad invitationem hominum ad fidem, vellem ut deleatur lin. 7 [coi.35Be] particula *etiam* rcui quidem testimonio efficacius *etiam* subsidium accedit etc.“. Ibidem agitur, ut videtis, do vi ct efficacia testimonii ecclesiae cx credibilitatis motivis instructae ad pertrahendos homines ad fidem suscipiendam modo huiusmodi. Particula *etiam* concomitautiam designat rerum eiusdem generis sive ordinis ; idque vel magis, quod hic adiuugitur adiectivo comparativo *efficacius,* quod positivum in eodem genere et ordino supponit, maxime si per modum concomitantis enuntietur, ut hic fit per particulam *etiam.* Verum ecclesiae testimonium resultans ex motivi», quae prae eo fert ipsa ecclesia, est tantum ordinis naturalis neo per se no inchoative quidem efficax est ad inducendam animam, uti oportet, ad salutem; gratia voro est ordinis supernatural»», et ab ea ipsum fidei principium procedere necease est: idcirco

i Act. XVII, !¿6-28

1 víre in loícmní *concìlio generati iudicio* ed. VaL Dixiue ▾ idetar orator: *tire rotemni in concilio generali indicio.*

i I Tira. IH. 16.
« Io. XV, 16.
» lb. I, 14.
• Iac. 1.17.
» Il Cor X. 6.
• I Tira- VI, 16.

dici non potest ¿efficacius subsidium—comparativo ad externa fidei motiva, *licet* absoluto tale dici posset sine huiusmodi comparatione. Hinc ex huiusmodi adjectione etiam posset aliquis inferre, necessarium subsidium huiusmodi esso ¿efficacius- non absolute ad fidem concipiendam, sed tantum nd facilius eam concipiendam, quod nec ipse Pelagius negabat. Idcirco credo melius caso hanc particulam auferre, ne saltem detur occasio aeqnivocationi.

Sequitur [ib. *B»]:* ¿Siquidem piissimus Dominus errantes gratia sua adinvat.- Notate, eminentissimi ac reverendissimi patres, hic agi de vocatione ad fidem. Iam vero agendo de vocatione ad fidem non sufficit auxilium gratiae, non sufficit gratia ndiuvans, sed necessaria *est* gratia excitans, sivo praeveniens. Ipri scmipelagiani admittebant auxilium gratiae, gratiim adjurantem necessariam esso ad bonum perficiendum, immo ad ipsam fidem perfectam; negabant tamen necessariam osae gratiam praevenien- B tem sire excitantem, sicut patnt ex quarta propositione cx quinque famosis lansenii. Hinc hic necessarium omnino crederem adjungendum oste vorbum *excitui,* ct dicatur: ¿m *quidem piissimus Jbmiuus errantes gratia sua exdtat et adiurat.* Sano concilium Tridentinum ubicumque do hac materia agit, conjungit simul gratiam excitantem seu praevenientem cum gratia adiuvante seu consequente: ¿Disponuntur, ait concilium Tridentinum seas. VI cap. 6, ad ipsam justificationem, dum excitati divina gratia ot ndiuvati, fidem ex auditu concipientes etc.· Et canone tertio: ¿Si quia dixerit, aine praeveniente Spiritu» sancti inspiratione atquo oius adiutorio, hominem credere, sperare, diligere aut poenitere posse, sicut oportet, ut oi justificationis gratia conferatur, anathema ait.-

Propono igitur ut in primis deleatur particula *etiam* in lin. 7. saltem ut aequivocatio ovitetur, ot C hic ut addatur ferbum *mitai.*

Ilice funi, quao vestro sapientísimo indicio submitto.

ORATIO

reverendi patrie domini Kinceniii Jandel magistri generalis ordinis Praedicalorum.

Eminentissimi praesides, eminentissimi ct reverendissimi patres.

Unicam animadverrionem, ct quidem circa unicum praesentis capitis vorbum, indicio vestro proponere liceat.

Pog. 13 [coi. 35a h| sub finom legimus: rad solam catholicam ecclesiam oa pertinent omnia, quae ad evidentem fidei christianao credibilitatem sunt disposita.4 Videtur quod baco vox ¿evidentem nos possit adhiberi: equidem hic non agitur de subtilitate grammaticali. Optime intclligo, quod plores otiam sancti patres modo oratorio de ipsis D motivis crodibilitatis vocem ¿evidentem adhibere potuerint Sed mihi videtur quod in definitione dogmatica nunquam nimia adhiberi possit et debeat claritas et proprietas verborum; ideoque prponerem ut voci ¿evidentem substituetur vox *certam* aut *indubiam:* et statini affero rationem. Quando adest evidentia proprie dicta, intellectus non amplius liber remanet, ncceseitatur ad assensum, Undo in tali hypothesi sequeretur, nostram fidem fieri consequentiam logicam et necessariam huiusce syllogismi: Deus est summa veritas; atqui evidens est Deum Christiana dogmata revelasse: ergo evidens est Christiana dogmata esse veritatem. Iam vero credo, quod nullus illud admittere velit.

Dicetur forsan: habebitur quidem evidentia revelationis, quod Deus nempe locutus sit, sed non ideo habebitur evidentia dogmatum revelatorum, quia remanent obscura et mysteria, et hoc sufficit ad meritum fidei. Sed nescio on id possit admitti Etenim etiam in ordino mere naturali adsunt huiusmodi mysteria, nec intclligimus essentiam Dei; attamen iuxta sanctum Thomani Deus pro hominibus sufficienter instructis, non eat obiectum fidei, sed est obiectum scientiae, idque tametsi, ut ipsi heri declaravimus, inserendo in praecedenti rapitalo: Deus est incomprehensibilis. Et amplius, si vere evidens esse poscet credibilità^ revelationis, tum sequeretur quod nemo aanao mentis, id est rationis compos, cui sufficienter proposita fuissert huiusmodi motiva, posset amplius ea denegare. Quis autem dixerit, quod tot homines do caetoro doctissimi in scientiis naturalibus sint amentes et non amplius rationis compotes, quoniam non acquiescunt huiusmodi motivis crcdibilitatis, quando ipsis proponuntur? Et propterea hnne expressionem utpote minus propriam rciicicndam arbitror.

Voluissem do caetero circa hanc quaestionem proponere rem melius clucidatani in nostro Mclchioro Cano de locis theologicis lib. II cap. VIH responsione ad quartum. Proposueram aliqua saltem ox illo articulo legero; sed ne diutius vos protraham, quoniam bora iam tarda est, et de caetero sapientibus loquor, »ufficiat ut ratiocinium dretoris perstringam paucis verbis. Melchior Canus statuit primo: quao necesaria sunt ad deducendum hominem ad fidem sunt incitamenta, adjumenta fidei, ct ut ipse loquitur, moventia ad fidoai; sed subiungit quod ista incitamenta, etiamsi competenter proponantur a praedicatore evangclii illi, qui fidem non habet, non sunt tamen per so sufficientia, ut hominem inducant ad credendum. Et hoc tum auctoritate Augustini tum auctoritate nostri doctoris Angelici confirmat; ct conclu-iit quod ideo requiritur insuper gratia interior movens ct determinans assensum. Et postquam haec exposuit, explicat quomodo resolvatur ultimo nostra fides in auctoritatem Dei revelantia; ct haec addit, quod tale vel talo dogma (enumerat diversa dogmata, diversos articulos fidei) credimus, quoniam Deus hacc revelavit; quod autem Deus revelavit credimus interius moti a Deo per instinctum specialem.

Quapropter postulo ut voci ¿evidentem- substituatur in praesenti capite vocabulum *certam* aut *indubiam.*

Et haec pauca sapientissimo vestro iudicio submitto.

ORATIO

reverendi patris damini Pauli Melchers archiepiscopi Coloniensis.

Eminentissimi praesides, eminentissimi ac reverendissimi patres.

Duas tantum animadversiones nd caput nostrae discussioni propositum, et aliquas ex mea sententia faciendas emendationes ad canonea vestro iudicio substernere intendo.

Prima animadversio ad pag. 11 pertinet, ubi in 2 lin. [coi. 34 b h] verbum ¿supremo auctoro de quo iam alius orator locutus est, mihi non placet; et ego propono ut pro hoc verbo ponatur *creatore,* et deinde post verba /mercatae rationi- inseratur: *quae est ipsa veritas;* quia ad motiva credendi non solum auctoritas creatoris et Domini, sed etiam veritas infallibilis cius divini creatoris pertinet. Deindo in pag. 13 [coi. 35 a i] censeo primum alinea esse delendum, quia mihi videtur spectare ad doctrinam de ecclesia. Et corte sensus sequentis theaeoa, quae incipit verbis ¿haec illa est fides- per istam interlectionem obliquus evadit. Nam ei ¿hacc illa est fides- amplectitur omnia ab ecclesia ad credendum proposita; certe assertio, quae sequitur, non ad illos pertinere potest, qui nunquam cvangclicam praedicationem audierunt.

Ideo propono ut istud secundum alinea in hoc loco omnino deleatur ; ot deinde ita procedat oratio, ut dicatur : *Immo fides divina eat radix salutis, sine qua impossibile etc.* Tuno enim de hao fide divina omnia, quao sequuntur, ex verbis spostoli asseri possunt.

Iam vonio ad canones ad caput tertium sequentes. In primo canono vorbum rindependentem“ mihi non placet; quia non adeo ad rationom quam ad voluntatem pertinere videtur. Propono igitur ut isto canon ita concipiatur: *Si quis dixerit rationis humanae auctoritatem esse tantam, ut fides a Deo imperari (aut imponi) non possit, anathema ait.*

Secundus canon breviori modo ot concinniori mihi ita concipi videtur: *Si quis dixerit, fidem divinam a scientia rationali in rebus divinis et moralibus non esse diversam, neque Dei revelantis auctoritati inniti, anathema ait.* Ilis verbis omnia, quae canon nobis propositus continet, otiam contineri mihi videntur.

Quod attinet ad tertium Cononem, eunidom ita molius concipi posso contio: *Si quis dixerit, revelationem divinam ex signis externis non esse vere credibilem, sed hominem sola experientia interna ad fidem moveri, anathema sit.*

In quarto canono ogo quoquo verbum *vaticinia* ad vocem nmiracula adiungi dobere censeo, et dcindo vox eiusdem nnarrationes etiam in sacra Scriptura contentas mihi non placet. Propono igitur ut canon quartus ita concipiatur; *Si quis dixerit, non posse fieri miracula et vaticinia, proindeque ea quae huiusmodi in sacra Scriptura narrantur vera non esse, aut certo cognosci non posse, anathema sit.*

In quinto canono verbum „necessariis mihi mutandum esse videtur in *necessario.* Et canonem ito concipiendum esso existimo: Si *quis dixerit, fidem, qua christianipraedicationi evangélicas consentiunt, non esse nisi persuasionem humanae scientiae argumentis necessario productam, aut eamdem etsi mortuam absque gratia gigni posse, anathema sit.*

Iu canone sexto prima pars mihi superflua esse videtur; quia nonnisi hio posita est, quam ut darius sequens eluceat; sed iam per so satis clara mihi videtur haec secunda pars. Igitur propono bano conceptionem sexti canonis: *Si quis dixerit, fidem a fidelibus licite assensu suspenso* in *dubium posse vocari, donec de ea demonstratione scientifica firmam persuasionem sibi comparaverint, anathema sit.*

Haco vestro iudicio sapientissimo omnia submitto.

Ilio autem cum hora iam nimis processisset, ab ominentissimis praesidibus interrupta disceptatio est, ct ominontissimus primas praeses ait:

nProximii congregatio habebitur crastina die, in qaa continuabitur discussio propositi schematis, procedendo, si terminata fuerit discussio tertii capitis, ad quartum caput/

16.

Congregatio gonerails trigesima octavo.

1870 martii 31.

Feria quinta dio 31 martii 1870 hora nona matutine, in conciliari aula Vaticanao pntriarohalis basilicae, generalis reverendissimorum patrum congregatio habita est; cui interfuerant quingenti quadraginta duo patres, nempe 32 cardinales, 6 patriarchae, 5 primates, 79 archiepiscopi, 386 episcopi, 2 abbates nullius dioecesin, 10 abbates generales sive praesides congregationum ordinum monasticorum, usum mitrae habentes, 23 generales et vicarii generales, quorum omnium nomina, quae per assignatores locorum accurate descripta faerunt, exhibet indicalas patrum tricesimae octavae congregationis generalis, qui inter acta concilii asservatur.

Reverendas pater dominas losoph Dasmet archiepiscopus Catanensis missam lectam celebravit. Qua absoluta, et recitata oratione *Adsumus Domine* oto., eminentissimas primas praeses dicit:

„Reverendissimi patres, continuabitur hodie discussio tertii capitis schematis *de fide catholica,* de quo adhuo nonnullorum patrum animadversiones audiendae sunt, quorum nomina reverendas dominas subsecretarías ex ambone publicabit/

Qui ambonem conscendens sequentem tabellam perlegit:

nNomina reverendissimorum patrum qui veniam loqaondi petierunt ut animadversiones suas proponerent circa tertium caput schomatis *de fide catholica:* Georgius Errington archiepiscopus Trapezuntinus, Benvenutos Monzon y Martins archiepiscopus Granatensis, Petrus DoimusMaupas orchiopiscopus ladrensis, Felix Dupanloop episcopus Anrolianensis, Thaddaeus Amat episcopus Montereyensis ct Angelorum, Nicolaus losephus Dabert episcopus Petrocoricensis, Leo Meurin episcopus Ascalonensis, losephus Ilefclo episcopus Rottenburgensis/

Dein ad ambonem successive vocati sunt archiepueopas Trapezantlnus, episcopus PaderbornensU, qui veniam loquendi petiit nomino deputationis pro rebas fidoi, archiepiscopus Granatensis, archiepiscopus ladrensis, opiscopus Aurelianensis, episcopus Montereyensis ot Angelorum, episcopus Petrocoricensis, episcopus Ascalonensis, episcopus Cométanos et Centumcdlensis, et episcopus Ayacaqucnsis, qui postremi duo duranto congregatione veniam loquendi petierunt

UBATIO

reverendi patris domini Georgii Errington archiepiscopi Trapexuntini.

Eminentissimi praesides, eminentissimi et reverendissimi patres.

Pagina 13 [coi. 35 à] huius schematis paragrapho secunda dicitur, quod fide divina et catholica ea omnia credenda sunt, quae in verbo Dei scripto vel tradito continentur et ab ecclesia sivo aolemni iudicio sive ordinario magisterio credenda proponuntur. Videntur mihi illa verba -sive solemni iudicio sivo ordìnarro magisterio eradenda erae, ita ut simpliciter remaneret ect quao ab ecclesia proponuntur Rationes vero huius opinionis sunt:

Primo, quia baco explanatio ecclesiae non pertinet stricto loqaendo ad huno locum. Hic loquimur do fido ot do ecclesia tantummodo utpote norma fidei: quomodo vero hoc suum magisterium exerceat, pertinet ad schema nitorum do ecclesia in particulari.

Secunda ratio vero est, quia haeo verbs nun satis praecisa esso videntur. Non enim sunt verba, quao ordinario adhibentur in hac idea exponenda. Et sufficit ad demonstrandam YcriUtem huius opinionis, quod etiam in hoc consessu episcoporum ideoquo theologorum omniuo diversa significatio attributa est bis verbis. Audivimus euim heri episcopum Havanensom Sancti Christophori, qui per haeo duo commata, nempe „solemni iudicio et „ordinario magisterio intellexit ex una parte nempe psolemni iudicio decreta conciliorum, et per aliam partem nempe ^ordinario magisterio intellexit decreta Romanorum pontificum. Mihi vero et aliis quos de bao re disserentes audivi videtur, ptr haeo duo intelligi simpliciter id, quod ordinario dicitur per definitiones articulorum fidei, hoc est solemne iudicium, ot magisterium ordinarium est doctrina

ecclesiae a deposito fidei deprompta et a pastoribus data suis pecoribus, priusquam aliquis articulus fidei do his rebus institutus sit. Propter has duas rationes mihi videtur hace verba eradenda esse.

Priusquam vero ad aliam animadversionem procedam, sinite mihi duo verba proferre do emendatione proposita heri ab illustrissimo praesule Sancti Christophori; quao emendatio mihi videbatur extra regulam nobis propositam, adeoque non posse proponi. Voluit enim illo eloquentissimo» praesul non tantum, ut per ordinarium magisterium intclligerentur documenta, constitutiones et caetera huiusmodi a Romanis pontificibus publicata: verum etiam voluit, ut in emendatione proferretur fides istius coetus in infallibilitatom eorum decisionum. Quoniam vero hacc quaestio omnino extranea est ab isto, et habet suum locum in alio schemate; profecto non conveniret, ot ca emendatio Accipcreter, quia oblique et sine discussione quaestio principalis totius concilii tractaretur et definiretur.

Secunda animadversio mea attingit ca verba in eadem pagina et in medio paragraph! sequentis ubi dicitur [¡b. à »]: „Ut autem huic officio veram fidem amplectendi in eiquo constanter perseverandi satisfacere possimus, Deus per Filium suum unigenitum ecclesiam instituit, suaoquo institutionis manifestis notis instruxit, ut custos et magistra verbi revelati ab omnibus facile agnosceretur.4 Emendatio vero, quao mihi necessaria caso videtur, est ut tollantur ea verba rab omnibus facile4. Eo enim sensu, quo ista verba ab omnibus fere praeter theologos accipientur, non sunt vera. Etenim in sensu subjectivo (et hic eat sensus, in quo accipientur haec verba), non est verum quod ab omnibus et facile possit per notas cognosci ecclesia: et videamus.

Sine dubio in abstracto, in principio ut ita dicam, sive abstractivo, verissimum est quod notae 0 ecclesiae, ut dicitur in theologia, tales sint, ut quando concipiuntur, probent clare veritatem et officium ecclesiae. Sed quando venitur ad applicationem, quando subjective sumitur, id est pro possibilitate, quam habet unusquisque illas notas applicandi ad rem iudicandam, tunc omnino res pro pluribus et maiori parte mundi non est vera. Quomodo enim poscunt omnes cognoscere partem historicam et partem logicam huius quaestionis? Sume verbi gratia unam ex clarissimis notis ecclesiae. neropo apostolicitatem. Certum et certo certius est apostolicitatem, scilicet acceptationem successionis doctrinae et missionis ab apostolis, clarum esso signum veritatis illius ecclesiae, quae habet hanc notam ; et hoc patet facile unicuique, qui propositionem audit Sed applicare hanc notam, id est dicere do aliqua forma christianitatis, ut aiunt, quod haec eat illa ecclesia, quao habet istam succosionem, istam missionem, istam doctrinam, quaestio est historica, ad quam enucleandam maior pars mundi non eat capax, non potest per eo.

Parvuli catholici, cum doctrinam a pastoribus suis accipiunt, facta etiam accipiunt ab iisdem pastoribus, ot accipiendo facta ab ipsis pastoribus indicant et sciunt ecclesiam catholicam veram esse ecclesiam; quia hate nota potest applicari ad hano ecclesiam catholicam. Sed suppone quod pastores silerent de hac ro, impossibile esset ut pueri per se tantam historiae haberent notitiam, ut possent intelligere qualis esset vera ecclesia ex bac nota. Et hoc quod dico do pueris, verissimum est de omnibus rudibus: non possent per se applicaro hano notam. Quod ai do catholicis hoc verum est, quid dicendum do iis qui vivunt in societate, id est in regionibus ubi catholica religio est tantum pars religionis generali» talis regionis? Isti quamcumque notitiam historicam habent, non ad huno finem spectat, sed Termo ad contrariam inducit opinionem. Hinc si consideremus quod magna pars mundi non eat iam catholica, ct quod catholici ipsi inter cos vivunt qui non sunt catholici; non videtur verum dicere, quod nota apostolicitatis verbi gratia talis eat, quod per cam acatholici in regione illa, ubi sunt ecclesiae ot aliae personae catholicae, sed non omnes sunt, possint venire ad notitiam verae ecclesiae et distinguere inter duas religiones per hanc notam. Et quod dicendum esi do ista occasione, idem dicendum est de iis rogionibuc, ubi de facto catholicismes vix existit. Igitur non videtur esse exactum dicere, quod per has notas omnes et facile agnoscere veram ecclesiam possint: ideoquo proponerem ut omittantur hace verba „ab omnibus facile4 ita ut sensus esset: Deus per Filium suum unigenitam ecclesiam instituit suacquo insritutionis manifestis signis instruxit, ut custos ot magistra verbi revelati agnosceretur.

Denique in eadem paragraphe, ultima sententia seu clausula eat: FQuin etiam ecclesia per so ipsa magnum quoddam er perpetuum est molivum credibiliutis ct divinae suae legationis testimonium irrefragabile. Verissima eat haec clausula: sed hic non videtur ad rem; quia in clausula ptaeccJenti ,sd nullam enim religiosam aocietutom praetor solam ecclesiam4 dicuntur tam multa et tnm mira esse disposita divinitas, ut ovidentia ecclesiae appareat, ut hinc secunda clausula includatur in prima; et >i addatur sine ullo signo additionis, tunc videtur esse quid diversum et non suum. Utique probalio est ex fortissimis probationibus, sed tamen eo in loco convenire non videtur: ct hoc maioris est momenti, quia hic non est probanda sed asserenda veritas.

Et haec sunt quae proponere credidi sapiontiao vestrae relinquenda. Quod ad secundam animadversionem vero, quao praecipua est, in memoria tenendum est, hanc quaestionem dc facilitate cognoscendi ecclesiam intime et maxime connecti cum alia quaestione, queo tanti momenti est, nempe ignorantiae invincibilia; adeoque oportet osse magis et magis cautos in omni expressione, in omni verbo quod de illa asseritur.

ORATIO

reterendi patris domini Conrudi Martin episcopi Paderbornensis.

Reverendissimis patribus equidem declaro, quod intentio deputation!» quoad hanc tertinm paragraphum rporro fido divina vobis exhibitam, intentio, inquam, dt putationis pro fido nullatenus ca fuit, ut vel directe vel indirecte attingeret quaestionem de infallibilitate summi Pontificis; sed voluit explicare, quodnam sit obiectum materiale fidei, postquam in paragrapho prima de obiecto formali fidei en, quao ipsi videbantur, explicuit. Igitur ea tantummodo voluit explicare, quae credenda estent respectu obiceti materialis fidei; et voluit dirigere hanc paragraphum contra eos theologos qui dicerent tantummodo ea fide divina credenda esse, quae ab occumenicis conciliis aperte definita essent.

Rationem vero, quam habuit, deputatio fidei desumpsit ex litteris apostolici» summi pontificis Pii IX datis ad archiepiscopuro Monacensem ot Frisingensem anno 1863, ubi scripla haec sunt: „Namque (in fino litterarum apostolicarum) etiamsi ageretur de illa sublectione, quae fidei divinao actu est praestanda, limitanda tamen non esset ad ea, quae expresiis oecumenicorum conciliorum, aut Romanorum pontificum huiusque apostolicae sedis decretis definita sunt, sed ad ea quoque extendenda

quao ordinario totius ecclesiae per orbem dispersae a magisterio tanquam divinitus revelata traduntur/ Ad haeo igitur verba respexit dcpntalio pro fido, cum definiverit quodnam sit obiectum materiale fidei. Omnes ₹os reverendissimi patres, scitis ante concilium Nicaenum omnes catholicos episcopos credidisse in divinitatem Domini nostri lesu Christi: neque tamen hoc dogma ante concilium Nicaenum erat aperto definitum et aperto declaratum. Igitur tunc temporis ante hoc concilium Nicaenum per ordinarium magisterium hoc dogma docebatur.

Haec igitur solummodo erat intentio deputaticela pro tide, lineo satis sint, ut recto iutolligatur intentio nostra.

ORATIO

reverendi patris domini Uenccnidi Monzon y Martine archicpiscopi Granatenſi

Eminentissimi praesides, eminentissimi ac revorendissimi patres.

Audito reverendissimo ac sapientisbimo oratore *ud dopututionem*

tertiam huius capitis tertii unicam tantum observationein vobis faciam, ct hoc brevissimis verbis.

In hac paragraphe aisoritur et bono asseritur, fido divina et catholica ea omnia esso credendo, quao in verbo Dei scripto ct tradito continentur, et ab ecclesia sivo solemni iudicio sive ordinario magisterio credenda proponuntur. Aliqui patres quondam subobscuritatem invenerunt praecipuo sub hie verbis ¿magisterio ordinariou: alii patres voluerunt ut hncc verba penitus expungerentur a schemate. Ego non iudico haec verba debere expungi e schemate; sed censeo cum aliis patribus debere aliquantulum explicari. Si in his verbis haberentur quao dicta sunt sapientissime a reverendissimo deputato fidei, videlicet proposita tanquam do fide divina credenda, utique sensus clarior appareret: at aliter subobscurus esset sensus. Qua do causa? Quia non omnia, quae proponit ecclesia credenda fidelibus in magisterio ordinario, credi debent fide divina catholica. Exemplum ponam.

Anto definitionem dogmaticam immaculatao Conceptionis beatae Mariae virginis, haec doctrina proponebatur fidelibus credenda in magisterio ordinario. Quid intelligitur per ordinarium magisterium ecclesiae? Absquo dubio praedicatio quotidiana, oratio liturgica, ratio expediendi ct definieudi negotia in curiis episcopalibus, ct praesertim in congregationibus sacrae Romanae ecclesiae, magistrae et matris omnium ecclesiarum. Ecclesia proponebat immaculatam Conceptionem beutao Mariae virginis iu praedicatione, in orationibus liturgie», id est in magisterio ordinario; ct tamen non erat fide divina erodenda usque ad definitionem Romani pontificis. Ecclosin nuno proponit in magisterio ordinario, in praedicatione quotidiana, in orationo liturgica fidelibus credendum boatam Mariam virginem fuisse assumptum in caelum in corporo et anima; ot tamen hoc non est tanquam do fido divina credendum: ao propterea multi patres libentissime subscripsimus postulatum, ut haoo veritas dogmatica definiatur tanquam complementum quoddâm immaculatao Conceptionis boatae Murino virginis.

Expungenda igitur sunt haec verba ¿magisterio ordinario ?u Nullatenus, quia ecclesia non solum infallibilis est coadunata, sod etiam dispersa. Ecclesia non solum infallibilis est, dum loquitur conciliari tor ct dum loquitur per suum caput Romanum pontificem; sed etiam infallibilis est in magisterio universali et ordinario pastorum et in omnium fidelium intelligontia. Igitur ut nulla dubitatio appareat in hie vorbis (quia mihi videtur subobscuritatem haberi in his verbis, quia intentio deputation!» non constat), mihi videtur haec verba boc modo esso reformanda: *Porro fide divina et catholica ea omnia credenda sunt, quae in verbo Dei scripto rei tradito continentur, et ab ecclesia sire solemni indicio sive ordinario magisterio omnibus fidelibus tanquam de fide divina credenda proponuntur.*

Quia omne quod docet ecclesia magisterio ordinario, absque dubio de fide divina est, et ab omnibus est credendum; et quin haec verba fundamentalia sunt, ut probo nostis sapientia vestra, quia haec verba regulam fidei catholicae constituunt, propterea volo, si vobis placet, reverendissimi patres, ut canon expresse conficiatur his verbis, quia etiam aliae veritates magis trascendentales canonibus expressae sunt; ac propterea hunc canonem vobis audeo proponere: *Si quis dixerit non esse credenda fide divina et catholica ra omnia, quae in verbo Dei scripto vel tradito continentur, et ab ecclesia sive solemni iudirio sive ordinario magisterio omnibus Jidelibus tanquam fide divina credenda proponuntur, anathema sil.*

Haec, reverendissimi patres, sapientiae vestrae volebaci proponere: si vera ac opportuna sunt, vos sapientissimo iudicio deinde videbitis.

ORATIO

reverendi ſpatri domini Petri Doimi Maupas archiepiscopi ladrensis.

Eminentissimi ot reverendissimi patres.

Paucis mo absolvam, ne taedio vos afficiam: tamen cum hic agatur dc ro maximi momenti, quae a nobis debet in mundum prodire, ita aliquas observationes facere censeo, nec non vobis aliquid proponere, si acceptare placuerit.

Examinando caput tertium do fide huius schematis, mihi proposui aliquem idearum ordinem, qui reapse etiam in ipso capito continetur; eo quod tamen paucis plura dicenda aliquando ct enucleanda sunt, neque officium nostrum est aliquem textum construere; ita existimavi quod iuxta hunc ordinem idearum, quem vobis exponam, ipsum caput iisdem, quodammodo dico, verbis α praeclarissimis patribus deputation!· nobis propositis, nec non iuxta etiam observationessapientiesimos patrum, qui mo in hoc ambone praecesserunt, prout dixi, vobis expono.

Nexus igitur idearum esset sequens. Necessitas fidei in omnibus; indoles seu natura fidei et praesertim obiectum formale fidei; fidei rationabilitas; fides ad salutem aeternam necessaria; obiectum fidei materiale; officium fidei sive credendi quao divinità· revelata sunt; medium cognoscendi fidem, quao est ecclesia α Christo instituta, medium omni proinde exceptione maius; gratia Dei non decet nd amplectendam fidem et perseverandum in ca; discrimen inter eos, qui fidem iam sunt amplexati, et eos qui adhuc extra ecclesiam existant; et demum fidei bonum propter quod Deo gratiae a nobis sunt agendae.

Sinatis ergo, reverendissimi patres, ut ego caput ita concinnatum vobis praelegam: ipsum longum non est. Vos patientiam vestram pluribus exhibuistis; precor ut etiam mihi illam exhibeatis. Iuxta ergo istum ordinem idearum proponerem sequentia: *Cum homo a Deo tanquam creatore suo et Domino totus pendeat, et ratio creata infinitae reritati penitus subiecta sit, ideo plenum intellectus et voluntatis obsequium Deo revelanti fide praestare tenetur. Hanc autem fidem, quae humanae salutis initium est, quia accedentem ad Deum oportet credere, quia est, et quod inquirentibus se remunerator sil, ecclesia catholica profitetur virtutem esse supernaturalem, qua, Dei gratia adspirante et adiuvante, vera esse credimus,*

*quae divinitus revelata sunt, propter auctoritatem Dei revelantis, qui nec fallere nec falli potest; minime vero ob intrinsecam, quam perspicimus, rerum rationem, testante apostolo: est enim fides sperandarum substantia rerum, argumentum non apparentium*l.

Licet autem fidei assensus (haec dicta euot verbis queo in tertia paragrapho inveniuntur; sed tamen cum ad indolem naturae humanae pertineant, ego existimavi hic loci esse adncctcnda) *licet autem fidei assensus nequaquam sit motus animi caecus, et ab intellectus operatione disiunctus; nemo tamen evangélicas praedicationi consentire potest, sicut oportet ad salutem consequendam, absque illuminatione et motione Spiritus sancti, qui dat omnibus suavitatem in assentiendo et credendo*l. *Idcirco fides ipsa in se. etiamsi nondum per charilatem operetur, ut in renatis, donum Dei est, et eius actus est opus ad salutem pertinens, quo homo assentiendo et cooperando liberam praestat Deo obedientiam eiusque gratiae, cui ei rexistere potest.*

Modo quoad rationabilitatem fidei. *Verum ut obsequium nostrum rationabile fieret, voluit Deus internis Spiritus sancii auxiliis externa quoque revelationis suae indicia adnectere, divina scilicet miracula et vaticinia: quae cum Dei omnipotentiam et sapientiam luculenter ostendant, sunt eiusdem eloquii sui certissima signa, hominumque intelUgentiae accommodata; ac propterea Christus Dominus de se dixit: Opera, quae ego facio, ipsa testimonium perhibent de me; et de apostolis legimus: ilii autem praedicaverunt ubique., Domino cooperante et sermonem confirmante sequentibus signis*l.

Sine fide igitur impossibile est placere Deo et nd filiorum eius consortium pervenire; et quemadmodum sine i.ia nemini unquam peccatori contigit hatificatio, ita nemo, nisi in ea perseveraverit usque ad finem, vitam aeternam asseguelur. Fide insuper (obiectum fidei materiale) credenda sunt quae in verbo scripto et tradito continentur, et ab ecclesia solemni iudicio sive ordinario magisterio ad credendum proponuntur. *Ut autem officio veram fidem amplectendi atque in ca constanter perseverandi quilibet nostrum satisfacere quiret, Deus per Filium suum ecclesiam instituit, eamdetn manifestis notis instruxit, quibus ab omnibus qua magistra et custos verbi sui revelati facile agnosceretur.*

*Sane ipsa velali signum levatum in nationibus*4, *et quasi lucerna lucens in caliginoso loco*'] *omnes ad se invitat, qui nondum crediderunt; atque eosdem filios suos magis magisque certos facit per motiva credibilitàtis, quae multa et tam mira divinitus sunt disposila*; ginn *immo ecclesia a Christo Domino fundata* tu *sfipsa est magnum quoddam et perpetuum credibilitatis motivum, et divinae suae legationis irrefragabile testimonium.*

Huic autem iugi testimonio divinitus hominibus concesso robur addit benignissimus ac misericors Dominus, qui infideles gratia sua adiuvat, ut ad acquisitionem veritatis venire possint; et quos iom *de tenebris transtulit in admirabile lumen suum, ut in hoc eadem lumine perseverent, gratia sua confirmat, non deserens nisi deseratur.*

Quocirca minime par est conditio eorum qui per caeleste fidei donum veritati semel adhaeserunt, ac torum giti *falsam religionem sectantur: nam nullam unquam causam habere possunt in dubium vocandi aut mutandi fidem, quam ab ecclesiae magisterio susceperunt.*

• Hsbr. H. 1.
' Synod. Araosle. П, can. 7.
• Mare. XVI. 2П.
• Is. XL 12.
I П Petr. I, 1».

A *Gratias igitur agamus Deo Patri, qui dignos nos fecit in paries sortis sanctorum in lumine, neque tantam ne negligavius salutem; sed aspicientes in auctorem fidei et consummatorem /esum, teneamus, ut ait apostolus Paulus, spei nostrae indeclinabilem confessionem.*

Si adhuc robia placeat, ego explicabo etiam rationes, propter quae aliqua in hoo schemate immutavi. Sed quia reverendissimi patres deputations haec quae a me fuerunt proposita ad trutinam accipient, et proinde eas exquirent, ot otium vobis postmodum proponentur haec eadem, ita si vobis placuerit acceptare, vos accipietis.

Ego proinde iudicio vestro me penitus sublicio. Quao fuerunt mearum virium vobis pandidi; ct nihil aliud mihi restat vobis dicere.

ORATIO

reverendi patris dammi Felicis Dupanloup episcopi Aurelianensis.

Eminentissimi patres ac praesides, eminentissimi ac reverendissimi patres.

Quaedam tantum peculiaria, meo saltem iudicio. melius immutanda proponam in caput tertium do fido. Et primum in prima paragraphe lin. 4 [coi. 34 b n] loco verbali „sitd ponerem: *esse debeat.*

In eadem paragrapho lin. 18 [ib. C $] sic transferrem verba: *nec falli, nec fallere potest.* Hoo magis forsitan logicum videtur.

In fine huiusce primae paragraph!* ut conclusio clarius appareat,statim post relatum apostoli textum ^argumentum non ẍpparentium l adderem: *Quo certo, utpote Dei ipsius supremae veritati et reradiati innixo, dari firmius rei excogitari aliud nullum potest.*

Initio secundae paragraph! ad indicandum et determinandum quidnam sit munus rationia in obsequio fidei, sic phrasim mutari vellem: *Ut nihilominus in hoc fidei nostrae obsequio ratio quoque suas partes haberet, nempe ex perspecto'divinae revelationis facto, voluit Deus rum internis Spiritus sancti auxiliis etc.*

Pagina 12 lin. 2 [ib. C nj ,quae cum Dei omnipotentiam c: sapientiam luculenter commonstrent, divinae locationis signa sunt etc.- proponerem: *Quae cum a Deo solo omnipotenti et sapientissimo esse possint.* Ratio mutationis haec est. quia vis probans miraculorum et prophetiarum tota in eo praecise sita est, quod a solo Deo osso possit; dicerem ergo: *a Deo solo omnipotenti et sapientissimo esae possint, divinae revelationis* loco rdivinae locutionis-. In hoc assentio quibusdam reverendissimis patribus, qui ante me ambonem ascenderunt.

Linea 6 [ib. c uj, ut mihi saltem videtur, nimis incompletus sermo esset, si loqueremur tantum de D miraculis apostolorum; ideo sic phrasim ampliare placeret: *Quare tum Moyses et prophetae, tum ipse maxime Christus Dominus multa et manifestissima miracula prophetiasque ediderunt; ei de apostolis scriptum legimus: Illi autem ... signis.* Et linea 8 [ib. c π]: Isaías voro dicebat: n Annuntiate quae ventura sunt in faturum, ct sciemus, quia dii estis vos“ adderem paucissima verba, id est: *Dei per cos loquentia organa et testes.*

Linea 19 [ib. ὺή loco verbi nintcllectusu forsitan dicerem *rationis:* videretur vox mihi saltern mogia apta ot propria quam ‚iutellectus-.

In fine paginae ut stylus clarior esset, expeterem in hunc modum transmutari phrasim (ib. D »]: *Quare fides ipsa in se, etiamsi nondum percharilatem operetur, donum Dei est, et actus fidei...* loco verborum rot actus eius- qui amphibologicus est aut saltem esso potest, *et actus fidei opus est salutare, conducibile ad salutem.*

Quoad pnragrnphum, quao incipit pagina 13 [col. a 35 λ], reverendissimi patres, haec vestro excellentissimo iudicio submittam. Sio paragraphus habetur in schemate; nPorro fide divina ot catholica ca omnia credendo sunt, quao in verbo Dei scripto vel tradito continentur, et ab ecclesia sivo eolomni iudicio givo ordinario magisterio credenda proponuntur/ Duplici, meo saltem iudicio, laborat dofoctu haec rcdactio. Primo quidem non accurate ibi definitur, quid ad fidem divinnm et catholicam voro pertineat necne. Nnm iuxta communitor n theologis receptam definitionem, ea sola sunt do fido divina et catholica, quau divinitus rovelata sunt ot ab ecclesia ut de fido tononda proponuntur. Undo duo requiruntur ut aliquid vere et stricto dici possit do fido divina ot catholica: 1· divina revelatio et, ni fallor, quidem immediato; 2' propositio ecclesiae revelationem declarantis, quo fit ut veritas proposita ab omnibus catholicis fido tenenda sit.

Iluio doctrinae apprime concordat definitio propositionis haereticae a theologis communiter tradita, ut observat Panormitanus cap. 2 art. 1 η. 6: ‚Παeretica propositio est ca, quao veritatem contradicit divinitus revelatum, quam fido tenendam ecclesia proposuerit/ Si aliquid esset mediate tantum revolatum, id eat ex una praemissa revelata et ex altera naturali certo et evidenter deductum, hoc diceretur conclusio theologice, non autem dogma fidei divinae. Propositio contradicens huiuscemodi conclusioni ab ecclesia damnaretur, non ut haeretica notaretur sed ut erronea; et qui hanc contumaciter teneret, graviter quidem peccaret, sed non incurreret poenas canonicas contra haereticos latas. Haec apud theologos et certa et vulgatissima sunt. Videamus nunc utrum huic certissimae doctrinae consona sit paragraph! nobis propositae reductio.

Inbaesitanter dico, non consonam esse sed exaratam ita indeterminatis verbis, ut sub fide divina et catholica venire viderentur etiam conclusiones theologicae. Dicitur enim in hac paragrapho: fide divina et catholica ea omnia credenda sunt, quao in verbo divino scripto vel tradito continentur ἔ ab ecclesia credenda proponuntur. Atqui conclusiones theologicae tales certo in verbo Dei scripto vel tradito continentur non immediate quidem sed mediato; ot tamen cum huiusmodi conclusiones ab ecclesia declarantur vel directo vel per condemnationem propositionum erronearum, quae his contradicunt, certo ab ecclesia proponuntur credendae. En ergo rcvelatao veritates ct quidem, ut optime scitis, satis numerosae, quae in verbo Dei aliquo modo verissimo continentur, quao certo ab ecclesia credendae proponuntur, ct quae tamen ηοη sunt fidei divinae et catholicae proprio dictao. Ergo merito redarguenda est paragraphus, quae ita indeterminato exarata est. ut viderentur ex paragraph! verbis esso do fide catholica propositiones permultae, quao nequaquam sunt fidei veritates, sed tentum conclusiones theologicae; et ad fidem pertinent certo quidem ob ecclesiae indicium credendae, sed tamen non do fide divina et catholica.

Secundo, alter defectus paragraph! illo est primo supranotato satis similis. Iam non loquar de intentione Deputations do fide, quao satis nobis declarata est por illustrissimum episcopum, qui est membrum buiusco Deputations; sed baeo addere mihi visum est necessarium. Magisterium quo fideles edocentur, magisterium ordinarium exercetur in eccleeia catholica sub universali summi pontificis auctoritate per pastores ct doctores, per episcopos et parochos, per verbi divini praedicatores, per theologos orthodoxos, per probatos libros, maximo vero per libros litúrgicos et catechcticos. Ilie est sensus qui videtur quoque adesso in fine cop. IV pag. 18 [coi. 36 Cm] schematis ubi dicitur: „8acrorum dogmatum is sensus perpetuo est retinendus, quem semel declaravit sancta mater ecclesia sive communi suo magisterio sive solemni definitione/

At vero non semper et absolute verum est, aliquid esse fide divina et catholica credendum ox eo solo, quod notum oἳ publicum sit, illud ordinario ct communiter proponi fidelibus ab iis, qui in ecclesia doctrinae magisterium ordinarium exercent. Sic verbi gratia, ut apprimo dicebat reverendissimus archiepiscopus Oranatcnsis, ubique terrarum iamdiu credenda proponebatur fidelibus beatissimae Mariae virginis immaculata Conceptio, dum tamen certe nondum erat fide catholica credenda, priusquam definita fuisset Igitur ut accurate et clare determinata haberetur paragraph! doctrina et rcdactio, dicendum fuisset non simpliciter ^ordinario magisterio credenda proponuntur- sed *tanquam divinitus revelata defde credenda proponuntur.* Propter hoc postularem ut eo modo scriberetur paragraphus prima pag. 13: *Porro fide divina et catholica ea omnia credenda sunt, quae in verbo Dei scripto vel tradito continentur, et ab ecclesia sire solemni iudicio sive ordinario magisterio tanquam dicinitus revelata de fide credenda proponuntur.*

Quoad paragraphum sequentem haec pauca dicam. Loco verborum illorum [coi. 35 a s] „haec illa eat fides, sine qua impossibile eat placere Deo“, quibus incipit paragraphus, loco verborum istorum quae necessario referuntur ad fidem, de qua agitur in paragraphe praecedenti, dicerem simpliciter: *Sine revelatione necessaria, sine fide impossibile est placere Deo, et ad filiorum eius consortium pervenire.* Et haec est ratio mutationis. Nam voces „haec illa est fidesu relato ad ea quae praecedunt, dicere viderentur, omnes veritates fidei explicite credendas esse ab omnibus, ut quis possit placere Doo; quod a mento auctorum schematis, ut mihi videtur, certo alienum est.

Linea 21 [ib.A n] sic dicerem, ct stylus saltem mihi magis placeret: *Deus per Filium suum unigenitum ecclesiam instituit, cui verbi revelati custodiam et magisterium commisit suaeque institutionis ita manifestis notis ipsam instruxit, ut ab omnibus facile agnosci posset.*

Linea sequenti adderem unum tantum verbum, licet non necessarium omnino videretur: Bad nullam enim *aliam* religiosam societatem/

Linea 6 ante ultimam pag. 13 [ib. B i) post haec verba Bquin etiam ecclesia per se ipsa magnum quoddam et perpetuum est ete/ adderem post verba „per se ipsau verba haec: *Per se ipsa, per suam nempe tum mirabilem propagationem, tum sanctitatem eximiam et in omnibus bonis operibus inexhaustam foecunditatem, tum per unitatem catholicam, invictamque stabilitatem, magnum quoddam et perpetuum est motivum credibilitatis, et dirinae suae legationis testimonium irrefragabile.*

Linea 19 [ib.B is] assentior omnino iis oratoribus, qui postulaverunt substitui vocem *revelatae veritati* voci ^primae veritatia.

Tandem ad canones deveniens, sextus ot ultimus canon pagina 24 [coi 38 Ai] his verbis expressus est: nSi quis dixerit, parem esse conditionem fidelium atque eorum, qui ad fidem unico veram nondum pervenerunt, ita ut fideles catholici licite possint fidem, quam sub ecclesiae magisterio iam susceperunt, assensu suspenso in dubium vocare, donec demonstrationem scientificam credibilitatis et veritatis fidei suae absolverint, anathema sit- In hoo

canone *loco* verbi „licite" ponerem; *teram est iustam causam habere possint.* En duao huiusce mutationis rationes: ł quia voces, quas substituendas propono, eae ipsae sunt, quae in capite canoni correlativo adhibitae fuerunt; 2e quia semper et in omnibus casibus verum erit, iustam obiettive causam dubitandi non haberi posse. Et forsitan supprimerem vocem pfcientificam" retinens omnino canonem et lineas ultimas Pdonec demonstrationem credibilitatis et veritatis fidei suao absolverint" etc.

Haeo sont, quae sapientissimo vestro iudicio proponerem.

ORATIO

reterendi patris domini Tkaddaei Amat episcopi Montsreyensis et Angelorum.

Eminentissimi ac reverendissimi praesidet, eminentissimi ac reverendissimi patres.

Licet iam pleraque ex iis, quao proponere optabam, ab aliis patribus observata fuerint; tamen B non abs re erit, breviter mentem meam etiam vobis pandere super hoc capite tertio schematis.

Et 1· circa periodum primam parngraphi secundael. Cum ex definitione omnis a Deo proveniat non solum obligatio praestandi assensum divinae revelationi, sed etiam sobiiciendi rationem humanam rationi divinae; mihi videtur quod potiori modo hoc exprimeretur, si omissa conjunctione pct" in tertia linea (coi.34Bu], adderetur ante verbum ^plenum" in quinta linea; et si verbo Psit" io quinta linea substitueretur *esse debel;* et ita mutaretur: *Cum homo a Dea tanquam a supremo suo auctore et domino totus pendeat, ratio creata increatae rationi pendus subiecta este debel. et plenum intellectus ft voluntatis assensum revelanti se Deo fide praestare tenemur.*

Loco vocabuli „obsequium· substituatur *assensum.* ut forsan magis accommodatum: sed praecipue C ad evitandam repetitionem eiusmodi, cum infra de obsequio sermo ait

2° In fine eiusdom paragraph! primae datur definitio fidei ab apostolo usurpata, ideo integra inseri doberot: *Est enim fides, apostolo testante, sperandarum substantia rerum, argumentum non apparentium.*

3 Secunda paragraph», retentis apostoli verbis, incipienda foret, mihi videtor, sequenti modo: *Ut nihilominus hic fidei nostrae assensus non coccus, sed, ut ait idem apoitolus, rationabile obsequium esset, coluit Deus etc.*

His dictis penitus omittenda videntur quae leguntur a 3a ad 6‘‘ lineam paragraph! tertiae ¡ib. Da]: Batquo adeo fidei assensus nequaquam sit motus animi caecus, et ab intellectus operatione disiunctus." Non enim sunt nisi repetitio praecedentium ; et oonsequenter incipienda paragraph» nlicet ergo" D tanquam consectarium praecedentis paragraph!: *Licet ergo non crederemus, nisi rideremus esse credendum, nemo tamen erangelicae praedicationi etc.*

Ultima periodus huius paragraph! tertiae „quare et fides ipsau aliquantulum maiori claritate exponi posse videretur; ideo dicendam puto: *Quare et fides ipsa in se, etiamsi nondum per charitatem operetur, vere ut donum Dei habenda est, et actus eius, quo homo liberam praestat ipsi Deo obedientiam, gratiae eius, cui resistere posset, assentiendo et cooperando, opus est ad salutem pertinens.*

4 Usque nunc de fide divina, seu a Deo revelata actum est; non de fide catholica, aut ab ecclesia proposito; ideoque paragraph» quarta omittenda est; et quao sequuntur in paragrapho quinta rhaec illa fides ěst usque ad nvitam aeternam assequeretur" inclusivo addenda sunt paragraphe tertiae ; hio enim adhuc agitur de fido divina etiam ante adventum Christi necessaria: ot paragraphe quarta incipienda est a verbis sequentibus, ubi agitur do institutione ecclcaiao nut autem huic officio veram fidem amplectendi etc.- usquo ad finem paragraphi.

Tuno veniet paragraph» quinta componenda ex 4· ct 6 paragraphia, hoc modo: *Quo fit. ut fide dirina el catholica ea omnia credenda sint. quae in verbo Dei scripto rei tradito continentur, et ab ecclesia credenda proponuntur: ecclesia enim est retuli signum teratum in nationes etc.* usque ud finem paragraph!.

Nunc ad canones. In fine canonia tertii mihi videtnr addendum caso verbum *debere* in fine: „Si quis dixerit... ideoque sola interna cuiusque experientia homines ad fidem moveri *debere,* anathema ǎit Sunt enim aliqui qui experientia interna moventur ad fidem, quin ipsis constet do externis signis divinae revelationis.

Verba canonia quinti „fidem qua Christian! evangelica® praedicationi consentiunt" mihi videntur subroganda fore persequentia: *assensum fidei Christianae non esse nisi persuasionem etc.*

Post canonem sextum et ultimum haec vel alia similis adnoutio, ai patribus placet, mihi addenda videretur; *Minime cero iis innuere intendimus, ne fideles motita credibilitàlis percurrant, cum ex eorum debita consideratione maximum emolumentum, sive ad se firmandos in fide sire ad alios adducendos ad pdem, percipere possint: testimonia enim Dei credibilia facta sunt* Rimis.

Eminentissimi ac reverendissimi patres, nonne expediens foret hoc capnt tertium de fido statini post prooemium collocare? Prius cuim statuendum videtur, quid sit fides et quaenam ait ecclesiae «uctoritos ad docendum, quam explicare, quid ecclesia **docet**

Haec sunt, eminentissimi praesides, eminentissimi et reverendissimi patres, quao vestro iudicio humillime submitto.

ORATIO

reterendi patris domini Nicolai losephi Dabcrt episcopi Petrocoricensis.

Eminentissimi praesides, eminentissimi ac reverendissimi patros.

Tres tantummodo observationes de capite tertio do fide, vestra fretus ot ego benignitate, propono. Prima mea observatio refertur ad primam paragraphed capitis pag. 11 lin. 13 [ib. Bw] seu ad secundam periodum ţaragraph .Hanc vero fidom, quue humanae saluti· initium est, ecclesia catholica profitetur virtutem esso supcmaturalom, qua. Dei aspirante et adiuvante gratis, vera credimus, quae divinitus revelata sunt, non ob intrinsecam, quam perspiciamua, rorum veritatem, sed etc." Mea observatio adhaeret iis vocibus „non ob intrinsecam quam perspiciamus rerum veritatem". Circa haec verba tria mihi animadvertenda occurrunt; 1° qualitativum illud intrinsecam nimis absolutum mihi videtur: male enim sonat quandain intimam rerum essentiae cognitionem, que generaliter ct praecipue in rebus divinis caret intellectus humanus: igitur illud adiectivum mutandum esse censerem. 2· Item mutandum esso arbitror verbum „perspiciamus", et huius mutationis ratio haec est, tum quia inter veritates, quae obiectum fidei cfformnnt, plorseque nullatenus percipi naturaliter possunt; et 2 quia illae veritates, quae ex se captum humanae rationis non superant, do facto ab omnibus certo non perspiciuntur; 3’ cum tamen praetermitti minime debeat tum modus huius posterioris cognitionis, tum oppositio inter duos cognoscendae veritatis modos.

t Se ed.VeL IzgnvJum *primae.*

censorem inserendam ease in hoc incisum schematis ł reformati hano enuntiationem nper naturalo lumen ŕationis quao inveniebatur in schemate originali. Itaque eidem incisi periodo propterea suotituenda haec vel aptiora verba: *Hanc cero fidem, quae humanae salutis initium est, ecclesia catholica profitetur virtutem esse supernaturalem, qua, Dei aspirante et adiuvante gratia, vera esse credimus, quae divinitus revelata sunt non ob discursivam, quae per naturale rationis lumen percipi potest, rerum veritatem, sed etc,* ut in schemata; ot haec prima observatio.

Secunda observatio png. 13 lin. 13 [coi. 35a sJ dicitur: rHacc illa est fides, sino qua impossibile est placore Deo .. . quare sicut nemini unquam sine illa (scilicet fido) contigit iuatificatio, ita ětc. Illa verba nquaro sicut nemini unquam sino illa fido contigit ŕiutificntio nimis generalia mihi videntur; ex iis enim concluderò forsan quis posset necessitatem actus fidoi externi, actus externi et positivi fidei in divinam revelationem, in divinao revelationis veritatem. Undo exurgeret hoc aliud consequens certo omnino reprobandum, scilicet n salute exulari tum infantes baptízalos, qui anta usum rationis decedunt, tum etiam adultos omnes qui divinao revelationis ignari, sed invincibiliter ignari, pertinere tamen possunt ad animam ecclesiae per observantiam legis naturalis accuratam. Itaquo haec clausula hoc vol simili modo immutandam caso exoptarem: *Quare sicut nemini unquam sine illafide seu explicite vel implicite professa contigit iuslificatio, ita etc.* ut in schemate.

Tertia tandem observatio pagina eadem 13 lin.22 (ib. Ao] dicitur: BUt autem huic officio veram fidem amplectendi in eaquo constanter perseverandi satisfacere possemus, Deus per Filium suum unigenitum ecclesiam ŕnstituit Circa haec postrema verba pccclesiam ŕnstituit duo etiam mihi observanda c videntur: 1° ex bis verbis consequi videretur, ecclesiam ob hunc tantam finem fuisse institutam, ut homines fidem amplecterentur atque perseverarent in ea: hoc autem posito, enuntiatio schematis omnino incompleta videretur. Certum enim est, ut omnes norunt, primarium et longe nobiliorem finem institutionis ecclesia» in hoc constitisse, ut et Deus et Dei Verbum inter homines glorificarentur. 2° Nimis exclusiva, mea sententia, ecclesiae ipsius notio est prout hio enunciatur: etenim fidea ipsa ciusque necessaria professio ad ultimum ecclesiae statum, catholicum videlicet, hoc loco restringi videtur. Certum tamen est societatem religiosam, seu ut communiter loquuntur auctores theologiae, ecclesiam ab initio fuisse institutam a Deo, cumque praebuisse omnibus si non mediorum salutis plenitudinem, ut sub gratino lege res se habet, praebuisse tarnen media sufficientia tam in statu Adamicao rovolationis tam in Moeaicae revelationis statu, quando fides in Christum venturum, non minus quam hoc nostro tempore in Christum adventum, erat requisita.

Quapropter emendatum iuxta duplicis observationis sensum placerot hoc schematis incisum, eo vel magis quod ad hoo sufficeret trium vel quatuor vocabulorum additio aut mutatio, in hoc nempe vel alio meliori modo: *Ut autem huic officio veram fidem amplectendi in eaque constanter perseverandi satisfacere homines possent* (et hio verbum *homines deberet eo sensu immutari *homines possent), Deus ab initio societatem religiosam seu ecclesiam constituerat, quae, cum illum glorificaret, provideret simul deposito fidei, quo salus obtinetur; novissime vero per Filium suum unigenitum hanc ecclesiam in ultimo statu instituit suaeque institutionis manifestis notis instruxit etc.* ut in schemate.

Ilis tandem observationibus accedit tertia obscrvatiuncula do vocabulo *vaticinii,* quod refertur, pagina 12 liuca 2 [coi. 34 Cii]. Censeo, ut iam dictum est,illud vocabulum deleri debere, quia sapit paulum, ut mihi videtur, pagarismum: et loco illius vocabuli vocem *prophetiae* esso supplendam. Vox prophetia est magis apta, est propria catholici, christiani sermonis.

Et haec omnia, eminentissimi et reverendissimi patres, vestro sapientissimo examini humiliter subiicio.

ORATIO

reterendi patris domini Leonis Meurin episcopi Ascalonensis.

Eminentissimi ac reverendissimi praesides, eminentissimi ac reverendissimi patres.

Humiliter propono 1® ut verba (ib. D<] „et ab intellectus ŏpcrationodiaiunctus tollantur, quia sententiam inobscurant. 2° Propono ut ad verba [coi 35 A<) „sivo ordinario ŕnagisterio 1 addatur: *publico et universali, ul c\&nU3* indicetur magisterium, de quo sermo est. Refellitur hic error non semel enuntiatus, illud tantum credi posse et debere, quod ecclesia in definitionibus eolemnibus, vel in dogmaticis decretis, vel sub anathemate omnibus ut credendum proponit: fidem vero, qua creditur illud, quod ab ecclesia non est tali modo propositum, non esse fidem divinam, sed humanam. Optimum est illud exemplum, quod modo reverendissimus episcopus Paderbornensis attulit: divinitas Christi unto concilium Nicaenum fide divina ct catholica credi potuit et debuit, quamvis non fuerit dc fide catholica definita.

Datur in ecclesia duplex propositio et duplex magisterium ; alterum est solemne indicium, quod raro excreetur, et ideo a multis dicitur extraordinarium iudicium; alterum vero est perpetuum magisterium, quo fideles sub vigilantia pastorum instruuntur, et quod ideo vocatur ordinarium. Multae enim sunt veritates, verbi gratia de dilectione inimicorum, quae sunt obiectum fidei, et tamen non sunt definitae ut articuli fidei neque a conciliis, neque a papa: sunt de fide catholica non definita. Sic etiam facta maximi momenti io vita Christi, verbi gratia fuga Christi ia Aegyptum, vel in actis apostolorum, quae non suut definita ab ecclesia, suut tamen de fide catholica. Quod vulgo dicitur, est verissimum, nempe si quid ab ecclesia nondum eat definitum, posse fortasse tanquam certam sententiam, sed non tanquam dogma defendi. Sed, reverendissimi patres, hoc est verissimum solummodo quando de ea re inter catholicos est controversia ; minime vero quando omnes catholici consentiunt hoc esso revolatum, quoniam ut tale proponitur per publicum illud et universale licet ordinarium magisterium.

Hic repeto (liceat mihi) verba a reverendissimo Padorborncnsi modo praelecta ex litteris summi pontificis ad archiepiscopum Monacensem, nam clare enuntiant hanc distinctionem. Dicit summus pontifex: „Etiamsi ageretur de illa sublectione, quae fidei divinao actu est praestanda, limitanda tamen non esset ad ea, quae expressis oecumenicorum conciliorum aut Romanorum pontificum huiusqne apostolica© sedis decretis definita suut, sed ad ea quoque extendenda quae ordinario totius ecclesiae per orbem dispersae magisterio tanquam divinitus revelata traduntur, ideoque universali et constanti consensu a catholicis theologis ad fidem pertinere ŕetinentur.

Demum quamvis canones non sint facile multiplicandi, tamen necessitate urgento admittendi sunt Tempus opportunum ad reiiciendam errorem contra

fidem est illud, qoo praevidere rei timeri potest error: temptu opportunissimum est illud, quando error iam granari incipit; necessaria vero eat erori damnatio, quando error iam late aparsua eno dignoscitur. Porro hic error iam a fino praeteriti saeculi doceri incepit, ni fallor, a Muratori et maiorea in dies radícea agit. Ideo propono humiliter ut etiam in canone peculiari sequenti modo notetur: *Si quis dùrerit, qtidquid ab ecclesia solenni iudicio tanquam fidei dogma definitum non sii, eredi non pow nisi fide humana, anathema fit.* Praecipua ratio proponendi canonem eat haec: error notatus affinia est errori, qui dicit solum ca de fide definita esso, quao in canonibus exprimuntur, non vero etiam ea, quao in capitulis conciliorum; nisi ergo hic error canone excludatur, non erit efficaciter vel sufficienter reieclus.

Propono etiam ut rorbum ..evidentem·[coi. 35 a π] retineatur propter duplicem rationem. Primo quia sententia siculi in schemate iacet vera est ; credibile eat aliquid quod prudenter credi potest et debet credi: ergo nihil aliud asseritur in schemate, quam evidens esso nos posse et debero credere. Credere aatom poiaumas et debemus aliquid, ai moraliter certum est case revelatum, seu adesse rationes moraliter certas, quae suadeant illud case revelatum.. Ideo, reverendissimi patres, sanctus Thomas in textu citato in schemate sic loquitur: ¿Non enim crederet quia, nisi videret ea osse credenda vel propter evidentiam signorum vel propter aliquid huiusmodi/ Puto, reverendissimi patres, hunc unum textum doetoris Angelici nobis posse sufficere. Ergo distinguatur cum theologis inter evidentem veritatem et evidentem credibilitatcm: secundum theologos fides ebristiana est evidenter credibilis, non est evidenter vera, quia de ea possumus dubitare, ut constat ex facto; eat autem evidenter credibilis, quia videmus officium nostrum credendi. Melchior Canna io loco heri citato contra errorem agit protestantinni, scripturas sacras non indigere approbatione eccloeiao, co quod per se sint evidentes; non ergo agit do ro hic tractata. Doctores vero physice verbi gratia qui credere renuunt, ideo sunt inexcusabiles, quia aut levitate, aut superbia ad evidentiam signorum non attendunt

Secunda ratio retinendi hoc verbum ¿evidentem- est haec: frequentissimo praetextus incredulorum est, nobis non satis constaro de certitudine revelationis Christianae. Ilioc omuia vitanda sunt, quao huic onori eorum favere viderentur. Favere autem, et periculosum esset, ai concilium recederet a communi theologorum sententia, et evidentiam credibilitatis reiicerct. Peto igitur, ut hoc verbum ¿evidentem4 omnino retineatur.

Dic autem discussione interrupta, emincntiisimus primus praeses distributionem textus reformati primi capitia' schematis *de fide* et emendationum capitis secundil bis verbis indixit.

¿Revcrendierimi patres, distribuuntur nunc exemplaria typis impressa textus novissimo adaptati primi capitis schematis *de fide catholica,* de quo cras suffragia patrum exquirentur. Insuper distribuantur emendationes do capite secundo propositae in discussione eiusdem n diversis patribus, do quibus interim patres deliberare poterunt, donec luo tempore suffragia do his ferenda erunt/

Ad ambonom deinde vocati sunt caeteri oratores.

1 VHe infra snb nam. IB.
I Vkh infra sub nam. IB.

ORATIO
reverendi patris domini Josephi He/ele episcopi Hottenburgensis.

Eminentissimi praesides, eminentissimi ao rovorendiuimi praesules.

Summo iuro in paragrapbo prima capitia torti! legimus, hominem obligatum caso ad assensum Deo ao revolanti praestandum, inde ex ea cauaa, quia Deus est summus cius auctor, ot quia ratio creata penitus d<pondeat a ratione increata. Verissimum hoc sane est; primaria baec cat causa. Sublectio illa creaturae erga creatorem primaria sano est causa obaequii nostri orga divinam revelationem. Sed altera, ni fallor, et quidem magio interna cauaa counotetur oportet; nempe ad obsoquium divinao revelationi praestandum tenemur inde ox ea causa, quia Deus eat veritas ipaa ot sanctitas: quia veritas ipsa, ergo tenemur ad obaoquium intellectus; et quia sanctitas ipsa Doua est, ideo tenemur ad obsequium voluntatis; et do duplici boe obsequio et intellectus et voluntatis in schemate nostro sermo fit Si rea ita so habet, et num ita se habeat vos indicabitis, reverendissimi patres, in paragrapbo prima capitia tertii linea 5 [coi 34 B]«]. ni fallor, post verba ¿rationi penitus subtecta sit4 apponendum propono: *cumque Deu» sit et verita» ipsa et sanctitas.*

Deinde in paragraphe secunda sub fino paginae 11 [ib. c i®] docemur, internis Spiritus sancti auxiliis iuncta quoque esso externa argumenta divinae revelationis, facta scilicet divina atquo imprimis miracula et vaticinia seu prophetiae, ut melius erat. Verissimum id sane est: sed ita pergitor, iis miraculis et vaticiniis luculenter commonstrari omnipotentiam ct sapientiam Dei. Non roticero possum quod mihi videatur per vaticinia aeu prophetias magis commonstrari omniacientiam Dei quam sapientiam, etsi sapientiam non exclusam vellem habere. Ergo pag. 12 lin. 3 [íb.c u] pro verbo ¿sapientiam4 ponerem *omniscientiam.* Linea sequenti aliquantulum offendor verbis ¿divinae locutionis- ot iam alii oratores reverendissimi de hac re monita sua praebuerunt Ut distinctius dicam, vocabulum *locutio,* ni fallor, denotat apud auctores classicos actum loquendi, actum docendi, seu etiam modum loquendi, modum dicendi, non autem sententiam quae exprimitur, non rem quae dicitur. Igitur sensus nostri capitis, qui sane perspicuus est clarius exprimi potest, si loco ¿locutionis divinae- ut iam propositum est, ni fallor, a reverendissimo episcopo Divioncnsi, hoc scribatur; *divinae revelationis,* seu *divini eloquii,* quod clarissimum eat.

Pro quarto. In canone quinto vocabulum ¿necessariis4 non placero iam alii oratores monuerunt. Ipsis accedens id solum addam: sensus ct in boc loco clarissime patet, sed vocabulum ¿neceaeariis argumentis- hunc sensum non recto exprimero posso mihi videtur. 8i latinum esset, *neeessitantia* dicerem argumenta pro *necessariis,* sed non beno sonat: verum si ponamus *firmis* argumentis, credo quod huic loco medelam aferro poterimus: *firmi»* argumentis, ut sunt demonstrationes mathematicae, quae rationem nostram conficiunt ad credendum, ad so aubiicicndum. Ergo in canone quinto pro necessariis scientiae humanae argumentis ponerem : *firmis humanae* (hanc vocem anteponendo) scientias *argumentis.*

Denique, reverendissimi patres, ingenue fateor me desideriis reverendissimi praedecessoris mei in hoc umbone, alioquin mihi amicissimi, quod numerus canonum augeatur, accedere non posse. Mihi sufficiunt anathemata iam nobis proposita. Haec dicenda habui.

ORATIO

reverendi patris domini Francisci Oandolfi episcopi Cometani et Centumcellarum.

Eminentissimi praesideo, eminentissimi ct rovc-rcndissiini patres.

Putabam mo non haboro locum loquendi, quia forsan nomen inscriptum non fuerat, idcoquo pauca observabo circa caput tertium do fido. Ego aio existimo omnia ot singula verba bene expendenda osso ot ad trutinam revocanda, quia, ut bono observabat doctissimus episcopus Salutiarum, cum extent decreta ex hoc concilio Vaticano, irreformabilia erunt: et ai verba posita sint udo vel alio modo, dabunt locum quaestionibus infinitis theologis: idcoquo bono expendantur verba ct emendentur, si vobis placuerit, reverendissimi patres, emendari.

In principio huius capitis legimus: „Cum homo u Deo tnnquam supremo suo auctore et domino b totus pondeat." Ego existimarem iudicio vestro sic legendum esse; *Cum homo Deo tanquam supremo suo auctori et domino ex toto subiectus sil, ideoque etiam ratio creata increatae rationi plenum intellectus et voluntatis obsequium recelante aliquid Deo fidem praestare tenetur.* Dixi cum homo Deo subtectus sit: sunt enim haec verba apostoli Pauli cum dicit, Filio Patrem subiecisse omnia. Excludo .revelante se Deo" substituendo: *recelante aliquid Deo;* et ratio est quia verbum hoc .revelanto se Doos videtur implicaro contradictionem, quod Deus per modum fidei revelet sometipsum aut suam existentiam. Fides enim innititur auctoritati eius, qui loquitur: ergo rxistentiao eiusdem praesupponitur cognitio, antequam eidem obloquonti fides praestetur.

Paragraphe secunda lio. 4 [coi. 34 0o] legimus ncum internis Spiritus sancti auxiliis" melius exi- stimarem pro vocabulo .auxiliis" dicendum esse c *operatione.* Ratio est quia cum agitur de effectu supernatural! coque primo, videlicet fide, pars potissima virtuti Spiritus sancti tanquam principali et non tantummodo tauquam auxilianti tribui debet.

Eadem paragrapho legitur lin. 9 [ib. Ois] .quao Dei omnipotentiam ct sapientiam luculenter commonstrent" hoc verbum .sapientiam" excluderem, ot adderem potius *praescientiam.* Ratio est, quia in hac parto verbo .omnipotentiam" bene respondet verbum .miracula"; verbo autem *vaticinia* magis aptatur et respondet verbum *praescientiam.*

Paragraphe tertia lin. 12 [ib. De] legimus .quare fides ipsa in se, etiamsi nondum per charitatom operetur, donum Dei est" substituerem potius: *Quarefides ipsa in se, etiamsi a charitate distincta et ab ea separabilis, donum Dei est, et actus eius opus est etc.* Ratio hace est, quia verba illa .etiamsi nondum per charitatem operetur" innuero videntur, quod D Deus aliquam infundat alicui fidem sine charitate, quod vel falsum vel saltem disputabile est. Certum est enim, quod in baptixaudis vel confirmandis vel aliis simul cum fido infunditur et charitas et spes ct reliquae virtutes.

Paragraphe ultima lio. 3 [col. 35 Bs] legitur .et ad se invitet, qui nondum crediderunt, et filios-suos". Magis arrideret mihi, si diceretur: *Et ad se invitet, qui nondum crediderunt, et filios suos certiores faciat, quod fides, quam profitentur, firmissimo nititur fundamento.*

Paragraphe ultima lin. 7 [ib. B 7] .cui quidem testimonio efficacius etiam subsidium accedit etc.0 ego sio existimarem legendum : *Quod quidem ecclesiae testimonium efficacius etiam redditur virtute superna, quae fidem inspirat. Siquidem piissimus Dominus errantes gratia sua excitat;* ut dictum fnit ab episcopo Bolinensi. Ratio huius mutationis eadem est, ac ea quam superius exposui; scilicet quia pars potissima in effectibus supernaturalibus tribui debet gratiae divinae.

Item paragraphe ultima lin. 18 [ib. B14] .quocirca minimo par est conditio eorum qui caeleste fidei donum etc.u adderem tantummodo verbum ad evitanda dissidia et quaestiones, quao inferius dicam : *quocirca re bene inspecta* vel *omnibus inspectis atque perpensis:* adiicienda putarem haec verba ad praecavendas discordias inter catholicos. Ratio est, quia verum ot verissimum est, cum quis veritatem possidet, non debero, immo nunquam debere eam in dubium vocare, nec transiro α vera ad falsam religionem; cum e contra, qui est in faba religione debeat, dubio suboriente, inquirere et transire ad veram religionem. Sed totum hoc negotium ii, ad quos attinet, asserunt pedinerò tantummodo ad conscientiam, non vero ad relationes externas ecclesiae cum aliis societatibus religiosis, vel cum ipso statu civili: nam eodem iure quo catholicus asserit so veritatem possidero, posset etiam acatholicus dicere; et deindo quoad hoc conditio utriusque similis esso videtur ante auctoritatem. Nolo hanc quaestionem movere, do qua forsan ratio habebitur in schemate, cum loquemur do ecclesia ct societate.

Et haec sunt, quae sapientissimo iudicio vestro exponero statui, paratus semper habere quae vobis placent, ct negare ea quae vobis non placent.

ORATIO

reverendi patris domini losephi Sloreyra episcopi Ayacuquensis.

Eminentissimi praesides, eminentissimi uc reverendissimi patres.

Ad sapientissimaa rationes allegatas a reverendissimo episcopo Ascaloncnsi, ut retineatur verbum .evidentem" quod in pag. 13 [coi 35 a 17] huius schematis invenitur, opponam alias rationes praeter illas, quas heri magister generalis ordinis Praedicatorum exposuit submissas semper ct omnino sapientissimo vestro iudicio et generali Deputation! de fide.

Duplex est enim fides, sicut scitis, humana ac divina; humana testimoniis innititur hominum, at divina testimonio Dei stabilitur: Christian! populi fides divina est, idcoquo divinis insistit testimoniis. Humana fides falli potest, divina ct Christiana minime; quia illa ex humana pendet auctoritate, quae potest falli ac fallere; sed divina fulcitur ei, cui nihil falsitatis inesso potest: Si *testimonium hominum accipimus,* ait loannes1, *testimonium Dei maius est.* Maius dicitur esse testimonium Dei testimonio hominum auctoritate et certitudine: superat enim his rebus omnia hominum testimonia, infinito intervallo. Testimonium certitudinem habere potest, evidentiam minime. Ideo Spiritus sanctus ot apostoli de Christo testimonium tulisse dicuntur, quia non evidentiam attulerunt sod fidem, omnibus demonstrationibus certiorem.

Est enim fides, ut ait apostolus, argumentum rerum non apparentium: do robus autem nec intellectui nec sensui apparentibus, evidentia esse non potest; potest esse certitudo. Non redigitur in captivitatem intellectus cum rerum, quibus assentìtur. evidentiam habet. At si evidentia caret, quamvis habent testimonia, captivitatem subit, ut certissime et absque dubio assensum exhibeat Hinc fit ut fides in captivitatem intellectum redigere dicatur, iuxta illud Paulil : *In captivitatem redigentes humanum intellectum.* Non enim affert evidentiam intellectui, quamvis afferat certitudinem: quao quidem certitudo tanto maior est, quanto testimonium est ~ ~TI io. V, 9.

• 1i Cor. X. A

maina; testimonium vero Unto maina est, quanto A is, qui testimonium fert, «Detoniate et veraciLate cat praecellentior. Cum igitur testimonium Dei, ut Ioannea ait, testimonio omnium hominum intervallo quodam infinito maius sit; efficitur ut fidei certitudo infinita quodammodo sit, quia infinita innititur veritate ac veracitate. In caelo evidentiam affert divinus conspectus, in terra certitudinem parit divinum fidei testimonium.

Quamvis autem certitudinem fides habeat tantam, ut scientiae certitudinem superet, evidentia caret, quae in scientiis reperitur. Non enim demonstrationibus comparatur, sed Spiritus sancti operatione animis infunditur. Unde divus Basilios1: Sacrorum, inquit, quae do Deo sunt eloquiorum, praedux est fides, plane non demonstratio. Fides, inquam, animum invitans, immo et persuadens ad consensionem prae cunctis rationalibus methodis: neque enim fides geometricis nititur probationibus, quas necessitates B vocant, sed animo nostro se insinuat efficaci Spiritus sancti operatione. Et in psalmo 98: *In columna nubis loquebatur* (Deus) *ad eos,* id est Israelitas. Ita etiam loquitur ad christianos, nam columnae nubis similis est fides; columnae quidem, quia reliquarum virtutum est fulcimentum, nubis vero, quia evidentia caret, obscuritatem habet Ea tamen obscuritas in maximum hominum meritum cedit; ut enim ait divus Gregorius homilía 26 in ĕvangeli „Fides non habet meritum, cui humana ratio praebet experimentum4: habet autem meritum et quidem maximam, quao rationis omnes gradus transcendens sine experimento, sino demonstratione et evidentia Deo ex obscura nubis columna loquenli credit. Unde illud Christi': *Beati qui non viderunt et crediderunt;* et illud Augustini super psalmos': «Quae esse: merces fidei, nisi laceret quod credimusitem. «Non esset iustitia fidei, nisi esset absconditum, quod praedica- c tum crederemus, ct credendo ad videndum perveniremus.4

Eo, reverendissimi patres, rationes quae videntur mihi alicuius ponderis ad omittendam vocem eovidentemJ; nisi inveniantur nullius ponderis in insta et fidelissima statera sapientiae vestrae.

Auditis iis omnibus patribus, qui animadversiones in hoc tertium caput proponere censuerunt, eminentinimus primus praeses sic loquutus est:

«Reverendissimi patres, cum nemo amplius veniam loquendi de capito tertio propositi schematis petierit, declaramus discussionem huius capitis esse terminatam, salvo iure deputatorum respondendi animadversionibus patrum in hoc caput factis, si quid respondendum consuerint Emendationes autom a patribus propositae, quamprimum fieri poterit, typis impressae patribus distribuentur, antequam suffragia de iis ex- D quirantur.

«Proxima congregatio generalis habebitur crastina die, in qua suffragia patrum exquirentur de textu capitis primi novissimo adaptati iuxta emendationes nuper ab ipsa congregatione generali admissas, quod hodie distributum fuit. Deindo continuabitur discussio schematis *de fide catholica,* et quidem de capito quarto cum suis canonibus/

Post haec vero dimissa congregatio est

1 Hom. in Pı. 115 in V. «Fides sermonibus qui de Deo Suat, prueeit: tides non demonstratio. Fides, quae animum ad Maewdosem trahit maids, quam methodi ratione Innixae: tides quae non necessariis geometriae Illationibus, sed Spiritus sancti opera gignitur.-

• Easrr. in m. 109, n. 8.

16.

Caput I constitutionis dogmaticae do fido catholica a doputatlono novissimo adaptatum.

Caput I.

De Deo rerum omnium creatore.

Sancta Romana catholica ecclesia credit ot confitetur, unum esse Doom verum et vivum, creatorem caeli et terrae, Dominum omnipotentem, aeternum, immensum, incomprehensibilem, intellectu ac voluntate omniquo perfectione infinitam; qui cum sit una singularis, simplex omnino et incommutabilis substantia spiritualis, praedicandus est α mundo re et essentia distinctus, in se et ex se beatissimus ct super omnia, quao praeter ipsum sunt ot concipi possunt, ineffabiliter excelsus.

Hic solus venis Deus bonitate sua et omnipotenti virtute non ad augendam suam beatitudinem, B nec ad acquirendam sed ad manifestandam perfcctionem suam per bona, quso creaturis impertitur, liberrimo consilio «simul ab initio temporis utmmquo de nihilo condidit creaturam, spiritualem et corporalem, angelicam videlicet et mundanam, ac deinde humanam quasi communem ex spiritu ct corpore constitutam1⁄

Universa vero, quao condidit, Deus providentia sua tuetur atque gubernat, «attingens a fine usque ad finem fortiter, et disponens omnia suaviter4:* Omnia siquidem nuda et aperta sunt oculis eius1, ea etiam, quae libera creaturarum actione futura sunt.

CANONES.

De *Deo rerum omnium creatore.*

1. Si quia unum verum Deum visibilium et invisibilium creatorem et dominum negaverit; anathema sit.

2. Si quis praeter materiam nihil esse affirmaro non erubuerit; anathema sit

3. Si quis dixerit, unam esse Dei et rerum omnium substantiam vel essentiam; anathema sit

4. Si quis dixerit, res finitae tum corporeas tum spirituales, aut saltem spirituales e divina substantia emanasse;

aut divinam essentiam sui manifestatione vel evolutione fieri omnia;

aut deniquo Deum esso ena universale seu indefinitum, quod determinando se constituat rerum universitatem in genera, species et individua distinctam; anathema sit

5. Si quis non confiteatur, mundum, resque omnes, quas continet, et spirituales et materiales, secundum totam suam substantiam a Deo ex nihilo esse productas;

aut Deum dixerit non voluntate ab omni necessi- D tate libent, sed tam necessario creasse, quam necessario amat seipsum;

aut mundum ad Dei gloriam conditum esse negaverit; anathema sit.

17.

Congregatio generalia trigesima nona.

1810 ăprili 1.

Feria sexta die 1 aprilis 1870 hora nona matutina, in conciliari aula Vaticanae ƀatriarchal basilicae, generalis reverendissimorum patrum congregatio habita est; cui interfuerunt quingenti octoginta tres patres, nempo 35 cardinales, 6 patriarchae, 5 primates, 88 archiepiscopi, 409 episcopi, 4 abbates nullius dioecesis, 14 abbates generales sive praesides congregationum ordinum monasticorum, usum

i Coae. Later. IV e. 1. *Firmiier.*
« Salvili. 1.
• cf. Hebr. IV. 13.

mitrae habento·, 22 generale· et vicarii generales; a quorum omnium nomina, quao per assignatore· locorum accurato descripta fuerunt, exhibet indiculus patrum trigosimao nouao congregationis generali·, qui inter acta concilii asservatur.

Roverondus pater dominus Cyrillus Bobnam Bennl archiepiscopus Mausiliensis ritus syriaci missam lectam celebravit. Qua absoluta, ct recitata oratione *Adswnus Domine* etc., ominentluimus primus praeses dixit:

"Reverendissimi patre·, proponitur hodie ad suffragia ferenda integer textus primi capiti· schematie ‹/‹ *fide catholica* novissime adaptatus iuxta emendationes in congregatione generali a longo maiori patrum numero admissas, siculi in hesterna congregatione patribus distributus fuit.

nln actu forondi suffragia ea sedulo observanda erunt, do quibus iam in praecedentibus congregationibue facta est admonitio, quod scilicet distincti· B vicibus do eodem textu capitis primi suffragia rogabuntur, doin quod reverendissimi patres ad confusionem vitandam locum in aula concilii sibi assignatum retiñere dobont, et quod sargentee tamdiu stare dobent, donec de maiori vel minori suffragiorum numero satis constet His praemissis aggrediamur actum suffragia do primo capito forondi. Ipsum caput primum novissime adaptatum α Deputatione pro rebue fidei, et in hesterna congregatione generali distributum, satis omnibus notum est, ita ut lectione non indigeat. Itaquo reverendissimi patres, qui huic primo capiti in ista ultima forma assentiuntur, surgant/

Et cum omnes, paucissimis exceptis, surrexiseent, eminentissimus primus praeses ait:

rEvidens est, quod pone omnes surrexerint assentiendo. Iam vero ii reverendissimi patres, qui eidem capiti primo novissimo adaptato contradicunt, ac proindo istud reiiciondum consent, pariter surgant-

Et cum octo tantum ex patribus snrrexissont, eminentissimus primus praeses ait:

^Evidens est, quod exiguus patrum numerus huic primo capiti contradixerit; atquo hinc declaramus primum caput schematis *de fide catholica* novissime adaptatum, a concilio approbatum fuisse/

Post haec eminentiseimus primus praeses addidit:

nProoedimus nunc ad examinationem et discussionem capitis quarti propositi schematis *de fide catholica,* do quo complures patres veniam loquendi potierunt, quorum nomina reverendus dominus subsecretarías ex ambone recitabit-

Subsecretarios autom ambonem ascendens hanc tabellam perlegit:

rNomina reverendissimorum patrum qui veniam loquondi potierunt, ut animadversiones suas circa caput quartum propositi schematis congregationi D generali subiicoront.— Ludovicus Dubroil archiepi··oopus Avenionensis, Fridericus de Margueryo episcopus Augustodunonsis, Franciscas Gandolfi episcopus Cornetanus ot Ccntumoollonsis, Laurentius Renaldi episcopus Pinorolionsis, lacobus Ginoulbiao episcopus Oratianopolitanus, losoph Caixal y Eatradé episcopus Urgollensia, Petrus Maria Ferrò episcopus Casalensis, Petrus Ceiosia episcopus Pactensis, Salvator Magnasco episcopus Bolinensis, Raphael Ricca corrector generalis ordinis Minimorum/

Publicatis nominibus patrum, qui loquendi veniam petierant, ad ambonom successive vocati eunt arcbiepisoopus Avenionensis, episcopus Augustodunensis, episcopus Cometanus, episcopus Pinerolionsi·, episcopus Oratianopolitanus, episcopus Urgollonsis, episcopus Casalonsis, episcopus Pactensis, episcopus Bolinensis, corrector generalis Minimorum, episcopus Salutiarum, episcopus Hebronensis, qui duo postremi durante congregatione veniam loquendi potierunt.

ORATIO

recerendi patrie domini Ludovici Æ Dùbrcïl archiepiscopi Avenionensis.

Quamvis benevolentia patrum omnibus hic veritatem exquirentibus certa sit; illam tamen expostulo ut decot, sed brevi sermone et meos sensus apprime aperio. Agitur non de primo canone, qui mihi ut praecedens de revelatione multum arridet, sed de canone secundo, qui vidotur removendus vel saltem emendandus quoad primam et quoad secandam partem. Quoad primam partem, quia illa pars canoni primo do revelatione contradicit, quia contradicit scientiarum libertati, quia nimiam offendit amori, quo omnes et religio ipsa ad scientiam trahimur. Quoad secundam partem, quia supponit quod impossibile est, ot quia propositioni eiusdem schematis contradicit.

Et Io contradicit prima pars canoni primo secandi do revelatione capitis: canon enim illo affirmat, Deum por ea, qaao facta sunt, naturali ratione cognosci posso; dum pars canonis, de quo difficultas est affirmat sub anathemato, nullas disciplinas humanas sine ulla ratione revelationi· esso tractando··: ex quo evidenter sequitur, Deum non posse inquiri lumino naturali rationis, nisi prius revelatione inventus et cognitusl fuerit; ex quo sequitur, unam ex hi· duabus affirmationibus ab alia destrui, et •imul stare non posse.

2° Illa canonis prima pars libertati, qua scientiae vivunt, est contraria; nam illis denegat non solum sua certa iurn, quae α natura tenent, scilicet scientiam pro sola scientia, veritatem pro sola veritate excolendo, sed illis denegat spatium ad sua tentamina, ad suam evolutionem necessarium; illi· denegat indirecte, illam impedimentis ct anathematibue irretiendo methodum scicntificam seu liborao et merae observationis, qua tantum nostris diebus scientiae profecere. Denegatio deploranda respectu scientiarum, quas soiungit ab hominibus, qui illi· sunt honori, qui revelationi auxilio essent, cum veritates etiam seorsim exploratae, ob communem originem seu Deum, se teneant omnes. Denegatio deploranda respectu religionis, quao tali agendi ratione totam libertatem, totam vim scientiarum •uis recusans, his qui anathemata spernente· hostilem faciunt scientiam, linquit: quod idem est ac ai dux fortiora suis interdicens arma, inimicorum manibus sponte traderet.

3° Illa pare canonis non solum libertati et iuribua scientiarum, sed, quod maioris momenti eat, amori ot studio, quo omne· ot religio ipsa scientias prosoquimur, offendit. Illo nmoro tenentur magnae animae, tenentur omnes praeclarae nationes, illo amore tantum tonetur ot nostra patria, ut tempore lugendae impietatis cum altaria essent diruta, templa vacua, cum primus consul cultus patrum restaurationem meditarot, satis fuit oximio scriptori beneficia religionis erga scientias ot bonas artes revocare, ut haeo restauratio, ipso primo consulo fatante, facilius perficeretur. Cultu· scientiarum est apud no· secunda roligio, cuius in partes venire semper profuit ecclesiae, cuius In partes Deus ipse venit: nam ut homines, vidotur et ipso scientiarum evolutionibus delectari, cum tradiderit mundum disputationibus eorum. Deus scientia gloriatur, eum in Scripturis voluerit scientiarum Dominus vocari; gloriatur et ip·· ecclesia, quao ut maximum honorem semper habuit illas protegere, ut patet ex conciliis, ex sententiis patrum, ut patet o Romanorum pontificum et in primis per-

l rnrenÏM»» *ft cognitum* ed. VaL

dilecti Pii IX historia. Et nane Deus scientiarum a nostra opera fieret illis infensus; et ecclesìa quae tanta laude scientiae ex barbariei diluvie suscitavit, ad hoc suscitaverit, ut illarum privilegia, illarum iura, illarum libertatem nostro ore hoc concilio Vaticano imminueret.

Scientiae enarrant gloriam Dei, enarrant gloriam ecclesiae, cui eximios pepercre triumphos; scientiae eccleaiao dedero praeclara testimonia, praeclara ingenia, quorum lumen in fronto irradiat ut corona; scientiae dedero ecclesiae dirum Thomam, divum Augustinum, dedero nostrum Bosauetium; ct pro tantis impedimenta redderet! et illas prohibitionibus indefinitis mille dubia parientibus lacesseret! non ita fiat Temperemus ab hac canonis prima parte, ne cum simus amatores scientiarum, videamur iliis esso infensi, et omnia ad theologiam reducere velle, innovantes scholastica tempora, quae non certe ingloria, sed ob excessum et absorptionem scientiae B observationi infesta nimium fuere.

Ne bonum regimen inter ℁cientia naturales et revelationem turbetur, cum multum referat ot necessarium sit ut inter se bene vivant, ne videamur timore quod non est timendum, quod ecclesia nunquam timuit; secura de sua nobilitate, de sua divina origine, ecclesia vult indicavi et vult habere testes, ot testes qui non sint propinqui eius, non sint sui; vult indices, sed non indices α priori, indices ad talem vel talem sententiam anathemate damnatos. Non obstat impedimentis inquisitionibus scientiarum: illas provocare invat. Nam quicumquo quaerant veritatem, modo quaerant, invenient religionem, cum sit religio veritatis comes et soror, cum sit ipsa veritas; invenient Deum, cum Deus sit alpha et bomega, fundamentum ct fastigium scientiarum, cum extrema scientiarum catenam auream, seu principis et remotissimas scientiarum deductiones manu teneat c

Abstinerem igitur, reverendissimi patres, ab hae parte prima canonis, sed non penitus abiicercm et in illius mentem intrarem; abstinerem ab anathemate saltem sio exprowo, sed non n consilio: nam libenter fateor, revelationem scientiis magno auxilio esse, cum multas veritates multo labore exquirendas apprime doceat. Nam ai scientia, si ratio est plena fidei, fides ex parto sua est plena rationis. Nam ii vera philosophia, ut ait Seotus. est vera religio; non minus certum eat, veram religionem esse veram philosophiam. Abstinerem paritor, reverendissimi patres, a secunda parto eiusdem canonis, vel alio modo exprimerem: nam sensu obvio supponit dari posse conclusiones conclusionibus revelationis oppositas, quod dedecori revelationi esset, quod est impossibile.

Doctores ob observationum insufficientiam, ob praoiudiciorum excaecationem possunt, ut contigit D pro zodiaco aegyptiaco, per tempus conclusionem contra revelationem ponere. Sed scientia ipsa discipulorum suorum, meliori observantia vel deductione, errorem sedulo semper corrigit Scientiae excultores possunt dare conclusionem contra revelationem; sed scientia, vera scientia nunquam. Hoc probant luculenter ipsimet schematis auctores huic parti canonis contradicentes vel eam potius explanantes, cum pag. 16 [coi. 36 a u] ad calcem dicant: inter fidem et rationem nulla est dissensio; Deus seipsum negare non potest, nec verum voro contradicere.

Hic, reverendissimi patres, finfcm do meo sensui sic colligendo: vel supprimerem hunc canonem, cum ipsius mons sufficienter iam in expositione sit affirmata, vel aliter exponerem.

Haoc, reverendissimi patres, vestrae sapientiae humiliter sublicio.

ORATIO

reverendi patris domini Friderici de Maryuerye episcopi Augustodunensis.

Eminentissimi et reverendissimi praesides, eminentissimi et reverendissimi patres.

Paucas tantum animad versiones sapientiae vestrae subiicere liceat do capite quarto de fide ot ratione.

Pag. 15 lio. 8 [coi. 35 c h] in prima phrasi ad pleniorem doctrinae expositionem post verba Robiecto autem4 sic dicendum videtur: *Quia praeter ea, ad yuae naturalis ratio pertingere potest, et quae per divinam rerelatio»em nobis plenius manifestata sunt.* Sic enim apertius declaratur, quo sensu huiusmodi veritates sint obiectum fidei.

Pag. 16 lin. 18 [coi. 36 a ή in phrasi quao incipit ^divina enim mysteria4 voci „eatigino4 substituenda proponitur vox *nube* vel *obscuritate,* utpote temperatior et rectior, et deleatur vox .quadam4.

In pagina 17 linea 13 (ib. B ·] phrasis integra quae incipit .porro ecclesia4 ad caput do magisterio eccleaiao transferenda eat

Pag. 18 linea 6 [ib. c ‹] in phrasi .quapropter tantum abeat4 ad styli claritatem dicatur: *ut eam e contra multis madis iueet atque promoceat.*

In phrasi ℁ubsequent malo sonant auribus verba ,ne hae disciplinae4 ct dici posset: *ne huiusmodi disciplinae.*

Pag. 18 lin. 27 [ib. c n] in penultima phrasi .hinc sacrorum quoque dogmatum etc.4 supprimenda videntur verba .sive communi suo magisterio, sivo solemni definitione4. Priora theologico rigoro non bene condona videntur; quamvis vere dici possit, commune magisterium ecclesiae interpretem esse legitimum sensus dogmatum.

Quantum ad canones adnexos, pag. 24 lin. 3 [coi. 38 a n] in canone secundo, post verba .revelationis supernatantia- addantur ad pleniorem sensum verba: *quae ad eas pertinet* Canon autem tertius supprimendus videtur; siquidem doctrina eo declarata satis exprimitur in paragraphe canones subséquente.

Pag. 25 lin. 38 [ib. Cs] in hac vero paragraph© ut sensus sit plenior, et tollatur omnis ambiguitas, sic concludendum videtur: *Serrandi conciliorum oecumenitorum decreta, et apostolica» constitutiones, quibus praruf istinsmodi opiniones damnator snnt, cel in postemm damnabantar.*

Hic autem cum archiepiscopus Avcnionenais ot episcopus Augustoduncnsis c suis sedibus potius, quam ex ambone suas proposuissent animadversiones, necessarium visum est eminentissimis praesidibus consulere, ut oratorum sermones o suggestu haberentur, atque ita facile audiri possent et a sténographia excipi. Undo eminentusimus primus praeses sic patres est alloquutus:

.Reverendissimi patres, qui veniam loquendi obtinuerunt, rogantur ut ambonem ascendant, quo facilius ab omnibus intelligantur, ac tali modo satisfiat communi patrum desiderio.

nAsccndftt ad ambonom revorondus dominus episcopus Cornetanus et Ccnturocellensis.'l

ORATIO

reterendi patris domini Fraudici Gandolfi episcopi Cometoni et Centumcellensis.

Pauca vobis, reverendissimi patres, do tribus primis capitibus exposui; paucissima nunc de hoc capite, quia caput hoc melius mihi videtur et satis egregie expositum ct pro verbis et pro ideis et pro materia.

Sic incipit caput: .Hoc quoque perpetuus ecclesiae catholicae consensus tenuit et (enet, duplicem esse ordinem cognitionis, non solum principio, sed

oblecto otiarn distinctum: principio quidem, quia in altero naturali rationo, in altero fido divina cognoscitur. Peto α vobia, quid cognoscitur? a quo cognoacitur? Huic ultimae interrogationi respondebitur: cognoscitur ab homine, qui utique subintolligitur. Sed primao Interrogationi nescio utram responderi possit Arbitror igitur verbum hoc *cognoscitur ■uspomum manere, et ideo molina commutandum his verbis: *Quia iti allero naturati ratione, in altero jide divina ree a nobis cognoscuntur.*

Paragraphe secunda ad illa verba linea 9 [coi. 36 a ›] „ratio humana nunquam tamen idonea redditur ad ea perspicienda instar veritatum, quao proprium ipsius obiectum constituunt Notum est vobis, rovo rendissimi patres, quosdam scriptores catholicos eosquo insignes tum praesenti» tum elapsi temporis oxiatimasso, quod, posita divina revelatione, quaedam mysteria in ea contonta possint per rationem do monstrari. Quocirca hoo proponerem patribus ut iudicont an conveniat, vel aequum sit hanc opinio nem tangere in hoc loco ot quasi condemnare. Certo ennetus Augustinus ex supposita revelatione ot auctoritate sacrae Scripturae peramplum et pro fundisatmum tractatum dc Trinitate exaravit, in quo, uti videri potest, ipso multa demonstravit de mysterio Trinitatis.

Paragrapho tertia pag. 17 lin. 9 [ib. Bs] „pro rationis effatis habeantur hoc verbum reffatis non placet, quia non videtur dici solere effata rationis; melius substituendum: *pro veritatibus rationalibus habeantur.*

Eadem paragrapho lin. 19 pag. 17 [ib. Bu] nquapropter omnes ebristiani fideles huiusmodi opiniones, quao fidei doctrinae contrariae esse cognoscuntur etc." in hac paragraphe duo occurrunt observanda : Ie proponitur nomon „opinionesu et post quatuor lineas pronomen ;;eas quod ad id nomen refertur. Hoc C non videtur congruum satis et claram. Nam in oratione pronomen vices gerit nominis absentis; proinde superfluum est pronomen: et ideo hic pleonasmus eliminetur. Alterum: dicitur „opiniones quao fidei doctrinae contrariae esse cognoscuntur, maxime si ab ecclesia reprobatae fuerint®. In illo verbo Bcognoscuntur quaerere quis posset, a quibus cognoscuntur? non ab ecclesia, quia do ea fit meutio statim post illa verba: igitur cognoscuntur ab aliqua privata persona vel universitate, et sio semen discordiae iniicorotur inter catholicos; cum quidam facillimo dicerent hanc vel illam opinionem cognosci tanquam contrariam divinae fidei. Certum est enim quod si quis fidelis opinionem aliquam philosophicam cognoscat contrariam fidei, eam reiicerc debet sino ulla difficultate; sed eidem fideli nemo, excepta auctoritate infallibili, potest dicere: haec opinio est fidei contraria, proindo illam abiuro; respondebit D illo: ego excepto iudicium ecclesiae. Undo existimo hano periodi partem esso ita commutandam cum istis tantummodo verbis: *Quae tanquam Jidei doctrina contraria ab ecclesia reprobata fuerit.*

Eadem paragrapho loco verbi „demon»trot“ substitui potest *probet* vel aliud similo: nam verbum ndernonstrctu importat ut arbitror certitudinem apodicticam, quao distinguitur α morali certitudine, quao sola haberi potest ex motivia credibilitatis.

Eadem paragrapho pro verbo nvetat ponendum arbitror *impedit.* Nam non videtur ox ecclesiae permissione pondero, quod hao disciplinae in suo quoquo ambitu propriis utantur principiis ad ratiocinandum vel discutiendum.

Nunc vero verbum aliquod do canonibus. Primus canon hic est: „Si quis dixerit, in rovelationo divina nulla vora ot proprio dicta mysteria contineri, sed universa fidei dogmata posse per rationem rite excultam o naturalibus principiis intelligi et demonstrari, anathema siLu His verbis „fidei dogmata ego substituerem: *universa religionis dogmata.* Ratio theologica baec est, quia fidei dogmata videntur caso sola mysteria, quae sunt fidei obiectum. Quo posito, dum dicitur in canone anathema ei qui dixerit, universa fidei dogmata posse per rationem intelligi et demonstrari; salvatur ab anathemate is qui dixerit, non universa sed quaedam tantummodo fidei dogmata esse demonstranda. E contra dicendo *religionis dogmata,* non intelliguntur sola mysteria, sed etiam veritates naturales: unde cum istae posaint per rationem demonstrari, anathema recte comprehendit universa, non singula, religionis dogmata; quia in hi» roperiuntur mysteria, quae nequeunt per rationem demonstrari.

Canon secundus: n8i quis dixerit, disciplinas humanas tractandas esse nulla prorsus revelationis supernaturalis habita ratione/ Prima pars huius canonis posset forsan ab inimicis religionis in alienum sensum detorqueri, quasi ratio habenda supornaturalis revelationis in tractandis disciplinis humanis hoc importet, quod disciplinae istae aliquo modo debeant inniti supernaturali revelationi, vel ab ea aliquid accipere ad demonstrandas suas conclusiones. Videant igitur sapientissimi Deputation!» patres, utrum ea verba aliqualiter mutanda sint maioris claritatis gratia.

Canon tertius ita est: „8i quis dixerit, licitum esse tenere vel tradere opiniones ab ecclesia damnatas, dummodo no sint damnatae tanquam haereticae, anathema sit.u Certum cum sit, reverendissimi patres, ecclesiam non omnes propositiones damnaro tanquam haereticas, sed quasdam damnaro tanquam scandalosa» vel piarum aurium offensivas, videtur mihi quod canon iste extendendus sit ad istas etiam propositiones, et proinde in hunc modum mutandus: Si *quis dixerit, propositiones ab ecclesia sub aliqua nola damnatas licitum esse tenere vel defendere, tanquam notis illis configi non mereantur, anathema sil.*

Et haec sunt, reverendissimi patres, quae iudicio vestro sapientissimo submitto et semper submittam.

ORATIO

reverendi patris domini Laurentii Renaldi episcopi Pineroliensis.

Eminentissimi praesules, eminentissimi et reverendissimi patres.

Nonnullae observationes circa caput quartum et relativos canones schematis nobis propositi *de fide catholica* vestra benignitate frotus exponam brevissime, eo quod aliqua iam praeoccupata fuerunt a reverendissimis oratoribus, qui hao do re prolocuti sunt. Censeo autem quod sufficiat animadversiones in medium proferre: sapientissimo» alloquor.

Pagina 16 linea 18 [coi. 36 a v] legitur „divina enim mysteria ipsa eue natura intellectum creatum eie excedunt, ut etiam rovelationo tradita et fide suscepta, ipsius tamen fidei velo contecta ot quadam quasi caligine obvoluta maneant, quamdiu in hac mortali vita peregrinamur a Domino Omittenda crederem verba net quadam quasi caligine obvoluta nam verba superius adducta „fidei velo contecta satis meo iudicio exprimunt mentem auctoris schematis: et insuper vocabulum nvelum melius relate ad mysteria valet quam caligo.

Pagina 17 linea 3 [ib. b i] legitur: nQuamobrem inanis huius pugnantiao specie» non potest nisi inde nasci, quod vel fidei dogmata ad mentem ecclesiae intellecta ot exposita non fuerint etc. Vox *pugnantia iuxta meam sententiam habet in se aliquid asperitatis quoad dictionem; nec satis latine

meo iudicio sonant caeterae vocea enoo potest nisi inde ħasci Satius ni fallor diceretur: *Quamobrem huiusmodi contradictionis spernes, quia reapse nullimods contradictio dari potest, inde oritur, quod cel fidei dogmata ad mentem ecclesiae intellecta et exposita non fuerint etc.*

Eadem pagina sub fine huiusmodi paragraph! legitur: pNon solnm prohibentur eas tanquam legitimas amentiae conclusiones defendere, sed immo pro erroribus ... habere tenentur- *(defenderet* est error typography et stat pro *defendere):* potins qnam ‚sad ħmmo scribendum reor *quin immo.*

In paragrapho sequenti „non solum fides ct ratio inter so dissidere nunquam possunt, sed opem ¢uo quo sibi mutuam ferunt etc.J tali pacto exprimí debot sensus, ut nullum adsit dubium, quod repetitio negationis affirmationem denotet. Idcirco fortasse dicendum: *Tantum abest, quod fides et recta ratio inter se dissidere unquam possint, quod potius* B *opem sibi mutuam ferunt.*

Venio ad canones. In canone secundo capitis quarti ubi legitur: „Si quis dixerit, disciplinas humanas tractandas ewo nulla prorsus revelationis supornaturalis habita ratione4 post verba „disciplinas humanas4 quaedam alia adderem, et sic canonem enunciarem, dicendo: *Si quis dixerit, disciplinas humanas, quae supernaťurali principii quoquo modo rationes attingunt, tractandas esse, etc.* Nam exempli gratia mathesis, artis sculptoriae aut alia huiusmodi praecepta tunc considerari possunt relate ad revelationem supernaturalem, cum carumdem doctores iisdem abuterentur in offensam fidei, aut in eiusdem fidei, ut ita dicam, connexione. Sed huiusmodi disciplinae doceri etiam possunt, quod vulgo evenit, nulla habita pro fide vel contra fidem ratione.

Tertias autem canon eiusdem capitis sic exprimitur: rSi quia dixerit, licitum esse tenere vel 0 tradoro opiniones ab ecclesia damnatas, dummodo ne sint damnatae tanquam haereticae, anathema ❦it Huiusmodi canon, prout sonat, mihi videtur posse omitti ex toto, ut legitima consequentia ex praecedenti, cum loquatur do fide et moribus. In canone enim praecedenti proscribuntur omnium disciplinarum conclusiones, quao doctrinae catholicao repugnant, et anatbomato percutitur qui eas proscribi non posse affirmat. Sed si proscriptae, omnino doceri nequeunt. Si voro canon admittatur, tunc proponerem ut quaedam addantur verbo, exempli gratia *quoad fidem et mores,* ct canonem sic enunciaron!: *Si quis dixerit, licitum esse quoad fidem et mores tenere vel tradere opiniones etc.* Nam omnibus apertum est, quod aliquando damnatae fuerunt opiniones, quao postea locum amplissimum obtinuerunt in scholis, quandoque sanctionem ipsam facti sortitae sunt. Verum quidem est, quod canon ait D „opioiones ab ecclesia damnatas4, sed hac de re, ut nostis, eminentissimi ac reverendissimi patres, insurgere possunt quaestiones quamplurimae circa vocabulum ^opiniones4. Additis autem vorbis *quoad fidem* ft *mores* omnis ambiguitas, nec non quaestionum occasio de medio auferretur, saltem ut mihi videtur.

Insuper omitterem conclusionem „itaquo supremi pastoralis nostri officii debitum exequentes4 usque ad finem capitis, nempe verba ^proscriptae et prohibitae sunt4, licet sint verba suavissimo profusa affectu. Nam sequeretur, ut omnibus concilii partibus post hanc aut par aut similis conclusio optaretur; quod nescio utrum patribus hac vel simili formula continuo uti in conclusione capitum arrideat vel expediat Vos, eminentissimi et reverendissimi patres, videbitis.

Interim animadversiones mea· sapientissimo vestro iudicio submitto. (Multae voces: *bene, benef}*

ORATIO

reverendi patris domini lacobi Ginoulhiac episcopi Gratianopolitani.

Eminentissimi praesides, eminentissimi et reverendissimi patres.

Mens mihi est loqui super paragraphia tertia et quarta capitia quarti ot super canone secundo paragraph! quartae, super quibus quasdam et forsan plures, quam mo deceret, emendationes mihi mons est sapientiae vestrae proponere: aed in antecessum non solum libentissime iudicio vestro, reverendissimi patres, ast etiam iudicio doctissimorum patrum commissionis seu legationis humiliter ct simpliciter sublicio.

Aggredior, ut mihi videtur, rom maximi momenti; nam loqui volo do libertate scientifica. Porro hanc veram libertatem aortam tectam servare maximi esse momenti, nemo est qui non intelligat, tum ad vindicandam ecclesiam super criminationibus quibus impetitur, tum ad suam ipsius dignitatem servandam, tum tandem ad perficiendam et manifestandam veram indolem fidei. Sed his supersedeo, reverendissimi patres, ut tempori parcam et in mediae ros venio. Daas hasce propositiones seu potius assertiones evolvere mihi mens est: Ia inquiram in quo praecise consistat libertas scientifica: 2° indicabo conclusiones, quae ex bis oriuntur, quasque emendationes a me propositae patefacient.

Et Ia quidem in quo praecise consistit libertas scientifica? Duo in antecessum hic sunt animadvertenda; prius hic agi, ut prima quidem fronte apparet in capite schematis, de veris sciontiis tum naturalibus tum rationalibus, seu de veris et proprie dictis disciplinis, ut in novo capite dicitur, nullimodc de fucatis aut falsis artibus, ut astrologia et aliis superstitionis humanae inventis; hic agi do scientiis proprie dictis et non de religionum falsarum variis commentis, quales fuerunt varino gnosticismi formae et species. Undo in paragrapho secunda expungenda mihi videntur verba ex apostolo Paulo ad Timotheum adducta, ubi non de scientiis veris ct proprie dictis apostolus loquitur, sed de gnostici! seu de religionum illa forma, adeo in saeculo sequenti celebrata, cuius tuno prima fundamenta seu delineamenta apparebant Duplici modo, seu sub duplici respectu obicctum fidei comparari potest cum obiecto scientiae, formaliter nempo et materialiter. Formaliter, inquam, seu iuxta modum, quo obiectum istud in scientiis, seu scientifico, et in fide et in revelatione consideratur et exhibetur; materialiter, quale in se est. Veniam detis, reverendissimi patres, si ita abstracte loquar: agitur enim do quaestione, ut credo, maximi momenti, sed etiam ardua et difficili, intendatis velim.

His observatis, certum est primo apud omnes theologos, ut in adnotationibua prirni schematis declaratur, obiectum formale fidei et scientiae diversum esse, seu ut aliis utar verbis, scientiam habere in genero dominium sibi proprium, suas leges tum ex deductione tum ex inductione oriundas vel ortas, uno verbo methodum sibi propriam: unde unicuique scientiae ius sibi esse legibus suis, seu propria methodo uti. Hinc nil aliud illis impositum, nisi ut legitime legibus utantur, ot non transgrediantur fines suos. Hoc sapientissime declarabat sanctissimus dominus noster Pius papa IX in suis litteris mensis decembris annorum 1862-1863 loquendo non do scientiis naturalibus in genere, sed de ipsa etiam philosophia. Esset tolerandum et forte admittendum, si haec dicerentur de iute tantum, quod habet philosophia suis principiis, sua methodo et suis conclusionibus uti, sicut et aliae scientiae. Ilanc libertatem consistere in hoc suo iure utendo ut nihil in se ad-

mitteret, quod non fuerit ab ¡pea buis conditionibus ǂ acquisitum aut fuerit ipsi alienum: sed ot iusta philosophiae libertae suos limites noscero ot experiri debet.

Omnes animadvertitis, reverendissimi patres, quod Initio tolerandum, forto admittendum dici legitimum his vorbis rhaoo iusta philosophiae libertas". Haec verba rnihi omnino miranda videntur; et si hancco sententiarum sapientiam, ot verborum gravitatem, ot proprietatem omnino in schemate invenissem, nihil aliud habuissem dicendum quam: Placet ot maxime. Liceat autem hic praetereunter plaudere regulis, quibus hodie scientiae naturale»· tractantur et reguntur. Scitis enim omnes, qui nviontiis ǫualem cumque operam dedistis, scientias hosco multiplicibus ot proximis observationibus fundari; ad factum generalius ascendero analogiae ot inductionis ope ex hisco factis multiplicibus; hocquo factum generalius legem eos vocaro; investigationem autem causarum sibi interdicere: undo servanda in scientiis bacce methodo tractandis patientia et solertia in observationibus, sapientia in inductionibus, circumspectio ot modestia in conclusiouibus.

Secundo, certum est etiam et manifestum, plures esse scientias rationales ot naturales, quae nec etiam materialiter idem obiectum habent ac fides, seu, ut perspicuo dicam, quae nihil in obiccto sibi proprio commune habent cum proprio fidei ct doctrinae catholicae obiccto. Intor eas apertissime enumeraro est omnes mathematicas, physicam tum mathematicam tum naturalem, cbimicam et alias naturalis historiae partes, dempta anthropologia. Hosco autem omnes ct singulas scientias omnino esse independentes et nullo respectu habito ad fidem catholicam tractnri posse omnibus rem etiam perfunctorie considerantibus manifestum est; in harumquo scientiarum numero libenter haberem et computarem astranomiam, cosmologiam, geologiam et alias huiusce generis, ot quod vorbis scriptoris eximii et in Scripturarum sacrarum interpretatione vel peritissimi, patrie nempe Patrizi, in suo de interpretatione Scripturarum sacrarum librol ita confirmaro iuvat: rQuo autem, inquit eximius doctor, errorem hunc (nempe eorum qui pertimescunt, ne veritates scientifica© notionibus biblici» adversentur) caveamus, proderit meminisse, nou id scriptoribus bibliorum fuisse propositum, ut naturales quaestiones haberent, aut ne nos physicorum ignaros esse sinerent Quo pertinet sentontia haec Petri Lombardi: *Hanc autem scientiam* (rernm, inquam, naturalium) *homo peccando non perdidit, nec illam, qua carnis necessaria providerentur. Et idcirco in Scriptura homo de huiusmodi non eruditur, sed de scientia animae, quum peccando amisit.*

Ilaeo verba aurea mihi videntur, reverendissimi D patres; et cortissimo nullus est vestrum, qui non persplciat quid ex iis in favorem libertatis scientificae, si vellem, cruore valerem; nemo qui non sciat, hanc libertatem connexam esso ox Petro Lombardo cum duabus doctrinis nostrae fidei, nempe quod essentialiter distinguantur duplicis ordinis veritates, et quod per peccatum hominis facultates ad huiusmodi attingendas aut non debilitatae fuerint, aut parum. Et equidem rem introspiciendo apparebit, istas scientias, astronomiam, cosmogoniam, ot alias quasdam obiectum materiale habere α Scriptura sacra ot consequenter n revelatione distinctum. Et revera, re introspecta, aliud obiectum etiam materiale habent, ct hoc adhuc confirmo ex testimonio patris Patrizi. Hinc illud quod Chrysostomus, quod Hieronymus et Thomas nos monuerunt, solitos fuisse scriptores bibliorum do cortis quibusdam robus loqui pro vulgari hominum sententia, ideoque quasdam docent formas apud illos minime consonare iis, quae illis de rebus vere dici debent: id autem ipsorum scriptorum veracitati non obesso; non enim id dicere volebant, quod verba illa proprie significant, sed quod sui populares verbis illis solebant exprimere. Deinde fides ct theologia res omnes naturales in quantum sunt a Deo, in quantum ab eo gubernantur; scientiae autem earum tantum existentinm, earum differentias, carum leges tantummodo considerant.

Tertio, sunt denique scientiae, quao in quibusdam c suis partibus alienae sunt ab obiccto fidei catholicae; sed in pluribus et potioribus non solum ei affines sunt, sed etiam obiectum commune habent, ut anthropologia et praesertim philosophia. In his, inquam, in quibus obiectum commune non habent ; cum fide, libero suis legibus utantur: in aliis autem, cum verum vero non contradicat, cumque veritas, quam doctrina catholica praedicat, sit in se absolute vera, ius non habent doctrinam contrariam nec docendi nec tenendi: et profiteri aut docere quod boc iate potiantur, est a fide alienum. Sed quod haereticum sit docere vel tenere, scientias naturales ot rationales seu disciplinae humanas tractandas osse nulla supernaturalis revelationis habita ratione, non arbitror. Et hoc primo quia indiscriminatim hic de scientiis ot disciplinis humanis agitur. Porro propositiones generales de iis, quao plerumque accidunt, intelligi debent, et ploraoque scientiae naturales ct rationales, disciplinae humanao, eae nempe quos sub primo vel secundo genere distinximus et enarravimus, tractari possunt iure, nulla supernatandis revelationis habita ratione. Undo, si accurate loqui velimus, dicere debemus omnes scientias, et si determinatius adhuc loqui volumus, adiungendum fuisset etiam eas, quae quodammodo obiectum proprium fidei attingunt.

Ut hic mentem meam clarius exprimam, liceat haec addere. Supponatur verbi gratia vir doctus qui hoc teneat, nempe in scientiis naturalibus tractandis legibus unice scientificis obediondum, seu tractandas illas ea solortiori attentione, ea sapientia. ea modestia quam delineavi, ipsi persuasum est, quod stando principiis et legibus scientificis non eventurum quod doctrina fidei offendatur: quod si eveniat, ct praeter conditiones vero scientificas et praeter montem suam id oveniret, forsan quoddam discrimen errandi contra fidem se incurrere, sed improbabile, sed remotum. Caetcrum qui ita sit dispositus ad deponendum errorem suum, si definitioni iam factae vel ab ecclesia faciendae sentontia sua manifestetur contraria, huius systema, hanc opinlonom forsan temerariam, sed certissimo haereticam non judicaretis.

Hisco dictis veniam ad conclusiones, quao ex ii», quao dicta sunt, sponte quadam ot manifesto enascuntur: nompo libertatem scientificam ab ecclesia Io recognoscendam ot proclamandam; 2· continendam ct dirigendam; 3° tandem tuendam et protegendam esso.

Io Recognoscendam et proclamandam. Vellem ergo ut ecclesia nedum coram sciontificis investigationibus et progressibus anxiam se et diffidentem exhiberet, o contrario doctrinarum conatibus ot adinventionibus se plaudere declaret: nihil sibi a veris scientiarum progressibus pertimescendum non solum dicat, sed ct monstret Caeterum scientias osse, quae, cum nihil habeant cum fide commune, sunt omnino ab ea independentes; et si quao sint, ut philosophia, quarum obiectum materiale idem est in multis cum obiecto proprio fidei, illis licere suis principiis, suis

ǂ Lib. I, cap. V, refc. 8.

methodis uti ea lego tantum qood non praetergre- A diantur fines suos. Et haec sunt verba (quod affirmabam modo) summi pontificis Pii IX domini nostri: quae verba mihi adhibenda videntur, quia nulla aptiora, exactiora et ad rem melius accommodata invenire est

2· Continendam ot dirigendam. Quae duo verba simul intelligenda sunt, eo quod α nobis scientiae etiam philosophicae non dirigendae sunt eo senso, quod ipsi» leges praefigamus ot conditiones ipsis proprias imponamus; sed in dominio sibi proprio, in sphaera sua contineamus. Et ideo hic in mentem omnium revocandum, quod in conalio Lateranensi V iam definitum est, profitendum ac docendum esse, fidem catholicam veritatem ipsam absolutam docere, proindeque nemini, nec etiam scientiae nili ius esso hanc veritatem respuere aut in dubium revocare. Quibus addendum erga privatos qui scientiis praesertim philosophicis suam operam dabunt, no nimis B ingenii soi aut otiam naturalibus mentis humanae viribus confidant: debilem enim in pluribus et in iis, quae naturam et res divinas spectant, obscuratam esse universa experientis demonstratur.

3e Protegendam et tuendam, nempe eo modo, graviter admonendo eos qni in scriptis suis verba Scripturarum sacrarum ad res physicas spectantia invocant, no]° iis senium determinatum facile tribuant, qood a sancto Augustino et postea a sancto Tboma, ot omnes novimus, commendatur; 2· no praesertim in favorem suorum systematum de rebus physicis auctoritatem sacrae Scripturae adducant Quae tria si in Vaticana synodo fiant, celebraretur et consecraretur absqoo ullo discrimine fidei, meo quidem iudiclo, libertas scientifica; ecclesiae inerirainandae hostibus suis via praecluderetur; maximus honor ex hoc ipso in eam redundaret, et, quod potissimum, multorum errantium reconciliationi, ani- C marumque paci provideretur.

Emendationes meas proponendas hic habeo iuxta legem nobis impositam. Ad cap. IV tertiae et quartae pag. 17 post lineam 13 [coi. 36 Be] loco illorum verborum eporro- usque ad nomnino- dicatur: *Equidem libenter agnoscit ecclesia, inter humanas scientias plures esse, quae nil cum deposito fidei concredito commune habeant, ideoque eas plane a revelatione supernatural! independenter tractari posse; immo veris scientiis ius esse suis principiis, suis methodis ac suis conclusionibus uti, ipsisque liberum nihil* in *se admittendi, quod non fuerit ab ipsis suis conditionibus acquisitum, aut quod fuerit ipsis alienum. Nec ullo modo pertimescendum sibi est a liberis investigationibus et variis scientiarum inventis, si stent legibus suis, et fines proprios non transgrediantur. Verum cum rint scientiae humanae, quae in pluribus et polioribus non solum affines sunt obtecto proprio fidei catholicae,* D *sed etiam idem obiectum habent, in iisque tractandi» non raro accidat, privato? homines in opiniones abire, quae fidei doctrinae contrariae esse certo cognoscuntur, omnes fideles cas pro erroribus, qui fallacem tantum veritatis speciem prae se /erant, habere tenentur omnino. Ecclesia enim, quae una cum apostolico munere docendi mandatum accepit custodiendi depositum fidei, ius etiam* et *officium dirmitus habet, oppositiones, quocumque nomine insigniantur, proscribendi, ne quis decipiatur per philosophiam et inanem fallaciam1.*

Pag. 18 lin. 11 [ib. C·] his verbis pnec ipsa vetatu substituatur: *Dum* enim *consentit, et etiam omnino vult,* ut *humanae disciplinae* tn *suo quaeque ambitu propriis stanlur principiis, uberesque, Deo propitio, fructus faciant, divinae tamen doctrinae casto? cavet, ne ei spugnando . .. perturbent.*

* Colota. 11, 8.

A Saper canonibus pag. 25 canone 2 (col. 38 A iej: »S7 *quii dìxtril, omnes scientias rationales et naturale» (tei disciplinas humanas) etiam eas, quae idem obiecium cum fide habent, tractandas esse, nulla prorsus revelationis supernaturalis habita ratione, aut harutn disciplinarum falso habitas conclusiones, etiamsi . . . anathema sit.* Vel proponitur aliud anathema: *Si quis dixerit, fidem et scientiam inter se conciliari non posse, vel illud, quod philosophice rerum est, interdum esse theologice falsum, aut viceversa, rei per quamcumque scientiam posse unquam demonstrari, vel ex ea legitime deduci aliquid verae fidei contrarium, anathema sit.*

Et haec dicta eunto: quae omnia Teatro prudentissimo indicio humiliter submitto, veniam quaerendo.

ORATIO

reverendi patris domini Josephi Caixal y Estradi episcopi Uryellmsis.

Eminentissimi praesides, eminentissimi et reverendissimi patres.

Optima revera et valdo necessaria rea est, do qua in hoc capite quarto agitur. Etenim versamur in saeculo, quod nititur *divisionem*1 fecero inter rationem et fidem, inter auctoritatem et libertatem, inter Deum et hominem: ideo oportet ut caput istud sit accuratissimo adlaboratum, ac in eo manifestetur, quod potissimum in actu positum est, divinum connubium inter rationem et fidem.

Paragraphes prima'incipit hoc modo: wHoc quoquo perpetuus etc.- nihil aliud esse videtur quam repetitio paragraph! secundae capitis secundi de revelatione pag. 9 linea 20 [coi. 33 D·] quae hoc modo indpit: rIIuic divinae revelationi/ Si placet, potestis supradicta examinare et comparare. Nec mihi praeterea satis arridet modus rem exprimendi, eo quod mihi videtur parum theologicum. Acta quae in conciliis eduntur, vel ut doctrinae catholicae declarationes deinde inservire debent theologis, vel ut regula exemplaria cui se conforment: ergo accuratissime tractanda sunt

Paragraphe» secunda pag. 15 lin. 6 [coi. 35 Dm]: ,Ac ratio quidemJ eamdem etiam continet matoriam, quam paragraphus quarta pag. 17 lin. 31 [coi. 36 Bis]: wNeque solum fides ete/ Uterque ergo coniungendus τβϯ alteruter reiiciendus. Paragraphus tertia ordine suo naturali debet praecedere paragraphum secundam, nam prius est fidem non opponi rationi, quam ratione fidem explicari. Exempli gratia inter duarum personarum consortium primo tollenda est ratio discordiae, deinde utriusque auxilium ac intimi affectus manifestentur oportet. Concludo, integrum caput meliori forma et ad regulas theologiae sancti Thomae fore reformandum1. Sufficiant haeo pauca D in capite. Nunc permittite mihi quasdam animadversiones in canones.

Canon primus pag. 24 [coi. 38 a d] eamdem rem definit quoad substantiam, quam canon tertius de revelatione pag. 22 [coi. 37 B »]. Et certe non expedit ut ad cuiuslibet ignoti auctoris variata deliramenta fidei canones multiplicentur.

In canone secundo neutrum membrum recte expressum videtur. Nam aliud exempli gratia est tractare calculum geometriae differentialem aut integralem, nulla habita revelationis supernaturalis ra-

1 Hoc verbum *divitienem* additum esi a lUnographis, quis oratorem non bene intellexerunt. — Dixisse ridetur *divori*tum.

« Integrum caput, quod reformandam proposuit, dedit reverendissimo secretario. Ab eo repetendo hic abstineo, eum totum habeatur inferius sub num. 1 emendationum in caput IV schematis. Caput excipiebant novi canones, qui pari ratione infra exhibentur sub numeris 82, 47, 45, 45 earumdem emendationum.

Gone, quod conuco non omo sub anathemate dam- λ nandum; ct aliud ‹ -t plano diversum tractaro cum contomptu vel ad valeraptum religionis divinae et revelationis, quemadmodum fiori multoties solet. In aocundo membro displicet particula conditionally notiamaiu, quasi ecclesia posset conclusiones disciplinarum rationalium, quando non repugnant doctrinae catholicae, proscribere.

Canon tortius videtur omnino supprimendus: nam 1· in canonibus illa sunt proscribenda, quae si negentur, fidelis naufragium faciet in fide; reliqua autem, quao ad potoatatem legislativam pertinent, decretis ct poenis opportunis sunt urgenda; 2· hostes ecclesiae dicent: Ergo non licuit sub poena aeternae damnationis ac infidelitatis dicoro cum Galilaeo terram moveri circa solem. Nam, relicta quaestione do iis, quao curn ipso Galilaeo acciderunt, quao iis diebus certissimo iusta fuerunt, certum est opera Galilaei fuisso longo tempore in Indico ob hanc J eius theoriam proscripta ct prohibita. Cum ergo ecclesia tunquam optima muter et magistra soleat prudenter prohiber© filiis suis, quae nondum certo oxploratu sunt, no fortasse loco cibi det illis venenum; necosso plane est, ut in hoc canone condendo verba aptiora apponantur.

Haec vestro sapientissimo iudicio submittenda consui. (Voces: *bene.)*

ORATIO

reverendi patris domini Petri Mariae Ferri episcopi Casalensis.

Eminentissimi praesides, eminentissimi ac reverendissimi patres.

Unam tantum animadversionem de capite quarto ot de canone primo relativo vostro sapientissimo iudicio submitto.

In capito quarto schematis pag. 18 (coi.36 Ce] haec C habetur sententia: rNec ipsa (scilicet ecclesia) vetat, ne hae disciplinae io suo quaeque ambitu propriis utantur principiis, sed hoc tantum cavet, ne divinae doctrinae repugnando errores in se suscipiant, nut fines proprios transgressae ea, quae sunt fidei, occupent et perturbent/ Haec sententia innuore videtur, quod ox eo quandoque disciplinae rationales erroribus imbuantur, quia repugnant divinae doctrinae, cum res sit viceversa. Nam ideo disciplinae rationales quandoque repugnant divinae doctrinae, quia sunt erroribus infectae.

Ulterius dicta sententia indicaro videtur, quod disciplinae rationales otiam erroribus immuues queant proprios fines excedere, quod falsum esso nomo non videt; quia scientia nunquam proprios fines excedit, uaquedum a ventato non aberret. Sic philosophia etiam do robus theologicis pertractans uaquedum a veritate non recedit, non praetergreditur fines D suos, sod ad excellentiora protenditur. Talis profecto fuit philosophia sapientissimorum ecclesiae patrum atque doctorum.

Demum in allata schematis propositione non facile determinari potest, qunndonam scientia rationalis peccet occupando et perturbando ea, quao sunt fidei. Inhaerendo documentis sanctorum patrum ac praesertim divi Aquinatis, tres statuo regulas: primam nempe, scientiam rationalem semper esso falsam quando contradicit dogmatibus fidoi; secundam, scientiam rationalem esso debere non dominam sod ancillam fidei; tertiam, oamdem scientiam non debere impedirò nut quomodocumque retardare consensum veritatibus fidoi debitum. His autem normis sententiam schematis, do qua est sermo, reformarem dicendo: *Hoc tantum cavet* (ecclesia), ws *erroribus infectae repugnent caelesti doctrinae, ea, quae fidei sunt, sibi subiicere praesumant, atque tales sint, ut animo» ab obsequio divinae revelationi praestando impediant aut retardent.*

Canon primus do fido ot ratione, schematis pag. 24 [coi. 38 A η], ita sonot: „8i quis dixerit, in revelatione divina nulla vera ot proprio dicta mysteria contineri, sed univorsa fidei dogmata posse per rationem rite excultam o naturalibus principiis intolligi et demonstrari, anathema sit.“ Existimo quod clarior et officacior isto canon evaderet, si sequenti ratione conficeretur : *Si quis dixerit, in revelatione divina nulla vera et proprie dicta mysteria contineri, sed universa fidei dogmata per rationem rite excultam posse* inveniri *et e naturalibus principiis deduci, aut posse eorumdem dogmatum, fide praelucente, intrinsecam evidentiam penetrari, anathema sit.* Hoc modo canon melius designat limites humanae rationis circa mysteria, quao scilicet absque revelatione nunquam inveniri ct cognosci, at praohabita fide cognosci utiquo possunt, sed non usque ad intrinsecam evidentiam comprehendendam. Hoc modo clarius quoque responderet canon doctrinae capitia quarti, in quo in primis statuitur, mysteria in Deo abscondita, nisi revelata divinitus, inveniri non posse; deinde definitur, quod nunquam ratio fido illustrata, idonea, reddatur ad mysteria perspicienda instar veritatum, quao proprium ipsius obiectum constituunt.

Hacc mihi erant vestro sapientissimo iudicio submittenda.

ORATIO

reverendi patris domini Petri Celesta episcopi Pactensis.

Vestro sapientissimo iudicio, eminentissimi praesides, eminentissimi ct reverendissimi domini, nonnulla, quae mihi adnotanda subierunt, humiliter subiicio circa caput quartum schematis, quod prao manibus habemus.

In prima paragrapho capitis quarti duplicem esse cognitionis ordinem merito traditur, oumque distinctum cum principio tum obiecto; principio nempe, quod aut in naturali ratione, aut in fide divina invenitur, obiecto autem quod aut in veritatibus, quas ratio per so cognoscere potest, aut in mysteriis a Deo revolatis invenitur. Ut horum mysteriorum exiatentia evincatur, illud lonnnis affertur pag. 15 lin. 18 [coi.35Cis]: „Deum enim nemo vidit unquam: unigenitus Filius, qui est in sinu Patris, ipse enarravit “ Cui quidem testimonio ad ostendendam existentiam veritatum, quas ratio per se cognoscere potest, accedit aliud ipsius apostoli docentis, Deum per ea, quao facta sunt, posso α gentibus cognosci. Hacc cum ita exposita sint, ut logico idearum ordini et claritati simul provideatur; forsan supprimendum mihi videtur ut superfluum primum allatum apostoli testimonium: „Deum enim nemo vidit unquam: unigenitus Filius, qui eat in sinu Patris, ipse cnarravit/

Videtur enim mihi aliquid confusionis, ne dicam contradictionis licet apparentis, enasci ex duobus testimoniis hoc in loco positis, quorum primum dicit, Deum cognosci non posse, nisi unigenitus Filius, qui est in sinu Patris, enarret; et alterum dicit, Deum per ea, quae facta sunt, posse cognosci. Me quidem non latet alium sensum uni, alium incese alteri testimonio; cum primum loquatur de profunda atque adacquata Dei cognitione, alterum de inadacquata, et ut ita dicam imperfecta. Attamen fatendum puto huiusmodi distinctiones n .. omnes fideles facili negotio posse cognoscere; quibus proinde absque ullius confusionis umbra catholica doctrina plano tradenda eat.

Accedit quod nulla prorsus ratione necessarium mihi videtur praedictum testimonium: nam quod ipsum dicit, satis superque habetvr in aliis quae

infra sequuntur scilicet eloqoimur Dei sapientiam in mysterio, quao abscondita est ... a sapientibus et prudentibus, et revolasti ea ꝑarvulis

Ipse denique logicus idearum ordo idipsum exposcere mihi videtur. Cum enim in doctrinae expositione, ut in schemate, dicatur: pObiccto autem, quia praeter ea, ad quae naturalis ratio pertingere potest, nobis credenda proponuntur mysteria in Deo ꝺbscondita primum quidem afferenda sunt testimonia ad primum cognitionis ordinem pertinentia, deinde illa quae ad mysteria pertinent His itaque innixus rationibus supprimendum puto testimonium pDenm enim nemo vidit ꝺnquam Quo quidem sublato, nihil supplere oportet; nam sensus absque illa sententia integer manet, uti cuique legenti apertissimo patebit.

In prima periodo § 2 pag. 16 lin. 14 (coi. 36 a j] circa cognitionem mysteriorum haec habentur verba: pnuuquam tamen idonea redditur ad ca perspicienda instar veritatum, quae propriam ipsius obtectum ꝸonstituunt Fateor verbum *perspicere* a lacinia scriptoribus sumi etiam pro clare et adaequate intolligere. Nemo tamen ignorat primum huius vocis sensum ad visionis facultatem referri; ex qua metaphorice ad intelligentiam transfertur. Verum in re de qua loquimur, potentia nempe rationis quoad cognitionem veritatmn ordinis naturalis, hoc verbum *perspicere* insinuaro forsan videbitur, quod Bind admittatur alicuius nostri temporis philosophi systema, quod intuitionem veritatis vocant. Ne itaque concilium Vaticanum aliquid huiusmodi etiam indirecte attingere viduatur, consultius puto pro voce „perꝺpicienda dicero: *percipienda,* quod idipsum reddit sensum, absque tamen illa ambiguitate verborum. Insuper verbum *percipere* in sacris Scripturis saepissimo usitatum est in sensu, de quo loquimur; non ita illud *perspicere.*

Periodus secunda § 3 pag. 17 lin. 3 [ib. B i] sic se habet: nQuamobrem inanis huius pugnantiae species non potest nisi indo nasci, quod vel fidei dogmata ad mentem ecclesiae intellecta ct exposita non fuerint, vel opinionum commenta pro rationis effatis ħabeantur. Quoad vocem ⁝pugnantiae quin longus evadam, consentio cum illustrissimo domino episcopo Pinerolienii, qui pro ca voco rpugnantiaoJ illam *contradictionis* petiit; nisi forte error typis irrepserit, ut vice *repugnantiae* fuerit ⁝pugnantiae Quoad illud autem „opinionum ꝸommenta latius haec verba patero mihi videntur, quam id veritas sinat. Cum enim exprobrentur opinionum commenta quao pro rationis effatis habentur, damnari fere videntur omnium opinionum commenta, cum tamen haec suapte natura varios habeant gradus, quibus aut ad veritatem accedunt, aut c contra ab ea recedunt. Ut itaque clarius pateat conceptus, adderem *falsa* commenta; sic enim exprobratio claris atque veris limitibus restringeretur. Quare periodum parce immutarem substituendo *pugnae* vel *contradictionis* verbo rpugnantiaoi' et addendo attributum *falsa* ad verbum ⁝commenta

Initium 5 paragraph! huiusmodi est pag. 18[ib.Cn): -Jlinc sacrorum quoquo dogmatum is sensus perpetuo est retinendus, quem semel declaravit sancta mater ecclesie, sive communi suo magisterio sive solemni definitione." Postremis hisce verbis merito distinctio inducitur ordinarii magisterii ecclesiae atquo extraordinarii; cum tamen illud verbum ncommuni ħagisterio intelligi forsan possit cumulative, quasi diceret huiusmodi magisterium necessario in communitate residere, ad hanc interpretationem eludendam consultius puto verbo „communi“ substituere ordinario: iu apertissime sensus pateret.

Ad ꝸanone quod attinet aliquid mihi adnotandum circa secundum occurrit, sicut iam ab aliis adnotatum fuit, io quo primum membrum ita vidotur expressum, ut magis dicat quam rei veritas patiatur. Et re quidem vora, si quia dixerit, disciplinas humanas tractandas esso nulla promus revelationis supernaturalis habita ratione, anathemate damnatur. Hic duo puto esso distinguenda, impossibilitatem nempo tractandi in omnibus simul partibus humanus disciplinas independenter a revelatione, et impossibilitatem tractandi pariter independenter n revelatione omnem quamcumquo partem earumdein disciplinarum. Primum esse suum verum habet praesertim in scientiis philosophicis ct aliis, quao a religione minime separari queunt, ut iam observatum fuit ab illustrissimo episcopo Pinerolicnsi. In ro tam clara ab exemplis abstineo, eo magia quod aliquid similo invenitur in Syllabo, in sensu umen particulari non quidem generali. Habetur enim in Syllabo condonatio propositionis 14M paragraph! secundae, quao ate se habet: ^Philosophia tractanda est nulla snpernaiuralis revelationis habita ratione/ Canon igitur ut in schemate est expressus hunc sensum generalem contineret. Quare ut clarior evadat atque falsao non subiaceat interpretationi, ita reformandus mihi videtur: § yau d¿r<ri/, *singulas humanas disciplinas tractari passe nulla prorsus supernaturalis rerelationis habita ratione etc.* ut in schemate sequitur.

Haec erant, reverendissimi patres, quao mihi adnotanda videbantur, et quae humiliter vestro iudicio subiicio.

ORATIO

reverendi patris domini Salvatoris Magnasco episcopi Bolinensis.

Eminentissimi ac reverendissimi praesides, eminentissimi ac reverendissimi patres.

Non ad aliquam immutationem ponendam, sed ad brevem additionem proponendam coram vobis aiate.

Capite quarto pag. 17 lin. 3 [ib. B j] indigitantur cautae, cur siepe videantur inter se contradicere fides et ratio; et duae assignantur, ut patet in schemate: nQnamobrcm inanis huius pugnantiae species non potest nisi inde nasci, quod vel fidei dogmate ad mentem ecclesiae intellecta ct exposita non fuerint (en prima causa), vel opinionum commenta pro rationis effatis habeantur (en secunda ꝸausa). At in impugnatione fidei per rationem tripliciter, ni fallor, erratur: 1· erratur in ipsa intelligcntia et explicatione doctrinae fidei, quae ita confingitur, ut appareat revera pugnare cum ratione. Ite faciunt saepe haeretici ot nostri temporis increduli, qui doctrinam catholicam falsis suppositionibus alterant vel ex ignorantia vel ex malitia, ut eam facilius impugnent et irrideant 2· Erratur in principiis, dum pro veris principiis statuuntur vana ct saepe absurda opinionum commenta fidei nostrae plane contraria. Sic errarunt olirn gnostici, manichaei, et bac nostra aetate rationalistae, pantheistic, naturalistao, aliique huiusmodi modernorum quorumdam systematum sectatores. ꝫ Erratur in conclusionibus, quae ex rationis principiis licet veris contra fidem deducuntur. Hoc pacto errarunt oliai ariani, nestoriani, eutychiani ct moderna aetate sociniani, qui sophisticas et caviliosas illorum haereticorum ratiocinationes plane subtilissimas excitantes, sanctissima fidei nostrae mysteria evertero conati sunt.

Ita faciunt et alii qui cx principiis unius vol alterius scientiae volunt deducere conclusiones, quae fidei doctrinae opponuntur: quorum argumenta theologi aliique fidei defensores solvunt ostendendo inducta argumenta legitime a principiis constitutis per'

rationem vel per scientiam non esso rite deducta, l[k] ▾ei rationo ipsius deductionis, quae recta non sit sed cavillosa ot sophistica, vel ratione obiecti do quo ngitur. Exempli gratia, quod efficaciter concluditur de onto finito ot do finita potentia, non ideo pariter iuro rectequo concludi posset de ente infinito ct do infinita potentia. Istae igitur ratiocinationes rito institutae non sunt.

Inmvero quantum ad primum modum quo erratur, isto optimo in schomato mihi ridetur expressus: ita pariter mihi videtur de secundo; quoad tertium in schemate nihil habetur, aut saltem satis mihi non vidotur expressus. Licet enirn et de iis, qui itu errant per conclusiones affirmari etiam rite possit, quod opinionum commenta pro rationis effatis habeant, ut est in schernito, quia eorum ratiocinationes sunt commentitiae; tamen dicere possent isti, non opinionum commenta sectare, sed voro communia ct philosophica principia. Hac de causa, si B reverendissimis patribus commissionis placuerit, hanc additionem in schemate adderem, id est post verba „quod vol fidei dogmata ad mentem ecclesiae intellecta vel oxpouita non fuerint, vel opinionum commenta pro rationis effatis habeantur[l4] haec addantur: *rei ratiocinationes rite non instituantur siri) institutae non sint.* Id conforme est doctrinao sancti Thomae, qui lib. 1 contra gentes cap. VII ait: „Qunccumquo argumenta contra fidei veritatem ponantur, haec ox principiis primis naturae inditis, per se notis, non recte procedere. Unde nec demonstrationis vim habent, sed vel sunt rationes probabiles vel sophisticae; et sic ad ea solvenda locus relinquitur/

Haec si vobis placent excipite, sin minus veniam datis.

ORATIO

reverendi patris domini Raphaelis Ricca generalis ordinis Minimorum.

Eminentissimi praesides, eminentissimi ac reverendissimi patres.

Non egemus iam praeambulis, cum tempore brevi expedire debeamus multa: idcirco festinanter pauca propono.

In capite quarto da fide et ratione plura ab auctoribus dicta sunt et quidem bene quoad scopum quem intendunt; sed nonnulla adhuc essent aduciendo ad paginam 16 [coi. 36 A h] versus finem, ubi, postquam dictum est, fidem esse super rationem nullamque inter fidem et rationem dissensionem extare, non curaverunt limites figere, aut indicare iura ct officia, inter quae continere se debeat scientia, ne extra suos evagando cancellos, falcem mittere audeat in messom alienam osquo in caelum superbe levaro.

Ad petulantia et lascivientia cohibenda ingenia boo maximo inservit, no sibi ius arroget in posterum temerandi aut reformandi opus Dei, quidpiam detrahendo aut adiiciendo, aut etiam falsando veritates, quas o summa sua liberalitate nobis Deus revelaro dignatus est; quos limites figere facillimum foret iuxta doctrinam huc illueque sparsam doctoris Angelici, velut ai dicatur: virtute primorum principiorum intellectus determinatur ad assentiondum veritati, ot ista est dispositio scientis; intellectus determinatur por voluntatem et praecise propter aliquid, quod est sufficiens ad movondam voluntatem non autem ad movendum intellecturo, et ista est dispositio credentis; lumen rationis causât assensum intellectus, prima veritas causât assensum voluntatis; scientia convincit ot arguit cx evidentia rei, fides autem ex persuasione auctoritatis; scientia babot visionem et adhaesionem, fides tantum adhaesionem, non quod nullus actus rationis sit in fido, sed quod ratio non potest perducere ad evidentiam ea quao sunt fidei; fides non destruit rationem, sed excedit eam, rectifient et perficit; fides credit, scientia cognoscit; haec por evidentiam sensus, illa per evidentiam credibilitatis. Itaque inter sphaeram, quao humanis viribus proportionata est, contineatur scientia et rationabile obsequium praestet fidei, quao nullo naturae limito continetur, immo multum per omnem modum supervolat ac transcendit, vincens scientiam nostram, ut ait lob. Limites illi quibus principio priorum coniunguntur principiis secundorum mihi viderentur memorandi, quos brevius concinnatos tradere conabor[1].

Adhuc unum. Ad paginam 17 lin. 3 [ib. B i] ubi dicitur; „Qunmobrem inanis huius pugnantiae species etc.[u] in qua memorantur sophismatum genero quei· impetitur fides revelato, omittitur aliuspeior ac teterrimus impietatis fons verbi gratia rationalistarum, qui rationis lance ac metro mathematico vellent mysteriorum metiri ac investigaro non tantum existentiam ut credibilitatis motivo, sed et modum essendi et intrinsecum subiecti et praedicati nexum, cum dicat Scriptura5: *Speculator inaiestatis opprimetur a gloria.* Si quid et quare credendum, id est revelationis fundamenta, hoc pertinet ad rationem investigare, non profecto nexum ac modus, quasi Deus non haberet in infinita scientia, quod humanam mentem latere posset ac deberet Iam enim millies demonstratum est contra Bajle et Wegscheider aliud esse supra naturam et aliud esse nihil dari theologice verum, quod philosophice sit falsum et viceversa, cum ratio et fides sint duo veluti rivi ex eodem inexhauribili fonte promanantes. Eapropter ratione quidem semper utendum, ratiocinio non semper; unde ista adiungerem: „Quamobrem inanis huius pugnantiae species C non potest nisi inde nosci, quod vel fidei dogmata ad mentem ecclesiae intellecta et exposita non fuerint, vel (en quod adjungerem) *comprehendere ratione naturali coluerint, quod comprehensionem rationis ĕxcedit.*

Denique cum anatbematismi sint sanctio legum, admittendi prorsus sunt; et illa verba „omnes officii monemus“ in pag. 25 in fine [coi. 38 c 4] vellem per haec alio surrogavi ^noverint omnes, partes sui muneris esse etc.[u]

Haec paucula sapientissimo vestro iudicio propono. Parcite, eminentissimi ac reverendissimi patres.

ORATIO

reverendi patris domini Laurentii Gastaldi episcopi Salutiarum.

Eminentissimi ac reverendissimi praesides, eminentissimi ac reverendissimi patres.

Paucissimis me expediam, patientia vestra noa abutar: tantummodo, dixerim, quasi conscientia mea me urgebat ad conscendendum bunc ambonem, ut quae in canone secundo posita sunt, defenderem. Mihi intimo persuasum est, necessarium esso omnino ut omnes scientiae, disciplinae et artes fiant undequaque ebristianae; et nisi quando Christianae erunt, certe mea quidem sententia non possunt pertingere ad eam perfectionem, ad quam pertingere possunt. Dominus noster lesus Christus dixit in evangelio1: *Quando exaltatus fuero* a *terra, omnia traham ad meipsum,* omnia, homines et quaecumquo homines scire et excolere possunt. Vivimus, **it** dixi, medii inter atheos; in omnibus univenitatibM Europae professsores sunt philosophiae, medicinae.

1 Quae tradidit, habentur cub num. 9 emendationum ia caput IV, quae paulo inferius dabuntur.

« Prov. XXV, 27.

» Io. XII, 82.

chirurgiae, geologiac, geographiae et astronomiae, qui omnes abutuntur iis scientiis, ut fidem extinguant io costris pueris et juvenibus.

Pueri et iurenes Italiae, Galliae, Hispaniae, Germaniae, Britanniae, postquam optimo instituti fuerunt sub cura parentum, praesertim matris piiwimae, instituti optime in quodam collegio; sfatim ac ad universitates accedunt, brevissime totidem quasi infideles et athei fiunt immenso parentum, sacerdotum, parochorum, et quorumque bonorum catholicorum angore. Undenam tanta clades, tanta pernicies, undo? Quia isti professores io pertractandis humanis disciplinis nullam prorsus habent rationem revelationis supernaturalis, terga vertunt Deo, despiciunt imaginem lean Christi, camque a scholis omnibus abiecerunt et dicunt: nobis suffiamus, possumus pertractaro quamcumque scientiam, non indigemus catechismo, sacris bibitis, non indigemus ab ecclesia edoceri, possumus optimam philosophiam B edocere, philosophiam, quao consistat in hoc, ut nostri iuvenes et pueri censeant ot credant, hominem non esso nisi materiam, nisi corpus, homines esse ad instar brutorum: post tot annorum studium, tandem concludunt, homines non osso homines. Nunquam veritas prolata α sancto Paulo apostolo ita conspicua evasit; nunquam adeo manu attigimus veritatem illorum verborum: *Dicentes se esse sapientes, stulti facti sunt*[1]. *Et stultorum infinitus est numerus*[1]. Innumera eunt hominum centeno, qui ingenio praediti, doctrina praestantes, qui corte, saltem quidam illorum, dici possunt portenta quaedam acuminis et memoriae et doctrinae et eruditionis, et tamen quid dicunt? Unus ex nostris fidelibus melius ipsis sapit, quia cognoscit Deum, cognoscit excellentiam animae ot cognoscit finem, ad quem homo conditus est.

Itaque cum nulla sit scientia, nulla sit disciplina C humana, et pene dixerim, nulla ars qua homo abuti non posait contra fidem, contra religionem; oportet omnino, ut ecclesia fideles suos moneat, ut quotiescumque scientiis se dedunt, numquam obliviscantur veritatum supernaturalium. Ecclesia in hoc canone meo quidem indicio dicit tantummodo: Mementote, filii mei, fidem catholicam esse primum thesaurum, primas divitias, quas custodire debemus; studete, volumina pervolvite, scientias excolite, sed nunquam obliviscamini dogmatum catholicorum. Ecclesia certe scientias promovet; sufficit comparare nationes Christiana fide imbutas cum nationibus, quae christianae non sunt, ut videamus quantum in immensum populi et nationes ehristia nae in quacumque scientia, in quacumque arte excedant illos populos. Quid sunt Sinenses? quid sunt Indi? quid sunt omnes Tureae? Omnes populi infideles, in quacumque acicntia vultis, comparati cum ebristianis quid sunt! d

Sufficit pervolvere volumina sanctorum patrum. ut videamus nullam esse artem, nullam scientiam, quam ipsi non excoluerint Saeculo VIH ven. Beds, ille magnus doctor Angliae, in suis operibus do grammatica, de astronomia, et do omnibus scientiis quam plurima tradebat Carolus Magnus ille imperater adeo illustris Alcuinura, nempo 'catholicum sacerdotem, advocabat ut sibi esset magister. Propterca ecclesia nullos limites ponit scientiis; ecclesia nullo modo libertatem coercet nut refraenat. Doctorum tantummodo semper ante oculos ponit, ut dum disciplinas humanas pertractant, recordentur veritatum supernaturalium; et dum ecclesia hoc in montem revoeat, maximam utilitatem affert scientiis ipsis, quia quotiescunque cultor alicuius scientiae ad aliquam conclusionem arbitratur so posso venire, A quae conclusio apparet opposita alicui veritati, quam ipso catechismo didicit, statini debet «ecum dicere: conclusio mea non potest esse vera, quia ei esset vera, non opponeretur veritati, quam ipse didici in catechismo. Exemplum offero - - - -

Patres murmurant, brevitatem exoptantes; unde orator prosequitur:

Proptcrea arbitror nos posso retinere hunc canonem sicuti iacet; tantummodo arbitror posse tartasso adiici pauca verba in secunda parte canonis naut harum disciplinarum conclusiones etiamsi doctrinae catholicae repugnent[4], nam certe conclusiones logico nexu deductae α disciplinis mihi videntur nunquam posse repugnare. Non sunt conclusiones, quae logice descendunt a principiis disciplinarum, si illa principia sint vera; sed sunt conclusiones, quae possent deduci a cultoribus scientiarum. Proptcrea dicerem : *aut conclusiones, quae ab earum cultoribus deducuittur, etiamsi doctrinae catholicae etc.*

Haec, reverendissimi patres, sapientissimo vestro indicio submitto.

ORATIO

reverendi patris domini Gasparis Atermillod episcopi Hebronensts.

Eminentissimi praesides, reverendissimi patres.

Libentius audire quam loqui mihi videbatur, et hoc beneficium vestrum, et utilitas mea; attamen non possum cantinere sermones, quamvis sint broves. Non habeo usum linguae latinae; idcoquo si accentu deformato, supportate mo; sed cordo catholico et romano loquar. *(Optime.)*

Fuit dictum in ista congregatione generali, quod ecclesia per canonem invadit libertatem scientiae : hoc non possum admittere propter multas rationes. Primo, iam in Syllabo, a sanctiisimo patre dato, fuit una propositio damnata in epistola ad archiepiscopum Frisingcnsem, quae sic sonat: PPhilosophia tractanda est, nulla supernaturalis relationis habita rationo.[4] Ergo schema nihil fecit, nisi dare assensum isti condemnationi. Sed arguitur: hoc non dicitur tantum do philosophia, sed do scientiis naturalibus, de geologia, de mathematica, de medicina. Sed videant reverendissimi patres, ecclesia est. sicut sponsus suus rex, regina: sicut dictum fait de Christo Domino[1]: *Oportet illum regnare,* dictum etiam est do ecclesia sancta matre, oportet illam regnare, ct in omnibus, et in scholis, et in familia, ct io societate; oportet et scholas et familias, ct universitates esso catholicae. Ecclesia catholica fundavit universitates; summi pontifices erexerunt: et quando ecclesia fundavit universitates, creavit, sicut creavit apostolatum, creavit doctoratum. Doctor est creatio ecclesiae sicut apostolus. Apostolus factus est sicut Paulas, doctor sicut loannes fuit factus; et quando sanctus Thomas scripsit suam Summani, quao fuit comparata cathedrali ecclesiae Coloniensis, quando sanctus Thomas scripsit, dixit quod scientia theologica est regina omnium aliarum scientiarum.

Et mihi liceat dicere, reverendissimi patres, quod ex eo quod scientia theologica fuit elongata ab aliis scientiis, nostrum saeculum habet scientias, sed non habet scientiam; habet scientias id est habet scientiam factorum, facit progressum in constatan dia phaenomenis ɛxterioribus habet progressum in statistica, sed non habet synthesium Quae est universitas moderno, quao faciat summam theologicam et summam scientiarum sicut divus Thomas? Ideoque necease est, ut isti saeculo in suis progressibus dicatur veritas integra, plena.

Et mihi liceat afferre aliquod testimonium protestantismi, qui voluit in suo principio habere et pro-

1 **Rom. 1. ti.**
• **Ecd. I. 15.**

i **I Cor. XV, 25.**

gressum ot libertatem scientiarum sino ecclesia, a Venit ad sacculum XVIII, et fuit rationalismus. Calvinus generavit Rousseau, et Rousseau vult scientiam sino revelatione: et hoc temporis in universitao Genovonsi destruunt protestantes auctores ct philosophiam et scientiam ct theologiam, ot ratio perit. Ratio porit sub ictibus scientiae modernae, sicut fidos; ita ut verba Fenelonis archiepiscopi Camcraccnsis, sint vora: venient tempora quibus homines plus rationo quam religione deficient. Et in isto momento sumus obligati defendero rationem plus quam religionem; et schema nostrum tutor est ot defensor rationis, simul et fidei: et in ista sphaera fidei, sinite, reverendissimi patres, est magnus campus, est amplior campus ut ratio humana faciat progressus. Ah! fides non tollit libertatem, sed est vis protcctrix, sicut dictum est; fides non prohibet ut scientia ascendat, sed ut cadat. Ergo fides potest esso vehiculum, protector, inspiratio; potest dare | vitam omnibus scientiis: et desiderarem ut in schemate sint aliqua verba sic sonantia: Ecclesia catholica tantum abest ut opponatur progressui, sed immo fundavit scholas pro populo, fundavit in aevis praeteritis universitates, quas adhuc promovet ct omnimodo quaerit. Ubi est spiritus Domini, ibi libertas: et dicamus scientiae verba Christi[1]: *Veritas liberabit* rox.

Hisce omnibus animadversionibus patrum auditis, eminentissimus primus praeses dixit:

„Cum nemo alius veniam loquendi de quarto capite eiusquo canonibus petierit, declaramus discussionem huius capitis esse terminatam ; cuius emendationes typis impressae quamprimum distribuentur.

nProxima congregatio generalis habebitur feria secunda hebdomadae sequentis die 4 huius mensis, in qua post auditam relationem deputation!» pro rebus fidei, exquirentur suffragia de emendationibus secundi capitis, eiusquo canonum propositis in eiusdem discussione, iamquo in hesterna congregatione generali distributis/

Post haec dimissa congregatio est.

18.

Emendationes in socunduxn caput sohomatis do fido catholica α reverendissimis patribus propositae *:

§ 1.

1. *Reverendissimus Caixal y Estradi Urgellensis.* — Primo paragraphus hoc modo reformetur [coi. 145 b ιβ]:

„Eadem sancta mater ecclesia tenet ct docet, Deum creatorem, esso unicum creaturarum omnium, sino quo nulla facta est, principium ot finem ; hominem vero creasse ad imaginem ct similitudinem suam, propter singularem dignitatem et excellentiam humanae naturae supra ceteras omnes huius adspeotabilis mundi creaturas visibiles; cui idcirco dedit principatum dominii super illos, non quidem *principaliter* in usu earum dem physico ot materiali, quo parum a bestiis, quibus non est intellectus, homo differret; sed maximo et potissimum in ordine morali, quo illo prae ceteris connoctitur cum suo creatore, ut illius omnipotentiam, sapientiam, bonitatem et providentiam in rebus omnibus agnoscat et laudet et revereatur, eique serviat et in illo tandem beatus in aeternum esse mereatur. Damnamus ergo, roiicimus ot reprobamus tamquam *falsam, iniuriosam creatori et contrariam verbo Dei* illorum doctrinam, qui ausi sunt docere, non posse hominem, naturali suae rationis lumine, citra positivam de divinitate ei traditam doctrinam, Deum unum et verum ex creaturis certo agnoscere, illumquc adoraro co religionis cultu, qui Deum deceat

^Credimus autem, ct summa animi gratitudine profitemur, supcroxcchum et gratuitum immensae bonitatis divinae beneficium, quo hominem ad imaginem suam creatum nobilitavit et ovexit ad participationem et consortium ordinis supernaturalis. Cuius admirabilis ordinis causa placuit sapientiae et bonitati Dei alia quoque, caque supernatural! via seipsum, et effusao caritatis suao aeterna beneficia, humano generi etc. ut in schemate/

2. *Reverendissimus Rota Guastallensis.* — Cap. II § 1 ita reformanda [coi. 148 Dh]:

^Eudora sancta mater ecclesia tenet et docet, Deum verum omnium principium et finem, licet lucem inhabitet inaccessibilem, cumquo nullus hominum umquam viderit, sed nec videre possit, non solum facio ad faciem, quod solis in caelo[1] beatis concessum est, sed nec simplici mentis nostrae intuitu, dum peregrinamur in corpore, naturaliter videri nc contemplari liceat: tamen per speculam et in aenigmate, naturali scilicet lumino rationis per res creatas voluti per gradus ad illum ascendendo, eius existentiam, praecipuasquo illius perfectiones certo cognosci posse, cum dicat Apostolus: *Invisibilia ipsius a creatura mundi per ea, quae facta sunt, intellecta conspiciuntur.* Quod cum immensae bonitati suae et infinitae sapientiae non satis tamen fuisset, placuit ei etiam alia supernaturali via seipsum et investigabilia sapientiae suae secreta revelare, et voluntates suas non solum filiis Israel, sed toti humano generi notas facere, multifariam multisque modis olim loquendo patribus in prophetis, novissime vero nobis in Filio/

3. *Reverendissimus Gandolfi Cornetanus.* — „Eadem sancta mater ecclesia catholica tenet ot docet, Deum rerum omnium principium et finem naturali rationis lumino *ab homine in societate adulto e rebus creatis* cognosci posse etc/ [coi. 120 B u].

4. *Reverendissimus Demarlis Galtellinensis-Norensis.* — „Eadem sancta mater ecclesia tenet et docet, *hominem rationis exercitio fruentem* posse Deum rorum omnium principium et finem naturali *ipsius* rationis lumine c rebus creatis cognoscere: invisibilia enim etc/ (coi. 177 C i<|.

5 *Reverendissimus Filippi Aquilanus.* — Ut prima capitis II periodus ad illam formam redigatur, quam habebat in priori *schemate de fide,* capito 11, dicendo nempe [coi. 136 As]: *^Eadem sancta mater ecclesia tenet ac docet, verum Deum naturali rationis, uti nunc est, lumine, posse cognosci* etc. (vel o rebus creatis posse cognosci eto/

β. *Reverendissimus Vespasiani Fanensis.* — Pag. 9 lin. 11, ubi legitur *seipsum et voluntatis suae aeterna decreta,* dici posset [coi. 166 B w]: ^seipsum atque oeconomiam, vel religionis oeconomiam ab aeterno dispositam-.

7. *Reverendissimus Maret Surensis.* — „1. Eadem sancta mater ecclesia tenet et docet, Deum, rerum omnium principium et finem, naturali humanae rationis lumine, id est argumentis metaphysicis, cosmologici» et moralibus, certo cognosci et demonstrari posse- [col. 169 b io]. — Aut simpliciter: „Naturali rationis lumino certo cognosci et demonstrari posse/

8- *Reverendissimus Faict Brugensis.* — Pag 9 lin. 5 post *creatis* addatur [coi. 170 De]: „eitra quamlibet de Deo traditam doctrinam/ (Quod in publica oratione probandum.)

9. *Idem.* — Lin. 6 particulis *eo quod,* causalitatem

1 Io. VIII, 32.

› Auctorum nomina ipse adiecL

1 coelum ed. et ipse orator.

importantibus, de qua hic non agitur, sufficiatur [ib. D 9] merum explicativum *enim, ct* dicatur ad litteram textus sacri: rInriubilia enim ipsius.....° prout in schemate I, ct ex reverentia, verba sacra, si non typo diverso, cum virgulettis saltem exprimantur [col 171 a i].

10.. *Reverendissimus Cantimorri Parmensis.* — .....intellecta conspiciuntur (Roro. I, 20): licet omnes fero nationes hominum propter originalem culpam obscuratam habentes intellectum, et desideria cordis sui facientes, inranuerunt in cogitationibus suis et honorem soli Deo debitum creaturae tribuerunt Placuit autem divinae sapientiae et bonitati alia, eaque supernaturali via ampliore manifestatione seipsam etc... fcol. 119 B 4 ot c iKJ.

IL *Reverendissimus Pettinavi Nucerinus.* — Pag. 9 linea 10 post verba ox apostoli auctoritate desumpta haec addi possent [coi. 149 DsJ: Bnnde inexcusabiles sunt, qui cognoscentes Deum non sicut Deum glori- B ficant, nec gratias ăgunt Deindo prosequatur: ^placuisse autem eius sapientiae ote/ ut in schemate: idque ut innuatur saltem, homines nedum rationis lumino Deum cognoscere posse, sed etiam principaliora erga Deum officia.

12. *Reverendissimus Faict Brugensis.* — Lin. 9 loco *autem* scribatur: *at placuisse* vel *attamen,* quo fortius sentiatur periodorum oppositio [coi. 170Du].

13. *Reverendissimus Gastaldi Salutiarum.* — Pag. 9 lin. 12 expungantur verba *et bonitati,* ne Ungatur quaestio scholarum, utrum elevatio hominis ad finem supernaturalem fuerit merus effectus bonitatis Dei, an requisitum sapientiae cius [coi. 160 fis).

14. *Reverendissimus Khayyath Amadiensis ritus chaldaiei,* — Secunda periodus ita posset redigi [coL 162Bu] „placuiase autem eius sapientiae et bonitati, *post hominie lapsum* alia eaque supernaturali *ac debilitatae humanae naturae accommodatiori* via, se ipsum, (et voluntatis suao aetorna decreta *ampliori quidem modo* humano generi revelare, multifariam multisque modis etc.u

15. *Reverendissimus Amat Montereyensis.* — In linea 12 ƀaragraph primae, ubi dicitor: ret voluntatis suae aeterna decreta,- post coniunctionem retu videtur addendum ^*quaedam",* et ita legendum foret „et *quaedam* voluntatis suae aeterna đecreta [coi. 146 C ›].

Ratio est, quia quamvis omnis revelatio contineatur, ut postea dicitur, in verbo Dei scripto et tradito; non ideo tamen Deus omnia sua decreta revelavit.

16. *Reverendissimus Faict Brugensis,* — Lin. 13 post *revelare* addatur [eoi. 170 D ιβ] : *hoc dicente eodem apostolo;* et inter virgulcttaa fideliter textus sacer prout in priori schemate, post *olim* addendo *Deus,* mutando *loquendo* in *loquens,* eliminando *vero* ac citando etiam 7. 2.

§ 2.

17 *Reverendissimus Martinez Sancti Chrislophori de Havana.* — Cap. Π pug. 9 lin. 19 [col. 150 d 11]: DIIuic proinde divinae revelationi universum genus hominum debitor est. ut non solum Dei existentiam ao cius attributa, animaeque nostrae spiritualitatom et immortalitatem primaque moralitatis principia, in quibus humana societas fundatur, quaeque omnia, attenta otiam praesonti generis humani conditione, rationi nostrae impervia non sunt, optime cognoscere omnes possint, quin ullus admisceatur error ; sed etiam, ut per ipsam revelationem omnes omnino homines cognoscoro possint Filium Dei, quom ipse propter nimiam charitntem, qua dilexit nos, misit in mundum (Ioan, cap 3 v. 16); ac proposuit propitiationem per sanguinem ipsius (Rom. cap. 3 v. 25) ; ac illa omnia, et quidem maxima et pretiosa, quao nobis in illo donavit, ut nempo per fidem et gratiam divinae efficiamur consortes naturae (II Petr. cap. 1 v. 4).

„Pro qua quidem infinita bonitato Patri luminum gratias agentes, firmiter credimus ao humillime profitemur nulla prorsus necessitate, vel cx ipsiusmot natura vel ex nostra desumpta, Deum teneri ad naturae humanao porrigenda ante vel post lapsum primi parentis bona supematnralia, cum ox sua bonitate ao benignitate tantum hominem ad ordinem supernaturalem destinaverit, id est ad participanda bona sempiterna, quao ox suapte natura rationis lumen et captum excedunt; siquidem nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quae praeparavit Deus iis. qui diligunt illum (I Cor. cap. 2 v. 9).

18. *Reverendissimus Rota Guastallensis* [coi. 149 a is). — „Ex hac autem divina voluntate bona, beneplacenti et perfecta factum est, ut non solum multa ad divinarum rerum cognitionem apprimo ducentia, quao humana ratio, licet magno adhibito laboro, in hoc etiam corruptae et per Adac peccatum sauciatao naturae statu investigaro ac cognoscere posset, Dens ipse, ut facilius assequi, et firmius absque ulla erroris mixtione retineri ab omnibus possent, revelare dignatus ait; sed insuper, cum diligentibus se illam supernaturalem bearitudinom in caelis fruendam paraverit, quam nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis umquam ascendit, ideo etiam ea, quae ad hunc finem supernaturalem assequendum necessaria sunt, quaeque naturalem humanae mentis intolligentiam ac vires prorsus superant, patefacere voluit, et quao abscondita erant a constitutione mundi, divitias scilicet gloriae magni pietatis suae sacramenti, hominibus ħanifestare.

I8U1. *Reverendissimus GastaldiSalutiarum.* — Tota parugraphus incipiens a verbis [coi. 159 B is]: „Huic đivinae etc. mutanda proponitur in hanc aliam1: pIIaec vero divina revelatio, cui tribuendum est, si ea, quae do religione erga Deum et morum officiis humanao rationi per se impervia non sunt, ab omnibus expedite, firma certitudine, et nullo admixto errore cognosci possunt, eo magis necessaria dicenda est, quod Deus ex infinita sapientia sua ordinavit hominem ad finem supernaturalem, scilicet ad interitionem et fruitionem essentiae suae; quae intuitio et fruitio essentiae Dei omnes naturales naturae humanae vires necessario ĕxcedit

Paragrapho enim sic concinnata, neque affirmatur neque excluditur necessitas *absoluta* revelationis ad *discendam locutionem* ct excolendam rationem ita, ut ea possit ex se assurgere ad cognoscendum Deum.

Neque etiam affirmatur, neque negatur, utrum Deus sapientia sua nec ne deberet hominem ordinare ad finem supernaturalem.

19. *Reverendissimus Faict Brugensis,* — Lin. 19 loco i/ι *rebus dirinis* dicatur [coL 171 a r]: *de Deo humanae rationi per se impervia non sunt,* et addatur: *et de. lege naturali,* prout in priori schemate.

20 a. *Idem.* — Lin. 22 deleatur *quoque* quo, praeter hanc, altera condicio insinuatur, in qua idem quid obtigisset, et eius loco dicatur [ib. a 11]: *etiam* aut *vel* in *praesenti generis humani conditione (etiam* emphaticum).

20b. *Reverendissimus Filippi Aquitanus.* — Ut α secunda huius capitis paragrapho, linea 24, deleatur particula *quoque,* utpoto superflua (coi. 136 a i).

21. *Reverendissimus Amat Montereyensis.* — In paragrapho 2 lin. 5 ubi dicitur: rin praesenti quoque generis humani conditione,0 addatur post verbum „humaniu, *per peccatum lapsi,* ita ut legatur:

1 **muíati'fux · · · Aunc** *alium* **e<L**

„in praesenti qnoque generie humani per peccatum lapsi conditioni etc.4 [col. 146 C n],

22. *faverendissimus Khayyath Amadiensis ritus chaldaici,* — Secunda periodus ita legi posset [coi. 162 eu]: „non hao tamen do causa revelatio absoluto necessaria dicenda ost, sed ideo *praecipue,* quia Deus ex infinita bonitate etc.u

23. *Reverendissimus Gandolfi Cornelanus.* — Lin. 9 [coi. 1210«]. „Non tamen hao do causa haec alia revelatio homini absoluto necessaria dicenda est, *sed etiam', quia ad gubernationem vitael propriae et aliorum requiritur cognitio eorum, quae naturalem rationem excedunt,* eo quod vita hominis ordinatur ad finem supernaturalem ad participandum etc.4

24. *Reverendissimus Maret Surentis.* — 3. rDeus ex infinita sua bonitate ordinavit hominem ad finem supernaturalem, scilicet ad illud mirandum consortium divinitatis, inchoandum per gratiam, consummandum per gloriam, rationis comprehen-B sionem excedens, ot de quo dicitur, quod oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quae praeparavit Deus iis, qui diligunt eum [coi. 170 A n].

25. *Reverendissimus Faict Brugensis.* — Lin. 29 *ordinavit* dicatur [coi. 171 a is]: *elevavit hominem ad supernaturalem ordinem* etc. ex priori schemate p. 10 usque ad finem paginae; reliqua autem in schemate reformato supprimantur, utpote, prout videtur saltem, ad scopum non inservientia, qui est ostendere necessitatem revelationis ad cognitionem rerum supernaturalium in hac vita. Caeteroquin in textu, si servatur, *eum* mutetur in *illum* p. 10 l. 2.

20. *Reverendissimus Amat Montereyensis.* — Circa finem eiusdem paragraph linea 15 haec verba cquae rationis comprehensionem excedunt4, mutanda videntur, et dicendum [coi. 146 C i·] nquae humanae rationis *intelligentiam omnino superant* quia de fa- C cuítate humanae rationis hic agitur; et quia etiam cum revelatione bona divina et res supernaturales non possunt comprehendi, sed tantum cognosci aut intelligi.

§3.

27. *Reverendissimus Faict Brugensis.* — Pag. 10 l. 7 ly *integra,* quod non est in Tridentino, omittatur [col. 171 Bî].

28. *Reverendissimus Vespasiani Fanensis.* — Pag. 10 lin. 11 accuratius et magis ad Tridentini concilii formam, post verbum *traditionibus,* addi posset illico [col. 166 0 io]. *Qui quidem libri veleris et novi Testamenti non ideo pro sacris* etc. ut in tertia periodo usque ad finom articuli. Deinde nutem ntales nutem sunt habendi,quemadmodum conciliumTridontinum eos recensuit, integri, cum omnibus suis partibus, prout in ecclesia catholica legi consueverunt, et in veteri vulgata latina habentur4.

29. *Reverendissimus Gastaldi Salutiarum.* — Pag. 10 lin. 14 verbis Jatina editione4 addantur: pClementis VIII auctoritate promulgata4 ita ut periodus sic ordinetur [coi. 161 λ u|: rQui quidem libri integri,prout in eiusdem concilii decreto recensentur, ct in vulgata latina editione Clementis VIII auctoritate promulgata habentur, cum omnibus suis partibus pro sacris ot canonicis suscipiendi sunt4

IIoo modo omne tollitur dubium de quibusdam versiculis, qui non reperiuntur in aliquibus vetustissimis optimae notae codicibus versionis vulgatae, sed qui sunt in editione recognita iussu Clementis VIII.

30. *Idem.* — Eadem pag. lin. 17 verba: bEos vero ecclesia non propterea pro ‘sacris ot canonicis habet, quod auctoritate sua approbati sint, licet sola humana industria concinnati4 hoc modo ordinanda proponuntur [ib. B φ „Eoe vero ecclesia pro sacris et canonicis habet non ideo, quod sola humana industria concinnati, sua deinde auctoritate sint approbati,4 vel forte melius, 0aua deinde accesserit approbatio.4

31. *Reverendissimus Martinez Sancti Christophori de Havana.* — Pag. 10 lin. 17 [coi. 151 D «]. „Quos equidem sancta ecclesia catholica non propterea pro sacris ac canonicis habet, eo quod auctoritate sua eos adprobavcrit, vel quia veritas erroribus non immixta in eisdem libris invenitur, sed quia infallibili certitudine scit, eos omnes ct singulos esse voluti litteram a Deo hominibus scriptam (Div. August. Enarrat, in Psalm. 149 n. 5), in qna revelationem mysterii temporibus aeternis taciti (Rom. cap. 16 v. 25) ac legem mandatorum notam nobis facit, afflante in corda sacrorum Scriptorum Spiritu sancto, cosque inspirante; numquam etenim voluntate humana allata est aliquando prophetia, sed Spiritu sancto inspirante locuti sunt sancti Dei homines (II Pet. cap. Iv. 21). Quapropter,’cum Spiritu sancto inspiranto compositi (conscripti) sint, ipsum Deum habent auctorem, quod ecclesia profitetur, quia Christus Dominus proprio ore plurimos eorum commendavit (Luc.l cap. 24 v. 44), ac eos ac ceteros omnes ab apostolis traditos accepit.4

311/·. *Reverendissimus Faict Brugensis.*— Lin. 17. .Licet sola humana industria concinnati4 sensum faciunt ambiguum, quasi roipsa sacrae Scripturae libri humana tantum ope scripti essent. Proin loco *eos vero ecclesia* scribantur haec prioris schematis p. 8 [coi. 171 b 7]: „Sacri autem et canonici credendi sunt, non quod humana ope scripti, auctoritate tamen ecclesiae in canonem sacrarum Scripturarum relati sunt; au/ *ideo* etc.4

32- *Reverendissimus Khayyath Amadiensis ritus chaldaici.* — Periodus tertia sic reformari posset [coi. 163 B 7]: bEos vero ecclesia propterea pro canonicis ac sacris habet, non quod humana tantummodo industria concinnati, auctoritate tamen sua sint approbati, neque ideo dumtaxat, quod revelationem sine errore contineant; sed propterea quod Spiritu sancto inspiranto conscripti Deum habent auctorem, atque ut tales ipsa ecclesia suscipit ac veneratur.4

33. *Reverendissimus Caixal y Estrade Urgellensis.* — Pag. 10 lin. 21 ad claritatem doctrinae post verba „humana industria4 addatur rsine ullo Dei afflatu4 etc. [col. 145 D i<).

34. *Reverendissimus Amat Montereyensis.* — In penultima linea paragraph! tertiae ubi dicitur „atquo ut tales ecclesiae4 etc. dicendum est [coi. 146 D 7] natquo ut tales *ipsi* per apostolos traditi sunt4.

35. *Reverendissimus Petlinari Nucerinus.* — D Pag. 10 linea 27 post verba *ecclesiae per apostolos traditi sunt* haec adiungenda videntur [coi. 150 a 4): „Quare aberrant quam maxime, qui rationalismum biblicum profitentes. fabulas, mythosquo in Scriptura sancta recognoscunt4: et hoc, ut eorum error confodiatur, qui admittentes vel in toto vel in parte Scripturas et quamdam inspirationem, asserunt mythis ac fabulis eas osse conspersas.

§ ultima.

36. *Reverendissimus Khayyath Amadiensis ritus chaldaici.* — Loco paragraph! incipientis „quia vero restitui posset illa, illi similis, quae est in 3· capite schematis ante reformationem, quaeque ita se habet, addita voce *etiam* [coi. 163 c i]: rEt quia non desunt petulantia ingenia, a quibus Scriptura sacra ad alienos sensus detorquetur contra eum sensum, quem tenuit

* Vox in editis deerat.

! Pro *Luc.* habetor in editb Sen.

ac *tenet eancta mater ecclesia;* bine innovantes quae a aacra Tridentina synodo circa Scripturae sacrae interpretationem praescripta fuere, declaramus, in rebus fidei et inorum ad aedificationem doctrinae christionae pertinentium illum sacrae Scripturae sensum rerum habendum esse, quem ab ecclesia infallibili verbi Dei custode ac interprete vel *etiam* unanimi consensione patrum *decUratom* aut definitum esse constiterit-

37. *Rererendissimus Rata OuastaRensis.* — Verba «in rebus fidei moram- essent omittenda [coi. 149 B uj.

38. *Reverendissimus Faict Brugensis.* — Pag. IU lin. 34. Loco *hanc eius mentem etc.* referantur [col. 171 *B a]* ad litteram verba concilii Tridentini: ^Decernimus, nt nemo .. interpretari audeat/ Re quidem vera non expedit, ut videamur aliquid in Tridentino-corrcxisse; et aliando: *sensus, quem tenuit ac tenet ecclesia,* practice non est regula interpretationis adaequata, quidquid dicatur in notis p. 31 ; B et professio fidei Pii IV in notis citata nibil probare videtur, siquidem conformiter ad Tridentinum itatim adiungit: „ncc eam unquam nisi iuxta unanimem consensum patrum accipiam clinterprctabor.-

39. Reverendissimus Ballerini patriarcha Alexandrinus. — Proponitur ut decretum de Scripturarum interpretatione in fine cap. II schematis (pag; 11) his verbis compleatur, post *sancta mater* ecclesia [col. 117c io]: ^atquel in quantum etiam ex unanimi constet sanctorum patrum consensione circa hujusmodi supernaturalia morumquel obiecta/

40. *Reverendissimus Vespasiani Fanensis.* — Item pag. 10 lin. 34 accuratius dici posset [coi. 167 b s]: «hanc eius mentem case definimus, ut io rebus fidei et moram, sensus, quem tenuit et tenet sancta mater ecclesia, vel exurgit ex unanimi patrum consensu, pro vero Scripturae sensu sit habendus?

41. *Reverendissimus Amat Monteregensis.* — In fine 0 capitis addantur verba [coi 146 Dio]: „aut unanimis sanctorum patrum consensus ∗declarat, et hoc ne videatur concilium hocco Vaticanum annullare decretum Tridentini quoad unanimem consensum sanctorum patrum circa interpretationem sacrarum Scripturarum, quique consensus est tessera ad cognoscendum, quid ecclesia teneat.

42 *Reverendissimus Amat Montereyensis.*— In fine capitis adiiciantur [coi. 147 Au]: «Ideoque ne fideles, a vero sensu sacraram Scripturarum deviantes, divinum illum fractum, qui ex earum pia lectione percipitur, amittant, curent episcopi, ne alias sacrae Scripturae versiones prae manibus habeant aut legant praeter ab ipsis approbatas, cum sanctorum patrum et ecclesiae doctorum ad verum sensum intelligendum ∗dnotationibus.

43. *Reverendissimus Khayyath Amadiensis ritus chaldaici.* — Addi posset post hanc paragraphum I alia paragraphus, quae esset quinta numero, illi similis, quao in Tridentina iacot, paucis mutatis aut demptis verbis, ut dicatur scilicet [coL 164 a m]:

«Insuper sacra baec Vaticana oecumenica synodus pro munere suo et ad exemplum Tridentinae, temeritatem illam reprimere volens, qua ad profana quaeque convertuntur ac torquentur verba et sententiae sacrarum litterarum ab impiis ac a violatoribua adorabilis verbi Dei, ad scurrilia scilicet, vana, adulationes, superstitiones, aliaque buiusmodi, vehementer prohibet, ne quisquam quomodolibet haec et similia audeat usurpare/

44. *Idem.* — Addi posset et .paragraphus sexta his vel aequivalentibus concepta vetbuf, quao ad perspicuitatem in periodos dividitur [eoi. 164 c 1l] «Praeterea baec eadem sacra Synodus magnopere cupit augere media accura ad procurandam maximam fidelium utilitatem, quae a sacra Scriptura spiritu fidei et humilitatis lecta percipitur; nominatim vero ab aliquibus eiusdem partibus, quae ad hoc praecipue inspiratae a Deo sunt, ut informent hominem ad virtutes ac -pietatem, ut scilicet perfectus sit homo Dei ad omne opus bonum instructus (II Tim. III, 16). Verumtamen dolens haec sacra synodus de abusu heu nimia pernicioso, qui ox eiusdem sacrao Scripturae solet oriri, si non prudenter, non sobrie, neque ad pietatem ab indoctis ac instabilibus legatur, iuxta illud apostolorum principis monentis, esse io epistolis Pauli quaedam difficilia intellectu, quao indocti et instabiles depravant, *siculi et ceteras scripturae, ad suam* ipsorum perditionem (II Pet III, 16): quod sane bac apprimo nostra aetate cum animi moerore conspicimus, innumeris omnibus linguis cusis per acatholicos sacrae Scripturae copiis ct ubique ∗diffusi quae tum partium essentialium et integrarum defectu, tum passim erroneis interpretationibus atque interpolationibus scatent.

«Ideo tanto malo prospicere volens, non solum sanctae apostoliche sedia decreta banc in rem saepe emanata renovat baec sacra ©ecumenica synodus; sed etiam eandem sanctam apostolieam sedem reverenter obsecrat, ut pro suprema sua potestate ac omnium ecclesiarum sollicitudine, quod dudum in animo habuit, quamprimum perficiat, ut adhibitis eruditis philologis ae viris idoneis specialique biblica Romana commissione instituta primum simpliciter textus ac versiones orientales antiquissimas in linguis mortuis, dein et pedetentim in omnibus, qua fieri posset, idiomatibus vulgaribus, opportunis huc illuc adiectis notis, editiones biblicae castigate, perfecte, magnifice atque tantae, adeo gloriosae, omnique ornatu decorosissimae catholicae ecclesiae digna ratione, cudantur, approbentur et publicitate donentur?

45. *Reverendissimus Ballerini patriarcha Alexandrinus.* — Conclusio autem eiusdem cap. II sic perfici optatur [coL 117 D 7]: „Undo hodierna omnia opinionum commenta prorsus repudianda declaramusl, quae vel negant aut infirmant actualem quoque humanae rationis potentiam ad primas veritates naturalis ordinis detegendas, vel supernaturalem ordinem e positiva Dei revelatione exurgentem labefactant, vel certissimos fontes divinae huius revelationis occludunt, sive traditam oretenus quoque revelatam a Deo doctrinam negando, sive veram divinam inspirationem sacrarum Scripturarum repudiando.-

Canones.

46. *Reverendissimus Amat Montereyensis.* — Liceat votums exprimere, ut unicuique capiti doctrinae apponantur canones ipsi correspondentes, ut uno ictu, ut ita dicam, percipiatur, quid credendum quidve reiiciendum. Item ut canones omnes edantur ita, nt anathemata potius in errores quam in personas ferantur (coi. 147 C it].

47. *Idem.* — Ut canon primus magis conformis evadat cum doctrina in capite II exposita, ita videtur edendus [coi. 147 b 5]:

pSi quis negaverit, Deum unum et verum, rerum omnium Creatorem et Dominum, per ea, quae facta sunt, ctc.“

48. *Reverendissimus Khayyath Amadiensis ritus chaldaici.* — In primo canone pag. 22 loco „Creatorem

'leplommui e<L

i Loco *liceat votum* **edita habent** *consultius esset,* **ex quo til ut vox** *exprimere* **sit expungenda, quod Uunen non curarunt editores. Alia miaoris momenti emendavi ope ιρβιαι ancioris autographi**

∗ **Omissum erat in editis per erratum, ut infra in relatione dicetur.**

<ct Dominum nostrum0 substituendum nrerum om- a nium Creatorem ac Dominum4 [coi. 136 B i].

49. *Reverendissimus Gastaldi Salutiarum.*— In canone 1 proponuntur expungendal verba rob homine4, no videamur definire tamquam fidei dogma, nullos posse unquam osse homines adultos, qui invincibiliter Deum ignorent [coi. 161 D n).

Addi posset voci *rationis 4 verbum nhumanaeu sicquc condi cauon:

„8i quis dixerit, Deum unum ot verum, Creatorem et Dominum nostrum per ea, quao facta sunt, naturali rationis humanae lumine certo cognosci non posse, anathema sit.u

50. *Rererendissinfus Caixal y Estradi UrgeUensis.* — Cnn. 1 (cok 14G At); n8i quis dixerit4, Deum unum ct verum, creatorem caeli ct terrae, non posse ab homine, nd imaginem ct similitudinem cius facto, ex creaturis, solo naturalis rationis lumine, voro ac certo cognosci; anathema sit.u

51. *Reverendissimus Filippi Aquitanus.* — Ut canon 1 reformetur ita, ut doctrinae in hoc capite expositae respondeat, scilicet [coi. 136 a ή: n8i quis dixerit, humanam rationem, uti nunc est, non posso suo naturali lumino Deum c rebus creatis cognoscere; anathema sit.

'52. *Reverendissimus Dentariis Galtellinensis.* — „Si quis negaverit, Deum unum et verum, Creatorem ct Dominum nostrum, per ea, quao facta sunt, naturali rationie lumino ab homino ‚ipsius exercitio fruente cognosci posse; anathema situ [coi. 177 D i].

53. *Reverendissimus Gandolfi Cornetanus.* — Roiicienda ot condemnanda est doctrina illorum, qui negant Deum unum ct verum Creatorem et Dominum nostrum per ea, quao facta sunt naturali rationis lumine *ab homine in societate posito* cognosci posse.

54. *Reverendissimus Caixal y Estrade UrgeUen- c sis.* — Can. 2 [col. 146 B a]: „Si quis dixerit, hominem ad Dei cognitionem, vel ud cultum ei exhibendum supernaturalom, per revelationem divinam evehi non posse; aut homini id non expedire, sed eum3 ox soipeo et per seipsum ad omnis veri et boni possessionem, iugi humanae nutuiae profectu, pertingere posse ct debere; anathema sit.a

Canones 2 ct 3.

55. *Reverendissimus Amat Montereyensis.* — Videtur expedire, ad maiorem claritatem, ut singuli errore» singillntim proscribantur, sivo sub uno anathemate, sive sub diversis, hoc modo [coi. 147 B is]:

Canon 2.

rSi quis dixerit, hominem ad cognitionem rerum supcrnaturalium divinitus evehi non posse; anathema sit.u

Canon 3.

nSi quis dixerit, non expedire ut per revelationem divinum homo de Deo cultuquo ei exhibendo edoceatur; anathema sil.

Canon 4.

„Si quis dixerit, hominem ex scipso ad ««mnis tandem veri ct boni cognitionem ot posset-uunom iugi profectu pertingere posse et debore; anathema sit.4

Canon 4 ut in schemate, sed erit ponendus quinto loco.

Canon 2.

56 a. *Reverendissimus Pettinaci Nucerinus.* — In canone 2 loco verbi *non expedire* dicendum est *non esse necessarium,* ut doctrinae capitis necessitatem adatruenti respondeat [coi. 150 a b).

56 b. *Reverendissimus Gastaldi Salutiarum.*— In canone 2 verba rnon expedire4 proponuntur mutanda in baec alia nnullomodo necessarium esso4.

Canon 3.

57. *Reverendissimus Pettinaci Nucerinus.*— Canon tertius in prima sui parte non continet doctrinam in capite secundo propositam, id est, finem hominis, nisi cx parte; agit enim de sola cognitione: undo ita eroditur immutandus [coi. 150 B „Si quis dixerit, hominem non posse divinitus evehi ad statum, qui B naturalem superat, hoc est, ad cognitionem veritatum, et participationem bonorum supernaturalium; sed illum ex scipso ad omnes tandem veri et boni possessionom, iugi facultatum ac virium naturalium explicatione ct profectu successivo pertingere posse ot debere: anathema »it.u

Vel brevius: „Si quis dixerit, hominem non posse divinitus evehi ad statum, qui naturalem superat; sed ex scipso etc." ut in schemate.

5S. *Reverendissimus Gastaldi Salutiarum.* — Canon 3 ita mutandus videtur [coi. 161 D io]: nSi quis dixerit, hominem ex se ipso iugi profectu posse pertingere ad cognitionem cuiusque veritatis, et proptcrca nullas esse veritates, quao naturalem mentis humanae cognoscendi potentiam superant: aut hominem1 divinitus evehi non posse ad has veritates cognoscendos; anathema sit.“

Canon 4.

59. *Reverendissimus Amat Montereyensis.*— „Cumquo quod in capite asseritur dc sensu librorum sacrorum sit *definitio,* dicitur enim *definimus,* nullo adest necessitas, ut canon eidem correspondons edatur, neque hoc sub anathemate prudenter fieri posset, proptcrca quod, cum plurimi sint sensus sacrae Scripturae, et ub ecclesia ipsa saepe in diversos sensus usurpetur, si non impossibile, saltem valde difficile foret unulhcmati» effectum determinare* [coi. 146 D is).

60. *Reverendissimus Ricciardi Rhrginensis.* — Canon 4 ita exponatur [col. 118 n h):

rSi quis sacrae Scripturae libros integros cum omnibus suis partibus, prout illos sancta Tridentina synodus recensuit, pro sacri» et canonicis non susceperit, aut cos divinitus inspiratos esse negaverit, *aut inficiatus fuerit, in rebus fidei et morum tum* D *pro vero Scripturae sensu habendum esse, quem tenuit et tenet sancta mater ecclesia, anus est indicare de vero sensu, ct interpretatione Scripturarum; anathema sit.9*

Canon novus.

61. *Reverendissimus Rota Guastallensis.* — n8i qui» dixerit, sacrae Scripturae historias, vel personas in illis recensitas non in sensu proprio accipiendas esse, sed motaphorico, nc pro mythis ac fabulis ad aliud significandum adhibitis; anathema sit.4

Canon novus.

62. *Idem.* — r8i quis dixerit, Deum per immediatam vi-ionexD sou intuitum in hac vita naturalibus viribus p> rtípí posse, aut in illo omnia directe videri ot contemplari; anathema sit. 4

i *expungere* ed.

* Pro *dixerit* edita habebant *negarent,* quod sane corrigendam volait anetor relationis de einstnodi emendationibas infra exhibendae. Non peccarunt tamen editores, sed ipse emendationis anetor qui relpsa scripsit *negaverit*... non *posse,* nt in eios oratione videre est

• In editis *Deum*

1 Aomines in editis

19.

Congregatio generalia quadragesima

1870 aprilia *4.*

Feria secunda die 4 aprilie 1870 hora nona malatini, in conciliari aala Vaticanae ℘atriarchal! balilicae, generalia reverendÍMÍmorum patrum congregatio habita eat; cui interfocrunt sexcenti et octo patres, nempe 38 cardinales, *7* patriarchae, 5 primates, 93 archiepiscopi, 427 episcopi, 3 abbates collina dioeceaia, 12 abbates generales aire praclidea congregationum ordinum monasticorum, usum mitrae habentes, 23 generales et vicarii generales, quorum omnium nomina, quae per assignatores locorum accurate descripta fuerunt, exhibet indiculus patrum quadragesimae congregationis generalis, qui inter acta concilii asservatur.

Reverendus pater dominus Ioannes Mac-Cioskey archiopiacopus Neo-Eboracensia missam lectam celebravit Qoa absoluta, et recitata oratione *Adeumut Domine* ote., eminentissimus primus praeses patres monuit, actum ferendi suffragia dc emendationibus tertii capitis, qui iuxta monitam antecedenti die distributum1 locum habere debuisset foria tertia proxime insequenti dio, transferri ad feriam quartam eiusdem hebdomadae, ot aio ait: Reverendissimi patres, cum cognovimus desiderium multorum patrum, ut pro meliori deliberatione emendationum tertii capitis nonnihil differatur actus de iisdem suffragia ferendi, idcirco relatio do ipsis fiet feria quarta, eademque feria quarta suffragia de ipsis exquirentur.0

Postea subdidit: Reverendissimi patres, in hodierna congregatione foronda erunt suffragia de emendationibus secundi capitis eiusquo canonum schematis *de fide catholica.* Priusquam id 6at, praemittetur relatio nomine Deputations pro rebus fidei (scienda α reverendissimo domino Vincentio Gasser episcopo Brixincnei. Itaque Ambonem ascendat idem reverendissimus dominus, ut faciat relationem de prima paragrapho capitia secundi.0

Tunc reverendissimos Brixinensis episcopus ambonem ascendit ct pluribus evolvit ea quao in prima paragrapho secundi capitis reformati schematis dicuntur, et do singulis relativis emendationibus quid Deputatio pro rebus fidei persenserit patribus sic exposuit:

REL1TI0

reterendi patri» damini Vincentis Gaster
episcopi Brizinensis.

Eminentissimi praesules, eminentissimi ac reverendissimi patres.

Vocante me sancta obedientia respondi; Ecco adsum. Deo auxiliante et vobis, reverendissimi patres, faventibus, aggredior relationem capitis Secundi schematis reformati *de fide catholica.* 9i quando relatoria est firmo quidem gressu, sed sine omni partium studio in semita veritatis incedere, hoc officium praecipuo i.n hac materia observandum est, in qua ipsi reverendissimi patres in diversas abire partes nonnihil videntur. Quantum humans fragilitas notte sinit, scio et testificor, me buio officio satisfacturum two. Iam ad rem.

Λ Caput secundum inscribitur do revelatione, constans ex quatuor paragraphe. Prima paragraphus agit de facto revelationis eupornaturalis positivae; secunda paragraphus agit do necessitate huius revelationis; paragrophus tertia agit do fontibus revelationis; ot quarta paragraphus do interpretatione sacrarum Scripturarum.

Ergo paragraphus prima. In § prima agitur do facto revelationis positivao supernaturalis superadditae cognitioni Dei naturali. Cum dico superadditae, hoc nequaquam dico in relatione od originem, sed solummodo in rolationo ad ordinem: nam de relatione originis, quae est inter cognitionem Dei naturalem ot intor cognitionem Dei, quae eat ex revelatione Dei positiva, nihil in capite continetur. Cum iam revelatio supernaturalis sit superaddita cognitioni naturali, primo omnium agendum de cognitione Dei naturali, et deinde de facto B revelationis supernaturalis.

Iam quod attinet ad cognitionem Dei naturalem in paragrapho 1° haec dicimus, scilicet homini incase potentiam et quidem non mere passivam sed activam ad Deum cognoscendum, et ideo, quod idem est, homini ¡nesso virea ad Deum cognoscendum; 2· indo dicitur, eadem sancta mater ecclesia tenet ct docet, Deum, rerum omnium principium et finem, cognosci posse: deinde dicimus, praesto eoae homini in ordino naturali media ad hanc Dei cognitionem sufficientia per illa verba nnaturali humanae rationis lumine e rebus creatis0; et demum 3· Deum certo ex creatoris cognosci posse.

Post hanc doctrinam de cognitione Dei naturali, iam paragraphus prima pergit ad revelationis positivae et supernaturalis factum; et quidem primo affert causam, ex qua revelatio haec supernaturalis descendit, scilicet ex beneplacito divinae sapientiae et bonitatis. Secundo affertur medium, quo haec revelatio nobiscum communicatur; medium hoc est via supernaturalis. Deinde proponitur materia, quae constituit hanc revelationem supernaturalem, utique in genero dictam; ct materia haec est manifestatio Dei ipsius ct aeternorum decretorum voluntatis suae, cum dicitur, seipsum et voluntatis suae aeterna decreta humano generi revelare seu revelasse. Et domum affertur etiam ad confirmandam hanc doctrinam de facto revelationis, simul indicando progressum eiusdem, locus ex epistola sancti Pauli ad Hebraeos, ubi dicitur: ^Multifariam multisque modii olim loquendo patribus in prophetis,0 quod utique agit de testamento veteri, ^novissime vero locutu· eat nobis in Filio,0 quod utique pertinet ad revelationem novi Testamenti.

His iam dictis et suppositis, transeamus ad ipsas emendationes. Et primo quidem proponitur in *emen-* D *datione* **I**a promus nova paragraphus, in qua ferme omnia, quae sunt in schemate reformato, immutata videmus. Iam liceat mihi, reverendissimi patres, generalem quondam observationem proferre. Quod -ad huiusmodi emendationes attinet, certe licet reverendissions patribus tales etiam, ut ita dicam, substantiales emendationes preferro; immo non solummodo licet, sed reverendissimi patres debent proferre ciusmodi emendationes, siquidem textum a Deputationo fidei propositum non solummodo emendandum, sed omnino reprobandum esse censent. Et sacra congregatio generalis certo potest etiam eiusmodi emendationem suscipere, et praeferre ei, quae proponitur, seu textui, qui proponitur a Doputatioue fidei. Sed meminerint reverendissimi patres, si ejusmodi emendatio proponatur, ea secundum meam opinionem, postquam acceptata faerit in genero a congregatione generali, esset deind; discutienda et denuo congregationi generali pr» ponenda. Iam

1 Bl« erat conceptum verbis:

«MosrrruM.

.Mittuntur buie folio adlecUe emendationes schematis *fide catholica* a merendiMimis patribus propositae ad eopvt ***III*** cum rail canoniòu·.

.Rina! vero monentor reverendissimi patres, quod de hisce eraeadatlonibu· tertii capitis eluique canonum post praeviam relationem inffrsfia patrum ferenda erunt feria tertia proxime •equntL

.B racrelaria coneilii Vaticani, die 2 aprili· 1870.

℘bouji episcopo· Bandi Hippolyti, secretarias."

quoad hano primatu emendationem, Deputatio do A fide conset illam, utpoto a solito stylo et enuntiandi forma, quam hucusque tenuimus, multum et insto plus recedentem, esso reprobandam.

Emendatio 2a. Ad secundam emendationem ea-•dem observatio valet, quam modo proposui. Simul vero huic emendationi inest passus, uti dicimus, contra systema philosophicum ontologismi, philosophici theologici ontologismi. Iam haec emendatio non potest admitti ex opinione Deputations fidei, ct quidem iam ex en formali ratione, quia gravissimum hoc systema ontologismi non potest sic quasi accidcntnliter ot incidenter pertractari; sed pro gravitato materiae debet concilio proponi, ct debet deinde conciliariter tractari. Indo Deputatio fidei exoptat, quod haeo emendatio hic loci non approbetur; sed simul etiam dicit, quod exinde nullum praeiudicium debeat enasci quoad ipsum systema ontologismi, sod quod res maneat in pristino suo statu, et hic tractatus de ontologismo solummodo ex causa formali hic sit omissus.

Emendatio 3a. In emendatione tertia inni devenimus ad sic dictum systema traditionalism!. Quod ad hoc systema attinet, plurcs proponuntur emendationes et quidem diversi generis, uut ad systema hoc saltem mitioris traditionalism! aliquatenus tuendum, aut vero illud ex professo damnandum. Hic ergo, reverendissimi patres, debemus gradum aliquantulum sistere, ct meum est ca proponere, quae de traditionalisme sentiam, ot simul etiam exponere, quamnam viam Deputatio do fide hac in materia sibi sequendam esse proposuerit

Primo omnium paucissima proferam de ipso systemate traditionalism!. Ut a principio primo ordiar, verba illa notissima Tertulliani in medium proferam, quae habentur in libro ipsius contra Marcionem, ubi dicit: „Nos (scilicet contra Marcionem) definimus C Deum primo natura cognoscendum, dehinc doctrina recognoscendum, natura cx operibus, doctrina cx praedicationibus/ Iuxta hanc Tertulliani sententiam res ergo ita se habet: Deus potest quidem cognosci natura duco ex operibus; sed ut haec cognitio Dei sit salutaris, Deus non solummodo debet naturaliter cognosci, sed debet per doctrinam et praedicationem recognosci. Primum quidem est iuxta Tertullianum cognitio naturalis non quidem ratione temporis, sed ratione ordinis, et deinde cognitio supernaturalis; nam dicit: primo cognoscendus natura, ot dehinc recognoscendus doctrina et praedicatione. In hac re Tertullianus certe sacram Scripturam ipsam consentientem habet, ut unicuique patet inspicienti caput XIII libri Sapientiae, caput I epistolae ad Romanos, caput XIV et XVII ex Actis Apostolorum; et quantum ego video, Tertullianus in haere etiam patres ecclesiae consentientes habet. D

Iam ii qui nominantur goneratiin traditionalistae (nomen hoc nunquam protulissem, reverendissimi patres, nisi iam in ipsa hae aula toties nomen istud insonuerit), iam dico asseclae huius systematis sententiam Tertulliani invertunt et dicunt: nos definimus Deum primum doctrina cognoscendum, et dehinc natura recognoscendum, doctrina ex praedicationibus, natura ex operibus; id est priiuam do Deo ideam debere homini communicari per doctrinam sive praedicationem in genere sumptam, et deinde, hao idea semel homini communicata et ab homine recepta, possibile omnino esse existentiam Dei probaro etiam per argumenta ex'ratione desumpta. Quoad vero communicationem ipsam huius ideae traditionalistae inter se plurimum differunt. Sunt enim aliqui qui dicunt, hanc communicationem revera debere fieri per doctrinam evangelicam seu revelatam, et proindo hominem debero in se suscipero ideam Dei ct existentiae ipsius fide divina, et non esse certitudinem do existentia Dei, nisi primum habeatur illa fide divina. Traditionalistae huius generis nominantur proprio nomine fideistae, seu systema illorum dicitur etiam traditionalismus crudior.

Alii vero communicationem istam non quidem derivant ex ipsa doctrina evangelica seu revolata, saltem non proxime, sed generatim ex idea Dei in societate humana iam iam bxistente; et proinde sufficere quod homo fide humana ideam Dei in se suscipiat, et dein efformet argumenta ex ratione pro existentia Dei. Quamvis ergo hi mitiores traditionalistac, sicut nominantur, proxime quidem derivent ideam Dei solummodo ex communicatione per societatem humanam; tamen vix non fieri potest quod illam ultimo in primo suo fonte derivent ex institutione Dei primaeva communicata generi humano. In causa vero assignanda cur homo saltem sine fide humana nd certam cognitionem Dei pervenire non possit, traditionalistae mitiores inter se iterum multum discrepant; et huius loci non est in singula haec descendere. Iam quid de hao doctrina dicendum est? Doctrina traditionalism! crudioris certe omnino est damnanda, sicut iam damnata est: nam per talem doctrinam evellitur ipsum fundamentum fidei nostrae, certitudo de existentia Dei; et pro nostris imprimis temporibus res ista summi momenti est.

Nostis enim, reverendissimi patres, quaenam opinio invaluerit in animis multorum hominum inde a sic dictis encyclopaedists Galliae, et inde ab initio philosophiae criticae in Germania; opinio scilicet in multorum animis invaluit, existentiam Dei omnino certo non posse probari certis argumentis, et argumenta illa, quae tanto in honore omni tempore habita sunt, non esso talia, quae rem evincere possint. Inde utique factum est, quod religio ipsa nipote fundamento carens despectui haberetur; immo res nostris temporibus novissime eo devenit, ut possim homines in eo sint, avellendi doctrinam moralem ab omni doctrina religionis, dicendo hoo omnino necessarium esse, ne homo cum postmodum, aetate proficiente, videat in religione nihil certi haberi posse, neque ipsam existentiam Dei, ne homo, dico, in pravitatem morum collabatur. Sed nostis, reverendissimi patres, quantum valeat huiusmodi institutio moralis, cuius principium non est illud psalmistael : *Initium sapientiae timor Domini.* Sed etiam traditionalismus mitior certe periculis obsitus eat: indo quia tantis periculis etiam ista doctrina obsita est, proposita est emendatio octava, qua ista doctrina immediate in suo principio formali impetitur. Contra alii reverendissimi patres non tam maligno oculo istam doctrinam considerantes, emendationes proposuerunt, scilicet tertiam et quartam, quae tueri videntur causam traditionalism! mitioris.

Tam his de ipsa doctrina et do relatione illius ad doctrinam sanam praelibatis, dicendum est mihi quanam via Doputatio do fido incedendum esse huc in re putaverit. Deputatio de fide censuit, omnes illas emendationes ex una vel altera parte venientes non esso a congregatione generali accipiendas; sed traditionalisme in genere sumpto opponendum esso certum quoddam principium, quo traditionalismus crudior immediate damnetur, cura utique ille fundamenta ipsa religionis periculo exponat Et certo huic officio sacra synodus deesso non potest, et quidem deesse non potest, quamvis per principium propositum seu per doctrinam propositam etiam mitior traditionalismus aliquatenus tangatur; et hoo

1 Pa CX. 9.

mullo magis cam, at iam dixi, etiam *traditionalis-* mus mitior maltis periculis sit obsitus, et sine periculo, ut ingenue fatear, doceri non possit Cum ergo traditionalismus etiam in sua forma mitiori aliqua medela *indigere* videatur, cum certi quidam cancelli huic doctrinae sint apponendi, proponit Deputati© de fide doctrinam suam tamquam certum principium, qaod directe impugnat traditionalismum crudiorem, quod sane, cum aliter fieri non possit, etiam tangit traditionalismum mitiorem.

Quaeritur iam, an tali ratione roipsa aberrationibus terminus impositus sit Ex opinione DepaUtiouis de fido tales termini reipsa positi sunt, ai ca quae in doctrina, in ipso capite proponimus, in suo nativo rigore accipiantur: id est, si ea quae dixi de mediis, quao homini praesto sunt etiam in ordine naturali ad Deum cognoscendum, in suo nativo rigoro accipiantur: dixi si sic accipiantur. Ut vero omne periculum excludatur, Deputati© do fide consuit, se suo officio tunc solummodo satisfacere, si a concilio generali etiam illud monitum eoo tempore accipiatur, quod in fine haias constitutionis dogmaticae habemus, et ubi omnia decreta, quae a sede apostolica circa materiam huius constitutionis dogmaticae unquam emanarunt, ab ipsa sacra synodo confirmantor. Proinde, reverendissimi patres, iaxu opinionem et sententiam Deputationis de fide proponitur, tam emendationem sub numero 3 tam emendationem sub numero 4 tum emendationem sub numero 8° excludendas esse, et retinendam esse textum pronti iacet in schemate reformato, addito etiam et simal assumpto suo tempore monito, de quo dixi. Veniam precor, reverendissimi patres, quod in hoc elencho emendationum, malta occurrant errata tum quoad ipsam dispositionem emendationum tum quoad singula verbo.

His ergo expeditis, veniam ad emendationem 5‘‘. Reverendissimus emendator vult, quod primo periodus sic sonet: *Eadem sancta mater ecclesia tenet ac docet, rerum Deum naturali rationis lumine, uti nunc est, posse cognosci.* Sed etiam haec emendatio non placuit Deputation! fidei, et quidem ea ex causa, quia iam semel erat in schemate reformato et studio iterum deletum est rut nane eat“; cum ea quae in ista doctrina docentur, generatim vera bibenda sint, sive sumatur homo in statu naturae purae, sive in statu naturae lapsae.

Emendatio 6a. Haec emendatio non suo loco posita est, sed potius debuisset poni post emendationem 14‘‘. Sed iam hic possum proferre sententiam Deputationis de fide. Sententia Deputationis est, verba ista, scilicet „placuit seipeum et voluntatis suae aeterna decreta·, non posse subrogari per alia: *seipsum atgus oeconomiam,* vel *religionis oeconomiam ab aeterno dispositam.* Haec verba Deputation de fide non placuerunt, quia a more loquendi solito ecclesiastico nimium quantum absunt.

Emendatio 7a, Emendatio ista vult, quod doctrina in prima parte paragraphi sic enuntietur: *Eadem sancta mater ecclesia tenet et docet, Deum, rerum omnium principium et finem, naturali humanae rationis lumine, id est argumentis metaphysicis, cosmologías et moralibus certo cognosci et demonstrari posse,* aut simpliciter nalurali rationis *lumine certo cognosci et demonstrari posse.* Quod hanc emendationem attinet, ea approbari vix poterit, et quidem ideo, quia falsum est suppositum huius emendationis. Reverendissimus emendator enim in ea est sententia quod nostra doctrina sit contra argumenta notissima, vel saltem contra argumentum metaphysicum. Sed haec suppositio omnino falsa est: nostra doctrina est pro istis argumentis, et non contra ista argumenta. Nam si dicimus. Deum cognosci naturali rationis lumino per creaturas, id eat per vestigia qoao creatane omnibus impressa eunt; malto minus excludimus imaginem, quao animae hominis immortali impressa est: proinde argumentan) metaphysicum certo non excluditur. Quis enim nostrum, cum hanc doctrinam, quao a nobis proponitur, suo suffragio confirmaverit, quia putat ca damnaro argumentum illud celeberrimum ontologicum sancti Ansehni, quidquid hoc do argumento sentiat? Altera emendatio, quao habetur in secunda porto: *naturali rationie lumine certo cognosci et demonstrari posse,* ex ün parto deficit, et ex altera abundat Deficit ex una parte, quia media naturalia, quibus homo posset naturaliter cognoscere Deum, non indicantur: excedit ex altera parte, quia non solummodo edicit. Deam naturali lumine certo cognosci posse; sed etiam hanc Dot existentiam certo probari posse, seu demonstrari posse. Quamvis aliquatenus *certo cognoscere* ot *demonstrare* sit unum idemquc. tamen phrasim mitiorem Dcputatìo de fide sibi eligendam censnil, et non istam duriorem. Do emendatione 8a iam dictum esL

Emendatio 9a. Emendator reverendissimus vult, qood linea 6 pro „eo quod invisibilia dicatur *enim,* et quod integer textus apostoli adducatur. Iam haec emendatio utique est affirmanda ct acceptanda.

Proponitur reverendissimis patribus *emendatio 10a.* Reverendissimas emendator desiderat, quod post verba apostoli in parte prima paragraphi desumpta ex epistola ad Romados, sequentia etiam accipiantur, scilicet: *Licet omnes fere nationes hominum propter originalem culpam obscuratum habentes intellectum et desideria cordis sui facientes, incanuerunt in cogitationibus suis, et honorem soli Deo debitum creaturae tribuerunt.* Emendatio ista non placuit Deputation! de fide, et quidem quia utique in hac paragraph© solummodo agitur de facto revelationis et causa huius revelationis proxima, scilicet qoae derivatur e beneplacito sapientiae et bonitatis divinae, non autem quod etiam ist. '•ecunduria ratio seu causa adducatur, ob quam Deus genus humanum revelatione sua dignatus est.

Emendatio IIa. Reverendissimus emendator vult, quod post verba pag. 9 linea 10 [coi. 33 D i] ex aposto!i auctoritate sumpta ex epistola ad Romanos addantur etiam sequentia: *Unde inexcusabiles sunt, gui cognoscentes Deum non sicut Deum glorificant, nec gratias agunt.* Causa, qua motus est reverendissimus emendator qui haec proponit, ca est, scilicet ut tali ratiouo cognitio naturalis non solummodo restringatur, ut ipso putat, ad cognitionem Dei theoreticam, sed etiam extendatur ad officia principaliora moralis. Sed sub hoc respectu emendatio ista superflua videtur, quia cum dicimus posse hominem cognoscere Deum rerum omnium principium et finem, utiquo etiam simul enuntiamus, posse hominem intelligere et cognoscero officia principaliora moralia: nam nemo potest tendere io Deum tanquam finem suum utique naturalem qua auctorem naturae, nisi etiam cognoscat officia saltem principaliora erga Deum. Unde etiam ipsi philosophi ethnici cum cognitione Dei theoretica simul coniunxcrunt cognitionem Dei moralem, ut ipse Plato in suo *Theaeteto* ait, cognitionem Dei esso veram sapientiam et veram virtutem: proindo verba ista omnino superflua Deputation! vidontur.

Emendatio 12·. Reverendissimus emendator proponit ab initio secandao partis paragraphi primao dicendum esse : *attamen placuisse,* loco nplacuisse autemu, ut tali ratione oppositio, quae est inter cognitionem Dei naturalem et inter cognitionem ex revelatione Dei supernaturali, magis elucescat. Quantum ex illo tempore scio, quo sub ferula ma-

gistri, cuius Don» merces ait, in schola latina tenebar, 2 jmnino emendatio ista in so fundata eat, ct ut magia oluceecat oppositio, melius dici: *attamen placuisse,* quam nplacuisso autom4. Ergo approbanda haec emendatio.

Emendatio ⅋3 Reverendissimus emendator vult quod in secunda parto paragraphi primae ubi dicitur rplaculsso autem cius sapientiae ac bonitati4 vox ista „eapiontiaou dolentur, no ut ipse putat ...

Audiuntur vocet: rBonitati l deleatur.

Becerendissimus orator. Ah! *bonitati* deleatur, no, ut ipao putat, vol uni vol alteri scholae iniuria afferatur. 8ed emendatio ista hoc in loco non quadrat: nam agitur, uti nostis, reverendissimi patres, do facto revelationis, et quidem revelationis supernaturalis veteris ot novi Testamenti. Iam hacc revolutio supematuralis vetoria et novi Testamenti certo tum sapientiae tum bonitati Dei est tribuenda.

Emendatio ⅋1 Emendator rovorcndissimua iato B aliqua enumeranda additamenta censet, ot quidem dicendo rplacuisao autem eius sapientiae et bonitati, *post hominis lapsum* alia enquo supernatural! *ac debilitatae humanae naturae accommodatiori* via, seipsum ct voluntatis suae aeterna decreta *ampliori quidem modo* humano generi rovelare, multifariam multiaquo modia ctc.“ Etiam hacc additamenta Deputation! do fide non placuerunt, utpote abludentia α dicendi ratione iamiam in primo capito posita, ut scilicet omnia ista eliminentur, quao ad ipsam substantiam roi non pertinent Huc transferenda esset emendatio, do qua iam dixi, ct quae habetur sub numero 6°; sed iam dixi, emendationem istam non esso admittendam.

Emendatio 15°. Reverendissimus emendator desiderat, quod addatur ad ^voluntatis suae aeterna decreta4 vox: *quaedam voluntatis suae aeterna decreta.* Non placuit Deputation ista emendatio, quia C per se intclligitur. Utiquo sicut Deus non omnia creavit quae creabilia sunt, sic certo non omnia revelavit quae revclabilia sunt, ut ita dicam. Proinde cum per so intolligatur additio isto, omittonda censetur.

Emendatio 16a et quidem ultima in prima hac paragraphe. Emendator reverendissimus desiderat, quod adducantur verba ipsissima ex apostoli Pauli epistola ad Hebraeos, quao hanc paragniphum primam claudunt; ot ita tamen ut in· · r.itui inter textum schematis reformati et inter verba Apostoli phrasis ista: *dicente eodem apostolo.* Haec emendatio utiquo admittenda est et quidem eo magis, quia iam ox systemate quasi consueto ct saepius α reverendissimis patribus inculcato verba, quae ox •aera Scriptura depromuntur, verbotenus sint ponenda; ot proinde etiam inter virgulettas essent ponenda. D

Facta autem relatione do hac prima paragraphe, ominentisaimus primus praeses dixit:

^Reverendissimi patres, procedamus nunc ad suffragia ferenda de emendationibus huius paragraphi, quas reverendus dominus subsecretarios singillatiml praeleget, ut postea do singulis exquirantur suffragia “

Tum subsecretarius singulas emendationes more solito perlegit, et duplici experimento, ut supra, quid patres sentirent, probatum est. Suffragiorum autem exitus hic fuit.

Emendationem primam, secundam, tertiam et quartam omnes excluserunt, uno tantum vel altero excepto. Quintam omnes excluserunt, paucissimis exceptis. Sextam omnes unanimiter reieccrunt

Septimam quoad primam partem, quae ait: *Eadem sancta mater ecclesia tenet et docet, Deum, rerum omnium principium et finem, naturali humanae rationis lumine, id est argumentis metaphysicis, cosmologías et moralibus certo cognosci et demonstrari posse,* fere omnes reieccrunt. Quoad secundam vero partem, quae ait: *aut simpliciter: naturali rationis lumine certo cognosci et demonstrari posse,* longe maior pars reverendissimorum patrum exclusit. Octavaml fere omnes excluserunt Nonam fero omnes approbarunt Decimam omnes excluserunt, uno vel altero excepto. Undecimam fere omnes reiecerunt. Decimam secundam omnes admiserunt, uno vel altero excepto. Decimam tertiam et decimam quartam similiter, uno vel altero excepto, omnes reieccrunt Decimum quintam omnes reiecerunt, paucissimis exceptis. Decimam sextam demum, uno vel altero excepto, omnes admiserunt

Tum reverendissimus Brixinensis episcopus iterum ad ambonem vocatus est, ut do secunda paragraphe dicti capitis et de propositis emendationibus relationem faceret.

RELATIO

recerendi patris domini Vincentii Gasser episcopi Brixinensis.

Secunda pnragraphus capitis secundi agit de necessitate revelationis. Ut examinatio emendationum rite procedat, incipiamus iterum ab ipsa doctrina in schemata nostro proposita. Agitur ergo do necessitate revelationis ct quidem sub duplici respectu : Io relate ad Dei cognitionem naturalem, et 2· relata ad ordinem eupernaturalcm. Quod attinet ad necessitatem revelationis in ordine naturali, docetur, illam non esse absolute necessariam, sicut habetur initio paragraphi secundae: „Non hac tamen de causa revelatio absolute necessaria dicenda estu C Si ergo non absoluta necessitas docetur, nihilominus docetur necessitas quaedam moralis seu relativa; et quidem haec necessitas moralis quoad revelationem sic dictam formalem vel revelationem supersensibilium, uti in lingua nostra germanica dicere solemus, ut distinguamus supcrsensibilia a supernaturalibus, docetur necessitas moralis revelationis divinae, id est necessitas quao non se habet ex parta obiecti, nam ex parte obiecti agitur de iis, quae in rebus divinis humanae rationi impervia non sunt; sed agitur de necessitate quao se habet ex parto subiccti, id est hominis in praeacuti quoque generis humani conditione. Agitur tertio non do potentia cognitionis divinae quamvis activa, sed do actuali intelligentia Dei, et quidem ut Dous intalligatur ab omnibus expedito, non post longam temporis et inquisitionis moram, firma certitudine etiam ab iis, qui argumentorum ex ratione potitorum vix D capaces sunt; demum etiam quod cognoscatur nullo admixto errore. Si agatur ergo do cognitione naturali actuali in istis circumstantiis, tot ao tantae difficultates homini, prout nunc est, obiiciuntur, ut revelatio supematuralis dici possit moraliter necessaria.

In secunda parte huius paragraphi docetur necessitas revelationis sic dictae supematuralis materialis, et circa hanc docentur sequentia. Primo quidem generatim dicitur, revelationem istam esso absoluto necessariam, scilicet supposito consilio bonitatis ot sapientiae divinae, de quo iam superius dicturo est: ergo absoluta dicitur necessaria, et quidem adducitur primo causa proxima huius necessitatis absolutae. Et proxima causa huius necessitatis absolutae est ordinatio hominis ad finem

l vocem om. ed. VsL, habetor vero In codice.

l Qnse seqnaatar wque ad alterum *fere cmnes* amidi editio Velicada, sdeo ut pessumdetur aenteutia.

îupematuralem, ad partidpanda *scilicet* bona difina. Cansa vero remotior haine necessitatis eunt feritates ad ordinem hanc aupernatnralem cognoscendum necessariae, quae rationis comprehensionem excedant, et proinde positive a Deo revelari debent. Ad probandam hanc veritatem adducitur deinde auctoritas sacrae Scripturae ex epistola Pauli ad Corinthios ubi dicitur: „Oculos non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit/ Ergo sine revelatione haec, seu eae veritates nesciuntur, quae praeparavit Deus iis, qui diligunt cum. Ergo docetur finis superoaturalis, ad quem homo ordinatur Q Deo.

His ergo de doctrina nostra praelibatis, veniamus iterum ad emendationes propositas. Et quidem prima emendatio, scilicet quae habetur sub *numero* ₮7 emendatio ista non admittenda censetur, et quidem ex formali ista ratione, quam iam ab initio rehtionis meae protali: quamvis ea, quao dieuntur, in B se sint bono, immo etiam pulchra, cum tamen ait textas omnino novus, conciliantor denuo esset pertractandas.

Emendatio ₮8 est eiusdem generis, et proinde eadem ex causa a Deputatione admitti non potnit

Emendatio 18a secunda vice. Reverendissimus auctor huius emendationis vult in incorto relinquere, utrum superoaturalis revelatio dicenda sit absolute necessaria necne; et ut ista in incerto relinquatur, vult dici: *eo magis necessaria est,* loco ^absolute necessaria eat4. Sed haec emendatio non potest admitti, et quidem exinde non potest admitti, quia quoad doctrinam illam, de qua modo suffragia tulimus, iam nobis in animo propositum est nihil proferre, nisi principium illud omnino certum, omnino de fido credendum, quo immediate excluditur tradicionalismos crudior, quamvis etiam tangatur traditionalismes mitior. Frgo ex hac causa emendatio C ista omnino debet omitti. Insuper, cum agatur de necessitate revelationis supernaturalis pusitivae, certe illa omnino absolute necessaria dicenda est ex causis iam allatis.

Emendatio ₮9 Reverendissimus emendator loco rin rebus divinis4 vult dici: *de Deo humanae rationi per se imperria noti mnt,* et quod addatur: *rt de lege naturali;* ut ergo dicatur: *de Deo et de lege naturali humanae rationi per se imperda non sunt.* Haec emendatio non probatur Deputation! de fide, et quidem ex eo quia studio expressio ista „in rebus ₫ivinis ! fuit assumpta, ut notio paululum latior habeatur.

Emendatio ₽(1 sub a. Reverendissimus emendator vult quod deleatur nquoque- linea 5 paraprapbi secundae, ot substituatur *etiam* seu substituatur *rei.* Iam quod ad hanc emendationem attinet, utique non est tanti momenti, siro dicatur *quoque* D sive *etiam:* sed ratio, quae affertur a reverendissimo emendatore, ut mihi videtur, non ex omni parte solida est Nam utraquo vox est ₴mphatic sed distinguitur solummodo *quoque* ab *etiam* in oo quod *etiam* ponitur in phrasi ₴mphatic non ad singulas quasdam voces efferendas, sed dicitur de integra, seu de tota senteutia; cum *quoque* solummodo dicatur de singulis verbis offerendis. Iam quia hic agitur do singulis verbis, utique potest remanere.

Emendatio 2(Jl sub *b* est eiusdem tenoris, seu vult ut vox „quoque“ deleatur, cura sit superflua in linea 24. Sed utiquo non eat superflua ista vox, quia expresse dicendum est: *in praesenti quoque conditione* necessariam esse revelationem, saltem moraliter: et proinde, cum expresse nd praesentem hanc conditionem referntur, omnino superflua non est.

Emendatio ₽1 Reverendissimus emendator post verbum ^generis humani4 vult addi : *per peccatum* k *lapsi.* Sed haeo emendatio non ost necessaria, quia per se utique intelligitur. Nam cum loquimur do praesenti hominis statu, utique etiam subintolligimus hominem per peccatum lapsum.

Emendatio ₽2 Reverendissimus emendator vult solummodo addi *praecipue* ad voces rnon hoc tamon de causa revelatio absoluto necessaria dicenda est, sed ideo *praecipue* quia Deus ₴tc. 1. Utiquo dici posset; sed ut vitentur huiusmodi adiectivu interpolata. melius forano esset, ut additio ista omittatur.

Etaendatia ₽3 Reverendissimus emendator ad finem aupernaturalem, qui tangitur in secunda paragrapho, vult addi: *sed etiam, quia ad gubernationem rifae propriael ft aliorum requiritur cognitio eorum, quae naturalem rationem excedunt.* Ratio, ob quam reverendissimus emendator haec addi vult, fundata esse utiquo ridetur. Putat enim ea verba osso addenda ideo, ut non solummodo indicetur finis suporB naturalis revelationis positivae;sed ut etiam indicetur eo magis medium ad hunc finem omnino necessarium, scilicet quod necessaria ait communicatio veritatum supernaturalium ad gubernationem propriam et aliorum, quae naturalem rationem excedunt. Sed textus ipse Deputation! non placuit; cum verba utique sint talia, quae α dicendi ratione ecclesiastica aliena videantur.

Emendatio ₽4 Reverendissimus auctor huius emendationis vult, accuratius definiri finem supernaturalem, ob quem omnino revelatio supernaturalit necessaria est, scilicet dicatur: *ad finem supernaturalem, scilicet ad illud mirandum consortium dirinitatis inchoandum per gratiam, consuuimandum per gloriam, ratifiais comprehensionem excedens, et de guo dicitur, quod cadus non ridit etc.* Quod hanc emendationem attinet, quoad substantiam eiusdem nihil est animadvertendum, sed hic tamen non est in suo loco; nam agitur solummodo do necessitate revelationis, et finia supernaiuralis solummodo eatenus tangitur, quatenus omnino necessarius est ad hanc necessitatem evincendam: proindo ea quao reverendissimus auctor hic proposuit utique dicentur in capito do elevatione naturae humanae, quod caput constituit partem constitutionis dogmaticae de mysteriis fidei; et dolendum valde est, quod reverendissimis patribus non etiam uno eodemquo tempore potuit ob oculos proponi etiam ista constitutio dogmatica de mysteriis fidei, ut tali ratione possent ipsi sibi persuadere, ea quae modo desiderant, tum demum esse supplenda.

Emendatio 2&. Reverendissimus auctor huius emendationis vult, ut schema primum restituatur, et verba ex illo sequentia desumantur, scilicet dicatur: rSed absolute necessaria est revelatio, ideo quia Deus elovavit hominem ad rupornaturnleni ordinem, et in hoc ordine ad supcrnaturalem rerum D cognitionem per fidem. Prnetcrqunm quod enim naturalis tantummodo cognitio fini supernatandi non responderet, dogmata illa cum sint supernaturalia, in naturali Dei manifestatione non continentur, atquo ideo humana ratio suo lumino ea assequi numquam potuisset/ Verissima haec sunt, et omnino possent a congregatione generali acceptari: nihilominus Doputatio de fide credidit, quod non sint acceptanda vorba ista ex primo schemate, et quidem ex eo quod in nostro schemate reformato non quadrant. Nam ea quae dicuntur, iam in parte prima huius secundae paragraph! dicta sunt; ot no proinde oriatur quaedam confusio, quaedam repetitio, quao sensum magis confundat quam enucleet, retinenda essent verba textus schematis reformati, et non prioris. Habetur vero in ista emendatione

i *gubernationem propriam* ed.

etiam secunda par», scilicet pag. 14 [coi. 265 B 11]: *cacteroqiim in textu, si serratur,* oum *mutetur in* illum; scilicet in verbis ultimis desumptis ex apostolo ad Corinthios: *Iis qui diligunt illuni pro eum,* lineo emendatio omnino debet recipi, quia convenit textui sacro.

Emendatio 2G Etiam haec emendatio proponitur acceptanda. Reverendissimus auctor vult, quod loco verborum „quao rationis comprehensionem excedunt" dicatur: *quae humanae rationis intelligentiam omnino nuperunt,* Vorba quidem, quao in schemate nostro reformato habentur, sunt ipsissima doctoris Angelici; sed quia verba a reverendissimo emendatore proposita magis clara ct definita esso videntur, utique emendatio ista acceptanda erit.

Hac altera relationis parto absoluta, reverendus dominus subsecretarios ambonom ascendit, ut patrum suffragiis proponeret emendationes. Et emendationem decimam septimam, decimam octavam, nec non decimani octavam secunda vico fere omnes reiecerunt; similiter et decimam nonam. Vicesima voro sub littera *a* non fuit proposita, quia tantummodo ad stylum pertinet, cuius ulteriorem perfectionem curare ipsi Deputation relinquendum praesides consuerunt. Vicesimam sub littera *b,* paucissimis exceptis, omnes roiecerunt; similiter ot vicesimam primam. Vicesimam secundam longe maior pars reiccit. Vicesimam tertiam omnes reiecerunt, uno vel altero excepto. Vicesimam quartam longo maior pars reiccit. Vicesimam quintam quoad primam partem quae ait: Lin. 29 *ordinavit etc.* usque ad verba *in hac rila,* fere omnes reiecerunt. Quoad secundam partem quao ait: Cacteroquin in textu, ei servatur, *eum* mutetur in *illum,* proposita non fait, quia agebatur tantummodo de accuratiori textus citatione. Vicesimam sextam demum fere omnes admiserunt.

Post haec eminentissimus primus praeses patres sic est allocutus:

nRovorendissimi patres, antequam audiatur sequens relationis pars do emendationibus paragraph! tertiae, distribuuntur emendationes capitis quarti typis impressae, do quibus suo tempore suffragia exquirentur."

Distributione peracta, reverendissimus Brixinonsis ad umbonem vocatus est, ut nomine Deputations de tertia paragraphe dicti schematis loqueretur, et de emendationibus propositis eiusdem Doputationis indicium et sententiam exponeret.

RELATIO

reverendi patris domini Vincentii Gasser epìscopi Brixinensit.

Sequitur pamgrnphus tortia, quao agit do fontibus revelationis: inspiciemus iterum primo textum schematis reformati. Agitur hoc in loco primo do fontibus rovolationia in genero, qui sunt verbum scriptum ot verbum traditum, undo dicitur: nHaeo porro supematurnlis revelatio, secundum universalis ecclesiae fidem a sancta Tridentina synodo novissimo declaratam, integra continetur in libris scriptis tam veteris quam novi Testamenti ot sino scripto traditionibus." In secunda parto huius paragraph! agitur do fonte sacrae Scripturao in specie. Et quidem primo dicitur, quinam sint libri sacri seu canonici; scilicet sunt nominatici ii, qui in decreto concilii Tridentini do Scripturis canonicis nominantur; ct quoad ipsos libros sunt ii, qui in vulgata latina habentur cum omnibus suis partibus integri. Hac occasiono non possum non advertere, quod in schermito nostro liber canonicus idem sit ac liber sacor seu inspiratus: cum tamen videatur unus altervo reverendissimorum patrum aliquam admittere distinctionem inter librum canonicum ot inspiratum, paucissima hac de re dicam.

Eiusmodi distinctio mihi omnino aliena videtur a doctrina catholica: nam iam ox antiquissimis temporibus libri canonici et libri sacri omnino sunt idem. Sic exempli gratia in concilio Carthaginiensi III approbato a sede apostolica dicitur: „Placuit, ut praetor Scripturas canonicas nihil aliud legatur sub nomino divinarum Scripturarum. Sunt autem canonicae Scripturae etc.- Ergo canonicae Scripturae iuxta concilium Cartbaginienso III sunt simul etiam Scripturae divinae. Isidoras Hispalensis, illustrissimum sidus ecclesiae Hispaniae, cuius hodie festum colimus, cnm catalogum texuit, unum onmdemque quem tenet ecclesia Romana, do his libris sequentia deinde profert: nIIacc sunt nova ot vetera, quae de thesauro Domini proferuntur: hi libri sacri, hi libri integri numero ot nuctoritato; aliud cum istis nihil est comparandum; quao extra hos fuerint, inter haec sancta et divina nullatenus sunt recipienda." Concilium Florentinum do libris canonicis veteris et novi Testamenti docet alludendo ad locum ex epistola sancti Petri, quod ¡.eodem Spiritu sancto inspirante utriusquo Testamenti sancti locuti fuerint", utique sancti, quorum libri antea fuerant recensiti.

Quod ad concilium Tridcntinum attinet, verum est concilium Tridcntinum do inspiratione vix aliquid novi protulisse, sed solummodo institisse decreto concilii Florentini: sed causa, cur hoc egerit, in propatulo est Agendi ratio omnium synodorum oecumenicarum utiquo dependet a fíne; cum saepe finis isto dependeat ab erroribus, quibuscum concilio est dimicandum. Iam quinam erant adversarii tempore concilii Tridentini, quibuscum res erat concilio? Hi erant protestantes, qui inspirationem librorum sacrorum non solummodo non negabant, sed potius illam ita, ut ita dicam, exaggerabant, ut inspirationem divinam protenderent non solummodo ad sententias, sed etiam ad singula verba, etiam ad singulas $yllaba et si tempore apostolorum fuerint interpunctiones, certe etiam ad illas extendissent. Proinde concilio Tridentino nulla ansa data erat, cur do inspiratione librorum sacrorum accuratius ct definitius diceret; sed simpliciter decretum Florentinum confirmavit. Sed concilio Tridentino res erat cum protestantibue, qui quosdam libros sacros expungebant ex canone, et quoad alios libros quasdam partes saltem ex libris illis expunctas osse volebant. Proindo mens concilii Tridentini nulla alia erat, quam ut enuntiaret, quod omnes libri veteris et novi Testamenti recensiti prout in vulgata latina habentur integri, sacri et canonici habendi sint. Ergo corte ex concìlio Tridentino nihil potest inferri, quod liber canonicus ct liber sacer non sint unum idemquo.

Postquam do ea quaestione, quod in nostro schemate libri sacri sint idem ac libri canonici, dictum est, pergit iam schema nostrum exponere, quid sibi hoc velit, librum CMC sacrum sou canonicum; et hoc definitur primo negative, et quidem dupliciter, scilicet librum sacrum vel canonicum inspiratum dici non posse, quod ccclcsiao auctoritate approbatus sit: nEos voro ecclesia non propterea pro sacris et canonicis habet, quod auctoritate sua approbati sint, licet sola humana industria concinnati." Ergo haec est prima sententia do inspiratione quae reiicitur. Reapse libor talis nulla ratione inspiratus dici potest: nam ecclesia librum non inspiratum non potest auctoritate sua facere inspiratum. Ergo approbatio ecclesiae ad librum sacrum constituendum certo non sufficit.

Ad inanes vero *timores* abigendos, qua«i doctrina a bac nostra damnetur illa sententia Lesali et Lovaniensium, pauca mihi hac do *re dicenda* sunt. Doctrina, quae primo in nostro capite notata habetur, nullatenus debet confundi cum doctrina Lessii ct Loraniensium; cum doctrina ipso, utut sit erronea, tamen non sit eadem, quam nos in schemate nostro proscribimus. *Lessi*us enim inductus fuit ad hanc sibi efformandam, do qua quaestio est, ideam de libro inspirato per illam agendi rationem protestandum, qui inspirationem, ut iam dixi, extenderunt non solummodo ad singulas sententias, sed etiam ad singulas voces, et proinde librum exempli gratia secundum ilschabacorum ideo rciccerunt, quia auctor huius libri dicit, so compendium quoddam perfecisse ox libro historico maiore Jasonis, ct cx ipsis verbis auctoris apparet, quod utique humana industria adbibita hoc confecerit. Jam Lessine opposuit, forsitan fieri posso (dico fieri posse, quia B solummodo de posibilítate agitur) quod liber humana industria exaretur; sed semper haec duo adiunxit, scilicet quod auctor instinctu divino incitatns accesserit ad opus hoc conficiendum, ot secundo quod α Deo, ad finem saltem opero perfecto, pronuntietur in libro isto nil erronei contineri. Ergo non do approbatione ccclcsiao egit Lcsrius, sed do approbatione seu revelatione ipsius Dei.

Deus utique, quamvis sententia Lessii sit erronea, potest auctoritate sua librum confectum ita confirmaro, ut liber isto divinus sit, ut ipse tanquam auctor huius operis appareat; sed ecclesia hoc nullatenus agere potest. Verba Leseli, ut ea solummodo proferam, sunt clarissima: ‚Nos docemus, ait, ut aliquid sit Scriptura sacra, non esso necessarium ut omnia verba, aut omnes omnino sentontiae sint auctori positivo ot immediato inspirata α Spiritu sancto, proponente et formante in ipsius intellectu 0 singula verba ac singulas sententias ſcribenda sed sufficere ut auctor hagiograpbus divinitus instructus ad scribendum ea quae vidit, audivit vel aliter novit, habeat infallibilem assistentium Spiritus sancti, quao non permittat eum falli etiam in iis, quao cognoscit relatione, experientia aut ratione naturali: ab hac enim assistentia Spiritus sancti habet Scriptura ut iit infallibilis veritatis. Denique si aliquod opus pium ot salutare, humana industria, cx divino instinctu compositum, publico testimonio Spiritus sancti approbaretur tanquam in omnibus suis partibus verissimum, talo opus habiturum auctoritatem aeque infallibilem atque Scriptura sacrai Sed expresso iterum adnotavit, io hocco solummodo dixisse, quod possibile, non autem quod reapso in corpore ot canone Scripturae aacrao talis liber inveniatur. Cum enim ex quadam negligentia ipse mentionem fecisset do libro 11 Machabaoorum, quasi liber iste D tali ratione fuerit confectus; postmodern hoc omnino retractavit, equidem dicens so non dixisse ex scipso, sed ratione habita adversariorum, qui impugnabant hunc librum, quasi humana industria fuerit exaratus; ergo sententia Illa, quae hic damnatur, nullo modo debet confundi cum sententia Lessii ct Lovanicnsium. Ulterius etiam excluditur illti notio inspirationis ubi dicitur, librum quemdam esse sacrum seu divinitus inspiratum eo quod revelationem sine errore contineat. Nam si huiusmodi libri essent inspirati, omnes canones conciliorum libris sacris essent adnumerandi.

Ilia negative dictis do notione inspirationis, iam positivo dicitur quid ait inspiratio, ct quidem quoad characterem internum, scilicet quod Spiritu sancto inspirante conscripti, Deum habeant auctorem; ct deinde quoad characterem externum, quod ut tales ecclesiae per apostolos traditi sint; nam ut et Augustinus iam dixit: ^Evangelio non crederem, nisi ecclesiao me moveret auctoritas.u Ergo character iste externus debet accedere, ut libor aliquie habeatur inspiratus, et ut fido divina hoc credere teneamur.

Ilis iam dictis, veniamus ad emendationes paragraph) tertiae. Prima emendatio, id est *emendatio 27·,* vult delere vocem Bintcgrau, scilicet Scriptura integra continetur in libris sacria, ct quidem oa do causa, quod deest in verbis concilii Tridentini. Hoc verum eat, ct cum omnino ox reliquia appareat, quod do integra sacra Scripturo sermo ait, utique potest admitti: ergo approbatur emendatio.

Emendatio 23 Agitur de traditionibus, ct vult auctor, ut immediate post verba rsinc scripto traditionibus‖ dicendum sit do inspiratione librorum et postea de canone, qui in concilio Tridentino habetur, et indo hic assumitur. Sed utique netura sua debet praecedere corpus librorum sacrorum, antequam do inspiratione illorum sermo esso possit; proinde Deputatio putat emendationem istam non esso admittendam. Cacteroquín in Dcputationc fidei conclusum fuit, esso cx concilio Tridentino hic aasumenda etiam ea, quao de traditione non scripta ibidem leguntur, scilicet ut post verba „sine scripto ŧraditionibus addatur: *Quae* er *ipsius Christi ore ab apostolis acceptae, aut ab apostolis Spiritu sancto dictante quasi per manits traditae ad nos usque pcvvenerunt.* Cum haec additio habeatur in ipso concilio Tridentino, certe reverendissimi patres permittent, ut sino suffragiis haec additio acceptetur ad traditiones istas accuratius describendas. Deindo immediate pergitur Fqui quidem libri veteris ct novi Testamenti integri ĕtc.

Emendatio 29 Auctor huius emendationis vult ut addatur: *Qui quidem libri integri, prout in eiusdem concilii decreto recensentur, et in vulgata latina editione dementis* ***Vili*** *auctoritate ¡nomalgata habentur, cum omnibus suis partibus etc.,* seu ut commoretur editio vulgata facta per Clementem VIII. Sed haec emendatio non potest admitti, quia omnino res diversae sunt Vulgata latina ab ipso concilio declarata tamquam authentica, et emendationes factae per pontifices subséquentes cum res sint omnino differentes, non debent confundi; eo minus debent, quia, ut nostis, io ipsa praefatione huius editionis anni 1592 dicitur, quod emendatio hucusque non omnibus numeris absoluta dici possit, et quod quaedam studio sint relicta, quao emendanda fuiMcnt ex causia, quae ibidem afferuntur.

Emendatio 30l concernit illum passum schematis reformati, ubi dicitur quo in sensu liber inspiratus dici non possit, quia verba sunt ambigua et minus clara. Et reapse Deputatio de fido declarat, emendationem hic propositam esse acceptandam; et proindo dicendum: *Eos cero ecclesia pro sacris et canonicis habet non ideo, quod sola humana industria concinnati, sua deinde auctoritate sint approbati.*

Emendatio .?!·. Emendatio illa concernit accuratiorem definitionem inspirationis. Sed cum nimis sit diffusa, ct proinde abludens α nostro dicondi modo, rciicionda esso censetur illa emendatio.

Emendatio 31 (bis). Huic emendationi iam satisfactum est sub numero 30 ; proinde si acceptaretur illa, suffragia non essent ferenda super bac emendatione.

Emendatio 32 constat duabus partibus. In prima parte iterum habetur emendatio, do qua iam dixi, et proindo cum iam satisfactum sit, si acceptaretur emendatio 30·, otiam de hac prima parto suffragia omitti possent Quod secundam partem attinet, dicitur: *propterea quod Spiritu sancto inspirante conscripti Deum habent auctorem·, atque ut tales ecclesia suscipit et veneratur.* Depulatin do fide hanc omen-

dationem aliquatenus accipit, scilicet in co ut in a verbis schematis, ubi dicitur: „Atquo ut tales ecclesiae per apostolos traditi suntu ut verba ista Pper apostolos[*] omittantur, non quidem quod verba, si dicimus „eccleslio traditi qua tales[*] alium sensum fundant, quam si dicimus rper apostolos traditi[*] Nam ut ecclesia aliquid do fido erodendum proponere possit, librum aliquem esso inspiratum, utiquo noti solummodo debet esso haec scientia certa, sed debot etiam osso revelata; ut vero sit revelata, debet inveniri in deposito ecclesiae, ot ut inveniatur in deposito ecclesiae, utiquo deponi debuit a lesa Christo, ab apostolis etc. Sed ut nihilominus verba aliquantulum latius pateant, Deputatio proponit verba ista ultima schematis sic osso a congregatione generali occipienda, ut dicatur: *atque ut tales ipsi* (scilicet ecclesiae) *traditi sunl.*

Emendatio 33 ad verba ..humana industria[*] vult addi: *sine ullo Dei afílala;* sod supeiflua videntur B baeo verbo, quia apparet, si sola humana industria sint exarata, quod non sint exarata ullo Dei afflatu. Ergo non admittenda esso videtur.

Emendatio 34a. Huic emendationi iam est satisfactum, si emendatio modo α mo proposita ad secundam partom emendationis 32 a congregatione generali accipiatur.

Emendatio 35a vult addi: *aberrant quam maxime, qui rationalismum biblicum ele.* Deputatio do fido hano emendationem excludendam esse censet, et primo ox eo quia agimus solummodo do fontibus revelationis, ot proinde eiusmodi excursus videtur omnino α scopo schematis nostri multum abesse, ot ¡usto plus abesso. Hae sunt emendationes paragraph! tertiae capitis nostri.

Patres queruntur de oblitu emendatione 36, quibus reverendissimus relator ait:

Sequens emendatio est iterum erratum. Nam C emendatio ultima huius paragraph! ponenda est anto emendationem 36 “, nam emendatio 36 iam pertinet ad quartam paragrapbum.

Veniam donuo precor, quod tot ac tanta adsint orrata; nam cum tanta festinantia elenchus emendationum erat conficiendus, ut tali ratione irrepserint tot menda.

Post hacc reverendissimo» relator descendit ex ambone, et ascendens reverendus dominus subsecretarios iuxta methodum superius expositam de singulis emendationibus patres interrogavit. Et emendationem vicesimam septimam foro omnes approbarunt; vicesimam octavam fero omnes admiserunt iuxta modum tamen a reverendissimo Brixinonsi episcopo in sua relatione propositum, nimirum ut adderentur verba quao sunt in concilio Tridentino et diceretur: *Continetur in libris scriptis ct sine* D *scripto traditionibus, quae cx ipsius Christi ore ab apostolis acceptae, aut ab upostolis Spiritu sancto dictante quasi per manus traditae ad nos usque pervenerunt* (Trid. sees. IV. deer, de can. Script.), *Qui ■quidem libri ceteris ft nori Testamenti integri etc.,* ut in schemate reformato. Vicesimam nonam fere omnes reiecorunt. Tricesimam fero omnes admiserunt iuxta modum tumon in linea octava et sequenti propositum, ut scilicet diceretur: *Eas cero ecclesia pro sacris et canonicis habet non ideo, quod sola humana industria concinnati, sua deinde auctoritate sint approbati etc.* Tricesimam primam fere omnes reiecerunt; alteram tricesimam primam in pagina 16 [supra col. 266 b) positam eminentissimi praesides non proponendam consuerunt; quia iis, quae exposcebantur a reverendissimo emendatore, iam satisfactum fuerat, cum de tricesima emendatione ageretur. Tricesimam secundam quoad primam partem suffragiis non subieccro eminentissimi praesides, quia per ea, quao circa emendationem tricesimam constituta fuerant, iam satisl provisum est; quoad secundam partem vero fere omnes admiserunt iuxta modum a reverendissimo relatore propositum, ut scilicet in textu schematis reformati paragrapho tertia linea ultima pagina decima [supra coi. 34 Bij diceretur: *Atque ut tales ipsi (ecclesiae) traditi sunt.* Tricesimam tertiam, uno vel altero excepto, omnes reiecerunt3. Tricesima quarta suffragiis sublecta non fuit, quia iam provisum erat in secunda parte emendationis tricesimao secundae. Tricesimam quintam fere omnes reiecerunt.

Ilis autem absolutis, patres dimissi sunt; et eminentissimus primus praeses proximam congregationem insequenti dio habendam indixit his verdis: pRovercndiseimi putres, proxima congregatio generalis habebitur crastina die, in qua continuabitur actus ferendi suffragia de emendationibus secundi capitis, ciusquo canonum schematis *defide catholica.* l

20.

Congregatio generalis quadragesima prims. 1870 aprilis 5.

Feria tertia die 5 aprilis 1870 hora nona matutina, in conciliari aula Vaticanae patriarcbalis basilicae, generalis reverendissimorum patrum congregatio habita est; cui interfuerunt quingenti quinquaginta septem patres, nempe 34 cardinales, 5 patriarchae, 5 primates, 86 archiepiscopi, 396 episcopi, 4 abbates nullius dioecesis, 8 abbates generales sive praesides congregationum ordinum monasticorum, usum mitrae habentes, 19 generales et vicarii generales; quorum omnium nomina, quae per assignatores locorum accurato descripta fuerunt, exhibet indiculus patrum quadragesimae primae congregationis generalis, qui inter acta concilii asservatur.

Reverendissimus pater dominus Emmanuel Garcia Gil archiepiscopus Caesaraugustanus missam lectam celebravit. Qua absoluta, et recitata oratione *Adsumus Domine* etc., eminentissima» primus praeses dixit: ^Reverendissimi patres, continuabitur hodie primum relatio de emendationibus sccuudi capitis schematis *de fide catholica.* Itaque ascendat ambonem reverendissimus dominus relator Vincentius Gasser episcopus Brixincnsis. ut do paragrapho quarta eiusdem capitis mentem Deputationis circa emendationes propositas exponat.[*]

Ambonem hic ascendens malysim eorum, quao in dicta quarta paragraphe continentur, instituit, et indicium Deputationis circa singulas emendationes hac ratione retulit.

RELATIO

reverendi patris domini Vinccutii Gasser episcopi Uruinensis.

Eminentissimi praesides, eminentissimi ac reverendissimi patres.

Restat paragraphus quarta ot ultima capitis secundi, quao agit de interpretatione Scripturae sacrae. In hac paragrapho, primo renovatur decretum concilii Tridentini, et deindo mens huius decreti accuratius definitur. Et quare hoc? Ad proscribendos duos errores. Primus error est eorum, qui contendunt decretum hoo concilii Tridentini de interpretatione Scripturarum sacrarum esso solummodo disciplinare. Hinc ronovatur hoc decretum et quidem in constitutione dogmatica, ot dicimus, quod concilium salubriter decrevit: „idem decretum renovantes[*] Secundo mens decreti concilii Tridentini

1 MÍW CHD. e»l. Vst

• Hoc periolam omisit editio Vatiau»s

accurratin definitor contra errorem eorum, qui distinguant inter interpretationem dogmaticam ab ecclesia propositam, ct inter dogma quod iuxta sensam ecclesiae in loco quodam biblico invenitur. Et quidem distinguitor ita ut dicant, interpretem catholicum satisfacere decreto concilii Tridentini, etiamsi recedat ab interpretatione dogmatica ecclesiae catholicae, dummodo non reiiciat dogma iuxta mentem ecclesiae in loco quodam biblico contentum. Ad hanc errorem proscribendum dicimus: pat in rebus fidei et morum *ia* pro *reco* Scripturae sensu habendos sit, quem tenuit ac tonet sancta mater ecclesia.- Haec de textu.

Iam eniamo ad emendationes, ct quidem ad emendationem 36“ Cum in textu schematis reformati mentio do consensu sanctorum patrum sit suppressa, haec res pluribus reverendissimis patribus valde displicuit, ot petierunt etiam istam partem decreti concilii Tridentini denuo esso restituendam. Bic scopus intenditor in emendatione 36·, 38 39·, 40 ot 41·. Reverendissimi patre», nulla de re toties et tam acriter in Deputatione fidei disputatum et decertatum est, quam do hac ro. Formula negativo, quao circa consensum patrum habetur in decreto concilii Tridentini, non placuit; quia reapse, hac formula adoptata, nec error proscriberetur, cuius proscribendi causa decretum boc renovatur, nec etiam mens concilii Tridentini unica lineola definiretur. Ergo negativa formula abstinendum orat.

Positiva formula, scilicet sacram Scripturam interpretandam esae, seu potius, eum sensum loci biblici verum esso, quem tenuit ac tenet nancta mater ecclesia, ot quem tonot unanimis consensus patrum, baec formula utiquo potuit, seu potuisset admitti; nam optime tali ratione error proscribendus fuisset damnatus, et certe etiam ex mente concilii Tridentini haec formula optima essot. Nam denuo perlegi omnia quae allavicinin hac de re in historia concilii Tridentini habet, et iam persuasus, immo pertussissimus sum, quod mens patrum concilii Tridentini revera erat positiva; ct ai nihilominus formulam negativam elegorunt, non esse interpretandum contra senium eto., solummodo ideo id fecerunt, ut aliquantulum clarius patescat, interprotem catholicum libere posto novum sensum loci cuiusdam biblici proponere, donec ipsi non constet, quod mens ecclesiae, seu unanimis consensus patrum locum quemdam iam dogmatico, ut dicimus, definierit: ergo potuisset admitti. Et reapso authenticam interpretationem decreti concilii Tridentini habemus in professione fidei Tridentina; nam ibidem in utramque partem formula est positiva, nam dicimus: Sacram Scripturam iuxta eum sensum, quem tenuit ac tenet sancta mater ecclesia ... admitto, nec eam umquam, nisi iuxta unanimem consensum patrum accipiam et interpretabor/ lain ner rawi *umquam, nisi..., nec, nui* est duplex negatio, ct duplex negatio, ut quisque nostrum scit, est fortior affirmatio ; et proindo sensus patrum concilii ex authentica interpretatione per professionem fidei tridentinao utique est ille: ego numqaam sacram Scripturam interpretabor, nisi tamper iuxta sensum seu consensum sanctorum patrum: ergo poterat corte admitti formula positiva.

Formula ista nihilominus tum in congregationibus, quae habitae fuerunt de primo schemate, tum etiam parti maiori in ipsa Deputatione du fido non placuit, et quidem praecipue duabus ex causis. Prima quia putabant aliqui patres, tali positiva forma seu regula libertatem interpretis catholici nova lege circumscribi; et alia causa haec erat, quia timebunt, tali ratione quoad interpretationem sacrae Scripturae constitui quasi duo tribunalia, scilicet unum ecclesiae, cum aliquem locum per interpretationem dogmaticam definit, et aliud tribunal iudicii privati, cum interpres aliquis edicit, hunc esso unanimem consensum patrum, et hoc etiam tenaciter contra ipsum sensum ecclesiae catholicae tenet. Ergo etiam a forma positiva crut recedendum.

Proposuimus ergo formulam detruncatam, scilicet dicendo, eum verum esso sensum, quem tenuit et tenet sancta mater ecclesia, mentiono do sanctis patribus suppressa, ut tali ratione saltem una onrum causarum, de quibus modo dixi, removeretur. Sed haec res valde displicuit parti minori in Deputatìono do fide, ct etiam pluribus reverendissimis patribus in congregatione generali; et proindo quid consilii? Libenter confugimus, immo avidissimo confugimus ad emendationes propositas; sed debeo fateri quod nihil consilii hausimus ex istis. Nam emendator reverendissimus, cuius emendatio habetur numero 36·, proponit formulam positivam, addito *etiam* Emendator sub numero 38· proponit formulam negativam, seu saltem postulat, restitui textum tridontinuiu. Emendator sub numero 39 habet formulam positivam, aliquibus tamen verbis mutatis, scilicet emendatio ista sio sonat: *Atque* (omissum est per erratum) *in quantum etiam ex unanimi constet sanctorum patrum consensione circa huiusmodt supernaluralia tnorumque obiecta* (etiam verbum *marumque* omissum est per erratum); sensus emendationis valdo est deturpatile. Ut videtis, reverendissimi patres, formula ista est positiva: solummodo quaedam immutantur circa obiectum huiusmodi interpretationis, ubi sensus ecclesiae teneri debet et consensio patrum. Formula quae proponitur in emendatione 40· iterum est positiva, solummodo paucis immutatis, scilicet: *Definimus, ut in rebus fidei et murum sensus quem tenuit et tenet sancta mater ecclesia, rei exurgit ex unanimi patrum consensu, pro cero Scripturae sensu sit habendus.* Demum reverendissimus emendator sub numero 41· etiam proponit formulam positivam, seu simpliciter petit sino formula stricta proposita: *aut unanimis sanctorum patrum consensus declarat.* Haec proinde est iterum formula positiva.

Iam quid agendum in tanta difficultate rerum, cum omnia inedia iam quasi orant exhausta? Incidimus in novam formulam et quidem sic seso habentem: *Dedaramus decretum hoc renutantes, have illius* (scilicet decreti) *esse mentem, ut in rebus fidei et morum, ad aedificationem doctrinae christianac perlinentium, is pro cero sensu sacrae Scripturae habendus sii, quem tenuit ac tenet sancta mater ecclesia, cuius est indicare de cero sensu et interpretatione sacrarum Scripturarum; atque ideo nemini licere contra hunc sensum, aut etiam contra unanimem consensum patrum ipsam Scripturam sacram interpretari.* Ut videtis, est formula quasi duplicata, scilicet in prima parte huius novae formulae proscribitur directo error, de quo agimus, quem proscribere volumus; et deinde posteaquam error iste directo est proscriptus. simpliciter repetimus formulam negativam concilii Tridentini. Sic omnium votis optime consultum erit.

Ergo formula est, ut denuo repetam: nHoc decretum renovantes, declaramus hanc ipsius (decreti scilicet) esse mentem, ut in rebus fidei et morum, ad aedificationem doctrinae christianae pertinentium, is pro vero sensu sacrae Scripturae habendus sit. quem tenuit ac tenet sancta mater ecclesia, cuius est indicare do vero sensu et interpretatione Scripturarum sanctarum/ Hucusque error directo damnatur; deinde repetitur: „atque ideo numini licere contra hunc sensum aut etiam contra unanimem consensum patrum ipsam Scripturam sacram interpretari/ In tanta penuria boni consilii nihil aliud possum facero, quam hanc formulam novam accep-

tationi reverondisaimorum patrum commendaro. Et A proindo non approbanda esset, no in singula deecondam, emendatio 36% quemadmodum etiam, si illa acciperetur, non approbanda caset emendatio 38% 39% 40a ot 4Ia.

Hia dictis, deveniam ad *emendationem 37am,* quao non auo loco itorum est posita. Scilicet reverendi»simus emendator vult, vorba „in robus fidei ct morum'l esae omittenda; aod reapse nullam possumus causam sufficientem perspicere, cur verba illa sint omittenda, prao primis cum in congregationibus generalibus iam totiea desiderium illud fuerit expressum, quod verba tum conciliorum tum etiam aucrao Scripturae integra adducantur.

Pervenimus iam ad *emendationem 42* llaoc emendatio eat additio ad caput secundum schematis reformati. Reverendissimus emendator vult, quod per decretum concilii inculcetur episcopis, ut curent ne alias sacrue Scripturae versiones prao manibus B fideles habeant aut legant, praeter ab ipsis approbatas cum sanctorum patrum ot ecclesiae doctorum ad verum sensum intelligendum adnotationibus. Res in eo utique est optima et placuit apprimo Deputationi de fide; sed nihilominus Doputatio do fide credidit, huius emendationis locum non esse in decreto do fide catholica, seu in decreto dogmatico, sed potius locum illius ease in quodam decreto disciplinari: et proinde nomine Deputations commendo hanc rem Deputation!, ad quam res disciplinares pertinent.

Emendatio 43a. In hac emendatione habemus novam paragraphum addendam ad caput secundum; scilicet agit emendatio ista do abusu verborum sacrae Scripturae. Et reapse valde dolendum est, immo numquam satis dolori potest, quod hodiedum tantus habeatur abusus verborum sacrae Scripturae, et quidem multis modis. Sed nihilominus Deputatio C eius mentis est, quod etiam haec additio non possit habero locum, cum proximo scopo totius capitis vix ac ne vix quidem connectatur. Proindo non esset hio loci acceptanda.

Addenda etiam esset sexta paragraphus, quae est *emendatio 44a.* Idem, ni fallor, reverendissimus emendator in capite huius novae paragraph! dolot qunmplurimum do malo isto ingenti, quod per societates bíblicas veritati catholicae infertur; cum istae societates acatholicao mundum quasi inundent bibliis in lingua vulgari cuiusvis regionis editis, quae vero biblia ab auctoribus acatholicis, sou quae versiones ab auctoribus acatholicis confectae sunt, et proinde non verbum purum Doi, sed verbum anepo valde deturpatum continent. Sed consilium quod reverendissimus emendator proponit eiusmodi est, quod quasi impossibile apparuerit Deputation! de fide; scilicet proponit, a sanctissimo domino nostro D papa Pio IX cogendam esso hic Romao commissionem virorum ex omnibus regionibus, qui in se hunc laborem susciperent, scilicet vertendi sacra biblia in linguas vulgares, ut hac ratione ubivis terrarum authentica venio vulgatae latinae haberi possit Sed cum res non solummodo sit valdo difficilis, sed forsan etiam impossibilis, Deputatio do fide credidit, hauo rem sanctissimo domino nostro esso commendandam, ut id agat quod sibi in Domino beno visum fuerit.

Emendatio 45Λ continet quandam summariam condemnationem errorum, qui oppositi sunt doctrinoo in capite secundo propositae. Séd si canones, qui proponuntur, a reverendissimis patribus acceptantur, Deputatio de fido credit eiusmodi summariam condemnationem hic loci esse superfluam. Proindo non acceptanda proponitur.

Hac relatione peracta, eminentissimus primus praeses actum ferendi suffragia indixit his verbis:

eRevorendissimi patres, procedamus nnne ad suffragia ferenda do emendationibus huius paragraph!, quas reverendus dominus subsecretariussingiL latim praeleget, ut postea! de singulis exquirantur suffragia.ll

Singulae autom emendationes iuxta consuetam methodum propositae sunt a reverendissimo domino subsecretario, et duplici experimento facio, suffragiorum exitus hic fuit.

Emendatio tricesima sexta proposita fuit iuxta modum a reverendissimo Brixinensi in sua relatione nomine Deputation!» propositum,dicendum nimirum: *Declaramus hanc eius esse mentem, ut in rebus fidei et morum ad aedificationem doctrinae christianae pertinentium, is pro rero sensu sacrae Scripturae habendus sit, quem tenuit ac tenet sancta mater ecclesia, cuius est indicare de cero sensu et interpretatione Scripturarum sanctarum; atque ideo nemini licere contra hunc sensum, aut etiam contra unanimem consensum patrum sacram Scripturam interpretari;* et hac ratione ab omnibus admissa est, paucissimis exceptis. Admissa autem huiusmodi emendatione, locus amplius non erat exquirendis suffragiis pro emendationibus tricesima octava, tricesima nona, quadragesima et quadragesima prima, quae idcirco propositae non sunt. Tricesimam septimam, uno vol altero excepto, omnes reiecerunt Quadragesimam secundam fero omnes reiecerunt in sensu tamen a reverendissimo relatore exposito, ut nimirum quae α reverendissimo emendatore proponuntur ad commissionem remittantur pro rebus ad disciplinam ecclesiasticam pertinentibus. Quadragesimam tertiam omnes reiecerunt Quadragesimam quartam, paucissimis exceptis, omnes reiecerunt, sicuri et quadragesimam quintam.

Post haec, eminentissimus primus praeses reverendissimum relatorem ad ambonem vocavit his verbis:

„Ascendat ambonem reverendus dominusepiscopus Brixinensis, et prosequatur relationem nomine Deputationis pro rebus fidei faciendam do canonibus, qui ad hoc caput secundum pertinent.4l

Quod ipso exequens primum singulos canones, qui ad secundum caput reformati schematis referuntur, breviter expendit; doin vero quid de propositis emendationibus Deputatio sentiret, patribus itu exposuit.

RELATIO

reverendi putris domini Vincentii Gasser episcopi Brixinensis.

Reverendissimi patres, permittatis mihi ut de ipso textu canonum pauca quaedam proferam.

Canon primus fertur contra eos, qui theologiam naturalem negant, id est qui dicunt, homini non inceso potentiam nec in ordine naturali habere argumenta seu media, quibus Deus certe cognosci possit. Ambitus vero ordinis naturalis nullatenus definitur, ct ideo etiam quaestio illa, utrum et quatenus institutio quaedam necessaria sit ut homo pçrveniat nd usum rationis, non tangitur. Hic est sensus canonis primi.

Canon secundus fertur contra deístas, id est rationalistes illos antiquioris formae, quorum tamen magnus numerus adhuo exstat; qui deistae omnes, ut nostis, reverendissimi patres, religionem sic dictam naturalem summis laudibus efferunt, immo hanc religionem naturalom considerant ut quandam chartam magnam constitutionis theocraticae, id est rela-

l Pro *pestea,* qncd habetur Ь ecdice, editio Vitiatas ízale habet ncXra.

tioois quae eat inter Deum et hominem; ita quidem ut Deus summus rerum Dominus nec latum unguem recedere possit ab illa *charta* magna religionis naturalis. Ergo contra hos deístas tendit canon iste, et ideo dicitur: r8i quis dixerit fieri non posse aut non expedire (nam atrumque contendunt), ut per revelationem divinam homo do Deo et de cultu oi exhibendo edoceatur, anathema sit/

Canon tertius fertur contra progrcaeionktas (sit venia verbo) nostri temporis. *Jlaec* opinio utique est ultimus et tristissimus foetus pantheismi. Progreseionistae, cultu veri et vivi Dei relicto, addicti sunt cultui purae humanitatis; immo humanitatem ipsam pro divinitate vera et absoluta habent: et ideo contendunt non posse fieri, quod homo ad cognitionem quondam supernaturalem Dei evehatur; sed hominem ipsum progressus infiniti osse capacem, et quidem non ex Deo sed ex se, ct ideo canon iste eie sonat: BSi quis dixerit, hominem ad cogni- B tionom, quae naturalem superat, divinitus evehi non posse, sod ex seipso ad omnis tandem veri ct boni possessionem ingi profectu pertingere posse ac debere, anathema sit." Canon quartus per eo patet

His praelibatis de sensu textus nostri, veniamus ad emendationes. *Emendatio 4G* constat duabus partibus; in prima parte reverendissimus emendator proponit suum desiderium, quod singulis capitibus in ipsa doctrina constitutionis dogmaticae addantur simul canones, ut sic primo obtutu appareat tum quid positive ait tenendam, tum quid ait reticendum. Negari non potest, hanc rationem habere aliquod momentum; sed nihilominus Deputatio credit α more solito non esse recedendum, † quia est, ut iam dixi, mos solitus, et etiam ne turbetur doctrina ipsa defluens α primo capito usque ad finem; ne per canones interpositos doctrina positiva per doctrinam negativam quasi aliquatenus turbetur. Quod ad C partem secundam attinet, suffragia hac de re non sunt danda, quia iam decisum est.

Emendatio 47 . Reverendissimus emendator vult, quod in canone primo addatur: *rerum omnium creatorem et dominum.* Sententia Deputationis do fide est negativa; et quidem ox eo, quia verba huius canonis, quod nomen Dei attinet, sunt desumpta ex loco celeberrimo libri Sapientiae, ubi dicitur1: *A magnitudine speciei et ceraturae cognoscibiliter poterit creator hurtan rideri.* Ergo Deputatio nomen istud in sensu sacrae Scripturae simpliciter retineri vult; et proinde censet non adoptandam esae istam emendationem. Idem vult cx eadem causa de emendatione sequenti sub numero 48'.

Emendatio 49 admittenda censetur a Deputation© fidei, scilicet ut loco Bab homine certo cognosci þösse dicatur: *naturali rationis humanae lumine.* Et proinde canon primus sic sonaret: rSi quia] dixerit Deum unum et veru<n, creatorem et Dominum nostrum per ea, quae fucta sunt, *naturali rationis humanae* (per erratum hoc verbum, de quo unico agitur, fuit omissum) *lumine* certo cognosci non posse, anathema sit. Haec igitur emendatio commendatur.

Emendatio 50e. Debeo animadvertere' etiam in boo canone, et quidem statini in tortio verbo adesse turpo erratum typograpbicum, seu nescio cuius sit; scilicet canon iste debet sic sonare: Si *guis dirent,* loco „»t quia ñëgaverit Itaque sensus est prorsus inversus. Quod istum canonem attinet, in merito est quidem idem sicut proponitur in ipso textu; sed reverendissimus emendator vult additionem : *ab homine ad imaginem et similitudinem cius facto;* et quidem exinde, ut etiam addita hac ratione appareat.

› Cap. 1П, 5.

a cur vel maxime Deus per speculum creaturarum certo cognosci possit; scilicet non solummodo por vestigia Dei rebus creatis impressa, sod multo magò per imaginem impressam animae immortali hominis. Sed quamvis ca ratio sit optima, tamen Deputatio censet istam emendationem non caso admittendam, ideo quia solemne est ccclcsiao in canonibus rationes non adducere, sed simpliciter errorem verbis definitis condemnare. Rationes pertinent ad doctrinam ; condemnatio verbis concepta pertinet ad canonem.

Emendatio 5/e. Etiam ista spectat ad canonem primum, scilicit ut addatur: A *quis dixerit, hominem uti nunc non* jjo-t/z *suo naturali lumine ríe.* Sod etiam ista emendatio non eat admittenda, quia scopo doctrinae non convenit; nam non simpliciter agitur in doctrina nostra, utrum ab homine, prout nunc est, Deus naturali lumine certo cognosci possit necne; sed agitur in genere de conditione naturae humanae.

EvffMdaiio.&ct emendatio 53 Etiam Imo emondationes spectant ad canonem primum. Sententia Deputationis est negativa, et etiam si nobis constantes sumus, debet etiam sententia reverendissimorum patrum esso negativa. Ilie enim heri statuimus, ponendum esse certum solummodo principium in doctrina capitis, quo principio directo excludatur traditionalismus crudior et quo solummodo indirecte aberrationes arceantur traditionalism! mitioris; et nullam esse admittendam emendationem, quae directe impetat traditionalismum mitiorem sive in sensu favorabili, sive in sensu contrario. Cum iam hae duae emendationes tueri videantur traditionalismum mitiorem, indo ergo consequenter hae duae emendationes non sunt accipiendae.

Emendatio 54 pertinet ad canonem secundum, ubi dicitur: Si *guis direni, hominem ad Dei cognitionem vel ad cultum ei exhibendum supernaturalem, per revelationem divinam ecebi non posso; aut homini id non expedire, sed eum* (non *Deum,* turpe erratum) *ex seipso ei per seipsum ad omnis reri et boni* jk»s- *sessionem, iugi humanar naturar profectu pertingere posse ft debere; anathema* it. Canon iste, ut videtis. reverendissimi patres, est quasi combinatas ex canone secundo et tertio. Emendationem istam Deputatio do fide non putat esse admittendam, et quidem ex eo. quia non admodum convenit doctrinae a nobis propositae: nam in doctrina a nubis proposita agitur de facto revelationis ot de necessitate revelationis. Quod autem attinet statum hominis snpernaturalem. hoc solummodo ideo adducitur, ut tali ratione necessitas revelationis positivae supernatandis probetur. Iam vero in isto canone proponuntur verba, quibus damnantur ii qui negant, hominem ad cultum Deo exhibendum supernaturalem evehi posse. Non agitur de cultu supernatural directe, sed de cognitione veritatum supernaturalium. Similis canon, reverendissimi patres, recurret in constitutione dogmatica do mysteriis, ubi expresse et ex professo agitur de elevatione naturae humanae.

Emendatio 55 Pertinet haec emendatio ad canonem secundum et ad canonem tertium: proponitur enim duos istos canones dispescendos esae in tres, scilicet sequenti modo: Canon II. 57 yuis *dixerit, hominem ad cognitionem rerum supernaturalium divinitus evehi non posse, anathema sit.* Canon III. *Si quis dixerit, non expedire ut per revelationem dirinam homo dc Deo cultuque ei exhibendo edoceatur, anathema sit.* Canon IV. *Si quis dixerit, hominem ex seipso ad omnis tandem ceri et boni cognitionem et possessionem iugi profectu pertingere posse ft debere, anathema sit.*

Dolco valde, ingenue fateor, quod sententia Deputationis de fide etiam hac in re sit negativa et debeat esse negativa. Quero? Verissimum est

in hac emendatione res optimo distingui et dispesci j sed ratio distinctionis, ratio distinguendi prorsus est alia, quam quae est in toxtu nostro. In textu nostro, ut modo dixi, damnantur in sooundo canone deistae seu rationalistae conii antiquioris; in canone tertio damnantur progressionistao nostri acri. Ergo ratio divisionis in toxtu nostro sunt errores, contra quos canone» proponuntur, sou systemata errorum; non onim agitur solummodo do singulis erroribus, sod condemnantur systemata errorum, et quidem maxime et directo opposito ad eiusmodi systemata. E contra ratio distinctionis, sicut in emendatione hac proponitur, est ratio possibilitatis, ratio utilitatis; ot domum in canone tertio sou quarto, ut in omondationo habetur, prima pars canonis, qualis in toxtu habotur, omnino omittitur, cum tamen, ut Deputation! videtur, pars ista nullo modo omitti possit, ut sciatur qualis sit sententia progressionistarum de religione revoluta, et deinde qualia ait error dome- B sticus progressionistarum, scilicet quod arbitrentur, hominem progressus in infinitum esso capacem, et proindo per so pertingere posse ad omnis veri et boni cognitionem et possessionem. Proinde, quamvis optime essent omnia disposita, et dilucide disposita; tamen quia omnino abludunt a scopo in schemate proposito, sententia Deputationis alia esae non potest quam negativa.

Emendatio 56a a et *b.* Pertinet ista emendatio ad canonem secundum. Auctor reverendissimus huius emendationis vult, ut loco verborum, quae in canone secundo habentur: „Si quis dixerit, fieri non posse aut non expedire/ dicatur: *non esse necessarium.* 8ed tali ratione, reverendissimi patres, error certe non ita configeretur, sicuti enuntiatur a rationalistis. Nam rationalistae religionem naturalem summis laudibus efferentes contendunt religionem supernaturalem, sive revelationem potius C positivam non esse possibilem, et non esse utilem; proinde necessario dicendum est, sicuti in textu habetur, fieri non posse aut non expedire, et non, sicut reverendissimus emendator vult, non esso necessarium.

Canon III, *emendatio 57* Reverendissimus emendator sequentes formulae proponit: *Si quis dixerit, hominem non posre dirinilus erehi ad statum, qui naturalem superat, hoc est ad cognitionem veritatum et participationem bonorum supernaturalium; sed illum ex seipso ad omnis tandem reri et boni possessionem, iugi facultatum ac virium naturalium explicatione et profectu successivo pertingere posse et debere, anathema sit;* vel brevius: Si *quis dixerit, hominem non posse dirinitus erehi ad statum, qui naturalem superat, sed ex. seipso etc.* Emendatio ista non apprime convenit doctrinae in capite propositae. Nam iterum in hac emendatione directo agitur de statu super- D naturali hominis, cum tamen in ipsa doctrina de statu supernatural! non directo, sed solummodo illationis causa sermo sit; et proinde sententia Deputationis alia esso non potest quam negativa.

Emendatio 58 Reverendissimus emendator proponit ut dicatur: *Si quis dixerit, hominem ex se ipso iugi profectu posse pertingere ad cognitionem cuiusque veritatis, et propterea nullas esse veritates, quae naturalem mentis humanae cognoscendi potentiam superant; aut homines divinitus evehi non posse ad has veritates cognoscendas, anathema sit.* Etiam iste canon multis modis commendatur, negandum non est; sed nihilominus Deputatio consuit, non ita esse directe oppositam istam formulam systemati progressionistarum : quia progreseionistae indifferentes se habent, utrum sint veritates sapernaturales necne; sed spedatilo in hoc tendunt, fieri non posse quod homo evehatur a Deo ad cognitionem veritatum supernaturalium : et utique hoc ex ipso systemate fluit. Nam cum systema progressionistarum, ut iam dixi, sit systema cultus humanitatis purae, ergo negationis Dei, utique ea quae dixi, ox ipso systemate progressionistarnm fluunt: non vero adeo directo ea sunt opposita, quao in hoc canone habentor, ubi immediato sententia condemnationis fertur contra negantes, ullas esso veritates supernaturales. Dicunt progreseionistae: quidquid sit de istis veritatibus supcmdturalibus, de iis non curamus; sed est contra dignitatem generis humani, quod genus humanum quod est divinitas, divinitas absoluta in sonsu pantheistarum, evehatur ad cognitionem quandam supernaturalem, et non possit per semetipsam pertingere nd cognitionem cuiusvis veritatis.

Emendatio 59 Reverendissimus emendator vult, quod canon quartus immutetur. Ratio, quam affert, huc pertinere non videtur; nam affert rationem, quao solummodo vera esset, seu ut rectius dicam, quae solummodo tunc considerari deberet, si ipso in canone, non in ipsa doctrina, aliquid haberetur do interpretatione sacrarum Scripturarum; cum in canone ipso nec verbulo mentio fiat de interpretatione sacrarum Scripturarum, utique haec emendatio admitti non potest

Emendatio 60 constat duabus partibus: prima pars nihil differt a toxtu proposito; in secunda parte vult addi : *Qui negaverit aut inficialus fuerit, in rebus fidei et inorum eum pro vero Scripturae sensu habendum esse, quem tenuit et tenet sancta mater ecclesia, cuius est iudicare de vero sensu et interpretatione Scripturarum, anathema sit.* Sententia Deputationis de fide est negativa. Nam non vult excedere limites, quos sibi proponit concilium Tridentinum. Etiam concilium Tridentinum canonem de interpretatione sacrarum Scripturarum non con- C fecit; et proinde etiam concilium Vaticanum illud exemplum sibi proponens, non accipiat huiusmodi emendationem.

Emendatio 61 Iste canon novus et addititiua est: Si *quis dixerit, sacrae Scripturae historias, vel persanas in illis recensitas non in sensu proprio accipiendas esse, sed metuphorico, ac pro mythis ac fabulis ad aliud significandum adhibitis, anathema sit.* Huius emendationis locus hic esse non potest, quia in capito sequenti de fido cauon similis proponitur. Ergo no anticipemus canonem istum, hic loci est omittendus.

Demum canon ultimus sub *emendatione 62* positus est. Isto canon contra ontologiatas est: Si *quis dixerit, Deum per immediatam risionem, seu intuitum in hac vita naturalibus viribus percipi posse, aut in illo omnia directe rideri et contemplari, anathema sit.* Etiam haec emendatio non approbanda censetur a Deputatione fidei, et quidem ideo, quia doctrina ista ex heri dictis conciliariter non fuit pertractata; ot cum sit tanti momenti, in quo verum a falso forsan latum crinem distat, ideo certe res ista serio ot conciliariter esset ponderanda: et ex hoc defectu formali solummodo Deputatio de fide censet, istum canonem non esse approbandum.

Iam, eminentissimi ac reverendissimi patres, proposui non ex meo penu, sed ex sensu Deputationis fidei, qua servus illius, ea quae ipsi congregationi generali proponenda esse videbantur. Favete, reverendissimi patres, dictis.

Post hanc alteram relationis partem eminentissimus primus praeses dixit:

..Reverendissimi patres, procedamus nunc ad suffragia ferenda de emendationibus canonum, qui ad caput secundum referuntur. Reverendus dominus subsecretarios easdem singillatim praeleget, ut postea de singulis exquirantur suffragio.-

IP

Tunc subsecretarías modo superine exposito galas emendationes elata toco recitavit, et in duplici experimento, quod habitum est, hic suffragiorum exitus fuit:

Emendationem quadragesimam sextam quoad primam partem fere omnes reiecerunt; quoad secundam vero partem non proponendam esso praesides censuerunt, quia de re agebatur, quae iam decisa erat Quadragesimam septimam ct quadragesimam octavam fere omnes reiecerunt Quadragesimam nonam fere omnes admiserunt Dicendum nimirum: *Si çuùr dirent, Deum tutum et rerum, creatorem et Dominum nostrum, per ea, quae facta sunt, naturali fontanae rationis lumine certo cognosci non posse, anathema fit.*

Emendationes autem quinquagesimam, quinquagesimam primam, quinquagesimam secundam, quinquagesimam tertiam, quinquagesimam quartam, quinquagesimam quintam, quinquagesimam sextam (a b et 0), quinquagesimam septimam, quinquagesimam octavam, quinquagesimam nonam, ct sexagesimam fere omnes reiecerunt Sexagesimam primam pariter fere omnes reiecerunt, quia, ut a reverendissimo relatore observatum fuerat, do ea ratio haberi debebat in capite sequenti. Sexagesimam secundam demum fere omnes etiam reiecerunt, quia ut ab eodem relatore notatum fuerat, rem proponebat, in qua accuratior disquisitio necessaria esset; et posito quod agi de illa deberet, oporteret conciliariter pertractari.

His omnibus absolutis, ominentissimus primus praeses patres in hanc modum allocutus est: „Cum indices excusationum officio suo functi nonnulla exhibuerint, quae sive de episcopis absentibus legitime excusatis, sive de quibusdam aliis episcopis discessure iuxta litteras apostólicas *Multiplices inter* diei .7 novombris 1869 congregationi generali propo- c nenda sunt, brevis ea de re audienda superest relatio, quam reverendus dominus subsecretarios ex ambone leget®

Subsecretarías autem ambonem cum ascendisset, ciusmodi relationem patribus exposuit, his verbis conceptam :

¿Eminentissimi praesides, eminentissimi et reverendissimi patres, doo absentes episcopi absentiam suam excusarunt procuratoribus etiam constitutis, nempe:

1· lacobos Eliani archiepiscopus Damascenus rit. syr. tum ob senium, tum ob itineris longinquitatem atque difficultatem.

2· Nicolaus Franciscos Florentini episcopus Curienris in Helvetia, ob aetatem provectam 76 annorum ct valetudinem passim infirmam.

¿Indices excusationem causas absentiae sufficientes ct satis probatas censuerunt/ D

Hac parte relationis lecta, primus praeses dixit:

¿Eminentissimi ct reverendissimi patres, qui absentiam utriusque praedicti episcopi eatis excusatam agnoscunt, sorgendo assensum suum manifestent/

Et surgentibus undique patribus, idem primus praeses ait;

¿Excusatio praedictorum episcoporum absentium sufficiens agnita est a congregatione generali/

Tum reverendus dominus subsccretarius hanc alteram relationis partem perlegit:

¿Aliquot concilii patres ex gravioribus causis veniam a concilio discedendi absque obligatione redeundi petierunt, scilicet reverendissimi domini:

† Agapitus Domani episcopus Ptolemaidensis rit graec. mclchit ob persecutionem in sua dioecesi contra catholicos excitatam, ot morbum graviorem quo nuperrime laboravit.

‡ Paulus Hfttem archiepiscopus Aleppensis rit. sin-graec. melcbit., ob gravea turbas in sua dioecesi exortas, et numenim sacerdotum suae dioecesis insufficientem, atquo etiam ob valetudinis infirmitatem,

3° Tobias Mullen episcopus Eriensis in statibus foederatis Americao septentrionalis ob spirituales ac temporales ecclesiae suae necessitates.

4· Ignatius Mrak episcopus Marianopolitanus et Marquettensis in iisdem statibus foederatis ob spirituales ac temporales necessitates suae dioecesis recenter erectae.

5· Antonius Moncscillo episcopus Gionnensis in Hispania tum ob valetudinis incommodo tum ob ecclesiae suae spirituales necessitates.

¿Horum omnium causam discedendi sive in ecclesiarum suarum necessitatibus sive in propria valetudine sitam, satis probatam atque fundatam agnoverunt reverendissimi indices excusationum, corumquo petitionem exaudiendam suaserunt®

Hoc altera relationis parte perlecta, cminontissimus primus praeses iterum patres nlloquutus est

¿Reverendissimi patres, postquam causae, ob quas praedicti episcopi veniam a concilio discedendi petierunt, indicibus excusationum satis fundatae atquo probatae visae sunt, reverendissimi patres, qui has causas sufficere censent, ut venia discedendi eisdem tribuatur, sorgendo assensum suum manifestentu

Et surgentibus undique patribus, idem primus praeses ait:

¿Causae discedendi probatae sunt α congregatione/

Post haec idem subsecretarios iusau eminentissimi primi praesidis sequentem pontificiam concessionem patribus annuntiavit:

pSanctissimns dominus noster, ut spirituali commodo reverendissimorum concilii patrum omni meliori modo provideret, iisdem benigno veniam concessit, in oratoriis suis privatis feria quinta maioris hebdomadae missam celebrandi, atque etiam sacerdotibus et laicis servitio suo addictis[1] sacram synaxim ❡distribuendi.

Hisce omnibus absolutis, quae iuxta ordinem ab eminentissimis praesidibus constitutum pertractari debebant, cum in eo essent patres ut abirent, primus praeses dixit:

¿Reverendissimi patres rogantur, ut aliquantisper adhuc morentur, cum facienda sit distributio folii typis impressi ex parte Deputationis pro rebus fidei/

At paulo post addidit:

¿Quoniam folia distribuenda nondum sunt in promptu, eadem distribuentur in proxima congregatione generali, quae habebitur crastina die, et in qua suffragia ferenda erunt de emendationibus tertii capitis eiusque canonum schematis *de fide ❡atholica*

Hisce peractis, patres dimissi sunt.

21.

Caput Π coniti rationis dogmaticae do fide catholica a Deputation© novissimo adaptatum.

De recelatione.

Eadem sancta mater ecclesia tenet et docet, Deum, rerum omnium principium et finem, naturali humanae rationis lumine e rebus creatis certo cognosci posso; invisibilia enim ipsius a creatura mundi per ea, quae facta sunt, intellecta conspiciuntur: attamen placuisse eius sapientiae et bonitati, alia, caque supernatural·: via se ipsum ac aeterna voluntatis suae decreta humano generi revelare, dicente Apostolo: Multifariam multisque modis olim loquens Deus patribus in prophetis, novissime diebus istis locutus est nobis in Filio ⁂

Huic divinae revelationi tribuendum quidem est,

[1] Vocem omisit editio Vaticana.

» Hebr. I. 1-2.

ut ca, quao in rebus divinis humanao rationi per A se impervia non sunt, in praesenti quoquo generis humani conditione ab omnibus expedite, firma certitudine et nullo admixto errore cognosci possint. Non bao tamen de causa revelatio absoluto necessario dicenda est, sed quia Deus ex infinita bonitate sua ordinavit hominem ad finera supernaturalem, ad posticipando scilicet bona divino, quao humanae mentis intelligentiain omnino superant; siquidem oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quao praeparavit Deus iis, qui diligunt illum 1.

Hoco porro supornaturalis revelatio, secundum universalis ecclesiae fidem, α sancta Tridentina synodo declaratam, continetur in libris scriptis et sino scripto traditionibus, quao ox ipsius Christi ore ab apostolis occeptae, aut ab apostolis Spiritu sancto dictanto quasi per manus traditae ad nos usque pervenerunt8. Qui quidem veteris et novi Testamenti IJ libri integri, prout in eiusdem concilii decreto recensentur, et in veteri vulgata latina editione habentur, cum omnibus suis partibus pro sacris et canonicis suscipiendi sunt. Eos vero ecclesia pro sacris ct canonicis habet non ideo, quod sola humana industria concinnati, sua deindo auctoritate sint approbati; nec ideo dumtaxat, quod revelationem sine errore contineant; sed propterea quod Spiritu sancto inspirante conscripti Deum habent auctorem, atquo ut tales ipsi ecclesiae traditi sunt.

Quoniam vero, quae sancta Tridentina synodus de interpretatione divinae Scripturao ad coercenda petulantia ingenia salubriter decrevit, α quibusdam hominibus pravo exponuntur, nos, idem decretum renovantes, hanc illius mentem esse declaramus, ut in rebus fidei et morum, ad aedificationem doctrinae christianao pertinentium, is pro vero sensu sacrae Scripturae habendus sit, quem tenuit ac tenet sancta C mater ecclesia, cuius est iudicaro do vero sensu et interpretatione Scripturarum sanctarum; atquo ideo nemini licere contra hunc sensum, aut etiam contra unanimem consensum patrum ipsam Scripturam sacram interpretari.

CANONES.

1. Si quis dixerit, Deum unum et verum, creatorem et Dominum nostrum, per ea, quae facta sunt, naturali rationis humanae lumino certo cognosci non posse; anathema ait.

2. Si quis dixerit, fieri non posse, aut non expedire, ut per revelationem divinam homo de Deo, cultuque ei exhibendo edoceatur; anathema sit.

3. Si quis dixerit, hominem ad cognitionem rerum, quae naturalem ordinem superant, divinitus evehi non posse, sed ex seipso ad omnis tandem veri et boni possessionem iugi profectu pertingere posse et debore; anathema sit. D

4. Si quis sacrae Scripturae librós integros cum omnibus suis partibus, prout illos sancta Tridentina synodus recensuit, pro sacris ot canonicis non susceperit, aut cos divinitus inspiratos esse negaverit; anathema sit.

22.

Emendationes in caput tertium a reverendissimis patribus propositae ›.

1. *Reverendissimus Maupasladrensis* [coi 226 D nj. — nCum homo a Deo tanquam creatore suo et Domino totus pendeat, et ratio creata infinitae veritati penitus subiecta sit, ideo plenum intellectus et voluntatis obsequium Deo revelanti fido praestaro tenetur.

rIIano autem fidem, quao humanae salutis initium est, quia accedentem ad Deum oportet credere, quia est, et quod inquirentibus so remunerator sit, ecclesia catholica profitetur virtutem esse supernaturalem, qua, Dei gratia spirante et adiuvante, vera esso credimus, quae divinitus revelata sunt, propter auctoritatem Dei revelantis, qui nec fallere, nec falli potest; minime vero ob intrinsecam, quam perspicimus, rerum rationem, testante Apostolo: *Est enim fides sperandarum substantia rerum, argumentum non apparentium.* Hebr. II, 1.

„Licet autem fidei assensus nequaquam ait motus animi caecus, ot ab intellectus operatione disiunetns: nemo tamen ovangelicae praedicationi consentire potest, sicut oportet ad salutem consequendam, absque illuminatione et motione Spiritus sancti, qui dat omnibus suavitatem in assentendo et credendo. (S. Syn. Araus. II, Can. 7.) Idcirco fides ipsa in se etiamsi nondum per caritatem operetur, ut in renatis, donum Dei est, et eius actus est opus ad salutem pertinens, quo homo assentendo, et cooperando liberam praestat Deo obedientiam eiusque gratiae, cui et resistero potest

^Veruni ut obsequium nostrum rationabile fieret, voluit Deus internis Spiritus sancti auxiliis externa quoque revelationis suae indicia adnectere, divina scilicet miracula et vaticinia; quao cum Dei omnipotentem et sapiendam luculenter ostendant, sunt eiusdem eloquii sui certissima signa, hominumque intelligentiae accommodata; ac propterea Christus Dominus do se dixit: *Opera, quae ego facio, ipsa testimonium perhibent de me;* et de apostolis legimus: *Illi atdem praedicaverunt ubique, Domino cooptrante ft sermonan confiraíante sequentibus signis.* Marci XVI, 30.

„Sino fide igitur impossibile est placere Deo et ad filiorum eius consortium pervenire; et quemadmodum sine illa nemini unquam peccatori contigit justificatio, ita nemo, nisi in ea perseveraverit usquo ad finem, vitam aeternam assequetur.

„Ut autem officio veram fidem amplectendi atque in ea constanter perseverandi quilibet nostrum satisfacere quiret, Deus per Filium suum ecclesiam instituit, eamdem manifestis notis instruxit, quibus ab omnibus qua magistra et custos verbi sui revelati facile agnosceretur.

„Sane ipsa velati signum levatum in nationibus (Isaiae XI, 12) et quasi lucerna lucens in caliginoso loco (II Petri I, 19) omnes ad se invitat, qui nondum crediderunt; atque eosdem filios suos magis magisque certes facit per motiva credibilitatis, quae D multa et tam mira divinitus sunt disposita; quin immo ecclesia a Christo Domino fundata in seipsa est magnum quoddam et perpetuum credibilitatis motivum, et divinae suae legationis irrefragabile testimonium.

DIIuio autem iugi testimonio divinitus hominibus concesso robur addit benignissimus ao misericors Dominus, qui infideles gratia sua adiuvat, ut ad adquisitionem veritatis venire possint; et quos iam de tenebris transtulit in admirabile lumen suum, ut in hoc eodem lumine perseverent, gratia sua confirmat, non deserens nisi deseratur.

„Quocirca minime par est conditio eorum, qui per caeleste fidei donum veritati semel adhaeserunt, ac eorum, qui falsam religionem sectantur: nam nullam unquam causam habere possunt in dubium vocandi aut mutandi fidem, quam ab ecclesiae magisterio susceperunt.

rGratias igitur agamus Deo Patri, qui dignos

I I Cor. II, 9.

’ Cone. Trid. see.*. IV. Decr. de esa. Script.

› Ex emendationibus quae sequuntur nonnullae, eae scilicet quae in patrum orationibus supra evulgatis non occurrunt, ex foliis ab iisdem reverendissimo secretario traditis depromptae *unt. Quod semel minuisse eatis erit

nos *fecit in partee* sortie sanctorum io lamine, neqne tantam negligamus islotcm, sed aspicientes in auctorem fidoi et consummatorem lesam, teneamus, at ait apostolus Paulus, spei nostrae indeclinabilem confessionem/

2. *Reverendissimus Rivet Divionnteú.* — Quae fero omnia ad schema de ecclesia pertinere ridentar potias, quam ad schema de fide. Tractant enim de visibilitate et do magisterio ecclesiae, nec non de necessitate pro saluto ad ipsam pertinendi.

Praetermissis igitar eo loci istis omnibus, sic absolvi posset hocco capot tertium [col. 206 D π]:

„IIoc satem fidei obsequium ita ad salutem necessariam est, Apostolo teste, ut sine eo impossibile sit placore Deo, et ad filiorum eius consortium pervenire. Sicut igitar nemini unquam aine fido contingit justificatio: ita nemo, nisi in ea perseveraverit usque in finem, vitam aeternam assequetor.

rAt vero piitsimus Dominus errantes gratia sua B adiurat, ut ad agnitionem veritatis venire possint; et eos, qaos de tenebris transtulit in admirabile lumen suam, in hoc eodem lamine, at perseverent, gratia eoa confirmat, non deserens nisi deseratur; ita ot nullam unquam iati praetendero possint iastam causam motandi, aut in dnbiom revocandi fidem, quam feliciter susceperunt

bNos igitar, quibus praeclara contigit divinae revelationis baereditas, gratias agamus Deo Patri, qui dignos nos fecit in pariem sortis sanctorum in lumine, tantamqae salatem negligere caveamus; sed aspicientes in auctorem et consummatorem fidei nostrae lesum, teneamus spei nostrao indeclinabilem confessionem/

3. *Reverendissimus Caixal y Estradi Vrgellensii.* — Ratio, quao adfertur ad fidem stabiliendam, cum dicitur: *Cum homo* etc., regulis sanae theologiae non satis est conformis, iuxta quas fides non innitifar Deo, ut Creatori et Domino, sed ut *sapienti,* qui non potest falli, ct *bono,* qui nescit fallere, hoc eat *veracitati* Dei. Dicatur ergo (coi. 210 b d]:

„Divina Creatoris nostri sapientia, quae nequit falli, et divina eius bonitas, quae nescit fallere, plenum profecto exigit ab homine intellectus obsequium, et perfectam deposcit liberae voluntatis obedientiam infallibili auctoritati Dei, qui dignatus est homini loqui, eidomque so revelare. Quem iu finem monuit nos Apostolus: *Est autem Deus verax: omnis autem homo mendax: sicut scriptum est: ut iuiti· ficeris in sermonibus tuis, et rinças cum iudicaris.* (Rom. Ill, 4.) lise autem obedientia fidei naturale rationis humanto lumen nequaquam deprimitur, immo vero mirifico adiuvafar et extollitur ad cognitionem veritatis. Qood Del beneficium fideles, filii lucis, plenissime sciunt, et grato animo recognoscunt. gratias agentes ei, *qui e tenebris illos vocavit in ad- D mirabile lumen suum.* (I Petri II, 9).

4 *Reverendissimus Gandolfi Cornetanus.* — 8Cum homo Deo tamquam supremo sao auctori et Domino ex toto subicctus sit, ideoque etiam ratio creata increatae rationi plenum intellectus et voluntatis obsequium revolante aliquid Deo fidem praestare tenetur [coL 237 b ›).

5 *Reverendissimus Ferré Caialensis.* — Pag. 11 loco: BCum homo a Deo subiectus sit- ponatur [coi.213Dm): „Com homo a Deo tamquam supremo ruo auctore et Domino totus pendeat, et infinitae intelligcntiao mons finita subiecta sit/

6. *Reverendissimus Vanesa Fogarasiensis et Albaeluliae* [coi. 204 B i]. — Intuitu § 1 statim in exordio loco passus: 'Supremo suo auctore- substituendum esset 'Suo creatore-, hocque ideo quia vocabulum .supremum- logice supponit et 'inferiorem-, quo posito adprobari videretur sententia asserentium, A mandam tantam mediate, id est, in saia substantiis habere Deum auctorem, quo admisso non videtur amplias stare posse inductio ntotus pendeat- et ^penitus subiecta site; bene vero poterit subsistere inductio illa et logico, si pro rsuprcmo auctoro" ponatur „creatore/; dein ct in prioribus capitibus et canonibas relativis semper vocabulum 'Creatoreat usurpatum; quare iam hio loci debeat adhiberi aliud, non perspicitur.

7. *Reverendissimus Melchers Coloniensis.* — Pag. II 1.2 et 3 verba ^supremo auctoro- mutentur in „creatore“k ac post verba eincrcatao rationiinseratur: „quae eat ipsa veritas- [coi. 220 Da].

8. *Reverendissimus Vanesa Fogarasiensis* (coi. 204 CsJ. — Loco verbi Ppendeat-, quod potius physicam dependentiam denotat, adhibeatur verbum compositum 'dependeat-, quod magis moralem exprimit dependentiam, quao hie loci intelligi intenditur.

9 *Reverendissimus Amat Montereyensis.* — Lin. 3 omittatur pet“, et ponatur lin. 5 ante „plcnum- [col. 231 B·]

10- *Reverendissimus Vanesa Fogarasiensis.* — П. (coi.204Bit] Loco particulae wet- in linea 3 ponatur particula wideoque–; quia haec causam veram indicat, quare ratio creata debeat esse subiecta rationi increatae; dum o contra particula „et-, cum ait copula, denotat potius membrum subsequens cum priori quasi per accidens tantum connecti, quin nexos causalis inter ambo intercedat.

lia. *Reverendissimus Amat Montereyensis.* — Lin. 5 pro nsita substituatur pease debeat- (coi. 231 B h).

11 b. *Reverendissimus Dupanloup Aurelianensis.* — Pag. 11 lin. 5 Joco „quum ratio .». penitus subtecta sit" dicatur Bquum ratio creata increatae rationi penitus *subiecta esse debeat* [coL 228 B s).

Ile. *Receren dissimus Cantimorri Parmensis.* — Lin. 4 pro „subiecta sit ponatur: nsubiecta ease deboat- (col. 209 C is).

12. *Reeerendissimus Hefele Rottenburgensis.* — Pag. 11 § 1 lin. 5 post „subiecta sita inserantur verba [col. 236 b·]: „cumque Deus veritas sit ipsa et sanctitas/

13 *Reverendissimus Dupanloup Aurelianensis.* — Lin. 5 *(immo* pag. 12 lin. 19) loco 'intellectus- ponatur 'rationis- [coi. 228 D is.

14. *Reverendissimus Amat Montereyensis.* — Lin. 6 pro Bobsequiam ponatur rasseusum- [coi. 231 B is).

15. *Reverendissimus Rivet Dicionensis.* — Prima phrasis clarius sio concluderetur [coi. 206 c o|: *Revelante se Deo, plenum ei intellectus et voluntatis obsequium fidei praestare tenemur.*

161. *Reverendissimus Vanesa Fogarasiensis.* IIL [coi. 204 C»] In linea 6 expressio rrevelante ao Deo fidem praestare tenemur–, si nou sit error typi, potius loco ablativi absoluti esset construenda cum dativo, nempe „revelanti se Deo fidem praestare tenemur–; quia hac ratione et subiectum indicatur, cui obsequium nostrum fide praestare tenemur, ot ipse textus magis videtur congruere cum sequentibus, quae in eadem § inferius dicuntur.

16 b. *Reverendissimus Gignoux Beliovacemis.* — Pag. 11 lin. 8 in phrasi: *Plenum intellectus et voluntatis obsequium, revelante se Deo, fide praestare tenemur,* rectius diceretur [coi. 208 B ·]: *Revelanti se Deo.*

17. *Reverendissimus Caixal y Estradi Urgellensis.* — Lin. 10 loco Bvirfatem- dicatur 'Ossensum–, quia Ie agitur de quolibet actu fidei; et quia sunt, qui fidei sine caritate verae rirtutii nomen denegant [coi. 210 D i).

18 a. *Reverendissimus Rirel Didonensis.*— Clarior *i* eaeet phrasis subsequons, ai verbis istis concluderetur [col 206 0 io] : *Dei ăspirant el adiuranto gratia, ab eo recélala cera esse credimus, non quidem propter perspectam intrinsecam rerum tentaient, sed propter auctoritatem revelantis, qui nec falli nec fallere potest;* crebrior enim videtur repetitio vocis *Dei* in hac phrasi.

18 b. *Reverendissimus Dupanloup Aurelianensis.* — Lin. 14 sic mutandum .. . pnon quia intrinsecam perspicimus rorum veritatem, sod propter auctoritatem Dei revelantis, qui nec falli nec fallere potest/

10. *Rererendissimus Caixal y Estrade Urgellenlis.* — Lin. 14 desideratur ordo logicus accuratior, ot ut non truncata adferatur definitio fidei ab Apostolo traditu [coi. 210 C io].

20. *Rererendissimus Puberi 1'elroconceiisis.* — Pog. 11 linea 17 loco verborum „non ob intrinsecam, quam purspiciamus, rerum veritatem, sod .. / inserantur haec verba [coi. 233 a &] : nNon ob discursivam, quae per naturalo rationis lumen percipi potest, rerum veritatem, sed- ... ut in schemata.

21. *Rererendissimus Cuntimorri Parmensis.* — Lin. 21 nob intrinsecam, quam pcrspiciamus- (addatur) *ninterdum* rerum veritatem- (non enim semper perspicitur) [coi. 209 D <].

22- *Rererendissimus Dupanloup Aurelianensis.* — Lin. 18 pro nneo fallere nec falli- ponatur enec falli nec fallore- [coi. 228 D io].

23. *Rererendissimus Amat Montereyensis* [coi. 231 os|. — In fine: *9Esl enim fides,* testante Apostolo, *sperandarum substantia rerum, argumentum non apparentium*

24. *Rererendissimus Caixal y Estrade Urgellensis* [coi. 211 D not. 3]. — Lin. 18: *aEsl autem fides sperandarum substantia rerum, argumentum nou apparentium: in hac enim testimonium ĕonse uti sunt tenes* (Hebr. XI, 1-2). Haec est catholica fides, qua sancti Dei homines *deerunt regna, operati sunt iustitiam, adepti sunt repromissiones* (ib. 33): adhortantes nos, ut semper atque omni tempore, credamus Deo, credamus Deum, credamus io Deum. Hacc est enim vera fides necessaria ad salutem, quam ecclesia catholica docet, ot profitetur, esse assensum animi supernaturalem, quo divini luminis adspiranto ot adiuvanto gratia, vera esso credimus, quaccumqao α Deo revelata esse proponuntur nobis firmiter credenda a visibili auctoritato infallibilis magisterii cathedrae npostolicae, ex cuius oro statuit Deus, ut gentes omnes audirent verbum evangeli! et crederent. Non enim assentimur veritati revelatae ex demonstrationis evidentia, sed solum ac unico propter auctoritatem Dei eam revelantis/

25. *Rererendissimus Dupanloup Aurelianensis.* — In fine § post ^apparentium- addendum (coi.228B i·]: „quo corto, utpote Dei ipsius suprema veritate et vcracitatol innixo, dari firmius vel excogitari aliud nullum potest/

§ 2.

26. *Rererendissimus Caixal y Estradi Urgellensis.* — Initio dicatur omnino [coi.211D i]: „Ut nihilominus fidei nostrae obsequium Deo esset rationabile, atque essemus *parati semper ad satisfactionem omni poscenti nos rationem de ea, quae in nobis est spe* (I Petri III, 15) per fidem veram, voluit Deus auctoritatem divinae auao revelationis reddere prudenter *credibilem* omnibus hominibus per stupenda divinitatis Opera, in primis per miracula- etc., ut in schemata.

Ratio huius mutationis est, quia non satis in toto hoc capito distinguitur duplex indicium credibilitatis, ab scholasticis apprime distingui solitum; nempe *exlrinsecum* miraculis etc. innixam, et *intrinsecum, supernaturale* et *obscurum* propter revelationem Dei.

27. *Rererendissimus Dupanloup Aurelianensis.* — Initio § dicendum (coi. 228 Ci]: „Ut nihilominus in hoc fidei nostrao obsequio ratio quoque suas partes haberet, nempo ex perspecto divinae revelationis facto, voluit Deus cum internis Spiritus sancti auxiliis externa etiam iungi revelationis suae argumenta, facta scilicet divina atque imprimis miracula et vaticinia, quao cum a Deo solo omnipotenti et sapientissimo esso possint, divinae revelationis signa sunt certissima ct omnium intelligentiae accommodata. Quare tum Moysea et prophetae, tum ipse maxime Christus Dominus multa et manifestissima miracula propbetiasque ediderunt; et de apostolis scriptum legimus: *Illi autem .... signis.* Isaías vero dicebat: *Annuntiate ... dii estis ros,* id est Dei per vos loquentis 3 organa et testes/

28- *Rererendissimus Amat Montereyensis.* — Secunda paragraphus, retentis Apostoli verbis, incipienda foret hoc modo [coi.231 Cio]: „Ut nihilominus *hic* fidei nostrae assensus, non caecum, sed ut ait idem apostolus, *rationabile obsequium* esset, voluit Ðens etc.

29. *Rererendissimus Ferré Casalensis.* — Lin. 1 loco „Ut nihilominus fidei nostrae ărgumenta ponatur [coi. 214 A te]: nUt nihilominus fidei nostrae obsequium rationi esse consentaneum posset demonstrari, voluit Deusu etc.

30. *Rererendissimus Vanesa Fogarasiensis ritus rumeni.* — Initium § 2 potius sit hoc [coi. 204 D is]: „Ut vero fidei nostrao obsequium ipsi quoquo rationi congrueret, voluit Deus- etc. Quo facto agnosceretur et quod obsequium fidei nostrae auctoritato Dei revelantis niti debeat, et ex alia parto nostram C quoque rationem suam posse habere functionem in rebus fidei.

3L *Rererendissimus Gandolfi Cometanus.* — Lio.4 parag. 2 „cum internis Spiritus sancti auxiliis- pro pauxiliis- dicatur *operatione* [coi. 237 Oı],

32 a. *Rererendissimus ¡tuberi Petrocoricensis.* — Pag. 12 lin. 1 loco vocabuli „vaticinia- adhibeatur vox ^prophetia- [coi. 234 a j|.

32 b. *Rererendissimus Ricci Dicionensis.*— Pag. 12 lin. 1 loco vocis *vaticinia* substituenda videtur vox *prophetiae,* utpote usu sacrata [coi. 206 0 jsJ.

33. *Rererendissimus Ilefele Roilenbnrgenris.* — In parag. 2 pag. 12 lin. 3 pro „sapientiam- ponatur „oinniscientiam- [coi. 236 C 4·

34 a *Rererendissimus Gandolfi Cornelanus.* — Lin. 3 parag. 2 rsapientium luculenter- pro Psapientia- dicatur *praescientia* (coi. 237 0 sj.

34 b. *Rererendissimus flefele Rottenburgensis.* — D Ibid lin. 4 pro „divinae locutionis- ponatur ^divini eloquii- seu „divinao revelationis- [coL 236 Cs].

36 L *Rererendissimus Ricci Dirionensis.*— Supprimantur verba *divinae locutionis,* quae multiplici sensu accipiuntur; et dicatur [col. 206 bis): *ipsum locutum esse,* vel *divinae revelationis.*

8 3.

37. *Rererendissimus Fogarasiensis* [coi. 205 a 3]. — Id autem, quod initio parag. 3 dicitur his verbis: „Licet autem non crederemus, nisi videremus osse credendum-, penitus exmittcndum esse censetur, ne his verbis nonnullis in rebus theologicis minue versatis detur ansa sinistro putandi ac si illis verbis intenderetur adstrul autonomia iudicii rationis in fidei rebus; nam etiamsi concedatur ve-

l *Certo ... tupremae veritati et veracduli* ed. coltra codiris .aatoj^raphi fidem.

› Nonzerus 35 per errorem fuit praetenntfsai In Hilis, ac mihi etom praetermittendus erat ad praecavendam cofanfare in citationibus postea adhibendis.

ritss dictorum relate ad unam aliamve veritatem lationi talium minus peritorum tantopere perspicuam, ut dicta illa ad eam applicari possint: non tamen propterea ad totum fidei nostrae obiectum extendi possunt, prouti hic exprimi videtur. Itaque initinm huius paragraph! ita esset formulandum: .Licet autem fidei assensus nequaquam sit motus animi caecus etc.§

38. *Reverendissimus Amat Monteregenris.*— Omittenda videntur (coi. 231 c i<J, quae leguntur a 3 ad 6 lineam paragraph!, *atque adeo fide assensus nequaquam sil motus animi cacati, et ab intellectus operatione disiunclus,* non enim sunt nisi repetitio praecedentium; et incipienda paragraphus: «Licet ergo§, tamquam consectarium praecedentium. «Licet ergo non crederemus, niai videremus esse credendum, nemo tamen evangelicae praedicationi ℮te.

39. *Reverendissimus Meurin Ascolaneusis.* — Lin. 5 delenda rct ab intellectus operatione ſeiunctus [coi. 234 A nj

40 *Reverendissimus Amat Montereyensis.* — Ultima periodus huius paragraph! «Quaro et fides ipsa§ aliquantulo maiori claritate indigere videretur; ideo dicendum foret [coi. 241 Ɓ «Quare et fides ipsa in se, etiamsi nondum per charitatem operetur, vere ut donum Dei habenda eat, et actus eius, quo homo liberam praestat ipsi Deo obedientiam, gratiae eius, cui resistere posset, assentiendo et cooperando, opus est ad salutem pertinens.§

41. *Rererendissimus Gando!fi Cometanus.* — Parag 3 lin. 13 «Quaro fides ipsa in se, etiamsi§ etc. substituendum [col. 237 Cu¡: *Quare fides ipsa in se, etiamsi a charítate distincta et ab ea separabilis, donum Dei, et actus eius opus est* etc.

42. *Reverendissimus Birci Dirionensis.* — *Quare fides ipsa* ... post verba *donum Dei* addatur verbum *est* [coi. 206 d i]; et subinde dicatur: *et artus* vins *est opus* ....

43. *Reverendissimus Canlimorri Parmensis.* — Pag. 12 lin. 29. «Quaro fides ipsa in se ... per charitatem operetur,donum Dei (addatur) *est: guando autem operatur,* actus eius“ etc. (col. 209 D π],

44. *Reverendissimus Dapauloup Aurelianeneis.* — Lin. 13 ponatur [coi. 228 D u]: rQuaro fides.... donum Doi est, et actus fidei opus est salutare, conducibile ad salutem.§

45. *Reverendissimus Melchers Coloniensis.* — Pag. 13, primum alinea hoc loco deleatur, ot secundum alinea incipiat verbis (coi. 220 Du]: „Immo haeo fides est radix salutis, sino qua§ etc.

46. *Reverendissimus Vanesa Fogarariensis* — Quoad §4 pag. 13 quae incipit: „Porro fide divina ℮tc. et quoad § 5 sequentem, ad arctiorem ordinem logicum inducendum, atque ad maiorem claritatem obtinendam, haec fiat modificatio [coi. 206 c i), ut post finom § 3 ponantur illa, quae pagiua 13 § 5 a linea 17 incipiunt his verbis: nUt autem huic officio etc.8, et quidem hac sub formula modificata exprimantur: „Ut autem omnibus pateat, ubi vera fides inveniri, undequo illa accipi possit, Deus per Filium suum unigenitum etc.§ usque ad verba rfacile agnosceretur." — Post haec voro adiungantur illa, quae habentur in § 4 a linea 4 eiusdem paginae, sub hac modificatione: „ltnquc fide divina et catholica etc.u usquo finem huius § 4; cui dein post signum puncti, adiungantur illa, quae leguntur § 5 ab initio usquo ad verba ℜvitam aeternam assequetura. Post haec voro adnectantur ca, quae habentur § 5 a verbo: «Xd nullam etc.- usque ad finem huius §.

47. *Reverendi Amili Monlereyrnsis* [coi. 231 A Dn]. — Usquo nunc do fide divina, seu a Deo revelata, actum cet; non de fide catholica, aut nb ecclesia ℘roposita: ideoque paragraphus 4 omittenda est; et quae sequuntur in paragrapho 5 «Haec illa fides" usque ad «vitam aeternam assequotur§ inclusive, addenda sunt paragrapho 3; hic enim adhuc agitur de fide divina, etiam ante adventum Christi necessaria.

43 a. *Reverendissimus Erringtun Trapezi™tirnu.* — *Pag.* 13 tollantur verba *„sice solemni indicio sire ordinario ℳagisterio* [coi. 222 C nj.

48 b. *Rererendissimns Gignatur Bellovacenrif.* .— Pag. 13 lin. 4. Piares episcopi in phrasi, quao aio se habet: *Porro fide divina et catholica ea omnia endemia sunt, gMae in ℣erb Dei scripto rei tradito continentur, et ab ecclesia fice solemni iudicio sire ordinario magisterio credenda proponuntur,* incisum illud: *sire solemni iudicio sire ordinario magisterio,* supprimendum consuerunt, tanquam subobscurum et alienis interpretationibus ansam praebens (coi. 208 C i).

48 C. *BererrndissiiMNS Dicet Dirionensis.* — In phrasi quae incipit: *Porro fide diritta et catholica,* si attendatur ad theologicum verborum rigorem, dici non potest ea omnia fide catholica credenda esse, quae ordinario ecclesiae magisterio proponuntur, quandoquidem ca tantum fide catholica credenda sint, quae definita fuerunt Ideo, ut omnis tollatur ambiguitas, supprimantur verba *Trire solemni iudicio sire ordinario ℳagisterio* [coi. 207 B <].

40. *Reverendissimus Martinez Sancti Christophori de Havana.* — In pag. 13 ad paragraphum primam vel oportet supprimere verba rsive solemni iudicio sive ordinario magisterio®, vel dicere huiuscemodi: «et ab ecclesia sive solemni in concilio generali indicio sive ordinario Romani pontificis eiusdem ecclesiae capitis visibilis magisterio credenda proponuntur, atque de fido tenenda praecipiuntur§ [col. 217 D <].

50. *Rere rendisrimus Meurin Ascalonensis.* — Lin. 4 ct 5 post verbi rsive ordinario magisterio§ addatur [col. 234 Bï]: «publico ct universali".

51. *Recerendisrimus Dupanloup Aurelianensis.* — Ita aonet (coL 230 ь·]: «Porro fido divina et catholica ea omnia credenda sunt, quae in verbo Dei scripto vel tradito immediate continentur, ct ab ecclesia sito solemni iudicio sive ordinario magisterio tanquam divinitus revelata de fide credenda proponuntur.§

52. *Reverendissimus Monzon y Martius Granúlenla.* — Paragraphus hoc modo reformetur [col. 226 a i¡: «Porro fide divina et catholica ea omnia credenda sunt, quae in verbo Dei scripto vel tradito contiuentur, ct ab ecclesia, sive solemni iudicio, sive ordinario magisterio omnibus fidelibus tamquam de fide divina credenda proponuntur.§

53. *Reeerendissinius Maiths ladrensis.* — rEidc insuper credenda eunt, quae in verbo Dei ecripto et tradito continentur, et ab ecclesia solemn! iudicio et ordinario suo magisterio ad credendum proponuntur.§

§&.

54. *Reverendissimus Rivet Dirionensis* [coi. 207 b u). — Priora verba phrasis eubecqucntis: *Haec est illa fides,* cum immediate ndnectantur propositioni praecedenti, declararo videntur *fidem, sine qua impossibile est placere Deo,* eam esse, qua credimus veritates omnes divinitus revelatas, ab ecclesia propositus; hac autem doctrina omnino tolleretur distinctio veritatum *necessitate medii* credendarum, et earum, quae credendae tantum sunt *necessitate praecepti.* Cum vero in decursu eiusdem paragraph! dicatur, ecclesiam institutam fuisse *custodem et magistram verbi revelati,*

supprimi potest absque ullo doctrinae praejudicio / phrasis: *Porro fide ȡivina* et phrasis sequens sio inchoari: *Sine fide nutem impossibile eft placere Deo.* Et no confundatur *officium amplectendi fidem Christianam,* quando nosci potest, cum fide necessaria necessitate modii, do qua loquitur citatus Apostoli textui; in phrasi, *ut autem huic officio,* supprimenda videtur vox *huic.*

55 *Reverendissimus Amat Monteregensis* [coi. 232 λ «]. — Tunc veniot paragraphus 5 componenda ox •l et β paragraphia, hoc modo: „Quo fit, ut fido divina et catholica ca omnia credenda sint, quae in verbo Dei scripto vel tradito continentur, et ab ecclesia credenda proponuntur; ecclesia enim est voluti signum levatum in ȵationes oto. usquo ad finem capitis.

50. *Idem* [ib. ι «J. — Paragraphus incipienda est a verbi» sequentibus, ubi agitur do institutione ecclesiae: „Ut autem huic officio veram fidem amplectendi ȩtc. usque nd finem paragraph!.

57. *Reverendissimus Dupanloup Aurelianetisie.* — Sic incipiat [col. 230 B n]: nSino fide autem impossibile est placore ƉDeo ...

58. *Reverendissimus Ballerini patriarcha Alexandrinus* [coi. 202 D is). — Pag. 13 lin. 13 post verba *Quare sicut nemini unquam,* addenda haec proponuntur: *eorum, qui ad usum rationis pervenerint,* et deinde succedant alia, quae leguntur in schemate usque nd *sine illa contigit iustificatio* etc. Tali enim brevi additione excipiuntur omnes, qui excipiendi sunt, infantes et imbecilles, qui sino fidei cognitione et professione, per solum baptismum justificationem adipiscuntur.

59. *Reverendissimus Cantimorri Parmensis.* — Pag. 13 lin. 13 Bsicut ȵemini etc. substituatur: *„Sicut nemo unguam sine illa iustificationem consequi potuit,0* ita nemo etc.

60. *Reverendissimus Dabert Petrocoricensis.* — Pag. 13 lin. 13 post verba „sino ȵlla addatur nfide seu explicite vel implicite professa ȼontigit, ut in schemate [coi. 233 B n].

61. *Idem.* — Pag. 13 lin. 22 post verbum „saȶisfncere dicatur [ib. Dis]:

n... possent homines, Deus ab initio societatem religiosam, seu ecclesiam, constituerat, quao, cum illum glorificaret, simul provideret deposito fidei, quo salus obtinetur; novissime vero por Filium suum unigenitum hano ecclesiam in ultimo statu instituit ȿuaquo ut in schemate.

62. *Reverendissimus Canlimorri Parmensis.* — Lin. 22 post necclesiam ȵnstituit (addatur) *neamque suae* ȵnstitutionis otc.

63 *Reverendissimus Dupanloup Aurelianensis.* — Lin. 21 pro rDcus.... ǎgnosceretur ponatur [coi. 230 cs]....: pDeus per Filium suum unigenitum ecclesiam instituit, cui verbi revolati custodiam et magisterium commisit, suacquo institutionis ita manifestis notis ipsam instruxit, ut ab omnibus facile agnosci ƥosset.

64. *Reverendissimus Vanesa Fogarasiensis.* — In parag. 5 linea 24 post particulam coniunctivam ȷ;ut addatur particula indicativa „qua“ ad maiorem claritatem obtinendam.

65. *Reverendissimus Errington Trapetuntinus.* — Pag. 13 lin. 25 et 26 tollantur verba *ab omnibus facile* [coi. 223 B n].

66. *Reverendissimus Martines Sancti Christophori* [coi. 217 D n]. — Lin. 17, ubi dicitur pAd nullam enim religiosam ȿocietatem etc., videtur aliquantulo modo concilium .dare manum haereticis, qui suam sectam societatem religiosam appellare contondunt,cum vore et realiter aliud non sint, nisi societates impiorum hominum, qui verbum Dei in iniustitia detinent. Nulla proinde cum sit vora societas religiosa nisi illa, quao sub uno capito ac sub eisdem legibus nc sacramentis profitetur voram religionem Dei et Christi, nomen religiosae societatis nisi ecclesiae catholicae dare non licet. Atquo :deo haec verba in sequentia possunt ac debent converti: rAd ecclesiam tantummodo catholicam ea pertinent ȩtc.

07. *Reverendissimus Ferré Casalensis.* — Pag. 13 lin. 17 loco: nAd nullam enim religiosam societatem praeter solam catholicam ȩcclesiam etc. ponatur (coi. 214 C is]: nAd nullam enim religiosam communitatem praeter solam ecclesiam catholiȩam etc.

68. *Reverendissimus Dupanloup Aurelianensis.* — Lin. 28 ponatur [coi. 230 c is]: BAd nullam enim *aliam* religiosam ȿocietatem ....

69. *Jandel magister generalis Praedicatorum.* — Pag- 13 lin. 30 loco *evidentem* substituatur vox *certam* aut *indubiam* [coi. 219 De].

70. *Reverendissimus Errington Trapezuntinus.* — Pag. 13 lin. 33 tollantur *Quin etiam ecclesia per se ipsa et* sequentia usque ad finem paragraph! [col. 224 Be].

71. *Reverendissimus Dupanloup Aurelianensis.* — Lin. 24 dicatur [coi. 230 Di]: „Quin etiam ecclesia per se ipsa, per suam nempe tum mirabilem propagationem, tum sanctitatem eximiam et in omnibus bonis operibusl inexhaustam foecunditatcm, tum et catholicam unitatem, invictamque stabilitatem, magnum ȹuoddam etc.

72. *Reverendissimus Ballerini patriarcha Alezandrinus.* — Post verba *testimonium irrefragabile(ps.g.\3* lin. penultima), haec vel alia addenda proponuntur [coi. 203 Bδ]: ptum iugi vaticiniorum do ea existentium complemento, tum mira sua origine ct dilatatione, tum innumerabilium suorum martyrum testi- C monio, tum intemerata inter perennes infensissimosque hostes conservatione, tum doctrinae unitate, praecelsa plurimorum filiorum suorum sanctitate, certissimisque miraculis per eos patratis, quae absque peculiari Dei interventu explicari non ƥossunt.

§6.

73. *Reverendissimus Dupanloup Aurelianensis.* — Pag. 14 lin. 1 seqq.: „ot ad eo *eos* invitet, qui nondum crediderunt; et filios suos certiores *securioresque* faciat, firmissimo niti fundamento fidem, quam *profiteri ȝaudent* .

74. *Reverendissimus Gandolfi Cometanus.* — Parag. 6 lin. 3 loco: „ct ad se invitet, qui profitenȶur, ponatur [coi. 237 D»j; *et ad se invitet, qui nondum crediderunt, et filios suos certiores faciat, quod fides, quam profitentur,firmissimo nititurfundamento.*

75. *Reverendissimus Cantimorri Parmensis.* — D Pag. 14 lin. 3 post Bcertiores ȹaciat (mutetur) pde *firmissimo fundamento, cui innititur fides,* quam proȵitentur

76. *Reverendissimus Gandolfi Cometanus.* — Parag. 6 lin. 6. „Cui quidem testimonio efficacius etiam subsidium ǎccedit etc. substituendum [coi. 237 D »]: *quod quidem ecclesiae testimonium efficacius etiam redditur virtute superna, quaefidem inspirat. Siquidem piissimus Dominus errantes gratia sua excitat.*

77. *Reverendissimus Magnasco Bolinensis.* — Pag. 14 lin. 7 deleatur particula efiam [coi. 218 Di].

78. *Reverendissimus Ferré Casalensis.* — Pag 14 lin. 6 loco: pCui quidem testimonio efficacius etiam subsidium accedit ex superna ᵛirtute, ponatur [coi. 214 c !·]: Blloc quidem testimonium vim suam trahit ex superna ᵛirtute.

79. *Reverendissimus Cantimorri Parmensis.* —

i Vox decet in editis, hsbetnr vero iu anetoris lutofrxpbo.

Lin. 7 post .subsidium ăccedit (mutetur) *superno interiori auxilio.*

80. Idem. — Pag. 14 lin. 8 periodo, quao incipit: BSiqnideni piissimus Dominas3 etc. substituendam [coi. 209 B *¡]: Etenim benignissimae Dominus, qui lumine gratiae suae nondum credentes allicit ad agnitionem raritatis, eos, quos de tenebris* transtulit in admirabile lumen suum etc.

81. *Reverendissimus Dupanloup Aurelianensis.* — Pag. 14 lin. 9 ponatur nĕt post „Dominas".

82. *Reverendissimus Magnasco Bolinensis.* — Pag. 14 lin. 10 dicatur [coi. 219 B ‹] agraria saa *excitat et adiuvat.*

83. Reverendissimus Caixal y Estradi Urgellensis. — Lin. 17 pag. 14 mutentur verba illa: .Quocirca minime par est, otc/, et dicatur [eoi. 212 c ia]:

.Mirabilis sane eat et varia ratio divinae providentiae, qua iuvat homines ad concipiendum rationabile iudicium de veritate revelationis a se B factae, tum quoad eos, qui abalienati a magisterio infallibili ecclesiae vagantur incerti inter opiniones privatas humani intellectus in seeds acatholicis, tum quoad illos, qui a primo usu rationis, post susceptum habitam fidei in lavacro baptismi, semper adhaeserunt dociles magisterio divino, tamquam filii lucis. Quocirca, nullam unquam hi iustam causam habere possunt motandi ĕtc., ut in schemate.

84. *Reverendissimus Martines Sancti Christophori.* — Pag. 14 lin. 17 ubi sermo fit do discrimine catholicorum et eorum, qui ad veram fidem non pervenerunt, apparet, quod iis relinquatur libera facultas dubitandi, ut ad veritatis agnitionem deveniant Qaod ita non est Nam apostolus Paulus, dum in Atheniensium Areopago verba ad philosophos de vera religione faceret, ot novae, quam praedicabat, religionis illis rationem redderet, non dixit illis, debere homines do Deo dubitare, sed potius cum c quaerere, si forte attrectent eum (Actor. XVII, 27). Sic etiam de haereticis circa veram religionem ac do universis populis in praesentiarum dici potest, cum verae fidei praedicatio in omnes gentos facta sit, ac vero dici possit, quod in omnem terram exivit sonus apostolorum ac in fines orbis terrae verba eorum (Psalm. XVIII, 5),

Praesertim tamen cum in his verbis error impetatur Hermesii, de quo sermonem facere necessarium non est, censetur, hanc doctrinam sic posse exprimi [coi.218au]:

.Quocirca, quia manifesto magnum est pietatis sacramentum1;* quod praedicatum est gentibus (ITim. III. 16), et Dominus noster Christus lesus testatus est, omnia, quaccumque audivit a Patre, nota nobis fecisse (Ioan. XV, 15), et nos omnes vidimus gloriam eius quasi unigeniti α Patre plenum gratiae ac veritatis (id. I. 14), et donum fidei ab illo deseen- D derit, apud quem non est transmutatio nec vicissitudinis obumbratio (lacob. I, 17): firmiter profitendum est eos omnes, qui donum verae fidei acceperunt, intellectum suum in obsequium fidei subiicere debere (IlCor. X,6), nulloque modo illis licere vel fidem. aut quaecumquo ecclesiae dogmata, in dubiam revocare, aut eam mutare, multo autem minus contendere, ut per scientiam humannm ad mysteriorum caelestium cognitionem possint pervenire, cum Deus lucem inhabitet inaccessibilem, quam nullus hominum vidit nec videre potest (I Tim. VI, 16).

„Qnao cum ita sint, gratias agentes Deo etc.

85. *Reverendissimus Gandolfi Cornetanus.* — Parag. 6 lin. 18 .quocirca minime par est ĕonditio substituatur [coi. 238 A. ή: *nquocirca re* in *se spectata* ex A *minime par* est etc." vol „omnibus inspectis atquo ꝑerpensis

80. *Reverendissimus Dupanloup Aurelianensie.* — *Pag.* 14 lin. 19 pro nprimao veritati" dicatur [coi. 230 D·]: .revelatae ⅋eritati.

87. *Reverendissimus Rivet Divionenris.* — Phrasis *quocirca par est,* loco verbi *primae* dicatur *catholicae;* non enim intelligitur, quid sonet vox *primae.* Probabiliter orror typographi [coi. 207 c u).

88. *Reverendissimus Gignoux Bellooacensis.* — Pag. 14 lin. 17. In sequenti propositione: *„Quocirca minime par est conditio eorum, qui per caeleste fidei donum, primas veritati* adhaeserunt ac eorum, qui ducti opinionibus humanis falsam religionem ⅋ectantur [coL 208 C a);

1. Vox illa *primae veritati* nullum prae so fert sensum; rectius ergo diceretur: *semel veritati adhaeserunt.*

2. Ista propositio evidentem inter duos personarum species distinctionem statuit, sed do ista distinctione nihil omnino agitur in secunda phrasis parte, quae sic so habet: *Nam nullam unquam iustam habere possunt causam mutandi, aut i›i dubium revocandi fidem, qui eam sub ecclesiae magisterio susceperunt.* Ad prosequendum igitur parallelismum melius videretur dicere: *Isti enim, veritate detecta, errorem tenentur abiicere; illi autem nullam unquam habere possunt legitimam causam mutandi vel in dubium revocandi fidem, quain ab ecclesia susceperunt.*

89. Reverendissimus Dupanloup Aurelianensis. — Pag. 14 lin. 23 loco rr̃am ponatur: .illi enim."

90. *Idem.* — Pag. 14 lin. 26 pro „qui ę̃am ponatur: ⅋quam.

91. *Reverendissimus Ballerini patriarcha Alexandrinus.* — Conclusio capitis sit [coi. 203 B is]: rE quibus facile omnibus perspicere erit, quam longo a vero aberrent, qui vel Deo auctoritatem abnuunt plenum revelationis auao obsequium a nobis exigendi, vel obsequium hoc praestitum a divina tantum in nobis actiono repetunt, quiu extrínseca credibilitatis motiva ullum in nostram voluntatem influxum exerere possint; aut ox adverso divinae gratiae necessitatem ad actum fidei excludunt, aut deniquo negant sivo verso fidei necessitatem ad justificationem, sive omnia, quao a Deo ecclesiae suso concredita sunt, aeque esso credenda, sito omnibus perspicua esso posse credibilitatis motiva oc praesto esse divinae gratiae auxilia tum ad revelatam doctrinam amplectendam tum ad firmiter in ea, uti oportet, ꝑerseverandum.

92- *Reverendissimus Amat Montereyensis.* — Expediens foret hoc caput 3 de fide statini post prooemium collocare; prius enim statuendum videtur, quid sit fides, et quaenam sit ecclesiae auc- D toritos ad docendum, quam explicare, quid ecclesia docet [coi 232 B u].

CANONES.

Canon 1 et 4.

93 *Reverendissimus Rivet Divionensis,* — Inter canones doctrinae in hoc capito expositae concordantes, nonnulli sunt, qui in incredulos, ab omni fide Christiana, aut etiam a quacumque religione alienos incidunt, potius quam in haereticos; nempe primus et quartus. Cum autem *ecclesia de iis, qui foris* sunt, non *iudicet,* et *qui non credit iam iudicatu» sit,* rectius forte canones supradicti supprimi possent, et post ips&mmet doctrinae expositionem inseri declarationes, quibus ipsa asserta proscriberentur, videlicet [coL 207 Ois): „Ab ea autem fide prorsus alienos ipsimet se profitentur, rectaeque rationi simul adversantur, qui dicere ausi sunt, rationem humanam ita independentem esse, ut fides ei a Deo imperari non

1 **Ex oratione addendam;** *'tnanifeUaium tsi* **tn came, quM vtrVt psr** errore» rane in editis omissa rant

possit; miracula nulla fieri posse, proindequo omnes eiusmodi narrationes, etiam in sacra Scriptura contentas, inter fabulas vel mythos ablegandas esse; aut miracula certo cognosci nunquam posse, nec iis divinam religionis christianao originem rito probari. Quao omnia ct singula impia asserta, cum totius revelationis fundamenta diruant, nec satis reprobaro possumus, nec satis doloro de sorte eorum, qui talia asscrero non vorentur, dicente Christo: *Qui non credit, iam indicatus est; si non venissem et locutus fuissem eis, peccatum non haberent, nunc autem excusationem non habent de p̃ĕccato.*

Canon 1.

94. *Reverendissimus Melchers Coloniensis.* — „Si quis dixerit rationis humanae tantam esso auctoritatem, ut oi fides a Doo imponi non possit; anathema sit" [coi. 221 A io].

95. *Reverendissimus Vanesa Fogarasiensis.* — B Canon 1 ita exprimatur [coi. 206 B<j: n8i quis dixerit, rationem humanam ita independentem esse, ut ea fidem Deo revelanti praestare non teneatur; anathema sit." Quia hoc modo ratio ipsa supponitur operari fidem praestando, quod magis comprobat oius dependentiam a Deo.

96. *Reverendissimus Caixal* y *Estradi ürgellensi8.* — rSi quis dixerit, hominem in cognitione veritatis independentem esso a divina sapientia et* bonitate Creatoris sui, et non teneri, plenum intellectus · obsequium, et integram voluntatis obodientiam praestare auctoritati Dei revelantis; anathema ❦it [coi. 212 D iî].

97 *Reverendissimus Gandolfi Cornetanus.* — n8i quis dixerit, rationem humanam ita independentem esse, ut fidem Deo loquenti detrectare possit; anathema sit."

Canon 2.

98. *Reverendissimus Rivet Divionensis.* — B Canon secundus clariori simplicitate sic exprimendus proponitur: Si quis dixerit ad fidem divinam non requiri, ut revelata veritas propter auctoritatem Dei revelantis credatur; anathema sit" [coi. 208 a 4].

99. *Reverendissimus Melchers Coloniensis.* — „Si quis dixerit fidem divinam a scientia rationali in rebus divinis et moralibus non esso diversam neque Dei revelantis auctoritati inniti; anathema sit" [coi. 221 a 14].

100. *Reverendissimus Caixal y Estradi ürgellensis.* — r8i quis dixerit, ad fidem divinam non opus esse lumino supernatural! Dei; adcoque, eam non distingui natura sua a scientia quacumque, solo lumino naturali rationis adquisita; illamque idcirco aequalis esso dignitatis ao certitudinis cum scientia naturali religionis; anathoma sit" [coi. 213 A 11].

101. *Reverendissimus Dupanloup Aurelianensis.*— D Ita dicatur: nSi quis dixerit fidem divinam *a naturali de Deo et rebus moralibus* scientia non distingui, ac proptcrea ad *fidem divinam* non requiri etc."

Canon 3.

102. *Reverendissimus Caixal y Estradi ürgellensis.* — „8i quis dixerit, Deum externis signis non reddidisse revelationem divinam voro credibilem omnibus; adooquo homines sola intorna experientia ad fidem moveri, secundum ordinariam divinae providentiae legem: anathema sit" [coi. 213 C to].

103. *Reverendissimus Gandolfi Cornetanus et Centumetdensis.* — Can. 3 lin. ❡ loco: „eola interna cuiusque experientia homines ad fidem moveri; anathema sit" ponatur: *sola interna cuiusque inspiratione privata homines ad fidem* etc.

104. *Reverendissimus Melchers Coloniensis.* — n3i quis dixerit revelationem divinaro ox signis oxtornis non esso vere credibilem, sed homines sola experientia interne ad fidem moveri, anathema sit" [coi. 221 Bi].

105. *Reverendissimus Amat Montereyensis.* — In fine canonis 3 videtur addendum esso verbum *debere:* „Si quis dixerit etc., ideoque sola interna cuiusque experientia homines ad fidem moveri *debere;* anathema sit" ... Sunt enim aliqui, qui experientis interna moventur ad fidom, quin ipsis constet do externis divinae revelationis argumentis [coi. 232 A u].

106. *Reverendissimus Dupanloup Aurelianensis.* — Lin. 4 ponatur1: Bita ut fideles catholici *veram et iustam causam habere* possint fidem, quam sub ecclesiae magisterio iam susceperunt, assensu suspenso in dubium *vocandi,* donec demonstrationem credibilitatis et veritatis fidei suae absolverint; anathema sit" [coi. 231 A 1].

Canon 4.

107. *Reverendissimus Melchers Coloniensis.* — fl8i quis dixerit non posse fieri miracula et vaticinia, proindequo ea, quae huiusmodi in sacra Scriptura narrantur, vera non esse, aut certo cognosci non posse, anathema sit" [coi. 221 B 11].

107 b. *Ballerini patriarcha Alexandrinus1.* — „Si quis dixerit non posso fieri miracula nec vera dari posse vaticinia, proindeque . . [coi. 203 D ie].

108. *Reverendissimus Ferré Casalensis.*— Sonet: n8i quis dixerit, miracula nulla fieri posse, et ea, quae sive in sacra Scriptura narrantur, sive a indicio ecclesiae probantur, esse fabulas vel mythos etc." [coi. 215 a e].

Canon 5.

109. *Reverendissimus Dupanloup Aurelianensis.*— C Lin. 4 et 5 ponatur: npersuasionem *naturalem* necessariis scientiae humanae argumentis magis inductam/

110. *Reverendissimus Rivet Divionensis.* — In canone quinto vox necewariw supprimatur, utpote inutilis ct sensus ambigui [coi. 208 A 11].

111. *Reverendissimus Amat Montereyensis.* — Verba canonis 5 9fidcm. qua christiani evangelicae praedicationi consentiunt", videntur subroganda per sequentia nassensum fidei christianao" ... „8i quis dixerit, assensum fidei Christianae non esae nisi persuasionem" etc. [col. 232 B 3].

112. *Reverendissimus Caixal y Estradi Urgellensins.* — nSi quis dixerit, fidem, qua ... inductam ; aut lumen Dei superuaturale ad solam fidem, quae per charitatem operatur, necessarium ease; aut ad illam habendam non requiri, ex lege ordinaria, magisterium visibile ecclesiae catholicae; anathema sit" [col. 213 b is].

113. *Reverendissimus Cantimorri Parmensis.* — Canon 5 ita exponatur: „8i quis dixerit, fidem, qua christiani evangelicae praedicationi consentiunt, non esso nisi persuasionem necessariis scientiae humanae argumentis inductam, *absque ullo gratiae Dei auxilio;* aut tantummodo ad fidem vivam, quae per charitatem operatur, gratiam necessariam esse; anathema sit" [col. 209 Ot].

114. *Reverendissimus Ilefele Rotlenburgensis.* — Pag. 24 in canone 5 pro *necessariis* ponatur *firmis humanae scientiae argumentis* [coi. 236 D ie].

115. *Reverendissimus Melchers Coloniensis.* — nSi quis dixerit fidem, qua christiani praedicationi evangelicae consentiunt, non esse nisi persuasionem

1 Haec emendatio ad canonem 6 refertnr, et hoc loco perperam polita Mt in editi*.

* Deerat in editis haec emendatio.

humanae scientiae argumentis necessariol productam, aut eandem etsi mortuam absqne gratia gigni posse, anathema sit- [coi. 221 Dis].

110. *Reverendissimus Gandolfi Cometanus.* — Canono 5 lin. 6 loco rad fidem vivam♯ ponatur *rad habitum fidei ♯ivae*

Canon 6,

117. *Reverendissimus Rivet Divionensis.* — Canon vero sextus hic praetermittendus videtur, ct inter canones de ecclesia inserendus, propter superius exposita, si tamen admittantur, quao ea de re dicta sunt [coi. 208 x isj.

118. *Reverendissimus Meichers Coloninisis.* — „Si quis dixerit, fidem α fidelibus licito assensu suspenso iu dubium vocari posse, donec de ea demonstratione scientifica firmam persuasionem sibi comparaverint, anathema ait- [coi. 221 CiJ.

119. *Reverendissimus Caixal y Estradi Urgelleniis.* — BSi quis dixerit, fideles catholicos rationabiliter posso fidem, quam sub ecclesiae magisterio iam susceperunt, assensu .«uspcnso.in dubium vocaro; quod iidem careant argumento eredibilitatis extrinsecao, quam Dons voluit omnibus, sive iis, qui iam illuminati sunt, communem esse, cx lege ordinaria a ao stituta; anathema sit- (coi. 213 0 io).

120. *Reverendissimus Amat Montereyensis.* — Post canonem 6 haec vel alia similis adnotatio, si patribus placet, addenda videtur: ^Minime vero iis innuere intendimus, ne fideles motiva credibilitatis percurrant, cum ex eorum debita consideratione maximum emolumentum, sive ad se2 firmandos in fide, sive ad alios adducendos ad fidem, percipere possint; testimonia enim Dei credibilia facta sunt nimis!- [coi. 232 d ?].

Canon addendus.

121. *Reverendissimus Monzon y Martins Granatensis.* — rSi quis dixerit, non case credenda fide divina et catholica ca omnia, quae in verbo Dei scripto vel tradito continentur, et ab ecclesia, sive solemni iudicio, rivo ordinario magisterio omnibus fidelibus tanquam fide divina credenda proponuntur; anathema sit- (coi. 226 ▲ is].

Canon addendum.

122. *Reverendissimus Meurin Ascalonensis.* — nSi quis dixerit, quidquid ab ecclesia solemni iudieio tamquam fidei dogma definitum non sit, credi non posse nisi fide humana; anathema sit- [col 235 *k* ·].

Inter emendationes pro capite 111 schematis de fide catholica omissa est sequens pag. 39, post 119 inserenda:

Ballerini patriarcha Alexandrinus. — „Si quis dixerit *quoad officium circa doctrinam revelatam* parem esse conditionem ♔tc. (col. 203 D n].

Consideratis emendationibus, quae pro canone quinto eiusdem capitis propositae sunt, Deputatio pro rebus fidei canonem in hunc modum reformandum esse judicavit:

nSi quis dixerit assensum fidei Christianae non esse liberum, sed necessariis humanae rationis argumentis produci;

aut ad solam fidem vivam, quae per charitatem operatur, gratiam Dei necessariam esse; anathema sit.u

Satis igitur perspicuum est, in canone duos damnari distinctos errores, quorum alter libertatem fidei, alter graGae necessitatem negat. E contextu A verborum iam otiam apparet, necessaria dici argumenta, quae vim intellectui inferunt et ad assensum cogunt

Quoniam hac canonis reformatione revorondissimis patribus, qui emendationes 109-114 proposuerunt, satisfactum ♔s videtur, suffragia non do his singulis emendationibus, sed do ipso canono reformato petentur. Quod si quis desideret, ut nihilominus emendatio a se proposita patrum suffragiis subjiciatur, id emineniitsimis praesidibus significare velit

23.

Congregatio goneralis quadragesima secunda.

1870 nprilis 6.

Feria quarta die 6 ♔prili 1S70 hora nona matutina, in conciliari aula Vaticanae ♔patriarchal! basilicae, generalis roverondissimorum patrum congre- B gatío habita est; cui interfuerunt sexcenti quatuor patres, nempo 32 cardinales, 6 patriarchae, 4 primates, 95 archiepiscopi, 428 episcopi, 4 abbates nullius dioecesis, 12 abbates generales sivo praesides congregationum ordinum monasticorum, usum mitrao habentes, 23 generales ct vicarii generale», quorum omnium nomina, quao per assignatores locorum accurate descripta fuerunt, exhibet indiculus patrum quadragesimae secundae congregationis generalis, quae inter acta concilii asservatur.

Reverendus pater dominus Gualterios Steins archiepiscopus Bostrensis missam lectam celebravit. Qua absoluta, et recitata oratione *Adsumus Domine* etc., eminentissimus primus praeses distributionem indixit emendationum nonnullarum tertium caput respicientium, ut iis quae iam prae manibus habebant patres adiungerentur, his verbis: nReverendissimi patres, distribuitur hodie folium[typis im- C pressum, quod eondnet emendationes tertii capitis prioribus ♔djungendas- [

Facta autem distributione, actum ferendi suffragia de emendationibus tertii capitis schematis *de fide catholica,* indixit his verbis: rReverendissimi patres, in hodierna congregatione ferenda erunt suffragia de emendationibus tertii capitis schematis *de fide catholica.* Priusquam vero id fiat, praemittetur relatio nomine Deputations pro rebus fidei facienda a reverendissimi» domino Conrado Martin episcopo Pad erbora ensi. Itaque ambonem ascendat idem reverendissimus dominus, at faciat relationem de prima paragrapho capitis ♔rtii.

Qui cum ambonem ascendisset et paucis exposuisset ea, quae ad totius tertii capitis dispositioifèm atque ordinem referuntur, spcciatim primam eiusdem capitis paragraphum attigit, et demum singulas emendationes expendens, quid de iis Depu- D talio sentiret, patribus declaravit hoc modo.

RELATIO

reverendi patris domini Conradi Martin episcopi Paderbornensit.

Eminentissimi praeaides, eminentissimi ac reverendissimi patres.

Animadversiones in caput tertium α reverendissimis patribus propositae α Deputatione pro fide omnes mature ct religiose ponderatae sunt; ab eademque Deputatione mihi demandatae sunt partos, de istis animadversionibus quid ipsa sentiat ad vos, reverendissimi patres, fideliter referre. Ree est difficilis, et vires mene sunt tenuissimae. Rogo igitur vos, reverendissimi patres, humiliter ut ea quae non meo nomine sed nomine Deputationis, quam

l nereuariü td.
5 tot *4.

i Ese Ipsae sunt qse ad calcem documenti praecedentia habentur.

ipsi ₵onstituisti pro tonuitato mea vobis ofloram, a pro consueta vestra benevolentia benigno excipiatis.

Priusquam autem ad relationem ipsam transgrediar, mihi non abs re videtur paucissimis verbis indicare, quid Deputatio fidei in hoc tortio capito conficiendo eibi proposuerit, et quonam vinculo ungulae eius part·» sivo ₱aragraph inter se conneetttutur, quo Iu maiori luco collocentur propositiones ipido, quao nomino Dcputationis vestro sapientissimo iudicio substernendae sunt. Deputatio i çitur do fido sibi proponit, in hoc rapito tertio cxponcro doctrinam catholicam do fido; sod quod bene notandum est, non eam completam ct abtolutam, cienti in theologico aliquo tractatu exhibenda foret, sid poilu» contractam ad illa puncta, quao hodiernis circa fidem erroribus opponuntur. Quamplura igitur, quao de hac materia revera dici possent, intuente» hunc nobis propositum finem excludere b debuimus. Conspectus autem totius capitis tertii et internus paragraphorum nexus sequens est.

Prima paragraphus in prima sua parlo hoc caput nectit cum capito praecedenti, quod agebat da revelatione divina, declarando revelationi ox parto Dei respondero ex parte hominis fidem. In hac igitur prima capitis parte intentio non erat omnia et singula fidei motiva explicare; sed tantummodo indicanda erat radix sive fundamentalis ratio obligationis Deo revelanti fidem praestandi. Haec autem radix, haec fundamentalis ratio obligationis humanae Deo fidem praestandi aperte posita est in eo, quod Deus sit supremus auctor, quod Deus sit creator· noster, quod Deus sit Dominus supremus noster, a quo toti cum omnibus viribus nostris dependemus. Haec igitur est intentio prinao partis huius primao paragraph!.

Secunda pars huius primae ₱aragraph ipsius C fidei in se spectatae genuinam exhibet definitionem, eamque confirmatam sancti Pauli apostoli ad Hebraeos auctoritate. Sed, ut nos omnes scimus, propria ratio fidei posita est in motivo seu in obiecto suo formali, nempe in auctoritate Dei loquentis; quo quidem motivo fides a scientia naturali essentialiter distinguitur. Hac igitur fidei definitione excluditur capitalis error rationalistarum, qui etiamsi ipsi de fido loquantur, tamen fidem proprie dictam negant; negant enim omno inotivuin fidei in se spectatae, tollunt auctoritatem Dei loquentis, et si de fido religiosa loquuntur, intelligunt fidem co sensu ut est tantummodo persuasio exorta ex naturali Ecientia, aut vx intrinseca veritate rerum perspectu. Igitur re tollunt fidem proprie dictam, quia tollunt auctoritatem Dei loquentis, quia tollunt motivum sivo obiectum formalo fidei. Quia vero rationalistae hanc fidem proprio dictam, quao auctori-D tati Dei innititur, tamquam rationi contrariam reficiunt, recte ct rationi consentanee fidem adhiberi locutioni divinae munitilo quidem evidentibus signis credibilitàtis paragraphus secunda docet.

Docet ergo paragraphus secunda fidem rationi consentaneam adhiberi locutioni divinae munitaej quidem evidentibus signis revolutionis. Per hanc igitur secundam paragraphum duplex error excluditur; ex una parto error rationalistarum, ex altera parto error illius falsi pietismi, qui unice ad internam experientiam, ad internum testimonium Spiritus sancti, vel ad immediatam certitudinem provocat. Licet vero motiva crcdibilitalis per so evidentia sint fideiquo obsequium rationi prorsus congruum, tamen fides a voluntóte imperatur manotquo semper actus liber; ita ut etiam ad eam, ad hanc fidem praeveniens et adiuvans gratia requiratur, et donum Dei sit fides in se spoetata; qua quidem declaratione excluditur error Hermesii, do quo postea dicam quod necessarium erit.

Iam vero constituta fidei ipsius natura et genuina notione, paragraphus quarta determinat fidei obiectum materiale, scilicet declarando omnia credenda esso, quae Deus revelavit et per ecclesiam quomodocumque nobis credenda proponit. Nam, reverendissimi domini, molivum fidei, scilicet auctoritas Dei loquentia et obligatio hominis Deo credendi seso extendit ad omnia, quao α Deo revelata osse quomodocumque per magisterium ecclesiae nobis certo constiterit. Qua doctrina excluditur error eorum, qui articulos fidei formaliter definitos tantummodo divina fido credendos caso volunt, itaque summam credendorum quasi nd minimum reducere student.

Iam vero explicata natura fidei ct determinato obiccto eius tam formali quam materiali, sequitur in [prima parte] ₱aragraph quintae doctrina de fidei nccessitate, deque stricta hominis obligatione sicuri eam amplectendi, ita et in ea perseverandi. In altera parte eiusdem ₱aragraph quintae explicatur quomodo Deus nobis ad implendam fidei officium auxilietur, instituta scilicet sua ecclesia, quae qua>i concreta c«t divina revelatio exhibens nobis cum veritatibus credendis etiam motiva credibilitatis. Huic magnae revelationis manifestationi accedit iuxta paragraphum sextam auxilium internae Dei gratiae, qua non credentes ad credendum excitat, et ₵redente in fido confirmat. Qua quidem doctrina illo late diffusus error capitalis excluditur, qui fidelibus ius vindicat, tusceptam fidem in dubium vocaro ot assensum suum suspendero, donec de ventato fidei scientificam sibi comparaverint persuasionem. Talis igitur, reverendissimi patres, est nexus singularum partium huius capitis, ex quo singulae periodi singulae sententiae suam lucem accipiunt. Iam vero ad paragraphos singula-, et ad singulas in eas emendationes transgrediamur.

Igitur ad *primam emendationem,* Primae paragraph! haeo prima emendatio, incipiens: *Cum homo a Deo, tamquam creatore suo ct Domino lotus pendeal, el ratio creatu etc,* uEquo ad finem, haec prima emendatio» ut videtis, reverendissimi patres, est omnigena mutatio textus a nobis exhibiti. Omnia, quao clarissimus huius emendationis nuctor in medium profert, per se sunt verissima, et ingenue fateri debeo, otiam pulcherrimo dictu; sed singulas partes capitis et singulas t-ententias alio ordino nectit, atque eo quom Deputatio de fide servandum esso cenêuit relate ad errores, qui hoc capito erant excludendi. Atque ob hanc causam Deputatio integram hanc emendationem propositam non censuit admittendam. Attamen nonnulla ex hac pulchra expositione, potissimum quae ad stylum attinent, gratissimo animo in postrema capitis redactione in usum suum convertet» si patribus ita placebit. Rogamus igitur, quod haec prima emendatio non admittatur.

Emendalio 2a quae incipit verbis: *Hoc autem fidei obsequium etc.* Illustrissimus auctor huius emendationis, quao ex duabus partibus constat, primum desiderat ut omnia, quae do ecclesia in hoc capite exposita sunt, transferantur in schema do ecclesia. Sed censuit Deputatio, aliqua de ecclesia etiam hoc loco, ubi do fido agitur, esso praelibanda, ut quao sint prorsus necessaria ad accuratam fidei descriptionem. Igitur quod ad primam huius emendationis partem attinet, non censet Deputatio huic esso satisfaciendum. Quod ad secundam huius propositionis partem, scilicet ad propositam illam emendationem, quae incipit verbis: *Hoc autem fidei obsequium ita ad salutem Necessarium est, Apostolo tate*

etc., nonnulla *îd es desiderantur,* quorum mentio nobis ħecessari ridetur ad excludendos temporie huius errores; exempli gratia, desideratur illad punctum, quod fideles fidem susceptam non in dubium vocare debeant Do hac re non est sermo io hae emendatione; et tamen hoc nobis ridetur punctum necessarium, cuius mentio debeat fieri in hoc capite. Ex hac ratione consuit Deputatio, hanc propositionem quamquam bene conceptam, tamen non esse admittendam.

lam venimus ad *emendationem 3 Λ.* Etiam hanc emendationem Deputatio non ccnsuit admittendam esse, et ratio haec est Hoc Joco, nempe initio huius capitis, ut iam dixi, non agitur de enumerandis singulis et omnibus motiria fidei, nullatenus; sed, ut iam exposui, agitur tantummodo de indicanda fundamentali ratione obligationis nostrae Deo fidem praestandi. Etiam nonnulla ăli emendatio tertia continet, quao demum in sequenti capite tractanda sunt, nempo do adiumento quod fides scientiae naturali praestat; nam do hoc argumento loquitur sequens caput, quod tractat punctum de fide et scientia: haec iam hoc loco non eunt anticipanda. Ex his causis non ccnsuit Deputatio, hanc emendationem tertiam admittendam esse.

Non aliter potuit Deputatio sentire do *emendatioHe 4 et 5 Cum homo Deo tanquam supremo suo auctori;* et de altera: „Cum homo α Deo... subiecta ŝit ponatur ita : *Cum homo a Deo tanquam supremo suo auctare.* Dico igitur, etiam de his duabus emendationibus non aliter potuit indicare Deputatio, et eius sententia negativa est; cum bae duae emendationes ideam, quao boo loco exprimenda fuit, non meliori modo exprimere rideantur. Sed placuit Deputation! ăli forma, de qua infra sermo erit, qua speramus etiam illustrissimis auctoribus harum duarum emendationum satisfactum iri. Infra (do hao alia forma referam; nunc autem nomine Deputationis vos, reverendissimi patres, rogo ut etiam has duas emendationes non accipiatis.

Venimus iam ad *emendalioiietn 6 ",* quae proponit, ut pro ¿supremo suo auctore- substituatur vox: *creatore.* Et haec quidem sexta emendatio a Deputation© acceptatur, et commendat vobis hanc sextam emendationem.

Progredimur ad *emendationem 7* «·. Illustrissimus auctor huius emendationis proponit ut linea 2 ct 3 paginae 11 post verba ¿increatao rationi- inserantur verba; *quae est ipsa rentas.* Cum autem nonnulli rcverendiMimi patres offendantur verbo *rationi* ad Deum translato, quia omnino strictissimo sensu hoc verbum *ratio* nd Deum non quadrat; censuit Deputatio et horum reverendissimorum patrum, et huius nostrae emendationis clarissimi auctoris votis simul satisfieri posse, si pro verbis D ¿incrcatae ŕationi substituerentur verba: *increatae veritati.* Proponit igitur Deputatio reverendissimis patribus, ut hanc septimam emendationem iuxta hunc modum, ut scilicet pro verbis ¿increatae rationi‡ ponantur verba: *increatae veritati,* acceptent.

Iam progredimur ad *emendationem* N·", quae quidem emendatio proponit, ut pro ¿pendeat" ponatur *dependeat;* et hanc quidem emendationem ccnsuit admittendam esso Deputatio de fide. Sed cum sit res styli, non opus erit suffragia reverendissimorum patrum rogare bac de re.

Venimus ad duas sequentes emendationes, ad *emendationem* 9e·· et 10e"l. Etiam bae duae emendationes cohaerent. Nona emendatio vult ut pet“ ponatur ante ¿plenum- ot omittatur antea: decima vult ut in linea 3 ad indicandam magis causam logicam, nexum logicum pro „et“ ponatur *ideoque.* Etiam hae duae emendationes tantummodo ad stylum pertinent; et Deputati© consuit textum re tineri posse, idcoquo illas non esso admittendas

Iam, reverendissimi patres, sequuntur tres ewieu-*dationes,* quae omnes aecum possunt coniungi, sunt enim *11Λ (a) ł1 (b) ł1 (c).* Omnes bao emendationes possunt coniungi, cum omnes ad eamdotn rem pertineant Proponunt enim ut pro ¿tubicela ■it- ponatur: *rubicela esse debet* sive *debeat,* ut officium et ratio moralis exprimeretur. Sed Deputatio consuit, has emendationes non esso admittondas. Nam boo loco, reverendissimi patres, non tarn agitur do officio, quod ex dependentia nostra et subrectione nostra erga Deum exoritur; sed hoc loco agitur do hac ipsa subioctiono naturali et omnigena, do ipsa subjectione naturali est sermo, ex qua quidem subiectione omnino sequitur tunc etiam officium. Sed cum hoc loco sermo sit do hac ipsa subiectione, ideo non censnit Deputatio, I banc emendationem acceptandam esso.

Iam venimus ad *emendationem ł2* Proponitur ut post verba ¿subiret ăit inserantur verba; *cumque Deus veritas sil ipsa et sanclitas.* Verissima quidem sunt quae huius emendationis clarissimus auctor pro hac sua emendatione in medium protulit; sed ut iam ante relationem meam vobis, reverendissimi patres, exposui, initio huius capitis nempe hoe loco non agitur de enumerandis omnibus et singulis motivis fidei, sed tantummodo agitur de exprimenda fundamentali ratione obligationis Deo fidem praestandi; et haec fundamentalis ratio, ut iam dixi, posita est in creatione nostra per Deum: hoc erat punctum saliens. Et hac ex causa credit Deputatio, hanc emendationem excludendam hoc loco esse; nam in textu etiam aliquid tale occurrit, siquidem et nos dicimus in textu quod Deus non falli potest nec fallere, quod eodem redit Ideo petimus ut haec emendatio non acceptetur.

Iam venimus ad *emendationem ł3* Illustrissimna auctor huius emendationis proponit, ut linea 5 pro verbis ¿intellectus et ŷoluntati ł4 ponantur verba *rationis* et *roluntatis;* igitur pro verbo *intellectus* verbum *ratio.* Sed, reverendissimi patres, Deputatio ccnsuit potae etiam textum manere; praesertim cum vox *ratio* modo in eadem phrasi iam sit adbibita. Igitur hac |d® causa non ccnsuit Deputatio, hanc emendationem esso admittendam. Sed cum res sit tantum styli, non erit opus do hoc emendatione reverendiori morum patrum suffragia exquirere.

Iam venimus ad *emendationem ł4* Illustrissimus auctor huius emendationis vult, ut lin. 6 pro verbo ¿obsequium ponatur verbum *assensum.* Sed, reverendissimi patres, verbum *obsequium* nobis boo loco scopo nostro magis congruere videtur; nara accuratius hoc verbum *obsequium* exprimit hominis sublectionem erga Deum, de qua hoc loco agitur. Petimus igitur, at haec etiam emendatio praetermittatur.

Iam sequentes tres emendationes coniungi possunt nempo emendatio 15·, emendatio 16· (a). 16· (5). *Emendationem* /5®m, quae sic formulât textum mutandum; *revelante se Deo, plenum ei intellectus et voluntatis obsequium fidei praestare tenemur,* aliquo modo acceptat Deputatio do fide. Omnino duriuscula erat phrasis, quae in textu est, et credo quod haec causa sit, quod plurimi patres hac formula nostri textus offendebantur. Igitur illustrissimus auctor huius emendationis 15M vult, dicatur: *revelante se Deo, plenum ei intellectus et voluntatis obsequium fidei praestare tenemur.* Igitur hanc emendationem censuit Deputatio admittendam esse, sed cum hac parva modificatione, ut sic dicatur: *plenum revelanti Deo intellectus et voluntatis obsequium fide praestare tenemur.*

Nara non bono sonabat duplex genitivus *intellectus, voluntatis* ot *fidei;* ot sio ut duplex malo sonans genitivus evitetur, hanc novam modificationem huius propositae formulae esso introducendam putamus. Igitur phrasis sic sonaret: *plenum revelanti Deo intellectus et voluntatis obsequium fide* (ablativus pro genitivo *fidei} praestare tenemur.* Hac emendatione sio modificata satisfieri censemus etiam auctoribus *emendationum 1G" (a* ct ¿»); cum auctores harura duarum emendationum maxime offenderentur formulae stylo ac difficultate, quae nunc evitatur. Igitur erodimus, auctoribus etiam Irarum duarum emendationum satisfieri acceptando modificationem a nobis propositam; ct rogamus reverendissimos patres, ut iuxta hanc modificationem bae tres emendationes acceptentur.

Iam venimus ad *emendationem* ‡7· quao proponit, ut linei 10 pro verbo „virtutcma ponatur verbum *assensum.* At non censuit Deputatio, hanc] emoudationem admittendum esso; et ratio haec est, quia omnino hoc loco de virtute fidei agitur, non de actu; et ut haec idea exprimatur, opportunior nobis videbatur haec vox *virtutem:* fides eat virtus supematuralis.

Iam sequuntur *emendationes 18a (a* ct *b),* lias duas emendationes censemus admittendas esse, sed utramque cum parva quadam modificatione; nempe in emondntiono ‡8 quao sic sonat: *Dei aspirante et adiuvante gratia, ab eo recelala vera esse credimus, non quidem propter perspectam intrinsecam rerum veritatem, sed propter auctoritatem revelantis qui nec falli nec fallere potest,* proponimus hanc parvam modificationem, ut in hac formula yox rquidemu omittatur lin.2, et ut ox ‡0 emendatione: *non ob discursivam, quae per naturale rationis lumen percipi potest, rerum veritatem etc,* verba illa „por naturalo rationis lumen® textui inserantur ita: *naturali rationis lumine.* Hac emendatione cum modificatione acceptata satisfieri credimus etiam intentioni sequentis *emendationis* 13er (6), qua etiara proponitur ut dicatur: *nec falli nec fallere potest.* Rogamus igitur ut duae propositae emendationes acceptentur cum dicta modificatione, ita ut ‡8 emendatio haec esset: *Dei aspirante et adiucante gratia, ab eo revelata vera esse credimus non propter intrinsecam rerum veritatem naturali rationis lumine perspectam etc.* Sed verba *naturali rationis lumine* desumpsimus, ut iam dixi, ex emendatione ‡0 ct consuimus opportune hacc verba textui nostro inserenda esso, ut omnis tollatur ambiguitas

Iam venimus ud *emendationem 1W* Auctor illustrissimus dicit: *Desideratur ordo logicus accuratior, et ut non truncata adferatur definitio fidei ab Apostolo tradita.* Quod hanc propositionem attinet, in prima sua parto exprimitur tantum desiderium, non ex-D hibot formulam; ita ut cius ratio haberi non possit, Sed secunda pars propositionis, scilicet ut non truncata afferatur definitio fidei ab Apostolo tradita, legitima est: ot proinde huic secundae parti, ut textus integer ox Apostolo citetur, satisfaciendum esso Deputatio consuit. Igitur vorba ex apostolo Paulo citata ita sonant: *Est autem fides sperandarum substantia rerum, argumentum non apparentium,* sicut in emendatione ‡1 exposita sunt. Igitur, revendissimi patres, a vobis potimus ut hoc sensu omondntionom ipsam accipiatis, id est, petimus ut propositio in prima parto excludatur, in secunda parto admittatur, nempe ut citcfur integer textus ex apostolo Paulo.

Venimus ad *emendationem 2<Jam.* Sed do hac emendatione iam locuti sumus, cum ox illa desumenda esso proposuimus verba: *per naturale rationis lumen,* ct textui inserenda. Igitur hac in parte etiam huic emendationi satisfactum erit, si vos, reverendissimi patres, nostram propositionem acceptabitis: ita ut tum non opus sit exquirere suffragia super hac vicesima propositione.

Iam venimus ad *emendationem ‡1* Illustrissimus auctor huius emendationis proponit, ut ad toltondam quamvis ambiguitatem linea 21 verbo „pcrspiciamus® adderetur verbum *interdum.* Sed ingenue fateor, ratio, ex qua auctor hanc additionem desiderat, ad finem propositum non pertinere videtur. Nam etiamsi omnes veritates perspiceremus, etiam tunc motivum fidei non esset intrinseca perspectio veritatis, nullatenus; sed semper maneret motivum auctoritatis Dei loquentis. Igitur hoc loco non agitur quaestio, num aliquas veritates revelatas possimus perspicere, baec quaestio nullatenus tangitur; ot bac ex causa potimus, ut ratio non habeatur huius propositionis.

Iam venimus ad *emendationem ‡2* quae proponit loco „ncc fallere nec falli· ut dicatur: *nec falli nec fallere;* et huic emendationi iam satisfactura erit acceptando emendationem ‡8 (a), ideoque, si vobis, reverendissimi patres, placebit illam emendationem acceptare, non opus erit de hac, de qua nunc agitur, suffragia ferre.

Iam venimus ad *emendationem ‡3·* *Est enim fides lestante Apostolo etc.;* etiam huic emendationi satisfactum erit, si acceptabitur a vobis emendatio ‡9 tunc neque do hac exquirenda essent suffragia.

Iam progredimur ad *emendationem 24am.* Proponit alium textum: *est autem fides sperandarum substantia rerum .... haec est catholica fides, qua sancti Dei homines ....* usque ad finem. Verissima sunt, quae illustrissimus auctor in medium profert, et bene dicta sunt, pulchre dicta sunt, sed ad rem propositam nobis non videntur pertinere: ideoque Deputatio censuit, hanc etiam emendationem quamquam bene conceptam non esse acceptandam.

Iam venimus ad *ultimam emendationem* huius primae paragraphi, quae haec est, ut verbo noppa-rentium® haec phrasis addatur: *quo cerio ulpote Dei ipsius supremae ventali et reraciluti innixo, dari firmius, vel excogitari aliud nullum potest.* Haec quidem propositio explicationem textus continet, bonum explicationem omnino; sed Deputatio censuit, eam quamquam bonam, tomen hoc loco non esse utilem; ideoque credidit Deputatio etiam hanc emendationem non esso admittendam.

Peracta hac prima relationis parte, eminentis-aimus primus praeses dixit:

nReverendibsimi patres, procedamus nunc ad suffragia ferenda do emendationibus huius paragraph!, quas reverendus dominus subseeretarius singillatim praeleget, ut postea dc singulis exquirantur suffragia/

Quod subseeretarius exsequens, eaedem more solito perlegit, ot cum duplici experimento singulae subiicercntur, hio suffragiorum exitus fuit.

Primam emendationem, secundam quoad utramquo partem, tertiam, quartam ct quintam fere omnes excluserunt. Sextam fero omnes admiserunt. Septimam quoad primam partem longo maior pars admisit; quoad secundam partem fero omnes admiserunt iuxta modum tamen, nimirum dicendo: *increatae veritati,* sublatis verbis „increatae rationi®. Octavani non proposuere praesides, quin nonnisi do stylo erat. Nonam fere omnes reieccrunt. Decimam longe maior pars exclusit. Undecimam *(a-b-c)* et duodecimam, decimam tertiam ct decimam quartam foro omnes excluserunt. Decimum quintam fero omnes admiserunt iuxta modum a relatore propositum, ut scilicet diceretur: *plenum revelanti*

Deo intellectus et voluntatis obsequiumfide praestare tenemur. Hac autem emendatione admissa satisfactum erat emendationibus sub numero 16° *(a* et 6), quae idcirco propojitao non sunt Decimam septimam fero omnes reiecerunt. Decimam octavam *(a) fero* omnes admiserunt iuxta modum, ut scilicet diceretur: *Dei adspirante et adiurante gratia ab eo rerelata rera esse credimus non propter intrinsecam rerum veritatem naturali rationis lumine perspectam, sed propter auctoritatem recelantis, qui nec falli nec fallere potest.* Decimam octavam *(b)* non proposuere praesides, quia ei satisfactum iam fuerat per admissionem antecedentia emendationis. Decimam nonam quoad primam partem pariter non proposuero pracaidcr, quia simplex desiderium exhibet et nullam formulam habet; quoad secundam vero fere omnes admiserunt Vicesimam non proposuere praesides, quia ei otiam satisfactum fuerat per admissionem emendationis positae sub numero 18°(a). Vicesimam primam omnes excluserunt Vicesimam secundam non proposuero praesides, quia ei satisfactum fuerat admittendo emendationem sub numero IS (o). Vicesimam tertiam pariter non proposuere, quia provisum fuerat in acceptatione secundae partis emendationis decimae nonae. Vicesimam quartam ct vicesimam quintam fere omnes reiecerunt.

Post haec eminentissimus primus praeses iterum vocavit-ad ambonem reverendissimum relatorem his verbis:

pAseendat ambonem reverendus dominus episcopus Paderborncnsis, ut prosequatur relationem nomine Deputationis pro rebus fidei faciendam de secunda ac tertia paragrapho huius tertii capitis.®

RELATIO

recerendi patris domini Conradi Martin episcopi Paderborncnsis.

Venimus iam ad *emendationem 26a.** Haec emendatio, scilicet ut dicatur.- *Ut nihilominus fidei nostrae etc.* talia admiscet textui, quae quamquam per se bona, tamen ad hunc locum non pertinent, ideoque Deputatio hanc emendationem censuit esse excludendam.

Sequitur *emendatio 27a.* Haec emendatio ex duabus partibus constat; in prima sua parte ca non novum aliquid, quod ad rem pertineat, in medium profert; ideoque in hac prima sua parte censuit Deputatio eam non osse admittendam. Sed in secunda parte quae incipit a verbis: *Quare tum Moyses et prophetae, Ium ipse maxime Christus Dominus multa et manifestissima miranda prophetiasque ediderunt etc,* rem propositam melius tangit camque in clariori luco ponit; ideoque in hac secunda parte Deputatio eam admittendam censuit Optat tamen ut postremus citatus locus ex prophetia Isaiae: *Annuntiate etc.* mutetur cum loco ex secunda epistola •ancti Petri cap. 1 v. 19 qui locus aie sonat: *Habemus firmiorem propheticum sermonem, cui bene facilis attendentes, quasi lucernae lucenti in caliginoso loco, donec dies elucescat, et lucifer oriatur in cordibus restris;* qui locus nobis apprime quadrare videtur ad propositum, ideoque optat Deputatio, ut locus in textu nostro citatus ct citatus etiam in emendatione proposito, commutetur cum eo, quem citavi ex epistola secunda sancti Petri cap. I v. 19.

Iam venimus ad tres *emendationis 28a,* 23a** et 30®", quae omnes, quis ad camdem rem pertinent, possunt coniungi. Sed 28 non aliud dicit, quam textus; idem dicendam e»t do 30 quae sic sonat: *Ut tero fidei nostrae obsequium ipsi quoque rationi congrueret etc.* qnao quidem emendatio eo potissimum a textu differt, quod adiungi vult voci „rationiu vocem *quoque,* ut appareat quod fides (haec est enim ratio, quam attulit illustrissimus auctor) auctoritati Dei innitatur, sed nihilominus sit rationi consona. Sed hoc additamentum Deputation! superfluum videbatur, quia id per se patet. Deniquo quod ad emendationem 29 pertinet, quao proponit ut ponatur: *Ut nihilominusfidei nostrae obsequium rationi esse consentaneum posset demonstrari,* etiam hanc additionem scilicet verborum: *posset demonstrari* censuit Deputatio, ad finem nostrum necessario non pertinere. Nam hoc loco non agitur do personis varita actum fidei elicientibus, sed agitur do fido in se spectata; ot do hac fide in so spectata omnino iure dici potest, quod textus do eu dicit, nempe quod sit rationi consentanea. Rogamus igitur reverendissimos patres, ut has variae propositiones non acceptent.

Iam venimus ad *emendationem 31* Illustrisstmus auctor huius emendationis substitui vult pro vocabulo nauxiliis“ vocum *operatione,* ut scilicet magis designaretar primariam partem actus fidei esse gratiae. Sed, reverendissimi patres, vox ‚auxiliisM intentum sensum non excludit, quia latius patet, et ex vox usitatissima etiam hoc nostro sensu intento in lingua ecclesiae. Ideoque rogamus ut emendatio excludatur.

Iam venimus ad *emendationem 32a** (a et *b).* Has duas emendationes admittendas esso censuit Deputatio de fide, ut scilicet poneretur verbum *prophetiae* pro verbo rvaticinia“.

Veniamus ad *emendationem 33a.** Illustrissimus et clarissimus auctor huius emendationis substituendam vult vocem *omniscientiam* voci pSapientiam®· ex hac ratione, quia melius *omniscientia* quam su*pientia* Dei quadrat ad prophetias. Esset quidem optima vox, si satis latina foret Proponit igitur Deputatio, ut pro hac proposita voce, et pro voce Bsapicntia® quae eat in textu, acceptetur vox: in*finitam scientiam;* qua emendatione et huic et subsequent! propositioni satisfit Rogamus igitur, ut acceptetur emendatio 33 cum dicta modificatione.

Λenimus ad *emendationem 34a (a).* Huic propositioni per praecedentem iam satisfactum est, ita ut non opus sit de ea exquirere suffragio, si acceptabitur 33

Iam veniamus ad duas emendationes quae possunt coniungi, nempe ad *emendationem 34a** (6) et ad *36a,** nam animadverto, reverendissimi patres, numerum 35 “ per errorem fuisse praetermissum. Igitur quod attinet ad has duas emendationes 34 “ et 36 “, Deputatio censet esse admittendas, ct quidem iuxta hunc modum, ut pro ^divinae locutionisu ponatur: *divinae recelationis.* Haec proponenda erant de paragraphe secunda.

Iam venimus, reverendissimi patres, ad *emendationem 37a,** quao proponit ut verba „licot autem .non crederemus nisi videremus esso credendum supprimerentur. Sunt quidem haec verba desumpta ex sancto Thoma Aquinate et defendi possunt certissimo; sed quia non sunt necessaria, censuit Deputalo hanc emendationem esse admittendam.

*Emendationem 38a,** quao vult ut verba „atque adeo fidei assensus nequaquam sit motus etc.- deleantur. Si praecedens emendatio acceptatur, totua locus, quem illustrissimus auctor huius emendationis supprimendum esse proponit, scilicet haec verba quao locta sunt natque adeo etc.® tunc non poterunt supprimi. In eo autem potest voto illustrissimi auctoris satisfieri, ut posteriora verba ret ab intellectus operatione disiunctus" deleantur. Igitur quoad hanc partem emendatio a Deputatione commendatur.

Iam venimus ad *quinque sequentes* emendationes

proposita·, quao omne· possunt coniungi, quia omne· ad eaindom rem apoctant. Sunt nempo emendationes 40% 41a, 42% 43a ot 44a. Consuit Deputatio acceptandam esso 42 “, ita ut textus mutetur in huno modum: *quare fides ipsa in se, etiamsi non* (animadverto enim, reverendissimi patres, quod Deputation! fidei haec vox *non* praeplacuit voco textus nnoodumu, ut scilicet nobis non possit attribui opinio, ac si habitus fidei possit esse in animo ante iustificationom) *quare fidet ipsa in se, etiamsi non per charilatem operetur, donum Dei est et actus eius opus ad salutem perlinens,* Hac propositione acceptata, otium caeteris omnibus satisfit, idcoquo exclusae sive acceptutao habentur. Rogamus igitur, ut primum do emendatione 42a suffragia exquirantur, et ut, ai haec acceptabitur, tunc non fiat scrutinium super enoteris, nimirum super emendationibus 40% 41% 43 et 44%

Haoo de propositionibus, quao pertinent ad I paragraplium tertiam.

Post hanc alteram relationis partem de singulis emendationibus iu secundam et tertiam paragraphum, eminentissimus primus praeses dixit:

nProcedamus nunc ad suffragia ferenda de emendationibus secundae et tertiae paragraph!, quas reverendus dominus eubsecretarius singillatim praeleget, ut postea de singulis exquirantur suffragia.u

Perlectis autem emendationibus et duplici experimento subiectis iuxta methodum et ordinem superius expositum, vicesimam sextam et primam partem vicesimae septimae fere omnes reiecerunt; secundam vero partem eiusdem vicesimae septimae emendationis, paucissimis exceptis, omnes admiserunt, iuxta modum tamen, ut nimirum substituerentur verba II Petri I, 19: *Habemus firmiorem 0 propheticum sermonem, cui benefacitis attendentes, quasi lucernae lucenti in caliginoso loco.* Vicesimam octavam, vicesimam nonam, tricesimam et tricesimam primam foro omnes excluserunt. Tricesimam secundam (a et *b)* fere omnes admiserunt. Tricesimam tertiam admiserunt fero omnes iuxta modum tamen, ut scilicet neo *sapientiam* nec *orniti-scientiam* diceretur, sod *infinitam scientiam.* Tricesimam quartam (a) non proposuero praesides, quia provisum fuerat per admissionem antecedentis emendationis. Tricesimam quartam (6) fero omnes admiserunt at iuxta modum, dicendo scilicet : *divinae revelationis,* loco ndivinae locutionis". Tricesimam sextam fero omnes excluserunt. Tricesimam septimam et tricesimam octavam fere omnes admiserunt. Tricesimam nonam non proposuere praesides, quia ei in antecedenti emendatione admissa ism satiafactum fuerat. Quadragesimam, quadragesimam primam, quadragesimam secundam, quadragesimam tertiam ot quadragesimam quartam simul proposuero praesides, ita tamen ut omnibus satisfieret per acceptationem emendationis quadragesimae secundae iuxta modum tamen, dicendo scilicet; *quare fides ipsa in se, etiamsi non per charitatem operetur, donum Dei est et actus eius est opus etc.'* Emendationem huiusmodi hac ratione propositam fero omnes admiserunt.

His peractis, eminentissimus primus praeses distributionem indixit secundi capitis schematis *de fide catholica* novissime adaptati iuxta emendationes a patribus propositas».

Distributione absoluta, reverendissimus episcopus Paderbornensis iussu eminentissimi praesidia ambonem ascendit et de emendationibus loquutus est, quae quartam paragrapbum dicti capitis respiciunt

RELATIO

reverendi patris domini Conradi Martin episcopi Paderborncnsis.

Venimus nunc, reverendissimi patres, ad quartam paragrapbum, non quod in se difficilis haec ait, sed difficilis tractatu pro nobis; quia intentio primaria, quae in concipienda hao paragrapho Deputation! erat, non ab omnibus reverendissimis patribus bene intellecta fuit. Ita multo plores sunt obiectao difficultates, de quibus difficultatibus removendis nunc agitur. Omnes emendationes in hanc paragrapbum quartam ad oumdem finem pertinent, ct possunt coniungi, nempe a 45a usque ad 53 “ inclusive, quia omnes emendationes ad eumdem finem spectant. Hae omnes emendationes Deputation! pro fide videbantur conciliari posse, ut primum ex *emendatione 50a* quae proponit, ut ad verbum nmagisterio" apponantur verba: *publico et universali,* desumatur vox *universali,* ct textui inseratur. Ratio enim quaro optamus, ut haec vox *universali* apponatur voci ^magisterio" textus nostri, haec est, ut scilicet ne quis putet, nos loqui hoc loco de magisterio infallibili sanctae sedis apostolicae, hoc magisterium infallibile opponendo nempe conciliis generalibus. Nam nuper honorem habui vobis ex hoc loco declarare, quod nullatenus ea fuit intentio Deputation hanc quaestionem de infallibilitate summi pontificis sive directe sivo indirecte tangere; et hoc igitur verbum *universale* idem fere significat, quod illud verbum, quod sanctissimus pater in suis litteris apostolicis ipse adhibuit, nempe magisterium totius ecclesiae per orbem dispersae. Igitur ad hanc sinistram opinionem removendam consuimus opportune ex illa emendatione 50a illam vocem *universali* sumi et textui nostro inseri.

Et haec quidem prima medela est, quam voluimus adhibere huic loco ; et deindo ut sanctissimi patris nostri verba ex litteris apostolicis ad archiepiscopum Monaccneem anno 1863 datis desumpta, scilicet *tamquam divinitus revelata* inserantur post vocem magisterii. Iam igitur talis phrasis sic sonaret : *Porro fide divina et catholica ea omnia credenda sunt, quae in verbo Dei scripto vel tradito continentur, et ab ecclesia sive solemni indicio, sive ordinario et universali magisterio tamquam divinitus revelata credenda proponuntur.* Hac enim modificatione, sivo potius additione duarum partium, nempe *universali,* et horum verborum quibus usus est sanctissimus pater, primo desiderio plurium reverendissimorum patrum, qui de hoc loco locuti sunt, satisfit, no scilicet scholarum opiniones, quae per scholas catholicas traduntur, etiamsi certae, inserantur doctrinae fidei; nam si dicitur ecclesiam aliquid docero tanquam divinitus revelatum, non est possibile esso solummodo opiniones scholae. Secundo hac modificatione totum obiectum materiale fidei divinae prossius determinatur, atque orroribus temporis obviam itur. Nam ad hos excludendos errores tota paragrapbus, ut aliqui reverendissimi patres voluerunt, non potuit bene praetermitti. Propositionibus vero illis, ut exempli gratia emendationi 46a% quao ordinem inter hanc et sequentem paragraphum attingunt (nam auctor emendationis 46 proponit, alium ordinem servandum inter has duas paragraphos), inter has et illas propositiones (nam sunt plures auctores qui desiderabant ut alius ordo servaretur), iis propositionibus dico, quae ordinem inter hanc et sequentem paragrapbum attingunt, censuit Deputatio satisfactum iri hac mutatione, scilicet delendo verba illa: „Haec est illa fides, sino qua etc." et his verbis substituendo:

› Vide documentum sapra sub num. 21.

Quoniam cero sine fide impossibile esi placere Deo, et adfiliorum eius consortium pervenire; ideo nemini unquam sine illa contigit iuslificatio, nec ullus, nisi in ea perseveraverit usque adfinem, vitam aeternam assequetur. Sublato sic nexu inter hanc quartam et sequentem quintam paragraphum evanescit difficultas inde orta, quod quasi videretur omnibus necessarius ad salutem actus catholicae fidei. Haec difficultas iam remota est, quia nexus ille intimus inter paragraphum quartam et quintam iam sublatus est

Quae cum ita se habeant, rogamus vos, reverendissimi patres, ut de ea paragrapho quarta, ut nunc eat modificata λ Deputation©, et de proposito initio paragraph! quintae simul suffragia exquirantur: quae si duae mutationes accipiantur, et ipsae reliquae omnes propositae emendationes exclusae sivo etiam admissae habentur, et simul satisfactum erit *propositioni 54"* quoad primam eius partem usquo ad verba „Et no confundatur officium4: nam illustrissimus auctor huius emendationis ναΐζ, ut supprimatur locus: pPorro fide divina4, et sequens sit initium: pSine fido autom impossibile est4; igitur do hac prima parte non est amplius sermo: sed quod attinet ad secundam partem videbimus illico. Igitür etiam propositionibus 54M quoad primam eius partem, et 55M spectantibus ad initium paragraph! quintae satisfit, si vobis, reverendissimi patres, placebit acceptare nostram propositionem sicut nunc ad removendas omnes difficultates α nobis modificata est. Et haec quidem do paragrapho quarta.

Relatione expleta, duplex huiusmodi additamentum ac textum eo modo concinnatum proposuere eminentissimi praesides per reverendum dominum snbsecrctarium ; et duplici experimento facto, θ a patribus omnibus, uno vel altero excepto, admitti visum est.

Hic autem eminentissimus primus praeses proximam congregationem his verbis indixit: "Proxima congregatio generalis habebitur crastina die, in qua continuabitur actus ferendi suffragia de capite tertio et canonibus, qui ad Istud pertinent.4

Hisce vero absolutis, patres dimissi sunt.

24

Congregatio genoralIs quadragesima tortia
1870 aprilis 7.

Feria quinta die 7 aprilis 1870 hora nona matutina, in conciliari aula Vaticanae patriarcbalis basilicae, generalis reverendissimorum patrum congregatio habita est; cui interfuerunt quingenti viginti septem patres, nempe 33 cardinales, 4 primates, 78 archiepiscopi, 371 episcopi, ó abbates nullius D diooccsis, 13 abbates generales sive pracrides congregationum ordinum monasticorum, usum mitrae habentes, 19 generales et vicarii generales, quorum omnium nomina, quao per assignatores locorum accurato descripta fuerunt, exhibet indiculus patrum quadragesimae tertiae congregationis, quao inter acta concilii asservatur.

Reverendus pater dominus Btophanus Stefano· poli archiepiscopus Philippensis ritus gracci missam lectam celebravit. Qua absoluta, ot recitata oratione Adsumus *Domine* oto., eminentissimus primus praeses dixit: "Reverendissimi patres, continuatur in hodierna congregatione actus ferendi suffragia do emendationibus tertii capitis eiusquo canonum, post relationem, quae ad hanc partem schematis *de fide catholica* pertinet. Itaque ascendat ambonem reverendissimus dominus episcopus Paderborncnsis, ut prosequatur relationem nomine Dcpututionis pro A rebus fidei faciendam do quinta paragrapho huius tertii capitia/

Ambonem tunc ascendit reverendissimus Padorbornensis et de iis, quae in dicti capitis quinta paragraphe continentur breviter locutus, do singulis emendationibus mentem et iudicium Deputation^ patribus ita subiecit

RELATIO
rerermdi patris domini Conradi Martin
episcopi Paderbornensis.

Permittite mihi, illustrissimi ct reverendissimi patres, ut relationem do emendationibus in caput tertium hesterna dio interruptam, nunc reassumam ot continuem.

Substitimus autem in paragrapho quinta, quao incipit ab illis verbis rIIaec ĕ illa fidos4. Rovorcndi Mumi patres, proposui iam hesterna dio nomine Deputations emendationem initii huius paragraphi, quad ad removendae omnes difficultate ot ambiguitatem nobis placuit Est nutem emendatio initii huius paragraph! sequens, scilicet ut verbi pHsoc eat illa fidet etc.4 substituantur verba sequentia: *Quoniam* erro *sine fide impossibile est piacere Dea* (ut in texta), *et adfiliorum eius consortium perreuire; ideo nemini unquam sine illa contigit iuslificalio, nec ullus, nisi in ea persecerarerit usque in finem, citam aeternam asseguetur.* Ita ut verbis "Haec illa est fides, sine qua4 substituantur verba: *Quoniam cero sine fide etc.,* ct deleto puncto ante vocem pQuare verbis pQuaro sicut nemini24substituantur verba: *ideo nemini unguam.* Denique verbis rita nemo- substituantur verba *nec ullus:* omnia caetera intacta manent. Rationem huius mutationis iam hesterna die vobis, reverendissimi patres, exposui, nompo ratio, ut paucis repetam, haec eat, ut intimus illo nexus inter praecedentem et hanc paragraphum tollatur, no videretur omnibus ad salutem necessarium esse actum fidei catholicae: nam hoc falsum caset. Rogo igitur vos, reverendissimi patres, ut a nobis modificatam textus formulam acceptetis.

Iam venimus ad *emendationem* ;*74 Ium haec 54 emendatio duas continet partes. Quoad primam partem, ut dixi heri, satisfactam est acceptata priori propositione sivo emendationo: sod et alteram partem continet, ut nempe vox „buic4 post „ut autem4 deleatur. Haec propositio potest admitti, et a Dcputatione vobis commendatur.

Iam venimus ad *emendationem* Huic emendationi enthfactum est, acceptatis nostris prioribus propositionibus; ita ut non opus sit do ca suffragia rogare.

Progredimur ad *emendationem tâl.** Etiam huic satisfactum est acceptatis prioribus emendationibus, ncque de ca opus erit oxquircro suffragia.

. Idem dicendum est, reverendissimi patres, do *emendatione* .57· „8ine fide autem impossibile est placero Deo4. Nam difficultas, ad quam delendam haec propositio facta erat, iam remota est, acceptatis scilicet prioribus nostris emendationibus.

Iam piogrcdimur nd *emendationem* ;58·· quae quidem emendatio proponit ut verbis nQuaro sicut nomini unquam4 addantur verba: *eorumf gui cui usum rationis peremerunt.* Sed, reverendissimi patres, haec emendatio iam non videtur fundata. Nam hic agitur de fido ut virtus, non do fido ut actus spoetata; et sicut omnes nos scimus, haec fides tamquam virtus spectata est etiam in pueris baptizatis, quia fides infunditur par sacramentum baptismi.

Jam progredimur ad *emendationem* 5!>m, quao quidem alia verba substituero vult verbis textus.

Sed baco propositio non potest admitti, quia verba textus ipsissima verba sunt concilii Tridentini «ione VI cap. 7. Totus locus concilii Tridentini loco citato sio sonat: „Sacramentum baptismi, quod est sacramentum fidei, sino qua nulli unquam con tigit Justificatio." Igitur ipsissima verba concilii Tridentini etiam a nobis adhibita sunt, ita ut haeo emendatio non videatur admittenda.

Venimus ad *emendationem 6<Pm,* quae quidem emendatio proponit ut pag. 13 lin. 13 [supra coi. 35 a lin. 7] post verba „fino illa" addatur: *fide seu explicite vel implicite professa.* Reverendissimi patres, etiam hncc emendatio non satis fundatu videtur, cum sicut modo dixi, hoo loco de virtuto fidei, non de actu fidei agatur.

Progredi possumus ad sequentem *emendationem* scilicet Huic emendationi pnrtim ium satisfactum est. acceptata illa emendatione 27 quae Moysis et prophetarum mentionem facit. Quod alterum partem huius emendationis attinet, non consuit Deputatio ei satisfaciendum case. Illustrissimue auctor huius emendationis optime quidem animadvertit, ecclesiam institutam esso non solum ad hunc finem, ut nos ad fidem perduceret et in fide confirmaret, sed etiam ad altiorcs quosdam et nobiliores fino?, scilicet ad glorificandum Deum; nnin dictum est in hac emendatione: ... *possent homines, Deus ab initio societatem religiosam, seu. ecclesiam, constituerat, quae, cum illum glorificaret etc.* Id quidem optimo animadvertit illustrissimus auctor huius emendationis; sed alii fines, ad quos ecclesia a Deo instituta est, textu nostro non excluduntur; ideoque non censuit Deputatio esse hanc totam emendationem admittendum.

Venimus ad sequentem *emendationem* 62 Haec emendatio spectat tantummodo ad stylum, et ceneuit Deputatio textum posse retineri; sed non opus erit do hae propositione suffragia reverendissimorum patrum exquirere. Res solius styli est.

Venimus ad *emendationem* 63®"·. Haec per so quidem beno concepta, tamen fusius tantum dicit quod toxtus: textus noster brevior est; ideoque emendatio non vidotur admittenda.

Venimus nunc ad *emendationem 6·/",** quao vult ut maioris claritatis causa post particulam coniunctivam nut" addatur particula indicativa *qua* Et haec quidem emendatio, quao etiam ad stylum pertinet, admittenda videtur; sed praeplacet pro voco *qua vox tamquam.* Haec vox nobis melior vidotur, et iuxta hunc modum commendatur baec emendatio; sed non opus erit de hac emendatione suffragia exquirere.

Iam venimus ad sequentem *emendationem (iôan.* Haec emendatio proponit ut verba nab omnibus facile" omitterentur. Et haec quidem emendatio acceptanda videtur quoad omissionem vocis nfacilo", at excludenda vidotur quoad omissionem vocis Bab omnibus". Rogamus igitur ut accipiatur haeo modificatio huius emendationis, scilicet ut vox nfa cile" omittatur, et vox Bab omnibus" retineatur, ut ita tota phrasis sonet: nSicut custos et magistra verbi revelati ab omnibus agnosceretur." Rogamus igitur ut in hoc sensu haec emendatio'a vobis accipiatur.

Sequuntur iam tres sequentes *emendationes,* scilicet 6'6'®, 67® ot *68a,* quae cum ad eamdem rem pertineant beno possunt coniungi. His tribus emendationibus satisfit, si accipiatur prima inter nominatas, quao est 66 cum parva quadam modificatione, nempo ut pro verbis nad ecclesiam tantummodo catholicam ea· pertinent", dicatur: *ad solam enim ecclesiam catholicam ea pertinent,* omissis aliis verbis, quao ambigua videbantur, potissimum propter adhibitam vocem n[religiosamj societatem", quae non bene posset ad alias communitates, ut ita dicam, sivo confessiones, sive formas ecclesiae referri, quam ad ecclesiam catholicam. Ut igitur removeantur, censuit Deputatio do fide ut haen emendado sic, siculi dixi, modificetur: *ad solam enim ecclesiam catholicam ea pertinent etc.* Hac emendatione acceptata, non erit opus de aliis duabus emendationibus, nempe 67 et 68 suffragia ferre.

Venimus ad *emendationem* 69 quae proponit ut pro verbo ^evidentem" aliud verbum *certam* vel *indubiam* ponatur. Sed Deputatio censuit vocem Bevidentom" omnino retineri porse, quia secundum sanctumThomnm ct secundum communem doctrinam omnium theologorum signa credibilitatis evidentia sunt; haec signa revera sunt evidentia signa credibilitatis, et hanc ob causam censuit Deputatio vocem hanc Bovidentem" posse retineri, et emendationem non esso admittendam.

Venimus ad *emendationem* 70 quae quidem proponit, ut illa verba „Quin etiam ecclesia porse ipsa" et sequentia usque ad finem paragraph'! omittantur, quia essent superflua sicuri etiam tota phrasis esset supeiflua. Sed, reverendissimi patres, non sunt supeiflua baec verba ct baec phrasis, contra quam pugnat ista cmondatio. Sed haec phrasis pQuin etiam ecclesia" continet gradationem quandam et complementum eorum, quao in antecedentibus do ecclesia dicta sunt; ideoque non consuit Deputatio, hanc propositam emendationem esso admittendam.

Sequitur *emendatio* 71®, ut dicatur: Quin *etiam ecclesia per se ipsa, per suam nempe tum mirabilem propagationem, tum sanctitatem eximiam et in omnibus bonis inexhaustam foecundilatem etc.* Hanc emendationem censuit Deputatio de fido esse admittendam ut pulchram expositionem motivi credibilitatis, quod in ecclesia continetur.

Sequitur *emendatio 72a* proponens ut post verba 0testimonium irrefragabile" haec vel similia addantur: *Tum iugi raticinionim de ea existentium complemento, tum mira sua origine et dilatatione, htm innumerabilium suorum martyrum testimonio etc.* Scd huic emendationi, quae paulo fusior apparet, acceptatione prioris iam est satisfactum, et nunc hic potest excludi.

Hac prima relationis parto peracta, cminentissimus primus praeses dixit:

pRoverendissimi patres, procedamus nunc ad suffragia ferenda do emendationibus huius quintao paragraph!, quas reverendus dominus subsecretarius singillatim praeleget, ut postea de singulis exquirantur suffragia."

Id subsecretarius exsequens, caedem moro solito perlegit, ot cum duplici experimento singulae sub iicerentur, suffragiorum exitus hic fuit.

Emendationem quinquagesimam quartam fero omues admiserunt in prima sua parte, at iuxta modum nomine Doputationis a reverendissimo relatore propositum, ut nimirum paragraphus quinta sio incipcrot: *Quoniam cero sine fide impossibile est placere Dto, et ad filiorum eins consortium pervenire; ideo nemini unquam sine illa contigit iustificatio, nec ullus, nisi in ea persecerarerit usque ad finem, ritam aeternam assequetur.* Quoad secundam vero partem, ubi dicitur: *In phrasi* „ut autem huic officio" *supprimenda videtur cox* Bhuio", fere omnes admiserunt. Quinquogesimam quintam, quinquagesimam textam, et quinquagesimam septimam suffragiis non subiecero eminentissimi praesides, quia provisum iam fuerat, accoptata emendatione paragraph! quartae et initii paragraph! quintao. Quinquagesimam octa-

vam, quinquagesimam nonam, *sexagesimam et* A sexagesimam primam fere omnes reiecerunt Sexagetima secunda proposita non fuit, quia nonnisi stylum respiciebat et ob eamdem rationem nec proposita fuit sexagesima quarta. Sexagesimam tertiam fere omnes reiecerunt Sexagesimam quintam fere omnes admiserunt. Sexagesimam sextam fere omnes admiserunt iuxta modum nomine Deputationis a relatore propositum, ut *scilicet* diceretur: *ad solam enim ecclesiam catholicam ea pertinent etc.* Admittendo autem eiusmodi emendationem, hoc ipso satisfactum est emendationibus sexagesimae septimae et sexagesimae octavae, quae idcirco propositae non sunt. Sexagesimam nonam et septuagesimam fere omnes excluserunt. Septuagesimam primam fero omnes admiserunt. Septuagesima seeunda proposita non fuit ob acceptationem emendationis antecedentis.

Post haec iterum ad ambonem vocatus est re- B verendissimus Paderbomcnsis episcopus, nt relationem nomine Deputationis prosequeretur.

ORATIO

reverendi patris domini Conradi Martin episcopi Paderbomensis.

Venimus iam ad paragraphum sextam. Initio huius paragraph! nobis occurrunt tres emendationes. quae bene possunt coniungi. quia omnes tres *emendationes* pertinent ad eamdem rem, nempe 7.7·, ⁋1 et ⁋5 Emendatio ⁋3 alia verba proponit ut diceretur: *et ad se eos incitet, qui nondum credide-runt.* Similiter duae sequentes emendationes alia verba substituero volunt verbis textus nostri: bene quidem conceptae sunt, sed tamen nihil novi afferunt, neque praebent formam meliorem quam textus; ideoquo non admittendae videntur.

Progredimur ad quatuor alias sequentes emen- c dationes, quao possunt etiam coniungi, nempo *emendatio 76A,* 77·, 78· ct 79·. Omnibus bis emendationibus propositis satisfit acceptando pro voce „efficAcius·' vocem *efficax* in gradu positivo. Nam multi reverendissimi patres offendebantur formula textus „cui quidem testimonio efficacius etiam subsidium ǎccedit· Posset ex hac formula concludi, internam gratiam, qua Deus excitat ad fidem, ad eumdem ordinem pertinere, ad quem spectat ecclesiae externum auxilium; hanc ob cau«aiu plures emendationes propositae sunt. Sed his omnibus emendationibus satisfit, si pro ista voce ^efficacius4 acceptatur *efficax* in positivo gradu, et omittendo vocem fetiama, nam tunc gratiae internae tota sua dignitas manet. Etiam satisfit voto illustrissimi auctoris ⁋9 emendationis ut apponantur verba: *ex superno interiori auxilio,* quia modificatione proposita auxilia interna ab auxiliis externis satis distinguun- D tur. Rogamus igitur ut do acceptanda hac proposita modificatione prius suffragia exquirantur; quao si sunt pro acceptatione, de omnibus iis propositioni-- bus, nempe ⁋6 77·, 78· et ⁋9 non opus erit exquirere suffragia: quodam sensu omnes sunt admissae.

Progredimur nunc ad *emendationem 80* quae aliam formulam proponit pro formula textus: *etenim benignissimus Dominus, qui lumine gratiae suae etc.* Haec propositio bene concepta est, sed tantummodo idem quod textus dicit, ideoque non vidobatur admittenda: sed placuit Deputation! in postrema textus redactione ex hac propositione desumerò duo verba etenim pro „siquidemu et vox *benignissimus:* et habebimus rationem istius in postrema textus redactione.

Iam venimus ad *emendationem 81* ut scilicet poneretur *et* post eDominuB4. Equidem haec emendatio admittenda videbatur.

Idem dicendum est de sequenti *emendatione* &2·. Etiam haec admittenda videbatur, ut apponeretur verbum *excitat.* Igitur etiam 82· emendatio videtur admittenda.

Venimus nunc ad *emendationem* quao mutationem quamdam textus proponit, ut scilicet dicatur: *Mirabilis tane eft et varia ratio divinae providentiae ele.,* sed haec propositio bono dicta ct bene concepta, tamen non videbatur admittendo, quia iam dicta repetit, alienaquo miscet, quao non pertinent ad rem propositam.

Venimus nunc ad *emendationem 84e.** Hacc mutationem textus proponit: *Quocirca, quia manifette magnum est pietatis sacramentum, quod praedicatum est gentibus etc.* Sed. reverendissimi patres, hacc emendatio doctrinam contra errorem, qui hoc loco ĕxcludenda eat, minus directo exprimit; aliqua etiam admiscet, quao abludunt ɑ scopo nostro. Igitur non censuit Deputatio eam commendandam esse.

Progrediamur ad *emendationem* ⁋5 'quao proponit ut apponatur: *Quocirca, re in se spectata, minime par est etc.* Sed haec emendatio nobia videbatur fundamento carere; nobis, Deputation! scilicet, haec adicctio *re in se spectata* non videbatur ncque necessaria nequo utilis: ideoque non commendatur haec emendatio.

Iam progredimur ad duas sequentes *emendationes* ⁋⁋ et ⁋7· quae quidem cum idem obicclum emendationis habeant possunt coniungi. Nobis videbatur excludendam esse ⁋6 et acceptandam ⁋7* mutationem atropo vocis aprioiaoM in *catholicae.* Vox „prima-, reverendissimi patres, obscurior videbatur; igitur pro hac voco rprimae® ponenda est *catholicae,* ct hae acceptata satisfit etiam priori emendationi.

Venimus ad *emendationem* ⁋8 quao quidem emendatio duas continet partea. Quoad primam partem acceptatione praecedentis emendationis ei iam satisfactum erit; nam etiam illustrissimus auctor offenditur voce illa „primae ⁋eritati quae ipsi obscurior videbatur: igitur acceptata emendatione priori satisfit voto ipsius. Sed quoad secundam partem videtor non admittenda; et ratio haec est, quia hoc loco minime sermo est de officio acatholicorum, sed tantummodo de officio catholicorum, nempe quod catholici et fideles nunquam debeant fidem suam vocare in dubiam. Hoc erat punctum quod hac doctrina nostri capitis erat excludendum ; et hanc ob causam non censuit Deputatio huic secundae parti emendationis satisfaciendum esse.

Venimus ad *emendationem* ⁋9· ut scilicet maioris claritatis causa loco „nam‘ poneretur: *illi enim,* ut referatur phrasis sequens ad catholicos, ad fideles. Et haec quidem emendatio propter maiorem claritatem proposita Deputation! videbatur acceptanda ; sed cum res styli sit, de ea non exquirenda videntur suffragia.

Idem dicendum est de *emendatione ⁋0* ut scilicet pro verbis Bqui ĕam ponatur verbum *quam.* Haec etiam est mere res styli, neque opus erit de ea emendatione exquiri suffragia.

Venimus nunc ad sequentem emendationem, ad *emendationem* ⁋1· Haec emendatio ⁋1 quamquam bene concepta sit, tamen non videbatur nobis esse acceptanda, quia solummodo mera repetitio eorum est, quae textus noster iam exhibet.

Emendatio ⁋2 et postrema huius paragraph!. Hacc tantummodo desiderium exprimit, scilicet, ut immediato post prooemium poneretur hoc caput tertium de fide. Nam dicit illustrissimus auctor prius esse statuendum quid sit fides ct quaenaui sit ecclesiae auctoritas ad docendum, quam expli-

candum quid ecclesia doceat. Quod quidem bone. Sed nos consuimus doctrinam de praeambulis ad fidem, quae tractatur prioribus capitibus, omnino praemittendam esso doctrinae do fido; et bone ob causam non censuit Deputatio buius animadversionis, quao otiain tantummodo desiderium exprimit, rationem esse habendam. Ilaoo igitur do paragrapho sexta.

Absoluta hac etiam volationis parte, deventum est ad suffragia, quorum exitus ox duplici experimento habito hic fuit.

Emendationes septuagesimam tertiam, eoptua-. geeiniam quartam ot septuagesimam quintam fore omnu· reiecerunt. Septuagesimam sextam fore omnes admiserunt iuxta modum, ut nimirum pro rofficaciusu diceretur *efficax,* et omitteretur wotiam–, ita ut textus emendatus sio legi deberet: cui çui*dem testimonio efficax subsidium accedit.* Septuagesimam septimam, septuagesimam octavam et Hcptuagesimam nonam non proposuero praesides, quia satisfactum iis iam erat per emendationem septuagesimam sextam acceptatam. Octuagesimam foro omnes rciocorunt. Octungcsimam primam ot octuagesimam secundam fero omnes admiserunt. Octuagesimam tertiam, octuagesimam quartam ct octuagesimam quintam foro omnes roiecerunt. Octuagesimam sextam ct octuagesimam septimam fero omnes admiserunt iuxta modum, dicendo nimirum *catholicae, ceritali,* potius quam .primae ℣eritati Octuagesimam octavam quoad primam partem non proposuero praesides, quia ei satisfactum iam fuerat in admissione emendationis antecedentis. Quoad secundam vero partem longo maior pars patrum roiccit. Octungcsima nona et nonagesima propositae non fuerunt, quia nonnisi de stylo erant; sicuti nec propositu fuit nonagesimo secunda, quia c nullam formam exhibebat, exprimubatquo simplex desiderium. Nonagesimam primam autom fere omnes reiecerunt.

Absolutis emendationibus caput tertium respicientibus, itorum ascendit ambonem reverendissimus Padcrbomonsis, ut do canonibus relationem faceret.

RELATIO

reverendi patris domini Conradi Martin episcopi Paderbornensis.

Priusquam, eminentissimi et reverendissimi patres, ad emendationes in canones propositas accedam, liceat mihi pauca quaedam verba praemittere. Horum canonum finis is est. ut nd huius aetatis errores doctrina in capito oxurata presso ct oxpli•iite applicetur. Error autom primus ct fundamentalis est, rationem humanam esso, ut ita dicam, autonomam sibiquo plano sufficientem ; ot contra D huno orrorem dirigitur canon primus: n8i quis dixerit, rationem humanam ita independentem esso, ut fides ei ctc.“

Consequens error est, nihil pro vero osso habendum, nisi quod ratio ox so ipsa hauriat; et contra hunc errorom directus est canon secundus distinguens inter fidem ot aoioutiam humanam, statuonsquo formalo obicctum, id est motivum fidei esse auctoritatem Dei loquontis: rSi quis dixerit, fidem divinam a scientia naturali . . . non distingui, ac propterea ad eam non requiri, ut revelata veritas proptor auctoritatem Doi revolantis erodatur otc....“

Alter error dosporans do rationo ¡psique nihil tribuens totum ad vagam sentimentalitatem, ut ita dicam, refert ; ct contra hunc errorem dirigitur canon tertius: „8i quis dixerit, fieri non posse, ut revelatio divina externis signis reddatur credibilis, ideoque sola interna cuiusque experientia homines ad idem moveri ℮tc. Propugnat ergo hic tertius canon iura rationis in ipsa fide.

Quartus error nogat possibilitatem demonstrandi factum revelationis seu miracula, negando igitur ipsam miraculorum possibilitatem; ot in bunc quartum errorem dirigitur canon quartus : 08i quis dixerit, miracula nulla fieri posso etc.®

Quintus canon vindicat libertatem fidei et quidem contra Hormesium, mius duplex error boo loco excludondbs erat Primus error Hermesii, reverendissimi patres, erat quod fides producatur demonstratione scientifica et quidem necessariis, necessario cogentibus argumentis sciontiao humanae; ita ut non liber sit actus fidei, sed ut sit actus necessarius. Hic eat primus error Hermesii; et ex hoc primo errore sequebatur alter error, quod nempe ad fidem per se spectatam non requiratur interna gratia Dei; imm si fides non est actas liber, si est actus necessarius, sequitur ut non requiratur ad eam auxilium divinao gratiae. Ilio eat igitur duplex error Hermesii, ot hic duplex error Hermesii erat excludendus per hunc quintum canonem. In prima parte vindicatur libertas fidei, in secunda parte vindicatur doctrina de neceseitate gratino ad fidem.

Sextus denique canon est: „8i quis dixerit, parem esso conditionem fidelium atque eorum, qui ad fidem unico veram ℮tc. Hic sextus canon excludit eiusdem Hermesii errorom, de quo papa pontifex maximus Gregorius XVI in doctrinao Hcrtnesianao condemnatione ait: „Qui igitur (Hcrmesius) statuendo dubium positivum tamquam bisim omnis theologicae inquisitionis, ad errorem omnem viam ℩noliebatur. Nam Hcrmesius votait, ut omnis theologica inquisitio incipiat α dubio ot quidem α dubio positivo, quo vero nssunsus de vcriUto religionis et fidei Christianae suspenditur. Et hic omnino grandis ot periculosus est error, qui erat excludendus; et hoc fit per hunc canonom sextum. Haec erant, reverendissimi putres, mihi praelibanda; ct nunc iam transgrediamur ad emendationes in hos sex canones.

Primo igitur venimus ad *emendationem 93* Nompc unus ex illustrissimis patribus, auctor emendationis huius 93M, proposuit canones primum ot quartum utpote ferientes incredulos, qui foris sunt, prorsus esso supprimendos. Sed, reverendissimi patres, eadem ratio orat do nonnullis canonibus, qui respiciebant doctrinam capitis primi, directis contra matorialisinum ot contra atheismum; et tamen hi canones π reverendissimis patribus approbati fuerunt, ot quidem eo quia directi sunt hi canones contra cos qui eunt baptizati, ct tamon catholico nomine gloriantur, quamquam sint increduli; ct quia baptizati aunt, ideo etiam potest et dobot ecclesia de ois iudicare. Et non est verum quod illustrissimus auctor dicit, de hia non portinero indicium ad ecclesiam; de iis qui foris sunt non indicat. Et hoo do causa Deputatio censuit suos illos canones osse retinendos, et propositam emendationem non admittendam.

Iam venimus ad canonem primum ipsum. Ad hunc canonem plures propositae sunt *emendationes,* nempe *9Ia, ℐ5 96a* ot *ℐ7* quarum illustrissimi auctores maximo offenduntur, eo quod in canone nostro dicatur, fidem rationi α Deo imperari posse. Ad quam difficultatem tollendam alius reverendissimorum patrum alia verba verbis textus substituenda proponit. Sed, reverendissimi patres, animadverto orrorem damnandum non eum esse, ut, si Deus revelat, ratio humana ei obsequium detrectaro tare possit; sed id non obiiciunt, id non impugnant illi, qui possibilitatem revelationis sive factum revelationis non concedunt; non impugnant hanc doctri-

nam, scilicet etiam debere Deo revelanti obsequium praestari, Igitur non hic error eat, qui hoo canone esset feriendas, minime: sed error, qui hic erat excludendus, hic est, rationem humanam ita in se perfectam esso, ut ex se ipsa omnem veritatem haurire possit; ideoque Deum nullam iustam revelandi nec fidem a ratione exigendi causam habere. Hic est error, qui orat hoc loco feriendus; et hunc errorem canon noster accurato ferit: et hac ex causa Deputatio pro fido consuit emendationes 95 96 97 quamquam alioquin bene conceptas, non esso admittendos, quia alium sensum praebent. Emendatio autem 94 voci Pimperari"in textu nostro vocem *imponi* substitui vult Sed ingenuo fateor, et quidem ex sensu Doputationis loquor, vox *imponi* minus accurato hic exprimit sensum intentum; et vox tejtus nostri flimperari" nobis dirior ad hunc sensum intentum exprimendum videbatur. Ideoque rogamus vos, reverendissimi patres, ut omnes qua-B tuor emendationes, quae ad hunc primum canonem spectant, non admittatis.

Iam venimus ad canonem secundum. Quatuor emendationes propositae sunt *Emendatio 9S·* nempe ut propter maiorem claritatem dicatur: Si *quii dixerit, ad fidem divinam non requiri, ut revelata veritas propter auctoritatem Dei revelantis credatur etc. Haec* emendatio omnino clarior videtur, sed manca; nam primam partem canonis textus omittit, et haee prima pars rationem definitionis continet, ita ut non debeat praetermitti; et ex hac quidem causa consuit Deputatio, huius emendationis non esse habendam rationem.

Venimus ad *emendationem 99·* Haec emendatio 99 fere coinridit cum 101 Si *quii dixerit, fidem divinam a naturali de Deo et rebus moralibus scientia non distingui, ac propterea ad fidem divinam non requiri etc.* Dico igitur propositam emenda- C tionem 99 " foro coincidere cum 101\ ideoque mox cius ratio habebitur. Qua de causa opus non erit de ex suffragia rogare.

Venimus nunc ad *emendationem 100* quao ita concepta est: *Si quis dixerit, ad fidem divinam non opus esse lumine supernaturali Dei; advoque, eam non distingui natura sua a scientia quacumque, solo lumine naturali rationis acquisita; illamque idcirco aequalis esse dignitatis, ac certitudinis cum scientia naturali religionis, anathema sit.* Haec bene concepta eat, sed aliena admiscet; nam, reverendis timi patres, hoc loco non tigitur de comparanda certitudine fidei cum certitudine scientiae; hic non est scopus, minimo: et hanc ob causam, quia aliena admiscet, baec emendatio videbatur non admittenda.

Venimus nunc ad *emendationem 10Ia,** ct haec quidem emendatio quao est, ut diceretur: *Fidem divinam a naturali de Deo et rebus moralibus scientia* D non *distingui etc.,* baco nobis placuit ct admittenda videbatur; qua acceptata ôtinm satisfit propositioni 99 do qua modo dixi.

Iam venimus ad canonem tertiam Quinque sunt ad hunc tortium canonem emendationes propositae. *Ementfatio 102 Si quis dixerit, Deum externis signis non reddidisse revelationem divinam vere credibilem omnibus; advoque homines sola interna etc.* Haec emendatio non eundem sensum praebet, quem canon textus nostri intendit, cum emendatio, quod bene notandum est, agat do facto, dicitur enim Deum non reddidisse oto.; sed canon noster non agit do facto, sod agit do possibilitate,- de iute; nam dicitur in canono nostro „Si quis dixerit, fieri non posse etc.- Igitur alius sensus est atque ille quem praebet ista proposita emendatio; et hanc ob causam haec emendatio non videbatur acceptanda.

Progrediamur ad *emendationem 103* Quod hanc a emendationem attinet, ex ea acceptanda videntur tamquam additamentum aliquod verba: *inspiratione privata;* nam illudrhsimue auctor vult, ut verbo nexperienliatf substituerentur haec alia, ut diceretur: *sola interna cuiusque inspit alione privata.* Et nobis quidem plaçait; nam maturo hanc propositionem perpendimus, iterum perpendimus ot diu perpendimus in nostro consessu; ot placuit nobis ut ox hac quidem proposita emendatione haec citata verba *inspiratione privata* acceptarentur tamquam additamentum, ita ut textus nunc sic sonct: *Ideoque sola interna cuiusque experientia aut inspiratione privata ele.* Igitur duo sunt distincti sensus, primum experientia interna, et tum etiam inspiratio, ad quam, ut scimus, pietistae saepissime recurrunt; et provocant ad testimonium Spiritus sancti, ad internam inspirationem. Fore coincidi! cum experientia, sed Union non pronus coincidit cum hac priore parte, cum experientia; et ideo nobis placuit ut apponerentur haec etiam verbi ad excludendum illum falsum pictismum. Rogamus igitur vos, reverendissimi ct illustrissimi patres, ut hanc mutationem acceptetis, quam proposui modo.

Iam igitur venimus ad *emendationes 101* et *1'15·* ct his duabus emendationibus censet Deputatio satisfieri, si totus textus canonis tertii ita acceptetur, mutatis tantummodo nonnullis verbis, Dempo: Si çwis *dixerit, revelationem divinam externis signis credibilem firri* non *posse;* nam formula nostra est duriuscula, et ut apparet ex propositis pluribus emendationibus, multi reverendissimi patres hac formula offendebantur; et nt haec formula duriuscula evitetur, proponimus ut textus sic concipiatur: Sï *quis dixerit, revelationem divinam ex'ernis signis credibilem fieri non pisse, sed sola interna* (textus manet) *cuiusque experientia aut inspiratione privata etc.;* nam haec verba, ut modo dixi, apposita sunt ox emendatione 103·; omnia caetera manent intacta. Igitur hac formulatione credimus satisfieri votis reverendissimorum auctorum 104 ct 105" emendationis. Igitur: pSi quis dixerit, revelationem divinam externis signis credibilem fieri non posse, sed sola interna cuiusque experientia aut inspiratione privata homines ad credendum moveri debere ětcJ Apposuimus etiam hanc propositam vocem *debere;* nam dicunt debere homines moveri non per externa signa, sed per internam experientiam. Haec est formula nostra, qunm cum omni humilitate vobis proponimus, petentes ut haao formulam dignemini acceptare.

1 im progredimur ad *emendationem 106·* Sed, reverendissimi patres, quod hanc emendationem attinet, animadverto per errorem typogruphicum huc translatam esse; nam non pertinet huc, ad D hunc canonem haec emendatio, sed nd canonem sextum pertinet, ideoque postea tractabitur; ct hoc loco praetcrmittilnus hanc emendationem.

Nunc progredimur ad canonem quartum ot quidem ad *emendationem 107* Illustrissimus auctor huius emendationis vult, ut miraculis etiam adiungantur *vaticinia* sive prophetiae. Sed in capito doctrinae iam satis provisum videtur; ct quod etiam animadvertendum hoc loco est, nos scimus omnes, reverendissimi patres, quod potissimum miracula impetantur ab incredulis, minus prophetiae, potissimum sunt miracula; et sensu latiori etiam prophetiae sunt miracula, prophetiae sunt miracula divinae infinitae scientiae, et miracula sunt, ut ita dicam, miracula omnipotentiae divinae. Ideo hac causa censuit Deputatio vaticinia posse praetermitti in canone, quia iam ut dixi provisum fuit in textu, in capite doctrinae ipso.

Progredimur igitur ad *emendationem 108* Haec

emendatio proponit additamentum quoddam, Beili- cct: siw *a iudicio ecclesiae.* Sed reverendissimi patres, hoo additamentum tamen huc non pertinere videtur, cum tantummodo termo sit do facto revelationis primario ot primitivo, ut ita dicam. Et etiam hoo animadvertendum est, miracula, quao in ecclesia fiunt, non excludi in nostro canone, quia nos dicimus retiomu, nimirum: „Si quis dixerit, miracula nulla fieri posse, proindequo omnes huiusmodi narrationes, etiam in sacra Scriptura contentus‼ etc. Igitur ox hao causa censuit Deputatio, hano emendationem non esso admittendam.

Iam venimus ad cononem quintum Octo emendationes ad hunc canonem propositae sunt, ct inde quidem manifestum nobis fuit, textum nostrum non satis clarum ao concinnum fuhso, quia tam multao emendationes propositae sunt. Visum est igitur Deputation conficiendam case clariorem formulam, quao impressa nuno in manibus vestris versatur. Faveto introspicere folium, quod hesterna dio est distributura, ubi inveniuntur haec verba: *Si quis dixerit, assensum fidei chiistianae non esse liberum, sed necessariis humanae rationis argumentis produci; aut ad solam fidem ricam, quae per charitatem operatur, gratiam Dei necessariam esse, anathema sit.* Rationes mutationis potestis, reverendissimi patres, ipsi logore; sunt scriptae iu consequentibus: „Satis igitur penpicuum est (sicut iam exposui modo) in canono duos damnari distinctos errores, quorum alter · libertatem fidei, alter gratino necessitatem negat. E contextu verborum iam etiam apparet, necessaria dici argumenta, quae vim intellectui inferunt et ad assensum cogunt.0 Nam vidimus et audivimus multos patres offensos esso verbo „neccseariis0, et alii alia verba proposuerunt pro hoo verbo nneccssarii80. Unus reverendissimorum patrum proposuit *firmis,* alius reverendissimus pater voluit notionem necessitatis transferri ad actum, ita ut dicatur: *necessario productam;* alius igitur uliter, sed multi offendebantur hoc verbo. Sed nunc credo, reverendissimi patres, nullum posse offendi; nam nuno sensus est clarissimus, siquidem *necessarius* est vox, qua Ilermesius ipso utitur. Nos in lingua latina non habemus vocem, quae stricte exprimat germanicam vocem *ndtigenden Grùnden:* vox *necesfitans* est accommodata [sed malo latina]; potius dicerem cogens, argumenta cogentia; quae necessitatem imponant intellectui, cui non possit reitero. Hoo voluit exprimere Ilermesius, et haec quidem sententia clarissima est, et non potest non intelligi per quemvis, hi ita concipiatur nunc textus: assensum fidei christianau non esso liberum, sed necessariis humanae rationis argumentis produci, quao necessario hominem movent ad uhseutiendum. quao quasi vim Imponunt ut non possit resistere, ita ut libertas fidei sit sublata: hic est error Hermesii. Credo, reverendissimi patres, ai dignemini acceptaro hanc novam formulam, omnium emendationum propositarum votis esso satisfactum; et rogo igitur nomine Deputationis, ut tuno non ferantur suffragia super cacteris emendationibus, si haec acceptetur.

Iam venimus ad ultimum canonem. Ad hunc ultimum canonem sunt propositae quinque emendationes; nempe una cum emendatione ‡06 quam huc diximua transferendam, est una alia, quae per errorem prius non erat impressa, nunc autem in manibus vestris versatur. Faveto inspicere folium hesterna dio vobis distributum, ubi invenitur nuno impressa, dicitur enim: „Inter emendationos pro capite tertio schematis *de fide catholica* omissa est sequens pag. 39 [supra coi. 311 D] post ‡19 inserenda: *Si quis dixerit, quoad officium ĕtc.* Vult clarissimus auctor huius emendationis ut apponantur propter maiorem claritatem haec verba: *quoad officium circa doctrinam revelatam parem esse etc.* Igitur cum illa ‡06 et cum hac, quao modo a me lecta est, ct nunc impressa in manibus vestris versatur, sunt propositae quinque emendationes ad huno canonem eoxtum, et hae emendationes iam sunt examinandae. Porro emendatio ‡20 non pertinet strictissimo sensu ad canonem, ideo locutus sum tantummodo de quinque, alioquin dixissem sex esso propositas. Sed emendatio ‡20 ad aliam rem pertinet. Igitur has propositas quinque emendationes nunc examinemus.

Illustrissimus auctor *emendationis 11~Λ·* desiderat, ut hic canon tupprimatur; red, quod bene notandam cat, in ea tantum hypothesi, ut ea quae in capite doctrinae do ecclesia proferuntur, transferantur ad schema de ecclesia. Nam dicit: „Canon vero sextus hic praetermittendus videtur, et inter canones do ecclesia inserendus, propter superius exposita.0 In hac igitur hypothesi, ut ea quao in capito doctrinae de ecclesia dicta sunt, transferantur ad schema ecclesiae, in hac tantummodo hypothesi cupit, ut hoc loco hic canon praetermittatur. Sed huic desiderio, ut omnia quao in capite doctrinae de ecclesia dicta sunt, transferantur ad schema de ecclesia, in hoc puncto non potuit eius desiderio satisfieri. Nam, sicut iam honorem habui exponero vobis, reverendissimi patres, nonnulla praelibanda sunt do ecclesia, ubi sermo est do fide, quae fides non potest explicari, si nihil do ecclesia dicaur; et cum igitur non potuerit satisfieri exposito reverendissimi patris voto in hoc puncto, non potest nec poterit in supprimendo hoc canone. Quare petimus, ut non exquirantur suffragia, quia iam assensum praebuistis, reverendissimi patres, ut in capito ca retineantur, quae do ecclesia dicta sunt. Igitur non opus est hoc loco exquirere auper hao emendatione suffragia.

Iam venimus ad praetermissam illam *emendationem 106a"]* quae huc, sicuri dixi, pertinet. Illustrissimus et clarissimus auctor huius emendationis vult, ut pro nlicito- substituantur voces: *veram et iustam causam habere;* nempo in hia verbis „Si quie dixerit ... ita ut fideles catholici licite possint fidem, quam sub ccclesiao magisterio iam susceperunt etc.0 vult ut pro Jicite0 dicatur: *veram et iustam causam habere.* Quod ad hanc emendationem pertinet, centuit Deputatio huic satisfaciendum esse cum bac parva modificatione, ut vox *veram,* quam proponit illustrissimus auctor, omittatur, cum sensus huius vocis in voce *iustam* iam contineatur. Placeat igitur vobis, reverendissimi patres, ut pro *ceram et iustam* ponatur simpliciter *iustam causam habere.* Et iam satisfactum est intentioni reverendissimi patris.

Venimus ad *emendationem ‡‡8* quae ait: *Si quis dixerit fidem etc.* Haec partem primam canonis nostri textus supprimit, scilicet „parem esse conditionem fidelium et eorum qui ad fidem uniee etc.0. Hanc primam canonis nostri partem supprimi vult auctor huius emendationis; sed censuit Deputatio hanc primam partem esso omnino necessariam ad intelligendum sensum canonis nostri, ideoque non credidit Deputatio satisfieri posso illustrissimi et reverendissimi patris voto in hoc pueeto.

Progredimur ad *emendationem ‡‡9* nimirum: *Si quis dixerit, fideles catholicos ... anathema sit.* Quod ad hanc emendationem attinet, haec emendatio, quanqunm per se verissima, continet tamen quaedam aliena, quae non pertinent ad scopum canonis nostri; et bac ex causa videbatnr Deputation! haec emendatio non admittenda.

Deniqoe emendatio, quao unno demoro io manibus nostris impressa venatur (naro, sicut iam dixi, per errorem prius non erat impressa), haec emendatio vult, ut ad maiorem claritatem ante verba „parem ẽsse ponantur verba: *quoad officium circa doctrinam revelatam.* Sed videtis, reverendissimi patres, quod revera haec verba non sunt necessaria, et quidem ex hac ratione, quia sensus canonis nostri non potest esse dubius, cum in toto capito do hac ipsa sola materia agatur, et duriuscula sit oratio si diceretur: *Si quis dixerit quoad officium circa doctrinam etc.* üt igitur durities evitetur, censuit Deputatio haec proposita verba posse omitti.

Iam venimus ad *emendationem ‡20* Quod pertinet ad hanc emendationem, illustrissimus auctor eiusdem vult, ut post canonem sextum admonitio quaedam adiungatur considerandi motiva credibilitatis; sed ccnsuit Deputatio Lane admonitionem huc non pertinere. Itaque putavit Deputatio, hanc emendationem sive boo desiderium non ease admittendum hoc loco.

Postremo, reverendissimi patres, reliquae sunt duae emendationes (multae revera fuerunt), nempo proponitur canon novus condendus. Sed Deputatio censuit non case ita multiplicandos canones; censet igitur posso abstineri α condendo hoc canone, cum enor, de quo agitur, iam in doctrina satis ẽare exclusus sit.

Ilacc igitur, reverendissimi patres, sunt, quae vobis vestroque sapientissimo iudicio nomino Deputationis eubiicienda sive proponenda habui. Restat mihi ut vobis omnibus ob eximiam patientiam, qua mo audistis, ex intimo cordo gratias agam.

Peracta relatione in canones et io singulas emendationes super iisdem propositas, deventum est ad suffragia moro solito, quorum exitus ex duplici experimento habito hio fuit.

Emendationem nonagesimam tertiam, nonagesimam quartam, nonagesimam quintam, nonagesimam sextam, nonagesimam septimam, nonagesimam octavam et centesimam fere omnes excluserunt. Centesimam primam fere omnes admiserunt, et per hoc satisfactum erat emendationi uonagerimae. nonae, quae idcirco proposita non fuit. Centesimam secundam fere omnes excluserunt. Centesimam tertiam fere omnes admiserunt iuxta modum, ut scilicet verba *inspiratione privala* velati additamentum insererentur textui, et diceretur: *ted sola interna cuiusque experientia aut inspiratione privata.* Centcairna quarta et centesima quinta simul propositio sunt et admissio fere ab omnibus, dicendo iuxta modum & relatore propositum: *Si quis dixerit, revelationem divinam exlemit signis credibilem fieri non posse, ideoqut sola interna adusque experientia aut inspiratione privata homines ad fidem moveri debere, anathema sit.* Centesima sexta hio proposita non fuit, quia non ad hunc, sed ad sextum canonem videbatur referri. Centesimam septimam ot centesimam octavam fero omnes reiocerunt Quoad emendationes centesimam uonam, centesimam decimam, centesimam decimam primam, centesimam decimam secundam, centesimam decimam tertiam, centesimam decimam quartam, centesimam decimam quintam ct centesimam decimam sextam propositus est a reverendissimo relatore quintus canon hao ratione: Si *quis dixerit, assensum fidei chrislianae non este liberum, sed necessariis humanae rationis argumentis produci, aut ad solam fidem vivam, quae per charilatem operatur, gratiam Dei necessariam este, anathema tit.*

At huiusmodi canon a Deputatione propositu» non placuit patribus; siquidem perlecto a rovere diisimo subsecretario, nemo cidem assentivi risueat. Quin inimo plores reverendissimi patres ad praesides accesserunt alias omnino formulas ṗro ponentes ao suadentes. Alii onim dici voluissent: *necessitaniibus humanae rationit argumentis;* alii: *humanae rationis argumentis ad attentum cogentibus ;* alii demum: *humanae rationis argumentis necessario produci.* Quapropter eminentissimi· praesidibus quoad huiusmodi canonem ot relativas emendationes suffragia suspendero visum eat, ct reverendissimo episcopo Padcrbornensi mandarunt, ut patres hoc sonsu alloqueretur nomino Deputationis, quod ipse ambonem ascendens hac ratione praestitit

RELATIO

reterendi patrie domini Conradi Martin episcopi Paderbornensis.

Eminentissimi et reverendissimi patres.

Est una res, quae me cogit iterum ambonem ascendere, scilicet eadem propositio, do qua loquuti sumus, nempe quam vos nunc in manibus vestris haberis. Illa formula concernit ros, quas vobis proposuimus: *Si quis dixerit, assensumfidei Christianae* no» *esse liberum, sed necessariis humanae rationis argumentis produci.* Nam dubii sumus uequo ad hoc temporis momentum, dubii, ut ingenue fatear, et ancipite» sumus, num sit melius ot opportunius pro hae voce *necessariis* alio verbo, exempli gratia verbo *necessitantibus* sivo *cogentibus* uti. *Necessitantibus* utique hoc esset opportunissimum, equidem credo. Sed permittaris, reverendissimi patres, ut Deputatio magis deliberet et maturius deliberet do eligenda quadam voce prorsus accommodata; et benigne suspendatis hodie rotationem super hoc assensu usque ad crastinum diem.

Post haec donno ascendit ambonem reverendus dominus subeeeretarius, ut alias emendationes patrum suffragiis proponeret. Et centesima decima septima proposita non fuit; ot centesimam sextam, cuius hic ratio habita e«t, fero omnes admiserunt iuxta modum a reverendissimo relatore propositum, ut nimirum omitteretur vox *ceram etc.* ct diceretur: *iustam cautam hnbere etc.* Centesimam decimam octLvam, centesimam decimam nonam, et aliam, quao in addito folio typis impresso proponitur, nimirum: „8i quia dixerit quoad officium circa doctrinam revelatam parem esae conditionem ete/ aleuti et centesimam vicesimam, fero omnes excluserunt. Canones autem addendos, qui proponebantur sub numeris ‡21 et ‡22 fere omnes excluserunt.

Hisco autem absolutis, distributio facta est folii typis impressi, in quo paragraphus capitis quarti pag. 17 [coi. 36 B is), quae incipit: „Ncquo solum4 reformata proponitur.

Demum eminentissimus primus praeses dixit: „l'roxima congregatio habebitur crastina dio, in qua primum exquirentur suffragia do integro toxtu secundi capitis elusque canonum novissime adaptato, prout hesterna die reverendissimis patribus distributum fuit. Deindo fiet relatio do emendationibus quarti capitis, atque suffragia patrum de iisdem exquirentur/

Post bacc patres dimissi sunt.

25.

Caput III

constitutionis dogmaticae do fido oath olio a.

De fide.

Cum homo a Deo tanquam creatore et Domino suo totus dependeat, ct ratio creatu increatae veritali penitus subiecta sit, plenum revelanti Deo

intellectus ot voluntatis obsequium fido praestare A tonomur. Hanc voro fidem, quao humanao salutis initium est, ecclesia catholica profitetur, virtutem two supernaturalem, qua, Dei aspiranto ct adiuvanto gratia, ab co revelata vera esse credimus, non propter intrinsecam rerum veritatem naturali rationis lumine perspectam, sed propter auctoritatem revelantis, qui neo falli neo fallero potest. Est enim fides, tcatauto Apostolo, sperandarum substantia rorum, argumentum non apparentium1.

Ut nihilominus fidei nostrae obsequium rationi consentaneum esset, voluit Deus cum internis Spiritus sancti auxiliis externa iungi revelationis suao argumenta, facta scilicet divins, atque imprimis miracula ct prophetias, quao cum Dei omnipotentiam ct infinitam scientiam luculenter commonstrent, divinao revelationis signa sunt certissima et omnium intelligcntiao accommodata. Quare tum Moyses et prophetae, tum ipso maxime Christus Dominus B multa et manifestissima miracula ct prophetias ediderunt; ot do apostolis scriptum legimus: Illi nutem profecti praedicaverunt ubique, Domino cooperante, et sermonem confirmante, sequentibus signis2. Et rursum: Habemus firmiorem propheticum sermonem, cui bono facitis attendentes quasi lucernae lucenti in caliginoso loco'.

Licet autem fidei assensus nequaquam sit motus animi caecus: nemo tamen evangelicae praedicationi consentire potest, sicut oportet ad salutem consequendam, absquo illuminatione et inspiratione Spiritus sancti, qui dat omnibus suavitatem in assentiendo et credendo ❦eritati Quare fides ipsa in se, etiamsi per charitatem non operetur, donum Dei est, ct actus eius est opus ad salutem pertinens, quo homo liberam praestat ipsi Deo obedientiam, gratiae eius, cui resistere posset, consentiendo et cooperando. (

Porro fido divina et catholica ea omnia crenda sunt, quae in verbo Dei scripto vel tradito continentur, et ab ecclesia sive solcami iudicio sive ordinario et universali magisterio tamquam divinitus revelata credenda proponuntur.

Quoniam vero sino fido impossibile est placere Deo, ct ad filiorum eius consortium pervenire; ideo nomini unquam sine illa contigit iustificatio, noe ullus, nisi in ea perseveraverit usquo ad finem, vitam aeternam assequetur. Ut autem officio veram fidom amplectendi, in caque constantor perseverandi satisfacere possemus, Deus per Filium suum unigenitum ecclesiam instituit, suacque institutionis manifestis notis instruxit, ut oa tamquam custos et mngistra verbi revelati ab omnibus posset agnosci. Ad solam enim catholicum ecclesiam ea pertinent omnia, quao ad evidentem fidei christianao credibilitatom tam multa ct tam mira divinitus sunt] disposita. Quin etiam ecclesia per so ipsa, per suam nempo tum mirabilem propagationem, tum sanctitatem eximiam ot in omnibus bonis inexhaustam foocunditatcm, tum catholicam unitatom, invictamquo stabilitatem, magnum quoddnm et perpetuum est motivum credibilitatis et divinao suao legationis testimonium irrefragabile.

Quo fit, ut ipsa voluti signum levatum in nationes5, ot nd so invitet, qui nondum crediderunt, et filios suos certiores faciat, firmissimo niti fundamento fidem, quam profitentur. Cui quidem testimonio efficax subsidium accedit ex, superna vlrtuto. Etenim benignissimus Dominus ot errantes gratia sua excitat atque adiuvat, ut ad agnitionem veritatis venire possint; et eos, quos de tenebris transtulit in admirabile lumen suum, in hoc eodem lumino ut perseverent, gratia sua confirmat, non deserens, nisi deseratur. Quocirca minime par est conditio eorum, qui per caeleste fidei donum catholicae veritati adhaeserunt, ac eorum, qui ducti opinionibus humanis, fabam religionem sectantur; illi enim, qui fidem sub ecclesiae magisterio susceperunt, nullam unquam habere possunt iustam causam mutandi, aut in dubium fidem eamdem revocandi. Quao cum ita sint, gratias agentes Deo Patri, qui dignos nos fecit in partem sortis sanctorum in lumino, tantnm no negligamus salutem, sed aspicientes in auctorem fidei et consummatorem lesum, teneamus spei nostrae indeclinabilem confossionem.

De fide.

1. Si quis dixerit, rationem humanam ita independentem esse, ut fides ci a Deo imperari non possit; anathema sit.

2. Si quis dixerit, fidem divinam a naturali de Deo et rebus moralibus scientia non distingui, ac propterea ad fidem divinam non requiri, ut revolata veritas propter auctoritatem Dei revelantis credatur; anathema sit.

3. Si quis dixerit, revelationem divinam externis signis credibilem fieri non posso, ideoque sola interna cuiusque experientia aut inspiratione privata homines ad fidem moveri debere; anathema sit

4. Si quis dixerit, miracula nulla fieri posse, proindeque omnes eiusmodi narrationes etiam in sacra Scriptura contentas inter fabulas vel mythos ablegandas esse; aut miracula certo cognosci nunquam posse, nec iis divinam religionis christianao originem rite probari; anathema sit.

Canon quintus seorsim typis imprimetur.

6. Si quis dixerit, parem esse conditionem fidelium atque eorum, qui ad fidem unico veram nondum pervenerunt, ita ut fideles catholici iustam causam habere possint, fidem, quam sub ecclesiae magisterio iam susceperunt, assensu suspenso in dubium vocandi, donec demonstrationem scientificam credibilitatis et veritatis fidei suao absolverint; anathema sit.

26.

Emendationes In caput quartum α reverendissimi· patribus propositae.

1. *Jteverendissimus Caixal y Extradé Urgellensis* — Cap. IV reformetur ita [col. 252 en):

nOmnipotens et sapientissimus creator hominis Deus, in eo verissimum so ostendit atque unicum auctorem luminis naturalis rationis, et luminis supernaturali» fidei divinae, quo ipso mirabili ac ineffabili consortio utrumquo lumen divinitus coniungit in actu ossentiendi motivo formali fidei, in quod . ipsa fides resolvitur, et per quod credimus omnes ct singulos articulos fidei. Credimus enim omnes et singulos fidei revelatae articulos immediate ac unico propter voracitatem Dei revelantis. Quoniam vero voracitatem Dei revolantis nec credimus propter aliud motivum, noo propter evidentiam laminis naturalis rationis, sod tantum propter se, et secundum se; necessso omnino est, ut in hoc actu fundamentali, quo totum aedificium fidei innititur, tum ratio ordinis cognoscendi per lumen supernaturale, coalescat utraque in unum mirabili ao supernatural! unione, ad aliquam supernaturalem similitudinem illius vere admirabilis ac exemplaris et divinao unionis, qua in Christo per hypostaticam assumptionem omnes ct singulae operationes naturales verae eiusdem humanae naturae produ-

t Ilebr. XI, 1.
' Ilare. XVI, 20.
' II Petr. I. 19.
‹ Syn. ℬran II can. 7.
' 1». XI, 19.

cuntur, euntquo unitae personaliter cum Verbo divino. Undo sunt revera operationes tum ordinis physici ñaturali. tum ordinis hypostatici, vere ac proprie divini ac thcandrici.

„Hbc ootem ineffabili unione rationis cum fido in actu fundamentali totum fidei, quo assentimur motivo formali revelationis divinae firmissima certitudine, illud credentes non propter aliud quodvis motivum, aod unice propter so ct secundum ac, homo evehitur ad caelestem ac supernatumlom dignitatem, ac efficitur inúium novae velati creaturae in Christo lesu, quod per caritatem perficitur in imaginem gratissimam Deo Patri, eamquo vero eouformem imagini Filii eius unigeniti, in quo ipso sibi complccuit. *liso* do causa beatus Paulus apostolus aiebat, Christum per fidem inhabitaro in cordibus nostris. Quam ob rem, sicut primus effectus Dei creatoris luminis naturalis in homine est fecere non quidem demonstrabilia, sed credibilia per evidentium, prima principia rationis, quibus deindo mens valeat alios veritates naturalis ordinis demonstrare; ita etiam primus ac immediatus effectus voracitatis Dei revelantis est facere auctoritatem primae veritatis iufai libili ter credibilem, qua deinde credamus singulos revelationis articulos, non obstanto obscuritate tum formalis, tum materialis obiecti fidei. Haec est mirabilis sapientiae ac bonitatis divinno operatio, cui testimonierà perhibuerunt ab initio mundi usque amodo omnes insti, ot cui adversati fuerunt omnes huius sacculi sapientes secundum carnem ex voluntaria duritiae cordis intumescentis superbia. „Oh altitudo divitiarum sapientiae ac scientiae Dei! quam incomprehensibilia sunt indicia eius, et investigabiles viae eius! Quis enim cognovit sensum Domini? aut quis consiliarius cius fuit (Rom. II, 33 et 34)?

pMagnus etiam Dominus noster et admirabilis (nimis in bonitate ac sapientia, qua invuibilem veritatem et auctoritatem revelationis connexam et manifestatam et attestatam voluit cum visibili ordine, atque stupendis operibus factis in creaturis, ut omnes intelligcrcut, unum atque cumdcm case auctorem naturae et revelationis, naturalis luminis rationis humanae, ac supcrnaturalis luminis fidei: ac proinde homines essent simul discipuli naturae per scientiam rationis, ct discipuli primae veritatis revelantis per obediontiam gratiae auditus fidei. Quo sane mirabili ordino utriusque divini magisterii naturalis ac supernatandis Paulus apostolus arguebat culpabilem incredulitatem eorum, qui veritatem Dei in iniustitia detinent; quia quod notum est Dei, manifestum est in illis. Deus enim illis manifestavit. Invisibilia enim ipsius per ca, quae facta sunt, intellecta, conspiciuntur, sempiterna quoquo eius virtus et divinitas, ita ut sint inexcusabiles D (Rom. I, 19-20). oCuntempto namque magisterio ßupernatural fidei, obcaecatur homo superbia cordis; nequo intelligit magisterium naturae per eius altissima· causas, et vocans se sapientem fit stultus. (Legantur Romiliae s. Ioan. Chrysost. in cap. I et 11 Epistolae beati Pauli ad Romanos, et comparentur inter se, et cum HomilíaXXII in epiat. ad Hebraeos.)

fQuamobrem, etsi fides sit supra rationem/ etc. ut in schemate, pag. 16 lin. 28 [coi. 36 a h].

Deinde aequatur paragraphus 4 pag. 17 lin. 31 [ib.Bis]; „Nequo solum fides et ratio etc.u et conjungatur cum paragraphe 2 pag. 16 lin. 6 [coi. 35 Dii]: „Ac ratio quidem, fido ïllustrata· etc. Et concludatur caput paragraph© ultima, pag. 18 lin. 27 [eoi. 36 o h]; «Bino sacrorum quoque“ etc.

2. *Reverendissimus Oandolft Cornelanue.*— Lin. 8 A 3. *ReverendissimusAfarguerye Augustodunensis.*— Lin. 8. In prima phrasi, ad pleniorem doctrinae expositionem, post verba *obtecto autem,* sio dicendum videtur: *Quia praeter ea, ad quae naturalis ratio pertingere potest, et quae per divinam revelationem nobis plenius manifestata sunt.* Sic enim apertius declaratur, quo sensu huiusmodi veritates sint obiectum fidei (coi. 244 ▲ a]

4 *Reverendissimus Celesta Pactensis.* — Lin. 14. Supprimatur testimonium, *Deum nemo vidit umquam: Unigenitus Filius, qui est in sinu Patris, ipse enarravit* (coi. 254 C ₣.

§ 2.

5. *Idem.* — Lin. 11, Vice verbi *perspicienda* apponatur *percipienda,* ut omnis nllusio nd *intnitismi* systema removeatur [coi. 255 n s].

6. *ReverendissimusRenaldi Pineroliensis.*— Lin.22. I Omittenda putantur verba: *et quadam quasi caligine obvoluta;* nam caetera verba superius adducta, *fidei velo contecta,* satis exprimunt, ut videtur, ct insuper vocabulum *velum* melius relate ad mystorin valet quam *caligo* [coi. 246 D s].

7. *Reverendissimus Afarguerye Augustodunensis.* — Lin. 22. In phrasi, quae incipit: *Divina enim mysteria,* voci *caligine* substituenda proponitur vox *nube,* vel *obscuritate,* utpote temperatior et rectior. Et deleatur vox *quadam* [coL 244 à is).

8. *Reverendissimus Elloy Tipasitanus.* — Post verba rfide suscepta- omittenda verba *fdei velo contecta.* Quia ₣ide non videtur ease velum, sed potius lumen supe maturaie, quod additum lumini naturali ea, quao impervia sunt humanae rationi, nobis ostendit; ca autem, quae sic a fide nobis revelantur, remanent quadam caligine obvoluta; propterea dicatur post verbum ^*suscepta*|′ *: quadam tamen veluti sua caligine obvoluta maneant,* quamdiu ...

9. *Reverendissimus Ricca generalis Minimorum.* — Pag. 17 a lin. 3 post ea verba „nec verum vero contradicere4, statim adiiciatur [coi. 258 a io]: ^Attamen scientia intra suos fines seso contineat; nam iuxta Angelicum virtute primorum principiorum intellectus determinatur ad ossentiendum veritati, et ista est dispositio scientis; ex persuasione auctoritatis intellectus determinatur per voluntatem, et ista est dispositio credentis. Fides non destruit rationem, sed excedit eam et perficit, non quod nullus actus rationis sit in fide, sed quia ratio non potest perducere ad videndum ea, quao sunt fidei. Sphaeram itaque, suao naturae proportionatam, non transiliat scientia, et rationabile obsequium praestet fidei, quao multum per omnem modum naturam transcendit. Qunmobrem inanis“ ctc.

10. *Reverendissimus RenaIdi Pineroliensis.* — Pag. 17 lin. 4. Vox *pugnantia* habet in se aliquid asperitatis quoad dictionem; nec eatis latino sonant caeterao voces: non *potest nisi inde nasci.* Satius diceretur (coi. 244 D 17]: nquamobrom huiusmodi contradictionis species, quia rcapso nullimode contradictio dori potest, inde oritur, quod vel fidei dogmata ad mentem ecclesiae intellecta et exposita non fuerint3 etc.

11. *Reverendissimus Celesta Pactensis.* — Pag. 17 lin. 4. Dicatur *pugnae* (aut saltem *repugnantiae}* loco verbi *pugnantiae.* Ita philologia exposcit [coi. 255 D s].

12- *Reverendissimus Ricca generalis Minimorum.* — Lin. 8 post ea verba *Quamobrem* etc. *exposita* nonl *fuerit,* hoc aliud addendum incisum [coi. 258 c ή; rvel comprehendere ratione naturali

› Non habebatur in editi».

voluerint, quod comprehensionem rationis excedit, a vel ŏpinionum otc.

13 *Reverendissimus Celesia Pactensis.* — Ubi habetur *Opinionum commenta,* dicatur [coi. 255 D&]: *Opinionum falsa commenta",* no omnes opiniones, qualeeeumquo sint, videantur damnari.

14. *Reverendissimus Magnasco Bolinensis.* — Pag. 17 lin. 9 addantur sequentia vorba aut similia [coi. 257 B 7]: „vol ratiocinationes rito non instituantur/

15- *Reverendissimus Oandolfi Cometanus.* — Lin. 9. nRationis ĕffatis substituendum: *pro veritatibus rationalibus habeantur* [coi. 245 D 11].

16. *Reverendissimus Maryuerye Auguslodunensis.* — Lin. 13. Phrasis integra, quao incipit: *Porro ecclesia,* ad caput dc magisterio ecclesiae transferenda est [coi. 244 B 1].

17. *Reverendissimus Ginoulhiae Gratianopolitanus.* — 3 et 4 §§ pag. 17 post lineam 13 loco: B „Porro ... ŏmnino [coi. 251 Ocj:

nEquidem libenter agnoscit ecclesia, inter humanas scientias plures esso, quao nil cunF *deposito* fidoi concredito commune habeant, idooque eas plano α revelatione supernaturali independenter tractari posso; immo veris scientiis ius esso suie principiis, suis methodis, ac suis conclusionibus uti, ipsisque liberum nihil in se admittendi, quod non fuerit ab ipsis suis conditionibus ăcquisitum, aut quod fuerit ipsis alienum. Nec ullo modo pertimescendum sibi est a liberis investigationibus et variis scientiarum inventis, si stent legibus suis, et fines proprios non transgrediantur. Verum cum sint scientiae humanae, quae in pluribus et potioribus non solum affines sunt obiecto proprio fidei catholicae, sed otiam idem obiectum habent, in iisquo tractandis non raro accidat, privatos homines in opiniones abire, quao fidei doctrinao con- C trariao esee certo cognoscuntur, omnes fidclca eas pro erroribus, qui fallacem veritatis speciem prao se ferant, habero tenentur omnino. Ecclesia enim, quae una cum apostolico munere docendi mandatum accepit custodiendi depositum fidei, ius etiam et officium divinitus habet, *oppositiones,* quocumque nomino insigniantur, proscribendi, no quis *decipiatur per philosophiam et inanem fallaciam.* (Col. II, 8.)

18. *Reverendissimus Gandolfi Cornetanus.* — Lin. 21. Melius dicendum [coi. 245 D<], *quae tamquam fidei doctrina contraria ab ecclesia reprobala fuerit.*

19. *Reverendissimus Renaldi Pineroliensis.* — Pag. 17 lin. 27 potius quam *sed immo,* scribendum *quin immo* etc. [col. 247 A n].

20. *Idem.*— Lin. 1 dicendum [ib. a b]: *Tantum abest, quod fides et recta ratio inter se dissidere unquam possint, quod potius opem sibi mutuam ferunt.*

21. *Reverendissimus Elloy Tipasitanus.* — Lin. 2. In iuitio [ultimao huius paginao paragraph!] loco istius verbuli *sed* dicatur *quin etiam;* quao verba ridentur sensui phrasis magis apta.

22. *Reverendissimus Gandolfi Cornetanus.* — Pag. 18 lin. 1 loco rdemonstrete dicendum nprobotu vel aliud simile [coi. 245 D o).

23. *Idem.*— Lin. 6 loco rinstruattf dicatur nditet et ĕxornet

24. *Reverendissimus Celesia Pactensis.* — Pag. 18 lin. 6. Periodus, quao incipit: *Quapropter* usque ad verbum *promoveat,* sic reformetur: ^*Quapropter ecclesia, quin humanarum artium, et disciplinarum culturae obsistat, eam potius multis modis invai, atque promovft.*a Sensus ita clarior erit.

25. *Reverendissimus Maryuerye Augustodunensis.* — Pag. 18 lin. 10. In phrasi, *Quapropter tantum abest,* ad styli claritatem dicatur [coi. 244 B ¶: *ut eam e contra multis modis iuvet atque promoveat.*

20. *Reverendissimus Ginoulhiae Gratianopolitanus.* — Pag. 18 lin. 11. Hia verbis „Nec ipsa vetat ../ substituatur (coL251 Du]: „Dum enim consentit, et etiam omnino vult, ut humanae disciplinae in suo quaequo ambitu propriia utantur principiis, uberesque, Doo propitio, fructus faciant, divinae tamen doctrinae custos, cavet, ne ei repugnando ... perturbent../

27. *Reverendissima!Ferri Casalensis.* — Pag. 18 lin. 11. „Nec ipsa ŭetat etc. modificentur ita [coi. 253 D w]: bNcc ipsa (ecclesia) vetat, ne hae disciplinae in suo quaeque ambitu propriis utantur principiis, sed hoc tantum cavet, no erroribus infectae repugnent caelesti doctrinae, ca, quae fidei sunt, sibi subiicere praesumant, atque tales sint, ut animos ab obsequio divinae revelationi praestando impediant aut retardent/

28. *Reverendissimus Gandolfi Cornetanus.* — Lin. 11 loco Bvetatu dicatur Bimpedit“ [coi. 245Du].

29. *Reverendissimus Maryuerye Augustodunensis.* — *Pag.* 18 lin. 11. In phrasi subsequent! male sonant auribus verba, *ne hae disciplinae;* et dici posset, *ne huiusmodi disciplinae.* Sed haec adnotatio minimi est momenti [coi. 244 B s].

§ 5.

30. */dem ibid.* — Lin. 4. In penultima phrasi *nHinc sacrorum"* supprimenda videntur verba *9sive communi suo magisterio, sive solemni definitione".* [Prioral enim theologico rigori non bene consona videntur, quamvis voro dici posait commune magisterium ecclesiae interpretem esso legitimum sensus dogmatum]

31. *Reverendissimus Celesia Pactensis.* — Ubi dicitur ^*communi suo ṁagisterio* l dicatur potius *ordinario suo magisterio".* Ita ambiguae interpretationes praecluduntur [coi. 255 D n].

Canones.

Canones 1-2 novi.

32. *Reverendissimus Caixal y Estradi Urgelien-sis.* — Loco 1 ponantur: BCan. I. Si quia disent, Deum non esso unicum ot verum auctorem luminisl rationis, et luminis fidei revelatae; atquo utnimque mirabili sapientia ot bonitato non consociasse in actu fidei, quo homo assentitur auctoritati Dei revolantis non propter aliud motivum, quam unico proptor se; ot propter quam ipse deindo firmiter credit reliquos articulos fidei; anathema sit

nCan. II. Si quis dixerit, Deum non disposuisse D admirabili sua sapientia, ordinem fidei invisibilem ot obscurum attestari, confirmari ac illustrari per ordinem visibilem in creaturis; undo fierot homo verus discipulus naturao, ac fidelis discipulus gratiae; anathema sit/

Reliqui canones facile possunt emendari ex dictis in animadversionibus.

Canon 1.

33. *Reverendissimus Gandolfi Cometanus.* — Loco pUniversa fidei dogmata" substituatur [coi. 246 a b] pUniversn religionis dogmata".

Canon 1.

34. *Reverendissimus Ferre Casalensis* [coi. 254 a 10]. — Si quis dixerit, in revelatione divina nulla

1 Qase UDcinb inclusa sunt tddcnds censui pervpkuitati· grutin ex ipso auctoris ŭto<npho.

1 Aomixù in edilix

M·

vera et proprie dicta mysteria contineri, sed universa a fidei dogmata per rationem rite excultam posse inveniri et e naturalibus principiis deduci, aut posse eorumdem dog.natum, fide praelucente, intrinsecam evidentiam penetrari: anathema sit

Canon 2.

35. *Reverendissimus Dubreil Arenionensis.* — Supprimatur canon secundus, cum ipsius mens satis et luculenter in expositione sit affirmata; vel aliter exprimatur [coi. 243 D nj.

36 *Reverendissimus Ginoulhiac Gratianopolitanps.* — Vel [coi. 254 a i]: „Si qais dixerit, omnes scientias rationales ot naturales (vel disciplinas humanos), etiam easJ, quae idem obiectum cum fide habent, tractandas esse, nulla prorsus revelationis supernaturalis habita ratione, aut harum disciplinarum falso habitus conclusiones, etiamsi.. ,a

Vel: „Si quis dixerit, fidem et scientiam inter B se conciliari non posse, vel illud, quod philosophice verum est, interdum esse theologice falsum, aut vice versa, vel per quamcumque scientiam posse unquam demonstrari, vel ex ea legitime deduci aliquid verae fidei contrarium posse1; anathema ait/

37. *Reverendissimus Celesta Pactensis.* — Can. 2. Ne magis dicat, quam veritas sinat, canon in primo membro sic reformandus videtur [coi. 256 Bs]: *Si quis dixerit, singulas humanas disciplinas tractari passe nulla prorsus* etc. etc.

38. *Reverendissimus Alemany Sancti Franòsci (privativi exhibuit).* — Can. 2 lin. 1. Ante verbum *disciplinas* addatur ¿omnes4.

39. *Reverendissimat RenaIdi Pineroliensis.* — ¿Si quis dixerit disciplinas humanas, *quae supernaturalis principii quoquo modo rationes attingunt,* tractandas esso' etc. [col. 247 B s].

40 *Reverendis mus Murguerye Augustodunen-* C *sis.* — In 2 post verba ^*revelationis supernaturalis*^ addantur, ad pleniorem sensum, verba *9guac ad eas spectet* |coL 244 c ij.

41. *Rt'erendissiítus Gastaldi Solutiorum.*—Can. 2 *aut conclusiones, quae ab tarum cultoribus deducuntur,* etiamsi doctrinae catholicae etc. [coL 260 a n].

42 *Reverendissimus Gandolfi Cornetanus.*—Canon melius declaretur a sapientisaimis Deputations patribus [eoi. 246 b s].

Canon 3.

43a. *Reverendissimus Marguerye Augustodunensis.* — Can. 3 supprimendus videtur, siquidem doctrina eo declarata satis exprimitur in paragrapho canones subséquente [col. 244 c i).

43 b. *Reverendissimus Renaldi Pineroliensis.* — Can. 3 videtur [coi. 246 0 ‹] posse omitti ex toto, uti legitima consequentia ex praecedenti1, cum loquatur D de fido et moribus. In canone enim praecedenti proscribuntur omnium disciplinarum conclusiones, quae doctrinae catholicae repugnant, et anathemate percutitur, qui eas proscribi non posse affirmat; sed si proscriptae, omnino doceri nequeunt.

8i voro canon admittatur, tunc proponitur, ut quaedam addantur verba: exempli gratia, *quoad fidem et mores,* et canon sio enuncietur:

pSi quis dixerit, licitum esse quoad fidem ot mores tenere vel tradere opiniones ab ecclesia damnatas../ etc. Nam omnibus apertum est, quod aliquando damnatae fuerunt opiniones, quae postea locum amplissimum obtinuerunt in scholis, quandoque sanctionem ipsam facti sortitae sunt. Sutis est in memoriam revocare, quod de motu terrae, atque de antipodis contigit.

Verum quidem est, quod canon ait: *opiniones ab ecclesia damnatas.* Sed hac do ro insurgere possunt quaestiones quam plurimae circa vocabulum *opiniones,* circa prohibitionem, exempli gratia, propositionum Galilaei factam.

Additis autem verbis *quoad fidem et mores,* omnis ambiguitas, nec non quaestionum occasio de modio auferri videtur.

44. *Reverendissimus Gandolfi Cornetanus.* — Can. 3 mutandus |coL 246 cs]: „8i quis dixerit, propositiones sub aliqua nota damnatas licitum esse tenere vel defendero, tamquam notis illis configi non mereantur; anathema sit/

45. *Reverendissimus Caixal y Estrade Urgellensis1.* — n8i quis dixerit, obedientiam fidei, quam homo tenetur ad aeternam salutem praestare auetoritati catholicae ecclesiae in rebus fidei ct morum, obscurare lumen humanae rationis, eamque reddere mancipium minus aptum ad culturam disciplinarum naturalium; anathema sit.4

4β. *Idem.* — rSi quis dixerit, posse defendi ut veras, propositiones damnatos ab ecclesia catholica ut falsas ct erroneas, dummodo non fuerint damnatae tamquam haereticae; anathema sit/

Canon 4.

47. *Idem.* — ‚Si quis dixerit, verum disciplinarum naturalium progressum posse aliquando falsam ostendere veritatem ullam revelationis divinae, aut demonstrare, magisterium ecclesiae in definiendo quolibet articulo fidei errasse; anathema sit4

48. *Reverendissimus Renaldi Pineroliensis.* — Omittatur conclusio: ¿Itaque supremi pastoralis nostri officii debitum exequentes etc. usque ad finem capitis, nempe ad verba, *proscriptae et prohibitae ‡asi,* licet sint verba gravissimo profusa affectu; nam sequeretur, ut omnibus concilii partibua post bane, aut par, aut similis conclusio optaretur [col. 247 D ∎].

49. *Reverendissimus Ricca generalis Mininiorum.* — In fino *Omnes officii monemus,* in haec substituantur [coL 258 c »]: ¿Noverint omnes, partes sui muneris esso etc.4

50. *Reverendissimus Marquerge Augustodunensis.* — Pag. 25 lin. ult. In hac vero paragrapho, ut sensus sit plenior, et tollatur omnis ambiguitas, sic concludendum videtur [coi. 244 0 s]: *serrandi conciliorum oecumenicorum decreta, et apostólicas constitutiones, quibus pravae istiusmodi opiniones damnatae sunt, rei in posterum damnabuntur.*

In capile quarto schematis de fide catholica paragraphus, quae incipit Neque solum (pag. 17 [coi. 36 B is]), *sic reformata proponitur:*

¿Neque solum fides et ratio inter se dissidere unquam1 possunt, sed opem quoque sibi mutuam ferunt, cum recta ratio fidei fundamenta demonstret, eiusque lumine illustrata rerum divinarum scientiam excolat; fides vero rationem ab erroribus liberet ac tueatur, eamque multiplici cognitione instruat. Quapropter tantum abest, ut ecclesia humanarum artium et disciplinarum culturae obsistat, ut hanc multis modis iuvet atque promoveat. Non enim utilitates ab iis ad hominum vitam dimanantes ignorat, et sicut a Deo profectae eunt, ita rite tractatas ad Deum, gratia eius iuvante, ducere confitetur. Nec sane ipsa vetat, ne huiustnodi disci-

1 In autographo num. 45 «= can.4, num. 46 = can. 5, num. 47 o CXII. 3·

• In editis perperam legebatur nunep^m, et infra lin. 4 anentia; item lin. 9 deerat rox

plinao in suo quaeque ambitu propriis utantur principiis et propria methodo; sed iustam hanc libertatem agnoscens1;* illud cavet, ne divinae doctrinae repugnando errores in se suscipiant, aut fines proprios5 transgressae ea, quae sunt fidei, occupent et perturbent. Neque enim fidei doctrina, quam Deus revelavit, velut philosophicum inventum proposita est humanis ingeniis perficienda, sed tanquam divinum depositum Christi sponsae tradita fideliter custodienda ct infallibiliter declaranda.

Secundus quoque ex canonibus eidem capiti sublectis in hunc modum reformatus proponitur:

„3i quis dixerit, disciplinas humanos ea cum libertate tractandas esse, ut earum assertiones, etiamsi doctrinae revelatae adversentur, tanquam verae retineri, neque ab ecclesia proscribi possint; anathema sit.u

Tertius cero canonum, qui ad caput secundum pertinent, legendus est sicut prius legebatur, scilicet:

„8i quis dixerit, hominem nd cognitionem, quao naturalem superet, divinitus evehi non posse, sed ex so ipso ad omnis tandem veri et boni possessionem iugi profectu pertingere posse et debere; anathema tit.tf

27.

Emendationes prlvatim exhibitae in schema reformatum de fido catholica.

Emendationes in prooemium.

Anonymus. — Prooemium sic reformetur: „Una sancta ecclesia catholica, ab aeterno Deo, cuius bonitatis infinitus est thesaurus, humano generi arca salvationis constituta, firmamentum et columna veritatis, supernam missionem suam indesinenter adimplens numquam destitit omnes gentes edocere per apostolos, quorum verba in fines orbis terrae exierunt, lumen ot veritatem, quae illuminant omnem venientem in hunc mundum, praedicare, pauperes evangelizare, ab erroribus et vitiis cunctos avertere, populis semitas iustitiao ac aequitatis indicere, omniumque in tenebris, et umbra mortis sedentium salutem suspiraro. Et divina quidem benignitate ac providentia exindo factum est, ut ea clamante ardenterquo exhortante, populi multi et gentes robustao, deiectis idolis et corruptionis viis derelictis, venerint ad quaerendum Dominum, in omni loco sacrificetur et offeratur nomini eius oblatio mundo, et ipsius materna sollicitudine, sanctis legibus, piis institutionibus, ac omnigena charitato innumeri bonorum operum sectatores multiplicati sint cum ingenti humanao societatis beneficio. Quod ecclesia iugiter per sacrum suum magisterium praestitit, tum apostolicis Romanorum pontificum constitutionibus, et episcoporum quaqueversus operantium zelo, tum quoquo conciliis et praesertim occumenicis, uti ex postremo Tridentino nominatim amplissima in universum utilitas dimanavit etc.a

Brava rd ep. Constantiensis. — Postulo: Io ut propter logicam seriem idearum,post schemade Deo, contra atheistas, ponatur schema do anima humana contra materialistas; et dein procedatur ad ea quao de revelatione proponuntur. 2° Ut non pronuntientur anathemata sivo contra atheistas, sive contra materialistas; quia ncc illi, nec isti do hisco anathematibus Funt solliciti. 3° Ut omittatur omnimodo prooemium, in forma saltem praesenti: in illo etenim exponuntur principia, do quibus non adhuc elocutum est in concilio. Prooemium praesens est quasi praefatio libri: porro quivis auctor non facit praefationem, antequam perpoliverit librum.

Anonymusl. — Adfui lectioni harum emendationum, et quid de iis, *quarum memini,* sentiam paucis explicabo.

1. *Cum aliis beneficiis etc.* In hoc loco emendator tria notavit: 1· *cum* esso ambiguum; verum est, sed ideo scripseram *quum,* alius mo inscio substituit *cum; 2° innumeris* esso vocabulum poeticum. IIoc falsum est: ut nihil dicam de locis non paucis Scripturae (Deut. 111, 5: EccLV, 6 etc.), eo Tullius ipse utitur in opero omnium castigatissimo de Orat. l. 2 c. 22 *(innumeri principes);* et Plinius in hist. nat. saepissime, ut l. 18 c. 26: l. 29 c. 2: l. 6 c. 17; - 3° *apparuit ex beneficiis,* non *apparuit beneficiis* dicendum esso, hoc quoque falsum est; utrumquo rocto dicitur, ct ni fallor, *frequentius* solus ablativus invenitur. Annon dicimus *quo apparet; ipso nomine apparet?* aliaque similia passim apud optimos scriptores leguntur.

2. *Aucto sacramentorum usu;* quid sibi vellet *aucto,* se nescire dixit emendator. Certe *frequentiori* usitatum est, sed sicut per id quod praecedit: *sollertiore fidelium eruditione,* ita per hoc *aucto sacramentorum usu* innuitur, haec contigisse actione eorum ad quos spectat populi mores corrigere. Quare autem *usum augeri* dici non possit, aut minus bene dicatur, plane non assequor.

3. *Cohibere nequimus.* Bene emendator pro *cohibere* scripsit *compescere,* quia supra iam usurpatum erat vocabulum *cohibili;* sed arbitrarie dixit *nequimus* esso poeticum. Unde enim hoc ei constat? Dicit Cicero *nequitis* (Somn. Scip. c. 5); *nequeamus* (Or. 65); *nequiret* (De divin. l. 2 c. 46): Sallustius Cat. c. 62 *nequibat;* in lug. c. 18 *nequisset.* Cur igitur dici non possit *nequimus?*

In sequenti periodo vituperatum est vocabulum *siquidem* pro *enim,* eo quod non usurpetur ad causam indicandam. At Forcellini hanc eius esso primam et praecipuam vim affirmat, nec solum pro *quoniam,* sed etiam pro *etenim* poni multis exemplis probat, ut (Cic. ad Att. l. 6 ep. 1): *Siquidem id egisti, ut ego delectarer;* et: *Sequitur igitur, ut9etiam cilia sint paria; siquidem pravitates animi recle vilia dicuntur.* (Id. Parad. 3 o. I) etc.

4. *fíes ad religionem spectantes,* certe non feliciter a patribus substitutum erat ei, quod scripseram: *res divinae.* Utrum *res religiosae* hoc loco recto positum sit, nescio; quod ego scripseram *res divinae,* prorsus id significaro, quod hic dicendum erat, certo scio, multisque exemplis facile probare possem. Sed quia hic maximo do doctrina agitur, fortasse optimo scriberetur: *sacra religionis dogmata.*

5. Pro *permitterentur* voluit emendator *permittebantitr;* sed quamquam extra contextam, in quo hic legitur, *dum* indicativum postulat, in oratione, ut aiunt, indirecta, hoc est in qua sententia alicuius refertur, praesertim si *accusativus cum infinitivo* usurpatur, *multo melius* coniunctivus ponitur: ut grammatici omnes praecipiunt.

6. *Religioni chrislianae tanquam supernaturali instituto:* maluit emendator scribere *uti;* eo quod sensus sit: *prout est supernalurale institutum.* Sed non ita ree habet; sensus enim est: *guia* est institutum etc. Admitti tamen potest particula *uti;*

1 agnoscere in editis.
5 prorsus io editis.

1 Haec scriptio exhibita fuit cardinali Bilio praeiidi Imputationis pro rebcu fidei a reverendo pitre loeepbo Kkotgtn societatis leso, qui inter theologos eioidem Deputatioafa recense·b&tnr, quique icbematii de fide ccnñcieedi manni acceperat. Hac scriptione auctor illud spectavit, ut opus nam toerelar contra censuras, quibus riylnm et latinitatem eioMea operis nonnulli ex patribus notandam putaverant.

quamquam melius it/poli, sed nec *tanquam inre* reprehendi existimo.

7. *Solo Domino nostro* etc., recte emendator hic numerum requirebat, et bene correxit, quod male icripacram.

8. *Vero Deo* delendum indicavit, propterea quod qui Deum negaverit, iam ait atheus; sed non attendit, scriptum fuisse *cero* Deo. Certe qui dicit *cero Deo ct Christo eius* per verum Deum illum intelligit, quem Christiana religio docet. Hunc autem negaverunt ii, de quibus sermo panilo ante erat Nempo *delitae* non solum Deum *unum et trinum* non agnoverunt, sed etiam finxerunt Deum, qui nec Dominus mundi nec rector rerum humanarum esset Porro per *rerum* Deum hic intelligi, quem ebristiani colant, ex toto contexto clarum est; *Relicta autem proiectaquc Christiana religione, negato vero Deo et Christo eius.* &cut igitur qui piares deos colunt non continue athei appellantur; ita neque illi, qui eo modo, B quo dixi, verum Deum negant. Alii bene intellexerunt, haec dici propter deístas.

9. Pro *ima humanae societatis fundamenta diruere connitantur* scripsit emendator: *ipsa ... fundamenta concusserint.* Sed si nullla est distinctio fundamentorum, quaro vulgo dicitur *prima fundamenta?* Neque recto obiecit, non iam solum *nisum* deplorandum nobis esse. Nam, quod mihi videtur satis perspicuum, haec verba respiciunt conatus eorum; quos *socialistas* ot *communistas* vocamus. Ili soli *ima* fundamenta societatis humanae subvertere nituntur: *usque nunc autem non potuerunt.*

10. Pro *fieri* r¿r *potuit quin,* omnino scribendum esse putavit: *fieri vix non potuit, quin,* ne pro eo, quod voluimus, plano contrarium diceremus. Sed ita non esse facillime cognoscitur, si pro *quin* ponatur *ut* in hunc modum: vix fieri potuit, *ut non* plores etc. Nonne id est, quod dicere voluimus? C Atqui *quin* est *ut non;* quod multi ideo videntur non meminisse, quia post nonnulla verba *quin* in vernacula lingua vertitur per *che.* Etiam prior *latinista* in hunc errorem lapsus est, scribendo hoc loco: *quiit non inficerentur.* Itaque haec correctio necessario tollenda est: esset enim foedum vitium, et verissimus soloecismus.

11. *Afflarentur.* Quia afflari non do rebus tristibus dicatur, emendator totum locum mutavit, et *pravarum opinionum contagia permanarunt,* scripsit, ii tamen bene recordor verborum. Certe hic et alibi eleganti locutione usus est: sed num verum est, quod de vocabulo *afflari* affirmavit? Scripsit Ovidius: *Hos necat afflatus funesti tabe veneni* (Metam. l. 3 v. 49); Livius: *afflati incendio effugerunt* (l. 30 c. 6); et rureu«: *Ambusti afflatu vaporis* (l. 28 c. 23); Plinius: *Polypus afflatu terribili canes agebat* (L 9 c. 30). Portasse dicetur, haec omnia per- D tiuero ad res corporeas; sed Horatius de pessima muliero dixit: *Velut illis* (cibis) *Canidia adflasset peior serpentibus Afris* (Sat. I, 2 in fine); Florus: *Hornam regius terror afflabat* (1.3 c. 5); Seneca: *Animo vitiato, ingenium quoque afflatur* (ep. 114). Nonno hoc ipsum est, quod nos diximus?

12. In eadem periodo pro *attenuaretur* emendator *infirmaretur;* qua de causa, nescio: hoc scio, *attenuari* vocabulum esse Ciceronianum, et isto in loco perbene positum.

13. Pro *perperam commiscentes* scripsit: *invicem temere commiscentes.* Nequo tamen illud *perperam* sino causa positum erat. Commiscere onim *per se* non dicit confundere, sed saepe etiam significat intimam et laudabilem coniuoctionem. (Cic. do Amie. n. 81.) Talis nutem naturae et gratiae, rationis et fidei commistio Geri potest et debet. Itaque vocabulo *perperam* dicebatur, non *ea ratione, A qua oportet,* ab illis naturam ct gratiam commisceri: id quod tamen etiam per adverbium *temere sutis* significatur.

14. Ibidem vocabulum *comperiuntur* reprehensum est, quippe quod sic construi non posset. Et tamen notissimum est, omnia verba quae *cognoscere, appellare* etc. significant, hoc modo construi. Quis neget, dici hoc loco potuisse *depravare cognoscuntur.* Atquo *comperiuntur* hoc tantum differt, quod significat certam cognitionem. Eo igitur innuebatur, illos, de quibus aermo eat, *per errores,* in quo lapsi sint, *deprehensos esse* et certissimo quidem iudicio, quia ab ecclesia non semel prava eorum doctrina proscripta est

15. Pro *conspectis* voluit emendator scribere *perspectis;* sed non agitur hic do cognitione, quae in rerum intimam naturam penetrat, sed do ea, quse *multa simul* complectitur: quare aptius, ni B fallor, dictum erat *conspectis.*

16. Pro *decessorum* dicendum esae monuit *praedecessorum,* co quod decessor sit, qui proxime antecessit Sed equidem inter *decessor* ot *praedecessor* nullum discrimen novi, nisi quod *decessor* latinum, *praedecessor* barbarum sit. Nihilominus scripseram *praedecessorum,* quia usitatum 'est in huiusmodi documentis. Sed cum viderem ab eo ipso, qui sanctissimi domini epistolas latinas scribit, usurpari vocabulum *decessor* (hoc ipso in loco), oum secutus sum, non dubitans, quin morem curiao nosset. Discrimen vero, quod novus emendator affirmat, nec profano nec ecclesiastico usu probari opinor.

17. Qui tamen emendator recte vituperavit in verbis sequentibus soni asperitatem.

18. Neque vero probatur mihi ultima mutatio. Quid aliud significat hoc loco *constituimus,* nifci consilium cepimus? et huius quidem consilii causae in C prooemio expositae erant Quaro expositio optime sic concluditur. Neque placet damnationem errorum eodem modo loquendi indicari, quo profossionem veritatis. Haec enim est praecipua, damnatio illa secundaria; quod quidem variata coniunctione verborum bene exprimitur. Neque verum esse puto, eiusmodi ablativum absolutum non posse usurpari de rebus, quao simul fiant.

b.

Emendationes in caput primum.

Manning aep. Westmonasteriensis. — Capitulo primo pag. 8 secundae paragraphi lin. 6 [coi. 33 as) legatur: *Per bona quae fecit, et suis dedit creaturis.*

Angeloni aep. Urbinatensis. — Quoniam, ni fallor, canon primus retentus fuit in quantum ad Deum non uti existentem, sed uti creatorem refertur, ut in fine emendationis 32 b innuitur, hinc etiam in D principio primi capitis aliquid videretur addendum, ut hoc magis eluceat. Praeterea cum non possint emendationes vel additiones proponi nisi simul earumdem formulae subiiciantur; hinc obedientiao causa quaedam formula hio adnectitur, sed cum expressa declaratione ot protestatione, ut a Deputation© pro rebus fidei plena libértate iudicari ac definiri possit, utrum et qualiter ea quae proponuntur tum in genere, tum in specie sint admittenda, vel penitus rciicienda.

Formula haec est: nPrimum omnium ipsa Dei existontia ausu pene novo, vel novis saltem atquo innumeris artibus ita aggreditur, ut ab omnium cordo boo totius religionis et iustitiae fundamentum, si fieri unquam posset, evellatur. Sed quoniam ipsi caeli gloriam Dei enarrant, et opera manuum eius firmamentum enuntiat, nec loquelae sint neque sermones, quorum non audiantur voces eorum; ideo gentes omnes, licet nun eodem modo, Dei existen-

tiam semper fassae sunt, et solus insipiens dicere potest in cordo suo, non est Deus. Non opis ergo est nostrae hoc dogma definire, nec contradicentes damnaro: qui enim Dei oxistontiam non credit, iam iudicntus est. Nostrum est circa omne quod Deum quomodocumque tangit, omnes versutias eorum qui Deum odorant, quiquo linguis suis doloso agunt, ot venenum aspidum ferunt sub labiis oorum, prbcul abiicoro; ut veritas aeterna, quemadmodum hori et hodie, ipsa et in saoculu immaculata tueatur. Sancta igitur romane catholica ecclesia ĕtc. ... ut in schemate.

Moreno ep. Eporediensi/. — Ad cap. 1 do Deo, preoter omissionem in discussione generali adnotat&m quotumdam verborum, quao significent Deum esso ena necessarium, supremum seu independent, siculi dicitur vol in formula actus fidei adoptata in aliquibus dioecesibus, et valent verba illa Genesis: *Ego eum qui sum;* insuper animadvertero intendebat in fine capitis non haberi ullum verbum do effectu, qui ex crcationo necessario consequitur in creatura humana ex spiritu ct corporo constituta.

Hacc autem animadversio probatione non indiget; nam commune ac evidens principium eat, quod ait proprium artificis, et ipsi artifici, cui oxistontiam debet, adstringi ot obligari. Quaro id reputans, quod ia sermonibus dixit, scilicet adversus ecclesiam nos videro rationalistes, impios sophistas, nec non fulsi nominis scientiae cultores, opportunum opinatur, immo ulillimum, ut addatur in fine secundae paragraph! post verba „dcindo humanam quasi communem ox spiritu et corpore ĕonstitutam *rationisque lumine donatam, quae uti artifici opera necessario ipsi remaneret ligata et obligata.*

Evidens haec idea so prodit, et scribentis equidem non eat, sed apostoli Pauli in cp. ad Rom. cap. IX, 10, ot Isaiao XXIX, 16 ote.

Alteram animadversionem exponere sibi propoB suerat, quao et capita et canones respicit. De revelatione agitur in secundo capite, do fido in tertio, do fide et rationo in quarto, quibus capitibus respondent canones. At cui revelatio facta est? Homini. A quo fides exigitur? Ab homine. Ratio, do qua sermo, cui propria est? Homini. Canones vero quos respiciunt? Homines. Quae cum ita sint, necessarium videtur iuxta progressionem idearum, ut post primum illud caput *de Deo* ponatur caput *de homine.*

Cardinalis Pecci ep. Perusinus[1]. — Accludo al presento foglio la citazione del testo di san Tommaso di cui lo ho fatto cenuo questa mattina nel' aula del Concistoro. Como scorgerà, il santo dottore dà lo stesso valoro alla parola *emanatio* che alla parola *creatio.* Quindi per riverenza alla sua dottrine o per evitare equivoci, sembrerebbe D non inopportuno aggiungerò a maggior chiarezza nel noto canono: *per partes emanasse.*

Subordino questa mia idea alla sapienza di vostra eminenza nell' atto che con profondo ossequio eco.

Sanctus Thomas (p. I, q. XLV, cui titulus: *De modo emanationis rerum a primo principio,'* art. I) inter alia haec habet: „Rcspondco dicendum quod, sicut supra dictum est, non solum oportet considerare emanationem alicuius entis particularis ab aliquo particulari agente, sed etiam emanationem totius entis a causa universali, quao eat Deus. *Et hanc quidem emanationem designamus nomine creationis.* Quod autem procedit secundum emanationem particularem, non praesupponitur emanationi. Sicut si generatur homo, non fuit prius homo; sed homo fit ex non homine, et album ex non albo. Undo si consideretur emanado totius entis universalis α primo principio, impossibile est quod aliquod ens praciupponatur huic ĕmanationi.

Anonymat. — Plurimi patres hanc emendationem petunt „Sancta catholica Romana ĕcclesia et desiderant ut do hao suffragia exquirantur: *Sancta catholica atque apostolica Romana ecclesia.*

Losanna ep. Bugellensis[1]. — Meo in lectulo detinebar ob levem infirmitatem cum votatio fiebat in aula magna circa primum articulum BSancta Romana catholica ecclesia ĕtc. ; secus etiam ex tempore ausissem veniam loquendi petere ut breviter observarem quanto dignius, nobilius, ac solidius fuisset vocabulum seu attributum *Romana* ab elocutione expungere sequentibus rationibus, videlicet:

I0 Quia ecclesia catholica unica vera cum ait, Romana eam quiden possidet, sed non facit: sinamus ergo eam super omnes antonomastice, ac voluti super pinnaculum sedere.

2° Quia attributum quodeumque restrictionis notam praesefert, quasi vera catholicitatis ratio urbi Romae absoluto ct inseparabiliter adnectcretur.

3° Quia id esset catholicam veram ecclesiam heterodoxia assimilare, quippe quao orthodoxae et apostolicen attributa sibi usurpant, quemadmodum dicuntur ecclesia orthodoxa Graeca, orthodoxa Rutbcna, Anglica etc., dum si absque ullo titulo *catholica* so enunciaret ecclesia, attributa quaecumque particularia hoterorodoxis cedendo, istae se a vera ecclesia per ipsa eorum attributa defecisse commonstrarent, ac voluti sectae ab ipsa seiunctae se proderent.

4° Demum, tempora futura unus novit Deus: quid si, quod Deus avertat, alio sedes Romana, C uti iam primum Antiochiae fuit, vel Avenionem exempli gratia vel alio transferreretur, an ne catholica esse cessaret?

Hinc quoniam declaratum fuit ab eminentissimis praesidibus, non nisi *procisoriam* censeri definitionem secutam, precor obtestorque ut haec cius loco apponatur, quao et omnibus certissime patribus accepta foret, et melius, uti arbitror, dignitati rei responderet, si nempe hac simplici formula exordiretur: *Sancta catholica et apostolica* (et si placeat etiam) *Romana ecclesia.*

Gastaldi ep. Salutiarum1. — Studium perspicuitatis in definitionibus concilii, quao ct maxime est necessaria, ct nunquam nimia dici poterit, me movet ad rogandum excellentias vestras, ut in capite primo heri approbato, in pagina 1 linea 14 (coi. 240 a 12] verba ^praedicandus est α mundo re et essentia ĕdistinctus collocentur ut sequitur: *praedicandus est re et essentia distinctus a mundo.*

Ratio quam affero huius diversae collocationis verborum est, quin prout verba nunc ¡acent, sensum non satis apertum exhibent: quia cum nomine *mundi* veniant homines qui in mundo ŭnt, ct verbum passivum *praedicandus est* ita prope ponatur cum voce in casu ablativo exponente *actionem* α qua *passio venit,* aliqua nascitur ambiguitas in sensu verborum percipiendo. Et qui seipsum interrogaret: a quo Deus est praedicandus? Responderet forte: a mundo. Quid de Deo praedicandum est? Esse re ot essentia distinctum. Sed distinctum a qua re? A mundo ne vel ab alia re? Verba α *mundo* possunt itaque, uti collocata sunt, referri tum ad verbum *praedicandus est,* tum ad participium

1 Litt. diL ad card. Bilio Dipntat'Ojie de fids prae¿;dcm die 21 martii 1370

1 Litt dat. ad emineatissiiuos concilii praesides die 31 martii 18701

1 LitL dat. ad praefidem et patres DepntatkaU de fid* die 25 martii 1870.

distinctus. Ut omnis tollitor ambiguitas, scribatur A propterea : *praedicandus est re ct essentia distinctus a munda.*

Etiam verbum *Dominum* valde melius collocatum appareret immediato poet verbum *creatorem* in linea 9 [ib. a a): dicendo enim *Deum esse creatorem et Dominum caeli et terrae,* confitemur, eum non solum creasse caelum et terram, aed *dominium* in eis habere, adeo ut haec suae voluntati omnino subiidantur. Sed ponendo verbum *Dominum* uti est nunc in capito primo, quin dicatur cuius rei Deus rit Dominus, significatio huius verbi valde imminuitur, et quasi superflua evadit.

Haec subiidendo sapientissimo vestro indicio etc.

c.

Emendationes in caput secundum.

Tizzoni aep. Sisibenus. — Pag. 10 lio. 19 (coi. 34 A jsJ: vLicet sola humana industria c̆ŏncinnati haec verba videntur inutilia, vel alibi collocanda. Ibidem concilium Tridentinum definivit non esse interpretandam Scripturam *contra eum sensum,* quem tenuit ac tenet ecclesia. Ubi vero ecclesia locuta non est, reliquit fideli libertatem interpretandi. Adhibuit formulam negativam, prohibitivam ; cum in novo canone dicatur formula positiva, *is pro cero Scripturae sensu habendus est, quem ecclesia tenet:* videtur tolli illa libertas, quam Tridentinum reliquit, ita nt nemini liceat interpretari, quod ecclesia nondum interpretata est, ct fas ci sit solummodo exponere quod ecclesia exposuit. Hoc nimis rigidum videtur.

Demartis ep. Galtellmcnsis-Xorcnsis1. — Cum verba schematis de fide, quae sub initio capitis secundi et primo respectivo canone prostant, uni potius quam altori faveat scholasticorum opinioni, mihi in animo est sequentem emendationem proponere:

pEadem sancta mater ecclesia tenet et docet *hominem rationis exercitio* fruentem posse Deum rerum omnium *principium* ct finem naturali ipsius rationis lumine e rebus creatis certo cognoscere; *inrisibilia enim Dei* per ea quae facta sunt intellecta conspiciuntur etc.“

pCinon I. Si quis dixerit, *hominem rationis exercitio fruentem* non posse Deum unum et verum, creatorem et Dominum nostrum per ea, quae facta sunt, eodem rationis lumine certo cognoscere, anathema sit.“

Ratio emendationis propositae haec est, tum quia haud illusoria remaneret animadversio ad relatum caput secundum in calco schematis apposita, cum in corpore inris non inseratur; tum quia consecrata videtur ab immortali pontifice Pio IX acta concilii Ambianensis anni 1853 approbante.

Enixe ergo rogo eminentiam vestram et reverendissimos patres Deputations de fido ut mihi D venia loquendi in proxima congregatione generali concedatur1.

Del Valle ep. Jhianucensis1. — Cum ob vocis raucitatem non absque gravi difficultate loqui valeam, peto amplitudini tuae, ut animadversiones adiunctae, si placeat cminentissimis praesidibus sacri concilii, aut transmittantur ad Deputationcm de rebus fidei, aut inserantur inter emendationes capitis secundi, quae patrum approbationi proponendae sunt.

Idem. — Fortasse non est abe ro rationalismum biblicum et mythismum damnaro saltem per modum consectarii. Propterea absoluta prima paragraphe peg. 10 (col. 34 Be] post ills verba necclesia per A apostolos traditi auntu haec adderem : *Itaque maximopere a recitate catholica aberrant, qui sacram Scripturam mythis et fabellis redundare ăffirmant*

Canon autom do revelatione aub numero tortio positus sic reformandua mihi videtur: *Si quis dixerit, hominem ad statum supematuralem ecehi non passée* nam per atatum supematuralem olevatur intellecta» per fidem, ct voluntas per gratiam.

Amoverem etiam adverbium *sed,* ct ponerem particulam disiunctivam *aut;* siquidem aecus videretur, opinionem illorum, qui affirmant, hominem ex seipao ad omnis boni et veri possessionem iugi profectu pertingere posse, adversari tantum ordini supernatural!, cum certum ait illum errorem evertere cognitionem quamcumquo obioctivam, ot ipsam Dei aeternam legem, cuius participatio est lex naturalis.

Qua do causa, ad profligandum alium errorem nimis grassantem solidariorum, seu illorum qui affirmant legem moralem esse omnino independentem a lege aeterna, immediate post canonem tertium, aut si melius ct apposite videtur, post canonem primum tertii capitis hunc alium canonem adiiccrem:

flSi quis dixerit, non existera legem aeternam, quae est ipsa Dei iustitiA aut ex ea non profiucro legem naturalem vel moralem, sed illis caso omnino indépendantes a lege aeterna; vel nullam esse discrimen essentiale inter bonum et malum morale, aut boo discrimen pendere tantum a libero hominis, vel societatis arbitrio, anathema ăit. 4

Nec immorandum est In probanda necessitato et convenientia huius canonis cum satis notus sit error dicentium, nullam esse regulam moralem refraenantem sensualitatem, et absolutum esse dominium hominis in corpore proprio. Ex illo errore etiam produit illud novum ct exccrandum ius *factorum consuatmatorum,* quod politici non timent adstruero et defendere.

KctteUr ep. Moguntinus. — Cum alii patres, prout expectavi, non observarint, quae hic sequuntur, instantissime rogo, ut sequens animadversio etiamnum benigne admittatar.

1· In capite secundo circa canonem et inspirationem sacrarum Scripturarum plura definiuntur, quae neque ine decreto Eugeni! IV pro lacobitis neque in concilio Tridentino continentur, quod hano rem ita tractavit, ut iis omnibus, quibus nota est eius historia, evidenti iudicio sit, illud caput Tridentinum manifesto Spiritus sancti adiutorio conscriptum case. Hinc caput illud sine gravissimis rationibus non est augendum.

2° Tridentinum definierat, libros integros cum omnibus suis partibus, prout in ecclesia catholica legi consueverunt et in veteri vulgata latina oditiono habentur, pro sacris et canonicis suscipiendos, cum utriusqne Testamenti unus Deus sit auctor. Sed hic definitur: omnes libros integros cum omnibus suis partibus Spiritu sancto inspiranto *conscriptos* esse, et *ut tales* per apostolos ecclesiae traditos.

3 Iam vero sunt gravissimi theologi, verbi gratia Sixtus Senensis, Nicolaus Serranus, Bonfrorius, Niercnberg piissimus, academia Lovaniensis etc., qui docent, licet Scriptura sit divinitus inspirata atque utriusque Testamenti Deus ait auctor moda solemnissimo, tamen posse admitti, forte aliquem librum, licet humana industria conscriptum, si postea Spiritus sanctus per ecclesiam faciat suum, eccleaiaque Spiritu aaucto affiata in canonem referat, sacram ct canonicam auctoritatem nancisci, ita ut pertineat ad Scripturam sacram et ad fundamenta catholicae doctrinae.

4· Haec propositio Romae a Sixto V summo pontifice in consistorio coram se ot cardinalibus-

* **Litt det. ad prsesidem et patres Ɒeputation! de fide die 96 martii 1810.**

▮ **Sermonem revera habuit in congregatione generali («Ile 99 martii 1870). et eamdem emendationem proposait**

• **Utt. dat ad condii! secretarium die ïβ mart!! 1870.**

examinata, ot ab codoni summo pontifico et cardi- a nalibus *tanquam sanae doctrinae articulus* adprobata est, ct res gesta per brevo apostolicum Lovaniensibus significata. (Cf. Moyer hist, controv. do auxil. lib. I cap. 13 pag. 40.) Tanti theologi, quorum sententia approbata est ipsa auctoritato sanctae sedis, non sunt damnandi, praesertim cum sit mos ooclceiao, haeresce ot errores damnare, non quaestiones scholasticas definire, rom non roi modum determinaro.

Deindo quaeritur, unde probotur, apostolos omnes ot singulos libros cum singulis partibus occlesiao ut tales, scilicet Spiritu sancto inspirante conscriptos tradidisse7 cum patres per longum tomporia tractum incertos videamus circa determinationem canonis. Cor ecclesia, quae a Spiritu sancto regitur, non potuerit in canonem recipere librum, licet ab apostolis non ut tolis traditus sit, ea rationo inducta quod vel ab apostolis vel ab | I apostolici· viris fuorat conscriptus? Cur Deus non poluit permittere, ut Scripturis divinitus inspiratis et ut tales per apostolos ecclesiae traditis, aliquae partea insererentur, quae vel erant divinitus inspiratae vel verae et sino error© revelationem continebant, quaeque postea canonicam auctoritatem nanciscerentur etc.?

Nisi ergo placeat, Io decretum Tridentinum sine additamentis retinere, rogo enixe 2° ut, si quid plus definire volumus, unus vel alter orator argumenta adversariorum proponat ot solvat; vel 3° ut decretum otiam sino ulteriore examine ita reformetur: „Eos vero ecclesia non propterea pro sacris et canonicis habet, quod auctoritato sua approbati sint, licet sola humana industria concinnati; aut ideo dumtaxat, quod revelationem sine error© contineant; sod ideo *quod divinitus inspirati Deum habent auctorem, atque ut tales ecclesia illos suscepit et venerata* 0 *est;* vol etiam: *quemadmodum ecclesia apostolica traditione instructa et a Spiritu sancto edocta illos suscepit et venerata est.*u

lias animadversiones tum meo nomine, tum aliorum non paucorum episcoporum, qui eiusdem sunt sententiae, reverendissimis patribus enixe commendo.

Apuzzo aep. Surrentinus. — Ecclesia infallibili iudicio potest iudicaro do deposito fidei. Sed tota Scriptura est in deposito fidei. Ergo clare patet, quod non possit dici Bin rebus fidei et morum is pro vero sensu sacrao Scripturao habendus sit, quem tenuit ac tonet sancta mater ecclesia0.

Talibus verbis limitatio ponitur obiecto infallibilitatis ecclesiae: ot illa secundum haec verba non posset definire nisi sensum do rebus fidei ot morum sacrao Scripturae.

Non poterit igitur definire utrum sex dies creaD tionis sint epoebae, utrum vero exstiterit ilex Membro ot caetera huiusmodi, quao non pertinent ad fidem et mores.

Nec valot dicere, quod concilium Tridentinum hanc limitationem admiserit, sessione IV dicendo: „Ut nemo suae prudentiae innixus in rebus fidei ct morum, ad aedificationem doctrinae Christianae pertinentium,sacram Scripturam contra cum sensum, quem tonuit ot tenot sancta mater ecclesia, cuius est iudicaro do vero sonsu Scripturarum sanctarum, ipsam Scripturam interpretari *&udeat* Nam hoc decretum magis confirmat quod dictum est.

Concilium limitationem apponit quando loquitur de his, qui abutuntur sacris Scripturis; et damnat eos tantum in causa, quando agitur do rebus fidoi et morum. E contrario quando loquitur de ecclesia, dicit absoluto ncuius est iudicare de vero sensu ot interpretatione Scripturarum0.

Nunquam ergo patres Tridentini limitarunt obiectum infallibilitatis ecclesiae.

Praeterea in schemate de ecclesia capite IX dicitur: ^Praerogativam infallibilitatis complecti universum Dei verbum revelatum/ Quomodo poterit nunc dici in *rebus fidei et morum?*

Hinc apponatur decretum Tridentini, sed in oxplicanda eius mente nulla adsit limitatio.

Dupanloup ep. Aurelianensis1. — Je me proposais do fairo au concile quelques observations sur le 2·· chapitre. Mais, sorti de rassemblée avant la fin de la séance, j'ai appris, le soir, que la discussion était close. Permettez que je mette sous les yeux de votre Éminence, en peu de mots, les observations que je ïi plus le moyen do présenter en séance publique.

La principale qui me parait très grave, regarde les premières lignes du chapitre II ot le canon I, qui y correspond. Jo suis d'autant moins suspect ici, que j'ai toujours été très opposé, philosophiquement, *au traditionalisme;* mais, quand ce n'est plus seulement de philosophie qu'il s'agit, quand c'est uno définition dogmatique, de foi, sous anathème, qu'on veut faire, l'on no saurait être trop circonspect et trop attentif à ne pas passer les bornes. Or, je crois qu'ici on les passe.

Les explications atténuantes données dans les *annotationes,* n'ayant pas d'autorité conciliaire, c'est le texte même et le texte seul proposé au vote du concile, que nolis devons regarder: or, de ce texte, Monseigneur, du texto du canon, combiné avec celui du chapitre, il résulte ceci:

Il y aura donc obligation de croire comme *de foi,* commo *révélé,* que, môme dans l'état de nature déchue, *la raison naturelle seule,* indépendamment do tonto révélation (même *primitive),* ot sans le 0 secours do la grAce, peut, *par ses propres forces,* arriver à une connaissance *absolument certaine, rigoureusement démontrée des vérités suivantes:*

Io L'existence de Dieu, *Deum;*

2° L'unité do Dieu, *unum;*

3° La vraie nature de Dieu, *verum;*

4° La création proprement dite, c'est à dire *ex nihilo,* de l'homme et do toutes choses, *Creatorem nostrum, rerum omnium principium;*

5° Lo rapport de Γhomme ot de toutes choses à Dieu, comme fin dernière, *rerum omnium fifiem;*

6° La *suffisance,* pour établir avec une *absolue certitude* toutes ces vérités, *du seul et unique argument* tiré do l'existence dos choses contingentes, *e rebus creatis . . . per ea que facta simt, certo cognosci posse.*

Je suis, Monseigneur, je vous l'avoue, étonné, stupéfait, effrayé d'une définition *dogmatique* pareille, ot avec la sanction de *fanathémell!*

Maio où dono trouvons-nous la *révélation divine de cette puissance de la raison naturelle* pour arriver toute soûle, par *ses propres et seules forces,* à la *certitude,* c'est à diro à la démonstration *évidente,* do toutes ces vérités, notamment de ce mystère, écrasant pour la raison humaine, de la création proprement dite, de la création *ex nihilo? ...* Tondis qu'il est, au contraire, certain en fait que jamais, dans aucun temps, la philosophie *séparée* ne ⁸ est élevée jusque-là?

Le texte cité do saint Paul ne prouve pas du tout cola, ni surtout *tout cela.* Regardex-y de près, Monseigneur, et vous verrez:

Io Quo saint Paul ne va pas jusqu' à cotte précision *de la certitude absolue;*

2 Quo saint Paul ne fait abstraction, tout au

1 Lilt d<L ad card Bilio Depntatioais de fide prie«idem dis 2 aprilii 1870.

plus, que de]a révélation mowFque, pour les gentils, *qui legem non habentes iph sibi sunt ter;* mais il ne *fait,* ni ne pouvait faire abstraction do *la révélation* primitive et des traditions originaires du genre humain, né de Dieu, et qui, dans son premier péro, avait conversé directement avec Dieu;

3e Quo saint Paul enfin no précise pas absolument la création *ex nihilo,* commo pouvant être connue par les seules lumières de la raison naturelle.

Quelle nécessité y a-t-il, Monseigneur, de nous engager si avant, et de foire ce nouveau dogme sur la puissance do la raison naturelle, en définissant, *comme de foi,* qu'elle peut aller jusqu'où, historiquement et en fait, elle n'est jamais allée?

Poor mes autres observations, qu'il me suffise, Monieigneur, do voua les envoyer en marge du *schema.*

Permettcz-moi do terminer par une observation générale, ct quo je crois très importante, pour les B travaux et les décisions du saint concile. H est dangereux, très dangereux, do multiplier outre mesure, et sans uno absolue nécessité, non seulement les *dogmes de foi,* mais même, au-dessous des dogmes, les *obligations de croire,* et de gêner par là, plus qu'il no faudrait, les libre» mouvements do la pensée. L'esprit humain est on enfant terrible: si on l'emmaillote, si on lo lio, si on l'enchaîne trop fortement, il étouffe, il s'irrite, il n'y tieni plus, et dons son désespoir, il brise ses liens, so débarrâsso Jo ses lange», ot se met en picino révolte. J'ai toujours admiré, au moyen-âge, à cette époque mémo où l'église était dans sa plus grande puissance vis-à-vis do l'esprit humain, alors enfant soumis, dont ello était U mère et h nourrice, j'ai, dis-je, toujours admiré h liberté, vraiment bien grando, quo cette sago et prudente mèro laissait alors à ces nombreuses et vives ocoles, philosophiques et C théologiques. où s'agitaient, sur toutes choses, tant de questions, souvent étranges et souvent aussi si hardies! L'église n'intervenait guère quo quand le dépôt sacré do U foi était vraiment menacé: hors de là, olio laissait l'enfant s'ébattre librement, et ello so reposait sur Ica écoles contraires du soin de se combattre les unes les autres et de faire jaillir finalement la vérité. Et l'autorité aouveraino du magistèro divin était d'autant plus forto ct respectée, quello so ménageait plus discrètement. Combien plus, Monseigneur, cos prudents ménagemonts seraient nécessaires aojoardbui que nous avons affaire à un esprit humain émancipé et si enclin, hélas! à la rébellion.

J'aurai l'honneur de vous envoyer demain mes corrections de détail sur le schéma imprimé. Veuillez agréer cto.

Ideml. — J'ai l'honneur d'adresser à votre D minence les fouilles imprimée» du *schema de fide,* quo jo lui annonçais hier, portant en marge les corrections et additions proposées par moi.

J'ai longuement exposé dans ma précédente lettre les motifs do la correction relative à la *certitude purement rationnelle* do Dieu, un, créateur *ex nihilo,* oto. ... qu'il me parait tout à fait impossibile d *ériger en dogme;* jo n'y reviens pas.

Quant aux autres corrections ou additions, le» raisons en apparaîtront assez d'elles-mômes, pour la plupart du moins: je me bornerai «à insister ici sur quelques-unes plus importantes.

Jm *chapitre II dernier paragraphe:* Le décret du concile do Trente relatif à l'interpretation des saintes Écritures, était in *directo* et, dans ses termes, *disciplinaire: Decernit ut nemo interpretari audeat* A *contra rum sensum* ... etc,... Nous on faisons dans notre schéma un décret *dogmatique,* déterminatif, *dogmatiquement,* du sens des Écritures: *Definimus ut... is pro cero sensu Scripturarum habendus sit, quem tenuit ac tenet sancta mater ecclesia.* La rigoureuse précision des termes est dès lors incomparablement plus nécessaire. Or, *queni tenuit sancta mater ecclesia,* est loin d'être uno expression assez précise. Quo d'incertitudes ct do disputes no pourrait pas y avoir, touchant plusieurs point»; Io pour apprécier s'il y a eu ou non, dans tel ou tel sens, *jugement commun de ΓEglise;* pour discerner si lo sens, réputé commun, a été tenu *comme de foi?* Voilà pourquoi, si c'est un décret dogmatique quo nous voulons faire, je no voudrais pas do ces expressions indécises, *quem tenuit tic tenet sancta mater ecclesia,* qui pouvaient suffire pour lo décret disciplinairo du concilo do Trento; mais je voudrais *defnicit,* qui écarto toute incertitude ct toute équivoquo, dans une chose où il n'on faut point[1]. — Et c'cst pour cela atusi quo, si l'on introduit la secondo règio d'interprétation, tirée du consentement unanime des pères, jo voudrais diro: *qui, ni defide credendus, unanimi* eon/en/ii *patrum traditus esse nosedur.* Autrement, Monseigneur, nous nous exposons, pour vouloir êtro plus sages quo lo concilo do Trento, à jeter h théologie ct l'cxégèso dans do terribles embarras. Appliquez, par exemple, votro nouveau décret a la question du *prêt à intérêt.* Jo n'ignoro pas les réponses qu'on pourrait faire, ct les moyens do conciliation qu'on pourrait trouver, tirés du changement des circonstances qui ont rendu les *tires extrinsèques,* autorisant l'intérêt modéré, beaucoup plus communs aujourd'hui qu'autrefois. Mais, je n'en suis pas moins effrayé des difficultés quo nous soulevons, et vous le serez peut-être comme moi. Et on pourrait citer d'autres exemples!

Pour ne pas retarder l'envoi de cette lettre et do mes corrections ct additions sur co IIm· chapitre, qui est lo plu.·» pressant, vous me permettrez. Monseigneur, do réserver la suite pour demain. Mais avant do finir, il y 3 uno observation générale sur la manière de voter les amendements, qui so présente ici à mon esprit, et quo je vous domando la permission de communiquer à votre Éminence, parco quo jo suis vivement frappé do sa gravité.

Il y a, je l'avouo, des amendements moins importants, et sur lesquels on peut sans do très grande inconvénients, se prononcer vite, et par un procédé do votation sommaire. Mais, Monseigneur, quand il s'en rencontre du plus graves, de très graves, d'aussi graves que ceux qui sont l'objet de ma précédente lettre et do ctllo-ci, ct qui auraient certainement arrêté le saint concilo do Trente, et motivé, dans sa sage procédure, des discussions do théologien», de commissions, de congrégations particulières et générales, ne faudrait-il pas, je le demande à la loyauté ct à la sagesse do votre Éminence, prendre la peine ct se donner lo temps d'y regarder de plus près et plus à loisir que nous no faisons? Suffira-t-il qu'un membro de la Députation *de fide* vienne déclarer quo la Députation rejette, et qu'on posso immédiatement au vote, sans examen nouveau, et sans discussion contradictoire et approfondie des raisons contraires? Je suis effrayé, jo l'avoue, quand jo pense aux suites, et à la gravité suprême de ces grandes questions,

› Utt dat. at euindem card. Billo dis 3 aprili· 1870.

[1] *Definirit* me partit encore toni i fait nécessaire pour empêcher qu'en ne regarde comme *dogmatiquement* el *irrévocablement* fixé le eem de tels ou tels passage «les saintes Écritures, parce que ces passages auraient été citée et pris en tel on tel sens dans de· chapitres de conciles, ou dans des bulles de papes. Cela nous mènerait loin!!

où il ne s'agit do rien moins que de la foi ct do a tout l'avenir do l'Égliso.

No serait-il pas aussi bien nécessaire, à cause do la particulière gravité des canons, accompagnés d'anathèmos, quo leur votation fût faite à part, ot qu'il y eût un voto sur chaque canon, au lieu de lo votor d'onsomblo ct aveo les chapitres mûmes?

Jo livre avec confiance ces réflexions à la sagesse do votre Éminence, ot j'ai l'honneur d'être avec un profond ot affectueux respect, Monseigneur oto.

Idem. — „Ctiput IL Eadem sancta mater ecclesia tenot ct docot, Deum quidem, rerum omnium principium ct finem, naturali humanao rationis lumino cognosci posso, tum o robus creatis, eo quod invisibilia ipsius a creatura mundi per ca quae facta sunt intellecta conspiciuntur, tum cx aliis argumentis ot metaphysicis ot moralibus (Rora. I, 20): placuisse autem Dei sapientiso ot bonitati, alia, caque supernaturali vin, soipsum, ot mirabilia quaedam voluntatis suae aeterna decreta, humano generi revelaro, multifariam multisquo modis olim loquendo patribus in prophetis, novissimo vero nobis in Filio. (Hebr. 1,1.)

nIIuic sano divinae revelationi tribuendum est, ut ea quae in rebus divinis humanao rationi per so impervia non sunt, jn praesenti generis humani conditione, ab omnibus expeditius, firmiori certitudine, et nullo admixto errore, cognosci possint Non hac tamen de causa revelatio proprio et absolute necessaria fuit; sed ideo maximo ac certissime necessaria omnino diconda est, quia Deus, cx infinita bonitate sua, ordinavit hominem ad finem supernaturalem, ad participanda scilicet, intellectu et voluntate, altiora quaedam bona divina, rationis comprehensionem excedentia; siquidem: Oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quae praeparavit Deus iis qui diligunt eum. (I Cor. II, 9.) Hanc vero sublimem suam destinationem, mediaque ad eam attingendam, ut ab homine noscerentur, revelanda ipsi fuisse manifestum est.

„Haoc porro supcrnaturalis revelatio, secundum universalis ecclesiae fidem, a sancta Tridentina synodo novissitno declaratam, integra continetur in libris scriptis tam veteris quam novi Testamenti, et sino scripto divinis traditionibus, quae ipsius Christi ore ab apostolis acceptae, aut ab ipsis apostolis Spiritu sancto dictante, quasi per raanus traditae, ad nos usque porvenerunt(ConciliiTridentinisess.IV). Illi autom libri tum veteris tum novi Testamenti, integri, prout in eiusdem concilii decreto recensentur, et in vulgata latina editione habentur, cum omnibus suis partibus, pro sacris et canonicis suscipiendi sunt. Et eos ecclesia non propterea pro sacris habet, quod auctoritate sua approbati sint, licet sola essent humana industria concinnati, aut ideo dumtaxat quod revelationem sine errore contineant; sed idcirco quod Spiritu sancto inspirante conscripti, Deum habent auctorem, atque ut tales ecclesiae per apostolos traditi sunt.

nQuia vero1, quao sancta Tridentina synodus do interpretatione divinae Scripturae, ad coercenda petulantia ingenia, salubriter decrevit, α quibusdam hominibus prave exponuntur, idem decretum renodantes, hanc eius montem esso definimus, ut in rebus fidei ct morum ad aedificationem doctrinae ebristianae pertinentium is pro vero Scripturae sensu habendus sit, quem definivit sancta mater ecclesia, cuius est iudicare de vero sonsu ot interpretatione Scripturarum sacrarum, aut otiam qui, ut de fido credendus, unanimi consensu patrum traditus esso noscitur1.

„Canones. 1· Si quis negaverit, Deum naturali rationis lumino ab homino cognosci posso, anathema sit1.

n2a Si quis dixerit, fieri non posse, aut non expedire, ut per revelationem divinam homo do Deo cultuquo ei exhibendo edoceatur, anathema sit.

r3® Si quis dixerit, hominem ad cognitionem, quao naturalem superat, divinitus evehi non posse, sed ex seipso ad omnis tandem veri et boni possessionem iugi profectu pertingere posse, anathema ait.

n4° Si quis sacrae Scripturae libros integros cum omnibus suis partibus, prout illos sancta Tridentina synodus recensuit, pro sacris ct canonicis non susceperit, aut eosdem libros divinitus inspiratos caso negaverit, anathema situ

Magnnsco ep. Bolinensis — *Aveva* domandato di parlare nell aula conciliare per difendoro lo schema, ma avendomi fatto significaro Γ eminentissimo e reverendissimo primo presidente che desiderava si finisse la discussione, ben volentieri ho rinunziato alla parola, nè ho consegnato la scheda delle mie proposte non essendo di assai entità. Siccome però avrei proposto che ove si parla della tradizione si esprimesse tutta la dichiarazione del Tridentino che è in questa forma: „Et sine scripto traditionibus-quae ipsius Christi ore ab apostolis acceptae aut ab ipsis apostolis Spiritu sancto dictante quasi per manus traditae ad nos usque pervenerunt;[*] cosi ripensandoci sopra mi è paruto questa addizione essere importante e quindi doverla proporre al-Γ Eminenza vostra reverendissima, onde se nell'aula nessuno Γ ha proposta *proprio marie* venga proposta dalla Commissione. La ragione che mi persuade essere quell aggiunta importante si è, che mettere cosi seccamente: *et sine scripto traditionibus,* per chi non conosce la dottrina del concilio Tridentino non si capisco di quali tradizioni si tratti, o specialmente pei protestanti nelle cui mani andrà certo il nostra concilio, i quali senza quella spiegazione potranno sospettare, ed accusarci di mettere a pari della Scrittura tradizioni puramente umane. Tanto più che in seguito si danno e sanciscono spiegazioni intorno ai libri sacri, c nulla si dice delle tradizioni.

Vostra Eminenza però faccia quel conto che crede di queste mio osservazioni, al cui giudizio intieramente mi rimetto. Intanto baciandole la sacra porpora ho l'onoro di rassegnarmi eco.

Cardinalis Carsi aep. Pisarum. — Emendatione· capitis li, pag. 28 [col. 270 o d] η. 60 et 61 canonis IV.

Canon novus η. 60: „Si quis dixerit sacrae Scripturao historias vel personas ... non in sensu proprio sed motaphorico esae accipiendas etc.u vellem animadvertore.

Quaedam esse tam in veteri quam in novo Testamento quao sensu proprio ac litterali accipi nequeunt, exempli gratia in veteri Testamento quando Deus dixit Moysi: *Constituam te deum Pkaraonis,* Deus non contulit Moysi divinitatem, sed tantum

1 Haec paragraphus vel supprimenda, vel ita mutanda. *Audor.*

i Ratio: decretum Tridentinum erat in directo *disciplinare,* decernens *ne quis auderet interpretari* etc.... ; decretum nostrum erit in directo *dogmaticum,* definiens *quis sensus Scripturarum pro vero habetrius sit.* Qnaptopter adhibenda nat verba certius et strictius determinata: *definivit... ut de fide credendus,* ne periculum graviasimum incurramus imponendi tampin *fidei dogmata* sensui Scripturarum, qui non eawat certo *de fide. — Audor.*

• Hic eanon omnino supprimatur, ait saltem eo modo mutetur. Ratio: impossibile enim ridetur défiaire, at de Me. nt revelatam, *certitudinem* rationalem sol» lamia· naturali haberi pease de Deo uno et vero, et de *creatione* proprie dicta, id est « *nikilo. — Audor.*

« Litt dat ad card Bibo DepnUtioals de fide ptaesidm.

vim operandi prodigia, quao quidem virtue propria non erat sed communicata. Sio Isaías: *Effundam super* ros *aquam ricam ct mundabimini ab omnibus iniquitatibus cestris,* aqua significabatgratiam divinam.

In noro Testamento quando Christus vocat soipsum lucem mundi, ostium per quod aperitur introitus, vitam etc.

Quae profecto adeo vera sunt, ut Tridentina synodus flessione VII de baptismo can. 2 anathema indixit cuicumque detorserit ad metaphoram nomen aquae, quia cum Christus dixit: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu sancio,* nomen aquao in*telligi* debet pro aqua naturali, non vero metaphorice prout in textu superius allato atquo in Apocalypsi, in qua sub nomine aquae intelliguntur populi: aquae multae, populi multi.

E contra gravi anathematis poena damnandi sunt illi, qui praesertim Christi vel apostolorum vel praeclara aut Christi aut apostolorum opera ac B miracula aut pro mythis habent, aut ad fabulas reduci posse contendunt.

Hinc vel unus, vel duo etiam possent edi canones. Si unus, hisce exprimendus terminis: r8i quis dixerit, omnia sacrae Scripturae verba metapborico sensu, non vero sensu proprio accipi posse, ac historias, vel personas in illis recensitas pro mythis ac fabulis ad aliud significandum adhibitas fuisse, anathema ſit.

81 vero dno, primus ita exponi posset: rSi quis dixerit, omnia sacrae Scripturae verba metaphorico sensu, non vero proprio ac naturali sensu accipi posse, anathema sit.“ Alter vero: „8i quis dixerit, historias ot personas quae in sacris Scripturis recensentur, et praesertim Christi et apostolorum nec non eorum gesta ao miracula pro mytbis ac fabulis ad aliud significandum fuisse vel adhibita vel exposita, anathema ſit (

Hoo altero canone inclusive anathemate plecteretur infame opus Renani in duobus voluminibus contentum.

Aronne ep. Montis Aliil. — Cum decem episcopi beri convenissent apud eminentissimum ac reverendissimum cardinalem Morichininm episcopum Aesinum, ea de causa ut una simul conferrent circa secundum caput schematis cui titulus *defide catholica,* et de quo Dominatio tua reverendissima actura erit in generali congregatione, duo quao sequuntur animadversiones per me tibi patefaciendas esse voluerunt.

Prima est: ubi in principio capitis secundi *de revelatione* legitur: „Eadem sancta mater ecclesia tenet et docet, Deum rerum omnium principium et finem naturali humanao rationis lumine o rebus creatis certo posse cognosci ȩtc. satius esse iudicarunt supradicti episcopi, si diceretur cum primo d schemate, nempe sic: „Deum naturali ipsius rationis lumine per eo, quae facta sunt, posse c̈ognosci. Ratio est quia non potest facile admitti, homines solo naturalis rationis lumino posse cognoscere Deum ut finem rerum omnium, praesertim si agatur de ipso Deo ut ultimo fino hominum. Sanctus Augustinus, qui ex professo do hac re ogit, recenset permagnum numerum opinionum philosophorum circa hominis finem, quarum tamen ne una quidem vera invenitur. Et re quidem vera non ita facile cat cognoscere Deum ut principium, ita quoque ut finem creaturarum et hominum.

Secunda animadversio est. In eodem capito initio secundae paragraph! legitur: rEa quao in rebus divinis humanao rationi per so impervia non sunt? Desideratur ut substituerentur alia verba hoo modo: *Ea quae de Deo et da lege naturali humanae rationi per se impervia non sunt.* Etenim hoo pacto magis clare innotesceret species et latitudo veritatum, ad quas sola ratio humana so posset extendero, illasquo per ao cognoscere.

Quae retuli ex commissiono mihi facta, sint neo no attendenda, tibi, pater reverendissimo, iudicandum relinquo.

Cardinalis Eiario aep. Neapolitanus. — Capito secundo § 2 legitur: „Deus ordinavit hominem ad finem supernaturalem, ad participanda scilicet bona divina etc.“ Hio non distinguitur quod ordo supernaturalis consistit in hac vita in participationo gratiae, io altera in participationo glorino. Ut homo in bao vita participet de gratia divina, necessariae sunt ei virtutes theologicae, quarum prima est fides, quao ut habeatur necessaria est revelatio divina do mysteriis, quao credenda sunt. Post statum vero supernaturalem fidei in hac vita transitar in statum visionis et fruitionis Dei in altera vita, ubi cessat fides, et subintrat visio, qaa, aiento apostolo, Deum videmus facie ad faciem. Hino revelationis necessitas non eruitur ex eo, quod ultimo ordinatur homo ad statum visionis, sed ex eo, quod ordinatur in tempore in statu supernaturali fidei, ubi creditur: ac proinde textus apostoli1: *Oculus non ridit etc.* in schemata allatus, cum respiciet statum gloriae, non solum ad rem non facit, sed etiam obscuritatem ingerit

Nullam prorsus mentionem facere do ontologismo valde inopportunum mihi videtur: tum quia ex principiis huiusce systematis nimium periculosae iam deductae sunt illationes: tum quia eadem principia peioribus viam sternunt conclusionibus. Illud praeterea animadvertendum est, quod sancta sodes per sacrarum congregationum responsa suum protulit indicium circa aliquas falsas huius systematis propositiones; et verendum forsan esset no concilii silentium, attenta rei gravitate, infirmaro quodammodo posset emissi iam a sancta sedo iudicii valorem. Falsa ontologismi principia a Gioberti evulgata, per alios praesertim in Italia, Belgio, Germania largius exculta iam virus diffundunt, et perniciosa germina proh! quantum mentes inficiunt; et corrumpunt scientias, quao recto deflectentes tramite evaserunt in vana systemata, et perniciosos poporerunt errores.

Faicl ep. Brugensis. — Caput secundum de revelatione. Page 9 ligno 6 il serait meilleur pour la rédaction et plus conformo au texte sacré de retrancher *eoquod* et de mettre avec des guillemets: ^invisibilia enim ipsius a creatura mundi per ea quae facta sunt intellecta conspiciuntur (Rom. I, 20).

Pag. 10 ligne 2 il conviendrait do mettre des guillemets à cette citation et il faudrait mettre: *qui diligunt illum* au lieu de „qui diligunt eum“, puisque dans la Vulgate il y a *illum.*

Page 10 ligne 7 le mot *integra n'étant pas dans le texte du concile do Trente est h tort renfermé dans les guillemets.

Il faudrait donc ou mettre ce mot en dehors des guillemets ou supprimer les guillemets. La suppression serait d'autant plus plausible, que, si cette prétendue citation se rapporto à la session quatrième du concile do Trente, il y a r̈ontineri au lieu do ;*continetur qu'après les mota „in libris ſcriptis il n'y a pas „tam veteris quam novi ;Testamenti mots qui ne se trouvent que plus loin et qui sont ici intercalés.

Ce n'est pas l'usage de mettre des guillemets, lorsque la citation n'est pas littérale et de verbo ad verbum.

Guerrin ep. Lingonensis.— Antequam do capitoli, A prout do novo concinnatum eat, suffragia patrum exquirantur, liceat mihi notaro defectus, meo quidem iudicio, eat graves, qui in mediam ultimae paragraph! partem irrepsere, ubi legitur: ¿declaramus, ut in robus etc."

Io Enim in hoc inciso, verba *declaramus ut* noe grammatico regulis, neo vero sensui satisfaciunt. Dicendum essot: *declaramus, in rebus fidei etc., hunc pro cero sensu etc. ... habendum esse, quem etc.*

2 Valdo obscura est significatio huius vocis: *aedificationem doctrinae;* sed obscurior adhuc ista locutio: *morum ad aedificationem doctrinaechristianae pertinentium.* Nnrn haec sponto oxurgit quaestio, quao non solvitur: quinam sunt ergo *particulares* mores Illi, qui ad doctrinam pertinent?

Molius, ut mihi videtur, esset dicero simpliciter: *Declaramus hunc, in omnibus rebus quae ad doctrinam christianam pertinent, pro cero sensu sacrae* B *Scripturao habendum esse, quem tenuit ac tenet etc....*

*Gastaldi ep. Salutiarum*l. — Rogo ominontissimum praesidem, ut observet, emendationem propositam num. 18 l/s duas haboro partes: nempo in prima proponi ut expungatur verbum *absolute;* in altera parto proponi ut loco verborum nad participanda scilicet bona divina, quao rationis comprehensionem excedunt" ponantur haec alia: *scilicet ad intuitionem et fruitionem essentiae suae; quae intuitio et fruitio essentiae Dei omnes naturales naturae humanae vires necessario excedit.*

Porro reverendissimus relator dixit, primam emendationis partem non approbari α Deputatione, sod do secunda parto omnino siluit.

d.

Emendationes in caput tertium.

Bovieri ep. Faliscodunensis. — In canone secundo c super hoc capito anathema infligitur iis, qui nullam distinctionem admittunt inter fidem divinam et scientiam naturalem, quao veritatem religiosam aut moralem pro obiecto habeat. Ast in decreto huius capitis ad verba (pag. 11, lin. 8 [coi. 34 B is]) ¿Hanc vero fidem etc." quae praefatum canonem respiciunt, nulla fit mentio do praedicta gravi ot necessaria differentia. Quaro submisse censerem quamdam expressionem interponendam osso post verba ¿hanc voro fidem, quao" respondentem distinctioni in canone appositae. Exempli gratia: *Hanc vero fidem, quae omnino distinguitur a scientia naturali etiam veritatem religiosam aut moralem pro obiecto habente, quaeque humanae salutis etc.*

Pro paragraphs: ¿Porro fido divina" et ¿baeo est illa fides" (pag. 13 [col. 35 a]) desunt canones.

In toto capito quaodam observationes ab oratoribus hoc mano (SO martii 1870) factao mihi videntur D admittendae.

Haec omnia sapientissimo iudicio Deputations de fido humiliter sublicio.

Targioni ep. Volaterranus— Canon V capitis tertii emendatus a Deputarono do fido est: ¿Si quis dixerit assensum fidei christianae non esso liborum, sed absoluta necessitate argumentorum humanae rationis inductum:- Vel

„8i quis dixerit, assensum fidei christianae non osse liberum, sed necessariam persuasionem humanis argumentis inductam:" Vel

¿Si quis dixerit, assensum fidei christianae non esso liberum, sed necessarium actum rationis ob argumenta vim intellectui inferentia et ad assensum cogentia etc."

Gastaldi ep. Salutiarum' — In magno aedificio construendo etiam parietariis, qui ultimum tenent locum, licet dicero quid sibi faciendum videatur ut moles aedificii recto constructa surgat et crescat No itaque despiciatis omnino formam, in qua, uti vobis oxponero audeo, concinnarem canonem quintum capitis tertii huius constitutionis dogmaticae. In hoc canone condemnaro nobis mons est errorem eorum qui aiunt, fidem Christianam esse *persuasionem mere humanam, quae ejformatur sine supernaturali gratia Dei:* et qui aiunt, *gratiam tantum requiri ad opera charitatis:* et qui aiunt quoque, *fidem esse assensum in nobis necessario efformatum ex efficacia scientiae, humanae.* Ut hoe errores refellamus, canon mihi videtur, ut sequitur, concinnandus:

Si quis dixerit, fidem, qua ecangelicae praedicationi assentimus, non esse nisi persuasionem vi argumentorum scientiae humanae in nobis necessario efformatam; vel *gratiam non este nobis necessariam ad fidem, nisi quando haec per charitatem operatur, anathema sit.* Vel hoc alio modo:

Si quis dixerit, fidem christianam non esse nisi persuasionem ex vi argumentorum scientiae humanae in *nobis necessario effonnatam absque interventu gratiae supematuralis, cui libere assentimus: vel gratiam requiri solum ad hoc ut fides per charitatem operetur, anathema sit.* Vel hoc alio modo:

Si 7111s *dixerit, assensum fidei christianae non esse ex supernaturali gratia Dei, cui libere cooperamur, sed esse tantum ex vi argumentorum scientiae humanae quae huiusmodi assensum necessario producunt; vel gratiam non esse necessariam nisi ut fides per charitatem operetur, anathema sit.* Vel hac alia rationo:

quis dixerit, fidem non esse nisi assensum quem necessario praebemus argumentis scientiae humanae absque ulla gratia fupernaturali, cui libere assentiamus: vel hanc gratiam requiri solum ad hoc ut fides per charitatem operetur, anathema sit.

Si haec parvi vel etiam nihili facienda indicabitis, sufficiant saltem ad ostendendum bonum propositum efficiendi quantum in me est pro optimo successu huius sacrosanctae synodi.

Pag. 12 [coi. 34 d] in calco Isaiao locus non habetur cap. XL, sed XLI v. 23.

Pag. 13 lin. 33 [coi. 35 B ij verba ¿per eo ipsa" mutanda sunt in *per se ipsam,* vel *ex se ipsa,* quia praepositio *per* vult *accusativum.*

Freppel ep. Andegavensis, — Carissimo1, Freppel schlâgt in dem vielbesprochenon canon von den *nôtigenden* OiQnden vor, anstatt: *produci* xu sagen: *determinari,* und wünscht, dnQ es xur Kenntnis der Doputatio pro robus fidei gebracht werdo; was ich hiemit, quantum ex me, getan haben will.

Hefele ep. Bottenburgensis. — 1® Etsi vocabulum ¿necessariis" plano et simpliciter delentur, ℵensu non immutabitur.

2° Aut pro ¿necessariis" dicatur *cogentibus* aut *convincentibus.*

1 Lite dat. ad praesidem DepuUtionis pro rebus fidei in ronyregAtione generali die 4 sprilli

* Litt. dAt ad praesidem et patres Depatationis de fide die β aprilis 1870.

› Litt. reverendissimi concilii secretarii dat ad reverendam dominum loannrm Schweix Deputitionii de fide secretarium die 15 aprilis 1870.

Emendationes in caput quartum,

Callot ep. Oremensis. — A rcvcrcndiîaimis patribus deputatis reniam potoquamdam animadversionem ad ipsos deferendi, quae, ni fallor, fugit reverendissimos oratores, nec inter animad versiones impressas invenitur.

Dicitur pag. 16 lin. IS *¡col. 36 a ·J:* rDivina enim mysteria ipsa sua natura intellectum *creatum* sic excedunt, ut, etiam revelatione tradita et fide suscepta, ipsius tamen fidei velo contecta ct quadam quasi caligine obvoluta maneant, quamdiu in hac mortali vita peregrinamur 3 Domino.4'

In haccc periodo agitur de intellectu hominum in terra viventium et non de intellectu sanctorum in caelo regnantium, ut satis clare dicitur, ct aliunde in caelo *ridebimus facit ad faciem ... cognoscam sicut et cognitus suui,* ait beatus Paulus (I ad Cor. B cap. 13): *a fortiori* non agitur de intellectu angelorum. Quando igitur reverendissimi patres dicunt: *mysteria ... intellectum creatum ... excedunt,* intelligunt, non quemlibet intellectum creatum, sed intellectum nostrum. Quao cum ita sint, nonno sensus reverendissimis patribus deputatis clarior fore videtur, ai dicatur: *Dirima enim mysteria ipsa tua natura intellectum nostrum sic excedunt?*

Pedicini aep. Barensis. — In linea 9 capitis IV pag.4 [coi. 36 a s] post vocabulum ^analogia® videntur addenda haec verba: *cum iis;* ita ut sensus integor sit: rRatio fide illustrata assequitur aliquam mysteriorum intelligentiam, eamque fructuosissimam, tum ex eorum (scilicet mysteriorum) analogia cum iis, quae naturaliter cognoscit, tum ex eorumdem mysteriorum nexu inter se etc. .. ,e

Bodilotsì ep. A'atrinus. — Nonnulla observanda circa paragrapbum, quae proponitur substituenda C loco illius, quae incipit: *Neque solum* (pag. 17 [coL 16 B «]).

Prima pars primae periodi genuinum exprimit sensum, de quo res est, usque ad vocem *ferunt;* postea vero sensum rectum non refert, aut certe dat valde obscurum ct incertum. Etenim sequuntur verba haec: nCum recta ratio fidei fundamenta demonstret, eiusque lumine illustrata rerum divinarum scientia (et fortasse *scientiam)* excolat; fides vero etc.®

Illud ¸eiusque lumine illustrata®. Hic quaeritur: est ne recta ratio, quae *illustrat,* aut *illustratur?* Certe iuxta sensum grammaticum debet intelligi in sensu passivo, hoc est: *reda ratio illustrata,* et tunc sensus est: *reda ratio illustrata lumine eius* (fidei) *rerum dirinarum scientiam excolat.*

Ergo legendum est *scientiam* et non *scientia.* Ast si huiusmodi est sensus huius sententiae, cur D potius non dicitur apertius: *Et ratio humana lumine fidei illustrata rerum dirinarum scientiam excolat?*

Deinde posset prosequi: *Eoque fit ut fides rationem ab erroribus liberet ac tueatur, eamque multiplici cognitione instruat.*

Illud verbum *liberet* tolli potest, cum *tueri* ait summa seu praeveniens liberatio ab erroribus.

Ad canonem. Quid sibi vult ista unio *cognitionis et possessionis* bonorum, quae aupernaturalia sunt, in eodem canone? Hic canon melius in duas partes discerpi potest; verum congregationi do fide quid magis expediat indicare, relinquitur.

Anemymus. —Torba nuperrime addita huic paragrapho l quarti capitis do fide sone duriora videntur. Expendat reverendissima Deputatio do robus fidei utrum lectio, quae subiicitur, proponi possit.

i Alludit s-l 5 subrtitnendasn sileri .Neque solam" (coi. B44»V

A Lin. 15 fcol. 344 D uj loco verborum „Non enim utilitates ab iis etc.® dicatur: *Non enim commoda abiit ad hominum edam dimanantia nut ignorat,aut deupicit; fatetur intuto eas, quemadmodum a Deo scientiarum Domino profectae sunt, ita si rite pertractentur, ad Deum, adiucante eius gratia, perducere. Nec sane ipsa retat, ne huiusmodi disciplinae* iji *suo quaeque ambitu propriis utantur principiis et propria methodo; sed iustam hanc libertatem agnoscens, id sedulo caret, ne etc.*

Lin. 29 [coi. 315 a e] Joco verborum „Nequo enim fidei® dicatur: *Fidei namque doctrina, quam Deus rerelavit, non relut etc.*

28.

Congregatio generalia quadragesima quarta
1870 aprilia 8.

Feria sexta dio 8 aprilis 1870 hora nona matu- B tina, in conciliari aula Vaticanae patriarchate basilicae, generalia reverendissimorum patrum congregatio habita eat; cui interfuerunt quingenti viginti tres patres, nempe 27 cardinales, 5 patriarchae, 4 primates, 77 archiepiscopi, 373 episcopi, 4 abbates nullius dioecesis, 12 abbates generales sive praesides congregationum ordinum monasticorum, usum mitrio habentes, 21 generales et vicarii generales, quorum omnium nomina, quae per assignatores locorum accurate descripta fuerunt, exhibet indiculus patrum quadragesimae quartae congregationis generalis, qui inter acta concilii asservatur.

Reverendus pater dominos Renatus Régnier archiepiscopus Cameraccnsis missam lectam celebravit. Qua absoluta, et recitata oratione *Adsumus Domine* ete^ eminentissimus primus praeses dixit: ^Reverendissimi patres, proponitur in hodierna congregatione primum textus integer secundi capitis C constitutionis dogmaticae *De ,tde catholica* et canonum, qui ad hoc caput pertinent, novissime adaptatus iuxta emendationes ab ipsa congregatione generali nuper admisas; ubi tamen animadvertendum est, quod loco tertii canonis ibidem contenti, in folio quod hesterna die patribus distributum fuit, alius canon fuerit substitutus, qui in fine eiusdem folii legitur. His praemonitis, aggrediamur actum suffragia ferendi de integro textu secundi capitis eiusque canonum. Ipse textus a Deputatione pro rebus fidei adaptatus et patribus distributus satis omnibus notus est, ita ut lectione non indigeat. Itaque reverendissimi patres, qui textui integro capitis secundi eiusque canonum novissime adaptato in hac ultima sua forma assentiuntur, surgant.®

Et turgentibus undique patribus fero omnibus, primus praeses ait: nEvidens est quod longe maior patrum para eurrexerit® Tum addidit: nIam vero D reverendissimi patres, qui huic textui capitis secundi eiusquo canonum contradicunt, surgant.® Nemo autem surrexisse visus est, et idcirco primus praeses subiunxit: rDeclaramus itaque integrum textum secundi capitis cum suis canonibus novissime adaptatum α congregatione generali fuisse approbatum.®

His peractis, antequam ad emendationes quarti capitis transitus fieret, agi debebat de canone quinto capitis tertii, circa quem in superiore congregatione suffragia suspensa fuerant; idcirco eminentissimus primus praeses patribus dixit: „Reverendissimi patres, iam exquirentur suffragia de canone quinto capitis tertii, qui in hesterna congregatione praetermissus fuit, quoniam vox aliqua non satis clara videbatur Deputation pro rebus fidei, quae post maturam deliberationem eumdem canonem in hac parte emendatum, hodie iterum proponit atquo commendat. Itaque reverendissimus dominus opis-

copus Pederbmiensis ambonem ascendat, ut nomine a Deputations do canone quinto referat?

Qui ambonem ascendens in canonem quintum capitis tertii haec adnotavit:

RELATIO

recerendi patria domini Conradi Martin episcopi Paderborncnsis.

Hodie adhuc ferenda sunt suffragia super formula quinti canonis tertio capiti correspondent!!. Perpensis omnibus emendationibus, quae a pluribus reverendissimis patribus fuerant propositae, Deputatio pro fido consuerat, bane formulam ad removendus omnes difficultates conficiendam esse huno in modum, sicut logistis in folio, quod hesterna die vobis est traditum: *Si quis dixerit, assensum fidei christianae non esse liberum, sed necessariis rationis humanae argumentis produci etc.* Sed videbatur haec formula non omnibus putribus placere; potissimum offendebantur hoc voce *necessariis,* nempe *argumentis necessariis.* Itaque Deputatio pro fido hesterno suo consessu hanc totam rem novo examini subiecit, simulquo examinavit formulae aliquas, quao a nonnullis patribus ipsi orant oblatao; quarum una est, quao proponit ut voci *necessariis* substitueretur vox *cogentibus* sive *argumentis cogentibus,* sivo simpliciter *cogentibus,* sive, ut alius reverendissimas pator proposuit, *cogentibus ad assensum.* Sed quamquam haec vox *cogentibus,* sivo *cogentibus ad assensum* du sensu intento nullum dubium relinquat; tamen nobis haoc vox non placuit, et potissimum hanc ob causam, quia vox *cogere, coactio* indicat vim, quao extrinsecus alicui inferatur *(signa approbationis).* Et hoo loco, reverendissimi patres, non agitur de tali vi quao extrinsecus inferatur intellectui; sed agitur de vi argumentorum, quao ost vis, ut ita dicam, intrinseca, est necessitate (ut hoc vocabulo utar) non extrínseca, sed eat noceasitatio intrinseca, ab intus venions. Portasse vox *nécessitons,* quam alius reverendissimus pater proposuit, optima esset ad exprimendum sensum intentum, dummodo haoo vox *nécessitons* melius latina esset; sed *argumentis nécessitantibus* non potest bono latino dici. Itaquo his omnibus iterum iterumque perpensis, censuit hesterno suo consessu Deputatio pro fido, formulam posse ad omnes difficultates removendas ita confici: *Si quis dixerit, assensum fidei christianae non esse liberum, sed argumentis rationis humanae necessario produci, anathema sit.* Haec quidem formulo, reverendissimi potros, nil amplius obscuri habet, verba sunt simplicissima, ot errorem hoo canone feriendum presso et distincte exprimunt Igitur haec formuli!, haec simplicissima formula nobis placuit, ct nunc nomino Deputations, reverendissimi patres, vos rogo humiliter, ut dignemini hanc formulam acceptare. Haec sunt quao hodio amplius nomino Dopntationie vobis et vestro capientissimo iudicio proponenda habui. Favete,, valete.

Hic cum plures patres non bene intellexissent iorum canonem propositum a Deputatione, rogarunt •ererendissimum relatorem descendentem ex'ambone, ut illum repeteret. Unde recerendissimus relator ite-'um ambonem ascendens ait:

Rogatns sum a pluribus reverendissimis patribus, it de novo hano formulam Idgam; igitur formula iaeo est: Si *quis dixerit* (prima vorba manent inacta sicut in textu), *assensum fidei christianae non sse liberum* (nuno sequitur modificatio), *std argumentis rationis humanae necessario produci, anathema it.* Igitur pro *necessariis,* quao vox relata erat ad •rgumenta, nuno dictum est *necessario produci,* necesitas refertur ad actum, quod idem est, ita: *sed argumentis rationis humanae necessario produci.* Est igitur oppositio contra priorem phrasim, assensum fidei non esse liberum: actus fidei est liber. Igitur: *Si quis dixerit, assensum fidei christianae non esse liberum, sed argumentis rationis humanae necessario produci, anathema sit.*

Post hanc relationem reverendissimi episcopi Paderborncnsis, do dicto canone suffragia exquisita sunt; et more solito experimento facto, cum consensus peno unanimis patrum constitisset, eminentissimus primus praeses dixit:

^Declaramus itaque, canonem quintum tertii capitis, qualis nunc propositus fuit, a congregatione generali fuisse admissum/

Expletis hac rationo iis, quao ad tertium caput referuntur, eminentissimus primus praeses patribus annuntiavit do quarto capito iam agendum esso dicens: ^Reverendissimi patres, procedimus nuno ad emendationes de capite quarto huius schomatis eiusque canonibus propositas, do quibus nomine Deputations pro rebus fidei relationem faciet reverendissimus dominus Ludovicus Pie episcopus Pictaviensis, qua sententiam praedictae Deputations de singulis his emendationibus iam auto aliquot dies distributis, iudicio reverendissimorum patrum submittet. Itaquo ambonem ascendat reverendísimas dominus episcopus Pictaviensis, ut relationem faciat do singulis paragraphia capitis quarti/

Qui ambonem ascendens, brevissime de dictis paragraphia locutus est, et circa singulas relativas emendationes Deputations pro rebus fidei mentem ita exposuit:

RELATIO

recerendi patris domini Ludorici Pie episcopi Pictaviensis.

Eminentissimi praesides, eminentissimi et reverendissimi patres.

Ut tempori vestro parcam, operam mihi a Deputatone vestra do rebus fidei demandatam statini aggrediar. Et curo in huiuscemodi pertractationibus me prorsus inexpertum sentiam et agnoscam, supplebunt et peritia et benevolentia vestra.

Postquam in tribus prioribus capitibus huiusco constitutionis dogmaticae dictum est do iis, quao ad rationem et ad fidem seorsum spectant; nunc de utriusque relationibus, nempe do recto ordino inter fidem ct rationem, inter scientiam et revelationem sermo fit in isto quarto capite, quod quinque paragraphia absolvitur.

In paragraphe prima declaratur iuxta perpetuam ecclesiae doctrinam duplicem dari pro hominibus cognitionis ordinem, naturalem nempe et supernaturalem; et secundus hic ordo ex apertissimis Scripturae verbis evincitur.

In secunda paragrapho exponitur, quales sint ct quales non sint partes rationis in excolenda veritate supernatural

In tertia paragrapho asseritur nullam unquam oppositionem, nullam veram dissensionem dari posse inter rationem et fidem, inter revelationem et scientiam. Undo quaelibet assertiones veritati revelatio certo adversantes pro illegitimis scientiae conclusionibus haberi debent, et ab ecclesia iure merito reprobantur.

Paragraphus quarta ulterius procedens docet rationem et fidem non tantum inter se non dissidere, sed mutuaro sibi opero ferre; ot hic dum insta scientiae libertas vindicatur, eiusdem scientia· abusus et excessus praecaventur.

Paragraphus quinta impugnat systema illud iuxta quod sublimioris, ut aiunt, philosophiae munus sit dogma revelatum ad novas ae perfectiores signi-

fieationes evehere. Quisnam autem scientiae tum naturalis tum revelatae possit ac debeat esse verus profectus, ostenditur ex textu celeberrimo sancti Vincentii Lirinensis.

His praemissis statini ad propositas a reverendissimis patribus in congregatione generali emendationes deveniamus, humillimam *Deputationis nostrae sententiam* sapientissimo huiusce *sacrae* occumenicse synodi iudicio, qua debemus modestia, substernentes.

Emendatio Ia quatuor paginis *integris constat* Etsi vero reformationes ot additiones a reverendissimo patro in ea propositae suum certo habeant pondus ac pretium; non tamen debuit eas admittere Deputatio, quia novam totius pone operis formam proponunt, ct ideo novae patrum publicae discussioni subiiciondao necessario essent, et aliunde aliquibus obiectionibus darò Jocum videntor.

Emendatio 2 linea 8 refertur ad errorem typographicum. In schemate enim nostro legendum erat acognoscimusa non ecognoscitur". Igitur de hac re non videntor roganda suffragia patrum.

Emendatio 3 proponit additionem sequentium verborum: *et quae per divinam revelationem nobis plenius manifestata sunt.* Cum autem illud in praecedenti capite fuerit declaratum, et contextus etiam rem plene aut saltem sufficienter indicet, superflua forsan periodo phrasis sic obstrui videretur.

Emendatio Ia sic so habet: *Sspprimatur teslifnonium* vDeum nemo vidit umquam: unigenitus Filius, qui est io sinu Patris, ipse enarravit4. Propositio illa admissa fuit a patribus deputatis; textus enim sancti loannis etsi apprime hic appositus, attamen necessarius non videtur.

Emendatio 5 postulat, ut vico verbi „perspicienda4 apponatur vox *percipienda,* ut omnis allusio ad intuitami systema submoveatur. Porro scrupulus illo patribus Deputationis visus est non debore admitti, quin illio trepidaremus timore, ubi revera non erat timor.

Emendationes 6 7" et 8 unam oandemquo phrasim respiciunt. Altor reverendissimus emendator postulat supprimi verba rquadam quasi caligine obvoluta ot servari e contra alia verba „fidei velo contecta4. Alter o contra reverendissimus emendator postulat supprimi verba „6doi volo contecta-, et servari alia vorba rquadam quasi caligine obvoluta-. Utriquo sano placore simul difficile foret; nequo causam conciliationi praebet, qui *te* intermedius offert. Textus autem schematis retinendus nobis videtur, quia litteris apostolicis ad reverendissimum archiepiscopum Monacensem datis est plano conformis. Ubi agitur do verbis „quadam quasi caligine obvoluta-, allusio fit tum ad epistolam sancti Petri do sermone prophetico seu do verbo Dei, tum ad verba sancti Gregorii Nysseni et sancti Cyrilli Alexandrini. Et quoad voces „fidei velo contecta", ipsas a sancto Ambrosio sumpserunt litterae apostolica©. Dicit sanctus Ambrosius: .Fidoi velumine contecta.-

In *emendatione 7* reverendus admodum pator postulat,ut post ea verba „nco verum vero contradicere- statim adiioiatur: *Attamen scientia intra suos fines tese contineat; nam iuxta Angelicum virtute primorum principiorum intellectus determinatur ad assentieiidum serilati, et ista est dispositio scientis; ex persuasione auctoritatis intellectus determinatur per voluntatem, et ista est dispositio credentis etc.* Haec autem additio, etsi vero doctrinalis, tamen ot prolixior et nimis scholastica congregationi generali, sicut et nobis, forsan videbitur. Aliunde nihil continet essentialiter, quod aut non iam dictum fuerit, aut inferius dicendum non sit.

AniwadrersiO Vox Ppugnanlia- contra quum multum pugnatum fuit, erat error typographies; sed ai loco *repugnantiae* dicatur *contradictionis,* non contradicimus. Et tunc proponit Deputatio ot dicatur: *Quamoòrem inanis eiusmodicontradictionis species inde potissimum oritur quod etc.*

Animadversioni 11" provisum in praecedenti.

Animadversiones 12 et 13 postulant, ut fusius enumerentur variae erroris causae, ob quas ratio fidei contrariam seso exhibeat: hoo autem implicito et sufficienter contineri in textu schematis nobis videtur. Concilia enim non soient ad particularia descendere; et si dicerentur ea quae proponuntur, non omnia tamen adhuc dicta forent, ct plura alia addenda essent. Caoterum legitimo huic observationi iam erit satisfactum, si dicatur, ut modo in articulo 10 proposuimus: *inde potissimum oritur quod etc.*

Propositio 13 placere non potuit, scilicet: Ubi habetur ^opinionum commenta4 dicatur: *opinionum falsa commenta.* Etenim opinionum commenta, ut scitis, reverendissimi patres, seu opiniones commentitiae non possunt esso nisi opiniones falsae: „falsa ccmmenta esset vera tautologia.

Animadversio 11 Huic iam responsum fuit, ubi diximus de animadversione 12

Animadversio 15 cadit in verbum „effata- (rationis effata). Res est tantummodo styli; et tamen vox „effata- in Tullio hoc praeciso sensu non tantum adhibetur, sed adhibenda explicatur, ot idem sonat ac *axiomata* seu *principia.*

Propositionem 16 id est ut phrasis integra quae incipit „Porro ecclesia- ad caput de magisterio ecclesiae transferatur. 16 hanc propositionem iam non habemus, uti videtur, discutiendam, postquam responsiones reverendissimorum Brixinensis et Paderbomensis de eodem hoc obiecto gratas et acceptas habuerit congregatio generalis,

Propositio facta sub *numero 17* maioris sane momenti eat Ut autem rea ruo loco dilucidius tractetur, satius erit ai, annuente doctissimo emendatore, prima pan buiusco propositionis dilata fuerit ad paragraphum sequentem, et iungenda emendationi, quae ab eodem reverendissimo episcopo proponitur aub numero 26 Interea, quod ad nuno attinet, ultima pan acu, ut melius dicam, ultima phrasis eiusdem emendationis 17··, quao incipit: *Ecclesia enim, quae una etc.,* emendatio illa a congregatione generali admittenda proponitur: scilicet textui primae epistolao ad Timotheum ubi agitur de oppositionibus falsi nominis scientiae, scilicet de gnosi iam germinaro incipienti, aptius et aequius substituatur textus ex epistola ad Colossenses, et sio dicatur: *Ecclesia enim, quae una cum apostolico munere docendi mandatum accepii custodiendi depositum fidei, ius etiam et officium divinitus habet scientiam falsi nominis proscribendi, ne quis* (ot hoc addatur) *decipiatur per philosophiam et inanem fallaciam etc.* suppresso verbo Poppositionibusu quod vero refertur ad systema gnosis seu gnosticorum.

Animadversio 18 eat: *Melius dicendum: Quae tamquam fidei doctrinae contraria ab ecclesia reprobata fuerit;* et hoc patribus Deputationis placere non potuit, quia aliqua opinio, quae so scientificam dicit, potest manifeste cognosci fidei adversa, etsi nominatila ab ecclesia reprobata non fuerit

Observatio VP, nempe: dicatur potius: *quin immo,* quam nsed immou. Non est nisi de stylo, et suffragiis patrum non videtur subdenda.

Et hae eunt, reverendissimi patres, de tribue primis paragraphia huius capitis animadversiones.

Post hanc primam relationis partem eminentissimue primus praeses dixit:

r.Roverondissimi patres, procedamus nunc ad ăc a turn ferendi suffragia de emendationibus harum paragraphorum, quas reverendus dominus subsecretarius singillatim praeleget, ut postea de singulis suffragia exquirantur."

Emendationibus perlectis singillatim, ot duplici experimento habito ut supra, suffragiorum exitus hic fuit.

Emendationem primam fero omnes reiecerunt. Secunda proposita non fuit, quia agebatur de ĕr rore more typographic©. Tertiam fore omnes roiecerunt. Quartam fere omnes admiserunt Quintam, sextam, septimam, octavam ot nonam fero omnes reiecerunt. Decimam fere omnes approbarunt iuxta modum tamen α reverendissimo relatore nomino Deputationis propositum, ut nimirum diceretur; *Quamobrem inanis huiusmodi contradictionis species inde potissimum oritur, quod vel fidei dogmata ad mentem ecclesiae intellecta et exposita non fuerint.* B Decima prima proposita non fuit, quia provisura iam erat in praecedenti emendatione admissa. Decimam secundam fero omnes reiecerunt. Decima tertia proposita non fuit, quia nonnisi de stylo agebatur. Decima quarta proposita non fuit, quia iam provisum erat in exclusione emendationis decimae secundae. Decime quinta proposita non fuit, quia agebatur de stylo. Decima sexta proposita non fuit, quia in superioribus capitibus satisfactum iam. erat. Decima septima proposita fuit quoad partom secundam: *ecclesia enim, quae una aim apostolico munere etc.* et admissa est iuxta modum a reverendissimo relatore propositum nomine Deputationis, ut scilicet loco verborum noppositiones quocumque nomine insigniantur proscribendi4 diceretur: *scientiam falsi nominis proscribendi.* Quoad primam partem vero huius emendationis suffragia dilata sunt, ut quod hic proponitur, coniungeretur cum C illis quao proponuntur in emendatione proposita sub numero 26°. Decimam octavam emendationem fero omnes reiecerunt. Decima nona proposita non fuit, quia agebatur de stylo.

Post haec eminentissimus praeses iterum vocavit ad ambonem reverendissimum relatorem his verbis:

rAsccndat ambonem reverendus dominus episcopus Pictaviensis, ut prosequatur relationem nomine Deputationis pro rebus fidei faciendam de quarta et quinta paragrapho huios quarti capitis.4

RELATIO

reverendi patris domini Ludovici Pie episcopi Pictaviensis.

Eminentissimi praesides, eminentissimi et reverendissimi patres.

Paragraphus quarta, ut diximus, agit do mutua et intimiori societate inter fidem et scientiam. D

Emendationes 20a et 21a sunt mere grammaticales, dicendum „tantum ăbest" pro: *tantum abest ut;* loco ipsius vcrbuli „sod" dicatur: *quin etiam.*

Emendatio 22a sic se babet: Loco rdemonstreK" dicendum *probet,* vel aliud simile. Hanc autem emendationem putavit Commissio esse omittendam, quia si veritas intrinseca fidoi non demonstretur, certo fundamenta ipsius aliquo vero sensu possunt demonstrari; et hoo sensu, quid solomnius, quid usitatius in traditione ecclesiastica, quam evangelica demonstratio, demonstratio fidei?

Emendatio 23· proponit ut loco ^instruat" dicatur: *ditet et exornet.* Haec quidem verba substitui possent, sed ut ingenue fatear, ea alibi adhibebimus, ubi agotur de relationibus inter naturam et gratiam, in uno ex subsequentibus capitibus.

Emendationes 24a et 25· tantummodo etiam respiciunt ad stylum, et constructionem phrasis.' *Quapropter ecclesia, quin humanarum artium et disciplinarum etc. ... eam potius etc.,* ot alia: *Quapropter tantum abest,* ad styli claritatem dicatur, *ut eam e contra etc.,* quod forsan grammatice in dubium vocari posset.

Quapropter veniamus nunc ad *emendationem* 26", cui, ut diximus, iungenda erit prima para emendationis sub numero 17° (26 cum num. 17). Prior emendatio sio incipit: *Equidem libenter agnoscit ecclesia, inter humanas scientias plures esse, quae nil cum deposito fidei concredito commune habeant, ideoque eas plane a revelatione supematurali independenter tractari poste; immo veris scientiis ius esse suis principiis, suis methodis ac suis conclusionibus uti, ipsisque liberum nihil in se admittendi, quod non fuerit ab ipsis suis conditionibus acquisitum, aut quod fuerit ipsis alienum. Nec nilo modo pertimescendum sibi est a liberis investigationibus et variis scientiu-* B *rum inventis, si stent legibus suis, et fines proprios non transgrediantur. Verum cum sint scientias humanae, quae in pluribus et potioribus non solum affines sunt obiecto proprio fidei catholicae, sed etiam idem obieclum habent, in Usque tractandis non raro accidat, privatos homines in opiniones abire, quae fidei doctrinae contrariae esse certo cognoscuntur, omnes fideles eas pro erroribus, qui fallacem veritatis speciem prae se ferant, habere tenentur omnino.* Et secunda emendatio nempe 26 proposita sic se habet: *Dis verbis* „nec ipsa vetat" *substituatur: Dum enim (ecclesia) consentit et etiam omnino vult, ut humanae disciplinae in suo quaeque ambitu propriis utantur principiis, uberesque, Deo propitio, fructus faciant, divinae tamen doctrinae custos cavet, ne ei repugnando etc.* Certissimo, reverendissimi patres, ecclesia agnoscit nonnullas scientias proprio suo obiccto aut nihil aut vix aliquid commune habere C cum directo obiecto fidei. Eas tamen scientias in se bonas, nobiles, immo et, si recte tractentur, quodam sensu religiosas esse non diffitetur, cum in ipso scientiae cuiuscumquo naturalis obiecto saltem vestigiis suis adsit ille Deus, cuius nomen est admirabile in universa terra. Attamen Deputationis patres non censuerunt, per solemncm declarationem et quasi definitionem alicuius concilii oecumenici, absolutam quarumdam scientiarum independentiam seu immunitatem relate ad fidem, ideoque ad ecclesiam, proclamari posse ac debero; praeterquam quod enim ad sacram theologiam, ut ait sanctus Thomas, pertineat ancillas suos, id est inferiores scientias, vocare ad arcem, sano ecclesiae officium non est alicuius scientiae particularis independentiam affirmare; et hanc insuper affirmare non posset, quin determinaret simul, quaenam ot quales particulares scientiae hac immunitate fruerentur *(voces* D *approbationis).*

Hac autem facta reservationo,iudicAverunt patres Deputationis legitimo reverendissimi emendatoris aliorumque doctissimorum patrum voto posse et deboro obsecundari, ideoque tum huius quartae paragraph!, tum canonis correspondent» nova reductio in hesterna congregatione fuit distributa. Additiones propositae iudicio vestro, reverendissimi patres, vix non constant nisi verbis ex duabus apostolicis litteris pene syllabatim desumptis. Sed ob summam typography festinantiam irrepserunt in hoc folium plures mendae typographicae, verbi gratia linea 7, § 4 (supra coi. 344 D ·], „eiusque lumine illustrata rerum divinarum scientia excolat," (f in folio heri distributo linea 7) pro *scientia* legatur *scientiam;* linea 17 [ibid, π) nut hanc multis iuvet" legatur rut hanc multis *modis* iuvet". Vox reperiebatur in ipsomet schemate antea distributo. Alius error gravissimus, propter quem non potuit mena

Deputations nostrae cognosci, est linea 25 [345 A i] ¿sed instara hanc libertatem *ägnoscere* legatur: ¿iustam hanc libertatem *ägnoscens*

*Non intelligentibus pronuntiationem gallicam nonnullis patribus, orator repetita voce ait ‡*agnoscens *iuxta italicum pronuntiandi modum eiportea subdidit:*

Gallas sum et gallico loquor: multifariam multisque modis nunc sicut olim dicitur.

Linea 28 [ibid, s] paut fines ‡rorsus legatur: „aut fines *‡roprios* Denique in ipeomet canone non esset indifferens, si aliquod comma sic caset appositum: Si *quis dixerit, disciplinas humanas ea cum libertate tractandas esse, ut earum assertiones, etsi doctrinae revelatae adversentur, tamquam cerae retineri* (et hic comma seu virgula), *neque proscribi ab ecclesia possint, anathema sil.* Ut dixi, reverendissimi patres, additiones sic propositae fere omnes non constant nisi ex verbis ex duabus apostolicis litteris desumptis. Quod si nova illa rcdactio vobis b placeret, iam observationi 27·· satisfactum videtur in hac redactione proposita.

Emendationes ‡8 et ‡0 non spectant nisi ad stylum: Joco ¿vetat- dicatur *impedit;* loco Fne hae ‡disciplinae dicatur, ot reipsa dicemus: *ne huiusmodi disciplinae.*

Emendatio ‡0 respicit eas voces ¿sive communi suo magisterio sive solemni definitione0, quas hio supprimendas postulatur. Et reapse, illustrissimi ac reverendissimi patres, cum iu alio praecedenti capite illud iam fuerit expressum, Deputatio consuit has voces „sive communi suo magisterio sive solemni ‡definitione hoc in loco posse supprimi.

Quo dicto, *emendatio ‡1* iam nullum obiectum habet. Et postea deveniendum erit ad canones.

Hac altera relationis parte absoluta, eminen- c tiasimus primus praeses dixit:

¿Reverendissimi patres, procedamus nunc ad suffragia ferenda de emendationibus quartae et quintae ‡paragraph quas reverendus dominus subsecretarías singillatim praeleget, ut postea de singulis exquirantur suffragia.-

Perlectis emendationibus ot duplici experimento subiectis iuxta methodum et ordinem alias expositum, suffragiorum exitus hic fuit:

Vicesima et vicesima prima propositae non fuerunt, quia agebatur de re mero grammaticali. Vicesimam secandam et vicesimam tertiam fere omnes reiecerunt Vicesima quarta et vicesima quinta propositae non fuerunt, quia agebatur tantummodo de stylo. Quoad emendationem vicesimam sextam coniunctam cum prima parte emendationis decimae septimae, a Deputatone fidei paragraphus, quae incipit ¿Neque solum- (pag. 17 [coL 36 b is}), in folio typis impresso, addito emendationibus quarti capitis D et patribus heri distributo, denuo reformata proposita est [coi. 344 d]; hanc autem reformationem fere omnes admiserunt. Vicesima septima proposita non fuit, quia ei locus esse amplius non poterat post admissam emendationem in folio addito, do qua supra. Vicesima octava, et vicesima nona propositae non sunt, quia agebatur de stylo. Tricesimam fere omnes admiserunt. Tricesima prima proposita non fuit, quia per admissionem praecedentis emendationis iam ei satisfactum erat

His peractis, antequam de canonibus ageretur, eminentisiimus primus praeses distributionem indixit textus tertii capitis reformatil his verbis: ¿Priusquam ad ultimam relationis partem progrediamur, distribuetur textus capitis tertii cum suis canonibus novissime adaptatus iuxta emendationes α congregatione generali admissas.-

I 8upra, num. 25, eoi. 338-330.

A Distributione facta, eminentissimus primus praeses reverendissimum episcopum Pictavionsom ad ambonem vocavit, ut prosequeretur relationem nomine Doputationis pro rebus fidei faciendam do canonibus, qui ad hoo quartum caput pertinent.

RELATIO

reverendi patris domini Ludovici Pie episcopi Pictaviensis.

Eminentissimi ot reverendissimi patres.

Quatuor nobis offeruntur canones. Primus refertur ad doctrinam in paragrapho prima ot in paragrapho secunda expressam. Secundus ot tortius spectant ad doctrinam tum paragraph! tortine tum paragraph! quartae. Quartus Undem ad doctrinam paragraph! quintao refertur.

Porro duo novi canones, sub numero *‡2* propositi, cum spectent ad ca, quae in prima animadversione totius huius schematis continebantur, et quae a congregatione generali admissa non fuere, nec ipsi admittendi videntur.

Animadversio ‡3 postulat ut loco nuniversa fidei dogmata- substituatur: *universa religionis dogmata;* quia, ut dixit doctissimus praesul, sic canon extenderetur ad eas etiam veritates naturales, quae iam sub ¡evelationis deposito continentur. Sed hoo non potest pertinere ad scopum huiusce primi canonis, nec ita ferirentur ii novatores, quos intendebat epistola sanctissimi domini nostri ad archiepiscopam Monacensem‡, et quos nos etiam isto canone attingere voluimus.

Emendatio ‡4 visa est patribus Deputations idem plane dicere ac ipsemet textus schematis; sed pluribus et forsan minus aptis verbis.

In *emendatione ‡5* postulatur, ut canon ille vel supprimitur vel aliter exprimatur. Et observatio 42· c in pagina sequenti sio se habet: *Melius declaretur a rapientissimis Deputations patribus.*

Quod quidem facere enisa est Deputatio vestra, reverendissimi patres. Omnibus porro animadversionibus obviatam iri, omnes aequivoeationes tollendas fore putavimus, si sensus primae partis buiusce canonis per secundam ipsius partem determinaretur et diceretur: & *quis dixerit, disciplinas humanas ea cum libertate tractandas esse* (in folio heri distributo post paragraphum pag. 2 huius folii linea 5 [supra coL 345 A xa]). In praecedenti canone in schemate nostro ante ipsias ultimam reformationem dicebatur: „8i quis dixerit, disciplinas humanas tractandas esse nulla prorsus revelationis supernaturalis habita rationo: aut harum disciplinarum conclusiones, etiamsi doctrinae catbolicao repugnent, ab eeclesia proscribi non posse.- Contra canonem sic vobis oblatum multae insurrexerunt animadversiones. Potavimus, ut modo dixi, omnes aequivoeationes tollendas esse, si sensus primae partis per secundam eiusdem canonis partem determinaretur, et diceretur: Si quis *dixerit, disciplinas humanas ea cum libertate tractandas esse, ut earum assertiones, etsi doctrinae revelatae adversentur, tanquam verae* (non sunt verae assertiones scientiae, si doctrinae revelatae adversantur) retineri, *neque proscribi ab ecclesia possint, anathema sit.* Quod si nova rcdactio admittatur a patribus in bocce con· cilio generali, reliquis animadversionibus a 36· usque ad 42·“ satisfactum erit; scilicet eae omnes emendationes eo tendunt, ut determinatum magis faciant sensum huius primae partis canonis a secunda parte separatae, scilicet ut dicatur: *singulas* vel *omnes ‡disciplinas* vel dicatur: *disciplinas, quae super-*

» CL AeU Pii IX, p. L voL 1П, pag. 636.

1 Emendatio sub nom. 38° quae sit*. „Ante verbum *disciplina»* addatur omnef,- non fuit proposita in congregatione

naturalis principii quoquo modo rationes atlingunt; vol dicatur: *quae ad eas spectet;* vel dicatur: *aut conclusiones quae ab earum cultoribus deducuntur;* ot ante omnia ut dicatur: *eas quae idem obiectum cum fide habent;* si, inquam, nova rcdactio admittatur, tunc superfluae fiunt roliquao ŏbservatione

Animadversio 43a (a ot *b)* postulat supprimi canonem tertium. Sano, eminentissimi ac rovorendissimi patres, principium in hoc canone assertum Deputation! vestrae in se utilissimum ac p̆erneces sarium visum est. Hoc enim principio secluso, scilicet admisso, quod indicia doctrinalia conscientias non ligent, si error aliqua nota citra notam haeresis ab ipsamet ecclesia configitur, tunc pene tota ruit auctoritas doctrinalis ecclesiae, et exercitium hiorarcbicao gubernationis fit impossibile. Certo ubi Dominus noster leaus Christus dixit[1]: *Si quis ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus et publicanus;* tunc non agebatur de ecclesia tantum B haeresim condemnante.

Attamen, reverendissimi patres, ct praeciso etiam propter gravitatem rei, cum doctrina huic canoni respondens reapse, sicut merito observatum est a nonnullis patribus, non fuerit in ipso capito sufficienter exposita, sed tantummodo insinuata, ceneuorunt patres deputati satius esso, ro serius perpensa, si assertio tanti momenti, tantae necessitatis, et expressius et clarius exprimeretur in altera constitutione, ubi do potestate doctrinali iudiciaria ecdesia© directe ot ex professo agatur. Quod si ita faciendum iudicaveritis, observationes hunc canoncm iam praetermittendum spectantes et ipsae iam praetermitti deberent, scilicet ǂ4 45“ et 46a.

Quoad canonem quartum, emendatio sub numero 47° deputatis patribus non placuit, quia nullo modo eos respicere visa est tum pseudophilosophos tum pseudotheologos, quos impugnat doctrina in C capite expressa.

Denique, patres eminentissimi et reverendissimi, tres ultimae observationes referuntur ad monitum post canones expositum. Cum autem iam ex hoc ambone dictum fuerit monitum illud, in secunda praesertim sui parte prorsus necessarium, tamen exprimendum non esso nisi post ulteriorem dogmaticam constitutionem, sufficiat ut do tribus illis observationibus memoria a patribus deputatis retineatur.

Et haec sunt, eminentissimi praesides et venerabiles patres, quae pro tenuitate ct insufficientia mea nomino Deputationis do robus fidei iudicio vestro sapientissimo submittenda habui: deficiente alio quovis merito, non defecit, ut spero, meritum brevitatis.

Hac postroma relationis parte absoluta, eminon- D tissimus primus praeses ait:

pRovercndissimi putres, procedamus nunc ad actum ferendi suffragia do emendationibus canonum, qui nd quartum caput referuntur, quas reverendus dominussubsecretariussingillatim praeleget,ut posten do singulis exquirantur suffragia.u

Perlectis emendationibus, et per duplex experimentum patrum monto porspocta, hic suffragiorum exitus fuit.

Emendationem tricesimam secundam, tricesimam tertiam et tricesimam quartam foro omnes reiocerunt. Emendatio tricesima quinta a reverendissimo relatore proposita est nomino Deputationis iuxta modum in folio addito exhibitum, ut nimirum socundus ex canonibus huius capitis ita reformaretur: *Si quis* fine *propositi* schematis habetur, et cum monitum ipsum iuxta mentem Deputation» non in hac, sed in sequenti constitutiono poni debeat, quae secundam partem complectitur schematis, quod primo propositum fuit patribus; idcirco patres interrogati sunt, utrum iuxta mentem Deputationis convenirent de tribus his postremis emendationibus in sequenti constitutione rationem habendam esso; et mure solito experimento facto, fere omnes affirmative responderunt.

dixerit, disciplinas humanas ea cum libertate tractandas esse, ut earum assertiones, etsi doctrinae revelatae adversentur, tamquam verae retineri, nec proscribi ab ecclesia possint, anathema sit; hanc autem emendationem fero omnes admiserunt Qua admissa satisfiebat reliquis emendationibus, quae leguntur a numero tricesimo sexto usque ad numerum quadragesimum secundum inclusivo, quaeque idcirco propositae non sunt. Emendationem quadragesimam tertiam (a et *b)* fere omnes admiserunt iuxta modum a Deputation© propositum, ut nimirum res, de qua hic sermo, ad aliud caput remitteretur, ubi agitur de potestate doctrinali ecclesiae. Hinc locum babore amplius non poterant, quao proponebantur sub numeris 44°, 45° et 46°. Quadragesimam septimam emendationem fero omnes reiocorunt Quoad quadragesimam octavam, quadragesimam nonam, et quinquagesimam, cum referrentur ad monitum, quod in

Absoluto hae ratione actu ferendi suffragia circa emendationes capitis quarti, eminentissimus primas praeses sic patres allocutus est:

pRoverendissimi patres, proxima congregatio generalis habebitur feria tertia sequentis hebdomadae, in qua primum suffragia ferentur do integro textu capitis tertii cum suis canonibus novissime adaptato iuxta emendationes n congregatione gene- C rali admissas, qui hodie iam distributus fuit; deinde vero de integro textu capitis quarti cum suis canonibus adaptando iuxta emendationes in hodierna congregatione a patribus admissas, qui, ubi primum fieri poterit, typis impressus distribuetur. Do capite tortio ot capite quarto seorsim suffragia dabuntur more solito, nempe surgendo atquo sedendo.

„Deindo in eadem congregatione generali de integro schemata constitutionis dogmaticae *de fide catholica* edentur α singulis patribus suffragia per verba *placet* vel *non placet* iuxta numerum XIV decreti diei 20 februarii huius anui.tt

Hisce omnibus peractis, dimissu congregatio est.

29.

Caput IV
constitutionis dogmatlcao do fido oatholloa a Doputatione novissimo adaptatum.

De fide et ratione.

Hoc quoquo perpetuus ecclesiae catholicae consensus tenuit ot tonet, duplicem esae ordinem cognitionis, non solum principio, sed obiecto etiam distinctum: principio quidem, quia in altero naturali ratione, in altero fido divina cognoscimus; obiecto autem, quia praetor ea. ad quao naturalis ratio pertingere potest, credenda nobis proponuntur mysteria in Deo abscondita, quae, nisi revolata divinitus, innotescere non possunt. Quocirca Apostolus, qui α gentibus Deum per ea, quao facta sunt, cognitum esso testatur, disserens tamen de gratis et veritate, quao per lesum Christum facta eatl, pronuntiat: Loquimur Dei sapientiam in mysterio, quno abscondita est, quam praedestinavit Deus ante saecula in gloriam nostram, quam nomo prineipum

generali, sal privatim exhibita Repotationi de fide ab archiepiecnpo Sancti Prendici.

i Mallh. XVH1, 17.

i Ioan. I. 17.

haiaa saeculi *cognovit:* — nobis autem rerelavit Deus per spiritum suum: Spiritus enim omnia scrutatur, etiam profunda Dei1. Et ipso Unigenitus confitetur Patri, quia abscondit haec a sapientibus, et prudentibus, et revelant ea parvulis

Ao ratio quidem, fide illustrata, cum sedulo, pie et sobrie quaerit, aliquam, Deo dante, mysteriorum intelligentiam eamque fructuosissimam assequitur, tum ex eorum analogia, queo naturaliter cognoscit, tum e mysteriorum ipsorum nexu inter so et cum fine hominis ultimo; nunquam tamen idonea redditur ad ea perspicienda instar veritatum, quao proprium ipsius obiectum constituunt Divina enim mysteria ipsa sua natura intellectum creatum sic excedunt, ut etiam revelatione tradita et fido suscepta, ipsius tamen fidei velamine contecta et quadam quasi caligine obvoluta maneant, quomdiu in hac mortali vita peregrinamur a Domino: per fidem enim ambulamus, et non per speciem'.

Verum etsi fides sit supra rationem, nulla tamen unquam inter fidem et rationem vera dissensio esse potest: cum idem Deus, qui mysteria revelat et fidem infundit, animo humano rationis lumen indiderit; Deus autem negare seipsum non possit, nec verum vero unquam contradicere. Inanis autem huius contradictionis species inde potissimum oritur, quod vel fidei dogmata ad mentem ecclesiae .intellocta et exposita non fuerint, vel opinionum commenta pro rationis effatis habeantur. Omnem igitur assertionem veritati illuminatae fidei contrariam omnino falsam esse definimus4. Porro ecclesia, quae una cum apostolico munero docendi, mandatum accepit, fidei depositum custodiendi, ius etiam et officium divinitus habet falsi nominis scientiam proscribendi, no quis decipiatur per philosophiam, et inanem fallaciam'. Quapropter omnes christiani fideles huiusmodi opiniones, quae fidei doctrinae c contrariae esse cognoscuntur, maxime si ab ecclesia reprobatae fuerint, non solum prohibentur tamquam legitimas scientiae conclusiones defendere, sed pro erroribus potius, qui fallacem veritatis speciem prae se ferant, habere tenentur omnino.

Neque solum fidee ct ratio inter se dissidere nunquam possunt, sed opem quoque sibi mutuam ferunt, cum recta ratio fidei fundamenta demonstret, eiusque lumino illustrata rerum divinarum scientiam excolat; fides vero rationem ab erroribus liberet ac tueatur, eamque multiplici cognitione instruat. Quapropter tantum abest, ut ecclesia humanarum artium et disciplinarum culturae obsistat, ut hanc multis modis iuvet atque promoveat. Non enim commoda ab iis ad hominum vitam dimanantia aut ignorat aut despicit; fatetur immo, eas, quemadmodum a Deo, scientiarum Domino, profectae sunt, ita si rite pertractentur, ad Deum, D iuvante eius gratia, perducere. Nec sano ipsa vetat, ne huiusmodi disciplinae in suo quaeque ambitu propriis utantur principiis et propria methodo; sed iustam hanc libertatem agnoscens, id sedulo cavet, ne divinae doctrinae repugnando errores in se suscipiant, aut fines proprios transgressae, ea, quae sunt fidei, occupent ot perturbent.

Neque enim fidei doctrina, quam Deus revelavit, velut philosophicum inventum proposita est humanis ingeniis perficienda, sed tanquam divinum depositum Christi sponsae tradita, fideliter custodienda et infallibiliter declaranda. Hinc sacrorum quoquo dogmatum is sensus perpetuo est retinendus, quem semel declaravit sancta mater ecclesia, nec unquam ab eo sensu, sitioris intelligentiao specio ot nomine, recedendum. Crescat igitur ct multum vehemontorque proficiat, tam singulorum, quam omnium, tam unius hominis, quam totius ecclesiae, aetatum ao saeculorum gradibus, intclligcntia, scientia, sapientia: sed in sno dumtaxat genero, in eodem scilicet dogmate, eodem sensu, eademque sententia1.

CANONES.

1. Si quis dixerit, in revelatione divina nulla vera et proprie dicta mysteria contineri, sed universa fidei dogmata posse per rationem rite excultam e naturalibus principiis intelligi et demonstrari; anathema sit.

2. Si quis dixerit, disciplinas humanas ca cum B libértate tractandas esse, ut carum assertiones, etsi doctrinae revelatae adversentur, tanquam verae retineri, neque ab ecclesia proscribi possint; anathema sit

3 Si quia dixerit, fieri posse, ut dogmatibus ab ecclesia propositis aliquando, secundum progressum scientiae, sensus tribuendus sit alius ab eo, quem intellexit et intelligit ecclesia; anathema tiL

Itaque supremi pastoralis nostri officii debitum exequentes, omnes Christi fideles, maxime vero eos, qui praesunt vel docendi munere funguntur, per viscera lesu Christi obtestamur, ncc non eiusdem Dei et Salvatoris nostri auctoritate iubomus, ut ad hos errores o sancta ecclesia eliminandos atque purissimae fidei lucem pandendam studium ct operam conferant.

Quoniam vero satis non est, haereticam prnvitatem devitare, nisi ii quoque errores diligenter fugiantur, qui ad illam plus minusve accedunt; omnes officii monemus^ servandi etiam constitutiones ct decreta; quibus pravao eiu^modi opiniones, quae isthic diserte non enumerantur, nb hac sancta sede proscriptae et prohibitae sunt.

Adiungitur hic canon quintus capitis tertii, prout in congregatione generali approbatus est, suo loco inter canones capitis ***III*** *inserendus:*

5. Si quis dixerit, assensum fidei ebristianao non esse liberum, sed argumentis humanae rationis necessario produci; aut ad solam fidem vivam, quae per charitatem operatur, gratiam Dei necessariam esse; anathema ait.

30.

Monentur patres sobomatls conclusionem **Itaquo supremi pastoralis** etc. adhuc dobori suffragiis subllcl.

1870 aprilia 9.

Schematis *de fide catholica* conclusio, quao incipit ab his verbis: *„Itaque supremi pastoralis* etc., cum de ea in ultima congregatione generali non satis explicite actum fuerit, adhuc debet subiici patrum suffragiis, antequam ad ferenda suffragia de toto capite IV procedatur. Ideo monentur reverendissimi patres, ut hunc in finem *Emendationes de capite quarto* huius schematis propositas etiam ad proximam congregationem generalem secum deferre velint.

E secretaria concilii Vaticani die 9 aprilis 1870.

losephus episcopus Sancti Hippolyti, secretorius.

1 I Cor. U, 7-9.
« MattL XÍ. 25.
» П Cor. V, 7.
‹ Coae. Ia U V Bulls *¿portatici regiminis.* (Mouii, XXXII, 843.]
« Colo». П, 8.

1 8. Vine. Lir. Common, n. 28. (n. 23. Migne, P.L. L,868.]

31.

Novom oonollli pitreo roolsmant contra Itoratam oonoluilonli eohomatl· do Tldo catholica portraotatlonom in congregation© generali dio 12 aprili· faciendam1.

Eminentissimi ac reverendiesimi praesideo!

Quoad conclusionem schematis do fido catholica quao incipit hisvorbis: nItaquo supremi pastoralis" monitum 9 aprili· datum est: illam suffragiis patrum in crastino congregatione generali subiectum iri, quamvis in ultima congregatione per relationem Doputationis dictum ot a congregatione acceptatum fuorit: conclusionem hanc ad finem integri do fido schematis relegandam fore. Nos huic decisioni inhaerentes potimus, ut illud quod statutum est fido liter servetur, ot suffragia super conclusione hac tunc domum rogentur, eam residua adhuc reformati do fido schematis capita pertractata fuerint, Summi B enim momenti est, ut series materiarum, quae per concilium hucadusque tractatae fuerunt, nullo modo perturbetur.

Ceterum oxim'a cum veneratione et observantia summus eminentiarum vertraruin reverendissimarum humillimi devotissimi servi.

Datum Romae 11 aprilis 1870.

Nomino plurimorum fratrum suorum

Fr. card. Schwarzenberg m. p. archiepiscopus Pragensis.

Petrus Ricardas Kenrick, archiepiscopus 8.Ludovici.
Georgius Errington archiepiscopus Trapezuntinus.
Ludovicus Haynald archiepiscopus Coloconsis.
Felix, episcopus Aurelianensis.
J. B. Purcell archiepiscopus Cincinnatensis.
t Aloysius episcopus Eporediensis seu Ipporegiensis.
f lacobus, episcopus Gratianopolitanusi
Gulielmus episcopus Cliftoniensis.

A tergo, manu secretori·:

nAd acta."

32.

Congregatio generalis quadragesima quinta 1870 aprilis 12.

Feria tertia maioris hebdomadae die 12 aprilis 1870 hora nona matutina, in conciliari aula Vaticanae patriarclialis basilicae, generalis reverendissimorum patrum congregatio habita est; cui interfueriint quingenti nonaginta octo patres, nempe 35 cardinales, 7 patriarchae, 5 primates, 93 archiepiscopi, 416 episcopi, 2 abbates nullius dioecesis, 16 abbates generales sive praesides congregationum ordinum monasticorum, usum mitrae habentes, 24 generales et vicarii generales; quorum omnium nomina, quae per assignatores locorum accurato descripta fuerunt, exhibet indiculus patrum quadragesimae quintae D congregationis generalis, qui. inter acta concilii asservatur.

Reverendus pater dominus Raphael Popow epis-. copus administrator apostolicus Bulgarorum missam lectam celebravit. Qua absoluta, et recitata oratione *Adsumus Domine* etc., ominentissimus primus praeses sic patres alloquutus est:

pReverondissimi patre·, superest ex ultima congregatione pare extrema seu conclusio propositi schematis *de fide catholica* in folio typis impresso post caput quartum adiuncta, incipiens ab illis verbis: , Itaque supremi pastoralis etc? quae scilicet schematis para in ultima congregatione generali fuit dilata, nunc nutem suffragiis patrum subiicicnda venitl ex causis, quas reverendus dominus episcopus Pictaviensis in brevissima relatione reverendissimis patribus proponet Itaque ascendat ambonem reverendissimus dominus relator, ut nomine Doputationis pro rebus fidei exponat eiusdem hac de re sententiam/

Unde ambonem ascendens reverendissimus episcopus Pictaviensis ait, plures ex patribus postulasse ut conclusio illa retineretur, ubi in schemate apposita erat Cur autem Deputatio de fide α prima sua sententia recesserit, hac ratione declaravit.

RELATIO

reverendi patris domini Ludovici Pie episcopi Pictaviensis.

Eminentissimi praesides, eminentissimi ac reverendissimi patres.

Antequam placito vestro proponatur integra illa prima constitutio synodalis, aliquid explicandam superest tum circa totum huiusco constitutionis complexum, tum quoad conclusionem ipsi apponendam.

Priu· schema discussioni vestrae traditum decem et octo capitibus constabat. Cum autem α reverendissimis patribus, qui in congregatione hac generali sermonem habuerant, id nobis persaepe ac praecipue fuisset commendatum, ut materiae in breviori et strictiori opere contraherentur; priorem numerum capitum ad dimidium reduximus, scilicet ad novem solummodo capita, quorum priora quatuor ad generalem fidei notionem eiusquo praeambula spectant, quinque vero reliqua ad praecipua ea fidei mysteria, quae impietas huius saeculi potissimum impugnavit. Et haec quinque capita, ut dictum est in adnotationibus huiusce novi schematis, tractant Io de sanctissima Trinitate, 2· de hominis creatione et natura, 3 de hominis elevatione ct lapsu, 4e de mysterio Verbi incarnati, 5° de gratia Redemptoris.

C Ex parte quidem Deputations, reverendissimi patres, secunda illa pars operis iam tractata et absoluta fuit; vixquo summa manus ci impendenda supererat, ut cum debita relatione concilii patribus distribueretur. Attamen quia res cunctationem iam non ultra admittebat, et quia aliunde constitutio unica do fido prolixior forsan visa fuisset, ipsa in duas constitutiones seorsum publicandas partita fuit, alterum do fide catholica, alteram do praecipuis mysteriis fidei. Nunc nutem, cum priori nostrae constitutioni iam evulgandae aliqua conclusio necessario addenda sit, pluribus hac de ro libratis consiliis, satius visum est ipsam conclusionem statim adaptari, quao novom nostris capitibus postponenda destinabatur, reservata facultate hanc eandem conclusionem iterandi sive transferendi in editione seu publicatione finali post alteram constitutionem dogmaticam. Ad hoo nos movit non solum quod iam ex hoc ambono diximus iuxta mentem perplurimorum patrum, quod nempe secunda pars huius conclusionis necessario retinenda est: sed alia etiam accessit ratio non parvi ponderis. Scitis enim, venerabiles patres, quod schemata nostra, tum primigenio, tum reossccntia, pluribus in locis infeliciter divulgata typisque impressa huc illuc pervolitant: expodit igitur ut iis, qui nos oculo attentiori et forsan minus aequo observant, nullam praebeamus ansam falso sibi persuadendi ac statim in vulgus spargendi, nos a tali vel tali proposita doctrina recessisse. Ilis dictis, cum tres animadversiones seu emendationes bono conclusionem spectantes, in ultima congregatione generali dilatae fuerint nec examinatae et suffragiis patrum propositae; anto omnia necessarium prorsus evadit, hoc hodierna dio supplere.

Emendatio prima sub *numero* 46 sic se habet: *alfaque supremi pastoralis nostri etc. licet sint rerha gravissimo profusa affectu, omittenda tomen videntur;*

1 *Acta,* no 27.

5 Patres moniti snnt domi per canores, hsac conclarionem iterum esse proponendam. Vide tub nnm. 30.

nam *sequeretur, ut omnibus concilii partibus postea aut haec out similis conclusio optantur.* Iam huic observationi in se convenicntiwimae responsum fuit; eim igitur observationem seu emendationem amovendam esse putamus, servata facultate hanc eandem conclusionem, ut dixi, suo loco iterum reponendi.

Secunda observatio sub *numero ⁋9* ait: *In tine pro* «omnes officii monemus" *substituatur: noverint omnes partes sui muneris esse etc.* Propositio illa, nt puto, non attinet nisi ad stylum, et de ea sicut et de aliis aliquibus observationibus scripto nobis traditis, ratio poterit haberi, quin ros extollatur ad momentum emendationis suffragio publico proponendae.

Ultima tandem, seu *emendatio ⁋0* proponit quod sequitur: *In hac cero paragrapho, ut sensus sit plenior, et tollatur omnis ambiguitas, sic concludendum ridetur: serrandi conciliorum oecumenicorum decreta et apostolizas constitutiones, quibus pravae istiusmodi opiniones damnatae sunt, vel in posterum damnabuntur.* Haec autem verborum substitutio iuxta sententiam Deputationis nostrae recederet a mente et scopo buiusce moniti, cuius obiectum aperte et simpliciter pandemus.

Per decursum revisionis ac secundae discussionis huiusce nostri schematis, non dicam aliqui, non dicam plurimi, sed porplurimi patres doluerunt apud nos, quod relate ad hanc vel illam opinionem, tum primum nb episcopis ordinariis, tum postea a sancta sedo interdictam et prohibitam, concilium Vaticanum so quasi abstinere videretur, sicque redivivis controversiis dari locum posse. Et quid ad haec responderunt patres deputati? Responderunt ante omnia, se semper paratos esse ad exsequenda mandata sacrae huius oecumcnicae synodi, cuius humiles servos et interpretes, et dociles operarios se agnoscunt. Interea tamen adiecerunt ad concilium gene- (rale non pertinere in suis capitibus ot canonibus nisi ea tradere, quae fide certa declaranda sunt, ea autem reprobare, quao fidei contraria demonstrantur. Ne autem ex hoc silentio concilii detrimenti aliquid afferatur saluberrimae auctoritati, qua sedes apostolica, tamquam mater ac magistra vigilantissima, errores hic aut illic insurgentes ab episcopis ordinariis ut plurimum denuntiatos amovit ct reiecit, oecumenica synodus, gravi monitione capitibus ot canonibus postmissa, nominem ignorare posse declarat, ea omnia, quae circa huiusmodi controversias doctrinales ot pravas opiniones a sancta sede fuerunt decreta et sancita, sollicite ac religioso servanda esse; ot bac de causa textui schematis standum consuerunt esse patres deputati, iudicio tamen cminentissimorum ot reverendissimorum patrum omnia submittentes. Et nunc liceat mihi paucissima vorba addere.

Ecce, venerabiles patres, priorem concilii Vaticani constitutionem, Deo adiuvanto, accedentibus vestris suffragiis, sumus absoluturi. Hoc autem opus si accurate ad suum effectum deveniret, attendetur tanquam opus vere synodale seu conciliarium. Omnium oculis statini affulget, quod sane antequam sacra synodus congregaretur, et ne esse videremur quasi homo qui tentât Deum, prima materiarum accessio, seu aliqua praeparatio praesy nodalis omnino necessaria habebatur, quod utilissime factum fuisse inique prorsus negaretur. Cum autem solis apostolorum successoribus divinae factae, sint promissiones, et quia etiam iuxta Angelicum in quolibet opere consummatio supremae arti aut virtuti reservatur, et proinde episcoporum est perficere, quod ab inferioribus ministris praeparatum fuit aut inceptum, oportebat omnino universam rem, assistente desuper Spiritu sancto, referri ordini vestro, opportune iterum A iterumquo subiici ac transformari, ot cx aliquo primo foetus germino ia veram perfectam mensuram aetatis, ct vitae plenitudinem assurgere.

Quod factum hodie coram Deo lactamur; ecco enim, prout nunc iacet, ecco dogmatica constitutio, primus utique terrae nostrae fructus, sed uberioris segetis pignus et primitiae. Opus omnino vestrum est, patres reverendissimi, non paucorum opus, non plurimorum, sed omnium, idcoque nullius privati nomine, nullius singularie ingenii, nullius particularis scholae tessera insignitum, universae vero, id est sanctae catholicae ecclesiae Romanae spiritu animatum, luce perfusum, auctoritate prolatum, idcoque illi soli attribuendum, qui solus cum Deo Patro ct Filio cius nomen possidet gloriosum.

Inde, venerabiles patres, postquam argentum illud igne examinatum, probatum terrae, purgatum septuplam et quandoque pluaquam septuplum, supremo capiti nostro, Domini nostri Icsu Christi in terris vicario, sanctissimo patri Pio IX placuerit, nos omnes et singuli, haecce priora concilii Vaticani oracula ia publica sessione solemnitor promulgantes, uno corde, una voce communique iuro dicemus: *Visum est Spiritui sancto et nobis.*

Hac relatione absoluta, suffragia exquisita sunt de emendatione quadragesima octava; ct cum, duplici habito experimento, constitisset in sententiam Deputationis devenisse patres, eminentissimus primus praeses dixit:

«Declaramus itaque hanc emendationem, iuxta quam prorsus omitti deberet conclusio incipiens ab his verbis ‚Itaque supremi ⁋astoralis a congregatione generali fuisse exclusam, et proinde ipsam conclusionem, eo sensu quem exposuit reverendissimus dominus relator, fuisse admissam."

Post haec ad integrum textum tertii capitis deventum est, et eminentissimus primus praeses ait:

«Reverendissimi patres, procedimus nunc ad suffragia ferenda de integro textu tertii capitis schematis *de fide catholic·!* et canonum qui ad hoc caput pertinent, novissime adaptato iuxta emendationes ab ipsa congregatione generali iam nuper admissas; ubi vero animadvertendum est, canonem quintum, qui ad hoc caput pertinet, positum esso seorsim ad calcem folii, quo exhibetur caput quartuml novissime adaptatum. Ipse textus integer capitia tertii cum suis canonibus a Deputatione pro rebus fidei adaptatus et patribus iam ante aliquot dica distributus eatis omnibus notus est, ita ut lectione non indigeat. Itaque reverendissimi patres, qui textui integro capitis tertii ciusque canonum novissimo adaptato in hac ultima sua forma assentiuntur, surgant."

Surrcxerunt fere omnes; deinde addidit idem D eminentissimus praeses: „Iam vero reverendissimi patres, qui huic textui capitis tertii ciusque canonum contradicunt, surgant." Nemo autem surrexisse visus est; ct idcirco eminentissimus praeses dixit: «Declaramus itaque integrum textum tertii capitis cum suis canonibus novissime adaptatum α congregatione generali fuisse approbatum."

Declaravit praeterea et de capite quarto suffragia exquirenda, his verbis:

«Iam progredimur ad suffragia ferenda de textu integro capitis quarti ciusque canonum novissime adaptato iuxta emendationes ab ipsa congregatione generali admissas, una cum conclusione in hodierna congregatione pariter admissa. Ipse textus a Deputatione pro rebus fidei adaptatus et patribus distributus satis omnibus notus est, ita ut lectione non indigeat. Itaque reverendissimi patres, qui textui

› Hoc caput domi missam fuerat pitribns per cunores. Vide num. 59, cob 374-37S. Canon habetur eoL 87d cx

integro capitis quarti eiuaque canonum novissime a adaptato, una cum conclusione hodie admissa, in bac ultima aua forma aseentiuntur, surgant/

Longo maior pars surroxit; et ideo ad alterum experimentum deventum est, in quo cum non nisi unus aut alter surrexisset, eminentissimus primus praeses conclusit:

^Declaramus itaque integrum textum quarti capitis cum suis canonibus novissimo adaptatum, una cum conclusione α congregatione generali fuisse approbatum.a

Postremo loco ad integrum schema reformatum deventum est; de quo cum patrum suffragia exquiri deberent, eminentissimus primus praeses in bunc modum alloquutus est:

..Reverendissimi patres, postquam tam de prooemio, quam do quatuor huius schematis capitibus singillatim suffragia actu surgendi lata fuerunt, restat, ut iuxta numerum XIV decreti do dio 20 fo- B bruarii huius anni, sententiae patrum do integro schemate proposito rogenturl. Haec autem suffragia oretonue edentur per verba *placet* aut *non placet,* ita tamen ut qui conditionem aliquam adiiciendam existimaverint, id non viva voco exponere, sed scripto tradere debeant; quem in finem uti poterunt hac verborum forma: *placet iurta modum;* atque haec dicendo tradent folium, in quo modus ille vel conditio describitur. Simul vero reverendissimi patres rogantur, ut singuli, dum nomina patrum ox ambone alta voce recitantur, patrumquo responsa redduntur, locum in aula concilii sibi adsignatum occupent, iique quorum nomina recitantur, pariter alta et intelligibili voce, suam sententiam verbis aupra expressis enuntient, ita ut facile a notariis percipi atque describi possit. Itaque ambonem ascendat reverendus dominus subsecretarías et nomina singulorum patrum iuxta ordinem dignitatis C et promotionis recitet, ut quilibet, suo nomine recitato, suffragium darò possit?

Ambonem itaque conscendens subsecretarios, omnes concilii patres hoc ordine compellavit:

Eminentissimi ac reverendissimi domini cardinales.

Ordinis episcoporum:

Cardinalis **Mattei**..... *abest*
Cardinalis **Patrizi**.....*placet*
Cardinalia **Amat**.....*placet*
Cardinalis Paracciani Clarelli - - - - *placet*
Cardinalis Di **Pietro**.....*placet*
Cardinalis **Milesi**..... *abest*

Ordinis presbyterorum:

Cardinalis De **Angelis**..... *placet*
Cardinalia Vannicelli..... *abest*
Cardinalis Schwarzenberg *placet iurta modum*
Cardinalis **Corsi**.....*placet* D
Cardinalis Asquini.....*placet*
Cardinalis **Carafu**..... *abest*
Cardinalis Riario-Sforza..... *abest*
Cardinalis **Mathieu**..... *abest*
Cardinalis **Donnei**.....*placet*
Cardinalis **Morichini**.....*placet*
Cardinalis **Pecci**..... *placet*
Cardinalis **Rauscher**..... *abest*
Cardinalis **Barnabò**..... *placet*
Cardinalis Antonucci.....*placet*
Cardinalis **Orfei**.....*placet*
Cardinalis Do **Silvestri**..... *placet*
Cardinalis Sacconi - - - - - - - - - *placet*
Cardinalis Quaglia.....*placet*
Cardinalis **Panebianco**..... *placet*

» liso occasione denso dtolribata eunt pitribas duo priora capita *de fide catholica.* ut inteçram constitutionem, cuias doo postrema capita fecum attulerant» prae oculto habere possent

Cardinalis **Trevisanato**.....*placet*
Cardinalis De **Luca**..... *placet*
Cardinalis **Bizzarri**.....*placet*
Cardinalis de la Lastra y Cuesta . . *placet*
Cardinalis **Pitra**.....*placet*
Cardinalis **Guidi**.....*abest*
Cardinalis de Bonnechose.....*placet*
Cardinalis **Cullen**.....*abest*
Cardinalis d'Ilohenlobe *abest*
Cardinalis Bilio - .....*placet*
Cardinalis Bonaparte..... *placet*
Cardinalis Ferrieri..... *placet*
Cardinalis Gonella- - - - - - - *abest*
Cardinalis **Barili**..... *placet*
Cardinalis **Berardi**..... *placet*
Cardinalis Moreno.....*placet*
Cardinalis Monaco La Vailetta . . . *placet*

Ordinis diaconorum:

Cardinalis **Antonelli**.....*placet*
Cardinalis **Caterini**..... *abest*
Cardinalis Grasselli™..... *abest*
Cardinalis Mertel - - - - - - - - - *abest*
Cardinalis **Consolini**.....*placet*
Cardinalis **Borromeo**.....*placet*
Cardinalis **Capalti**.....*placet*

Reverendissimi domini patriarchae.

Constantinopolitanus.....*placet*
Alexandrinus.....*placet*
Antiochenus ritus graeci melchitici . . *abest*
Antiochenus ritus **syriaci**..... *abest*
Antiochenus ritus **latini**..... *placet*
Hierosolymitanus.....*placet*
Babylonensis ritus cbaldaici - - - - *abest*
Indiarum **Occidentalium**..... *placet*
Ciliciensis ritus **armeni**.....*placet*
Antiochenus *iam* ritus graeci melchitici *placet*

Reverendissimi domini primates.

Salisburgensis.....*placet*
Antibarensis..... *abest*
Salernitanus.....*placet*
Gnesnensis et Posnaniensis..... *placet*
Tarraconensis.....*placet*
Strigoniensis..... *placet iurta modum*
Mechliniensis.....*placet*
Armacanus.....*placet*

Reverendissimi domini archiepiscopi.

Consentinus.....*placet*
Tuamensis.....*placet*
Babylonensis ritus **latini**.....*abest*
Berytensis ritus maronitici.....*placet*
Rhedonensis..... *placet*
Amasenus *iam* ritus armeni - - - - *placet*
Marascensis ritus **armeni**..... *placet*
Cyprensis ritus maronitici.....*placet*
Rossanensia..... *placet*
Ephesinus..... *placet*
Urbinatensis..... . *abest*
Oregonopolitanus.....*placet*
Siuniensis ritus **armeni**..... *abest*
Camerinensis..... *abest*
Sancti Ludovici - - - - *placet iurta modum*
Siracensis ritus **armeni**.....*placet*
Sancti lacobi de **Chilo**.....*placet*
Dyrrachiensis..... *placet*
Salmasiensis ritus chaldaici - - - - *placet*
Tranensis.....*placet*
Lucanus..... *placet*
Compsanus . . .. *placet*
Tarentinus.....*placet*
Traianopolitanus.....*placet*

Amidensis ritus armeni.....*abest* A
Caesarccmi· ritue armoni (Hsgian) . *placet*
Ciucinnstensi· - - - - *placet iuxta modum*
Camerscensis.....*placet*
Neapoleos ritu· graeci.....*placet*
Aleppeneis ritue maronitiei - - - - *placet*
De Venezuela.....*placet*
Ultraiectensia *iam*.....*placet*
Olomucensis.....*abest*
Sancti Francisci.....*placet*
Caietanns.....*placet*
Sipontinus.....*abeti*
Kerkukensie ritus chaldaici.....*placet*
Nisibenue .....*placet*
Surrentinus . . . . «.....*abest*
Acheruntinus *iam*- - - - - - - - - *abest*
Goriticnris.....*abest*
Petrensi· .....*placet*
Smyrnensi·.....*placet* B
Trapczuntinus.....*placet*
Mutinensis.....*placet*
Regincneie .- .....* *placet*
Caesariensis ritus armeni (Bosagi) . . *abest*
Brundusinus.....*abest*
Monacensi· . .....*placet*
Seleuciensis *iam*.....*placet*
Thessalonicensis.....*placet*
Theatinus.....*abest*
Tyrensis et Sidoniensisritus maronitiei *placet*
Turonensi· .....*placet*
Caaseliensis.....*placet*
Palmyrenais *iam* *abest*
Leopoliensis ritus armeni.....*placet*
Florentinus . .....*placet*
Rhodiensis.....*abest*
Patraeensis.....*placet*
Sardianus..... *abest* c
Baronale..... *placet*
Bambcrgeneia..... . *placet*
Serthcneis ritus chaldaici . . . . *abest*
Caesuraugustanus.....*placet*
nalifaxiensis.....*abest*
Tarsensis ritus armeni *abest*
Tolosanus..... *abest*
Leopoliensis ritus latini.....*placet*
Corcyrcnsis.....*placet*
Amadicnsis ritus chaldaici.....*placet*
Aleppensis ritus armeni.....*placet*
Novae Aureliae.....*abest*
Valentinus..... .... *placet*
Melitcnensis ritus armoni.....*placet*
Bituricensis.....*placet*
De Manila.....*placet*
Do Piata.....*placet*
Mausiliensis ritus syriaci - - - . *placet* d
Granateneis.....*placet*
ladrensis..... . . . *placet*
Aleppensis ritus syriaci - - - - - - *abest*
Babylononsis ritus syriaci.....*abest*
Parisiensis.....*placet iuxta modum*
Mexicanos . ..... *placet*
Aleppensis ritus graeci melchitici . . *abest*
Utinensis.....*placet*
Avenionensis.....*placet tuita modum*
Mardensis ritus armeni..... *placet*
Naxieniis - - - - - - - - - B. . . *placet'*
Baltimorensis - - - - *placet iuxta modum*
Neo-Eboraceneis.....*abest*
Antiochenus ritus armeni.....*abest*
Coloccnsis et Bacaieniis . *placet iuxta modum*
Cyprensis ritus armeni..... *abest*
Do Buenos Ayres.....*placet*
Albiensis..... *placet iuxta modum*

Weetmonastericnsi· .....*placet*
Colonicnsis.....*placet*
Melitcnensis.....*placet*
Colossensis..... *abest*
Irenopolitanus.....*placet*
Boetrcnsis.....*placet*
Taurinensi· ..... *abest*
Messacene!·.....*placet*
Catancnsis .....*placet*
Edessenus..... *placet*
Mediolanensis .....*abest*
Rhemensis.....*placet iuxta modum*
Algerianus.....*abest*
Tyrensis ritus graeci melchitici . . . *placet*
Iconiensis..... . . . *placet*
Senonensi· .....*placet iuxta modum*
Burgenais - - - - - - - - - - - - *placet*
De Guatimala.....*placet*
Utraiectcnais.....*placet*
Quiten·!·.....*placet*
Do Guadalaxara.....*placet*
Philippensis ritus graeci.....*placet*
Anazarbenais.....*abest*
Fogarasiensis ritus rumeni.....*placet*
Corinthiensis.....*placet*
Amidentis ritus chaldaici.....*placet*
Torontinus.....*placet*

Bfcereudissimi damini episcopi.

Bugellensis.....*placet iuxta modum*
Asculanus et Ceriniolensis..... *abest*
Terracinensis iaw».....*placet*
Tornacene!·.....*placet*
Sido iensis ritus melchitici - - - - *abest*
Marianopolitanus.....*placet*
Ventimilienais .....*placet*
Interamnensi· .....*placet*
Augustodunensis . . . *placet iuxta modum*
Baionensis..... *placet*
Eporediensi· - - - - - - *placet iuxta modum*
Divioneniis.....*placet iuxta modum*
Colnmbicensis - - - - *placet iuxta modum*
Mcldcnsis.....*placet*
Cariatensis..... *abest*
Canopensis..... *placet*
Albinganensis..... *abest*
Bethlemonsia.....*abest*
Herbipolensis..... *placet*
Tiburtinus..... *placet*
Argentineneis..... *placet*
"Wheelingcnsis - - - - *placet iuxta modum*
Biniteusis..... *placet*
Maurianensis . .....*placet*
Iassensis.....*placet*
Fulginatensis ..... *abest*
Bellovaccnsis.....*placet*
Emeritensis..... *placet*
Montis Alti.....*placet*
Tutelensis.....*placet*
Almirensis.....*placet*
Mctensis - - - - - - *placet iuxta modum*
Syronsis.....*placet*
Montis Regulis.....*placet*
Lucerinus.....*placet*
Sappensis..... . *placet*
Milwauchiensis . .....*placet*
Montis Albani..... *placet*
Carensie et Sarnensis.....*placet*
Ecclesicnsis..... *placet*
Seduncnsis..... *placet*
Sagicnsis..... *placet*
Euriensis .....*placet*
Zenopolitanus.....*placet*

Rosalicnaia.....*placet* χ
Liparonsis *iam* - - - - *placet iuxta modum*
WcUingtonicnai·.....*placet*
Valli» Guidoni.....*placet*
Perthensia.....*placet*
Aquaepondonsis . . . *placet iuxta modum*
Lucionensis tam..... *placet*
llobartonienaia .....*placet*
Lausauensia ot Oenevcnai. - - - - *placet*
Ramatbcnsia.....*placet iuxta modum*
Birmingbamion.i. . . . *placet iuxta modum*
Tamasaensis..... *placet*
Nivorncnsia.....*placet*
Vancouvcriensia..... *placet*
Aratbonsis .....*placet*
Forolivionsis.....*placet*
Tergestinus .....*abest*
Sancti Scverini.....*placet*
Parmensia.....*placet* B
Milctcnais..... *placet*
Ponnonsie.....*placet*
Clevelundensis.....*placet*
Patarcnsis.....*placet*
Colopbonionaia.....*placet*
Dauliensis.....*placet iuxta modum*
Signinus..... *placet*
Clonfertcnsis - - - - *placet iuxta modum*
Mclburnenaia - - - - *placet iuxta modum*
Ottawicnsie..... *placet*
CornetanUB..... *abest*
Paphenaia..... *placet*
Ptolemaideneia..... *placet*
Vinconnopolitanua . . *placet iuxta modum*
Funchalenaia.....'. . . *abest*
Dioienris..... *placet*
Pincroliensia .....*abest*
Placentinus.....*placet* C
Miroatensis..... *placet*
Sancti Angeli in Vado.....*placet*
Neritonenaia..... *placet*
Anglonenaia et Tursiensia.....*abest*
Sancti Deodati.....*placet*
Derrienais . . = ... *placet*
Cloynenais.....*placet*
Portua Victoriae in Australia - - - - *placet*
Sancti Marci et Biainianenaia - - - - *placet*
Aurclianenaia - - - - *placet iuxta modum*
Pictavieiuia.....*placet*
Melphienaia..... *placet*
Vesprimiensia.....*abest*
Molinenaia.....*placet iuxta modum*
Sozopolitanua.....*placet*
Ancyranus ritua armeni..... *abest*
Nursinua.....*placet*
Castrimene..... *plucet* D
Mogli ntinus.....*placet iuxta modum*
Boanonsia ot Sinniensia . *placet iuxta modum*
Pampilonense.....*placet*
Ricbmondensia..... *abest*
Mcasenicnaia..... *placet*
Gadarensis.....*placet*
Brixicnria..... *placet*
Vicentinu..... *placet*
Engoliamensia..... *placet*
Hildeshemionaia.....*placet*
Guadalupensia *iam*.....*placet*
Samaricnsis.....*placet*
Forosemproniensia.....*placet*
Oritanus.....*placet*
Blesenaia..... *abest*
Sancti losephi de Costarica - - - - *placet*
Southwarcensia..... *abest*
Salfordensis '.....*placet iuxta modum*

Solopiensia . . . . *placet iuxta modum*
Civitatis Castellanae *abest*
Thermularum . . *placet*
Versaliensis . . . *placet*
Budvicensis . . . *abest*
Arichatensia . . . *placet*
Iazirensia ritus chaldaici *placet*
Hadrianopolitanua . . *placet*
Tarnovicneis . . *placet*
Lingonensis . . . . *placet iuxta modum*
Andrienris . . *abest*
Thclesinus . . *placet*
Calvensis ; . . *placet*
Cataccneis . . *placet*
Carthaginensia . *placet*
Carnutensis.....*placet iuxta modum*
Sancti Severi..... *abest*
Leodiensis..... *placet*
Ferentinas.....*placet iuxta modum*
Aquilano·.....*placet*
Gratianopolitanus . . . *placet iuxta modum*
Urgcllensis.....*placet*
Broocklynonsis - - - - *placet iuxta modum*
Novarcenaia..... *abest*
Burlingtonensis .....*placet*
Montereyonsis.....*placet*
Natchitocbcnsia.....*placet*
Civitatis Plebia.....*placet*
, Rubensis et Bituntinua..... *placet*
Vratislavicnsia.....*placet*
Bcrgomenaia..... *abest*
Tanenais.....*abest*
Kerrienuia.....*placet iuxta modum*
Savanncnais.....*placet*
Tridentinus..... *abest*
Rnguainus.....*placet*
Tloacalensia.....*placet*
Ncocastrensia.....*placet*
Sancti Angeli de Lombardis - - - - *placet*
Trivcntinus.....*placet*
kclanus.....*placet*
Sanctissimae Conceptionis de Chilo. . *placet*
Dromorensia.....*placet*
Leontopolitanua.....*placet*
Laqucdoniensia..... *abest*
Corisopitensia.....*placet*
Eugubinua..... - - - *placet*
Tudertinua..... . *placet*
Alatrinus..... *placet*
Averaanus.....*abest*
Nicoterensia.....*abest*
Abellinensia.....*placet*
Larinensia.....*abest*
Guaatallcnsia - - - - *placet iuxta modum*
Vcglensis..... *placet*
Carciiaaonensia.....*placet*
Plymuthcnsis.....*placet iuxta modum*
Amerinus.....*placet*
Nolanus.....*placet*
Squillaccnaia.....*placet*
Pisciensis..... *abest*
Nemauacnaia..... *placet*
Riithcncnsis.....*placet*
Thyatirenais .....*placet*
Cambyaopolitanua.....*placet*
Imolensia.....*placet*
Feltrensis..... . . *placet*
Foroiuliensis.....*placet*
Elphincnsis.....*placet*
Ilamiltonensis.....*placet*
Byrtbonus .....*abest*
Sergiopolitanus.....*placet*
Asculanus..... . *placet*

Troiinuí . ..... *placet* a
Cis ertan**ua**..... *placet*
Masaanua . . — ..... *placet*
Ambiancnais..... *placet*
Spalatcoais..... *placet*
Padcrborncnaia..... *placet*
Fancnsis..... *placet*
Pisaurensis..... *abest*
Brixinenais, . . . _ ..... *placet*
Porphyricnsis..... *abest*
Femenais . ..... *placet*
Galvienaia..... *placet*
Netcbctcnris..... *placet iuxta modum*
Cliftonicnsis..... *placet ivxla modum*
Vivaricnsia..... *placet*
Bcllicenais..... *placet*
Crualcnsis..... *placet*
Sancti Dionysii Rcunionis..... *placet*
Antinoensis..... *placet* B
Brictinorwnsia..... *placet*
Volaterranos..... *placet*
Montis Politi**ani**..... *abest*
Eleuthcropolitanua..... *placet*
Lucensis >> ..... *placet*
Romo ns**is**..... *placet*
Sinopensia..... *placet*
Anagninus..... *abest*
Niciensia..... *placet iuxta modum*
Parentin**ua**..... *abest*
Tirasonenais..... *placet*
Zamorensis in Hispania..... *placet*
Scguntinua..... *placet*
Abulonsis..... *placet*
Minoricensia..... *placet*
Do Portorico..... *placet*
Sancti Augustini. . . *placet iuxta modum*
Hartfordionsia..... *abest* C
Kingntonionaia..... *abest*
Ccnomancnais..... *placet*
Ebroicenais..... *abest*
Raliaboncnaia..... *placet*
Ccramensis . .. _ ..... *placet*
Polomonicnais..... *placet*
Nortlianloniensis. . . *placet iuxta modum*
Antipliellonsia . _ ..... *abest*
Lipnrensia..... *placet iuxta modum*
Conchcnais in Hispania..... *placet*
Aimcricnsia..... *placet*
Diancnais..... *abest*
Apamicnaia..... *placet*
Augustanus Vindelicorum..... *placet*
Oriolcnsis..... *placet*
Sahimnntinua..... *jdacet*
Myndonsis..... *abest*
Gurcensia..... *altest* D
Bruscnais ritua armeni..... *placet*
Rosensia _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ *placet*
Fabriancnais..... *placet*
Narniensia << ..... *placet*
Nicosicnsia . . . . *placet*
Cahtanisiadenaia..... *placet*
Aaturiccnsia . _ ..... *placet*
Vaciensia..... *abest*
De Comay agua..... *placet*
Briabancnaia..... *placet*
Artuinensis ritua armeni..... *placet*
Regionale..... *placet*
Oppidensia..... *abest*
Caiacenaia 1 ..... *abest*
Aprutinua..... *placet iuxta modum*
Muran**us**..... *placet*

› Bic tiro misit td Deputalionem de fide num anima-l-TenioDW. Vide infra mb nom. 34.

Zachucnsia ritua chaldaici..... *abest*
Tricariccnais..... *placet*
Lcniovicenaia..... *placet*
A Lurenais..... *placet*
Santandcricnsia..... *placet*
Sancti loannia..... *placet*
Hclcnopolitanua _ _ _ _ _ _ _ _ _ *placet*
Cerricnsis..... *placet*
Comeclcnsis..... _ _ _ _ *placet*
Fcrctrnnua..... *placet*
Gallipolitanua..... *placet*
Cotroncnsis..... *abest*
Partenais..... *placet*
Ithacensis *abest*
Mariamncnaia ritua mclchitici _ _ _ _ *placet*
Carolinopolitnnua..... *placet*
Chiithamcnsia..... *placet*
Dunensia et Connorenaia..... *placet*
Delconcnaia..... *placet*
Sal tenais..... *¡dacet*
Apolloniensis..... *placet*
Vallispratcnsia..... *placet*
Csanadicnsia..... *placet iuxta modum*
Sancti Petri Flaminia Grandensis . . *abest*
ForUlcxicnais . ..... *placet*
Pittsburgcnais _ _ _ _ *placet iuxta modum*
Antigonensis..... *placet*
Belcmensis de Para . . *placet iuxta modum*
Anecio**nais**..... *placet*
Trecentis..... *placet iuxta modum*
Lamaccnsis _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ *placet*
Hárleme nais..... *placet*
làmcriccnsu..... *placet*
Lucioncnais..... *placet iuxta modum*
Montis Pernioni . . . *placet iuxta modum*
Gicnnensia..... *abest*
Surcnsis ..... *abest*
Revcrlacenaia . *placet*
Tarvisinus . . *placet*
Veronensia . . *placet*
Dcrtbuscnais *placet*
Arccnsis . . . *placet*
Itriocensia . . . *placet itixla modum*
Sancti Claudii *placet*
Barcinonensis . *placet*
Sancti Hippolyti *placet*
Trorircnsia . . . . *placet iuxta modum*
Do Zacathccaa . *placet*
Gorundensis . . *abest*
Temcincneis *placet*
Constanticnsis . *abest*
Amathuntinua . *placet*
Galvcstonicnsis . *placet*
Larantinus . . *abest*
Kilmorcnsis . . *placet*
Halicarnassensis *placet*
Magno-Varadincnais ritus rumeni . . *placet*
Sancti Galli..... *placet*
Sanctorincnais _ _ _ _ _ _ _ _ _ *placet*
Do Tulnncingo..... *placet*
De Chilupa..... *placet*
Venctenais *iam*..... *placet*
Milcvitanua..... *placet*
Tipasitanus..... *placet*
Sebenicenei»..... *placet*
Pctrocoriccnaia..... *placet*
Anicicnaia ..... *placet*
Pharanonaia..... *placet*
Bnailccnsis..... *abest*
..... *abest*
Inzircnam ritua ayriaci..... *placet*
Uallienais et Pergulanus . , *placet*
Tifeniatcnaia..... *placet*

Nucerinae.....*abest* a
Bucasioncnais - - - - *placet iuxta modum*
Miletopolitnnus.....*placet*
Marcopolit&nus - - - - - - - - - - *abest*
Akrenais ritu· chsldaici.....*abest*
Synccllus patriarchaesyrorum - - - - *abest*
Abilcnais.....*placet*
Millennia.....*placet*
Cnnathcnsia .....*placet*
Danabci»».....*placet*
Brugensis .....*placet*
A7.0tenei e.....*placet*
Mugaron»» . ▾.....*placet*
llcbronensis.....*placet*
Ptolcmnidonsis ritus molchitici . . . *abest*
Mctellupolitanus.....*placet*
Clogliorieiikia..... << - - - *abest*
Prionensis.....*placet*
Chry'sopolitanus.....*placet* B
Trapczuntinus ritus armeni - - - - *placet*
Transsylvanionsis.....*abest*
Cntnlaunci» - - - - *placet iuxta modum*
Valcntincns» . .....*placet*
Elnoi»».....*placet iuxta modum*
Tudcnais .....*placet*
Sancti Christophori do Havana . . . *placet*
Gandavenais.....*placet*
Partitions» ..... *abest*
Puiiionsia.....*abest*
Ayncnquensis..... *abest*
Huanuccnsis.....*placet*
Sarept4inuB.....*placet*
Adclnidopolitanus . . .<.....*abest*
Albancns».....*placet iuxta modum*
Adminiat. npost. Bulgarorum - - - - *placet*
Mulucitnnus.....*abest*
Calaguritanus.....*placet* C
Paccneid in Hispania.....*placet*
Sancti lacobi Capitis Viridis - - - - *placet*
De Nicaragua.....*placet*
Tononsis ct Myconensis.....*placet*
Concordions».....*placet*
Litomericonais.....*placet*
Pnlcntmus.....*placet*
Vicena».....*placet*
Bostoniens .....*placet iuxta modum*
Cnriopolitnnus ritus copt.....*placet*
Sancti Hyacinthi.....*placet*
Karputhensis ritus armoni.....*placet*
DubuqucnsiH.....*abest*
Pctriculanus..... *placet iuxta modum*
Myriophytensis.....*placet*
Erzorumionsia ritus armeni - - - - *placet*
Maasìlionsia.....*placet iuxta modum*
Atrcbntcr»*» .....*abest* D
Vcnetcnais.....*placet*
Cadurccnais.....*placet iuxta modum*
Osniibriigc!»'».....*placet*
Bolivarct» .....*placet*
Phiircne».....*placet*
GuadixcnsiN..... *placet*
Aurini» ..... *placet*
NysaCnua.....« *placet*
Hagulstadcnsis.....*placet*
Anthcdoncnsis..... . *placet*
Gulbornci»'» *placet*
Sancti Germani . .....*placet*
Scnogalliousis.....*placet*
Faliscoduncnsis.....*placet*
Nepesinus ot Sutrinus.....*placet*
Rccinctensia et Laurotanus - - - - *placet*
Savoncnsis ct Naulensis.....*placet*
Arotinos.....*abest*

Sancti Miniati.....*placet*
Luncnsis-Sarzancnsis.....*placet*
Grossctanus.....*placet*
Galtollincn-Norcnsis . . *placet iuxta modum*
Uxcllcns» ct Tcrralbencnsis - - - - *placet*
Augustanus.....*placet*
Albae Regalona .....*placet*
S/Jithinnricnsis.....*abest*
Tnrnntasiens .....*placet*
Baiocco».....*placet iuxta modum*
Endettons».....*placet*
Tripolitanus . . ▾.....*placet*
Lystrensis 1 .....*placet*
Agnthoniccnsis.....*placet*
Mureratons» ctTolcntinus - - - - *abest*
PotcntinuM et Marsiconsis.....*placet*
Cuneet» ..... *placet*
Astensis.....*placet*
Snlutinrurn.....' *placet iuxta modum*
Albae Pompeiae.....*placet*
Alexandrinus.....*abest*
Pistoriensis ot Pratensis .....*placet*
Saurinens .... *abest*
Rupei1er»'».....*placet iuxta modum*
Nancoicns».....*placet iuxta modum*
Virodiincmda . . . . .*abest*
Constantinianus - - - - *placet iuxta modum*
Asca!nncr»is . *placet*
Mcllipotnmcnsis *placet*
Gnudiaicnsis . *placet*
Orane!»» . . *placet iuxta modum*
Secovicns» . *placet*
Yapinccnsis.....*placet iuxta modum*
Aegei»».....*placet*
Ardagadensis.....*placet*
Balncorcgionsis.....*placet*
Olindcnsis . .....*placet*
Namurcer» .....*placet*
Varmicns».....*placet iuxta modum*
Sancti loann» do Cuyo.....*placet*
Cyrenensis.....*abest*
Pcntacoinicnsis.....*placet*
Rhodiopolitanus.....*placet*
Thermopylonsis *placet*
Scranton ensis . *placet iuxta modum*
Harnsburgensis . *placet iuxta modum*
Croasensis *placet*
RofTcnsis..... *placet iuxta modum*
LudovicopoliUnus . . . *placet iuxta modum*
Ericnsis.....*placet iuxta modum*
BulFalct»».....*placet*
Adramyttonsis - - - - *placet iuxta modum*
Castabalensis.....*placet*
Cossovicnsis..... *placet iuxta modum*
Popnyanensis.....*placet*
Bidiner»».....*abest*
Cydoniet»».....*placet*
Dionysiensie.....*placet*
Lnrandensis.....*placet*
Chitaron .....*placet*
Oyctensis.....*placet*
Canarie!»».....*placet*
Du Antuqucni.....*placet*
Agnthopolitanus .....*placet*
Fhiviopolitanus.....*placet*
Nemesinua.....*placet*
Olympcnsis.....*placet*
Medcnsia.....*placet*
Ciuiriontds .....*placet*
Sancti Sebastiani Flumin. Itnuor. . . *placet*
Pacent in America.....*placet*

» Kl hic pudes privatila exhibait suas eœeaiatioaes I>e· putationi de fide VMe infra vub nue. 33.

MarianopoliUàni et Marquett. . . *placet* A
Nicopolitanus..... *abett*
Verulanus .....*abeti*
De Serena..... *placet*
Antiputrenrie.....*placet*
Mardensis ritue chaldaici.....*placet*
Magno-Varadinensis . .*placet iurta modum*
Qaínquecccl csieneis . . *placet iuxta modum*
Tibcriadonsis..... *placet*
Annidalonaie .....*placet*
Olen ensis.....*abett*
Heliopolitanus ritu» melchitici . . . *abeti*
Rottenburgensis.....*placet*
De Chiapa.....* *placet*
Dolycbcnais..... *placet*
Adiacente..... *placet iuxta modum*
Andegavenaia *placet*
Guadsluponsis *placet*
Paatopolitanus *placet* B

Reverendittimi patret abbatet nuUiut dioeceteot.

Montia Virginia.....*placet*
Sanctissimae Trinitati» Carenala . . . *abett*
Montia Canini . _ .....*abett*
Sancti Martini Pannoniae..... *abett*
.Sancti Pauli de Urbe.....*placet*
Sanctorum Nicolai et Bened. Monoeci . *abeti*

Reverendittimi patret generalet ordinum monatiicorum.

Abbas generalia Sanctae Crucie . . . *placet*
„ Can Reg. Lat. . . *placet*
„ Sancti Basilii graeci . *abett*
Abbai praeses Helvetiae 0. S. B. . . *placet*
w Angliae O. S. B. . . *placet*
p Americhe 0. 8. B. . . *placet*
p Bavarian 0. 8. B. . . *placet*
„ Italiae 0. S. B. . . . *placet* C
Abbas generalia Vallia Umbrosae . . *placet*
„ Cistercienaium . . . *placet*
„ Congr. Silvestrin. . . *placet*
p sancti Hormisdao r. eb. *placet*
„ Camaldulensium . . *placet*
p De Trippa ree. ref. . *placet*
p Do Troppa ant. ref. . *placet*
p e Olivetanorum . . . *placet*
Adminiatr. apostolica» Podlachiao . . *placet*

Rtvertndittimi patret generaiet et vicarii generalet congregationum clericorum regularium.

Gener, cong. Barnabitar . *placet iuxta modum*
„ Somaachae.....*placet*
Λ Societatis lean _ _ _ _ *placet*
p Matri» Dei.....*placet*
„ Scholarum piarum . . . *placet*
„ Tbeatinorum _ _ _ _ _ *placet* D
p Cleric. Regul. Min. . . *placet*
p Ministrant. Infir. . . . *placet*

Ordinum monatticorum.

Prior gener. Carthuaianorum _ _ _ _ *abett*

Ordinum mendicantium.

Gener, ord. Praedicatorum _ _ _ _ *placet*
n Minorum.....*placet*
p Minorum Convent . . . *placet*
p Minorum Cappuccio. . . *placet*
p Erem, sancti August. . . *placet*
a Oarmelitarum Exc. . . . *placet*
p Servorum B. M. V. . . . *placet*
p Minimorum..... *placet*
p 88. Trinitatis Disc. . . . *placet*
p B. Petri a Pisis _ _ _ _ *placet*
. Fratrum Poenitentiae . . *placet*
Gener, ord. Tertii Ord. a. Franc. . . *placet*
„ Discal a. August. . . . *placet*
j, Carmelitani™.....*placet*
w B. M. de Mercede . . . *placet*
„ Primi Ord. 88. Trinit. . . *placet*

Poat bane interrogationem et responsionem aingulorum patrum, scrutatore» suffragiorum praeaidibus exhibuerunt exitum suffragiorum, quem eminentiiaimua primai pratica his vorbis patribus enuntiavit:

„Revereodissimi patro», notum vobis facimus, quod de integro schemate quingenti nonaginta et oeto patrw suffragium dedero; ox quibua quingenti et quindecim dixerunt *placet,* octoginta vero et tres *dixerunt placet iuxta modum1:* ot horum convcniona ratio habebitur.

FProxima congregatio generalia feria habebitur tertia poit pascha “

Exceptiones In conatitutionom dogmaticam da fido oatholioa a nonnullis patribus in congregatione generali factae.

1. *Scktcarsenberg aep. Pragentit.* — Quamvis dicendo *placet* significaverim, mihi non caso in animo obaiatere decretis in quatuor primis capitibus constitutioni· dogmaticae *de Fide catholica* propositis; intime tamen persuasum mihi est, cadom minue idonea esso, quao diris nostri aevi valeant mederi vulneribus.

2. *Ketteler ep. Ádoguntinut.* — Non placet, quod In constitutione nunquam inveniantur1 verba : *Sancta tgnodut oecumenica,* prout legimus in decretis Tridentinis.

3. *Guerrin ep. Lingonentit.* — Placet cum aliquibus in stylo correctionibus, quarum plures proposui.

4. *Kovdct ep. Quinqueederientit.* — Stylus, utpoto interdum durus, non bene Jatinua, germanismum redolens, corrigatur, ut decreta concilii Vaticani ae etiam sermonis forma irreprebensibilii commendent. Exempli gratia, prooemium incipiat: FDei Filius et generis humani Redemptor Dominus noster lesus Christus, ad Patrem caelestem rediturus, quemadmodum Ecclesiae suae in terris militanti, omnibus diebus usque ad consummationem saeculi se adfuturum promisit, ita dilectao sponsae praesto esse etc. etc. *utque* destitit Haec vero salutaris eius providentia, cum ex aliis innumeris beneficiis continenter apparuit, tum iis manifestissime testatam se reddidit fructibus, qui e conciliis oecumenicis, ac nominatim e Tridentino, iniquis licet temporibus celebrato, in chriftianam rem publicam redundarunt copiosissimi. Hinc etc. etc. *utque ad finem paragraphi.*

„Verum tam eu haec aliaque plurima emolumenta, quibus Ecclesiam divina clementia per ultimam praecipue synodum oocumenicam locupletavit, grato, quo par est, animo revolventes, gravissima non deflere non possumus mala indo potissimum enata, quod eiusdem sacrosanctae synodi auctoritatem multi contempserint, vel sapientissima neglexerint decreta.

BNemo siquidem ignorat, haereses, a Tridentini· patribus proscriptas, reiecto divino Ecclesiao magisterio, doctrinam fidei privati cuiusvis arbitrio subiecisse, atquo *eapropter* in sectas paullatim dissolutas esso multiplices, quo iam evenit, ut iisdem inter se dissentientibus et concertantibu», omnis tandem in Christum fides apud multos labefactaretur, atque ipse Biblia, quao primo doctrinae Christianae

t Hic «ub num. 83 addere vieom «ζ exceptione» a patribn· data» per forronlam: *Placet iurta rrvtdum.*

’ mrcntuniur ed.

uoloum fontem ot iudiccm extollebant, non amplius ¿ pro divinis haberi, demum mysticis commentis accensori coeperint.-

0. *Dreux Brisé ep. Alolinensis.* — Dicoro potui *placet,* nullo siquidem suffragandi datur alia formula; sed melius ex mento dixissem *transeat.* In multis siquidem enuntiatio veritatis invenitur, tamen accurata desideratur errorum, quibus diversimodo impetitur, profligatio.

Talibus tamen ot aliis huiusmodi relictis, doloris, melius dicam, stuporis, pluribus patribus seminarium fuit, quando do providentia Dei super Ecclesiam tractabatur, quasi affectata omissio summi pontificis ct universum exaggeratae providentiael* argumentum ox conciliorum auxilio, minimo ex regimino ct magisterio Petri explícito desumptum.

Nec suficero dicatur additio do sanctionibus pontificiis potius ad aliquam consolationem, quam ad iustarn satisfactionem concessa: praesertim post]B nonnullorum do concilio reclamationem, simul ot acceptam promissionem iura sanctae sodis, ot ipsius erga ecclesiam benemerito, si non corumdom verborum, similis tamen significationis clausulae alicuius introductione foro manifestanda. Periculosae omissionis ct insufficientis substitutionis pondus senserunt omnes, paucis gratum, flebile pluribus, nemini medium.

Quoad sermonem, revera subtilitates ot ornamenta minimo quaerenda orant, perspicua tamen enuntiatio veritatis, et modestum orationis artificium. Cuius perspicuitatis exigentia ornila videtur, verbi gratia ubi *veritas increata* enunnutur, quao vox oratoribus permittitur, secus autem theologis, quibus non est creatio veritatis, sed temporalis sempiternae iminnnentiao manifestatio. Pariter quando, per non satii accuratam libertatis intelligeuUam, scientiarum libertatem ab Ecclesia proscribi supponitur, cuius C prohibitionibus non libertas, sed sola independentia condemnatur.

Quoad sententiarum dispositionem facile, ut credo, praesertim in initio prooemii melior inveniretur, ct dicentium sicut ct dictorum dignitati convenientior.

Prooemium.

6. *Edler ep. Natchetensis.* — Suffragio suo conditiones ndiicicndas existimat iuxta regulam ‡4 sino quibus non absolute placet constitutio: quamvis libenter revereatur quidquid a patribus approbatum summus pontifex confirmaro indicabit

1. Non placet in pag.4 linea 16 [coi. 178 ou] «bino ille ctiarn assiduus ctc.4l. Vellem inserere vocem *auctus* vel similem, eie: *hinc auctus ille assiduus.*

Ratio, ut non videamur favero errori haereticorum, qui inaniter iactant inter progressus huius sacculi, quod nunc primum ortus est zelus pro con- D versione barbarorum, fruotus, ut dicunt, suarum *societatum missionariorum,* praesertim in Anglia ot America.

Notandum, quod supra in enumeratione aliorum fructuum o concilio Tridentino profectorum mentio fit *nugmenti, multiplicationis* ctc. Nonno melius orit hic similiter commemoraro *augmentum,* ut non videamur immemoros virorum gloriosorum, qui labores apostólicos in aliis saeculis Ecclesiae sustinuerunt?

2. Non placet in pag. 4 linea 16 [coi. 178 C is] «ad sanguinis offusionem–; vellem potius: *ad sanguinis sui effusionem.*

Est quidem res non magni momenti; sed nollem dare locum cavillationibus etiam *iocosis* inimicorum, quasi propagaremus religionem per gladium. Lovo est, sed facile corrigitur.

3. Non placet pag. 5 lin. Il (coi. 178 Dis]: nTum nata est latow otc. Vellem sic legere: *Tum late nimis per orbem cagata est.*

Ratio, quia doctrina rationalism! seu naturalismi revera nata est longo antea, ni fallor: non solum quia implicito continetur in omni haeresi, quae praeponit rationem individuam auctoritati Ecclesiae ; sed quia in aliquibus doctrinis falsis etiam antiquis explicite docebatur excellentia rationis naturalis.

7. *Kremenls ep. Varmiensis.* — Pag. 5 lio. 11 [coi. 178Di·], ubi pro „Tum nata est ct lato nimis4 etc. dicendum puto: *Tum late nimis* etc.

Falsum onim est, *tum,* id est novissimis temporibus, scilicet post profligatas a concilio Tridentino haeresce, primum natam esse naturalismi et ratiofialism doctrinam, id quod Berengarii, Abaelardi, Amalrici de Benn, Davidis do Dinantiol exemplis facile probatur. Insuper contemptus auctoritatis sacrorum bibliorum iam offectus et sequela est fiationalism ; ergo hio prior est illo contemptu quoad tempus.

Pag. 5 lio. 85 (coi. 170 à µ] ubi pro «piares etiam o catholicae ecclesiae filiis4l etc. dicendum censeo: *plures etiam scriplores catholicam fidem asserturi,* vel *dum catholicam fidem asserere nituntur.*

Etenim si legitur «plures etiam o catholicae ecclesiae filiis–, videri posset, cos' omnes, qui pag.5 alinea l (col. 178 D loj «Tum nata est ctc.- recensentur scriptores, non catholicos, sed cos ad unum omnes acatholicos fuisse, id quod, lordanum Brunum, Voltairium, Diderotum finter alios si spectaveris, falsum esso in aprico est.

8. *Teppa generalis Baniabitarum.* — Ie Ex periodo: „Haeo vero- [coi. 178 b ») tollatur mentio concilii Tridentini, caque fiat in periodo distincta hoc modo: *Tum iis manifestissime compertal est fructibus, qui orbi christiano e conciliis oecumenicis amplissimi provenerunt. Quod maxime de Tridentina synodo, iniquis licet temporibus celebrata, dicendum est. Hinc enim etc.*

Ratio est, quia effectus qui enumerantur in periodo rHinc- ex contextu aeque referri videntur ad omnia concilia ©ecumenica; sed reapse, ut ex eorum recensione patot, pertinent tantum, aut saltem potissimum, ad concilium Tridentinum.

2° 8i admittitur superior emendatio, ex periodo «Verumtamcn- delenda est vox -maxime–.

3® Ante verbum «asserebantur- addendum videtur: *ab haereticis* vel *ab earum* (baeresum) *auctoribus,* vel *sectatoribus;* quia secus prima fronte alicui videri posset, illam assertionem pertinuisse ad omnem ecclesiam.

4° In fine prooemii addenda videtur declaratio expressa iuxta aliquam ex formulis ut plurimum D adhibitis a Tridentina synodo in fine prooemiorum, qua dicatur, namini *licere absque salutis dispendio sentire, docere aut praedicare secus ac in hac constitutione declaratur ac definitur.* Idque ut expressius refellatur error eorum (ct nominatim Denzinger), qui contendunt, *ea tantum* ox capitibus tenenda esse ut definita, quao sublectis canonibus respondent.

8b. *Macedo ep. Belemensie.* — Ut pagina 5 post verbum «eius–, lineo 25 (coi. 179 At] addatur: *nec non toto supernaturali ordine sublato.*

Caput I.

9. *Edler ep. Natchetensis.* — Non placet in pag.7 linea 25 [col. 240 a ej «sancta Romana ecclesia-. Vellem omittere vocem «Romana–; aut si patrea

l exaggerata providentia ed.

l Denato ed.

• porri/, *inter* Nf ed.

• ota. ed.

4 eonipeetn ed.

renuunt, tnnc vellem adiungcre alias roces, uti *apostolica* etc., ct ita eas collocare, ut appareat, hic non dari *nomen* distinctivum ecclesiae, sed descriptionem, sive enumerationem notarum.

Ratio prima, ne videamur sequi vestigia sectarum haereticarum, quao in conciliábulos suis *praesertim in* America non raro disputant de nomine, quo appellari iure possint, et novum nomen in capite actorum inscribunt, iuxta mutationes temporum.

Ratio secunda, ne videamur favero errori eorum qui doeent, catholicam ecclesiam exstaro tribus ramis, quorum unusquisque nominari potest ceMo*lica,* adiuncta distinctione, nempe *Anglica catholica, Graeca catholica, et Romana catholica.* Quamvis idea haec accuratius, exprimeretur voce *Romano-Catholica,* attamen ad hanc distinctionem minime animadvertero volent inimici: eo magia quod nequit fieri distinctio in traductione anglica, quao unam formam tantum admittit *Ronton-Catholic.*

Ratio tertis, contra omnes haereticos argumentum cogens habetur in hoc, quod idem est nomen ecclesiae nostrae, ac nomen ab omnibus sectis praedicatum de ecclesia Dei in symbolo apostolorum, quam omnes profitentur, videlicet *sancta ecclesia catholica.* Quo strictius et simplicius hoc nomen retinere possimus, eo clarius videbitur iis, qui bona fide quaerunt veritatem, ecclesiam nostram eamdem esse quam apostoli fundaverunt

Quin immo, si brevius adhuc diceretur: *Sacrosancta ecclesia Dei credit* ctc., tunc etiam clarius ostenderet ecclesia se non agnoscere aliam quamcumque ecclesiam, et omnes sectas nonnisi per usurpationem assumerò sibi nomen ecclesiarum.

Notandum, quod omnimode vellem retinero titulum *Romana* quasi notam vel tesseram verso religionis, et eam exprimere in textu: sicuri in praxi 0 saepe hanc notam adhibeo1, et inter glorias ecclesiae adnumero. Solummodo nollem eam hic in capite poni quasi nomen necessarium, sine quo ecclesia nostra non posset adaequate appellari.

10. *Ketleler ep. htoguntinus.* — Constitutio dogmatica *de fide catholica* mihi placet exceptis sequentibus:

I. Non placent verba initii capitis primi „Saneta *Romana* catholica ecclesia41,

1» quia aliquam speciem prae se ferunt pro illo onoro multorum protestantium, imprimis episcopalium in Anglia, ao si plores occlesiao catholicae existeront. Mullo magis mihi placeret, si hic diceretur: *Sancta catholica ecclesia* vel *sancta ecclesia catholica et apostolica;* ot si alio in loco, verbi gratia ab initio capitis secundi, poneretur: *Sancta Romana ecclesia;*

2· quia baoc formula „sancta Romana catholica D ecclesia0 speciem quondam innovationis prae se feno videtur.

11. *Whelan ep. Wheclingenris.* — Placet ad hunc modum, omisso nomino rRomanad, quod nomen non extitlt ab initio (Antiochena fuit); quod non notum antiquis conciliis; quod ansam praebet haereticis, quin sit necessarium aut hoc loco utile; quod est tantum accessorium et quasi accidéntalo; quod substituitur pro notis ecclesiae in symbolis contentis una *apostolica ;* quod nomen *Romana* designat ecclesiam localem, matrem, magistram. De usu alibi, quoties libuerit.

Proindo excludatur BRomanatf, vel addatur: *Una apostolica* cum aliis *sancta catholica,* scilicet: *Una, sancta, catholica, apostolica atque Romana.*

12. *Viret ep. Sancti Augustini.* — Suffragium meum schemati *de fide* reformato libenter do sub conditione, quod in primo capito do modio tollatur „Romana- et simpliciter dicatur: *Sancta catholica ecclesia.*

Nostri protestantes dicunt nobis, quod nostra ecclesia non est ecclesia quao nominatur in symbolo apostolorum *sancta ecclesta catholica* sod nostra ecclesia est *Romana catholica:* ideoque affectant vocare nos *Romanos catholicos,* quasi ipsi essent veri catholici. Semper hoc nomon repuli *Romani catholici;* sed affirmavi ot probare conatus sum, nostrum nomen esso *ecclesiam catholicam ;* sed omnis catholicus debet ojio Romanus, quia papam constituit Christus caput Ecclesiae catholicae. In mea dioecesi praedium aliquod datum fuerat por testamentum *ecclesiae catholicae.* Evidens erat quod *nobis* datum fuerat: sed episcopaliani a tribunali Illud obtinuerunt, sub praetextu quod nostrum nomen non erat *Catholica,* sed *Romana catholica* ecclesia. Itaque emendationem omnino postulo: isque videtur case sensus magnao partis concilii, ut mihi saltem videbatur quando tam multi surrexerunt pro *virgula.* Alia forma adhiberi potest, quae omnibus placebit.

13. *Anongmusl.* — Minue placet vox „Rominatt in linea 1 capitis primi, quia

1· non est necessaria ab initio; cum do ecclesia postea expresse tractabitur, ibi poterit inseri;

2 quia vox apud omnes, qui lingua anglica utuntur, ansam forsan praeberet errorem illorum propagandi, qui triplicem distinguunt ecclesiam catholicam, *Romanam* unam, alteram *grateam,* tertiam demum *anglicanam.*

3· In professione fidei Pii IV eadem loquendi ratio designat *particularem* Romanam ecclesiam, ematrem et magistram omnium ecclesiarum0, ideoque ambigua videtur.

4· Demum quia non est vox usitata nec in symbolis, nec in conciliis generalibus, per quantum sciam.

Si non placeat omittere, tunc poni posset descriptio plenior ecclesiae ita: *Unam sanctam catholicam apostolicam Romanam ecclesiam.*

14 *Dupanloup ep. Aurelianensis.* — Mutanda linea prima capitis primi eo modo: *Sancta ecclesia catholica, apostolica, Romana.*

15. *Fitzgerald ep. Petrieulanos.*— Non placet illud sub initio capitis primi BSancta Romana catholica ecclesia0, et quidem propter rationes in congrogationo generali allatas, quas heic referre necease non esse putavi.

Quod si reverendissimis patribus non placuerit hac in ro consilium mutaro, optarem, ut saltem litera C majuscula vox illa *catholica* scribatur : reo quidem minima, nec praetermittenda.

16. *(7Hara ep. Scrantonensis.* — Placet sub conditione: etenim libenter suffragium fero quoad schema *de fide* ct illud approbo, si deleatur vox 0Romanau in capite primo lin. 1, quia Ibi sermo eat de ecclesia in genere, in posterum vero in alio schemate erit sermo do ecclesia in specio, et de indiciis, quibus secernitur a congregationibus sectariis, quao perperam nomen ecclesiae assumunt.

17. *Serra ep. Dauliensis.* — Non placet nomon „RomanaJ capitis primi, quia ansam praebet haereticis praecipue anglicani! dicendi, quod ecclesia catholica apostolica Romana admittit vocem *catholica* tamquam genua quoddam, ćuius quasi species aint haeretica anglicana et schismatics graeca. Cum

* erAi&o ed.

l lanctam ecdniam ctükoliaxm ed.

• Ex ratione emendationis et ex scriptam notis videtur esse Spalding Baltimorenili.

• ćiriurçu ed.

ccclc-eiarn Perthensem in Australia occidentali ro- a gerom, magnam sustinui contentionem cum civili gubernio illius coloniae, quod nolebat rocipere moas litteras nisi fuissent signatao *Bishop Roman-Catholic,* quasi admittens illos, videlicet anglicanos, esso quoquo catholicos. Ego dixi illis : sum quidem episcopus catholicus et Romanus quoquo toto cordo, et glorior me caso Romanum boo modo; sod nunquam admitto caso catholicos aliquos qui non sint Romani, proindo inutilo iudieo exprimere quod aim Romanus, quia assero mo esso catholicum.

18. *Ruvinet rp. Trecentis.* — Placet propositum do fido decretum, dummodo ad initium primi capitis non dicatur: o8ancta Romana catholica ecleaiu credit etc.," sed *Sancta catholica teclesio,* vel *Sancta catholica et apostolica ecclesia credit* etc.

Hacc enim vox *Rumana* est restrictivo ad ecclesiam specialem, quao Romae oxistit, ut videre est,

1® ex contextu formio iuramenti professionis B fidoi o Pio papa IV cditao:

2° ex co quod ipse sanctissimus dominus noster, cum solemni modo litteras ad universalem ecclesiam directas obsignat, non dicit: „Pius ecclesiae Romanae epheopus," sed rPius ecclesiae catholicae episcopus" ;

3® ex eo quod nunquam in conciliis ad definitionem fidei adhibetur vox „ecclesia Romana catholica", sed ecclesia catholica etc. simpliciter.

19. *Moriarty ep. Ktrriensis.* — Non placet titulus „sancta Romana ecclesia" in capite primo. Hac onim forma abutuntur haeretici; et proinde magis placeret: *Sancta catholica apostolica et Romana ecclesia,* vel prout habetur in professione fidei.

20. *Conroy ep. Albanensis.* — Placet sub conditione, ut in linea prima vox nRomana" tollatur. Adhaereo enim rationibus ab aliis episcopis iam allatis.

21. *Shanohan ep. Harrisburgensis.* — Placet, dummodo vox nRomona" in linea prima capitis primi amoveatur. Rationes sunt praecipue eae, quae ab episcopo Birminghamiensi adducuntur.

22. *Verrolles ep. Columbicensis. — Sancta catholica et apostolica ecclesia credit* etc. ut in symbolo apostolorum simul et Nicaeno, omissa voco „Romana" propter haereticos, qui inde ansam sumunt vocandi sectas suas catholicam anglicani vel catholico-anglicain, catholico-graecam etc. etc.

23. *Clifford ep. Clifloniensis.* — Initio capitis primi dicatur: *Sancta catholica ecclesia docet,* vel *sancta catholica apostolica Romana ecclesia docet.* Vox „Ronmna" vellem ut introduceretur quando agitur do ecclesia, sed non hoc loco,

1° quia formula ita posita nova est;

2° non adhibetur ab aliis conciliis;

3® hoc modo posita magnam ansam praebet D proteetantibus in Anglia et America.

4° Promissum fuit patribus quod formula: *Sancta catholica apostolica Romana ecclesia* proponeretur, sed errore aliquo factum est quod non fuit proposita.

24. *Loughlin ep. Brooklyniensis.* — Placet sub ca conditione, quod verbum nRomana“ lin. 1 capitis primi omittatur.

25. *Domtnec ep. Piltsburgensis.* — Placet quoad materiam, sed non placet quoad vocem „Romana" quae posita est in capito primo lin. 1 et quoad anathemata1.

26. *Amherst ep. Northantoniensis.* — Placet iuxta modum, nompo quod verbis professionis fidei Pii IV ŭtantur in initio capitis primi.

27. *Broten ep. Salopiensis.* — Placet omisso verbo r Romana".

» *crwfhemti* ed.

’ u/dfur ed.

28. *Saint-Palais ep. Vincennopolitanus.* — Placet sub conditione, quod verbum „Romanall in initio capiti» primi omittatur, vel si servetur, dicatur: *Sancta catholica apostolica Romana ecclesia,* vel *apo-8toiica et Romana ecclesia.*

Bigandet ep. Ramathensis. — Non placet quoad vocem ^Romana" anto vocem ncatholica". Do carderia placat.

30. *Derry ep. Cionfertensis.* — Placet, mutatione facta sub initio capitis primi in hunc modum, scilicet: *Sancta ecclesia catholica apostolica Romana.*

31. *Goold ep. Melbitntensis.* — Placet iuxta modum: *Ecclesia catholica apostolica Romana.*

32. *Mac Quaid ep. Roffensis.* — Placet, si deleatur verbum rRomana" in linea prima capitis primi.

33. *Gibbons ep. Adramytlensis.* — Placet, excepta voce „Romana“ quae debet omitti in pagina? linea 1 capitis primi,

Vel si ponatur, addantur cáeteme notae ecclesiae, verbi gratia *una, sanctu, catholica, apostolica atgue Rumana.*

34. *Berger ep. Cassoriensis.* — Capitis primi vox „Ronianaacxmittenda censetur,secus caetera placent.

35. *Purcell aep. Cincinnalensis.* — Placet do *re,* non vero de nomino *Romana,* 1® quod non extitit ab initio; 2° quod non norunt concilia antiqua; 3° quod accessorium quid ct quasi accidentale pro agnitis in symbolis notis *una apostolica* substituit; 4® quod ansam praebet haereticis, et propterea offendit pluribus, quin sit necessarium sive aptum ; 5® cuius non hic locus, sed alibi quoties libuerit, praesertim vero post traditam de primatu doctrinam.

36. *Ullathorne. ep. Birminghamiensis.*—Non placet quoad vocem ^Romana" ante vocem „catholica“.

37. *Williams ep. Bostuniensis.* — Placet sub con- 0 ditione, quod tox ^Romana" in prima linea capitis primi omittatur.

Vel quod initium capitis primi sit: *Sancta ecclesia catholica apostolica Romana credit* etc.

38. *Turner ep. Salford·ensis.* — Placet iuxta modum, caput primum nempe ut legatur: *Catholica ecclesia apostolica et Romana.*

39. *Régnault ep. Carnutensis.* — Loco verborum BSancta Romana catholica ecclesia" dicatur: *Sonda catholica atque apostolica Romana ecclesia.*

40 *Vaughan ep. Plymuthensis.* — Non placet quoad „Romana" anto „catholica“ capito primo do fide, quia non consonans est symboli».

41. *Macedo ep. Belemensis.* — Ut verbum „Romana" capito primo omittatur, ot substituatur vox *apostolica,* ito ut legatur: *Sancta catholica apostolica ecclesia,* ut ovitontur falsae interpretationes haereticorum.

42. *Mac Closkey ep. Ludocicopolitanus.* — Non placet verbum BRomanau linea 1 capitis primi, etl volo quod omittatur.

43. *Strossmayer ep. Bosnensis.* — Non placet ob vocem ^Romana" positam ante nčatholica

44- *Mullen ep. Eriensis.* — Placet, si deleatur verbum BRomiMe in linea prima capitis primi.

45. *Teppa generalis Bamabitarum.* — 5· Pro „omniquo perfectione infinitum" melius dicendum videtur: *et in omni perfectione infinitum,* no Deus ab aliquibus dici possit infinitus tantummodo ob perfectionum cumulum.

46. *Gastaldi ep. Salutiarum.* — Paragraph© prima capitis primi expungantur verba „ro et- in linea ultima; et scribatur: *praedicandus esi essentia distinctus a mundo.*

1 Illo δ0 ea centinumCar, longo lieti internilo, quo ab eodem emendatore sopra rub η0 8 dieta rant

47. *Moriarty ep. Kerriensis.* — Non placent voces in capite primo ¿ad manifestandam suam perfectionem Quis enim cognoscit aeneum Domini? et praeterea sanctus Thomas expresse docet, *propter bonitatem* suam Deum omnia creasse.

48. *Ketleler ep. Moguntinus.* — Ill. Mihi placeret, si in paragrapho secunda capitis primi illis verbis „ad manifestandam perfectionem suam· adderetur verbum sancti Thomae (I p., q. 19, a. 2; q. 44, a. 4) *ad communicandam,* quia verba *ad manifestandam et communicandam* mentem patrum perfecto exprimunt.

48Vx, *Dupanloup ep. Aurellanensis.* — Placet, intelligendo voculam Bsimula pag. 8 lin. 11 [eoi. 240 BsJ non do simultaneitato temporis, quod valdo dubium est, sed de cumulations divinae operationis, eo sensu quod idem Deus sit, qui utramque condiderit creaturam.

49. *Moreno ep. Eporediensi* — *Psg. 8 de* Deo § ultima lin. 2 [coL 240 B s] vocabulum ¿tuetur0 omittendum videtur, vel immutandum cum alio *regit.*

50. *Ketteler ep. Moguntinus.* — Pariter placeret, si loco ¿liberrimo consilio0 poneretur: *libero voluntatis suae consilio,* ne insinuetur, Deum penitus indifferentem se habere.

Caput II.

5L *Idèo ep. Liparensis.* — Non placet initium capitis secundi, et ideo canon ipsi respondens. Aliud est enim dicere, rationem posse cognoscere ex creaturis existentiam, attributa Dei, ut docuit Apostolos illis verbis: *Inrisibilia Dei per ea, quae facta sunt, intellecta conspiciuntur,* et in multis locis suae Summae demonstrare videtur Angelicus: et aliud est dicere, ¡rationem certo cognoscere posse Deum, verum omnium principium ct finem.

Haec propositio est in suo conceptu satis complexa, et enunciationem eius non rectam, non veram esse opinor. Nullus etenim philosophorum, neque Aristoteles, neque Plato, neque Tullius, qui fere omnem rationis potentiam praemonstrarunt, adeo ut eorum vestigia hodierni philosophi sequantur, potuerunt cum certitudine cognoscere Deum principium et finem omnium rerum. Si nullus igitur philosophorum hoc cognoscere potuit absquo commixtione multorum errorum, ut ex eorum theologia speculativa evidenter patet, unicuique fulget veritas non moralis, sed necessaria do impotentia humanae rationis perveniendi cum certitudine ad cognoscendum Deum, principium et finem omnium rerum; verissimum enim est, et apud omnes acceptum Tullii effatum: ¿Id, in quo omnis natura consentit, necease est verum esse.0 Revera, ipso promulgato christianismo, pagani minime cognoscunt cum certitudine Deum, principium et finem omnium rerum, ot fortasse ipsi catholici philosophia ac Christiana doctrina nondum bene exculti.

Qusproptер ego arbitror expungendum esse adverbium ¿certo0; res enim, quao cognoscuntur, certo cognoscuntur; adverbium idoo, quod superfluum est nobis, sed rationalistis perutile. Et sic dum removetur apparens contradictio inter primam et secandam paragrapbum, semper damnamus traditionalismum, et non videmur absolvero rationalisaium, errorem illo peiorem.

52. *Moriarty ep. Kerriensis.* — Non placet vox *naturali* capitia secundi lin. 3 [coi. 296 D e). Homo enim nunquam in statu mere naturali fuit, nec proinde esset rationis lumen.

521* *Dupanloup ep. Aurelianensi* — Placet, opprimendo voculam ¿certo0 pag. 9, lin. 5 [coi. 296 D quia quod sio dicitur, licet philosophico verum esse credam, non tamen mihi videtur ita claro ccrteque revelatum, ut dogmatice possit definiri.

53. *Mitella ep Aprutinus.* — Placet expungendo verbum ¿certo ex paragrapho prima capitio secundi.

5L *Gastaldi ep. Salutiarum.* — In pagina 9 paragraphe prima secundi capitis expungantur verba ¿et bonitati0, et ponatur solummodo: *placuisse eius sapientiae alia, caque* etc.

55. *Mullen ep. Eriensis.* — Verbum *quaedam* inseratur ante verbum .aeterna0 in prima paragrapho capitis secundi.

55!/ı *Gastaldi ep. Salutiarum.* — Pag. 9, paragrapho secunda capitia secundi linea 4 onto ultimam [coi. 297 a s] verba hoc modo concinnentur: *Haec autem recelâtio necessaria dicenda est praecipue, quod Deus ex infinita sua bonitate* etc. Et sio expungatur verbum ¿absolute0.

56. *Atanasio ep. iam Liparitanus.* — Pag. 9 versus finem verba ¿Non hac tamen de causa revelatio absoluto necessaria dicenda est0 expungenda videntur; quia cum sequenti contextu clare implicant, quod homini, in ordine mere naturali constituto, revelatio absolute necessaria non foret: idquel importat, hominem in tali statu, sub quovis respectu ct ad quoslibet vitae actus, usus, fines, vel phases divenas nulla prorsus egere revelatione divina necessitate absoluta. Hoc autem in dogmatica constitutione adfirmari nequit, quia nullibi, saltem certo, in Scripturis vel traditione legi datur; nec, quoad sciam, unquam ab ecclesia traditum est. Quin immo in sanctae sedis epostolicae nuperis actis contra eos, qui humanae rationis vires plus aequo deprimebant, illius doctrinae, quae de rei prorsus esset instituto, frustra quisque vel tramitem reperire laboraret Quod satis apparet ex thesibus ad subscribendum datis Bautain (8 septembres 1840), Bonnctty (12 ¡unii 1855), nec non ex observationibus sacrae Indicis congregationis (23 iunii 1843,‘et 8 augusti 1844), ac demum ex epistolis ab eminentissimo ac reverendissimo cardinali Patrizi ad cardinalem archiepiscopum Mechliniensem missis 11 octobris 1S64, 2 martii et 30 augusti 1866. Tandem in adnotationibus ad schema reformatum (pag. 30 in principio [coi. 39 D ><]) declaratur, quod non attingitur quaestio, utrum aliqua institutio necessaria sit ad hoc, ut homo ad rationis usum perveniat: at praedictis verbis expungendis attingeretur utique, praesertim in primo homine, qui nonnisi a Deo posset institui.

Itaque praedictis verbis sequentia substituerem : *At cero divina recelatio absolute necessaria prorsus dicenda est, eo quia Deus* etc.

561/x *Mitella ep. Aprutinus.* — Addatur verbum *postremo* post verba ¿a sacra Tridentina synodo0 in paragrapho tertia capitis secundi.

57. *Ketteler ep. Moguntinus.* — In capite secundo § 3 non placent verba ¿Spiritu sancto inspiranto conscripti0, quae verba alludunt ad epistolam sancti Petri, qui loquitur tantum de prophetiis. Placeret, ut ponerentur verba magis canonica *divinitus inspirati,* quae sanctus Paulas habet do omni scriptura sacra, ut ree, non modus rei, id tantum, quod est necessarium, et cum minima theologorum catholicorum offensione definiatur.

58. *Teppa generalis Bamabitarum.* — In hisce verbis ¿ut tales ipsi ecclesiae traditi sunt0 non innuitur nec intelligitur *a quo* ecclesiae traditi sint Hinc cum sublata fuerint verba ¿per apostolos0, satius vidotur verba illa „ut tales etc.0 in haec alia mu-

1 Pars I baUtar supra, n· 10.

1 *ideoque* ed.

taro; *uti tales ipsa ecclesia ab eodem Spiritu sancto A edocta semper agnovit.*

59. *Atanasio ep. iam Liparitanus.* — Pag. 11 versu 4 [coi. 297 Dii] verba „atquo ut tales ipsi ecclesiae traditi sunt" vertenda videntur in sequentia: *atque ut tales ab ipsa ecclesia accepti, in canonem sunt relati, acfidelibus propositi.* Idque ex eo, quod ratio *sacri* consistit in divina inspiratione, quam ecclesia agnoscit ex traditione; ratio autem *canonici* derivatur ex eo quod ecclesia, librorum divinitate recognita, illos in canonem recenseat, ot uti sacros recipiendos caso declarat.

Non ergo satia distincte paulo ante absoluto asserta oseet complexa illa phrasis ncos voro ecclesia pro sacria ot canonicis habet4: transeat tamen; sed notabilia illa diversitas respectuum, ad vitandam confusionem, aliquo «altem pacto indicabitur formula superius allatu, nempe: *atque ut (ales ab ecclesia accepti, in canonem sunt relati, ac* B *fidelibus propositi.*

Ad rem: concilium Tridcntinum libros illos ut *sacros* se *suscipere ac renerari* dicit, et postcaquam illorum indicem recensuit, anathemate percellit ℓo· *qui pro sacris et canonicis eosdem non susceperint.*

60. *Ídem.* — Pag. 11 versu 13 [coi. 297 B nj verba Din rebus fidei ot morum ad aedificationem doctrinae christianae pertinentium" omnino auferenda sunt:

Io quia ecclesia, sine ulla exceptione, est infallibilis interpres totius divinae revelationis, quae in Scripturis ac traditione continetur. Declarando autem *in rebus fidei et morum* tenendum esse sensum, quem tenuit ac teuet ecclesia, divina illa interpretandi praerogativa ad huiusmodi materiae tantum coarctari videtur, quasi in caeteris minime valeat.

Nec obstat, quod verba illa non rint exclusiva; etsi enim specificativa tantum essent, aliarum rerum exclusionem nisi aperte indicarent, in dubium saltem revocant

Quod si urgeatur, omnia, quao in Scripturis continentur, ad fidejn vel mores referri, iam et hoc ipsum omnem specificationem *rerum fidei et morum* superfluam ac vanam omnino esso confirmabit.

2° Quia si in *rebus fidet et morum* tantum Scriptura accipi deberet iuxta eum sensum, quem tenuit nc tenot ecclesia, in reliquis, puta historicis, aliisque libera cuique daretur ansa sanctissimum Dei verbum pro effraeni lubitu explicandi; hac praesertim tempestate, in qua mythici, rationalistae, sexcentique errones totam formo Scripturam ad fabulas amandant.

Fortasse quis instabit, ecclesiae infallibilitatem ad res fidoi et morum restringi; in his ergo tantum D eiusdem interpretationem sequi debere, in caeteris vero liberos esse. At contra: revelatio omnis obiectum fidei eat, quippe quae continet verbum Dei, cui assentici debemus; ac proinde tota, quanta est, ecclesiae subest iudicio: eo vel magis quod, ut ait Apostolus' : *Omnis scriptura divinitus inspirata utilis est ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum in iustitia etc.*

3ô Quia verba illa aequivoco mutuata fuere a Tridentino. Hoc enim concilium non adhibuit ea, quando locutum est de potestate ecclesiae in interpretatione Scripturae, quasi cancellos poneret, intra quos volebat illam infallibiliter eïercere, sed quando indigitavit materiam, in qua petulantia ingenia detorquentes verbum Dei ad pravos sensus, gravissimo illud offendebant

i II Tim. LI, 1«.

Caput III.

61. *Gastaldi ep. Salutiarum.* — Capitis tertii paragrapho prima lin. 3 [col. 336 D n] vocabulum eincreatao" expungatur et ponatur *aeternae.* Omnis enim veritas *increata* est, et nulla est *creata.*

62. *Atanasio ep. iam lAparitanus.* — Pag. 4 lin. 26 [coi. 337 B ii] vox ^aseenticndo" Arauaicano concilio tributa in *consentiendo* mutari debet, uti habetur in collectione conciliorum Labbe-Coleti, tom.V, coi. 810 (Mansi, VIII, 714 a].

63. *Ketteler ep. Moguntinus.* — In capite tertio noo placet locus, quem paragraphus 3 ePorro fide" occupat, quia secundum logicum rerum ordinem iste locus deberet poni in paragrapho sequenti, ubi do ecclesiae institutione sermo est.

64. *Place ep. Massiliensis.* — Assertio capitis tertii nFido divina et *catholica* ea omnia credenda sunt, quae *ordinario et universali magisterio* tanquam divinitus revolata credenda *proponuntur"l,* tbeologicis documentis haud consona existimatur.

64 Vt *Focaccetti ep. Lystrensis.* — Cap. Ill, pag.5, lin. 15 [coi. 337 es] nuec ullus4; forsan melius *et nemo* nut *nec guisquam.*

65 *Moriarty ep. Kerriensis.* — Capitis tertii pag.5 (ib.Ou] „ab omnibus posset agnosci" legatur: *ab omnibus, quibus proponitur* (seu *praedicatur) posset agnosci.* Ac eadem pagina loco nevidentem" legatur *certam.*

Caput IV.

66. *Kovacs ep. Quinqueecclesiensis.* — Pag. 4, lin. 18 [coi. 375 a ii] pro rsic" ponatur *adeo.*

67. *Moriarty ep. Kerriensis.* — Pag. 4 ad finem [coi. 375 B 7] ratio data, quare sit species contradictionis inter mysteria et rationem, non placet

68. *Kovdcs ep. Quinqueecclesiensis.* — Pag. 5 lin. 3 [coi. 375 b 9] ponatur „ad mentem ecclesiae, C non *intelligantur* et *exponantur,* vel opinionum etc."

69. *Idem.* — Pag. 5 lin. 12 [coi. 375 b is] ponatur „ae fidei depositum *illibatum* custodiendi".

691/2. *Focaccetti ep. Lystrensis.* — Capitis quarti pag. 5, lin. 29 [coi. 375 c 9]. *Nunquam* videtur error typograpbicus pro *unquam:* linea enim superiore habetur alia particula negativa *neque* huic postremae coniuncta.

70. *Fremente ep. larmiensis.* — In capite quarto nova propositio addita est (in novo schemate pag. 6 lin. 7 [coi. 375 C io]) „Non enim ... perducere". In hao thesi illa verba piuvante cius gratia4 non recto posita mihil videntur, ℓquia ut scientiae ad Deum perducant, non opus est gratia adiuvautc.

71. *Kocdcs Quinqueecclesiensis.* — Pag. 6 lin. 22 [coi. 375 D 1] pro „in se suscipiant" ponatur *amplectantur.*

72. *Bonnaz ep. Csanadiensis.* — Constitutionis dogmatica© *de Fide catholica* prima quatuor capita voto meo probo; opto attamen ut in quarto capite quaedam styli emendationes fiant et barbarismi eliminentur. Tales sunt pag. 6 [ibid.] „repugnando errores in *se ℓuscipiant ;* item eadem pag. 6 [coi. 376 a 3] „quem *semel* declaravit etc.".

73. *Kurdes Quinqueecclesiensis.* — Pag. 6 lin. 5 nb infra [coi. 376 a 3], loco nsemel" ponatur *iam.*

Canones.

74. *Mac Quaid ep. Roffensis.* — Omittantur omnes canones etc.

75. *Fitzgerald ep. Petriculanus.* — Non placent canones ea praecipue ratione, quod sub anathematibus condantur. Cordati catholici huiusmodi comminationibus non egent: pravi et infideles eas ni-

♯ 3ÍÍAÍ hoc loco on. edita, sed habent paolo «uperioi poet ¿Aen contra codicis autographi fidem.

hili faciunt. Fait tempus, quo talia reformidarunt homines; nunc ludibrio sunt, seu potius irritamento impietatis. Meo igitur iudicio parcero praestat anathematibus, no longius ab ecclesiae unitate arceamus, quos omni studio allicere tenemur ad fidem.

76 *Schwarzenberg aep. Pragensis.* — *De caetero non* levi animus dolore moretur, quod in singulis capitibus profuse sint cumulata anathemata, quippe quae magis, acriter pungendo, alienent, quam suaviter alliciendo trahant.

77. *Edler ep. Natchetensis.* — Non placet, tam multos apponere canones cum anathematibus.

Ratio prima, non quasi ecclesia deberet renuntiare huic antiquae formulae damnandi haereses, nec quasi timorem deberet exhibere malignorum hominum. Ponat quidem veritatem in luco clara; et quidem exhibeat magisteriam suum magisterialibus ct judicialibus eloquiis. Sed persuasus sum, quod in America ingens est numerus eorum, qui B falsas doctrinas sequuntor non ex malignitate, sed ex ignorantia, sive culpabili sive inculpabili, qui bene dispositi sunt ad audiendam veritatem, si amanter proponatur verbis quidem fortibus et urgentibus, non vero laedentibus praeter necessarium.

Ratio secunda, quia videtur contra usum aliorum conciliorum applicaro anathemata erroribus, qui piano sunt non tam haereses Christianorum, quam deliramenta ethnicorum.

Ratio tertia, quia maxima pars acatbolicorum, qui christianos so dicunt, reapse ethnici sunt, quoniam non sunt baptizati, cum in dies minuatur numerus eorum, qui do baptismo filiorum caram habent: praesertim in populis nostris, qui in erroribus detenti sunt indifferentia et ignorantia veritatis.

Ratio quarta, quia ex iis, qui bos errores e professo docent, praesertim doctoribus in universitatibus Europaeis, pauci omnino reverentiam habent c ecclesiae vel timorem anathematum eius. Et quamvis non ideo omnia anathemata omittenda, attamen pauciora esse expedit, ne viliora habeantur.

Ratio quinta, ex his diversis anathematibus orietur confusio vel ambiguitas circa vim eorum, utrum ad sublectos ecclesiae tantummodo, an ad eos, qui extra sunt, et non baptixatos applicentur. Etenim in ipsa congregatione nonnulli patres dicunt, ea non ferire nisi subditos ecclesiae baptízalos ; olii dicunt ea imprimere notam infamiae omnibus, qui has doctrinas profitentur.

78. *Landriot aep. Remensis.* — Valde placerent anathemata pauciora, intacta remanente doctrina.

79. *Kenrick aep. S. Ludovici.* — Placet quoad doctrinam, non quoad canones ob cumulata anathemata.

80. *Las Cases ep. Constantinianus.* — Ad pauciorem numerum reducantur anathemata.

8L *Callot ep. Oranensis.* — Desiderium exprimitur, ut ita damnentur errores, ut numerus anathematum imminuaiur. d

Foulon ep. Nancriensis. — Placet, anathematibus ad pauciorem numerum redactis.

Canones capitis I.

83. *Simor aep. Strigoniensis.* — Contra ipsam his in capitibus constitutionis dogmaticae propositam doctrinam, nihil, quod obmoveam, habeo ; immo illi toto mentis assensu adstipulor.

8ed non mihi placent canones contra atheo», materialistas, *pantheists ao naturalistas directi; qui enim Deum ipsum, vel certe omnem revelationem negant, christiani non sunt, adeoque neo haeretici. Iam vero, teste historia, ecclesia anathematis sententiam non nisi in haereticos pronundavit, Errores atheorum, materialistarum, ct pantheistarum insaniae potine dicendi sunt, quam doctrinae haoroticac; damnentur proinde et decía rentar ceu insaniae, et foetus sivo deliramenta febricitantis cerebri, sed non feriantur anathematis mucrone. E damnatione praedictorum errorum sub poena anathemati· nihil reduhdat emolumenti: non in homines praedictis erroribus infectos, qui concilii auctoritate nibil morentur, immo illam ludibrio habent; non in ipsos fideles, quorum nemo non scit, quod quamdiu quis christianus esso relit, huiusmodi sibi vitanda sint monstra errorum. Cum athei, materialistae, pantbeistae, naturalistao in ratione sua, in sapientia seu potius insipientia sua confidant, et dum stultos suos errores forent ao docent, supra vulgus rapere se glorientur ae indent, magis profecto e ro foret, ipsorum deliramenta eo modo detestari ac damnare, quo Almarici errores damnati fuerunt in concilio Lateranensi IV, in cuius decreto, quod incipit ZX/ornamus, sic legitur9: BReprobamus etiam ct condemnamus perrenissimum dogma impii Almarici, cuius mentem sic pater mondami eicaecavit, ut eius doctrina non tam haeretica, quam insana sit censenda.

84. *Margucrge ep, Augustodunensis.* — Mutetur forma condemnationis errorum ad praeambula fidei spectantium.

85. *Ilugonin ep. baiocensis.* — Placet iuxta modum, exceptis anathematibus de rebus ad praeambula fidei pertinentibus.

86. *Thomas ep. RupeUensis.* — Mutetur forma eanonum, quibus proscribuntor errores ad praeambula fidei spectantes.

87. *Demartis ep. Galleilir.ensis.* — Displicet quoad duos primos canones, qui in primo capite appositi sunt Excludantur, tum quia *implicite* continentur in quinto canone, tum quia atbei et materialistao damnandi sunt pe< exeerationem.

83. *Edler ep. Nalchetensis.* — Non placent canones primus, secundus et tertius.

89. *Place ep. Mástiliatsis.* — [Non placet quoad] primum, secundum, tertium et quartum canones *de beo rerum omnium creator^,* qui utpote inutiles eliminandi, damnando errores et non personas.

90. *Teppa generalis Barnabitarum.* — Ante verbum *creatorem adiiáendum videtur verbum *esse,* ut clarius intelligatur, obiectum canonis esse non existentiam Dei, sod rerum creationem a Deo factam.

91. *Moreno ep. Eporediensi?.* — Canoni I adiiciendum vocabulum *esse* post „8i quis unum eto.4.

92 *Idem.* — Canon II scribendus (impliciter sine transpositione: pSi quis non erubuerit affirmare, nihil esae praeter materiam etc.

93. *Gastaldi ep. Saluliarum.* — Pag. 12 [coi. 240 c «] canone tertio expungantur verba Bvel essentiam4.

94. *Whelan ep. Wheelingensis.* — Tertia pars canonis quinti primi capitis mihi videtur deficere. Potest enim quis et *beatitudinem* consociaro com *gloria.* Unde hanc formam proponere audeo: ... Aut *asseruerit mundum, qui ad gloriam Dei conditus est, etiam ad augendam Dei beatitudinem esse creatum; anathema sit.*

95. *Ramadii ep. Elnensis.* — Non placet quinti canonis tertia pars capitis primi

Canones capitis II.

96. *Edler ep. Natchriensis.* — Non placent canones primus, secundus et tertius.

riforelidarini ed.

diccndat ed.

Manii. XXII, 989 D.

Haee verba uncinis indu» ex autographo addidi quo periodus quae sequitur darius intelligatur.

97. *Ilamadii ep. Elnensis.* — Non placet canon λ primus capitis secundi.

98. *Dupanloup ep. Aurelianensis.* — Placet, supprimendo canonom primum capitii secundi, quia plano sufficit doctrina in ipso capito do re declarata, quin ad rigorem anathematis deveniatur.

Etiamsi non supprimeretur canon, omnino supprimatur in canone vocula ncorto".

Et quatenus non supprimeretur vocula „certo-, supprimantur omnia,quao sequuntur vocem „Deum-, usquo ad rfacta sunt-, no videamur dogmatico et sub anathomato definire, rationem naturalem sufficere posso ad cognoscendum cum *absoluta certitudine,* id est vel evidenter, vel por certam demonstrationem, cum aliter haberi nequeat certitudo rationalis, 1· *unitatem* Dei, 2° *ceram* Dei naturam, 3° mysterium creationis proprie dictae, seu ex nihilo; caquo omnia sio certo posse cognosci persolam otium argumontum ox spectaculo huius mundi B deductum.

Frustrat allegatur, quod definitio non cadat super τδ *creatorem,* sed *creatorem* poni tantum enuntiativo ot explicative. Respondeo: hoc non clare apparere, et vitandam esso in decretis conciliorum, maximo vero in canonibus, ambiguitatem.

98 Us. *Atanasio ep. iam Liparilanus.* — Delenda, videntur verba ^creatorem ct Dominum nostrum-, quia2 etsi nominetur in Scripturis, praecise quando consideratur in rolationo ad creaturae, idcoquc verba illa uti casus adpositionis possent retineri, attamen apposita in canone inducunt illam quaestionem, quao in adnotationibus vitanda dicitur, utrum scilicet rerum creatio sola ratione certo cognosci possit. At in canonibus, in quibus per damnationem erroris contrarium dogma catholicum definitur, nullus dandus eat locus ambagibus, no errantibus relinquatur effugium, ac, dogmate ipso in ambiguitate versante, C suprema sinceris fidelibus ingeneretur anxietas, an scilicet in hoc, vel illo sensu illud retinendo, idipsumne sentiant ac sancta mater ecclesia, an ab illius doctrina longo aberrent.

99. *Gastaldi ep. Salutiarum.* — Pag. 13 [coi. 297 c ia] canone secundo loco verborum „non expedire- ponuntur verba: *non esse necessarium.*

99 J/i. *Teppa generalis Baniabitanim.* — In tertio canone vel addendum *et perfectionem* post „cognitionem-, vol delendum ret boni-, secus enim non habetur adaequata antithesis.

100. *Atanasio ep. iam Liparitanus.* — Ut plena a c perfecta antithesis inter primum ct alterum comma praedicti canonis instituatur, vel expungendum esset verbum nboni- a posteriori, vel potius, ne mutiletur error, primum ita esset concipiendum: 6* *quis dixerit, hominem ad statum supernaturalem, ac proinde ad cognitionem et possessionem rerum,* D *.piae naturalem ordinem superant* etc. Quae mutatio magis convenire videtur doctrinao expositae in eo-, dem capite.

Canones capitis III.

101. *Pelici ep. Aguaependensis.* — Canon primus de fido r8i quis dixerit, rationem etc.- placet substituendo verbo Braiioncm- illud *mentem;* magis unim praecise includeret concursum voluntatis Talloni imperantis liboro' actus fidei supernaturalis. Loco autem verbi „imperari- lin 3 [coi.338 Bi], quod indicat gravamen oneris alicuius,.dum revelatio est permagnum beneficium ducens ad bonorum maximum, placerot, si substituatur dictis: *Menti humanae* non *potuisse adnecti cum rationis lumine lumen supernatural revelationis; et huic obsequium praestare;* vel quid simile.

101 Vi *Edler ep. Natchetensis.* — Non placet in capite tertio canon secundus.

Canon 3.

102. *Gastaldi ep. Salutiarum.* — Canoni tertio de fido tollantur verba „aut inspiratione-, nam vocabulum *inspirationis* communiter sumitur pro inspiratione a Spiritu Dei, ct ponantur haec verba: *aut sensu privato.*

103. *Atanasio ep. iam Liparitanus.* — Verbis „ideoque sola interna cuiusquo experientia- addantur: *vel sensu religioso, vel etiam* etc., idque ad confodiendos errores *sentimentalistarum* (sic) aliorumque.

Canon 4.

10L *Idem.* — Ut canon hic respondeat doctrinae in secunda paragrapho declaratae, expedit, ut ita redigatur: *Si quis dixerit, miracula vel prophetias nullatenus fieri posse, proindeque omnes eiusmodi enarrationes, etiam in sacra Scriptura contentas, inter fabulas vel mythos ablegandas esse, aut certo cognosci nunquam posse, nec iis divinam christianae religionis originem rite probari; anathema sit.*

Canon 5.

105. *Idem.* — Ut clarior evadat damnatio eru rum, forsan aptius diceretur: *Si quis dixerit, assensum fidei christianae non esse liberum, sed necessario produci argumentis humanae rationis, aut non egei'e gratia Dei, sed solam fidem vivam, quae per charitatem operatur, gratiam requirere; anathema sil.*

Vel alias:

Si quis dixerit, assensum fidei christianae non *esso liberum, sed argumentis humanae rationis necessario produci, aut ad solam fidem vivam, quae per charitatem operatur, non cero ad illum ipsum fidei christianae assensum gratiam Dei necessariam esse; anathema sit.*

106. *Edler ep. Natchetensis.* — Non placet in capitis tertii canono quinto phrasis nsed argumentis- ; vellem legero: *sed semper argumentis —— necessario.* Etenim aliquando argumenta talia esso possunt, quao necessariam convictionem producant.

Non placet in eodem canono phrasis „ad solam fidem vivam- utpoto ambigua; vellom legero: *aut gratiam Dei necessariam esse solummodo ad fidem vivam* otc. Etenim vero dici potest, gratia Dei *est necessaria* ad fidem vivam solam, id est fidem sine adiuncta alia virtute.

107. *Vitali ep. Ferentinas.* — Canon quintus sic offormotur : Si *quis dixerit, assensum fidei chrisliaD nae non esse liberum, sed impellentibus humanae rationis argumentis produci; anathema sit.* Cicero ait: „Nec me solum ratio impulit, ut ita crederem ĕta. ^Natura impellimur, ut prodesse.velimus,-

Vel si hoc non arridet, canonem sic propono: *Si quis dixerit, assensum fidei christianae non esse liberum, sed ab humanae rationis argumentis extorqueri atque produci (id* est, *rapi, elici, auferri* cte.); *anathema sit.*

108. *Vérot ep. S. Augustini.* — Mihi consultius videtur in canone quinto capitis tertii addere post verba ^necessario produci- illa alia verba: *sine supernaturali Dei auxilio,* saltem ad maiorem claritatem, ne videamur dicere argumenta fidei nostrae non esse concludentia, sed manca: nam bonum argumentum assensum rationie *necessario* rapit, idque asserimus io canone primo capitis secundi, quando dicimus, Deum a ratione humana *certo* cognosci posso.

› Totam hanc §. qa*e non habebitur in editis, ex emen- autographo subiungendom censui.

l qui ed.

• *imperantis rationi liberae* ed. contra codicis autographi idem.

109, *Whelan ep.* H *heelingenris.* — Suffragia nunquam lata aunt dû secunda parte canonis quinti capitis tertii; hoequo *eo* magis notandum, quod quidam illam obscuram existimant.

Liceat proponere formam, quae, ei non apta, meliorem forsan suggeret, nempe; „Si quia dixerit... *aut ad fidem etiam initialem et per claritatem adhuc non operantem, gratiam Dei non esse Mceisariam; anathema rit.*

Canones capitii IV.

110- *Korda ep. Quinqueeccleriensis.* —- Pag. 7 canone secundo [eoi. 376 R i] loco rët d ponatur *quainris.*

111. *Schrarsenberg aep. Brngensù.* — Tandem minime aaaontior, in calce canonum capitia quarti adnexa fuisse duo monita, quorum prius minus convenientem locum tenero censetur, posterius vero nec argumenti habita ratione probandum mihi case It videtur.

112. *Colet ep. Lurionensis.* — Placet, dummodo schematis *de fide catholica* conclusio, quao incipit ab his verbis .Itaque supremi ꝑastoralia 4, vel omittatur, vel ad finem capitum schematis eiusdem, iuxta decisionem in praecedenti congregatione *generili a sacri* concilii patribus admissam, remittatur.

113. *Rivet ep. Dirionensis.* — Placet, dummodo schemati *de fide catholica* conclusio, quae incipit ab his verbis nItaque supremi pastoralis4, vel omittatur omnino, vel ad finem ultimi capitis omnium capitum schematis eiusdem (quae quidem nobis promissa fuere) remittatur, uti annuntiatum fuit patribus a reverendissimo relatore Deputation», et cum assensu omnium patrum in praecedenti congregatione generali admissum fuit.

114 *Slrussmayer ep. Bosnensis.* — Conclusio non probatur. Reliqua placent, *saisis canaliorum oecu-* C *inenicorum iuribus.*

115. *Lijjorniczki ep. Magno- Iaradinentis Latinorum.* — Placet iuxta modum, ut conclusio capiti quarto adnexa ex integro omittatur.

ile. *Bonnas ep. Cmnadiensis* — Monitum tandem in capito quarto post priores tres canones his verbis inchoatum: „Itaquo supremi ĕtc. 4 ĕt „Quoniam vero satis non est ĕtc. omittendum censetur.

117. *Thomas ep. Rupellenris.* — Omittantur paragraph! post canones quarti capitis appositi, aut in aliam formam mutentur.

118 *Ramadii ep. Elnensis.* — Non placent duol ultimi paragraph!.

119. *Le Courtier ep. Montis Petsulani.* — Placet, modo penitus eliminetur iam eliminata conclusio schematis, quae incipit nItaque supremi pastoralisl4. Salvis semper iuribus ct regulis conciliorum oecumenicorum.

120. *Guilbert ep. Vapincsnsis.* — Placet, excepto ultimo paragrapho nItaque ŝupremi usque ad finem, quem indicatur relidendum esse.

12ÁPls Dupanloup ep. Aurelianensis. — Placet, supprimendo admonitiones duas postpositas canonibus capitia quarti, quae in forma et verbis, quibus exaratae sunt, non placent.

Volum exprimendo, ut in toto huius concilii opere 'vitentur, quantum fieri poterit, anathemata, ot formae styli quam mitiores semper adhibeantur; atque salvis et servatis in toto huius concilii opere iuribus episcoporum et regulis in sacria oecumenicia concilile servari consuetis.

121. *Gastaldi ep. Salutiarum.* — Non apponatur hisco quatuor capitibus conclusio, quae incipit gltaque supremi pastoralisl4 usque ad finem.

l oca. ed.

l cm. ed.

A Vel si omnes concedant, cam adiungi, verba „a sancta ŝode mutentur in hace alia: *a summo pontifice,*

122. *Ha^e ep. Massiliensis.* — Quoadl constitutionis conclusionem a vocibus nQuoniam voro satis non ĕst 4 usquo ad finem, quam expungendam censeo, quia 1° fuit exclusa voto congregationis generalis; 2° quia doctrina, quae in illa conclusione continetur, cat nimis indeterminata ct generalis.

Insuper dum constitutioni generatim spectatae assentior, non ea est mens mea, ut modum in deliberatione adhibitum adprubem, cum ibi plura reperiantur, quae libertati patrum aut aerio rerum examini non satis faveart.

123. *Lgonnetep Albieusis.* — Placet iuxta modum, scilicet dummodo ultima conclusio omittatur.

124. *Losanna ep Bugellensis.* — Transferatur conclusio.

125 *Cuttoli ep. Adtacensri.* — Placet, sed supprimatur conclusio capitis quarti incipiens ub his verbis „Itaque supremi pastoralis ŏfficii etc.

126. *llaynald aep. Coloceusis.* — Placet sub conditione illa, ut conclusio capitis quarti his verbis incipiens: rItaquo supremil* etc. expungatur.

127. *Grimardias ep. Cadurcenris.* — Placet, exclusa conclusione „kaque supremi ꝑastoralis. 4

128 *Daridep. Briocensis.* — Placet, 1· dummodo salvae remaneant regulae in aliis generalibus conciliis servatae; 2· dummodo eliminetur conclusio schematis, quao tantis patet incommodis.

129. *Darboy aep. Barisienris.* — Placet, dummodo deleatur conclusio incipiens his verbis: pltaque supremi ctc.M

130. *Gbtoulhiac ep Gratianopolitanus.* — Placet, excepta conclusione.

131. *Dupont des Loges ep. Metemsis.* — Placet, dummodo supprimatur aut ad alium locum cum nova redactione transferatur conclusio, quae incipit ab his verbis „1taque supremi ꝑastoralis quia secunda illius conclusionis paragraphus ob obscuritatem et indéterminationem sensus multis incornmodis, difficultatibus et otiam periculis viam aperit.

132. *Meignan ep. Catalaunensis.* — Placet, salvis tamen regulis conciliorum generalium prius habitorum, nec non iuribus omnibus episcoporum ; excepta praeterea capituli quarti seu constitutionis conclusione, quao ambigua videtur et iuatis limitibus non consistens; excepta tandem forma ot copia canonum.

13X *Landriot aep. Remensis.* — Supprimendosl censeo duos ultimos paragraphes „Itaque supremi pastoralis44 et „Quoniam vero satis non ĕat

Istil ꝑaragraph sunt nimis vagi; in dubias et perplexas anxietates tum fidelium tum cleri con- D scientias iniicienL Quomodo poterunt discerni istae opiniones, *quae plus minusce accedunt* ad errorem? Aliunde *quae* et *quot* sunt *decreta* do quibus agitur? Nonne quidam concludent, *decretum de Galilaeo* verbi gratia, obligaro in conscientia? Nam sententia Galilaei respiciebat ad interpretationem sacrae Scripturae, de qua agitur in capite secundo schematis. Propter istas et alias quasdam rationes supprimerem omnino istos ultimos paragraphes, saltem prout enuntiantur.

134- Las *Cases ep. Constantinianus.* — Placet, 1· salvis indelebilibus episcoporum iuribus ct sacris conciliorum oecumenicorum regulis; 2° sublata conclusione schematis *de fide catholica,* quao incipit ab his verbis „Itaque supremi pastoralis44 etc.

* Intellige: Aon *placet quoad,* at ad num. 89 monui.

l Supprimenda» ... *duae ultimae* ed. contra emendatorii voluntatem, ut infra videre est sub nnm. 84 in appendice.

• istae ed.

135. *Muryuerye ep. Auguslodunensis.* — Omit-, tíüur conclusio capitis quarti, quao incipit his verbis: rItaquo supremi pmtoralis oto.

130. *Cullot ep. Oraneniis* — Placet, sed reservado fit circa conclusionem quarti capiti·, quia datur nsicnsus constitutionibus ct decretis (modo absoluto), quao no quidem indicantur in adnotationibus, quod dignitati concilii occumenici parum conforme videtur.

137. *Fuidoii ep. Nanceieiuis.* — Placet iuxta modum: sublata conclusione schemati· *de fide catholica,* quae incipit nb his verbis Jtaquo supremi pastoralis

138. *Mac Qifftid ep lloffensis* — Conclusio capitis quarti omittatur.

139. *Kr-mick aep S. Ludovici.* — Non placet quoad additionem hodio introductam.

140. *Mullen ep. Eriensis.* — Retineatur emendatio 48 [coi. 344 B is] capiris quarti.

141. *Jluyonin ep. Baioceihii* — Placet, excepta praesortini conclusione, quao incipit ;;Itaque etc.

142. *Clifford ep. Cliftoniensis.* — Modus, quo clausula finalis patribus proposita init, mihi irregularis vidotur, sicut praesidibus scripto exposui.

143 *Beniudou aep. Senoncnsis.* — Placet, dummodo conclusio, quae incipit ab hia verbis „ltaquo supremi pastoralis ponatur in fine constitutionis dogmaticae *de fide catholica,* ut sic attingat ad omnia capita.

144. *Ihibreil aep. Acenionensis.* — Placet, sed postulo, ut conclusio transferatur.

145. *Demadis ep. Galleili'nentis.* — Immutanda videntur verba, loco „omnes officii monemus- dicatur: *stricte praecipimus*

140. *Sola ep. Niciensis.* — Placet, licet propositae quaestiones non fuerint modo satis congruo discussae, nec ea, qua par erat, cognitione adaequata in suffragiis ferendis definitae.

Salvis insuper, ut meae conscientiae stimulis obsequar, iuribus episcoporum, qui in conciliis oecumenicis habendi sunt, non ut arbitri *approbatores,* sed ut veri indices, immo in ultimo, uti aiunt, et supremo iudicio *definitores.*

147. *Fours ep. Stiessionensis.* — Subscripsi, salvis iuribus, regulis, norma praecedentium conciliorum occumcnicorum.

148. *Anonymus** Cap. 4, p. 7 [coi. 376 b io], conclusio constitutionis aliquantulum confusa ac nimis quibusdam gravis videtur. Fideles enim omnes pastoribus ac docentibus simul iunguntur, illisquc acquiparantur in obligatione eliminandi errores ct in studio purissimae lucis fidei pandendae. Ad maiorem ergo rorum proprietatem ac discretionem ita illam moderarem:

rItaquo supremi pastoralis officii debitum oxequontes, fideles omnes per viscera lesu Christi obtestamur, ut non solum ipsi ab erroribus heio damnatis recedant, sed ot, pro suo quisque modulo, alios quoque omni opera removere studeant: praecipue vero iis, qui praesunt, vel docendi munere funguntur eiusdem Dei ot Salvatoris nostri auctoritate iubeinus, ut doctrinae sanae uc purissimae fidei lucem pandendo, praedictos errores sedulo caveant et a sancta Dei ecclesia diligontor satagant, quoad fieri potest, eliminare.

34.

Appendix exceptionum1.

Fellei ep. Aguaependensis. — In fine emendationis 101 post verba: *supernaturale revelationis* desunt sequentia: *et eam* (mentem) *adigi huic* (revelationi) *obsequium praestare.*

Moreno ep. Eporediensi!. — Supplens oblivioni meno, parva haec oxhlbeo addi meo foliolo.

Cap. I pag. 7 lin.l [coi.240 a ·] expuncto vocabulo *romana adiiciendum *apostolica,* ut symbola habont apostolorum et concilii oecumenici Constantinopolitani, et ne ansa detur haereticis, Anglicanis, Graecis etc.

Cap. II psg. 9 [col. 297 a 5] in periodo ηNoπ hac tamen de causa quoddam vocabulum addendum ut illam referat claro ad praesentem generis humani conditionem.

Cap. IV pag. 4 [coi. 375 b 7]: ^Inania autem huius contradictionis species in periodo videtur inserendum vocabulum quo determinetur suppositio, erronea allegatio, vel praotensio contradictionis.

Iticelo ep. Caiacensis. — Infrascriptus episcopus aegrotans sequentes observationes, seu animadversiones super schema *de fide catholica* reverendissimae Deputation! humillime subiicit.

In prooemio png.4 [coL 178 D7] paragrapho, quae incipit nNemo ctc.a maioris claritatis gratia, verba a *nemo* usquo ad *permitterentur* in sequentia mutarem: *Nemo siquidem ignorat haerrses, quas tridentini patres proscripserunt, reietto divino ecclesiae magisterio, et rebus ad religionem spectantibus privati cuiuslibet iudicio permissis, in secias paidatim dissolutas esse multiplices; quibus inter se dissentientibus et cancer-(antibus, omnis tandem in Christumfides apud multos labefactata est; et ipsa sacra Biblia etc.* ut in textu.

In II capito pag. 10 lin. 14 [col. 297 *à* ιβ] deest praepositio *rx,* quae regit verbum *ore.* Forsitan est error typographi.

In 111 capito pag. 3 lin. 11 [coi. 337 A 1] in definitione fidei adderem verbum *theologicam,* vel *theolo-galem.*

In eodem capite pag. 5 lin. 33 [coi. 337 D ·] legitur *ipsa* pro *ipsam.*

In capito IV pag. 4 [coi. 375 B·] verba incipientia: „Cum idem Deus etc. usquo ad verbum "Contradicere in sequentia mutarem : *Cum enim ipse Deus sit audor fidei et humanae rationis, sibi ipsi contradicere non potest, secus oesum vero contradiceret.*

Fag.5 lin. 7 [col. 376 B is) illa verba „voritati illuminatao fidei quamvis sint desumpta ex bulla *Apostolici regiminis,* lata in concilio Lateranensi V, tamen sunt aliquantulum obscura. Potius dicerem *revelatae* pro illuminatae

Quoad II caput, ei bone recordor, reverendissimus relator asceruit, ndnotationem, quao habetur in schemate renovato quoad traditionalismum, reproducendam in schemate novissimae editionis, quae in dicto schemate non invenitur, quaeque tamen necessaria mihi videtur, ut omnibus pateat sensus, in quo damnatur traditionalismus.

Tandem ad ora occludenda inimicorum ecclesiae et praesentis concilii cupercni uniformitatem verborum exprimentium opus episcoporum in dicto concilio, ot verborum subscriptionis eiusdem. Proinde si subscriptio erit sequons: „Ego N. N. etc. definiens subscripsi cuperom ut in prooemio verbis psodentibus et iudicantíbus adderetur: *et definientibus,* vel si non placet huiusmodi additio, subscriptio poterit sequentibus verbis exprimi: rEgo etc. indicane ote. Brevi, vellem conformitatem, do qua supra, ad iam dictum finem.

Verrolles ep. Columbicensis1. — Ecce mitto ad eminentiam vestram canteras pauculas notas hodiemet domi omissas, ct quao mihi, dum essem in aula conciliari, memoria exciderunt, scilicet:

1 Non alinj em videtur quam Eberhard Treviremi·.

• Voitremas has exceptiones, quae in fasciculo typis edito ■c patribus dixtributo deerant, hoc loco ob rernm connexionem adiidenda· curavi.

» LitU daL sd card. Bilio Ikpatatfoab de fide prae«i4ew die 14 Aprili· 1870.

I· Pag. 5 lin. 30 [coL 179 A io] post vocem ‚nor- A mim“ addatur *negantes,* quao vox fuit omissa, ut patet ex primo codice schematis.

2® Cap. II pag. 9 lin. 23 [coi. 207 a 3] delenda vox *quoque.*

3· Pag. 10 lin. 10 [coi. 297 a 14] delenda virgula post vocem *fidem.*

4· Ibid. pag. 10 lin. 13 [ibid, a mJ pquae ipsius Christi oreu dicere: *quae ex ipsius Christi ore.*

Laudriot aep. Pemeasisl. — Permettez-moi d'avoir recours à votre obligeance pour faire corriger par Mgr. le rapporteur & la congrégation de mardi, quelques fautes d impression do l'amendement numéro 133.

1· *Paragraphes est* du genre masculin, du moins il est *ad lilntuui. Je* l'avais mis au masculin, d'après mon dictionnaire. Il en résulte qu'il faut piiti paragraph^ à cause do l'adjectif *rayi* qu'on a conservé au masculin. 2° Ibid, linea 13 il faut *quidam* au B lieu de *quidem.* 3° Ibid, linea 18 il faut *de qua* au lieu de *de quo.* 4 Linea 16 il faut uno virgule après *gratia.*

J'ose compter, Éminence, sur votre bienveillance pour la rectification de ces erreurs typographiques5.

Veuillez agréer, Éminence, le nouvelle expression de mes sentiments respectueux ct dévoués.

35.

Quadraginta quatuor concilii potree nonnulla In prima constitutione dogmatica desiderant ad habendam consensum unaninem.

1870 aprilis 18.

Eminentissimi ac reverendissimi domini praesides!

Nil magis exoptant subscripti patres, quam ut prima illa constitutio de fide, quae in proxima C sessione publica mundo catholico exhibebitur, votis unanimibus firmata in lucem prodeat

Quia vero casum in oum si conclusio illsu, quae quarto capiti addenda nuper votis maioribus decisa fuerat, porro quoque retineretur, timeremus fore, ut in dicta sessione publica per multos patres vota negativa in magnum consensionis necessariae praeiudicium dentur: ideo uesiderant patres subscripti ut vel forma conclusionis sub 148° emendationum nobis heri communicatarum puncto legenda priori conclusionis textui substituatur, vel hicce plane expungatur.

Eadem de causa, ut unitas scilicet suffragiorum obtineatur, speramus fore, ut eorum patrum votis satisfiat, qui vocem *liumana* initio capitis 2 subprimi vel ultro ita transferri orarunt, ut dicatur: *Sancta catholica apostolica el Humana ecclesia.*

Nomino plurimorum fratrum suorum haec propo- D nunt eminentiarum vestrarum humillimi servi.

Romae 18 aprilis 1870.

Fr. card. Schwarzenberg m. p. archiep. Pragcnsis.
I. O. card. Rauschcr m. p. archiep. Viennensis,
t Georgius archiep. Parisiens)v.
Gregorius, archiep. Monacensis et Frisingensis.
Michael, archiepiscopus Bambcrgensis manu propria.
t I. Franciscus archiep. Remensis.
+ P. Melchers archiepiscopus Colonicnsis.
Georgius Errington archiepiscopus Trapezuntinus.
Petrus Ricardos Kenrick archiepiscopus S. Ludovici, U.S.A.8.
Ludovicus Ilaynald archiepiscopus Colocensis.
t loanncs Ranoldcr episcopus Vcszprimionsis.
f *lob.* Petrus episcopus Bugellcnsie.
f Fridericus episcopus Augustodunensis ct Matisconensis.
f Aloysius episcopus Eporediensiarou Iporegicnsis.
t Ilenricus episcopus Wratislaviensis.
f Augustinus, episcopus Briocensia.
f Franciscus episc. Divionensis.
f Petrus episc. Cadarcensis.
f lacobas, episcopus GratianopoliUnus.
t Felix, episcopus Aurelianensio.
f Franciscus episcopus Montis Pessulani.
t Flavianus cpisc. Baiocensis ct Lcxoviensis.
t loscph cpisc. Nancciensis ct Tullensis.
Augustinus episc. Sancti Augustini Floridae.
f I. B. I. episcopus Oranensis.
f Carolus Philippus cpisc. Massiliensis.
f Leo cpisc. Rupcllensis.
+ M. Domenec episcopus Pittsburgcnsis.
t Stephanas Aemilius, episcopus Elncnsis.
t II. RC. episcopus Sarcnsis.
t Edward Fitzgerald episcopus Petriculanus.
f loannce Ilenricus, episc. Osnabrugensis.
t Gnlielmus Clifford episcopus Cliftonicnsia.
t Matthias, episcopus Trcvircnsis.
t Amatus Victor F. cpisc. Vapincensis.
t Carolus, epiae. Lucioncnsis.
t Felix episcopus Constantinianus et Hipponensis.
t Franciscas Adolphus Namszanowski episc. Agathopolitanna.
Stephanos m. p. episcopus M. Varadinensis Latinorum.
Sigismundus m. p. episcopus Quinque-Ecclesiensis.
Alexander m. p. episcopus Csanddiensis.
Philippus, episcopus Warmionsis.
Ludovicus. episcopos Lcontopolitanus.
Ign. Mrak episcopus Marianopolitanus et Marquettensis.

A tergo, manu secretarii: ^Exhibitum 19 aprilis 1870 mane. — Habita est ratio ex parte1:8

36.

Congregatio generalia quadragesima sexta.

1870 aprilis 19.

Feria tertia dic 19 aprilis 1870 hora nona matutina, in conciliari aula Vaticanae patriarcbalis basilicae, generalis reverendissimorum patrum congregatio habita est; cui interfuerunt quingenti sexaginta patres, nempe 35 cardinales, 7 patriarchae, 4 primates, 84 archiepiscopi, 394 episcopi, 3 abbates nullius dioecesis, 12 abbates generales sive praesides congregationum ordinum monasticorum, usum mitrae habente», 21 generales ct vicarii generales, quorum omnium nomina, quae per assignatores locorum D accurate descripta fuerunt, exhibet indiculus patrum quadragesimae sextae congregationis, qui inter acta concilii asservatur.

Reverendus pater dominus Andreas Casasola archiepiscopus Utinensis missam lectam celebravit. Qua absoluta, et recitata oratione *Adsumus Domine* etceminentissimus primus praeses supremum obitum duorum ex concilii patribus his verbis enuntiavit:

„Reverendissimi patres, dolentes vobis notum facimus, quod eminentissimus ac reverendissimus dominus Eustachius Gonella, cardinalis sanctae Romanae ecclesiae archiepiscopus episcopus Viterbiensis et Tuscaniensis, in hac alma urbe die decima quinta huius mensis hac vita excesserit; nec non alius ox concilii patribus, nempe illustrissimus ac reverendissimus dominus Raphael Biale episcopus

1 UtL dat. &d cani Bilio dk 17 aprilh 1870.
5 Eai iim in textora laprn allatam recepi.

1 .4cfa, n° 28

Albinganensis dio decima secunda huius mensis in a ipso itinere, quo diocccsim suam repetebat, obierit. Horum defunctorum patrum anima© piis reverendissimorum patrum suffragiis, praesertim in sacrosancto missao sacrificio commendantur."

Post haec addidit:

„Cum indices excusationum officio suo functi aliqua exhibuerint, quao iuxta litteras apostólicas *Multiplices inter* dici 27 ħovembri 1869 num. IX congregationi generali proponenda sunt, brevis ea do ro audienda est relatio quam reverendus dominus subsecretarios ox ambono recitabit."

Tunc nmbouoin subsccretarius ascendens sequentem relationem perlegit:

nEmincntis!>iini praesides, eminentissimi ac reverendissimi patres, aliquot concilii patres ex gravibus causis veniam a concilio discedendi petierunt, scilicet: 1° Eduardus lucobus Wedckin, episcopus Hildcshoniionsis, ob gratiora salutis incommoda in notato B iam provecta; 2" Joannes Dcrry, episcopus Clonfcrtensis in Hibernia, ob diutinam gravemquo infirmitatem; 3° Petrus Bignndct, episcopus Ramathcnsis, vicarius apostolices Birmaniiie, ob continuas suas infirmitates ct gravia pericula rei christinnac imminentia in vicariata apostolico sibi commisso; 4e Franciscas Mac Farland, episcopus Hartfordiensis in Statibus ' foederatis Americae septentrionalis, propter continuam suam infirmitatem; 5° loanncs Sweeny, episcopus Sancti loannis Neo-Brunswiccnsis, et 6° lacobus Rogers, epreopus Chainathcnsis in eadem provincia Canadac in America septentrionali, ob gravissimas necessitates ntriusquo dioecesis recenter erectae; 7° Andreas Rosales y Muñoz, epicopus Alnieriensis jn Hispania, ob gravem atque inveteratam infirmitatem, cui quotannis adhibitis thermis subvenire debet.

„Porro Indices excusationum allegatas discedendi C causas eatis fundatas atque p · batas agnoverunt, atque praedictornm episcoporum petitionem exaudiendam suaserunt."

Relatione expleta, eminentissimus primus praeses dixit: nPostquam causae, ob quas praedicti episcopi veniam a concilio discedendi petierunt, ludicibus excusationum satis fundatae atque probatae visae sunt, reverendissimi patres, qui has causas sufficere censent, ut venia discedendi eisdem tribuatur, surgendo assensum suum manifestent."

Et surgentibus undique patribus, idem eminentissimus praeses subiunxit: „Causae discedendi probatae sunt a congregatione generali."

Post haec praecipuum de quo agendum erat argumentum his verbis indicavit: „Accedamus iam ad materiam principalem in hac congregatione generali pertractandam. Cum in ultima congregatione generali suffragia super integro schemate constitu- D tionis *de fide catholica* exquirerentur, aliqui ex patribus suffragia dederunt per haec verba: *Placet iuxta modum,* simul exhibentes in folio scripto difficultates, quao ipsos a pura et simplici approbatione detinebant, vel exprimentes nonnulla desideria. Quao in istis foliis scriptis continebantur, interim in iustum ordinem redacta per folia typis impressa, atque singulis patribus distributal nd notitiam cunctorum perlata sunt. Deputatio autem pro rebus fidei ea omnia sollicite examinavit, diligentissime considerans, an et quao eorumdom ratio haberi possit. Nunc reverendissimus dominus Vincontius Gasser episcopus Brixinciuiis eiusdem Deputationis nomino exponet, quae circa praedictas difficultates vel desideria Deputatio ipsa deliberavit."

* Vide snprs Dor. patribus domi nusaiixí fuerat.

RELATIO

rererendi patris domini rincentii (iasser episcopi Rrixinensu.

Eminentissimi praesides, eminentissimi ne reverendissimi patres.

Folia impressa, quao in manibus vestris sunt, continent istas exceptiones, quas plures reverendissimi patres in ultimo congregatione generali suo *placet* adicccrunt. lino exceptiones omnes in Deputarono fidei diligenti examini subiectao fuerunt, mihiquo, utut reluctanti ct enixe deprecanti, officium impositum est ad vos referendi, quid Deputatio do fide do his exceptionibus sentiat. Ergo, reverendiuiini patres, supportate me.

Exceptiones omnes in quinque classes distribui possunt Prima classis continet exceptiones indo α num. Ie usquo ad num. 5"". Huo exceptiones concernunt nonnisi quaedam generalia, dc quibus ergo nihil habeo quod ad vos referam. Non tamen possum omnino silentio premere» quanto doloro Deputatio do fide afferta fuerit per ea, quae in exceptione 5· dicuntur. Arguitur enim Deputatio do fide ingratitudinis cuiusdam erga sacram sedem, quia mentio expressa facta non fuit de meritis, qua» summi pontifices sibi paraverunt, tum in vera fido conservanda, tum in disciplina ecclesiastica tuenda, tum etiam in regno Christi longo lateque dilatando. Deputatio do fide certe non in eo est, ut immortalia sedis apostolicnc merita hac de re neget; si tamen nihilominus nulla mentio desuper facta fuit in prooemio, hoc exindo venit quia talis commemoratio a scopo prooemii multum distare videbatur. Qualis est enim scopus prooemii? In prooemio connccttitur concilium Vaticanum cum concilio ultimo occumcnico Tridentino, et quidem solummodo ea ex causa, ut ostendatur quomodo factum fuerit, ut fructibus uberrimis, qui ex concilio Tridentino in rem publicam Christianam redundarunt, non obstantibus, res tamen eo iam devenerit, ut mundus nova caligine infidelitatis pressus iaceat, ita quidem ut concilium Vaticanum, si Deo iuvante fieri potuerit, solemni fidei professione fidem emortuam resuscitare cogatur. Ilie erat unicus scopus prooemii, ct proinde ab hoc scopo merita Romanorum pontificum nimium quantum distarò videbantur; et proinde etiam expressa commemoratio hac de ro facta non fuit.

Pervenimus iam ad secundam classem. Exceptiones secundae classis omnes spectant ad prooemium, et quidem num. 6e reverendissimus pater auctor huius exceptionis vult, ut loco phrasis Bhinc ille etiam assiduus ardor ctc.u in regno Christi dilatando, dicatur: *bine (/netus ille assiduus artior;* no videamur negaro merita, quae viri apostolici omnibus temporibus hac in re sibi paraverunt. At certo phrasi prooemii nostri merita ista non negantur; sed solummodo infertur inde a temporibus concilii Tridentini ardorem in regno Christi propagando assiduum magis fuisse, quam temporibus prioribus. Secunda pars huius emendationis spectat ad stylum. Quoad tertiam partem huius emendationis, auctori huius exceptionis non placet verbum istud ;,tum nata est et late per orbem vagata"; ideo vult deleri verba prima ntum nata est4, et ut phrasis incipiat ab istis verbis: *fnm late nimis per orbem rayala est.* Ratio quam offert ea est, quod rationalisions non indo ft protestantismo in plures sectas diviso sit enatus; sed quod omni tempore historiae ecclesiasticae nitiomdismus quidum viguit Hoc verissimum est ei rationalisnius sumatur in sensu latiori; omnes haeresiarchae imprimis ab Ario erant quodammodo rationalistae, nam fidebant plus niti suao dialecticae, quam simplici praedicationi

evangelicae, seu ut sanctus Cyrillus Alexandrinus dicit, sunt homines, qui nil aliud quam Aristotelem eructant, et istis potius disciplinis quam Scripturarum scientioo sesc venditant Sed rationalismus in sensu moderno, qui omnem ordinem supcrnaturalem aut indirecto aut directe negat, certe enatus est ex protestantismo in plurimas sectas diviso, ct cx agitatione animorum inde enata.

Secunda pars exceptionis ℣ pertinet potius ad stylum. Quamvis ea quae in nostra constitutione dogmatica in prooemio dicuntur defendi possint, reverendissimus auctor huius exceptionis offenditur verbis istis: plures etiam ex catholicae ecclesiae filiis infecti fuerunt erroribus, qui impune grassabantur, quasi nos inferro vellemus, omnes istos asseclas rationalism!, pantbeismi, naturalismi, materialismi etc. non fuisse nisi protestantes. Sed haec illatio omnino non est vera, nam dicimus expresse, cum sermo est de rationalisme et naturalismo eiusque foeti bus, dicimus expresso: hinc longe latcque vagata est pestis illa; sed exinde inferimus hanc pestem non fuisse inclusam inter terminos protestantismi, sed invasisse etiam multos ex catholicis: et ii qui dicuntur filii ecclesiae, in errorem inducti, non sunt asseclae pantbeismi et materialismi etc., sed potius viri qui sibi blandiebantur causam ecclesiae agere; quia vero cum ecclesia non sentiebant, etiam a vera pietato aberrarunt Ergo certe posset, ut iam dixi, textus prooemii defendi, sed res pertinet ad stylum, et ratio eiusdem habebitur.

. *Exceptio* 5®. De hac cxccptiono etiam debeo repetere, quae iam superius animadverti. Quae reverendissimus auctor huius exceptionis in prima parte innuit, a scopo prooemii longe errant. Quod partem secundam attinet huius exceptionis, pertinet ad stylum. Quod attinet partem ultimam huius exceptionis octavae, reverendissimus auctor vult addi in fine prooemii sequentia vel similia verba, scilicet: *Nemini licere absque Salutis dispendio sentire, docere aut praedicare ucn» ac in hac constituiictae declaratur ac definitur.* Sed idem quamvis non verbis adeo expressis iam reapse enuntiatur in fine prooemii; nam in fine prooemii utiquo dicitur: „Nunc autem sedentibus nobiscum ct judicantibus universi orbis episcopis, in hanc oecumenicam synodum auctoritate nostra in Spiritu sancto congregatis, innixi Dei verbo scripto et tradito, prout ab ecclesia nancto custoditum et genuine expositum accepimus, ex hac Petri cathedra in conspectu omnium salutarem Christi doctrinam profiteri et declarare constituimus, adverris erroribus potestate nobis a Deo tradita proscriptis atque damnatis.0 In his verbis utique dicitur inter doctrinam, quao habetur in capitibus constitutionis do fido, et inter doctrinam, quae habetur in canonibus, non aliam esso differentiam, quam quae est inter positivam doctrinam de fide ct negativam. Prima edicit quid sit do fide tenendum ; altera vero quid sit dc fido vitandum et damnandum.

Exceptio 8a sub *(b)* etiam talis est, quao Deputation do fido non videbatur iusta, ita ut ideo textus prooemii ait lacessendus. Nam vult reverendissimus auctor huius exceptionis, quod adduntur verba; *nec non loto supernatandi ordine sublato.* Nam, reverendissimi patres, cum dicimus quod Deo ct Christo eius negato, hacc ct haec mala evenerint, utique otiam inferimus, quod ordo supematuralia sit molimine horum impiorum hominum sublatus.

Pervenimus iam ad tertiam classem exceptionum, ad quam pertinent exceptiones indo α numero 9» usque ad numerum 44®“. Omues hae exceptiones spectant ad unam eamdemque rem, scilicet ad verba initialia capitis primi nostrae constitutionis *de fide catholica,* ubi dicitur: „Sanctn Romana catholica ecclesia, Rovcrendissimi patres, auctores harum exceptionum ad unum omnes conqueruntur do magnis illis difficultatibus, quibus ipsi hac phrasi objiciuntur, praecipuo respectu habito ad illum errorem episcopalium Angliae, qui contendunt ecclesiam catholicam compositam esse ex ecclesia Romana, cx ecclesia Graeca et Anglica; et speciatim afferu.it hanc difficnltatem in lingua anglica non posso removeri, quia ibi nullum datur discrimen inter verba *romano-catholica* et *romana catholica.* Quod iam hanc difficultatem attinet, unus altorve patrum Deputationis de fide credidit, etiam hanc rem iam esso iudicatam, ita ut ab illa amplius non sit recedendum; sed reapse hac de re non est judicatum. Quod virgula non debeat interponi inter verba *romana catholica,* haec res est indicata; sed quaenam denominatio sit adhibenda ad unicam et veram ecclesiam Christi in terris indicandam, hac de re non est disputatum. nec etiam indicatum ; proinde longe maior para immo in fine tota Deputatio de fido credidit huius difficultatis rationem habendam e»ae. Formulae utique diversae α reverendissimis patribus propositae fuerunt ad hanc difficultatem amovendam: inter omnes istas formulas a reverendissimis patribus propositas Deputation! de fido maxime placuit ea, quao habetur sub num. 23® sub divisione quarta, scilicet formula: *Sancit catholica nposto!itu Romana ecclesia,* quae formula utique solummodo in verbis initialibus primao constitutionis de fido adbibenda est; et proinde haec formula denuo suffragiis reverendissimorum patrum aubiicienda est, ct Deputatio de fide credit istam formulam omnino accipiendam esso.

Pervenimus iam ad classem quartam exceptionum; et ad hanc classem referuntur omnes exceptiones indo a num. 45 usque ad numerum 110®“. Omnes hae exceptiones eatenus ad unam camdemquo utique quartam classem referuntur, quia concernunt singulas quosdam phrases ant in capitibus aut in canonibus, quae uni aut alteri ex reverendissimis patribus displicuerunt. Iam quod bas exceptiones omnes attinet, possunt in tres species subdividi; ad primam speciem pertinent omnes istae exceptiones, quao nonnisi stylum concernunt, et huius speciei sunt exceptio 56 cum dimidio, 64 cum dim.. 65 66 68 69 69 cum dim., 71 72 73 91 92 ct 111» Cum omnes hae emendationes solummodo ad stylum spectent, nihil est quod ad tos referam, reverendissimi patres. Secundae speciei sunt hae exceptiones quae concernunt emendationes iam olim a reverendissimis patribus propositas, et quae speciatim iam a congregatione generali exclusae fuerunt Cum Deputatio do fide causam nullam iustani invenire potuerit labefactandi hanc sententiam, non una sed repetitis vicibus iam latum ; etiam quoad has exceptiones nihil habeo, quod ad vos referam. Huius speciei sunt exceptiones sequentes: 46*, 47·, 48*, 48* cum dimidio, 49*, 50*, 54*, 55*. 74*, 75*, 76*, 77*, 78*, 79*, 80*, 81*, 82*, 83*, 8-1*, 85*, 86·, 87*. 88*, 89*, 93*, 95*, 96*, 97·, 99·, 101 cum dimidio, 102 103 104 et 105 Tertiae speciei exceptiones, quae etiam ad hanc classem referuntur, sunt illae dc quibas solummodo gencralim indicatum eat. vel quao aliqua animadversione indigent, vel in quibus aliquid novi affertur, cuius ratio haberi debet. Jam ad hos ergo singulas exceptiones procedamus.

Prima huius speciei est 45 In hac exceptione proponitur, quod in capite primo constitutionis dogmaticae de fide loco phrasis Bomniquo perfectione infinitum0 dicatur: *et in omni perfectione infinitum;* ne Deus ab aliquibus dici possit infinitus tantummodo ob perfectionum cumulum. Exceptio ista iuxta opinionem Deputationis de fide non talis est, ob

quam textus sit labefactandus. Nam omnes theolog: a consentiunt, quod Deo adscribí possint et debeant perfectiones omnium rerum, quao in Deo sunt ut in sua causa efficiente, ergo eminenti modo; proinde certo dici potest de Deo, quod sit omni perfectione infinitus. Haoo phrasis solummodo tunc vituperanda esset, si perfectiones, do quibus sermo est, sumerentur in sensu finito; nam perfectiones finitae, quamvis in immensum cumulentur, numquam infinitum efficient; sed hac de ro in textu nostrae constitutionis nullum vcrbulum occurrit.

Iam pervenimus ad caput secundum ot quidem ad uxcoplionoa 51 52 cum dimidio, ct 53··. Hae tres exceptiones iterum unam candemquo rem concernunt. Reverendissimi auctores huius exceptionis multum anguntur animo, quod enuntietur in capito secundo, Deum principium ot finem omnium rerum lumino naturali ab homine certo cognosci posse; ct non acquiescunt hi reverendissimi patres, quamvis ipsis dicatur, agi in hoc capito solummodo do homine in genero, quidquid sit do singulis; non acquiescunt cum ipsis dicitur agi solummodo do potentia, utique non mere passiva sed activa, Deum lumino naturali certo cognoscendi: sed instant, potentia quao numquam deducitur ad actum potius dicenda impotentia, ot quidem non solummodo moralis sed physica. Iam potentia ista Deum lumine naturali cognoscendi, est talis potentia, quae numquam ad actum deducta est, nam sub num. 51 dicitur: nNullus etenim philosophorum, neque Aristoteles neque Plato, neque Tullius, qui fere omnem rationis potentiam praemonstrarunt, adeo ut eorum vestigia hodierni philosophi sequantur, potuerunt cum certitudine cognoscere Deum principium et finem omnium rerum/ Hinc concludunt, doctrina ista non potest admitti quod homo lumine naturali possit certo cognoscere Deum omnium rerum principium ct finem.

Quid dicam de hoc syllogismo? Quoad maiorem dico *transeat,* quamvis si responsio integra danda esset, certo etiam haec maior bene essot distinguenda. Sed mitto maiorem ot nego minorem, scilicet quod nullus umquam philosophorum Deum omnium rerum principium ot finem certo cognoverit In parvula bibliotheca, quam heie Romno paravi, habeo etiam scholia graeca in Aristotelem in lucem edita curanto Brandisio ox academia Borussica; in eadem bibliotheca possideo Ethica Eudemia Aristotelis in editione pulcherrima Fritzuchii, quae Ethica quamvis fuerint opus discipuli Aristotelis, scilicet Eudemi Rhodii; tamen iuxta consensum omnium doctorum, ex monte Aristotelis expressa sunt Iam quid videtur in his echoliis ct in his Ethicis? Scholiastes graccus ad finem Physicorum Aristotelis haec verba adiicit, ot poto, reverendissimi patres, ut ea beno notetis. Dicit omnia quao Aristoteles in libris Physicorum habet, oo tendere ut docent Deum esso mundi et etiam caeli causam non solummodo finalem, sed etiam efficientem. Verba scholiastae haec sunt: r Aristotelem omnom du principiis physicis institutionem in eminentem theologiam tamquam in apicem reduxiaso, demonstrando omnem physicam et corporalem constitutionem dependero ab incorporali ct intellectuali bonitate, quao supra naturam posita est, ct Deum esso non solummodo causam finalem sed efficientem totius mundi et etiam caeli/ Haec habentur in istis scholiis.

Quis, reverendissimi patres, negaro poterit Aristotelem reapse cognovisse Doum omnium principium ct finem? In Ethicis Eudemi, et quidem libro VIII sequentia habentur; dicit ibidem discipulus Aristotelis ex mento magistri sui, Deum esse principium in animo hominis cogitantia, sicuti est in mundo universo: ideo illos homines prudentes et sapientes videri, qui quod agendum sit, celeriter quasi vaticinio quodam perspiciunt: rNam (sunt verba ipsissima) Deus et futura cernit, ot rerum naturam veram intuetur, ct ea quae se huic nostrae humanae rationi subducunt, eique recondita sunt, perspecta habet.u Domum in fine Ethicorum virtutis humanae finis, seu virtus humana sub sequenti ratione describitur: ^Omnibus numeris absolutam honestatem hominis seu virtutem in co consistere, ut omni respectu naturae suae rationalis mandatis Dei gubernatoris et principis pareat; bona vero externa, opes, amicos, bona corporis et reliqua id genus ita expetat hisquo ita utatur, ut his iuvet et augeat contemplationem Dei/ Et in fine addidit: nQui vero aut parum aut irrfmodice quaerit bona externa, coquo efficit ut in Dei cultu atque in Dei contemplatione impediatur, huius pravum est studium/ Ergo iuxta Aristotelem, omnes virtutes hominis tum intellectuales tum morales referuntur ad Deum; ot quidem intellectuales referuntur ad contemplationem Dei, morales vero nd cultum Dei. Quis haec intuendo negaro potorit, Aristotelem cognovisse certo Deum omnium principium et finem?

Quoad Platonem utique notissimum est quod ipse finem hominis posuerit in imitatione Dei, quantum fieri potest. Verum utiquo eat, quod eae meliores ct puriores de Deo ct rebus divinis cognitiones parum vel nihil attulerint ad commune commodum; nam eao cognitiones tanquam placita philosophorum clausae manserunt inter portas acadomiae et lycei, ct ibidem magis inserviebant disputationi philosophicae, quam emendationi morum. Sed hac re solummodo confirmatur verissimum illud vorbum Apostoli ad Romanos ubi de sapientibus ethnicis dicit1: *Qui cum cognovissent Deum, non siculi Deum glori·ficarerunt aut gratiae egerunt, sed evanuerunt in cogitationibus suis.* Et bene notate, reverendissimi patres, Apostolus cum hoc in loco dicit quod cognoverint Deum, hanc cognitionem derivat cx speculo creaturarum, nam in praecedentibus de sola hac cognitionis methodo sermo est. Et non potest dici quod habuerint ethnici philosophi etiam semina traditionis, quidquid sit hac de re, de qua multum disputatum est et disputari potest; sed apostolus Paulus cum haec scribit, nonnisi ad cognitionem Dei naturalem per speculum creaturarum respicit. Ergo, reverendissimi patres, certe causa ¡usta nulla adest, cur animo angantur patres enunciando verba illa „botninem lumino naturali posso certo cognoscere Deuui rerum omnium principium et finen/.

Exceptio 52a. Reverendissimus auctor huius exceptionis vult deleri in eadem phrasi et in eodem capite vocem ^natural/ scilicet lumine, et hanc affert causam: ¿Homo nunquam in statu mere naturali fuit, nec proinde esset rationis lumen/ Sed, reverendissimi patres, mihi videtur reverendissimus auctor huius exceptionis confundere duo, quao non sunt confundenda, scilicet principia rationis et exercitium rationis. Nos solummodo loquimur do principiis rationis, quod Deus ox principiis rationis certo cognosci possit; quidquid sit de exercitio rationis. Si in hpo sensu non possit dici lumen naturalo hominis, deinde, reverendissimi patres, omnes omnino libri tam theologorum scholasticorum, tam reliquorum essent delendi.

PorvenimuB iam (cum numeri 52 Ms et 53 pertineant ad numerum 51 de quo modo dixi), pervenimus nunc ad 55 Ms et 56 Hao exceptiones agunt de necessitate revelationis, ergo de secunda paragrapho capitis secundi; et reverendissimi auctores harum exceptionum offenduntur, quod revelatio

1 Rom. I, 21.

supernaturalis solummodo ideo absoluto necessarii dicitur, qnod Deo placuerit hominem elevaro ad statum supernaturalem; et vellent et desiderarent, ut saltem oblique relinquatur etiam quaedam absoluta necessitas etiam pro ordine naturali.

Nam obiiciunt 1·. Hac nostra doctrina damnatur illa sententia, quod ad exercitium rationis necessaria sit quaedam institutio in societate humana.

Quid respondendum? Nego. Et quidem nego, dummodo distinguatur, ut modo antea dixi, inter exercitium rationis et inter principia rationis. Quidnam enim docemus? quaenam est doctrina nostra? Doctrina nostra sequens est Datur duplex ordo veritatum de Deo rebusque divinis, scilicet naturalis ot supernatandis. Sicut datur duplex ordo veritatum de Deo rebusquo divinis, ita etiam datur duplex via perveniendi ad cognitionem harum veritatum, scilicet altera per principia rationis et altera b per revelationem. Ideo revelatio absolute necessaria est ad veritates supernaturales de Deo rebusque divinis, non autem ita absolute ñecessari] est ad cognoscendas veritates naturales. Ergo solummodo agimus de via, per quam homo tum ad cognitionem veritatum naturalium tum etiam supernaturalium pervenire potest; sed non agimus do exercitio rationis. Cum dicimus, homo per principia rationis potest pervenire ad cognitionem veritatum naturalium de Deo rebusque divinis, utique nihil dicimus de via qua homo ad exercitium rationis pervenit.

Sed instant 2 et dicunt: Optimi nostri apologetae contendunt, etiamsi homo in statu purae naturao a Deo relictus fuisset, necessariam omnino fuisse revelationem, ut homo cognosceret quo cultu Deus sit prosequendus, qualis poenitentia Deo digna sit facienda, si homo peccosset; et proinde doctrina c nostra est nimium coarctata.

Quid respondendum? Nego. Nam nos solummodo dicimus revelationem supernaturalem non esse absoluto necessariam ad cognoscenda quao rationi humanto in se impervia non sunt; sed non dicimus quod omnes veritates naturales sint humanae rationi perviae: proinde hypothesis illa, utrum sint quaedam veritates naturales, quao homini per se perviae non sint, haec hypothesis, quae utiquo est mera hypothesis, per doctrinam nostram non tangitur.

Exceptio 57·. Reverendissimus auctor huius exceptionis offenditur verbis in tertia paragrapho capitia secundi ubi dicitur, quod libri canonici et sacri Spiritu sancto inspiranto conscripti sunt, et vult potius substitui verba (iiròiitus *inspirati.* Sed phrasis nostra, ut nostis, desumpta est ex concilio Florentino. Concilium Florentinum verba sancti Petri in secunda ipsius epistola, ubi dicit1: Non D *enim voluntate humana allata est unquam prophetia; sed Spiritu sancto inspirati, loquuti sunt sancti Dei homines,* concilium Florentinum haec verba principis apostolorum transtulit ad omnes hagiographos veteri! et novi Testamenti; et ex verbis concilii Florentini desumpta est phrasis nostra.

Exceptio 58 Ubi dicitur Blibri sacri et canonici ut tales ipsi ecclesiae traditi sunt4, reverendissimus auctor huius exceptionis vult substitui sequentia verba: ufi *tales ipsa ecclesia ab eodem Spiritu sancio edocta semper agnorit.* Sed haec phrasis substituenda Deputation! de fide non placuit, ideo quia Spiritus sanctus ecclesiae non revelat credenda; sed potius solummodo assistit, ut in proponendis quao credenda sunt non erret, proinde verba ista utique admittenda non sunt, quia iis verbis quasi innueretur, ecclesiam A posso por Spintoni sanctum edoceri quinam libri sint aacri et canonici, ot ita quidem ut Spiritui sanctus non solummodo assistat ecclesiae docenti, sed revelet ecclesiae dogmata, quao proponenda sunt.

Exceptio 59 vult inferro aliqualo discrimen inter libros canonicos et libros inspiratos seu sacros. Reapse quoad etymologiam est discrimen inter has voces; immo etiam in hypothesi potest distingui inter librum canonicum et inter librum inspiratum seu potius viceversa: sed in concreto, sicut nos loquimur de libris sacris veteris et novi Testamenti, nullum datur discrimen inter libros canonicos ct inter libros inspiratos seu sacros.

Exceptio 60 est maioris momenti, et peto, reverendissimi patres, ut saltem per momentum huio exceptioni immorari mihi liceat, et quidem multo magis, quia ex quadam inadvertencia Deputation!» formula ista, ubi in quarta paragrapho capitia aeeundi agitur do sensu dogmatico sacrae Scripturae, formula ista, dico, reverendissimis patribus typis edita non tradita fuit, sed immediato in ipsa congregatione generali hac do re relatio facta, ct otiam hac de ro indicatum est Reverendissimus auctor huius exceptionis vult, quod ubi agitur de voro sensu sacrae Scripturae a quovis catholico tenendo, deleantur verba ista win rebus fidei et morum ad aedificationem doctrinae christianao pertinentium4. Verba ista omnino deleri utique non possunt, nam habentur in Tridentino, et proindo etiam in nostra constitutione dogmatica desiderari nequeunt Sed audiamus rationes seu argumenta, quae a reverendissimo auctore huius exceptionis afferuntur. Argumentum primam hoc est, dicit: Ecclesia est infallibilia interpres revelationis totius, quao tum in sacris Scripturis tum in traditione continetur; et proindo ios habet indicandi de vero sensu sacrao Scripturae non solummodo in rebus ad fidem ct mores spectantibus, sed etiam in aliis, exempli gratia historicis; et quidem hoc multo magis, quia dostris temporibus petulantia ingenia interpretum quorumdam vel maximo veritatem historicam sacrae Scripturae impugnant; ct proinde dicit nimium coarctari ius eccleaiao iudicandi de vero sensu sacrao Scripturae.

Quid dicam? Concedo antecedens, sed nego consequens. Concedo quod ecclesia ius habet non solummodo iudicandi de vero sensu in rebus fidei, id est in dogmatibus, ut ita dicam, speculativis, ct in rebus quae ad mores spectant; sed etiam in robus quao ad historicam veritatem etc. pertinent. Inde vero non sequitur quod iuxta auctorem reverendissimum huius exceptionis sequi deberet; nam quod attinet istas interpretationes circa veritates historicas, dico, huiusmodi interpretationes aut non sunt contra dogma inspirationis sacrae Scripturae et singularum partium, aut sunt contra hoc dogma. In casu priori utique libere de iis interpretationibus potest disputari; in casu posteriori si talis interpretatio veritatis historicae offenderet dogma inspirationis, lam utiquo spectat ad res fidei, et proinde certe ecclesia hac de re iudicandi ius habot.

Sed instat reverendissimus auctor huius exceptionis, quod verba ista Bin rebus fidei et morum ad aedificationem doctrinae pertinentium|* acqulvoce et non in sensu concilii Tridentini in nostra constitutione dogmatica sonant Nam dicit, in concilio Tridontino hac additione coarctari solummodo petulantia ingenia: in nostra vero constitutione coarctari ius ecclesiae. Reverendissimi patres, etiam haec obiectio mihi et Deputationi do fido satis fundata non videtur. Quis est enim textus concilii Tridentini? Textus concilii Tridentini seu potius ipsissima eius verba haec sunt: „Practerea ad coer-

1 Cap. I, 21.

conda petulantia ingenia (ergo praecedit hoc mo- 2
tivum decreti, et post hoc motivum vonit ipsum decretum, et quid continetur?) decernit ut nomo suae prudontiao innixus in rebus fidei ot morum, ad aedificationem doctrinae Christianae pertinentium, sacram Scripturam ad suos sensus contorquens, contra eum sensum, quem tenuit ct tenet sancta mater ecclesia, cuius est iudicaro do voro sensu ct interpretatione Scripturarum sanctarum, aut etiam contra unanimem consensum patrum, ipsam Scrip
turum sacram interpretari audeat/

Ergo decretum concilii Tridentini duabus partibus constat, scilicet quod nomo audeat sacram Scripturam contorquere in sensum suum privatum, ct quod unusquisque teneatur sacram Scripturam non alitor interpretari, quam iuxta sensum ecclesiae, et non contra consensum patrum; sed adiuncta est conditio: in robus fidei ct morum, nd aedificationem doctrinae christianac pertinentium. Ergo restrictio B illa utiquo nd priorem partem aeque pertinet ac ad posteriorem: ot roapso nullum verum discrimen est inter constitutionem dogmaticam nostram ct inter decretum tridentinum. Discrimen hoc tunc solummodo admitti posset saltem quadam veri specio, si tridentina verba ipsissima sic sonarent: praeterea ud coercenda in robus fidei ot morum, ad aedificationem doctrinae ebristianae pertinentium, petulantia ingenia decernit, ut nemo audeat sacram Scripturam ad sensum suum contorquens contra cum sensum ... interpretari. Ergo ei restrictio illa revera in Tridentino transumpta fuisset ad coercenda petulantia ingenia, tunc utiquo aliqua saltem vori species adesset. Sed cum reapse haec restrictio referatur ad illam partem decreti, quod nemo ingenio suo privato indulgeat in interpretanda Scriptura; sed quod interpretetur sacra Scriptura iuxta sensum ecclesiae, ot non contra consensum patrum, C reapse discrimen nullum intercedit.

Exceptio 61 Excipitur contra verba nincreatae veritati4l ut potius dicatur: *aeternae veritati.* Antithesis, quae est in hoc capite, potius certe postulat „increatae veritati" cum dicitur, quod creata ratio subdita sit increatae veritati, et non aeternae veritati. Et reapse certo dici optime potest Bincreatae veritati". Nam nostis, reverendissimi patres, quod divus Thomas defendit sequentes propositiones: Quaelibet veritas praotor primam, id est Deum, est aliquo modo mutabilis; et propositionem sequentem: Veritas creata est maior anima secundum quid, ut perfoctio eius, non autem simpliciter. Ergo optime iuxta theologos optimos potest sermo fieri de veritate increata.

Erceptio 62a. Haec omnino verissima est, nam reapse in concilio Arausicano non habetur verbum nassentiendou sed *consentiendo,* et haec mutatio utiquo facta est, quin suffragia patrum desuper sint roganda.

Exceptio 63 Reverendissimus auctor huius exceptionis putat, oa, quao habentur in capito tertio do obiocto fidoi, iuxta ordinem logicum non suo loco posita osso: sod Doputatio do fido opinionem contrariam fovet. Nam sub aliqua specio utique verum est, quod rovorondissimus auctor dicit; sed si spectemus totam soriom sententiarum in isto capite tertio, certo locus aptissimus est pro obiecto fidoi, quem paragraphus ista occupat. Agitur enim in isto capito primo de virtute fidei, et postquam fuso satis do virtuto fidoi actum, est, agitur de obiecto fidei, ot quidem fidoi catbolicno; et deinde in sequenti paragrapho agitur de perseverantia in fide catholica: sed utique prius do obiecto fidoi catholicae sermo esso dobot, quam agatur do perseverantia in hao fido catholica.

Exceptio 6Ia est mere negativa; et proinde nihil habeo, quod ad vos referam, reverendissimi patres.

Etiam *exceptio 67* est mere negativa; et proinde etiam de ea idem dicendum.

Exceptio 70a in caput quartum. Agitur ibidem in illa paragraphe, do qua sermo est in hac exceptione, agitur do scientiis humanis. Offenditur iam auctor huius exceptionis verbis, quod hao disciplinae humanae, iuvanto Dei gratia, sicuti a Deo profectae sunt, ita ad Deum perducere possint. Sed, reverendissimi patres, si integer sensas huius paragraph spectetur, certe causa insta nulla adest, cur impugnetur phrasis ista. Quinam enim est sensus integer huius doctrinae? Dicitur ibidem, humanas scientias multum conferre, in commoda temporalia hominum, immo non solummodo in ôommoda temporalia plurimum conferre, sed etiam ad cultum religionis; proinde ad religionem ipsam fovendam posse plurimum conducere, sicuti reapse in omnibus illis locis accidit, in quibus, ut in universitatibus nostris, omnes scientiae sibi invicem opem ferunt, et intimo amicitiae nexu inter se connectuntur. Sed tale emolumentum, quod spectat ad ipsam religionem, ad ipsum Dei cultum magis fovendum, utique non sine iuvante gratia fiori potest.

Pervenimus iam ad *exceptionem 90a;* nam de reliquis iam generatim dixi ubi classem quartam in suas species distribui. Reverendissimus auctor huius emendationis vult, ut in canone primo ante verbum ncreatorem" addatur *esse,* ita ut canon sic sonet: Si *guis negaverit, Deum esse creatorem, anathema sit.* Sed fallitur reverendissimus auctor, cum putat eam fuisse mentem Deputation hio definiendi, quod non solummodo existentia Dei lumino naturali cognosci possit, sed etiam directe definiendi, quod Deus sit creator omnium rerum: hoc utique non directe, sed solum illativo in canone dicere voluimus.

Exceptio 94 agit de canone quinto capitis primi; et reverendissimus auctor huius exceptionis desiderat, ut para ista canonis sic concipiatur: *aut asseruerit, mundum, qui ad gloriam Dei conditus est, etiam ad augendam Dei btatitudinem esse creatum.* Sed iterum fallitur reverendissimus auctor huius emendationis; nam, re sic enunciata, directe enunciaretur, quod Deus non creaverit mundum ad augendam suam boatitudinem, et indirecte solummodo, quod illum creaverit ad suam gloriam. Sed mens Dcputationis do fide contraria erat, scilicet directe definiendi quod Deus condiderit mundum (ubi de fine creaturae sermo est) ad gloriam suam.

De *exceptione 98* iam sermonem institui, ubi sermo erat do cognitione Dei naturali in capite primo: nam refertur exceptio ista ad eamdem prorsus rem.

Exceptio 98xlt. Rovorondissimus auctor huius exceptionis vult deleri ^creatorem et Dominum nostrum4 in canone primo, et quidem ea ex rationo, ne videamur directo dicore, croationom omnium rerum proprio sic dictam sola ratione certo cognosci posso, ita quidem ut anathemate damnandus sit ille, qui contrarium teneat; ot infert quod creatio proprie sio dicta lumino naturali cognosci non possit, sicut historia philosophica testatur. Reverendissimi patres, verum est quod tempore sancti Bonaventurae multum disputatum fuerit et disceptatum in scholis catholicis, utrum philosophi antiqui gentiles croationem mundi ex nihilo cognoverint necne: sed hao de re omnes conveniunt, quod saltom potuerint cognoscere Deum creatorem. Et reapse nl fallor, si rerum sensum saltem Aristotelis assecutus fuerim, Aristotelea multo magis in eo erravit, quod crediderit mundum esse aeternum, quam quod ero-

diderit mandam non fuisse creatum λ Deo. Utìquo uterque error aliquo interiori nexu inter se connectitur. Deputatio de fide vero putavit non sibi licere resecare in canone vocem ncreatoremJ, quia in libro Sapientiae vox ista omnino adhibetur; et vocem sacrae Scripturae resecare, cum agatur de re prorsus eadem, Deputatio de fide licitum non putavit.

Venimus iam ad *exceptionem Q9l‡* Exceptio illa spectat ad canonem tertiam capitis secundi Canon iste in constitutione dogmatica sic sonat: „Si quis dixerit, hominem ad cognitionem, quae naturalem superet, divinitus evehi non posse, sed ex so ipso ad omnis tandem veri et boni possessionem iugi pro/ectu pertingere posse et deboro; anathema sit/ Iam reverendissimus auctor huius exceptionis proponit canonem istum sequenti ratione esse efformsndum: Si *quit dixerit, hominem ad cognitionem et perfectionem, quae naturalem superet, dirinitus erehi non posse, sed ex se ipso ad omnis tandem reri et boni possessionem iugi profectu ... anathema sit.* Haec exceptio Deputations de fido omnino placuit; nam negari non potest tali ratione antithesim inter partem primam et secundam huius canonis esse integram, cum alias manca fuisset. Nam cum in secanda parto non solummodo agatur do cognitione veri seu de possessione veri, sed etiam de possessione omnis boni, ntiqae etiam in prima huius canonis parte est dicendum: si quis dixerit, hominem ad cognitionem et perfectionem, quao naturalem superet, pertingere non posso. Et reapse iuxta systema progreasistarum optimo sic canon confici potest, nam progressistao non solummodo negant dari aliad principium cognoscendi quam naturalo; sed etiam negant dari aliam perfectionem quam naturalem: et proinde etiam ex ipso systemate progressistarum, contra quod canon iste vel maximo fertur, optime haec additio fieri poterit. Et proinde Deputatio de fide proponit, hanc exceptionem seu potius emendationem suffragiis patrum submittendam esse.

Exceptio ‡01 Reverendissimo auctori huius exceptionis non placet verbum in canone primo capitis tertii rimperari non ‡osse fidem scilicet; sed potius vellet matare haec verba in sequentia: *menti humanae non potuisse adnecli cum rationis lumine lumen supernaturale recelaUonis, tt huic obsequium praestare.* Sed ni fallor, verba canonis, prout iaccnt, rei veritati multo magis conveniant Nam iactatao independentiae rationis, quae in canone iato damnatur, opponitur meritum fidei; et meritum fidei, ut nostis, reverendissimi patres, descendit ex obedientia Deo, quae praestatur illis, quae ratio non videt. Proindo meritum fidei descendit ex imperata fide; et cum meritum fidei vel maxime opponatur iactatae independentiae rationis, optime, ut arbitror, dici potest: si quis dixerit, rationem humanum ita esse prorsus independentem, ita ut fides ipsi imperari non possit etc.

Exceptio ‡05 et etiam sequentes exceptiones pertinent ad canonem quintum capitis tertii, do quo toties in hac aula, et multo magis etiam in consessu Deputationis do fide disceptatum fuit. Reapso negare non possumus inesso adhucdum huic canoni, saltem ex parte, aliquid duriusculi. Sed denique omnes emendationes tum nostras tum otiam in foliis Istis propositas ad trutinam revocavimus; et tamen invenimus, si ad errorem Ilermesii spectetur, qui isto eanono condemnatur, nullam aliam formam rem melius exprimere, quam illam quae In ultima congregatione fuit proposita ct etiam congregatione generali acceptata.

Pervenimus ad exceptionem sub numero 109, quae exceptio refertur ad secundam partem canonis, scilicet, qui dixerit gratiam necessariam esso solummodo ad fidem vivam, quae per charitatem operatur, anathema sit. Reverendissimus auctor huius exceptionis vult verba ista immutari in sequentia: *aut ad fidem etiam initialem et per charitatem adhuc non operantem gratiam Dei non eue necessariam.* Vera sunt, et verissima sunt, quae ibi reverendissimus auctor affert; sed com error Hennesii vel maxime in eo constiterit, qnod gratiam solummodo in rebus fidei necessariam putaverit ad fidem, quao per charitatem operatur, utiquo respiciendus est proximas canonis huius scopus; et respectu bibito proximi huius scopi, nulla ratio iusta adest, cur sententia patrum hac do re donuo labefactetur.

Exceptio ‡IO id stylum ut iam dixi pertinet. Ergo sic absolvitur classis quarta. .

Iam restat, reverendissimi patres, classis quinta et ultima. Exceptiones quae sequuntur indo ab ‡11 usque ad finem referuntur ad unam eamdemquo rem, scilicet ad duplex monitum quod constitutioni dogmaticae de fide adiectum est. Quid dicam do hac conclusione constitutionis nostrae?

Deputatio de fide non una vice, sed repetitis viribus in sinu comessus sui hac de ro egit, et semper censuit eadem prorsus constantia, hanc conclusionem sive talo monitum omnino necessarium esse. Nam non potuit non praevidere quanta mala exoritura sint, si opinio illa invalesceret quod de omnibus, quae neque in capitibus neque in canonibus huius constitutionis de fide continentur, in scholis libere, immo liberrimo posset disputari. Huic tanto malo, quod eo maius esset cum post tot saecula demum concilium Vaticanum sequutum fuerit ultimam synodum Tridenrinam, huic tanto malo alia ratione obviam ire concilium Vaticanum non potest iuxta sententiam Deputationis de fide, quam addendo constitutioni dogmaticae de fido talem clausulam, seu lalem conclusionem, qua monentur fideles officii sui in erroribus arcendis et in erroribus eliminandis, ot qua admonentur magistri, quod non sufficit probato catholico solummodo ea vitaro, quae do fido vitanda sunt, sed etiam ea [debet servare.] quae per decreta sedis apostoliche sunt definita.

Ergo do necesítate huius conclusionis, no momento quidom temporis in consessu Deputationis vestrae de fide disputatum fuit; de loco et de tempore utiquo aliquantulum haesit, sed solummodo unica vice: et reverendissimus relator, qui ultima vico officio relatoris ex hoc ambone functus est, rationes vobis, reverendissimi patres, ingenue exposuit, cur Deputatio de fide censeat istam conclusionem hoc loco esse publicandam. Caeteroquin per so patet quod quoad valorem dogmaticum, id est quoad censuram adiectam, nihil immutatur in decretis sedis apostolicae, etiamsi conclusio ista per concilium Vaticanum probetur et publicetur. Valor dogmaticus seu censura adiocta prorsus oadem et immutata manet, qualis fuit anto publicationem et decretum concilii Vaticani. Proinde, reverendissimi patres, obsecro ot obtestor omnes, ut hnio etiam conclusioni calculum suum, utiquo album, adiiciant.

Haec ergo sunt, reverendissimi patres, quae vobis referenda habui. Si quid incautius eloquutus sum, parcite mihi. Nam multa debui eloqui, et ut lacobus apostolus dicit, in multiloquio non deerit peccatum.

Cum igitur reverendissimus relator hac sua longa oratione loquutus fuerit de exceptionibus propositis In universam constitutionem, duas tuntum patribus proposuit acceptandas, nimirum emendationem 23·“ sub num. 4e ubi dicitur incipiendum hia verbis:

Sancta catholica apostolica Romana ecclesia, et ‰ “ › cum dimidio, ubi canon tortius capitis secundi his verbis exprimitur: *Si guis dfarit, hominem od cognitionem ft perfectionem, quae naturalem superet, divinitus evehi non posse, anathema sit.*

Tunc eminentissimus primus praeses patribus dixit:

nIuxta banc expositionem nomine Deputationis pro rebus fidei factam, do duobus articulis exquirenda erunt suffragia patrum; idquo per actum surgondi fiet moro solito. Reverendus dominus subsecretaría praeleget articulos, de quibus ferenda erunt suffragia/

Praelectis articulis et duplici experimento sublectis, ac consensu patrum peno unanimi approbatis, eminentissimus primus praeses declaravit utrnmquo fuisse n congregatione generali admissum. Addidit autem:

‰Emendationes admissae suis locis inserentur B schemati, quod accuratissimo revisum iuxta omnes emendationes admissas singulis reverendissimis patribus ante sessionem publicam ad propriam habitationem mittetur. Quod autom do sessione publica annuntiaro ae monere visum est, reverendus dominus subsecretarios ex ambone annuntiabit/

Qui ambonem ascendens sequens monitum alta voce perlegit:

BCum post diutinos gravesquo labores, quibua Deus benedixit, sufficiens materia pro celebranda publica sessione in promptu sit, sanctissimus dominus noster statuit, ut tertia sessio sacri oecumenici concilii Vaticani habeatur proxima dominica, quae est dominica in Albis, dies 24 currentis mensis aprilis.

^,Iη hac sessione suffragia patrum do constitutione dogmatica, quae inscribitur *de fide catholica,* exquirentur eadem forma, quao nuper in congregatione C generali adhibita est, ita scilicet, ut nomina singulorum concilii patrum iuxta ordinem dignitatis ct promotionis alta voco recitentur, iique quorum nomina fuerint recitata, statim surgant, et alta ao intelligibili voco suffragium edant respondendo *placet* vel *non placet.*

nAoimadvcrtendum quippe est, quod in publica sessione iuxta litteras apostólicas *Multiplices inter* diei 27 novembris 1869 num. 8, quo modus procedendi in sessionibus publicis praescribitur, non liceat aliter suffragium dare, nisi pure et simpliciter per verba *plucet* aut *non placet,* excluso alio quovis modo.

„Dies nutem proximae congregationis generalis post sessionem publicam habendae significabitur patribus per monitum typis impressum una cum argumento, quod in ea tractandum erit

„E secretaria concilii Vaticani, dio 18 aprilis 1870.

losephus episcopus Sancti Hippolyti, D secretorius/

Post haec, ¡ussu praesidum idem monitum typis impressum singulis patribus distributum fuit; et demum dimissa congregatio est.

37.

Ooto oonollil ℘atra explicant quibus conditionibus suum daturi sunt suffragium constitutioni dogmaticae do fido oatholical.

1870 aprilis 23.

Eminentissimi praesides. — Summopere dolendum quod per innovationem circa modum suffragia rogandi, qui adusque in conciliis oecumenicis observabatur, et cuius splendidum exemplum nobis Tridentina synodus sessione 17 reliquit, non liceat nobis in sessione publica vota nostra explicare. Petimus ut id nobis facere in futurum liceat.

Parati sumus respondere per verbum *placel,* cum votum hocco exprimat convictionem nostram circa essentialia doctrinarum quae constitutione continentur, et circa quas inter catholicos nulla utique dissensio viget.

Nihilominus conscientia nostra nos urget, ut, antequam suffragia nostra feramus, circa quaedam puncta exceptiones nostras manifestemus.

Hao exceptiones sunt:

I0 Quantum ad constitutionem ipsam restringentes nos ad ea quae summi momenti sunt: excipimus specialiter contra multiplicitatem anathematum ct contra conclusionem capitis IV|, in primis contra duas ultimas eiusdem paragraphes: nam, non obstantibus restrictionibus α relatore expressis, invenimus adhuc hanc conclusionem nimis generalem et indeterminatam.

2° Quoad multiformes expostulationes datas ad eminentissimos praesides ex quo sacrum concilium sumpsit exordium: non intendimus quippe per nostrum *placet* earumdem imminuere valorem, quinimo magis magisquo insistimus ut iisdem satisfiat, utque ita salva sit concilii huius libertas, salvae synodorum oecumenicarum traditiones, salva denique episcopatus iura et praerogativae.

Praesens declaratio exprimit convictionem non tantum nostram, qui eam subscripsimus, verum etiam plurimorum ex collegis nostris, qui ex iisdem rationibus dolent, quod ipsis copia adimatur vota sua explicandi, quique hisco adhaesionem dederunt.

Petimus ut haec declaratio inseratur actis concilii Vaticani.

Cum omni reverentia et cultu sumus eminentiarum vestrarum obsequentissimi servi.

Romae, dio 23 aprilis 1870.

Petrus Ricardus Kenrick, archiepiscopus Sancti Ludovici, S. F. A. S.

losephus Georgius Strossroayer ru. p. episcopus Bosniensis et Synniensis.

t I. P. archiepiscopus Albiensis.

t Aug. episcopus Briocensis et Trecorensis.

t H. L. C. episcopus Surensis.

t Felix episcopus Constantinianas et Hipponensis,

t Carolus Philippus episcopus Massiliensis.

t Aloysius episcopus Ɛporediensi seu Iporegiensis.

A *tergo, manu secretarii:* „Folium hoc, licet signatum dio 23 aprilis, non tamen prius fuit exhibitum, quam die 25 aprilis, qui erat dies primus post tertiam sessionem publicam, in qua ex his octo patribus septem, id est omnes praeter unum episcopum Bosniensem et Syrmiensem absentem, suffrogium dedere per verbum *placet* absque conditione adiecta et absque ulla exceptione, ut apparet ex libello suffragiorum.

Secretorius/

l *Acta,* Damero £9a. Tabnlam propria msnn totam exaravit Ricarda» Kenrict

XVI.

SESSIO TERTIA.

1870 aprilis 24.

1.

Intimado sessionis por cursores facienda domi quoquo dimisso exemplari.

Die 24 aprilis anni 1870 dominica in Albia *hora nona* antemeridiana in patriarchal! basilica Sancti Petri in Vaticano habebitur sessio III sacri concilii oecumenici.

Eminentissimi et reverendissimi domini cardinales *vestibus rubris* induti cum' *calceis nigris* accedent ad memoratam basilicam, ubi adorato sanctissimo Sacramento, paramenta *coloris rubri* cuique ordini propria assument et petent subsellia in aula conciliari.

Reverendissimi domini patriarchae, primates, archiepiscopi, episcopi et abbates locum in concilio habentes, adorato ut supra sanctissimo sacramento, in parato sacello Sancti Sebastiani vestes sacras *coloris rubri* sibi debitas induent, et in aulam praedictam convenient

Missa votiva do Spiritu sancto cantabitur ab eminentissimo et reverendissimo domino cardinali Bilio, in qua obediontia sanctissimo domino nostro non praestabitur, neque fient circuli consueti.

Expleta missa, statutae preces iuxta ordinem persolventur, quibus absolutis, suffragium dabitur a patribus ea forma, quae praescripta est in monito a reverendissimo episcopo Sancti Hippolyti concilii secretario die 18 vertentis mensis evulgato1.

Intimentur itaque omnes et singuli eminentissimi et reverendissimi domini cardinales, reverendissimi domini patriarchae, primates, archiepiscopi, episcopi, abbates et supremi moderatores congregationum et ordinum regularium ex apostolica concessione locum in concilio Vaticano habentes.

Intimentur quoque vice-camerarius, princeps solii concilii custos, reverendae camerae apostolica© auditor et thesaurarius, antistes pontificiae domui praepositus, senator et conservatores urbis, magister •ancti Hospitii, protonotarii de numero participantium quinque, auditores rotae quatuor, clerici camerae apostolica© duo, votantes signaturae quatuor, abbreviatores de parco maiori duo, officiales concilii.

De mandato sanctissimi domini nostri papae

Aloysius Ferrari protonot. apost
praefectus caeremoniarum

Instrumentum a protonotariis ❀postolici oonfectum super session© tertia sacrosancti concilii ©ecumenici Vaticani.

In nomine Domini amen.

Anno Domini millesimo octingentesimo septuagesimo die vicesima quarta aprili», dominica in Albis, pontificatus sanctissimi domini nostri Pii papae noni anno vicesimo quarto, indictione decima tertia.

Etsi diutini gravesquo labores fuerunt tolerandi ut materia sufficiens in promptu esset ad tertiam sessionem publicam sanctissimi concilii oecumenici Vaticani celebrandam, isti tamen, Deo adiuvante, felicem exitum sortiti sunt Quapropter sanctissimus dominus noster Pius papa IX per monitum subscriptum a reverendissimo domino secretario concilii dio 18 aprilii anni 1870 singulis patribus traditum, statuit tertiam sessionem publicam habendam esse dominica In Albis dio 24 aprilis anni 1870.

' Habitar wpra, col 425 b c d.

A Itaque dic, mense, ct anno supradicto, hora nona ante meridiem eminentissimi et reverendissimi domini cardinales, reverendissimi domini patriarchae, primates, archiepiscopi, episcopi, et abbates sacris vestibus coloris rubri induti, cuiquo ordini et ritui propriis, nec non supremi moderatores congregationum ct ordinum regularium ex apostolica concessione locum in concilio habentes, numero sexcenti sexaginta septem, quorum nomina habentur in nota exhibita ab officialibus ad locorum designationem destinatis, quae in tabulario tum collegii nostri, tum concilii asservatur, in aulam conciliarem convenerunt propria subsellia potentes. Praeter reverendissimum dominum episcopum Sancti Hippolyti B secretarium condili, ibi aderant officiales ŏmne concilii ipsius, id est subsecretarios cum duobus suis adiutoribas, quatuor subscripti protonotarii cum duobus pariter suis adiutoribas, octo scrutatores, caeremoniarum magistri, et locorum udsignatores, quilibet cum restibus direnorum collegiorum propriis. In loco aulae superiori apposito extructo aderant theologi, canonistae, et reverendissimorum patrum procuratores. In inferiori autem dextrorsum regnantium familiae, quorum nomina videntur in officiali ephemeride hac ipsa die typis edita, sinistrorsum aderant direnorum guberniorum legati et oratores, nec non supremi duces pontificii et gallici exercitus, qui in hae pontificia ditione moratur. Ad ianuae principis concilii custodiam erant addicti equites ordinis Hierosolymitani, quemadmodum caeterae concilii ianuae custodiebantur a militibns Helveticis, qui praesidio militant pontificis.

C Omnibus simul collectis, statim initium datum fuit missao votivae de Spiritu sancto, quam cecinit eminentisaimus et reverendissimus dominus cardinalis Aloysius Bilio cum adsistentia ministrorum cappcllae pontificiae inservientibus, ut moris est, altari clericis cappellae ipsius.

Missa expleta, summus pontifex e suis aedibus ad aulam paramentorum procedens sese induit sacris vestibus cum pluviali et mitra. Hinc praecedente auditore sacrae rotae reverendissimo domino Isoard subdiacono apostolico crucem gestante, et pone sequentibus pontificem officialibus, id est antistite pontificiae domui praeposito, praefecto cubiculi sanctitatis suae, vice-camerario sanctae Romanae ecclesiae, principe solii concilii custode, auditore reverendae camerae apostoliche, senatore et conservatoribus Urbis, decano sacrae rotae cum mitra, et duobus ex nobis subscriptis protonotariis pontiD fici ipsi inservientibus, sanctissimus dominus medius inter eminentissimos cardinales diaconos lacobum Antonelli et Gasparem Grauellini aulam ingressus est conciliarem, comitantibus aliis consuetis praelatis et familiaribus. Simul ac ibi constitit, ante altare procubuit, et postquam aliquantisper oraverat, solium pontificium ascendit dedente summo pontifice, reverendissimus dominus concilii secretorius evangeliorum codicem in parato throno super altare solemniter collocavit Deinde sanctissimus dominus assurgens alta voce aggressus eat recitationem precum, quae ex Caerimoniali sunt excerptae, et in ordine concilii oecumenici Vaticani descriptae inveniuntur. Quibus absolutis, cappellani cantores solemniter litanias sanctorum intonuerunt, quarum expleto versiculo *Ut domnum apostolicum* etc., summus pontifex surgens cum mitra et manu sinistra tenens crucem, loco baculi pastoralis, trinam distinctam benedictionem sanctae synodo impertitus est his

Yorbis: *Ut hanc sanciam synodum benedicere, regere, et conservarti digneris.* Litaniis cum orationibus expletis, ominentissimus et rcverondiasimus dominus cardinalis diaconus Eduardus Borromoi obtenta benedictione α summo pontifice cecinit in forma solita evangcliurn depromptum ex capito XXVI11 sancti Matthaei. Quo peracto, sanctissimus dominus super faldistorium procumbens intonuit hymnum Feni *creator Spiritus,* qui alternatus a patribus et cantoribus fuit absolutus cum solitis versiculis, oratione, ot *Benedicamus Domino.*

Tunc reverendissimus dominus episcopus Sancti Hippolyti concilii secretorius, et reverendissimus dominus episcopus Fabrianensis et Mathelicensis summo pontifici seso obtulerunt, quorum postremo idem summus pontifex tradidit constitutionem dogmaticam promulgandam iam acceptam α secretario ipso concilii. Postea ad ambonem praedictus episcopus Fabrianensis et Matbelicensis pergens alta B claraque voce recitavit constitutionem sequentem:

Piva EfiBcopva
servus servorum Dei sacro approbante concilio ad perpetuam rei memoriam.

Dei Filius et generis humani redemptor Dominus noster lesus Christus, ad Patrem caelestem rediturus, cum ecclesia sua in terris militanto omnibus diebus usque ad consummationem saeculi futurum se esso promisit. Quare dilectae sponsae praesto esso, adsistcro docenti, operanti benedicere, periclitanti opem ferro nullo unquam tempore destitit. Haec vero salutaris eius providentia, cum ex aliis beneficiis innumeris continenter apparuit, tum iis manifestissimo comperta est fructibus, qui orbi christiano c conciliis oecumenicis ac nominatim o Tridentino, iniquis licet temporibus celebrato, amplissimi provenerunt. Hinc enim sanctissima C religionis dogmata pressius definita uboriusque exposita, errores damnati atquo cohibiti: hinc ecclesiastica disciplina restituta finniusquo sancita, promotum in clero scientiae ct pietatis studium, parata adolescentibus ad sacram militiam educandis collegia, christiani denique populi mores et accuratiore fidelium eruditione et froquentioro sacramentorum usu instaurati. Hinc praeterea arctior membrorum cum visibili capite communio, universoquo corpori ■Christi mystico additus vigor; hinc religiosae multiplicatae familiae, alioquo christianae pietatis instituta; hinc illo etiam assiduus et usque ad sanguinis effusionem constans ardor in Christi regno lato per orbem propagando.

Verumtamen haeo aliaquo insignia emolumenta, quao per ultimam maximo occumenicam synodum divina clementia ecclesiao largita est, dum grato, quo par est, animo recolimus, acerbum compescere haud possumus dolorem ob mala gravissima, inde potissimum orta, quod eiusdem sacrosanctao synodi apud permultos vol auctoritas contempta, vel sapientissima neglecta fuero decreta.

Nemo enim ignorat, haereses, quas Tridentini patres proscripserunt, dum, reiecto divino ecclesiae magisterio, res ad religionem spectantes privati cuiusvis iudicio permitterentur, in sectos paullatim dissolutas esse multiplices, quibus inter se dissentientibus et concertantibus, omnis tandem in Christum fides apud non paucos labefactata est. Itaque ipsa sacra Biblia, quae antea christianae doctrinae unicus fons et iudox asserebantur, iam non pro divinis haberi, immo mythicis commentis accenseri coeperunt.

Tum nata est et late nimis per orbem vagata illa rationalism! seu naturalismi doctrina, quae religioni christianae, utpote supernaturali instituto, per omnia adversans, summo studio molitur, ut Christo, qui solus Dominus et Salvator noster est, a mentibus humanis, a vita et moribus populorum excluso, morae quod vocant rationis vel naturae regnum stabiliatur. Relicta autem proiectaquo Christiana religione, negato vero Deo et Christo eius, prolapsa tandem est multorum mens in pantbeismi, materialismi, atheismi barathrum, ut iam ipsam rationalem naturam, omnemque insti rectiquo normam negantes, ima humanae societatis fundamenta diruero connitantur.

Hac porro impietate circumquaque grassante, infeliciter contigit, ut plures etiam o catholicae ecclesiao filiis α via verae pietatis aberrarent, in iisque, diminutis paullatim veritatibus, sensus catholicus attenuaretur. Variis enim ac peregrinis doctrinis abducti, naturam et gratiam, scientiam humanam et fidem divinam perperam commiscentes, genuinum sensum dogmatum, quem tenet ae docet sancta mater ecclesia, depravare, intogritatemque ot sinceritatem fidei in periculum adducere comperiuntur.

Quibus omnibus perspectis, fieri qui potest, ut non commoveantur intima ecclesiae viscera? Quemadmodum enim Deus vult omnes homines salvos fieri, ot ad agnitionem veritatis venire; quemadmodum Christus venit, ut salvum faceret, quod perierat, et filios Dei, qui erant dispersi, congregaret in unum: ita ecclesia, a Deo populorum mater ot magistra constituta, omnibus debitricem se novit, ac lapsos erigere, labantes sustinere, revertentes amplecti, confirmaro bonos et ad meliora provehere parata semper et intenta est. Quapropter nullo tempore-a Dei veritate, quae sanat omnia, testanda et praedicanda quiescere potest, sibi dictum esse non ignorans: *Spiritus meus, qui est in te, et verba mea, quae posui in ore tuo, non recedent de ore tuo amodo et usque in sempiternum*i.

Nos itaque, inhaerentes praedecessorum nostrorum vestigiis, pro supremo nostro apostolico munere veritatem catholicam docere ac tueri, perversasque doctrinae reprobare, nunquam intermisimus. Nunc autem sedentibus nobiscum et iudicantibus universi orbis episcopis, in hanc oecumonicam synodum auctoritate nostra in Spiritu sancto congregatis, Innixi Dei verbo scripto ot tradito, prout ab ecclesia catholica sancte custoditum et genuino expositum accepimus, ex hac Petri cathedra in conspectu omnium salutarem Christi doctrinam profiteri et declarare constituimus, adversis erroribus potestate nobis n Deo tradita proscriptis atque damnatis.

Caput I.

De Deo rerum omnium creatore.

Sancta catholica apostolica Romana ecclesia credit et confitetur, unum esso Deum verum et vivum, creatorem ac dominum caeli ct terrae, omnipotentem, aeternum, immensum,incomprehensibilem, intellectu ac voluntate omnique perfectione infinitum; qui cum sit una singularis, simplex omnino et incommutabilis substantia spiritualis, praedicandus est re ct essentia a mundo distinctus, in so et ex se beatissimus, et super omnia, quae praeter ipsum sunt et concipi possunt, ineffabiliter excelsus.

Hio solus verus Deus bonitate sua et omnipotenti virtute non ad augendam suam beatitudinem, nec ad acquirendam, sed ad manifestandam perfectionem suam per bona, quae creaturis impertitur, liberrimo consilio simul ab initio temporis utramque de nihilo condidit creaturam, spiritualem et corporalem, angelicam videlicet et mundanam, ac

i Is. LIX. 21.

deinde humanam quasi communem ex spirita et a corpore constitutam1.

Universa vero, quae condidit, Deus providentia sua tuetur atque gubernat, attingens a fine usquo ad finem fortiter, et disponens omnia suaviter Omnia enim nuda et aperta sunt oculis eius1, ea etiam, quao libera creaturarum actione fotura sunt

Caput II.

De revelatione.

Eadem sancta mater ecclesia tenet et docet, Deum, rerum omnium principium ct finem, naturali humanae rationis lumine e rebus creatis certo cognosci po«o; invisibilia enim ipsius, α creatura mundi, per ea quae facta sunt, intellecta, conspiciuntur4: attamen placuisse eius sapientiae et bonitati, alia, caque supernaturali via, se ipsum ac aeterna voluntatis suae decreta humano generi revelaro, dicente Apostolo: *Multifariam, multisque modis otim Deus loquens patribus in prophetis: nocissime, diebus istis locutus est nobis in Filio*

Huic divinae revelationi tribuendum quidem est, ut ea, quao in rebus divinis humanae rationi per se impervia non sunt, in praesenti quoque generis humani conditione ab omnibus expedite, firma certitudine et nullo admixto errore cognosci possint. Non hac tamen de causa revelatio absolute necessaria dicenda eat, sed quia Deus ex infinita bonitate sua ordinavit hominem ad finem supernaturalcm, ad participanda scilicet bona divina, quae humanae mentis intelligentiam omnino superant; siquidem oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quao praeparavit Deus iis, qui diligunt illum

‘ Haec porro supernaturalis revelatio, secundam universalis ecclesiae fidem a sancta Tridentina sy- 0 nodo declaratam, continetur in libris scriptis et sino scripto traditionibus, quao ipsius Christi ore ab apostolis acceptae, aut ab ipsis apostolis Spiritu sancto dictante quasi per manus traditae, ad nos usque pervenerunt7. Qui quidem veteris et novi Testamenti libri integri cum omnibus suis partibus, prout in eiusdem concilii decreto recensentur, et in veteri vulgata latina editione habentur, pro sacris et canonicis suscipiendi sunt. Eos vero ecclesia pro sacris et canonicis babot, non ideo quod sola humana industria concinnati, sua deinde auctoritato sint approbati; nec ideo dumtaxat, quod revelationem sine errore contineant; sed propterea quod Spiritu sancto inspirante conscripti Deum habent auctorem, atque ut tales ipsi ecclesiae traditi sunt.

Quoniam vero, quao sancta Tridentina synodus de interpretatione divinae Scripturae ad coercenda D petulantia ingenia salubriter decrevit, a quibusdam hominibus prave exponuntur, nos, idem decretum renovante», hanc illius mentem esse declaramus, ut in rebus fidei et morum, ad aedificationem doctrinae christianao pertinentium, is pro vero sensu sacrae Scripturae habendus sit, quem tenuit ac tenet sancta mater ecclesia, cuius est indicare de vero sensu et interpretatione Scripturarum sanctarum; atque ideo nemini licere contra hunc sensum, aut etiam contra unanimem consensum patrum ipsam Scripturam sacram interpretari.

• Coae. Later. IV, e. 1, *Firmiter.* {Msnri, XXII. 962.]
i Ssp. VIH, L
• Hebr IV, 13.
4 Bom. I, ».
» Hebr. I. 1-2.
• I Car. II, ».
v Cone. Trid. mm. IV. deer, de can. script.

Caput III.

De fide.

Cum homo a Deo tanquam creatore ot Domino suo totus dependeat, ot ratio creata increatae veritati penitus subiecta sit, plenum revolanti Deo intellectus ot voluntatis obsequium fide praestare tenemur. Hanc vero fidem, quao humanao salutis initium est, ecclesia catholica profitetur, virtutem esse superuaturalem, qua, Dei aspiranto ct adjuvanto gratia, ab eo revelata vera esse credimus, non propter intrinsecam rerum veritatem naturali rationis lumine perspectam, sed propter auctoritatom ipsius Dei revelantis, qui nec falli nec fallere poteat. Est enim fides, testante Apostolo, sperandarum substantia rerum, argumentum non apparentium1.

Ut nihilominus fidei nostrao obsequium rationi consentaneum esset, voluit Deus cum internis Spi- B ritus sancti auxiliis externa iungi revelationis suae argumenta^faeta scilicet divina, atque imprimis miracula et prophetias, quae cum Dei omnipotentiam et infinitam scientiam luculenter commonstrent, divinae revelationis signa sunt certissima ot omnium intelligentiae accommodata. Quare tum Moyses et prophetae, tum ipse maxime Christus Dominus multa ct manifestissima miracula et prophetias ediderunt: et de apostolis legimus: *Illi nutem profecti praedicaverunt ubique, Damino cooperante, et sermonem confirmante, sequentibus signis1.* Et rursum scriptum est; *Habemus firmiorem propheticum sermonem, cui bene facilis attendentes quasi lucernae lucenti in caliginoso loco1.*

Licet autem fidei assensus nequaquam sit motus animi caecus: nemo tamen evangeliche praedicationi consentire potest, sicut oportet ad salutem consequendam, absque illuminatione ct inspiratione 0 Spiritus sancti, qui dat omnibus suavitatem in consentiendo et credendo veritati4. Quare fides ipsa in se, etiamsi per charitatem non operetur, donum Dei est, et actus eius est opus ad salutem pertinens, quo homo liberam praestat ipsi Deo obedientiam, gratino eius, cui resistere posset, consentiendo et cooperando.

Porro fide divina et catholica ea omnia credenda sunt, quae in verbo Dei scripto vel tradito continentur. et ab ecclesia sive solemni iudicio sivo ordinario et unirfcTsali magisterio tamquam divinitus revelata credenda proponuntur.

Quoniam vero sine fide impossibile est placero Deo, ot ad filiorum cius consortium pervenire; ideo nemini unquam sine illa contigit iustificatio, nec ullus, nisi in ea perseveraverit usquo in finem, vitam aeternam assequetur. Ut autem officio veram fidem amplectendi, in eaque constanter perseverandi satisfacere possemus, Deus per Filium suum unigenitum ecclesiam instituit, suaequo institutionis manifesti» notis instruxit, ut ea tamquam custos et magistra verbi revelati ab omnibus posset agnosci. Ad solam enim catholicam ecclesiam ea pertinent omnia, quae ad evidentem fidei christianae crcdibilitatem tam multa et tam mira divinitus sunt disposita. Quin etiam ecclesia per se ipsa, ob suam nempe admirabilem propagationem, eximiam sanctitatem et inexhaustam in omnibus bonis foecunditatem, ob catholicam unitatem, invictamque stabilitatem, magnum quoddam et perpetuum est motivum credibilitatis et divinae suae legationis testimonium irrefragabile.

Quo fit, ut ipsa voluti signum levatum in na-

1 Hebr. XI. 1.
« Marc. XVI. ».
• II Petr I, 19.
4 Syaod. Arava. II. cu. 7. (Manii, VOI, 7I3.J

tiones1, et ad se invitet, qui nondum crediderunt, a et filios suos certiores faciat, firmissimo niti fundamento fidem, quam profitentur. Cui quidem testimonio efficax subsidium accedit ex superna virtute. Etenim benignissimus Dominus ot errantes gratia sua excitat atque ndinvat, ut ad agnitionem veritatis veniro possint; et cos, quos du tenebris transtulit in admirabile lumen suum, in hoc eodem lumino ut perseverent, gratia aun confirmat, non deserens, nisi deseratur. Quocirca minime par est conditio eorum, qui per cacicato fidei donum catholicae veritati adhaeserunt, atquo eorum, qui ducti opinionibus humanis, falsam religionem sectantur; illi enim, qui fidem sub ecclesiae magisterio susceperunt, nullam unquam haboro possunt iuatam causam mutandi, aut in dubium fidem eandem revocandi. Quao cum ita sint, gratias agentes Deo Patri, qui dignos nos fecit in partem sortis sanctorum in lumino, tantam no negligamus salutom, sed aspicientes in B nuctorcm fidoi et consummatorem leaum, teneamus spei nostrae confessionem indeclinabilem.

Caput IV.

De fide et ratione.

Hoc quoquo perpetuus ecclesiae catholicae consensus tenuit et tenet, duplicem osse ordinem cognitionis, non solum principio, sed obiecto etiam distinctum: principio quidem, quia in altero naturali ratione, in altero fido divina cognoscimus; obiecto autem,, quia praeter ea, ad quao naturalis ratio pertingere potest, credenda nobis proponuntur mysteria in Deo abscondita, quae, nisi revelata divinitus, innotescere non possunt. Quocirca Apostolus, qui a gentibus Deum per ea, quae facta sunt, cognitum esso testatur, disserens tamen de gratia et veritate, quao per losum Christum facta ₵st pronuntiat: Loquimur Dei sapientiam in mysterio, quae abscon- 0 dita est, qnam praedestinavit Deus ante saecula in gloriam nostram, quam nemo principum huius saeculi cognovit. Nobis autem revelavit Deus per Spiritum suum: Spiritus enim omnia scrutatur, etiam profunda Dei3. Et ipse Unigenitus confitetur Patri, quia abscondit haec a sapientibus, ot prudentibus, ot revelavit ea parvulis4.

Ac ratio quidem, fide illustrata, cum sedulo, pie ot sobrie quaerit, aliquam, Doo dante, mysteriorum intelligontiam oamquo fructuosissimam assequitur, tum ox eorum, quao naturaliter cognoscit, analogia, tum e mysteriorum ipsorum nexu inter so ot cum fino hominis ultimo; nunquam tamen idonea rodditur ad ea porspicicnda instar veritatum, quao proprium ipsius obiectum constituunt. Divina enim mysteria suapto natura intellectum creatum sic excedunt, ut otiam revelatione tradita ot fide suscepta, ipsius tamen fidoi velamine contecta et quadam quasi D caligine obvoluta maneant, qunmdiu in hac mortali vita peregrinamur a Domino: per fidem enim ambulamus, et non per speciem5.

Verum etsi fides sit supra rationem, nulla tamen unquam inter fidem ot rationem vora dissensio esse potest: cum idem Deus, qui mysteria revelat ot fidem infundit, animo humano rationis lumen indiderit; Deus autem negare seipsum nou possit, nec verum vero unquam contradicere. Inanis autem huius contradictionis species indo potissimum oritur, quod vel fidoi dogmata ad montem ecclesiae intellecta et exposita non fuerint, vel opinionum commenta pro rationis effatis habeantur. Omnem igitur assertionem veritati illuminatae fidei contrariam omnino falsam esse definimus1. Porro ecclesia, quae una cum apostolico munero docendi, mandatum accepit, fidei depositum custodiendi, ius etiam et officium divinitus habet falsi nominis scientiam proscribendi, no quis decipiatur per philosophiam, et inanem ₣allaciam Quapropter pmnes ebristiaui fideles huiusmodi opiniones, quao fidoi doctrinae contrariae esse cognoscuntur, maximo si ab ecclesia reprobatae fuerint, non solum prohibentur tanquam legitimas sciontiae conclusiones defendere, sed pro erroribus potius, qui fallacem veritatis speciem prao se ferant, habere tonentur omnino.

Ncque solum fides et ratio inter se dissidere nunquam possunt, aed opem quoque sibi mutuam ferunt, cum recta ratio fidei fundamenta demonstret, ciusquo lumine illustrata rerum divinarum scientiam excolat; fides vero rationem ab erroribus liberet ac tueatur, eamque multiplici cognitione instruat. Quapropter tantum abest, ut ecclesia humanarum artium et disciplinarum culturae obsistat, ut hanc multis modis iuvot atque promoveat. Non enim commoda ab iis ad hominum vitam dimanantia aut ignorat aut despicit; fatetur imo, eas, quemadmodum a Deo, scientiarum Domino, profectae sunt, ita si rite pertractentur, ad Deum, iuvante eius gratia, perducere. Nec sane ipsa vêtat, ne huiusmodi disciplinae in suo quaeque ambitu propriis utantur principiis ot propria methodo; sod iustam hanc libertatem agnoscens, id sedulo cavet, ne divinae doctrinae repugnando errores in so suscipiant, aut fines proprios transgressae, ea, quae sunt fidei, occupent et perturbent.

Neque enim fidei doctrina, quam Deus revelavit, velut philosophicum inventum proposita est humanis ingeniis perficienda, sod tanquam divinum depositum Christi sponsae tradita, fideliter custodienda et infallibiliter declaranda. Hinc sacrorum quoque dogmatum is sensus perpetuo eat retinendus, quem semel declaravit sancta mater ecclesia, neo unquam ab eo sensu, altioris intelligentiae specie et nomine, recedendum. Crescat igitur et multum vehementerque proficiat, tam singulorum, quam omnium, tam unius hominis, quam totius ecclesiae, aetatum ac sacculorum gradibus, intelligentia, scientia, sapientia: sed in suo dumtaxat genere, in eodem scilicet dogmate, eodem sensu, eademque sententia8.

CANONES.

De Deo rerum omnium creatore.

1. Si quis unum verum Deum visibilium et invisibilium Creatorem et Dominum negaverit; anathema sit.

2. Si quis praeter materiam nihil esse affirmare non erubuerit; anathema sit.

3. Si quis dixerit, unam eandemque esso Dei et rerum omnium substantiam vel essentiam; anathema sit

4. Si quis dixerit, res finitas, tum corporeas tum spirituales, aut saltem spirituales, o divina substantia emanasse;

aut divinam essentiam sui manifestatione vel evolutione fieri omnia;

aut denique Deum esse ens universale seu indefinitum, quod sese determinando constituat rerum universitatem in genera, species et individua distinctam; anathema sit.

» I». XI, 12.
’ Ioan. I, 17.
▮ 1 Cor. II, 7-10.
• Matlh. XI. 25.
i II Cor. V. 7.

1 Cene. La L V bolla Jporfo/ta *refimixù.* [>Unii. XXXIT, 842.]

« Colo·». II, 8.
• Vine. Lir. common, n. 28. [23. Migue, P. L, U 668.)

5. Si quis non confiteatur, mundam, reique omnes, quae in eo continentur, et spirituales et materiales, secundum totam suam substantiam a Deo ex nihilo esse productas;

aut Deum dixerit non voluntate ab omni necessitate libera, sed tam necessario creasse, quam necessario amat se ipsum;

aut mundum ad Dei gloriam conditam esse negaverit; anathema sit

IL

De revelatione.

1. Si quia dixerit, Deum unum et verum, Creatorem et Dominum nostrum, per ea, quae facta sunt, naturali rationis humanae lumine certo cognosci non posse; anathema ait.

2. Si quis dixerit, fieri non posse, aut non expedire, ut per revelationem divinam homo do Deo, cultuque ei exhibendo edoceatur; anathema sit

3. Si quis dixerit, hominem ad cognitionem et perfectionem, quae naturalem superet, divinitus evehi non posse, sed ex seipso ad omnis tandem veri et boni possessionem iugi profectu pertingere posse ct debere; anathema sit.

4. Si quis sacrae Scripturae libros integros cum omnibus suis partibus, prout illos sancta Tridentina synodus recensuit, pro sacris et canonicis non susceperit, aut eos divinitus inspiratos esse negaverit; anathema sit.

ΠΙ.

De fide.

1. Si quis dixerit, rationem humanam ita independentem esse, ut fides ei a Deo imperari non possit; anathema sit

2. Si quis dixerit, fidem divinam a naturali de Deo et robus moralibus scientia non distingui, ac propterea ad fidem divinam non requiri, ut revelata veritae propter auctoritatem Dei revelantis credatur; anathema sit.

3. Si quis dixerit, revelationem divinam externis signis credibilem fieri non poase, ideoquo sola interna cuiusque experientia aut inspiratione privata homines ad fidem moveri debere; anathema sit.

4. Si quis dixerit, miracula nulla fieri posse, proindeque omnes de iis narrationes, etiam in sacra Scriptura contentae, inter fabulas vel mythos ablegandas esse; aut miracula certo cognosci nunquam posse, nec iis divinam religionis christianae originem rite probari; anathema sit

5. Si quis dixerit, assensum fidei christianae non esse liberum, sed argumentis humanae rationis necessario produci; aut ad solam fidem vivam, quae per charitatem operatur, gratiam Dei necessariam eae; anathema sit

6. Si quis dixerit, parem esse conditionem fidelium atque eorum, qui ad fidem unice veram nondum pervenerunt, ita ut catholici iustam causam habere possint, fidem, quam sub ecclesiae magisterio iam susceperunt, assensu suspenso in dubiam vocandi, donec demonstrationem scientificam credibilitatis et veritatis fidei suae absolverint; anathema sit.

IV.

De fide et ratione.

1. Si quis dixerit, in revelatione divina nulla vera et proprie dicta mysteria contineri, sed universa fidei dogmata posse per rationem rite excultam e naturalibus principiis intelligi ct demonstrari; anathema sit.

2. Si quia dixerit, disciplinas humanae ex cum libertate tractandas esse, ut earum assertiones, etsi doctrinae revelatae adversentur, tanquam vorae retineri, nequo ab ecclesia proscribi possint; anathema sit

3. Si quis dixerit, fieri posse, ut dogmatibus ab ecclesia propositis, aliquando secundum progressum scientiae sensus tribuendus sit alius ab eo, quem intellexit et intolligit ecclesia; anathema sit.

Itaquo supremi pastoralis nostri officii debitum exsequentes, omnes Christi fideles, maximo voro cos, qui praesunt vel docendi munere funguutur, per viscera lesu Christi obtestamur, nec non eiusdem Dei et Salvatoris nostri auctoritate iubemus, ut ad bos errores a sancta ecclesia arcendos ct eliminandos, atque purissimae fidei lucem pandendam studium et operam conferant.

Quoniam vero satis non est, haereticam pravitatem devitare, nisi ii quoquo errores diligenter fugiantur, qui ad illam plus minuere accedunt; omnes officii monemus, servandi etiam constitutiones et decreta, quibus pravae eiusmodi opiniones, quao istbic diserte non enumerantur, ab hac sancta sedo proscriptae ot prohibitae sunt

Huius constitutionis recitatione peracta, memoratus episcopus Fabrianensis et Mathelicensis singulos patres ita rogavit: PReverendissimi patres, placentne vobis decreta et canones, qui in hac constitutione continentur?- Ut singulorum patrum suffragia hac super re accurate haberentur, reverendissimus dominus subsecretarios concilii ambonom ascendens nomina singulorum concilii patrum iuxta ordinem dignitatis et promotionis alta voce recitavit, ut quilibet ad sui nominis recitationem statim alta et intelligibili voce suffragium ederet respondendo *Placet* vel *Non placet* ad tenorem litterarum apostolicarum *Multiplices inter,* diei 27 novembres anni 1869. Inter haec quatuor scrutatores, quorum duo ad excipienda suffragia data per verbum *Placet,* et alii duo ad ea excipienda data per verba *Non placet* erant destinati, nec non quatuor subscripti notarii, quibus incumbebat utroque suffragia describere, in appositis notis singulorum patrum responsa accuratissime retulerunt Itaque enumeratis suffragiis, compertum est omnes et singulos patres praesentes' numerum sexcentesimum sexagesimum septimum pertingentes unanimi consensu per verbum *Placet* suffragium edidisse. Πβο actione peracta, scrutatores et subscripti notarii ad reverendissimum dominum concilii secretarium accesserunt, eique notas cum responsionibus singulorum patrum redactas exhibuerunt. Quibus acceptis a reverendissimo secretario, omnes deinde ad extremum pontificii solii gradum pergentes in genua provoluti sunt, excepto eodem concilii secretario, qui thronum ascendens summum pontificem do suffragiorum exitu certiorem fecitbac formula: rBeatissime pater! Decreta et canones placuerunt omnibus patribus, nemine excepto/

Tunc summus pontifex assurgens suprema sua auctoritate decreta et canones sanxit solemnitor hanc formulam edicens: ^Decreta et canonos, qui in constitutione modo lecta continentur, placuerunt omnibus patribus nemine dissentiente, nosque, sacro approbante concilio, illa et illos ut locta sunt definimus, et apostolica auctoritate confirmamus".

Ita hac actione expleta, sanctissimus dominus sequenti allocutione patres affatus est:

eVidetis, dilectissimi fratres, quam bonum et ineundum sit ambulare in domo Dei cum consonen. Sic ambulato semper. Et quoniam Dominus noster leeus Christus pacem hodie apostolis suis dedit, sic et ego vicarius eius indignos nomine suo do vobis pacem. Pax, prout scitis, expellit timorem. Pax, prout scitis, claudit aures sermonibus imperitis.

Ab ! ista pax vos comitetur omnibus diebus vitae a vestrae; ista pax sit vobis consolatio in vita; ista pax sit refugium in morte, ot sit vobis gaudium sempiternum in caelo/

Absoluta summi pontificie allocutione, duo advocati consistoriales tamquam concilii promotores designati, accedentes una nobiseum subscriptis protonotariis ad imum pontificii solii gradum ita nos allocuti sunt: RRogainus vos protonotarios praesentes ut de omnibus ot singulis in hac publica sessione sacrosancti concilii oecumenici Vaticani goetia authenticum instrumentum vel instrumenta conficiantur/ Ad quorum instantiam ego subscriptus decanus collegii protonotariorum Aloysius Colombo omnium nomine rispondi: „Conficiemus vobis testibus3, innuendo reverendissimos dominos Bartbolomaoum Pacca pontificiae domui praepositum, et Franciscum Ricci praefectum cubiculi sanctitatis suae, qui una nobiseum se subscribent.

Hinc summus pontifex, deposita mitra, hymnum *Te Deum laudamus* intonuit, quo expicto cum consuetis versiculis ct orationibus, sanctitas sua solemniter apostolicam benedictionem est impertita, cui subsecuta est indulgentiae publicatio facta ab eminentissimo ot reverendissimo cardinali Philippo de Angelis presbytero adsistonto. Ita finem habnît tertia publica sessio sacrosancti concilii oecumenici, Vaticani.

Summus pontifex, depositis in aula paramentorum sacris vestibus, ad suas aedes redivit

Haec omnia peracta fuerunt in basilica Vaticana die, menso et anno quibus supra, et quia his omnibus dum agerentur nos subscripti protonotarii interfuimus, ideo requisiti et rogati ut de illis unum vel plura publicum sou publica instrumentum vel instrumenta ad perpetuam rei memoriam conficeremus, praesens hoc publicum instrumentum in duplici autographo confecimus, subscripsimus, solitoque collegii nostri sigillo munivimus, mandantes secretario nostro, ut unum huius duplicis autographi ad perpetuam roi memoriam in nostro archivio asservetur. ab oo subscribatur, et publicetur, alterum vero tradatur reverendissimo patri domino secretario concilii ut inter acta conciliaria habeatur.

Actum ubi supra praesentibus eisdem subscriptis testibus ad praemissa vocatis, habitis, ntquo rogatis.

Bartholomaous Pacca testis.

Franciscus Ricci testis.

Aluisius Colombo protonotarius tum nomino proprio tum otiam pro Luca Pacifici morte praevento.

loannes Simeoni protonotarius.

Aloisius Pericoli protonotarius.

Dominicus Burtolini protonotarius.

(L.+ 8.)

Zeno Ulpiani secretarius.

3.

Nomina patrum qui tortiao sossionl interfuerunt.

Eminentissimi et reverendissimi domini sanctae llomunae ecclesiae cardinales.

Ordinis episcoporum.

Constantinus Patrizi, episcopus Portuensis et Sanctae Rutinae.

Aloysius Amat, episcopus Praenestinus, sanctae Romanae ecclesiae vico-cancellarius.

Nicolaus Paracciani Clarolli, episcopus Tusculanus.

Camillus di Pietro, episcopus Albanensis.

loseph Milesi Pironi Ferretti, episcopus Sabinensis, abbas commendatarius perpetuus et ordinarius Sanctorum Vinoentii et Anastasii ad Aquas Salvias.

Ordinis preabyteroram.

Philippus de Angelis, tit Sancti Laurentii in Lucina, archiepiscopus Firmanus, sanctae Romanae ecclesiae camerarius.

Aloysius Vannicelli Casoni, tit' Sanctae Práxedis, archiepiscopus Ferrariensia.

Fridericus Schwarzenberg, tit. Sancti Augustini, archiepiscopus Pragensis.

Coemas Corsi, tit. Sanctorum loannis et Pauli ad Clivum Scauri, archiepiscopus Pisanus.

Dominicus Carafa de Traetto, tit. Sanctae Mariae Angelorum, archiepiscopus Beneventanus.

Franciscus Augustus Donnet, tit Sanctae Mariae in Via, archiepiscopus Burdigalensis.

Carolus Aloysius Morichini, tit Sancti Onuphrii, episcopus Acsinus.

loachim Pccci, tit Sancti Chrysogoni, episcopus Perusinus.

B loseph Othmarus Rauscher, tit Sanctae Mariae de Victoria, archiepiscopus Vindobonensis.

Alexander Bamabò, tit. Sanctae Susannae.

Antonius Benedictus Antonucci, tit Sanctorum Silvestri et Martini ad Montes, episcopus Anconitanus et Humonensis.

Henricus Orfci, tit. Sanctae Balbinae, archiepiscopus Ravennatcnsis.

Petrus do Silvestri, tit. Sancti Marci.

Carolus Sacconi, tit. Sanctae Mariae de Populo.

Angelus Quaglia, tit. Sanctorum Andreao et Gregorii in monte Coelio.

Antonius Maria Panebianco, tit Sanctorum XII Apostolorum, maior poenitentiarius.

loseph Aloysius Trovisanato, tit. Sanctorum Nerei et Achillei, patriarcha Vonetiarum.

Antoninus do Luca, tit. Sanctorum quatuor Coronatorum.

loseph Andreas Bizzarri, tit. Sancti Hieronymi Illyricorum.

Ludovicus de la Lastra y Cuesta, tit. Sancti Petri ad vinculo, archiepiscopus Hispalensis.

loannes Baptista Pitra, tit. Sancti Callisti.

Philippus Maria Guidi, tit. Sancti Sixti, archiepiscopus Bononiensis.

Henricus Maria de Bonnechose, tit. Sancti Clementis, archiepiscopus Rothouiagensis.

Gustavus d'Hohonlobe, tit. Sanctae Mariae in Transpontina.

Aloysius Bilio, tit. Sancti Laurentii in Paneperna.

Lucianus Bonaparte, tit Sanctae Pudentianae.

Innocentius Ferrieri, tit Sanctae Caeciliae.

Laurentius Barili, tit Sanctae Agnetis extra moenia,

loseph Berardi, tit. Sanctorum Marcellini et Petri,

loannes Ignatius Moreno, tit. Sanctae Mariae a Pace, archiepiscopus Vallisoletanus.

D Raphael Monaco la Valletta, tit. Sanctae Crucis in Hierusalem.

Ordinis dlsconoram.

lacobus Antonelli, diaconus Sanctae Mariae in Via Lata.

Prosper Caterini, diaconus Sanctae Mariae Scalaris.

Gaspar Grosse!lini, diaconus Sanctae Mariae ad Martyres.

Theodulphus Mortel, diaconus Sancti Eustachii.

Dominicus Consolini, diaconus Sanctae Mariae in Domnica.

Eduardus Borromeo, diaconus Sanctorum Viti et Modesti.

Hannibal Capalti, diaconus Sanctae Mariae in Aquiro.

liecerendissimi domini patriarchae.

Rogerius Aloysius Antici Mattei,Constantinopolitanus.

Paulus Ballerini, Alexandrinus.

Gregorius Jiissef, Antiochenus, ritus graeci melchitici.

Paulus Brunoni, Antiochenus, ritus latini.

loieph Valergn, Hierosolymitanus.
Joseph Audu, Babylonensis, ritus chaldaici.
Thomas Iglesias y Barcones, Indiarum occidentalium.
Antonius Hassan, Ciliciensis, ritas armeni.
Clemens Bahns, *iam.* Antiochenus, ritus graeci mdcbitici.

Retcrendiuimi domini primatu.

Maximilianos de Tarnocxy, archiepiscopus Salisburgensb.
Antonins Salomone, archiepiscopus Salernitanos, administrator perpetuus ecclesiae Acernensis.
Emmanuel da Silveira, archiepiscopus Sancti Salvatoris in Brasilia.
Miecistaus Lcdochowski, archiepiscopus Gnesnensis ct Posnaniensis.
Franciscus Fleix y Solans, archiepiscopus Tarraconensis.
loannes Simor, archiepiscopus Strigoniensis. i
Victor Augustus Dccbamp», archiepiscopus Mechliniensis.
Daniel Mao Gettingan, archiepiscopus Armacanus.

Rucrtndissimi domini arehitpitcopi.

Laurentias Pontillo, Consentinos.
loannes Mac Hale, Tuamensis.
Tobias Aon, Berytensis, ritos maronitici.
Godefridos Saint-Marc, Rhedonensis.
Petrus Apeliao, Germaniciensis seu Marascenaia archiepiscopus episcopus, ritus armeni.
Ignatius Kalybgian, *iam* Amasenos archiepiscopus episcopus, ritos armoni.
losephus Giagia, Cyprcnsis, ritus maronitici.
Petrus Cilento, Rossanensis.
Alexander Asinari do Sanmarzano, Ephesinus in partibus infidelium.
Alexander Angeloni, Urbinatensis. c
Franciscus Norbcrtus Blanchet, Oregonopolitanus.
Petrus Richardus Kcnrick, Sancti Ludovici.
Eduardos Hormuz, Siraeensis in partibus infidelium, ritus armeni.
Raphael Valentinus Valdivieso, Sancti lacobi de Chile.
Raphael d'Ambrosio, Dyrrachiensis.
Augustinus Georgius Barabino, Salmasiensis, ritus chaldaici.
Joseph do Bianchi Dottala, Tranensis, Nazarenus ot Barulensis, admioist. perpet. eccles. Vigiliensis.
Julius Arrigoni, Lucanus.
Gregorios de Luca, Compsanus, administr. perpet. ecclesiae Camponionsis.
Joseph Rotundo, Tarentinus.
Antonius Claret y Ciará, Traianopolitanus in partibus infidelium.
loannes Hagian, Caesariensis in Cappadocia archiepiscopus episcopus, ritus armeni. I
loannes Baptista Purcell, Cincinnatensis.
Renatus Franciscus Régnier, Cameracensis.
Beniaminos Eusebides Dimitrio, Neapoleos, ritus graeci.
Joseph Matar, Aloppensis, ritus maronitici.
Silvester Guevara, Sancti lacobi do Venezuela,
loannes Zwijsen, iam Ultraiectensis, nunc episcopus Buscoducensis.
Joseph Sadoc Alemany, Sancti Franchici.
Philippus Cammarota, Caiotanus.
Vincentius Tagliatatelo, Sipontinus, administ. perpet. ecclesiae Vcetanae.
loannes Tamraz, Corcurensis seu Kerkukeneis, ritus chaldaici.
Vincentius Tizzoni, Nisibenus in partibus infidelium.
Franciscas Xavcrius Apuzzo, Surrentinus.
Caietanus Rossini, *iam* Acheruntinua et Matheranen sis, nunc episcopus Mclphicti, luvenacii et Terlitii

A Petrus Villanova Castellacci, Petrensis in partibus infidelium.
Vincentius Spaccapictra, Smyrnensis, vicarius apostólicas Asiae minoris.
Georgius Errington, Trapezuntinus in partibus infidelium.
Franciscus Aemilius Cugini,Mutinensis, abbas *nullius* Nonantutac.
Marianus Ricciardi, Rhegincnsis.
Gregorius de Schorr, Monacensi^ et Frisingcnsis.
Salvator Nobili Vitellcschi, *iam* Scleucionsis in partibus infidelium, *nunc* episcopus Auximanus et Cingulanns.
Alexander Franchi, Thessalonicensis in partibus infidelium.
Aloysius do Marinis, Theatinus, administr. perpet. ecclesiae Vastonsta.
Petrus Bostani, Tyrensis et Sidoniensis, ritus maronitici.
loseph Hippolytus Guibert, Turonensis.
Patritius Leahy, Casseliensis, administr. perpet. ecdesiae Emlicnsis.
Marinus Marini, *iam* Palmyrensis in partibus infidelium, *nunc* episcopus Urbcvotanus.
Gregorius Michael Sxymonowicz, Leopoliensis, ritus armeni.
Joachim Umberti, Florentinus.
Caietanns Pace Forno, Rhodiensis in partibus infidelium, episcopus Melitensis.
Philippus Gallo, Patracensia in partibus infidelium.
Petrus Giannelli, Sardianus in partibus infidelium.
Franciscus Pedicini, Barensis.
Michael de Dcinlein, Bambergensis.
Petrus Michael Bartatar, Sertensis, ritus chaldaici.
Emmanuel Garcia Gil, Caesarnugustanus.
Thomas Connolly, Ilalífaxiensis.
Julianus Florianus Felix Desprez, Tolosanus. c
Franciscus Xaverius Wiorzchleyski, Leopoliensis, ritus latini.
Spiridion Maddalena, Corcyrcnsis.
Georgius Ebedjesus Khayyath, Amadiensis, ritus chaldaici.
Gregorius Balitian, Aleppensis archiepiscopus episcopus, ritus armeni.
Marianus Barrio y Fernandez, Valentinus.
Leo Korckoruni, Melitenensis archiepiscopus episcopus, ritus armeni.
Carolus de la Tour d'Auvcrgne-Lauraguais, Bituricensie.
Gregorius Martinoz, de Manila.
Petrus Pucli y Solona, de Plata.
Cyriłlus Bebnam Benni, Mousiliensis, ritus syriaci.
Bonvcnutus Monzon y Martins, Granatensis.
Petrus Doimus Maupas, ladrenais.
Dionysius Georgius Scelhot, Aleppensis, ritus syriaci. i
Athanasius Ciarebi, Babylonensis, ritus syriaci.
Georgius Darboy, Porisiensis.
Pelagius Antonius de Lavastida y Davalos, Mexicanos.
Andreas Cosatola, Utineneís.
Ludovicue Dubrcil, Avenioneneia.
Melchior N&sartau, Mardensis, ritus armeni.
Laurentius Bergerctti, Naxienais.
Martinus loannes Spalding, Baltimorenaie,
loannes Mac Closkey, Neu-Eboracensta.
Ludovicus Haynnld, Colocensie et Bacsiensis.
Marianus Escalada, do Buenos Ayrcs.
loannes Paulus Lyonnet, Albiensis.
Ilenricus Eduardus Manning, Westmonasteriensis.
Paulus Melchers, Coloniensis.
Frunsciscus Xavcrius do Metodo, Melitenensis in partibus infidelium.
Aloysius Ciarda, Irenopolitanus in partibus infidelium, vicarius apostolicus Aegypti ct Arabiae.

Gualtorius Steins, Bostronsis in partibus infidelium, a vicarius apostólicas Calcutta©.
Aloysius Natoli, Measnnensis.
loeepli Benedictus Dusmct, Cntanonsis.
losoph Cardoni, Edessenus in partibus infidelium.
Aloysius Nazari di Calabiana, Mediolanensis,
loannes Landriot, Remensis.
Atliansius Kauam, Tyronsis, ritus graeci indebitici.
Aloysius Puecher Pussavalli, Iconiensis in partibus infidelium.
Victor Bernadou, Sonnncnsis, episcopus Antissiodorensis,
Anastasius Rodrigo Yusto, Burgensis.
Bernardus Pinol y Aycinena, do Guatimala.
Andreas Ignatius Schaepman, Ultraiectcnsis.
loscph Choca, Quitonsis,
Petrus Loza, do Gundalaxara.
Stephnnus Stcfanopoli, Philippensis in partibus infidelium, ritus graeci»
loannes Vanesa, Fogarasienais et Albae luliao, ritus rumeni.
losepb Angelini, Corinthiensis in partibus infidelium.
Timotheus Attar, Amidensis seu Diarbekironsis, ritus chaldaici.
loannes Lynch, Torontinus.

Reverendissimi dòmini episcopi.

loannes Petrus Losana, Bugellensis.
Leonardus Todisco Grande, Asculi et Ceriniolae.
Guillelmus Siliani Aretini, *iam* Terracinensis.
Gaspar Labis, Tornacensis.
Theodosius Kojungi, Sidoniensis, ritus graeci indebitici.
Ignatius Bourget, Marianopolitanus.
Laurentius Binio, Ventimiliensis.
loseph Maria Severa, Interamnensis.
Fridericus do Marguerye, Augustodunensis.
Franciscus Lacroix, Baioncnsis.
Aloysius Moreno, Eporedienais.
Franciscus Victor Rivet, Divionensis.
Emmanuel VerroBes, Columbicensis in partibus infidelium, vicarius apostolicus Leao-tung.
Augustus Allou, Meldensis.
Ludovicus Beai, Canopensis in partibus infidelium.
Stcphanus Bagnoud, Bethlomensis in partibus infidelium.
Georgius do Stahl, Ilcrbipolenaia.
Carolus Gigli, Tiburtinus.
Andreas Racas, Argentinensis.
Richnrdus Vincentius Whelan, Wheclingensis.
Eugenias Desilècbes, Sinitensis in partibus infidelium, vicarius apostolicus Sutchuen orientalis.
Franciscus Vibert, Maurianensis.
Stephnnus Charbonneau, .Iassensis in partibus infidelium, vicarius apostolicus Mayasurii.
Nicolaus Crispigni, Fulginatensis.
loseph Gignoux, Bellovaccnsis.
loannes Hilarius Boset, Emeritensis.
Eleonorus Aronne, Montis Alti.
loannes Baptista Bcrteaud, Tutelensis.
Paulus Dupont des Luges, Matonaia.
loannes Alberti, Syrensis, vicarius apostolica^ Graeoiao.
loannes Thomas Ghilardi, Montis Regalis in Pedemonlio.
loseph lannuzzi, Lucerinus.
Petrus Severini, Sappensis.
loannes Murtinus Henni, Mihvauchiensis.
loannes Doney, Montis Albani.
Salvator Fertitta, Cavonsis ct Sarncnsis.
loannes Baptista Montivi, Ecclesiensis.
Petrus losophus do Preux, Sedunensis.
Carolus Rousselet, Sagicnsis.
Gabriel Grioglio, Euriensis in partibus infidelium.
Aloysius Moccagatta, Zcnopolitanua in partibus infidelium, vicarius apostolicus Kan-tung.
Fidelis Suter, Rosaliensis in partibus infidelium, vicarius apostolicus Tunetanus.
Bonaventura Atanasio, iam Liparensis.
Philippus Viard, Wellingtoniensis.
Alexius Wicart, Vallia Quidonis.
loannes Brady, Perthensis.
loannes Pellei, Aquaepcndensis.
Lxcobus Maria Baillés, *iam* Lucionensis.
Daniel Murphy, llobartonieneis.
Stephanus Marilloy, Lau&ancnsis et Genevenais.
Guillelmua Ullathorne, Birminghamiensis.
Alexius Canoz, Tamasaensis in partibus infidelium, vicarius apostolicus Madurensis.
Theodorus Forcadc, Niverneneis.
Modestus Demers, Vancouvcriensis.
B Aloysius Maigret, Arathensis in partibus infidelium, vicarius apostolicus Sandwichianus.
Petrus Paulus Trucchi, Foroliviensis,
Franciscus Mazzuoli, Sancti Severini.
Felix Cantimorri, Parmensis.
Philippus Mincione, Miletensis.
Vincentius d'Alfonso, Pcnnenaia et Atriensis.
Amedeo· Rappe, Clevelandensis.
loseph Novella, Patarensis in partibus infidelium.
' Petrus Vranken,Colophonionsis in partibus infidelium, vicarius apostolicus in Batavia.
loseph Serra, Dauliensis in partibus infidelium.
loannes Derry, Clonfertensis.
lacobus Goold, Melburnensis.
Eugenias Guignes, Ottawiemis.
Franciscus Gandolfi, Cornetanus et Centumcellensii.
Hilarius Alcazar, Pnphensis in partibus infidelium, vicarius apostolicus Tunchini occidentalis.
C loannes Balma, Ptolemaidensis in partibus infidelium.
Mauritius do Saint-Paluis, Vincennopolitanus.
lulianus Meiricu, Diniensis.
Laurentius Renaldi, Pineroliensis.
Antonius Ranza, Placentinus.
loannes Foulquior, Mimatensis.
Antonius Boscarini, Sancti Angeli in Vado et Urbaniensis.
Aloysius Vetta, Neritononeis.
lanuarius Acciardi, Anglononsis et Tursiensis.
Ludovicus Cavcrot, Sancti Deodati.
Franciscus Kelly, Dorriensis.
Guillelmus Kcnno, Cloynensis.
Rudeeindus Salvado, Portus-Victoriao in Australia, abbas *nullius* Novao Nursiae.
Livius Pariatore, Sancti Marci et Bisinianonsis.
Felix Dupanloup, Aurolianensie.
Ludovicus Franciscus Eduardos Pie, Pictaviensis.
D Ignatius Sellitti, Melphieneis et Rapollensis.
Petrus do Dreux Brézó, Molinensis.
Armandus do Charbonnel, Sozopolitanus in partibus infidelium.
Raphael Bachettoni, Nureinus.
Franciscus Xavcrius Potagna, Stabiarum sou Castriniaris.
Guillclmus Emmanuel do Ketteler, Moguntinus.
Petrus d'Uriz y da Lubairù, Pampilonensis ct Tudelensis.
loannes Mac Gill, Richniondeneis.
loannes Baptista Miège, Messenienris in partibus infidelium, vicarius apostolicus Kansas ad orientem Montium Saxosorum.
losoph Hyacinthus Sohier, Gadartnsis in partibus infidelium, vicarius apostolicus Cochinchinae septentrionalis.
Hieronymus Veneri, Brixiensis.
loannes Farina, Vicentina».

Antonias Couiseau, Engolismensis.
Eduardos lacobus Wedekin, Hildeshemieosis.
Petrus Lacarri¿r< *van* Guadalupensis.
Franciscas Allard, Samarieneis in partibus infidelium, vicarias apostólicas do Natal.
Philippas Fratellini, Forosemproniensis.
Aloysius Margarita, Oritanus.
Ludovicus Palla da Pare, Blesensis.
Anselmas Llórente, Sancti loscphi de Costarica.
Thomas Grant, Southirarcensis.
Guillelmus Turner, Salfordeosis.
lacobus Brown, Salopiensis.
Vincentius Bisceglia, Thermularum,
loannes Petros Mobile, Vcrsaliensis.
loannes Valerianas «Finii, Badvicensis.
Colinas Mac Kinnon, Arichatenais.
Paulas Hindi, Jazircnsis, ritua chaldaici.
Aloysius Delaplace, Hadrianopolitanus in partibus infidelium, vicarius apostolicus Tcbe-ly septentrionalis.
loseph Alóyeme Pokalski, Tarnoviensis.
loannes lacobus Goerrin, JJngonensis.
loannes loseph longobardi, Andriensis.
Aloysius Sodo, Thelesinus seu Cerretanus.
Bartholomaeus ¿'Avanzo, Calvonsis et Theanensis, administr. apostolicus ecclesiae Castellanetensis.
Raphael do Franco, Catacensia.
Franciscas Landeira y Sevilla, Carthaginiensi?
Ludovicos Eugenias Régnault, Camutcnais.
Antonius Ia Scala, Sancti Severi.
Theodorus de Montpellier, Leodiensis.
lesualdus Vitali, Ferentinas.
Aloysius Filippi, Aquilanus.
lacobus M. Achilles Ginoulhiac, Oratianopolitanus.
loseph Caixal y Estrade, Urgellenria,
loannes Loughlin. Brooklynensis.
Ludovicus de Goosbriand, Burlingtonensis.
Thaddaeus Amat, Monteroyensis et Angelorum.
Augustus Maria Martin, Natchitochensis.
Aemygdius Foschini, Civitatis Plebia.
Vincentius Materozzi, Rubonsis et Bituntinus.
Henricus Foerster, Wratislaviensis.
Petrus Aloysius Speranza. Bergomensis.
David Moriarty, Kcrricnsis et Agbadoncnsis.
Ignatius Persico, Savannensis.
Vincentius Zahranich, Rngusinus.
Carolus Colina, Tlascalensis.
Hyacinthus Barberi, Neocastrensis.
loseph Fanelli, Sancti Angeli de Lombardis ct Bisaeiensia.
Aloysius de Agazio, Triventinus.
Felix Romano, IscUnue.
loannes Leahy, Dromorensis.
Ludovicus Forwerk, Leontopolitanus in partibus infidelium, vicarius apostólicas in regno Saxoniae.
Nicolaus Renatas Sergent, Corisopitonsis.
Innocentius Sannibale, Eugubinus.
loannes Rosati, Tadcrtinus.
Caictanus Rodilossi, Alatrinus.
Dominicus Zelo, Avcrsanus.
Franciscas Gallo, Abellinensin
Francisca Giampaolo, Larincnsie.
Petrus Rota, Guastallensis.
loannes loseph Vitezich, Veglensis.
Franciscas Roullet de Ia Bouillorie, Carcassonensis.
Guillelmus Vaughan, Plymuthensis.
Nicolaus Paco, Amerinus,
loseph Formiamo, Nolanus.
Raphael Morisciano, Squillacensis.
lonnnes Bonini, Pisciensia.
Ludovicus Augustus Detalle, Ruthenensis.
loseph dei Freto Belmonte. Thyatirensis in partibus infidelium.

A Fldophousus Renatus Dordillon, Cambysopolitanus in partibus infidelium, vicarius apostolicus Insularum Marcbionum.
Vincentius Moretti, Imoleosis.
Joannes Renier, Feltrensis et Bellunensis.
Antonius Joseph Henricus Jordany, Foroiuliensis ot Tolonensis.
Laurentius Gillooly, Elphinensis.
loannes Farrel, Hamiltonensis.
Adrianus Languillat, Sergiopolitanus in partibus infidelium, vicarius apostolicus Nankinensis.
Elias Antonius Albernni, Asculanus in Piceno.
Thomas Passero, Tro¡anus.
Henricus de Rosai, Cascrtanus.
Jacobus Bernardi, Massanus.
Claudius lacobus Boudinct, Ambianonsis.
Marcus Calogeri, Spalatensis et Macarensis.
Conradus Martin, Paderborncnsis.
B Zephyrinus Guillermo, Cybietranus in portibus infidoHum, pracfect ap. Hai-non in Sinis.
Philippus Vespasiani, Fanensis.
Clemens Fares, Pisaurensis.
Vincentius Gasser, Brixinensis.
Frnnciscus Marinelli, Porphyricnsis in partibus infidelium.
Thomas Furlong, Fcrnensis.
loannes Mac Evelly, Galviensis.
Guillelmos Henricus Elder, Natchetensis.
Guillelmus losephus Clifford, Cliftoniensis.
Ludovicus Delcusy, Vivariensis.
Petrus Gérault do Langalcrie, Bcllicensis.
Petrus Maria Ferré, Cosalonsis.
Amandus Renatus Maupoint, Sancti Dionysii Reunionis.
loannes Baptista Scandella, Antinoensis in p&rtibus infidelium, vicarius apostolicus Calpensis.
C Petrus Buffetti. Britinoricnsis, admin, ap. eccl. Sarainatensis.
loseph Targioui, Volaterranus.
Aloysius Maria Paoletti, Montis Politiani.
Eustacbius Vitus Modestus Zanoli, EleutheropoHtanus in portibus infidelium, vicarius apostolicus Upensia.
loseph de los Rios, Lucensis.
Michael O'Hea, Rossensis.
Patritius Lynch. Carolopolitanus.
loseph Maria Papardo del Parco, Sinopensis in partibus infidelium.
Ioannes Petrus Sola, Niciensis.
Coemas Marrodan y Rubio, Tirasonensis.
Bernardos Condo y Corral. Zamoreosis in Hispania.
Franciscas Benavides, Seguntinur.
Ferdinanda» Blanco, Abulensis.
Matthaeus .Jaumo y Garau, Minoricensh.
Paulus Carrion, de Portorico.
D Augustinus Vérot, Sancti Augustini.
Franciacue Mac Farland, Hartfordiensis.
Eduardus Horan. Regiopolitanus seu Kingstoniensis.
Carolus loannes Fillion, Cenomanensis.
Ignatius Senestróy, Ratisbonenais.
lacobus Jcancurd, Commensis in partibus infidelium,
loannes Pinchón, Poletuonienaie in partibus infidelium, vicarius apostólicas Sutchuen occiduo-septentrionnlia.
Frnnciscus Kerril Amherst, Northantoniensie.
Ludovicus Idèo, Lipareneis.
Michael Payi y Rico, Conchcniia in Hispania.
Andreas Rosales y Munoz, Almeriensis.
Joannes Antonins Augustus Belaval, Apamiensis.
Pancratius Dinkel, Augustanus Vindelicorum.
Petrus Cubero y Lopez do Padilla, Oriolensis.
loachira Lluch, Balmanticonsis, administr. apost. Civitatenais.
Petrus Tilkian, Bruscnsis, ritus armeni.

Oarolus Poirier, Roaensis.
Antonine Maria Valenziani, Fabrianeneia et Matholicensis.
Hyacinthus Luzl, Narniensia, administr. aposL occL Mandolonsis.
Molcbior lo Piccolo, Nicosiensis in Sicilia.
Ioannca Guttadauro de Reburdone, Calatanisiadonsis.
Ferdinandus Arguelles y Miranda, Asluricensis.
lacobus Quinn, Brisbanonsis.
Antonius Halagian, Artuincnsis, ritus armeni.
Carolus Macchi, Regiensis in Aemilia.
Aloysius Riccio, Caiaconsis seu Calatinus.
Michael Milolla, Aprutinus.
Franciscus Xnverius d Ambrosio, Muranus.
Andreas Emmanuel Asmar, Zachuoosis, ritus ch&ldtici.
Simon Spilotros, Tricaricensis.
Felix Petrus Frachaud, Lemovicensis^
Ludovicus Maria Epivcnt, Aturensis.
loseph Lopez Crespo, Santanderiensis.
loannes Sweeny, Sancti loannis.
Petrus Pichón, Holenopolitanus in partibus infidelium, vicarius apostólicas Sutchuen meridionalis.
loannes Monetti, Cerviensis.
Alexander Paulus Spoglia, Comaclensis.
Aloysius Mariotti, Ferctranus.
Valerius Lnspro, Gallipolitanus.
Aloysius Lembo, Cotronensis.
Petrus loremias Michael Angelus Ceiosia, Pactensis.
Ambrosius Abdou, Mariamnensis, ritus graoci melchitici.
Petrus Mac Intyre, Carolinopolitnnus.
lacobus Rogers, Chatharaonsis.
Patritius Dorrian, Dunonsis et Connorensis.
Petrus Dufal, Delconensis in partibus infidelium, vicarius apostolicus Bengalae orientalis.
Bonaventura Rizo, Saltensis.
Ludovicus Fnurie, Apolloniensis in partibus infidelium, vicarius apostolicus Kouei-Tcheou.
Eugenius O'Connell, VnUispratcnsis.
Aloysius Antonius dos Santos, Fortalcxiensis.
Michael Domonec, Pittsburgcnsis.
Thomas Grimloy, Antigonensis in partibus infidelium, vicarius apostolicus promontorii bonae spei.
Antonius do Macedo Costa, Belemensis do Para.
Claudius Theodorus Magnin, Annocionsis.
Emmanuel Ravinot, Treconsis.
Antonius de Vasconcellos Poroira de Mello, Lamneonsie.
Gerardus Petrus Wilmer, Harlemensis.
Georgius Butler, Liinericonsis.
Carolus Theodorus Colet, Lucionensis.
Franciscus loseph Le Courtier, Montis Pessulani.
Antonius Monescillo, Giennonsis.
Henricus Marot, Surensis in partibus infidelium.
Robertos Cornthwaitc, Bovcrlaconsis.
Fridericus Maria Zinelli, Tarvisinus.
Aloysius di Canossa, Veronensis.
Benedictus Villamitjana, Dertbusonsis.
Franciscus Crespo y Bautista, Arconsis in partibus infidelium.
Augustinus David, Briocensis.
Ludovicus Nogretj Sancti Claudii.
Pantaloon Monsorrat y Navarro, Barcinonensis,
loseph Fessior, Sancti Hippolyti.
Matthias Eberhard, Trevironsis.
Ignatius Guerra, de Zacathecas.
Constantinus Bonot, Gcrundonsis.
Bernardinus Trionfotti, Torracinensis, Privernonsis ct Setinus.
Antonius Galccki, Amathuntinus in partibus infidelium, vicarius apostolicus Cracoviensis.
Claudius Maria Dubtiis, Galvcstonicnsis.
Nicolaus Conaty, Kilmorensis.
Nicolaus Adames, Halicarnassensis in partibus infidelium, vicarius apostolicus Luxemburgensis.
loseph Papp-Szilágyi de Uleafalva, Magno-Varadinonsis, rit. rumeni.
loannes Baptista Greith, Sancti Galli.
Fidelis Abbati, Sanctorinensis.
loannes Baptista Ormaechca, do Tulancingo.
Ambrosius Serrano, do Cbilapa.
loannes Baptista .Gazailhan, iam Venetensis.
loannes Tissot, Milevitanus in partibus infidelium, vicarius apostolicus Vizagapatami.
Aloysius Elio/, Tipasitanus in partibus infidelium, coadiutor vicarii apostolici Oceaniac centralis.
loannes Zaffron, Sebonicensis.
loseph Nicolaus Dabert, Petrocoricensis.
Petrns Maria Le Breton, Aniciensis.
Ignatius Mornes Cardoso, Pharancnsia.
Eugenius Lâchât, Basilcensis,
Flavianus Matah, Jazirensis, ritus syriaci.
Franciscus Andreoli, Calliensis ct Pergulanus.
Paulus Micaleff, Tifernatonsis.
Antonius Pettinavi, Nucerinus.
loannes Petrus Dours, Sucsaionensis.
Aloysius d'Herbomez. Milctopolitanus in partibus infidelium, vicarius apostolicus Columbino britanniche.
loseph Solandovi, Marcopolitanus in partibus infidelium, vicarius apostolicus Moldavian.
Elias Mollas, Akrensis, ritus chaldaici.
loannes Elliot Bct-etme, episcopus syncellns patriarchae Syrorum, ritus syriaci.
loannes Strain, Abilensis in partibus infidelium, vicarius apostolicus districtus orientalis Scotiae.
Thomas Nulty, Midensis.
Eduardus Dubar, Canathensis in partibus infidelium, vicarius apostolicus Tcho-ly orientalis.
Edmundus Franciscus Guierry, Danabensis in partibus infidelium, vicarius apostolicus Tche-Kiang.
loannes loseph Faict, Brugensis.
Ferdinandus Antonias Augustinus Dupond, Azotensis in partibus infidelium, vicarias apostólicas Siamene!».
Hyacinthus Vera, Megarensis in partibus infidelium.
Gaspar Mermillod, Hebronensis in partibus infidelutn, auxil. Genevensis.
Angelus Kraljevic, Metollopolitanus in partibus infidelium, vicarius apostolicus Hercegovinae.
lacobus Donnelly. Clogheriensis.
Eligius Coei, Priennensis in partibus infidelium, coadiutor vicarii apostolici Kan-tung.
Claudius Maria Déponimicr, Chrysopolitanns in partibus infidelium, vicarius apostolicus Coimbaturii.
loannes Ghiureghian, Trapozuntinus, ritus armeni.
Guillelmus Renatus Meignan, Catnlaunensis.
Franciscus Nicolaus Gueullette, Valontinensis.
Stephaniis Ramadié, Elnonsis.
Raymundus García y Anton, Tudensis.
Hyacinthus Martinez, Sancti Chrietophori de Havana.
Henricus Bracq, Gandnvensis.
loseph Gclabert, Paranonsis.
loannes Huerta, Puniensis.
loseph Moreyra, Ayacuqaensis.
F'iimanuol del Voile, Huanucensis.
Nicolaus Power, Saroptanus in partibus infidelium, coadiator Laonensis.
Laurentius Shiel, Adelaidopolitanua
loannes loseph Conroy, Albanensis in America.
Raphael Popoff, episcopus administrator apostolicus Bulgarorum.
Stophanus Peros Fernandez, Malacitanas.
Fabianus Arenxaoa, Calaguritaous et Cakeatensis.
Ferdinandus Ramirez y Vnzquox, Pacensis in Hispania,
loseph Alvei Feijd, Sancti lacobi Capitis Viridis.
Emmanuel Ulloa, do Nicaragua.

Ioannes Msrangò, Tencnsis et Myconensis.
Nicolaus Frangipane, Concordicneis.
Augustinus Paulos Wahala, Litomericensis.
Joannes Lozano, Palentinas.
Antonias lordi y Soler, Vicensis.
losnnes loseph Williams, Bostonicnsie.
Abraham Bsciai, Cariopolitanus in partibas infidelium, ritus coptici, vicarius apostólicas Coptorum.
Carolas La Rocque, Sancii Hyacinthi.
Stephanas Israélien, Karpnthensis, ritus armeni.
Ioannes Hennessy, Dubuquensis.
Eduardos Fitzgerald, Petriculanos.
Bernardus Petitjean, Myriophytcnsîs in partibus infidelium, vicarius apostolicus laponiae.
Stephanas Melchhedechian, Erzerumiensis, ritas armeni.
Carolas Philippus Place, Massiliensis.
Joannes Baptista losephus Lcquette, Atrebatensis.
Ioannes Maria Bccel. Venctensis.
Petrus Grimardías, Cadurcensis.
Joannes Henrico» Beckmann, Osnabrugensis.
Ignatius Ordonez, Bolivarcnsisu
Georgias Dubocowich. Pharensis.
Marianus Brezmcs Arredondo, Guadicenus.
Joseph de la Cuesta y Marcito, Auriensia.
Angelas di Pietro, Nysscnas in partibus infidelium,
lacobus Chadwick, Ilagulstadensis et Novocastrensis.
Ludovicos La Flèche, Anihedonensis in partibus infidelium, coadiutor Trifluviancnsis.
Guillelmus Lanigan, Gulborneneis.
Ioannes Langevin, Sancti Germani,
loseph Aggarbati, Scnogalliensis.
loseph Maria Bovieri, Faliscoduncnsis.
lulias Lenti, Nepesinus ct Sutrinus.
Thomas Galiucci, Recinotensis et Lauretanua.
Ioannes Baptista Cerniti, Savonensis et Naulensi
loseph Giusti, Aretino
Hannibal Barabesi,' Sancti Miniati
loseph Rosati, Lunensis-Sarzanensis ct Brugnatenris.
Anselmos Faùli, Qrossetanus.
Salvator Angelus Dcmartis, Galtellinensis-Norensie.
Franciscus Zannai Casula, Uxellcnsis et Terralbensis.
lacobus Jans, Augustanus.
Vincentius Jekelfalusy, Alba-Regalcnsis.
Franciscus Gros, Tarantasiensis.
Flavianus Hugonin, Baiocofuia.
Franciscos Leopoldos do Ixjonrod, Eistettensis.
Philippus Manotti, Tripolitanas in partibus infidelium, administrator apostólicas abbatiae *nullius* Sablaquensis.
Conceptas Focaccctti^ Lystrcnsis in partibus infidelium, administrator apostolico» Aquipendii.
Amatas l'agnucci, Agathoniccnsis in partibas infidelium, coadiutor vicarii apostolici Xen-si
Caietanas Franceschi™, Maceratonsis et Tolentinu
Antonias Maria Fania, Potentina» et Marsicensis.
Andreas Formico, Cuneensi».
Carolas Savio, Astensia.
Jjûurentiu» Gastaldi, Salutinrum.
Eugenias Galletti, Albae Pompeiae.
Antonius Colli, Alexandrinus Statelliorum.
Henricu» Bindi, Pistoriensis et Pmtensi».
Benedictu» Leo Thomas, Rupolleneis.
loseph Alfredas Foulon, Nanceienai» et Tullensis.
Felix do Las Cases, Constantinianu» et Hipponensis.
Leo Mearim, Ascalonenais in partibus infidelium, vicario» apOBtolicus Bombayensis.
Gabriel Capaccio, Mellipotamensis in partibus infidelium.
Autoniu» Grech Delicata Cassia Testaferrata, Gaudiiiensi».
loanne» Baptista Callot, Oranensia
Joannes Baptista Zworger, Secovicnsis.

A Amatus Victor Francisca» Guilbert, Vapincensi».
Dominicus Raynaudi, Acgcnsis in partibus infidelium, vicarius apostolica» Sophiae ct Philippopolis.
Cornelius Mac Cabe, Ardagadcnsis.
Raphael Corradi, Balncoregiensi».
Franciscas Cardozo Ayres, Olindonsis.
Philippus Kremcntx, Varmicnais.
Wencealaus Achara), Sancti loannis do Cuyo.
Michael Incopi, Peotacomieniis in partibus infidelium, vicarius apostolica» Agrenais.
Paulus Tosi, Rhodiopolitanus in partibus infidelium, vicarius apostólicas Patncnais.
Stephanas Fennelly, Thcrmopylensis in partibus infidelium, vicarius apostólicas Madraspatanas.
Guillelmus O'Hara, Serantonensis.
Jeremías Shanahan, Harrisburgensis
Michael Heiss, Crossonsis.
Bernardas Mac Quaid, Roflensis in America.
B Guillelmus Mac Closkey, Luduvicopolilanus.
Tobias Mallon, Eriensis.
Stephanus Vincentia Ryan, BufFalcnsis.
Jacobus Gibbons, Adramy ttensis in partibus infidelium, vicarius apostolica» Carolinao septentrionalis.
Ladovicus Looteπs. Castabalensis in partibus infidelium, vicarius apostólicas de Idaho.
Ioannes Porger, Casaoviensis.
Carolus Bemiundez, Popayanensis.
Salvator Magaasco, Bolincnais in partibus infidelium.
Joannes BagalA Biasini, Cydoniensis in partibus infidelium.
Thomas Gentili. Dionysiensis in partibus infidelium, coadiutor vicarii apostolici Fo-kien.
Ivo Maria Croc, Larandcnais in partibus infidelium, coadiutor vicarii apostolici Tunchini meridionalis.
Georgias Marchich, Cattarensis.
C Benedictas Sans y Forés, Ovetensis.
losephus Maria de L'rqninaona, Canariensia et Sancti Christophori de Lagnna.
Vincentia» Marquez, de Antequera.
Franciscas AdulphusNamszanowski, Agathopolitanus in partibus infidelium.
Franciscos Laoucnan. Flaviopolitanus in partibus infidelium, vicarias apostólicas Pundicberii.
Ephrcm Maria Gsrrclon, Ncmcsinus in partibus infidelium, vicarias apostólicas Qailonensis.
Leonardus Niellano, Olympensis in partibus infidelium, vicarius apostólicas Verapolytanas.
Christophonis Bonjean, Medeasis in partibas infidelium, vicarius apostólicas lafTuensis.
Petrus Nunez, Cauriensis.
Petrus de Lacerda. Sancti Sebastiani Fluminis Januarii.
Callistu» Clavigo. Paceasis in Bolivia.
D Ignatius Mrak, Marianopolitanas et Marquettensis.
Ioannes Mac Donald, Nicopolitanu» in partibus infidelium, vicarius apostólicas districtus septentrionalis Scotiae.
Joanne» Baptista Maneschi, Verulanus.
loseph Emmanuel Orrego, de Serena.
Gaspar Willi, Antipatrensis in partibus infidelium, auxiliaris Caurienai».
Gabriel Farso, Mardcnsi», ritus chaldaici.
Btephanu» Lipovniczky de Lipovnok, Magno -Varadineusis, ritus latini.
Sigismundos Kov&e», Quinqueecclesienei».
Alexander Yaleecchi, Tiberiodensi» in partibus infidelium.
Timotheus O'Mahony, Armidalensie.
Joannes Marcellus Touvicr, Olcnenei» in partibus infidelium, vicarius apostolicus Abyssiniae.
Carolus losephus de llefele, Rottenburgensis.
Germanus Viilaivaso, de Chiapa.

Ioannes Barbèra, Dolychensis in partibus infidelium, A vicarius apostolicus Hyderabad.
Potrue Paulus do Cottoli, Adiaconsis.
Carolus Aemilius Froppol, Andegavcnsis.
loseph Royne, Guadalupensis.
Emmanuel Restrepo, Pastopolitanus.

Reverendus dominus Casimirus Sosnowski, decanus ecclesiae cathedralis Lublinenais, administrator apostolicus dioecesis Podlachiensis in imperio Russinol.

Abbates nullius dioeceseos.

Guillolmus de Cesare, generalis congregationis Virginianae montis Virginis.
lulius do Ruggero, ordinis Sancti Benedicti S3. Trinitatis Cavensis.
Ioannes Cbrysostomus Krueez, ordinis Sancti Benedicti Sancti Martini in monte Pannoniae. B
Leopoldus Zoili lacobuzi, ordinis Sancti Benedicti Sancti Pauli do Urbe.
Romaricus Flugi, ordinis Sancti Benedicti Sanctorum Nicolai et Benedicti Monoeci.

Abbates generales ordinum monasticorum.

Hcnricus van den Wijmelenberg, abbas monasterii Sanctae Agathae Cuykensis,magister generalis ordinis canonicorum regularium ordinis Sanctae Crucis.
Albertus Passeri, abbas canonicae Sanctae Agnetis extra urbis moenia, vicarius generalis congregationis canonicorum regularium Lateranensium Sanctissimi Salvatoris.
Henrietta Schmid, abbas monasterii Sanctae Maria© Einaiedlensis ordinis Sancti Benedicti, praeses congregationis Helvetiae.
Ricbardus Placidus Burchall, abbas monasterii Sancti Petri Westmonasteriensis ordinis Sancti Benedicti, praeees congregationis Angliae.
Bonifacios Wimmer, abbas monasterii Sancti Vincentii in Pennsylvania ordinis Sancti Benedicti, praeses congregationis Americao in statibus foederatis America© septentrionalis.
Utto Lang, abbas monasterii Sancti Michaelis Mettensis ordinis Sancti Benedicti, praeses congregationis Bavnriae.
Hcnricus Corvaja, abbas monasterii Sanctae Flaviae Calatanisiadensis ordinis Sancti Benedicti, praeses congregationis Italiae.
Germanus Gai, abbas monasterii Sanctae Práxedis de Urbe, generalis congregationis Vallis Umbrosae.
Theobaldus Cesari, abbas monasterii Sancti Bernardi ad Thermas de Urbe, generalis ordinis Cisterciensis.
Adamus Adami, abbas monasterii Sancti Benedicti Fabrianensis, generalis congregationis Silvestrinae. D
Elisaeus Elias, ordinis Sancti Antonii, abbas generalis congregationis Sancti Hormisdae ritus chaldaici.
Basilius Grifoni, ordinis Sancti Benedicti, abbas monasterii Sanctorum Andrene et Gregorii in monte Coelio, vicarius generalis congregationis Camaldulensis.
Timotheus Gruyer, abbas Domus Dei beatae Mariae de Troppa, vicarius generalis ordinis Cisterciensis rccentioris reformationis in Gallia.
Ephrcm van der Meulen, abbas montis Olivarum beatae Mariae do Troppa, vicarius generalis ordinis Cisterciensis antiquioris reformationis in Gallia.
Benedictus Santini, ordinis Sancti Benedicti, abbas archicoonobii montis Oliveti maioris in Hetruria, vicarius generalis congregationis Olivetanao.

Moderatores generales congregationum et ordinum religiosorum.

Alexander Maria Teppa, praepositus generalis congregationis Sancti Pauli.
Benardinus Sandrini, praepositus generalis congregationis Somaschae.
Petrus Beckx, praepositus generalis Societatis lesa.
Quiricus Quirici, rector generalis congregationis Matris Dei.
loseph a Calasanctio Casanovas, praepositus generalis congregationis Scholarum Piarum.
Franciscus Maria Cirino, vicarius generalis congregationis Clericorum regularium.
loseph Maria Novaro, vicarius generalis congregationis Clericorum regularium Minorum.
Camillus Guardi, vicarius generalis congregationis Clericorum regularium infirmis ministrantium.
Vincentius Jandel, magister generalis ordinis Praedicatorum.
Bernardinus a Portugruario, minister generalis totius ordinis Minorum.
Ludovicus Marangoni, minister generalis ordinis Minorum Conventualium.
Ioannes Bellomini, prior generalis ordinis Eremitarum Sancti Augustini.
Dominicus a sancto loseph, praepositus generalis ordinis Carmelitarum discalceatorum.
Ioannes Angelus Mondani, prior generalis ordinis Servorum B. M. V.
Raphael Ricca, corrector generalis ordinis Minimorum.
Benedictus a Virgine, minister generalis fratrum discalceatorum ordinis SS. Trinitatis redemptionis captivorum.
Carmelus Patergnani, generalis ordinis Hieronymiani congregationis beati Petri a Pisis.
Victorius Menghini, generalis ordinis fratrum Poenitentiae.
Franciscus Salerni, vicarius generalis tertii ordinis regularis Sancti Francisci.
Innocentius α sancto Alberto, vicarius generalis ordinis fratrum discalceatorum Sancti Augustini.
Angelus Savini, vicarius generalis ordinis Carmelitarum veteris observantiae.
loseph Maria Rodriguez, vicarius generalis realis et militaris ordinis beatae Mariae do Mercede redemptionis captivorum.
Antonius Martin y Bienes, vicarius generalis primi ordinis SS. Trinitatis.

› Hic interfait concilio ex speciali sanctissimi domini concessione et privilegio, cum nullas ex Polenta episcopis in concilio sederet

XVII.

DISCUSSIO SCHEMATIS REFORMATI *DE PARVO CATECHISMO.*

1.

Methodus a patribus deputatis servata in reformando schemate de parvo oateohiimo,

a.

Ordo discussionis habitus in Deputatione pro rebus disciplinae ecclesiasticae in expendendis observationibus factis a congregationibus generalibus super schemate de parvo catechismo.

In primis videntur seponi debere quae proponuntur addenda de obligatione populum in religione instituendi, et diversis praescriptionibus circa dies quibus id fieri debeat, capellis ruralibus, sodahtatibus doctrinae christianao etc., et affirmandum de

his ictum iri ubi de parochis, ot ibi non foro omittenda.

Deinde notandam non agi nunc de ipso modo quo novus catechismus conscribendas erit, quia cura haec pontifici est relinquenda, qui absqae dubio inbcbit observationes patrum, tum, cum opus fuerit, expendi; nihil etiam caso addendum dc examine ab episcopis faciendo antequam novus catechismus a pontifice approbetur; nihil etiam de duplici conficiendo catechismo.

His sepositis videntur determinatae quaestiones proponendae ut exquiratur patrum deputatorum sententia; nempe

Io *Placetne generatim ut parcus catechismus universalis conficiatur?*

Obiectiones: a) Unitatis argumentum in schemate allatum non procedit; si vero procederet, potius postularet maioris catechismi unitatem. — b) Incommoda non existant, cum doctrina sit eadem, forma tantum diverso, idquo necessario ob diversitatem aetatis, populorum etc., ut patet ox ipsa ordinatione eminentissimi Patrizi, anno 1850. — c) Nimia difficultas vel etiam impossibilitas exequendi, tum ob populorum diversitatem in moribus, indole etc., tum ob errorum in diversis locis varietatem, tum ob versionis litteralis moralem impossibilitatem, cum verba, idem licet sonantia, saepe nequeant alibi usurpari nec ad litteram decenter reddi, et ipse dicendi modus lapsu temporis varietur.

Responsiones in promptu sunt.

1) Ex catechismorum multiplicitato gravia sunt incommoda; item ex mutatione catechismi subinde ab episcopis facta, damna provenient a catechismi! erroneis, minus exaetis, insufficientibus. — 2) Bonum unitatis, hisce maxime temporibus ob facilitatem transmigrandi, et omnia mutandi cupiditatem. — 3) Utilitatem ac necessitatem potius probant quae opponuntur ex cura ab episcopia et conciliis iam adhibita, ex minus apto catechismo Bellarmiui, ex catecbeticis institutionibus Romanis, diversitato catechismorum circa praecipuorum fidei mysteriorum numerum, mutabilitate linguarum vernacularum. — 4) Ex maiori facilitate discentium ao docentium. — 5) Non valet argumentum petitum ex diversitate populorum, aetatis etc-, nec 6) illud quod desumitur a morali impossibilitate ♥ersioni litteralis, de qua ceteroquin paulo post.

Potrea Depntationis pro rebus disciplinae huic primae quaestioni responderunt unanimiter: *Placet.*

2° *Placetne novum cateehismum imponi sub praeter haec alia:* wQua populi utuntur, versio textui latino fideliter respondens ?“

Opponuntur: a) Gravissima damna ex catechismorum abrogatione oritura. — b) Denuo fore catechtsmorum varietatem, tum quia ob diversitatem populorum dispensationes petent episcopi, tum quia rationo superioris culturae ampliatio fiot — c) Violatio inris episcoporum. — d) Auctoritas Benedicti XIV diversos pro populorum diversitate catechismo! agnoscentis et exemplum urbis Romae ubi tres sunt catechismi. Necessitas itaquo diversorum catechismorum propter populorum diversitatem. — e) Versioni· litteralis impossibilitas, aliaquo sub † indicata.

Responsiones obviae sunt et partira habentur sub 1·, quibus accedit guberniorum usurpationi facilius episcopos restituturos.

Huic secundae quaestioni patres Depntationis responderunt unanimiter: *Placet.*

3· *Placetne Bcllarmini cateehismum habere tanquam exemplar, additis verbis aliisque optimae, notae eatechismis adhibitis?*

Huic tertiae quaestioni patres responderunt: *Placet.*

4 *Placetne pro verbis:* nQua fideles utuntur, litteralis vento textui latino omnino respondens4 *poner'*

Evanescunt sic difficultates ot Tridentinum etiam utitur vocibus *fideliter verti* in sosa. XXIV cap. 7 de reformatione.

Huic quartae quaestioni patres responderunt: *Placet,*

6 *Piacerne conservare vocem* seorsim *et in fi* Integrum *addere in libro ampliato textum a sancta sede inseri posse, ita tamen ut adhibita una alterare ex cautelis a reverendissimo Trevirensi indicatis ab additionibus factis semper distinguatur* (pag. 29 *Synopsis* [t. L, coi. 941 d])T

Hnic quintae quaestioni patres responderunt *affirmative* ad primum, *negative* ad secundum.

6· *Placetne fi* Integrum *potius concipere verbis fortioribus obligationem episcoporum exprimentibus?* (Vide in alio folio observatio reverendissimi Nolani sub num. 4.)

Huic sextae quaestioni patres responderunt: *Non placet.*

7· *Placetne ut annuntietur nova catechismi Romani editio doctrinam Faticanae synodi aliaque praecipua post Tridentinam declarata continens?*

Huic septimae quaestioni patres responderunt: *Nihil de hac re in schemate dicendum.*

h

Excerpta ex animadversionibus quas, absoluta iam schematis discussione, in scriptis nonnulli episcopi communicarunt, iuxta rerum ordinem digesta,

1· *Necessitas et utditas impediendi ulteriores catechismorum immutationes et praescribendi unum cateehismum universalem.*

Reliquis motivis secedunt sequentia:

Reverendissimus Ratisbonensis: a) Guberniorum subindo studium se huie negotio immiscendi, ut ingratae ipsis veritates e eatechismis dispareant Sic gubernium Bavaricum nonnisi post suum beneplacitum obtentum patitur cateehismum ab episcopis in scholis praescribi, et duodecim abhinc annis quaedam ab episcopis in praescripto catechismo mutari postulavit Praescripto uno catechismo universali, eiusmodi guberniorum usurpationi facilius resistere poterunt episcopi; ex quo patet libertatem episcoporum foro tanto maiorem, quo maior erit unitatis nexus cum sede Petri. — b) Ex quo, actione praesertim guberniorum, parvus catechismus beati Canisii in Germania est sublatus, catechismorum unitas ibi defecit. In Bavaria ante quindocim annos unus catechismus coepit adhiberi, sed mox fuit in una alteravo dioecesi proprius parvus catechismus invectas. Ex hac catechismorum varietate, praeter alia spiritualia populi incommoda, continuo agitata fuit in foliis publicis et inter cloricos quaestio de meliori catechismo.

Reverendissimus Lucionensis : c) Frequenti catechismorum mutationi finis imponi debet, nam exinde In pluribus Galliae dioecesibus cessavit salutaris consuetudo, qua diebus dominicis ot festivis textus catechismi in familiis recitabatur. Quao consuetudo existere non potest, nisi filii eum cateehismum addiscant, quem parentes didicerunt

2 *Alodus novum cateehismum componendi.*

Plura do eo scribunt reverendissimi Grossetanus, Aquaopendensis. Nolanus, Molinensis; sed ea ad postulata pertinent

Propius ad schema spectant quae petunt reverendissimi Salisburgensis, Coloniensis. Osnabrugonsis, Trevirensis et Moguntinus, ut nempe catechismi confectio sit talis, qualem in sua oratione proposuit Trevirensis (vid. *Synopsim,* pag. 21 et 29 [t. L. coi. 938 C ct 941 nj). Rem sic exponunt:

„Ut a sancta sedo apostolica firmis et immutabilibus vorbis cao preces, eaeque in doctrina fidoi ac morum quaestiones et responsiones praescribantur, quao ad unitatem fidoi tum integre servandam, tum lucido manifestandam, universalis vel certo gravioris momenti sunt. Deinde integrum sit episcopis, iisdemque verbis, oa in cateehismum locis aptis inserere, quae pro particularibus regionum ac nationum indigentiis atquo praesertim ad usum scholarum idonea in Domino iudicaverint. Verba autem a sancta sodo apostolica praescripta, tanquam omnium quao dicenda sunt regula ot amussis, non solum immutabilia sompor permaneant, sed otiam, ut eluceant, maioribus typorum formis imprimantur, aut apposito asterisco vol crucis figura distinguantur/

3 *Catechismus Bellarmini tanquam exemplar propositus.*

Reverendissimus Salutiarum proponit ut pag. 3 B ct sequenti [t. L, coi. 700 D 7] verba *nos* etc, sequenti modo varientur: „Nos, sacro hoc approbante concilio, statuimus ut, sublata in posterum parvorum catechismorum varietate, omnes episcopi uti debeant parvo catechismo, qui iuxta methodum servatam α venerabili cardinali Bellarmino, ot adhibitis celebrioribus catochismis conficietur a Commissione quatuor episcoporum a concilio eligendorum, et post approbationem duodecim episcoporum ex diversis nationibus α concilio paritor eligendorum, suprema nostra auctoritate sancietur ct firmabitur/

Rationes: 1) Bellarmini catechismus pluribus scatet defectibus, et multis episcopis non placet tanquam exemplar. Haberi tamen potest pro exemplari quod spectat ad methodum dialecticam per interrogationes et responsiones, et quoad rorum ordinem, qui est in explicandis symbolo, oratione, praeceptis Dei et ecclesiae et sacramentis. — 2) Confectio et examen C per episcopos a concilio eligendos maxime conciliabit episcoporum animos.

4° *Ampliatio episcopis permissa.*

Praeter illa quao pertinent ad quaestionem utrum illa *seorsim,* ut dicitur in schemate, nn vero in ip-0 parvo catechismo (cf. supra sub 2) facienda sit, occurrit hic votum reverendissimi Nolani, qui cupit ut verba schematis *Integrum* etc. fortiora reddantur. Quia nempe semper illud integrum fuit episcopis, ac nihilominus tanta eat in magis excultis ignorantia, potit ut Vaticana synodus gravioribus verbis episcopos moneat, atque adeo per provinciales synodos, si segnes fuerint, ad gravissimum hoc officium explendum compelluntur, ut pueri qui vel ingenuis artibus vel humanioribus studiis, vel gravioribus disciplinis operam navant., prout ad ultiores classes gradum fecerint, plonius ac frequentius christianam doctrinam edoceantur.

5° *Obligatio tradendi doctrinam christianam, et parentum etiam circa hanc officium.*

Reverendissimus Barensis plura optat hac de re statai pro parochis aliisque sacerdotibus, et quoad sodalitate» doctrinae christianao, eaquo ad quatuor capita reducit. Et reverendissimus Lucionensis propter parentum, ruri praesertim, hac in re incuriam et ludimagistrorum saepe indifferentiam exoptat ut occasione schematis de parvo catechismo, synodus Vaticana summam episcopis vigilantiam commendet circa educationem christianam puerorum ot iuvenum. In exemplum citat concilii provincialis Burdigalcnsis anni 1850 statuta. Insuper videtur ei necessarium, in memoriam revocare ea quae praescribuntur a Tridentino sessione XXIV, cap. 4 de reformatione, addendo: „Ideo catechesis institutiones inter praecipua parochorum officia merito recensentur/

6· *Catechismus Bomanus.*

Reverendissimus Ratisbonensis vehementer desiderat ut post celebratum concilium Vaticanum, sancta sedes procuret novam editionem catechismi Romani, quae totam praefati concilii doctrinam contineat. Huius rei mentio videtur facienda in fine ipsius constitutionis do parvo catechismo.

Nota. — Absoluta a patribus deputatis discussione de via ac ratione servanda iu retractando schemate *de parvo catechismo,* prima dicti schematis reformatio facta est a tribus reverendissimis patribus patriarcha Alexandrino, episcopo Cenomanensi et episcopo Sccoviensi, membris Dcputationia pro rebus disciplinae, quibus id munus demandatum fuerat ab eminentissimo Dcputationia praeside; quod schema ita reformatum his verbis incipit: *Cum primum Christianae concertationis fundamentum sit.* Postquam vero examini ac discussioni totius Dcputationia subiectum fuit, in aliam formam rursus mutatum est, in eam videlicet, quao mox sequitur,

2.

Schema constitutionis do parvo oatoohismo

a deputatione pro robus disclpllnao ecclesiasticae reformatam patrum examini propositum.

PiUS EPISCOPOS

servus servorum Dei sacro approbante concilio ad perpetuum rei memoriam.

De confectione et usu unius parci catechismi pro unipersa ecclesia.

Pia muter ecclesia sponsi sui salvatoris nostri lesu Christi monitis atquo exemplis edocta praecipuam semper curam ao sollicitudinem erga pueros impendit, ut lacte caelestis doctrinae enutriti ad omnem pietatis rationem mature informarentur, Hinc sacrosancta Tridentina synodus nedum episcopis mandavit, ut dominicis saltem et aliis festivis diebus pueros in singulis parochiis fidei rudimenta et obedientiam erga Deum ac parentes diligenter doceri curarent1; sed illud praeterea sibi faciendum censuit, ut certam aliquam formulam ot rationem traderet Christiani populi ab ipsis fidei rudimentis instituendi, quam in omnibus ecclesiis illi sequerentur, quibus legitimi pastoris et doctoris munus esset obeundum3. Id vero cum ab ipsa sancta synodo perfici non potuerit, ox eiusdem voto3 apostolica hace sedes ad optatum exitum, Catechismo ad parochos in lucem edito, feliciter perduxit. Neque hic constitit: sed Tridentinorum patrum menti cumulatius respondere cupiens, ut unus deinceps idemque modus in docendo ct discendo christianam doctrinam ab omnibus teneretur, parvum quoque D pro pueris erudiendis cateehismum, a von. card. Bellarmino ipsa iubonto exaratum, approbavit, omnibusque ordinariis, parochis aliisque ad quos spectabat enixo commendavit4.

Cum autem hac nostra aetate ox ingenti in diversis provinciis atque etiam dioecesibus parvorum catechismorum numero non levia oriri incommoda compertum sit; idcirco nos, sacro approbante concilio, ad exemplar adhibito praedicto ven. card. Bellarmini catechismo, atque etiam ob oculos habitis aliis in christiano populo magis pervulgatis catochismis, novum auctoritate nostra latina lingua elucubrandum curabimus, quo omnes utantur, sublata in posterum parvorum catechismorum varietate.

3 îSeu. XXIV, cap. VII rfe *reform.* L'atech. Bcm. m preif.

› 8ms. XXV. decret, *de indice librorum, asicekumo* etc

4 Clem. VIII brev. *Pastoralis* 15 fatti 15ββ¡ Bened. XIV conitiL *Etti* miniaie 7 febnurii 1742.

»·

Et quoniam Decesse eat, ut parvus iste catechismo®, quasi tessera fidei, facile memoriae mandetur, operam dabunt ia singulis provinciis patriarchae vel archiepiscopi, collatis prius consiliis cum suis eoffraganeis, deinde vero dum aliis archiepiscopis eiusdem regionis ot idiomatia, ut illius textus in vulgarem linguam fideliter vertatur.

Integrum autem erit episcopis, eiusdem parvi catechismi usu pro prima fidelium institutione absque ullis additamentis iugitcr retento, ad cos uberius excolendos ot contra errores, qui in suis forsan regionibus grassantur, praemuniendos, ampliores catechetica® conficere institutiones; quas tamen si una cum textu praedicti catechismi, ct non seorsim, edere voluerint, id ita fieri debere mandamus, ut textus ipse a nobis praescriptus ab huiusmodi institutionibus patenter distinctus appareat

Denique cum parum sit catechismi formulas memoriae a fidelibus mandari, nisi ad illas pro cuiusque captu intelligendas viva voce adducantur, et hac ipsa in ro maxime referat, ut una sit tradendae fidei ad omniaque pietatis officia populum christianum erudiendi communis regula atque praescriptio1; bine omnibus quibus hoc docendi munus impositum est, usum memorati Catechismi ad parochos, uti saepe alias praedecessores nostri, ita nos denuo summopere commendamus.

3.

Summaria relatio eorum quao ad schema de parvo catechismo reformandum acta sunt a deputatione pro rebus disciplinae ecclesiasticae.

Ex iis, quae in generalibus congregationibus observata a reverendissimis patribus fuerunt circa schema de *parro catechismo,* quaedam ad rei substantiam, quaedam vero ad eius adiuncta referuntur. Ad substantiam duo dubia pertinent, in quorum altero quaeritur in genere, an parvus catechismus pro universa ecclesia confici debeat; in altero autem, utrum, si conficiatur, praecepto sit imponendus, an vero solummodo commendandus.

lamvero parvi catechismi universalis confectio, quae a non paucis episcopis, antequam concilium Vaticanum cogeretur, iam fuerat expetita, in hoc ipso concilio tanta fuit patrum approbatione recepta tantisquo rationibus fulcito, ut affirmativa prioris dubii solutio in antecessum velati iniuncta Deputationi fuerit. Et cum huic solutioni robur accederet ex iis, quao tum a Tridentina synodo, tum a sede apostolica, illius menti cumulatius respondente, pro doctrina Christiana, pueris praesertim, uniformiter tradenda praestita fuerunt; hinc censuerunt patres deputati maxime opportunum fore, si eius rei in schematis exordio mentio fieret. Spectatis autem incommodis,quao hao nostra aetate, ob facilem praesertim in diversas dioeceses transmigrationem, ex parvorum catechiimorum varietate oriuntur, praecepto esso novi catechismi usum firmandum Deputatio existimavit, atquo ita maiori adhaesit numero illorum patrum qui in generalibus congregationibus orationes habuerunt

Quod ad observationes particulares attinet, visum est *primo,* satisfaciendum esse illis patribus, qui, una cum catechismo venerabilis cardinalis Bellarmini, aliorum etiam in christiano populo magia pervulgatorum catechismorum mentionem faciendam esse iudicarunt. *Secundo,* iuxta aliquorum patrum desiderium, *fidelem* potius, qua locutione usa est Tridentina synodus sees. XXIV cap. 7 de reform., quam *litera!em* versionem ease memorandam. *Tertio,* adoptandam pariter esso nonnullorum patrum sententiam, qui postularunt, ut ampliores institutiones non necessario *seorsim* odi debeant, sed in ipso parvi catechismi toxtu eas insercro liceat; ea tamen lege nec aliter, ut hunc textum fundamentalem omnes semper ab ampliori catechesi superaddita patenter distinguere possint. Omnino autem adjiciendum videbatur, in prima fidelium institutione solum absque ulla additione parvum catechismum universalem esse adhibendum.

Contra vero in schemate reformando ratio haberi non potuit de illis observationibus, quae spectabant sive ad catecheticao institutionis obligationem parochis aliisquo sacerdotibus inculcandam, sivo ad methodum in parvo catechismo concinnando adhibendam, sive ad tempus quo, vel personas α quibus res peragenda foret, sive demum ad praecavenda incommoda, quao ex novi catechismi iniunctione nonnulli ex patribus oriri posse verebantur. Haec enim omnia partira a scopo huius schematis aliena visa sunt, partira vero prudentiae et sollicitudini sanctae sedis omnimode relinquenda.

4.

Monitum quo patribus mittitur schema reformstum de parvo oateohismo et intimatur congregatio generalis,

A!¡tritar una cura hoc folio schema reformatum[a] de parvo catechismo; de quo in proxima congregatione generali, quae habebitur feria VI huius hebdomadae, die 29 currentis mensis aprilis, discussio fiet iuxta num. 7 decreti do die 20 februarii. Itaque reverendissimi patres, qui de reformato schemate loqui voluerint, iuxta num. 8 eiusdem decreti suum disserendi propositam antea significabunt.

E secretaria concilii Vaticani die 25 aprilis 1870.

Iovephui, episcopus Sancti Hippolyti, sccretarius.

5.

Congregatio generali® quadragesima septima 29 aprilis 1870.

Feria sexta die 29 aprilis 1870 hora nona matutina, in conciliari aula Vaticanae patriarchalis basilicae, generalis reverendissimorum patrum congregatio habita eat1; cui interfuerunt quingenti septuaginta duo patres, nempe 35 cardinales, 7 patriarchae, 5 primates, 88 archiepiscopi, 399 episcopi, 4 abbates nullius dioecesis. 14 abbates generales sive praesides congregationum ordinum monasticorum, usum mitrao habentes, 20 generales et vicarii generales; quorum omnium nomina, quae per assignatores locorum accurate descripta fuerunt, exhibet indiculus patrum quadragesimae septimae congregationis generalis, qui inter acta concilii asservatur.

Reverendus pater dominus Spiridion Maddalena archiepiscopus Corcyrensis missam lectam celebravit. Qua absoluto, et recitata oratione *Adsumus Domine* etc., eminontissimus primus praeses ¡usait, bina exemplaria constitutionis dogmaticae singulis patribus distribui, quod his verbis enuntiavit:

"Reverendissimi patres, antequam ad materiam hodiernae tractationi propositam accedamus, distribuentur singulis concilii patribus bina exemplaria constitutionis dogmaticae *de fide catholica,* quae in tertia sessione approbata et confirmata fuit

Distributione facta, discussionem indixit schematis reformati *de parrò catechismo* dicens:

"Reverendissimi patres, examini oc discussioni patrum in hodierna congregatione propositum est schema *de parro catechismo* a Deputatione pro rebus disciplinae ecclesiasticae iuxta patrum animadversiones reformatum. De hoc echomate reformato

• Catech. Rom. in *pvatfit.*

* Ilaec congregatio generalis Intimata est per canores.' Vide snpra doc. 4.

veniam loquendi petierunt aliqui patres in genero, alii vero in specio do singulis eius partibus, quorum nomina reverendus dominus subsecretarios ex ambone publicabit.

Tunc subsecretarías sequentem tabollam perlegit:

RNomina reverendissimorum patrum qui veniam loquendi potierunt, ut animadversiones suas proponerent do reformato sohemato parvi catechismi in genore: Eminontissimus ac reverendissimus dominus Franciscas cardinalis Donnet archiepiscopua Burdigalcnsis, emlnentissimus ac reverendissimus dominus Othmorus cardinalis Rauscher archiopiacopus Vindoboncnsis, qui cum infirmitate impediatur quominus sententiam suam per se exponat, reverendissimus dominus episcopus Rottonburgensia eius observationes proponet; reverendissimus dominus Petrus Rota episcopus Gunstallcnsis, reverendissimus dominus Augustinus Vérot episcopus Sancti Augustini.

Post haeo, eminentissimus primus praeses veniam loquendi concessit reverendissimo domino Francisco Xaverio Wierxchleysky archiepiscopo Leopoliensi ritus latini, ut nomine Deputations pro rebus disciplinae ecclesiasticae referret circa observationes in congregatione generali propositas super schemate *de parto catechismo* primum exhibito.

RELATIO

reverendi patris domini Francisci Xav. Wierzchleyski archiepiscopi Leopoliensis ritus latini.

Eminentissimi ac reverendissimi praeside», eminentissimi ac reverendissimi patres.

Placuit eminentissimo ac reverendissimo praeidi Deputations pro rebus disciplinaribus ecclesiasticis mo provocare, ut in congregatione generali nomine Deputationis uberiorem exhibeam relationem de methodo, quam Deputatio in reformando schemato *de parco catechismo* sequendam case putavit Provocationi huic eo promptius obsequutus sum, quod iam ipsa Deputatio in fine reformati schemati» uberiorem exhibuerit relationem de iis, quao ab ea in eo reformando acta sunt. Deputatio, antequam manum ad reformationem prioris schemati» *de parvo catechismo* admovisset, procuravit sibi synopsim omnium orationum u patribus super hoc schemate in congregatione generali habitarum1, ut eorumdem observationes in rem suam convertere eorumque desideriis, in quantum fieri potest, satisfacere posset.

Inter observationes a reverendissimis patribus factas aliae substantiam rei, de qua agitur, aliae eiusdem adiuncta attingunt. Ad substantiam rei pertinent duo dubia, in quorum primo quaeritur num necessarium sit pro universa ecclesia catechismum parvum conficere; ot in casu affirmativo num usus ciusmodi parvi catechismi sit omnibus praecipiendus an solummodo commendandus. Patres deputati unanimiter censuerunt neceese osse, ut eiusmodi catcchismus pro universa ecclesia conficiatur, sententiam vero suam iisdem ipsi» argumentis suffulserunt, quibus suffulciebant patre» necessitatem parvi catechismi pro universa ecclesia in hoc concilio propugnantes; quorum sententiam patres deputati adoptandam censuerunt, eo magis quod huic sententiae robur accedat etiam ex eo, quod iam concilium Tridentinum sees. XXIV cap. 7 decreverit ad instructionem eorum, qui mysteria fidei tradunt, certam formam in catechismo praescribere, quod synodi decretum sanctus Pius. V, cuius iussu catechiemus ad parochos prodiit, feliciter ad effectum perduxit.

Iam in praefatione catechismi romani num. 7 legitur: nPatres Tridentini non satis esse putarunt, ut contra sui temporia haereses graviora doctrinae capita decernerent; eed praeterea illud etiam sibi faciendum esse censuerunt, ut certam aliquam formulam et rationem populo christiano erudiendo traderent, quam in omnibus ecclesiis illi sequerentur, quibus legitimi pastoris et doctoris munus obeundum esset.® Et num. 8 legitur: "Multi quidem in hoc scriptionis genere cum magna pietatis et doctrinae laude versati sunt; sed tamen patribus visum eat quam maxime referre, si liber sanctae synodi auctoritate ederetur, ex quo parochi vel omnes alii, quibus onus docendi impositum est, certa praecepta ad aedificationem populi christiani petere et depromere possent; ut, quemadmodum *unus est Dominus, una fides,* ita etiam una sit tradendae fidei, ad omniaquo pietatis officia populum Christianum erudiendi communis regula atque praescriptio.

Reverendissimi patres, eadem ratio, quae patres tridentino permovit, ut unum catechismum pro instructione parochorum et regulam praescribendam curarent, pugnat etiam pro confectione parvi catechismi ad instructionem puerorum et radiorum de populo uniformiter faciendi. Etiam nostra aetate plures dantur praeclari catechismi, qui tamen modo maiori, modo minori gaudent auctoritate; quao tamen tanta non est et tam universalis, quam haberet catcchismus parvus auctoritate oecumenicao synodi decretus. Sicut ergo patribus tridentini» visum eat maxime referre, ut unus liber, unus catechismo» pro instructione parochorum instar regulae et normae praescriberetur, sic etiam nostra aetate multum interest, ut unus parvus catechismo» auctoritate oecumonicae synodi edatur, in quo rudimenta fidei pro parvulis et rudioribus uniformiter omnibus tradantur.

Siquidem nostra aetate continuo novi errores non tantum contra fidem, sed etiam contra mores exurgunt; et eo periculosiores sunt populo fideli, quia saepe legibus etiam civilibus sanciuntur vel permittuntur. Quare sancta sedes apostolico menti patrum tridentinorum respondens pro erudiendis parvulis et rudibus, et quidem uniformiter erudiendis, parvum catechismum a venerabili cardinali Bellarmino suo iussu confectum approbavit; et non tantum pro urbe et districtu romeno praecripsit, sed omnibus etiam locorum ordinariis impense commendavit Hinc patribus deputatis visum est maxime opportunum fore, ut huius rei statini in exordio reformati schematis mentio fieret, quemadmodum eam factam esse omnes videtis. Hinc porro patres deputati censuerunt, menti patrum tridentinorum et intentioni sanctae sedis apostolica© optime responsum iri, si etiam ab hocco concilio oecumenico Vaticano decretum fieret, ut parvus catechismo» pro universa ecclesia conficiatur,

Venio nunc ad alteram quaestionem, utrum necessitate parvi catechismi agnita, usus eius universae ecclesiae sit sub praecepto praescribendus, an solummodo commendandus. Doputatio vestra, reverondissimi patres, maiori numero patrum, qui in concilio perorarunt, adhaerens, affirmative ad hanc quaestionem respondendum esso censuit: ut scilicet catcchismus parvus omnibus praescribatur, et ut arbitror, censuit consequenter: cuius enim rei necessitas agnoscitur, illius tractandae liberta» non amplius singulorum arbitrio relinquitur. Si parvus catecbiemus solummodo commendaretur, non vero sub praecepto imponeretur, quid fieret! Alii episcopi illum reciperent, alii recipere renuerent; eamdem varietatem catecbismorum, quao hodie cernitur, iterum haberemus; quaelibet provinciae dioecesi», et etiam multae parochiae suo» haberent catechismo» parvos non tantum verborum varietate, sed

1 lUbetur supra, t. L, col. 931-914.

etiam sententiarum diversitate differentes, saepe in multis, in necessariis mancos, in minus utilibus superfluos, quandoque etiam erroneos; fieret quod rerereudissimi patres hac super re in hoc concilio disserentes multis exemplis adductis commonstrarunt Et tamen neceaso est, ut baec incommoda ex bac rarietato catecbismorum derivantia pro bono communi fidelium, quantum fieri potest, amoveantur.

Omnes novimus quantopere recta mysteriorum fidei intelligcntia ab accurato verborum delectu dependeat Relicta varietate catecbismorum, successu temporis facile fieri posset, ut fides populi fidelis laederetur; cuius tamen conservandae ct promovendae non tantum in una dioecesi, sed in toto orbe nobis omnibus sanctum incumbit officium. Providus paterfamilias non tantum curat praesentia, sed etiam prospicit faturis: et nos tanquam patreafamilias in domo Dei etiam futuris generationibus prospiciamus oportet, quarum fidei maiora pericula imminere videntur iis, quibus hodie fidem catholicam expositam esse ingemiscimus. In parvo catechismo, auctoritate oecumenicac synodi decreto, habet populus catholicus quasi scutum, quo fidem suam contra malignorum tentatone protegat atquo defendat ad exemplum sancti Petri martyris, cuius hodie festum celebramus, qui ab impio sicario Icthaliter vulneratus, iam moriturus symbolum fidei recitavit.

Utique omnes qui in religione catholica magis' exculti sunt, bene noverunt unam earademque rem, intacta substantia, exprimi posse. Sed hac intelligentia pueri et rudiores, pro quibus parvus catecbismus scribitur, destituuntur. Si ex uno loco in alium commigrantes eamdem doctrinam, sed diversis verbis ac [formulis] didicerunt, exponi audierint, diversam quoque doctrinam sibi tradi conclamabunt; et si adultiores fuerint, mente perturbabuntur et scandalizabuntur, quia pro sua simplicitate substantiam ab accidentibus discernere non noverunt

Venio nunc ad solvendas difficultates, quae ex opinione plurium patrum generali introductioni catechismi parvi obstare censentur. Nonnulli patres hanc difficultatem viderunt in diversitate morum, indolis, culturae apud diversos populos; quae diversitas etiam diversitatem catechismorum pro varietate locorum requirit Sed haec observatio magis ad paedagogicam doctrinae tradendae rationem pertinet, quam ad ipsam rem; et ideo introductioni parvi catechismi minime obstat Nam in parvo catechismo traduntur pro pueris ct rudioribus rudimenta fidei, quae ubique terrarum eadem sunt et eadem esso dobent apud omnes nationes tam cultas quam minus cultas, tum apud illas quao recenter conversae sunt, vel quibus primum evangelium annuntiatur, tum apud illos quae iam a multis saeculis fidem catholicam susceperunt i

Alii patres difficultatem deprehenderunt in eo, quod diversis in locis magna sit varietas circa decimas, dies festos, ieiunia oto., adeo ut praecepta ecclesiae non possint esso ubique eadem et totidem numero, sed pro diversitate locorum variaro debeant. Verum si hanc difficultatem intimius inspiciemus, omni fundamento caret; parvus enim catechismus, de quo hic solummodo agitur, ea solum comprehendit, quae nullibi locorum diversa esse possunt, quao ubique sunt eadem. In iis, quae particularia sive quoad determinationem ot modum diversa sunt, in catechismo parvo solummodo generale principium enuntiabitur, quod necessario ubique unum sit atque idem; exempli gratia in parvo catechismo memoranda tantum erit in genere obligatio fidelium necessitatibus cultus divini et ministrorum subveniendi, quin aliquid de decimis dicatur, aut do alio speciali modo praedictam obligationem generalem implendi.

A Sufficit, ut fideles hanc obligationem noverint, ut ei satisfacere curent iuxta usus in sua regione vigentes. Similiter etiam propter varietatem regionum generaliter tantum inculcanda erit observantia diorum festorum, iciuniorum, abstinentiae, quin in specio vel dies festi vel ieiunia et dies abstinentiae enumerentur.

Neque introductio universalis catechismi auctoritati et iuri episcoporum detrahit, sicut quidam patres censuerunt: quod enim universa ecclesia decreto oecumenicae synodi, ad quod episcopi cooperantur, decernit, episcopis iniuriosum esso nequit. Etiam in aliis disciplinaribus legibus ecclesia per episcopos episcopis certas obligationes et onera imponit; quao tomen omnes prompto animo suscipiunt, venerantes in eis mandatum ecclesiae non tantum pro praesenti, sed etiam pro futuro tempore editum. Cum ergo parvus catechismus auctoritate B oecumenici concilii fiat, non vidotur sufficiens adesso ratio do violato iure episcoporum conquerendi ; cui caeteroquin paragrapho quarta provisum est, in qua integrum episcopis relinquitur, ut ampliores catechetical institutiones odero valeant.

Nonnulli denique patres contra introductionem novi parvi catechismi impossibilitatem practicara obmoverunt ex eo, quod populus fidelis antiquos habens catechismos aegerrime ferret, ai iis novus aliquis obtruderetur, unde facile in populo turbae oriri possent. Haec difficultas omnibus, qui conservativum ingenium populi norunt, gravis vidori debet: neque tamen est tanta, ut amoveri nequeat. Imprudenter ageret pastor et causae fidei nocero posset, qui novo parvo catechismo obtento sine mora antiquum abiici et hunc novum recipi mandaret. Non uno ictu ceditur arbor, nec uno momento fermentum totam farinae penetrat massam. C Sic etiam novus parvus catechismus. si sanctae synodo placuerit eum introducere, pedetentim tantum introducendus erit incipiendo a pueris, et seniores quod ad suum catechismum in pace relinquendo; adeo ut varietas catecbismorum ad certum adhuc tempus duratura sit Caeterum sancto sedes apostolica promulgando novum parvum catechismum pro universali ecclesia pro sua insigni sapientia et prudentia certas etiam regulas datura est; quas in introductione novi catechismi servare oportebit.

Quod iam ad observationes particulares attinet, visum est Deputation! illis patribus satisfacere, qui praeter catechismum a venerabili cardinali Bellarmino conscriptum etiam alios in populo christiano vulgatos proponebant, iuxta quorum exemplar novus catechismus concinnandus est In priori schemate mentio tantum fiebat de solo catechismo venerabilis cardinalis Bellarmini et proponebatur, ut ad cius exemplar novus catechismus parvus conficeretur: in hoc reformato schemate praeter illum unum pluree etiam alii proponuntur. Catechismi a venerabili cardinali Bellarmino conscripti ideo necessario mentio fieri debuit, quia, ut iam observatum est, a sancta sedo apostolica approbatus et ordinariis locorum impense commendatus fuit. De aliis catechismis, ad quorum exemplar iste novus elucubrandus est, generaliter tantum dicitur „atque etiam ob oculos habitis aliis in christiano populo magis pervulgatis catechismisJ ; non dicitur, habitis prae oculis catechismis melioris notae. Magis in populo pervulgati esse solent etiam meliores, qualis est exempli gratia catechismus a beato Petro Canisio conscriptus, cuius latissimus est usus in regnis Austriae, Hungariae et Germaniae; nec nomina auctorum, qui praeclaros catechismo! conscripserunt, commemorantur, ne forte illi offendantur, quorum nomina silentio premerentur.

In paragrapho tertia novi reformati schematis, iuxta desideria nonnullorum patrum, quaedam omissa sunt, quaedam autem addita. In priori schemata, ubi do parvo isto catechismo dicebatur ¿memorino mandetur quasi tessera fidei post illa verba additum erat not pignus aeternae beatitudini quao iis promittitur qui ex fido vivunt Contra hans appositionem „pignus aeternao beatitudini plurcs patres iueto exceperunt; et ideo eorum exceptionem Deputatio acceptandam esso censuit, et verba textus ¿pignus ncternao beatitudini in nova redactiono omisit. Quoniam plure patre consuerunt ut loco verborum „vorsio litterali textui latino omnino respondens ponatur *renio fidelis,* ideo etiam eorum desiderio annuendum esso censuit Deputatio: et Lino in fine huius tertiae paragraph! legimus nut illius textus in vulgarem linguam fideliter vertatur Voco hac *fidelis* etiam concilium Tridentinum in sessione XXIV cap. 7 usum est, : t dum pro iis, qui mysteria fidei trad ituri aunt, certam formam catechismi praescripsit; ot episcopis mandavit ut eam in linguam vulgarem fideliter verti curent.

Si quarta paragraphus reformati schematis cum priori tertia paragrapho conferatur, duobus punctis aucta apparet; scilicet post verba illa in priori schemata ¿praedicti parvi catechismi usu iugiter retento maioris declarationis ergo censuerunt patres deputati addere ¿eiusdem parvi catechismi usu pro prima fidelium institutione absque ullis additamentis iugiter retento ut de monte conciliaris decreti futuris temporibus nulla suboriri posset dubitatio. Deputatio vocem ¿fidelium adhibuit, quia est vox generalis, comprehendit sub se tam parvulos quam rudiores do populo, quibus rudimenta doctrinae fidei traduntur. Dicit porro ¿pro prima institutione in antithesi eorum, quae serius dicuntur, 3 respiciendo scilicet ad id, quod episcopia omnino integrum sit ampliores addere catechetica institutiones. Adiicit etiam illa verba ¿absque ullis additamentis ut scilicet textus fundamentalis parvi catechismi semper absquo ulla mutatione retineatur; cui tanquam fundamento ampliores ab episcopis faciendae explicationes ct institutione superstrui possint

Altera additio in hac quarta paragrapho facta respicit desideria illorum patrum qui postularunt, ut ampliores catcchoticae institutiones non necessario seorsim, eicuti in priori schemate descriptum orat, addi debeant; sed ut eas liceat etiam ipsi textui catechismi parvi inserere, ita tamen ct ca tantum lego ut textus fundamentalis parvi catechismi ah illis superadditis institutionibus patenter distingui possit Etiam Deputatio hanc patrum propositionem et observationem accipiendam et sibi adoptandam esso censuit, instar mandati addens conditionem, ut textu ipso praescriptus ab huiusmodi superadditi scilicet episcopalibus institutionibus patenter distinctu appareat Patens illa distinctio eo modo fieri poterit, si fundamentalis textus maioribus, additae autem institutione minoribus characteribus imprimantur, vel additis virgulis aut asterulis a fundamentali textu patenter primo statim aspectu distinguantur.

Nunc adhuc pauca de illorum patrum observationibus, quarum in hoo reformato schemate a deputatis patribus nulla ratio haberi potuerit. Observationes, quao spectabant ad obligationem catechoticae institutionis in omnibus parochis et sacerdotibus inculcandam, quamvis maxime salutares, in praesenti decreto, utpoto a scopo eius omnino alienae, locum habere non poterant: assumentur autem in decreto de parochis, ubi inter caetera eorum obligationes, et haec inculcabitur. Sed neque illarum observationum patres deputati rationem babero potuerunt, quae ad methodum in concinnando novo parvo catechismo adhibendam, vel ad tempus quo, aut personas a quibus res peragenda foret, spectabant, vel demum ad praecavenda incommoda, quae ex novi catechismi iniunctione nonnulli ex patribus oriri posse verebantur. De incommodis aliquibus iam prolocutus sum. Quamvis haeo omnia omnino ad materiam catechismi propius spectent ot cum propius attingant; visum tameu est Deputation! ca omnia prudentiae et sollicitudini sanctae sedis apoatolicao relinquere, cui semper cordi erit, ut talem parvum catechismum confici curet, qui indigentiis populi fideli quam maxime fieri potest, optime satisfaciat.

Dum itaque muneri mihi demandato nomine Deputationis in hac generali congregatione relationem super schemate de parvo catechismo faciendi pro modulo virium mearum satisfacere conatus sum; restat adhuc ut vos, eminentissimi ac reverendissimi patres, nomine ipsius Deputationis humillime rogem, quatenus praesens schema catechismi reformati, si ita sapientiae vestrae videbitur, approbare digueniimi. (Voces: *bene! optime.)*

Relatione expleta, ad ambonem successive vocati sunt cardinali archiepiscopus Burdigalensis, episcopus Rottenburgensis pro cardinali archiepiscopo Vindobonensi, episcopus Guastallensis, episcopus Sancti Augustini, et episcopus Salutiarum qui durante congregatione veniam petiit.

ORATIO

eminentissimi ac reverendissimi domini cardinalis Donnei archiepiscopi Burdigalensis[1].

Eminentissimi praesides, eminentissimi ac reverendisaimi patres.

Ad vos tardior veni infirmitate impeditus. Sed dum ad istam oecumenicam synodum totis viribus anhelarem, omnibus laboribus ot curi vestri corde implicatus, vobis secreto et cum maxima consolatione clamabam, apostolicum usurpans sermonem *Etsi corpore absens, spiritu robiscum sum.*

Sed nunc cum a multis diebus in isto augustissimo senatu sedeam, tot sermonibus peritissimi et eloquentissimi tantaque devotione erga seden? apostolicam recreatu mihi dulcissimum est huno primum aggredi ambonem ad assentiendum omni modo schemati *de parvo catechismo* proposito.

Quinquaginta, eminentissimi et reverendissimi patres, et amplius anni elapsi unt a die qua animarum curam et sollicitudinem suscepi; et in hoe longo mortali mei aevi spatio nunquam desiderare cessavi, tridentinorum patrum vota agnoscens mentemque summorum pontificum, parvum catechismum niverealom, ut absolute necessarium, exarari. Et precor, eminentissimi et reverendiesimi patres, ut animadvertere velitis, quod si tempore concilii Tridentini ab omnibus iam appellabatur talia catechismi exaratio; hodie exaratio ista non solummodo utilitati maximae, sed evidentissimae necessitati responderet.

Prae caeteris mihi necessarium videtur, ut ubi fidei unitas viget, ibi pariter vigeat unitaa in ad-

[1] Argumentara: .Cardinalis archiepiscopo* Bordigaleruis a quinquaginta annis animarum caram se suscepisse dixit, et semper catechismum de quo nono agitur vehementer exoptasse. Proposito schemati plenissime m assentire declaravit; bocease nostris temporibus nedum utile, sed summopere necessarium: exinde autem tria bona obventura, nimirum integritatis doctrinae effieadorem custodiam, arctiorem et Anniorera unitates, et maiorem erga apostolicam sedem devotionem.·

» Colos*. II, A

discendis elementorum fidei formulis; idque ea praesertim de causa, quod nostris hisce temporibus tum viarum numero, opportunitate et varietate, tum vehiculorum velocitate iam consociantur dissociabiles plagae, et multi sint qui manentem non habentes civitatem, de provincia in provinciam, de regno in regnum peregrinari non desistunt. Unde fit ut parvuli, quos credendis et servandis initiare tam sacrum et commendabile munus est, aacpe saepius deficiente religiosa familiarum institutione, cum parentum peregrinandum sortem sequuntur, difficillime in sacris erudiantur.

Aut enim, quod hodie non raro evenit, de natali regione in regionem alterius linguae transeunt, et tunc duplex nascitur difficultas, prior ex locutionis differentia, altera non dedignanda ex non concordanti, saltem quoad sensum obvium, doctrina addiscenda; cum una sufficeret et amplius. Aut, quod communissimum ct quasi quotidianum est, de dioecesi in dioecesim eiusdem linguae parvuli iter arripiunt; et tunc quis eos omnino in suo debili intellectu perturbatos non vidit, dissimili textu? Experientia constat pueros memoria non intelligenti sed quasi mechanica uti, ac proinde non res appellare verba, sed potius verba in mentibus ipsorum res excitare; immo, mutatis verbis, res ipsae evanescunt, vel quasi mutantur: unde confusio, novus labor, taedium et ignorantia malorum pessima.

Haec sunt porro incommoda quibus laborant nostri, peculiares pro singulis dioecesibus, catechismi in hac peregrinationum tempestate. Non raro enim contingit, ut parvuli cum adhuc studio rei Christianae addicuntur, ex una in aliam dioecesim transmigrare debeant sive ut sortem ot fortunam familiae sequantur, sive ut educationis melioris causa longinquum gymnasium adeant; quod in omni casu, omnes catecheticae institutioni incumbentes testor, maximas sublevat difficultates.

Et mirum, eminentissimi et reverendissimi patres, quam sit facile hoc praecavere malum. Quemadmodum enim Tridentina synodus catochismum olim latina lingua edendum curavit, ut inde pastores rationes haurirent christianum populum fidei rudimentis imbuendi; sic praesens concilium oecumenicum uniformem catecbismum ecclesiae catholicae pro parvulis educandis et saepe pro parentibus ipsis exhibere potest.

Quin, nonne habemus si non inter nos saltem supra nos doctorem maximum interpretem doctrinae fidelissimum, qui ad instar catechismi venerabilis Bellarmini et aliorum simul catechismorum in populo ebristiano magis pervulgatorum, novum fidei sacrae codicem parvulis tradendum curabit? Et hoc auctoritate apostolica evulgato libello, quid facilius quam particularem et uniformem pro singulari lingua versionem exarare? Hoc meum a multis annis votum; et pro tanto ecclesiae munero procurando mens mea vix sufficit ad dignas, cui debentur, gratias agendas.

Quot enim et quanta cx unico et uniformi catechismo bona in ecclesiam Christi redundabunt, impar sum dicere. Attamen inter illa tria magis clarescunt, *doctrinae integrilae, ardior et firmior unitas, maior erga tandem sedem devotio.* Ex bac apostolica sede, unde vitalis vigor ad extremos usque artus diffunditur, ex qua chantas, quae est vinculum unitatis et lumen indeficiens, quod ecclesiae illustrat firmamentum, semper eraantfrunt, doctrina, ut saecula testantur, ut oracula sacra acclamant, purissima et supra omnem reformationem posita orta est et orietur.

Ah, eminentissimi et reverendissimi patres, oro et obsecro in tam gravi rerum coniunctura. saltem A non subeat mentes nostras vanus vel potius diabo- Jicns ille timor, ne multiplicatis arctiusque conjunctis subministrationum juncturis, membra caput absorbeat, et ad nihilum redigatur Christi institutio. Fortius e contra vegotiusque, non solum corpus naturale, cui per omnes meatus infunditur debita capiti cordique vita, sed et corpus morale, quod multis diversisque, adeoquo naturaliter divisis conflatum voluntatibus, vitam et robnr integre haurit ex supremae voluntatis influxu.

Caeteroquin Petro, Domini nostri lesu Christi vices gerenti, totum me commisi, nec facio dignitatem meam pretiosiorem quam obedientiam. Noo insipienter in hoc agoro me reputo, cum tot ct tantae machinationes, quae summam Christi vicarii auctoritatem minuere aut evertere conantur adversus Dominum et adversus Christum eius finaliter dirigantur. Ibi igitur fortitudo, ibi sapientia, ibi omnia, B ubi cum Christi vicario unitas in vinculo sublectionis. Tanto mihi carior illa, quanto magis voxaca et exagitata.

Sed insuper ut doctrina potiamur tutiori ct pleniori, eminentissimi et reverendissimi patres, non diutius vanis immoremur praejudiciis; nec patriae amor, nec saeculi huius titillatio, nec quidquid nostrum est veritati bonoquo praevaleat Numquid hodie illae errorum tenebrae, quas deploramus ubique circumfusas, tot mentibus aliunde bonis officerent. ai plena catholicae fidei elementorum doctrina hauriri potuisset? Num in Gallia, in Germania et in aliis regionibus tot reperire esset, qui sanctissimae sedis indefeexibilitatem, auctoritatem ot infallibilitatem nec admittant nec fortasse intelligant, si a prima aetate illa doctrina vero catholica imbuti fuissent, qua summam credendorum et agendorum Petro commissam esse creditur?

Magna res est igitur summeque optanda illa 0 catechismi unitas, quam prudenter et solertor a sancta Sede exaratam votis appello ardentissimis. Et si cor meum totum aperire liceret, huic unitati, ut schema refert, cuique nationi idiomatis particularis procuratae, unitatem orationis tum matutinae tum vespertinae praesertim quoad actus fidei, spei, charitatis, contritionis nec non actus ante et post communionem a ℭhristiani eliciendos, iungendam praedicarem, ut omnes eiusdem familiae, parocciao eiusdem, dioecesis aut patriae, una, quod inter consanguineos sub eodem tecto commorantes est praesertim desiderabile, quotidianas preces et cultum quasi familiarem 'effundere possint.

His dictis, eminentissimi praesides et reverendissimi patres, schema propositum, ut est in sua quaque parte, accipio et amplector; et istud ab omnibus approbari sine ulla mora votum facio ardentissimum.

ORATIO

eminentissimi ac reverendissimi domini los. Othmari cardinalis Rauscher archiepiscopi Vindobonensis .

Eminentissimi ac reverendissimi praesides, eminentissimi ac reverendissimi patres.

Quae proferam2, ut audiatis, non mea sunt, sed

› Argumentum: ..Cardinalis archiépiscopal Vtndobanensis, et pro eo episcopos Rutlenbargensls : In prima discussione nihil se prorsus audivisse quo a sua sententia dimoveri posset Quae tone sentiebat et nunc sentire, institutionem nimirum puerorum rem non esse quae ad universalem ecclesiae disciplinam spectet eamque pendere a peculiaribus circumstantiis sive indolis puerorum ipsorum, sive culturae, sive necessitatum. Plura diait de conditionibus religiosis et catechetici! praesertim in Austria, et conclusit difficile admodum ease parmra hunc cateehismum in praxim deducere, et idcirco aut omnino relinquendum, aut saltem non praecipiendo sed commendando proponendum.·

1 Haec oratio recitala fuit ab episcopo RotteuburgensL

eminentissimi ct reverendissimi patri· cardinalia Rausebor, qui oro meo uti dignatus est, et aie loquor.

Cum in amplissimo hoc conventu de catccbiimo parvo pro univorsa ecclesia statuendo prima vice ageretur, meam eo de ro montem candido aperui. Quao utrinquo disserebantur, quantum eia percipiendis par eram, sollicito perpendi; nam veritatem, Deo opitulante, ductricom semper socuturu· meliora addiscere paratissimus sum: nihil autem prolatum est, quod a sententia patribus exposita me dimoverit. Donuo tamen proponitur, ut pro toto orbo catholico unus idomque parvus catechismus praescribatur. ⁸ ·.

Manifestum est haud provocari posso ad exemplum catechismi concilii Tridentini decreto pro parochia oditi; ia enim instructionem continet parochis, de populo chriatiano in robus fidei et morum erudiendo, summa doctrina ct solcrtia datam, non nutem verba ad fideles facienda praescribit. 8i placet catechista· catholicos omnes do rationo, qua fidei rudimenta tradenda sint, cdocero ac admonere, ot praecepta haec suo in genero eiusdem sint^ac catechismus romanus praestantiae, paratissimo corte ac gratissimo animo ab omnibus accipientur, quod novellis ecclesiae germinibus una cademquo fides, ct quidem vocibus magisterio ot usu ecclesiastico consacrati·, ubique locorum proponenda sit, a nemino in dubium vocatur. Quatenus porro desiderandum sit, ut etiam relate ad methodum consensus habeatur, et quod summopere expediat ut episcopi comprovinciales, sed ot lato patentium regionum, ubi similes sunt mores ct institutiones, antistites in cumdom catechismum praescribendum consentiant, haec primum ea de re loqueos exposui, neo ea repetendo reverendissimos patres morari volo. Do his igitur in quibus unitas vel necessaria vel maxime exoptanda est, univorsi nos in eadem concordes stamus sententia. En autem do quibus disponendis opiniones dispares pronuntiatae sunt, non tantum plurimum absunt ut fidem attingant, sed neque universalem ccclesiao disciplinam spectant

Quis unquam religiosam parvulorum institutionem ad universalem occlosiao disciplinam ita revocavit, ut ipsa, ubicumque Dominus ot redemptor noster cultores habet, de verbo ad verbum consonare doboat? Quis negare poterit peculiares esse doctrinae pueris tradendae conformationes, in quibus decernendis ad gentium indolèm, culturae gradum ot temporum necessitates diligenter attondero liceat, immo oporteat? Ilaoc optimo iure ad particularem ecclesiae disciplinam referuntur; quae, sicut nomon ipsum indicat, non in tota ecclesia, sed in quadam eius parto viget, ot eadem non est nec esso potest. Ut do hisco quis iudicet apprimo, noscat nocosso est varia, quao consideranda sunt, rerum adiuncta.

Meum non esse duco statuere, an parvi catechismi, quae proponitur, editio, in Hispania sivo in America desiderabilis vol etiam necessaria sit: reverendissimis earum regionum antistitibus hoc. diiudicandum relinquo. Ubi vero de ditionibus austriacis agitur, do iis, a quibns constitutionis nobis propositae opportunitas pondot, episcoporum gregem Domini illic pascentium sententia audiatur.'

Ex centum fermo annis scholae elementaros por Austriam ita dispositae sunt, ut ruri duas, in civitatibus nutem ot oppidis tres habeant classes; ab inferiori ad superiores discipuli secundum suum in discendo progressum ascendunt. Nam leges hucusque valentes pueros puellasquo scholas a septimo aetatis anno incepto usque ad duodecimum completum frequentaro iubebant: constitutione novissima biennium adiectum est. Quemadmodum mense iam februario observavi, pro quavis scholarum elementarium classe catechismus peculiaris habetur, ita tamen ut in eo qui classi secundae inservit, verbotonus retineantur, quae infimae classi destinatas catechismus continet; iis autem ad doctrinam plenias excolendam idonea subiunguntur. Eodem modo classis tertiao catechismo· secundae addictum (catechitmum) auget, quin eius verba immutet; quo obtinetur, ut scitu maxime necessaria memoriae altius imprimantur et uberius explicentur. Haec religionis pueris tradendae ratio, consuetudine longaeva confirmata, in se quoque considerata ea est, quae magnam commendationem meretur, atque, ut de innumeris reclamationibus taceam, haud arbitror relinqui posse, quin institutio religiosa detrimentum capiat.

Praetereo ratio habenda est concordatus ab Austriao imperatore cum sancta sede initi, qui graviter quidem violatus minime tamen abrogatus eat, ot articuli eius maiori ex parte intacti ad hoc usque tempus remanent. Et inter cos reperiuntur, qui ecclesia© iura in rebus summi momenti vindicant et tuentur, unde religionis adversarii omnimodam conventionis ipsius abrogationem continuo postulant; atquo si sacrorum antistites cius sanctiones quocumque in capito négligèrent, ecclesiae per Austriam pessimo consulerent, nam praetextum speciosum inimicis praeberent

Concordiae actas de scholis elementaribus nihil novi constituit, sed immo stabilita confirmavit Ad annum usque proxime elapsum scholae elementares ot quidem latissimo sensu samptae a viris ecclesiasticis omnes dirigebantur. loacphus II viros laicos ad eas visitandas misit; ast Franciscos II, tane imperator adhac romanus erat, decanos rurales hisce substituit. Episcopis tamen catcchismum novum in scholas publicas introducturis adeundam erat gubernium; quod cum catechismurum unitatem tenendam owe censuerit, ea de re cum reliquis antistitibus agebat. Attamen sedes apostolica catecbismorum rnitatem semper promovero studuit. Quapropter ut eius patrocinium in sanctionibus ad concordatum pertinentibus susciperet, facili negotio obtentum est in litteris apostolicis, de quibus edendis conventum erat. Id solum Austriao archiepiacopos et opiscopos admonuit sanctissimus pater, oportere ut in primordiorum scholis ad catcchismum tradendum adhibeantur libri, quibus iurentus unam eamdemquo addiscant doctrinam, atquo ut nulla unquam quoad libros ipsos fiat mutatio, nisi gravis adsit causa, et collatis semper inter antistites consiliis; ita unitati catochismorum, quantum fieri posset, obtinendae sapienter provisum est. In iisdem autem litteris dicitur, ei gubernium sibi aliquid in votis esse significaverit quoad formam et methodum, qua libri ad religionem pertinentes scripti sunt in scholarum usum; eiusmodi votorum rationem habendam esse, salvo tamen semper incolumique episcoporum iure et iudicio circa doctrinam, quae iisdem libris continetur. Igitur etiam post concordatam episcopus si novum catechismum praescribere vellet, gubernium do methodo et forma audiendum erat. Anno 1868 liberalismi ementiti torrento praevalente consilia scholastica ad iuvontutis in scholis elementaribus institutionem dirigendam erecta sunt; id quod si Deus permitteret ut iuxta aactoris eius mentem execution! mandaretur, ecclesiae in scholis auctoritas consuetudine, legibus, pactis, populique votis sancita infracta foret Consiliis iliis concreditum est do catechismis novis in scholis publicis adhibendis quoad methodum et formam indicare: in libris ergo ad religionem pertinentibus nihil absque episcopo innovare possunt, sed nec ipse sine eis. Factio, quae scholas ab ecclesia avellere nititur, haud id agit ut unus alterve fidei articulus adulteretur, sed

nt tenerae aetati religionis contemptus ¡ stilletur; ephemeridibus impietatis praeconium propagat, communitatum politicarum consilia in partes suas trahere conatur. Quocirca solus animarum poscit ut magna circumspectione utamur.

Catechismi nostri fidom catholicam intemeratam proponunt. Qui in provincia ecclesiastica Viennensi et in aliis pluribus adhibentur, vestigia sequuntur beati Petri Canidi, orthodoxiao studio Bellarmino non inferioris. *(Rumores.)* Religionem pueris tradendi ratio superius adumbrata, quam retinere catechiemus universalis non sineret, perutilis est et contra eius abolitionem etiam non ccclcsiao catholicae addictissimi protestaturi essent Inimici autem calumniandi argumentum inde sumerent, et maiori quam unquam audacia clamarent: Sacerdotes artis pncdagogicae penitus ignaros esse, nequo fieri posse ut scholae florerent, antequam ex iis penitus exnhrent.

Hacc est rerum nostrarum conditio; dubio autem caret alias quoque regiones osse, ubi ex episcoporum sententia non expediat, ut in fidelium ipsis commtssonim scholas ĕatechismo universalis invehatur. Igitursi catechismo! pro universa ecclesia conficiatur, episcopis commendetur, attamen praecepto non imponatur. *(Rumore» patrum, quibus orator ait:* audite benigne.) In rebus quae ad disciplinam universalem non pertinent, concilia oecurnenica constitutiones suas nnnquam non ita temperaverunt, ut ecclesiarum particularium necessitatibus natis provideretur.

Hic autem, discussione interrupta, eminentísimos primus praeses ita patres alloquutus est:

rReverendissimi patres, plurimi concilii patres iterum atque iterum enixo postularunt, ut ante reliqua schemata fidem aut disciplinam respicientia, de infallìbilitato Romani pontificis tractaretur, ea praesertim de causa quod recenti tempore circa gravissimum hoc doctrinae caput non leves anxietates in fidelium animis ubique excitatae sint, unde eorum conscientiae anguntur, et religiosae societatis pax ac tranquillitas perturbatur. Quapropter necessarium visum est patrum examini quamprimum subiicero schema de Romano pontifice continens doctrinam do cius primatu et infallibilitate. Itaque nunc distribuantur animadversiones, quae scripto traditae fuerunt α reverendissimis patribus super caput do Romani pontificis primatu1, qnibus in congregatione generali cras habendo ndiuugentur animadversiones a patribus in scripto traditae super schema de infallibilitate Romani pontificis, ut omnes interim eas sedulo expendant, donec suo tempore schema α Deputatione pro rebus fidei reformatum proponatur.u

Tunc distributio moro solito facta eat; et dein ad ambonem vocatus est reverendissimus dominus episcopus Guastallensis.

OHATIO

reverendi *patris domini Petri Rota*
episcopi Giiastallensis

Eminentissimi praesides, eminentissimi ac reverendissimi patres.

Ne suspicemini, cum nuno reassumpta sit disputatio super schemate *de parvo catechismo* conficiendo, me ambonem a-cendisse. ut tempus vos A terere cogerem et patientiam vestram longo sermone tentare vellem. Tot et tam longas per multo dies orationes audivimus nunc pro approbatione huius tam salutaris consilii, nunc pro illius roicctione, quando pro catechismo Bcllorminiaito, quem nonnulli ad sidera usquo attollebant, quando contra enmdem, quem fero inter libros noxiao lectionis reccnsere quidam videbantur, aliquibus oratoribus consilium hoc ad communem utilitatem et in episcoporum subsidium cessurum arbitrantibus, aliis do iuribus episcopalibus hac dispositione laesis aspero querentibus; ut certo omnes moderationis limites praetergredi dicendus esset, qui ulterius dicta et toties repetita iterum frigere vellet. Et eo vel magis, quia tam multa et tanti ponderis restant adhuc tractanda, et, fateamur ingenue, tam pauca usque adhuc expedivimus, ut gressus potius accelerandus quam inutilibus cunctationibus sit retardandus.

B Cum igitur propositum schema da parvo catechismo conficiendo ad hoc unum tendat, ut acceptetur vel non haec propositio, et posito quod acceptetur, nihil aliud supersit, nisi nt designentur patres, qui manum ad hunc catcchiamum conficiendum apponant; ego sentio quod nullo modo ait immorandum in illo discutiendo per singulas periodos et etiam verbo, uti quoad illud do fido actum est, sed statim procedendum sit ad suffragia colligenda, confectoribus constitutionis relinquendo haec vel illa verba seligere, quao illis aptiora videbuntur, quum nihil periculi sit quod in decreto ad disciplinam mere pertinente aliquid vero reprobandum irrepat; et propositione acceptata, humiliter summus pontifex rejetur, ut quamprimum vel perse, vel per eminentissimos praesides, vel per alios, sicut sibi placuerit, patres eligat, qui itarim catechismum iuxta eiusdem summi pontificis et concilii mentem elucubraro incipiant, patribus omnibus invitatis et rogatis, si C placet, ut quae dicenda in bac aula vel quoquo modo suggerenda putarent, intra praefinitum terminum ad reverendissimum concilii secretarium mittant, quibus designati catechismi confectores uti possint, si ad rem propositam utilia foro existiment.

Confecto catechismo, dandus is esset, meo quidem consilio, patribus omnibus, ut quae super illo notanda illis videbuntur vel addenda vel resecanda judicarent; ea, uti do emendationibus propositis factum est in discutiendo schemata de fide, in generali congregatione patrum iudicio subiici possent. Interim autem, dum hacc aguntur, alia schemata, do quibus iam in congregationibus actum est, ad finalem discussionem revocanda essent, nt de illis definitum indicium proferatur, ct ad alia statim transitus fiat, ne tempus ultra quam necessitas postulat insumatur. Verendum enim est, reverendissimi patres, no mora D nimis longa multis fastidium, et concilio non praevisas difficultates creet. Igitur ego optarem, ut plura eodem tempore discuterentur argumenta. Quatuor habemus congregationes pro variis materiis ao negotiis: omnes eodem tempore ad hoc magnam concilii opus incumbant. Concilii discussioni altornatim istius ydI alterius congregationis ponsum subjiciatur, ut ita totum aedificium omnibus operariis strenue edlaborantibus celerius conficiatur.

Iam de toto schemate de fide, do vita et honestate clericorum, de quibusdam aliis in hac aula per tres ct amplius menses sermones longos audi-

1 Inferias sao loco dabantur.

' Argumentum: .Episcopus Guastsllensii: Nectsaariam non esee dixit dia innnorari in boc schemate discutiendo, devenien-dum statim ad suffragia, et extensoribus relinquendum ut quatenus opus inerii, splloribua verbis alicubi utantur. Rogandam autem pontificem ut catechismo! quantocius conficiatur, et deinde patribus proponatur ut suas observationes in illum facere possint. Interim autem dum haec aguntur, alia schemata ad finalem discussionem revocanda esse, ne tempus ultra quam necessitas exigit insumatur. Immo addidit fieri optime posse ut plura eodem tempore discutiantur argumenta, praesertim cum plura sint de quibus agi iam coepit. Cirta discusiones vero optare se dixit patres utantur si opus fuerit) facultate eis concessa ex decreto diei 20 februarii artic. XL-

vimus. Quis vetat no ad definitivam conclusionem a super illis deveniatur, vel si eminentisaimis ṗrae aidibus placet, alia statini discussioni, breviori tamen, subiicianturT Quao discussiones ut breviores evadant, opto ut patres, quibus satis dictum super aliquo argumento persuasum fuerit, iuro utantur quod nobis impertitum est decreto diei 20 februarii articulo XI, scilicet ut, decem saltem patribus potentibus, eminentissimi praesides generali congregationi finem quaestionis proponant suffragiorum maiori numero decernendum.

Et ita absquo detrimento veritatir, moderata libertate disserendi, tempore utilius insumpto ad finem concilii, a quo tam longe ndhuo distamus, celerius properabimus, subloto periculo, quod pluribus patribus forsan ab urbe recedentibus, concilio infelici quodam fato prorogato, difficilius opus tam feliciter inceptum ad optatum exitum, totius mundi expoctatione decepta, bonorum omnium moerore ct B ingenti pravorum laetitia, minimo valeat pervenire.

ORATIO

reverendi patria domini Augustini Vérot episcopi Sancti Augustinil.

Eminentissimi praesides, eminentissimi ac reverendissimi patres.

Unam tantum emendationem volo proponere circa parvum catechismum, de quo iam iam tam longo tempore tractatum est. Haec est emendatio scriptis consignata, quam relinquam hic iuxta mentem regularum quae nobis traditae sunt.

Praeses cardinalis de Angelis. Agitur do schemate in genere et non in specie, reverendissime domino: quare aut loquaris in genere, aut alteri cedas locum.

Orator. Emendatio tractabit do schemate in genere, ut videbunt patres; illa emendatio refertur essentialiter ad schema in genero.

Cardinalis de Angelis. Bene ....

Orator. Hacc est emendatio: Humiliter et enixe poto ut suffragium do parvo catechismo provisorie nunc tantum ct conditionate detur, ita ut suffragium sit definitivum tantummodo postquam parvus catechismus concilio fuerit praesentatus, eo fine ut episcopi possint iudicaro utrum necessitatibus et conditioni suarum dioecesium sit accommodatus, et simul iudicaro quas mutationes, modificationes, additiones vel suppressiones recipere debeat. Haec est emendatio, cuius opportunitatem et aliquo sensu necessitatem nunc paucis verbis demonstraro conabor.

Equidem desidero, ct ex intimo meo corde, ut ille catechismus ab omnibus excipiatur, et ut commoda, quao ex hoc decreto pro tota ecclesia eventura sunt, revera obtineantur. Sed ut res sic ovoniat, requiritur absoluto ut catochismus placeat episcopis, ct ab illis libenter excipiatur, propter soquentom rationem quao omnibus clara apparebit; nempe non est possibile ut praeceptor, ut catechista bene ot efficienter tradat ot doceat ox libro quem non amat, ox libro qui illi aliquatenus displicet; atque necessarium est ut episcopi videant catechismum, antequam illum approbent, ot illum recipiant. Equidem scio quod illa quaestio referatur ad prudentiam ot sollicitudinem sanctao sedis; ot illud certo est ratio omnino convincentissima, circa quam nullam esse potest dubium. 8cd necessitates cuiusque dioecesis melius noscuntur ab ipsismet episcopis; ideo omnino necessarium est, ut ipsis detur opportunitas suas animadversiones praesentandi et facicndL Et hic est scopus emendationis quam propono: et liceat mihi adducere exemplum catechismi Bellarmini.

Etiamsi illo catechismus compositus fuerit iussu apostolicae sedis, ot ab homino eminenti scientia ot pietate praestante; attamen certum est quod si omnes episcopi tenerentur hunc catechismum sine mutationibus accipere, magna foret iattura pro animabus; quia, verbi gratia, pro magna parte meae dioecesis impossibile mihi esset persuadere catechistis huno catechismum Bellarmini tradere pueris, quia responsiones nimis sunt longae in multis casibus, et catechismus ipse -nimis eat brevis in aliis punctis. Et liceat mihi dicere ot referre quod evenerit in foederatis Amoricao provinciis. Illa quaestio uniformis catechismi a longo tempore fuit tractata: et quia saepo fuit provocatio ad illud consilium, pauca verba circa illud certo non erunt extra quaestionem. Nunc illa quaestio de uniformitate catechismi tractata fuit quindecim abhinc annis in concilio 'plenario; et commissio data fuit aliquibus episcopis catechismum componere. Composuerunt, aed ille catechismus non placuit, et ideo .querelae factae fuerunt immediate. Et in ultimo concilio plenario duobus abhinc annis tunc agebatur de alio catechismo, qui tunc praesentatus fuit episcopis, et episcopi illum reiecerunt, quia aliqui inveniebant illum nimis longum, alii quod deficiebat in claritate, et caeteri propter alias rationes: reiectus fuit.

Timeo no idem aliquatenus eveniat catechismo, qui iam iam componendus est; ideoque duxi utile ot oportunum et necessarium hanc emendationem vestro iudicio humiliter subiiccrc.

ORATIO

reverendi patris domini Laurentii Gastaldi episcopi Salutlarum1.

Eminentissimi praesules, eminentissimi et reverendissimi patres.

Ipse plenissime approbo hoc schema ut reformatum est, et iterum dico quod iam dixi prima vico quando loquebar de hoc schemate, quam maxime necessarium esse pro generali utilitate ecclesiae, ut parvus catechismus conficiatur, qui iri omnibus omnino dioecesibus sit idem. Iam vero nunquam illo catechismus poterit esso universalis, nisi do hac re praeceptum fiat. Sine praecepto varietas catechismorum omnino semper existet; tot capita, tot sententiae: immo facillime eveniet, quod iam in pluribus dioecesibus videmus evenire, in quibus nempe statini ac alius episcopus sedem occupat, catechismum vel omnino vel ex parte immutat; et statini ao alius episcopus recedit vel morte vol alia de causa, qui sequitur etiam alium introducit: ot propterea fortasse iu medio saeculo in immensum excresceret catechismorum varietas.

Gaudeo quod Deputatio rationem habuerit illorum patrum, qui dixerunt hunc novum catechismum non esso conficiendum tantummodo ad exemplar catechismi venerabilis Bellarmini; et propterea ad-

1 Argumentum: .Episcopm Sancti Augustini emendationem ait proponere se velle. Eminentissimo! primus praeses eum monuit in genere de schemate loquendum esse. At ille respondit utique in genere se loqui, et emendationem hue esse, nt nimirum suffragium emittendum cires hoc schema de parvo catechismo non sit definitivum nisi postquam ipse catechismni in concilio praesentatus patribus fuerit Requiri quippe ut omnibus placeat illud quod acceptari ab omnibus debet.·

1 Argumentum: .Episcopus Salutiarum schema ¿n omnibus approbavit, at proposuit ut pagina ƀ linea 10 poet verba .latina ƙingua haec addantur: ‚a duodecim episcopis quos concilium nominabit·; sin vero haec non placuerint tone delenda in lineis 9 et 10 verba .auctoritate nostral et in linea 11 post verbum ;qno addendum ‚a duodecim epbccpis quw concilium elegerit examinato et approbato, et auctoritate nostra ƈonfirmato

diderunt etiam, celebriores catechisznos ob oculos esse habendos, quando hic catechismus conficiatur. Et inter caetera ipso opto, ut iam dixit episcopus qui me praecessit in hoc ambone, ut scilicet responsiones, quae proponuntur, sint quam breves; aliter pueri non possunt eas facile memoriae mandare. Et etiamsi fortassis conatu quodam memoriae illas responsiones tandem addiscant, ita tamen addiscunt, ut non omnium et singulorum verborum significationem teneant; quod certe prae oculis maxime necesso est habere, ut pueri non solum omnia verba catecbhmi memoriter teneant, sed semper parati sint ad singulorum verborum significationem exponendam: quod qui experimentum habent in pueris edocendis, dicunt tantummodo fieri, quando responsiones eunt breves, et pauca verba simul sunt tenenda.

Tantummodo unum addo,quod subiicio sapientiae vestrae; scilicet de personis quae debent hunc catechismum conficere. Mea quidem sententia, maxime, ai non necessarium, utile et conveniens ridetur, ut hic catechismus, quantum fieri potest, appareat opus huius concilii Vaticani. Iam vero ad boo requiritur, ut non solum nos approbemus propositum summi pontificis hunc catechismi conficiendi et praecipiendi; sed etiam aliquo modo manum habeamus in ipso catechismo confidendo. Mihi itaque videtur quam maxime utile et conveniens, ut concilium ipsum, si ita summo pontifici placuerit, eligat commissionem vel deputationem episcoporum, exempli gratia duodecim episcoporum, qui immediate huic catechismo conficiendo operam applicent; vel saltam, si hoc forte fieri non potest, catechismus, qui conficitur, antequam apostolica auctoritate confirmetur, submittatur examini ct approbationi duodecim episcoporum qui a concilio eligantur. Tunc facilina fieri poterit, ut catechismus omnibus omnino acceptus 0 evadat; ct fortassis illi ipsi, qui aliquatenus repugnant huic schemati, etiam illi adducerentur ad schema accipiendum. Et propterea si mihi liceat, proponerem ut pag. 5 lin. 9 [coi. 454 D u) illa verba noovum auctoritate nostra latina lingua elucubrandum curabimus ita scribantur: *novum a duodecim episcopis, quos concilium elegerit, elucubrandum curabimus;* vel si baec non arrideant, expungantur verba rauctoritato ostra' et doindo ponatur: *quo a duodecim episcopis, quos concilium elegerit, nominato et approbato et auctoritate nostra confirmalo, omnes utantur.*

Haec sunt, sapientissimi patres, quae sapientissimo vestro iudicio suppono.

Hic autem cum hora iam nimis processisset, eminontissimus primas praeses dixit:

^Congregatio proxima generalis habebitur crastina die, et in ea continuabitur discussio propositi [1] schematis *de parro catechismo* sive in genere, si quis reverendissimorum patrum adhuo de schemate gencratim spectato loqui necessarium duxerit, sive in specie de singulis eius partibus.'

Hisce vero expletis, dimissa congregatio est.

0.

Congregatio generalis quadragesima octava 1870 aprilis 30.

Sabbato die 30 aprilis 1870 hora nona matutina, in conciliari aula Vaticanae patrisrchalis basilicae, generalis reverendissimorum patrum congregatio habita est; cui interfuerunt quingenti quinque patres, nempe 30 cardinales, 7 patriarchae, 4 primates, 79 archiepiscopi, 348 episcopi, 4 abbates nullius dioecesis, 13 abbates generales rivo prac-| sides congregationum ordinum monasticorum, usum mitrae habentes, 20 generales et vicarii generales, A quorum omnium nomina quao per assignatores locorum accurato descripta fuerunt, exhibet indiculus patrum quadragesimae octavae congregationis generalis, qui inter acta concilii asservatur.

Reverendus pater dominus Petrus Castellaccl archicpiscopus Petrensia missam lectam celebravit. Qua absoluta, ot recitata oratione *Adsumus Domine* etc., ominentissimus primus praeses dixit:

"Reverendissimi patres, ante continuationem discussionis propositi schematis *de parvo catechismo* fit hodie distributio animadversionum[1], quae super schemata do infallibilitate Romani pontificis patres in scripto ěxhibuerunt.·

Distributione vero expleta, addidit:

"Reverendissimi patres, prosequamur nunc examinationem reformati schematis *de parco catechismo.* Audiendi sunt adhuc tres oratores de hoc schemate generarim spoetato, nimirum reverendissimi domini B archicpiscopus Avccionionsis, episcopus iam Lucionensis, et episcopus Pařmensis.

Isti autem omnes more solito successivo ad ambonem vocati sunt.

ORATIO

reverendi patris domini Ludovici A. Dubreil archiepiscopi Arentonensis.[*]

Eminentissimi praesule.·, eminentissimi ac reverendissimi patres.

Priusquam meam mentem do unitate catechismi aperiam, pauca praemittenda sunt de primi imperii catechismo, seu quia ad rem attinent, cum ille catechismus magnum unitatis tentamen fuerit, seu etiam quia plus aequo α pluribus hic catechismus impugnatus fuisse ridetur.

Responsionem, quae dilata fuit, ne conclusio discussioni post tot orationes undique desiderata protraheretur, nunc aggredior, non contra impugnantes qui mibi maximae venerationi sunt, sed contra illorum aeneus aggredior amice; illam tamen a vestra iustitia libertatem fperans pro mea eententia, quam ct ipsi pro suu invenero. Et 1° haec impugnatio mihi visa est inutilis, thesi unitarie contraria, et immerita; 2 incuriosa momoriae cniinentiisimi cardinalis Caprara et beneficiorum erga ecclesiam summorum nimis immemor.

Inutilis, nempe nulla unquam erat intentio catecbiamum sexaginta quinque abhinc unnis derelictum in manus fidelium restituendi. Immerita, nam nec iansenianani nec aliam haererim nulla parto catecĕhismo ille prae so fert; nam est ad munera societatis ct religionis ct aliquando sacerdotii sufficiens, ut fortiter probavit superior Sulpitianus, suao societatis honos; nani est luciditate verborum et ordino et doctrina conspicuus, et magno nostri Bossuetii nomino commendatur. Exprobrantur ilii pauca verba adulationem, ut dictum fuit, redolentia ; sed, omisso quod adulatio gloriae exhibita multis sane molior sit adulatione vanae et deplorandae popularitatis cupida, adulatio tunc temporis vera et nobilis erat admiratio, qua magnae animae, qua

[1] Dabuntur infra suo loce.

[3] Argumentam: ‚Archiépiscopal Avenionensis nonnulla praemisit in defensionem catechismi primi imperil, at responderet iis quae contra illud ab ano ex patribus dicta fixerant. Dixit satem Impugnationem catechismi illius fuisse omnino Inutilem, veritati contrariam et immeritam, iniuriosam etiam memoriae cardinalis Caprara et Pii VII, et reverendissimum episcopum qui eum impognavit immemore® esse beneficiorum imperatoris erga eccleriam.

Cirta schema vero dixit curandam catechismi unitatem in singulis nationibus donec unitas pro toto orbe possibilis fiat. Exarandum a concilio catechirmuro unitatis honoribus dignum priusquam de unitate aliquid statuatur. Cavendam ne votum concilii Vaticani maneat imperfectum, sicut in re hac imperfectum fuit votum concilii TridentinL

omnes, non hostibus exceptis, qua episcopi tenebantur, qua tenebatur et ipso summus pontifex qui chrismate, quo Carolus Magnus, quo reges inuncti fuerant, frontem novi imperatoris propria manu inungere non dubitavit.

Certe neccsse non erat tantos turbaro sineres et tumulum intemerandum aperire, ut catechismus imperii temporum vicissitudine cum imperatore sepultus educeretur, ot ob talem causam. Sed fallor: debebat oduci ab illis, qui volunt catechismum unius labii caso, non tamen ad vituperationem, sed laudem, non ut hostile monumentum prorsus conterendum, sed ut validissimum stabiliendae unitatis instrumentum. Exemplum enim est unitatis desideratae, ct camdem habuit do catechismi unitato mentem imperator ao schematis auctores, ac nos omnes, ut patet ex prozi saltem pro suo imperio, id est, pro magna orbis catholici parte. Miror quod thesi suao tantopere illustrissimi auc- ij torce fuerint infenei, ut ex quibus firmari poterat sic impugnaverint. Miror etiam ab illis fuisse agnitum et aperto declaratum hunc catcchismum s cardinali Caprara fuiseo approbatum, quao approbatio implicat summi pontificis, cum corte ilii innotuerit, approbationem. Sed si tantis defectibus laborat hoc Bossuetii opus, ergo cardinalis, et quod maioris momenti est, ergo erravit Pius VII in sua approbatione; quod nemo sive ex parte impugnantium, sivo ex parto nostra sano concedit.

Tandem haec impugnatio summorum erga ecclesiam beneficiorum est nimis immemor. Catecbismus imperii eiusdem temporis est ac concordatus, quem summus pontifex et Napoleon magnis obsignarunt nominibus, quem plausu maximo ecclesia et universus orbis tunc prosequebantur: cum haec sancita fuero tantarum partium consensu, altaria sacerdotum sanguino adhuc madebant, templa sine C religione, et populi et patria sino Deo erant. Haec non possunt esse parvi momenti et tantorum beneficiorum non decet esse immemore·. Non immemor fuit iam illo pontifex maximus Pius VII, quum egregium exulem altiori fortuna, sed non honoro deicctum insula lethifera detineret, quum ibi morientem aegre vitaju traheret. Hoc audito magnae memoriae pontifex a lacrymis temperaro vix potuit, et haec, quae posteritas sedulo servabit, nd card. Consalvi immortalia scripsit: Dolco de tot et tantis dilecti nostri captivi doloribus. Illius concordatus est actus heroicae virtutis et praeclarao fortitudinis: soli imperatori post Deum restauratio ecclesiae in Gallila debetur. Haec omnium memoriae semper debent inhaerere; inhaereant semper ct nostrae. Sed si quis est, qui haec non sapiat et iniustae damnet oblivioni, meminerit saltem praeclara ct religiosa gesta imperii in hoc sacro senatu non d posso vituperari; cum patria generose et merito nobis confidens nullum miserit legatum; cum imperium nullum hio habeat defensorem, cum sit absens; cum rit hic semper assidue praesens, purpura a Pio IX auctus, tanti nominis et gratorum ecclesiae animorum nostrorumque dignus, et ab omnibus ob virtutes eximias omnibus venerabilia haeres.

His dictis, liceat paucis de schemate reformato evolvere mentem. Mihi multum arridet unitas catechismi, sed untas ationis seu provinciae; nam unitas pro universo orbe plus impossibilis, quam optabilis adhuc videtur. Unitatem disciplinae et morum unitae catechismi supponit; fiat haec duplex unitas, fiat unitas disciplinae, fiat unitas morum, ad quam omnia commixtione populorum tendunt; ct tunc unitas catechismi universalis a concilio Tridentino desiderata sed non perfecta, cessantibus impedimentis, facile ex se ipsa fiet. Alia mihi exponenda animadversio. Priusquam ageretur de unitate catechismi, catechismum illum unitati promissum et unitatis honoribus dignuml exarari et examini patrum subiici opportunum fuisset. Non tantum unitas formae ot labii, modo integra doctrina maneat, quantum bonitas interest. Unitas bonitatis est summum bonum; unitas defectuum est malum pessimum: componatur igitur npprime a concililo vel a commissione concilii catechismus ille perfectus. Si potest adhiberi ab omnibus, libenter acceptus erit; et si ob morum diversitatem vel aliam propter causam non potest esse adhuc universalis, prae omnium oculis erit ut exemplar, ut regula, et norma manebit.

His finem dans sio concludo: Io admittatur tantum unitas nationis seu provinciae, donec unitas pro universo orbe desideranda possibilis fiat; 2® exaretur α concilio catechismus unitatis honoribus dignus, priusquam du unitate statutum sit, ne nostrum votum, ut votum concilii Tridentini, maneat imperfectum.

Haec, reverendissimi patres, vestro iudicio humiliter submitto.

ORATIO

reverendi patris domini lacobi Baillés episcopi iam Lucion℮nsis

Eminentissimi et reverendissimi praesides, eminentissimi et reverendissimi patres.

Duo benevolentiae vestrae indicaturus hoc suggestum ascendo. Et primo quidem amplissimorum patrum votis annuens, qui specialem parvo catechismo conficiendo delegationem demandari postularunt, hoc tantum addam, scilicet rem postulatam in sacra Tridentina synodo exercitatam fuisse, ut patet ex his quae leguntur in XXV sessionis continuatione his verbi·: „ldemque de catechismo a C patribus, quibus illud mandatum fuerat.a Huiusmodi autem deputatio episcoporum ab omni natione, quae sub caelo est, selectorum quam facillime, si sanctissimo patri placuerit, ordinari potest.

Aliam rem proponere mihi fas sit, nempe parvum catechismum ea confici cura et methodo, ut nullam exhibeat responsionem simplici affirmatione vel negatione constantem, ita ut responsio a quaestione separata nullum sensum praebeat, sed redintegret ipsam quaestionem, et sensum perfectum et absolutum praebeat. Verbi gratia huic quaestioni: Ipse Pater eetno Deus? Non respondeatur simpliciter: Est; sed dicatur: Pater est Deus; et sic de cauteris. Sunt catechismi quidam hac arte continuo perfecti.

Haec dicta sunto, et bona venia vestra accipiantur.

ORATIO

reverendi potris domini Felicis Cantimorri episcopi ₱armensis

Eminentissimi praesules, eminentissimi et reverendissimi patres.

De reformato schemate constitutionis apoitolrcae super parvo catechismo heri propositum fuit, quod

l *catechirmue ille* ... promîmes *dignus* ... rd. Vat

’ Argumentum : .Epiaeopns Locionetiis approbant in omnibus schema. Annuit nihilominus volis illorum patrun qui postularunt munus conficiendi catechismum demandari romsifrioni speciali episcoporum ab ipso concilio electae. Et addidit necessarium sibi videri ut fiat non per simplices raterrogatiorm et responsiones, sol et explicationes ad-laatur ad maiorem puerorum instructionem."

’ Argumentum : .Episcopus Parn>en«i» nnllo modo idhtererv se dixit iis qui proposuerant catechlsminn a speciali episcoporum confici et dein examinari ia ««cilio. Fere hnpotribíte hoc esae, et il fieri vellet, Iwago adn».'4nm (nepa:e

et confirmatum est h<.E 0 ut statim eligatur commissio eeu deputatio patrum, quao illico aggrediatur compilationem seu compositionem supermemorati catechismi, eum in finem ut, eodem concilio ©ecumenico perdurante, subiiciatur approbationi patrum, cum ut quilibet episcopus agnoscat, num ille catechismus aptus sit vario captui, ingenio, cultui propriorum subditorum, tum ut facilius quisque illum recipiat et eius usum promoveat, quem ipsemet et probaverit et acceptum habuerit. Verum istiusmodi propositionis scopum attingere ex una parte impossibile vel saltem difficillimum mihi videtur; et ex altera parte si facta propositio adoptaretur, rea ad longum tempus protraheretur.

Et imprimis assero impossibile vel saltem difficillimum esse attingere scopum propositionis, scilicet ut fiat catechismus qui indicetur aptus vario captui puerorum, ct acceptus fiat cuilibet episcopo. Nam si iuxta diversorum puerorum captum diversus catechismas adhibendus esset, pro una tantum dioecesi satis ampla piares catechismi necessarii forent. Bagna enim, ut omnibus patet, intercedit diversitas captus et cultus inter pueros civitatis ct inter pueros ruri degentes, inter morantes in planitie et inter eos, qui montes incolant. Attamen nemo exigit, ut alter catechismus edatur pro pueris civitatis ot alter pro pueris ruris, alter pro planitie ct alter pro monte.

Mens hominis eo ipso quod rationalis est, praedita est facultate intelligendi, sive nascatur quis inter silvestres Anatratile habitatores, sire nascatur inter civiles Europae nationes, sive inter nigros sive inter albos. Omnis diversitas autem captus (mitto quaestionem, num varietas intelligentiae a varia constitutione corporis ex integro pendeat) diversitas captus sen intelligentiae tunc patebit, quando puer ad cam pervenerit aetatem, in qua ratio seu rationis usus evolvitur; cultus et instructio eorum inter quos vivit, praebent ci occasionem maioris vel minoris exercitii facultatum intellectualium, et hinc citioris vel tardioris, maioris vel minoris evolutionis, ut ita dicam, ipsarum facultatum. Populi enim silvestres fere in cogitatione rerum tantum sensibilium versantur, et parum ipsi occupantur de cognitionibus rerum, quae sensus superant; quod contra accidit inter populos civiles: et ex hoc est diversitas captus puerorum, qui inter silvestres nascuntur, et puerorum qui inter nationes civiles vitam accipiunt Anima enim, ut aiebant scholastici, unita corpori nascendo est instar tabulae rasae, in quo per exercitium sensuum ot facultatum intellectualium ipsa anima acquirit ideas et cognitiones, quae per memoriam servatae et per applicationem rationis auctae, constituunt thesaurum scientiae cuiusque hominis.

Interim, cum quilibet puer ad usum rationis perductus praeditus ait intellectu, eo ipso aptus est ad recipiendas primas et generaliores religionis notiones, quae ei per verborum formulas communicantur; quas tamen formulas, qui memoria didicerit, non slatim eorum significationem seu sensum penetrat. sicut vel inter pueros nationum civilium usuvenit, sed opus erit maiori vel minori tempore et studio iuxta maiorem vel minorem ingenii aciem. Si quis experimentum faciat, etiam inter rudiores nostros agricolas forte inveniet homines adultos, qui ultra formulam verborum parum aut nihil intelligunU Ilino sequitur, utique adhibendam esse ab instructore pro captu pueri maiorem vel minorem curam, ut puer intelligat sensum verborum formu-

cpm esset Curam eiecutlonls fummo pontifici relinquendam, et hic etaUandum tantummodo ut decretum de parro estechimo fiat."

A lae; verum ad retinendas et aliquali sensu intelligendas traditas verborum faciliores formulas aptus est puer, cum ad rationem pervenit, eo ipso quod rationalis est Ex quo sequitur, unum eumdemque parvum catecbismum omnibus aptum esse, licet pro captu maiori vel minori explicatione ad plenam intelligentiam sensus opus siL

Dixi secundo loco, ai facta propositio adoptaretur, rea longissimo protraheretur. Confectio enim parvi catechismi non est rea, quao aliquot hebdomadibus vel mensibus absolvi possit Putet enim bonos libros ĕlementare difficilius conscribi posse, cum simul coniungi debeat claritas idearum, praecisio conceptuum et brevitas verborum. Quod autem ita catechismus componatur, ut cuilibet placeat ct illi probetur, nescio an fieri omnino possit. Quisque enim solet rea sub certo aspectu considerare, ideas data ratione coniungere casque quodam B modo sibi proprio exprimere; et «i tria huiusmodi non ei obveniant aliquo in opere, istud nec prorsus conveniens nec satis clarum sibi videtur, ex quo fit, ut ea quae alteri clara videntur, alteri non saris clara appareant IIine autem sponte sequeretur, quod si catechismi libellus in congregatione ad discussionem afferretur, de singulis fero verbis disputatio instauraretur; quae fero interminabilis evaderet, dum aliunde tanta nobis adhuc tractanda supersunt.

Praeterea, si ideo recipiendus esset parvus catechiimus, quia singulis placet, periculum ne foret, ut episcopi, qui post nos ad ministerium vocabuntur, arbitrarentur sibi lieere eum dimittere qui sibi non placet? Quod si quisque videt istud minime convenire, ideo ad auctoritatem concilii »· mfugiendum est, ut ipsa ingeniis variis subiectioc -m iniungat, eaqne cogat so subiici ¡mungendo ide? quia auc C toritas est. Caeterum sanctae sedis sollicitudo ea est, ut unusquisque sibi persuadere facile possit, ipsam ulli ncque diligentiae, neque curae, dcc studiis parcituram esse tam quoad electionem compilatorum, quam quoad opus eorum, ut confectio libelli et apta et digna sit gravitate rei, de qua agitur. Concilium autem hoc opus sanctae sedi remittendo sequetur exemplum tridentinorum patrum, qui sicut et nos, ne concilium longius protraheretur, sanctae sedi confectionem catechismi ad parochos tam felici ct laudabili exitu remiserunt. Nec tamen inde sequetur, quod catecbismut illo appellandus non sit catechismus concilii occumenici Vaticani, sicut de catechismo parochorum confecto per auctoritatem sanctae sedis factum est, quod appellaretur tum catechismus romanas tum catechismus concilii Tridentini; et hoc pariter sequetur, ei sacrosanctum concilium oecumenicum Vaticanum determinabit ro- D gare sanctam sedem, ut ipsa eligat eos qui compilationem catechismi absolvere debent. Prudentia ■anctae sedis et testimonium, quod nobis datum est a reverendissimo relatore, omnes securos facit, quod ea nulla praecipitantia procedet, quod prudentia sibi solita, tum lumine et assistentia Spiritus sancti ecclesiae promissa et praesertim ecclesiae capiti ita procedet, ut pedetentim catechismus iste parvus in varias dioeceses introduci possit, ut sicut una est fides, ita et una professio fidei fiat.

Haec quae dixi, sapientiae vestrae humiliter subiicio.

Post haec eminentissimus primus praeses declaravit absolutam e «e discussionem in genere his verbis:

nReverendissimi patres, cum nemo amplius veniam loquendi de hoo schemate generatim spectato petierit, declaramus discussionem eius generalem esse

terminatam; et procedimos ad examinationem in a apeóle dc singulis ciua partibu·. Qua do ro aliquot putre· veniam loquendi potierunt, quorum nomina rcvcrondus dominus aubsecretariua ex ambone re-ċĭtabit.

Nomina vero, quao iuhsccretarius perlegit, haec eunt: Reverendissimi patres Pridcricus doMargucryo episcopus Auguatoduncneis et Cabillonensis, Guillelmui do Ketteler episcopus Mogunlinus, Guillclmus Vaughan episcopus Plymutliensis,GtiillelmusClifford episcopus Cliftontcnsis, Matthias Ebvrard episcopus Ŧrovironri Isti voro omnes successive ad ambonein vocati sunt.

ORATIO

reverendi patris domini Fridrrici de Narguerys episcopi Augustodunenſis

Emincntisnimi p̃raesule eminentissimi et reverendissimi patres.

Haec sunt, quae ad emendandum aut evolvendum schema do parvo catechismo in mentem mihi venorunt, ot sapientiae vestrae proponenda duxi.

Ie Quamvis constet ex summaria relatione, huic schemati adiancta, parvi catechismi universalis confectionem ampla fuisse patrum approbatione receptam. magnique ponderis rationibus fultam; nullo modo removeri videntur non solum difficultates, sed et etiam forsan impossibilitates, quae orirentur ex obligationo statim hoo decreto imposita utendi iiiv dem formulis pro tradenda doctrina catholica pueris bt rudibus totius orbis. Praefatae difficultates sequuntur, sicut in anteactis generalibus congregationibus observatum fuit, ex varietate ingeniorum morumque in diversis gentibus, ex variis intelligentiarum gradibus et ex specialibus quae requiruntur remediis pro vitiis, erroribus et praeiudiciis unicuique regioni propriis. Exinde vi rerum ipsarum ineluctabili, cxequcndao legi sic propositae occurrerent, propter eius universalitatem, impedimenta, quibus superandis impar est voluntas etiam optima. Sapientiam autem ecclesiae non decet condere legem, quae cx praevisis causis mox in desuetudinem abire possit.

Ad tale praecavendum periculum, meo saltem iudicio, expedire videtur: Io ut durante concilio, cx variis regionibus assumpti deputentur episcopi ad opus tanti momenti perficiendum; 2° ut parvus, de quo agitur, catechismus tanquam obligatorius non praescribatur, nisi prius a sacrosancto concilio approbatus fuerit. Undo humiliter propono, ut paragraphe quinta schematis lin. 4 [coi. 454 Du] post verba „sacro approbante concilio- sio absolvatur paragrapbus; *Novum per deputatos patres, ob oculos habitis in christiano populo magis pervulgatis catechismis, latina lingua elucubrandum decernimus; qui, postquam a sacrosancta synodo approbatus fuerit, in universo orbe catholico addiscendus tradatur, sublata* in *posterum parcorum catechismorum varietate.*

2® At vero catechismi redactio non erit modium sufficiens populos nobis commissos ad altiorom scioniiao religionis gradum elevandi. Catechismi in Galliis, ot sano aliis in regionibus, foro omnee magna perfoctiono redactions commundantur et

l Argumentum: .Episcopus Augnatotianensis et Csblllonemis propoenit ut pagina 5 linea 3 diceretur: ‚Idcirco nos sacro approbante concilio novum per deputatos patres … latina lingua elucubrandum decernimus, qui postquam a sancta synodo approbatus fuerit, in universo orbe eatholieo addiscendus tradatur, sublata in p̃osterum etc. — Id vero proponens petiit: Io ut durante concilio ex variis regionibus assumerentur episcopi sd hoe opus conficiendum; 2° ut commendaretur quidem episcopis, non tamen Imponeretur; 3° ut in fine compilationis nova haec paragrapbus adderetur: ‚Sed cum prima p̃uerorum etc. ut in orationis texto.·

doctrinae. Prae omnibus, remedium adhibendum foret negligeotiae et incuriae* parentum, qui tam laudandam deserentes consuetudinem, qua catechiami textus diebus dominicis et festivis intra domos recitabatur, omnem curam puoris elementa religionis inculcandi, et ipsius catechismi textum litteralem illorum memoriae commendandi, in scholarum directores refundunt At vero in statutis quibus reguntur scholao cuiuslibet gradus quae dicuntur publicae, tanta aggeruntur scientiarum humanarumque (itterarum programmata, ut minima temporis portiuncula pro roligiouia studiis supersit. In his rerum adiunctis, a scopo huius schematis alienum non putarem constitutionem concludere por hacc verba: *Sed cum prima puerorum* in *doctrina Christiana institutio a patribus et matribusfamilias magnopere pendeat, episcoporum est instanter admonere, et admonendos curare parentes cix enormius ab ipsis admitti posse peccatum, quam si in educandis iuxta catholicam nonnam pueris negligenter se gesserint. Invigilent etiam pastores animarum scholis omnibus, ut certiores fiant an et quomodo Christianam doctrinam inibi addiscant, qui eas frequentant alumni.*

Haec sunt, quae sublicio sapientiae vestrae, reverendissimi patrca.

ORATIO

reverendi patris domini Guillielmi de Ketteler episcopi Ṁoguntini

Eminentissimi praesides, eminentissimi et reverendissimi patres.

Ad schema reformatum do parvo catechismo duas emendationes propono.

Pag.3 in medio (coi. 454 Cs], desidero ut ex citatis verbis concilii Tridentini eliminentur sequentia verba „d.ominicÌ8 saltem et aliis festivis ḋiebus Prima ratio est quia his verbis innuitur, quo tempore et quoties institutio catechetica peragenda sit, quae res a scopo praesentis schematis aliena est, prout circa finem ¿ammarine relationis schemati nostro adicctae declaratur. Ibi dicitur pag. 8 in fine (coi. 456 a io]; BContra vero in schemate reformando ratio haberi non potuit dc illis observaliouibu?, quao spectabant sive etc. aivo nd tempus quo, vol personas a quibus res peragenda foret.-

Socunda ratio est, quod vorbis tridontinie tempus, quo pueris doctrina Christiana explicanda est, imis restringitur. Quod enim temporibus concilii Tridentini sufficiebat, nostro tempore non amplius sufficit: modus instituendi iuventutem qui nunc viget, alius omnino est ac ille, quem patres tridentini ob oculos habobant. Nostris diebus pueri rudimenta humanae instructionis mullo perfectius addiscunt quam prius; sed facilius etiam percipiunt difficultatee, quae a malevolis hominibus contra fidem opponi ¿olent. Hino quoque institutio religiosa debet esse perfectior; ct pueri bone armari debent, ne tentationibua adversariorum sanctae nostrae religionis succumbant.

Tertia ratio, in universa Germania, ot in aliis quoque territoriis, omnes et cinguli pueri et puellae per leges civiles coguntur, ut per octo vel saltem por fex continuos annos quotidie scholas frequentent. Porro in omnibus scholis catholicis usu receptum est, ut quotidie per intrgram horam doo-

l ÍHÍurme rd. VaL

l Argumentum: .Episcopus Mnguntlnus peg. 5 lin. 9 et seqq. verbis .novum auctoritate naîtra* nbstítetndm .aovas latina lingua elucubrandam, postea episcopis citbclid orbis proponendum ac demum salitu eormn sententiis auctoritate nostra edendum carabimu*. Pag. vero 3 Lu. II ex citatis tridentInis verbis eliminanda bare quae soqcnntar: .Itoainkii et aliis festis diebus*.·

trina Christiana explicetur; et hoc temporis spatium certe requiritor, ut pueri praecepta chriotianao religionis bene addiscant. Inimici autem ecclesiae nunc temporis fere ubique terrarum in reformandis scholis occupantur, et mala intentione ducti inter alia eo etiam omnibus viribus tendant, ut horae catechetiche restringantur, et ad institutionem religiosam duae tantum horae per hebdomadam concedantur. Si ergo concilium innuerit, pueros saltem dominicis et aliis festivis diebus rudimenta fidei doceri debere; iidem inimici religionis procul dubio ipsis verbis abuterentur, ut auctoritate concilii probarent binas horas pro tradendis rudimentis fidei uat superque erae: et revera possent dicere, concilium Vaticanum aeque ac Tridentinum contentum «se, si institutio catechetica solummodo dominicis et festivis, nunquam autem ferialibus diebus peragatur.

Ad pag. 5 rogo, ut finis primae paragraph! [col. B 454 D ɳ] sequenti vel simili ratione reformetur: *Jdcirco nos, sacro approbante concilio, ad exemplar adhibito praedicto tteatrabili cardinalis Btllarmini catechismo, atque etiam ob oculos habitis aliis in christiano populo magis perculgatis catechismi?, notum latina lingua elucubrandum, postea episcopis orbis catholici proponendum, ac demum, auditis eorum sententiis, auctoritate nostra edendum curabimus, quo omnes utantur, sublata in posterum paetorum catechismorum cantiate.* Ut enim novus catechismus, antequam publicetur, episcopia ad referendum communicetur, equidem omnino ncce¿aarium esse puto cx sequentibus rationibus.

Primo enim constat nihil magis arduum esse quam catechismum exarare. Auctor cuiusdam celebris catechismi affirmat, longe facilius esse summam totius theologiae, quam parvum catcchismum conscribere. Catechismus enim non a pluribus elaborari, *C* sed ab uno auctoro et in eodem spiritu confici debet. Ad conficiendum autem catecbismum, praesertim vero ad conficiendum catechismum qui toti orbi catholico ad exemplar inservire debeat, quatuor dotes requiruntur, quae rarissime in uno homine inveniuntur. Debet enim ease eximius theologus; deinde instructissimus paedagogus, id est debet optimas methodos instruendae iuventutia bene cognoscere; tertio debet magnam experientiam in arce catechizondi habere, nam experientia facit magis· trum; debet tandem illam sanctae locutionis unctionem habere, quae verbis caelestem quamdam ct absconditam virtutem communicat, puerosque sponte sua ad Christum trahit: ct etiam rarissimi sunt viri, qualis in primis fuit noster beatus Canisias, quem divina providentia omnibus illis dotibus exornavit, quibus opus est ad exarandum catechismum, qui omnibus numeris absolutus sit. Hac de D causa magnopere optandum, ut do praestantia et valore novi catechismi etiam experientia ct iudicium episcoporum consulatur.

Secundo habemus plures catechismo» minus aptos,, sed habemus etiam alios qui, post plurima examina emendati et longa experientia probati, iam omnibus presbyteris, scholao magistris caeterisque dioecesium fidelibus ex diuturna consuetudine Carissimi sunt libri. Hinc neccsso est sententiam episcoporum explorare, ut ipsi, instituta comparatione inter novum catcchismum et illum qui in propria cuiusque dioecesi usu receptus est, iudicium suum manifestare possint. Nam novus catechismus gravissimum damnum afferret, nisi saltem aeque perfectus erit quam catechismi, qui longa consuetudine recepti deinde exturbari debent

Tertio, introducto novo catechismo, iam nullus invenietur vir, qui postmodum alium catechismum A conscribere velit Usque adhuc plures catechismi editi sunt boni et mali; et utili quadam aemula-' tione factum est, ut quilibet auctor novi catechismi rem ad ulteriorem perfectionem adducere omnesquo suos praecessores superare studuerit. Sed, sublatis omnibus aliis catechismis, unus idemque catechismo» forsitan per plura saecula in univorsa ecclesia adhibebitur, excluso omni ulteriori progressu in conficiendo catechismo; ct hoc pariter maximum damnum esset nisi novus catechismus, quantum fieri potest ad apicem perfectionis perducatur.

Ex istis ergo rationibus puto omnino necessarium esse, ut sancta sedea ante promulgationem catechismi etiam sententiam episcoporum exploret; quod praesidium non parvum conferre potest, ut catechismua ad maximam perfectionem perducatur. Posset quis opponere: hoc pacto promulgationem novi catechismi non parum protrahi. Sed hoc incommodum nullius est plane momenti si rei gravitas consideretur, ot penitus evanescit ai hac dilatione perfectissimus novus catechismua obtinebitur.

Omnia autem iudicio vestro humiliter subiicio.

ORATIO

reterendi patris domini Guillelmi Vaughan episcopi Piymuthensis1.

Eminentissimi praesules, eminentissimi ac reverendissimi patres.

Schema *de parto catechismo* nobis propositum nonnullis in suis partibus mihi minime placet. Quaestio est de re omnino practica ct maximi momenti: parcite mihi igitur, patres reverendissimi, si verbis nimis rudibus sed paucissimis sententiam meam de hac re pando.

In schemate catechismus eminentissimi cardinalis Bellarmini nobis nominarim exhibetur uti exemplar novi catechismi. Verum ex omnibus catechismis mihi notia hic mihi videtur quam minime pro istis temporibus adaptatus, quominus sit exemplar saltem vel norma futuri catechismi: est enim ut sentio nimis in quibusdam partibus diffusus, et simul in aliis partibus pluribus necessariis indigens. Ne plura, si mihi liceat dicere, ipse cminentissimus Bellarminus nunquam conatus est apud scholas puerorum ipsum catechismum suum parvam memoriae mandare ac edocere. Saltem intime sum persuasus futurum apud scholas pauperum in Anglia eiusque coloniis impossibile, ut nostros pueros puellasque memoriae dictum catechismum mandare cogere possimus, cum non sit parvulorum ingeniis et necessitatibus accommodatus uri par est: quaestiones enim et responsiones valde sunt longiores latioresque quam expedit pro eorum facultate. Catechismus ex quaestionibus et responsionibus brevibus formatas praecipuo convenit bieco temporibus, quando omnes et omnia oo tendunt, ut parochos et musionarios impediant, quominus adolescentes doctrinam Christianam ullo modo doceant. Maximo igitur necessarium cajet, ut concilium istud catechismum ita confectum, ut faciliter ab ipsis rudibus addiscendus foret, sollicite ederet. Praeterea in praesenti schemate aliud non mihi arridet; siquidem nullatenus dicitur quomodo, quando aut quibus auxiliis cate-' cbismuM iste novus edendus sit. Mihi quum desideratissimum videtur, ut fiat sedente concilio, et patribus omni de regione consultis; ita ut ex praecipuis catechismis per totum mundam approbatis fiat catechismus unus vere catholicus et universalis, qui concilii Vaticani catechismus realiter dici possit.

1 Argumentum: „Ephcopna PlrmutLenris pa.^. 6 lin. 11· port verbum %elucubrandum propoaoit ut adderetur .sedente concilio' et praeteres ut delerentur verba ,&d exempUr' et etiam .ob oculos tubiti·4.·

Hinc aliquae in schemate suggerrorem pag. 5 (coi./ 454 D·] mutationes, scilicet quod auferantur verba „nd exemplari et alie „ob oculos habitis et otiam quod post verba *elucubrandum addantur verba: *cedente concilio,*

Hacc ad sapientiam vestram committo.

ORATIO

reverendi patrié domini QuiiItimi Clifford episcopi Cliftoniensis

Eminentissimi principes, reverendissimi patres.

Pauca, quao dicere volui, partim dicta sunt a pluribus ox patribus oratoribus; sed tamen quaedam dicam, quia in aliquibus ab ipsis difiero. Vellem igitur proponere variationem iu pag. 5 [ibid.] quam prius legam, et deinde breviter rationes variationis dabo, proposita mutatione. Vellem ut loco verborum in schemate propositorum dicatur: *Nos, sacro approbante concilio, ob oculos habitis imprimis praedicto* |3 *venerabilis cardinalis Bellarmini catechismo, tum etiam aliis in christiano populo matjis perculgatis catechismi!, adhibito etiam opere nonnullorum episcoporum ex variis orbis partibus selectorum, novum parvum catechismum etc.* Puto quod ea verba rad exemplar praedicti venerabilis cardinalis Bellarmini non ideo posita bint, ut velimus coarctarc cos, qui novum catechismum conficere debent, ut sequantur servili modo quidquid habetur in catechismo parvo Bellarmini. Puto etiam quod velimus - liberum relinquere compositoribus, ut sumant cx quolibet catechismo quidquid ipsis magis utile et melius videatur. Cum igitur talis sit sensus, ut existimo, eius paragraph!, et cum ea verba, „nd exemplar praedicti catechismi venerabilis cardinalis Bellarmini nonnullis cx patribus, immo multis cx patribus hoc in mentem faciant venire, quod velimus imponere ut longiores responsiones et exempla, quae adducuntur a Bellur- C mino, quae nostris temporibus minus sunt apta, retineantur, puto quod et sensui commissionis et etiam desiderio patrum satisfieret, si verba ita mutarentur ut poneretur: *ob oculos habitis imprimis venerabilis cardinalis Bellarmini catechismo, et etiam aliis in christiano populo magis pervulgatis catechismi*

Quoad secundam partem, scilicet ut addatur: *adhibito etiam opere nonnullorum episcoporum ex variis orbis partibus selectorum.* Verum est quod in fino huius monili ponatur, quod hacc omnia partim scopo schematis aliena visa suut. partim vero prudentiae et sollicitudini sanctae sedis omnimodo relinquenda visa fuisse commissioni: sed haec ipsa verba non puto quod militent revera contra ciusmodi additionem. Ium nos per ea verba: *adhibitis etiam aliis in christiano populo magis pervulgatis catechismi* iam damus aliquam directionem iis, qui componere debent huiusmodi catechismum. D Quaestio igitur non est, an debeamus ipsis aliquid proponere, sed quales directiones melius sit ut ipsis proponamus.

Iam vero duae sunt maximae difficultates quae' obviam occurrunt, quoties de construendo parvo catechismo pro universo orbo sermo fit. Prima difficultas oritur ex eo quod dicatur: est rea nova. Huic difficultati, quantum fieri potest, satisfactum eet per eam observationem, qua nos proponimus ut componatur catechismus, propositis pro exemplari iis melioribus catechismi qui iam in univorso orbe habentur; et non tam res nova proponitur, quam ut opus, quod iam exstat in universa ecclesia, magis ad unitatem reducatur.

Secunda autem difficultas est maximo practica et oritur ex eo, quod difficillimam est talem catechismum conficere, qui possit necessitatibus tam diversorum populorum satisfacere. Huic autem difficultati non alio modo satisfieri potest, quam si consulantur aliqui episcopi ex variis nationibus. Exemplum habuimus in hoc ipso concilio, quando sermo fuit de celebri illa virgula. Nulla erat difficultas inter patres quoad substantiam rei; sed tota difficultas erat in eo, ut intclligcretur quid necessarium esset pro aliqua nationo in ecclesia. Statim autem ac difficultas cognitu fuit, nulla fuit difficultas in removenda illa difficultate. Ita necease eat ut accidat non dicam semel, sed etiam centies in componendo parvo catechismo.

Si igitur no» has duas animadversiones facimus scilicet quod primum ob oculos habeantur imprimis praedicti venerabilis cardinalis Bellarmini catechismo» et etiam in christiano populo magis pervulgati catechismi; et etiam ponamus quod adbibita etiam opera nonnullorum episcoporum ex variis orbis partibus selectorum apparebit, quod concilium ante oculos habuerit duas praecipuas difficultates, quao occurrunt in conficiendo parvo catechismo, et quod proposuerit quomodo meliori modo his difficultatibus occurri possit.

ORATIO

reverendi patris domini Matthiae Eberhard episcopi Trevirensisl.

Eminentissimi et reverendissimi principes, eminentissimi et reverendissimi patres.

Cum in congregationibus nostris generalibus de parvo catechismo sententiae reverendissimorum patrum valde discreparent, et ego tunc inopinate, ncacio quo casu fortuito, in ambonem evocarer, cogitandum mihi esso putavi de nova propositione in quam discrepantes sententiae patrum ei noa omnes, certe plures convenire possent. Itaque humillime tunc proposui, ut parvus catechismus universalis hoc modo conficiatur, ut, semotis omnino scholarum sententiis, praeter preces quasdam sacratissimas omnibusque fidelibus communes, eas tantum in rebus fidei et morum quaestiones et responsiones contineat, quae reapse principaliores et universalis momenti sunt; et ut deinde episcopis integrum sit, collatis inter se consiliis, inter has quaestiones in hac summula doctrinae christianae ea inserere, quae pro variis regionum ne populorum rationibus ad fidelium institutionem idonea in Domino iudicaverint. Non unum absolutum, reverendissimi patres, docendi et discendi modum, non informem methodum; sed id desidero ut quaedam praecipuae materiae iisdem verbis in catechismo tradantur, ut in omni varietate unitas catholica etiam hac ratione splendeat et servetur.

Gratissimo animo cognosco quod illustrissima Deputatio pro rebus disciplinae humillimam hanc meam et nonnullorum patrum propositionem benevolentissimo excipere et adoptare dignata est. Unum dolco, dolco quod illustrissima Deputatio hanc benignissimam admissionem aliquatenus restrinxerit, hac scilicet apposita limitatione (pag. 5 § ultima [coi. 455 A·]) ut eiusmodi parvi catechismi usus pro prima fidelium institutione absque ullis additamentis iugiter retineatur. Reverendissimi patres, sino dubio permulti episcopi sino ullo praecepto ultro et sapienter pro dioeceseon suarum ratione hoc

| Argumentara : .Episcopos Cliftoniensis proposuit ut pag. 5 lio. 4 post ‚sacro approbante donatio diceretar ‚ob ocalos habitis in primis praedicto venerabilis cardinalis Bellarmini catechismo, tum etiam aliis in christiano populo maçts pervulgatis catechismi adhibito etiam opere nonnullorum episcoporum ex variis orbis partibus selectorum, novum parvum catechismum etc.·

* no/tmus ed. VaL

Concil. general. tonus LT.

| Afxumentnm : «Episcopal Trevirensis in *$ lufefnm autem,* deletis caraibas qtue sequuntur, dicendum immedtite ‚eril episcopis ad adeles tiberios' etc.·

efficient; edent catechismum pro prima institutione sine ullis additamentis : sed non rideo cur haec res formali praecepto urgeatur.

Illustrissimus dominus qui nomine Deputationis nostrae hac de re praeclare nobis retulit, dixit, si recto intellexi, necease esse ut textus α sacra sedo apostolica praescriptus tanquam fundamentum, super quo omnia additamenta superstruenda sunti semper retineatur. Hoc verissimum est, *eg°* ſiben tissime concedo. 8ed, reverendissimi patres, textus, quem sancta sedes apostolica praescribit, sempor patenter apparebit, etiam additamentis interpositis, maiorum typorum forma aut etiam apposita crucis figura, semper patenter apparebit coram oculis omnium. Dicit limitatio Ppro prima fidelium ſnsti tutione absque ullis additamentis0. Quae est, reverendissimi patres, prima ista fidelium institutio? In multis regionibus catholicis multi pueri scholam nullam frequentant; pro multis pueris haec insti-B tutio, praetor instructionem matris fortasse piae, praetor educationem quandam domesticam, quao ntinam semper sit, est solum institutio parochi, quae fit dominicis et festivis diebus in ecclesia: haec est prima eorum institutio.

In aliis regionibus et populis, et inter eos est mea patria, omnes pueri et puellae stricto lego tenentur scholam frequentare per septem vel octo integros annos; haec est eorum prima institutio: et per septem vel octo annos scholae elementarie quotidie catcchismus manibus discipulorum teritur; sacerdotes instruunt in scholis, ludimagistri et ludimagistrae adjuvant sacerdotes qui instruunt: sic sempor catcchismus in manibus discipulorum est. Nunc quaero, reverendissimi patres, si septem vel octo anni elementaria institutionis apud nos in Prussia et in aliis regnis efficiunt primam institu-tionem, de qua schema loquitur; ergo stricte ct *C* absolute omnia additamenta per septem vel octo annos institutionis exclusa sunti Si vero dicitis, reverendissimi patres, primam institutionem, de qua loquitur limitatio, esse restringendam ad priore· annos huius cursus ɛlementari si id dicitis, reverendissimi patres, necessarium facitis ut indiscri mi-natim ubique ab omnibus duplex catechismo· comparetur, unus sine additamentis, alter cum additamentis. Hoo fieri potest, reverendissimi patres, in civitatibus, fieri etiam potest in oppidulis; sed tali ordinatione catechismo· duplex comparari deberet apud nos etiam a simplicibus, etiam a pauperibus ruricolis, etiam a pauperibus opificibus, a pauperibus mercenariis et operariis qui inter haereticos miserrime vivunt.

Porro, reverendissimi patres, in Prussia aliisque regnis et regionibus sunt pueri revera non pauci, qui tristibus hisce temporibus o matrimoniis mixtis D oriundi maligna parentum voluntate non scholas catholicas, sed scholas acatholicas frequentant prima aetate; deinde urgente catholica matre, urgente catholico parocho, urgentibus catholicis consanguineis, pueri et puellae ad scholam [catholicam] mittuntur. Ergo primam institutionem in religione catholica huc usquo non acceperunt; sed bene exculti in scholis haereticis, in disciplinis mundanis sunt. Pono exculti in disciplini· mundanis veniunt ad scholam catholicam, recipiunt primam institutionem religiosam: ergo iuxta hoc praescriptum habere debent hunc catechismum sino ullis additamentis. Sed hi pueri noverunt praeiudicia protestantium, noverunt cavillationes protestantium, noverunt imprimis falsas et haereticas explicatione· ct applicationes locorum sacrae Scripturae, quae apud nos communes sunt. Hi pueri imprimis noverunt haeo omnia ex usu ot conversatione cum protestantibus, ot ex ipsa schola haeretica, Ad haec praejudicia protestantium, ad has cavillationes, ad has falsas interpretationes locorum sacrao Scripturae, ăddi tomenta pro ratione regionum respiciunt; sed textus universalis ad has res speciales respicero non potest

Dcniquo in regionibus ot regnis, ubi catholici inter protestantes vivunt, unus idemquo liber ċato chiami non tantum pro pueris sed etiam pro adultis in domibus, in multis familiis est libor unicus, liber qui ad despicienda praeiudicia, ad propagandam otiam catholicam fidem inter protestantes inservit et multum inserviti Bonus catcchismus, reverendissimi patres, agit sine ullo rumoro ad ṗropagandam catholicam religionem, cui Deus saopenumero iam benedixit. Hisco cx causis liceat mihi humiliter proponere, ut additamenta haec conscientiae et iudicio episcoporum pro radono regionum relinquantur, ut ita pagina 5 paragrapho ultima haoo verba limitantia huiusmodi parvi catechismi ueum deleantur.

Hanc humillimam observationem sapientissimo vestro iudicio submitto.

Post praedictos oratores veniam loquendi petiit et obtinuit unus ex deputatis, reverendissimus dominus loannes Zwerger episcopus Secoviensis; qui idcirco ambonem ascendit, ut reverendissimo episcopo Trevirensi responderet

ORATIO

reverendi patris *domini Joannis Ztctrger episcopi Ṡecamentis*

Eminentissimi ac reverendissimi patres.

Non tantum sum unus ex Deputotiono, sed minimus ex Deputotione; ideo primum veniam precor, si nunc appareo ego, ideo quia ea quao reverendissimus episcopus Trevirensi· prima vico proposuit plurimum mihi placuerunt, et etiam nuno plurimum placent, et tantum unam vellem adducere observationem, et haec est. Si Deputatio de disciplina sub prima institutiono fidelium illud intellexisset, quod reverendissimus episcopus Trevirensis nunc exposuit, tunc quae proponit Deputatio in schemate, prorsus essent non tantum inutilia, sed etiam noxia; et sub hao suppositione, quod prima fidelium institutio in sensu schematis sit illa, quam fideles accipiant per sex aut octo annos in scholis, et quod ultra accipiunt in ecclesia in publica instructione per parochum, tunc verissimum esset non posse prohiberi, quominus fiant plurimae additiones. Sed iuxta mentem Deputationie prima institutio fidelium haec eat: illa fidei rudimenta, quae pueri parvi exempli gratia iuxta nostram divisionem scholarum in Austria et Germania, qui addiscunt per duos primos, aut si sunt ingenii hebetioris, per tres primos annos scholae, illa prima rudimenta, quae debent scire, et haec sola sint omnibus communia: quao autem haeo prima rudimenta superant, addantur et amplientur iuxta mentem cuiusque episcopi.

Recordamini, fratres, quosdam ex oratoribus in prima discussione huius schematis desiderasse, ut non fiat parvus catechismo·, sed cntechismus amplior et completus, et ex hoc extrahantur etiam minores catechismi. Deputatio putavit hoc non esse desiderandum, sed desiderandum esso ut fiat parvus cntechismus tantum, quia rudimenta omnibus sunt

1 **Argumentum : «Episcopus Secoviensis nomine Deputatinnis explicavit verba ‚pro prima fideliam ſnstitutione et dixit iuxta mentem Deputationis venire illa fidei rudimenta quae pueris tradi primo debent, non autem quae ad completam dementarem institutionem pertinent, ut ca visus fuerat intellexisse episcopus Trevirensis, qii idcirco eorum expunctionem ṗetiit**

eadem necessaria; et ab Initio omnes pueri sunt, eiusdem culturae, id est nullius culturae, ct quia nihil sciunt, primum omnes debent discere rudimenta: et Deputatio putavit non esso desiderandum, ut etiam ulteriores explicationes fiant universales pro omnibus, sed hoc relinquatur episcopis. Ergo putavimus nonuiai rudimenta fidei in ĕate chismo parvo conscribenda esso pro omnibus, ut pueri haec discant duobus primis annis scholae, exempli gratia iuxta nostras leges ab anno septimo incepto usquo ad octavum completum aut usque ad nonum. Pueri deiude in nostris regionibus pergunt frequentare scholas adhuc per quatuor, quinque aut sex anuos: pro illis annis uberiores explicationes catechetica· procurabunt episcopi pro locorum diversitate. Pueri septem aut octo annorum nondum debent confligere cum haereticis, nihil adhuc sciunt do rebus positivis. Quomodo possunt nunc iam decertaro contra haereticos ct etiam se defendere contra illorum negationes dc iis rebus, quae in hac dioecesi sunt necessariae, quia haeretici sunt, et in alia non, quia ibi non sunt? Haec omnia relinquuntur episcopis. Sed utique si prima institutio in sensu Deputationis fuisset illa, quam intellexit reverendissimus Trevircnsis, tunc omnia illa verba, nullo excepto, subscriberem, quae nunc exposuit1. Sed haec non est sententia Deputationis.

Dixit deinde: aliqui pueri cx matrimoniis mixtis primum frequentant scholas haereticorum, interim culturam accipiunt, non sunt rudes nisi in vera doctrina, et iam sciunt obiectiones haereticorum; quomodo poterit ipse parvus catcchismus ipsis sufficere? Respondeo: revera minimo sufficit iste parvus catcchismus pro iis. Sed primo hao sunt exceptiones rarao; sed etiamsi esset res universalis, dico secundo, si ille puer rudimenta fidei non didicit, iam debet discero primum rudimenta fidei, etiamsi post aliquos annos revertitur: immo addo si vir quinquaginta annorum ab haeresi convertatur ad veram ecclesiam, debet rudimenta fidei discere: ergo habeat illum librum. Deindo iam ipsa indigentia parochi qui eum instruat, demonstrat huic deberi dari etiam explicationes multo uberiores, et illas instructiones uberiores sumet ex illo uberiori catechismo, quem episcopus illius dioecesis praescribendum putaverit.

Dixit etiam reverendissimus iste: catechismus in multis familiis est communis et quasi solus liber familiae, ex quo tota familia sumit ea quao debet credere et fecero: et hoc maximo laudabile est. Sed iterum verum est, quod dixi. Ipso parvus catcchismus non potest sufficero: ergo ponat additiones. Dico pro tali libro familiae utiquo catocbismus maior habobitur, illo catechismus amplior, D quem episcopus quisquo dioecesi suso praescripserit. Quod volui indicare, ut uno verbo dicam, hoc est: illa quao ct iam prima vico dixisse mihi visus est, et quno sapientissimo observavit hodio reverendissimus episcopus Trevircnsis posso existere, ot etiam haeo quao nos proponenda putavimus non so excludcro, dummodo sio intelligantur, prout nos intelleximus primam institutionem.

Et haec sola erant, quao volui proponore, ne illa, quao sapientissime dixit, videantur incompossibilia esso, praesertim cum mihi videatur quomodo conciliari possint: quomodo concilio videbitur postea videbimus, cum mihi videatur esse optimum, si acceptentur, et baec, quao schema proponit, ot ea quae reverendissimus Trevircnsis proponit revera possint coexietere.

1 exporta ed. VaL

Post haec eminontissimus primus praeses sio patres alloquutus est:

nEminentissimi patres, cum nemo amplius veniam loquendi do proposito schemate in specio quoad singulas eius partes petierit, declaramus discussionem specialem huius reformati schematis *de pareo catechismo* esso absolutam. Emendationes in discussione propositae statim typis imprimentur, atque reverendissimis patribus ad proprias habitationes mittentur. Doindc vero congregatio generalia proxima habebitur foria IV sequentis hebdomadae; in qua post relationem nomino Deputationis pro rebus disciplinae ecclesiasticae factam, exquirentur more solito suffragia patrum/

Ilis verbis ab eminentissimo primo praeside habitis, dimissa congregatio est.

7.

Emendationes a nonnulle patribus propositae Ln congregationibus gonoralibus super schemate de parvo catechismo.

1. *Card. lìauscher aep. Vindobonensis,* col. 367 B. Parvus catcchismus pro universa ecclesia conficiendus episcopis commendetur, non autem praecepto imponatur.

2 a. *Virot ep. Sancti Augustini,* coi. 469 C- Suffragium circa schema de parvo catechismo emittendum, non sit definitivum, nisi postquam ipse catcchismus concilio praesontatus fuerit.

2b. *Ketleler ep. Moguntinus,* coi. 479 B. Pag. 5 lin. 9 [coi. 453 D i·] et sqq. verbis *novum auctoritate nostra* etc. haec alia substituantur: „novum latina lingua elucubrandum, postea episcopis orbis catholici proponendum, ac demum, auditis eorum sententiis, auctoritate nostra edendum curabimus® etc.

2 c. *Marguerye ep. Augustodunensis,* coi. 477 D. Ibid. lin. 3 [I. 8] dicatur: Bidcirco nos, sacro approbanto concilio, novum per deputatos patres ... latina lingua elucubrandum decernimus; qui postquam a sacrosancta synodo approbatus fuerit, in universo orbo catholico addiscendus tradatur, sublata 'n posterum etc.

2 d. *Gastaldi ep. Salutiarum,* coi. 471 C 7. Ibid, lin. 10 [1.12] post verba *latina lingua* haec addantur: „a duodecim episcopis, quos concilium nominabit/

Si vero haec non arrideant, tunc deleantur ia lineis 9 et 10 verba *auctoritate nostra,* et in lin. 11 post verbum *quo* scribantur haeo sequentia: pa duodecim episcopis, quos concilium elegerit, examinato ot approbato, et auctoritate nostra confirmato/

2 e. *Vaughan ep. Ptymuthensis,* coi. 481 4. Ibid, lin. 11 [I. 13] post verbum *elucubrandum* addetur: psodente concilio/

3. *Ketteler ep. Moguntinus,* coi. 478 0. Pag. 3 lin. 11 [454 ci]. Ex verbis concilii Tridentini ibi citatis haec eliminentur: *Dominicis saltem et alii· festivis diebus.*

4 a. *Vaughan ep. Ptymuthensis,* coi. 481X. Pag. 5 lin. 4 [coi. 454 D «] deleantur verba *ad exemplar* et etiam *ob oculos habitis.*

4 b. *Clifford ep. CH/toniensis,* coi. 491 a. Ibid, lin. 4 post *sacro approbante concilio* ita dicatur: „ob oculos habitis imprimis praedicto venerabilis cardinalis Bollarmini catechismo, tum etiam aliis in christiano populo magis pervulgatis catechismi·, adhibito etiam opero nonnullorum episcoporum ex variis orbis partibus selectorum, novum parvum catechismum® etc.

5. *Eberhard ep. Trevirensi?,* coi. 484 B j. Pag. 5 § *Integrum autem* (coi. 455 a], deletis verbis riu·· *dem parvi catechismi usu pro prima fidelium institutione absque ullis additamentis iugiter retento,*

•ic reformetur: nTntcgmm autem erit episcopia, ad fideîes uberiuaü etc.

6. *ep. Augustodunensis,* coi. 478 a is. Id fine constitutionis haec nova paragraphe addatur: BSed cum prima puerorum in doctrina Christiana institutio α patribus ot matribusfamiliaa magnopere pendeat, episcoporum est instanter admonere, et admonendos curare parentes, vix enormius ab ipsis admitti posse peccatum, quam ai in educandis iuxta catholicam nonnam pueril ncgligenter se gesserint Invigilent etiam pastores animarum scholis omnibus, ut certiores fiant, an ct quomodo christianam doctrinam inibi addiscant qui eas frequentant alumni/

8.

Emendationes In schema reformatum do parvo catechismo privitim exhibitae.

Spaccapietra nep. Smyrnensis, — Sòdo ep. Thelesinus, — Todisco Gratule ep. Aindi et Ceriuiolae, — Atanasio iam Liparensis, — Acciardi ep. Anglonensis et Turfienài, — Longobardi ep. Andriensis, — Filippi ep. Aquitanus, — d'Avanzo ep. Calcensis et Teanensis, — Petagna ep. Cas(rimaris, — Giampaolo ep. Larinensis, — Fania ep. Marsicensis et Potentinus, — Formisano ep. Nolanus, — Lo Ficcalo ep. Nicosiensis-llerbitensis, — Quinn ep. Brisbanensis, — &Mahony ep. Armidalensis, — Lanigan ep. Goulburnensis, — Macchi ep. ftegiensis, — De Ambrogio ep. Muranus, — Mac-Erilly ep. Gatriensis, — L/ingalerie ep. Bfllicensis, — Cornihicaite ep. Beverlacensis, — Di Canossa ep. Veronensis, — Maupoint ep. Sancti Dionysii Beunionis, — Faict ep. Brugeusis, — Spilotros ep.Tricaricensis,— Tela ep. Oppidensis.— Infr&scripti patres, approbantes in omnibus constitutionem ipsis oblatam *de parvo catechismo,* sibi permittunt aliqua suggerere, quao eiusmodi constitutionem acceptabiliorem ct utiliorem reddant.

1· Optimo quidem in prima periodo monita et exempla Domini nostri leso Christi commemorantur: sed sententia magis illustrari videtur, si addatur ratio a Deo ipso in sacris Scripturis enunciata, ob quam certe divinus magister tantum in parvulos amorem curamquo monstravit Quare posset ita instrui periodus: *Fia mater ecclesia, prae oculis habens illud Spiritus sancti effatum: Adolescens iuxta viam suam, etiam cum senuerit, non recedet ab ea;* ac sponsi sui Salvatoris cui etc.

2° Optime quoque in fino huius constitutionis animadvertitur *communem esse debere regulam atque praescriptionem tradendae fidei ad omniague pietatis officia populum christianam erudiendi;* qua de causa post concilium Tridentinum percelebris ille catechismo! ad parochos confectus fuit, qui tantam ecclesiae utilitatem attulit Verum ecclesiastica i historia ex tuno novos non paucos neque parvos recenset exortos errores tum in fide tum in moribus, ac novas subindo a sancta sede apostolica editas christiinae doctrinae declarationes, nova emissa decreta, quibus illi errores damnati fuere. Opportunissimum igitur, maximaeque utilitatis esset, si sanctissimus dominus noster summus pontifex curaret, ut catechismo concilii Tridentini fierent necessariae additiones, ad modum vel adnotationum. vel appendicis, in quibus exponerentur tum errores damnati, tum doctrina fidei sancita a tempore peracti concilii Tridentini usque ad praesens concilium Vaticanum inclusive. Nunc temporie enim maxima habenda est cura de parochis, et consulendum eat defectui librorum quo laborant, maxime ■i in pagis degant, et defectui temporis ad illos pervolvendos, si iisdem instructi sint. Quid commodius, quid utilius pastoralis doctrinae compendio A authentico, quo omnia parochi praesto habeant ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, ad praeliandum pro nomino Domini nostri Icsu Christi, eiusque sanctissima sponsa ecclesia?

Quapropter infrsscripti patres enixe postulant a sanctissimo domino nostro Pio papa IX, ut quemadmodum sancta sedes apostolica in antecessum egit, agat in posterum, iubens memoratum cateehismum ad parochos opportunis additionibus locupletari, quao novis temporum necessitatibus satisfaciant. Quao sane ros, si benigno α sanctissimo patro excipiatur. ita, additu paragrapho in tino constitutionis, exprimi possot;

rCum tamen tribui abhinc sacculis magnum in modum excreverit errorum moles contra rectam fidem bonosquo mores, atque huic apostolica^ sedi necease fuerit pro supremo suo magisterio contra novas corruptelas cbristianac doctrinae vindicias E sumere, ct novas edere declarationes, nos sedulo curabimus, ut commendatus catechismus ad parochos iis locupletetur additionibus, quao novis temporum necessitatibus, quantum fieri potest, satisfaciant

Caixal ep. Urgellmsis. — Pag. 3 lin. 10 [coi. 454 B ιφ Cum finis schematis huius sit ut pueri nb ineunte usu rationis lacto caelestis doctrinae enutriantur, ct ad vento fidei officia ct ad studium pietatis mature informentur, fortasse rectius rea ita exprimeretur: „Pia__ praecipuam iugiter maternam suam curam et sollicitudinem erga fidelium parentum pueros impendit, ut lacte cacicatis doctrinae, vel primum albescente *(aut si mavis:* cum primum albescente) rationis lumine sedulo enutriantur, atque illucescente superna gratia *(vel:* superno splendore) habitus fidei divinae in baptismo divinitus suscepti, pro tenerae ac innocentis aetatis captu, ad eiusdem fidei officia, ct ad studium pietatis mature informentur/ q

Pag. 3 lin. ultima, ac 4 lin. 1 [coi. 454 C·]: Ad maiorem rei tanti momenti, quae numquam nimia erit, claritatem, ct ut commendetur catholicis parentibus debitum, ab ipsis nimis frequentor non adimpletam, quo obstringuntur, edocendi etiam suos filios eatechesim. fortassis diceretur melius hoc modo:

rAtquo ut res haec tanti momenti, non formulii ad cuiuslibet arbitrium elaboratis, sed purissimo unius omnium matris lacto *(vel:* purissimo ab uberibus unius, etc.) infantium labiis instillato, securius perficeretur, eadem sancta synodus praescribendam censuit catechcsim. in universa ecclesia communem, quam episcopi accurate exponi a parochis omnibus curarent. Cuius communis entécheseos necessitai luculentius demonstratur ex officio, quo etiam parentes catholici obstringuntur ad coadiuvandum parochorum pastorale opus in edocendis pueris doctrinam catholicae fidei. Id vero, ete/

Pag. 5 lin. 16 [coi. 455 À2] ubi dicitur: nquasi tessera fidei/ fortasse adiungeretur opportune ad propositum finem: rquasi nota tessera unius catholicae ubivis terrarum fidei, facile ctc/

Pog. 6 lin. 6 [coi. 455 B l] ad maiorem rei perspicuitatem rectius, ni fallor, diceretur:

BNisi ad illos, pro cuiusque captu intclligendas, adiiciatur vivao vocis magisterium eorum, quibus legitimi pastoris ct doctoris munus incumbit, ad arctiorem totius mystici corporia Christi unitatem, maiusque robur in pabulo et confessione verae fidei maxime refert, ut uno eademque sit illius tradendae regulo, una eademque praescriptio in populo christiano erudiendo ad veram salutis aeternae viam. Hinc omnibus . .. usum tridentini catechismi ad parochos/ etc.

Mazzuoli ep. Sancti Severim — Pag. 3 [col. 454 Ct] A habetur: filino sacrosancta Tridentina synodus nedum episcopis mandavit, ut dominicis saltem et aliis festivis diebus pueros in singulis Parochiis fidei rudimenta, et obedientiam erga Deum ac parentes diligenter doceri curarent; sed illud praeterea sibi faciendum censuit, ut certam aliquam formulam et rationem traderet christiaoi populi ab ipsis fidei rudimentis instituendi, quam in omnibus ecclesiis illi sequerentur.||

Non placent illa verba *nedum ... sed illud,* quae indicant transitus α minori ad maius. In hac pagina agi coeptum est de praecipua *sollicitudine* ecclesiae ergo pueros: post verba *sed illud* disseritur do rationo *christiani populi fidei rudimentis instituendi;* erga transitus non fit nd aliquid maius *speciale* pro pueris. 2 *Singulis Parochiis:* hoc ultimum verbum scribatur *p* parvo. 3° Verbum *formulam* mihi non placet. In concilio Tridentino sees. 24 cap. 7 legitur B iuxta *formam ...* in catechesi... praescribendam .., Aptius mihi videtur verbum *formam,* ut excludatur idea, quod ecclesia consuerit sufficiens ad Christianum populum in fidei rudimentis instituendum, ut ipso edoceatur do omnibus *formulis* quae in interrogationibus ct responsionibus catechismi leguntur.

Dicendum igitur: *Hinc Tridentina synodus episcopis mandavit, ut dominicis saltem et aliis festivis diebus pueros in singulis parochiis fidei rudimenta et obedientiam erga Deum ac parentes diligenter doceri curarent. Praeterea eadem sancta synodus sibi faciendum censuit, ut certam aliquam formam et rationem traderet christiani populi ab ipsis fidei rudimentis instituendi, quam in omnibus ecclesiis illi sequerentur.*

Dupanloup ep. Aurlianensis·. — Volucram orationem habere in congregatione generali de *parro calechismo.* Cum vero pleraque a me obiicienda 0 sufficienter dicta sint patribus, huic loquendi proposito renuntiavi. Haud inutile tamen duco ad Dcputationem *de disciplina,* per manus eminentiae tuae, mittere unam tantum animadversionem particularem, quam forsitan operae pretium erit respicere.

Pag. 5 § nEt quoniamu [col. 455a]. In hoc paragrapho praecipitur translatio catechismi latini in linguas vulgares.

Et ratio huius translationis faciendae haec datur: ut *facile memoriae mandetur.* Sed haec ratio non nisi ex inadvertencia dari potuit. Ratio translationis faciendae haec est, ut a pueris omnibus *intelligi possit* catechismus, non nutem *ut facile memoriae mandetur.*

Card. Corsi aep. Pisarum. — Cum verae Christi ecclesiae unitas quam maxime ex unitate doctrinae demonstranda sit iuxta illud Pauli: *Unus* D *Dominus, una fides, unum baptisma,* optimum foret si Vaticani concilii unus habeatur catechismus, quo et edoceantur omnes, atque oamdem omnes retineant doctrinam.

Catechismus hio communi atquo ecclesiastico latino sermono erit scribendus, in vernaculam vero linguam vertendus iuxta locorum ac dioecesium linguarum varietatem. Hoc consonum est menti patrum concilii Tridentini, prout videre est sess. 24 cap. 7 do reformatione. Idem asserit Benedictus XIV in constitutione *Et si minime,* edita dio 7 februarii anni 1742.

Tessera istius parvuli catechismi videtur esse illa vou. cardinalis Bellarmini: 10 quia generalior est; 2e quia doctissimus hic vir aperto confessus est plus impendisse laboris in hoc exarando opusculo, quam in tribus voluminibus in folio de controversiis; 3° quia Benedictus XIV in supracitata constitutione sic do illa doctrina: nClcmentis VIII aliorumquo praedecessorum nostrorum vestigiis inhaerentes hortamur in Domino, et enixo commendamus in doctrina Christiana adhiberi libellum de Clementis eiusdem mandato a cardinali Bellarmino conscriptum ... ut unus deinceps in docendo et discendo christianam doctrinam ab omnibus teneretur/

Atque hoc praesertim quoad prima rudimenta fidei, in quibus oporteret ut non modo res sed ct termini quibus exprimuntur agnoscerentur aequaliter. Exempli gratia absonum ut in eliciendis actibus fidei, spei ct charitatis nec non et contritionis variae adhibeantur formulae. In primis enim exponi debet quid credendum, quid sperandum, quid amandum; dein etiam formale motivum quo credimus, speramus, amamus. Haec in Bellarmini doctrina habentur. In contritionis actu exponi debet quo motivo dolendum sit do peccatis omnibus commissis, et quomodo ait dolori adiungendum propositum non peccandi de caetcro, et quid potissimum promitti debet, ut agnoscatur poenitentem relabendi animum non habere, scilicet fugere proximas peccandi occasiones.

Ut vero admonent tridentini patres ac Benedictus XIV, non sunt tantum instruendi pueri, vel adulti ignari ct rudes, sed et illi qui provectioris aetatis sunt, praesertim ut sese disponant ad bono recipienda sacramenta.

Neminem profecto latet novae legis sacramenta conferre gratiam non modo ex opere operato sed etiam ex opero operanti?, scilicet ex dupositionibus, quibus ad sacramenta fideles accedunt. Quanto magis fideles instructione carent, eo minus gratiae recipiunt, quia materialiter potius quam formaliter quum plures sacramenta recipiunt.

Placeret itaque ut parvus haberetur catechismus pro parvulis, atquo hic sine ullo additamento. Parochus aut alter magister poterit quid verba illa significent, ut melius intelligantur res ac memoriter retineantur, breviter explicare.

Alter vero esso posset enucleatior tradendus maioribus natu. Placeret etiam ut Vaticanum concilium inculcaret, ut in omnibus domibus catechismus hic servaretur, omnesque hortandi essent patresfamilias, ut saltem in unoquoque menso a propriis filiis ac filiabus legeretur, ac parochorum esso unam vel alteram aliquando adire domum, ut certiores fiant quomodo in Christiana catechesi omnes sint edocti.

Forsitan poterit hoc osse medium ut puellae praesertim a romanticis legendis libellis facilius tese abstineant. Libellorum enim istorum lectio tantorum malorum foe mineo praesertim sexui sunt in causa.

Gastaldi ep. Salutiurum — Excellentissimis et reverendissimis patribus, qui emendationes propositas in congregationibus generalibus super schema reformatum *de parvo catechismo* examinare debent, supplicem petitionem exhibet, ut quantum fieri potest, accedant desiderio exposito de commissione *eligenda a concilio, cui noms catechismus conficiendus committatur,* vel saltem *ejcaminandits* et *approbandus,* antequam apostolica auctoritate omnibus episcopis ecclesiae catholicae imponatur. Quao sequuntur argumenta hoc omnino suadent.

1° Primum officium ot ius cuiusque episcopi eat tradere elementa catholicae doctrinae. Si gravis

| Litt dat. ad cardinalem Capalti Deputation^ pro rebus diaciplinae ecclesiasticae praesidem die 1 mail 1870.

* Litt, dat ad cardinalem Capalti Deputationis de disciplina praesidem.

*) Lilt dat. ad Deputationem de diariplisa ecclesiastica die 2 mali 1870.

cane» requirat, ut cibi praecipiatur *formula* qua haec elementa tradenda eunt, *aequum* omnino est, ut ipse etiam aliquam partem habeat in hac *formula* conficienda.

2 Decus concilii hoc requirit: nam si aliis tanta rea committatur perficienda, *praetermissis patribus concilii,* hoc in augustissimi huius consessus dedecui vergeret.

3° Episcopis, utpotc apostolorum successoribus, dictum est a Domino nostro: *Docete omnes gentes,* et propterea episcopi sunt pastores in sua quaque dioecesi; et sacerdotes episcopali charactere non praediti sunt tantum *adiutore pastorum.* Ad episcopos ergo pertinet inre quodam proprio *catechismo* conficere, qui certe peculiari gratia Spiritus saneti ad hoc munus exornati sunt.

4· Plores ex patribus valde repugnant huic legi propositae de unico catechi/mo toti ecclesiae imponendo: ot nonnisi reluctantor submittentur huic legi, quando lata fuerit. Multo magis reluctanter seso subiicient, si catechismo omnino extra concilium conficietur: ad quid eorum repugnantiam augere?

5 Generatim patres qui obsistunt huic logi, sunt ii ipsi, qui non admittunt opportunitatem *definiendae infallibiiitatis pontificiae.* Iam vero una ex causis praecipuis, ob quam huic definitioni non assnntiunt, est quia timent no sedes apostolica omnia ad se trahat, et episcopis utatur tamquam meris vicariis, quibus omnis *auctoritas propria* auferatur. In hac sententia valde confirmabuntur, si non solum coacti fuerint ad acceptandum huno unicum catechismum, sed coacti ad acceptandam catechismum in quo conficiendo neque *directe* neque *indirecte* partem habeant: proptereaquo eo magis obsistent praedictae definitioni; et quo magis adigentur ad accipienda quao sibi repugnant, eo magis querimoniae angentur. Porro prudentia iubet, ut, nisi ineluctabilis necessitas aliud suadoat, querimoniis quam minor causa fieri potest praebeatur, dum pace et concordia adeo· indigemus.

6® Si novus catechismus conficiatur ab episcopis quos concilium elegorit, vel saltem ab episcopii per concilium electis examinetur et approbetur; tuno catechismo erit vere *catechismus concilii Vaticani,* secus erit tantummodo iussu concilii Vaticani editui.

7· Res quae proponitur certe ad praxim reduci potest sine magnis difficultatibus. Nam, quum concilium non possit tam brevi tempore absolvi, quo generation sperabamus ad exitum esso perducendum, fit ut, sedente concilio, catechismus hio concinnari valeat. Etiamsi, concilio perdurante, perfici non valeret, episcopi, quibus opus committeretur, possent ad aliquod tempus Romae permanerò ad illud complendum.

Si episcopi ipsi non possent illud aggredi ot perficere, ct res viris a sancta sede eligendis et Romao permanentor degentibus esset committenda; concilium tamen oligere posset numerum quemdam episcoporum ex diversis nationibus, quibus etiam ad suas sedes reversi exemplaris novi operis mittantur, et eorum suffragia vel emendationes Romam remitti. Confectores catechismi has adnotationes vel emendationes perpenderant, casque simul comparando novum catechismum a se confectum iuxta illas reformarent; operis ita reformati exemplaria donuo remitterent ad'eosdem episcopos adiectis rationibus ob quas emendationes quasdam forsan non receperint, additis etiam argumentis quibus quaecumqao scripserunt, fulciuntur; et sic eorum episcoporum certo suffragia affirmativa tandem haberentur; et illi ipsi episcopi novi catechiami assertores et defensores in suis nationibus existeront.

Dubreil aep. Acenionensis ›. — 1° Admittatur tantum unitas nationis seu provinciae donde unitas pro universo orbo desideranda possibilis fiat.

2 Exemplo concilii tridentini, exaretur a concilio vel a commissiono concilii catechismo unitati promissus et unitatis honoribus dignus, priusquam de unitate statutum sit.

Dosati ep. Lunensis·Sareanensis. — Servata prout iacet huius schematis expositione, eius titulus qui inscribitur: *De confectione et usu etc.* potius sio inscribi posse mihi videtur: *D/ parco catechismo conficiendo, et ab universa Ecclesia adhibendo* (vel, ai magis placet: *deque eius usu in universa Ecclesia).*

Augcloni aep. Urbinatenste. — *§ Integrum autem* videtur posse immutari, ut infra, ad votum exprimendum, ut etiam additamenta, quantum fieri possit, uniformiter fiant in unaquaque saltem provincia vel regione.

«Ubi autem episcopi ad fideles uberius excolendos ct contra errores, qui in suis forsan regionibus grassantur, praemuniendos, ampliores catechetica institutiones conficere necessarium vel opportunum indicaverint, eas qnantum fieri poterit uniformes fieri eurabunt, iis maxime in locis, qui iu similibus adiunctis vel necessitatibus versantur; quas tamen si una cum textu praedicti catechismi, ot non seorsum odere voluerint, id ita fieri dobere mandamus, ut textus ipso a nobis praescriptus, qui pro prima fidelium institutiono absque ullis additamentis iugiter retineri debet, ab huiusmodi institutionibus patenter distinctus appareat.

Valcrga patriarcha Hierosolymitanus. — Ad schema constitutionis de parvo catechismo pag. 5 lin. 11 [eoi. 454 Du] proponitur ut voci „curabimus" substituatur vox *decernimus.*

Ratio est, quia dignitati sanctae sedis magis congruere videtur, ut in solemni constitutione id, quod agendum sit, decernatur, quam ut mens et propositum agendi tantum exprimatur.

9.

Congregatio generalis quadragesima nona 1870 mali 4.

Foria IV die 4 maii 1870 hora nona matutina in conciliari aula Vaticanae patriarchalis basilicae generalis reverendissimorum patrum congregatio habita est; cui interfuerunt quingenti nonaginta patres, nempe 34 cardinales, 7 patriarchae, 8 primates, 93 archiepiscopi, 407 episcopi, 5 abbates nullius dioecesis, 15 abbates generales sive praesides congregationum ordinum monasticorum, usum mitrae habentes, 21 generales et vicarii generales, quorum omnium nomina, quao per assignatores locorum accurato descripta fuerunt, exhibet indiculus patrum quadragesimae nonae congregationis, qui inter acta, concilii asservatur.

Reverendus pater dominus Athanasius Kauam archiepiscopus Tyrensis ritus melchitici missam lectam celebravit Qua absoluta, ct recitata oratione *Adsumus Domine* etc., eminentissimus primus praeses iussit aubsccretarium ambonem ascendere et iudicum excusationum relationem perlegero circa petitionem a nonnullis patribus factam, ut facultas sibi concederetur discedendi a concilio. Relatio vero huiusmodi sequens est:

«Eminentissimi praesides, eminentissimi ac reverendissimi patres, aliquot concilii patres ex gravibus causis veniam a concilio discedendi petierunt, scilicet:1

1 Liti. dst. ad revertudÍMÍmum concilii secrvurinm die 2 mail 1870.

† Anselmua Llórente episcopus Sancti losephi a do Costarica ob graviorem infirmitatem in dies crescentem.

2° Jacobus Brown episcopus Salopiensis in Anglia pariter ob adversam valetudinem.

3° Joannes Brady episcopus Pcrtbcnsis in Australia ob graviorem infirmitatem continuo auctam.

4 † losephus Hippolytus Salas episcopus Sanctissimae Conceptionis do Chilo ob gravem Infirmitatem podagrae, qua valde laborat,

5· Ioannes Langevin episcopus Sancti Germani do Rimouski ob gravissimas necessitates tam spirituales quam temporales dioecesis.

6° Colinus Mac Kinnon episcopus Arichatensis ob infirmitatem continuo auctam.

7· Petrus Mno Intyro episcopus Carolinopolitanus ob eamdem causam.

8° Petrus Beverini episcopus Sapponsis ob notissimam gravem infirmitatem. B

9° Fcrdinandus Arguelles y Miranda episcopus Asturicensis pariter ob gravem infirmitatem.

10® losephus Oolabert episcopus Paranenais propter diuturnam gravemque infirmitatem.

rJudicos excusationum allegatas discedendi causas satis fundatas atquo probatas agnoverunt, atque praedictorum episcoporum petitionem exaudiendam suaserunt/ .

Hac relatione perlecta, eminentissimus primus praeses patres rogavit, ut qui allegatas discedendi causas α iudicibus excusationum agnitas et approbatas admittendas esso judicarent, surgendo assensum suum ostenderent Cumquo omnes undique eurrexissont, idem primus praeses dixit:

^Declaramus, easdem discedendi causas approbatas esse α concilio/

Poat haec dixit;

"Reverendissimi patres, iam accedimus ad materiam principalem congregationi generali hodie propositam, scilicet ad exquirenda suffragia patrum do emendationibus circa schema reformatum *de parco catechismo.* Antequam suffragia exquirantur, audiendus est reverendissimus pater, qui nomino Deputationis pro rebus disciplinae ecclesiasticae exponet, quid ipsa de bis emendationibus sentiat patribusque proponat. Is est reverendissimus dominus Ioannes Zwerger episcopus Secoviensis. Itaque reverendissimus dominus ambonem ascendat/

RELATIO

reverendi patris domini loarniis Zwerger episcopi Secoviensisl.

Eminentissimi ct reverendissimi patres.

Cum haec provincia exponendi opinionem Deputationis de propositis emendationibus mihi devenerit, ea quao Deputatio proponenda censuit aggredior. Primum de emendationibus hic typo impressis exponam Deputationis opinionem; deinde pauca do aliis, a quibusdam reverendissimis patribus alia via ad Deputationcm delatis, aliquod verbum dicam.

Emendatio † est: *Parcus catechismus pro universa ecclesia conficiendus episcopis commendetur, non autem praecepto imponatur.* Rogo ut mihi permittatur do hao aliqua exponere post emendationem quintam; ita ut nunc aggrediar ad *emendationes* quinque, quae sunt sub num. 2· *(a, b, c, d,* e), itemquo do secunda parte emendationis quae est sub num. 4° *b.* Istac emendationes omnes in hoc conveniunt, quod catechismus conficiendus aut componatur ab ipso concilio oecumonico, aut compositus ab alio, proponatur concilio approbandus, aut proponatur omnibus episcopis totius orbis catholici primum inspiciendus, aut saltem proponatur episcopis aliquibus ex omnibus nationibus orbis catholici, aut tandem ut saltem ante approbationem apostolicam proponatur examinandas duodecim patribus concilii nunc eligendis: haec in bis sex emendationibus continentur. Videamus nunc quid de iis dicendum videatur.

Primum ut concilium ipsum nunc hoc opus sibi assumat et catechismum conficiat. Reverendissimi patres, si sanctissimus pater ab initio habuisset hanc intentionem ut concilium faciat catechismum, mihi videtur quod concilium deberet sanctissimum patrem rogare, ut hoc opus α concilio avertat et in seipsum assumat. Scitis enim, reverendissimi patres, etiam patribus tridentinis simile aliquid in intentione fuisse relato ad catechismum ad parochos ct ad alios libros; sed tridentini patres posten per experientiam edocti fuerunt, ita ut nihil ipsis relinqueretur nisi omnia remittere ad sanctissimum patrem, et eum rogaro ut ipse faceret, et fecit Sed non est necessarium confugere ad experientiam alienam ; iam ipsi experientiam fecimus. Scitis quantum tempus ct quantos labores debuerimus insumere in conficienda nostra prima constitutione de fidoî

Quid ergo? ei nunc catechismus componendus esset α quibusdam ex nobis eligendis, »i ille catchiamus tunc concilio proponeretur, deberemus insudare millibus emendationum per univorsum annum vel per duos annos continuos. Quomodo possumus tanto tempore nbesso a nostris dioecesibus cum magno carum datnno, ct quomodo tempus pretiosum terere pro hac re, relinquendo labores multo graviores, qui conciliariter faciendi sunt? ita tamen ut isto labor conficiendi catechismi minimo relinqueretur infectus, aed eum faciet sanctissimus pater sua cura ct sollicitudine? Ergo mibi videtur concilium non posse hunc catechismum conficere, sed potius debero gratias agero sanctissimo patri, quod iam ab initio intentionem habuerit, ut curam eius habeat.

Sed nuno catechismus alia via componendus poterit proponi omnibus universi orbis episcopis dispersis, post concilium inspiciendus ct examinandus; aut si non omnibus, aliquibus saltem ex omnibus notionibus, id est plurimis episcopis. Mihi videtur, quod episcopi disporci por totum orbem multo minus possint examinare catechismum, quam hic congregati: ergo hoc adhuc mihi videtur magis impossibile. Fortasse tamen posset compositus isto catechismus proponi duodecim patribus, ut alia emendatio vult, nunc α concilio eligendis; sine dubio examen per duodecim patres erit minus diffi-

dami apostólicas sedi onice relinquendam, nec conditiones, cautiones aut observationes apponendas quao ei in iniuriam versarent. Addidit non agi hic aut de nova catechismi Rellarmini editione aut de catechismo Illo locupletando, sed de noro conficiendo catechismo. Et demum in catechismo ea tantum comprehendi opus erse quae revera ad primam Institutionem pertinent, seu rudimenta ilia quae primo tradi pueris debent, non vero ea quae ad completam elementares institatloaem pertinent, aut quae per totum scholae cursum tradi ait a parochis in suis parochiis doceri debent

l Argumentum: .Ambonem hic ascendens et singulas propositas emendationes persequens huius de iis locutns est in quibus aut maiori instantia aut maiori numero nonnulli insistere viri inerant. Sic cum a nonnullis postulatum fuisset ut munus conficiendi catechismum ipsi concilio committeretur, ipse e contrario observavit ut ri pontifex hoc munus concilio dedisset, concilium declinare illud debuisset, et pontificem rogare ut ipse potius hane curam sibi assumeret. Neque exigi posee ut cum confectus catechismus fuerit, sublidatur episcopia sive dispersis rive in concilio congregatis; praeterquamquod enim tempus longum nimis ad id requireretur, hoe examen innumeris atque inutilibus quaestionibus viam panditurum compertum omnibus esse. Inutile esse quod ab aliquibus proponebatur de eligenda commissione duodecim episcoporum ex variis ebristiani orbis nationibus. Siquidem rem hanc ait uno vel alio molo ipse pontifex ex se faciet. Curam confidendi eate-

cilo quam per mille patres. Sed ex una parto istud oxumen, haec praecautio superflua erit. Quomodo enim orietur ille catechismus? Hoc modo, ut sanctissimus pater eligat aliquos viros ad catechismum conficiendum prae cacteris aptissimos; ut isti catechismum summa diligentia componant. Postquam compostus fuerit, sine dubio sanctissimus paler illum prius examinandam proponet aliquibus aptissimis ad hanc rem, et facile episcopos aliis praeferet, •i sibi visum fuerit. Et illud quod hic desideratur, sine dubio tamen fiet, ut diligenter prius examinetur; tunc demum catechismus ita castigatu· accipiet approbationem apostolicam. Ergo cum hoc certe aliunde fiet, cur per nostram quasi legem vellemus hanc rem praescribendo quasi habere?

Sed ex altera parte hoc etiam longissime distat a more procedendi, quem tenuerunt patres tridentini in eadem quasi re, cum ageretur inter alias etiam de catechismo romano. Tridentini patres omnia remiserunt ad «anctam sedem, et non addiderunt ullam limitationem: ergo convenit, ut et nos patres tridentinoa in hac quoque re sequamur. Praeterea etiam aliud posset subesse, si has aut alias aut similes cautelas apponeremus. Posse: inde oriri apud cos, qui foris sunt, aliqua sinistra suspicio injuriosa erga sanctam sedem, et erga nos ipsos: posset oriri opinio, ut illi qui foris sunt facile calumniando dicerent: patres Vaticani putaverunt non posse committi confectionem parvi catechismi sanctae sedi, sine magnis cautelis et praecautionibus; et haec opinio nobis et sanctae sedi iniuriosa esset. Itaque Deputationi visum est, quoad has quinque emendationes quae sunt sub num. 2® et ultimam partem emendationis quae est sub num. 4® *b,* esse suadendum congregationi generali ut has emendationes excludat

Venio *ergo* ad *emendationem 3** quae ita sonat: *Ex ċerbi concilii Tridentini ibi citatis* (pag. 3 lin. 11) *eliminentur serba* ¿.dominicis saltem ot aliis festivis diebus/ Deputatio de hac emendatione censuit acceptandam esse, et suadendum esse reverendissimis patribus hic congregatis ut hanc emendationem acceptent. Prima causa est illa, quam adduxit reverendissimus emendator, scilicet esse inimicos ecclesiae, qui maxime scholam volunt solvere ab omni infiaxu christianae religionis: ct hoc in aliquibus locis iam obtinuerunt, ut ibi sint scholae in quibus non liceat exponere doctrinam Christianam. In aliis locis hoc idem desiderant, et conantur facere; et ephemerides omnibus diebus proclamant, eiiciendam esse religionem ex institutione iuventutis. Ergo si hoc dicimus, si haec verba concilii Tridentini afferamus, quid habebunt isti inimici ecclesiae? Certe non habebunt veram causam dicendi: Ergo videtis concilium ipsum docet, satis esae ut dominicis tantum diebus extra scholam instruatur inventus in doctrina catholica. Non habebunt hanc causam veram, quia dicitur rsaltem4 et insuper dicitur ^diligenter instruant etc.u Sed inimicis ecclesiae catholicae non tantum placent verae causae; contenti sunt ut habeant tantum praetextus coloratos ad decipiendos simplices, et praesertim ad decipiendos parentes catholicos. Ergo possent revera dicere: ecco concilium Tridentinum innuit, concilium Vaticanum repetit eamdem rem, sufficere ei vestri filii in schola de religione nihil audiant, et parochus poteat, si vult, et vos potestis domi vestros pueros instruere. Ergo ex hac causa adducta a reverendissimo emendatore hanc emendationem accipiendam indicavimus, eo vel magia quia possumus haec verba immutaro sine ullo damno nostri schematis.

Quid enim vult schema do parvo catechismo? Nihil vult statuere de catcchizatione, sed de catechismo; id est, vult tantum textum construere, iuxta quem docendum erit, non autem vult quidquam determinaro neque do tempore catechisationis, neque de loco. Itaque emendatio baec placuit Deputationi, quae etiam iuxta eamdom cogitationem insuper proponit, ut etiam deleantur haec verba rin singulis parochiis-, et textus quem ergo occipiendum suadet paulo post initium primao paragraph!, ita sonaret: *Hinc sacrosancta Tridentina synodus nedum episcopis mandant, ut pueros fidei rudimenta et obedientiam erga Deum etc.,* ut illud quod do tempore et de loco ibi dicitur, eliminetur. Iam aliunde nostrum ichcma non voluit afferre verbo concilii Tridentini, sed tantum illum sensum qui pro nostro scopo facit.

Venio ad *emendationem 4Ⱥ* (a* ct Do socunda parte emendationis sub num. 4a *b* iam dixi, quia illa secunda pnra pertinet nd emendationes quae aunt sub num. 2 do quibus dixi non videri admittendas esse. Restat ergo prior para emendationis 4a* et haec ita est, ut deleantur verba nad exemplar" et etiam rob oculos habiti·4 et ut post F«acro approbante concilio4 dicatur: o5 *oculos habitis imprimis praedicto venerabilis card. Bellarmini catechismo, tum etiam aliis in christiano populo magis pervulgatis ċatechismi* Illud vocabulum *ad instar* aut *ad exemplar* catechismi Bellarmini plure· patres in prima et in secunda discussione exagitavit, quia putarunt, schema per hoc vocabulum velle insinuare, ut isto catechismo· parvus, de quo loquimur, quasi nihil aliud eit nisi exemplar eiusdem, id est quali *un portrait, un ritratto accurato;* aliis verbis ac si iste catechismus nihil aliud essot, nisi nova editio aucta Bellarmini; et ideo illi patres reverendissimi viderunt, illum catechismum Bellarmini, qui suo tempore optime suis adiunctis ot necessitatibus respondebat, illum catechismum, si non sit nisi emendatior, nisi auctior editio, non bene sufficere praesentibus nostris indigentiis. Et ex hac causa, ni fallor, patres ea protulerunt, quae proferenda duxerunt, et quae omnes audivimus.

Sed, reverendissimi patres, haec intentio nunquam fuit neque in priori neque in hac forma nostri schematis; sed dicitur expresse, novus catechismus conficiatur, secus debuisset dici, nova et auctu editio procuretur. Ergo, dum schema dicit, novus catecbismus fiat, iam per hoc ipsum agnovit ct indigitavit. illum Bellarmini catechismum, quamvis priori tempore aptissimus fuerit, nunc non prorsus convenire necessitatibus nostris, et debere confici catechismum novum, non editionem novam, qui iuxta principaliora lineamenta Bellarmini componendas erit. Ex hoc videtis, reverendiasimi patres, quod posset vero sensui illorum patrum etiam satisfieri, ei hanc partem emendationis non acceptandam consuissemus. Tamen Deputatio putavit, hanc emendationem eub n. 4® *a* accipiendam esse; unde fit ut emendatio 4a *b* per se ipsa excidat. Deputatio hoc ideo existimavit hanc esso accipiendam, quia regula, quam Deputatio sibi praefixit, haec est, ut quantum fieri potest, quantum scopus laboris permittit, Deputatio satisfaciat omnibus desideriis patrum. Quod revera omnibus nequeat satisfacere, per se ipsum patet; quia saepo ut Deputatio placeret paucissimis, deberet displicere omnibus reliquis: sed ut desideria patrum, quae possunt impleri, illa desideria omnia impleantur. Hinc ergo Deputatio suadet, ut haec emendatio acceptetur, ct pag. 5 lin. 3 erit dicendum: *Idcirco nos, sacro approbante concilio, ob oculos habitis imprimis praedicto venerabilis cardinalis Bellarmini catechismo, tum etiam aliis*

in christiano populo inagis pervulgatis etc. Hinc ergo emendatio sub *a* excidit.

Venio ad *emendationem* quae eat: pag. 5 paragrapho "Integrum autem erit opiacopis", deletis verbi» ^eiusdem parvi catechismi usu pro prima fidelium institutione absque ullis additamentis iugitor retontoll, sic reformetur: *Integrum autem erit episcopis ad fideles uberius etc.* De hac ro nuno dicendum est, tunc simul adiungam illud quod sub num. ₱ propositum fuit, quod omisi et in hunc locum transtuli: ergo videamus quid dicendum erit; Deputatio mentem suam candide aperiet. Quae contra uniformitatem catechismi dicta fuerunt, reverendissimi patres, omnes audistis; pluribus patribus magni timores orti sunt, dum cousiderarcnt has res. Ex una parto considerarunt magnam differentiam culturae et ingenii ct intolligentiao ct morum, etiam differentiam periculorum, haeresum, quao iu diversis locit» revera sunt diversae, diversissimae; ex alia parte viderunt proponi hic tamen catechismum unum uniformem, et inde concluserunt: quomodo pro bnc tanta adiunctorum varietate poterit convenire unus catechismus? Et isti timores, ni vehementer fallor, cx aliqua suppositione orti sunt, quao suppositio non fundatur in nostro schemate.

Isti timores omnes ct quasi omnia, quae patres dixerunt contra uniformitatem catechismi, militant quidem et sunt argumenta fortissima contra magnum et completum, non autem tangunt catechismum parvum, non tangunt primam institutionem fidelium. Et differentia opinionum orta est, nisi fallor, ex hoc maxime, quia sub denominatione catechismi parvi aliud intellexit schema, et aliam rem intellexerunt patres multi; aliud intellexit schema sub expressione „pro prima fidelium institutione", ct longo aliam rem intellexerunt illi patres. Ergo si verum sensum, in quo sumitur hio parvus catechismus, et in quo sumitur hic prima institutio fidelium, si huno verum sensum determinemus, tuno illa argumenta omnia, ni fallor, excident.

Quid ergo parvus catechismus est? Secundum mentem schematis et Deputationis sub parvo catechismo intelligimus illa tantum rudimenta, quae revera ad primam institutionem fidelium pertinent; et sub prima institutione fidelium non intelligimus quod nuper dixit aliquis cx reverendissimis patribus, qui putavit intelligendam esse omnem institutionem, quam pueri per totum tempus scholae a sexto usque ad decimum secundum aut decimum quartum annum accipiunt, ot insuper omnem institutionem quam parochus in ecclesia fidelibus exponit. Si sub prima institutione fidelium hoo intclligcromus, tunc verissima sunt omnia quae dicta sunt contra uniformitatem; sed schema et Deputatio sub prima institutione illud tantum intelligunt, quod est revera prima et non amplior. Et ut rem dicam iuxta leges nostras scholasticas, ubi pueri α sexto anno completo usquo ad duodecimum aut decimum quartum annum completum per eex aut octo annos continuos debent scholas frequentare, ubi solemus pueros dividero in tres divisione», ita ut pueri qui primo aut secundo anno scholam frequentant, offorment unam divisionem; pueri anno tertio et quarto scholae dementaris offorment secundam divisionem, et alii tertiam. Sub prima institutione ergo tantum intelligimus illud, quod illi pueri in prima divisione, exempli gratia ab aetatis suae anno sexto completo usque ad octavum aut nonum annum completum debent discere; ct in hae ro revera illa culturae et morum et intellectus et intelligentiae differentia nondum existit; incipit autem esse postea. Ergo Deputatio et schema vult, ut pro istis pueris in prima institutione sit catechismus uniformis, quia etiam circumstantiae ipsae essentiales, do quibus agitur, revera nondum sunt diversae. Postea autem incipiunt diversitates plurimae; et in ulterioribus annis scholasticis puerorum et magis aliorum rudium iam multae diversitates pro diversitate locorum occurrunt.

Ergo schema et Deputatio vult, ut pro illis amplioribus institutionibus non sit textus uniformis, quin non amplius convenit; sed ibi adhibeatur in dioecesibus ille amplior catechismus, quem episcopus magis convenire indicaverit. Item de uberiori ecclesiastica institutione, aliud intelligit schema et Deputatio, et aliud intelligunt illi patre» qui oblocuti sunt. Quid Deputatio intelligat, iam dixi; ea quae in primis annis scholasticis non sunt omnibus pueris exponenda, illa omnes. Sed illi patre» videntur intellexisse, non quao sub prima institutione omnes e schola elementari et omnes ex ecclesia intelligunt; videntur tantum intellexisse illam culturam religiosam quam omnes in altioribus societatis humanae classibus habere deberent, et quam haberent in scholis ita dictis mediis, in gymnasii» et in aliis. Si ergo do re quam intelligimus sub eadem denominatione, si de hac re clarum et eumdem conceptum nobis efformaverimus, puto quod Deputatio revera poterit suadere et patres rogare, ut velint hanc quintam emendationem excludere ct eliminare; quia illis timoribus iam non amplius adest obicctum, et res ita intellecta iam omnibus praeverrit.

Nunc do prima emendatione verbum dicam. Fortasse catechismus pro universa ecclesia conficiendus commendetur tantum, non praecipiatur. Deputation! visum est (non tantum videbatur, sed certe persuasum erat Deputation non posse hano emendationem ut accipiatur suadere ct proponere; quia ut paucis placeremus, deberemus reliquis omnibus displicere; sed ex illis quao dixi paullo ante iam apparet, illud quod schema vult sine difficultate posse praecipi. Potest autem cogitari casus, et ego scio talem casum in aliqua dioecesi mihi nota, quae mihi praeter omnes dioeceses totius mundi cordi est: mea dioecesi. In mea dioecesi puto esse circumstantiam prorsus exceptionalem; unde pro mea dioecesi fortasse melius conveniret, ut novus catechismus non praeceptive imponatur. Sed si video esse casum prorsus exceptionalem, de quo nescio an in alia dioecesi totius mundi iterum existât necne, in concilio oecumcnico non possum illam circumstantiam adferre. Quomodo potest concilium oecumenicum circumstantiam exceptionalem unius, vel alterius dioecesis respicere? Possum illam circumstantiam expendero in concilio provinciali, in synodo dioeceeana; et si postea mihi videbitur revera multo utilius esso, ut in mea dioecesi remaneat catechismus hucusque adhibitus, tunc quid faciam? Tunc sanctissimo patri totam rem exponam prouti est, rogans ut hanc specialem exceptionalem circumstantiam respiciet: et non est lex Medorum atque Persarum, quao praevaricari non possitl, hoc nostrum schema.

Leges disciplinares illae sunt quao aliquando in uno loco possent plus damni adferro quam utilitatis: ergo non tantum ius est episcopo sed obligatio, ut hanc circumstantiam apostolicae sedi exponat, et sancta sedes, quao nihil aliud desiderat nisi gloriam Dei per salutem animarum, certo non vult ut aliqua lego disciplinari alibi minor utilità» animarum habeatur. Si ergo etiam fortasse unus aut alius episcopus adsit, qui pro sua dioecesi putet so habere eamdem rationem, potest tamen

») Dan. VI. 15.

votum suum dare, si ipsi visum fuerit, pro catechismo praeceptivo, sicut et ego dabo, quia nunc non in concilio provinciali sumus aut in synodo dioecesana, sed in concilio oecumcnico. Si tamen aliquis episcopus putaret in sua dioecesi non quidem pro omnibus, sed pro multis tamen pueris extare causam, ut ipse det catechismum a se ampliatum, si unus aut alter aut aliqui pueri adsunt, iterum nemo impediet illum episcopum ut illis pueris utpote iam maturis pro catechismo maiore alium catechismum tradat.

Unum adhuc est. Dictum fuit aliquando; si ergo parvum catecbismum conficimus, debet ct fieri catechismus maior, et sic parentibus pauperibus imponimus necessitatem ut emant duos libros. Hacc res ia se exigua quidem ot parvi momenti esse videtur, tamen pro pauperibus parentibus etiam Deputation! non videbatur parvi momenti, si rospici potest, *ergo* respiciatur. Sed permittite ut exponam cogitationem meam. Пıo agitur de parvo catechismo, quem pueri a sexto anno aetatis suae quotidie aecum bis in die afierro debent in scholis, nsquo ad annum duodecimum aut dccimumquartum completum. Ergo quod fit maximo in pueris parvis sex aut septem annorum saltem in nostris regionibus, hoc est; quod in toto hoc tempore pueri illum librum aliquoties amittunt, ct si non amittunt, per sex aut octo annos dilacerant bis aut ter, ita ut alius liber necessario emendus sit a parentibus. Igitur parentes pauperes minori dispendio pecuniae possunt iterum compararo librum parvum qui fuit ille parvus catechismus, et non librum maiorem qui in so contineat omnem materiam religionis, quam puer per octo annos addiscere debet.

Praeterea etiam pro ipsa didáctica convenientia fortasse melius esset et conveniret si in primo catechismo puerorum revera nil aliud insit, nisi illud quod debout discere illo anno aut sequenti. Et sic etiam in Austria habemus catechismos tres, parvum, maiorem ot maximum. Ille catechismus parvus continet tantum ea. quae puer debet discere illis duobus aut tribus annis scholae, et nihil aliud. Deinde in secundo catechismo, quae in primo sunt, omnia ad literam iterum recurrunt; sed insertae sunt inultae aliae interrogationes etiam et aliae novae materiae. In tertio catechismo maximo inest tota materia praecedentium cateclrismorum, et iterum alia uberior materia et eiusdom materiae uberior explicatio continetur. Fortasse sic fiet etiam cum hoc novo parvo condendo catechismo, si episcopis bene visum fuerit sio procedere: hoc omnes possunt facere, prout ipsis placuerit, quia schema nihil praescribit de hac re, omnia libera relinquit. Itaque Deputatio censet, et rogo patres ut in suis suffragiis excludant 1‘‘ et emendationem, quam coniunxi, quia rationes pro una simul sunt explicatae pro altera.

Emendatio 6 Videtis, reverendissimi patres, hanc emendationem referri non ad textum catechismi conficiendi, sed ad catechizationem, et relate ad illum tam praeclara affert, nt Deputation! visum fuerit hanc emendationem in alio schemate convenienti debere respici, quia utilissima continet. Sed quia nunc do textu catechismi condendo agimus, non invenit locum in nostro schemate, et erit ergo eliminando.

Restat ut adhuc verbum dicam de quibusdam emendationibus non ex ambone coram generali congregatione expositis ct postea eminentissimis praeaidibus scripto traditis, prout decretum apostolicum praescribit; sed agitur do emendationibus quibusdam a patribus ignotis, quia a quibusdam patribus uni aut alii membro Deputationis do disciplina scripto traditae sunt Quia ergo agitur do emendationibus congregationi generali ignotis, quid possum dicero? ideo etiam decretum apostolicum illas emendationes excludit; tamen quaedam membra Deputationis putarunt acceptanda esso illa scripto tradita, et tunc in Deputatione etium illa desideria expensa fuerunt non tanquam ab aliis proposita, sed tanquam si quis ex Deputations ipsa oa proponeret Exempli gratia, unum fuit ut dicatur: *catecbismum conjiciendum decernemus;* non dicatur: Bcatechismum conficiendam curabimus/ Tumen non potuisset admitti hacc emendatio, quia sanctissimus pater non tantum decernit ut catcchismus fiat; sed si ipso in se curam et sollicitudinem absumit ut fiat, melius convenit ut dicamus ^curabimus" quam *decernemus.*

Alius quidam reverendissimus putor plura proposuit, dc quibus valet quod dixi do emendarono 6 Referuntur ad actum ct exercitium catechizationis, non ad catechismi textum condendum. Ergo nou potuissent admitti.

Alii patres desiderarent ut concilium exprimeret desiderium, quod sanctissimus pater etiam procurabit conficiendam novam editionem catechismi romani ad parochos auctam per omnia decreta doctrinalia, quao a concilñ Tridentini tempore usque ad concilium Vaticanum inclusive erunt facta, aut iam facta sunt. Tamen cum hoc ad nostrum schema non pertineat, non potest acceptare Deputatio, et non possumus sanctissimo patri non interrogato aliquem laborem quasi imponere, aliquem laborem gravem et difficillimam. Neque etiam pro illis, qui talem catecbismum desiderant, et desiderunt sine dubio omnes, neque pro illis necessarium erit. Certo tales editiones iterum venient post hoc concilium. Novam editionem talem aliquis patrum procurabit, si placuerit ipsi, ct addet illa omnia, quao desidernntur. Ergo de his rebus nihil est in suffragiis ferendis dicendum.

Roatat autem ut nunc aliam emendationem proponat ipsa Deputatio, et hanc emendationem proponit ex se quidem, sed tamen iuxta desiderium plurium patrum, et refertur ad paragraphum tertiam in medio pag.5 [coi. 4o5 a] BEt quoniam necease est ut parvus ctc/ Indicatum fuit in Deputatione et a patribus extra Dcputationem hanc causam, curversio facienda sit,et etiam vrrsio, quantum fieri potest, iterum unica pro minoribus provinciarum partibus ctc., hanc causam, quao hic adducitur, non esso plenariam ot adaequatam: et hoc Deputation'! visum est verum esse. Ergo Deputatio proponit quia haec causa hic adducta non est adaequata et plcuaria, ct quia longum esset plenariam causam exponere et quin proreus superfluum est, ut nihil dicatur, ita ut illa paragraphes incipiat illis verbis in linea 4 „oporam dabunt in singulis provinciis" delendo tres lineos huius paragraphi, et inserendo vocabulum *vero* post y,operam“. Ergo illa paragraphus tertia erit sic: *Operam vero dabunt* m *singulis provinciis etc.*

Rebus hisce omnibus expositis, Deputatio conscientioso putavit, se posse et rei et iustis desideriis patrum, quantum licuit ct fieri potest, respondero. Rogat ergo Deputatio ut reverendissimi patres in suffragiis quao nunc erunt ferenda, velint sua adiungere ad haec, quao Deputation! pro scopo schematis visa fuerunt accommodata.

Expleta relatione reverendissimi episcopi Secoviensis. ominentisrimus primus praeses ait:

Reverendissimi patres, procedamus nunc ad ipsum actum suffragia ferendi de praedictis emendationibus, quas reverendus dominus subseeretarius singillatim praeleget, ut postea de singulis exquirantur suffragia more solito per actum aurgendi."

Perlecti· itaque emendationibus et duplici ex- A perimento eubicctie, suffragiorum exitu· hic fait.

Emendationem primam ct secundam *(a* et Ò) longo maior patrum pars excluait: secundam (c, d, e) fero omnes excluserunt: tertiam, nimirum: Pag. 3 lin. 11 ex verbis concilii Tridentini ibi citatis haec eliminentur: ^dominicis saltem et aliis festivi· ḋiobus fero omnes admiserunt iuxta modum a Deputatione propositum, ut scilicet delerentur etiam verba, rin singulis ṗarochiis et diceretur: *mandavit ut puero» fidei rudimenta et obedientiam erga Deum ac parentet diligenter doceri curarent.* Quarta (a) proposita non fuit, ut ratio do ea haberetur in sequenti. Quartam (6) quoad primam partem fero omnes admiserunt, ut scilicet pag. 5 lin. 4 post nsncro approbanto c̈oncilio diceretur: *ob oculos habitis imprimis praedicto venerabilis cardinalis Bellarmini catechismo, tum etiam aliis in christiano populo magis pervulgatis catechismi».* Quoad secundam voro B partem, ubi habetur; *adhibito etiam opere nonnullorum episcoporum,* longo maior para eam exclusit; sicuti ot longo maior pars exclusit emendatione» quintam ot sextam.

Demum nomino Deputationis nova emendatio proposita est, ut nimirum in schemate de quo sermo pag. 5 in prima linea supprimerentur verba „Et quoniam nccesso est ut parvus isto catcchismus quabi tessera fidei facile memoriae mandetur.® Periodus autem sic inciperet: *Operam vero dabunt in singulis provinciis.* Huiusmodi vero emendationem fere omnes approbarunt.

Absoluto actu ferendi suffragia quoad propositas emendationes, ad suffragia quoad integrum schema doveniro opus erat; unde eminentissimus primus praeses sic patres alloquutus est:

rRoverendissimi patres, cum in hoc schemate utpoto admodum brevi et plano discussio specialis (J a praesidibus non fuorit proposita per partes, sed istiusmodi discussio facta fuerit de toto simul schemate, idcirco etiam suffragia non super singulorum partium textu, sed super integro schemate simul exquirentur. Quoniam voro et reverendissimis patribus satis incommodum foret ob hunc solum actum suffragia ferendi de isto schemate crastina die rursus huc accedere, ot emendationes hodie acceptatae paucae levesque eunt, suis locis facillimo inserendae, ideo nunc statim procedemus ad exquirenda suffragio dc integro schemate, sicuti §XIV decreti diei 20 februarii praescribitur. Haec autem suffragia oretonus edentur per verba *placet* aut non *placet* vel ut alias factum est por verba *placet iuxta modum* tradendo simul in scripto modum sive conditionem, quam singuli forto desiderant.

„Si quis vero huno modum non statim exprimere et scripto tradere potest, quoniam non praevidit D hunc actum suffragia ferendi de integro schemate in hodierna congregatione locum habero, is cum de suffragio interrogabitur, interim dicere poterit: *placet iuxta modum ;* ipsum autem modum in folio scriptum intra proximum biduum secretario mittere debet. Itaque nunc reverendus dominus subsecretarios ad exquirenda suffragia singulorum patrunrmore solito legat nomina, ot ii qui approbant integrum schema *de parvo catechismo* cum emendationibus hodie admissis id significabunt per verbum *p̈lacet*

Post haec reverendissimus subseeretarius ambonem ascendens singulos patres boo ordine compellavit:

Eminentissimi ac reverendissimi domini cardinales.

©rdini episcoporum:

Cardinalis Mattei ..... *abest*
Cardinalis Patrizi ..... *placet*
Cardinali· **Amat** ..... *placet*
Cardinalia Paracciani Clarelli - - - - *placet*
Cardinali· Di **Pietro** ..... *placet*
Cardinalis **Milesi** ..... *placet*

Ordinis presbyterorum:

Cardinalis Do **Angelis** ..... *placet*
Cardinalis Vannicelli ..... *placet*
Cardinalis Schwarzenberg . . . *non placet*
Cardinalis **Corsi** ..... *abest*
Cardinalis **Asquini** ..... *abett*
Cardinalis **Carafa** ..... *placet*
Cardinalis **Riario-Sforza** ..... *placet*
Cardinalis **Mathiou** ..... *non placet*
Cardinalia **Donnet** ..... *placet*
Cardinalis Morichini ..... *placet*
Cardinalis **Pecci** ..... *placet*
Cardinalis **Rauscher** ..... *non placet*
Cardinalis **Barnabò** ..... *placet*
Cardinalis Antonucci ..... *abest*
Cardinalis **Orfei** ..... *abest*
Cardinalis De **Silvestri** ..... *placet*
Cardinalis **Sacconi** ..... *placet*
Cardinalis **Quaglia** ..... . *placet*
Cardinalis **Panobianco** ..... *placet*
Cardinalis **Trevisanato** ..... *abest*
Cardinalis De Luca - - - - - - - - *placet*
Cardinalis **Bizzarri** ..... *placet*
Cardinalis do la Lastra yCuesta . . *placet*
Cardinalis **Pitra** ..... *placet*
Cardinalis **Guidi** ..... *abest*
Cardinali· do Bonnechose ..... *placet*
Cardinalis **Cullen** ..... *abest*
Cardinalis d'Hohenloho ..... *abest*
Cardinalis **Bilio** ..... *placet*
Cardinalis **Bonaparte** ..... *placet*
Cardinalis **Ferrieri** ..... *placet*
Cardinalis **Barili** ..... *placet*
Cardinalis **Berardi** ..... *abest*
Cardinalis **Moreno** ..... *placet*
Cardinalis Monaco la Valetta . . . *abest*

©rdini diaconorum:

Cardinalis **Antonelli** ..... *abest*
Cardinali» **Cetorini** ..... *abest*
Cardinalis **Grasselli™** ..... *abest*
Cardinalis **Mertel** ..... *placet*
Cardinalia Consolini - - - - - - - - *placet*
Cardinalis **Borromeo** ..... *placet*
Cardinalis **Capalti** ..... *placet*

Reverendissimi domini patriarchae.

Constantinopolitanus ..... *abest*
Alexandrinus ..... *placet*
Antiochenus ritus graeci melchitici . . *placet*
Antiochenus ritus **syriaci** ..... *abest*
Antiochenus ritus **latini** ..... *placet*
Hierosolymitanus ..... *placet*
Babylonensis ritus chaldaici - - - - *abest*
Indiorum **Occidentalium** ..... *placet*
Ciliciensis ritus armeni - - - - - - *placet*
Antiochenus *iam* ritus graeci melchitici *placet*

Reverendissimi domini primates.

Salisburgensis - - - - *placet iuxta modum*
Antibnrensis ..... . *abest*
SS. Salvatoris in**Brasilia** ..... *placet*
Salernitanus ..... · · *placet*
Gnesnensis ot Posnaniensis - - - - *placet*
Tarraconensis ..... *placet*
Strigoniensis ..... *placet*
Mechliniensis ..... *placet*
Armacanus ..... . *placet*

Reverendissimi domini archiepiscopi.

Consentinus ..... . *placet*

Tnamcnsis.....*placet* a
Babylonensis ritus latini.....*abest*
Berytensis ritus maronitici - - - - *placet*
Rhcdonensis.....
Amasenus *iam* ritus armeni - - - - *alesi*
Marasccnsis ritus armeni.....*placet*
Cyprensis ritua maronitici.....*abest*
Rosaanenais.....*placet*
Epheainua.....*placet*
Urbinatcnaia.....*placet*
Orcgonopolitsnus.....*placet*
Siunienaia ritus armeni.....*abest*
Camerinenaia.....*abeti*
Sancti Ludovici.....*abeti*
Siracensis ritus armeni.....*placet*
Sancti lacobi do Chilo . *placet iuxta modum*
Dyrrachionais.....*placet*
Salmasicnaia ritus chaldaici - - - - *placet*
Tranonaia..... *placet* B
Lucanus.....*placet*
Compsanus.....*placet*
Tarentinus.....*placet*
TraianopoìiUnua.....*placet*
Amidonsis ritus armeni.....*abest*
Caesarecnsis ritus armeni (Hagian) . *placet*
Cincinnatensia.....*non placet*
Camoracenaia .....*placet*
Ncapolcos ritus graeci .....*placet*
Alcppensis ritus maronitici - - - - *placet*
De Venezuela.....*abest*
Ultraicctensia *iam* .....*placet*
Olomucensis.....*non placet*
Sancti Fraudaci.....*placet*
Cnictanus.....*placet*
Sipontinus .....*placet*
Kcrkukcnsia ritus chaldaici - - - - *placet*
Nisibonus.....*placet* C
Surrentinus.....*placet*
Acheruntinus *iam*.....*abeti*
Goriticnsis.....*abeti*
Petrensis.....*placet*
Smymenais.....*placet*
Trapezuntinus.....non *placet*
Mutinensis.....*placet*
Rhcgineneis.....*placet*
Caesariensis ritus armeni (Bosagi) . . *abeti*
Brundusinu».....*abest*
Monacenais..... non *placet*
Sclcucienais *iam*..... *placet*
Thessalonicensis.....*placet*
Theatinus.....*placet*
Tyrensis ot Sidonicnsia ritus maronitici *placet*
Turonensia.....*placet iuxta modum*
Caasolienais.....*placet*
Palmyrensi *iam*..... *placet* D
Leopoiienaia ritua armeni.....*abeti*
Florentinus .....*placet*
Rhodiensia.....*placet*
Patraccnais.....*placet*
Sardianus.....*placet*
Baronata.....*placet*
Bambcrgensis.....*non placet*
Scrtensia ritua chaldaici.....*abest*
Caesarauguatanus . .....*placet*
llalifaxiensis - - - - *placet iuxta modum*
Tarsiensis ritua armeni.....*abest*
Tolosanus *placet*
Leopoiienaia ritua latini.....». *placet*
Corcyrenais .....*placet*
Amadiensia ritua chaldaici.....*placet*
Aleppensio ritus armeni..... *placet*
Novae Aureliae..... *abest*
Valentinus..... *abest*

Mclitencnais ritua armeni..... *placet*
Biturícensia .....*placet*
Do Manila . .....*piaci*
De Plata - - - - - - - - - - *placet*
Mausilicmts ritus syriaci.....*placet*
Granatenais..... *placet*
Judcrensis.....*placet*
Alcppensis ritus syriaci..... *abest*
Babyloncnsis ritua syriaci.....*abest*
Parisiens!· . . *abest*
Mcxicanus - - - . - .....*placet*
Aleppensia ritua graeci melchitici . . *abest*
Utinenaia.....*placet*
Arenionends . . . *placet iuxta modum*
Mardensia ritus armeni.....*placet*
Naxicnsis..... *placet*
Ba)timorenais.....*abest*
Nco-Eboracensis.....*placet*
Antiochenus ritus armeni..... *abest*
Coloccnsia ct Bacsiensis. . . . *non placet*
Cyprcruis ritua armeni - - - - - - *abest*
Do Buenos Ayres..... *placet*
Albicatis.....*non placet*
Wcstmonaatericnsi .....*placet*
Coloniensis..... *placet iuxta modum*
Melitenenaia..... *placet iuxta modum*
Colossensis - - - - - - - - - - - *abest*
Irenopolitanus.....*abest*
Bostrensia.....*placet*
Taurinensi!..... *abest*
Meeaaoensis.....*piad*
Catsnenais.....*piad*
Edessenus..... *placet*
Mediolanensis - - - - *placet iuxta modum*
Remensis.....*placet iuxta modum*
Algerianna..... *abeit*
Tyrenais ritua graecimelchitici . . . *placet*
leoniensis.....*placet*
Senonensia.....*placet iuxta modam*
Burgensis..... . *placet*
De Guatimah..... *placet*
Ultraiectcnsis .....*placet*
Quitonsia.....*placet*
De Guadalaxara..... . *placet*
Philippensis ritus graeci.....*placet*
Anazarbenais..... *placet*
Fogarasicnsi ritua rumeni *placet iuxta modum*
Corinthiensis.....*abest*
Arnidensia ritus chaldaici..... *abest*
Torontinus .....*placet*

llecerendissimi domini episcopi.

Bugellenais.....*non placet*
Asculanua et Ceriniolonsis.....*placet*
Tarracinensis iam.....*placet*
Tornacene ..... *placet*
Sidonicnsis ritus melchitici - - - - *abest*
Marianopolitanus..... *placet*
Ventiniiliensia - - - - *placet iuxta modum*
Interamnensis..... *placet*
Augustodunensis.....*non placet*
Baionensis . .....*placet*
Eporediensis..... *placet iuxta modum*
Divioncnsis .....*non placet*
Columbicensis..... *placet*
Meldensis.....*placet*
Cariatene! ..... *abest*
Cnnopensia.....*abeU*
.....*placet*
Horbipolensis.....*placet*
Tiburtinus..... *placet*
Argentinone! .....*placet*
Wheelingcnais.....*nott placet*

Sinitcnais..... ..... *placet* A
Maurifincnsis . . . . *placet*
Iassensis . . . . *placet*
Fulginatonai» . . . - - - - - - *placet*
Bcllovnccnaia . . . . *placet*
Euioritcnais . . . . *abest*
Month Alti . . . - - - - - - *placet*
Tutulcnai» . . . - - - - - - - *placet*
Almyronsis . . . . *obesi*
Mdensi· - - - - ..... *non placel*
Byrenais - - - - ..... *placel*
Munti» Regalia . . .. *placel*
Lucerinus - - - - ..... *placet*
Sappensis..... *placet*
Milwnucbienaia..... *placet*
Munti» Albani..... *abeit*
Cavonsia ct Sarnonii·..... *placet*
Eccloslonais..... *placet*
Scduncneis . ..... *placel* B
Bugìe naît..... *placet*
Euricnsis..... *placet iuxta modum*
Zenopolitanua - - - - *placet iuxta modum*
Rosalicnsis..... *placet*
Liparicneia *iam* - - - - *placet iuxta modum*
Wcllingtonicnsis..... *placet*
Vallis Guidoni#..... *placet*
PerthcnHis ..... *placet*
Aquaepcndcnsis..... *placet*
Lucioncnais *iam*..... *placet*
Ilubartonicnsis..... *abeti*
Lausanenaia et Oenevensis - - - - *placet*
Runiathensia..... *abeit*
Birniinghamiensis..... *placet*
Tamasscnsis..... *placet*
Nivcrncnsis..... *placet*
Vftncouvcricnaia..... *abeti*
Aruthensis..... *placet* C
Forolivicnsis..... *placet*
Tergestinus..... *abeti*
Sancii Beverini - - - - *placet iuxta mudum*
Purnieneia..... *placet*
Milutensis..... *abest*
Pennellai»..... *placet*
Clevclandensis..... *placel*
Patarcnsis..... *placet*
Culophonicnsis..... *placel*
Dau lien sia..... *placet*
Signinus ..... *abeti*
Clon (ortensie..... *abeti*
Mclburncnsis..... *placel*
Ottiiwicnsis..... *placel*
Cometnnus..... *placet*
l'aplienaia. - - - ..... « *abeti*
Ptuleniaidcnsis..... *placel*
Vinccnnopolitanus - - - - - - - *placel* D
Funchulensis..... *abeti*
Dimenai»..... . . . . *placel*
Pinerolicnsis..... . . *abeti*
Placentinus..... *placet*
Mimntcnsis - - - *abeti*
Sancti Angeli in Vado..... *placel*
Ncritonensin..... *placet*
Anglonensia ct Turaicnaia..... *placet*
Sancti Dcodati..... *placet*
Derricnsis..... *placet*
Cloy nouais..... *placel*
Portus Victoriae in Australia - - - - *placel*
Sancti Marci ot Bisinianensis . . . . . *placel*
Aurolisnûnsis..... *non placet*
Pictav¡crisis . . - - - - - - *placet*
Mclphicnsis..... *placet*
Vcapriinicnais - - - . . *hoh placet*
Molinensis - - - ..... *placet*

Sozopolitanue..... *placet*
Ancyranus ritua armeni..... *abeit*
Nurainua..... *placet*
Caatrimaris..... . *placet*
Moguntinus - - - - - *placet iuxta modum*
Boaneneia et Sirmienaia - - - - *non placet*
Pampiloncnsis..... *piaret*
Ricbmondoasis..... *abeti*
Mcssoniensis..... *placet*
Gadarensis..... *placet*
Brixicnaia..... *placet*
Vicontinu»..... *placet*
Engoliatncnaia..... *placet*
Hildcabcmicnaia..... *abest*
Guadalupensis *iam*..... *jdacel*
Samariensis..... *placet*
Foroaciopronicnaia..... *placet*
Oritanus . *placet*
Blesensis . ..... *abeti*
Sancti loscpbi do Costarica - - - - *abeit*
Soutbwnrcensia..... *placet*
Salfordcnsis..... *placet*
Salupienais..... *placet*
Civitatis Castellanae..... *abest*
Thermularum..... *placet*
Verealiensis..... *placet*
Budvicenaia..... non *placet*
Arichatcnsis..... *placet*
lazircnsis ritus chaldaici..... *placet*
Iladrianopolitanua..... *placet*
Tarnovicnsis..... *abest*
Lingoncnsis..... *placet*
Andriensis..... *placet*
Thelesinus ..... *placet*
Calvcnais..... *abest*
Catucensis..... · · *abest*
Çarthaginensis..... *abest*
Carnatensis..... *placet iuxta modum*
Sancti Severi..... *placet*
Lcodicnsis..... *placet*
Ferentinas..... *placet*
Aquilanua..... *placet*
Grutianopolitanus..... *non placet*
Lincienris..... *placet*
Vrgellensia..... *placet*
Brouklyniensis - - - - *placet iuxta modum*
Novarccnais..... *abest*
Burlingtonensis..... *placet*
Montercyensis - - - - *placet iuxta modum*
Natchitochvnsis..... · *abest*
Civitatis Plebis..... *placet*
Rubcnsis et Bituntinus..... *placet*
AVratislavionsis..... . *non placet*
Beigotnvnais..... *placet*
Tanensis *abest*
Kcrricnsia..... *placet iuxta modum*
Savunncnsis..... *placet*
Tridentinus..... *abeit*
Ibigusinu»..... *placet*
Thiseulcnsia..... *placet*
Neocnstrensis - - - - *placet iuxta modum*
Sancti Angeli deLombardis - - - - *abest*
Triventinus..... *placet*
Ficliinn ..... *placet*
Sanctissimae Conceptionis deChilo. . *abest*
Dromorcnsis..... *placet*
Leontopolitanus..... non *placet*
Laquedunicnais . ..... *abeit*
Corisopitensis..... *placet*
Eugubinus..... *placet*
Tudcrtinus..... *¡daret*
Alatrinus..... *placet*
Avcraanus . . .. *placet*

Nicoterensis . .....- . *abest* a
Abellinensis.....*placel*
Larinensis.....*placet*
Guastallensis.....*placet*
Voglensis.....*placet*
Corcassonensis..... *'placet*
Plymuthensis - - - - *placet itala modtan*
Amerinos.....*placet*
Nolanus.....*placet!*
Squillaceli».....*placet*
Pisciensis..... . - . *placet*
Nemausensis.....*abeti*
Rnthenensis.....*placet*
Thyatirensis .. . .- .....*placet*
Cambysopolitanus.....*placet*
Imoleosis.....*placet*
Fcltrensis .....*placet*
Foroiuliensis.....*placet*
Elpbinensis .....*placet* B
Hamiltonensis . ...*placet*
Birthanus. . . *.....*abest*
Sergiopolitanus..... *placet*
Ascolanos..... *placet*
Troianus ..... *placet*
Casertano».....*placet*
Massanus..... *placet*
Ambianensis ..... *placet*
Spalatenris..... *placet*
Paderbomensia - - - - *placet iuxta modum*
Cybietranus..... *abeti*
Fanensis..... *placet*
Pisaurensis - - - - - *placet*
Brixinensia..... *placet*
Porphyriensis - - - - *placet*
Fernensis..... *placet*
Galviensis..... *placet*
Natchotensis..... *placet* C
Cliftoniensis..... *non placet*
Virariensis..... *placet iuxla modum*
Bellicensis..... *placet*
Casalcnsis..... *placet*
Sancti Dionysii Reunióme *placet*
Antinoensis..... *placet*
Brictinoriensis - - - - *placet*
Volaterranos - - - - *placet*
Montis Politiani . . . *placet*
Eleutheropolitanus . . *placet*
Lucensis..... *placet*
Rossensis..... *placet*
Sinopensis . . . .·. . *abeti*
Anagninus..... *abest*
Niciensis - - - - - - *abest*
Parentinus..... *abest*
Tirasonensis..... *placet*
Zamorensis in Hispania . *placet* D
Segúntinus..... *abest*
Abulensis..... *abest*
Minoricensis..... *abest*
De Portorico - - - - *placet*
Sancti Augustini . . . *placet iuxta modum*
Hartfordiensis - - - - *abest*
Kingetoniensis - - - - • *placet*
Cenomanensis - - - - *placet*
Ratisbonensis - - - - *placet*
Ceramensis..... *abest*
Polerooniensis - - - - *placet*
Nortbantoniensis . . . *placet iuxta modum*
Antipbelleneis..... *abest*
Liparensia..... , *placet*
Conehensis in Hispania..... . · *placet*
Almeriensis..... *abht*
Dianensis..... *abest*
Apamiensis . . . --- *placet iuxta modum*

Augustanus Vindelicorum . . . won *placet*
Oriolensis.....*placet*
Salamantinus.....*placet*
Myndensis.....*abest*
Gurcensis.....*non placet*
Brusensis ritus anneni.....*placet*
Rosensia..... *placet*
Fabriancnsis.....*placet*
Narniensis.....*placet*
Nicosiensis..... *placet*
Colatanisiadensis.....-. *placet*
Aaturicensis.....*abest*
Yaciensis..... mon *placet*
De Comayagua..... *placet*
Brisbanonsis.....*placet*
Artuinensis ritua anneni.....*placet*
Regiensis - - - - - - - - - - - - *placet*
Oppidensia..... *placet*
Caiaccnsis .....*placet*
Apratinus.....*placet*
Muranus.....*placet*
Zachuensis ritus chaldaici..... *placet*
Tricaricenais - - - - - - - - - - - *placet*
Lemoricensia - - - - - - - - - - *placet*
Aturcnsis.....*placet*
Santanderiensis..... *abest*
Sancti Icannis..... *abest*
Helenopolitanua.....*placet*
Cerviensis..... *placet*
Comaclensis - - - - - - - - - - - *placet*
Feretranas.....*placet*
Gallipolitanas .....*placet*
Cotronensis..... *abest*
Pacteniis..... *placet*
Labacensis..... *abest*
Mariamnensis ritua melchitici - - - - *placet*
Carolinopolitanus..... *placet*
Chathamensis - - - - *placet iuxta modum*
Donensis et Connorensis.....*placet*
Delconenais.....*placet*
Saltensis..... *placet*
Apolloniensis.....*placet*
Vallispratensis.....*placet*
Csanadensis.....*non placet*
Sancti Petri Fluminis Orandensis . . *abest*
Fortalexicnsis ..... *placet*
Pittsburgensis..... non *placet*
Antigonensis..... *placet*
Belemensis de Para..... *placet*
Anueciensis..... *placet*
Trecenais..... *abest*
Lamaccnsis.....*iuxta modum placet*
Harlemensis.....?.. *placet*
Limericensis..... *placet*
Lucionensis..... non *placet*
Montis Pessulani..... *abest*
Giennensis..... *abest*
Surensis..... *abest*
Beverlaeensis *placet*
Tarvisinus . . *placet*
Veronensis . . *placet*
Derthusensis . . *placet*
Arcensis . . . . . *placet*
Briocensia . . non *placet*
Sancti Claudii . ..... *placet*
Barcinonensis .....*abest*
Sancti Hippolyti .....*placet*
Trevirensis . . . . *placet iuxta.. modum*
De Zncsthecas . .....*placet*
Gerundensis . . ..*placet*
Terracincnsis - - - - - - - - - ....*placft*
Constantiensis . *non placet*
Amathuntinus .....*placet*

Galveatoniensis.....*placet* A
Lavantinus.....non *placet*
Kilmoronsis.....*placet*
Halicarnassensis.....*placet*
Mtigno-Varadlo. ritus rum. *placet tuxlu modum*
Sancti Galli..... *placet iuxta modum*
Ssnclorinensis.....*placet*
Do Tulancingo..... *placet*
Do Chilapa..... *abest*
Vcnetonsis *iam*.....*placet*
Milevitanus..... *placet*
Tipnsitanus.....
Scbcniceneis..... *placet*
Petrocoriccnsis.....*placet*
Aniciensis - - - - - - - - - - - - *placet*
Pharanensis..... *placet*
Basilccnsis..... *placet*
Aerythrcneis ..... *abest*
lazircnsis ritus nyriaci..... *nbest* B
Callieneis ct Pergulanus.....*placet*
Tifornatensis.....*abest*
Nucerinus..... *placet*
Sucssionensis.....non *placet*
Miletopolitanus..... *placet*
Marcopolitanus..... *placet*
Alcrensis ritus chaldaici.....*abest*
Syncclue patriarchaeSyrorum . . . *abest*
Abileneis.....*placet*
Midensis.....*placet*
Cannthensis.....*placet*
Danabensis.....*placet*
Brugensis.....*placet*
Azotensis.....*placet*
Megarensis..... *placet*
Hebronensis.....*placet*
Ptolemaidensis ritus melchitici . . . *abest*
Metollopolitanus..... *abeti*C
Clogberiensis.....*placet*
Prienensis..... *placet iuxta modum*
Chrysopolitanus.....*placet*
Trnpozuntinus ritus anneni - - - - *placet*
Transsilvanionsis..... non *placet*
Catalaunensis.....*won placet*
Valentinensis . .....*non placet*
Elnensis . :* .....non *placet*
Tudcnsie.....*abeti*
Sancti Christophori de Havana . . . *placet*
Gandavcnsis.....*placet*
Paranensis..... *abeti*
Punicnsie..... *abest*
Ayncuqueneis.....*abett*
Huanuconsis..... *placet iuxta modum*
Sareptanus..... *placet*
Adelaidopolitanus.....*placet*
Albancnsis..... *placet* D
Administ. apost. Bulgarorum - - - - *placet*
Malacitanus..... . . . . *placet*
Calaguritaiius..... *placet*
Pacensis in Hispania.....*placet*
Sancti lacobi Capitis Viridis - - - - *placet*
Do Nicaragua.....*placet*
Tencnais ot Myconensis.....*placet*
Concordiensis.....*placet*
Litomcricensis..... *placet*
Valentinus..... *placet*
Viccnsis.....*placet*
Boetonicnsis *placet*
Cariopolitanus ritus coptici . .. . . *placet*
Sancti Hyacinthi.....*placet*
Karputhensis ritus armoni..... *placet*
Dubuqucnsia..... *placet iuxta modum*
Petriculanus..... *abeti*
Myriophytensi.....*pi„eet*

Erzerumiensis ritus arment - - - - *placet*
Massiliensis.....non *placet*
Atrebatensie.....*placet*
Vonotcnsis..... *placet iuxta modum*
Cadurcensis.....non *placet*
Ounabrugcnsis..... non *placet*
Bolivaronsia.....*placet*
Pharonsis..... .....*placet*
Guadixonsis.....*placet*
Auriensis.....*placet*
Nyssenus.....*placet*
placet Hagulstadensis.....*placet*
Anthedonensis.....*placet*
Gulbornonsis.....*abett*
Sancti Germani.....*placet*
Sonogallienais..... *abett*
Faliscoduncnsis.....*placet*
Nepesinus et Sutrinus..... *placet*
Recinetensis et Lauretanus - - - - *placet*
Savonensis-Naulensis..... *placet*
Arctinus.....*abett*
Sancti Miniati.....*placet*
Lunensis-Sarzanensis.....*placet*
Grossctanus..... *placet*
Gultellincn-Norensis..... . . *placet*
Uxellenais et Terralbensis.....*placet*
Augustanus..... *placet*
Alba-Regalensis . .. *placet iuxta modum*
Szathmariensis..... *abett*
Turantasiensis.....*placet*
Baiocensis .....*abett*
Eistettcnsis ..... *placet*
Tripolitanus.....*placet*
Lystrensis..... *placet*
Agathonicensis.....*placet*
Maceratensis ctTolentinus - - - - *placet*
Potentinus et Marsicensis..... *placet*
Cuneensi^..... *placet*
Astensis..... *placet*
Salutiarum..... *placet iuxta modum*
Albae Pompeiae.....*placet*
Alexandrinus - - - - *placet iuxla modum*
Pistoriensis et Pratensis..... *placet*
laurinensis.....*non placet*
Rupellensis..... non *placet*
Nanceicnsis..... non *placet*
Virodunensis.....*abest*
Constantinianus.....non *placet*
Ascaloncnsis . . % - - - - - - . *placet*
Mellipotamensis..... *abest*
Gaudisiensis..... *placet*
Oranensis.....non *placet*
Secoviensis.....*placet*
Vapinccnsis.....tion *placet*
Aegensis.....*placet*
Ardagadensis.....*placet*
Balneorcgionsis.....*placet*
Olindcnsis..... *placet*
Namurcensis..... *abest*
Varmicnsis..... *placet iuxta modum*
Sancti Joannis de Cuyo..... *placet*
Cyrenensis.....*abest*
Pentacomicnsis.....*placet*
Rhodiopolitanus..... *placet*
Thormopylonsis.....*placet*
Scrantonensis.....*placet*
Harrisburgensis.....*placet*
Crossensis.....*placet*
Roflensis.....non *placet*
Ludovicopolitanus..... *abest*
Eriensis.....*abest*
Buflalensis..... *placet*
Adramyttensis - - - - *placet iuxta modum*

Castabulen·» . *placet* A
Cassoviens» «ozi *piarti*
Popayancneia . *piarti*
Bolincnsis . , *placet*
Cydonicnsis . *placet*
Dionysicnsis . *abeti*
Larandensis . *placet*
Cataronsis. . *placet*
Ovetensis . . *placet*
Canaricnsie.....*placet*
Do Antequera.....*placet*
AgnthopolitAnus..... xo/i *placet*
Flaviopolitanus 1 ..... mom *placet*
Nemeainus.....*placet*
Olympcnsis.....*placet*
Mcdcnsis.....*placet*
Cauricnsis. .....· · *abest*
Sancti Sebastiani Flatnin. lanuar. . . *placet*
Paceña» in America..... *placet* B
Mariançpolitanus et Marquent. . . . *abeti*
NicopoliUnus..... *placet*
Veraíanus.....*placet*
De Serena.....wom *placet*
Antipatrensis..... *placet*
Mardensis ritue chalduici..... *nbrst*
Mngno-Vuradinenris..... «oh *placet*
Quinquceccleriensis..... wo« *placet*
Tiberiadcnsis..... *placet*
Armidalensis.....*placet*
Oleoonaie.....*placet*
Ileliopolitanus ritua indebitici . «o» *placet*
Rottcnburgensis.....*non placet*
Do Chispa.....*placet*
Dolychcnsis.....*placet*
Adiacenris..... *abeti*
Andegavensis.....*placet*
Guadalupcnaia.....*placet* C
Pastopolitanus.....*placet*

Reverendissimi pairet abbates neIbus diœceseo·.

Montis Virginia..... - - - *placet*
Sanctissimae Trinitatis Carenáis . . . *placet*
Montis Cassini.....*placet*
Sancti Martini Pannoniae..... *obéit*
Sancti Pauli dc Urbo.....*placet*
Sanctorum Nicolai et Bencd. Monoeci . *placet*

Reverendissimi patres abbates generales ordinum monasticorum.

Abbas generalis Sanctae Crucia . . . *placet*
0 Can. Reg. Lai. . . . *placet*
0 Sancti Boriili grace. . *abest*
Abbas praeses Helvetia© O. S. B. . . *placet*
Angliae O. S- B. . . . *placet*
America© O. S. B. . . *placet* D
w Bavaria© O. S. B. . . *placet*
„ Italiae O. S. B. . . . *placet*

Ábba generalia Vallia Umbrosa© . . *placet*
9 Cistcrciensium . . , *placet*
9 Congr. Silvestria. . . *placet*
0 Sancti Horni indite r. eh. *placet*
0 Camnldtilcnsium . . *placet*
« Ho Trappa ree. ref. . *placet*
0 Do Troppa ant. ref. . *placet*
9 Oliwtanorum . . . *placet*
Administr. apostolici» Podlachino . . *p'acet*

Reverendissimi patres generales el v'cani generales congregationum clericorum regularium.

Gcoer. cong. BarnabìUrum . . . . *¡daret*
F Somaschao . . . . . *placet*
* Societatis Icsu . . . . *jdacet*
f Matris Dei . . . . . *placet*
F Scholarum piarum . . . *¡dacet*
R Thralinorum . . . . . *¡daret*
- Cleric. Rogo). Min. . . *abest*
* MinLtrant. Infir. . . *abest*
» Carthurianoruin . . . . *placet*

Ordinum mendieantium.

Gener, ord. Praedicatorum . . . . . *abest*
r Minnrum..... . . *p'acet*
9 Minorum Convent . . *placet*
F Minoruni Capoccio. . , . *placet*
F Erem, sancti August. . . *abest*
F Carmcliliirurn Exc. . . . *placet*
F Servorum B. M. V. . . . *placet*
F Minimorum - - - - . . *placet*
F SS. Trinitatis Disc. . . . *placet*
F B. Petri α Pisis . . . . *placet*
F Fratrum Poenitentia© . . *placet*
F Tertii Ord a. Franc, . . *placet*
F Discal s. August. . . *placet*
F Carmelitarum . . . . . *placet*
F B M. do Merced© . . . *placet*
e Primi Ord. S3. Trinit. . . *placet*

Post interrogaiionem autem et responsionem singulorum patrum, scrutatores suffragiorum praesidibus exhibuerunt exitum suffragiorum, quem eminentissimua primus praeses his verbis patribus significavit:

"Reverendissimi patres, netum robis facimus, quod c quingentis nonaginta et uno praesentibus patribus suffragia dederunt per rerbum *placet* quadringintil nonaginta et unus, deinde per verba *non placet* quinquaginta sex, et per verbum *plac»t iiucla modum* quadraginta quatuor; quorum proinde conveniens ratio habebitur/

lis omnibus absolutis, quae ad actum ferendi suffragia respiciebant, idem primus praeses obitum unius cx patribus his verbis annuntiavit:

rRmerendi patres, significamus etiam dolentes, quod unus ex patribus huius concilii, reverendissimus dominus loannes Devoucoux episcopus Ebroiceneis, iam ab aliquo tempore propter infirmitatem reversus in suam dioecesim, ibi extremum diem obierit; cuius anima reverendissimorum patrum suffragiis praesertim in sacrosancto missae sacrificio commendatur/

nProxima congregatio generalis indicabitur per folium typis impressum, quod mittetur ad habitationes reverendissimorum patrum/

Hisco omnibus expletis, dimissa congregatio est.

› **Hic episcopus altera die ab habita congregatione generali saffrsgiom de porro catechismo falso ip'ios nomine datum emendavit, litteris datis ad cuurilii «ecretannm dic S mali, quae Ita se habent: .Heri noa potni coDgreçatiuni generali adeste. C<mgrecaUvne autem absolnta, aliqui patres, mihi narraterunt quod, in actu emittet?!! suffragia super schemate cuu-•titutknis de porro** *catechismo,* **quidam ex putrita similitndine tituli absque dubio deceptus, nomine meo responderunt (rie 3:** *N<m placH.*

Hanc errorem tolerare non poasum: si congregationi generali adfubsem, certissime et Uto corde respondissem: *Placet.*

Euiie Icitor te rogo, revertndmime et illustriMÍme domine, nl eradere cares aomrn meum ev ils qui responderunt: Aon *placet.*

Eadem occasione precor amplitudinem tuam ut mihi mittere dignetur schemata et animadversiones, quorum seriem hic adiungo.

Pro quibas in antecewxm tibi grallas agens, me libenter profiteor amplitudinis taie ětc.

I *quadraginta* «d. Vaticana.
. Lfr. 'i.o- ««pöoηβ - pnb« <Ut« p«r f.ronbua µ·«< dei'kr*ota;· „U ronclii »· a «lui: et daHuri >ort pol<ut ««rtudiwmo. tmtudAlurr. uauqu>.n «xhftulwe In Krijli. re«Twdu.imo amali! «ectetario.

10.

Bohema constitutionis
do parvo oatoohlsmo Iuxta emendationes
α oongTOgationo generali admlusaa reformatum.

Pice EPISCOPOS
servus servorum Dei sacro approbanto concilio
ad porpetuam roi memoriam.

De confectione et usu unius porci catechismi pro unicersa ecclesia.

Pia motor ecclesia sponsi sui salvatoris nostri lesu Christi monitis atquo exemplis edocta praecipuam sempor curam ao sollicitudinem erga pueros impendit, ut lacto caelestis doctrinae enutriti ad omnem pietatis rationem maturo informarentur. Hinc sacrosancta Tridentina synodus nedum episcopis mandavit, ut pueros fidei rudimenta, ot obedientiam erga Deum ao parentes diligenter doceri curarent1* sed illud praeterea sibi faciendum consuit, ut certam aliquam formulam ct rationem traderet christiani populi ab ipsis fidei rudimentis instituendi, quam in omnibus ecclesiis alii sequerentur, quibus legitimi pastoris et doctoris munus esset obeundum1. Id vero cum ab ipsa sancta synodo perfici non potuerit, ox eiusdem voto1 apostolica haec sedes ad optatum exitum, catechismo ad parochos in lucem odito, feliciter perduxit. Neque· hic constitit: sed Tridentinorum patrum menti cumulatius respondere cupiens, ut unus deinceps idomquo modus in docendo et discendo christianam doctrinam ab omnibus teneretur, parvum quoquo pro pueris erudiendis catechiamum. a venerabili cardinali Bellarmino ipsa iubente exaraturo, approbavit, omnibusque ordinariis, parochis, aliisque ad quos spectabat enixo commendavit4.*

Cum autem hac nostra aetate ex ingenti in diversis provinciis atquo etiam dioecesibus parvorum catcchismorum numero non lovia oriri incommoda compertum sit; idcirco nos, sacro approbante concilio, ob oculos habitis imprimis praedicto venerabilis cardinalis Bellarmini catechismo, tum etiam aliis in Christiano populo magis pervulgatis catechismis, novum auctoritate nostra latina lingua elucubrandum curabimus, quo omnes utantur, sublata in postorum parvorum catcchismorum varietate.

Operam vero dabunt in singulis provinciis patriarchae vel archiepiscopi, collette prius consiliis cum suis sufFraganois, deinde vero cum aliis archiepiscopis eiusdem regionis et idiomatis, ut illius textus in vulgarem linguam fideliter vertatur.

Integrum autem erit episoopis, eiusdem parvi catechismi usu pro prima fidelium institutione absque ullis additamentis iugiter retento, ad cos uberius excolendos et contra errores, qui in suis forsan regionibus grassantur, praemuniendos, ampliores catechcticas conficere institutiones; quas tamen si una cum textu praedicti catechismi, ct non seorsim, edero voluerint, id ita fieri dobero mandamus, ut toxtus ipso a nobis praescriptus ab buiusmodi institutionibus patentor distinctus appareat.

Denique cum parum sit catechismi formulae memoriae a fidelibus mandari nisi ad illas pro cuiusque captu intelligendas viva voco adducantur, et hae ipsa in ro maximo referat ut una sit tradendae fidci ad omniaque pietatis officia populum Christianum erudiendi communis regula atque praescriptio6; hinc omnibus quibus hoc docendi munus impositum A est usum memorati catechismi ad parochos, uti saepe alias praedecessores nostri, ita nos denuo summopere commendamus.

11.

Exceptiones α nonnullis patribus datae
In constitutionem de parvo ouleohlimo.

Tarnbczy aep. Salidurgensis. — Cum summas praevideam difficultates, etiam in mea dioecesi oborituras, si catechismo recepto, in scholis aeque ac in familiis inveterato, operi scilicet egregio et probatissimo beati Petri Canisii, alius novus catechismus subrogandus foret, idquo vix sine offensione bonae fidei in populo fieri posse existimem, debuissem omnino suffragium per *non placet* ferro; sed ut studio concordiae, quantum in mo sit, satisfaciam, voto reddito *iuxta modum* saltem ius mihi reservandum censui, aut emendationem aliquam, B quae expedire videatur, proponendi, aut si id minus contigerit, saltem in casu decreti cuiusdem novi catechismi, intuitu obstantium adiunctorum exceptionem pro mea dioecesi postulandi. Priori respectu equidem desperarem, patres haud paucos illos, qui ex principio propositioni schematis contrarii sunt, posso aliqua emendationo conciliari, nisi in locum stricti praecepti aliquo modo substituatur ratio *commendationis,* aut saltem catechismi elucubrati praevia *propositio ad episcopos* facienda concedatur. Cum nutem emendationes eo collineantes, si eadem forma, qua iam exclusae fuerunt, repetantur, vix de novo ad trutinam vocabantur, tentabo novam formulam proponere, qua forsitan unitati, in quantum necessaria vel optabilis est, satisfiat, quin auctoritati ordinariae episcoporum videatur derogari. Emendatio haec, §§ 2. 3 et 4 complectens, ita sonaret:

C nCum autem hac nostra aetate ox ingenti in diversis dioecesibus parvorum catcchismorum numero non levia oriri incommoda compertum sit, idcirco nos, sacro approbante concilio, ob oculos habitis optimis in ebristiano populo magis pervulgatis catecbismis, novum auctoritate nostra latina lingua elucubrandum curabimus, ad instar cuius tamquam parad ignitis per provincialia concilia eiusdem quantum fieri poterit regionis et idiomatis, parvus pro puerorum institutione catechismus in lingua vulgari adparctur, quo uno ibidem, sublata in posterum parvorum catcchismorum varietate, omnes dioeceses illuc pertinentes deinceps utantur.

-Caeterum eiusdem communis catechismi usu pro prima fidelium institutione iugiter retento, ad eos uberius excolendos et contra errores, qui in suis forsan regionibus grassentur, praemuniendos, ampliores catocheticas conficere institutiones singulis episcopis integrum manebit/ D

Spem minorem conciliandi dissidentes haberem, si § 2 tantum aliquot addimentis et omissionibus ita mitigaretur: rCum autem hac nostra aetate... idcirco nos, sacro approbante concilio, ob oculos habitis in christiano populo magis pervulgatis catechismis. adbibitis quoque nonnullis episcopia huius rei maximo peritia, novum auctoritate nostra latina lingua elucubrandum curabimus, quo omnes utantur, sublata in posterum parvorum catcchismorum varietate, nisi propter peculiaria rerum adiuncta in quibusdam regionibus haec sancta sedes aliud indulgendolo ℭonsuerit. 4

Valdirieso aep. Sancti Jacobi de Chile. — Iuxta quod iniunctum fuit ab eminentissimo praeside, exhibeo suffragium meum circa parvum catcchismum, hoc modo.

Mihi placet decretum super parvo catechismo, dummodo statim praecepto non omnibus imponatur.

* Sets. XXIV. tsp. IV *de reform.*

* Seu. XXIV, cap. VII *de reform.* Catecb. Rom. tw *praef.*

* Seas. XXV', decret *de indice librorum, cateckùmo etc.*

4 Clem VID, brev. *Paitoralis* 16 ialii 1598; Bened. XIV, conitit. *Etti minime 'I* februarii 1742.

6 Catech. Rom. *in praefat.*

sed relinquatur zelo et prudentiae episcoporum, illum paulatim introducendi cura, ealtem in his regionibus in quibus est parvus catechismus auctoritate ecclesiae approbatus, omnibusque dioecesibus communis, ac earum conditionibus adaequatus.

Saeculo XVI a sancto Turibio in concilio Limano praescriptus fuit parvus catechismus fere pro omnibus Americae meridionalis incolis, qui olim Limanam provinciam constituebant Hoc ipso catechismo, reveni parvo, quia duas scripturae paginas non excedit, adhuc utuntur ruricolae, cuius maxima pars nec ad scholas nec ad parochum unquam accedere pro instructione catechistica potest ob habitationum distantiam; ideo pueri a matribus incultis et rudioribus rudimenta fidei tantummodo discere valent Ex his patet, quod si praecepto novus imponatur catechismus, valde timendam est, antiquum catechismum ruricolas ex animo amittere, novumque non assumerò.

Connolly aep. Halifaxiensis. — Placet iuxta modum, scilicet 1· ut eius acceptatio non sit obligatoria antequam certiores reddamur hunc catechismum apte convenire gregibus nostris in America septentrionali; 2 ut expungatur mentio catechismi venerabilis cardinalis Belkrmini ut invidiosa et inutilia.

Dubreil aep. Acenionensis. — Placet, sed postulo, Is ut catechismus pro universa ecclesia commendetur, non autem praecepto imponatur; 2° ut catechismus ille concilio praesentetur, ne videantur reverendissimi patres de eo, quod ignorabant, statuisse.

Melchers aep. Colomensis. — Placet schema de parvo catechismo sub boo modo, ut aut prima aut quinta emendatio acceptetur.

Mfrode aep. Melitenensis. — Modus, iuxta quem mihi schema do parvo catechismo placet, est sequens C vel aliud aequipollens;

Parvos catechismus ab his. qui a summo pontifice designabuntur, componatur; sed ad mendos vitandas maioremquo perfectionem consequendam, et etiam od variis locorum gentiumque necessitatibus moribosve consulendum non obliget, nisi triennio plus raiousve (quo commode fieri mittique possint adnotationes quae placuerint) elapso a die primae publicationis.

Post observationes quao a synodis provincialibus vel dioecesanis. ab episcopis vel aliis proponi poterunt, quod videbitur summo pontifici id statuatur, ac deinceps universam ecclesiam obliget.

Nazari aep. Mediolanensis. — *Placet,* si parvus catechismus pro universa ecclesia sanctissimi domini nostri cura conficiendus quam maxime episcopis commendetur, non autem praecepto imponatur.

Suffragium hoc convenit omnino cum iis, quao D dicta fuero in congregatione generali ab ipsomet reverendissimo Deputationis relatore, qui tum in propria dioecesi, tum forsan in picrisque aliis universalem catechismum minime adaptari posse fassus est; ct ideo monebat recurrendum esse ad sanctissimum *pro dispensatione.*

An sit ergo necessitas, vel solum convenientia ferendi legem cum proposito eam non observandi, videant reverendissimi concilii patres.

Landriot aep. Remensis. — Placet iuxta modum, nimirum vellem parvum catechismum confici, non excluso concilio oocumenico.

Equidem fateor me nullatenus intellexisse hac de re assertiones reverendissimi relatoris.

Ia Nulla comparatio inter libellum cui titulus: *Parvus catechismus,* et opus amplum, cui titulus: *Catechismus nd parochos.* Ex uno ad alterum concludere, mihi videtur transitus do genero ad genus.

2° Concilium Tridentinum non praecepit usum catechismi ad parochos, sed tantummodo consilium dedit

3 Multo minus intellexi, quomodo confectio catechismi, cooperante concilio, esset iniuriota snrictno ■edi. Ex hac ratiocinandi methodo sequerentur multa absona: sequeretur verbi gratia aedem npostolicani sibimotipsi iniuriam inferre, quoties consultat episcopos, quoties congregat concilia etc. etc.

Mihi videtur maxime optandum, ut reverendissimi patres concilii possint, pro ro nata, respondere illustrissimis relatoribus: tunc adesset vera libertas discussionis, si quidem adesset libertas contradicendi.

Demadou aep. Senonexsis. — Non contradico parvo catechismo conficiendo, sed postulo ut non imponatur, enixe autem commendetur: quia 1° obligatio aliquam suspicionem erga episcopos videretur redolere; 2 quia illa obligatio non deducitur a ne- B cessitate parvi catechismi. Nam concilium Tridentinum agnovit necessitatem catechismi ad parochos, et tantum illum commondavit; sancta sedes, ut menti patrum tridentinorum cumulatius responderet, parvum catechismum α venerabili cardinali Bellarmino exaratum approbavit, et tantum enixe commendavit Ergo...

Vanesa aep. Pagarasieusis et Alba-luliensis ritus graeco-rumexi. — Placet iuxta modum, ut nempe in conficiendo catechismo parvo respectus habeatur eorum, quae ritue sunt diversi, ac proindo et illa, quae sunt ritus graeco-rumeni, debito respiciuntur.

Biale ep. Vextimiliensis. — Quomodocumque esse possit parvus ¢atechismo quem in propria dioecesi unusquisque episcopus edero cupiet, semper opus erit, ut unam eamdemquo catholicam doctrinam subetantialiter contineat: varietates non essent tolerabiles. nisi circa adiuncta et modum expositionis. Propterea non video, cur unitas ordinis atque expositionis, quae tam digno respondet doctrinae unitati, omitti debeat. Difficultates, quae fieri possunt, desumptao ex genio, indole ac ex cultura multiplicium linguarum et gentium, pro quibus catechismus necessario traducendus erit, evanescunt, si serio quisque ponderet, episcopos, nd instar adnotationum adjungere posse illos explicationes, quas necessarias aut utiles pro suis dioecesibus existimabunt, ct etiam posse methodum docendi praescribere.

Mea opinio igitur esset, ut unus tantum pro universis catholici orbis dioecesibus parvus catechismus lingua latina exaretur, traducendus postea in respectivas linguas diversarum nationum: quae traductio una quoquo sit pro cunctis dioecesibus uniuscuiusque linguae, et, quam fieri potest, litoralis atque fidelis, prout in schemate dictum est. Et hanc opinionem teneo firmiter; impedit enim quominus eadem doctrina catholica, quae essentialiter una est, pro diversitate et multiplicitate ordinis et expositionis multiplicium parvorum catcchiamorum diversa appareat. Habeant tamen episcopi, ut iam dixi, facultatem adiungendi adnotationes explicativas, nec non praescribendi methodum iuxta gradus culturae, divereosque characteres populorum suorum.

Sed hoc unum adhuc suggeram pro mea infirmitate. Parvus ratccbismus brevitate maxima elaborandus est, ut immensae plebis rudium et ruricolarum focilo memoriae tradi possit. Proinde do Deo tantum, de fino supremo ad quem creati sumus, de mysteriis, quao ad salutem credentibus necessaria proponuntur, de actibus fidei, spei et caritatis, de iis quae ad bene suscipienda sacramenta poenitentiae et sacrae communionis requiruntur, nec non aliqua do sacramento confirmationis exponenda in eo mihi videntur, quin omittantur alia sacramenta, et praecepta decalogi ct sanctae

mairie ecclesiae. Do-his tamen abeque ulla declara- j.ad tiono ct expositione, quam parochi viva voce tradent.

Haec vero minimo sufficiunt pro adolescentium et adultorum institutione, atque ideo in singulis dioecesibus episcopi alterum conficiant, proponant- quo catechismum, quo materino omnes in parvo tantum memoratae latius explicentur. Secundus isto catechismus a concilio episcopis fervido commendetur non solum, sod idem concilium hortetur otium episcopos ut eiusdem catechismi explicatio io dominicis, per partes, grogi suo a parochis proponatur. Supervacaneum enim est, leges sanctus edero ot promulgaro, nisi etiam vigili studio per illos, ad quos spoetai, execution! mandentur. Inter has leges praecipue locum tenent, quao populi obristiani instructionem respiciunt. Adsit mihi Deus ot iterum pauca ndiungam, quando schema proponetur do parochorum officio.

Mo ıú ııo *Eporediensi*^ — Iuxta votum in ser- B mono dio IU februarii emissum, cuius vidotur nullam habitam esso rationem a Dcputatione patrum fortassis eapropter, quod licet a sténographia exscriptum, non fuit ab oratore remissum ad secretarían] concilii.

Votum ita erat1: „8i propositum de parvo catechismo schema probatur, hunc uti a synodo Tridentina factum, elaborandum, et parandum esse a. sacrosancta synodo Vaticana nonnullorum ipsius patrum ex omnibus orbis partibus delectorum opera: continere tantum debere quae scitu necessaria sunt necessitato salutis, et necessitate praecepti, ot omnia alia dimittenda uniuscuiusque dioecesis catechismo. Quae pauca in parvo catechismo ponentur, per breves interrogationes et responsiones esse enucleanda, et per successionem idearum, prorsus abstinendo α responsionibus longioribus.

„Ut nova editio catechismi ad parochos fiat, ea c quae addenda sunt a synodo hac nostra Vaticana quantocius parentur, ad trutinam subiiciantur, ct sanctissimo domino nostro ac amantissimo patri approbanda et confirmanda pro debito quoque humilientur/

Hinc sequentes observationes, et emendationes proponere sui esso muneris putat.

Propositum schema non probatur α centum et pluribus patribus ex utroquo hemispherio; quibusdam in regnis, et imperiis valdo difficile, fere impossibile, et certo damnosum valdo foret novum catechismum introducore; schema disciplinam spectit, quam sancta ecclesia catholica variam semper abori sinit diversis in orbis plagis.

A realitate discors prorsus retineri potest ingentem haberi parvorum catechismorum variorum humorum. In Italia superiori Subalpina duo tantum habentur, unus scilicet episcopi Casati, anti- D quior, alter cardinalis Costa, qui etiam extra Pedo- ¿ontium adoptati sunt, ct quam maximo conveniunt, ic plurimi aestimantur.

Insuper dominus relator Deputationis dixit parvum catechismum tantummodo contenturum esse prima rudimenta doctrinae christianae. Sunt autem haec: symbolum apostolorum, oratio dominica, salutatio angelica, praecepta decalogi, ecclesiae sacramenta ot formulae actuum virtutum theologicarum. At haec omnia universim habentur in catechismis cunctarum dioecescon; proptoreaque absonum prorsus videretur causam dare, et occasionem tantae repulsioni, quae uti fortis enixe so prodit in patribus, maior certe praevideri poterit in populis.

Synodus Tridentina parandum decrevit catechismum, et cum absolvere non potuisset, opus remisit ad sanctam sedem: attamen de ipso adhibendo praeceptum formale absolutum non fuit, et usque modo non habetor, ncc faciendum proponitur.

Divinum mnnus episcoporum est evangelizare pauperibus, edocere omnes gentes, pueros quoque instruere: huic muneri, et iuri detrahere videtur formulam imponere, idque absonum eo magis do primis rudimentis.

Reverendissimus relator etiam confessus est nonnullas «e nosse dioeceses, in quaa novus parvus catcchismna introduci nequit: at prudentia consentitne legislatori condere legem, a qua certo, et illico dispensandum est?

In primo schemate una vico, duabus in posteriori mentio facta legitur catechismi a venerabili cardinali Uellarmino exarati, iterumque additum fuit, *ad exemplar eiusdem* novum parvum catechismum parandum esse: hoc tamen reverendissimus relator dixit immutandum iri, et scribendum tantummodo: *ob oculos habilis praedicto venerabilis cardinalis Bellarmini catechismo, aliisque*

Nescit subscriptus, ct certe non audivit factam fuisse animadversionem, quam praeterire desiderabat, et modo exponere cogitur. Catechismus venerabilis cardinalis Beltannini ut ut probatus α Clemente papa Vili anno 1598 ac praescriptus pro dioecesibus in ditione temporali pontificia existentibus, satis «uperque a Benedicto XIII et concilio Romano anno 1725 declaratus est ineptus ad instruendos pueros pro prima confessione, et pro prima communione; proptereaque in postrema sessione tit. 32 cap. Ili edita est *Instructio* dialogística eadem fermo methodo catechismi Bellarmini, quae in appendice XXIX a pag. 241 ad pag. 259 et subscripta a reverendissimo secretario concilii legitur impressa, atquo uti para et opus ipsius concilii habetur. Quid simile, ampliusque significat edictum diei 25 februarii 1850 eminentissimi cardinalis Patrizi, qui nomine sanctissimi patris Pii IX alium catechismum sub specie methodi edidit, et praescripsit. Insuper latere nequit, Romae et alibi per dioeceses pontificii dominii catechismum sancti Philippi Nerii adbibitum fuisse usque ad postremum hoc tempus.

Convenit no occasionem praebere aemulis et inimicis haec omnia sanctae sedi, ot Vaticanae synodo exprobrandi?

Parvus catechismus poterit elaborari a viris, quos sancta sedes deliget, dixit reverendissimus retator; neutiquam a deputatis patribus concilii. At si ab illis, cur non ab istis? Schemata elaborata, et proposita a consultoribus vel commissariis sanctae sedis pro concilio oportuit ex integro reficere. Catechismum de mandato enmmi pontificis elaboratum, et ab ipsomet anno 1598 probatum, alius summus pontifex et concilium, post 127 annos, edixerunt ineptum pro instructione summopere necessaria: et post alios 126 annos alter summus pontifex utriusquo opera inepta facto et scripto etiam significat. Si admittitur, alios catechismo^ in christiano populo haberi magis pervulgatos, cum hi ab episcopis elaborati fuerint, cur isti non poterunt novum parvum communem parare?

Nec ratio petenda vel adducenda ex occupationibus, quibus patres concilii detinentur. Forsan octingenti patres mense februario sedebant in synodo: demus ducentos occupari pro concilio ipso, vel in congregationibus sanctae sedis: quid alii, quid sexcenti eorum theologi, et consultores tribus hisce mensibus fecerunt?

Deinde nonno inter patres habentur insignes viri, qui iamdiu antecessores seu professores fuerunt scientiarum sacrarum, philosophiae et hnmaniorum

» Vid. tom. L, col. 716 d.

litterarum, eximii theologi, aliique de controversia catholica summopere meriti ob libros et opera typis edita?

Quae quidem omnia iuvant etiam ad refellendas excusationes adductas a reverendissimo relatore, quoad novam editionem catechismi ad parochos cum additamentis necessariis. St quando votum de hisco fuit emissum (die 10 februarii) patres fuissent delecti ac deputati, forsan et catechismus et additamenta iam elaborata, parata haberentur.

Plenissime fidendum addidit excellentissimus relator curae et sapientiae sanctae sedis: utique, et certissime omnes mirantur summas eius sollicitudines, eique sincero animo grati sunt et affecti. At quoad negotium in discussione ob oculos habentur opera: sdatitimus, audivimus qua methodo catechismus fiat in paroeciis romanis. Nemo ignorat delectos ad parandum novum parvum catechismum Romae morari; romanis usibus imbuti quid facient? Util3 venerabilis cardinalis Bollarmini certo certius doctissimi, egregii theologi et piissimi, catechismum conficient post aliquod tempus declarandum ineptum?

E contra patres synodi Vaticanae episcopali munere, et cura pastorali ducti catecheses per semotipsos faciunt, pueros examini subjiciunt vel in collegiis vel in visitationibus dioecesis ct adultos occasione matrimoniorum; et experientia edocti sunt quid conveniat pro instructione puerorum et rudium.

Tandem eximius relator dixit: Si parvus catechismus α patribus concilii adlaborandus esset, per annos de ipso disputatum iri. At mehercule! dixerat ne parvulum catechismum continere tantummodo debere prima rudimenta? Haec profecto habentur in parvo catechismo omnium dioeccseon: quare igitur de istis tamdiu disputandum foret?

Animadversionibus hisco praobabitis proponuntur C nunc quaedam emendationes:

Pag. 3 § 1 lin. 8 [col 454 Ci] ponatur: *Hinc per universum orbem sacrorum antistites iugiter in id paterno affectu adlaborarunt, et sacrosancta Tridentina synodus nedum mandavit, ut pueri ubique de fidei rudimentis et obedientia erga Deum et parentes diligenter edocerentur, sed illud praeterea sibi faciendum censuit, ut certam aliquam formulam et rationem traderet christiani populi fidei rudimentis instituendi.*

Pag. 4 lin. 10 [ib.Cn] loco *perfici* ponatur *absolvi.*

Paragr. 2 [ib. D s) loco Box ingenti in diversis provinciis, atque etiam dioecesibus... non levia oriri incommoda compertum situ ponatur: *Ex voto plurium antistitum unum eumdemgue parvum catechismum pro aliquibus provinciis parari consultum seu deliberatum fuerit, idcirco nos sacro approbante concilio novum per deputatos patres latina lingua elucubrandum decernimus, ob oculos habitis etiam quibusdam in* D *christiano populo magis pervulgatis catechismis; qui postquam a sacrosancta synodo approbatus fuerit, in universo orbe addiscendus tradatur, ut pro regionum et dioecesium diversa conditione parvorum catechismorum varietas tolli possit.*

Pag. 5 § ult. [coi; 455 à s] omissis reiusdem ... retento" dici poterit: *Integrum autem erit episcopis pro cuiusque pastorali sollicitudine ad fideles uberius etc.*

Pag. 6 lin. 1 [ib. *k* ιβ] omissis „a nobis praescriptos- dici poterit: *ut textus ipse ab huiusmodi institutionibus distinctus patenter appareat.*

Pag. 6 g alt. [ib. B ·] post verba „hinc omnibus ... impositum est" ponatur: *Usum memorati catechismi ad parochos, cui a deputatis patribus opportuna additamenta fient, nos uti saepe alias praedecessores nostri denuo summopere commendamus.*

Grioglia ep. Eurienris. — Modus est isto: comma ponatur catechismus a deputationo speciali ad hoc eligenda inter patres concilii: quia episcoporum est officium docere in ecclesia Dei licet cum dependentia a summo pontifice.

Moccagatla ep. Zenopolitanus. — Ut proponatur episcopis, vel saltem doputationi aliquorum pro compositione.

Atanasio ep. iam Liparensis. — Schema reformatum de parvo catechismo placet cum sequentibus modificationibus. Primo loco in initio schematis duo simul ponuntur: primum, cura imbuendi pueros doctrina caelesti; alterum, profectus qui exindo sequetur, maturae informationis eorum ad omnem pietatem.

Haec duo non satia aperto, pleno ac immediate deduci videntur cx monitis et exemplis Domini nostri lesa Christi.

Monita enim et exempla quae circa pueros dedit Christus, iuxta ovangclia. ni fallor, haec sunt, scilicet quod in illorum aetate ac forma ipso apparerò dignatus sit, quod illos libenter susceperit, complexus sit, imponensque manus benedixerit, et qui ipsos a se arcebant redarguerit, quod talium dixerit esse regnum caelorum, quod omnes qui in idem regnum intraro cupiunt, illis per simplicitatem se debeant conformaro; denique no, cum angeli eorum semper videant faciem Patris, ullum ipsis scandalum praebeatur.

Quao omnia optime quidem probant, generarim, pretium quo pueri sunt apud Deum, ac propterea quod maximae curae debeant esse ecclesiae, praesertim ne scandalis offendantur: at proprio directe et praecise non loquuntur do instructione caelestis doctrinae illis porrigenda; multoque minus de profectu ex illa instructione obveniente, in omnem eorum vitae cursum pie regendo ac perficiendo. Haec autem utraque expresse et adamussim habentur in reteri testamento, ubi de religionis doctrina ac de bono vitae regimine sermo est. Et quoniam utriusque testamenti unus auctor est Deus, nil vetat quominus et ab illo aptae mutuentur sententiae. Tunc enim et rigidior erit demonstratio et plenior, cum ostendatur Christum lesum, qui venit adimplero et perficere quae locutus est Deus per os sanctorum et prophetarum, verbis et exemplis suis propius coneinniusque insinuasse quod iam conceptis verbis monitum erat: scilicet non tam utilo quam necessarium case religiosam instructionem puerili aetati impondere, et uberes ex ea fructus, pro toto eorum vitao cursu, esse consecuturos. Quibus momentis impulsus sequentia subsignata verba schemati adiicienda putarem: *Pia mater ecclesia prae oculis habens quae Spiritus sanctus mandavit patribus nostris1, filios instanter erudire1, et currare illos a puerilia3: adolescens enim iuxta riam suam etiam cum senuerit non recedet ab* ea;* *propius autem sponsi sui ac Salvatoris etc.*

Secundo loco, ad pag. 5 vere. 15 [coi. 455 λ a] non satis mihi videtur exordiri sermonem a verbis: „Operam dabunt in singulis provinciis patriarchae vel archiepiscopi, collaris prius consiliis cum suis suffraganeis, deinde vero cum aliis archiopucopis eiusdem regionis et idiomatia, ut illius (catechismi parvi) textus in vulgarem linguam fideliter ♆ertatur. Praecipitur enim conventus seu collatio prius patriarcharum ct archiepiscoporum cum suis respectives suffraganeis, deinde ipsorum archiepiscoporum eiusdem regionis et idiomatis inter se so; quod certe in vastis saltem provinciis magni momenti negotium est et durum

» P·. LXXVH, δ.
▮ Prov. XIU, «4.
• Beri. VII. 95.
* Prov. XXH, 8.

imi·. Cui nutem bono tanta ree moliatur vix illud A adparet, ut scilicet *parvi catechismi textui in vulgarem linguam fideliter vertatur;* quin ipsius fidelia versioni· gravitas ac utilitas magna praemittatur, quao in veraionie prorsus *identitate* consistit, non pro qualibet dioecesi vel archidioecesi, sed pro tota regione eiusdem linguae. Etenim ad versionern *fidelem* tantum, nisi etiam hìc, vel illo episcopus sufficeret, omnes saltem nufTragnnei, cum ipso archiepiscopo simul, plusquHm satie essent. Talium igitur collationum, tantorumvo conventuum hoc solum sufficientia rationis esso potest, ut nimirum veraio illa non *fidelis* tantum, ned ot *uniformis* pro tota eiusdem sermohis gente evadat; nec alia atquo alia, etsi aliter fideli·, per variae eiusdem regionis ¡dagas excurrat.

Merito igitur, tanti operis subeundi rationem redditurus, illam praemittendam putarem, quod scilicet ecclesiae, fidei, ipsorumquo fidelium unitati maxime II congruat, ut in eiusdem fidei professione ac doctrinae expositione, in principalioribus saltem veritatibus, *confitentes bonam confessionem',* quoad fieri potest, in ipsissimis quoquo verbis consoni sint.

Itaque sequentia, vel alia similia verba adiungerem : *Ut autem parvus istecatechismus sit quasi tessera fidei, et inter alios exoptatos fructus, saltem eiusdem linguae gentes in catholicae religionis rudimentis labii unius efficiat et eonundem sermonum-, operam dabunt etc.*

Mazzuoli ep. Sancti Severini. — In pag. 3 [col. 455 c i] dicitur: nIIino sacrosancta Tridentina synodus nedum episcopis mandavit, ut pueros fidei rudimenta, et obedientiam erga Deum ac parentes diligenter doceri curarent,sod illud praeterea sibi faciendum censuit,ut certam aliquam formulam et rationem traderet ebristiani populi ab ipsis fidei rudimentis instituendi/ Dic textus, quamvis ulterius reformatus, tamen alia emendatione, ut censeo, indiget. Mihi non placent verba *nedum . . . sed illud:* ea enim indicant Iransitum n minori ad maius, qui transitus revera non fit in ideis expressis post verba *sed illud.*

Inibi agi coeptum est de praecipua sollicitudine ecclesiae erga pueros. Ut consectarium illius sollicitudinis scribitur: nIIinc sacrosancta Tridentina synodus nedum mandavit, ut pueros fidei rudimenta..... doceri curarent; sed illud . . . christiani populi . . . instituendi/ Istae ultimae ideae non respiciunt praecipue pueros: ergo cum ipsis transitus non fit ad aliquid maius speciale pro pueris; ergo eliminanda verba ,,ncdum.....sed illud/ Propter emendationem quam propono, heri sententiam meam exponens, dixi *placet cum modo,* scilicet ut dicatur; *Hinc Tridentina synodus episcopis mandavit, ut pueros fidei rudimenta, et obedientiam erga Deum ac parentes diligenter doceri curarent. Praeterea* D *eadem sacrosancta synodus sibi faciendum censuit, ut certam aliquam formulam et rationem traderet christiani populi ab ipsis fidei rudimentis instituendi.*

Ketteler ep. Moguntinus. — Constitutio *de parvo catechismo* inihi placet, si novus catechismus Io aut non imponatur praecepto; aut, antequam promulgetur, episcopis orbis catholici ad referendum proponatur; aut saltem declaretur, apostolicam sedem, urgentibus causis ab episcopis totius provinciae aut regni expositis, super usu eiusdem catechismi dispensaturam esse.

2° Si in constitutione mentio venerabilis cardinalis Bellarmini in secundo logo pag. 5 [coi. 454 D i] deleatur. Nam ista mentio nullum habet sensum, nisi methodus Bellarmini aliis omnibus praeferenda ac proindo in novo catechismo adoptanda ex ipsius concilii sententia censeri debeat Iam vero perlustrando hisce diebus catechismum Bellarmini, claro perspexi, eius methodum esse valde imperfectam, et a melioris notae paedagogis saltem pro regionibus, ubi omnes pueri artem legendi addiscunt, penitus roiectam. Sufficit enim animadvertere, pueros non posse in doctrina Christiana bene instrui, nisi catechismus ita exaratus sit, ut omnes articuli possint memoriae puerorum mandari. Quare fidei praecepta debent claris, brevibus pressisque formulis proponi, quos pueri facile memoria tenent Sed adhibita Bellarmini methodo, hoc plane impossibile easet. Nam in suo libro, ut alias observationes praetermittam, plurcs responsiones recurrunt, quae duos integras paginas implent, ac proinde memoriae puerorum mandari nequeunt. In eodem libro inveni etiam plurcs explicationes plus minusve arbitrarias.

Si inibi autem opponitur, sermonem tantummodo esse de parvo catechismo, qui in Germania pro pueris sex septemvo annorum adhiberi solet, quique doctrinae christianae brevi Bellarmini respondet, in quo libello responsiones adeo prolixae non inveniuntur, respondeo, tunc scopum, quem sibi concilium in edendo novo catechismo praefixit, nequaquam obtentum iri. Tria genera catechiamorum distingui debent, qui in scholis elcmentaribus usu recepti sunt, scilicet catechismus parvus, medius et maior. Incommoda nutem, quao ex varietate catechiamorum oriantur, non auferuntur, nisi catechismus medius in tota ecclesia, vel saltem apud unumquemque eiusdem linguae populum, unus idemque sit. In hoc enim catechismo medio, saltem quod ad Germaniam spectat, proprie continetur catechetica institutio catholicae juventutis. Ergo ad obtinendum scopum concilii deberet exarari catechismus medius, ac proinde deberet adhiberi Bellarmini catechismus, non vero eius -brevis doctrina Christiana".

iani vero tuto affirmare poe>um, nunquam fore ut catechismus ad exemplar Bellarmini confectus in Germaniam introduci possit. Puto autem mihi licere, tanta confidentia mourn sententiam proferre, quippe cum inm per viginti annos visitando omnes scholas meno dioecesis, et examinando singulos pueros quolibet triennio, propria experientia edoctus et ex auctoritate quoque paedagogorum bene sciam, quid in re catechetica prosit quidque noceat

Régnault ep. Carnulentis. — Placet iuxta modum : *Idcirco nos duodecim concilii Vaticani patribus a nobis ex diversis regionibus electis ct designatis mandatum damus, ut prae oculis habentes catechismum venerabilis cardinalis Bellarmini, item alias similes catechisticas institutiones, novum et quasi elementarem edant catechismum; quod opus ab hisce patribus episcopis, seorsim primo,deinde in communi convenientibus, solerter confectum, notirogue examini subtectum, nostra apostolica auctoritate, lingua latina elucubrandum curabimus, guo omnes utantur, sublata in posterum parcorum caterhismorum varietate.*

Loughlin ep. Brooklyniensis. — Placet, ita tamen ut verba lin. 4 paragr. ult. pag. 5 [col.455 λ io] „absque ullis additamentis omittantur propter sequentes rationes:

1® Ut clarius pateat, quod integrum erit episcopis textui iugiter retento quaestiones et responsiones explícatenos etiam in parvo catechismo adiungere.

2° Quia probabile est, quod tantummodo parvus catechismus in puerorum praesertim pauperum manus perveniat, et ideo a teneris annis doctrinas, quae ad errores refellendos sunt necessariae, non addiscent, cum catechetici· disciplinis post primam communionem adsistere non valeant, idcoque notitiam ampliorum institutionum, de quibus fit mentio, non habebunt

› Âü IV, 82.

« Gen. XI, 1.

Insuper quoad catechismum conficiendum vehementer optandum est, quod, antequam concilio imponatur finis, perficiatur ad praecavendae difficultates, quae circa cardinalia Bcllarmini catechismum locum habuerunt

Quao omnia cum debita reverentia eubiiciuntur.

Amat ep. Montrreyemis. — 1· Non potest expected observantia huius constitutionis, nisi catechismus elucubrandus conveniat in omnibus soia partibus omnibus locis: nec potest convenire omnibus locis niai incompletus appareat, tractans solum de iis quae ad fidem pertinent ct ad mores ebristianos, qui universales sunt.

Ad mores Christianos pertinent praecepta ecclesiae, quae, ut notum omnibus est, quoad feste, iciunia et matrimonium etc. pro diversitate circumstantiarum et ex dispositione pontificia diversa sunt in picrisque regionibus, quaeque negligi non possunt sine periculo salutis aeternae.

Haec procul dubio locum habere non possunt in praefato catechismo, sed addenda erunt ab unoquoque episcopo, tanquam *additamentum,* quod provisum non videtur in praesenti schemate, e contra apparet prohibitum iuxta haec verba „eiusdem parvi catechismi usu . . . absque ullis additamentis iugiter retento/ Quod si dicatur provisum esso per haec alia; BIntegrum autem erit episcopis ... ad eos (fideles) uberius excolendos ct contra errores, qui in suis regionibus grassantur, praemuniendos, ampliores catocheticas conficere institutiones l, non satis adbuc providetur propter duas rationes: primo, quia liborum relinquitur episcopis, quod tamon sewsrv supplendum case apparet; et socando, quia liberum, aut non adeo necessarium habebunt fideles, eo quod tale supplementum distinctum ab ipso textu apparere debet iuxta haec verba: rId autem fieri debere mandamus, ut textus ipso a nobis praescriptus, ab huiusmodi institutionibus patenter distinctus appareat;0 quod ansam praebere potest fidelibus ut huiusmodi ecclesiae praecepte negligant, tamquam non obligatoria aut minus necessaria, utpote ab episcopis pro lubito addite, cum tamen sint sub gravi imposite a sancte matre ecclesia aut a sancta sede.

Ad praefata praecavenda maxime noceasarium existimo, ut paragraphus tertia construatur quo sequitur modo: *Et ut parcus iste catechismus omnibus numeris, quoad fieri potest, pro omnibus locis absolutus eradat, operam dabunt in singulis prorinciis patriarckae* rri *archiepiscopi, collatis prius consiliis cum suis suffragantis, deinde cero cum aliis archiepiscopis eiusdem regionis et idiomatis, ut additis textui latino, qHae propter peculiares locorum circumstantias, praecipue circa sanctae matris ecclesiae praecepta, a sancta hac apostolica sede concessae sunt, dispositionibus, illius tertus deinde in vulgarem linguam fideliter certatur.*

2 Ad praecavendas malas interpretationes, quae exinde profluunt quod in paragraphe quarte dicitur rpro *prima* fidelium institutione ut patet ex ipsa expositione facta a reverendissimo patre, qui non nomine Dcputetionis, uti (os erat, sed nomine proprio loquen pro *prima* institutione, quoad attinet regionem suam, intelligebat *duos aut piares primus annos instructionis in scholis,* quod abs dubio ad rem minime faciebat, uti perplurimis patribus generalis congregationis visum est; ideo mihi persuasum est omittendum esse verbum *prima.*

Educatio vel institutio religiosa, de qua agitur, gradus potius habet, quod innuero videtur ipsa paragraphus quarte por verba „ad eos (fideles) *uberius* excolendos et primum locum habere debent ea quao necessaria sunt ad salutem vel necessitate medii, deinde quae sunt necessaria necessitato praecopti, et primam praecepto divino, deinde praecepto ecclesiastico, etc.

In mea dioecesi, et ita certe est in plcrisquo missionibus, prima institutio religiosa ea est quae consistit in docendo ea, quae necessaria sunt ad salutem; et prob dolor! pro plurimis eat unica et ultima, pro plcrisquo nempe indianis et aliis qui indianis possent aequiparari, nec sunt capaces uberioris instructionis: secunda institutio, si ita loqui fas cat, erit illos edocere symbolum fidei, perpaucas preces et quao absolute necessaria sunt ad poenitentiae sacramentum digno recipiendum; deindo praecepta Dei ct ecclesiae, etc. etc.

Ad haec praestanda liberum cato debet episcopis, non tantum ampliores catechetica^ instructiones ad uberius excolendos fideles «parvi huius catechismi usu iugitur retento 4, ut vult schema; sed praeterea breviores etiam catcchismos edero, si ita ipsis visum fuerit, pro *prima* hac institutione, in favorem eorum fidelium qui praefatum huius concilii catechismum non possent addiscere; neque ecclesia posset hoo ipsis interdicere, cum id idem salus animarum deposcat; tamen, si ad litteram attendamus, prohibitum videtur in schemate, certe contra mentem sanctae sedis vel concilii.

Ilia prachabitis, hoc aut simili modo paragraphus quarta erit componenda: *Integrum autem erit episcopis, eiusdem parti catechismi usu pro fidelium tnstituiione absque ullis additamentis iugtler retento, ad eos prima fidei rudimenta et morum praecepta imbuendos rei uberius excolendos, et contra errores, qui in suis forsan regionibus grassantur, praemuniendos, breriores aut ampliores calecheticas conficere instituliones; quas tamni semper, quoad fieri possit, textui catechismi conformes, et si una cum praedicto catechismo, et non scorsim, edere coluerint, id ita fieri debere mandamus etc.*

Haec sunt quae mihi visa sunt emendanda in schemate proposito, quod aliunde maximo placet, et α longo tempore optavi.

Moriarty ep. Kernensis. — Placet iuxta modum, nempe si catechismus non sit praeceptivus.

Barberi ep. Ncocustrensis. — Placet, dummodo praeceptum non imponatur.

Vaughan ep. Plymuthensis. — Si usus parvi catechismi obligatorius sit, nequeo schema istud approbare, nisi dictus catechismus concilii patrum approbationi prius subiiciatur.

Magis mihi ot, ut mihi videtur, aliis pluribus arrideret, si patribus enixo esset commendatum ut, nisi gravibus ex causis ipsis bene notis inopportunum videretur, decretum in suis synodis *provincialibus* ederent, quo, sublata parvorum catechismorum varietate, obligatorius in posterum foret novi catechismi usus in omnibus parochiis unicuique episcopo sublectis. Hoo modo episcoporum iura simul ac synodi Vaticanae requisite tuta et salva facta orunt.

Propono igitur ut post verbum pelucubrandum pag. 5 lin. 11 (coi. 454 d is) adiiciatur: *Eumque episcopis transmittendum curabimus. Ideoque antistitibus omnibus enixe commendamus, ut m tynodts tuis provincialibus, nisi gravibus ex causis sibi notis aliter ipsis rideatur, decretum mandent quo, snidata in posterum parcarum catrchiemonim carietale, novus catechismus parcus in omnibus parochiis obligatorius habeatur.*

Martin ep. Paderbornensis. — Placet mihi confectio parvi catechismi, dummodo episcopis solummodo commendetur, non nutem praecepto imponatur.

Delcusy ep. Vicarienti^. —Super schemate *de parvo catechismo* dixi: *placet iuxta modum.* Enim vero, illustrissimi ct reverendissimi patres, cum maxima pro vobis mea reverentia, liceat mihi ox iam auditis et perpensis vobis exponere, qu d hic parvus cate-

chismus, de qua dudc agitar io concilio ©ecumenico, a mihi videatur proponendus et etiam commendandus, sod non imponendus episcopis antequam sit perfectus, ab ipsis examinatus, et tunc si sua claritate, brevitate, plcnitudincquo in doctrina pro dioecesis suao pueris vero pellucens et convenions fuerit, ab unoquoquo episcopo grato pro uniformitate hac catholica accipietur. Hoc est animae meae coram Deo iudicium.

Vérol ep. Sa-cti Augustini. — Non placet nisi videam catechismum ipaummet, quia quaestio est imponendi illum sub praecepto, et quia confectio talis catechismi non eat tam ponderosum opus, ut duranto concilio confici non possit nobisquo exhiberi.

Catechismus ad parochos, iuxta intentionem concilii Tridentini, erat grande opus, seu quasi compendiosa summa theologiae pro parochis; ideoque requirebat pro ipsius accurata confectione tempus longum, lectionem copiosam, deliberationem longam Ii post lectionem patrum et conciliorum, ct ingenium subtile. Illo autem catechismus ad parochos fuit , tantummodo commendatus et non sub praecepto parochis impositus. Nunquam somniarunt patres tridentini obligationem aliquam parochis imponere praedicandi de hoc catechismo.

E contra in praesenti quaestione agitur de catechismo, qui debet essentialiter esse brevia et qui non requirit longam lectionem, immo lectio ct consultatio patrum et conciliorum noceret plus quam proficeret, ot illo catechismus componi debet non tam ab eruditis quam a practicis viris, duce experientia. Porro catechismi iam iam exarati multi sunt in ecclesia, et agitur tantummodo de selectione, cum iudioiosis modificationibus, quao non requirit longum tempus. Una vel ad summum paucae hebdomades ample sufficere videntur.

Catechismus ad parochos felicem exitum habuit, C
quia erat bono compositus; Bcllarmini autem catechismus, etsi uuctor eruditissimus esset, non habuit felicem exitum, quin non erat bonus (ut catechismus); itaquo derelictus fuit etiam Romae, seu specio tenus tantummodo retinetur in Roma, ot illius loco adhibetur catechismus cardinalis Patrizi, qui do novo tractat materias quao sunt in Bellnnniuo. Vide catechismum et catechismi praefationem a cardinali vicario. Si imponatur catechismus qui non placeat episcopis, magnum incurritur periculum no postea langueat ct negligatur institutio religiosa puerorum.

IHlaral ep. Apatniensis. — Unitas catechismi pro universo orbo catholico esset certo quid optabile. Hunc nutem scopum attingere non videtur constitutio proposita. In tradito enim schemate agitur Cantuin de conficiendo catechismo pro *infantibus primaevae aetatis.* Relinquitur autem episcopis facultas, melius diceretur obligatio, ampliores cato- D
cheticas conficiendi institutiones, tum ad debellandos errores forsan grassantes, tum ad excolendos adultorum animos. Evidens igitur evadit tot oxtituros osse catechismo·, quot sunt dioeceses; in omnibus siquidem excolendae sunt fidelium montes et ad ampliorem religionis notitiam magis ac magis informandae. Undo minime vel parum obviabitur incommodis provenientibus ex varietate catechiamorum, cum parvus catechismus *infantulis* solummodo destinatur.

Quapropter, ad obtinondanj unitatem vere utilem et generalem, futurum opus continero deberet, quemadmodum fit in Gallia, parvum-et magnum catéchismes. Quod si analysim quamdam coarctatam et quasi tesseram fidei abbreviatalo continet, commendandus tantum est parvus catechismus qui intenditur, non imponendus.

Pag. 1 lin. 3 [coi. 454 B i«] vox „praecipua" est saltem ambigua et mutanda, ut propositio in qua reperitur sit omnino vera, dicendo scilicet: *Pia mater ecclesia . . . maximam (aut peculiarem) semper curam erga pueros impendit.*

Pag. 4 lin. 2 [ib. c 7] eradatur vox pratione m" quae redundat et reperitur pagina praecedente, linea 7 (ib. 0 1].

Ibidem pag. 4 lin. 3 [ib. C a] loco ^populi Christiani" dicatur *infantiae Christianae,* de qua praecise hic quaestio est

Ibidem lin. 4 deleantur voces „ab ipsis fidei rudimentis instituendi", quae sensum obscurum efficiunt, et inutiles videntur. Unde hocco modo diceretur: *Sed illud praeterea sibi faciendum censuit* (synodus Tridentina), *ut certam christianae infantiae instituendae traderet formulam ab omnibus usurpandam et sequendam, quibus legitimi pastaris et doctoris munus esset obeundum.*

Pag. 5 lin. 3 et seq. [ib. D s) ut servetur forma constitutionis apostolica©, sic dicatur: *Idcirco nos, sacro approbante concilio . , . novum auctoritate nostra latina lingua elucubrandum statuimus etc.,* non vero ncurabimus": quae ultima vox intentionem meram seu propositum summi pontificis significat, non autem voluntatem seu praescriptum inducendi unicara in docenda fide methodum et regulam.

Rogers ep.Chathamensis. — Placet iuxta modum, scilicet si parvus catechismus pro universa ecclesia conficiendus episcopis commendetur, non autem praecepto imponatur.

Vasconcellos ep. Lainacensis. — Schema de parvo catechismo mihi satis placuisset, si catechismus aut in concilio approbatus, aut etiam iuxta modum in sciamate propositum conficiendus, episcopis commendaretur, non autem praecepto imponeretur; aut denique, »i saltem episcopis integrum erit, perpensis omnibus circumstantiis, in Domino iudicare, declararo et praescribere, quomodo et quando, subluta in postorum parvorum catechismorum varietate, omnes in sua dioecesi illo utantur.

Eberhard ep. Trecirensis. — Ab eminentissimis et revereudissimis dominis prnesidibus concilii Vaticani monitus in congregatione generali dio 4 huius mensis, ut intra proximum biduuin suffragi nm do reformato schemate *de parro catéchisme* scripto aperiam, hocco profero:

Placet iuxta eum modum, ut emendatio a me humillimo proposita (num. 5e [col. 466 Dis]) admittatur.

Quodsi haec emendatio exclusa manet, non placet.

Papp- Ssilóggi ep. Magno-Varadinensis graecorumenus. — Placet unus catechismus parvus, sed iuxta modum, ut illo catechismus etiam graecocatholicis conveniens sit, qui in pluribus a latini· differunt in ipsa formatione crucis, in symbolo pro Graecis tantum Nicaeno - Constantinopolitano praescripto etc. etc. Ideo ex hac etiam causa illis concilii patribus consentio qui desiderarunt, ut antequam sanctissimus pater catechismum per idoneos viros constructum approbaret, prius per deputatos etiam duodecim α concilio eligendos ex utroque ritu latino et graeco idem catechismus revideatur.

Greith ep. Sancti Galli. — Parvum catechismum proximo exarandum pro dioecesi mea San gallen?i nec exopto proficuum nec iodico, cum iam per 25 annos ea parvo catechismo insignia notae provisa fuerit, quem indigentiis catechumenorum atque christifidelium apprimo suffecisse et etiam num sufficere optima magiatra experientia docet

Quapropter novo conficiendo catechismo nonnisi per modum anentio: *Ut iudicio et arbitria singulorum episcoporum prorsus committatur, habita rations peculiarium adiunctorum, opportunum determinare tempus.*

quo parvum illum catechismum ia *dioecesibus suis parochis ei parvulis ad usum officiose praescribant,*

Cosi ep. Prienensis. — Placet iuxta modum, modas iato eat: componi debet a deputatone apeciali ex patribua concilii electa, cum dependentia a summo pontifice: secus quomodo appellari poterit catechismus a Vaticani concilii patribua confectua et acceptatus?

De Valle ep. Huanucensis. — Placet iuxta modum, acilicet ut illa verba quae delentur „dominicia Mitem et aliis festivis diebus3 inserantur cum agetur de obligationibus parochorum.

2° In America meridionali, iuxta decretum concilii Limani, praeter parvum catechismum, est alius brevissimus catechismus pro rudioribus, qui eat maxime perutilis: rogo ergo enixe ut per illa verba schematis pag. 5 lin. 12 [coL 454 D *iKJ* non tollatur brevissimus catechismus qui iam per tercentos annos apud nos est in usu maxime inter indianos.

Jnonymusl. — Placet, dummodo catechismus conficiendus examini patrum concilii submittatur, aut praecepto non imponatur.

JMeel ep. Jenetensis. — Placet iuxta modum propositum in emendatione sub num. 2· *d*

Jekelfalusy ep. Alba-Pegalensis. — Si novus parrus catechismus pro universa ecclesia conficiendus, et per sedom sposto!icam edendus solum Cynosurae instar commendaretur episcopia, per *placet* dedissem suffragi uni in hesterna generali congregatione. Verum quia usus dicti catechismi episcopis normae instar deservituri praecepto firmandus est, ideo dixi sub conditione: *placet iuxta modumt* quem nunc humillimo exponere sustineo, quire in eo consistit:

„Ut dictus catechismus, antequam ille normae instar traderetur orbi catholico, communicetur prius cum universis orbis catholici episcopis; et sedes apostolica, auditis nonnisi eorum sententiis, dicti operis editionem procurare dignetur.- Ratio est:

(n) Quis praeveniet taliter sedes apostolica observationes a quibusdam episcopis praepostere forsan faciendas, qoae etsi operi iam praescripto innocuae haud forent, eiusdem tamen usui minus proficuae evaderent.

(b) Quia dum dictus catechismus examine tali praemisso orbi catholico per sedem apostulicam definitive tradetur, recipiet tum quivis episcopus opus sibi iam notum, immo per se etiam expensum; quod, accedente subinde Romani pontificis auctoritate, normae instar per orbem tanto magis deserviet, quo magis certum est, quod expressum privatum iudicium suum sedis apostoliche iudicio quivis nostrum omni cum pietate subiiciat.

(c) Quia hodie tantis fruimur iam communicationum mediis, praecipiti omnino cursu festinantibus, ut dictus catechismus episcopis absque magno tempora dispendio submitti, ot sic coronidem anxietati facile obviari possit. Accedit:

(d) Quod utcumque hac solummodo ratione possit babrri optata illa uniformitas votorum, α concilii patribus in publica sessione ferendorum, cuius, si quando, hodie corte maxima adest necessitas, dum omnium (qui dispari quidem animo, sed erecti stant in expectationibus suis) oculi ad nos convertuntur.

Enixe igitur exoro eximiam oecumenici huius concilii Deputationem: dignetur humilem hanc reflexionem meam aequi et boni consulere, atque *modum* per me reverenter allatum acceptare, qoo sic detur mihi facultas momentosissimo buio schemati in affutura sessione conciliari publica per

» Tres rant patres quorum MhteatU ă potitu sentiendi mojar m tac exceptionum wrie desideratur, nempe Tsis, NnrtMfltontasix «t lMh0ăpwi. Quare «noRpmux ille unus profecto ex fnha bùi craseudas est.

A formam *placet* suffragari; a qua proferenda, pro hic et nunc, me in conscientia prohiberi fateor! ^eque enim possum tuta conscientia eam proferro tunc, dum agitur do opero necdum viso, quod tamen unumquemque episcopum, privato etiam voto meo accedente, de praecepto, *ergo in conscientia* obligare debeat.

Gastaldi ep. Salutiarum. — Hoc schema non placet nisi sub conditione, ut in constitutione do hoc catechismo statuatur: *Hoc* opus *conficiendum* caso *ab epifcopis quos concilium eleget it,* vel *s-iltrm ab episcopis quos concilium elegerit txamiuandum et approbandum antequam summi pontifici» auctoritate sancitum illud omnibus episcopis imponatur.*

Hoc postulat decus dignitatis episcopalis ot concilii huius oecumenici; cuius enim suffragium postulatur in hac lege condenda, eiusdem etiam cooperatio quaerenda est in opere conficiendo.

Certe ad episcopos pertinet catechismum fidei catholicae concinnare, non ad simplices sacerdotes.

Dum omnibus episcopis ius adimitur proprii conficiendi catechismi, aequum omnino est, ut oorum cooperatio postuletur in universali catechismo condendo.

Exemplum allatum ex catechismo romano confecto iussu concilii Tridentini non satisfacit: hio enim catechismus commendatus fuit, non impositus.

Si haoc emendatio acceptetur, probabiliter imminuetur numerus eorum patrum, qui *non placet* purum responderunt: conqueruntur enim de hoc modo conficiendi catechismi, quo episcoporum ius omnino negligitur, quasi episcopi non essent apti ad cutecbismum adornandum, ct ad hoc advocandi essent, nescimus qui sacerdotes.

Certissime catechismi qui nunc adhibentur in pluribus dioecesibus, et qui ab episcopis scripti fuerunt ct inventi, valde praeferendi sunt catechismo Bellarmini et etiam beati Canisii.

Episcopus vero Salutiarum nullomodo approbaro potest methodum, quae servatur in suffragiis quaerendis quod ad emendationes, quae de schematibus proponuntur: qua fit. ut antequam emendatio proponatur suffragiis, asseratur utrum illa a Deputazione admittatur vel excludatur. Hoc modo suffragiorum plenae libertati officitur, et moveutur patres ad suffragium ferendum non iuxta proprium iudicium, sed iuxta iudicium Deputationis; ct impedietur quam maxime quominus patres, qui parati sunt ad studia sua conferenda pro optimo exitu concilii, ulterius mentem applicent; et hi sinent ut totum concilii opus ad Deputationem reducatur, a qua omnes manu ducuntur.et docebuntur quando aurgero, quando sedere debebunt.

Deputatio eat ultimo, cui datur facultas loquendi: et generali usu receptum eat, argumenta, quae postremo afferuntur, eorum quae prius allata sunt, vim destruere. Certo mens auditurum, dum suffragia ferunt, horum argumentorum vim, quao ultima prolata sunt, adhuc sentiunt, dum aliorum formo omnino obliviscuntur.

Si adhuc Deputatio in singulis emendationibus propositis moneat, so eas excludere vol admittere, hoc, uti res evidens est, valet omnino idem ac exquirere assensum patrum iudicio quod ipsa protulit, ct viribus omnibus adniti, ut sua sententia praevaleat.

8ed Deputationis non debet interesse ut sua sententia triumphum agat, sed potius ut veritas acceptetur. Eius provincia proptcrca in eo tantum sita eat, ut post accuratum et impartiale, et partium studio omnino vacuum examen exponat concilio quae sibi videntur acceptanda vel reiicicnda: et curet quaestionem in maxima qua potest luce ponere.

Quo facto, ipsa omnino cavero debet, no influat in A iudicium a patribua ferendum, et relinquere ut patres suffragium ferant iuxta conscientiam, quam sibi post audita efformarunt,

Proptcrca, iudicio meo, Deputationis iudicium nullomodo nnto oculos ponendum est eo momento, quo emendationes proponuntur; sed postquam expositor iudicii Deputationis ex ambone descendit, dum exquirentur suffragia do emendationibus, bao simpliciter oxponondtio sunt, quin verbum addatur do sententia deputatorum.

8i secus flat, et methodus hucusque servata adhuc adhibeatur, nequeo quin asseram, concilii opus imminui, ct suffragiis moralem quamdam vim imponi.

Ilino valde mihi reprehendendus est modus, quem tenuit reverendissimus expositor iudicii Deputationis in ultima congregatione, qui continuo rogabat patres, ut propositas emendationes a Deputationo reiectas reiicercnt, caaquo approbarent, B quas Deputatio approbaverat: quasi patres ox omnibus partibus huius orbis ad hoc solum venissent, ut deputatorum sententiae accederent; et patres debeant proprio iudicio nuncium dare, ut deputatorum iudicio se submittant. Haec agendi ratio non consonat cum obiecto ad quod assequendum deputationes institutae sunt: quod non est, ut deputatorum iudicium praevalere debeat, et quidem in omnibus: sed deputati debeant schemata conficere' vel reformare, quaestionibus elucidandis maximam navare operam, et coram concilio exponere quae arbitrantur magis apta ad quaestiones in luce collocandas. Deputationes propterea abstinere debent α quovis conatu influendi in iudicium patrum, sed debent plenissimam libertatem relinquere patribus proprium iudicium sequendi.

Colli ep. Alexandrinus. — Plene et libentissime in omnibus assentior iis, quae in reformato schemate 0 constitutionis de parvo catechismo leguntur. Sed ut hac in ro sanctissimi patris nostri mons et propositum plenum, uti par est, sortiatur effectum, et ab omnibus episcopis in sua quaque dioecesi acceptetur et in praxi revera adhibeatur, mihi necessarium videtur ut aliqualis approbatio concilii intercedat, ot omnibus pateat, et non tantum ad constitutionem so extendat, qua buiusmodi parvi catechismi confectio et usus decernitur, sed complectatur catechismum ipsum iam confectum, ita ut si minus expedire videatur quod α patrum a concilio eligendorum deputationo exaretur et componatur, saltem postquam confectus fuerit a deputationo nonnullorum patrum, quos concilium elegerit, concilii nomino approbetur, absque ulla discussione in patrum coetu ineunda. Satis enim luctuosa experientia compertum habemus quantum temporie haec discussio insumeret cum non levi negotiorum D ¡n sacrosancto concilio tractandorum, quae maximo urgent, detrimento.

Quod proponitur vel in minimo mihi non videtur effonderò obsequium atquo fiduciam quam omnes concilii patres in amantissimum patrem nostrum profiteri gloriantur: Ie quia ipso schema nobis discutiendum et emendandum tradidit prout satius ot utilius indicaverimus; 2® quia haeo conditio eo tendit, ut mens sanctissimi patris in proponenda ot decernenda parvi catechismi confectione eiusquo universali usu ad optatum exitum, quo absolutiori modo fieri potuerit, perducatur: nemo enim ambigere potest sanctissimi patria sollicitudine, sapientia et cura opus illud optimo concinnatum proditurum, attamen cooperatio concilii in illo elaborando, vel *saltem post eius confectionem et examen suae deputationis* in *illo adprobando,* maiorem sano illi apud omnes conciliabit auctoritatem.

Nec par est ratio inter catechismum concilii Tridentini ad parochos, cuius elaborata confectio α tridentinis patribus summi pontificis sollicitudini e(sapientiae relicta est, et nostrum hunc parvum catechismum; cum illius usus non fuerit a sancta sede praescriptus, et e contra istius usus, prout prodibit, praecipiatur.

Pauca haec sunt, quae deputatorum sapientiae et iudicio humillimo sublicio.

Krementz ep.Varmiensis. — Schema constitutionis *de parro catechismo* placet ad modum, ut parvus catechismus pro universa ecclesia conficiendus episcopis commendetur, et deindo si consensu fero unanimi synodorum vel provincialium vel nationalium proxime habendarum approbatus fuerit, praecepto imponatur.

Oibbons ep. Adramyttensis. — *Placet,* vellem tamen, propter rationes in concilio allatas, ut emendatio 4® *b* retineatur.

12.

Exceptiones ut supra In Iustum ordinem redactael:*

1. Aliqui reverendissimi patres1 volunt ut commendetur catechismus, non autem praecepto imponatur.

2. Commendetur1, et deinde, si consensu fere unanimi synodorum vel provincialium vel nationalium proximo habendarum approbatus fuerit, praecopto imponatur,

3 a. Commendetur4;* non autem praecepto imponatur; et concilio praesentetur.

3 b. *Aut* examini patrum concilii submittatur, *aut* non imponatur praecepto.

3 c. *Aut* commendetur tantum, *aut* antequam normae instar tradatur orbi catholico, communicetur primo cum universis episcopis; et sedes apostolica, nonnisi auditis eorum sententiis, editionem procuraro dignetur.

3 d. Modus7 sit iste vel aequipollens: Parvus catechismus ab iis qui α summo pontifice designabuntur componatur; sed non obliget nisi triennio vel circiter elapso a die primae publicationis; nimirum post observationes quae a synodis provincialibus vel dioecesanis, ab episcopis aliisve propositae fuerint, elapso praefato tempore pontifex statuat quod statuendum esse indicaverit, ac deinde universam ecclesiam obliget

3 e. In § *Cum autem* post verbum *elucubrandum* dicatur8: „eumque episcopis transmittendum curabimus. Ideoque antistitibus omnibus enixe commendamus, ut in synodis suis provincialibus (nisi gravibus ex causis sibi notis aliter ipsis videatur) decretum mandent quo, sublata in postorum parvorum catcchismorum varietate, novus catechismus parvus in omnibus parochiis obligatorius habeatur/

3 f. Statuatur' hoc opus conficiendum case ab episcopis quos concilium elegerit, vel saltem ab episcopis quos concilium elegerit examinandum et approbandum, antequam summi pontificis auctoritate sancitum omnibus episcopis imponatur.

i Eiannodi exceptiones «ea conditiones, ut caique legenti patet, ex illis exceptionibus depromptae sunt quae sub numero 11 exhibentor, in iastnn tamen crdinem redactae quo facilius patrum examini subiicerentur.

• Scilicet Nasari MadiohneuU, Moriarty Servienda. Barberi Neocastrensia, Martin Paderboruearis, Rogen Cbalhamenns.

• Krementt Vanulenais, supra eoi. 530 A m.

4 Dubreil ArenJcnsia, coi. 515 b «.

4 Anonymua, coL 587 Bt

• Jekelfalusy Albaregalenais, eoi. 527 b m.

7 Mêrcde MeHtenemis, coL 515 c u

• Vaughan Plymntbenns, coL 524 D u

• Gastaldi Salutiarum. coi. 528 a tx

3 *g*. Proponatur[1] episcopis, vel saltem deputationi «liquorum, pro compositione.

3h. Componatur[3] catechismus a deputatone speciali e patribus concilii eligenda, cum dependentia a summo pontifice.

3 i. Conficiatur[1] parvus catechismus, non excluso concilio oecumenico.

3 j. Non imponatur[4]*episcopis, antequam sit perfectus et ab ipsis examinatus.

3 k. Non placet[3] nisi ipsummot catechismum videam.

3L In § *Cum autem* hacc verba adhibeantur®: pIdcirco nos duodecim concilii Vaticani patribus a nobis ex diversis regionibus elects et designatis mandatum damus, ut prae oculis habentes catechismum venerabilis cardinalis Bellarmini, item alias similes catechisticas institutiones, novum et quasi dementarem edant catechismum ; quod opus ab hisce patribus episcopis, seorsim primo, deinde in B communi convenientibus solerter confectum, nostroque examini subiectum, nostra apostolica auctoritate lingua latina elucubrandum curabimus, quo omnes utantur, sublata in posterum parvorum catechismorum varietate/

3m. In § *Cum autem* post verba *latina lingua* haec addantur7* ra duodecim episcopis quos concilium nominabit.·' Si vero haec non arrideant tunc deleantur verba *auctoritate nastra,* et post verba *curabimus qua* scribantur haec: ea duodecim episcopis quos concilium degerit examinato et approbato, et auctoritate nostra confirmato/

3 n. In § *Cum autem* post verba *pervulgatis catechismis* dicatur1: ^adhibito etiam opere nonnullorum episcoporum ox variis orbis partibus selectorum, novum parvum catechismum/ etc.

3o. Catechismi[9]* acceptatio non sit obligatoria antequam certiores reddamur eum apte convenire (gregibus nostris in America septentrionali. Expungatur etiam mentio catechismi venerabilis cardinalis Bellarmini.

3 p. Ji/P® non imponatur praecepto, ou/, ante quam promulgetur, episcopis orbis catholici ad referendum proponatur; *aut* saltem declaretur, npostolicam sedem, urgentibus causis ab episcopis totius provinciae vel regni expositis, super usu eiusdem catechismi dispensaturam case. Insuper in § *Cum aidem* deleatur mentio catechismi venerabilis cardinalis Bellarmini.

3 q. Unus reverendissimus pater[11]* duplicem proponit § *Cum autem* variationem. Prima, quam praefert, haec est: rCum autom hac nostra aetate ex ingenti in diversis dioecesibus parvorum catechismorum numero non levia oriri incommoda compertum sit, idcirco nos, sacro approbanto concilio, ob oculos habitis optimis in christiano populo magis | pervulgatis catechismi», novum auctoritato nostra latina lingua elucubrandum curabimus, ad instar cuius tanquam paradigmatis per provincialia concilia eiusdem, quantum fieri potorit, regionis et idiomatii parvus pro puerorum institutione catechismus in lingua vulgari adpnretur, quo uno ibidem, sublata in posterum parvorum catechismorum variotate, omnes dioeceses illae pertinentes deinceps A utantur. Ceterum eiusdem communis catechismi usu pro prima fidelium institutione iugitor retento, ad eos uberius excolendos, et contra errores qui io suis forsan regionibus grassentur praemuniendos, ampliores catechetica» conficero institutiones singulis episcopis integrum manebit/ Alter variandi modus is est: wCum autem hac nostra aetate, etc.; idcirco nos, sacro approbanto concilio, ob oculos habitis optimis in christiano populo magis pervulgatis catechismis, adbibitis quoque nonnullis episcopis huius rei maxime peritis, novum auctoritate nostra latina lingua elucubrandum curabimus, quo omnes utantur, sublata in postorum parvorum catechismorum varietate, nisi propter peculiaria rerum adiuncta in quibusdam regionibus hace sancta aedes aliud indulgendum censucrit/

4 a. Etiam[1]*graeco-catholicis conveniens sit catocbismua, qui in pluribus a [1]atini differunt, exempli gratia in ipsa formatione crucis, in symbolo pro Graecis tantum Nicaeno-Constantinopolitano praescripto etc. Unde, ante catechismi a sanctissimo patro approbationem, prius per deputatos etiam duodecim a concilio ox utroque ritu, latino ct graeco, eligendos idem catechismus revideatur.

4 b. In conficiendo[1] catechismo respectus habeatur diversorum rituum, ac proindo eorum quao sunt ritos gmeco-rumeni.

5 a. *Aut[1]* catechismus in concilio approbatus, aut etiam iuxta modum in schemate propositum conficiendus, episcopis commendetur, sed non imponatur praecepto; *aut* saltem integrum sit episcopis, perpensis omnibus circumstantiis, in Domino indicare, declararo et praescribere, quomodo et quando, sublata io posterum parvorum catechismorum varietate, omnes in sua dioecesi novo catechismo utantur.

5 b. Iudicio[1] et arbitrio singulorum episcoporum pronus committatur, habita ratione peculiarium adianctorum opportunum determinaro tempus, quo parvum illum catechismum in dioecesibus suis parochis et parvulis ad usura officioso praescribere velint.

6 a. Catechismus® non imponatur statini omnibus praecepto, sed relinquatur icio ct prudentiae episcoporum illum paulatiiu introducendi cura, saltem in regionibus in quibus est parvus catechismus auctoritate ecclesiae approbatus, omnibusque dioecesibus communis ac carum conditionibus adaequatu^. Existit eiusmodi catechismus bruvissimus, ex praecepto concilii Limoni sub sanctu Turribio habiti, fere pro omnibus Amcricae Meridionalis incolis. Valde timendum est ne, si novus imponatur, ruricolae antiquum amittant, novumque non assumant

6 b. Per ultima® verba [1]paragraph *Cum autem* non censeatur sublatus *Brerissimus catechismus pro rudioribus,* qui in America Meridionali iuxta dêcretum concilii Limani praeter parvum catechismum existit, cstque maximo utilis, et iam per 300 annos in usu, maximo inter Indianos. — Praeterea paragraph! *Pia mater* verba *dominicis saltem et aliis festivis diebus* inserantur ubi agetur de obligationibus parochorum.

7 a. AmP novus catechismus commendetur tantum, sed non imponatur praecepto, *aut* initium § *Integrum autem,* deletis verbis *eiusdem parci catechismi usu pro prima Jidelium institutione absque ullis additamentis iugitor retento,* sic reformetur: eIntegrum autom erit episcopis, ad fideles uberius,- etc.

---

1 MoceagatU ZenopoHUnns, coi 5Λ a a.
1 Griogllo Earktuñs et Cod Prienensis. eoi 620 a, 637 a.
• Landrioi Beategli», ceL 615 u n.
4 Dcletuy Vivarleadt, col 6Λ a 1
• Vérat Sancii Augustini col 626 A'»
• Régnault Caraatendi, eût 623 c il.
1 Bfcel VeaeUniia, col 627 b1
• Oihbùuj Atranytlenda, col 590 a Π.
• Connelly HaUfaikaH», col. 616 ь i
• Ketteler Mognsllniu. cot 591 d 1
M TaraOexy F<ii»tnrzen»i». flsL614 Ol

› Papp-SaLHgyl Ma^no-Vanulineim·. coi. 626 c n.
’ Vanesa Fogariliensis, col. 616 η».
■ Vaseonctllos lAmacenris, col. 526 b il
* Ortith Saadi Galli, col 626 D ì«
› Valdivieso Sancii Ucobl de Chile. coL 51-1 d j›
« Del Valle IloAnncenti». col 527 a il
7 Melchers Colonico·!», eoi. 515 π il

7 b. Initium l § *Integrum autem,* deletis verbis *eiusdem parci catechismi usu pro prima fidelium institutione absque ullis additamentis iugiter retento,* sio reformetur: nIntcgrum autem erit episcopis, ad fideles uberius/ etc.

7 c. Ħnitio § *Integrum autem* omittantur verba *absque ullis additamentis.* Vehementer etiam optandum ut ante fiucm concilii catechismus perficiatur.

7d. Ubi do versione facienda, ita ðicatur nEt ut parvus isto catechismus omnibus numeris, quoad fiori potest, pro omnibus locis absolutus evadat, operam dabunt in singulis provinciis patriarchae vel archiepiscopi, collatio prius consiliis cum suis suffragano!», deinde vero cum aliis archiepiscopi· eiusdem regionis et Idiomatis, ut, additis textui latino, quao propter peculiares locorum circumstantias, praecipuo circa sanctae matris ecclesiae praecepta, a sancta hac apostolica sedo concessae sunt, dispositionibus, illius textus deinde in vulgarem B linguam fideliter vertatur." — Praeterea § *Integrum autem* hoc aut simili modo componatur: „Integrum autem erit episcopis, eiusdem parvi catechismi usu pro fidelium institutione absque ullis additamentis iugiter retento, ad eos primis fidoi rudimentis et morum praeceptis imbuendos, vel uberius excolendos, et contra errores, qui in suis forsan regionibus grassantur, praemuniendos, breviores aut ampliores catecheticas conficere institutiones; quas tamen semper, quoad fieri possit, textui catechismi conformes, et si una cum praedicto catechismo, et non scorsim, edere voluerint, id ita fieri debere mandamus/ etc.

B. In § *Pia mater* ðicatur nIIinc Tridentina synodus episcopis mandavit, ut pueros fidei rudimenta et obedientiam erga Deum ct parentes diligenter doceri curarent. Praeterea eadem sancta synodus sibi faciendum consuit, ut certam/ etc.

9. Initium § *Pia mater* hoc ſit „Pia mater ecclesia prae oculis habens quao Spiritus sanctus mandavit patribus nostris (Pe. LXXVII, 5), filios instanter erudire (Prov. XIII, 24), ot curvare illos a pueritia (Eccli. VII, 25): adolescens enim iuxta viam suam etiam cum sonuerit non recedet ab ea (Prov. XXII, 6); propius autem sponsi sui ac salvatoris/ etc. — Ubi vero do versione facienda, hoo vel simili modo dicatur: „Ut autem parvus iste catechismus sit quasi tessera fidei, et, inter alios exoptatos fructus, saltem eiusdem linguae gentes in catholicae religionis rudimentis labii unius efficiat et eorumdem sermonum (Gon. XI, 1), operam dabunt/ etc.

10. In § *Pia mater* loco verborum *Hinc sacrosancta* eto. dicatur·: filino per universum orbem sacrorum antistites iugiter in id paterno affectu adlaborarunt, et sacrosancta Tridentina synodus nodum mandavit, ut pueri ubique de fidoi rudimentis et obedientia erga Deum et parentes diligenter edocerentur; sed illud praeterea sibi faciendum censuit, ut certam aliquam formulam ot rationem traderet christiani populi fidoi rudimentis instituendi/, etc. In eiusdem autem paragraph! versu *Id vero* pro *perfici* ponatur *absolvi.* Praeterea initium § *Cum autem* sic reformetur: 0Cum autem hac nostra aetate ox voto plurium antistitum unum oumdemque parvum catechismum pro aliquibus provinciis parari consultum seu deliberatum fuerit; idcirco nos, sacro approbante concilio, novum per deputatos patres latina lingua elucubrandum decernimus, ob oculos habitis etiam quibusdam in christiano populo magis pervulgatis catechismi»; qui postquam α sacrosancta synodo approbatus fuerit, in universo orbe addiscendus tradatur, ut· pro regionum et dioecesium diversa conditione parvorum catechismorum varietas tolli possit♯ Insuper initium § *Integrum autem* sic reformetur: „Integrum autem erit episcopis pro cuiusque pastorali sollicitudine, ad ^deles uberius/ eto. Et in fine eiusdem §, omisa verbis *a nobis praescriptus*, dicatur: „ut textus ipso ab huiusmodi institutionibus distinctus patenter ǎppareat Tandem finis § *Denique* iste sit: Busum memorati catechismi ad parochos, cui a deputatis patribus opportuna additamenta fient, nos, uti saepe alias praedecessores nostri, denuo summopere ĉommendamus.

11. Futurum l opus continere debet catechismum parvum et magnum; si solam quasi tesseram fidei abbreviatam continet, commendandus tantum parvus catechismus est, non imponendus. Initio autem § *Pia mater* loco *praecipuam* ponatur *maximum vel ƿpeculiarcm Et paulo ante medium eiusdem paragraph! dicatur: nsod illud praeterea sibi faciendum consuit, ut certam christianae infantiae instituendae traderet formulam ab omnibus usurpandam et sequendam, quibus legitimi pastoria et doctoris munus esset obeundum." Demum in fine § *Cum autem* pro *curabimus* ponatur ƿStatuimus

12. Non ſolus textus Istinus unus sit, sed versio dein facienda una quoquo sit pro cunctis dioecesibus uniuscuiusque linguae. Praeterea parvus catechismus maxima brevitate elaborandus est (quaenam continere debeat, reverendissimus pater indicat). Insuper in singulis dioecesibus episcopi alterum conficiant proponantque catechismum, quo materiae omnes in parvo tantum memoratae latius explicentur. Secundus isto catechismus a concilio episcopis ſer vide commendetur non solum, sed idem concilium hortetur etiam episcopos, ut eiusdem catechismi explicatio diebus dominicis gregi suo a parochis proponatur.

13.

Congregatio generalis quinquagesima (prima pars)

1870 maii 13.

Feria VI dio 13 mai 1Θ70 hora nona matutina, in conciliari aula Vaticanae patriarcbalis basilicae, generalis reverendissimorum patrum congregatio habita est; cui Interfuerunt quingenti septuaginta septem patres, nempo 38 cardinales, 5 patriarchae, 8 primates, 95 archiepiscopi, 392 episcopi, 3 abbates nullius dioecesis, 12 abbates generales sive praesides congregationum ordinum monasticorum, usum mitrae habentes, 24 generales et vicarii generales; quorum omnium nomina, quae per assignatores locorum accurato descripta fuerunt, exhibet indiculus patrum quinquagesimae congregationis generalis, qui Inter acta concilii asservatur.

Reverendus pater dominus Franciscus Pedicini archiepiscopus Barensis missam lectam celebravit Qua absoluta, et recitata oratione *Adsumus Domine* eto, ominentissimus primus praeses annuntiavit patribus relationem faciendam esse de quibusdam episcopis, qui veniam a concilio discedendi petierant Unde reverendus dominus subsecretarios ambonem ascendens haec habuit:

^Eminentissimi praesides, eminentissimi ac reverendisimi patres, aliquot concilii patres ex gravibus causis veniam a concilio discedendi petierunt, scilicet:

1° Flavianus Petrus Matab archiepiscopus laxirae ritus syriaci ob continuam infirmitatem.

› Eberhard Trerirensis. col 595 o u.
* Loagblin Brooklynieniii, col 522 d <.
* Amst Montereyeaiis, eoi 523 c n
* Mazsaoll Saetti Beverini, col 521 o It.
* Atanasio ism Liparensis, eoi. 510 c it.
* Moreno Ɛporedieneì col. 519 o 1
• Btlaval Ajaaim'R eoi 595 d »i
* Bule Viatimiltauh. coi 51· c m.

2’ Ioannes Hilarius Bosct episcopus Emeritensis de Maracaibo, ob necessitatem gravem suae dioecesis ct assiduam infirmitatem.

3· Thomas Furlong episcopus Fernensis in Hibernia, ob graviorem infirmitatem a multo tempore contractam.

4® Ioannes Ambrosius Huerta episcopus Puniensis in Peruvia, ob adversam valetudinem et gravissimas ecclesiae suao necessitates nuper exortas.

5® Guillolmus Lanigan episcopus Gnlburnensis in Australia, propter gravissimas suae dioecesis recenter erectae necessitates.

6° Petrus Apelian archiepiscopus Marascensis ritus armeni;

7® Melchior Nasarian archiepiscopus Mardensis ritus armeni;

8® Ioannes Ghinreghian episcopus Trapezuntinna ritus armeni, propter periculum animarum et spirituales necessitates fidelium in suis dioecesibus. B

9® Silvester Guevara archiepiscopus Sancti lacobi de Benezuela ob graviorem infirmitatem1.

pludices excusationum allegatas discedendi causas satis fundatas atque probatas agnoverunt, atque praedictorum episcoporum petitionem exaudiendam suaserunt4

Hac perlecta relatione, eminentissimus primus praeses patres rogavit, ut qui praedictae indicum excusationum sententiae adhaererent, sorgendo assensum suum manifestarent Et surgentibus undique omnibus, idem primus praeses declaravit causas discedendi approbatas fuisse a congregatione generali.

Hoc facto, annuntiavit relationem nomine Deputationis pro rebus disciplinae ecclesiasticae faciendam, his verbis:

nRcvercndissimi patres, audienda eat nunc re-. latio de conditionibus a nonnullis reverendissimis patribus in ferendo suffragio *de parco catechismo* c adiectis, quae typis impressae iam distributae sunt3, Hanc autem relationem nomino Deputationis pro rebus disciplinae ecclesiasticae faciet reverendissimus dominus Stephanas Marilley episcopus Lausanensia et Genevonsis. Itaque praedictus reverendus dominus ambonem ăscendat

RELATIO

reterendi patris domini Stephani Marilley episcopi Lautanensis et Genetensis.

Eminentissimi praesides, eminentissimi et reverendissimi patres.

Deputationis pro rebus disciplinae reverendissimi patres mihi, licet inter eos minimo, munus commiserunt ut eorum nomino vobis exhiberem relationem circa conditiones adicctas n nonnullis reverendissimis patribus in praecedenti congregatione generali, quando de schemate reformato parvi cate- d chiami votum suum emiserunt hisco verbis: *placet iuxta modum.* Ut igitur muneri mihi demandato pro viribus satisfaciam, vestrae benevolentiae innixus, breviter ac simpliciter dicam, quid do hisce adiectis conditionibus Deputatio pro rebus disciplinae consuerit, quidve eius nomine vobis referendum esae opportunum indicaverit

Neminem vestrum latet, reverendissimi patres, decretum *de parco catechismo,* prout in postrema sua forma proponebatur, in praedicta congregatione generali a multo maiori reverendissimorum patrum numero adoptatum fuisse. Quapropter ne tot reverendissimorum patrum suffragia parvi pendere videretur, sicquo concilii Vaticani et auctoritas forsan laederetur, Deputatio pro-rebus disciplinae A nec voluit, immo noe congruo potuit proponere, ut textus decreti ism adoptati immutetur. Attamen quoniam patribus Deputationis nihil optabilius aut iucundius est, nisi ut, omni cura et studio impensis, eum solvendi difficultates invenir© possint modum, quo salvis propositi decreti substantia et fine intento, non plurimorum modo, sed et singulorum patrum votis, in quantum fieri potest, adamusaim respondeat cuiusvis decreti forma; quare praedictas conditiones novo necnon accuratissimo examini subiicicndaa osso apprime intellexerunt, ac reapse subjecerunt. Iam vero, omnibus attento perspectis, ea fait omnium sententia, nimirum ut de praedictis conditionibus, in tres praecipuas classes divisis, vobis hodie brevis relatio eorum nomine exhiberetur.

Ad primam classem pertinere visae sunt illae imprimis emendationes, quao directo aut indirecto substantiam et scopum ipsius decreti propositi attingerent Ab iis enim innuitur parvum catechismum non osso imponendum reverendissimis episcopis, sed commendandum solummodo. Igitur de prima hac conditionum classe Deputatio unanimiter ceusuit, non expedire, immo nec decere ut do illis ulterius verba faciam, cum fuerint exclusae in postrema congregatione generali. Sio enim sonat prima emendatio exclusa in ultima congregatione generali: *Partus catechismus pro universa ecclesia conficiendus episcopis commendetur, non autem praecepto imponatur.*

Ad secundam classem referuntur conditiones quorumdam reverendissimorum patrum, quibus minime placere videtur decretum eo quod statuat, omnimodam catechismi conficiendi curam, nulla prorsus conditione adiccta, sanctao sedis iudicio committendam esse. En una alteravo ex his conditionibus; qui textus harum conditionum ponuntur num. 3e *(b,* c, *d, e, f, g, h, i, k, l, m).* Omnes istae sive iisdem sive diversis verbis in hoc tendunt, ut examini patrum concilii submittatur catechismus ut conficiatur: ct num. 3’ *c* dicitur: *aut* commendetur tantum, *aut* antequam normae instar tmdntur orbi catholico, communicetur primo universis episcopis; ct sedes apostolica nonnisi auditis eorum sententiis, editionem procurare dignetur. Ne tempus teratur, abstineo n variis conditionibus memorandis, quia ad eumdem scopum tendunt. Istius secundae classis conditiones iuxta sententiam Deputationis possem, immo forsan deberem silentio premere, praesertim post disertas relationes in hac amplissima concilii aula nomino Deputationis iam prolatas tum a reverendissimo archiepiscopo Leopolicnsi, tum a reverendissimo episcopo Secoviensi. Pauca tamen hic addenda sive potius in memoriam revocanda esae arbitror, eo quod istae secundae classis conditiones diffidentiam aut saltem diffidentiae speciem prae se ferant erga sanctam sedem apostolicam.

Scitis apprime, reverendissimi patres, non deesse nostro aevo perditos homines in novo nccnon accrrimo bello contra Deum et Christum eius. Porro facile quisque praevidero potest ex bac diffidentia, etiamsi omni fundamento forsan careret, eos argumentum desumpturos, ut per centenas et millenas ephemeridum tubos conclament, in ecclesia catholico, in ipsomet concilio Vaticano, exortas fuisse scissiones sive inter episcopos et summum pontificem, sive inter ipsos episcopos modo reciproco. Oportet ergo ut nefandis hisce calumniis omnis adimatur praetextus. Hunc in finem quam maxime interest, ut cura conficiendi parvi catechismi omnino et absque ulla adiecta conditione sanctae sedis notissimae sapientiae relinquatur. Sic vestigiis patrum tridentinorum inhaerentes novum devotionis nostrae erga sanctam sedem testimonium proferemus.

Scitis enim in concilio Tridentino (hoc iam fuit

i Hanc numerum cmirit editio Vaticani.

’ Hae emendationM ningulis patribus ad eorum domos missae fuerunt per cursores. Vide doc. IX

indicatum), in sessione XVIII, quao celebrata fuit A dio 26 februarii anni 1562, in hac congregatione generali iam fuisse ordinatum ut nonnulli patres a concilio Tridentino deputati onus sumerent, ut do libris in Indico ponendis curam haberent: ot statini illi patres manu admota totis viribus, ut concilii petitioni fieret satis, omnem operum moverunt Attamon quando sessio XXV iterum fuit incepta, dio 4 decembris anni 1563, adeoquo post duos annos integros, opus ad optatum finom non fuerat ṗer foetum; idooquo sancta synodus in praedicta sessione XXV sequens mandatum dedit: ^Sacrosancta synodus in secunda sessione, sub sanctissimo domino nostro Pio IV celebrata, delectis quibusdam patribus commisit, ut do variis censuris ao libris vel suspectis vel perniciosis, quid facto opus esset considerarent, atque ad ipsam sanctam synodum referrent. Audiens nunc, huic operi nb oie extremum manum ḿn positam esse, nec tomen ob librorum varietatem et I multitudinem possit distincto ct commode a sancta synodo diiudicari, praecipit (verba sequentia sunt sedulo attendenda), ut quod⁋ob illis praestitum est, sanctissimo Romano pontifici oxbibeatur, ut eius iudicio atquo auctoritate terminetur ot evulgetur. Idemquo do catechismo a patribus, quibus illud opusl demandotum fuerat, ct do missali et de' breviario fieri mandat/

Rogo nunc, reverendissimi patres, utrum deceat quod concilium Vaticanum minorem devotionem ĕẍ hibeat erga summum pontificem vicarium Christi, supremum ecclesiae caput, praesertim nostris temporibus: utrum deceat ut non eadem saltem, si non maiora, ipsi praebeamus testimonia nostrae devotionis, amoris ot obedientiao? Nullo modo dubitaro possumus, quin summus pontifex omnem curam adhibent, ut de votis quao in bao aula fuerunt expressa ratio habeatur, quando conficiendus erit i parvus catechismus: nullatenus dubitandum quin rationom habeat optimorum catochismorum, quin otiam consilia potat ab illis episcopis praecipuo, quos judicaverit in hac ministerii parto esso magis vorsntos, ot praesenti concilio congregati certissime ipsi opportunissimum occasionem praebent, ut possit uti omnibus opportunis modiis, ut catechismus omnium votis, in quantum fiori potest, quam exactissimo respondeat. Nullus itaque nostrum auderet ea verba proferre, quao in conditionibus leguntur sub num. 3° *k: iVo»i placel, niei ipeummet calechic·mum videam.* Reverendissimus isto pater nimium inhaesit vestigiis apostoli Thomao nondum credentis; nos voro absquo dubio maiori cum fiducia adhaeremus vorbis Christi4: *Beali fjuì non viderunt el crediderunt.*

Ad tertiam classem conditionum tandem spectant i lino conditiones, quibus apparet nonnullos ex patri- D bus esso turbatos, oo quod difficultas introducendi parvum catechismum ipsis videatur multo gravior, ac roapso est. Caoterum si In una alteravo dioecesi rovora oxistorent tales difficultates verno, ex quibus concludi posset catechismum non posso statini imponi, prout in omni lego generali ecclesiae, recurrendum erit ad sanctam sedem. Nulla est lex quao quandoque exceptionem aliquam non patiatur; sed haec exceptio debet inniti motivis seriis, et α sancta sedo prius approbari. Quaonam est ergo haec difficultas, quao tantopere croscit quasi in immensum? Corto non est ex parto ipsiusmet catechismo: agitur de parrò catechismo, id est do illis fidei ot morum principiis, quae ubiquo in omnibus dioecesibus mundi debont doceri; ot praesertim attento ratio est habenda officii catechistae, qui, si forsan inter rudes reponantur qui non possunt portare talem vel talem veritatem, catechista bene peritus ot sui officii studiosus cortissime poterit omnia ad optatum finom perducere.

Do caetero fateor posse exurgere difficultates, si antequam aut quando proponatur catechismus in variis dioecesibus, si, inquam, quod absit, episcopi simpliciter dicerent: nunc debemus novum catecbismum adoptaro: certissime murmur oxurgerot inter plurimos fideles. Sed ita non est procedendum, debemus o contra, ut eliminentur incommoda ex varietate catechismorum emergentia, ut procurentur bona pro toto orbe catholico, quae ex uno eodemquo catechismo speranda sunt. Si dico quilibet episcopus mentem sanctae sedis, mentem concilii paternis verbis clare et practico demonstret, et fidelibus in memoriam revocet officium reverentiae et obedientiao erga vicarium Christi, quis dubitet quin fideles sic dispositi, sic instructi non tam aegre accipiant parvum catechismum, immo dicam non aegre sed libentissime et gaudentes accipiant? Caoterum audivimus in hac amplissima aula quosdam patres reverendissimos, qui locuti sunt de catcchismia in ipsorum dioecesi successivo introductis, sano ut catechismi semper perfectiores proponerentur: sod non fuit tanta difficultas, ut catechismi in usum deducerentur, quia fideles crediderunt verbo episcopi dicentis, hoc esse opportunum, hoo caso utile. Iisdem verbis utamur erga parvum catechismum, qui debet a sanctae sodis auctoritate prodire: certissimo paucae erunt dioeceses, in quibus non libentissime hic catechismus accipietur. Cactorum summus pontifex pro sua eminenti sapientia, pro sua eximia bonitnto cortissimo rationom habebit verborum ot difficultatum, quao ipsi possunt exhiberi; sed iterum dico, necease est ut bona volúntate rem oggrediamur. ut sic nos demus oxomplum venerationis ct obedientiao erga sanctam sedem. Hoc si fiot, procul dubio omnis fero difficultas evanescet.

Intor conditiones adioctas duae sunt nihilominus, do quibus ratio certissime habenda essot, si illarum scopus non possit olio modo obtineri. Hao autem emendationes sunt, quao veniunt sub num. ⁴ (aot&): „Etiam graoco-catholicis conveniens sit catechismus, qui in pluribus n latinis differant etc/ Et alia poscit ut ratio habeatur eorum rituum ot consuetudinum, quae a sancta sedo utiquo sunt approbatae: sed an possunt ullo modo dubium accipore de bona voluntate summi pontificio? Quando summus pontifox manum operi admovebit, ĕertissimo do votis graoco-catholicorum rationem habebit, quin do eis montio expressa flet in ipso parvi catechismi decreto.

Haeo orant quae nomino Deputationis pro robus disciplinae dicenda habebam: si quid minus rectum dixi, hoc velitis meno infirmitati condonare1.

1 In textu tridentino habetur *quiequid.*
' Vox deest in textu tridentino.
1 Voculam om. textus tridentinns.
‹ Io. ΛX. 29.

1 Lectorum commodo consulturus, hoc loco Interponenda censui monumenta illa ad constitutionem *de eedetia Ckririi* spectantia, quae iam patribus diversis temporibus fuerant distributa, a me vero nondum recepta inter neta concilii, ne lector cogeretur uni eidemque materiae studens duo triare maximas molis volumina prae manibus habere, quod ÍlH summo sane fastidio futurum iri suspicabar. Deinde vero, post edita eiusmodi monamente, altera huius congregationis quinquagesimae pars, ia qua illa concili‹ri trutina iam examinanda erant, tandem dabitur.

XVIII.

PRIMUM SCHEMA CONSTITUTIONIS *DE ECCLESIA CHRISTI* CUM ANIMADVERSIONIBUS IN ILLUD A PATRIBUS SCRIPTO EXHIBITIS.

1.

Schema constitutionis dogmaticae do ecclesia Christi patrum examini propositum1.

P1CS EPI3COPC8

servas servorum Dei sacro approbante concilio ad perpetuam rei memoriam.

Supremi pastoris apostolicum ministerium (1), in quo Dei ineffabili providentia et misericordia positi sumus, sollicite ac continuo nos urget, ut nihil praetermittamus, quo via, quae ad vitam et salutem ducit aeternam, omnibus hominibus pateat, et qui in tenebrie et in umbra mortis sedent, ad lucem et agnitionem veritatis perveniant. Cum igitur Deus ac Salvatòr noster totius salutiferae doctrinae veri-B tatem, et mediorum salutis thesauros, in ecclesiam suam quasi in depositarium dives contulerit, ut omnes sumant ox eu potum vitae1: in primis ipsa vera ecclesia et errantibus indicanda et fidelibus instantius commendanda est, ut illi ad viam salutis adducantur, hi autem in ea confirmentur ct crescant Quare nostri muneris esso ducimus, potiora capita verae et catholicae doctrinae, de ecclesiae natura, proprietatibus, ac potestate exponere, et gnusantes oppositos errores subiectis canonum articulis condemnare.

Caput I.

Ecclesiam esse corpus Christi mysticum (2).

Unigenitus Dei Filius, qui illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, quique nulla unquam aetato miseris Adao filiis ope sua defuit (3), in ea plenitudine temporis, quae sempiterno consilio fuerat praestituta1, in similitudinem hominum 0 factas visibilis apparuit in assumpta nostri corporia forma, ut terreni homines atque carnales novum hominem induentes, qui secundum Deum creatus est in iustitia et sanctitate veritatis1, corpus efformarent mysticum, cuius ipso existeret caput Ad hanc voro mystici corporis unionem efficiendam, Christus Dominus sacrum regenerationis et renovationis instituit lavacrum, quo filii hominum tot nominibus inter se divisi, maxime vero peccatis dilapsi, ab omni culparum sorde mundati membra essent ad invicem·, suoquo divino capiti fide, spe, et caritate coniuncti, uno eius spiritu omnes vivificarentur, ac caelestium gratiarum ot charismatum dona cumulate reciperent. Atque haec est, quae, ut fidelium mentibus obiiciatur alteque defixa haereat, satis nunquam commendari potest, praecellens ecclesiae species, cuius caput est Christus1, ex quo totum corpus compactum, et D connexam per omnem iuncturam subministrationis, secundam operationem in mensuram uniuscuiusque membri, augmentum corporis facit in aedificationem sui in caritate·.

Caput II.

Christianam religionem nonnisi in ecclesia et per tedefiam a Christo fundatam ercoli pòsse (4).

Hanc ecclesiam, quam acquisivit sanguine suo et tanquam sponsam unico electam aeternum dilexit, A auctor fidei ot consummator leans ipae fundavit atque instituit, et per apostolos suos eorumquo successores iugiter usquo ad consummationem saeculi in universo mundo ot ex omni creatura colligendam, docendam, moderandamquo praecepit, ut una esset gens sancta, unus populus acceptabitis, sectator bonorum operum1. Neque enim evangolicao legis ea ratio est, ut excluso quovis societatis vinculo veri adoratores singuli seorsum Patrem adorent in spiritu et veritate; sed religionem suam ita societati a se institutae inhaerentem Redemptor noster voluit, ut cum ea penitus conserta ac voluti concreta maneret, et extra illam vera Christi religio nulla esset

Caput IIL

Ecclesiam ette *societatem ceram, perfectam, spiritualem et supernaturalem* (5).

Docemus autem ac declaramus, eccleaiao ¡nesso omnes verae societatis qualitates. Neque societas haec indefinita vel informis a Christo relicta est; sed quemadmodum ab ipso suam existentiam habot: ita oiusdem voluntate ac lege suam exsistendi formam suamquo constitutionem accepit. Ncque eadem membrum est sive pars alterius cuiuslibet societatis, nec cum alia quavis confusa aut commiscenda; sed adeo in semotipsa perfecta, ut dum ab omnibus humanis societatibus distinguitur, supra eas tamen quam maxime evehatur. Ab inexhausto enim misericordiae Doi Patris fonto profecta, per incarnati ipsius Verbi ministerium operamque fundata, in Spiritu sancto constituta est, qui in apostolos primum largissimo effusus, abundo etiam iugiter diffunditur in filios adoptionis, ut iidem lumine eius collustrati una mentium fido ot Deo adhaereant et inter so cohaereant; ut pignus haereditatis in cordibus suis circumferentes, carnis desideria ab eius, quae in mundo est, concupiscentiae corruptione avellant, et beata una communique spe firmati, concupiscant promissam aeternam Dei gloriam, atque adeo per bona opera certam suam vocationem ot electionem faciant1. Cum autem his bonorum divitiis in ecclesia homines per Spiritum sanctum augeantur, atquo bis oiusdem sancti Spiritus nexibus in unitate cohaereant: ecclesia ipsa spiritualia societas est, atquo ordinis omnino supernaturalis.

Caput IV.

Ecclesiam esse societatem visibilem.

Absit tamen (6), ut quis credat, ecclesia© membra nonnisi internis ac latentibus vinculis iungi, et abditam inde societatem ac proreus invisibilem fieri. Aeterna siquidem Dei sapientia ac virtus voluit, spiritualibus et invisibilibus vinculis, quibus fideles supremo ac invisibili eccleaiao capiti per Spiritum sanctum adhaerent, externa quoquo ac visibilia respondere, ut spiritualia illa ac supernaturalis societas extrinsecus appareret, et conspicua patesceret. Hinc visibile magisterium, a quo credenda interius exteriusque profitenda fides1 publice proponitur; visibile quoquo ministerium, quod visibilia Dei mysteria, quibus interior sanctificatio hominibus et debitus Deo cultus comparatur, munero publico moderatur ac curat; visibile regimen, quod membrorum inter se communionem ordinat, externamquo omnem ot publicam fidelium in ecclesia vitam disponit ac dirigit;

1 Patribus distributum fuit die 21 ianuarii in congregatione generali XI1L Cf. t. L, eoL 418 a.

1 Ct Iren. adv. haer. 1. III, c. 4. [31igne P. Gr. VII, 855.]

• 8. Afflbro·. da Ôd. ad b. Hieron. presbyL ap Mai, VV. Scriptt. Um. VU, par. I, p. 159. [Migue P. L. XVÙ, 1159.]

• Ep. ad Philipp. II, 7.

• Ep. ad Epb«. IV. 94.

• Ct ep. ad Epbei. IV, 4-25, coli. ep. 1 ad Cor. XII. 19-14.

ì Ep. ad Colo»-. I. IB,

• Ep ad Eph«. IV, 10.

Tep. ad Tit. II, 14.

i Ep. II b. Pet. Ap. I, 10.

» Ci. ep. ad Bom. X, 10.

visibile domum totum ecclesiae corpus, ad quod a non iusti tantum aut praedestinati pertinent, sed etiam peccatores, professione tamen fidoi et communione cum eo contundi. Quibus fit (7), ut Christi ecclesia in terris nec invisibilis nec latens sit; sed.in manifestatione posita1, velati civitas excelsa ot illustris in monte1, quao abscondi non potest, ao voluti lucerna super candelabrum', quae sole iustitiao illuminata, mundum universum luco suae veritatis illustret.

Caput V.

De risìbili ecclesiae unitate.

Cum eiusmodi sit vero Christi ecclesia, declaramus, bono visibilem conspicunmque societatem (8) esse illam ipsam divinarum promissionum ac misericordiarum ecclesiam, quam Christus tot praerogativis ac privilegiis distinguere et exornare voluit; enndomque ita plane in sua constitutione esse B determinatam, ut quaecumquo societates a fidei unitate vel a communione huius corporis soiunctae nullo modo pars eius aut membrum dici possint; neque per varias christiani nominis consociationes dispersam atquo diffusam, sed totam in se collectam penitusquo cohaerentem, in sua conspicua unitate indivisum ac indivisibile corpus praeferre, quod est ipsum corpus mysticum Christi. De quo Apostolus inquit, unum corpus, et unus spiritus, sicut vocati estis in una spe vocationis vestrae. Unus Dominus, una fides, unum baptisma. Unus Deus et Pater omnium, qui est super omnes, et per omnia ct in omnibus nobis4.

Caput VI.

Ecclesiam esse societatem ad salutem consequendam omnino necessariam.

Hinc omnes intclligant (9), quam necessaria ad salutem obtinendam societas sit ecclesia Christi. Tnntao nimirum necessitatis, quantao consortium ot coniunctio est cum Christo capito et mystico cius corpore, praeter quod nullam aliam communionem ipso nutrit ot fovet tanquam ecclesiam suam, quam solam dilexit et seipsum tradidit pro ea, ut illam sanctificaret, mundans lavacro aquao in verbo vitae: ut exhiberet ipso sibi gloriosam ecclesiam, non habontem maculnm, aut rugam, aut aliquid huiusmodi, sed ut sit sancta et immaculata3. Idcirco docemus, ecclesiam non liberam societatem esso, quasi indifferens sit ad salutem, eam sivo nosso sive ignorare, sivo ingredi sivo relinqnero; sed esso omnino necessariam, ot quidem necessitato non tantum praecepti dominici, quo Salvator omnibus gentibus eam ingrediendam praescripsit; verum etiam medii, quia in instituto salutaris providentiae ordino communicatio sancti Spiritus, participatio veritatis ct vitae non obtinetur, nisi in ecclesia et per ecclesiam, cuius caput est Christus.

Caput VII.

Extra ecclesiam sairari neminem posse (10).

Porro dogma fidei est, extra ecclesiam salvari neminem posse. Neque tamen, qui circa Christum eiusquo ecclesiam invincibili ignorantia laborant (11), propter hanc ignorantiam poenis aeternis damnandi sunt, cum nulla obstringantur hniusce rei culpa ante oculoa Domini, qui vult omnes homines salvos fieri et ad agnitionem veritatis venire, quique facienti quod in se est non denegat gratiam, ut iustificationem et vitam aeternam consequi possit: sed hanc nullus consequitur, qui a 6dei unitate vel ab ecclesiae communione culpabiliter seiunctus ex hac vita decedit. Si quis in hac arca non fuerit, peribit regnante diluvio. Quare reprobamus et detestamur impiam aeque ac ipsi rationi repugnantem de religionum indifferentia (12) doctrinam, qua filii huius saeculi, veritatis ot erroris sublato discrimine, dicunt, omnibus aeternae vitae portum ex qualibet religione patere; aut contendunt, de veritate religionis opiniones tantum plus minusve probabiles, non autem certitudinem haberi posse. Pnritcrque reprobamus impietatem illorum, qui claudunt regnum caelorum ante homines, falsis praetextibus affirmantes, indecorum vel ad salutem minime necessarium esse, deserere religionem, etsi falsam, in qua quis natus vel educatus ac institutus est; nec non ecclesiam ipsam, quao so religionem esso unice veram profitetur, omnes nutem religiones et sectas a sua communione separatas proscribit et damnat, criminantur, perinde ac si ulla unquam esse posset participatio iustitiao cum iniquitate, aut societas lucis ad tenebras, et conventio Christi ad Belial.

Caput VIII.

De ecclesiae indefectibilitate.

Declaramus insuper, Christi ecclesiam, sivo exsistentia sive constitutio eius spectetur, societatem esso perennem atquo indofeotibilem (13), nullamquo post illam neque pleniorem nequo perfectiorem salutis oeconomiam in hoc saeculo exspectandam esso. Etenim cum ad finem usquo mundi qui in terris peregrinantur mortales Christo auctoro salvandi sint: ecclesia ipsius, quao sola est salutis societas, ad finem usquo mundi in sua constitutione immutabilis semper ct immota persistet Licet igitur ecclesia crescat (14\ ot utinnm augeatur iugiter fide ct caritate, ut Christi corpus aedificetur; licet pro varia aetate sua, et pro diversitate adiunctorum, inter quao constanter militando versatur, varie seso explicet; eadem tamon in eo suaque a Christo accepta constitutione immutabilis perseverat. Qunro Christi ecclesia nunquam potest excidero suis proprietatibus ct dotibus, sacro suo magisterio, ministerio et regimine, ut Christus per corpus suum visibile perpetuo sit omnibus hominibus via, veritas et vita.

Caput IX

De ecclesiae infullibililttls (15).

Excideret porro ecclesia Christi a sua immutabilitate ot dignitate, et desineret esso societas vitao ac necessarium salutis medium, si eadem a salutari fidei morumque verilate aberrare, ac in ea praedicanda atquo exponenda falli vel fallere posset. At columna ct firmamentum veritatis1 est; ideoquo ab omni erroris falsitatisquo periculo libera ot immunis. Sacro autem et universali approbante concilio docemus atque declaramus (16), dotem infallibilitatis, quae tanquam perpetua ecclesiae Christi praerogativa revelata est, quaeque nec cum inspirationis charismate confundi debet, neque eo spectat, ut ecclesia novis revelationibus ditescat, collatam ad hoo esso, ut verbum Dei. sive id scriptum sivo traditum sit, in universali Christi ecclesia integrum, et a quavis novitatis immutationisque corruptela immuno asseratur et custodiatur, secundum illud Apostoli mandatum: O Timotheo, ¿ορο-

* 3. Angustia, in Pa. XVIII enirrst. II, n. 6, eoli, de unit. Eccl. I. nn. e. 16, n. 40; contr. Crtseon. Donatisi. I. II. c. 36. n. 45; contr. lilt. PetiL 1. II, c. 32, n. 74, c. 104, n.239. {Bignè P. L. XXXVI, ¡60; XLIII, 422; XL1II, 493; XLI1I, 931, 343.1

' 8. CyrilL Alex. comm. in Ts^ L III, e. 95, n. 4. [ad v. 5, 6. Bignè P. Gr. LXX, Í62.J

» Cf. Maith. V, 15.

4 Ep. ad Ephes. IV, 4-6.

3 Cf. ep. ad Ephes. V. 29, et 25, 27.

i I id Timoth. IП 15.

ritum custodi, devitans profanas vocum novitates, et oppositiones falsi nominis scientiae, quam quidam promittentes, circa fidem exciderunt1. Quod idem apostolus iterum inculcat scribens: Formam babo sanorum verborum, quae a me audisti in fide et in dilectione in Christo lesu. Bonum depositum custodi per Spiritum sanctum, qui habitat in nobis1. Obiectum igitur infdlibilitatis tantum patere docemus, quantum fidei patet depositum, et eius custodiendi officium postulat; adcoque praerogativam infisilibi!itatis, qua Christi ecclesia pollet, ambitu suo complecti tum universum Dei verbum revolatum, tum id omne, quod licet in se revelatum non sit, est tamen eiusmodi, sine quo illud tuto conservari, certo ac definitive ad credendum proponi et explicari, aut contra errores hominum ao falsi nominis scientiae oppositiones valido asseri defendiquo non possit. Haec autem infallibilius, cuius finis est fidelium societatis in doctrina fidei et morum inte- E merata veritos, magisterio inest, quod Christus in ecclesia sua perpetuum instituit cum ad apostolos dixit: Euntes ergo doceto omnes gentes, baptitan tea eos in nomine Patria, ct Filli, et Spiritus saneti: docentes eos servare omnia quaecumque mandavi vobis: ot ecco ego vobiscum sum omnibus diebus, usque ad consummationem saeculi1. Et iisdem promisit Christus veritatis suae Spiritum, qui maneret cum eis in aeternum, in eis esset, eosque omnem veritatem doceret4.

Caput X.

De ℰcclesia potestate.

Chresti autom ecclesia non est societas aequalium, ao ai omnes in ea fideles eadem iura haberent; verum est societas inaequalis (17), et hoc non ideo tantum, quia fidelium alii clerici sunt, alii laici; sed propterea maxime, quod in ecclesia est potestas 0 divinitus instituta, qua alii ad sanctificandum (18), docendum et regendum praediti sunt, alii destituuntur. Cum vero ecclesiae potestas alia ait et dicatur ordinis, alia jurisdictionis (19): de hac altera spcciatim docemus (20), eam non solum esse fori interni et sacramentalis; sed etiam fori externi ac publici, absolutam atque omnino plenam, nimirum legiferam, judiciariam, ot coercitivam. Potestatis autem huiusmodi subiectum sunt pastores et doctores a Christo dati, qui eam libere ct α quavis saeculari dominarono independenter exercent; adcoquo cum omni imperio5 regunt ecclesiam Dei tum necessariis et conscientiam quoque obligantibus legibus, tum decretoriis iudiciis, tum denique salutaribus poenis in sontes etiam invitos, nec solum ¡n iis, quae fidem et mores, cultum et sanctificationem, sed in iis etiam, quae externam ccclestao disciplinam et administrationem respiciunt. Unde D ecclesia Christi perfecta societas credenda est. Haec autem vera ot tam felix Christi ecclesia alia non est, praetor unam, sanctam, catholicam, ot apostolicam Romanam.

Caput XI.

De Domani pontificis primatu (21).

Pastor aeternus (22) ct episcopus animarum nostrarum, qui priusquam clarificaretur rogavit Patrem, ut credentes in ipsum omnes unum essent, sicut Pater et Filius unum sunt4, ad catholicae fidei et communionis unitatem in sua ecclesia iugiter conservandam, in boato Potro apostolo instituit perpetuum utriusquo unitatis principium ac visibile fundamentum, dum iuxta ovangelii testimonia (23) Petro apostolo primatum iurisdictionis in universam Dei ecclesiam immediato et dirocto promisit atque contulit. Ad unum namquo Petrum Christus Filius Dei vivi dixit: Tu es Petrus et super hanc petram aedificabo ecclesiam /neam, ct portae infori non praevalebunt adversus eam: et tibi dabo claves regni caelorum, et quodeumquo ligaveris super terram, erit ligatum et in caelis: et quodeumquo solveris super terram, erit solutum ct in caelis!* Atque uni Simoni Petro contulit Icsus post suam resurrectionem summi pastoris et rectoris iuria· dictionem in totum ipsius ovilo dicens: Pasco agnos meos. Pasco oves meas5. Undo condemnamus atque roiicimus buio tam manifestae sacrarum scripturarum doctrinae, ut ab ecclesia catholica semper intellecta est (24), contrarias eorum sententias, qui constitutam α Christo Domino in sua ecclesia regiminis formam pervertentes (25) negant, solum Petrum prae omnibus apostolis sivo seorsum singulis sivo omnibus simul vero proprioque iurisdictionis primatu fuisse a Christo instructum; aut qui affirmant, eundem primatum non immediate dircctequo (26) ipsi beato Petro, sed occlùsine, et per hanc illi ut suo ministro delatum fuisso.

Quod autem (27) in beato apostolo Petro princeps pastorum et pastor magnus ovium (28) Dominus Christus Iesus in perpetuam salutom ao perenne bonum ecclesiae instituit, id eodem auctore in ecclesia, quao fundata super petram (29) ad finem saeculorum usque firmiter stabit, iugitor durare neoesse est. Manet ergo dispositio veritatis (30', et beatus Petrus suscepta ecclesiae gubernacula non reliquit4. Semper enim in suis successoribus, episcopis sanctae Romanae sedis, ub ipso (31) primum fnndatae, eiusque consecratae sanguine, vivit et praesidet et judicium exercet, ita ut, quicumque in hac cathedra Petro succedit, is iuxta Christi ipsius institutionem primatum Petri in universam ecclesiam obtineat. Hinc (32) innovantes atque in omnibus sequentes (33) tum praedecessorum nostrorum Romanorum pontificum decreta, tum praecedentium conciliorum generalium disertas perspicuosquo definitiones, docemus ct declaramus, credendum ab omnibus Christi fidelibus esse, hanc sanctam apostolicam sedem, ct Romanum pontificem in universum orbem tenere primatum, ot ipsum pontificem Romanum successorem esso beati Petri, principis apostolorum, ct verum Christi vicarium, totiusquo ecclesiae caput, et omnium Christianorum patrem, doctoren et iudicem supremum exsistere; ct ipsi in beato Petro pascendi, regendi ac gubernandi universalem ecclesiam a Domino nostro lesu Christo plenam potestatem traditam esso; ot hanc, quao propria est iurisdictionis potestas (34), ordinariam esso ct immediatam, erga quam particularium ecclesiarum pastores atquu fideles tum seorsum singuli quam simul omnes officio hlerarchicae subordinntionis veraeque obedientiao obstringuntur5, ut custodita cum Romano pontifico tam commuuionis quam eiusdem fidei professionis unitate, ecclesia Christi sit unus grex (35) sub uno summo pastore. Hacc est catholicae veritatis doctrina, a qua deviare salva fide atquo salute nomo

1 Ep. I ad Tlmoth. VI, 20
» Ep. Il ad Thnoth. I, 13, 14.
» Malth. XXVIII, 12, 20.
« Ct loan. XIV, 18, 17, coll XVI, 13.
> Cf. ep. ail Tit II, 16, eoli ep. I ad Con VII, β.
• Ct lean. XVII. 1, 21 aq.

i Mstik. XVI, 18, IB.
i Ioan. XXI. 18. 17.
• Ep. I Pet V, 4, coll. ep. ad Hebr. XIII, 20.
4 S. Leo M. term. IU (aL 2) d. 3. [Migue P. L. LIV, 146.)
» Expreisa ad fonnnlu fidei Cope. Lu^dunen·. II, Cone. Florentin. [Manti XXIV, 81; XXXI, 1CÔ2), et Pii VI brev. Super *«oliditate.*

potest. Quam (36) damnamus atque reprobamus eorum sententins, qui n fido discedentes et attondentes spiritibus erroris| negant, primatus potestatem a Christo Domino fuisse in boato Petro ita institutam (37), ut eundem oporteat perpetuos in coilata sibi primatus potestate successores habere; aut offirmant, Romanorum pontificum iurisdictionem ordinariam ct immediatam (38) non esse tam in omnes simul quam in singulas seorsum particularium pastorum ecclesias; aut etiam contendunt, licere nb iudiciis Romanorum pontificum ad futuram generale concilium tanquam ad auctoritatom Romano pontifice superiorem appellaro.

Ex hac autom suprema, ordinaria et immediata tum in ecclesiam universalem, tum in omnes et singulos particularium ecclesiarum pastores et fideles potestate iurisdictionis consequitur, Romano pontifici (39) necessarium ius esse, in huius sui muneris exercitio (40) libere communicandi cum pastoribus B et gregibus totius ecclesiae, ut iidem ab ipso in via salutis doceri ac rogi possint. Quare damnamus ac reprobamus perniciosas illorum sententias, qui hanc supremi capitis cum pastoribus et gregibus communicationem impediendam dicunt, aut eandem reddunt sacculari potestati obnoxiam, ita ut contendant, 'quae ab apostolica sede vel cius auctoritate ad regimen ecclesiae constituuntur, vim ac valorem non habere, nisi potestatis saecularis placito confirmentur.

Caput XII.

De temporali sanctae sedis domiitio (41).

Ut autem Romanus pontifex primatus sibi divinitus celiati munus, uti par eat, adimpleret, iis indigebat praesidiis, quae temporum conditioni et necessitati congruerent. Unde singulari divinae providentiae consilio factum est, ut in tanta saecularium principum multitudine et varietate, Romana C quoque ecclesia temporalem dominationem haberet: quo Romanus pontifex, summus totius ecclesiae pastor, nulli principi subicctus, supremam universi dominici gregis pascendi regendique potestatem auctoritatemque ab ipso Christo Domino acceptam per universum orbem plenissima libertate exercere, ac simul facilius divinam religionem magis in dies augere, et, quae pro re ac tempore ad maiorem totius christianae reipublicae utilitatem pertinere ipso cognosceret, efficacius peragere posset.

Cum vero impii homines, qui omne in terris ius mutare conantur, hunc civilem sanctae Romanae ecclesiae principatum, in rei christianae bonum et utilitatem ordinatum, et ab ea omnibus iuris titulis legitimo tot saeculorum decursu possessum, quovis insidiarum ot violentiarum genero labefactare nc convellere adnitantur: sacro approbanto concilio innovantes huius apostolicao sedis ac praecedentium D conciliorum iudicia nc decreta, damnamus atque proscribimus (42) tum eorum haereticam doctrinam, qui affirmant, repugnaro inri divino, ut cum spirituali potestate in Romanis pontificibus principatus civilis coniungatur, tum (43) perversum eorum sententiam, qui contendunt, ccclesiao non esse, de huius principatus civilis ad generale christianao reipublicae bonum relatione quidpiam cum auctoritate constituero, adeoque licere (44) catholicis hominibus, ab illius decisionibus hac de re editis recedere aliterquo sentire.

Caput XIII.

De concordia inter ecclesiam ac societatem civilem (45).

Perfecta haec civitas, quam sacrae litterae regnum Dei appellant, superna quidem est, si, undo orta sit ot quo tendat, cogitatur, descendens quasi Christi sponsa de caelo et transitura -in caelestem illam, quao sursum est, lerusalem consummatorum, cum Christus tradiderit regnum Deo et Patri, ut sit Deus omnia in omnibus!* Nunc vero ecclesia usque ad finem saeculorum in terris atque inter terrenas civitates adhuc militans, ex divini fundatoris sui omniumquo redemptoris mandato in sinum suum maternum colligit omnes gentes, quae sicut indole ac moribus inter se diversae, ita etiam multiplici et varia civilis societatis forma sunt constitutae. Qui enim homines, ad sui conservationem et congruam rationi felicitatem temporalem, natura duce et Dei creatoris ordinatione in civilem societatem coierunt, iidem ut aeternum salventur, in sanctam illam societatem, quao est ecclesia, gratia Dei Salvatoris vocantur. Cum igitur utriusque societatis, licet modo diverso pro diverso earum ordine ac fine, Deus infinito sanctus et sapiens ait auctor: ex ipsa rerum natura inter ecclesiam et societatem civilem vel inter potestates, quibus utraque regitur, non sane pugna est aut oppositio.

Quin immo ecclesia reni publicam maximo munimento firmat ac tuetur, eiusquo securitati prospicit Illa enim instituta ad sanctificandos homines, ipsa virtuto et pietate Christiana bonos etiam cives facit, qui si tales sint, quales esse praecipit doctrina catholica, sino dubio magna erunt salus reipublicae1. Praotorea cum terrena potestis in temporali utilitate et poenarum metu suam observandarum legum sanctionem positam habeat, vera religio, cuius et custos et magistra est ecclesia catholica, auctoritatem imperantium validius doctrina legibusque divinis confirmat. Praecipit enim religio catholica sua auctoritate divina, ut homines legitimae potestati subditi sint non solam propter iram, sed etiam propter conscientiam1.

Quodsi ecclesia monet ac iubet subditos secundum mandatum divinitus acceptum obediro regibus, non minus reges quoquo docet prospicere populis, ut intelligant et erudiantur, qui indicant terram, non ad dominandi cupiditatem, sed ad officium providendi sibi datam esso α Domino potestatem et virtutem ab Altissimo, ut tanquam ministri regni cius recte iudicent, ct custodiant legem iustitiae; quoniam pusillum et magnum ipse fecit, ct aequaliter cura est illi de omnibus4.

Ecclesia igitur catholica regum et populorum, atquo in his singulorum omnis conditionis hominum, religione divina tum iura tuetur tum officia docet ac praecipit, atque ita legibus humanis sanctius fundamentum ponit et fideliorem conciliat obedientiam. Quare cum hacc civitas Dei tantum conferat ad securitatem et felicitatem civitatis terrenae, vel ex hoc uno omnes intelligant, quanta sapientia ac bonitate Deus, auctor naturae et gnitiae atque utriusque civitatis ordinator, potestates sacerdotii et imperii non inimicos sed vinculo pacis coniungendas disposuerit. Haec autem utriusque civitatis coniunctio, ex qua in ipsam civilem societatem tanta bona promanant, non liberae hominum optioni permissu sed Dei lego praecepta est. Quoniam enim non solum singuli privatim homines sed etiam omnes in vita publica ipsaque societas ad veram religionem erga Deum tenentur religionisque legibus obstringuntur, hinc ipsa publica societas, cuius cives simul fideles sint, magnis et necessariis officiis obligatur erga Dei ecclesiam, quae verae religionis

» Ep. I ad Tím. IV, 1.

i Ct Hcbr. XII. 22, S3; I Cor. XV, 24, 28.

• (X Ang. ad Marcellia. »p. 138, n. 13. [Migae P. U XXXΓΠ, W2K

1 Rom. XIII, 5.

< Cf. Sap. VI. 4-8.

doctrinam et leges ot iura ex ¿¡▾ino mandato cu-A nom proprietas tum alia quaeris unius prae ☈oll stodit ac tuetur.

Quapropter nemo dicoro praesumat, non posse auctoritatem et iura ecclesiae cum saccularis potestatis ¡oribus et auctoritate consistere; atque ideo ad optimam societatis publicae rationem necessariam esso civilia reipublicae ab ecclesia separationem, ita ut imperio negetur ius et officium coercendi sancitis poenis violatores catholicae religionis, nisi quatenus pax publica postulet; vel omnino ita, ut humana societas constituatur ct gubernetur nullo habito ad religionem respectu, ac si ea non existeret, rei saltem nullo facto veram inter falsosque religiones discrimine.

Quod inter sacerdotium ct imperium dissidia orta sunt ct in dies oriuntur, id nemo audeat asserere ex ipsa indole ac natura potestatis ecclesiasticae provenire. Pax vera inter ntramquo potestatem et concordis, quam ecclesia semper optat ct humili B supplicatione postulat a Deo, servari nunquam potest, si libertas sponsae lesu Christi opprimitur ct violantur iura, quae ecclesia excreare atquo integra servire non solum potest sed etiam debet, quia simul cum officiis cohaerent, quae ipsi a divino suo fundatore iniuncta sunt ad salutem animarum.

Jluiusmodi bella iniquissima, qui volunt esse ecclesiae filii, matri suae nunquam inferrent, si imperantium et populorum mentibus constanter obversaretur veritas a Christo Domino severissimis verbis inculcata, nihil prodesse homini mundum universum luerari, si animae suae detrimentum patiatur1, atque adeo supra illam felicitatem vitae humanae, ad quam civilis potestas per se ordinatur, esse finem sublimiorem et unice necesaarium beatitudini! aeternae, ad quam homines per ecclesiam sunt deducendi; ideoque habita vel sola ratione finis, qui utrique praestituitur, rcipublieae avili ecclesiam i lesu Christi tantum praecellere, quantum huius vitae commoda ac bona superat salus animarum non auro vol argento, sed pretioso sanguine Christi redemptarum, et vitao aeternae felicitas.

Quamvis igitur avilis societatis dispositio per se ot directe non ad superuaturalem felicitatem, sed ad temporale communitatis bonum pertineat, Christianis tamen hominibus non in hoc solummodo sistendum est; sed postulatur ab eis, ut temporali bono praeferant sempiternum, atque ideo non minus in publicis rebus, quam in privatis negotiis, finem inferiorem non ita respicient, ut finem hominis ultimum ot necessarium ab oculis dimittant; undo si quando rideantur utilia regno temporali, quae bonis sublimioribus occlesiao ct aeternae saluti repugnent, ea nunquam habebunt pro veris ☈oni sed sincere consequi studebunt, quod aiebat magnus ille Gregorius, ut terrestre regnum caelesti regno famuletur.

Caput XIV.

Dt iure st usu potestatis civilis secundum ecclesiae catholicae doctrinam (46).

Spreta ecclesiae catholicae doctrina et auctoritate, eiusquo circa humanam societatem iuribus concul-catis, subintroierunt nostris temporibus magistri mendaces, qui non solum ecclesiae, sed etiam omnis humani consortii hostes, dominationem contemnunt1, ita ut nulla loge, nisi quam ipsi sponte susceperint, obligari se posse dicant, omnemque sublimiorem potestatem ab ipsis independentem pro iniusto dominatu habeant, quem pro lubitu abiicere atque evertero liceat; immo etiam contra manifestam Doi legem affirmant, omnes homines ex lege naturae ita aequales iuribus case, ut tum privata posseesio-

1 Cf. Maith. XVI, ».
• (X H Pet. U. 10.

quia praerogativa iniusta coesori ot abrogari doboat.

Alii autem falsam civilis societatis speciem ac formam animo suo effingentes statum politicum, quom vocant, constituunt fontem omnis inter homines auctoritatis omnisquo iuris, ita ut ab oodem statu politico eiusquo lege tum ius proprietatis privatae unice derivari, tum societatem domesticam acu familiam suae exsistentiae totam rationem mutuari, omniaquo parentum in filios iura dimanaro ac pendere affirment, tum in cius lega yol in maioris numeri eivium placitis ct in publica, ut dicunt, opinione positam esse velint supremam normam conscientiae ct officiorum pro publicis ct socialibus sive imperantium sive subditorum actionibus. Quin et eo usque non paucos progressos esse videmus, ut fortunatis eventibus vim inris tribuentes audeant dicere, id quod ox lego morali esset iniustum, si felicem habeat exitum, eo ipso in publicis robus ac negotiis ex lego politica iustum evadere et honestum, quasi vero lex moralis ad sociales et politicos actus non aeque ac ad privatos seso porrigeret At haec humanae superbiae figmenta non alio tendunt, quam ut incommutabilia sanctitas et iustitia aeterni Dei auferatur a recordatione filiorum hominum, in eorum animis senius extinguatur insti et ininsti, et inficiatur terra ab habitatoribus suis, quia transgressi sunt leges, mutaverunt ius, dissipaverunt foedos sempiternum1.

Contra huiusmodi errores, qui etiam inter catholicos populos serpere coeperunt, omnibus in mentem revocandam statuimus doctrinam catholicam, ut ea integra et inviolata custodiatur. Docemus igitur, quod ab Apostolo traditum semper docuit ecclesia, omnem legitimam potestatem, ideoque etiam civilem, Deum habere auctorem. rOmnis anima, scribit Apostolus1, potestatibus sublimioribus subdita sit; non est enim potestas nisi a Deo, quao autem sunt, a Deo ordinatae ☈unt; et ex eiusdem apostoli sententia, qui hanc potestatem tenet, Dei minister est sive bonum facientibus in bonum, sivo malum agentibus vindex in iram1, atque ideo subditorum obedientiam iure suo postulat. Nemo itaque docere audeat, licitum esse huic legitimae potestati ri resistere, aut per detestandum facinus eam conjurationibus ao rebellione evertero; qui enim resistit potestati. Dei ordinationi resistit; qui autem resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt1.

Pari voro ratione docemus, imperantibus in suao potestatis usu eandem normam divinae legis esse sequendam. Lex enim moralis sive lumine rationis sive per supernaturalem revelationem manifestata sicut pro hominibus actionibusquo privatis, ita non minus pro iis qui praesunt, et pro publicorum mu- l nerum administratione actibusque socialibus ao politicis posita est Norma itaque agendi non in utilitate, aut in multitudinis opinione ao voluntato constitui potest, quando ad illicita ac Dei legi repugnantia impellunt; sed necessaria morum regula sicut pro subditis ita pro imperantibus etiam in ipsorum muneribus administrandis est lex Dei iubentis aut vetantia, secundum quam omnes in supremo iudicio communi Domino aut stabunt aut cadent. Do ipsa autem agendi norma iudicium, quatenus de morum honestate, de licito vel illicito statuendum est, pro civili etiam societate publiciaque negotiis ad supremum ecclesiae magisterium pertinet. Sane in via salutis aeternae omnibus tam subditis quam principibus ecclesia a Deo constituta est dux et ma-

i Ct Is. XXIV, 5.
1 Rom. X1П, 1.
» CL Ik vera. 3, 4.
1 Rem. XIII. !L

gistra. Neque do imperantibus minus verum est: qui ecclesiam matrem non habot, Deum patrem babero non potest. Ut igitur Regem rogum patrem ao propitium bibero possint, ecclesiam se matrem babero ro et opero comprobaro studeant; neque liccro sibi existiment siro in privatis sivo in publicis negotiis ob politicas rationes Doi et sanctae matris ecclesiae logos ac iura violare.

Caput XV.

De rpecia/ibut quibutdarn eccletiae iuribus in relatione ad societatem cicilein (47).

Inter sanctissimorum iurium violationes, quae nostra notato ad nationes erroribus inficiendas corrumpondosquo in cis mores ebristianos perpetrantur, illa est vel maximo perniciosa, qua fraudulenti homines contendunt, scholas omnes directioni ac arbitrio solius potestatis laicne subjiciendas esse, ita ui auctoritas ecclesiae ad providendam religiosae institutioni ot educationi juventutis Christianae omnino impodiatur. Quin eo usqno progressi sunt, ut ipsam catholicam religionem a publica educatione arcere, atque universim scholas nullius professionis religiosae, sed litterarias tantummodo esse debere dicant Contra huiusmodi sanae doctrinae morumque corruptelas ex ipso fine ecclesiae a Christo salvatore fundatae, ut homines per salutarem fidem ac disciplinam docendo regendoque ad vitam aeternem adducat, ab omnibus agnoscendum est ius ot officium, quo ipsa pervigilat, ut iuventus catholica in primis vera fido ct sanctis moribus rite instituatur.

Hanc iniquitatem cumularunt alia usurpatione. Ipsam enim clericorum educationem ac institutionem in disciplinis ecclesiasticis tum in aliis publicis scholis tum in ipsis seminariis efficaci directioni ac vigilantiae ecclesiae subducere et potestati laicae mancipare praesumunt contra ius proprium ecclesiae, quo maxime in suis ministris sanitati catholicae doctrinae et sanctitati vitae ecclesiasticae providere debot. Quin etiam eos ipsos, qui in sortem Domini vocantur, a sancta sua vocatione per vim avellere ct iniquissima lege subiicere militiae saeculari alicubi veriti non sunt, atquo ita, quantum in ipsis est, ecclesiam necessariis ad docendum, regendum et sanctificandum populum Dei ministris privare conantur. Quare declaramus ot docemus, iura praedicta atquo officia ad ecclesiam pertinere, et esso cum eius magisterio divinitus instituto, cum ipsius constitutione ao fine intime coniuncta, adeoque humanis legibus non posse auferri.

Alia gravis iniuria sanctae ecclesiae infertur (48) ab illis, qui professionem perfectionis evangelicae in ordinibus institutisquo religiosis ab eadem ecclesia approbatis iniqua oppugnatione persequuntur, atque affirmaro audent, professionem religiosam iuribus naturao libertatisque humanae contrariam, vel ox regnis et civitatibus nostrao notatis eliminandam esse, quod illa profectui ao felicitati populorum opponatur; coque magis dolendum, quod intor ipsos legum latores, qui se catholicos profitentur, non desint, qui in hac ro ecclesiae ius conculcare ot iniquis legibus, quantum valent, irritum reddere non vereantur.

Quoniam voro sponsa lesu Christi ipsum divini sponsi sui vitam et oxomplnm in ao suisque membris exprimere, atque iugitor sanctitatis praerogativa fulgere debet, idem Dominus poster lesus Christus non solum sancta dedit mandata omnibus, si volunt ad vitam ingredi, necessario servanda; sed etiam pro ecclesia praemonstravit in suo evangelio statum perfectionis, quo ii, qui Deo vocante capiunt verbum istud, relictis omnibus, ut thesaurum habeant in caelis, ipsum lesum Christum propinquiori imitatione sequantur[1]. Consilia haec lesu Christi ad ecclesiam sponsam ac reginam ornandam ✟arietatibus non potuerunt manere irrita; unde operante divina gratia omnibus ecclesiae aetatibus plurimi utriusquo sexus crucis Christi sectatores in hac via ipsum Dominam ducem ac magistrum secuti sunt Ut sic vocatis ovangelicam perfectionem consectandi modia non deessent, previdentissima mater ecclesia somper sedulo curavit. Leges onim pro summa auctoritato vol ipsa tulit vel a sanctissimis viris propositas probavit, quibus religiosa vita et professio firma ac tuta consisteret, ot ad sanctum suum finem dirigeretur. Quamvis igitur non omnes vocati sint ad hanc vitao rationem in consiliis cvangelicis voluntariae ac perpetuae paupertatis, continentiae et obediontiae sequendam: attamen ex constanti ecclesiae declaratione atque usu omnibus necease est aestimare, eam apostolicao doctrinae consentanoam esse et ad christianam perfectionem conducere. Ii vero quibus datum est a Patro Christum vocantem audire et seqni, ultra praeceptorum observationem consilia quoquo evangelica in institutis religiosis non solum activae sed etiam contemplativae vitae secundum modum ab ecclesia approbatum pie ct laudabiliter amplectuntur, ac divina gratia opitulante possunt et tenentur, quae voverunt, reddere Domino Deo. Quare tum haec ecclesiae ot fidelium iura tum suscepta votis religiosis officia in supernatural Dei lege ac ordinatione fundantur, qua Christus, sapientia aeterna, in sancta ecclesia sua viam perfectionis evangelicae monstravit ac disposuit; nec illa politicis legibus sive dirigi sive deleri possunt.

Damnamus igitur tum doctrinam, qua professio religiosa illicita vel vero profectui populorum noxia, ac propterea eliminanda esse dicitur, tum impios hominum conatus, qui commemorata ecclesiae ac fidelium iura invadunt, et tantam ipsi Deo ac sanctae religioni catholicae irrogant iniuriam.

Hic porro aliam sacrilegam iniustitiam (49), quae contra matrem ecclesiam crudeliter et in dies latius grassatur, iterum damnare ot perniciosissimas fallaciae, quibus homines mendaces illam obvelare student, proscribere accesso nobis est. Dicunt nimirum, ius ecclesiae acquirendi et possidendi bona temporalia, esse subiectum arbitrio status politici, et ab eius libera concessione iugiter pendere, ita ut potestas politica vi suae supremae auctoritatis possit illud ius abolere, latisque legibus sibi vindicaro velut bona domino vacua, quao legitimo proprietatis titulo sunt in possessione ecclesiae; aut affirmant, dispositionem ac distributionem bonorum ecclesiasticorum non secus ac eorum, quae publica sunt totius nationis, pertinere ad nativum ius supremao potestatis politicae. Huiusmodi autem perversis doctrinis impugnantur iura ecclesiae certissima, quao ox ipsa eius divinitus data constitutione promanant. Ecclesia namque cum sit perfecta societas divino iuro constituta, supematuralis quidem, sed eadem societas visibilia ex hominibus et ad hominum salutem in terris consistens, propterea rebus etiam visibilibus ot externis atquo inter haeo bonis quoque temporalibus utitur et iuvatur tanquam modiis ad divinam suam missionem adimplendam et ad finem sibi a Christo Salvatore propositum assequendum. Ad hanc enim suam missionem ecclesia visibilis ex natura sua et ex divina institutione ministros proprios habet ex hominibus assumptos et pro hominibus constitutos, qui non potestati saeculari subordinati, sod ab ea independentes sacris muneribus fungantur; atquo ideo iure

~ Cf. Mstlh. XIX. 11. Ii, 17-29.

« CL Pi. XLIV, IMI

»·

■uo ecclesia eie prospicit, at iuxta ordinationem Domini, qui evangeliom annuntiant, do evangelio vivant1: eiusdemquo ecclesiae «cut officium ita proprium ius est, providendi tum decori extemi divini cultus, tum multiplicibus indigentiam membrorum Christi necessitatibus, tam aliis, quae opportuna indicaverit, christianae caritatis et pietatis operibus. Πϊβ vero muneribus ecclesiae atque officiis exsequendis cum secundum ordinem divinae providentiae bona temporalia subserviant, sane illud ius acquirendi ac possidendi titulo proprietatis, quod more humanis societatibus legitime constitutis compotere potest, in ecclesia non deficit, sed in ea, ut in societate divinitus ct ad altiorem finem instituta ct ab imperiis mundanis independente, etiam sanctius est ac superioris ordinis, quia bona huiusmodi mystico corpori Christi, et per hoc ipsi Christo Deo specialius dicata sunt.

Quare docemus, ecclesiae, ut societati visibili a Dco inter homines constitutae, ius esse, bona temporalia acquirendi et possidendi, neque hoc iure eam a quavis potestate sacculari privari posse; ac propterea praedictos errores damnamus, et leges quibas status politicus tanquam ex supremo iure libi inhaerente bona ecclesiastica usurpat, injustas spoliationes esse declaramus.

Haec sunt, quae generatim visum nobis est, Christi fideles circa ecclesiam Christi docere; his· autem contrarii certis et propriis canonibus in hunc qui sequitur modum damnare, ut omnes, adiuranto Christo fidei regula utentes, catholicam veritatem facilius agnoscere ct tenero possint.

De ecclesia CAristi.

Canon I (50). Si quis dixerit, Christi religionem in nulla peculiari societate ab ipso Christo fundata exstantem et expressam esso, sed a singulis seorsum, c non habita ratione ad ullam societatem quae vera ipsius ecclesia sit, rite observari et excoli posse; anathema sit.

Canon II (51). Si quis dixerit, ecclesiam a Christo Domino nullam certarn ac immutabilem constitutioni formam eccepire, sed aequo ac reliqua hominum societates, pro temporum diversitate viri.· *itudinibus et transformationibus sublectam fuiv»o, aut subiici posso; anathema sit

Canon III (52). Si quis dixerit, divinarum promissionum ecclesiam non esse societatem externam ac conspicuam, sed totam internam ac invisibilem; anathema sit.

Canuit IV (53). Si quis dixerit, veram ecclesiam non esse unurn in se corpus, sed ex variis dissitiiqne christiaui nominis societatibus constare, per Maque diffiiKim esso; aut varias societates ab invicem fidei professione dissidentes ntquo commanione sciunctas, tanquam membra vel partes unam et universalem constituero Christi ecclesiam ; anathema sit.

Canon V (54). Si quia dixerit, ecclesiam Christi non esse societatem ad aeternam salutem consequendam omnino necessariam ; aut homines per cuiusvis religionis cultum salvari posso; anathema sit.

Canon VI (55). Si quia dixerit, intolerantiam illaro, qua ecclesia catholica omnes religiosas sectas a sua communione separatae proscribit et damnat, divino iure non praecipi; aut de veritato religionis opiniones tantum, non autem certitudinem haberi posse, ideoque omnes sectas religiosos ab ecclesia tolerandos otee; anathema ait.

Canon VII (56). Si quis dixerit, eandem Christi ecclesiam potae offundi tenebris, aut infici malis, A quibus a salutari fidei morumque veritato aberret, ab originali sua institutione deviet, aut depravata et corrupta tandem desinat osso; anathema sit.

Canon VIII (57). Si quis dixerit, praesentem Christi ecclesiam non esso ultimam ac supremam consequendae salutis oeconomiam, sed exspectandam esse aliam, per novam vel pleniorem divini Spiritus effusionem; anathema sit.

Canon IX (58). Si quis dixerit, ecclesiae infallibilitatem ad ca tantum restringi, quao divina revelatione continentur, nec ad alias etiam veritates extendi, quae necessario requiruntur, ut revelationis depositum integrum custodiatur; anathema sit

Canon X (59). Si quis dixerit, ecclesiam non esse societatem perfectam, sed collegium; aut ita io civili societate scu in statu esse, ut saeculari dominationi subiiciatur ; anathema sit.

Canon XI (60). Si quis dixerit, ecclesiam in- B atitutam divinitus esse tanquam societatem aoqualium; ab episcopis vero haberi quidem officium et ministerium, non autem propriam regiminis potestatem. quae ipsi divina ordinatione competat, quaeque ab iisdem sit libere exercenda; anathema sit

Canon XIÍ (61). Si quis dixerit, a Christo Domino et Salvaturo nostro ecclesiae suae collutam tantum faine potestatem dirigendi per consilia ot suasione non veru etiam iubendi per leges, ac dovios contumacesque exteriori iudicio ac salubribus poenis coercendi atque cogendi; anathema sit.

Canon XIII (62), Si quis dixerit, veram Christi ecclesiam, extra quam nemo salvus esse potest, aliam esse praeter unam, sanctam, catholicam, ot apostolicum Romanam; anathema sit.

Canon XIV (63). Si quis dixerit, beatum Petrum apostolum a Christo Domino constitutum non esse apostolorum omnium principem et totius ecclesiae militantis visibile caput; vel cum tantum honoris, non auti-rn verae propriaeque jurisdictionis primatum accepisse; anathema sit.

Canon XV (64). Si quis dixerit, non esse ex ipsius Christi Domini institutione, ut beatus Petrus in primatu super universam ecclesiam habeat perpetuos aueeeasorea; aut Romanum pontificem non Mae iure divino Petri io eodem primatu successorem; anathema sit.

Canon XVI (65). Si quis dixerit, Romanum pontificem habere tantummodo officium inspectionis vel directionis, non autem plenam et supremam potestatem jurisdictionis io universam ecclesiam; aut hanc eius potestatem non esse ordinariam et immediatam in omnes ac singulas ecclesias; anathema sit.

Canon XVII (66). Si quis dixerit, potestatem ecclesiasticam independentem, quam ecclesia catho- › lieu sibi α Christo tributam esse docet, supremamque potestatem civilem non posse simul consistere, ita ut iura utriusquo salva sint; anathema sit.

Canon XVIII (67». Si quis dixerit, potestatem, quae ad regendam civilem societatem necessaria est, non esse a Deo; aut eidem ex ipsa Dei lego subiectionem non deberi; aut cum naturali hominis libertati repugnaro; anathema ait.

Canon XIX (681. Si quia dixerit, omnia inter homines iura derivari a statu politico; aut nullam nisi ab ipso communicatam dari auctoritatem; anathema sit.

Canon XX (69). Si quis dixerit, in lego status politici, vol in publica hominum opinione constitutam esso pro publicis ac socialibus actionibus supremam conscientiae normam; aut ad easdem non extundi ecclesiae indicia, quibus ea da licito et illicito pronuntiat; aut vi iuris civilis fieri licitum, quod iuro divino vel ecclesiastico eat illicitum anathema sit.

1 Cf. I Cor. IX. 14

Canon XXI (70). Si quis dixerit, logée ecclesiae a vim obligandi non habere, nisi quatenus civilis potestatis sanctione firmentur; aut eidem civili potestati vi suae supremae auctoritatis competere, in causis religionis iudicaro et decernere; anathema sit.

ADNOTATIONES.

(1) *Supremi pastoris.* In hoc prooemio iuxta normam in apostolicis conciliorum constitutionibus frequentatam indicantur circa propositum constitutionis schema 1. causa impellens, quae est apostolici cura ministerii: 2. causa finalis ultima, quae est aeterna animarum salus: 3. causa finalis proxima, quao est ipsa veritatum salutarium declaratio: nominatim 4. ratio declarandae *in primis* doctrinae circa ecclesiam Christi: et 5. declarationis ipsius suprema capita.

(2) *Ecclesiam esse corpus Christi mysticum.* Ad b describendam ecclesiae naturam secundum veram ot catholicam doctrinam, statuitur *primo loco,* illam esso corpus Christi mysticum, eo quod 1. in sacris litteris ecclesia Christi nullo alio schemate frequentius, accuratius, ot disertius proponitur: 2. quod eodem schemate continetur ipsa intima ecclesiae essentia, et prestantissima, id est, divina eiusdom species ac vis, a qua voluti a parte potiori ac nobiliori descriptionis ducitur initium : accedit 3. ratio polemica, scilicet, ut statim a principio excludatur vulgata apud novatores tam reccntiores (de quibus apud cl Moehlcrum, in sua *defensione symbolicae,* contra dominum Baur Tubingensem § 80) quam vetustiores exceptio, quasi per catholicos tota ecclesiae veritas revocaretur ad externa ac sensibilia tantum: ita M. Jurieu in opere, cui titulus *Le vrai système de Vèylise,* p. 26. nest, inquit, que les théologiens C catholiques ne définissent que le corps de l'église, en ne faisant point mention do la charité dans sa définition. Ils suppriment donc une partie do son essence ct la plus noble partie, et selon eux on peut reconnaîtra pour vraie église une société privée de vie et de charité/ Apparet insuper 4. nisi illa interna ecclesiae species habeatur ob oculos, constitui aestimarique, ut par est, do iis non posse, quae ad ipsam externam eiusdem faciem spectant: ct notum est omnibus 5. ipsam in primis case mystici corporis speciem, quao nunc inter homines adeo carnales ac mundanos aut penitus ignoratur, aut, uti oportot, non attonditur; quare illa videbatur ante omnia in animis fidelium excitanda. Tria porro sunt, quae iuxta sacrarum litterarum doctrinam circa hoc mysticum corpus generatim declarantur:

I. eius auctor, Filius Doi factus homo, ut homines in ipso deificarentur;

II. eiusdem efformandi medium, lavacrum scilicet D baptismi, de quo docet concilium Florentinum decreto pro Armenie in Bulla Eugeni» IV *Ersultate Deo* (Mansi, XXXI, 1054c]: ¿Primum omnium sacramentorum locum tenet sanctum baptisma, quod vitae spiritualis ianua est: per ipsum enim membra Christi, ac de corporo efficimur ecclesiae;8 tum concilium Tridcntinum sessione XIV, c. 2 do poenitentia: ¿Christus Dominus, ait, lavacro baptismi, sui corporis membra semel effecit ... per baptismum enim Christum induentes, nova prorsus in illo efficimur creatura, plenam et integram peccatorum omnium remissionem ₵onsequentes 4;

III. illius natura ac vito, circa quam docet iterum concilium Tridcntinum sessione XIII, c. 2 de eucharistia, quam Christus ¿esse voluit ... symbolum unius illius corporis, cuius ipse caput exsistit, cuique nos, tanquam membra, arctissima fidoi, spei, ct caritatis connexione adstrictos esse voluit, at idipsum omnes diceremus, nee essent in nobis ₷chismata 4. Haec, quae in catechismo ex decreto concilii Tridentini edito capite de baptismi sacramento et in explicatione symboli articulo de communione sanctorum praeclare enarrantur, praeter luculentissima Scripturarum testimonia, in exponendo decreti capite ob oculos habita sunt; tnm considerata, quae do eodem Christi corpore docent *Leo .Magnus* cum alibi tum sermono LXIII, ubi c. 3 gravissima haec leguntur [Migne, P.L., L1V, 355]: „Nou ergo est dubium, dilectissimi, naturam humanam in tantam connexionem a Filio Dei esso susceptam, ut non solum in illo homine, qui est primogenitus totius creaturae (Coloas. I, 15), sed etiam in omnibus sanctis suis unus idemquo sit Christus, ct sicut α membris caput, ita a capite membra dividi non possint. Quamvis enim non istias vitae sit, sed aeternae, ut sit Deus omnia in omnibus (I Cor. XV, 28): tamen etiam modo templi sui quod est ecclesia indivisus habitator est, secundum quod ipse promisit dicens:Ecce ego vobiscum sum(Matth.XXVIII. 20). Quibus Apostolus consonans ait: Ipse est caput corporis ecclesiaeu (Coloss. I, 18); ct *sanctus Augustinus,* qui pariter de ecclesia ut Christi corpore loquens epistola circa Donatista·, seu libro de unitate ecclesiae c. II, n. 2 [Migne, P. L. XLIH, 392]: pHaec autem ecclesia, inquit, corpus Christi est, sicut Apostolus dicit (Coloss. I, 24): Pro corpore eius, quod est ecclesia. Unde utique manifestum est, eum qui non est in membris Christi christlanam salutem habere non posse. Membra vero Christi per unitatis caritatem sibi copulantur et per eandem capiti suo cohaerent, quod est Christus lesus. Totum igitur, quod annuntiatur de Christo, caput et corpus est: caput est ipse unigenitus lesus Christus filius Dei vivi, ipse salvator corporis, qui mortuus est propter delicta nostra, et resurrexit propter iustificationom nostram: corpus cius ecclesia, de qua dicitur, ut exhiberet sibi gloriosam ecclesiam non habentem maculam aut rugam aut aliquid huiusmodi.14 Sed do doctrina maiorum interpretantium sacram Scripturam haec complectitur *Dionysius Petariits* do Incarnatione l. XII, c. 17, n. 1: rTria inaxime in capitis proprietate spectanda sunt, et ad Christum accommodanda. Primum eat illius cum membris omnibus ac toto corpore summa coniunctio, quae ex ambobus unum efficit. Secundum est priucipntus eiusdem, ct eminentia, qua cunctis antecellens, iis ipsis, relut ex arce quadam prospiciens, consulit ac moderatur. Tertium est vivifica vis, et communicatio gratiae, auxiliorumque omnium, quae ex largissima copia et plenitudine per universa membra dimanant a ₵apite. 4

Quod ad ipsam tandem appellationem *mystici corporis* Attinet, eadem usu communi apud ecclesiae doctores recepta est, eiusdemque vim ita explicat beatus Thomas 111 p., q. 8, α. 1: ¿Respondeo dicendum, quod sicut tota ecclesia dicitur unum corpus mysticum per similitudinem ad naturale corpus hominis, quod secundum diversa membra htbet diversos actus, ut Apostolus docet Rom. XII et I Cor. XII, ita Christus dicitur caput ecclesiae secundum similitudinem humani capitis: in quo tria possumus considerare, scilicet ordinem, perfectionem et virtutem.14

(3) *Nulla aetate ... ope sua defuit.* Expressa haec sunt ad Leonis Magni doctrinam, sermone XXIV, al. XXIII, io nativitate Domini c 1, dicentis: ¿Semper quidem diversis modis multivque mensuris humano generi bonitas divina eocsaluit, et plurima procidentiae suae munera omnibus retro saeculis clementer impertiit; sed in novissimis temporibus omnem abundantiam solitae benignitati·

excessit, quando in Christo ipsa ad peccatores misericordia, ipsa ad errantes veritas, ipsa ad mortuos vita descendit: ut Verbum illud coaeternum et coaequale genitori in unitatem deitatis suae naturam nostrae humilitatis assumeret, et Deus de Deo natus idem etiam homo de homine ñasceretur. 4 [Migne, P. L·, LIV, 203.J

(4) *Christianam religionem nonnisi in ecdtsia ... exeoli posse.* Hoc altero capite docetur, ecclesiam esse ab ipso Christo Domino fundatam, ut in ea ao per eam homines consequerentur atque excolerent revelatam ab ipso Christo religionem ; quo spectant verba: pquam _ lesus ipse fundavit ... et per apostolos ... colligendam praecepit;8 simul vero, idquo intenditur principaliter, declaratur, ecclesiam esae a Christo institutam tanquam *societatem,* eamquo loco et tempore universalem. Hoc autem statuitur in primis contra vulgarem α protestandum doctrina profectam sententiam affirmantium, allatam a Christo revelationem esse quidem *„rdigionmf,* qua homines coniunguntur cum Deo; sed non case so*cutatem,* qua homines cum invicem coniunguntur8; vel dicentium, Bchristianam religionem interna uniuscuiusque societate cum Deo absolvi, ab eaque nullam hominum inter so societatem sive communionem ěxigi 4; unde negant, institutam a Christo esse societatem, in qua divina Christi religio excolenda, et extra quam vera Christi religio nulla sit ,Ipso enim Christus, inquit lustus Henningus Boehmerus in opero cui titulus: *lus parochiale,* sec. I, c.2, § 15, caput ecclesiae, non imperando sed docendo suis praeivit discipulis amore, non coactione politica usus. Nec fecit novum populum politice loquendo, novo statui addictum, sed salvavit populum potius a suis peccatis, doctoria officio simul ſunctus. 4 Cum ergo Christus functione legislatoris usus non sit, ecclesiam uti propriam societatem non instituit Idipsum in opere, cui titulus: *lus ecclesiasticum prolestantium,* l. I, tit 33, §§ 9 sq., multis probat ex intentione Salvatoris, pcuius regnum non fuit de hoc mundo, neo venit ut rempublicam quandam seu dominatum exstrueret, sed ut homines salvaret-. Et propterea, inquit, ndicitur ecclesia in sacris litteris omnis multitudo fidelium, sive dispersi sint, sive coniunctim vivant–: scilicet, ex tali doctrina Christus Dominus non est auctor ac institutor proprio dictae societatis, sed est simplex praedicator doctrinae, quae religio Christiana vocatur. Porro, inquit Pufendorfius, *de habitu religionis christianae ad vitam civilem* § 31, „scopus religionis obtineri poterit, si vel maxime quis non sit coniunctus numeroso alicui coetui fidelium. Nec cnniunctio cum tanta fidelium multitudine, quanta ad statum constituendum requiritor, per eo facit aut necessaria est ad finem religionis christianae obtinendum, Seu, ut quis salvus fiat, nihil interest in magno aut in modico coetu vivat.® Denique in sua *critica njotbobeae D. Môhieri* edicit D. Baur p. 329 sq.: rSupremum principium, cui protestantismos innititur, *principium esse libertatis fidei ct conscientiae,* vel principium, singulos quosque in omnibus, quao nd relationem ipsorum cum Deo et Christo referuntur, nullo indigere intermedio externo, eo quod iidem, data visibili ecclesia tanquam medio, non reddererentur dependentes nisi ab humana ăuctoritate.' 4 Undo principii illius ultima explicatio continetur rationalistarum, quos vocant, doctrina, quam in opero de componendo dissidio religionem inter ac culturam temporis, *Zur Verslündigung in dem Streit der Religion mit der Zeitbildung,* Darmstadt 1868 l,

1 **Habebitar in editis*.** *Vtrddndig. d. Stred. der Relig. mit d. Zedbild. Darmet. 1838. D. E. Decker.* **Tam Ide quam alibi scripturae comparita, praaertim in titulis librorum notandi»,**

A D. C. Decher, minister evangélicos, ut ex multis unus aliquis nominetur, vulgavit: Religionem, inquit, quae in Christo perfectissimo apparebat ac manifestabatur, non esso oisi morum honestatem, quae ideis innititur veritatis, caritatis, libertatis: haec vero sicut α singulis agnosci, ita independenter a variis religiosis societatibus sive ecclesiis oarunique symbolis *posse excoli,* et eorundem observationem simul componi cum variis omnium religionum cultibus.

(5) *Ecdesiawi esse societatem veram ...* Praestituta generarim doctrina de ecclesia a Christo ad instar societatis fundata, asseruntur hoe III capite eiusdem uti verso societatis *qualitates* contra novatores, qui *negant:*

L ecclesiam esse societatem *legalem,* id est, accepisse ecclesiam ab ipso auctoro ac legislatore Christo certam ac definitam constitutionis formam;

II. ecclesiam esso societatem *perfectam,* quao B uti pars sive membrum nulli alii insit vel subsit societati, propriamque habeat et a societate civili distinctam ac independentem potestatem ; sed *affirmant*

III. ecclesiam esse instar *collegii,* quod libera hominum coitione et sociis iure aequalibus constat, et cuius constitutio a libera confoederatione proficiscitur: unde *dicunt*

IV'. ecclesiam subesae velati *partem* vel *membrum* civili societati; et

V. summam in ChrieCi ecclesiam, quatenus ipsa associatio est, potestatem esse penes civilia imperii maiestatem.

Ita Pufendorfius, *de habitu religionis christianae ad ritam civilem* § II, ^ecclesiam, inquit, non esse statum a summo imperio civili separatum, vel exemptum. Scilicet, ait, per statum intelligimus eiusmodi coniunctionem plurium hominum, quae C imperio per homines administrato sibi proprio, et aliunde non dependente continetur_ Ad quem statum, subdit § 28, requiritur imperium, ex quo promanat praeeminentia unius prae ăltero. 4 Tum § 32 affirmat, rabsurdaa esse quaestiones, monarchica. aristocratica, an democratica forma competat ecclesiae. Hae quippe formae cadunt in statum aliquem seu civitatem: ecclesia autem statua non eat® Videlicet cohaerentia inter se dicunt protestantes cum negant, ecclesiam a Christo Domino institutam esse instar societatis externae ao visibilis, cumque affirmant, ecclesiam a Christo nullam accepisse humanae societatis formam. Ad quodnam vero genus corporum moralium revocari ecclesia Christi ex protestantium doctrina debet? Respondet ita Pufendorfius § 39: nEas (ecclesias) igitur constat babuino primitus sub imperio prineipum ethnicorum indolem *collegiorum,* seu ciusD modi societatum, queis plurea homines certi cuiusdam negotii gratia inter se connccturtur, salvo summorum imperantium in easdem iure ... Est autem ea, pergit, natura *collegiorum* omnium, quae libera hominum coitione constant, ut aliquid habeant democratiao simile hactenus, ut quae ea in universum concernunt negotia communi omnium consensu sint expedienda; adeoque nemo in illis potestatis quid in alios sibi arrogare queat, nisi id ab universis ipsi sit delatum.8

Cum illo conspirat lustus Henningus Boehmcrus, in iurt *parochiali* sec. I, c. I, § 15. ^*Societates,* inquit, humanas esse vel *aequales* vel *inaequales.* Aequales, ubi neuter alteri imperat, et sic ibi cessat respectus imperantis et parentis, ut sunt *collegia,* quao libera hominum coitione constant; in hac omne ius omnisque obligatio deducitur ex pactionibus

ne lectoritas negotium facewrtnt, iolvenda conivi, tacite correcti·, qui inepMrant, erudii typographic!».

eorum, qui illud collegium constituerunt, indequo ‹ perfectum ius producit. Quatenus ergo se obligarunt membra illius collegii, et quatenus se obligare potuerunt, estenua tonentur. Inaequalis est inter imperantem et parentes, ct hic obligatio deducitur proximo ex imperio imperantia: quales aunt respublica ot plurcs minores in república. Grotius *de iure belli et pads,* l. I, c. I, § 2, n. 2.“ Tum quaerit c. II, § 14, qualia societas ait ecclesia? „Si est inaequalis, respondet, imperium et obodiendi gloriam supponere dobcmua, et ita favemus imprimis clero pontifîcio, hierarcbiam qunndam fîngenti et euprematum praesuli Romano universalem adseribenti, qualem ubique supponunt scriptores pontificii .. . Sed ita obstat in contrarium regula Christi: mundi domini dominantur, vos autem non sic. Luc. XXII, 25, I Pet V, 3/ Est ergo, ex illis, quorum doctrinae non migrarunt tantum in publici iuris institutiones, sed in prácticos, ut aiunt, luria usus, ecclesia *collegium seu imperfecta societas,* cuius potestas aut non distinguitur α potestate societatis perfectae, aut eidem omnino aubiicitur.

Non deciso inter protestantes, qui ecclesiam cum societate civili, uti partem cum toto, confundunt ac commiscent, fatetur ipse Boebmerus L c. § 46, ita colligens: „quod ecclesia quidem sit in republica, sed non respublica in ecclesia, neque haec recto dici possit pars reipublicae, ita ut ante Constantinum Magnum per se substiterit, postea autem pars reipublicac facta sit, aliamque formam induerit, ut philosophatur Schilterus, *Institutiones iuris canonici* l. I, tit. 1, c. 7, additque, quod ita forma regiminis ecclesiastici coaluerit cum forma regiminis totius reipublicae/ Etiamsi vero hanc commixtionem Boebmerus verbis neget, quadamtenus tamen et quoad rei substantiam et ipse illam asserit, dum statuit ibid. §48: nLicct concedi debent, principem C in ecclesia non considerari ut talem, neutiqunm tamen ius circa sacra (id est ecclesiam) ipsi negari potest. Nam cum non amittat ius suum per ingressum in ecclesiam, quod intuitu reipublicae, cui pracest, in quaecunque universitates exercet, sino dubio etiam ius circa sacra ſetinebit Id confirmat: nDcducitur hoc ius ex ipsa maiestatis natura, quao circa omnium civium negotia, quatenus superioris directioni subiici possunt, versatur. Et cum ecclesia collegium quoddam in republica repraesentet, non potest non, quatenus collegium seu extorna societas in república est, summae maiestatis imperio esso subiccta. Notantor dico, quatenus collegium est. Nam quatenus ecclesia interno consideratur secundum suam societatem cum Deo, quam intendit, et quatenus ipsa sacra extra tale collegium, seu societatem externam, salva manent, et sic a collegio hoc externo non necessario dependent, nullius im- D perio cat subiocta. Cf. Stryckium in *Iure papali pnncipum ecangelicorum,* c I, § 2/ Quibus non secus ac Pufendorfius duo affirmat, scilicet ecclesiam, quatenus est hominum cum Deo societas, ab hominum cum invicem societate penitus esso independentem ; quatenus vero hominum multitudinem dicit in societatem externam coeuntium, morum esse collegium. Idipsum probare studet in *Iure ecclesiastico protestandum,* 1.1, tit 33, § 9. pScilicet vox ecclesiae sicut ct synagogae ... vi vocis non denotat statum quondam politicum aut societatem inaequalem, sed quamcunque congregationem personarum, ct multitudinem unitam, ut solido demonstrat Campegius Vitringa, *de synagoga cetere,* l. I, p. 1, c. 1. Societas inaequalis uno certo loco vnl districtu continetur sub imperio imperantis, qua compage dissoluta desinit esse societas seu respublica. Ecclesiae diversa est ratio, prout in sacris sumitur, quao denotat multitudinem fidelium etiam dispersorum, inter ae tamen fido in Christum unitorum, licet congregari non possit . .. Sicuti ergo cum fideles dispersi sunt, facultate coeundi destituti, nullo modo inter se imperium exercent, aut exercere possunt; ita quando facultas coeundi iis datur, statum alium non induunt, sed quem antea iam habuere, retinent, nec quidam fiunt imperantes, quidam parentes. In hoc differunt hae societates aequales a civilibus, quao commercii civilis gratia ineuntur, quod quando membra earum disperguntur per varios terrae plagas, desinant et quasi moriantur, quod in societatibus ecclesiasticis secus est, prout in dissertatione preliminari fusius demonstravi/ Demonstravit autem, ecclesiam esse societatem, qua singuli cum Christo cohaerent; porro l. c. § 10, rEvidens est, inquit, nec Christum voluisse, ut ccclesiao reipublicae aut societatis inaequalis induerent formam, nec apostolos respublicas l ecclesiasticos exstruxisse/

Cum praecedentibus conspirat in *elementis iuris naturae et gentium,* L 1, p. II, nn. 183 sqq. Heineccius, qui per ecclesiam intelligit ¿*collegium* religionis gratia ſnitum idipsum post illos statuunt plerique omnes aequiores novatorum iuris periti, quemadmodum ante eosdem statuerat Hugo Grotius *de imperio summarum potestatum* ad vindicandum anglicanum δόγρα, de quo in Prolegomenis ad *Syuodieon rice pandectas canonum ab ecclesia graeca receptorum* η. 1 tradit Boveregius, ^ecclesiam in imperio esse, unumquo cum eo in singulis regnis caput commune ſiabere : ex quo sequitur tum commixtio ecclesiae cum imperio, tum ecclesiam per se non esse societatem perfectam. Societati namque perfectae *regimen* est intrinsecum et essentiale; et absque regimine turba quidem multitudoque concipi potest, societas non potest; ergo ex aequo essentiale eat ecclesiae regimen, ac essentialis eidem est ratio perfectae societatis; baneque negat, qui illam inficiatur. Porro instituit Christus ecclesiam veluti societatem a statu civili penitus distinctam ac diversam: dedit ergo Christus ecclesiae suae regimen α civili imperio distinctum omnino ac diversum.

Deniquo accepisse ecclesiam α Christo *certam* societatis*formam,* quatenus ab eodem accepit certum definitumquo regimen, rursum negat Boohmerus dissertatione VILI *Iuris ecclesiaetici antiqui* c. II, §§ 6 sqq. contendens

1. institutum a Christo adhuc in terris degente coetum a synagoga distinctum non fuisse: nUniusmodi separatos coetus instituisse Salvatorem non legimus, quippe qui ubique locorum docebat, et salutem divinam hominibus annuntiabat. Synagogis iudaeorum intererat, ibique docebat... Et quamvis etiam extra templum ct synagogam praedicationem non omitteret, haud tamen constat, eum separatum coetum collegisse, et ecclesiam quandsm particularem erexisse, utut maxima polleret auctoritate penes populum, et ita facili negotio coctum externum seorsim a coetibus iudacorum colligere potuisset. Habuit praeterea servator discipulos plures praeter apostolos duodecim, ex quibus separatam ct a iudaoorum coetibus distinctam concionem constituere potuisset, id quod tamen minime fecit; sed sicut ipso iudaeorum synagogis frequenter interfuit, ita quoquo hi omnes, qui eum sequebantur, a coetu externo iudaeorum so minime separabant, nec separatam constituebant ecclesiam, ut res ipsa docet/ Idipsum Boehmerus repetendum dicit

2. do apostolis: eNequo enim se separabant a iudaeorum coetibus ot synagogis, ct hactenus ecclesiae iudaicae adhuc commixti erant et sacris iudaicis vacabant more patrio ot quidem tam stricte, ut etiam .. . fideles ex gentibus ad eius observantiam

astringere vellent... quod indicium praebet, eoa seoraìm a indacia ecclesiae non constituisse ... Et quamvis fideles ecclesiae nomino nonnunquam designentur, non alio tamen idipsum significata fit, quam quo omnis fidelium multitudo ecclesia dicitur, non quo coetus acoraim constitutos et congregatos denotat4 Statuit deinde

3. paulatim a synagogis separatas fuisse ecclesias, eisque suam formam tributam, id tamen non secundum legem a Christo Domino sancitam, verum pro rerum adiunctis et ex causis plane humanis. Formabantur separati fidelium coetus tum occasione conversionis gentilium, tum propter malitiam iudaeornm infidelium persequentium hebraeos fideles: separati autem riannodi coetus, uti pronum erat, formam synagogarum vel retinebant vel contrahebant „Cum vero, inquit, qui ex gentilibus Antiochiae nomen Christo dederant, minime circumciderentur, nec iugo legis mosaicao se subdere vellent: in communionem sacrorum n reliquis iudseis, qui soli legi mosaicae adhaerebant, recipi non poterant, nec eorum synagogis interesse. Inde necessitas postulavit, ut eiuratis sacris idololatricis seorsim coetus sacros conetituerent, ct ad formam synagogarum iudaicarum ecclesias separatas formarent/ Praeterea ,concitatae ubivis peraequationes . . . adeo ut fideles ex iudaeis, voilent nollent, cogerentur suos frequentare coetus ab iudaeis distinctos, neque amplius synagogis interesse... Ab hoc demum tempore apostoli presbyteros ecclesiis dedisse leguntur, quia ab hoc separatos coetus faciebant, ad formam synagogarum iudaicarum eflbrmatos; et quia hae presbyterorum regimini suberant, ita quoque his novis synagogis suos praepositos dare consultum apostoli duxerunt. 3

Quae est sententia non unius Boehmeri, sed praeiverat Grotius *de imperio summarum potestatum* c. 11 ; C eandem tenet Franciscos Barmannus *disputatione theologica de synagoga* §§86 sqq. affirmans, primitivas ecclesias ab apostolis exactas fuisse non ad normam synagogae veteris testamenti cuius regimen Deus per Moyseo instituit, sed ad normam ecclesiarum, quae post servitutem babylonicam exstiterunt, quaeque suam originem institutioni humanae, suam formam humanis debebant conventionibus, et rationem -universitatum independentium praeferebant. „Ad harum naturam, inquit, accedebant synagogae, quae Christo nomen dederant, maxime cadente iudaeorum republica. Tunc enim a synedrio hierosolymitano ita avulsae, et a se invicem separatae fuerunt, ut unaquaeque synagoga peno independeos esset, nec ulterius qnam vellet, per confoederatam disciplinam obstringeretur observationi legum extra suum coetum latarum: ut tunc in unoquoque horum coetuum darius eluxerit natura verae *ecclesiae* christianae D *liberae,* et imaginem et formam ... synagogae quadamtenus exscribentis et retinentis ... Defuissent enim sibi ipsis ecclesiae primaevi istius saeculi, si non eandem *regiminis libertatem* assumpsissent sibi, qua per Romanos uti licuit synagogis iudaicis.4 Et infra: „8ynagogae, christianae factae, non solum constitutionem suam retinuerunt, verum etiam totum regimen ecclesiarum Christianarum conformatum fuit ad synagogarum exemplar. Sicut onim ipse christianismus nihil aliud eat, nisi reformatus iudaitmus: ita quoquo ecclesiarum Christianarum administratio nihil aliud fuit, nisi continuatio munerum synagogae, quae hierarcbiam templi non sapiebant, eorumquo translatio a iudaismo in christianismum: quae enim bene posita, matari opus non erat/

Neque aliter lannonlus, de quo cf. cl. Bianchi, *della potetti e della pottria della chiesa,* I. I c. 2 § 23. Scribit autem ille, apostolos, cum evangelium A praedicarent, ad consulendum securitati vitandasque turbas, indidisse ecclesiis formam, quam iudacorum synagogae praeferebant; his enim habendis in romano imperio potestatem factam fuisse. Cum autem huiusmodi synagogae absque imperio essent, idem Tannonius concludit, dubitari non posse de originali ecclesiarum statu qui alienus esset ab imperio.

Porro compertum est, quid de originali ecclcslao forma vel *formatione* doceat recens incredulorum schola, quae se criticam vocat; scilicet, ab initio ecclesiam auctore Petro induisse formam iudaicam ¡deoque ecclesiae particularis: deinde voro eandem auctore Paulo acceptse formam accommodatam omnibus gentibus, adeoquo ecclesiae universalis. Quam impietatem sequens Edgar Quinci scribit in opere: *Le christianisme ft la rJcoluiion française,* psg. 67: „Do ces deux sentiments (scilicet Petri et Pauli), qui contenaient toute la destinée du monde, lequel a prévalu dans co premier conclave (nimirum in concilio hierosolymitano) ! Le christianisme plus vaste, plus universel de saint Paul remporta ce jour-là sur le christianisme et la liturgie lapidaire de saint Pierre. Il est décidé, sous l'inspiration de l'avenir, que l'église do Judéo n'entravera pas l'église universelle, que les rites du passé no sont qu'une chose secondaire, que la première et véritablement l'unique est la vie de Γesprit. Ainsi cette première division de l'église naissante se résout par *la ſiberti,*

His accedant Undem socialistae. humanitarii, aliique democratise universalis assertores, qui ecclesiam ad typum communen omnia societatis exigentes, eandem *continuis ac necessariis transformationibus et reformationibus* subiiciunt, ita ut cum iugi humanitatis progressione continnoque fluxu neque dogmatum symbolum immutabile neque ecclesiae constitutionem stabilem esse dicant Quo spectant, quao in actis et decretis concilii provincialis Burdigalensis Pictavis celebrati 1868, append. II p. 149, exponuntur circa errores pseudo-moralistarum, qui pLex profecto est inquiunt, et quasi fatum, ut progrediente in dies, uti debet, humano genere, citius tardiusvo tempus adveniat, quo fides rationi, dogmata scientiae. ecclesiarum conventus, instituta legesque potestati, institutis legibusque civilibus locum omnino cedant: et rem ita apud omnes gentes sc habuisse cuilibet historiarum non prorsus ignaro perspicuum est. Si igitur in cuiuscumque generis et ordinis dogmatibus morum norma seu unice seu principaliter radicatur, consequens est, ut illis ruentibus, hi etiam corruant. Et ea prima ratio est, cur omnes qualescunque religiones, per certam ipsarum in hoc mundo sortem et semper imminentem quam denuo vitaro nequeunt ruinam, non parvum moribus et honestati D publicae damnum inferunt4 Cum vero isti aversentur quamvis religionem, tum maxime revelatam Christi Domini, quae expressa est atque excolitur in vera perfectaque societate ſupernatural id est, in ecclesia Christi.

Itaque pervulgatis buiusmodi doctrinis, quae licet ab aliis aliter proponantur, quoad rei tamen substantiam conveniunt, negatur

I. Christum Dominum indidisse ecclesiae formam aliquam definitam ac determinatam; sed affirmatur, pro rerum adiunctis formam fuisse ecclesiae ab apostolis primam inditam, eamque liberis deinceps conventionibus explicatam esse; negatur

II. per Christum auctorem ecclesiam esso societatem in se omnino perfectam; et adeo negatur

III. ecclesiam esse societatem ab humanis societatibus plane diversam ac independentem ; sed affirmatur, illam esse humanae reipublicae velati partem sive membrum, atque regimen eiusdem vel a regi-

mino rcipublicao dependere, vel cum eodem confundi; negatur

IV. ecclesiam a Christo institutam fuisse uti societatem α synagoga distinctam: sed affirmatur eandem ab originibus fuisse curn iudaeorum coetu commixtam ac confusam.

In oppositione ad tale» errores in *prima* tertii capitis *parte* iuxta catholicam doctrinam declarantur ecclesiae, uti verae societatis, totidem proprietates.

In *altera* vero *parte,* nd quam transitio fit per verba *osupra eas tamen quam maxime ℓvehatur* proprius character ot discrimen specificum exponitur, <|uo eadem fidelium societas ab humanis non tantum distinguitur, sed super eas exaltatur. Id autem repetitur secundum sacras litteras tam a principio, a quo societas haec proficiscitur; tum a principio, per quod eadem iugiter continetur ac vivit; tum n causa finali. Ex quibus infertur, ccclobiam esse societatem *spiritualem* et *supematuralem.* Sed ne quis voco ^spiritualis ℵocietas abuti possit affirmando cum ecclesiae hostibus, de quibus apud cl. Bianchi, 1. s. c. 1. 1 c. 1, ecclesiam esae societatem spirituum, eamque spiritibus sive animis tantum imperare, civile vero imperium corporibus, uti legitur apud dominum Lo Λ'ayer de Butignì, Neapoli 17G8, *deli autorità del Re sopra l'età necessaria alla professione solenne de' religiosì,* p. 99, vel, ut habet Petrus lannonius apud Bianchi 1. c., potestatem ecclesiae principem suum effectum sortiri demum in caelis: per propositionem causalem *„Cum ℵutem* determinatur sensus, quo ecclesia dicitur et est vere *spiritualis societas.* Rem complectitur *de legibus* I. X c. I n. 7 Suarcs: rChristus Dominus, inquit, ad fidem suam et dilectionem in mundo propagandam et conservandam, ct ut mediante hac fido viva fructus redemptionis suao futuris post so hominibus communicaretur, *ecclesiam suam instituit tanquam unam spiritualem rempublicam,* in qua ipse regnaret, et unum *corpus mysticum,* in quo ipso esset caput; ergo ad providentiam eius pertinuit, legem aliquam huic ecclesiae dare, per quam in sua institutione ct convenienti ordine ac gubernatione conservari possit. Antecedens constat ex verbis Christi Matth. XVI: Tu es Petrus... Et hanc ecclesiam nomine ovilis significavit Ioann. X dicens: Alias oves habeo ... et fiet unum ovilo et unus pastor. Quo oxemplo declarat unitatem huius ecclesiae, ct *regimen eius sub uno pastore,* vel ipso Christo, vel eius vicario: et pro his omnibus ait, se ponere animam suam, et ideo Paulus Act. XX ad pastores ecclesiae dicit: Attendito vobis ... Ex quibus locutionibus ct ox multis aliis, quao in novo testamento praesertim in epistolis Pauli leguntur, et ex unitate ecclesiae in symbolo apostolorum definita, manifesto constat, ecclesiam Christi esso u/mm *mysticum corpus* ordinatum ad aeternam felicitatem et veram iustitiam per Christum consequendam, indigens *spirituali regimine* ad suam conservationem et ad hunc finem assequendum/

(61 *Absit tamen.* Hic occurritur difficultati, quao nosci inde posset, quasi vera Christi ecclesia, utpote societas spiritualia ct supernaturalis, internis tantum ac invisibilibus vinculis cohaereret, nequo esset conspicua. Quao doctrina novatorum est, quorum alii cum Wikleffo et Hubs ecclesiam dicunt solis constaro praedestinatis; alii cum Calvino, eam constare solis iustis praedestinatis; alii cum Lutboro, eam constare solis iustis et sanctis; et, quia per illum solo fides iustificat, alii cum confessione Augustana, eandem vero credentibus constare, vel, ut M. Jurieu, calvinianus, in opere cui titulos: *Le crai système de ΓÉglise,* ecclesiam definit, „que c'est l'assemblée do ceux qui font profession de la vraie foi4. Hinc autem iidem socum ipsis cohaerentes negabant, visibilem conspicuamque io ecclesia esse auctoritatem divinitus institutam; negabant videlicet, veros esse ecclesiae ministros et praepositos auctoritate pollentes, qui non essent praedestinati, vel iusti et sancti. Huc pertinet damnatus a Martino V et concilio Constantiensi Wikleffi articulus VIII. Item damnati ibidem loannis IIuss articuli X, XI, XX, XXIV, XXVI, et XXX [Mansi, XXVII, 1211]; ^Nullus est dominus civilis, nullus est praelatus, nullus est episcopus, dum est in peccato mortali/ Hos autem errores praeformaverant Waldenscs, quibus proptcrea redeuntibus ad ecclesiam ab Innoccntio III in fidei professione etiam hoc profitendum praescribebatur [Migno, P. L, CCXV, 1511]: ^Sacramenta quoquo, quao in ea (ecclesia sancta Romana) celebrantur, inaestimabili atquo invisibili virtuto Spiritus sancti cooperante, licet a peccatore sacerdote ministrentur, dum ecclesia eum recipit, in nullo reprobamus, nec ecclesiasticis officiis vel benedictionibus ab eo celebratis detrahimus, sed benevolo animo tanquam & ¡ustissimo amplectimur, quia non nocet malitia episcopi vel presbyteri neque ad baptismum infantis, nequo ad eucharistiam conferendam, vel ad cetera ecclesiastica officia subditis celebrata/

At vero cum societas contineatur potestate et auctoritate, si haec invisibilis sit, conspicua esse illa nequit Quare statuitur, in ecclesia esse *visibile magisterium, visibile ministerium, visibile regimen,* α Christo Domino institutum, per quam triplicem potestatem externam ac conspicuam vera ecclesia Christi cohaeret triplici externo nexu, qui nexus externi internis respondent, eorundem partialis causa exsistunt, totumquo ecclesiae corpus visibile et conspicuum reddunt ita ut, quicunque triplici illo visibili nexu cum ecclesiae corporo cohaereat, uti membrum verae Christi ecclesiae deprehendatur: rIioc enim, ait Bellarminus, *de ecclesia militante* L III c. II, interest inter sententiam nostram et alias omnes, quod omnes aliae requirunt internas virtutes ad ℵ constituendum aliquem in ecclesia, et proptcrea ecclesiam veram invisibilem faciunt; nos autem, etsi credimus in ecclesia inveniri omnes virtutes, fidem, spem, caritatem, et ceteras, tamen ut aliquis aliquo modo dici possit pars vera ecclesiae, de qua Scripturae loquuntur, non putamus requiri ullam internam virtutem, sed tantum externam professionem fidei, et sacramentorum communionem, quao sensu ipso percipitur, ct (quod praemiserat) regimen legitimorum pastorum ac praecipuo unius Christi in terris vicarii Romani pontificis. Ecclesia enim est coetus hominum ita visibilis ot palpabilis, ut eat coctus populi Romani, vel reginum Galliae, aut respublisa Venetorum/

Hinc additur in schemata constitutionis: ‚ad *quod non iusti tantum aut praedestinati.,* ⁄ Quod ad *praedestinatos* attinet, huc rursus faciunt damnati a Martino V ot concilio Constantiensi loannis Hubs articuli [Mansi, XXVII, 1909]: L vUnica est sancta universalis ecclesia, quae est praedestinatorum universitas4; III. nPraesciti non sunt partes ecclesiae, cum nulla pars eius finaliter excidat ab ea, eo quod praedestinationis caritas, quae ipsam ligat, non excidit4; V. rPraescitus, etsi aliquando est in gratia secundum praesentem iustitiam, tamen nunquam est pars sanctae ecclesiae; ot praedestinatus semper manet membrum ecclesiae, licet aliquando excidat a gratia adventitia, sed non a gratia

1 Opus iUlice boc loco ciUtam gallica primam prodierat anno 1669 hoc praenotato titolo: *De l'autoriti du roi louchant l'âge nécessaire* d *la profession solennelle des rdigieur.* Parisiis, in-lit·. Eins auctor fail Rolland le Vayer de Boatigny, maître des requêtes, qui anno 1699 obüL

praedestinationi·0; VI. „8amendo ecclesiam pro convocatione praedestinatorum sive fuerint in gratia sivo non secundum praesentem iustitiam, isto modo ecdesia est articulus fidei–; XXI. eGratia praedestinationis est vinculum, quo corpus ecclesiae et quodlibet eius membrum iungitur Christo capiti insolubiliter"; tum damnata a Clemente XI in constitutione *Unigenitus* 8 sept 1713 inter propositiones 101 Paschasii Qacsnelli propositio LXXII: pNota ecclesiae christianae est, quod sit catholica, comprehendens ct omnes angelos caeli, ct omnes electos et iustos terrae ct omnium saeculorum." Quod vero ad *iustos* spectat, praeter alteram propositionis superioris partem huc faciunt concilium Tridentinum, sess. VI, can. XXVIII: „Sî quis dixerit, amissa per peccatum gratia, [simul] et fidem semper amitti; aut fidem, quae remanet, non esse veram fidem, licet non sit viva; aut eum, qui fidem sine caritate habet, non esse christianum; anathema sit"; tum B sequentes damnatae L c. Quesnelli propositiones: LXXIII. wQuid est ecdesia. nisi coetus filiorum Dei, manentium in eius sinu, adoptatorum in Christo, subsistentium in eius persona, redemptorum eius sanguine, viventium cius spiritu, agentium por eius gratiam, et exspectantium gratiam faturi saeculi?" LXXIV. pEcclesia sive integer Christus, incarnatum Verbum habet ut caput, omnes vero sanctos ut membra"; LXXVI. BNihil spatiosius ecdesia Dei: quia omnes electi et insti omnium sacculorum illam componunt"; LXXVII. sQui non ducit vitam dignam filio Dei et membro Christi, cessat interius habere Deum pro patre et Christum pro capite"; LXXVIII. ^Separatur quis a populo electo, cuius figura fuit populus iudaicus et caput eat leans Christus, tam non vivendo secundum evangelium, quam non credendo evangelio"; tandem ex propositionibus 85 synodi dioecesanao Pistoriensis a Pio VI c per constitutionem *Auctorem fidei* damnatis die 28 augusti 1794 proprositio XV, quae est ad Quesnelli propositionem ¿XXV expressa [Mansi, XXXVIU, 1266]: „Doetrina, quae proponit ecclesiam considerandam volat unum corpus mysticum coagmentatam ex Christo capite et fidelibus, qui sunt eius membra per unionem ineffabilem, qua mirabiliter evadimus cum ipso unus solus sacerdos, una sola victimo, unus solus adorator perfectus Dei Patris 'in spirito et veritate: intellecta hoc sensu, ut ad corpus ecclesiae non pertineant nisi fideles, qui sunt perfecti adoratores in spiritu et veritate: *haeretica.*

(7) *Quibus fit.* Etiamsi vera Christi ecclesia internis ac invisibilibus nexibus contineatur, et supernaturalibus ac invisibilibus Spiritus sancti donis, uti dictum superius fuit, ditescat: eadem tamen per declaratos externos ac visibiles nexus, per externam fidei professionem ac conspicuum fidelium d communionem, visibiliter apparet, itu ut, quemadmodum Gregorius do Valentia *de obiecto fidei* disput. I, q. 1, punct. 7, circa sex ecclesiae proprietates docet, ^evidenter possit omni saeculo conspici et internosci et quasi digito demonstrari congregatio aliqua hominum, de qua possit ac debeat unusquisque firma fide, tametsi alioqui obscura, .credere quod sit vera ecclesia (id est coetus recte Christum colentium), quod vera fido copuletur, quod Spiritu sancto regatur, quod aliis muneribus atquo praerogativis sit praedita, de quibus partim iam dictum est, partim dicetur. Ita fit, ut quamvis isto modo ecclesiam visibilem esse statuamus, suum locum tamen (quod non videbant sectarii) in symbolo relinquamus illi articulo, quo credimus *ecclesiam esse,* et esse ianc(am'J etc. Ad quao probanda utitur idem, non secus ao communiter omnes theologi, tum Salvatoris oraculo apud Matth. V, 14 sq., tum auctoritate sancti Augustini, qui verba illa enarrat *de unilate ecclesiae libro uno* c. 16, et in Be. XVIII enarratione II, ubi n. 6 haec habet: nIn manifestatione posuit ecclesiam suam; non in occulto, non quao lateat, non velat opertam, ne forte fiat sicut operta super greges haereticorum. Quid tu, haeretice, fugis in tenebras? Quid latitare conaris?" Et idem *contra litteras Petiliani* I. II, c. 104, n. 239: wCivitas super montem constituta, quao certum signum hoc habet, quod abscondi non potest." Similia leguntur *contra Cresconium donatistam* lib. II, c. 36, n. 45, tam *contra litteras Petiliani* L II. c. 32, n. 74, ista: FEcclesia vera, ait, neminem latet... Non potest civitas abscondi ... in solo posuit tabernaculum suum, id est, in manifestatione." Quibuscum haec sancti Cyrilli Alexandrini commentario in Isaiam l. III, e. 25. [ad v. 5, 6] n. 4, consonant: *eExcelsa* enim, inquit, est *specula* Sion ... Est autem utcumque hoc vere Christi ecclesia, celsa nempe et illustris et volat in monte posita." Hinc verba schematis.

(8) *Hanc risibilem ..., societatem esse illam ipsam.* Haee docentur ac declarantur contra triplicem hacrerim :

I. *novatorum* potissimum illorum, qui Augustanam confessionem sectantes non quidem negant, ecclesiam esse adspcctabilem, quatenus constat hominibus, sed iuxta art 7 confessionis Augustanae negant, eam esse conspicuam et adspectabilem, *quatenus est vera Christi ecclesia,* ad quam pertinent divinae promissiones. Hinc, ait Bellarminus l. e. c. 2, „ipai duas ecclesias fingunt Unam veram, et ad quum pertinent privilegia, quae narrantur in Scripturis, et hanc esse sanctorum congregationem, qui vere credunt et obediunt Deo, et hanc non esso visibilem, nisi oculis fidei. Alteram externam, quao nomine tantam est ecclesia, et hanc esso congregationem hominum convenientium in doctrina fidei ct usu sacramentorum, et in hac bonos ct malos inveniri/ Quibus revocator damnatus n Ioannc XXII [constit. *Sancta Romana]* fraticellorum „primus error, qui de illorum officina tenebrosa prorumpit, *duas fingit ecclesias,* unam carnalem, divitiis pressam, effluentem deliciis, sceleribus maculatam, cui Romanum praesulem aliosque inferiores praelatos dominari asserunt: aliam spiritualem, frugalitate mundam, virtute decoram, paupertate succinctam, in qua ipsi eoli eorumque complices continentur, cui etiam ipsi spiritualis vitae merito principantur". Itaque contra eiusmodi baeresim statuitur catholica doctrina fide tenenda, *unam tantum esse ecclesiam Christi veram et eam risibilem.*

II *anglicanorum* qui admittunt, unitatem ecclesiae universalis conflari e pluribus ecclesiis particularibus, quamvis fide vel communione ab invicem dissitis: reiiutiorum anglicanorum sententiam exponit rex Maioris Britanniae in sua *Réponse au cardinal du Perron* apud ipsum cardinalem in sua *Réplique du cardinal du Perron* c. 60. pL'Église Romaine, la Grecque, l'Arménienne, ¡'Égyptienne, ΓAbyssine, la Moscovite, ot plusieurs autres sont membres plus excellents à la vérité en doctrine les uns que les autres, mois toutefois membres do ¡'Église catholique, do laquelle la masso et la contexture, quant à la forme externe est, il y a longtemps, dissoute et désassemblée"; *recenlioris* au te ru cuiusdam anglicanorum factionis sententia est, catholicae ecclesiae unitatem tribus constare ecclesiis sive communionibus partialibus, apud quas dicitur perseverare forma hicrarchiao ecclesiasticae, quae originalis vel apostolica sit: constaro nimirum Romana, Anglicana, et Orientali eive gracco-schismatica, quarum anio licet desiderabilis, non sit

tamen necessaria: „L'union extérieure des églises, A scribit in *Eirenicon* d. Pusey, si normale et si désirable qu'olle soit, si conforme qu'elle nous paraisse à la volonté dc Dieu, n'est pas après tout une condition essentiellement et absolument nécessaire à l'existence de l'égliso universelle. L'histoire est là qui nous en fournit les preuves les plus péremptoires. En effet, les annales ecclésiastiques nous montrent, mémo dans la période do l'église indivise, la communion fréquemment interrompue ct les églises particulières à diversos reprises séparées les unes des autres ot spécialement séparée do Rome. Est-co à diro pour cela qu'il y eût lésion essentielle dans les membres momentanément disloqués? Les ûmes sorties du centre dc l'union visible so trouvaient-elles par le fait mémo hors do l'égliso ct do la voie du salut? Non assurément, puisque dans les rungs do ces schismatisqucs ct do ces excommuniés prétendus, nous voyons figurer des person- B nages d'une vertu sana reprocho et des saints universellement reconnus pour tels par l'égliso romaine elle-même. En voilà plus qu'il no faut pour nous rassurer contre toutes les éventualités de l'avenir. Que nos avances do rapprochement soient acceptées ou non, ce n'est pas tout à fait une question de vie ou do mort: Dieu merci, l'église anglicane pourra toujours garantir à ses enfants des moyens certains pour so sanctifier ot so sauver/ Verum· scribit Franciscas Suarcs in sua *Defensione fidei catholicae adverses anglicanae sectae errores* 1. IH, c. 8, η. 4, de summi pontificis supra temporales reges excellentia et potestate: „Ex illa sententia sequitur aperto plures ecclesias, quae sunt in mundo, non mugis constituere universalem ecclesiam, *quas sit proprie una,* quam plura temporalia regna sant una respublica temporalis, vel unum imperium aut regnum/ At vero, uti superiori capite declaratum C est, et a Francisco Suarcs exponitur ibidem L I, c. 7, accepit ecclesia a Christo Domino constituentem formam definitam ac determinatam eamqae visibilem ac conspicuam, qua esset una tantum; bino ait idem Suares ibidem c. 8, n. 3, cum ein symbolo apostolorum profitemur nos credere sanctam ecclesiam catholicam... hoc intelligendum est *do certa et singulari* ecclesia. Cum enim vera ecclesia catholica tantam sit una, individua, ct particularis ... ex vi illius fidei tenemur credere, illam esse veram ecclesiam, in qua sumus, ot cuius fidem profitemur, et consequenter tenemur credere, conventicula haereticorum non esso veram ecclesiam, sed synagogam satanae (Apoc. II) vel, ut Rufinas ait, ecclesiam malignantium; ergo ut per illam fidem possimus discernere veram ecclesiam a falsa, accesso est, ut sit do tali congregatione in particulari/ Quapropter in proposito constitutionis schemate dicitur: D *eandemque ita plane in sua constitutione determinatam esse* et quao sequuntur.

III. *novatorum,* quos *fundamentalistas* no *latitiidinarios* vocant, quique, ati est apud Jurieu 1. c. p. 59, ecclesiam omnibus sectis coalescere dicunt, nqui ont conservé les vérités fondamentales[1]; negant autem, visibilem ecclesiam certa doterminataquo communiono contineri. RIl est vrai, scribit idem Juriou 1. c. p. 226, qu'il y a toujours dans le monde une égliso visible: mais il est faux que cette église soit une certaine communion distincte de toutes les autres communions. L'égliso est demeurée visible durant tous les siècles *dans tes communions* qui malgré leur séparation et les anathèmes qu'elles ont mutuellement prononcés les unes contre les autres, ont toujours conservé les vérités principales/ Hinc affirmant, veram Christi ecclesiam, cuius professionem in symbolo facimus, esso per omnes christiani nominis sectas diffusam: „Cette église visible, testatur idem ibid. p. 217, laquelle nous faisons profession de croire, est celle qui est *répandue* dans toutes les communions véritablement chrétiennes/ unde ipse Jurieu discrimen inter suam et ecclesiae Romanae doctrinam clare enarrat p. 79: „Notre opinion, inquit, n'est pas difficile à distinguer de celle de l'église romaine. Il n'est rien do plus opposé. Nous voulons quo l'égliso catholique et universelle soit répandue dans tontes les sectes, et qu'elle ait de vrais membres *dans toutes* celles de ces sociétés qui n'ont pas renversé le fondement de la religion chrétienne, fussent-elles en désunion les unes d'avec les autres jusqu'à s'excommunier mutuellement. L'église romaine au contraire veut que l'église soit renfermée *dans une seule* société chrétienne, séparée de toutes les autres. N'importo à présent quelle soit cette société: si c'est l'égliso grecque, ou la latine, l'église éthiopienne, la nestotienne, l'arménienne; quoiqu'il en soit, on veut que ce soit une société particulière à l'exclusion do toutes les autres/ Hoc autem eat, quod in schemate declaratur verbis: *sed totam in se collectam* etc. Iam vero quam necessarium sit, ut hoc doctrinae caput declaretur, significat in responsione ad litteras eminentissimi cardinalis praefecti sacrae congregationis Concilii die 20 aprilis 1865, uti legitur in *Rapporto suite Risposte date da cani Vescovi* p. 9 [supra, L XLIX, 122 et 206] episcopus Spirensis scribens: „Oecumenica synodus nostris temporibus congregata, non iam omnes ct singulos errores et hacreses nostra aetate grassantes notare ct refutare debet ct potest, immo sola principalia et fundamentalia fidei dogmata populis universae terrae denuo proclamanda et inculcanda erunt: namque tota Dei revelatio eiusquo possibilitas, nec non supernaturalis veritatis exsistentia ab infidelibus prorsus et plane in principio negatur/ Hinc proponit sequentia decernenda: I. *De Deo,* Dei exsistentia, Deus unus et trinus, Deus creator universi. II. *De Filio Dei salvatore mundi,* unio hypostatica, eius possibilitas humanae rationi non.contradicens. III. *De gratia et statu fineque hominis supernaturali,* discrimen naturam inter et gratiam, de gratiae possibilitate et necessitate. IV. *De ecclesia Christi,* unitas, sanctitas, natura humano-divina, necessitas, infallibilitas, primatus, *ecclesia societas humana exterior atque visibilis, essentialiter induens naturam ordinemque reipublicae:* Iura corporationis, proprietati·, autonomiae hinc derivandae, praecipuo libertas docendi ecclesiae innata. V. *De sacramentis* ... VL *De societate et potestate civili,* societas humana α Deo ordinata, potestas in ea a Deo constituta. Errore· circa iura ct debita civium/ Quae simul omnia attulimus, ut egregii praesulis vota, quae e vivis sublatus ipse ia concilio asserere amplius nequitl, ob oculos una ot simul haberentur, utque dispiceretur, num sapientissima eiusmodi vota in propositis schematis expleta satis fuerint.

(9) *Hiue omnes intelligant.* Hoc doctrinae praestitutae consectarium de necessitate ecclesiae ad salutem consequendam opponitur consectariis doctrinae praemissae novatorum, qui contendunt, nullam peculiarem ecclesiam esae necessariam, et *indiferens* esse, ad quamcunquc religiosam societatem aliquis pertineat. Ita M. Jurieu L c. p. 561: „Nous nions quo pour ressusciter il fût nécessaire de se joindre à aucune église particulière. C'est de l'église ι·«ι-*veritile,* dont est ce vrai principe: Hors de l'égliae il n'y a ni piété, ni charité, ni grâce, ni rémission, ni salut. Cela n'est vrai d'aucune égli»© *particulién.*

1 Nfcolau epûcopai Sjirex.¿« Uè levo haiataa» die 13 «fecenbrii 1M9 obierat.

Or, quand nous sommes sortis de l'église romaine, encore une fois nous ne sommes pas sortis de l'église universelle. Noua y somme? demeurés, parce qne nous avons retenu tout co qui est essentiel, c'est-à-dire lea véritables sacrements, ct le légitime ministère, il. N.l sentira bien apparemment qu'il n'avancera jamais dans son dessein, qu'il n'ait autrement prouvé qu'il n'a fait, que l'église ne peut pas subsister dans des communions non seulement différentes, mais opposées et ennemies. Si l'église peut être dans des communions différentes, nous avons pu former une communion, c'est-à-dire une confédération nouvelle, demeurer église nonobstant, et par conséquent conserver la vie, la piété, la foi et le salut/ Hinc inferunt confoederationum eiusmodi sive confessionum omnium indifferentiam, de qua in actis et decretis concilii provincialis Colonicnsia anni I860, tit. VI, c.26. quod inscribitur: «Unam solam esse veram Christi ecclesiam/ Sic autem ibi docetur [Mansi, XLVIII, 111 a J: «Nnlla religioni christianao perniciosior est sententia, quam illa, quae statuit, perinde esse, quam quis eiusdem formam seu sociotem religiosam amplectatur aut profiteatur/ Quo etiam spectat Syllabi propositio XVIII: «Protestantismos non aliud est quam diversa verae eiusdem Christianae religionis forma, in qua aequo ac in ecclesia catholica Deo placere datum estJ, desumpta ex epistola enciclica ad archicpiscopos et episcopos Italiae dio 8 decembris 1849, qua legitur: rllaec igitur divina religio, in qua tot quidem nominibus Italiae salus, felicitas et gloria continetur, haec scilicet religio illa est, quam a populis Italiae rejiciendam inclamant... Sed vero ignotum vobis non est. venerabiles fratres, praecipuos illos huius scelestissimae machinationis architectos eo tandem spectare, ut populos omni perversarum doctrinarum vento agitatos, ad subversionem impellant totius ordinis humanarum rerum, atque ad nefaria novi *socialismi* e: *communismi* systemata traducant. Norunt autem et longo multorum sacculorum experimento comprobatum vident, nullam sibi consensionem sperari posse cum ecclesia catholica, quae scilicet in custodiendo divinao revelationis deposito nihil unquam detrahi patitur propositis fidei veritatibus, nihil illis per nova hominum commenta admisceri. Idcirco consilium inierunt de Italis populis traducendis ad protestandum placita et conventicula; in quibus, ut illos decipiant, non aliud esse dictitant, quam *disersam cerae eiusdem christianae religionis formam,* in qua aeque ac in ecclesia catholica Deo placere datum sit/

Bifariam igitur patet opposita veritati revelatae sententia novatorum, scilicet 1. quamcunque christianao religionis formam sive societatem esso aeque bonam ac salutarem; ideoque 2. indifferens ac perinde cise ad consequendam salutem, ad quamcunque ex variis christianao religionis societatibus aliquis pertineat. De qua opinionis peste in encyclica data 18 calendae septembres 1832, quae etiam adversus Lamonnaisium scripta est, ita Gregorius XVI: «Alteram nunc, ait, persequimur causam malorum uberrimam, quibus afflictari in praesens comploramus, ecclesiam, *indifferentismum* scilicet, seu pravam illam opinionem, quae improborum fraude ex omni parte percrebuit, qualibet fidei professione aeternam posse animae salutem comparari, si mores ad recti honestique normam exigantur ... Atque ex hoc putidissimo

l HI· litteris dédgaatar, ni fallor, Petras Nicole, qui multa opera td tuendam filem catholicam contra Calviuisnos exaravit, atque ia primis contra Petram Jarien. cuius rjitemx invicte Li4T*«raj eat In libro cui titulas·. *De ¡'unité de ΓÉglise* ou *vtfuleiivn du* neuceou jyrftae *de M.Juricu,* Parisiis. 1687 et

A indifferentismi fonte absurda illa Huit ne erronea sententia seu potius deliramentum, asserendam esso ac vindicandam cuilibet *libertatem conscientiae.* Cui quidem pestilentissimo errori viam sternit plena illa atque immoderata *libertas opinionum,* quae in sacrao et civilis rei labem late grassatur, dictitantibus per summam impudentiam nonnullis, aliquid ex ca commodi in rvligionem promanare.- Hinc contra *priorem* liacroticao doctrinae *partem* statuitur, ad salutem consequendam necessariam esso unam illam determinatam ac peculiarem communionem, quao est visibilis ecclesia a Christo instituta; et contra *alleram* eiusdem haereseos *partem* docetur, perinde non ease, utrum aliquis ad illam ipsam societatem pertineat, necne.

(10) *Extra ecclesiam salean neminem posse.* Adiectum huc caput fuit ob particulares difficultates, quae praemisso effato dogmatico obmoventur, ad Π ciusdemque sensum accuratius explicandum. Quod ad primum attinet, haec iterum L c., p. 54, scribit M. Jarico: rLe papismo eat cruel au souverain degré, et il s'engage en milio absurdités en soutenant, comme il fait, qu'entre toutes les sociétés qui divisent le christianisme, *il n'y en a qu'une* qui soit la vraie église, dans l'enceinte do laquelle seule so trouvent les élu» et les vraie fidèles, où sont les membres de Jésus-Christ, hors de laquelle il n'y a point .de salut.. . C'est là, subdit p. 79, cette question dont je dis que c'est *la plus cruelle* et *la plus absurde* qui fut jamais avancée, et si absurde, qu'on ne me persuadera jamais que ceux qui la défendent, h croient véritable ... C'est la politique, inquit p. 92, et une ruse du démon qui soutient ce paradoxe sans le croire . . . Quand on nous vient dire de semblables choses, pergit p. 141, nous frémissons et nous déplorons l'aveuglement de ceux C qui, au lieu de tirer le rideau sur ces endroits des anciens. Ica étalent et en font gloire. Ce sont là des prodiges de cruauté que nous ne croirons jamais qu'aucun homme de bon sens puisse digérer ăujourd'hui A quibus impii homines huius aetatis non recesserant. Intolerantia enim, inquit Renan (cf. civilit. cathol. oer. VII. voi. III. fascio. 439 diei 4 iul. I860), est contra evangelium, quod induxit *christianismum indiridualem:* ita tribus prioribus saeculis fuisse, usquo dum Constantinus semel in theologiam immiscuerit . . Isti ideali (do religione libera deque spontaneis eiusdem actibus) inter omnes religiones propinquiorem esse protestautismum, qui intolerantiam sbiecit.

Sed quam longe absit ab illo ecclesiae catholicae effato omnis crudelitas, et quam necessaria veritas eodem contineatur, ipsa huius capitis declaratione exponitur, quao expressa est ad sanctissimi domini D nostri Pii papae IX allocutionem habitam dic 9 decerebris 1854. «Errorem alterum, inquit, nec minus exitiosum aliquas catholici orbis partes occupasse non sino moerore novimus, animisque insedisse plerumque catholicorum, qui bene sperandum do aeterna «Horum omnium salute putant, qui in vera Christi ecclesia nequaquam versantur. Idcirco percontari saepenumero solent, quaenam futura post obitum sit eorum sors et conditio, qui catholicae fidei minimo addicti sunt, vanissimisquo adductis rationibus responsum praestolantur, quod pravae huic sententiae suffragetur. Absit, venerabiles fratres, ut misericordiae divinae, quae infinita eat, terminos audeamus apponere; absit ut perscrutari velimus arcana consilia et iudicia Dei, quae sunt abyssus multa, nec humana queunt cogitatione penetrari. Quod vero apostolici nostri muneris eat, episcopalem vestram et sollicitudinem et vigilantiam excitatam volumus, ut, quantum potestis con-

tondere, *opinionem* ¡¡Iam *impiam* aeque ac *funestam* a ab hominum mente propulsetis, nimirum quavis in religione reperiri posée aeternae salutis viam. Ea qua praestatis sollertia «c doctrina demonstretis commissis curao vestrae populis, miserationi ac iustitiao divinae dogmata catholicao fidei neutiquam adversari. Tenendum quippe ex fide est, *extra apostolicam Romanam ecclesiam saltum fieri neminem posse, hanc esse unicam salutis arcam, hanc qui non fuerit ingressus, diluvio periturum;* sed tamen pro certo pariter habendum est, qui verae religionis *ignorantia* laborent, si ta sit *invincibilis,* nulla ipsos obstringi huiusce rei culpa ente oculos Domini. Nunc vero quis tantum sibi arroget, ut huiusmodi ignorantiae designaro limites queat iuxta populorum, regionum, ingeniorum, aliarumque rerum tam multarum rationem ot varietatem? Enimvcro cum soluti corporeis hisco vinculis videbimus Deum sicuti ost, intelligemus profecto quam arcto pulchro- I que nexu miseratio ao iustitia divina copulentur; quamdiu vero in terris versamur mortali hac gravati molo quao hebetat animam, firmissimo tene^pus ex catholica doctrino, unum Deum esse, unam fidem, unum baptismo; ulterius inquirendo progredi nefas est. Ceterum prout caritatis ratio postulat, assiduas fundamus preces, ut omnes quaquavertus gentes ad Christum convertantur, communique hominum saluti pro viribus inserviamus; neque enim abbre-. viata est manus Domini, gratiacquo caelestis dona nequaquam illis defutura sunt, qui hac luce recreari sincero animo velint et postulent. Huiusmodi veritates defigendae altissime sunt fidelium mentibus, no falsis corrumpi queant doctrinis eo spectantibus, ut *religionis* foveant *indifferentiam,* quam ad exitium animarum serpere latius videmus ac roborari.® Tum expressa propositi schematis sententia est ad eiusdem sanctissimi domini nostri epistolam encycli- ⟨! cara *Quanto conficiamur* 10 aug. 1863. r Atque hic, dilecti filii nostri et venerabiles fratres, iterum commemorare et reprehendero oportet gravissimum errorem, in quo nonnulli catholici misero versantur, qui homines in erroribus viventes, et α vera fide atque α catholica unitate alienos ad aeternam vitam pervenire posso opinantur. Quod quidem catholicao doctrinae vel maximo adversatur. Notum nobis vobisque est, cos qui *invincibili* circa sanctissimam nostram religionem *ignorantia* laborant, quiquo naturalem legem ciusquo praecepta in omnium cordibus a Deo insculpta sedulo servantes, ao Deo obediro parati, honestam rectamque vitam agunt, posse, divinao lucis ot gratiae operanto virtute, aeternam consequi vitam, cum Deus, qui omnium mentes, animos, cogitationes, habitusque plano intuetur, scrutatur et noscit, pro summa sun bonitate et clementia minimo patiatur quempiam aeternis puniri D suppliciis, qui *voluntariae culpae reatum* uon habeat. Sed notissimum quoquo est *calholieum dogma, neminem* scilicet *extra catholicam ecclesiam posse salvari,* ot contumaces adversus eiusdem ecclesiae auctoritatem, definitiones, et ab ipsius ecclesiae unitate, atquo a Petri successore Romano pontifice, cui vineae custodia α Salvatore est commissa, pertinaciter divisos, aeternam non posso obtinere salutem.® Sano hoc dogma prioribus continetur ecclesiae judiciis: *Concilii Lateranensis* IV anni 1215 *definitione adversus Albigenses* aliosque haereticos [Mansi, XXII, 983]: „Una vero est fidelium universalis ecclesia, extra quam nullus omnino salvatur–: *Professione fidei praescripta IValdensibus* ad ecclesiam reducibus ab Innocontio III [Migne, P. L ‚CCXV, 1511): pCordo credimus et oro confitemur unam ecclesiam non haereticorum, sod sanctam Romanam, catholicam et apostolicam, extra quam neminem salvari credimus;® et in *decreto pro lacobitis* sive bulla Eugenii IV *Cantate Domino* [Manti, XXXI, 1735]: ^Firmiter credit, profitetur ct praedicat, nullos intra catholicam ecclesiam non exsistentes, non solum paganos, aed nec iudaeos aut haoreticos atque schismaticos, aeternae vita© fieri posse participes; sed in ignem aeternum ituros. qu· paratus est diabolo et angelis eius, nisi ante finem vitao eidem fuerint aggregati: tantumque valere *ecclesiastici corporis unitatem,* ut solum in ea manentibus ad salutem ecclesiastica sacramenta proficiant, ct ieiunia, eleemosynae ao cetera pietatis officia ct exercitia militiae christianao praemia actcroa parturiant. Neminemque, quantaecunque eleemosynas fecerit, etsi pro Christi nomine sanguinem effuderit, posse salvari, nisi in catholicao ecclesiae gremio et unitate permanserit® ; tum habetur in *Gregorii XVI brevi ad episcopos Bavariae* de matrimoniis mixtis diei 27 maii 1832: eDcnique nec desunt ex ipsorum illorum numero, qui sibi aliisque persuaderò conantur, non in catholica solum religione salvari hominem, sed eos quoque, qui haeretici sint atque in haereri moriantur, ad aeternam vitam posse pertingere . . . Ignotum vobis non est, venerabiles fratres, quam impenso constantiquo studio maiores nostri inculcaverunt eum ipsum, quem illi negaro audent, *fidei articulum,* qui est do *catholicae fidei atque unitatis necessitate* ad consequendam salutem® ; et in *Instructione ad episcopos Bavariae* 12 septembris 1834 directa: rIn primis illud palam edicendum voluit sanctitas sua. supradictas litteras nullam interpretationem seu declarationem suscipere posse, qua parte ... commemorant *sanctissimum* illud *nostrae religionis dogma,* quod extra veram catholicam fidem nemo salvus esse potest.®

(11) *Qui... invincibili ignorantia.* His indicatur, fieri posse, ut quis ad *visibilem exlernamque ecclesiae communionem* non spectet, ct tamen iustificationem vitan/que aeternam consequatur. Complexio verborum, quibus ca doctrina effertur, exptessa est ad hacc, quao auctor *vocationis omnium gentium* 1.11 cc. 1, 2,9 (Migue, P. L., LI, 647] scribit do Deo, „qui vult omnes homines salvos fieri et ad aguitionem veritatis venire, quiquo nullum indebite condemnat, sed multiplici atque ineffabili bonitato consuluit semper ot consulit, ut nulli pereuntium excusatio suppetat de abnegato sibi lumine veritatis®. No tamen indo videretur consequi, extra ecclesiam salvum fieri aliquem posse, in alia forma schematis dicebatur: *Quam* (justificationem et vitam aeternam) si *consequuntur, non ideo extra ecclesiam salvantur; omnes enim tustificati ad ecclesiam sive re sive voto pertinent.* Verum quoniam formula, *sive re sive voto,* pluribus consultoribus non arridebatl, visum est sufficere, si declaretur explicite, nullum fieri salvum, qui ob propriam culpam ab ecclesia seiunctus ex hac vita decedit, dum implicito significatum intelligatur, non posso penitus vel simpliciter, ut aiunt, extra ecclesiam esso, quicumque salvus fiat. Cum id disertius exprimendum e»se quidam censerent, hanc suggerebant formam capitis: PDogma fidei est... Licet enim qui circa Christum ciusque ecclesiam invincibili ignorantia laborant, propter hanc ignorantiam poenis aeternis damnandi non sint, cum nulla obstringantur huiusce rei culpa ante oruloa Domini, qui vult omnes homines salvos fieri et ad agnitionem veritatis venire, quiquo facienti cum auxilio divino, quod in se est, non denegat gratiam, ut iustificationem ot vitam aeternam consequi possit: hanc tamen nullus consequitur, qui ad Christi ecclesiam nullatenus pertinet, et a fidei unitate vel ab

l Qa>s de hic qasestivae iα coB«xltorss> cv«tu acitala raok vile supra, t. XLIX. ad

ecclesiae communione culpabiliter soiunctus ex vita decedit0: *qui nullatenus,* inquiebant, *ad ecdeliam pertinet,* id est, qui *neque spectat ad ecclesiae corpus, neque ad ecclesiae animam;* ideoque nullo modo pertinet ad ecclesiam, videlicet *neque re neque vola.* Haec explicantur praeclare a Bellarmino, *De ecclesia militante* l. III c. 3, *De non baptizatis,* qui postquam c.2 exposuit, catechumenos esse de anima, •ed non do corpore ecclesiae, intelligendo corpus ecclesiae de visibili fidelium communione, ad quam ractu et proprio- tantam pertinent, qui ^profitentur fidem, et in sacramentis communicant sub regimine pastorum0, interrogat: „Quomodo igitur salvantur catechumeni, ii sunt extra ecclesiam I- Tum respondet: ^Quod dicitur extra ecclesiam neminem salvari, intolligi debere de iis, qui *neque re ipsa, nec desiderio* sunt de ecclesia, sicut de baptismo communiter loquuntur theologi. Quoniam autem ƈatechumeni ñ non re, saltem voto sunt in ecclesia, ideo I salvnri possunt. Nequo repugnat similitudo arcae Noè, extra quam nemo salvabatur, otiamsì voto in ea fuisset; nam similitudines non in omnibus conv̌ěniunt Idem docet Guares *de fide* disputatione XII, sect 4, n. 22, scribens: pQuod vero tandem additur, quia extra ecclesiam non eat salus, aliqui, ut videre licet in Cano *de locis, relectione de sacramentis,* parte II, dicunt, propositionem illam intclligendam esse de generali ecclesia, prout fuit semper, ct non de sola ecclesia, prout specialiter eat 3 Christo instituta; sed non placet responsio, tum quia ecclesia semper est una; tum etiam, quia concilia revera loquuntur de hac ecclesia Christi, et de illa oportet in aliquo sensu verifican', quod extra illam nemo salvetur. Melius ergo respondendum iuxta distinctionem datam *de necessitate* in *re vel in voto;* ita enim nemo salvari potest, nisi hanc Christi ecclesiam vel in re ve) in voto saltem et desiderio ingrediatur. Ita respondet Bellarminus l. HI *de ecclesia* c. 3. Estque manifestum, quia nullus est in re ipaa intra batoc ecclesiam, nisi baptixatus sit, et tamen salvari potest, quia sicut illi sufficit votum baptismi, ita etiam votum ingrediendi ecclesiam; idem ergo nos dicimus do quocunque fideli vero poenitente, qui baptizatus non sit, aivo pervenerit ad fidem explicitant Christi, sive tantum ad implicitam: nam per illam habere potest votum saltem implicitum, quod eatis est respectu baptismi, ut divus Thomas in loco supra allegato docet/ Sio illi.

(12) *Religionum indifferentia.* Ab indifferentia speciali omnium *christianae reliqionis societatum* delapsi plurimi sunt in indifferentiam generalem *omnium simpliciter religionum.* Ad eos faciunt

1. qui totam religionem in honesti, quam dicunt, vita collocant: eEo tandem, inquit concilium provinciale Viennense anni 1858, tit I c. 10, *De in- differenlismo* (Mansi, XLV1I, 774 a), non pauci progressi sunt, ut, quid do Deo quis credat, aut quem ei cultum praestet, parum referro dicerent, modo vitam iuxta recti ot honesti leges componeret et concilium provinciale Colonionso anni 1850, tit-1 c. 4, *De fidei divinae necessitate* [Mansi, XLV1I1, 77 b): „Cum hocco tempore multi *citae* aliquam *probitatem sine fide* atquo illam, quam *honesti viri* religionem dicunt, sibi sufficere perverse iactitent, summopere necessarium est, ut animarum pastores fidei ad salutem necessitatem saepe verbisque gravissimis exponant/ Haec autem sententia invaluit maxime post *Kanlii* philosophiam, qua is omnem religionis vim ad vitae honestatem revocavit, docens apud Strauss, *Christianae fidei doctrina,* L I pp. 280 sq., „hominem adhuc per aliquid aliud Deo placere posse, quam per honestam vivendi rationem, esse religiosam vesaniam atque spurium cultum divinum/ Ipsum christianismum, ut supra adnotationo (4) significatum est, non esse dicunt nisi religionem moralitatis cuius radix omnibus insita sit: „Le contenu absolu du principo chrétien, scribit Baurus Tubingcnsis in opero *Christianismus et ecclesia christiano prioribus tribus saeculis* pp. 32 ■qqn s'exprime tout entier par la conscience morale... En considérant tout co dont nous venons de parler (scilicet de Christi sermono in monto dequo parabolis)' comme lo contenu original et fondamental de la doctrine de Jésus, elle no renferme rien qui n'ait une tendineo purement morale et qui no vise À rappeler i'homme à sa propre conscience religieuse et momie. 11 ni qui sc rendre attentif à co quo sa conscience lui représente commo sa plus hnuto tâche morale, pour qu'il soit en état do l'accomplir par lui-même. Ainsi considéré, le christianisme dans les éléments originaux do son essence est uno religion purement morale; son avantage lo plus particulier et le plus grand est précisément de porter en soi un caractère éminemment moral dont la racine se trouve dans la conscience inoralo de l'homme/ Quare cum per rinsmodi auctores religio non ad veritatem ao intelligcntiam spectet, sed tota ad legem vitaeque honestatem revocetur, et vitae honestas in omnibus religionibus neque excoli possit: per eosdem religiones omnes pares et aequo bonae habentur. Ad eosdem faciunt

2. qui cam *Jacobi* et *De Wette*ꝛ apud Zobl, *Historia dogmatum ecclesiae catholicae* § 125, nDo explicatione rationalism! in philosophia germanica0, esientiam religionis sitam esso volunt in sensu religioso, vel religionem omnem in interiori quodam communi omnibus animi sensu reponunt dicentes (V. Bonelli, *Annali delle scienze filosofiche,* fase. 22, p. 33): PH sentimento fondamentale di religione essere identico in tutte sorta di culti, cho non sono che ſorme 1; lieet igitur has ipsas formas varias esse ac mutari contendant pro vario, ut aiunt, hominum statu ac progressu; cum tamen idem sive ¡denticum in omnibus sit fundamentum religionis, variae religiones omnes *obieciite pares* et *subieclive indifferentes* habent Faciunt ad illos

3. qui affirmant, *de religione haberi tantum opiniones,* quae cum plus minusve probabiles tantum sint, easdem liberas esso ct obligaro neminem posso; hinc fixum quodvis veritatum religionis symbolum reiiaont, ct religionem omnem, eiusmodi symbolum proponentem et praeripientem, velati humano generi nocivam detestantur. Ita in appendice ſI actorum ct decretorum coneilii provincialis Burdigalensis celebrati 1868, p. 148. pseudo-moralistao: „Cum in his, inquiunt, quae de invisibilibus et suprarationalibus atque divinis, ut putamus, *homines opinantur, ulla unquam potest esse neque concordia neque constantia,* patet quod haec tam mobilia semperquo nutantia dogmata, morali hominum vitao quasi fundamenta supponere, idem est ac super arena aut fluctibuj aedes construere. Si enim humanao naturae aliquatenus satisfacere atque favere religiones coucedendum esse videtur, adeo ut si quis rem solertius inspexerit, eas ipsos, quoad multa saltem, ex intimiori hominum instinctu et ingenio prodire comperici, nihilominus ex longo maiori parte Auic *ipsi naturae contradicunt atque adversantur;* praesertim quando definitis terminis primo expressae, dogmaticisque symbolis conclusae, postea incorporantur, et, ecclesiae iam effectae, publice instituuntur. Quo autem magis decursu temporum adoleverunt, eo *clarior graviorque ostenditur inter illas et* naturam *contradictio, eo generalior alque rehementior adversus eas erumpit rebellio."* Eodem faciunt

4. qui, ut ait in allocutione habita dio 9 iunii a 1862 sanctissimus dominus noster, „cum (autem) omnes religionis veritates cx nativa humanae rationis vi perverso derivaro audeant, tum cuique homini quoddam voluti primarium ius tribuant, ex quo possit libere do religione cogitaro ct loqui, cumque Deo honorem ot cultum exhibere, quem pro suo libito meliorem existimat": qui reiecta eatholicao ecclesiae intolerantia, quam vocant, proclamandam postulant *libertatem religiosam,* quam M. Guizot in oporo, *L'Église el la sc:iélé chrétienne,* p. 41, ita definit: „La liberté religieuse, c'cat la libertó do la pensée, do la conscience et do la vio humaine on matière religieuse, la liberté do croire ou de no pas croire, la liberté dos philosophes commo colle des prêtres et des fidèles": quiquo *hanc libertatem* postularo non abhorrent *nomine ipsius evangelii.* Ita E. Ronan in opero, *L'avenir religieux des sociétés modernes,* pp. 374 sq. nL'idealo,]I inquit (V. *drill, coti.* ser. VII vol. 3, quad. 439, p. 56), a cui si dove tenderò è il puro regno dello spirito, non già conio l'intendono i fanatici ed i settarii, ma como l'intendono *i reri liberali,* i quali sono persuasi, che una credenza non ha valore, so non quando si è acquistata colla riflessione personale, e che un atto religioso non è meritorio, se non quando è spontaneo. È innegabile, che fra tutto lo maniero di culti il protestantesimo si avvicina più a questo ideale. Nel secolo XVI esso usci fuori dal seno medesimo del cristianesimo, e proclamò di volere tornare alla primitiva libertà. Al presento dopo tre secoli di esitazione esso manda ad effetto il suo programma, acquista la libertà do primi secoli ; raccoglie la sua ultima conseguenza, cioè Γ *ordinamento libero della religione,* c Γ unione de' cristiani, non già nella *lettera morta* de *simboli,* ma nella *pura idea religiosa;* idea cho trovasi per la prima volta espressa nel Vangelo."

Do quo luridissimo indifferentismi errore" sanctissimus dominus noster in epistola encyclica *Singulari guident* 17 martii 1856 ita docet: pHinc enim, inquit, omnia erga Dcum, in quo vivimos, movemur et sumus, officia penitus neglecta, hinc sanctissima religio plano posthabita, hinc omnis ¡urie, iastitiae virtutisque fundamenta concussa ac propemodum overea. A qua turpissima sano indifferentismi forma haud admodum distat illud do religionum indifferentia systema e tenebris eruptum, quo homines a veritato alionati, veraequo confessionis adversarii, su aequo salutis immomores, ot inter se pugnantia docentes, ct nunquam stabilitam sententiam habentes, *nullum inter diversas fidei professiones discrimen* admittunt, ot paeoni passim cum omnibus miscent, omnibusquo *aeternae silae portum ex qualibel religione* patoro contendunt. Nihil enim interest illis, licet diversa tractantibus, dum ad unius veritatis expugnationem conspirent (Tertullianus, *de praescriptionibus* c. 41). Videtis profecto, dilecti filii nostri, uc venerabiles fratres, qua vigilantia vobis sit oχcubandum, ne tam dirao contagia pestis vestras oves misero infioiant ao perdant Itaquo ne desinatis populo» vobis traditos ab hisco perniciosissimis erroribus sedulo defendere, cosque catholicae veritatis doctrina magis in dies accurato imbuere, et illos docere, quod sicut unus est Deus Pater, unus Christus eius, unus Spiritus sanctus, ita una ost divinitus revelata veritas, una divina fides humanae salutis initium omnisque iustificationis fundamentum, qua ¡ustus rivit, et sino qua impossibile est placore Deo et ad filiorum eius consortium pervenire; et una est vera, sancta, catholica, apostolica Romana ecclesia, et cathedra una super Petrum Domini voce fundata, extra quam neo vera fides, neo aeterna invenitur salus, cum habere non possit Deum patrem, qui ecclesiam non habet matrem, ot falso confidat, so esse in ecclèsia, qui Petri cathedram deserat, super quam fundata est ecclesia (Cyprianus, *de unit. eecles.).u* Tum in epistola encyclica *Qui pluribus* diei 9 nov. 1846: „Huc spectat *horrendum,* ac vel *ipsi naturali rationis lumini* maximo *repugnans de cuiuslibet religionis indifferentia systema,* quo isti veteratores, omni virtutis et vitii, veritatis et erroris, honestatis ot turpitudinis sublato discrimine, *homines in cuiusvis religionis cultu aeternam salutem assegni posse* comminiscantur, perinde ao si ulla unquam esse posset participatio iastitiae cum iniquitate, aut societas lacie ad tenebras, et convpntio Christi ad Belial." Itaque ad haec sanctissimi domini nostri verba expressae formulae sunt, quibus indifferentismi errores in proposito schemate reprobantur; omissa tamen fuit diserta mentio in- *differenlismi moralis,* id est, spectantis ad mores, quos pariter liberos volunt; ct expressa tantum *dogmatici indifferentismi* formo, tum qood ille ab humanitate nimis abhorret, tum quod ab hoc altero ita pendet, ut cum eodem stet vel cadat. Porro cum ipsum dogmatici indifferentismi systema sanae rationi adversetur, per *modum detestationis* reiectum fuit Utile denique visum eat, reprobaro simul potiora rationum momenta vel satius vulgares praetextus, quibus errantes ac devii ab ingressu in veram Christi ecclesiam detineri solent.

(13) *Societatem esse perennem atque indefeciibilem.* Tria docentur:

L Ecclesiam quoad *existentiam* esso perennem, secus ao sociniani, et qui impia eorum placita sequuntur, contendunt: nEcdesia enim, ait laudatum supra concilium provinciale Coloniense tit. VI, o. 21 [Mansi, XLVIII, 103c], tamdiu his in terris persistet, quamdiu homines sunt, qui Christo sunt inserendi. Etenim ‚non est in alio alioquo talus, nec ... aliud nomen est sub caelo datum hominibus, in quo oporteat nos salvos fieri4. Nec quomodocumque perpetuo durabit ecclesia, sed ea iugiter erit, quae a Christo est instituta; quapropter nunquam tempus erit, ut quidam somniaverunt, quo *ecclesiae locum regimen civile obtinere eiusque partes suscipere possit"* de quo commento cf. in adnoL sup.

11. Ecclesiam quoad visibilem suam *constitutionem* esse indefectibilem. Ut enim Bellarmious, *de Ecclesia militante* 1.111, c. 13, animadvertit: .Notandum (autem) est, multos ex nostril tempos torero, dum probant absolute, ecclesiam non posse deficero; nam Calvinus et ceteri haeretici id concedunt; sed dicunt, intelligi debero de ecclesia invisibili. Probare igitur volumus, *ecclesiam visibilem non posse deficere;* et nomine ecclesiae non intelligimus unum aut alterum hominem ebristianum, sed multitudinem congregatam, in qua sint praelati ct subditi"; nimirum, quemadmodum iuxta eundem Bollarminum ibidem, BPaulus ad Ephesios c. IV docet, mansura in ecclesia ista ministeria pastorum et doctorum, et continuam aedificationem corporis Christi, ot proinde visibilem ecclesiam, usque ad diem iudicii."

IIL Ecclesiam quoad *perfectionem et plenitudinem* oeconomiae a Christo ad hominum salutem institutae esse stabilem atque immutabilem, ita ut eidem alia salutis oeconomia per novam vel pleniorem Spiritus sancti effusionem non debeat succedere. Hoc autem praeter alias *fanaticas secias* comminiscuntur

Anabaptistas, qui excluso quovis externo doctorum ministerio totos se internis divini Spiritus revelationibus ao inspirationibus permittunt, atqua novum et verum Christi regnum in terris prae-

stolantur (de quibus ef. cl. Môhlerum, *Symbolica,* I.П, C.J, §§ 6fi»qq.):

ÇuaÀeri,qui teste Boberto Barclaio io opere *Theologiae rere chrislianae apologia,* pp. 48 sqq., repudiantes fidoi ac morum normam protelantium, pad hanc angustiam, inquiunt ibidem p. 57, necessario rem deductam esse, vel affirmare, quod novimus eam (epistolam canonicam beati lacobi) esse authenticam *eodem Spiritus testimonio in cordibus nostris,* quo scripta erat; vel Romam reverti dicendo, traditione novimus ecclesiam eam in canonem retulisse, ot ecclesiam infallibilem ease: medium, si quis possit, inᵛeniat 4. Quare totos se committunt interiori Spiritus lumini, ab eoquo exspectant plenam pcrfectamquo Verbi, 0cuias semen cuique divinitus ᵑnditum ⁴ dicunt, institutionem: ^Distinguimus enim, scribit idem Bsrdaius ibidem p. 66. inter revelationem novi evangeli!, ot novam revelationem boni antiqui evangeli! : hanc affirmamus, illam vero ᵑegamus porro B

Siredenborgiani, qui tenent quao ipse Emmanuel Swedenborgios scripsit sDo vera Christiana religioneⁿ in opere complectente „universam theologiam novae ₵₵clesiae do cuius principio haec c. XIV habet: pQuod Deus coram me ipsius servo so manifestaverit, ct miserit ad hoc munus et quod post hoc aperuerit visum spiritus mei, et sic me in mundum spiritualem intromiserit, ct dederit videre caelos et inferna _ _ quod a primo illius vocationis die non quidquam, quod ecclesiae illius doctrinas attinet, ex aliquo angelo sed *a solo Domino,* dum legi *Verbum, acceperim* . . . Postquam finitum est hoc opus, convocavit Dominus duodecim suos discipulos, qui ipsum in mundo lequuti sunt; et post diem emisit omnes in universum mundum spiritualem ad praedicandum evangolium quod Dominus Deus lusus Christus regnar, cuius et regnum erit in saecula saeculorum secundum prae- C dicationem a Daniele VU, 13—14, et in Apocalypsi XI, 15; XIX, 9. Hoc factum est in mense iunio die 19 anno 1770a, quo incepit ecclesia nova eaque perfectissima ct omnium postrema, quaeque vere spiritualis sit. Dividit enim Swcdenborgius ibidem sic aetates, ut prima periodus ac prima ecclesia coeperit cum homine primo, et usque ad initium idololatriae duraverit; altera inde usque ad Moyseo; tertia coquo legalis ecclesia usquu ad Christum; hanc excepisse quartam ecclesiam christianam, ita ut ipsa in quatuor rursum aetates dividatur: scilicet, in ecclesiam χατ᾽ ἐξ^χήν Romanam; in ecclesiam graocam; et in ecclesiam reformatam; bao tandem dilapsa, esse sequutam *ecclesiam Spiritus,* novam Jerusalem, quao α caelo descenderit. Sic ille. Accedunt

Ircinyiuni, qui credunt novam effusionem sancti Spiritus ad unam, catholicam et apostolicam eccle- D siam fundandam ct uique ad finem sacculi conservandam, illamquo primum factam case dicunt anno 1830, et deinceps porro continuatam este iuxta verba prophetae loêl 11, 28. nLe persono, ita habetur in actis causao motae contra Eduardum Irving coram presbyterio Londinensi 1832, alio quali si permetteva il parlare (in convcnlibps eorum), pretendevano avere un dono soprannaturale. Esse dichiaravano, che fosser statu da Dio prescelto a farla da speciali messaggeri alla chiesa. Si era inteso il signore Irving richiedere, che si pregiasse attenzione ad esso, conio insignite di ₵uell ufficio.ⁿ Hia similia somniantur

Mormones qui, cum β aprilis 1830 effusionem sancti Spiritus accepissent, fundarunt ecclesiam lesu Christi sanctorum ultimi diei sive ultimae mundi periodi. Quo pariter spectat

Seda, quae se coetum *populi Ðei* appellat, cuius auctor quidam verbi minister Wûrtembergensi·, A comminiscens accepisse so Spiritum sanctum, qu» denuo in filios Dei effusus fuerit, fundandum in Palaestina pro ultimis mundi temporibus novum Dei regnum sivo ecclesiam Spiritus sancti praedicavit.

Quibus ex parto saltem revocantur *profligata olim* veterum haereticorum *deliria:*

1. *Gnosticunim,* qui auctore Irenaoo *Adrersus haereses* 1. III, c. 2, „cum ad eam iterum traditionem, quae est ab apostolis, quao per successiones presbyterorum in ecclesiis custoditur, provocarentur, adversabantur traditioni dicentes, se non solum presbyteris, sed etiam apostolis exsistentes sapientiores (cum κνιυμαπχού , spirituales, dicerent) *sinceram* invenisse renta/f4ia: ct testo Tertulliano *Proneri¡4L* e. 23, „ad sugillandam ignorantiam aliquam apostolorum proponebant, quod Petrus ot qui eum eo erant, reprehensi sunt a Paulo. Adeo, inquiunt, aliquid eis defuit, ut ex hoc otiam illud struatur, *polninc postea pleniorem scientiam superrenire,* qualis obvenerit Paulo reprehendenti anteₑessore :

2 *Mantonistarum,* qui auctoro Tertulliano *de celandis rirginibus* c. 1, BQuae, inquiunt, est ergo Paracleti administratio nisi baec, quod disciplina dirigitur, quod scripturae *rerclantur,* quod intellectus *reformatur,* quod ad moliora *proficitur?* Nihil sine aetate est, omnia tempus exspectant... Sic et ¡*astiti primo fait in *rudimentis naturae* Deum metuens, dehinc per *legem* et *prophetas* promovit in *infantiam,* dehinc per *erangelium* efferbuit in *incentutem,* nunc per *Paraclitum* componitur in *ᵑaturitatei» :*

3. *Manichaeorum,* qui auctore Augustino *contra Faustum* 1. XXXll. c. 1 sqq-, distinguentes inter testamentum Patrii sive veteris Testamenti ot testamentum Filii sive evangelium, et testamentum Spiritus sancti sivo purissimam novi Testamenti doctrinam. rnobis Paraclitus, inqniebant ib. c. 6, ex novo Testamento promissus, perinde docet, quid accipere ex eodem debeamus, quid repudiaro; de quo ultro lesus. cum eum promitteret, dicit in evangelio: Ipso vus indacet in omnem veritatem, et ipse vobis annuntiabit omnia, et commemorabit vos. Quapropter liceat tantumdem et *nobis in testamento noro per Parariitum,* quantum vobis in vetero licere ostenditis per ₵esum

4. *Massaliunorum sire Mesulianorum cel Euchitarum,* rqui, ut est apud Theodoretum, *JUstoria ecclesiastica* I. IV, c 11 [aL 10], *Enthusiastae* dicuntur, proplerea quod daemonis cuiusdam vim recipiant, quam eas»? putant praesentiam Spiritus nancti . . . qui praesentiae suae significationem det sensibilem atquo visibilem .. . Porro qui hunc aásecutua sit, eum non solum protervis corporis motibus liberari, verum etiam res futuras manifesto praevidere, ot divinam Trinitatem oculis buls contemplariⁿ ; torn aliarum haereticarum sectaram, olim *condemnatarum,* quae brevitatis ergo praetermittuntur, in co cum superioribus conspirantium, *institutam u Christo oeconomiam non esse perfectam,* sed por novas Spiritus revelationes ad plenitudinem et absolutionem adduci, quod recentiurum fanaticorum deliriis superius expositis pariter continetur. Sed continuantur vetera illa *monstris opinionum* media aetate *damnatis:* scilicet

5. *Abnarici eiusgue asseclarum,* de quibus in *Historia unieersitatis Purisiensis* 1. III, p. 24, panno 1204 *unicersitas Parisiensis* celeberrima habuit comitia adversus Almaricum de Bena eiusque sectatores, quorum errores condemnavit et *anathemate percussit,* ut scribit loannes San-Victorious in

Memoriali Historiae ad hunc annum. A sententia a universitatis summum *pontificem Innocentium* pppellavit Almaricus llomamquo profectus est. Et eo audito pontifex, tactis quoque litteris universitatis ct rationibus utriusquo partis ponderatis, sententiam adversus cum latam confirmavit praeccpitquo eiurare doctrinam suam publice et coram universitate. Quod reversus fecit anno 1207, ut scribit Gngninus/ Item in supputationibus ad Marianum Scolum scribit Marianus Polonus dc *Innocentia III:* „Damnavit etiam Almaricum quemdam Carnotensom cum sua doctrina, sicut habetur in decretali *Damnamus'* [Mansi. XXII, 983]. (f Et in *Lateranensi concilio* c. *Firmiter c. 2,* legitur:) BKcprobamus etiam et damnamus perversissimum dogma impii Almarici, cuius mentem sic pater mendacii excaocavit, ut eius doctrina non tam haeretica quam insana sit censenda/ Iam vero refert do illis Frasquetas in chronico ad annum 1204: „Inter B alios eorum errores impudenter adstrucro nitebantur, quod potestas Patris duravit quamdiu viguit lex mosaica. Et quia scriptum est [Lev. XXVI, 10]: novis supervenientibus abiicientur vetera, postquam Christus venit, aboleverunt omnia Testamenti veteris sacramenta, et viguit nova lex usque ad illud tempus. In hoc ergo tempore dicebant Testamenti novi sacramenta finem habere, ot tempus sancti Spiritus incepisse, quo . . . *unumquemque tantum per gratiam Spiritus sancti interius sine actu aliquo exteriori inspiratam saicari posse.a* Eodem etiam spectabant, qui 1210, ut est apud Martènc in *thesauro noro anecdotorum* t. IV, a *concilio Purisiensi* capituli ignis poena mutatati fuerunt.

6. *Profitentiiim erangelium aeternum,* de quibus Carolus Du Plessis d'Argentré in *Collectione iudiciorum de noris erroribus,* t. I, pp. 162 sq., refert: nQuod illis auctoribus circa millesimum ducentesi- C muni annum incarnationis dominicae exivit Spiritus vitae de duobus testamentis, ut fieret cvangelium aeternum/ Liber ipsorum doctrinam continens fuit ab *Alexandro IV damnatus* anno 1255, in quo haec auctoro Üartholomaco Lucensi in annalibus leguntur: „Quod sic so habebat lex evangeli! ad legom Spiritus, sicut lex votus ad legem gratiae. Et quod lex evangelica Christi in 1260 annis evacuari debebat et lex Spiritus subintrare/

7. *Catharorum, Deguardontm et Ikgninurum* in Germania, in Italia *Fraticcllorum* ot qui *liizochi* vocantur, do quibus in constitutione edita 1318 *loannes XXII:* „Quintus error sic istorum hominum mentes excaecat, ut evangelium Christi in se solis hoc in tempore asserant esso completum, quod hactenus (ut ipsi somniant) obtectum fuerat, immo proreus cxtinctum. Multa sunt alia, quae isti praesumptuosi homines... de cursu temporum et fine D sacculi somniant, multa quae do Antichriati adventu, quem iam instare asserunt, flebili vanitate divulgant. Quao omnia quia *partim haeretica, partim insana, partim fabulosa* cognoscimus, damnanda potius cum suis auctoribus, quam stylo prosequenda aut refellenda censemus/ Infecti isti orant deliriis vulgatis a Petro loanno Olivo in *Postilla super Apocalypsi,* ubi septem ecclesiae status distinguuntur: nI est fundationis ecclesiae primitivae... JI fuit probationis et confirmationis eiusdem per martyria... I1J fuit doctrinalis expositionis fidei... IV fuit auachoreticao vitae... V fuit vitae communis partim xcli severi partim condcscensivi sub monachis et clericis temporales possessiones habentibus; VI est renovationis evangelicae vitae... VII vero... esi quaedam quieta et mira participatio futurae gloriae ac si caelestis Icrusalem videatur descendisse ../ Ita de doctrina Postillac *magistri theologiae,* quibus eadem α Romano pontifice indicanda commisso erat, post alia concludentes: nNobis videtur, salvo in hoc et omnibus sequenti bus iudicio *summae sedis,* quod divisio illa statuum ecclesiae septiformis intellecta sicut in consequentibus articulis declarabit, puta *quod VI et VII status ecclesiae notabiliter praeemineant quinque primis* et sic reiiciant omnes illos, sicut ecclesia synagogam, *haeretica sit ĕensenda.'* Quibuscum consentiunt λo*mines intelligentiae,* qui apud Baluzinm, *Miscellaneorum* 1.11, pp.283 sq., ndicunt tempus veteris legis fuisse tempus Patris, ct tempus novae legis tempus Filii, et pro nunc esso tempus Spiritus sancti, quod dicunt esse tempus Heliae/

Ad quae expressa ad amussim dixeris *recen· tiorum spiritualium* placita de quibus supra. Iu haec ergo recidunt *lata de illis* pristina damnationis indicia. luverit, eorundem illorum brevem adderò refutationem, quam exhibuerunt *Sorbonae theologi* in relatione data ad Alexandrum IV circa librum *De evangelio aeterno:* „Praomisss. inquiunt, et similia falsa et erronea et contraria textui sacri canonis, maximo divi Pauli, ponentis evangelium praedicatum a Christo et legem in eo expressam *esse finalia.* Unde Hebr. I: Multifariam ... novissime locutus est ... Item, si quis vobis evangoliznvcrit aliud ... Item in evangelio : ecce palam loqueris ... Et sic nulla erit particularis, vel saltem nulla erit magis evangelica aut magis clara lex. Item Christus: Spiritus sanctus, quem mittet Pater ... docebit vos omnia, quao dixero vobis. Et alibi: non enim α semetipao loquetur ... Et sic non est *aliud etangelium aut lex* data a Spiritu sancto, qv-im quae praedicata est α Christo, *nec dignior, nec excellentior* erit/ Quao praeclare confirmantur α *concilio provinciali Coloniensi* dum ad recontiorum fanaticorum commenta respiciens l. s. c. addit: pSed nec ipse (Christus) ecclesiam dissolvet, ut aliam ei substituat, quemadmodum ecclesia successit synagogae. Hanc aliquando cessaturam prophetae saepe praedixerant; ecclesiam autem tanquam id. quod prioribus institutionibus esset praeparatum, perpetuo duraturam ea, qua synagogae succederet, forma, et ipsi innuebant, et Christus aperto praedixit, promittens, se fore usque ad consummationem sacculi cum apostolis illam, quam acceperant, exercentibus potestatem. Itaque ut eadem doctrina eademque sacramenta, ita eadem quoquo regiminis potestas et idem proinde praesidum collegium, quod Christus discedens affatus est, perpetuo erit in ecclesia/ [Mansi, XLVIII, 103 d].

(14) *Licet igitur ecclesia crescat.* Distincta duplici explicationis seu profectus ratione, quarum altera secundum institutionem Christi sit veram mystici eiusdem corporis augmentum, altera ipsius institutionis α Christo factae immutatio, et adeo verne ecclesiae destructio: prior illa asseritur atque describitur; haec altera excluditur, ct declaratur ecclesiae immutabilitas quoad ipsius essentiam seu naturam atquo divinitus acceptam constitutionem. Et quoniam, uti theologi docent, a ustura proprietates dimanant, quibus veluti totidem notis institutu divinitus ecclesia dignoscitur, eademque ornata est dotibus seu praerogativis, quibus quod divinitus institutum est iugiter in ipsa perseveret; et quoniam constitutio ecclesiae, uti declaratum superius fuit, sacro eiusdem magisterio, ministerio ot regimine constat: hinc concludendo docetur, indefectibilcm ecclesiam posso nunquam proprietatibus et dotibus, sacro ac visibili magisterio, ministerio, regimine excidero, secus ao fanaticis potissimum novatorum sectis visum est. Cum porro theologi

(cf. theologiae dogmaticae praelectiones publicas in alma universitate Wirceburgensi accommodatas, do ecclesia Christi art. 4) circa ecclesiae indefectibilitatem duo quaerant, „1. an ecclesia possit deficere per *desitionem,* seu perire penitus aut disparere? 2. an possit deficere per *mutationem?* quae postrema quaestio sistit ... in puncto magis controverso facitque hunc sensum: an ecclesia falli aut errare possit in rebus fidei?" doctrina de ecclesiae infallibilitate spedalini proponitur capite IX, de quo ef. adnot sq.

(15) *De ecclesiae infallibilitate.* In ipsa transitione *modoque indirecto* indicatur necessitas infallibililatis, sine qua ecclesia in iis, quao iuxta superius exporita divinitus instituta fuerunt, nequit immutata persistere. Tum declaratur *modo,* ut aiunt, *positiro* atque absolute vi verborum, quibus a beato Paulo apostolo ecclesia definitur *columna ... ventatis,* ipsa infallibilitas, qua ecclesia est immunis ab *periculo erroris,* ita ut nequeat falli, et *falsitalis,* ita ut nequeat fallere. Hoc autem pacto *primum* genuina ipsius testimonii Paalini do ecclesia acceptio vindicatur contra multiplices detorsiones novatorum, qui illud nunc ad fidem vel religionem, oiusque fundamentum, nunc ad evangelium cinaque fundamentalem doctrinam etc, referunt: qua in re praeivit concilium Tridentinum sessione XIII, c. 1, ubi de Eucharistia statuens ‚indignissimum sane flagitium est, Inquit, ea (Scripturae testimonia) a quibusdam contentiosis et pravis hominibus ad fictitios et imaginarios tropos, quibus veritas carnis et sanguinis Christi negatur, contra universam *ecclesiae* sensum detorqueri, *quae tanquam columna et firmamentum veritatis,* haec ab impiis hominibus excogitata commenta, velat satanica, detestata est". *Deinde* vero novatorum maximo ealvinianorum excluditur doctrina affirmantium, solam ecclesiam universalem esse *infallibilem hypothetice,* si nimirum verbo Dei, scilicet scripto, utatur, et quidem in rebus dumtaxat necessariis ad salutem. ^Nostra igitur sententia est, scribit Bellenninus L c. c. 14, ecclesiam *absolute* non posse errare, nee in rebus absoluto necessariis, nec in aliis quao credenda vel facienda nobis proponit, sivo habeantur expresse in Scripturis sivo non. Et cum dicimus, ecclesiam non posse erraro, d intelligimus tam de universitate fidelium quam de universitate episcoporum, ita ut sensus sit eius propositionis, *ecclesia non potest errare,* id est, id quod tenent omnes fideles tanquam de fide, necessario est verum ct de fide, ot similiter id, quod docent omnes episcopi tanquam ad fidem pertinens, necessario est verum et de fide."

(16) *Docemus atque declaramus.* Speciatim circa infallibilitatis dotem sequentia proponuntur doctrinao capita:

1. contra novatores omnes proponitur *divina illius veritas,* cum infallibilitas tanquam praero-. gativa ecclesiae et quidem perpetua declaretur revelata; declaratur autem propositione incidente, quao forma visa est definitiono directa plano accommodatior: proponitur

2. *eiusdem indoles ac ratio,* quao est ab inspirationis charismate diversa, ut exponitur in alia constitutione, in qua do sancta Scriptura; ideoque rursum praehibita fuit forma declarationis indirecta:

3. *eiusdem effectus,* qui negativo quidem, secus ao novatorum vulgus affirmat, aliud esso dicitur α novis revelationibus; positive autem in tutela ac custodia verbi divinitus revelati, quam id lato patet, collocatur, et quidem secundum aperta Scripturarum testimonia; hino

4. *illius obiectum,* cuius extensio secundum praocedentia Apostoli verba determinatur primum *generatim* ita, ut adaequet fidei depositum et quantum huius depositi custodiendi officium postulat; tum *speciatim* ito, ut complectatur duplex obicctuin, princeps alterum ac immediatum, ad quod proptor ipsum infallibilius spectat, idquo respondet fidei deposito csfquo totum Dei verbum revelatum: alterum secundarium ac mediatum, ad quod propter illud infallibilitas se porrigit, idquo respondet divini depositi custodiendi officio; huius autem officii cum tres sint partes, tum divini verbi conservatio caque secura, tum cius propositio et explicatio eaquo certa quaque omnis finiatur quaestio, tum eiusdem assertio vel defensio oaquo valida, ne ullo Dei verbum inficiatur errore: docetur, ad id totum infallibilitatem acmet extendero, sino quo partes illae expleri non possunt. Selecta porro haeo formula fuit, quod est generalissima suoquo ambitu nihil exclusum relinquit, quod circa infallibilitatis obiectam in quaestionem venire possit; quodquo verissima apparet, et omnem, uti videtur, praecidens difficultatem, quippe quao ipsa verborum Pauli analyst contineatur: porro

5. cius *jinis,* qui, cum ex praemissis ot maxime ex declarato superius effectu, ad quem infallibilitas dicebatur spectaro, saris constet, declaratur propositione incidente, atque in eo situs eat, ut doctrina fidei et morum „in sua sincoritato integra, ut verbis Tridentini concilii sessione V, decreto do peccato originali, utamur, ot illibata permaneat, et ne populus Christianus omni vento doctrinae circumferatur 1: denique

6. declaratur *subiecium* infallibilitatis proprium, cui primo ae per se ipsa inest; id autom iuxta Scripturas docetur esso ipsum apostolicum magisteriam divinitus in ecclesia pro semper institutum, per cuius doctrinam infallibilem infallibilitas fidei in universam ecclesiam dimanet Hoc est, quod a novatoribus negatur praecipuo, cum negando eo progrediantur, ut vel ipsa concilia infallibilia esse denegent Rei testis est Bellarminu?, *de conciliis et ecclesia* I, II, c. 2. rIIaeretici huius temporis, inquit, nullum concilium case volunt, quod erraro non possit. Ita Lutberus articulis 28 et 29 et in libro de conciliis, Brentius in confessione Wirtembergensi capite de conciliis, Calvinus L IV institutionum c. 9." Contra quos ipse statuit: „Fido catholica tenendum est, concilia generalia α summo pontifico confirmata errare non posse nec in fide nec in moribus." Item Petavius *De poenitentia* 1. I, c. 3, n. 6, ubi exposito haereticorum errore ab Arnaldo revocato: #Res est in confesso, inquit, apud catholicos, neque ecclesiam nequo concilia generalia confirmata a sancta sede posso erraro in fide, nequo in iis, quao ad mores pertinent. Hoc volo, nihil in illis posso decerni, quod non sit verum, sanctum atque aequum, aut quod merito reprehendi queat. Nemo catholicus rem in dubium revocare possit. Fundamentum enim est religionis nostrae, cui innititur, et quo diruto universa ecclesia corruat necesse est, cum nihil amplius certi in fide nostra supersit. Nititur verbo Dei prolato organo Pauli (l Tim. III, 15) qui docet, ecclesiam esae columnam et firmamentum veritatis. Haec autem veritas duum est generum. Altera est mero *Iheoretica,* et quam simpliciter credi oportot; altera *practica,* quae pertinet ad actionum nostrarum regimen ac moderationem. Prioris quidem generis sunt articuli symboli, et mysteria iam praeterita, aut quae, sino nostro interventu, futura sunt. Ad posterius vero referimus praecepta et instituta omnia, quae ad dirigendam vitam pertinent, nosquo in via virtutis et eanctimouiao continendos." Quo

sano spectant verba synodi VII oecumenicac Ni-a caenao II, a. 787, in definitione de sacris imaginibus [Mansi, XIII, 378): rRegiae quasi continuati semitae, eequentesquo divinitus inspiratum (vfy θΐηγέρφ, alias divina loquens) sanctorum patrum nostrorum magisterium et catholicae traditionem ecclesiae (nam Spiritus sancti hanc esso novimus, qui nimirum in ipsa inhabitat), *definimus in omni certitudine oc diligentia . .* ot inter 41 errores Martini Lutbori a Leone X per bullam *Exsurge Domine* dici IG mail 1520 damnatos articuli 29: „Via nobis facta est enervandi auctoritatem conciliorum ot libere contradicendi eorum gestis et iudicandi eorum decreta, ct confidenter confitendi quidquid verum videtur, sivo probatum fuerit sivo reprobatum a quocunque concilio", ct 30: „Aliqui articuli loannis Ilus condemnati in concilio Constantiensi sunt chriatianissimi, verissimi et evangelici, quos ncc universalis ecclesia posset B damnare/

(17) *Ecclesia est societatis inaequalis,* quatenus in ecclesia non omnes iisdem iuribus eademquo potestate praediti sunt. Id ab omnibus negatur, quicumque affirmant, uti superius expositum est, ecclesiam osso ad instar *collegii.* Ita lustus Henningus Boohmerus in *iure ecclesiastico protestantium* et in *iure parochiali,* ubi sec. 1, c. 2, haec habet:· pEcclesia, si est *inaequalis,* imperium ct obediendi gloriam supponere debemus, et ita favemus in primis *clero pontificio, hierarchiam* quandam *fingenti* et suprematum praesuli Romano universalem adecribenti" : tum statuit Fccclcsiam esso societatem *aequalem,* hoc est, ubi nullus respectus imperantium et parentium occurrit ... Undo, pergit, quia in collegio est aequalitas, inter aequales vero aequalo ius observatur, sequitur, ut ct negotia nd ecclesiam respicientia, qua talio, a tota ecclesia diiu- C dicari debeant". Hinc, scribit ibidem §§ 24 sqq., vol ipsa munia concionando sacramenta administrandi etc. α quibusdam iura dici omnibus ex aequo communia; tamen opportunius esse dicere pOmnia haec iura competere ecclesiae, immo etiam singulis de ecclesia, antequam ecclesia aliquos selegit, ct hisco unico negotium demandavit. Hoc si factum, illi qui membra huius ecclesiae esse volunt, omnino so quoquo conformare debent nd illa, quae semel placuerunt, ot sic *ex post facto* fit, ut iurn illa fiant *quodammodo inaequalia* ... Ex hac commissiono certorum negotiorum ecclesiasticorum oritur *primaria distinctio* inter membra ipsius ecclesiae, quod sint vel *doctores* vel *auditores.* Sicuti vero doctores multum differunt ab imperantibus civilibus, ita nec hi doctores in ecclesia *ullum imperium* praetendero aut exercere possunt. *Doctores amore . . . adhortatione .. . docere* debent. D *Imperantes* finem suum intendunt *remediis coactivis,* poenis, iudiciis, legibusque, *qualis potestas ministris ecclesiae ab ecclesia nec commissa est, nec committi· debuit* ... Hinc duplici rationo in hanc ecclesiae oeconomiam peccari potest, vel si doctores *imperio* potius quam *amore* doctrinam suam propagaro velint, quod vitium *Papo-Caesario* dici solet: vel si imperantes velint doctrinam gladio obtrudere, quod *Caesaro-Papia* appellatur." Ad celebriores Boohmerus provocat protestantium iuris peritos, o quorum numero satis sit allegasse Pufendorfium, qui *de habitu religionis chrislianae ad vitam civilem* 28 sqq., postquam offirmavit, ad *statum* requiri *imperium,* idquo in particularibus coetibus ecclesiae non esso, quaerit rnum forte istae ecclesiae inter se iunctao magnum aliquem statum absolvant" *l*

1 Legendam *15* runi». Ct Màuri, XXXII, 1052.

Sed id pariter negat, quoniam, „in sacris litteris, quod novum statum formaturis quam maximo necessarium erat, non designatur certus locus, unde in reliqua foret regimen; non designantur illo vel illi, penos quem vel quos in reliquos gubernatio esso debeat Non ostenditur modus communicationis ceterorum cum sedo regiminis." Tum porgit nrationem collegii ecclesiae assertam non eam quidom pati *varietatem personarum,* quam civitatis status includit; non idcirco tamen pro indole propositi finis varietatem omnem repudiare, immo admittere ct exigere simplicissimam divisionem in *doctores el ăŭditores* ... ita tamen ut, cum in collegiis *.nemo potestatis quid in alios* sibi arrogare queat nisi id ab universis ipsi sit delatum ... *radicaliter* et *originarie* facultas constituendi doctorea aliosque ministros ecclesiae *sit penes totam ecclesiam uni·versumque coetum fideliumu.* Itaque negatur ab istis universe omnis membrorum ecclesiae quoad iura ct officia diversitas ac inaequalitas, ct affirmatur perlecta omnium aequalitas, ita ut, quemadmodum 1. c. § 23 Boohmerus declarat, aequale ius observetur, ct negotia ad ecclesiam respicientia, qua talia, a tota ecclesia diiudicari debeant. Negatur proindo ab iisdem, institutam a Christo Domino potestatem fuisse, vi cuius in ecclesia habentur qui in docendo, sanctificando, regendo praesint, et habentur qui illis subsint.

Eodem vero *Puritani* spectant, de quibus in praefectione ad 5 libros *De ecclesiastica hierarchia* ita Dionysius Petavius: „Cuius teterrimae sectae, et in regum nc regnorum exitium coortae, proprium illud est, *omnem odisse principatum ;* nec unius inter multos eminentem auctoritatem tam civilem quam ecclesiasticam perpeti. Cuiusmodi pestes apostolorum succrevisse tempore testis est ludas apostolus: *qui dominationem spernunt,* inquit, *maiestatem autem blasphemant.* Et apparet per illud tempus ĩo ▾ aluisse nefandam hanc haeresim, cum adversus eam saepe Petrus (I ep. c. 2) et Paulus (ad Rom. 0.13; ad Tit. C.3; ad Ilcbr. c.13) in epistolis suis gravissimis hortationibus ac praeceptis Christianos praemuniant, ct officii erga principes ac praepositos suos tam sacros quam profanos admoneant Areterum istorum disciplina formati haeretici novi ct qui inter hos *Cathari,* id est. *Puritani* vocantur, hac una in re nervos nc vires omnes adhibent, ut excluso ab utraquo republica iure unius ac magisterio, *papularem* pro co *statum* ac *turbulentam plurium potestatem* constituant; vel potius sub popularis specie gubernationis *paucorum* egentium ct factiosorum *intolerandam tgranilidem* introducere conantur. Senserat hoc lacobus olim maioris Britanniae rex, deque eo filium quem haeredem imperii destinabat monuit his verbis: ‚Hic o ministerio homines nonnulli praecipites, ignei, audaces, in hac humanarum divinarumque rerum confusiono tam gratiosi ad plebem facti sunt, ut degustata dominationis dulcedine coeperint *democratica™ reipublicaeformam* sibi somniarel. Quos etiam ‚tribnnitiam potestatem| usurpasse dicit, ‚ut in populari república, cum plebem, quo vellent, facile circumducerent, omnium negotiorum momenta soli temperarentl. Ac subinde: .Homines, inquit, factiosi unum furoris sui praesidium ih *paritale* collocarunt, qua freti homines improbi, audaces, imperiti pios, sapientes ct modestos redarguerent. *Est haec paritas mater confusionis, inimica unitatis, guae est ordinis parens;* quod genus si ut iw *ecclesia* ita quoquo in republica obtineret, omnia certo certius misceri accesso foret. Si utramque ames, cx utraque pestem hanc egero, Puritanos, inquam, quos nec beneficiis devincias, nec inre jurando fidos facias, nec promissis constringas; sine

modo ambitiosos, sine causa maledicos, nec quicquam spirantes nisi seditiones et calumnias, *quibus una conscientiae regula est non divini cerbi auctoritas, sed commentorum suorum candas.*! Hos fructus, •ubiicit Petavius, poperit improba et seditiosa Puritanorum colluvio, cui ... in ecclesiasticos magistratus, id est, *episcopos, inveteratum* et *implacabile* insitum est *odium* ... dum id agunt cx sectae sacramento, ac toto incumbant pectore, ut omne sacrorum *magisterium* toto cx imperio funditus evertant/

Haereticae doctrinae damnatio continetur Tridentini concilii sessione VIII, canone 10: „8i quis dixerit, Christianos omnes in verbo et omnibus sacramentis administrandis habere potestatem ; anathema ait®: tum sessione XXIII, c. 4 de ecclesiastica hierarcbia ct ordinatione: rQuod si quis omnes Christianos promiscue novi testamenti sacerdotes esse aut omnes *pari inter se potestate spirituali* praeditos affirmet, nihil aliud facere videtur, quam *ecclesiasticam hierarcbiam,* quae eat ut castrorum acies ordinata, confundere: perinde ac si contra beati Pauli doctrinam omnes apostoli, omnes prophetae, omnes evangelistae, omnes pastores, omnes sint doctores. Proinde sacrosancta synodus declarat, praeter ceteros ecclesiasticos gradus, *episcopos,* qui in apostolorum locum successerunt, *ad hunc hierarchicum ordinem praecipue pertinere;* et positos, sicut idem apostolus ait, a Spiritu sancto, regero ecclesiam Dei; cosque presbyteris superiores ease ac sacramentum confirmationis conferre, ministros ecclesiae ordinare, atque alia pleraque peragere ipsos posse, quarum functionum potestatem reliqui inferioris ordinis nullam ħabent. Hinc contra expositam supra haeresim statuitur in constitutions schemate

1. ecclesiam esso *societatem inaequalem:* additur c qui iUia praesunt, sua abuti potestate ct limites officii sui excedere, adeoque arrogare sibi *potestatem legislatoriam* vel *imperatoriam* . . . Maturo itaque praecavendum est. ne quid tale fiat... Salutis reipublicae ratio postulat, ut quantum fieri potest, (princeps) praecaveat, ne *sacrum quoddam imperium* in ecclesia oriatur ... Si imperans vigilantiam suam hic nvgligit, et praepositi sacris ambitione trahuntur, prout facile contingere potest, omnino metuendam est. ne iurisdictionem paulatim ĕxercero et hierarcbiam stabilire incipiant. Plus saepe una seditiosa concio nocuit rcipublicae. quam alii hostes externi. Maicres nonnunquam praepositi dedere in republica turbas et [magis] quietem internam turbarunt, quam alia externa rcipublicae mala ... Haec itaque inspectio specialis dat principi ius supremum circa sacro, cuius intuitu Henricus VIII rex Angliae so caput ecclesiae non inepto dixit, iugo pontificis, qui caput ecclesiarum omnium dici voluit, ĕxcusso. Tura in *iure ecclesiastico protestantium* l. I. tit. 33, rhorridam p̆hilosophiam vocat eorum sententiam, iuxta quam *ecclesia externa a* [potestate] *civili nullo modo d̆ependet* Sed reiicit quoque ibidem tit. 31. rvulgatam (ut ipse dicit) plerorumque protestandum iurisconsultorum sententiam et communem fere doctrinam", qua dicuntur pprincipes cese *episcopi* in *suis territoriis* ... ita ut. . . ecclesiasticis praesint, ea dirigant, de iis d̆isponant Quam opinionem pariter confutans in *elementis iuris naturae et gentium* t. I, par. II, l. II, no. 183 sqq. Heinecciua: nIu>. ait, dirigendi res ecclesiao competere *imperanti qua imperanti,* non qua episcopo, quod vulgo statuunt; quorum somnium erudite profiignvit illustris collega I. H. Boehmerus dissertatione *de iure episcopali principum evangelicarum.* Ac proinde otiosam esse quaestionem de episcopatu, quem Constantinus Magnus apud

2. inaequalitatis ratio, *obnoxia altera* caque in discrimino clericorum a laicis sita, quam et ipsam uti necessariam Boebmerus in *iure ecclesiaetico protutantium* 1.1, tit. 33, nogat inquiens: ^*regulariter* quidem constare ecclesiam cx docentibus et auditoribus, sed *non necessario* cx laicis et clericis ... adeoque ad essentiam ecclesiae externae et particularis absolutam non necessario requiri episcopos aut p̆resbyteros sed

3. *potissima inaequalitatis causa* reponitur in data divinilo· potestate, cuius tres sunt auctore Pctavio, *De poenitentia publica* l. II, c. 1. effectus: r Primus est, quo capita fidei catholicae firmantur, et definiuntur quaenam sint creditu ncceesaria.quae secus. Secandus est situs in moribus componendis auctoritate bonarum ct sanctarum constitutionum, quae doceant, quomodo vitam instituero possimus, caelumque virtutibus Christianis promereri. Tertius in legiboa condendis, quibus imponitur observatio rerum quarundam, quao ccteroquin indifferentes sunt, confirmandisque eiusmodi consuetudinibus vel iis abolendis, si noxiae sint, aut intempestivae/

(18) *Potestas... ad sanciijicandum, docendum ac regendum.* Hia continetur generalis quaedam ecclesiasticae potestatis descriptio. Huic in alia schematis forma addita fuerat, quao deinceps utpote non necessaria omissa est, sequens declaratio, qua de eadem potestate ita in primis statuebatur: *docemus* eam supremam esae, et illi soli obnoxiam, qui ipiam tribuit (Mattb. XXVIII, 18) dicens: Data est mihi omnis potestas in caelo, et in terra: euntes ergo doceto omnes gentes, baptizantes eos ; eaudemque esso universalem ac nullis circumscriptam limitibus, nisi quos finis salutaris ordinis exigit, cum omnium Dominus talem illam contulerit, ut (Matth. XV111, 18) quaecunque per eam ligata aut A soluta fuerint super terram, ligate ct soluta sint io caelo; et hanc potestatem esso plano necessariam, adeo ut ei subsint omnes, qui semel per baptismum ecclesiae adscript! fuerunt. Si enim (Matth. XVIII, 17) ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus et publicanus. Quibus tria in primis circa ecclesiae potestatem docentur: nimirum, eam esso ita in suo ordine *supremam,* ut nulli alii in terris potestati, sed soli Deo subsit; eandem esse *universalem,* ita ut coaequet univorsum salutis ordinem; eamquo sic esse *necessariam,* ut citra salutis discrimen nemo baptizatus semet ei subducere possit, verum statuta omnibus lex ait, semet eidem in triplici suo ordino sobiiciendi. Haec autem α novatoribus plorisque omnibus negantur. Negatur

I. potestatem, quae ecclesiao inest, ita esso *summam,* ut soli Deo subsit, a Grotio in opere *de imperio summorum potestatum circa sacra* c. I, §§ 1 sq. B scribente; Solius Dei imperio subdi hoc ĭmperium (scilicet principum saccularium) dicimus; ideo enim summa potestas dicitur, quia superiorem inter homines non habet.. ⁄ idemque imperium „non ad profana tantum, sed ad sacra quoque ĕxtendi Itaque negatur, ecclesiae potestatem supremam esse, dum eadem a civili potestate dependens asseritur: et hoc asseritur ab illorum aliis ob summae potestatis saccularis ius in collegia; ab aliis ob einsdem ius in territorium ; ab aliis ob ius maiestatis; et ab aliis ob alias rationes. Rem complectitur Boebmerus. qui introductione in *ius publicum unirersum* parte speciali, l. II, c. 3, animadvertit: „Cum ecclesia sit in republica, *imperanti* non minus ac in cetera collegia competit *ius inspectionis generalis,* ut videat, ne quid in sui et rcipublicae praeiudicium ibi agatur; inde *prima fundamenta iuris circa sacra.* Non raro contingit membra collegii et in primis

Eusebium in rita IV, 24, io convivali aerinone libi a tribuit corum, quao *extra* ecclesiam contingunt Nec magie, subdit, rem acu tangunt, qui illud ius circa sacra imperanti vel tanquam primario ecclesiae membro, vel ox sola conventione vindicant. Cum enim *ius* ait *maieslatis,* non alio titulo indigebit imperans, quo fretus illud exerceat, quam *gummi ℓmperantis*

Scilicet ecclesiao potestatem in suo ordino ℘uo quo officio exercendo dependentem faciunt ab potentato saeculari. Ad hanc impietatem haereticam respexit in epistola ad Micbaclcrn imperatorem anno 865 Nicolaus I scribens [Mansi,XV, 197): „Vos autem, quaesumus, nolito praeiudicium Dei ccclesiao irrogaro: illa quippo nullum imperio vestro ℘rae iudicium infert, cum magis pro stabilitalo ipsius aeternam divinitatem exoret et pro incolumitate vestra et perpetua salute iugi devotione precetur. Nolite, quae sun sunt, usurparo : nolito, quae ipsi soli B commissa sunt, vello surripere, scientes, quia tanto nimirum n sacris debet omnis mundanarum rerum *administrator* esso remotus, quanto quemlibet ex catalogo clericorum ot militantium Deo nullis convenit negotiis saecularibus implicari. Denique hi, *quibus tantum humanis rebus et non divinis processe permissum est,* quomodo do hia, per quos divina ministrantur, iudicarc praesumant, penitus ignoramus. Fuerunt [haec] ante adventum Christi, ut quidam typico reges simul et sacerdotes existeront; quod sanctum Melcbiscdech fuisse sacra prodit historia, quodque in membris suis diabolus imitatus, utpoto qui semper, quae divino cultui conveniunt, sibimot tyrannico spiritu vindicaro contendit, ut pagani imperatores iidem et maximi pontifices dicerentur. Sed cum ad verum ventum est eundem regem atque pontificem, ultra sibi nec imperator iura pontificatus arripuit, nec pontifex nomen imperatorium usurpavit. Quoniam idem mediator Dei ct hominum homo Christus Icsus sic actibus propriis ct dignitatibus distinctis *officia potestatis utriusque discrevit,* propria volens medicinali humilitato sursum efferri, non humana superbia rursus in inferna demergi, ut et christiani imperatores pro aoternn vita pontificibus indigerent, et pontifices pro cursu temporalium tantummodo rerum imperialibus legibus uterentur: *quatenus spiritalis actio carnalibus distaret ℘incursibus* Undo Bclbrminus disputatione *de exemptione clericorum c.* I, nEx *doctrina scripturarum sanctarum,* inquit, regimen ecclesiasticum est distinctum a politico, ct illo etiam sublimius, ut a nobis demonstratum est in libro I *De summo pontifice c.* 7, et l. V, c. 7. Ergo causae ecclesiasticae iudicari non debent a politicis ℘magistratibus. Praeterea secundum Scripturas *tota auctoritas* regendi ecclesiam a Christo commissa est apostolis, ct praecipue Petro: ergo in rebus ecclesiasticis laici omnes, etiam principes, sunt oves ct subditi, i on pastores et indices, ut locis notatis demonstratum eat/

Negatur II. *potestatem ecclesiae* divinitus collatum esso *universalem,* ita ut ad omnia semet extendat, quao spectant ad salutis ordinem;, conrctatur enim ad ros mero internas. Ita ex placitis protelantium Gerardus loannes Vossius in dissert, opp. L VI, p. 863, distinguit: 0Potcstas ecclesiastica est duplex, una *interior,* altera *exterior;* interior versatur in his quatuor, verbi praedicatione, sacramentorum administrations, ordinatione pastorum per impositionem manuum, et usu clavium. Exterior potestas in externa gubernatione consistit, qua *religio publice sancitur,* omniaquo procurantur quae ad bonum religionis, *qua publica est,* pertinent. *Prior illa potestas propria est ecclesiastarum;* posterior *primo* et *per se competit magistratui,0* Rem explicat Zioglerus *de iure ma¡estatis* L I, c. 13, § 14, *^potestatem ecclesiasticam externam ideo principi competere,* non ut sit praeses sacrorum, sed ut sacrorum praesides in officio contineat; non esse *sacerdotalem* et pontificalem, quao in executions sacerdotalium officiorum consistit, sed esse *imperatoriam,* quao sacerdotes regit, ut suum officium faciant, quaeque externam disciplinam tuetur/ Hinc Bochmerus in *lure ecclesiastico protestandum* 1.1, tit. I, 32 sqq., principem posse, inquit, rdecerncre, quaenam doctrina *publice doceri* debeat; quo nequo verum a falso semper dirimitur, neque vis infertur conscientiis . . *relicto singulis in rebus arbitrio privato talco;* verum ob *tranquillitatem publicam,* et quatenus ipsi (principi) *ius reformandi exercitium* religionis competit... Antea io terris protestantium, *episcopi vel ipse pontifex pleraque* ïμγο *circa sacra sibi vindicaverant,* et ita ius circa *doctrinas publicas* solummodo exercuerant. Luce yero evangelii crumpento protestantes iuro suo se in *pristinam libertatem* vindicarunt .. . Duobus itaque in čaribù hoc reformandi vel definiendi *doctrinas publicas* ius principes *legitime* exercent: primo si per doctrinam vulgatam erroneam ius imperii summum conculcatur, deprimitur, ct arbitrio cleri subiicitur. Secundo, si cx dissensibus dori turbae publicao oriantur, quae mutuam tolerantiam respuunt, et necessario *publicam definitionem* exposcunt/ Porro in *tare parochiali* sec. I, c. 2, §§ 61 sqq-, idipsum statuit cum Hugone Orotio, *De iure circa sacra* c. 3, ct Heineccio l. c. l. II, c. 8, circa cultum externum, quem dicunt pin actionibus externis, partim ex amore, timore ac fiducia erga Deum profectis, partira in actionibus arbitrariis consistere. *Priorum* eadem est ratio ac cultus interni, adcoque in cum sibi nihil potestatis arrogabit bonus princeps, praeterquam quod eum pro virili provehere studebit Hinc princeps non potest prohibere, quominus homines de Deo colloquantur, eundem hymnis celebrent, preces ad eundem fundant, cetera: *at potest praescribere quo ordine quaque ratione id publice fieri debeat.* Hinc absurda erat lex Darii Medi, ne quis intra triginta dies aliquid petere audent sive a Deo, sivo ab hominibus, Dan. IV, 7; at non absurda cura Davidis, aliorumque piorum regum ita instituentium cultum externum, ut nec hymnis carerent, nec cos cum gravitate decantandi rationem ignorarent. *Posteriores,* cum a ratione nec improbentur nec praescribantur, *omnino subtectae sunt imperantium arbitrio,* adeoque ea omnia his circa illas licita sunt, quae ncc rationi nec revelationi refragantur/ Verbo, negatur ab illis ecclesiae ut societati visibili exterior omnis potestas, quao tota principibus asseritur.

Sed adversatur doctrina eiusmodi tum superius allatta revelationis diviuae authenticis declarationibus, tum iis, quas deinceps subiicicmus, atque bis, quao continentur epistola encydica Gregorii XVI anno 1835 data ad episcopos, capitula, parochos cetcrumque clerum Helvetiae *de articulis Badeusis conventus:* „Profecto. inquit pontifex, qui omnia sapientissime fecit ac previdentissima ordinatione disposuit, is voluit, ut multo magis in cedraia sua vigeret ordo, et alii quidem *praeessent* atque *imperarent,* alii *subessent* et *parerent.* Habet propterea ecclesia ipsa ex *divina institutione potestatem* non *magisterii* solum, ut res fidei et morum doeeat ac definiat, sacrasquo litteras absque ullo erroris periculo interpretetur; verum etiam *regiminis,* ut quos semel gremio suo excepit filios in tradita doctrina contineat ct confirmet, legesque forat *de iis omnibus, quae ad animarum salutem,* steri miaisterii

exercitium, ac Dei cultum attinent: quibus legibus quisquis obsistat, gravissimi se reum criminis faciat Atque baec docendi iubendique potestas in iis quao religionis sunt a Christo sponsae suae tributa non modo ita cius pastorum ac praesulum *propria* eat, ut ad civilis reipublicae magistratus *nullo pacto* possit pertinere, sed insuper *libera omnino et terrenae cuiquam dominationi minime obnoxia* Neque enim saeculi principibus, bene vero apostolis eorumque in officio successoribus revelatae doctrinae depositum commisit Christus, hisquo *tantum* dixit, *qui cos audit me audit, qui* ros *spernit tne spernit.* Neque *ex placito* laicae potestatis, sed *ea etiam incita* evangelium annuntiaverunt, ecclesiam propagarunt, disciplinam statuerunt iidem apostoli: quin immo cum principes synagogae silentium ipsis ausi fuissent indicere, Petrus et loannes evangelica usi libertate responderunt: *si iustum est in conspectu Dti cos potius audire quam Drum, indicati.* Nonnisi B igitur *laesa fide* planeque perturbata *divina ecclesiae constitutione naturaque regiminis* fieri potest, *ut ulla in eam saeculi domineer potestas,* aut eius doctrinam moderetur, vel impediat, quominns leges ad sacrum ministerium, divinum cultum, ct spirituale fidelium commodum spectantes ferat ac promulget. *Firma haec sunt, immobilia et ceterum quotquot fuerunt patrum auctoritate ac traditione suffulta.* No to rebus misceas ecclesiasticis, ad imperatorem Constantium scribebat Osius Cordubensis episcopus, ncc nobis bis de rebus praecepta mandes, sed a nobis potius haec ediscas: tibi Deus imperium tradidit, *nobis ecclesiastica concredidit.* Ac quemadmodum qui tibi imperium subripit, Deo ordinanti repugnat; ita metue, ne si ad te ecclesiastica pertrahas, magni criminis reus fias. Norunt id etiam ac palam fateri gloriosum sibi duxerunt Christiani principes, inter quos magnus ille Basilius imperator ita in Vili C synodo loquutus est: De vobis autem laicis. tam qui in dignitatibus, quam qui absolute conversamini, quid amplius dicam non habeo, quam quia *nullo modo cobis licet de ecclesiasticis causis sermonem morere.* Hoc investigare et quaerere *patriarcharum, pontificum et sacerdotum* est, qui regiminis officium sortiti eunt, qui *sanctificandi,* qui *ligandi* et *solvendi potestatem* habent, qui *ecclesiasticas* ot *caelestes* adepti eunt *claves: non nostrum,* qui pasci debemus, qui sanctificari, qui ligari, vel a ligamento solvi egemus 4

III. Negatur, eandem potestatem *necessariam* esse, ita ut stare eidem debeant omnes, nec quisquam baptizatorum citra salutis discrimen possit eidem semet subducere. De vetustioribus protestantibu.4 testatur Bellarminus *de conciliis* 1.1, c. 18, ab iisdem 0catholicos possim reprehendi, quod tribuant episcopis *praetoriam* auctoritatem iudicandi do con- D troversiii, ita ut standum sit eorum sententiae, quia ipsi (uti indices) sic ❋tatuerunt. l Id ipsum recentius declarat Boehmcrus in *iure parochiali* l. c. § 68.. rNon *potest* decisio doctrinae ab altero fieri *pro me* iu rebus fidei. Neque ecclesia obligatur ex decisis conciliorum. Scilicet quia res fidei in alterius voluntatem conferri nequeunt; nec decisio in Conciliis quoque obligans reliquos fieri potest. Nec si tota ecclesia esset congregata, singuli suos sententias submittere tenerentur universis ; quin hio talo negotium subeat. quod singulorum salutem tangit; ergo i singulis quoquo approbandum, nec a pluralitate votorum dependet.- Id colligit in iure *icclesi'ittico protestanhum* 1.1, tit. 63, 39sqq , cx *collegiorum proprietate,* quao continetur praedicato *libertatis* et talem involvit facultatem, por quam universi do negotiis collegii *libere* absque *imperio* interno, hoc est, in collegio exsistente, disponunt, A nisi iure vel vi prohibiti sint.. . Sit ergo illa genuina *libertas ecclesiae,* ubi ministri verbi divini, *doctoris* limites non transgrediuntur, nec ullum imperium ... in conscientias affectant, sed *amore* . .. auditoribus suis praecise student ... eo vel magis quod, ut idem addit in *iure parochiali* l. c., o. 2, in eo ecclesia a collegio civili differt, quod quamvis uni collegao possint reliqui conferro optionem seu votum primarium, cui reliqui so conformaro vi pacti debeant, non ita ab ecclesia *in docendi munere* quispiam constitui possit, cui reliqui suam voluntatem ita submittant, ut quam viam aut quao media salutis is propositurus sit, ipsi *caeco obsequio* amplecti veliot aut *debeant.'* Ita pariter in *originibus turis ecclesiastici,* Tubingao 1756, p. 36, Pfaffiua. „Ex quo iam patet, inquit, ecclesiam civilem statum haud esse, in quo conspiciuntur *imperantes* et /xz- *rentes,* qui in ecclesia *ut tales* exulant, ubi nonnisi *doctores* ot *auditores* subsellia complent, qui, si praecipuum id, cuius ob rationem in coetum coeunt, conversionem nempe suam, sanctificationem et salvationem spectent, occulta vi divina reguntur, ct κλῖ *Christo Domino* subiiciuntur; externam vero ecclesiae disciplinam, externum ordinem, instituta confoederatione, ex qua dein constitutiones ecclesiasticae manant, *per modum pacti et conventionis* sociata in unum opera componunt/ Et loanncs Francisons Buddeus, *institutiones theologiae dogmaticae,* l. V, c. 4, conqueritur, quod rRomanac ... ecclesiae episcopi relicto *docendi* munere, *imperium* sibi vindicarunt, ot ius circa sacra imperantibus iniquo ausu eripuerunt/

Verum huc spectant damnari a Leone X per bullam *Exsurge Domine* Martini Luthcri errores XXIX et XXX superius allegati; tum XXVII: BCertum est, ia manu ecclesiae aut papae prorsus non esse statuere articulos fidei, immo nec legos morum seu bonorum operum"; tum XXVili: rSi papa cum magna parte ecclesiae sic vel sic sentiret, nec etiam erraret: adhuc non est peccatum aut haeresia, contrarium sentire, praesertim in ro non necessaria ad salutem: donec fuerit per concilium universalo alterum reprobatum, alterum approbatum/ bNos autem dicimus, scribit Bellarminas l. c., consessum episcoporum in conciliis legitimis e«se verum *iudicum* consessum, ot eorem decreta et leges *necessario* sequendas3: iisquo, ut docet Snares, *De legibus* l. IV, c. 19, obligari „omnes et solos subditos", qui sunt omnes ct soli baptizari, etiam haeretici; rnam retinent characterem baptismalem, quod est fundamentum huius sublectionis-, qua scilicet „sunt vere subiecti ecclesiasticae iuriadictioni/

(19) *Cum autem ecclesiae potestas alia sit et* D *dicatur ordinis, alia iurisdictionis.* „Duplex enim, inquit Suares in *Defensione fidei catholicae* l. III, c. 6. de primatu Romani pontificis, distingui solet potestas ecclesiastica, scilicet, *ordinis* et *iurisdictionis:* ad haec enim duo membra alia quao adnumerari solent reducuntur, ut recte Navarros adnotavit/ Potestas ergo ordinis, subdit, „non est potestas superioris in subditos, sed est facultas quaedam moralis ad cultum Dei religiosum ordinata, vel per oblationem sacrificii, vel per administrationem aut dispensationem sacramentorum, quao ad sanctificationem fidelium sunt instituta, vel denique per quascunquo alias caeremonias, quao ad ornatum sacrificii aut sacramentorum convenienter ct ordinate fieri debent. Unde etiam protestantes non omnino videntur hanc potestatem negare, quamvis ita illam interpretentur, ut nomine *potius quam re* illam confiteantur ... Potestas item iurisdictionis subdiatinguitur in iuris-

dictionem *interni* fori poenitentiae et *externi* fori a ecclesiastici. Prior proxime constituit sacerdotes superiorea et indices in quodam divino et secreto foro, quod in sacramento poenitentiae exercetur ... neque (tamen) ad *exteriorem politiam* etiam ecclesiasticam spectat.».; potestas voro iurisdictionis externae data est ad gubernandam ecclesiam, quatenus est quaedam spiritualis respublica et corpus Christi mysticum, quam spiritualem vocamus, ut a temporali eam distinguamus/

Utrumque autem distinctionis membrum negant, quicunquc ecclesiam societatem dicant penitus *aequalem;* rem data opera probaro conatur Pufendorfius 1. s. c. per partes asserens, neque sacramentum ordinis, neque collutam divinitus ullam dari iurisdictioncm. Idipsum asieruit Salmasius, cuius dogmata contra catholicam fidem in dissertatione Vallonia Messalini prolata recenset Pctavius in praefatione ad 5 libros *de ecclesiastica hierarchia,* B inter quao et ista leguntur: nNullum Christus instituit sacerdotium nulloaquo sacerdotes, quibus suam ecclesiam regendam committeret. .. Recte Waldensos ac Lutherus sacerdotium non retinuerunt, sed crediderunt, iustos ac fideles laicos ... posse omnibus muneribus ecclesiasticis defungi, potestate ad id accepta per impositionem manuum presbyterii, id est, senatus non ecclesiastici, sed laici... Ligandi quidem et solvendi potestatem apostolis dedit; sed' in hac potestate non versatur iurisdictio episcopi, cum totum hoc negotium *fori* sit *interni,* cuius *nulla iurisdictio* est, nisi penes Deum/ Porro, ut singillatim do partibus sermo fiat, novatores generatim omnes negando ordinis sacramentum *primum membrum* propositae distinctionis inficiantur. Quoniam vero post professionem fidei ab Innocentio ILI Waldenbibus praescriptam concilium Tridentinum sessiono XXIII decreto do sacramento ordinis, et c maxime cap. 4 do ecclesiastica hierarchia et ordinatione, tum adiectis 8 canonibus ad illam haercsim evertendam nihil desiderandum reliquit: in proposito schemate generatim nc in obliquo asseruisse *ordinis* potestatem eamquo a potestate iurisdictionis distinctam satis visum eat.

(20) *De hac altera specialim docemus.* Quod attinet ad alteram potestatis ecclesiasticae speciem, quao *iurisdictione* continetur, haec quinque declarantur: 1. generatim illius partitio, qua eadem ad duplex forum internum et externum refertur; tum nominatim 2. cius, quae est fori externi, vis ao perfectio; huius porro 3. eubiectum; 4. eius effectus, ot 5. eiusdem obiectum. Haec enim omnia ab ecclesiae inimicis multipliciter negantur, maximo vero quatuor postrema capita, quao idcirco enucleatius declarantur:

I. Negatur a novatoribus, do quibus dictum est D superius, *omnis utriusque fori potestas.* Sano negant isti, uti patet ex adnotationo superiori, veram ao propriam interni fori sivo conscientiae potestatem; ot illi ipsi, qui cum Gerardo loanne Vossio in dissertatione *De iure magistratus in rebus ecclesiasticis,* opp. t. VI, pp. 859 sqq., do ecclesiae potestato interiori ueuquo clavium loquuntur, rem ipsam respuunt. "Sacerdos, inquit illo L o. p. 865, peccata non remittit, aut retinet, sed remissa aut retenta esso ostendit sivo annuntiet ... *suadere* sacerdos potest, proprie vero loquendo *imperare* non potest, cum penes eum solum, qui *imperium* habet, sit vis coactiva ...; minister non do aliena actiono indicat, sed do sua: peccat enim contra caritatem, si ei (peccatori) praebeat signa, ad quem scit non pertinere ...: nec ullum hio imperium sed tantummodo ministerium est. Atque bino liquet, quatenus clavium usua conveniat pastoribus*1: scilicet convenit per Voasium omnino nullas. Sed contra talem haercsim statutus fuit in concilio Tridentino sessione XIV, de poenitentia, canon IX, ita ut praeter *declaratam fori interni potestatem iurisdictionis* nihil ulterius addendum visum fuerit. Multo autem magis ab illis ecclesiae detrahitor omnis *potestas* iurisdictionia publicae sive *fori externi;* quod cum sit eo gravioris momenti, quod etiam a pseudopoliticis passim, ut ex publicis actis scriptisquo notum omnibus est, universa ecclesiae externa iurisdictionis potestas denegetur: de hac iurisdictionis parto nominatine ac diligenter statuitur.

II. Negatur ecclesiae ob illis *potestas iurisdictionis exterior,* quao cuivis societati perfectae debet inesse, quaeque, si *plena* sit, legifera, indiciaría, ct coercitiva vocatur et est. Si vero illi aliquam huius potestatis speciem vel umbram tribuere ecclesiae videntur, hanc eidem citra conditiones nc vincula non permittunt Ita rursus Doehmcrua in *lure parochiali* I. c. c. Ill, §§ 2 sqq. „Distinguamus, inquit, oportet leges *proprie dictas* a legibus *improprie dictis,* lilao *ex iussu superioris rim obligandi perfectam* sortiuntur, hae *nonnisi ex paeto* atque sodalium *concentione* obligant, *salvo nihilominus semper supremo iure et imperio* ... Unde cum ecclesiae statuta *per se* vim *concentionis tantum* habeant, quatenus privatorum conventione sciscuntur; tum *proprie* ad *dignitatem legis* provehi censori dobent, cum a *maiestale civili* confirmantur. Cui *nativum* ct *insitum* est, non modo advigilaro canonum custodiae, tuitioni et exacutioni, sod praeterea novos etiam ferre leges, quae ad externum τάξιν referantur/ Similiter in *iure publico universo* par. special. 1. II, c. 5: BCoetibus integrum est, inquit, censuras quasdam inter se *pacto* determinare; sed cum ministri sacrorum illis focilo abuti possint, *imperans* iis modum ponit, no alicui iniuria inforatur, vel ipsimot sub illis imperium quoddam vel iurisdictionem exerceant Censurae itaque ecclesiasticae sunt medium quoddam coercendi contumaces in ecclesia. Scilicet omne collegium, quatenus est societas aequalis, *cogendi rim per modum imperii non habet;* habet tamen *ex pacto,* st scilicet poenam quondam conventionalem constituit, ut eo rectius instituta in observantiam deducantur, quo in specio *exclusio* vel partialia vel totalis α *collegii communione* pertinet/ Quibus ecclesiae omnino adimitur plena atque absoluto iurisdictionis externae potestas. Sed habuit Boehmerus antecessorem doctrinae Qrotium, qui 1. c. IV diribet regimen omne aut in tale, quo posito *non* tollitur *iuris libertas, idque suadendi auctoritate,* non *iubendi potestate* continetur: aut in tale, quo posito tollitur iuris libertas, idque est *decíaratirum* aut *constitutivum:* et constitutivum aut *iure consensus* aut *vi imperii.* lamvero, subdit, cum *suasorium* tum *declarativum* (quod non obligat proprie, sed obiigationi occasionem praebet) „sub uno *direttici regiminis* nomine solent comprehendi... *Constitutivum,* quod ex consensu oritur, ... vim obligandi habet ex loge naturali, quae pacta vult servari ... *Imperativum* vero regimen *ex ri intrinseca supereminentiae suae obligat,* sive supremum sit sive infra supremum0. Tum statuit, lege Christi ct Apostolorum adimi ecclesiae *9omne imperium* ... interdici omnem *coactionis usum* ... obligare quemquam per *modum imperii* datum non esse0; eius regimen „ad *mere suasorium* aut ad *declarativum* genus referri debere–: tum addit, ^*regimen constitutivum,* quod *ex consensu* appellavimus, ecclesiae ademptum nemo dixerit ... Hoo ius constituendi ecclesiae naturale est. Data enim universitate, hoc ipsum ius ex natura universitatis continuo sequitur ··< plane

tamen *tubasi regimini ... summarum potestatum ...* quia nemo consentiendo pias iuris ... in totam universitatem transferre potuit, quam ipse babniLu Quibus doctrinis haeretici· opponitur diserta in constitutionis schemate declaratio, *ecclesiae iurisdictionem,* quae eat fori publici, *absolutam* atquo *plenam* esse. Quo faciunt praeter articulos IX et XJI ex 45 damnatis a concilio Constantiensi et Martino V per bullam *Inter cunctae ct* bullam *In eminentis* anni 1418 damnatus a loanne XXII Mar•ilii Patavini et loannis a laudano articulas V: „Quod tota ecclesia simul iuncta nullum hominem *punire* potest punitione *coactiva,* nili *concedat* hoc *imperator* quinque autem articuli illorum Bvelut •nerso Scripturae contrarii ct fidei catholicae inimici. haeretici seu haereticales et ĕrronei l ...declarantur.

HI. Quod ad plenae huius abiolutaeque potestatis *subiectum* attinet, id nunc accipitur generatim B *de eorum ordine,* cuibus ex ordinatione Christi Domini ipsa potestas communicator ad regendam ipsius ecclesiam; coque declaratio spectat, no „quis, ut docet concilium Tridentinum sessione XXIII de sacramento ordinis cap. 4. omne· Christianos ... pari inter re potestate spirituali praeditos affirmet ... perinde ac si contra beati Pauli (I Cor. XII, Eph. IV) doctrinam omnes apostoli, omne· prophetae, omnes evangelistic, omnes pastore#, omres' sint doctores; proinde sacrosancta synodus declarat ... episcopos, qui in apostolorum locum successerunt, ad hunc hicrarcbicum ordinem praecipue pertinere, et positos, sicut (Act XX) idem ait apostolus, a Spiritu sancto regero ecclesiam Đe· aut, quod non minus detestabile est, ne quis eandem ecclesiasticae iurisdictionis potestatem sacculari principatui tributam dicat Quo facit

1. *Henricus Vili* qui, ut est in *apologia pro* C *iuramenlo fidelitatis* lacobi I, subditis omnibus ita praecepit turare: FEgo N. N. palam testor, ct ex conscientia mea declaro, quod *maiestas regia, m».icus* est *supremus* gubernator huius regni omniumquo aliorum sano maiestatis dominiorum ac territoriorum tam in *omnibus spiritualibus* «ire *ecclesiasticis rebus* aut *causis,* quam in temporalibus, et quod nullus extraneus princeps, persona, *praelatus,* status, aut potestà· habet aut habere debet *ullam iurisdictiuwm,* potestatem, superioritatem, praemincntiam vel *auctoritatem ecclesiastica¡n* sivo *spiritualem* intra hoc regnum: et proinde renuntio penitus ot reiicio omnes extraneas jurisdictiones, potestates ... Ita me Deus adiuTet et per huius libri contenta/ Porro idem pote-tatem faciens episcopis invisendi dioeeesim, referente Bossueto *historia cariationum* I. VIII, § 45, voluit ooedcrn persuasos esso *omnem iurisdi f'unem ecclesiasticam* iuxta ac saecularem ex *regia* D *potestale* profluoro, tanquam ex *principe fonte cuinsris auctoritatis* In singulis regnis: episcopos nonnisi ut *regis sicarios* suos dioeceses invisero: potestatem omnem regiminis in episcopos ex rego ipso refundi, α quo proinde pouit sicuri restringi, ita etiam, si o re esso indicaverit, proraus revocari. Et, ibidem § 42, Cranmerus srcbiopiscopus Cantuariensis docebat: ^*Christiano principi a Deo immediate* conferri *supremam* cum *ecclesiastici* tum politici *regiminis* auctoritatem ... aeque *vicarios* esso principia in regimine sacro *antistites,* ao ciasdem sint vicarii in temporali regimino politici magistratu#/

2. *Reliquorum notatorum* pleriquo sequebuntur *Martilìum Patavinum* in *Defensorio pacis* statuentem, ut auctor est Carolus Du Plessis d'Argentrò in *Collectione iudiciorum* t. I, pp. 304 iqq., subiectum supremae potestati· in *quads societate* eum esae *populum,* quo societas constat Unde in ecclesia „quoque *coetui fidelium* vero propricquo competero *summum imperium.*

Ita *Lutherus, De sacramento ordinis* fol. 87 ed. Wittembergenria 1551: „0mnes in verbo et sacramento quocunquo babero potestatem. Verum non licere, quemquam hac ipsa uti, nisi *consensu communitatis* aut vocatione maioris ... *Ministerium esso* id qnod nos sacerdotium vocamus... Commentum illud characteris iam olim irrisum ... ai ruat aliquando, vix consistet ipso papatus cam suis characteribus, rcdibitqae ad nos lacta *libertas,* qua nos omnos *aequales* esso *quocumque ture* intelligent», et excusso tyrannidis iugo sciemus, quod qui ebristianus est, Christum habet, qui Christum habet, omnia, quae Christi sunt, habet, omnia potens/ Quao expressa sunt ad damnatum α Clemente V in Viennensi concilio errorem 111 *Degù·internin et Beguinantm* (Mansi, XXV, 410]: „Quod illi, qui eunt in praedicto (f humanae) gradu perfectionis ct spiritu libertatis, non sunt humanae subtecti obedientiao, nec ad aliqua praecepta ecclesiae obligantur; quia (ut asserunt) ubi Spiritus Domini, ibi libertas/

Ita *Jurieu, calrinianus,* in *Tractatu de ecclesia,* c. 21: BC'est à l'Église, inquit, c'est-à-dire, *au peuple,* qu'a ¿té donnée la puissance des clefs. Cetto puissance est proprement ce qui gouverne l'Égliso... Si *le peuple a* reçu la puissance des clefs, il est clair, que c'est *en* son *nom* qu elle s'administre, et que c'est à loi à faire ses conducteurs/

Ita porro *Richerius* propositione II: ^*Tota inrisdictio ecclesiastica primario, proprie ac essentialiter ecclesiae* convenit; Romano autem pontifici atque aliis epiicopi· *uànUterialiter* et quoad exsecutionem tantum, sicut facultas videndi oculo/ Ille autem die 7 december» 19 se suumque librum iudicio subiicien· apostolicac sedis, Bquam matrem ac magistram omnium ecclesiarum ct *infallibilem veritatis indicem* agnoscit ac protestatur^, propositione II superius allata *hacresim* contineri fatetur, quam imprudens hauserit „ex putridis Lutberi et Calvini fontibu·, qni ambo impie falsoquo contendunt, *proprie et immediate* jurisdictionem ecclesiae fuisse datam α Christo, non sancto Petro, aliis apostolis et episcopis, nisi *per accidens,* instrumentaliter et nomine ĕcclesiae 1. Contrarium docuisse rcholam Parisieaaem ex Gereonii probat consideratione X, I. *De ecclesiastica potestate:* ^Plenitudo potestatis ecclesiasticae *sic proprie* sumptae de lege ordinaria non eat nisi in unico summo pontifice *Jonnaliter et subiiteti":* alioquin ecclesiasticum regimen non esset monarchicum, et habere posset multiplex caput ex aequo, quod est aperte *haereticum*^.

Ita in epistola ad Hadrianum Vallantium, quao est ep. 5 I. II, *I^iunoius,* qui cum alia bibliorum loca tum maxime Matth. XVIII, 18, velati disertissima testimonia habet, *ut originale sacrae intestatis subiectum ipsa fidelium communitas adprobetur.* Et Vallantium alloquens; 0Bene, inquit, ac sspienter iudicos, operae pretium esse sanctorum pairum tĕ timoniis confirmaro *Parisienscm illum nostrum articulum,* in quo *ut fundamento* tota nititur sententia, quao *concilium supra papam* constituit. Articulos illo est, quem in epistola ad Christophorum Fauvaeum ita proposui: *Eodem veritatis fundamento recipiendum, potestatem excommunicandi esse de iure divino immediate a Christo ecclesiae concessam, et ob id magnopere timendas esse censuras."* Sententiam confirmat auctoritate Gersonii in tractatu *De potestati ecclesiastica* et Àlmayni in libro *De comparatione papae r.t concilii* aliorumque fautorum „opinionis illius, quod concilium est supra papam, qui arbitrati, suam opinionem ex hoc fundamento pendere, aiunt, potestatem ecclesiasticam jurisdictionis

ia utroque foro *residere in tota universitate ecclesiae,* A hoc est, in toto corporo, quod aiunt, categorematico instar reipublicac civilis-. Idipsum porro §§ 3 sqq. colligit ox pontificibus ecclesiacque patribus, inter quos utitur § 9 Optati auctoritate dicentis (til): oCorta membra sua habet ecclesia, episcopos, presbyteros, diaconos, ministros ct turbam fidelium 2; e quibus ita Lnunoius argumentatur: „3i episcopi, presbyteri, ... certa quaedam sunt membra ecclesiae, profocto ecclesia corpus est, quod por illa membra suos actus exercet. Neque Optatus similo quid scriberet, nisi principalem potestatem n Christo *ecclesiae toti* collatum fuisse supponeret, quao postea per *ecclesiae ministros* oxcrcerotur ... Hinc appnret (ait § 47), cur Alexander III in epistola II, quao in tomo IV *historiae Francorum* refertur, so ministrum dixerit universalis ecclesiae scribens: Inde siquidom est, quod nos licet insufficientibus meritis ad providentiam apostolicao sedis [et] *ministerium universalis ecclesiae* Deo, prout ipsi placuit, disponente vocati__-

Ita *Ludovicus Ellies Du Pin, De antiqua ecclesiae disciplina* diss. VI § 1, fatetur quaestionem „dc concilii generalis supra Romanum pontificem auctoritate ... ex huius principii determinatione dependero ... *quodnam sit subiectum immediatum potestatis ecclesiasticae.* An potestas clavium sit immediato concessa *universitati ecclesiae,* ut *per eius ministros* ac per summum pontificem exerceatur, an vero *summo pontifici aut etiam episcopis* sit immediate collata ... nam si clavium potestas est penes solum pontificem Romanum, haud dubium est, quin super universam ecclesiam habeat potestatem, cum aliam potestatem hac in hypothesi non habeant ecclesia et praelati, quam quae illis ab ipso communicatur;- secus voro si ... *ecclesia supremam* habet *potestatem,* quae *ab ea in ministros* eius summumque pontificem *derivatur.* Operae pretium est ergo, subdit, ... opinionis nostrae fundamentum ex traditione confirmare. Ut ergo pateat, montem antiquorum omnium fuisse, claves non uni Petro, sed in persona Petri universitati ecclesiae collates esse, quas illa ministris suis atque ipsi summo pontifici communicat, nonnulla veterum id asserentium testimonia roferaru." Quod praestat ea deflorando quae maiori farragine Launoius attulerat. Tum redit ad primum assumptum scribens: nNemo est qui non intolligat, illum supremam habere potestatem, qui potestatem ipsam habet secundum originem et virtutem: oum vero potestatom non habere supremam, qui tantum potestatem habeat ab alio sibi commissam quoad usum. Patot autem ex dictis, potestatem ecclesiasticam esso penes ecclesiam, Romanum autem pontificem cetcrosque praelatos eam accipere ab ecclesia quoad usum tantummodo. Non ergo summus pontifex habet potestatem *in universam ecclesiam,* licet habeat *in universa ecclesia:* sed viceversa ecclesia potestatem habet in pontificem; et quemadmodum mortuo pontifice alium sufficit, ita potest cum corrigere atque deponere, non quidem ipsa per se, nam universam societatem ecclesiae convenire aut iudicarc non est possibile; sed per concilium generale, quod cum universam ecclesiam repraesentet, habet universam ecclesiae potestatem in se unitam, cum praesertim occlesiao universae habeat assensum. Cum ergo ecclesiae potestas sit superior potestate papae; cum ecclesia leges dicere possit papae; cum ecclesia possit auferro a papa iarisdictionem quam Ipsi commisit: nemo dubitare potest, quin haec omnia fieri possint a concilio generali ipsam repraesentanto. 1 Sio ille purus putusque Richerianus.

Ita ex *ianseniana factione quadraginta advocati*

in memoria a consilio damnata die 30 octobris 1730. eLo pouvoir des clefs ... a été accordé par J. C. à son Église, sans qu'il fait voulu transmettre *à ceux gui en ont Pexercice par état,* ou qui l'ont reçu immédiatement de J. C. *au nom de toute figlise,* aucune voie do contrainte, ni aucum droit de l'exercer avec l'appareil extérieur do la domination et do la force, mois seulement *par la voie* de la *persuasion* et par la seule crainte do la perte de l'àme et des peines éternelles.- Et in libello cui titulus: *Représentation juste et respectueuse à nos seigneurs les cardinaux, archevêques et évêques,* edito occasione damnationis latae in consultationem advocatorum, similia bis habentur, quae nomino facultatis Parisiens *doctores lanseniani* scripserunt: „11 est constant par l'Écriture et par la tradition perpétuelle de i'Égliao, que c'est ... FÉglise catholique, mère des fidèles, qui a reçu le pouvoir de lier, do juger et de prononcer; que la propriété appartient au corps entier, et que l'exercice de ce pouvoir appartient aux ministres établis par J. C.-

Eo spectat damnata a Clemente XI in constitutione *Unigenitus* 8 sept. 1713 *Paschasii Quesnelli* propositio XC: „*Ecclesia* auctoritatem excommunicandi habet, ut eam *exerceat per primos pastores de consensu* saltem praesumpto totius corporis.- Tum pertinet eodem damnata a Pio VI in bulla *Auctorem fidei* nn. 9, 10, 11, *Pistoriensium* doctrina circa pius perperam tributum inferioris ordinis sacerdotibus in decretis fidei et disciplinae-; neo non doctrina eorundem ibidem n. 2 „de potestate communitati ecclesiae attributa, ut per hanc pastoribus communicetur-, circa quam Pius VI declaravit: „Propositio, quao statuit, potestatem a Deo datam ecclesiae, ut communicaretur pastoribus, qui sunt eius ministri pro saluto animarum; sic intellecta, ut a) communitate fidelium in pastores derivetur ecclesiastici ministerii ac regiminis potestas; *haeretica.*" Merito igitur, *De ecclesiastica hierarchia* kill, C.XIV, nn. 1, 7, Pctavins contra Richerium, cuius rpraecipua dogmatis capita non solum nefaria et a fidei salubritate, qua catholici sumus, aliena, sed etiam absurda, stolida, et insulsa- dicit, ita statuit: pQuod si verba illa Christi consideremus, quibus institutam esse potestatem ecclesiasticam catholici omnes ... decernunt... in illis omnibus lucet illa iurisdictio et potestas *solis ecclesiae data principibus,* potestas, inquam, *ligandi* atque *solvendi* ac remittendorum peccatorum sive *clavium potestas.* Nusquam autem communitati ao multitudini fidelium donata legitur, nisi... ut ad totius corporis utilitatem velut ad finem referatur, non ut in illa tanquam *in subitelo* resideat.12 Id porro est, quod in schemate constitutionis docetur verbis: **Potestatis autem huiusmodi ... qui eam libere ... exercenta,* quao postrema verba diserto declarant, quod ex se cohaeret cum expositis supra ecclesiasticao potestatis proprietatibus, quibus illa auctoro Christo *suprema* est et *absoluta,* secus ac cum suis docet. *De habitu religionis christianae ad vitam civilem* §§43 sqq., *Pufendorfas,* qui officiis prinoipum protegendi ac defendendi ecclesiam respondere iura, inquit, ..generalis in ecclesiam inspectionis__num forte ... episcopi iustos limites migrent. . . aut quao proprie ad imperium civilo spectant, velut suo iuro sibi assertum eant. Quo ex genero inter alia sunt *causae matrimoniales* . .. Penes principes esse definire, quaenam delicta poenis civilibus, quaenam castigationi ecclesiasticae subiicienda sint et.. . quem gradum castigationis ecclesiasticae delinquens subire debeat ... : praecipue bannum infligendi potestas . .. non relinquatur in arbitrio ministrorum ecclesiae...: penes illos osse... ubi dissidii aliquid exor-

tum fuerit. .. eximios doctores oliosque idoneos ▾ iros convocare... et directionem cius coctae praesidiumque gerere...: errorem aut abusum ... corrigere ac reformare... velat ex libertate naturali, qua isti in excellenti gradu gaudent, per quam propria auctoritate praeiudicia sibi illata averruncare possunt.®

IV. Negatur α novatoribus insuper episcopalis iurisdictionis propria vis, quae doctore Genonio, *De potestate ecclesiastica* consideratione 2, est rpotMtas dicendi ius in nitorum etiam invitum–; itemque negantur, qui proprii sunt episcopalis iurisdictionis actus et effectus, ut auctore Pctavio, *De hierarchia ecclesiastica* 1.111, c. 13, n. 10, repiscopi et inbere possint, ac leges ecclesiasticas ferre, et delinquentes coercere, ac poenis itidem ecclesiasticis subi icere etiam invitos ac reluctantes; et ideirco (episcopos inquit) sacros esse ecclesiasticosque magistratus et ἀρχοντα;, ecclesiaeque praesides, inter quos supremus B unus est ac fidelium omnium caput Romanus pontifex. Iamvoro scribit (rnotòn 1. a. c.: „8ino *oUigandí iure* nullum est imperium. Est enim *hic i/tperii effectus* quasi naturalis.- Atqui ipso cum aliis recensitis prius haereticis adimit *pastoribus owue imperium;* hinc iidem episcopis negant potestatem obligandi in conscientia, multoquo magis episcopis negant potestatem sontes puniendi etiam invitos. Ita in *Vindiciis ecclesiae angliexmae,* .V*asemus,* 1. VI, . o. 2, pCanoncs sanctos, ait, et ecclesiae salutares condere, est episcoporum ; sed canonibus *legum rim* et *pondus* adiicere, est regum et imperatorum/ Ita *Bochmerus* in *Jure ecclesiastico prolestantium* L I, tit.33, § 16: „In societatibus inaequalibus leges feruntur ah eo, qui imperium tonet, utpote cui omnis potestas collata est; imperio deficiente non aliter leges condi ponunt, quam *mutuo sociorum pacto,* atque haec ratio quoque fuit *ecclesiarum* C *primitirarum,* quao mutuis foederibus se constringebant in certaa logea, disciplinam concernentes, servandas, prout ipso Plinius II, lib. 1Û, ep. 97, refert–; et in *Jure parochiali,* 1. c. § 50, iterum Boebmerus Flegibus christianismi. .. obligari christianum . .. Christiano modo, id est, non imperio, sed amore'. Quao pariter eat apud PeUvium, *J)e hierarchia ecclesiostira* L III, c. 13, n. 1, doctrina *Salmasii,* qui episcoporum magisterium co ox antiquo usu revocat, ut meri doctores sint. rDoceri *rolantes,* inquit, docebant, *iitritos* non cogebant. Disciplinae officium sortiti erant, quia curabant, ut ca observaretur in ecclesia; inobedientes non coercebant, ne multae quidem dicendae potestatem habentes. Si qui essent indisciplinabiles, per vim eos adigere non poterant, ut mores mutarent. Qui vero *spontanea* poenitentia corrigi non recusabant, eos admittebant- A quibus non abludit *lannoniits* apud D Bianchi, *Della podestà e della politia della Chiesa,* 1.1, c. 5, episcopis tribuens non *potestatem* sed *ministerium,* causas contontioncsquc *amice* componendi; quiu propterea vel cogere contendentes possint, ut suo acquiescant arbitrio, aut contendentes ad exsequendam sententiam obligentur: scilicet facit illos *arbitralores* non *arbitros,* et concedit illis *notionem,* sed negat *iurisdictionem,* quae „in foro externo- auctore Gersonio, *De potestate ecl'iiastica* consideratione 4, west potestas ecclesiastica coercitiva, quao valet exerceri in alterum etiam invitum, ad dirigendam subditos in finem beatitudinis ael.rnae/

Sed illa potestate privare ecclesiae praesides, damnatum fuit, uti prius dictum est, in Marsilio Patavino a Ioanno XXII contestantibus nobilissimis Galliae theologis: Gersonio L c., Hervaeo *De potestate ecclesiastica* per totum, Petrus de Allisco *De potestate ecclesiastica,* loanno Maiore *De potestate ecclesiastica,* et Iacobo Almayno *De potestate ecclesiastica et laicali* q. Ill, c. 2, scribente: rMamilius do Padua ponit, quod papa nullam habet potestatem coorcitivam sivo coactivam ex institutioni» Christi; aod ista opinio eat damnata.- Quo ctiatn spectat concilium Senonense anni 1523 apud Ilnrduinuin L IX coi. 1929 [Mansi,XXXII, 11511. rPost hos autem, inquit, ignaros homines (XValdemcj) surrexit Mariilius Patavinus, cuius pestilens liber, quod *Ltefentorinui pacis* nuncupatur, in christiani populi perniciem procurantibus lutheranis nuper excusus eat. Is hostiliter ecclesiam insectatus, et torrenu principibus impio applaudens, omnem praelatis adimit *exteriorem iurisdictionem,* ea dumtaxat excepta, quam saecularis largitus fuerit magistratus.- Porro idem in sectu luthorana damnavit concilium Tridcntinum tea». VII. do baptismo can. Vili: e8ì quis dixerit, baptizato» liberos caso ab omnibus sanctae ecclesiae praeceptis, quao vel scripta vel tradita sunt, ita ut ca observare non teneantur, nisi se *rua sponte* illis submittere voluerint; anathema sit· Praeformaverat hanc *J^ulherano-rum* hacresim *Joannes Huss,* cuius hic est damnatus a concilio Constantirnsi et Martino V articulus XV [Mansi, XXVII, 1210]: vObvdicntia ecclesiastica est obedientia secundum adinventionem sacerdotum ecclesiae praeter expressam auctoritatem Scripturae.- Protestaotium errorem expressit .*iarcns Antonius de Dominis,* cuius sententiam Parisiens» Sorbona confixit 15 dee. 1617 hac censura: rIIacc propositio, qua parte veram iurisdictionem, id est, *wm coactieam* et eubicctiooem externam (ita tamen ut interna non excludatur) ecclesiae denegat: est *haeretica* et totius ordinis hierarchici perturbativa.- Eundem adoptabant gallicani *regalislae,* quorum doctrina continetur opusculo *edito gallice* hot? titulo: *Principes sur ƒessence, la distinction ei les limites des deux puissances, spirituelle et temporelle,* ouvrage posthume du Père La Borde de ¡Oratoire, quod universal» Inquisitionis decreto die 5 [28] aug. 1753, fuit damnatum, cumque rrursus tam gallico quam polonico idiomate impre< »tm lato .. . per manus omnium pervagaretur–, a Benedicto XIV iterum rciectum damnatunique fuit. Haereticam tamen cius doctrinam *Janseniani* retinebant, et *l'istorienses* sanciebant- Hinc Pius VI per constitutionum *Auctorem fidei* anui 1791 damnavit Pistoriensis synodi propositionem affirmantem. rabusum foro auctoritatis ecclesiae, transferendo illam ultra limites doctrinae ac morum . . . inulto minus ad eam pertinere, exigere per vim exteriorem sublectionem suis decretis .. qua parto insinuat, ecclesiam non habere auctoritatem subiectionia suis decretis exigendae aliter quam per medix quae pendont α persuasione; quatenus intendat, ecclesiam non habere collatam sibi a Deo potestatem non solum dirigendi per consilia et suasiones, sed etiam iubendi per leges, ac devios contumacesque exteriore iudicio ac salubribus poenis coercendi atque cogendi (ex Benedicto XIV in brevi *Ad asdduu·* «oni 1755 primati, archicpiscopii ot episcopis regni Polonico): inducens in systema alias damnatum ut *haereticum.*

V. Negatur ab iisdem haereticis, regalistis ac pseudo-politicis, *extensio obiecii,* ad quod eadem ecclesiastica iurisdictionis externae potestas se porrigit. Hanc enim ab exteriorum rerum adminiatratione excludunt, et omnem circa easdem res potestatem sacculari imperio adseribunt. Ita Grotius, Pufendorfius, Boehmerus, aliique protestantium iuris cultores, quorum doctrinam superius expositam ita *Gerardus loannes Vastiusl, De potestatum summarum*

i Legendum videtor /ïu^o *Grotius;* tum opus sub allato titulo, d scripturae compendia bene legi (scriptum eral: *de*

imperio circa sacra, c. I, effert: *epriino* et *per se* competere magistratui *exteriorem* potestatem, quae in *externa gubernatione* consistit, qua religio publice sancitur, omniaquo procurantur, quae ad bonum religionis, *qua publica* est, perlinent.“ Accedit ex orientalibus apud Leunclavium in *lure graeco-romano* 1.1, l.V, *Demetrius Chomalenus* archiepiscopus Bulgarina schismaticus: ^Imperator, inquitl, ut communis ecclesiarum ἐπισχημονάρχη exsistens et nominatus, synodalibus praeeat sententiis ct robur tribuit, ecclesiasticos ordines componit, et legem dat vitae politiaeque eorum, qui altari serviunt: hoc amplius, iudiciis episcoporum cloricorumque, et vacantium ecclesiarum suffragiis. E minoro etiam honore ad maiorem reducit, ab *episcope* videlicet in metropolim ... Et (ut uno verbo dicam) *solo sacrificandi excepto ministerio* reliqua pontificalia privilegia *imperator* repraesentat, quando legitimo canoniccquo facit/ Similiter *regalicias gallicani,* iuxta quorum B placita Van-Espen in *Commentario ad Gratianum* par. I, dist. 10, Gratiani verba ^Constitutiones principum ecclesiasticis constitutionibus non praeeminere, sed obsequill ita explicat: id „nec simpliciter neo generaliter verum esse, sed restringi debere ad ecclesiasticas constitutiones de rebus *mere spiritualibus,* ad directionem animarum directe et unice spectantibus; non autem do rebus *temporalibus;* aut his quae regimen reipublicae spectant, ad ipsius populi et reipublicae pacem et tranquillitatem conservandam vel procurandam/ Addit deinde: nEt Romanos pontifices agnovisse, se sublectos legibus et constitutionibus imperatorum, non tantum externum, temporale ac politicum regimen reipublicae concernentibus, sed etiam *externam et canonicam ecclesiae disciplinam* spectantibus/ Id ipsum affirmavit in damnato opusculo La Borde: nEcclesiasticum ministerium, uti legitur post verba C superius allata in brevi Benedicti XIV, ita sacculari dominationi subiiciens, ut ad hanc spectare pronunciet, de *externa omni ac sensibili gubernatione* cognoscero ac indicare. Pravum ac perniciosum systema, pontifex subdit, iampridem ab apostolica sede, praesertim vero a loanneXXII praedecessore nostro, constitutione incipiente: ‚Licet iuxta doctrinaml, reprobatum ac pro *haeretico* expresso damnatum/ Et Pius VI in bulla *Auctorem fidei* statuit ndo potestate ecclesiae quoad constituendam ct sanciendam exteriorem disciplinam: 4. Propositio affirmans, abusum foro auctoritatis ecclesiae, transferendo illam ultra limites doctrinao ac morum, ot eam extendendo ad res exteriores, et per vim exigendo id, quod pendet a persuasione ct corde...: quatenus indeterminatis illis verbis ‚extendendo ad res exteriores! notet volut abusum auctoritatis ecclesiao usum eius potestatis accoptae a Deo, qua D usi sunt et ipsimet apostoli in disciplina exteriore constituenda ot sancienda: *haeretica*

(21) *De . . . primatu.* Animadverti debet, hoo de Romani pontificis primatu decretum ab initio efformasso singularis constitutionis schema per so; doincops autem iudicatum fuisse opportunius,coniungero illud cum schemate constitutionis do ecclesia Christi, cum ob alias rationes, tum ne doctrina do hac ipsa visibili Christi ecclesia videretur manca, vel mysticum Christi corpus sisteretur neque integrum ncque plenum ac in sua constitutione absolutum.

(22) *Pastor aeternus.* Exhibetur in hoc ad doctrinam de primatu voluti prooemio 1. summa rei, de qua decernendum, quaeque est ipsius apostolici primatus institutio facta in beato Potro: idem vero prooemium 2. integrum fere constat sacrarum litterarum incisis ac phrasibus, quibus indicatur atque describitur tum illius auctor seu institutor, Dominus noster lesus Christus, et quidem pro eo munere, quod institutum Christus voluit in ipso Petro voluti sui vicario; tum institutionis ratio ac causa finalis; tum eius perpetuitas, propria vis ac natura.

(23) *Iuxta ecangehi testimonia.* Proponitur doctrina circa primatus institutionem in oppositione ad triplicem errorum speciem:

1. novatorum maximo protestandum, qui, ut exploratum eat, negant simpliciter *dirinam* primatus Iurisdictionis *institutionem.* Quo etiam spectat auctor operis inscriptil *TraiU de Vautoritt du Pape,* à la Haye, l. I, c. 6, statuons, Romani episcopi primatum nonnisi iuris ecclesiastici esse.

2. Schismaticorum negantium, eoli Petro primatum in universalem ecclesiam tributum fuisse; affirmantium contra, eum apostolorum collegio esse collatum: ita Macarius Vinnicensis, *Théologie dogmatique orthodoxe,* t. II, p. 3, seo. 2, c. 1, docet L caput ecclesiae ease Dominum nostrum lesum Christum; nam. l. c. § 176 [p. 271] scribit: „Le chef de rÉglise, c’est Notre-Scigneur Jésus. Cependant, après avoir commis l’administration visible de son Église aux évêques, qui, par le pouvoir dont ils sont revêtus, réunissent tous les croyante en une seule société extérieure, le Seigneur Jésus la gouverne lui-même invisiblement, comme son véritable chef, et, en la vivifiant par la seule et même grâce du Saint-Esprit, il réunit tous ses membres par un lien intérieur4: docet IL ab eodem Domino omnibus una apostolis potestatem in universalem ecclesiam fuisse collatam; adeoque apostolos et eorum successores, episcopos, potestatem habere perfecte aequalem, l. c. § 175 [p. 268): BSi dans la hiérarchie ecclésiastique il n’y a pas d'ordre plus élevé que celui de l’évêque; si les évêques sont tous également successeurs des apôtres, et que, comme les apôtres avaient tous reçu du Seigneur et possédé lo même honneur ct le même pouvoir, ainsi leurs successeurs ont une égale dignité, qu’ils résident à Rome, à Constantinople, à Alexandrie ou autre part, il s’ensuit évidemment qu’une réunion d’évêques peut seule avoir autorité sur un évêque4: docet IH. totius ecclesiae centrum esse concilium oecumenicum, quemadmodum provinciae ecclesiasticae centrum est synodus provincialis, l. c. sequitur: rSi chaque église particulière n est soumise qu'à son évêque, plusieurs église» particulières ne peuvent suivre d’autres dispositions que celles do tous leurs évêques réunis ou d’un concile provincial... D Si chaque église en particulier est confiée à son évêque, lÉgliso do Jésus-Christ en général, renfermant toutes les églises particulières, cette Église, comme universelle, est incontestablement confiée à tous les évêques en général, comme le dit saint Jean Damascèno dans sa quatrième lettre aux Africains; ot par conséquent le centro de l’autorité spirituelle pour l’Église oecuménique se trouve dans les conciles oecuméniques/

3. Richerianorum, qui negant, eundem primatum immediate et directo fuisse uni Petro collatum; contendunt vero, immediate ct essentialiter illum ipsi ecclesiae dotum fuisse: ita Richerius, *De ecclesiastica ac politica potestate,* prop. I statuit; ^Christum suam fundando ecclesiam, prius, immediatius ct esssentialius claves seu iurisdictionem

pot. jvw». imp. circa wer.), a Gerardo Vosrio edittun fuisse non mihi constat.

l Op. ciL, U 1. p. 817.

1 Anciore loance Lévesqae de Bari^v, qni nosra retkxst AItera editio prodiit Vienna· *(lege* Parisii·} asso 17W, JL de Cbiulac ck U Butide, ⁋» rol. ℞a-9

8β·

toti dedisse ecclesiae, quam Petro et aliis ǎpostolis. Do hac propositione ipse Richerius in sua quam cecinit palinodia asserit, adversari eam „doctrinae ecclesiae catholicae, α sanctis ... patribus fideliter ĕxpositio Docent namque BChristum claves iurisdictionis ecclesiasticae primo, immediate et essentialiter, non per accidens Petro dedisse: deinde per . . . Petrum ecclesiae praelatis ĕontulisse Quod duplici probat testimonio, Optati nimirum et Thomae, quorum ille l. VII ait [Migne, P. L., XI, 1087 â î]: nBono unitatis beatus Petrus, cui satis erat, si, postquam negavit, solam veniam consequeretur, et praeferri omnibus apostolis meruit, ot claves regni caelorum communicandas ceteris solus accepit.fl Et Thomas in 4 dist. 24, q. 3, a. 2: gQuamris omnibus apostolis data sit communiter potestas ligandi ot solvondi, tamen ut in hac potestate aliquis ordo significaretur, primo soli Petro data est, ut ostendatur, quod ab eo in alios B debeat ista potestas ďescendere id porro beatus Thomas probat ex Luc. XXII, 32, Ioan. XXI, 17, et ex sancto Chrysostomo.

(24) *Ut ab ecclesia ... semper intellecta est.* IIoc inciso 1. significatur, catholicam de primatu doctrinam inniti constanti traditione exegetica: 2. inculcator ipsa principalis Scripturarum interpretationis norma: ct "3. excluduntur praeposterae interpretationes adversariorum, quibus hi verba Christi Domini primati instituentis detorquent.

(25) *Pegiminis formam pervertentes.* Regiminis forma pendet a subiecto supremae in societate potestatis; illam ergo pervertit, qui hanc vel ex integro vel ox parte subiecto denegnt, cui eadem per supremum societatis auctorem competit Porro pervertitur illa ab iis, de quibus partira dictam est adnotat. superiori et partim dicetur adnotatt 34 sqq.

(26) *Non immediate direclrque.* Ilacc sunt contra C Richerinnos, qui Petro ciusquo successoribus potestatem dumtaxat ministcrialem adseribunt, itemquo dicunt, institutum divinitus primatum neque fuisse Petro immediate tribution, nequo ad eum directam, sed ad occlcsiam uti ad proprium subiectum, cuius nomino Petrus illum accepit. Ita Richerius propositione V: „Petrus claves jurisdictionis accepit a Christo Domino non pro se, sed pro ecclesia ot nomine totius ecclesiae, non ut pastor oecumenicus et princeps, sed ut minister tantum et executor decretorum ecclesiae.l* Bed de hac pariter ac de superiori propositione Richerius in retractatione, quam 1630 conscripsit, ita habet: FCum mihi perlatura fuerit, mo non omnibus satisfecisse ... in ea, quam anno superiore cecini palinodia, nunc operae pretium duxi, ex libello a me conscripto septem dumtaxat propositiones in sanctam sedem npostolicam contumeliosiores excerpere, quo paulo D fusius exccrer ca quae γβν.χὼ abicci ... Nam si ante hoc oestro percitus schismaticis favi, orthodoxam doctrinam pro virili in posterum me tueri ac protogero vello testificor, ut cum fratribus meis iuxta Apostoli coneilium (1 Cor. I, 10) ἐν τφ αὐτφ 'κΑ xai iv χὐτ7| γνὼμ^ vivam et ħmoriar. Attamen Richerii errores a Lauooio, Du Pinio aliisquo innovatos esse patet ex adnot. 20. Itaque in capite schematis credendum decernitur, immediate et directe primatum uni Petro collatum fuisse. Quo spectant ex propositionibus synodi Pistoriensis a Pio VI damnatis 28 aug. 1794 in constitutione *Auctorem fidei* II: ^Propositio/quae statuit potestatem a Deo datam ecclesiae, ut communicaretur pastoribus, qui sunt eius ministri pro salute animarum; sic intellecta, ut a communitate fidelium in pastores derivetur ecelesiasticl ministerii ct regiminis potestas: ħaeretica et 111: nInsuper, quae a statuit, Romanum pontificem esae caput ministeriale; sic explicata, ut Romanus pontifex non a Christo in persona [beati] Petri, sed ab ecclesia potestatem ministerii accipiat, qua Telut Petri successor, verus Christi vicarius ac totius ecclesiae caput pollet in universa ecclesia: ħaeretica.

(27) Çuod *autem in beato apostolo Petro.* Exponitur alterum doctrinao caput de *perpetuitate* primatus.

(28) *Pastor magnus orium.* Per has descriptiones e sacris litteris desumptas indicatur rursum, quod ab initio circa prooemium diximus, scilicet participatione beatum Petrum factum fuisse, quod α bc est dominus Icsus, ipse auctor, fons, exemplar Petri constituti capitis atque fundamenti ecclesiae iuxta illud Magni Leonis l. c.. rut qualis ipsi (beato Petro) cum Christo esset societas, per ipsa appellationum eius mysteria ħosceremus simul indieatur ratio ao indoles impositi Petro officii, quod est summi pastoris, a quo omnes pascendi, quousque in ecclesia sunt oves ot agni; et indo perpetua exsistit ecclesiae salus.

(29) *Fundata tupra petram.* Fit allusio ad parabolam, per qoam ipse Dominus declaravit, firmitatem domus a fundamento pendere; hinc per illam interpretes catholici firmitatem domus,quam Christus ipse supra petram aedificavit, semper enarrarunt.

(30) *Sfasici ... dispositio rerdatis.* Dispositio veritatis secundum Leonem Magnum est rconstitutio- vel rquod in Petro Christus ħstituit npud Matth. XVI, 16 eqq. Estenua ergo Petrus manet et vivit etc, quatenus in suis successoribus manet constituta in ipso vis ac fortitudo petrae.

(31) *Pomanae sedis ab ipso ... fundatae.* His continetur *successionis* in Petri primatu *conditio;* licet enim Petrus sui primatus successores habeat iuro divino pendente a voluntate Christi institutoris, qui perpetuae successionis legem tulit; attamen ipsos successores esae Romanos nomioatim episcopos, pendet a primatus cum Romano episcopatu conjunctione facta por Petrum; quo factu continetur successionis perpetuae conditio; idemquo factum, utpoto penitissime cohaerens cum iis. quae do Romanorum pontificum primatu catholica fide tenemus. factum dogmaticum est. ideoque certum non tantum certitudine simpliciter humana ac historica, sed infallibilitatia.

(32) *Hinc innovaales.* Sequitur expositio doctrinae circa *primatus naturam* contra cos, qui ipsius sacri apostolici primatus rationem ac vim pervertere student.

(33) *Sequentes ... praedecessorum decreta.* Eat haec in conciliorum decretis formula consueta ad significandum, saltem quoad substantiam, nihil novi D proponi. Id autem de primatus doctrina verissimum visum est Commissionis theologicae consultoribus tum propter alia fidei decreta, tum maximo considerata concilii Florentini formula, quae adeo, cum praestet gravitate ac definitionum amplitudine, ct Graecorum quoque consensione fuerit recepta, integra innovatur ac immutata retinetur, nisi quod utile visum sit inciso „omnium Christianorum patrem ac ďoctorem hoc addere: „et iudicem šupremum ex Pii VI brevi ħKper *soliditate* 28 novembris 1786. in quo nefarius Eybelii liber propterea etiam damnatur, quod ^fanaticam esso v̈ocem dixit, Romanum pontificem Bvicarium esse Christi, caput ecclesiae visibile, *iudicem supremum fidelium* Singula quao porro subduntur, fidei illius velati totidem explicationes sunt, necessariae tamen propter recentes dominantesquo errores. Porro mirum esso non debet, ab allatis Florentini decreti verbis exclusa haec postrema fuisse *„quemadtnodum etiam*

in gestis oecumenicorum conciliorum et in sacris canonibus ℭontinetur ; quoniam ca cum prioribus non ¡unguntur uti para vol obiectum definitionis, sed uti definitionis praecedentis motivum, quod vocant, vol ratio confirmationis. Licet enim, ut notum est, gallicanorum quiquo iansenianas ot rogalistarum opiniones sectantur, plures non defuerint, qui verba illa ad praestitutum definitionis obiectum trahentes affirmarent, iisdem plenam primatus potestatem limitari, atquo sacris synodorum canonibus obnoxiam declarari: compertum tamon omnibus est, sententiam istam, quao certis rationum momentis tum criticis, e latina originali leotiono *quemadmodum etiam* depromptis, cum hcrmenouticis, iisque partira grammaticis, partim logicis, partim historicis, ot partim theologicis, refellitur, reprobatam eomper fuisse communi iudicio theologorum atquo interpretum, por quos verba illa accipienda sunt non do iuridica praecedentium limitatione sive de definitionis obiccto, sod do historica praecedentium confirmatione sivo de definitionis ratione, cuiusmodi recurrit in generali concilio Lateranensi V do auctoritate Romani pontificis super concilia, do quo cf. infra adnotnt. (38) ad finem. Porro in schematis capito ad concilii Florentini definitionem, ut par est, appellatur, non vero ad rationem, qua definitio innititur vel confirmatur. Non orat ergo incisum illud afferendum; erat tamen, cur ad Florentinam definitionem nominatim appellaretur; nam praeter alias superius significatas rationes sua auctoritate et exemplo quingenti fero episcopi praeibant, qui nnno 1867 ex toto orbe terrarum in urbe collecti ita ad sanctissimum dominum nostrum locuti sunt: „Firmum enim menti nostrae est, altequo defixum, quod patres Florentini in decreto unionis definierunt: Romanum pontificem Christi vicarium, totiusquo ecclesiae caput ot omnium Christianorum patrem et doctorem exsistere/ [Supra, t. XLIX, coi. 250 B.]

(34) *Jurisdictionis potestatem.* Adduntur haec tria: 1. Romani pontificis potestatem esso veram ac propriam potestatem iurisdictionis ; 2. eandem esso potestatem cum ordinariam tum immediatam; idque 3. tam in universalem ecclesiam quam in particulares singulorum episcoporum ecclesiae. Adduntur autem propter eorum doctrinas, qui sequentes Fobronium, Tamburinium, Pistorienses, modo affirmant 1. Romani pontificis potestatem esso inspectionis tantum et directionis. -Non aliam beato Petro collatum fuisso potestatem, inquit Febronius, *De statu ecclesiae et legitima potestate Romani pontificis,* tom. II c. 1, quam inspectionis ct ₫irectionis modo autem 2. eam esso extraordinariam tantum, non vero ordinariam iuriadictionis potestatem in omnes et singulas ecclesias: ita Eybolius in libro *Quid est papa?* „Una, inquit, hac praerogativa, supplendi scilicet aliorum nogligentiae, totam primatus ecclesiastici vim contineri, hortationibus et exemplis unitati consorvundao ₡onsulendi et *wPontifices nil posse, in aliena dioecesi praeterquam extraordinario casu°;* et modo 3. eandem potestatem tantum mediatam, nullatenus vero *immediatam esso* in omnes particularium pastorum greges ac fideles *episcopalem iurisdictionis potestatem:* ita Petrus Tamburinius in opere, *l'era idea della santa sede,* ρ. Π, o. 2, § 5: rLa spirituale autorità c giurisdizione della primazia della santa sedo non si devo confondere coll' autorità episcopale; ma cho questa o la primazia sono duo oggetti distinti ... So la primazia fosso una cosa stossa coll' autorità episcopale, osservammo, cho per legitima conseguenza no seguirebbe essere il Papa il vescovo universale ed unico, poiché l' autorità del primato si estende a tutta la ₡hiosa et p. I, c. 4, § 16: nLa primazia non è la giurisdizione episcopale ed immediata in ciascheduna diocesi ... § 19: „Non è altra cosa (la primazia) che un diritto d'ispezione e di vigilanza in tutta Γestensione della chiesa/

(35) *Unus grex.* Indicatur finis et effectus apostolici primatus ex ipsa divina institutione, qua Romani pontificis primatus situs est in potestate unius supremi et universalis pastoris agnorum et ovium; unde determinatur ex ipsa divina institutione tam forma regiminis quam unitas regni: eadem vero potestas ex ipsa sua institutione officio inhaeret pascendi oves ct agnos, quibus unus Christi Domini grex coalescit; undo potestas est ordinaria et immediata in omnia et singula membra, quibus unum Christi regnum constituitur. Quae cum ita sint ex ipsius divini Salvatoris institutione apud loann.XXI, 16 eq., praestituta capita doctrinae proponuntur velati ^*catholica veritas, a qua deciare0* et q. s. Cum autem neque defuerint, neque desint, qui unionem cum Romano pontifico habendam et fovendam ad *solam fidem* restringunt, nequo aliam communionem cum sancta aedo necessariam dicunt, quam quae ab ipsis *unio* vocatur *dogmatica;* visum pluribus eat necessarium, ut perniciosa ciusmodi sententia epeciatim notetur ac proscribatur, no catholica subvortatur unitas, quae dependet ab obedientia praestanda non tantum supremo ecclesiao magistro in rebus fidoi, sed etiam ₷upremo occlesiao rectori in rebus disciplinae. Propterea» has suggerunt formulas in capito schematis addendas: scilicet post verba, quae ibidem p. 22 [supra coi. 545 a s] leguntur nuon esso tam in omnes simul quam in singulas seorsum... ecclesias- addi vellent: *„aut has in unitate catholica posse consistere per solam dogmaticam, uti aiunt, unionem cum Romano pontífice, (juin ab eo in reliquis omnibus ₫ependeant ;* et in canone XVI post alterius membri verba: *„aut hanc eius* (Romani pontificis) *potestatem non esse ordinariam ... in omnes... ₡ederías* hoc tertium membrum addendum consulunt: *,aut in eorundem disciplina ordinanda rei reformanda egere assensu episcoporum cuiuscunque gradus ac dignitatis exsistant: anathema ₷it.* Eidem tamen voto, quod est consideratione omnino dignum, breviori formula videretur satisfieri, si in proposito schematis capite p. 21 [coi. 544 D₫], ubi res desiderata quoad substantiam et *generati*™ exprimitur inciso „ut custodita cum Romano pontifice *tam communionis quam eiusdem fidei professionis ₳nitate* post verbo praecedentia: ^ornees officio ».. obodientiao ₥bstringuntur haec *speciatim* adderentur pobediontiae tam in rebus fidei quam disciplinae ₥bstringuntur vel rtam in rebus quao ad fidem et mores quam quae ad disciplinam ac regimen ecclesiae pertinent obstringuntur- ; ot eadem additio repolerotur vel p. 22 [coi. 545 a τ] post verba naut affirmant Romanorum pontificum ₣urisdictionem vel in canone XVI post primum canonis membrum, quod absolvitur verbis 9iti universam ecclesiam-. Ipsae porro additiones in iis continentur sive eorum analyst, quao de Romano pontifice complectitur *confessio fidei* Michaelis Palaeologi, ipsi a Clemente IV anno 1267 proposita et ab eo *in concilio oecumenico Lugdunensi II anno 1274 Gregorio X* oblata: PIpsa quoquo *sancta Romana ecclesia summum et plenum primatum et principatum super unirersam ecclesiatn eulhdicam obtinet ; quem se* ab ipso Domino in beato Petro apostolorum principo sive vertice, cuius *Rotamus pontifex* ost successor, eum *potestatis plenitudine recepisse cera·citer et humiliter recognoscit.* Et sicut prae ceteris *tenetur fidei reritalem defendere;* sic et si quae *de fide* subortao fuerint *quaestiones,* san *dvbent iudicio definiri.* Ad quam potest gravatus quilibet *-uper*

negotiis ad ecclesiasticum fannn pertinentibus Appellare: et *in omnibus causis ad examen ecclesiasticum spectantibus* ed ipsius potest iudicium recurri: et *eidem amnes ecclesiae sunt subiectae, et ipsarum praelati obedientiam et rererentiam sibi dant.* Ad hanc autem aie *potestatis plenitudo* consistit, quod ecclesias ceteras ad sollicitudinis partem admittit; quarum multas, ot patriarchales praecipue, diversis privilegiis eadem Romana ecclesia honoravit, *sua tamen obsercata praerogatica tum in generalibus conciliis* tum in aliquibus aliis semper salva/ Ita in concilio generali Lugdunensi II (Mansi, XXIV, 71J.

(36) *Quare damnamus.* Uti superius ex usu et more conciliorum, nominatim Tridentini, post expositam catholicam doctrinam de divina apostolici primatus institutione contrarii principales errores conceptis formulis expositi ac condemnati fuerunt: ita nunc praecipui errores, qui veritati et perpetuitati primatus adversantur, simili modo referuntur l i atquo reiiciuntur.

(37) *In beato Petro .. . institutam.* Est formala a Leone Magno praeformata l. i. c., qua duo significantur, nimirum tum collatio potestatis facta immediato beato Petro, tum potestatem in Petro institutam esso institutionem obiecti, ut aiunt, ministerii quod personae Petri quidem fuit commissum, sed cum Petri persona cessare non debuit. Quo spectat, sive rem sive formulam consideres, prop. 25 Martini * Lutheri a Leone X in bulla *Exsurge ¿tornine* 16 maii [15 iunii] 1520 damnata [Mansi, XXXII, 1052}: „Romanus pontifex, Petri successor non est Christi vicarius super omnes totius mundi ecclesias ab ipso Christo in beato Petro institutus/

(38) *Ordinariam et immediatam.* Mis tam corum damnatur sententia, qui potestatem primatus immediatam esso negant, quam qui eandem ordinariam esso inficiantur. Prior sententia asseritur in opere C cui titulus1: *Causa di tua eminenza rererendissima il cardinale Girolamo (fAndrea,* in quo licet haec c. II affirmentur: rLa primazia della sede Romana non è solamento una primazia di titolo o di onora, ma una primazia di autorità e di ğiurisdizione et statuatur the?is XII: ‚La primazia di Pietro sopra i medesimi (apostoli) non è di semplice luogo nè di nudo onore, bensì di verissima ǎutorità 1: negatur tamen (p. 310), hanc potestatem ease episcopalem : eLa sollecitudine del pontifice sopra tutto le chiese lungi dal potersi confondere colla previdenza episcopale di quelle, devo riputarsi una sollecitudine ed una cura primaziale solamente intesa a supplirne le deficienze, ad impedirne le prevaricazioni, a mantenere la concordia, ed a dirigere per modo lo funzioni, cho tutte consentano à formare il bene supremo ďell unità cattolica/ Et p. 322: Al pontefice compete la giuridica prero- D gativa di ordinario degli ordinarii por diritto primaziale, ed in ninna guisa per diritto episcopale .. . le suo funzioni nolle al‘rui diocesi non sono nè possono essere le communi dell episcopato, bensì le proprio del ṕrimato Scilicet consideratur in Romano pontifico duplex auctoritas, altera episcopalis et altera papalis rive primatialis. Spectata auctoritate episcopali, pontifex Romanus est episcopis reliquis aequalis, udeoque nullam habet in aliorum episcoporum dioecesibus potestatem docendi pascendique fideles; spectate vero auctoritate primatiali, Romanus pontifex superiorem potestatem habet super reliquos pastores, et eatenus, adeoque mediate tantum, potestatem iurisdictionis in omnes ecclesias habere dicitur. Sententiam exposuit Tamburinius L c. § 17, sed eam respuit, ut suam, illa A etiam peiorem, assereret scribens: FConvion dunque ritornare al nostro principio, ebo il papa in qualità di vescovo ha la stessa autorità, cho hanno gli altri vescovi in particolare, e quindi è subordinato alla chiesa universale; e in qualità di primate egli ha una superiorità sopra tutti i vescovi in particolare, ma non sopra tutto il corpo ďo pastori, poiché la primazia non dà al papa, so non il diritto di rappresentarlo, cioè di agire in nomo della chiesa, secondo lo suo istruzioni, e secondo il suo spirito c colla sua autorità, o quindi ò sempre subordinato e responsabile al tribunale di lei/ Et similiter § 22: pE forza dunque conehiudcre, che quei santi papi erano intimamente convinti, cho la primazia dava loro il primo luogo *inter pares,* od un' autorità sopra i vescovi in particolare, ma non sopra il corpo, ossia sopra la chiesa universale, in cui csri ri c o r pi cenno tutta la forza legislativa, e tutta la pienezza della potestà spirituale/ Porro hanc quoque doctrinam haereticam Commissionis theologi in condemnationis formula comprehensam voluero verbis *esu in ŏmnes* et q. s.

Haec autem doctrina eo periculosior apparerò debet, quod ex eadem ius repetit appellandi ad oecumenicum concilium ipse Tamburinili I. c. § 15 ita colligens: rDagli esposti principii si deriva ancora una verità limpidissima, cioè che l'autorità della chiesa universale è superiore a quella del papa. Imperciocché abbiamo veduto, che ńell autorità episcopato ciascun vescovo in particolare è eguale al papa, o che il papa ha la suo porzione doll'episcopato, come ogni altro vescovo. Dunque l’autoriti di tutti i vescovi insieme uniti, che rappresentano la chiesa universale, sarà superiore a quella del Romano pontefice. Il collegio apostolico era superiore a san Pietro, poiché la somma dei gradi di autorità, ebo risultava in tutto il collegio eccedeva la porzione, che ciascuno in particolare ne avea; e san Pietro non ne uvea di più di qualunque altro apostolo in particolare . . . onde siccome tutte le chiese particolari insieme unite formano la chiesa universale supcriore ad ogni chiesa particolare: cosi tutte le parti per così dire ďell episcopato possédato in *solidum* da tutti i vescovi insieme raccolte formano una potestà superiore ad ogni altra particolare, anche a quella del papa, nel governo ecclesiastico .. . Egli è dunque certissimo, che l’autorità della chiesa universale è supcriore a quella del p̌apa. Tum statuit § 18: ¿La Scrittura ci rappresenta la chiesa, corno il tribunale supremo inappellabile, cui lo stesso papa debba ricorrere in ultima istanza ,. . Quindi la tradizione costante di tutti i secoli ha sempre riguardato il concilio ecumenico come il supremo tribunale della chiesa, cui si debba ricorrere per la decisione delle questioni sulla dottrina della fede e dei costumi, per stabilire o riformare i capi spettanti alla generai disciplina che non si possono ultimare abbastanza o ńe sinodi particolari, o c̈oll autorità do' sommi pontefici/ Et § 19 pergit: ^Questa verità fu costantemente per tanti secoli insegnata nella chiesa per via di fotti, dai quali si vede, cho la chiesa universale ha sempre usato del diritto di rivedere nelle occorrenze, o di esaminare, c confermare, o correggere, c riformare i decreti ďe papi ... Le appellazioni finalmente o fatte nelle forme giuridiche, o equivalenti, che in tutti i secoli sono state considerate nella chiesa come giusti mezzi per rivendicare una causa giudicata dal papa col portarla al supremo tribunale della chiesa, formano un argomento decisivo della superiorità del concilio. La pratica costante della chiesa basta per definire una tal controversia nata negli ultimi ẗempi E quibus manifestum

1 Auctore Caroto PamalVi. qui iam a Societate leva defecerat

est, a Tamburinio, cui, ut eat sup. adnotatione (20) A nititur. Iam vero una cum appellatione ad futurum apud Du Pinium,Gallicani plano consentiunt,contendi, fas esse no licore a iudiciis Romanorum pontificum ad oocumcnicum futurum concilium tanquam ad auctoritatem sedo Romana superiorem appellaro, huiusquo opinionis suae hoc afferri fundamentum, quod plenitudo potestatis non sit penes Romanum pontificem, sed pones episcopos in unum collectos, quodque Romanus pontifex sit quidem superior episcopis singulis seorsum, sed non omnibus una ct simul. Cum igitur fundamentum hoc pro utraquo sua parto fuerit superius damnatum: reprobanda iurc videbatur sontciitia circa appellationes ad concilium, quas cum detestationis nota confixit in synodo Mantuana 1459 Pius II bulla *lirerrabilis,* quacinnovataaSixto IV ct luliu II ot recepta quoquo in bullam *Coenae* art. 2 ita habet (Mansi,XXXII.259 n|: pExecrabilis et pristinis temporibus inauditus tempestato nostra inolevit abusus, ut a Romano pontifico, Icsu Christi vicario, cui B dictum est in persona beati Petri: Pasce oves meas, ct: Quodcunquo ligaveris... nonnulli spiritu rebellionis imbuti, non sanioris cupiditate iudicii, sed commissi evasione peccati, ad faturum concilium provocaro praesumant... Volentes igitur hoc pestiferum virus a Christi ecclesia procul pellere et ovium nobis commissarum saluti consulere, omnemque materiam scandali ab ovili nostri Salvatoris arcero, do venerabilium fratrum nostrorum sanctae Romanae ecclesiae cardinalium cunctorumque praelatorum ac divini et humani iuris interpretum curiam sequentium consilio ct assensu ct certa nostra scientia huiusmodi provocationes damnamus ct tanquam erroneas ac detestabiles reprobamus®. Et tamen Fleury, *Nouceaux opuscules,* Paris 1807, disserens de libertatibus ecclesiae gallicanae: „Nous croyons, inquit, qu'il est permis d'appeler du pape au futur concile, nonobstant les bulles de Pie II ct de Jules II C qui l'ont défendu.® Ad perniciosam eiusmodi appellationis doctriuam, quae serpere non cessavit, oxtinguendam, proscribitur in schemate diserte una cum fundamento cui innititur ipsa sententia dicentium plicero ab iudiciis Romanorum pontificum ad futurum generalo concilium tanquam ad auctoritatem Romano pontifico superiorem appellare®: quibus simul, vol multo etiam magis dicenda videtur proscripta appellatio a iudiciis Romanorum pontificum ad sententiam episcoporum dispersorum. Ceterum in reprobandis appellationibus praeiverat Nicolaus I epistola ad Michnolcm imperatorem anno 865 scribens [Mansi, XV, 197): pista igitur privilegia huius sanctae ecclesiae a Christo donata, a synodis non donata, sed iam solummodo celebrata et venerata® ; tum pergit: rQuoniam, cum secundum canones, ubi eat maior auctoritas, iudicium inferiorum sit deferendum, ad dissolvendum scilicet vel ad roborandum: patet profecto, sedis D apostolicae. cuius auctoritate maior non est, iudicium a nomino foro retractandum, nequo cuiquam do eius liceat iudicaro iudicio. Siquidem ad illam de qualibet mundi parto canones appellari voluerunt; nb illa nutem nemo sit appellaro permissus®. Hinc Leo IX Michaolem Corularium et Leonem Achridnnum ep. c. 11 redarguens [Mansi. XIX, 639]: „Praoiudiciurn, inquit, faciendo summno sedi, do qua nec iudicium licet facero cuiquam hominum, anathema accepistis ab universis patribus omnium venerabilium conciliorum®: et c. 32: pSicut cardo immobilis permanens ducit ot reducit ostium, sic Petrus et sui successores liberum do omni ecclesia habent iudicium, cum nomo dobe.it eorum dimovero staturo, quia summa sedes a nemine indicatur.0 Sed ex his constat tum contra ^appellantium® sententiam do mento ac doctrina antiqua universalis ecclesiae tum do fundamento, cui appellationis condemnatio inconcilium condemnatur quoque appellantium ratio contendentium, concilium generale esse auctoritatem sedo Romana maiorem. Nam doctrina haec opponitur pariter allatis superius Romanorum pontificum indiciis: opponitur virtuto generalium conciliorum Lugdunensis II et Florentini definitionibus, quibus Romano pontifici plenitudo potestatis in universam ecclesiam asseritur: ot opponitur disorto bullae *Pastor aeternus* Leonis X in concilio generali Lateranensi V cditao 14 cal. ian. 1516, qua damnatur pragmatica sanctio Gallorum, et haec habentur [Mansi, XXXII, 967]: *rSolum Romanum pontificem,* pro tempore exsistentem, *tanquam auctoritatem super omnia concilia habentem,* (f tam] conciliorum indicendorum, transferendorum ac dissolvendorum *plenum ius ac potestatem habere,* nedum ex sacrae Scripturae ‘testimonio, dictis sanctorum patrum ac aliorum Romanorum pontificum etiam praedecessorum nostrorum sacrorumquo canonum decretis, sed propria etiam eorundem conciliorum confessione manifeste ĕonstat Quaro condemnationis formula iute comprehenditur incisum *Janquam ad auctoritatem* A'o*inano pontífice ṁaiorem* Adicctum in alia schematis forma erat: *rei quod etiam detestabilius est, ad ipsas saeculares potestates appellare;* quod tamen omissum fuit, eo quod eiusmodi appellatio locum habere amplius non videatur.

(39) *Necessarium ius.* Asseritur Romano pontifici ius, cum ecclesiarum episcopia et fidelibus, ubicumque terrarum iidem versentur, libere communicandi, ita ut mutuum inter caput ot membra commercium a sacculari potestate impediendum non sit. Inter mala namque gravissima, quibus ecclesia affligitur, hoc est, quod impii iure liberae communicationis negato summum pastorem a grego separant, potestatem apostolica© sedi divinitus collaUm in munero suo exercendo ligant, ecclesiastici regiminis rectum ordinem pervertunt, ipsam doctrinae sanitatem ac morum disciplinae integritatem in discrimen adducunt, atque necessarium contra hostes vigorem labefactant. Porro liberam Romani pontificis cum ecclesiae pastoribus ac fidelibus et horum cum illo communicationem in variis locis impeditam fuisse atquo impediri, factum est omnibus notissimum. At vero negatur ipsum quoque huiusmodi communicationis ius, ndeoque catholica circa eandem communicationem doctrina negatur. Id fieri ab haereticis ct schismaticis, exploratum est, cum hi nullum penitus Romani primatus ius agnoscant; sed idem negatur etiam a Febronianis, rcgalistis, eorumque sequacibus, quorum rationes ad ipsum liberao communicationis ius evertendum complectitur *Il Mediatorel* anni 1862, n. 28, p. 968, ubi ad D haec Neapolitanorum episcoporum ex epistola ad cminentissimos cardinales, patriarchas etc. verba: nQuid aliud supcrest nobis ecclesiae Neapolitanae episcopis in propria quasi in aliena rogiono captivis, nisi quod . . . longe mento prospiciamus, quae Romae, ot in templo isto principe hoc mane perficiuntur, quorum maxima pars estis vos ipsi, quibus adiungi fuit per summam iniuriam ab his qui foris sunt nobis ṗrohibitum? animadvertit: „Del rimanente, quale si fosse cotcsta somma ingiuria, della qualo i vescovi tanto si lamentano, orsù, reggiamo. Non fu loro conceduto il romano pellegrinaggio; furon impediti dal pigliare parte nel romano congresso. Ma, di grazia, il pontefice, per leggo o per consuetudine, era egli sciolto da ogni ufficio verso il governo d'Italia; dall' altra parte, per logge o per consuetudine, falliva ogni diritto

l *lì Mediatore,* giornale settimanale ¡Milita, edentifico, letterario» diretto dal professore Caro'*

da tutelare? La storia dei sinodi e dei congressi ecclesiastici, se pur anche non basti *a* dimostrare il diritto connaturato nei principi di convocarli, dimostra almeno ad evidenza che non furono contro il loro consenso mai; che per uso costante ed universale furono richiesti del beneplacito loro sempre. Ed era in fede nostra il meno che si potesse ai principi deferire, siccome a vescovi esteriori o forniti di diritto pienissimo di conoscere che cosa facciasi ne' loro stati, a che cosa intendano gli studii e lo cure dei loro sudditi. Poteva dunque e doveva il governo italico provvedere che si osservasse tale diritto suo; poteva c doveva il pontefice guardarsi dallo attentarvi. Ora quali furono le parti compiute verso il governo regio? Quali lettere scritte, quali legazioni spedite, per ottenerne la cooperazione, il consenso? Nulla di tutto questo; nè la curia romana altramente ai governò, che avrebbe fatto so fosse stata dia sola tutto: ella B chiesa, ella stato ; cppcrò nella chiesa o nello stato avesse potuto ogni cosa, senza riguardo alcuno agli altrui diritti La ingiuria dunque partì da Roma curiale... Più ancora o meglio. Il romano pontefice aveva egli il diritto di raccòglierò in Roma i vescovi. affinchè vi cospirassero contro Italia? Aveva egli il governo obbligazione di spianare loro la via, di concedere che, uniti a Roma, complottassero contro la nazionale libertà c indipendenza? E avevano essi diritto o ufficio di attestarsi a Roma con altri vescovi, per sentenziare di questioni politiche, e deciderlo a nostro danno? so pure non ci aia venuto meno il bene dello intelletto, egualmente negheremo al pontefice il diritto, al governo Γ obbigazione, e alle signorie loro illustrissime e reverendissime il diritto insieme e la obbligazione. E imperò seguita, che coll' avere disdetto a loro la facoltà di cui ai querelano, non fu altrimenti violato C nè alcun diritto pontificale, nè alcun officio governativo; e non fu messo nessun inciampo nè agli offici, nè ai diritti dell' italico episcopato. Quibus 1. diserto negatur Romani pontificis ios, cum episcopis in variis terrarum locis vel regnis exsistentibus libero communicandi; tum 2. negatur diserto officium episcoporum, respondendi iuris illius exercitio, quoticscunque pastori supremo cum ipsis communicare placuerit; et o contrario 3. diserte asseritur potestati sacculari ius et officium, in pontificis Romani cum ecclesiae episcopis communicationem invigilandi, eandemque, prout e rationibus status, ut aiunt, visum fuerit expedire, uut permittendi aut impediendi. lamvcro quod α scriptore *Mediatoris* de illa una communicationis specio dicitur, idipsnm a Petroniani», rogalistis eorumque sequacibus extenditur ad totum genus omnemve modum, quo Romani pontifices cum pastoribus ot fidelibus totius D orbis communicant. Et itu ius esse principum contendunt, videndi ac inspiciendi decreta ac constitutiones, quae α Romanis pontificibus pro ecclesiarum regimine animarumquo saluto odita ad pastores atquo fideles mittuntur: adeo ut decreta vel constitutiones eiusmodi vi ac valore destituantur, nisi beneplacito saecularis regiminis probata ac confirmata fuerint. Ad talo autem principum ius asserendum non desunt, qui praeter rationes superius a *Mediatore* allatas hanc quoquo proferunt, quod Romanus pontifex in aliorum principum ditione tanquam in territorio alieno nihil potest. Quao sententia, quemadmodum opponitur definitioni Florentinae, qua dicitur Romanus pontifex nin universum orbem tenero primatum4: ita decreto congregationis Sancti Officii 1644 approbato ab Innocenti X et Clemente XI constitutione *Accepimus* 11 iunii 1716 declarata uti haeretica fuit bis verbis: a BPropositio, summos pontifices, cum suas constitutiones in ea loca mittunt, quao temporali aliorum principum ditioni subiecta aunt, in territorio alieno legem ferro: schismatica ct haeretica declaratur.-

(40) *In ... muneris exercitio.* Membrorum cum capite coniunctio est conditio necessaria, ut hoc in illa possit induero: ct communicatio pastoris cum ovibus est conditio necessaria, ut illo has pascerò possit. Ad ca porro, sine quibus collata divinitus potestas ct imposita divinitus officia exerceri non possunt, Romanus pontifex ius divinum habet; ct qui ilU denegat, huic resistit.

(41) *De temporali dominio.* Quao priori huius capitis periodo continentur, expressa fero integra sunt ad verba sanctissimi domini nostri Pii IX in litteris apostolicis 26 martii 1860 ct in allocutione 20 iunii 1859. Priori loco haec leguntur: „Cum catholica ecclesia a Christo Domino fundata et instituta, ad sempiternam hominum salutem curandam, perfectae societatis formam vi divinae suae institutionis obtinuerit, ca proinde libertate pollere debet, ut in sacro suo ministerio obeundo nulli civili potestati subiaceaL Et quoniam ad libere, ut par erat, agendum iis indigebat praesidiis quao temporum conditioni ac necessitati congruerent, idcirco singulari pronus divinae providentiae consilio factum est, ut cum Romanum corruit imperium ct in plura fuit regna divisum, Romanus pontifex, quem Christus totias ecclesiae suae caput ccntrumquo constituit, civilem assequeretur principatum. Quo sane α Deo ipso sapientissime consultum est, ut in tanta temporalium principum multitudine ac varietate summus pontifex illa frueretur politica libertate, quae tantopere necessaria est ad spiritualem suam potestatem, auctoritatem ct iurisdictionem toto orbe absque ullo impedimento exercendam. Altero autem loco ista habentur: rOmnes quidem norunt, singulari divinae providentiae consilio factum esse, ut in tanta temporalium principum multitudine ct varietate, Romana quoquo ecclesia temporalem dominationem nemini prorsus obnoxiam haberet: quo Romanus pontifex, summus totius ecclesiae pastor, nulli unquam principi subiectus, supremam universi dominici gregis pascendi regendique potestatem auctoritatemque ab ipso Christo Domino acceptam per universum, qua lato patet, orbem plenissima libertate exercere, ac simul facilius divinam religionem magis in dica augere et variis fidelium indigentiis occurrere et opportune flagitantibus auxilia ferre et alia bona peragere possot, quao pro re ac tempore ad maiorem totius christianae rcipublicao utilitatem pertinere ipso cognosceret-. Ad horum summam, quibus ratio finis, necessitatis, atque auctoris dominii temporalis effertur, pro simpliciori tantum decreti conciliaris forma, bacc prior capitis pars, uti apparet, expressa fuit.

(42) *Proscribimus.* Condemnatur eorum sententia, qui dicunt, ipso divino iurc prohiberi, ut unus idemque sit pontifex seu princeps spiritualis simul et rex seu princeps saecularis, atquo ambae potestates in uno subiecto coniungantur. Porro est utrumque haereticum, et negaro divini iuria esse, quod divinitus est institutum quodquo ut tale ab authentico ecclesiae magisterio proponitur; ot affirmare, divino inri repugnare, quod divinitus vetitum non est quodque declaratur ab ecclesiae pastoribus non modo licitum, sed ad regimen ecclesiasticum pro rerum conditione necessarium. Ad rem sunt haec Bellarmini, *De Romano pontifice* l. V, c. 1: nAltera non tam sententia quam hacresis . . . docot, non licuisse pontifici aliisque episcopis accipere temporale dominium, quod nunc habent in quasdam urbes ot provincias, sive eiusmodi dominium do-

natum ot· fuerit, sive illud usurpaverint. Prohibet a enim ius divinum, uni homini gladium spiritualem et temporalem simul committi Ita docent haeretici omnes huius temporie, ac praecipue Calvinus, Petrus Martyr, Brontius no Magdcburgonscs Ad quos o recentioribus ii accedunt, qui cum Terentio Mamiani affirmant, repugnaro morali sacerdotum characteri et officio sacris ministris divinitus imposito, ut saccularium principum personam agant ct officia exerceant; hinc nefas esso contendere, civilem principatum per singularem Dei providentiam Romanis pontificibus obtigisse. Ita ille opero cui titulus: *Teorie» delta religione e detto stato,* c. 15, p. 363: „Ma cho torna oltraggioso davvero alla Provvidenza ò il supporre, che sia proposito suo speciale o fattura dello suo mani l'aver posto in conflitto i doveri, costumi od usanze del sacerdozio cristiano con quelli convenienti o proprii del principo... Volle Cristo nei banditori dol suo vangelo una umiltà, B semplicità, pazienza, mitezza o dolcezza impareggiabile, o un fuggire a tutt uomo qualunque maniera di comando o qualunque atto signorilo, e in quel cambio impose loro la sommissione e il farai tuttogiorno a servire il prossimo e non ad essere mai serviti Atqui, pergit, haec cum officiis saccularium principum nequeunt componi. Tum subdit p. 364 : „Chi può pertanto, senza offendere la Provvidenza divina osar di asserire, ch'ella s'è compiaciuta di mettere in mano dei banditori del vangelo lo scettro e la spada o farli signori e monarchi, tanto cho fosse loro impossibile, di esercitare In povertà, la mansuetudine e la sommissione apostolica? Dirà invece, con meno insolenza quello, cho asseverava il santo pontefice Gelasio, cho unire e confondere insieme i due reggimenti spirituale e temporale è invenzione diabolica e propria del culto pagano; e ad ogni modo crederà, certo, essere ciò non consen- C taneo con la volontà o il giudizio di Dio; per lo che scriveva Sinesio vescovo di Tolomaide: lo stesso Dio separò i due uffizii e parti assolutamente il ministero ecclesiastico dal politico. Como dunque tentato voi di congiungere quello cho Iddio hu separato? . . . per certo niun altra cosa può riuscire maggiormente funesta agli uomini Sic ilio, manifesto abutens Gelasii et Sinesii verbis, simulquo significans repugnaro iuri divino, quod in persona Romani pontificis cum spirituali potestate coniungatur principatus civilis. Haec autem Bellarmino testo novatorum hacresis est. Porro sententia, qua affirmatur, ox loge vel iure divino possessiones ac bona temporalia pugnaro cum sacro pontificis omniumque sacerdotum ordine, recidit in loannis Wikleff damnatos a Martino V ot concilio Constantiensi articulos (Mansi, XXVII, 1208) XXXIII: rSylveeter ραρα et Constantinus imperator errarunt, ecclesiam D dotando–; ot XXXVI: rPapa cum omnibus clericis suis possessionem habentibus sunt haeretici, eo quod possessiones habent, ot consentientes eis, omnes vidolicot domini sacculares et ceteri laici et XXXIX: nImperator et domini saeculares sunt seducti a diabolo ut occlesiam ditarent bonis temporalibus Quibus similis est damnatus α concilio Constantiensi et Martino V loannis Hues articulus XIII (ibid. 1209 d]: „Papa non est verus ct manifestus successor apostolorum principis Petri, si vivit moribus contrariis Petro; ct si quaerit avaritiam, tunc est vicarius ludae Iscarioth. Et pari evidentia cardinales non sunt veri et manifesti successores collegii aliorum apostolorum Christi, nisi vixerint more apostolorum, servantes mandata ct consilia Domini nostri leeu Christi.- Hinc inter articulos XXXIX, do quibus errorum Wikleff et Hues suspecti ox mandato Martini V interrogandi erant, isti habentur [ib. 1211]: XXXIV: „Item, utrum credat, quod liceat personis ecclesiasticis absque peccato huius mundi habere possessiones et bona temporalia; XXXV: Item, utrum credat, quod laicis ipsa ab eis auferre potentato propria non liceat, immo quod sic auferentes, tollentes et invadentes bona ipsa ecclesiastica sint tanquam sacrilegi puniendi, etiam ai male viverent personne ecclesiasticae bona huiusmodi possidentes ; XXXVI: Item/ utrum credat, quod buiusmodi ablatio ct invasio, cuicumquo sacerdoti, etiam male viventi, temere vel violenter facta vel illata, inducat sacrilegium Porro dum ista praedicabant Wikleff et Huss, quoad rei substantiam damnatos fraticellorum errores innovabant, de quibus in constitutione edita anno 1318 ita loannesXXII: praedicti temeritatis atquo impietatis filii , . . in religiosum ecclcsino Romanao primatum, cunctis nationibus percolendum, impetu caeci furoris impingunt.. . Primus itaque error, qui de illorum officina tenebrosa prorumpit, duas fingit ecclesias, unam carnalem, divitiis pressam, effluentem deliciis, sceleribus maculatam, cui Romanum praesulem aliosque inferiores praelatos dominari asserunt; aliam spiritualem, frugalitate mundam, virtute decoram, paupertate succinctam, in qua ipsi soli eorumque complices continentur, cui etiam ipsi spiritualis vitae merito principantur. Unde apparet, temporale Romanae sedis dominium per continuam haereticorum seriem impugnatum fuisse praetextu ovangelicao paupertatis; tum apparet, quae e contrario fuerit constans ecclesiae catholicae sententia eaquo authenticis expressa iudiciis circa temporales ecclesiae possessiones generatine et nominatim circa civilem Romanorum pontificum principatum.

(43) *Perversam .. . sententiam.* Est vulgata in libellis et foliis publicis sententia hostium Romanae sedis dicentium, eccleaiao spirituale magisterium de sanctae sedis civili principatu, utpote re saeculari, nihil posso certo ac valide decernere, et ideo editis a Romana sede decretis circa temporale dominium hominem catholicum non obligari, cum doceant theologi iuxta beatum Thomam, 2. 2, q. 104, a. 5: rNon tenetur inferior suo superiori obedire, si ei aliquid praecipiat, in quo ei non subdatur/ Utraque sententia, quarum posterior est consectarium prioris, do qua apud Suarczium *De legibus* l. IV, c. 11, perversa dicitur, eo quod, cum divino verbo immediate non opponatur, opponitur tamen veritati et rectae sentiendi agendique normae catholicae. Ut autem perversitati subtrahatur ipsum fundamentum, quod est in acquivocatione, cui innititur: proprium determinatur declarationis authenticae circa civilem sanctae sedis principatum ab ecclesia factae obiectum, quod est in ipsa huius principatus ad totius ecclesiae bonum relatione situm; scilicet, quemadmodum sanctissimus dominus noster die 18 iunii 1859 in litteris encyclicis declaravit, civilem principatum sanctae sedi necessarium esse, ut in bonum religionis sacram potestatem sine ullo impedimento exercere possit. Porro ob huiusmodi rationem spiritualem docente Suarezio l. s. c. materia temporalis seu legis civilis evadit materia canonica, circa quam versatur potestas ecclesiae, cuius authenticis decretis vel constitutionibus teneri, quicumque christiano nomine censentur, dogma fidei eat. Idipsum litteris apostolicis diei 26 martii 1860 significavit iterum sanctissimus dominus noster scribens: ^Facile intelligitur, quemadmodum eiusmodi Romanae ecclesiae priucipntus, licet suapte natura temporalem rem sapiat, spiritualem tamen induat indolem vi sacrae, quam habet, destinationis ot arctissimi illius vinculi, quo cum maximis rei christianae rationibus coniuagitur.- Itaque ecclesia declarans hoc tem-

poralis principatus cum maximie rei christianao rationibus vinculum et quae cum eo conserta sunt, versatur circa suum obicctum; quare perversa plane sunt, quae leguntur in *Mediatore, giornale polìtico, religioso* etc. 1862, ŋ. 21, p. 669. do pontificis et episcoporum iudicio in causa temporalis pontificum dominii: ..decisione che sebbene pronunciata dai dottori di Israele, pure versando non intorno a verità dogmatiche o regole di costumi, ma unicamente sopra fatti communi, non avrebbe maggioro autorità di quella di qualsivoglia consesso giuridicio, anzi ne avrebbe una minore, e potrebbesi anche dire, ne avrebbe nissuna per la sua incompetenza a decretare sopra siffatto argomento affatto estraneo alla sua missione/ Rursum ista, quae in codem periodico n. 32, p. 1108, statuuntur thesi XVI: ^La soluzione della questione che si agita tra il pontefice e gl'Italiani, non appartiene al magistero ecclesiastico nemmeno come applicazione dei principii rivelati a fatti naturalmente certi; giacché dei principii non si disputa, e il giudizio dei fatti a cui si debbono applicare dipende dalla soluzione di questioni che non appartengono in modo alcuno al magistero ecclesiastico/

(44) *Licere catholicis* Ilie continetur superioris erroris consectarium ac proprius finis, quemadmodum l. c. *Mediatoris* pp. HOsq. ex quatuor his thesibus clare apparet, quae post septemdecim alias sunt:

^Thesis XVIII. Quando ... il papa ed i vescovi pronunciano qualche sentenza intorno a quelle questioni cho non hanno fondamento nella rivelazione, mi che dipendono dalla cognizione naturale e scientifica dei diritti o dall esperienza dei fatti umani naturali e non rivelati, il papa ed i vescovi non parlano come maestri della chiesa e come custodi ed interpreti dei deposito loro affidato da Cristo, C ma come dottori privati, o la loro sentenza, quantunque accompagnata da minaccie e da pene spirituali ed espressa con formolo solenni, vale quanto lo ragioni ed i documenti su cui è fondata. Questa proposizione è conseguenza necessaria di tutto le procedenti, tuttavia per citare un esempio che la ronda certa ed evidente anche ai più ritrosi, diremo cho taluni papi in pieno concilio ecumenico e coll approvazione di questo deposero i principi temporali e sciolsero i sudditi dal giuramento di fedeltà, e cho tuttavia è lecito a qualunque cattolico il credere ed il sostenere cho nò il papa nè la chiesa neo hanno il potere di deporre i principi c di sciogliere i sudditi dal giuramento di fedeltà. E lo stesse congregazioni romane, che non rappresentano la chiesa, si guardano ben bene dal condannare, o ancho solo dal mettere all Indico quei libri che spiegano su questo punto dottrine contrarie a quello I dei papi del medio ovo e dei teologi della curia.

..Thesis XIX. La questione del dominio temporale appartiene al novero di quello accennate nella proposizione XVIII. E ciò 1. perchè por dichiarazione della stesso pontefice la nsanta sede non sostiene come di fede il dominio temporale l; 2. perchè il fatto che ba dato origino a questo dominio ò un fatto naturale, soggetto allo leggi umano ed ai principii della scienza giuridica, come il voto odierno della nazione italiana; 3. perchè questo fatto è accaduto otto secoli dopo la fondazione della chiesa; 4. perchè l suoi difensori, papa, vescovi, teologi e giornalisti non adducono e non possono addurre un luogo solo della Scrittura e della tradizione in appoggio di questo diritto o della protesa necessità; 6. perchè lo scioglimento della questione dipendo dal diritto dolía nazione, o se la nazione ha diritto alla sua unità, è impossibile cho la chiesa por a sussistere libera ed indipendente debba di necessità violare il diritto massimo d una nazione; 6. perchè la chiesa non ba ricevuto da Cristo il mandato di decidere dei diritti delle nazioni. Dunque.

j,Theaii XX. Quantunque il papa od i vescovi fossero tutti unanimi (che noi sono) nel decidero che la chiesa ha bisogno per ora del dominio temporale del papa, o nel dichiarare «communicati tutti quelli che pensano diversamente, questa decisione, come non proveniente dai maestri della chiesa e dai custodi della verità rivelata, ma da dottori privati, non avrebbe alcuna autorità per vincolar le coscienze, c resterebbe libero a qualunque cattolico il desiderare che la chiesa perda il regno temporale, o Γ adoperarsi secondo il suo potere a questo scopo.

BTh<»is XXI. Dunquo acnn gravissima ingiuria, senza manifesta violazione dello leggi fondamentali B della chiesa, o almeno senza far prova d' ignoranza superlativa, non si può dar la taccia di cattivi cattolici, di nemici del papa, di ribelli alla chiesa a tutti quei cattolici cho intorno alla necessità dol regno temporale non la pensano como mostra di pensarla il papa a pronunziare una parola di paco E chiunque conosco gli elementi della teologia devo dire che ogni qualvolta nel concistoro si è udita una voce solenne parlare della necessità dol regno temporale, quella era la voce del conte Giovanni Mastai re di Roma, non la voco di Pietro/ Sod doctrinae sunt istao plano detestabiles, perversae penitus ac perniciosae, seditionis ac scandali plenae, quasque piae aures non ferunt

(45) Postquam dogmata declarata sunt de ecclesia. eius proprietatibus ac potestate in so spectatis, multiplices nostrae aetatis errores et cum erroribus cohaerentes violationes iurium ecclesiae necessariam reddere videntur expositionem catholicae doctrinae tum de relatione divinitus constituta inter ecek«siam et societatem civilem, tum de iure ct usu ipsius potestatis civilis, tum donique de ecclesiae io relatione ad societatem civilem iuribus specialibus illis, quorum violatio hoc tempore latius gnus.ttur Dc hia igitur tribus capitibus in postrema Eλ· parto propositi schematis agitur.

In primo quidem horum capitum docetur et declaratur. cx ipsa utriusque civitatis, terrenae et caelestis, rcipublicae nimirum politicae ct ecclesiae intima natura divinitus constituta, atque adeo cx Dei lege inter utramque societatem et inter potestates. quibus utraque regitur, concordiam esse servandam; simulque docetur, quomodo ea sorvundn sit ot quao sil eius necessaria conditio. Continet ergo tutum caput duas partes praecipuas.

I. Inter ecclesiam et rempublicam civilem, intci sacerdotium et imperium, conco»dia necessaria declaratur cx triplici principio: *ex origine* utriusque civitatis ab uno Deo infinite sancto et sapiente, *ea fundamento firmissimo pro officiis et iuribus respublicae posito in rera religione, ex obligatione ipsius societalis ad veram religionem.*

1. Quoad primum illud principium origo utriusque societatis consideratur sub ea solum ratione cx qua doctrina declaranda de mutua eurum relatione consequitur. Hinc non solum originis unita» illa, quod societas utraque a Deo est, sed non minus diversitas spectetur oportet, quod altera sit società» ordinis naturalis a Deo creatore, altera aupernaturalis a Deo Salvatore. Idcirco proprietates ecclesiae. quao in antecedentibus capitibus expositae et definitae sunt, hic resumuntur memoratione brevissima. quatenus relationem habent ad ipsam societatem civilem. Est nimirum ecclesia societas seu *civitas perfecta* ot *regnum Dei* in terris. Est auper-

naturalia quidem *origine, mediis* et *fine* ad quem eat A instituta; sed eadem eat societas visibilia in *terris inter terrenas deitates adhuc militans*l. Eat eadem *catholica* ct societas necessaria instituta *pro omnibus gentibus,* quantumvis pro diversa indole diversiaquo moribus *caria cirilis societatis forma sini constitutae;* quod postremum ita dicendum videbatur, ut appareat, ecclesiam per se nullam politici regiminis formam improbare, quae religioni et iastitiae non adversetur1. Iam bisco positis ambae civitates, terrena ct caelestia, inter se comparantur. Deus auctor est societatis civilia per ipsam conditam naturam: *natura duce et Dei creatoris ordinatione homines in civilem societatem coierunt.* Deua etiam societatis sanctae, quao est ecclesia, auctor eat non iam per naturam conditam, sed in ordine supernatural! per gratiam: *in sanctam illam sodetatem, quae est ecclesia, gratia Dei sulcatoris vocantur.* Civilis societatis finis directus et per se eat *hominum conservatio et congrua* I *rationi feliritas temporalis,* adcoque finis est naturalia; ecclesiae finia eat supernaturalis, *ut homines in aeternum salventur.* Quamvis igitur perfectio et *formalis ratio* utriusque societatis sit diversa, iidem tamen homines sunt cives societatis naturalis et supernaturalis, atque adeo eadem est velut *materia* civitatis utriuaque: *qui homines in drilem sodetatem coierunt, iidem in ecclesiam vocantur.* Cum vero ordo naturalis et supernaturalis uterque a Deo institutus sibi repugnaro non posait, seu potius cum Deua sanctus et sapiens in suis operibus sibi ipsi contradicere nequeat: hinc consequitur, *ex ipsa rerum natura inter ecclesiam et sodetatem drilem vel inter potestates, quibus utraque regitur, non sane pugnam esse aut oppositionem.* Advertendum porro eat ad formam diversam, qua in schemate enuntiatur origo societatis civilis et institutio ecclesiae. Modus videlicet, quo Deus sit auctor societatis civilis, non) determinatur in sua ultima specio aut in individuo; sed solum dicitur, homines convenisse in civilem societatem *natura duce et Dei creatoris ordinatione,* non autem distinctius declaratur, qualis sit haec Dei ordinatio; adeoque verbis schematis absurda quidem et impia sententia excluditur, qua homines ductu et instinctu naturae dicuntur esso sylvestres, sed diversae inter theologos catholicos opiniones de modo, quo Deus sit ordinator societatis civilis, ad quam homines ox perfectione et imperfectione suae naturae a Deo conditae inclinantur, omnino relinquuntur intactae. Immo forma ipsa *obliquae* enuntiationis: qui *enim homines . . . in societatem drilem coierunt,* satis demonstrat, non esso intentionis concilii, de illo modo institutionis societatis civilis quidquam distinctius docere et directe definire.

2. Principium alterum, quod ecclesia magistra verae religionis firmissimum fundamentum ponit D officiis ct iuribus propriis societatis civilis, declaratur dupliciter. Nam a) *generatim* dum ecclesia religione divina bonos facit christianos, hoc ipso bonos cives facit1; tum *b) spedativi* officia ot iura tam aubditorum quam imperantium doctrina ac lego divina confirmat et sancit. Unde iterum concluditur. *utriusque civitatis ordinatorem Deum potestates sacerdotii et imperii non inimicas sed rinculo paris coniun·gendas disposuisse.*

3. Ex ipsius societatis publicae obligatione ad veram religionem eadem societas officiis necessariis a Deo impositis obstringitur erga ecclesiam, quae verae religionis doctrinam et leges et iura custodit. Unde publicae potestatis et societatis relatio ad ecclesiam non oritur tanquam ex ratione praeeipna multoque minus unica ex commodis politicis, quae coniunctionem et concordiam reipublicao cum ecclesia comitantur, sed fundatur in lego Dei supremi Domini, auctoris naturae et gratiae ac ordinatoris utriuaque societatis ct potestatis; adeoque coniunctio ct concordia non liberae optionis eat, sed necessariae obligationis.

Ex his denique omnibus praestitutis concluditur, damnabilem esse errorem, qui in schemate enuntiatur, prout a sanctissimo domino nostro in litteris apostolicis *Quanta cura* 8 dcc. 1864 iam proscriptus est. Indicatur autem in primis ipsum principium erroris, quo dicitur non posse utriusque potestatis iura simul consistere; tum designatur consecutio, quam cx principio deducunt: ideo quia ambae potestates non possunt simul consistere, *ad optimam societatis publicae rationem esse necessariam separationem drills rripublicae ab ecclesia;* postremo errorem distinctius designando declaratur, qualem homines impii vel obcaccati intelligant separationem, quam postulant, reipublicao ab ecclesia1. Ex ipso autem modo enuntiationis clarum est, hic agi de ipso generali principio atque de ipsa thesi, qua ex rerum natura et in se necessaria dicitur huiusmodi reipublicao ab ecclesia separatio; non autem ser-) monem esse do speciali aliqua hypothesi, in qua *factum* separationis tanquam minus malum tolerari vel etiam approbari debeat. At haec hypothesis locum habere non potest in republica, *cuius rives simul fideles christiani sint,* ut in schemate dicitur; certissime vero haec non potest censeri conditio *ad optimam societatis publicae rationem.* Ipsum principium, ex quo hanc separationem dicunt necessariam, inferius in canone adhuc distinctius determinatur, et tanquam haereticum proscribitur; quoniam in eo.ipsa potestas et ipsum ius ecclesiae, prout a Christo fundatore institutum eat, aperte negatur.

II. In altera parto huius capitis declaratur modus et necessaria conditio ad concordiam inter sacerdotium et imperium conservandam. Quoniam

talee ꝑarente Ules filios, tales domino·, tales servos, tales reges, (ales indices, tales denique debitorum ipsius fisci redditores et exactores, quales ease praecipit doctrina christiano, et audeant eam dicere advenam esse reipublicao, immo vero non dubitent eam confiteri magnam, si obtemperetur, salutem ease ꝛeipublicae. S. Aug. ad Marcellin, ep. 138. n. 15 [Ib XXXUI, 532J.

l «Falsae ac perversae opiniones... eo petioiraum spectant ... ut de medio tollatur mutua illa inter sacerdotium et imperium consiliorum societas et concordia, quae rei cum sacrae tum clvDi fausta semper exstitit et salutaris (ex Gregwii XΠ encyclica *Mirari* ros). Etenim probe noeriti venerabiles fratre·, hoc tempore non pauco· reperut. qui «vili consortio impium absurdnmque tux/urafiw·». at vocant, principium ăpplicante audent docere, ŏpri» m ŝocietari pwNicur ꝛrvttaara rmlemçne ꝑrɔpre avtntxo rrycirrre, *ut* Aw w m h M̃cûta cwnsrifitsfwr *et gvt-emdur nulla habito od rtiigñmem respectu, ac si* ea non ervùferrf, *rd* lûlïei· *nudo facto verem inter frisarne religiones discrimine.* Atque contra sacrarum litterarum, eeek·iae sanetoramque patrum doctrinam as·»rere non dubitant. *Ofdimam* esse *conditionem societatis,* in qua *imperio non* OfW··cirir *effictum coercendi sandtis pomis* ŧ*ol calhefavr* rrii/iwM, niri çad/mas *paj putixu ꝑostulet* Eacycifra sanctissimi domini nostri Qaunfa raro.

l «Saperas est enim sanctorum ăvita quamvis hic pariat cives, in quibus peregrinatur, donec regni eius tempus adveniat, eum congregatum est omnes in suis corporibus resurgentes, quando eis promissum dabitur ꝛegnum. 8. Aug. Civ. Dei XV. c. 1, η. 2 |Migue P. L XLI, 498).

l .Haec ergo caelestis civitas dum peregrinatur in terra, ex omnibus gentibus cives evocat, atque in omnibus linguis peregrinam colligit societatem, non curans quidquid in moribus, legibus institutisque diversum est, quibus pax terrena vel conquiritur vel tenetur; nihil eorum rescindens nec destruens, immo etiam servans ac sequens... si religionem, qua unus summus et veras Dens colendus docetur, non ꝛmpedit. Aug. Civ. Dei XIX. c 17 [ib. 64β).

* «Qui doctrinam Christi adversam dicunt esse reipublicae, dent exercitum talem, quales doctrina Christi ease milites iassit, dent tales provinciales, tales maritos, tales coniages,

saecularis potestatis administratores eorumque ªs sentatores causam dissidiorum plerumque ad ipsos sacros pastores reiicere solent; ideo I. dicitur, ecclesiam semper quidem optare pacem sed eam, quae sit *pax vera.* Haec autem in oppressione et violatione iurium ecclesiae consistere nunquam potest Quae enim ecclesiae iura divinitus collata sunt, cohaerent cum necessariis officiis; adeoquo ecclesiae ipsi integrum non est huiusmodi iuribus cedere, sire permittere, ut impune conculcentur; sed tenetur ea modis, quibus potest, tueri ac defendere. Necessaria ergo conditio ad veram pacem servandam ea est, ut libertas ecclesiae eiusque iura ab administratoribus civilis potestatis sancta habeantur et serventur.

2. Ut qui rempublicam administrant, sua erga ecclesiam necessaria officia intelligent et exsequi studeant, admonentur iidem duplicis finis, quorum unus inferior alteri superiori subordinatur. Sicnt B enim in negotiis privatis ita transeundum est per bona temporalia, ut non amittantur aeterna; pari modo etiam in rebus et negotiis publicis felicitatem temporalem, quam societas civilis societatisquc administratio per se et directo tanquam finem propositum habet, non ita quaerere fas est, ut finis hominis ultimus ab oculis dimittatur. Distingui nimirum debet civilis potestatis finis proprius et directus, ac deinde finis ad quem huius naturalis potestatis usus a principo Christiano dirigi potest ac debet Finis potestatis per se et directe est politica felicitas communitatis; ac propterea illa ad res spirituales per se non extenditor. At potest et debet usus potestatis a principibus fidelibus dirigi ad subditorum bonum etiam spirituale et aeternum, idque semper saltem ncy-jfire, ut suis legibus hoo bonum altius non impediant; tum vero etiam *positice,* ubi necessitas vel praeceptum speciale ita postulet. rÉ observandum, inquit Suarez, hanc relationcm (potestatis et legislationis civilis ad bonum spirituale) posse dupliciter fieri, primo per positivam ordinationem, et sic regulariter erit in consilio, nisi ubi speciale praeceptum vel necessitas ad illam obligaverit ... Secundo intelligi potest per negationem tantum, seu per circa inspectionem nihil statuendi per hanc potestatem, quod sit contrarium fini supernatandi vel eius consecutionem impedire possit, quae prudens cautio ex fide procedit, et virtuali quaedam relatio in ultimum finem dici potest; estquo non tantum in consilio sed etiam in praecepto maxime proprio christiani et catholici principis, ut constat (Suarez, *De Lcyibns* l III, c. 11. n. 11.)

(46) Alterum hoc caput quod est de iure et usu potestatis civilia, duas iterum continet partea, expositionem nempe simulque proscriptionem principalium errorum, et declarationem catholicae doc- D trinae iis oppositae.

I. Error dominatur sub duplici forma contraria; vel enim iura propria sublimioris potestatis negantur,, vel tribuuntur ei iura, quao ipsi competere nullo modo possunt.

Quoad † " indicantur principia, quibus hac nostra aetate ius seditionum constituunt totiusque ordinis socialis continuam subversionem moliuntur. Aiunt nimirum, publicam auctoritatem et potestatem non esae neo posse esse aliud, quam summam iurium singulis civibus competentium. Unde inferunt, sublectum omnis potestatis civilis essentialiter esse et semper necessario permanere ipsám multitudinem; ita ut princeps nullus esse queat nisi morus populi minister in suo officio exercendo ct retinendo iugiter pendens a voluntate populil. Hinc concludunt, populum uti iure euo, dum pro lubitu principes destituit et alios adsciscit aut formam regiminis permutat, non secus ac herus suos famulos libere dimittit absque ullius iuris violationel. Ex quibus consequitur, populum contra quamvis regiminis formam ct contra quosvis principes rebellando, si illi sponte voluntati populari obsequi et muneri sibi demandato cedere nolint, semper uti iure suo, atque adeo rebelliones populi semper esse legitimas, quamvis in iis possit violari aequitas, ai ob causas non sufficientes moveantur1

Hoc principium falsae *Ubcrfatit* nostris temporibus extendunt ad principium *afynaiitatij* omnium hominum in omnibus suis iuribus, seu ad principium co»Mif4Í<iAÍ, quem vocant. [Ceterum' quia absque ampliori declaratione doctrinao in re adeo manifestó et absque speciali canone sufficere videbatur huiusmodi monstrum per modum detestationis con- B detonasse: ideo in ipsa erroris expositione dicitur: iRwo *tliatA cantra uumifatam Dei audent affirmare* etc.

2. Iuxta alteram formam erroris primum enuncistur in schemate generale principium, quo statum politicum constituunt *fontem omni.t iuri.i inter hominet omniique auctoritatis2.* Deinde spectando idem principium secundum suam *extentionem* indicatur consequens ex illo doctrina *9ocinbe>ni,* ut appellant, tum quoad ius proprietatis tum quod auctoritatem paternam et quoad familiam. In posteriori hac parte comprehenditur etiam doctrina theoretics et practica eius applicatio aliorum, qui licet ab integro *socialismo* abhorrentes potestatem status politici in familiam ita extendunt, ut iura secundum Dei legem parentibus propria manifesto violentur·. Animadvertendum vero est, de ipso familiae fundamento, de matrimonio inquam, hic ideo non agi distinctius, quia propter singularem rei gavitatem de oo seorsum alio Joeo tractandum videbatur. Altero loco exponitur ipsius impii principii vis voluti *intensiva,* quod in lege status politici vel in multitudinis placitis vel in ipvis politicis ſacti et fortunatis eventibus constituitur pro publicis rebus ct actionibus socialichef; tellement que Ia volonté populaire venant à être clairement rétractée, le chef n'a plu· de pouvoir ſ perd le droit de gouverner.- Opu«c. *du 8 décembre 1861 et La liberti. Adrene aex terquea,* p. 15.

1 .Le peuple et le priore --- Il faut les comparer l'uu à un «rigueur. l'antre λ an mandataire ou chargé ſ'affaire --- Si un homme riche. après avoir ehoid an serviteur pour spirer ſe ſaffaire vient à k renvoyer--- Fe Fai dérident, et avec juatice. que si le maitre perdete à vouloir renvoyer ton homme ſ'affaire quelles que «oient d'ailleura les cames de cette volonté, le mandataire ne peut s'obstiner à rester. Eh bien! qu'on £a«se l'applicatica, elle est incile.· Ibid p. 18, 20.

1 ,La volonté du peuple peut donc être eoopable. quand il relire l'autorité à celui à qni il l'avait conférée; ſmai comme, après tout, le peuple est maître, puisque c'e-»t son bien qui est en jeu, »i U volonté ſ réelle et penéverante, elle obtient forcément sou effet: lo chef quii s'était d'abord choisi, est valídeme»t déchu, et erial qu'il choisit en «ccvud lien, est validetnent élu. et ſbe« seul le droit de gouverner --- Si par Fégitime on désigne les ſévolution qui «ont valides, ſapri Fesquelle un chef élu pour remplacer un antre a droit d'user légitimement de l'autorité, la démocratie soutient que, Forsqu'elle »unt réellement le fait du peuple ct qu'elles sont ſaccomplie en ce »en» elles ônt ſoute Fégitime Ib. p. 26, 27.

• .Perperam animo et cogitatione confingunt et imaginantur ius quoddam nullis circumscriptum limitibus, quo reipublicae statum pollere existimant, quem omnium larium originem et fontem esae temere arbitrantur.- Sanctissimo dominus noster, allocutio 9 iunii 1862; Syllabi propositio XXXIX.

4 .Funestissimum communituri *et socialifmi* ſdocente ac ſprofitent errorem asserunt, societatem domesticam seu familiam totem suae existentiae rationem a iure dumtaxat civili mutuari, proiudtque ex lege tentum civili dimanare an pendere iura omnia parentum in filio·, cnm primis vero ſu Finstitutioni ednrationiequo curandae.· Sanctitaimn ſdomiuu noster, eneyclica *(pianta citra,* 8 dee. 1864.

1 :L principe de † aouvtr ««neté et la souveraineté ellemême résident ſdan le psupto apre· temine avant l'élection da

bui norma conscientiae independen» a lega morali, A qua solummodo privatae hominum actiones dirigendas ceno dicunt1.

Π. Sequitur declaratio doctrinae catholicae, quae raomoratao utrique errorum classi opponitur. Quamvis enim civilis potestas sit ordinis naturalis, do cius tamen tum iuribus tum officiis doctrina continetur etiam in revelatione supernaturali.

1. Itaque verbis Apostoli docetur, hanc potestatem, quao ad constituendam et conservandam societatem civilem necessaria rst, *origine* esse ab auctoro Deo; in suo exercitio legitimo esso *ministerium Dei;* propterea ex sua praerogativa et *intrinseca natura* debori eidem subditorum obedientinm et subtectionem, nec proindo fas esso contra eam vi resistero aut rebellionem movere.

Quoad modum expositionis animadvertendum est, nonnulla case solum generico dicta, quae non videntur a sacro concilio distinctius determinanda. B Nam *a)* quando dicitur *potestas civilis esse ab auctore Deo,* ox ipsa quidem re, do qua agitur, et ex iis, quao declarata sunt in capite praecedenti, intclligitur, ceso a Deo ut *auctore naturae;* sed modus, quo α Deo derivatur, distinctius non definitur; adeoque liberao omnino manent diversae sententiae, quao do hac ro inter catholicos doctores feruntur. Nimirum ipsa potestas in se dicitur α Deo esse, quod ex vorbis Apostoli clarum est; sed modus, quo subiectum potestatis legitime designetur, non definitur. Eadem ratione *b)* quando sermo est de potestate *legitima,* non determinantur conditiones, quibus ait aut fiat legitima, c) Quando dicitur, non licere potestati resistere, id declaratur duplici apposito: non esse licitum *legitimae* potestati ri resistere. Nam si absolute loquendo possit esse talis abusus potestatis, ut etiam vi resistere non esset illicitum: ea vel in se vel saltem in suo exercitio certe non C esset potestas *legitima.* Porro quia possunt esse et eunt variae hypotheses et formae regiminis, in quibus resistentia simpliciter dicta non potest censeri illicita, ideo strictius determinatur resistentia illicita per alterum appositum: non licere *vi* resistere. In utroque hoc casu manifestum est, non osse eam potestatem et eam resistentiam, de qua Paulus ait: qui potestati resistit. Dei ordinationi resistit; sed aequo manifestum est, sub hac apostolica sententia comprehendi omnem resistentiam *violentam* adversus potestàtorn *legitimam.* linee quidem prior pnrs expositionis doctrinae dirigitur contra errores, quibus iura legitimae potestatis subvertuntur.

2. Sequitur doctrina adversus alteram classem errorum, quibus status politicus constituitur indepcndeos ab omni lego ot fons omnium iurium, atque in eius lege vel in multitudinis voluntate collocatur d suprema norma conscientiae pro publicis actibus. Huic impietati opponuntur tria principia, *a)* Lex moralis non solum pro hominibus et negotiis privatis, sed aequo valet *pro publicorum munerum administrations actibusque socialibus et politicis.* Undo Ó) dicitur *negative,* in quo norma agendi in publicis negotiis non sit posita, *nec in utilitate nec in multitudinis roluntate, guando haec Dei legi repugnant, nec in mero arbitrio imperantium,* quibus non omnia iura eive singulorum subditorum sivo familiarum subiecta sunt, sed dantur tum singulorum tum familiarum iura divina ct humana, quae eis evertere sibique usurpare non licot. *Positive* deindo docetur norma conscientiae etiam pro publicis rebus conatituta *in lege Dei iubentis aut retantis, c)* Denique magistra ct interpres *normae agendi-etiam pro civili societate publicugue negotiis est ecclesia,* non quidem quatenus spectantur commoda vel incommoda mere temporalia et civilia aut rationes politicae, sed *quatenus de morum honestate, de licito vel illicito statuendam est.*

(47) Postquam ordo ao habitus inter societatem civilem et ecclesiam generatim declaratus est, hoc in capito exponuntur et vindicantur iura quaedam specialia ecclesiae in relatione ad societatem civilem. Illa autem proponuntur tria: circa catholicae iuventutis institutionem in scholis, circa professionem perfectionis evangelicae in religiosis ordinibus, circa possessiones ecclesiasticas, quae hoc tempore vehementius impugnata et gravius violata tueri ac vindicare ad sanctificationem et salutem animarum omnino ecclesiae necease est. B Omnia tria fundantur generatim in ipsa constitutione ecclesiae, quatenus est societas perfecta, indepcndeos et supernaturalis; speciatim deinde ius, quod primo loco declaratur, cohaeret cum ecclesiae magisterio divinitus instituto.

Primo itaque vindicatur ius ecclesiae providendi religiosae institutioni et educationi iuventutis catholicae in scholis. Iniquitas vero temporum necessariam reddere videtur declarationem distinctum quoad institutionem et educationem in scholis generatim, quoad ecclesiasticam institutionem et educationem clericorum speciatim. Quoad scholas generatim error theoreticus et practicus duplicis formae designatur: quod *a)* scholas omnes *directioni ac arbitrio solius potestatis laicae sublectas* volunt, tam videlicet theoretice docendo id ita fieri debere, tum practico et facto ipso haec principia exsequendo. Sub qua vero ratione et ex quo catholico principio C haec *exclusio auctoritatis ecclesiae* proscribatur, claro indicatur per additam determinationem: *,ita ut auctoritas ecclesiae ad providendum religiosae institutioni ... omnino impediatur* ›. Hac porro forma verborum, quibus error denotatur, comprehenduntur pano etiam illi, qui totam auctoritatem in directione institutionis et educationis uni potestati laicae vindicant, licot ipsa laica potestas directrix deindo sacerdotem aliquem constituat, qui statutis horis doctrinam religionis explicet. Nisi enim ecclesiastica potestas *auctoritate sua,* non vero solis inefficacibus consiliis et supplicationibus invigilaro possit, ne fides et mores catholicao iuventutis sivo ex libris sive ex magistris aliquid detrimenti capiant: semper verum erit, *auctoritatem ecclesiae ad prandendum religiosae institutioni et educationi iuventutis christianae omnino impediri, b)* Forma allora erroris recentia

1 .Audent conclamare: voluntatem populi publica, quam dicunt, opinione vel alia ratione mani*fes*tatam constituere supremam legem ob omni divino humanoque iure solutam, et in ordine politico facta consummata, eo ipso quod consummata sunt, vim iurii habere". Sanctissimus dominus noster, ibidem.

1 .Quoniam ecclesìa ĕolumn et firmamentum ventaiь a divino auu auctore fuit constitute, ut omnes homices divinam edoceat fidem ciusque depositum integrum inviotatumque custodiat, ac homines eorumque consortia et actione» ad morum honestatem vitaeque integritatem iuxta revelatae doctrinas nonnam dirigat et fingat: idcirco pravarum doctrinarum fautore» et propagatores omnia cenantur, ut e^deriaeticam potestatem sua erga humanam societatem auctoritate spolient. Quamobrem nihil ĭntentata' nibilqne inexpertum relinquunt, ut omnem ecclesiae potestatem eiutque salutarem vim. quam Ipsa ecclesia ex divina sua institutione semper exercuit, et in humanae societatis instituta exercere debet, vel magis ь dies *er*arctent vel ab eisdem institutis arceant, *ei ipsa inUduta pleno críriUs pcliticaegue auctoritatis erbitria subiiacni,* ad imperantium placita et ad volubilium aetatis opinionum rationem. Sibil vero mirum, si huiusmoli funestissimi cenata» In publicam iuventutis institutionem educationeoqoe in primis comparentur, nihilqne dubitandum, quin humana rrcieta» gravissimi» repleatnr et vexetur damnis, ubi a publica et privata inventati» institutione, qua rei cum sacrae tum publicse felicita? tantopere continetur, fuerit moderatrix ecclesiae saitontas eiusque salutari» vis amota." Sanrtiuimu» dominus noster» litterae ad aichiepiscopum Fribargcnsetn 14 iulii IM4.

est monstri instar, cum scholae ab ecclesia separandas esse dicunt, ita ut in illis religionis ratio nulla habeatur.

Post expositionem errorum sequitur respondens declaratio veritatis: *ab omnibus agnoscendum esse ius et officium, quo ecclesia percigilat, ut iurentus catholica in primis cera fide et sanctis moribus rite instituatur.* Hoc autem ius, Unquam particulare in universali, continetur in ipso fine et in missione ecclesiae, *ut homines per salutarem fidem et disciplinam ... od citam aeternam adducat*l.

Igitur tum in expositione errorum tum in affirmatione veritatis 1. non negatur ius potestatis laicae providendi institutioni in litteris ac scientiis ad suum legitimum finem ot ad bonum sociale, ac proinde etiam non negatur eidem potestati laicae ius ad directionem scholarum, quantum legitimus ille finis postulat 2. Non asseritur potestati ecclesiasticae velut ex divina constitutione consequens auctoritas ad *positivam* directionem scholarum, quatenus in iis litterae et sdentine naturales traduntur. Sed 3. vindicatur ecclesiae auctoritas ad directionem scholarum, quantum ipso finis ecclesiae postulat, adeoque asseritor ina et officium prospiciendi fidei et christiania moribus iuventutis catholicae, bocque ipso cavendi, no pretiosa baec bona per ipsam institutionem in scholis corrumpantur. 4. Hoc ius ecclesiae in se spectatum non minus ad superiores quam ad inferiores scholas extenditur; unde hic, ubi de generali principio agitur, non videbatur distinctione opus esse inter diversas scholas. Ceterum per se clarum est, exercitium huius iuris in applicatione ad diversos terminos necessario debere esse diversum.

Omnia quao in schemate hac de ro dicuntur, desumpta sunt ex *Syllabi* propositione XLVH: ^Postulat optima civilis societatis ratio, ut *populares scholae,* quao patent omnibus cuiusque c populo classis pueris, *ac publica unicersim instituta, quae litteris superioribusque* [al. *severioribusque] disciplinis tradendis ei educationi iucmtutis curandae sunt destinata, eximantur ab omni ecclesiae auctoritate, moderatrice ri et ingerentia, plenoque civilis ac ¡Citieae auctoritatis arbitrio subiiciantur,* ad imperantium placita et ad communium aetatis opinionum amusrim." Cf. proposit XLV, XLVIIIL

Pars altera huius paragraph ubi agitur de violatione manifestissimi iuris ecclesiae circa vocationem et educationem ministrorum sacrorum, nulla ulteriori indiget explicatione. Conferendae sunt in *Syllabo* damnatae propositiones XXXIII et XLY1.

(48) Quoad consilia evangelica coramque publicam professionem in religiosis institutis ab ecclesia approbatis indicatur primum tum error theorcticus sub duplici sua forma, quo professio religiosa vel absolute ot in se illicita vel nostra aetate publico societatis bono contraria esse dicitur, tum practica iuris ecclesiae violatio per leges iniquas. Errori opponitur doctrina catholica.

1. Considerando statum perfectionis in observationo consiliorum evangelicorum per se et secundum substantiam, is est *iuris divini.* Non sano quod haec observatio consiliorum singulis praeceptu sit; sic enim iam necessaria mandata essent, non vero *consilia:* sed quod Christus ipse *pro ecclesia praemonstravit in suo evangelio hunc statum perfectionis.* Undo observatio consiliorum α divino fundatore commendata suae ccclesiio tanquam pretiosum commolion *ad ipsam sponsam ac reginam ornandam varietatibus,* si io se et secundum substantiam spectetur, pertinet *ad praerogativam sanctitatis, qua ecclesia iugiter fulgere debet;* atque adeo status perfectionis in consiliis evangelicis sequendis ex sua natura et essentia est res ecclesiae corporis Christi mystici1.

2. Hinc si status idem perfectionis spectetur secundum suam formam in religiosis institutis, leges constituentes et normao dirigentes potestati et jurisdictioni solius ecclesiae subsunt; *Leges sumina auctoritate rei ipsa tulit rei a sanctissimis ciris pro¡zoritas approbarit* etc.

Ex his 3. consequitur ab omnibus tenendum esse, hanc vitae rationem in consiliorum observationo *apostolicae doctrinae consentaneam esse et ad perfectionem christianam conducere* eos vero qui vocati sunt, laudabiliter sequi vitam regularem in approbatis institutis, et teneri observare, quae voverant.

4. Denique concluditur, iura et obligationes, de quibus in contextu sermo est, *fundari in supematurali Dei lege et ordinatione.* Quibus verbis non dicitur, ipsa instituta religiosa seu ipsam hano determinatam formam vitao regularis esso immediato inris divini; sed quoniam ordines religiosi non sunt nisi ab ecclesia approbata applicatio iuris divini de observatione consiliorum ovangelicorum et de sequenda perfectione Christiana: profecto ipsa vita regularis generatim spectata fundatur in supernatural! iure divino1. Unde ex ipsa natura rei constat, statum religiosum tum secundum substantiam tum secundum media particularia et directionem ad suum finem spiritualem non nisi ecclesiasticae potestati et jurisdictioni subiici; eo ipso, quod iura ot obligationes circa hanc materiam *fundantur in supernatu-* *rali Dei lege et ordinatione.* Quod quidem do votis et *obligationibus per* roía *susceptis* per se clarum est.

Condemnatio subnexa duplicis erroris theoretic! et iniquitatis practieae videbatur ponenda sine determinatione grados censurae, quamvis prima pars, quatenus dicitur *professio religiosa illicito,* ait hacrcsis manifesta. Si hanc censuram placeret exprimere, potius inferios specialis canon inserendus esset; id vero in ro adeo manifesta non videbatur necessarium.

(49) In postrema bac paragrapho ius ecclesiae possidendi bona temporalia declaratur et vindicatur

1 .11 omses. qui perperam contendunt, oecledam delere •alularem tuam moderatrirem vim erga populares scholas deponere ant iateiinitlert. i*dem wilid uharfpro/rH·' rcl/rs/, çu.m »4 *ervtesiu centra dirmi* mi narioris *mandata ageret,* rf *gratiuio nffleiu* rara» ¿i ouninm Asmiuwm *tibi* rfivmtius ««MÍ'W *deertet** Sanrtbrimn· 4··ιηιπα« noster, in liti, citali*.

1 .llaec ipsa úutituta (religiosa) longe ante Relias et Ioannes adnmbrarant, Christus consnluit, apostoli coluerant, sancti fere comes adamaranL Excepti enim sacris martyribus, rari omnino iu numerum sanctorum relati leguntur, qui ex snuna<terii« n-»u prodierint Ut mihi iam mvwuticae vitae approbatio inter eas notas nc symbola, quibus ecclesiam catholicam ab omnium haereticorum conventiculis internoscimus atque distinguimus, prioripem locum tenere da risaimeque eminere ridestar." BelUnninu. ad 1. de monachi· praefat.

1 In encyclica *Quanta cura* a sanctissimo domino nostro inter errores nostri temporis unus damnatur descriptus in hunc modum : atluia»modi homines acerbo sane odio insectantur religiosa· familias quamvis de re Christiana, civili ac litteraria summopere meritas, et blaterant, caldera nullam habere legitime existendi rationem, atque iu haereticorum commentis plaudunt. Nam, nt Pius VI decessor noster docebat (lilt. 10 martii I79Ì), regularium abolitio *laedit Uutnm publicae prtfftriuuit conniiorum erangelicorum, laedit virendi mtionem in «tirria cowietradatax tanquam apoitoHcae doctrinae* con«ra/aweam, laedit iinsignes fundatores, quos super aluribns veneramur, qui non nisi a Deo inspirati eas constituerant societates."

» «Status religiosus secundem se et quoad substantiam •usui ab ipso Vbri»!o Domino immediate traditus et institutus fuit : atque iu ilici potent esae de lare divino non praecipiente sed consulente: haec est «ententes omnium ealbolicoram recto sentientium . . . Fundatur autem praecipue baec veritas in evangelio, in quo Phri«(ns homines ad tria ilk consilia, panpertatls. rastitali· et nbedieutiae, exhórtame et ad vola perpetua de illD facienda." Snares, *de religione.* L III, I II», e.2. n.3 rqq.

advenus falsa principia et secundum ea perpetratas spoliationes rccentiori aetate invalescentes Principia, quibus usurpationes et latrocinia condecorare solent, exponuntur duo generalia, publice ab ipsis legislatoribus in suis comitiis non semel proclamata. Et sano ad alterutrum ex his duobus necessario pertinent praetextus omnes, qui *legalibus* *polia tionibus obducantur: vel ut ius possidendi, quamvis ecclesiae non simpliciter negetur, dicatur tamen iugiter pondere a suprema potestate politica; vel ut ipsum ius proprietatis negando bona ecclesiastica dicantur bona communia seu, quod aiunt, *bona nationalia.* Rationes vero ad haeo ipsa principia coloranda iterum confinguntur duplicis speciei. Vel enim ox eo quod ecclesia societas est spiritualis, deducunt nullum ei ius esso posso in bonis temporalibus†; vel negantes ecclesiao independentiam eamquo in robus externis et socialibus subjicientes potestati politicae, etiam bona ecclesiastica considerant tanquam bone nationis sub libera dispositione supremae potestatis ĉivilis Contra hanc uon modo doctrinae catholicae de ecclesia sed etiam notionum iusti ac recti perversionem opponuntur in schemate tria principia de ecclesia *societate visibili, perfecta ue Bupernaturali,* quatenus cum his ius possidendi cohaeret. 1. Quoniam ecclesia est societas *visibilis* ex hominibus inter homines constituta, utitur ad suam missionem et ad suum finem etiam bonis oχternis. Possessionum ecclesiae finis proximus est triplex, qui etiam in iure positivo bonis ecclesiasticis assignatur, ad ministrorum nempe sustentationem, nd cultum Dei externum promovendum, ad opera chnritatie nc pietatis. Quoniam vero ius est ecclesiae immo et officium ad finem a Christo sibi propositum consequendum, eo ipso etiam ei ius est ad inedia per se connexa cum hoc fine 2. Hoc ius eo manifestius in ipsa ecclesiae constitutione fundatur, C quod ea a Christo instituta est sicut visibilis societas ita non minus societas *perfecta* et in suo ordine a potestate politica independeos. Inde enim necessario consequitur, ei ius esse ex sese et ex suis facultatibus providendi tum cultui divino tum ministris suis tum operibus sibi ex sua natura et ex suo fine propriis. 3. Denique ex eo, quod ecclesia societas est *supernaturalis* (suppositis iis. quae iam dicta sunt), consequitur, bona ipsa ecclesiastica induere characterem sacrum, cum sint ad finem supernaturalcm specialius Deo dicata, coquo sanctius esae ius ecclesiae in suis bonis possidendis. Hinc inter errores in encyclicis litteris *Quanta cura* a summo pontifico damnatos etiam is est, quo dieitur: rexcommunicationem a concilio Tridentino et a Romanis pontificibus latam in eos, qui iura possessionesque ecclesiae invadunt et usurpant, niti confusione ordinis spiritualis ordinisque civilis nc politici ad mundanum dumtaxat bonum prosequendum.0 Suspecti haereseos Wiklcffi et Hussii ex bulla Martini V *(Inter cunctas* et *In eminentis)* interrogandi erant art XXXV, XXXVI: wUtrum credant, quod laici» ipsa (bona temporalia) ab eis (personis ecclesiasticis) au ferro propria potestate non liceat; immo quod sic auferentes, tollentes et invadentes *bona ipra ecclesiastica,* sint *tanquam sacrilegi pnuiendi,* etiamsi male viverent personae ecclesiasticae bona huiusmodi possidentes/ „Item utrum credant, quod huiusmodi ablatio et invasio cuicunque sacerdoti etiam male viventi temere vel violenter facta vel illato, *inducat* **sacrilegium*

(50) Canon I statuitur contra novatorum hominum, et nominatim nindcpendentiutnul quos vocant, haereticam doctrinam, qui facto discrimine inter *religionem* ebristianam et inter ebristianam *societatem negant,* a Christo institutam fuisse peculiarem quondam societatem, in qua ipsius religio excoleretur et expressa voluti exstaret; sed *contendunt,* Christi religionem posse α singulis seorsum extra omnem societatem, quae Christi ecclesia dicatur, rite observari. Do quibus cf. superius adnotat. (4). Fuerunt autem, qui priorem hanc canonis partem ita expressam vellent: nSi quis dixerit, nullam a Christo Domino fundatam esse peculiarem societatem, in qua tantum divina ipsius religio exstaret atque expressa esset, adeo ut Christiana religio α singulis seorsum0 et quae sequuntur.

(51) Canon II statuitur contra novatores vetustiores et contra recentiores, qui ab illis descenderunt, totius christiani ordinis perturbatores, do quibus expositum est adnot. (5), *negantes* Christum Dominum dedisse ecclesiae determinatam ac jmmutabilom constitutionis formam: tum *affirmantes,* ecclesiam Christi obnoxiam esse communi societatum sorti, qua eaedem uoa cum robus humanis subsunt temporum vicissitudinibus ct continuis transformationibus. Quae quidom neque ac superioris canonis doctrina claris disertivque Scripturarum testimoniis opponitur, iuxta quae divinus ecclesiae auctor omnem ecclesiastici regiminis potestatem uni contulit eiquo plano definito hominum ordini, *qui illam* D *iugi successione* ad finem usque saeculorum in ecclesia Dei teneret atquo exerceret. rL'Eglisc. inquit de concilio oecumenico c. XV episcopus Ocalianopolitanus, n'est pas une de ces sociétés humaines, à commencements imparfaits et incertains, qui ne peuvent espéror que du cours des âges le perfectionnement do leurs institutions. Fondée par Jésus-Christ lui-même, et par ses apôtres inspirés personnellement par le Saint-Esprit, ai elle devait prendre, après eux, de plus grands développements extérieur», rien no lui manquait, dès ses premier» jours, pour la perfection de son gouvernement et de sa législation; et elle n'avait qu'a appliquer les maximes et les règles qu'elle en avait reçues aux ciroonstances diverses dans lesquelles elle serait placée/

(52) Canon III statuitur contra novatorum tectas, a quibus Christi ecclesia, cui factae sant promissione·, invisibilis asseritur ac latens: de quibus cf. adnott. (4) et (7).

* Recentiores sub impia quadam hypoerUi vel ludificatione baec dicunt; fait autem bind proprium principium erroris in sectis fanaticis medii aevi, Ium etiam WideffiUrum. In concilio ConsUntiensl a Martino V damnati sunt Wicleffi articuli X, XXXII, XXXVI, XXXIX, XLIV, in quibas dicitur eoclesiastl·cis illicita et contra regulun Christi po&seatio bonorum temporalium. Inter articuli·* de quibus (in eadem bulla *Inter eunda»)* iabeutur interrogari suspecti haereseos, est XXXIV: .Utrum credat, quod licet personis ecclesiasticis absque peccato huius mundi habere possessiones et bona temporalia.** Cf. art XXXV. XXXVI. (Hard. Coli, t VIH, p.91O-Vi6 (Mansi, XXVII. 1813})

† Hoe est pi incipiam pseudo-poliLieorum nostrae aetatis eo modo, ot in schemate exhibetur, tam in comitiis Subalpinis tum passim alibi propugnatum. Idem defenderunt Marsiliai Patavinus et loannes landnuensis. quoi tuo articuli quinque haeretici et erronei damnati sunt a Ioanue XXII (in bulla *Licet iuxta* penes Rainaldum. Annales ad ann. 1327, L V, p. 847). Primus articulai inter damnatos is est, quo aiebant, Cliristam solvendo .tributum Caesari' (Maith. XVII, 26) .hoc feriate non condescensive et liberalilate suae pietatis sed netesiitate coactum*. Ex hoc vero errore, quem pontifex ibi condemnat, porro illi concludebant, ecclesiasticas possessiones omnes esse in potestate imperatoris. Subdit enim pontifex: .ex praedicto autem dicto suo nituntur concludere praefati viri reprobi, quod omnia *temporalia ecclesiae subsunt imperatori, d ea potest accipere celui sua.*·

Nostra aetate a sanctissimo domino nostro (encycl *(Quanta cura)* damnatas est error, quo dicitur: .conforme ette sacrae theologiae iarisque publici principiis bonorum proprietatem, quae ab ecclesiis, a familiis religionis aliisqne locis piis possidentur, civili gubernio asserere et vindicare.· In *Syllabo* damnatur propositio XXVI: .Ecclesia non habet nativum ac legitimum ius acquirendi ac possidendi*

(53) Canon IV contra eos directus est, qui evertunt visibilem ecclesiae unitatem, de qua sermo est adnotat (8). *Quare haeresis* damnatur 1. *latitudinariorum,* quos vocant, iuxta quos *ad Christi ecclesiam pertinent omnes, qui in variis christiani nominis communionibus exsistentes concernunt in articulis quibusdam, quos fundamentales appellant;* et propterea *dicunt,* veram ac universalem Christi ecclesiam per omnes christiani nominis societates esse diffusam; neque pendere ecclesiam Christi fidelium ab externis quibusdam societatis formis, sed illam constitui universis fidelibus in Christum vere credentibus, qui exsistunt in omnibus christiani nominis societatibus, licet hae per externas quasdam formas ab invicem dissideant; 2. *Anglicanorum* sectae *affirmantium,* unam ac universalem Christi ecclesiam neque invisibilem esse, neque ubique per Christianas sectas diffusam, neque etiam certa constitutionis forma destitutam, sed constare tribus definitis societatibus ceu totidem membris sive partibus, nimirum societate Anglicana, societate Oraeco-scbismatica, et societate Romano-catholica, licet caedem societates separatae ab invicem sint sive fidei professione sive communione corporis, ita ut contendant, societates alias ab huius (id est, ecclesiae verae) corporis communione sejunctas vel a plena professionis fidei unitate dissentientes membra esse aut partes ecclesiae lean Christi. At vero dogma fidei r-t visibilem ecclesiae universalis unitatem constare apprime unitate tum professionis fidei tnm communionis.

(54) Canon V est contra haereticam indifferentismi sententiam, quasi Christi ecclesia non sit ad salutem consequendam necessaria. Hoc autem contrarium esse verbo divinitus revelato, in capite doctrinae declaratur. Cetorum cf. adnotat. (9).

(55) Canon VI statuitur 1. contra vetustos et recentes ecclesiae accusatorea, do quibus in adnotat (10), *condemnantes* eam ecclesiae intolerantiam, qua ipsa separatas a sua communione sectas damnat, *itemque negantes,* id divino iure praecipi; quod est aperto contra divinam revelationem in cupito doctrinae expositam; 2. contra vulgarem incredulorum impietatem, qui religionis christianae veritatem ad subiettiva^ hominum opiniones revocant ita ut circa illam obicttiva certitudo haberi noqueat; ideoque omnes religione» seetasque ab ecclesia tolerandos esse praecipiunt. Sed hoc pariter revelatae divinitas doctrinae adversari, capitibus VI et VII declaratur et adiectis ndnotationibus (11) et (12) illustratur.

(56) Canone VII eorum damnatur sententia, qui *contendunt* 1. ecclesiam Christi iis paulatim tenebris t>ir indi poise, ut eadem ab originali sua institutione circa fidem et mores aberret; et 2. ita eam posse corrumpi, ut tandem penitus desinat ease. Hanc fuisse antiquorum *haereticorum* sententiam, enarrat Dionysius Petavius *de poenitentia publica* I. I, c. 3, itemque eandem fuisse *bulheri* et *Calcini* vocem, dicentium se papismi corruptionem deserere et antiquam puritatem repetere. Eiusdem rei testis est *Castander,* qui, uti legitur in Bibliotheca Belgica, tom. I, ap. Zachariam. *Aniifebronius,* tom. I, introduce, c. V, adnotat. 19: pDum in haereticorum.scriptis curiosius indagandis ac legendis versatur, haereseos notam vix effugit. Et dum in componendis religionis dissidiis se ponit sequestrum atque arbitrum, a recta fidei semita nimium quantum exorbitasse visus est. Docebat enim, nullam hacrcsiin sic erraro, ut a saluto abducat, quamdiu in Christum creditur, vel apostolicum symbolum tenetur. Ecclesiam item catholicam non (in] disciplinae solum et morum integritate, sed ot in doctrinae *sinceritate defecisse ;* lieitumquo esso homini christiano in articulis fidei orthudoxao dubitare; quod impium est et temerarium.u Eadem erat, quod ad mores attinet, sententia *Amaldi,* qui apud Petavium L c., l. VII, c. 9, ππ. 4 eqq. ita loquitur: „Ecclesiam .. . corrumpi poseo in moribus in plerisque suis membris, et *degeneraturam paulatim a prima puritate,* prout progredietur versu» finem mundi ... se describere, inquit, *corruptionem ecclesiae,* et deploraro misericordia commotum morum et disciplinae *prolapsionem,* ut ecclesia restituatur in pristinum statum/ Sed apertior et generalior est da obscuratione veritatum in ecclesia *Pistoriensium* a Pio VI per constitutionem *Auctorem fidei* damnata Fpropositio, quao asserit, postremia hisco saeculis sparsam esse generalem obscurationem super veritates gravioris momenti, spectantes ad religionem, et quae sunt basis fidei ct moralia doctrinae lesu Christi: *haeretica* Et haeretica profecto est otian» sententia, ita ecclesiam posse corrumpi, ut a vera sua constitutione deficiat, ot vera ecclesia ease deainat Ita haeretici novatores; et ita apud Petavium l. e., L III, c. 14, n. 6 iterum *Arnoldus:* „Veram ecclesiam, inquiens, non caso coctum constantem papa, episcopis, presbyteria, doctoribua, monachis et plebo, qualem eam videmus; nec eiusmodi corpus posse censeri ecclesiam alio 'sensu, nisi quia *successit cerae ecclesiae;* quemadmodum si aquae lutulentae et corruptae, quae impleret alveum fluvii, cuius aqua fuisset olim limpida, viva ac salubris, nomen imponeretur eiusdem fluvii, quamvis mutati corruptione, quao successit; nec sano posse *ecclesiam cocari, nisi eam, quae sexcentos postremos annos* antecessit. Quibus significatur, sic esse ecclesiam posterioribus saeculis depravatam, ut vera Christi ecclesia esse desierit. Eodem pertinent ex illis nonnulli, qui *nunc* maximo impugnant Romani pontificis praerogativas.

(57) Canone VIII damnantur fanaticorum hominum sectae, quao, ut ex adnotat (13) apparet, inde a primis ecclesiae saeculis, continua prope aerie semet exceperunt, *praetendentes,* praesentem Christi ecclesiam non caso ultimam ct supremam consequendae salutis oeconomiam, sed aliam, quao futura sit perfectior, exspectandam esse, can jite fore ecclesiam vere spiritualem vel ecclesiam Spiritus sancti. Docent ergo damnatam superius haeresim, institutam a Christo ecclesiam ad finem usque saeculorum non esso duraturam.

(58) Canon IX, qui circa ercleaiao infallibilitatcm venatur, unum manifesto supponit, *alterum* claro ac perspicue adsignificat seu indirecte docet, et *tertium* directe exprimit et sancit. *Supponit* uti fide» dogma veritatem, qua ecclesia dicitur infallibilis: *adsignificat* aperte, proprium immediaturnque infallibilitatis obiectum credi oportere revelatum Dei verbum, sive quidquid revelatione dit ina continetur: *significat* autem, proprii quidem sed mediati sui obiccti ambitum nnn finiri, nisi necessariis ad ipsum Dei verbum custodiendum praesidiis ac conditionibus. Hoc est, quod capite IX decreti ex sacri» litteris declaratur, et oppositis adnott. (15) et (16) uberius illustratur.

(59) Sequentes tres canones pertinent ad ecclesiae constitutionem. Et canone quidem X *tres condemnantur haeretes:* 1. eorum, qui generatim negant, ecclesiam esse societatem perfectam: 2. eorum, qui speciatim affirmant, ecclesiam non esse, nisi collegium: 3. eorum, qui contcndnn' ecclesiam, ut quae in statu sit, saeculari dominaiioni esse sublectam. Tria autem illa a novatoribus, ab eorum iurisconsultis, ct sequentibus illos pseudo-politicis negari, liquet ex adiectis supra adontati. (17) et sqq.; eadem divinae revelationi immediato opponi, ibidem exponitur, et in decreti capitibus III et X declaratur. Eodem spectant haec sanctissimi domini nostri in allocutione habita dio 9 iunii 1862, quibus eorum

reiicit sententiam, qui rbaud erubescunt asserere, A philosophicarum rerum morumque scientiam, itemquo civiles leges posso et debero a divina revelatione et ecclesiae auctoritate declinaro, et ecclesiam non esso veram pcrfectamque societatem plane liberam. nec poliero suis propriis et constantibus iuribus sibi a divino suo fundatore collatis, sed civilis potestatis esse, definire quao sint ecclesiae iura et limites, intra quos eadem iura exercere queat."

(60) Canon© XI et XII *specialia damnantur consectaria,* quae cum generali haereticorum thesi superius condemnata cohaerent: scilicet 1. in ecclesia omnium iura esso aequalia; do qua novatorum doctrina cf. adnotnt. (17): hinc 2. episcopos ecclesiao non haboro proprio dictam potestatem jurisdictionis, eed tantum ministerium: ita Salmasius, *de trapezitlco foenore,* p. 412; ¿Veteribus, inquit, episcopatus in ecclesia non fuit nomen *dignitatis* aut *potestatis* sed *curationis* et *administrations,* et B non solum in ecclesiasticis, sod otiam in civilibus curatio et potestas diversa fuit: nam quaedam officia curationem habent, non potestatem; *talis in ecclesia fuit episcopatus ;* et idem *de episcopis et clericis* l. VI: ¿Episcopum, ait, ox prima institutione sui nihil aliud fuisse, quam curatorem, nullo magisterio, nulla auctoritate praeditum, quasi *opificem* quondam aut *ministrum.* Sod do aliis similibus novatorum sententiis cf. adnott. (18) et (19): et 3. in exercenda potestate, quae iisdem episcopis concessa fuit, non esse eos liberos, sed saeculari imperio obnoxios; de qua perversitate cf. easdem adnotatt., quibus pariter illa impietatis placita iuxta doctrinam in decreti cap. X expositam ut fidei contraria ostenduntur. Sane ¿veritas catholica est, scribit Suarcs in *Defensione fidei catholicae* l. III, o. 6, de Romano pontifice, dari in ecclesia spiritualem *potestatem verae* et *propriae iurisdictioris,* per quam possit christia- C nus populus in ordino ad salutoni animae convenienter gubernari. Haeo assertio *de fide certa est,* ut communi consensu catholici docent, ct probatur... apertissimis Scripturae testimoniis". Et in Inudatis frequenter litteris ad cardinalem dc Rupefucaldio scribit Pius papa VI: ^Perlegantur assertiones concilii Senonensis inchoati anno 1527 contra Luthoranorum haereses: illud profecto quod basis est et fundamentum decreti matrimonialis (/. nationals], do quo agitur, expers esso ab *haeresis nota* videri non potest. Sic enim so explicavit concilium: ‚Marsilius Patavinus hostiliter ecclesiam insectatus et terrenis principibus impio applaudens, *omnem praelatis adimit exteriorem iurisdiclionem,* ea dumtaxat excepta, quam saecularis largitus fuerit magistratus. Omnes etiam sacerdotes, sivo simplex sacerdos fuerit, sive episcopus, archiepiscopus, aut etiam papa, aequalis ex Christi institutione asseruit esse auc-D toritatis. quodque alius plus alio auctoritate praestet, id ox gratuita laici principis concession© vult provenire, quod pro sua voluntate possit rovocaro. Verum cx *sacris litteris* coercitus est delirantis huius haeretici immanis furor, *quibus palam ostenditur,* non ex principum arbitrio dependere ecclesiasticam potestatem, *sed ex iure divino,* quo ecclesiae conceditur *leges* ad salutem condero fidelium, et in *rebelles legitima censura animadvertere; iisdem* quoquo *litteris aperte monstratur,* ecclesiae *potestatem longe* alia *quavis laica potestate non modo superiorem* esso, sed ed *digniorem.* Ceterum hic Marsilius et ceteri praenominati haeretici adversos ecclesiam impio debacchati certatim eius aliqua ex parte nituntur diminuere auctoritatem/“

(61) Cacone XII damnatur eorum haeresis, qui nominatim triplicem potestatem, legiferam, judiciariam et coorcitivam ecclesiae denegant. Ita disorte Grotius, *De imperio summarum potestatum circa sacra* c. 8: ¿Ecclesia igitur, inquit, legislativam potestatem *lege divina* non habet; quare quao ante imperatores christianos in synodis conscripta sunt, ad ordinem aut ornatum facientia, habent aut *solam consilii vim,* aut obligant per *modum pacti.* Neque haec tamen obstant, quominus facultas aliqua legislativa ecclesiis, pastoribus, presbyteris aut synodis concedi possit *humana lege* Observat tamen, ¿leges a *tali aliquo coetu* datas *rescindi* et corrigi posse *a summa potestate,* ai ita res exigat: quia non possunt in una *republica duo esse legislatores aeque* summi". Sic ille de potestate legislativa; de coercitiva nominatim et de quavis externa iuriadictione gencratim ita loquebatur in relatione data Consilio Statua de articulis organicis conventionis, uti habetur in actis italico factis in opero cui titulus: *Concordato fra il governo francese e la santa sede* p. 70. civis Portalis: ¿Se furon visti altre volta questi ministri (di religione) esercitare nei loro uffici un *autorità esteriore* e *coattiva* su certe persone e su certi oggetti, non bisogna perder di vista, che quest'autorità non era cho di *concessione* e di *privilegio. Essi la tenevano dai sovrani,* non l'esercitavano che sotto la loro sorveglianza o potevano essere spogliati, so no abusavano. Si dee dunque tenero per *incontrastabile,* che la *potestà dei capi è limitata alle cose puramente spirituali;* che questa potestà è piuttosto *un semplice ministero,* che una *giurisdizione* propriamente detta; o che se la parola giurisdizione, sconosciuta nei primi secoli, è stata *consacrata dal costume,* lo fu sotto la condiziono che non si debba convertir© il dovere d'impiagare i *mezzi di persuasione* nella facoltà di costringevo, e il *ministero nella dominazione.* Secondo l'osservazione di un'assai profondo scrittore non si ricusa alla chiesa il potero coattivo, o propriamente cosi detto, eo non perchè è impossibile, cho essa lo abbia, atteso Γ oggetto e lo scopo del sacerdozio e la natura dell uomo, il quale non per altro è sottomesso ai precetti della religione so non in quanto è perfettamente libero e capace di meritare o di demeritare. Quelli fra gli ecclesiastici che reclamassero questo potere, non saprebbero óve impiegarlo, e non potrebbero faro uso *senza distruggere Vessenzia stessa* della religione," Attamen Pius papa VI, uti est supra in adnotat. (20), Pistoriensium propositionem, qua ecclesiae iurisdictio ad meram suasionis potestatem revocatur, damnavit uti *haereticam.*

(62) Canone XIII *tres* profligantur *errores,* nimirum duo expressis verbis, tertius actu, ut aiunt, exercito. 1. Expressis verbis ct directo condemnatur haereticorum sententia, qua negant, ecclesiam veram esse unam, sanctam ... Romanam : 2. verbi· quidem expressis, sed indirecto ac propositione incidente, neminem extra illam posse salvari, de quibus cf. adnotatL (54) et (55); 3. actu ipso exercito, ecclesiam non habero potestatem illa duo dogmatice definiendi, quao est doctrina Francisci dc Paula Gonzalez Vigil, vulgata in opero *Defensa de la autoridad de los gobiernos* etc. a sanctissimo domino nostro litteris apostolicis 10 iunii 1851 condemnato, ut quod propositiones contineat ‚scandalosa falsas, . temerarias, impios et haereticas."

(63) Canon XIV. Cum quae canonibus statuuntur, de fido e«se omnia debeant, significasse distincte iuverit, quao hoe canone contra fidem ease dicuntur, scilicet negare 1. divinam primatus in Petro factam institutionem : et quidem 2. ita ut Petrus ewet omnium apostolorum princeps; itemque 3. totius ccelerizo militantis, nimirum quae in terris peregrinatur et nondum in termino est, visibile

capai. Hace tría, quae ox doctrinae capite de fide sant, negantur a proteetantibus generatim omnibus, et ab ipsis etiam schismaticis et episcopalibus; vel si praerogativam aliquam Petro factam concedant, eam vi iurísdietionis vere proprioque dictae exuant, ac in mero honore, qao Petrus esset primus inter pares, collocant, ct ita fidem christianam de instituto iarisdictionis primatu illudunt ac pervertunt. Atqui *de conciliis et ecclesia* l I c. 12 scribit Bellarminas: rEase autem papam Romanum totius orbis christiani ecclesiasticam principem, paulo ente ex magno Leone aadivimas, et nos in libris do pontifice fusissime demonstravimus/ Hinc additur 4. incisum ultimam, qao decemitar, contra fidem esso affirmare, primatum, quem Christus Petro contulit, *honoris tantum fuisse,* et quao sequuntur. Quod ad priorem canonis partem attinet, habentor inter Marsilii Patavini et Ioannis do laudano errores anno 1327 a Ioaone XXII damnatos „velat sacrae Scripturae contrarios ct fidei catholicae inimicos, hacroticos, sea hacreticales ct erroneos" haec art. 2: .Quod beatus Petrus apostolus non plus auctoritatis habuit, quam alii apostoli habuerunt, nec aliorum apostolorum fait caput. Item [quod] Christas nullum caput dimisit ecclesiae, nec aliquem vieariam suum fecit": et inter articulos lo&nnis Hum in concilio Constantiensi et a Martino V damnatos art. 7 [Mansi, XXVII, 1209): ^Petras non est, nec fuit caput ecclesiae sanctae catholicae." Quod vero ad alteram canonis partem attinet, occurrunt, inter articulos 39, de quibas errorom Wikleff et Han suspecti ex mandato Martini papae V in bulla *Inter cunctas* interrogandi erant, art 23 [ibid.]212): gîtera, utrum credat, quod beatus Petrus fuerit vicarias Christi habens potestatem ligandi et solvendi super terram": ct propositio damnata ab Innocentio X decreto sacrae congregationis Inquisitionis 1647 29 ianaarii: .Omnimoda aequalitas inter sanctum Petrum et sanctum Paalum sine sabordinationo et subtectione sancti Paoli ad sanctam Petrum in potestate suprema et regimine universalia ecclesiae, voluti *haeretica."]* Eoderaque referuntur censurae de propositionibus Marci Antonii de Dominis latae α facúltalo Parisiens! apud Duval. *De Romani pontificis potestate,* p. I, q. 2: nProposilio: sicut apostoli simal et io solidum aristocratice curam gerebant ecclesiae cam potestate aequati ct universali, ita episcopi omnes simul et in solidum eandem regant ecclesiam, singuli cam plena potestate: haec propositio est haeretica; et schismatica qaoad ultima vorba ‚singuli cum plena potestate1". Tam ista propositio: „ln potestate universali succedant episcopi non modo universi, sed etiam singoli; haeretica est et schismatica."

(64) Canon XV. Ilio canon statuitur contra novatores haereticos tum contra schismaticos, qui generatim negant 1. ex ipsius Christi Domini institutione Petrum in primatu super universam eccleeiam debere successores habere perpetuos; et spociatim 2. Romanos pontifices Petro in illo primatu succedere iure divino. Sed utrumque contra fidem esse, dodrina *superius et in doctrinae capite exposita* manifestissime ostenditor. Do utraque parte habentur praecedentia ecclesiae iudicia. Huo enim faciant damnati a concilio Constantiensi et Martino V Ioannis Huss ari. XXVII [Mansi, XXVII, ₮210]: „Non est scintilla apparentiae, quod oporteat osse anum caput in spiritualibus regens ecclesiam; quod semper cum ecclesia ipsa militante conversetur ot conservetur"; art. XXVIII: „Chribcqs sine talibus monstruosis capitibus per suos veraces discipulos sparsos per orbem terrarum melius suam ecclesiam regularet"; et art. XXIX: rApostoli et fideles sacerdotes Domini strenuo ia necessariis ad salutem regularunt ecclesiam, antequam papae officium foret introductum: sic facerent, deficiente per summo possibile papa, usquo ad diem indicii"; tum art. IX: BPapalis dignitas a Caesare inolevit, ct papao perfectio et institutio α Caesaris potentia emanavit"; et art X: ₱Nullus sine revelatione assereret rationobilitor do se vel alio, quod esset caput ecclesiae particularis, nec Romanus pontifex est caput Romanae ecclesiae particularis"; et art. XI: „Non oportet credere, quod iste quicunque eat Romanas pontifex sit caput [cuiuscunquej particularis eccleaiao sanctae, nisi Deus cum praedestinaverit"; atquo art. XII: BNemo gerit vicem Christi vel Petri, uisi sequatur eum in moribus: cum nulla alia sequela sit pertinentior, nec alitor recipiat a Deo procuratoriam potestatem, quia ad illud officium vicariatus requiritur et moram conformius et instituentis auctoritas"; tum damnati ab iisdem articuli WiklefF XXXVII: ^Ecclesia Romana eat synagoga satanae, nec papa est proximus ct immediatus vicarius Christi et apostolorum"; et XL: nElectio papae a cardinalibus, a diabolo est introducta"; et XLI: „Non eat do necessitate salutis credere, Romanam ecclesiam esso supremam inter alias ecclesias"; hinc ex articulis XXXIX, de quibus errorum Wikleff ot Hass suspecti interrogandi erant, art XXIV: rItcm, utrum credat, quod papa canonice electas, qui pro tempore fuerit, eius nomine proprio expresso, sit successor beati Petri, habena supremam auctoritatem in ecclesia Dei"; porro cum allato superius Lutheri art. XXV a Leone X damnato hae spectat damnatus ab eodem pontifice Lutheri art. XXVI: rVerbum Christi ad Petrum: Quodcunque solveris saper terram etc. (Matth. XVI) extenditur dumtaxat ad ligata ab ipso Petro"; eodem denique pertinent haec ex Pii VI brevi *Serper soliditate* diei 28 novembris 1786, quo liber Eybelii: *Quid est papa ?* damnatur: „An ergo, quod horribile dictu, fanatica fuerit vox ipsa Christi clavos regni caelorum cum ligandi solvendique potestate Petro pollicentis: quas claves communicandas ceteris, post Tertullianum, Petrum solum accepisse, Optatus Milevitanas profiteri non dubitavit? An fanatica dicenda tot solcmnia totiesque repetita pontificum conciliorumque decreta, quibus illi damnati eant, qui negarent, in beato Petro apostolorum principe successorem eius Romanum pontificem constitutum a Deo capat ecclesiae visibile oc vicarium lesu Christi, ei regendae ecclesiae plenam potestatem traditam, veramque ab omnibus, qui chri|tiano nomine censentur, obedientiam deberi; atque vim eam esse primatus, quem divino iure obtinet, ut ceteris episcopis non honoris tantum gradu, sed ot supremae potestatis amplitudine antecellat?" Quibus utrumque canonis incisum clare effertur.

(65) Canon XVI statuiturcontradoctrinasFebronii, Tamburini), Marci Antonii de Dominis, quique illas usquenunc sequuntur ac repetunt dicentes 1. potestatem primatus absolvi munere sive officio merao *inspectionis* vol *directionis.* Atqui haec est aliqua officii pastoralis functio, non autem ipsa pastoralis potestatis plenitudo, quae iuxta fidei doctrinam complectitur potestatem magisterii atquo regiminis. Addunt 2. potestatem propriam Romanorum pontificum non esse *plenam* neque *supremam* potestatem pastoralis sive episcopalis jurisdictionis in universam ecclesiam. Qua negatione evertitur ipsa natura primatus, qui, ut fides docet, in officio summi et universalis pastoris sive episcopi ovium et agnorum situs est. Tum ex illis alii negant 3. Romani ponti-

ficis potestatem esse *ordinariam,* com sit pro casibus tantum extraordinariis, ut aiunt, non ad greges pascendos, sed ad ordinis perturbati tutelam; alii vero ordinariam eam esse concedentes ao inter pastores exercendam, negant illam *immediatam* esse in singulos greges vel fideles, ad eosdem scilicet docendos ac pascendos, cum primatus potestas episcopalis non sit Quao rursum nti opposita declaratae fidei doctrinae, ita censura anathematis digna sunt. Quare proscribuntur qui dicunt, potestatem Romani pontificis non esso ordinariam ac immediatam. „Nam papam mediato *tantum* praeesse dominico gregi, ait Zollinger, *Institutiones iuris ecclesiastici,* I. 1, tit 30, § 508, nec posse nisi supplero defectum paetorum inferiorum, apertissimus error est ex damnatis haustus auctoribus, nempe Marco Antonio do Dominis, Richorio, Fobronio, Eybolio; error est manifeste repugnans ▾ orbis ot sententiis Christi primatum instituentis in potestato sancto Petro concessa; error repugnans traditioni et usui perpetuo; repugnans concilio occumonico Lateranensi IV... , Nihil in verbis Christi distinguitur, nihil excipitur. Petro imperatum est, inquit Bossuetus, *Sermone de unitate ecclesiae,* ut cuncta gubernaret, et pasceret omnes agnos et oves, filios et matres, et ipsos quoquo pastores, [pastores,] inquam, si populi rcspiciantur, oves, si Petro conferantur| . . . Quaero, quid episcopi prius, quid immediatius, quid propius acceperint" Et beatus Thomas, *Supplemento* q. 8, a. 5, ad 3 : rInconveniens osset, inquit, si duo aequaliter super oandem plebem constituantur; si autem inaequaliter, non est inconveniens, et secundum hoc super eandem plebem *immediate* sunt et sacerdos parochialis, et episcopus, et papa." Hinc theologorum sententiam referens Morbosius, *Summa Christiana* t. II de poco. dias. 4: nOrdinaria iurisdictio, ait, residet in iis tantum, quibus animarum cura et regimen *ex officio* competit; talis est Romani pontificis in omni *ecclesia* iurisdictio." Et Parieiensis facultas 1540 contra Lutherum statuit: nUnum esse iure divino summum in ecclesia militante pastorem, cui omnes christiani parerò tenentur"; tum 1683: „Unum esse *iure divino* summum in ecclesia pastorem . .. qui immediate a Christo non honoris solum et dignitatis, sed ot potestatis ac iurisdictionis primatum habeat in *tota ecclesia;·* Quae porro authenticis ecclesiae indiciis modo generalius modo specialius declarata fuerunt. Huc enim referuntur: ox concilii Lateranensis IV cap.5 quao soquuntur [Mansi,XXII,990]: „Antiqua patriarchalium sedium privilegia renovantes, *sancta universali synodo approbante,* sancimus, ut post Romanam ecclesiam, quae disponente Domino super omnes alias ordinariae potestatis obtinet principatum, utpote mater universorum Christi fidelium ct magistra, Constantinopolitana primum, Alexandrina secundum, Antioebena tertium, Hierosolymitana quartum locum obtineat–: porro ex damnatis a loanno XXII Marsilii Patavini et loannis de laudano erroribus art. IV: „Quod omnes sacerdotes, sivo sit papa, sive archiepiscopus, sive sacerdos simplex, sunt ex institutione Christi auctoritatis et iurisdictionis aequalis"; tum ox art. XXXIX, do quibus errorum WiklcfT.ct Hues suspecti orant interrogandi, art. XXV: 0Item, utrum credat, auctoritatem iurisdictionis papae, archiepiscopi et episcopi in solvendo et ligando esso maiorem auctoritate simplicis sacerdotis, etiamsi curam animarum habeat–; ot s. e. art XXIV: rItcm, utrum utrum credat, quod papa canonice electus, qui pro tempore fuerit, eius nomino proprio expresso, sit successor beati Petri, habens supremam auctoritatem in ecclesia Dei–; atquo praeter allatam superius ex constitutione *Auctorem fidei* propositionem III damnatam velati haereticam huc pertinet ex Pii VI litteris ad Germaniae metropolitanos c. 7: Apostolica sedes *supra omnes episcoporum dioeceses* habet tus *ordinariae potestatis";* et illa ex eiusdem Pii V£ brevi *Super soliditate,* quae post allegata superius verba sequuntur: „Quo magis deploranda est praeceps ao caeca hominis temeritas, qui tot decretis damnatos errores infausto suo libello instaurare studuerit, qui dixerit ac per multas ambages passim insinuant: quemlibet episcopum vocatum a Deo ad gubernationem ecclesiae non minus quam papam, nec minori praeditum esse potestate: Christum eandem per seso apostolis omnibus potestatem dedisse: quidquid aliqui credant obtineri et concedi solum a pontifice, posse idipsum, sive a consecratione sivo ab ecclesiastica iarisdictione pendeat, perinde obtineri a quolibet episcopo : voluisse Christum ecclesiam reipablicae more administrari: ei quidem regimini opus esse praeside pro bono unitatis, verum qui non audeat se aliorum, qui simul regunt, negotiis implicare: privilegium tamen habeat negligentes cohortandi ad sua implenda mania : cim primatus *hac una praerogativa contineri supplendae aliorum negligentiae, prospiciendi conservationi unitatis hortationibus et exemplo:* Pontifices nil posse in aliena dioecesi praeterquam *extraordinario casu:* Pontificem caput esae, quod vim suam ao firmitatem teneat ab ecclesia: licitum sibi fecisse pontifices violandi iura episcoporum, reservandiquo sibi absolutiones, dispensationes, decisiones, appellationes, collationes beneficiorum, alia uno verbo munia omnia, quae singulatim recenset atque velut indebitas ac episcopis iniuriosos reservationes traducit" His aliisque „infelix ille scriptor, ut ibidem legitur, nil non molitur quo hanc Petri sedem modis omnibus vexet oc oppugnet, qua in sedo constitutam potrea unanimi sensu cathedram eam coluere, qua in una unitas ab omnibus servaretur; o qua in reliquas omnes venerandae communionis iura dimanant; ad quam necesso sit omnem ecclesiam, omnes qui undique sunt fideles, convenire. Non ille veritus eat fanaticam turbam appellare, quam prospiciebat ad adspectum pontificis in has voces erupturam: hominem eum esse, qui claves regni caelorum cum ligandi solvendiquo potestate e Deo acceperit, cui non alius episcopus exaequari valeat, a quo ipsi episcopi auctoritatem suam recipiant, quemadmodum ipse a Deo supremam suam potestatem accepit: eundem porro vicarium esso Christi, rnput eccleaiao visibile, iudicem supremum fideliam.

(66) Canone XVII *directe* damnatur impia eorum doctrina, qui negant, inter daas supremas potestates, ecclesiasticam et civilem, unionem et concordiam posse consistere, in qua utriusquo iura salva sint. Eiusmodi autem sententiam adversari verbo divinitus revolato, capito XIII schematis declaratur et adnotat. (45) illustratur. *Indirecte* autem, per appositum /independentem- et per propositionem incidentem „quam ecclesia catholica sibi a Christo tributam esso docet–, eorum haeresis condemnatur, qui concordiam inter utramque potestatem ex dependentia potestatis ecclesiasticae a civili repetunt: „quia, inquit Grotius l. s. c., non possunt in una república duo esse legislatores aeque sommi–; bine ille *summae potestati* (quam civilem esso intelligit) ecclesiam subiicit Similiter Pufendorfius, ut ex eius verbis in adnot (5) addoctis constat Idem vero ib. l. c. § 35 sq. sic contra catholicos argumentatur: pColorem aliquem habet, quod iaetatur, melius et firmius unitatem fidei conservari, controvertías componi, ao haerear compesci atque extisgui posse, si in unum statam coaluerint omnes per orbem terrarum ecclesiae, et ab uno capite sive princeps is sit sive senatus o pluribus constans regantur "

Id autem reircit Pufendorfius, pqnia non possunt non boo modo in *una deitate duo summa imperia* introduci, cum obtentu indicii do controversiis non minus obnoxii teneri homines queant quam per iussa circa civiles actiones. Si pones alium sit imperium, tunc vel isto exacutionem quoque habebit sententiarum a se lutarum, vel ipse habebit satis sententiam pronuntiasse, exeeutione imperantibus civilibus delegata *Priori casa* duo summa imperia in una civitato *maxima incommoda* ot *distractionem parient.* Posteriori casu summi imperantes civiles ad nutum istius indicis sacra *carnificum munia* obibunt... Ut igitur duo status duoque summa imperia humana ct his respondentes in civibus obligationes in una civitate exstent, citra *contradictionem* ct *absurditattm* intclligi non potest. Et si maxime velis dicere, ecclesiam ct rcmpublicam diversos habere fines ct circa diversa obiccta occupari, sibi invicem non repugnantia: inde tamen F hand quidqunm consequitur, *ecclesiam in statum convertendam,* aut modum propagandi, conservandi ct colendi religionem Christianam *in civile regimen transmutandum.* Quae quam riot divinae per Christum institutioni contraria, in capite XIII docetur et tam superioribus adnotatt. quam adnotat. (45) exponitur. Ad utriusque autem societatis potestatisquo habitum declarandum inxta doctrinam catholicam spectant tum Oregorii XVI encydira data 18 cat sept 1832 circa Lamcnnaiaii doctrinam: rNcquo laetiora et religioni ct principatui ominari possemus ox eorum votis, qui ecclesiam α regno separari, mutuamque imperii cum sacerdotio concordiam abrumpi discupiunt. Constat quippe, pertimesci ab impudentissimae libertatis amatoribus concordiam illam, quae semper rei et sacrae et civili fausta exstitit ac salutaris tum quae scripsit rsuper principiis constitutionis cleri4 ad cardinalem de C Rupefucaldio 1791 Pius VI: „Et sane, inquit, quae unquam pertinere potest ad laicos iurisdictio super ecclesiae rebus, ob qnam ecclesiastici ipsi aubiici eorum decretis teneantur? Nemini porro, qui catholicus sit, ignotum esse potest, ¡esum Christum in suae ecclesiae institutione dedisse apostolis corumquo successoribus *potestatem nulli alii potestati obnoxiam,* quam sancti«eimi patres universi voce concordi agnoverunt cum Osio et sancto Athanasio monentibus: ‚Ne te robus misceas ecclesiasticis, neo nobis hisce de rebus praecepta mandes, sed a nobis potius hacc ediscas. Tibi Deus imperium tradidit, nobis quae sunt ecclesiastica concredidit, ac quemadmodum qui tibi subripit, Deo ordinanti repugnat, ita metuo, no si ad te ecclesiastica pertrahas, maioris criminis reus fias/ Ac propterea sanctus loanncs Cbrysostomus, ut magis, quam id verum esset, comprobaret, Ozae factum attulit: ‚Qui D arcam alioquin subvortendam fulsit, o vestigio mortuus eat, eo quod ministerium ipsi non congruens usurpavit; ergono sabbatum violatum, et solus arcao ruiturae contactus ad laniaro indignationem Deum provocavit, ut qui haec ausi fuerant, no minimum quidem venino sint consecuti; hic vero qui odoranda ut ineffabilia dogmata corrumpit, excusationem habiturus est, ot veniam consequelur? Non potest boc fieri, non potest, inquam/ Idipsum decrovcre sacrosancta concilia, consentientibus in idem vestris regìbus, usque ad regnantis avum Ludovicum XV, qui ao agnoscere declaravit: ‚Commo son premier dovoir d'empêcher qu'à l'occasion des disputes on ne metto en question les *droits sacrés* d'une puissance, qui a reçu do Dieu seul lo droit do décider les questions do doctrine sur la foi, ou sur la règle des mœurs; do faire des canons ou des règles do discipline pour la conduite des ministres du Γ Église A et des fidèles dans l'ordre de la religion, d'établir scs ministres ou [de] les destituer conformément aux mêmes règles, et do so faire obéir on imposant aux fidèles suivant l'ordre canonique non seulement des pénitences salutaires, mais do véritables peines spirituelles par les jugements ou par les censures, quo les premiers pasteurs ont *droit* do prononcer. Et tamen contra tnm certum in ecclesia sententiam, conventus iste nationals potestatem sibi ecclesiae arrogavit, dum tot ac tanta constitueret, quae cum dogmati tum ecclesiasticae disciplinae ndversalitur, ct dum episcopus ct ecclesiasticos omnes iureiurnndo ad sui decreti exsecutionem adstringor»'t. Verum hoc minime mirum videri debet iis, qui ex ipsa conventus constitutione facile intelliguut, *nil aliud ab illa spectari algue agi, quam ut aboleretur catholica religio et cum eadem debita regibus obediential*

(67) Canone XVIII *tria,* quae immediato oppo- F nuntur revelationi divinae, ut capito XIV declaratur, tanquam haeretica *damnantur:* 1. sententia negantium, potestatem, quao est ad civilem societatem gubernandam necessaria, a Deo esse; 2. sententia negantium, eidem potestati ex ipsa Dei lege subtectionem deberi; et 3. superiorem eiusmodi potestatem repugnaro naturali hominis libertati. De ipsis erroribus cf. adnotat. appositam sub numero (46). Ad quae faciunt haec cx Pii papae VI allocutione habita in consistorio secreto dio 29 martii 1790: pPcr decreta, quae α generalibus nationis gallicae comitiis prodierunt, ipsa impetitur perturbaturque religio; huius apostolicae sedis usurpantur iura; solemnia pacta et conventa violantur. Et quemadmodum huiusmodi mala o falsis emanarunt doclrini.·» per infectos renenatosquo libros, qui in manus omnium diffundebantur, ita quo in posterum etiam latius securiusquo evulgari imprimiquo possent ea opinionum contagia, inter prima comitiorum decreta illud exstitit, quo libertas asseritur cogitandi etiam do religione, prout cuique libeat, suaqac cogitata impune proferendi; *nec quemque aliis obstringi legibus statuitur, quam quibus ipse consentiat* * Tum pontifex subdit: PNatio fere omnis specio vanae libet tatis misero seducta parut ct mancipatur *concilio philosophorum* se inviami mordentium ac obtrectantium, non agnoscens, quod *regnorum salus potissimum innitatur Christi doctrinae* (s. Aug. ad Marcellin, op. 138, η. 15), quodquo eorum constituitur felicitas, *ubi omnium pleno consensu regibus obeditur,* ut totidem verbis docet Augustinus (contr. Faust. l. XXI. c 14). Ministri Dei sunt in bonum, ecclesiae *filii sunt, ac patroni,* quorum est eandem ut *parentem* diligere, oiusque *causam ac iura custodirei* Et iam Pius pontifex rsuper principiis constitutionis cleri, Dominico sanctae Romanae ecclesiae presbytero cardinali de Rupefucaldio· scribit: „Eo quippo consilio decernitur, in iuro positum esse, ut homo in sncietato constitutus *omnimoda gaudeat libertate,* ut turbari scilicet circa religionem non dobcat, in ciusque arbitrio sit do ipsius religionis argumento, quidquid velit, opinari, loqui, scribere ac typis etiam evulgaro. *Quae sane monstra ab illa hominum inter se aequalitate naturaeque libertate* derivari ac emanaro declaravit. Sed quid insanius excogitari potest, *quam talem aequalitatem libertatemque inter omnes constituere,* ut nil rationi tribuatur, qua praecipuo humanum gonue α natura praeditum est, utquo u ceteris animantibus distinguitur? . . . Ubi est igitur illa cogitandi agendique libertas, quam conventus decreta tribuunt homini in societate constituto, tanquam ipsius naturae ius immutabile? Oportebit igitur cx eorum decretorum sententia iuri contradicere creatoris, per quem exsistimus, et cuius libcralitati quid-

quid sumus atque habemus, acceptum referro debemue. Praeterea, quia iam ignoret, creatos esae homines, ut non solum singuli sibi, sed et aliis rivant, ac prosint hominibus? In hac enim naturae infirmitate mutuo indigent ad sui conservationem subsidio; atquo idcirco a Deo et rationem et loquendi facultatem tenuerunt, nt et opem potere, ot petentibus praestare scirent et possont: proindo *ab ipsa naturae inductione in societatem communionemque coierunt.* Iam. cum hominis sit ita sua ration© uti, ut supremum auctorem suum non tantum agnoscere, verum otiam colere, admirari ad cumquo omnia referro debeat, cnmquo ipsum *subiici iam ab initio maioribus suis necesse fuerit,* nt nb ipsis regatur Atquo instruatur, vitamque suam ad rationis, humanitatis religioniequo normam instituero valeat, certo ab uuiuicuiusquo ortu *irritam* constat atquo *inanem* esso iactatam illam inter homines *aequalitatem* ac *libertatem. Necessitate subditi estote.* B Itaquo ut homines in civilem sociotntem coalescere possent, gubernationis forma constitui debuit, per quam iura illa libortatis adscripts sunt *sub leges supremamque regnantium potestatem;* cx quo consequitur, quod s. Augustinus docet (Confess, lib. Ill, c. 8) in haec verba; ‚Generale quippo pactum eat societatis humanao *ohedire regibus suis.* Quapropter haec potestas, *non tam a sociali contractu, quam ab ipso Deo* recti iustiquo auctore repetenda est'. Quod quidem confirmavit Apostolus in superius laudata epistola (ad Romanos XIII): Omnis anima potestatibus . .. Atquo hic referre libet canonem concilii Turonensis II habiti anno 567, cuius verbis anathemate plectitur, non solum qui decretis apostolicae sedis contraire praesumit, sed et, quod peius eat, qui contra sententiam, quam vas electionis Paulus apostolus Spiritu sancto ministranto promulgavit, aliud conscribere ulla ratione praesumat, cum dicat ipso per Spiritum sanctum: Qui praedicaverit praeter id quod praedicavi, anathema sit. Ast ad refutandum *absurdissimum eius libertatis* commentum, satis esse potest, si dicamus, huiusmodi nempe sententiam fuisso *Waldensiutn* ct *Beguardorum* a Clcmento V *sacro approbante occumcnico concilio* Viennensi damnatorum, quam deiiido secuti sunt *Wiklrphistae,* ot postremo *Lutherus* illis suis verbis: *Liberi sumus ab omnibus."*

(68) Canono XIX condemnatur monstrum doctrinae do stutu, quem vocant omnipotentem, α quo omnia iura inter homines dimanent, et cuius sit omnis inter homines auctoritas: do quo cf. adnot. (46).

(69) Canon XX statuitur contra eiusdem superioris monstri consectarium, quo contenditur i. in publicis rebus ao socialibus legitimam conscientiae normam situm esse in lego status, qui sit omnis D iuris fons et nonna; aut in publica, quam dicunt, hominum opinione; 2. iudicia vero ecclesiae circa licitum vel illicitum ad huiusmodi publicas ot sociales actiones ot ros non pertinere. Postremo hoc commento aperto negatur, quod circa ecclesiae magisterium oiusquo obiectum sancitum est superius uti do fido tenendum; priori autem illo negatur, supremam nc necessariam conscientiae omniumquo humanarum actionum normam esso in Dei lego sitam, ut in capito XIV declaratur. Quod ad errores attinot, uterque adnotat. (46) exponitur, sed ad eundem haeo referuntur, quao „civis Portalis l. s. c. ab initio suao relationis dixit: ^Quelli fra gli ecclesiastici cho fossero ciechi a segno di credere, cho il pontefice di Roma od ogni altro pontefice possa immischiarsi in *qualunque* siasi *modo* nel governo dei popoli, ispirerebbero dei *giusti allarmi* e offenderebbero Γ ordino sociale. Non si deve giammai *confondere* Ia *religione collo ¡talo: la religione* è la società dell uomo con Dio, lo *stalo* è la società degli uomini fra di loro. Ora, per unirei fra loro gli uomini non hanno bisogno nè di rivelazione, nè di soccorsi soprannaturali. Basta loro di consultare i loro interessi, le loro affezioni, le loro forze, i lor diversi rapporti coi loro simili: essi non hanno bisogno che di se medesimi. La quietione di sapere, so il capo di una società religiosa od ogni altro ministro del culto abbia un potere sugli stati, si riduce ai termini i più semplici Colla semplice impulsione della legge, ogni uomo, è incaricato egli della cura della propria sua conservazione? Ciò cho può ogni uomo per la salute individualo, perchè non lo potrà per la loro commune salvezza il corpo politico, che è una vasta riunione di una moltitudine di uomini? La *sovranità,* è altra cosa cho il *risultato dei diritti* della natura *combinati coi bisogni della società? Queste quisiioni* non appartennero *giammai alla religione,* c sono *puramente civili.* Esso debbono venir *decise* dalle *massime generali della società del genere umano,* poiché *il gran principio delі indipenitenza dei governi* è appoggiato sul diritto universale dello genti, che non soffre eccezioni, poiché è fondato sul diritto naturale. Negando questa indipendenza non si farebbe che indebolire c rompere i legami che uniscono i cittadini alla vite, o non si farebbe che rendersi colpevole di delitto di stato Gli articoli organici consacrano *tutte queste grandi verità,* che sono il fondamento di ogni ordino pubblico, e indicano tutto le precauzioni, che la salvezza dei nostri padri aveva preso per conservarne il prezioso deposito. *L'unità* o *Γ universalità* del *pubblico potere* sono una conseguenza necessaria della sua *indipendenza.* Il potor pubblico devo bastare a se stesso; ed è *nullo* se non è *tutto.* I ministri della religione non debbono pretenderò nè di dividerlo, nò di limiteli "

(70) Canone XXI damnantur eorundem pseudopoliticorum doctrinae, do quibus in superioribus adnotatt. (18), (20), (59-61) dictum est, quique praetendunt. ecclesiae leges nullam obligandi vim habere, nisi potestatis civilis sanctione firmentur, aut eandem civilem potestatem posse vi supremao suae auctoritatis do causis religiosis indicaro ac statuere, ita paulo post verba superius allata idem jjCivis Portali·–: rAllorché, inquit, nell·esaminare i lìmiti naturali del ministero ecclesiastico si attribuisce *esclusivamente* ol pubblico potero la disposiziono delle coso temporali, riservando ai pastori le *materie spirituali,* non si intende certamente di lasciare come vacante fra questi limiti il ra.«/o *territorio* dello *materie* cho hanno tutto insieme dei rapporti o colla religione o colla polizia dello 'tato, o cho dai giurisconsulti vengono chiamate *miste;* nè permettere indifforontemento ai ministri del culto di farvi dello *incursioni arbitrarie* o di aprirvi dei *conflitti giornalieri* col magistrato politico. Un tale stato di coso trascinerebbe una *pericolosa confusione* e rcnderebbo sovente *incerto il dovere deli obbedienza.* È necessario cho vi sia un *potere superiore,* il quale abbia diritto in questa specio di territorio di *sciogliere tutti* i *dubbi* o di superar© tutte lo difficoltà: *questo potere* è quello a cui è dato di bilanciar© tutti gl'interessi, quello da cui dipende Γ ordine pubblico o generale, ed a cui *solo appartiene di prendere il nome* potere *nel suo senso proprio* E un *principio certo,* cho *t? interesse* pubblico di cui tien ta bilancia il governo, *deve prevalere* in tutto ciò che non è dell'essenze *della religione.* Per tal modo il *magistrato politico può e debbe intervenire* in tutto ciò cho riguarda Γ amministrazione esterna *delle cose*

¡acre. Per esempio, è dolí essenza della religione, che la di lui dottrina venga annunziata; ma non è dell'essenza della religione, che ciò sia fatto da talo o tal altro predicatore; ed è necessario alla tranquillità pubblica che venga fatto da uomini che abbiano la *confidenza della patria.* È anco talvolta necessario alla tranquillità pubblica, che le *materie de\Y istruzione* c della *predicazione solenne* vengano *circoscritte* dal *magistrato.* Noi no abbiamo molti esempi ne' Capitolari di Carlo magno. La chiesa giudica gli errori contrari alla sua morale ed ai suoi dogmi; ma lo stato ha interesse *d'esaminare la forma delle decisioni dogmatiche, sospenderne la pubblicazione, allorché lo erigono alcune ragioni ài stato,* d'imporre silenzio sopra punti, la cui discussione potrebbe agitare troppo violentemente gli spiriti; e *d'impedire* ancora in certo occorrenze, che le *coscienze non vengano arbitrariamente allarmate.* La *preghiera è* un dovere religioso; ma la *scelta* B dell'ora e *del luogo* da destinarsi a questo dovere è *un'oggetto di polizia. L'istituzione delle feste* nel lor rapporto colla pietà appartiene ai ministri del culto; ma interessa allo stato che i cittadini non vengano troppo frequentemente distratti dai travagli i più necessari alla società e che nell'istituzione si abbia *maggior riguardo* ni *bisogni* degli uomini, che alla *grandezza deir Essere che si vuole onorare.* Oli articoli organici fissano su questi oggetti c sopra altri che sarebbe inutile di enumerare la parto che deve prendervi il pubblico potere. La materia dei *matrimoni* esigeva un' attenzione particolare . . .* Quae non multum abludunt ab exposito in *supe rioribus adnotationibus systemate Pufendorfii, Bochíneri, Hcineccii, ot hao Grotii doctrina, qua L s. c. cap. 10 affirmat, Nicaenum canonem do episcopo·rum electione „α *summa potestate rim legis* habuisse", et cap. 12: nA summis potestatibus emanare ius C *canones faeiendi,* qui *rim legis habeant* Sed Bveritas catholica est, scribit Suarea *contra regem Angliae de primatu summi pontificis* 1. c. [1. 3] c 7, reges temporales, ut tales sunt, seu *ratione suae iurisdiciionis supremae* in principatu politico, *nullam habere* ʋı *ecclesia spiritualem potestatem* Hinc in laudatis supra litteris ad cardinalem do Rupefucaldio Pius papá VI: PAt, inquit, ut iidem adversarii nostri tueantur istius conventus decreta, ipsa dicunt ad *disciplinam* pertinere, quao cum saepe pro temporum varietate mutata fuerit, nunc itidem *mutari potuit.* Verum inter decreta ipsa, non solum disciplinaria sed et alia non pauca in eversionem *puri immulabilisgue dogmatis* congeruntur, ut hactenus demonstravimus. Ast ut de disciplina agamus, *quis* unquam cat *inter catholicos,* qui affirmet, *disciplinam ecclesiasticam immutari a laids posse?* cum ipso etiam Petrus do Marea fateatur *(de concordia tacer- D dolii et imperii* 1. II, c. 7, n. 8) quod de ritibus, ceremoniis, sacramentis, cleri censura, conditionibus et disciplina, canones a conciliis, et decreta a pontificibus Romanis tanquam de *materia sibi subitela'* frequentissimo edantur; et vix ulla proferri possit constitutio principum, quae hac do re luta fuerit *mero potestatis saicalaris imperio. Sequutas* quidem hac in parte leges publicas videmus, sed non *antecessisse.* Deinde eum anno 156·) facultas Purisiensis id examen adduxisset ea quao Franciscus Grimauldet, advocatas regius, retulerat ad conventum seu statue apud Andegavonses collectos; inter mullas propositiones ab ipsa reprobatas sequens etiam n. VI roperitur: Le second point de Iα religion est en la police et discipline sacerdotale, sur lequel les rois et princes chrétiens ont puissance d icolle dresser, mettre en ordre et réformer icelle corrompue: *haec propositio est falsa, schismatico, potestatis ecclesiasti·* A *cae enervativa,* ot *haeretica,* ot probationes ad illam sunt impertinentes. Praoterea certum omnino est, disciplinam non posso temero et pro arbitrio variari" ct quae sequuntur. Quao confirmat sanctissimus dominus noster allocutione habita dio 9 iunii 1062 dicens: „Hinc perverse comminiscuntur, *civilem potestatem* posse eo *immiscere* rebus quae ad *religionem, mores,* et *regimen spirituale* pertinent, atquo etiam impedire, quominus sacrorum antistites ot fideles populi cum Romano pontifice supremo totius ecclesiae pastore divinitus constituto libere ac mutuo communicent, ut plano dissolvatur necessaria et arctissima illa coniunctio, quae inter membra mystici corporis Christi ot adspectabilo suum caput ox divina ipsius Christi Domini institutione esso ommino debet". Sed haec hactenus.

2.

Quadraginta patras dosidoria exponunt circa meliorem tractationem schematis de ooolesia Christi.

Eminentissimi ac reverendissimi domini cardi·nales praesides.

Schema constitutionis dogmaticae „Do ecclesia Christi", quod patrum consultationi propediem submittetur, gravissimas res complectitur.

Sicut praecipuae hostium fidei aggressiones contra divinum procurandae salutis humanae institutum, fundamenuliaque eiusdem dogmata diriguntur, ita solida expositio doctrinae do ecclesia eiusquo auctoritate principale agendorum huius concilii argumentum efficiat est necease. Summopere autem exoptandum est, ut tanta materia ea, qua par est, maturitate, eo item modo et ordine pertractetur, queis brevitati quoque, quantum fieri potuerit, consulatur. Nam vel cac, quae hucusque factae sunt, tractationes eat snperque ostenderunt, quantum momentum recto consultationum modo et ordini tribuendum sit.

Quapropter infrascripti summopere desiderant, ut gravissimum hoc schema non in omni sua extensione simul ot ad semel examinetur, sed argumentum eius fine accuratioris discussionis in certas partea dividatur.

Tres autem principales partes in eo perspicue distinguuntur. Caput I usque IX inclusive tractat de ecclesia ciusque proprietatibus. Caput X et XI de potestate ecclesiastica, cui tamquam appendix additur caput XII de temporali sanctae sedis dominio. Tertia pars, quao caput XIII, XIV et XV complectitur, de gravissima ccclesiao ad statum civilem relatione agit.

Singulae autem harum trium partium iterum pro re nata in alias minores subdividendae forent.

Quod nisi fieret, sed unicuique oratorum liceret de quocunque capite, quo libuerit ordine, promiscuum proferre sermonem, non exigua rerum confusio, ipaiusque tractationis difficultas et protractio ipso facto oriretur.

Praeterea non utile tantum, sed fere necessarium videtur, generales rerum consideratione a speciali cuiusvis materiae tractatione secernere, ut facilius attentio in universam rei indolem et postmodum in eam particularem, quae prostat, materiam figatur.

Quapropter eminentias vestras infrascripti enixo rogant, ut:

Io Antequam schema dictum conciliari pertractationi eubiiciatur: Patribus concilii ¡ustum pro praeparatorio studio temporis spatium, fors una post conclusam schematis do catechismo discussionem quindena concedatur.

2° Ante specialem singulorum capitum considerationem generalia discussio aperiatur ita, ut in exor-

dio totius consultationis illi ad dicendum projocen- a tar, qui fors do universo schemate aliqua notanda haberent

3® Ut consultatio secundum suprndicta in tros partes distinguatur ita, ut nonnisi pertractata una parto ad alternai discutiendam procedatur.

4· Ut similiter unicuique parti discussio de eadem generalis praemittatur, qua demum peracta ad singula capita deveniatur. Quia vero

5° nonnulla capita in prima saltem parte, quae do ecclesiae character© ct proprietatibus agit, tam nrcto euhaerent, ut do illis simul sermonem fieri consultum videatur: optimo caput I cum II0, caput IV simul cum V0, caput VI cum VII0 ot caput VIII simul cum IX0 consultationi submitti poterit.

Multum solliciti de optato progressa et felici exitu amplissimi huius occumenici concilii, quod omnium mentes summopere occupat, et rei christianne pro futuris temporibus modum et regulas prae- B scribere pergit, hane petitionem ad vos, eminentissimi praesides! dirigimus, ìntime persuasi, huiusmodi dispositionem ct tractandi regulam ad ordinatum ct broviorem simul discussionum progressum, proin ot ad certiorem ampliorcmquo laborum successum saluberrimam fore, immo vero necessariam.

In reliquis cum profundissima veneratione sumus eminentiarum vestrarum humillimi servi

Romae die 9 februarii 1370.

Fridericus card. Schwarzenberg m. p. archiepiscopus Pragenais.
loannes Simor m. p. archiep. Strigoniensis et primas Hungariae.
Maximilianos de Tarnóczy m. p. archiep. Salisburgensis et primas Germaniae.
Fridericus m. p. e Landgr. de Furetcnbcrg archiepiscopus Olomucensis.
Andreas Gollmayr, archiepiscopus Goritiensis.
Gregorius de Scherr, archiepiscopus Monacensis et Frisingensis.
Michael de Deinlein, archiepiscopus Bambergensia m. propria.
Ludovicus Haynald m. p. archiepiscopus Colocensis et Bacsionsis.
Paulus Melchers archiepiscopus Coloniensis.
■Gregor. Michael archiepiscopus Lcopoliensis ritus armeni.
Honricus Forster episcopus Wratislnviensis.
-Guilelmus Emmanuel Kettelor, episcopus Moguntinus.
losephus Georgius Strossraaycr m. p. ep. Bosnensis et Syrmiensis.
Bartholomaeus Legat episcopus Tergestinus-Iustinopolitnnus.
losephus AI. Pukalski episcopus Tarnoviensis.
loannes Valerianus m. p. episcopus Budvicensis.
Georgius Dobrila episcopus Parentinus et Polensis.
Eduardua Jacobus, episcopos Hildesiensis.
Valentinus Wiery m. p. episcopus Gurcenais.
Antonius losephus Peitler episcopus Vaciensis.
Alexander Bonnaz episcopus Csanádiensis.
loannes Ilenr., episcopus Osnabrugensis.
Pancrntius Dinkel, episcopus Augustanus Vind.
Ludovicus Forwerk, episcopus Leontopolitanua.
Michael Fogarosy m. p. episcopus Transsilvaniae.
lacobus Stepischnegg m. p. episcopus Lavantinus.
loannes Zalka m. p. episcopus laurinensis.
Ladislaus Biró m. p. episcopus Szatmariensis.
Philippus Krementz episcopus Varmicnsis.
Georgius Smiciklas m. p. episcopus Crisiensis.
Matthias Eberhard, episcopus Trevirensis.
Stephanas Lipovniczki m. p. ep. M.-Varadiensis Latinor.
Sígismundus Kovács m. p. episcopus Quinqae-Ecclesiensis.
Ignatius Mrak m. p. episcopus Marianopolitanus et Mnrquettensis.
Carolus losephus de Hefele, episcopus Rottanburgensis.
Hieronymus los. L. B. de Zeidler abbas Strahoviensis.
Adolphus Namszanowski, episcopus Agathopolitanus i. p. i.
Carol. loannes episcopus Sangallensis.
loannes Perger episcopus Cassoviensis in Hungario,
Franciscos Xavcrius 'Wicrzchleyski, archiepiscopus Leopoliensis ritus latini.

a

A tergo manu secretarii: „Provisum iuxta mentem oratorum (art. 1-4x).tf

3.

Monitum circa observationes scripto tradendas super primis decem capitibus constitutionis de ecclesia Christi

1870 februarii 23.

Quoniam dubitatio exorta fuit, an observationes intra decem dies "scripto tradendae super primis decem capitibus schematis constitutionis dogmaticae *de ecclesia Christi* etiam comprehendere debeant tredecim priores canones do Ecclesia Christi, quae dictorum decem capitum complementum efficiunt; idcirco expressis verbis declaratur, observationes intra hos decem dies, quorum ultimus erit dies quartus martii, scripto tradendas non solum decem prima capita, sed etiam canones, qui ad eandem doctrinam pertinent (scilicet canones 1-13 inclusive) complecti debere.

E secretaria concilii Vaticani die 23 februarii 1870.

losephus, episcopus Sancti Hippolyti,
P secretarias.

i Decreti videlicet die 20 februarii editi, qnol habetur inpra. coi. 18-15.

XIX.

INFALLIBIL1TATIS PONTIFICIAE DOCTRINA CONCILIO DEFINIENDA PROPONITUR

1870 martii 7.

Praevium editoris monitum. — Post ea quao re- .ulímus do decreto die £0 februarii edito, siluerunt congregationes generales usque ad diem 18 martii 1870. Sed interim inter patres consultationes privaî'iquo studia habita sunt, atque de schemata *de redesia Christi* iam distributo eao conscriptae sunt animadversiones quae paulo inferius exhibebimus.

Cum autem iamdiu ab initio concilii plurimorum vc * ederentur, ut hac in synodo catholica doctrina definiretur sancireturque do Romani pontificis in- 4llibili tn to quam semper tonuit atquo tenet catholica ecclesia; cumque petitiones plurimae admotae fuerint sive per fideles sive per ipsos concilii patres, quamquam paulisper difformes essent, immo et nonnullae dissonantes quoad definitionis opportunitatem, summus pontifex Pius Nonus iuxta litteras apostólicas *Multiplices inter* hoo doctrinae thema definiendum concilio proposuit, atquo definitionis formula distributa est patribus quo die catholica ecclesia festivitatem celebrat Angelici doctoris. cuius theologica et philosophica doctrina in ecclesia catholica per saecula splendidissime refulsit et refulget, quae quidem

derelinqui forte poterit, ignorantia peregrinis opinionibus superveniente, obscurari autem non poterit

Extra synodum, ut omnibus notum est, libertas licentiose scribendi do hoc doctrinae capito eo pervenerat, ut cordatis viris stomachum moveret, et imperitis scandalum crearet; ratio autem et studium quorumdam agendi, ut suffragia in proprium sensum captarent, eo quoquo devenerat, ut dictitaretur, eos vario obtentu civilem auctoritatem concitare, qua sancta sedes forte deterrita, quod et scribere piget, impediret, quominus hoc doctrinae caput definiretur. Quare non solum opportunum, verum etiam plane necessarium videbatur, ut veritas catholica tanto ludibrio exposita in suam lucem quantocias restitueretur. Namque si ipsos consideras libellos, qui tanta colluvie edebantur sive contra Romani pontificis infallibilitatem vel definitionis opportunitatem sive pro infaliibiiitate; tibi sunt argumento validissimo ad concludendum, futurum omnino fuisse ut haec do infaliibiiitate doctrina a concilio definiretur, cum mota fuisset quaestio multum rumorem excitans, praecisione facta a merito quaestionis eiusdem. Nisi enim dicere velis Vaticanum concilium se gesturum prout ex actis quae habemus concilii VI traditur so gessisse Honorius, qui quaestionem de una vel duabus voluntatibus in Christo Domino, prout debuerat, *suo supremo et irreformabili iudicio* non diremit; ideoque nisi dicere velis concilium Vaticanum eadem nota afficiendam do hao exorta quaestione, sicut olim Honorius, de infallibilitate quaestio dirimenda erat. Eo magis quod diuturna prorogatione periculum immineret, ne, rebus publicis iugiter oscitantibus iisdemquo graviter Undem perturbatis, synodus protrahi non posset. Quod, dum orat periculum bene saneque sentientibus, spes ct ultimum effugium e converso videbatur illis, qui secus sibi aliiaquo persuadere studebant.

Cum autem acta sanctae sedis defensione aliunde petita ab impactis calumniarum telis plerumque non indigeant, sed eorum potentissima defensio sit ipsa rerum genuina expositio, historicum procedendi ordinem ideo plenius exponemus, ut tot tantaeque calumuiao do hac praecipue quaestione licentiose evulgatae tandem aliquando ovanc.5cant. Monumentorum edendorum initium sumimus ab iis postulatlonibus, quibus patres bene multi obnixe efflagitarunt, ut gravissimum illud thema concilio proponeretur definiendum.

1.

Postulationes pro infallibUitatls Romani pontificis definitione oecumenieo concilio proponenda.

a.

Sanctissimo domino nostro papae Pio IX.

Beatissime pater.

lufallibilitatem summi pontificis rx *cathrdru* loquentia. quao cvidenthsimis divinarum literarum et sanctorum patrum probatur testimoniis, quamque maxima christifidelium pars, per oecumenicum Vaticanum concilium, definiri desiderat, hodie a quibusdam vehementer oppugnatam comporimus. Hinc grave oritur scandalum, quod fidei simplicitati non parum obesae poterit. Nam vera falsis commiscentes ot iis quao clara sunt tenebras obducentes ^ecclesiam illam ad quam, ut sanctus Irenaeus ait, propter potiorern principalitatem necease est convenire eos qol sunt undiquo fideles, et in qua semper consonata eat ea, quao est ab apostolis traditio-, nedum errare poste, sed etiam aliquando errasse in animos inducere contendunt: Cbristique in terris vicarium, cuius est confirmare fratres, no a fido deficiant, doctrinas a christianis moribus alienas pluries docuisse ao In haoresim prolapsum, non sino magna A fideliam perturbatione et ecclesiae inimicorum laetitia evulgant.

Quae cum ita sint, optandum censeo, ut quid de infaliibiiitate Romani pontificis in materia fidei, tamquam universalis ecclesiae doctoris definientis, ab omnibus sit credendum, sacrosancta synodus, apud apostolicam cathedram congregata, aperiat ac decernat. Id enim non modo opportunum, verum etiam necessarium videtur, no fidelium mentes fluctuantes sint, et circumferantur omni vento doctrinae, in nequitia hominum, in astutia ad circumventionem erroris.

Quapropter, beatissimo pater, qui naviculam ecclesiae, inter furentes persecutionum undas, ne impingeretur in errorum syrtes. α Christo Domino, iri persona beati Petri, gubernandam suscepisti, instanter postulo, ut illam controversiam sacri concilii iudicio subiici permittas, qua tandem definita, idipsum B dicamus omnes, et simus perfecti in eodem sensu et in eadem sententia

Sanctitatis tuae humillimus et obsequentissimus in Christo servus

\+ Ant. los. Pluym ep. Nicopolitan.

18 decembris 1869.

b.

Beatissime pater,

Venerabiles putres concilii oecumenici Vaticani. Emmanuel loseph Anaya protonotarius apostólicos, dignitas ecclesiae metropoliUnao Sanctae Fidei Bogotao in Neogranatensi, procurator illustrissimi ac reverendissimi domini losophi Romero episcopi Diboncnsis et vicarii apostolici dioeceseos Sanctae Martae in dicta ecclesiastica provincia Neogranatensi. omni qua decet observantia et obsequio haec humillime exponit, ut pro conscientiae suao debito C praedicto procuratoris muneri, quo fungitur, satisfaciat

Uti vobi.·, pater sancto, venerabiles patres, ita et pene omnibus compertum est quod hisco diebus, cum nonnulli scriptores publico disceptaverint de Romani pontificis infaliibiiitate occasiono huius concilii, quod auspico Deo ct Virgine feliciter inchoatum est; hinc factum est ut quidam ex viris doctis ad trutinam, et nonnulli ox indoctis hanc veritotem vel etiam in dubiam revocaverint. Ex quo quantum detrimenti capere possit apud fideles populos tum auctoritas et magisterium Romanae sedi», tum eorumdem catholicorum fides, nemo est qui non videat.

Quapropter necessarium ducit orator testimonium in medium offerre tum do aua personali fide, tum do fide episcopi Dibonensia. ac totius cleri ot populi Noogranatonois reipublicae circa huiusmodi D Romani pontificis infallibilitatem.

Itaque ad suam fidem quod attinet, orator nedum firmiter credit, sed etiam cum praeceptoris munero fungeretur in ius ecclesiasticum tum publicum tum privatum in seminariis Sanctae Mnrtao ot Bogotae, pro viribus usque sategit omnigenis argumentis, quae scientia sacra abunde suppeditat, discipulis demonstrare ao ab obicctis defendere catholicam hanc veritatem, scilicet: *Itomanum pontificem ex cathedra definientem* in *rebus fidei et morum infallibilem esse, eiusque dogmatica decreta, etiam antequam accedat ecclesiae consensu», esse prorsus irreformabilia.*

Haec est etiam firma fides episcopi, cuius nomine hic adstat orator; itidem sentit et credit tum clerus tum populus qui vero catholice sapit; ita ut si per ephemerides eorum perveniret ad aures hanc infallibilitatem in controversiam adduci, nec per infallibile huius concilii oraculum definiri, scandalum profecto paterentur. Putarent enim dubitaro posse de eo

quod heri tamquam certum crediderunt. Putarent J eo fortius hna do catholica veritato dubitari fas esae, do qua ipsa haec oocumenica synodus anceps haeret aut haererò videtur, cum non obstantibus dubiis in modium contra prolatis, ipsa sileat, iramo renuat definitionem dogmaticam quoad eam tradere.

At insuper quid non esset pertimescendum ox parte inimicorum ecclesiae, quos haeretis vol incredulitas pervasit? Ipsi enim quotidiano ox facto optimo norunt illud Augustini monitum: *Ecclesia Dei ... mulla tolérai; et tamen quae sunt contra fidem rei bonam ritum non approbat, nec tacet, nec facit* (s. August, op. LV, al. CXIX ad Innuar. c. XIX, n. 35), seu: Ecclesia errorem circa fidem non dissimulat, non tolerat, sed illum denunciai, impugnat ac damnat. Si igitur in praesenti controversia do infaliibiiitate Romani pontificis ex cathedra definientis hoo in concilio ecclesia sileret, quamvis error qui eam oppugnat sit contra fidem divinam, quis valeret, venerandi patres, vestros versare unto oculos incredulitatis atquo hetorodoxiao vesaniam in impiis abaurdisque erroribus quasi per consectarium ex hoc eloquenti silentio eruendis? Quis vestrum non cornit quod ecclesiae hostes plenis buccis adversus rem catholicam debaccharentur, quasi petra, supra quam Christus fundavit ecclesiam, fracta possit illabi? Atque ita quis impediret quominus blaterarent, quod possit immo debeat una cum ipsa ruere otiam aedificium super eam α Christo fundatum?

Ceterum patornitates vestrae probe norunt, quot quantique ponderis argumentis huiusmodi veritas fulciatur. Posita enim quod dogmaticae'definitionis nomine, seu definitionis editae *ex cathedra* significetur *Romani pontificis decretum quo proponit aliquid universae ecclesiae de fide tenendum aut respuendum reluti fidei contrartaas sub censurae aut anathematis poena;* posito quod catholici omnes in ' asserenda huiusmodi Romani pontificis infaliibiiitate cum edit ex cathedra dogmaticas definitiones, haud sane dispescant summum pontificem ab ipsa ecclesia, quae cum ipso unum corpus constituit; ac perinde teneant omnes, Romanum pontificem in decretis dogmaticis edendis ecclesiae capitis dignitatem praeseferre, et tamquam unitatis centrum ministerio fungi sibi a Christo commisso; posito quod Romanus pontifex suas fidei definitiones emittens, propria non edit, sed ea quao in revelationis deposito asservantur, et ad nos derivant per sacras litteras et traditionem sivo scriptam sive in ecclesia viventem ct per suos actus patefactam, praefert; hisco aliisque positis, ac insuper maturo perpensis argumentis quao evidenter catholicam banc veritatem demonstrant, vix oxplicari potest quomodo quis censeri queat cordatus vir catholicus qui adversus eam insurgat. Do hac enim veritate repeti iure merito D possunt verba bullae dogmaticae *Ineffabilis Deus,* qua sanctitas vestra infallibili oraculo definiebat immaculatae Conceptionis dogma: scilicet eam tuentur *divina eloquia, veneranda traditio, perpetuus ecclesiae sensus, singularis catholicorum antistitum acfidelium conspiratio, et insignia Romanorum pontificum* (et addatur oecunienicon/m *conciliorum) actah constitutiones, declarationes.*

Missa porro facit orator divina sacrarum scripturarum oracula, scilicet primum qnod legitur Luc. XXII, 31: *Simon, Simon, ecce satanas expetivit vos ut cribrarti sicut triticum: ego autem rogavi pro te ut non deficiat fides tua, et tu aliquando conversus confirma fratres tuos ;* alterum quod ex Matth. XVI, 17-18 desumitur: *Beatus es Simon Bar-lona...; et ego dico tibi quia tu es Petrus, et super hanc petram aedificabo ecclesiam meam, et portae inferi non praevalebunt adversus eam;* tortium quod a Christo redivivo prolatum suppeditat sanctus loannes XXI, 15 et seq.: *Pasce agnos meos . . .pasce oves meas.* Itidem praetermittit luculentissima testimonia quae sensus traditionalis abunde suppeditat. Hacc enim tum sacrarum litterarum, tum traditionis monimenta allata ao doctissimis commentariis illustrata ac expensn habentur npud plures magni nominis doctorea, quos inter eminent Canus, venerabilis Bellorminus, sanctus Ligorius, Petrus Ballerinius, cardinalis Litta in suis epistolis; inter coaevos theologos loannes Perrone, Dechamps episcopus Mechlinieneie, Petrus Guai, aliique innumeri. Apud eosdem quoquo radicitus confutata habentur quae sive contra scripturarum oracula, sive contra traditionis testimonia, sive contra factum infallibilitatis Romanorum pontificum congesta ab adversariis fuerunt, praesertim de Liberio et Honorio.

Illud tantummodo argumentum in praesentiarum I urgere contendit orator, quod a totius ecclesiae Christi agendi ratione petitur. Ecclesia enim catholica licet iam decom et octo saecula nata, est semper eadem in quolibet suae vitae saeculo, immo in quolibet suae vitae die. Ipsa est semper societas illa infallibilis a Christo fundata uti *columna etfirmamentum veritatis;* illa sponsa cui sponsus eius Christus indissolubili vinculo se copulavit; illa *quam Spiritus sanctus docet omnem veritatem cum ea in aeternum manens;* est illa *adversus quam portae inferi non praevalebunt.* Si igitur constat quod aliquo suae vitae tempore aliquam ipsa profiteatur veritatem. illico eiusdem certitudinem infallibiliter tenere quisque catholicus debet. Iam vero ex agendi ecclesiae universae ratione constat:

1° Novatores damnatos a solis Romanis pontificibus illico uti haereticos habitos esso etiam antequam oecumenica cogerentur concilia, uti abunde demonstrat clarissimus cardinalis Orsi;

2° Plures itidem errores tanquam haereses spectatos fuisse ex sola Romanorum pontificum damnatione, uti ostendit Petitdidier;

3° E converso oecumonicorum conciliorum decreta non fuisse uti irreformabilia retento, nisi cnm ea Romanus pontifex confirmavit: immo fuisse quandoque reiecta ob huiuçmodi confirmationis defectum, uti ostendunt citati auctores. Hinc factum est iam tritum sermone proverbium illud Ambrosii effatum; *Ubi Petrus, ibi ecclesia* (Enarrat, in Po. XL, η. 20);

4° Episcopos undique ad Romanos pontifices controversias detulisse ut eas dirimerent, novitates ot errores ut damnarent; catholicos autem omnes eorum decisionibus dogmaticisque decretis constanter acquievisse, et nonnisi haereticos eisdem fuisse obluctatos;

5° Universam Christi ecclesiam ratam habuisse formulam ab Hormisda subscribendam propositam. ln qua praedicta infallibilità· adstruebatur;

6° lu publica demum liturgia hano ipsam infallibilitatis praerogativam fuisse Romanae ecclesiae seu Romano pontifici passim assertam. Quae omnia α praccitatis aliisque ecclesiasticis scriptoribus demonstrata, aut supponunt, aut luculenter adstruunt Romani pontificis infallibilitatem, independenter ab expresso vel tacito ecclesiae consensu.

7 Et nostra hac ipsa aetate omnibus exploratum est, catholicos antistites atquo fideles mirifice conspirare in retinenda Romani pontificis infaliibiiitate, non excepta Galliarum ecclesia; eamque adstruere vel saltem supponere eos ipsos, et quidem perpauco·, qui oppugnare videntur opportunitatem edendae de ea definitionis per infallibile huiusce saerosinetae Vaticanae synodi oraeulum. Et haec universal·· catholicorum persuasio mirifico apparuit cum devotissime et firma fide universa Christi ecclesia *

cepit praedictam dogmaticum decretum, quod tu, beatissime Pie, ex cathedra edidisti ad declarandam ac definiendam immaculatam beatae Mariae virginis conceptionem. Insuper hoc postremum ex cathedra decretum, inspecta ratione qua fuit prolatum, non modo confirmavit Romani pontificis infullibilitatem in hisce edendis definitionibus, sed et gallicano systemati, quod iam per so fatiscebat, extremum fatum practico composuit, uti concinne demonstrant scriptores qui de hoo iminacultae Conceptionis dogmate post praedictam definitionem pertractarunt, ubi eiusdem emolumenta definitionis evolvunt.

Quare Augustini verba et hic merito repeti possunt: „Nobia tutum est... fiducia securae vocis asserere quod universalis ecclesiae consensione roboratum esta (de bapt, lib. VII, c. 53). Et cum Cassiano licet edicere: „Praoiudicium secura damnationis exhibuit qui iudicium universitatis impugnat (de incarnat Dom., lib. I, c. VI). Unde mirum easo li non debet ai sanctus Alphonsus de Ligorio (in dissert, de Romani pontificis auctoritate, lib. I, tract II) scribat: „Ex bis omnibus tandem inferunt doctores prout Suarez (lib. Ill de fidei defen.), Bannex et Bellarminus (lib. IV de pont, c. 2), nostram sententiam osse saltem fidei proximam; *et centraría* (dicit Bellarminus l. c.) *videtur omnino erronea, et haereri proxima/*

Ad te igitur oculos vertit orator ut ad matrem parvulus, o sancta Dei ecclesia docens, iu Spiritu sancto legitime congregata circa sepulcrum beatissimi Petri, qui in tuo capite Romano pontifice eadem auctoritate vivit. Te alloquitur, o populorum mater, humanae societatis tutela, scientiae lux, verae fidoi ac morum castos ct vindex. Sapientia tua, Dei sapientia est, et provisiones tuae humanos captus longo Jatequo vincunt. Hominis ratio vesana superbiae febri commota mundum reformare C ausa est; et mundus praeceps in pristinum chaos contendit. Tumens se extulit (hou infelix!) adversus te, ac tua munia praeripuit; sed brevis eius fuit triumphus, luctuosa sui erroris cognitio. Eius doctrinae genuerunt dubium, eiusqae leges dissidia seruerunt Tu autem, o Christi sponsa, habes verba vitae et balsamum lethalibus plagis. Decreta tua stultitiae sunt cnecis superbis: sed humilis investigator caelestis sapientiae florem in cis detegit. Audiant itaquo filii tui usque ad extremum terrae vocem tuum tanquam caeli vocem ; pastores ovibus sibi commissis eam studiose repetant, generatio praesens, generationibus iu aevum futuris; et imprimis tui capitis Romani pontificis, in quo tanquam in solidissima petra to Christos fundavit, infallibilitas in edendis dogmaticis decretis por te hoc in Vaticano concilio sancita, sit velati stella princeps quae inter densissimam huius saeculi noctem et D medias tot inter procellas nunciet tandem aliquando iactatis nautis iam proximum diem veritatis atque iustitiae.

Romae, hac die 20 decembris 1869.

Emmanuel loseph Anaya, procurator episcopi Dibonensie et vicarii apostolici Sanctae Marthae.

c.

Beatissimo Pater.

Praefectus apostolicus in insula Cayennae et Guyana, volis totius huiusce missionis annuens, et propriae pietati erga sanctam sedem apostolicam satisfacere volens, ad pedes sanctitatis vestrae provolutus enixe et humilitor postulat, ut in sacrosancto Vaticano concilio dignetur definirò tanquam do fido credenda, et suam in fido inerrantium et, saltem modo generali, ad praecludendum adversariis omne subterfugiam, quibusnam casibus Romani pontificis decretis, tanquam ipeimet Christo sit obediendum.

Cayenne, le 31 décembre 1869.

Oliv. L. Hervé, praof. apoat. (L.fS.)

d.

Litterae, quibus invitabantur patret, ut petitioni dejinitionis infallibilitatis pontificiae subscriberentl.

a[9].

Reverendissimo ct excellentissimo domine.

Quemadmodum petitio hia littoria adposita ostendit, infrascripti episcopi cum aliis quoque convenerunt, ut ab occumcnico concilio sanctionem catholicae doctrinao flagitarent, qua supremam ideoqiio ab errore immanem auctoritatem Romani pontificia, in rebus fidei ct morum apostolica potestate universis fidelibus praecipientis, profitemur.

Intereat vero maxime, ut quam plurimi patres eiusmodi sanctionem vel eadem vel simili ratione postulent.

Rogamus ergo, reverendissime ot excellentissime domine, ut tam ipse huic propositioni aeu petitioni subscribas, quam alios etiam reverendissimos patres, quos noveris animi consensione conjunctos, ad subscribendum invites. Deinde petitionem, tuo nomine, et, si fieri possit, aliorum etiam patrum subscriptis nominibus auetam, ad unum episcoporum has litteras dantium, quo citius licebit, remittere velis.

Satis vero erit, si, retentis foliis rationes, ob quas petitio baee opportuna et necessaria censetor, continentibus, primum tantum folium ipsam propositionem continens remittas.

Subscriptiones ita collectas peculiari congregationi, a sanctissimo domino nostro Pio IX pro propositionibus expendendis nominatae, exhibebimus.

[Quod si alium forsitan eiusdem rei postulandae modum aptiorem meliorcmque censueris, rogamus, ut propriam petitionem eidem congregationi proponere non omittas.

Denique excellentiam tuam reverendissimam causae certae non latent, cur flagitemus, ut do hac re silentium inter patres servetur.]

Sincerissimi obsequii signis permanemus tibi, excellentissime et reverendissime domine, addictissimi et humillimi famuli

Romae, die 30 decembris 1869.

t Georgius Antonius de Stahl episcopus Herbipolensia.
t Andreas Racas episcopus Argcntinensia.
t Petrus de Preux episcopus Sedunensis.
f Btephanus Marillcy episcopus Lnusanncnsis ot Genevcnsis.
t Joseph Pluym episcopus Nicopolitanus.
t Vincentiue Gasser episcopus Brixineneis.
t Carolus Fillion episcopus Ceuomanensis.
+ Ignatius de Senestréy episcopus Ratisbononsis.
f Theodorus do Montpellier episcopus Leodienaia.
t Nicolaus Adames episcopus Halicarnassensis i. p. i.
loanncs Bapt. Zwerger episcopus Sccovicnsis.
f Franciscus Leop. do Leonrod episcopus Eyatettensis.
*f Philippus Krementz episcopus Warmionsis.
t Michael Heiss episcopus Crossonsis.
f Aloysius Kobès episcopus Mcthonensm i. p. i.

Postea his litteris subscripserunt Antonius Hassun patriarcha Ciliciae, Franciscus Roullet de Le

I Afferuntur, quales primo scriptae et typi, impresse sunt. Sententia nnris inda» postea otniisa e*t. Duo patres, quorum nomina stellula - uoUta sunt, ius nomina ¿eleri valuerant.

Bouillerio episcopus Carcassonensis, loseph Caixal y Estradò episcopus Urgellonsis, Eugonius Lachat episcopus Basiloensis (qui tamen postea recusavit).

r-

Reverendissime et excellentissimo domino1.

Quemadmodum petitio hia litteris adposita ostendit, infrascripti episcopi, cum aliis quoque, convenerunt, ut ab oecumonico concilio sanctionem catholicae doctrinao flagitarent, qua supremam, idcoque ab errore immunem auctoritatem Romani pontificis, in robus fidoi et morum apostolica potestato universis fidelibus praecipientis, profitemur.

Intereat vero maxime, ut quam plurimi patres eiusmodi sanctionem vel eadem vel simili ratione postulent

Rogamus ergo, reverendissime et excellentissime domine, ut tam ipso huic propositioni seu politioni subscribas, quam alios etiam reverendissimos patres, B quos noveris animi consensione coniunctos, ad subscribendum invites.

Deinde petitionem, tuo nomine, et, si fieri possit, aliorum etiam patrum subscriptis nominibus auctam, ad unum episcoporum has litteras dantium, quo citius licebit, remittere velis.

Subscriptiones ita collectae peculiari congregationi, α sanctissimo domino nostro Pio papa IX pro propositionibus expendendis nominatae, exhibebimus.

Quod ai alium forsitan eiusdem rei postulandae modum aptiorem, melioremque censueris, rogamus, ut propriam petitionem eidem congregationi proponere non omittas.

Folia rationes, ob quas petitio haec opportuna et necessaria censetur, conciliorumque provincialium sententias continentia, excellentia tua reverendissima pro libito retinere poterit.

Sincerissimi obsequii signis permanemus tibi

Excellentissime et reverendissime domine,

Romae, die 3 ianuarii 1870.

addictissimi et humillimi famuli.

Rogerus Antici-Mattoi, patriarcha Constantinopolitanus lat, rit.
Paulus Angelus Ballerini, patriarcha Alexandrinus lat. rit.
Antonius Ilassun, patriarcha Ciliciensis Armen.
Miecislnua Lodochowski, archiepiscopus primos Gnesnensis ot Posnaniensis.
lulius Arrigoni, archiepiscopus Lucanus,
loseph Rotundo, archiepiscopus Tarentinus,
loanncs Zwijson, iam archiepiscopus Ultraiectensis nunc episcopus Buscoducensis.
Vincontius Spaccapietni, archiepiscopus Smyrnensis.
Marianus Ricciardi, archiepiscopus Rlieginonsis.
Emmanuel Garcia Gil, archiepiscopus Caesaraugustanus.
Spiridion Maddalena, archiepiscopus Corcyronsis.
Pelagius de la Bastida y Davalos, archiepiscopus Mexicanus.
Andreas Ignatius Schoepman, archiepiscopus Ultraiectcnsis.
Georgius Antonius do Btahl, episcopus Herbipolomis.
Andreas Races, episcopus Argentinensis.
loannes Maria Donoy, episcopus Montis Albani.
Petrus de Preux, episcopus Sedunensis.
Alexius Wicart, episcopus Vallis Guidonis.
Stephanas Marilloy, episcopus Lausannensis ot Gonovonsis.
Felix Cantimorri, episcopus Parmensis.
Philippus Mincione, episcopus Milotonsis.

1 Race epistola cam adiecte appendice data est qusm plnrimis concilii patribus.

Vincentius D'Alfonso, episcopus Pennensis et Atriensis.
Antonius Monescillo, episcopus Giennensis.
Aloisius Kobòs, episcopus Methonensis.
Franciscas de Charbonnel, episcopus Sozopolitanua.
Bartholomaeus D'Avanzo, episcopus Calvensis et Theanensis.
Theodorus de Montpellier, episcopus Leodiensis.
Aloisius Filippi, episcopus Aquilanus.
losephus Caixal y Estradò, opiscopus Urgellonsis.
Aloisius Do Agazio, episcopus Triventinus.
Nicolaus Sergent, episcopus Corisopitonsis.
Franciscus Roullet de La Bouillerie, episcopus Carcassonensis.
Claudius Henrico Plantior, episcopus Nemausensis.
Ludovicus Dolalle, episcopus Ruthenensis.
Ildephonsus Dordillon, episcopus Cambysopolitanus.
Vincontius Moretti, episcopus Imolensis.
Vincentius Gasser, episcopus Brixinensis.
Amandus Renatus Maupoint, episcopus Sancti Dionysii Ronnionis.
Carolus Fillion, episcopus Cenomanensis.
Ignatius do Senestréy, episcopus Ratisbononsis.
Antoniae Maria Valenziani, episcopus Fabrianensis et Matiliccnsis.
Aloisius Lombo, episcopus Cotronensis.
Gerardus Wilmer, episcopus Hnrlemonsis.
Aloisius Di Canossa, episcopus Veronensis.
Nicolaus Adames, episcopus Halicarnassensis,
loseph Pluym, episcopus Nicopolitanus.
Ludovicus Maigret, episcopos Arathensis.
Gaspar Mormillod, episcopus Hebronenais.
loannes Marangò, episcopus Tenensis ot Myconensis.
Franciscus Loopoldus de Leonrod, episcopus Eystettensis.
Loo Meurin, episcopus Ascalonensis.
C Theodorus Gravez, episcopus Namurcensis.
Michael Heiss, episcopus Crossensis.
Paulus Alexander Spoglia, episcopus Comaclensis.

Propositio.

A sacra oecumenica synodo Vaticana infrascripti patres humillimo instanterquo flagitant, ut aportis omnemquo dubitandi locum excludentibus verbis sancire velit supremam, ideoquo ab errore immunem esso Romani pontificis auctoritatem, cum in rebus fidei et morum ea statuit ac praecipit, quao ab omnibus christifidelibus credenda et tenenda, quaeve reiicienda et damnanda sint.

Rationes ob quas haec propositio opportuna et necessaria censetur.

Romani pontificis, beati Petri apostoli successoris, in universam Christi ecclesiam jurisdictionis, adeoquo etiam supremi magisterii primatus in sacria Scripturis aperto docotur.

Universalis et constans ecclesiae traditio tum factis tum sanctorum patrum effatis, tum plurimorum conciliorum, etiam oocumonicorum, et agendi et loquendi ratione docet, Romani pontificis iudicia do fidei morumquo doctrina irreformabilia esse.

Consentientibus Graecis et Latinis, in concilio II Lugdunensi admissa professio fidoi est, in qua declaratur: pSubortos de fide controversias debere Romani pontificie iudicio definiri/ In Florentina itidem oecumenica synodo definitum est: „Romanum pontificem esso verum Christi vicarium, totiosquo ecclesiae caput, et omnium Christianorum patrem et doctorem; et ipsi in beato Petro pascendi, regendi ac gubernandi universalem ecclesiam a Domino nostro Icsu Cbristo plenam potestatem traditam esse/ Ipsa quoque sana ratio docet, neminem stare posso in fidei communione cum ecclesia catho-

fica, qui eius capiti non consentiat, cum no cogitatione quidem ecclesiam & suo capite separare liceat.

Attamen fuerunt atque adhucdum sunt, qui, catholicorum nomino gloriantes, eoque etiam ad infirmorum in fide perniciem abutentes, docere praesumant, eam sufficere submissionem erga Romani pontificis auctoritatem, qua eius do fide moribusquo decreta obsequioso, ut aiunt, silentio, sino interno mentis assensu, vel provisorio tantum, usquednm do ecclesiae assensu vel dissensu constiterit, suscipiantur.

Hocco porro perversa doctrina Romani pontificis auctoritatem subverti, fidei unitatem dissipari, erroribus campum amplissimum aperiri tempusque late serpendi tribui, nemo non videt

Quare episcopi, catholicae veritatis custodes et vindices, his potissimum temporibus connisi sunt, ut supremam apostolicae sedis docendi auctoritatem aynodalibus praesertim decretis et communibus testimoniis tuerentur L B

Quo evidentius vero catholica veritas praedicabatur, eo vehementius, tam libellis quam ephemeridibus, nuperrime impugnata est, ut catholicus populos contra sanam doctrinam commoveretur, ipsaque Vaticana synodus ab ea definienda absterreretur.

Quare, si antea de opportunitate istius doctrinae io hoc oecumenico concilio pronuntiandae a pluribus dubitari adhuc potuit, nunc eam definire necessarium prorsus videtur. Catholica enim doctrina iisdem plane argumentis donno impetitur, quibus olim homines, proprio iudicio condemnati, adversus eam utebantur; quibus, si urgeantur, ipse Romani pontificis primatus, ecclesiaequo infallibilitas pessumdatur; et quibus saepo deterrima convicia contra apostolicam sedem admiscentur. Immo acerbissimi catholicae doctrinao impugnatores, licet catholicos se dicant, affirmare doo erubescunt, Florentinam synodum, supremam Romani pontificis auctoritatem lucu- C lentissimo profitentoro, oecurnonicam non fuisse.

Si igitur concilium Vaticanum, adeo provocatam, taceret ct catholicae doctrinae testimonium dare negligerei, tuno catholicus populus de vera doctrina reapse dubitare inciperet, neoterici autem gloriantes assererent, concilium ob argumenta nb ipsis allata siluisse. Quin immo silentio boo semper abuterentur, ut apostolicen sedis iudiciis et decreti circa fidem et mores palam obediontiam negarent, contendentes quod Romanus pontifex in eiusmodi iudiciis ferendi falli potuerit.

Publicum itaque rei christianae bonum postulare videtur, ut sacrosanctum concilium Vaticanum, Florentinum decretum de Romano pontifice deuuo profitons et uberius explicans, apertis omnemque dubitandi locum praecludentibus verbis sancirò velit supremam, idcoque ab errore immunem esse eiusdem Romani pontificia auctoritatem, cum in rebus D fidei et morum ea statuit ac praecipit, quae ab omnibus christifidelibus credenda et tenenda, quaeve reiicicnda et damnanda sint.

Non desunt quidem qui existiment, a catholico hac veritate sancienda abstinendum esse, ne schismatici atque haeretici longius ab ecclesia arceantur. Sed in primis catholicus populus ius habet, ut ab oecumenica synodo doceatur, quid in re tam gravi, et tam improbe nuper impugnata credendum sit, no simplices et incautos multorum animos perniciosus error tandem corrumpat. Idcirco etiam Lugdunenses et Tridentini patres rectam doctrinam stabiliendam esso consuerunt, etsi schismatici et haeretici offenderentur. Qui sincera mente veritatem quaerant, non absterrebuntur sed allicientur, dum ipsis ostenditur, quo potissimum fundamento catholicae eccle-

1 Piara «tasmodl te»üaoala in appendice, quae sequitur, coItecU rant

A siao unitas ct firmitas nitatur. Si qui autem, vera doctrina ab oecumenico concilio definita, ab ecclesia deficerent, hi numero pauci ct iamdudum in fide naufragi sunt, praetextum solummodo quaerentes, quo externa etiam actione ab ecclesia so eximant, quam interno sensu iam deseruisse palam ostendunt Hi sunt, qui catholicum populum continuo turbare non abhorruerunt, et a quorum insidiis Vaticana synodus fideles ecclesiae filios tueri debebit. Catholicus enimvero populus, temper edoctus et assuetus apostolicis Romani pontificis decretis plenissimum mentis et oris obsequium exhibere, Vaticani concilii sententiam de eiusdem suprema ct ab erroro immuni auctoritate laeto fideliquo animo excipiet.

Appendix.

Novissimarum provincialium synodorum et communis episcoporum sententia de suprema et ab errore iinmuni Romani pontificis in *rebus fidei et murum auctoritate.*

1. Concilium provinciale *Culonicnse,* nnno 1860 celebratum, cui, praeter ominentissimum cardinalem et archiepiscopum Coloniensem. loannem do Gcissel, quinque subscripserunt episcopi, diserte docet [Mansi, XLVUI, 108>]; pIdso (Romanus pontifex) est omnium Christianorum pater er doctor, *cuius in fidei quaestionibus per se irreformabil» est iudicium."*

2. Episcopi in concilio provinciali *Idlraicctеiisi* anno 1865 congregati apertissime edicunt [Mansi L ciU 655 B]: ^(Romani pontificis) iudicium in iis. quae ad fidem moresque spectant, *infallibile* esse, indubitanter retinemus.a

3. Concilium provinciale *Pratense,* anno 1860 Celebratalo, cui cum eminentissimo cardinali et archiepiscopo Friderico de Schwarzenberg quatuor alii episcopi definientes subscripserunt, titulo *de primatu Romani pontificie* haec statuit [Mansi t. cit 224 l>): rReiicimus porro errorem illorum, qui alicubi ecclesiam catholicam existera posse autumant absque unitatis vinculo cum ecclesia Romana, ,in (pia semper ab hi·, qui sunt undique, conservata est ea, quae est ab apostolis traditio (s. Irenaeus adv. haeres., L III, - c. 3, n. 2). Sciant neminem, qui extra unionem capitis est, censeri posse inter membra corporis ecclesiae, quam Dominus super Petrum fundavit ot in eius auctoritate solidavit Confiteantur potius nobiscum et cum orthodoxis per orbem terrarum fidelium turmis sanctae Romanae ecclesiae principatum et pontificis Romani primatum; summa, qua decet, pietate nobiscum venerentur colantquo sanctissimum dominum nostrum Pium divina providentia papam IX ceu legitimum principis apostolorum successorem, lesu Christi in terris vicarium, supremum fidei ductorem ct navis Christi gubernatorem, cui *fidelissima obedienttu animique assensus ab omnibus, qui ad orile Cifristi perlinere volunt, praestetur.* Declaramus et docemus, hanc Romani pontificis auctoritatem a Christo Domino descendere, a nulla proin hominum potestate vel concessione pendere, atque omni tempore et in atrocissirais Romanae ecclesiae afflictionibus perdurare illibatam, prout etiam in carceribus et martyriis beati Petri perduravit/

4. Concilium provinciale *Colócense.,* anno I860l celebratum, haeo statuit [Mansi Lcit 516 d]: „Quemadmodum Petrus erat .. . doctrinae fidei magister irrefragabilis, pro quo ipse Dominus rogavit, ut non deficeret fides eius . — pari modo legitimi eius in cathedrae Romanae culmino successores... depositum fidei summo ct irrefragabili oraculo custodiunt . . , Undo propositiones cleri gallicani anno 1682 editas, quas iam piae memoriae Georgius archiepiacopus

* Legendam *1863.*

Btrigonionsie una curn ceteris Ilungariac praesulibus A eodem adhuc anno publico proscripsit, itidem reficimus, proscribimus, atque cunctis provinciae huius fidelibus interdicimus, no eas logoro vel tenero, inulto minus doccro nudorent/

6. Concilium| provinciale *Urbinateuie,* anno 1859 celebratum ct α septem episcopis subscriptum, his vorbis exprimitur [Mansi, XLVH, 853 d]: nEi qui primum obtínot ot summum ecclesiasticae auctoritatis fastigium, beatissimo nempe et sanctissimo Pio papao IX uiusquo in Romano pontificatu successoribus, suminum, quod iuro divino dobemus obsequium ac perpetuum subtectionem spondemus; oiquo tamquam unico ac vero unitatis catholicae centro, ecclesiae fundamento, Christi corporis capiti, gregis dominici duci ac custodi, adhaerere profitemur, parati ox animo, Deo auxiliante, sanguinem totum fundere, quam nb bao unitato ot subiectione vel quid minimum deflectere aut dissentire/

6. Concilium plenarium *Pultimorense,* anno 1866 coactum, in decretis, quibus 44 archiepiscopi et episcopi subscripserunt, inter alia haec docet [Mansi, XLVIII, 913 a|: nViva ct infallibilis auctoritas in ea tantum viget ecclesia, quao α Christo Domino supra Petrum, totius ecclesiae caput, principem ot pastorem, cuius fidem numquam defecturam promisit, aedificata, suos legitimos semper habet pontifices, sino intermissione ab ipso Potro ducentes originem, in cius cathedra collocatos, ot eiusdem etiam doctrinae, dignitatis, honoris et potestatis haeredes ot vindices. Et quoniam ubi Petrus, ibi ecclesia, ac Petrus per Romanum pontificem loquitur, ot semper in suis successoribus vivit ot iudicium exercet, ac praestat quaerentibus fidei veritatem; *idcirco (lirina eloquia eo plane sensu sunt accipienda, quem tenuit ac tenet haec /ternana beatissimi Petri cathedra,* quao omnium ecclesiarum mater ot magistra, fidem a Christo Domino traditam C integram inviolatarnque semper servavit, *eamque fidelrs edocuit, omnibus ostendens salutis semitam et incarruptae reritatis doctrinam.*

7. Concilium primum provinciale *Mestmoiiariereriense,* anno 1852 habitum, profitetur [Mansi, XLIV, 728 b]: „Cum Dominus noster î ndhortotur dicens: Attendito ad petram, undo excisi estis; attendito ad Abraham, patrem vestrum: aequum est, nos, qui immediato ab apostolica sede fidem, sacerdotium veramquo religionem accepimus, eidem plus ceteris amoris et observantiae vinculis adstringi. *Fundamentum igitur cerae et orthodoxae fidei ponimus, quod Dominus noster lesus Christus {muere coluit inconcussum, scilicet Petri cathedram, totius orbis magistram et matrem, sanctam liornanam ecclesiam. Quidquid ab ipsa semel definitum est, eo ipso ratum ct certum tenemus;* ipsius traditiones, ritus, pios usus ot omnes apostólicas constitutiones, disciplinam respicientes, toto corde am- D plectimur et veneramur. Summo denique pontifici obedientiain et reverentiam, ut Christi vicario, ex animo profitemur, oiquo arctissime in catholica communione adhaeremus/

8. Quingenti propo episcopi, ox toto terrarum orbe ad agenda *solemnia saecularia* martyrii sanctorum Petri et Pauli anno 1867 in hac alma urbe congregati, minimo dubitarunt, supremum pontificem Pium IX hisco alloqui verbis [Mansi, XLIX, 250 b|: „Petrum per os Pii locutum fuisse credentes, quao ad custodiendum depositum a te dicta, confirmata, prolata sunt, nos. quoquo dicimus, confirmamus, annunciamus, unoque ore atquo animo reficimus omnia, quao divinae fidei, saluti animarum, ipsi societatis humanae bono adverso, *ta* ipso reprobanda ac roiicionda iudicasti. Firmum enim menti nostrae est altequo defixum, quod patres Florentini in decreto unionis definierunt: Romanum pontificem Christi vicarium, totius ecclesiae caput et omnium Christianorum patrem et doctorem exister©/

e.

Subscriptionesl.

A sacra oecumcnica synodo Vaticana infroscripti patres humillime instanterque flagitant, ut apertis, omnemque dubitandi locum excludentibus verbis sancire velit supremam, idcoque ab errore immunem esse Romani pontificis auctoritatem, cum in rebus fidei ct morum ea statuit ac praecipit, quae ab omnibus christifidolibus credendaet tenenda, quaeve reficienda ot damnanda sint.

B t loscphus Ignatius, archiopiscopus Quitensis.
t loannes Ambrosias, episcopus Puniensis.
t loseph Ignatius, episcopus Bolivarensis.
t I Antonius Remigias, episcopus Conchensis.
+ Aloysius episcopus Bcrissensis.
t Silvester archiopiscopus Caracari ensis.
f loannes Hilarius episcopus Emeritensis de Maracaibo.
t Bernardus archiopiscopus Guatemalensis.
t Marianus losephus archiepiscopus Bonacrcnsis.
t Fr. loannes Felix do Icsu episcopus do Comayagua.
f Hyacinthus episcopus Megarensis.
f Petrus episcopus Sancti Sebastiani Fluminis Januarii.
t Petrus archiopiscopus Platensis.
t losephus Maria episcopus Paranensis.
t Calixtus episcopus Paconiis.
t loseph FranciscusEzechieI episcopus Ayacaquensis.

• . . . . .

t Andreas archiopiscopus Utinensis.

f Petrus Aloisiua Speranza episcopus Bergomensis.
t Alexander Vaisecchi episcopus Tibcriadensis.

• . . . . .

t Ludovicus Elloy, episcopus Tipositanus.
t Philippus losephus Viard episcopus Wellingtonensis.
t Bertrandus Severus episcopus Tarbicnsis in Gallia.
f C. François Baillargeon archevêque do Québec.
f Ignatius Bourget episcopus Marianopolitanus.
f los. Eugenius Guigues episcopus Ottawensis.
t Eduardus I. Horan episcopus Kingstoniensis.
f loannes, episcopus Sancti Germani do Rimouski.
t Carolus La Rocque episcopus Sancti Hyacinthi,
f Ludovicus episcopus Burlingtoniensis.
j· Franciscus N. Blanchet, nrchiepiscopus Oregonopolitanus.
f Franciscus Allard O. M. I. episcopus Samariensis, et vicarius apostolicus a terra Natal nuncupatus.
f Louis Joseph d'Herbomez O. M. I. ep. Miletopolitanus, nee non vic, up. Columbian Britan.
f Christopborus Bonjenn O. M 1. episcopus Medearis, vicarius apostolicus laffnensis.

• . . a .

f Patritius Leahy, arcbiepiscopus Casseliensis.
f Guillelmus Keane episcopus Cloynensis.
t Laurentius Gillooly episcopus Elphincnsia.
f Michael O'Hca episcopus Rossensie io Hibernia.
t Patritius Dorrian episcopus Duncnsis et Connoronsis.
f Cornelius Mac Cabe episcopus Ardagadeniis.
f loannes Mac Evilly episcopus Galviensis etc. etc.

1 Haec $ deest In maItis esemplarità^, idque eo rectius quod non ex concilii decretis, sed ex epistola ad summum poutiftcem decretis praefixa deprompta inerit

1 Supplendum mos *per prophetam.*

i Use subscriptiones exhibitae tunt in tot diitiictii foliis, prvnt hic etiam pnoctia interpositis indicator. Eas astem hic dabo, «¡coti ab ipsis praelatis factae ml.

f Georgina Butler episcopos Limericensis.
t Nicolaus Power episcopus Sareptanus, coadiutor Laoncnsis.
t Nicolaus *Conaty* episcopus Kilmorensis.
f Thomas Nuity episcopus Alidensis.
+ lacobus Donnelly episcopus Clogherensis.

t Af. Julianus Aíeirieu episcopus Diniensis.
f I. Henricus Jordany episcopus Foroiuliensis ac Tolonensis.
f Franciscas Leopoldos episcopus Eystottensis.

t Georgius Antonius, episcopus Herbipolensis.
t Vincendus Gasser episcopus Brixinensis.

Romae 11 ianuarii 1870.

t Joanne Afonetti episcopus Ccrviensi

•f Henricus Eduardos archiepiscopus Weatmona- Betorionda.

t Ladovicus-Maria Epivent episcopus Aturenìis et Aqoensisl.

f Joannes Antonius Maria Foulquicr, episcopus Miniateneis.

f Miecislaus Ledochowski archiépiscopal Gnesnensis et Posnaniensis, primas Polon.
t Stephanus Stefanopoli archiepiscopos Philippensis ritus graeci.
t Bonifacius Ant. episcopos Neo-Pampelonen
f Raphael Valentinus archiepiscopus Sancti lacobi de Chile.
-f loseph Hippolytus episcopus Conceptionis,
t Carolus episcopus Popayanensis.

t Rogoria Antici Mattei patriarcha Constantinopolitenus,
t Robertos episcopus Beverlaconiis.

f Petrus Josephus de Preux episcopos Seduoensis.
f Stephanus Marillcy episcopus Lausanneoiis et Genevensis.
f Stephanus Bagoood episcopos Bethlemenri

f Aloisias episcopus Veronensis.
t Fr. Eastachios episcopus Eleutheropolitanus.
f Fr. Raphael De Ambrosio archiepiscopo Dyrrachiensis.
t Fr. Joseph Novella episcopus Patarensis.
t Fr. Laurentius Bergeretti archiepiscopus Naxiensi
t Fr. Gabriel Capaccio episcopus Melipotamensis.
t Fr. Fidelis Abbati episcopus Sanctorineosis.
t Io. Antonius Farina episcopus Vicentino
t Nicolaus Frangipane episcopus Concordions»,
t Franciscos Zunnoi Casula episcopus Uxellensi ct Terralbensis.

t Fr. luliue archiepiscopus Lucanus.
+ Fr. Felix episcopus Parmensis,
f Antonius episcopus Placentinus,
f Fr, Fidelis episcopus Rosaliensis
+ Fr. Franciscas D. episcopus Aegensis.
f Fr. Paulus episcopus Rbodiopolitanus.
t Fr. Raphael episcopus Balneorogiensis
f Fr Anselmos episcopus Grossotanus.

•f Alexander episcopus B. Bonifacii, O. Af. I.

1 Hic TSTfrsudl·iimus Pater vult, ut propositas formulae ¿efiaiticnii addatur: .Ideoqne ab errore immtmem ac omnino *infallibilem* mm etc.-

t Fr. Armandus, episcopus Sozopolitanus, procurator cardinalis do Bonald, archiepiscopi Lugdunensis.

t P.I.AI.I.Pichon episcopusHelenopolitanus,ficarius apostólicos Sutcbuensi meridionalis apud Sinas.
f Claudius Al. Depommier episcopus Chrysopolitanus. vicarius apostólicas Coimbatour.
f Ludovicus Fauno episcopus Apolloniensis, vicarius apostólicas Kouy-tcheoa in 8inis.
t Bernardus Petitjean episcopus Aiyriophitensis vicarius apostólicos laponiae.
t Iro Alaria episcopus Laradensis, eoad. Tungking merid.
f Stephanos Charbonneau episcopus Iassensis vicarios apostolicus Alyssorii.
t Conrados Martin episcopus Paderbornonsis.

t Fordinandus A. Dupond episcopus Azotensis, vicarias apostólicas missionis Siam orient.
t Franciscua Laoucnan episcopus Flaviopolitanus. vicarius apostolicus Pudichcrieneis.

f loseph Armandus episcopus Bellovacons», Noviodunensis ct Sylvanecteniis.
t Aloisia Kobès episcopus Methonensia, vicarius apostolicus Senogambiae.
f Ludovicos Delallc episcopus Ruthenensis.
f Renatas Nicolaus Sergent episcopus Corisopitensis.
f Claudius Henricus Plantier episcopus Nemausensis.

t Pelagius archiepiscopus Mexicanos.
f Petrus archiepiscopus do Guadalaxara.
f Carolas Maria episcopus Angelopolitanus.
t Ignatius Af. episcopus do Zacatecas.
t Francisons episcopus Veraecrucis.
t Joannes Baptista episcopus de Tulaocingo.
f Ambrosius episcopus de Chilapa.
t Vincentia episcopus Antequerensi
t Germanus episcopos de Chiapas

Die 6 mensis ianuarii.

t Petrus Dafai episcopus Delcooensis.

t Paulus Angelus Ballerini patriarcha Alexandrinus latini ritus.
t Clemens Fares episcopus Pisaurensis.
f Renatus Alaria Carolus Poirier episcopus Rosensis.
t Joannes Baptista Maneschi episcopus Verulanus,
t Philippus episcopus Tripolitanus.

t Andreas Ignatius Schaepman archiepiscopus Ultraieetensisl.
t Gerardus P. Wilmer episcopus Harlomonsis.

D f Piacentine Rubensis et Batuntinas episcopus.
f Franciscas episcopus Larinensis.
t Henricus episcopus Casertanus.

t Hieronymus Verzeri episcopus Brixionsis

t Io. loseph episcopus Andriensis.
t loseph Alaria episcopus Sancti Angeli Lombardorum et Bisacionsis.
t losephus episcopus Oppidensis.
t Petrus Maria episcopus Colophonionsis, vicarias apostólicas Batavienais in Indile oriental. Neerlandicis.
t Carolos archiepiscopus Antibarensis et Scodrensis.
t Thomas episcopus Recinetonais et Luuretanus.
t Aloysius episcopus Signinus.
t Guilelmus episcopus olim Terracinae, mias'' ape.

1 Haec mbecriptio deeal tam in editione Vaticana qn>m in Collectione LaceneL

f Raphael epiacopua Squillacene!

t Aloysius episcopus Noritonensis.
t Vincendus epiacopua Thermularum.
t Antonius epiacopua Sancti Severil,
f loseph epiacopua Lucerinus.

f Aloysius epiacopua Tclcainua.
t Dominicus epiacopua Dianensis.
t Fr. Aloyaiua epiacopua Trivcntinus.
f Bartholomueus epiacopua Calveoaia ac Theaneuiis, ac administrator apostolicus Castellanetonsis.
f Fr. Franciscos Xavcriua epiacopua Muranua.
f Nicolaus epiacopua Chariatensis.
f loseph M. epiacopua Synopcnsie.
t Carolus-Victor epiacopua Myndensis.
t loannea epiacopua Derben&ia.

t Reato inteso. Domenico vescovo di Aversal,
t Resto inteso. Pietro arcivescovo di Rossano.

f Carolua Macchi episcopus Regiensis in Aemilia.
f Petrus Rota episcopus Guastallensis.
t Fr. Ioan.Thomas Ghilardi episcopus Montis Regalie.
t lacobus episcopus Massanus.
t Alexander archiepiscopus Urbinatcnsis.

f Petrus Domnius Maupas archiopiscopua ladronaie (veniam petit ob reflexiones quas heio humillimo addere existimavit).
t Georgius Marchich episcopus Catharenaia.
f loannea Zaffron episcopus Sebenicensis.

t Ludovicus Anna episcopus Sanclaudiensis.
t loannea Petrus episcopus Versalienais.
f loannea Balma epiacopua Ptolemaidensia.

T Fr. Maria Ephrcm Garrelon episcopus Nemesinusl.
t Fr. Leonardus Mollano episcopus Olympcnsisl.
Fr. Dominicus a S. loseph praepositus generalis Carniolitarum discalceatorum3.

t Adrianus Languillat S. L vicarius apostolicus Nankinen.j episcopus Sergiopolitanus.
f Eduardus Dubar S. I. episcopus Canathensis, vicarius apostolicus Tcheli mer. orient.
t Alexius Canos S. I. episcopus Tamassensis, vicarius apostolicus Mndurensis.
t Walter Steins S. I. archiepiscopus Bostrensis, vicarius apostolicus Calcultensis.
+ lacobus Etheridge S. I. episcopus Toronensis, vicarius apostolicus Guianao Britan.
f Leo Meurin S. I episcopus Ascalonensis, vicarius apostolicus Bombaycnsis.
t loannes B. Midge S. L episcopus Mcssenensis, vicarius apostolicus Kansas.
Petrus Bcckx proepositus generalis Societatis lesu.

t Petrus I. A. van Ewijk O. P. episcopus Camacensis.
t Fr. Hilarius Alcazar O. P. episcopus Paphonsis, ac vicarius apostolicus Tunquini orient.

j f Fr. Emmanuel archiepiscopus Caesaraugustanus.
t Antoninus episcopus Giennensis (in Hispania).
t Fr. Fordinandus episcopus Abulensis.
t Antonius Rosei-Vaccari archiepiscopus Colossensis.
t Alexander archiepiscopus Thessalonicensis.
t Petrus episcopus Pnctenais.

t Carolus episcopus Ccnomanonsis.

t loseph Aloisias cardinalis Trevisanato patriarcha Venetiarum.

t loannes Zwijsen archiepiscopus episcopus Busco-ducensis.
t Victor-Augustus archiepiscopus Mechliniensia.
t Nicolaus, episcopus Halicarnassensis.

t Antonius losephus Pluym, episcopus Nicopolitanus.
B f Raphael D. Popoli, évêque dea Bulgares unis,
f ó Νεζπόλεω Βενιαμίνο .

t loseph Cardoni archiepiscopus Edessenus.
t Franciscus Mazzuoli episcopus Sancti Severin! In Piceno.
t Nicolaus Paco episcopus Amerinus.

t Petrus M. Vrancken, episcopus Colophoniensis, vicarius apostolicus Bataviensisl.

t Fr. Wenceslaos episcopus Sancti loannis de Cuyo,
t Fr. Bonaventura episcopus Saltensis.
t losephus Emmanuel episcopus de Sereno.

D. Romaricus M. Fingi d Aspermont, abbas ordinarius Monoeci.

0 f Murcus Calogerà, episcopus Spalatensis et Macarcnsis.

t lulianus Florianus Dcsprex archiepiscopus Tolosanus.
t Augustinus M. Martin episcopus Natchitochensi·.
f Ludovicus Lootens episcopus Castabalensis.
f Ludovicus F. La Flèche episcopus Anthedonensis.

t Petrus do Villnnova Castellaci, archiepiscopus Petrae.

f Caietnnus episcopus Alatrinus.
t lesualdus episcopus Ferentina
γ loseph M. episcopus Faliscoduncnsis.
t Mathias Aug. episcopus Civitatis Castellanae. Hortanao et Gollosii.
f Clemens episcopus Anagnine.
D t Conceptus episcopus Lystrensis.
f Carolus episcopus Tiburtinus.
f lulius episcopus Nepesinus et Sutrinus.

t Antonius M. episcopus Fabrianensis et Matilicensis manu propria.

t Anselmus episcopus Sancti losephi de Costarica,
f Emmanuel episcopus Nicaraguensis.

Fr. Ephrem abbas de monte Olivarum, vicarius generalis antiquioris observantiae do Trappa.

f Ludovicus Maria episcopus Sancti DeodatL

+ Stephanus Fenoelly episcopus ThermopyUnsis, vicarius apostolicus Madraspatanus.

' Hic reverendissimus pater «ubscriptionl suae baec addit: ‚Snpraseripum petitionem «uUcribo eum conditione, ut post verbum *praecipit* adiungantur verba ex *ĕathedra.*

l Duae istae subscriptiones latine exhibeatur tam in editione Vaticana quam in Collectione Lacenrf. Utraque editio tertiam quojae «ascriptionem hoc loco habet, scilicet */ Gregorius De Luca archiepiscopus Compsanus,* quao mibl tot folia diligenter evolventi non occanit, forte ex pura puta inconsiderantia.

l Hi tres reverendissimi patres iuxta senium litterarum schedulae adpositarum diei B ianuarii 1870, et a 35 reverendissimis arcbleplseopis et episcopis obsignatarum, volant addi: «Cum in rebus fidei et morum, *apostatica potestate, statuit ac praecipit omnibus christifidetibus,* quae credenda ete.·

i Bb sabscripsil.

t Antonius Canzi episcopus Cyrenensis.

t loannes Strain episcopus Abileneis, vicarias apostolicus in orient Scotia.
f Colinos F. Mac Kinnon episcopos Arichatensis.

t Antonius Carolus episcopus Engolismensis.

t Franciscas Maria episcopus Maurianensis.
f laeobus lans episcopus Augustanus.
f Caspar episcopus Hebroneosis, auxiliaris Genevensis.
t Ionones episcopus Lingonensis.
f loannes M. episcopus Milevitanus.
f Franciscos episcopus Tarentasiensis.

f Joannes Bapt P. Leonardos Berteaud episcopus Tutellensis.

f Ignatius do Scnestréy episcopus Ratisbonensis,
t loseph Benedictus Dusmet archiepiscopus^ Catanensis.
t Caspnrus Willi episcopus Autipatrensis in partibus, auxiliaris Coriensis.
t Rudesindus episcopus Portus Victoriae, nec non abbas nullius Novae Nursiae.
Franciscos Lcopoldus Zelli lacobuzi O.S. B. abbas nullius Sancti Pauli de Urbe, qui hanc definitionem opportunam, necessariam et fructuosam ex cordo credo.
Utto Lang abbas et pro tempore praeses congregationis Benedictino-Bavaricae.
Bonifacios Wimmer abbas Sancti Vincenti! in Pennsylvania, praeses congregationis Americano-Cassincse.
Henricus Corvaja abbas et praeses congregationis Ca&sinensis Italiae.

+ Fr. Petrus Beverini episcopus Sappensis.

t Joannes Brady episcopus Pcrtbensis,
t DanielMurphy episcopus llobartoniensis.
t Timotheus © Mahony episcopus Armidalensis.
t Guillelmua Lanigan episcopus Goulburnensis.
t laeobus Quinn episcopus Brisbanensis.
f Laurentius Bonaventura Shiel episcopus Adelaidopolitanus.

Die 23 iaouarii anno 1870.

f Philippus episcopus Fanenris.

f Claudius Maria Dubois episcopus Galvestoniensis.

t losoph Maria Severa loteramnensis episcopus.
+ Eleonoras Aronne episcopus Montis Alti.

+ Fr. Caietanus archiepiscopus episcopus Melitae,
f Fr. Franciscos Marinelli episcopus Porphyriensis,
t Fr. loseph Aggorbati episcopus Senogalliensis.
t Fr. Paulus episcopus Typhernatensis.

f Innocentius episcopus Eugubinus.

t loannes episcopus Tudertinus.

+ Antonius episcopus Belemensis de Para.
t Aloysius episcopus Fortalexiensis.
f Bebastianus, episcopus Sancti Petri Fluminis Grandonais Australis.
t Petrus episcopus Sancti Sebastiani Fluminis lanuarii, capollanus maximus imperatoris Brasiline1.

» Subscriptio cruifua hoc loco tun in edition® Vaticana tum In VnUectloue Laceast Cf. supra, 650 a u.

A f Thomas Grimley episcopus Antigonensi· in partibus infidelium et vicarius apostolicus districtus occidentalis Promontorii Bonae Spei in Africa.

t Eugenios E. I. 0. loseph Desfièches, évêque do Sinite, vicaire apostolique du Sutchuen oriental (Chine).
t Jean Th. Pinchón, évéquo do Polémonium, vicaire apostolique du Sutchuen occidental (en Chine).

f Franciscos Aemilius Cugini archiepiscopus Mutinensis, et abbas Nonantulao.
f loseph Maria Alberti episcopus Syrensis, delegatus apostólicas Graeciae.

t Emygdius episcopus Civitatis Plebis.

t Michael Heiss episcopus Crossenais.

t Hyacinthus episcopus Narniensis et administr. apostolicus Mandelensis.
t Felicissimus archiepiscopus Camerinonsis. et adminietr. ecclesiae episcopal. Treiensis.
f Aloysius episcopus Feretranus.
t Caietanus episcopus Maceratene^ et Tolentinus.

Fr. loannes Belluomini, ord. Eremit. sancti patris Augustini prior generalis.
t Eugenius O'Connell episcopus Marivallensis.

t Fr. Michaelangelus Jacopi O. S. F. C. episcopus Pentacomieosis, et vicarius apostolicus Agrae.

+ Hannibal Barabesi episcopus Miniatensis1.
f Anselmas Fauli episcopus Groasetanus.

C f Angelus Di Pietro episcopus Nyssenus.

t Philippus episcopus Nicoterensis et Tropiensis.

t Nicolaus episcopus Fulginatensis.

t loannes episcopus Pisciensis.

t Henricus episcopus Pistoriensis et Pratensis.
f loannes Bapt episcopus Cydoniensis.
f Aloisius Maria episcopus Montispolitiani.
f loseph episcopus Volaterranus.

Fr. Nicolaus minister generalis Cappuccinorum1.

t loannes Rainerius episcopus Fcltriao et Belluni.
f Salvator Magnosco episcopus Bolinensis, vicarius capitularis Genuensis.
D t Pietro Muria vescovo di Casale.

t Franciscos Lacroix episcopus Baionensis.

t P. Antonius episcopus Urbaniensis et Vadensis.

t Petrus episcopus Aniciensis.

f loachim Limberti archiepiscopus Florentinas.

f loannes Bapt. Scandella episcopus Antinoensis.

i Hio reverendissimas pster schedal&e tute addit: „Cum in reba· fidei et mutum ea, uli *dicitur, ex cathedra* statali sc praecipit cta.* Altera subseripilo ep. OrotseUni deest in dnabns Isudatis editionibus. Cf. Umen supra, 651 Dis.

• Huic subscriptlunl addilnr in Mio, msnn, nt videtur, archiepiscopi Westmon.isterienids: „I'λλαλτοIH refuse. Carli Persico abanta."

+ Renatus F. archiepiscopus Cameracensis1.* a
t Godefridus archiepiscopus Rhedonensis.
t Io. Baptista losephus episcopus Atrebatensis.

f Felix episcopus Lemovicensis1.

γ Giuseppe vescovo d'Arezzo.

Fr. Henricus van den Wijmelenberg, magister generalia Canonicorum Regularium ordinis sanctae Crucis.

Fr. Innocentius α Sancto Alborto vicarius generalis Augustinianorum Discalceatorum.

t Adolphus episcopus Byrthanus.

t loannes Maria Odin archiepiscopus Novae Aureliae.

Fr. Bernardinas a Portugruario minister generalis ordinis Minorum.
Fr. Ludovicus Marangoni minister generalis ordinis Minorum Conventual.
D. Theobaldus Cesari praeses generalis Cisterciensium (iterum).

t Antonius Petrus IX Hassun patriarcha Ciliciensis Armenorum5.
t Pietro Apelian arcivescovo di Marasc.
f Giovanni Hagian arcivescovo di Cesarea.
f Gregorio Balit arcivescovo d'Aleppo.
f Leone Korkoruni arcivescovo di Melitene dell- Armenia Minore.
γ Melchior Nasarian archiepiscopus Mardensis.
f Giuseppe Arachial vescovo di Ancira.
f Antonio Halagi vescovo di Artvin.
f Giovanni Ghiureghian vescovo di Trebisonda.
f Stefano Melchieedech vescovo di Erzorum.
t Pietro Tilkian vescovo di Brussa.
t Stefano Israelian vescovo di Karputh.

f N. losephus Dabert, episcopus Petrocoricensis et Sarlatensis.

t loannes, episcopus (tam) Venetensis.

t Eugenias Galletti episcopus Albae-Pompeiensis.

t Michael Adrianus Hankinson O. S. B. episcopus Portus Ludovici.

1 Hic reverenJÍMimos pater cnm aliis duobus, qui sequuntur, definitioni propositae haec addit: „Cum in rebus fidei et morum *a *definit* ac praecipit, quae ... damnanda sint; *et expresse declarat se hoc vel illud definire tt.mguam dogma fidei, ita ut haerdieui sit vel a communione catholica exclusus* qui *illud* p *negaverit impugnaveritgue."*

1 Subscriptionem banc excipit · sequens adnotatio: .Si aggiungano i nomi del Padre generale di Ara Coeli, e degli Agostiniani Scalzi Ego fidem facio, f Henrico Eduardo arci-, vescovo di Westminster.·

' Hic reverendissimus pater cum suis episcopis ritus armeni baeo habet in folio ab ipsis subscripto: „Elum in ecclesia nostra Armena numquam dubitatum fuit de irreformabilitate indiciorum, quae a Romano pontifice uti supremo ecclesiae catholicae magistro et doctore pronuuaantur in materia fidei et morum, nipote plurima patrum nostrorum vetusta testimonia, atque ecclesiae nostrae historica documenta luculenter ostendunt, quodque sacri et orthodoxi eiusdem ecclesiae antistites hucusque docuerunt Cum tamen audierimus quosdam hanc ipsam infallibilitatem in dubium revocar?, nos timentes gravia damna, quae et hac nova doctrina possent unri universae ecclesiae, praesertim vero orientalibus, quoniam numquam dubitatum fuit, quin irreformabilitas praedicta supremo Romani pontificis primatui arctissime et inseparabiliter cohaereat, neceaaarium existimamus ut eadem ab oecnmenico concilio definitive declaretur, atque idcirco prtimu·#, nt de huiusmodi re in eodem concilio quamprimum agatur.**

D. Placidus Burchall congregationis Anglo-Benedictinae praeses generalis, et abbas Westmonaateriensis O. S. B.

Fr. Angelus Savini vicarius generalis apostolicus universi ordinis Carmelitarum antiquae observantiae.

Romae e coenobio Sanctae Mariae Transpontinae hac die 29 ianuarii 1870.

t Ludovicus cardinalis de la Lastra y Cuesta archiepiscopus Hispalensis.
f Thomas Indiarum patriarcha.
t Antonius M. archiepiscopus Traianopolitanus.
f Benvenutus archiepiscopus Granatensis.
+ Franciscus archiepiscopus Tarraconensis.
f Gregorius archiepiscopus Manilcnsis.
t Anastasius archiepiscopus Burgensis.
B t Fr. loseph M. Benedictus episcopus Dauliensis.
t Pedro Cirilo obispo de Pamplona.
+ losephus episcopus Urgellensis.
+ Franciscus episcopus Carthaginensis.
t loseph episcopus Lucensis.
t Thomas episcopus Tirasonensis.
f Fr. loachim episcopus Salmanticensis.
t Matthaeus episcopus Minoricene!».
t losephus episcopus Santanderiensis.
f Stepbanus losephus episcopus Malacitanas.
t Michael episcopus Conchensis in Hispania.
f Fr. Paulus Benignus episcopus Portoricensis.
f Bernardus episcopus Zamorcnsis.
t Benedictus episcopus Dertusensis.
t Franciscus de Sales episcopus Arcensis, auxiliaris Toletanus.
t Constantinus episcopus Gerundensis.
t loseph episcopus Auriensis.
C T Pantaloon episcopus Barcinonensis.
t Ferdinandus episcopus Asturiceneis.
t Antonius Aloysius episcopus Vicensis.
f Franciscus a Paula episcopus Segantino».
t Marianus episcopus Guadixensis et Bastitanus.
f loannes episcopus Palentinas.
f Raymundus episcopus Tudensis.
f Seboatianue episcopus Calagurritanus et Calceatensis.
t losephus M. episcopus Canariensis.
t Benedictus episcopus Ovetensis.
t Marianus episcopus Ilcrdensis.
f Basilios episcopus Oscensis.
t I. Petrus episcopus Cauricnsis.
t Ferdinandus episcopus Pacensie.
t Hyacinthus M episcopus Sancti Christophori de Havana.

t Thomas Grant episcopus Southwarcensis.

t Nicolaus episcopus Petrocoricensis (iterum).

t Emmanuel episcopus Zakuensis rit chald.
t Augustinus archiepiscopus Salmasienais rit chald.
t loannes archiepiscopus Kerkukensis rit. chald.
Eliseus abbas Sancti Antonii rit. chald.
f Gabriel Fano archiepiscopus Amidensis rit chald.
t Hieronymus Sinieon Kashat archiepiscopus Sanensis rit. chald.
t Paulus Hindi episcopus lezirensis rit. chald.
t Petrus Attar episcopus Mardensis rit. chald.

t loseph Hyacinthus Sohier episcopus Gadoreosis, et vicarius apostolicus Concincinae septentrionalisL

i) Hic praenotat: änri» Untam abbine dWbus Romam perveni, ideo nllinuu subKripri, dit 1 martii IHTO/

D. Theobuldus Cesari abbas Sancti Bernardi, et praeses generalis sacri ordinis Cisterciensi».

Ω. Benedictus Santini O. S. B. abbas vicarius generalis congregationis Olivetanae.

Fr. Franciscos Salerni vicarius generalis tertii ordinis regularia sancti Francisci.

Fr. Joseph M. Rodriguez vicarius generali» ordinis B. M. V. do Mercede.

Germanus Gai abbas Sanctae Práxedis, generalis congregationis Vallieumbrosae.

Albertus Passeri abbas Sanctae Agnetis, generalis Canonicorum Reg. Lateranensium.

Fr. Carmelus Patergnani generalis ordinis uncti Hieronymi congregationis beati Petri do Pisis.

• . ▮ . .

t (L.fS.) Michael Angelus Orlandi episcopus Apuanus1.

f Joseph Maria Traversi episcopus Massensis, pro quo subscripsit ox commissione episcopus Pistoriensis et Pratensis eius procurator apud concilium.

• . . . . .

t Fr. Ludovico» archiepiscopus Cirrensis in partibus infidelium ita credit et sanguinem effundere, gratia Dei adiuvante, paratus est.

* . . W .

Datum in civitate Algecirensi dio 24 februarii anno 1870.

+ Fr. Felix M. episcopus Gaditanus.

• . . r

Datum Compostcllae die 4 martii 1870.

f Michael cardinalis Garcia Cuesta archiepiscopus Corapostellantie.

• . . . .

Datum Burgi Oxomeneis 15 martii 1870.

f Petrus Maria episcopus Oxomensis.

..... - C

Datum Segobricac prima dio marrii anno 1870.

t Josephus Ludovicos episcopus Segobricensis.

• . . . . .

Jgnatius Schwindehammer, superior generalis congregationis Sancti Spiritus et Immaculati Cordis Mariae, procurator illustrissimi ac reverendissimi domini domini episcopi Gallipolensis', vicarii apostolici utriusque Guinea© in Africa, in nomine totius societatis cui praeeat et diversarum missionum quae suo instituto concreditae sunt sive in coloniis gallicis sive in aliis exteris regionibus.

• . . . . .

Eminontissimus cardinalis Ludovicos Iacobus Mauritius de Bonald archiepiscopus Lugdunensis me suum procuratorem ad istud concilium instituens, cum iure, si summo pontifici placuerit, vice sua suffragium ferendi, specialem mihi dedit missionem declarandi infallibilitatem Romani pontificis ex catbedra docentis, suam firmam esae fidem.

Fr. Armandus episcopus Sozopolitanus Minorum Cappucinorum, procurator eminentissimi cardinalis archiepiscopi Lugdunensia.

f.

Epistola ad cardinalem Constantinum Patrizi praeeidem congregationis pro postulatis, cui epistolae adiectae erant subscriptiones patrum, qui de definiendo Romanorum pontificum magisterio in concilio agi postulabant.

Eminentissime ac reverendissime princeps.

Quadringentorum patrum in hoc sacrosancto concilio praesentium, nostroque nomine exhibemus emi-

1 M reverendhrimi patres qui tequnntnr licet absente» e&Buten temen fonnnlsin propositionis: .A sacra oecumeniea synodo ete.· subscriptam ad condiiam miserunt.

1 Videlicet lainni» Beuieax.

A nentino vestrao reverendissimao nd normam n sanctiajímo domino in litteris apostolici» *Multiplices inter* praescriptam, preces, quibus a annerissimo domino unanimi voto humillime postulamus, ut apertis,claris, omnemquo dubitationem excludentibus verbis, summi pontificis, dum aliquid in rebus fidoi et morum statuit ct praecipit, infallibilitutem in hao sacra ©ecumenica synodo sancire et definire dignetur. Rationes, quao nos impellunt nd postulandam huiusmodi definitionem, in foliis, quae sapienti iudicio sacrae pontificiae congregationis, cui, eminentissime domino, praeeo, submittimus, breviter expositae inveniuntur.

Multos e patribus concilii, qui nomina sua precibus nostris, peculiaribus causis detenti, non apposuerunt, non eo minus definitionem huius partis doctrinae catholicae in votis habero compertum nobis est; alii vero, qui sententiam suam contra B opportunitatem definitionis praedictae publici iuris fecerunt, veritatem ipsum nequaquam in dubium vocare ausi sunt; unde a Deo fuctum caso videtur, quod cum unanimes sint nobiscum circa rei substantiam, communem etiam nobiscum nacti sint do opportunitate sententiam; nos enim pariter non opportunam definitionem esse iudicamus, sed omni sub respecta ineluctabiliter necessariam.

Placeat itaque eminentiae vestrao reverendissimae preces bas nostras benigne excipere, atquo ut a sacrosancto concilio Vaticano doctrina do Romani pontificii infallibilitato sanciatur et definiatur, a sanctitate sua impetrare.

Datum Romae die 28 iauuarii 1870.

Antonius Petrue IX IJossun, patriarcha Ciliciensis Armen.

Miecislaus Lcdochowski, archiepiscopus Gncsdensis et l'osnaniensis, Polonia© primas.

Eminentissimo ao reverendissimo domino cardinali Patrizi episcopo Portuensi et Sancta© Rufinae.

2·

Propositio 41 praesulum, qua sancti Thomae Aquinatis oraculo sufiniti rogant, ut ipsis sancti Alphonsi de Ligorio verbis tanquam fidei catholicae dogma declaretur, Romanum pontificem, ex cathedra definientem, ab errore esse immunem.

A sacra ©ecumenica synodo Vaticana infrascripti patres dioeceseon praesertim utriusque Siciliae regni, prae oculis habentes verba sancti evangeli! nec non ecclesiae doctrinam ct monumenta, atquo sancti Thomae doctoria Angelici, ecclesiae totius et eorum patriae gloriae ct ornamenti, oraculo suffulti, qui solemni sententia edixit: *ad summi pontificis auctoritalem pertinere finaliter determinare ea quae sunt* D *fidei, ut ab omnibus inconcussafide teneantur, et ideo ad solam eius auctoritatem pertinet noca editio sgmboli sicut et omnia alia, quae pertinent ad totam ecclesiam* (2Λ 2:* qu. 1, art. 10); et alio gravissimo effato sancti Alphonsi do Ligorio altero ecclesiae et patriae praeclarissimo lumine permoli, humillime instanterque efflagitant, ut ipsissimis verbis eiusdem sancti Alphonsi in peculiari dissertatione sancire velit: *quod licet Romanus pontifex quatenus peculiarispersona ticeprivatus doctor possit errare, sicut etiam est fallibili in quaestionibus meri facti, quae ex hominum testimoniis praecipue pendent, cum tamen papa loquitur tamquam doctor unicersalis definiens ex cathedra, nempe ex potestate suprema, tradita Petro, docendi ecclesiam, tunc in controversiis fidei et morum decernendis ab errore esse immunem.*

Ne mirum videri poterit, id ab ih exquiri, cum ipeo aanctua Auguatinue, de alia dogmatica veritate

(lisserons, ad rom ait1: *Quoniam guattitomi huiut obscurilae prioribut eccletiae temporibui magnai viroi, et magna chantóte praedilot patret epiicopot ita inter it compulit, talea pace, diteeptare, donec plenario totiue orbit concilio, quod taluberrime tentitur, etiam remoti! ditceplalionibut firmaretur* (Do baptismo contr. Donatisi lib. 1, cap. 7). Pronam difficultatem diluit sanctus Hilarius: *Sed male aliut intelligit? Damnemut in commune vitioiam intelligentiam, non auferamus fidei firmitatem.* (Do synod, n. 88.)

t Dominicus episcopus Avtrsanus.
+ Januarius M. episcopus Angloncnsis et Tursienais.
t Fr. Aloysius episcopus Trivcntinus.
f loseph archiepiscopus Trancnsis et Nazarenus.
f loseph episcopus Oppidensis.
t Vincentius Rubensis ct Butuntinus episcopus,
t Philippus archiepiscopus Caictanus.
ï Leonardus episcopus Asculi, Satriani et Cere- B niolao.
t Antonius archiepiscopus Salernitanus.
t Petrus archiepiscopus Roseani.
t Aloisias episcopus Thelcsinas.
t loseph episcopus Lucerinus.
f Marianus archiepiscopus Reginensis.
f loseph episcopus Thyatirensis.
t Salvator episcopus Cavensis et Sarnensis.
t Gregorius archiepiscopus Compsanus.
f Valerius episcopus Gallipolitanus.
f Aloisias episcopus Neritoncnsis.
f Vincentius episcopus Thermularum.
t Bonaventura episcopus *iam* Liparensis.
f Vincentius episcopus Pennensis et Atriensis.
γ Raphaol episcopus Squillacensis.
t Aloisius M. archiepiscopus Theatinus.
t Franciscus Gallo episcopus Abellinensis.
t Fr. Thomas Michael Salzano episcopus Tanensis. C
f Franciscus Majorsini episcopus Laquodoniensis.
f Fr. Aloisius Filippi episcopus Aquitanus,
f Philippus episcopus Milelensis.
t Vincentius Spaccapietra archiepiscopus Smyrnensis, vicarius apostolicus Asiae minoris.
t Felix episcopus Isclanus.
t Aloisius episcopus Uritanus.
t Caietanua archiepiscopus episcopus Melphicti, luvonacii et Torlitii.
f Petrus-Paulus episcopus Foroliviensis.
t Fr. Thomas episcopus Troiunus.
t Ludovicus M. Ideo O. P. episcopus Liparensis.
t Franciscus Xav. archiepiscopus Surrentinus.
f Raphael M. do Fianco episcopus Catacensis.
t Laurentius Pontillo archiepiscopus Consontinus.
f loannes episcopus Calatanisiadousis.
f Raphaol archiepiscopus Brundusinus, administr. perpet.1 ecclesiae Ostunensis.
f loseph archiepiscopus Tarentinus.

• . . « .

t Raphael cardinalis Monaco.
f Fr. Antonius M. Fania do Arignano episcopus Marsiconsis ct Potentinus.
t Innocentius episcopus Eugubinus.
t losephus episcopus Nolanus.
t Vincentius archiepiscopus Sipontinus.
+ Ioaophus Maria episcopus Sancti Angeli Lombardorum ct Bisdhiensis.
t Io. loseph episcopus Andriensis.
f Michael Angelus episcopus Pactensis.
f Bartbolomaeua episcopus Calvensis ac Theanensis, et administr. apost. Castellanctonsis.
f Nicolaus episcopus Chariatensis1.
f Fr. Franciscus Xr v. de Ambrosio Min. Cap. episcopus Muranus.
f Philippus archiepiscopus Patracensis.
Gulielmus de Cesare abbas generalis et ordinarias Montis Virginis.
t Ignatius M. episcopus Molphiensie et Rapollensis.
t Livius episcopus Sancti Marci et Bisinianensis.

• . . . .

t Franciscus archiepiscopus Barenais.
+ Melchior Lo Piccolo episcopus Nicoeien-ïïerbitenais.
t Franciscus Xav. episcopus Castrimaris.
f Hcnricua de Rossi episcopus Casertanus.
t Franciscus M. Vibert episcopus Maurianensis.

t Aloisias archiepiscopus Mcasanensis.

• . . . .

t Toannea Marangò episcopus Tcnensis et Myconensis.
t Cyrillus Behnam Benni archiepiscopus Mossuliensis Syrorum.
t Raphael Popow évêque dea Bulgares unis,
t Melchior Nasarian archiepiscopus Mardensis Ann.
t Petrus (de Dreux Brézé) episcopus Molinenais.
f Edmundus Franciscus Guierry episcopus Danabensis tantummodo enixe petit ut supra dicta quaestio introducatur in sacro concilio oecumenico examinanda.

• . . . .

lulius de Ruggero abbas ordinarius Sanctissimae Trinitatis Cavensis Nullius.

h.

A sacra ©ecumenica synodo Vaticana infrascripti episcopi ordinis Minorum sancti Francisci humillime expostulant, ut rite discussis et declaratis quae ad constitutionem realera et personalem ecclesiae pertinent, Romani pontificie praerogativas adeerat; cuius episcopalis potestas ad universam ecclesiam protenditur, et supremo magisterii ac regiminis iure pollens, tum irreformabilia in docendo edit iudicia, tum decreta in regendo, quao neque ab alia potestate exceptiones, neque ad aliam quamcumque potestatem appellationem ꝑatiuntur

Has quidem Romani pontificis praerogativas liquido deducendas divinae Scripturae praeclaris effatis exhibent, patres commendant passim, Christianus D populus semper veneratus est, et schola seraphica tueri et propugnare sanctum semper habuit In re tanti momenti facem nobis praebet doctrina seraphici doctoris Bonaventurae, cuius praesertim sententia, quae praecipuam Romani pontificis praerogativam respicit, dignissima videtur, ut in lucem oecuraenicac synodi promatur: *Papa non poteit*

1 Io Manrinorum sancti Augustini operam editione secunda Veneta t. XII, p. 110, ita hic locas exhibetur: .Quoniam quaestionis hnias obscuritas prioribus ecclesiae temporibus ante schisma Donati magnos viros, et magna caritate praeditos patres episcopos ita inter se compulit salva pace disceptaro atque Hacinare, ut diu conciliorum in suis quibusque regionibus diversa statuta nutaverint, donec plenario totius orbis concilio, quod saluberrimo sentiebatur, etiam remotis dubitationibus, firmaretur ...“ (Migue, Pair. LaL XLUI, 114.)

1 *ap.* id est *apottoUcus* in ed. Vatic, et in Collect Lacensi, ut perperum.

1 Utraque citata e«litio habet *Cariatanmrù* centra codicil fidem.

5 Prima petitionis paragrsphui et initium sequentis in allero exemplari est huiuimodi:

WA sacra oecnmenica synodo Vaticana infrascripti episcopi ordinis Minorum sancti Fnncisci humiliter expostelant, ut rite discussis et declaratis, quae ad con>titntkaem reale» ei pervenniem ecclesiae pertinent, adsertlsqae ceteris praerogativis Romani pontificis, quae ex primatu tum heuoris tnm ixrisdiclfonis in universam ecclesiam proa·» relut alveo tfuwit, expresse et furaaliter definiat eius infalliUlitatCDi in docodo •en dura ex cathedra de rebus fidei et morum loquitur.

.Hanc quidem Romani penlificis praerogativam Ijqaide dedncezdaui divinae Scripturae praeclaris effatis exhibeat ete.“

errare suppositis duabus, primum quod determinet quatenus papa, alterum ut intendat facere dogma fidei (Summa theologica q. 1· art 3° di»t. 3).

Quod itaque certum undequaquo est et voluti dogma fidei Scriptura patreaque tradunt, ut sacrosancta oecumenica svnodus Vaticana definiat, iterum iterumque rogamus. Cum enim multi in dubium hanc Romanorum pontificum praerogativam revocaverint, vel *inopportunam,* non sine gravi fidelium scandalo, dogmaticam hac de re definitionem dixerint, curandam omnino totisque nisibus incumbendum arbitramur, no vel ex solo concilii silentio pontificis summi infallibile magisterium eiusque iudicia parvipendantur, aut quomodocumque rcformabilia aestimentur.

f Fr. Bernardinas episcopus Tarracinensia. Setincnsis et Privcrncnsia.
t Fr. Darius archiepiscopus Scopicnsis.
f Fr. Aloisias archiepiscopus Irenopolitanus.
t Fr. Aloisias episcopus Aquilana»,
t Fr. Aloisius episcopus Triventinus
f Fr. Aloisius M. episcopus Cotronensis,
t Fr. Eligías Cosi episcopus Prienensis,
f Fr. Amatus episcopus Agalhonicensia.
f Fr. Angelus episcopus Mctcllnpolis mana propria,
f Fr. Aloisius episcopus Zenopolitanus.
+ Fr. Eastachius episcopus Eleutheropolitanua.
+ Fr. Gabriel episcopus Mellipotamensis.
+ Fr. Petrus Severini episcopus Sappatenais.
t Fr. lulius archiepiscopus Lucanus.
t Fr. Raphael archiepiscopus Dyrracbiensiic
t Fr. loseph Novella episcopus Patarcnsis.
+ Fr. Laurentius Bergcrctti arcb. Naxiensis.

t Fr. Fidelie Abbati episcopus Sanetorinensis.
t Fr. Ioannes I. de Icsu episcopus de Comayagua.
t Fr. Paschalis Vuicic episcopus Antiphellensia.
f Fr. AVenceslaus Achabal episcopus Sancti loannia de Cuyo.
+ Fr. Bonaventura episcopos Saltami
t Antonius M. Fania de Arignaoo episcopus Marsicensi3 et Potentinus.
+ Fr. Laurentius Bonaventura Shiel episcopus AdelaideniU.

L

Ego infrascriptas enixe rogo ut proponatur in concilio schema decreti de iufallibilitate Romani pontificis.

t Antonius, episcopus Gaodieiensta

Í·

Schema a Baltimorensi archiepiscopo pluribusque aliis praesulibus propositum, pro inerrantia summi pontificis practice definienda.

a'.

(In capito ipso de Romano pontifice, post vocem *ecclesias,* pag. 22, lin. 12 [supra, 545 a io] fiat punctam; deinde huee addantur:)

1. Omnino autem reprobamus eorum temeritatem, qui a supremis Romani pontificie de rebus ad fidem moresque pertinentibus ad futurum concilium oecumenicum, tamquam ad auctoritatem ipsius pontificis superiorem, appellare audent.

2. Pariter prorsus damnamus atque prohibemus illorum sententiam, qui asserunt huiusmodi summi pontificis supremis iudiciis externum quidem obsequium, non autem sincerum mentis cordisque assensum plcnamque obedientiam ab-omnibus et singulis ubique terrarum christiania, cum primum illis eadem innotuerint, esse praestandam.

3. Neque minus reprobandum indicamus illorum praetextum et agendi rationem, qui, ut errores α Romano pontifice damnato» in vulgus diffundere liberius valeant, dictitare non verentur verum sensum librorum, cx quibus damnatae huiusmodi propositiones excerptae aunt, a Pontifice baud rito intellectum fuisse.

Martinas Ioannea, archiepiscopus Baltimorensis.

Γ

Ali' eminentissimo e reverendissimo cardinale Filippo cardinale de Angelis.

Il vescovo di Filadelfia1, presentando a sun omínenla roverondisaima ed illustrissima i suoi più umili omaggii, In prega di accettare lo copio involuto dello schema Fpro infoilibilitnto- ere. eco.

τ'.

Eminentissimo et illustrissimo principi Constantino cardinali Patriti.

Eminentissimo princeps.

Infrascripti patres enixo et humiliter petunt ab B eminentia vc»tni. tamquam praeside congregationis peculiaris ■ sanctisaimn domino nostro Pio papa IX deputatae pro recipiendis et expendendis patrum propositionibus, ut. tempore opportuno, eminentissimis ot reverendissimis patribus dictae congregationis schema adnexum pro intallibilitato Romani pontificis, ex principii» iam ab ecclesia universali receptis logice clarcque definienda, exhibere dignetur.

Cum rationes ob quas ita faciendum indicaverimus ipsi schemati adnexae inveniantur, nihil aliud superest quam ut obaequcntissinioo animi nostri sensus erga te, eminentissimo princeps, iterum profiteamur.

Eminentiae tuae rovendisVimae ac illustrissimae humillimi famuli et fratres in Christo

f Jacobus Fr. Wood cpb-eopus Philadclphiensis.
f losnnc· Quintan episcopus Mobilionsis.
t Ioannes I. Conroy episcopus Albanensis.
C + Ioannes loseph Williams episcopus Bostoniensis.
t Oulielmus Jlenricu» Elder episcopus Natcbezensis.

Scbepta pro infailibilitate llomani pontificis ex principiis iam ab ecclesia universa receptis logice cloregue definienda.

In ipso capite de Fontano pontifice, damnatis primo toco erroribus contra eius primatum, haec vel similia, si placeat, adiungi poterunt:

I. Omnino reprobamus eorum temeritatem, qui a summi pontificis supremis indiciis ad concilium oecumenicum appellare audent

II. Deinde proreus damnamus perversas eorum cavillatiotn », qui dicere audent externum quidem obsequium, non nutem internum mentis cordisque assenaum Romani pontificis indiciis esse praestandum.

111. Insuper omnino improbamus eorum loquendi Det docendi rationem, qui temeraria quadam et praepostera divisione inter coetum episcoporum et summum pontificem excogitata, disputant uter eorum videatur esse maior, et sic caput a corporo, Petrum ab ecclesia distrahere et aeiungere conantur: quasi fratrum coetus, quos Petrus etiam in successoribus •ah confirmare iubetur, posset umqnam ab illo desti–ere, cuius fides ex Christi promissione numquani deficiet; aut iis, qui a Petro docendi sunt et confirmandi. ipsum contra docere et confirmare liceret.

IV. Neque minus reprobandam iudicamus illorum sententiam et agendi rationem, qui, ut errores n Romano pontifice damnatos in vulgus diffundere liberius valeant, dictitare non verentur, verum sensum librorum, ex quibus damnatae huiusmodi pro-

1 **Idem arcbiepiscopna, neglecto Uto themate qued sub littera α exhibetur, alterum edidit, id ipsum scilicet qued infra habetur, subscriptiones quinque episcoporum Americas septentrionalia.**

positione oxeorptao sunt, a pontifico haud rito intollcctum fuisso.

Quae *quidem omnia illustrantur confirmanturque ab iit quae sequuntur:*

1' Atquo ita quidem sentire so luculontor testatus est totius foro catholici orbis episcopatus nuperrime Romno congregatus, dum summum pontificem feliciter regnantem praeclaris hisco verbis allocutus est: „Non enim umquam obticuit os tuum. Tu aeternas veritates annunciare, tu sacculi errores naturalem aupernnturaloniquo rerum ordinem atquo ipsa ecclesiasticae civilisquo potestatis fundamenta subvortero minitantes apostolici eloquii gladio configere, tu caliginem novarum doctrinarum pravitate mentibus offusam dispellere, tu quao necessaria ac salutaria sunt tum singulis hominibus, tum christianao familiae, tum civili societati, intrepido affari, suadere, commendare supremi tui ministerii es arbitratus: ut tandom cuncti assequantur quid hominem catholicum tenore, servare, ac profiteri oporteat Pro qua eximia cura maximas sanctitati tuae gratias agimus, habituri sumus sempiternas; Petrumquo por os Pii locutum credentes, quae ad custodiendum depositum a to dicta, confirmata, prolata sunt, nos quoquo dicimus, confirmamus, annunciamus, unoquo ore atque animo rciicimus omnia quae divinae fidei, saluti animarum, ipsi societatis humanae bono adversa, tu ipse reprobanda ac rciicienda indicasti1:"

2° Nam „viva ct infallibilis auctoritas in ea tantum viget ecclesia, quao a Christo Domino super Petrum, totius ecclesiae caput, principem ot pastorem, cuius fidem numquam defuturam promisit, aedificata, suos legitimos semper habet pontifices sino intermissione ab ipso Petro ducentes originem in eius cathedra collocatos, et eiusdem etiam doctrinae, dignitatis, honoris, ac potestatis haeredes et vindices. Et quoniam, ubi Petrus, ibi ecclesia-, ac Petrus por Romanum pontificem loquitur1, et semper in suis successoribus vivit ct iudicium exercet4, ac praestat quaerentibus fidei veritatem5;* idcirco divina eloquia eo plano sonsu sunt accipienda, quem teuuit ao tenet haec romana beatissimi Petri cathedra, quao omnium ecclesiarum mater et magistra® fidem a Christo Domino traditam, integram inviolatamque semper servavit, eamque fideles edocuit, omnibus ostendens salutis semitam et incorruptae veritatis doctrinam7".

Rationes ob quas schema supra propositum maqis expedire creditur.

I. Primo sperari tuto potest, foro ut huiusmodi schema patribus quasi universis magis arrideat, ct eorum unanimi fero suffragio confirmetur. Continot enim certa ot inconcussa doctrinae catholicae principia iam in universa ecclesia recepta, quaequo agnoscunt ot profitentur omnes, paucis exceptis, quorum numerus adeo exiguus est, ut eius nulla ratio habenda videntur.

П. Plena haec patrum omnium (vel saltem fere omnium) consonsio non solum expedit, sod omnino postulari videtur, quando agitur de capite doctrinao definiendo: praesertim in ro tanti momenti, quao sane nomino (si id fieri possit) dissentiente definiri doboret.

III. Hoc autem tempore eiusmodi unanimitas summopere necessaria videtur, ob voces in vulgus sparsas et ubiquo creditas, quibus magna inter patres hac do re discordia esso perhibetur. Unanimis patrum definitio hostibus nostris sic temere gloriantibus os penitus obstrueret, ct maximam ecclesiae Dei aedificationem pareret Profecto satis hostium externorum habemus, quin in ipsis ecclesiae castris nova dissidia excitemus, vol ullo modo fovere videamur.

IV. Propositus implicito definiendi modus, quamvis sit indirectus, videtur tamen tum vi tum simplicitate praestare. Clarior enim est, ac plura forsan continet, quam definitio formalis et explicita. Haec enim plures cavillandi locos theologia soppeditabit. Disceptabitur perpetuo inter eos, quando et quibus rerum adiunctis Romanus pontifex omnes christifidoles allocutus fuisse, et infallibile iudicium protulisse credendus sit. Indecisas adhuc manebunt omnes illao quaestiones, etiam inter piissimo» pontificiae infallibilitatis propugnatores hactenus agitatae, do persona pontificis docentis publica et privata, de vera locutionis *ex cathedra* significatione, de robus quao ad fidem moreequo rere spectant Immo violentius forsan erumpent huiusmodi quaestiones, et longe maiori animi contentione pertractabuntur.

V. In proposito autem definiendi schemate nulla fit nullaque requiritur distinctio expressa; nam inerrantium Romani pontificie cum ecclesiae ipsius infallibilitate intimo coniungit, eamquo voluti logicam ipsius primatus sequelam et veluti corollarium exhibet, adeo ut tam lato pateat iisdemque limitibus contineatur ac ipsa ecclesiae infallibilitas, ipseque divinitus constitutus primatus; quae quidem fidei principia iam ab ecclesiae ipsius primordiis satis fixa ot determinata sunt. Huiusmodi igitur definiendi ratione, ansa nulla praebetur sive theologis, sive fidelibus, dubitandi aut cavillandi circa iuasa et decreta summi pontificis, cuius sapientissimo consilio, dum pascit tam agnos quam oves, sicut decet filios erga patrem, omnia reverenter et amanter relinquuntur dirimenda.

VI. Demum haec definiendi ratio, dum fixa quaedam et immota principia ubique recepta asserit, simul hoc commodi habet, ut non solum christiania omnibus infallibilem in fidei morumquo rebus, nullo dubitandi vel cavillandi loco relicto, credendi et agendi normam proponat, sed etiam futurorum praecipuo temporum bono prospiciat. Formalis vero definitio, cum vi sua ad omnia etiam retroacta saecula protenderetur, facile universum historiae ecclesiasticao campum totumque bullarium theologorum cavillationibus, ot haereticorum impiorumque adversus Romanos pontifices criminationibus, iam fere sopitis, aperiret.

k.

Episcopi Bdgii Loraniensium doctorum pro infallibilitate ad se datam epistolam praesidibus concilii ojierunt.

Eminentissimi ac reverendissimi concilii Vaticani praesides.

Magnificus academiaoLovanionais rector et facultatis theologicae professores, pro sua erga sanctam sedem pietate, mentem suam de summi pontificii in rebus fidei et morum inerrantia manifestare voluerunt, ct in hunc finem declarationem aolemnom, quam eorum nomino sacro concilio Vaticano communicaremus, nobis transmiserant. qua profitentur

1 Respondo episcoporum ad ssncÜMiml domini nostri allocutionem, in solemnibui **ecularfbua martyrii Mnctoruta Petri et Pauli, die 1 iulii 1667; cui reuponuoni Bubscripaenint quingenti fere episcopi [Mansi, X1JX. U5u ▲].

1 S. Ambrosios in Pi. XL [n. 30. Migue, P.L., XIV, IG82J.

• ConciL Choked, act. II (Manii, VI, 971 a J.

4 Synod. Ephes. act III (Manii, IV, Uh».5 c)

• S. Petrus Chryso!, in epiiL ad Eutych. [c. 2. Migne, P. L, LTV. 743).

• Condi Trid. new. VII. de bapt.

7 SS. D. X. epistola encyd. Hhoveiub. 1846, a concilio IUJtimoren«i plenario II relata, in decreto de hierarchia, cap. II, p. 42, 43 (Mauri, XLVIII, 213 a bJ.

se ariteo celebria illius academiae doctrinae constentcr adhaerere, vehementerquo exoptaro ut veritatem illam certissimam tamquam dogma fidei concilium definire velit

Hoc solemne nostrae academiae testimonium pergratum nobis fuit, eoque libentius illud eminentiis vestris communicamus, quod doctrina illa ubique in nostris seminariis tradatur ct firmiter propugnetur, et quod votum ab academia Lovanicnsi emissum, cum votis omnium Belgii episcoporum concordet

Cam maximo venerationis sensu subscribimus

Romae, 7 ianuarii 1870.

eminentiarum vostrarum
humillimi ac obeervantissimi servi

t A'ictor Angustus archiepiscopus Mechliniousis.
f Gaspar los. episcopus Tornaccnsis.
t Theodorus episcopus Leodiensis.
f Theodorus los. episcopus Namurccnsis
γ loannes los. episcopus Brugensi
f Henricus episcopus Gandavensis.

(Insertum)

Illustrissimis ac reverendissimis dominis archiepiscopo et episcopis Belgii academia Lovanicnsis,

Illustrissimi domini, praesules reverendissimi.

Exploratissimum vobis est, quantopere pristina Lovanicnsis academia, iam indo a sui principio et deinceps constanter in eam curam incubuerit, ut sacratissima Romanae sedis iura ab aggressoribus defenderet, ac praesertim ut summi pontificis in docenda ecclesia perpetuam erroris immunitatem fortiter tueretur.

Et vero, praesules reverendissimi, cum prava sua dogmata in populos disseminaro coepisset Lutherus, doctores Lovanienses statini, omnium primi, novatori vehementer restiterunt; ct mox, aestimatis ad sincerae fidei praecepta eiusdem scriptis, pestiferi hominis libros gravissimis censuris notarunt; quam sententiam cum novator molestissimo ferret crimenque falsi dogmatis a se removere conaretur, lacobus Latomus, cx Lovanicnsis academiae ductoribus unus, latum a sacra facultate theologica iudicium, rationibus ex sacra Scriptura et ecclesiae traditione petitis, solide confirmavit; ct cum. paulo post, summus pontifex Leo cius nominis decimus bullam suam: *Exurge Domine, iudica causam tuam,* fulminaret, idem Latomus, novo edito opere, id praecipuo egit, ut certissimis argumentis demonstraret, Romanum pontificem esse in re fidei aut morum supremum controversiarum iudiccm, eumdemquo falli nescium; unde et rectissima concludebat Latomus, doctrinam Luthcri, utpoto a Lcono summo pontifico tamquam haereticam damnatam, ab omnibus Christi fidelibus pro haeretica esso habendam, omnemque a pontificis iudicio ad futurum concilium provocationem pronus illicitam esse.

Post haec, scilicet anno 1544. qui proximus fuit ante inceptam Tridentinum synodum, doctores Lovanienses scriptum evulgarunt dogmaticum, in quo et do praecipuis catholicae doctrinae capitibus disserunt et novarum sectarum commenta opinionum refellunt; loquentea autem ibidem de ecclesiae auctoritate et de supremo eiusdem pastore, Romano pontifico, diserto docent, controversias in rebus, quae ad fidem aut ad mores pertinent, npostolicuo sedis iudicio esso subiiciendus: *Unus est,* inquiunt articulo 23, itiininus *pastor, cui omn'es obedire tenentur, ad cuius iudicium controversiae, quae super religione et fide existant, sunt referendae;* ct articulo 25. ubi agunt de iis quao sunt credenda, sic docent: *Certa fide tenenda sunt, non solum quae Scripturis expresse sunt prodita, sed etiam quae per traditionem ecclesiae catholicae credenda accepimus, et quae definita sunt super fidei et morum negotiis per cathedram Petri, cel per concilia generalia legitime congregata;* quibus verbia couciliorum generalium legitime congregatorum auctoritati aequiparatur auctoritas unius Romani pontificis ex cathedra loquentia, aimulque statuitur eumdem in definionda re fidei aut morum talem esso, in quem error neutiquam cadere possit. Atque ita constanter senserunt professores ct doctorea Lovanicnses ŏmne loannes Driedo, Ruardus Tapperus, ludocus Ravesteyn, loannes Jlessclius, Guilielmua Lindanus. Murtinus Rythovius, Cornelius lansonius, qui ex concilio Tridentino redux Gandavensibus primus datus est episcopus, Thomas Stapletonus, Guiiicimos Estius, loannes Maldcrus, Christianus Lupus ct caeteri; quorum omnium haec fuit perpetua doctrina: Romanum pontificem, ubi Petri officio fungens, toti ccclceiao Christi aliquid tamquam divinitus revelatum praescribit erodendum, erraro non posse.

Quam doctrinam sacra facultas theologica Lovanicnsis impensiori otium studio tueri coepit post editam anno 1682 cleri gallicani do ecclesiastica potestate declarationem, quando et statuit in posterum ad collegium professorum sacrao facultatis theologicae a so admissum iri neminem, qui non prius promisisset, se Romani pontificis infallibilitatem pro viribus esse defensurum. Supersunt, praesules reverendissimi, spissae collectiones thesium theologicarum, quao inde a tempore declarationis cleri gallicani usque ad extinetam iniquo decreto a losepbo II Lovanienscm academism publico fuero propugnatae. Inter bos autem ut omnino nulla invenitur quae gallicanae sententiae favent, ita o contra numerosissimae ibi leguntur theses, in quibus aut affirmatur Romani pontificis supra concilia auctoritas, aut stabilitur eiusdem in definienda ro fidei aut morum io fallibilitas, aut denique statuitur irreformabile io his rebus esse eius iudicium, etiam antequam ecclesiae consensus acccsserit-

Instaurata autem anno 1834 Lovanicnsis academia ab hac maiorum suorum doctrina adeo non recessit, ut o contra et in scriptie a se evulgatis, et in suis praelectionibus professores constanter eam tradiderint, ct alumni in disputationibus solemnioribus eamdem quotannis publico defenderint.

Et nos quoque. Lovanicnsis academiae rector magnificus et quotquot sumus hoc tempore theologicae facultatis professores, nos pariter, sacra© Scripturae effatis ct sanctorum patrum traditione innixi, una omnes profitemur, Romanum pontificem, sancti Petri successorem, quando solemni definitione universae Christi ecclesiae aliquod dogma tamquam divinitus revelatum praescribit fide divina credendum, aut sententiam aliquam damnat tamquam divinae revelationi contrariam, falli non posse, eiusque unius definitionem pro certissima fidei regula statini evie habendum, minimeque ad boo requiri, ut pontificis decreto iam accesserit ccclosiao congregatae aut dispersae consensus sive tacitus, sive expressus.

Atque haec Petri cathedra sententia, quan> divina revelatione adeo firmiter niti existimamus, ut dogmatico decreto tamquam dogma fidei catholicae definiri possit, ut a Vaticani concilii patribus tamquam dogma fidei reipsa definiatur, omnibus votis expetimus; et vos, illustrissimi domini, praesules reverendissimi, ut haec vota nostra Vaticani concilii patribus nostro nomine significare velitis, enixe precamur.

Datum Lovanii, hac 22 decembris MDCCCLXIX

N. 1. Laforêt, rector magnificus.

F. 1. Ledoux, s. fac. b. t. decanus.
I. Th. Beelon.
II. O. Wouteni.
I. F. D'Hollandor.
H. I. Foijo.
I. B. Lefobve.
T. I. Lamy.
Edm. Renasene.
F. I Moulart.
I Van den Steen.
A. Ikino, s. fac. h. t a secretis.

Venerabili deputations pro examinandis propositionibus conciliaribus durante concilio Valicano per sanctissimum patrem Pium IX pontificem maximum denominatae.

Compluribus concilii Vaticani patribus flagitantibus, ut apertis omnomque dubitandi locum excludentibus verbis hoc concilium sancirò velit supremam ideoquo ab omni errore immunem Romani pontificis auctoritatem, cum praecipit quao ab omnibus ebristifidelibus credenda et tenenda quaeve reficienda et damnanda sint, postquam infallibile magisterium Romani pontificis qua successoris sancti Petri principis apostolorum in suis successoribus Romanis pontificibus semper viventia sancta catholica ecclesia semper crediderit et professa fuerit, atquo ideo ecclesiam Romanam, in qua sancti Petri successor residet et praesidet, ob hoc omnium ecclesiarum matrem et magistram agnoverit ct agnoscat, prout huius quoquo concilii Vaticani patres sessione I unanimes fide turata voverunt, postquam nostro tempore inventi sunt etiam catholici, qui infallibile magisterium Petri seu pontificis Romani in dubium vocarent aut plane negarent et impugnare publice editis scriptis tentacene, atque taliter ecclesiam Petra 0 fidei, supra quam fundavit Christus ecclesiam suam, privaro conniterentur, res vitalis pro ecclesia Christi est, ut concilium hoc Vaticanum professionem suam decreto synodali denuo enunciet Id tamen ea ratione et forma fiat, ut omnes inimici huius veritatis desarmentur nihil habentes quod contra hanc veritatem fundamentalem proferre possint, neque praetoxtuare valeant catholicos infallibililatem personalem humanam pontifici attribuero euinque deificare, verum hanc infallibilitatem esso officiosam magisterii eius, quao a revelatione a Deo sancto Petro facta, Christo testante, *non caro et sanguis revelavit tibi, sed Pater meus qui in caelis est,* inchoata, et per assistendam Christi ot Spiritus sancti, Spiritus veritatis, qui datus est ecclesiae, quao per caput suum pontificem Romanum annunciai fidem et praecepta inundo, continuata et continuanda est usque ad mundi finem. Haecque est petra fidei immobilis per infallibilitatem ct ideo invincibilis, cui insistit qua fundamento universa compago ecclesiae, quao dirui non possit, quoniam fundata est supra firmam fidei petram.

Formula vero decreti huius dogmatici posset esso sequens:

^Quoniam nostro tempore manifestati sunt falsi doctores decipientes animas ad eam quoquo auctoritatem spiritualem infallibilem infirmandam, quam Dominus et Deus noster lesus Christus salvator mundi in beato Petro apostolorum principe, qui in suis successoribus Romanis pontificibus semper vivit et indicium exercet, super quem qua firmam fidei Petram aedificavit ecclesiam suam, pro ccclesiao omnisque sorielntis humanae saluto disertis verbis instituit, u. qua genus humanum praecepta Dei ct veritates divinas irif.illiliili certitudini' omni tempore percipere possit: visum est Spiritui snudo et huic A sancto concilio hanc perniciosissimam impietatem fundamentum ecclesiae Dei evertentem et infallibile magisterium Romanae ecclesiae propter residentem in ea petram fidei in persona successoris beati Petri summi pontificis pernegantem detestari et decernere: Si quis dixerit ecclesiam Romanam non esse matrem omnium ecclesiarum et magistram, atque ex cathedra Petri romana posse doctrinam heterodoxam in rebus fidei et morum pronunciavi atque mundo praedicari, non obstante Christi et Spiritus sancti, Spiritus veritatis, qui datus est ecclesiae, continua atque perpetua assistentia, ideoque dixerit Romani pontificis decreta do fide et moribus non esse ab omnibus christifidelibus interno mentis assensu suscipienda, anathema sit.u

Romae dio 13 ianuarii 1870.

t loscphus Papp-SzilAgyi manu propria episcopus Magno-Varadinensis graeci ritus catholicorum in regno Hungarino.

m.

(Li 3.)

Eminentissimi et reverendissimi praesides concilii Vat cani·

Credo et profiteor Romanum pontificem, successorem beati Petri, et vicarium Domini nostri lesu Christi in terris, quando ex cathedra docet populum, christianum in iis, quao pertinent ad fidem ct mores, esae *infallibilem.*

Prudentiae et sapientiae sanctitatis suae domini domini nostri Pii Noni, afflante Spiritu sancto, relinquendum esae sentio, utrum canon in hoc concilio ©ecumenico dì hac re fieri debeat.

In Vaticano concilio dio 21 ianuarii 1870.

f loannes loseph Lynch episcopus Torontinus.

η.

lesue, Maria, loseph.

Eminentia reverendissimal.

Semel et iterum excitatus ad subscribendum tum petitioni pro discutienda ct definienda in hoc concilio *infallibilitate summi pontificis,* tum petitioni contra huiusmodi ditcussioncm ct definitionem, ša tius duxi eminentiae tuae, quae, absentó pontifice, concilio praeeat, mentem meam hac de ro aperirell.

Itaque, necessarium ceneoo in hoc concilio agere do *infallibilitate summi pontificis,* enroque *definire,* nam secus summae apostolica© sedis auctoritas grave detrimentum ex huius concilii occasione patietur: et paratus eum nd hanc *infallibilitatem* publice ex ambone tuendam in aula conciliari.

Tamen arbitror, in definitione exponenda sedulo cavendum esse a pluribus: *seorsim, separatim ob episcopis, personaliter, inconsultis episcopis;* sed simpliciter dicendum esse: *definitionem, quam summus pontifex edit ex cathedra, qua sub anathematis poena damnat eos, qui non tenent ore et mente propositionem, quam ipse profert, vel adhaerent ore aut solum mente errori, quem ipse proscribit, esse ab errore immunem, proplereaque infallibilem: idque uti dogma fidei habendum esse.* Addi debet, pontificem loqui *ex cathedra,* cum I· alloquitur *universam ecclesiam ;* 2· anathema comminatur ei, qui vel oro simul ct monte, vel *solum mente* non se submittit suae definitioni.

Opto etiam, ut in schemate do ecclesia, ubi do episcopis agitur, expresso affirmetur, *eos esse una cum summo pontifice indices fidei;* vel cos pollere etiam *auctoritate iudicium proferendi de veritatibus fidei;* vel cos *non solum in concilio Otese*

• lisce epitfoH data eat sd eudneatiiSlnei'n r'.nhM 'ktn de Angeli

1 Sed confer infrn Kitter u.

menico, sed *etiam manentes in suis sedibus passe cum summo pontifice* vel *dependenter a summo pontifice indicium ferre de rebus fidei.*

Haec dum expono eminentiae tuae, cui licebit ea aliis communicare, me libentissime cnm debito obsequio, ct sacrae tuae purpurae oram exosculando profiteor

Romae ex canonica Vaticana dio 23 ianuarii 1870.

Eminentiae tuae reverendissimae umillimum et obsequentissimum servum in Domino nostro lesu Cbriato

t Laurentius episcopus Salariarum.

o.

Fridericus Maria Zinclli episcopus Tarviainus, qui dum libentissime huic petitionil subscribit, confidens sententiam de absoluta infallibilitate summi pontificie, quam et nunc tonet et semper qua voca qua scriptis editis asseruit et propugnavit, supremo iudicio sancitum iri, memor moderationis a sancta tede apostolica, de cuius iuribus agitur, adbibitae, praecipue in responsis ad quaestiones hac super re α sacra Poenitentiaria datis, humillime quidem, At etiam instantissime potit, ut tali verborum ratione haec doctrina definiatur, ut illorum, qui aut praeteritis temporibus aut etiam nunc sincere parati se subjicere decretis concilii oecumenici aut sanctae sedis apostolicae bona fide aliter senserunt, honor quanto minus fieri potest laedatur. Maxime id intereat non solum ob charitatom, qua fratres complecti debemus, ob merita otiam praeclara aliquorum, sed et ne qui aliter sentiunt ac nos aut de re ipsa, quae definienda est, aut do opportunitate definitionis aestu disputationis abrepti, de proprio honore nimium, ut fert saepe humana fragilitas, solliciti, in contraria sententia obfirmentur, quod certo omni cura evitandum est, no fructus uberea. quos α concilio oecumonico oxpectamus, imminuantur.

Haec, quae esse in omnium fere episcoporum votis existimat minimus inter fratres, conscientia dictante, congregationi a sanctissimo Pio papa IX deputatae pro recipiendis et expendendis patrum sacri concilii oecumenici Vaticani 1 propositionibus submittit.

Romae dio sacra divo Francisco Sslesio anno millesimo octingentesimo septuagesimo.

Fridericus Maria Zinelli episcopus Tarvisinus.

P.

Avendo io sempre ritenuta, e facendo insegnare al mio giorine clero la dottrina dell'infallibilità del nostro capo il sommo pontefice, *quando ex cathedra statuit ac praecipit, in rebus fidei ac morum, quae ob omnibus chrisiifidelibus credenda et tenenda, quaere reiicienda et damnanda sunt;* approvo che sia ora proposto alla speciale congregazione designata nel cap. II della lett. apost. *Multiplices inter* ℣uest oggetto, affinchè, se ad essa sembrerà opportuno, lo deferisca al santo concilio ecumenico por deliborarno con piena cognizione, o coll' assistenza dello Spirito santo.

Roma dal convento di Sant' Agostino 29 gennaio 1870.

+ G. Battista Vescovo di Savona e Noli.

Venerabilibus patribus sacrosanctae oecumenicae synodi Vaticanae.

Quamvis absens corpore ob valetudinem nondum plene confirmatam, praesens tamen spiritu isti sscrosancto concilio interesso mihi videor, ct iit, quao nd Dei gloriam et cccleeiao utilitatem isthic sapien tissime aguntur, toto animo asaentior.

Itaquo cum cognoverim ℣lure diocceeoon praesertim Italiae patres catholicae ecclesiae doctrinao innixos, et sanctorum patrum atquo doctorum auctoritate suffultos id enixe postulare, ut sacrosancta synodus sancire velit: Romanum pontificem, divi Petri successorem, cum loquitur ex cathedra tanquam universalis ecclesiae doctor atque rector, in dirimendis fidei ct morum controversiis ab orrore esso immunem, huiusmodi postulationi ego quoquo libentissime subscribo; humillimo potens, ut inter praedictorum postulantium nomina meum quoquo nomen recenseatur. Tanto autem libentius id praesto, quod in seminario Patavino altus ct educatus fui, io quo ccclcsiasticao institutionis domicilio omnes et singuli professores doctoris Angelici doctrinae, etiam quoad inerrantium Romani pontificis ex cathedra docentis, constantissime adhaeserunt et adhaerent.

Patavii die 7 februarii anni 1870.

Humillimus devotissimus servus

t Fridericus episcopus Patavinus.

r.

Sacrosanctae oecumenicae synodo Vaticanae.

Cum episcopus Gaditanus hac sua dioecesi commorans in Hispania obtenta a sanctissimo domino nostro Pio papa IX, ituris de causis ipsi expositis, dispensatione de assistentia ad sacram synodum, maximo animi gaudio plurimorum venerabilium patrum postulatum legerit pro Romani pontificie infallibilitate dum ex cathedra loquitur, proindeque merito existimaverit hac gravissima do re in sacro concilio agendum, propria vota eiusquo cathedralis capituli, parochorum ct cleri sincoro exprimere decrevit, atquo in praesens libentissime exprimit, tamquam intime venerabilium patrum postulato subscribentium votis inhaerentia. Sacrosanctam itaque synodum episcopus infrascriptus,. capitulum, parochi omnisque clerus huius Gaditanae dioecesis enixe flagitanterque adprecantur ut doctrinam, quae tenet Romanum pontificem non esse errori obnoxium cum de rebus ad fidem moresque pertinentibus loquitur, quam ipsi semper pro comperto veram esso censuerunt, solemniter sancire dignetur, prout sacrae Scripturae verbis, sanctorum patrum sententia, fideliumque sensu firmiter stabilitam ; ex qua quidem definitione uberrimos fructus in omnipotentis Dei gloriam, catholicae ecclesiae utilitatem ac civilis societatis bonum proventuros sibi pollicentur.

Gadibus decimo quarto kalendas martii anni Domini MDCCCLXX.

t Fr. Felix Maria episcopus Gaditanus.

s

Sacro concilio oecumenico Vaticano.

Infrascripti patres prae oculis habentes verba sancti ℣vangeli nec non ecclesiae monumenta, quao Romani pontificis, beati Petri successoris, primatum respiciunt, a sacra synodo oecumcnica Vaticana humillime ac instanter efflagitant, ut apertis omnemque dubitandi locum excludentibus verbis pronunciare et definire velit, esso α Deo revelatam atquo idcirco ab omnibus fidelibus firmiter et constanter credendam doctrinam, quao tenet summum pontificem, quando ipso loquitur tamquam doctor universalis definiens ex cathedra, nempe ex potestate suprema tradita Petro docendi ecclesiam^

1 Alludit ad petitionem de qua sopra: A icicra OfOimenica lynpdo *Vaticana infraicripti patrts humillime dc.*

esBO.in robus fidei et morum deccroendin ab errore a im munem.

f Aloysius Riccio episcopus Caiacensis.
f Andreas Formica episcopus Cuneensia.
t Carolus Savio episcopus Astensis.

15 februarii 1870.

t.

Propositio episcopi Tardsini de modo definiendi infallibilitatem Romani pontificis, si forte contingeret, quod eadem absolute enuncian non posset.

Congregationi a sanctissimo domino nostro Pio papa IX deputatae pro recipiendis et expendendis patrum propositionibus.

Si forte contigerit, quod plane confidimus baud futurum, non proponi concilio oecumenico definiendam sententiam do infallibilitate absoluta, scilicet nullis conditionibus alligata, summi pontificis, ut B dogma fidei saltem sequentia sancienda essent.

Rationes continentur in folio separato. (Alleg. A.)

Inhaerentes decretis praedecessoris nostri sanctae memoriae Alexandri Vili petulantiam illorum, qui sententiam de infallibilitate absoluta Romani pontificis, quam esse consonam fidei declaramus, quamque fere totus orbis catholicus profitetur, ut ex luculentissimis etiam recentibus documentis in almae huius urbis archivile existentibus apparet, futilem appellare sunt ausi, sacro approbante concilio rursus damnamus et reprobamus.

Ne autem eorum audacia ad schismata ullo tempore fovenda perturbatores uti possint, dum dogma de necessaria catholicitatis nota, sine qua ecclesia Christi stare non potest, iterum inculcamus, surculos ab ea audacia pullulantes a populo Christiano eradicare volumus.

Sacro igitur approbante concilio sequentia sta- C tuimus:

I. Si quis dixerit, omnes aut fere omnes episcopos posse in publica fidei professione deficere a vera doctrina, quasi ecclesia Christi ab uno, aut altero, aut admodum paucis episcopis versm fidem profitentibus *dumtaxat* constitui possit, anathema sit.

II. Si quis dixerit, adsensum ecclesiae dispersae non valere ad statuendum dogma fidei, ao proinde necessarium omnino esse ut episcopi congregentur ad re» fidei et morum definiendas, anathema sit.

III. Si quis dixerit, iudicium, quo Romanus pontifex indicit toti ecclesiae quid fide divina tenendum aut reiiciendum in rebus fidei et morum non esse irreformabile, donec accedat assensus *maioris partis* episcoporum, anathema sit.

IV. Si quis dixerit, posse a sententiis summi pontificis Romani appellari ad futurum concilium, anathema sit. D

Romae dio 18 februarii anno 1870.

t Fridericus Maria Zinelli episcopus Tarvisinus.

(Allegat. A.)

Quemadmodum iam sino ulla ambage subscripta formula declaravi, toto cordo desidero a bacio oecumenico concilio Vaticano primo definiri verbis, omne dubium excludentibus, infallibilitatem absolutam summi pontificis, cum aliquid indicit toti ecclesiae fide divina credendum aut reiiciendum, quoad fidem et mores.

Qua miti verborum ratione id, nt opinor, sit faciendum, humillimo etiam expressi.

Si tamen summo pontifici prudentiae legibus haud congruum videretur proponi concilio definiendam absolutam infallibilitatem *directe* ut dogma fidei, nisi haec praevideatur unanimibus, aut fere unanimibus episcoporum votis sancitum iri; si timendum valde esset, ne, etiamsi maxima para episcoporum non solum sententiae de absoluta infallibilitate opertissime faveat, sed etiam de opportunitate definitionis consentiat, attamen plurimi, forsan fere centum, de opportunitate saltem definitionis cum aliis non conveniant, tunc ad aliquod remedium confugiendum est.

Do tam necessaria praerogativa summi pontificis nullum verbum proferre, postquam tot et tanta in vulgus disseminata sunt, postquam ephemerides in hanc arenam, nonnullae bona, multo plures mala fido descenderunt, valde noxium esset bono fidelium. Sectarii, proh dolor, exaltarent quam maxime; et episcopos, qui continuo praedicaverunt fidelibus Petrum locutum fuisse per os pontificis summi, quidquid a papa indicitur esse sine ulla cunctatione amplectendum, extorres esso ab ecclesia, qui eius dicta non audiunt, insectarentur, quasi populum usque nunc deceperint Futilia haec quae evomerent esse quoad se nemo est qui dubitet, sed ex silentio concilii oecumenici occasionem eorum malitia futilia illa evomendi sumeret.

Ut autem aliquid in favorem sententiae communis fieri possit, ita ut omnes aut fere omnes eamdem sententiam amplectantur, sequentia prae oculis habenda sunt. Certum est, ni fallor, ex tribus partibus saltem duas episcoporum valde desiderare sententiam supradictam definitum iri. Nulli dubium, si duae partes ex tribus in concilio per verbum *placet* assentiantur definitioni, et summus pontifex decretum confirmet, actum esso de sententia contraria. Minime ego assero id faciendum; Spiritus sanctus illuminabit mentem episcoporum et praecipue vicarii Christi. Concludo tamen vix ac persuasum erit illis, qui cum maiori parte non conveniunt, totum negotium de eorum opinione in moderatione ponendum (nolo dicere, non mihi placet dicere adversariorum) illorum, qui aliter sentiunt, molle tunc erit tempus fandi et proponendi illis aliquam definiendi rationem, cui et ipsi si non libenter, attamen non aegre adsensum praebeant.

Indulgendum est, moderati simus, indulgendone humanae infirmitati; dicamus etiam: concedatur aliquid amori propriae nationis, quo Calli maxime percelluntur. Aegre certe sentient, concilium Vaticanum, ad quod tanta alacritate advenerunt[1], anathema dicere propositioni, quae ab illorum natione nomen sumit; propositioni, quam etiam plurimi Galliao episcopi acriter· sustinuerunt, quamquam abhorrerent a declaratione cleri gallicani anni 1632, quae toties a Romanis pontificibus fuit confixa, quin tamen aliqua nota theologica a sancta sede propositionibus inureretur. Curandum igitur est ut approbetur quidem sententia communis; sed anathemate non feriantur nisi illae consequentiae, quae ex lata interpretatione sensus sententiae gallicanae derivant, et incommoda gravia paci ecclesiae generare possent.

Ipsi Galli episcopi inficiari haud possunt fero communem esse in ecclesia oppositam sententiam; et si alias aliquod dubium suboriri potuit, concordia maximae partis episcoporum nebulae dissipare debuit. Ut boni catholici ipsi Galli episcopi (loquor de illis qui infallibilitatem absolutam definiri[2] nollent) propositionem iamdudum damnatam ab Alexandro VIII: *Futilis et toties convulsa est assertio de pontificis Romani supra concilium oecumenicum auctoritate atque in fidei quaestionibus decernendis infallibilitate,* sincero corde damnant, et eo magis quia fere ŏrane non infallibilitatem sed opportunitatem definitionis

* e&mtafi *ntnt* cod.
l *definire* ed. VaL

dnmtaxat impugnant; ac proinde non aegro ferre debent, ut ab Alexandro VITI inflicta condemnatio iteretur, et consona fidei appelletur illa sententia, quam fere omnes tenont catholici.

Praecipuum fondamentum illorum qui infalli bilitatem absolutam inficiantur, antequam consensus ecclesiae accedat, iu hoc stat: nullo modo admitti posse Romanum pontificem iudicio suo praevalere iudicio omnium episcoporum; quasi tota ecclesia in solo Romano pontifice, cum admodum paucis quatuor quinque ipsi adhaerentibus, posset consistere, ex quo nota catholicitatis eliminaretur ab ecclesia.

Ex praedictis apparet habenda esse prae oculis sequentia.

I. Ut sententia de infallibilitate absoluta summi pontificis non solum non laedatur, sed ut maius robur acquirat. Hoc obtinetur ai iteretur condemnabo propositionis ab Alexandro VIII confixae, et consona fidei propositio de absoluta infallibilitate vocetur,

II. Ut appareat clare eos, qui absolutam infallibilitatcm propugnant, minime catholicitati ecclesiae derogare, quasi existiment ecclesiam posse consistere in solo summo pontifice aut admodum paucis illi adhaerentibus. Admissa bao absurda hypothesi, Petrus de Luna cum paucis sibi adhaerentibus episcopis sub nomine Benedicti XIII potuisset sustinere, totam ecclesiam in ipso suisque asseclis stare; quin, propter hoc adsertum, a concilio Constantiensi declarari potuisset haereticus.

Huic incommodo mederi possumus canone distincto.

Ill. Magnum periculum praecavendum est, ne ex sententia gallicana schismatis detur occasio. Nam si necessarium esset ut saltem maior pars episcoporum assensum praeberet decretis Romani C pontificis in rebus fidei et morum, antequam irreformabilia haberentur, absurdum illud consequeretur: Coetum episcoporum ubi est Petrus ron constituere ecclesiam, sod hanc potius constitui a coetu sine capite, qui reluctaret Potro, scilicet summo pontifici ot corpori ei coniuncto. Exorta igitur quaestione de fide inter episcopos, tessera veritatis non esset Petrus, sed *numerus maior* episcoporum; Petrus igitur, scilicet pontifex maximus, non ideo institutas fuisset ad tollendam, ut aiunt sancti patres, schismatis occasionem; non ut lucerna ad quam in dubiis, ut illuminarentur, respicerent fideles; concludamus, fere inutilis evaderet primatus in praecipuo suo munere.

Addatur, exempla reperiri forsan in historia ecclesiastica erroris in maiori parto episcoporum congregata sino summo pontifice, de qua re recolenda eat historia concilii Ariminensis. Si statuatur igitur E voluti dogma fidei esse tenendum, quod decreverit Romanus pontifex, etiamsi ei non adhaereat aut non cognoscatur adhaesio maioris partis episcoporum, omnis incertitudinis tollitur occasio. Qui infallibilitatem summi pontificis absolutum propugnant, certi sunt, vix ac pontifex aliquid solemnitcr definiverit, illi adhaesuros *sins mora* multos episcopos; nam si timerent quominus hoc accideret, in ea falsa sententia essent, in solo summo pontifice posse consistere ecclesiam catholicam. At si multi episcopi decretis pontificiis adhaerent, omnes alii ■ive pauci sive multi non adhaerentes, schismatici et haeretici habendi sunt, ex iis quae superius disseruimus. Nullum igitur, supradictis principiis definitivo iudicio α concilio oecumenico adsertis, Incommodum gravo, quod schismati det occasionem, derivaro potest a propositione gallicana, quae sub poena anathematis esset restringenda ab eius adsertoribus. A Unum autem ut existimo addendum est, consensum episcoporum, qui sunt dispersi, aequalem valorem babero ac si congregati; unioni enim formali episcoporum, non dumtaxat materiali, adsistentia fuit promisso.

Per additionem propositam ¡n alio folio cum tribus canonibus provideri omnibus considerationibus supradictis videtur. Aduoto per canonem tertium, dum obtinetur scopus, quem prao oculis habere debemus, anathemate non configitur propositio gallicana; nam gallicana propositio, cum requirit consensum ecclesiae, ut irreformabile evadat iudicium Romani pontificis in rebus fidei, non requirit necessario consensum maioris partis episcoporum. Debent enim etiam Galli episcopi cum nobis convenire, minimo necessarium esse, ut aliquod corpus episcoporum constituat ecclesiam, conflari ex maiori parte episcoporum, cum, ut diximus, etiam ex historia ecclesiastica pateat maiorem partem soiunctam a Romano pontifico posse deficere. Remanet igitur illaesa ab anathemate propositio gallicana, si inter limites restringatur. Sic restricta, incommoda, ut diximus, non offert, quao alias ab ipsa derivare poterant.

Romae die 18 februarii anno 1870.

•j· Fridericns Maria Zinelli episcopus Tarvisinus.

u.

Propositio episcopi Salutiarum ut explicita definitio merrantiae summi pontificis ex cathedra loquentis a concilio quam primum edatur.

lesos. Maria, Joseph.

Eminentissime, reveron dissi me domino1.

Si adhuc tempestivo hoc fieri possit, rogo eminentiam tuam, ut nomen mourn scribatur inter nomina episcoporum, qui subscripserunt petitioni, que postulatur ab hoc oecumenico concilio, ut proferatur *explicita definitio inerrantiae summi pontificis loquentis ex cathedra.*

Quin immo enixe rogo et vehementer obsecro eminentiam tuam, ut quam citius fieri possit, propositum huius explicitao definitionis faciendae in concilium afferatur, et praemissa libera discussione, finis tandem huic gravissimae quaestioni imponatur, et pax et tranquillitas animis restituatur.

Non solum opportuna, sed perquam necessaria est hacc explicita definitio: secus auctoritas summi pontificis ex hoc concilio, loco alicuius lucri, maximum et teterrimum detrimentum erit perceptura; et dum hucusque gallicanismus quasi cxtinctus iacebat, et vox sanctae sedis apostolicae ubique a catholicis uti vox Dei habebatur, adversarius ille unitatis ecclesiae resurget viribus pollens, et vindicias sumet de praeteritis ¡acturis, quas passus est; et sanctae sedis decreta vix aliquam reverentiam obtinebunt, multo minus submissionem internam. Excitabuntur errores cuiusque generi sed tegentur verbis catholicis ad incautos decipicudos, et clypco quodam illos tuendos. Sancta sedes eos damnabit; sed nova prorsus audacia toto orbo exclamabitur: summi pontificie, etiam ox cathedra definientis, auctoritatem a concilio oecumenico Vaticano uti infallibilem agnitam non fuisse, immo recognitam fuisse, uti destitutam argumentis pro eius infraliibilitato, secus patres huius concilii post tot conatus exertos ad eam definiendam certissime definivissent.

Appellationes proptcrca ad futurum concilium promovebuntur, sicque schismata excrescent, dissidia multiplicabuntur, errores exitiales uti cancer

i Haec epistola dato ert ad eminentiwlmmn card Patrixi pratoidexa cuugregaUoaia pro postulatis patmm excipiendis.

serpent, ot vihim ecclesiae extingucnt, vel saltem a valdo imminuent.

Sed non solum baoc explicita definitio ferenda est, at quamprimum est ferenda; nam scandala ubique tota dio hac de causa moventur: ĕphemeride ubique terrarum plouao sunt doctrinis absurdis, impiis ct ultra omnem cxpoctationem scandalosi·, et hae, quod pudore nos afficit, etiam a quibusdam ecclesiasticis viris prodeunt, ct prodeunt in ephemeridibus scriptis α protestantihus vel infidelibus.

Inm vero nulla alia via apparet cito cessandi haec scandala et pacem restituendi catholicis, quam in definienda quamprimum inerrantia summi pontificis. Obsecro proptcrca ut, cum schema do ecclesia examinabitur, quod schema, ni fallor, examinari incipiet in proxima hebdomada, quaestio de infallibilitato summi pontificis proponatur, id eat schema canonis offeratur dicentis: *Si quit dixerit, tunimum pontificem, cum ex cathedra loquitur, errare poue; anathema sit.*

Quantum in me erit, paratus sum tueri et asserere hunc canonem, ut pax qua tantopere indigemus nobis non auferatur, ot securi ad radicem malae arboris applicata, Omnium schismatum ct scandalorum origo in sinu ecclesiae extirpetur.

Romao cx Canonica Vaticana 19 februarii 1870.

Eminentiae tuae reverendissimae humillimus ot devotissimus servus in Icsu Christo Domino nostro

f Laurentius episcopus Salutiarum.

V.

Monseigneur1:*

Monseigneur de Ia Hailandière, ancien évêque de Vincennes aux États-Unis ct retiré dans mon nrcbidiocèse, mo prie de lo faire comprendre au nombre des évêques qui demandent au concilo la C définition do l'infaillibilité pontificale. Je le fais avec empressement par la présente, heureux de rencontrer, derechef, l'occasion d'offrir à votre excellence l'expression de mon respect.

Rome lo 27 février 1870.

f G. Archev. do Rennes».

2.

Postulationes no quaestio do inTriliblltato Romani pontificis concillo proponatur.

Eminentissimi ct reverendissimi patres»!

Centum triginta sex concilii patres do re gravissima ad sanctissimum dominum p̆rece direxerant. Inm cum iuxta tenorem litterarum apoatolicarum de die 27 nov. 1869 § II propositiones nscrosuncto oecumenico concilio Vaticano faciendas peculiari congregationi, a sanctissimo domino pro D recipiendis ct expendendis eiuamodi propositionibus deputatae, exhiberi oporteat, honori mihi est, quinque4 istos libellos supplices perpendendos et sanetiasimo patri benigno commendandos in adiccto substernere.

Summa cum veneratione et observantia persevero eminentissimorum et reverendissimorum patrum

Romae dio 29 ianuarii 1870.

humillimus, devotissimus servus vorus

Fr. card. Schwarzenberg archiep. Pragcnsis.

a.

Beatissime pater!

Pervenerunt ad nos litterae typis impressae, quibus concilii putribus subscribenda exhibetur petitio a Synodo oecumcnica flagitans, ut sancire velit supremam ¡¿coquo ab errore immunem auctoritatem Romani p< tifici in rebua fidei et morum apostolica potestate universis fidelibus p̆raecipienti Mirum certo est, fidei iudices invitari, ut anto causam dictam, de sententia ferenda declarationem subscriptione sua munitam ederent. Verum in hoc tanto negotio to ipsum, sanctissime pater, adeundum esse censuimus, quippe qui a Domino ad agnos ovesque parcendum constitutus animarum Christi sanguino redemptarum piisaimam curam habes et periculorum ipsis imminentium affectu paterno misereris. Abierunt tempora, quibus sedis apostolicao iura a catholicis in dubium vocari contigit. Nemo est, qui nesciat, sicut corpus absquo capito mutilum, ita ncque concilium ecclesiam totam repraesentans absque successore sancti Petri haberi posse, omnesque sanctae sedis mandatis promptissimo obediunt animo. Praeterea, quao de pontificis Romani auctoritate fidelibus tenenda sint, concilium Tridentinum edixit, Florentinum quoque, cuius ca de ro decretum in cunctis singulisque eo sanctius conservetur oportet, quoniam ecclesiae latinae et graccae consensu stabilitum ost, atque ei Dominus ad Orientem tot malis oppressum misericordiae suae oculos convertere dignetur, unionis restituendae fundamentum erit. Accedit, quod hac tempestate ecclesiae adversus eos, qui in religionem tamquam commentum humano generi exitiale consurgunt, pugna sustinenda sit nova ct a saeculis inaudita: quapropter minime consultum videtur populis catholicis tot undique machinationibus in tontationem inductis maiora, quam patre» Tridentini, imponere.

Ceterum prout cum omni ecclesia catholica Bellarminus effatur: „dcfinitiones do fide pendent praecipuo ex traditione apostolica ct consensu eccle-s̆iarum et quamvis ad totius ecclesiae sententiam cognoscendum synodus universalis brevissimam sternat viam, tamen a nobilissimo concilio, quod apostoli cum senioribus Hierosolymis habuerunt, Nicaenum usque errores innumeri ecclesiarum particularium i̊ndiai summi pontificia et totius ecclesiae consensu adprobatis profligati et extincti aunt. Indubium est, quod omnes Christi fideles sedis apostolicae decretis veram obedientiam debeant, insuper eruditi piiquo viri docent: quao sancti Petri successor do fido inoribusque ex cathedra loquens constituat, etiam absque ecclesiarum consensu quomodocumque demonstrato irrefragabilia esse. Attamen silcntio premere non liret, graves nihilominus superesse difficultates ex patrum ecclesiae dictis g̊ua genuinis historiae documentis ot ipia doctrina catholica enatas, quae nisi penitus solatae fuerint, nequaquam fieri posset, ut doctrina praedictis litteris commendata populo christiano tanquam a Deo revelata proponeretur. Verum ab hisco discutiendis refugit animus et ne eiusmodi deliberationum necessitas nobis imponatur, benovolentiao tuae confidentes flagitamus.

Praeterea cum inter potiores nationes catholicas

43·

1 Ilsec epistola ilata est ad rereren<li*«iinnm secretarium concilii.

» Alia duo postulata, anum quidem ab archiepiscopo Wevtmonasterienri propositum pro additione facienda canonibus de primatu Romani pontificia in schemata do cederis, alterum ab archiepiscopo Mechliniensi de suprema iu ecclesia potestate, enm band inquirant utram infallibilitatis quaestio concilio proponenda rit necne, sed quanam forma proponi debeat, in alio joco, scilicet inter acta Reputationis postulationibus patrum expendendis praeporitae, ponenda esse /ensuL

• Haec epistola data est ad Deputationem pro postulatis patrum excipiendis.

« Eos nempe qui sub litteris a—o inferias positi sunt. Qui sub f occurrit, alius generis omnino eat, hoo tamen in loco ponendos, cum similitudinem quamdam cum praecedentibus speciemque gerat. Hactenus in lucem haudquaqnam prodierat

munere episcopali fungimur, rerum apud eaa statum quotidiano noscimus usu; nobis autem constat, definitionem, quae postulatur, religionis inimicis nova suppeditaturam arma ad rei catholicae etiam apud melioris notae viros invidiam concitandam, certiquo sumus rem in Europa saltem regionum nostrarum guberniis ansam praebituram sivo praetextum in iura ecclesiae residua invadendi.

Haec sanctitati tuae ea, quam commuai fidelium patri debemus, sinceritate exposuimus, et tuo, precamur, mandato fiat, ut doctrina, cuius sanctionem petunt, concilio oecumenico discutienda haud proponatur.

Ceterum ad pedes tuos provoluti pro nobis et populis, quos ad Deum perducendos accepimus, apostolicam petimus benedictionem.

Sanctitatis tuae

Datum Romae 12 ianuarii 1870.

humillimi, obsequentusimi, devotissimi servi

f Fridericus card. Schwarzenberg manu propria archiepiscopus Pragensis.
t losephus Othmarus card. Rauscher manu propria archiepiscopus Viennensis.
t loannes Simor manu propria primas Hungariae -et archiepiscopus Strigoniensis. de funestis edendae, quae a nonnullis postulatur, definitionis consectariis pro re catholica in Hungaria intime persuasus.
t Maximilianos archiepiscopus Salisbnrgensis, Germaniae primas.
f Fridericus manu propria archiepiscopus Olomucensis.
t Andreas Gollmayr archiepiscopus Goritiensis.
t Gregorius archiepiscopus Monacensis et Frisingensis.
f lacobue Bosagi archiepiscopus Caesareensis, abbas Mechit. congregationis Viennensis.
t Michael Deinlein archiepiscopus Bambergensis manu propria.
+ Gregorius Michael Szymonowicz archiepiscopus Leopoliensis rit. arm.
f Ludovicus Haynald manu propria archiepiscopus Colocensis et Bacsiensis.
f Paulus Melchers archiepiscopus Coloniensis.
f Franciscus Xav, Wierzchleyski archiepiscopus Leopolienais rit. lat.
f loannes Vanesa archiepiscopus Fogarasicnsis et Alba-Iulicnsis.
j- Henricus FÓrster episcopus Wratislaviensis.
f loannes Valerianus Jirsik manu propria episcopus Budvicensis.
f Guilelmus Emmanuel Kettoler episcopus Moguntinus.
t Pancratius episcopus Augustanus Vind.
t Bartholomaeus Legat episcopus Tergestinus-Iustinopolitanus.
f Valentinus Wiery manu propria episcopus Gurcensis.
t Antonius losephus Peitler episcopus Vaciensis.
f Georgius Dobrila episcopus Parentinus et Polonais.
f Bartholomaeus Widmer manu propria Labacensis episcopus.
f Alexander Bonnaz episcopus Csanádiensis.
f Ladislaus Biró manu propria episcopus Szatmariensis.
+ lacobas Btepiscbnegg episcopus Lavantinus.
f Michael Fogarasy episcopus Transsilvaniensis.
f loannes Zalka episcopus laurinensis.
f Sigismundos Kovács manu propria episcopus Quinque-Ecclcsiensi

l m.p. hic et infra in codice.

a t *Ludovicus* Forwerk episcopus Leontopolitanus
t losephus Aloysius episcopus Taruoviensis.
t loannes Pergcr episcopus Cnssovicnsia.
t losephus Georgius Strossmayer manu proprio episcopus Bosncnsii et Syrmiensis
f Matthias episcopus Trevirensis.
f Adolphus Namszanowski episcopus Agathopolitsnus in psrtibus infiddrem.
f Stcpbanus Lipomicxki manu propria episcopus Magno-Varadinensis latinorum.
+ Philippus episcopus Varmionsis.
f Georgius Smiciklas episcopus Crisiensis.
f Hieronymus los. Zeidler abbas Strahov, s. ord. Pracmonstr.
f loannes Henricus Beckmann episcopus Otnabrugensis.
t Vincentius Jckelfalusy episcopus Alba-Regalensis.
f Carolus loannes Greith, episcopus Sangalleosis.
B f Ignatius Mrak episcopus Marianopolitanus et Marquettensis.
f Augustinus Paulus Wahala episcopus Litomericensis.
f Eduardos lacobus episcopus Hildesheimenais.
f Carolus losephus episcopus Rottenburgensis.

b.

Beatissimo pater!

Pervenerunt ad nos litterae dio 3 ianuarii typis impressae, quibus concilii patribus subscribenda exhibetur petitio, a synodo oecumenica flagitans, *ut sancire oelit supremam, ideoque ab errore immunem auctoritatem Romani pontificie, in rebus fidei et morum apostolica potestate universis fidelibus praedpientu.* Mirum certo est fidei indices invitari, ut ante causam dictam, de sententia ferenda declarationem subscriptione sua munitam ederent. Verum in hoc tanto negotio, te ipsum, sanctissime pater, adeundum esse censuimus, quippe qui. a Domino ad agnos ovesque pascendum constitutus, animarum Christi sanguine redemptarum piissimain curam habes et periculorum ipsis imminentium affectu paterno misereris.

Abierunt tempora, quibos sedis apostolicae iura a catholicis in dubium vocari contigit. Nemo est qui nesciat, sicut corpus absque capite mutilum, ita neque concilium ecclesiam totam repraesentans absque successore sancti Petri haberi posse, omnesque sanctae sedis mandatis promptissimo obediunt animo.

Praeterea quae de pontificis Romani auctoritate fidelibus tenenda sint, concilium Tridentinum edixit, Florentinum quoque, cuius ea de ro decretum io cunctis singulisque eo sanctius conservetur oportet, quoniam ecclesiae latinae ct graceae consensu stabilitum eat, atque, ai Dominus ad Orientem tot malis D oppressum misericordiae suae oculos convertere dignetur, unionis restituendae fundamentum erit.

Accedit quod, hac tempestate ecclesiae, adversus eos, qui in religionem tamquam commentum humano generi exitiale consurgunt, pugna sustinenda sit nova et a sacculis inaudita: quapropter minime consultum videtur populis catholicis, tot undique machinationibus in tentationem inductis, maiora quam patres Tridentini, imponere.

Namque, cum inter potiores nationes catholicas munere episcopali fungamur, rerum apud eas statum quotidiano noscimus usu. Nobis autem constat definitionem, quae postulatur, religionis inimicis nova suppeditaturam arma ad rei catholicae, etiam apud melioris notae viros, invidiam concitandam^ certique sumus rem in Europa saltem regionum nostrarum guberniis ansam praebituram sivo praetextum in iura ecclesiae residua invadendi.

linee Bonctitati tuno, ea quam communi fidelium patri debemus sinceritate, exposuimus, ct tuo, procamur, mondato fiat, ut doctrina, cuius sanctionem potunt, concilio oecumenico discutienda haud proponatur.

Ceterum ad pedes tuos provoluti pro noln t populis, quos ad Deum perducendos accepimus, npoetolicam petimus benedictionem.

Sanctitatis tuno

Datum Romno 12 ianuarii 1870.

humillimi, obsequentiesimi, devotissimi servi

f Georgius archiepiscopus PnrLionsis.
j- Ludovicus archiepiscopus Avcnionensis.
t loannes Paulus archiepiscopus Albiensis.
f loannos Franciscus archiepiscopus Remensis,
t Victor Felix archiepiscopus Senonensis.
f Laurentius archiepiscopus Babyloncnsis.
f Fredoricus episcopus Augustodunensis.
t Franciscus episcopus Divionensis.
f lacobus M. Achilles episcopus Gratianopolitanus.
f loannes episcopus Ebroicensis.
t Franciscus episcopus Montis Pessulani.
f Louis óvéquo do Viviera,
f Paulus episcopus Metensie.
f Augustus episcopus Appnmienqis.
t loannes lulius episcopus Sucaaionensis et Laudunonsis.
f Augustinus episcopus Briocenais et Trccorensis.
t Joannes Petrus episcopus Niciensis.
t Stephanua Aemilius episcopus Elnensis.
t Joseph episcopus Nanccyensis et Tullensia.
f Petrus episcopus Cadurccnsis.
t Henricus L. C. episcopus Surensie.
f Franciscus N. episcopus Valentinensis.
t Augustinus episcopus Virduneneis.
t Leo episcopus Rupellensis et Santonensis.
t Flavianus episcopus Baiocensis et Lexoviensis.
f Guillelmus episcopus Catalaunensis.
f loannes Petrus episcopus Constantiensis et Abrincenaia.
γ Carolus Philippus episcopus Massiliensis,
t I. B. Irenaeus episcopus Oranensis.
t Felix episcopus Constantinianus ct Hipponensis,
t Aimé Victor F. óvèquo do Gap.
f Carolus episcopus Lucionensis.
f Felix episcopus Aurelianensis.
t Patricius episcopus Funcbalensia.
t Antonius episcopus Lamncensis.
t Ignatius episcopus Pharannensis.
t losephus episcopus Cupitis Viridis.
I Edunrdus archiepiscopus Siracensis.
f Georgius archiepiscopus Siuniensis.
t Placido Cftsangian arcivescovo d'Antiochia.

c.

Beatissime pater!

Ad pedes sanctitatis tuao provoluti humiliter et enixo deprecamur, ut quaestio do definitione infûllibilitatis summi pontificis tanquam dogmatis fidei concilio Vaticano haud proponatur.

Petitionis rationes inter plures tres tantum, quao sufficere videntur, adducere liceat. .

Prima quidem, quod discussio quaestionis clare monstrabit defectum unionis, et praesertim unanimitatis, inter episcopos.

Secunda vero, quod in circumstantiis, in quibus nos versamur in regionibus, ubi baereses non solum impune grassantur, sod et dorftinantur, definitio nedum attraheret, o contra magis ab ecclesia alienaret cos, quos omni pretio, omni sacrificio, Christo lucrifacoro volumus.

Tertia deniquo ratio, quod interminabiles inde lites orituras praevidemur, quibus opus ministerii impediendum, et concilii huius Vaticani fructus omnino forsan perimendos apud acatholicos timemus.

Hisce sanctitati tuae sincero corde et pia intendono expositis, Deum omnipotentem precamur, ut omne malum ab ecclesia avertat tcque, beatissimo pater, sancto suo Spiritu illustret et dirigat.

Datum Romao die 15 ianuarii 1670.

t loannes Bapt. Purcell archiepiscopus Cincinnatensis.
t Petrus Ricardus Kenrick archiepiscopus S. Ludovici.
f loannes Mac Closkey archiepiscopus Neo-Eboracensis.
t Georgius Errington archiepiscopus Trapexuntinus.
f Thomas L. Connolly archiepiscopus Halifaxiensis.
t Richnrdus Vincentius episcopus Wheelingensis.
B f Augustinus Verot episcopus Savannensis.
t lacobus Roosevelt Bayley episcopus Novarcensis.
f loannes Sweeny episcopus S. loannis.
f Bernardus Mac Quaid episcopus Roffeneis.
f Tobias Mullen episcopus Ericnsis.
f Franciscus P. Mac Farland episcopus Ilartfordiensis.
f lacobus N. O'Gorman episcopus Raphanensis[i].
+ lacobus Rogers episcopus Chathamensis.
t Michael Domenec episcopus Pittsburgensis.
t Patricius Lynch episcopus Carolopolitanus.
f Thaddaeus C. M. episcopus Montereyensis et Angelorum.
f David Moriarty episcopus Kerricnsis.
t Gulielmus Clifford episcopus Cliftoniensis.
f Eduardus Fitzgerald episcopus Petriculanus.
t loannes Pius Leahy episcopus Dromorensis.
t loannes Hennessy episcopus Dubuquensis.
C t Patritius Feehan episcopus Nashvillensis.
f loannes loseph Hogan episcopus S. losephi.
t loannes M. Henni episcopus Milwauchiensis.
f David W. Bacon episcopus Portlandensis.
f loseph Melchor episcopus Sinus Viridis.

i) Litteris ad secretarium generalem Trappae maioris missis retractavit suam subscriptionem:

Omaha, Nebraska, June 9 1870.

Rev. and dear father Stanislaus.

When leaving Rome, I would have given to some bishop the power of voting for me when the question of the infallibility should come up, but I understood that voting by proxy would not be recognized.

I wish however to record my vote for *the infallibility,* whether it be allowed, or not, and I would ask you. rev. fr. Stanislaus, to add another favour to the many you have already conferred on me, by requesting the right rev. father abbot of la Grande Trappe, if he be in Rome, or the right rev. bishop Gibbon*, if he is not, to vote for me if it be allowed. I wish to repair any offense that I may unintentionally have given by signing my name to the letter of the inopportuniste. *

Hoping that you are well and that all things are going on to the satisfaction of the holy father, I am your sincere and much obliged friend in XL

t James M. O'Gorman.

Idem vero secretarios generalis banc versionem reverendissimo concilii secretario exhibuit — Mon révérend et très cher pére. — Avant de quitter Rome je voulais déléguer un évêque de voter pour moi, quand la question de *rinfaillibuiti* arrivera, mais Je craignais que un vote par procuration ne serait pas reçu.

Je désire cependant enregistrer mon voto poar *l'infaillibilité,* soit que cela serait permis ou non, et Je prie le révêrendissime péra abbé de la Grande Trappe, de vouloir bien voter pour moi, s'il est encore à Reme. Dans le cas que le révêrendissime soit parti, priez mouseigeenr Gibbon· d'agir pour moi. Je désire ardenUment de ripai er une offense, que je puis (involontairement) avoir donné pour avoir sUié la lettre des ticonporiun/sfe·.....

t J. X. O'Gormao.

d.

Boatieaime pater!

Audivimus circumferri litteraa typis mandatas, quibus petitur, ut concilium oecumenicum definiat tanquam dogma supremam ideoque ab errore inimunem osse summi pontificis auctoritatem in rebus fidei et morum,-easquo litteras passim per domos patribus exhiberi subscribendas.

Nos, beatissime pater, qui in orientalibus partibus ecbismaticas inter et haereticos gentes degimus, nec minori tomen quam occidentales episcopi affectu ct devotione ergo spostolicam sedem devincimur; maxime vero quod ad nos attinet exoptamus, ut univorsus Oriens cum reliquis gentibus in te, beatissime pater, rcspiciat, ct unius ovilis pastor unico summus aliquando ipso fias.

Quid de Romano pontifice tenendum sit» Florentina synodus, Graecia Latiniequo consentientibus, B tunc saucte opportunequo sancivit.

Quapropter te, cuius sapientiam ac prudentiam semper suspeximus to nunc enixo rogamus, ut humeris nostria maiora viribus onera imponi et pericula, inter quao sacro ministerio fungimur, gravioribus difficultatibus cumulari non velis, non patiaris, non sinas.

Et ad pedes tuae beatitudini^ provoluti pro nobis nostrisque gregibus apostolicam benedictionem peramanter efflagitamus.

Sanctitatis tuae

Datum Romao 18 innuarii 1870.

humillimi obsequentissimi devotissimi servi

t Gregorius Jussof patriarcha Antiochenus graec. melchit
t losephua Audo patriarcha Chaldaeorum. (L.fS.)
t Clemens Bahoa ex-patriarcha. (L.tS.)
t AtanaaiusKauam archiépiscopalTyrcnsis.(L. f S.)
f Paulus Ilatem archiepiscopus Aleppcnsis et Selcuciensis. (L.fS.)
f Teodosio Koyumgi episcopus Sidoirier.sis. (L.fS.)
f Ignatius Acchaui archiepiscopus Basra et llauran. (L.fS.)
f Agabio Dumani vescovo di Ptolemaide. (L.fS.)
f Gregorius Atta archiepiscopus Emeso et Apamea. (L.fS.)
f Ambrosius Abdo episcopus Farzulcnris et Zablen-»w. (L.fS.)
t Basilios episcopus Eliopolitanus. (L f S.)
t Giovjinni Tnraraz arcivescovo di Korkuk. (L f S.)
t Pietro Bartular arcivescovo di Scert. (L.fS.)
t Georgius Abdyasna Khayatli archiepiscopus Arnudienaia rit. cbald.l (L f S)

' Is postea Ulterii his ad snaraum p-ntificem datis volam p retractaviu

.Besliwme pater! L'içnxre, ob^yro, novissimum filbraa, poi ßon adamas, tuonili: atque episcoporum ad pedes Inoa provolatam, ct «aueiilatrm tuam paulisper alloqui audentem benigne auscultare. Subseripierain, fateor, deprecationi od te, pater chmentmime, ab orkntalibui quibusdam atlbtitibus iam praetentatae, qua btuailluae ae obsequioaisebne expostulabatur, ne admittas postulatum illud plurimorum episcoporum pro infitilibUiUte Humani pontifith a conrilio hoc Vaticano definienda. Porrn fateor proUstorque id me praeatitù»e ob caussa ibidem vix insulas, ac nominalia ob ofTrsdicula inite cunaequutura quoad schismatice· noatrarum regionum, praesertim ex male intelligenda ae interpretanda hninaiuoli eouciliari decisione; ob ditficnlUtem explicandi se ccncilrandi factum Honorii papae, nulla alia intercedente aut impellente cauta alve humana mintuqne decorosa, «ire partiam studii, anlloque minus, quod inlnria qnidtm mali interpretati sunt, quodque Deu· avertat, ex animo minus benevolo et reverenti erga te, pater optime, ietamqne ianelam epo«tolkam Romanam iettein, arcem veritatis ac religioni·, dreusque nostrum immortale, lato vero cum etospexharn, ex huiusmodi d«pretal hrae qoa»lam ephemeride· ßeduxi» etsi nnllo lare, Àortititer teulire orientales

A t Elia® Mello vescovo d'Acra. (L.fS.)

in Romanam pontificem ac sanctam sedem; alio· antea captare inde occasionem magnificandi ac corroborandi partem ac opinionM ita dictas *Gallicanat,* ad eatque noa fere adscnbcrc. cum tamen numquam eum illi· habuerimus commane qnidqaam? cumque ego, aire ut doctor in tacca theologia aire ut episcopal, illius semper faissera sententiae, ut crederem ac docerem. reapse irreformabile debere ene iuiiiiuui Romani ponti fice· ex *cathedra,* ut docteris universalis a Christo Domino coMlitnti et nl capitis eedeaiae immaculatae, docenti·; coni insuper profondila in quaestionem hanc ac consequentias litios inquisiiasem. praeaertim instituto iudicio super libelli· illis exaggeratis ac ßproban presbyteri Gretry ex una parte, atque egregia acidaque confutatame patris Rata ¿re λ I. nuper edita ex altera parte, acridiuetque feliri casn hisce dirbus. ut prae manibus taberem manascriptura quoddam retas historiae cuiusdam ab homine ne-tonano compilatae, in qua Inveni, qood ad inslificalionem Honorii R. P. ab errvrv mire facit: has. incoas, ob ralicúes alfaque in conscientia non cuutemnendas compeller, pater beatissime, ut nnc solum sententiam, quam semper reLuni pro Romani pontificia ex cathedra iu noram negotiis ßdn«iti« inerrantia. leaiificein racam; sed Dunper, propter haec tempons adiuncla, rationabile esse et. poti&s quam nocivae, perutile e rouira foro. >i tibi Videbitur, existimem, ut h coucilio hoc oecuraenkn, prout in postulato ep ßporUBi preqwnitor, definitio dc^malira exhibeatur: iafallibililatera seilieet R. cum magisterium »uprrmuin uti doctor universalia ectMae a Christo constitutus exercet, faudaxentem habere in Scripturi· sacria et traditione, Ideoque de fide ße.

.Hune sane ia modum at renliam corde simplici ae declarem. *foetidat* or *tkcclogiea* aryuwentof»; MüiirM uZj *Romanae wietiae dadrina, ytiaoi a iicrodwfc mea* moxímo ¿r»rzirrj e pnruuimo *cdlcfto* nerape *Urtens de prepara»da f.-ie, d^ri ac defendi; podulat* mu.'e t» ŭxri.rss *tede»* eoyifrnfsMm *ma»ifcstaiùj; pòdulat* bosfiam *tandae reiigiani» et ewdem t.nctae tedie Jtomanae pcinLydia, ei cinne; pctttdai amor ae recerentia nertra erga Romannm peadificte^ ac itiaot unctam tedetn; podulai ipte kawr ncticr, pcdtdai denique M dactomin^ ei qtuiti direrivi eunt tetitu caiipiicae ccelcriae ancicriiat.* — Roaiae kalendi· msrtii anno 1870. Sanctitati· tuse obedientMsimun q fili» ac faculas Georgias Etodjerci Khayatt, archiepi<co¡ ω Ànudien ritns chaldaici. vicariai generalia patriarchalω Babylon. Chald.·

AW«. lp»e leverendiuimn· auctor baio· epistolae ad illusi eiu· locum, quo de Honorio pontifice igitur, postea sequeatera notam adiunxit (V. *LTnivcrt,* 10 avril 1870):

.Ce nuran<crit est garchueien, A savoir, de langue arabe écrite en caractères rUIdéens, et je l'ai trouvé ici A Rome chea rava arai M. William Palmer, qar en avait fat acquisition de Maa»ul. ma patrie, par IL Raa«m. et lorsqu'il était encore pro!e»tanL L'auteur en art un pretre du nom de Siiva. fils de Jtia de Mauonl, du quiuxième (/. quatorzième; cfr. *L'Uu^ert,* 23 avril 1870] »R<le. Ce maaneerit est historique, apologétique, et en plusitar· chose», esrlout par rapport aux histoires dtées. il est pmqae le n.ème ouvrage que celui du nestorlen Aure, fil· de Nattée, que ΓA«semini «mnaîMak, cl qui cat sous le numéro HO parrai les taxanieriU arnbea dans la Bibliothèque vaticane, où je l'ai consulté et constaté runiforraité avnat-bier. San· m'étendre »ur cela, je db que ce qui regarde Huufcriaa dans ce manuscrit est:

1· Qu'il avait dit qu'il faut s'abstenir de dire deux 0« nue volonté tn Christ

2 Qoe. peur cela, la croyance de l'Églht était restée Incertaine -iβ an·.

3e Que Jean, aun successeur, avait été affligé «le voir l'Église troublée et la divert.té de icntimcnts qui était en elle.

4· Qu'à caute de cela il écrivit à Héndfau tt Constantin, empereur·, *te* plaignant de eH éta·. de choses.

G° Il écrit aux mêmes empereur· une seconde lettre, que reçtxl Cou·tautin le ßtl dau· laquelle il ßit Au· *dicimue ae Cûvfiletnui ette* >n *Chiitîa ralut>tatem* m *oeconomia hunt tnituht eine* sondú»í»Koe; no;i *vero* rf»-a· *rohuit'da fibl Cúidrariajt, qrae cocui tpintvi ne carni eiut. ht hnne certe tentum teriptii Jiotu)ri»t, pairtarcka Ronuir, ad Scrgiutn CcntfanlinopoUt.* Ao· cjiîmi *toufüemur ette in nobi» duae volunlnltt contrariât, quid cum dttortbietd qnidim ad tuant erroi cam scnfcMÍ»aw«, »up}Higurrtml Honorinni tniritte unam* esse rcZuníatim »n *dirinitote ae humanitate Domini nottri Ictu Chrnti.*

La réponse A cette lettre, ConsUntin U fit pleine de lonaugrj et de soninissiun pour le pape; mais ce fut Théo-lore, niafMtnr de Jean, qui la reçut, et il répondit an mime empereur par une lettre dan» laquelle il blâme l'empeienr Héradîus peur avoir dévié de la vérité, et suivi le munothéltimo

L'abbaio Elíseo Elias generalo dei conventi caldei a di 8. Antonio.l (L.fS.)

o.

Beatissimo pater!

Pervenerunt nd nos litterae typis impressae, quibus concilii patribus subscribenda exhibetur petitio n synodo occumenica flagitem, ut sancirò velit *supremam, ideoque ab errore immunem* auctoritatem Romani pontificis in rebus fidei et morum, apostolica potestate univorsis fidelibus praecipientis. Mirum certe ost fidei iudices invitari, ut ante causam dictum, do sententia foronda declarationem subscriptione sua munitam ederent.

Verum in hoo tanto negotio, to ipsum, sanctissimo pator, adeundum esse censuimus, quippo qui λ Domino ad agnos ovesquo pascendum constitutas animarum Christi sanguino redemptarum principem atque piissimam curam habes, ct periculorum ipsis b imminentium affectu paterno misereris.

Norunt onirn oinnea ot libentissime profitentur sicut corpus absque capito mutilum est, ita concilium ecclesiam totam repraesentans absque suecoesore sancti Petri Imbevi non posso, omnesque sanctae sedis mandatis promptissimo obediunt animo.

Praeterea quao de pontificis Romani auctoritate fidelibus tenenda sint, concilium Tridcntinum edixit, Florentinum quoque, cuius ea de ro decretum in cunctis singulisquc co sanctius observetur oportet, quoniam ecclesiae latinae et graecao consensu indictum est, atque si Dominus ad Orientem tot malis oppressum misericordiae suae oculos convertere dignetur, unionis restituendae fundamentum erit. Accedit quod, nostra hae tempestate, adversus cos, qui in religionem tamquam commentum humano generi exitiale consurgunt, pugna ab ce 0 desia sustinenda sit nova et a saeculis inaudita, ita ut non aequo consultum videatur populis catholicis tot undiquo machinationibus in tentationem inductis maiora, quam quao patres Tridentini, imponere.

Cum enim inter potiores nationes catholicas munero episcopali fungamur, rerum apud eas statum -quotidiano noscimus usu, atque ideo nobis reapse constat definitionem huiusmodi, quae nulla cogente necessitate postulatur, nova inimicis in ecclesiam Arma suppeditaturam, atque apud plurimos etiam melioris notae viros foro minus acceptam, ita ut illi ansam assumerent reliqua catholicae ecclesiae iura invadendi: hi vero (quod animo nobis coram Deo et hominibus alto infixum tibi, poter optime, adaperire- statuimus) non absque periculo schismatis, in praecipuis religionis nostrae sanctissimae officiis persolvendis ac bonis operibus adimplendis d relaxarentur.

Haec sanctitati taao, ea quam supremo omnium fidelium patri debemus sinceritate, exposuimus, et tuo, precamur, mandato fiat, nt doctrina, cuius eanctionum petunt, concilio oecumenieo discutienda haud proponatur.

Caeterum ad pedes tuos provoluti pro nobis et populis, quos ad Deum perducendos accepimus, apostolicam petimus benedictionem.

Sanctitatis tuae

Romae die 18 ianuarii 1870.

humillimi obsequentissimi devotissimi servi

f Alexander archiepiscopus Taurinensis.
f Aloisias archiepiscopus Mediolanensis,
f loannes Petrus episcopus Bugellensis.
t Laurentius episcopus Pineroliensis.
t Raphael episcopus Albinganensis.
f loannes Baptista episcopus Ecclesiensis.
f Aloysius episcopus Eporediensis.

L

Anonymi praedictio, non inspirata ted prudentialis, eorum quae futura sunt, si definiatur infallibilitas papae.

I. Erunt schismata, in partibus hucusque catholicis.

11. Dubitabitur inter catholicos de legitimitato concilii.

III. Fiet, in toto orbo, separatio statuum civilium et ecclesiae.

IV. Faciliora et numerosiora evenient, per hanc separationem, schismata.

V. Penitus ct moz ruet principatus civilis Romani pontificis.

VI. Papa erit exui, cum cardinalibus, et totus status Romanae curiae dissipabitur.

VII. Crescet de dio in diem universae rei 0 christianae perturbatio.

VIII. Ordines religiosi, maxime vero Societas lesa, prope ad nihilum redigentur.

Vili. Crassantibus schismatibus, Romana communio magis ac magis minuetur et infirma erit.

IX. Fiet aliquando unio aliqualis schismaticorum, se veros catholicos esse iactantium.

X. Erunt antipapao.

XI. Redacta ad extremam miseriam re catholica, post longum tandem harum perturbationum tempus, papa legitimus nullum aliad remedium inveniet malis ecclesiae, quam novi concilii oecumenici convocationem, per quod concilium Vaticanum irritum fuisse declarabitur, saltem ex parte.

XII. Haec irritatio possibilis erit, quia de légitimités te Vaticani concilii semper fuerit inter catholicos ipsos dubitatum et disceptatum.

XIII. Romanorum pontificum successio inter tempestates illas, et exilia illa, nunquam peribit, Domino ipsam conservante, licet miseram ct debilem.

XIV. Item nunquam cessabit catholica fides de primatu Romani pontificis, quoad essentialia.

XV. Redeuntibus ad unitatem schismaticis, primatus ab cis agnoscetur, sed eo pacto ut exercea-
tur sicut in prioribus eccloeiao saeculis, et nimia posteriorum temporum romana centralisatio non restituatur.

XVI. Inde fiet. Deo bonum ex malo trahente, ut tandem luceant sanctae ecclesiae dios meliores. Faxit Deus ut, propter electos, brevietur tempus huius horribilissimae tempestatis! ct utinam potius evitaretur haec tempestas et tot animarum ruina!

XVIII. Si non praoveniantur prudentia baec tanta ecclesiae mala, flens dico, Pii IX memoria

ainsi que Serge, Théodore, Pyrrhe et Pierre, patriarches de Constantinople, dont il dit, çuï *ontnés propter erroncitatem sententiae meruerunt maledictionem ct ut reticerentur a dignitate cecieliasiica.*

6® L'antenr parle du concile VI, fait par Agathon, pape, et dit que le concile cxconunnnia Macaire ct les autres patriarches d'Antioche, Çyre et Pierre de Constantinople. Il n'y a nulle mention faite ¿'Honorine.

De tout cela, et surtout des lettres de Jean IV et de Théodore, papes, aux empereurs de Constantinople, U est manifeste qu'Honorius n'a pas ené dans la foi, et que l'opinion de ceux qui soupçonnent l'interpolation dans le concile VI, et par conséquent dans les antres, est très fondée.

t G. E Kbayatt» archevêque d'Aœadie.·

l Hic reverendissimus p. abbas suUcripdt etiam petitioni pro definitione infallibilitatis. Vide supra, 658 D·.

l Additar in editis *quod,* contra codicis fidem ac totius periodi *oirtaîtr.*

l Natnerus VII bis habetor in aotograpba.

pessima labo aspergetur. Dicent eam fuisse virum bonum, sed brevis ingenii, obstinatae mentis, sibi soli credentem, adulatoribus aurem praebentem, sapientum consilia a se avertentem, synodicae libertatis oppressorem, qui ct statum temporalem Romanae ecclesiae primum minuerit, demum perdiderit, et statum spiritalem universae ecclesiae funditus perturbaverit.

Haec qui scripsit, solus scripsit, nemine consiliario, nemine testo, nemine prorsus sciente. Filius est ecclesiae subditíssimus, et, quidquid Undem triste fiat, subditièsimus semper vivet, et, Deo iuvanto, morietur. Atquo utinsm sanguinis sui effusione quae tanta praevidet ct praedicit ecclesiae mala avertere posset!

3.

Deputatio pro postulatis decernit quaestionem do InfaLlIbilitato pontificia condilo esso proponendaml.

1870 februarii 9.

Sessione della congregazione speciale deputata dalla Santità di nostro signore per ricevere ed esaminare le proposizioni de' vescovi, cho ebbe luogo nello stanze del Vaticano la mattina di mcrcoldl 9 di febbraio alle ore 9½ antemeridiane.

Intervennero: Eminentissimi cardinali Patrizi, Di Pietro. De Angelis, Corsi, Riario, Rauscher, Bonnechose, Cullen, Barili, Moreno, Monaco, Antonelli; reverendissimi prelati; Jussef patriarca di Antiochia, Vsterga patriarca di Gerusalemme, arcivescovi di Tour?, Valenza, Sorrento, San Giacomo, Tossalonica, Westminster, Malines, Sirdia, vescovi di Paderborn, Patti

Sui primi del corrente mese di febbraio furono da varii padri del concilio Vaticano rimessi due generi di postulati alla tacca congregazione specialmente incaricata di raccogliere ed esaminare le proposizioni dei vescovi.

Nei primi de suddetti postulati, rivestili di 400 o più firme, si domandava che venisse sottomessa alla discussione del concilio Vaticano la questiono dell' infallibilità del Romano pontefice. Cogli altri sottoscritti da 137 padri si chiedeva al contrario cho la suddetta questione non fosse fatta argomento delle discussioni del concilio.

Tanto gli uni cho gli altri di questi postulati essendo appoggiati a vario ragioni, si credette di farli stampare per sottometterli allo studio dei cirdinali e prelati componenti la nostra sacra congregazione, affinchè li pigliassero in maturo esame e potessero discuterne Γargomento nella prossima sessione, la quale fù fissata per il giorno 9 del corrente mese Quindi riunitisi nell'indicato giorno ai Vaticano i suddetti componenti la sacra congro gazione, ad eccezione dell· arcivescovo di Baltimora e dell'arcivescovo do Torino, e recitatesi Inconsuete preci, Γ eminentissimo seniore invitò il segretario a leggero duo nuovi postulati relativi alla materia ch'era per discutersi: l'uno dei vescovi Armeni, o l altro di un rilevante numero di vescovi latini: ambedue nel senso dei primi postulati, e che furono rimesti alla segreteria dopo cho erano stato distribuito ai padri della congregazione le stampe relativo. Dopo ciò lo stesso eminontissimo propose all' adunanza il seguente dubbio, cho dovea servire come di base alla discussione dell'argomento dei suddotti postulati: cioè *An congregationi generali proponendum sit thema de infallibilitate Romani pontificis?*

Quindi secondo l'ordine in cui si trovarono aaiiai, i padri, uno dopo l'altro, emisero i loro rispettivi pareri sul gravo argomento di questa sessione.

Monsignore vescovo di Patti fù il primo a parlare, o non esitò a dichiarare: 1· finora nessun cattolico avero mai dubitato essere i decreti del Romano pontefice irreformabili; 2e cho non poteva egli capire come in questi giorni alcuni si fossero sforzati di sostenere, che il Romano pontefice non fosse infallibile allorquando io materia di fede e di costumi parlasse *da se;* e ne deduceva doversi in questo concilio erigere in domma la dottrina dell' infallibilità del sommo pontefice.

Entrando poi più direttamente nella materia, disse, che i Romani pontefici non avevano omesso di condannare l'opinione contraria; — che solamente in questi ultimi tempi Γ infallibilità del Romano pontefice vennè combattuta con pubblicazioni note a tutti, — o cho quoto obbligano il concilio ad occupamene, non solamente perchè alcuni degli avversarli dell' opportunità della definizione dommaticadell'infallibilità pontificia hanno ricercato la sentenza del concilio, ma bensì ancora perchè le avvenute pubblicazioni obbligano il condilo a definire qualche massima certa in proposito, affinchè le coscienze dei fedeli, cho gl impugnatori di questa dottrina hanno commosso, siano confortate o vengano rassicurate nella loro fede. Queste sono le raggioni che monsignor vescovo di Patti addusse per corroborare il voto affermativo che era per dare sul proposto dubbio, dopo avere dichiarato ancora, non avere egli potuto prendere in considerazione seria lo petizioni degli avversar) della discussione sulla materia in parola, perchè non conveniva in genere con essi sui mali che porterebbe seco la mentovata definizione dommatica, ed in specie, perchè non credeva cho essa potesse allontanare i protestanti e gli scismatici dalla chiesa, essendo ogni definizione affermativa per natura propria d una forza corroborante rispetto al principio dell'unità e dell'autorità.

Avendo monsignor vescovo di Patti concbiuso col dare esplicitamente sul proposto dubbio il suo voto *affirmativo,* monsignor vescovo di Paderborna prete la parola, o disse, cho trovandosi ¿'innanzi a due postulati diversi, di cui il primo domandava che la questione dell infallibilità fosso sottomessa alla discu/eiono del concilio, mentre l'altro opinava per il contrario, egli credeva che la nostra congregazione non fosee in diritto di aggettare il postalato contrario; c cho quindi la questiono dovesse sottomettersi al concilio, acciocché il medesimo decidesse, so debbo, o no, trattarsi dolio prosente questione. Conchiuso peraltro cho la sua opinione era favorevole alla proposta della detta questiono al concilio; che anzi riteneva non doversi più oltre ritardare, per i danni cho no seguirebbero, e quindi rispose *affermativamente* al proposto quesito.

L'arcivescovo di Malines, cui spettava la parola, dichiarò di non poter dividero il parerò di monsignor di Paderborna, atteso cho il diritto delle proposizioni da farsi al concilio spettava al sommo pontefice, e non al concilio stesso. Passando poi al merito della questione, pronunciò un'adesione piena o formale ni discorso di monsignor vescovo di Patti, per le ragioni seguenti. — Subito che la

» Ex actis hactenus ineditis Deputationis illitu, cui λ η cretis fait Alexander Franchi, archlephcapas Thessalonicensis.

* In ¿notas nimirum faericulh. quorum unum postulata pro definitione, alterum postulata eoutra definitionem exhibebat. In primo monumenta habentur, quae supra data sunt sub iitterii f, e, o. g, a, p, ■. m, I. l, J γ, k, omissis Umeu subscriptionibu·. ubi plores exstabant In altero ea habentur, quae tub noatro nnui. 2 repraesentantur litteris a, c, d. c, b, ominis item suteeripUonltas.

questiono doli' infallibilità del Romano pontefice a venne impugnata, disse monsignor arcivescovo, la questiono dell'opportunità trovasi *ipso fado* svanita. pQuando la verità è negata, non possiamo noi tacerò-, soggiungeva. Lo questioni negate furono sempre definito, diceva; o terminò il suo discorso con Γ osservHzion··, cho so il concilio tacesse, il •ileniio mio costituirebbe il trionfo degli avversarli dell'infallibilità

Monriguor arcivescovo di Westminster cominciò coll'aderirò alla sentenza doli'arcivescovo di Maline», — l" perchó la dottrina sostenuta dal medesimo cit *doctrina cera fi catholica,* Ir qualo fu sempre considerata dai dottori della Chiesa corno rivelata; 2o perchó adesso fu da alcuni mossa in dubbio; 3° porche Usciata nello stato attualo agiterebbe le coscienze de' fedeli, c scinderebbe le opinioni del clero; 4· perchó guarentirebbe l'impunità dell'errore; 5® perchó, definita, sarebbe senza dubbio accettata da tutti i cattolici; 6® perchè quantunque il concilio Fiorentino avesse implicitamente insognato ‡ infallibilità, quel decreto però viene oggi diversamente interpretato; 7® perchè ogni concìlio ha il diritto di inteqiretare i decreti dei concilii precedenti; e, premesso queste setto ragioni, Γ arcivescovo di Westminster emise parimenti il suo voto *affermativo.*

Monsignor arcivescovo di Sardia, cui toccava la parola, disse non potersi mettere in dubbio una dottrina di cui la Chiosa non ha dubitato mai. Quanto all'opportunità della definizione, egli la ravvisava, non Bolamente opportuna, ma benanco necessaria. Quanto poi al modo da usarsi, egli crede doversi principiare dal concilio Fiorentino, o dubita se la forma d'un canone separato sarebbe conveniente, avendo 149 vescovi contrarii; mentre che so il concilio Vaticano si limitasse a spiegar bene il concilio di Firenze, varìi degli avversarli si riunirebbero con i vescovi favorevoli all infallibilità. So però non vi fosse ninna speranza di ottenere questo vantaggio, si dovrebbe procedere oltre; per cui emise un *coto* in genere *affermativo.*

Dopo Γ arcivescovo di Sardia prese la parola monsignor arcivescovo di Tossalonical, o cominciò dal dichiarare U discussione sull' *infallibilità* potersi ammettere al concilio, perchè essa non include niente di contrario alle prescrizioni relative ai postulati, inserito nel breve pontificio *Multiplice inter.* Passando poi al merito della questione, disse, che in presenza delle pubblicazioni, che furono fatte in questi ultimi tempi, o delle domande firmato da un numero imponente di vescovi, il silenzio del concilio non sarebbe solo un argomento negativo cho lasciarsele cose com'erano porlo innanzi, ma assumerebbe tutta la forza di un argomento positivo contrario, o no dedusse quindi i gravi danni cho no conseguirebbero per la dottrina cattolica. Di più feco osservare, che le ragioni addotto dai postulati favorevoli alla discussione, souo tutto fondate, sin sulla rivelazione, sia sulla tradizione; quindi è cho gli oratori non corcano di far provaloro una dottrina nuova, ma bensì una dottrina talmente antica, vera e cattolica, cho l'insegnamento opposto deve ritenerci per erroneo o prossimo all' eresia. — Passando poi al postulato opposto, si foco a dimostrare mancar esso affatto di ragione: massimo so si rifletteva cho si appoggiava a dubbi storici, i quali sono stati vittoriosa-

l En eius oratio, prout iu actis awcrratnr iprius manu descripta:

«Tris sunt propositionum genera qaae super infallibilitate Romani pontificis peculiari baie nostrae congregationi exhibitae sunt. Primi generis propositionibus generatila expostulatur, ut apertis omnemqae dubitandi locum excludentibus verbii asseratur doctrina de inerrantia Romani pontificis. Secundi generis propositionibus inununtnr peculiares quaedam formulae quibus idem argumentum concilio proponi poise existimatur. Tertii denique generis propositionibus efflagitatur, ut thema de 'nfallibilitato Romani pontificis generalis congregationis disceptationi haud committatur.

«Iuxta quaestionem ab eminentissimo praeside nostrae discussioni propositam, de primi ac tertii generis propositionibus 4obi· agendum est: cum nobis inquirere haud liceat qoanam rorma hujusmodi argumentum concilio proponendum sit;'sed lolammodo utrum proponi debeat necne.

.Quod itaque pertinet ad primi generis propositiones, mihi ridetur nihil obstare ex tenore litterarum apostolkarain *Mulii-plica inter* quominus ad discursionem concilii* admittantur. Qaae enim ab ipsis litteris requirantur ad hoc ut propositio quaelibet a nobis admitti oc generali patrum congregationi 'xhiberi possit, locum ad amussim habent in propositionibus, te quibus agitur. Et vero arbitror propositionem de Romani pontificis Inerrantia, qnaecunqne tandem sil forma qua exhiberi fas sit, in praesentibus circumstantiis omnibus rite perpenris, publicum rei christianae bonum vere Yesplcere. Neminem enim latet post ea quae in vulgus de hoc argumento edita sunt, et In tanta bonorum atque ipsorum ecclesiae adversaroram expeclatione magnum certe doctrinae quam semper tenuit ecclesia detrimentum allaturum iri, si concilium Vaticanum suum « de ro judicium emittere quodammodo vereretur. Silentium *nliu quod per se negativum eri argamentum, hoe in casu positivi et contrarii argumenti fvrmain naturarsqne indurrei.

Conciu oknkual. tomi» LI.

cam et ingens episcoporum numeras ea de re agi expostulaverit, fidelesque omnes opinionem concilii in tanta sententiarum discrepantia vehementer cognoscere deriderent

«Insuper rationes quibus innituntor propositiones, de quibus mentio est, eiusmodi snnt ut olile et opportunum id quod petitur censeri omnino debeat Demum propositiones ipsae non solam nihil praeseferunt quod a consunti ecclesiae senra einsqoe inviolabilibus traditionibus alienum sit sed e contra id denuo statui solemni decreto efflagitant quod constans ecclesiae sensus et inviolabilis traditio constantissime doeoit et alieraiL Non enim agitur de doctrina novi1er hisce nostris temporibus indocta, sed in Ipsa sacra Scriptura asserta, et a primis ecclesiae saeculis ubique recepta; atque iu postmodum suhsequentibus temporibus confirmata, ut contraria opinio velut erronea et haereri proxima haberi ab omnibus debeat

«Ex his consequitur quod alterius generis propositiones, quibus expostulatur, ut nulla de hoc argumento In concilio Vaticano mentio fiat, valido coreani fundamento, ac propterea eas admittere absque sedis apostoliche et animarum praeiudiclo minime liceaL Praecipuae enim rationes quibus eaedem innituntur, hae sunt, scilicet: 1° quod graves adhuc superrint difficultates ex patrum ecclesiae dictis gestlsque genuinis historiae documentis et ipsa doctrina catholica enatae; 9° quod definitio de qua agitur, religionis inimicis nova suppeditatura rit arma ad rei catholicae invidiam excitandam, et guberniis ansam praebitura in lura ecclesiae residua invadendi.

«Atqui primi generis difficultas nec satis fondata did potest, cum notissimae apprime sint responsiones quae a viris doctissimis buimmodi obieclionibus ex patrum dictis gestisque, atque etiam ex ecclesiae histonae documentis deprompti adaruuuim datae sunt. Neque maiori fundamento inniti altera videtur difficultas, cum tot ac tantae ea super re editae decisiones sive a sede apostolica rive a conciliis provincialibus, nostra hac etiam aetate habitis, uti rant Colcuien», Colócense, Baltimorenae, Ultraieclewe, Pragense, Westmonasteriense etc.. nulla eorum quae hodie timentur pericula ac detrimenta sevum tolerant. Nullibi enim legimus vel invidiam contra ecclesiam catholicam in locis obi ea decreta publicata sunt, excitatam fuisse, vel ansam exinde datam guberniis fuisse iarx ecclesiae invadendi.

.Qnidquid vero rit de buln«modi pericoli certum ixdubitatumque est ca es saltem incerta atque ordinis longe inferioris. Atqui inter periculum certam atque ordinis superioris, quod ex silentio fidebbus obventurum ease superius demonstravimus, et periculum incertam qaod ex prvjO&endo hoc themate concilii generalis dbceptalioni n nonnulli- annuntiatur, ip»a ratio suadet, periculo certo et graviori occurrendam esse; eo vel magis quod cum agitar de catholica asserenda doctrina deque animaram evitando detrimento, attendendae plus aequo non rial difficultates ex hominum malitia vel guberniorum agendi rativnc furias» oritnrxe; quemadmadam concilimi) Tridentinum a damnanda Luther! et Calvini haere»! neque ab animorum aestu. neque ab acatholieorum prinripum mini.·, ncque ab Ijhs latissimi schismata praevisivue deterreri paa«um friw historia ip«a luulealioiae demoariraL

«rropeoitae igitur quaestioni: ‚An generali cvngregath ii propeocudam rit thema te infililiAitate Rimani j-el L.ÍC, reapotdeo *affirmâtce.'*

mente risolati dai più illustri scrittori della Chicea, o sopra i timori divìdi dagli Avversarli della definizione, secondo i quali grande odio incontrerebbe 'a Chiesa per questa definizione, c i governi no prenderebbero motivo per invaderne i diritti; mentre, èssendo stati celebrati in questi ultimi anni alcuni *oncilii provinciali, corno quelli di Praga, Baltimora, Colonia, Colocza, Westminster, ed altri, ove fu nhiaramento insegnata la medesima infallibilità, hiun sentore dei temuti danni ebbe mai a manifestarsi.

E postosi sopra questo terreno, dichiarò, che di qualunque importanza potessero essere i pericoli accennati dagli avversar], non conveniva Arrestarsi dinnanzi a pericoli per lo meno incerti o di un ordino inferiore, mentre il silenzio su questa materia era per lo anime un pericolo certo e di un ordine assai superiore. Laonde conchìuse emettendo il suo voto *ajcrmatico.*

Monsignor arcivescovo di Sorrento risposo al quelito con un voto parimenti affermativo per lo seguenti ragioni: 1® Il Bellarmino ha insegnato, essere la dottrina della infallibilità del Romano pontefice prossima alla fedo; 2® la Chiosa ha veduto con dolore le proposizioni Gallicane; 3· perchè la dottrina dell infallibilità ha per sè 500 vescovi di già dichiarati favorevoli alla definizione.

Tanto disse il disserente sul merito della questione, ossia sulla stessa definizione. Quanto poi all opportunità egli dichiarò non potersi sostenere il parere degli avversar], essendo le loro ragioni falso; e cosi — 1® quando negano l'ecumenicità del concilio Fiorentino col Dollinger c contro tutti i veri cattolici; 2® quando sostengono, che ce potrebbero nascere scimi, mentre no' concilii provinciali hanno testò insegnato l'opposto; 3· quando manifestano timori per la fedo della Francia, nel caso in cui venisse il dommi *de wfallihilitate* definito, atteso cho la maggioranza dei vescovi di colà si dichiara favorevole alla stessa definiziono; 4® quando dicono che. definitosi questo dornma, i governi perseguiteranno la Chiesa sempre più, mentre si tà cb'cssi non s interessano punto delle definizioni doiuruattiche, e mentre finora non hanno dato alcun Degno d inquietezza rispetto a questa questione; 5® quando dicono che i documenti biotici non furono abbastanza ancora chiariti, e so ciò fosso vero, sarebbe una ragiono di più per discuterli o chiarirli. Ne deduceva quindi, cho posta la definizione sull infallibilità, i fedeli avrebbero una norma sicura nella loro fede, e le eresio potrebbero esecro più facilmente condannate.

Aggiuneo infine, che il silenzio su questa questione sarebbe prcgiudiziovolissimo, ergendo questo il toma do' discorsi anche famigliuri. ed attendendosi da tutti i fedeli di conoscere qualo sarà la decisione del concilio. Concbiuso quindi con emettere il suo voto *affermativo.*

Monsignor arcivescovo di San Giacomo con poche parolo rispose al quesito *affirmative,* sembrandogli che i postulati favorevoli all infallibilità meritas'íero di esser raccomandati a sua santità. Se poi v'ò qualche divergenza d'opinioni quanto alla forma della definiziono, egli non dubitava che la discussione della congregazione generale dileguerebbe una dopo l'altra tutte le difficoltà; per cui emise anche egli il suo parere pienamente favorevole.

Monsignor arcivescovo di Valenza disse che siccome il postulato favorevole ali infallibilità riuniva tutti i requisiti richiesti dallo disposizioni pontificio, nessun dubbio poteva impedirne Γ ammissione. Si devo osserverò anche, proseguiva il disserente, cho i padri in genero si mostrano favorevoli ad una definizione chiarissima; per cui si devo cercare di rischiariro la definizione Fiorentina. Lo obbiezioni degli avversar] non esecro altro cho mero *volgarità.*

Ravvisa parimenti U definiziono necessaria. Basendo stato il concilio Vaticano chiamato a rimediare allo infirmità presenti; quindi ὐ cho il silenzio in questo caso, indebolendo il principio doli'autorité in nessun modo devo ammettersi. L'autorità del Romano pontefice rappresenta un magistero. Egli deve in ogui emergenza insegnare, o reprimere al più presto possibile ì inali nascenti o crescenti; quindi doverci rinforzare l'autorità sud, o renderne Γ esercizio possibile, facile e sollecito. Attendendo a queste ragioni emise il suo voto *affermativa.*

L' arcivescovo di Tour» cominciò a discorrere, B dichiarando la piena sua fede nell'infallibilità del Romano pontefice. Parlò poi della Francia, dimostrando essa aver soltanto per una momentanea aberrazione dissentito in parto dai fedeli sul proposito; macho oggi generalmente confessava questa vérité Disse in seguito, cho dal lato suo non poteva f«r a meno di emettere un voto affermativo sul proposto quesito, trattandoci in esso dolía Chiesa, la quale essendo una società perfetta, devo avero i necessarii mezzi per adempire la sua sacra missione; o come l'aziono rua è spirituale, Γ assenso dei fedeli alle sue decisioni non può che fondarsi sopra un' autorité i cui decreti aienu irreformabili. Trattando poi dell opportunità della definizione, il digerente confessò che cinque anni fà vi si sarebbe opposto, non avendo alcun cattolico il minimo dubbio su questa verità; ma che la credeva assolutal dal momento cho tale verità fù impugnati! e messa in dubbio,

Quanto alla forma della medesima definiziono, bramerebbe che fosso moderata, o ciò allo scopo di conseguire un maggior numero di aderenti. Conchiuse quindi emettendo il suo voto favorevole al proposto dubbio.

Monsignor patriarca di Gerusalemme si dichiarò soddisfattissimo delle ragioni addotte dai disserenti cho lo arcano preceduto, i quali tutti provarono fino all' evidenza i vantaggi che dorrà portare «eco la definizione dell'infallibili!à pontificia, ed i danni che dal silenzio sarebbero per derivare olla Chiesa. Venendo poi al particolare della questiono, non mancò di osservare, dovere il silenzio cuore non solamente pregiudizievole alla dottrina dell'infallibility ma ancora a quella del primato stesso, cho trovasi connessa con quella dell infallibilità.

Non mancò parimenti il patriarca di addurre D in favore della definiziono argomenti prattici, allo scopo di annullare le ragioni degli avversarli di quella; o fù allora che si fece a dichiarare alla presenza di Dio, essere falsa l'asserzione che dalla mentovata definizione verrebbero a nascerò deplorevoli conseguenze per la fede degli Orientali, in mezzo de'quali egli uvea vissuto per ben 32 anni, per cui si trovava in grado .di assicurare, che la dottrina dell infallibilità non vi fu mai soggetta al minimo dubbio. Facendo in seguito una rivista dei numerosi popoli orientali da lui visitati soggiunse, che non solo dovea dichiarare che detta dottrina era comune presso tutti i cattolici, ma che ultimamente anche i laici aveano impreso a difenderla dagli attacchi dei scismatici.

Proseguiva dimostrando, cho mancava assolutamente di fondamento il postulato degli avversarli,

in cui ei supplicava il santo padre di non aggiun- j gore nuovi oneri alla fede dei cattolici imponendo loro nuovo definizioni, ed esponendoli coki ad altri pericoli. Dichiarò non potersi diro che una ðefini ziono di fedo sia un qualuncho peso per i fcdelL *Doctrina fidei non est onus, est lux,* diceva il patriarca: e rivolgendosi ancora verso l'Oriente, addusse il fatto del patriarca di Antiochia c ðe suoi vescovi, i quali lutti vennero a supplicare il santo padre di non più ritardare Ih mentovata definizione.

Citò ancho lo parolo del patriarca scismatico di Costantinopoli) collo quali costui respinse la bolla di convocazione del concilio, dicendo: *„Si papa vult unionem, desinant catholici primatum defendere* Egli è dunque chiaro che vi sia un palpabile nesso tra il primato e Γ infallibilità.

In fino díase il disserente, io si parlo dei pericoli cho possono derivaro ðli Oriente dalla definizione. io li nego, perchè i cattolici credono ðll infallibilità del Romano pontefice; e quanto ai scismatici, non è Γ infallibilità cho li trattiene, ma il primato. Per cui omise ancho il patriarca il suo voto *affermativo.*

Monsignor Yousseff, patriarca di Antiochia, cominciò col faro la seguente dichiarazione: *„Profiteor Romanum pontificem infallibilem* me", e confessò cho la dottrina ðoli infallibilità si appoggiava al concilio di Fircnzo dichiarando ad un tempo che. gli argomenti dei disserenti prima di lui erano d' un grandissimo peso; — e ciò posto, posso a dichiarare avero egli per un momento temuto cho la definizione in parola non trattenesse i scismatici ðell Oriente dalle conversioni alla vera fede, che in adesso divengono ogni anno più frequenti. Se il primato loro si presenta come un ostacolo, quanto più la dottrina dell' infallibilità, quantunque vera, aggiungeva monsignor Yousscff, dovrà spaventarli? C

Parimenti si fece a narrare como i suddetti suoi timori vennero accresciuti dalla seguente circostanza. Egli trovasi vincolato da strettissima amicizia col patriarca scismatico di Costantinopoli, il qualo interrogato da monsignor Yousseff, perchè non avea accettato la bolla di convocazione, gli rispose, eh' osso riteneva non essere i cattolici soddisfatti del conone del concilio di Firenze, e che sicuramente vorrebbero proclamare la infallibilità del papa.

Queste sono lo ragioni, disse monsignor Yousseff terminando il suo discorso, che gl' ingerirono il dubbio ðull opportunità della *definizione* di cui si tratta; però avendo riconosciuto cho gli argomenti addotti dagli altri padri su questa quostione erano di un grandissimo peso, egli, sommettendo la sua opinione a quella del sommo pontefice, ne remetteva la decisione definitiva al giudizio del medesimo. D

L' eminentissimo cardinale Antonelli dichiarò credere, cho questa definizione non sia solamento opportuna, ma anche necessaria.

È eminentissimo Monten si pronunciò subito contrario ai postulati cho domandano di non ammetterò a discuseiono il toma ðell infallibilità pontificia, appoggiando tale parerò alla futilità degli argomenti dedotti dallo cosi detto difficoltà storiche, o por la ragione, che il concilio Vaticano deve agire corno hanno agito in simili emergenze i concilii precedenti.

Del resto, tutti sanno, soggiungeva Γ eminentissimo disserente, essere stata accettata dagli Orientali la forinola di Ormisda dopo il fatto di Onorio, di cui oggi vogliono fare una difficoltà; mentre in questa formola si dice chiaramente, che la santa sedo *est fidei regula.*

All obbiezione poi che si deduce dalla difficoltà, cho la definiziono ðell infallibilità frapporrebbe sempre più al ritorno alla Chiesa degli scismatici e degli eretici, Γ eminentissimo Monaco rispose, ricordando cho tale difficoltà in ogni caso non sarebbe nuova, essendo di massima generale nello Chiesa di non ammettere alla fedo cattolica quelli, cho negano questa infallibilità. Quanto poi allo formola da definirsi in proposito, Γ eminentissimo crede o non doversene fare alcuna, o doverla fare la più esplicita possibile. Dopo ciò aggiunse anch egli il suo voto *affermativo.*

L' eminentissimo Moreno disse, cho dopo avere considerato che i postulati favorevoli alla definiziono sono in tutto conformi alla dottrino cattolica, o cho i danni che sarebbero per nascerò dal silenzio dovrebbero essere incalcolabili, egli emise un voto *affermativo* per Γ ammissione del postulato favorevole ðll infallibilità pontificia.

L' eminentissimo Barili, dopo aver manifestato la sua opinione favorevole alla dottrina dell' infallibilità, passò a costatare il fatto della divergenza esistente nelle opinioni sulla materia in parola, come risulta dal duplico genere dei postulati, sui quali Γ adunanza dove pronunciarsi. Stimava però essere assai difficile di emettere una qualche sentenza in proposito, senza conoscere la stessa formola della detta *definizione.* — Alcuni, diceva Γ eminentissimo disserente, richiedono una definiziono diretta, e gli altri la vorrebbero indiretta; per cui egli era d' avviso che la nostra congregazione dovrebbe prima di tutto conoscere la formola di cui si vorrebbe trattare.

Egli in ogni caso credeva, essere gli avversari! della definizione di buona fede, quando chiedono ðh essa non sia messa a discussione; aggiungeva poi che non riteneva serj i pericoli che si prevedevano. trattandosi di sottomettere la discussione al concilio o non ni pubblico. Quanto all' opportunità, di cui 8i era abbastanza parlato, no rimetteva il giudizio al sommo pontefice, il quale deve risolvere la questione, perchè si tratta d' una prerogativa della santa sede. Siccome però nello schema *De ecclesia* si tratta ðell infallibilità inerente al magistero della Chiesa, Γ eminentissimo Barili vorrebbe, cho questa questiono entrasse nella discussione del mentovato schema *De ecclesia,* ove si potrebbe opportunamente indicare quali sono le persone, che godono dell' infallibilità. Tale è il sunto del suo discorso, che nell' assieme presentava un voto favorevole, so non del tutto esplicito, alla proposta questione.

L'eminentissimo Cullen osservò che dal lato suo non vedeva nessuna difficoltà por ammettere il postulato favorevole alla discussione, essendo questo conforme alla tradizione ed alla pratica della Chiesa. Il papa ha condannato i Pistoriensi, e la sua sentenza è stata rispettata e ammessa da tutta la Chiesa.

Quanto al postulato opposto, egli lo trovava mancante di fondamento. Del reato osservava non trattarsi solamente dei tempi presenti, ma bensì ancora dei futuri ; per cui doversi la Chieda premunire contro tutti i possibili danni, col rinforzare il principio di autorità.

Si dice, continuava Γ eminentissimo Cullen, che il concilio di Fircnzo avendo parlato, non occorro oggi aggiungere niente a questo oracolo; ma quand' ancho ciò fosso vero, bisognerebbe sempre che tutti interpretassero la sentenza Fiorentina *bona fide.* Oggi però ciò non si verifica; poiché alcuni negano pubblicamente fin anche l ecumenicità del detto concilio.

Inoltre volle Γ eminentissimo Cullen osservare.

cmerei fatte numeroso conversioni al cattolici mo di cretici, unicamente perchè questi ricercavano per le loro coscienze il principio d una vera e forte autorità; quindi è cho per molti eretici la infallibilità, invoco di accrescere le difficoltà per il loro ritorno alla Chiesa, le diminuirebbe.

Quanto ai scismatici, Γ eminentissimo Cullen aderiva pienamente ἀll opinione del patriarca Gerosolomitano.

Dal lato dei principi egli non vedea niuno di quei pericoli, di cui parlano gli avversar], perchè crede, cho i governi sono oggi tanto ostili alla Chiesa, che non potrebbero far niun passo di più su questa via; per cui, riassumendo tutte le sue ragioni, aneh egli emise il suo voto favorevole al proposto quesito.

L'eminentissimo Bonnechoso dieso non casero affatto dubbia la necessità di questa definizione; anzi la credeva nel momento attuale inevitabile. Gli stessi dubbj, che alcuni sollevano, o Γ ansietà in cui i medesimi dubbj tengono gli animi, la richiedono. Quindi non esitava di emettere un voto favorevole alla detta definizione.

Desiderava però che la forms, che si presceglieste allo scopo, fosse tale da poter riunire il maggior numero possibile di voti. In ogni caso peraltro non ammetteva il silenzio, per causa dei danni che no dovrebbero nascere. Quanto ai governi, egli crede, ἔh casi non vi s' interessino affatto.

L' eminentissimo Rauscher si limitò ad osservare, cho tant' egli, quanto molti altri vescovi, non potevano ammetterò la deduzione, che ai legge in alcuni dei postulati favorevoli, e cho egli riassunse così: ideo *infallibilis, quia suprentui.*

Quanto alle difficoltà provenienti dai fatti istorici non chò dai testi dei santi padri, egli si dichiarava incapace a risolverlo. Credeva quindi non potersi prescrivere alla fede dei cattolici assolutamente niente sul proposito, prima che questo difficoltà fossero risolute. Conseguentemente emise un voto contrario ἀll ammissione dolía questione di cui si tratta.

L' eminentissimo Riario dieso, esservi dei tempi in cui si dovea tacere, ed altri In cui si dovea parlore. Egli credeva cho il tempo presente fosse quello del parlare. Rammentò Γ argomento del- Γ arcivescovo di Tessalonica, con coi questo prelato dimostrò, che il silenzio, nell' attuale stato della questione, rivestiva il carattere di un argomento affermativo contrario alla dottrina dell' infallibilità, quantunque in sò debba considerarsi come un argomento negativo. Quanto alla forma della definizione, Γ eminentissimo Riario aderiva pienamente ἀll opinione dell' eminentissimo Bonnechose; o finiva coll' emettere un voto favorevole alla proposta questiono.

Ł eminentissimo Corsi credo, che nel presente stato della questione il silenzio non è più ammissibile; quindi doversi essa rimettere alla discussione del concilio; por cui emise un voto *affermativo.*

L' eminentissimo De Angelis disse, essere inutile di aggiungere qualunque cosa a tutto ciò che in questa sessione fù detto con tanta sapienza e prudenza, sia sui merito della questione, eia sulla opportunità della discussione; per cui emise un voto *affermativo.* Soltanto desiderava che la formols della tesi da discutersi fosse sottomessa dal santo padre all' esame della nostra congregazione.

L' eminentissimo Di Piotro non vedeva anch' egli che cosa aggiungere ai discorsi testò da lui intesi; e ciò, sia rispetto al merito della questione, sia rispetto ἀll opportunità. Desiderava che il sommo pontefice rispondesse egli stesso ai postulati; però, A emettendo un voto affermativo riguardo alla necessità di discuterò questo argomento, erodeva casero bene cho la discussione nel concilio fosso richiesta da setto vescovi, o non ordinata dirottamento dal santo padre, trattandosi di definirò una prerogativa della sua persona.

L'eminentissimo Patrizi cominciò dui ribatterò la proposta ultima dell' eminentissimo Di Piotro, dimostrandogli, che questa partiva d un falso supposti): Ie perchè non appaitonova ai vescovi, ma al papa il diritto di proposizione; 2° perchè non si trattava qui d'una prerogativa personale, mu bensì d' un privilegio dell' apostolica sedo.

Data poi questa risposta all' eminentissimo Di Pietro, Γ eminentissimo Patrizi foco osservare ancora, che il concilio in ogni caso dovea occuparsi ἀell infallibilità, avendo il vescovo di Suva sottomesso Topera sua alla discussione del concilio, ñ Aggiunse anche un altra ragione in appoggio del suo parere, osservando parimenti che il silenzio dagli avversarli richiesto porterebbe seco numerosi danni alla Chiesa.

Ed avendo emesso il suo voto *affermativo,* invitò tutti i componenti la sacra adunanza a dichiarare, se il parere favorevole alla proposta questione era stato unanime, ad eccezione solo del voto dell'eminentissimoRauscher, ed obbo Insoddisfazione di ricovero da tutti i congregati una risposta *affermatila.*

Litterae, quibus supradicta resolutio concilii Socto tario significatur L

Ulmo ac Rtvmo domino domino losepho episcopo Sancti Hippolyti, secretario concilii Vaticani,

Dlustrissime ot reverendissimo domine.

Peculiari congregationi a sanctissimo domino nostro recipiendis expenderdisquo episcoporum propositionibus deputatae oblati pridem fuerunt duo postulationum libelli infallibilitatem Romani pontificis respicientes, quorum altero a quadringentis et quinquaginta circiter concilii patribus subscripto petebatur, ut claris omueque dubium excludentibus verbis definitio do Romani pontificis inerrantia generali congregationi proponeretur, altero vero a centum et triginta septem patribus signato postulabatur, ut de memorato argumento in generali concilio ob peculiares quasdam causas haud ageretur.

Iluittsmodi postulationibus in sessione pracdictao congregationis habita die 9 proximesuperioris mensis februarii ad examen vocatis, atque ab eminentissimo cardinali seniore proposita sic quaestione: rAn generali congregationi proponendum ait thema de D infallibilitate Romani ꝑontificis gravissimis allatis rationum momentis, affirmativa ab omnibus patribus, uno tantum excepto, data eat responsio.

Facta itaquo hac super re per me infrascriptum secretarium ad summum pontificem relatione, sanctitas sua, re maturo perpensa, eandem pagrum sententiam auctoritate sua plene adprobavif et confirmavit, mihique in mandatis dedit de huiusmodi deliberatione certiores reddere eminentissimos cardíñales congregationum generalium praesides, ut quae a superius memorata congregatione proposita, et a sanctitate sua rata habita sunt, ad exitum debita ratione perducantur.

Summi pontificis mandatis hac ratione obsecutus, sinceros eximiae observantiae meae sensus tibi,

l Origínale ndservatur in altero ex tnbus voluminibus quibus titulus: *Acta S. S. Concilii Vaticani. Dal n. 201 al* n. *400,* 386 (b).

illustrissimo et reverendissimo domino, libens despondeo

E secretaria congregationis recipiendis et expendendis episcoporum propositionibus die 1· martii 1870.

Humillimus ac obacquontiasimus servus

f Alexander archiopiscopus Thessalonicensis, secretorius.

A tergo manu secretarii: ¿Exhibitum 2 martii 1870/

5.

Formulae divorsao decreti do infallibilltoto Romani poDtiflcia ab Initio propositae, ut una ox his sollgorotur1.

1 Formolo. (Dcchemps Mochliniensis.)

ADDITUM

Ad schema do ecclesia pag. 22 [545 a 1<J ante articulum: *Ex hac autem suprema* etc. B

Porro quod perpetuus ecclesiae usus ostendit ot sanctorum patrum consensus tenet, id summorum quoquo pontificum et conciliorum gesta atque statuta declarant, una scilicet cum primatu in universum ecclesiam ct plena eamdem pascendi et regendi potestate Romano pontifici prae reliquis fratribus collatum esse munus fidei depositum custodie*di, et subortas de fido quaestiones suo iudicio definiendi: cui proinde iudicio sivo in concilio sivo extra illud facto, ut primum promulgatum fuerit, tota ee ecclesia, interno quoque mentis assensu, subiicore et conformaro tenetur. Quoniam vero transire non potest magni Dei et Salvatoris nostri lesu Christi verbum, quo Petrum posuit ecclesiae suae firmum adversus portas inferi fundamentum, eiusquo fidem defecturam nunquam osso pollicitus eat; praedecessorum nostrorum et conciliorum occumenicorum sententias amplexi docemus et hoc sacro C approbanto concilio definimus, per divinam assistendam fieri, ut Romanus pontifex, *cum supremi pastoris munere fungens, pro auctoritate decernit, quid in rebus fidei et morum ab universa ecclesia tenendum sit,* vel ... *cum supremi pastoris munerefungens universae ecclesiae aliquid fide divina credendum pro auctoritate proponit,* erraro non possit. Proptcrea enim ¿omnis semper ecclesia catholica et universales synodi upostolicae sedi auctoritatem in cunctis secutae suntUi, atque ¿eidem non consentientes a communione sanctorum segregatos esso|*1 statuerunt, rquod in Romana ecclesia Dei praesidio et gratia vera Christi religio integra et ab omni errore illibata ⁑ervatur 4, ¿beatusquo Petrus in propria sede vivens et praesidens prae?tat quaerentibus fidei ⁑eritatem 4.* Dum vero nssertiones huic nostruo definitioni contrarius rciicimus et damnamus, improbamus etiam quaestiones inanes, quas nonnulli D do summo pontifice ct coetu episcoporum instituunt, fingentem, quod fieri non potest, caput α membris, nut membra α capito distrahi.

CANONES.

Si quis negaverit, primatu Petro et successoribus eius collato contineri potestatem docendi, cui tota ecclesia subiecta sit; anathema sit.

Si quis Rornuni pontificis esso negaverit, subortas do fido quaestiones iudicio suo per so ultimo et irroformubili definirò; anathema sit.

Si quis dixerit, Romanum pontificem in quaestionibus fidei auctoritate apostolica dijudicandis, errori esse obnoxium; anathema sit. *Vel:* ... Romanum pontificem, dum aliquid authentico universae ecclesiae proponit uti de fide divina credendum, errori esse obnoxium; anathema sit

II Foimola. (De Bonnechoso Rothomagensis.)

Pago 21, ligne 27 [544 D 11], après ces mots *sub uno summo pastore,* on ajoute:

Insuper profitemur et declaramus summum pontificem, in definiendis rebus quae pertinent ad revelationis depositum, ab errore prorsus esse immunem cum loquitur ut doctor universalia, id est cum constitutiones dogmaticas ad Christi ecclesiam dirigit ct quid sit credendum vel reficiendum solemni decreto praecipit. Hace est catholicae veritatis doctrina a qua deviare ... et le reate comme dane lo texte page 21, ligne 27 et sniv.

Page 22, ligne 12 [545 a 10], après les mots *particularium pastorum ecclesias,* il serait ajouté, en modifient le texte jusqu'à Falinéa suivant:

. .. absque ullo propriae ipsorum iurisdictionia detrimento. Similiter et damnamus errorem illorum qui contendunt licere a iudiciis Romanorum pontificum ad futurum generale concilium tanquam ad auctoritatem Romano pontifici superiorem appellare; vel tenent apostólicas constitutiones non valere in se, sed tantum ex ecclesiarum pai ticularium consensu; aut dicere audent externum obsequium non autem internum mentis et cordis assensum Romani pontificie iudiciis esse praestandum.

Après cette addition on continue commo dans le texte du schema: Ex bac autem suprema, ordinaria et immediata . .. page 22, lig. 18 [ib. A 14].

Ill Formulae binae. (Guibert Turonensis.)

Λ. Formula quao addi posset post haec verba schematis linea 27, pag. 21 (544 D11] *sub uno summo pastore :*

Et quoniam, circa vim ct sensum decreti synodi Florentinae superius memorati, nonnullae quaestiones decursu temporis obortae sint, declaramus ct definimus eam esso Romani pontificis in controversiis fidei ot morum dirimendis, necnon in erroribus circa fidem et mores profligandis, supremam auctoritatem, ut eius iudicium ait ab omni errore immune, ac proinde a quavis potestate reformari non posso; divina enim assistrice sapientia supremam sedem sic custodiri credendum est, ut ipsius fides, iuxta divo Petro factam promissionem, nunquam deficiat. Hace est catholicao veritatis doctrina etc. (ut in schemate).

B. Alia formula paulo magis temperata:

Et quoniam circa vim et sensum a concilio Florentino lati decreti, nonnullao quaestiones oboriebantur, declaramus et definimus, eam caso Romani pontificia in controversiis fidei et morum decidendis, inque erroribus fidei et moribus adversis profligandis, supremam auctoritatem, ut neque ab hoo eius iudicio unquam appellari possit, neque erroris macula in eodem admitti; divina etenim providentia supremam sedem sic protegi et custodiri credendam est, ut ipsius fides, iuxta divo Petro factam promissionem, nunquam deficiat. Haec eat catholicae veritatis etc, (ut in schemate).

IV Porninla. (Manning Westmonasteriensis.)

Vestigiis conciliorum ••'•cumenicorum Lugdunensis secundi et Florentini inhaerentes, hoc sacro approbante concilio docemus et declaramus, Romanum pontificem successorem ewo beati Petri principis apostolorum et verum Christi in terris vicarium, totiusque ecclesiae caput ct omnium

1 Eiusmodi formulae varii· temporibus oblatae fuerunt cardinalibm praesidibus, qui eas typis exprimi ¡aserunt, quo commodius examini subjici possent

1 Ep. 8. Agatb. synodica a cone. CP. III approbata.

* Formula S. Hormhdae a cone. CP. IV enbxcripU.

< S. Petr. Chrys. epbt. ad Eutych.

Christianorum patrem et doctorem existere†: eum- A costumo ; 2° ei unisco il necessario giudizio, ossia
quo prae ceteris teneri fidei veritatem defendere, et ei quae do fido oxortao fuerint quaestiones, suo iudicio debere definiri1, atque ipsi apostoliche sedi omnes consentire debere1: hinc ipsum Romanum pontificem ossistentiam Spiritus sancti habere, ne in exercendo primatus sui officio docendi pascendique universalem Christi ecclesiam, quao ad praestandam intellectus obodientiam tenetur, in errorem unquam posait delabi: et hanc inorrantiao seu infallibili tatis praerogativam maneri inhaerentem ipsius Romani pontificis tanquam capitis ac supremi doctoris ct pastoris ecclesiae universalis ad idem obiectum semet porrigere, ad quod ambitu suo infallibilitos ccclesiao semet extendit. Definimus igitur, sacro approbante concilio, veritatem hanc doctrinam esso divinitus revelatam et tanquam dogma fidoi ab omnibus cbristifidelibus sancte credendum.

Postremae huius formulae rationes ab ipso auctore hoc pacto redduntur:

Haec formula duas habet partes:

I. Prima para continet ipsissima conciliorum Lugdunensia ot Florentini verba, nocnon citationem ox formula fidei papao Ilormisdae, cui subscripserunt Orientales in VIII concilio ©ecumenico.

II. Secunda para continet puncta sequentia: 1° Inerrandam pontificia esso charisma in bonum ecclesiae datum. 2° Charisma primatui non personae pontificia inhaerens. 3« Infallibilitatem pontificia ot ecclesiae eodem ambitu contineri. 4 Formulam ex bulla dogmatica Pii IX circa Immaculatam Conceptionem desumptam, in qua neque anathema nequo Lácreseos vocabulum inveniantur.

6.

Belatlo do formuli» propoalti» ab uno ex teologia c parolo della 3‘ linea, dicendo *dubia quorundam ex-*
conscripta.

Formóla 1. — Questa formola è bella, fluida e contiene fono la causalo meglio delle altre nello parole: *Quoniam vero transire non potest etc.*

Mα se si volesse mettere, corno suoi dirsi, con lo spallo al muro gli avversar], basterebbe ebo in luogo dell’errare non *posse,* si dicesse *eamdem habere fidei firmitatem, indefedibilitotem, et ideo inerrantiam, quam Christus Petro spopondit,* ovvero *pro qua Christus rogavit,* o perciò tutta la formola sarebbe la seguente:

^Definimus Romanum pontificem, cum supremi pastoris munere fungens ecclesiae universae aliquid fido divina pro auctoritate proponit, camdcm habere fidei firmitatem, indefectibilitatem, et ideo inerrantiam, quam Christus Petro spopondit, *ovvero* pro qua Christus rogavit.-

Adottandosi tal formola, converrebbe armoniz- D mancano di base e di legame. Si può anche dire
zaro il terzo canone colla medesima.

Formoli li. — Questa ha il suo merito, ma manca di causale non indicando su di che basi Γ infallibilità. Qualora però si volesse adottare, parrebbe dovesse riformarsi nel seguente modo: plnsuper profitemur Romanum pontificem in definiendis quaestionibus fidei et morum, quae spectant revelationis depositam, ab onoro esso prorsus immanem cum loquitur at doctor universalis, id est cum constitutiones dogmaticas ad Christi occlesiam dirigit, et quid sit credendum solemni decreto decernit et praecipit-.

In cotai guisa sembra 1® espresso meglio ciò cho a’ intende per deposito della rivelazione, o la sua stretta relazione colle materio di fede e di

1 Cene. Florentinum.
› Cone. Logdanenae.
1 Honnbdae formula.

Formols HI. — Tanto la prima, quanto la seconda di questo due formolo sembrano accettabili, benché manchi la causalo diretta cho trovasi nella B prima. Tuttavia la baso del concilio di Firenze, che cortamente suppone la causale diretta, ò sufficiente, tanto più che noi fino della formolo si alludo alla promessa dolls indefettibilità fatta a san Pietro.

Non potendosi quindi contrastare la verità dello duo formolo che positivamente affermano l’immunità dall· errore del Romano pontefice, sarebbe da rendere più facile e spedita la redazione. Però cho nella lises 3 direi *nonnulla dubia penes quosdam exorta sunt,* per dimostrare che il dubbio non è di tutti, ma sta nella sola testa del Doellinger o suoi fautori, cui si è risposto abbastanza e con piena evidenza. Poco più sotto dopo la parola *decidendis* direi *erroribusque àrea easdem profligandis supremam auctoritatem, ut eius iudicium sit ab omni errore immune, ac proinde irreformabile ; divina enim* etc.

Parimenti nella seconda formola tacerei le tro
orta sunt, declaramus et definimus eam esse Pomani pontifias in controversiis fidei et morum definiendis, erroribusque adversis profligandis, supremam auctoritatem, ut nec ab eius irreformabili iudicio appellari valeat, nec erroris macula in eo suspicari etc.

Forinola IV. — Sembra cho questa formola volendo dir troppo in molto riesce impacciata, e piena di ripetizioni che ovo si adottasse converrebbe togliere. La prima parto si può diro tolta di peso dalla definizione del concilio di Firenze, ed in ciò nulla ν' ha di male, benché non sia necessario ripeterò una cosa già definita. Appena però uscita da questo esordio, la formola ¿’impaccia. Va beno che il pontefice debba difendere la verità della fedo e definisca lo questioni controverso sulla medesima, ma lo parole *atque ipsi apostólicas sedi omnes consentire debere* sembrano fuor di luogo, o che sono inutili, perchè Γ obbedienza alla santa sedo è espressa ne' canoni relativi, o compresa nel dovere o nel diritto ∂ insegnare e di definire.

Benché la infallibilità del papa corno quella della Chiesa mirino allo stesso fine, tuttavìa come non è beno confonderle, cosi non è pur beno supporre che siano duo cose diverse, perchó con sant’Ambrogio la Chiesa senza Pietro non si dà, o dove manca Pietro, manca pur la Chiesa. Or questa o supposizione o confusione si fa in questa formola nello parole che cominciano *et hanc inerrantiae* etc. e finiscono con Γ altra parola *extendit.* Le indicate parole, bene spiegate, non sono errore, ma confondono la monte di chi non è abituato alle profondità teologiche. Per non entrar dunque in gravi dibattimenti, è bene evitare le questioni ebo tanno di scolastica.

Un altra ragione muove a desiderare che questa

formola non eia adottata ed è la somiglianza della definizione con quella della Immacolata, Questa ragiono non ò diretta, nè riguarda la questiono presente, ma è di pura convenienza e dirobbesi quasi di delicatezza. Si sa Γ ardore con ebe i dissidenti gridano la crociata contro ciò ebo loro piaco chiamerò con un vescovo troppo celebro *nuovo dogma.* Or, so si facessero difficoltà contro questa definizione, è egli da credere che lo medesime, ancho per semplice riverbero, non venissero esteso od applicalo aneto al dornma dolía Immacolata? Si dirà cho su questo *cauta finita est,* ma forse non si potrebbe esser del tutto tranquilli, perchè chi lo ha definito ò appunto il Romano pontefice, la cui autorità è in questione. È da avvertirò cho in Roma stessa lo ciarle di alcuni ancho vescovi ban fatto breccia ħell animo di molti parlando della infallibilità con disprezzo, o studiando a persuaderò cho il papa è un uomo come un altro o B non uu Dio. È Γ ignoranza o a dir meglio Satana che lavora, ma il fatto è fatto.

7.

Monitum quo patribus examinanda distribuitur formula novi capitis addendi de Romani pontifiais primatu

1870 martii 6.

Cam plurimi episcopi petierint a sanctissimo domino nostro, ut concilio proponatur tboma do infallibilitate Romani pontificis, idemque sanctissimus dominus noster, do consilio peculiaris congregationis pro recipiendis ct expendendis patrum propositionibus deputatae, memoratae petitioni annuero dignatus sit; idcirco reverendissimis concilii patribus examinanda distribuitur formula novi capitis ea de re agentis: quae formula sebemati constitutionis dogmaticae *de ecclesia Christi* C inserenda erit post caput undecimum. Simul autem reverendissimi patres monentur, ut ii, quibus super eodem capite undecimo et super praedicta formula, nec non super canonibus 14, 15, 16 aliquid observandum videbitur, animadversiones suas scripto tradant secretario concilii intra decem dios, nempe a dio octava usque ad diem decimam septimam martii inclusivo, iuxta decretum 20 februarii proximo elapsi.

Ex secretaria concilii Vaticani die 6 martii 1870.

losephus episcopus Sancti Hippolyti,
secretorius concilii Vaticani.

8.

Caput addendum decreto do Romani pontificis primatu.

Romanum pontificem in rebus fidei et morum definiendis errare non posse.

Sancta Romana ecclesia summum et plenum D primatum ct principatum super universam ecclesiam catholicam obtinet, quem so ab ipso Domino In beato Petro apostolorum principe, cuius Romanus pontifex est successor, cum potestatis plenitudine recepisse veraciter ct humilitor recognoscit. Et sicut prao caeleris tonetur fidoi veritatem dofondere. sic et si quae do fido subortno fuerint quaestiones, suo debent iudicio definiri1. Et quia non potest Domini nostri lesu Christi praetermitti sententia dicentis: *Tu es Petrus et super hanc petram aedificabo ecclesiam meam1,* hacc quao dicta sunt, rerum probantur effectibus, quia in sedo apostolica immaculata est semper catholica servata religio, ot sancta celebrata doctrina’: hinc, sacro approbante concilio, docemus et tanquam fidei dogma definimus, per divinam assistentiam fieri, ut Romanus pontifex, cui in persona beati Petri dictum est ab eodem Domino nostro lesu Christo: *Ego pro te rogavi, ut non deficiat fides tua* cum supremi omnium Christianorum doctoris munere fungens pro auctoritate definit, quid in robus fidei et morum ab universa ecclesia tenendum sit, errare non possit; ot hanc Romani pontificis inorrantiao seu infallibilitatis praerogativam ad idem obiectum porrigi, ad quod infallibilitos ecclesiae extenditur. 8i quis autom buio nostrae definitioni contradicen) (quod Deus avertat) praesumpserit, sciat so a veritato fidei catholicao et ab unitate ecclesiae defecisse.

9.

Trodeclm patros petunt, ut tempus ad animadversiones in novum soberna proponendas prorogetur ot consultationes cum Deputations do fido fiant.

Eminentissimi ac reverendissimi praesides!

Cum schema acciperemus continens: Romanum pontificem in robus fidei ct morum definiendis erraro non posse, summopere mirati sumus, quod decom solummodo dies ad animadversiones scripto exponendas concessi sint. Eis enim tempus congruum praefigendum est: attamen eminentiae vestrae ipsae indicent, an decem dies tempus sint tantae rei pertractandae congruens? Immo vix summis eam labiis attingere sufficiunt Do muneris nostri ratione agitur: salus enim fidelium curis nostris commissorum exigit, ut doctrina schemate explanata populo christiano tamquam a Deo revelata non proponatur, antequam difficultates, quae supersunt, penitus solutae fuerint. Quapropter eis tollendis allaborare opus vero pium est et scriptis, quibus tempus congruum statutum esset, non quidem ad finem perduci, efficaciter tamen praeparari potuisset.

Congregationes nostrao generales ita compositae sunt, ut rationum momenta, quao solido rem diiudicaturo perpendendae sunt, prout decet explicari nequeunt. Pauci per integram horam vocem ita intendero valent, ut a maioro saltem patrum parte pleno intcllignntur, et quid horae unicae spatium, quando do re adeo delicata, difficili et ampla quaestio habetur?

Praeterea discussio eum in finem instituatur oportot, ut dissentientes inter se concilientur. Hoc autem speraro non licet, nisi utraquo pars facultatem habeat alterius assertionibus obieetiones et dubia opponere et demonstrationis ndminiculn utriquo praesto sint. Dubitat quis, an illa Sergius scripserit et haec Honorius reposuerit? Itaque acta concilii oecumcnici sexti afferantur et legantur. Manifestum est do his in congregatione generali no cogitari quidem posso; exindo in ea solida rei pertractatio non habebitur et ad difficultates quae Bopereunt, ita solvendas ut dissentientium consensus obtineatur, orationes ibi habendae parum contribuent. Quapropter nostro et omnium, qui difficultates superasse censent, antistitum nomine petimus, ut patrea deputationis do rebus fidei suorum nonnullos eligant, qui cum quibusdam ex nostris con■ilia conferant, non causidicorum more disputantes ot sophismata sophismatibus superaddentes, sed in timore Domini, qui veritas est. vires iungentes. ut obscuris dubitavo lumen affundatur et difficultatum nodi expediantur. Sanctum concilio Vaticano sit, patrum Tridcntinorum vestigia premerò. Quanta diligentia decreta sua praeparaverunt, quantum tempus eis perficiendi· impenderunt! Sed continuato laboro finita ecclesiam ornant et sustinent, nec eorum gloriam saeculorum fuga ct temporum vicit-

i Ex professioue fidei ediU s Graecis in enne, oecum. Lugdun. II/

» ITatlh. XVI. 18.

’ Ex formula s. Hormtsdae papae subscripts α patribus cone, oecum. Vili, Constantinop. IV.

1 Luc. XXI!.32.

situdines obumbrant. Insuper nd definitiones fidei rite edendas haud sufficit suffragiorum muioritas, sed eorum unanimitas, si non numerica, moralis tamen requiritur: quae optatissima patrum consensio, antequam res accuratissimo subiecta sit examini, sperari nullatenus potest.

Collationibus durantibus concilio laborum materia non deerit Plura distributa sunt schemata, de quibus animadversiones scriptis faciendae nondum exactae sunt Habentur quoque schemata post primam discussionem ad deputations remissa, ad quao absolvenda omnibus viribus enitendum est, ut sessionis solcmnis habendae et decretorum edendorum materia quantocius comparetur.

Ceterum singulari veneratione ct observantia nos profitemur eminentiarum vestrarum reverendissimarum

Datum Romae 11 martii 1870.

humillimos et devotissimos servos veros.

Fr. card. Schwarzenberg m. p. archiep. Prag.
los. Othm. card. Rauscher m. p. archiep. Viennent.
Gregorius, archiep. Monacense ct Frisingenais.
Ludovicus Ilnynald m. p. archiepiscopus Colocenris Bacsiemis.
f Aloisias archiepiscopus Mediolanensis,
f Alexander archiepiscopus Taurinensis.
t Ioh. Petrus episcopus Bugellensis.
f Laurentius episcopus Pineroliensis.
t loannes Baptista episcopus Eccleaieusis.
f Georgius archiepiscopus Parisiensis.
f loannes Paulus archiepiscopus Albieniis.
t Petrus Ricardus Kcnrick, archiepiscopus S. Ludovici in Statibus Unitis Americac septentrionalis.
t Gulielmus Clifford episcopus Cliftoniensis.

A tergo, manu »fcretarii: pRcsponsum adiacet; datum est viva voco per secretarium concilii cardinali Rauscher pro ceteris.

„Non si comprende perchó si domandino conferenze speciali coi membri della Deputazione *pro rtbu» fidei.* Giacché in primo luogo non mancano in Roma distinti prelati c teologhi, con cui è facile discutere i dubbii o lo difficoltà che si possano avero intorno a qualche determinato punto di dottrina. In secondo luogo poi i membri della Deputazione suddetta difficilmente potrebbero avero l'agio ed il tempo di attendere alle richieste conferenze, essendo già sopracarichi di lavoro/

10.

Postulata, ut schema de infalliblLitate summi pontificis statim proponatur.

u.

Eminentissimi praesides.

Quamvis, a duobus mensibus, aeger sim, et Iuxta foci mei cinerea catena ferrea fixus, a longe tamen, neo sine profunda sollicitudine, labores con- ▸ ilii sequor mentis oculis, et ipsius vicissitudines. Et nunc, bac mea instantia quotidiana pressus ot impulsus, vestrarum dominationum sapientiae votum humillime subiicio.

Desiderium istud, quod plurimis concilii patribus commune est, eo tendit ut, ei congregatio de postulatis schema quoddam dr *infallil/ilitate summi pontifici», ex cathedra loquentis,* discussioni proponendum admiserit, eminentiis vestris placeat magnam hanc quaestionem, vel initio disputationis de ecclesia, vel immediate post examen decem primorum capitum, non tantum introducere, sed etiam ad oxitum, manu potenti, ducoro,

1· Vix indicta fuerat synodus Vaticana, cum omnes episcopi, ubique terrarum exaltationi sanctissimae sedis apostolicao sincérrimo devoti, futurum concilium existimaverunt praedestinatum ad definiendam *infallibilitatem pontificiam,* sicut ot prima Nicaena ad affirmandam consubstantialitatem Verbi, sicut ct Ephcvina ad sanciendam in Maria matornitatis divinae praerogativam. E suis dioecesibus profecti sunt alacriter, ut huic grandi operi sui suffragii praestarent concursum, ot, a dio quo sacrum almae Urbis limen transilierunt, haec veritae omnium cogitationum et affectuum culmen in ipsi· occupat. Ad cam semper in precibus, semperque in colloquiis, redeunt. Nullum aliud sane schema eos indifferentes invenit, eed tamen *infallibilità»* est cardo praecipuus, super quem ipsorum vita movetur, ct pia quadam impatientia a seipsis quaerunt, quare nondum apparuerit ad superficiem abyssi. Dilatio haec indeterminata in oorum h nimia causa anxietatis amarao facta est. Quo magis procrastinatur, eo tristius aggravatur pondus quod eos opprimit Tempus est ut tandem subleventur, et inchoetur praelium, ad cuius sustinenda discrimina, a finibus terrae, super pennas charitatis et obediencia? filialis, Romam accurrerunt.

2° Quod amicos affligit, adversarios laetificat. Tempore, quo duranto *infallibilitatis* dogma silentio usque nunc aepultam est, huius veritatis impugnature· abusi sunt, ad provocandas in ipsius militia defectiones Diviserunt ritus orientalis episcopos; diviserunt et Austríacos et Bavaroa; diviserunt et reliquos Germaniae; diviserunt et Gallos et Canadienses. ct antistites cacteros Americae septentrionalis; et, si geminam Italiae et Hispaniarum unitatem reliquerunt integram, vehementer tamen conati sunt cuneum in istud duplex robur, ad illud diarumpendnm, intromittere.

C Media ad istud opus, quasi schismaticum, absolvendum ab ipsi adhibita, ante concilium, hio non est dicendi locus. Ab apertura autem concilii, quis ex patribus non audivit, in aula synodi, orationum eorum modo perfidiam, modo et insolentiam ? Quis sermocinationum eorum, in variis mundi domibus, fascinationem referet, ct mille artes ad praecludendam definitioni viam, plus minusve solertcr, in usum adductas? Auxiliares sibi dederunt presbyteros, titulo regulares, qui a spiritu religioso apostatae, et tamen spiritum propheticum sibimet impie tribuentes, Europam infecerunt libellis, historiam ecclesiasticam adulterantibus, et supremo pontificatui atrocissima· iniurias inferentibus. Manciparunt etiam quosdam sacerdotes gyrovagos, vel laicos futiles, miseris ephemeridibus addictos, qui, litteris ad omnem caeli ventum missis, cum despectu de *injdllil/iltetis* perperam effutiant, et, e contra, D *non-definitionisti»,* ut aiunt, laudes decernant uberrimas. Signum dederunt nonnullis universitatum professoribus, ut eosdem hymnos et easdem irrisiones repetant. Muliercularum etiam garrulitatem in suum advocaverunt auxilium, ut struatur obex, et flumen Dei non transeat. Tandem, ct id prae omnibus lugendum est. guberniorum civilium interventionem suscitaro tentaverunt, ut quod virtuto ratiocinii for/an impediri non posset, efficacius minis et timore malorum temporalium praepediretur. In hoo ct tot scandalorum et tot angustiarum concursu, impossibile est evidenter cuilibet episcopo, cx intimis praecordiis sanctam sedem, ecclesiam et animas diligenti, ardentísimo non optare, ut *infallibilità»* tam graviter offensa, gloriose ct absque mora, defiuitionc non vindicetur.

3° Tranquillitas politica, hic et nunc, in nullo regno, certis fundamentis innititur. Unoquoque temporis articulo. Europa formidabili tempestate

quassari potest ct perturbari, ct si calamitas haec a subito mundum deprehenderet, quantus pro patribus concilii dolor, quantum pro ipsis opprobrium, si, propter nimias voluntariasquo dilationes, ad suos redire cogerentur, no inchoata quidem supremi huius thematis do *infaltibilitate* controversia!

4· Tandem tempus, ut aqua fugax, labitur. Iam nos anui cursus iu solomoitntes paschales inclinat. Plures forsan ex optimis patribus tunc ad greges suoa revertentur, ct si definitio non fuerit pronuntiata, cortumno est quod iterum Romam adire poterunt, ad tractandam quaestionem hanc, quam suspensam reliquerint, hora discessus? Et sic adhuc minuetur infallibilitatis exercitus, iam toties, ab initio concilii, morte decimatus.

Igitur, eminentissimi patres, tot motivorum nomino, dominationes vestras rursus deprecor, congregationum generalium, quibus tam digno praeeatis, ita regimen ct operationes disponere, ut quam citius B *infallibilitatis* quaestio iu discussionibus proxime futuris locum triumphalem obtineat.

Eminentiarum vestrarum, cum omni reverentia, manum osculatur, dominationum vestrarum humillimus, obsequentiuimus ct addictissimus servus

t Henricus, episcopus Nemausensis.

Scribebam Romae, dio vigesima octava februarii 1870.

b.

Eminentissimi cardinales congregationum generalium praesides.

Ludovicus Anna Nogret, episcopus Sancti Claudii, una cum multis reverendissimis patribus, vehementer exoptat ut, peracta discussione circa schema constitutionis dogmaticae *de doctrina catholica,* continuo progrediatur ad schema primatus Romani pontificis, ubi agitur in specie de infallibilitato pon- C tificia,

Romae 2 martii 1870.

t Ludovicus Anna episcopus Sanclaudiensis.

c.

Eminentissimi praesides.

Fundamentum aliud neminem posse ponere, praetor id quod positum est, a beato Paulo accepimus, insuper ct in charitato potissimum, non in scientia, aedificationem exsurgere.

Dolentes igitur quod usquo nunc veritatem in charitato fraternitatis facere inutiliter adlaboraverimus — firmamentum enim petrae, sicut decebat, non posuimus unanimiter — per praesentes humillime efflagitamus, quatenus, dimissa ad tempus omni qualibet quaestione, nec non ot primis schematis do ecclesia capitibus, qualicumque materiae praevium schema do infallibili tate summi pontifici· D aggrediamur, quo feliciter absoluto, concordiae portum, uti speraro est, intrabimus, et necessarium iam habentes omnis superadstrucndao aedificationis fundamentum, in multitudine pacis jucundabimur.

Movit ad hanc supplicationem non leviter a novatoribus dioecesoon nostrarum turbata quies, simul ot gallicanae ecclesiae commendatio, ut a qua olim suprema sedes do praesenti quaestione initium habuit doloris, nunc sumat ab eadem pietatis ac obedientiao argumentum.

Romeo in festo sancti Thomae Aquinatis, ecclesiae doctorio, iarium pontificiorum vindicis acerrimi, nonis martii 1870.

Eminentiarum vestrarum
humillimi et obsequontissimi in Christo servi.

f Petrus episcopus Molinensis.

t Franciscus episcopus Carcassonensis.
t loannes, episcopus Lingonensis.
f Petrus episcopus Versalicnsis.
t loannes, episcopus Montalbanensis.
+ Ludovicus Elloy episcopus Tipasitanus.
t Claudius Maria episcopus Galvestonensis.
f Aloysius, episcopus Mcthonensis.

d.

Reverendissimo illustrissimo domino Wallero Steins archiepiscopo Bostrensi, vicario apostolico Calcuttensi-

Reverendissime et illustrissimo domino.

Ad aures nobia pervenit amplitudinem tuam, ab aliquibus vicariis apostolici· deputatam, postulaturam ceso a beatissimo patre nostro, ut quaestio *de infaUibilitate,* quamprimum, ct ante omnes alias, in congregatione generali proponatur.

Rogamus igitur amplitudinem tuam, ut et nostro *nomine* hanc gratiam a venerando pontifice postulare velit. Non potest to latore, quam ingratum foret nobis, qui diu a vicariatu nostro abesso non possumus, si, hac quaestione ad felicem exitum necdum perducta, discedere deberemus.

Romae 9 martii 1870.

t Joseph Hyacinthus Sohier ep. Gadaronais et vie. np. Cocincinae septentrionalis.
f Stephanus I. Charbonneau ep. Iassensis, vie. ap. Moissurii ludiarum Orientalium.
t PetrusBigandet, ep.Ramateneis,vic.ap.Birmaniae.
t Joannes Thomas Pinchón ep. Polemoniensis, vic. ap. Sutchuen occidentalis (In Sinis).
t Adrianas Languillat 8.1. ep. Sergiopolitanus, vie. ap. Nankinensis in Sinis.
f Pierre J. M. I. Pichón év. d'Hélénopolis, vic. ap. du Sutchuan méridional, Chine.
t Ludovicus Faurie ep. Apolloniensis, vie. ap. Kouy-Tchéou (in Sinis).
t Eduardos Dubar S. I. ep. Canathensis, vie. ap. Tcheli mer. orient, apud Sinas.
t Claud. M. Dépommier év. vie. ap. (Indes Orientales),
f Aimé Aug. Dupond év. d'Azoth, vie. ap. du Siam.
t Franciscus Laouënan ep. Flaviopolitaous, vie. ap. Pudicheriensis in Indiis Orientalibus.
t Ivo M. Croc, ep. Laradensis, coadiut. Tongkin merid.
t Jacobus Etheridge ep. Toronensis, vie. ap. Guiante Britannicae.
f Fr. Hilarius Alcazar ep. Paphenais, ac vie. ap. Tonquini orientalis.
+ Fr. Amatus Pagnucci ep. Agathonicensis, coadi. vie. in Xen-si.
t £· J· θ· Joseph Desflèchcs ep. Sinitensi·, vie, ap. Sutchuen orient.
f Petrus Dufal ep. Delconensis, vie. ap. Bengala© orientalis.
t Fr. Maria-Ephrem Garrelon Carm. Exc. ep. Nemesinus, vie. ap. Quilonensia.
t Fr. Leonardus Mollano C. D. ep. Olympemis, vio. ap. Malabariae.
f Joannes Maria Tissot ep. Milevii, et vie. ap. Viza·gapatam.
t Alexius Canoa S. I. ep. Tamassensis, vie. ap. Madúreosle.
t Fr. Michael Angelus Jacopi ep.et vie. ap. Indottaci,
t Fr. Paulus Tosi ep. Rhodiopolitanus. vie. ap. Patnensis.
t Fr. Aloysius archiep. Irenopolitanus, vie. et deleg. ap. Aegypti et Arabiae.
t Fr. Aloysius Moccagatta O. M. ep. Zenopolitanus·

e.

Sanctissimo domino nostro Pio papou Nono.

Beatissime pater!

Increbrescente in dica opusculorum diffusione, quibus praerogativa infallibilitatis supremi in ecclesia iudicis et magistri, Romani scilicet pontificis, in dubium adducitur; ut finis tandem imponatur quaestioni, quae inimicis ecclesiae ingentem ansam, et infirmioribus fidelibus lacrymabilem praebet offensionis lapidem; atquo ut opera sacrosancti concilii Vaticani expeditior deinceps et alacrior procedere queat, subscripti patres sanctitatem tuam demississime obsecrant, ut pro summa qua polles cbaritate et sapientia schema do infallibilitate summi pontifias, iam patrum examini aliquot abhinc hebdomadibus propositum, eorum deliberationibus quantocyus subiici iubeas.

t Salvator episcopus Cavensis et Samensis
t Conceptus opiscopus Lystrensis in partibus infidelium.
t D. Romaricus M. Flugi O. S B. abbas nullius Monoeci
t Leonardos episc. Asculi Satriani, et Ceriniolae.

f.

Eminentissimi ae reverendissimi domini.

Gravissimae urgent causae, ut quaestio de infallibilitate summi pontificis ante omnem qoamcumquo aliam quaestionem α concilio tractetur ideoque schema de illo capito ante schemata tum de fide, tum do ecclesia in congregatione generali proferatur, atque reverendissimorum patrum iudicio ot voto submittatur. Etenim temporum nostrorum variae omnibusque notissimae circumstantiae quaestionis illius definitionem quam citissimo postulant. Multi quoque episcopi, quorum reditus ad greges suos 0 magnopere desideratur, ante proximam regressum suum, ad praecipuam hanc quaestionem definiendam cooperari, atque ita beatissimo Petro patrique sanctissimo catholicae suae pietatis et fidelissimae adhaesionis testimonium solemniter exhibere summopere cupiunt. Ut ergo eminentissimi et reverendissimi. patres ad consideranda postulata depotati, ea quae ad eum finem assequendum necessaria sunt, benigne statuant, haecce humillime illis submittitur petitioa.

Romae hao die 10 martii 1870.

t Theodorus losephus episcopus Namurcensis.
t Henricus Bracq episcopus Gandavensis.
t loannes los. episcopus Brugensis.
t Gaspar los. episcopus Tomacensis.
f Nicolaus, episcopus Halicarnassensis.

t Aloysius episcopus Veronensis. I)
t I. Aloysius card. Trovisanato patriarcha Veneriarum.
t Andreas archiepiscopus Utinensis.
t loannes Antonius Farina episcopus Vicentino»,
t Hieronymus Veriori episcopus Brixiensis
t Petrus Aloysius episcopus Bergomensis'.

l Hmo epìstola dtU est sd cardinales praecides congregatioaum (caeraliam.

l Ilice petitio exhibita est · subscriptis patribus in tot distincti foliis, prout nomina eorum qoi subscripserunt inter spatia panctis distincta recenseatur. Unicuique folio patribus ad subscribendum misso adscript· erat in ora inferiore haec animadversio ab episcopo, ni fallor, Asealonenri exarata:

.N. B. Quicuaqne reverendissimi patres buie petitioni consto Hunt, eam, hac infima parte resecata, sine mora, et saltem cnZe Daminlesm proximam, nominibus nis signatam, eminentissimo ae reverendissimo domino Constantino cardinali Patrizi transmittant ad habitationem suam, palazzo del Vicariato, vel eminentiismo cardinali De Angelis.

• Bis subscripsit

t Nicolaus episcopus Concordiensis.
f Franciscas episcopus Uxollensia ot Terralbontis.
t lacobus-Ioseph, episcopus Augustanus.
t Alexander Valseceli! opiscopus Tiborisdensisl.
t Salvator opiscopus Bolinonsis.

t Nicolaus losephus Dabert, episcopus Petrocoricensis et Sarlatensis.
t Fr. Armandus episcopus Sozopolitanus.
t losephus Henricus episcopus Foroiuliensis ao Tolonensis.
f M. lalianus episcopus Diniensis.
t E. I. bishop of Kingston.
f Renatas Corisopitcnsis episcopus.
t Carolus episcopus Ccnomanonsis.
t Claudius M. Dabais opiscopus Galveatonensis.
t Armandus-Renatus episcopus Sancti Dionysii Reunionis.
f Ludovico episcopus Ruthenonsis.
Timotheus abb. et vicar. gen do Trappa.

t Hdephonsu R. Dordillon, op. Cambysopolitanus, vie. ap. insularum Marchionum.
t Ludovico Maigret op. Arathensis, vic. ap. insularum Sandwich.
t Petrus Domnius archiepiscopus Gadertinus.
f Georgius episcopus Catharensis.
f Vincentius Rubensis et Butuntinus episcopus.
t Aloysios episcopus Thelesinus seu Cerretanos.
t Marcus episcopus Spalatensis ct Macarensis.
f Dominicus epiaeopus Dianenaia.
+ Henricus episcopus Casertana

+ Antonias archiepiscopus Salernitanus et Acerneneis perpetuus administrator.
f Alexander Augeioni archiepiscopus Urbinatensis.
t Eleonoras episcopus Montis Alti.
f Clemens episcopus Pisaurensis.
t Lodovicus Elloy, episc. Tipasitanus.
+ Antonius opiscopus Urbaniao ct 8. Angeli in Vado.
f Petrus Maria episcopus Casalensis.
f Philippus episcopus Forosemproniensis.
f Leonardos episcopus Asculi Satriani, et Ceriniolae.
t loseph Maria Severa episcopus Interamnensis.
t Philippus episcopus Fanensis.
t Petrus episcopus S. Sebastiani Fluminis lanuarii.
f Sebastianas episcopus S. Petri Fluminis Grandensis australis.

t Petrus loseph opiscopus Scdunensis.
t Stephanos, episcopus Lausannensis ot Gcnovenais.
t Eugenias, episcopus Basilcensis.
f Stephanus, episcopus Bethlcemensis.
t Conrados, episcopus Paderbornensis.

t Ludovicus-Maria, episcopus Aturensis et Aquensis in Gallia.

t loannes Baptista Miégo episcopus Messenensis.
f A. Canoz S. I. ep. Tamaisensis.

t Andreas episcopus Argentinenais.
t loannes archiepiscopus episcopus Boscoducensis.
t Andreas Ignatius archiepiscopus Ultraiectonsis.
f Gerardus Petrus opiscopus Harlemensis.
t Carolus Pooten archiepiscopus Antibarensis et Scodrensisl.
t Petrus Maria episc. Colopbonionsis, vie. apost. Bataviensis.
f Florianus archiepiscopus Tolosanus.
t Theodorus episcopus Leodiensis.

› Bii tubscriprit.

t Carolus opiscopus Regii in Aemilia.
Antonius Petrus IX patriarcha Ciliciensis Armenorura1.*

loseph episcopus Lucerinus.
Antonius episcopus S. Sorori.

Fr. Petrus opiscopus Sappensis.
Fr. Gabriel episcopus Mellipotamcnsis.
Fr. Raphael archiepiscopus Dyrrachiensis.
Carolus Pooten archiepiscopus Antibarensis et Scodrensis (ceterum iam subscripsi in alio folio).

f Vincentius archiepiscopus Sypontinus,
Fr. Innocentius α 8. Alberto vic. generalis Discalceatorum 8. Augustini.

f Ignatius episcopus Ratisbonensis.
t Leo Mcurin episcopus Ascalonensis.

t Thomas episcopus Suthwarcensis.
t Robortus episcopus Beverlaccnsis.

f loseph Audu patriarcha Chaldaeorum.
t Georgius Abdyesus Khayatt archiepiscopus Amadiensis rit. chald.
t Elia Melius vescovo d'Akra et Zebar.
t A. Timotheus Attarz archiepiscopus Amnî. ..sis.
t Michael Petrus Bartatar archiepiscopus Sertensia.
t Hiorolamus Paulus Hindi archiepiscopus lezirensis.
t Emmanuel Asmar archiepiscopus Zakuensis rit chald.
t Gabriel Farao3 vescovo caldeo di Mardin.
f Augustinus Barscinu archiepiscopus Salmasienais.
t loannes Tamrez archiepiscopus Kerkukiensis.
Eliseo padre generate dei monaci caldei.

f Antonius Maria episcopus Fabrianensia et Matilicensie.
t Caspar episcopus Hebronensis, auxil Genevensis.

t Fr. Io. Thomas episcopus Montisregnlis in Pedemonti©.
f Laurentius Gastaldi episcopus Salutiarum.
+ Eugenius Galletti episcopus Alba-Pompeiensis.
t Petrus opiscopus Guastallonsis.
t Vinceutius opiscopus Thermularum.
t Aloysius episcopus Neritoncnsis.

g.

Eminentissimis et recerendissimis patribus deputatis pro recipiendis et expendendis propositionibus in oecurrienica synodo Vaticana.

Infrascripti concilii Vaticani patres, ut obmutescat tandem imprudentium ignorantia hominum, qui diariis praesertim, ephemeridibus et libellis utentes, loquuntur quao non oportet oirca supremum summi pontificis magisterium, atquo ita devitentur quaestiones, quao generant lites, nequo graviora veniant scandala, enixis precibus efflagitant ab eminentissimi ot reverendissimis patribus, ut schoma do infallibilitate seu inerrantia Romani pontificia in robus fidei et morum definiendis, ante omnia alia a patribus in congregationibus generalibus discutiatur.

Haec enim est spes in sinu eorum, ut sicut Christus Dominus, ut schismatis tolleretur occasio, unum instituit in ecclesia sua caput, id est Petrum, ita ipsius successoris sarta tectaque suprema auctoritate docendi et confirmandi In fido, quae in ipso deficere nequit, fratres suos, omnis etiam discussionis inter patres auferatur causa, et quae oportet fieri cito sessio publica habeatur.

t VincentiusSpaccapietra archiepiscopusSmyrnensis.
t Petrus-Paulus episcopus Foroliviensis.
t loseph archiep. Tranensis et Nazarenus.
t Antonius episcopus Placentinus.
f Aloysius episcopus Uritanus.
t Innocentius Sannibnle opiscopus Eugubinus.
t Caictanue archiep. episc. Molpbicti, luvenacii et Terlitii.
j- loannes Baptista losephus episcopus Atrebatensis, Boloniensis et Audomarensis.
t Fr. Thomas Michael Salzano episcopus Tanensis.
t Philippus episcopus Miletcnsis.
f Vincentius episcopus Pennensis et Atriensis.
f Henricus episcopus Casertanus.
t losephus episcopus Nolanus.
t Dominicus episcopus Avcrsanus.
f loannes episcopus Calatanisiadensis.
f lanuarius Maria episcopus Anglonensis et Tursiensis.
t Franciscas Xaverius episcopus Castrimaris.
f loseph archiepiscopus Tarentinus.
t Antonius episc. S. Severi.
f Franciscus Xaverius archiepiscopus Surrentinus.
t Marianus archiepiscopus Rogineusis.
Philippus archiepiscopus Patracensis.
f Franciscus episcopus Larinensis.
t Valerius episcopus Gallipolitanus.
t Franciscus episcopus Abellinensis.
t Gregorius archiepiscopus Compsanusl.
f Fr. Aloysius episcopus Aquilanus.
t loseph episcopus S. Angeli Lombardorum et Bisaciensis.
t Raphael episcopus Squillacensia.
t Bartholomaeus d'Avanzo episcopus Calvensis et Theanensis.
f Fr. Aloysius episcopus Triveutinus.
f Paulus Angelus Ballerini patriarcha Alexandrinus lat. ritus.
f Renatus Maria Carolus Poirier episcopus Reseñáis in Indiis occidentalibus.
t Philippus episcopus Tripolitanus in partibus infidelium.
t Thomas Grimley episcopus et vie. apost. Promontorii Bonae Spei.
t loannes Baptista Maneschi episcopus Verulanus,
f loannes Maraogò episcopus Teneosis et Mycenensis,
t Carolus A. archiepiscopus Bituricensis.

[Exhibitum 14 martii 1870.]

h.

Eminentissimis ac recerendissimis cardinalibus praesidibus sacrosanctae synodi Vaticanae.

Eminentissimi ac reverendissimi praesides.

Nos infrascripti archiepiscopi et episcopi propter varias et graves rationes, praecipue vero ad sedandos animorum aestus tum intra tum extra concilium, ad avertenda scandala inde oritura, et ad bonum pacis felicemque concilii Vaticani exitum procurandum, enixe precamur eminentias vestras reverendissimas, ut quaestio gravissima de infalli-

l Bie reverendissimus pater praenotat in suo folio: «Cum archiepiscopi et episcopi patriarchates Ciliciae Armenorum ana cum patriarcha, in speciali postulato de hac re exhibito, eandem rem gudmprimum definiendam postulaverint, denuo per has liIteras eowlem animi sensus manifestaro festinat infrascriptos.· Hoc nutria postulatum vide coi. 657.

' Aniwadvertendam est qnod R. P. D. Attar hic dicitur archiepiscopus Amidensis et R P. D. Farso episcopus Mardensis, dum in eoi. 658 d aliarum dioecesium titulum praescierunt. Ratio eat quia illic subscripserunt sub nomino dioecesis primitus eis destinatae, hio vero iuxta dioeeesim qnam revera obtinuerunt litteris apostolicis die 22 martii 1870 datis.

l Bis subscripsit, altera vice snbiun^tndo «tdanistrater Campasleatis*.

bilitato summi pontificis statim post primam constitutionem sacrosanctae synodo consideranda proponatur.

f Patritius Leahy archiepiscopus Casseliensis.
t Guilh<mus Keane episcopus Cloyncnsis.
f lacobus Donnelly episcopus Clogherensia.
t Laurentius, episcopus Elphinensis.
f Ioannes episcopus Galvieneis.
t Patritius Dorrian episcopus Duncnsis.
t Georgius Butler episcopus Limcricensis.
t Nicolaus Conaty episcopus Kilraorensis.
f Cornelius Mac Cabe episcopus Ardagadensia.
t Nicolaus Power episcopus Sareptanus.
f Ioannes Brady episcopus Perthensis.
t Michael O Hca episcopus Rossensis.

[Exhibitum 3 maii 1870.]

11.

Postulationes ut quaestio do infallibllltato Romani pontificis suo ordino in condilo pertractator.

a.

A son éminence monseigneur le cardinal de Angelisl.

Monseigneur.

Un bruit est répandu dans Rome, avec trop do persistance pour qu'on n'y accorde pas une sérieuse attention, si extraordinaire que soit la chose; et je demande à votre éminence la permission de l'en entretenir.

Tai appris de deux évêques, à qui Ton a demandé leur signature et qui l'ont refusée, que l'on fait circuler une pétition à l'effet d'obtenir la discussion immédiate du *schema* sur l'infaillibilité du

i Alterma hnitu protestationis exemplar a «o auctore aúna <Λ ad cardinalea De Lues, hae aditela cpiitoU:

A hnmenee mosucigncur le cardinal de Luca.

Monseigneur.

Permettez-noi de mettre sous 1« yeux de votre ¿miaenos la lettre d — jointe que je Tiexs d'adresser à sa· tedaeaoe le ¿ardirti de Augelia

C'ett après en avoir conféré avec ra grand u:<xbra d'évèqnei que je me ssii déterainé à faire cette démarche. Noos ne demandons qn'nne chose bien riæpk. régulière et bien facile; e'eet qu'on ne précipite pas viotemeut arint l'heure une diacritico de cette nature; et qu'on nous laiise le temps absolument n&emire pour la préparer ℃oma il convient Autrement la violence faite à notre liberté serait trop rxanifette.

Von· ŏ connaissez assez, monseigneur, pour me faire 'hoauear de croire que je ne rais animé iti que par l'amour du bien et le détir de prévenir des malheurs que je déplorerais plus ℀u personne.

J'ai l'honneur d'étre, monseigneur, avec un profond respect, de votre éminence, 1« très humble et très obéissant eervitear.

f Félix, évêque d'Orléans.

Rome, 14 mars 1870.

Tertium denique misit ad cardinalem Bilio hanc rablungendo epistolam:

A sou hnineucc monseigneur le cardinal Bilia.

Les conitantes bontés de votre éminente pour mol me permettent de te pas regarder cocms trop indiscrète la démarche que je fais en loi envoyant copie de la lettre ci-jointe que j'ai eu l'honneur d'adresser à son éminence le cardinal de Angelis.

Pont prévenir les périls eertahs et si graves que je signale. ce qu'il y a à faire est si simple, si naturel, il facile, puisqu'il n'est question que de respecter la marche régulière et d'ailleurs si nécessaire du concile, que vraiment la demande contraire m peut être omtidêrée que comme une aberration absolument inadmissible.

Il m'est Impossible de penser, monseigneur, que la rectitude de votre esprit et U loyauté de votre caractère ne vous détermine pu à intervenir pour prévenir des conséquente qui ne sauraient être quo très funestes pour l'Église et pour le Saint-Siège.

J'ai l'honneur d'être, monseigneur, avec un profond reaped, de votre éminence, le très hnmbk et très oMlmnl serviteur.

Roms le 14 mars 1870.

7 Félix, éséquo d'Orléans.

A pape. Si cette pétition aboutissait, monseigneur, le *schema de infallibilitate pontificis* serait donc discuté le premier au concile, avant le grand *schéma de fide, avant* les *schemata* disciplinaires déjà discutés, avant môme le *schema* sur l'Égliao, avant tout

Permettez, monseigneur, que jo proteste ici contro un tel projet, s'il existe, et que jo consigne entre vos mains ma protestation. Saisir ainsi, irrégulièrement et violemment, le concile de cette question, cela est absolument impossible.

Cette discussion immédiate do l'infaillibilité pontificale, avant toutes Ica autres questions qui la doivent nécessairement précéder, ce renversement de l'ordre et de h marche régulière du concile, cette précipitation passionnée dans l'affaire la plus délicate, ct qui par sa nature et ses difficultés exige le plus do maturité et do calme, tout cela serait non seulement illogique, absurde, inconcevable, mais encore trahirait trop ouvertement, aux yeux du monde entier, chez ceux qui imaginent do tels procédés, le dcMcin do peser sur le concile, ct, pour dire le vrai mot, serait absolument contraire à la liberté dea évêque·.

Comment! une telle question, sous-introduite tout-i-coup dans un chapitre annexé à un grand *schéma,* le dernier de ceux qui nous ont été soumis, passerait avant tocs les *schemata* déjà étudiés, avant tontes les autres questions déjà discutées et non encore résolues par le concile! Des questions fondamentales, essentiellement préliminaires à toutes les autres: Dieu, sa personnalité, sa providence; Jésus-Christ, sa divinité, sa rédemption, sa gràco; l'Église; on laisserait tout cela de côté pour se précipiter sur cette question, dont nous n'avions presque entendu parler avant le concile qu'à des C journalistes, dont la bulle de convocation no parlait pas, dont le *schema* do l'Église lui-même no disait pas un mot!

Et l'examen de cette nouvelle question, si compliquée, cette discussion, ai nécessaire, cette définition. ai grave, tout cela se ferait à la hâte, violemment, au pied levé! On ne nous laisserait ni le temps, ni la liberté d'étudier un point ai important de doctrine, avec gravité et à fond, comme il doit l'étre !

Aucun évêque ne peut, sans blesser gravement sa conscience, déclarer de foi, sous peine do damnation étemelle, un point de doctrine, do la révélation duquel il n'aurait pas pris lo temps et les moyens de se rendre absolument certain.

Ce serait, monseigneur, dans lo monde entier, une stupeur et un scandale! Ce serait do plus autoriser trop manifestement les calomnies do ceux qui disent quo dans la convocation du concile, il y a eu uno arrière-pensée, et quo cette question qui n'était pas l'objet da concile, au fond devait être tout lo concile.

Ceux qui poussent à de tels excès oublient vraiment toute prudence; il y a un bon sens et uno bonne foi publique qu'on no blesse pas impunément. Sans donto, on peut passer pur dessus toutes les récriminations des ennemis do l'Église; mais il y a des difficultés avec lesquelles il faut nécessairement compter.

Eh bien! Éminence, si les choses venaient à so passer de la sorte, je le dis avec toute la conviction de mon ûme, il y aurait lieu de craindre que des doutes graves no s'élevassent touchant la vérité même et la liberté do ce concile du Vatican.

Que les choses so passent ainsi, on le peut, si on le veut: on peut tout, contre la raison ct le droit, avec la force du nombre.

Mais c est lo lendemain, éminence, que commenceraient pour vous et pour l'Égliso les difficultés.

Par un procédé aussi contraire à l'ordre régulier des choses, ot à la marche essentielle des assemblées d'évêques qui ont été de vrais conciles, vous susciteriez incontestablement uno lutte dans l'Aglise et les consciences, sur la question de l'issuo oecuménique de notre assemblée: c'est-à-dire, tout ce qu'on peut imaginer aujourd'hui do plus désastreux. Ceux qui essaient d'engager le pape dans cette voie, en l'abusant et le trompant, sont bien conpables: mais jo no doute pas quo la sagesse du snint-pèro no déjoue toutes ces menées.

Pour moi, jo domando à vos éminences, quo l'ordre ot la marcho régulière des délibérations du concilo ne soient pas ainsi violés;

Je demando qu'aucuno pression ne pèse sur nous ;

Jo domando que le temps nécessaire et la pleine B liberté nous soient laissés pour étudier ct discuter des questions, que ce serait un crime do résoudre légèrement.

Et, permettez-moi de le diro en finissant à votre éminence, par cotte protestation nnticipée je délivre mon âme devant Dieu et devant les hommes.

Daignez agréer, monseigneur, l'hommage du profond respect avec lequel j'ai l'honneur d'être, do votre éminence, le très humble et dévoué serviteur

f Félix Dupanloup évêque d'Orléans.

Romo 13 mars 1870.

b.

Eminentissimo domino cardinali de Angelis.

Eminentissime domine cardinalis concilii Vaticani praeses.

Substratae iam fuerunt eminentissimo concilii 0 Vaticani praesidio plurcs patrum copiosissimorum petitiones eo tendentes, ut pro gravioris momenti negotiis, quae pertractari volunt, iustum studii et praevii examinis tempus concedatur, quo patres concilii materias iudicio eorum subiectas, omni ex parte considerare, tutaque conscientia id quod dicendum aut agendum habent, praestare possint.

Quod cum de omnibus omnino gravissimae pertractationis conciliaris argumentis valet, valere debet quam maximo do illo, quod circa personalem Romani pontificie infallibilitatem in additamento, capiti XI schematis *de ecclesia* praeter omnem spem et exspectationem nostram adiocto, paucos ante dies propositum est.

Nonnisi is, qui ingentem quaestionis talis indaginem et extensionem, summas item quae in eadem solvenda se praesentant difficultates ignorat, vel qui nescit quam intenso studio examen locorum D Scripturae et patristicorum, celebriumque in historia ecclesiae factorum eo attinentium indigeat, vel deniquo qui formidandum responsionis onus, o nostro ad decisiones conciliares, signanter dogmaticas, imprimis vero ad iudicandam praesentem quaestionem concursu, in nos recidens parvi habet, succensero nobis poterit, si cum respectu 1° ad indubitatum ius nostrum conciliaro, 2° ad necessario servandam libertatem concilii, veritatomquo eius, quae negato iusto praeparationis tempore, nullae plane essent, 3° ad ingens quaestionis dictao momentum, 4° ad praecavendas denique tristes scissiones ot damnosa scandala, id petimus, immo postulamus, ut, reiecto eorum desiderio, qui, prout subaudimus, negotii huius pertractationem proximis hebdomadibus suscipi, immo praecipitari volunt, discussio quaestionis talis in illud tempus differatur, quo post praemissum accuratissimum ct operosum examen patres sicut A omnes, ita singuli, ad partes conciliaris suae vocationis implendas debite praeparati fuerint.

Quod ni fieret, conscientiam nostram hisco exonerantes, culpam eorum, quae haud dubio subsequentur, in praecipitationis talis auctores et fautores coram Deo et sancta eius ecclesia reiieimua.

Caetcrum in osculo sacrae purpurae profunda cum veneratione persistimus,

Romae, die 14 martii 1870.

eminentiao vestrae humillimi, obedientissimi servi.

Ludovicus m. p. archiepiscopus Colocensis et Bacsiensis.
Michael m. p. episcopus Transailvaniensîs.
Alexander episcopus Csanádiensis.
Stophanus m. p. episcopus M. Varadincnsia latinorum.
Sigismundos m. p. episcopus Qninque-Eccleaiensis.
Ioannes episcopus Veszprimiensis.

c.

Eminentissimo ac reverendissimo domino cardinali Bilio'.

Eminentissime pater.

Pervenit ad aures nostras petitionem, ad praesides congregationum generalium directam5, paratam esso, qua signatarii rogant ut schema de infallibilitate summi pontificis nuper distributum proxima congregatione generali proponatur, quod sperant, omissa omni de re tam gravi discussione, statim probatum iri Non possumus suspicari eiusmodi propositum α praesidibus tolerari aut aliis quam insensatis probari posse. Attamen, ut omnis erroris occasio evitetur, per praesentes litteras eminentiae vestrae notum facimus, nos contra eiusmodi tentamentum, omnibus regulis contrarium, protestari; et. si, per impossibile, eveniret id quod signatarii intendunt, a concilio statim discessuros et iuris publici tum nostram discessionem tum cius motiva facturos.

Sumus

Romae, 15 martii 1870.

eminentiae vestrae famuli in Domino humillimi

Petrus Ricardus Kenrick, archiepiscopus 8. Ludovici.
Ioannes B. Purcell archiepiscopus Cincinnatensis.
David Moriarty episcopus Kerriensis.
Eduardus Fitzgerald, episcopus Petriculanus.

A tergo, manu secretarii: „Ad acta4. 661.

d.

Eminentissimi praesides.

Quod ecclesia catholica verbis ipsius immutabilis Veritatis innixa, rorumque testimonio illud ipsum luculenter et perpetuo comprobante, semper tenuit et tenet, nempe fidem Petri, pro qua Christus ipse caelestem Patrem rogavit, ut non deficeret, nunquam revera deferisse neque osse defecturam, ideoque Petri cathedram in iudiciis dogmatice ferendis prorsus nec fallero ncc falli posse; hoc idem, eminentissimi praesides, ot sincero tenemus et (sic nos Deus adiuvet) fideliter tenebimus, quin vel minimum nos moveat opposita cuiusdam, magis aulicao quam theologicae, scholae opinio, quao si adhuc ferri potuit, non ideo iuro ferenda esso censebatur. Quare nil utilius, nil opportunius, nil immo, ut sunt tempora, magis necessarium, quam ut sacrosancta Vaticana synodus in Spiritu sancto nunc congregata, solemni iudicio firmet, statuat, definiat, cathedram Petri (petram et firmamentum ecclesiae) docentem quae credenda ct agenda ad salutem sunt, in fidei veri-

1 Alutam exemplar huic per caris simile ai>ma ssi U cardinalem de Angela.

5 Haec vox non habetur ia exempliri &

tate monelMe. ma nere, ct ad finem usque esse L mansuram.

Multiplici enim ratione idipsum exposci videtur.

Ie Veritas satis aperto revelata;

2° Veritatis huiusce in catholico orbe constans, perpetua, neo unquam per multa saecula in controversiam vocata, doctrina;

3® Novitas oppositae sententiae, quao vitio originis nimis laborat;

4· Favor, quem ea sententia obtinuit ab inimicis ecclesiae, praesertim nostra hac memoria;

5° Catholicorum universale desiderium, ut de hac re, ubi totius ecclesiae cardo volvitur, ulterius non disputetur, et libertas opinandi omnino tollatur;

6 Domum opportunitas, seu potius necessitas (quoniam in ea tempora incidimus, quae vincula omnia humanae societatis abrumpere, omniaque susque deque, potissimum Christi ecclesiam, convertere conantur) solemniter asserendi, et pro viri- B bus tuendi suprema principia auctoritatis ct unitatis, quae cum iam in sola catholica ecclesia integra supersint, eius inimici in ea acriter invehunt, praetextu definitionis infallibilitatis pontificiae, quam futuram caussam innumerorum malorum fingunt, et hunc adseititium horrorem meticulosis mentibus obtrudere conantur.

Hoc igitur praecipuum rei caput est aggrediendum sino timore, et quantum id recte fieri possit, sine cunctatione. De hac re idem sentimus ex penitissimo animo, ac patres longo plures.

Sed ingenue fatemur, eminentissimi praesides, nos non aeque assentir! iis, qui adeo citato gradu procurrero vellent, ut statim post proximam sessionem, e vestigio insiliatur in ipso medio schemate *de ecclesia,* ad caput *de infallibilitate,* supervolando in medio posita, et deinceps retro relegendo vestigia.

Hoo sine quodam periculo fieri non posse cen- C semus. Immutatio enim ordinis adeo abrupta, oppressio quaedam videri posset aliter sentientibus, qui certo certius occasionem movendi turbas libenter arriperent, ut illa, quam in optatis habemus, definitio, minus diceretur legitima, aut saltem minus laeta nobis succederet.

Quare enixe postulamus, ut integro schemate *de fide catholica* absoluto, statim proponatur patribus *ex ordine* discutiendum schema *de ecclesia,* iis tantisper sepositis, quae disciplinam respiciunt, de quibus melius et rectius disputabitur, probe firmata et definita in omnibus suis partibus ecclesiae constitutione.

Haec immutatio profecto videbitur ratione inducta, non aliquo studio quaesita, eaque satis esse poterit, ne definitio do infallibilitate nimis retardetur.

Obsequentisaimi

f Cosmas card, Corsi archiepiscopus Pisanus, no- D mino etiam episcoporum Pisciensis et Montis Politiani.
t Fr. lulius archiepiscopus Lucensis.
f Franciscus Aemilius archiepiscopus Mutinensis, et abbas Nonantulae.
t loachim archiepiscopus Florentinus.
t Fr. Felix episcopus Parmensis,
t Petrus episcopus Guastallcnsis.
t lacobus episcopus Massanus,
t loseph episcopus Volaterranus,
t Carolos episcopus Regiensis,
f Ansclmus episcopus Grossetanus.
t Ioannes episcopus Pisciensis.
f loseph episcopus Aretinus.
t Aloisius Maria episcopus Montispolitiani.
t loanncs Bapt. episcopus Cydonionsia.
t Hannibal episcopus Sancti Miniati,
t Henricus episcopus Pistoriensis ot Pratensis.

e.

Eminentissimi praesides.

Cum infrascripti resciverint plures episcopos postulasse, ut sibi facultas fieret ad ecclesias suas redeundi ut gravioribus earum necessitatibus occurrerent: cosque optaro quam maximo, ut antequam a concilio recedant, quaestiones illao, quibus catholicorum hominum animi hisce temporibus vehementer commorentur, decretorio iudicio definirentur; nos infrascripti, ut eorum desiderio satisfiat, non inopportunum osso arbitramur, ut post schema *de fide catholica* eiusque mysteriis, alterum *de ecclesia* quod controversias illas complectitur, et circa quod animadversiones suas iam tradiderunt, ad examen proponatur quamprimum fieri potest.

Antonius Pettinavi episcopus Nucerinus.
Innocentius episcopus Eugubinus
Fr. Paulus episcopus Typhernatonsis.
Raphael Bachctoni episcopus Nursinua.
Hyacinthus episcopus Narniensia,
loanncs episcopus Tudcrtinus.
Nicolaus episcopus Amerinus.
Nicolaus episcopus Fulginatensis.
Emygdios episcopus Civitatis Plebis.

f.

Eminentissimi ac reverendissimi praesides.

Infrascripti episcopi omnes, Christi Domini promissiones beato Petro atque in persona Petri successoribus eius Romanis pontificibus ad fidei unitatem in ecclesia servandam editas, eius ponderis esse existimant, ut in fidei ct morum causis ox eatbedra definiendis errare iidem haud possint. Exoptant item ut veritas haec catholica solemniori decreto extra omnem prorsus controversiam ponatur: immo nonnulli preces obtulerunt ut id quamprimum fieret Attamen perpendentes ea case praesentis temporis rdiuneta, ut si rerum in concilio pertractandarum ordo inverteretur, graves difficultates obvenirent, quominus bene ac feliciter ea peragantur, ob quae concilium oecumenicum fuit convocatum; petunt ut integrae partes constitutionis *de fide* prius absolvantur, ac inde posthabitis de disciplina schematibus pertractetur *de Christi ecclesia,* ut ibi opportuno loco summi pontificie inerrantia ex cathedra docentis definiatur.

Die 16 aprilis 1870.

Carolus A. card. Morichini episcopus Aesinas.
t Franciscus episcopus Sancti Sevcrini.
f Eleonores episcopus Montis Alti.
f Antonius episcopus Sancti Angeli in Vado et Urbanise.
t Philippus episcopus Forosemproniensis.
t Aloisius episcopus Fcrctranus.
t Philippus episcopus Fanensis.
t Franciscus episcopus Calliensis et Pergulanus,
t Thomas episcopus Recinetcneis et Lauretanus.
t Caiotanus episcopus Maceratene!» et Tolentinos,
t Elias Antonius episcopus Asculanus.
t Felicissimus archiepiscopus Camerinensis.
t loseph episcopus Senogalliensis.

12.

Postulatum de unanimitate in definitionibus dogmatum necessaria.

Ad eminentissimos concilii praesides.

Eminentissimi praesides.

Antequam ad suffragia de rebus fidei procedatur, officii episcopalis nostri erga *Auctorem fidei et consummatorem letum* et electam a ec sponsam sanctam ecclesiam censemus esse, ut non sileamus de unanimitato illa, quae inter episcopos testes fidei in-

veniri dobcat. Non enim immemores esso possumus orationis eius inter coenara factae, qua seipsum cibum, et morioni, qua ao pretium salutis hominum dodit, nRogo, dixit, pro iis quos dedisti mihi, quia *tui* sunt... et *ego* clarificor in illis ... Sancte Pater, serva eos ... *ut unum tint sicut el not unum eumus.* ... Nec pro eis tantum rogo, sed ot pro illis, qui per verbum eorum credent in mo, ut omnes *unum tint, sicut tu. Pater, in me, et ego* in *te; ut unum sint in nobis, ut er(dat mundus quia tu me misisti.* Et gloriam quam dedisti mihi, *dedi* cie, ut omnes unum sint, sicut nos unum sumus, et *ego in eis* et tu in me, ut perfecte sint in unum, et *sciat mundus* quia tu iuo misisti, ct quia *dilexisti eos* sicut ot mu dilexisti/ Hisco verbis quasi pactum cum Patro suo do fructu mortis tolerandao agnoscimus. *Necessaria* declaratur haec unitas, seu testimonii unanimitas, ad gloriam Patris et Filii; *necessaria, ut credat mundus:* ot ad hos fines pertingendos danda promittitur. Proindo rogamus, do iis tantummodo prodeant definitiones in rebus fidei, de quibus existit in concilio *unanimitas moralis.* Sic enim de ecclesia sua definivisse videtur Auctor fidei; hoc modo providisse, ut credat mundus. Teatibus etenim do revelatis Dei *mysteriis,* de doctrinis testimonio comprobandis, non concordantibus, quis non videat, quam difficile sit fidem praebere? Etsi, quod iustum omnino erat ct necessarium, Dominus noster ecclesiae suae se adfuturum, et Spiritum item sanctum promisit, eam tamen conditionem verbis praecitatis apposuit, ut *unum moraliter* sit testimonium.

Id idem quodammodo agnovit in concilio Tridentino summus pontifex Pius IV. Idcmque celeberrimi viri Vincentii Lirinensis effatum illud in oro omnium: RQuod semper, quod ubique, quod ab omnibus/ nitidissime comprobat.

Nec silere, eminentissimi praesides, do regula illa possumus, qua decem petentibus, finis discussioni vel *unius* maiorihite imponi debent. Ergono sio do rebus Dei agendum? Sic pastoris boni partes agendae? Quomodo actum est in concilio Tridentino? Quomodo in aliis conciliis? Scientibus loquimur. Quod est officii nostri, complevimus.

Romae die 25 martii 1870.

Richardus V. Whelan episcopus Wheelingensis.
J. B. Purcell archiepiscopus Cincinnntonsis.
Eduardus Fitzgerald, episcopus Petriculanue.
r\ugustinus Vórot episcopus Sancti Augustini Floridael.

A tergo, manu secretarii: nAd acta, sicut reliqua huius generis/

13.

Sex patres nonnulla gravamina exhibent do modo agendi in congregatione generali'.

1870 aprilis 3.

Eminentissimi praesides.

Quoniam ad communo bonum maximo spectat ut omnia quao in concilio fiunt, recto et secundum ordinem peragantur, infrnsoripti episcopi persuasum sibi habent quod si quaedam in actiono conciliari minus recto disposita videantur, optimum erit ut ipsi talia gravamina eminentiis vestris exponant et a vestra sapientia opportonum remedium expostulent

Imprimis ergo animadvertere desideramus quod quando suffragia patrum exquiruntur, subsecretarías soleat co verba praemittere: „Hanc propositionem Deputatio admittit (vel reiicit)". Quae agendi ratio quantum recto ordini sit contrariam (rie/), patet ox eo quod ipso summus pontifex quando schemata ad congregationem generalem mittit, expresso addit eadem examini ot iudicio patram submitti nnulla nostra approbatione munita®. Multo minus ergo convenit ut deputatio ea submittat congregationi tamquam α deputatione approbata. Ad deputationem sano spectat schema reformaro, habita ratione emendationum quao a patribus proponuntur, reformatum exponore, obiectionibus respondere: sed hisce peractis debent schema integrum, integre patrum cognitioni reservaro ot patrum suffragiis integre submittere.

Hoc ut aeque fiat, necessariam esso videtur, Ie ut relator deputationis in exponendo reformato •schemate non solum referat rationes ob quas maior pars deputationis emendationes quasdam eliminandas vel inserendas esse censuit, sed etiam rationes illas ob quas minor pars deputationis contrarium sensit. Deputatio enim optimo facit schema reformando iuxta sententias maioris namori in deputatione, sed quoniam non ad deputationem, sed ad congregationem generalem spectat indicare utrum schema reformatum acceptandum sit necne, rationes pro utraque parte debent patrum iudicio submitti.

2° Quando suffragia exquiruntur, subsecretarius omnino abstinere debet ab iis verbis: ^Deputatio accipit® vol „Deputatio reiicit/ vel ab alia quavis indicii expressione. Postquam relator exposuorit ox parto Deputationis sensum schematis, et emendationum propositarum, necnon rationes hinc inde a'latas,res patrum iudicio dirimenda relinqui deberet Subsecretarios deberet singulas propositiones alta voco legero nihil prorsus addito, ct patres surgendo vel sedendo deberent suffragia ferro. Etenim vel patres ea quae exposita sunt a relatore bene intellexerunt, ot tunc bono possunt iuxta relata suffragia ferre; vel ipsi non bene intellexerunt, et tunc non est aequum ut suffragium ferant simpliciter quia audiunt propositionem aliquam deputation! placuisse vel displicuisse.

3® Quando suffragia publicantur, satius videretur dicero, propositio non *fuit acceptata,* quam dicere *reprobata fuit;* talis enim dicendi modus offensionem sapit.

Non possumus nutem non tanquam gravamen proferre, quod iuxta regulas prout nunc iacent, nulla omnino conceditur oratori opportunitas respondendi obiectionibus qune emendationi suae fieri potuerint, vel etiam corrigendi falsam interpretationem quam forte eidem emendationi, non quidem ex animo (nom hoc nec suspicamur quidem), sed ex non beno intellecta propositione, deputatio dare potuerit. Sane quamvis super emendatione proposita non admittatur discussio, saltem facultas concedi deberet proponenti, vel semel respondendi ad obiectiones contra suam emendationem allatas. Talis facultas in quovis deliberantium coctu voluti naturali quodam iure concedi solet.

Plura insuper sunt gravamina quae ox non aequa festinatione in rebus gravissimi momenti nobis oriri videntur. Cum nemo patrum noscat quid ab aliis obiectum fuerit schemati in iis scriptis quao ad dcputntiouem mittuntur, sequitur quod tunc demum primo vico cognoscunt patres naturam harum obiectionum, quando correctum schema patribus distribuitur. Hoo fit, ut plurimum, una vel altera die ante discussionem in congregatione generili habendam. Tempus ut patet brevissimum est. Sed secedit quod aliae obiectiones prima vico proponuntur in ipsa discussione. Et tamen ai forte accidat ut numerus oratorum inscriptus prima die. totum tempus

* Tabulam conscripsit Ricardas Whelan, ut ex scripturas notis plane liquet.

l Tabula scripta est ab epùcopo Cliftonienii, et asservatur inter acta originalia anb nuaero 25.

usque ad horam primam poet meridiem non insù-
mant, clauditor discussio nec olla dator facultas postera die respondendi. Talie praecipitantia gravitati materiae respondere non videtur. Certo in crastinum facultas loquendi petentibus denegari non deberet

Neque etiam ferri deberet ut unquam relator deputationis suam intentionem exponeret congregationi, pro sententia deputationis, ea de causa qood temporum angustiae non permiserint ut consultationem cum depotatione haberet Maximum enim hoc est inconveniens, ot vix fieri potest ut sino iniuria, et etiam gravi iniuria patrum fiat. Insuper eat aperta fractio regularum.

Eadem do causa non sine dolore audivimus monitum oratoribus datum do brevitate in orationibus servanda. Etenim si oratores extra thesim vagentur, nulla esse deberet difficultas quin a praesidibus ad thesim revocentur. Sed si ad rem loquantur, ansa praeberi nou deberet iis ox patribus qui brevitati unice intenti vix quemquam audire volunt do rebus gravissimis tractantem.

Vidimus cum doloro quod non pauci oratores a loquendo abstinent vel vix audent sententias suos exponere propter quorumdam petulantiam qui nulli fermo oratori auditum praestare volant; qui etiam ipsa nomina oratorum cum cnunciantur (quod magnum dedecus est) Heu aut murmure excipiunt Timendum est no tali *(tic!)* homines ex dato monito ansam accipiant. Satius videretur ei ex una parte praesides non dubitarent monere oratores si extra thesim vagentur, ex alia vero monerent murmuratores ut, quamdiu oratores ad rem loquuntur, patienter illos audirent.

Restat adhuc ut advertamus quod in emendationibus nobis traditis capitis secundi de fide. *duo noti proponuntur canone»* qui continent novam materiam do fide, de quibus canonibus nulla habita est discussio, quique nonnisi per congregationem de postulatis proponi debuissent

Haec, eminentissimi et roverendiesimi praesides, cum omni obsequio et reverentia eminentiis vestris proponere desiderabamus.

Romae die 3 aprilis 1870.

t Georgios archiepiscopus Pariiiensis.
Petrus Ricardos Kenrick, archiepiscopus Sancti Ludovici.
t Ioh. Petrus episcopus Bugcllensis.
f Felix, episcopus Aurelianensis.
t Gulielmua episcopus Cliftoniensis.
f Ludovicus archiepiscopus Coloconais.

14.

Patres quatuordeolm postulant, ut capita XII •t HV auto caput XI schematis de ecol osla portractentur.[1]

1870 aprilis 10.

Eminentissimi ac reverendissimi praesides.

Cum concilio Vaticano nihil propositum sit, quam Dei gloriam augendo et hominum salutem promovendo quam optimo fieri possit prospicere, una eademquo est omnium patrum caussa, ct licet pro rerum humanarum natura fieri vix possit, ut opiniones inter se differentes in sacro hoc conventu non habeantur, absit tamen, ut in partos oppositos scindantur, qui ad veritatem, quao una est, vindicandam et dilucidandam congregati eunt. Animum igitur inducere non possumus ad credendum, frequontiores esse patres, qui accuratissimum examen quaestioni de summi pontificie infallibilitate debitum aversentur. Quamquam autem plurca supersint difficultates investigationem qualis in congregatione generali Institui nequeat omnino postulantes, una tamen est, cuius summa gravitas neminem de animarum salute Deo responsurum fugere potest: nam institutionem de mandatis Dei populo christiano dandam ct doctrinae catholicae ad societatem civilem rationem directo attinet.

Longe absumus ab iniquo iudicio eorum, qui pontifices medii aevi, quod de regibus regnisquo indicaverint, ambitionis effrenis ct ordinis civilis perturbati adeusant Pcrsuasiuimum potius nobis est eos legitime exercuisse potestatem iuro publico gentium occidentalium ipsis adarriptam ct magno inde in populum Christianum derivata esse beneficia. Cum autora pontífices illi, prout doctissimus quisque tunc solebat, ad sui temporis normam res praeteritas aestimarent, falsis quoquo relationibus de prionim sacculorum pontificibus, qui imperatores deposuerint, decepti essent, et firmiter crediderunt et decretis rescriptisque enuntiaverunt, divinitus eis ius collatum esse de rebus temporalibus cunctis ratione peccati praecipiendi et iudicandi; etenim Christum Dominum sancto Petro ct in eius locum succedentibus duos tradidisse gladios, alterum spiritualem, quem ipsi gererent, alterum moterialem, quem principes et milites secundum eorum mandatum gerere deberent. Doctrinam hanc do potestatis pontificiae ad civilem ratione Bonifacius VIII bulla *Unam tanctam* promulgavit et fidelibus cunctis amplectendam proposuit. Sunt, qui ad difficultatem eludendam asserant. Bonifacium nihil definiisse quam : omnes homines teneri ad pontificem Romanum tanquam ecclesiae caput a Christo constitutum agnoscendum; attamen rerum inter Bonifacium ct Philippum Pulchrum gestarum perito intentio pontificis, qui synodo de Franciao rebus habita bullam edidit, non evidens esse non potest. Evidentiae refragari veritatis amor non permittit, sed neque prudentiae consonum est; etenim qui eiusmodi armis utuntur, ecclesiae adversariis eam calumniandi et historiae testimonia pro ea militantia eludendi praetextus speciosissimos subministrant. Ceterum summi pontifices saeculum usque decimum septimum publico docuerunt, potestatem in temporalia ipsis a Deo traditam esse atque sententiam oppositam reprobaverunt

Aliam de potestatis ecclesiasticae ad civilem ratione doctrinam nos cum omnibus fere orbis catholici episcopis populo christiano proponimus. Docemus enim: imparem quidem esse utriusquo potestatis dignitatem, cum sicut canium superemineat terram, ita bona sempiterna hominibus potestatis spiritualis ministerio procuranda altiora sint temporalibus, ad quae conservanda sive augenda directa potestatis civilia actio restringatur; utramquo tamen in rebus ipsi commissis sub Deo supremam esse, nec in officio suo alteri obnoxiam. Principem civilem tanquam ecclesiae membrum subesso potestati ecclesiasticae; cui ox institutione divina ius collatum sit in imperatores quoque et reges poenis ecclesiasticis animadvertendi, nequaquam autem ius eos deponendi, aubditosque ab obedientiao vinculo absolvendi. Potestatem de regibus regnisque iudicandi, quam pontifices medii aevi exercuerint, cis ex peculiari quadam inris publici conformatione partam fuisse, attamen institutionibus publicis et ipsis robus privatis penitus immutatis eam simul cum fundamento, cui innitebatur, sublatam osbc.

1 Typi· maadsls fait eiaumodi postulatio hoc praenotato tltato: .Petitio a ptaritav Galliae. AustrUe ac IIangariae, Italiae, Angliae. HiUniiae et Au-ericae septentrionalis archi-&pi is et ejr.wopls eadaeaU^dmh concilii ©ecumenici praesilibus etbibi'a." CrirbriM autem concilio Vaticano, qoi'latn regb oil»»· lu titulo rigaUkatía *QtrmuMUm* addiderunt. 11abetar inirr acia oii'lailia >ab numero S&

Quao do potestatis ecclesiasticae ad civilem ra- a tiono docemus, non nova sunt, sed perantiqua ct sanctorum patrum consonan omniumquo Gregorium VII usquo pontificum eloquiis et exemplis confirmata: undo verissima ca esso non dubitamus; Deus enim avortât, ut propter temporum necessitates genuinum legis divinae sensum adulteremus! Indicanda tamen sunt ecclesiae pericula oritura ex decreto, quod cum hac nostra doctrina non consentiret. Neminem latet, impossibile esse societatem civilem iuxta regulam in bulla *Unam fandam* stabilitam reformare. Verumtamon opinionum ct institutionum humanarum vicissitudinibus ncque ius a Doo collatum noquo obligatio ei respondens auferri potest. Si pontifex Romanus in sancto Petro potestatem accepisset duobus gladiis tropico designatam, et prout in bulla *Cum ex apoitolalus afficio* asseritur, iuro divino super gentes et regna plenitudinum obtincrot potestatis, ecclesiae non liceret, B fidelibus hoc occultaro: nam vestigia sequatur oportet sancti Pauli cos, quos erudiendos susceperat, attestantis: *Non subterfugi quo minus annuntiarem omne consilium Dei vobis.* Institutione autem Christiana hae ratione conformata catholicos parum invaret, inultis asseverare; quae ad sanctae sedis potestatem in temporalia pertineant, intra theoriao limites contineri, neque relate ad res et eventus ullius nunc ponderis esse; Pium IX de rerum civilium moderatoribus deponendis ne a longo quidem rogitare. Deridentes enim adversarii responderent: sententias pontificias non timemus; attamen post multas variaequo dissimulationes evidens demum effectum est, omnem catholicum, cuius opera fide, quam profitetur, regantur, natum esso roipublicao hostem, cum in conscientia eo teneri putet, quao possit, contribuere ut universa regna et gentes pontifici Romano subiicerentur. Superfluum est multiformes calumnias 0 ot machinationes, quae ab ecclesiae inimicis indo derivari possent, pluribus exponere.

Haec cum ita sint, de hac saltem difficultate attentius consideranti dubium esso nequit, eam antequam de summi pontificis infallibilitate agatur, adcuratissime discutiendam esse. Collationes iam 11 martii a nobis postulatae ad ipsam dilucidandam plurimum conferre poterunt; attamen quaestio, num Christus Dominus sancto Petro et successoribus eius potestatem in reges et regna tradiderit, tantae est nostro cumprimis aovo gravitatis, ut concilio directe proponi et ab eo omni ex parte perpendi et examinari debeat. Fas non esset, patres inducere, ut de re, cuius consectaria adeo late patent et ecclesiae ad societatem humanam relationes tam multifario altequo afficiunt, absquo explicita et plena caussae cognitione decernerent. Necesso igitur est, ut ipsis quaestio praedicta, priusquam undecimum D schematis do ecclesia caput aggrediendum sit, ponderanda exhibeatur. Si placet,soparatim proponatur: cum autem solide diiudicari non possit, quin potestatis ecclesiasticae nd civilem ratio omni ex partù examinetur, nobis valde expedire videtur, ut capita XIII et XIV ante undecimum pertractentur.

Cetorum hac utimur occasione, ut eximia cum veneratione ct observantia nos profiteamur eminentiarum vestrarum reverendissimarum

Datum Romae 10 aprilis 1870.

humillimos, devotissimos servos veros

Fr. card. Schwarzenberg m. p. archiepiscopus Pragensis.
los. Othm. card. Rauscher m. p. archiepiscopus Viennensis.
Gregorius, archiepiscopus Monacensis et Frisingensis.
Michael, archiepiscopus Bambergcnsis m. propria.
Felix, episcopus Aurelianensis.
I. B. Purcell ar. do Cincinnati.
Georgius archiepiscopus Parisiensis.
Ludovicus m. p. archiepiscopus Colocensis Bacsiensis.
Georgius Errington archiepiscopus Trapezuntinus.
Petrus Ricardos Kenrick, archiepiscopus Sancti Ludovici.
Gulielmus Clifford episcopus Cliftoniensis.
+ lacobus episcopus Gratianopolitanus.
f David Moriarty Kerrionsia.
f lob. Petrus episcopus Bugellonsis.

A tergo, manu secretarii: „Ad acta/

15.

Postulatum, ut schema de Infoilibilitate Romani pontificis sine ulla mora concilio proponatur.

Beatissime pater.

Cum vehementiori in dies studio propagentur scripta, quibus catholica traditio impetitur, concilii dignitas labefactatur, fidelium mentes turbantur, ipsorum episcoporum divisiones augentur, pax denique et unitas ecclesiae gravius laeduntur, cum aliunde instet tempus, quo necessarium forsitan erit concilii adunationes suspendere, ac proinde periculum immineat, no insoluta remaneat quaestio, quae animos agitat;

• Ne diutius animae Christianorum omni vento doctrinae circumferi sinantur, no haereticorum et incredulorum improperiis concilium occumenicum ct ecclesia catholica exponantur, ne irremediabile fiat malum, quod iam nimium ingravescere patet

Infrascripti patres vestram sanctitatem humillime et instantissime obsecrant, beatissime pater, ut pro munere, quod ipsi α Christo Domino commissum est, oves et agnos pascendi, et pro officio, quod ipsi iniunctum est, suos fratres confirmandi, solum efficax remedium tantis malis adbibere dignetur, iubendo scilicet ut schema de infallibilitate summi pontificis sino ulla mora concilii deliberationibus proponatur.

22 aprilis 1870.

t Antonius Petrus IX patriarcha Ciliciensia Armenorum.
t Stefano Israelian vescovo di Knrputh.
t 8. Melcbisedech episcopus Erzcrumiensis.
t loannes Marangò episcopus Tenensis et Myconensis.
t Emmanuel Asmar archiepiscopus Zachuensis (syriace).

• . . . . .

Daniel Murphy episcopus Hobartoniensis.
lacobus Quinn episcopus Brisbanensis.
Timotheus O'Mnhony ep. Annidalcnsis.

• . . . . .

t Paulus Angelus Ballerini patriarcha Alexandrinus latini ritus.
f Spiridion Maddalena archiepiscopus Corcyrensis.
t loannes ep. Antinoênsis.
t Augustinus Barscinu archicp. Salmasieneis et administr. Aderbogian (in Perside).
t Thomas Grimley ep. Antigonensis, vie. ap. Promontorii Bonae Spei.
f Renatus Maria Carolus Poirier ep. Rosensis in Indiis Occidentalibus.

• . . a .

t Ludovicus Delalle» episcopus Ruthencnsis.
t Renatus Corisopitensis et Leoncnais episcopus.
+ Petrus episcopus Anicicnsis.

t Edoardi» loanncs episcopus Kingstoniensis.

f losephus Armandus ep. Bellovacensis, Noviodunensis et Sylvancctensis.
t Antoninus episcopus Giennenais in Hispania.

Franciscas archiep. Tarraconensis.
f Benvenutos, archiepiscopus Granatensis.
Petrus Cyrillus ep. Parnpiîonenais.
Cosmas, episcopus Tirasonensis.
Fr. Ferdinandus episcopus Abulcnsis.
t Michael, episcopus Conchensis.
Constantinus, episcopus Gerundeusis.
Ferdinandus, episcopus Pacensis.
t Benedictus, episcopus Dcrtusensis.
losophus Maria episcopus Canariensis.

t M. Julianus episcopus Diniensis,
t Jos. Henricus episcopus Foroiuliensis nc Tolonensis.
f Claudius Maria episcopus Anneciensis.
f Antonius episcopus Belemensis do Porá.
f Joannes Dora. Maria ep. Dolichcnsis.
f Petrus episcopus S. Sebastiani Fluminis Januarii.
f Aloisiua, episcopus Fortaloxienais.
t Alexander archiepiscopus Urbinatensis.
t Joseph Maria episcopus Interamnensis.
f Ludovicus Elloy, ep. Tìpasitanus, condì. Oceania© centralis.
t Philippus losephus, episcopus Wellingtonensis.
t Nic. losephus, ep. Petrocoricensis et Sarlatensis.
f losephus Clarus, episcopus Guadalapensis.

t Alexias Canoz S. I. episcopus Tamasscnsi
t Adrianas Languillat S. I. episcopus Sergiopolitanus.
t Leo Mourin S. I. episcopus Ascalonensis.
j· Joannes Bapt. Miége episcopus Messononsis.
t Eduardus Dnbar S. I. episcopus Canatheneis.
f Leonardos ep. Asculi Satriani, et Ceriniolae.
f Stcphanus Marilley, episcopus Lausancnsis et Genevenais.
t Petrus losephus do Preux episcopus Sedunensis.

t Petrus Julianus M. I. ep. Helenopolitanus, vicarius apostólicas Sutchnonsis merid. apud Sinas.
f Stephanos Charbonneau, vir. ap. Mayssurii.
t losephus Hyacinthus Sohier ep. Gadarensis ot t ic. ap. Cocincinao septentrionalis.
t Ludovicus S. Faurio ep. Apolloniensis, vio. ap. Kouy-Tcbeou (Chino).
t Ivo Maria op. Larandensis, coadi. Tongking meridionalis.
t Amatus Augustinus ep. Azotensis, vie. ap. Siamensis.
f Franciscas Laouënan op. Flaviopolitanus.
t Bernardus Petitjean ep. Myriopbitcnsis, vio. ap. laponiao.
t E. I. C. Joseph Desflèches ep. Sinitensis, vio. ap. Sutchuen oriental.
+ Aloirius episcopus Veronensis.
t Franciscus Gros opiscopus Tarantasiensis.
t Franciscus Maria ep. 8. Ioannia Maurianensis.
f 8. episcopus Bethlemensis.

f Henricus Eduardos archiepiscopus'Westmonasteriensis.
f Carolus A. archiep. Blturi<>vi^u.
t Renatus Corisopitensia episcopus (iterum).
+ Franciscus op. Carcassonenais.
t Antonini Maria ep. Fabrianensis et Matiliconsis m. p.
+ Caspar episcopus Hebronenais.

A t Ignatius episcopus Ratisbonensis.
f Joannes op. Antinoènsis (iterum).
f Claudius Maria opiscopus Galvestonensis.
t Andreas opiscopus Argontinensis.
t Aemilius opiscopus Andegavenais.
t Florinnus archiepiscopus Tolosanus.
t Potrus episcopus Carolinapolitanus.
t loanncs ep. Nicopolitanus.
t Colinus Mac Kinnon opiscopus Arichatcnsis.
t Ludovicus episcopus Burlingtoncnsis.
t Amcdeus episcopus CleveÌAndensis
t Bernardus archiep. do Guatemala,
t Joannes episcopus Abilensis.
t Franciscus, episcopus Carthaginiensis.
f Cyrillus Bchnam Benni archiepiscopus Mausiliensis Syrorum.
f Miccislaus archiep. Gnesnensis et Posnanionsis, primas.

16.

Litterae gratiarum actionis pro proposito subornato da infallibilitato Romani pontificis.

a.

Beatissimo pater!

Quanta fuit vis doloris, quo affecti ad tuam sanctitatem supplices accedere nuper coacti sumus, tanto nunc gaudio impellimur ad gratias ipsi hu-| millimo agendas. Nuper scilicet, violenti instar turbinis, opinionum venti mentes agitabant; sanctae sedis infallibilitas in signum contradictionis posita erat; et ita hacc cius praerogativa a plurimis oppugnabatur, ut eorum argumentis ipse Petri et successorum cius primatus, petra nimirum ecclesiae fundamentalis, impeteretur.

Inter baec ecclesiae hostes exaltabant; debiles in fide, scriptorum sive arte, sive auctoritate, com-
C moti, dubii haerebant; pii vero fideles omnes haud levi sollicitudine et moerore premebantur.

Malo demum nimis eheu! ingravescenti efficax remedium attulisti, beatissime pater, dum decretum illud concilio proponi permisisti, quo solo tanta procella sedari potest. Hac enim sola propositione moesti erigunturanimi, impugnatorum sanctae sedis audacia frangitur, ct concordiae tam desideratae spes certa oboritur. Hoc igitur tuum verbum, beatissimo pater, id in procellosa hac nostra aetate efficiet, quod olim in mari factum est, quando navis, dormiente Christo, tempestate quassabatur; ipso vero sorgente et ventis imperante, magna tranquillitas facta est.

Id ut quam citissimo experiamur, tua sanctitas precibus coram eo, cuius vicarius ea, fusis impetrabit; nos voro cum tuis nostras preces iungemus, ut, quorum communis est causa, communis ait laetitia,
D et ut, tuis praerogativis in tuto positis, nostram quoque in populos auctoritatem confirmatam case gaudeamus.

Romae in festo sancti Petri martyris 1870.

t loannes episc. Antinoônsis.
t M. O'Hea episc. Rosscnsis.
losephus Maria episcopus Canuriensis.
+ Spiridion archiepiscopus Corcyrensis.
Fr. Ferdinandus episcopus Abulensis.

t Cyrillus Bchnam Benni archiep. Mausiliensis Syrorum.
loanncs Baptista Memarbasci vicarius patriarchalis Antiochine Syrorum.
f Claudius Maria episcopus Galvestonensis.

t Stcphanus episcopus Lausanensis et Gonevensis.
t lacobus episcopus Brisbanensia.

f Timotheus episcopus Armidalcnsis.
t Eugenius opiscopus Basilcensis.
t Stephanus episcopus Bethlemensis.
t losephus episcopus Seduncnsis.

α . . . .

t Franciscus Xavcriua nrchicpisc. Surrentinus.
+ VinccntiusSpaccapictranrchicpiecopusSmyrnensis.
t loanncs Baptista losephus opiscopus Atrebatcnsis.
t losephus archiepiscopus Trancnsis ct Nazarenus.
t Franciscus archiepiscopus Baronsis.
t Philippus archiepiscopus Caictanus.
t loscph archiepiscopus Tarentinus.
t Philippus archiepiscopus Patraceneis.
t losephus episcopus Nolanus.
γ Franciscus episcopus Abollincnsis.
t lanuarius Maria episc Anglonensis et Tursiensis.
t Aloisius episcopus Thelesinus.
t Bonaventura episcopus iam Liparensis.
j Vincentius opiscopus Rubcnsis ct Butuntinus.
T Fr. Aloisius episcopus Aquilanus.
t Joseph episcopus Oppidensis.
t Valerius episcopus Gallipolitanus.
f loscph episcopus Tbyatirensis.
Fr. Antonius M. Fania de Avignano episc. Marsicensie et Potentinus.
t Caiotanus archiepiscopus episcopus Melphicti, luvenacii et Terlitii.
+ Petrus-Paulus episcopus Foroliviensis.
t Aloisius episcopus Oritanus.
+ Renatus Franciscus archiepiscopus Cameracensis.

• . . . .

Utto Lang, abbas Mettononsis.
Placidus Burchall congregationis Anglo-Benedio-
• tinae praeses generalis.
Julius do Ruggiero abbas ordinis Sanctissimae Trinitatis Cavonsis.
Io. Bapt. cardinalis Pitra O. 8. B. tituli 3. Callixti.
f loseph Benedictus archiepiscopus Catanensis.
f Rudesindus episcopus Portus-Victoriae, nec non abbas Nullius Novae Nursiae.
t Michael Angelus Ceiosia episcopus Pactensis.
t Caspnrus, opiscopus Antipatrensis *in partibus,* auxiliaris Cariensis.
f Franciscus Leopoldus Zelli O. S. B. abbas 8. Pauli.
t Ilenricus, abbas Einsidlensis in Helvetia p. m.
+ Ilenricus Corvaja O. S. B. congregationis praeses.

• . . . .

loanncs Tarerez archiep. Kerkukenais rit. cbaldae.
Emmanuel Asmar archiep. Zakuensis (ritus chaldaici).

b.

Beatissime pater!

Liceat subscriptis patribus, qui sanctitatem tuam una cum plurimis aliis obsecrarunt, uti schema do infallibilitate summi pontificis deliberationibus sacro-D sancti concilii Vaticani quantocius proponi iubores, maximas nunc cx animo tibi referre gratias. Namque voti compotes facti eam in spem eriguntur fore t veritate catholica luculenter patefacta et solemniter definita, aures tandem occludantur sermonibus imperitis, innnesquo pellantur timores; atquo omnes tecum in domo Dei cum consensu ambulantes in illa conquiescant beatissima pace, quam tu, sanctissimo pater, fratribus tuis in postrema sessione publica, tanto cordis affectu adprecatus fuisti, quaeque sit omnibus in vita solatium, in morte munimen, in caelis gaudium sempiternum.

f Salvator episcopos Cavensis, ct Sarnensis.
f Leonardos episcopus Asculi Satriani, et Ceriniolao.
f Conceptus episcopus Lystrensis.
D. Romaricus Maria abbas Nullius Monoeci.
t I. archiepiscopus Camcrinonsia.

17.

Quorolao do ordino conollil violato.

Ad eminentissimos et rererendissimos concilii Vaticani praesidesl.

Eminentissimi praesides.

In methodo pro concilii Vaticani sessionibus tradita, omnino cautum est ut, cum vota emittenda sint, foras fieri iuboantur qui ius non habent votandi aut necessarii non sunt ad vota recipienda, et ut fores claudantur et custodiantur.

Attamen in posteriori sessione generali circa votum in rebus fidei catholicae, ii permanserunt qui non sunt do concilio ct portae minime clausae fuerunt, immo omnium auditui et oculis apertao.

In hodierna congregatione circa parvam catechismum, post emendationes acceptas aut reiectas, votum super schema locum habere non debebat, i sed ad alteram congregationem procrastinari. Sed nihil horum factum est; et statim patres ad votum omittendum per *placet,* aut non *placet,* aut *placet iuxta modum,* vocati sunt, et id ex motivo, quod omnia perspecta erant, et quod res commodius absolvi posset in praesenti congregatione quam in altera.

Verum rem ita fieri, extra, immo contra omnem ordinem est, cum cuncti patres circa votum hoc praecipuum moniti non fuerint, et complures reperti aint absentes.

Nec possibile fuit ullam observationem aut animadversionem concilio exhibere, cum, contra omnes leges coetuum deliberantium, non licitum sit in concilio loquendi facultatem, etiam ad sustinendam methodum traditam, petere aut obtinere, nisi pridie petatur, quod impossibile evadit in rebus non praevisis.

Unde, pro praeterito, protestamur contra ea quae facta sunt in derogationem methodi, et deposcimus, ut haec protestatio inter acta concilii referatur: ot, pro futuro, rogamus instanter, ut methodus adamussim ct intacta servetur.

Cum debita veneratione remanemus eminentiarum vestrarum humillimi et devotissimi famuli.

Romae, die 4 maii 1870.

t Caesarius, cardinalis, archiepiscopus Bisuntinus.
f Georgius archiepiscopus Parisieneis.
f loanncs Paulus archiepiscopus Albicnsis.
t Fredericus episcopus Augustoduncnsis, Cabillonensis, Matisconensis.
f Franciscus episcopus Divioncnsis.
t lacobus, episcopus Gratianopolitanus.
f Jean-Pierre évêque do Nice.
f Folix, episcopus Aurelianensis.
t Carolus, episcopus Lucioncneis.
f Franciscus episcopus Montis Pessulini.
t Honricus Lud. Car. episcopus Surenais.
f Carolus Philippus episcopus Massiliensis.
t Augustinus, opiscopus Briocensis.
t loannes-Iulius ep. Suessionensis et Lauduneniis.
t Petrus episcopus Cadurcensis.
t Stephanus Aemilius, episcopus Elnensis.
t Amatus Victor F. episcopus Vapencensia

l) Exemplari, quod inter vcbeda* cardinali* Schwarreeberg asservator a cardinali Mathieu propria manu exaratam, baec praeterea ailiecta erat epistola seu potiar nositnm:

. J'étais vena apporter A am éminence le cardinal de Schwarzenberg la copie ci-jointe, qoe je lu Jalase, de la ρi-èet que noue avons liguée et envoyée aupardliui à soa énuaeaoe le president du concile pour empêcher, autant qu'il est eu bous, les infractions perpétuelle* au Règlement, arec leaqnellM il n'y a pim moyen de marcher.

Sou très humble verritear

4 mai 1870. f Céstire. card ǯrche ¿e Beaaeçea.

ll y η 24 tiçuatorea, moi en tête.

t Franciscus Nicolaus episcopus Valentineasis.
t Guillelmus epìscopo· Catalauaensis.
f Leo episcopus Rupellonsis.
t Felix ep. Constantinianus et Hipponensis.
f loseph episcopus Nanceiensis et Tullensis.
t loannes Petrus cp. Constaatiensis et Abrincensis.
t L B. Irenaeus episcopus Orancnsis.
t Petrus Paulus episcopus Adiacensis.

A tergo, manu secretarii:

„Ad acta.

plpse summus pontifex, ratione habita principara praesentium ct multitudinis, quae undique confluxerat, mandatum dederat, ut sessio portis apertis ħabere tur, nec quisquam exire ¡uberetur.

BPars IIa reclamationis erat absque solido fundamento, quia is agendi modus in decreto d. 20 februarii 1870 non excluditur, et ratio sufficiens ob commodum ipsorum patrum publice in congregatione [cf. supra 501 c] proposita fuerat.

Secretarios."

18.

Protestatio oontra Immuutum tractandi ordinem de ecolalia, praeponendo primatum et infallibilitotem papae.

Eminentiuimi ac rercrendissimi domini sancti concilii oecumenici Vaticani praesidet!

In congregatione generali concilii Vaticani die 29 aprilis habita ab eminentissimi· praesidibus pronuntiatum estl, foro ut relicto eo, qui in schemate de ecclesia Christi reperitur ordino, primum de capite huius schematis XI· ot decreto ipsi addito, id est de Romani pontificis infallibilitate, separarim et abrupto nexu, quo iura ot praerogativae primatus cum aliis doctrinis de ecclesia coniuncta sunt, tractetur.

Ilancco rorum in synodo Vaticana tractandarum immutationem omnino inopinatam mature perpendentes infrascripti episcopi, quamvis vehementer desiderent, ut dissensionis praesentis quam celerrimo finis adducatur, muneris sui esse duxerunt, eminentissimis praesidibus declarare, quod — si tamen additamenti illius tractatio omnino mittenda non sit — intime sibi sit persuasum, novum hunc agendi modum neque rei ipsius naturae neque ecclesiae bono nequo tandem honori sanctae sedis apostolicao ullo modo convenire.

ǂ Etenim modus iste recentissime nobis propositus minime respondet naturali rerum ordini, quo doctrina do ecclesia Christi tractari ot solet et debet. Nam iuxta Apostolum ecclesia est sanctum Dei templum, in quo omnes superaedificati sunt super fundamentum apostolorum et prophetarum ipso summo angulari lapide Cbristo-Iesu, in quo omnis I| aedificatio crescit in templum sanctum in Domino (Eph. Π, 20, 21). Quis ergo recto et adaequato loqui poterit de aliqua parte huius admirabilis aedificii, quin do aliis quoquo partibus mutuoque, quo omnes inter se iunguntur vinculo, sermonem instituat? Iuxta eundem apostolum ecclesia est corpus multorum membrorum, quao tamen non eundem omnia actum babont, ita vero, ut singula invicem copulentur atquo unum corpus in Christo constituant (I Cor. XJLI, 12). Quomodo ergo rite do hoc magno mysterio loqui poterimus, nisi de omnibus huius corporis mystici membris deque lunatura, qua omnia membra tam inter eo quam cum capito suo losu-Christo connexa sunt, secundum rectum et nativum ordinem tractaverimus! Hae solummodo idonea rerum tractandarum serio ser-

« Vide eoL 467 b c.

A vata facile constabit, quodnam opus, quaenam mensura quive limites ex divina ordinatione cuilibet membro eiusdemquo actibus competant. Determinatis ct stabilitis functionibus membrorum nec non capitis praerogativis, plurima quao nobis proposita sunt, affirmaro poterimus, quae si separarim proferantur, vel cxoggerata viderentur ct propemodum erronea, vel inventa ad proculcando iura episcoporum, quaeque proinde in ferendis suffragiis placere nobis nequaquam possent

Ast vero separatim tractandi primatum Romani pontificie ratio non solum rei, do qua ugitur, naturae, sed etiam logicis disserendi regulis opponitur. In ħl huius concilii Vaticani sessione publica iuravimus eum pro voro sacrarum Scripturarum sensu habendum esso, quem tenuit ac tonet sancta mater ecclesia, ct in IIIa eandem veritatem omnibus christiania tamquam regulam fidei iniunximus, quia ecclesiae est indicaro do voro sensu ot intorpretationo sacrarum Scripturarum. Haec est infallibilitos ecclesiae Christi. Iam vero cum ecclesia Christi et Romanus pontifex non unum idomquo constituant subiectum, et cum utrique vindicetur infallibilitatia auctoritas, iam manifestum eat de infallibilitato Romani pontificis agi non posse, nisi prius tractata sit doctrina de sanctao matris ecclesiae supremo magisterio deque relatione, quao inter magisterium Romani pontificis et infallibile magisterium ecclesiae Christi intercedat Hoc siquidem postulat juramentum nostrum, hoc regula fidei a nobis promulgata, alioquin leges logicas pervertisse et ipsi nobis contradixisse iure accusaremur.

Accedit, quod omnia disputatio ab eo ordiatur necease est, quod certum sit atque indubitatum, quodque in controversiam vocari a nemine possit. Atqui infalDbilitas ecclesiae Christi certissima est c apud omnes catholicos et citra omnem posita dubitationem, id quod de infallibilitate Romani pontificis personali contendi omnino nequit. Ergo prius de ecclesia eiusdemque infallibili magisterio ac deinde de ea qua Romanus pontifex in ecclesia Dei pollet docendi potestate agendum est, prout etiam omnes melioris notae theologi rem tractare consueverunt.

Denique iuxta schema die 6 martii a. c. propositum definiendum insimul esset, infallibilitatem Romani pontificis ad idem obiectum porrigi, ad quod infallibilità· ecclesiae extenditur. Sed quomodo hoc accurato examine perpendi, quomodo hoc obiectum definiri poterit sine manifesta ordinis logici perturbatione, nisi prius de ecclesia deque obiecto, ad quod se extendit infallibilitas ecclesiae, actum fuerit?

II0 Haec separata doctrinae de primatu tractatio vel eo ipso, quod naturalem rerum ordinem perturbat, cum bono ecclesiae, quod pracprimis spectare debemus, conciliari nequit. Christum enim imitati nullo modo contenti erimus veritates ab ipso revelatas easque sublimiores universo mundo promulgasse, sod ita ipsas promulgandas curabimus, ut etiam corda hominum bonae voluntatis mirum in modum attrahantur, ut falsi conceptus, ut praeiudicia erronea exinde funditus expellantur. Nostrum erit in conficiendis decretis synodalibus et quoad rem dixisse veritatem et quoad modum dicendi eam adhibuisse formam, quae doceat, placeat, moveat. Isto vero finis procul dubio obtineretur promulgato decreto de ecclesia, quod totam doctrinam do ipsius magisterio, ministerio ac regimine complectens, totum et integrum templum Dei, summa utique sapientia divina exstructum, universo mundo ob oculos poneret, quemadmodum ab Apostolo in ea quae ad Ephesios data est epistola mirum in modum adum-

bratur: cuius lapie angularis Christus, cuius fundamentum unacum ceteris apostolis Petrus, cuius lapides omnes sunt fideles, quod aedificium revera spirituale ex caelesti thesauro sibi concredito divinam ct in dies novam haurit virtutem et augmentum faciens per singula saecula magis magisquo concrescit in perfectionem templi Dei sancti. Huiusmodi adaequata omnium partium delineatio, quao tam veritati quarn cbaritati fratribus debitae magis responderet, doctrinam de ecclesia et faciliorem et clariorem intellectu redderet tum fidelibus tum infidelibus, et molestate ipsius multorum certo montes illuminarentur et ad venerandam tantam matrem invitarentur. Econtra voro valdo timendum est, ne decretum do Romani pontificis praerogativis soparatim a doctrina de ecclesia Christi edendum animos novis praoiudiciis offundat, alienet potius quam olliciat

IIIe Saepo dictus modus tractandi recenter nobis B propositus nequo cum honore nequo cum bono sanctae sedis apostolicao promovendo componi posse vidotur. Amor et veneratio erga summum pontificem, Petri successorem, vehementer omnino urget, ut ex omnibus viribus reclamemus contra talem modum procedendi. Optime siquidem notum eat nobis, etiam hanc nostram erga sodem apostolicam sinccrrimao addictionis confessionem ob agitationes, quao modo multorum in urbe et orbo obcaccaverunt mentes, forsan in suspicionem vocatum iri ita, ut contenti esso debeamus testimonio, quo nos propria conscientia certos reddit, nihil aliud nisi studium sincerum honoris et incolumitatis cathedrae Romanae nos impellere, ut eam sentiendi, loquendi et agendi sequamur rationem, qua revera utimur. Undo ea animi libertate, quae veri minimeque fucati amoris est, convictionis nostrae rationes aperte iam sumus prolaturi.

Ubi primum in publico quodam folio Romae Obrare! edito declaratio infallibilitatis pontificiae postulata fuit, omnes inimici ecclesiae conclamabant — et vox haec impia interim magis magisquo per universum orbem terrarum invaluit — Bbeatissimum patrem publicum bonum quasi praetexendo, revera pro sua tantummodo augenda potestate, atquo ideo ignobili motivo ductum, episcopos Romam convocasse. Inanes habendas esse rationes in bulla de dio 29 ¡unii anni 1868 pro convocatione synodi oecumenicae adductas, nimirum concilium congregandum esse, ut collatis totius episcopatus consiliis accuratissimo examine perpendantur atquo statuantur, quaenam salutaria remedia calamitatibus nostri temporis adhibenda sint, quaeque ad maiorem Dei gloriam, ad salutem animarum, ad christianao Juventutis instructionem, ad communem omnium pacem ot concordiam promovendam inprimis conducant.|* — Nos pro episcopali nostro munero unacum fidelibus nostris, qui summa in pontificem maximum pro tempore ecclesiam Dei gubernantem ducimur veneratione, contra has calumnias reclamaro non destitimus. Verumtamen si post ea omnia, quao interim evenerunt, si post tot litteras publicasque allocutiones, quibus sanctissimus pater definitionem infallibilitatis pontificiae promovero visus est, ab episcopis in concilio coadunatis nihil aliud, nisi breve quoddam decretum dogmaticum, quatuor scilicet capita illa de fide Christiana, quae in sessione ₮11 publicata sunt, ot alterum brevius et quod minus etiam temporum, quao vivimus, indoles poscit, de primatu et infallibilitate Romani pontificis perficeretur, et si haec duo decreta omnium nostrarum per sox vel septem menses habitarum consultationum summa essent, qua obtenta domum nobis revertendum esset, denuo suscepturis dirum illud certamen contra spiritum mendacii iis in locis, ubi nos Deus A posuit regere ecclesiam suam, incertis praeterea, utrum concilium postea continuari et proximo anno tota doctrina do ecclesia definiri possit, dictae calumniae tantam vim tantumque incrementum ex iis omnibus, quao Romao acta sunt, nanciscerentur, ut nonnisi profundissimo moerore perpendere possimus, quantopere indo amor erga hanc cathedram Romanam, veneratio in sedem apostolicam atque ipsa fides et salus animarum foret labefactanda.

Sufficit nobis hanc nostrum persuasionem hisco manifestasse, quin ullas preces adiungamus. Etenim cum dignitate nostra episcopali, cum munere, quo in concilio fungimur, et cum iuribus, quao nobis ceu concilii membris competunt, componere diutius non valemus, ut *preces* deferamus, utpoto qui experientia iam satis euperque odocti simus, tantum abesse, ut preces huiusmodi respiciuntur, ut ne responsione quidem dignao hucusque habitae sint Nihil ergo aliud nobis restat quam ut contra praefatum modum tractandi, quem perniciosissimum ecclesiae et sanctae sedi apostolicao arbitramur, reclamemus et protestemur, ut hoc modo rationem reddendam pro infaustis eventibus inde procul dubio brevi post emersuris ct iom nunc emergentibus tum apud homines tum in tremendo Dei iudicio, quantum ad nos attinet, declinemus; cuius rei hae ipsae litterao perenne sint documentum.

Si decretum do ecclesia condendum, exclusis quaestionibus, quao lites generant, eo potissimum spectaret, ut ot venustas et maiestas sponsao Christi ad maiorem Dei gloriam salutemque animarum in conspectu omnium revelaretur, quam facile nobis foret, integrum doctrinam de ecclesia brevi tempore absolvere ac forsan iam proximum Pentecostes festum, quo fundatae ecclesiae memoria quotannis recurrit, summo cum gaudio insimul omnes celebrare! Tunc certo synodo Vaticanae solemnissims Pentecostes festa illucescerent, quorum splendor per universum mundum coruscans, omnes christianos ingenti repleret laetitia. Sed eheu ! hoc gaudium, ut nobis concederetur, nonno tantum abest, ut proxima Pentecoste nobis luctus potius quam laetitiae diem augurare videatur! Cuius utique ratio reddenda foret ab iis, çui *ope concilii non urgentibus rei publicae Christianae necessitatibus prospicientes, η ·η inimicos ecclesiae, sed fratres vincentes scholarnt . ¿ue opinionibus palmam victoriae vindicantes ecclesiae gravissimum damnum inferent,* quod nunc et multo magis consideratis temporum futurorum conditionibus continui timoris et angoris materiam suppeditat.

Utinam Deo optimo maximo placuerit, tantum malum a concilio Vaticano avertere et gratia sua caelesti omnes nos ad verae concordiae et unitatis sensus reducere!

Romae festo Patrocinii sancti losephi dio8maii 18<0.

Fridericus card. Schwarzenberg m. p. archiopiscopus Prngensis.
f Caesarius, card. Mathieu archiepiscopus Bisnntinus.
f Fridericus m. p. archiepiscopus Olomucensis.
t Gregorius, archiepiscopus ₥Monacensi et Frisingensis.
t Michael, archiepiscopus Bambergensis, m. proprio.
Franciscus Xav. archicp. Leopoliensis lat. rit.
Ludovicus m. p. archiepiscopus Colocensii et Bacslensia.
Paulus archiepiscopus Colonicnsis.
Ilenricua episcopus WratuUnensia.
loannes episcopus Veszprimiensis.
Carolus loannes, episcopus Sangallensis.
Inanues A'alerianus m. p. episcopus Budviccnsia
Guilelmua Emmanuel episcopus Mogantinas.
losephus Aloysius episcopus ₮arnovienri

Pancratius epiacopua Augustanus Vindelicer.
Antoniae losephus epiacopua Vacienais.
Alexander m. p. episcopus Csanádíensis.
Valentinas ro. p. episcopus Gurccnaie.
Georgias episcopus Parentinus et Polensis.
loannes Henricus episcopus Osnabrugcnsis.
Ladislaus πι. p. episcopus Sxatmariensis.
loannes m. pr. episcopus laurinensis.
Philippus, episcopus Varmicnsis.
Stephanus m. p. ep. MVaradiensia Latinor.
Carolus losephus episcopus Rottenburgensis.
Sigismundos m. p. episcopus Quinqoe-Ecclesiensis.
loannes episcopus Cassoviensis.
Stephanus m. p. episcopus Munkacsiensis.
Georgius Errington archiépiscopal Trapexuntinaa.
Thomas L. Connolly archiepiscopus Halifaxiensis,
f lacobus Rogers episcopus Chalhamensia
Michael Domenec episcopus Pittaburgensis.
Petrus Ricardus Kenrick, archiepiscopus S. Ludo- B
vici, U. S. A. 8
Goilelmus Clifford episcopus Cliftonieosia.
Adolphus Franciscos episcopus Agathopolitaous
i. p. i.
lacobus Maximilianos episcopus Lavantinos.
Ludovicos episcopus Leootopolitanua.
losephus Georgios episcopus Bosnenais et Syr-
miensis.
f Georgius archiepiscopus Parisiensis,
t loannes Paulas archiepiscopus Albiensis.
t Fredericas, episcopus Augustodonensia, Cabillo-
nensis et Matisconensis.
f Franciscos episcopus Divionensis.
t lacobus, ep. Gratianopolitanns.
+ Felix, episcopus Aurelianensis.
t loannes Petrus, episcopus Constantiensi
t Carolus, episcopus Lucioncnsis.
A t Franciscos episcopus Montis PossuIanL
t Augustinus, episcopus Briocensis.
t Petrus episcopus Cadurcensis.
t Henricus Lud. Car. episcopus Surensi
t loannca-Iulius episcopus Suessiononsis ot Lau-
donensis.
f Guillelmut episcopus Catalaunensis.
t Carolos Philippus episcopus Massiliensis.
t Franciscui-Nicolaus, episcopus Valontinonais.
t Stephanus Aemilius, episcopus Elnensis.
t Felix episcopus Constantinianus et Hipponensia,
f Amatus Victor F. episcopus Vapcnconsia.
t Paulus, episcopus Adiacensis
t L B. Irenaeus episcopus Oranenais.
t Augustinus ep. Sancti \ugustini Florida©.
loannes Bapt. archiepiscopus Cincinnatene!
f lacobus episcopus Salopicneis.
f Golielmus episcopus Plymouthensis.
t David episcopos Kerrieneis.
t loannea Petrus episcopus Bugcllensia.
f loannes Baptista episcopus Ecclesiensis.
+ Aloysius archiep. Mediolanensia.
f Aloysius episcopus Eporediensi
f Michael m, p. episcopus Transsilvanienais.
t Georgios Smiciklas episcopus gr. r. Crisiensis.
Igeatine ep. Marianopoliunus et Marquettensis.

A Iergo: Eminentissimo ac reverendissimo domino, domino Ludovico Bilio, s. R e. cardinali, a. concilii Vaticani praesidi etc. etc. etc.

Romae.

Cardinalis Bilia propria manu subiunxit: cRicevuto il dì 12 alle due pomeridiane. Letto e trasmesso all' eminentissimo e reverendissimo signor cardinal De Angelis alle 2 Vi/ — *Postea secretorius:* rLeetum est in congressu praesidum, absque responso. N 34.-

8YN0PSIS ANALYT1CA OBSERVATIONUM QUAE A PATRIBUS IN PRIMA DECEM CAPITA SCHEMATIS CONSTITUTIONIS *DE ECCLESIA CUBISTI* FACTAE FUERUNT*.

In schema goneratim spectatum.

1. *Card. Schwarzenberg aep. Prayensis* (n· 103).— Reverendissimae pater ait: Gravissimi sine dubio momenti cet proposita constitutio dogmatica de ecclesia Christi.

Hanc ipsam enim, quam sibi Christus Dominas elegit et sauctificavit sponsam, non habentem maculam neque rugam, pio plausu profitemur incorruptam et castam fidelium magistram et almam matrem, quo destituti Deum non haberemus patrem, nec eius Filii unigeniti copiosam nosceremus redemptionem, neque caelitus illapsa sat dociles exciperemus Spiritus paroditi munera.

Hanc ipsam Christi ecclesiam praedicamus verae D fidei fulcrum, α quo culpabiliter excidisse idem est, ac misere periisse; domum Dei, extra quam si quis comederit agnum, profanus est, a qua si quis exiverit, salutis aeternae alienus habetur. Hanc ipsam Christi ecclesiam, quam vel ideo recte salutamus unicam in diluvio sacculi arcam, pari iure unicum esse censemus in orbe terrarum principium, ut ita dicam, vere conservativum.

Quidquid enim in plebe Domini ab octodecim saeculis factam creatumquo miramur nobile et prorC sus divinum: idipsam ex corde renibusque ecclesiae prodiiwe in Domino gloriamur; immo quidquid in mando univenim reperitur meritoriae virtutis ot gratiae: idipsam quoque salvificae existentiae et officacissimae cooperationi ccelosiae in acceptis referendum eaao credo, arcanis videlicet et prodigiosis Dei Salvatoris operationibus α mirifico ecclesiae suae apostolato vix seiungendis, adeo ut bis etiam, qui sine culpa extra ecclesiam versantur, spes salvationis nonnisi mediante illa eadem Christi ecclesia affulgeat, cui ceu interna membra adnumerari insto voto et bona fide sua efflagitarunt.

Hanc eandem vero ecclesiam, utut in monte positam et fulgore plenam ab Oriente usque ad Occidentem, utut testium nubibus probatam et nunquam senescentem, nefastis praesertim hisce diebus effrenata ubique in ipso orbo christiano iocredulitate sperni dolemus, innumeris obstaculis vexari, vinculis ligari, protervia ausibus promi, adeo ut vix magis apertum exinde ipsis fidelibus seductionis periculum minari possit.

Quo aodacius, qui circa fidem naufragium passi sunt, innetis viribus et diabolico quodam instinctu, redemptionis vincula disrumpere et ecclesiam Christi convellere multiplici insidiarum genere moliuntur.

• Ad nonnam seiiicet Mondi dis 23 februarii editi, quod habetor «apra ooL «38 o. Singulis animadversionibus auctorua nomina praemittenda curavi, adjectis etiam numeris, sub quibus autographa, ex quibus illae depromptae sunt, In duobus maximae molli voluminibus In archivo lacent, hoc praenotato titulo *Acta Concilii Vaticani. Obtcrxaiionc» in priora decem capila d* XIII canor.ee (<kQ *schematis constitutionis* de Ecclesia Christi. Voti (η. 140), VoL Π (η. β1-124). Neque vero sola exhibui nomina, sed Ipsos contuli anctorum textos, quo innumerabilia menda, quae in editionem patribus concilii propositam irrepserant, quantum fieri poterat, corrigerem, Mulli enim loci adeo depravati habentur in editis, ut eorumdem sententiam vix assequi poscit qui originalia ipsa non adierit Menda typographic tacite correcta suat; gravioris vero momenti varietates ad oram inferiorem nat adseriptae.

tanto gravius utiquo, immo primum et summum sacro a huio concilio accrescit officium, ut splendidum de ecclesia testimonium perhibens, ipsi lesu Christo dignum et iustum testimonium perhibeat Dura autem debitae grntitudinis et satisfactionis ratio ad perhibendum huiusmodi testimonium provocat, non minus quoquo urget chantas ct misericordia, ut solemnissima concilii tum professione, tum expositione dogmatis do ecclesia Christi aegro nostro saeculo propinetur sperandae salutis potus, ut opportunum fidelibus in colluctatione praebeatur iuvamen, ut tandem errantibus tutissima et brevissima via salutis monstretur.

Asscntiunt his dictis ipsi schematis auctores, in prooemio eiusdem rectissimo asserentes, *in primis* ipsam vernm ecclesiam errantibus esse indicandam ot fidelibus instantius commendandam.

Cum autem talis acl tanta sit huius argumenti gravitas, ot urgens necessitas: opportunum et con- B grnum videtur, ut omnium decretorum, quae in sacro hoc concilio stabilientur, exordium ab ipsa hac dogmatica constitutione do ecclesia Christi fiat; qua in apice collocata, reliquae cuiuscumquo tenoris constitutiones et sanctiones synodales principali suo fundamento superstructae, naturali ordine et prono alveo deducerentur.

Quod iam propositae constitutionis dogmaticae indolem ac dispositionem attinet, nulli dubio subesae videtur, schematis auctores *potiora,* ut in prooemio aiunt, catholicae doctrinae de ecclesia Christi capita, obvio seu naturali dicendorum ordine, nexu systematic©, ad errores doctrinae genuinae oppositos continuo respicientes, et methodo mature deliberata exposuisse.

Unius tamen argumenti in hac dispositione uberior explicatio desideratur.

Rectissimo quidem càpite decimo indoles eccle- 0 eiae utpoto societatis inaequalis depingitur, facto videlicet discrimine intor laicos et clericos, inter ecclesiam docentem et discentem. Addita dein mentione do bina docentis ecclesiae potestate, nimirum ordinis et iurisdictionis, huius alterius quidem character et ambitus indigitatur; de potestate ordinis vero, dc hicrarchiae divinitus institutae organismo fusior expositio in toto schemate frustra quaeritur. Cum iam propositi schematis scopus sit potiora capita do ecclesiae organismo pro temporis indigentiis exponere: totius huius dogmaticae constitutionis systema postulare videtur, ut do utraquo ecclesiae potestate, nempe tum ordinis tum Jurisdictionis, do sacerdotio et hicrarchia ecclesiastico, quasi ex professo agatur; quo fieret, ut speciatim etiam do missione et iurisdictiono illorum tractaretur, quos salvo Petri inter apostolos primatu *Spiritus ¿anctus posuit episcopos regere ecclesiam Dei.*

line ratione fors opportunam sacra synodus nancisceretur ansam, necessarium et mirificum ecclesiae docentis organismum fidelibus in mentem revocandi: eorum relationem ad hierarcbiam ecclesiasticam, et ordinem, quo eiusdem hicrarchiae membra adinvicein ¡unguntur, uberius monstrandi; duplicem, qua operatur ecclesia docens, naturam, divinam videlicet et humanam, collustrandi, et illorum tandem errores corrigendi, qui, dum omnis pontifex ox hominibus assumitur, hominum vires et actus in sacro hierarchiae famulatu iusto plus ponderant, aut ox humana ministrorum fragilitate perfidae oppositionis adversus ecclesiam motiva sibi confingunt, divinam sacerdotii et hierarchiae missionem et operationem consulto ignorantes

Quae itaque cuncta vel capiti decimo addenda essent, vel stante boo capite, et quasi transitum ad partem secundam exhibento, sic poni possent, ut hao altera parte non solum de visibili ecclesiae capite, sed potius do toto sacrae hiérarchisé organiimo ex professo tractetur.

Ut tandem, quao dictionem seu stylum schematis concernunt, generatim commemorem, vix quisquam diffitebitur, auctores eius tum in dicendis claritatem, tum locutionis dignitatem respexisse. Nihilominus tamen quaepiam occurrunt, quao methodo potius theologici magistri, quam traditional! conciliorum stylo convenire videntur. Quo gravius thematis exponendi monumentum censetur, tanto solertius ipsa verba ct omnis dicendi forma in statera ponderanda erunt adeo, ut ipsa loquela docentem in concilio ecclesiam manifestam faciat. Sic proindo stylum iu genero desidero augustissimo themati convenientem et in magnis et minimis temperatum, ut cuncta proferantur cum auctoritate, quao audaces Christi osores confundat, cum securitate, quae iactatos in arena sacculi fideles erigat, cum charitate, quae errantibus ct resipiscentibus largum aditum in ecclesiae paradisum aperiat.

Quod ad singula capita attinet, reverendissimus pater declarat, sc illis specialibus animadversionibus assentire, quas alius reverendissimus episcopus (n° 2) scripto exhibuit.

2. *Dinkel Augustanus Vindelicorum cui adsentiimt Pragensis, Olomucensis, Goritiensis, Monacensi»* et *Frisingensis, Bambergensis, Leopoliensis latinorum, Colocensis- Bacsiensis, Coloniensis, Wratislaciensis, Bosnensis et Syrmiensis, Csanádiensü, Tergestinus-luitinopolitanus, Sangallensis, Parentinus et Polentis, Gurcensis, M. Varadineatis latinorum, Budricensis, Quinque-Ecdesiensis,Trevircnsis, Osnabrugcnsis, Leontopolitanus, Vanttiensis, Rottenburgensis, Agathopolitanus* (ne 79). — Alius reverendissimus pater inquit: schema quantumvis laudandum, non ita esse constructum atquo dispositum, ut desideris exaequet. Fundamentum, super quo constructio schematis fit, non singulariter desumptum esse ex ecclesiao divina origine atque natura, sed potius ex notione doctrinaria societatis humanao. Posito huiusmodi fundamento in decreto, eam ecclesiae maiestatem pandi haud posse, quae aevo nostro anto oculos ponatur necesse sit.

Insuper ecclesiae organismum minime ita exponi, ut vere dici possit, «putiora capita catholicae doctrinae do ecclesiao naturo, *proprietatibus ac potestate riponi4.*

3. *Tarnócsy aep. Salisbttrgensis* (n“94).— Alius reverendissimus observat: licet schemati, non mediocri industria exarato, pretium scientificum abiudicari nequeat, tamen fatendum, scholasticis lucubrationi- D bus mundum non persuasum iri, qui talia non sapiat, nequo earum ratiociniis captivetur: nisi ista omnia ex sublimiori idea, quao sua magnificentia animos percellat, prono alveo fluero dignoscantur.

In postulato autem, ab alio reverendissimo episcopo (n· 63) hac de re elaborato, has ideas ut plurimum egregie et concinne expressa inveniri. Quamquam vero haec elucubralo non iam omnimodo perfecta, vel in particulari non possim melioranda censeatur, expositionibus tamen schematis eam haud dubie praeferendam esse, tum quoad dicendorum ordinem, integritatem et oeconomiam, tum quoad elocutionem digniorem et stylo sacrorum Libliorum ot ecclesiae magis conformem1.

4. *Melchers aep. Colamenti?* (n· 102). — Alius reverendissimus pater ait: schema nimis latum esse ac diffusum, quia auctores nimis in scholae opiniones,

» *et* ed.

1 his verbis Istiditua ab episcopo fait tiaratum; istecrum bfra propalar «b unto. AS9.

definitionem et specnlationes inierint Magis expedire et concilium generale decore, ut brevior ot concinnior doctrinado ecclesia proponatur, incipiendo R Christi opero redemptionis, ecclesiae institutione atque constitutione, ipsius scopo, necessitate et praeclaris promissionibus ei factis, addita brevi apologia et invitatione ad omnes gentes et singulos ad hanc ecclesiam ingrediendam.

Quaro consentire se declarat reverendissimus antistes in essentialibus cum eo schemate, quod alius reverendissimus episcopus (n® 63) proposuit, quamvis negari nequeat, hoc quoquo in multis adhuc indigere emendatione et correctionel.

5. *Simor aep. S'rigoniemis* (n® 118). — Alius reverendissimus pater observat: necessarium se, temporum nostrorum conditione recte perpensa, ut in synodo Vaticana constitutio fiat de ecclesia Christi.

Etsi res, quae in schemate proponitur, ornari se neget, contenta doceri ac decerni, hoc tamen B fieri debere cum maieatate, a pulvere scholastico defaecata, fieri debere porro magis in tono miserentis super erroribus filiorum matris, quam disceptantis cum suis discipulis magistri; quas dotes in conciliaribus decretis requirendas, in oncyclicis summorum pontificum sane nunquam ease desideratas.

Maximo otiam expedire, immo absoluto necessarium esse, ut loca, e sacris Scripturis et o sanctis patribus deprompta, ad omnem amussim exacto ia medium proferantur. Confer dictum sancti Irenaei *adverrus haereres,* I. III, c.4, in prooemio schematis p. 1 [coL 539 b) citatam.

6. *Connolly aep. Halifaiiensis* (n® 37). — Alias reverendissimus pater ait: primam et maximam difficultatem caso nimiam huius materiae molem, quae non opus unius concilii, sed cursus potius pene totius theologiae dici possit. Nihil omnino boni ex multiplicatione dogmatum provenire, >cd potius C mala maxima inde timenda. rErgo schema omnino minuendam, restringendum, ct ei neccsse fuerit, resarciendam propter nimiam canonum multiplicationem, pro quibus per plurimam nulla vera necessitas, nec in adnotationibus, nec aliunde assignetur. Quominus definiendum, eo magis lucrandum; quo minus de novo faciendam de re dogmatica, eo magis lacrum ac victoria nostra erit super mundum et inimieos omnes christiani nominis.0

Textum nec verbosum nec obscurum esse; nec minus elegantiorem dicendum. Sed quaedam verba demenda, quaedam perpauca adiungonda, ct quaedam cum aliis magis propriis commutanda.

7. IFiery *ep. Gurcensis* (n® 30). — Alius reverendissimus observat: schema essentiam quaestionis a/-*tigisse,* sed non *acu tetigisse.* Etenim non *potiora* capita doctrinao de ecclesia exponenda, sed *totam* banc doctrinam, unde omnis synodi Vaticanae decía- D ratio initium sumat.

Itaque incipiendum ab aggressibus contra ecclesiam, de indifferentismo erga quamcumque ecclesiam, de commixtione ct aequiperatione verae ecclesiae cum diversis sectis, ot hoacc aggressus contra ecclesiam explicandos *per impugnationem divinitatis Christi,* ut exinde via plana pateat disserendi do Christo in mystico ecclesiae corporo vivente.

Proindo logicum et necessarium ceso, ut primum schema dogmaticum huic secundo eubiungatur; huic secundo schemati ex primo inserantur, quao fusius in animadversionibus explicata sunt.

8. *Idèo ep. Liparensis* (n® 39). — Alius reverendissimus pater dicit: schema non habere lucidum ordinem, nec implero quod promittit. Priorum decem capitum et tredccim canonum argumentum

1 gchtas his verbis badatura ab eybsopo MoxuntLao fuit eviratum; intexmin infra proponete? nb num. 589.

. esso ecclesiae naturam, proprietatem, et potestatem; sed frustra quaeri sermonem do ecclesiae natura seu essentia. PNullum caput hac do ro gravissima et momenti, quo maius esso nequit, invenitur. Videtur confundi cum corporo mystico fundato ct instituto α Christo. Sed hoc ecclesiae naturam seu essentiam non constituit: ecclesiae quippe essentia etiam ante Christum, et ante corpus novum ab ipso formatum, erat. Christus novum statum novamquo formam ecclesiae contulit: ast ecclesiae essentiam non mutavit Qui Christum praecesserunt, salvabantur ia fide Christi venturi: qui Christum subsequuti sunt, salvantur in fido Christi, qui advenit: en novus status: sed fides eadem eat; ecclesiae essentia, quae sita est in fide, eadem manet Item qui Christum praecesserunt salvabantur, licet inter populum hcbraicum non recenserentur1, ac voluntarie extra populum hcbraicum munero vellent Ast modo forma ecclesiae est determinata, et qui voluntario extra ipsam manent, sunt extra ipsam ecclesiam: en nova forma, quae omnes obligat, ecclesiae α Christo indita Quapropter ecclesiae essentia respicit omnia tempora et loca: novus status, ct nova forma respiciunt tempus post Christum, nequo isthaeo ulli populo restringitur.·

Saepe doctrinas, quao definiendae proponuntur, sufficientibus rationibus non probari. Doctrinam exponi, sin semper, frequenter methodo negativa, quao solummodo adhibenda sit in canonibus. Aliter in concìlio Tridentino, ubi doctrina methodo affirmativa seu positiva exposita eat

Etiam in capitibus poni damnationes. Aut frustra poni damnationes in capite, aut canones in fine.

Totum igitur schema reformandum quoad methodum, quoad maius rationum pondus, quoad aliquem doctrinae articulum.

Schema non habere illud ecclesiae breve, clarum, simplex dicendi genus. Ergo reformandum quoad stylum.

9. *Card. Carafa aep. Beneventanus* (n° 124). — Alias reverendissimus pater adstipulatur duabus modo dictis observationibus de methodo positiva adhibenda et damnationibus in canones amandandis. Putat insuper posse ex capite XI et sequentibus distinctum schema efformari, ubi de Romano pontifice exelusive agatur. Denique maiorem optaret styli brevitatem et perspicuitatem.

10. *Stepisehnegg ep. Lacantinus* (n® 6). — Alius reverendissimus pater dicit: valde exoptandum, ut stylus hinc inde esset simplicior, genio latinae linguae magis accommodatus; ne plus aequo verba, quae saepius ad sensam planius exprimendum fero nihil conferunt, cumulentur; neque textus ct citata sacrae Scripturae indiscriminatim nimis coacerventur, ita ut nonnumquam verbi gratia ex diversis epistolis sancti Pauli fere unicum *effatum* eiusdem sancti apostoli efficiatur etc. Periodos etiam hinc inde nimis longas esse.

11. *Vanesa aep. Fogarasiensis et A'ba-Iuliensis* (n® 5). — Alius reverendissimus ait: tanti momenti sunt decreta et definitiones huius schematis, ut, si a concilio approbentur, omnino digna sint quao in decretorum Vaticanorum serie primo loco ponantur.

12. *Vitezich ep.Vrgtiensis et Dubocoicich ep. Pharensis* (u® 7). — Alii duo reverendissimi patres desiderarent maiorem in rebus exponendis concisionem, quam sine magno incommodo procurari posse dicunt.

13. *Del Valle ep. Huanucensis* (n® 8). — Alii reverendissimo patri pschema in genere placet.-

14. *Biró ep. Szathmariensis* (ne 13). — Alius reverendissimus pater observat, quoad materiem, argu-

1 *recensentur* cd.

mentum praesens non in tota sub extensione tractari, sed solum per summa capita attingi. Iliae desiderari in toto tractatu definitionem ecclesiae *realem* et alia plura. Scilicet ecclesiae divinam fundationem non erui c Scripturis, nec indicari cius scopum; non evolvi elementorum, quibus constat, genesim ot mutuam connexionem; taceri originem ecclesiae et immutabilem constitutionem; doniquo nihil dici do obligatione eam ingrediendi, ncc de ccclcsiae dotibus; identitatem ccclcsiac Rornanao cum vera Christi ecclesia congruis testimoniis aut rationibus non roborari.

„Quoad formam, optari elocutionem minus concisam ot fragmentariam, magis plenam et expositoriain,®

15. *Ballerini patriarcha Alexandrinus* (n® 16). — Alius reverendissimus pater ait; non omnia sane continentur, quao do ecclesia Christi possent dici; sed synodales constitutiones non sunt absolutae B thoologicao tractationes. Quod formam attinet, aliquando dictio apparet aridior ct ioiunior, quam tantum argumentum deceret; idquo quia rationum momenta aut parum evolvuntur, aut omnino tacentur.

16. *Desprez Tolosanus* (n® 15). — Alius reverendissimus pater observat quod studium brevitatis aliquam in prioribus capitibus obscuritatem inducit.

17. *Monetti Cerciensis* (n® 17). — Alius reverendissimus pater dicit, schema esso opus maxima commendatione dignum, ob scientiam ct eruditionem in eo aequo refulgentem.

18. *Bieca generalis Minimorum* (n® 23). — Alii reverendissimo patri plurimum placet universa doctrina in decem primis capitibus contenta, tum in genero tum in specie, tam in ordine suo logico quam theologico. nMiror, addit, in toto schemata nullam fieri mentionem de infallibilitate Romani pontificis C in dogmaticis definitionibus, seu, uti aiunt, *ex cathedra* loquentis. Quamvis in *concreto* considerata quaestio supervacanea videri possit, non tamen in *abstracto,* quaol nimis valde iamdudum praeiudicata est per ephemerides ac rccentiora opuscula. Idcirco ferme necessarium puto, ut concilium Vaticanum, conciliorum antiquorum vestigia premens, grabantes errores, data occasione, damnantium, definiat sicut auctoritatem Romani pontificis in regendo, sic infallibilitatem in docendo."

19. *Monserrat y Navarro Barcinonensis* (n° 28). — Alius reverendissimus pater ait: recte ct perspicuo disseritur de omnibus quae ad praecipuum schematis argumentum pertineant, scilicet do Christi ecclesia eiusquo divina institutione.

20. *Passeri abbas Sanctae Agnetis* (n® 49). — Alius reverendissimus pator observat tria, quoad *modum* doctrinae propositae: Primo, desiderantur D testimonia votaris Testamenti ad ecclesiam spectantia, quae ot multa reperiuntur ot idonea. Secundo, auctoritates ox sacra Scriptura depromptae ponendae erant non in fine capitum, sed eorum initio, cum sint fidei catholicae fontes ct fundamenta. Tertio, nullibi legitur definitio ecclesiae; quao ideo opportuno potest poni, antequam describatur ecclesiae constitutio per partes.

Quoad *ordinem* capitum, caput II habet duas partes, quarum posterior *de vero cultu* melius poneretur vol post caput VI, vel in oius fine.

21. *Apuzzo Surrentinus* (n® 43). — Alii reverendissimo patri schema placet. Plurima in eo nitent, et cum non sit tractatus theologico non requirebatur ordo similium tractatuum proprius. Tamen, 1® quaedam proponuntur sino ulla probationo ex sacra Scriptura; 2® deest ecclesiae definitio; 3® ex *notis* ecclesiae exponitur sola *unitas;* 4' omnino explanetur, quaenam sit vera ecclesia, ut ita detur ratio, cur appositus sit canon XIH; 6° caput VI posset iungi cum II.

22. *I/Ambrosio Muranus* (n® 67). — Alius reverendissimus pater totus in eo est, ut loco tituli *societatis, corporis Christi* commendet nomon *regni Dà et Christi,* illudquo in schemate adoptandum magnopere exoptat. Haec enim locutio videtur esso 1® magis biblica, 2® ad profligandos ecclesiae hostes potentior, 3® ad demonstrandas vero eiusdem proprietates et dotes, nec non ct 4® ad divina iura tuenda peraptissima. Quod fuse ct ex ordine evolvit

23. *Aronne Montis Alti* (n® 60). — Alius reverendissimus pater ait: optandum, ut omnia schemata sapiant stylum lucidam, castigatum, gravem omnique numero absolutum; adeoquo committantur alicui viro in latini· litteris ct sacris scientiis versato, qui ea omnia perpoliat, non excepto praesente schemate, licet illud styli perspicuitate satis niteat,

24. *Errington Trapezuntinus* (n® 36). — Alius reverendissimus pater opportunum ct quandoque necessarium case censet, ut capita schematis recudantur ita, *ut in ipsis doctrina catholica de qua agitur, simpliciter, praecise, complete et perspicue proponatur,* resecato omni verbo superfluo aut minus accurato, maxime cum agatur de rebus fidei. Ut hoc praestetur, oportet, 1° ut stylus schematis *non sit oratorius,* sed *didácticos;* 2® ut eadem idea exprimatur eisdem verbis; 3° ut nexus inter capitula vel inter ipsas propositiones earumquo probationes non asserantur, nisi sint pars doctrinae catholicae; 4° ut doctrina de re aliqua *simul et complete* exponatur: verbi gratia de *unitate* ecclesiae nullibi adest doctrina clara et *completa.* Ut abstineatur a citationibus sacrae Scripturae, ex parte tantum et velati accidentalitcr adductis, noe ponantur hi textus ad calcem propositionis. Hactenus de opportunitate reformandi schematis capitula. Verum etiam *necessaria* est in certis casibus; nam quandoque impossibile est verum sensum propositionis assequi, praecipuo ubi agitur do opinionibus hactenus pro

et VII), *de obiecto infallibilitalis* (cap. IX), *de potestate ecclesiae* (cap. X).

25. *Allou Meldeiisis cum decem et septem aliis episcopis Galliae, scilicet: Belloracensi-Noriomensi-Sylraneetensi, Sagietisi, Aiethonensi, Corisopitensi, Sozopolitano, Tipasitano, Ktdhenensi, Lemoricensi, Belemensi de Farà, Belliccnsi, S. Dionysii Beunionis, Cenoinanensi, Aniciensi, Trecenti, abbate de Troppa, Caniutenei, Mimatensi, Blcsensi* (n®41). — Decem ct octo reverendissimi patres aiunt: tum doctrina tam forma schema illud praecellit, licet stylus plenior optetur. Insuper, proponuntur duo addenda: 1® formula quaedam de *notis ecclesiae,* ad finem capitis X lin. 10 [543 Ds] ponenda1; 2® capitulum integrum de *episcopis,* in quo definiantur eorum divina institutio, dignitas ac iura; cuius capituli locus et forma a plenaria Deputationo determinentur.

2G. *Magnasco Bolinensis* (n® 55). — Alius reverendissimus pater laudat in auctoribus schematis doctrinae profunditatem, eruditionis amplitudinem, sententiarum veritatem, dictionis proprietatem et, quantum res patitur, brevitatem. Censet tamen schema in principio mancum osse, 1 quoad modum tractationis, quia non exhibet generalem rei de qua tractatur notionem et totius tractationis ideam; 2® quoad *rem* ipsam, quia sumitur non a notione communiter accepta et in evangelio tradita, sed ab

1 quia ed.

1 Vide infra »nb una.

occultiore illa et intima ecclesiae proprietate, quatenus est mysticum Christi corpus; 3° quoad finem tractationis, qui est refutatio recentium errorum contra ecclesiam. Ad hos enim profligandos nil aptius est, quam proponere *factum* institutionis ecclesiae, quam non aliam esse ac Romanam, asseratur omnino oportet Quocirca putaret praemittendum esse integrum caput cui titulus: *Ecclesiam esse a Christo institutam.*

27. *Marguerye Augustodunensis cum Dirionensi, Littensi, Virariensi, Ebroicensi, Lucionenss, Conttantiensi et Abrincensi, Elnensi, Naneciensi ei Tullensi, Rupellensi et Santonenti* (n6 67). — Decem episcopi Galliae observant duo: Ie Ad pauciora rodaci posse hacc capita, remotis inutilibus verbis, coarctatis citationibus sacrae Scripturae, et vitata doctrinae iam assertae iterata expositione. 2° In exponenda doctrina, damnandis baeresibus, erroribus profligandis proponitur forma concilio Tridentino usitata, ad quam assequendam α congregatione conciliari seligantur aliquot patres, quibus baec cura committatur.

28. *David Briocenm* (η· 63). — Alius reverendissimus pater ait: quoad *substantiam,* ‡ multa desiderantur, praesertim vero doctrina de ipsamet ecclesiae divina constitutione. Quare omnino addendum est caput, a definitione ecclesiae Bellarminiana exordiendam, ubi et do hiérarchie eiusque partibus constitutivis tractandam. 2° Errores qai profligantur, ex Allemannia oriuntor fere omnes, tacitis aliis, verbi gratia Gallorum, quamvis hi *famosiores* sint nec minus fallaces1.

Quoad *formam,* inculpat stylam nimis laboriosum, infricatum, subobscurum, professores et oratores sapientem; adeoqae retractandam esse multum suadet

29. *Bemadau Senonensis* (n· 64). — Alius reverendissimus pater ait: 1° non datur definitio ecclesiae, qaae initio opportune poneretur. 2 Prima pars ad pauciora reducatur, vitatis inutilibus discussionibus et repetitionibus. 3 Stylus nimis diffusas est, refertasque locationibus e scholasticorum Germanorum libris desumptis.

30. *Place Massiliensis* (n® 61). — Alius reverendissimus pater reprobat multa: ordinem parum lucidam, divisionem non sat perspicuam, methodum haad •cientificam, stylum nec simplicem nec semper proprium: alia esse inutilia, alia vero minas accurata. Valde igitur optat, ut his vitiis afferatur remedium, additque novam schematis formulam.

31. *Raess Argentinensis* (n° 74). — Alius reverendissimas pater ait: expeditior esse posset forma, totumque prooemium ita modificari:

nSupremi pastoris apostolicum ministerium, cui Ineffabili Dei providentia et misericordia adseiti jumas, sino intermissione argot sollicitudinem no- D >tram, at via quao ad vitam et salutem ducit aeternam, omnibus hominibus pateat, ot qui in tenebris ic in umbra mortis sedent, ad lucem et agnitionem veritatis perveniant. Cum igitur Deus et Salvator noster totam christianae veritatis doctrinam et acquirendae salutis thesauros, tanquam fontem iugiter manantem, in ecclesia sua constituerit, ut omnes sumant ex eu vitao potum: inprimis ipsa vera ecclesia errantibus simul et fidelibus instantius commendanda est, ut illi ad viam salutis adducantur, hi autem in ea magis firmati confidenter progrediantur. Nostri quocirca muneris ĕtc.

32. *Salzano Thanensis et Zelo Acersanus* (n® 87). — Duo reverendissimi patres dicunt: cum capita proposita nec sint, nec esso possint tractatus theoA logici, quod nutem in proposito fuit, nempo errores nostrae aetatis circa ecclesiam et eius relationes cum civili societate configere, illud echemiitia auctores rectissimo ordino et methodo concinnatissinm sint assecuti, ideo nullo pacto schema hoc esso renovandum, sed omnino retinendum, prout iacet salvis animadversionibus congregationi subjiciendis.

33. *Cardinatis Pecci Perusinus, cum Fulginatensi, Nursino, Tudertino, Amerino, Narniensi, Tifemale, Nucerino, Eugubino* (ne 92). — Novem reverendissimi patres vellent, ut stylus maiori polleat claritate et fluiditato. Ad haec, simul ponantur omnia quae tractant do ecclesia, adcoque capita 13, 14 ct 15, do eadem tractantia, praemittantur undecimo et duodecimo, ubi do Romano pontifice; quibus addi posset aliquid de episcopis, nisi alio in schemate do illis sermo fiat.

34. *Lyonnet Albiensis* (n® 71). — Alius reverendiasimui pater improbat stylum fusiorem, intricatum, simul et absentiam ordinis. Statum quaestionum non sufficienter explicatum. Quod vero maximo mentem offendit, esso adeo altum silentium do iuribos et praerogativis episcoporum, ut vix excusari possit, atquo fidelibus merito postulare liceat, ao episcopi casu quodam suppressi sint.

35. *Gai abbas Sanctae Práxedis* (n® 111). — Alius reverendissimus pater ait: licet in genere laudem mereatur schema ob doctrinam et ordinem, tamen visam est nonnullis in nimia capita diffluere, quae ideo (si schema reformetur) ad haec tria possent reduci: ‡ de natura ecclesiae; 2° de eius proprietatibus, dotibus ac potestate; 3° de ecclesiae notis.

36. *Veneri Bririensis, Speranza Bergomensis, et Vaisecchi Tiberiadensis* (n· 75). — Alii tres reverendissimi patres maxime commendant schema, excepto quod nonnihil deficero videtur a plena et convenienti notione ecclesiae, et praecipue ab eius institutione, a qua proinde esset exordiendum, in auxilium vocatis tot tamque luculentis utriusque foederis testimoniis.

37. *Ormaechea de Tulancingo* (n° 78). — Alius reverendissimas pater summis laudibus salutat schema, opusque perfectam esse existimat et probat, licet in quibusdam perfectius reddi posse putet; verbi gratia ut ex VII et VIII capitibus fiat unicum etc....

38. *Lynch CarolopaliCanus* (n® 80). — Alius reverendissimus pater ait: Saepius nec accurato loquitur schema, nec clare, nec servato bono ordino in ideis evolvendis. In quorum confirmationem subiiciuntur exempla.

39. *Caixal y Estradi Urgellensis* (n® 107). — Alius reverendissimus pater vehementer improbat schema ob sequentes defectus: ‡ ob methodum nimis syntheticam, qoae scholis potius quam concilio oecumenieo conveniat. 2® Ob silentium do fundamento ecclesiae, qui defectus, sicuti et sequentes, provenire dicitur ex dicta methodo. 3e Ob non rectum usum notionis *ecclesiae,* quao sumenda erat in sensu *concreto* ac *singulari* et dein per *catachresim* in partes deducenda. 4® Ob consectaria, quao ex notiono ecclesiae, prout in schemate usurpatur, deducere possent in suum favorem protestantes. 5° Donique ob defectum ordinis et delectus rationum in evolvenda thesi unicuique capiti praemissa.

Idcirco reformandos censet omnes canones, iuxta observata in capitibus, quorum plura omnino immutata sunt

40. *Cardinalis Riario-Sforza Neapolitanus cum Salernitano, Contentino» Laguedoniensi, Aquilano, Smyrnensi, Tranensi et Nazareno, Tarentino, Peginenti, Ilüssanensi, Compitino, PatraCensi, Anglonensi*

1 Ab auctore huvlsatur Guizot, Prewnsé et Vacherei, quorum ncrtuiuA disertis Terbi· afferuntur.

et Tursiensi, Castri Alaris, Thelesino, Hubenii et Bu~ tantino, Casertano, Pennensi et Atriensi, Sancti Stceri, Luceriae, Marsicensi et Potentino, Nolano, Gallipolitano, Thyatirensi, Milelenti, Thanensi, Acersano, Calatanisiadensi, Liparitano, S. Angeli Lombardorum, Oppidensi (n° 85). — Triginta revorendissimi patres aiunt: stylus, licet rit elegans, convenit tamen scholae potius quam concilio, quod uti solet stylo biblico et patristico. Desiderator quoque melior delectus textuum. Clarius explicandae quandoque locutiones circa caritatem[1] ecclesiae, ne baec credatur invisibilis. Dicatur aliquid de ecclesiae *sanctitate, catholicitate* et *apostolicitate,* non tamen ut de ecclesiae notis, nec in distinctis capitibus, sod data opportuna occasione. Verum distincto capite opus est, ut doceatur ecclesiam Romanam esse veram Christi ecclesiam. Proponitur alia schematis forma, mutato capitum ordino.

41. *Barabesi S, Miniati* (n® 101). — Alius rave-B rendissimus pater admadverrionibus aliorum reverendissimorum episcoporum, quorum sententia prius exposita fuit, plus minosvo adhaeret ex corde.

42. *Cardinalis de Bonnechose cum Bituricensi, S. Claudii, Tarantasiensi, Anneciensi, Ambianensi, Allievitano, Appamiensi, llhedonensi, A¡rebatensi, Algeriano, Ceramensi, S. Deodati, Turonensi, Imae Telluris, Cameracensi, Nirernensi* (n· 114). — Decem et septem reverendissimi patres observant tria: Io Necessarium esse, ad consequendum schematis scopum, ut eccleriae origo, constitutio, forma, internaeque qualitates exponantur clarius et enucleatius iuxta naturalem cognitionum ordinem, ct modo magis nostrae aetati accommodato. 2e Ut supprimantur ea quao traduntur do potestate coercitiva ecclesiae, et loco anathematis ponantur errorum quolificationes. Nulla namque est regio, ubi valeat ecclesia uti praodicta potestate, quam asserere et C inutile ot perniciosum foret. 3° Demum stylus desideratur clarior ot magis praecisus.

43. *Jìamadié Elnensis* (n° 99). — Alius reverendissimus pater vehementer impugnat schema, magnisquo defectibus illud laboraro contendit: nulla pollere methodo, nullaque rerum iunctura connecti, confusionem vero in eo existore summam. Imprimis autom invehitur in notionem ecclesiae, ut *corporis mystici* Christi, quam causatur esso nimium abstractam et mysticam; et in doctrinam do obiecto infallibilitatis quam, inter alia, dicit sapero traditionalismum. Itaque, rciecto schemate, proponit aliud quoddam, ab aliquot patribus elaboratum at a se quoque subscriptum.

44. *Callot Oranensis* (n® 100). — Alius reverendissimus pater ait: imprimis desideratur ecclesiae definitio, qua deficiente, oritur in schemate obscuritas ot confurio, praesertim cum ibi eadem vox D *ecclesiae* nunc do *corpore,* nuno voro de *anima* eiusdem passim usurpetur. Expedit itaquo, ut seorsim dicatur do corporo ecclesiae, do eius partibus, et spociatim do episcopis; ubi etiam decreta do eorum iuribus condantur. Verum non videtur expodiro, ut in concilii decretis introducatur illa doctrina de *anima* ecclesiae, quao scholis potius relinquenda est, utpoto abstraotior et captu difficilior, nec ab ipsismet theologis eodem modo intellecta. Propositionem autem: *extra ecclesiam non datur salus,* explicandam ita, ut dicatur simpliciter, „omnes homines teneri veram ecclesiam quaerere, inventamque ingredi, neo aliter posse ♣eternam consequi salutem, nisi tamen eam invincibiliter ignorent.-

45. *Vespasiani Fanensis* (n® 105). — Alius reverendissimus pater inquit: in tribus prioribus capitibus adest quaedam confusio: melius erit primo de religione a Christo instituta loqui, deinde vero de ecclesia, qua haec religio continetur et exprimitur. Tum proponitur nova reductio duorum priorum capitum, quae typis separatim mandata est[1];* et adduntur quaedam observationes in reliqua capita et in canones.

4G. *Dreux-Brfai Molinensis cum Montis Albani, Versaliensi, Carcassonensi et Lingonensi* (n® 73). — Quinque reverendissimi patres, praeter varias adnotationes et modificationes, proponunt prooemium et duo prima capita, in novam formam redacta, quao inferius separatim legi possunt[5].

47. *Arrigoni Lucanus* (η·21). — Alius reverendissimus pater ordinem capitulorum melius dispositum fore censet, si ageretur primo de ecclesiae institutione, secundo do ecclesia ut vera societate, in qua sola Christianam religionem excoli posse; tertio de necessitate pertinendi ad ecclesiam; quarto et quinto de ecclesiae visibilitate, de visibili eius unitate et caeteris, prout exhibet supplementum, his observationibus annexum, ubi etiam legere est tria priora capita ex integro refecta[1].

48. *Castaidi Salutiarum* (n° 108). — Alius reverendissimus pater ait: „Hoc schema, etsi melius illud exornatum appareat quam schema de materialismo etc., attamen ea caret *fluiditate, perspicuitate, optimaque rerum ordinatione et connexione et verborum oeconomia* quam omnes[4] admiramur in concilio Tridentino; desiderari etiam acutissimam doctrinae catholicae[4] expositionem, quae in eodem concilio Tridentino conspicitur; ideoque valde timendum esse, ne opus concilii Vaticani, quoad haec capita, non parum inferius opere concilii Tridentini sit evasurum.- Vellet propterea illustrissimus episcopus, „ut hoc schema non solum viris in theologia, sed etiam in lingua latina et in accurato scribendi modo optime expertis diligenter expendendum traderetur. Et melius esset, si ipsa materies schematum hisco viris concinnanda et exponenda sub ipsorum schematum auctorum directione committeretur.- Unde aliam proponit *schematis* formulam, separatim inferius dandam[3].

49. *Montpellier Leodiensis* (n® 116). — Alius reverendissimus pator schema ex omni parte probat. Quoad stylum, ait, ampliori forsan forma donandus est, quod sino magno laboro poterit praestari.

50. *Mermillod llebronensis* (n® 91). — Alius reverendissimus pater proponenda esso arbitratur haee duo: 1° Quaedam de primaeva ecclesiae origine, nec non de eius ab initio existentia, instar prooemii, praemittenda; 2° addendum decretum de infallibili-‼ate Romani pontificis post canonem IX tractanda. Utrumquo habetur infra in appendice separata[1].

51. *Maret Surensi* (n® 62). — Cuiusdam reverendissimi patris adnot iones sunt generales aliae, aliae speciales. Quid autem contineant, docebit appendix, quae eas integras refert[1].

52. *Bifidi Pistoriensis cum cardinali Pisano et aliquot aliis ex Italia centrali* (n® 123) — Aliquot reverendissimi patres aiunt: eSchema, si res spectentur, apprimo Undandum in generé, tum ordine, tum doctrina, quibus et firmantur veritates et exploduntur errores. In quibusdam tamen, plus desideraretur ot plenitudinis et distinctionis.

rRatio dicendi aliquantulam est involuta, nec

1 Videtor legendam *claritatem,* scilicet *visibilitatem.*

1 Ct infra eub nom. 138 et 172.
1 C£ infra nam. 596.
▮ Vide infra nam. 593.
4 ota. ed.
1 Vide infra vub num. 594.
• Vide infra sub nom. 602.
1 Vide infra «ab num 529.

prono alveo liquide fluens, nec satie pressa/ Haec in genere. Quod ad adnotationes particulares, insertae sunt in appendice[1].

53. *Moreno Eporediensi* (n® 96). — Alius reverendissimus pater, praemisso suo *opinamento* de gravi praeiudicio, quod ex ilia «formula delecta ct praescripta[4] provenire possit ingenti bono a concilio afferendo, dicit se non posse «sibi facere *aequum cogitatum* de schemate proposito, deficiente primo schemata do *fide,* a quo dependet. Quae autem interea observare potuit sunt haec: 1° ^Stylus certe commendabilior, sed quam maximo differt ab illo schematis de *fide:* unus et idem at perpolitus et decorus peroptandas. 2° Principia et progressionem logicam aut desiderari, aut non satis perspicuam case. 3· Aliqna ex parte deficere, aut non satis ea indici, quae in ipsis parvis catechismi habentur ad instructionem plebium/ Caoterum «ri *qua inexculte, non accurate, forsan inepte dixit, expostulat indulgentiam, propter alundantiam bonae voluntatis* In fino apponitur alia *formula,* in appendice reproducenda'.

54. *Dubreil Arenionensis* (n 115). — Alius reverendissimus pater dicit: Schema multis laborat defectibus: plura in eo desiderantur, multo piara omittenda sunt 1· Deest apta definitio ecclesiae; 2® do capite visibili, Romano pontifice[1] ; de aliis vero hiérarchisé ecclesiasticae ordinibus nihil, «quod nec fas e¿t, nec decet. 3® Multa etiam traduntur de *corpore* ecclesiae, at do anima et de his. quie ad eam pertinent, fere nihil; cum tamen rea sit maximi momenti, tamque multi *bonae fidei* reperiantur inter *acatholieos,* qui ad animam ecclesiae pertinent, licet visibiliter in hac *arca* novi foederis non inveniantur. Quos dum una manu traxerimus, altera no repellamus; et cum venerint, non simus severiores in fide, in disciplina. — Quao omittenda videntur, spectant ad quaedam puncta, suo quodvis loco, in variis capitibus indicanda.

55. *Devoueoux Ebroicensis* (n® 59). — Alius reverendissimus pater miratur, paucissima dici de episcopatu et conciliis generalibus; et ideo proponit caput integrum, ex aliquot conciliis provincialibus Galliae maximam partem et fero verbotenus depromptum ac post caput decimum schemati inserendum

56. *Dupanloup Aurelianensis* (n 106). — Alius reverendissimus pater ait: «Christi ecclesiam non, ut par est, illustrat, nec satis spirat charitatem et xelum animarum propositum schema; nac proinde nimium[1] obliviscitur suam *causam impellentem,* nec satis attingit *causam finalem* ultimam, nec *primam,* quae est aeterna animarum salus et Ipsa veritatum salutarium declaratio/ — «Nonnulla etiam inveniuntur obscura nimis, vel aequivoca, vel etiam falsa et reiicienda; plurima imprimis, et gravia quidem, omittuntur; et totum istud schema prae so fert nescio quid stricti ac9 rigorosi.

«Et primo quidem, quoad lacunas schematis, neque de origine et antiquitate ecclesiae, neque de eius institutione seu fundatione, nec non et de magnis eius dotibus et notis sufficiunt ea quae dicuntur. Scilicet non deberent silentio omnino praeterivi relationes, quae sunt inter religionem patriarcharum institutionemquo mosaicam, et evangelicam dispensationem®, cum non desint qui negant ilia mutuo inter se coniungi, et magis indo doctrina do salute hominum possit illustrari. «Multum etiam hodie propalatur error dicentium nullam externam societatem seu religionem- a Christo institutam fuisse, quem tamon errorem schema vix perstringit. Silet quoquo de ecclesiae dotibus, sanctitate, catholicitato. apostolicitato, indefoctibilitato et unitate. «Multo minus tolerabile est sileri in schemate do ecclesiastica hiorarchia, vel nonnisi obiter de episcopia ct presbyteris quaedam interseri.

«Secundo possent ac deberent introduci nonnulla ad demonstrandum necessarium caso magisterium infallibile; ex hoc enim puncto omnia alia pendent.

«Tertio, ad rigorem autem, et pene dixi duritiam quod spectat, doctrina de anima ecclesiae, ut aiunt, nodum[1] illustratur, vix ac no vix quidem in schemate implicatur/

Illud praeterea probari non potest, quod tacetur do iuribus societatis civilis, dum ecclesiae iura strenuo proclamantur; nec potest silentio omnino praeCeriri specialis rerum status o concordatuum regimine ortus, no videatur ecclesia parvi penderò concordiam inter duas societates.

57. *Cardinalis Gonelia Viterbiensis cutn Tiburtino, Signino, Carnetano, Ferentinate, Alatrino, Anagnino, Tarracinensi, Nepesino, Tripolitano, Verulano, Faliscodunensi* (n 45). — Duodecim reverendissimi patres dicunt: 1· Praemittatur plenior et adaequatus ecclesiae conceptus, utramque eius partem visibilem et invisibilem complectens; dein exponatur factum cum iure coniunctum, scilicet ecclesiae institutio et finis a Christo institutore propositus. Hoc vero optatur, 1 quia tunc universa doctrina de ecclesia facile ordinateque flueret; 2 quia idea mystici corporis Christi non eat coarcUnda ad solam partem sui nobiliorem, neglecta externa seu visibili, quae ad corpus Christi mysticum efformandum aequo concurrit; 3· quia haeretici contra ecclesiae invisibilitatem ct contra eius visibilitatem pariter dimicarunt.

2® Praecipuam locum assignandum putant *notis* verae ecclesiae, de quibus sermo fit in schemate quasi per transennam, dum alia ad ecclesiam spectantia, scilicet socialis forma, origo, finis etc. . . . totidem fere distinctis capitibus tractantur; praesertim cum in hoc sita sit praecipua cum protestantibus controversia, qui novas notas sibi procudunt; cumque errores contra veram doctrinam de Christi ecclesia summa cura sint in schemate prolati.

3 Desideratur magis concinna et latino eloquio splendens dictio.

58. *Faici Brugentis* (n® 32). — Alius reverendissimus paler vellet, ut citationes ex sacra Scriptura, quoad fieri potest, referantur ad litteram, et caractcribu α textu diversis distinguantur. Distinguantur etiam sententiae sanctorum patrum, addito aliquo signo, puta (,“).

59. *Spilotros Tricaricensis* (n® 46). — Alius reverendissimus pater gravissimum esse reputat propositum schema, ct fuso disserit do ecclesia in genere, specialiter vero de eius sanctitate et visibilitate, quia atraque a proteatantibus fuit negata, in quorum gratiam potissimum ista duo commendantur.

Cum porro ecclesia sit simul visibilis et invisibilis, non secus ac homo ex anima et corpore consistit, in schemate vero, capite primo agatur de ecclesia invisibili, de visibili autem in quarto, vellet utrumque caput in unum reduci, ut ita plena et integra in illo habeatur notio de ecclesiae essentia, naturo, et regiminis forma. Inde enim sua sponte fluere ea, quao in capite secundo traduntur de vera religione.

[1] Vide infra nam. 608.
[2] Vide infra nun. 595.
[3] Ita in editis, «nliiis 5 de; videtur aliquid dees».
[4] Vide Infra sub num. UQ0.
[5] *nimirum* od.
[6] *d* ed.
[7] *non modo* ed.

60. *Rogers Chathamensis* (n® 44). — Alias re- A verendissimus pater gcocratim loquendo, nullam videt neccMitatem vel utilitatem multiplicandi dogmata fidei. Quod si qua dogmatica definitio necessario proclamanda est, nulla *nota materia* adiungatur, tum quia do talium rerain tractatione nulla facta fuit patribus praevia admonitio, tum quia deerat tempus ad res mature considerandas.

61. *Di Pietro Nyssenus* (n® 33). — Alius reverendissimus pnter ait: doctrina contra errores modernos omnino declaranda.

Quoad formam, exponatur α principio ecclesiae origo et constitutio, et ordo capitum aliquantum immutetur; stylus etiam reddatur expolitior et minos ornatus.

62. *Peliti Aguipendiensis* (n® 76). — Alius reverendiMimns pater causatur temporis praescripti brevitatem, quod non potuerit singulas schematis partes rite examinare et suis sdnotationibus illustrare. In- *i terca longam instituit *idearum* suarum seriem eo fino, ut instar prooemii inservire possint, quin tamen illud in certam formam redegerit.

63. *Ketteler Moguntinus* (n® 14). — Alius reverendissimus pnter ait: Schema est reiiciendum; nam quamvis plurima contineat quae placent, tamen non assequitur scopum et finem concilii. Et quidem:

1° Doctrina de ecclesia coniungi debuit cum doctrina do lesu Christo, vero Deo veroque generis humani Salvatore; tum ob intimam horum connexionem; tum propter errores nostra aetate grassantes, qui omnes ad duos praecipue reducuntur, ex quibus velat ex duplici fonte dimanant. Horum altor error vereatur circa ipsum Redemptorem, qui negatur; unde profluunt naturalismos, rationalismus, pantheiemus, materialismus, independentiemue et aliae aberrationes. Alter error aggreditur Christi sponsam, sanctam ecclesiam; unde venit indifferen- C tismus, cuius formam hodie fere omnes haeresce induerunt. Ilis duobus erroribus opponenda eat doctrina de Christo redemptore et de ecclesia simul •innetis.

2° nTotus ordo et methodus, qua in schemate doctrina traditur, reformari; doctrina ipsa compleri et perfici *debet* Nam 1® proponenda erat tota doctrina de ecclesia, quia fere tota in dubium vocatur. 2® Proponenda modo perspicuo et facili. In schemata vero proponuntur tantum partes doctrinae., et quidem methodo difficiliori, incipiendo ab eo quod est occultum, mysticum, quodque ultimo loco erat ponendum; neglecto quoque fundamento historico institutionis ecclesiae, cuius loco ponitur definitio societatis philosophica, quod fundamentum infirmum est et abstractum. Praesertim manca est methodus schematis, ubi agitur do hicrarchia ecclesiastico. In toto demum tractatu deest rorum connexio et per- D spicuus ordo; praecise quia deest fundamentum historicum.

3® ^Expedit capita doctrinae, quao in primo schemate dogmatico retinentur, huic constitutioni do Christo et *ecclesia* inserere/ Haec enim tria facile et logice ¡unguntur, ot doctrina do Christo et ecclesìa maiorem indo abundantiam et intelligontiam pleniorem acquireret. Proponitur igitur aliud schema1, ad normam praedictarum observationum exaratum, atque argumentis tum theologicis, tum philosophicis, tum historicis innixum, 1® ad illustranda illa bina mysteria de Christo et ecclesia, et 2® ad profligandos praedictos binos errores fundamentales circa utrumquo.

64. *Cardinalis Guidi Bononiensis cum Liparensi, Troiano, Aprutino, Dionysiensi* (n® 97). — Plures alii patres sentiunt esse schema mancum, confusum et fere nullis divinis documentis fultum. Nullibi legitur definitio ecclesiae, quao tamen ipso initio erat ponenda; pariter nihil dicitur de notis visibilitatis. Nec placet ordo in rebus exponendis adhibitus. Fere in quovis capite alia esse omittenda, addenda alia, plura mutanda; totum denique schema, canonibus non exceptis, reformandum esse, iaxta normam in appendice inserendam1.

65. *Fogarasy Transsylvaniensis* (n® 68). — Alius reverendissimus pater ait: Schema, prout *deductum est,* in *diligens trutinium* revocetur. Displicent in eo fere omnia. Displicet materiae delectus et dispositio: nimirum proponuntur constitutiones et canones dogmatici, quos condendi nulla videtur adesse necessitas. Non placet notio ecclesiae, qua *societatis,* utpoto minus adaequata et a divina eius institutione abludens. Ad haec, de ecclesiae constitutione et notis aut parum dictum, aut nihil. Nec tam do iuribus ecclesiae et potestate, quam de sublimi eius missione erat agendum, ne scopus schematis dicatur esse *unilateralis.*

Anathematum censurae seponendae, quia nostra aetate in animarum perniciem potius quam in bonum vergerent

Reprobanda quoque methodus in tractando mere scholastica, et a sanctorum patrum modo docendi longe remota, nec ubique ordinem logicum secuta.

Denique observat illustrissimus dominus duo: 1® No nova dogmata catholicis proponantur; 2® ne definitiones dogmaticae in concilio aliter, quam per unanimem patrum sententiam stabiliantur. BPluralitas votorum, ait, conscientiis iugum *insupportable* imponeret, et forsan etiam (quod absit) florentem ecclesiae unitatem in miserum modum turbaret- Pro conclusione adnectit novum *schema,* quod in- C sertum est appendici1. Constat XV capitibus, amandata solita canonum et censurarum forma.

In titulum et exordium·

66. *Fauli Grossetanus* (n® 1). — Quidam reverendissimus pater non probat exordium a *muneris apostolici ofjicio* ductum, eo quod iam in duobus aliis schematibus sit usurpatum.

67. *Ballerini patriarcha Alexandrinus* (n® 16). — Alius reverendissimus pater ait: Non eatis expressa apparet causa cur haec dogmatica constitutio edatur, nempe gravissimi errores hodie grassantes. In fine vero prooemii quae truduntur, sapiant stylum scholaris magistri; quocirca loco ultimae periodi (pag. 4 a lin. 4 [539 Bs}) ponantur haec: rQuare, dum tantam hominum multitudinem extra unicum veritatis et salutis tramitem, extra verum Christi ovile in praeceps ruere ingemiscere cogimur; dum nec paucos ex illis D qui in arca salutis consident indifferentes ac pene inscios praeclarissimi huius Dei beneficii lamentari debemus, aliosquo, etsi Christo nomen dederint, vel unius, quao ad salutem ducat, ecclesiae institutionem negantes, vel germanam eius naturam et indolem pervertentes: nostri non esse muneris sentire nequimus potiora capita verae et catholicae doctrinae de ecclesiae natura, proprietatibus, ac potestate exponere, et grassantes oppositos errores peculiaribus quoque canonum articulis condemnare/

1 Vide infra snb num. 589.

1 Infra sub nnm. 597.

1 Vide infra sub num. 590. Tasa boe loco quam alibi auctores huios *Sywpseoe* loquuntur de sebeante ab episcopo Transsylvaniensi proposito tanqeam de opere ab ilio anUstite improbo labore absoluto. Scilicet nou viderunt rem sole clariorem, hoc nimirum «berna nihil aliud r<#e quas alterum exemplar srbmatis ab episcopo ìloguntiao elaborati, pod antistes Transjylvanieniis, nulla plagii retigfcaK torius exeeriprit, duobus tribusve voeiboi tentón hnauUtis. ěqu suum eidem apposuit

68. *Monetti Cerviensis* (n° 17). — Alius rove- a reodissimus pater sentit: ultima verba primao periodi *(et qui in tenebris . . . perveniant)* omittenda, quippe quae includantur in locutione *omnibus hominibus.*

Ibid. pag. 4, lin. 3 [539 B ǂ pro vocabulo *crescant* ponatur *proficiant,* utpote magis accommodatum ad *viam salutis* ad quam refertur.

Ibid. lin. 5 [b 5] tollendam est vocabulum *verae.* co quod ecclesiae doctrina non potest non esse *cera.*

Juin. 7 et 8 [b ic) melius esset dicere simpliciter *de ecclesia* quam pde ecclesiae natura, proprietatibus, et potestate·, tum quia haec in *ecclesia* includuntur ut partes in toto, tum praesertim quia *proprietates* et *potestas* includuntur in eius natura.

69. *Rosati Lunensis-Sarzanensis* (n° 20). — Alius reverendissimus pater ait: Lin. 2 [x e] loco verborum *(in quo... positi sumus)* ponatur: *Nobis... concreditum,* ut metaphora minus impropriaǀ vitetur.

Lin. antepenultima 'b «J post verba *potum vitae (a)* mallet substitui sequentia: „Contra tot ac tantos errores qui nostra tempestate exorti sunt et quibus ferme ecclesia ipsa vel evertitur vel ita foedata exhibetur, ut amplius cognosci nequeat, veram et catholicam do ipsius ecclesiae natura, proprietatibus ac potestate doctrinam tradere et poriores errores indicare et damnaro necessarium duximus, ut errantes, quantum in nobis est, ad viam salutis adducantur, et fideles in ea confirmentur et crescant4

70. *Di Pietro Nyssenus* (n® 33). — Alius reverendissimus pater vult ut potius dicatur: *de ecclesiae natura et proprietatibus, deque potestate in ipsa ecclesia constituta;* nam *natura* et *proprietates* referuntur ad ecclesiam universitàː *potestas* vero ad ecclesiae partem, penes quam est ipsa potestas.

71. *Apuzzo Surrentinus* (n® 43). — Alius reverendissimus pater ait: ne hoc schema eodem fere C modo exordiatur ac illud de *fide,* melius forsan esset initium ducere ab insolito antistitum ex toto orbe terrarum advenientium concursu; tum tristem describere statum ecclesiae, in qua tamen unice est salus.

72. *Aronne Montis Alti* (n® 50). — Alius reverendissimus pater ait: nulla fit mentio *causae proxime determinantis* ad doctrinam de *ecclesia* proponendam, nimirum multiplicium *errorum* circa praedictam doctrinam. Praeterea verba illa secundae periodi: *Cum igitur Deus* etc. ... usque ad *contulerit,* opportunius transferrentur in ipsum corpus schematis. Adeoque tota ista periodus ita reformetur: *Cum igitur hac tempestate circa ceram Christi ecclesiam quamplures errores misere disseminentur, quibus potissime factum est, ut impii homines, eadem posthabita ac penitus despecta, effraenes* in *profundum caeterorum omnium errorum atque impietatum di-* D *lapsi fuerint; idcirco nostri muneris esse* etc. ..., ut iacet in schemate.

Ad haec, io prima periodo loco *quo via quae ad vitam deducit,* quae sonant ingrate, ponatur: *„quo via salutis aeternae* omnibus hominibus pateat/

73. *Allou Meldensis cum aliis ut supra num.* 25 (n® 41). — Plures alii reverendissimi patres postulant, ut p. 3 lin. 14 (b ·] dicatur: pMediorum salutis thesauros in ecclesiam suam dives contulerit, ut omnes ex ea vitam hauriant8 Haec versio graeci textus genuinum textum reddit fidelius.

74. *Edler Natc/iezensis* (n® 60). — Alius reverendissimus pater valde optaret, ut Inserantur capitibus argumenta praesertim e sacra Scriptura petita, quo facilius allicientur acatholici ea lecturi.

75. *Crrruti Savonensis-Naulensis* (n° 54). — Alius reverendissimus pater laudat fermo omnia. Optaret vero explicitant ecclesiae definitionem, initio doctrinae de vera religione alligandam, cuius additionis varias subiungit rationes.

Quoad formam, optaret locutionem magis scripturaǃem ac patristicam, ct methodum α scholis alienam.

76. *Place Massiliensis* (ne 61). — Alius reverendissimus pater ait, prooemium vel omittendum vel saltem restringendam (expuncto vocabulo *depositarium,* utpoto parum latino), iuxta modum qui habetur in appendice separarim impressaǀ.

77. *Mazzuoli Septempedanus* (n 89). — Alius reverendissimus pater mutandam proponit secundam periodum ita: PCum igitur Deus ac Salvator noster *omnia ad aeternam hominum salutem necessaria, videlicet veritates fidei et gratiarum fontes,* m *ecclesiam suam* quasi in depositorium divesa contulerit, ut omnes sumant ex ěa *pabulum* et potum **B vitae etc.-**

78. *Hefele Rottcnburgensis* (n® 77). — Alius reverendissimus pater pag. 3 lin. 13 [b i] post verba *Cum Dominus et Salvator noster* addendum censet *per apostolos suos,* ne malevolis ansa praebeatur vituperandi, ac si quae sanctus Irenaeus de apostolis dixerat, ab auctoribus schematis consulto ad Christum translata fuerint; praesertim cum moderni quidam protestantes hoc ipso loco sancti Irenaei abutantur, ad defendendam suam thesim: 0non Christum, sed apostolos fundasse ecclesiam.u

79. *Cardinalis Itiario-Sforza Neapolitanus cum aliis ut supra num.* 40 (η· 85). — Plures alii patres censent exordium a necessitate, quam nunc habet mundus magis cognoscendi ecclesiam Christi, et ab opportunitate quae sese offert summo pontifici perhibendi testimonium de ecclesia, ex quinque mundi partibus in concilio congregata. Posset etiam exordium sumi ab aliquo praeclaro conceptu de Domino nostro, ut auctore ccdcsiae, et ab erroribus huius aetatis circa illam passim grassantibus.

80. *Cardinalis Gonella cum aliis ut supra num.* 57 (η· 45). — Plures alii patres postulant, ut prooemium sic reformetur: *‚Deus ac Dominus noster Christus lesus, quem Pater misit in mundum, ut saltaretur mundus per ipsum, et omnibus fieret causa salutis aeternae, totius caelestis doctrinae ceritatem' et mediorum salutis thesauros universos, quasi in depositarium dites, contulit in ecclesiam suam, ut omnes ex ea sumerent potum vitae, et aquas de fontibus Saltatoris in gaudio possent haurire. Hanc porro ecclesiam, quae est lucerna ardens in monte posita ad illuminandas omnes gentes, ut omnibus sit via reritatis et salutis, miserrimi huius saeculi filii quotidie impetere non cessant, ac non sine incautorum iattura /alsis nefariisque doctrinis eam tenebris ob-* D *volvere, et veluti a fundamentis evertere nituntur,* Supremi igitur pastoris ministerium, in quo Dei ineffabili providentia et misericordia positi sumus, sollicite et instanter nos admonet, ut nihil praetermittamus, quo via quao ad vitam et salutem ducit aeternam, omnibus hominibus pateat, et qui in tenebris et in umbra mortis sedent, ad lucem ct agnitionem veritatis perveniant, *filii autem lucis in ea confirmentur ac perseverent.* Quare nostro muneri *indulgentes,* potiora capita verae ct catholicae doctrinae de ecclesiae natura, proprietatibus,ac potestate exponere, ct gnusantes oppositos errores subiectia

ǂ Legeadoo, ni tailor, *propria.*

ǀ Premiáis non hteterunt editores, quippe cum acbeina ab episcopo MwUieiui reformatum Mparatim iα appendice minime exhibuerint. Cui negligentias ut occurrerem, illud aubiunxi sub novo numero 604.

› **eo ed.**

anonum articuli· condemnare Htcejjarium exi- a itimavimus1⁄

81. *Dupanloup Aurelianensis* (n® 106). — Alius reverendissimus pater ait: Pag. 3 *potum vitae* metaphorice non concordat cum *thesauris;* non bibuntur *thesauri.*

82. *Ketteler Moguntinus* (n° 14). — Alius reverendissimus pater ait: Exordium non respondet rei gravitati, non bene cohaeret cum ecclesia et cuilibet alteri constitutioni praefigi potuit.

83. *Bindi Pistoriensis cum aliis Italiae centralis ut supra num.* 52 (n® 123). — Plures alii patres aiunt: Verba *thesauros, depositarium* (haec vox inaudita!, *potum* non satis cohaerent; quare vel aptius exprimatur sententia sancti Irenaci, vel mutetur textus ita: nCum igitur Deus ac Salvator noster totius salutiferae doctrinae veritatem salutisque rationes ot vias in ecclesiam suam, quasi in praedivitem thesaurum, contulerit, ut omnes hinc vitam B habeunt, et abundantius habeant, ipsa in primis vera ecclesia et vindicanda et commendanda1 est, ut ct errantibus affulgeat et fideles arctius sibi devinciat/

84. *Vespasiani Fanenis* (n® 105). — Alius reverendissimus pater ait: .Omnes sumant *cx ea potum vitae.* Melius esset dicere *habeant,* nimirum ut potus ab ecclesia ipsa detur.

85. *Arrigoni Lucanus* (n® 21). — Alius reverendissimus pater proponit, ut pag. 3 lin. 4 [a 9] loco adverbii *continuo* dicatur *continue.*

80. *Pelici Aquipendiensis* (n° 76). — Dicit alius reverendissimus pater: nProoemium debet efformari tale, ut valeat tanquam solidum fundamentum ad sustinendum magnum8 aedificium ineluctabilium veritatum, quas4 io animo est proponi8 ad credendum do fide universitati fidelium® in parte dispositiva propositae constitutionis.4 Deberet insuper conscriptum esse stylo eleganti, ordine logico, conceptusque altiores proponere.

Imprimis igitur describenda erat ecclesiae origo, maiestas ac pulchritudo, in tot sacrae Scripturae locis allegorico adumbrata. Dein loquendum erat de ecclesiae institutione et constitutione divina, iam ab origine mundi praefigurata et delineata, tractu vero temporis enucleata et tandem a Christo absoluta. „Post haec tractandum erat de duplici vita, naturali et spirituali, protoparenti nostro a Creatore collata, tit ambas transmitteret in suos descendentes: praeerea, de duplici munero summi pontificatus et hominum procreationis ae moralis seu religiosae institutionis, quorum istud Adamo commissum fuerat et ab eo descendentibus patriarchis, illud vero spetiali familiae reservatum. Qua data occasione, dicendum orat do utraque potestate spirituali et civili, ot praesertim de earum limitibus ex duplici fino B mediato, qui uterque a Deo praescriptus est, determinandis; sic tamen ut in usu officiorum suae com7 potentiae ipsae incedant concordi animo ad finem ultimum utriquo communem assequendum etc. oto.../

Censet illustrissimus antistes, „prooemium efformatum iuxta ideas a so indicatas effecturum osse, ut constitutio de ecclesia attingat gradum sublimitatis, dignitatis, ordinis logici, aliarumque qualitatum, quao a reverendissimis patribus optantur in constitutionibus emittendis nomino summi pontificis, approbanto concilio Vaticano/ Addit in fine: nEx numeris in suo scripto contentis et ingeniose expositi· a viro diserto, deducerentur sine offendiculo conclusiones demonstrantes-veritate· contentas*in tot capitibus propositi schematis, quorum repetita explicita damnatio nescio an expediat.4

87. *Gastaldi Saluiiarum* (n® 108). — Aliua reverendissimus pater ait: Titulus modificandas ita: nPiue episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam, in nomine sanctissimae Trinitatis Patris, Filii et Spiritus sancti, hoc sacro approbanto generali concilio Vaticano/

Prooemium apparet vagum, nimis generale, et quasi caput quod diversis corporibus aptari potest Portendit diversum ab eo quod postea exponitur.

Vox *mediorum* non est latina; substituatur vox *instrumentorum.* Expungatur vox *depositarium,* quae pariter non est latina; et ita dictio ordinetur: nEt instrumentorum salutis divitias in ecclesiam suam quasi in pretiosissimum thesaurum contulerit8 Vel substituatur *aerarium, arca, armamentarium, gazo-.phylacium.*

Phrasis metaphorica *potum vitae* non cohaeret cum *mediorum salutis thesauris et depositario.*

Vocabulum *cerae* superfluum esse videtur, cum omnis doctrina catholica sit *vera»*

88. *Stepischnegg Lacanlinus* (n® 6). — Alius reverendissimus pater sentit valde proficuum esso et in rei natura fundatum, exordium praeprimis sumere a pulchra illa idea: ecclesiam Christi esse Christum ipsum, opus suum redemptionis generis humani, quod quidem semel in ara crucis perfecerat, his in terris misericorditer *continuantem;* adeoque Christum ipsum in ecclesia sua *vivere, docere* ac infinita merita mortis suae omnibus in eum credentibus *communicare,* qui eorumdem participes esse volunt Posset proin iam statim ab exordio capitis primi exprimi: „Pari modo et C pari ex1 causa, qua genus humanum absque *Redemptore,* scilicet incarnato unigenito Filio Dei, salvari non potest, nec absque *ecclesia* id fieri posse; recte propterea, quia redemptor ab ecclesia sua separari non potest/

89. *Guidi Bononiensis cum aliis ut num.* 84 (n® 97). — Ait alius reverendissimus pater: Non determinatur, do quanam ecclesia sermo futurus sit, de militanto in terris, an de triumphante in caelis.

90. *Moreno Eporediensi* (η® 96). — Alius reverendissimus pater dicit: BIn prooemio abstrahit (schema) a sancta synodo in Spiritu sancto congregata4, quod inconveniens putatur. Posset etiam alio ordine disponi.

91. *Montpellier Leodiensis* (n® 116). — Alius reverendissimus pater censet, „prooemium nequaquam immutandum ease, nam, quod ad sermonem et sententias attinet, videtur ex omni parte absolutum/

92. *Simor Strigoniensis* (n® 118). — Alius reverendissimus pater dicit esse necessarium, ut in principio constitutionis do ecclesia Christi sermo fiat ex professo de *divina* ecclesiae institutione, quam increduli negant, et quae in schemate innuitur quidem, sed non pertractatur.

Explicentur etiam, ad normam a sancto Augustino significatam, vel saltem innuantur beneficia generi humano et societati civili per ecclesiam suppeditata, ut appareat, quam sint pravae nostri temporis cogitationes, classicam scientiam a fide, scholam ab ecclesia, ecclesiam α statu civili et matrimonio separantes.

93. *Idèo Lipartnsis* (n® 39). — Alius reverendissimus pater animadvertit in prologo non indieari tractatum de Romano pontifice. Aut totam sche-

* *existimamus* ed.
1 *rf commendanda* om. ed.
• om. ed.
4 *quae* ed.
› *proponere* ed.

matis materiam indicandam esse in prologo, aut olteram constitutionem faciendam de Romano pontifice, deque aliis capitibus et relativis canonibus, quorum thema simili modo in prooemio non indicatur.

94. *Eberhard Trevirensis* (n° 83). — Alius reverendissimus pater ait: Pag. 3 [b s] schematis citatur locus sancti Irenaei *adversus haereses* lib. ΠT, c. 4. Sed verba sancti patris in textum schematis non accurate transcripta sunt Loquitur sanctus Irenaeus non de pDeo et Salvatore nostro-, ut in textu schematis exstat, sed de *apostolis.* Non habet sanctus Irenaeus haec verba: 0mediorum salutis thesauros4, quae revera cum adhibita a sancto patre figura de sumendo potu vitae non quadrant. Sed haec sunt verba sancti Irenaei: pTantae igitur ostensiones cum sint, non oporteret adhuc quaerere apud alios veritatem, quam facile eat ab ecclesia sumere; cum *apostoli, quasi in depositarium dives, plenissime in eam contulerint omnia quae sint veritatis: uti omnis quicunque velit, sumat ex ea potum ℭitae.'* (Edit. Lendini anno 1702; ed. Paris. 1710.) Certo verba, quae in schemate extant, quoad sensum verissima sunt. Sed no textum nostrum malevolorum dicteriis et cavillationibus exponamus, *citationes* e sanctis patribus accuratissimae sint

In copat f.

95. *Fault Grossetana* (η® 1). — Quidam reverendissimus pater dicit: Licet po?set videri inopportunum constitutionem inchoare ab idea corporis mystici, quae obscura est, et certam oc pervpicuam ecclesiae notionem non exhibet, qualem exhiberet clara ct distincta ecclesiae descriptio, séduis metaphoris: attamen cum idea corporis mystici ait imago biblica, sub qua Deus ipse ecclesiam suam considerandam proposuit, potest quoad hoc schema defendi, nec est reprehendendum; praesertim quod schema ex illa idea corporis mystici in primo capite posita, dein logice ad sequentia capita, discurrat.

96. Faatra *Fogarasiensis* (n° 5). — Plures alii patres aiunt: in ℑ linea istius capitis [b k] loco *sempiterno* ponatur *aeterno;* nam primum vocabulum magis futurum respicit

Ibidem lineis 10, 11 [cs], loco in *assumptal nostri corporis forma* desideraremus poni *in assumpta humana ℜatura ;* forma enim non indicat ipsam naturam. Angeli apparuerunt in nostri corporis forma, quin tamen propterea dicendi sint naturam nostram assumpsisse.

Ibidem linea 13 [Cj] post vocabulum *carnales* poneremus *effecti spirituales,* ut indicetur causa cur carnales induerint novum hominem.

In eodem capite pag. 5 lin. 8 [c ¡y] loco *divisi* poneremus *dimmeli;* quia homines numquam fuerunt *uniti* sensu qui intenditur.

Ibidem lin. 10 [c is] loco *membra essent ad inneem* ponatur *membra fierent et essent ad invicem.*

97. *Biró Scathmariensis* (n® 13). — Alius reverendissimus pater ait: Periodus, quao in fine pag. 4 [c a] habetur *ut terreni homines* etc. melius ita componeretur: *ut terreni et carnales homines novum hominem, qui secundum Deum creatus est in iustitia et sanctitate veritatis, induentes, corpus efformarent mysticuml* etc.-

Ibidem pag. 5 linea 16 (c i&| periodum *Atque haec est* etc. ita mutarem: „Atquo haec est praecellens ecclesiae, cuius caput est Christus, imago; quae ut mentibus fidelium constanter exhibeatur, alteque4 defixa maneat, numquam satis commendari potest-

98. *Ballerini patriarcha Alexandrinus* (n° 16). — Alius reverendissimus pater dicit: Aptius mihi videtur exprimi progressiva ecclesiae coagmentatio, si loco verborum1 *corpus efformarent mysticum* (in fino pag. 4 ot initio 5 (cs]) poneretur in *corpus quoddam mysticum coalescerent.*

99. *Despres Tolosanus* (n° 15). — Alius reverendissimus pater ait: Doctrina exposita est opportuna et vera, sed melius poneretur in capite III, ubi declaratur ecclesiam osso societatem spiritualem. Si vero eodem loco retineatur, itu istius capitis initium ad obscuritatem fugiendam exprimerem: nl'nigonitus Dei Filius, qui illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, nulla unquam aetate miseris Adao filiis ope sua defuit. Postquam nutem venit ea plenitudo temporis, quae sempiterno consilio fuerat praestituta, in similitudinem hominum factus, visibilisque apparens in assumpta nostri corporis forma, multo copiosiores in nos effudit divitia» gratiae suso. cum sancUm instituit ecclesiam, in qua nos antea terreni et carnales novum hominem induentes, qui secundum Deum creatus est in iustitia et sanctitate veritatis, unum cum illo corpus mysticum cflormamui, cuius ipso caput ℴ℁ietit.

100. *Rodrigo Yusto Burgensis* (n° 27). — Alius ℜeverendissimo pater observat: Cum de re quavis, ut ait Angelicus, prius oporteat quaerere *an sit,* et deinde *quid sit,* in primo declarandum esset ecclesiam a Christo fuisse institutam, antequam statuatur ecclesiam e?sc corpus Christi mysticum. Eo vell magis quod ecclesia ex facto divino prorsus ct adaequate dependeat, cum cx Christi voluntate quoad esse et estendi modum dependeat. Ordo igitur sive logicus sive historica» exigit evidenter, ut caput secundum primo praeponatur,

101. *D'Aroma Calrcnsis ac Theanensis* (n° 22). — Alius reverendissimus pater longa oratione, quam sibi ia animo erat in generali congregatione recitare, variis ac solidis argumentis probat Christum esse regem, et ecclesiam Dei esse regnum Christi; nec non de utilitato ita ecclesiam appellandi in hoc schemate late disserit Ex quo pro conclusione petit, ut *translata* pulcherrima illa et sublimiori, et per hoc difficiliori comparatione de mystico corporo ad aliud caput, in quo agitur de interna ecclesiae connexione per omnem ¡uncturam in aedificationem corporis Christi, totius praesentis tractationis de ecclesia sit iste titulus: *De Christo universorum rege, atque de regno eius in hoc mundo, quod est ℭcclesia*

102. *Passeri abbas S. Agnetis* (n. 49). — Alius reverendissimus pater ait: In hoc capite linea 11 [C2] loco *nostri corporis forma* dicendum vel' in *assumpta humanitate,* vel iu *assumpta serri forma.* Similiter in sequentibus ita verba mutata vellet: Fut cx terrenis hominibus atquo carnalibus etc. corpus suum mysticum efformurct, cuius etc.-

103. *Lo Piccolo Nicosiensis-Herbitensis* (n° 40). — Dicit alius reverendissimus pater: Optatur brevia definitio *enlitatira* naturae ecclesiae, quae pusset desumi ex prima ad Corinthios, XII, 27: Kos *autem estis corpus Christi, et membral de membro.* Alius reverendissimus pater- etiam ecclesiae definitionem postulat.

104. *Morisciano Squillacensis* (n° 47). — Alius reverendissimus pater *generaliter,* discussis contrariis opinionibus, adprobat in primo capite vocari ee-

' m *awrnptj* om. **rl**

1 Esodtnj exbiWntanifnxdvennnneQicanliaaliB ¿e Is Lastra y ℭaoe (**tr** 109) M ÍUmivlié **Elmsis** (n° í#9).

› *masticum effmmuirent* r«L

* cd.

» ow. ed.

1 Ea-lem fere habet D'Ambroiio Mηranae (n° 57).

• *vel* ctn. cd.

« *nitmbrum* ed.

» Ordinalis Carata Beneventanas (n® ISM)

clesiam *corpus Christi mysticum* potius quam *regnum;* similiter adprobat schematis formulam quoad ecclesiae definitionem.

Specialiter vero hia verbis caput istud incipi vollot: rNon est sub caelo aliud nomen datum hominibus, in quo oporteat eos salvos fleri, praeter unigenitum Filium Dei, qui omnibus miseris Adae filiis, aivo venturum praestolantibus, sive iam in sanguino testamenti consummatum ct omnia restaurantem adeequutis, numquam defuit, illuminans omnem hominem venientem in hunc mundum. Et ipse in ea plenitudine temporis etc.4 Huius substitutionis ratio est, quia cx verbis schematis, quibus caput istud exorditur, posset argui, quod redemptio ct passio Christi (qua nola certe potuerunt qui praecesserant salveri, sed tamquam causa *finals),* redemptio, inquam, eo tempore fuerit causa *efficiens* iustificationis ct salvationi», et pari modo ac in subsequentibus post incarnationem; id quod non est verum. Insuper ne ansa daretur opinandi sanctitatem, charitatcm ct charismatum dona re semper et cumulate in omnibus baptizatis incase, vel inesse debere, ne desinunt esse ecclesiae membra, oporteret verba schematis pag. 5 linea 2 [c ?] *Ad hanc cero* etc. in Eubeequcntia mutari: „Ad hunc vero mystici corporis unionem efficiendam, Christus Dominus regenerationis ct renovationis instituit sacramentum, quo filii hominum tot nominibus divisi, maximo vero peccatis dilapsi membra fierent inter se ad invicem; quao ipso mundana lavacro aquae in verbo vitae sibi divino capiti coaptat, virtutem eisdem praebens nedum fido et apo, sed et potissimal caritate coniungi atque uno suo spiritu vivificari pollens et volens eos2 caelestium gratiarum et charismatum donis cumulatius ditare.4

105. *Sacini generalis Carmelitarum veteris observantiae* (n° 42). — Alius reverendissimus pater ait: Descriptio ecclesiae, quao habetur capite primo, quod nempe sit *corpus Christi mysticum, cuius caput Christus, et membra homines quatenus baptismo regenerati etc.* . . . reiicienda est, ot subsoquens substituenda videtur: -Corpus efformarent mysticum, cuius ipso existeret invisibile caput. Quod videre est in collecta multitudine omnium fidelium baptizatorum Christi nomen profitontiuin per universum orbem visibiliter dispersa, quao crescit per omnes gentes successone pastorum et populorum perpetua, semper illustri- et conspicua, mixta bonis ot malis, electis et repi. ⁋. invisibilis5 fide, sacramentis sancta, communione totius uno, origino ot successione apostolica, amplitudine diffusionis catholica, sub Christi vicario uno visibili capite Petri successore in finem socculi perseveratura.4 Ratio istius substitutionis eat, quia admissa definitione ecclesiae, prout in capite I ecclesiae invenitur, sequeretur, 1· veram Christi ecclesiam ex solis iustis et sanctis componi; 2° peccatores utut baptízalos, ai ipsis mundities et opportuna charitas desit, ab huc mystico corporo excludi; 3· veram Christi ecclesiam notura suo esso invisibilem; 4® visibilitatem non esse essentialem occlesiao proprietatem, nec posse ipsam suam exercere auctoritatem in subditos, quippe qui invisibiles essent etc.

10G. *Place Massiliensis* (n® 61). — Alius reverendissimus pater ait: Ut clarior habeatur notio ecclesiae, caput primum schematis do ecclesia reformandum videretur hoc aut alio simili modo:

De origine ac natura ecclesiae.

„Unigenitus Dei Filius, qui est in sinu Patris, cum esset natura invisibilis, assumptione humanae carnis visibilis factus est, ut mundaret sibi populum acceptabilem, sectatorem bonorum operum ;* ut nempe ecclesiam suam conderet convocandam ex omnibus gentibus in haereditatem et regnum eius. Porro Christus Dominus sua praedicatione ecclesiae fundationem inchoavit3, passione ac morte sanctificavit' ac resurrectione absolvit, quando apostolis4 suis generale dedit mandatum docendi omnes gentes ac baptizandi eosJ ita quidem, ut non modo fides, sed etiam sacramentum baptismi necessarium esset ad salutem6. lesus Christus mystici coniagli foedore copulavit sibi, et copulavit quidem non aliunde assumptam, sod voluti cx carne ct ossibus Christi eiusdem aedificatam; ob quam causam ecclesia habenda est tamquam sponsa et corpus mysticum Christi, Christus vero ecclesiae sponsus et caput 4

107. *Spilotros Tritearicensis* (n® 46). — Dicit alius reverendissimus pater: In primo schematis capite ecclesia invisibilis, in quarto vero visibilis describitur; ego existimo utrumque caput ad unum dumtaxat eno reducendum, ut in illo habeatur plena et integra notio do essentia et natura ecclesiae, dequo regiminis forma.

108. *Cardinalis De Silvestri* (n® 70). — Alius reverendissimus pater in capite I desideraret clarius exprimi notionem ecclesiae, quatenus ea mysticum Christi corpus constituit; unde hanc formam proponit:

„Unigenitus Dei Filius adveniente beata temporis plenitudine, quae sempiterno divino consilio fuerat praestituta, in similitudinem hominum factus visibilis apparere in nostri corporis forma dignatus est. Atque idem' mortem subiens propter delicta nostra, ct resurgens propter iustificationem nostram, ita consuluit humano generi sedenti in tenebrie et umbra10 mortis, ut beatitatem aeternam, quam effusione sanguinis sui promeruit, non aliis promitteret nisi iis, qui per sacrum regenerationis lavacrum omni culparum sordel1 mundati sibi fide, spe, caritate coniungantur, ac caelestium denique gratiarum et13 charismatum donis cumulentur. Unde mysticum illud corpus progignitur, in quo tantummodo oportet nos salvos fieri/

100. *Di Pietro Nyssenus* (n® 33). — Alius reverendissimus pater ait: Incisum *quique ... miseris Adae filiis ope sua defuit* supprimi posse videtur; item phrasim *in nostri corporis forma* ita mutari: in *forma servi,* vel *in similitudinem hominum factus et habitu inventus ut homo, risibilis in terris apparuit.* Item periodum *Ad hanc vero mystici corporis unionem efficiendam* ita mutatam vellet: ^Propterea Christus Dominus sacrum regenerationis et renovationis instituit lavacrum, quo filii hominum tot nominibus inter se divisi, maxime vero peccatis dilapsi ab omni culparum sorde mundati, eius corporis membra efficerentur, suoque divino capiti fide, spe, ot charitato coniuucti membra etiam essent ad invicem, uno eius spiritu omnes vivificarentur, ac caelestium gratiarum ot charismatum dona abundo reciperent/

110. *Epicent Aturensis* (n® 66). — Alius reverendissimus pater vellet, ut uterquo offectus baptismi distinctius exprimeretur; bino novam formam huius

• Epiit. ad Tit Π. 14.
« Ioan. X. 14; Matth. XVI, 18.
• Ioιυ XL 52; ad Ephes. V, 25. Act. XX. k£.
4 *apodolis* om. ed.
» Maith. cap. alt; Marc. cap. ult.
e Pro *ad solidem* legitur in editis *d absriuium.*
T *tradenda* ed.
• Ephes. V. 23.
• *inde* ed.
10 *et* Û» tmlni ed.
11 *wrde culparum* ed.
11 *ac* ed.

capitis proponit, quae tamen non videtur a schematis forma differre.

111. *Gallo Abellinensis* (n· 88) *et Jam Augustanus* (n® 113). — Duo alii reverendissimi patres aiunt: In schematis capite primo sermo est de ecclesia invisibili, in quarto vero capito de ecclesia visibili: bino ista duo capita inter se non concordant; posset hoc vitari, si loco *corporis mystici* in primo capite poneretur idea *regni,* et ecclesia diceretur rregnum Dei a Christo fundatum, in quo homines viatores eamdem doctrinam fidei profitentur, et iisdem utuntur sacramentis sub regimine legitimorum pastorum, ac praecipue unius Romani pontificis, Christi in terris vicarii/

112. *David Briocensis* (n® 63). — Alius reverendissimus pater vellet caput primum totum resecare, 1® quia non ad finem schematis, sed ad theologiam mysticam pertinet; 3· quia parit confusionem, auferendo illam vulgarem distinctionem inter corpus et B animam ecclesiae.

113. *Place Massiliensis* (n® 61). — Alius reverendissimus pater praeter aliquos observationes in singula capita, suum schema composuitl. Quao vero in caput I observavit haec eunt: nollet declarari ecclesiam esse corpus mysticum Christi; cui bono enim hoc fiat, non perspicit. Attamen si non omnino de illo corporo mystico tacendum creditur, saltem per transennam tantum de ipso agatur.

114. *Marguerye Auguslodunensis cum novem aliis, ut in* n® 27 (n® 67). — Plures alii reverendissimi patres aiunt: Quae dicantur in hoc capito fere integro, rectius pertinere videntur ad interiorem ecclesiae vitam, quam ad ecclesiam consideratam ut corpus mysticum Christi, id est ut societatem proprie dictam α Christo fundatam, et cui ipso praeeat. Loco *assumpta nostri corporis forma* dicatur *assumpta natura nostra;* et loco illius phrasis *filii ho-* C *minum tot nominibus divisi* ponatur clarius: „filii hominum, tanta gentium, linguarum, ct morum varíetato divisi, atquo α primaevo innocentiae statu per peccatum miserabiliter lapsi, ab omni culparum surde mundarentur, membra fierent ad invicem .. .u Insuper satius videtur hoc doctrinae caput cum subsequent! ¡ungere, siquidem in utroque asserta et exposita ad hoo unum spectant, ut affirmetur existentia et natura religiosae societatis a Christo fundatae, et ccclesiao nomino nuncupatae. Proponitur vero novum schema utriusque capitis contracti in unum:

n Unigenitus Dei Filius, propter nos homines ct propter nostram salutem incarnatus et passus, doctrinam veritatis, caeteraque ❣alutis remedia et auxilio, quao humano generi, per peccatum miserabiliter lapso, superabundant: gratia attulerat, discipulis suis tradidit, praeclaram hacrcditatem ct inaestimabilis D pretii depositum gentibus omnibus atque cunctis generationibus destinata. Noluit igitur Dominus ac Redemptor nostor tanti thesauri haeredes seriem efformnro asseclarum evangeli! ab invicem sciunctorum, qui singuli seorsim tantum doctrinae eius adhaererent, ct salutis mediis ab ipso traditis uterentur: sed credentes in cum ct sacro quod instituit lavacro regeneratos voluit ct statuit in unum corpus coalescere, cuius membra ossont ad invicem, et cui ipsemet praeesset ut caput Quapropter religiosam ox iis, variotato licet gontium, linguarum et morum divisis, societatem fundavit et ordinavit, atquo per apostolos suos eorumquo successores ¡agiter usquo ad consummationem saeculi in universo mundo et ox omni creatura colligendam, docendam, sanctificandam, regendamque mandavit; ut una esset gens sancta, populus accoptabilis, sectator bonorum operum: societatem autem illam, ad quam omnes convocantur, ecclesiae titulo ipsemet insignitam declaravit, suamquo religionem ita illi inhaerere voluit, ut cum ea intimis penitus et nunquam solvendis nexibus unita maneat, et extra societatem illam integra extare, agnosci et coli nequeat, nema extra illam Christiani nominis honore ot praerogativis legitime gloriari possit. Et hacc est quum adumbravit veteris Testamenti synagoga, quam prophetae praenuntiaverunt, quam praedicunt evangelica oracula et apostoliche voces, pro cuius amoro tanta tormenta passi sunt martyres, quam cuncta retro saecula, ab adventu Christi usque ad nos, omnesquo populi extare proclamant, electa unico et noternum dilecta sponsa, materque vere viventium, ecclesia Christi, quam acquisivit sanguino suo/

115. *La Cuesta y Morolo Auriensis* (n® 110). — Dicit alius reverendissimus pater: Caput primum posset secundo capiti postponi. Prius est enim ecclesiam exiatcrc. quam esse *corpus Christi mysticum.*

116. *Alemany S. Francisci* (n® 95). — Alius reverendissimus pater, pag. 5 lin. 2 (539 CsJ, post verba *exisleret caput* adderet: *unamque fidelium societatem eamdem profitentium fidem, sub uno visibili pastore*l *eius vicario.*

117. *Gai abbas S. Práxedis* (n® 111). — Alius reverendissimus pater, pag. 5 lin. 16 [c li], post verbo *cumulate reciperent* loco sequentis periodi hanc poneret: „IIaec genuina ecclesiae notio omni studio curandum est ut ab omnibus, si fieri potest, percipiatur, ut fideles et infideles eius veritate, excellentia, et pulchritudine trahere so sentiant, et in unum congregati verum Deum in spiritu et veritate adorent sub uno capito Christo lesu, ex quo totum corpus compactam etc.®

118. *Verzeri Brixiensis, Speranza Bergomensis et Vaisecchi Tibcriadensis* (n® 75). — Plures alii reverendissimi patres aiunt: Melius esset caput primum totum reformare; si hoc non praestat, saltem aliqua addantur ad ostendendum prophetarum promissiones, quibus omnes gentes benedicendae erant, in ecclesia complementum accepisse: tum ut copiosa Christi redemptio in omnes gentes u->que ad consummationem saeculi per ecclesiam effunderetur.

119. *Galletti Alba-Pompeiassis* (n® 65). — Alius reverendissimus pater, pag. 5 lin. 14 [c κ], post verba *omnes vivificarentur* immediate addendum putaret: „uno pabulo supersubstantiali ❣ommunirentur Nam donum eucharistiae et verbi quod procedit de ‹»ro Dei inter caetera charismata speciali et individua mentione est dignum.

120. *Caixal y Estradé Urgellensis* (n° 107). — Alias reverendissimus pater credit verissimum ease, ecclesiam ease corpus Christi mysticum; aed rationem rei enunciandae. et deinde eam evolvendi, prout est in schemate, sutis obscuram et implicatam esse, nec dignam tanto concilio. Unde ipse hoc caput, sicut caetera schematis capita omnia, et canones non adprobat, ct illo omnia de novo cudit, ac novum schema ❣onficit

121. *Aronne Montis Alti* (n® 50). — Alius reverendissimus pater vellet, ut primum hoc caput supprimeretur, nam doctrina in ipso contenta plus minus eadem recurrit capite tertio. Insuper vellet, ut caput secundum schematis nova ac ampliori structura concinnatum evaderet primum. Ad haec omnia componenda ipse horum trium capitum novum schema proponit;

l Vide infra nam. 604, et βάρη num. 1C6.
’ mu. ed.
» oto. ed.
* Vide infra num. 592.

Christianam religionem nonnisi in ecclesia et per a *ecclesiam, a Chnsto fundatam, excoli posss.*

pUnigonituB Dei Filias, qui nulla unquam aetate miseris Adao posteris ope sua defuit, in ea plenitudine temporis, quao sempiterno consilio faerat praestituta, in similitudinem hominum factus1 visibilis apparuit in assumpta nostri corporis forma, ut, sublata veteri loge, quao nihil ad perfectum adduxit1,novum molioribus repromissionibus8*foedus non cum uno dumtaxat populo, sed cum omnibus indiscriminatim hominibus iniret Cuius quidem foederis sponsor factus ipse Icsu$4, vorbo veritatis aoterno sancivit, ut omnes qui divinam a so traditam evangeli! legem fideliter custodirent, haberent fructum in sanctificationem, finem vero vitam aeternam1.

„Noo tamen ea Redemptoris voluntas fait, ut singuli seorsim homines, excluso quovis societatis vinculo, ad repromissiones accipiendas gratiae legem excolero possent, sed illo, qui non aliis, quam obtemperantibus sibi est causa salutis aeternae4, ita societati inbnerenten religionem suam esse voluit, ut cum ca penitus conserta ac voluti concreta maneret.

„Itaquo veri nominis societatem ipse auctor et consummator fidei nostrae Christus lesus instituit, atque ecclesiam suam nominavit7, et in eam totius salutiferae doctrinae veritatem, ac mediorum salutis thesauros dives contulit, ut extra illam, nec Christi religio ulla esset, nec veritatis promissa quis caperot®. Ecclesiam hanc per apostolos, corumque successores iugiter usquo ad consummationem saeculi colligendam, docendam, moderandamquo praecepit, ut una esset gens sancta, unus populus acceptabitis, sociator bonorum operum·. Atquo haec est illa tam folix novi testamenti ecclesia, iom ab antiquis diebus patribus promissa, et per prophetas praenuntiata, in qua filii bominum tot nominibus inter se divisi, maxime vero peccatis dilapsi, per regenerationis lavacrum renovati, inter se fidei et communionis vinculo coniuncti, membra sunt ad invicem10 et unum efficiunt mysticum corpus, cuius caput est Christus, et ex quo totum corpus compactum ct connexum per omnem iuncturam subministrationis, secundum operationem uniuscuiusque membri, augmentum corporis facit in aedificationem sui in caritate!*11:*

122. *Bernadou Senonensis* (n° 64). — Alius reverendissimus pater huic capiti sequentem titulum poneret: *Ecclesia est societas spiritualis supematuralis* etc.; non enim ei in titulo decreti doctrinalis arridet illa denominatio *corporis mystici.* Mutato titulo multa consequenter immutari debent, ut pronum est concludere.

123. *Cardinalis Riario Sforza Neapolitanus cum aliis ut supra num.* 40 (n 85). — Plures alii reverendissimi patres adnotant, quod in hoc primo D capito magis opportunum, ct Romano pontifice docento dignius videretur, si insererentur praecipua verba splendidissimi textus sancti Leonis papae, quae leguntur in adnotationo (3) pag. 52 [554 Di&J. Pralterca pag. 4 v. 25 (539 0 i] periodus itn reformari deberet: «.corporis-forma, ut terreni homines et carnales verum l tkm in spiritu et veritate colentes, aeternam consequerentur beatitudinem. Ad quem finem apprime capessendum Christus Dominus ecclesiam suam instituit, tamquam unam spiritualem societatem, in qua ipso regnaret, et unum corpus mysticum, cuius ipse esset caput Ad hanc vero mystici corporis unionem efficiendam, conservandam, et perficiendam sacrum regenerationis lavacrum, aliaque instituit sacramenta, quibus filii Adae sive per originale, sivo per actuale peccatum in malorum abyssum prolapsi, ab omni culparum labe mundati membra essent ad invicem, licot alias tot nominibus inter so divisi, *suoque divino capiti* etc.e Observandum etiam est, totam periodum pag. 5 v. 16 [c is] *Atque haec est* etc. valde esse implexam; loco textus ad Ephesios, qui expositione et commentariis indiget, melius afferretur textus ad Romanos XII, 4 ct 5, vel ad Corinthios XII, 12 et aeqq. Toxtus vero ad Colossenses 1, 18, non est ad rem. Insuper posset in hoc capite innui Deum per Filium suum hominem factum voluisse humanum genus redimere, ac peccati originalis damna reparare, hominemque ad eum finem vocare ob quem1 conditus faerat. Hoc magnum reparationis opus impletur in coniunctione hominum cum Christo lesa, ad quam coniunctionem efficiendam ipso suam instituit2*ecclesiam. Hanc ecclesiam ante adventum Domini nostri lesu Christi etiam extitisse iuvat innuere: idque fieri desideramus, ut lesu Christi ecclesiam ante omnes constitutas civiles societates viguisse appareat Praeterea ecclesiam faisse toties figuratam, descriptam, promissam, quin immo prophetas, ut ait Augustinus1, plenius ct apertius de ecclesia, quam de ipso Christo loquutos fuisse. Praeterea in descriptione ecclesiae desideramus, ut illa duo nomina *regni* et *corporis mystici* pressius ac latius exponantur. In his exponendis doctrinis prae oculis habeantur errores, qui et praeteritis temporibus, et nunc maxime contra ecclesiae originem, naturam, finem effutiantur.

124. *Cardinalis Guidi Bononiensis cum aliis ut supra num.* 64 (ne 97). — Plures alii reverendissimi patres vellent, ut pagina 5 lin. 1 [ce] loco *efformarent* poneretur *constituerent;* nam cum hoc verbum *fffformarent* activo omnino sonct, id est revera formare, hoc est per actionem, non recto ponitur. Praeterea in hoc capite inverso ordino progreditur; nam Ie ecclesiam esso corpus Christi probatur; 2· indicatur medium, per quod Christi corpus formatum est, nempo baptismus; 3° describitur, quomodo Christo sit coniunctum. Sed si eius corpus est, iam ei coniunctum apprehenditur. — De cantero novam suum schema composuerunt, in quo hoc caput omnino sub alio titulo et forma ponitur

125. *Grimardias Cadurcensis* (n® 93). — Alteri reverendissimo patri hoc caput videtur supprimendum ob suam obscuritatem, et illi substituendam esse claram definitionem ecclesiae Christi cum quibusdam notionibus generalibus circa suam constitutionem.

126. *Allou Meldensis cum aliis ut supra num.* 25 (n°41). — Plures alii reverendissimi patres aiunt: Doctrina buius capitis retenta, titulus tamen ot forma immutari possent hoc modo:

Cap. I. *De divina origine et natura ecclesiae.*

„Unigenitus Dei Filius, qui illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, nulla unquam aetate miseris Adae filiis ope sua defuit; semper enim diversis modis multisquo mensuris humano generi bonitas divina consulait, et plurima providentiae suae

1 a<I Philipp. II, 7.
1 ad Hebr. VII, 1».
1 ad Ilebr. VHI, 6.
• ad Hebr. VII. 22.
8 ad Rom. VI, 22.
• ad Hebr. V, 9.
7 Matth. XVI, 18.
▮ Ex S. Gypriaso, *De Unitate Ecclesiae,* n· 11 [P. L IV, 508 b].
• ad Titum XI, 14.
ad Epbei. IV, 25.
« ad Ephe·. IV, 16.

* *ad quam* ed.
' *instituit tuam* ed.
• Euarrat in pa. XXX, n. 8, apel Mifit P. L XXXVI, 244 α
« Vide infra nnm. 597.

munera omnibus retro saeculis clementer impertiit (Leo Magnus, in NaL Domini, cap. 1). Ipsa res, ait Augustinus (lib. I *Retractionum* cap. 13 7), quae nunc religio Christiana nuncupatur, orat ct apud antiquos, nec defuit ab initio generis humani, quousque Christus veniret in carne, undo vera religio coepit appellari Christiana. Hine, ιαχta beatum Epiphanium (contra haeres.), initium omnium est sancta ecclesia catholica. Ipsa ab aeterno Dei consilio ordinata, multifarie praesignata, in antiquo Testamento adumbrata, a prophetis praenuntiata ac delincata, tandem n Domino nostro lesu Christo fundata fuit et constituta. In ea enim plenitudine temporis, quae sempiterno Dei consilio fuerat praestituta, ipse Dei Filius in similitudinem hominum factus, visibilia apparuit in assumpta nostri corporis forma, ut terreni homines atque carnales ¡peius protioso sanguine redempti norum hominem induerent, qui secundum Deum creatus est in iustitia et sanctitate veritatis, et sic per ipsum et in ipso unum corpus efformarent mysticum, quod eat ecclesia, cuius ipse existeret caput, fideles autem membra, iuxta illud Apostoli; *Vos estis corpus Christi et membra de membro.*

pSupcraedificatur1 autem ecclesia super fundamentum apostolorum et prophetarum, ipso summo angulari lapido Christo lesa. Ipse enim dedit quosdam quidem apostolos, quosdam autem prophetas, alios vero evangelistas, alios autem pastores ct doctoree ad consummationem sanctorum, in opus ministerii, in aedificationem corporis Christi,

j,Petrum elegit Christus tamquam primum structurae fundamentum, illi dicetis: *Tu es Petrus et super hanc petram aedificabo ecclesiam meam;* sed ot alios elegit apostolos, eisquo dixit: *EunteJ ergo docete omnes gentes baptizantes eos in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti, docentes eos serrare omnia, quaecumque mandari robis. Et ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem saeculi.*

nAd hanc vero mystici corporis unionem efficiendam Christus Dominus sacrum regenerationis et renovationis instituit lavacrum, quo filii hominum tot nominibus inter se divisi, maximo vero peccatis dilapsi ab omni culparum sordo mundati membra essent ad invicem, suoque divino capiti fide, spe, caritate coniuncti, uno eius spiritu omnes vivificarentur. Ille est Spiritus, quem Dominus noster lesas Christus promisit apostolis dicens: *Ego rogabo Patrem, et alium Paracletum dabit vobis, ut maneat vobiscum in aeternum, spiritum veritatis; ipse operatur omnia in omnibus, dividens singulis prout vult.* Sicut enim ait Augustinus1, rquod est anima corpori hominis, hoc est Spiritus sanctus corpori Christi, ❦quod est ecclesia/

„Atque haec est, quae ut fidelium mentibus obiiciatur alteque defixa haereat, satis nunquam commendari potest, praecellens eccleaiao5❦species, cuius membra ad hoc vocantur, ut per4 praestantissimum gratiao donum· iam non ipsi vivant, vivat vero in ipsis Christus, ipsorum Dominus et caput/

127. *Barabesi S. Miniati* (n® 101). — Alius reverendissimus pater postulat, utrum pag. 5 [c·], ubi vis et effectus baptismi describitur, non esset melius dicere nquo sacramento per aquam in verbo Christo7 intus renascimur per externam corporis ablutionem, et sanctorum, id est ecclesiae, cives ❦fficimur?

128. *Ramadii Elnensis* (n 99). — Alteri reverendissimo patri non placet ecclesiam vocari *corpus mysticum* in hoc capite, in quo desiderarentur non considerationes ad fovendum vitae mysticae sensum, at vero clara definitio essentiae eccleaiao, quae non habetur per metaphoras.

129. *Moreno Eporediensi»* (η· 96). — Alius reverendissimus pater primum caput non adprobnt, eo quod omittatur in ipso origo prima eccleaiao ct communis in catechismis idea seu notio; hinc caput primum alio ordine disponi vellet, siquidem formam constitutionis servari immutabiliter decretum eat. Ad hoc illustrissimus aliud novum schernii composuit1.

130. *Lyonnet Albiensis* (n® 72). — Alina reverendissimus pater similiter credit satius esse, ai in hoc capite simpliciter ponatur, ad explicandam eccleaiao naturam, definitio quae possim invenitur in theologiis et ❦atechismi rite probatis; nam illae mctaphoricao locntiones non possunt nisi a perspicacioribus tantum intelligi.

13!. *Callot Oranensis* (n· 100), — Alius reverendissimus pater credit, salvo meliori iudicio, delendum esse hoc caput, quae in eo dicuntur, causa esse videntur confusionis, quae existit in aliis capitibus. in quibus nunc de corpore ecclesiae, nunc do anima agitur, quae sunt duae partes corporis mystici Christi. Praeterea notandum est quod theologi dicunt. *similitudines non in omnibus convenire* (vide Bellarminnm. *De ecclesia militante* l. 3, cap. VII, arg. 4).

132. *Dupsnloup Aure'ianensis* (η· 106). — Alius reverendissimus pater ait: IIoc caput supprimendum esset, vel reficiendum. Potius optaret, ut supprimeretur. nam 1· est inutile. 2· Est satis vacuum, duas tantum male ❦oncepta et propositas ideas continot. 3® Non est verum, quod efformatio corporis mystici •it finis direetu»3 Incarnationis, ut hic asseri videtur. 4® Non satis explicatur quid sit ecclesia, et quid corpus mysticum. 5· Illud caput cum sit praeparatio ad ea quae de visibili unitate ecclesiae postea afferuntur, opus fuisse: corpus mysticum Christi potius ex externis describi, quam ex internis characteribus. ❦ Non videtur expediens ponere tamquam fundamentum et cardinem totius huius gravissimi schematis de ecclesia ideam metaphorienm

Pag. 4 lin. 3 [b 7) legitur *crescant.* Dicitur *progredi, pro/icere in via;* non dicitur *crescere1.* — Pag-5 lin. 6 (c ια] *tot nominibus inter se divisi,* impropria expressio. *Nominum* enim differentiae sunt quid minimum inter veras divisionum humanarum causas, quae ex rebus, non ex nominibus ❦rahuntur — Pag. 5 lin. 9 [c ante ultimam, legitur *ecclesiae species,* llacc expressio eatis displicet; ponatur potius verbi gratia ^sublimi· ecclesiae praestantia/

133. *Cardinalis Trevisanalo Venetus cum Casalensi, Eporediensi, Ecclesiensi, Uxellensi, Pernambucensi, Veronensi, Astensi, Augustano, Alba- Pompeiensi, Alexandrino, Montis Regalis, Cuneensi, Salutiarum* (n· 84). — Plures alii reverendissimi patres, aiunt: Idea corporis Christi mystici in hoc capito

1 Migue P. L. XXXII, 603 a.
l Superaedificaia ed.
1 Sennone 267, cap. IV, apud Migue P. L. XXXVIII, 1281 D.
4 quae ed.
* om. ed.
* *praertantissimo ... dono* cd.
7 om, ed.

t Vide infra sub num. 595.
' *decrrtui* ed.
» Haec animadversio. quae ad prooemium pertinet, non hoc loco, eed supra, verbi gratia sub num. 81 eiusdem emendatoris, poni debuit.
4 Cum editoris, non Aristarchi manere fangar, de bis patrum animadversionibus, quarum aliae ad rem, aliae praeter rem coacervantur, iulicinm ferre meum non est. Mihi tamen temperare non possum, quin notem antistitem Anrelianensem turpiter labi per nomina intelligendo appellationes, quae proprio ac certo vocabulo singulis personis dantur, dum schematis auctores vocem posuerunt pro *causa, titulo, praetextu,* pro eo nempe quod gallice dicimus *à tant de titra.*

minus arridet, tum ob rationes easdem, ḋqua alii attulerunt, tum etiam quia non satis consultum putant doctrinam de mystico corporo Christi, qua ṡectature lanionii usi sunt ad proprios insinuandos errores, assumere ad dogmata do ecclesia Christi constabilienda. Insuper in primo capito vellent naturam eccleaiao definiri. Hinc unus ex reverendissimis patribus novum huius capitis schema composuit:

Ecclesia Christi, quae in terris militat, est societas hominum, eiusdem ehrislianae fidei professione., et eorumdem sacramentorum communione colligata sub regimine legitimorum pastorum ac praecipue summi pontificis Romani.

pDoua infinito misericors post praevaricationem Adao protoparentis, in quo omnes cius posteri peccaverunt, ct natura filii irae facti sunt, promisit divinum reparatorem, qui tolleret peccata mundi, diabolum ac mortem vinceret, et salutis aeternae viam denuo sterneret hominibus, qui huic promissioni fidem adhiberent. Hanc ipsam promissionem benignissimus Deus saepissime patriarchis renovavit, hunc promissum redemptorem in ritibus moeaicae legis multipliciter expre&sit, et oraculis prophetarum praenuntiavit Demum in plenitudine temporis, superno Dei consilio praestituta, promissus Salvator advenit, unigenitus scilicet Dei Filius caro factus habitavit in nobis: missus ipse fuit a Patre, ut mundum salvaret, omneaque vocaret homines ad sanctificationem recipiendam. Nemo numerare potest multitudinem hominum, qui ante adventum incarnati Verbi Dei lesu Christi, et post ipsius adventum de plenitudine gratiae eius accipientes aeternam vitam consequuti sunt, et usque ad finem sacculorum sunt consequuturi. Sod sicut in antiquo foedere Deus leges, sacras caeremonias certamque vivendi rationem imposuerat populo Israel, quem sibi delegerat[1] dee medio nationum, ita in novo foedere post consummata redemptionis mysteria voluit, ut homines eidem redemptori adhaererent veritatibus, quas ipso docuit, ossentiendo, sacramenta ab eo instituta recipiendo, antistitibus ac eius supremo vicario ab eo constitutis subiacendo. Inde orta est ecclesia Christi, qutic[2] in terris militat, societas scilicet hominum eiusdem christianao fidei, et eorumdem sacramentorum communione colligata sub regimino legitimorum pontorum, et unius in mundo vicarii Christi, Romani pontificia. Haec societas vix instituta crevit ot propagata est sui divini fundaturis virtute usque ad terminos terrae, multis quidem lacessita hostium incursibus, sod simul splendidis redimita victoriis usque ad consummationem mundi triumphatura. Spiritus, quo haec societas vivit, est Spiritus Christi, Spiritus ille, qui difTuudìt charitatem in iis omnibus, qui iustificati sunt et sanctificantur, et usque nd D mundi finem iustificabuntur. Hinc est quod etiam ii, qui exterius ad societatem seu ecclesiam Christi aliquam ob causam non sunt adscript!, si charitate Salvaturis informentur, pertinent ad verae spiritum eccleaiao. Ita ecclesia est illud corpus Christi mysticum, cuius membra sunt insti qui in terris morantur, cl qui in carcero ṗurgationi iam huic saeculo mortui detinentur, et sancti ct angeli, qui in caelis laetantur. Quatenus autem corpus huius ecclesiae attenditur, ea non iuetis tantum constat, sed etiam peccatoribus, qui licet charitate destituantur, tamen eamdem profitentur fidem, baptismate abluti sunt, et communionem cum legitimis praesulibus et visibili capito Romano pontifice custodiunt. Huius ecclesiae typus fuit arca Noe: sicut enim in ista pardus ct haedi, lupus et agni, ita in illa iusti et

[1] *ridesterai* **el**
[2] *hic*ₓ **adi ed.**

peccatores, vasa aurea et argentea cum ligneis et fictilibus commorantur[4].

134. *Gonella Viterbiensiscum aliis ut supra num.* 57 (n® 45). — Plures alii reverendissimi putres pro *corpore mystico* vellent ut ecclesia diceretur *coetus fidelium in unitate fidei et communionis* suò *Christo capite congregatus.* Insuper pag. 5 lin. 2 [c ṅ ut loco *ad hanc cero mystici corporis unionem efficiendam* poneretur: *unionem cum cupite efficiendam.*

135. *Apuzzo Surrentinus* (*n*° 43). — Alius reverendissimus paler ud obstruendam omni errori ianuam vellet, ut ante ultimam huius capitis periodum adderetur: rNullus tamen audiens ecclesiam esae corpus Christi mysticum, suspicetur ad ecclesiam non pertinere nisi fideles, qui sunt perfecti adoratores Dei in spiritu ct veritate, vel tantum praedestinati. Hoc certe α fide absonum esset; credimus enim in ecclesia inveniri omnes virtutes, fidem, apem, caritotem, ct caderas‡ tamen ut aliquis dici possit pars verae ecclesiae, declaramus non requiri ullam internam charitatem, sed tantum externam professionem fidei, et sacramentorum communionem, nec non subiectionem regimini legitimorum pastorum, ac praecipue unius Christi in terris vicarii, Romani pontificis/

13G. *Montpellier Leodiensis* (u· 116). — Alius reverendissimus pater, qui generatim schema valde commendat, has in capite primo mutationes proponit: rUnigenitus Dei Filius, qui *suae gratiae luce* illuminat .... nce ulla unquam aetate *humano generi* ope sua defuit, *eo tempore,* quod sempiterno consilio fuerat praestitutum, *homo factus* visibilis apparuit; ut filii *Adae ceteris* novum induentes hominem qui ... existeret caput. Ad hanc voro regenerationem ac *renovationem erogandam,* et mystici corporis *coagmentationem unitatemque* efficiendam, Christus Dominus baptisma instituit. Quo baptismate homines tot nominibus, maxime vero peccatis inter se divisi, et n caritate Dei disiuncti ab omni culparum nexu solvuntur, membraque fiunt ad invicem, ct suo divinol capiti ... vivificantur ... recipiunt. Novi Testamenti paginae saepe describunt miram illam coagmentationem atquo unitatem mystici huius corporis, cuius est caput Christus, ex quo ... sui in caritate. Atquo mystici corporis nomine haec (Wtl quao ... praecellens species ecclesiae. cuius est caput Christus, ct unici illius ovilis, cuius idem Christus unus est pastor/

137. *Stepischnegg Lavanlinus* (n® 6). — Alius reverendissimus pater ait: Titulus capitis desideraretur simplicior, et genio linguae latitine magia accommodatus.

Pag. 4 (c j). Verba *terreni* homines atque *carnales* explicatione indigent, ut intclligatur, *qua de causa* hic occurrant.

Pag. 5 [c Idem valet de verbis *peccatis dilapsi.*

138. *Vespasiani Fanensis* (na 103). — Alius reverendissimus pater dicit: Iuxta morem loquendi Scripturarum et ecclesiae haud praetereunda videtur aeterni Patris Filium mittentis mentio. Item ad Patrem more Scripturarum videtur referendum auxilium hominibus praestitum2; bine sequens novum caput I sub hoc titulo: *De Christi religione,* proponit:

rDeu8 misericordiarum Pater, qui nullo unquam tempore miseris Adae filiis ope sua defuit, in praestituta sempiterno consilio plenitudine temporis. Verbum suum, lucem nempo quao illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, iuxta prophetarum oracula, nd hnmoni gvncn» medcl.ini misit. Enimvero unigenitus Filius in similitudinem hominum factus, visibilis in assumpta nostrae humani-

* **oix. vd.**

tatis forma apparens, verbum vitae annuntiavit, ac A sanguinis sui pretio homines redimens Patri reconciliavit, cisque ianuas caeli aperuit. Divinam autem suam missionem miraculis aliisque indubiis characteribus comprobans, apostolos in universum orbem misit, ut evangelium praedicarent omni creaturae, adeo nt terreni homines atque carnales novum hominem induentes, qui secundum Deum creatus est in iustitia et sanctitate veritatis, fide, spe, et charitate viverent, ac religionem suam profitentes caelestium gratiarum et charismatum dona cumulate reciperent."

139. *íftery Gurcensis* (n· 30). — Alias reverendissimus pater censet, quae in capito continentur optima esse, quatenus pulcherrima sacrae Scripturae effata complectuntur; si autem thema ipsam spectetur, modum expositionis non sufficere, ut iam ad schema generaliter adnotatum est [num. 7].

140. *Idèo Riparensis* (η*39). — Alins reverendissimus pater animadvertit in hoc capite trium periodorum, quarum nexus valde involutus, non distingui id, quod fuerit essentiale pro quocumque statu et tempore et loco, ab eo, quod sit essentiale pro hoc tempore et sutu. Ecclesiae essentiam reponendam esse in aliquo proprio et per se, non in aliquo per similitudinem; corpus autem mysticum dici per similitudinem.

In cc.put II·

141. *Vilezich Vegliensis ri Dubocowich Phareneis* (n® 7). — Duo reverendissimi patres in titulo capitis II loco excoli vellent poni *coli,* ne daretur ansa dubiis et cavillationibus. Illustrissimi vero non afferunt rationes, ob quas illa vox *eccoli* istis dubiis et cavillationibus ansam dare posset.

142. *Biró Ssalhmariensis* (n® 13). — Alius reverendissimus pater, pag. 6 lin. 11 [MOxsj, post verba *moderandomene praecepit* lectorem remitteret ad respondentes sacrae Scripturae textus, puta Matth. IV, 19; X, 5; XVI, 18; XYП1,17; XXVIП, 20; Ioan. I, 37; XXVI, 21; Ad Ephes. I, 22, 23; VI, 11 sq. Itidem linea 14 [x î] periodum *Neque enim evangélicas* etc. sic componeret: .Redemptor enim noster voluit, ut veri adoratores Patrem in spiritu et veritate non seorsim et excluso societatis vinculo, sed in societate α se instituta, cui religionem suam ita inhaerentem esse voluit, ut cum ea penitus conserta ac voluti concreta maneret, et extra illam vera Christi religio nulla esset, adorent et honorificent."

143. *Rodrigo Yuslo Burgensis* (n® 27). — Alius reverendissimus pater in hoc capito non tantum de Ecclesiae institutione, sed etiam do fine clarius peragendum esse censet; nam finis ecclesiae tanti motaenti est, ut ex eo pene omnia, aut omnia iura et bfficia ecclesiae prono alveo fluunt Hinc theologi ad bnum omnes et facto et verbis fatentor, ex fine cctlesiae recto constituto spento fluere proprietates ac praerogativas, quibus ipsa fulcitur et fulget Insuper pro apologeticis robus duo gravissima consectaria fex fine ecclesiae promenant; nam primo, cum is sit' procuraro salutem hominum, ideo ius divinum habet id omnia, quae huic fini procurando sunt necessaria, live haec sint formaliter spiritualia, ot materialiter temporalia, sive sint pure spiritualia. Secundo, cum sanctificatio hominum sit ecclesiae finis, posset quidem ipsa argui, si hunc finem non promoveret; sed iuiusto et illogico argueretur, si (quod neque hypothetice datur) ipsa felicitatem temporaneam non promoveret Ex dictis vellet, ut.in capiteli post verba (linea 11 [x a]) *moderandumque praecepit* ad minus adiiciantur haec alia: Bco fine ut homines per eam et in ea mediis instruerentur idoneis, tum ad ve sanctificandos, tum ad salutem aeternam consequendam/

144. *Clifford Cliftonicnsis* (n® 29). — Duo aliil reverendissimi patres in titulo huius capitis loco verborum *christianam religionem* vellent ut ponerentur verba rerum *Christi religionem;* nam et haeretici et schismatici *chrisiiani* vocantur: ct insuper ipsum schema capito V *de variis chrisiiani nominis,* ot canone IV *de variis dissilisgue chrisiiani nominis societatibus* loquitur. Ergo vel dicatur *ceram Christi religionem,* vel christianam religionem nonnisi in ecclesia et per ecclesiam *rite* excoli posse.

145. *Rosati Lunensis-Sareanensis* (n® 20). — Alius reverendissimus pater ait: Ut magis pateat huius capitis cum praecedenti coniunctio, hoc caput sic inchoari pesset: rIIoc igitur corpus Christi mysticum seu ecclesiam, quam etc." Insuper ut secunda pars huius capitis cum prima parto magis colligata sit, ita reformari posset pag. 6 lin. 14 (x?) *rbonorum operum:* atque proinde religionem, quam o caelo detulit, ita ecclesiae a «o institutae consociavit, ut nullatenus separari possint, quin utraque destruatur; ad religionem enim suam colendam instituit ecclesiam, illamque per huius ministerium propagandam et moderandam eiutqtc sacra peragenda voluit; quare fieri nequit, ut extra ecleaiam vera Christi religio habeatur, ac seorsum ab eadem ullus verus adorator, qui Patrem adoret in spiritu ct veritate.·4

146. *M"kelan Wheelingensis* (n® 38). — Alius reverendissimus pater ait: Ad finem capitisi! vol in medio mihi addenda videtur ratio doctrinae assertae his vel similibus verbis: «Quao omnia clare insinuantur cum signatur ecclesia aedificium construendum, corpus aptusime et intime3 unitum, ovile unum regendum et pascendum/

147. *Lo Pìccolo Nicosiensis* (n® 40). — Alius reverendissimus ¡>ater vellet ut caput secundum tertio postponatur; nam idea religionis opportunius ducitur ab idea completa naturae ecclesiae.

148. *Morisciano Sguillacenüs* (n® 47). — Alius reverendissimus pater ait: Cum nec per bypothesim dicendi sint *teri adoratores* nisi qui ad ecclesiam pertinent, verba quae linea 14 [x 7] huius capitis continentur rNeque enim" etc. ita mutarem: „Neque enim legis evangelicae ratio est, ut excluso quovis societatis vinculo possit aliquis veram religionem habere, nec unquam promus singuli seorsum homines possint esae veri adoratores Dei, ncc Patrem in spiritu et veritate adorare; sed religionem ete/

149. *Spilotros Tricuricensis* (n® 46). — Alius reverendissimus pater in secundo capite post verba *moderandamque praecepit* adderet: wUt in ea et per eam homines profiterentur atque excolerent' revelatam ab ipso Christo religionem, et simul una enent gens sancta, unus populus accoptabilis, sectator bonorum operum. Redemptor enim noster religionem suam ita societati a eo institutae, id est ecclesiae, inhaerentem esse voluit ctc/

150. *Cardinalis de Silvestri* (n® 70). — Alius reverendissimus pater ait: In capito II bene esset ut posita ecclesiae notione eiusdem existentia assereretur, prout constat ex fontibus divinae revelationis: hinc hoc secundum caput ita exponerem:

De ecclesiae institutione.

nCum autem Christus lesu· ubique terrarum homines huius mystici corporis participes efficere, in eoquo arctissimo devinciri nexu, regi ac conservari usque ad consummationem saeculi voluerit, postquam in ligno crucie pro totius mundi salute mortem $ubierit et priusquam ad caelum ascenderat, apostolis, atque in eorum persona successoribus om-

ǂ Immo unus.
« et intime om. ed.
* *atque crederent* om. ei.
* *luinrct* ed.

ibus, eam una curo Spiritus sancti communicatione a potestatem commisit, quam α Patro acceperat, vi cuius ii deberont suscipiendam interius oxtcriusqae profitendam fidem proponere, risibilia Dei mysterio, quibus interior sanctificatio cultusque Deo debitus comparatur, moderari ac curare, aetemamquo fidelium vitam disponere ao dirigere independenter a quacumque terrena dominatione. En itaque praecellens illa ecclesia abl* inexhausto misericordiae Dei Patris fonte profecta, in Spiritu sancto constituta, quam suo sanguino acquisivit, et tamquam sponsam unico electam aeternum diluxit, et fundavit atquo instituit ipso auctor fidei et consummator Icsus Christus Dominus noster3 pro totius humani genoris saluto/

151. *Di Pietro Nyssenus* (ne 33). — Alius reverendissimus pater ait: Phrasi *excolere religionem* subroganda videtur alia: *profiteri religionem.* Item nexus inter primam et secundam periodum huius B capitis non facile perspicitur.

152. *Place Massiliensis* (n® 61). — Dicit alius reverendissimus pater: In capite secundo agitur de perpetuitate ct indefcctibilitato ecclesiae, deque illius sanctitate; sed curo de iis et aliis proprietatibus ngatur in capite X, ista ab hoc capito sunt expungenda.

154 a. *liaess Argentinensis* (n° 74). — Alius reverendissimus pater ita proponit: In medio capitis pro *adoratores adorent* potius *adoratores colant,* vel *veri chrisiiani adorent.*

155. *Mazzuoli Septempedanus* (n° 89). — Alius reverendissimus pater in titulo huius capitis auferret voces *in ecclesia.*

156. *Pecci Perusinus cum aliis ut supra num.* 33 (n° 92). — Plures alii reverendissimi patres aiunt: In capito II pag. 6 lin. 14 [λ ‹] loco *ex omni creatura* aptiua poneretur *ex omnibus gentibus* vel *hominibus; C* etsi enim illa in Scriptura inveniuntur, explicatione indigent ut intelligantur.

157. *Alemany Sancti Francisci* (ne 95). — Alius reverendissimus pator vellet ut caput sccur. Ium post V poneretur.

158. *Verzeri Brixiensis, Speranza Bergomensis et Vaisecchi Tiberiadensis* (n° 75). — Tres alii reverendissimi patres vellent ut sequenti pacto melius huius capitis initium exordiretur: ¿Hanc ecclesiam, quam auctor fidei et consummator lesus acquisivit sanguino suo, et tamquam sponsam unico electam aeternum dilexit, per apostolos suos otc/

159. *Galletti Alba-Pompeiensis* ;n® 65). — Alius reverendissimus pator in hoc capito, quod optimum praesofert titulum, desideraret aliquam prolusionem do Christi religione. Expediret etiam aliquod additamentum do proprietatibus specificis huius Christi religionis; undo post verba ¡n fino capitis posita D *societate a se instituta* poneret sequentia: *sed religionem suam qua cum ipso filii Dei nominamur et sumus, quaque per ipsum offerimus hostiam laudis semper Deo, ita societati* etc.

160. *Bemadou Senonensis* (n° 64). — Alius reverendissimus pater ait: Caput II affirmat Christianam religionem excoli non posso extra ecclesiam; in capito VI asseritur ecclesiam esso societatem ad salutem consequendam omnino necessariam; in capite vero VII affirmatur extra ecclesiam neminem salvari posso. Haec tria deberent in oodom capito poni, nam idem dicunt. At nullibi dicitur quomodo salvari possunt ii qui errore invincibili versantur extra visibilem ecclesiam, et tamen ad eius animam pertinent

161. *Cardinalis Riario-Sforza Neapolitanus cum aliis ut supra* num. 40 (n° 85). — Plures alii reverendissimi patres ita statuunt: In hoc secundo capite opportunum videtur aliquo modo ecclesiae naturam declarare, ut facilius deinceps reliquae eius proprietates possint determinari, sequens vero ecclesiae naturae declaratio nobis arrideret: ¿Christus lesus suam instituit ecclesiam uti ordinatam societatem hominum viatorum,· unam eamdemquo christianam fidem profitentium, iisdem auxiliis ad salutem consequendam, praesertim sacramentis,utentium, eidemquel regimini obtemperantium, quod primitus ab apostolis, praecipue Petro, quem caetcris ipse lesus Christus praeposuit, suumque in terris vicarium reliquit, et subindo continenter ab eorum successoribus, salva semper in Petri successore primatus praerogativa, exercetur/ — Pag. 6 [a u) versui ultimo *nulla esset* addenda videtur aliqua sacrae Scripturae B auctoritas, quao rem opportunius declaret3.

162. *Cardinalis Guidi Bononiensis cum aliis ut supra num.* 64 (n° 97). — Plures alii reverendissimi patres aiunt: Secundi capitis para prior in primum caput transferenda est, altera vero ad caput quintum redigenda3.

163. *Grimardias Cadurcensis* (n° 93). — Duo alii reverendissimi patres aiunt: Huic capiti praefigendus sequens titulus: *Extra ecclesiam a Christo fundatam non potest existere perfecte religio Christiana.* Praeterea observandum quod mere schismatici possident *ceram religionem* Christi, sed non perfecte·.

164. *Allou Meldrnsis cum aliis ut supra num.* 25 (n°41). — Plures alii reverendissimi patres censent in titulo *excoli* adiungendum caso *teneri et excoli.* Insuper in textu Paulino non haberi vocea una, *unus;* hino supprimenda videntur, ne detur ansa concilium criminandi, quasi Scripturae voces ad sensum quemlibet accommodatitium detorqueret, et pro lectione quae est in schemate, hacc poni posset: „Ut esset gens sancta, populus acceptabitis, sectator bonorum operum. Unde Christus ipse voluit ut unum esset ovile et unus pastor eorum omnium, qui ad suum gregem adducendi sunt. Non igitur evangelica© ete/

165. *fíaniadié Elnensis* (n® 99). — Atius reverendissimus pater credit nulla methodo, nulla rerum serie iuncturaque potiero schema, ot ia eo exsistere confusionem; nam inter alia, doctrina contenta in capitibus II, VI, VII, fero eadem est, et evidens apparet haec tria capita debere in unum coalescere, nec posse dividi. Nam in capite II dicitur Christianam religionem non posso excoli nisi in ecclesia ot per ecclesiam-r in capito VI, unionem cum ecclesia osso ud salutem necessariam; in capito vero VII, extra ecclesiam neminem salvari posse. Praeterea quao illustrissimus observat circa aliquas locutiones in schemata adhibitas, iam ab aliis observata fuere.

166. *Callot Oranensis* (n 100)- — Alius reverendissimus pater ait: In titulo capitis non claro apparet quid voces *per ecclesiam* significent. Dura videtur assertio non nisi in vera ecclesia excoli posso religionem christianam. Quid dicemus de aliis ecclesiis schismaticis? Eadem veritas clarius ot benignius ita enuntiari posset: ¿Christus voluit ut sua religio in aliqua societato determinata excoleretur/ In fino vero dicendum esset ¿et extra illam non perfecta et integra Christi religio easot·.

167. *Dupanloup Aurelianensis* (n· 106). — Atius

1 cr ed.
3 *Dominus noster* om. ed.
• Nnmenu 153 omlvus est m editis.

' «jiu om. ed.
1 decifrarti ed.
3 tramfrmda ed.
1 perfectam ed.

reverendissimus poter in titulo poneret *rite et sicut* a *Christus reluit excoli posse.* Et pariter, ne videremur excedere limites veri, in fino capitis diceret: *exira illam cera et integra Chrisii religio non esset.*

168. *Cardinalis Trerisanato Venetus cum aliis ut supra num.* 133 (η® 84). — Piares olii reverendissimi patres dicunt: Titulus et conclusio huius capitis reformanda esse videntur hoc pacto. Titulas quidem inscribi posset hoc modo: *Ecclesia catholica constituitur Christiana religione, quae extra didam ecclesiam nec serrari, nec subsistere potest.* Conclusio vero sic reformanda: pNcquo enim evangolicae legis ea ratio est, ut excluso quovis societatis vinculo veri adoratores singuli seorsum Patrem adorent in spiritu et veritate, sed dum religionem Redemptor divina gratia ac virtute infundit, hoc ipso aedificat ecclesiam suaml, ita ut extra ecclesiam vera Christi religio subsistere ct exerceri nnllimode queat2a

169. *Gonfila Vitcrbiensis cum aliis ut supra* hm *m. 57* B *(n®* 45). — Pluribus aliis reverendissimis patribus hoc caput magis videtur ordinatum ad secundam lectionem, quao legitur in notis ad canoncm primum, quam ad canonem ipsum primum, qui habetur in schemate, et quidem melior existimatur lectio, quae est in notis. Praeterea titulus capitis respondet canoni posito' in schemate, minus vero capiti subiecto; hinc convertendus esset hoc modo: *Ecclesiam a Christo esse fundatam ut tantum in ipsa Christiana religio exerceatur.*

170. *Apuzzo Surrentinus* (n® 43). — Alius reverendissimus pater, quoniam desunt in hoc capite probationes, adderet post ultima verba: *rHinc* Dominus noster praecepit ut tamquam ethnici et publicani haberentur qui ecclesiam audire dotractassent4; hinc illud effatum: *Qui cos audit me audit, et qui cos spernit me spernit. Qui autem me spernit, spernit eum, qui misit me.e*

171. *Baillargeon Quebecensis cum Marianopolitano, Oltaucnsi, S. Hyacinthi, Miletopolitano, Anthedonensi, S. Germani de Rimouski* (n® 9). — Plurcs alii reverendissimi patres aiunt: pag. 6 linea 13 [1«] superabundare videtur coniunctio *et* inter *mundo* ct *ex,* et eius loco ponenda virgula, ne verba *ex amni creatura* referri possint etiam ad *docendam moderandamque.*

172. *Vespasiani Fanensis* (n° 105). — Alius reverendissimus pater integrum secundum caput sub hoc titulo: *De ecclesiae institutione,* de novo cudendum putavit.

De ecclesiae institutione.

^Attamen evangelicae legis non ca ratio est ut, excluso quovis societatis vinculo, veri adoratores singuli seorsum religionem exerceant, sed hanc ita societati n se institutao inhaerentem Redemptor noster voluit, ut cum ea penitus conserta ac veluti B concreta maneret Neque ad instar veteris legis, societas huiusmodi intra peculiaris alicuius gentis limites coarctabatur3. verum ad universum terrarum orbem erat protendenda, adeo ut omnes in illam cooptari deberent et extra illam vera Christi religio nulla esset. Haec vero societas est ecclesia, quam se aedificaturus Christus declaravit, ac per apostolos suos corumque successores iugiter usque ad consummationem sacculi in universo mundo et ex omnibus gentibus colligendam, docendam modcrandnmque praecepit, ut una esset gens sancta, unus populus acceptabitis, sectator bonorum operum. Ad hanc ecclesiam efformandam Christus Dominus imprimis socrum regenerationis et renovationis instituit lavacrum. quo in Deificae Trinitati» nomine filii Iiominum tot nominibus inter se divisi ab omni culparum sorde mundati, in hanc societatem ingrederentur, atque eiusdem fidei ct communionis vinculo adstricti, membra essent ad invicem, et Christo voluti capiti coniungcrcntur. Hinc illud exurgit mysticum Christi corpus, quod saepe saepius in novo Testamento insinuatur: hinc praecellens ecclesiae species, cuius caput est Christus, ex quo totum corpus compactum ct connexum per omnem iuncturam subministrationis secundum operationem in mensuram uniuscuiusque membri augmentum corporia facit in aedificationem sui in charitatc.-

173. *Montpellier Leodiensis* (n· 116). — Alius reverendissimus pater has adiunctiones huic capiti proponit: pilane ecclesiam auctor fidei et consummator lesus ipsel fundavit... unus populus B acccptabilis. Atque ideo ovangelicav legis ratio ca non est ... Patrem adorent; sed religionem .. ."

174. *Stepischncgg Lavantinus* (n® 6). — Alius reverendissimus pater ait: lam in inscriptione quaeri posset, quid sibi velit verbum *excoli.* Genio linguae latinac forsitan melius responderet *coli.* Melius et accuratius nostri temporis *principalem errorem* significari et reprobari inscriptione hac:

Christianam religionem nonnisi in ecclesia ei per ecclesiam a Christo fundatam cognosci et coli posse.

Plurimos enim hisce temporibus contendere: Christianos ipsos esse et manere in lesum Christum credentes: sed *ecclesia qua mediatrice* non se indigere. cum. ratione duce, *immediate* scire possint, quid Christus docuerit et praeceperit. Hinc in textu pag. 6 (a. ·] post verba pveri adoratores singuli seorsum Patremu addendum foret: *ita cognoscant quemadmodum Filius eius unigenitus ipsum nobis revelavit; et adorent* etc.

175. *Baillargeon Quebecensis cum aliis ut num.* 171 (n® 9). — Septem aliis reverendissimis patribus superabundare videtur coniunctio *et* inter *mundo* ot ex; ct eius loco ponenda virgula, ne verba *ex omni creatura referri* possint etiam ad *docendam moderandamque.**

17G. *Connolly Halifaxiensis* (n® 37). — Alius reverendissimus pater ita statuit: Si in fine capitis dicatur: Breligioncm lesu Christi ita societati ab ipso institutae inhaerere, ut cum ea penitus conserta ac velati concreta maneat, et extra illam vera Christi religio nulla esset‡*; hunc solutiorem ac minus strictum dicendi modum in sensu naturali nimis probare, neque quadrare cum aliis in schemate propositis (confer caput VII). Etenim non esse verum, extra ecclesiam visibilem, ut societatem ab apostolis edoctam, *nullam* esse veram Christi religionem.

in titulo capitis igitur substituendum *aut* pro *et;* sicque omnis, qui verus sit, totusque scopus istius capitis satis clariusque indicaretur.

In fine autem capitis verba *ct extra illam cera Christi religio nulla esset* mutanda in *et ad eam amplectendam omnes, qui vere possunt, tenerentur.*

Tuli modo scopum capitia integrum servari, verum a non vero mugis distincte secerni, sophismata haereticorum facilius refelli, dum totus sensus vere catholicus lucidius claresceret.

177. *Wiery Gurccnsis* (n° 30). — Alius reverendissimus puter censet effatum: nHanc ecclesiam .. in universo mundo et *ex omni creatura colligendam* .. praecepit‡* approbari non posse, quia frivolis cavillationibus ianuam pandit.

l «n. ed.
l point ed.
• *pvatpañta* ed.
• *drtractarent* ed.
• *caardaiur* ed.

t ora. ed.
1 Eadem iam habebantur rapra num. 171.

„Tractata autem in hoc capito veritas sponte a flueret cx expositione *magisterii* Christi in ecclesia perdurantis, ct haud opus esset tractatui de *characteribus* ccclesiuu inserere tractatum do cius operationibus1; nam sicut Christiana *religia* tantum in hac ecclesia conservari potest, ita etiam *salvificum sacrificium* ot *gratiarum fons* ex latere Christi in cruco morientia promanane. Quare *harum* institutionum, ut ita dicam, ecclesiae concreditarum mentio facta non ait, prorsus non intclligo, ot propterca hocco caput tum *mancum,* tum *inconvenienter huc insertum* existimo."

178. /</?o *Liparensis* (n® 39). — Alius reverendissimus pater ait: Licet assertio vera sit, omni probatione destituitur. Hoc caput transferendum est post caput VI, caput autem VII ponendum ut corollarium. Nam ecclesia ideo est necessaria omnino ad salutem consequendam, quia vera et perfecta religio in ea continetur. Immo ecclesia et B religio Christi in concreto idem sunt: extra cecie-siam nemo salvari dicendus est.

179. *Dinkel Augustanus Vindelicorum* (n® 79).— Alius reverendissimus pator putat in textu lin. 11 [a &] melius poni *rregendamque* praescripsit" loco vocabuli pmoderandamque", quia illud sacrae Scripturae magis conforme.

180. *Eberhard Trerirensis* (n® 83). — Alius reverendissimus pater ait: Cap, II schematis pag. 6 linea 1-3 [539 De] verba de ecclesia nquam *acquisirti* sanguino suo et tanquam *sponsam* unice electam aeternum dilexit" cum verbis immediate sequentibus nauctor fidei et consummator lesas ipso *fundavit* atque *instituit* non apte sese connectera videntur. *Acquirere* rem, quae nondum ut existent cogitatur, sed quam fundas, sponsam *instituere* convenienter dici nequit. Et cum ad exprimendam pleno et clare sententiam verba nquam acquisivit... aeter- 0 num dilexit" necessaria omnino non sunt, aptius supprimuntur. Si tamen ecclesia tanquam sponsa Christi, vetare ac novo Testamento auctore ac magistro, commendanda et celebranda est, melius in capite I fieret, ubi de ecclesia tanquam de Christi quasi altero corpore, corpore mystico agitur.

Capite eodem png. 6 in fino [540 a. u] legitur: ^Christi religio *rnulla.* Quia fragmenta quaedam ac reliquiae religionis Christi (nantes certo in gurgite vasto) etiam extra ecclesiam inveniuntur tempore separationis ot apostasiae o paterna domo sanctao ecclesiae translatae, durius esso videtur vorburn rnullau, et offendit sine iusta causa errantes. Mitius diceretur: „et extra illam *integra* Christi religio *non* esset", vel fortius: „oxtra illam Christi religio *non* esset."

181. *Ginoulhiac Gratianopolitanus* (n® 98). — Dicit alius reverendissimus pater: Capite II. Cum agatur D de re gravissima, nobis sufficere non videtur haeo simplex indicatio circa perpetuitatem ecclesiae, quod Christus nper apostolos suos . . . iugiter usque ad consummationem saeculi . . . colligendam . . . praecepit". Hic saltem referendae essent vel prophetiae in veteri testamento editae, vel promissiones a Christo factae: nam quid intersit inter praeceptum ot promissionem discriminis, saepius et a multis observatum.

Capite II pag. 6 [a ·] vellem at apostolorum ministerium ordinariam significaretur per haeo verba aut alia: *quas nempe operis sui vicarias eidem contulit processe pastores:* quod paritor ot exactiorem in phrasis constitutione immutationem induceret.

Non *moderandam,* sed *regendam* vellem, quo servetur vox in Scripturis et in traditione consecrata.

i *operatoribus* ed.
« *tune* ed.

io Caput III.

182. *Fauli Grossetanus* (n® 1). — Alius reverendissimus pater ita statuit:

L Ubi dicitur ecclesiam non esse partem *alterius cuiuslibet societatis:* omissa generalitate verborum, dicatur ecclesiam non esse partem societati» *civilis.*

П. Fiat diserta et expressa mentio *finis,* quem ecclesia sibi praestitutum habet Siquidem ex fine eius natura aestimatur, ct eo potissimum ab alia quacumquo societate distinguitur.

III. Affirmandum videtur expresse, et rationibui confirmandum, ecclesiam non esse *collegium.* Etenim in canone X damnatur qui dixerit ecclesiam esse *collegium',* ncccssc est itaque vel in hoc capite vel in capite X declarare quid fraudis et erroris subsit in tali appellatione. Porro collegium 1® est *societas imperfecta;* 2® est *societas aequalium.*

183. *Vanesa Fogarasiensis et Albae-Iulicnsis* (n 5). — Alius reverendissimus pater ait:

I. lin. 3 p. 7 [b s] loco verbi *qualitates* substituatur *proprietates.*

II. lin. 15 [b is] dicatur in *semetipsa completa.*

III. lin. 17-18 [b µ] dicatur supra eas *etiam* quam maxime *evecta conspiciatur.*

IV. lin. 21 [Bia] non *operam* sed *opus* dicendum videtur.

V. lin. 30 [Ci] *ut pignus haereditatis* addatur: „ut *tali modo* pignus haereditatis."

184. *Lesprcz Tolosanus* (n® 15). — Alius reverendissimus pater ita proponit: Ad consulendum perspicuitati caput istud tertium sic emendandum videtur post illa verba *quam maxime evehatur:* „Non est enim societas a principiis naturae aut ab humana voluntate exorto, sed divina est spiritualisque, ot omnem naturae exigentiam supergrediens. Ab inexhausto enim misericordiae Dei Patris fonte profecta, per incarnati ipsius Verbi ministerium operamque fundata in Spiritu sancto constituta est; qui in apostolos primum largissime effusus, abunde etiam iugiter diffunditur in filios adoptionis. Omnes itaque ecclesiae discipuli eodem Spiritus sancti lumine collustrati, una mentium fide Deo adhaerent, et inter se cohaerent, eamdem Spiritum, tamquam pignus haereditatis in cordibus suis accipientes, cordis desideria nb eius quae in mundo eat concupiscentiae corruptione avellunt, ct communi spe firmati concupiscunt aeternam Dei gloriam; per eamdem Spiritum, qui datus eat eis, communi vinculo charitatis et dilectionis coniunguutur, ita at omnes simul per bona opera certam suam vocationem et electionem faciant. Vere igitur spiritualis et supernatandis dicenda est illa societas, quae per Spiritum sanctum congregata, eiusque charismatibus, tanquam indissolubili noxa cohaerens, nova semper per illum incrementa accipit."

185. *Clifford Cliftoniensis* (n® 29). — Alias reverendissimus pater censet post verba nNeque eadem membrum est. .. confusa aut commiscenda" addendum esse: pQuamvis homines, qui spiritualis huius societatis sunt membra, humanarum etiam societatum membra sint" Ratio est, ut magis explicite appareat nos asserere quidem independentiam ecclesiae a stata civili, non autem independentiam singulorum ecclesiae membrorum ab hoc statu in rebus quae ad ipsum spectant. Maximi momenti id esae putat reverendissimas pater pro pace et auctoritate ecclesiae.

186. *Rosati Lunensis-Sarranensis* (n® 20).—Alteri reverendissimo patri initium capitia III usque ad verba illa rAb inexhausto enim etc." videtur conscriptum stylo admodum diverso ac caetera. Quare optat ut huiusmodi diversitas auferatur.

187. *Whelan Wheelingensis* (η· 38). — Alius reverendissimus pater post verbum *evehatur* addenda putat baco alia: pNimirum quia respicit et quaorit pro hominibus per fidem et charitatem futura bona ot aeterna/

188. *Passeri abbas S. Agnetis* (n® 49). — Alius reverendissimus pater in boc tertio capite desiderari existimat testimonia sacrao Scripturae. Item in ultima linea adimendum esse illud omnino.

189. *Allou Meldensis cum aliis ut supra num. 25* (n® 41). — Pluribus aliis reverendissimis patribus pag. 8 lin. 8 [c ·] voces illae *his bonarum divitiis* redundare videntur. Melius diceretur *tanta bonorum copia.*

190. *Gemella Viterbiensis cum aliis ut num. 57* (n®45). — Plures alii reverendissimi patres hoc additamentum fieri vellent initio capitis: „Docemus autem ac declaramus ecclesiae competere verae societatis rationem; in ea enim fidelium multitudo sub uno regimino constituta ad cultum supernaturalem Dei ct salutem animarum ut ad suum proprium finem ordinatur. Nequo societas haec indefinita etc."

Item ultimam periodum eiusdem capitis ita vellent immutari: pCum autem his bonorum divitiis a Spiritu sancto homines per ecclesiam augeantur, atque hia iisdem tanquam spiritualibus nexibus ecclesiae in unitatel* cohaereant; ecclesia ipsa spiritualis societas est atque ordinis omnino supernaturalis.u

191. *Cardinalis de Silvestri* (n· 70). — Alius reverendissimus pater caput tertium boo modo potias concinnaret:

De ecclesia prout est societas vera, una, perfecta, spiritualis, ordinis supernaturalis, simulgue visibilis, ao de eiusdem ecclesiae potestate.

„Ip»a autem consideratio divinae institutionis ecdesine, quemadmodum a suo auctore Christo Domino facta fuit, evidenter ostendit, eam non esse indefinitam, neque informem sibi relictam societatem, sed in sua essentiali constitutione determinatam; nequo per varias consociationes dispersam atque diffusam, sed totam in se collectam penitusque cohaerentem, ut indivisum illud ao indivisibile corpus praesoferat, quod est ipsum mysticum Christi corpus, quod constituunt docentes et docibilev, idcoquo ad eamdem ecclesiam nullatenus pertinere quacumque alias societates α fidoi unitate vel a communione huius corporis seiunctas: nequo praeterea membrum seu partem alterius cuiuslibet societatis esso, nec cum alia quavis confusam aut commiscendam, sed in semetipsa plano perfectam, ita ut ab humanis omnibus3 societatibus non solum distinguatur et independeos existât, sed super eas quam maximo evehatur. Insuper ex tabulis divinao institutionis, ex9 quibus haec iam memorata perspicua fiunt, non minus evidenter eruitur, ecclesiam esso spiritualem ct ordinis omnino supernaturalis societatem, non ita tamen, ut invisibilis ao latens ipsa sit, sed in manifestatione posita, voluti civitas excelsa et illustris in monte, quao abscondi non potest, uc voluti lucerna super candelabrum, quao sole iustitino illuminata, mundum universum luco suae veritatis illustrat Ex eodem fonte manifestissimo hauritur ecclesiam non esso aequalium societatem ../ *(Reliqua ut in textu.)*

192. *Di Pietro Nyssenus* (n° 33). — Alius reverendissimus pater ait: Ecclesiám esae societatem perfectam inferri ao declarari deberet postquam doctrina do ecclusiao characteribus ct proprietatibus A exposita fuiesot Et sano in capito X haec ponitur illatio: „Undo ecclesia Christi perfecta ŝocietà erodenda est/

193. *Mazzuoli Septempedanus* (η® 89). — Iuxta alium reverendissimum patrem expedit evitare bos dicendi modos: Ecclesiam caso *spiritualem* societatem, *supematuralem* vel ordinis *supematuralis.* Dicendum est potius ecclesiam esso ad finem *spiritualem* ot *supematuralem fundatam.*

194. *Raess Argentinensis* (n· 74). — Alius reverendissimus pater ait: .Germanico ve) gallico cogitata non satis latino ct comprehenso transmissu videntur mihi. Caput hiño indo contortum sic forsan resumi posset:

rDocemus autem et declaramus ecclesiae inesse omnes verae societatis qualitates. Societas haeo distincta constituta rcctequo definital neo membrum nec pars cuiuslibet alterius societatis esse potest; quia in semetipsa adeo perfecta est, ut dum ab omnibus humanis societatibus distinguitur, omnes tamen superemineat. Ab inexhausto misericordiae9 Dei Patris fonte exorta, per incarnati ipsius Verbi ministerium operamque fondata, radicatur ipso Spiritu sancto, qui in apostolos primum largissimo effasus abunde etiam permanenter diffunditur in filias adoptionis, ut lumino eius collustrati una mentium fide et Deo adhaereant et inter se cohaereant, ut pignus haereditatis in cordibus suis circumferentes carnis desideria a mundi concupiscentiis ct corruptione avellant, et beata .... electionem faciant. Exinde ecclesia Christi societas spiritualis est, atquo ordinis omnino supernatural», eo quod praecipuo tendat ad bona spiritualia et supematuralia, dnm e contra omnis alia socirtas pro obiccto et fino habeat bona temporalia et naturalia/

195. La *Cuesta y Maroto Auriensis* (n® 110). — ('Alius reverendissimus pater ait: Poriodus lin. 13 ot •eq. [b i] Incipiens *Neque eadem* usque ad illud *evehatur* supprimi posset, cum eius idea capito V aliisque contineatur: et caput tertium hoc modo posset terminari: „Ecclesia ipsa spiritualis societas est, perfecta ătque ordinis omnino supernatandis/

196. *Pecci Perusinus cum aliis ut supra num.* 33 (n® 92). — Iuxta alium reverendissimum patrem, in capite hoc desiderantur citationes locorum sacrao Scripturae. Item leguntur fero simul pnsita duo illa verba *adhaereant* ct *cohaereant:* quod non beno sonat.

197. *Maryuerye Augustodunensis cum aliis novem ut in num. 27* (n® 67). — Iuxta generales observationes propositas a pluribus aliis reverendissimis patribus caput tertium schematis transferatur in secundum.

In hoc capito lin. 4 [b «] ubi dicitur *indefinita* clarias diceretur *indeterminata;* ot lin. 10 (b s| verbo illi *constitutionem* addendum videtur *essentialem.*

Lin. 14 [b ii] supprimatur utpntc inutilis ot erroneae interpretationi obnoxia vox *commiscenda,* ot tota periodus absolvatur his verbis „Ut ab omnibus humanis societatibus distincta sit, ot in semotipsa plano subsistatl/

Caetera sic exponi pone videntur: „Istis nutem4* omnibus oxtat ąuoquo sublimior et origino et obiecto et fino ct modiis. Ab inexhausto enim fonte misericordiae Dei Patris profecta, per incarnati Verbi ministerium operamque fundata, et afflanto Spiritu sancto constituta est, qui in apostolos

' *tceluiae m unitate* otn. e»L
1 ota. ed.

1 *distincte rvctfyie constituta* omlisa Toce *definita* ed.
3 otn. ed.
› *d* ed.
‹ *tubdidtnti* ed.
4 *uti· quoque* ed.
« «m. hoc loco ed.

primum ot subindo in eorum successores largissime A effusus abundo etiam iugiter diffunditur in filios adoptionis; ut oius lumino collustrati, caelcalibus-quo charismatibus, quae dant tollo ot perficere ditati ovangclicis doctrinisl fideles ct Deo adhaereant et inter se cohaereant, regnum Dei ot iustitinm oius primum quaerant, idcoquo per bona opera cortnm magis ao magis vocationem suam atquo electionem faciant. Praecipuo igitur spiritualis societas est ecclesia Christi, atque ordinis omnino eupornaturalis/

10H. *Aronne Montis Alti* (n® 50). — Alius reverendissimus pater ecclesiam esso societatem *veram et perfectam* in capito secundo exponi vellet: id enim postularo vidotur ratio ordinis. Hinc caput tertium ita exordiri powct:

Ecclesiam esse societatem spiritualem ac supernaturalem.

„Ut voro fidolium mentibus obiiciatur, altequo B defixa haereat ea quae nunquam satia commendari potest praecellens ecclesiae species, dignitas ac iugis vita, docemus et declaramus illam ab inexhausto misericordiae Dei Patris fonte profectam, per incarnati ipsius Verbi operam fundatam, in Spiritu sancto constitutam esse, qui in apostolos primum ete/ (Reliqua ut in schemate.)

199, *Galletti Alba-Pompeiensis* (n· 65). — Alius reverendissimus pater dicit: In hoc capito primum exponenda venit *veritas* societatis ecclesiasticae. Veritas cuiuscumque societatis potissimum consistit in vicaria animorum consensione. Ergo lin. 14 pag. 7 [b it] post vocem *commiscenda* perbelle adderetur: *sed tali animorum consensione coruscans* atque adeo etc.

Item ubi dicitur *et inter se cohaereant* addi posset: *ordinatissima communione* cohaereant

200. *Apuzzo Surrentinus* (n° 43). — Alius re- 0 verondissimus pater ante ultimam periodum capitie tertii haec adderet: ^Christus enim ecclesiam suam2 non super imperio ant aliqua república fundavit, sed super uno beato Petro apostolo cui dixit: *Tu es Petrus* etc. . . ot illi soli suas oves pascendas tradidit: *Pasce oves meas.* Pro his ovibus animam suam ponit et dat cis2 vitam aeternam. Unde Paulus ad pastores occlesiao: *Attendite vobis et universo gregi* etc u

201. *Verzeri Brixiensis cum Speranza Bergomensi et Vaisecchi Tiberiadensi* (n® 75). — Plurcs ali! reverendissimi patres aiunt: Capite III pag. 8 [c7] ubi dicitur *concupiscant promissam aeternam Dei gloriam,* melius forte convenirent societati hominum verba ista : nSimul contendant ad promissam aeternam Dei gloriam/

202. *Card. La Lastra y Cuesta Hispalensis* (η® 109). — Dicit alius reverendissimus pater: In hoc capite, periodum, quao incipit *Ab inexhausto* in duas partes discerpere iuvat, quarum prima absolvatur verbo illo *constituta est;* alia sic incipiat: *In apostolos quippe primum ...*

Item paulo inferius ubi dicitur *ut pignus* dici possotl *utque pignus;* auferatur deinceps illud *atque adeo, ct* periodus finiatur ita: *certam ...et electionem facientes.*

203. *Lynch Carolopolitanus* (n® 80). — Sentit alius reverendissimus pater dividendam esse in duo periodum quao incipit *Ab inexhausto.* Item existimat addendum aliquid quo probetur ecclesiam eue societatem ordinis omnino supematuralis.

204. *Place Massiliensis* (n 61). — Iuxta alium reverendissimum patrem adstruendum esset in capito III ecclesiae inesso verae societatis qualitates: cur ergo plura huc pertinentia remittuntur ad capita IV, V et vn?

205. *Caixal y Extradé Urgellensis* (n· 107). — Alteri reverendissimo patri displicet vox *societatis* cum agitur de ecclesia definienda, quam *regnum* potius vult appellari. Item, non satis demonstratam existimat thesim: ecclesiae inesso omnes verae societatis (vel regni) qualitates. Tandem succenset auctoribus schematis quod in multis *cum protestanlibus conveniant.*

Hia praemissis, aliisque interpositis, quao ad rem non faciunt, novum schema capitis tertii proponit, declarans „sc pertinacem verborum suorum defensorem non esse, rem quaerere, non verba; gloriam Dei, non suam, nec hominum placita/

r*Ecclesia Christi Domini est regnum verum, unum et universale seu catholicum, ti tifile atque spirituale. infirmum* in *humana potentia, sed supematurale in omnipotenti virtute Spiritus quo vivificatur* (Hic titulus).

pDocomus autem et declaramus ecclcsiac Christi inesso cx divina eius institutione omnes veri regni proprietates. Etenim in quolibet regno quinque spectari debent proprietates1. Primo, eius necessitas ad pacem ot felicitatem secundo, supremum caput tertio, multitudo hominum, qui sint membra corporis totius regni ...; quarto, carnalis generatio, seu civilis adoptio ...; quinto, politica affectio, seu amor dulcis2 patriao ../

Prosequitur deinceps, ostendendo has quinque proprietates inesso ecclesiae: et quidem tali modo ut ipsa sit regnum verum, unum, universale etc.

200. *Zelli abbas S. Pauli* (n· 18). — Alius reverendissimus pater novum schema capitis tertii proponit3:*

Caput III.

Ecclesiam ease societatem reram, perfectam, spiritualem, et supematuralem.

nDocemus autom ac declaramus ecclesiae incese omnes verae societatis qualitates. Etenim Christus Dominus, ad fidem suam ot dilectionem in mundo propagandam et conservandam (Suarez de legibus, lib. X, c. 1, n® 7) ecclesiam suam non modo instituit tanquam societatem, cuius ipso dominaretur, et mysticum corpus, cuius ipso esset caput; verum iuxta mysterium providentiae suae eam vere inaequalem fecit, in rolationo filiorum ad patrem et subditorum ad gubernantem, ovium nempe sub uno p&store (Ioan. X) Christo in caelis regnante ct in terris por suum vicarium eam regente. Cum itaque ecclesia a Christo auctoro et legislatore suo nedum existendi formam, sed et constitutionem acceperit, eam ab humanis quibuslibet societatibus diversam ct in ipsis incunabulis seiunctam fuisse decernimus. Eo vel magis quod in ecclesia homines gratiae divinae affiuentibus divitiis per Spiritum sanctum augentur, eiusdemquo sancti Spiritus nexibus in unitate cohaerent ct in caelestem patriam collineant, ut ea quao nunc per speculum in aenigmate (I Cor. XIII, 12) vident, tandem facio ad faciem intueantur. Quare spiritualem et supernaturnlcm societatem esae ecclesiam fatendum est Ideo ecclesia supra omnes humanas societates quam maxime extollitur, nec ulli societati quantumvis supremae inesse aut subesae velut alicuius partem aut membrum esse potest; immo iure suo nulli dominationi sublecta, ingenua est et libera, libertate qua Christus nos liberavit Quo fit ut ecclesia sit societas perfecta: ab inexhausto enim misericordiae Dei Patris fonte profecta.

1 *evangelici? dodrinii* om. ed.

2 cm. ed.

• Pro *dici posset* habetur in editis *addatur.*

• cm. ed.

* *dnlcis amor* ed.

* Illud ex autographo «xscript·· exhibe*; non en!· La* bebatur in editis.

per incarnati ipsins Verbi ministerium et operam fundata, in Spiritu sancto constituta est. Qui in apostolos primum largissime effusus, abunde etiam iogiter in filios adoptionis diffunditur; ut lumine fidei collustrati, et pignus hereditatis in cordibus suis circumferentes, per bona opera certam suam vocationem et electionem faciant, sicque transeant per bona temporalia ut non amittant aeterna/

207. *Lgonnet Albiensis* (n° 72). — Alius reverendissimus pater vehementer optaret fieri in hoc tertio capite opportunam declarationem sensus, qno ecclesia dicitur et est societas *cera, perfecta, spirituali et supernaturalis.*

208. *Magnasco Bolinensis* (n· 55). — Alius reverendissimus pater capita schematis sic disponi vellet ut in primo axsoratur et explicetur ecclesiam esse societatem a Christo Domino institutam, ct capitis formam ipse tradit; in secundo, eam esso corpus Christi mysticum: in tertio paucis immutatis ponantur quao nunc sunt in secando. Deinde optaret ut ageretur de *visibilitate* ecclesiae ac demum exponerentur quae nunc extant in capite tertio.

Item lin. 10 [b ›] huius capiti· post verbum *constitutionem* addi vellet: *ac plenissimam seipsam regendi ei gubernandi potestatem* accepit.

209. *Baratesi Sancti Miniati* (n 101). — Iuxta alium reverendissimum patrem in capite III videretur addendum ecclesiam esso societatem *iuridicam,* ut ostendatur eam existera *iuridice,* nempe iuxta leges a Christo Domino traditos cum eam fundavit

210. *Martinez Saneti Chrislophori ds Havana* (n° 120). — Alius reverendissimus pater ait: Spiritualius non competit ecclesiae nisi sub aliquo respectu: ergo non est praedicanda absolute, ut fit in schemate. Dicendum itaque est pecclesiatn esse veram et omninm perfectissimam societatem homines in ea viventes per vincula spiritualia ligantem, et per media etiam spiritualia et supematuralia eosdem ad vitam aeternam perducentem-. Quae loquendi ratio clarius ct magis accurate rem exponit

211. *Moreno Eporediensi* (n 96). — Alius reverendissimus pater novum prorsus schema de ecclesia proponit sio distributum. Capoti: *De origine divina et antiquitate ecclesiae Christi,* Caput II: *De institutione ecclesiae Christi ciusgue constitutione* etc. etc.

In capite tertio schematie propositi animadvertit desiderari probationes ex Scripturis1.

212. *Callot Oranensit* (n° 100). — Alius reverendissimus pater ait: In capite tertio cum dicitur ecclesia societas perfecta, haec vox *perfecta* duplici sensu usurpari videtur, scilicet pro *completa,* et pro *omnium praestantissima.* Praeterea, vox *spiritualis* in hoc capito videri posset adhibita ad significandam ecclesiam non esse nisi societatem *iustorum:* quod omnino est falsum.

213. *Ramadil Elnensis* (ne 99). — Alius reverendissimus pater ita statuit: In capite III ubi *qualitates* dicatur *proprietates;* ubi *indefinita,* melius *absque praecisa determinatione* vel *informis relicta;* ubi *constitutionem,* addendum est: *essentialem constitutionem.*

Praeterea bene dicitur, societatem ecclesiae non esso cum alia quavis societate *religiosa* commiscendam. Sed cum societate civili commisceri potest ot debet, ut eam spiritu suo pervadat. Addendum: ecclesiam evehi supra societates humanas quatenus est *ordinis omnino superioris,* non autem quod ei competat *temporalium dominatio.* — Insuper, non satis distincto in hoc capite exponuntur proprietates. quae perfectam societatem constituunt Porro societas perfecta illa eat „quae in so completa ct independeos, in suo ordine sibi pleno sufficiens nd assequendum finem sibi propositum, nec ulli alteri subiecta in illis, quao nd eam proprio pertinent-. Hace apertius probarentur verbis illis Scripturae: *Dedit pastores et doctores* tn *opus ministerii* etc. ct aliis: *Si quil ecclesiam non audierit* etc.

Tandem in hoc capite vel in sequentibus omnino expressa mentio fieri debet regiminis ecclesiae et auctoritatis episcoporum.

214. *Cardinalis Trerisanato Venetus cum aliis ut supra num.* 133 (ne 84). — Aiunt plure» alii reverendissimi patre··: Dicendum erat in capite tertio, in quo hita sit *veritas, perfectio, spiritualiias* et *supematurahtas* societatis Christi fidelium. Haec autem non satis explicata rrperiuntur. Hinc novum schema huius capitis proponunt reverendissimi patres:

Ecclesia est soàetas vera, perfecta, spiritualis atque svpentaturalis.

*j,*Christo qui divitiis gratiae suae homines cationi fido collustrat, spe caelestium1 etc. etc. etc.·

Caput III.

Ecclesia est societas cera, perfecta, spiritualis atque supematuralis.

^Christus qui divitiis gratiae suae homine eadem fide collustrat, spe caelestium bonorum elevat, et chántate tam Dei tum proximi accendit; Christus, qui omnes suos discipulos Petro et apostolis corumqne legitimis successoribus subiectos esse voluit, eos in verissimam coadunavit societatem, quao potissimum consistit in animorum consensione, iuxta precem, qua ipse suum exoravit Patrem, dicens: *Unum sini, sicut* et *nos unum* sumus (Ioan. XVII), iuxta oraculum divi loannis scribentis ad fideles: ‚Quae vidimus et audivimus annuntiamus vobis, ut et vos societatem habeatis nobiscum, ct societas nostra sit eum Patre et cum Filio eius lesa Christo (I Ioan. I). Haec vero societas omnino perfectam se prodit, quia nullum habet sui dominatorem nisi Christum, nullis coarctalur limitibus, et bono excebiirimo gaudet, quod est ipsemet Deus sub velamento quidem mysterii in hac vita, fruítura manifcs»a ipriti· lisionc in caelis. Tanta vero puUstafe. sapientia et fortitudine procedit, ut omnibus filioium suorum ncceeriutibu: consulere valeat, omnes debellare inimicos, promissione freta divini sui invisibilis capitis, quod *portae inferi non praevalebunt adversus eam.* Cum autem ea non sit do hoc mundo, quia auctorem habet ipsum Dei Verbum caro factum, et caelestem lerusalem inquirat, cumque in ea spiritualium bonorum copia homine per Spiritum sanctum augeantur, atque his eiusdem Spiritüï sancti nexibus in unitate cohaereant, ecclesia ipsa spiritualis societas evidentissime dignoscitur, atque ordinis omnino supernaturalis.-

215. *Card. Riario Sforza Neapolitanus cum aliis ut supra num.* 40 (n 85). — Plurcs alii reverend¡asidii patres ita statuunt: Titulus capitis tertii hoc modo enunciandus,: *Ecclesiam esse sorielatem veram, perfectam, et ad spiritualem ac supernaturalem finem ordinatam ;* ut occurratur impiae doctrinae, qua volunt nonnulli ecclesiam ab hoc mundo temporali esse *separandam.* — Initio capitis, enunciaudae essent praecipuae verae societatis qualitates, nempe regimen, subditi, finis proprius, media.

Iuxta morem loquendi sacrarum Scripturarum *carnis desideria* non possunt avelli a *concupiscentiae*

1 Vide infra rib nom. 695 integrum schema illitu antistitis.

› ctn. ed.

* Qate sequuntur, cum non haberentur in editis, ex auctoris autographo exhibenda censui.

corruptione, sod semper spiritni opponuntur. Hinc melius diceretur *eorum desideria,* lo fino capitis poet *cohaerent* addntur: ui *tandem aliquando satientur cum apparuerit gloria Domini, ecclesia ipsa societas est ad spiritualem et omnino supernaturalem ordinem instituta.*

210. *Card. Guidi Bononiensis cum aliis ut supra num.* 04 (n 97). — Plurcs alii reverendissimi patres dicunt: 1° Innuendum est ecclesiam non esso membrum ulterius cuiuscumque societatis *temporalis;* de ecclesia enim militante tantummodo hic est sermo. U· Urdo inversus videtur; primo enim describuntur proprietates ecclesiae et deinde eius formatio, 3· Explicandum esset constitutionem et compagina-

tionem huius societatis intimam et omnino supernnturnlem fuisso effusionem charismatum Spiritus snneti sicut cius generatio fuit effusio sanguinis Christi ot sanctificans gratia. 4ft Non debet praetermitti qua ratione ecclesia est societas spiritualis et omnino supernaturalis, nc qui forte aberrent ct putent nullo modo ad eam quae humana sunt pertinere. 5° Non solum claro et explicite asserendum sed omnino probandum est ecclesiam case veram determinatam ot completam societatem. Dcindo perspicue ot expresse damnandi sunt illi errores, qni in noth referuntur.

Post has animadversiones reverendissimi patres novam schemati» formam proponunt[1].

217. *Ballerini patriarcha Alexandrinus* (n· 16). — Alius reverendissimum pater ait: Clarior esset idearum nexus »i principium capitis III itu immutaretur: yjDocemu» autem ac declaramus ecclesiae α Christo condita© inesse omnes verae societatis qualitates, sivo omnia quao ad veram et perfectam societatem constituendam requiruntur; nequo eiusmodi Eocietatem indefinitam vel informem a Christo relictam esso; sed quemadmodum ab ipso suam c existentiam habuit, ita eiusdem voluntate ac lege suam existendi formam suamque constitutionem accepisse. Neque porro eadem membrum est. . ..“ (Reliqua ut in schemate.)

218. *Dupanloup Aurelianensis* (n 106). — Alius reverendissimus pater ita statuit: In forma et constitutione ecclesiae non omnia sunt iuris divini; ergo linea 9, capito 111 ¡Be), ubi dicitur *constitutionem,* addendum e»t *essentialem constitutionem.* — Linea 10 post vocem *accepit* adderet reverendissimus pater: rEt quamvis eius fideles simul et status politici cives existant, huiusquo statue regimini et legibu» in temporalibus sint eubiecti, ipsa tamen in se et quatenus spiritualis societas spectata non est membrum sire pars alterius cuiuslibet societatis.· Haec additio verum dicit, nihil nocet, ct valde prodest, no videamur vello tribuero ecclesiae omnimodam independentiam a statu politico etiam in d temporalibus. — Paulo infra supprimenda esse videntur verba illa *super eas tamenl quam maxime evehatur.* Hoc pacto praecavetur aequivocatio vocis illius *perfecta,* quao in textu videri potest referri ad ideam praecellentiae.

219. *Amat Montereyensis* fn® 3). — Alteri roverendieuimo patri in capito III omittenda .videtur haec verba *ut Udem lumine eius collustrati una mentium fide et Deo adhaereant et inter se cohaereant.* Ratio est quia haec idea saepius occurrit in capitibns I, III ot V.

220. *Dreux-Br¿z¿ Molinensis cum aliis ut supra num.* 40 (n® 73). — Plures alii reverendissimi patres sentiunt esse caput III ita exordiendum:

Ecclesia societas est9 cera, perfecta, spiritualis atque supematuralis.

nDocemus autem ao declaramus societatem illam α Christo fundatam, quao ipsius est ecclesia, omnes in se verae ct perfectae societatis conditiones habere. Non enim a sapientissimo suo auctore potuit indefinita vel informis relinqui: sed quemadmodum etc.4

Ubi dicitur *ut pignus haereditatis* etc. substituenda videtur haec vereio:

pUt pignus haereditatis in cordibus suis retinentes carnis desideria et concupiscentiae, quae in mundo est, corruptionem abiiciant, ac beata et communi spe firmati promissas aetrrnao gloriae Dei divitias concupiscant, ideoque per bona opera otc.a

Tandem loco *bonorum divitiis* melius dicitur *his bonis.*

221. *Gastaldi Salutiarum* (n° 108). — Alius reverendissimus pater ait: Auferenda est vox illa *spiritualis* societas, cum hostes ccclceiao indo ansam sumant ad eam expoliandam rebus corporalibus.

Io eodem capito ampliori modo exponenda est praeeminentia ecclesiae super quascumque alias societates. Cactorum ab hoc reverendissimo episcopo novum schema integrum proponitur1.

222. *Vespasiani Fanensis* (n® 105). — Alius reverendissimus pater duo priora capita schematis penitus reformat:

Ecclesia est cera et perfecta societas, insimul tamen spiritualis et supematuralis.

^Docemus autem ac declaramus, prout ex superius tradita doctrina manifeste consequitur, ecclesiae quidum incese omnes verae societatis etc. ... Attamen illud proprium ac singulare ecclesiae est, quod a Deo ipso immediate fuerit constituta atquo ab inexhausto etc.-

223. *Montpellier Leodiensis* (n® 106). — Alius reverendissimus pator has immutationes ct additiones in capite 111 fieri optaret:

pDoccmus ... sed quemadmodum ab ipso cui *data est omnis potestas in caelo et in terra* suam existendi originem habet, ita eiusdem voluntate ac lege suam existendi formam *et* constitutionem accepit... Sed adeo *perfecta naturae suae conditione ut non solum* ab omnibus humanis societatibus distinguatur, *rerum etiam* iis omnibus guani maxime antecellat.* Omnipotentis enim Dei Patris *decreto ordinata* per incarnati ... constituta est. *Ille scilicet Spiritus sanctus in apostolos__* mentium fide ct *ad Deum se applicent* ct inter se .. circumferente», sua desideria ab cius ..., faciant. Cum autem homines bis sancti Spiritus nexibus in unitato cohaereant *corporis Christi,* atque hu bonorum divitiis per eumdem Spiritum sanctum *huic corpori coagmentati* augeantur, *ut finem sibi praestitutum, aeternam nempe felicitatem adipiscantur:* ecclesia etc.-

224. *Stepischnegg Larantinus* (n® 6). — Alius reverendissimus pator censet, pag. 7 [b >] post verba nita eiusdem volúntate ao lege >uam existendi formam. suamque- addendum esso: *Pessentialem* constitutionem accepit/ Nam dici non posset constitutionem *praesentem* ecclesiae catholicae ia *omnibus suis partibus* ad Christum qua auctorem eiusdem reducendam esse; sed tantummodo in *essentia* sua, quae proinde, non minus ao *fides ipsa* semper *immutabilis* perseverare debet

Loco vocabuli *etehatur* aliud proponitur. Forsitan rem ita exprimi posset: *distinguitur, eas tamen tum quoad originem, tum quoad finem et media longe antecellit.*

Optandum, ut auctores schematis clarius mentem suam aperiant pag. 8[cie], ubi dicitur „in ecclesia homines per Spiritum sanctum .. . *ăugeantur*

[1] Vide infra rab num. B97.

1 om. e<L

1 Vide infra sub nux. 594.

' **rerum** *tamen* **ed.**

225. IFicry *Gurcensis* (n® 30). — Aliae re- a verendissimus pater ait: Quae in boc capito dicta sunt[l], laudanda; nihilominus insistendo iis, quae de schemate generatim spectato prolata sunt [η·7], molina esset ecclesiam Christi qua peculiarem divini Redemptoris creationem demonstrare, cui simile in terra nihil inveniatur, quam illam cum humanis societatibus comparare, characteres humanarum societatum in ea anxie investigare, et hoc modo ad veram quidem sed mundo exosam conclusionem pervenire, quod rsupra reliquas societates quam maxime evehatur[l].

226. *Dinkel Augustanus Vindelicorum cum aliis ut supra num.* 2 (n® 79). — Alius reverendissimus pater a linca 3—IS [b s-m] hanc immutationem proponit: „Ncque societas haec indefinita vel informis a Christo relicta est; sed quemadmodum ab ipso suam existentiam habet, ita *ab eodem* suam existendi formam suamquo constitutionem accepit, *adeo ut* B *non solum a qualibet alia humana societate distinguatur, sed etiam propter singularem* suam naturam longo prae omnibus humanis societatibus emineat."

Per verba schematis [b s] peiuadem voluntate ac lege" etiam id posset significari. Christum non immediato ecclesiae suso suam[l]* formam atque constitutionem dedisse, sed potius mediate. Quare melius videtur in textu poni[l] *ab eodem.*

Sequentis periodi verbis non praecavetur quaevis maligna verborum interpretatio[l]. Insuper minus congruum videtur, hoc loco de ecclesia tamquam societate *perfecta* loqui, cum idem praedicatum alibi (capite X, pag. 18 [543 D]) ad alium modum ecclesiae vindicetur.

227. *Ginoulhiac Gratianopolitanus* (n® 93). — Alius reverendissimus pater dicit: Capile III, pag. 7 [b ?], loco vocis *indefinita* quao aequivoca videri potest, substituatur vox *indeterminata.*

Post verbum *formam* addatur vox *propriam* vel *essentialem* ....

Initio pbraseos subsequentis haec addantur: *licet enim membra eius esse possint,* vel etiam sint *aliarum societatum membra,* ipsa tamen *neque* .. .

Versus finem post verbum *collustrati* addendum ... *carilate perfusi«* ...

Pignus haereditatis non *circumfertur* in cordibus, ut est ibi dictum, sed *possidetur,* servatur etc.

Capite III. pagina 7 [b u] dicitur6: Ecclesiam adeo *in semetipsa per/edam,* ut dum ab omnibus humanis societatibus distinguitur, supra *eas tamen* quam *morirne evehatur.*

Duo hio observanda: 1® non cx eo quod ecclesia sit in *semetipsa* perfectu, ncc etiam *adeo,* id est in summo grada perfecta, sed quod *taliter,* seu *speciali* perfectionis modo et genere perfecta, ideo supra alias illam evehi dicendum est Omnis D enim etiam humana societas in semetipsa et in genero suo est perfecta.

2® Voces *supra eas tamen quam morirne evehatur* sunt aequivocae. Et cum illa acquivocatio saepe aut saltem pluries in schemate occurrat, hic sedulo animadvertenda. Ilao[l] enim voces *supra eas,* ot *superioritalem auctoritatis* et *superioritatem ordinis,* seu in ordino superiori, designaro et exprimere aptae sunt. 8ic, qui supra scientias mathematicas theologiam maximo evehi declarant, duo maxime distincta confundunt et commiscent.

In caput IV·

228. *Fauli Grossetana* (n® 1). — Quidam reverendissimus pater pag. 9 lin. 14 [541 λ i) *ad quod* ... diceret potius: nad quod non iusti tantum aut praedestinati pertinent, sed etiam peccatores, nimirum illi omnes et soli, qui professione fidei et communione cum eo conjunguntur."

Ratio, quia in priore forma conditio professionis fidei et communionis videtur apposita *solis* peccatoribus, cum tamen ad omnes extendi debeat.

229. *Bclluominigeneralis Eremitarum S. Augustini* .(n® 11). — Alius reverendissimus pater pag. 8 initio capitis [540 D i). loco *tl abditam inde societatem ac prorsus invisibilem fieri* mallet: „et abditam *proinde* societatem ac prorsus invisibilem *esse.a*

Pag. 9 lin. 3 [d n], loco *risibilia Dei mysteria* poneret ^visibilia >acramonta°.

230. *Biró ep. Szathmaricnsis* (n® 13). — Alius reverendissimus pater pag. 8 (d »] loco ultimae phraseos *hinc risibile* ... vellet: „hino visibile ™agisterium quod fidem, quam fidolca interius animo credere ot exterius profiteri teneantur, publice proponit"

231. *Arrigoni Lucanus* (n®21). — Alius reverendi&rimus pater vult, ut pag. 9 lin. 7 [d w), loco *moderatur et curat* dicatur: «.celebrat atquo distribuit."

232. *Afagnasco Bolinenzis* (n® 55). — Alius reverendissimos pater ibidem adderet verbum *dispensat* ante *moderatur;* vellet insuper interverti ordinem inter caput III et caput IV.

233. *Dupanloup Aurelianensis* (n® 106). — Alius reverendissimus pater ibidem pro *moderatur et curat* diceret: .conficit ot dispensat."

Linea autem 10 et 11 [d u] supprimeret *omnem et publicam, externam* plene sufficere inquiens ; *omnem* vero *et publicam* male et odioso intelligi posse et C ab hostibus carpi, quasi vellemus io omnes res privatas et publicas ecclesiam immisceri et dominari.

234. *Rosati Lunensis-Sarzanensis* (n® 20). — Alius reverendissimus pater ceneet caput esse diffusum in explorandis argumentis quibus ecclesiae visibilitas comprobatur; sufficeret innuisse.

235. *Cardinalis Trevisanato Venetus cum aliis ut supra num.* 133 (n® 84). — Alius reverendissimus pater proposita ecclesiae definitione, quam in primo capito posuit,quartum sic exordiretur. nAetcrnaDei sapientia ac virtue[l] voluit spiritualibus et invisibilibus vinculis, quibus fideles supremo ac invisibili ecclesiae capiti per Spiritum sanctum adhaerent, externa quoque ac visibilia respondere, ut spiritualis ac supernaturalis Christi fidelium sociotos extrinsecus appareret etc."

236. *Lyonnet Alhiensis* (n® 72). — Alius reverendissimus pater sequentem redactioncm proponit: ^Ecclesia α societatibus mere ™humani discrepans anima et corpore constat. Ad oius animam pertinent insti cuiuscumque conditionis et aetatis sint. Ad illius vero corpus ii pertinent qui camdem fidem profitentur, participant iisdem sacramcntis, et iisdem pastoribus, quorum primus summus pontifex, eubiiciuntur. ™Esto quod ecclesia sub primo aspectu considerata sensibus so subducat, ast aliter sub secundo; haec onim tanquam civitas supra excelsum montem posita α longe perspicitur, futuentibus eam apparent, sicut in splendido disco, dissipatis matutinis et serotinis umbris, illius moenia, domus, palatia. Nemo fallaci imagine circa illius veritatem decipi potest. Illa eminenter distinguitur ab omnibus

l om. ed
l triddur in *textu poni* om. ed.
» guarirli ma/iynam . .. *interpretat tonem* ed.
* *perfrui* ed.
* *dicatur* ed.
* Lo» *hae* habetur in editu *nem.*

i Virtute ed.
- lUi/zjM JuW *d

sectis religiosis, quao caetera»l orbis partes in-a vaserunt/

237. *Jlaess Argentinensis* (n® 74). — Pag. 8 lin. 5 [ascendendo. De), loco *respondere* alius reverendissimus poneret ¿adiungero-.

Pag. 9 lin. 6 [d 1ì), loco *comparatur,* ¿paratur–; lin. 7 pro *munere... curat* poneret: ¿officiis publicis administrat et dispensat/

Lin. 12 [d i9] pro *componit,* ¿disponit-.

Lin. 14-18 [541 a i] loco ad *quod ...* scriberet: ¿quod non iustos tantum ct praedestinatos, sed etiam peccatores, profondono tamen fidei et communione' sibi adjunctos comprehendit/

238. *Di Pietro Nyssenus* (n® 33). — Alius reverendissimus pater ait: Pag. 9 lin. 6 [540 D «] pro *comparatur* melius diceretur ¿praestatur-.

239. /x/ *Cuesta y Morolo Auríensis* (η® 106). — Alius reverendissimus pater, ad verba p. 9 1.13-14 [541 a l] *ecclesiae corpus, ad quod ... praedestinati* B *pertinent,* notat, aliquos praedestinatos non esse actu membra ecclesiae; sic Paulum anto conver- aionem.

240. *Cardinalis Pecci Perusinus cum aliis ut supra num.* 33 (n® 92). — Alius reverendissimus pater ait: Pag. 8 lin. 7 |540 Dj) ascendendo post *per Spiritum sanctum adhaerent* haec verba adiungi posse censet: „ut in ea (ecclesia) permanentes' vitam ac felicitatem consequantur aeternam/

Pag. 9 lin. 15 [541 a ·] verbo *praedestinati* addi oportere iudicat ¿baptismate abluti-, ne ad ecclesiae corpus spectare dicantur qui sine baptismo in re salvantur. Nam plures salvantur revera vel salvari possunt, et ad praedestinatorum numerum spectant, qui, licet baptizari cupiant, tamen nequeant; ut ergo a corpore ecclesiae non baptizati excludantur, illa adiectio necessaria apparet.

241. *Marguerye Augustodunensis cum novem aliis* C *ut supra num.* 27 (n® 67). —- Aliquot reverendissimi patres pag. 8 [540 D i] in primo phrasi vocem *prorsus* supprimendam putant, utpote excessivam; in secunda phrasi loco [d β] *respondere* ponendum ¿superaddi-, utpote vocem veriorem. Post hoc verbum *patesceret* melius scribendum : ¿Hinc professio fidei, sacramentorum susceptio et subtectio pastoribus; hinc visibile magisterium ../ ecclesia enim4 quatenus visibilis, his duobus constat

Pag. eadem lin. 1 ascendendo [d 9] ante *credenda* rectius ponendam vocem *interius.*

Pag. 9 lin. 7 [d 13] loco *moderatur et curat,* ¿conficit et dispensat–; lin. 10 [d 15] supprimendum *omnem,* utpote excessivum.

Lin. 12 [541 a 1] *visibile demum* etc. ... censent hanc phrasim pleniori sensu concludi posso his verbis: ¿Visibile domum totum ecclesiae corpus non tantum interne credentibus constans aut iustis, D aut praedestinatis, sed etiam peccatoribus, qui fidei professione caeteri.-quo nexibus externis cum eo coniunguntur/

Ultimae lineae voci *illustrat* addendum : „et igne caritatis suae calefacit-, ut plene exprimatur sensus verborum allcgoricorum *sole iuslitiae.*

242. *Galletti Alba-Pompeicnsis* (n® 65). — Alius reverendissimus pater: Pag. 9 lin. 14-15 [a s] *aut praedestinati pertinent...* putat, nullius forsan necessitatis esso hic nominari praedestinatos, et secerni a iustis ; proin satius supprimere. Si tamen ad refellendos aliquos errores magis placuerit nominari, dicendum potius copulative: ¿Non iusti tantum *et* praedestinati pertinent, sed etiam peccatores.- Ratio, quia praedestinati sint nec ne, si actualiter iusti sint, ad corpus ecclesiae, immo ad animam pertinent, dummodol sint professione fidei· et communione cum eo coniuncti.

243. *Place Massiliensis* (n® 61). — Alius reverendissimus pater: Iuxta schema, inquit, ideo visibilis est ecclesia, quia visibilis est in illa potestas : vellet potius visibilem declarari ecclesiam per professionem externam fidei, participationem sacramentorum ct pastoribus subjectionem ; et auctoritatem servari ut poneretur tamquam principium, ex quo erueretur illius ecclesiae visibilis unitas.

Observat potestatem ecclesiasticam *tripartitam* in capite IV exhiberi, *bipartitam* autem in X: uni e duobus standum.

244. *Apuzzo Surrentinus* (n® 43). — Alius reverendissimus ait: Pag. 9 lin. 4 [540 D nj *mysteria ... comparatur,* fortasse indias diceretur: ¿quibus interior sanctificatio hominibus comparatur et debitus Deo cultus exhibetur/

Initio ultimae phraseos *Quibus fit* addatur *iuxta scripturarum oracula.* Ita melius noscerentur probationes.

245, *Cardinalis Diario Neapolitanus cum aliis ut supra num.* 49 (n® 85). — Alii reverendissimo patri titulus capitis reformandus hoc modo: *Ecclesiam esse societatem semper ita visibilem,* ut *a falsis sectis, quae christiano nomine etiam gloriantur, facile discenti possit.*

Pag.8 lin.6 [De] ascendendo loco *visibilia respondere ... patesceret* ponendum: ¿visibilia respondere, ut societas illa totum amplecteretur et sanctificaret hominem qui anima et corpore constat, nec non extrinsecus appareret et conspicua ẗatesceret

Pag. 9 lin. 4 [d n] *interior sanctificatio comparatur.* Loco istius phrasis obscurae, haec ponatur: ¿interior sanctificatio ab hominibus comparatur et debitus Deo cultus exhibetur/

Lin. 15 [541 A3) post verbum *peccatores* adiicienda verba *et reprobi,* ut constet antithesis cum *praedestinatis.*

Lin. 18 (a ·) *Quibus fit* — Hic secerni deberent verba sanctorum patrum a verbis sacrae Scripturae·, et clarius ac distinctius afferri sacrae Scripturae textus, quibus sancti patres sua fulciunt effata.

246. *Passeri abbas S. Agnetis* (n® 49). — Alius reverendissimus pater ait: In fine huius capitia auctoritates, quae leguntur, sunt patrum potius quam Scripturae: sed melius esset auctoritates sacrarum litterarum integras prius referre, ct postea patrum addere expositiones.

247. *Cardinalis Guidi Bononiensis cum aliis ut supra num.* 64 (n® 97). — Alius reverendissimus pater sequentem rcdactionem proponit4:

Ecclesiam Christi risibilem esse, unam, sanctam, catholicam, apostolicam atque romanam.

¿Cum eiusmodi sit vera ... (capite V, p. 10 [a jí]. usque ad *cohaerentem* inclusive); post quam vocem addit: „et integrum fidei depositum conservantem et' profitenteni in sua conspicua etc.- (vide idem caput V usque ad finem inclusive); post quod addit: nEani sanctam ... Dedit enim semetipsum (Christus) pro nobis, ut nos redimeret ab omni iniquitate et mundaret sibi populum acceptabilem, sectatorem bonorum operum; atque in ea lex immaculata et sancta, sancta sacramenta et sanctum sacrificium, sed ct caput sanctissimum quod ait: *Saftcfi rritù», quia ego sanctus sum.* Eam catholicam. *Euntes in*

» *exteras* ed.
' COFnrntnuèmw ed.
4 *perrnanmter* ed.
4 Loco *ecclesia enim* edita habent *icüicd ecclesia.*
l ei add. ed. omissii altera linea <rvm eo.
' *fidei prtifaiione* ed.
l *Sanciitatii tuae* ed.
4 Vide infra tub num. 697.
5 cm. el

mundum universum praedicate evangelium omni creaturai. Redemisti nos, Domine Deus, in sanguine tuo ex omni triou et lingua et populo et natione, et fecisti nos Deo nostro regnum. Eam apostolicam. *Sicut misit me Pater, et ego mitto vos, euntes docete etc. Fili autem profecti praedicaverunt ubique^ Domino cooperante ct sermonem confirmante sequentibus signis. Et in omnem terram exivit sonus eorum et in jines orbisl terrae verba eorum.* „Unde ecclesiam, ut ait Augustinus, a Christo inchoatam et per apostolos provectam, certa successionum serie usqno ad hacc tempora toto terrarum orbe dilatatam conspicimus.- Et rursum ait: „quod ipsum teneat in ecclesia ab ipsa sedo Petri apostoli, cui pascendas oves post resurrectionem suam Dominus commendavit, usque ad praesentem episcopatum successio sacerdotum*.- Quare recte Hieronymus contra Luciferiano·1: abrevcm tibi, ait, apertamqne animi mei sententiam proferam: in illa esso ecclesia permanendum, quae B nb apostolis fundata usque ad diem hanc durat- Romanam ecclesiam solam his notis signiaque viribilibus insigniri sicut declaramus, iu nemo inficias iverit4. Haec raneta, fidei praesertim puritate et integritate, nec non Spiritus sancti charismatibus, quibus nonnulli sancti Dei homines repleri et virtutum culmen attingunt ct miraculorum et prophetiae donis clarescunt Haec catholica universalitato locorum, temporum ac nationum. Ea5 demum apostolica constanti episcoporum serie. Quicumque igitur α communione ct unitate fidei huius ecclesiae seiunctus sive schismatica obstinatione, rive haere rica praesumptione, aut excommunicationis poena5 invenitur, est extra arcam Noe, unde peribit regnante diluvio: agnum comedit extra societatem, unde profanus ost. Ecclesia quippe Christi vere maxima fidei unitato praecellit, quia omnes c: singulos errores damnavit, damnat et exhorret®

248. *Barabesi S. Miniati* (n® 101). — Alius reverendissimus pater putat congruum fore dicere, ecclesiae visibilitatem per facta et sacrarum litterarum auctoritatem mirifico demonstrari. Scilicet *facta* sunt, Christum humanam carnem assumpsisse etc.; e: quoad sacrae Scripturae auctoritatem sufficeret in medium proferre Isaiae vaticinium, quo ecclesia praefigurabatur sicut civitas super montem posita ... ut etiam ex Matth. c. V constat. Unde sanctus Augustinus lib. 3, contra epist. Parmoniani, c. 5: pNulla est, ait, securitas unitatis, nisi ex promissis Dei ecclesia declarata7, quae supra ⁋montem constituta abscondi non ⁋potest

249. *AUou Meldensis cum aliis ut supra num.* 25 (n® 41). — Alii reverendissimi patres p. 8 [540 D l], pro voco *abditam* proponunt *absconditam;* lin. ultima [d ·]. loco *credenda* scribunt *luenda.*

Pag. 9 lin. 2 (d j0] paragraphus ille *risibile* . . . D non videat1. *curat* quoad sensum obscurior, quoad grammaticalem constructionem intricatior videtur; dicendum proponitur:

filine visibile quoquo ministerium, quod munore publico visibilia dispensat Dei mysteria, quibus intcrior sanctificatio hominibus comparatur, et cultum Deo debitum curat ac sapientissimo moderatur; *hinc* visibile regimen etc.® Quae vox conclusiva Aine singularum initio periodorum repeteretur hoc modo: *Hinc* visibile magisterium etc.

Pag. 9 lin. 4 [d xa] *externam ... dirigit,* ad praecavendas hostiles et alienas interpretationes pro voco *in ecclesia* proponeretur nm *rebus ad* salutem spectantibus.-

250. *fFiery Gurcensis* (n· 30). — Alius reverendissimus pater dicit; Stante suppositione, indigitatam viam respui ecclesiam Christi describendi ex visceribus eiusdem institutionis, quao notam visibilitatis *spontanee* ad oculum ostenderet, — ad hoc caput sequentia forent annotanda:

Pag.9[Dio]hanc immutationem proponi: rtVisibile quoque ministerium, quod divina nostrae sanctificationis ct sacri cultus mysteria visibili forma peragit ac ⁋dispensat

Nam ^*risibilia* Dei mysteria- erratum esso videri; saltem cum toto contextu conciliari haud posso.

251. *Dinkel Augustanus Vindelicorum cum aliis ut supra num.* 2 (n· 79). — Alius reverendissimus pater pag. 9 lin. 3-7 [d m] hanc textus meliorem redactionem proponit; TMinisterium, quod *visibili forma divina sanctificationis nostrae sacrique cultus mysteria peragit atque dispensat/*

252, *Eberhard Trerirensis* (n® 83) — Alius reverendissimus pater pag. 9 lin. 16 [541 a x] post verbum *peccatores* addendum proponit: ret tales, qui iusta Dei *reprobatione* finali aeternam salutem non consequentur.- Nam tali additione demum contrapositio ad verba lineae 14 ct 15 |a 3] rnon *insti* tantum aut ⁋*praedestinati* plena ei perfecta fit, quemadmodum sensus postulat. luaris contraponuntur peccatores, praedestinatis vero reprobati. Sunt qui a Deo aversi diem obituri sint supremum, ideoque inter reprobatos numerandi sint, licet *nunc* non sint peccatoree. Et notandum eat, haereticos non ita paucos esse qui perniciose doceant, reprobatos nunquam ad eecleaiam Dei nec pertinere nec pertinuisse.

Eodem loco verba immediate sequentia „profeeaiono tamen fidei et communione cum eo conjuncti® mutanda videntur, ut sic sonent: rprofeesione fidei, *sacramentorum* communione et *regiminis* vinculo cum *corpore* ecclesiae coniuncti, *licet ad animam ecclesiae, dum in statu peccati mortalis degunt, minime pertineant/*

Rationes hae sunt: ⁋ *regimen* ecclesiae exprimo, ut schiamatici claro aperteque excludantur; 2° *animam* et *corpus* ecclesiae distinguo secundum expressam doctrinam sancti Augustini aliorumque patrum.

2531. *Ginoulhiac Oratianopolitanus* (n° 98). — Cap. IV p. 9 [a ·] nonnisi per transennam declaratur aut potius enuntiatur1 haec summe necessaria veritas, quod rnon iusti tantum aut praedestinati ad corpus ecclesiae visibilis pertinent®; quod quam insufficiens prorsus sit, nemo est qui

Cap. 1Λ p. 9 [540 D 1l] utrum vox haec *mysteria moderari* sit sat perspicua aut propria, a clarissimis rcdactoribus schematis expostulat quidam pater reverendissimus.

254. *Slepischnegg Lavantinus* (n°6). — Alius reverendissimus pater ait: pag.9 lin.3 [d 1l] vocabulum *risibilia* inter *errata* referendum esse videri; forsitan legero erat *invisibilia.* Nam mysteria religionis christianae recte propteroa, quia sunt μυστήρια, qua talia certe non esse visibilia; sed tantummodo *signum* seu *formam,* sub qua administrantur, videri posse, minime vero gratiam, quae confertur.

’ oa. ed.
1 Contra epirt Fundam., c. 4 |P.L- XLIL 175].
l Luciferum ed. [P.L. XXIII, 189]
‹ *ibit* ed.
• *ct* ed.
• *p9inu* ed.
l ecderiac dedamtic ed. (Cf. P.L. XLIIl, 104 d).
• *montee* ed.

l Prima hniui animadvenionii paragraphus adseribitur in editis numero praecedenti, dum re ipsa episcopi est Gratianopolitani, cui restituenda fuit.
« annunKafur ed.
▮ verba ynod *quam — non rideat,* quae deerant in editis, ex autographo hic addita sunt.

Proponitur igitur thesis haec: nVisibile quoque a ministerium quod *invisibilia* Dei mysteria, scilicet *intrinsecus operantia, a Christo ipso instituta novae legis sacramenta,* quibus ïnterior etc.

In caput V.

255. IPÏery *Gurcensis* (n® 30). — Alius reverendissimus pater ait: frustra inquiri, quid sibi hoc loco velint verba [541 **i** is) ^esso illam ipsam divinarum promissionum ac misericordiarum ĕcclesiam Explicationem eo magis osso necessariam, quod buio capiti innitatur canon III.

Insuper hoc capito in mentem reduci tritum illud: r8i brevis osso laboro, obscurus flo/ Quodsí in *fine* adiecta sacrae Scripturae effata *initio* ponerentur. illisquo perspicua argumentatio superstrueretur, id mido esset idoneum.

25G. *Dinkel Augustanus Vindelicorum* (n® 79). — Alius reverendissimus pater dicit: linea 6 [x is] B loco vocabuli *tot* melius poneretur rsummiea; linea 21 loco *praeferre,* rprao se ferre

25Ga. *Montpellier Leodiensis* (n® 116). — Initio huius capitia praeponenda esse vidotur ecclesiae definitio1:*

257. *Fauli Grossetanus* (n® 1). — Alius reverondissimus pater pro vocabulo *quaecumque societates* [Ba] poneret *quaevis societates;* loco huius phrasis *totam* etc. poneret: „totam3:4*sub uno visibili capitel* in se collectam etc/; quia unitas ecclesiae, omisso pontifice, nequit definiri.

25S. *Caixal y Estradi Urgellensis* (n® 107). — Alius reverendissimus pater idem animadvertit do omissione *capitis* ot stupet absque huius mentione definiri unitatem.

Idem pro *societates seiunctae* [b s] diceret redae.

259. *Lo Piccolo Nicosiensis* (n® 40). — Alius reverehdiisimus pator suspicatur errorem typo- c graphicum in titulo: pro *visibili* vellet *visibilis.*

260. La *Lastra Hispalensis* (n® 109). — Alius reverendissimus pater pro *de quo Apostolus* proponit ^quocirca Apostolus

261. *Jlaess Argentinensis* (n® 74). — Alius reverendissimus pater supprimeret quae habentur a linea 4 ad lineam 10 [a iû -b s] propter obscuritatem ct tautologia™.

262. *Verzeri Brixiensis cum Bcrgomensi et Tiberiadensi* (n® 75). — Troa reverendissimi patres non probant vocabulum *ecclesiam divinarum misericordiarum* nisi addatur vox *haeredem.*

263. *Bamadii Elnensis* (n® 99). — Alius reverendissimus pator animadvertit praedictam formulam non esso in usu; insuper vellet fieri unum caput ox IV et V, ot supprimi plura iam dicta in III.

264. *Moreno Ëporediensi* (ŋ® 96). — Alius reverendissimus pator dicit desiderari verba Christi, D quao ad unitatem ecclesiae pertinent, praesertim quao habentur in oius oratione ad Patrem.

2G5. *Grimorditi Cadurceneis* (n® 93). — Alius reverendissimus pater arguit confusionem inter corpus ct animam ecclesiae. Utiquo societates acatholicao nd neutrum pertinent, verum privati haeretici nut schismatici, bona fide, do anima sunt; ac proinde, ait. ad corpus Christi mysticum pertinent, quod coalescit ex omnibus qui sunt de anima ecclesiae.

266. *Calici Oranensis* (n® 100). — Alius reverendissimus pater obiicit, excommunicatos iniuste pertinere etiam ad ecclesiae animam, ac proinde ad corpus Christi mysticum.

267. *Lyonnet Albiensis* (n® 72). — Alius reverendiuimus pater vellet ecclesiae unitatem indivisam ox tribus repeti:

Ie ex eodem magisterio, quo proponuntur credenda;

2® ex eodem ministerio, quo ministrantur sacramenta;

3® ex oodem regimine, quo rea et personae ecclesiasticae reguntur; quo pacto *servatur unitas spiritus in vinculo pacis.*

268. *Fogarasy Transsylvaniensis* (n® 68). — Visibilis ecclesiae proprietates et conspicuam unitatem luculenter exponit in cap. VIII tractationis, quam affert. Verum quia novam totius schematis formam proponit illustrissimis et reverendissimis patribusl congregationis do fido, haec integra exhibebitur1.

269. *Apuszo Surrentinus* (n® 43). — Alius roverondishimud pater in fino adderet haec Cypriani verba3. pUt unitatom manifestaret, unam cathedram constituit Dominus lesus, ot unitatis eiusdom originem ab uno incipientem sua auctoritate disposuit/ Sic enim aliquid haberetur de unitate regiminis.

270. *Dupanloup Aurelianensis* (n® 106). — Alias reverendissimus pater animadvertit ibi *corpus* ecclesiae, id est communionem externam et visibilem, prorsus identico sumi oc *corpus mysticum* Christi. Sed corpus mysticum Christi latius patet quam corpus visibile ecclesiae et comprehendit in totali sua extensione omnes iustos, etiam eos qui (sino sua culpa) extra communionem ecclesiae versarentur. Comprehendit quoque iustos, qui anto fundationem ecclesiae vixerunt, necnon et omnes animae sanctas, quao iam ex hoc sacculo transierunt

Animndvertit etiam locutionem hanc *ecclesiam divinarum promissionum et misericordiarum* esae vitiosam et obscuram.

271. Pancsa *Fogarasiensis* (n° 5). — Alius revorendisiimus pater loco vocis [b µ] *praeferre* poneret *prae se ferre,* quia haec exprimit attributum quod inest ci de quo applicatur, illa uon.

272. *Belludmini generalis Eremitarum S. Augustini* (n® 11). — Alius reverendissimus pater loco vocabuli [b 5] *consociationes* scriberet *sectas,* ad vitandam omnem ambiguitatem.

273. *Vespasiani Fanensis* (n® 105. — Alius revereudissimus pater omissis primis verbis inciperet ita: *Declaramus vero ecclesiam hanc a Christo institutam plane in sua 'constitutione esse determinatam* etc.

Et ubi dicitur [b s] „per varias chriatiani nominis ĕonsociationes adderet: ut *supral seiunctas.*

274. *Cardinalis Riario-Sforza Neapolitanus cum aliis ut supra num.* 40 (n® 85). — Alius reverendissimus pator perutilissimum existimat in hoo capite inseri praeclaros textus Cypriani, ubi unitas ecclesiae comparationibus solis, arboris, fontis, praeclarissime illustratur8.

Loco periodi *per varias Christiani nominis* etc. proponit ut dicatur: rnequo per varias dissidentes, licet christiano nomine glorientur, consociationes/

Insuper optat totum schema refici alio ordine.

275. *Desprez Tolosanus* (n® 15). — Alius reverendissimus pater hanc novam formam proponit:

1 Postrema haec animadversio reperiebatur in editis sub episcopi Angustant numero, sed perperam, cam ab alio foerit exhibita, nempo ab antistite Leodiensi.

8 *poneret: totam* om. ed.

3 *capite visibili* ed.

1 patnbue reverendissimis ad.

1 Vide infra sab num. 590, immo adsotatioaecn quam posui supra, eoi. 746.

3 Lib. de unitate Ecdeeiae IP.L. IV, 499*500).

4 Aauc *ecriertam* ed.

* ut *turra* 0». ei.

« *De* imtf. *eccL* e.5, spai Migne. P.L. IV, 601-09.

FCum huiusmodi fiit ver Christi ecclesia, declaramus, contra novatorum errores, non invisibilem aliquam mereque internam societatem, sed hanc visibilem conspicuamque simul ac spiritualem ecclesiam illam esse1, ad quam factae sunt a Deo salutis promissiones et quam Dominus1 tot praerogativis ct privilegiis ornatam voluit. Haec porro ecclesia ita plane est in sua constitutione determinata, ut unicam communionem tam fidei quam sacramentorum ct regiminis praeferat Unde quaecumque societates receduntl ab illa unica communione qualem eam Salvator instituit, etsi Christum ducem sequi se glorientur4, nullo modo para corporis eius dici possunt Neque ecclesia per varias christiani nominis consociationes dispersa atque diffusa credenda est, quasi illis hominibus constaret, qui in quacumque secta veram Christi doctrinam saltem quoad fundamentales articulos profitentur. At vera ecclesia est societas tota in se collecta penitusque cohaerens in sua conspicua unitate indivisum atquo indivisibile corpus praeferens, quod est ipsum corpus mysticum Christi. Do quo etc.. ⁂

276. *Mullen Eriensis* (η® 24). — Alius reverendissimus pator hanc novam formam proponit:

„Quae cum ita sint, declaramus ecclesiam divinarum promissionum ac misericordiarum, quam Christus praerogativis ac· privilegiis distinguere et exornare voluit, esso visibilem conspicuamque societatem, eamdemque ita plane etc.-

277. *Whelan Wheelingensis* (η® 38). — Alius reverendissimus pnter hanc novam formam suggerit:

rIIanc visibilem ecclesiam Christus plurimis1, ut Scripturao testantur, quod et nos declaramus, praerogativis et privilegiis distinguere et exornaro voluit; oiusdemque ipso constitutionem sic determinavit, ut quaecumque aliae societates a fidei unitate vel a communione huiusco societatis sciunctao nullo modo para ecclesiae autl unius cohaerentis indivisibilis mystici corporis Christi membra dici possint, diconte Apostolo: *Unus corpus* etc...."

278. *Alemany S. Francisai* (n· 95). — Alius reverendissimus pater aliam novam formam proponit

Vellet transponi caput II post V. Huius titulo adderet *aliisque eius dotibus;* complcmentumque adiiceret cum nota apostolicitatis in hunc modum:

plpse eat qui per unam sponsam suam3 dilectam omnes salutaribus legibus ac disciplinis ad vitae sanctitatem invitat, eamque uberrimis sanctitatis fructibus indesinenter gloriari concedit. Ipse est qui per eam universam tradit revelatam doctrinam, quae per orbem terrarum, ab eius filiis eadem profitetur fric/), eamquo ab uno spiritu veritatis edoctam ac animatam demonstrat Ipse tandem est qui promissis suis indeficiens perseverans, uti verus sponsus, eam nunquam deseruit, sed sibi in fide aeterna desponsatam dilectissime eandem conservat heri, hodie et in aeternum, ab apostolis ipsis nexu non interrupto et doctrina et auctoritate indesinenter10 divinitus dimanantem?

279. *Marguerye Augustodunensis cum novem aliis ut tupra num.* 27 (n· 67). — Alii reverendissimi patres abbreviandum proponunt caput sub hoc titulo:

Ecclesiam esse societatem visibilem et visibili unitate conspicuam.

pDeclaramus igitur hanc visibilem et conspicuam societatem ita plano in sua constitutione osso determinatam, ut quaecumquo religiosae societates o fidei unitate vel α communione sacramentorum aut pastu rum eius sciunctao nullo modo para cius aut membrum dici possint; neque per varias christiani nominis consociationes diffusam atquo dispersam, sed totam in se collectam, penitusque cohaerentem in sua conspicua unitate, indivisum uc indivisibile corpus praeferre, cuius membra triplici vinculo visibili inter sel uniuntur. Quam unitatem praedicat Apostolus dicens: *Unum corpus* etc.-

Ilo caput VI.l

280. *Moriarty Kerriensis* (n® 35). — Alius dicit: Sensui verborum, qualis colligitur ex contextu, exigere videtur, ut sit *necessarium necessitate medii* ad ipsum corpus ecclesiae per externam communionem aggregari. Nec sufficiens corroctio adhibetur in capite sequente ubi do ignorantia invincibili. Ibi enim tantum asseritur quod qui hac laborant ignorantia, non *ideo* damnantur, sed non quod salvari possunt Vellem igitur omittere omnia verba capitis VI, incipiendo ab *et quidem* [c ia) usque ad finem capitia. Et in capite sequente praeferenda mihi videtur forma decreti quam quidam suggerebant, et quae invenitur in annotationo undecima pag. 83 [570 CD).

281. *Whelan Wheelimjensis* (n® 38). — Alius dicit: In capite VI propter ambiguitatem verbi *liberam,* linea 19 [541 Cn]. mallem: „Ecclesiam non huiusmodi societatem esse, quam nosse sive ignorare, sive ingredi4 sive relinquere, sit quid ad salutem indifferens; sed esso societatem in quam omnino Decesse est ut omnes ingrediantur, et quidem etc." Ad finem pag. istius 11 [d i], nonno omitti dobet *participatio veritatis?* Siquidem et hacreais plurimum veritatis retinet

282. *Card. Gonella Viterbiensis cum aliis ut supra num.* 57 (n® 45). — Quidam reverendissimus pator cum aliis nonnullis credit capita VI et VII unienda esso hoc titulo: pEcclesiam esso societatem ad salutem consequendam omnino necessariam, ita ut extra illam salvari nemo possit.-

283. *Passeri abbas S. Agnetis* (n® 49). — Alius reverendissimus ait itn: Jn hoc capite momenta sacrae Scripturae omittuntur, quibus evincitur necessitas tum praecepti, turn medii »d salutem, esse nimirum de societate seu vera Christi ecclesia. Proferantur igitur testimonia quibus utrumque constet.

284. *Colli Alexandrinus* (n® 82). — Alius sententiam suam profert hoc modo: Ex... contextu videtur nemini ullum omnino patere viam ad salutem qui catholicam doctrinam professus non sit, et per baptismum in hunc divinam externam sociotatem non fuerit cooptatus. Scio equidem rigidum hunc sensum ab eximiis et praestantissimis· schematis auctoribus, minimo fukse intentum . . .; attamen verba et expressa forma textus illum praesoferro videntur, vel saltem non excludunt7. Alea igitur sententia oporteret aß titulo capitis VI expungere saltem adverbium illud *omnino,* ot in eodem capite linea 25 post illa verba [c n] *sed esse*

1 OSI. ed.
• *Dcut* ed.
▮ *recedent* ed.
4 *profitentur* ed.
4 *diverta»* ed.
4 rf ed.
1 om. ed.
4 *ut* ed.
• om. ed.
» *indtsinenle* ed.
› *risibili inter se* om. ed.
« *Hic* ed.
1 ponent cd.
4 *sive ingredi — indifferens* om. ed.
* *et pruatanliisimis* om. ed.
4 *verba ct* om. ed.
1 *videtur ... excludit* ed.
* tn ed.
» *verbum* ed.

omnino necessarium ad ipsam perlinere, addendum a putarem haec alia *aliqua ratione pertinere.*

285. *Spilotros Tricaricensis* (n· 46). — Alius in ea sententia eat, **ut**. .. collectis ideis do absoluta ocolesiao necessitato in capito VI, omnia quae referuntur ad impium indifferentismi systema enucleentur in capito septimo, alio sub titulo inscripto. Itaque ipsius iudicio sio enuntiandum esset caput VI: *Ecclesiam esse societatem ad salutem consequendam omnino necessariam, et extra eam neminem salvari posse.* Et inchoandum a verbis [Oi.ij: *Hinc omnes intelligant* usque nd ea *ul illam sanctificaret.* Demptis vero verbis *Mundans lavacro aquae in verbo vitae, ut exhiberet ipse sibi gloriosam ecclesiam non habentem maculam, aut rugam, aut aliquid huiusmodi, sed ut sil sancta et immaculata,* quao ad ecclesiae sanctitatem pertinent, illico addenda quao sequuntur: *Idcirco docemus* usquo ad capitis finem, ut ibi connectantur cum initio capitis septimi: *Idcirco dogma*]j *fidei est,* usquo ad verba *regnante dilucio.* Caput septimum sic enuntiandum: *Reprobatur ac damnatur horrendum de cuiuslibet religionis indifferentia systema ;* illudquo exordiendum a verbis: *Quare reprobamus ac detestamur* usquo ad verba *conventio Christi ad Belial,* quibus caput absolvitur.

28G. *Focaccelti Lgslrensis* (n® 104). — Iuxta alium, capita VI et VII aptius in unum coalescerent ita, ut post verba illa *sanda et immaculata* capitis VI diceretur: *Idcirco, quamvis qui circa Christum* etc. ex capite VII usque ad verba *ante oculos Domini;* post quae immediate sic prosequendum : *Tamen dogma fidei est sperandum non esse de aeterna eorum salute, qui a fidei unitate,* et reliqua ex capito VH usquo ad verba *regnante diluvio.* Tunc iterum ex capite VI: *Docemus itaque ecclesiam non esse liberam,* et reliqua ex eodem capite usque ad capitis finem. Tum ex capito VII C addendum : *Reprobamus quoque et detestamur* etc. usquo ad finem capitis.

Omittendum videtur comma Paulinum: Çni *vult omnes homines* etc., bina de causa: 1· quia non agitur in eo commate *de Deo homines infideles iudicanle, sed de eius voluntate salvifica;* 2° quia schematis mens certo non est quaestionem dirimere quoad singulorum infidelium justificationem atque salutem. Qua de re praestaret schema pressius exprimi ad mentem domini nostri Pii IX (allocutione diei 9 decembris 1854 et epistola 10 augusti 1863), qui sedulo distinguit quao certa sunt et de fido in huiusmodi re, ab is in quibus ulterius inquirendo progredi nefas eat.

Tandem verba illa capitis VI *eam ingrediendam praecepit* correxit ita: *eam ingredi iussil.*

287. *Bemadou Senonensis* (n® 64). — Quidam illustrissimus antistes dicit: Multa leguntur in ca- D pito VI ... quao falsa mihi videntur; haec praesertim, — quod tantao necessitatis sit communio cum ecclesia, quanta ... coniunctio est cum Christo capite et mystico eius corpore, — nquod pertinere ad ecclesiam sit necessarium *necessitale* ✱*medii* — „quod nulla detur communicatio sancti Spiritus extra ecclesiam3. Igitur ... removeantur verba *necessitasl medii et praecepti,* quao non habent sensum satis definitum ..., et tollatur ambiguitas do quaestione adeo gravi, haec offirmando: „Nccessurium quidem est iure divino pertinere ad ecclesiam catholicam, adeo ut salutem minimo consequi possint qui ab eccleaiao unitate culpabiliter seiuncti vivunt, ac in eodem statu decedunt; verumtamen ea est divina misericordia erga homines qui errore inculpato ignorant quao sit vera Christi ecclesia, ut possint gratiam iustificatioais assequi cum virtutibus infusis fidei, spei, et caritatis, quibus Christo et ecclesiae animae uniuntur, et sio salutem aeternam consequi.3

288. *Allou Meldensis cum aliis ut supra num. 25* (n® 41). — Pluribus episcopis visum eat, hoc capitulum sequenti iungendum sub uno titulo, cum idem amborum sit scopus, ... sensus idem ... Verba *cuius caput est Christus* in fine capitis VI supprimenda forent, et alia quae initio capitis VII sic se habent: *Porro dogma fidei* etc. hoc modo immutanda: *Dogma ergo fideil est* etc. Verbis illis: *Hinc omnes intelligant* etc. usque ad *consortium et coniunctio,* tum intricatis tum redundantibus, antеponenda essent sequentia: „Hinc omnes intelligant, quam necessarium sit ad salutem obtinendam inter ecclesiae Christi membra connumerari. In hac enim sola ecclesia consortium et coniunctio est etc.3 ... Melius videretur vocem illam mere scholasticam *non liberam societatem,* simul ac controversias inter theologos circa necessitatem vel praecepti vel medii agitatas, scholis derelinquere.

Sequens formula proponitur: „Idcirco docemus ecclesiam non huiusmodi societatem esse quam liberum sit vel indifferens ad salutem sive nosse sivo ignorare, eivo ingredi sive relinquere; verum omnino necessarium esso ei qui illam noscit ipsam amplecti; ita ut qui extra eam voluntario manet, seipsum extra viam salutis proiiciat. Salvator enim noster omnibus gentibus eam ingrediendam praescripsit, et in instituto salutaris providentiae ordine, communicatio sancti Spiritus, participatio verituris ac vitae non obtinetur nisi in ecclesia et per ecclesiam. Dogma ergo fidei est etc.3

289. *Grimardias Cadurcensis* (n® 93). — Alius ait: Capita VI et VII in unum reducenda sunt cum titulo: *Necessarium est ad obtinendam salutem pertinere ad ecclesiam, vel esse membrum ecclesiae...* Non est usurpanda vox *liberam,* utpoto acquivoca. Equidem concilium Tridentinum definivit, baptismum non esse liberum; sed deest paritas: baptismus non potest in altero sensu esse liber vel non liber. Non est dicendum, ecclesiam esse necessariam necessitate medii vel praecepti, 1® quia hae voces non recte intelligentur; 2° quia ecclesia non est per seipsum medium salutis immediate; 3® quia necessitas pertinendi ad corpus ecclesiae non est eadem ac necessitas pertinendi ad animam ecclesiae. Non est verum in sola ecclesia, intellecta ut visibilis societas, communicari dona Spiritus sancti

290. *Lynch Carolopolitanus* (n® 80). — Scripsit alius: In phrasi *ecclesiam non liberam societatem esse,* voci *liberam* sensus tribuitur qui neo latinus est, nec, quantum scio, ex quacumque lingua hodierna fucilo eruitur. Societas *libera* dicitur, si eiusmodi legibus, consuetudinibus2 regitur, ut qui in ea sunt homines libertate fruantur. Hoc sensu ecclesia *libera* est Liberi enim sumus ea libertate, qua liberavit nos Christus... Rursus apud quosdam . .. societas libera dicitur eo quod in eam omnibus pateat ingressus. Hoo sensu ecclesia liberrima **est...** Tandem societas libera **dicitur...**, si ab extrínseco non **vexetur...** Urinam hoc sensu ecclesia__ libertate gauderet. Dicitur *ecclesiam necessariam esse... necessitate medii;* et hoc intelligendum est do ecclesia visibili... Hoc statuere mihi videtur nec cum doctrina insigniorum theologorum, neo cum bis quae in capito sequenti de ignorantia invincibili dicuntur convenire.

Tolam periodum ita mutarem: »ldcirco docemus.

' *necessitatis* ed.

l *fidei rrja* ed.

1 oa. ed.

negotium non esse levis tantnm momenti ct quasi indifferens ad salutem. hanc ecclesiam Christi sive nosse eivo ignorare, sive ingredi eivo relinquere; sed e contrario omnino necessarium est praecepto dominico obtemperare, quo Salvator omnibus gentibus eam ingrediendam praescripsit. Ipse enim in instituto providentiae salutaris ordine communicationem sancti Spiritus, participationem veritatis ot vitae non impertitur, nisi in ecclesia et per ecclesiam, cuius ipse est caput-

291. *Lyonnet Albiensis* (n® 72). — Alius dicit: Quisque saltem ex praecepto divino eam (ecclesiam) quaerere et amplecti tenetur. Dixi saltem ex praecepto dominico, quia non desunt qui existimant tale praeceptum usque ad necessitatem medii assurgere; quod omnibus examinatis et ponderatis, affirmaro non auderem. Discrimen eat inter ecclesiam et fidem *sine qua impassibile est placere Deo.*'*

292. *Nagnasco Bolinen^is* (n 55). — Ait alius quidam: Subobscurus prima fronte videtur senius capitis in principio, propterea sic tantisper immutari verba possent: ‚Hine omnes intelligunt quam necessaria societas sit ad salutem obtinendam ecclesia Christi. Tantae nimirum quantae necessitatis est consortium et coniunctio cum Christo capite ℮tc

293. *Coirai y Estradi Urgellenris* (n· 107) — Quidam illustrissimus antistes putat, utrumque caput VI et VII poni praepostere. Nam primum agendum est do indefcctibilitate ct infallibilitate, antequam agatur de necessitate ecclesiae ad salutem.

294. *Narguerye Augustodunmsis cum aliis norem ut supra num. 27* (℔ 67). — Plures reverendissimi patres dicunt: 1° Hacc duo capita (VI et VII) in unum coarctanda cui titulus: *Ad ecclesiam pertinere necessarium est pro consequenda salute aeterna.* 2 Doctrinae (capitibus bisce contentae) nec satis perspicua neo satis completa videtur allata expositio: immo quaedam eibi invicem contradicere prima fronte videntur; exempli gratia necessitas necessitate medii pertinendi ad ecclesiam ut est corpus visibile, et ■alutis possibilitas iis qui ad animam cius tantum pertinent. Undo ordinanda videtur huiusmodi expositio isto ordine: Ia damnandus indifferentismus erga ecclesiam ut est societas visibilis; 2® declarandum quid de iis qui extra illam culpa sua vivunt; 3® declarandum quid de iis[1] qui absque culpa sua extra illam versantur; 4® quo igitur sensu recte intclligcndum dogma, *neminem extra ecclesiam salvari posse;* 5® Tandem condemnandi qui dogma hoc recte sic intellectum criminantur. Sic igitur describi posset:

^Nullatenus igitur indifferens caso potest nosse, vel ignoraro existentiam, constitutionem, et notas ecclesiae Christi; eam suspicatam investigare aut negligere; eam cognitam ingredi vel despicere; in ea perstare aut nb ea recedere; hacc est enim societas ad quam efformnndam Christus suos apostolos misit, dicens: *Docete omnes gentes — praedicate evangelium omni creaturae — qui crediderit et baptizatus fuerit, salvus erit — si quis ecclesiam non ℴudierit sit tibi sicut ethnicus et publicanus — hâec est columna et firmamentum veritatis* — haec est navis qua securi nd portum salutis vehimur; haec est unico dilecta sponsa, pro qua Salvator Ɒominus ■eipsum tradidit, ut illam sanctificaret, mundane lavacro aquae in verbo vitae; haec est haeres unica promissionum eius, redemptionis eius thesaurorum unica dispensatrix ab ipso electa et instituta.

A 9Unde munus habens periculis saluti hominum impendentibus occurrendi, pleno iuro, ct ea qua praestat materna sollicitudine ducta, ℮aetera quocumque nomine nuncupentur, eas etiam quao Christiano titulo fabo gloriantur, religiosa· societates denunciare et proscribere numquam abstinet. Unde pariter quicumque culpa sua eam non habet matrem. Deum non potest habere patrem, ot extra «alutis viam misero vagatur. Non enim «use potest participatio iustitiae cum iniquitate, aut societas lucis ad tenebras, ct conventio Christi ad Bollai.

„Damnamus igitur impiam aeque ac rationi ro pugnantem doctrinam qua a.««critur cx quacumque Christiana communione, vol etiam cx qualibet religione salutis portum omnibus potero indifferenter, ac proinde necessarium non eaae deaererò religionem. etsi falsam, in qua quis natus, vel educatus et[l] institutus est. Damnamus pariter cos qui ecclesiam iniquae intolerantiae criminantur, eo quod religiones et sertas a se separatas proscribit. Neque tamen qui circa Christum riusque ecclesiam invincibili ignorantia laborant, propter hanc ignorantiam poenis aeternis plectendi sunt, cum nulla obstringantur huiusco rei culpa ante oculos Domini, qui eorum tantum quao dedit talentorum rationem rcquisiturua eat. Nec dieere fas eat, viam saltem beatitudini· aeternae iis occludi; Deum enim credimus et profitemur aequo providum ac misericordem. qui vult ornees hominea salvos fieri, ot ad agnitionem veritatis venire, ct ipsismot infidelibus, cum eius auxilio facientibus quod in ipsis est, gratiam non denegat ut ad fidem, sino qua nemo illi placere potest, perveniant, ot iustificationem, cbaritate saltem, consequantur, sicquc ad vitam perducantur aeternam; quod etiam facilius contingere potest iis qui in separata ebristiana communione inculpato errore versantes, sacro tamen lavacro sunt regenerati, et Christi cognitione donati. Hi vero extra ecclesiam salvari nec dicendi sunt: vitae enim eius supernatural!· participes effecti, ad eam sin minus exteriori, at saltem interiori communione pertinere censendi sunt/

Inconcussum igitur ct integrum manet hoc dogma recte sie intellectum: scilicet extra veram Christi ecclesiam neminem salvari posse: et blasphemant quod ignorant, qui ecclesiam illud praedicantem crudelitatis criminantur, et dogmatis huius auctorem Deum crudelem pariter atque iniustum vocitare non horrescant

295. *Martina de Havana* (n® 120). — Alius proponit sequentem loquendi modum: rIdcirco docemus, non eue legitime et licite liberum unicuique[2] hominum vel nosse vel ignorare, vel ingredi vel relinquere eccleriam veram, quao est catholica, quasi haec omnia indifferentia prorsus essont ad salutem aeternam assequendam ; sed omnino necessarium esse ingredi in ipsam, ac in ea perseverare non solum necessitate praecepti etc.-

Idem addit, „ecclesiam liberam esae vel non liberam® dici non poue. Libertas enim dicitur do entibus physicis, non de moralibus.

296. *Apuzzn Surrentinus* (n® 43). — Alius ait: Iam dixi [n. 21] hoc caput coniungendum esse cum capite II, cuius est consequentia immediata.

297. *Ramadid Elnensis* (n® 99). — Alius dicit quao sequuntur: Caput VI: *Ecclesiam esse societatem ad salutem consequendam necessariam.* Titulus illo significare videtur, non adhaesionem et incorporationem ecclesiae esse necessariam, sed hanc ecclesiam necessario a Deo instituendam fuisse ut

1 rt/ù ed.
' *audivit* ed.
* *fundamerdum* ed.
* Loco *Deminui* edita habent tuui.

1 eri ed.
l euicumque ed.

homines salvari possent; quod evidenter falsum a eat. Titulus ergo is esso debet: *Ecclesia est societas extra quam salus oblineri non potest;* ideoque unum caput cum sequonti efficere debet.

Tantae necessitatis est (ecclesia), *quantae consortium ft coniunctio cum Christo capite et mystico eius corpore·* Haec verba vel significant unionem cum ecclesia esso tam necessariam quam coniuno tionom cum mystico Christi corpore, quod est ⁂nera tautologia; vel ecclesiae institutionem fuisse tam necessariam quum nunc est unio cum ea iam instituta; quod, ut dixi, falsum est

Non liberam societatem. E contra, ait Apostolus1, *libera est quae mater nostra.* Verum in illo schematis textu alio sensu usurpatur vox libera; sed male, nec latino.

Omnino necessariam necessitate medii. In hoc error est, iam in hoc ipso schemate confutatus capite sequenti, ubi dicitur, vitam aeternam nullum consequi qui ab ecclesiae communione sit culpabiliter sciunctus. Porro illud est *necessarium,* iuxta theologos, necessitate medii, sine quo *etiam inculpabiliter omisso* salus obtineri non potest.

Sectas a communione sua separatas *proscribit et damnat.* Mollienda sunt hacc, dicendumque α *ria veritatis aberrare declarat,* vel aliquid aliud simile.

298. *Callot Oranensis* (n° 100). — Ab alio reverendissimo patro haec observantur: Dicitur ecclesiam non esso *liberam,* sed *omnino necessariam.* Istae voces non videntur accuratae; nec fideles earum sensum intelligerent, ct crederent bis assertum esse ecclesiam libertate gaudere et necessarie exi-■tere. Scio hio condemnari haereticos quosdam cum propriia eorum verbis; sed hoc non necease eat nec expedit, quando sensus fit obscurus. Idem diceretur1 et clarius verbia sequentibus: *Ut quis salutem consequatur,* debet esse membrum ecclesiae.

Insuper dicitur ecclesiam esse necessariam necessitate medii ad salutem, quia solummodo in ecclesia obtinetur communicatio Spiritus sancti etc.; unde sequitur, extra ecclesiam non dari gratiam, quae est propositio 29 Qucenellii.

299. *Dupanloup Aurelianensis* (n® 106). — Alius illustrissimus antistes ait: In titulo capitis pro *omnino necessariam,* dicerem omnino *a Christo praeceptam.* Non ponendum enim in capitum titulis id quod, ut vorum sit. multa explicatione indigeret.

Pag. 11, lin.44 [ci]. Falsum omnino cstcommunionem externam ecclesiae esse *tantae necessitatis ac consortium et coniunctionem cum Christo...,* quod dici nequit do communione externa ecclesiae...

Pag. 11. octo ultimas lineas [cit] sic scriberem: „8ed esso omnino necessariam, ex gravissimo scilicet praecepto dominico, quo Salvator eam ... (puncta haec sunt in ipso reverendissimi patris scripto) praescripsit, immo esso ordinarium ct publicum medium divinao providentiae oeconomia institutum, ut communicatio sancti Spiritus participntioquo veritatis et vitae supernaturalis ab hominibus obtineantur. per illam nempe sanctam ecclesiae societatem, cuius caput est Christus.4

Impossibile est a concilio decerni, ecclesiae externam communionem esse de necessitato medii ad salutem; cum omnes theologi ct ipsi fideles intclligant, necessarium do necessitate medii illud solum esse, sino quo etiam inculpabiliter omisso salus obtineri non potest

300. *Stepischnegg Larantinus* (n® 6). — Observat alius reverendissimus dominus, verba BIdcirco docemus ecclesiam non liberam esse societatem4 primo obtutu facile perperam intelligi posse. Dicatur eorum loco: BIdcirco docemus introitum in ecclesiam, mansionem in eadem, aut exitum ex eadem non esse positum in libero arbitrio cuiuscuiusquo1, quasi indifferens sit etc.u

Eam ingrediendam praescripsit, mihi minime latino sonare videtur. Melius foret dicero: epraecepti dominici, quo Salvator omnibus gentibus praescripsit, ut eam ingrediantur.4

301. *Vanesa Fogarasiensis* (n· 5). — Alius reverendissimus pater dicit: Secundae periodi, quae sic incipit: ¿Tantae nimirum necessitatis, quantae consortium et coniunctio est cum Christo etc.4 sensus clarior ct nexus arctior officeretur, si eius initium sic esset: /Tantae nimirum necessitatis, quantae est consortium ct coniunctio cum Christo etc.4

Item tertiae periodi verbis illis „ecclesiam non liberam societatem caso ote.- opportuno substituerentur haec alia: ¿Ecclesiam non esse relictam individuali arbitrio quasi etc.® No scilicet erronea persuasio cuipiam ingereretur, ac si fides in ecclesia vi et coactione extorquetur.

302. *Amat Montereyensis* (n· 3). — Alius reverendissimus in fino capitia VI p. 12 etc. [d 2] adderet *lesus,* et sequentia: ¸Christus leaus: *non enim aliud nomen est sub caelo datum hominibus,* in *quo oporteat nos saltos fieri*

303. *Belluomini generalis Eremitarum S. Augustini* (n® 11). — Ait alius: Ex verbis illis BIdcirco docemus ecclesiam non liberam societatem esse, quasi indifferens sit ad salutem, eam sive nosse sivo ignorare, aive ingredi sive relinquere etc.u maligne forte posset inferri, ecclesiam esse societatem servilem. Melius itaque dicerotur: ¿Idcirco docemus ecclesiae consortium non ita esso libera© optionis, ut indifferens sit ad salutem eam sive nosse, sive ignorare, sive ingredi, sive non amplecti etc.® Verbo *relinquere,* cuius vis esso videtur *acceptam rem deserere,* apte fortasse sufficitur tò non *complecti.* — Contra, alius reverendissimus pater ait *[Ballerini patriarcha Alexandrinus* (n® 16)]: „Verbo *relinquere* substituerem *deserere,* quod mihi pressius oxprimero videtur id quod inibi intenditur.4

304. *Biró Szathmariensis* (n® 13). — Censet alius, phrasim illam rquo Salvator omnibus gentibus eam ingrediendam praescripsit otc.4 sic mutandam: „quo Salvator omnibus gentibus praecepit ut eam ingrediantur. verum etiam necessitato medii, quia in instituta per Christum salutis oeconomia communicatio sancti Spiritus etc.4

Insuper caput VI sic posset cum VII coniungi. ut post ultima verba capitis V[eurus *caput est Christus* diceretur: ‚Ex quo sequitur: Caput VII: *Extra ecclesiam, quae sola1 Christum et eius doctrinam in plena integritate possidet,* dicente Scriptura Act IV, V. 12: Non *est in alio aliquo salue, nec enim aliud nomen est sub caelo datum hominibus, in quo oporteat nos salvos fieri;* item Marc. XVI. v. 16: *Qui crediderit* etc.4

305. *Monzon Granatensis cum Ramires Pacensi* (n® 19). — Duo alii humiliter petunt a sapientissima fidei commissione ct a sancto concilio, capita VI et VII in hunc modum reformari: ut ad primam VI medietatem, post verba *sed esse omnino necessariam,* secunda capitis VII medietas addatur ab illis verbis *Quare reprobamus et detestamur* etc. Caput autem VII constitui deberet per primam actualem ipsius medietatem usque ad verba *regnante dilutio;* post

' ora. ed.
« Gal. IV. 2ft.
› *dicetur* ed.
4 *pag. U, lin. 4* om. ed.

l cuiwcvvvptt ed.
l tata ed.

quae adderentur, maioris explicationis gratia, verba sanctissimi domini nostri papae: *Notum nobis vobisque est* usque ad *culpae reatum non habeat,* ex encyclica *Quanto conficiamur.* Aut si hoc non fiat, saltem in capito VI lin. 23 [c 14] inter *sed* et *esse* apponatur: *eum sufficienter cognitam,* aut etiam *eam non invincibiliter ignoratam;* et m *instituto* substituatur per in *ordinario.*

Mutationis causam hanc afferunt:

1. Omnimoda ecclesiae ad salutem necessitas unum et idem est cum illo fidei dogmate: *Extra ecclesiam nemo salvatur.*

2. Cum do infidelium negativorum salute, salva fide catholica, amplius aliquid dici possit quam dicatur in capite VII; tum eo ipso quod ecclesiae necessitas medii esse statuitur, in cos omnes sententia ferri videtur, qui extra ecclesiam, licet sino culpa, decedunt. Non solvitur nodus, dicendo eos ad ecclesiae animam pertinere: tum enim ecclesiae]i vocem latissime sic usurpare, proscriptae in Quesnellio propositioni 76 nimis accederò forte videtur; tum optimae notae theologis plano repugnat. Eos inter Canus ait: rsod cum sensu etiam communi pugnati Qui doctores praeterea in hunc sensum interpretantur Apostoli verbaŧ: *Quid enim mihi de his qui foris sunt indicare?* Tandem vocis *ecclesiae* interpretationem illam reiici dixeris in ipsomet capite VI, ubi *ri nexus grammaticalis* (verba sunt duorum reverendissimorum antistitum), *quo verba totius capitis connectunturt de hac catholica societate, quae per baptismum coagmentatur, sermonem fieri plane patescit.*

3. Verbis illis ¿communicatio sancti Spiritus, participatio veritatis et vitae nonnisi in ecclesia ete/ haud satis cohaerere videtur proscriptio per Alexandrum VIII propositionis[1]: ¿Pagani, ludaei, haeretici, aliique huius generis nullum omnino[1] accipiant c ut a lesu Christo influxum, adeoque hinc recte inferes, in illis esso voluntatem nudam et inermem sine omni gratia sufficienti/ Damnata est etiam a Clemente XI (constitutione *Unigenitus)* propositio·: nExtra ecclesiam nulla conceditur gratia/

306. *Arrigoni IAieanus* (ŋ® 21). — Cuidam reverendissimo patri non placent illa verba: *Tantae nimirum necessitatis* etc. usquo ad illa *praeter quod.* Quapropter tollenda censot, et antecedentia cum sequentibus coniuogi hoc modo: *¿Hinc omnes intelligent,* quam necessaria ad salutem obtinendam societas sit ecclesia Christi, praeter quam nullam aliam communionem etc.-, prout ibi. Ut autem huiusmodi necessitas Dei verbo firmetur, post verba *sancta et immaculata,* addendum putat: ¿Haec enim sunt verba Veritatis: *Qui non est mecum, contra me est: et qui non colligit mecum, dispergit."* Caetera ut ibi

307. *Rosati Lunensis et Sarzanensis* (n® 20). — Quidam alius dicit: Constituta omnimoda ecclesiae necessitate pro saluto consequenda, inutiliter et incongrue proponitur thesis vol caput: *Extra ecclesiam neminem posse salvari.*

Praeterea errores omnes, si unum excipias, qui capite VII recensentur, et damnantur, addito in canonibus errore omisso, hio satis esse videtur, si statuatur doctrina catholica.

Ob rationes, quae facile intelligi possunt, hoc modo redigi posset caput VI: ¿Hinc omnes intelligant quam necessaria ad salutem obtinendam societas sit cum ecclesia Christi. Nemo enim consortium et coniunctioncm habere potest cum Christo, qui A non sitl eius membrum, seu de eius corporo mystico, quod tantum ipso nutrit et fovet tamquam ecclesiam suam, quam solem dilexit et seipsum tradidit pro ea, ut illam sanctificaret mundana lavacro aquae io verbo vitae, ut exhiberet ipse sibi gloriosam ecclesiam, non habentem maculam aut rugam, aut aliquid huiusmodi, sed ut sit sancta ot immaculata. Cum igitur ipsa tantum hisco divinili charismatibus ct Spiritus sancti communicatione frustar, sino quibus salus aeterna obtineri noquit; docemus ecclesiam non liberam societatem esse, quasi indifferens sit ad salutem, eam sive dosso sive ignorare, sive ingredi sive relinquere, sod esso omnino necessariam, non tantum praecepti dominici necessitate, sed etiam medii, quia extra illam nomo salvari potest.

¿Declaramus tamen, qui circa Christum «inaquo ecclesiam invincibili ignorantia laborant, proptor]i hanc ignorantiam poenis aeternis non addici, cum nulla obstringantur huiusce rei culpa ante oculos Domini, qui facienti quantum in 00 est gratiam non denegat, ut iustificationem et vitam aeternam consequi possit, quam tamen obtinere nullus sibi blandiri potest, qui a fidei unitate vel ab ecclesiae communione culpabiliter sciunctus ex hac vita decedit/

30S. *Vèrot Savannxnsis* (n· 34). — Alius ait: Ad. paginam 11 [c ia] versus finem dicatur: rsed esse omnino necessariam, non tantum quia Salvator omnibus gentibus eam ingrediendam praescripsit, verum etiam quia in instituto salutaris ětc. Vitari debet expressio *necessitate medii,* quia aliqui necessarium necessitate medii vocant illud sine quo, etiam inculpate omisso, salus aeterna obtineri non potest.

309. *Connolly Halifaxiensis* (n® 37). — Probari hoo capite et quidem aptissime, ait alius, ecclesiam ut societatem esse necessariam ad salutem; sed nullum in toto capite dari locum spei vitae catechumenis aut iis, qui foris invincibili ignorantia laborant; e contrario, vi verborum omnino eos excludi.

Quamobrem loco verborum ¿in ecclesia ac per ěcclesiam l versus finem dicendum: ¿nisi in ecclesia aut per ecclesiam, ab iis qui iam eius membra sunt aut in re, aut in voto/

Caetera verba ¿cuius caput est €hristus evellenda esse.

310. JFiery *Gurcensis* (n® 30). — Quidam censet assertionem, ¿Ecclesiam non esse *liberam* societatem®, immutandam esse, forsitan sic: rIdcirco docemus. ecclesiam non talem esse societatem, quam nosse vel ignorare, ingredi vel relinquere, indifferens rit/

Phrasim: ¿Salvator omnibus gentibus eam *in- D grediendam* praescripsit (sicut in titulo capitis et in canone V) *ad salutem consequendam",* non esso latinam. Insuper desiderari citationem textus vel textuum, qui hanc assertionem probent.

Verba nin instituto salutaris providentiae omnino esse obscura.

311. *Dinkel Augustanus Vindelicorum* (n° 79). — A linea 18-23 [Cii-u] hanc mutationem proponit alius reverendissimus pater: rIdcirco docemus, ecclesiam non osse societatem, quam sive nosco sive ignoraro, sivo ingredi cive relinquere prorsus indifferens sit ad salutem, sed eam esse omnino necessariam" etc.

Vocem enim *libera,* quae in textu adbibetur, minus idoneam censet propter inusitatum sensum.

312. *Eberhard Trevirensis* (n® 83). — Alius reverendissimus pater pag. 11 lin. 2 et 3 a fino [c iaj verba ¿in instituto salutaris providentiae ordine"

i ICer.V, 12.
1 Propos. 6 ex damnatis 7 dee. 1Λ90.
’ om. ed.
‹ Est 29.
l ««t ed.

mutaret sio: nin gratiae et salutis ordino Dei consilio instituto, mortalibus[1] adorando potius quam perscrutando.

In caput VII.

313. *Fauli Grossetanus* (n® 1). — Proponit quidam reverendissimus, ut interposito puncto posthaeo verba [642 *k* i) ¿nulla obstringuntur huiusce rei culpa ante oculos Domini addatur: ¿Quin immo clemontissimus Deus, qui vult omnes homines... non donegat gratiam, ut fido illuminatus iustificationem et vitam aeternam etc....- Num, inquit, si considerentur verba schematis prout ibi iacent, videtor ignorantia invincibilis ideo non case peccatum, quin Deus vult omnes homines salvos fieri otc. . .n quod fnlsum est. — At vero si verba mutentur prout supra, 1® definitur, ignorantiam invincibilem circa Christum ct ecclesiam non esso peccatum, nulla addita ratione, quia res perspicua est; 2® definitur, non denegari gratiam facienti quod in se est, addita ratione, quia Deus vult omnes homines salvos fieri; 3® por verba inserta *fide illuminatus* indicatur fidei necessitas ad iustificationem et salutem consequendam, quin tamen definiatur qualis sit illa fides, cum ea do re libere disputetur in scholis.

Censet otiam post verbum ¿criminantur- in fine capitis addendum osse: ¿et intolerantiae damnant-, quia baco est frequentissima criminatio, quae contra ecclesiam profertur.

314. *Amat Montereyensis* (n® 3). — Alius reverendissimus pater ait: Incipiatur ab his verbis: ¿Neque tamen etc.... omissis praecedentibus: Porro dogma fidei est etc... [*] utpote superfluis. — Item omittantur haec verba: ¿Si quis in arca non fuerit, peribit regnante diluvio.-

315. *Vanesa Fogarasiensis* (n® 5). — Alius dicit haec: Pag. 13 lin. 8 [b 2] tollatur vocabulum *etsi,* ne innui videatur posse religionem, quae falsa non sit, aliquando deseri. — Lin. 11 [b 4] loco ¿quao eo religionem esse unico veram profitetur- dicatur: ¿quae in so religionem unico veram dari et coli profitetur.-

316. *Corradi Balneoregiensis* (n® 2). — Pluribus argumentis comprobat alius malorum nostrorum originem sitam esse in pravorum librorum contagione. ot in effrenata cogitandi atque loquendi do religione libertate. Idcirco periodo quao in schemate incipit ¿Quare reprobamus- vult ut addatur: ¿impiam doctrinam qua filii huius saeculi cuiquo homini quoddum voluti primarium ius tribuunt, ex quo possit libero do religione cogitare, et eloquia prava pravosque libros libero diffuudere.-

317. *Belinomi™ generalis Eremitat um S. Augustini* (n® 11). — Quidam pater reverendissimus dicit: Pag. 12 lin. 23 [a 7) ¿culpabiliter seiunctus- tollatur adverbium *culpabiliter,* no possit quis inferre, infideles negativos aliquando salvari sino ulla ecclesiae insertione. Lin. 26 [a 9] pro ¿regnanto diluvio- aptius diceretur ¿grassanto diluvio-.

318. *Biró Szathmariensis* (n® 13). — Alius antistes ait: Pag. 12 lin. 21 (a 10] loco ¿impiam por.atur ¿perniciosam–; — pag. 13 lin. 17 [b s] post ¿iuslitiao cum iniquitate- addatur ¿veritatis cum errore-.

319. *Desprez Tolosanus* (n® 15). — Alius optat ut caput ipsismet verbis Pii IX in encyclics[1] *Quanto conficiamur,* quao in annotationibus schematis pag. 80-81 [569 c] citantur, integrum conficiatur. Qualo enim iacet, non satis expheat, qua rationo extra corpus ecclesiae salvari possint infideles negativi.

320. *Bonjean Medensis* (n· 12). — Alius postulat ut adhibeatur forma decreti, quae proponitur in annotationibus schematis pag. 83 [570 d], omissis tamen verbis ¿cum auxilio divino quao his subnectuntur: .facienti quod in se est-.

321. Mullen *1'riensis* (n 24). — Valde probat alius formam huius capitis in schemate, reiicitque alteram quao proponitur in annotationibus pag. 83 fib.].

322. *Moriarty Kerriensis* (n® 35). — Alius optat formam decreti annotationis 83 [ib.].

323. *Aggorbati Senogalliensis* (n® 48). — Ab alio antistite dicitur: Post verba ¿facienti quod in se est addatur ¿cum auxilio divino-, 1® ut omnis ambiguitas tollatur; 2® ne theologi, veteres excitando contentiones, ad alienum censum illud effatum trahant.

324. *Vérot Sacannensis* (n® 34). — Alius vero dicit haec: Pag. 12 lin. 8 [541 d 7] post verbum ¿posse- addatur: ¿quod tamen sic intelligi non debet, ut impossibilia asseratur bona fides extra ecclesiam. Itaque qui circa Christum eiusquo ecclesiam etc....-

325. *Del Valle Iluanucensis* (n® 8). — Ab alio proponuntur sequentia: Ut asseratur ius ecclesiae; ut profligetur error dicentium, a filiis nondum 14 annum aetatis suae adeptis tenendam esse religionem parentum; ut profligetur etiam error eorum qui putant, parvulos rite baptizatos ob diversam religionem parentum esse extra ecclesiam, istis aut aliis similibus verbis inchoandum videtur praesens caput: ¿Dogma fidei est, quod omnes qui renati fuerint ex aqua et Spiritu sancto, doñeo voluntario aliquem errorem acceptaverint, sint membra ecclesiae catholicae, quam Deus acquisivit sanguine suo, et cuius sunt sacramenta; unde parvuli rite baptizati sunt omnes de corporo ecclesiae, licet eorum parentes sint haeretici, schismatici aut infideles; ideoquo ecclesia Christi neque amittere potest ius illos enutriendi ct instituendi in fido ad salutem.-

Damnandus esset modus ille loquondi, *homines nascuntur in aligna religione,* quia falsus est, et prava inducit consectaria contra ius ecclesiae. — In ultima parte capitis pag. 13 lin. 15 [542 B 7] vox ¿criminantur- ambigua est, quia aeque potest usurpari do *cero* aut de */also* delicto.

326. *Lynch Torontinus* (n® 52). — Quidam dicit: Pag. 13 lin. 4 [a 17] loco ¿claudunt dicendum foret ¿volunt claudere-. — Lin. 10 (b 4] post verbum ¿nec non- haec interserantur: ¿reprobamus sententiam eorum qui ecclesiam criminantur etc.- — Lin. 16 [b 7] sic mutetur phrasis *perinde ac* etc. : ¿perinde ac si Christus Dominus nostor doctrinas contrariae per contradictorias, exempli gratia baptizari et non baptizari etc., poterat revclare.-

327. *Passeri abbas Sanctae Agnetis* (n® 49). — Alius reverendissimus sentit periodum secundam capitis totam et integram a ¿nequo tamen- ad ¿si quis iu hac arca- auferendam esse. Si tamen aliquid dicendum existimatur de iis qui circa Christum eiusquo ecclesiam invincibili laborant ignorantia, id ad normam fiat concilii Tridentini, attenta cius doctrina de fide setsiono VI, et prae oculis habendo sententiam sancti Thomao de necessaria fide *explicita* Trinitatis ot Incarnationis ad salutem post promulgatum ovangelium obtinendam, 2. 2. q. 2, a. VII ot VIII.

328. *Grant Suthwarcensis* (n® 119). — Alius antistites proponit, ut post haec verba .culpabiliter seiunctus ex hac vita decedit addatur: ¿vel qui per ignorantiam invincibilem excusatus quoad fidei professionem, a peccatis in vita commistis non iustificatus ex hac vita decedit.- Commemorari

i *a mortalibut* ed.
* *ecclesia* ed.

nempe debet necessitas iustificationis, 1® ne supponatur eam esse ignorantiae vim ut fidei ac poenitentiae eupernaturaiie defectum suppleat; 2e ne sibi persuadeant fideles melius esse ut propinquos suos nondum ad fidem conversos in ignorantia relinquant, ex quo fit ut isti etiam, postquam conversi sunt, plurimum doleant, eo quod fateri cogantur se per menses et annos fidei lumini vere et scienter restitisse.

Deinde post verba rin qua quis natus vel educatus ac institutus est-* addi cnpcret: «praesertim eo sub praetextu, quod liceat individuis asseclis in sua secta manere, donec ipsa corporaliter ad ecclesiae unitatem voluerit redire.- Haec est enim falsa opinio, qua sectae anglicanae duces plurimos impediunt no ad ecclesiam catholicam redeant

329. BAc Zlit i *Whcelingensis* (n® 38). — Revelationis christianae accipiendae, inquit alius, inde pro omnibus exsurgit obligatio, quod Christus omnes b vocaverit, omnes ad credendum obligaverit, *certitudinem de* dogmatibus fidei promiserit. Porro, crassantibus hacresibus et schismatibus, inter nubes disputationum et contra ecclesiam praeiudiciorum, non ita patens est omnibus veritas accipienda, quod BautJ impia aut ipsi rationi repugnans- religionum indifferentia habeatur. *Beiicienda ergo* videntur haec verba offensiva. — Obligatio credendi inculcetur ex verbis Domini: *Qui non crediderit* etc__ _ mentione facta do promissa omnimoda certitudine. — Claritatis causa lin. 10 pag. 13 [b <] loco rnec nonu dicatur: PItem illos qui ecclesiam criminantur, quod religionem a se traditam unice veram etc.-

330. *Mobile Versaliensis* (n® 53). — Alius reverendissimus dominus ait: Lin. 9 pag. 12 [a i] post verba panto oculos Domini- subiungatur: *Immo pit credi potat Deum,* qui vult omnes homines ... non denegat gratiam, *misericorditer eie, si praesertim non demeC ruerint, aliquo modo affuturum ut, supernatural» quodam lumine fidem sufficienter edocti,* iustificationem et vitam aeternam consequi *possint;* sed hano nullus consequitur, qui. *fidei lumine omnino destitutus,* aut a fidei unitate ctc.4

331. *Faict Brugensis* (n® 32). — Alius vero vellet, ut in fine capitis ad verba «perinde ac si etc. .. ,a notaretur, quonam ex loco Scripturae deprompta sint.

332. *Colli Alexandrinus* (n® 82). — Censet alius, a titulo capitis expungendum esse adverbium «omnino4, et lin. 25 addendum: ¿sed esso omnino necessarium ad ipsam *aliqua ratione* pertinere-; ne videatur omnis praecludi salutis via iis. qui ad corpus ecclesiae non pertinent*.

333. *Biale Albinyanensis* (n® 112). — Alius ait, pag. 13 lin. 2 [a is] usque ad finem, sensum totius periodi subobscurum esae.

334. *Lo Piccolo Nicosiensis-Herbitensis* (n· 40). — Cuidam episcopo non placet forma huiusce capitis septimi propter multas rationes, quarum tuinma haec est: * confundi iu schemate oeconomiam ordinariam salutis, ct quaestionem iuris, scilicet *neminem extra ecclesiam salvari posse,* cum oeconomia extraordinaria et quaestione facti.' nempe non *esse damnandos eos, qui ignorantia invincibili laborant circa Christum et eius ecclesiam.* 2® Hoc ultimum assertum, ot periculis plenum esse, quia praebet aneam buccinando, cos omnes, qui *inculpabiliter* sunt extra ecclesiam, in eua secta salvari, aimulquo viam aperit innumeris quaestionibus do sorto fatura horum infidelium; et infirmis omnino A ac inefficacibus argumentis comprobari. Afferuntur enim in schemate, inquit, tres rationes, nempo Ie quia cum illi homines invincibiliter errent, ideo non peccant; 2® quia Deus vult omnes homines salvos fieri: 3® quia facienti quod in se est Deu» non denegat gratiam, lamvero ut quis non damnetur, seu salvetur, non eatis cet ut non *peccet,* sed requiritur praeterea ut *mereatur* vitam aeternam. Deinde, voluntas qua Deus vult omnes homiues salvos fieri, eat voluntas antecedens ot conditionals, quae per solam ignorantiam invincibilem horum hominum non potest fieri consequens et absoluta. Dictum denique Augustini. *Facienti quod in se est* etc., debet intelligi dn faciente quod in *ac cut* per gratiam; ut quis autem dicatur fecisse per gratiam quod in se eut, non sufficit sola ignorantia invincibilis, ¿ed requiruntur bona opera supernaturalia.

Proponit igitur aliam formam decreti, hoc modo: rCum pater misericordiarum Dominus, ne humana familia in massa perditionis damnata maneret, sempiternae hominum saluti semper prospexerit; novissime voro miserit Filium suum unigenitum, qui postquam pro nobis aeterno Patri Adae debitum solvit, et veteris piaculi pio cruore detorsit, ecclesiae suae media salutis acternao concredidit, nemo extra ecclesiam iustificari ac salvari posso praesumat: si quis in hac arca non fuerit, peribit regnante diluvio. Porro dogma fidei est, extra ecclesiam salvari neminem possel. Quocirca reprobamus ac detestamur doctrinas impias, ac non minus ipsi rationi repugnantes do religionum indifferentia, in queis filii huius saeculi vel effutiunt omnibus portum aeternae vitae ex qualibet religione patero, vel contendunt, de veritate religioni opiniones tantum plus miuusve probabiles, non >ntem certitudinem haberi posso. Pariterque reprobamus impietatem illorum, qui falsis praetextibus affirmant indecorum vel ad salutem minimo necessarium esse deserere religionem, etsi falsam, in qua quis natus, vel educatus, vel institutus est; ac insuper ecclesiam criminantur, eo quod, profitendo * esse religionem unice veram, omnes religione» et sectas al sua communione separatas omnino proscribit ac damnat.

„Interca quamvis extra ecclesiam nulla salus, quia iustificatio nulla, tamen absit quominus misericordiae divinae, quae infinita est. praeter oeconomiam ordinariam salutis a Christo Domino statutam1, terminos audeamus apponere; non est enim abbreviata manus Domini, ut salvaro nequoat/

335. *Jans Augustanus* (n® 113). — Alius pater reverendissimus ait: Verba «neque tamen .. .“ usquo ad baec alia quis in hac arca . . omittantur: de sorte enim illorum infidelium nihil novimur. Si tamen aliquid dicendum videretur, id reponi posset in fine capitis, hoc modo: ¿Quoad * qui circa Christum eiusque ecclesiam laborant ignorantia invincibili, si naturalem legem eiusque praecepta servantes ac Deo obediro parati, honestam roctamque vitam agant, nolumus definirò eos aeternis damnari poenis; possunt enim divinan lucis et gratiae operante virtute vitam consequi sempiternam; sed in hoc casu apertum est, cos ad animam ecclesiae pertinere.4

336. *Dupanloup Aurelianensis* (η® 106). — Alius reverendissimus dicit; Iungi deberet VII caput cum praecedente. 1® quia eadem est materia; 2® ne ponatur in ipso titulo capitis formula, quao * multi

’ Loco verborum *quod aut* babetnr ia editis ut.

1 Ea4em ab eodem aactoro dicta iam Labcbantnr eupra ad ftuem num. 284, et qui lem loco Mon to, ecilicet capite VI, noa VIL·

1 Hic po&sent apponi citationes, qnae sunt in adnotationiba-t relate ad dogma (nota aactorb).

1 m ed.

• ñutüutam ed.

explicationibus indigeret», ut in vero sensu su-a matur.

Initio dicendum esset: „Dogma fidei est, neminem *scienter et culpabiliter* extra ecclesiam manentem salvari posse¦* no obscuro loquamur ot infunane multorum aures offendamus. Equidem asseritur postea, eos qui laborant invincibili ignorantia non damnari; sed possunt no salvari? Dicitur, facientibus quod in ipsis est non denegari a Deo gratiam, sed agitur no do gratia qua adducantur ad ecclesiam, aut qua salventur extra ecclesiam? id non explicatur, quod tamen explicandum fuisset. — Improbat reverendissimus pator comparationem arcae, et postremo ait (ipsa sunt cius verba): „Durius ot modo nimis absoluto locuti sunt (auctores achcmati») do hac ipsa2 necessitate (ecclesiae), illum exhibentes ut *veram necessitatem medii,* ita necessariam ad salutem, ac *ipsa cum Christo Salvatore coniunctio;* ita demum necessariam, uti, tem-B poro diluvii, erat necessarium, ut quis non periret, eum iu arca contineri. Sed haec omnia falsa sunt et concilio inacceptabilia, et attenuationes quaedam illae, quas his verborum suorum excessibus auctores schematis apposuerunt, omnino sunt insufficientes in materia praesertim huius gravitatis, in qua claro omnino et explicitiasimu loqui oporteret, ne locus detur calumniandi ecclesiam, et nobis episcopis doctrinam attribuendi, quao et valde odiosa esset, et secundum veritatem non est. Hoc eo magia cavendum est, quo, nunc temporis, ex 345 millionibus Christianorum qui exstant in orbo terrarum, suut 165 milliones, qui separatis communionibus pertinent, inter quos Christo Salvatori credentes, impossibile est supponere quod non sint multi, et permulti, qui in bona fide versantur, et qui per fidem ot cbaritatem salvabuntur¦.

337. *La Lastra Hispalensis* (n° 109). — Alius 0 reverendisbimus antistes vult, ut pag. 13 lin. 5 [a n) loco „anto homines¦* ponatur rhominibusu, ne adiectivum subsequens 8affirmantes“ videatur ad ' "homines¦* referri.

338. *Aronne Montis Alti* (n® 50). — Alius ait: Consultius omittentur verba illa „qui vult omnes homines etc__ .** usquo ad rconsequi possit¦;* quae spectant enim ad salutem infidelium negativorum, Dei iudicio sunt remittenda. — Lin.*4* [541 Dsj huius capitis loco "invincibili¦* clarius diceretur *inculpabili 4.

339. *Grimardias Cadurcensis* (n® 93). — Alius ita corrigit quao habentur ab initio capitis usquo ad vocea rQuare **reprobamus : "Quamvis sit de fido, necessarium esie pertinere ad ecclesiam ad salutem consequendam ; qui tamen invincibiliter ignorant Christum et ecclesiam, non ob hanc ignorantiam damnabuntur; nemo enim2 afficitur poenis a insto indice, nisi ob culpam; haec autom ignorantia non D potest haboro rationem veri peccati ; et qui ea laborant. poterunt saivari, modo faciendo quod in so est. ad fidom et vitani supernaturalom perveniant, erodendo *quia Deus est et inquirentibus se remunerator sit3.* Hi autem, qui sua culpa non pertinent ad corpus ecclesiae, quamdiu in ista separation© voluntaria permanent, extra salutis viam versantur. Quapropter etc.¦*

340. *Di Pietro Nyssenus* (n° 33). — Dicit alius: Pag. 13 lin. 3 ot 4 [542 a t$) deleatur incisum nqui claudunt regnum caelorum ante homines¦.* Lin. 11 et 12 [b <] loco „quao se religionem esso unice veram profitetur¦ ponatur: nquao se solam habere religionem unico veram *profitetur etc....

› *explicationis indiget* ed.

• Hebr. XI, 6.

4 unice veram profitetur om. ed.

341. *Jiaess Argentinensis* (n® 74). — Similiter dicit alius antistes: Pag. 13 lin. 3 (a is) 0claudunt4 vox ambigua: ii enim non claudunt, sed nimis aperiunt.

342. *Pesci Perusinus cum aliis ut supra num.* 33 (n® 92). — Pluribus reverendissimis patribus haec observare visum est: A principio capitis ad verba "Sed hanc nullus *consequitur* locus datur periculosis aequivocationibus. Namque in secunda periodo de invincibiliter ignorantibus videtur induci exceptio contra dogma fidei in prima periodo adsertum. Dicendo, *eos non esse damnandos,* innui videtur eos salvari posse absque ulla in Christum fide, quod profecto falsum est — Pag. 12 lin. 18 (a <j ponatur: nfacicnti quod in se est cum auxilio divino,¦* propter periculum semi-pelagianismi.

Pag. 13 lin. 4 [a is) expunctis verbis rqui claudunt¦* usquo ad ffaffirmantcsa, posset dici: „reprobamus impietatem illorum, qui falsis praetextibus affirmant, indecorum, vel ad salutem etc.... ** — Pag. 13 lin. 13 (b s] pro ^religiones et sectas¦* rectius dicentur: „roligiones seu sectas.¦*

343. *Onnaechea de Tulancingo* (n· 78). — Quidam antistes dicit: Cum agatur de salute eorum qui laborant invincibili ignorantia, mentio fiat legis naturae, quam ii observaro debent, et secundam quam, teste divo Paulo, iudicabuntur.

344. *Cardinalis Trevisanato Venetus cum aliis ut supra num.* 133 (n· 84). — Loco primae periodi, aiunt plures patres reverendissimi, fortassis melius foret dicere ita: „Porro dogma fidei est, neminem, nisi ad veram ecclesiam pertineat, salvari posse,[a] Sic onim non videntur excludi a salute, qui ad animam duntaxat ecclesiae pertinent Sequens periodai locum praebet asserendi, posso aliquem salvari absque ulla in Christum fide; idcirco hac rationo reformanda proponitur: eNeqro illi, qui circa Christum eiusque ecclesiam invincibili ignorantia laborant. salutem aeternam consequi possunt. Eorum tamen damnatio non venit sumenda velati poena dictae ignorantiae, quia dum invincibilis supponitur, est etiam inculpabilis, sed voluti poena peccati originalis, ct etiam peccatorum actualium, quibus ipsi gravati decesserint¦* — Propositio autem, *Facienti quod in se est* etc. omittenda videtur propter multas scholasticas quaestiones, quibus locum praebet.

345. *La Cuesta Auriensis* (n® 110). — Alius antistes ait: Pag. 13 (a is] deleantur haec verba plaudunt reguum caelorum ante homines¦.*

346. *Magnasco Bolinensis* (n® 55). — Alius reverendissimus pater ait: Nullus apparet nexus inter Apostoli verba, *tjui vult omnes homines salvos jieri* etc...., et praecedentem doctrinam. Loco effati: BKacicnti quod in se est etc.u quod tot controversiis subiacct, melius diceretur: wEi qui gratiae impedimentum seu obicem non ponit.¦* Iam quoad possibilitatem salutis pro iis qui Christum invincibilitcr ignorant, ita reformandum videtur schema, ut clarius asseratur necessitas pertinendi ad spiritum seu animam ecclesiae. Id autem fieri posset duobus hisce modis. Primus modus: FNeque dubitandum est eoa. ai a peccatis abstineant. Deoque obediro parati sint, posso per merita lesu Christi, divinae lucis et gratiae operante virtute, aeternam consequi vitam (quo in casu spiritu ad oedeaiam pertinerent»), cum Doue velit omnes homines salvos fieri et ad agnitionem veritatis venire, et iis qui gratiae impedimentum non ponunt, suam gratiam non deneget, ut iustificationcm etc... .* ut ia schemate. (Ex epistola enciclica sanctissimi domini

' prriinmi ed.

nostri papae Pii IX *Quanto conficiamur.)* — Senndue modus: pNeqoo dubitandum est, quin opportunis remediis per merita lesu Christi aeternae eorum saluti a Deo provideatur, qui vult ŏmne homines salvos fiori ct ad agnitionem veritatis venire, et iis qui gratiae impedimentum non ponunt, suam gratiam non denegat, ut justificationem etc... .α

347. *Guidi Bononiensis cum aliis ut num.* 64 (η® 97). — Nonnulli reverendissimi patres in co conveniunt. ut rciiciant tanquam periculosam et doctrinae Angelici doctoris contrariam integram periodum quao incipit: r Neque tamen 4, et loco illitis admittunt cam quae in annotati inibus pag. 83 [570 d) proponitur, paucis tamen additis, hoc modo: rLicet enim qui circa Christum, eiusdeml religionem vel circa cius' veram ecclesiam invincibili ignorantia etc.4 Ita enim non solum infideles negativi, sed et materiales haeretici comprehenduntur.

34S. *Mario Neapolitanus cum aliis ut supra num.* 40 (n· 85). — Pluribus aliis reverendissimis patribus pariter praeferenda videtur forma capitis, quae legitur in adnotatione 11, pag. S3 [ib.], mutatis quibusdam in hunc modum: post haec verba rad agnitionem veritatis venire addatur: „quiqne propterea (s. Thom., q. XIV *De veritate,* ct Pius IX encycliea *Quanto conficiamur)* cuilibet de necessariis ad salutem, dummodo ox parte eius non impediatur, providens, ductum naturalis rationis in appetitu boni et fuga mali sequenti, mediis etiam quandoque extraordinariis *non denegat gratiam, ut justificationem et ritam aeternam consegui possit; sed hanc nullus consequitur, qui* neque re neque voto, saltem implicito, ad Christi ecclesiam pertinet: qui vero a fidei unitate, vel ab ecclesiae communione culpabiliter seiunctus ex hac vita decedit, igne aeterno punietur. Si quis in hac arca etc. 4

Pag. 12, lin. 3 onto finem [542 a η], haec interserantur: *rex qualibet religione patere;* vel etiam ex nulla, dummodo honestam, ut aiunt, vitam ducant; *aut contendunt de veritate . .. certitudinem haberi posse;* ac proindo eas liberas case, nullam quo inducere obligationem in ecclesiam ingrediendi, vel in ea permanendi ac perseverandi. *Pariterque reprobamus* etc.4 Pag. 13, lin. 11 ¡BíJ: „Nec non ecclesiam ipsam catholicam, quae se religionem unico veram profiteri affirmat, omnes autem religiones etc. .. ?*

349. *Place Massiliensis* (n· 61). — Alius antistes dicit: pDogma fidei est etc.- Aut hoc effatum non proponatur tanquam dogma fidei, aut cius sensus, quibusdam vocibus insertis, restringatur et explicetur. — rNcquo propter hanc ignorantiam poenis aeternis damnandi sunt. 4 Hacc verba, inquit, 1® rem intentam non accurate exprimunt: declarandum est enim, quosdam non esse damnandos non ideo quia ignorant, sed licet ecclesiae non adhaereant; 2° declarant eos non damnari; sed id non sufdcit, nam amplius quaeritur, utrum vitam aeternam camque beatam consequi possint.

350. *Galletti Alba-Pumpeiensis* (u° 65). — Hanc formam decreti proponit alius antistes: rPorro dogma fidei est, quod semper et ubique a prima cvsngelii praedicatione auribus et labiis catholicis uniter insonuit, quod innumeris prioribus continetur ecclcsiao iudiciis, quodquo in litteris apostolicis nostrorum praedecessorum et .nostris, expressis iteratis verbis ot decretis inculcatum atque sancitum fuit, quodque nunc solemniter levantes vocem nostram, sacro approbante concilio, confirmamus: *extra ecclesiam salvari neminem posse;* scilicet nominem qui ad ecclesiam Christi nullatenus pertineat, nec in corporo cius sit, nec cius animan aliquo modo conglutinatus sit, beatissimum caelestis gloriae finem unquam prosecuturuml esso. Ncque inde, nonr.isi injuste ct impie inferendum declaramus, quod durui sit hic sermo veritatis, atquo nb infinita Dei bonitate dissonus. Omnis enim spiritus qui scienter solvit lesum atque iota unum ex mandatis et institutis suis, ex Deo non cat, atquo iam a seipso judicatus est: ast qui circa Christum eiu«quo ecclesiam... (ut in schemate)... non dotiegnt gratiam, ut per implicitum saltoni votum inter Christi mystica membra spiritualiter adauctus justificationem et vitam aeternam etc . . ." Caetera ut in schemate.

351· *Apuñeo Surrentinus* (η· 43). — Alius adhaeret quidem theologis qui formam suggerebant in annotatione 11 pag. 83 [570 D¡ insertum: „Licet enim...4; vult tamen, ut haec interponantur post effatum rfacienti quod in ŏ est ětc. 4: rut *mediis etiam extraordinariis* justificationem et vitam aeternam consequi possint ete....4 Quia vero, inquit, desunt probatione.^ post verba ..peribit regnante ďiluvio addatur: „Hoc certe Christus apertiisimis verbis edixit, quando in universum terrarum orbem apoatolos mittebat. Ait enim: *Euntes in mundum universum praedicate evangelium omni creaturae; qui crediderit et baptixatus fuerit, salvus erit; qui vero non crediderit condemnabitur.* — Et apud loannem; *Qui non credit iam iudicatus est, quia non credit in nomine unigeniti Filii Dei.* — Pag. demum 13, lin. 11 [542 B<J. loco „quao se religionem esse unice veram profitetur- clarius diceretur: „quao se religionem unire veram coiero profitetur4.

352. *Aflou Mddensis cum aliis ut num.* 25 (n0 41). — A pluribus patribus communi calculo dictum: Post vocem *damnandi sunt* addantur sequentia sanctissimi domini nostri Pii papao IX verba (allocutione 9 dee. 1854): FAbsit enim, ut misericordiae divinae, quae infinita est, terminos audeamus apponere, aut perscrutari velimus arcana coneilia et indicia Dei. quae sunt abyssus multa, nec humana queunt cogitatione penetrari. 4 Postea ut in schemate: ..Nulla igitur obstringuntur etc. . . .u — Advitandum scmipclagianismi periculum dicatur: rquiquo facienti *cum auxilio divino* quod in se est...· — Pag. 13, lin. 11 [b ‹] loco „quao so religionem *esse* etc.4 ponatur: rquae sola verum religionem se docere profitetur 4

353. *Baillargron Quebecensis cum aliis ut num.* 171 (n® 9). — Plures alii patres reverendissimi, licet minores numero, proponunt hanc formam decreti: rPorro dogma fidei eat, extra ecclesiam salvari neminem po»se. Deus autem vult omnes homines salvos fieri ct ad agnitionem veritatis venire, et nullum indebito condemnat, sed multiplici atque ineffabili bonitatel consuluit semper et consulit, ut nulli pereuntium excusatio suppetat de abnegato sibi lumine. Qui igitur circa Christum .. . anto oculos Domini; sed facientibus quod in se cet non denegatur gratia, ut ad ecclesiam saltem voto implicito pertiueant, et sic iustificationom etc....4 Ita enim ot facilius occurritur objectionibus, quae occasione huius dogmatis contra bonitatem, sapientiam aut iustitiam Dei proferuntur; et clarius exprimitur salvari posse et ad ecclesiam pertinere eos, qui invincibili laborantes ignorantia quod in se est faciunt.

354. *¡{amodié Etnensis* (n® 99). — Censet qui-

1 riuxpte ed.
i Loco ed *circa eius* edita habeat rire.
› *con tecut*«rum ed.
3 ont ed.
› *veritate* ed.

dani reverendissimus pater, loco giaciceli quod in a ac est etc." dicendum: rfaricnti quod in so est cum gratia praeveniente, quam omnibus offert, non denegat gratiam nbundnntiorcm."

335. *Callot Oranensis* (n® 100). — Alius vero dicit: Innui videtur in hoc capito VII posso salvari ěo qui invincibiliter Christum ignorant; aliunde asseritur dogma fidei esse, neminem extra ecclesiam salvari: in capito praecedenti dictum est, ecclesiam necessariam esso necessitate medii ad salutem: ut in praesenti capito dicitur, cos boIos damnari qui culpabiliter extra ecclesiam decedunt, quod tolam arguit necessitatem praecepti; non opparct, quomodo Iiacb omnia conciliari possint.

356. *Moreno Eporediensis* (n® 96). — Apprime ħoce iría sunt, inquit alius, quao docentur capito VII. at pressius explicanda; et desiderarentur alia verba, quibus enuntietur poena peccati originalis. Doctrina autem primno partis capitis in ca- B nono inseratur.

357. *Focaccelti Lyslrensis* (n® 104). — Cuidam alii omittendum videtur comma Paulinum *qui ruit omnes homines salvos fieri...,* propterea quod cum antecedentibus non necessario connectatur, et, ipso adducto, definiri videatur quaestio circa infideles adultos in ordine ad justificationem et assecutionem beatitadinis supernaturalis. Magis placeret, ut schema ad mentem sanctissimi domini nostri Pii papae IX (nlloc. 9 dec. 1854 et epist. 10 aug. 1863) exprimeretur.

358. *GastaldiSalutiarum* (n® 108).— Dicit alius: In titulo necessario explicandum est, quid nomine *salutis* veniat; secus doctrina quao traditur obscura et quaestionum inextricabilium fons erit. In prima periodo omittenda sunt verba *dogma fidei,* ne innuatur caetera quao in hoc capite proponuntur, ad fidem non pertinere. Omittenda sunt etiam quao c verba ^Quaro reprobamus et detestamur", canohabentur ab his verbis rantc oculos Domini" ad illa „si quis in urca", quia videntur innuere, cos qui inculpabiliter moriuntur extra ecclesiam posse ad salutem pervenire, proptereaquo necessitatem pertinendi ad ecclesiam esse tantum praecepti, non medii.

Quao reverendissimus pater proponit ad emendanda illa vitia, reperiuntui in eius schemate separatim excuso1.

359. *Epirent Aturensis* (n® 66). — Alius dicit: Ad verba rsod hano nullus consequitur" subiungendum: „qui ad ecclesiam Christi2 nullatenus..." aut: rne voto quidem pertinet, et α fidei unitate etc. . .

3G0. *Tamras Kerkukensis el Asmar Zakuensis* (n° 90). — Ut accuratius explicetur tota doctrina catholica de saluto eorum qui Christum ignorant, a duobus reverendisbimis patribus haec nova forma capitis proponitur: „Porro dogma fidei est, extra ecclesiam salvari neminem pos«o. Non tamen statini affirmandum est, omnes et singulos, qui, extra corpus ecclesiae positi, invincibili circa veram ecclesiam ignorantia laborant, necessario damnandos ceso poenisquo gehennalibus addicendos per supremi iudicis sententiam. Deus enim, qui vult omnes homines salvos fieri ct nd agnitionem veritatis venire, potest, secundum diversas providentiae suso vias, aliquos cx illis illuminaro per gratiam, ut fidem vero christianam in corde suo possidentes, justificationem assequi iam valeant, ct pertinentes ad animam ecclesiae, vitam aeternam promereri. Sed hanc nullus consequitur qui, a- fidei unitate vel ab exteriori ecclesiae communione culpabiliter sciunotus, ex hac vita decedit etc."

361. *Laoucnan Flaviopolitanus* (n® 117). — Aline reverendissimus vult, ut omittantur haec verba „qui que facienti quod in bo cat non denegat gratiam, ut iu^tificationem et vitam aeternam consequi possit"; idque propter diversas theologorum opiniones.

3G2. *Stepischnegg Lavantinus* (n® 6), — Alius ait haec: Pag. 12 (1 <j post „quique facienti" addatur: ncum cius, scilicet Dei, adiutorio, quod in se est" etc.

Maioris claritatis causa exoptandum, ut pag. 13 [a is) post verba equi claudunt regnum caelorum ante homines" addatur: Bid eat. hominibus ingressam in veram Christi ecclesiam aut dissuadendo aut omnino prohibendo falsis praetextibus" etc.

Paulo inferius verba necclcaiam ipsam, quae se religionem esae unice veram profitetur" mutanda in ^ecclesiam ipsam, quae se unice veram a Deo revelatam religionem asservare et docere profitetur", quia *ecclesia* non *est religio.*

In fino capitis mentio fiat, ultima eiusdem verba desumpta esso cx effatis sancti Pauli.

363. *Connolly Halifaximsis* (n® 37). — Versus finora capitis expungendum esso, putat quidam, verbum *damnat,* iam malo sonans latine, sed in lingua anglica transpositum quasi blasphcmiam esso auribus offendentem, cum idem sit ac aliquem propriis inanibus in infernum iactarc.

364. *Wiery Gurcensis* (n® 30). — Alius censet assertionem rPorro dogma fidei est", addita *citatione* locorum, in quibus hoc dogma enuntiatur, suffulciendam esse.

Pag. 13)b <] inconvenientiam explanandam esse, quae permixtione notionum ^ecclesiae" et „religionis" procreetur, ubi dicitur: „Ecclesiam ipsam, quao se *religionem* esse unice veram profitetur."

365. *Idio Liparensis* (n® 39). — Alius notat ad nem VI omittendum, si servetur hic textus.

3G6. *Dinkel Augustanus Vindelicorum* (n® 79).— Iuxta nlium, lin. 6 (pag. 13) loco *indecorum* melius poneretur vox *inhonestum.*

3G7. *Ginoulhiac Gratianopolitanus* (n® 98). — Alius reverendissimus pater observat sequentia: Vocibus *ex qualibet religione . . .* substituendum *ex qualibet religionis christianae forma:* nam non hic impetenda indifferentia *atheistica„* ut ita loquar, nec etiam *theislica,* quae in primo echemate praeoccupata et damnata; sed indifferentia erga veram Christi ecclesiam. Norunt enim omnes, triplicem esso *indifferentismi* formam: Prima, quao circa religionem generatim sumptam; secunda, quao circa christianismum seu revelationem christianam; tertia, quao circa ecclesiam versatur.

Plura insuper gravis momenti adnotanda: D1. Titulus ipse immutandus, Nam ex propria verborum significatione sonat, *ecclesiam* in se esso *necessariam,* do quo non agitur; ncc nisi omnino improprie communionis cum ecclesia necessitatem ad salutem exprimit. Hoc vitium primo intuitu apparet duas primas phrases capitis attente legenti. In priori enim de ecclesia ipsa agitur, ut societate necessaria; in posteriore, de necessario cum ea consortio seu communione.

2. Ad sensum superioris animadversionis subdam; ecclesiam non esse quidem liberam societatem sensu exposito, sed in hoo et eodem sensu, nempe relative ad homines qui cum ea communionem inire habent, non osse omnino necessariam ; nam ut quis ad salutem pervenire possit, non est absoluto necessarium, quod hancce societatem cognoscat et ingrediatur. Et etiam omnino non est verum, quod participatio veritatis et vitae nonnisi tu *ecclesia* et per ecclesiam obtineatur. Hoc verum quidem iuxta

Bl·

' Vide infra rab nom. 594.

› ora. ed.

ordinarium et publicum providentiae ordinem de quo loquebatur Augustinus, non aliter.

Pag- 12. 1. Quod ibi dicitur, nompo „Deus facienti quod in se est, non denegat gratiam, ut justificationem et vitam aeternam consequi possit®, nisi benigne et ex mente auctorum interpretetur, semi-polagianismum redolet Unde ut omnis tollatur aequivocatio, omne erroris periculum amoveatur, addendum „quique *auxilio gratiae* seu *divino* facienti quod in io est . ./

2. In cumdom, sub alio respectu, errorem prolabi videntur schematis auctores, dum dicunt absolute: „Hanc vitam nullus consequitur qui... ab ecclesiae communione culpabiliter seiunctus cx hao vita decedit®: quasi nonnisi qui *culpabiliter* seiuncti sunt, hano vitam non consequantur, aut proprie dici possit infantes, vel in utero materno morientes, vel recens natos nec baptizaros ab ecclesiae communione culpabiliter esse seiunctos.

368. *Eberhard Trevirensis* (n® 83). — Alius reverendissimus pater adnotat sequentia : Capite VII, pag. 13 lin. 2 [542 λ ι·] immediate post verba schematis „haberi posse® et unte verba pPariterque reprobamus®, alius error proscribendus videtur, quem inter protestantes, qui in rebus politicis principium legitimitatis extollunt etin religione fidem in Christum Deum magis retinuerunt et per eminentiam *conservativi* vocantur atque esse volunt, serpere saepius observavi. Sunt nimirum inter hos. qui dicant, fundatores protestantismi saeculo XVI initio separationis ab ecclesia, ius non habuisse extollendi vexillum contradictionis contra legitimos tunc in ecclesia superiores et contra legitimam auctoritatem, immo ininria eos hoc fecisse; itaque *quoad exordium* ecclesiis protestanticis maculam rebellionis inhaerere. Sed *longo temporis decursu* ecclesiarum protestanticarum existentiam legitimam factam esse. c Et provocant od saecularia regna, quae e rebellionis iniuria exordium sumpserunt, deindo vero, Jubentibus temporibus, ut legitima ab omnibus habentur. Sic falso quae toto caelo distant, coniungunt et confundunt. Sed longa existentia societatum protestanticarum, iura civilia et politica ab ipsis obtenta, possunt in regionibus mixtarum religionum etiam catholicos, in vera religione haud solide fundatos, seducere, ut hunc errorem plus minusvo admittant. Itaque dicendum mihi videtur:

0Reprobamus eorum opinionem, qui religiosas sectas, ab ipsarum exordio iam ab ecclesia proscriptas ac damnatas, longo existendi tempore unquam, saecularium regnorum instar, originis suae macula liberori, legitimas fieri et ab ecclesiae antiqua proscriptione eximi posse contendant/

In caput Vili.

369. *Fauli Grossetanus* (n® 1). — Circa finem [o n] vut Christus per corpus suum visibile® vellet quidam reverendissimus pater poni: eut Christus per *mysticum* suum corpusl visibile/

370. *Vanesa Fogarasiensis* (n® 5). — Alius vellet, ut loco „sivc existontia, sive constitutio eius spectetur" ponatur: Bsive constitutio eius, sive fidei depositum concreditum spectetur® ·, ut ostendatur perpetuo in ecclesia veram Domini doctrinam retineri.

Circa finem rin ... constitutione immutabilis perseverat® mallet: „in ... constitutione *et fidei deposito* immutabilis perseverat/

Eodem capite, pagina 14, linea 5 [c e] post vocabulum *charitate* vellet addi *fidelium,* ut distingueretur incrementum subjectivum ab obiectivo.

l corpuj ruwm ed.

A 371. *Monetti Cerviensis* (n® 17). — Alius illustrissimus dominus totam doctrinam retinet; ordinem vero paulum immutat, ponendo sub forma conclusionis et circa finem capitis quod legitur ab initio in schemate. Pauca praeterea verba addenda proponit. In hanc ergo formam caput VIH. quod IV esset in suo schemate1, reformandum proponit:

plndefectibilit&s eccleaiao non minus ac aliae superius declaratae eius proprietates, ab ipsamot Christi institutione innotescit. Etenim cum ad finem usque mundi qui in terris peregrinantur mortales, Christo auctoro salvandi sint; ecclesia ipsius, quae *ab eo fuit ut* salutis societas *designata,* usquo ad consummationem *saeculi* immutabilis eempor ot immota persistet Licet igitur ecclesia crescat, et urinam ... ut Christi corpus in *dies magis* aedificetur ... immutabilis perseverat; *ita ut* nulla post illam neque plenior, neque perfectior salutis oeconomis in hoc saeculo sit exportanda. Quare Christi ecclesia numqunm potest excidero etc. .. /

372. *Rosati Lunensis-Sarsanensis* (n® 20). — Mutationem parvi momenti in ordino primae et alterius phrasis proponit alius antistes ; item quorumdam verborum: rCum ad finem usquo mundi qui in terris peregrinantur mortales Christo auctore salvandi sint, et *nonnisi usque ad consummationem saeculi per ecclesiam suam;* declaramus, hanc ipsius ecclesiam, sive existentia, sive constitutio cius spectetur, societatem esse perennem et indefectibilem, nullamque *proinde* post illam neque pleniorem, neque perfectiorem salutis oeconomiam in hoc saeculo exspectandam ease. *Potest* equidem ecclesia crescere, et utinam... et pro varia aetate sua ... sese explicare; eadem tamen etc.®

373. *Biro Ssathmaricnsis* (n® 13). — Alius vult, ut ab initio loco vocis *existentia* ponatur *natura, vel indoles;* circa finem post vocem *regimine* dicatur: *rita ut Christus* per corpus suum visibile sit perpetuo omnibus hominibus via, veritas et vita/

374. *Ballerini patriarcha Alexandrinus* (n® 16). — Alius ait: Loco rut Christi corpus aedificetur ../ legatur: *pquotidie magis* aedificetur/

373. *Ricca generalis Minimorum* (n® 23). — Quidam reverendissimus pater vollet doctrinam de indefectibilitate ecclesiae confirmari aliquo testimonio Scripturarum. Idcirco ad pag. 14 (c»] post verba *immota persistet* addit: „Etenim lesus Christus indefinite de ecclesia sua usque ad mundi ĕxitum praenuntians, ait Matth. XXVII: *Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem ⁕aeculi.*

376. *Lynch Torontinus* (n' 52) *et Passeri abbas 8. Agnetis* (n® 49). — In probatione huius capitis desiderant duo alii reverendissimi patres textus Scripturarum, verbi gratia: *Tu es Petrus, et super hanc petram aedificabo ecclesiam meam; et portae inferi non praevalebunt adversus eam.*

377. *Whelan Wheelingensis* (n® 38). — Ad png. 14. linea 9 [c i] post verbum *versatur* addendum esset: pTorie in materia disciplinae, et clarius (vel fusius) de doctrina sese explicet4. Ita censet quidam antistes.

378. *KrementsWannientis* (n® 71). — Alius pater reverendissimus haec observat: In schemate, praetor existentiam perennem ecclesiae ct immutabilitatem eius visibilis constitutionis, statuitur tertio illam salutis oeconomiam ita esse plenam, ut nulla perfectior huic succedere debeat. Assertum vero probatur eo quod omnes qui ad beatitudinem per-

» Vide infra lub num. 591.
* *tela* ed.
▮ *nilum m*ndi* ed.

venient. *Christo auctore salvandi sint.* Non placet haec ratio; quia et in antiqua lego salus per Christum fiebat, ot nihilominus iudaica oeconomia fuit in christianam immutata. A pari, etiamsi per Christum salvandi sint homines usque ad consummationem sacculi, posset supponi alia revelatio per Spiritum sanctum, ut excogitarunt multi haeretici. Quare hunc in modum putat mutandum schema: post verba ^oeconomia ia hoc saeculo expectanda est/ addendum censet: „Nam et Dei in Christo Filio suo, in quo plenitudo divinitatis habitat corporaliter, facta revelatio absolutissima, ot fundata a Christo Domino ecclesia, quao est corpus ipsius[1], suprema est ot perfectissima «alutis oeconomia, nequo umquain in meliorem ea converti potest, quao ab initio plenitudinem, per Spiritum sanctum, accepit gratiae et veritatis. Licet igitur ecclesia crescat etc.-

370. *Tamraz Kerkuhensis et Asmar Zakuensis* (η® 90). — Duo alii reverendissimi patres optarent, ut pag. 14 post verbum *explicet* (linea 10 [c»]) addatur: „Licet in decursu t*emporis per novas fidei definitiones clarius aliquando proponat fidelibus, quod obscurius antea et implicite credebatur: eadem turnen ..

380. *Verzcri Brixiensis cum Bergomensi et Tiberiadensi* (n® 76). — Alius ait, melius fore, si loco verborum *ut Christus per corpus suum risibile,* ponantur haec: ‚ut Christus *per eam.*[a]

381. *Gai abbas S. Práxedis* (n® 111). — Ad eumdem locum observat alius : Legatur: nut Christus per suum corpus *mysticum, id est per ecclesiam risibilem,* perpetuo sit etc.- Superius: „Licet igitur ecclesia crescat, et utinam iugiter *fidelium numero,* fido et caritate augeatur.[4]

352. *Grimardias Cadurcensis* (n® 93). — Alius dicit : Sublata voco *declaramus* incipiatur ab his verbis: *Ecclesia Christi* etc. Ad vocem *constitutio* addatur *divina.* Voci *oeconomiam* substituatur *viam.* Loco formulae *societas salutis* dicatur: *Ecclesia in qua reperiuntur media salutis.* Insuper, suppressis verbis *pro varia aetate sua,* scribendum : *successione temporum et pro variis adiunctis.* Ad finem, tollenda verba *corpus visibile,* quod aequivocationem facit, nam corpus naturale Christi est etiam visibile; et eorum loco dicendum: ut *Christus per ecclesiam* etc.

353. *DupanloupAurelianensis(n°* 106). — Pag.13, linea penultima [c i] loco incisi *quae sola est salutis societas,* proponit alius reverendissimus pater: *quae sola est societas a Christo Domino ad salutem hominum instituta.*

Pag. 14 circa finem capitis (cu): *Per corpus suum visibile.* Ponatur: *Per hanc societatem risibilem ecclesiae.* Quia ct corpus naturale Christi est visibile.

384. *Cardinalis Trevisanato Venetus* (n® 84). — In ultima verba alius quoque reverendissimus pater eudem animadvertit ac praecedentes, diccndunique putat: *ut Christus per ispam ecclesiam suam visibilem.*

385. *Caixal y Estradi Urgellensis* (n® 107). — Verbis *neque pleniorem neque perfectiorem . ..* vult alius antistes illustrissimus haec substitui: *neque nullam[1] diversam.* — Ratio est ne in discrimen vocari videatur eorum theologorum sententia, qui multas prophetias de ecclesia referunt ad summam felicitatem, quao olim, conversis iudaeis et haereticis, habebitur in torris.

386. *Lyonnet Albiensis* (n® 72). — Alius quidam doctrinam schematis suis adnotationibus confirmat, distinctione facta inter constitutionem essentialem, quao nunquam deficiet, et mutabilem disciplinam.

387. *Ormaechea de Tulancingo* (n® 78). — Alius laudat schematis doctrinam.

388. *Baess Argenlinensis* (n® 74). — Observat alius. Nexus logicus desideratur. Linea penultima, verba *salutis societas* dubiae latinitatis.

389. *Barabesi S. Miniati* (n® 101). — Quidam vult, ut ad verba „quae Christi ecclesia numquam excidere suis proprietatibus et dotibus[4] addatur: *respicientibus propriam iundicam existentiam.*

390. *Guidi Bononiensis cum aliis ut num.* 64 (n® 97). — Ubi asseritur ecclesiam varie seso explicare, advertit alius pater reverendissimus obscurum esse incrementum de quo fit sermo, neo indicari quomodo illud fiat. *Existentia* numeris crescit; explicantur articuli fidei, quatenus quae implicite in aliis articulis credebantur, explicite nuno credenda proponuntur. Constitutio ecclesiae nequo interior per maiorem caritatem, neque exterior explicari potest. Quaro nd claritatem vult, ut declaretur, hanc explicationem sitam esse in augmento numerico et in novis fidei definitionibus in hunc modum:

rLicet igitur ecclesia crescat et dilatetur per orbem, iuxta illud: *Dabo tibi gentes haereditatem tuam, et possessionem tuam terminos terrae* (Psalm. II), et utinam augeatur iugiter fide et charitate, ut Christi corpus aedificetur, licet pro varia aetate sua et pro diversitate adiunctorum et successione temporum numerus articulorum creverit; eadem tamen fides in se eademque ecclesia in sua a Christo accepta constitutione immutabilis perseverat[4] etc. usquo nd finem capitis.

391. *Diario Neapolitanus cum aliis ut num.* 40 (n® 85). — Huius capitis initium sic immutandum esse sentiunt plores reverendissimi patres:

pCum Christi regnum, ecclesia nempe α Domino nostro losu Christo fundata, promissionem habeat aeternae durationis; sitque regnum, iuxta Danielis prophetiam, quod in aeternum non dissipabitur... et stabit in aeternum (Dan. II, 44); declaramus Christi ecclesiam, sive eius natura, sive proprietates illam constituentes spectentur, societatem esse perennem ac[1] indefectibilem ; nullamque post illam nequo pleniorem, nequo perfectiorem salutis oeconomiam in hoc saeculo expcctandam esso. Profecto cum[3] ad finem usque mundi etc.-

392. *Place Massiliensis* (n® 61). — Alius ait: A verbo *etenim* schematis auctores intendunt declararo cur ecclesia sit indefcctibilis ; sed non assignant rationem solam huius praerogativae, nempe voluntatem Christi.

393. *Apuzzo Surrentinus* (n® 43). — Ad vitandas voces scholasticas, vult alius reverendissimus pater, ut titulus scribatur: *De ‡isibili» ecclesiae perennitate.*

Post verba ^immutabilis perseverat’ addatur: rIIoc ipse Christus promisit Apostolis, cum ait: *Ecce ego vobiscum sum usque ad consummationem saeculi;* et Petro: *Super hanc petram aedificabo ecclesiam meam, et portae inferi non praevalebunt adversus eam.* Unde et pastorum ministerium, quod utique in ecclesia invisibili inveniri non potest, usquo ad finem mundi duraturum constituit. *Ipse dedit quosdam apostolos, alios pastores et doctores* in *opus ministerii, donec occurramus omnes* in rimm *perfectum, in mensuram aetatis plenitudinis Christi.*

394. *Allou Meidensis cum aliis ut num.* 25 (o®41).— Plures reverendissimi patres aiunt: Ad lineara penaltimam expungatur formula *guae sola est salutis*

[a] CTM ed.
[1] *temporum* ed.
[3] 0Ω. ed.
[1] o/fve ed.
[3] ran ed.
[4] om. ed.

societas, quia inculta quoad fonuam, et quoad rem superflua.

395. *Moreno Eporediensis* (e℗ 96). — Vellet alius pater reverendissimus. doctrinam de indefectibilitato ecclesiae confirmari verbis Serìptnrarum.

396. *Ramadii Elnensis* (n® 99). — Alius roverendissimus mallet, ut loco *sola salutis societas* dicetur: *extra quam salus obtineri non potest.*

397. *S:episehnegg Lacantinus* (n® 6). — Vellet alius, ut ¡nido loco reivo existencia, aire ĕonstitutio dicator ^constitutio essentialis-. Eadem vox addatur inferius, ubi dicitur ecclesiam immutabilem perstituram usque ad finem mundi in rŭa eonsŝtitutiono

398. *Marguerye Auguslodunensis cum aliis ut num.* 27 (i»· 67). — Alii piares optant, ut verbis gfcive existencia, sive ĕonstitutio addatur vox "divina4, quo discernatur essentialis constitutio a iurc ecclesiastico.

Post verbum ƿindcfcctibikm addatur expositionis causa. pQnae ncc perire potest, nec ita depravata corrumpi, ut ab originali sua institutione excidat. — Nallaquc alia post illam cxpecUnda est perfectior societas religiosa, nulla plenior salutis oeconomia/

Loco rationis subiunctae, quae parum probare videtur, dicatur: rChriatus enim promisit, se eum ecclesia sua adfuturum omnibus diebus usque ad consummationem sacculi. Ncc est in aliquo alio salus, nec aliud nomen est sub cucio datum hominibus. in quo oporteat nos salvo's fieri; et anathema dicit Apostolus cuicumque aliud cvangclizanti praeter id quod evangelízatela est/

nEt ntioam crescat fido et charitatc, ut aedificetur corpus Christi/ Tollatur haec periodus utpote obscura; sed exponatur, quomodo crescat ecclesia, fidelium numero, fidei explanatione et illustratione, ct multimodis institutis salutaribus.

Loco wpro varia aetate4 dicatur: „pro succedentium temporum ratione/ Priora verba minus latina sunt

Ad finem: FNec unquam a suis excidere potest proprietatibus et dotibus, a sacro nuo magisterio, ministerio et regimine, atque perpetuo *per eam* (loco incisi .per corpus suum visibile1, quod est acquivocum) Christus omnibus hominibus est via, veritas ct vita/

399. *Gastaldi Salutiarum* (ĕn 108). — Dicit alius reverendísimas pater: Titulus sit: pDe ecclesiae indefcctibilitate ct *immutabilitate.*[*] Ratio est. quin utraquo praerogativa distincta est, ct de ambabus agitur in hoc capite.

Post verba „expectandam esse4 addatur ad maiorem perspicuitatem: „Etenim cum nullus unquam ad salutem pervenire possit nisi per Christum1, et ad Christum nemo venire possit nisi per ecclesiam, quam ipse unam constituit2 valutie viam, quae hominibus pnteat usque nd consummationem mundi'; nccoaso omnino eat ut ecclesia ipaa, quae sola eat salutis ŝocietà etc/

Integrum schema proponit praeterea, in quo caput Vili paulo immutatum describitur1..

399 n. *Stepisehnegg Lavantinus* (n® 6).— Pag 13 [bis] post psivc exietentio, sive4 addatur: „essentialis·4 (constitutio eius) secundum sententiam de hac re iam in capite 111 allatam. Eamdem ob causam A inferiur, post ..ad finem usque mundi in sua4 addendum "essentiali·4'.

400. *Montpellier L'cdiensis* (ŋ® 116). — Alius reverendissimus pater ita caput ordiretur: "Declaramus insuper, Christi ecclesiam, sivo pius exiitondi ratio atque conditio, sive ipsa constitutio spectetur../

401. llïsry *Gurcensis* (n“ 30). — Aliut reverendissimus dominus ait: Duo momenta hoc capite contineri, nempe Ie ecclesiam esse societatem /x··rennem, ct 2® nullam *pleniorem aut perfectiorem* salutis oeconomiam post illam caso oxpcctaudnm. Si congruus canon λ'I! rcspiciatur, *tertium* addi momentum, nempe weeclctiain nec· tenebris offundi, nec malis infici poseo ... quibus esso desinat-. Claritatis ac pcrfectionu causa valde optandam ĕs accuratam horum punctorum distinctionem, quia verbi gratia sententia cum particula *Etenim* B incipiens ot *quasi* argumentum seu probationem prioris sententiae continens, utique pertinet ad assertionem, ecclesiam eaxo societatem *perennem;* minimo natem ad *immediate* actecedentcni assertionem. rullaci *perfectiorem* salutis oeconomiam expccUndam e-so. Nam *ex eo,* quod usque ad finem mundi homines salvandi sunt, non sequi, eos non *perfectiori* modo, verbi causa citius vel levius etc., salvari po«je. Momentum autem in *canone* contenter:, superius indicatum, in toto capito non attingi; cique insuper assentici non posie, nisi hoc vel essentialiter simili modo corrigatur:

PSi qui-· dixvriu ecclesiam catholicam iis posse offundi tenebrib vel infici malis, quibus a veritatis divinae tramite unquam deviaro, aut ita depravari et corrumpi po>sit,ut esisterò desinat, anathema sit4

402. */J.nkel Augustanus Vindelicorum* (n® 79). — Loco „ecclesia ipsius, quao sola est salutis societas4 melius diceretur iuxta alium ¸ecclesia ipsa4, quippe cum prior sententia hoc loco superflua repetitio ex capite praecedente sit.

In caput IX.

403'. RVrri/ *Gurcensis* (n® 30). — Alius observat sequentia ad pag. 13 [542 d]: Quoad haec duo capita4, reticere non possum, valde mirandum case, quod in neutro occurrat sermo de verbis Christi apud Matthaeum (XVIII, 17-20). Etenim infallibilitas *ecclesiae* etiam ad eius indicia extendi debet, quae non in terra tantum, sed et in caelis ligant, et *potestas* magisterii Pctro-Apostolici in hisce verbis clare pronuntiatur. Haecce omissio eo mugis ceu *singularis* tractandi modus apparet, quia in capite undecimo expresso affirmatur: Ad *unum* Petrum Cfariítus, Filius Dei, dixit: *Quodcumque ligaveris super terram* etc.: minimo autem alicubi indigitatur, haecce verba de potestate ligandi ct solvendi Christum etiam ad reliquos apostolos, quam vis alia vice. ďixi« Quid responderet auctor, horum verborum tantopere immemor, si canon proponeretur sequentia, vel similis tenoris: quia dixerit uni Petro tantum et non reliquie quoque apostolis datam esse potestatem ligandi ct solvendi in ecclesia Dei, anathema ŝit cum contradicat ipsi Domino expretse dicenti: *Arnen dico vobis, quaecumque alligaveritis* etc. etc.? Quod si autem haec reticentia cum quaestione de subtecto infailibilitati·» cohaeret, antequam de hac ex professo et vitato

[*] *per Chriitum — potei!* «tri otn. ed.

' *cemiiiiuii* unam ed.

' Verbi mundi — eccû/tu etc. uni. ed. pro quibus bibetur Rumynavt *excidere potet!* etc.

• Vide Infra -nb num. 594. Quae sequuntur eidem episcopo tribuuntur in ©filis, dum alium habent «uetorem.

› üt quisque ridet, hic tteram ex aactoraia bains Synopseos osciUnlia exhibentur quse üm eub nam. 397 fuerunt nUsta.

» nvn ed.

3 Ab hoc numero incipiunt animadversione· in caput IX. non vero a sequenti, prout perperam aoUlum est in editis.

• Scilicet IX et X.

omni s. d. circulo vitioso agatur, qui oriretur, si a quis cx sacra Scriptura tantum, quae infallibili interpreto eget, infallibilitatem interpretis demonstraro vcllot, tros alias quaestiones indigitare audeo, et quidem:

1. Si magisterium Petro-Aposlolicum, id est successor divi Petri cum successoribus reliquorum •anctorum apostolorum eidem Intimo innetis, non est infallibile, num potest do subiccto infallibilitatis sententiam ferro *infallibilem?*

2. Si hocco magisterium eatenus tantum est infallibile, quatenus habet *caput* infallibile, quid valeret, uut cur requireretur declaratio *fallibilium membrorum* do infallibilitate capitis?

3. Si hoo magisterium est infallibile, potcstno quidam cx Huccctsoribun apostolorum valido ct licito renuntiaro praerogativae, quao ei concredita est, et hoc modo ordinem divinitus institutum immutare?

404. *Corradi Balneoregiensis* (n® 2). — Post illa verba [643 A7-17] rObiectum infallibilitatis... defendique non possit-, quao omnia sapienter quidem dicta censet, consultius existimat quidam antistes addi: „Quare ecclesiam in factis etiam dogmaticis decernendis infallibilem osee1* declaramus.-

Sio enim omni reiecta lanscnistanim cavillatione, non modo clarius vlucoceret veritas, sed etiam maius imprimentur animis fidelium odium et horror adversus libros ab ecclesia damnatos.

405. *Amat Montereyensis* (n® 3). — Cuidam alii episcopo ordo videtur mutandus hoc modo: Post verbo, quae leguntur pag. 15 lineis 16-17 [542 E is], ^immune asseratur et custodiatur-, ponatur punctum. Deinde ponantur verba, quae habentur pag. 16 lin. 12 [543 Ais]: „IIaec autem infallibilitas- etc. usquo ad finem. Sequantur postea quae pag. 15 lin. 30 [ib. a s] dicuntur: n0biectum igitur c dicendum rhanc infallibilitatem- .. infallibilitatis- etc., quae omissa fuerant. Tandem concludatur cum reliquis, quae praecedunt: rsecundum illud apostoli mandatum- pag. 15, lin. 17 et eeqq. (542 D n).

Ratio attente legtntibus apparebit.

400. *Celesta Pactensis* (n· 4). — Pag. 15 [543 As] reformanda videtur alii antistiti periodus quao incipit: „Obiectum igitur infallibilitatis- ... et desinit pag. 16 lin. 12 [a n] ^asserì defendique non3 4possit® Dicendum potius: „Obiectum igitur infallibilitatis tantum' patere docemus, quantum fidei patet depositum, et eius custodiendi officium postulat; adcoque praerogativam infallibilitatis, qua Christi ecclesia pollet, tum quoad res fidei turn quoad res morum ambitu euo complecti ea omnia, quae sive expresso sivo implicite, directo sou indirecte continentur in verbo Dei revelato, quaeque4 ecclesia facto ipso sive credenda sivo agenda proponit; D fieri enim nequit, ut ecclesia in huiusmodi excedat limites auacft infallibilitati praestitutos.-

Etenim non omnes theologi admittunt, ecclesiam definire aliquid posse, quod in revelatione non habeatur; conveniunt autom dicentes, ecclesiam aliquid docero posse, quod e revelationi) directe aut indirecto eruitur. Opportunum porro videtur, ut aperte dicatur, ecclesiam numquam suae potestatis limites in definiendo excedere posse.

407. *Vanesa Fogarasiensis* (n® 5). — Quidam illustrissimus dominus ait: Pag. 16 lin. 1 [542 D 7] pro *autem* ponatur *igitur,* cum de consequentia agatur. Idem notavit alius reverendissimus pater.

408. *Fauli Orosselanus* (n® 1). — Obiectum infallibilitatis egregie circumscriptum censet quidam alius antistes. Nihilominus propter tricas lansenistarum, in ultimo inciso, ubi dicitur raut contra errore»“ etc. substitutum vellet hoc aliud incisum: naut iudicium irrefragabile de doctrinis et libris sivo orthodoxis sivo heterodoxia ferri non possit4 Aut melius, relicta periodo tali qualis est, subnexum vellet: ^Quapropter dubitandum non est, ecclesiam de iis quoquo facti·, quao dogmatica dicuntur, infallibiliter iudicaro/

409. *D:l Valle Huanucensis.* — Maioris perspicuitatis causa, uberiorem explicationem desiderat aliuj antistes, quatenus nimirum veritates mediate vel immediato revelatae definiantur tanquam do fido, ct errores oppositi inurantur nota baereseos; veritates autem ordinis naturalis definiantur certitudine morali, ct errores oppositi inurantur nota B fnlsitatis, erroncitatis aut temeritatis.

410. *Bclluomini generalis Eremitarum S. Augustini* (d® 11). — Quidam pater reverendissimus primis ultimao periodi verbis ret *iisdem* promisit-1, melius substitui censet haec: *pQuibus* etiam promisit- ...

411. *Monetti Cerviensis* (n® 17). — Lin. 2 huius capitis (d i] vox *a dignitate* videtur cuidam reverendissimo domino delenda, cum in praecedentibus haec idea non sit insinuata. Videndum, >it an non sit addendum, ccclctiam, dum practice salutis media praescribit, errare non posse.

412. *Rosati Lunmsis-Sarzanensis* (n® 20). — Alius scribit: Superfina videri posset prima periodus, atquo hoo modo incipi posset: BEccleriam osso columnam ot firmamentum veritatis, ideoque ab omni errori» falsitatisque periculo liberam ct immunem esse, docet omues Apostolus. Sacro itaque—···

Pro voco scholastica „obiectum infallibilitatis-

Pro Bcuius finis e»t- dici posset sin bonum fidelium societatis instituta, ut in doctrina fidei et morum intemerata veritos8 custodiatur, magisterio etc.- ...

413. *Despres Tolosanus* (n® 15). — Alius dicit: Subiectum infallibilitatis, cum *magisterium* appellatur. nimis indeterminate exprimitur. Vel ibi nominandus essot Romanus pontifex ct coetus episcoporum cum illo docentium, vel talis quaestio remittenda ad eum locum, in quo tractabitur de infallibilitate pontificis. Hinc occasionem sumit preces iterandi, ut quam primum proponatur concilio quaestio de infallibilitate summi pontificis, cum tola cius definitio turbai ct scandals in populo christiano ecdure posait.

414. *Ballerini patriarcha Alexandrinus* (n 16). — Alius lin. 4 n fine [513 At] voci· rfidci- praeponi cupit rrevelatae,U

415. *Rodrigo Yusto Burgmsis* (n· 27), — Censet alius: Post verba (pag. 16 lin. 12 (λ n]) rvalide asseri defendique non postit addi cupit baec: .ideoque etiam veritates ad legoni naturae moralis spectantes complectitur.- Etenim ecclesiae in praedictis infallibilitus argumentis probatur theologicis pene innumeris; necessitas vero huius declarationis edendae vel cx levi praesentis aevi consideratione [liquet].

416. *Ricca generalis Minimorum* (n® 23.) — Alius scribit: Pag. 14 [542 Di] post verba ^libera et immunis- continuo addendum: „in triplice iu o munere officioque exequendo, testis videlicet in proponendis fidei veritatibus, iudicii in dirimendis fidei controversiis, ac magistrae in ministerio ruo ex-

1 *esse infallibilem* ed.
1 om. ed.
▮ *nos* tdd. ed.
4 *quodgue* ed.
* *sane* ed.

' *promissis* ed.
• *unitas* ed.
1 Edit* bibent: *a £ne pro Jtdei depositum* poni cupii ,rerelationis depositum".

hibendo ad homicesl doctrina et moribus rito informandos." — Miratur, in toto schemate non fieri mentionem de infsllibilitate summi pontificis in dogmaticis definitionibus, censetque, concilii Vaticani iam esae, ut aliorum conciliorum in circumstantiis similibus modum agendi imitans, definiat non tantum Romani pontificis auctoritatem in regendo, sed etiam infailibilitatem in docendo.

417. *Biró Ssathmariensis* (n 13) — Dicit alius: Pag. 15 lin. 16 [ib. D is] post verba pimmune asseratur et ćustodiatur addi posset: wet fideles non circumferantur omni vento doctrinae, ut ait Apostolus ad Ephesios (IV. 14), in nequitia hominum, in astutia nd circumventionem erroris; item in prima ad Timotheum (VI, 20): rO ₮imotheo usque ad verba ncxciderantd, post qune adderetur: rnecnon secunda ad Timotheum (I, 13-14): Formam habe sanorum verborum" ...

Notat praeterea, ₮ forsan expedire, ut a voce Ii ^infallibilis" abstineatur, cum ecclesia nunquam ex professo se rinfallibilem" declaraverit; 2· expressionem Bobiecti infallibilitatis" esse novam; antiquiores tantum dixisse, ecclesiam esse infallibilem in causis fidei et morum definiendis: expressionem etiam esse nimis latam, cum uni hoc. alteri illud videri possit m^essarium. Unde sicut auctores schematis in enarrando subiecto infallibilitatis sapienter abstinuerunt ab omni partium enumeratione, sio etiam quoad obiectum usitata formula rin rebus fidei et morum3 retinenda.

418. *Arrigoni Lucanus* (η·21). — Aliai scribit: Pag. 16 lin. 12 [543 a s»} pro verbis rIIaec autem infallibilitas" id dicatur: 0IIacc autem infallibilitaa, cuius finis est doctrinao fidei ct morum in societate fidelium intemerata veritas"...

419. /zj *Tour d'Av?ergne Bituricensis* (n· 25). — Alius censet, luculentissimis verbis hanc ecclesiae C praerogativam infallibilitatis hucusque nondum definitam, sed ovidenter fini ecclesiae necessariam et ex Scripturis sacris claro profluentem, adstrui. Infallibilitatis finis et obiectum apprime quidem h:c determinantur; idem vero dici non potest de subiocto. Cum vero certum sit, hoc supremum veritatis magisterium modo permanenti simul et ordinario inesso Romano pontifici, et modo extraordinario inesso conciliis generalibus legitime congregatis et celebratis; opportunum ot necessarium videtur, ut in hoc capito IX mentio habeatur et do Romani pontificis constitutionibus et de conciliorum generalium decretis: nisi praeferatur, ut quod de auctoritate et infallibilitato apostolicarum constitutionum dicendum erit, ad caput XI remittatur, et post caput IX capite separato agatur de conciliis generalibus.

Unde haec addenda proponuntur: I

1. Ad calcem capitis IX pag. 16 [b n]: plamvero hoc magisterium veritatis, modo permanenti simul et ordinario, inesse Romano pontifici universalis docet atque demonstrat traditio; nam si quao de fide subortac2 fuerint quaestiones, suo debent iudicio definiri (concilium Lugdunense Π. sessione IV4). Certum est pariter, illud magisterium, modo tamen extraordinario, incase conciliis generalibus, legitime congregatis et celebratis, id est in unione cum summo pontifice, uti traditum est a patribus atque semper observatum."

Post4 haec novum caput postularet, nempe caput X (nisi tamen pracplaceret, ut hoc caput dc A conciliis generalibus eub capite de Romani pontificis primatu collocaretur):

Dc concilia generalibus.

^Omnibus notum est, concilia generalia, legitimo congregata atque celebrata, in maximo honore apud Christi fideles semper cxtltissc; siquidem suprema pollent auctoritate, tum ad profligandos errores, tum ad definiendas fidoi christianae veritates, tum ad statuendas generales disciplinan regulas. quibus obligantur etiam particularem ecclesiae. Unde factum est, ut in ecclesia semper sumina unanimique veneratione laudata inveniantur L testel sancto Gregorio Magno: ‚Sicut sancti evangelii quatuor libros, sic quatuor concilia suscipere et venerari me fateor (cp. ad loannem Constantinopolitanum 25, lib. I, indictione 9').

rIIanc autem supremam auctoritatem »ynodis generalibus ex eo potissimum competere dicendum est, quod ecclesiam universalem repraesentare noscantur. Et tunc4 re qmdein vera illud exercent magisterium veritatis, quod iu terris Christus Dominus instituit perpetuo duraturum.

rIam vero ecclesiam universalem repraesentare non valent, nisi omnino videantur legitimo congregata atque celebrata, id eat in unione sanctae sedis apostolicao, in cuius *cathedra unitatis posuit Deus doctrinam veritatis* (S. Aug. epist. ad Donatisi.4), ct ubi tuto® reperitur *integra et cera christianae religionis soliditas* (S. Hormisdae professio apud Labbe, IV, col. 1486 [Manii. Vili, 467 D, XVI, 27 eJ).

rAd Romanum etenim7 pontificem iure proprio pertinet synodos oecumenicas non solum convocare, iisdem per se aut per legatos pracessc et causas proponere; sed etiam easdem transferre aut dissolvere, neenon decreta omnia confirmare, uti traditione ct ipsorum conciliorum confessione manifeste constat.

pIn ea autem episcoporum cum Christi vicario unione supremam inveniri conciliorum generalium auctoritatem compertum est; qua deficiente non amplius universalia repraesentatur ecclesia, cum necessario constet ecclesia capite et membris.

rPorro illam unionem cum Romano pontifice, quae praesertim exhibetur in apostolica decretorum synodalium confirmatione, ita valere existimandum eat, ut quando deficit, concilia beet numero conspicua, nequaquam generalia reputanda sint; dum e contra illa semper ab ecclesia pro occumenicia habita fuere, quav ex sanctae sedis approbatione vim atque robur inconcussum obtinuerunt, etiamsi primum aliquo laboraverint9 defectu.

„Cum vero ca tantum concilia ut generalia tenenda sunt, quae tenet ecclesia, ad tollendum omne dubium, haec sola pro oecumenicis habenda esse declaramus: 1· concilium Nicaenum 1; 2· concilium Constantinopolitanum 1; 3° Epheainum I; 4· Chnlccdonenso; 5® Constantinopolitanum II; 6· Consuintiuopolitauum III; 7® Nicaenum II; 8° Constantinopolitanum IV; 9° Lateranense 1; 10° Lateranense 11: 1 ! ♦Lateranense III ; 12® LateranenseIV; 13· Lugdunense I; 14° Lugdunense 11; 15· Viennense; 16" Florentinum; 17·Lateranense V ; 18® Tridentiuum/

Si Conatantienaia in concilio mentio facienda videtur, haec fere verba adiungenda: ^Concilium

* in add. ed.
9 exorti' ed.
› lianti, XXIV. 71 d et 1861.
4 pari ed.

» *reperiuntur* ed.
• Loco *tette* èdita habeat : *certe senped morque S. Gregorius Magnus.*
■ «igne P.L. LXXVn, 479 a.
4 tamen ed.
4 Claris U, capit 105-. Migue P.L. XXXHI. 403 d .
• tantum ed.
• diem ed.
• *lalerarennl aliquo* ed.

vero Constantiense pro occumcnico tnntum haben a dum est u sessione XXIII ct in iis, quae speciali modo a Martino V confirmata sunt in bullis sub die 22 februarii datis, ubi agitur de erroribus contra fidem ot inores damnatis/

Si, ut Tridentinum concilium canonem probavit librorum sacrorum, Vaticanum concilium probaret ranunein conciliorum generalium, fidei consuleretur rt varino controversiae finirentur.

420. *Ilogers Chathamensis* (n' 44). — Alius cupit, ut integra omittatur sententia, quao incipit a verbo r öbiectum pagina 15 lin. 30 [543 As), ct quae concluditur cum verbo wpos/it4 in lin. 12 pag. 16 [a 15]; doctrina enim haec non vidotur satia certa, quatenus innuitur, depositum a Christo traditum ecclesiae non rontinuro omnia, quae necessario inserviunt scopo sibi proposito, cum hanc relevationem ecclesiae custodiae consignaret; hinc Christi opus esse imperfectum, et perficiendum esso per aliud, verbi B gratia per scientiam humanam.

421. *Afeirieu Diniensis* (n° 121). — Alius haec ait: Extensio assignata (p. 15 et 16) obiecto infallibilitotis, his verbis expressa [a 10] radeoquo praerogativam ete/, ansam praebere videtur cavillatoribus[1] plure» ecclesine decisiones eludendi, dicendo, talo quid non esso necessarium ad fidei depositum conservandum. Hinc verbis expressis assignanda est ecclesiae infallibili tanta obiecti extensio, quantam ipsa sibi tribuit; et post verba (p. 16 [a h]) *defendique non possit* haec addenda: „Porro est ecclesiae decernere, quid sit necessarium nd explicandum vel defendendum verbum Dei revelatum, ita ut do his omnibus, do quibus indicat, semper infallibiliter iudicet/

422. *Losanna Bugellensis* (n® 56). — Alius reverendissimus pater dicit: Necessarium videtur, 1° ut recta imprimis et clara, ut fas est, ipsiusmet C ecclesiae definitio praemittatur; 2® ut a canone IX omnis expungatur ambiguitas; 3® ut rite et districte indefectibilitas ab infallibilitate secernatur; 4° ut, quod maximum est, statuatur: mystico Christi corpori in genere, sed proprio ecclesiae docenti radicitus[3] infallibilitatem inhaerere, nempe in[3] episcopis, sivo quia veri ipsi eunt apostolorum successores, de quibus dixit Christus: *Sanctifico eos in veritate ... find tu me misisti in mundum* etc.; sive quia ipsi soli norunt, quid fideles in toto orbe terrarum credant, et ore et actu profiteantur, ita ut ipsi soli possint testari illud Lerinensis effatum: *Çuod semper, quod ubique, quod ab omnibus* ote., ad definitionem quamcunquc in rebus fidei tam necessarium; sivo demum quia ipsi sunt veri ac legitimi fidei iudices ac testes a Christo Domino constituti per illa eius verba *Euntes docete* etc. Ex quo mirifico sequitur, quod, sicut duo in *uno* D Dco infinita repugnant, sic duae in ecclesia[3] una pugnarent infallibilitates.

423. *Vérot Sarannensis* (n® 34). — Alius haeo scribit: Ad pag. 16 lin. 3 [a h] sic dicatur: Dei verbum rovefatum in Scriptura, tum id omne, quod, licet in Scriptura rovefatum non sit, cognoscitur tamen revelatum α Deo per traditionem ct praxim ecclesiae. Haec autem infallibilitas® otc. Deleri autem dobent alia verba, tum quia nimis generalia ot obscura sunt, tum quia rationem substituunt revelationi, tum quia novam boctrinam exprimunt, do qua siluit concilium Tridentinum, tum quia ex hac doctrina sequeretur, etiam catechistas, qui docent christianam[1] doctrinam, esse infallibiles.

424. *Moriarly Kerriensis* (n 35). — Scribit alius: Male videtur dici, ecclesiae infallibilitatem complecti etiam id omne, quod necessarium est ad conservandum verbum Dei revelatum. Etenim damnat ecclesia falbi nominis scientiae oppositiones .non ideo, quod in scientiis sit perita[2], sed quia veritatem divinam possidet, cui quod est contrarium ab ecclesia proscribitur. Est sano infallibilis in factis dogmaticis etc.; sed hio agitur non do conclusionibus certis, sed de fide divina credendis.

423. *Alabile Tersuliensis* (n® 58). — Observat alius: Post verba *magisterium, quod instituit* ponendum „*tum* quando ad Petrum dixit: *Tu es Petrus et super hunc petram aedificabo ecclesiam meam, et portae inferi non praevalebunt adversus eam* (Matth.XVI, 18); ct rursus: *Tibi dabo claves caelorum ...* (Matth. XVI, 19); et rursus: *Ego autem rogavi pro te ...* (Luc. XXII, 32); et rursus: *Pasce agnos meos ... pasce oves meas* (Ioan. XXI, 15); tum etiam quando ad apostolos, non quidem & Petro sciunctos, sed stante cum eis Petro, ipsorum capite, dixit: *Euntes docete «.*/

Proponit dein caput novum de Romani pontificis infallibilitate cum quatuor canonibus[3].

426. *Pettinavi Nucerinus* (n® 86). — Alius adiungi cupit ad determinandum infallibilis magisterii subiectum: BSubicctum autem infallibilis magisterii in ecclesia eunt vel episcopi in legitimo generali concilio congregati, Romani pontificis approbatione accedente, vel ipse solus Romanus pontifex, cum aliquid ad fidem moresve pertinens definit. Perpetuum siquidem existere debet in ecclesia huiusmodi[1] magisterium infallibile1/

427. *Tamraz Kerkukensis et Asmar Zakuensis* (n° θθ)· — Alius vult, ut dicatur, ecclesiam esse infallibilem in definitionibus fidei et morum, et praetereantur sub silentio theologisque relinquantur facta dogmatica, canonizado sanctorum et caetera, in quibus ecclesia est infallibilis et quorum omnium praecisa determinatio n priori est valde difficilis. Non bene adducuntur, ubi de infallibilitatis *subiecto* agitur, *soli* textus, qui omnes simul apostolos respiciunt Videtur omnino necessarium esse, ut post verba *perpetuum instituit* ponatur: nCum dixit ad apostolorum principem: *Ego autem rogari pro te, ut non deficiat fides tua ..*/ ct deinceps ad omnes apostolos: *Euntes* etc.

428. *Colli Alexandrinus* (n® 82). — Alius ita habet; Pro verbis (pag.]6 lin. 3 [543 A n]) obiectum infallibilitatis spectantibus rtum id omne... defendique non possit molias substituerentur hsec: rtum universum verbum Dei rovefatum, tum alias veritates, quao necessario requiruntur, ut revelationis depositum integrum custodiatur, fidei morumque doctrina vindicetur/ Per haec verba satie ampla et ferma eadem ecclesiae patet via ad ea omnia definienda, quae necessaria ad proprium finem videbuntur, et ccclcsiao hostibus non praebetur ansa calumniandi, tamquam novorum dogmatum creatrix sit ct universalem dominatum usurpet.

429. lEAeZan IFAre/wiymws (n· 38). — Alius censet: Omissis apostolicis mandatis, insistendum potius promissis Domini; nam facile lector concludit, textus allatos fundamentum caso doctrinae declaratae; quos ei deficere videt vi probandi, a doctrina dissentit et minime probatam existimat

[1] *cavillationibus* ed.
docentif iudicibut ed.
ont ed.
ipsi veri ed.
[1] *una ecclesia* ed.

[1] om. ed.

Vide infra nb eum. 601.

Pag. 15 lin. penultima ¡a jo] inter *officium* . et *postulat* addendum *necessario.* Pag. 16 lin. 8 [a io) ▾ ox *explican* omittenda, ut aequivuea

430. *Passeri abbas S. Agnetis* (n' 49). — Dicit alius: Post citatum primum Matthaei locum *Euntes* etc., alios de Petro (Act. XV, 7) citandus esset: *Petrus dixit ad eos: Viri fratres, cos scitis, quoniam ab antiquis diebus Deus in nobis elegit, per os meum audire, gentes certum evangelii et credere.* l

431. *Ricciardi Reginensis* (n® 81). — Alius: Paginal6 lin 12 [a h] post verba „defcndique non possit addi cupit sequentia: rIIoc autem non modo in doctrinisl fidei morumquo consistit, sed in illis etiam factis, quao cum fide ct moribus arcto connexa inveniuntor/

432. *Bemadou Senonensis* (n° 64) — Alius antistes dicit: Pag. 15 lin 4 [542 D %] addendum: *iuxta traditionem constantem* . . . Hac admissa formula, ecclesia testatur traditionem; nec definit suam in-b fallibilitatein, quod in definitione quaedam petitio principii deprehendi possit. — Linea 30 [543 a ·)] in eo quod additur, nimis extenditor privilegium supernaturale infallibilitatis.

433. *Verceri Brixiensis cum Bergomensi et Tiberiodensi* (n· 75). — Censent alii: Melius declaranda et ¿efinienda videtur doctrina de infallibilitatis subiecto, ne excedat, ai attribuatur vel singulis episcopis, vel omnibus α capite seiunctia; aut deficiat, ai do Romano pontifico non asseratur, prout tenet catholica doctrina, quam supremo oecumonici concilii oraculo inter fidei articulos decernendam catholici omnesl exoptant et episcopi supra nominati iterum flagitant

434. *Jans Augustanus* (n 113). — Alius scribit: Pag. 16 agendo do subiecto infallibilitatis nihil dicitur do Petro apostolorum principe, pro cuius fidei infallibilitate Christus rogavit ctc,, et ad cuius q successores, traditione teste, maxime pertinet ius docendi. Videtur igitur post *instituit* [a i] addendum: ncum dixit Petro: *Ego rogavi pro te* etc.; deinde ad omnes apostolos Petro coniunctos/

435. *Gai abbas S. Práxedis* (n· 111). — Alii caput videtur commodius incipi ita: „Cum ecclesia immutabilia sit ct necessarium aeternae salutis medium, consequens est, ut ait etiam infallibilis/

436. *Caixal y Estradi Urgellensis* (n® 107). — Alius sic: Ubi do subiecto infallibilitatis agitur, sane mentio facienda summi pontificis; praeterea, factorum dogmaticorum.

437. *Lyonnet Atbiensis* (n· 72). — Alius censet dicendum, obiectum infallibilitatis *maxime* reponendum osso tum in his, quae revelata sunt, tum in hia, quao proxime et directo necessaria sunt ad illorum custodiam.

438. *Magnaste Bolinensis* (n° 55). — Scribit alius: Ubi de eubiocto infallibilitatis agitur, in fine2 addendum est: patquo peculiariter Petro apostolorum principi: *Rogavi pro te* etc.

439. *La Cuesta Auriensis* (η® 110). — Alius censet: Verba ultima, quibus obiectum infallibilitatis declaratur, sunt nimie indeterminata; decisive dicendum. in quo consistat infaHibilitas, nempo in assistentia Spiritus2 sancti1. Textus, quibus probatur, ab initio ponendi.

440. *Di Pietro Nyssenus* (n° 33). — Alius dicit: Vorbis Binfallibilitas, cuius finis est fidelium societatis in doctrina fidei et morum intemeratal veritasu, improprio *veritas* refertur ad *fideles,* cum potius ad *doctrinam* referenda est. Dicendum igitur: „cuius

l *declarations* ed.
l ob. ed.

441. *Raess Argentinensis* (n® 74) — Alii didetur pagina 16 lin. 17 (b i] dicendum esso: rcuin *ad Petrum* et *carteros* apostolos/

442. *Fogarasy Transsylranien* (n- 68). — Observat alius: Quod obiectum infdlibilitatis uitinet, tam vuga ct lato patens exhibetur credendi norms, ut novis, in Scriptura et traditione apostolico eclc sinstira non contentis, red cum his in aliquo nexu cohaerentibus dogmatibus condendis viam latam aperiat.

443. *Cardinalis Trerieanato Venetus cum aliis ut num.* 133 in® 84). — Locus, in quo do obiccto infallibilitatis agitur, sic ab aliis reTcrcndÍM¡mis patribus reformandus propouitur: 0Obicctum igitur infallibilitatis tantum patere docemus, quantum patet ipsum fidei depositam cum omnibus suis necessariis sivo positivis sivo negativis relationibus; udeoquel praerogativam infallibilitatis, qua Christi ecclesia pollet, ambitu suo complecti tum universum Dei verbum, tnm conclusiones omnes ct facta, quao ipsias ccdesiae iudicio aut directo aut indirecte, aut positive aut negative necessario cum ipso verbo Dei revelaro nexu colligantur/

Ratio haec est: Cum cuilibet ccclcaiao definitioni debeatur fidei assensus, hic autem supponit rotelationem α Deo ficum; exprimendum erat, omnem eeeJesiae definitionem aliquo modo circa ipsam Dei revelationem versari.

444. *Cardinalis Pecci Perusinus cum aliis ut supra num.* 33 (π· 92). — Alii nonnulli censent: Observatio circa infallibilitatis obiectum in idem recidit cum priore, ct notatur, re quidem vera in schemate idem doceri; attamen prima fronto non apparere.

445. *Dupanloup Aurelianensis* (n° 106). — Scribit alius pater reverendissimus: Linea 5 [542 *D* t] pro „a lotari dicendum potias ra divina Lin. 10 [d g| po<t ridcoque“ addendum: rin integra inviolataque servanda veritate, quum Christus mundo attulit/ Hac tamen mutatione proposita minime innuitur, infallibilitatem restringi ad illa, quae in so et explicite revelati sunt. — Quoad obiccti extensionem, quae pag. 15 [543 a a] exprimitor, duo proponuntur: 1® ut dicatur ^quantum fidei patet depositum, et eius integritatem enandi officium directo et necessario postulat (illa enim rcdactio planel sufficit, ut infaHibilitas ecclc j>e extendat Terbi gratia ad fucta dogmatica, ad condemnationem errorum, etiam qui infra hnereeim sunt); 2® ut prorsus supprimatur. quod sequitur a verbo Ppostulat usquo ad nhacc autem (p. 16 lin. 12 [a !·»[).

Pro nfidolium societatis ... veritas (pag. 16 D lin. 13-15 [» ij) dicendum: „in fidelium societatol intemeratam doctrinae fidei et morum veritatem servare

446. *Grimardias Cadurcensis* (n' 93). — Alius censet: Prima propositio sic est statuenda: rExciderct ecclesia a sua immutabili constitutione et desineret esse societas, in qua homines salvandi sunt, si in docendo et praedicando doctrinam fidei et morum falli aut fallere posset/ — Loco vocis *rdotem* infallibilitatis ponendum est rprivilegiumu ; et in fine pag. [a 7] sic dicendum: ^Obiectum igitur infallibilitatis tantum patere, quantum fidei patet depositum et eius custodiendi officium postulat; undo circa res etiam non revolatae infallibiliter

l *ideoque* ed.
* et
' om. et
• *custodire* «A

pronuntiat, quando alitor non potest servari integrum depositum fidei (vel revelationis depositum >)." Omnia alia supprimantur usque ad lin. 12 pag. 16 [a is]. — Lin. 12 [ibid.] dicendum: „Haec autem infallibilità qua doctrina veritatis divinitus revolata intemerata servanda eat in societate fidelium, credita fuit magisterio otc.

447. *Dubreil Avenionensis* (n· 115). — Iuxta altum ccclesiao infallibilita.» ad ea, quao in revelatione sunt, est restringenda.

448. *Dsrabesi S. Miniali* (n° 101). — Alii videtur exprimenda etso differentia inter ecclesiae definitiones et Scripturae inspirationem; ecclesiae videlicet definitiones nituntur divina *assistentia.*

449. *Galletti Alba-Pumpilentis* (n· 65). — Alius opinatur: Perpendendam, an non expediret, quoad obiectum infallibilitatis, tantum dicere: ambitu suo complecti tum univorsum Dei verbum revelatum, tum indirecte omnes veritates, conclusiones et facta, B quao ita cum illo connectuntur, ut error in iis, iudicio sane ecclesiae, tendat ad corrumpendam fidei integritatem et puritatem in animis fideliam eosquo aeternae salutis periculo exponendos

450. *Piace Massiliensis* (n 61). — Alius totum caput censet omittendum, cum omnia, quao de illa praerogativa declarantur, supponi debeant tanquam admissa et sufficienter proinde declarata, ut quemdam valorem habeat ipsa declaratio. — Praeterea obiectum infallibilitatis nimis extenditur.

451. *Allou Meldensis cum aliis ut num.* 25 (n° 41). — Plures alii statuunt: Duae primae sententiae sic reformandae proponuntur: „Sacro autem et universali approbanto concilio docemus atquo declaramus, dotem infallibilitatis ecclesiae Christi tamquam perpetuam praerogativam revelatam esso. Hanc autem praerogativam, quae nec cum inspirationis charismate confundi debet, nequo eo spectat, 0 ut ecclesia novis revelationibus ditescat, ad hoc ipsi collata est, ut verbum Dei etc. 45

Pag. 16 lio. 13 [ais] dicendum. eHaoc autem infallibilius, quao ad hoc concessa est, ut in fidelium societate doctrina fidei et morum intemerata scrvetur ...

452. *Gastaldi Salutiarum* (n® 108). — Alius dicit: Verbis6 „ealutis medium substituatur nsalutis instrumentum." — Verba nsacro approbante concilio" hic superflua sunt. — Ante verba provelata est" addendum „divinitusu. — Loco verborum pnec cum inspirationis charismate confundi debet" scriberetur melius nneque idem omnino est ac divinaci inspirationis charisma, quo sacrorum bibliorum scriptores fuorunt donati."

453. *Itamadii Eluentis* (n· 99). — Alii infallibilitatis obiectum ultra debitos limites, ad res non revolatas, extendi videtur. D

454. *Stepischnegg Lavantinus* (n° 6). — Notat alius reverendissimus pater: Pag. 15 [542 D n) post ditescat addendum: ac proin nova, hucusque a . Deo nondum revelata dogmata ecclesia ipsa docere aut posset aut vellet."

Nam negari non potest, hostes ecclesia© catholicael nostris praecipuo temporibus cam falso criminari, et hoc *mendacio* quam plurimos inter ipsos catholicos turbaro ot ad defectionem deducere, quasi ecclesia catholical *nova condat dogmata,* doceatque qua *novos fidei articulos* talia, quae hucusque plane incognita fuero; quod proin verbum Dei revelatum *humanis figmentis* corrumpat et adulteret. Perbono igitur ab ipsa synodo generali declarari: Ecclesiam tale quid nequo unquam attentasse, neque unquam attentare posse aut vello.

Addendum porro eadem pag. 15 [543 a io] versus calcem post *custodiendi officium* verbum *necessario.*

Pag. 16 [x n] forsitan loco *quod licet* in *se revelatum non sit* melius diceretur: *quod licet explicite et diserte revelatum non sit.*

Item eadem pag. 16 [b a) post *magisterio* addendum: PETRO-APOSTOLICO.

Nam ad *istud simul sumptum* pertinere in schemate allata effata et promissa Christi.

Porro porgit reverendissimus episcopus his verbis: „Cactcrum ex toto corde aesentio iia, quae hic apprime bene de *infallibilitatis subiecto,* nempe de *ecclesia docente* dicuntur, et precor, ut hisco strenuo insistatur1, quin quidquam circa hoc punctum aut restringatur aut apponatur3. *Qua testis fidei et traditionis,* vigentis in mea sat ampla dioecesi, non possum non iuxta conscientiam meam sequentia affirmare et contestari:

„Catholici dioecesis meae edocti sunt et firmiter tenent, *magisterium Petro-Apostolicum, id est omnes episcopos totius orbis catholici una cum risibili capite universae ecclesiae,* constituero *ecclesiam docentem,* et hoc *magisterium Petro-Apostolicum* instructum esso illa infallibilitatis praerogativa, quum Christus Dominus *ecclesiae suae* promisit et reapse concessit.

nCredunt, infallibile hocco magisterium Petro-Apostolicum, id est omnes episcopos simul sumptos, qua successores apostolorum, sivo sint dispeni per totum orbem terrarum, sive, quemadmodum id nunc obtinet, in concilio oecumenico congregati, intime 0 *coniunclos cum successore principis apostolorum, sancti Petri, id est cum capite universae ecclesiae,* Romano pontifice, esse oraculum *Christi ipsius;* proinde ita audiendum, ac si Christus ipso loqueretur.

f,Uaec fides fideles dioecesis meae hucusque munivit, roboravit et confortavit, ut strenue adhaeserint ecclesiae catholicae, neque seduci aut perturbari se passi fuerint ab adversariis religionis nostrae sanctae."

455. *Marguerye Augustodunensis cum novem aliis* ut *supra num. 27* (n° 67). — Alius statuit: Sic incipiendum: nExcideret porro α constitutionis suae dignitate et immutabilitate, nec finem suum, salutem scilicet hominum, attingere posset ecclesia Christi, si quando in rebus fidei et morum a doctrina divinitus ipsi tradita misere erraret Depositum8 hoc igitur integrum custodit, devitans profanas vocum novitates et oppositiones falsi nominis scien- D tiae, formamque tenens sanorum verborum quao audivit a Domino."

Porro dicendum, cui sit traditum magisterium, apostolis scilicet ac episcopis eorum successoribus; dicendum, huic magisterio inditam4 esse infallibilitatcm; declarandum obiectum; exponendum, hanc infallibilitatis praerogativam episcopis competere tum in concilio oecumenico, tum extra concilium communi inter se ot cum summo pontifice consensu docentibus. Pro „fidelium societatis in doctrina... veritas" dicendum pin societate fidelium8 doctrinam fidei et morum intemeratam servari".

Hoc schematis caput ab integro rursus elucubrandum videtur.

1 oto. ed.

3 *integritatem et* ool ed.

• Haec animadversio ipso fatente eiusdem auctore fere ad verbum deprompta est ex Knox sacerdotis angli opere, eoius italiese veraidnls titulos: *Del magistero infallibile della Chiesa.*

4 reràvm *Dei etc.* om. ed.

5 *verbo* ed.

» *instetur* ed.

3 *opponatur* ed.

• *depositorinm* ed.

• tnjifam ed.

1 *in societate fidrlmm* ea ed

456. *Vespasiani Fanensis* (n° 105). — Alius haec notat.· Pag. 16 initio, forte non admodum clara est expressio adbibita; ad illum enim scopum alia eunt doctrinalitor declaranda, alia tantum de facto praestanda vel peragenda; proinde ubi dicitur [a h) „sine quo4 substitui posset: reat tamen eiusmodi. quod ei rectal haud tradatur doctrina, illud tuta etc.

457. *Apuzzo Surrentinus* (n 43). — Alius scribit: Post verba [542 D e] .libera et immunis addatur: ^Quomodo autem errori potest esse obnoxia ecclesia, cui Christus ait: *Ego rogabo Patrem, et alium Paraditum dabit robis, ut maneat cobiscum in aeternum, spiritum seritatis* (Ioan. XIII. 16)? lime impletur prophetia illa Datae: *Hoc foedus meum eum eis, dicit* Dominus: *Spiritus meus, qui est in te, et serba mea, quae posui in ore tuo, non recedent de ore tuo et de ore seminis tui amodo et usque in sempiternum.* Haec autem ecclesia, sivo pastores per totum orbem disperai sint, sivo in unum collecti, semper est una et eadem Christi ecclesia, et eisdem proprietatibus gaudet. Promissiones enim Christi absolutae sunt, nulla apposita conditione, sive dispersionis sive donationis. Sacro igitur et universali approbante concilio docemus, dotem infallibilitatis, quae tamquam perpetua ecclesiae Christi, sive in unum congregatae sive per totum2 orbem dispersae, praerogativa revelata est/

458. *Martines de Havana* (n° 120). — Alius dicit: In verbis, quibus infallibilitatis obiectum exprimitur, videtur deficere claritatis, licet doctrina vera sit

459. *Laouènan Flariopolitanus* (n· 117). — Alius ita: Pag. 16 lio. 15 [543 B ij pro ^intemerata veritas" melius rintemcrata firmitas4.

460. *Cardinalis Carafa Beneventanus* (n 124). — Alius censet: Obiectum infallibilitatis ecclesiae brevioribus et clarioribus verbis esset exponendum, quatenue videlicet obiectum illud eet universum verbum Dei revelatum, itemqne omne id. sine quo veritates revelatae consistere nequeunt nec explicari. ut3 α contrariis erroribus defendi.

461. *Cardinalis Riario Neapolitanus cum aliis ut num.* 40 (n® 85). — Plures alii patres reverendissimi, facta distinctione inter ecclesiae infallibilitatem in docendo ct credendo, animadvertunt, videri necessarium esse ut etiam agatur do magisterio ecclesiae tum dispersae tum in concilium congregatae, quo plurimorum erroribus et praesertim lansenistarum occurratur. Hinc schematis dispositionem ita reformandam exigunt:

rSacro autem et universali approbanto concilio, docemus atque declaramus, dotem infallibilitatis, quae tamquam perpetua ecclesiae Christi praerogativa rovelata est, quaeque nec cum inspirationis charismate confundi debet, neque eo spectat, ut ecclesia novis revelationibus ditescat, collutam ad hoc esse, ut verbum Dei, sivo id scriptum, sive traditum sit, in universali Christi ecclesia integrum et a quavis *novitate ac immutatione* immune asseratur4 et custodiatur, *nihilque ipsa* in *se admittat, quod vel leviter fidei morumque corruptionem secum ferat* Obiectum *propterea* infallibilitatis tantum patere docemus, quantum fidei depositum *bonosque mores* custodiendi officium postulat, adeoquo praerogativam infallibilitatis, qua Christi ecclesia pollet, ambitu suo complecti tum universum Dei verbum revelatum, tum id omne, quod licet in se revelatum non ait, c?t tamen *tum arcte cum /ide banisgue moribus comunctum, ut sine illo vel mores corrumpi, rei ipsa fules* tuto conservari, certo ac definitivo ad credendum proponi et explicari, aut contra errore· hominum ac falsi nominis scientiae oppositiones valido asseri dcfendiijue non poesit. *Quoniam cero,* ut ait Paulus1, *Christus dedit quosdam quidem apostolos, quosdam autem prophetas, alios vero erangelistas, alios autem pastores et doctores ad consummationem sanctorum, in opus ministerii, in aedificationem corporis Christi, donec occurramus omnes in unitatem fidei et agnitionis filii Dei, in virum perfectum, in mensuram aetatis plenitudinis Christi, ut iam non simus parvuli jluetuantes, et circumferamur omni tento doctrinae in nequitia hominum,* in *astutia ad circumventionem erroris; hinc nullo pacto errori obnoxium esse potest* magisterium, quod Christus in ecclesia sua perpetuum instituit, *ac propterva* ad apostolo» dixit: *Euntes docete* etc. (ut ibi usquo ad finem). — *Nota bene.* — Rationes harum mutationum facile patent, quin eae hic exponantur.

462. *Cardinalis Simor Strigoniensis* (ntf 118). — Alius pronunciati Nihil do infallibilitato ecclesiae definiendum. Quod priora concilia occumenica non definiverunt, nec Vaticanam synodum definire debere. Tridentinos patres haud consonum molestati ecclesiae censuisse, aliter ac via facti contra haeresim procedere. Metuendum etiam, ne, si secus fieret, malevoli nostrorum temporum hac saeculo XIX primum edita definitiva declaratione abutantur et ecclesiam cavillentur, quasi illa3 modo tantum sibimet asserere voluisset infallibilitatis praerogativam.

463. *Connolly Halifaxicnsis* (n® 37). — Alius censet: Verba *explicari... defendique* [a π] tollenda, quia nimis soluta et periculosa sonant. Ad hanc sententiam confirmandam citati sunt Veronius', Πoidenius4, Melchior Canus5, Benedictus Stabler®.

464. Alios haec adnotat: Dicitur, ecclesiam adeo mi *semetipsa perfectam1...*

465. *Idlo Liparensis* (n® 39). — Alii videtur infallibilitatis obiectum non recte neque clare definitum esse; forsan melius4 diceretur: rEst omne revelatum, ct illud etiam, quo non9 posito revelati10 veritas salvari nequit.

466. *Dintel Augustanus Vindelicorum* (n° 79). — Alius scribit: In hoc capite pag. 16 [a s] circumscribitur *obiectum* infallibilitatis. Aat haec circumscriptio mihi propter verborum formam nimis vagam haud arrideL Certum quidem est, infallibilitatis obiectum tantum patere, quantum fidei patet depositum et eius custodiendi officium postulat; neque minus certum est. hanc custodiam ponendam esso in deposito fidei morumque tuto conservando, certo ac definitive ad credendum proponendo ct explicando, nec non contra errores hominum ac falsi nominis scientiae oppositiones valide asserendo atquo defendendo. Verum quid est *illud omne,* quod, uti in schemate legimus, *licet in se revelatum non sit, est tamen eiusmodi, sine quo illud* conservari, certo ac definitive ad credendum proponi et explicari etc. etc.... non *possit?* Haec schematis verba latissi-

' *recte* ed.
' am. ed.
' nec ed.
4 *asservetur* ed.
• Dao textus Apostoli in schemate allati ex I Timoth. VI, 20, et ex U ad Timoth- I, 13-14, possent tantum citari ia paginae eake (nota auctorum}.

1 Epbe VI, 11-14.
1 illo ed.
› In *regula fidei episcopi de Wallenburg.*
♦ In *analyst fidei.*
4 De locis theologicu.
« *De locis theologicis,* cap. IOI.
1 Hic per errorem in editis denuo «cuduntur quae iam habebantur supra tum num. 227 a verbis *Capite III pag. 7* (altera parte), tum num. 403. Quare ea mihi omittenda fuerant.
• *si* add. ed.
» voculam om. auctor.
w *revelata* ed.

mam viam interpretationibus diversis aperire mihi A vidootur Adnotationos schemati appositae defectum claritatis et perspicuitatis, quae in capitis textu desideratur, minimo tollunt. Solummodo canon IX, qui huic capiti respondet, aliquam lucem claritaternquo in tenorem illorum, quao ex schernito protuli, verborum refundit. Quoniam vero do canone ipso infra loquar, hoc loco sufficcro mihi videtur annotare, verba capitis nostri allegata praeprimis magia perspicua esso reddenda, antequam fieri possit, ut dicam, me acneui illorum consentire aut dissentirò.

4G7. *Ginoulhiac Gratianopolitanus* (n 98). — Alius reverendissimus pater sententiam suam fuse exponit bis verbis: In capite IX, ubi de infallibilitato ecclesiae sermo est, in co toti sunt auctores «chomatis, ut qualo ct quantum sit obiectum istius infallibilitatis explicent et stabiliant: nil autem aut fere nihil do natura sua, do vera indole huiusce B ipsius infallibilitatis dicunt.

Hoc solum dicunt, quod haec dos infallibilitatis „nequo cum inspirationis charismate confundi debot, uuquo eo spectare hanc praerogativam, ut ecclesia novis revelationibus ditescat : quod ut satis probatum habendum eat ex duobus textibus adductis Apostoli ad Timotheum.

Sed mirum videri potest, quod nullibi dicatur ipsam indolem magisterii ecclesiastici et ideo infallibilitatis ecclesiae duo prao se ferre, nempo testimonium et iudicium.

Testimonium quidem: cum tota revelatio Christiana super testimoniis fundetur, testimonio nempo Christi, testimonio apostolorum, testimonio suorum successorum; quorum testimoniorum nec eadem natura, nec par dignitas, sed quae eamdem fidei certitudinem pariant — Testimonium Christi ex visis apud Patrem ipsum, ut saepe ab evangelista Ioanne et C ab ipso Christo declaratum praecipue c. I, 18, c. III, 11: *Arnen amen dico tibi, quia quod scimus loquimur, et quod vidimus testamur, et testimonium nostrum non accipitis.* Quod testimonium Christi, primarium, fundamentale, summi generis, nec altori nisi Spiritus sancti testimonio comparandum. — Testimonium apostolorum super verbis ipsius Christi et inspiratione seu revelatione Spiritus sancti immediato fundatum: quodquo in unoquoque eorum personaliter resplendcscebat, et miraculorum virtute et potestate ipsis singillatim concessa omnino comprobabatur. — Testimonium tandem apostolorum successorum, quibus totam doctrinam suam cum auctoritate sua ordinaria concrediderunt et tradiderunt, ct in quorum testimonio veteres ecclesiae patres, nc dicam omnes odeo luculenter argumenta in favorem fidei deduxerunt.

Iudicium etiam: ne apostoli corumque successores D testes nudi existimentur, eorumquo omnis in docendo potestas seu magisterium ad meram testificationem reducatur: nec ad ipsos pertineat qui sunt libri «acri, quae traditiones divinae, nut quis tum sacrorum librorum, tum divinarum traditionum verus sensus, determinare et omnino indicare. Et hoc quidem eo magis necessarium, quod plures hodie inveniantur incauti qui in simplici testificatione ius omno pastorum ecclesiae concludant.

Porro subdit: In capito IX obiectum infallibilitatis ecclesiae ample explicatur; in capito X vera aut veri nominis potestas in duplici foro ecclesiae declaratur; de *subiecto* nutem buiusco infallibilitatis ct summao potestatis nil aut fero nihil.

In capito IX quidem rhanccol infaliibilitatem magisterio inesse, quod Christus in ecclesia sua perpetuum instituit, cum ad apostolos dixit: *Euntes* etc.u Quibus in vocibus includuntur certe apostolorum successores, ut saepe in decursu schematum dictum: nullibi autem, qui sint isti, aperte declaratum.

In capite X expressius renuntiatum, ^potestatis ecclesiae subiectum esse pastores et doctores α Christo datos–; qui sunt autem hi, non declaratum1, fatendum tamen quod in canone XI expresso nomine designentur.

Quod in re tanti momenti sufficiens esse nullo modo nobis videtur. Et quidem propter plura:

Ie Quia vera idea ecclesiae nec docentis, nec regentis efformari potest, quin declaretur, qui sint isti qui iure eam ecclesiam constituunt Alio modo, idea vera haberi non potest de ecclesia, nisi etiam habeatur ct proferatur et forma suao constitutionis et regiminis sibi dari; unde necease est, ut expresse declaretur quinam ii sint, qui iure proprio ad rcgimen ecclesiae·5 pertinent.

2· Hancce declarationem requirit ipsa quaestionum series: nec ullus est qui postquam do natura ecclesiae, do auctoritate et potestate eeclesiae tractaverit, quinam sint quibus competit talis auctoritas ct potestas, disquirendum sibi non arbitretur.

3· Haec adeo vera sunt, ut in catechismis in manibus puerorum traditis haec quaestio non negligatur. Et no alios adducam, cateehismum Bellarmini, Romae typis editum, in testimonium advocabo. (P. 83.)

rD. Che intendete per la Chiesa che insegna?

„R. Intendo il sommo pontefice Romano vicario di Gesù Christo e capo di tutta la cristianità ed insieme tutti i vescovi che sono a lui uniti/

4® Hoc in se maxime necesarium: ut nempe recte pcrspiciatur sensus horum verborum symboli: Credo *ecclesiam catholicam.* Quae verba, ut nemo nescit, ecclesiam catholicam existoro non solum significant, sed ecclesiam veram et totam doctrinam a Christo ipsi traditam profiteri ct docere.

Ast in rerum adiunctis adhuc magis necessarium, saltem in pluribus ecclesiae regionibus. Prcsbyterianismus enim, licet pluries a summis pontificibus profligatus, certissime apud omnes non est extinctus. Aliam tantum, ut ausus suos cohonestare videretur, induit formam. Sic sub praetextu summae erga sanctam sedem reverentiae, nb obedientia episcopis proruiasa quidam presbyteri deficiunt, episcopales ordinationes contemnunt, ipsos episcopos nonnisi ut meros suinmi pontificis vicarios habent et exhibent. Hoc praesertim ephemeridibus quao variis modie sed continuo adversus episcopos invidiam conflare non cessant.

5° Hoc maximo summum pontificem decet: ct propter plura: † quia licet schemata patribus concilii proposita, *nulla* sint summi pontificis *approbatione munita,* attamen iubente aut saltem annuente eo nec nesciente, eorum examini et iudicio subjiciuntur. Porro decet ne, ut in schemate, ubi plura capita super3 describenda, explicanda, vindicanda summi pontificis potestate, nihil super iuribus, nihil super episcoporum dignitate declaretur! 2· Quia haec *lacuna* ansam ecclesiae hostibus, praesertim haereticis praeberet, summum pontificem obtrectationibus aggrediendi ct lacessendi. Nihil enim adeo ab orientalibus et occidentalibus schismaticis et haereticis inclamatum, ac ista: summum pontificem nempo dominationem adfecUre, omnem omnino sibi ipsi potestatem vindicare; te solum fundamentum ecclesiae asserere; suis unico aut «altem praecipuo

l *hanc* ed.

l *drrtaraiur* ed.

utilitatibus consulere;... coeterum[1] episcopos omnes nonnisi eius pedissequos et famulo», qui nomine tantum fratrum titulo insigniantur; et idcirco apud quos et erga quos omnia ex humana industria, ex aulicorum suggestionibus, aut etiam ex metu, ex adulatione, ex caeco cnthusiasmo peragantur. [3] Quia fidelium ipsorum animas conturbaret, aut otium scandalizaret Minus enim dignum apostolici principatus fastigio aut piscatoris haerede, ut cum Bernardo loquar, potestatem ostentare. Nil minus consentaneum hisce verbis Christi apostolos suos edocentis, et *spiritum,* ut ita loquar, gubernii ecclesiastici tradentis: *Reges gentium dominantur eorum... Vos autem non ác; sed qui maior est in robis, fiat sicut minor, et qui praecessor est, sicut ministrator.* Quae quidem passionis suae tempore iterata (Luc. XXII, 25-26) iam ab ipso declarata fuerant, ut videre est (Matth. XX, Marc. X). Nihil autem fideles populos ita aedificare par est ct aedificat quam pontificis agendi ratio, qui dignitatis supremae sibi concreditae semper memor, sincere etiam inferiorum sibi dignitati ita consulit, ut omnino a se errorem practice amoveat, quem sanctus Bernardus ab Eugenio III amovero satagebat dicendo: ¿Erra si ut summam ita et solam institutam a Deo vestram apostolica™ potestatem existimas/ Lib. de Consider. HI, c IV 4° Tandem, no nimius sim, propositionem meam maximo iuvat agendi ratio Pit IV erga concilii Tridentini patres. Norunt omnes, quod in bae sacra synodo actum fuerit de definiendis, ex una parte, in favorem episcoporum, eorum immediata a Christo iurisdictione; ex altera, plenitudine pontificiae[4] potestatis in regenda universali ecclesia. Post multas et graves altercationes ct disputationes rescripsit pontificis nomino cardinalis Borromacus, ¿contentum fore papam, si non do sua, nec de episcoporum potestate exprimeretur et pronuntiartar/ Quo exemplo fulti[5], cum multa de pontificis potestate pronuntiari habeantur, nonne nobis licet omnino expetere, ut quaepiam saltem de episcoporum dignitate ot iuribus exprimantur? Et quidem co potiori iuro, quod pauca in concilio Tridentino de summi pontificis auctoritate, plura de episcoporum dignitate et iuribus simul et officiis dicta fuerint.

6· Decretum quod expostulamus adeo conveniens, adeo necessarium, nihil etiam incommodi, nihil periculi prae se fert

Certum est, et patrum, conciliorum, summorumque pontificum unnmimi voce celebratum, episcopos apostolorum esse successores, non solum quoad ordinem, sed in regenda ecclesia; et ad ipsos directe et exclusive spectaro verba Christi: ¿Euntes doceto... Ecco ego vobiicnm sum .. /: quod et ipso verborum tenore et unanimi conciliorum et patrum consensu facillimo demonstratur.

Sed liceat saltem unum equidem omni exceptione maiorem hic in testimonium adducere.

Sic sanctus Cueleatinua papa in epistola ad concilium generale IH,Ephesinum nempe, [6]oquebatur ¿Spiritus sancti testatur praesentiam congregatio sacerdotum. Verum est enim quod legimus quia nec potest Veritas mentiri, cuius in evangelio ista sententia estT: *Ubi duo rei 1res congregati fuerint in nemine meo, et ego ibi sum* in *medio eorum.* Quod cum ita sit, si non huic tam brevi numero A Spiritus sanctus nun deest. quanto magis, eum nunc interesse credimus, quando in unum convenit tanta turba sanctorum! Sanctum namque est[1] pro debita sibi veneratione concilium, in quo utiquo nunc apostolorum frequentissimae illius quam legimu (nempe Act XV) congregationis aspicienda reverentia est. Nunquam his[2] defuit magister, quem receperant praedicandum : adfuit his sempor Dominus et magister. Sed nec docentes α suo doctoro deserti sunt unquam, Haec ad omnes in commune Domini sacerdotes mandata praedicationis cura pervenit: haereditario enim in hanc sollicitudinem iure constringimur, quicumque diversa terrarum eurum vice nomen Dei praedicamus. Dein illis dicitur: *Jte docete omnes gentes* (Maith. XXVIII). Advertere debet vestra fraternitas quia accepimus generalo mandatum. Omnes etiam id nos agere voluit, qui illis sic omnibus in communi mandavit ufficium. B Necease est ut competenter nostros sequamur auctores. Subeamus eorum labores, quibus omnes successimus in honore__ Agendum igitur eat robore communi, ut credita et por apostolica™ successionem hucusque detenta servemus__ Itespiciamus rursus etiam illa nostri verba doctor»[1], quibus proprie apud episcopos utitur, ista praedicens: ‚Attendite, inquit, vobis et universo gregi in quo vos Spiritus sanctus posuit regere ecclesiam Dei[3] (Act. XX). Indo advocatos nos legimus, qui istud audirent, quo nune sanctitas vestra convenit.. /

Uocce· testimonium, licet prolixius, hic referendum in integrun? existimavimus, quia nullum novimus ita luculentum, ct adeo ad rem quam intendimus faciens.

Primo enim est omnino perspicuum.

Secundo, non solum verba Christi *Euntes docete,* sed etiam illa Apostoli: *Spiritus sanctus posuit epi- C scopos* ... proprie ad episcopos spectare declarat, Seu quod idem est, iis magisterium ct regimen ecclesiae divinitus traditum docet.

Tertio, quod omnia complectitur, magisterium in commune summo pontifici et episcopis traditum docet: eos omnes absque distinctione apostolorum esse successores ut haereditario iure in eorum et sollicitudinem ct officium constringantur, quod idcirco robore etiam communi adimplendum est

Quarto, quia hocco testimonium solius non est summi pontificis ad concilium oecumenicum scribentis, sed etiam concilii ipsius suo duci cohaerentis et eadem cum ipso proclamantis. Hac enim audita epistola, omnes reverendi episcopi, ut Acta loquuntur, simul acclamaverunt: JIoc iusturn iudicium, novo Paulo Caelestino... Caelcstino custodi fidei... Unus Caelestinus ... Unus Cyrillua. Una fides synodi, una fides orbis terrarum/ Labb. t. III conc. D cap. 14, 15, 16 [Mansi, IV, 1011-1023],

Unde patet et Caelestini epistolam et doctrinam in en expressam α concilio oecumenico III approbatam eiusque auctoritate fultam. Nec omittendum. ut tota vis conclusionis huiuscc appareat..., sanctum Caelestinum non alia de re in haccc epistola locutum nisi de synodorum auctoritate et de munere simul et episcoporum officio. Unde ipsam approbationem concilii ad alia detorquere, sicut erga epistolam Agathonis factum scimus, omnino insulsum esset.

Liceat hancce[5] ¢onsiderationum et testimoniorum seriem concludere exemplo et auctoritate

[1] *corteros* M.
[2] *praeceptor* eod.
[3] Apad Migas P.L.CLXKXIJ, 768 n.
[4] *pontificum* ed.
[5] *farti* ed.
[6] Mansi. [V. 1283.
[7] Matth. XVIII. 20.

[1] *ut* ed.
[1] *hic* ed.
[1] *d>dorie verba* ed.
[4] *Hoc* ed.
[5] *hanc* ed.
[6] *considerationem* ed.

omnium conciliorum provincialium, quao vigintl ultimia annis in Gallia celebrata aunt, ct α sancta sede approbata. Nulla enim est ox hisco synodus, quae sicut et pontificis maximi supremam auctoritatem, ita ct episcoporum iura nonl* proclamaverit simul et vindicaverit.

Sequitur porro animadversio gravissima. Capite IX p. 16 [548a s] docetur robiectum infallibilitatis ecclesiae tantum patero quantum fidei patet depositum, ct cius custodiendi postulat officium; adeoquo praerogativum infallibilitatis, qua Christi ecclesia pollet, ambitu suo complecti tum universum Dei verbum revelatum, tum id omne, quod licet in se revelatum non ait, eat tamen eiusmodi, sine quo illud tuto conservari, certo ao definitive ad credendum proponi ot explicari, aut contra errores ac falsi nominis scicntiao oppositiones valido averi defendiquo non poesie/

Huiusce *doctrinae* tam gravis momenti omnes partes serio perpendendae sunL

1. Certum est, obiectum proprium et directum infallibilitatie ecclesiae esso *depolitum fidei* ab apostolia ecclesino concreditum, seu universum Dei verbum, tum scriptum, tum traditum.

2. Certum est, etiam obiectum huiusco infallibilìtatis esso non solum sensum, sed etiam *sanorum verborum formam,* ub apostolis ecclesiae tanquam a Christo ipso vel a Spiritu sancto traditam.

3. Certum est, ecclesiae impositum esso officium custodiendi hocco depositum eiusquo formam, illud exponendi, illud asserendi et defendendi; iliique concreditam omnem auctoritatem et omnia alia media nd haec tute peragenda necessaria.

4. Ast non omnino certum est, *infallibilitatis* praerogativam ad haec omnia extendi, ea omnia suo ambitu complecti.

Quod illud complectatur, sino quo non posset 0 *ad credendum proponi,* et *sub sanorum verborum forma* explicari aut exponi, nemo vere theologus negaverit.

Ast quod complectatur veritates facti intimo cum dogmate connexae, inveniuntur qui negant, nec etiam infimao notao theologi.

Hoc hucusque ñec a ŝummis pontificibus, nec etiam in constitutione solemni *Vineam Domini Sabaoth* definitum. Et qua rationo hodie, ubi nulla premit necessitas, ubi nulla de hac re cum haereticis existit controversia, non perspicimus.

Quod illa etiam *infallibilitatis* praerogativa complectatur veritates naturales, facta naturalia quao non pertinent ad *materium fidei,* negant inter alios Veronius in sua */legula fidei* cap. I, et Bellnrminus *de Domano pontifice,* lib. IV, cap. XLI.

Hoc nutem ominentissimus theologus dixit super re, quae in so quidem non *ad fidem, nec ad mores* D *pertinebat;* sed quao tamen cum *perfectionis idea,* qualem Christum et apostolos4 professos fingebant Fraticelli, connecti videbatur.

Equidem communiter theologi docent, quod nomino *materiae theologicae,* non ea duntaxat intclligantur quao sunt in so immediato revelata ot cum revelatis evidenter connexa; sed etiam quao aliquam connexionem habent cum rebus fidei, quae, ut loquitur De Lugo, ^doctrinam fidei muniunt, quibus oblatis facilior patet aditus ad fidem ipsam, vel alia dogmata fidei proxima oppugnanda/ Sed attendantur et perpendantur quao èquuntur eiusdem theologi: rQuaro propter connexionem aliquam, licet non necessariam, nec evidentem, quam cum A fido habent, exigunt peculiarem reverentiam, nec facile et temero contemnantur/ *De fide,* L XX, p. 3, n. 97. Haec ultima verba manifeste supponunt basco rea, licet vocentur materiae theologicae, non esse obiectum *injallibilitatis* ecclesiao: huicce enim debetur aliudl quam illa *peculiarie reverentia,* et aliud requirit quam illud quod obiectum oius non *facile* et *temere* contemnatur.

Ex his concludimus, non solum non certam, sed nec etiam verum *praerogativam infallibilitatis* sese extendere ad illud omne sino quo depositum fidei contra errores defendi non possit. „Aliis viis, nempe auctoritatis suae usu, veritatibus naturalibus ex se certis _ _ ecclesia depositum sibi divinitus concreditum valido defendero potest. Quod si alitor intelligeretur, non solum quasdam philosophiae partes, sed universam philosophiam, non tantum quaedam facta et leges physicas, sed etiam ea omnia naturalium scientiarum obiccta propria, de quibus in sacria litteris mentio, rvel quao ex iis quolibet modo inferrentur, id est *cosmologiam, geologiam, ănthropologiam ;* has, inquam, omnes scientias, praerogativa infallibilitatis s̆uae ecclesia complecteretur.

Unde haec verba pag. 15 (a s j... ot *quantum depositum custodiendi officium postulat,* et pag. 16 [a. ia] ista: *quod licet in se revelatum non sit, est tamen eiusmodi, sine quo illud luto conservari, aut contra errores , .. valide asseri defendigue non possit,* omnino expungenda caso arbitramur.

Et haec satia sint ad posteriorem tractationis nostrae partem absolvendam. Nunc ad conclusionem acu ad emendationes, quas proponendas arbitramur, devenimus.

468. *Melchers Coloniensis* (n· 102). — Alius reverendissimus pater scribit: Optandum, ut verbum Jnfallibilitas4, quod hucuaquo in sacris conciliis oecumcnicis nunquam fuit in usu, quodque nunc tantas iam provocavit contentiones, in sacro concilio Vaticano pariter omittatur, et pro eo alia verba eundem sensum exprimentia adhiberentur; exempli gratia nmagisterium ab omni errore immune4, sive „erroris immunitas®.

in caput X.

4G9. *Vanesa Fogarasiensis* (n 5). — Quidam reverendissimus pater proponit has mutationes: Pag. 17 lin. 12 [c a] pro *alii destituuntur* legatur *alii ea destituuntur.* Pag. 17 lin. 21 [c·] *legiferam* vox poetica; legatur *legislaticam.*

470. *Corradi Balneoregiensis* (n 2). — Alius scribit: Pag. 18 lin. 1 [c is] loco fum *denique salutaribus poenis* legatur *tum denique spiritualibus ac temporalibus poenis1.*

471. *Amat Montereyensis* (n· 3). — Animadvertit alius: Pag. 17 lin. 29 et 30 [c it]: *exercent; adeoque omni imperio regunt ecclesiam* legatur *exercere debent; adeo ut cum omni imperio regant ecclesiam4.*

472. *Del Valle Huanucensis* (n 8). — Alius censet: Universo capiti X substituatur sequens, quo principia indicentur et conclusiones logice deducantur:

„Cum omnis potestas data sit Christo Domino in caelo et in terra, ipse, utens iuro suo ut Deus, et dono Patris ut homo et redemptor, constituit ecclesiam in societatem perfectam, illamque ditavit ple-

» om. ed.
3 om rod.
• RR. ed.
4 *(pialem Christus ct apostoli* ed. contra sententiam.

1 on e<U sed *plus* add. ante *debetur.*
› *tua* ed.
• Fropcrita biee mutatio eehaerrt cura bis quae al alia capita proposuit revtrendiadmns donino* d· cohileidt praro* rum librorum impressione et
4 Proponitur haec mi'stw ut itu averatnrt nam frequentar qnod quoi factam in schemate perhibetur, revera ix d ewhl

naria potestate, dicens apostolis: *Sicut misit me Pater, ita et ego mitto cos.* Et ut omnes intelligerent, eam potestatem non essel ex hominibus assumptam, aut illam omnes exercere posse, sed ad quosdam tantum spectare, addidit: *Non ros me elegistis, sed ego elegi ros, et posui ros ut eatis et fructum afferatis et fructus rester maneat.* Quibus verbis ostendit non solum perpetuitatem potestatis, sed etiam ordinem successionis in illius exercitio usque ad consummationem saeculi; ideoque in ecclesia esse episcopos, quos Spiritus sanctus posuit non tantum ad monendum et sanctificandum, sed ad docendum et gubernandum, ut fructus atierant; intelligcns per *fructus* fideles, qui credentes obedire tenentur legibus ab ipsa ecclesia latis Unde ecclesia catholica semper tenuit, potestatem aliam esae ordinis, otl aliam jurisdictionis; et de hac speciatim docemus, eam non solum ewc fori interni ct saeramentalis, sed etiam fori externi et publici, absolutam atque omnino plenam, nimirum legiferam, iudiciariam ot cocrcitivam, illamque exercere pastores seu episcopos a Christo datos, libero ct independentor a quavis saeculari dominatione regentes ecclesiam Dei legibus conscientiam obligantibus, indiciis decretoriis et etiam salutaribus poenis in sontes etiam invitos, non solum in iis. quae fidem et mores, cultum et sanctificationem, sed in iis etiam, quao externam ecclesiae disciplinam et administrationem respiciunt. ft

pUnde damnamus errores dicentium, electionem pastorum ecclesiae pertinere de inre ad populum, aut esse ius immanens, naturale et maicstaticum potentiae saccularis, ab iliaque neque avelli, neque alienari posso; et etiam illorum qui dicunt ecclesiam osso societatem aequalium, aut in illa nullam esse potestatem legiferam, vel iudiciariam, vel coercitivam. haneque potestatem datam fuisse a jx»te- C statibus huius sacculi, quae illam auferre aut denegare possunt; ct etiam illorum, qui, licet confiteantur in ecclesia Dei aliquam esse potestatem, asserunt tamen illam esso tantum circa fidem et sacramenta, non tamen circa disciplinam externam; aut eam potestatem ecclesiam minime exercere posse absque participatione, approbatione vel consensu potestatis civilis.4

473. *Fault Grossetana?* (n" 1). — Scribit alius: Pag. 17 lin. 29 ct 30 [c i·] Btum necessariis et conscientiam quoque obligantibus4. Quid hoc loco sibi volunt leges *necessariae?*

Pag. 18 lin. 7,8, 9 (d i] runde ecclesia Christi etc.4 dicatur: ^Quapropter, quod supra declaravimus, bine rursus colligitur ecclesiam Cbristi purfectam societatem credendam esse.4

Pag. 18 lin. 9 ct seqq. (d 3] BIIaec autem vera et tam felix4, ✟erita magni momenti nimis obiter D proposita.

474. *Belluomini generalis Eremitarum S. Augustini* (n® 11). — Alius statuit: Pag. 18 lin. 18 et' seqq. (Da| *praeter unam, sanctam, catholicam et apostoticam Romanam* dicatur: *quam2*una, sancta, catholica et apostolica Romana.*

475. *Monserrai y Nararo Barcinonensis* (n® 28). — Alius ita censet: Pag. 17 lin. 22 et seqq. [cio] pro rpotestatis autem huiusmodi subicctum ... cum omni imperio regunt4 legatur: ^Potestatem hanc a Christo datam esse apostolis ac transmissam episcopis, eorum successoribus, qui eam libere, etiamsi subordinaUm primatui ecclesiae tamquam unitatis centro, sed independonter a quavis sacculari dominatione seu immixtione exercere debent in rebus ct personis sibi subiectis, quin nec nomine tuitionis aut iuris cavendi, sire vim aut abusus tollendi, a jurisdictione ecclesiastica subtrahi possint; ideoque episcopi cum omni imperiol etc.4*

476. *Rosati Lunensis-Sarsanensis* (n' 20). — Alii sic videtur; Pag. 17 lin. 1 [a n| ct seqq. RChristi autem ecclesia... et hoc non ideo tantum4 dicatur: BChristi pariter ecclesiam non cmû societatem aequalium, ac si omnes in ca fideles iisdem iuribus potirentur, «ed societatem esso inaequalium1, perspectum habendum eat; non ideo tantum etc.4

Pag. 17 lin. 12 et seqq. (c<). „Cum vero ecclesiae potestas ... omnino plenam, nimirum ctc.“ — dicatur: pilane vero ecclesiae potestatem, nedum8 quae ordinis eunt et interni fon seu eacramontalis comprehendere, sed ad ca oriam quao externi et publici fori sunt seso porrigere docemus, hanequo absolutam atque omnino plenam osse, nimirum ctc.4

Pag. 17 lin. 23 [C sa] Rsubiectum4: tollatur hoc vocabulum ct phrasis mutetur.

Pag. 17 lin. 29 ct 30 (c u) rneccaaariis ct conscientiam quoque obligantibus4 dicatur: ^necessariis legibus, quibus iuxta decretoria verba Christi Domini (Matth. c XVI) omnino parendum est.4

477. *Ballerini patriarchìi Alexandrinus* (n® 16). — Ita alius scribit: Pag. 18 lin. 13 (d j) addatur post *Romanam:* rin qua una semper extiterunt, omnibusque conspicuae fuerant hae necessariae ct characteristicae notae ecclesiae a Christo conditae, ac essentialis. quam ipse eidem attribuit, constitutio.4

478. *Desprez Tolosanus* (n® 15). — Alius proponit Pag. 17 lin. 15 ct seqq. |c 1]. BDe hac altera speciatim docemus, eam non solum esse fori interni4 dicatur: „Dc hac altera speciatim docemus, eam non case ministerialcm hoc sensu, quod a communitate fidelium praelatu communicetur, ut eorum nomine exerceatur: sed propriam et cx divina ordinatione ducibus ecclesiae competentem; nec eam solum esse fori interni etc.4 4.

Pag. 17 lin.2-1 ct 25 (CuJ: „A Christo dati, nempe Romanus pontifex ct caeteri sub illo episcopi, qui, iuxta definitionem Tridentini concilii, simplicibus sacerdotibus superiores, non tantum ordinis sed etiam jurisdictionis potestate illis praestant; ot in partem pastoralis nostrae sollicitudinis vocati, ine ordinarium habent pascendi qui in ipsis est gregem Dei. Hanc porro jurisdictionem libere etc.4

Pag. 18 lin. 9 ct seqq. [d j] *Haec autem* etc. Determinatio verae ecclesiae videtur integrum caput mereri.

479. *Clifford Cliftoniensis* (n® 29). — Alius scribit: Pag. 17 lin. 22 et seqq. [c io) dicatur: rPotestatis autem huiuscemodi subicctum sunt episcopi, qui positi sunt, sicut apostolus Paulus ait, a Spiritu sancto regere ecclesiam Dei; qui eam libere etc.®

4S0. *Rodrigo l'usto Burgensis* (η® 27). — Consct alius: Pag. 18 Iíd. 7 (d i] addendum post verbum *respiciunt:* Ripsiusque ecclesiae est definire quae iura sibi competant, ac limites intra quos iura eadem exercere ✟queat.

Pag. 17 lin. 24 [c 11] post verba *a Christo dati,* addatur: id *est episcopi.*

481. *Arrigoni Lucanus* (n® 21). — Alius ita habet: Incohetur caput X hoc modo: „Dicit autem beatus Paulus, non omnes in ecclesia esse apostolos, aut prophetas, aut evangelistas, aut pastores, aut doctores. Undo claro patet ecclesiam non esse so-

1 oa.ed.

1 **immo ac add. ed.**

l ***regunt* add. ed.**

« ***iiw¡ualem* cod.**

▪ **non tantum cd.**

♦ **Usee verba. aomeaU ipso animadversionis anctore, aequiralenlsr lejfuutur in balla *Auctorem fidei.***

ciotatom aequalium, ac si omnes in eal fideles a cadero iura haberent; sed esse in ecclesia potestatem divinitus institutam, qua alii ad sanctificandum, docendum et regendum praediti sunt, alii destituuntur. Quae quidem potestas, quatenus spedalini respicit fidelium regimen, non est tantummodo fori interni ct sacramentalis; sed etiam fori externi uc publici etc.®

482. *Mullen Eriensis* (n® 21). — Alii sic videtur: No odia ot persecutiones haereticorum excitentur adversus catholicos multis locis, censet 1® aut tollenda quae dicuntur de poenis; aut 2® si primum non placeat, pag. 18 lin. 1 [cis] loco *salutaribus* dicatur *ecclesiasticis* vel *canonicis;* aut 3° si neque illud placet, addatur: *non autem extremo* (seu *corporali) supplicio.*

483. *Rogers Chathamensis* (n®44).— Alius statuit: Pag. 17 lin. 21 ct 22 (c»] loco ^iudiciariam et cocrcitivam® dicatur /iudiciariam et exsccutivnm®. B

Pag. 18 lin. 1 [c r,] loco nsalutaribus poenis® dicatur pSilutaribus poenis spiritualibus® vel recclcsiasticis®.

484. *Oonella Viterbiensis cum aliis ut num.* 57 (n® 45). — Alii reverendissimi patres censent: Pag. 17 lin. 23 et seqq. [c io) loco rpotcstatis autem huiusmodi subicctum sunt pastores et doctores α Christo dati, qui eam libere etc.® dicatur: nPotestatis autem huiusmodi subicctum sunt qui pastores et doctores a Christo dati sunt; quosque Christus ipse5 liboros et a quavis saeculari dominatione independentes esse voluit.®

Pag. 18 lin. 8 [d s]: *Haec autem* etc. Loco huius conclusionis fiat novum caput cui titulus: *Declaratur quae sit cera Christi ecclesia.*

nIIaec autem vera et tam felix Christi ecclesia alia non est praeter unam, sanctam, catholicam et apostolicam Romanam ecclesiam. Haec sola in c uno spiritu, in una spe, in una fide, in uno baptismo est unum corpus sub capito Christo per subministrationem pastorum et doctorum compactum et connexum. Haec sola martyrum sanguine, heroicis virtutibus, miraculorum splendore illustris est sponsa, quam Christus dilexit et pro qua so ipsum' tradidit, ut illam sanctificaret. Haec sola mandatum Christi implens docet omnes gentes et praedicat evangeliura omni creaturae. Haec denique sola ecclesia a pastoribus docotur et regitur, qui Petri successori ŝubordinati collegium apostolicum legitimo iuro repraesentant. Ad hanc itaquo unam, sanctam, catholicam, apostolicam Romanam ecclesiam omnes undiquo convenire necesso est, qui aeternam salutem consequi volunt.®

485. *Elder Natchezensis* (n® 60). — Alius statuit: Pag. 17 lin. 16 [c c) loco *docemus, eam* etc. dicatur: rDocemus, eam non solum esso fori interni et sacra- D mentalis, sed etiam externi et plenam, nimirum legiferam, iudiciariam et coercitivam: non a societate sacculari pendentem, sed ab auctoro divino pastoribus quos ipso4 posuit commissam. Qua commissione ius habet ecclesia statuendi tum4 leges conscientiam obligantes, tum' decretoria iudicia ct salutares poenas contra subditos etiam invitos; — quatenus videt haec rovera cessura in bonum animarum et gloriam Dei, ot non in maius damnum. Potestas haec extenditur ad externam ecclesiao disciplinam et administrationem. Haec autem vera Christi ecdesia alia non estl praeter unam, sanctam, catholicam et2 apostolicam Romanam®.

Pag. 17 lin. 5 [b ia) loco ret hoc non ideo etc.® dicatur: /Verum est societas inaequalis, eo quod in ecclesia est potestas divinitas instituta, aliquibus et non aliis commissa ad sanctificandum, docendum ct regendum; cui obsequium ab omnibus praestandum est“

486. *Vérot Sacannensis* (n® 34). — Alius scribit: Pag. 17 lin. 22 [c o] loco *coerciticam* dicatur: *coerciticam per ecclesiasticas poenas.*

Pag. 18 lin. 1 [c u] pro *salutaribus poenis* dicatur: *ecclesiasticis poenis1.*

487. *Moriarty Kerriensis* (n° 35). — Alius proponit: Pag. 17 lin. 21 et 22 [c a] *coerciticam* explicetur, ut non videatur ecclesia iure nativo carceres et alias huiusmodi poenas infligere posse.

488. *Domenec Pittsburgensis* (n® 31). — Alius censet: Pag. 18 lin. 1 (c is] pro *salutaribus poenis* dicendum *spiritualibus* seu *ecclesiasticis poenis.*

489. *Epicent Aturensis* (n® 66). — Alias optat, ut pag. 17 lin. 7 [c i] et seqq. loco „propterea ... instituta® dicatur: ^Potestas hierarchica non ministerialis tantum sou officium a communitate traditum et dependens, sed divinitus instituta et libere exercenda qua alii etc.®

Pag. 17 lin. 22 [co) et seqq. pro *potestatis ... conscientiam* dicatur: p*Potestatis* autom huiusmodi subiectum sunt pastores et doctores a Christo dati, scilicet praeter summum pontificem, alii, prae caeteris, episcopi qui, iuxta definitiones concilii Tridentini (seis. XXIII, cap. 4) in apostolorum locum successerunt et positi sunt a Spiritu sancto regere ecclesiam Dei. Nec tantum ratione potestatis ordinis presbyteris sunt superiores, sed etiam iurisdictionis, quam ŏrdinariam in dioeceses sibi commissas explicant et libere exercent independenter a quavis Baccalari dominatione, atque cum qui in ipsis est gregem Dei pascunt et regunt tum necessariis et conscientiam .. .®

Pag. 18 lin. 9 [d ·] post *credenda est* addatur: rEt independeos. Nec alterius potestatis est eam inter certos fines et limites cohibere, atque ea praestituero quae ipsius regimini committuntur; sed eius est quae semper instinctu Spiritus sancti dirigitur, ct ea quae sibi a Deo concredita sunt iura et officia dignoscit iudicare de modo ct extensione muneris sui pro variis robus sibi commissis exercendi.®

Pag. 18 lin. 9 [d j] *Haec autem* etc. Nimis ieiunum.

490. *Tamraz Kerkukensis et Asmar Zatuentis* (n® 90). — Aliis visum est: Pag. 17 lin. 24 [à io] tollantur *doctores,* quippe qui iurisdictioncm non exerceant.

Pag. 18 lin. 1 [c η] ^salutaribus poenis® dicatur rsalutaribus sivo spiritualibus sive temporalibus poenis®.

491. *Bemadou Senonensis* (n® 64). — Alius scribit: „Pag. 17 lin. 2, 4 et 5 (b η] rsocietas aequalium . .. societas inaequalis®, vitentur haec verba, inventa a iurisperitis germanis.

Pag. 17 lin. 25 et 26 [c n] quavis saeculari dominatione independenter®. Ita temperetur boo caput, ut concilium ansam non det oblocutionibus, quasi ecclesia excepta esset ab obligatione servandi

» m «a <nn. ed.
1 *ipse Christus* ed.
■ *ipse* ed.
4 om. ed.
1 *tam* ed.

1 nc-i *est alia* ed.
’ om. ed.
› Ne videatur concilium asserere carceres, exilium et mortem in re proprio sine CMMU saeculari· ṕotentati ab ecclesia decerni posse: qaod esset et çratujtum et ioexpedirr· et perkubenm (nota axetoris).
4 *crdmarit* ed.

leges α potestate saeculari propter publicam utilitatem latas.

492. *Jans Augustanus* (n 113). — Alius censet: Pag. 17 lin. 27 (c is] pro „independenter exercent® dicatur: Pindependenter, non tamen aequali modo, exercent0

493. *Gai abbas S. Práxedis* (n® 111). — Alius haec habet: Pag. 17 dicatur: .Cum autem Christus Dominus ecclesiam suam formam societatis perfectae habere voluerit, et quosdam quidem posuit in ea primum apostolos, secundo prophetas, tertio doctores, deinde virtutes, oxinde gratias curationum, opitulationes, *gubernationes* (I Cor. XII. 26), evidens est inaequalitas, qua ecclesiae hierarchia constituitur. Quodsi ecclesia bicrarchica est et ad modum societatis perfectae gubernanda, in ea reperiti debent magistratus et subditi, docentes et discentes, maiorea ot minores1; eique non inficianda potestas tum ordinis tum jurisdictionis: do qua altera docemus eam esse non solum fori interni et sacramentalis, sod etiam fori externi et publici, absolutam atque omnino plenam, nimirum legiferam, iudiciariam et eoercitivam. Potestatis autem huiusmodi subiectum sunt a Christo dati pastorea et doctores: quorum munue cum sit salutem aeternam populorum omnimodo procurare, ca potestate uti debent sapienter quidem iuxta tempora, loca et alia adiuncta, sed libere, independenter. sine timore et sine acceptione personarum, et (ut ait Apostolos I ad Cor.l VIII, 31, 32) nemini dantes ullam offensionem. per arma iustitiae, omnibus placentes, non quaerentes quae sibi utilia sunt3, sed quod multis * Ad boc sanctissimo supplicandum est, ut opportune cum summis imperantibus concordet, et sancta synodus episcopos adhortetur, ut se componant cum potestate saeculari, ut sino offensione illius ecclesia libero suis iuribus utatur.

494. *La Tour d'Auvergne Bituricensis* (n® 25). — Scribit alius reverendissimus pater, inter caput IX et X interponendum novum caput de conciliis generalibus:*

495. ΠAi/αη *Wheelingensis* (n· 38). — Censet alius: Omittendum totum caput, utpote odiis suscitandis natum; sed si retineatur, ita moderandum, ut non offendat, et locus sit verbis Christi: *Reddite Caesari quae sunt Caesaris, et quae sunt Dei, Deo.* Speciatim non placet ratiocinari more haereticorum de ecclesia eadem ratione ac de societate civili. Neque sunt asserenda ecclesiae iura quae numquam exercuit aut videtur exercitura, sed ea tantum quae *iure divino* praecipiuntur aut quae *prorsus necessaria* sunt ad conservationem et extensionem ecclesiae et ad implendam missionem apostolis datam. Quanto plus auctoritatis ecclesia sibi vindicare velit, tanto minus in praxi habere permittetur. Quare imprimis:

Pag. 17 lin. 19 et 20 [ce] omittantur verba absolutam atque omnino plenam0, utpote in sua universalitate falsa.

Pag. 17 lin. 22 [c»] post n€oercitivam addatur Ppoonis tamen spiritualibus, siro in rebus ad ecclesiam pertinentibus, vel cx ministerio ecclesiastico ₱provenientibus

Pag. 17 lin. 22 [ib.] verba *potestatis autem* etc. omittantur, utpote nociva potius quam utilia.

496. *Lyonnet Albiensis* (n· 72). — Alius scribit: Ecclesia non est, ad sensum Germanorum, societas aequalium; in ea enim sunt, sicut in societate sapienter ordinata, duces et doctoree, leti sunt praecipui: Summus pontifex pro universa ecclesia, episcopi pro suis dioecesibus ct abbates pro suie monasteriis. Praepositi gubernio populi christiani ex institutione sua habent quidquid ad illurn convenienter regendum opportunum est Undo potentato sive legislativa, sive indiciaría, sive coercitiva, sicut principes cuiuscuniquo societatis perfectae, potiuntur.

497. *Magnasco Bolinensis* (n 55). — Alius statuit: Pag. 16 lin. 7 (B n) loco *alii clerici, alii laici* dicatur: Ralii clerici ecclesiasticis ministeriis mancipati. alii laici.

Pag. 17 lin. 12 (c›] „alii destituuntur- dicatur: nalii ea carent *

Pag. 17 lin. 24 |Cn) „a Christo dati- addatur pscilicet episcopi-.

498. *Grimardias Cadurcensis* (n® 93). — Statuit alius: Pag. 17 lin. 2 (b nj „socictas æequalium malo sonat. Dicatur: „Iam constat ecclesiam osso perfectam societatem ... Omnis autem vera societas coalescit ex membris, inter quael debet esse subordinado. In ea enim alii imperant, alii obodiunt, etâ non possunt3 omnes habero eadem ₱ura.

Pag. 17 lin. 15 [c sì *de hac altera* etc. usquo ad finem, no inutiliter offendatur civilis potestas, dicatur dumtaxat: rDc hac altera potestate speciatim docemus, eam non ?olum esse fori interni ot sacramcntalis, sed etiam fori externi, illamquo esso plenam, legiferam, judiciariam et eoercitivam atque independentem in sui gubernatione, secundum constitutionem a Christo sibi4 datam.-

Desidcratur caput de episcoporum dignitate, iaribus et praerogativis.

499. *Ormaechea de Tulancingo* (n® 78). — Alius reverendissimus, praemissis aliquot animadversionibus adversus placitum regium, invasores dominii pontificii et alia hujusmodi, cupit ut vocabula *status aequalis et inaequalis* magis explicentur.

500. *La Lastra* y *Cuesta Hispalensis* (η® 109). — Alius reverendissimus pater pag. 17 lin. 15 [c j] „de hac altera speciatim etc * cupit nonnulla inseri *de potestate ordinis episcoporum.*

Pag. 17 lin. 29 [c μ] ptum ₱ecessariis dicatur :*opportunis

501. *Di Pietro Nyssenus* (n® 33). — Alius scribit: Pag. 17 lin. 24 [c io] *et doctores* eliminentur ob periculum pravae interpretationis.

502. *Raess Argentinensis* (n® 74). — Alius censet: Connectatur caput X cum praecedentibus, siquidem omnis societas perfecta est inaequalis.

Pag. 17 lin 5 et seqq. [b k) *non ideo tantum ... destituuntur.* Duae propositiones, idem significantes, opponuntur.

Pag. 17 lin. 15 (c s] loco *altera* dicatur *posteriori.*

Pag. 17 lin. 24 [c w] *doctores* supprimatur propter ambiguitatem.

503. *Cardinalis Tretisanato cum aliis ut supra num.* 133 (n® 84). — Alii reverendissimi censent: Pag. 17 lin. 8 [c i] vox *maxime* omittatur, no videatur institui comparatio inter potestatem ordinis et iurisdictionis.

Pag. 17 lin. 7 et seqq. [c i] loco *sed propterea maxime* etc. dicatur: recd etiam propterea quod ecclesia est ita a lesu Christo ordinata, ut in ea alii potestate divinitus instituta ad sanctificandum, docendum et regendum praediti sint, alii vero eidem potestati Hubiacere teneantur/

Pag. 17 lin. 23 et 24 [c iK?] *subtectum sunt* etc. dicatur: *Subtectum sunt ₱ummus Romanus pontifex et*

l *mai-irti rt minarti* G31. ed.
l *Msss.* ed.
' *tvnl ultiin* ed.
• Non» illad espcl vide sapra eub nam. 419.
• *quae inter* ed.
l ut ed.
» pomet ed.
« *sibi* ‹» *Ckntto* ed.
' om ed.

pattoret el doctores, scilicet episcopi, a Christo dati '.

504. *Place Massiliensis* (η® 61), — Alius conscripsit novum schema, ad sex contractum capita; quod cum integrum edendum videatur, hoc loco roforondao non sunt paucae ab eo in caput X illatae mutationes1:*

505. *Allou Meldensis cum aliis* uf *supra num.* 25 (n® 41). — Aliis reverendissimis visum est, desiderari caput singulare de episcopis.

Pag. 17 lin. 1 ot 4 [b η] vocabula peregrina *societas aequalium ... societas inaequalis* relinquantur scholis. Dicatur: .Christi autem ecclesia non est inter aequales, ac si omnes in ca fideles eadem iura haberent, verum est societas hierarchical

Pag. 17 lin. 22 [c io] suppresso vocabulo scholastico *subiectum,* dicatur: pPotestas autem huiusmodi residet in summo pontifico et in episcopis qui earn etc.u

Pag. 18 lin. 7 [d i] *unde ecclesia* etc. addatur: „Unde ecclesiam, qualem Christus illam instituit, societatem perfectam esse credendum est.-

Pag. 18 lin. 10 [d i] verba *et tam felix* absolute expungantur.

Pag. 18 lin. 9 et soq. [ib.] *Haec autem vera* etc. Horum loco ponatur singulare caput *DE NOTIS ECCLESIAE,* scilicet:

nNec minus perspicua est vera Christi ecclesia sanctitate ipsi propria, 'quao ab ipso capite in totum corpus indesinenter derivatur. Sancta est in doctrina, in cnltu quem Deo exhibet, in sacramentis gratiae divinae fontibus, et quolibet tempore multos parit sponso sanctos, qui virtutibus et miraculis eunt in mundo quasi lucernae lucentes in caliginoso loco (II Petr. I, 19). Fulget etiam ecclesia catholicitate, cuius nomen et rem sola semper retinuit, per totum orbem diffusa; novas natioues, propsC gationis zelo sibi proprio, per multos labores, per tribulationes, necnon ct per martyrium ad se vocat ot adducit. Tandem vero Christi ecclesia est apostolica, utpote quao semper servavit ac servat traditionem apostolorum, *sive quoad magisterii pastoralis34 sire quoad doctrinam, iuxta illud* Vincentii Lirinensis: nQuod ubique, quod sempor, quod ab omnibus traditum est.- Licet igitur lapsu temporis dogmata evolvat antiqua, et novis definitionibus erroris audaciam retundat, ac fide: depositum sio in tuto reponat, Una est ergo unica ct dilecta sponsa Christi, iuxta primaevam doctrinae formam a concilio Nicaeno traditam: 0Et unam, sanctam, catholicam et apostolicam ecclesiam.-

506. *Galletti Alba-Pompeiensis* (n® 65). — Alius statuit: Pag. 17 lin. 23 [c ic(*subiectum sunt* dicatur nsubiectum sunt Romanus pontifex, pastores et doctorea, scilicet episcopi, a Christo dati.-

507. *Aronne Montis Alti* (n® 50). — Censet alius: Pag. 18 lin. 9 |d i| *Haec autem* etc. doctrina hacc singulari capite explicetur.

508. *Caixal y Estradi Urgellensis* (n® 107). — Alius reverendissimus dominus gravissime culpat hoc caput, maximo qood nihil in eo dicatur de Romano pontifice, do episcopis ot de hierarchia ecclesiastica. Neque placet *pastores st doctores,* quae vocabula protestantibus arrident. Quemadmodum nova capita, praecedentibus substituenda conscripsit, sic quoque refecit caput X, quod novum caput sit quintum. Haec eius forma

„Regnum ecclesiae Christi Domini habet propriam A. *hierarchiam,* a quovis saeculi principatu independentem, neque humano arbitrio communitatis fidelium constitutam, sed divina ordinatione fundatam ot definitam ad regendum et gubernandum et indicandum populum sanctum Dei. Praesidet autem huic divinae hierarchiae summus pontifex, episcopus Romanus, successor beati Petri, vicarius Christi in torris, cui inhaeret ex Dei decreto principatus tum honoris tum iurisdictionis in universum regnum unius sanctaequc ecclesiae. Cuius rei causa dictum fuit beato Petro a Domino leso: *Tibi dabo clares regni caelorum; quodeumque ligaveris super terram, erit ligatum et in caelis* (Mattb. XVI, 18). Duplex distinguitur in hoc divino ecclesiae regno vera potestas, alia *ordinis,* alia *iurisdictionis;* ast utriusque regimen subiectum est primatui episcopi Romani. Sunt utiquo episcopi principes ecclesiae, at eorum consecratio fiat oportet ex auctoritate Romani pontifi ficis vel expressa vel tacita; secus onim. licet valida esset consecratio, non forent tamen principes pastores gregis Dominici, sed mercenarii et lupi rapaces. Habent episcopi jurisdictionem a Spiritu sancto, qui posuit eos episcopos regere ecclesiam Dei (Act. XX, 28); sed, ut hanc habeant a Deo acceptam jurisdictionem, nccesse omnino eis est, ut α Romano pontifice acceperint veram et legitimam missionem; quae si eis defuerit, omni prorsus jurisdictione divina carcbunt ad regendam ecclesiam Christi Domini. Atque hoc admirabili ac divino consortio legitimae missionis ac divinae iurisdictionis principes ecclesiae episcopi arctissimo vinculo unionis fraternae vinciuntur inter se et cum Romano pontifico, monarcha et capite totius regni Christi. Dividitur potestas iurisdictionis in sacramentalem seu fori interni, et iudiciariam seu legislativam seul fori externi etc.

509. *Bonnechose Bothomagensis cum aliis ut supra num. 42* (n® 114). — Alii reverendissimi universum schema reformari cupiunt; sed speciatim necasse esae censent, ut quae de potestale coercitiva dicuntur, supprimantur.

510. *Guidi Bononiensis cum aliis ut num.* 64 (n® 97). — Alii reverendissimi patres improbant plurimum caput X tamquam insufficiens et probationibus destitutum. Proponunt hos mutationes:

Pag. 17 lin. 7 [c i] psed propterea maximo etc.- dicatur: „sed propterea maxime quod in ecclesia est potestas a Christo divinitus data ct per sacram ordinationem communicata, qua alii ad sanctificandam, docendum, regendum praediti sunt, alii destituuntur. Eam porro supremam dicimus, ut nulli alii in terris potestati, eed eoli Deo subsit iuxta illud: *Data est mihi omnis potestas in caelo et in terra; euntes docete* etc. cum praemissum fuisset: *Sicut misit me* T) *Pater, mitto cos;* eamdem universalem, ita ut universum salutis ordinem coaequet: *Quaecumque ligaveritis;* et omnino necessariam, ut citra salutis discrimen nemo baptizatus semet ei subducere possit; verum statuta omnibus lex sit semet eidem in triplici suo ordine subiiciendL Haec vero potestas suprema, universalis et necessaria,potestas iurisdictionis auditl, eaquo non fori interni tantum, eed externi et publici: adeoque legifera, judiciaria et coercitiva. Potestatis autem huiusmodi subiectum sunt pastores etc.°

511. *Apuzzo Surrentinus* (n®43). — Alius cupit doctrinam confirmari testimoniis Scripturae sanctae, qualia in schemate pag. 108 ad num. 18 [583 D] exstant, additis verbis Pauli (Tit I, 20) de Hymenaeo et Alexandro.

i Ut supprimatur parochianiimus (nota ancturis).
> Vide infra sub num. 604.
• deest Tocahalam.
4 Vide infra sub num. 5W.

› *appellatur* ed.

M·

Pag. 18 lin. 9 [543 Djj: *Haec autem etc.* Comprobetur haec doctrina rationibus theologicis.

512. *Riario Neapolitanus cum aliis ut supra num.* 40 (n® 85). — Aliis patribus displicet generatim schematis forma scholastica nimis et non satis conciliaris, biblica et patristica. Desideratur dein caput de notis verae ecclesiae, et quae pag. 18 lin. 9 et ecqq. [d i] occurrunt *Haec autem cera* etc. ea plicanda videntur singulari capite, ita ut Puseistae simul confutentur1.

513. *Fogarasy Transsilcaniensis* (n· 68). — Alius reverendissimos pater improbo labore, multaque cura, et secundum methodum concilii Tridentini aliorumque conciliorum, conatus est facere schema de ecclesia omnino novum; quod cum integrum typis edendum sit, non videtur huc transferenda pars quae ad caput X pertinet3.

514. *Baillargeon Quebecensis cumatiis ut num.* 171 (n 9). — Alii ita adnotant: Pag. 17 lio. 26 [c is] l verba *et doctores* deleantur.

515. *Sfarguerye Augustodunensis cum narem aliis ut supra num.* 27 (n® 67). — Alii statuunt: Pag. 17 lin. 4 [b hJ loco *societas inaequalis* dicatur: *societasl inaequalibus, praepositis scilicet et subditis constans', institutione divina.*

Pag. 17 lin. 10 et 11 |ci] pro *sanctificandum, docendum* dicatur; *docendum, sanctificandum.*

Pag. 17 lin. 13 ct 14 (c<¡ *Cum cero* etc. Commemorandum esset, in concilio Tridentino plura fuisse statuta de potestate tum4 ordinis tum· iurisdictionis·, ut intelligatur quare dicatur: *de hac ollera.*

Pag. 17 lin. 19 et 20 [c »] *absolutam atque omnino plenam,* verba nimis absoluta et pravae interpretationi obnoxia.

Pag. 17 lin. 23 [c 10] *subiectum,* vox populo non intellecta, alii vocabulo locum faciat.

Pag. 17 lin. 24 [ib.| *et doctores* deleantur. Quidni l episcopi commemorantur?

Pag. 17 lin. 28 [c 11] verba *cum omni imperio, independenter, externam cdministrationem,* ita temperentur ut non frustra offendant gubernia, maxime ratione rerum mixtarum.

Pag. 18 lin. 10 [d j) loco *tam/elix* dicatur: *tantisque insignita praerogativis.*

516. *Dupanloup Aurelianensis* (n® 106). — Scribit alius: Universim schematis ratio, cum communi conciliorum methodo non satis conveniens, parum placet, speciatim vero haec in capite X mutanda videntur:

Pag. 17 lin. 15 fc 5] *de hae altera* usque ad pag. 18 lin. 7 [Da] *Unde ecclesia Christi* dicatur: PDocemus eam potestatem spiritualis iurisdictionis qua gaudet ecclesia et quae iuris eius est proprii, per se independents, non solum esse fori interni et sacramoutalis, sed etiam fori externi ecclesiastici, absolutam I in se atque plenam, nimirum legiferam3, judiciariam, et quao censuris aliisque poenis canonicis coercoro possit subditos suos, ai fuerint delinquentes/

Reliqua videntur supprimenda, utpoto in superioribus contenta ct plena vocabulis periculosissimis, quae non possent nisi locum doro multis criminationibus, quasi vellent episcopi res ecclesiasticos temporales liberas esse ab omni lege civili aut politica et regi α solis viris ecclesiasticis, adhibitis etiam poenis temporalibus (non definitis!), et alia multa huiusmodi. Dein nulla ratio habetur rerum mixtarum, concordatorum etc.

517. *RamadiJ Elnensis* (n® 99). — Alius reverendissimus pater deplorat tempus deesso quo haoo summi momenti capita tanta curo, quanta a concilio Tridentino adhibita est, examinari possint.

Pag. 17 Hn. 2 et 4 [d u| *societas inaequalis ... societas aequalium'* vocabula eunt a stylo ecclesiastico aliena.

Pag. 18 lin. 13 (d 5) loco *apostolieam romunam* dicatur: net apostulicam ct simul9 etiniu Romanara/

518. *Moreno Eporediensis* (n· 96). — Alias novum schema proposuit, deeem prioribus capitibus substituendum; in quibus notat diversitatem styli n priori schemate dogmatico, ordinem logicum non satis conspicuum et absentiam rerum aliquot necessariarum. Singulariter culpat quod in capito X non indicatur subiectuni potestatis esse Romanum pontificem. Christi vicarium Pctriquo successorem, ac episcopos apostolorum successores. Cum ipsuru novum schema reverendissimi domini typis excudendum ait. plura indo excerpere visum non est4.

519. *Callet Oranmsis* (n· 100). — Alius optat, ut pag. 17 lin. 21 [c>] post *legiferam* addatur *administratoriam,* quam jurisconsulti distinguunt u tribus aliis plenae potestati formis.

P'g- 17 [cnj *a Christo dati* addatur: *id est episcopi;* de quorum dignitate ct iuribua plura in capito do ecclesia diei vellet.

520. *Vespasiani Fanensis* (n® 105). — Scribit alius: Pag. 17 [c w] lin. 23 dicatur: ^Potestatis autem huiusmodi subiectum sunt episcopi, utpoto apostolorum successores/

521. *Baillargeon Quebecensis cum aliis* (n® 9).— Quibusdam reverendissimis patribus delenda videntur verba *et doctores* (pag. 17 lin. 26 [c 10J), quia doctores, qua talea, non exercent iurisdictionem. neque ecclesiam regunt·.

522. *Connolly Halifaxienxis* (n® 47). — Sequentia dicit alius antistes: Loco verbi *coerdticam* ponendum *exeeutieam* vel *correctivas; coerciticam* prorsus 0 medio tollendum, quia, ut fusius exponitur, valde inopportuna et quasi intolerabilis haeo vox est, necnon consequentia, ex ea derivata, quamvis vera, fidelibus ad aedificationem et ecclesiae ad exaltationem nequaquam cedent.

523. JfVery *Gurcensis* (n® 30). — Censet alius reverendissimus pater, caput X, in quo fero omnia essent corrigenda, reparandum tali modo, ut non mundo vel diventa sectis, sed episcopis, concilii patribus, *saltem aliquatenus* arrideat.

524. *Ideo Liparentis* (n® 39), — Alius reverendissimus pater dicit, verba a linea 5 et seqq. [n i«j poni obiter et tanquam quid accessorium significantia. Attamen doctrinam essentialem in iis contineri; unde caput aliud constituendum, quo haec doctrina tradatur et stabiliatur.

525. *Dinkel Augustanus Vindelicorum* (n® 79). — Alius ita habet: Minimo illi modo assentivi possum, quo in hoc capite „potestas ecclesiae- exponitur. Non solum enim illud doctrinaria quadam forma nimis laborat, sed etiam partira aliqua fusius tractat, quao paucissimis verbis dici possent, partira quoad alia mancum mihi videtur, nec non in aliis minus praecise dicta occurrunt. Vix tempore nostro opus erit, do ecclesia tanquam societate *inaequali* longius disserere, et in ea principia protcstantica retìectere, quae Boohmcrus defendit. At de *divina institutione* potestatis in ecclesia, de *obietto* huius potestatis atque do illius *subiecto* plus distinctiusquo

› Esdem fere lun exhibebantur rapta nam. 40.

' VMt infra sub nam. 5U0, et qnxo lupra col. 74d nola 2 observavi

› *rvnstans ex* add. ed.

• om. ed.

1 ZryiUflhrum ed.

l inaequalium .. . aequalis ed.

2 rimulqus ed.

' Habetur infra sub num. 525.

• Eadetu iam exhibita fuerant paulo laperins sub num. 514.

disserendum erit Quod attinet ad relationem ec-a desino ad dominatione saeculare·, melius transferetur in caput XIII.

526. *Ginoulhiac Gratianopoliianus* (n® 98). — Ita scribit alius reverendissimus pator: In hoccol rapito indicatur potius, quam statuitur ecclesiam case societatem inaequalem, cique concreditam duplicem potestatem, alteram intorni, externi fori alteram.

Sed nonnisi ieiuno ct admodum infirmo argumento probatur aut potitu indicator ecclesiaml esse *reri numinis* potestatem. Porro omnia controversia cum *regalistis* super hoc cardino versatur; nec perspicimus, quomodo publicari queat decretum nostri temporis necessitatibus ct utilitatibus accommodatum, quod de ro tanti momenti taceat.

In hocco decreto seu decreti capite stabiliendum, sen saltem exponendum caset: ecclesiae potestatem ren *nominis* caso, licet ordinarie in novo Testamento J *potestatis* (ἐξουσία) nomine non donetur. Nam licet non ordinarie, quandoque hoc nomine ditatur, ut cum ab Apostolo dicitur: *Arma militiae nostrae non carnalia sunt, sed potentia Deo ad destructionem munitionum* (II Cor. X, 4). Non simplicem obauditionem aut obedientiam praescribit, sed veram subtectionem, quod Apostolus Hebraeis adeo commendabat dicens: *Obedite praepositis cestris et sublocete eis* (XIII. 17); nec tantum externos obeditionis et subiectionis actus, sed ipsius intellectus obsequium imperat, de quo Apostolus: In captivitatem redigentes omnem intellectum in obsequium Christi (II. Cor.V, 4); ct tandem nc aliquid verae' insuper potestatis iuri deesse videatur, leges suas sanctionibus poenalibus munire valet, quod idem apostolus manifeste innuebat, aut etiam docebat subjungens: *In promptu habentes ulcisci omnem inobedientiam.* Nulla enim vox adeo poenalis sanctionis indolem C prae se fert, ac *ulciscendi* ius et facultas.

His adiungendum, et hocco in capite explicandus aut delineandus sensus verborum Christi ad apostolos. quao iam retulimus: acuto exponendum, quid in so discriminis sit inter indolem potestatis seu dominationis regum et potestatis ecclesiasticae; quo vero sensu qui in ecclesia [est] primus et praeceptor, gorero se habeat ut ultimus et ministrator; cur tandem nomine ministerii ecclesiae potestas designetur, licet veri nominis potestas sit.

Quao ni explicentur, vana aut saltem parum roboris habere videbuntur verba Apostoli: *Argue eos cum omni imperio* (Tit. II, 15), nam ius arguendi non inducit ius cum omni imperio regendi. Sicut haec alia vox in eadem epistola: *Increpa illos dure,* duro regere imperio sibi fideles subditos ius in Tito non includebat.

Et hae sunt praecipuae lacunae, quae inveniuntur, D seu ea maxime quao nobis desideranda videntur in schemate nobis proposito. Et ut hic mentem nostram simpliciter aperiamus, non perspicimus quo factum sit, ut in toto hoc de ecclesia schemate, nonnisi obiter annuatur textui adeo perspicuo, adeo copioso Apostoli, ubi simul origo, subiectum, obiectum, dotes, finis proximus et etiam ultimus ecclesiasticae potestatis describuntur et docentur. (Eph. IV, 11-14.) Neo super horum verborum intelligentiam aliquod discrimen intor patres, inter theologos et exogetos. Adeo sunt splendida et inexpugnabilia.

Proponitur denique schema, quod caput XI efficiat, hoc modo:

» Aoe ed.
' *ecclesiae* ed. non male, «ed contra cod.
* erri ed.

Caput XI.

De ecclesiae potestatis subiecto.

„Ecclesiasticae autem potestatis subiectum sunt pastores et doctores, a Christo ecclesiae suae usque ad consummationem saeculorum dati.

„Christus enim *ipse in aedificationem sui corporis, ut* membra sua *non* essent *ut parruli fluctuantes* et *ne* circumferantur *omni rento doctrinae, in astutia ad circumrentionem erroris,* et quidem *donec* occurrant *omnes in rirum perfectum, in mensuram aetatis plenitudinis* suae, *quosdam* quidem *apostolos, alios autem dedit pastores et doctores in opus ministerii.* (Eph. IV). Hi pastores et doctores sunt Romanus pontifex et episcopi cum eo communionem habentes, *regendis populis a Deo praefecti* (Pont. Rom. de ord. presb.), et pro *patribus apoetolicae ecclesiae nati constitutique principes super omnem terram* (S. Aug. in Pa. XLV). Qui licet *per* varios *terrae terminos definiti sint, ex lesti Christi sententia* (s. IgnaL ad Eph.), et quamvis ad unumquemque ipsorum, teste sancto Caelestino papa, ad ipsos *proprie* spectant haec Apostoli verba: *Attendite gregi in quo* vos posuit Spiritus sanctus, *episcopos regere ecclesiam Dei;* attamen sub uno duce et visibili capite Romano pontifice, et una cum eo unum collegium, unum corpus semper vivens, semper vereque catholicum, unum denique episcopatum constituunt, indivisum, indivulsum, cuiusque pars in solidum ab unoquoque tenetur (S. Cypr. *De unitate ecd.}.*

pCuius quidem corporis adeo individua unitae, ut, teste Symmacho, *ad Trinitatis instar, cuius una est atque individua potestas, unum sit per diversos antistites sacerdotium* (Ep. I.). Adeo stricta et necessaria inter caput et membra communio, ut, *sicut omne corpus capite regitur, ita ipsum caput, nisi suo corpore sustentetur, firmitatem et rigorem suum perdit et non tenet quam habuerat dignitatem.* Sixtus III ad episcopos per Illyricum apud Labbe, cono, t IV, c. 1714 [Mansi, VIII, 763 e]. Adeo ministerii demandati veru communitas, ut sancto Caelestino declarante, et concilio oecumenieo tertio assentiente. „in commune ad Romanum pontificem et episcopos mandatae praedicationis cura pervenerit; haereditario in hanc sollicitudinem iure constringantur; cum apostolis dicitur: *Ite docete,* acceperint generale mandatum, ct necease sit ut subeant „eorum labores quibus omnee successerant in honore".

„Hac indivulsa episcopalis collegii unitate, ecclesiae ipsius solida unitas servatur et fovetur; et sicut est unum ovile, et unum regnum, in ipsa una etiam cathedra monstratur, cathedra illa unitatis, in qua. ut Augustinus loquebaturl, posuit Deus doctrinam veritatis."

527. *Tarnócsy Salisburyensis* (n 94). — Alius reverendissimus pater scribit in hunc modum: Ad caput X animadvertere liceat, eius tenorem vel coagmentationem, quae oppido male cessit, toto suo ambitu displicere, quandoquidem plenam et perfectam potestatis ecclesiae imaginem, quam inscriptio promittit, frustra ibi quaesieris, ubi obiter Unium et summarie de duplici potestatis ecclesiasticae genere, nec non de eiusdem subiecto universim duntaxat mentio fit; e contra, do origine divina et scopo huius potestatis, do eiusdem institutione in apostolis, ad id ex reliqua fidelium turba segregatis, porro de perduratone illius potestatis in episcopis tanquam legitimis apostolorum successoribus, do muneris episcopalis indole, ambitu et fine, de presbyterorum et reliquorum ecclesiae ministrorum

» Epitt. 105 c Umîs serandae. cap K P. L. XXXIII, 4<» t».

partibus in exercenda potestate ecclesiastica etc, nihil praedicatur. Quid et quantum in saepius memorata lucubratione *de sancta ecclesia catholica* propositum habetur de his momentis, pro mea parte opportunum aeque ac sufficiens indicaverim.

In canones.

Canon L

528. *Dinkel Augustanus Vindelicorum cum aliis ut'num.* 2 (n· 79). — Textus huius canonia, ait quidam reverendissimus pater cum aliis viginti tribus, melius in hanc modum redigi mibi videtur:

pSi quis dixerit, Christi religionem *non in ulla* peculiari societate, quae ab ipso Christo fundata *reraque ipsius ecclesia est, depositam esse et esistere,* sed a singulis hominibus seorsum, non habita ad hanc societatem radono, rite observari et *coli* posse; anathema ♯it"

JIoc modo, ut opinor, accuratius et distinctius illud exprimitur, quod relative ad tenorem capitis correspondents canon ipse intendit Vis enim accentus magia, quam in schemate cognoscitur, in vocabulum neocietas“ infertur, ct verba pquae vera ipsius ecclesia situ *indicativo* modo expressa et, uti supra legitur, textui inserta, omnem falsam interpretationem praepediunt Vocabula «expressam esse» et pexcoli“ minus latine dicta mihi videntur.

Canon II.

Illud, quod in secundo huius canonis articulo, incipiente psed aequo ac etc." dicitur, minus stricte et praeciso dictum est, uti mihi videtur. Poterit solummodo dici, ecclesiam vicissitudinibus et transformationibus neqno subiectam fuisse neque aubhei posso in quantum ad eam certam constitutionis formam, quam a divino suo fundatore ipso accepit Quod si recto so habet, textus secundi articuli plus continet, quam edici poterit. Propono igitur hanc huius canonis modificationem:

wSi quis dixerit, nullam ecclesiae a Christo Domino datam ease certam ac immutabilem constitutionis formam, sed hanc formam aeque ac in reliquis humanis societatibus pro temporum diversitate hominumquo arbitrio mutatam fuisse aut mutari posso; anathema sit."

Canon III.

In hoc canone schema utitur aliqua ecclesiae significatione, quam quoad locutionis formam prorsus inusitatam existimo: dico enim de illis verbis, quae in schemate leguntur: *„dirinarum promissionum* ecclesiam^ Vix opus erit, appositionem *divinarum promissionum* vocabulo *ecclesiam* adiungere. Ast si omissio horum duorum verborum non placuerit, l satius mihi ridetur dici: nEcclesiam, *cui divinae factae sunt ♯promissiones*

Canon IV.

In hoc canone verba *atque communione seiunctas* non satis lucida atque perspicua esse existimo. Quaeritur enim, utrum de communione inter eo generatim, an de una cum ecclesia catholica communione velit dici, an denique de utraque communione. Mihi equidem videtur velle dici de communione generatim: quo io casu melius diceretur: *atque communionem unius corporis invicem non habentes.* Ast si vult dici de communione cum ecclesia specialiter, tunc melius dicetur, *atque a communione ecclesiae seiunctas."*

A

£

C

Canon VI.

Usui vocabuli *tolerantia,* qui in hoc canone admittitur, consentire non poseam. Hoc enim vocabulum, ab assectatoribus moderni liberalismi et indifferentismi introductum, propter vagam notionis, quae isti termino submittitur, naturam magis vitandum, quam admittendum esso videtur. Sane omnino sufficiet, rem, quao significari debet, clare et perspicuo exprimi. Quare propono, ut hicco canon in hunc modum transformetur:

„Si quis dixerit, ecclesiam catholicam *non inniti turi divino* eri *praeceptum caritatis violare,* dum omnes religiosas sectos a sua communione separatas proscribit et damnat; aut do veritate religionis opiniones tantum, non autem certitudinem haberi posse; anathema ait"

Canon VII.

Hic canon in re quidem, nequaquam vero quoad ♯edaction! formam, approbandus mihi videtur. Vix enim bene dici poterit: *‚a morum veritate* aborrare." Neque minus opinor, illa verba, quae in canouo legimus: *aut depravata et corrupta tandem desinat esse,* emendatione aliqua indigere. Quaro propono hanc formam canonis: „Si quia dixerit, Christi ecclesiam *iis* posse offundi tenebris vel infici malis, quibas *a veritatis divinae tramite* aut unquam deviare, aut ita depravari et corrumpi possit, ut existera desinat; anathema sit® Omisi etiam in hoc canone vocabulum *eandem,* quia unusquisque canonum ita formandus mibi videtur, ut quoad *verborum formam* nulli praecedenti canoni adhaereat, sed seiunctus ab aliis facile allegari possit: quod quidem fieri non posset, si vox *eandem* in textu retineretur.

Canon IX.

Iste canon definit quidem paulo clarius ea, quae in superiore capite IX continentur, dicens: *nec ad alias etiam veritates estendi, quae necessario requiruntur, ut* etc. Nihilo tamen minus existimo, per huius canonis tenorem omnem exoptatam claritatem non restitui neque periculum diversarum interpretationum repelli; semper enim restabit obscuritas quaedam circa vocem *veritates,* quao *praeter ea, quae divina revelatione continentur,* in ambitum obiecti infallibilitatis trahendae sint. Et quamvis in textu canonis apponitur, has veritates esse eas, *quae necessario requiruntur,* ut revelationis depositum integrum custodiatur, minime impeditur, quominus alii aliter illud *quae necessario requiruntur* interpetrari conentur. Pro mea saltem humillima opinione opus est, canones ita componi, ut omnem interpretationem perveniam, omuemque sensum ancipitem secludant. Quare magnopere exopto, ut huic canoni illa vereio detur, quae omnes circa tenorem dubitationes praepediat

Canon X usquo ad XIII.

Canones X, XI, XII ita conditi sunt, ut plus minuave habeam, quod contra dicam; ast illam canonum formam, quam magis congruam proponerem, non amplius invenire et perficere potui.

529. *Tambcsy Salisburgensis* (ne 94). — Alius observat: Concipere doctrinam in forma canonis, cum anathemate sanciendi1, rem admodum difficilem esse et arduam, nemo est, qui ignoret. Quod sano et schematis auctores experti sunt, cum procul dubio in concinnandis istis canonibus debita diligentia desudarent. Non minor in diiudicandis difficultas est, quam vincere non temporis tam exigui,

’ Opus laudai episcopi Moguntini, quod exhibebitur infra mb num. 68».

i ranrienfa ed.

quod suppetit, esse potest. Quare ad pauca mo- a inenta tantum observationes meas reducam.

1. In parandis hisco canonibus sat multis, ut mihi videtur, servata non est ea sapiens et prudens oeconomia, qualem enixo commendat roi momentum in adiccto anathemate situm, quippe cuius vim nimia infirmari frequentia putaverim. Sufficiat doctrinae accuratu et gravitatis plena propositio in decretis. Hinc abundaro crederem canones, qui circa materiam versantur, expressa anathematixatione haud indigam. Nominatim quao do infallibili ec~ desino auctoritate tenenda sunt, fortasse satius esset in canonum formulas non redigere; quippe ecclesia, cx quo existit ct vivit, inerrantiao euao quovis momento sibi conscia, eam qua data occasiono atque eo etiam ambitu exercuit semper ot exercebit, quo ipsi necessaria est, ut divinae suae missioni satisfaciat, quin unquam do ro esso duxisset, hoc donum sibi essentiale et vitale particulatim]i definire, certiequo formulis circumscriptum sibi explicite vindicare.

2. Canonum propositorum teoor in pluribus non ea claritate et determinatione se commendat, qualis in eiusmodi formulis, tanta sanctione communitis, optabilis non solum, sed plano necessaria est. Unde facile fieri posset, ut sinistris aliquando interpretationibus ansa praebeatur, et male intellecta dubiis aut etiam cavillationibus dent locum. Eiusmodi verbi gratia est canon IX, in quo inerrandae obicctum vagis tantum et ambiguis terminis circumscribitur. Quod accuratius determinari nequit, etiaml in formam canonis non cogatur. Similiter canon X obscuritate et ambiguitate laborat, si cum capite III (alius sensus perfectionis) et cum canone XVIII (de ecclesiae relatione ad saecularem dominationem) conferatur.

3. Aliquando verissimae sententiae iusto duriori- l bus verbis aut formulis videntur conceptae, ut timore liceat, ne absque necessitate acrioribus animis offensioni sint, aicquo in illis acerbitas elocutionis vim veritatis evertat Eius generis putarem canonem VI, qui do Bintolerantiau erga sectas acatbolicas agit, — si tamen sensum eius iuxta mentem auctoris sim assecutus. Item canonem XII.

4. In pluribus denique istorum canonum dicendi genus verborumque delectus crebro purioris et emendatioris latinitatis regulis minus respondet, immo nec barbarismis aliquando caret (exempli gratia rintolerantiaw); ut etiam boo intuitu accuratior castigatio desideranda sit, nisi forte omnino aliqui eorum aliis ex rationibus melius cassandi videantur.

530. *Melchers Coloniensis* (n® 102). — Alius proponit, ut in canone IX haec verba adhibeantur: „Si quis dixerit, ecclesiae auctoritatem supremam in docendo et indicando de rebus fidei et morum, cui omnes fideles tam externam obedientiam quam internam subiectionem et assensum praestare tenentur, ad eas veritates restringi, quae revelatione divina continentur, nec ad ea extendi iudicia, sine quibus revelationis depositum integrum custodiri nequit; anathema sit.“

531. *Whelan Wheelingensis* (η® 38). — Alius emendandos omnino existimat canones X et XII iuxta observationes ab eo propositas in caput X schematis1. oIn praesenti forma, ait, inimicitias tantum et odium excitaro apti sunt, homines ab ecclesia deterrere, et in mentibus hominum confuse omnia1 relinquere.u

532. *Guidi Bononiensis cum aliis ut num.* 64 (n· 97). — Alii quinque loco tredecim priorum canonum novos proponunt numero viginti tres. Rationes huius immutationis et ampliationis desumuntur ex observationibus in antecessum propositis circa decem schematis capita1.

533. *Simor Strigoniensis* (n® 118). — Alius censet: Generatim optandum, ut pauciores ac breviores sint canones. Speciatim reformandum esso:

Canonem I: BSi quis dixerit, Christi religionem non in societate ecclesiastica ab ipso fundata conservari, sed nulla huius societatis habita ratione a singulis rito exerceri ac observari posse; anathema sit.u

Canonem III: BSi quis dixerit, ecclesiam Christi non esae societatem externam ac visibilem; anathema siL“

Canone IV addatur vox ^Christi;* ut appareat de ecclesia Christi esse sermonem. Pro voce „diesitÌ3u ponatur rcommuniono seiunctisu.

Canon VI deleatur, quia in essentia iam in praecedente quinto canone continetur.

Canone VIII tollendum vocabulum B*racsentem ut superfluum.

Canon IX omittatur.

534. *Connolly Jfalifaxiensis* (n® 37). — Alius dicit, canonem V sic reformandum esse:

eSi quis dixerit, ecclesiam Christi non case societatem ad aeternam salutem consequendam necessariam, aut omnes ad eam pro posse amplectendam, relicto cuiuscunque aliae religionis cultu, non teneri; anathema sit.u

Canonem VI tollendum totis visceribus exoptari, quia textum et argumentum ecclesiae adversariis praeberet, leges talionis contra catholicos statuere. Aut mutandum esso canonem hoc modo:

„Si quis dixerit de omnibus veritatibus fide divina ad credendum ab ecclesia propositis, non tantum opiniones, sed maximam certitudinem haberi non posse; anathema situ

Canonis VII totum textum sensui male congruere. *Ab originali sua institutione deviet* virtualiter repetitionem praeviae sententiae esse; *aut depravata et corrupta desinat esse* omnino vero sensui oppositum videri. Expungenda ergo omnia a voce *aberret* usque ad *anathema sil,* quippe superflua.

Canonem IX totum eradendum, praecise quia non verum.

535. *Idèo Liparensis* (n® 39). — Alius censet sequentes canones hoc modo reformandos;

Canon I: BSi quis dixerit, veram ct perfectam Christi religionem in nulla societate ab ipso Christo fundata existere, sed a singulis seorsum ct independenter nb ipsa rite observari et excoli pone; aut hanc societatem non esso Christi ecclesiam; anathema sit.y

Canon II: „8i quis dixerit, Christum Dominum nullam certam ac immutabilem constitutionis formam ecclesiae contulisse, aut hanc formam pro temporum diversitate, vicissitudinibus, et mutationibus, ut in humanis societatibus, subiectam fuisse, aut subiici posse; anathema sit/

Canon III: BSi quia dixerit, ecclesiam, cui divinae promissiones factae sunt, esse societatem totam internam ot invisibilem, et non etiam externam et visibilem; anathema sit“

Canon V: „Si quis dixerit, Christi ecclesiam non esso societatem omnino necessariam ad salutem aeternam consequendam; aut homines per cuiusque religionis cultum salvari posse; anathema ait-

’ om. ed.
1 Vide supra sub num. 4&5.
• *ornnia ccm/ujo* ed.

• Canone· illi habeatur infra eub aun. WT.

536. *Slepischnegg Lacantinus* (n® 6). reverendissimus pater sequentes proponit mutationes :

Canon I: ¿Si quis dixerit, Christi religionem *non in certa quadam* peculiari societate (uti pag. 42 [543 B isj) .. n sed a singulis *homtnibus* seorsum, non habita ratione ad ullam societatem, quae vera ipsius ecclesia sit, rite *cognosci* et *coli* posse; anathema sit.-

Canon II: ¿Si quis dixerit, ecclesiam a Christo Domino non *certam* quandam, ideoque in *essentia* immutabilem constitutionis formam accepisse, sed (ut ibi)... transformationibus in *his quoque essentialibus* subiectam fuisse, aut subiici posse; anathema sit

Canon III: ¿Si quis dixerit, ecclesiam, quam Christus fundavit, non esse societatem externam (utibi)../

Canon IV: ¿Si quis dixerit, veram ecclesiam non ease unum in se corpus, sed ex variis et *ab invicem* *dissentientibus* christiani nominis (ut ibi) ... dissidentes, *atque nullo* communionis vinculo *coniunctas* (ut ibi)...; anathema sit/

Canon VI: ¿Si quis dixerit, ecclesiam catholicam in eo reprehendendam esse, quod religiosas sectas α sua communione separatas totam veritatem revelatam non habere asseveret, et earumdem errores proscribat, aut do veritate religionis (ut ibi) ... haberi posse, ideoque omnium sectarum errores ab ecclesia tolerandos esse; anathema sit-

(Sedulo nempe vitanda verba, quae adversariis ansam praebeant, ecclesiam catholicam intolerantiae erga personas accusandi.)

Canon IX: ¿Si quis dixerit, ecclesiae infallibilitatem ad ea tantum restringi, quae divina revelatione *ejplicite et disserte* continentur, nec ad alias (ut ibi)

Canon XII: ¿Si quis dixerit, α Christo Domino (ut ibi)... dirigendi per consilia et suasiones, *non cero etiam potestatem datam fuisse, leges proprie tales ad-finem ecclesiae promovendum idoneas ferendi, et contumacia membra salutaribus poenis ad meliorem frugem reducendi aut coercendi;* anathema sit.-

537. *Apuzzo Surrentinus* (n®43). — Alius approbaret potius formam n. 50 [612 b| propositam, quia clarior, videtur.

Canone VI pro ¿intolerantiam- dicendum ¿prudentem oeconomiam-, quia illa vox pluribus fortasse displiceret, haec vero iustam ecclesiae praxim commendaret.

Canone IX tollenda vox ¿infallibilitatem-, retento tamen sensu, cum illa voco, per se iam minus latina, non utatur concilium Tridentinum (sci IV), licet theologi utantur.

537a. *Martinez de Havana* (n° 120). — Addit insuper1: Praenoto: Quod sectae *a conciliis* nominentur ¿societates Christianorum-, ut fit in canone IV et quodammodo in canone I. id omnino inauditum est.

Canon I ita reformandus: ¿Si quis dixerit, ex vi institutionis ecclesiae a Christo fundatae non existere in ipsa ecclesia verum Dei cultum, neo satis expressam esse veram religionem, .posseque homines in societatibus, quao falso nomen sibi Christianarum accommodant, veram religionem servare, nullo habito respectu ad ecclesiam catholicam, quao est unica societas, in qua Deus vere adoratur et colitur; anathema sit.

Canon IV : ¿8i quis dixerit, ecclesiam non esso unum in so indivisibile corpus, compactum solummodo ox fidelibus, qui sub uno ac eodem capite visibili ac sub eisdem legibus ac sacramentis Deo Alias A et Christo inserviunt; sed ipsam esse etiaml conflatam ex haereticorum et schismaticorum societatibus, quae nomen Christianarum1 falso usurpant, tanquam ex magnis membris aut partibus, unum idemquo1 totum cum unica ac vera Christi ecclesia constituentibus; anathema sit.-

Canon VII: ¿Si quis dixerit, posso evenire, ut ingruentibus tenebris ac malis in humanam societatem, discedat ab ecclesia a Christo fundata spiritus sapientiae et intelligentiae sanctus, qui in ea requiescit, ac ipsa proinde α salutari fidei ac morum veritate aberret, ab originali etiam sua institutione deviet, aut depravata ct corrupta tandem evadat; anathema sit.-

Canon X: rSi quis dixerit, ecclesiam non esse societatem per se ac ex vi suao naturilo ac institutionia perfectam, et ab omni guberniorum saecularium dominatione immunem, sed esso eiusdem B naturae ac societates et collegia civilia, quae iuxta principum ac guberniorum placita, et non aliter, in statu existant; anathema ǽit

538. *Vespasiani Fanensis* (nv 105). — Alius scribit: Canone I pro ¿extantem" ponatur pinsitam-. Loco illius ¿non habita ratione ad ullam societatem- clarius dicatur: ¿extra societatem, veram nimirum ipsius ecclesiam."

Canon II. „Vicissitudinibus- subiicitur ecclesia, ideoque aut omittenda illa vox quia impropria est, aut mutanda in hanc alteram ¿immutationibus-.

Canone III loco ¿conspicuam- dicatur ¿visibilem-, quae vox magis usitata est.

Canone IV in primo commate, post ¿christiani nominis societatibus- addatur: -licet fide seu communione divulsas–; in secundo autem, loco ¿atque communione . . dicatur ¿vel communione seiunctas.-

Canone VI omisso verbo ¿intolerantiam-, quod ab hostibus religionis invectam fuit, sic potius exhibeatur canon : ¿Si quis dixerit, ecclesiam catholicam, cum omnes religiosas sectas a sua communione separatas proscribit et damnat, iuxta evangeli! doctrinam non agere, aut etc. . .

Canone Vili tollatur particula ¿vel- post ¿novam3 sic rper novam pleniorem divini Spiritus etc....-

Canone IX vox ¿requiruntur- non bene cum vocabulo ¿veritates- ¡ungitur; veritates enim sunt definiendae, declarandae; quod vero ¿requiritur-, potius agendum est. Clarius igitur diceretur: ¿quae necesario referuntur ad revelationis etc.-

Canone XIII, ne videatur additio fieri symbolo, dici posset: ¿aliam esse praeter eam, quae Romano pontifici adhaeret, unam, sanctam, catholicam ot apostolicam, anathema sit.-

539. *Diale Albinganensis* (n' 112). — Alius cencet: Canone II post ea verba ¿subiici posse- addatur ¿etiam quoad substantialia doctrinae ac regiminis3, ut non excludantur mutationes circa disciplinam.

Canone VI post verba rab ecclesia tolerandas esse- addatur ¿et non immo omnino reprobandus-, ne vox illa ¿esse tolerandas3 in deteriorem partem accipiatur, quasi persecutionem et violentiam significaret.

Canon X. In fine canonis addendum videretur: ¿etiam in iis, quae eius sacris iuribus ac legibus adversantur; anathema ait-

540. *Morisciano S([uiUacensis* (n° 47). — Iuxta alium, canone II addi expediret aliquod verbum quo significaretur ab ecclesia nullatenus respui accidentales mutationes, quas pro diversitate temporum

» Quae eequuntur per srroretn in editis afferebantur tinqnain ab eodetn anthüls dicta, dam animadversionei btoe tette fn»rant ab episcopo 8. Chrutopbori de Harata.

* om ed.

1 eAnWmnum k|.

' enmdrmqne *cod,: et idem* ed.

ct locorum aptiores iudicavcrit. Sic enim melius a respondebitur solitao profanorum criminationi ecclesiam incusantium, quasi quao meliora sunt iugiter prae ignorantia repellat.

541. *La Cuesta Auriensis* (n° 110). — Alius statuit : Canon 1 : rSi quis dixerit religionem Christianam existera ac rite observari posso in alia societate religiosa, praeter peculiarem ecclesiam a Christo fundatam; anathema sit.

A canone II tollit verba naequo ac reliquas hominum societates postulatquc, ut canon II cum III mutetur quoad ordinem.

In HI canone loco rdivinarum promissionum ecclesiam- ponit „Cliristi ecclesiam

De IV petit, ut penitus tollatur utpote qui in V continetur.

Canones V et VI ad unicum redigit in sequentem modum :

rSi quis dixerit, ecclesiam Christi non esse so- B cietatem ad aeternam salutem consequendam omnino necessariam, omneequo sectas α sua communione separatus tolerandas esso; anathema sit

Octavi postulat deletionem, quia in II continetur.

Canon IX: rSi quis dixerit ecclesiam non esse infallibilem in rebus fidei et morum ct in his quae necessario requiruntur ad revelationis depositum integre custodiendum; anathema sit.

Ad canonem XII post verbum *suasiones* addit: neamque non habero potestatem legislativam, judiciariam et coercitivam; anathema situ

542. *Amat Montereyensis* (n 3). — Alius reverendissimus puter observat, ad canonem IV nad varias societatos ab invicem fidei professione dissidentes, *atque* communione seiunctas–; loco formulae copulativae, ponatur disjunctiva: rdissidentes, *vel* communione seiunctas.“

Canon VI omnino mutandus ad protestandum C praecavendas falsas interpretationes, qui *intolerantiam* idem putant esso ac persecutionem. Unde sit canonis forma: „Si quis dixerit, doctrinam illam qua ecclesia catholica omnes religiosas sectas a sua communione separatas extra viam salutis esso docet, iuri divino esso contrariam; aut do veritate religionis opiniones tantum, non autem certitudinem haberi posse; anathema sit. l

Quod si retineatur canon ut est in schemate, saltem voci „intolerantiamu substituatur vox pdoctrinamu; vocibus nproscribit ct damnat rproscribendas ct damnandas esse docet 1; et omittantur vorba rideoque omnes sectas religiosas ab ecclesia tolerandas case

Ad canonem X rut sacculari dominationi subiiciatur legatur: r *ut ipsa eiusque potestas* saeculari ete/

Ad canonem XII post verba rac devios con- D tumacesque ... addatur rfilios suoa .... no videantur haec extendi ad eos qui non sunt do ecclesia.

Canone XIII loco rnpostolicam romanara- dicatur napostolico-romanamu, quo melius appareat ecclesiam Romanam fundatam ab apostolo Petro, et idcirco esso catholicum.

543. *Viterich Vegliensis et Dubocarich Pharensis* (n· 7). — Duo alii desiderant canonem I· in hunc modum mutari: „Si quis dixerit, Christi religionem in nulla peculiari societate ab ipso Christo fundata depositam existerc et expressam esse, sed ...“ In canone II: rSi quis dixerit, ecclesiam α Christo Domino certam, determinatam, ac immutabilem constitutionis formam non accepisse, sed _ _ In canone VI. ut verbum intolerantiam mutetur in hoc aliud observantiam ad evitandas obmurmurationes malorum

544. *Fatili Grossetana* (η· 1). — Non arridet alii reverendissimo patri in canone VI vox *intole·*

rantiam, quam substitutam desiderat voce *doctrinam,*

545. *Belluomini generalis Eremitarum S. Augustini* (n· 11). — Censet alius reverendissimus pater in canone II voci *transformationibus* subiungendam esse hanc aliam *quoad substantiam,* ne canon viduatur excludere ab ecclesia *variationes accidentales,* quibus ipsa subiecta est in sua peregrinatione temporali.

Idem censet in canone IV vocem *societatibus* mutandam esse in *sectis;* et rursum *societates* in *sectas,* ut clarior fiat veritas canonis, quo certe non damnantur variae ecclesiasticae societates, licet ritus habeant varios sive ármenos, sive graecos.

Loco verbi praeter vult ut adhibeatur *quam* in canone XIII.

54G. *Hogcrs Chathamensisfa* 44).— Alius quidam censet, in canone V interponenda esae verba *non invincibiliter ignorantes* inter voces *homines* et *per cuiusvis.*

Censet etiam in canone VI omittenda esse *ideoque omnes sectas religiosas ab ecclesia tolerandas* esse quod nullam afferant utilitatem in praxi, sed potius ansam possent suppeditare heterodoxia ad persequendos catholicos.

547. *Elder Natchezensis* (n· 60). — Alius reverendissimus pater censet verba postrema canonis II mutanda esso in haec alia; *pro temporum diversitate constitutionem suam a Christo acceptam mutasse aut mutarel passe;* anathema sit.

In canone VI quoniam verbum *tolerare* in diversos trahitur sensus, canonis postrema verba mutanda essent in hunc modum: *ideoque omnes sectas religiosas ab ecclesia admitti debere, ut possibliiter veras;* anathema sit.

In VII canone, ad ambiguum sensum tollendum, substitui exoptat verbum *esse* voci *existcre.*

In X, ad cavillationes vitandas, no videantur prorsus subtrahi fideles α sacculari potestate infideli, dici debere r... aut ita in civili societate seu in staiu esse, ut u saeculari dominatione pende&nt eius iura: anathema sit

548. *Cardinalis de Silvestri* (n· 70). — Alius illustrissimus dominus in canone II non censet negandum, ecclesiam subiici posse vicissitudinibus: adeoquo dicendum esse, ecclesiam tum quoad formam constitutionis tum quoad doctrinam, quam a Christo accepit, non subiici mutationibus. Hoc ergo modo canon posset emendari: rSi quis dixerit, ecclesiam a Christo Domino nullam certam ac immutabilem constitutionis formam accepisse, ac proinde eam formam constitutionis, qua ecclesia regitur, ab humanis casibus repetendam ac pro temporum diversitate vicissitudinibus et transformationibus eubiectam esso aut subiici posse; anathema sit.u

In canone III censet *dirinarum promissionum ecclesiam* mutandum esse in *ecclesiam a Christo Domino- fundatam.*

In canone VI censet, delenda esso *ideoque omnes sectas religiosas ab ecclesia tolerandas esse,* ne videatur proscribi ab ecclesia polities tolerantis En ergo canon reformatus: .Si quis dixerit, ecclesiam catholicam divino iure non proscribere et damnare omnes religúeos sectas α sua communione separatas, aut de veritate religionis opiniones tantum, non autem certitudinem haberi posse; anathema sit.

Canoni IX aliqua proponit addenda circa directionem fidelium in ordine ad salutem.

Canon XIII in duos dividendos, ita ut in primo sint recensitae notae verae ecclesiae Chnati inita Constantinopolitanum symbolum; in altero autem

, tfW Mari ed
, om. rd.

M

sMeratur, eiuamodi notas reperiri in sola Romana ecclesia.

549. *Cerruti Savonensis-Naulensis* (n® 54). — Scribit alina: In canone III vox *conspicuam* mutetur in *visibilem,* usu ecclesiastico a pluribus eaeculia sancitam.

550. *Darid Briocensis* (n® 63). — Alius vero aie: Canon primus est obscurus ct inutilis, quoniam in ■equentibua satis idem continetur; ergo supprimendus.

In canone VI verbum Bproscribit4 male sonat; mutetur in Brepollit"; voces *intolerantiam* et *tolerandas* non arrident, quia in malum sensum acciA piuntur; ergo canon reformandus.

Locutionem canonis VII *morumque vertíate* non propriam esse dicit; meliusquo poni *morum sanctitate.*

Canonem IX his verbis scriptum cupit, eo quod eat periculosa, prout nunc iacet, superaddat: BSi quia negaverit ecclesiam absoluta gaudere infallibilitate in definiendis dogmatibus revelatis, et morum disciplina stabilienda, aut in damnandis erroribus revelationi divinae oppositis; anathema ǎit-

Clarius reddendus sensus canonia XII

551. *Rosati Lunensis-Sarzanensis* (n® 20). — Iuxta alium canon I deberot ita reformari: „Si quia dixerit, Christi religionem ecclesiae seu societati ab ipso fundatae non esse intime coniunctam, et in eadem solummodo non esse profitendam, sed a singulis seorsum, nulla habita ratione ad ecclesiam, rite observari et excoli posse; anathema sit ®

Insuper canon III ita reformandus: „Si quia dixerit, ecclesiam, cui factae sunt divinae promissiones, non esse societatem etc.-

In canon IV post vocem *corpus* addatur *in se connexum et compactum.* Canon VI reformandus ita: „Si quis dixerit, ecclesiam catholicam iure divino neque posse neque debere omnes religiosas sectas c a sua communione separatas proscribere et damnaro: aut etc....- In canone V adiiciantur haec: raut homini dedecere deserere religionem, licet falsam. in qua natus vel institutus eat: anathema sit.4

Canon VIII: nSi quis dixerit, ecclesiam a Christo fundatam non esse usque ad mundi finem *unicam* etl supremam .. .®

Canon IX: rSi quis dixerit, occlesiae intallibilitatem *ad eas tantum veritates . . . non vero ad eas etiam quae necessario../*

Canon XI: .Si quis dixerit ... non autem propriam *iure divino* regiminis potestatem, *ab iisdem libere exercendam;* anathema sit®

552. *Epicent Aturenris* (n® 66). — Alius ita habet: Canoni I qui positus est in schemata anteponatur alter, qui est scriptus in *adnotatiunibus.* — In canono II pro *divinarum promissionum* ponatur cui *factae sunt divinae promissiones.*

In canono IV prior pani canonis, no cum secunda confundatur, ita deberet exprimi: rSi quis dixerit, veraml ecclesiam non esso unum in se corpus, sed per varias diasitasque christiani nominis sectas esse diffusam, ad eamque pertinere quotquot in sectis illis veram Christi fidem saltem in fundamentalibus retinent, aut varias societates etc.4

In canono V fiat haec emendatio: r8i quis dixerit, ecclesiam Christi ad aoternam salutem consequendam non esso necessario ineundam, aut homines .. ."

Canon VII: F8i quis dixerit eamdem ... *ita2* possel offundi ... ut a salutari fidei.-

Canon IX: „8i quis dixerit, ecclesiam non esse *infallibilem ad ea docenda et proponenda quae divina revelatione continentur, aut eam infallibilitatem non extendi ad ea, quae necessario requiruntur, ut revelationis depositum integrum custodiatur et explicetur:* anathema ait.-

Canon XI: .Si quis dixerit ... ot ministerium *a communitate fidelium derivatum,* non autem ..."

553. *FocaccettiLgstrensis* (n® 104). — Alius vult, ut canon l mutetur in hune modum clariorem: „8i quia dixerit, Christi religionem in peculiari societate ab ipso Christo fundata, id est ecclesia, expressam non oxistere. sed *a* singulis hominibus seorsum observari ct excoli posse, ut oportet; anathema sit.-

In canone VI vox rintalerantiamM mutetur in ^oeconomiam4.

554. *Mathieu Bisuntinus* (n® 122). — Alius proponit, ut canones mutentur in hunc modum:

Canon I: ,8i quis dixerit, fundatam non fuisse fl a Christo Domino peculiarem societatem, quao est ipsius ecclesia, in qua sola servatur ot rite excolitur religio vera; anathema sit.4

Canon II: „3i quis dixerit, ecclesiam non recepisse *a* Christo certam ct immutabilem formam, •ed pro temporum diversitate subiici posso transformationibus, quibus immutetur prima illius constitutio; anathema sit.®

Canon III: wSi quis dixerit, ecclesiam non esso societatem externam et conspicuam, sed tantum internam ac invisibilem; anathema sit.4

Canon IV: FSi quis dixerit, veram ecclesiam non esse unam, sed ex variis dissirisquo christiani nominis societatibus constare; aut varias societates ab invicem fidei professione dissidentes, tanquam membra vel partes, universalem constituere Christi ecclesiam; anathema sit®

Canon V: rSi quia dixerit, ecclesiam Christil non esse societatem ad aeternam salutem consequendam necessariam; aut homines per cuiusvis religionis cultum salvari posse; anathema sit.-

Canon VI: rSi quis dixerit, ecclesiam non teneri iure divino omnes religiosas sectas a sua communione separatas condemnare; aut de veritate religionis opiniones tantum, non autem certitudinem haberi posse, ideoque omnes sectas religiosas ab ecclesia tolerandas esse: anathema sit-

Canonem IX ita conscribi vellet: rSi quis dixerit, ecclesiam errare posse, quando definit aliquid censendum e-se tanquam a Deo revelatum, aut a verbo revelato deductum; anathema sit.4

Canon X: .8i quis dixerit, ecclesiam ita in civili societate esse, ut saeculari dominationi subiiciatur in his quae ad doctrinam fidei et morum etl cultum divinum vel ad suum proprium regimen attinent; anathema sit 4

D Canon XI: .Si quis dixerit, ab episcopis haberi quidem .." ad finem usque (prout in schemate, omissa prima parte).

Canon XII ut in schemate, omissis verbis *exteriori iudicio* et *atque cogendi.*

Canon XIII: .Si quis dixerit, veram Christi ecclesiam posse aliam esse praeter unam, sanctam catholicam et apostolicam Romanam; anathema sit.-

555. *Biró Szathmariensis* (n® 13). — Alius putat canones reformandos esse in hunc modum:

Canon I: r8i quis dixerit, Christum Dominum societatem visibilem et externam, quae vera eius ecclesia sit, et religionis ab ipso traditae conservationem, et credentium ad aeternam salutem directionem pro scopo habeat, non fundasse, sed religionem christianam extra hanc societatem etiam

l ec ed.
■ e®. e4.

1 Christianam ed.
l ac ed.

a singulis scorsim exerceri ot excoli posse; ana-a thenia sit?

Canon II: „Si quis dixerit, ecclesiam a Christo Domino fundatam nullam certam et immutabilem constitutionis formam accepisse, sed huius determi nationem arbitrio hominum reliçtam et mutationibus obnoxium esse; anathema sit"

Canon III: „Si quis dixerit, ecclesiam Christi uon esso societatem ad aeternam salutem consequendam omnino necessariam, aut homine per cuiusvis religionis cultum etiam sine vera fide salvari ct Doo placere posse; anathema sit?

Canon IV: n8i quis dixerit, ecclesiam Christi non esso societatem perfectum, ndcoquo vera legifera, iudicinria, et coercitiva potestate gaudere; sed esse solum collegium, aut ita in societate civili seu statu politico existere, ut huius imperio subiaceat, et in exercitio suae potestatis ab eo dependeat: anathema sit?

Canon V: nSi quis dixerit, veram Christi ecclesiam aliam esso, quum unam, sanctam, catholicam et apostolica™ Romanam ecclesiam; anathema sit?

Canon VI: nSi quis dixerit, ecclesiam Christi a fidei morumque veritate per Christum et apostolos tradita aberraro et deviare, aut ita corrumpi ct depravari posso, ut desinat esse vera Christi ecclesia; anathema sit?

Indicat demum reverendissimus episcopus reliquos schematis canones praetermittendos esse, vel quia damnant errores obsoletos, vel quia controversiarum esso possent occasio. Denique deberet in schemate inculcari necessitas fidei *supematuralis* ad salutem, quam adeo mundus deridet et impugnat.

556. *Bemadou Senonensis* (n® 64). — Alius notat haeo: Canones reformandi, quorum in multis desideratur ecclesiasticus stylus et rerum perspicuitas. C Subiicit hanc formam canonum:

Canon I: nS¡ quis dixerit, fundatam non fuisse a Christo Domino peculiarem societatem, quae est ipsius ecclesia, in qua sola excolitur ac rito servatur religio vera; anathema sit?

In canone III domantur verba ¿irinarum *promissionum,* quoniam inutilia.

In canone IV demantur verba *non esse unum in se corpus,* quis inutilia.

In canono V dematur ¿omnino®, quoniam, secus, videretur nullum hominem, etiamsi sino culpa vivat, extra ecclesiam salvari posso.

Canon VI: „8i quis dixerit, ecclesiam catholicam non teneri ex iure divino' condemnaro omnes roligiosas sectas α sua communione separatas: aut... tolerandas esse, utpotc indifferentes; anathema sit?

Canon IX ita proponatur: „Si quis dixerit, ecclesiam erraro posse quando definit aliquid esse D credendum tanquam a Deo revelatum aut a verbo revelato deductum; anathema sit?

Canon X, ut in schemate, sed praetermisso verbo *collegium* ut innecessario; et ad finem post „subficiatur adiunctis verbis *in iis quae ad suum proprium regimen spectant* anathema ait.

Canon XI: *quis dixerit, in ecclesia non fuisse divinitus institutam hierarchiam iurisdictionis;* ab episcopis vero etc.® ut in schemate.

Canon XII, ut in schemate, demptis tamen *atque cogendi,* cum innocessaria verba sint, et prudentia dictet nihil in praesentiarum circa poenas corporis affiictivas definiendum, atque sufficiens esse, si adversus iansenistos statuatur ius coercvndiraiw-*bribus poenis.*

Canon XIII, ut in schemate; sed fortasse oporteret eliminare vocem Pomonam, ut canonis cum symbolo integra esset concordantia.

557. *Clifford Cbfloniensis* (n® 29). — Alii reverendissimo patri in canone VI non arridet vox /intolerantiam Sit ergo canon: nSi quis dixerit, de veritate religionis opiniones tantum, non autem certitudinem haberi posse, ideoquo ecclesiam catholicam nou debere sectas a sua communione separatas, tamquam certo falsas damnare, aut talem falsarum sectarum damnationem divino iure non praecipi; anathema sit?

Praeterea quaerit, quid intelligendum sit sub verbis canonis XII ^exteriori iudicio ac salubribus poenis coercendi atquo cogendi Si de potestate coercendi contumaces per censuras sensus sit, immo B de degradatione et do privatione beneficii quoad subditos, agnoscit eiusmodi potestatem ecclesiae fuisse concessam ab ipso Christo, indopendenter a civili societate, ot tunc ante vocem *poenis* censet apponendum verbum *ecclesiasticis.* Si vero sensus canonis sit, proponere tanquam do fido crcdondum, *quod ecclesia vel summus pontifex extra dominium temporale sanctae sedis* ius *habeat* in *corpora hominum, invitis guberniis quibus subduntur illi homines,* huic ille adquiscere nequit, et clarius exprimi cupit, ac patrum sententias hac super re inquirendas.

558. *Gastaldi Salutiarum* (n® 10Ô). — Iuxta alium, vox *anathema* esset mutanda in alias voces opportuniores „non est catholicus vel „crrat a fido®.

In canone I censet voci ^singulis" aliam addendam esse, nempo rhominibuau; et voces *observari et excoli* mutandas in rhaberi et observari".

In canone IV expungendas voces ,ex variis dissitisque christiani nominis societatibus®; nam dioeceses singulae sunt totidem distinctae societates. En canon reformatus: „Si quis dixerit, Christi ecclesiam non osso unum in so corpus, quod constat ex omnibus fidelibus per orbem dispersis, eadem communione tum interna tum externa inter so unitis; sed eam esso difleusam per omnes societates, quao quolibet modo ebristianum nomen usurpant, aut varias societates ab invicem fidei professione sciunctas, etc?

In canone VI, quoniam voces ^proscribit et damnat" sunt nimis dura, canon reformetur ita: rSi quis dixerit, ecclesiam catholicam non obligari ex ipso Christi praecepto ad docendum omnes sectas religiosas a sua communione separatas esso extra veritatem ..., ideoquo omnes alias' sectas religiosa ab ecclesia catholica esso tolerandas, etc?

Ni mutentur verba canonis IX, timet ansam praeberi protestantibus, dum patet ex ipsis vocibus aliud quam verbum Dei revolatum *directe* vel indirect, *explicite* vel *implicite,* supponatur obiectum fidei; proinde conficiendus sic canon:

rSi quis dixerit, ecclesiao' infallibilitatem restringi *solum* ad ea quae *directe* in divina revelatione continentur, non *vero etiam extendi ad ea omnia quae cum veritatibus directe revelatis ita connexa sunt, ut indirecte* in verbo *Dei contineri dici debeant, cum sine illis revelationis depositum integrum custodiri nequeat;* anathema ait?

559. *Lynch Torontinus* (n· 52). — Alius optat, ut canon VI reformetur ita: „8i quis dixerit, illum agendi modum, quo ecclesia catholica omnes secla religiosas dictas' a sua communione separata pro-

• *aut* ed.
' *desineret* eri.
• *divino iure* ed.
‹ *attinent* ed.

• *certe* ed.
• r· . ed.

M·

scribit, divino iure non praecipi, aut de veritate ... ab ecclesia in *gremio suo* fovendas et tolerandas esse; anathema ait/

Ad eanonem VII in fine adiungatar post ^desinat ĕsse *„ac si portae inferi adversum eam praevaluissent;* anathema sit/

CanoDem X mutandum esse sic: rSi quis dixerit, ecclesiam non es.«e societatem perfectam, aut tanquam aliae societates saeculares dominationi saeculari| subiici debere; anathema ŝit.

560. *Tamretz Kcrkukensis et Asmar Zakueufis* (ne90). — Alii duo volunt, ut canones reformentur hunc in modum :

Canon I: rSi quis dixerit, nullam n Chnsto Domino fundatam esso peculiarem societatem, in qua tantum divina ipsius religio existât atquo expressa sit, sed eamdem α singulis seorsum. non habita etc." ut in schemate.

Canone II deleatur rv̆icissitudinibus et ponatur B in cingulari «transformationi4.

Canon III: «Si quis dixerit, Cbri-ti eeclesiam non C3«e societatem externam ac visibilem., sed totam internam ac invisibilem; anathema sit/

Canon IX: «Si quis dixerit, ecclesiam non cmo infallibilem in definitionibus fidei ct morum, ct in omnibus circa quao sibi attribuit infallibilitatem; anathema sit *

Canone X tollantur voces .sed collegium", quarum sensus est obscurus.

Canone XΠ post vocem *salubribus addantur verba Tsivc spiritualibus, sive t̆emporalibus

Canone XIII tolhntnr verba .extra quam nemo salvus esse p̆otest et addatur canon alius in quo sic ponatur: nSi quis dixerit, aliquem extra ecclesiam salvari posse; anathema sit."

561. *Grant Suth icarcensis* (n· 119). — Notat alius: Canon VI: eSi quis dixerit, amorem illum c veritatis, quo ecclesia catholica omnes etc.' ut in schemate.

562. *La Lastra Hispalensis* (n· 109). — Censet alius praeferendam primam partem canonis I, quae legitur in adnotationc 50 [622 b).

Ut omnis ambiguitatis tollatur locas in canonisVII redactione, haec subiungit ad finem r.. . deviet, *aut prae corruptione et depravatione tandem esse desinat;* anathema sit/

563. *Desprez Tolosanus* (n' 15). — In canone 1 alii praeplacct forma, prout legitur in adnotatione 50.

In canone 111 mutaret verba obscura rdivinarum p̆romissionum in ncui a Deo factae sunt promissiones s̆alutis ,

Canon IV melius reformaretur ita: „Si quis dixerit, ecclesiam non case unum in se corpus, sed varias societates, quae Christum ducem sequi se5 gloriantur, licet ab invicem professione fidei dissi-D dentes atque communione seiunctus, tamquam membra vel partes unam et universalem constituere Christi ecclesiam; aut eamdem veram et unicam ecclesiam per omnes societates nominis christiani diffundi et constare tamquam membris omnibus hominibus vere Christi fidem in quacumque illarum sectarum profitentibus; anathema sit-

Palat pressius damnari errores iansenistarum et regalistarum, si canon XI in duos dividatur, atque retenta prima parte cui adiungendn sint sequentia... **sed ininisterialem tantum a communitate fidelium derivatam;* anathema sita, condatur alius canon directo adversus regalistas hoc modo: Canon2 XII: «Si quis dixerit, potestatem quam hierarchae ecclesiae ad pascendos fideles divinitus2 acceperunt, non A esse a quavis civili dominatione liberam, ncqueindependentor ab eius consensu exercendam; anathema s̆it

564. *Trevisanato Venetus cum aliis ut supra num.* 133 (n®84). — Scribit aliuk: Canon I mutandus ita: .Si quis dixerit, ecclesiam catholicam non constitui christianx religione divinitus in anima diffusa; ct ipsam ebriatianam religionem a singulis seorsum, non habita rationo ad ullam societiuvni, quae vera Christi ecclesia «it, habm ot observari posse; anathema ait."

In canone IV ubi legitur *curias societates* ponatur *varias sectas.*

565. *P̆bic Massiliensis* (n· 61). Alius canones reformaret in hunc modum:

Canon I: .Si quis dixerit, religionem α singulis seorsum, non bibita relatione nd erdcaiain. rite observari ot excoli poaac; anathema sit."

Camm II: pSi qui!, dixerit, ecclesiam non evao eo fine α Chri-io institutam, ut homines aeternam salutem consequantur, aut quemlibet ab ea seiunctum per cuiusvis religionis cultum salvari posse; anathema sit."

Canon III: rSi quis dixerit, ecclesiam Christi non eoae ultimam ac supremum consequendae salutis oeconomiam, «ed cxpecundam esae aliam per novam vel pleniorem Spiritus sancti effusionem; anathema s̆it.

Camn IV : .Si quia dixerit, Christi ecclesiae corpus, proutl fideles omne» complectitur, ad errorem trahi p̆oí divinumque magisterium in quaestionibus fidei ct morum d̆efiniendi falli ipsum posse, aut aliua fallere; anathema sit."

Canon V : TS: quis dixerit, ecclesiam nnn esso usque ad consummationem saeculorum duraturum, neque ia iis. quibus a Christo donata est prnerogativis, ac constitutionis forma semper permansuram, red posse ab originali «ua institutione deviare, diversas ricusitudines ac transformationes pro temporum diversitate experiri, et etiam per depravationem ac corruptionem tandem desinerò; anathema sit.a

Canon VI: r8i quis dixerit, ecclesiam non esso flocieUtem veram, perfectam, inaequalem, visibilem, unam ac independentem, sed esse societatem imperfectam, aequalem, absque imperio, internam tantum ac invisibilem, saeculari dominationi subiectam, et eam variis diraitisque christiani nominis societatibus ab invicem fidei professione dissidentibus ac communione seiunctis compositam: anathema s̆it.

A canone XIII tollatur formula: rextra quam (ecclesiam) nemo salvus esso potest/

566. *AUou Meld^nsir cum aliis ut supra num. 25* (ıı· 41) — Plores alii notant: Canoni reformetur ad normam adnotationis 50 [622 b) : rSi quia dixerit, nullam a Christo Domino fundatam esse peculiarem societatem, in qua tantum divina ipsina religio extaret atque expressa esset, adeo ut Christiana religio a singulis seorsum etc. . . /

Canon II: «Si quis dixerit, ecclesiam α Christo Domino nullam certam nc immutabilem constitutionis formam accepisse, sed pro temporum diversitate. vicissitudinibus et transformationibus *in hac sua constitutione* subiectam fuisse, aut subiici posse; anathema sita In hac forma supprimuntur verba schematis ..aeque ac reliquae hominum societates4;* quoniam familia exempli gratia est immutabilis et permanens societas in sua constitutione. Addita sunt verba m *hac sua constitutione* ad vitandas falsas interpretationes, quibus immutabilitas extenderetur ad res disciplinae.

l civili sd.

' »m. ed.

» *quod* ed.

Canone III vocibus ^divinarum ꝑromissionum Ji substituantur pcui divinae factae sunt ꝑromissiones

Canon V: nSi quis dixerit, homines voluntario extra ecclesiam Christi viventes per cuiusvis religionis cultum salvari posse; anathema sit/

In canone VI veci *intolerantiam addatur ndogꝑnatienm ct expungantur ultima verba rideoquo omnes sectas ꝛetc. quoniam inutilia ct obnoxia criminationibus hostilibus contra ecclesiam.

Ad canoricm VIl mutetur vox *offundi* in *obnubilari;* item loco pdceinal dicatur rdcsinat ꝛxirtrrs

Canonia IX prima pars sic mutetur: pSi quis dixerit, ecclesiam non esse infallibilem ad ea proponenda qu.w in divina revelatione continentur, ct illam infallibilitatem non ad alia etiam extendi quao necessario requiruntur ꝛetc.

Canone X dicatur: Ecclesiam non esse societatem perfectum et sui inris/ sublata voce *collegii.* B Post verba „uut it i in civilil sociotato seu in statu eave, ut ../ addantur sequentia: rin his quao ad divinam suam missionem spectant/

Canone XII tollatur vox ncogendia. quae enfficienter per verbum „c<»crcendia praecedens significatur.

367. *Aronne Montis Alti* (n° 50). — Alii novem patres2 canones ita reformandos censent:

Conon I: „Si quis dixerit, nullam a Christo Domino fundatam esse peculiarem societatem, in qua tantum divina ipsius religio extarct atquo expressa esset, adeo ut Christiana religio ab unoquoque seorsum, non habita ratione ad ullam societatem, quae vera Christi ecclesia sit, rite observari et excoli pusse; anathema sit/

Canon II: „Si quis dixerit, ecclesiam a Christo Domino nullam certam et immutabilem constitutionis formam accepisse, eed aeque ac humanae societates C transformationibus subicctam fuisse aut subiici posse pro temporum diversitate et vicissitudinibus; anathema sit/

Canon III: nSi quis dixerit, ecclesiam, a Deo promissam et a Christo Domino institutam, non case societatem externam ac visibilem, sed totam internam atque5 invisibilem; anathema sit/

Canon IV : nSi quis dixerit, veram ecclesiam non esse unum in se corpus, sed quascumque societates, dummodo christiano nomine censeantur, quamvis ad invicem sint fidei professione dissidentes, aut communione seiunctae, tamquam membra vel partes unam et universalem constituere Christi ecclesiam: anathema sit/

Canon XIl reformandus hoc modo: „3i quis dixerit, a Christo Domino ... per leges *externam disciplinam respicientes, deviosque et contumaces exteriori iudicio ac salubribus poenis coercendi;* ana- D thema sit/

Canon XIII: eSi quis dixerit... praeter *eam cuius Romanus pontifex est risibile caput, unam, sanctam, catholicam et apostvlicam;* anathema ait/

568. *Margumje Augustodunensis cum norem aliis ut supra num.* 27 (n° 67). — Decem alii patres optant, ut canones ita reformentur:

Canon I: „Si quis dixerit, fundatam non fuisse a Christo Domino societatem peculiarem, iu qua sola eius religio integra subsisteret et rite coleretur; anathema sit/

Canon II: „Si quis dixerit, ecclesiam a Christo Domino nullam certam et immutabilem constitutionis formam accepisse; anathema sit/

Canon III: pSi quis dixerit, ecclesiam non esse societatem externam et conspicuam, sed mere internam ac invisibilem; anathema ꝛit.

Canon IV: pSi quis dixerit, varias christiani nominis societates, licet ab invicem dissidentes, universalem ct unam tamquam partes aut membra constituere Christi ecclesiam; anathema sit.®

Canon V: eSi quis dixerit, per quamlibet Christianam societatem, aut etiam per qunmcumque religionem homines ad salutem aeternam duci posse; aut extra viam salutis non esse, quia ad ecclesiam nullo modo pertinent; anathema sit/

Canon VI: „Si quis dixerit, ecclesiam ex iniqua intolerantia, non autem ex divino salati hominum providendi mandato se gerere, quando religiosas sectas ab ipsa dissidentes condemnat; anathema ꝛit.

Canon VII: rSi quis dixerit, ecclesiam posse obscurari, corrumpi, aut matari, ita ut aliquando vel mo desinat, vel α divinitus revelata fidei et morum doctrina aberret, vel a constitutione, quam α Christo accepit, deviet; anathema sit/

Canon VIII: „Si quis dixerit, ecclesiam non perenniter duraturam, sed expecUndam osse novam aliam ct perfectiorem societatem religiosam; anathema fit/

Canon IX obscurus videtur, inquiunt, et excessivua propter indefinitum quam prae se fert obiecti infallibilitatis extensionem. Praeterea non attingit errores contra existentiam magisterii ecclesiae. Idcirco duo sunt canones ci substituendi:

Canon IX. „Si quis dixerit, non institutum fuisse a Christo in ecclesia magisterium, apostolis eorumque successoribus ab ipso commissum, per quod et integrum custodiatur depositum divinae revelationis, et eam homines edoceantur, et huic adversantes errores repellantur; anathema sit/

Canon X: rSi quis dixerit, ecclesiaml in exercendo hoc magisterio non esse, Spiritus sancti assistentia, secundum Christi promissa, infallibilem; anathema sit/

Canon XI (qui est decimus in schemate): nSi quis dixerit, ecclesiam non esse societatem divina institutione praepositis et subditis constantem; anathema sit/

Canon XII: rSi quis dixerit, episcopis competere solummodo ministerium et officium, non autem veram regiminis potestatem, Christi ordinatione ipsis propriam, et α subditorum beneplacito civilisquo auctoritatis dominatione liberam; anathema sit/

Canon XIII: „Si quis dixerit, potestatem illam esse tantum directivam. non nutem legislativam et indiciarían), quao etiam poenis canonicis reprimerò possit delinquentes; anathema sit/

Canon XIV: „Si quis dixerit, veram Christi ecetesiam non esse unam, sanctam, catholicam et apostolica!!), aut aliam esse quam ecclesia Romana; anathema sit/

569. *Ricca generalis Minimorum* (n 23). — Alius dicit: Canon I reformetur ut in ndnotaciono 50[622b]. Desiderat, ut fiat canon do infallibilitate Romani pontificis.

570. *Rodevi Faitscodunensis* (n“ 53). — Iuxta alium, canon I exprimendus itj : pSi quis dixerit, nullum a Christo Domino fundatam esse peculiarem societatem, in qua tantum divina ipsius’ religio extet atque expressa sit, adeo ut vera Christi religio a singulis seorsum, nulla habita ratione ad societatem, quae vera ipsius ecclesia est, rite observari et excoli possit; anathema ait/

lu canone II post verba *constitutionis formam*

› *socidate civili* ed.
1 Lege *Alius pater.*
• *ac* ed.

1 vn». ed.
5 tpriuf *divina* ed.

haec adiungantur: in *iis quae fidem respiciunt,* ne videatur includi immutabilitas quoad disciplinam.

In canone IV poet verba *unum in se corpus* addantur *ab omnibus aliis distinctum,* et ubi legitur *partes* adiiciatur comma.

Canon VI ita reformandus: .Si quis dixerit, divino iuro non praecipi, ut ecclesia catholica omnes religiosas societates a sua communione separatas proscribat et damnet, aut de veritate religionis opiniones tantum, non autem certitudinem haberi posse, ideoque omnes alias religiosas societates ab ecclesia catholical tolerandas esse; anathema ♯it

571. *Baillargeon Quebeeensis cum aliis ut supra num. 171* (ne 9). — Notant alii septem patres: Canon I reformetur ut in adnotatione 50 (622 b].

572. *Grimardias Cndurcensis* (n“ 13), — Alius reverendissimus pater reformaret canones ita:

Canon I: „8i quis dixerit, a Christo Domino non fuisse fundatam societatem peculiarem, in qua eius religio integra subsisteret et rite coleretur’; anathema sit/

Canon II: „Si qui· dixerit, ecclesiam a Christo Domino nullam certam ct immutabilem constitutionis formam accepisse, ac proinde illam posse mutari, sicut aliae societate»; anathema ♯it.

Canon IП: nSi quis dixerit, camdem ecclesiam non esse societatem externam ac conspicuam, sed mere internam ac invisibilem; anathema ♯it.

Canon IV: „Si quis dixerit ecclesiam a Christo fundatam non esse societatem perfecta unitate distinctam, sed ex variis separatane’ christiani nominis societatibus constare, per casque esse ubique diffusam; anathema sit♯

Canon V: nSi quis dixerit, non ewo necessarium ad salutem pertinere ad veram ecclesiam Christi, aut homines aeque per cuiusvis religionis cultum poase salvari; anathema sit“

Canon VI: „Si quis dixerit, ex iniqua intolerantia, non autem ex divino providendi hominum saluti praecepto, ecclesiam seso gerere, quando omnes religiosas sectas a sua communione separatas condemnat1; anathema ♯it.

Canon VII: 8Si quis dixerit, ecclesiam posse obscurari et corrumpi, ita ut a veritate doctrinae aberret, et a constitutione, quam accepit a Chriito, aliquando deviet; anathema sit.“

Canon Vili: «,Si quis dixerit, praesentem ecclesiam non esse ultimam ac supremam consequendae salutis viam, sed novam ct perfectiorem esse expectandam; anathema sit/

Canon IX: „Si quis dixerit, ecclesiam non cmo infallibilem etiam circa alia ac revelata, quotiescumque aliter non posset integrum servari depositum revelationis; anathema ♯it.

Canon X: „Si quis dixerit, ecclesiam non esse societatem perfectam ac proinde independentem in suo regimine ab omni dominatione temporali; anathema tit/

Canon XI: BSi quis dixerit, in ecclesia Christi omnes babero eadem iura, opiscoposque non fuisse donatos vera et plena potestate regiminis cum omni libertate exercenda, illosquo habere tantum nudum ministerium omni auctoritate destitutum ; anathema ■it/

Canon XII: rSi quis dixerit a Christo Domino ecclesiam non accepisse veram potestatem gubernandi, iubendi, poenisque salubribus contumaces etiam invitos plectendi, illamque non posse dirigere nial per consilia et suasiones; anathema sit/

1 03L ed.
’ *exeolerdnr ed.*

Canon XIII: PSi quis dixerit, veram ecclesiam, in qua sola omnia media salutis inveniuntur, non esse unam, sanctam, catholicam, et apostolicam Romanam; anathema ait“

573. *Vérot Sacannensis* (♯n 34). — Alius pator reverendissimus indicat canonem I esse obscurum et confusam, adeoque hunc illi substituendum consot .Si quis dixerit, veram Christi religionem in nulla peculiari societate ab ipso fundata existere ct conservari, sed a singulis seorsum inveniri et coli posso sine ullo respectu ad quamdam societatem, quao ipsius ecclesia sit; anathema eit/

In canone VI vox *intolerantiis* l mutetur in „agendi ♯rationem

Supprimatur canon IX In canone X loco voci» ,♯collegium substituatur „et ♯ndependentem

574. *Domenec Pittsburgeneis* (♯n 31). — Alius scribit: Deleatur vox .intolerantiam1;* quae in America septentrionali accipitur in sensum do civili ac externa intolerantia; substituatur illi vox *sententiam.* Deinde, verbum *praecipi* mutetur in */undatam esse;* et verbum .tolerandas ♯ase in *non proscribendas esse.*

575. *Mobile Versaliensis* (♯n 58). — Alius reverendissimus pater *quatuor* proponit canones de infallibilitate Romani pentitici·’.

576. *Bonnechose Rothomagensis cum aliis ut supra num.* 42 (n· 114'. — Septemdecim alii sic babent: In canone XII ea deleantur, quae videntur tribuere ecclesiae potestatem infligendi *poenas corporales* violatoribus legum suarum.

577. *Dupanloup Aurelianensis* (♯n 106). — Observat alius: Canone VII mutetur forma, et dicatur. „ü<3 posse offundi tenebris aut infici malis, ut...u Mutentur pariter verba male ambigua: .Depravata et corrupta tandem desinat ♯sse. Dicatur: „Depravau et corrupta tandem *finem ♯ccipiat*

Canonem IX prorsus deleri postulat, quia infallibilius in se non indiget definitione, obiectum vero eius iu schemate nimis extensum ct nimis indeterminatum est; nam non apparet quaenam veritates, praeter illas quae in revelatione continentur, possint esse obiectum infallibilitatis.

Canon X omnino tollendus. Conceptus societatis perfectae est incertus; vox *collegium* paucis obvia; ecclesia quidem non subiicitur civili dominationi: attamen dici non potest, nihil omnino esso in rebus quibusvis ecclesiasticis circa quod, si temporalibus sit mixtum, ullum civili potestati ius compelere queat. Quare, si retineatur canon, finis in hunc modum immutetur: ..Ecclesiam esse spiritualem societatem in ordine suo α saeculari dominatione liberam et independentem/

Canone XI *societas aequalium* vox obscura.

Canone XII. Post verba „iubendi per legesu, mutetur canon in bauc formam: „ac delinquentes subditos per poenae canonicas reprimendi ao compel-♯endi, ne in pravam partem accipiantur verba npoenis, coercendi, ♯ogendi

Canone XIII. Tollatur formula „oxtra quam nemo salvari ♯potest quae explicationem requireret, quam hic proferre impossibile est.

578. *Senestréy Ratisbonensis* (n® 26). — Alius vellet aliquem canonem adiicienduni canoni XII. quo damnaretur sententia eorum qui affirmant, „ecclcsiam et qui in ea legitime exercent potestatem divinitus’ collatam’, non posse quidquam, quod ipsa dirina lege praeceptum aut prohibitum non sitr fidelibus sub poena peccati gravis imperare/

l *tolerantiam* ed.
l ♯entur infra tub num. 601.
1 om. ed

Rationes: 1® quia non pauci homines qui seso A dicunt catholicos hanc pessimam sententiam tenent «t in variis libellis consignarunt; 2 quia hac persuasione ducti nonnulli decretum pontificium violarunt1*

579. *Monserrat y Navarro Barcinonensis* (n° 28). — Alius reverendissimus nd finem canonis XI addendum censet ... nsed subordinatalo ease inspectioni ac cautioni saeculari ratione supremi dominii; anathema sit/

Item sub fine XII ... nsed quoad haec ecclesiam mutuari potestatem u sacculari, idcoque eius legibus caso obnoxium debere; anathema eit,"

580. *Losana Bugellensi* (n° 66). — Observat alius, quod canon IX sit modo obscuro ot vago conscriptus.

581. *Pettinavi Nucerinus* (n® 86). — Alius reverendissimus desiderari eubiectum infallibilitatis censet in canone IX; unde vel huic addenda vel in altero camme exprimenda sequentia: „Si quis B dixerit ... infallibile hou magisterium non extare sive in episcopis in legitimo generali concilio congregatis. vel in solo Romano pontifice cum aliquid ad fidem morcare pertinens definit; anathema siL"

582. *Meirieu Diniensts* (n® 121). — In canone IX vellet alius antistes, ut clarius appareret obiectum infallibilitatis, hoc modo exempli gratia: „8i quis dixerit ecclesiae infallibilitatem ad ea tantum restringi, quae divina revelatione continentur, nec extendi ad omnes alias veritates, quae ab ecclesia *necessariae* existimantur, ut revelationis integrum depositum custodiatur; anathema sit/

583. *Mazzuoli Septempedanus* (n® 89). — Scribit alius: Canon IX melius obiectum infallibilitatis patefaceret, si sequenti modo redactus fuisset: „8i quis dixerit .. . continentur, nec nd alia etiam extendi, quae necessario requiruntur, ut revelationis depositum custodiatur, asseratur, explicetur et defen- C datur: anathema sit/

584. *Alemany S. Fraudaci* (n® 95). — Alius adnotat: Verbum canonis IX „continenturu sufficiendum per hoc *exprimuntur.*

585. *Zelo Acersanus et Salzano Tanensis(n°* 87).— Alii duo sic aiunt ad canonem IX: Doctrina huius canonis non videtur posse una definitione sufficienter explicari, tum propter multiplices errores damnandos circa varia obiecta infallibilitatis ecclesiae, tum propter diversum modum quo pro varietate eorum obiectorum ecclesia dicenda est infallibilis, tum eo quod non videatur eodem prorsus anathemate damnandus qui, verbi gratia, negat infallibilitatem ecclesiae circa facta dogmatica, ecu illo qui eam circa verbum Dei scriptum aut traditum negat Idcirco proponunt, ut canoni IX quatuor sequentes canones substituantur:

n8i quis dixerit, ecclesiae infallibilitatem non D extendi ad ca omnia quae in divina revelatione, sive scriptu, sivo tradita, et in hac eadem revelatione, sive explicite, sive implicite continentur; anathema sit/

BSi quis dixerit, ecclesiam erraro posso in varia propositionum damnatarum consura.nut etiam quando propositiones damnat in *globo;* anathema situ

n8i quis dixerit, ecclesiam erraro posso, quando iudicat do sensu librorum, sivo de dogmaticis factis, *eu mixtis; vel sustinuerit sufficere erga huiusmodi definitiones tantummodo obsequiosum silontium, non sutem internum mentis assensum; anathema sit/

nSi quis dixerit, ecclesiam erraro posso, quando iudicat do his omnibus, quao ad scientias etiam humanas pertinent, utpote contrarias directe vel indirecte verbo Dei, sive scripto, sive tradito, ita ut licitum sit fidelibus eas definitiones respuere; anathema sit/

586. *Lynch Carolopolitanus* (n® 80). — Alii reverendissimo canon I sic videtur mutandus:

nSi quis dixerit, Christi religionem in peculiari socictato ab ipso Christo fundata non fuisse vel ab initio constitutam, vel in ca tantum non semper excolendam, sed eam a singulis scorsim, non habita rationo illius societatis, quae vera ipsius ecclesia est, rite observari ct oxcoli posse; anathema sit"

Canone VI verba omnino mutanda sunt; omittenda praesertim vox pintolcrantiaea, ne haereticorum et malevolorum omnium in nos odia concitemus. Haec igitur proponenda videtur forma canonis:

„Si quis dixerit, ecclesiam Christi do veritate religionis opiniones tantum habere plus minusve incertas, et non certitudinem fidoi, idcoque eam sectas a sua fide et communione separatas ut falsas et al vera Christi religione alienas non debere damnare, vel eam ad hoc dixino iure non teneri; anathema ait/

Canon VII valdo obscurus est. Sic mutetur:

„Si quis dixerit, camdcm Christi ecclesiam ita posse offundi tenebris aut infici malis, ut α salutari fidei morumque veritate aberret, atque vera et sancta Christi ecclesia tandem desinat esse; anathema sit/

Canone XII postulat, ut quatuor interserantur voces, nempe ut loco rpcr legesa dicatur nper leges ecclesiasticas14; loco nac dcvios" dicatur „ac *filios* devios vocibus1 nextoriori suol iudicio addatur „ac5 salubribus poenis *ecclesiasticis* Id arbitratur omnino necessarium, no accusationes, contumeliae, rixae, vexationes super catholicos homines cumulentur, praesertim in iis regionibus in quibus acatholici numero praevalent. Isti enim persuasum habent catholicos, si unquam re publica potiantur, ex obligatione sibi a sua religione imposita evasuros esse haereticorum persecutores. Equidem falsa haec persuasio sensim sino sensu e protestantium animis excidere coepit; at cavendum est ne occasione huius canonis iterum recrudescat.

587. *Cardinalis Pecci Perusinus cum aliis ut supra num.* 33 (n® 92). — Novem alii censent: Canoni sic mutetur: nSi quis dixerit, religionem Christi non in societate peculiari5 ab ipso fundata existere, sed a singulis scorsim, nulla ad eam habita rationo, rite observari et excoli posse; anathema situ

Canone IH loco ndiviuarum promissionum../ dicatur: „Ciiristi ecclesiam/

Canon IV simplicius exponi possot his verbis: „Si quis dixerit, veram ecclesiam non esso unum in se corpus, sed ex variis dissitisque ebristiani nominis societatibus, sive chairitate, sive fidei professione seiunctis, constare, tanquam ex membris universalem Christi ecclesiam constituentibus; anathema sit/

Canon V mitioribus verbis dici posset: „8i quis dixerit, catholicam ecclesiam· iure divino non proscribere et damnare religiosas sectas a sua communione sciunctas; aut de veritate religionis etc... /

Canon IX: «,8i quis dixerit, ecclesiae infallibilitatem non extondi ad ea omnia, quae sunt cum revelatione coniuncta, ot necessario requiruntur, ut

i Alludit ad *Litteras Romanas* et ad ephemerides Augu- «tanaa quae *universales* audiant Integrum canonem cum idiactis aoimadveniooibui vide infra sub num. 603.

l tn e-L
• *loco* ed.
' oa. ed.
* *dicatur* sd.
• om. ed.
* *ecclesiam caUioiicam* ed.

revelationis depositum integrum servari possit; anathema sit.u

Canon XI: rSi quis dixerit, ecclesiam esse societatem aequalium; episcopos habere quidem officium et ministerium, non autem propriam regiminis potestatem divina ordinatione illis competentem ac libere exercendam; anathema sit®

588. *Carafa Beneventanus* (n 124). — Alius pater reverendissimas scribit: Canon 1 reformandus videtur hoc modo: nSi quis dixerit, *veram et perfectam* Christi religionem in nulla peculiari societate ab ipso Christo fundata *¿risiere;* sed a singulis seorsum *et independenter ab ipsa* rite observari ct excoli posse; *aut hanc societatem, in qua vera et perfecta Christi religio rite observatur ft excolitur, non esse veram ipsius Christi ecclesiam;* anathema ❦it

Canon III huic reformationi subiici potest: rSi quis dixerit, ecclesiam, ciri *divinae promissiones factae sunt,* esse societatem totam iutemam et invisibilem, ct non etiam externam ot *visibilem;* anathema sit.“

Canon VI habet verbum *intolerantiam,* quod cum iugiter a catholicae ecclesiae adversarii» usurpetur, vel in aliud mutandum censeo, vel sociandum verbis *quam vocant.*

In canone VIII verbum illud *praesentem* additum ecclesiae Christi caset expungendum, quippe cum frequenter ecclesiae catholicae hostes aaserere audiantur, *praesentem* ecclesiam a primaeva Christi institutione defecisse. Quare verbis *praesentem Christi ecclesiam* haec puto substituenda: ¸Ecclesiam α Christo institutam *vel* fundatam, quae nonnisi catholica est.u

Proponuntur integra Gcbcmota

Caput I.

Humani generis Beden.ptor ab exordio promissus et a prophetis praesignatus est.

589. *Kelieler Moguntinus* (n· 14). — Cum protoparente ❦ violata divina lego ct ipsi inimicitiam et indignationem Dei incurrissent, totaque in ipsis velut in radice humana natura corruisset, nc homines, quos ad imaginem ct similitudinem suam in tanto honore condiderat, misero et irreparabiliter perirent atque ita imidia diaboli irrita redderentur consilia bonitatis suae, Deus Pater, pater misericordiarum et Deus totius consolationis, statico post lapsum1, Salvatoris adventum, tauqunra universalis spei ancoram, eisdem promisit, qui diaboli upera destrueret ct lapsum genus humanum ad pristinam dignitatem erigeret. Hanc salutarem promissionem cum sanctis patribus renovasset, legem dedit, quae eiusdem Salvatoris adventum et opera multis inodis adumbraret ct figuraret, prophetasque suos divino Spiritu illuminatos misit, qui eiusdem Salvatoris adventum, vitam,opera, consummationem manifestius ct solemnius praedicarent et exprimerent. Christus quippe Filius Dei. do Virgine conceptus, in carne venturus, cius visibile et aeternum sacerdotium, expiatio populi per sanguinem ipsius, praedicatio evangelii, effusio Spiritus sancti, induratio populi hebraici. poenitentia gentium, ad Deum conversio voluntatum, remissio peccatorum, gratia iustitiae, fides piorum et per universum orbem in veram divinitatem multitudo credentium^ fundatio ecclesiae, eius pugnae, victoriae et perennis existentia, a tentationibus exercitatio, proficientium purgatio ct liberatio ab omni malo, indicii dies, resurrectio mortuorum, societatis impiorum perpetua damnatio, et regnum aeternum gloriosissimae civitatis Dei, eius conspectu immortaliter perfruentis. in huius viae scripturis praedicata ac promissa sunt, quorum tam mulla impleta conspicimus, ut recta pietate futura esse caetera confidamus1.

i Orn. ¡II. 15.

Caput II.

Promissus hominum SiIrator est ipse lesus Christus Filius Dei.

Hic ab initio mundi promissus, toties praenunciatus ct tamdiu expecUtus Salvator, qui futurus erat visibilia ot universalis sacerdos, magister et legislator, cuius regni non erit finis, est lesus Christus Filius Dei, quique conceptus de Spiritu sancto ox Maria virgine, humo factus7, in terris visus ct cum hominibus conversatus est1. Ipsum enim lesum filium Mariae virginis esse Christum Filium Dei, nd salvandas oves, quae perierant. a Patre missum, et ipse Pater testatus est, B cum apertis caelis de ipso dixit. Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui. ip<um audite4; ct ipse declaravit implens eas. quae de ipso erant scripturas, ot opera faciens, quae nullus potest facere, niai fuerit Deus cum eo; et confirmavit: ponens libere animam suam iliaque iterum resumpta resurgens ex mortuis gloriosus ct immortalis Et Spiritus sanctus ei testimonium reddidit requiescens super cuor iliumque fundatamque ab ipso ecclesiam complens rapientia, sanctitate et virtute.

Eundem vero lesum Christum esse Filium Dei naturalem, genitum, non factum, Patrique consubstantialem, et ipse lesus Christus de se testatus est, qui ad hoc venerat, ut testimonium perhiberet veritati. et divinitus inspirati apostoli ab ipso missi ad docudas et convertendas omnes gentes ubique praedicaverunt. Domino confirmante, sequentibus C signis, et patres ecclesiaequc doctorea universali et perpetuo consensu docuerunt ac propugnaverunt, et in omni loco ct in qualibet aetate martyres, confessores et virginea professione fidei, vitae sanctitate et sanguine effuso confirmaverunt, et per universum orbem ecclesiarum multitudo semper credidit ct tum in sacrosanctis mysteriis, tum in conciliis sive particularibus sive ©ecumenici nunquam non professa est.

Quam salutarem fidem una cum tot tantisquo testibus in caelis et in terra et haec sacrosancta, magna et generalis \'aticana synodus firmissime credit et solemniter profitetur.

llunc ergolesum, unigenitum Filium suum, splendorem gloriae et figuram substantiae cius, Deum verum de Deo vero, cum venit illa beata plenitudo temporis. Pater misit in hunc mundum, ut animam suam poneret redemptionem pro multis, ut Judaeis primum et gentibus regnum Dei praedicaret omnes- D quo per fidem in sanguine ipsius justificatos et adoptionem filiorum Dei consecutos congregaret in ❦num sibi condens populum sanctum, acceptabilem, sectatorem bonorum operum7.

Caput III.

Ad quem finem Christus ecclesiam instituerit?

Sed quoniam consummato opere redemptionis, postquam resurrexisset a mortuis sequo discipulis suis manifestasset, reversurus erat ad Patrem, qui ilium miserat, ut sederet ad dexteram eius, no visibilis sua ad homines missio cessaret et populi sua

1 8. AugusL. *be ctcilat. Dei,* lib. 10.
5 Ioan i, 14.
’ Baruch. III, M
4 Ifatth. XVU. 6.
bai. XL, X
Ioann. XI. 62l
I PeLU. 9; Tit. II, 14’

«anguino rodoinpti vagarentur tamquam oves non a habentes pastorem, occlcsiam vicariam sui instituit, ut in illa et per illam, sicut prophetae Spiritus «ancto afflati iam praenuntiaverant, perennem faceret usque ad consummationem sacculi suam visibilem in terris missionem, populosque, quos ob meritum «uae obodientino usque ad mortem crucie haereditate acceperat a Patre, doceret, regeret, sanctificaret atquo ita ultimum suae missionis finem consequeretur, qui Dei Patri· gloria, nominis sui exaltatione ct aeterna hominum salutol continebatur.

Caput IV.

he apostolorum institutione.

Ideo Christus Salvator noster duodecim ex discipulis suis elegit, quos et apostolos nominavit; ipsis tamquam amicis et commcnsalibus omnia, quae u Patro audierat, notu fecit iuasitquo, ut Spiritu sancto accepto ab Hierosolymis usque ad ultimos B terminos terrae profecti eorum, quae viderant ct audiverunt, testes existeront, evangelium ubique praedicarent, et omnes gentes docerent: Data est mihi omnis potestas in caelo et in terra. Euntes ergo docete omnes gentes; qui crediderit, salvus erit, qui non crediderit condemnabitur2.

Ut vero apostoli tamquam sacerdotes sanctificarent populum Dei, tamquam pastores illum regerent5, Christus Dominus fecit ipsis potestatem, qua in perennem memoriam sui Deo Patri sacrificium sui corporis et sanguinis offerrent·, gentes baptizarent5, peccata remitterent vel retinerent·, per manuum impositionem sanctum Spiritum darent7, solverent et ligarent super terram, quae essent soluta vel ligata ct in caelis5. Eisdem vero velati sigillum divinae missionis, qua illos donabat, spiritum sapientiae, sanctitatis et operationis signorum promisit et contulit.

Caput V.

Omnibus apostolis Christum Petrum praefecit.

Licet vero Christus Dominus eandem apostolis ordinis potestatem concesserit, non tamen aequalem cunctis iurisdictionis docendique auctoritatem adtribuit, sed Petrum omnibuaque praefecit eique plenam ad pascendam, regendam ct gubernandam universam ecclesiam, potestatem contulit, ut in tanta per terrarum orbem, quae futura erat, evangeli! diffusione ordo et unitas religionis servaretur ct ecclesia super Petrae soliditate firmata nullis tempestatibus labefactari posset Non enim alio modo intelligenda sunt verba illa divini architecti ecclesiae: Tu es Petrus et super hanc petram aedificabo ecclesiam meam et portae inferi non praevalebunt adversus eam; ct tibi dabo claves regni caelorum; ot quodeumquo ligaveris super terram, erit ligatum D et in caelis, ct quodeumquo solveris super terram; erit solutum ct in caelis8; ot illa alia: Ego autem rogavi pro te, ut non deficiat fides tua, et tu aliquando conversus confirma fratres tuos10; ac demum verba, quibus iterum ac tortio Salvator noster Simoni Petro dixit: Posco agnos meos, pasce oves meas11! nisi quemadmodum ecclesia per totum orbem ubique diffusa semper intellexit.

Caput VI.

De divina constitutione, quam ecclesia ab auctore et sponso suo Christo lesu accepit.

Quo tam solemni facto Christus instituit, ut populi praedicatione apostolorum evocati ad fidem, non singuli seonim, secluso quovis societatis vinculo, in spiritu et veritate Patrem adorarent, sed in unam quandam catholicam humano-divinam societatem convenirent, ut per totum orbem omnes uno ore et eadem fidei professione glorificarent Deum Patrem per unigenitum Filium eius Icsum Christum. Quam societatem ita voluit in sua constitutione esse determinatam, ut quicumque coctus, a fidei unitate vel a communione huius corporis seiuncti, nullo modo pars eius aut membrum dici possint: neque per varias christiani nominis consociationes dispersam atque diffusum, sed totam in se collectam penitusque cohaerentem in sua conspicua unitate indivisum B ac indivisibile corpus praeferre, quod est ipsum corpus mysticum Christi. Huius vero societatis regendae et moderandae potestatem non penes ipsam fidelium communitatem constituit, sed ut in tanta christiani nominis diffusione pax servaretur et divino quodam ordino caelestia dona u capite per Spiritum sanctum pontificum ministerio in omnia membra diffluerent, in ipso collegio apostolorum collocavit, quos et sacerdotes ordinavit et mysteriorum suorum ministros dispensatoresque effecit et revelatae doctrinae testes praedicatores atquo magistros constituit, ct legifera, iudiciaria et coactiva potestate instruxit. Do ipsis ait; Qui vos audit, me audit, et qui vos spernit, me spernit; qui autem me spernit, spernit eum, qui misit me1, et qui crediderit, salvus erit, qui vero non crediderit, condemnabitur2; et si quis eccle&iam non audierit, sit tibi sicut ethnicus et publicanus5.

C Haec est illa ecclesia, quae in paradiso terrestri praefigurata est, quao gratiarum divinarum flumine irrigatur ot cuius arbores fructus aeternae vitae producunt. Hoc est illud veritatis et iustitiae regnum, a prophetis toties praedicatum, in quo benedicendae erant omnes gentes, quodque Christus regendum accepit, nsqucdum ponat omnes inimicos sub pedibus suis, et delota morte et qui mortis habebat principatum, illud tradat Deo Patri, ut sit ipse Deus omnia in omnibus: haec est illa divinarum promissionum ot misericordiarum ecclesia, quae ex inexhausto bonitatis Dei Patris fonte ab initio descendens, per prophetas exculta, per incarnati Verbi ministerium operamque ultimo perfecta et consummata, in Spiritu sancto fundata est, qui in apostolos primum largissimo effusus, inde in filios adoptionis abunde diffunditur: haeo est illa beatissima ecclesia, quao sub Christo capite et hic D pugnat et in inferie purgatur et in caelis triumphat: haco est illa immaculata virgo et sponsa, quacum ipse Dei Filius in sanguine suo nuptias contraxit, ad quarum colcbrationem omnes populi convocantur quaeque divina virtute foecundata Dei filios generare non cessat.

Caput VII.

Christus instituit ecclesiam unam, sanctam, catholicam, apostolicam.

Ita Christus antiquas prophetias implens et modo naturae humanae congruente, suaque sapientia, virtute ot bonitate digno caelestem doctrinam et divinam roligionom, quam u Patre acceperat, hominibus promulgans ecclesiam in apostolis et per apostolos fundabat, ut pro destinatione et indole, qua ad

• Cone. Trid., sea. VI, csp. 7.
i Maith. XXVIII, 18 sq. Marc. XVI, 10
▮ lerem. XXX11I, 17; liai. LXVI, 19 iqq.
‹ Lac. XXII, 19.
• Matth. XXVIII, 19.
• Ioan. XX, 21 sqq.
’ Act Ap. VIII, 17.
• Matth. XVIII, 18.
• Mattb. XVI, 18. 19.
» Lae. XXII. 39.
H Ioan. XXI, 15 sqq.
1 Lue. X. 16.
8 Marc. XVI, 10
› Matth. XVIII, 17.

iUimitatam propagationem tendit, ex Spiritu· sancti inhabitatione, qui ei ad convertendas omnes gentes impulsum et virtutem inspirat, et re ipsa propter universalem quamdam diffusionem esset et vocaretur catholica: quam per apostolos atquo Petrum imprimi·. apostolorum principem et verticem, quem operis sui vicarium eidem contulerat precesse pastorem, ipse pastor ncternus pasceret, in qua fideles omnes eiusdem baptismatis lavacro abluti ot regenerati Christum induentes, membra fierent eiusdem corporis et vivi surculi eiusdem vitia suoque divino capiti et viti Christo fide, spe et chnritate coniuncti et inserti, nno cius spiritu ct virtute vivificarentur ac caelestium gratiarum ot charismatum dona abundanter perciperent, dum simul sacerdotum ministerio ct eadem sacramenta iidomque «anctitati» fontes ubique paterent ac eadem victima idemque summus pontifex Christus nb ortu solis ad occasum •o ipsum hostiam propitiationis ct laudis Deo Patri offerret omnibusque meritum suae sancti^imao passionis ct mortis applicaret De hac ecclesia una, sancta, catholica et apostolica ait Christus: Multi venient ab oriento et occidente et aquilone et austro, ot recumbent cum Abraam et Isaac et lacob in regno Dei1; et iterum: Et alias oves habeo, quae non sunt ex hoc ovili, et illas oportet mo adducere, et vocem meam audient ct fiet unum ovile et unus pastor'. Et Apostolus scribit ad Ephesios: Unum corpus et unus spiritus, sicut vocati estis in una spo vocationis vestrae; unus Dominus, una fides, unum baptisma; unus Deus ot Pater omnium, qui est super omnes et per omnia ct in omnibus nobis. Et ipse dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem prophetas. alios vero evangelistas, alios autem pastores et doctores ad consummationem sanctorum in opus ministerii in aedificationem corporis Christi, ex quo totum corpus compactum et connexum per omnem iuncturam subministrationis, secundum operationem io mensuram uniuscuiusque membri, augmentum corporis facit in aedificationem sui in charitato'. Et ad Corinthio·: Haec autem omnia operatur unus atque idem spiritus, dividens singulis prout vult. Sicut enim corpua unum est et membra habet multa, omnia autem membra corporis cum eint multa, unum tamen corpus sunt: et ita Christus. Etenim in uno spiritu omne· nos in unum corpus baptizati sumus, sive Judaei, sive gentiles, sive servi, sive liberi: et omnes in uno spiritu potati sumus Vos autem estis corpus Christi et membra de membro4.

Caput Vili.

Ecclesia est visibilis.

Hae quatuor dotes eccleaiao quas profitemur in symbolo,dum canimus: «Credo unam, sanctam, catholicam et apostolicam ₵cclesiam quatenus ad eius internum constitutionem spectant illainquo efficiunt, vocantur et sunt naturales ecclesiae proprietates, quao nec a vera Christi ecclesia divelli, nec alteri cuicumquo illegitimo christiano coetui convenire possunt; eaedem quatenus per externa et luminosa facta sese manifestant, eandem ecclesiam, quam suorum mysteriorum custodem et ministram- Christus constituit, cuique promissiones fecit, conspicuam et visibilem reddunt velati civitatem excelsam et illustrem in monte, quae abscondi non potest, aedificatam, seu voluti lucernam super candelabrum, quae sole iustitiae illuminata mundum universum luco suae veritatis illustrat Do ipsa ait Isaias: Et erit in novissimis diebus praeparatus mons Domini in vertice montium et elevabitur super colle»» et fluent ad eum omnes gentes; ct ibunt populi multi et dicent: Venito et ascendamus ad montem Domini et ad domum Dei lacob ct docebit noe vias suas et ambulabimus in semitis cius, quia do Sion exibit lex et verbum Domini de Ɉerusalem Non enim potuissent omnes ad Christi ecclesiam ut α·I portum salutis confugere» nisi omnibus manifesta et conspicua esistervi.

Caput IX.

Ecclesia nunquam deficiet.

Ecclesia Christi usque ad consummationem «acculi non deficiet Ipsa est illud regnum iustitiao et veritatis, quod in aeternum non dissipabitur'; illa caelestis Jerusalem. in qua est Dominus, quaeque non evelletur ct non destruetur ultra in perpetuum3; grex ille beatus, quem pastor unus pascet in sempiternum1. Nec unquam contra verbum Domini portae inferi praevalere possunt adversus ecclesiam, vel irritum cadere foedus illud, quod cum ipsa Christus pepigit3 et quo spopondit, se non derelicturum ecclesiam' orphanam, vel infringi illud vinculum, quo io sanguino illam sibi desponsavit in perpetuum Haec vero proprietas, qua ecclesia Christi est indeficiens, ita intclligcnda est, ut ecclesia in apostolis fundata ct ab apostolis per continuam et nunquam interruptam successionem dependens do generatione in generationem transeat et eandem semper fidem, eandem liturgiam eandomque determinatam constitutionem, quatn α Christo accepit, immutabiliter retinens ad finem usque saeculi eadem perseveret.

Caput X.

be, apostolorum successione.

Ut autem ecclesia usque ad finem saeculi duraret, divina ordinatione statutum est, ut commissa apostolis pascendi gregis auctoritas successoribue demandaretur et Petrus in euis successoribus perpetuo viveret. Non enim ecclesia Dei consistere posset pastoribus privata, qui illam gubernarent, et aeternum aedificium aeternum habeat fundamentum necease est.

Caput XI.

De episcopis.

Ex ipsis voro sacris litteris instruimur, statini post adventum Spiritus sancti apostolos voluntatem et ordinationem lean Christi fideliter execution! mandantes fundasse ecclesias, quibus praeficiebant episcopos, qui vicaria successione corumdem apostolorum locum obtinerent in munere regendi populum Dei, quorum non interrupta series nd nos usque pervenit, quemadmodum ecclesiastica ct universalis traditio docet. Undo ecclesia eemper credidit, episcopos canonice electos, consecratos et assumptos in apostolorum locum succedere, triplicis illius potestatis haeredes, quam apostoli ad pascendum gregem Dei a Christo Domino acceperant. De ipsis ait Apostolus, a Spiritu sancto positos caso episcopos regere ecclesiam Dei. quam acquisivit sanguine lun". Ipsi sunt primi ordinis in ecclesia sacerdotes, speculatores civitatis Dei, pastores gregis dominici, columnae domus summi regis, magistri populorum

• Lue. XIII, »», coL Mstlb. Vili, 11.
• loin. X, H.
• Epea. IV, 4 saqq.
‹ I Cor. XII, 11 aeq.
» I«L II, 2, 3.
' Daniel. II, 44; Il Reg. VII. 12.
• Ezeeh. in fin. Levit XXVI, 12; II Cor. VI, 16; I Cor. III, 16; Ierem. XXXI in tin.
« Ezech. XXXVII, 24ieq.; Ioan. X, 16.
• Iui. LV, 3; LIX, 20»q.¡ LX. 12. lerem. XXXIII, 14; XXXI. 31.
• Ioan. XIV, 18 ; Maith, in fin.
T Obco II, 19; Ephes. V. 23sqq.
• Act XX.

legitimi rerum fidei et morum iudices, qui sub Ro- A inano pontifico, visibili pastorum principe, divina potestate commissam sibi regant et moderentur ecclesiam l.

Caput XII.

De Domano pontifice, beati Petri principie apostolorum successore.

Cum Petrus Romanam ecclesiam rexisset et glorioso cruore consecrassct, factum est, ut episcopi, qui canonico electi et consecrati Romanam cathedram ascenderent, a tota ecclesia agnoscerentur ac re ipsa essent veri ct legitimi successores Petri, in quos tota illa primatus potestas transmittitur, quam Petrus ad pascendum univorsum dominicum ovile a Christo Domino acceperat. Ideo ecclesia catholica apontolicis traditionibus instructa et a Spiritu sancto edocta semper et ubique grato anirno agnovit et inconcussa fide credidit, sanctam sedem apostolicain et Romanum pontificem in universum orbem B tenere primatum ct ipsum Romanum pontificem successorem esso beati Petri principis apostolorum et verum Christi vicarium, totius ecclesiae caput et omnium Christianorum patrem ct doctorem exsistere et ipsi in beato Petro pascendi, regendi et gubernandi universam ecclesiam a Domino lesu Christo plenum potestatem traditam esae; quemadmodum etiam in gestis occumenicorum conciliorum et in sacria canonibus continetur. Haec cat illa antiquissima, beatissima et gloriosissima Romana ecclesia, cui duo apostolorum principes totam cum sanguino doctrinam profuderunt, quam Deus constituit columnam, arcem et propugnaculum fidei, io qua est vera et plena christianae religionis soliditas, quaeque immaculatam semper conservavit illam doctrinam, quam a suis fundatoribus accepit.

Caput XIII.

De exercitio divini ecclesiae magisterii.

Haec catholica et apostolica ecclesia, foccunda sanctorum mater, cui utriusque foederis scriptura testimonium reddit, quae super columnis episcoporum consistens, super fundamento Romani pontificis aedificata, ipsi angulari lapidi Christo lesu, auctori omnis vitao salutaris, innititur, divinum sibi commissum docendi omnes gentes munus exercet: sive cum in oecumenicis synodis sub auctoritate Romani pontificis res fidei et morum definit, sivo cum per universum orbem diffusa eandem cum Romana ecclesia, quae omnium ecclesiarum est mater et magistra, doctrinam promulgat, sive cum per suum caput, ad quod omnia membra conveniant necease est (vel: ad quod necease est convenire omnem ecclesiam, quodquo eodem cum universo corpore spiritu veritatis vivit), quaenam ait apostolica traditio et ecclesiastica praedicatio christianos populos D edocet.

Caput XIV.

De mirabilibus ecclesiae a Christo Domino factis promissionibus.

Haec est illa ecclesia, quam Christus dilexit, ct scipsum tradidit pro ea, ut illam sanctificaret, mundans lavacro aquao in verbo vitae, ut exhiberet ipso sibi gloriosam ecdesiam2;* non habentem maculam aut rugam, aut aliquid huiusmodi, sed ut sit sancta ot immaculata. Pro eius fide et sanctitate iamiam moriturus oravit Patrem suum, cum dixit: Sanctifica cos in veritate. Sermo tuus veritas est. Sicut tu mo misisti in mundum, et ego misi eos in mundam. Et pro eis ego sanctifico meipsum, ut sint ct ipsi sanctificati in veritate. Non pro eia autem rogo tantum, sed et pro eis, qui crediturl sunt per verbum eorum in me: ut omnes unum sint, sicut tu Pater in me, et ego in te, ut ct ipsi in nobis unum sint: ut credat mundus, quia tu me misisti. Et ego claritatem, quam dedisti mihi, dedi eis, ut sint unum, sicut et nos unum sumus. Ego in cis et tu in me: ut sint consummati in unum et cognoscat mundus, quia tu me misisti et dilexisti eos, sicut et me dilexisti1. Cui ecclesiae et post resurrectionem suam ascensurus ad Patrem pollicitus est, sc cum ipsa ut magistrum et sacerdotem futurum omnibus diebus usquo ad consummationem saeculi, suumquo ei missurum esse a Patro spiritum2, qui apud ipsam permanens et in ipsa inhabitans in aeternum, fidem, spem cbaritatemque in cordibus diffunderet, superna charismata largiretur, ad regenerandos populos divinam ei virtutem inderet et omnia suggereret, omnia inspiraret eamque in omnem veritatem introduceret. Et ipsi prophetae iam pracnunciavcrant effusum iri8 in ecclesiam Christi Spiritum sanctum, qui omnes filios Dei4 doceret, a peccatis ablueret1, legem in corde conscriberet·, et velut indeficiens fons aquarum7 totum agrum dominicum inundaret. De hoc Spiritu locutus est Deus per Isaiam: Hoc foedus meum cum eis, dicit Dominus; spiritus meus, qui est in te. et verba mea, quae posui in ore tuo, non recedent de oro tuo et do ore seminis tui et de ore seminis seminis tui, dicit Dominus, amodo et usquo in sempiternum8.

Undo catholica et apostolica ecclesia semper et ubique credidit se esse illam civitatem, in qua inhabitat Dominus, templum non manufactum® Spiritus sancti, sponsam et corpus Christi, ecclesiam Dei vivi, columnam et firmamentum veritatis.

C *Non* enim potuisset ecclesia Dei finem, propter quem condita fuit, consequi, nisi a suo caelesti sponso Spiritum sanctum perenniter derivaret, qui mentes et corda fidelium ad Deum converteret ipsique ad regenerandos sacerdotum ministerio populos infunderet Dei virtutem, neque Christianus populus ecclesiae crederò et se suamquo aeternam salutem eidem tuto committere (quod et Christus Dominus mandavit et relatio illa exigit, quae est inter filios et tantam matrem), nisi constaret sanctam ecclesiam catholicam et upoetolicum a Spiritu sancto illustratam et edoctam in conservanda proponenda et definienda revelata doctrina et in his, sine quibus fidei depositum integrum custodiri et finis, propter quem condita est ecclesia, obtineri nequit, errare non posso.

'Si quis dixerit per hanc nostram declarationem et definitionem fuisse mutatam constitutionem ecdesino et non illam ac eandem explicatam, vindicatam et servatam, quam prophetae pracnunciavcrant, Christus unigenitus Filius Dei vivi in apostolis instituit, apostoli secundum eundem Christi spiritum eandemque mentem re explicaverunt ac verbo successoribus tradiderunt quamque ecclesia Christi a Spiritu sancto edocta semper retinuit et praedicavit, anathema sit

l *Ct.* epistolam Nicolai pontificis ad episcopos Galliae. (Mansi. XV. 697 a J

« Ephes. V. 25. 28.

» Ioan. XVII, 17 seqq.

» Ioan. VII, 38; XIV. Iβ. 17, 26; XVI. 13; Acti. 4. 8; II, 4 ; Rom. V, 5; VIH. 14-16.

• loel II. 98; bat XLIV, 33; Zxcchar. XII, 10.

‹ I»L LIV, 13; Deat XXXI. 34.

• Inai. SLHI, 25; XLIV. 22; lerem. XXXI, 34; Eioch. XXXIX, 25; XXXVI, 25; Mich. X. 18; Act X, 43.

• Dent XXXI, 33; EiecL XL 1»; XXXVL 26.

’ Isai. XII, 8; XLIV. 3; LV, 6; Ewck XXXVL 25 aqq.; Zachar XIII. i; XIV, 8; loeL III. 18.

• bat LIX. 91.

• I Cor. III. 16; Apoc. XXI, 22.

W·

Caput XV.

Cum extra ecclesiam nulla sil salus, eam omnes ingredi divino iure tenentur.

Cum Christus hominibus a Patre sit datus, ut esset universalis magister, cui omnes crederent, legislator, cui obedirent, et summus sacerdos, a quo peccatorum remissionem et spiritum adoptionis acciperent, nec enim aliud nomen est sub caelo datum hominibus, in quo oporteat nos salvos fieri1; et eum ecclesia ad hunc finem sit instituta, ut nomine et auctoritate Christi doceret et regeret omnes gentes ipsisque meritum passionis Christi applicaret: semper credidit eadem ecclesia, se esse societatem, quae ad salutem consequendam ex constituta divinae providentiae lege necessaria exsisteret, in quam proinde omnes divino iure ingredi tenentur, ut membra corporis Christi mystici effecti ipsique capiti Christo coniunrti, peccatorum remissionem et I spiritum adoptionis accipiant, secundum Christi doctrinam et mandata vivant Deoquo Patri dignum et beneplacitum cultum per summum sacerdotem lesum Christum exhiboant Ipsa eat arca a Deo fabricata ct hominibus donata, in quam quisquis se recipere neglexerit, peribit duranto diluvio; ipsa est illa domus, extra quam quicumquc agnum comederit, profanus est; ipsa est illa caelestis Jerusalem, ad quam gentes confluere debent, ut legem et verbum Domini excipiant. Nec quiiqu&m habebit Deum Patrem, qui non habuit ecclesiam matrem.

Catholica voro doctrina, qua secundum propheticam et apostolicam praedicationem credimus, extra ecclesiam non case salutem, non ita intelligenda est, oc si omnes, quibus evangelium non est praedicatam, quique aquis baptismatis non fuerunt ablati nec visibilis ecclesiae communioni potuerunt coniungi, debeant in aeternum perire, sod ita semper C fuit intellecta a catholica ecclesia et intelligendam esse haec sancta synodus decernit, ut interna externaque communio cum ecclesia catholica ad salutem obtinendam ox praestituto providentiae ordine necessaria existât illisque non sit spes salutis, qui cum evangoliam audierint et ecclesiam cognoverint, in illam ingredi et in eadem secundam divinas leges vivere usque ad mortem, superbo contempserint.

Illos voro, quibus evangelium non est praedicatum, qui Christum non cognoverunt, debemus Dei providentiae relinquere, cuius arcana consilia ot indicia nequeunt humana cogitatione penetrari, qui pro saluto omnium proprium Filiam suum morti tradidit, qui vere vult omnes homines salvos fieri, et ad agnitionem veritatis venire, neque facienti quod in se est denegat gratiam.

Ideo reprobamus ot detestamur impiam aeque ac ipsi rationi repugnantem do religionum indiffe- D rentia doctrinam, qua filii huius sacculi, veritatis et erroris sublato discrimine, dicunt, omnibus aeternae vitao portum ex qualibet religione patere. Pariter reprobamus impietatem illorum, qui claudunt regnum caelorum ante homines, falsis praetextibus affirmantes, indecorum vel ad salutem minime necessarium esse, deserere religionem etsi falsam, in qua quis natus vel educatus vel institutus est; aut qui contendunt, do veritate religionis opiniones tantum plus minusve probabiles, non autem certitudinem haberi posso.

Atque adeo si quis dixerit, ipsam christianae religionis et ecclesiae doctrinam, liturgiam, virtutem et constitutionem, quao eandem ecclesiam α Deo procedere suadent; spiritum prophetiae, sanctitatis et operationis signorum, quo illam Deus divino quodam charactere signavit; bebraicam ct Christianam traditionem ct scripturas, quae factum divinae revelationis exhibent ciusquc ab initio mundi usquo ad nos historiam luculenter testantur; venerandam antiquitatem, qua eadem ecclesia ab apostolis por continuam, nunquam interruptam omnibusquemanifestam episcoporum successionem ad nos pervenit, semper eandem fidem, eadem sacramenta, eundem cultum et eandem existendi formam, quam prophetae praenuntiaverant et Christus instituit, immutabiliter retinens; eius admirabilem fundationem, propagationem et conservationem, quae in ipsa Dei sapientiam ct virtutem patefaciunt; ipsam denique internam illuminationem ct inspirationem qua Deus aperit corda hominum iliisque, ut suam christianum ct catholicam religionem suscipiant, persuadet: non osse sufficientia argumenta et satis manifestas notas, quibus homines veram religionem ot ecclesiam a quacumque fraudis et mendacii operatione certo et absque erroris formidine discernere, illam fidenter amplecti et in illa firmiter usque ad mortem perseverare possint et debeant, anathema ait.

IL

590. *Sub hoc numero exhibetur in* ***Synopsi analitica*** *typis cusa integrum schema ab episcopo Transsilraniensi propositum. At, uti alias monui, episcopus ille schema novum ‹quaquam composuit, sed illud quod episcopus AIoguntimis in varia exemplaria autographice ediderat ne mutatis quidem plerumque verbis exscripsit ila, ut qui unum legerit, alterum legisse dici possit. Quare ab eo recudendo abstineo, satis habens varias eius lectiones casque admodum paucas lectoribus praebuisse. Siglo A Moguntini, B Transsilvaniensis episcopi schema designatur.*

Capul I. Lin. 14, cum aanctis patribus *A:* cum antiquis patribus *B.* Lin. 36, caetera *A* : aeterna *B.*

Caput II. Lin. 16, iliaque iterum resumpta *A:* et iterum sumendo eam *B. Lin.* 18, ei testimonium *A:* testimonium ei *B.* Lin. 22, naturalem genitum *A:* ab aeterno genitum *B.* Lin. 31, confessores et virgines *A;* confessores, virgines *B,* sed in codice *et* habet etiam *B.* Lin 45, pro multis *A :* pro toto mando *B.*

Caput III. Nihil immutatum in codice, sed in editis deest *erat* lin. 3.

Caput IV. Lin. 22, operationis signorum *A:* operationem signorum *B.*

Caput Γ. Lin. 2. ordinis potestatem *A:* solvendi et ligandi potestatem *B.* Lin 3, cunctis iurisdictionia docendique auctoritatem *A:* cunctis regiminis auctoritatem *B* Lin. J. firmata *A:* fundata *B*

Caput VI. Lin. 5, in unam quandam catholicam humanu-divinam societatem *A:* in unam sanctam universalem societatem *B.* Lin 20. loco *pax servaretur* edita habent *persecaretur* contra codicis fidem. Lin. 27. ct coactiva potestate *A:* et coercitiva potestate *B.* Lin. 32, sicut *om. B.* Lin. 34, gratiarum divinarum *A:* gratiarum Spiritus sancti *B.* Lin 46, *ipsius* ante *Verbi* add. *B.*

Caput VII. Titulus ita habetur in B: *Qua de causa ecclesia Christi catholica appelletur et sit.* Lin. 11, quam -4; *et B.* Lin. 14, *eam* ante *pasceret* add. *B.* Lin. 39. *quosdam quidem apostolos* om. ed.. sed habetur in codice.

Caput Vili. Titulus in *B* est huiusmodi : *Quibus proprietatibus ecclesia visibilis reddatur et conspicua.* Lin. 7. cuicumque illegitimo christiano *A:* cuicumque ab ea seiuncto christiano *B.*

Capita IX, X, XI. Nihil immutatum.

Caput XII. Lin. 2-4, ut Romani episcopi agnoscerentur *B,* omissis *qui canonice — a tota ecclesia* Lin. 5, re ipsa om. *B.* Lin. 19, traditam *om.* ed.

» Act IV. lì.

Caput XIII. Lin. 4, eupor fundamento Romani pontificia -4; super fundamento Petri et illius sueccssorum *B.* Lin. 12, *finis ita se habet in B:* quae omnium ecclesiarum est mater et magistra, ad quam necesso est convenire omnem ecclesiam, quacnam sit apostolica etc. *reliquia omissis.*

Caput XIV. Lin. 30, Et ipsi *A:* At ipsi *B* per mendum typi. Lin, 3d, et de ore seminis seminis tui *om. B.* Lin. 48, derivaret *A:* acciperet *B.* Lin. 49, converteret... infunderet ... credere ... committere **J**; convertat ... infundat . . . crederet ... committeret *B.* Lin. 63, *rerba* quod ct Christus *usque ad* et tantam matrem *om. B.* Lin. 67-61, et edoctam in his, quao nd religionem spectant, erraro non posso *B, reliquis omissis.* Lin. 61-71, *integra periodus* nSi quis ... anathema situ *deest in B.*

Caput XV. Lin. 28, praedicationem *A:* doctrinam *B.* Liu. 46, suum *om. B.* Lin. 55, *verba* plaudunt regnum caelorum ante homines" *om.B.* Lin. 56, affirmantes *A :* inducti affirmant/?. Lin. 59, est *post* natus *B.* Lin. 68, hobraicam et ebristianam traditionem ot scripturas *A :* veteris et novi foederis scripturas *B.* Lin.71, venerandam antiquitatem *A:* venerandum primorum saeculorum traditionem *B.* Lin. 79, ot conservationem *om. B in editis, sed habet in codice.* Lin. 84, sutis *om. B.* Lin. 89, perseveraro possint et debeant, anathema sit *A:* perseverare possint, cum ecclesiam catholicam tot divinitatis signis illustratam respuat, Christi Domini sententiam incurrit dicentis: Qui ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus et publicanus *B.*

III.

591. *Monetti Cerriensis* (n* 17). — Vix ac potuimus, statim in schema de Christi ecclesia intendimus animum. Ut autem illud perlegimus, sese nobis praebuit volut opus maxima commendatione dignum, cum nesciamus an in eo theologorum dogmaticae commissionis sapientia magis quam eruditionis copia refulgeat. Quare sanctissimo domino nostro papae Pio IX pontifici vere maximo plurimao habendae sunt gratino, cuius sapientia ot providentia factum est, ut ad oxpeditiorem viam sternendam solutionibus conciliaribus viros eligeret doctissimos ot eruditissimos, qui pro ecclesiae univorsae bono tot labores sustinuerunt.

Nihilominus, cum nonnulla datum nobis sit deprehendero quao in melius commutari posse vidontur, ea vobis, reverendissimi patres, examinanda subiicimus, quatenus pro vestra sapientia iudicetis quao recipienda sint, quao reiicienda. Conscribam igitur schema do Christi ecclesia cum iis omnibus modificationibus quas induccro arbitrati sumus, et postea eas vindicaro quibusdam animadversionibus conabimur. Sit itaque1:

Dius episcopiis sereus sercarum Dei sacro approbante concilio ad perpetuam rei memoriam.

Supremi pastoris apoetolicum ministerium, in quo Dei ineffabili providentia, et misericordia, positi sumus, sollicite continuo nos urget, ut nihil praetermittamus, quo via, quao ad vitam ct salutem ducit aeternam, omnibus hominibus pateat5. Cum igitur Deus ac Salvator noster totius salutiferae doctrinae veritatem, et mediorum «alutis thesauros in ecclesiam suam quasi in depositorium dives contulerit, ut omnes sumant ox ca potum vitao3, in primis ipsa vera ecclesia et errantibus indicando, et fidelibus instantius commendanda est, ut illi ad viam salutis adducantur, hi autem in ea confirmentur, et proficiant1. Quare nostri muneris esso ducimus potiora catholicae doctrinae capita3 do ecclesia1 exponere, et gra&santes oppositos errores subiectis canonum articulis condemnare.

Caput I.

De ecclesia utpote de corpore Christi mystico1.

Quamvis divina bonitas diversis modis multisque mensuris semper quidem humano generi consuluerit6, attamen cum beata illa venerit plenitudo temporis, unigenitus Doi Filius in similitudinem hominis factus, humanam naturam assumpsit, ut cunctos homines in tenebris et in umbra mortis sedentes ad lumen et ad agnitionem veritatis adduceret, eisque pretiosi sui sanguinis effusione aeternam promereretur vitam in caelis·.

At eam Christus Dominus non aliis daturum esse constituit, nisi qui per sacrum regenerationis lavacrum omni culparum sorde mundentur, sibi tamquam supremo capiti fide, spo, charitate iungantur; ac caelestium denique gratiarum, et charismatum donis cumulentur7. Undo mysticum illud Christi corpus progignitur, in quo tantummodo oportet nos salvos fieri®.

Caput II.

De ecclesiae institutione9.

Cum autem Christus lesus ubique terrarum homines huius mystici corporis participes efficere, in eoque arctissimo devinciri nexu, regi, et conservari usque ad consummationem saeculi voluerit10; postquam in ligno crucis pro totius mundi saluto mortem obierit, et priusquam ad caelum ascenderet, apostolis, atquo in eorum persona successoribus omnibus eam cum sancti Spiritus communicatione potestatem commisit, quam a Patre receperat, vi cuius credendam interius, exteriusquo profitendam fidem proponere; visibilia Dei mysteria, quibus interior

1 Pro vocabulo *crescant* posuimos *proficiant,* utpote vocabulum magis accommodatum ad ruxm *saluti* ad quam illud refertur.

1 Sustulimus illud *verae* cum catholica doctrina non poeait non esse vera.

› Maluimus dicere *de ecclesia* quam de *ecclesiae natura, proprietatibus,* et *potestate,* quatenus iu toto et partes continentur. Praesertim rum haud dici fortasse potuisset de natura, proprietatibus, et potestate ecclesiae, cum et proprietate?, et potestas ecclesiae iu ip«a ecclesiae natura includuntur.

‹ Ea de causa caput I ita inscribere putavimus·, quia dubitare qnis poa«et au ecclesiae integra definitio aptanda adamusslm sit definitioni corporis Christi mystici.

* Incepimus ab hac pulcherrima et verissima divi Augustini sententia, quippe quae magis apta visa nobis sit, ut pro fundamenti loco inserviret.

· Finis ultimus incarnationis et pa&douis Chruli ideo adiectus fuit, nt inde rectius appareret cur fuerit corpw Christi mysticum effecturo, et quam ob cansan aeternam vitam non consequantur, qni extra ecclesiam sunt.

7 Haec, ut quisque intdligit, schematis modificatio ab ordine redaction! nostrae exigitur.

" Uniusmodi consectarium legitime descendit, petilo illo ultimo saperia· memorato corporis Christi mystici fine,

Inscriptio huius capitis alia quidem e»t ab ea diversa quae in schemate legitur. At utotra videtur fortasse praeferenda non solum quia ilhm supponit, sed potissimum quia net impellit ad rem pertractandam «Uounopem necvasariam. qualia est *ecclesiae divina institutio.* Etenim quod dici de ecclesia posset, Id pendet omnino ah eius institutione. Profecto ab completa descriptione institutionis ecclesiae deduci facile peasant sive immediate, sive mediate omnes eius veritate·» unda existimavimus de eadem txprtMM Ptii<aem tacvrt.

10 Verba bar tenus prolata connexi anear indicire pos·e censemus inter caput primum, et srcandnm, bene autem an male» videant reverendissimi patres: agitur hic de re valde difficili, de qua quidem optimi sunt ipsi iudire

* Adnotationes margini inferiori adacriptas anetor ipse novi schematis addidit

• Verba .et qui ... perveniant* ideo expungere existimavimn·, qu»«d qui in tenebris, et in umbra mortis sedent, videntur includi in illis omnihas Aomíniówjr, de quibus supra.

Cf. 8 Irenaenm *adversus haerete** lib. 3, e, 4.

• yofuiwius ed

sanctificatio, cultusqne Dei debitas moderari, et a curare; aetemamque fidelium vitam disponere, ac dirigere independenter omnino a quavis terrena auctoritate deberentl. En itaque praecellens illa ecclesia, quae at inexhausto misericordiae Dei Patris fonte manavit, quaeque fuit in Spiritu sancto constituta, et quam suo sanguino acquisivit, tamquam sponsam unice electam aeternum dilexit, fundavit, ac instituit ipse auctor fidei et consummator leans Christus Dominus noster pro totius humani generis beatitate perfecta5.

Caput III.

Ik ecclesiae societate cera, una. perfecta, spirituali, supernaturali, simulque visibili3.

Si quis nutem ecclesiam hanc consideraverit, quemadmodum fuit a Christo redemptore nostro instituta4, cani apprime videbit neque indefinitam, neque informem sibi relictam societatem, eed ia sua B essentiali constitutione ȷdeterminatam neque per variae ĕonsociatione dispersam atque diffusam. sed totam in se collectam penitusque cohaerentem, ut indivisum illud uc indivisibile corpus praeseferat, quod est ipsum mysticum Christi corpus, idcoque ad ipsam nullatenus pertinere quascumque alias societates a fidei unitate, vel a communione huius corporis sciunctas5; neque praeterea membrum, seu partem alterius cuiuslibet societatis esse; neque cum alia quavis confusam, aut commiscendam, sed in semotipsa plane perfectam, ita ut ab bumania omnibus societatibus non solum discriminetur, et iudependens existât, sed super eas quam maxime evebatur7; videbit tandem eam esse et spiritualem, et ordinis omnino supernaturalis societatem, non ita tamen ut invisibilis sit, ac latens ait ipsa, sed io manifestatione posita velati excelsa et ïllustri in monte civitas, et velati lucerna super candelabrum, C quae solo iustitiao illumioata mundum universum luce suao veritatis illustrat··

1 A verbh *paftquam in liyno* usque ad *Paire rtcrperii* expri&itar factam de ecclesiae ẗntQtk>ne; quae autem requuutar iadiranl ĕia eoeuliam. llaec desamprimua a capile IV schefnati ot quisqae per *te* videt, ĕd ñonnulli ḋempti vocabalia, quae vel inatilia ad rem nostram ḋaximu vel non omnino r.ece^iria. Certe quidem ri q̈ni eederiae eraentiam, quemadmodum tadicatam a nobis fait, parumper considerabit, facile p̈raecipui ecclesie proprie€ale roududat oportet.

5 Haec postrema p̈erioda rimai ans compirei¡tur. quae indicala hinc inde a ñobi raperini faerunt, quod attinet ad ecdesine originem, fandamentnm. et finem, onde eius prserian-tiam in posteram deducere naturali consecutione poterimus.

’ Ut ab hoc titolo innotescit, nc» Loie capiti ă̈dianximu duo immediate ŭb«eqaentia, de vi«ibilitate turnirum. et de noitate ecderiae. Existimavimus enim id fieri commode po&se •ine ollo veritatis et claritatis detrimento, immn valde inrervire ad rem in maiori qtudain extenrioue uno ñb iuloitn impieindam.

4 Ideo ad Chriati institutionem remisimus qui voluerit ecclesia· proprietates dignoscere, cum ab ea quidem comes omnino fadli ratiocinatione dedacaotnr, quando ecclesiae institutio in tola tua iulegniate proponatur.

5 Non sine causa loquente- de ecclesiae constitutione vuca--bnlnm adierimus *wevtxali.* Nam uti nobis videtor in ecclesiae constitutione »ant p̈arte quaedam essentiales, et accidentales; illae faerunt quidem a Cliriatu determinatae, hae autem minime.

4 In hac periodo volumus includere, quae in capite de eederiae unitate tradantur, ut quisque intriligit. ĕd postponendo illam sententiam qiuiccum^tra *Mridalct... toundae;* etenim· putavimus rs-e consectarium ă̈dexium.

1 Propositio ;̈independen exiriaf schemati adiecU n nolle fait eam ĕam· necessariam cennuimm: nam alicuius eo-r̈ietati perfectio non tam desumitor ab ĕin distinctione et fine, quam ab omnimoda Independents. .

’ Loqueal̈e de ĕcclesia visiodditate nullam mentionem f̈edmu de magisterio, de ministerio, sc de regimine ẗpriu M̈qa non aine consilio; nam de ḧi potestatibus iam salis dixi-

• *etiam* ed.
·· om cod.

Caput IV.

ecclesiae indefectibililale.

Indefectibilitas ecclesiae nou minus, ac aliae superius declaratae cius proprietates ab ipsarnet Christi institutione innotescitl. Etenim cuoi ad finem usque mundi qui in terris peregrinantur mortales, Christo auctore, ralvandi sunt; ecclesia ipsius, quae sola ab eo fuit ut salutis societas designata5, usque ad consummationem saeculi immutabilis semper et immota persistet. Licet igitur ecclesia crescat, ct utinani augeatur iugiter fido et charitato, ut Christi corpus in dies magis aedificetura; licet pro varia aetate sua, ct pro diversitate adjunctorum, inter quae constanter militando versatur, vario seso explicet; eadem tamen in ae auaque α Christo acceptu constitutione ïnmutabili perseverat itu, ut nulla post illam neque plenior, neque perfectior solutis oeconomia in hoc sacculo sit expccUnda4 Quare Christi ecclesia numquam potest excidero suis proprietatibus ac dotibus sacro suo ... (prout in schemate capito Vili).

Caput V.

De ecclesiae infallibilitate.

Excideret porro ecclesia Christi α sua immutabilitatel ct desineret ense societas vitae, ac nccessariuxn salutis medium . . . usque ad postrema verba ··

Caput VI.

Ile ecclesia potestate,

Christi autem ecclesia non est societas aequalium, ac si omnes in ea fideles . . . usque ad verba *disciplina et administrationem respiciuntl.*

ïmu ia capite de ecclesiae institutione. Qaod fi de earum virib.liute x»a fisi sermo, fsrile intelligitur, cum nullum concipere p̈oeumn magisterium inter bosiines. ministerium et regimen quod nou rit visibile, praesertim cum ea habeant muserà de quibus disseritor. Praeterea illa verba *quae abscondi non poled* in textu scherniti! relata. ideo rabiata fuere, quod civitas· excel«a et illustris io monte, ẗali est ut abscondi Bullo pacto po«iL

1 Indefectit/ilitatem etiam ab ipsamet Christi ecclesiae·· butiintione deduximus vb rationem pro ă̈lii ecclesiae proprietatibtt ad luctam.

5 Estenui adierimus _ab eo fixit ut salutis aorietas deflgnata· quatenus huitw ¡«a!mari* veritatis f̈on indicaretur.

’ Verba .in ḋie ïcari ’ ea de causa adjecimus, quod etiam-i ecclesia fide et charitate progressu ẗempori minime augeretur, attamen (’brilli corpus semper aedificatum staret.

4 Postrema haec s̈eniculi in principio ĕapiti posita Ideo tramuta fait ia finem···, cum nobis rifa ait ut legitima índef̈ectibilitati conclusio.

i Verbum *dijnilate* videtur non ĕ* addendum, non quod non referat, id quod verum e«t, ted quod rem inopinanter indicat a veritatibus superius exporitis minime InslnuaUm. Salis itaqne foret ai diceretur .excideret porro *ecclesia Christi a tua immuîa'rildale,* et desineret . . .“

• Duplici de causa hanc notam ă̈pporaimu ẗ ut desiderium manifestemus ali.» modo redigendi, ri fieri p̈to< universum caput Nam rerum expositio minus implexa, magisque spontanea pOMei exhiberi; 2° ut p̈atra adprecemur ot quaerant an «'biecturo infallibiliẗoti praetef fidem et inores reipidat ea etiam ẗalati *practica* media ĕuncti fidelibus praescripta, eo nimirum len-m quod cedria errare nequeat m ñedii praes̈cribendi velati per »e ad «datem ñecessarii vel opportunis, quasi ĕ* ab-vlute poetent neque necessaria, neque oppvrtuca. Falemur equidem ïnfallihilitati ob lectam aliquam semper respicere veritatem; at q̈ui ḋictura est ecclesiam veritatem aliquota aut non exprimera, aut saltem nnu supponere, quotiescumque aliquid a fidelibus agendum proponit? Si igitar in boc capite mini est, ut opinamur, quod rem banc respirisi, videtur nobis aliquid esse adjiciendum, si descendere patres in noitram sententiam existimaverint.

’ Qiue hoc In ĕapit et eo etiam modo quo traduntur sunt ultro adprobanda. Nihilominus uti dicitur .regunt ecclesiam

• b»co *eicdat* habetur in ĕditi *ei vita.*
·· um. ed.
··· *fine* cod.

Caput VII.

De Romani pontificia primatul.

Caput Vili.

De Christi ecclesia ad salutem consequendam omnino necessaria

Quoniam in instituto Salvatoris providentiae ordino communicatio sancti Spiritus, participatio veritatis, et vitno non obtineatur, nisi in ecclesia et per ecclesiam Christi iam a nobis superius declaratam1, intclligunt omnes hanc esse omnino necessariam non solum necessitato praecepti, quo Salvator noster omnibus gentibus eam ingrediendam praescripsit, verum otium necessitate medii, ita ut extra illam salvari nemo possit. Quamvis igitur qui circa ecclesiam Christi invincibili ignorantia laborant, propter hanc ignorantiam poenis aeternis damnandi non sint, cum nulla obstringantur huiusce rei culpa ante Deum; attamen hanc ipsam nemo consequitur, B qui a fidei unitate, vel ab ecclesiae communione culpabiliter seiunctus ox hac vita decedit. Quapropter reprobamus ac detentamur impiam aeque ac ipsi rationi repugnantem do religionum indifferentia doctrinam, qua filii huius sacculi, veritatis ut erroris sublato discrimino, dicunt, omnibus aeternae vitao portum ex qualibet religione patere; vel contendunt do veritate religionis opiniones tantum plus rninusve probabiles, non autem certitudinem haberi posse. Reprobamus pariter illorum alteram impietatem, qui falsis praetextibus affirmant indecorum, aut ad salutem minimo necessarium esso, deserere religionem etsi falsam, in qua quis natus, vel educatus, ac institutus est; nec non ecclesiam ipsam, quae se religionem esso unice veram profitetur, caetcrasquo proscribit ac damnat, criminantur, perinde ao si ulla unquam esse posset participatio iustitiao cum iniquitate, aut societas lucis ad tenebras, aut C conventio Christi ad Belial.4.

Ad canones quod attinet, in 1 ct 2 nihil adinvenimus adnotatione dignum. In canone 3 non intelligitur cur nominetur ecclesia *promissionum divinarum.* Canon autem *sextus* reformandus videtur, tolerantia enim quandoque praecipitur et iure quidem divino. Praeterea non intclligitur illa intole-

Dei tum *necessariis* et ₵onidcntix illud verbum *necessarii»* minus uobls placet. Etenim ecclesia non solum necessarias, aed etiiiu mere apportatimi efficere leges potest. Praeteres ad quid illa eonclaito: .Unde ecclesia Christi perfecta ludeUu «st ₵redenda quando de «teleria, nipote «ocietate *perfecta,* iam in superiori capite mentio explicita facta eut? Tandem haec postre.na periodus: .Haec autem vera et Iam felix Christi ecclesia alia non est praeter unam, mu claro, catholicam apostolicam Romanam non videtur ₷ati· opportune apposito, 1· quia ex praemiaris non descendit; Vo quia agit de re adeo erari ut non appareat quomodo possit tam *simpliciter* absolvi. Videtur ea palmaris veritas, per quantum Intereat, posse deduci tam- D quam consectarium post caput de Romani pontificis primatu, dicendo: .Veia igitur Christi «teleria alia non eat, nisi quae habet ut supremum et infallibile eapnt Romanum pontificem. Quare extra Chrixtl veram ecclesiam extaro dicendae sunt quaeeuroque aliae societates religiosae, quae a fide et communione sedis apu^tolicae aeiunguntur/

i Caput de Romani pontificia primatu, quamvis non tenemur de eo aermenem habere, ideo interposuimus quia rectior rerum pertractandarum ordo postulare videtur.

' Caput huia-«rn< di postremo loco ponendum ccnsuimna, quia praemissa veritate, veram Cbristi eedesiam non ease nisi iilam, in qua Romanns pontifex agroscitur at supremam eius caput, descendit extra banc ecclesiam salvari neminem po.<se; ergo non posse Mirari neque ethnicos ·; neque haereticos, neque schismaticos...

* Ut caput primum, et alterum perlegentibus innotescit.

4 Quisque videt hoc in capite fuisse una simul collecta, quae in proposito schemate legantur in capite VI et VII paucis immutatis, quae videntur postulari a nostra pertractationis methodo, paucis autem demptis utpote minus necessariis.

• *neque ethnicos* om. ed.

a ranfia *qua* ecclesia omnes religiosas sectos & sua communione separatas proscribit ac damnat. Nonno rectius ita canon 6 exprimeretur: „Si quis dixerit ecclesiam catholicam omnes religiosas sectas a sua communione separatas nullo divino iure proscribere et condemnaro; anathema sit.-

In canone XI pro verbo *libere* poneremus in*dependenter a quavis civili potestate,* cum episcopi ius et officium quidem habent exercendi potestatem suam libere, id est independenter a quacumque civili auctoritate, non autem independenter a quacumque alia auctoritate, cum ipsi in exercitio suae potestatis Romano pontifici subiicianfur.

Canonem tandem XIII ita, manente scopo, reformari poseo putamus: rSi quis dixerit veram Christi ecclesiam, extra quam nemo salvus esse potest, aliam esso praeter unam, sanctam, catholicam, et apostolicnrn ecclesiam; anathema iit" Et post canonem XIV posset hic alter addi: „Si quis dixerit veram Christi ecclesiam non esso illam, quae ut Christi in terris vicarium agnoscit Romanum pontificem; anathema iit.- IIoc enim pacto rectius exprimeretur sensos vocabuli ecclesiae *Romanae.* Nam quando ecclesia dicitur *Romana,* sumitur diverso sensu ab eo quo sumitur quando praedicatur una sancta, catholica, et apostolica. Videant patres an ecclesia Christi fuerit in suo esse perfecto constituta, id est vera ecclesia una, sancta, catholico, et apostolica, quando divus Petrus Antiochiae ecclesiae principatum tenuit.

IV.

Caput I.

Deus Pater constituit Christum letum caput noci populi a te redempti.

. 592. *Caixuly Estradi Urgcllensis* (n® 107). — Quod olim Deus promisit Abrahae: *Faciam te in gentem magnam: in te benedicentur universae cognationes terrae: Ego sum, et pactum meum tecum, erisque pater multarum gentium: patrem multarum gentium constitui te: faciamque te crescere vehementissime; et ponam te in gentibus, regesque ex te egredientur* (Gen. XII, 2-3; XVII, 4-6); id cumulatissime adimplevit in Christo lesu: *Parvulus enim natus est nobis, et Filius datus est nobis, et factus est principatus eius super humerum eius: et vocabitur nomen eius admirabilis, consiliarius, Deus, fortis, Pater futuri saeculi, princeps pacis. .Multiplicabitur eius imperium, et pacis non erit finis: super solium David, et super regnum eius sedebit, ut confirmet illud, et corroboret in iudicio et iuslitiu, amodo et usque* in *sempiternum: zelus Domini exercituum faciet hoc* (Isa. IX, 6 et 7); *et ideo ad Filium dicit: Thronus tuus, Deus, in saeculum saeculi, virga aequitatisl, virga regni tui* (Hebr. I, b).

Quod olim Deus omnipotens, iuetus et misericors praefiguravit in Moyse, *quem filia Pharaonis adoptavit in locum filii;* cui Icthro, sacerdos Madian, dedit filiam suam in uxorem: cui Dominus dixit: *Ego sum qui sum, et ego ero in ore tuo, doceboque te quid loquaris. Ecce constitui te Deum Pharaonis: ingredere ad Pharaonem, et dices ei: Haec dicit Dominus Deus Hebraeorum: Usquequo non vis subiici mihi? dimitte populum meum ut sacrificet mihi: et liberavit populum a servitute Pharaonis: et deduxit Dominus sicut oves populum suum in manu Moysi et Aaron: et eduxit populum suum in exuilatione, et electos suos in laetitia, et dedit illis regiones gentium et labores populorum possederunt: legem mandavit Moyses praeceptis iustitiarum^ et haereditatern domui lacob et Israel promissiones* (Exod. II,

l *virga aequitatis* ora. ed.

10, 21; IV, 12; VII, 1; Psalm. LXXVI, 21; CIV, 43 ct 44; Eccli. XXIV, 33); haec utique omnia plenissime perfecit Deus immensa in homines caritate, mittens in mundum unigenitum Filium suum, et tradens illam ut homines redimeret a servitute daemonis et peccati, et cos α morte liberaret; quem idcirco constituit regem super Sion montem sanctum eius, et praecepit, ut omnes eum audirent et crederent, et ipse est Dens Pater, *qui dignos nos fecit in partem sortis sanctorum in lumine; qui eripuit nos de potestate tenebrarum, et transtulit* ÍN *regnum Filii dilectionis suae, in quo habemus redemptionem per sanguinem eius, remissionem peccatorum:* quoniam Salvator noster Icaus Christus *dedit semetipsum pro nobis, ut nos redimeret ab omni iniquitate, et mundaret sibi populum acceptabilem, sectatorem bonorum operum:* huius autem pretioso sanguino redempti ac mundati, facti sumus *templum Dei riri, sicut dicit Deus: Quoniam inhabitabo in illis, et inambulabo inter eos, et ero illorum Deus et ipsi erunt mihi populus: propter quod exite de otediu eorum et separamini, dicit Dominus, et immundum ne tetigeritis: et ego recipiam cos: et ero robis in Patrem, et ros eritis mihi in filios et filias, dicit Dominus omnipotens* (Colo». I, 12-14; Tit. c. II, 14; li ad Cor. VI. 16-18).

Iluius autem novi ac beati populi acquisitionis filii, iidemque cives fortunati regni luminis non nati sunt *ex sanguinibus, neque ex voluntate ramisl neque ex voluntate riri, sed* renati «unt ex aqua et Spiritu sancto. *Feque* enim *qui semen sunt Abrakae, omnes filii; sed in Isaac vocabitur tibi semen: id est, non qui filii camis, hi filii Dei, sed qui filii sunt promissionis aestimantur in semine* (Ioan. I, 13; III, 6; Rom. IX, 7-8; Gal. Ill, 7): *etenim ın uno spiritu omnes nos ın unum corpus baptùati sumus, sire Indori, sire gentiles, sire serri, sire liberi, et omnes in uno spiritu potati sumus: ita multi unum corpus sumus in Christo, singuli autem alter alterius membra: et ipse Christus est caput corporis ecclesiae, qui est principium, primogenitus ex mortuis, ut sit* in *omnibus ipse primatum tenens; etenim factus est primus homo Adam in animam virentem, novissimus Adam in spiritum vivificantem: sicut enim per inobedientiam unius hominis ficcatores constituti sunt multi, ita et per unius obeditionem iusti constituentur mulli: consepulti enim suinus cum illo per baptismum in mortem, ut quomodo Christus surrexit a mortuis per gloriam Patris, ita et nos in norilale ritae. ambulemus: conformes fieri imaginis Filii sui, ut sit ipse primogenitus in multis fratribus.* Quam ob rem beatns Petrus exaltans divinam nobilitatem nostrao spiritualia regenerationis, qua unimur mystico corpori Christi, efficimurquo membra unius capitis in spem vivam, et in haereditatem incorruptibilem, scripsit ad fideles: Kos *autem genus electum, regale sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis, ut virtutes annuntietis eius, qui de tenebris vas vocarit in admirabile lumen suum, qui aliquando non populus, nunc autem populus Dei: gratia robis et pax,* ait beatus loannes, nò *eo, qui est, et qui erat, et qui venturus est.. et a lesu Chrisln, qui est testis fidelis, primogenitus mortuorum et princeps regum terrae, qui dilexit nos, et larit nos a peccatis nostris in sanguine suo, et fecit nos regnum et sacerdotes Deo et Patri suo* (I Cor. XII, 13; Rom. XII, δ; Coloss. I, 18. 1 Cor. XV, 45; Rom. V, 19; VI, 4; VIH, 29; 1 Petr li. 9, 10; Apoc. I, 46).

Sic ergo Deus dilexit mundum, - ut Filium suum unigenitum daret, et eum constitueret *ducem et praeceptorem* gentibus, et caput et principem novi populi, vocati «b ipso Deo Patro in societatem Filii eius lesu Christi Domini nostri, cui omnes auditu auris fidei obedirent, et spirituali regeneratione membra fierent unius veri ac mystici corporis coagmentati ad invicem unitate unius spiritus, unius fidei, unius baptismi, atque unius capitis, *ex quo totum corpus per nexus et ĕonjunctions subministratum et constructum crescit* in *augmentum Dei,* et in quo omnes *unanimes idipsum sentientes,* nihil per contentionem, neque per inanem gloriam, sed in humilitate superiores sibi invicem arbitrantes, non quao sua sunt singuli considerantes, sed ca. *quae aliorum,* id ipsum sapiunt in Domino ct pacem ŝor vant beatissimam (Isai.LV, 4; I Cor. I, 9; Colons. II, 19; Philip. 11,2,4).

Caput II.

Christus ascendens in caelos subminhtrnvit mystico corpori ecclesiae suae vicarium-caput, quo eius divina virtus ot auctoritas maneret visibilis *in terris* ad invisibilem fidei et communionis unitatem ot compagem

Christus Dominus noster, ipse caput ecclesiae et Salvator corporis sui *ascendens in altum captivam duxit captivitatem: dedit dona hominibus: et ipse dedit quosdam quidem apostolos, quasdam autem prophetas, alios vero evangelistas, alios autem pastores et doctores, ad consummationem sanctorum, in opus ministerii, in aedificationem corporis Christi; donec occurramus omnes in unitatem fidei, et agnitionis Filii Dei in virum perfectum, ın mensuram aetatis plenitudinis Christi: ut iam non simus parvuli fluctuantes ct circumferamur omni vento doctrinae* in *nequitia hominum, in astutia ad circumventionem erroris; veritatem autem facientes* in *caritate, crescamus in illo per omnia, qui est caput Christus; ex quo totum corpus compactum et connexum per omnem iunriuram subministrationis secundum operationem in mensuram uniuscuiusque membri, augmentum corporis facit tn aedificationem sui in caritate* (Ephes. V, 23; IV, 8-16).

Ne autem istnd mysticum corpus, visibile ot sensibile in sonante praedicatione ut ministerio apostolorum et prophetarum, difHucret sino visibili capite; et ne popplus rogalis aeternae acquisitionis scinderetur inter cius dioecesanna principes, si careret supremo rege, duco ac praeceptore; et ne ove· venenatis, privatorum pastorum incuria, pascerentur pascuis, nisi adesset pastor unus omnium et agnorum et ovium sollicitudinem gerens; ac no divinum et sublime aedificium molo sua corrueret, ac insidiosis ct occultis cuniculis inimicorum dirueretur, nisi visibile c«set fundamentum, super quo aedificaretur ct firmissimum permaneret; Cbnstus Dominus ex voluntate et decreto Patris sui sibi substituit in terris personam beati Petri, qui vices cius ageret, et easet primus ct coryphaeus, rex, princeps, Deus et praeceptor omnium, etiam reliquorum principum populi sui, quem ideo sanctus Matthaeus, inter duodecim apostolos, testatur. Petrum fuieso dosignatum primum, non mutabili ac fortuita ratione ordinis, sed ver» ac honorifico primatu principatus, ac repraesentationis Christi, qui primus est, et rex regum; idcirco scriptum divinitus est: *Primus Simon, qui dicitur Petrus* (Matth. X. 2). Eumdcm etiam Petrum Christus effccitque petram firmissimam, super quam lapides omnes et singuli novae caelestis lerusalem aedificarentur, dicens ad eum: *Tu es Petrus, et super hanc petram aedificabo ecclesiam meam* iMatth. XVI, 18); voluitque, ut ipse nomine et persona sua esset *pax nostra, qui fecit utraque.* circumcisos et incircamcisos, unum Dei populum, *et medium parietem maceriae,* quo Induci separabantur n gentibus, *solvens,* utrasque constitueret

* rx rdaata/e oirnti om ed.

cives sanctorum ct domesticos Dei (Ephes. II, 14-19): quam ob rem ministerio beati Petri ludaeos dio Pentecostes in corpus ecclesiae Christus suscepit; ct ministerio beati Petri iunxit suo corpori gentes, committens illi *quadrupedia et serpentia terrae, et volatilia caeli* occidenda ot manducanda (Act. X, 12-13); ideo, n ludaois, ut placerent Caesari, protectum in aquas persecutionis Christum, et eius vicem gorontcrn Petrum, voluti novum Moysen, Roma filia Caesaris illum adoptavit et nutrivit, sequo deinceps totum advenue ct peregrino ludaeo, quod Domini lesu vicarius esset, tradidit in aeternum sponsam, ot thronum gloriae suae pedibus piscatoris subiecit, ut mutaretur in aeternum thronum regni Christi Domini *quod in aeternum non dissipabitur* (Dan. II, 44), *et regni eius non erit finis* (Luc. I, 31): atquo hac stupenda et mirabili ratione voluit Christus, ut gentibus nutum ac manifestum fieret, beatam Petrum fuisse sibi substitutum in caput vicarium et visibile totius corporis ecclesiae, quam ipso, sanguine suo redemptam, sibi aponsaverat iuxta prophetiam Osce (cap. II, 19): *Sponsabo te mihi in sempiternum: noli ergo timere, quia non confunderis, neque erubesces: montes commovebuntur et collei contremiscent: misericordia autem mea non recedet a te, et foedus pacis meae non movebitur* (Isai. LIV, 4-10). Et quoniam Dominus lesus est verus bonus pastor, qui animam suam dedit pro ovibus suis, ipse nominavit beatum Petrum pastorem vicarium, qui maneret in terris semper visibilis, pascens dilectione incorruptibili nec minis potentum, neque auro divitum, dominicum gregem in fido ct caritate sectatorem bonorum operum ; *dicit Simoni Petro lesus: Simon loannis diligis me plus his?*(caeteris,scilicet apostolis); *dicit ei: etiam Domine, tu scis quia amo te: dicit ei: pasce agnos meos: dicit ei iterum: Simon loannis, diligis me? Ait illi: etiam, Domine, tu scis quia amo te: dicit ei: pasce agnos meos: dicit ci tertio: Simon loannis, amas me? Contristatus est Petrus, quia dirit ei tertio: amas me? Et dixit ei: Domine, tu omnia nosti, tu scis quia amo te: dirit ei: pasce oves meas* (Ioan. XXI, 15-17). Atque istud aeternae dilectionis pignus, quo beatus Petrus a Deo condecoratus fuit, ut pasceret usque in aeternum agnos et oves Christi, per decem ot novem soccula mansit integrum in beati Petri successoribus, Romanis pontificibus, quorum plures sanguinem etiam pro ovibus fuderunt, no lupus eis noceret; et caetcri, quibus occasio martyrii defuit, omnes omnino, no uno quidem excopto, numquam ct nuspiam, perenni apostolica sollicitudine et caritate vigilantes vigilias gregis, ianuam ovilis lupis aperuerunt; sed cos roboro vocis divinae abegerunt procul, et damnaverunt anathemate ultionis Domini. Ita factum eat, et idem in aeternum fiet. *lesus Christus heri, et hodie, ipse et in saecula* (Hebr. XIII, 8).

Caput III.

Ecclesia Christi Domini est regnum rerum, unum et universale seu catholicum, visibile atque spirituale, infirmum in humana potentia, sed supernaturale ih *omnipotente virtute spiritus, quo vivificatur.*

Docemus autem et declaramus ecclesiae Christi ¡nesso ex divina cius institutione omnes vori regni proprietates. Etenim in quolibet regno quinque spectari debont proprietates, quibus in suo esso constituitur. Primo, eius necessitas ad pacem ct felicitatem: nam sicut necessaria est unio matrimonii ad conservandum genus humanum; ita necessarium est regnum politicum ad pacem et felicitatem eiusdem humani generis. Secondo, supremum caput seu regimen politicae potestatis ad gubernandum. Tertio, multitudo hominum, qui sint membra corporis totius regni. Quarto, carnalis generatio vel civilia adoptio, qua singuli vere efficiantur membra regni. Quinto, politica affectio, seu amor dulcis patriae, qua cives eadem lingua et caritate civilium affectionum uniantur inter so. Atqui haec eadem longo excellentiori ratione reponuntur in ecclesia Christi ex divina eius institutione. Adest onim primo summa huius regni necessitas ad pacem et felicitatem assequendam et temporalem ct aeternam. Nam ecclesia Christi regnum est veritatis et iustitiae. Secundo, datur supremum caput, quo totum corpus gubernetur et rogatur ad omnes communes universalis boni operationes. Tertio, habetur multitudo hominum, qui sunt membra totius corporis. Quarto, possidet ecclesia foecunditatem generationis, qua singuli renascuntur et efficiuntur membra beatissimi corporis. Quinto, denique inest chantas Spiritus sancti, qua singula membra uniuntur, vivificantur, et eundem fidei sermonem loquuntur, ct eisdem aeterni amoris dulcissimis officiis iugiter excoluntur, et se ad invicem solantur, fiuntquo cor unum et anima una. quemadmodum legitur in Actis apostolorum (IV, 32): *Multitudo autem credentium erat cor unum et anima una.* Legatur historia capitis II Act. a versiculo 14: *Stans autem Petrus,* usque ad finem capitis: *Dominus autem augebat, qui salci fierent quotidie in idipsum,* et habebitur vera idea felicissimi huius divini regni, quod sub capite vicario Christi beato Petro quotidie crescit et dilatatur per universum mundum, iuxta mandatum Christi.

Est idcirco *unum et universale.* Unum quidem, quoniam unum est caput, unus spiritus, unum ministerium vivificans totum corpus, una fides, una omnium nativitas divina, atquo una charitas omnium mutua. Est quoque *universale,* quoniam, *sicut per unius delictum in omnes homines in condemnationem, sic et per unius iustitiam in omnes homines in lustificationem* (Rom. V, 18). Quaraobrem Christus, ut suum aeternum regnum stabiliret in terris, dixit apostolis: Data est mihi omnis potestas in caelo et in terra: euntes ergo docote omnes gentes ; euntes in mundam universum praedicato evangelium omni creaturae: qui crediderit ct baptizatus fuerit, salvus erit, qui vero non crediderit, condemnabitur (Matth. XXVIII, 18, Marc. XVI, 15-16).

Est praeterea regnum *risibile* atque *spirituale.* Visibile quidem, quoniam caput vicarium, beatus Petrus, est visibile, visibilis eius hiorarcbia; visibile magisterium fidei; visibile ministerium sacramentorum1; visibile sacrificium; visibilis coniunctio membrorum totius corporis in universo mundo; visibile tribunal divinum, quo iudicantur causae fidelium; visibile tribunal sacramentale, quo peccata absolvuntur; visibilia mutua charitatis officia. quibus frater ndiuvat fratrem, omnes uno oro collaudantes Deum. Est etiam regnum *spirituale,* quoniam latet divinitas Christi, ex quo derivatur tamquam ex capito spiritus et vita totius corporia et divina auctoritas capitis vicarii, qua gubernatur, pascitur ct nutritur; latet divinitas hicrarchiac, qua ii qui sunt divinitus vocati, legitime creantur principes ecclesiae; Istet efficacia et vis intima Spiritus sancti, qui datus est nobis, et in cuius gratia *stamus et gloriamur in spe gloriae filiorum Dei: non solum autem, sed et gloriamur in tribulationibus scientes, quod tribulatio patientiam operatur, patientia autem probationem, probatio vero spem, spes autem non confundit, quia charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum, qui datus est nobis* (Rom.V, 2, 3); latet vera, realis ac substantialis praesentia corporis et sanguinis Christi

' *risibile magtrífrinm— κcramenterum* cm. ed

in eucharistia, quam vere manducamus et bibimus, ut in ipso maneamus, et ipse in nobis: atque ita, sicut Christus vivit propter Patrem, et qui *manducat* Christum, et ipso vivet propter Christum (Ioan. VI, 57-58); latet denique divina ceterorum sacramentorum virtus ad nostram sanctificationem et salutem. Unde consequitur, non solos praedestinatos, neque solos ¡ustos et sanctos pertinere ad ecclesiam Christi, ¿ecus enim negaretur intima efficacia sacramenti poenitentiae, qua justificantur fideles in peccatum delapsi; fidem enim retinent et servant, et io communione perseverant cum beato Petro, qui est caput visibile ecclesiae, et cuius clavibus solvuntur α peccatis.

Est denique regnum ecclesiae Christi infirmum in humana potentia, «ed supernaturale in omnipotenti virtute Spiritus quo vivificatur. *Videte enim vocationem vestram, fratres, quia non multi sapientes secundum carnem, non mutti potentes, non multi* ho- B *biles; sed quae stulta suut mundi elegit Deus, ut confundat sapientes, et infirma mundi elegit Deus, ut confundat fortia, et ignobilia mundi et contemptibilia elegit Deus, et ea quae non sunt, ut ea guae sunt destrueret, ut non glorietur omnis caro in conspectu eius; quia quod stultum est Dei, sapientius est hominibus; et quod infirmum fsl Dei, fortius est hominibus* (I Cor. I, 25-29; I, 25). *Nam arma militiae nostrae, non carnalia sunt, sed potentia Deo ad destructionem munitionum, consilia destruentes et omnem altitudinem extollentem se adversus scientiam Dei, et in captivitatem redigentes omnem intellectum in obsequium Christi; et in promptu habentes ulcisci- omnem inobedientiam. Praedixi et praedico, et praesens et nunc absens, iis qui ante peccaverunt ct ceteris omnibus, quoniam si renerò iterum, non parcam. Ideo haec absens scribo, ut non praesens durius agam secundum potestatem quam Dominus dedit mihi in aedificationem et non in destructionem* (11 Cor. X, 4-6; XIII. 2, 10). Abjiciamus ergo opera tenebrarum, et induamur arma lucis: induimini Dominum lesum Christum (Rom. XIII, 12, 14). Etenim 11> minus noster non ferro, sed ligno vicit mundum et domuit orbem, regnavit a ligno Deus.

Csput IV.

Ecclesia Christi est regnum veritatis, et iustitiae, indefedibile, incorruptibile atque infallibile.

Divina praerogativa, qua ecclesia Christi distinguitur a quocumque terreno ac civili imperio, et ob quam a Deo sublimata fuit super omnia regna terrae, ut ea do causa omnia ei subiicerentur, eidomque obedirent, ea est, qua α Deo constituta ••st regnum veritatis et iustitiao, indefectibile, incorruptibile, atque infallibile. Vidit istud sublime regnum propheta Laiias. cum praedixit: *Et erit in* D *novissimis diebus praeparatus mons domus Domini in vertice montium, et elerabilur super colles, et fluent ad eum omnes gentes, et ibunt populi multi, et dicent: renile et ascendamus ad montem Domini, et ad domum Dei lacob, et docebit nos vias suas, et ambidabimus* in *semitis eius, quia de Sion exibit lex et verbum Domini de Jerusalem: et indicabit gentes et arguet populos multos* (Isai. II, 2-4).

Praedixit iterum lenias istud futurum inter gentes divinum regnum ecclesiae Christi, cum prophetavit: *Dixit redemntor tuus Dominus: misericordia mea non recedet a te, et foedus pacis meae non movebitur. Dicit miserator tuus Dominus: Ecce ego sternam per ordinem lapides tuos, et fundabo te in sapphiris, et ponam iaspidem propugnacula tua, et portas tuas* in *lapides sculptos, et omnes terminos tuos in lapides desiderabiles, universos filios tuos doctos a Domino: haec est haereditas senorum Domini, et iustitia eorum* A *apud me, dicit Dominus* (Isai. LIV, 8-17). Atqui hanc prophetiam Christus intellexit do se. ut do veritate iustitiao ot veritatis, quam assecuturi essent hi omnes, quos Pater traheret ad regnum lucis Filii sui unigeniti in ecclesia novi foederi· (Ioan. VI, 44. 45) Quam rtiam ob causam praecepit ïiobii Christus ut in nostra ad Deum Patrem dominica oratione quotidie ṗeteromu. ac ilagitareḭnu *Adreniât regnum tuum* (Matth. VI, 10), oc ideo aiebat Christus: *Pater meus quod dedit mihi, maius omnibus est; et nema />otest rapere de manu Patris mei. e<pi et Pater ituum sumus* (loan. X, 29) Et eadem dc causa Pater aiebat ad Filium: *Thronus tuus, Deus, in saeculum saeculil; virga aequitatis, virga regni tui: dilrxisti iustitiam et odisti iniquitatem, propterea unxit te Deus, Deus tuus oleo exaltationis prae participibus tuis: sede a dextris meis, quoadusque ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum* (11ebrao. 1,813).

Atqne huius rei causa, *Christus dilexit ecclesiam, et sripsum tradidit pro ea ut illam sanctificaret, mundans lavacro aquae in verbo vitae, ut exhiberet ipse sibi gloriosam ecclesiam tum habentem maculam aut rugam, aut aliquid huiusmodi, sed ut sit sancta et immaculata* (Ephes. V, 25, 27). Atque ex hoc testimonio Pauli apostoli patet etiam ratio, ob qunui frequenter in sacris Scripturis fiat sermo de ecclesia, quin discernatur eius vicarium Christi caput visibile, Romanus pontifex, quia nimirum Romanus pontifex est homo peccator, et non homo Deus, sicut Christus; adcoque ipso etiam indiget lavari et mundari a sordibus peccatorum: atquo in hoc srusu est membrum ecclesiae, non enim semper fuit pontifex; et dum est pontifex. Decesse habet confiteri frequentor peccata sua, ut absolvatur et sanctitatem augeat Quae divina oeconomia claro demonstrat ecclesiam Christi esse verum regnum veritatis et iustitiae. quando vicarium et visibile eius caput, vices Christi gerens, obstringitur ad veritatem et iustitiam omni cum humilitate sectandam et exercendam, nulla ei concessa exceptione.

Elucet etiam indo mysterium ineffabile vitae indefectibihe. incorruptibilis, atque infallibilis regni veritatis et justitiae. Nam licet coalescat cx hominibus et non ex angelis, nihilominus illud purmanot semper idem quoad substantiam et voluti aurora consurgens progreditur usque ad perfectum diem. Defecerunt plures ecclesiae in Africa; defecerunt quoque ecclesiae quamplurimac orientales; at plures ecclesiae Germaniae adiunxerunt se ecclesiae Christi: defecit deinde cx parte Germania, defecit Anglia; at conversae fuerunt ad fidem Indiae orientales ät quo occidentales[2]. Numquarn tumeo defecit ecclesia Romana; manet indefcctibile, incorruptibile ac infallibile testimonium Pauli apostoli do apostolica Romana ecclesia: *Quia fides vestra annuntiatur in universo mundo* (Rom. I, 8). Quoniam hnec eat singulari· firmissima *l'etra,* super quam Christus aedificat suam ecclesiam: *et portae inferi non praevalebunt adversus eam* (Matth. XVI. 18). Quoniam haec Romana ecclesia eat divinitus electu ct fundata *ecclesia Ilei riri, columna et firmamentum veritatis* (I nd Tímoth. III, 15), ad quam necerso est omnem alium convenire ecclesiam, ut fiat corpus mysticum Christi ex unione cum capite vicario ct visibìli beato Petro. Quoniam ĕp est unicus decreto Doi Patria delectus apostolus, ut ageret in terris vices Filii sui unigeniti, et per cuius os gentes audirent verbum evangeli! Christi et *crederent* (Act. XV, 7). Quoniam solus beatus Petrus est, cui a Christo dictum est: *Ego autem rogavi pro te ut non deficiat fides tua* (Luc. XXII, 32), *et tu ali-*

i om. ed.

2 *atque occidentales* om. ed.

quando conversus confirma fratres tuos. Quia ipso 2 cat primas apostolorum, a quo Christus specialem exegit dilectionum ad pascendos agnos et ores; ideoque ad eundem specialissima praerogativa pertinet oratio et promissio Christi : *Si diligitis me, mandata mea serrate; et ego rogabo Patrem et alium Paraclitum dabit vobis, ut maneat cobiscum* in *aeternum,* nimirum cum Petro capito vicario visibili, ot cum omnibus et singulis membris, rive agni» sive ovibus adhaerentibus capiti; huic ergo, ox oratione Christi capitis. Pater speciali amore, in aeternum immutabili, dabit *Spiritum veritatis, quem mundus non potest accipere, quia non ridet eum, nec scit eum* (Ionii. XIV, 14, 17). nipote qui recusat audire ▾ ocelli humilis pircaturia, atque iiignndi in domum Dei fundatam supra Petrum, et in cuius ¡anuís scriptum est α Deo: sponsabo te mihi in sempiternum (Oseo II, 19).

Caput V.

itegnum ecclesiae habet a Deo veram et propriam, ac independentem a quoris alio saeculi principatu potestatem dicinam tum ordinis tum iurisdidionis, cuius regimen supremum commissum fuit vicario Christi Domini, ¡tornano pontifici.

Rpgnum ecclesiae Christi Domini habet propriam *hierarchiam* a quovis saeculi principatu [independentem), nequo humano arbitrio communitatis fidelium constitutam, sed divina ordinatione fundatam ot definitam ad regendum et gubernandum et indicandum poouium sanctum Dei.

Praeaidet autem huic divinao hicrarchiae summus pontifex, cpi. copus Romanus, successor beati Petri, et vicarius Christi in terris, cui inhaeret ex Dei decreto prine patus tum honoris tum iurisdictionis in univenum regnum unius sanctaeque ecclesiae. Cuius rei causa dictum fuit beato Petro C a Domino lesu: *Tibi dabo claves regni caelorum: quodc.umque ligaveris super terram, erit ligatum et in caelis* (Matth. XVI, 13). Duplex distinguitur in hoc divino ecclesia© regno vera potestas, alia *ordinis,* «lin *iurisdidionis,* ast ulriusqne regimen subtectum est primatui episcopi Romani. Sunt utique episcopi principes ecclesiae, at eorum consecratio fiat oportet ex auctoritate Romani pontificis vel expressa, vel tacita, secus enim, licet valida esset consecratio, non forent tamen principes pastores gregis dominici, sed mercenarii et lupi rapaces.

Habent episcopi iurisdictionem n Spiritu sancto, qui *posuit eos episcopos regere ecclesiam Dei* (Act. XX, 28); sed ut hunc habeant α Deo acceptam iurisdictionem, necesso omnino ois est, ut a Romano pontifice acceperint veram ot legitimam missionem; quae,si eis defuerit,omni prorsus jurisdictione divina carebunt ad regendam ecclesiam Christi Domini. Atquo hoo admirabili ac divino consortio legitimae missionis ac divinao jurisdictionis principes ecclesiae episcopi arctissimo vinculo unionis fraternae vinciuntur inter se, et cum Romano pontifico, monarch© ut capite totius regni Christi.

V.

Caput 1.

De ecclesiae constitutione.

593. *Arrigoni Lucanus* (n® 21 b). — Unigenitus Dei Filius, Patri coaeternus et coaequalis, per quem facta sunt omnia, in ca plenitudine temporis quae sempiterno consilio fuerat praestituta, visibilis apparere dignatus est in assumpta humilitatis nostrae natura, ut Adae filii, tot nominibus inter se divisi, maximo vero peccatis dilapsi, novum induerent hominem qui secundum Deum creatus est in instiri© ct sanctitate veritatis, et ab omni culparum labe mundati in unum corpus coalescerent, in quo membra casent ad invicem ac su.o divino capiti fido, spe et caritate coniuncti, uno eius spiritu vivificarentur, ac caelestium gratiarum ct charismatum dona cumulato reciperent. Ea ecclesia, quae ab inexhausto Dei Patris fonte profecta, per incarnati Verbi ministerium operamque fundata, in Spiritu sancto constituta est; qui in apostolos primum largissime effusus, abunde etiam iugiter diffunditur in filios adoptionis, ut iidem eius lumino collustrati, una mentium fide ct Deo adhaereant et inter se cohaereant; ut pignus baereditatis in curdibus suis circumferentes, carnis desideria ab eius, quao in inundo est, concupiscentiae corruptione avellant, ct beota una communique spe firmati, proroitsam aeternam Dei gloriam concupiscant, atquo adeo per bona opera certam suam vocationem ot electionem faciant.

Hanc igitur ecclesiam, quam acquisivi! sanguino suo, ct tanquam sponsam unico electam aotemum diloxit. auctor fidei ot consummator Icsus ipse fundavit atquo instituit, et per apostolos suos eorumquo successores iugiter ucquo ad consummationem saeculi in universo mundo ct ex omui creatura colligendam, docondam regcndsmque praecepit, ut una esset gens sancta, unus populus acccptabilis. sectator bonorum operum.

Caput II.

Ecclesiam esse veram societatem, ii *qua et per quam tantum excoli potest Christiana religio.*

In veram itaque porfectamqiio societatem coalescentes, multi unum corpus sumus in Christo, in quo ▾ ivimus, movemur ot sumus, et cx quo totum corpus compactum et connexum per omnem iuncluram subministrationis, secundum operationem in mensuram uniuscuiusque membri, augmentum corporis facit in aedificationem sui in caritate. Nequo enim societas hacc indefinita vel informis a Christo relicta est, sed quemadmodum ab ipso suam existentiam habet, ita eiusdem volúntate ac lege suam existendi formam suamquo constitutionem accopit. Nequo eadem membrum est sive pars alterius cuiuslibet societatis, nec cum alia quavis confusa aut commiscenda, sed adeo in semetipaa perfecta, ut dum ab omnibus humanis societatibus distinguitur, supra illas tamen quam maximo evehatur, casque omnes ad so attrahere atquo in suo sinu complecti maximopere studeat, ut earum mombra dum ad terrenam pertinent civitatom, etiam in altera quae spiritualis est ac ordinis omnino supcmaturalis, quaeque distinctionem ludaci ot Graeci non agnoscit, adseribantur sicquo in Dei chántate, quao per Spiritum sanctum diffunditur, firmentur, et non singuli seorsum, sed eiusdem sancti Spiritus nexibus in unitato cohaerentes, religionem excolant, quam Christus docuit, quamque ita societati a se iuatitutao inhaerentem voluit, ut cum ca penitus conserta ac voluti concreta maneret, et extra illam nullo modo excoli posset.

Caput III.

De necessitate, qua salutem consequi cupientes ad ecclesiam pertinere debent.

Hinc omnes intelligant quam necessaria ad salutem obtinendam societas sit ecclesia Christi, praeter quam nullam aliam communionem ipse nutrit et fovet tanquam ecclesiam suam, quam solam diloxit et seipsum tradidit pro ea, ut illam sanctificaret, mundans lavacro aquae in verbo vitae: ut exhiberet ipse sibi gloriosam ecclesiam, non habentem maculam, aut rugam, aut aliquid huiusmodi, sed ut sit sancta ct immaculata. Hace

enim aunt verba Veritatis: Qui non est mecum. contra me est: et qui non colligit mecum. dispergit.

Idcirco docemus etc. (prout in schemate pag. 11 a lin. 18 [541 C ixj usque ad finem capitis VI).

Caput IV.

Extra ecclesiam talcari neminem posse.

(Prout in echomate, capite VIL)

Caput V.

Ecclesiam esse societatem risibilem.

(Prout in schemate, capito IV.)

Caput VI.

De risibili ecclesiae unitate.

(Prout in schemate, capite V.)

Caput VII.

De ecclesiae indefectibilitate.

(Prout in schemate, capito VIII.)

Caput Vili.

De- ecclesiae infaliibiiitate.

(Prout in schemate, capite IX.)

Caput IX.

De ecclesiae potestate.

(Prout in schemate, capito X.)

VI.

Prooemium.

594. *Gastaldi Salutiarum* (n 108). — Cum hac aetate humani generis hostis ut religionem christianam vel penitus extinguat, vel saltem impediat quominus ulterius diffundatur, et ubi viget, vim suam omnem exerceat, fraudulentas et mendaces opiniones de sancta Dei ecclesia excitaverit, toto- C que nisu propagare conctur: nos qui firmiter credimus unigenitum Dei Filium et Salvatorem nostrum omnem doctrinam, quam o caelo detulit, et omnia instrumenta salutis in ecclesiam α se fundatam contulisse, ut ex oa tamquam ex publico cunctisque aperto thesauro omnes homines acquirere possint caelestes divitias aeternae vitae: nostri muneris esse ducimus hano ipsam ecclesiam instantius fideli bus commendare et iis qui extra eam sunt indigitare, tum potiora capita doctrinae catholicae de ecclesiae naturo, proprietatibus et potestate exponendo, tum oppositos errores subiectis canonum articulis condemnando

Caput I.

Erchsiam r<.xe *corpus Christi.*

Unigenitus Dei Filius, qui nulla unquam aetate miseris Adae filiis ope sua defuit, in plenitudine lem· D poris sempiterno concilio praestituta, in similitudinem hominum factus, visibilia apparuit in nostri corporis forma, ut homines, qui per peccatum Adae a filiorum Dei adoptione, ct consequenter ab aeterna hsereditao visionis beatificae exciderant in eam divinam adoptionem et caelestem haereditatem misericorditer rostitnerentur. Ad quem finem ipso non solum docuit religionem suam, scilicet omnia quae credere et agere debemus ad eam adoptionem et haereditatem promerendam, sed voluit, ut quotquot ovangelium suum amplecterentur, una cum illo et inter se ipsos mysticum corpus efformaront, cuius ipso caput esset. Nec enim ullus hominum fieri umquam posset filius Dei adoptivus, nisi intime coniunctus cum unigenito Filio quem Puter ab aeterno sibi consubstantialem genuit et quotquot cum hoc unigenito Filio Doi uniuntur, necessario in societatem, et quidem omnium nobilissimam. A coeant. Ad hanc voro unionem effonnundam ip«e amnntiraimus servator noster >aerum regenerationi® lavacrum instituir, quo filii hominum ab omni peccati sorde ex ineffabili cius sanguinis virtute mun dati, fide. >pe ct charilato divinitus in eorum corde infusis, arctissimo rum eodem Unigenito Dei con¡unguntur, ot per cum alter ulterius membra necessario evadunt, uno rodvmquu eius divino spiritu vivificata. Hoc mysticum corpus ipsa ecclvii.i est, cuius pcci<··» cadesti omnino pulchritudine effulgens nunquam satis commendari potest fidelibus, ot eam iugitor unto ocupas habeant, 1)«· hoc mv-tico corpore dicebat Christus: *Ego sum vitis et vos palmites: qui manet tu me e! ego in eo. Si quis in me non manserit, mittetur forus sicut palmet, et arescet, et colligent eum et in ignem mittent;* et sanctus Paulus: *Cuius caput est Christus, ex quo totum corpus compactum* etc., uti in schemate.

b

Caput II.

Nonnisi in ecclesia a Christo fundata, et per eius ministerium homines posse profiteri religionem christianam.

Hanc eceleaiam quam lesus acquisivi' sanguino suo. ct uti sponsam unice electam aeternum adamavit, ideo instituit, et por apostolos suos eorunique successores in universo orbo usque ad consummationem saeculorum propagari praecepit, ut in ea ct per eam omne homine·» agnoscerent et profiterentur religionum quam ipse docuit, quae quidem religio est unicus verus modus colendi Deum eiusque voluntatem exequendi, ct cal necessaria atque indeclinabilis conditio ut qui. membrum fiat Christi eiuique mystici corporis, ct sic caelestem gloriam promereatur. Salvatoris ituque nostri mena est. ut omr.es homine» quotquot ubique terrarum sunt, invitentur in hanc suum ecclesiam, et quotquot eam ingrediuntur fiant una gens sancta et unus populus Receptabilis, sectator bonorum operum. Neque enim evangelicao religionis ratio est, ut excluso quovis societatis vinculo, veri adoratores Patrem adorent quidem in spiritu et veritato, sed seorsi in ct alii ab aliis omnino separati, quin immo Redemptor noster rtligionern suam ita societati a sn institutae seu ecclesiae suae inhaerentem voluit, ut eum ea penitus conserta ct concreta manere debeat, ot extra illam nulla religio seu Christiana eu ver·, dici possit. Quare ipse dixit; *Si quis ecclesiam nuti audierit, sit tibi tamquam ethnicus et publicanus.* Nullus itaquo homo potent esse in ecclesia Dei quin religionom christianam profiteatur, nullusquc hanc religionem profiteri quin in ecclesia, sit. ct ab eius ministerio edoceatur et regatur. Quaro sanctus loannes scribebat: *Quod vidimus et audivimus annuntiamus vobis, ut et ros societatem habeatis nobiscum, et societas nostra sit cum Patre et cum Filio eius lesu Christo.*

Caput III.

Ecclesiam esse societatem veram, perjecamt, spiritualem et supernaturatevi.

Porro ne quis putet ecclesiam osse societatem indefinitam et informem, quae propteroa indigeat uniri cum alia societate ut evadat definita et formata: docemus enim et declaramus, ecclesiam a lesu Christo cius capite et sponso sicuti existentiam suam, ita numeris omnibus absolutam constitutionem ct formam accepisse, ita ut ipse vera societas sit, omnesquo perfectae societatis qualitates habeat: et nullomodo sit pars aut membrum alius cuiuslibet societatis, aut cura alia societate sit confusa aut unquam commiscenda: sed potius in so ipsa adeo perfecta sit, ut dum ab omnibus humanis socie-

tatibus distinguitur, supra eae tamen omnes in a immensum divina sua praecellentia evehatur. Quis enim non videat quibuslibet societatibus huius terrae caelesti dignitate praeeminere ecclesiam, quao ob intimam suam coniunctinnem cum unigenito Eilio Dei incarnato, eius mysticum corpus est, eiusque sponsa, ideoque ct aeterni Patris filia adoptiva, et vivum templum Spiritus sancti, qui eam luce sua illuminat et amore inflammat? Qui quidem Spiritus tkiuctua in apostolos primum largissime effusus, deindo per cos rorutnquo successores abundo in filius adoptionis continuo diffunditur, ut omnes ecclesiae filii una eademquo fide adhaereant Deo ct inter ae, ct una communi spe aeternam gloriam concupiscant, ciusdcmquo charitatb igne accensi in Dei amore ct proximi concrescant, ct mutuam sibi opem afferant ad caelestem illam societatem promerendam, in qua omnes simul Dei ipsius beatitudine una cum angelis eius fruentur. lamvrro cum oupernnturnlis sit unio fidelium cum Christo et inter «e, i-upernaturalcs quoque divitiae hint fides «pes ot charita·, supernatandi· sit bcatitudo quam in caelo consequuntur, oiidentcr apparet, ecclesiam esso societatem essentialiter supcrnaturalem, quamvis linee vius supernaturalis essentia in so ipsa invisibilis ct interna maneat.

Caput IV.

Ecclesiam ſi societatem risibilem.

Absit tamen ut quis arbitretur, ecclesiae membra nonnisi internis ct latentibus vinculis iungi, propterеaquo societatem esso prorsus abditam ac invisibilem : Christus enim voluit, ut vincula spiritualia ct invisibilia, quibus fideles tum sibi ipsi, tum inter so cohaerent. per totidem externa ot visibilia vincula manifestentur; quo fit ut ecclesia, quamvis societas sit in sua essentia spiritualis ct supernaturalis, tamen exfrinsocus etiam patent ct sit visibilis. Scilicet cum ecclesia hisco in torri· coalescat ex hominibus qui constant anima ot corpore, quiquo per extorna et terrestria interna edocentur et discunt, ct ad caelestia assurgunt, necease omnino erat, ut haec societas animam haberet et corpus, in cuius actibus anima sc se proderet: animam, quae consistit in interno habitu fidei, spei ct charitatis, et nd quam pertinent chai actores sacramentales, et alia spiritualia charismata: corpus, quod consistit in externa fidei ſinfs·. saeramcntnniin administra:ione ‹t receptione, visibili logis divinae ct ecclesiastica·· observantia, me non in externa snbiectiono legitimis pastoribus. Hinc in ecclosiu bulirmus visibilu magisterium, quod omnia quae ex Dei pr.ictcpto credenda hunt et agenda proponit; visibile ministerium, qnod conficit atque dispensat ritus externos, quibus ex divina institutione gratia ſanctitati confertur 0t augetur; visibile regimen, quod Fociorum inter «i· communionem ordinat, eorunique externam et publicani· vitam disponit et dirigit. Christi proptenui ecclesia est voluti civitas excelsa et illustris in monte, quae abscondi non potest, nc voluti lucerna super randelabrum. quae sole iustitiac illuminate, mundum universum luco suito ſeritati illuminat. Inm voro quidam pertinent solum nd animam, non vero ad corpus ecclesiae, ii scilicet qui antequam baptizentur, iam habent fidem, spem et chsritatem, vel ab ecclesiae corpore egressi, interna.fido, spe et charitate exornantur, antequam in idem corpus restituantur. Quidam pertinent solum ad corpus, quatenus exterius fidein profitentur, sacramenta recipiunt, communionem cum superioribus servant, sed non pertinent ad animam, quia interno habitu fidei, spei et charitatis carent; ant pertinent solum modo *imperfecto* qui ad salutem non sufficit, quia etsi fidem et spem servent, cbaritato tamen destituuntur. Alii demum sunt in anima et corporo ecclesiae, qui scilicet interius et exterius omnia habent et perficiunt quao chrietianum decent: et hi in magno semper numero fuerunt, sunt, et erunt.

Caput V.

De visibili ecclesiae unitate.

Declaramus autem hanc societatem, quae anima simul constat et corpore, ideoquo invisibilis ct visibilis est, esse illam ecclesiam divinarum promissionum et misericordiarum, quam Christus tot praerogativis ac privilegiis distinguerò ac exornare voluit, ct eamdem in sua constitutione ita caso determinatum, ut ipsa etiam viribilitor una sit et unica appareat, et qunccunique societates ab ea seiunctae sunt, etsi Christi nomen sibi usurpent, et Christi doctrinam ct sacramenta sc tenere glorientur, nullomodo tamen ecclesiae Christi pars aut membrum sunt vel dici possunt. Nec enim Christus voluit ecclesiam suam per diversas hominum consociationes inter sc divisas osse dispersam ot diffusam, sed eam ita constituit, ut tota in se collecta penitusque cohaerens, in suo conspicua et visibili unituto indivisum et indivisibile corpus efformarut, quod Cat mysticum ipsum corpus Christi: de quo Apostolus ait etc., ut in schemate.

Caput VI.

Ecclesiam es‹e societatem ad salutem consequendam ornithia neressuriam.

Hinc ‹»mnes intelligent, quantae necessitatis sit pro quovis homine membrum esso huius societatis seu ecclesiae Christi, ut salutem aeternam consequatur. Nimirum tantae necessitatis, quantao est consortium et coniunctio cum Christo, per quem solum in adoptionem filiorum Dii ideoque ad caelestem beatitudinem aditus patere potest. Nec enim Dominus lesus Christus aliquem sibi coniungit, nisi hic cum mystico ruo corpore sea ecclesia uniatur: ñeque ipse praeter hanc ecclesiam, quam descripsimus, aliud corpus, aut aliam communionem praeter hanc nutrit aut fovet. Ipso enim imam, quam diximus, instituit ecclesiam invisibilem siinul et vi-ibilcm, et pro hac una seipsum tradidit ut illam sanctificaret, mundans lavacro aquae in verbo vitae. Idcirco docemus, ecelcaiaiu non rawaurictutvm liberam ad nrtcriiant salutem, quasi resl indifferens sit eam vel no.-so vel ignoram, eius esae membrum vol non esae: sed docemus. ecclesiam esso omnino necessariam ad aeternam salutem: itu tamen ut necessitas unionis rum ecclesiae anima Mt necessitas medii, a qua nulla umquam drri potest dispensatio, cum nonnisi per ecclesiam coniungi possimus cum Christo, et nonnisi per Christum, cuius corpus mysticum ecclesia ſ, accvsrum habere pos-iinus nd Pstrom et ad communicationem smeli Spiritus; necessitas vero unionis cum occlcsiao corporo sit tantum praecepti, quod omnes quidem ſomine quantum in illis est efficere debent ut cognoscant et vxcquantur. sed a quo ignorantia et impotentia inculpabilis dispensat.

Caput VIL

Extra ecclesiam neminem ad aeternam salutem, scilicet ad intuition'm et fruitionem Dei, posse pervenire.

Hinc apparet veritas doctrinae, qu.vm eccitanti traditione catholici semper ct ubique profetai sunt, scilicet extra ecclesiam neminem posse ad aetrmam salutem, scilicet ad aeternam intnitionrm et fruitionem Dei, pervenire. Nullus enim potest hane

' μ π. ed.

salutem consequi nisi eo instanti, quo a corporie vinculo per mortem solvitur, quavis macula tum originalis tum actualia culpae ablutus cum Christo per fidem apem et charitatem coniungatur. lamvcro macula peccati originalia deletur tantummodo per baptisma aut in *re* aut in ro/o saltem implicito susceptum ; ct macula peccati mortalis actualis post baptisma patrati deletur solum per sacramentum poenitentiae, vel in *re* vel in ro/o susceptum. Per baptisma susceptum in re, quicumquesiteiusminieter. homo fit membrum ecclesiae catholicae, rt quoad animam, ct quoad corpus: per baptisma susceptum solum in votol *tallam implicite,* fit membrum ecclesiae quoad animam. Sacramentum poenitentiae non juvat nisi eos qui in ecclesia sunt. Rev ita necessaria omnino est. ad promerendam intuitionem et fruitionem Dei, membrum esse eccleaiao; ita tamen ut si quis absque sua culpa [non) potsit case in corporo cederne, saltem ad cius animam pertineat; ac] pertinere ad animam sit necessita» medii, ct propterca absoluta, qua nulla causa, nec ignorantia quidem ℣nvincibili aut impotentia2 ulla dispensat. Quare reprobamus et detentamur impias ct rectae ipsi rationi repugnantes opiniones dc indifferentia religionem qua filii huius saeculi, sublato discrimine veritatis et erroris, dicunt ex quavis religionis forma aditum cuique patere ad salutis aeternae portum: vel asserunt do veritate religionis nullam certitudinem, sed opiniones solum plus minusvc probabiles haberi posse. Reprobamus etiam ct damnamus cos qui quotquot extra ecclesiae sinum sunt retrahunt quominus ecclesiam catholicam ingrediantur, asserentes, hoc ad aeternam salutem minime necessarium esae; et rem ℰs. maxime indecoram relinquere religionem (etsi falsam), in qua quis ab infantia institutus est, quamque parentes sui professi sunt, et natio ad quam pertinet profitetur; et eos qui crimini vertunt ecclesiae catholicae quod ipsa doceat, so esse unicam veram ecclesiam, et se unam custodire et praedicaro veram religionem quam Christus docuit, et consequenter caetcros1 cultus veluti falsos damnet, et caetera» communiones, etsi Christi nomen usurpent, proscribit. Attamen qui ex hac vita decedunt quin ad ecclesiae quidem animam pertineant, sed absque eorum culpa, hoc illis certe crimini non vertetur, neque hac de ¿ausa aeternis suppliciis deputabuntur, sed tantum carebunt in aeternum * visione et fruitione Dei ob maculam peccati originalis qua inquinantur, nullasquc alias poenas dabunt, nisi per abusum propriso libertatis peccatorum actualium se reos fecerint.

Caput VIII.

De federine iuimutabilitate ft indffectibihtale.

Declaramus insuper. Christi ecclesiam, sive exi-] tienila sive constitutio eius spectetur, societatem esse indcfectibilom et immutabilem, quae uti est, perdurabit ad sacculorum finem; nullamque aliam neque pleniorem, neque perfectiorem aeternae salutis oeconomiam in hoc naevulo expectandam esse. Christus enim sine quo nullus ad caelum perveniet, ecclesiam suum ip^um mysticum corpus effecit, ut ipsa sit unicum instrumentum per quod homines usque ad mundi finem cum ipso coniungantur, et religionem ab ipso traditam cognoscant et observent. Cum ergo et omnes homines usque ad saeculorum consummationem vocentur ad salutem, et nulla alia via ad salutem pateat quam per ecclesiam, certe haec societas u&que ad finem mundi in sua constitutione immutabilis persistet. Ecclesia itaque licet augeri possit numero sociorum, et extensione locorum, augeri etiam possit incremento fidei, spei et charitatis, ct licot ob diversa adjuncta locorum, temporum, et personarum, inter quae militando versatur,aliquas mutationes accidentales subire possit in suis legibua disciplinaribus, vel in harum legum applicatione ot exercitio, ipsa tamen eadem semper est, et in sua ℭonstitution accepta perseverat Quare Christi ecclesia numquam potest excidero suis proprietatibus et dotibus, noque suo magisterio, ministeriol ct regimine, et Chriatu per hoc suum mysticum corpus visibile perpetuo erit omnibus hominibus via, veritas, et vita.

Caput IX.

ZA» cedefite ℣fallibilitale.

Excideret voro crclcm Christi a sua ℣mmutabilitate ct dignitate, et desineret ℭ* societas vitae ac necessarium ℣aluti instrumentum, ri oudom a vera fidei morumquo doctrina umquim aberrare, ac in ea praedicanda et exponenda falli, vel fallere posse?. At ecclesia columna eat et firmamentum veritatis ideoque ab omni erroris et faUitatii periculo immunis. Docemus propterea ecclesiam Christi infallibilem esso semperque futuram, et hanc eius infallibilitatis dotem, quae non eadem res est ac inspirationis charisma, neque eo spectat, ut ecclesia novis revelationibus ditescat, collatum esse ad hoc ut verbum Dei sive scriptum siro traditum in mystico Christi corpore integrum et a quavis novitatis immutationLquc corruptela immune asseratur et custodiatur secundum illud Apostoli mandatum: Timothee etc. ... Quare docemus etiam, obiectum infallibilitatis tantum patere, quantum patet fidei depositum et postulat officium huius depositi custodiendi, adcoque infallibilitatis dotem, qua ecclesia pollet, ambitu suo complecti universum verbum Dei revelatum, et ea omnia quae licet in ec directe revelata non sint, tamen nexu adeo intimo cum veritatibus revelatis connectuntur, ut sine illis Dei verbum tuto conservari, vel certo ac definitive explicari et ad credendum proponi, aut contra errores hominum et falsi nominis scientiae oppositiones valide asseri defendique non possit, ita ut indirecte revelata sint dicenda.

Haec autem iufallibilitas, cuius finis eat conservare fidelium societatem in veritate doctrinae fidei et morum, inest magisterio, quod Christus in ecclesia sua perpetuum instituit, cum ad apostolos suos dixit: Euntes ergo etc. . . . ct iisdem promisit veritatis euac Spiritum, qui maneret cum eis in aeternum, in eis e«et, cosque omnem veritatem doceret

Caput X.

De ecclesiae potentate.

Haec voro frocietas, seu ecclesia Christi non est unio sociorum aequalium quasi omnes fideles eadem potestate iisdemque iuribus polleant, sed sociorum inaequalium; et hoc non quod alii clerici sint seu ad divina officia specialiter ab ipso fidelium coetu deputati, alii laici qui ad ea officia non eliguntur, sed quod in ecclesia divinitus instituta est potestas et otdinia ct iurisdictionis, qua cius ministri praediti sunt ad sanctificandum, docendum, regendum, et qua caeteri fideles omnino carent. De potestate vero iurisdictionis docemus, eam non solum esse fori interni et aucramcntalis, sed etiam fori externi et publici; camque esse absolutam, omnino plenam, nimirum legiferam, judiciariam ct coercitivam: cuius potestatis subicctum sunt pastores n Christo ipso

1 re ed. et etiam e dei, profecto per errorem
2 impctais ed.
3 erfero· ed.
4 om. ed
5 om. ed.

dati, qui eam libero et a quavis sacculari domi- j natione independontem excreent; ideoque cum omni imperio regunt ecclesiam Dei, tum legibus et indiciis decretoriis, quae conscientiam ligent, tum poenis salutaribus indictis in sontes quamvis in-ꝟito Docemus tandem, illam potestatem non solum quae immediate fidem et mores, cultum et sanctificationem respiciunt, sed omnia quao aliquo modo ecclesiae disciplinam et ndministrationem respiciunt complecti. Unde fit ut ecclesia Christi credendo sit societas perfecta. Et haec quidem vera ecclesia non alia est praeter eam quao Romanum pontificem uti visibile suum caput agnoscit et reveretur, et hac de causa dicitur etiam Romana.

VII.

JVoormíf/m.

595. *Moreno Ɛporediensi* (n° 96). — In nomine sanctae et individuae Trinitatis, Patri» et Filii B ci Spiritus sancti, Anien.

Sacrosancta oecumenica et generalis Vaticana synodus in Spiritu sancto legitimo congregata, in ea praesidente eiiuctissimo domino Pio papa IX Romanae ecclesiae pontifice, Christi vicario et successore sancti Petri apostolorum principis, eius sollicitudini omnium ecclesiarum plaudens, et insimul consociata, cum perpetuo ante oculos habeat, ut aublatis erroribus, et veritas et puritas divinae religionis conservetur, sacratiorum conciliorum exempla sequens fidem et doctrinam catholicam in primis asserere ac vindicare pergit, de humani generis et fidelium saluto ac bono summopere sollicita.

Caput I.

De origine divina et antiquitate ecclesiae Christi.

Aeternus quippe Deus Pater misericordiarum, cum Verbo suo, quem genuit ante saecula, omnes gentes in haereditatem promiserit et in possessionem terminos terrao (Pe. XI, 7, 8), altiasimis sapientiae suae consiliis sanctam ecclesiam decrevit, et elegit nos in ipso ante mundi constitutionem, nosquo praedestinavit in adoptionem filiorum (Eph. I, 4, 5, 22). Hinc omnia subiecit Deus sub pedibus eius, et ipsum dedit caput super omnem ecclesiam, quae est corpus ipsius, super omnia quidem visibilia et[invisibilia: et postquam Adam in summam illam incidit calamitatem, ut sanctitatem et iuslitiam, in qua creatus fuerat, amitteret, et alia subiret mala, quao ipsum suosquo posteros omnes faciunt miseros, per Redemptoris promissionem misericordia et veritas obviaverunt sibi, iustitia ct pax osculatae sunt (Ps. LXXX1X, V. 11), et in terris facto incepit ecclesia, in qua per fidem illius salutem consequuti sunt quotquot in ipsum speraverunt in veteri Teatamento; non enim aliud sub caelo umquam nomen D datum est hominibus, in quo salvari possent (Act. IV, 12) Exindo omnia quao do Redemptore prnmissa, praesignata habentur vel α prophetis praedicta ante ac post legem Moysi datam, passim sancti patres referunt ad cius ecclesiam, cuius septem praesertim typos deprehendunt, paradisus nempe terrestris, Eva, arca Noo, do qua ipso beatus Petrus, ct veterum patriarcharum uxores, ipse populus electus, templum Icrosolimitanum, et lupis de montibus abscissus sino manibus, qui factus est mons magnus, et implevit universam terram. Et profecto a prophetis praedicatur civitas iusti, urbs fidelis (Is. I, 26), civitas Domini9'(id. LX, 14), vinea electa (Hier. Π, 21), hortus conclusus (Cant. IV, 12), acies castrorum ordinata (id. VI, 3), regnum sempiternum (Dan. Π, 44; Osce Π, 19). Quare origo ecclesiae non in natura, vel pactis aut legibus hominum quaerenda, sed tota omnino divina est. et ex consiliis divinae sapientiae ac bonitatis prorsus repetenda.

Caput II.

De institutione ecclesiae a Christo facta, eiusdemque constitutione.

Unigenitus ꝑorro Dei Filius conmbstantialis Patri, promissus in lege veteri Messiae, et ipse expectatio gentium, cum in plenitudine temporum caro ct homo factus est, atque habitavit in terri?, non modo caelestes hominibus veritates nunciavit doctrinamque eius qui miserat illum, Ecd praeter quam typis significare ecclesiam voluit duplicis piscationis suo iussu factae, ac tunicae suae inconsutilis, atque parabolis arcae, convivii, retium, pascuorum, et agri, divinum propositum suum adumbravit, sed et per alios evangeliom suum nuntiari ac edoceri mandavit, ac in seipsum credentes coniunxit, ct coagmentari iussit in unam societatem, quam appellavit ecclesiam suam (Matth. XVI, 18), populum et haereditatem suam (Tit. II, 14; Act. XX, 28; Pe. II, 8), regnum caelorum (Matth. XXII, 24). ovile suum (Io. X, 16). Id autem Christus Dominus multiplicibus ac luculentissimis factis complevit; nam post miracula, sermonem in monte, ac seipsum ad pernoctandum in oratione Dei, ab hac rediens, vocavit ad se quos voluit ip»e, et fecit ut essent duodecim aecum : et misit illos praedicaro cum potestate curandi infirmitates et eiicendi daemonia (Matth. X; Marc. III; Luc. VI). Mox pascha secundo celebrato, cum egressus abiisset in patriam suam, vocavit duodecim, dedit illis virtutem et potestatem super omnia daemonia, et misit praedicare regnum Dei (Marc. V, 7; Luc. IX), cosque plura mirabilia edocuit, ac magisterium edocendi1, et praecipiendi imposuit inclamando: „Qui vos audit me audit, et qui vos spernit me spernit- ; tertio autem celebrato pascha, postquam transfiguratus est in monte, et alia mirabilia operavisset, discipuli venerunt Capbarnaum, et residens vocavit duodecim, monita institutionesque ipsis ampliavit2, irretractabili decreto sancivit, quemcumque ecclesiam non auditum iri. ut ethnicum et publicanum esso habendum, ideoque iudicium ecclesiae suae in terra iudicium Dei futurum in caelo, moxque adiunxit: „Arnen •dico vobis, quaccumque alligaveritis super terram, erunt ligata et in caelo; et quaecumque solveritis super terram, erunt soluta et in ꝺaelo. 4 Deinde e mortuis revocatus una sabbatorum, et fores essent clausae ubi erant discipuli, lesa» stetit in medio eorum, ct dixit eis: Pax vobis; tum ostendit manus et lutus, dixitque eis iterum: *Pax robis, sicut misit me Paler,* qui e caelo in terram ad vitam aeternam hominibus largiendom mo misit, *et ego mitto cos* pari auctoritate, ct ob eutudem finem. Haec cum dixisset, insufflavit cum ordinatione potestatem eis conferens ordinandi successores, et dixit eis: *Accipite Spiritum sanctum: quorum remiseritis peccata remittuntur eis; quorum retinueritis, retenta sunt.* Tandem undecim cum abiiasent in Galilaeam in montem, ubi constituerat illis. lesas accedens locutus est cis dicens: „Data est mibi omnis potestas in cacio et in terra: euntes ergo, docete omnes gentes baptizantes eos in nomine Patris et Filii ct Spiritus sancti, docentes cos servaro omnia quaecumque mandavi vobis. Et occo ego vobiscum Miin usque ad consummationem saeculi.-

itaque per praedicationem evangelii, baptismum et mandata, ecclesia sua fundata, et apostolis constitutis eiusdem rectoribus cum divino magisterio

• *ac* ed.
* om. ed.
l ꝺitoce ed.
' *ampliom* ed.

docendi, gubernandi, solvendi, ac ligandi, sicuti unus Deas, una fides, et unus baptismus tantummodo haberi possunt. Christus Dominus uni ex illis singulares prorsus praerogativas dedit, primo nempo quemadmodum Abram et lacob patriarchis nomen Simonis commutando in Petrum (Luc. XV, 14; Io. I, 42), tum post secessum ad orandum eidem coram aliis apostolis nunciando: Tu es Petrus, et super hanc petram aedificabo ecclosiam meam, et portae inferi non praevalebunt adversus eam, et tibi dabo claves regni caelorum (Match. X VI, 18). sic ipsimet anto alios potestatem clavium conferendo; demum eidem Petro munus imponendo agnos ct oves pascendi, fideles scilicet ac pastores, ct confirmandi fratres (lo. XXI, 15. 16, 17). quibus omnibus[1] apertissimo illum constituere sua vice caput ecclesiae indixit, in ip>am universam primatum dare, ct fundamentum ponere aedificationis perpetuae.

Igitur miserator Dominus, qui omnes homines vult salvos fieri et ad agnitionem veritatis venire, ecclesiam instituit cum divina musione universum genus humanum per fidem ct legem suam, per sacramenta ct gratiarum Spiritus sancti diffusionem ducendi ad vitam aeternam, eiquo secundum divitias sapientiae suae rectores dedit apostolos utorumque successores episcopos, et principem corumdem Petrum perpetuo item victurum in successoribus.

Caput 111.

De Christi ecclesiae propagatione per apostolos.

Quae quidem omnia uti apertissime constant ex factis et dictis divini auctoris et fundatoris in ecclesia constituta fuisse, ita ab apostolis apprime intellecta ct cxequuta perhibent eorumdem facta, qui ludaois primum, tum gentilibus, in omnem terram fidem et legem Christi annuntiaverunt, et acceptis potestatibus in universarum gentium beneficium usi sunt, divinum mandatum sibi factum principibus synagogae et praesidibus imperii opposuerunt, et decisiones do fide ʂancicrunt[2] fratribus qui erant Antiochiae scribendo; PVisum est Spiritui sancto et nobis nihil ultra imponere vobis oneris, quam haec necessaria (Act. XV, 28), de moribus praescriptiones edicendo (Coloss. Ill, 18, 22; Epb. V, 22, 25; I Corinth. VII), dc disciplina cultum ct ritus disponendo (I Tim. 11, 1), qualitates necessarias ministris ecclesiae declarando (I Tim. Ill, 9; Tit. I, 5), praecepta dando de peculio ecclesiae, correctiones ac poenas infligendo (I Cor.V; I Tim. 1,20; TiL I, 6): facta quidem ac leges apostolorum, quao colliguntur ox ipsorum actis, cx epistolis sanctorum Petri. Pauli, lacobi, Iohannis, ludac. et Apocalypsi, ex quibus insuper evincitur apostolos generatim sibi attribuere potestatem faciendi praecepta et leges (II Thoas. 11, 15; 1 Cor. XI, 34; Hcbr. XIII, 7), corrigendi, damnandi et puniendi (I Tim. I, 20; IV, 21, 25; V, 10; I Cor. I. 5; lì Cor. X, 6; XIII, 2; XVI, 2; These. Ill, 34). Atque hisce omnibus profecto consonant testimonia ct facta hominum apostolicorum et conciliorum, quao una cum sanctis patribus perpetuo monstrant ecclesiam eiusquo hicrarchìam, siculi u Christo lesu aedificatam ot institutam, iugiter ab apostolis exercitam et transmissam pro salute ac omnium gentium bono.

Caput IV.

Ecclesia Christi societas vera, perfecta, spiritualis, supematuralis et visibilis.

Igitur ecclesiam divinitus institutam a Christo lesu ut redemptionis beneficio in aevum frui possent[1] omnes homines, qui cius fidom profiterentur legem servarent, et legitimorum rectorum ductui parerent, veram societatem esae perfectam, spiritualem et supernaturalem ex ipsis verbis demonstratur, quibus auctor ct fundator eam appellavit[1], hacreditatem nimirum, populum ct ovile suum, civitatem supra montem positam et regnum coelorum. praefixum ita finem significando omnes ducendi ad beatitudinem aeternam; insuper cx factis, quibus eidem rectores ac pastores dedit, unuuiquc caput praestituit, ut perpetuo esset acies castrorum ordinata (Cantic. VI, 3). Ipso quidem Christus unigenitus Dei Filius illuminans omnem hominem venientem in hunc mundum, sicuti solus auctor ecclesiae potestate indopendentiao ct supernae auctoritatis et solus ut homo potestate excellentiae ot ministerii principalia ipsam constituit, fundamentum eat primarium et essentiale ciusdcmque caput, in aeternum habens sacerdotium, pro qua wcmetipsum tradidit, ut exhiberet ipse sibi gloriosam cecie»ʃn[3] non habentem maculam (Eph.V, 25), unde filii ipsius corpus fierent Christi ct membra dc membro (1 Cor. XII, 27), per fidem in eo qui vira est, per sacrum regenerationis ct renovationis lavamen ab ipso institutum, per charilatem, qua secundum mandata vius ambularent (II Io. VI), sicque membra fierent ad invicem per horum omnium communionem sub corumdem paetorum regimino. Praecellens profecto ecclesiae species, cuius caput eat Christo», ex quo totum corpus compactum iuxta constitutionem cius ct connexum per omnem ¡unc-turam subministrationi», secundum operationem in mensuram uniuscuiusque membri augmentum corporis facit in aedificationem sui in caritate (ad Epb. IV, 16). Quam speciem non modo visibilem, sed admirandam faciunt divinum ministerium, a quo credenda interiusque profitenda fides (Rom. X, 10) publice proponitur; sacrum ministerium, quod visibilia Dei mysteria, quibus interior sanctificatio hominibus et debitus Deo cultus comparatur, munere publico moderatur et curat; visibile regimen, quod membrorum inter so communionem ordinat, externamque omnem et publicam fidelium in ecclesia vitam disponit ct dirigit; visibile demum tum eccleriae corpus, ad quod non iu»!i tantum aut praedestinati, sed etiam peccatores pertinent, professione tamen fidei et communione coniuncti. Quibus fit ut Christi ecclesia, quemadmodum α prophetis praedicata praeparatus mons, domus Domini in vertice montium, ad quem fluunt omnes gentes, et civitas Dei virtutum (Is. II, 2 ; Mich. IV, 1 ; Pe. LVJI), ncc invisibilis, ncc latens esso queat, sed in manifestatione posita veluti lacerna, quae sole iustitiac illuminata mundum univorsum lucu suao veritatis illustrat, et velat urbs excelsa et illustris in monte, quae abscondi nequit, ĕt ab episcopis gubernatur, quos Spiritus sanctus posuit regero ecclesiam Dei, quamque post inanem fratris correctionem adira[4] iuarit Christus ipse.

Caput V.

De Christi ecclesiae proprietatibus.

Ab aeterno decreta, a Christo Domino instituta ecclesia ut filios Aduc usquo ad consummationem saeculorum duceict per salvationis viam, societas vera ct perfecta ct visibilis, ad quam venire debent omne» gentes, proprietatibus et notis distincta profecto est. quibus apprime ab omnibus cognosci valeat, ct α falsis ct spuriis secerni. Prima quidem

1 otn. ed.
• *patuerunt* fed.

I *pattini* ed.
' *appellai* ed.
• om. ed.
4 audire ed.

unitati·, iam pluribus figuris praesignatae et Scrip- , tura rum vocibus designatae sicuti dictum: Una cat columba mea, una speciosa mea, α Christo lesu in oratione ad Patrem iterato petita ct volita. Tanta porro hominum multitudo longo latcque diffusa una vocatur, societas una tantummodo cat, ob causae ab Apostolo scriptas ad Ephesios, ecclesiam nempe totam in so collectum penitusquccohacrcntom corpus iu suu conspicua unitate indivisum ac indivisibile praeferre, quod est ipsum corpus mysticum Christi ; undo inquit: Unum corpus ct unus spiritus, sicut vocati citis in una spe vocationis vestrae. Unus Dominus, uno fidus, unum baptisma Unus Deus ct Puter omnium, qui est super omnes ct per omnia ot in omnibus nobL·. Unus porro eius rector ac gubernator, invisibilis quidem Christus, visibilis unus patens ac legitimus in Petri cathedra successor, unumquo episcopatus magisterium. Una fides, ut uno sola veritan; una spes, ad quam omnes vocati B sunt, aeternam nempe ac beatam vitam.

Sancta quoque ecclesia, quod n principo apostolorum praedicatum; Vos autem genus electum, geus sancto (Í Petr. 11, 2), euius caput sanctitatis auctor, lex immaculata, sanctissimum sacrificium, sacramenta divinao gratiao fontes ct donorum Spiritus sancti rivuli, cx quibus unus populus, acceptabitis, sectator bonorum operum, et plura membra iugiter sanctitatis luce praefulgentia continuo clarescunt.

Catholica nempe universalis ecclesia etiam est, quoniam super fundamentum apostolorum et prophetarum fundata omnes veram fidem profitantes in illo lapide angulari Christo, qui facit utraquo unum, fundati sunt; et a solis ortu usquo ad occasum unius fidei splendore diffusa, magnum est nomen Dei in gentibus, et in omni loco sacrificatur et offertur nomini eius oblatio munda (Malach. XXIV, 1-1), ut praedictum fuit. C

Apostolica1 insuper est Christi ecclesia, utpote superaedificata super fundamentum apostolorum; etenim Spiritus sanctus dedit quidem apostolos in opus ministerii, in aedificationem corporis Christi (Eph. II, 20), et non per aliud genus ministrorum quam per apoatolicum gubernat; qui Spiritus summa Dei benignitate semper in ecclesia mansit (Cath. Rom., De symb.), ct per apostolorum legitimos successores iugiter divina ordinatione communicatur et transfunditur. Undo ipsius Christi promissio adimpletur; Ecce ego vobiscum sum usque ad consummationem saeculi. Praeterea doctrina ecclesiae veritas est non recens, sed ab ipso Christo edocta, ab apostolis tradita, ot in orbem terrarum disseminata, cx quo etiam fit, ut nemo dubitare possit, impiorum vel haereticorum commenta b vera Christi fido abesse, cum doctrina ecclesiae, quao ab apostolis ad hanc diem praedicata eat, adversentur. Quare Christi ecclesia vere apostolica caetcrisquo excelsis proprietatibus ct characteribus distincta praefulget, ac ab omnibus obsequium fidei reposcit.

Caput VI.

De Christi ecclesiae indefectibilitate.

Quod autem suscitavit Deus caeli regnum, unam, sanctam, catholicam ct apostolicam, visibilem ecclesiam. in aeternum non dissipabitur (Dan. 11, 44), ut prophetae praedixerunt, Christus ipse, ao apostoli promiserunt: rfoedus perpetuum4, Isaías (LX1, 8) pin novissimo dierum erit mons domus Domini in vertice montium... et fluent ad cum populi: nos autem ambulabimus in nomine Dei nostri in aeternum", Michaeas (IV, 1, 5) nDeus fundavit eam in aeternum4, David (Ps. XLV1I) praenuntiarunt. Ecclesiae visibili durationem perpetuam Christus promisit dum apostolis dixit: Ecce ego vobiscum sum usque ad consummationem saeculi; super huno potram aedificabo ecclesiam meam, et portae inferi non praevalebunt adversus eam: ex quo Paulus (Ephes. I, 16) scripsit: Ipse dedit quosdam quidem apostolos ... alios pastoras, et doctores, donec occurramus omnes in unitatem fidei. Unde patres Christi ecclesiam, sive constitutio, sive existentia cius spectetur, societatem fuisse et essa perennem atquo indefectibilem praedicarunt (cf. Hier, in c. 3 Amos: August, in Ps. Cl; Ambrosius lib. de Salom. c. 4), nullamque post illam neque pleniorem neque perfectiorem[salutis oeconomiam in hoc saeculo expectandam esse. Etenim cum ad finem usquo mundi, qui in terris peregrinantur mortales Christo auctore salvandi sint, ipsius ecclesia. cui solae2 misrio et virtus salutis facta est, ad finem usque mundi in sua constitutione immutabilis ct immota semper persistet. Licet igitur ecclesia crescat; ct utinam augeatur iugiter fide et charitate, ut corpus Christi aedificetur; licet pro varia aetate sua, et pro diversitate adjunctorum, inter quae constanter militando versatur, varie sese explicet: eadem tamon in se, suaquo a Christo accepta constitutione immutabilis perseverat. Quare Christi ecclesia numquam potest excidere suis proprietatibus et dotibus, sacro suo magisterio, ministerio ct regimine, ut Christus per corpus suum visibile perpetuo sit omnibus via, veritas et vita.

Caput VII.

De ecclesiae infallibilitate.

Cum autem veritas ut Deus una tantum sit, et innumerae hominum ignorantiae nc errores eam persaepe faciant in oblivionem, ecclesia Christi ad hoc constituta, ut omnes ad salutis portum perducat, magistra et custos veritatis profecto est, ac falli nescia. Fides porro cx auditu (Rom. X, 17), et quemadmodum ipsa numquam potest a vera fide deficere, numquam veritatis praedicatio deficere potest, nec vera doctrina fidei, ac2 nequeunt pastores4 omnes, quibus praedicare ct edocere impositum, in docendo falli aut fallere. Siquidem prophetae praedixerant Spiritum sanctum numquam ab ecclesia discessurum (Is. LIX, 21); veritatem Domini habitaturam in ecclesia sanctorum (Ps. LXXXVIII, 6); istamquo vocaturam iri civitatem veritatis (Zach. VIII, 3). Hunc Spiritum Christus ipso promisit ecclesiae dicens: Ego rogabo Patrem, ct alium Paraclitum dabit vobis, ut maneat vobiscum in aeternum Spiritum veritatis: ille vos docebit omnia, ct suggeret vobis omnia quaecumquo dixero vobis (Ioan. XIV, 16, 26). Quae verba 'uti et illa: *Docete omnes gentes... ecce ego robiscum sum ... usque ad consummationem saeculi,* non solis apostolis certo dicta sunt, cum ipsi non deberent in terris manere in aeternum, sed per apostolos omnibus in ministerio successoribus usque ad saeculorum finem. Idipsum intendit Christus, cum edixit uti ethnicum et publicanum habendum qui ecclesiam non audierit, cumque addit: Qui vos audit me audit; qui vos spernit me spernit. Hinc ex Apostolo columna et firmamentum veritatis est ecclesia (I Tim. III, 15), ideoque ab omni erroris fahitatisquo periculo libera et immunis: atque a sanctis patribus uno oro praedicatum habemus dotem infallibilitatis, quae tamquam perpetua ecclesiae praerogativa revelata est, quaeque neo cum

1 linias paragraph] para prima bis in editis exhibetur typoLheîArum profecto oscitantia.

1 *rugue perfectiorem* om. ed.
1 *sda* ed.
' om. ed.
• *patret* ed

inspirationis charismate confundi debet, neque eo spectat, ut ecclesia novis revelationibus ditescat, collatam ad hoc e&se, ut verbum Dei sive id scriptum, sive traditum sit in universali Christi ecclesia integrum, et α quavis novitatis immutationisquo corruptela immune asservetur, et custodiatur, secundum illud Apostoli mandatum: o Timothee, depositum custodi, devitans prophanas vocum novitates et oppositiones falsi nominis scientiae, quam quidam promittentes, circa fidem exciderunt (ITim. VI, 20). Quod eidem iterum inculcat scribens: formam habe panorum verborum, quao a mo audisti in 5de, ot in dilectione in Christo lesu. Bonum depositum custodi per Spiritum sanctum, qui habitat in nobis (11 Tim. I, 13, 14). Obiectum igitur infallibilitatis tantum patet, quantum fidei depositum, ot eius custodiendi officium postulat; adeoque praerogativa infallibilitatis, qua Christi ecclesia pollet, ambitu suo complectitur omnes res fidei et morum tam passive in credendo, quam active in docendo, tum id omno quod ad declarandum ius divinum positivum pertinet, conservandaequo sanctitati ecclesiae omnino necessarium est. Haec autem infallibilitas, cuius finis est fidelium societatis in doctrina fidei et morum intemerata veritas, magisterio ineat, quod Christus in ecclesia sua perpetuum instituit cum apostolis praecipit: euntes doceto omnes gentes, baptizantes eos in nomino Patris et Filii ot Spiritus sancti, docentes cos servare omnia quaccumquo mandavi vobis: et ecco ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem saeculi (Matth. XXVIII, 19, 20), et iisdem promisit veritatis suae Spiritum, qui maneret cum eis in aeternum, in eis esset, cosque omnem veritatem doceret (cL Io. XIV, 16, 17; XVI, 13).

Caput VIII.

De ecclesiae potestate.

Missionem ecclesiae suae factam immediato connexam Christus voluit omni potestati sibi datao in cadis et in terris, quam participare decrevit, ut fructus redemptionis suae maneret ao consequeretur. Iisdem igitur collata potestas ista divior, quibus missiol facta, indeque constituta ecclesia non ut societas aequalium ac si omnes in ea fideles eadom iura haberent; verum uti societas inaequalium, ot hoc non ideo tantum quis fidelium alii missi, alii excipientes, alii clerici sunt, alii laici, sed propterea maximo quod in ecclesia est potestas divinitus instituta, qua alii ad sanctificandum, docendum, et regendum praediti, alii destituuntur.

Non omnibus in so credentibus, sed apostolis et discipulis a se delectis dixit, hoc facito in meam commemorationem; euntes doceto; accipito Spiritum sanctum ; qui vos audit, mo auditl, et similia. Hinc o divus Paulus dixit: attendito vobis ot universo gregi in quo vos Spiritus sanctus posuit regere ecclesiam Dei; ac Timotheo, et Tito dilectis discipulis ac episcopis scripsit praedicare verbum, praecipero, instare, increpare in omni doctrina, arguero cum omni imperio, corrigere, per civitates presbyteros constituero, adversus presbyterum accusationem non recipere nisi sub duobus vel tribus testibus. Quare a conciliis et patribus unanimi consensu traditum est ecclesiae potestatem ordinis aliam haberi, aliamque jurisdictionis esso, nec solum fori interni ot sacramentelle, sed etiam fori externi et publici, absolutam, atque omnino plenam, nimirum legiferam, judiciariam et coercitivam tenendam. Potestatis autem huiusmodi subiectum sunt pastores et doctores a Christo constituti in apostolis, et eorum A successoribus, qui oam libore, ot α quavis saeculari dominatione indopendenter excreent; adeoquo cum omni imperio regunt ecclesiam Dei tum necessariis, et conscientiam quoquo obligantibus legibus, tum decretoriis iudiciis, tum denique salutaribus poenis in sontes etiam Invitos, et rebelles, nec solum in iis, quae fidem ct moros, cultum ot sanctificationem. sed in iis etiam, quae externam cccleiino disciplinam, ot adminlstrationcm respiciunt. Unde ecclesia Christi societas omni ex parte perfecta credenda est; hace nutem vera, ot tam felix Christi ecclesia alia non est praeter unam sanctam catholicam, et apostolicen), quae caput habet Petri apostolorum principia successorem Romanum pontificem.

Caput IX.

De Christi tedefiae necessitate ad salutem.

Hanc ecclesiam quam acquisivi sanguino suo, B et tanquam sponsam unico delectam aeternum diloxit auctor fidei, ct consummator lesus, unicam quoquo salvationis arcam constituit pro omnibus hominibus usque ad consummationem sacculi, quamquo non ingressi misero perirò necasse sit. Nam ipso dixit salvum tantummodo futurum, qui crediderit et baptizatus fuerit; nisi caelestem panem manducantes vitaro aeternam habituros; ad vitam non ingredi nisi servantes mandata; non audientem ecclesiam uti reprobatum habendum; ct apostoli edocuerunt aine fide impossibile placere Deo, non auditores sed factores legis justificari: ex quibus patres perpetuo praedicarunt, ut salus et beatitudo aeterna consequi possit, necessario pertinendum ad ecclesiam, cui unicae datum omnes creaturas colligere, edocere, et moderare, ut una sit gens sancta, populus acceptabitis, sectator bonorum operum. Neque enim evangclicae legis ea ratio est. ut excluso quovis C societatis vinculo veri adoratores singuli seorsum Patrem adorent in spiritu et veritate; sed religionem suam ita societati a so institutae inhaerentem Redemptor noster voluit, ut cum ea penitus conserta, ac velati concreta maneret, et extra illam vera Christi religio nulla esset.

Hinc firmissimo tenenda tot Scripturarum verbis probata veritas extra ecclesiam salvari neminem posse. Neque tamen, qui Christum, eiusquo ecclesiam noscere invincibiliter nequeunt propter hoc poenis aeternis damnandi sunt, cum nulla obstringantur huiusce rei culpa ante oculos Domini, qui vult omnes homines walvos fieri, et ad agnitionem veritatis venire, quique facienti quod in se est non denegat gratiam, ut iustificationcm, ot beatitatem aeternam consequi possit; sed hanc nullus conio quitar qui cum peccato originali, vel a fido unitate, aut ab ecclesiae communione culpabiliter sejunctus ex hac vita decedit. Si quis in arca non fuerit, peribit regnante diluvio. Quare reprobandum proreus impium acque ac ipai rationi repugnane de religionum indifferentia commentum, quo filii huius saeculi, veritatis et erroris sublato discrimine, dicunt omnibus aeternae vitae portum cx qualibet religione patere, aut contendunt de veritate religionis opiniones tantum plus minuere probabiles, non autem certitudinem haberi posee. Paritcrquo reprobanda est iniquitas et impietas illorum qui claudunt regnum caelorum onte homines, falsis praetextibus affirmantes indecorum, vel ad salutem minime necessarium esse, deserere religionem, etsi falsam, in qua quis natus, vel educatus ac institutus est; nec non ecclesiam ipsam, quae se religionem esso unico veram profitetur, omnes autem superstitiones ot sectas a sua communione separatas proscribit, et damnat, criminantur perinde ac si ulla unquam esse posset participatio iustitiae cum iniquitate.

• mr *awtit* ota. e¿.

uut eocietaa lucie ad tenebra», et conventio Christi a ad Belial.

Expositam doctrinam do Christi ecclesia haec sacra oecuinenica Vaticana synodus in Spiritu sancto congregata profitetur, et docet, atquo omnibus Christi fidelibus credendam ct tenendam proponit. Sequentes autem canones inviolabiliter servandos osso tradit, et aferentes contrarium perpetuo damnat, et anathematizat.

De ecclesia Christi.

Canones.

I. Si quis dixerit ecclesiam a Christo Domino nullam certum au immutabilem constitutionis formam accepisse, sed nequo nc reliquas hominum societates pro temporum divorsitato vicissitudinibus, vt transformationibus subiectam fuisse, nut subiici posse; anathema sit.

II. Si quis dixerit divinarum promissionum ecclesiam non esse fidelium societatem externam, ac conspicuam sub regimino pastorum, sed totam internam, ac invisibilem; anathema sit,

III. Si quis dixerit veram ecclesiam non esse unum in se corpus, sed ex variis, discitisquo Christiani nominis societatibus constare, per casque diffusam esse; aut varias societates ab invicem fidei professione dissidentes, atquo communione seiunctas, tamquam membra vel partes unam, et universalem constituero Christi ecclesiam; anathema sit.

IV. Si quis dixerit vero divinam Christi ecclesiam non esse unam, sanctam, catholicam et apostolicam; anathema sit.

V. Si quis dixerit eamdem Christi ecclesiam posso offundi tenebria aut infici malis, quibus α salutari fidei, morumque veritate aberret, ab originali sua institutione deviet, aut depravata, et corrupta tandem desinat esse; anathema sit.

VI. Si quis dixerit praesentem Christi ecclesiam non esse ultimam, ac supremam consequendae salutis oeconomiam, sed expcctandam esso aliam per novam vel pleniorem divini Spiritus effusionem; anathema sit.

VII. Si quis dixerit Christi ecclesiae infallibilitatem ad ea tantum restringi, quao divina revelatione continentur tam passivo in credendo, quam activo in docondo, ncc ad alius etiam veritate extondi, quao necessario requiruntur ut revelationis depositum integrum custodiatur; anathema sit.

Vili. Si quis dixerit α Christo Domino ct Salvatore ecclesiae suae collatum tantum fuisse potestatem dirigendi per consilia ot suasiones, non voro etiam iubondi per leges, ac devios contumacesque exteriori iudicio, ao salubribus poenis coercendi, atque cogendi; anathema sit.

IX. Si quis dixerit ecclesiam non cese societatem perfectam, sed collegium, aut ita in civili societate, seu statu osso, ut sacculari dominationi subiiciatur; anathema sit.

X. Si quis dixerit ecclesiam institutam divinitus fuisse tamquam societatem aequalium; ab episcopis vero haberi quidem officium, et ministerium, non autem propriam regiminis potestatem, quao ipsis divino ordinatione competat, quaeque ab iisdem sit libero exercenda; anathema sit.

XI. Si quis dixerit unice voram divinam religionem in nulla peculiari societate a Christo fundata expressam et extantem esse, sod a singulis seorsum, non habita ratione ad ullam societatem, quao vera ipsius ecclesia sit, rite profiteri, observari, et oxcoli posse; anathema sit

X1L Si quis dixerit ecclesiam Christi non esse societatem ad aeternam salutem consequendam omnino necessariam; aut homines per cuiusvis religionis cultum salvari posse; anathema sit.

XIII. Si quis dixerit intollerantiam illam, qua ecclesia catholica decedentes a mystico Christi corpore separatos ab aeterna beatitate extorres docet, vel omnes religiosas sectas a sua communione separatas proscribit et damnat, divino iure non praecipi; aut de veritate religionis ὅpinione tantum, non autem certitudinem haberil posse; ideoque omnes sectas religiosas tollerandas; anathema sit.

XIV Si quis dixerit veram Christi ecclesiam, extra quam nemo salvus esse potest, aliam esse praeter unam sanctam catholicam ct apostolicam, cuius caput visibile est pontifex Romanus successor Petri apostolorum principis; anathema sit.

VIII.

Caput I.

Est ecclesia catholica corpus Christi mysticum.

596, *Molinensis cui adhaerent episcopi Montis Albani, Versalìensis, Carcassonensis et Lingonensis* (n® 73). — Unigenitus Dei Filius, qui illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, semper quidem diversis modis ac mensuris humano generi consuluit, nec ulla unquam aetate miseros filios Adao gratiae suae munere destitutos reliquit. Ast, ubi venit plenitudo temporis, quae aeterno consilio fuerat praestituta, tunc, in similitudinem hominum factus, in nostri corporis forma visibilis apparuit; ita ut terreni atque carnales homines, novum hominem induentes, qui aeeundum Deum creatus est in iustitia et sanctitate veritatis, corpus efformarent mysticum, cuius ipse esset caput, id est unum cum ipso, in similitudinem corporis humani, per mysticam et admirabilem unionem, corpus efficerent. Ad hanc vero unionem perficiendam Christus Dominus sacrum regenerationis lavacrum instituit, quo filii Adao α peccati servitute liberati ao Deo reconciliati, novnque facti creatura, divinae adoptionis gratiam, aliaquo caelestium donorum charismata reciperent, uno eodemque spiritu vivificarentur, ac per fidem, spem et caritatem coniuncti, membra simul essent Christi, atque singuli alter alterius membra. In ipsa igitur Verbi divini incarnatione, qua, ut genus nostrum redimeret et societatem haberet cum hominibus, naturam nostram assumpsit, prima sua initia et quasi radicem habet ecclesia Christi: neque do illa sublimior sanctiorquo conceptus haberi potest, quam ipsum incarnatum Dei Filium caput illius esso atque vitam; ex quo, inquit Apostolus, totum corpus compactum ete.

Huius autem mystici corporis, quod est ecclesia, vita est spiritus ipso Christi; nec vitam illam participant, nisi ii soli qui intimo por gratiam sanctificantem cum Christo uniuntur, et hi sunt viventia membra. Caoteri voro qui per peccatum gratiam sanctificantem amittendo, amittunt simul vitam quae fluit ex capite, non iam in corpore Christi, cui per baptismum cooptati sunt, aliis quam externis vinculis, fido etiam et ape, retinentur. Membra quidem sunt, sed in quibus vita desiit; unde Apostolus dicit:

Qui spiritum Christi non habet, hic non est eius.

Hanc quam tenet ac semper tenuit ecclesia doctrinam fidelium mentibus alte defixam volumus, nec satis unquam commendari posse declaramus.

Caput II.

Ecclesia a Christo instituta est ut societas, et in sola hac societate cera Christi religio habetur et excolenda esi.

Quamvis mystici corporis Christi, quod est ecclesia, in internis fidei, spei et caritatis vinculis

l habere cod.

potissimum unice reponatur; non indo sequitur a Christianam religionem in interna tentum uniuscuiusque societate cum Deo sisti, nuliamque hominum inter se, ad excolendam illam, exigi communionem sive societatem. Voluit enim Christus omnes gentes congregari in anum, ut unum ovile esset et unus pastor; ideoquo per suos apostolos sub capite Petro et per eorum successores iugiter, usque ad consummationem saeculi, in universo mundo ot ex omni creatura, sibi populum colligi atque ab illis doceri regique iaesit, ut una esset gens sancta, populus acceptabitis, sectator bonorum operum. Non ea igitur evangelicae legis, seu religionis Christi, conditio est, ut absquo communi societatis vinculo, singuli eorum qui sunt in Christo baptixati seorsum Patrem adorent in spiritu et veritate. Sed religionem suam ita voluit Christus societatis rationem habere, ita communi lege ac regimine connecti, ut extra illam societatem ab ipso institutam, vera cius religio nec sit, nec esso possit

Caput HL

Ecclesia societas est vera, perfecta, spiritualis atque supematuralis.

Docemus autem ac declaramus societatem illam a Christo fundatam, quae ipsius est ecclesia, omnes in se verae et perfectae societatis conditiones habere. Non enim a sapientissimo suo auctore potuit indefinita vel informia relinqui: sed quemadmodum etc. ...

Non pauca deinde in hoc capite et sequentibus notanda videntur.

1· Quidem, in hoo capite, ubi verius finem legitur, u/ *pignus haereditatis in cordibus suis circumferentes* etc.... substituenda videtur haec vertió: „Ut pignus haereditatis in cordibus suis retinentes carnis desideria ot concupiscentiae, quae in mundo est, corruptionem abiiciant: ao beata et communi spe firmati, promissas aeternae gloriae Dei divitias concupiscant, ideoque per bona opera etc... Et in sequentibus lineis, pro' *his bonorum divitiis* simplicius meliusque dicetur *his bonis.*

2° Quoad capita sequentia.

Caput IV pag.8 lin.21 [540 Ds). Accuratius forte assignaretur causa propter quam oportuerit ut visibilis esset ecclesia, simulque doctrina enuntiaretur nostris temporibus utilissima, si post haec verba nac prorsus invisibilem fieri- haec ilia interponerentur: eIIomincs enim sunt, et ecclesia non partem dumtaxat hominis, animam scilicet, sed totum hominem sibi devinctum habet. Unde aeterna Dei sapientia ac virtus etc.®

Caput VII pag. 12 lin. 15 [542 a s]. Finiatur periodus in haec verba: „anto oculos Domini.- Deinde addatur: nImmo cum velit Deus omnes homines salvos fieri, et ad agnitionem veritatis venire, cuique facienti quod in se est, non denegabit gratiam, ut. .

Caput VIII pag. 14 lin. 13 [ib. C u]. Dicatur: wQuare Christi ecclesia neque existentia sua, neque proprietatibus suis et dotibus, sacro suo magisterio, ministerio et regimine, unquam excidere potest, ut Christus ... etc.- Ita enim finis capitis melius initio respondet, in quo agebatur tum do perennitate ecclesiae quoad oxistentiam, tum2 do indefectibilitate cius quoad constitutionem.

Capita IX et X. Materia quae his capitibus tractatur plura complectitur. Explicatur enim ox una parte quodnam sit obiectum ac natura tum infallibilitatis, tum potestatis ecclesiae; ox altera vero earum eubiectum indicatur. Quoad priorem partem, placent generatim quae in schemata leguntur; verumtamen optamus ut pag. 16 lin. 1 ot 2 [643 a ii] post haec verba nambitu suo ĕomplecti l loco onumorationis quae sequitur, baec tantum inserantur: rQuidquid ex infallibilitatis suae praerogativa definiendum indicaverit, quin unquam opponi possit eam terminos infallibilitatis suae praetergressam fuisse–; aut, fi enumeratio servanda videatur, absolvatur saltem tota periodus hoc modo: rdeniquc, uno verbo, quidquid ex infallibilitatis suae praerogativa ctc.b ut supra. Additionem illam omnino necessariam esse arbitramur, propterea quod non tam ecclesiae infallihilitas persaepe impugnatur, quam ab imperitis aut pravi sensus doctoribus pro nutu et arbitrio circumscribitur. At vero quoad alteram partem de subiecto infallibilitatis ac potestatis ecclesiae, vix intclligitur, qua do causa m schemate tractetur, quin vel unum proferatur verbum do B beato Petro, ciusque successoribus pontificibus Romanis. Eas enim praerogativas nonnisi cum Petro, et in Petro, et per Petrum ecclesia, saltem plene et absolute, obtinet. Censemus igitur defectum illum satis corrigi non posse, nisi unum ex bis duobus agatur, nempe: aut separata habeantur capita, in quibus 1· exponetur doctrina dc natura et ohiecto tum potestatis, tum infallibilitatis ecclesiae; 2° de earum subiecto tractabitur uda cum primatu et infallibilitate Romani pontificis, de qua proinde peculiare schema statim proponatur; aut, fi magis placeat ordo schematis, ubi saltem agitur dc subiecto utriusque illius praerogativae, expressa mentio fiat beati Petri et Romani pontificis. Non probamus autem, ut capite X pag. 17 (ib. c ·], descripta ecclesiae potestate quod sit nimirum rfori externi etiam et publici, absoluta atque omnino plena- id est ^legifera. indiciaría et coercitiva-, statini subiungatur: r potestatis i huiusmodi subiectum sunt pastores et doctores a Christo ďati Hac autem forma loquendi significari videtur, ecclesiasticam potestatem plonam ot absolutam, ex institutione divina, residere in corpore, ut aiunt, pastorum, seu in episcoporum collegio, non autem in Romano pontifice. Insuper eliminetur vox rdoctorea- utpote inutilis; pastores enim in ecclesia, vi officii ac muneris sui. docendi facultatem habent

Quod vero ad canones spectat, sequentes proponuntur correctiones.

Canon I. Clarias fortasse sic exprimeretur:

„Si quis dixerit christianam religionem non in peculiari societate α Christo fundata, quae vera ipsius ecclesia sit, solum haberi et excolendam esse; sed illam a singulis seorsum, nulla cuiusvis societatis habita ratione, rite observari ct excoli posse; anathema sit.-

Canon II. Sic pariter, meliori forma:

„8i quis dixerit ecclesiam non certam atque immutabilem constitutionis formam α Christo Domino accepisse; sed illam temporum ct rerum humanarum vicissitudines, sicut aliae hominum societates, in sacculorum decursu subiiese, aut in futuro subirò posse; anathema sit“

Canon VII. Sic corrigatur:

n8i quis dixerit ecclesiam Christi ita poseo offundi tenebris aut infici malis, ut a fidei morumque veritate etc. . . .-

Canon XI. Breviter explicetur in hunc modum:

„Si quis dixerit ecclesiam esse a Christo institutam tanquam societatem inter aequales, nec in ea esso potestatem hierarchicam ; pastores voro illius, summum scilicet pontificem et omnes cum eo episcopos, habere quidem officium et ministerium etc.·

Canon XII. In hoc canone, pro *salutaribus*

1 *per* ed.
2 *de perennitate — tum* om. ed.

poenis, nubili!untur: *congruis poenis.* Non oniro medicinalibus tantum poenis utendi ius habet ĕo desia.

Canon XIII. In boo canone, post verba *apostolicam Romanam,* bene repeteretur vox *ecclesiam.*

IX.

Caput I.

Ecclesiam a Christo fundatam, eique intime coniunctam, ut sit eius corpus mysticum.

507. *Guidi Bononiensis cum Idèo Liparensi, et epp. Troiano, Aprutino et Dionysiensi* (n® 97). — Unigenitus Dei Filius, qui illuminat omnem hominem venientem in bnno mundum, quique nulla unquam aetate miseris Adeo filila ope sua defuit, *sed diversis modis, multisque mensuris semper consuluit, et plurima providentiae suae munera omnibus retro saeculis clementer impertitus est,* in ea plenitudine temporis, quae sempiterno consilio fuerat constituta, vel melius praestituta, in similitudinem hominum factus visibilis apparuit io assumpta nostri corporis *came* in *qua* pati, ct crucifigi, et tradere in mortem animam suam posset (tx sancto Leone): ut genus electum, regalo sacerdotium, gentem sanctam, populum acquisitionis sibi efformaret (I Petri, cap.2), qui ergo aliquando non populus, nunc populus Dei, ct qui misericordiam non coDsequuti, nunc autem misericordiam consequuti per lavacrum regenerationis, et renovationis, ut virtutes annuntient eius, qui de tenebris peccatorum vocavit in admirabile lumen suum; ecclesiam, quem acquisivit sanguine suo, sibi exhibuit immaculatam, et sanctam, non habentem rugam, aut maculam (Ephes. I, v. 5). Haec igitur convocatio, hic populus Dei regeneratus lavacro aquae io verbo vitae, atque eius corpore et sanguine enutritus, Christo couiungitur intime per gratiam sanctificantem, per virtutes fidei, spei, et charitatis, atque uno, eodemque spiritu omnes vivificati, iisdetnque sacramentis roborati, sicut eiusdem fidei professione atque legitimis pastoribus, et praecipuo Christi in terris vicario subiectione, et obedieutia ad invicem colligati, corpus Christi constituunt compactum et connexum per omnem ¡uncturam subministrationis secundum operationem uniuscuiusque membri.

Christus caput est ecclesiae, ipso Salvator corporis cius, nos autem corpus, et membrum do membro (ad Ephos. IV). Ipse pastor, nos oves: ecclesia domus, templum Dei; ipsa sponsa Christi, quam sibi in fide et iustitia in sempiternum desponsavit.

Caput II.

Ecclesiam esse societatem veram, perfectam, spiritualem, et supernaturalem.

Haec uutern ecclesia ab inexhausto misericordiae Dei Patrie fonto profecta, per incarnati Verbi „«anguinem ǎc*quisita ciusdomquo ministerio ct opero fundata, in Spiritu sancto constituta est; qui in apostolos primum largissimo effusus, abundo etiam iugiter diffunditur in filios adoptionis, ut iidem lumino cius collustrati una mentium fide, ct Deo adhaereant, et inter so cohaereant; ut pignus bacreditntis in cordibus suis circumferentes carnis desideria ab ca, quao in mundo est, concupiscentiae eorniptiono avellant; et beata una communique spe firmati concupiscant promissam Dei gloriam.

Haec porro societas, sivo ecclesia, origino, fine, jt constitutione spiritualis, et omnino supematuralis; inde Christus de ca dixit: rRegnum meum non est do hoc mundo," quod tamen est in mundo. Undo Jocemus et declaramus, huic ecclesiao a Christo 'undatae, a Spiritu sancto constitutae, por aportólos propagatae, ot usque ad consummationem saeculi per apostolorum successores propagandae, administrandae et dirigendae, inesso omnes verae ac perfectae, et propriis iuribus, ao legibus, et regimine determinatae et absolutae societatis, vel reipublicae qualitates. Ea non est indefinita, neque informis societas: non membrum aut pars alterius cuiuslibet societatis aut civilis, aut religiosae; sed adeo in semetipsa perfecta, completa, et independeos a quacumque humana auctoritate, ut dum ab omnibus humanis et religiosis societatibus distinguitur, super eos omnes quam roaximo evehatur, et emineat. Quam quidem formam, determinationem, et independontinm, non ab apostolis, nequo ab hominibus, sed ab ipso fundatore, et supremo legislatore Christo habuit dicente: Tu es Petrus et super hanc petram aedificabo ecclesiam meam, et portae inferi non praevalebunt adversus eam. Et, aient misit me Pater, ego mitto vos. euntes doceto omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti; docentes servaro omnia quaccumquo mandavi vobis, ct ego vobiscum sum usque ad consummationem saeculi. Data est *enim* mihi omnis potestas in caelo et in terra (Matth. capite ultimo). Ecclesia regnum Christi est spirituale, et divinum, magisterio, ministerio, legislatione, et regimine spirituali ab ipso Christo in sui fundatione, constitutioneque donatum.

Caput III.

Ecclesiam esae societatem visibilem, ut *iacet totum.*

Caput IV.

Ecclesiam Christi visibilem esse unam, sanctam, catholicam, apostolicam, eamque Romanam.

Cum eiusmodi sit vera Christi ecclesia etc., (usque *ad totam in se collectam, penitusque cohaerentem* et integrum fidei depositum conservantem, et profitentem) in sua conspicua etc, usquo ad finem „omnia scilicet et in omnibus nobisa in*clusive.* Eam sanctam. Dedit enim semetipsum (Christus) pro nobis, ut nos redimeret ab omni iniquitate, et mundaret sibi populum acceptabilom, sectatorem bonorum operum (ad Tit. II); atque in ea lex immacolata ct sancta, sancta sacramenta, et sanctum sacrificium (Ioan. Ill, Marc, ultim.). Sed et caput sanctissimum, quod ait rsancti eritis, quia ego sanctus sum". Eam catholicam. Euntes in mundum universum, praedicate evangclium omni creaturae. Redemisti nos, Domine Deus in sanguino tuo ex omni tribu, ct lingua, et populo, et natione, et fecisti nos Deo nostro regnum (Apocal. V). Eam apostolicam Sicut misit me Paterl, ego mitto vos, euntes docete. Illi nutem profecti praedicaverunt ubique Domino cooperante, et sermonem confirmanto sequentibus signis (Mare, ultim). Et in omnem torrum exivit sonus eorum, ct in fines etc. (Psalm. 18). Undo ecclesiam, ut ait Augustinus, a Christo inchoatam, et per apostolos provectam, *certa successionum serie usque ad haec tempora toto terrarum orbe dilatatam* conspicimus. Et rursum ait: Quod ipsum *teneat in ecclesia ab ipsa sede Petri apostoli, cui pascendas oves post resurreclionem suam Dominus commendavit usque ad praesentem episcopatum successio sacerdotum* (contra Ep. Fund, cap. IV>). Quare recte Hieronymus contra Luciferianos: *Brevem tibi,* ait, *apertamque animi mei sententiam proferam,* tu *illa esse ecclesia permanendum, quae ab apostolis fundata usque ad diem hane durat* (cap. ult.'). Romanam profecto ecclesiam solam bis notis, signisque visibilibus intignivi sicut

1 ifa add. ed., aed tocols in cod. decst.
» Micce, P. L., XUI. 17B.
» p. L, xxm, isa.

declaramus, ita nemo inficias iverit Haec sancta 6dei praesertim puritate, et integritate, necnon Spiritus sancti charismatibus, quibus nonnulli sancti Dei homines repleti et virtutum culmen attingunt, et miraculorum, et prophetiae donis clarescunt Haec catholica, universalitate locorum, temporum, ac nationum. Ea demum apostolica constanti episcoporum serie. Quicumque igitur a communione, et unitate fidei huius ecclesiae seiunctas sive schismatica obstinatione, sivo haeretica praesumptione, aut excommunicationis poena invenitur, est extra arcam Noe, unde peribit regnante diluvio; agnum comedit extra societatem, unde profanus est. Ecclesia quippe Christi vere maximi fidei unitate praecellit, quia omnes et singulos errores damnavit, damnat, et exhorret.

Caput V.

Christianam religionem, nonnisi in ecclesia, et per ecclesiam Romano-catbolicam a Christo fundatam excoli posse.

Non enim auditores legis iusti sunt apud Deum, sed factores leqis justificabuntur (Num. II, 13). Et *Estote factores leqis, et non auditores tantum* (lacob. I). Apostoli enim audierant: *Euntes doceto serrare omnia, quae mandari robis.* Sunt igitur Christi et praecepta: sunt mandata divina, et apostolica, quorum impletione Deus vere colitur; religio sancta exercetur; populus coadunatur. Hanc ecclesiam etc. (Sicut est in cap. schematis II usque ad finem. Canon I hic transferendus. Hac priore capitis parte indifferentiatarum principium destruitur, secutda vero ut est in textu praedicta confirmantur, ot quasi concluditur 1 pars schematis.)

Caput VI.

Integrum ut iacet in schemate.

Caput VII.

Extra ecclesiam salvari neminem posse.

Porro dogma fidei est, extra ecclesiam salvari neminem posse. Licet enim qui circa Christum, eiusdem religionem, vel circa eius veram ecclesiam invincibili ignorautia etc. (sicut ponitur in nota 11, pag. 83 [570 d]) ole.

Caput Vili.

Declaramus insuper (ut in texta)... licet igitur ecclesia crescat, ct dilatetur per orbem, at illud *Dabo tibi gentes haereditatem tuam, et possessionem tuam terminos terrae* (Peal. II) (et utinam augeatur iugiter fide, et charitate, ut Christi corpus aedificetur); licet pro varia aetate sua, et pro diversilate adiunctorum, et ^accessione temporum numerus articulorum fidei creverit, eadem tamen fides in se, eademque ecclesia, in rua a Christo accepta constitutione immutabilis perseverat (etc. usque ad finem capitis).

Caput IX.

De ecclesiae infallibilitate.

(Integrum ut iacet in schemate.)

Caput X.

De ecclesiae potestate.

Christi autem etc. ... sed propterca maximo quod in ecclesia est potestas a Christo divinitus data, et per sacram ordinationem communicata qua alii ad sanctificandum, docendum, regendum praediti sunt, alii destituuntur. Eam porro supremam dicimus, «ut nulli alii in terris potestati, sed soli Deo subsit, iuxta illud : *Data est mihi omnis potestas in caelo, et in terra, euntes docete* etc. cum praemissum fuisset: Sicut misit *me Pater mitto vos.* A Tandem universalem, ita, ut universum salutis ordinem coaequet: *quaecumque ligaveritis.* Et omnino necessarium, ut citra salutis discrimen, nemo baptizatua semet ei subducere possit; verum statutu omnibus lex sit semet eidem in triplici suo ordino subiiciendi. Haec vero potestas suprema, universalis, et necessaria, potestas iurisdictionis audit, caque non fori interni tantum, sed externi et publici: adeoque legifera, indiciaría, et coercitiva.

Potestatis autem huiusmodi subiectum sunt pastores etc. uti iacet usquo ad finem capitis.

Haec animadvertero, addere, et immutaro consuimus supposito, praesentis schematie ordini α nobis esse standam. Quod si aliam methodum expeditiorem et clariorem indicare liceret, nostro iudicio sequens foret;

PARS PRIMA.

Caput I.

De divina institutione, natura, et intima constitutione ecclesiae Christi.

Caput IL'

De forma, et externa constitutione ecclesiae, sive de ecclesia prout est societas.

Caput IIL

De distinctione, et separatione cerae ecclesiae a quacumque alia societate, vel secta.

Caput IV.

De constitutionis ecclesiae immutabilitate.

Caput V.

De necessitate ad salutem introeundi per fidem in ecclesiam, in *caque permanendi.*

Caput VI.

De necessitate ecclesiae ad ceram religionem, et obsequium Deo praestandum.

PARS SECUNDA.

Do proprietatibus, notis, dotibusque ecclesiae Christi.

Caput L

De unitate ecclesiae.

Caput IL

De visibilitate, et sanctitate ecclesiae.

Caput III.

De ecclesiae perpetuitate, catholicitate, et apostolicitate.

Caput IV.

De ecclesiae indefectibilitate, et infallibilitate.

Caput V.

De potestate gubernativa ecclesiae.

Caput VI.

De suprema potestate, sive primatu Montani pontificis.

Caput VII.

De relationibus ecclesiam inter et potestatem civilem.

Positis superioribus animadversionibus, additionibus. ac mutationibus, visum est XIII schematis propositi priores canones in sequentium numerum et formam redigere, et ampliare.

CANONES.

Canon I.

Si quis dixerit, Christum solum officio doctoris functum, non autem legislatoris, et fundatoris novae societatis, morte et sanguine suo acquisitae; anathema ait.

Canon II.

8i quis dixerit, societatem a Christo fundatam, et baptismate regeneratam non esse ei ut capiti

fido, et charitato intimo coniunctam, adeoque in A tali intima charitatis coniunctione, quae per Spiritum sanctum diffusa est in cordibus nostris, principaliter non consistere naturam et essentiam societatis Christi; anathema sit.

Canon III.

Si quis dixerit, ecclesiam non esso corpus Christi mysticum, cuius ipso eat caput invisibile, visibile autem Romanus pontifex eius vicarius; anathema sit

Canon IV.

Si quis dixerit, Christi societatem, sive ecclesiae membra non coniungi per externam eiusdem fidei professionem, eorumdom sacramentorum participationem, atquo obedientia, et subiectiono ad legitimos pastores, ot praelatos, praecipuo ad supremum Romanum pontificem; anathema sit.

Canon V.

Si quis dixerit, societatem christianam non formari, et constitui per legem evangelicam Christo datam, ab apostolis promulgatam, nec non regimino proprio, et ministerio, atquo magisterio apostolico; anathema sit.

Canon VL

Si quis dixerit, hanc societatem catholicam ex variis confessionibus, et sectis coalescere, vel aliquo tempore cum synagoga fuisse coniunctam, et non omnino ab omnibus societatibus separatam, et distinctam fide, magisterio, et potestate publica; anathema sit.

Canon VII.

Si quis dixerit, eam tanquam collegium, aut partem contineri in et sub civili potestate; anathema sit.

Canon VIII.

Si quis dixerit, eius formam, ct constitutionem α Christo auctore traditam, varietatibus, aut transformationibus, ut cacterao hominum societates, esse subiectam; vel progressu perfectiorem, et temporibus accommodatiorem fieri posse, et debere; anathema sit.

Canon IX.

Si quis dixerit, non esse ad salutem necessarium, fieri ecclesiae membrum per fidem et sacramenta; sed liberum in eam ingredi, in ea remanere, ab caque egredi; anathema sit.

Canon X.

Si quis dixerit, extra ecclesiam posse salvari aliquem, qui ad eam nullatenus pertineat; anathema sit

Canon XI.

Si quis dixerit, esse indifferens ad salutem quamcumque religionem profiteri, neque commondationo dignum nativam falsam abiurare, ct amplecti catholicam; anathema sit.

Canon XII.

Si quis dixerit, ad veram fidem sufficere aliquos tantum fundamentales, ut vocant, articulos, in quibus conveniunt omnes sectae, vel a Romana separatae religiones; neque esso necessarium omnes, et singulos articulos fidei ab ecclesia Romano-catholica propositos firmiter retinere: anathema sit.

Canon XIII. .

Si quis dixerit, intolerantiam ecclesiae Romano-catholicao aliarum sectarum, vel religionum, quao cum ea in unitate fidei non conveniunt, repugnare inri divino, et institutioni Christi, vel esse reprobandam; anathema sit.

Canon XIV.

Si quis dixerit, veram religionem non esse & Christo in sua ecclesia, quao est Romano-catholica, constitutam, vel extra ipsam excoli posse; anathema sit.

Canon XV.

Si quis dixerit, de veritate religionis opinionem, non autem certitudinem haberi posse, adeoque omnes sectas ab ecclesia esso tolerandas; anathema sit.

Canon XVI.

Si quis dixerit, dissidentes a Romano-catholica fide ius habere ad exercendum publicum cultum, et ad publice profitendum, ac docendum propriam doctrinam, sicut ius habet ecclesia catholica Romana; anathema sit

Canon XVII.

Si quis dixerit, ecclesiam catholicam a puritate doctrinae deviasse aliquando, vel errasse in fidei, morumque dogmatibus, quae successu temporis explicite credenda proposuit, vel posse aberrare a veritate doctrinae α Christo traditae; anathema sit

Canon XVIII.

Si quis dixerit, divinarum promissionum ecclesiam non esse societatem externam, ac conspicuam, sed internam, et invisibilem, aut ita posse offundi tenebris, ct infici malis, ut dignosci nequeat; anathema sit.

Canon XIX.

Si quis dixerit, ecclesiam hanc visibilem defecturam, sive per desitionem, sive per aliquam substantialem mutationem in doctrina, aut forma suae constitutionis, sive per derelictionem aut reprobationem α Christo, cui ante saeculi consummationem alia perfectior substituenda sit; anathema sit.

Canon XX.

Si quis dixerit, magisterium ecclesiae non esse infallibile, tam in fidei, et morum articulis proponendis, quam in revelationis deposito integre custodiendo, certe exponendo, et valide tuendo ab omni errore, et falsae scientiae deceptione; anathema sit.

Canon XXI.

Si quis dixerit, veram Christi ecclesiam, extra quam nemo salvus esse potest, non esse unam, sanctam, catholicam, et apostolicam, eamque Romanam; anathema sit.

Canon XXII.

Si quis dixerit, veram Christi ecclesiam esse tamquam societatem aequalium; nec in ea esae bierarchiam divinitus institutam; anathema sit.

Canon XXIII.

Si quis dixerit, episcopis potestatem pascendi, et regendi ecclesiam, esse α communitate collatam, et non α lesu Christo; anathema sit.

X.

Ad prooemium.

598. *Bindi Pistoriensia et Pratensis* (n® 193). — rCum igitur Deus ac Salvator noster totius salutiferae doctrinae veritatem, salutisque rationes et vias in ecclesiam suam, quasi inl praedivitem thesaurum, contulerit, ut omnes hinc vitam habeant, et abundantius habeant; ipsa in primis vera ecclesia et indicanda et commendanda est, ut et errantibus affulgeat, et fideles arctius sibi devinciat.·

' em. ed.

Caput I.

^Unigenitus Dei Filiae, qni illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, nulla uinquam aetate miseri· Adae filiis ope sua defuit. Benignus enim et misericors Deus homini vix dum lapso e sublimi illo sanctitatis, et iustitiae statu ia quo constitutus fuerat, et cuius miserrimi casus evidens testimonium secnm ipso adhuc circumfert, reparatorem promisit, saepiusque, tot labentibus saeculis, tum figuris, tum vaticiniis, tum signis adumbravit; unde foedus divinum ictuml est, quo homines, fide et spe in promissum reparatorem, et salutem operari, et in populum Dei coalescere, et futuram Christi ecclesiam per synagogam praesignaro possent. Quapropter *agnus occinit ut* per figuras *ab origine mundi;* donec agnos ipse, qui est Filius Dei, pro hominibus oblatus ad victimam expiationis, in plenitudine temporis, natus o virgine apparuit novus Adam in carne nostra, quam relevavit, et fecit nos *populum acquisitionis in sanguine suo.*

rHinc vera Christi ecclesia, ex omni populo et natione evocata, et per gratiam ab eo promeritam in unitate veritatis et fidei coagmentata, cuius ipse caput eat ct vita indeficiens et cui etiam rationem externae et visibilia societatis indidit, certis legibus, ct participatione eorundem sacramentorum eub rectoribus et ductoribus, unoque praesertim visibili capite, apostolis scilicet et apostolorum principe, cui dixit: *Tu es Petrus, et super hanc petram aedificabo ecclesiam meam;* et: *Tibi dabo claves regni caelorum;* et: *Rogari pro te ut non deficiat Udes tua: tu confirma fratres tuos.* Ceteris vero et simul eidem Petro: *Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris et Filii et Spiritus sancii;* et: *Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, et quorum retinueritis, retenta sunt.* Post autem resurrectionem suam reversus ad Patrem, *alium Paraclilum dedit eis, ut cum illis,* eorumque successoribus, *maneret in aeternum spiritum veritatis.*

^Christus itaque invisibilo suae ecclesiae permanens caput, per baptismi lavacrum (quod instituit relut fidei, cacterorumque sacramentorum, et proinde ipsius ecclesiae iauunm) filios hominum a societate Dei per peccatum divuho· infusione cbaritatis iuhtificat. et iustificatos sibi velat unum mysticam corpus coniungit, eosqao tamquam alter alterius membra inter se connectit. virtutemque suam per totum hoc corpas iugiter diffundit. Ex quo fit ut tota ecclesia ab eo pendent; et quod ipsa extrínsecas exhibet, nil aliud sit quam quod in vivis cius membris intrinsecus latet, corpus scilicet bene compactum, et capiti perfecte coaptatum.

pHacc est, quae, ut fidelium mentibus obiiciatur alteque defixa haereat, ſati namquam commendari potest, praecellens ecclesiae constitutio, cuius caput Christas per omnem ¡ancturam subministrationis secandam operationem in mensuram uniuscuiusque membri augmentum corporis facit in aedificationem cius in ċharitate.

In Caput II.

Alii reverendissimo [Cantimorri Parmensi] non placet illud *ecclesiam colligendam ex omni creatura,* et mavult *ex omni populo et natione,* ne intelligantur vel ipsae creaturae, in quibus non est Intellectus. Sed quoniam ea verba sunt omnino evangelica *(praedicate evangetium omni creaturae),* episcopus alius [Pistoriensis] ad amovendum scrupulum, proponit: *colligendam ei omni rationabili creatura,* cum non dedeceat concilium verba evangelil explanare, ne perperam accipiantur. In evangelio enim verbam *praedicate* satis explicat cuinam A creaturarum universitati sit praedicandum; non ita vero in schemate verburn *colligere.* Praedicari potest solum omni creaturae intelligenti, colligi autem potest quidquid lubet.

Alius [Cantimorri Parmensi·! ubi legitur *neque enim legis evangelicae ea ratio est* etc., ut apertior sententia sit, adderet, *neque enim legis evangelicae, seu religionis a Christo revelatae, ea ratio est.* Logent! enim haud statini patet, religionem Christi, et legem evangelicam idem ease.

Alius (Targioni Volaterranus] totum hoc caput sic emendandum putat, filane porro ecclesiam corporis rui nomine mystici designatam, sanguini? tuo acquisitam, et tamquam sponsam unico electam aeternomque dilectam auctor ipse, ct fidei consummator lesus fundavit atquo instituit, ct per apostolos suos corumquc successores usque ad consummationem saeculi in universo mundo ct ex omni (rationabili) creatura iugiter colligendam docendam et moderandam esae praecepit, ut una caset ğen sancta et unus populus accrptabilis, sectator bonorum operum. Nequo rnim evangelicae legis ea ratio est, ut quovis vinculo societatis excluso, veri adoratore·l singuli seorsum Patrem adorarent in spiritu et veritate; eed religionem suam Redemptor noster societati a se institutae ita inhaerentem voluit, ut cum ea penitu.·» conserta ac voluti concreta manerot, et extra illam nulla pos»ct esse vera Christi religio.-

In caput III.

Alič cardïnali Corsi Pisanus) observât: nCorpus ecclesiae constat fastis et peccatoribus, sed cum dicitur immo enuntiatur ecclesia uti societas spiritu-lis et supernaturalis. forsitan deduci posset eam ex soli· iustis constare/ Sed non omnia eodem tempore oademque periodo dici possunt. Haec apte ot distincte declarantur in capite sequenti.

In locutione vero huiusce capitis haec emendanda videntur:

Ver. 3 [540 Bi] Post *neque* addo *enim,* signum demonstrationis veritatis supra enunciatac.

Ver. 7 [b t) Expunge *habet,* cum sequens verbum *accepit* inservire possit ct huic membro; sicquo tota baec periodus maiorem unitatem acquirere.

Ver. 25 [b is]. Post *abunde,* quae sequuntur aptius et luculentius ordinanda (ut putat alius reverendissimus [Targioni Volaterranus]) tali fere modo ». ..quoque in filios adoptionis iugiter diffunditur, ut lumino eius collustrati una mentium fide et Deo adhaereant, et intereo cohaereant; et pignus bacreditatis in cordibus circumferentes terrena desideria a corruptione eius quao in rnundo est concupiscentiae divellant, et una atque communi beata spe confirmati aeternam Dei gloriam promissam concupiscant. atque adeo per bona opera certam suam vocationem et electionem faciant. Cum autem bonorum horuml divitiis homines in ecclesia per Spiritum sanctum augeantur, et hia eiusdem divini Spiritus nexibus in unitate cohaereant; ecclesia ipsa spiritualis societas eat atque ordinis omnino supernaturalis/

In caput IV.

Totum hoc caput, rerum et sententiarum respectu, sapienter excogitatum. Levis nonnulla occurrunt in elocutione, quae non satis probantur. *Latentibusque* pro *ac latentibus* lin. 3 [c is] et *proinde* loco *inde,* aurium iudicio, *vincula quoque externa* loco *externa quoque,* perspicuitati magis conferunt. Periodus *Hinc visibile* etc. nimis involuta ; atque ea complectitur, quae maxime refert, ut probo et di-

» intiuM ed.

i *adarantes* ed.

’ om ed.

«tincto intelligantur. Nescio an rectius sio proce- a derot, nempo:

„Ilino divinitus constitutum est tum visibile magisterium, quo fides interius credenda exteriusquo profitenda proponitur, tum ministerium item visibile moderandis curandisquo publico munere visibilibus Dei mysteriis, quibus interior hominis sanctificatio ot debitus Deo cultus comparatur; tum quoque visibile régimen, quod membrorum communionem in officio continet, omnemque fidelium externam in ecclesia vivendi rationem ordino regit atquo disponit; turn deniquo totum hoc ecclesiae corpus non iustis tnntum ot praedcstinntl·, sed vel ipsis peccatoribus, dummodo extorna saltem professione ct communione fidei coniunctis, ĕŏoptatum.

In caput V.

Alii [Corei Pisanus et Cantimorri Parmensis) aegre vident huic sileri prorsus de unitate regiminis sub uno cupito Romano pontifice. wL'nitns enim ecclesiae (ait sanctus Thomas ❡ 2M, quaent. 39 [a. 1]) iu duobus attenditur, scilicet in connexione membrorum ecclesiae ad invicem, seu communicatione1, et iterum in ordine omnium membrorum ecclesiae ad unum caput. Hoc autem caput est ipso Christus, cuius vicem in ecclesia gerit summus p̈ontifex. — Quoniam horum neuter, iuxta hunc communem observationem, proponit quod addi debeat, videat reverendissima Deputatio si huic capiti subnectenda sint haec quae sequuntur: „Quao tandem mystici corporis Christi unitas potissimum conspicua est in ordine omnium membrorum ad unum caput, Christum, cuius vicem in ecclesia gerit Romanus pontifex, cui qui interius exteriusque non adhaerent, nec ecclesiae adhaerere, nec cius membra perhiberi possunt.-

Elocutionem vero in principio capitis sic expolit alius [Volaterranus]: filane autem visibilem conC spicuamque societatem eam ipsam esso divinarum promissionum ct misericordiarum ecclesiam declaramus, quam Christus tot praerogativis ac privilegiis distinguerò et exornaro voluit; eamdemquo adeo plane in sua constitutione esse determinatam, ut societates omnes α fidei unitate vel a communione huius corporis seiunclao nullo modo vel eius pars vel membrum dici possint; neo eam, ut aiunt, per varias christiani nominis consociationes dispersam atque diffusam, sed totam in se collectam, et penitus cohaerentem in sua__ŏtc.

In caput VI.

Hoc quoque caput aptius procederet, si pro [lin. 5 et seqq. (541 0 3]) *quantae consortium* etc. baierei: nquantao cuique est consortium et coniunctio !um Christo capite et mystico eius corporo praeter D juod ipso Christus nullam aliam communionem ignoscit tamquam ecclesiam suam, quam etc.-

Pro (lin. 14 [c »]) *ut exhiberet ipse sibi* haberet et exhiberet s̈ibi

Pro (lin. 19-20 (c u]) *non liberam societatem esse* taberet Bnon esso liberam societatem-.

Pro (lin. 23 et seqq. [en]) *relinquere, sed esse* etc. uberet ndescrere; sed esto hominibus societatem imnino necessariam, non vi praecepti tantum, quo Ihristus Dominus omnibus gentibus eam ingredientam praescripsit; verum etiam praestituto salutaris •rovidentiao ordine, iuxta quem sancti Spiritus ommunicatio, veritatis et vitao- participatio non btinetur, nisi in ecclesia, et per occlesiam, cuius aput est €hristus.

In caput VII.

Neque tamen ... ex hac vita decedit. Haec nulli probantur, quia sententia non satis perspicua ansam praebere potest illationibus falsis et quia peculiari scholae favet cum aliarum praeiudicio. Est itaque qui probaret magis variantem expositionem, quao habetur in nota (11) pag. 83 [570 d), et sic incipit *Licet enim etc.*

Sed alius [Limberti Florentinus] aptiora1 forsan verba allocutionem sanctissimi domini nostri Pii papae IX 9 dec. an. 1854 suggerere posse putat, et hoc vel non absimili modo hunc locum emendandum proponit: nPorro fidei dogma est extra ecclesiam salvari neminem posse. Nequo tamen audemus misericordiae divinae terminos apponere, vel perscrutari arcana consilia et iudicia Dei, quae eunt abyssus multa, supra illorum sorte, qui circa Christum, eiusquo ecclesiam invincibili ignorantia (laborant; sed hoc affirmamus, nullum vitam aeternam consequi, qui a fidei unitate, vel ab ecclesiae communione culpabiliter sciunctus ex hac vita decedit-

Pag. vero 13 lin. 10 [542 B 4] pro *nec non* etc. substituatur: nEcclesiam autem, quao religionem unice veram so esse profitetur, et omnes religiones et sectas ... etc.-

Tandem alius [Parmensia) duo capita VI et VII in unum conflaret, cum analoga habeant argumenta, et quaestionem circa eos qui laborant ignorantia invincibili etc. ad calcem capitis relegaret post doctrinae revelatae expositionem.

In Caput Vili.

Alius [Corsi Pisanus) haec animadvertit: „Indofectibilitas ecclesiae in hoc consistit, ut somper permansura sit in iis essentialibus, prout a Christo instituta fuit, nempe ut semper habeat eamdem fidem, eadem sacramenta, idem sacrificium, idem caput, eamdom hierarchiam. De his omnibus siletur, sed tantum dicitur uno verbo *in sua constitutione immutabilis.* In quo stet eius constitutio aliquo modo esset declarandum. Sequitur *et utinam* (ecclesia) *augeatur* etc. At non est ecclesia, quae crescere possit et augeri in fide ot charitate, sed sunt fideles; atquo hinc sequitur, quod Christi corpus, nempe fideles, bonorum operum fructibus aedificetur.

Quoad elocutionem:

Pro *augeatur iugiter* etc. riugiter fide et charitate augeatur-.

Pro *varia aetate* etc. ^varietate aetatis suae-, vel Ppro temporum successione ct adiunctorum diversitate, non uno eodemque modo sese explicet ctc.-

In caput IX.

Alius (Parmensis) pag. 16 v. 18 (543 B 3) post verba *ad apostolos dixit* addi vellet testimonia Christi do Potro, nempo Matth. XVI: *Tu es Petrus* otc. et Luc. XXII: *Ecce satanas expetivit vos* etc.

Alius vero [Volaterranus) elocutionem ita recoquit: „At Christi ecclesia excideret α sua immutabilitate et dignitate, et necessarium salutis medium (necessaria salutis via) esso desineret, si quando a salutari fidei morumque veritate aberrare ct in ea praedicanda et exponenda falli ve) fallero posset. Verum columna et firmamentum veritatis est; ideoque ab omni erroris ct falsitatis periculo libera et expers. Propterca sacro et universali approbanto concilio docemus et declaramus, dotem infallibilitatis, quam ex divina revelatione perpetuam este praerogativam ecclesiae Christi compertum est, non

l communione ed.

1 on. ed.

cum inspirationis charismate confundendam neque eo spectantem ut ipsa novis identidem revelationibus ditescat, ad hoc collatam fuisse ut verbum Dei sive scriptum sive traditum in universa ecclesia integrum, et a quavis novitatis et immutationis corruptela asseratur et custodiatur immune, iuxta mandatum apostoli: O Timothee etc.-

Pag. 16 V. 4 fib. a ij) post verba *tum id omne* proponit: Rquod licet non revelatum in se, tamen eiusmodi est, ut sine eo verbum Dei nec tuto conservari neque definitive ad credendum proponi et explicari, uut contra errores hominum ac falsi nominis scientiae oppositiones valide possit asseri et tueri. Haec autem infallibilitas. cuius finis est fidelium societatem in vera fide ct morum doctrina continere... etc.-

Ibid. V. 25 [b s]. *Ei iisdem promisit* ,et quibus item promisit Spiritum veritatis qui etc.-

In caput X.

Doctrina illorum qui affirmant (ita Corsi Pisanus] principatum civilem Romani pontificis iuri divino repugnare, neque cum spirituali eiusdem potestate posse coniangi, erit profecto scandalosa, erronea, falsa, etiam proxima haereri, at poterit ne declarari prorsus haeretica? In verbo Dei scripto et tradito non habetur aliquid in quo declaretur aperto, in Romano pontifice duplicem hanc potestatem esse necessario admittendam; sed simpliciter eruitur posse admitti. Cum tantopere invehitur contra hanc temporalem dominationem, ct non tantum huic rei contradicitur ratione obiecti, quantum ratione exercitii huius potestatis, caput istud maius robur acciperet si insisteretur in argumentis convenientiae et quasi (habita ratione temporum) necessitatis.-

Hoc quoad res. Respectu autem locutionis totum hoc caput tali fere modo modificandum censet alius (Volaterranus); ^Christi autem ecclesia non est societas aequalium, ac si fideles omnes in ea iisdem iuribus potirentur; sed est societas inaequalis, idque non ea tantum ratione quod clerici in ecclesia secernuntur a laici sod ea potissimum quod ecclesiae ineat potestas divinitus instituta, quae prae ceteris omnibus fidelibus solum iis competit, quibus Christianum populum docere regere et sanctificare divino iure demandatum est. Cum vero talis potestas alia sit ordinis, alia iurisdictionis, de hac speciatim docemus, eam non internum scu poenitentiae forum dumtaxat spectare, sed etiam forum externum et publicum, vi plena et absoluta leges ferendi, indicandi, et contumaces poenis coercendi. Hac autem potestato pollent pastores et doctorea a Christo dati, ut illam lìbere et a quavis saeculari dominatione expeditam exerceant; quapropter ipsi cum omni imperio regunt ecclesiam Dei legibus necessario conscientiam obstringentibus, tum decretoriis indiciis, non modo in iis, quae fidem et mores, cultum et sanctificationem respiciunt, sed in iis etiam quibus ecclesiae externa disciplina atque sacrorum administratio firmantur. Haeo autem vera ot felix ecclesia Christi, ecclesia Romana est, cui soli competit ut una sit, sancta, catholica, et apostolica.-

Animadversum est a pluribus, quod adiunctum *Romana* in schemate constitutionis ot canonum confunditur cum notis ecclesiae, dum Romana ecclesia est earumdem notarum subtectum.

IN CANONES.

Canone I loco *extantem* melius *extare.*

Canono III pro fotam *internam* ponatur, si placet, penitus internam.

Canone IV loco verborum *per tasque* etc. melius videtur Fet per easdem omnes esse diffusam; aut variae societates fidei professione ab invicem dissidentes ct communione... etc.-

Canono VI. „Si quis dixerit *illam quam vocant* intollerantiam ... etc.-

Verbo *intollerantia* utuntur adversarii odiose, illiberaliter, et iniuria; et eo sensu non acceptandum est a nobis simpliciter; ideo additum cat illud *quam vocant*

Canones VII et XI hoc modo recudendos esto duximus:

pSi quis dixerit, oamJem Christi ecclesiam posse, seu talibus obfundi tenebris, seu iis infici malis, scu ab originali sua institutione discedere, acu demum ita corrumpi ct depravari, ut vora tandem Christi ecclesia desinat cmo; anathema eit.-

FSi quia dixerit, ecclesiam divinitus ease inrtitutam tamquam societatem aequalium; episcopos vero habere quidem officium ct ministerium, non autem veram et propriam regiminis potestatem, divina ordinatione ipsis competentem, ct ab iisdem libere exercendam; anathema ait-

ADDENDA.

I.

599. *Sfarei St»rensis* (n· 62). — Inter observationes quae ae offerunt aliae sunt generales, aliae speciales. De primis tractare incipiemus.

Paragraphus primus.

Multa et gravissima desiderantur in schemate *de ecclesia* in plenum considerato. Hoc enim in schemate tractatur de natura, do proprietatibus, de dotibus, deque visibili capito ecclesiae, et tandem de eius relationibus cdm societate civili· Sed prorsus propositum illud schema silet de divina hiérarchie, de episcopatu, de conciliis ct praesertim de concilio generalL Quacnara fuit causa harum praetermissionum? Non facile excogitari potest, cnm haec omnia essentialiter ad constitutionem ecclesiae Christi pertineant.

Legenti schema oblatum regimen ecclesiasticum apparet ut pure et simpliciter monarchicum, et nullo modo ex aristocratie temperatum. Namque mentionem nullam quidem facit de hierarchia ecclesiastica, de origine et de iuribus episcoporum. Et tamen ox divina Scriptura, ex traditione, ex praxi ecclesiae, ex omnium theologorum consensu certum est regimen ecclesiasticum esse monarchiam vero et efficaciter ariatocratia temperatam.

Character ille ecclesiae Christi praefulgere debet praesertim hodiernis temporibus, in quibus, si utile et ineundum eat attollere iura summi pontificis, pigere non debet saltem in memoriam revocare episcoporum iura, non minus necessaria ad bonam ecclesiae gubernationem.

Undo mihi videtur absoluto necessarium ut schemati proposito quaedam adiiciantur capita.

I. Sacrum Tridentinum concilium in sua XXIII sessione, cap. IV, *de ecclesiastica hierarchia et ordinatione,* declaravit *episcopos, qui* in *apostolorum locum successerunt, ad hierarchicum ordinem praecipue pertinere, positos a Spiritu sancto reqere ecclesiam Dei, presbyteris superiores esse.*

Liceat ergo super hoc fundamento aliud decretum condore quo possit dignitas episcopalia candore proprio nitere. Pronuntietur a concilio Vaticano potestatem iurisdictionis episcopalis acquo ac potestatem ordinis esse immediato a Deo, cum debita obtemperatione summo pontifici, vero Christi vicario, Petri successori, totius ecclesiae patri et doctori. Haec origo divina satis probatur ex Scriptura sacra et traditiono ecclesiastica; satis fulcitur inconcussis argumentis ut possit a concilio declarari

et definiri. Tali modo, per vinculum reverentiae a ot venerationis, membra capiti melius et efficacius coniungorontur.

II. Declaravit Tridentina synodus episcopos in locum apostolorum succedere. Sed quomodo vere successore· erunt apostolorum episcopi qui omnem non possiderent potestatem ordinariam quam contulerunt apostoli viris qui in eorum locum succcdcrunt *(tic !)1* Declaretur ergo a concilio Vaticano quod potestas ordinaria episcoporum non potest restringi nisi propter bonum eccletiae commune. Finem ergo habeant oninci iurisdictionis episcopalis ¥imitation· quao non comprobantur ex evidenti necessitate aut saltem cx magna utilitate.

III. Declaravit Tridentina synodus *episcopos positos a Spiritu tondo regero ecclesiam Dei.* Hic est praecipuus honor episcoporum; et nihil salubrius, ut mihi videtur, potest facere Vaticana synodus quam elucidare ct definire iura quao competunt episcopia, quatenus regunt ecclesiam Dei, et assumuntur α Christo in partem sollicitudinis universalis, quao pertinet ad summum pontificem. Liceat ergo dicere episcopos in ecclesia esso vere *indicet* et *legislatores,* sub auctoritate capitis; vere ludicos causarum fidei et morum ante papam, cum papa, et post papam.

Ante paparn, in prima instantia, ut dicitur.

Cum papa, quoties recurrunt ad sanctam sedem per consultationes in causis fidei, aut alio modo.

Post papam, quando in conciliis generalibus, examini episcopali subiiciunt decreta summi pontificis, sicut factum est in synodis Eplicsina, Chalccdonensi, secunda, tertia, quarta Constantinopolitana, secunda Nicaena, et in aliis conciliis.

Post papam insuper, quando episcopali iudicio decreta pontificia accipiunt episcopi.

IV. Ius episcopale nos deducit naturaliter ad quaestionem de concilio generali.

In casibus ordinariis, est summi pontificis convocare. praesidere, dirigere, suspendere, confirmare concilia oecumenica. Sed hace verba generalia non sufficiunt ad perfectam denunciationem relationum quae intercedunt episcopos inter et summum pontificem in conciliis ğeneralibus

Ex verbis Christi Domini, ex praxi oecumenicarum synodorum, ex concessione summorum pontificum non licet iura pontificia super concilia generalia in sensu absolutae potestatis et omnimodae «uporioritatis accipere. Idcirco fas nobis est quaerere an considerari possint iura quao ab episcopis exercentur in conciliis generalibus quasi dona et ¡privilegia concessa α pontificibus. Liberum est quaerere an papa solus possit imponere ordinem ab episcopis sequendum in actibus conciliaribus, et ministros concilii eligere; an statuero solus possit do postulatis episcoporum; an episcopi possint privari mediis aptissimis ad producendum sua testimonia, suaque iudicia, et ad seso mutuo docendum; an denique maioritas absoluta suffragiorum finem imponero disputationibus possit, cum secundum praxim conciliorum, secundum regulam fidei catholicae a Vincendo Lirinensi traditam, secundum exempla Pii IV in concilio Tridentino, requiratur unanimitas moralis saltem in rebus fidei et morum definiendis. Quamdiu de hisco quaestionibus regulae apertissimae et certissimae non fuorint agnitae, confessae ot sancitae, relationes inter membra et caput, in concilio, erunt nutantes et difficiles. Cum vero haec dicam, in mente mihi non est vituperandi regulas a sapientissimo et amantissimo pontifico pro concilio Vaticano traditas; sunt enim multae causao quao bano agendi rationem explicare possunt et dobent. Hic solummodo agitur do principiis in *abstracto,* quao principia sempor profiteri et tueri nobis licitum et necessarium videtur.

V. Quaestio de iuribus episcoporum in concilio generali nos ad quaestionem ipsam ducit de utilitate et necessitato conciliorum occumenicorum. Multus sermo non requiritur ad demonstrandum concilia oecumenica esse media aptissima ad controversias componendas, ad dogmata definienda, ad disciplinam instaurandam, ad reformationem abusuum, ad fovendam et nutriendam unionem arctissimam inter episcopos et summum pontificem. Decretum *Frequens* in sessione XXXIX concilii Constantiensis latum, quoad tales effectus obtinendos, nullum relinquit viro catholico ambigendi locum. Respondeat ergo concilium Vaticanum divinae providentiae disponenti res humanas ct politicas| in favorem conciliorum frequentiae ct periodicitatia, per renovationem ct confirmationem decreti *Frequens.*

VI. Cum per vias et media quae velut primis lineis designavimus, iuribus episcoporum provisum fuerit α concilio Vaticano, tunc iura pontificia aptius stabilientur ct firmabuntur.

Ilis summatim pertractatis, quia tempus deeat ad evolvendas quaestiones positas, liceat dicere, quod per haec expetita additamenta, decreta complerentur, et schema ipsum melius exhiberet integram ecclesiae constitutionem.

Paragraphus secundus.

Nunc deveniamus ad observationes speciales quao, pro brevitate huius scripti, erunt solummodo duae, eed omnino, ut mihi videtur, necessariae.

VII. Prima observatio specialis pertinet ad caput nonum partis primae schematis, in quo agitur de *infallibilitate;* et sic se habent verba quae mihi videntur non satis accurate posita: ^Obiectum infallibilitatis tantum patere docemus quantum fidei patet depositum, et eius custodiendi officium| postulat; adcoque praerogativam infallibilitatis qua Christi ecclesia pollet, ambitu suo complecti tum universum Dei verbum revelatum, tum id omne quod licet in se revelatum non sit, est tamen eiusmodi, sine quo illud tuto conservari, certo ac definitivo nd credendum proponi ct explicari, aut contra errores hominum ac falsi nominis scientiae oppositiones valide asseri defendiquo non possit"

Ex hisce verbis evidenter concluditur obiectum infallibilitatis ecclesiae docentis esse non solum veritates a Deo revolatas, sed etiam veritates non revelatas, quia videntur necessariae ad depositum fidei custodiendum. Sed per hanc declarationem obiectum infallibilitatis in infinitum extenditur, et in ambitu suo latissimo omnes scientias, philosophicas, metaphysieaa. morales, physicas, historicas. politicas, aesthcticas amplectitur. Quid autem periculosius quam illu illimitata extensio? Quid magis fronto pugnat cum doctrina theologica communiter tradita? Legantur auctores qui omnium plausu dc obiecto infallibilitatis tractaverunt. Ni fallor, numquam talem extensionem excogitaverunt. Scientiarum humanarum magisterium non habot ecclesia Christi, quia ad alium finem instituta divinitus fuit. Ad custodiendum depositum fidei nonnol sufficit ut ecclesia habeat potestatem explanandi et ovolvendi veritates revelatas, atque hoc praestet semper in eodem sensu, in eadem sententia manens? Nonno sufficit ut ecclesia habeat ius et officium condemnandi errores contra fidem quos proponere et defendere potest fulsi nominis scientia? Et in his casibus quid facit ecclesia!

• *publient* ed.
' *depcfiluvi* ed. et cod. per errvrva.
› Rujw ed.

M·

Depositum custodit, affirmans et dicens quael Deus revelavit. Sed nullo modo invadit dominium quod ad illam non pertinet ct quod semper illi extraneum esse debet. In scandalum, in periculum animarum verteret hacc infelicissima obiecti infallibilitatis extensio, invisam praeterea hacc extensio redderet omnibus capientibus auctoritatem matris ecclesiae. Ergo sufficiat declarare quod obiectum infallibilitatis remanet verbum Dei revelatum, et quod privilegium infallibilitatis ecclesiae docentis consistit in veritatum revelatarum propositione, declaratione, definitione et defensione.

VIII. Secunda observatio specialis est eiusdem materiae quam prima, et spectat ad caput decimum primae partis schematis, ubi dicitur potestatem ecclesiae esso *coercitiram,* et ecclesiam regero populum Dei tum legibus conscientiam obligantibus, tum decretoriis iudiciis, tum denique *salutaribus poenis.* Nihil verius quam haec doctrina, quae B fideliter tenetur ab omni viro catholico. Sed mihi videtur hic aliqua explicatione opus osse. Facile est verbis citatis deducere quod ecclesia habeat ius uti, ut aiunt, brachio saeculari, ct imponere poenas pertinentes ad ordinem civilem et politicum, verbi gratia, privationem bonorum temporalium, iurium civilium, carcerem, exilium, mortemque ipsam. Decretum, in hoc sensu intellectum. infinitam et periculosissimam conscientiarum perturbationem induceret, et verteret in detrimentum et odium ecclesiae. Quare ergo non adjicerentur aliqua verba ad scandala ct pericula talia devitanda? Tolleretur omnis occasio scu praetextus aut materies2 criminandi in concilium, si adderetur, post verba *coercitivam* et *salutaribus poenis,* haec restrictio: *in ordine spirituali.*

Παο expositione data, non mibi videtur neces C sarium indicare modificationes quos introducere oporteret in canonibus. Si satis meis observationibus factum fuerit, res per seipsam patet.

Hae sunt observationes quas humillime submitto iudicio sacri et oecumenici concilii Vaticani, nihil quaerens nixi quae sunt Christi et quae aedificationem praestant et pietatem.

II.

600. *Devoucoux Ebroicensis* (ne 59). — *Animadversionem* nd doctrinam decem priorum capitum schematis *de ecclesia* in re maximi momenti explicandam et perficiendam, deputation! *de rebus ad fidem pertinentibus* proponit episcopus alius reverendissimus scribens:

ffNonnulli episcopi obstupuerunt cum viderint, nullum in schemate *de ecclesìa* esistere caput, ubi expresse agatur de episcopatu et conciliis generalibus. In capitibus secundo et decimo, nec non D in canone undecimo, sunt revera verba quaedam, undo induci potest, episcopos esse successores apostolorum. ideoque pastores esse et doctores quibus ius competit Christi ecclesiam docendi ct regendi, cum potestate legifera, indiciaría et coercitiva seu administrativa. Sed haec sufficere non videntur in constitutione tam solcmni. ubi in quindecim capitibus tam fuse disseritur8 de ecclesia et eius regimine.-

Unde reverendissimus episcopus arbitratur, post caput decimum aliud caput exarandum esso, sequentibus vel aliis melioribus' et aptioribus verbis exprimendum. Coeterum quao dicturus est, de verbo ad verbum propemodum o conciliis provincialibus Aquensi, Avcnionensi, Tolosano, Lugdunensi, Parisiens! et aliis depromit, ne h cernet ipso qnidqnam afferre videatur.

Caput propositum

Ex praedictis patet ^dagmnl catholicum simul et factum omni ex parte certissimum et clarissimum esse, quod Christus ecclesiam suam. ut societatem in suo genero perfectam, externam, semperque visibilem, in qua alii ptacessent, aubesaent alii, instituerit. Ex discipulis quos primum sibi devinxerat duodecim elegit, quibus ecclesiam hanc in universo orbe prupsgandi et gubernandi curam demandavit. Id tota evangeliorurn librorumque apostolicorum serica narrat ot demonstrat. No nutem tanto muneri implendo impares essent apostoli, ipsam potestatem, quam a Patro acceperat, ois contulit, ut in cius nomine et virtute docerent, controversias dirimerent, caque tandem auctoritate ecclesiam regerent, ut qui eo» audierint Christum audierint, qui cos spreveriut Christum spreverint, et qui cis non obediennt tanquam ethnici et publicani habendi «ìnt (Match. XVlll, 17).

„Cum ipsis enim docentibus et ministrantibus se adfuturum promisit non ad tempus, non disruptis intervallis, sed *omnibus diebus usque ad consummationem saeculi* (Mak XX.VII1, 2?). rQuibus verbie2 Petro praecipue et apostolis eorumquo succcssoribus ad quos ipsa spectant, celiata fuit haec potestas. Promissa illa nunquam non stetisse, hanequo potestatem semper viguisse testantur annales ecclesiastici/ rNam, per temporum ct successionum vices8, episcoporum et ecclesiae ratio decurrit, ut ccclesin super episcopos, successores apostolorum (qui dicuntur a Spiritu sancto duodecim fundamenta sanctae civitatis Jerusalem), constituatur, et omnis actus ecclesiae per eosdem praepositos gubernetur. Ipsi onim *positi sunt,* sicut beatus Paulus ait, α *Spiritu sancto regere ecclesiam Deil.* Hac paetorum auctoritate innixa, ecclesia perfecta unitate coalescit. Petri cathedrae firmiter consociati episcopi, ad eam sacerdotes fidelcsque mutua coniuuctiono colligant, ita ut si quis ab coroni parte et iurisdictionc deficiat, is ordinem divinitus institutum gravissime perturbet

Aporro potestas de doctrina et disciplina decernendi, quam cum sacerdotii plenitudine omne» episcopi virtute suae consecrationis acceperunt, tum potissimum exercetur ab ei», cum, ut plonioro iudicio omnis error (vel mala consuetudo) possit aboleri, »unt undique congregati in unum, convocante praesidento® eorumque sententiam confirmanto summo pontifice. Tunc7 enim magnifice veraciterque dicunt: Pisum *est Spiritui sancto, et nobis.* Unde, ut ait sanctus Caelestinus, *Spiritus sancti testatur praesentiam congregatio sacerdotum,* ut prout professus est Constantinus imperator, do concilio Nicaeno loquens, *quod trecentis episcopis visum est, non est aliud putandum quum Dei sententia. Quapropter nemo nostrum haesitet, nemo moram interponat.* Hine Gregorius Magnus quatuor concilia generalia quae iam celebrata fuerant, voluti quatuor evangolia se venerari testatus est

Praeterea rsicut·' Christus ecclesiae universalis

---

l materia ed.

• *diueraiur* cod.

i Coae. prov. Aqneus. an. 1850. cap. HI; Mansi, XLIV, 307 d –308a .

3 Cf. Coae. prov. Aven. an. 1849. cap. II ; Manii, XLIII, "29.

» Cone. Tolo», an. 1850, cap. If, pag. 30; Man»L L dt, 873 ; Apoc. XXI, 12; Eph. 11. 20.

« Cone. prov. Tnron. an. 1849, pag. 27; Manii, U dt, 836 c.

5 Cf. Cone. prov. Aven. an. 1849, pag. 6, 7; Manii, L dt, 729 no.

• *praeside* ed.

' *Ilinc* ed.

• Cf. Cone. Paria, an. 1849, pag. 32; Manii, t dt, 473 c.

unitatem in cathedra et auctoritate Petri, et eius successorum constituit. ita etiam, ordinatione Christi, cuiuacumquc dioocescos unitas io episcopo constituitur r Proprial et ordinaria (quam divino iure possident) auctoritate, dioecesim sibi commissam regunt episcopi·, in suos subditos logos et statuta, ferunt; ius dicunt sivo por se sivo per alium, in utroquo foro, turn interno, animas ligando et solvendo, tum externo, iurisdictioncm voluntariam et contentiosam exercendo, ct delinquentes, si qui obstinati reponuntur, poenis canonicis coercent/

„Cum igitur- talo sit vinculum unitatis quo suis episcopis plebes Christianae, episcopi autem principi sacerdotum, vicario Christi adunantur, ut merito a sanctis patribus dictum fuerit, unnm atquo *indivisum episcopatum esse, cuius a singulis in solidum pars tenetur*[2], non mirum quod Romani pontifices a«.-iduo invigilaverint, ne episcoporum iura ullo modo laederentur. Episcopos fratres suos et coopiacopo» nominarunt, voluti in partem sollicitudini» apostolica^ vocatos atque assumptos, nec unquam pa»BÌ sunt illorum venerabili auctoritati quidquam derogari u

III.

601. *Aíabile Versaliensis* (n° 58). — Notio *de ecclesiae infallibilitàle,* quam exhibet caput IX schematis, · trunca remaneret, immo et erroneis interpretationibus obnoxia, nisi supponeret accessurum complementum de infallibilitatis subiecto; quo scilicet declaretur quibus in ecclesia personis illa inerrantino praerogativa inhaereat.

Equidem sentio dictum complementum commodius reponi posse post traditam *de Romani pontificis auctoritate* (caput XI) doctrinam, et aie inscribi: *Caput XII. De Romani pontificis infallibilitate.*

At simul sentio a disceptatione capitis IX *(De ecclesiae infallibilitate)* seiungendam non esse quaestionem *de infallibilitate Romani pontificis,* sed uno disceptationis tractu proponendam.

Id autem ex triplici potissimum ratione exopto ac postulo: Io Scilicet ob intimam utriusque notionis connexionem, cum adaequate proponi nequeat *ecclesiae infallibilitas,* nisi determinato etiam eiusdem infallibilitatis subiecto. 2° Ob excitatam in toto orbe catholico animarum expectationem et commotionem; quam maximi interest non diutius anxiam et suspensam tenori. Nisi autem simul cum capitis IX materia do Romani pontificis infallibilituto decretum proponatur, intercedet unius nut plurium forsan mensium intervallum antequam concilium hanc tanti momenti controversiam aggrediatur ac dirimat. 3° Accedit contingere posse causas (quus tamen avertat Deus!) suspendendi concilii. Cuius possibilis interruptionis intuitu aequum prorsus ac prudens est, ut quao maioris momenti >unt prius et unto caetera concilium expediat. Quod autem definiendae Romani pontificis infallihilitatis utilitas ac necessitas caetera omnia capita longe ac longissimo superet, planum iam atque indubitatum supponitur.

Quapropter sequentem propono immutationem ad caput IX schematis; nec non sequens coput de Romani pontificis infallibilitate, cum subiunctis canonibus.

1.

Proposita immutatio ad caput IX.

Post verba haec: *Magisterio inest quod Christus* ir» *ecclesia sua perpetuum instituit,* sic ponendum videtur; .Tum quando ad Petrum dixit: *Tu es Petrus et super hanc petram aedificabo ecclesiam meam, et portae inferi non praevalebunt adversus eam* (Matth. XVI, 18); et rursus: *Tibi dabo claves regni caelorum...* (Matth. XVI, 19); et rursus: *Ego autem rogavi pro te ut non deficiat fides tua: et tu aliquando conversus confirma fratres tuos* (Luc. XXII, 32); et rursus: *Pasce agnos meos . . . pasce oves meas* (Ioan. XXI, 15); tam etiam quando ad apostolos, non quidem α Petro seiunctos, sed stanto cum eis Petro, ipsorum capito, dixit: *Euntes docete . .* ⁄

2.

Caput de Romani pontificis infallibilitate propositum.

Dominus ac Redemptor noster lesus Christus, usque nd consummationem saeculi providero volens ne divinum ecclesiae suao aedificium ullis ventorum tempestatumque turbinibus, aut portarum inferi quassationibus everti unquam posset, Petro apostolorum principi, eiusque successoribus Romanis pontificibus, praedicandae ac definiendae verno fidei supremam ot infallibilem auctoritatem contulit. Petro siquidem dixit: *Tu es Petrus . . .* quibus sane verbis ipsius fundamentalis potrae perennem in vera fide firmitatem significavit, cum, nutante fundamento, totam necease ait deficere fabricae soliditatem. Itemque Petrum constituens pastorem supremum (Ioan. XXII, 15), hoc ipso voluit Christus ei oves et agnos omnes obsequi: utique simul providens ac statuens, ut semper ad sana fidei pascua, nunquam vero ad venenatu commissam sibi gregem Petrus deduceret Palam etiam et expresse textu evangelico docemur orasse Christum ut nunquam Petri fides[1] deficeret, eiquo ministerium commisisse fratres in eadem vera fide confirmandi. Et quod simul in persona beati Petri quemlibet eius legitimum successorem Romanum pontificem Christus instituerit universalem patrem ot doctorem, cum plena pascendae totius ecclesiae potestate, est dogma catholicum, α patribus perpetuo transmissum et a Florentina Synodo expresse definitum.

Quapropter ab ✱postolici iam temporibus credendi lex et norma fuit fides quam profitetur ac praedicat ecclesia Romana, *ad quam,* ut effatus est sanctus Irenaeus, *propter potentiorem principalitatem necesse est omnem convenire ecclesiam, hoc est eos gui sunt undique fideles; in qua temper ab his qui sunt undique conservata est ca quae est ab apostolis traditio* (Adrersushucreses, lib H I, cap. III). Atque idem confirmat perpetua Romanae sedis ecnon universalis ecclesiae praxis; qua nimirum exortae circa fidem controversiae a Romanis pontificibus Petri successoribus, etsi quandoque in concilio oecumenico, saepe saepius tamen extra omnem generalem synodum, supremo fuerunt compositae ac definitae iudicio, cui omnes Christi fideles plenam animi adhaesionem ac obedientiam praestare debuerunt. Cui puro catholicae doctrinae frumento cum inimicus homo zizania superseminare tentaverit, postularunt huius sacri concilii patres tanti momenti dogma expressa definitione declarari, sicque a fraudibus et sophismatibus contutari. Cumque huic postulationi, ex nostro supremi pastoris officio omnino assentiendum duxerimus, approbante hoc eodem sacro oecumenico concilio, damnamus ac proscribimus opinionem eorum qui dicunt errare posse Romanum pontificem, dum supremi sui pontificatus munere fungens aliquid definit ac credendum iniungit; vel eius definitionibus non deberi absolutam et ex animo adhaesionem nisi accessisse universalis ecclesiae consensum constiterit; item eorum qui dicunt eumdom erraro posse praerogativae seu

1 Cone. Laplan. an. I860, pag. 35. 36; Mansi, t. c¡L. 965 x.
1 Cf Cone. prov. laroo.t. u, fmç. ir», Jfjsui, t c¡U.637j1
* S. Cyprianus, *De unitate ecclesiae;* Migne, P. k IV. 501 a

1 *stdes* ed.

potestatis suae obiectum seu limites excedendo; ct simul eorum qui effutiunt Romani pontificis definitionem non posso unquam per se solam definitivam et obligatoriam evadere, eo quod nunquam certo constet, Romanum pontificem quatenus universalis ecclesiae pastorem pronuntiasse.

3.

Canones de JRemani pontificis infallibilitate propositi.

1. Si quis dixerit Romanum pontificem errare posse, dum supremi sui pontificatus officio fungens, aliquid definit et credendum iniungit; vel huic eiusl definitioni non deberi absolutam et ex animo adhaesionem antequam constiterit accessisse universalis ecclesiae consensum; anathema sit

2. Si quis dixerit Romanum pontificem, dum ex supremi pastoris officio aliquid definit et credendum iniungit, errare posso potestatis suae obiectum seu limites excedendo; anathema sit

3. Si quis dixerit obligatoriam non ease per so solam Romani pontificia definitionem, eo quod dubium semper remaneat an tanquam universalis ecclesiae pastor seu ex cathedra definierit; anathema sit

4. Si quis dixerit erroneam casa posse Romani pontificis dogmaticam definitionem, assentiente generali concilio prolatam, cx eo quod patrum notabilis pars eidem definitioni adhaerere renuat; anathema sit.

Nola. Positi sunt tres ultimi canones ad praecludenda errantium effugia; quibus nempe primum canonem, si solus decerneretur, eludere tentaient.

IV.

1.

De origine ecclesiae et supematurali omnium electorum societate sub Christo.

G02. *Mermillod IDbronensis* (n· 91). — Ium Ante Christum, ab initio, eadem fide et spe in Messiam ventarum, eadem pariter cbaritate et pio precum commercio, sicut ct publica nonnumquam hostiarum oblatione, coactil fideles olini cum patriarchis unam spiritualem effonnabant societatem, dum natura erant unum genus humanum. Quam ecclesiae inchoationem auxit Moysea, quando populum Hebraicum in religiosam societatem erexit. Tunc autem, non tantum fide coalescebant credentes in unum, sed etiam carne et sanguine camdem societatem intrare *cogebantur;* hic coetus eorum vocatus eat *synagoga,* hoc est, quasi *coacta* societas. Christus vero *dedit potestatem filios Dei fieri, his ... qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate camis, sed ex Deo nati sunt.* Electione porro tales nascuntur; Dei siquidem gratia *eligit nos.* Propter quod societatem a Christo institutam Spiritus sanctus appellavit ecclesiam, id eat, *flertiunem.* Tertia haeo et ultima societas prioribus maiorem spiritus habet intimitatem : cum in ea, per symbolum et sacramenta perficiatur et amplietur unitas supernaturalis.

Tres autem illae religiosae societates, ebristiana, mosaica et patriarchalis, pertinent ad Christum qui pro omnibus hominibus mortuus est. Eum dem expectabant patriarchae, quem ludoei figurarunt, quem agnovere christiani; et cx his omnibus suos electos assumit Agnus, *qui occisus est ab origine mundi.* Nam *qui praedestinatus estfilius Dei, ipse est ante omnes, in omnibus ipse primatum tenens, ...in omni populo, in omni gente ..., immo, non tantum in terris,* sed etiam in *caelis. Cum autem subisela fuerint illi omnia,* ex cunctis hominibus et ex ipsis angelis una sub Christo principe civitas caelestis efformabitur. Haec est perfecta societas, cuius in terra vidimus inchoationes, figuras et similitudines; cuius complementum ab initio desiderabant etiam angeli, quando, lapsis spiritibus, Adam ct ipse lapsus est; undo nccesso fuit Verbum hominem fieri, et *per eum reconcilian omnia* in *ipsum;* sedesque prius in caelo derelicta» iis conferre, *qui laverunt stolas suas in sanguine Agni.* Sic ergo Deus *proposuit* in *eo, in dispensatione plenitudinis temporum* instaurare omnia in Christo, quae in caelis et quae in terra sunt in ipso.

Quapropter haereticum damnamus errorom, quo plures hodie Christum evacuant, alios Christos introducendo: quasi praetor verum unicumque Christum alii mediatores aalvatorcsquo necessarii fuissent hominibus, aut adhuc desiderandi forent. *Unus* enim *Deus, unus et mediatur Dei et hominum homo Christus lesus, qui dedit redemptionem semetipsum pro omnibus testimonium temporibus suis.*

2.

De Domani pontificis infallibilitate.

Ut evangeli! puritas, quod promissum ante per prophetas in Scripturis sanctis. Dominus noster lesus Christos Dei Filius proprio ore primum promulgavit; deinde per suos apostolos. Unquam fontem omnis et salutaris veritatis et morum disciplinae, omni creaturae praedicari iussit, in ecclesia conservaretur1; *cathedram constituit unitatis,* in *qua doctrinam posuit veritatisl.* In hac autem beatum Petrum collocavit, ut *periculis infirmorum membrorum Christi pastoralem diligentiam adhiberet*2.*

Tradant sano Scripturae beatum Petrum fuisse a Christo Domino constitutum ecclesiae fundamentum4;* pro eo insuper rogasse ut oius non deficeret fides suosque fratres confirmaret1; illi tandem id officii demandasse, ut dominicum pasceret gregem, agnos scilicet ovesque universas®. At ecclesiae perennitati provisum minimo fuisset, si fundamentum. Petrus nimirum, suum exequens ministerium, posset unquam errorem edocere; frustra Christus pro illo orasset; minime fratrum confirmationi consuluisset; uno verbo, ad salutaria doctrinae pascua duci grex noutiquam valeret Inde mirum non est, si Scripturae vestigiis iugiter inhaerentes ecclesiae patre eum modo appellaverint petram quam non vincunt superbae inferorum portae7 ; modo primum mundi praesideo), basim fidei, interpretem Christi8;* modo centrum a quo tanquam ex fonte ita pendere necesee est·, ut periurus omnino existât qui Romanae sedis fidem non fuerit secutus10. Neque alia stetit mena generalibus ecclesiae synodis, in quibus nihil unquam receptum est, nisi quod fides beati Petri probavit, sicut e contrario omne id fuit reprobatum quod et ipsa una reiccit11. Alte siquidem penes ipsas insederat Petrum esse supremum ecclesiae magistrum, ipsique plenam factam potestatem, nedum simplices fideles, sed et ipsos pastores edocendi11.

Quod probe agnoscentes vel ipsi Romani pontifices, non modo immunitatem ab errore per iugem sui magisterii exercitationem exhibuerunt, verum disertis etiam declarationibus asseruerunt vindica-

» om. ed.
1 candi ed.

1 CondL Trident, seti. IV.
1 S Aug. ep. CV contr. Donat; P. L. XXXIII, 403 d.
' Idem cum condi. Milevit ad Innocent; P. L tdt. 943 *k.*
< Matth XVI. 18.
4 Lue. XXII, 82.
• Ioan. XXL 15-17.
I B. Aug. In p·. contr. part. Donat; P. L XLUI, 30 o; Orígenes, comm. Matth. tom. XII; P. G. XIII, 1003.
8 Theopb. Raynaud in corona aurea super mithram Rom. pont.
• 3. Leo ep. X ad. Epp. per prov. Vienn.
10 S. Hier. ep. al Damas, n. 1.
II S. Nicol I epift ad Michael. imper. XLVT, cap. II.
11 Condi. Florent.

runtque, quin unquam Christi fideles aut so invito·. gesserint, aut reclamarint. Immo catholici omnes hunc usum probarunt bancquo praerogativam agnovere, non solum ad apostolicam sedem appellando, sicut ad supremum tribunal in controversiis ad religionem pertinentibus1;* sed etiam eorum proscriptioni subscribendo, qui anto cuiusque concilii sententiam. sedis apostolica^ iudicio ceu a fido catholica alieni habiti fuissent. Quod quidem adeo commune fuit, ut vel ipsi novatores, quamdiu spes eis affulsit vitandae condemnationis, hanc pontificii magisterii praerogativam agnosccro visi sint; niente proinde irenaeo catholicorum antistitum nomine *per traditionem ac fidem Romanae ecclesiae confundi omnes eos qui quoquo modo, praeterquam oportet colliguntl.*

Ex quibus, dum ox una parto liquet Romanum pontificem *subicctum* infallibilitatis esistere, ex altera etiam parte plano colligitur, publicam eiusdem magisterium' posse infallibiliter exerceri vel sine ecclesiae concursu, proindequo illius decreta esse irreformabilia antequam accedat eiusdem ecclesiae consensus. Eo ipso autem quod causam infallibiliratie in eo ponimus, ut evangeli! puritas intemerata servetur, iam per se patet infallibilitatis *obiectum* esso non solum fidem et inores, sed et ea omnia quae cum his aliqua ratione nectuntur. Nec ullus dubitandi locus relinquitur circa conditionem doctrinae, *ex cathedra,* ut aiunt, propositae: quae conditio in eo est ut constet Romanum pontificem *tanquam publicum ecclesiae magistrum* fuisse loquutom, quae duo proindo ubi verificari contigerit, *conditionem* nempo et *obiectum,* necnon Romanum pontificem voluisse, saltem implicite, omnes ligare conscientias, nullum potest adesso dubium, quin doctrinam de fide credendam proposuerit

De Itoniani pontificis infallibilitate

Canon.

Si quis dixerit, Romanum pontificem, in rebus fidei et morum, docentem ex cathedra, id est ex potestate suprema tradita Petro docendi, regendi et gubernandi, nedum simplices fideles, sed et ipsos pastores, erraro posse, aut eius decreta esse reformabilia antequam accedat ecclesiae consensus; anathema sit.

V.

603. *Senestréy Ratisbonensis* (n 26). — Canoni XII ndiicicndum censeo alterum canonem sequentis vel similis tonoris:

nSi quis dixerit ecclesiam et qui in ea legitime exercent potestatem divinitus collatam, non posse quidquam, quod ipsn *divina* lego praeceptum aut prohibitum *non* sit, fidelibus subieotis ita imperare aut vetare, ut oorom conscientiam sub gravis peccati reatu obligent; anathema sit.u

Rationes.

Vetustum errorem hoc canone proscriptum tenent etiamnunc4 non pauci homines, catholicum nomen adhuc praeseferentes, et de singulari quadam scientiae sublimitate gloriantes. In variis libellis, do ipsa hac ^ecumenica synodo ante eius initium pervenio conscriptis, pessima illa sententia non raro rcperitnr; nuper vero eadem ratione etiam pontificio secreto illudebatur, quo in conciliaribus rebus adstricti sumus. Norunt sano plurimi *Lilteras Romanas* ad scandala gravissima excitanda conscriptas et in ephemeridibus augustania', quao *Universales* audiunt, continua serio evulgatas, quibus pontificium secretum non raro apertissime violatum est1. In undecima vero harum *Litterarum* idem secretum petulante irrisione tractatur, quod violare nemini culpae vertatur, quandoquidem de pontificis iure, actiones a lege *divina* non vetitas sub gravis culpae seu mortalis peccati reatu prohibendi, nullatenus constet.

Exemplum hoc unum ox multis refero. Quae si acatholici dicerent, non miraremur; catholicos vero so nominantes et cathodras in scholis publicis etiam tenentes eiusmodi haeresea impune effutire, periculi plenum est. Quare ©ecumenica synodus aperta haereseos damnatione populum catholicum contra eiusmodi venena communire satagat. Hoc quaeso et rogo.

604'. *Place Massiliensis* (n® 61). — Supremi pastoris apostolicum ministerium, in quo ineffabili Dei providentia positi sumus, sollicite nos urget, ut ecclesiam Christi, in quam Deus ac Salvator noster totius salutiferae doctrinae veritatem, et mediorum salutis thesauros dives contulit, tum errantibus indicemus, tum fidelibus instantius commendemus, ut illi in viam salutis adducantur, hi autem in ea confirmentur ct crescant Quare nostri muneris esse ducimus, de ecclesiae origine, fine, proprietatibus ac potestate potiora catholicae doctrinae capita exponere, ot errores oppositos subiectis canonibus condemnare.

Caput I.

De origine ac natura ecclesiae.

Unigenitus Dei Filius, qui est in sinu Patris etc. *ut supra* num. 106.

Caput II.

De fine seu scopo ecclesiae.

Finis ecclesiae positus omnino est in procurando christianae religionis bono, nimirum ut homines ex quibusque per orbem partibus, per evangeli! praedicationem et per salutare baptismi lavacrum ad ecclesiam adducti et aggregati, in christianae doctrinae professione, et in meritorum Christi participatione revelatam religionem ipsi ecclesiae inhaerentem, consequantur ac excolant. Deumque rite colant, eiquo serviant ad Dei eiusdem gloriam et ad aeternam ipsorum salutem et beatitatem. Quo spectant ea Pauli verba: *liberati a peccato, servi autem facti Deo, habetis fructum oestrum in sancii·/¡catione, finem vero vitam aeternam* (ad Rom. VI, 22), nec non et illa (ad Rom. XII, 4 ; I ad Corinth. XLÍ, 12; ad Ephes. IV, 3), quibus Paulus docet ac exponit quomodo christiani hominos, cum sint membra ecclesiae, et alii aliud in illa officium habeant, mutuo sibi auxilio fiant nd suum ipsorum salutem atque nd communo ecclesiae bonum.

Idcirco damnamus eorum doctrinam, qui docent indifferens prorsus esse ad salutem, ecclesiam sive nosse, sive ignorare, sive ingredi, sive relinquere.

Caput III.

De perpetuitate et indefectibilitate ecclesiae.

Ecclesiam Christi perpetuam ac perennem esse, pariterquo perpetuum ac perenno Christi cum ecclesia foedus exploratissima res est, tum ex vaticiniis prophetarum, tum cx Christi affirmatione, ita ut usquo ad finem sacculorum iugiter duratura sit, ot ita quidem duratura ut semper sponsa Christi sit, nullamquo in sua divina constitutione ac furma unquam immutationem patiatur, nequo in praero-

1 S. Hier. ep. XI ad Damasum.

› Advenas haereses, lih. HI. cap 3,

a WMBÍsterium ed.

« ríiamriHm ed.

l *fuit* ed.

' Reformatum eiu<n>odl «ehrma Heel nepies snb variis numeris memoratum Usquam ad calcen rdeudum, in editis tamen non habebatur. Qnare mibi fvtendan fuit quod primi editores neglexerant exarripU ex auctori« ant?c>apto exigea hac disserlatinneula.

gativis, qoibus a Christo donata est, deficiat. *Suscitabit Deus caeli regnum quod in aeternum non dissipabitur,* dicit Daniel (11,44), et Oece: „Sponsabo te mihi in ſempiternum (II, 19). Christus ipae dixit: „Ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem ſaeculi (Maith, cap. ult). Quibus accedit auctoritas sancti Pauli (epist. ad Ephesios V, 23, 31), ubi ita fit descriptio huius vinculi, quo Christus ecclesiam sibi coniunxit, ut aperte pateat ecclesiae constitutionem immutabilem semper ae immotam permansuram Licet itaque ecclesia crescat, et utinam augeatur iugitcr fide et caritate, ut Christi corpus aedificetur, licet pro temporum ac locorum varietate et pro adiunctorum diversitate, inter quao constantor militando versatur, diversimode sese explicet, eadem tamen in se, suaque α Christo accepta constitutionis forma firmiter perseverat, nec ullam pleniorem ac perfectiorem salutis oeconomiam experiri unquam potes:.

Caput IV.

De infaliibiiitate ecclesiae.

Ex hae indefectibilitatis praerogativa consequitur ecclesiam in custodiendo revelationis deposito falli prorsus non posse. Actum enim foret do hac ĩnde fectibilitate, si posset unquam contingere, ut ab ecclesia deficeret doctrina, quam Christus eidem dedit, aut id pro fidei dogmate haberetur, quod tale non esset. Accedit ecclesiam esse Christi sponsam per fidem (Osee II, 20); ac verba quao posuit in oro suo, non recedere de ore suo et de ore seminis sui usque in sempiternum (Isaías XLIX, 21). Christus ait: *Et ego rogabo Patrem et alium Paracidum dabit robis, ut maneat robiscum m aeternum Spiritum seritatis* (loannes XIV, 16).

Ecclesia, ait Paulus (ad Timoth. III, 15), est *columna et firmamentum seritatis.* Haec autem ĩnfalli bilitas, quae passiva dicitur, in eo sita, ut ecclesiae corpus, prout fideles omnes complectitur, ad errorem trahi non possit. Ex qua infaliibiiitate passiva, infallibilitas etiam activa in ecclesia eruitur, siquidem illa permanere integra nequiret, nisi sacro magisterio illud datum esset privilegium, per quod in doctrinis tradendis, sou in quaestionibus fidei ac morum definiendis nec falli ipsa possit nec alios fallere.

Caput V.

De ecclesiae statu ac unitate.

Ecclesia a Christo Domino ita instituta est ut sit status, seu societas vera, perfecta, inaequalia, visibilis ac una. Est societas vera et perfecta, quia nec informi?, nec ad instar collegii, in qua (sic) omnes sunt inter se pares, nec voluti pars alterius cuiuslibet societatis humanae a Christo fundata est, sed propriam omnino existentiain et existendi ſormam ac constitutionem divinitus accepit. Eat societas inaequalis, non ideo tantum quia fidelium alii clerici sunt, alii laici, sed maxime quia alii sunt aliis potestato et ordino superiores, propterea quod aliquorum est praeease ct imperare, aliorum vero obtemperare ac subicclos esse. Est insuper visibilia seu externa. Potuit quidem Christus ecclesiam suam invisibili tantum sua gubernatione regere; sed cum huiusmodi gubernatio, quae visibilem omnem auctoritatem excludat, aliena prorsus sit ab ea providentiae notione, qua Doua mundum regit, et qua in iis etiam uti consuevit, quae ad auper- naturalom religionem spectant, sic aeterna sapientia ac veritas voluit invisibilibus vinculis, quibus fideles supremo ac invisibili ecclesiae capiti per Spiritum sanctum adhaerent, externa quoque ac visibilia respondere, ut societas in manifestatione posita extrinsecus appareret et conspicua patesceret, veluti A civitas excelsa et illustris in monte, quae abscondi non potest, ac voluti lucerna super candelabrum, quae sole iustitiao illuminata, mundum universum luce suae veritatis illustrat. Ecclesia tandem una est. Hanc praerogativam significant possim sacra»· litterae tum figuris ad illam demonstrandam adhibitis (Ioan. XVIII, 14), tum etiam expressa unitatis eiusdem commemoratione (loan. XVII, 11; S. Cyprianus, Liber de unitate ecclesiae). Unitas vero in eo consistit, ŧ ut una sit communia regula, in iis porita principiis, in quibus praecipue sociorum iura et officia cognoscuntur, sou in communi ac integra unius fidei professione; 2 ut socii communionem habeant in robus ad ſocietati finem necessariis seu in susceptione sacramentorum; 3· ut una sit potestas societatis regendae instituta, cui socii omnes subdantur.

Ecclesia eo quoque sensu est una, ut ipsa sola B sit religiosa societas α Christo Domino instituta, in qua homines cuiuscumquc generis ebristianam religionem coiero iubentur. Nota sunt ca Scripturae loca quibus apertum est ecclesiam esso unum ovile, unum coetum, unum corpus Christi, in quo simul omnes eoniunguntur, qui Christo adhaerent, qui scilicet veri fideles sunt. Quemadmodum ergo qui incredulas est Ftlio Dei non videbit vitam (Ioann. Ill, 36), ita et quisquis christianae ecclesiae unitatem respuit, salutem consequi non poterit. Is enim rquantumlibet laudabiliter se vivere existimet, hoc solo scelere, quod a Christi unitate culpabiliter diaiunetus est, non habebit vitam, sed ira Dei manet super ĕum.

Quare reprobamus et detestamur impiam aeque ae ipai rationi repugnantem de religionum indifferentia doctrinam, qua filii huius saeculi, veritatis sublato discrimine, dicunt omnibus aeternae vitae C portum ex qualibet religione patere; aut contendunt, de veritate religionis opiniones tantum plus minusre probabiles, non autem certitudinem haberi posse. Pariterque reprobamus impietatem illorum qui elaudunt regnum caelorum auto homines, falsis praetextibus affirmantes indecorum vel ad salutem minime necessarium esse, deserere religionem etsi falsam, in qua quis natus vel educatus ac institutu» est; necoon ecclesiam ipsam, quao se religionem esso unico veram profitetur, omnes autem religiones et sectas separatas proscribit et damnat, criminantur, perinde ac si ulla unquam esse posset participatio iustitiac cum iniquitate, aut societas lucis ad tenebras, et conventio Christi ad Belial.

Caput VI.

De ĕcclesia polestate.

Cum ecclesia sit societas perfecta, ac visibilis eo fine a Domino instituta, ut colatur Deus ct salus animarum procaretur, minime dubitandum est, quin Christus omnem ei potestatem dederit, quae ad finem obtinendum pertineret, et societatis indoli responderet. Quapropter eam auxit tam potestate ordinis, quao ad ministerium sacrum, tam potestate iurisdictionis quae ad regimen ecclesiae pertinet. Ad hanc posteriorem quod spectat, docemus ecclesiae inesse potestatem tum legum condendarum, tum iudicandi sivo in foro interno et sacramentali tum (sive) in foro externo ac publico, tum coercendi,, ac puniendi legam violatores ac criminum reos. Potestatis autem huiusmodi subiectum sunt pastores et doctores α Christo dati, qui eam libero et a quavis saeculari dominatione independenter exercent; adeoque cum omni imperio regunt ecclesiam Dei tum necessariis et conscientiam quoque obligantibus legibus, tum decretoriis indiciis, tum denique salutaribus poenis in sontes etiam invitos, nec solum in iis quao

fidem et more», cultum et sanctificationem, sed ìd a iis etiam quao externam ecclesiae disciplinam et administrationem respiciunt.

Quoniam ecclesia supcrnaturalem originem a Deo tanquam auctoro gratiae, ac supcmaturalem finem in supernatural'» ac aeterno bono habeat, ad quod sano bonum, ad Deum nempo et ad aeternitatem temporalia etiam omnia bona, tanquam ad finem ultimum dirigenda sunt, profecto sequitur eamden» ecclesiam esso societatem prorsus spiritualem et ordinis omnino supernatural·»» a civilibus quibusque societatibus toto genere distinctam ac diversam, ab eisque minime dependentem. Haoc autem vera ac felix Christi ecclesia alia non est, praeter unam, sanctam, catholicam et apostolicam Romanam.

Hisce sic expositis, sequentes canones subiicimus ut omnes adiuvante Christo fide» regula utentes catholicam unitatem facilina agnoscant ac tenere possint.

Canon I. Ut supra, sub num. 565.

XXL

SYNOPSIS ANALÌTICA OBSERVATIONUM QUAE A PATRIBUS IN CAPUT ET CANONES DE ROMANI PONTIFICIS PRIMATU FACTAE FUERUNT'.

Observationes In caput XI schematis do ecclesia ChrlstL

1. *Ditikel Augustanus Vindelicorum cum Scherr Monacensi et lleinlein Bamlergensi* (n 74). — Aliquot reverendissimi statuunt: Totum caput ita compositum esse, ut nequaquam majestatem primatus cognoscere ot admirari faciat; modum loquendi nimis iuridicum esse. Insuper opus esse, ut ordinis episcoporum mentio, eorumque muneris explanatio fiat Spcciutim reverendissimis patribus neccssum videtur, ut textibus sacrae Scripturae generalis saltem *traditionis* commemoratio adiiciatur; necnon textus sacri concilii Florentini integer allegetur.

Ad verba autem *ordinariam este et immediatam* (pag. 21, lin. 16, et pag. 22, lin. 8 [544 Ds, 545 a b|) hae observationes afferuntur:

a) Vox *immediata* in schemate[duplici sensu adhibetur, nempe quoad *originem* potestatis primatialis, deinde quoad *exercitium* huius potestatis. Priori sensu haeo vox in libris dogmaticis semper in usu orat; sed posteriori sensu illa introducta est a nonnullis scriptoribus, qui eminentem primatus dignitatem imminuere et propemodum destruere conati sunt, excogitata distinctione *mediatae et immediatae* potestatis (cf Vecchiotti. *Institutiones canonicae').* Haud mihi arridet, usum huius vocis propter aliquos novatores in linguam ecclesiae dogmaticam assumi.

b) Aliter res so habet circa vocem *ordinariam.* Haec vox respectu primatus potestatis minime est inusitata. Legitur iam in decretis sacri concilii Lateranensis IV. At idem, quod hac voco exprimitur, non solum *eodem,* sed *eminenfiori potius modo* in verbis sacri concilii Florentini; nipai in beato Petro pascendi, regendi ac gubernandi universalem ecclesiam a Domino nostro lesu Christo *plenam* potestatem traditam esse/ contineri mihi videtur. Accedit, quod ista vox *ordinaria,* utpote quao facile eam interpretationem admittat, qua existentia cuiusvis ordinariae potestatis in dignitate et munere episcopal·» negatur, vix in schemate admitti possit, quin simul ea episcopalis potestas, quao *ordinaria*

[*themate* ed non male.

B nominatur, accuratissime et distinctissime circumscribatur.

Quare ad vitandam quamlibet in interpretando confusionem seu ambiguitatem, deinde respectu illius in sacro concilio Tridentino per decem menses protractae discussionis de causa et origino iurisdictionia episcopalis proponere conor, ut aut verba *ordinariam et immediatam* deleantur, et loco illorum ponantur, quae sequuntur: „plenam potestatem traditam esse, quam non extraordinariis dumtaxat casibus, sed semper exercere potest ct in fideles universos, ct in ipsos ecclesiae totius episcopos- (cf. Natalis Alexandri dissertationem IV in saeculum I, scholion 3); aut si haec propositio non placuerit, in capito XI pracprimis lucide ct perspicue exponantur ea, quae circa ordinariam, quam vocant, episcoporum potestatem, in quantum illa iuri divino innititur, fido catholica credenda sint

Quod si unum vel alterum factum fuerit, tenor canonis XVI clare et distincto circumscribi poterit.

2. *Forster IVratislanensis* (n° 77). — Alius reverendissimus pater censet: Deleatur id, quod do potestuto *ordinaria et immediata* dicitur, cum potestas Romani pontificis qua nplena et suprema potestas iurisdictionis in universam ecclesiam- sat clare describatur, ct huiusmodi propositio ansam praebere possit novarum cu»n Graecis unitis et Orientalibus dissensionum, necnon ita a multis explicari, ut episcoporum potestas aut de medio tollatur aut injurioso modo coerceatur.

Porro proficuum esse, bi pro primatu Romani pontificis ndstruendo etiam traditionis testimonia adferantur. Insuper citata ex sacra Scriptura vel conciliis integre inserantur.

3. *Schicarzenberg Pragensis* (n® 80). — Alius reverendissimus pator ita disserit: FUt in *Indice schematum* aperto perhibetur, priora capita decem tanquam parte agunt de ecclesia in so spectata ct ultimo per definitionem generalem potestatis ecclesiae finiuntur. Succedit parte IId' specialis expositio potestatis ecclesiae, et tractatur de visibili ecclesiae capite, de primatu, scilicet eius natura, potestate et iuribus. Nullus iam erit ingeuus decretorum considerator vel lector, qui non lacunam animadvertat, qua tota *episcopalis* ordinis potestas

• Anctorum nomina singulis animndrerrionibw praemisi. textum etiam in inultis loris emendavi autographorum ope, quae in duobus voluminibus oberrantur quibus titulus :-.4rfa *conditi* Varianti. *Observationes in caput XI schematis de ecclesia Christi et caput additum de infaliibiiitate R. pont.* Vol. I (η. 1-60). vol. II (η. 81-148). Utrique volumini praefixum est sequens *Mmdium* .Cum plurimi episcopi petierint o sancti<»imu domino nostro, ut concilio proponeretur thema de infaliibiiitate Romani pontificis, idemque sanctissimus dominili noster, de consilio peculiaria congregationi* pro recipiendis et expendendis palrum prvjxMÌtionibù·M deputatae, memoratae petitioni annnere dignatas fuerit; idcirco reverendissimis concilii patribus die 6 marcii 1870 examinanda distributa fnit formala"novi capitis ea de re agentis, quae formala schemati constitutionis dogmaticae *de ecclesia Christi* inserenda erat post caput undecimam. Simal autem reverendissimi patres moniti fuere nt ii, quibus super eodem capite undécimo et super praedicta formula, nec non super canonibus 14, 15. 16, aliquid observandam videretur, animad versiones suas scripto traderent secretario concilii intra decem dita. Sont hae animadversiones quae in unum collectae hisce quatuor (ssel) voluminibus continentur.·* — Iu postrema hac periodo pro *quatuor* profecto legendum est *duobus,* cum duo priora valutino animai!versiones tantum exhibeant, qoae in decem prima capita ein-uletu schematis *de ecclesia Christi* factae fuerunt Quae ai caput addendum de infaliibiiitate referuntur, infra ex peculiari fascicolo separatim dabantur.

Numero post episcoporum nomina intra uncinos adiecto lector amandatur ad nomernm. quo unaquaeque animadversio In daobus illis voluminibus signata est

et jurisdictio praetermissa fuit In pancia capitis decimi verbis de potestate ecclesiae in genere sermo fit, qua clerici omnes, ipso summo pontifice non excepto, comprehenduntur, ubi certe do pastoribus et doctoribus1, sed non de episcopali stricte auctoritate tractatur, ubi tota expositio eo tantum collineat, ut, sicut in fine dicitur, ecclesia Christi perfecta societas esso comprobetur.

Alio loco, in decretis disciplinaribus, de episcopis quidem multa exhibentur, sed quao ad officia, ad leges ipsis impositas spectant; nemo vero dixerit, pauca in initio verba, quae episcopos positos esse aiunt ad regendam ecclesiam Dei, sufficere ad exponendam episcopalis ordinis dignitatem, iurisdictionem et missionem. Denique non ad disciplinares, sed ad dogmaticas concilii partes haec pertinent.

Summopere necessarium existimo, ad plenam nedum fidei expositionem, sed etiam ad ignominiam et dedecus ab episcopali ordine avertendum, ut in B IIa parto, ubi summa in ecclesia potestas exponitur, auctoritas etiam episcoporum, qui pariter apostolorum successores sunt, tum ordinis, tum iurisdictionis uberius et plenius exponatur iunctim quidem cum suprema auctoritate primatus, ut do toto wicrae hierarchiae organismo ex professo tractetur

Rationes tam cx veritate rei, quam ex temporum necessitatibus ultro profluunt, nec multa indigent commonstratione.

Quod si Dominus non super beati Petri solum, sed super omnium quoque apostolorum fundamentis extruxit ecclesiam, si apostoli omnes eorumquo successores a Christo missi sunt docere gentes ct baptizare, a Spiritu sancto porro positi regere ecclesiam Dei: dogmatica huius muneris expositio et confirmatio a concilio Vaticano, quod de ecclesia ot de primatu uberius tractat, abesse non potest, quin episcopali ordini iuiuria inferatur, Christianus c populus in fido perturbetur, et ipsa praedicatio plena evangeli! dimittatur. Nequo de singulis dioecesibus regendis loquendum est, sed do potestate, qua episcopi in genere participant quoad regendam Dei ecclesiam. ^Episcopatus enim unus ĕst 4, ait sanctus Cyprianus3, rcuius in solidum a singulis para tenetur/ Et idem·: rQuomodo solis multi radii, sod lumen unum, et rami arboris multi, sed robur unum tenaci radico fundatum, et cum de fonte uno rivi plurimi defluunt, numerositas licet diffusa videatur exundantis copiae largitate, unitas tamen servatur in origine ... Sic et ecclesia Domini luco perfusa per orbem totum radios suos porrigit; unum tamen lumen est, quod ubique diffunditur, nec unitas corporis separatur. Ramos suos in universam terram copia ubertatis extendit, profluentes largiter rivos latius expandit; unum tamen caput est et origo una, et una4 mater foecunditatis successibus copiosa/ D Quod in ordinatione episcopi solemniter precatur ecclesia: ^Oremus. Deus omnium fidelium pastor et rector, hunc famulum tuum, quem ecclesiae tuae processo voluisti^ etc., idipsum sequatur conciliaris definitio.

Temporum vero necessitates certissime poscunt, ut sanctae sedis ct episcopatus intima coniunctio, arctissimum et necessarium vinculum, unius quasi spiritus animique motus cunctis adpareat.

In vehementiasima adversus innumeros, praepotentes et effracnatissimos inimicos pugna neque solus summus pontifex, neque soli episcopi vel ullo momento conspicinntur. Auctoritas ecclesiae impetitur, divina cius ipsius missio, fides ot lex: e A contrario tota et plena eius constitutio ostendatur, non solius primatus, non episcoporum separatorum, sed utriusquo simul. Hostes certe ante omnia fundamentum Petri adoriuntur, sed non minus episcopalem auctoritatem impugnant. Ipsis diebus. qui nunc decurrunt, in foliis publicis malignum apparet gaudium, quod episcoporum in concilio Vaticano collectorum dignitas et jurisdictio deprimi videatur; sicuti gaudent, quod sedes apostolica immoderatis, ut ferunt, postulatis episcoporum animos α ao avertat Quia iam necessitatem non viderit, requiri, ut in dogmatici· huius concilii de auctoritate regiminis ecclesiae definitionibus episcopi pariter ac uncU sedes locum, quem divina institutio iis assignavit, obtineant expretum et confirmatum? In huiusmodi coniunctione unicum reperio remedium, quo tantis contra concilii diguitntem ct contra ipsam sanctam sedem cavillationibus tandem finis imponatur, fidelibus fiducia, quao iam titubare incepit, restituitur, et inimicis ecclesiae calumniandi ora claudantur.

Pars haec IIa, cuius textum probatis viris committendum consuerim, inscribi poterit aut ı/e *hierarchia ecclesiae,* aut *de regimine ecclesiae,* aut alio modo qui melior videbitur.

Ceterum observationibus, quos alius reverendissimus episcopus (num. 1) iisdem do robus commissioni exhibuit, ex integro assentio, casque etiam ex mea parte commendo.

4. *Fürstenberg Olomucensis* (n· 88). — Alius reverendissimus pator disserit: Ne manca ait et in essentialibus minime absoluta constitutio *de ecclesia Christi,* necessarium esse, ut cx professo do instituto divinitus apostolato episcoporum tractetur. Qua de re reverendissimus pater ad ca accedit, quae de eodem argumento ab alio reverendissimo episcopo (nam. 71 prolata sunt.

In specie opfatur, ut omittantur verba, quibus pontificis jurisdictio *ordinaria et immediata* praedicatur. ad evitandas erroneas conclusiones, quae facile exinde in praeiudicium jurisdictionis episcoporum deduci possint.

insuper huius capitis argumentum etiam traditionis ecelesi Astica»· testimoniis fulciendum esso, necnun textum Florentini integre inserendum.

5. *Hefele Holtenhttrtjensis* (nd 89«. — Sequens paterl ita disserit: ‡ Schematis nostri auctores in suis pru primatu argumentis sola demonstratione *biblica,* ut vocant, contenti, allegatis paucis locis sacrae Scripturae omni desiderio ct omni indigentiae satisfecisse opinantur. Sone immerito.

Immo potius biblicie argumentis etiam *historica* demonstratio conjungenda erat. Nostrae enim ecclesiae proprium est, omnia, quae ad dogma pertinent, etiam argumentis ex *traditione* sumptis illustrare. et mero *scripturisticam* protestantium methodum non sufficientem putare. Nostris praesertim temporibus *historica* primatus demonstratio, quae *traditionali* respondet, plane necessaria mihi vidotur. Permultos enim nostratum iam audivimus loquentes: ^Biblica vestra pro primatu argumenta sint ut eunt; sed interrogemus historiam/ Ideo corte permultum refert, *historicis* argumentis demonstrare, quod iam a primo ecclesiae saeculo et per omne posterius aevum primatus Romani pontificis in ecclesia et viguerit et agnitus fuerit. Non impossibilia postulo, non amplum, diffusum et latum tractatum historicum in schemate requiro, sod sicut biblica schematis argumentatio brevissima est, ita et soror eius historica paucis fuisset contenta. Propono igitur ut pag. 19, lin. 16 a. s. (coi. 644 a is] post *oves meas*

» *d dodorilms* **om. ed.**
’ **D< miüu'fe crdtfiae, cap. 5, apud Iliçne, P. L , IV, 6lft.**
» **IMd. 601-02.**
4 una DHL e<L
1 **patrum** e*L

addatur haec periodus: nEt haec suprema Romani A pontificia auctoritas indo a primis occlesiao christiamio temporibus per omne posterius aovum io ecclesia semper revera viguit ot agnita fuit Quod testantur innumera facta historica, a scriptoribus primorum saeculorum narrata, neo non et millia patrum tam graecorum quam latinorum testimonial. Unde condemnamus atque reiicimus huic tam manifestae nacrururn Scripturarum ct ecclesiasticae traditioni contrarias eorum sententias44 etc....

Addendum est, quod iuxta opinionem meam verba illa schematis (p. 19) [coi. 544 n 1): nut ab ecclesia catholica semper intellecta est44, melius et tutius omittantur, quia o) propositio mea non solum do doctrina *scripturae* agit, sed argumenta quoquo *historica* affert, ot deinde *b)* quia praesertim in loco illo celeberrimo (apud Matth. XVI, 18, 19) verba *super lume petram* a pluribus sanctis patribus non do apostolo Petro, sed do Christo ipso fuerint in- B tellecta.

2° In schemate nostro (pag. 20) [coi. 544 c·] legitur: „11 inc innovantes atque in omnibus sequentes tum praedecessorum nostrorum decreta tum praecedentium conciliorum generalium ... definitiones/ Inter testimonia pro primatu praecipuus deinde locus tribuitur effato illi celeberrimo concilii Florentini in decreto pro unione Graecorum, et ingenue fateor, me quoquo hoc testimonium maximi facere. Sed schematis auctores testimonium hoc duplici modo immutaverunt: ot additiouo et subtractione. Addiderunt verba *et iudicem supremum,* et subtraxerunt clausulam finalem Florentinam. Conati quidem sunt in annotationibus suis (p. 141 [coi 600 d]) utramquo hanc immutationem defendere, sed frustra, ut equidem credo, laboraverunt; omnis enim vis et valor loci alicuius in testimonium allati ab accurata eius reproductione pendet.

Eadem pagina 20 schematis legimus, sanctissimum patrem praedecessorum suorum decreta innovaturum et ea in omnibus secuturum esse. Sed beatae memoriae pontifices maximi Gregorius XIII, Urbanus Vili et Benedictus XIV in professionibus fidei Graecis aliisque orientalibus praescriptis accurato ac fideliter receperunt et repetierunt verba Florentina, nil addentes et nihil dementes. Nescio quomodo, si schema u sancto patro approbaretur, dici posset, ipsum in hac re decreta praedecessorum suorum secutum esse, nil innovantem.

Do sensu illius clausulae finalis Florentinas et genuino cius textu litem movero nolo; mihi sufficit, si α sanctissimo patre nostro praedecessorum suorum vestigia revera persequente verba Florentina absque omni mutatione integra repetentur.

3. Quod ad *ordinariam ac immediatam* jurisdictionem episcopalem Romani pontificis in universam ecclesiam attinet, plane iis assentio, quao ab alio reverendissimo patro (num. 1) in animadversionibus suis ad caput XI et canonem XVI monita sunt.

6. *Oreith Sangallenns* (n® 92) — Alius reverendissimus pater fusius exponit: non solum fidei raliono atque plena doctrinae de ecclesiae integritate, verum etiam temporis nostri conditione maximopere expostulari, ut de episcoporum auctoritate et dignitate non obiter tantum, sod funditus agatur. Dein haec vota subjunguntur:

Io Capiti XI de Romani pontificis primatu tractanti aliud caput praevie esse praemittendum, quo episcoporum potestas et auctoritas explanari debet

2° In capite X, pag. 21, linea 14 [col. 544D1] locum qui explicit: ^gubernandi universalem ecclesiam a Domino nostro lesu Christo plenam potestatem traditam ěsso 4, amplificandum esae verbis: net licet Christus Dominus reliquis apostolis, eorumque successoribus, episcopis videlicet ecclesiarum immediatam et ordinarium contulerit docendi et pascendi greges potestatem, haec tamen in regendis ecclesiis Romanol pontifici ita subordinata est, ut suprema quoque pontificiae jurisdictionis potestas non solum in universali ecclesia, sod etiam in particularibus ecclesiis sit et vere nominetur propria et ordinaria, erga quam particularium ecclesiarum pastores etc. etc/

7. *Ketleler Moguntinus* (n® 22). — Alius reverendissimus pater scribit: 1® Sufficere, si dicatur: BPontificem habere primatum honoris et plenam potestatem jurisdictionis in universam ecclesiam, C in omnes episcopos, in omnes fideles44; nequo esse dicendum: ^immediatam, ordinariam potestatem jurisdictionis in omnes et singulos fideles/ Nam eam potestatem papae adseribendam esse, cuius exercitium sit possibile; sed istius immediatae et ordinariae in singulos fideles potestatis exercitium Romano pontifici non esse possibile. Certam nihilominus, eamquo magnam a summo pontifice exerceri iurisdictionom in singulos fideles immediatam, illam nempe, quao cum munere primatis universae ecclesiae connexa pontifici sit possibile: verbi gratia ratione necessitatis, utilitatis, appellationis, reservation!· ěam vel excommunicationis.

2® Verba illa *iudex supremus* omittenda, et tenorem Florentini concilii retinendum, quia nihil addant, immo ansam possint praebere quaestioni: an iudex ultimus sit papa solus, an papa cum concilio.

3® Verba illa, quibus damnantur appellantes a Romano pontifice ad futurum concilium (ne excitetur quaestio, an papa cum concilio habeat maiorem potestatem quam papa solus) ita ponenda: rIllos damnamus, qui ad subversionem ecclesiasticae disciplinae a sententia sanctae sedis appellant ad oecumenicum concilium/

8. *Rauscher Vindobonensis* (n® 116). — Censet alius: Capito XI p. 22 [coi. 546 A i) omittatur vox *ordinaria* et dicatur: ^Romanorum pontificum iurisdictionem immediatam non esse/

Rationes: Negari non posse, summum pontificem potestatem habere in quavis dioecesi ea, quae episcopi sunt, agere. Item, episcopos in dioecesibus suis regendis non esse vicarios summi pontificis, sed potestatem ois propriam exercere. Itaque de re ipsa disceptationi vix esse locum: rei designandae

› Iam beatns Ignatius ŻAntiocheno «ancti loannb evangelistas discípulos, ineunte saeculo primo, Romanam ecclesiam *την προΜα^ημίνην τη αγάπη* id est *pruesiJem amoris* (coetus christianí) appellat; sanctus Cyprianus autem aiioquiu cum sancto Stephano papa còliuclans, nihilominus iteratis vicibus clarivimis verbis primatum agnovit, scribens ad Antonianam episcopum (ep. 66) wut sciret (Cornelius papa), te secum hoc e<t cum catholica ecclesia ȩommunicare et alibi: .factus est Cornelius episcopus (Romae), cum Fabiani iocns id est locus. Petri et gradus cathedrae sacerdotalis ŵacaret (ep. 62); similiter in epistola 55 Romanam ecclesiam *Retri cathedram* nominat .*atque ecderiam unioersalrm, unde* veritas sacerdotalis exorta ěst Eodem tempore, medio saeculo III, Dionysius Magnus archiepiscopus Alexandrinus apud Romanum pontificem Dionysinm haereseos accusatas, coram eo, quasi iadice suo, rem suam agere et defendere minime recusavit. Magnum autem illud ecclesiae lamen sanctus Leo papa Magnus de se ipso testatur: .Ratio pietatis exigit, ut pro sollicitudine, quam unrversoe ecclesiae ex divina institutione dependimus· etc. (epist. XII ad universos episcopos Africaq). *Universalem* hanc Romani episcopi curam pro tota ecclesia etiam celeberrimi illi contemporanei sancti Leonis ex ecclesia grueea, Socrates et Sosomenus, in libris suis historicis absque omni ambiguitate enuntiarunt *(Sacrata* hiet eccl., lib. Π, n. 15; Soxom.. hiat ecd, lib. IIΠ, e. 8); in conciliis autem oecumenids legatos, Romani pontificia praesidum honore et munere functos esse neminem .atet *(nota audoris).*

l *Romano* om. ed.

M·

autem ea «eligenda verba, quae iu eo usum a veritate alienum detorqueri non possint Episcopos vero adpellari ordinarios, quoniam in dioecesi sua ea, quao episcopi sunt, ordinario ipsi peragant; et eodem sensu, quo ordinarii sint potestatem haec eadem exercentem extraordinariam esse vel extraordinario modo in dioecesim agere.

Addit idem: Vox *ordinaria* in canone XVI omittatur.

9. *Tarnóczy Salisburgensis* (n® 132). — Alius reverendissimus pater scribit: Quod caput XI schematie attinet, doctrina ibi tractata do Romani pontificis primatu in ecclesia tum ob rei in se spectatae momentum, tum ratione habita specialis indigentiae temporis nostri, quae in dies multiplici titulo ingravescit, tractationem sibi deposcit apprime sollicitam et gravem, ex qua et veritas huius divini instituti et iusta eius ad ecclesiae organismum ratio, nec non ex ipsis doctrinae visceribus eiusdem congruentia et venustas dilucide cognoscatur. Cui postulato schema haud satis fecisse arbitror. Quod nempe

1· argumentationem do veritate primatus divinitus instituti attinet, schema acquiescit in locis biblici· proferendis, supersedens omnino argumentis aubiungendis, aut summis saltem digitis attingendis, quae ininterrupta traditio suppeditat, cum tamen catholica argumentandi ratio postulet, ut in ore duorum istorum fontium, Scripturae scilicet ct traditionis stet verbum, sicque hanc fidem in ecclesia nunquam non viguisse manifesto appareat

2° Cum institutio primatus in ecclesia ex praemissa demam doctrina de apostolato divinitus ordinato rite concipi possit, praecedens autem capot X *de potestate ecclesiae,* quod sano mirum est, obiter tantum ct no nomínetenos quidem apostolorum tanquam subiecti potestatis ecclesiasticae mentionem faciat, et hoc quoquo caput XI primatem quasi ab apostolato avulsum exhibeat et tractet, iusta etiam primatus ratio et finis immediatus non «at dilucido apparet, comparato ad locum classicum in epistola beati Pauli ad Ephesios cap. II, 20, 21 : *Superaedificati Ortu superfundomentum apostolorum ... ipso fummo angulari lapidé Christo lesul, in quo omnis aedificalio construcia erticit in templum sanctum in Domino.*

3 Ea est schematis do primato ecclesiae loquendi ratio iuridica et arido, qualem ad hoc institutum lacto animi sensu amplectendum minus allicere posse existimaverim. Eiusdem expositio tantum abest, ut quod suave, quod venustum ot humano sensui tantopere congruum inest huic doctrinae, illustret et contestatur, ut potius nonnihil, quod duritiem vel acrimoniam sapit saecularis potestatis, eidem offundat.

4 Quoad ea denique, quae dc potestate primatui inhaerento in schemate praedicantur, difficultatem aliquatenus creat illud, quod pontificia potestas iurisdictionis simpliciter „ordinaria et im7 mediata in omnes ct singulas ecclesias4 dicatur (cap. XI et can. XVI), non ac si thesis haec iasto sensa occepta verissima non sit, sed quatenus absque accuratiori determinatione sinistrae interpretationi vel in alienum sensum detorsioni obnoxia videatur. Non sine ratione sufficiente patres Tridentini ea do re tanto tempore disceptarunt, quin tamen res ad decisionem devenerit, quandoquidem episcoporum quoque jurisdictio in ecclesias suas ordinaria et immediata est, et qui fieri possit, ut eadem duorum iurisdictio circa idem obiectum sino rerum confusione aot perturbatione locum obtineat, difficulter intelligitur. Quapropter aut ista iurisdictionis pontificiae praedicata *(ordinaria et immediata)* tam in decreto, quam in canone silentio praetereantur, aut recta et authentica eorum in decreto fiat explicatio, atque in canone dubium aliqua idonea adpositione removeatur. Equidem iustam partium utique imparium discretionem, si non alitor, adpositis saltem verbis beati Thomae Aquinatis: ^inaequali tamen ñ̈odo fieri posse existimaverim.

10. *Sielchers Colonientis cum U'edekin Hildtsiensi* (n· 120). — Alius reverendissimus pator, cui alius accedit, scribit: Ad ea quao pag, 18-20 [coi. 543-44J schematis dc ecclesia continentur, repeto animadversionem iam prius propositam, quod in hoc schemate ac peculiariter quoad caput XI desideretur tractatus do episcopis tanquam apostolorum successoribus, sino quo vera idea primatus eiusquo in ecclesia bierarchica ratio neque intelligi neque exponi potest. Vituperandum quoque ease censeo, quod in schemate sicca qnaedam et iuridica tantum expositio iurium et praerogativarum primatus inveniatur atque ipsius haud satis miranda et saluberrima vis ct operatio in universam ecclesiam nec non in societatem humanam silentio tegantur.

Deinde displicet mihi quod primatus nonnisi ex sacrae Scripturae argumentis probetur; omnino oportere atque expedire mihi videtur, ut nonnulla saltem facta historica gravioris momenti nec non sanctorum patrum effata, quae primatum ab initio in ecclesia institutum fuisse probant, hoc loco allegentur ct quoad hoc desiderium iis ossentio, quae proposuit alius reverendissimus episcopus (num. 5).

Ad pag. 21 (coi. 544 c i?J mihi non placet tum insertio verborum ex Pii VI decreto in textu o concilio Florentino allegato, tum omissio verborum, quao in fine illius textus habet concilium Florentinum: ^quemadmodum ŏtiam l etc. quia haec verba secundum ea quao in textu graeco inveniuntur, u multis non solum tanquam motivano, sed etiam sensu restrictivo haud immerito intelliguntur. Quia pag. 20 initio eiusdem contextus expresse mentio facta est conciliorum definitionum, cx qnibus allegatis ista verba desumpta sunt, concilii dignitas mihi requirere videtur, ut verba allegata nulla insertione alterentur, «ed verba incerta in hoc contextu omittantur et alio loco congruo collocentur, additamentum autem finale integrum assumatur.

Porro verba *ordinaria et immediata iurisdictio,* quae ter in capito XI et semel in canone XVI reperiuntur, mihi non arrident in concilii decreto dogmatico vel canone, quia ad scholae tcrrninologiam pertinere et extremam quondam systematis iuris canonici, quod vocant papale, consequentiam et exaggerationem involvere videntur, quao quamvis recte intellecta vera possit appellari, sed facile ad sensum minus rectum protrahitur nec non controversias dubiaque nociva provocat. Summus pontifex sine dubio habet supremam potestatem plenum in universam ecclesiam atque in omnes ac singulas eius partes, qua vero uti debet salvis iuribus episcoporum, qui tanquam apostolorum successores a Spiritu sancto positi sunt regere ecclesiam Dei et qui sine dubio in suis singuli dioecesibus habent ordinariam immediatamque iurisdictionem vi divinae institutionis muneris episcopalis et non solum tanquam vicarii vel delegati summi pontificis. Summus pontifex tanquam Christi vicarius ct sancti Petri successor, episcopi autem tanquam caeterorura apostolorum successores habent utrique jurisdictionem ordinariam et immediatam concurrentem, sed prout sanctus Thomas observat, modo inaequali. Summus pontifex, qui ex Christi institutione quodeumque ligare et solvere valet in universa ecclesia nec praeter Deum alium habet iudicem in terris, sua

' €uis iam vices apostolo Petro et successoribus eius aommiMse sunt (rwta audoris).

potentate suprema uti debet in aedificationem et A non in destructionem ecclesiae, ad servandum sivo restituendum non vero ad pervertendum rectum ct bonum ordinem. Omnia ipsi licent, eed non omnia expediunt. Ubicumque necessitas vel ecclesiae salus postulat, ipse utitur sua potestate suprema et universali. quam regulariter ordinario ct immediato modo nonnisi episcopi exercent. Exindo desidero ad errores dubiaque vitando, ut verba *ordinaria et immediato iurisdirtio* in capite ct canone omittantur. Si vem id non placuerit, postulo, ut eadem verba cum additamento ¡ungantur. quo a falsa interpretatione caveantur, ct in hunc finem eveutualiter propono, ut pag.21 [544 Da) post verba rcst iurisdictionis potestaMu inseratur: „et quanqunm Dominus apostolis cnrumquo successoribus episcopis ordinariam ct immediatam docendi et pascendi dederit potestatem, haec tamen in regendis singulis ecclesiis Romano pontifici itu subordinata eat, ut suprema etiam ipsius b iurisdictionis potcsias in singulis ecclesiae universae purtibus ordinaria sit et immediata/

In canone autem XVI peto evcntunliter ut post verbum 0immediatnm4 ponatur „aut eandem primal ialem potestatem contradicere episcoporum iurisdictioni ordinariae et immediatae; anathema ♯it

II. *Haynald Colocensis cum Csanádensi, Magno-Varadinensi et Quinque-Ecclesiensi* (n® 119). — Alii reverendissimi patres disserunt hoc modo: Reticere non possumus, inter illa, quae caput XI praecedunt, et illa, quao ipsum sequuntur, magnum hiatum esso. Tractat scilicet caput X de potestate ecclesiae, ita tamen, ut subiecti eius, pastorum scilicet et doctorum in genere solum meminerit; caput XI agit de uno potestatis illius subiecto, scilicet Romano pontifice, cuius primatum, auctoritatem ct iura exhibet. Ast nec in hoc, nec in sequentibus capitibus ulla alius subiecti eiusdem potestatis, episcopalis nempe C ordinis, missionis cius ct iurium mentio fit. Quod probare non possumus. Imperfecta enim et manca esset doctrina concilii Vaticani de ecclesia, si, ubi de Petro et eius successore, Romano pontifice, Christi vicario, agitur, loqui negligerei de relìquie apostolis et rorum successoribus, episcopis, super quorum fundamentum cives sanctorum, domesticos Dei, id est ecclesiam, ipso summo angulari lapide lesu Christo, superaedificatam esse, dicit gentium apostolus, et quibus simul cum Petro ciusquc successoribus triplicem illam potestatem capito X schematis memoratam, exercendam tradidit divinus ecclesiae fundator; dum electis o modio discipulorum duodecim apostolis divinno doctrinae suae thesauros communicavit et missione, quam ipse a Patre acceperat, iisdem tradita dixit: *Data est mihi omnis potestas in caelo et in ferro. Euntes ergo docete omnes grates, baptizantes eos in nomine Patris* ri D *Filii et Spiritus sancti, docentes eos serrare omnia, quaecunque mandavi vobis;* dum sacrosancti novae legis sacrificii in memoriam cius obeundi praceprum dedit: *Hoc facite in meam commemorationem;* dum potestatem fecit ^solvendi et ligandi in terris, quao soluta sint ct ligata in caelou, hacc autem omnia ea auctoritate, ut, qui cos non audierit, sit sicut ethnicus et publicanus, o fidelium communione exsulet.

Si inadvortenter neglectus hio intercurrit, tristis res est; nec minus tristis, si advertentur id factum fuit. Difficile enim certo est assequi, in quem scopum intenderint schematis huius, sicut aliorum quoque, auctores, dum, quasi cx professo, sublime hocco episcopatus institutum ignorant, vel in libera et spontanea sua operatione quaquaversus constringere, principalibus suis attributis privare, immo in manifestum rei catholicae ac sanctae sedis detrimentum. auctoritato illa, qua coram oculis mundi poliero debet, plus minus exuere volunt; cum tamen rea ecclesiae et auctoritas sanctae sedis eo meliori loco positae erunt, quo studiosius servata fuerint ordinis episcopalis dignitas ct momentum; quo proin liberius et efficacius, quove maiore auctoritato egerint per universum orbem dispersi apostolorum successores eo, quae sacri muueris apostolici sunt, quo deniquo minus proiecta fuerit in eos servilis dependentiae umbra, quae verbi ct actionis eorum momentum et pundus certo subruere pergeret.

Quare nisi novum infausti huius conaminis solemneque documentum in dedecus concilii raagnumque rei catholicau praciudicium dari velit: post caput X aliud inserendum foret, in quo episcopatus in apostolis fundatio, in successione perduratio, destinatio, attributa et dignitas congruo exponerentur; cui capiti dein opportuno ¡ungeretur illud, quod de Romano b pontifice agit.

Postquam de episcopis concilium in sensu praemissorum locutum fuerit, iam et do divini ecclesiae organismi complemento, primatu scilicet et suprema Romani pontificis auctoritate doctrinam ecclesiao pertractet, est necesso. Faciat tamen id concilium non sicco et ieiuno illo modo, quem capite XI observatum esse videmus, iuridicam potius deductionem, quam expositionem sublimi destinationi et praecelsae naturae primatus convenientem exhibente; annunciet concilium Vaticanum divini huius instituti magnificentiam, benevolam ac utilem pro genere humano naturam; omnia proinl vitet, quae durum rigorem, auctoritatibus civilibus proprium, in divinum hucce institutum transferant, illud hominibus odiosum reddant.

Hacc quoad formam. Quantum vero ad schematis materiam: Opportune adferuntur verba concilii Florentini ad sublimem primatus dignitatem et C missionem orbi dcuuo exhibendam et inculcandam; ast inopportune minusque recte aliud additum, dempta alia comparent, quae vim citationis nonnisi labefactaro possunt. Tunc enim suus locis, in testimonium cura certa auctoritate adductis, constat vigor, dum in numi sua plenitudine exhibentur, nullumque vitiatae integritatis eorum adest vestigium, dum quaevis abest sinistrae intentionis, talo factum generantis, suspicio. Quod Florentini patres dixerunt, catholice dictum fuerat et indigentiis ecclesiae suffecit: nulla necessitas adest ultra eius limites egrediendi, et in eis, qui originariam et novemdecim saeculorum usu probatam ecclesiae constitutionem illibatum servari volunt, sublimi potestati, inconsulto extendi optatae invidiam creandi; certe sicut omnibus. ita quam maximo difficillimis nostris temporibus, nec eidem, nec ecclesiae profuturam. Restituatur igitur textus decreti Florentini; deleantur addita. addantur deleta.

Praedicatur porro nordiuariam et immediatam esse iurisdictionis pontificiae potestatem in particularium ecclesiarum pastures et fideles tam seorsum singulos, quam simul orane/. Quao sicut quoad primatialem potestatem sumpta nulli offensioni ansam praebent, ita quoad episcopalem praedicata dubia omnino crearo possunt, casum in omnem saltim insolita sunt, proinde devitanda. Nullo aevo summorum pontificum potestas magis exoptata, intonsius amata, ferventius defensa fuerat, quam nostris recte temporibus per episcopos ipso·. Quare prudentia a schematum auctoribus exegisset, ne expressionibus α lingua2 dogmatica adusque alieni·, nec necessariis, ansa praebeatur merito suspicandi, id per ipsos intentum fuisse, ut episcoporum e

• *proinde* e«L
▮ ed.

schemate, faciem ecclesiae exhibere vocato, ex- punctorum potestas subruatur, dignitas explodatur, momentum attenuetur, ceu qui non amplius a Spiritu sancto positi regant simul cum summo pontifice in insta sub eo snbordinationel ecclesiam Dei, sed pontificis solum vice fnngantur in gregibus sibi non propriis; proprio episcopo, qui nonnisi unicus esse potest, solo Romano pontifico existente. Cum tamen sub ipsius summi pastoris ct rectoris, divinitusque instituti ecclesiae primatis gubernio et directione episcopi absque novae huius theoriae applicatione felicissime rexerint omnibus temporibus ecclesias suss, quin opus evaserit, doctrina tali stabilita, in- faustae duarum potestatum in variis gradibus positarum et m) invicem fulcientium ac firmantium confusioni, variis abusibus et inde emanaturis indubiis malis viam sternere.

Quare id peroptamus, ut verba „et hanc, quae propria est iurisdictionis potestas, ordinariam esse B et immediatam- deleantur, corumque in locum baec inserantur: equam non in extraordinariis solum casibus, sed semper exercero potest et in fideles universos, et in totius ecclesiae episcopos.4.

Hisce conformiter otiam canon XVI sic reformetur: „Si quis dixerit, Romanum pontificem habere tantummodo officium inspectionis vel directionis, non autem plenam et supremam potestatem jurisdictionis in universam ae in omnes singulas ecclesias; anathema ǎit

12. *Gonfila Viterbiensis cum episcopis Tiburtino, Signino, Cornetano, Ferentinate, Alatrinate, Tarracinensi, Nepesino, Tripolitano etiam nomine Anagnini, Verulano, abbate Monoecensi, Faliseodunensi nomine etiam Anagnini, Lysirensi, Bslneoregiensi* (n® 46). — Alii 18 reverendissimi patres bas afférunt observationes:

Pagina18, linea ¶5 [coi. 543 Dii] dicatur potius C „sicut Pater et *ipse* unum ¶sunt Filius enim idem est ac Pater aeternus.

Eadem pagino, linca ¶6 (544 As] cum adverbia illa *immediate* et *directe* referri debeant ad Petrum, expedit ut grammatice etiam coninngnntur hoc modo: „Iuxta ¶vangeli testimonia immediate ct directe Petro apostolo primatum iurisdictionis etc–.

Eidem pagina5 linea ¶7 [a c] loco rad unum namque Petrum- potius dicendum runi namque Petro4.

Pag. 20, lin. ¶8 [coi. 544 ca). Fortasse melius esset dicere: *ab ipso fundatas,* expuncto adverbio *primum.*

Eadem pag. lin. 20. Non satis apparet, utrum *de iure disino* primatus ita adnexus sit Romanae sedi, nt in nullius potestate eit eum in aliam sedem transferre. Hinc melius: nIta ut Romano» pontifex Petro in episcopatu succédons Petri ipsius primatum in universam ecclesiam Romae divina ordinatione D ¢onatitutum consequatur, ct in suos successores transmittat/

pAg.21,lin. ¶5 [coi.544 Da). Hoc loco non videtur decoro, *putores* ct *fideles* indistincte commemorare; sed dum debita episcoporum subiectio Romano pontifici asseritur, ratio habenda est episcopalis dignitatis hoc modo „.. . et hanc, quae propria est iurisdictionis potestas, ordinariam esso et immediatam, non erga simplices fideles dumtaxat, sed etiam erga ipsos particularium ecclesiarum pastores. Quamvis enim episcopi in sacerdotalis ordinisl plenitudine sint Romano pontifici pares, ct in propria quisque sedo non meri eiusl vicarii, sed veri pastores a Spiritu sanctol positi regore ecclesiam Dei; nihilominus tam seorsum singuli, quam simul omnes erga Λ apostolicao sedis potestatem officio bierarchicac ¶ubordination! veraeque obedientiae obstringuntur, ut custodita cum Romano pontifico tam communionis, quam fidei professionis unitate, ecclesia Christi sit unus grex sub uno summo pastored.

Pag 22, lin. ¶3 [coi. 544 a io) ubi dicitur, *aut etiam contendunt licere----superiorem appellare,* magis directe et expresse damnandus est error *exploratissimus, gravissimus* ct nostro etiam tempore rinsrimuj gallicanorum, do euperioritato concilii suprn pontificem Hinc addenda hacc alia videntur . . . „aut etiam contendunt, Romanum pontificem non habere auctoritatem super omnia concilia otiam generalia: aut praesumptione temeraria docent ab iudiciiâ Romanorum pontificum ad futurum generalo concilium appellare–.

Eadem pagina lin. ¶0 (eoi 545 B>(. Videtur potius dicendum ... pQuare damnamus ct rxeeramur ut achismaticam illorum doctrinam. qui bone supremi capitis cum pactoribus et gregibus communicationem impediendam dicunt; et haereticum illorum errorem, qui camdcm reddunt saeculari potestati obnoxiam, ita utl ĕtc.

13. *Epicent Aturensis* (¶η 63). — Sequenti reverendissimo episcopo totum caput undecimum in varias paragraphos distribuendum videtur, et in eo2 agendum de infallibilitate Romani pontificis.

Id prooemio pag. 18’ [544 a ‹] ubi dicitur *primatum iurisdictionis* addatur *et magisterii.* Idem fiat pag. 22¡545 a n) post illa verba *potestate iurisdictionis.*

14. *Aygarbati Senogalliensis* (n® 56). — Porro alius reverendissimus pater dicit: Caput XI videtur ca dispositione et styli forma indigere, quae magia apta sit et conveniens decreto dogmatico.

15. *Apuxso Surrentinus* (η® 63). — Alius roverendissimus pater scribit: Pag. 20 [coi. 544 Bie) post illa verba *durare necesse est,* haec alia addenda videntur: rEtenim Christus Dominus oves suos et agnos suos Petro pascendos commisit. Et Christi ove· et agni non sunt tantum episcopi et fideles4 illorum temporum, sed etiam episcopi et fideles nostrorum temporum, qui aeque ac illi uno pastore indigent/

16. *Muret Surensis* (n· 137). — Alius reverendissimus pater hoc censet: Dicatur utique in hoc capite Romanum pontificem5 esse fundamentum visibile ecclesiae, sed non praetermittatur etiam episcopos apostolorum successores caso fundamenta licet secundaria. Falsum est quod in schemate affirmatur. Christum uni Petro, et non etiam collegio apostolorum dixisse: *Quodcumque solveris* etc. In decreto concilii Florentini quod citatur nihil addendum est, nihil supprimendum. Non addenda illa verba „Romanum pontificem ... supremum iudicem ¢xiatere quae necessaria prorsus non sunt, et materiurn exhibent disputationibus. Multo minus supprimenda illa alia: ^Quemadmodum etiam in gestis oecumenicorum conciliorum et in sacris canonibus ¢ontinetur. Quae verba collata cum textu graeco et bene explicata significant mensuram plenitudinis potestatis, quae papae competit, sumendam esse ex praxi conciliorum et statutis canonicis. Ex quo sequitur auctoritatem Romani pontificis non esso pure et simpliciter monarchicam absolutam seu independentem a conciliis generalibus et sacris canonibus.

Ubi affirmatur iurisdictionem Romani pontificis esse ordinariam et immediatam, addatur *salvis iuri-*

* *ordinatione* ed
1 Hans f ca. ed
1 om. ed.

‘ *ita ut* om. ed.
* Id est m *una earum,* icüiat parsgripbomm
* *pag. 18* om. ed.
« *pariores* ed.
* R *pontifrx* ed.

bus omnibus] epicoporum, ut appareat jurisdictionem illam ordinariam ceso *papalem* non *episcopalem,* et no videantur episcopi nil ceso aliud quam vicarii pontificii. Obodicndum est Romano pontifici iusta praecipienti, sed sempor excipiuntur casus, in quibus cx logo naturali, divina et *ecclesiastica* inferior non debet superiori ubediontinm. Tandem non videtur definienda quaestio utrum licent appellaro a papa solo nd ipsum papam in concilio generali.

17. *Wierzchleyski Leopoliensis ritus latini cum Pukalski Tarnoviensi* (n 134). — Alius reverendissimus episcopus, cui ulter accedit, in genere optat ut quemadmodum onunciantur praeclarissime Romani pontifici» praerogativae; ita etiam uberior doctrina tradatur do potestate episcoporum in regenda ecclesia sub ubediontia eiusdem pontificis.

Pag. 19, lin. 16 (coi, 644 a i·]. Post verba Christi *pasce ores meas,* addendum et brovitor evolvendum putat argumentum traditionis: atquo integram formulam tradit huius additamenti.

Pag. 21, lin. 14 [col 544d <¡. *Ordinariam* et *immediatam.* Non sentit cum iis qui haec verba expungi vellent: veritatem enim exprimunt, et veritatem quam utile est confirmaro. Ad praecidendas altercationes unitati et charitati semper noxias post illa verba ponatur punctum, et statim haec vel his similia addantur: rLicet enim et episcopi in suos particulares ecclesias propriam ordinariam et immediatam habeant jurisdictionem, eam tamen inaequali modo cum Romano pontifice exercent, qui cum sit universalis ecclesiae episcopus et pastor, plena in universum orbem iurisdictionis potestate gaudet, eamque longo sublimiori modo in omnes ecclesias, ac episcopi in suas, exercet. Quare erga eum tam omnes singularium ecclesiarum pastores, quam universi fideles, tam seorsum ete/

18. *Callot Oranensis* (n® 131). — Alius reverendissimus pater sic censet: Verba concilii Florentini *sola* et *integra* exscribenda sunt: itaque resecentur illa *iudicem supremum* et addantur alia *quemadmodum* etc.

Pag. 21, lin. 19 [col.E44 D«]. Auferantur illa verba tam *seorsum singuli quam simul omnes,* et pag. 22 lin. 10 [coi. 545 a »] alia verba *tam in omnes simul quam in singulas.*

Non expedit damnaro sententiam eorum qui dicunt generalo concilium e^so superius Romano pontifice vel hunc non esse infallibilem in sensu schematis propositi. Ergo expungenda sunt ex hoc capite quao hanc duplicem papae praerogativam supponunt, vel ad eam referuntur.

Ad conciliandam potestatem summi pontificis cum potestate episcoporum in regimino ecclesiarum, haec vol his similia sunt addenda: „IIuius tamen supra definitae ordinariae immediataeque potestatis summo pontifici competentis usum ita moderari convenit, ut non impossibile aut nimis difficile reddatur exercitium iurisdictionis episcoporum, quos ex ordinatione divina summus pontifex ut pastores ordinarios in ecclesiae regimino sibi associat/

19. *Pancia Fogarasiensis et Alba-Iuliensis* (n 10). — Alius reverendissimus scribit: I. l'ost caput XI caput novum scribatur do iuribus episcoporum. Hoc autem enixe peto sequentibus rationum momentis: 1® Omnibus constat tempora nostra esse episcoporum auctoritati infensissima. Porro auctoritas haec, nisi oecumenici concilii auctoritate roboretur, in dies magis vilescet. 2® Hanc episcoporum potestatis expositionem urgont verba 0 concilio provinciae Coloniensis, ad quao clarissimi schematis auctores provocarunt1. Illam in capite novo deducant, et quidem tum respectu magisterii, tum ministerii, tum regiminis sacri. 3° *Data est mihi* etc. *Sicut misit me Pater* etc. *Euntes ergo docete* etc., quibus verbis sancti apostoli constituti sunt magiatri in ecclesia. *Baptizantes eos* in *nomine* etc. *Hoc facite* in *meam* etc. *Sic nos existimet homo* etc., quibus declaratur potestas ministerii. *Quorum remiseritis* etc. *Quae· cumque alligaveritis* etc. *Pascite qui in robis est* etc. *Attendite vobis et universo* etc. En potestatem regiminis. Cum voro Christus promiserit so futurum cum apostolis usquo ad consummationem saeculi, patet luculenter, triplicem illam potestatem in omni sua amplitudine ordinaria ad apostolorum successores, qui sunt episcopi, transiisse. Igitur si per temporis compendium non possit uberior, saltem tanta fiat iurium episcopis competentium commemoratio, quanta in sancta synodo Tridentina facta fuisse legitur sessione 23 capite IV his verbis: *Sacrosancta synodus* etc. 4° Doctissimi schematis auctores in adnotationibus pag. 176, n. 46 [618 A 2], haec habent: „Denique magistra et interpres normao agendi etiam pro civili societate publicisque negotiis est ecclesia®. Quis iam nesciat, ad ecclesiam ut magistram et interpretem spectare episcopos? 5® Logicus ordo postulat ut postquam capite X de ecclesiae potestate in genere tractatum est, atquo capite XI speciatim asserta illa potestas est quao summo pontifici competit, sequenti capite agatur de illa quam caeteris apostolis eorumque successoribus, qui sunt episcopi, perinde divinitus traditam fuisse constat Ut pateat quanti fecerint sancti patres hanc episcoporum potestatem, sufficiat alios inter sanctum Gregorium Magnum in medium adferre, libro XI, epist 37: pSi sua unicuique episcopo iurisdictio non servatur, quid aliud agitur, nisi ut per nos, per quos ecclesiasticus custodiri debuitl ordo, confundatur?® In hunc sensum loquitur Hadrianus II libello ad synodum oecumenicam Vili3: „Prima salus est rectae fidei regulam custodire, dein a constitutis Dei ct patrum nullatenus deviare/

II. Paginis 20-21 [coi. 544 c 1l] citatur decretum unionis in concilio Florentino. Impense rogarem ut originalis textus decreti suae integritati restitutus citetur, hocque ideo, *a)* quia id postulat honor debitus tanto concilio; *b)* quia id ipsum exigit sanctae huius Vaticanae synodi auctoritas et dignitas; e) hoc ipsum sibi vindicat historiae veritas: *d)* denique idem suadet et prudens salutis oeconomia, ne illi qui nondum prono feruntur animo in sacram unionem, plausibilem praetextum nanciscantur hocco sacrum concilium Vaticanum vellicandi Faciamus quod fieri olim mandabat sanctus Golasius epistola 5® ad episcopos Lucaniae: ^Canonum paternorum vetus forma servetur/ Dicamus et nos cum Leone IV in fragmento epistolae ad Lotharium imperatorem: „Non potuimus praefixos patrum terminos immutare/

III. Capito XI occurrit sententia haec: ret hanc, quao propria est iurisdictionis potestas, ordinariam esse et immediatam/ Quomodo poterit hoc conciliari cum innumeris illis effatis sacrosancti concilii Tridentini, quibus episcopi asseruntur eue *locorum ordinarii?* Ilaecque episcoporum, qua ordinariorum, potestas ita plane se habet, ut ab illorum ordinatione certis in casibus nulla detur appellatio, sosa. 24, cap. 10. Videtur incompatibile, ut in una eademquo ecclesia circa easdem res duae existant potestates ordinariae et immediatae. Potestas episcopi est divinae originis non ecclesiasticae concessionis, prout est parochorum potestas, quae idcirco a concedente extendi potest vel restringi. An

• omnióui *iuribus* ed.
* Pagina 98 ad numerum 13 (574 b c).
• *d'M* ed. (X Miçue. P. L LXXVII. 1150 a .
› Mansi. XVI. ï7 d .

potestas episcopi nonnisi vicaria fuerit potestas? Contra id conclamat universalis fides, atque convictio communia fidelium ecclesiae ritus graeci, quam hi ex innumerabilibus codicis[1] iuris ecclesiae suae effatis[2]*acceptam tenent. Vides», ut alia innumera taceantur, librum II Constitutionum apoatolicarum capitibus 26, 13, 29, 32, 42; et canones apostolorum 38 (37), 40 (39)[2]; et concilii Constantinopolitani IV canones XIV et XXI.

20. *Desprez Tolosanus* (n 12). — Alius haec habet: I. Opportuna esset brevis expositio errorum qui in capite XI damnantur. Secus quorsum tanta dicuntur de immediata ct ordinaria iurisdictiono summi pontificis? Nec intelligetur quod dicitur canone XVI do *officio directionis ct inspectionis.*

11. Multi qui derogant plenitudini potestatis Romani pontificis, facile dabunt eius esso jurisdictionem ordinariam ct immediatam in omnes ct singulos pastorea, sed denegabunt eam respicere pastores *collective spectatos,* seu corpus episcoporum. Huic errori nulla formula magis opposita quam illa Leonis X in concilio Lateranensi V, in qua expressis verbis declaratur[4];* ^pontificem Romanum super omnia concilia habere ♯uctoritatem. [4] Praeterea solemnis allegatio concilii I#ateranensis esset quaedam voluti confirmatio concilii illius.

21. *SenestréyRatisbonensis* (n· 19). — Aliusdieit: In articulo secundo locum, ubi sermo est de praecedentium conciliorum generalium definitionibus, sic amplificandum putarem: filine innovantes... tum praecedentium conciliorum generalium, in *primis concilii oecumenici Florentini,* disertas perspicuasque definitiones ♯tc. [4] Ratio: Oecumenicam auctoritatem dogmaticorum decretorum concilii Florentini α quibusdam pertinaciter negari constat.

22. *Demartis GaltMnensis-Norensis* (n· 2). — Alius haec animadvertit: Distinguenda in summo pontifice quao sunt de iure divino ab iis quae facto humano orta sunt; ac proindo verba schematis hoc modo reformanda: rSempcr enim in ruis successoribus episcopis ranctao Romanae sedis ab ipso primum fundatae, eiusque consecratae sanguino, vivit et praesidet ct indicium exercet Quamvis enim in Petri potestate fuerit eligere sedem in qua sibi succedentes primatum in univenmm obtinerent ecclesiam. cum tamen[1] ipso Romanam elegerit eamquo usque ad obitum rexerit, non amplius in alicuius est potestate primatum ab hac sede suisque in ea successoribus divellere alioquo transferre. Hinc qui Petro in hac Romana cathedra succedit, is iuxta Christi ipsius institutionem, primatum Petri in universam ecclesiam obtinet etc.[4]

Ita correctum schema errorem damnat eorum, qui cum Piloti»», Fcbronio, aliisque neotericis, quibuscum consentiunt liberales, ecclesiae primatum a sedo Romana sciungi posse contendunt. Cui quidem errori nonnulli quoque ex catholicis quandoque adhaeserunt, et ℬallerino ipso haud satis repugnat; quippo qui dubitet, num huiusmodi separatio auctoritate saltem Romani pontificis fieri possit an non. Quantum hoc a veritate longo se habeat, constat cx Vicloffi pnipoaitiono damnata α concilio ConsUnticnxi[7]: „Non est do necessitate salutis credere Romanam ecclesiam esse supremam inter alias ecclesias.[4] Quae enim credenda sunt A necessitate salutis, ut ait Gerdilius[1], temporibus non commutantur. Novum quoquo robur huio veritati accessit ex damnatione in Syllabo propositionis 36. Quao cum ita sint, non incongruo factum existimaverim[2] si post verba Raut etiam contendunt licero ab indiciis ℜomanorum [4] etc adjiciantur sequentia: „aut quomodocumque sustinent summum pontificatum ab Romano[2] episcopo atquo urbe ad alium episcopum aliamque civitatem alicuius concilii generalis sententia aut universorum populorum facto transferri ♯posse. [4]

23. *Rosati Lunensis Sarzanensis* (n® 24). — Alius dicit: Ad rem conferre videtur, si praemittatur tanquam inconcussum rei fundamentum, quod iam de fide circa primatum summi pontificis credendum est, atque cx erroribus fidem hanc infirmantibus occasio sumpta fuerit explicatius hac do re proponendi ecclesiae doctrinam Omittenda videtur commemoratio et reprehensio errorum illorum qui canonibus damnantur, ne bis idem efficiatur.

24. *Piare Massiliensis* (n® 130). — Alius haec habet: Ad refellendum errorem qui hac nostra aetate late grassatur, sola de Romano pontifice pertractatio non sufficit. Alia prorsus necessaria doctrina, ad refutandos etiam schismaticos, adnotanda est de ecclesiastica potestate sancto Petro ot apostolis, iisque suits divinitns tradita, a quibus divina institutione in enrum successores derivatur. Itaque seorsim tractandum eat in schemate, 1® do administratieno Petro ct apostolis data; 2° do primatu Romani pontificie; 3® do potestate episcoporum. Quae in fine capitis XI de iure communicandi cum pastoribus et fidelibus dicuntur, satius remitti videntur ad caput do iuribua ecclesiae quoad societatem civilem |»crtractans.

Posita hac generali animadversione. Ie exordium sumendum eat non ab institutione primatus sancti Petri, sed ab adminisirationo Petro et apostolis divinitus tributa. [2] De iis quae perpetuitatem ac finem primatus respiciunt, institui debet sermo cum de primatu Romani ♯pontifici agendum cet. 3® Expungenda putarem verba *sire omnibus simul,* ne credatur coluta implicite saltem quaestio, de qua infra, an concilio generali superior ait summus pontifex? [4] Statuendum rat primatum sancti Petri, eo moriente, nequaquam extinguí, attento primatus eiusdem fine. Quaestio est, quonam iure Romanae sedi adnexus sit? De quaestione hac plane silero; et in canonibus, verbi·» *Romanum pontificem, Romanos pontifices* verba alia *summum pontificem, summos pontifices* substituero praestat. 5· Definitio concilii Florentini integre est referenda cum verbis *quemadmodum etiam,ct* sino ulla additione. 6® Verba, prout lacent, do potestate *ordinaria* et *immediata,* nisi accuratius explicentur, ita poterunt interpretari ut episcopi in suis dioecesibus vel nullam habeant potestatem ordinariam ct immediatam, vel eam habeant communem cum summo pontifice. Praeclare concilium Lateranense IV4: „Romana ecclesia disponente Domino super omnes alias ♯ordinariae potestatis obtinet principatum [u] Huic declarationi inhaerendum puto, sed simul non recedendum ab iis quao ad γ»·γπ ait auctor libri *Febronius abbreviatu* nPrimatus limites habet. quos Salvator ipse posuit.[44] 7° A summis pontificibus non fuit proscripta quaestio, an concilium sit superius Romano pontifico; sed factum solum provocationis ad con-

[1] *cadiritnu* M.
[2] qftfù «mi. ed.
[•] €t *apoat. Hft, 46* rd
[4] Hawi. XXXII. W7c.
[»] tawim cum ed.
[•] In Viwdiciu *andnritoiit pvnttfiriac.*
[’] Eel prnpo» XXVII,TOI.

[1] jMimrtdeernojir* in *commentarium lustini Febronii* m nuirn *retractationem,* pax. IX.
[2] rrufimarim ed.
[▮] *Romae* rd.
[«] Msn-i XXII, WO.
[*] ori/in-iriuHi ed.

cilium ideo reprobatur quod appellantes ea mento ree suns ad concilium revocare consueverint ut ecclesiastica iudicia subterfugiunt. Auctoritas vero Leonis X in concilio Lateranensi V non probat nisi Romanum pontificem indicendorum transferendorum nc dissolvendorum conciliorum plena frui potestate. Tandem proponit sequens schema:

Caput L

Dr ecclesiae potestate Petro et apostolis data.

Administrationcm ecclesiae Petro et npontolis traditam fuisse apertissime demonstrant Christi ipsius verba nd apostolos: *Sicut mint me Paler, et ego mitto* ros1. *Euntes docete omnes gentes... Quaecumque ligaveritis super terram erunt ligata et in caelis* Quae verba Petro pariter ct apostolis cacteris dicta sunt, ideoquo Putrii» ot apostoli pares erant in potestate apostolato „IIoc erunt et ceteri apostoli, ut ait sanctus Cyprianus quod fuit Petrus, B pari consortio praediti honoris et potestatis/

Verum salva apostolati potestate, cauteris apostolis praelatus est Petrus, cui Christus potestatis plenitudinem, seu primatum non modo honoris, sed etiam iurisdictionis in universam ecclesiam immediato nc directo promisit4, et post suam resurrectionem praesentibus reliquia apostolis uni contulit, dicens: *Pasce agnos meos, parce oves meas* Unde condemnamus et rciicimua contrarius sententias tum illorum qui docent potestatem ecclesiasticam toti ecclesiae datam esse, in caque uti potiori et immediato subiccto residere, a quo pontifici et episcopis veluti christianae plebis ministris et instrumentis communicetur, tum eorum qui negant Petrum caeteris apostolis praelatum fuisse, cumque solum primatum tum honoris tum jurisdictionis, seu curam totius ecclesiae ab ipso Christo accepisse.

Caput II.

De primatu Romani pontificis.

Primatum a Christo institutum esse, ut catholicae ecclcaiae unitas formaretur, «arta tectaquc custodiretur, ex perpetua luculcntaquu sanctorum patrum traditione certum est. Quod autem totius communitatis bonum et regimen spectat, id sano oportet in eadem communitate fixum perpetuumque esso; udeoque, moriente Petro, primatus extinguí non debuit, sed omnino manere et ad finem usque saeculorum firmiter perseverare, ntpoto qui non in commodum ipsius Petri, sed propter unam porpetuoque mansuram ecclesiam institutus esL Itaque perpetuitas primatus, non secus ac ipsius institutio, ab iure divino proficiscitur; udeoque ex ipso iure divino et ChriHti institutione aliqui sit oportet, qui, mortuo Petro, in ecclesiae primatum succedat. Succedit Romanus pontifex, succcAsionis ratione, prout® D tum consensu totius ecclesiae, tum conciliorum auctoritate, tum deniquo veteribus liturgiis evidentissime constat.

Itaque quidquid α Romano pontifice ot ab apostolica sedo ad fidei unitatem conservandam et ad commune bonum statutum ac decretum est, aut suprema sententia decisum, id venerabiliter tenentium est α christianis, atquo esso apud omnes legis loco debet, tamquam ipsius Petri voco decretum ao firmatum; adeoque nemini fas est a quolibet apostoli cao sedis ct summi pontificis edito decreto ad futurum concilium, quod non est, nec scitur quando futurum sit, appellare. Quo obtentu remanent scelera impunita, nutritur adversus sanctam sedem rebellio, libertas delinquendi conceditur, et omnis disciplina confunditur1.

Itaquo damnamus nc reprobamus eorum sententiam qui negant primatus potestatem a Christo Domino fuisse in Petro ita institutam, ut oporteat cumdcrn in collata potestate perpetuos habere successores, cosque cese Romanos pontifices. Praeterea innodantes2* et in omnibus sequentes tum praedecessorum nostrorum Romanorum pontificum decreta, tum disertas pcrspicuasque conciliorum generalium declarationes, definimus sanctam apostolicam sedem matrem, magistram et caput esse omnium ecclesiarum, ct Romanum pontificem in universum orbem tenere primatum, et ipsum Romanum pontificem 5* successorem caso beati Petri principis apostolorum et verum Christi vicarium, totiusque ecclesiae caput ct omnium Christianorum patrem ct doctorcm existera; et ipsi in beato Petro pascendi, regendi4 ac gubernandi universalem ecclesiam a Domino nostro Icsu Christo plenam potestatem traditam esse, quemadmodum etiam in gestis oecumenicorum conciliorum et in sacris canonibus continetur5. Praeterea decernimus ac definimus decretis ac iudiciis a Romano pontifice editis ita esse a Christi fidelibus obsequendum, ut nemini liceat ab iisdem ad futurum concilium generale appellare.

Tandem damnamus eorum errorem qui affirmant summum pontificem non habere super omnes ecclesias ordinariae potestatis principatum, ac illum exercere® non posse ct in universos fideles ct in ipsos totius ecclesiae episcopos, quatenus tota principatus vis sita esset in officio inspectionis vel directionis et in supplenda episcoporum negligentia.

C

Caput III.

De episcoporum potestate.

Episcopi in locum apostolorum successerunt; unde consequitur potestatem apostolorum in episcopos transivisse, quod cx natura successionis perspicuum est. Succedunt vero apostolis7* in regimine ecclesiarum, sive in potestate" episcopatus, non autem in extraordinaria potestate apostolatus, secus enim non singulariter episcopi sed apostoli dicendi essent9. Poteetas episcopatus totam ordinis seu imponendi manus potestatem complectitur, et simul potestatem peculiares ecclesias regendi ac gubernandi. In hanc potestatem episcopi succedunt, declarante Tridentina synodo1·, episcopos, qui in apostolorum locum successerunt, ad hierarchicum ordinem praecipuo pertinere, ot positos, sicut Apostolus ait11, n Spiritu sancto regero ecclesiam Dei, et sanctus Petrus12: *Pascite qui in vobis est gregem Domini.*

Dum sibi creditas dioeceses pascunt singuli episcopi, ad regimen universae ecclesiae, quao ex his dioecesibus constat, operam et industriam conferunt, suumque gregem pascunt, et oves universas, quas Christus sanguino suo et passione quaesivit, colli·

1 Ioan. XX, 11.

i JfaUb. XVIII. 15, XXVIII. 13.

l Liber de uniiaie ecc/eiine, cap. IV, apud Migne. P. K, IV. 500 a .

« Matth. VI. 18.

* Ioan. XXI, 16.

• Votala dec in codice originili

I Pins II. constiCulixMie *Exerrabitis* Mansi XXX1L

’ imiotnfis e<L

• Verba m umrervum — Rowmsmb» *pontificem* cm. ed.

4 regendi oin. ed.

> Conciliais Florentinum.

• pro *rxtrrerc* h*betar in editis rrrerrua.

7 apostoli ed.

’ *p^-teUatcm ... extraordinariam potestatem* ed.

» *mal* ed.

“. >c<«. XXIU, d· ordine, cnp. 4.

II AtL XX.

» I ephL V, X

gore et fovere debent1. Unde sequitur in episcopali gradu duplicem .-aerae' iurisdictionis vim inesse, eam nempe quae in singulis episcopis est, ct eam quae io' universo pastorum corporo, quod episcopi efficiunt sub R· mano antistite, omnium capite constituto. Auctoritas episcopalis corporia exercetur potissimum in conciliis oecumenicis ad canonum normam rite peractis, in quibus ius ipsis subsellii est, ferendique suffragii decisivi divinitus concessum, et uoa cum Romano pontifice fidei morumque capita definiendi, et generales disciplinae4 canones constituendi, adeoque non consiliarii neque consultores, sed vere iudices sunt.

Praeterea in singulis ecclesiis potestatem iurisdictionis cum imperio coniunctam habent, hoc est potestateni leges ferendi quae iuri communi ocelosiastico, aut summorum pontificum et nccumeni- eorum conciliorum praescriptionibus non adversentur; potestatem iudicandi causas spirituales et ecclesiáticos, et potestatem corrigendi ac puniendi reos oc criminosos poenis canonicis. Potestas haec episcoporum in singularum ecclesiarum regimine intra5 fines ecclesiae, ad quam legitimo missi sunt, coercetur, nec ad omnes ecclesias ao porrigit. Episcopi insuper in suis dioecesibus non omnis possunt, sed eorum potestas summi pontificis auctoritati, atque sedis apostolicae ct sacrorum canonum decretis obnoxia est et eius usus intra quosdam limites restringi ct contineri potest.

Itaque inhaerentes concilio Tridentino, dedaramus episcopos, qui in apostolorum locum successerunt. ad bierarchicum ordinem praecipue pertinere, et positos esso, sicut Apostolus ait, a Spiritu sancto regere ecclesiam Dei, cosque pracebytcris superiores existere; declaramus pariter in conciliis generalibus potestatem suffragii decisivi ferendi seu definiendi solis episcopis divinitus concessam cese, cisque in spirituali singularum ecclesiarum in quibus, facta legitima plebis assignatione, legitimi pastorea sunt, collutam esse potestatem ferendarum legum, indicandi ac puniendi, semper superiori Romani pontificis auctoritati obnoxiam, et sanctae sedis ac sacrorum conciliorum decretis sublectam.

Quare illorum errores reiicimus ac condemnamus, qui docent episcopum quemque habero jurisdictionem indole sua universalem, quam pro iure suo exercere potest, quoties id fidelium salus exposcere videtur, maximo vero si eorumdem fides in discrimino ɣersetur et quemlibet episcopum in ordinaria suae dioecesis administration© plenam obtinere auctoritatem, a qua nihil iuro divino exceptum sit, cui etiam Romanus pontifex et concilium generalo7 nullum novum limitem apponere potest, nisi quciu episcopus ipso acceptat.

Canones.

I. Si quis dixerit potestatem ecclesiasticam toti ecclesiae datam esso, io eaque ut primo et immediato subiecto residere, a quo summo ꝑontifici et episcopis, voluti christianae plebis ministris ot instrumentis, communicetur; anathema sit.

II. Si quis dixerit Petrum caeteris apostolis non fuisse praelatum, neque primatum honoris et iurisdictionis seu eurum totius ecclesiae ab ipso Christo accepisse; anathema sit.

III. Si quis dixerit primatus potestatem a Christo Domino non fuisse in Petro ita institutum, ut oporteat in eadem perpetuos adesto successores, co-quo non esse summos pontifices; anathema sit.

IV. Si quis dixerit summum pontificem non habere ordinariael potestatis principatum in universam ecclesiam,sed tantummodo potestatem mediatam et extraordinariam, quatenus tota principatus via sita sic in officio inspectionis vel directionis, et in supplenda episcoporum nrgligentiu; anathema ait.

V. Si quis' dixerit decretis a summo pontifice editis christifidvles non ita obstringi, ut α quolibet huius decreto cuilibet liceat nd futurum concilium appellare; anathema ɨt.

VI. Si quia dixerit episcopos, qui in apoatolorum locum successerunt, non esse positos a Spiritu sancto regere ecclesiam Dei; eoeque in ɕoncilii» generalibus ad canonum regulam rito peractis iure ferendi suffragii decisivi ex iure divinitus dato non gauderv; ct in singulis ecclesiis, ad quas legitimo missi sunt, potestatem iurisdictionis cum imperio coninnrtam non habere; anathema sit.

VII. Si quis dixerit episcopum quemque hnbero jurisdictionem indole t›ua universalem, quam pro iure' suo exercere potest, quoties id fidelium salus exposcere videtur, maxime vero si eorumdem fides periclitatur; et quemlibet episcopum in ordinaria suae' dioecesis administrationc plenam obtincro auctoritatem, a qoa nihil iure4 divino exceptum sit; anathema sit

25. *Kremeutz* Il'armenfû (n° 118). — Alius dicit: Ne verbum quidem de episcopis, *quos Spiritus sanclue posuit* etc.__ ct qui *runt coiumnaf domus superni regis* etc. (cf. Nicolaum I, ep. ad episcopos Galliae). *Epiwpatus unus est, cuius n singulis in solidum pars tenetur* ›'Cyprianus, dc unitate ecclesiae). Necesarium ergo mihi videtur ut capiti XI *de Romani pontificis primatu* praemittatur quasi fundamentum aliud caput *de episcopis,* in quo ea saltem dicantur, quae in capite XI schematis *de ecclesia sancta catholica* α reverendissimo domino episcopo Moguntino propositi continentur ⁑

Caput XI scbulac potius umbram quam aulae conciliaris dignitatem sapere milii videtur. Quae reverendissimus dominus Moguntinus capite XII schematis sui supra laudati disputat0, nonnullis additis lineis sufficere hoc loco videntur. Speciatim vero verba illo, quibus *de ordinaria et immediata Romani pontificis in omnes et singulas ecclesias iurisdictione* sermo sit. aut omittenda aut ita temperanda censurrim. ut episcoporum iura nullo modo laedantur Quare pag. 21 lin. 14 [coi. 544 D·] post verba *traditam esse,* verba rcbematis *et hanc ... pastore.* omittenda, et haec quae sequuntur inserenda putarim :

nEt licet Christus Dominus apostolis suis eorunique successoribus episcopis ecclesiarum immediatam ct ordinariam contulerit docendi et poscendi potestatem, haec tamen Romano pontifici sic subordinata est. ut suprema etiam pontificiae iurisdictionis potestas in omnes et singulas ecclesias propria iudicetur ct ordinario, quae tamen tunc solum intervenit, cum aut alicuius particularis dioecesis aut universalis ecclesiae sive utilitas sive necessitas id postulet. Omnes igitur ecclesiarum pastores et fideles erga hanc summi pastoris potestatem officio hierarchicae subordinationis veraeque obedientiae obstringuntur, ut custodita cum Romano pontifice

1 S. Cypriano·, epiitols sd i. Stephanam, spad Migne, P. L, IU. 1031 B.

' pro sacrae edita habent *locum,* moxqae iurudidwnu vû.

• Vocula deest in codice originali.

‹ *generali disciplina* ed.

• *citra* ed.

• ₥anrrv *vero — vendur* om. ed.

' *concilii generalis* ed.

⁑ *ordinarium ed.*

3 *quamque iure* ed.

' vu/ı ed.

4 pro ture edita habent iam.

1 Sapra, coL 868 c.

* Ibid. 86».

tam communionis quam eiusdem fidei professione a unitate, ecclesia Christi ait unus grex sub uno summo pastore/

Omnia quae litem movere possintl omittantur, puta quaestio illa: *a quonam singulis episcopis iurisdictio ordinaria deferatur?* Concilii Tridentini dofinitioni acquiescendum esse etiam hodie, tum aliis, tum hao potissimum de causa putarim, no iterum tempua occurncnicao synodi inutilibus de hac quaestione disputationibus teratur.

26. *Rogers Chathamensis* (n° 121). — Alius sio loquitur: Relate ad motoriam XI capitis schematis ot canonum XIV, XV et XVI, obiicit quod nil, aut fermo nil, ibi dicatur de episcopis eorumquo necesaria cooperatione cum papa ad fidem custodiendam ot definiendam. Ob rationes alibi allatas, suggerit aliquas modificatione* in textu, videlicet:

Pagina 21, in lineis 8 et 9 [coi. 544 Ci?] pro verbis *dociorem et indicem supremum* dicatur *et ductorem;* B in lineis 19 ct 20 [coi. 544 De] verba *tam seursim singuli quam simul omnes* omittantur; in linea 21, pro *veraeque* substituatur *debitaeque;* linea 23, pro verbis *cum Romano pontifice* substituantur *inter eos et Romanum pontificem.*

In pagina 22 [coi. 545 a 7] omittatur tota phrasis incipiens cum verbo in linea 7 *aut* usque ad *appellare* inclusive in linea 17. Versus calcem eiusdem paginae 22 verba *aut eandem* et sequentia usque ad *non habere* inclusive in linea 4 paginae 23 [coi. 545 omittantur.

Ad paginam 46 [coi. 552 c] in canone XV pro verbo *perpetuos* substituantur *in perpetuum.*

27. *Moreno Eporediensis* (n® 143). — Alius haec habet: Haud facile videtur sententiam aperire do parto schematis, quin cognoscatur praecisa exaratio partis anterioris a qua dependet. Caput desideratur do sacra hiérarchie, ct praemittendum esset capiti de Romano pontifici. Consultius videtur formulam concilii Florentini adatnussim retinere, utpoto acceptatam a Graecis et Orientalibus. Ad tollendas accusationes, quasi dictum sit unum tantummodo esso in tota ecclesia episcopum, cuius omnes alii episcopi sint vicarii, praestat clare potestatem primutus ordinariam ex institutione Christi distinguere a potestate episcopi in propria ecclesia utique ordinaria ex ipsamet institutione Christi, quod fieri poterit addendo vocabulum *primatus.* Cum factis constet per summos pontifices negotia maximi momenti in conciliis tractata et definita fuisse, necease est, atquo sufficere videtur, dicere generatim *non licere ab iudiciis summi pontificis appellare.*

28. *Aronne. Montis Alti* (n° 128). — Alius sio ait: Putarim clarius esse exponendum officium obodientiao erga Romanum pontificem, addendo obe- D dientiam huiusmodi ad res quoquo disciplinares extendi oportero. Ex formulis propositis, ea magis arridet quae brevior eat, nimirum „obediontia tum in rebus fidoi quam disciplinae obstringun turete/; quae additio insuper magis placeret, si canoni XVI inserta esset hoc modo: nplenam ac supremam potestatem iurisdictionis, tam in robus fidei quam disciplinae, in universam ecclesiam otc/

29. *Whelan Wheelingensis* (n® 145). — Alius haec dicit: Pag. 20, lin. 24 [coi. 544 c·] hanc suggero mutationem, ratione alibi allata, scìlicot1: filino innovamus tum praedecessorum nostrorum Romanorum pontificum decreta, tum praecedentium conciliorum generalium, *praesertim vero Lugdunensis II et Florentini,* disertae perspicuasquo definitiones do primatu apostolicae sedis (et tum omnibus omissis usque ad lin. 12 paginae sequentis), et illam plenam potestatem pascendi regendil ac gubernandi universalem ecclesiam a Domino nostro lesu Christo traditam in beato Petro, ut testatur synodus Floreatina, pontifici Romano, quae propria eat iurisdictionis potestas etc/ Ea ratione omitto decreti Florentini maiorem partem, quod in alio capite inserendum volo, nimirum ubi de *inerrantia* tractandam est. Et eadem ratione ductus omittenda hic censeo omnia quae dicuntur pag. 22 linea 12 et seq. (545 A ¡0] de appellatione ad concilium. Unde omittenda etiam foret repetitio quae occurrit initio sequentis paragraph de potestate suprema etc. et dicendum foret ut sequitur:

pEx hac autern potestate *divinitus concessa* consequitur, Romano pontifici *divinum-* ius inesse etc.® usque ad lineam 34 [coi. 545 Be) ubi dicerem: rcommunicationem *impedire licitum* dicunt, aut eamdem sacculari potestate *subiectam,* ita ut contendant quao ab apostolica sede vel eius auctoritate ad regimen ecclesiae *intra ordinem suum* constituuntur etc/

30. *Nogret S. Claudii et Cacerot* S. *Deodati* (n® 28). — Alii reverendissimi patres censerent non parvi fore momenti, si pag.22 lin.25 [544 a 17] post vocem *consequitur* sequentia adderentur: ^(consequitur) iure proprio ac divino ad unum pertinere Romanum pontificem instituere confirmarcvc episcopos, ita ut non aliquis, etiam consecratus, unquam sit aut fuerit verua et legitimus pastor, qui locum episcopatus non obtinuerit per institutionem confirmationemve saltem mediatam sanctae sedis ct iuxta normam ab eadem sancta sede approbatam aut recognitam, *et Romano pontifici* etc/

In eadem pag., in ultima phrasi, post haec prima verba *damnamus ac reprobamus* adderetur: ffet' errorem illorum qui contendere ausi sunt aliquem posse unquam fieri verum et legitimum pastorem, quem non instituerit4, aut saJtem mediate confirmant5 Romanus pontifex; et *perniciosam illorum* etc.®

Rationem praedesiderutarum additionum eunt sequentes: 1° Hanc institutionem confirmationemve epi.-coporum. tamnuam ius proprium et necessarium sanctae sedis·, paires haud semel negarunt, verbi gratia in pmetenso concilio Parisiena!7 sub Napoleone I. 2° In gravioribus rorum adiunctis ubi instat periculum schismatis, solent excogitare potestates saeculares utrum et quomodo absque papa, immo eo reluctante, canonice institui possint9 episcopi. 3° Praedicta doctrina manifeste sequitur e suprema ordinaria et immediata potestate iuirsdiotionis, quam habet summus pontifex in universalem ecclesiam. 4° Est independeos a solutione quaestionis controversae do origine iurisdictionis, utrum ista immediato a Deo necne veniat singulis episcopis.

31. *Aelii abbas S. Pauli* (n· 20). — Alius pag. 21. lin. 14 [coi 544 D ›] post haco verba *propria est,* vellet addi *episcopalis iurisdictionis* etc., quia solummodo in appellatione *catholicae ecclesiae episcopi* omnis continetur ot explicatur natura plenae potestatis Romanorum pontificum super universam ecclesiam.

Ibidem, lin. 22, post *ubtdientiae* scriberet: wtam in robus fidoi et morum quam in iis quae ad dis-

l *potient* ed.
• pro *scihcd* bibetur in editis *dc.*

* *regendi* ora. ed.
5 α *Deo dicinum* ed.
5 *d* om. ed.
4 *institueret* ed.
4 *confirm-icit* ed
▪ S. *sedem* ed.
7 Birmnm rd.
* eoJMfdui *pcnmt* ed.

64)·

ciplinam ct regimen ecclesiae pertinent, obstringuntur ctc/

32. *Peed Perusinus cum Nucerino, Tipheniutensi, Tudertino, Civitatis Plebis, Eulginatensi, Nursino, Amerino, Eugubino, Narniensi* (ne 17). — Alias: Pag. 18 [à i], in prima phrase vox *principium* expungenda videretur, cum satis sit ad adstruendam veritatem catholicam dicere *risibile fundamentum,* ut ibi dicitur, ct aliunde vox *principium* aequivocationi locum darò possit. Christus enim est tanquam principium unitatem ecclesiae constituens.

Pag. 20, lin. l ot seq [b io] decst propria ratio, cur primatns Petri ac promissio illi a Christo facta debuerint in eius transire successore·l. Quare immutandus videtur citatus paragraphus sequenti modo: y.Quod autem Dominus Icsus Christus princeps pactorum et pastor magnus ovium ad bonum constitutivum2 idcoquo essentiale ecclesiae suae in beato apostolo Petro instituit. id iugiter durare in ecclesia necease est, quae ipso Chri-to auctore fundata est super petram, ct ad finem sacculorum usque firmiter stabit. Manet ergo etc.®

Pag. 21 in nota (a) [s] habentur verba *expressa ad formidas fidd* etc.; exactius diceretur: *expressa ad normam rei sensum formularum fidei.*

Pag. 22, lin. 7 (545 à ;] post verhum *affirmant,* redadlo sequens proponitur. ..(affirmant) Romanorum pontificum jurisdictionem in universam ecclesiam non ease ordinariam et immediatam: aut dicunt ipsos Romanos pontífices, cum singulis seorsum ecclesiis particularium pastorum aliquid praecipiunt, vel in eis agunt, id perficere quidem iuro primatiali. non autem episcopali, id est non vi illius ordinariae et immediatae jurisdictionis in universam ecclesiam aut etiam etc.® Ratio redactions propositae est tum ut salva remaneat episcoporum jurisdictio, tum ut directe impetatur error qui annotatione 38, p. 1-16 [coi. 603 c], memoratur.

Pag. eadem 22 lin. 31 [b i| verbo *perniciosas* praemitti posset vox *detestabiles,* ut magis magisque horror concipiatur; et lin. 35 loco vocis *reddant* ponendum videretur *tenent esse1,* ut ii quoque damnentur qui putant revera esso ecclesiam potestati sacculari obnoxiam.

33. *Smidblas Crisiensis* (n6 41). — Alius ait: Ad caput X ot canonem XIII, ubi asseritur veram Christi ecclesiam non aliam esae rpracter *unam, sanctam, catholicam et apostolicam Romanam,* vellet ut tolleretur *Romanam.* Ratio est 1° in venerationem symboli Nicaeno-Constantinopolitani. in quo quatuor tantum notae indicantur. 2” No suspicentur gentes orientales scopum definitionis Vaticanae case statum antiquum ct proprium ecclesiae orientalis destruendi, illamquc in formam ecclesiao occidentalis redigendi; praesertim cum apud illas gentes vox *Pomona* idem significaro soleat ac *ocddentalis.* Propterea 3e dum quatuor notae Nicaenae sint intrinsecae et essentiales ecclesiae, illi est accidentale ut sit romana, cum hoc pendent a facto mere accidentali Petri Roma mortui. Ad haec 4° *Romana* est vox geographica, particularem locum significans; unde non sutis vox illa consuleret *catholicilatis* notao. Tandem 5· quia ai aliquis exurgeret antipapa, ut in tempore Novatianorum, qui se Romanum pontificem diceret, vox illa non esset iam distinctive verae ecclesiae. His de causis, loco huius appositi proponit sequentem formulam: „Et apostolicam, caput visibile habens Romanum pontificem/

34- *Monetti Cerristisis* (n° 45). — Alius probat omnem doctrinam. At reductionem improbat ut *aliquatenus implexam, involutam et saepe redundantem.* Novum schema deindo subiungit, cum adnotationibns declarativisl.

Observationes super caput XI de Romani pontificis primatu.

Caput decimum primum do Romani pontificis primatu ciusque in rebus fidei et morum infallibilitate examini sublidentes, duo investigavimus, rorum nimirum veritatem atque carum expositionem. Quod attinot ad primum, nihil invenimus quod sit animadversione dignum. Quare certitudine fidei retinemus Christum Dominum directe, ac immediate beato Petro contulisse primatum jurisdictionis in universam ecclesiam, et Romanos pontifices utpnte in Petri episcopatu successores eodem primatu gaudere. Praeterea confitemur apostolum Petrum, ntque in eius persona Romanum pontificem fuisse ab ipso Christo Domino nostro infallibilitatis dono insignitum, ita ut quotiescumque aliquod ille universam doceat ecclesiam quod fidei veritatem, ot morum honestatem respirisi, illudque credendum imponat, nos de fido rase firma animi persuasione tenemus . . . uno verbo omnibus iis doctrinis ultro ussentimus, quae in capite XI traduntur.

At non ita ccn.-cmus de modo quo verae illae, ct gratissimae doctrinae fuerunt expositae. Niai opinio new fallat, rorum rcdactioncm aliquatenus implexam, involutam, et saepe redundantem putamus; hinc aliam suppeditaro ausi sumus minus fortasse imperfectam.

Sit itaque:

.Pastor aeternus, ct episcopus animarum nostrarum. qui priusquam clarificaretur, rogavit Patrem ut omnes in ipsum credentes unum essent, sicut Pater et Filias unam sunt; ad fidei et communionis catholiete unitatem stabiliendam, ct conservandam *ani beato apostttdo Petro* supremam in universam ecclesiam concredidit potestatem (I).

FIs enim postquam dixerat: .Tu es Petrus, ct super hanc petram aedificabo ecclesiam meam, et portae inferi non praevalebunt adversus eam; et tibi dabo clares regni caelorum: et quodeumque ligaveris super terram erit ligatum et in caelis, et quodeumque solveris super terram erit solutum et in caeli·»l, suum hisce verbis promissionem implevit: ‚Pasce agnus, pasce oves meas’(2).

^Conëtitutam igitur u Christo Domino in ecclesia sua regiminis formam pervertunt, qui negant solum Petrum prae omnibus apostolis sive seorsum singulis. live omnibus simul, vero proprioquo inriedictionis primatu fuit a Christo lesa insignitum; aut qui affirmant eumdem primatum non immediato et directe ipsi beato Petro, sed ecclesiae, ot per hanc illi, ut suo ministro, delatum fuisse (3).

„Scd magnus ovium pastor et pastorum princeps, Dominus Christus lesas id iugiter durare, atquo ad finem saeculorum usque, una simul cum immaculata sua sponsa ecclesia permansurum esse affirmavit, quod in beato Petro apostolorum principe constituit (4). Et propterea quod apostolus Petrus in successoribus suis, episcopis sanctae Romanae sedis ab eo fundatae, ciusque consecratae sanguine, vivat, praesideat ac regnet; hinc Romani pontifices, qui eius cathedram tenent, .idem ac ille supremum in universam ecclesiam obtinent principatum (5). Ab omnibus ergo Christifidelibus credendum est Romanum pontificem beati Petri principis apostolorum successorem, verum esse Christi vicarium, totiusque ecclesiae, omniumque Christianorum patrem, doc-

l *succfiierem* ed.

’ tonum etmrfüufúmrm ed.

▪ loro *tenent tat* legitar in editis *tend*

• Novum illud schema, quod deerat In editis, ex autographo placuit describere.

torcm ac iudicem supremum oliatore (6). Cum itaquo idem Romanus pontifex ob eam quam a Christo accepit plenitudinem supremae potestatis, fidoi veritatem, moruinquo honestatem prae caeleris defendere, tuoquo iudicio definirò tenetur, cumque in portonti divi Petri ei dictum sit: rEgo rogari pro te, Petro, ut non deficiat fides tua", idcirco per divinam itBsistcntiain fit. ut quoties supremi omnium chrittianorum docturis munere fungens, pro auctoritate definit qui<l in rebus fidei ct morum, nb universa ecclesia credendum sit, errore nullatenus possit. Si quin vero contra sentirò praesumpserit, sciat so ʎ veritate fidei catholicae, ot nb ecclesiae communione ilefccifso *{7).*

„At virtus ct amplitudo illius potestatis beato Potro coliamo, ct Romanis pontificibus concreditae co usque so porrigit, ut omnes et singulas ecclesias, cum omnibus et singulis pastoribus ac fidelibus complectatur; undo supremus cedesino pastorío agnos] | et oves omnes jurisdictionem per seipsum et pro sua prudentia quovis tempore exercere ac propterea cum pastoribus aliis, cunctisque gregibus totius cclcsiao communicare possit, ut in via salutis ab ipso doceri ac regi valeant (8). Quare a catholica de ecclesiae institutione veritate discedunt, qui affirmant Romanorum pontificum potestatem ordinariam et immediatam non esso, tam in omnes simul, quam in singulas seorsim particularium pastorum ecclesias; aut etiam contendunt licere ab indiciis Romanorum pontificum ad futurum generale concilium, tanquam ad auctoritatem Romano (pontifice) superiorem appellare; necnon qui supremi capitis cum pastoribus ct gregibus communicationem impediendam dicunt; aut eam reddunt saeculari potestati obnoxiam, ita ut contendant, quae ab apostolica sede et eius auctoritate ad regimen ecclesiae constituuntur, vim ac valorem non habere, nisi potestatis saecularis placito confirmentur" (9).

Adnotationes.

(1) Scopus istius partis est affirmare a Christo Domino fuisse imi *Petro in universam ecclesiam immediate collatum non solum honoris, sed etiam iuris·dictionis primatum.* lamvero ut huiusmodi scopo fieret satis, schematis redaction! hanc alteram suffecimus, nuippo quam consuimus magis simplicem, et minus redundantem. Perpetuitatem nutem primatus nullomodo indicamus, cum Christi verba quae paulo post afferuntur oam minime decretorio ac directe demonstrant: et propterea in altera paragraph© rodactionis nostrae explicita fit mentio do huiusmodi perennitate.

(2) Ideo hftoo sacrarum Scripturarum loca attulimus, ut quisque intelligat in quibus Christi verbis «livi Petri primatus institutus reporiatur. Ea vero de causa mentionem non fecimus, uti in schemate, do ecclesia, quao semper ca loca itu intellexit, quemadmodum nos intelligimuR, quia opus non esse existimavimus, cum eo ipso quod concilium oecuinenicum illos textus adducit, evidenter supponitur ab ecclesia semper eam recepisse interpretationem.

Quid quod si naturalis ac obvius verborum sensus illud ipsum evidenter ostendit, qui cavillare voluerit?

(3) In hac tertia parto quaedam sententiae includuntur ut manifeste contrariae illi Christi de ecclesiae primatu institutioni quam supra indicavimus.

(4) Hic enunciare nobis placuit perpetuitatem illius in ecclesiam primatus, quem Petro Christus contulit, quemquo in ecclesia voluit esso perpetuum; cam autem intime coniungimus cum unitate fidei ct communionis catholicae, quao est in perpetuum conservanda, scena ecclesia ipsa deficeret.

(5) In huiusmodi paragraphe, ut quisque videt. A exprimere intendimus (clarius an obscurius nescimus) successionem Romanorum pontificum in episcopalem divi Petri sedem, ideoquo eorum successionem in primatum ipsius; ita ut ille ipso in universam ecclesiam primatus, qui a Christo fuit beato apostolo Petro collatus, in Romanis pontificibus perseveret vigeatquo.

(6) Hic concludimus praecipua iura illius, qui in ecclesia jurisdictionis principatum obtinet, videlicet quod sit Christi vicarius, pater, doctor et iudex supremus totius ecclesiae.

(7) Per se patet hic a nobis affirmari ac declarari Romani pontificis in rebus fidei et morum infallibilitatem; at non ea utimnr loquendi ratione, quao in schemate fuit nobis tradita. Ideo autem id efficere pntavimus, ut rea minus implexa ct involuta exhiberetur. De Romana ecclesia non disseruimus voluti de illa cui fuerit *plenust supremus primatus principatus, cum potestatis plenitudine* collatus, cum de ca minus proprio dici censeamus. Siquidem magis proprie loquendo ecclesiae primatus cum infallibilitatis dono Romano pontifici traditus fuit. Nequo addere existimavimus illud: nIlaee quao dictu sunt rerum probantor effectibus", quia non absoluto necessarium, et quia veritatis sensum quodammodo involvit.

(8) Haec periodus adiecta fuit, ut ca omnia exprimeremus quae significant Romani pontificis iurisdictionem in ecclesiam esso et immediatam et ordinariam, quin tamen adhiberemus verba ^immediatam et ordinariam' quao ponuntur in sequenti periodo, no idem per idem probare videremur.

(9) Hac in postrema parte consectaria doctrinae catholicae contraria una simul coniunximus, quia nobis visa sunt necessario Huero α veritate superius enucleata, et quia rerum pertractatio magis fortasse C ordinata exhiberi hoc pacto potest.

Tandem non abs re illi loquendi modi *definimus, declaramus* fuerunt a nobis praetermissi; cum enim hic agatur de ecclesia in sua institutione demonstranda non solum fidelibus, sed etiam infidelibus, sicut in praefatione schematis adnotatur, non videntur admodum opportunae illae locutiones quae sunt propriae ecclesiae, quae iam instituta supponitur; hinc ab illis nos abstinere putavimus, quin tameu ullum catholicae fidei veritati nocumentum afferemus.

35. *Errington Trapezuntinus* (n° 44). — Altus schemati exprobrat quod sub una formula habeat tres clnutuloí·, in quibus eadem doctrina repetitur sub diversis declarationis formuli· adiectis in 2 et 3 nonnullis quao ad pleniorem doctrinae notitiam exhibendam apta schematis auctoribus visa sunt, sed non magis uni quam alteri ex clausulis vel formulis convenientia videntur. Cf. clausulam nquod autem" usque ad Becclesiam obtineat" pag. 20 [544 Bio] cum clausulis: eIlino innovantes" usque «d „nemo potest" pag. 20 ot 21 (Cs-Dtt); et r Quafo damnamus" usque ad „superiorem appellare', pag.21. 22 [545 Ai-u|.

Praeterea laxiores esse videntur citationes quam concilium deceat. Pag. 21 nota (α) [δ] formula fidei non cet concilii Lugdunensis II, sed est professio fidei oblata a Michaele Palacologol. Verba allegata brevis *Super soliditate* Pii VI non eandem babent vim in ipsa constitutione ac in schemate, ubi conjunguntur cum doctoris officio. Denique ultimae octo lineae sub citationis signo additiones sunt a schematis auctoribus factae, vel aliunde productae.

30. *Connolly Halifariensis* (n 42). — Alius sic dicit: Tollatur additamentum factum decreto Floreo-

' *Fteoçofo* ed.

tino de officio supremi judiéis in rebus fidei in Romano pontifice residente. Nec dicatur pontificem Romanum habere *ordinariam el immediatam* potestatem, sed *superordinariam, eminenter,* non vero *formaliter* continentem potestatem episcopi, quodammodo sicut Deus continet perfectiones creaturarum. Formula enim proposita videtur excludere jurisdictionem ordinariam episcoporum.

Pag. 21 [544 Ds] „ut custodita etc.- Mutetur haec forma, dicaturque: rut *serrata* cum Romano pontifice tam communionis quam fidei *catholicae* unitate, ecclesia Christi etc."

37. *Darid Briocensis* (n 85). — Alius approbat sub duplici conditione: 1· quod compleatur decretum Florentinum addita clausula: *quemadmodum etiaml* (vel *et) ia gestis oecumenicorum conciliorum et in sacris canonibus continetur;* 2 ut determinetur sensus vocis *ordinariae potestatis. 9 Ordinaria* est sano eumrai pontificis *potestas,* eo sensu quod non sit *delegata;* non autem eo sensu quod *ordinane eadem ac ab ordinario* in qualibet dioecesi exerceri possit"

38. *Jorda Vicensis* (n 73). — Alius approbat valde, sed cupit ut integre citentur verba Christi ad Petrum (Matth. XVI): *Et ego dico tibi quia tu es Petrus etc.*

39. *Dupanloup Aurelianensis* (n 140). — Alius: Ab initio pag. 18 [544 A i] ubi dicitur in *Petro institutum utriusgue unitatis fidei et communionis principium perpetuum.* Insolitum est et exageratum dicevo Romanum pontificem esso *principium unitatis fidei.* Non est primarium, nam hoc est Christus, nec secundarium nisi praesupponatur, quod probandum est, corpus pastorum cum Petro coniunctum non esse illud principium, sed solum papam personaliter ot independenter ab episcopis de fide judicare. Eo magis displicet formula illa, quod paulo supra unitas trium personarum in Trinitate vclut exemplar unitatis in ecclesia exhibita fuerit Inde consequeretur papam cnc fontem omnium quae habent episcopi, quemadmodum α Patro in Filium ct in Spiritum sanctum ab utroque communicatur divina natura, quod esset monstrum doctrinae.

Ad probandum pontificem esso principium unitatis fidei affertur paulo post haec ratio, quod *habeat primatum iurisdictionis in unierrsam ecclesiam.* At potest habere primatum iurisdictionis quin sit supremus iudex in fide. Num revelatio est factum, cuius depositum est penes totam ecclesiam; de quo igitur episcopi authentice testimonium omnes facere debent

Eadem pagina 18, linea penultima [col. 544 a ·]: „Ad unum namque Petrum Christus dixit: Tu es Petrus ... Tibi dabo claves__ quodeumque ligaveris .. ⁄ Assertum est verum de primo textu, falsum de duobus aliis, quorum prior acquivalenter, ot posterior expressis verbis omnibus apostolis dictus fuit

Pag. 19 versus mediam [coL 544b &J ubi dicitur tanquam fidei dogma *Petrum solum prae omnibus apostolis non solum seorsim singulis, sed et omnibus simul, vero proprioque iurisdictionis primatu fuisse a Christo instructum.* — Ibi *prar* idem estl ac *super* Primatus iurisdictionis, dc quo agitur, comprehendit in mento auctoris schematis principium unitatis in fide. Sed hoc sensu verba sunt falsa Nam non solus Petrus, sed apostuli omnes simul promissiones nssistcntiao Christi et illuminationis Spiritus sancti acceperunt, et revera simul iudicandi de fido munus exercuerunt, ut narratur in Actibus apostolorum. Postulat ergo reverendissimus dominae episcopus ut tollantur voce· *sire seorSim singulis sire omnibus simul* . . . cum do caetero alia verba plane sufficiant ad UAserendum primatum sancti Petri.

Pag 21, lio. 9 [544 c n], ad allegationem formulae fiorentinao duo reprehendit:

1· additionem verborum *iudicem supremum,* ubi notatur appositum *supremum* videri spectare etiam ad vocem *doctorrm,* qui immediate praecedit. Suprema doctrinalis auctoritas non penes corpus pastorum, id est episcopos conjunctos cum papa, sed penes solum papam *personaliter* ct independenter ab episcopis residere plenam doctrinalem potestatem, quod tamen non docuit Florentinum Vox *iudicem supremum* legitur in brevi Pii VI contra E)bel, 20 novembri» 1786 At 1· breve Pii VI non eat concilii Florentini, ncc alterius concilii decretum, neque etiam iudicium cx cathedra; 2 *iudrx supremus* non idem est ac *doctor supremus.* Iudicium enim non spccut per se ad rei fidei, secus ac doctoratus. 3 Evbcl merito damnatur ut qui dixerat: *fanaticum* c»se asserere *Bomanum pontfirem existere c>iput ecclesiae et iudicrm supremum ecclesiae.* Sed quid ad rem! 4 Evbel certe damnatus non fuisset, si dixisset simpliciter, supremum iudicem fidei ct controversiarum non esse pontificem Romanum personaliter et independenter ab episcopis; sed pontificem cum episcopis, sivo collectis, sive dispersis, et seul expresse, seul tacite consentientibus. Ibice enim sententia, quamvis plurimorum semper2 fuerit, numquam damnata est.

Alterum reprehendendum in citatione decreti Florentini est omissio ultimorum verborum *quemadmodum etiam* (vel *et) in gestis cecumenicorum conciliorum tt in sacris canonibus continetur.*

Eadem pagina, ubi dicitur iurisdictionem summi pontificis esse *ordinariam* et *immediatam* erga omnes particularium ecclesiarum fideles; tollantur hac voces, et dicatur: rEt hanc quae propria est iurisdictionis potestas, directe et immediate exerceri posse, prout ecclesiarum necessitas vel utilitas postulabunt** Ratio mutandi: rIIoc (quod pontifex habeat potestatem ordinariam ec immediatam in singulos ecdlesia verum est vt indubitatum, eo sensu quod jurisdictio Romani pontificis, ut summi primatis, in singulas dioeceses ait propria ct non delegata, ct quod certe' exerceri *per se* ct *directe* valeat. Sed ita temperanda fuisset huius doctrinae expressio, ut clare videretur aliam esse potestatem *summi primatis,* aliam *ordinarii immediati* et *proprii* uniuscuiusque diecceseos episcopi; ct ita utramque in suo ordine exerceri debere4, ut illa huic non noceat, sicut fieret si nimis frequenter et absque debita moderatione interveniret Romanus pontifex. Alioquin ordo α Christo institutus penitus turbaretur et subverteretur. At cum proposita inutationo in decreto integrum servatur ius summi pontificis, et non videntur violari aut praetermitti episcoporum iura. *Propria* enim satis supplet *ordinariam;* et *prout necessitas vel utilitas postulabunt* adiicit temperamentum, quod libertati pontificis non officit, et in^errntiam eius *immoderatam* excludit.-

Pag. 21, versus medium [544 Ds]: *Pastores atque fideles, tum seorsim singuli quam simul omnes.* Tollantur verba *tam seorsim singuli quam simul omnes,* quia formula extenditur ad iudicium doctrinale: nc proinde videtur pastores assimilare privatis fidelibus, quasi et ipsi voro assensu deberent iudiicis pontificiis adhaerere; unde non amplius

* *etiam* hio om. ed, sed inox habet intra p&renthesim loeo *et.*

l ut ed.

• *supra* ed.

l sire ed.

* *semper* oπı. c l

▮ *et* ivld. ed

⧫ *debere* ora. e«l.

essent iudiccs fidei. line praeterea doctrina damnaretur turn praxis perpetua conciliorum, tum expresen doctrina tot praeclarorum doctorum qui tenuerunt epLcopos esso coiudices sumini pontificie in negotio fidei. Ea do causa mutanda sunt quae in pag 22 [515 Ali] dicuntur dc Romani pontificia iurisdioliuno supra omnem ecclesiam, etiam sopra pactore.·» collectivo spectatos. Quamvis enim non liceat n papa appellare ad concilium occurncnicum, non cx hoc excluditur Jus episcoporum in materiis fidei, m.ixime collectivo sumptorum, quite cat doctrina certol liberrima-.

Pag 22 et 23 [545 Uvj, ubi do beneplacito regio minime ncccmmrio nd valorem decretorum ecclesiae, dicta quidern probant: tumen ad ₩itanda gubernioruм ofíensionę vellet dici quaedam do concordia foronda in rebus quao *mixtae* dicuntur.

40. *Gultmayr Goriliensis* (₹n 3fi). ·- Optat alius pater, ut primatus Romani pontificie non ex sola B Scriptura, prout fit in schemate, sed cx traditione etiam comprobetur. Yult ut, pag 21 [514 Di], jurisdictio pontificis non dicatur in singulas dioeceses *ordinaria.* Namque, uit, eiusmodi *concurrentem* pontificis iurisdictionem nullus episcopus suae missionis et dignitatis sibi conscius admittere potest; ac meminisse debuissent auctores schematis episcopos non esse stimmi pontificis vicarios, quippo qui proprio iure coque divino gregem sibi commissum gubernant Observat denique vix ullum fidei articulum adeo schismaticis et protestantibus exosum esse quam catholica de primatu doctrina. Quapropter haec doctrina cum magna prudentia et circumspectione proponenda est, ne adversariorum animi magis magisque exacerbentur et ab unione cum ecclesia catholica deterreantur.

41. *Ginoulhiac Gratianopotitanus, cui adhaeret Conslantiensh-Abrinrensis* (n® 67). — Alius haec C proponit: Ie pag. ₹8 lin. 10 ct 11 (644 A j] ab initio, loco rperpetuum utriusque unitatis principiumdicatur: „perpetuum utriusque unitatis medium, centrumque necessarium–; quia primarium unitatis principium in ecclesia est Christus, secundarium autem unitas collegii apostolici (Ioan. XVII, 20,21; sanctus Cyprianus, epist. 78), cuius centrum ac medium Petrus est Item lin. 12 loco „visibile fundamentumdicatur: „praecipuum fundamentum-. Petrus enim est ecclesiae fundamentum, ast non unicum, cum nex aequo, ut scribebat Hieronymus adversus lovinianum libro I, n. 26, super caetcros apostolos fortitudo ecclesiao solidetur-3.

2· In fine pag. 18 |544a i]. „Ad unum namque Petrum...- vox runum- deleatur. rIIaec verba Christi nd Petrum, nit Augustinus4 in Pe 108, n 1, non habent illustrem intellectum, nisi ad ecclesiam referantur.- Ergo certum non est ca nd solum Petrum referri: *materialiter* ad solum Petrum dirigebantur. *formaliter* ad ecclesiam.

3 Pag. 19 lin. 27 (544 üs] verba illa „sivo omnibus simul- nniittantur utpoto aequivoca. Si enim integra propositio, quao hoc loco legitor, eo sensu intelligatur. qund solus Petrus inter apostolos primatus praerogativa ditatus fuerit, non solum vera, sed fide catholica certa est; si autem hoc sensu, quod apostolorum collegium, et quidem Petro conjunctum, vera et propria iarisdictione non fuerit instructum super universam ecclesiam; aut eo sonsu, quod comparando Petrum cum xaeteris apostolis simul sumptis, superioritatem Petri super apostolorum collegium asserat, non ita certa est.

4° Pag. 21 [544 c n]. Restituatur formula fidei Florentina, qualis habetur in actis, id est, omittendo voces Judicem supremum- et addendo „quemadmodum etiam in gestis oecumenicorum conciliorum etc “

5” Sensu canonico et theologico dici potest Romanus pontifex jurisdictionem babero *ordinariam* et *immediatam* in singulus dioeceses, dummodo non intelligatur esse solus vere et proprio omnium ecclesiarum episcopus; caeteri vero tanquam improprie dicti pastores et doctores, seu improprio dicti episcopi habeantur; aut etiam dummodo non duo asserantur caso in uuaquaquo ecclesia episcopi proprio dicti. Idcirco non placet, ut appelletur jurisdictio pontificia *episcopalis,* prout fit in adnotationibus n. 38 [coi. G03|.

6® In schemate eo tino iterantur hae voces nseorsum singulis et simul omnibus® (p. 19 ct p. 21) [544 Dc, 545 a »], ut fide catholica tenendum esae statuatur, pontificem Romanum case nuperiorem collegio episcoporum simul sumpto aut concilio generali. Quo autem iure id fieri possit, non apparet, cum plura in contrarium proferri queant, tum cx concilio generali V ct ex concilio Constantiensi. tum ex dictis Romanorum pontificum Eugenii IV. Pii II etc. ...; ac praesertim contradicat Martinus V in bulla *Inter cunctas,* ubi 41 propositionis Wiclcfi, quae sic se habebat: „Non est de necessitato salutis credere Romanam ecclesiam esso supremam inter alias ecclesias-, damnatio ita explicatur: „Error est, si per Romanam ecclesiam intelligat universalem ecclesiam, aut concilium generalo, aut pro quanto negaret primatum summi pontificis super alias ecclesia· particulares.- (Litbb., t. XII, coi. 267.) [Mansi, C XXVII, 1209 A.]

42. *D'Ambrosio Muranus* (n® 69). — Laudat alius rcverendÎMimus pater integrum caput XI schematis; quaedam tamen addenda censet. Sic pag. 20 [coi. 544 Ci], post haec verba: Jta ut quicumquo in hac cathedra Potro succedit, is iuxta lesa Christi Institutionem primatum Petri in universam ecclesiam obtineat-, addendum putat: Pet quidquid ab ecclesiae patribus, doctoribus, conciliis reperitur dictum et praedicatum de Petri cathedra, de sedis apostolica» aut Romanae ecclesiae dignitate ac suprema potestate in omnes totius orbis ecclesias, id omne praecipuo ct primitus dictum ct praedicatum fuisse intelligatur dc beati Petri ciusquo successorum potestate et dignitate in universam ecclesiam; a qua beati Petri et successurum dignitate ac potestate uritur, acx in Ottł residet et' viget omnis sedis apostoliene cathedrae ct Romanae ecclesiae4 dignitas, potestas, principalitas, et omnium supremorum iurium summa.-

Pag. 21 [544 Ds] post verba r traditam ₹sso libenter subiungeret: „et quin minimo derogetur episcoporum ordinariae ac immediatae jurisdictioni in suas dioeceses, ad tramites conciliorum occumonicorum, sacrorum canonum, ct sanctae sedis apostolicae sanctionum; hanc Romani pontificis potestatem5 etc. .. /

Eadem pag. 21 (ibid. Dr] bis verbis Rveraequ· óbedientiac obstringuntur- perorilo censet ut addatur: Jdeoquo non tantum externum ₿bsequium, sed etiam internum mentis cordisquc assensum Romani pontificis iudiciis esse praestandum, ut custo-

l certe om. ed.
' pag. 18 om. e‹L
' Migne, P. L, XXIII, 247 a . abi adnotatio habetor digna •tonino qnac legatur.
4 P. L·, XXXVII 1431-32.

› *et* ed.
* *qua* ed.
' *ac* ed.
4 *ecclesiae Romanae* rd.
* *auctoritatem* ed.

dita cam Romano pontifice eiusdem fidei professione oiusdemque regiminis unitate, ecclesia Christi sit grex anos sub uno sommo pastore, unumque ac idem regnum Dei sub udo supremi regis lesu Christi vicario adunatum. Haec etc....-

Pag. 22 [545 A10] post illa verba „particularium pastorum ecclesias addendum putat: ^Insuper damnamus omnes illos qui summam maioritatem papae negant, aut inter ipsum et episcoporum coetum aliqualem divisionem ponunt, et ecclesiae catholicae supremum pastorem a particularium ecclesiarum episcopis, ceu caput a corporo, Petrum ab ecclesia distrahere moliuntur, quasi fratrum omnium coetus, quos Petrus etiam in suis successoribus confirmare lubetar, posset unquam ab illa Petri et successorum eius fide desciscere, quao ex Christi promissionibus nunquam deficere potest; aut qui & Petro confirmandi sunt iuxta sacrosanctum cvaogolium, Petrum ipsum e contra docero et confirmare queant. Damnamus pariter illos qui, ut errores α Romano pontifice damnatos in vulgus diffundere possint, proferre minime vorentur sensum verum librorum, e quibus damnatae propositiones excerptae fuerunt, a summo pontifice haud recto intellectum fuisse. Damnamus Undem eos omnes qui licore contendunt ab hujusmodi iudiciis ětc.

43. Jfuryurrye *Auguslodunensis cum Divtonenti, Metenti, Lucionensi, Ebroicenti. RupeUenti, Bsiocenti, Elnensi, Virar¡enti, Nanceiensi* (n· 129). — Plores alii patres proponunt, 1® ut in prima phrasi, voci *principium substituatur vox rcenttum“ sanctorum patrum traditione recepta, ot unitatis catholicae ideam plenius exprimens; ct post vocem rprimatumJ ad integrum doctrinae expositionem errorumque adversantium condemnationem addatur: riion honoris tantum, sed et jurisdictionis, magisterii scilicet et regiminis–; 2 ut in secunda phrasi, ad excludendam C omnem ambiguitatem obiectionesquo praecidendas, aut post verba rclaves regni caelorum0 haec interserantur: ripei quoquo, priusquam ad apostolicum collegium eadem verba dirigeret, Christus effatus est, subdens: d *quodcumq.re ligaverit* aut tota phrasis saltem sic inchoetur; „Unum namquo Petrum Christus, Filius Dei vivi, alloquebatur, quando dixit: *Tu et Petrus. .* negari enim non potent ultima textus evangelici verba *quodeumque ligaverit . . .* fuisse postmoduin a Christo Domino dicta toti collegio apostolorum; 3’ ut in phrasi sequenti supprimantur hae voces rsive seorsum singulis, sive omnibus simul-, quia necessariae non eunt ut plenissime exprimatur primatus Romani pontificis in universalem ecclesiam, et aliunde innuere videntur possibilitatem alicuius separationis inter caput et membra, inter Petrum et collegium caeterorum apostolorum; 4 ut referatur definitio concilii Flo-D rentini absque ulla sive additione, sive omissione, id est, neque addendo niudicem *supremum neque omittendo ^quemadmodum etiam in gestis occumenicorum conciliorum et in sacria canonibus continetur-. Addatur autem postea. „Docemus pariter et declaramus potestatem primatus iurisdictiouis ipsi propriam ordinariam esse in omnes1 et immediatam, quae directo per ip«um ot absque ullius impertita delegatione aut assensu requisito exerceri valent, ut custodita cum Romano pontifice et a pastoribus et a fidelibus tam communionis quam eiusdem fidei professionis3 unitate etc.- Sic enim clarius exponitur sentus vocum rordinariam et immediatam4; 5° ut in ultimo paragraphe brevius inchoetur declaratio doctrinae hisco verbis: „In exercitio igitur buiuscc sui primatus Romanus pontifex necessario iure fruitur libere communicandi etc, . . Uno verbo, quotiescumque in schemata occurrunt hao aut similes voces „tam in omnes simul, quam in singulas seorsum ecclesias . . . sivo seorsum singulis sivo omnibus simul-, aut omittantur tanquam minime necessariae, aut in alias mutentur, quae non videantur possibilem significaro separationem corporis ecclesiae a capite.

Praeterea voci .sententias-, quao pluries adhibetur in hoc capito quando de erroribus agitur, rectius substituatur vox *assertiones aut Fcommenta-.

Denique ne detur ansa querelis guberniorum, expresse declaretur in fine capitis, regula ultimo loco exposita non contineri quaestiones *nuxlat,* quao mutua potius utriusque potestatis concordia et benevolis conventionibus terminandae sunt; quamvis utiliusforto quae docentur in hac ultima paragraphe praetermitterentur aut insererentur capiti XIII: *Dt concordia inter ecclesiam et societatem civilem.*

44. *Landriol Remensis cum Biby'onerisi, Suetsionenti et Catalaunensi* (n· 107). — Plurca alii reverendissimi patres haec animadvertunt. Ie non ad runum Petrum-, sed ad ceteros etiam apostolos dictum est: *Quodcumque ligareris* etc.; 2· verba quae ex concilio Lugdunensi II proferuntur, vim non habent decreti conciliaris, ct praeterea citanda saltem essent, iis aliis additis, quibus explicatur potestatis pontificiae ratio: „Ad hanc (Romanam ecclesiam) sic potestatis plenitudo consistit, quod ecclesias caeteras ad sollicitudinis partem admittit–; 3° enixe rogant, ut decretum concilii Florentini integrum referatur; ait enim Hortinus I in concilio Romano: .Dogmata patrum firmamus, *nihil add'litet, nihil subtrahentes . . .**

Hae autem occasione acriter reverendissimi patres insimulant auctares schematis, eo quod in nota 33 pag. 141 [coi 600d] dixerint, verbis illis ^quemadmodum etiam in gestis oecumenicorum conciliorum . . .* plenam primatus potestatem non limitari, neque sacris synodorum canonibus obnoxiam declarari. In medium enim proferunt cx ipsiemet actis quae dicta aut facta sunt in concilio, ut aiunt manifeste colligi, a) textum graecum eundem vim legalem habere quam habet textus latinus; *b)* textum graecum, cuius sensus, inquiunt, in manifestissima luce ponitur discussionibus praeviis Graecorum et duabus orationibus Bessarionis (llarduin, pag. 122, 322, 323», iis verbis efferri quae interpretationem auctorum schematis nulla ratione admittunt; c) summum pontificem omnibus postulatis Graecorum assensum praebuisse. rQuomodo ergo, inquiunt, notae schematis (pag. 141) hic loquuntur de looseni?tia, do Gallicanis, de regalistis etc. . . . Non agitur neque de lansenistis, neque du Gallicanis, neque de regalistis, agitur de veritate historica et certissima; agitur du decreto fidei prout conditum fuit, et quod iuxta prohibitionem sancti Martini nemo debet et potest mutare. Remaneat ergo integrum decretum concilii Florentini cum verbis *quemadmodum* etc. ... et in graeco xaà' 3v τρέκαν etc. .. 4° Instantissime postulant, ut clarissime explicetur sensus verborum niurisdictio ordinaria et immediata-, itu ut remaneant salva divino episcoporum iura. Illud enim esset maxime luctuosum, si ex silentio concilii Vaticani possent vel aliquantulum provenire labefactatio *praecipuorum membrorum ecclesiae,* ct imminutio in praxi ¡urium episcoporum, qui sunt, ut ait Angelicus doctor1, *ficarii Dei,* quantum ad regimen ecclesiae-. 5® Verba schematis (pag. 22 lin. 30 [col. 545 a 1])

i tn om«M στη. ed.
’ *profc»rumia* ooj ed.

» 3 p , qu. 61. art. », ad 3.

rQuare damnamus ot reprobamus etc...." max. mas possunt in *materiis mixti»* generare difficultates, ct ideo omittenda esse videntur.

45. *Peliti Aquiptndensis* (n® 38).— Alius reverendissimus pater censet agendum esse in concilio de muniis seu iuribus episcoporum. Id enim necessarium videtur ad eliminandam invidiam, quasi in decretis condendis solius Romani pontificis ratio habita fuerit, ct etiam ut securitati episcoporum ot concordiae inter fratres consulatur.

4G. *Di Pietro Nyssenus* (η® 86). — Alins reverendissimus pator censet, 1° quod uberior desideratur doctrinae, quae traditur, expositio. Quaecumquo domum sit definitionis formula, quam prae ceteris aliqua forte prudentiae ratio adhibendam suadeat, id efficiendum est, ut, quae docentur, manca non videantur, nullusque cavillationibus (quantum fieri potest) relinquatur locus. 2· Primatus et infallibilità summi pontificis arctissimo vinculo inter se cohaerent, cum ipsius primatus in ecclesia divinitas instituti vis ct ratio postulet, ut Romanus pontifex absque erroris formidine catholicam veritatem edocere, eique repugnantes errores damnare valeat Si tamen, mutata locutione semper adbibita in superiori capite, hic dicatur *Romanae ecclesiae,* non *Romani pontificis* primatus, etsi non mutentur nisi verba, nexus inter unum et alterum caput, prout iacent prima addendi capitis verba, primo intuitu non videtur satisl esse perspicuus.

47; *Eberhard Tremrensis* (n® 83). — Alius reverendissimus ita animadvertit:

1® Generalis observatio. Non placet, quod tota fere expositio quasi iuridica quaedam vindicatio dura ct arida est, illa unctione quae exempli gratia concilii Tridentini decretis, catechismi Romani expositionibus etc. inest ct legentium animos dulciter attrahit, omnino carens, primatum in ecclesia Christi ad instar severissimae saecularium principum dominationis ostendit; paternum vero huius primatus characterem, clementem, beneficam, amabilem primatus auctoritatem, perennem pro ecclesia et t°to mundo salutis fontem, ex hac divina institutione manantem vix leviter tangit. Hac expositionis (non rei) duritia et asperitate tanquam iugum durum magis quam ut amabile Dei beneficium populis huius sacculi primatus apparebit. Temporis angustia non permittit, ut pro mea tenuitate tenorem totius capitis reformem. Sed in libello de ecclesia a reverendissimo et illustrissimo episcopo Moguntino concilio exhibito materies, ni fallor, npta invenitur®: et fortasse etiam in sequentibus notulis nonnulla ad mitigandam capitis asperitatem non inepta humillimo proposita sunt.

2° Schematis pag. 19, ad finem [544 B 0)- Humilitor propono, post postrema huius paginao verba „euo ministro delatum fuisse" ut addantur haec vel similia verba: „Eo nutem sensu revera, sicuti plures sancti patres docent ot nos libentissime agnoscimus, primatus *ecclesiae* datus est. quod nimirum non ad inanem ot vanam personae Petri elationeml vel ostentationem, sed ad tntiu ecclesiae non tantum pulchritudinem ot decorem, sed etiam inaximum emolumentum ot necessarium fundamentum datus, ideoquo pro universa ecclesia inaestimabile salutis donum sit"

Ratio additamenti est: Plures patres expressis verbis docuorunt, primatum *ecclesiae* datum esso. Recta interpretatio horum verborum, quao multis offendiculo sunt, in capite nostro utilis esso videtur. Deinde hao recta interpretatione beneficus (non onerosus) pro ecclesia primatus character tanquam iam a patribus celebratus extollitur. Esset etiam in hoc passu aptus transitus ad verba capitis nostri, quao sequuntur initio paginae 20 [544 Bio): -Quod autem in beato Petro etc."

3® Ad pag. 21 lin. 8 et 9 [544 c π] proponere liceat, ut dicatur solummodo „patrem *et* doctorem", omissis verbis „ct iudicem supremum".

Rationes propositianis sunt: *a)* ut concilii Florentini formula sarta tecta concilii Vaticani auctoritate eo religiosius roprodocatur, quo vehementius α nonnullis cum auctoritas concilii Florentini tum praecipue huius formulae receptus textus latinos impugnatur; *b)* quia additamentum „et iudicem supremum" hoc solemni loco necessarium non esse videtur; nam e Florentina formula iam sponte fluit, Romanum pontificem esse iudicem supremum. Nefarius autem Eybelii liber, ad quem nos vocant doctissimi schematis auctores pag. 144 [601 d|, iam in oblivione paene omnium (sicut et Puffendorfius aliique auctores in schematis de ecclesia animadversionibus e sepulcris citati) sine honore iacet et resurrectionem oxpcctare non potest. Quodsi Eybelius Florentinam formulam reverenti animo excepisset, revera librum istum nefarium non scripsisset; e) quia talis cumulatio verborum de iuribus summi pontificis etsi verissimorum, sine urgente necessitate in tali formula solcmni facta, aspera videtur et, ut mihi videtur, non eatis iustificata.

4® Eadem pag. 21 lin. 14 [544 Dt] post verba rpotcstatcm traditam esse" addenda omnino videntur verba formulae Florentinae: Bquemadmodum etiam in gestis oecumenicorum conciliorum et io sacris canonibus continetur."

Rationes sunt: a) formula Florentina, de qua multum disputatur hodie, integra, uti sino additomento, sic etiam sine ulla subtractione appareat; *b)* in casu omissionis horum verborum dicent adversarii: patres concilii Vaticani, quidquid dicant schematis auctores in animadversionibus, limitationem potestatis summi pontificis in his verbis consilio et cogitate omissis incese senserunt, et eo ipso inviti produnt, quod silentio ea presserunt, sieque oblivioni ea tradere intenderunt. Alii dicent: in bis verbis omissis textus latinus a graeco discrepans posteriori demum tempore cogitate mutatus et corruptus est. Haec mutatio et corruptio (pergent) nostro tempore detecta est. Haec est causa, cur nunc verba a concilio silentio premantur. Sic adversarii nostri. Ne tales cavillationes oriantur, formula Florentina integra reproducatur.

5® Eadem pag. 21 lin. 18 [544 Da] post verba ^particularium ecclesiarum pastores" addatur: „licet et ipsi in suas particulares ecclesias veram, ordinariam et immediatam, inaequali tamen modo, jurisdictionis potestatem α Christo Domino institutam habeant"

Ratio est: Ut expressis verbis excludatur error, quem Tamburinine nliiquo ut necessariam sequelam doctrinae de ordinaria et immediata Romani pontificis in universam ecclesiam omnesque fideles potestate asserunt, dicentes Romanum pontificem tali potestate instructum unicum esse in ecclesia episcopum aliisque episcopis omnibus ordinariam atque immediatam in suas particulares ecclesias potestatem ipso facto abiudicatam esse. Homines (etiam quidam sacerdotes, parochi etc.) rerum theologicarum minus periti et minus circumspecti, vel etiam homines concilio et primatui inimici ad hoc falsum consectarium conficiendum et in vulgus spargendam adduci possent, eo facilius, cum in nostris schematibus de iuribus episcoporum sitissimum silentium stricte observetur. Verba illa limitantia in addi-

ti

i *Mti»* om. ed.

3 Sapra eoi. 888 c.

› *electionem* ed.

Umento a me proposito ninaequali tamen modo" secundum sancti Thomae doctrinam et verba formata snnt (Cf. Animadversiones auctorum schematis pag. 199 (629fi]).

6' Humillimo tandem idem cum uno alteroque insuper proponit, nt ad finem canonis post verba in schemate rnon esso ordinariam et immediatam in omnes et singulas ecclesias^ addantur haec verba: naut hanc ordinariam ot immediatam Romani pontificis potestatem convenire ct consociari non posse cum vera, ordinaria ot immediata iurisdidionis potestate, quam episcopi ordinatione divina in suas particulares ecclesias ḥăbent anathema sit.

48. *Ballerini patriarcha Alexandrinus* (n® 7). — Alius pater itu censet: Nullo modo praetereunda videtur obiectio fiori solita, quod potestas *ligandi* ac *solvendi* omnibus apostolis tributa aequo fuerit a Christo iuxta Matthaei cap. XVIII. Hinc pag. 19 linea 10 [544 A 12] post verba *solutum et in caelis* sequentia inserenda proponit: nLicet enim hanc ligandi et solvendi potestatem reliquis quoque apostolis asseruerit (Matth. XVIII), attamen cum uni Potro Christus promiserit se super eum tamquam supra petram aedificaturum esso ecclesiam suam, clavesquo regni caelorum collatorum, quis nun videt multo magis Petrum prae ceteris apostolis promissionibus suis extulisse? Uni autem Simoni Petro contulit quoquo leans ℮t℃.

Item pag. 21 linea 22 (544 Dì] post verba *ceraeque obedientiae* ex adnotationo (34) addenda proponit: *tam in rebus, quae ad fidem et mores, quam quae ad disciplinam et regimen ecclesiae pertinent.* Item, pag. 23 (544 Di] post vocem *constituuntur,* haec subnectenda arbitratur: *aut quomodolibet pro spirituali christifidelium bono decernuntur, rim ac valorem* etc., ut infrigutur petulantia eorum, qui nihil prorsus[aut fere nibil a civili placito exemptum volunt ex iis omnibus, quae a sancta sede procedunt.

49. *Zunnui Casula Uxellensis-Terralbenris* (n® 16). — Alias reverendissimus pator ait: Pag. 22 lin. 17 [545 A n] post verbum *appellare,* adderem *vel etiam recurrere;* scimus enim in iure *recursum* ab *appellatione* distingui. Item linea 31 [ibid. B»] expungerem vorbum *perniciosas;* hae enim doctrinae, ut ex sequentibus apparet, *haereticae* sunt.

50. *Birb Seathmariensis cum Zalka laurine.nsi et Perger Cassoriensi* (℞n 25). — Tres alii reverendissimi patres dicunt: *Generaliter* doctrina in capite contenta manca est ot incompleta, nam agere de primatu Romani pontificis sine expositione totius hicrarchiae in concilio Tridentino ox pinnatae (sess. XXIII. cap. 4, et canonibus 6, 7, 8) non congruum videtur, filine desideratur tractatus de episcopis, presbyteris, ct diaconis, — horum potestate et inribus, tum nd in-] vicem, ot ad[2] summum pontificem relatione, — et quia episcopi potestatis sibi n Deo collatae nobilissimam partem in conciliis oecumonicis exercent, de horum natura, indole, fine, ct modo ea celebrandi." Sic haberetur plena et adaequata ecclesiae constitutionis adumbratio.

Specialiter vero, pag. 18 linea penultima, et pag. 19 linea 11 (544 A % n] loco unum, uni dicendum oesct solum, *soli.* Pag. 21 linea 14 (ibid. Di] post verba *traditam esse* addendum: *quemadmodum* in *gestis oecumenicornm conciliorum, et* in sacris *canonibus continetur.* Verba vero *iudicem item supremum esse* a suo loco expungendo sunt, et citanda post verba *canonibus continetur;* ea enim non ad textum concilii, sed ad bullam Pii VI *Auctorem fidei*[3] per-

[1] *prirent* nux. ed.
[2] *A* om. ed.
[3] Scribendam fait *Super soliditate.*

tincnt Caveamus no accusemur a Graecis ot ecbismaticis mutilasse, aut mutasse Florentini concilii textum. Item eadem pagina 21 lineale (ibid. Da] post verba *iurisdictionis potestas* addatur: sa/ra *manente episcoporum ordinano iurisdtclionel.* Nam papae potestas ordinariam episcoporum potestatem non tollit. Item pag. 22 linea 14 [545 a nj post verba */lomanorum pontificum* addatur *legitimorum.*

51. *Fogarasy Transsylcaniensis* (n®91) — Alius reverendissimus pater praeterquam quod ot ¡pao desideraret, ut in hoc capito expositio totius hierarchiae ecclesiasticae, praesertim de potentato opiacoporum, et do conciliis oecumonicis, clara duretur. observat, t nihil definiendum ease in concilio, nihil fidelibus credendum piopnnatur nisi quod ab omnibus, quod semper, quod ubique creditum eat. rNon ergo o ratiocinationibus scholarum, vel piis utut multorum ṡentimenti oportet dogmata vel nova deducerò, vel iam credita amplificare, sod fideliter tenenda est regula fidei a patribus pro omni tempore ṡtabilita. 4 Iam vero licet sit certum pontificem Romanum in iurisJictione primatus suprema, ordinaria, et immediata gaudere auctoritate ac potestate: dubiam tamen est an consultum, ct antiquitati ac universalitati congruum sit eamdem[2] his scholasticis terminis definire. 2® Ȧsperitati mugis, quam charitatis speciem p̄rae eferre id quod auctores schematis faciunt, qui in hoc capite *ter* repetunt *ordinariam, et immediatam Komani pontificis potestatem, ct* tertio loco dicitur hanc *supremam ordinariam* et *immediatam* potestatem esse *etiam* in omnes et singulas ecclesias particulares, eorumque pastores. Haec enim verborum accumulatio videtur concentrare totam virtutem, quae ineat ecclesiae ad salvationem humanitatis, in auctoritate. 3° Sufficere concilii Florentini definitionem de Romani pontificis primatu; nam cum in illa definitione pontifici Romano tribuatur plenitudo potestatis, qua maior cogitari nequit, ad quid insuper dicere pontificem babero potestatem ordinariam ct immediatam? Eo magis quod non videtur quomodo illa potestas non foret quoad exercitium impossibilis, cum impossibile sit unum pontificem exercere immediatam et ordinariam potestatem in omnes et singulas ecclesias et earum pastores. Insuper per hanc immediatam et ordinariam potestatem summo pontifici tributam posset in dubium oc controversiam adduci episcoporum potestas.

52. *Guierry Danabensis* (n® 64). — Alius reverendissimus pater l® non adprobat titulum schematis ritius, sicut ct caetcronim; loco enim *adprobanle concilio* vellet *sacro simul indicante concilio,* ne episcopi videantur simplices consultores. 2° Non adprobat stylum. Decretu conciliorum cum debeant habere eaindcm auctoritatem ac sancta evangelia, in eodem stylo simplici nc simul nubili exprimenda sunt: stylus veru schematis est nimis elegans er rcdoleus humanam inanitatem. 3· Caput XI ct decretum de infallibili tato unum deberent ctformare caput; quo in casu pag. 21 lin. 10 [544 Di] ad haec verba *et ipsi beato Petro pascendi, regendi, ac gubernandi* adderet vocem *docendi,* quae respondet verbo *doctorem* ante posito. Pag. 22 lin. 12 (545 A u] post verba *licere, ab indiciis Komanorum pontificum* adderet in *rebus fidei et morum, tamquam errori obnoxiis assensum verum et internum non deberi, vel licere ab eorumdem sententiis ad futurum concilium* etc. Pag. 22 lin. 35 [ibid. Be] loco *impediendam* puncret *licite impediri posse dicunt.* Praeterea vellet ut vocibus *ordinariam et immediatam,* quibus iuris-

[1] *potestate* ed.
[2] *eadem* ed.

dictio summi pontificis declaratur, aliqua adderetur conditio, ne videretur soluta quaestio do jurisdictione episcoporum, utrum nempe ea sit iuris divini vel ecclesiastici.

53. *Jir.dk Hudcicensis* (n° 104). — Alius reverendissimus pater ait: Quantam curam episcopi Bohemi adhibuerint ad auctoritatem summi pontificis vindicandam, testis eat synodus Pragensis decem abhinc annis habita, cui illustrissimus episcopus interfuit; at eadem orthodoxae fidei ratio postulat, ut clero et populo in memoriam revocetur collata episcopis iure divino auctoritas Hinc ipse petit ut huic capiti XI aliud antecedat *de divinitus instituto regimine ecclesiae,* in quu fiat expositio de *divinitus institutu aposto/atu ep.scoporum,* de quorum jurisdictione ct missione obiter tantum est sermo in capite X.

54. *Grimardias Cadurcensis* (n 96). — Alius reverendissimus pater vellet ut de auctoritate opi-B scoporum vel fieret integrum caput, vel caput XI ita reformaretur, ut de illa auctoritate expressa fieret mentio; vellet etiam ut sermo fieret de auctoritate civili. Auctores schematis videntur supponere, praeter auctoritatem pontificis, nullam aliam existera in hoc inundo auctoritatem sive ecclesiasticam, sive civilem.

55. *Amat AJontereyensis et Angelorum* (n° 65). — Alius reverendissimus pater inquit: Pag. 21 lin. 10 [544 c 13] verbo *pascendi* addatur verbum *docendi.* Pag. 22 lin. 13 [545 A10] loco verborum *aut etiam contendunt licere,* dicatur: raut etiam contendant, indiciis Romanorum pontificum in rebus fidei et morum, tamquam errori obnoxiis, assensum non deberi; vel licere ab eorumdom sententiis ad futurum generale concilium tamquam ad auctoritatem Romano pontifice superiorem, aut quod detestabilius est, ad ipsas saeculares potestates appellare. Pag. 22 0 circa finem [ibid. Be] loco verborum *communicationem impediendam dicunt,* potius dicatur: communicationem impediendam, vel a sacculari potestate impediri licite posse dimnt, aut eamdem ita reddunt saeculari potestati obnoxiam, ut contendant ete/

56. *Alcazar Paphensis* (n® 70). — Alii reverendissimo patri omnia maxime placent, sive quae in capite XI, sive quae in canonibus inveniuntur: solum vellet ut adderentur testimonio Matthaei verba: *Et ego dico tibi, quia (u es Petrus,* ut clare pateat ibi sermonem esse determinate de uno Petro, ot quidem distincto a ceteris apostolis.

57. *Guilbert Fapmcensis* (n® 58). — Alius reverendissimus pater asserit: Pag. 20 [544 011] verba synodi Florentinae debent *integerrime nec plus nec minus* citari. Pag. 21 lin. 16 [d 4] loco *ordinariam* esse et *immediatam* dicatur *quodam modo ordinariam esse et immediatam.*· episcopi enim expresso vocantor *ordinarii* in sua quisque dioecesi. Pag. 22 linea 7 [545 λ 7] verba *aut affirmant* cum enoteris usquo ad finem paragraph! delenda sunt; in his enim inopportune affirmatur auctoritas summi pontificis supra concilia occumcnica.

58. *Strossmayer Bosnensis et Smimiensis* (n® 82). — Alius reverendissimus pater ait: Auctores schematis sicut in prioribus decem capitibus expectationi minime omnium responderunt, ita et in hoc capito XI *de divino primatu.* Ad praecipua certe pietatis ac misericordiae opera primatus pertinet, undo itu ipse explicari debuisset, ut omnes in sui obsequium, amorem, admirationem raperot. At auctores schematis doctrinam do primatu *turistico* quodam et *contentioso* modo exposuerunt ita, at nihil ieiunius, nihil sterilius excogitari possit Sacrae Scripturae locis, quao semper in adversas partes pertrahi possunt, addenda sunt traditionis monumenta; tunc demonstratio catholica evadit Textus ex traditione desumpti, praesertim textus concilii Florentini, debent integro afferri. Quae dicuntur do *appellatione* a papa ad futurum concilium, pertinent ad controversias iampridem sopitas neo incauto resuscitandas. Quae vero de immediato et ordinaria summi pontificis potestate in schemate dicuutur, ambigua omnino sunt atque ita comparata, ut contentionibus, quibus concilium Tridentinum sapientissimo ac prudentissimo consilio sopita voluit, iterum locum dare possent Illud quoque singulare est ac peno inconceptibile in doctrina de ecclesiae catholicae constitutione, de institutione et divinis iuribus episcoporum nullum sermonem fieri; et tamen Apostolus, Ephes. II, 20, dicit ecclesiam *fundatam esse super fundamentum apostolorum* ...

59. *Gastaldi Salutiarum* (n° 61). — Alius reverendissimus pater observat: Caput XI, ut cod-nectatur cum X, ita esso inchoandam: Ecclcsia vero Christi ideo dicitur Romano, quia reveretur Romanum pontificem uti suum caput supremum visibile; nam pastor aeternus etc. . . / Pag. 19 lin. 16 [544 a 1«] scriberet: „Unde condemnamus velati adversas tam apertis sancti evangelii testimoniis sententias eorum, qui dicant, Petrum non fuisse ab ipso Christo vero proprieque dicto primatu iurisdictionis supra ceteros[apostolos instructum; vel affirmant, hunc primatum a Christo collatum fuisse directo et immediate non Petro, sed ecclesiae, quae eum postea tradidit Petro, ita ut Petrus illnm ab ecclesia, vel saltem per occlesiam acceperit/ Pag. 20 lin. 1 [544 B 10] scriberet: „Cum vero princeps pastorum et omnium ovium magnus pastor Dominus noster lesus Christus ideo beatum Petrum tam ampla auctoritate supra ceteros apostolos circumdedisset, ut saus primatus esset fundamentum, super2 quod ecclesia velut supra firmissimam petram erecta immobilis permaneret contra omnes satanae conatus usquo ad consummationem saeculorum, evidenter patet, bunc primatum non potuisse esse tempora ‡iam sed perpetuum esse debuisse. Manet ergo etc.-

60. *Galletti Alba-Pompéiensis* (n° 81). — Alii reverendissimo patri caput XI valde probatur; insuper proponit num non consultum esset in fine capitis post verba *placito confirmentur* sequentia addere: „Tametsi vero spes nobis aubesse debeat, quod reges ac principes christiani eorumque gubernia, ac cuiuscumque reipublicae moderatores, iustis piisque nostris in bac re votis annuere, favere, atque4 assistere velint, iuro tamen et officio nostro freti, per viscera misericordiae lesu Christi Domini nostri illos hortamur atque monemus cum regio psalte, ut eruditi intelligant atque apprehendant disciplinam, ne quando super ipsos irascatur Dominus: siquidem procul omni dubio exploratum atque firmiter tenendum sit, neminem unquam et nullibi supremae nostrae pro grege universali pastoralis sollicitudinis exercitio impedimenta ulla in medium proferre posse sine piaculo divinao maiestatis et sine labe fidei/

61. *Conde y Corral Zamorensis in Hispania* (n· 60). — Alius reverendissimus pater pag. 21 linea 22 (544 D ?] post verbum *obedientiae* adderet: *sire in iis, quae ad fidem ct mores, sire quae ad regimen ecclesiarum spectant.* „Praeterea omnino insistendum puto in declaratione *plenae potestatis ordinariae* et *immediatae* summi pontificia in universam ecclesiam; sunt enim nonnulli qui pertinaciter sustinent hanc potestatem nonnisi *mediatam* esso/

• *ceteras* cm. ed.

› frmporanrum ed.

62. *Marietti Feretranus* (n® 112). — Alius reverendissimae pater pag. 21 lin. 22 fibid. D 7] post verba *ceraeque obedientiae* adderet: „non solam ia rebus fidei et morum, sed et in rebus mere disciplinaribus-, eamdem additionem repetendo pag. 22 [545 a 7] post verba *Romanorum pontificum iurisdictionem.*

63. *Passeri abbas S. Agnetis* (n 68). — Alius reverendissimas pater vellet ut adderentur verba ex divo Matthaeo: *Et ego dico tibi, quia tu es Petrus ...,* ut nimirum pateret lesum Christum de Petro singulatim ac determinate loqai, et quidem distincte ab aliis apostolis.

64. *Hassun patriarcha Ciliciensis Armenorum* (n®87). — Alius reverendissimus pater observat io hoc cupite et in relativis tribas canonibus non inveniri explicit!» et apertis verbis definitum inrisdictionis primatum summi pontificis extendi et exerceri in universa ecclesia occidentalis aeque ac orientalis ritus, non solum in rebus fidei et morum, *sed etiam in ordinanda et reformanda ecclesiastica disciplina tam canonica quam liturgica;* hoc enim ultimum turbulenti homines occasione rapta constitutionis Pii IX *Reversurus* omnino negant, et simplicium animas seducunt Hinc pag. 22 [ibid, a *9]* post verba *guam in singulas seorsum,* vel alio opportuniori loco, addatur, Romanum pontificem iure divino, vi primatus supradictam iurisdietionem habere. In hoc capite pag. 21 [544 D ·] sermo eat „de necessitate custodiendi tam communionem cum Romano pontifice, quam eiusdem fidei professionis unitatem, tamquam necessariam conditionem ad conservandam unitatem gregis Christi.- Hic etiam vellem ut claris verbis explicaretur od hanc communionem habendam non sufficere eamdem profiteri fidem, uti multi pseudomngistri docent; sed necessariam case ut per hanc communionera intelligatur vera et sincera obedientia praestanda Romanae sedi in rebus quae ad fidem, mores, et ecclesiasticam disciplinam attinent Et quia fons malorum in aliquibus ecclesiis orientalis ritus vigentium fuit et est illud principium male intellectum et peius applicatam, quod dicunt *nationalismum,* vellet ut in hoc rapite, ubi sermo fit de particularium ecclesiarum cam contro unitatis communione, saltem indirecte principium hoc erronei nationalism! tamquam norma constitutiva interna privatarum ecclesiarum reiiciatar.

65. *Guidi Bononiensis cum Aprutino, Troiano, Neocastrensi et Dionysiensi* (n® 111). — Alii quinque reverendissimi patres aiunt: 1® De suprematia Petri supra alios apostolos nulla fit mentio, ct tamen ab ea exordiendum esset; hinc pag. 19 lin. 26 [544 B ‹] dicatur *solum Petrum prae omnibus et super omnes apostolos.* Item loco *regiminis formam* melius poneretur *regiminis constitutionem.* 2® In fine primi d paragraphi damnatur error Ricberii et Pistoriensium iam a Pio VI sua constitutione apostolica damnatorum. Ista constitutio heic citanda erit: usus enikn fort errorem iam antea irreformabiliter damnatum, iterum non damnari, quin mentio fiat prioris damnationis. 3® Pag. 20 lin. 17 [544 Oı] *ăb ipso primum fundatae,* istud *primum* prout nequivocationi obnoxium (Antiochena ecclesia fait primum a beato Petro fondata) delendum. 4® Pag. 21 [ibid. d «) *ordinariam et immediatam:* licet doctrina hic tradita dubio procul verissima sit et catholica, clare tamen et perspicue explicanda est, ne detur ansa adversariis cavillandi ex hac doctrina sequi episcopalem iurisdictionom in propria dioecesi non esse *ordinariam et immediatam.* Hoc autom duplici via obtineri posset. *Una* potior, et nostro iudicio adbibenda, ut scilicet inter caput X et XI inseratnr caput integrum de episcoporum iuribus et iurisdictione, A abstinendo tamen a controversia utrum a Deo vel mediate a summo pontifice proveniat. *Altera* brevior, ut in ipsa periodo paucis verbis explanaretur ratio, qua duae potestates, pontificio scilicet ct episcopalis, stare simul possunt, et licet ambae sint immediatae et ordinariae, ad invicem tamen minime pugnant.

66. *Dreux-Bricé cum Montis Albani, Versalimsi, Carcassonensi ei Lingonensi* (n 139). — Quioquo aliis reverendissimis patribus ordo schematis do ecclesia videtur immutandus, et a fundamento incipiendo, prius de Romani pontificis primatu, dein de ceteris ecclesiae praerogativis agendum. Verum est olim assumi usurpatum in schemate demonstrationis ordinem. Primum enim do ecclesia in genere quaestio movebatur, postea de Romano pontifice, cum subintelligcretur in ecclesia summus pontifex, ct quod de ecclesia primum asserebatur nullo modo in argumentum adducebatur contra subsecuturas do Romano antistite affirmationes At nunc. B vigente quem dicant *parlamentarismo,* ordo eat immutandus, ne ecclesia putetur esae rimile *parlamentarismo,* in quo *corpus* est omnia, et auctoritas regia eat quid *adrentiiium.*

Oboorvationes in canones XIV, XV, XVI.

67. *Apuzzo Surrentinus* (n® 63). — Ita censet reverendissimus pater: In canone XVI loco verborum qnae nunc sunt, haec alia videntnr substituenda . . . raut hanc eius potestatem non esso ordinariam et immediatam, tam in omnes simul quam in singulo seorsim ecclesiae pastores et fideles . . .

Deinde duo canones addendi: „Si quis in definitionibus fidei ct morum dicat Romanum pontificem non posse damnarel propositiones aliquas in sensu ab auctoribus intento; aut asserat eius definitionibus de fide et moribus2 externum tantum silentium tribuendum, non vero internum mentis assensum; anathema sit/

pSi quis dixerit decreta Romani pontificis in rebus fidei ct morum ab umersa ecclesia tenenda ante aliorum pastorum consensum sive tacitum sive expressura errori posse esse obnoxia; aut audeat ab his ad faturum concilium appellare; anathema sit/

68. *Cosi Prienensis cum Pagnucci Agathonicensi et Moccagatta ZenopoUtano* (d® 72). — Alius statuit: In canone XI loco *regiminis* dicendum potius *propriam ordinariam et immediatam regiminis potestatem.* Et vox illa *divina ordinatione* immutanda in hanc aliam *divina institutione.*

In canone XIII per vocem *Romanam* alteratur symbolum apostolicum, quod omnino non decet'.

69. *Udem ac num. praecedenti.* — In canone XVI auferenda prorsus ultima pars . . . *aut hanc eius potestatem ...,* quia hac definitione quaelibet ecclesia praetor suum episcopum alium etiam sponsum haberet, scilicet papam; et iam nulli essent veri episcopi dioecesani, sed omnes evaderent vicarii apostolici.

70. *Gonella Viterbiensi cum aliis ut supra num.* 12 (n® 46). — Alii scribunt: Addendi tres canones:

„Si quis dixerit Romanum pontificem non habere auctoritatem super omnia concilia etiam ©ecumenica; anathema sit/

rSi quis dixerit licere α iudiciis Romanorum pontificum ad generale concilium appellare; anathema sit/

flSi quis dixerit Romanos pontifices, cum supremi

i *damnare non pone* ed.

' *fidei ei* morum ed.

▮ Hic nnmerus in prima haram obtervationom gene, col. 843 uq, collocandae fait.

fidei et morum doctoris munero funguntur, non esse a infallibiles, nut eos aliquando errasse; anathema sit/

71. *Smiciklas Crisiensis* (n° 41). — Alius in canone XIII mutationem proponit ultimorum verborum, et loco vocis *Romanam* ponatur *caput visibile habens Romanum pontificem.* Rationes mutationis exponuntur ad caput X [cf. supra, sub num. 33).

Ad canonem XVI et caput XI loco verborum quae fiunt do *immediata et ordinaria iurisdictione summi pontificis in singulas ecclesias et fideles,* sequentem formam proponit: *Si quis dixerit Romanum pontificem habere tantummodo officium inspectionis rei directionis, non autem ordinariam, supremam et plenam potestatem iurisdictionis hi universam ecclesiam et eius pastores;* anathema sit.

Rationes mutandi: No paulatim per theologorum ❦ubtilitale in quaestionem revocetur potestas divinitus collata episcopis, constituta duplici iurisdictiono immediata in eumdem locum, et ita sub- b ordinatu potentato episcoporum, ut illam tantum habeant quam tribuerint summi pontifices1; undo simplices evaderent vicarii apostolici. Quod maximum horrorem incuteret Orientalibus, quorum tamen iura ot constitutiones se perpetuo integro servaturos promiserunt Romani pontifices. Ncque in favorem ordinariae potestatis pontificis merito allegatur definitio Lateranensis IV: *Romanam ecclesiam, disponent' Domino, super omnes alias ordinariae potestatis obtinere principatum.* His verbis ‹i›Λ·.ilium exclusit tantum potestatem provenire a consensu ecclesiae, sed docet eum esse originis divinae; quae *tamen in singulas ecclesias non exercetur nisi mediantibus episcopis, qui ipsius* (Romani pontificis) *ut capitis ecclesiae auctoritati et iudicio sese- subiieere tenentur.*

72. *Dupanloup Aurelianensis* (n® 140). — Alius proponit: Canone XV ad secundam partem: *Romanum pontificem esse ture divino* successorem Petri C in primatu. Distinguendum est. Certum est illum qui Romae sedet esso successorem Petri in primatu, ct quidem iure divino; sed non ita certum est verum successorem Petri in iure divino perpetuo sedem Romae habiturum; de quo nulla exstat divina promissio. Quare hanc partem ita emendandam proponit: rSi quis dixerit Romanum pontificem, qui successor est sedis Petri, non esse iure divino Petri in eodem primatu successorem; anathema situ Ubi fit distinctio inter sedem Petri, et sedem Romanam. Priori ex *iure divino,* alteri *ex facto* tribuitur primatus.

Canone XVI tollatur vox *supremam,* quae non legitur in decreto Florentino. Aliunde sufficit vox *plenam.* Tollantur voces *ordinariam et immediataml,* et dicatur: *propriam, et quae immediate exerceri possit.*

73. *Cardinalis Trevisanalo Venetus* (n· 76). — Alius scribit: Canone XIV ad finem dicatur: , pri- D matum directo et immediato ab oo accepisse/

Canone XV: nSi quis dixerit non esso... perpetuos successores, aut Romanum pontificem, utpote Petri in eodem primatu successorem, eisdem ac Petrum primatus praerogativis super universam ecelesinm iure divino non gaudere; anathema sit/

Canone XVI in schemate addatur post verba *in universam ecclesiam:* PNon solum in rebus quae ad fidem ot mores, sed etiam in rebus quao ad disciplinam et regimen ecclesiae pertinent; aut hanc eius potestatem etc.u

[73αl·] *Zelli abbas S. Pauli de Urbe* (n° 20). —

i Pro *guaimi pontifices* edita habent *episcopi,* perperam l(•maino.

› EdiU pro *immediatam* habent *npremam.*

‹ Nameroe 73 a et 73 b ipse addidi, nam quae feqnuntur. •nt par· num. 73 per errorem eibibebantnr in ĕditi

Ex iis quae dixit super capite XI, sic canonem XVI reformaret: nSi quis dixerit Romanum pontificem habere tantummodo officium inspectionis vel directionis, non autem plenam et supremam potestatem iurisdictionis *tam in rebus fidei et morum quam in iis quae ad disciplinam ac regimen ecclesiae pertinent,* aut hanc eius potestatem *episcopalem* non esse ordinariam ete/

[73 b.) *Cardinalis Pecci Perusinus cum aliis ut supra num.* 32 (n® 17). — Canoni XIV, ut consonet capiti XI, ad quod refertur, addendum esset: *immediate et directe* ante verbum *accepisse.*

74. *Gollmayr Gordiensis* (ne 36). — Postulat unus pater ut in canone XVI verba „aut hancl eius potestatem non esse ordinariam et immediatam in omnes et singulas ecclesias" omittantur.

75. *Ginoulhiac Gratianopolitanus* (n° 67). — Adnotat alius, dici in utroquo canone XV et XVI primatum potestatemque Romani pontificis esse *super universam ecclesiam, in universam ecclesiam,* quod novum eat, nec in anteactis conciliis invenitur. In concilio enim Constantiensi, ubi multa declarantur de supremi pontificis auctoritate, ct quidem a Martino V in aua bulla *Inter cunctas,* hacreseos suspecti sic interrogari debent: nUtrum credat quod papa canonice electus... sit successor beati Petri habens supremum auctoritatem1 *in ecclesia* Dei/ Sic in concilio Tridentino, ubi do casibus reservatis agitur (sesa. XIV, c. VII): „Undo merito pontificis maximi pro suprema potestate1 sibi *in ecclesia* tradita ctc/ Canone XVI bis vocibus BSi quis dixerit Romanum pontificem4l addendum esso putat „virtute primatus sibi a Christo concrediti non habere ete/

76. *Pelici Aquipendensis* (n° 38). — Alius reverendissimus pater unice animadvertendum censet propositiones in canonibus XIV, XV et XVI enuntiatas damnari ut erroneas aut haeresi proximas, non autem ut haereticas.

77. *Marguerye Augustodunensis cum aliis ul num.* 43 (n® 129). — Quoniam in decursu capitis XI non semel declaratur doctrinam in eo assertam de fide totam et integram e&se credendam: et aliunde nullus de infallibilitate summi pontificia canon proponitur, satius ducerent plures reverendissimi patres, ut tres altati canones praetermitterentur, et in omnibus ad primatum sanctae sedis apostolicao spectantibus servaretur doctrinalis Florentini concilii forma, de qua, attentis circumstantiis, dici potest, quod et attinget ad finem fortiter et disponet omnia suaviter.

78. *Beckmann Osnabrugensis* (n“ 110). — Alius scribit- rCaput XI et canon XVI schematis de ecclesia Christi ob potestatem *ordinariam et immediatam* summo pontifici ibi vindicatam mihi non placent, quia facile ita possunt intelligi. ut episcopi vel eorum iura nimis reducantur/

79. *Haynald Colocensis cum aliis ut num.* 11 (n" 119). — Alius addit: Canon XVI sic reformetur: rSi quis dixerit, Romanum pontificem habere tantummodo officium inspectionis vel directionis, non autem plenam ot supremam potestatem Jurisdictionis in univorsam ac in omnes ct singulas ecclesias; anathema sit.“

80. *Melchers Coloniensis* (n· 120). — Censet alius: In canone hoc ponendum esse post verbum irnme*diatam:* „aut eandem primitialem potestatem contradicere episcoporum jurisdictioni ordinariae et immediatae; anathema sit/

81. *Forwerk Leontopolitanus* (n· 133). — Alias

l Aorc ed.

* *pctfsi^icm* ed.

’ *auctoritate* ed.

quoad caput XI et canones XIV, XV et XVI[1] iis omnibns[3] accedit, quae α reverendissimo patre de Dinkel, episcopo Augustano[3], scripto tradita eunt[4].

82. *Vitezich Veglensis et Dubocorich Pharensis* (n® 3). — Alii duo reverendissimi patres aiunt: Elocutio canonis XIV clarior evaderet, si ita procederet: nSi quis dixerit beatum Petrum apostolum non esse constitutura a Christo Domino apostolorum ete/ Item quoque canon XVI: rSi quis dixerit Romanum pontificem non habere plenam" omittendo cetera, quae in successiva definitione plenissimo continentur. Item in eodem canone post verba eSi quis dixerit potestatem ĕcclesiasticam· possent adiungi verba runivcrsalem et independentem".

83. *Zunnui Casula Vzellensis* (n° 16). — Alius reverendissimus pater dicit: In canonibus capiti XI adnexis non omnes, ncc expresse condemnati sunt errores adversantes doctrinam in hoc capite expositam. Hinc novo hoc ordino canones disponeret, β Canones XIV et XV, prout in schemate; dein canon XVI: rSi quis dixerit nihil vetare quominus alicuius generalis concilii sententia, aut universorum populorum facto, aut aliqnorum, vel etiam omnium civilium guberniorum directo ve) indirecto consensu aut vi, summus pontificatus a Romano pontifice atque ab urbe Roma ad alium cuioacumque gradus aut dignitatis in ecclesiastica hiérarchie episcopum, aliamquo civitatem transferatur, aut transferri possit; anathema rit/

Canon XVII idem ac ille qui in schemate est XVI.

Canon XVIII: pSi quis dixerit licere ab iudiciis et sententiis Romani pontificis appellare vel recurrere ad futurum generale concilium, tamquam ad auctoritatem Romano pontifice superiorem, aut non pertinere ad solum pontificem Romanum concilia ©ecumenica convocare, eis per se vel per legatos praesidere, caque confirmare; aut saecularibus pote-C statibus, regia etiam et[5] imperiali dignitate fulgentibus, ius esse generalia concilia directe vel indirecte impediendi, vel aliquo modo interveniendi circa ea, quae eadem concilia respiciunt, sine expressa summi pontificis licentia, vel ultra eiusdem licentiae limites; anathema sii/

Canon XIX: „Si quis dixerit civilem potestatem posso impedire quocumque motivo, aut praetextu quominus sacrorum antistites, et fideles populi cum Romano pontifice, et legitimis propriis pastoribus libere ac mutuo communicent; aut ea, quae ab apostolica sede, vel eius auctoritate ad regimen universalis ecclesiae, vel singulae c̆uiusque constituuntur, vim ac valorem non habere, vel exeqtrf>lk»ni mandari non posse, nisi potestatis saecu-ȷari. placito confirmentur, aut muniantur, etiamsi ex motivo subditorum, vel ecclesiae protectionis id fieri dicatur; anathema sit/

84. *Gu>erry Danabensis* (n® 64). — Alius reverendissimus pater in canone XVI vellet ut voces or-

[1] *et canones—XVI* oa. ed.

[1] omnibus oca. ed.

[•] Vide supra sub num. 1.

[4] Horas verberas loco habebatur in editi»: *quae episcopus ¡¿xmiapoliianus luptrioribus patribus risa eunt,* nqlla plane sententia.

[•] *euiuscumque* ed.

adversionis factae ab ipso io caput XI[1]. Insuper praefatis canonibus alios duos canones adiungit nd evitandam explicitant declarationem Infallibilitatis summi pontificis.

Canon XVII: wSi quis dixerit ordinariam, quam habent episcopi iuriadictionem in ecclesiam, ad cuius regimen α Spiritu sancto positi sunt, non esse Romano[3] pontifici tamquam supremo hierarchic subiectam ; anathema sit/

Canon XVIII: w6i quis dixerit iudiciis Romani pontificis in rebus fidei ot morum universam ecclesiam spectantibus, tamquam errori obnoxiis, assensum verum ct internum non deberi, aut ab eius sententiis ad futurum generale concilium[3] licite appellari posse; anathema eit/

85. *Amat Montereyensis et Angelorum* (n 65). — Alios rererendissimus pater, suppresso decreto do infallibilitate summi pontificis, vult tantum ut poat canonem XVI sequentes duo addantur canones:

XVII. „Si quis dixerit, ordinariam, quam habent episcopi iurisdictionem io ecclesiam, ad cuius regimen a Spiritu sancto positi sunt, non esse Romano pontifici tamquam supremo hierarchae subiecUm (aut subordinatam); anathema sit/

XVIII. „Si quis dixerit iudiciis Romani pontificis in rebus fidoi ct morum universam ecclesiam spectantibus, Umquam errori obnoxiis, assensum non deberi, aut ab eius sententiis ad futurum generale concilium licite appellari posse; anathema sit/

86. *Conde y Carral Zamorensis in Hispania* (n® 60). — Alius reverendissimus pater inquit: In fine canonisXVI adderem: „aut fideles non obstringi vera eidem obediencia, cum definit quae ad fidem et mores pertinent, haud requisito praecedente aut subséquente episcoporum consensu; sive cnm praecipit quidquid ad regimen ecclesiarum spectat,[tt]

87. *Mariotti Feretranus* (n® 112). — Alii reverendissimo patri in canone XV pars altera immutanda videtur, ct alterutra ex sequentibus formulis substituenda: „aut Romanum pontificem beato Petro in Romano episcopatu succedentem, eidem iure divino in eodem primatu non succedere,· vel: raut Romanum pontificem non case legitimum beati Petri successorem, ideoque iure divino non habere primatum in ecclesia/ Huius vero additionis ratio est, quia duo concurrere debuerunt ut Romanus pontifex sit beati Petri successor in primatu: 1° voluntas Christi conferentis primatum beato Petro; 2® factum beati Petri, quo elegit sibi Romae episcopalem sedem. Ex his duobus primum constituit vere ius divinum; secundum vero non ita, sed fuit *conditio perpetuae successionis*

88. *Guidi Bononiensis cum Aprutino, Troiano* D *Neocastrensi et Dionysiensi* (n® 111). — Alii quinque reverendissimi patres io canone XVI verbis *in omnes et singulas ecclesias* haec alia addenda censent: retsi ab episcopis divinitus positi», et a pontifice in suae sollicitudinis partem vocatis immediate et iure ordinario regantur et gubernentur; anathema •it/

[1] Ct sapra num. Λ2.

[V] íimimo eü.

[3] *concilium generale* H.

XXπ.

SYNOPSIS ANALYTICA OBSERVATIONUM QUAE A PATRIBUS IN CAPUT ADDENDUM DECRETO DE ROMANI PONTIFICIS PRIMATU FACTAE FUERUNT.·

1. *Cardinalis Rauscher Vindobonensis* (η® 116). — Reverendissimus pater, qui primo loco ost, ita omnino disserit:

„Antequam gravissimam hanc quaestionem aggrediar, non abs re erit, id, de quo agatur, adeuratius determinare. Apud omnes catholicos constat, con-

• Hsram observationum autographa Isdem continentur voluminibus ac illarum quae in caput XI eiusdem schematia factae fuerast. CL supra, coi. Iu eu edendis auctorum nomina adontavi teitumque cum originalibus diiigeuUr contuli, quo emendationes ab auetoribns propositae accuratius in publicam prolirent lurrm

cilium, quod ecclesiam universum repraesentet, abe- z quo summo pontifice, qui ecclesiae caput est, nequo haberi ncque cogitari posse: quo erronea illa de conciliis universalibus doctrina evertitur. Porro omnes uno oro confitemur, sedem apostolicam fidei rathuliene lirmnmeutum esso inconcussum atquo decretis. quao do fido moribusquo edit, obedientiam veram praestandam esso. Attamen succeasori principis apostolorum otiam in iis, quae vi potestatis regiminis ipsi competentia praecipit, obediendum «st. ot nihilominus nem» est, qui affirmet, casum haberi non posse, quo quia ordinationibus eius licite refragvtur. Simili modo non quaeritur, an pontifici ex cathedra docenti obediendum sit, sed an nullus cogitari possit cusus, quo dubiis locum dare liceat? An necesso ait, quae summus pontifex apostolico munere fungens fideles edoceat, absque consensu ecclesiae quomodocumque demonstrato tanquam a Deo revelata, perinde fide Deo debita suscipere? B No hoc populo christiano credendum proponatur, difficultates supersunt, quao ut summa ndeurationo perpendantur et discutiantur, rei gravitas, animarum salus ct concilii oecumenici decus districto iubeL Me eis solvendis imparem hucusque fuissu candide fateor. Mei tamen erit α concilio universali decreta defendere. Rem eam credentibus probare, facile gratumque negotium est. Durior antistitum in Austria et Germania conditio. Cum id teneamus oportet, quod semper, quod ubique, quod ab omnibus creditum sit, demonstrandum erit, christianos semper implicita saltem tenuisse fide, successoribus sancti Petri divinitus collatum esse, ut quae apostolico munere fungentes do fide moribusque decernant, irrefragabile et ab omni proin errerò immune sit: unde fit, ut obiectiones ex certis historiae documentis desumine haud tanquam ad rem non spectantes dedinari possint, sed solvi debeant. In hac investigatione praevideant necesse est sana ratio et critices regulae ex eadem deductae. Subterfugio, quibus theologi non pauci in Honorii caussa usi sunt, derisui me exponerem. Sophismata adhibere et munero episcopali ct natura rei, quae in timore Domini pertractanda est, indignum mihi videtur: sed et prudentia ab artificiis hisce me prohibet Continua mihi cum fidei Christianae inimicis pugna est, et his praecipuo armis utor, ut clare ipsis ostendam cos sibil contradicere ao perinde nescire quid loquantur. Hoc eis valde molestum esse ex responsionibus patet. Si nutem in quacunquo caussa probaro possent, mo nd artes eis exprobratas ipsum confugisse, triumphum agerent. Similis multurum uliorum episcoporum conditio est, et iden officii nostri pastoralis ratione iubemur nihil intactum relinquere. ut antequam pontificum summorum inerrandam fido certam esse declaretur, difficultates, Il quae nobis obstare videntur, summa diligentia examinentur.

Attamen asseritur revelatum esse Petri successoribus divinitus potestatem collatum esse do rebus fidei leges pro univorsa ecclesia ferendi: inde vero iusta ratiocinatione inferri illis decretis falsum subesse non posfrc: opinionem igitur, quae hlinc infallibilitntcm neget, merito errorem dici ct quidern errorem haeresi proximum. line autem demonstratione id, quod probandum est, ut iamiam probatum supponitur. Quodsi fidelibus ut a Deo rovelatum tenendum esset, summos pontifices potestatem accepisse de fido moribusquo leges ferendi, quos absque ulla exceptione sive dubitatione tanquam credendorum et agendorum regulam sequi deberent, manifestum profecto foret opinionem pontificum infallibilitatem negantem a recta fido alienam esse; sed circa id ipsum an hanc potestatem divinitus acceperint, quaestio versatur.

Spiritui sancto facillimum fuisset, apostolis fidei expositionem inspirare, cunctis, quibuscum ecclesiae saeculorum decursu confligendum erat, erroribus expressis verbis occurrere: nam cum eo composita celeberrimorum ecclesiae doctorum sapientia tanquam stilla situlae ct quasi momentum staterae reputanda est, omnesque conciliorum definitiones patrumque explicationes pulcherrimo ordine clarissime compositas nobis a principio revelare potuisset. Tunc Ario, Nestorio, Eutycheti sacrorum antistites scriptum Dei verbum exhibuissent atque dixissent: Vide ct lege; haec tibi credenda sunt, si christianos caso vis. Unus altorve a fide defecisset, sed disputandi inter christianos locus non fuisset In Domini pariter potestate erat, sancti Petri successoribus diem usque novissimum eam praebere Spiritus sancti assistentium, qua Petrus. Paulus et loannes muniti erant, atque hoc revelaro et praecipere: Quoties, cum apostolos meos in regnum meum assunsero, de credendorum vel diligendorum regula dubium exortum fuerit, ite ad successorem servi mei Petri, et quae vobis dixerit, non hominis sed Paracliti, quem ego misi vobis, effata erunt. Nonne haec iuxta humanum captum remedia errorum, qui in agro Domini pullulant, optima fuissent? His tamen praesidiis nos fulcire non placuit Domino, cuius misericordia exaltata est super omnia opera eius, viae autem eius imperscrutabilos sunt; ecclesiae suae opus potius imposuit, veritati revelatae in scriptis et sine scripto traditionibus apud eam depositae eas invenire ac stabilire expressiones, quao sensum rectum enuntiando et ab errorum corruptelis tuendo undequaquo sufficerent: quod etiam assistente eam C Spiritu sancto tabentibus saeculis exsecuta eat in ruinam et resurrectionem multorum inter gravissimas tentationes et aerumnas, quibus ex multis cordibus cogitationes revelatae sunt. Post tot et tantos labores, quae do fidei mysteriis christianos teneat oportet, omni ex parte declarata et definita sunt ita ut de eis error, quem dudum ab ecclesia reiectum ense manifestum non forot, vix emergere possit Errores, qui ecclesiam nunc, religionem christianam et vitae vere humanao fundamenta oppugnant, praeambuta fidei attinent et intima cuiusvis hominis conscientia ad eos confutandos testis citari debet.

Quaeritur igitur, quanam ratione ad hanc fidei dogmatum explicationem et definitionem perventum sit? Praesidebat ei, qui in monte universos apostolos inssit: Euntes doceto omnes gentes! et universis pariter promisit: Ecce ego vobiscum sum usquo ad consummationem sacculi! Ipse omnia ita disposuit, ut ecclesia sponsa eius erroris contagione non inficeretur. Ad id obtinendum necessarium erat, ut fideles doctrinam, qua apostolos imbuit, edocerentur ct eam tanquam ab ipso propositam agnoscerent. Ut autem Dominus animas sanguine suo redemtas obstringere posset doctrinam aliquam tanquam ab ipso revelatam agnoscere ita ut eam rejicientes fidei Deo negatae rei essent, oportebat criterium indicare, cx quo homines bonae voluntatis certo colligere possent, doctrinam aliquam divinitus revelatam esse. An igitur iuxta lesu Christi voluntatem ct institutionem successore sancti Petri solo ot absque ceterorum apostolorum successoribus testimonium do fidoi deposito perbibente doctrina ab eo proposita ut a Deo revelata suscipienda et tenenda est; an ut christiania obligatio haec imponatur, testimonium ab aliorum apostolorum successoribus perhibitum accedat oportet?

1 *ipsi* add. codex orisrinaHs

Nemo dubitat, recte responsuro ad litterae sacras recurrendum ease; attamen sollicite simal inquirat Decesso eat, quonam aensa ecclesia ea, quae sancto Petro a Domino dicta sunt, indo a primis saeculis intellexerit. Nec admodum difficilis investigatio est Christianis nomine, quo ornantur, dignis nunquam non cordi erat, doctrinam salutis a Dei Filio acceptam intemeratam retinere ncc media ad eam conservandam et explicandam adhibita delitescunt, iQimo hunc in finem instituta sunt, quae sua natura notoria essent, In hisce considerandis recordemur necease est, rem non iis confici, quae nostra ex mente fieri debuissent, sed iis, quae reapse facta sunt; praeterea eloquia patrum de conditionibus, quibus expletis doctrina quaedam ut divinitus revelata suscipi debeat, accuratissimo examini subjicienda sunt.

Ecclesia Christi iam tempore sancti Ignatii, qui secundas post Petrum in cathedra Antiochena sedit, catholica appellata est, ut eam ubivis propagatam et ubique locorum eamdem esse significaretur. Ecclesiarum scilicet etiam remotissimarum de doctrina inter se consensio fidelibus aevi apostolico supparis securum erat pignus veritatem ab apostolis traditam illibatam se tenere; martyrum iam tempore sancti et invicti fidei nostrae patres in ea steterunt sententia, quam Vincendus Lirinensis notissimis illis verbis universa ecclesia approbante enuntiavit. Petrum, quem petram Christus ecclesiae suae constituit, in successoribus suis vivere, optime sciebant et ecclesiam Romanam primatum tenere sancti Ignarius et Irenaeus expressis verbis attestati sunt. Sancti Polycarpi epistola in conventibus sacris per Asiam legi solebat: quando igitur primorum saeculorum pontifices expedire iudicaverint fideles scriptis instruere, quis dubitet, quod reverenter excepta ct summi facta forent Attamen Deo vivae potias vocis oraculo quam libris mundum edocere placuit Duodecim apostolorum, in quos Spiritus sanctus descendit, septem scripti nihil nobis reliquerunt, valde brevem epistolam ludas, non admodum longam lacobus frater Domini composuit ct binae sancti Petri litterae 166 versas non excedunt. Etiam antiquissimi aevi pontifices parum scripserunt, sed verbo divino instantes erant et sanguinem suum pro Christo fuderunt Errores, qui ad eorum notitiam pervenere, damnaverunt, verum ot episcopi et concilia numerosa, quae secundo et tertio sacculo habita sunt, baereses, quibus traditionem apostolicam maculari contigit, reiecerunt et primae sedis totiusque ecclesiae consensu accedente doctrinae puritas unitasque conservata est

Postquam Licinio victo Constantinus omnem orbem Romanum imperio suo subiecerat, externus ecclesiae status per totum orbem Romanum immutatus est eodemque tempore haeresis Ariana fidem pacemque fidelium in Aegypto Asiaeque parte graviter perturbavit. Undo prima vice factum est, ut universi episcopi ad concilium, cuius sententia litem dirimeret, habendum invitarentur. Plurimi Nicaeae adfuerunt ot unius synodi ope ecclesiae-consensus plenissime probatus est: quod fidelium animos intime commovit. Ilaec auctoritatis conciliorum oecumonicorum initia. Tanquam testes infallibiles veritatis revelatae in ecclesia deposita atque supremam de rebus sacris constituendi potestatem habentes ab omnibus agnitao fuerunt. ' Absque pontifice Romano concilium universale haberi non posse, catholicis cunctis constabat; attamen non crediderunt summum pontificem a Deo accepisse potestatem docendi, qua concilia oecumenica superflua redderentur. Testantur id sancti Augustini et aliorum ecclesiae patrum eloquia, nec non siimmorum pontificum dicta et gesta. Decursu quatuor saeculorum, quibus opus orat ut recta do Trinitate et Incarnatione doctrina stabiliretur, multotics ad consensum ecclesiarum uti certum veritatis pignus provocatum est, neque pontifices Romani contradixerunt, sed eamdem potius sententiam nihil haesitantes professi sunt. Hoc ipsum durante schismate sub Hormisda pontifice composito Gelasius I fecit; cum enim non deessent, qui conquererentur, ecclesiae tantam scissionem absque iusta caussa illatam esse, epistola ad episcopos Dardaniae data principia, quae sancta sedes Aeacium condemnans secuta sit, adeurate exposuit ct ius ei vindicavit, rsynodi constitutum, quod universalis ecclesiae probavit assensus,* exequi et synodos tam confirmaro quam custodire. Dubium non est, eamdem fuisse sancti Hormisdac sententiam: etenim tam in agitationibus turbisque diuturnis, quibus ecclesia orientalis conquassata fuerat, quam in communionis restitutione agebatur de Cbalcedonensi definitione, ergo de doctrina, quae manifesto ecclesiae universalis consensu stabilita erat Ceterum sensum, quo formulare n subscribentibus intelligebatur, etiam lis de tribus capitulis exorta satis adumbrat: certe Vigilium neque Graeci neque Latini in rebus fidei infallibilem crediderunt

Prout sancta sedes semper orat petra, adversus quam portae inferi non praevaluerunt, et summi pontifices munus fratres suos confirmandi fideliter exeeuti sunt, ita tamen ut perpaucos ei defuisse facta testentur. Honorius non confirmavit fratres suos: nam de quaestione fidei, quae Orientem chrisrianum vehementer tunc adhuc movebat, de Incarnatione scilicet decretum emisit, quod emendatione summopere profecto indigebat et ad plurimos in novam tentationem inducendos multum contribuit. De sacramenti ordinis ministro erraverunt Stephanos III, Stephanos VII et Sergius III, Leo IX quoque vir sanctus, sed hae in re labis simoniaca? detestatione abreptus.

Concilii Lugdunensis II acta non habemus. Michael Palacologus per Gregoriani logothetam professionem fidei emisit, qua continetur: „Et sicut (Romanus pontifex) prae caeteris tenetur fidei veritatem defendere, sic et si quae de fide subortae fuerint quaestiones, suo debent iudicio definiri . Quod autem definitio, quam consensa ecclesiae nullo modo expresso irrefragabilis sit, haud exprimitur. Praeterea episcopi Graeci in litteris suis plurima quidem verba texunt; ubi autem ad inra primatus agnoscenda ventum est. pontifici id tuntum spondent: „nihil eorum denegamus, quao ante schisma praestabant patres nostri his, qui apostolicam regebant sedem, sed statim et nos attribuimus. | Leges et consuetudines ecclesiasticaa, quae saeculo nono vigebant, iurium primatus normam constituerunt. Gregorii X successores iteratis vicibus institerunt, ut episcopi Graeci professioni ab imperatore emissae accederent, eamque iureiurando confirmarent, sed declinabant id omnes, eliam Veccus patriarcha et alii, qui post Michaelis obitum se viros sincere catholicos exhibuerunt: nam contumelias, depositionem et carcerem pati quam ab unione deficere malebant. Antistites vero latini Lugduni congregati aderant quidem, cum imperatoris Graeci fidei professio legeretur, sed de eius tenore neque deliberationem habuerunt nequo decretum condiderunt. Constitutionum, quae Gregorius X concilio approbanto edidit, una tantum nd Graecorum caussam spectat, prima nempo: damnat enim et reprobat omnes, qui negare praesumserint, Spiritum sanctum aeternaliter ex Patre et Filio tanquam ex uno principio procedere. Praeterea si

lummi pontífices credidissent, in concilio Lugdunensi A decretum osso ipsos in rebus fidei ot inorum definiendis errare non posse, procul dubio in concilio Florentino exegissent, ut Graeci hoc ipsum confiterentur: quod nutem nequaquam factum est.

Maxima demum difficultas oritur ex Bonifacii VIII bulla *Unam sanctam.* Quodsi Bonifacius Vili in rebus fidei ot morum definiendis errare non potuit, obiectum decisionis pontificiae, ergo doctrina do potestatis ecclesiasticae nd civilem ratione divina ordinatione stabilita ot obligationibus indo emanantibus ut ✓erito n Deo revelata credenda est. Habentur nunc, qui ad difficultatem eludendam defendant cum nihil definire voluisse quam omnes homines obligatos esse pontificem Romanum ut caput ecclesiae a Christo constitutum agnoscere; attamen absurda est suppositio, cui haec asserentes innitantur oportet.

Paucis bis praecipuas innui difficultates, quae I; ex meo et multorum antistitum iudicio obstant, ne christianis fide Deo revolanti debita credendum proponatur, sancti Potri successores etiam absque ecclesiarum consensu quomodocunquc demonstrato in fidei ct morum rebus definiendis errare non posse. Tan tao rei condigna accuratione exponendae tempus non suppeditat; insuper eam, quao maximo desideranda foret, antistitum concordiam scriptis praeparari quidem non autem ad finem perduci posse existimo. Igitur necessarias censeo collationes, quaa epistola 131 huius mensis die ad eminentissimos praesides data cum nonnullis variarum nationum patribus multorum nomine postulavi. Morae impatientes coram Deo perpendant quaestionem versari circa decreta, quae cum retractari non possint, usque ad finem mundi duratura sint Hominibus notum est, me nihil quod in me esset, omisisse, ut apostolicae sedi obedientia ei debita ab omnibus praeC stetur; Deus scit, animum meum refugere a difficultatibus, quae definitioni α tot antistitibus desideratae obstare mihi videntur, asserendis et explicandis, sed no ea silentio premam, impedit pastorale, quo gregi meo obstringor, officium. A sapientioribus meliora edoceri paratus sum; attamen haud fiat, ut in concilio oecumenico diligentissima decernendorum consideratio et inquisitio declinetur!|*

2. *Ketteler Mogunhnus* (n® 22). — Reverendissimus pater, qui secundo loco est. ita disserit:

1° Generatim mea facio principia capitis XI; mallem tamen, ut integrum caput reformetur ad sensum libelli mei *De sancta ecclesia catholica,* quem nuper oxhibui8; 2® propono, ut schema novum removeatur; 3® pro casu emergente postulo Scripturarum, traditionis ct omnium historiae ecclesiasticae monumentorum huc pertinentium discussionem, omnibus numeris absolutam; 4® denique postulo pro D decreto definitivo moralem patrum unanimitatem.

Rationes.

Ad 1.·· Omnia longe simplicius, clarius et aptius, ideoque etiam efficacius dici posse. Dicendi modum in hoc schemate adhibitum sinistras ot erroneas interpretationes provocare.

Ad 2.·· Definitionem *a)* iusto fundamento destitui, *b)* plurimum nocivam esse, *c)* speratum effectum non habituram.

Ad 3.®“ Non sufficere, hanc doctrinam alacri animo amplecti, sod necessarium esse, ut patres concilii rationem de ea sibi reddantur accuratissimam.

Ad 4.·· Nulla affertur huius postulati ratio, sed pro veri nominis crimine contra ecclesiam patrato habetur, si definitio alio modo fiat.

3. *Dinkel Augustanus Vindelicorum cum Scherr Monacensi et Deinlein Bambergensi* (n® 74). — Reverendissimus pater, qui tertio loco est, accedit ad sententiam reverendissimi putria qui secundo loco disseruit.

4. *Forster Wratislaciensis* (n® 77). — Reverendissimus pater, qui quarto loco eat, ex conscientiae suae persuasione ot quidem pro bono universalia ecclesiae compellitur ad talem definitionem omnimode dissuadendam hiace ex causia:

a) Quia eiusmodi definitio inutilia est, quoniam in praxi ab ecclesia usitata nihil immutatur aut melioratur, cum aanctao aedis apoatolicae decretis et definitionibus in rebus fidei et morum hucusque omnimoda et sincera obedientia incunctanter fuerit praestita, quae quidem obedientia non fuit unquam maior aut pronior quam praesenti tempore, quo, sicut antea forsan nunquam, omnes totius orbis episcopi cum sancta sodo apostolica, quam firmiter fideliterque amplectuntur, intime sunt coniuncti.

b) Quia eiusmodi definitio est nociva, quippe quae in omnibus fere terris ot dioecesibus adeo iam excitaverit animos atque commoverit, ut plurimorum fidelium a sancta ecclesia catholica defectio vehe<menter sit timenda. Sanctae vero matris ecclesiae, quae unamquamque animam diligit, sicuti mater filium unigenitum, id etiam occumbit officii, ut talia pericula, quamdiu fieri potest, caveat, imminentia vero declinat.

c) Quia eiusmodi definitione innumera christifidelium corda sanctissimo patri, quem hucusque flagranti prorsus amplectebantur amore, alienantur, quorum si erga sanctam ecclesiam confidentia concussa fuerit, conatibus periculosis patriarchales nationalesve inducendi et instituendi ecclesias (qui etiam proh dolor! in *theologorum guorundam* deliciis sunt et desideriis) nova praebentur fomenta.

d) Quia per eiusmodi definitionem iis, qui opinantur vel potius somniantur, in ecclesia catholica omnium fidelium mentes quasi catenis iacere vinctas omnemque inquirendi libertatem penitus supprimi, id quod protestantes necnon catholici quidam non bene contenti tam libenter solent calumniari, nova praestatur novarum querelarum causa, et materia.

e) Quia per eiusmodi definitionem acatholicis, inter quos haud pauci iiquo optimi hisco praesertim temporibus firmum fidei fundamentum desiderant, ad ecclesiam reditus redditur difficilis, immo impossibilis.

f) Quia per eiusmodi definitionem orientales uniti multifariis iisque delicatis traduntur seductionibus, quibus timendum est no ad deficiendum ab ecclesia forsan permoveantur, ideoque ad vinculum illud, quo adhuc ecclesiao uniuntur, diorumpendum perducantur.

9) Quia per eiusmodi definitionem ecclesiam inter et saccularia gubernia relatio pluribus adhuc maioribusque implicatur difficultatibus. Illa enim gubernia fere omnia erga ecclesiam quavis destituuntur benevolentia; nequo dubium est, quin episcopi in sacro suo munero fungendo inquo ecclesiae iuribus strenuo defendendis impediantur deinceps et coerceantur vexationibus paene intolerabilibus.

A) Quia definitio doctrinae de infallibilitate Romani pontificis valde difficilis est propter difficultates et dogmaticas et historicas, ad quas confutandas superandasque, etiamsi res alioquin bene procedant, longo temporie spatio opus est multisque scientificis studiis; quare priora concilia ab bocce dogmate definiendo semper destiterunt

Sin autem nihilominus haec definitio decreta fuerit, instantissime postulandum, quemadmodum iam ab episcopis quibusdam Fuldae congregatis

es

i Immo *1Í. Ct.* supra, eoi. 705f. num. *9.*

• flabetur supra, col. 883-7

petitam fueritl, ut, priusquam procedatur ad do-a fioieodum, diligentissima huius roi inquisitio adhibeatur.

Tandem idem reverendissimus pater summa cum reverentia iterum precatur, ut in hocco concilio Vaticano definitiones in rebus fidei non tam nomericam, quam moralem sequantur votorum maioritatem, ßicuti semper factum esso constat in prioribus synodis oecumenicis.

5. *Cardinalis Schwarzenberg Pragensis* (n° SO). — Alius reverendissimus pater accedit ad sententiam patris, qui tertio loco fuit'

6. *Eberhard Trerirensis* (n S3). — Reverendissimus alius pater ita disserit:

¿Quamvis ego ipse sententiam de infaliibiiitate Romani pontificis ut fidei proximam agnoscam atque ut agendi rationem normamque semper secutus sim et sequar et ut ii. qui curae meae subditi sunt, eam sequantur, mihi summopere cordi sit: nihilominus gravissimas dubitationes ratione propositae nobis dogmaticae definitionis exprimere conscientia mea cogor:

1· Huiusmodi dogmaticam definitionem necessariam indicare non possum. Catholici passim, paene sine exceptione, summa devotione, sincerissimo amore cum sanctissimo patre nostro et sancta sede apostolica coniuncti sunt hoc tempore magis quam per plurima fortasse saecula ƥraeterlapsa catholici parati sunt ad vere et plene4 obediendum non solum decretis in rebus fidei et morum a sancta sede emissis sine ulla practica distinctione, sino ulla quaestione, utrum ‚e cathedral vel ‚pro ǎuctoritate emissa sint nec no; sed excipiunt catholici etiam summa reverentia et obedientia decreta cuiuscumque generis o sacris congregationibus curiae Romanae emissa. Vellent quidem ii ipsi, qui agitationem et exacerbationem qoandam nuperrime (tandem primi, ut notissimum est, excitarunt, nunc ox agitatione hac necessitatem definitionis dogmaticae demonstrare. Sic facile possent, qui vellent, consilio et cogitate dogmaticas definitiones ĕ conciliis evocaro. Nunc adhuc facillimum esset agitationi causam subtrahere et tranquillitatem revocare. Est autem norma a patribus nostris et α conciliis sancita, ut eao tantum definitiones dogmaticae emittantur, quas urgens necessitas expostulaverit.

2 Etiam emissa hac, quam schema continet, dogmatica definitione subterfugia et causae simulatae iis, qui malae voluntatis sunt, non deerunt. Disceptabunt, num papa, personaliter infallibilis, etiam personaliter ipse per se exempli gratia librum hunc vel illum damnatum integrum legerit, linguam eius bene intellexerit; num papa personaliter hanc vol illam dogmaticam quaestionem perlustraverit; j num ‚pro ǎuctoritate (ut schema dicit) definierit, num ‚supremi omnium Christianorum doctoris mu‟nere revera functus fuerit; num ad hoo vel illud speciale obiectum infallibilitos extendatur etc, etc.

3· In multis regionibus doctrina de infaliibiiitate papae populo christiano paene aut prorsus ignota hucusque est. In permultis catechismis pro pueris, pro popnlo conditis, immo etiam in ipso catechismo Romano *pro parochis* a sancto Pio V ex decreto concilii Tridentini edito haec doctrina non legitur.

In controversiis cum haereticis nostri temporia fere semper id solum asserebatur, id urgebatur: catholicos obligatos esse ad ea credenda, quao infallibilis ecclesia credenda proponit. Et cum saepenumoro Lutherani. Calviniani, alii opponerent, catholicos obligatos esse ad id etiam, ut soli pontifici Romano docenti credant, haec haereticorum assertio passim ut calumnia verbis et scriptis tractabatur. Itaquo non sunt satis *praeparatae* mentes, non sunt *praeparata* corda ad excipiendam hanc dogmaticam definitionem in multis regionibus, in magnis dioecesibus. Tempus saltem concedi deboret, quo fideles ad excipiendam definitionem praepararentur. Hoc temporo non concesso, magnae et luctuosÌMÌmao animarum et rerum perturbationes, quantum humana fragilitas nosae sinit, praevideri possunt. Haeretici exempli gratia in Germania iam speculantur, non timent (ut multi vane putant) hanc definitionem, sed (quantum ego quidem observaro potui) malevolentissimi eam et catholicorum perturbationes subséquentes expectant, et quasi communi signo dato agent in perniciem infirmorum catholicorum. Multi catholicorum, semieruditi ut ita dicam, qui multa legerunt sed in fide non satis fundati sunt, hoc indifferentismi tempore infallibilitatem Romani ƥontifici non excipient cordo credentes, attamen in ecclesia remanebunt ad ipsius ecclesiae magnum detrimentum.

4® Adducuntur contra hanc dogmaticam definitionem difficultates e ƒacti historiae ecclesiasticae, e dictis patrum et conciliorum, e collocatione, dignitate, functione conciliorum oecumenicorum in sancta Dei ecclesia ortae. Est revera res gravissima et dolorosissima episcopis, abscindere membra n corpore ecclesiae et (quod tremendum!) a spe salutis aeternae. Necessarium est, ut priusquam hoc officium episcopi in se suscipiant, hac senae difficultates in congregationibus *theologorum* expendantur, rationes pro et contra sine partium studio, immo sine ira ct studio funditus eruantur et ponderentur, ut fontes difficultatum adeantur et o fontibus solutiones *verae* et efficaces hauriantur, quod ab episcopis in congregationibus generalibus concilii fieri omnino non potest.

5® Attendendum demum eat, quod decisiones in rebus fidei ab omnibus conciliis occumenicis hucusque habitis, *ne uno guidem* concilio excepto, non simplici votorum maioritate, sed unanimi (saepe absolute, semper moraliter) patrum consensu fiictae sunt. Ut haec norma ab omnibus sacris conciliis sancita in nostro Vaticano sarta tecta maneat, non postulo, quia non dubito, quin ŏbservetur.

7. *Fürslenberg Oiomucensis* (ηβ 88). — Accedit alius reverendissimus pater, qui ita disserit:

«‚Ut mentem meam candide nperiam, nil haesitans censeo, nullum omnino de hoc argumento edendum esse in praesenti synodo decretum, nnllum plane novum fidei ingum imponendum.

Primo quidem hucusque mihi minime persuadere potui doctrinam hanc de personali Romani pontificis infaliibiiitate, talibus universitatisl, antiquitatis ot consensionis2 argumentis innixam, esse, ut illam cum securitate omnibus numeris absolutae ceu verum ct proprium fidei catholicae depositum depraedicari liceat. ‚In ipsa nimirum catholica ecclesia, monente Vincendo Lirinensi *(Commonitorium,* cap. 3) magnopere curandum est, ut id teneamus, quod ubique, quod semper, quod ab omnibus creditum ĕst. IIac profecto certissima fidei regula ductis patribus in sacrosancto concilio Tridentino

1 Litteris nimirum die 4 m plembrii 1869 datis, quae habentur in *Collectione Lacenti,* LVT1, coL UW5.

▮ *sicut* ed.

1 Haec quidem scripta sunt die 17 mnrtii 1870; vide tamen paolo Inferra· «ab num. 0 proprias Illius antistitis obiervationes dis 23 d artii scriptas.

‹ *plane* ed.

* α ed.

' *universalitatis* ed.

' Cf. Commonitorium Vlncentli LirfaensU, cap. 3.

congregatis, cum hanc quoquo do inerrantia summi a pontificis materiam matura deliberatione ponderavi, nullam de oadom ro definitionem dogmaticam, nullum odere decretum in Spiritu sancto risum est. Quantum porro ponderis unanimi patrum in synodis congregatorum consensui tribuendum sit, felicis memorise summus pontifex Pius papa IV luculentissimo testatus eat, cum quippe praesidentes in synodo praefata legatos suos monuerit, no deficiente unanimi patrum consensu neque do potestate Romani pontificis quaepiam statuantur.

Secundo. Praesens in hac sacra synodo, ut ex munere episcopali verum et iustum fidei testimonium perhibeam, coram Deo et synodi patribus salva conscientia non possum contestari, doctrinam in additamento de Romani pontificis infaliibiiitate propositam obiectum esso vigentis in amplissima mea archidioecosi universalis fidei, adeo ut in hae professionu ot clerus et populus mihi concreditus conveniat. E contrario potius de luctuosissimis sequelis o dogmatica huius argumenti definitione pro ro catholica in Moravia eventuris intime persuasus contremisco, praovidons, ut plurimi fideles novelli dogmatis inductione non tantum gravissimum scandalum patiantur, sed apertissimo etiam circa fidem naufragio exponantur. Haud temere enim vereor, ne resuscitati in Bohemia proh dolor! hisco diebus Ilussitismi asseclae, qui usquemodo quidem in vicino Moravorum fideli populo suas politicas tantum doctrinas destructivas propagare coi. tur, passim, ut in Bohemia nunc iam tentare non erubescunt, otiam in Moravia omnia moveant, ut coetus catholicos in perniciosi schismatis abyssum seducant Acatholicorum vero plurimi in coetibus fidelium disperai a pio redeundi ad ecclesiam proposito avertuntur. Et prout minime sperandum est, fore ut constituto de infaliibiiitate papae decreto synodali levior paretur schismaticis in Oriento reditus ad ecclesiam romano-catholicam ; ita speciatim in finitima meac archidioeccsi Oaliciae provincia, cuius relationes et indigentiae religiosae mihi bene compertae sunt, summo exponentur periculo Graeci uniti, redeundi in vias calamitosi schismatis.

Ne alia et plura in specio commemorem argumenta et iam ab aliis omni cum scientia ot pietato exposita repetam,quae omnino dissuadent, ut dogmatica condatur definitio do inerrantia summi pontificis, provoco tantummodo ad animadversiones historico-dogmaticas, quas do hac materia duo patres (89, 116a) sacro concilio exhibuerunt, quibus totus adstipulari non dubito, prout quoquo illis, et tantum illis animadversionum ab alio patrol exhibitarum consentio argumentis, quibus commonstrare nititur, minimo osso opportunum, ut dogmaticum de infallibilitate summi pontificis sanciatur decretum/

8. *Hefele Rottenburgensis* (n® b9). — Alius reverendissimus pator scripsit;

rI. Iis omnibus, quao a) contra *opportunitatem* delarationis illius ct do gravibus *periculis* et *damnis* ecclesiae indo orituris, et *b)* do necessitate consensus unanimis seu moraliter unanimis patrum, si do rebus fidoi definiendis agitur, ab alio Patre sub numero secundo4 animadversionibus suis ad hoc schema tam egregie et ingenue dicta sunt, ex intimo corde accedo.

Sed ot alia quaedam addere conscientia cogor. Etsi enim *a)* quaestioni de opportunitate nulla ratio esset habenda, simulque *b)* quodsi pericula et damna ecclesiae minime essent timenda — sed proh dolor! revera maxima sunt et maximi facienda, — attamen a declaratione infallibilitatis papae abstinendam esset, ex sequentibus causis:

I0 Prae cunctis ciusmodi declaratione caput a corporo, papa ab ecclesia, praesertim a magisterio seiungitur, et si primarius error gallicanorum in eo constitit, quod in cogitationibus suis ecclesiam a papa separaverint eamque huic opposuerint, simili modo etiam in schemate nostro papa a magisterio et ab ecclesia seiungitur eiquo quodammodo opponitur. Nos autem catholici, ut credo, nec ecclesiam tine papa, nec papam sino ecclesia cogitare possumos.

2° In capite IX schematis rfe *ecclesia* merito docetur, *magisterium* ecclesiasticum *subiectum* esse infallibilitatis, in novo illo schemate nostro autem aliud subiectum infallibilitatis nobis proponitur, singularis nempe persona papae. Sed nullibi ad difficultates tollendas docetur, quomodo haec duo subiecta copulari possint, quare unum alterum non excludat, non superfluum reddat etc.

3° Testimonia illa *biblica,* quao pro infallibilitate papae afferri solent, meo iudicio aut infallibilitatem *magisterii,* aut *primatum,* non vero *infallibilitatem primatis* testantur. Infallibilitas *magisterii* directe in sacra Scriptura asseritur, infallibility *papae,* autem nullibi, nec apud Luc. XXII, 32 directe et indicativo modo exprimitur.

4® *Patrum* testimonia, quae do infaliibiiitate *ecclesiae* (in toto), aut do infaliibiiitate ecclesiae *Romanae* (in specie) nut nonnisi de *primatu* Romani pontificis agunt, arte quadam non laudabili a multi pro *infaliibiiitate singularis personae* Romani pontificis producuntur. Ut brevi dicam: doctrina de infallibilitatc Romani pontificis nec in Scriptura sacra, nec in traditione ecclesiastica fundata mihi videtur.

6° Immo contrariam, ni fallor, Christiana antiquitas tenuit doctrinam, et non pauca dubia contra declarationem novi dogmatis ex historia ecclesiastica et ex dictis sanctorum patnim emergunt, *a)* Si in veteri ecclesia contentiones et dubia de fide orta erant, *prolatis atque collatis veterum magistrorum concordantibus sibimet sententiis* Iis componebatur, ut Vincentius Lirinensis in Commonitorio c. 39 testatur. Praesertim requirebatur, quid in *apostolicis* ecclesiis: Romana, Alexandrina, Antiochena etc. de ea ro semper creditum fuerit, et requisitione hac instituta id, *.quod ubique, quod semper, quod ab omnibus* creditum eratl, decisione et declaratione dogmatica fidelibus tenendum proponebatur. Nomo unquam veterum cogitavit, infallibilem alicuius controversiae decisionem *breriori ria* apud singularem aliquam personam osse quaerendam: o contrario Vincentius Lirinensis dicit (loc. cit. cap. 3): *Sequamur universitatem, antiquitatem, con sensionem. b)* Celeberrima sancti Loonie l epistola ad Flavianum, in concilio oecumenieo IV praelecta, non *ideo* ab omnibus subito recepta est ot approbata, quia ab infallibili papa processisset, sed quia doctrinam apostolica™ contineret Ceterum in secunda sessione huius concilii episcopi Palaestinae ot Illyrici dubia quaedam contra orthodoxiam huius epistolae moverunt eiquo non antea subscripserunt, priusquam illa dubia per explicationem epistolae sublata ct dissipata erant. Quaero, num *principaliter* infallibilitatem patres illi praesumpserint? c) Dogmatica epistola Agnthonis papae in concilio oecumenieo VI praelecta, num cum doctrina patrum concordaret, in sessione Vili diiudicata. et tunc domum approbata est. *d)* Varia ot sibi invicem contraria indicta et decreta dogmatica λ igilii papao in rausa trium capitulorum, nec minus *e)* varia et sibi invisero con-

› *lueuleniistimie* ed

’ Duobus istis numeris designantur cardinalis de Rau«cher et episcnpne Rotteaburgenai·, quorum sententiae exhibentur in hac synopsi sub numeris i et 8.

▪ Scilicet episcopo Mogualiao. Vide supra sub num. 2.

‹ Laudat episcopum Mogunliunm. caia· animadversiones supra sub illo nomerò relatae snnL

traria iudicia et declarationes plurium paparum de *calore* ordinationum illicitarum, praesertim in causis Formosi et Photii infallibilitati papali contradicere videntur; similiter *f)* tota historia Honorii papae et eius diiudicatio et condemnatio a concilio oecumenico VI multa ct magna in hac re dubia movere et excitare poterit *g)* Varia autem patrum, tum latinorum tum graecorum, dicta, quae infullibilitati illi minime favent, omnibus nota sunt

flII. Quod denique formulam illam in concilio oecumenico Vili a patribus subscriptam ct in schemate nostro (pag. 2) [701 D is] laudatam attinet, ea Ie non *Hormisdae,* sed *Adriani papae II* erat, etsi Adrianos nonnulla verba Hormisdae, sed eius nomine tecto, mutuatus sit. Loquitur haec formula inter olia de Photio, dc papa Nicolao I ct aliis viris saeculi IX, qui plus quam trecentis annis post Hormisdam vixerunt (Hormisdas enim iam a 523 mortuus est). 2e Formulae illi omnes Graeci epi- B scopi, qui antea a partibus Photii steterant, subscribere debuenint, antequam ad concilium admitterentur. Sed postea cos poonituit subscripsisse et subscriptionis chartam furati sunt. Num eiusmodi subscriptio magnam vim probativam pro infallibilitate papae habeat, ħescio. ł

9. *Cardinalis Schwarzenberg Pragensis secundo*l (n®80). — Ita statuit alius reverendissimas pator:

„Decretum, quod concilio definiendum proponitur, rivo rei argumentum, sive gravissimas ecclesiae et temporis necessitates, sive formulam propositam considero, omnino et penitus deserendum atque removendum censere cogor officio muneris mei coram Deo et Domino lesu Christo, qui indicaturus est vivos et mortuos.

„1. Ut aliquid fido divina credendum proponi atquo iniungi possit, constet neccsse est, illud vel in sacris litteris vel in constanti et divina ecclesiae c traditione, patrum praesertim testimoniis vel saltem ecclesiae factis et praxi ceu revelatum, a Christo s&nctoquo Spiritu profectum monstrari. Non enim domini sacri sermonis, sed ministri Petrus ct apostoli eorumque successores constituti fuerunt.

Iam vero doctrina, sicut proponitur, Romanum pontificem absque episcopis (de his enim ne verbum quidem dicitur) in rebus fidei et morum definiendis erraro non posse, hos proprietates, quae ad dogma definiendum requiruntur, non habet: neque in sacris litteris, neque in divina ecclesiae traditione ita exhibetur, sicut ad definitionem dogmaticam indubie exigitur.

Loci *sacrae Scripturae,* qui in schemato adfcruntur, et plures alii, qui in hanc rem adferri solent, a catholicis et celeberrimis exegetis ad primatum quidem Romani pontificis demonstrandum stricte et vero adhibentur, non excepto ipso primatu doctrinae, sed ad infallibilitatem eius, ail solus docet, comprobandam minus sufficiunt, prout revera α non paucis et probatis inteqiretibus non do infallibilitate summorum pontificum exponuntur. Exempli gratia ipso Bellarminus *(De summo pontifice,* lib. IV, c. 2) verba: *Rogavi pro te, ut non deficiat fides tua,* de privilegio apostolo Petro impetrato, quod ad successores transiisse dubitat vel asserere non audet, intelligcndum osso ccnsot.

Testimonia sanctorum patrum efficacissimo quidem Romani pontificis primatum otiam in fidei •quaestionibus, supremam auctoritatem sanctae sedis in controversiis fidei, porro amplissimam Romanae ecclesiae praerogativam in fidei puritate servanda tuentur: nst infallibilitatom papae, quam vocant personalem, vel absque episcoporum concursu, non docent. Tenebant enim Christi verbum omnibus apostolis dictum: Ecco ego *robiscutn* sum (in docendis gentibus) usque ad consummationem saeculi.

Doctrina et praxis ecclesiae, atque ipsorum pontificum, ea nun fuit, ut fidei salutaris doctrina in nolo Petrino magisterio custodita crederetur, et sino erroris labe haurienda secure confideretur, sed potius in Petro-apostolico magisterio, id est summi pontificis cum episcopis couiuncti. Episcoporum auctoritas summi pontificis sententiam uut praeibat aut sequebatur: fulcrum fidei agnoscebatur mutuum euo. Id in ipsii locis, qui in schemate ad feruntur, edicitur, si verba non manca, sed pleno allata fuissent. Indecorum est. testimoniis inniti detruncati *Ilormisdas* papa in loco citato pariter haec habet. , Prima salus rectae fidei regulam custodire ut a *patrum* traditione nullatenus d«carae. (Iuxta Bnronium.) [Mansi. XVI. *27* D.|

Quod fidei confessionem attinet, n Graecis in concilio Lugdunensi II prolatam, duo ex verbis citatis eruuntor: primum, quod ecclesia Romana debeat *prae ceteris* fidem defendere, altorum, quod suburtae do fido ğuaestione suo debeant iudiciu *definiri* vel terminari. Iam vero baco duo enuntiantur tanquam consectaria vel applicationes principii, quod anteponitur et sic audit: */deni primatus,* vel ut posteu dicitur, *plenitudinis potestatis.* Hisce positis ipsa confessio Graecorum explicat, quomodo hacc plenitudinis potestas ad Romanam ecclesiam *consistat,* vel immobilis ct irrefragabilis ait, dicens: , Ad hanc autem *sic* potestatis plenitudo *consistit, quod* ecclesias ceteras ad partem sollicitudinis ădmittit Haec verba quae ad praesentem quaestionem essentia'in sunt, in manca citatione omittuntur.

Luculentius mentem sanctae sedis Hadrianus II exprimit, qui ad Ignatium patriarcham Constantinopolitanum de concilio VIII scribit: ‚Ergo fraternitas tua curet nccesse est, ut sententiarum capitula, quae synodicc in ecclesia Dei. ubi sanctum corpus apostoloram principis Petri requiescit, pro abolendis profanis conciliis, Constantinopoli a Photio tam adversus sodis apostolieae reverentium, quam adversus sanctimoniam tuam congregatis, *communi consonantia* promulgavimus, apud vos in synodo (VIII) cunctorum subscriptione *roborentur* (apud Natalem Alexandrum, tom. VI, p. 356). Ceterum obliviscendum non eat, confessionem fidei, quae a Graecis in synodo Lugdunensi offerebatur, et a synodo admissa est, non esse definitionem ipsina concilii oecumenici Lugdunensis.

E contrario tam summorum pontificum, quam conciliorum generalium dicta et facta afferri possunt non pauca, quao pontificem, si absque episcoporum concursu de fide publice pronuntiet, errare posse D demonstrant. Pontificum litteras dogmaticas ipsa concilia diiudicnrunt, aut per probationeml ct receptionem, aut, ut triste exemplum extat, per condemnationem. Sicut patres Clialcedonenses celeberrimam Leonis Magni ad Flavianum epistolam summis plausibus honorarunt, et beati Petri doctrinam esse proclamarunt: ita concilium oecumcnicum sextum dogmaticas papae Honorii ad Sergium litteras condemnavit bisl verbis: ‚Has invenientes omnino alienas existera ab apostolici^ dogmatibus et a definitionibus sanctorum conciliorum et cunctorum probabilium patrum, sequi vero falsas doctrinas haereticorum, eas omni modo abiicimus ct tamquam animae noxios ĕxsecramua ; vel alio loco, ‚quod impio Sergii dogmata, eius mentem in omnibus sequens, confirmavit/ Quodsi ecclesia infallibiliter scripta haeretica diiudicat, quodsi concilium

' Post inducios ťat exhibitae. Vide supra num. 6.

' Loco m edita habeut *qui.*

' *approbationem* ed.

1 Ai· oui. codex. Cf. Μαωǐ. XI.

oecumenicum assistentibus et sequcntibos ipsis pontificibus publicam alicuius papae doctrinam *(haec nobiscum praedicet fraternitas vestra,* ait Honorius) ceu heroticam condemnavit: quomodo concilium Vaticanum infallibilitatem papae publice docentis pronuntiaro poterit, aut si id modo proposito fecerit, quomodo fidem fidelium in ecclesiae infallibilitatem non destruet?

Ius canonicum denique universali consensu exhibet, *papam haereticum* deponi posse, immo per ipsam hueresim a pupatu excidere. Non intelligi potest, niai externa bueresis (do internis enim non iudicat praetor): atque iuris doctorea insuper non de occulto sed publice haeretico papa, vel verae doctrinae poitinucitor et palam resistente exponunt, quo non privatam papae personam, sed papam qua talem egentem intelligunt.

Decretum itaque, quod proponitur, catholicam doctrinam, prout semper, ubique et ab omnibus credita est, continet minime.

rll. Praeterea gravissimae, quas ecclesia hodiedum patitur necessitates, definitionem huiusmodi dissuadent. Bona, quae fors cx ista sperantur, modica erunt, ot vix non frustra cxpectata: summis autem et vero terribilibus malis, quae attenta rerum consideratio timere cogit, certo superabuntur. Fidelium praesertim imbecilliorum animi insolita re turbabuntur, plurimisque, qui ubiquo reperiuntur, catholicae fidei et ecclesiae inimicis opportuna praebebitur occasio vacillantes ab avito orthodoxae fidei tramite seducendi. Peculiare seductionis periculum fidelibus in Bohemia apertissime imminet, quibus quippe pristinus Ilussitismus, tum politico-nationalis, tum religiosus ab ecclesiae inimicis non commendatur tantum, sed de die in diem iniquissimo ephemeridum, librorum et publicorum spectaculorum praeconio incredibili audacia inculcatur. Commotionis huiusmodi auctores, duces et fautores maximo sanctam sedem populo odiosam reddere eique persuadere nituntur, bohemieue nationis libertatem et salutem politico-religiosam nonnisi excusso communionis cum sede Romana iugo esse acquirendam. Nulli profecto dubio subest, hos seductores impiisseimo desiderio novelli dogmatis de pontificia infallibilitate publicationem praestolari, ut mox plebem ad apostasiam α fide tanto certius seducere ct schismaticam ecclesiam, quam nationalcm appellant, condere queant.

Pari modo facile praevideri potest, fore ut ex proposito papalis inerrantiae argumento potestates ecclesiae infensae opportunissimam accipiant occasionem limitandi libertatem ecclesiae debitam, eiosque iura vehementius aggrediendi; bona praesertim temporalia ecclesiae, ubi adhuc supersunt, presentissimo periculo exponi, extra omne dubium est Auctam hanc ct exacerbatam pugnam sancta sedes per protestationes, quao potius infensiori quam antea odio recipientur, vel decreta, quao effectu carcbunt, non definiet; dioecesium ct provinciarum antististes eam sustinere debebunt, quorum auctoritas per propositum decretum humiliata et conculcata fuisse palam foretur. Quanto magis expediret,' sanctae sedis et episcoporum conjunctam missionem, auctoritatem, fidoi custodiam et muneris impletionem per concilium Vaticanum edicere et confirmare!

Christianae charitati et sapientiae repugnat, lapides offensionis multiplicando fidelibus, quae portaro minus valent, imponere, hostes ecclesiae ultro provocare ot exacerbaro. Utut intentio proponentium schema optima fuerit, illi tamen, qui sine columbae simplicitate, quae avitam fidem sine novitatibus servat, et sino serpentoni prudentia, quao pericula et damna praecavet, doctrinam istam concilio immiserunt, aeterno iudici do malis, quae secutura non difficulter praevidentur, si ad definitionem nihilominus procederetur, respondebunt

„IIL Formula proposita denique naevis laborat, quos tangere potias quam exponere iuvat. Super argumentis, quae rem non evincunt, super conciliorum vel pontificum textibus, qui non plene citantur, extruitur definitio, quae incertitudinum plena est: etenim gravissima momenta, quando papa ceu Christianorum omnium doctor loquatur, quando pro auctoritate definiat, in decreto frustra quaesieris: et obiectum pontificiae infallibilitatis, quod illi infallibilitatis ecclesiae aequiparatur, eo magis controversias suscitabit, quo obscurius de hac re caput IX locutum est. Dissensiones, quae exinde theologorum ut minimum exorientur, rationes illas, quae a proposito decreto desistere gravissime monent, non modice confortant/

10. *Beckmann Osnabrugensis* (n° 110). — Dicit alius, minime schemati infallibili tati» summi pontificis assentire se posse, atque summopere desiderare, uti propositio ulterius non urgeatur, nec affirmetur, nec negetur. Ratio adiecta est haec:

Certissimum ipsi case foro ut infallibilitate ista dogmatice definita, in dioecesi sua, in qua ne vestigium quidem traditionis dc infallibilitato summi pontificis hucusque inveniatur, ct in aliis mixtis| regionibus multi, et quidem non solum minoris, sed etiam optimae notae, a fide deficiant, et ecclesia summum detrimentum capiat. Praeterea reverendissimum patrem rem etiam in se agnoscere non posse.

11. *Haynald Colocensis cum Lipomiccki Magno-Varadinensi et Kovtics Quinque-Ecclesiensi* (n° 119). — Alius ita disserit: nSolida primatus et supremae in eo auctoritatis expositione facta, non est, cur doctrina do personali Romani pontificis infallibilitate decretum concilii ingrediatur; finem enim illum, in quem definitiono dogmatis talis nefors intenditur, sancta Christi ecclesia tum infallibilitate sua, tum suprema Romanorum pontificum auctoritate pleno assequi potest. Abundo suffecerunt haec saeculis fere novemdecim ad conservandam et vindicandam fidei puritatem, sufficient eo magis deinceps quoque, cum certo post definitos iam refutandis erroribus lapsu saeculorum emergentibus requisitas veritates vix multao novno in rebus fidei definitiones necessariae sunt evasurae; cumve mediis communicationis, tnm litteralis, tum personalis, miro multiplicatis et perfectis, facillimum iam nunc sit, consensum episcoporum universae ecclesiae, in occurrentibus requisitae definitionis casibus, rogaro et resciro, immo, si id secus necessarium videretur, ipsos universi orbis episcopos in concilium oecumonicum cogere.

Cum igitur ecclesia solenne habeat dogmaticam formam certis doctrinis nonnisi tunc indere, dum necessitas id faciendi urget: in casu nostro, ubi nulla talis necessitas subversatur, nec dogmaticae talis definitionis ratio superest. Ut non dicamus, qualicumque domum tentata definitione id, quod optatur, assequendum haud fore.

Nam omnes, quae in doctrina de ecclesiae infallibilitato so praesentant difficultates, in hacce quoquo recurrunt. Definitio scilicet illa et circumscriptio, quao de infallibilitato ecclesiae capite IX schematis nostri datur, eat adeo vaga ct ambigua, adeo confundendis commiscendisque diversissimis rebus eo non spectantibus idonea, ut illi subscribere nullatenus possimus. Hinc sicut definitionem hanc non necessariam: ita in tali forma plane damnosam

' mixti» oa ed

potamus. Provocatur autem in additamento nostro ad banc infallibilitatem, ceu qnacum eamdem extensionem habeat infallibilitas Romani pontificis.

Sed et aliae praeterea ambiguitates circa infallibilitatis pontificiae conditiones, quomodocunque demum definitio eius fiat, superessent, quae plurimis et continuis intra gremium ecclesiae disceptationibus darent occasionem, iis autem, qui ex adverso stant, argumenta modumque ad quaerenda et invenienda effugia suppeditarent

Vel isthoc igitur titulo ingens obstabit accuratae definitioni difficultas. Haec tamen licet magna, non est adhuc omnium maxima. Est hacce maior illa, quae e defectu sufficientium positivorum argumentorum, rem cx asso demonstrantium, et copia contrariorum, quae obstant, factorum, dictorum, rationum derivatur. Quae nunc indigitasse sufficiat Expositioni illorum utique tempus, quod reflexionibus his faciendis assignatum fuit, non sufficit

Accedit denique, merito nos vereri, ne definitione tali emanata scindatur mysticum Christi corpus, pax et cbaritas inter fideles turbetur, amor ille ingenuus, quo orbis catholicus erga sedem apostolicam ferri gestit,passim debilitetur,immo suffocetur, inipsumque concilium gravis suspicio redundet, quasi procurandorum secundariorum finium ergo in unum collectum fuerit.

Quae cum ita sint, cum nulla prorsus necessitas sit doctrinae huius dogmatis natura vestiendae, cum vix superabiles obsistant difficultates, gravesque instent sequelae: non intelligimus, quidnam thesis huius fautores impulerit tum ad ingentem illam animorum commotionem provocandam, quae iam adusque in orbe catholico quaquaversus observatur, tum ad scindendum corpus Christi, quod in fide et eharitate nunquam magis unitum fuerat ac recte diebus nostris, tum ad scandala suscitanda, quae c iam hucdum timoratis conscientiis data sunt, magis vero deinceps dabuntur, tum denique ad perdendas animas, quae tali doctrina stabilita ecclesiae pessum ire praevidentur; nescimus, cur petram ecclesiae, quao summo populorum amore et adhaesione ornabatur, et, pronti adusque fuerat, solidissimum ecclesiae fundamentum, unitatis servandae medium constituerat, in petram scandali et perditionis pro plurimis animabus transformare voluerint. Sufficit videre et audire, quam anhelis votis ecclesiae in cunctis Europae oris inimici definitionem talia dogmatis exoptent, ceu pravis suis contra divinum illud institutum directis intentionibus quam maxime faventem. Optamus igitur, ut circa argumentum additamenti nostri nulla conciliaris determinatio emanet

Si tamen his non obstantibus inconsulto insisteretur, ut ad talem procedatur, sequentia postulamus: D

1. Cum hanc ingentis indaginis et amplae extensionis materiam, quae ipsam regulam fidei essentialiter tangit, tractatum iri, nonnisi post nostrum Romam adventum intellexerimus; cum toto praesentis nostrae in urbe commorationis tempore aliis conciliaribus agendis eat superque distenti, thesi huic ex ds examinandae debite vacare non potuerimus; cum, antequam in ro fidei conciliari iure nostro utamur ct populis fide divina aliquid eredondum proponaknus vel propositum reiiciamus, intenso studio argumentum dogmaticae decisionis examinare episcopalis muneris conscientiaeque nostrae, magno secus piaculo gravandae, ratio déposent: plano necease est, ut sufficiens et materiae gravitati commensuratum tempus nobis pro praeparatione praebeatur.

2. Eminentissimum praesidium in onunciatiouibua patrum exaudiendis cam rationem sectetur, ut a) membra concilii, quae alius cum oratore opinionis sunt, ab indebitis interruptionibus eadem ratione prohibeat, quemadmodum certos patres ab applausibus oratori sibi placenti impensis prohibuit, omnium vero minimo ab intolerabili quorumdam patrum contra oratorem se gerendi ratione ansam et rationem suae procedendi rationis sumat. Ò) Dum plure» oratores, extra rhombum schematis tractati divagantes ab oratione prohibiti non fuerunt, aequum sane est, ut ncc alii alius opinionis patres, sphaeram discussionis haud excedentes, libertate dicendi priventur.

3. Ut in decernendo negotio ea consensus ecclesiarum, proin et unanimitatis ratio habeatur, quao concilii veritatem et oecumenicum characterem in tuto locet, dubiis eatenus oriri queuntibus viam t praecludat.

12. *Melchers Coloniensù cum Wtdekin Hildcfiensi* (n· 120). — Alius vero sic censet: rQuod spectat ad appendicem de infallibilitate summi pontificis definienda, equidem omnino sum propensus credere, quod Deus numquam permittat vicarium suum iu Cerris, qui supremum habet officium et potestatem docendi et regendi ecclesiam, a veritatis tramite aberrare, quoties munero suo fungens ecclesiam edocet universalem de rebus fidei et morum, nec non lubentissime agnosco et concedo, summi pontificis eiusmodi decretis atque indiciis omnes fideles veram et sinceram debero obedientiam. Attamen propositae definitioni do infallibilitate summi pontificis diversis ex rationibus assentire nequeo, et quidem primo, quia persuasum mihi non est. eandem esso necessariam. Sacrae aedis enim apostolicae numquam maior fuit auctoritas in docendo et indicando de rebus fidei et morum, quam moderno tempore. Absque necessitato autem novas definitiones dogmaticas condere hucusque in ecclesia catholics non consuevit neque expedit. Deinde de infallibilitate summi pontificis inter theologos adhuc controvertitur, multique viri docti et orthodoxi istam definitionem dogmaticam impossibilem esse censent tum propter graves difficultates obstantes ox variis factis historicis et compluribus sanctorum patrum effatis, quae probare videntur, consensum unanimem et universalem do hac sententia numquam fuisse in ecclesia, tum propter difficultatem eandem ita definiendi, ut non remaneat locus plurimis dubiis et controversiis circa interpretationem ot applicationem ipsius ad singulos casus tam praeteritos quam futuros. Exindo multi etiam inter eos, qui propensi existunt ad amplectendam sententiam de infallibilitate summi pontiD ficis, carent tam firma ac certa convictione, quali opus esset, ut eandem tanquam credendam sub praeiudicio damnationis aeternae omnibus fidelibus praescribere et imponere absque gravi culpa posseut. Minimo igitur sperare licet, fore ut unanimi patrum consensu ista definitio statuatur; o contra omnino dubitari non potest, quominus magnus episcoporum numerus definitioni propositae contradicat. Hucusque autem in ecclesia Dei numquam consuevit nec fas esse visum est, novas definitiones dogmatica condoro sine unanimi — moraliter saltem — consensu omnium episcoporum in concilio sedentium. Propterea censeo atque enixe peto, ut ab hac sententia discutienda in praesenti concilio omnino abstrahatur, ne per discussionem magnus inter patres dissensus manifestetur, nec indo auctoritati concilii A'aticani gravo detrimentum afferatur

Denique maxime inopportunam quoque definitionem de infallibilitate summi pontificis tempore

1 «rmprr add. ed

praesenti osso censeo sequentes ob causas: Ie quia A multis fidelibus praecipue in regionibus mixtae con-Cessionis tam Orientis quam Occidentis, in quibus ista sententia hucusque non fuit recepta, immo ignota, per eiusdem definitionem dogmaticam gravissima pericula schismatis vel defectus a fide pararentur, quippe qui in ca religionis immutationem atque ipsius fundamenti altcrationem conspicere existimarent; 2° quia innumeris Christicolis adhuc ab ecclesia separatis sed ad cum reverti cupientibus inde gravis perturbatio ct aversio ab ecclesia oriretur ita, ut magis quam unquam :ib ea removerentur; 3® quia in multorum fidelium animis huiusmodi definitio dogmatica diari tutem et devotionem erga sacram sedem, (pia nuno affecti sunt, minimo augeret, sed potius minueret et debilitaret.

Istae sunt rationes, quare poto ac postulo, ut a discussione ot definitione infallibilitatis summi pontificis abstrahatur omnino, aut ai hoc non placuerit, B nonnulli viri doctissimi tam ex iis, qui favent, quam qui contradicunt huic definitioni, eligantur et deputentur ad quaestionem, de qua agitur, ex utraque parto accuratissime funditus inquirendam et dilucidandam atque ad argumenta ct documenta integre exponenda, quatenus veritatis cognitio omnibus fiat perspicua, atquo deindo sive in proximo concilio, sive futuro tempore, si praesens concilium tata diu perduraverit, eadem quaestio denuo proponatur.

Cum vero novissimo tempore per iniustos et immoderatos quorundam professorum nec non ephemeridum multarum impetus in sacrae sedis auctoritatem aliqua refraenatio atque cautela iam postulari videatur, equidem desidero, ut ad caput XI loco congruo assumatur additamentum velcondaturcanon, quo definiatur: Summi pontificis auctoritatem docendi et indicandi de rebus fidei et morum esse C supremam, eiusque decretis atque indiciis omnes fideles veram et sinceram debere obedientiam.u

13. *Ranolder Veszprimiensis* (n° 123) — Accedit alius, qui existimat, gravissimam ecclesiae calamitatem habendam esse, si haec quaestio utpotc nova, inutilis ac periculi plena in concilio tractaretur; magnumque nomen Pii IX nunc periclitari propter praeposterum zelum eorum, qui quaestionem hanc importune agitantes male consulunt verae existimationi summi pontificis, pessime consuluntl ecclesiae. Flagitandum igitur, ut papa motu proprio quaestionem de medio tollat. Rationes ulteriores non adioctae sunt

14. *Tamóczy Salisbitrgensis* (n° 132). — Statuit alius sic: nAd caput XI de Romani pontificis primatu in ecclesia novum caput superaddendum proponitur-, scilicet de eiusdem in rebus fidei et morum definiendis inerrantia. Profecto res ardua D ct difficultatibus haud exiguis obsepta, si ad rerum adiuncta attendatur, in quibus versamur. Licet eniin ab ipsa re quaestionis in so spectata, quantum memetipsum attinet, minimo alienus sini, quandoquidem effatis supremi pastoris, cum ut talis aliquid ad divina fide credendum ccclcsiao proponit, semper non externum tantum, sed verum et sincerum animi obsequium praestari debero et didici, et usque ad oxtremum vitao halitum praestare Dei gratia paratissimus sum, nihilominus si do hoc addititio capite, quo definitio formalis ct dogmatica de personali infallibilitate Romani pontificis in rebus fidei et morum definiendis proponitur, sententiam eloqui oportet, illud mihi haud probari ingenue fateor. Et quidem

1° iam in universum vel ipsum consilium pro-

• *consulunt* om, ed.

J proponit e«L

cedendi ad formalem inerrantiao definitionem per ipsam auctoritatem ecclesiae non mihi arridet, prout in nuper a me porrectis animadversionibus de ecclesiae infallibilitate iam observavil. Ut enim ipsum subiectum infallibilitatis, qualecumqoe demum illud sit, hanc praerogativam expressis verbis de se praedicet ct sub anathematis poena credendam iniungat, rei naturae haud convenire, nec sine petitione principii, ut dici solet, fieri posse existimaverim. Id de pontificis inerrantia definienda non minus uc de illa ecclesiae in universum valet, eo quidem certius, quod decreta huius concilii Vaticani nomine ct auctoritate sanctissimi domini emittantur.

2° Porro non video sufficientem rationem, quae urgeat eiusmodi formalem inerrantiae pontificiae definitionem. Ecclesia nempe in rebus fidei dogmatice definiendis, sicut in symbolis redigendis sapientissimam semper oeconomiae legem secuta est, ita ut nunquam vere urgentis necessitatis terminos excederet, ad exemplum ab ipsis apostolis in synodo Hierosolymitana servatum: ‚Visum est Spiritui sancto et nobis, nihil ultra imponere vobis oneris, quam haec *necessaria* (Act XV, 18). Iam vero licet exercitium infallibilis auctoritatis nulla aetate in ecclesia defuit, ipsa tamen nunquam suam aut pontificis inerrantium expressis verbis definire et ut articulum fidei credendum proponere per 18 saecula necessarium indicavit Abstinuit semper a theoretics eiusmodi definitione acquiescens postulato practico, ut suis decretis, etiam per sacratissimum caput suum et supremum pastorem enuntiatis, verum obsequium fidei ab omnibus praestetur. Hoc postulato irrefragabili cautum est totum, quod ecclesiae hac ex parto interesse potest, ut itaque nec nostra aetate ulterius procedere necease videatur. Neque enim alia anteriori historiae ecclesiasticae periodo tanta erat Romani pontificis etiam circa res fidei auctoritas et fidelium obtemperatio, quam in praesenti, et si — quod sone maximopere dolendum est — novissimo tempore in quorumdam animis labefactata sit, ansam omnino dedisse dignoscitur mota illa do personali infallibilitate pontificis quaestio, a qua proinde parum lucri pro roboranda pontificia auctoritate sperandum est.

Eo certius autem 3° haud levia damna in rem ecclesiae et sanctae sedis inde redundabunt. Quemadmodum hucusque iam experientia docuit, baec quaestio, et quod inde ortum duxit, definitionis dogmaticae postulatum, uberrimus fons extitit| diesennonum et fomentum sinistrarum interpretationum tum extra concilii limites tum in ipso gremio patrum. Quid si ad ipsam definitionem procedatur? num sedabuntur fluctus dissensionum? an nihil patietur integritas fidei in tot infirmis ct vacillantibus, quorum virtus constantia non est? Id sperare non aurim de mundo ut plurimum modicae fidei et tardo ad credendum, qui affectuum commotione facile abreptus, aut externis impulsibus cedens, corruptus insuper ephemeridum pessimarum luo atque adulterinis principiis seductus, decisionem *persanatis* inerrantiae magna ex parte excipiet animo diffidente in ecclesiam ct suspicioso in concilium, quasi particularibus inserviat commodis. Quid quod vel ipse filialis et piissimus umor, quo hactenus in beatissimum patrem fertur fidelium coufertissiina multitudo, immo et inaudita fere, qua ¡ustissime etiam apud exteros ipso fruìtur, existimatio imminutionis discrimen exinde subire posset, id quod non satis deplorandum foret.

' Vide iSynopjTM *ănalytic»·* eAurrafiisiwN f»», *a pitrünu in caput ct canones de Koami pontifici» primatu foetas fuerunt,* ŏb nnm. 9. Sopra col 93A

2 *cristit* ed.

Denique eunt, qui inter consectaria exitiosa indo imminentia ⁴ aerio etiam externas secessiones metuant aut defectiones ab ecclesia in populis quibusdam cum ecclesia Romana catholica hactenus communionem servantibus, cuius tamen suspicionis illi ox reverendissimis patribus rationem reddant, qui in eiusmodi ambiguis et ominosis rerum circumstantiis constituti competentiori iudicio testimonium ferre poterunt. Id tamen dubio carere opinor

5° spem laetam, quam ex paterna invitatione acatholicorum ad concilium quondam conceperamus, scilicet fore, ut· fratres nostri errantes ex protestantismo et orientali schismate tandem aliquando in ecclesiae catholicae portam sint reversuri, vix non omnino irritam reddi simul ac sententia de personali Romani pontificis infallibilitate, antequam animi ad eam amplectendam pedetentim fuerint praeparati et procliviores redditi, simpliciter omnibus ut fidei articulus sub anathematis sanctione iniungeretur. Hactenus enim vel ipse iam personalis primatus Romani pontificis tum a prolestantibus, cum ab orientalibus schismaticis inter maxima et vix superabilia unionis et conversionis impedimenta habetur.

Quae cum ita sint, a me impetrare non possum, rempublicam catholicam vere quidquam inde lucrari, si postulato definitionis dogmaticae satisfiat, quandoquidem tantum abest, ut illa aut necessitate se commendet, aut utcumque utilem se exhibeat, ut potius uberem malorum scaturiginem foro omina² baud dubia protendant Inter haec autem mala maximum esset scissio inter concilii patres atque dissolutio felicis unanimitatis, quae nullo non tempore, maxime vero in praesenti, palladium esse debet ecclesiasticae auctoritatis. Quare, nisi consultius videatur ab eiusmodi definitione theoretics omnino abstinere, talis saltem formula investigetur, in quam spes sit moralem patrum unanimitatem posse conciliari. Frustra autem videtur id expectandum esse, donec inventa fuerit formula, qua pontifici inerrantia in rebu- fidei ct inorum definiendis ita adiudicetur, ut non omnino disparuisse videantur partes episcopatui tribnendae.

Caeterum arbitror, practicam formulam esse praeferendam eo circiter sensu, quo supra (sub initio) meam de hac materia persuasionem subiectivam in universum adumbravi. Temporis angustia arctatus, uberiori rationum expositioni supersedeo, hanc perexiguam symbolam sapientissimo iudicio excelsae Deputationis commeudans atque subiiciens/

15. *Forwerlc Leontopolitanus* (n 133). — Ita alius scribit: pFormulam hanc do infallibilitate Romani pontificis non solum propter inopportunitatein talis definitionis dogmaticae, sed etiam ob internas id est in re ipsa definienda sitas difficultates subscribere non valeo/ Breviter attinguntur argumenta illa omnibus nota, quae contra opportunitatem definitionis nec non contra ipsum dogma afferri solent. Nova et graviora non promuntur.

16. *Smiciklas Crisiensis* (n® 41). — Alius reverendissimus pater postulat ut abstineatur α quaestione de infallibilitate: quia est nova ct.bucusque inaudita; quia eat intellectu difficilis; quia scatet difficultatibus summis historicis, quibus non solutis, definitio fieri nequit: quia periculosa tam pro fidelibus, quam pro haereticis aut schismaticis, qui novo dogmati difficilius acquiescent; quia inutilis, cum hoo tempore facile conveuire possint episcopi ad concilium generale, ai forte quis novus insurrexerit error; praesertim cum ita veritates omnes fuerint definitae, ut vix excogitari possit nova haeresis, quae iam ab ecclesia non fuerit damnata.

17. *Errington Trapezuiitiiius* (n· 44). — Alius improbat ipeammet quaestionem do infallibilitate, quasi ex ea pericula sint timenda a guberniis, quae putabunt hanc declarationem plenam in omnia potestatem deferre Romano pontifici: in cuius probationem allegat interrogationem olim factam in Anglia episcopis catholicis, utrum admitterent in· failibilitatem. Item affert incommoda, quao exinde tam haereticis quam catholicis creabuntur, cum primi ab ecclesia hoc novo dogmate removebuntur, alteri scandalum patientur, si doctrina, quam olim didicerunt do infallibilitate eccleaiao, iam negatam viderint, ut in eius locum inducatur doctrina do pontifico Romano infallibili.

IS. *Connolly Halifariensis* (n· 42). — Alius multis verbis pugnat contra definitionem infallibilitatis.

Ia Contra opportunitatem: nova dogmata non esse definienda sine manifesta necessitate, quae ab omnibus ut talis habeatur. Nunc autem in praxi habetur quidquid per definitam infallibilitatem sperandam eat. siquidem omnes obediunt voci Romani pontificis. Hanc definitionem nocivam potius quam utilem sanctae aedi, ob insidias et dissidia exorta ob hanc quaestionem inter episcopos, presbyteros et fideles Praeterea magnas difficultates creabit definitio, praesertim in America septentrionali. propter odium inveteratum in omnem speciem monarchiae absolutae.

2a A quaestione de opportunitate, transit ad quaestionem de ipsa rei veritate. Nam, ex professione fidei Pii IV. regula interpretandi Scripturos est sensus patrum et conciliorum *in prioribus saeculis.* Porro neque patres, neque concilia priorum saeculorum ullum verbum habent de infallibilitate, sed tantum de primatu Romani pontificis. Immo ex his constat a tempore apostolorum necessariam fuisse ad dogma definiendum *conquisitionem acl cooperationem episcoporum antequam quidquid novil definiate statuatur.* Textus concilii Lugdunensis, qui afferri solet in favorem infallibilitatis, probat quidem primatum, non vero infallibilitatem. Nam quando dicitur Romanam ecclesiam esse matrem omnium ecclesiarum, et eius iudicio omnes causas esso definiendas, his verbis significatur ^principatus Romanae ecclesiae, quatenus est patriarcbatus occidentalis, et contendunt (verba citata) ipsius ccclesiaeT quae omnium mater est et magistra, iudicio definiri debere quaestiones de fide quae suboriantur : quatenus scilicet traditio veritatis universae ecclesiae a Christo facta in hac primatiali sede praecipue servatur. Iudicium igitur ecclesiae Romanae, scilicet occidentalis, babetur conformo iudicio ccdcleriae universalis. Quod si nonnulli in aliqua doctrina aliquid sentiant quod differat a iudicio eccleriae universalis, haec discrepantia dirimitur iudicio ecclesiae matris ct primatialis. in qua servata fuit recta apostolica traditio. At videndum est utrum iudicium solius pontificis Romani sit conformo traditional! iudicio ecclesiae univorsae: qua de re iudicare proprium est totius ecclesiae vel in concilium collectae, vel etiam dispersae/ Et in confirmatione affert testimonium Theodori Studitael e quo sequeretur penes quinque patriarchas esse iudicarts de fide.

Ad Scripturarum testimonia apud Matthaeum : Petra super quam fundatur ecclesia non est Petrus, sed aut Christus, aut fidos in cum. nQuapropter

» d ed.

1 riori *quidquid* ed

1 Ex epistola 129 od Leonem sacellariaro, apad Migue P. G . XCIX, tildo.

1 oui o b. ed.

• omnui ed.

▮ *citato* ed.

Matthaei toHimonium nullatenus probare dicendum A eat infallibilitatem pontificis, sed dumtaxat eius externam auctoritatem. Infallibili!aa promissa est ecclesiae, quatenus summus eius sacerdos qui manet in aeternum, Christus Dominus, est lapi» angularis et petra fundamentalis. ex qua protluunt occksiae dotes supornaturalcB, adeoque eius infallibilitas. Infui libili tas autem in hoc sita est. quod scilicet membra docentis ecclesiae coadunatu visibili capiti Petro in nomino Christi, ex1 promisca a Christo assistentia divina2;* ab errore simul irninunia sint cum cu. quao fidei ac morum eunt, communi iudicio decernunt Licet autem unum nJtcrumquc ex hirco membris etinm pravatuntinsimis quandoque errent, turnen ecclesia errare non potest, quia non in homine quodam peculiari, ncque in hominibus quibuscumque, sed in ipso summo angulari lapido Christo lesu est ncdificata . . /

Formula llormisdac tantum historice demon- B stra! pontifices per sex sn<cula non errasse; postea vero ideo retenta fuit quia error pontificum, uominntini Ilouorii, non infecit ipsam Romanam ecclesiam.

Verba Christi upud Lucam: *Rogavi pro te,* personalia erant Petro, neque respiciebant cius successores; quod si Agatho eos ud sedem Romanam retulit, intendit tantum ipsam ecclesiam urbis Romae nunquam defecturam a fido.

Conatur deinde demonstrare Honorium fuisse vero damnatum ut haereticum proprii nominis in definitione ex cathedra: ac proinde non posse definiri infallibilitatem Romani pontificis, quin contradicatur tribus conciliis oecumenicis, quae illum damnarunt.

19. *Cardinalis Antonucci Anconitana* (n° 43). — Reverendissimus pater gaudet multum de immi- C nenti definitione quam semper desideravit Tria inquirenda: utrum infallibili tas sit veritae revelata et definibilis ; utrum huius definitio sit opportuna; an bona sit formula proposita

Do priori quaestione nullum dubium apud catholicos. Scripturae (Matth. XVI, et Luc. XXII) claro hanc testantur; unanimi suffragio patres etiam antiquiores et concilia generalia, cum pontifici docenti in omnibus acquiescendum docerent.

Non solum opportuna sed necessaria definitio, quia veritati tanti momenti errores oppositi ubique grassantur, et ad praxim reducuntur, cum multi, nomínetenos catholici, iudiciis ounctae sedis obedire detrectent, eo quod non constet de eius infallibilità te. Quod si non definiatur in concilio, erit scandalum, et multi reputabuut id non factum esse quin nou satis do veritate constaret.

Probat omnino formulam propositam, eo quod et inerrantium Romani pontificis definiat, ct ostendat P anni non esso aliam ac infallibilitatem ipsius ecclesiao.

20. *David Briocensi* (n® 85). — Alius contra enixe postulat ut removeatur quaestio dc infallibilitate. 1° Incommoda definitionis *rex parte* eorum qui scnlcntiuni (lallibilis pontificis) tenuerunt aut etiam tenent non tantum in Gulliia4;* sed in Allemannin, in Austro-IIungarin, in Hibernia, in Anglia6;* in Portugallia, in Statibus Unitis etc. .. .“ Praeterea omnes olim fero Galliae episcopi hanc eandem sententiam docuere, nec contra illam stat ulla damnatio, But videro est in decisione sacrae Poenitentiariae, die 27 Septembria 1820, qua constat *declarationem* quidem cleri gallicani anni 1682 damnatam fuisse, doctrinam autem1 istius nulla censurae nota attactam fuisse.8 Porro in talibus adiunctis, numquam definitionem tulit ecclesia, praesertim cum illa futura esset tanto dedecori episcopis, qui pro unione cum ecclesia Romana nuper usque ad sanguinis effusionem pugnarunt.

2° nEx parte eorum quibus novum dogma credendum proponeretur.8 Timet reverendissimus episcopum no per hoc decretum fideles multi in schisma trahantur; ne reditus ad ecclesiam schismaticis et haereticis praecludatur ... Et hoc ut statuatur opinio, cui hucusque liberum fuit adhaerere vel dissentiri.

3® PEx parto definitionis ipsius, quae fieri nequit nisi solutis intricatiarimis difficultatibus historicis et theologicis, quae non fuerunt solutae *peremptorie.* Sic opus illud, quod certo laudibus meis non effero. cui titulus *Jouus,* refutationem absolutiorem provocare debet, iu ut allegata monumenta, textus laudati, plenius discutiantur ct redarguantur.8 Denique deberent statini definiri conditiones pontificis loquentia *ex cathedra:* de quibus silet schema, quasi voluisset tantum quaestionem illam introducere, ne eam quidem delineando. Quao plura dicenda, si sinistrae quas habet non fallantur praesumptiones, ad oralem discussionem remittit

21. *Jorda Vicensis* (n° 73). — Alius valde probat praeparatam definitionem. Illam vult absolutam, nun conditionatam, nec putat patrum esse assignare quonam conditione adsit Spiritus sanctus Romano pontifici iudicanti, sed statuendum firmiter omnem definitionem fidei α papa factam eo ipso sortiri effectum suum; assignare vero conditiones esse periculosum, quin haeretici exinde occasionem perpetuo arriperent reiicicndi pontificias constitu- C tiones. Quaro concilia quae de suprema in indicando potestate Romani pontificis egerunt, uunquam do his conditionibus mentionem habuere. Quoad formam, vellet ut aeque in hac definitione ac in aliis adbiberetur consueta forma canonis: *Si guis... anathema sit.*

22. Dupantoup Aurelianensis (n° 140). — Alius Ie desiderat valde ut uon tractetur haec do infallibilitato quaestio in concilio 2e ut antequam de ipsa infnllibilitato fieret sermo, inquireretur de opportunitate: non quidem numerando,sed ponderando suffragia eo sensu quod ratio potior haberetur de iis episcopis, qui multa reformidanda haberent pro suis subditis, verbi gratia Anglia, Germanis, Gallis, Americanis, quam eorum quibus haec definitio nullum impedimentum afferret, ut verbi gratia episcopis Sinarurn, Occuninc etc.

3° Quaestio tanti momenti, et tantae difficultatis, P intra breve tempus decem dierum sufficienter tractari non potest. Quero longam in concilio disputalionem postulabit, quam concedendam non dubitat illustrissimus praesul.

4° Excutiuntur probationes in schemate allatae ad adstruendam infallibilitatem Romani pontificis.

Prima est professio fidei a Graecis edita in concilio Lugdunensi 11 Verum huee professio fidei non est editu α concilio, »ed facta a Clemente IV. et a Graecis recitata coram concilio quod se passivo habuit. Praeterea nihil in illa formula favet doctrinae do infallibilitate. Dicitur ibi non de pontifice, sed *de sanda Romana ecclesia,* quod *astent prae caeleris* tenetur fidei veritatem defendere. *sic et* si quae do fide subortae fuerint quaestiones, suo debent iudicio definiri 8 Nam haec verba primatum quidem, non supremam auctori-

i *et* ed.
3 *(brina atfiríeniia* ed.
1 aut *alterum ex* λὐ ed.
4 *Gallia* ed.
* *ted etiam* ed.
• Pro *Anglia* edita bibent *Auetria.*
1 *auhtn* om. ed

tatem io fide independenter ab episcoporum con-a cursu statuunt. Insuper notentur verba: *r Sicut prae eaetens ... sic et* si quao etc.“ Unde sensus est: sicut *prae caeteris* defendere fidem, aio et illam *prae caeterù* definire debet; — *prae eaeteris* autem non idem eat ac *seorsim independenter* ab aliis. Tandem agitur do *sede Romana,* non de *Romani pontificis persona* . ..

5° De formula Ilorniisdae, admùsa authenticitato omnium eius partium, quae tamen in controversiam vocatur a multis, nihil ex illa ad rem praecentem conficitur; nam primo agitur de Romana sedo, non do Romano pontifice. Secundo, mundatur simplex factum, non cirasse sanctam sedem, quod verum esset etiamsi erraasct unus aut alter pontifex in definienda fide.

6® Verbo Christi: *Tu es Petrus... Et portae inferi non praevalebunt adversus eam,-* adversus eam, *id est ecclesiam,* non *petram.* Promittitur ergo soli ecclesiae stabilius inconcussa: quae non vocatur in discrimen etiamsi erret pontifex; ipsi enim *resisteret Romana ecclesia ; resisteret universalis ec~etesia, resisteret episcoporum invincibilis fides;* ct sic error mox penitus excluderetur. — Nam ecclesia habet pro fundamento non tantum Petrum. ĕd primario Christum, ct secundano apostolos m nris *successoribus semper virentes.* — Numquam equidem deficiet successio pontificum Petro succedentium in sedo Romana: quod si unus cadat, psUtim per ipsam suam sedem, et per universalem ĕccleai adunato si opus esset concilio, vel monitu», corrigeretur, vel si contumax fiord, amoveretur *

7· *Ego rogari pro te__* Haec verba ad solum Petrum, et non ad successores spectant, ct quidem ad solam eius fidem internam in tempore passionis.

8° In formula definitions sunt *evidentissima vitia* et sequuntur *formidanda pericula.* Nam formula non determinat conditiones infallibilitatis. Quibusnam signis sciemus utrum papa fungatur munere doctoris? Por bullam, per breve, in allocutionibus etc.? Nec clarior per incisum: *cum pro auctoritate definit.* Eadem est difficultas. Cwm *definit cuid ab universa ecclesia in rebus fidei et morum tenendum sit.* Cur *ab universa ecclesia ?* Potestne fieri decretum fidei pro una parto fidelium? Quid *res morum?* Sunt res morales revelatae, aliae evidentes, aliae obscurae, quae ad solam philosophiam pertinent. Ubinam cessabit infallibilitas pontificia? Quoad obiectum: *ad idem obiectum, ad guod infallibilitas ecclesiae extenditur.* Haec sunt vaga nimis; sicut est vagum obiectum inlallibilitatis ec cleaiae in capito IX. Concedere ita indefinite infallibilitàlem Romano pontifici eat quid periculi plenum, nam poterit, admissa tali definitione, stalaero de dominio temporali, do eius mensura, de potestate deponendi reges, de usu coercendi haereticos etc.

9® Exindeinfallibilitas promissa corpori pastorum et quao non poteet exerceri siuo magna deliberatione, inutilis evadet si pontifici eadem tribuatur, qui possit uno verbo omnes lites de fido compo-nere; j»sine tantis cautionibus, per suam voluntatem ct iudicium; ct nonuuoquam forsan in materiis[1], de quibus ambigi poterit utrum ad has - se protendat nec ne infallibilitatis privilegium[1]. Quot inde et quanta ecclesiae ct paci christianae reipublicae pericula emergere possint, nemo non videt[4]

10® Praeterea modus dicendi schematis supponit existere in ecclesia duplicem infallibilitatem : ipsius ecclesiae et Romani pontificis. Quod est absurdum et inauditum. Unica illa eat. Undo si tribuatur pontifici, episcopi ctiam in conciliis *infallibilitatem patricam,* nullo vero modo *activam* habent. Undo non iam dicenda est *infallibilitas ecclesiae,* sed *papae.*

11· Tandem bi definiatur infallibilita» personali/·, eo ipso definitur iu globo quidquid per diplomata apostolica huc usque definitum eat. Iloc autem concilium non potent facere ni-i praemittat omnium illorum examen.

Compendio: I· Non demonstratur privilegium personale infallibilitatis Romani pontificis. 2· Non determinantur conditioner ct extensio cius, in ĕquibu sunt gravissima pericula. 3· Praemitti debet definitioni examou omnium diplomatum aposfolicoruiii circa fidem et mores.

23. *RamudiS Elnensis* (n· JO9). — Alius improbat quaestionem de infallibilitate: quia Pimnei pedit; 2 quia non decet; 3U quia non potest definiri.

]· Non expedit. Ira censent mulli episcopi _qui cedeeia» regunt, sirque verum dioecesum statum ĕoscunt Timent ne ex hae definitione naKcuntur dissidia ‹t schismata . impiorum reformidant rblas phemiis, doctorum irrisiones, dissidentium insana bilia odia, non parvasl in societatibus civilibus per turbationi»», statuum catholicarum ab ecclesia se pirationem. et forsan pro dominio temporali sanctae sedis formidanda ṗericula Subinogit pericula ne rcmoToautur a vera fide hacrcrici et schismatici.

2· Non decet. Num lex conciliorum fuit ut non fieret nova definitio nbsquo necessitate, quae nulla est in quaestione praesenti. Ecclesia per decem et octo eaccula, *antigua regula fidei* contentu, id est *infallibilitate ecclesiae,* omnes debellavit haerescis; *cur novi regula credendi daretur?* Praeterea summus est au.or fidelium et episcoporum erga sanctam sedem; qui non augebitur, sed minuetur per hanc definitionem. rIn.»upcr posthac impossibilia lient concilia generalia, quia episcopi non ut veri ct proprii fidei indices, sod ut meri sumini pontificis consiliarii sessuri essent “

3· Non poust definiri. Nam textus allati ex Scripturis, ex formula Ilormisdae et ex professione» fidei Lugdunen.«K synodi primatum tantum, non vero infallibilitatem demonstrant. Insuper ex traditione oporteret ostendere hanc frisse perpetuam ecclesiarum fidem : quod non potest dici de infallibilitate pontificis. Immo putres com naepe contra haereticos debuerint statuere veram fidei regulam, nuinquum de infallibilitato ecclesiae loquuntur. Pariter concilio, quao sententias pontificum retractarunt, et ipsi pontifices quos cx actibus eurum constat ^finalem dubiorum solutionem suonimqne decretorum irretractabilem firmitatem ab ecclesiarum consensione cxpectasso; suorum praedecessorum et etiam sua propria iudicia revocasse; immo non est certum quosdam eorum in graves errores solemniter definientes non incidisse–. Unde ex consensu ecclesiarum, id est episcoporum, ut docet Rellnrminus. pendent definitiones fidei; quia nec caput sine membris aliquid potest. Immo „ipsa concilia possent non bene procedere, ct sic invalida decreta edere. Recte processisse concilium probat ergo ecclesiae consensio. Quod conciliis oecumenicis contingere potest, nonne potest contingere summis pontificibus?- Necessarium ergo esset nd definiendam infallibilitatem pontificis, cius assignare conditiones, quod α nemine unquam factum est.

Concludit postulando rem tanti momenti non praecipitanter tractari; ret no aliunde concilii libertas et validitas ipsius decretorum possint in dubium

» tn motenu *forsan* ed.
i toe ed.
l privilegium infallibilitatis ed.

' ηση *parvas* om. e‹L, in quibus vox prrfurtaitoh is post *odia* ponitur.

vocari (quod Deus avertat), praeter tempus Buffi- a cious ad tam gravem quaestionem perscrutandum et discutiendam, necease videtur, ut definiatur, non maioritato numerica suffragiorum, eed communi patrum conciliil consensu. Communis patrum conscn»us in definiendis dogmatibus catholicis fuit lex constans ot quidem necessaria conciliorum. Quanto magis haec lex constans ct necessaria sequenda erit, quando ngotur' do nova rogula fidei imponenda?"

24. Verzeri *Brixiensis cum Speranza Bergomensi et Vaisecchi Tiberiadensi* (n® 79). — Ab alio reverendissimo patre proponuntur tria consideranda: 1· doctrina definienda; 2° eius definitionis opportunitas; 3® forma definitionis.

I® Utilis doctrina contra lansenianorum errores, nliosquo nunc grajeantes. Hac porro doctrina nulla alia clarior ut magis expressa in sacrii litteris et in traditiono ecclv/ino. Est enim veritas *necessaria,* u qua pendet ipsa ecclesiae infallibilitas; est veritas *praecellens,* quia Petro prius, quam ecclesiae, Christus promisit assistentium. Eius est enim fratres confirmare, non c contra ab iis confirmari; pascere oves, non voro posci . . . quaro promissiones factae sunt aliis non nisi po«t p̈romissione Petro factas . . . Est veritas *inconcussa,* adeo ut, testante divo Thoma, nquHmvis aliae ecclesiae vituperari possint per haereticos, ecclesia tamen Romana non fuerit nb' haereticis depravata, quia super petram erat fundata. Unde in Constantinopoli fuerunt haeretici, et labor apostolorum amissus erat; sola Petri ecclesia inviolata permansit. Unde Luc. XXII; *Ego rogavi pro te ut non deficiat fides tua.* Et hoc non solum refertur ad ecclesiam Petri, sed (nota) ad fidem Petri.“ (In cap. XVI Mattb.) Tam certa est haec doctrina, ut qui definitioni repugnant, solum opportunitatem impugnent

2® Illud opportunum est, quod est necessarium; atqui post tot impugnationes, necessaria est definitio infallibilitatis; hac enim omissa, putabunt multi eam non esse adeo certam. Unde diplomata apostolica trium ultimorum saeculorum in causa lansenii et uliis, et recens Syllabus α sanctissimo pontifice Pio IX editus, vi sua carebunt. Quod malum summum esset, quo nullum maius α guberniis timendum esset, etsi vera essent, quao timenda ab illis quidam dicunt, si fiat definitio. De caetero quaestio do opportunitate non pertinet ad quemlibet episcopum, sed ad illum qui toti ecclesiae invigilandi munus habet.

3® Forma definitionis est «equivoca. Dicatur ergo clare „Romanum pontificem, ecclesiae caput et beati Petri principis apostolorum successorem, esso per se, nullo etiam praecedente vel consequente ecclesiae consensu, doctorem et iudicem ex Doi promissione ct institutione infallibilem, quando B de rebus fidei ct morum ex munere suo iudicat et definit; ciut-que iudicia ac definitiones non modo ub ecclesia sive dispersa sive congregata nullatenus reformari posso, sed revelationi divinae plano conformia nb omnibus credenda vase, ac fideliter custodienda/ Praeterea addatur canon ut plenius veritas credenda proponatur, ct non videatur res tanti momenti inferioris notao ac aliae veritates

Si addatur haec definitio capiti XI, illud dividatur in tres partes, quarum tertia sit do infallibilitnte. Sed satius videretur reverendissimis episcopis, fiori constitutionem peculiarem de Romani pontificis primatu ot infallibilitate, quao tenoret primum locum inter decreta concilii, quasi esset eorum fundamentum, quemadmodum fecit Christus, qui sermonee de ecclesia exorsus est a promissionibus qua» Petro fecit

25. *Grech Delicata Gaudisiensis* (n® 114). — Per alium reverendissimum patrem definienda omnino est infallibilitas Romani pontificis. At in decreto proposito, 1® prima pars, quae est introductio ad definitionem, melius propriis quam alienis verbis conficeretur; 2° primatus Romani episcopi non iterum asserendus, eed supponendus; 3® de eius magisterio in universam ecclesiam fusius et enucleatius loquendum expensis verbis Domini: *Pasces agnos meas, pasces oves meas,* etc.; 4® breviter ostendendum magisterium in ecclesia esse ab errore immune, secundum promissiones Christi; ct exinde 6® procedendum ad definitionem: *Sacro approbante concilio* etc.

2fi. *La Tour d'Auvergne Biluricensis* (n® 115). — Melius doctrina do infallibilitate poneretur circa finem capitis IX, ubi de magisterio infallibili agitur, vel in capite XI, pag. 21 [544 D n], ante haec verba: *Haec est catholicae veritatis doctrina . . .* Proponitur formula sequens; nInsuper, attentis rerum circumstantiis, renovantes, ac fusius explicantes quod iam de Romana ecclesia et do Mimmo pontifice α patribus concilii Lugdunensis II sancitum est, nempo: *Si quae de fide subortae fuerint quaestiones, suo debentl iudicio definiri;* profitemur ac declaramus summum pontificem, in definiendis rebus quae pertinent ad revelationis depositum, ab errore prorsus ¤e immunem, cum loquitur ad ecclesiam tanquam doctor universalis, et quid sit credendum vel reiiciendum solemni decreto praecipit. Haec est catholicae veritatis doctrina etc."

Praeterea ad cavillationes lansenistarum eludeudas, qui dicebant decretis pontificum solum deberi externum obsequium, nisi firmarentur consensu episcoporum, ad pag. 22 [545 A u] post haec verba: *tamquam ad auctoritatem Domano pontifici superiorem appellare,* addatur: ^Similiter et damnamus errorem illorum qui tenent apostólicas constitutiones non valere in se ante consensum ecclesiarum particularium; aut dicere audent externum quidem obsequium, non autem internum mentis et cordis assensum Romani pontificis decretis esso praestandum/

Si decretum infallibilitatis io capite peculiari reponatur, servata uti est prima schematis parte, altera in hunc modum mutetur: rHinc, sacro approbante concilio, docemus, et ad fidem catholicam pertinere decernimus, Romanum pontificem, cui in persona beati Petri dictum est a Christo Domino nostro: *Ego rogari ut non deficiat fides tua;* iti. per divinam assistentium, ab omni errore esso immanem, cum. supremi omnium Christianorum doetoris munero fungens, pro auctoritate dtfinit quid in rebus fidei ct morum ab universa ecclesia sit tenendum, ut valeant in so apostoliche constitutiones. etiam into consensum ecclesiarum particularium, iliisquel omnino debeatur internus mentis et cordis nssensus. Haec vero Romani pontificis inerrantiao seu infallibilitatis praerogativa ad idem obiectum ac ipsamet ecclesiae infallibilitas extenditur “

Haec formula hoc commodi habere videtur: 1® ut claris verbis doctrinam catholicam de infallibilitate Romani pontificis referat; 2® ut plenius vim et irreformabilem auctoritatem constitutionum apostolicnrum significet, una cum assensus interni necessitate; 3® ut mitiori forma concepta, multos ad dogma definiendum adducat, ita ut paucissimi dissentiant,

• *concilii* om. ed
‘ *agitur* ed.
’ otn. ed.

l debent ruo ed.
> ed.

27. *Cardinalis Trevisanato Venetus* (n® 78). — Advertit alius non posse soiungi quaestionem de infallibilitate a quaestione de primatu, cum qua ex rerum natura conserta est: no tamen nimis crescat caput XI, proponit ut dividatur in tria capita. iuxta divisionem propolium in *Indice schematum,* quibus sequentes proponcrentnr tituli:

A. «lesus Christus ecclesiae suae primatum beato Petro contulit.-

B. «lesus Christus primatum in beato Petrol instituit perpetuum, in eius scilicet perdurantem successoribus, qui sunt Romani pontifices.“

C. «Huius primatus divinitus instituti ea est natura, ut Romanus pontifex ordinaria ct immediata iurisdiclionc sit in ünivers Christi ecclesia doctor infallibilis, iudex ïnappellabili rector supremus ac independeos.-

A. Hoc caput comprehendit schema ab initio usque ad finem pag. 19 [544 B») *delatum fuisse.* Ab initio [a i]: *instituit perpetuum utriusque* ote. tollatur vox *perpetuum,* quia de perpetuitate alibi agendum. In medio pag 19 [ibid, a is) *unde condemnamus.* Condemnatio fit in canonibus; non fiat in rapite, et mutetur forma in hunc modum: «Undo patet reiiciendas* omnino tamquam contrarias huic tam manifestae sacrarum Scripturarum doctrinae, quemadmodum ab ecclesia ĉatholic semper ïntellect est, eorum sententias, qui etc.-

B. Caput 2 a summa pagina 20 [ibid, b i·] usque ad verba: *rerum Christi vicarium, totiusgue ecclesiae caput* in ĝ. 21 [ibid, c i·}, ubi addatur nota quae legitur ad imum paginae eiusdem. In hoc capito exponendum caset quo sensu in canone respondente dicatur Romanum episcopum succedere Petro *iure divino. Ex iure divino* Petrus habet successorem in primatu; *ex iure divino* sedem habuit aliquam, secus cine succensio fuisset incerta: ez *iure divino* qui ecclesiam particularem a Petro electam regendam suscipit, est sucosior in primatu. Sed non *ex iure divino* Petrus elegit ccclcriam Romanam; eat tantum factum *a* quo dq»endct succcssio. Ut autem praecaveatur dicendi modus qui factum Petri cum *iure divino* confunderet, in pag. 20 verans medium (ibid B j»] ud verba: *srmper enim in suis successoribus, episcopis sanctae* etc. dicatur: *Successoribus, qui sunt episcopi sanctae* etc. Et paulo post, ud verba: *Is, iuxta Christi ipsius institutionem,* addatur: *adeoque iurel divino.*

C. Tertium caput complectitur tum reliquam partem capitis XI, tum caput additional: quae modo sequenti coordinan deberent: «Eadem innovantes decreta, eusdemquo in omnibus sequentes definitiones, docemus þreetere Romano pontifici in beato Petro pascendi, regendi ct gubernandi ecelcei.im a Domino nostro lesu Cbriuto plenam potestatem traditam case, ac proinde eumdem Romanum pontiùcem omnium Christianorum patrem, doctorem, iudicem ac gubernatorem supremum existore. Quod si Romanus pontifex Christianorum omnium supremus ductor ot iudex existit, cum et infallibilem doctorem et iudicem inappellabilem cxi»tero, clarissimo patet. Sano utrumque semper professa est ecclesia, quemadmodum et ipsi Graeci protestati sunt non solum in concilio Florentino, sed etiam in professione fidei edita in concilio Lugdunensi secundo4, ubi do sede apostolica, quae cum sedente in ipsa Romano .pontifice non potest non identifican, dicitur. *Sancta Bomana ecclesia summum et plenum primatum et princi/tatnm* etc.

Post formulam sancti Hormiadao, addatur: «Cum vero haec apostolica ecclesia, testo beato Agathonc papa (ep, ad imperatorem l lecta in actione quarta concilii oecumenici ¥I numquam a via veritatis in qualibet erroris parte doflexerit. adniteute praesidio Petri, cuius auctoritatem, utpote apostolorum omnium principis, semper omnis catholica Christi ecclesia. ct universales synodi amplectontcs, in cunctis secutae sunt; hinc. »»Acro approbante concilio etr..,- integro relato textu Lucae XXII. 32: £ÿo *pro te' rogavi etc.*

Omittantur ultimae lineae St *quis autem* etc. Haec ad canones remittenda: et addatur; «Ast4 non modo pascendi, ned ct regendi ac gubernandi universam ecclesiam plenam potestatem ti Christo Ic«u in persona Petri accepit Romanus pontifex, et haec, quae propria est lurisdietinnis potestas, est simul potestà» ordinaria et immediata, erga quam particularium ecclesiarum etc.- ut in schemate, pag 21 (544 D a).

Post verba; *obedientiae obstringuntur* (eadem pagina (d ¥l) addatur!* «Officio hirrarrhicao suburdinationis et verae obedientiae obstringuntur non solum in rebus quae aJ fidem ct morca, sed etiam in rebus quae ad disciplinam ac regimen ecclesiae pertinent; ut custodita etc.-

ibidem ad finem paginae 21 [.'>45 a i) tollatur *damnatio,* et dicatur: «Quare discedunt α fido illi, qui attendentes spiritibus ctc.“ Et pag. 22 [ibid. B i] loco verborum *Quare damnamus,* dicatur: .Quare catholicae de Romani pontificis primatu doctrinae contradicunt perniciosae illorum sententiae, qui banc supremi capitia etc.-

Si non additur canon specialis de infallibilitate, in fine capiti» serretur formula Ni *quis aulem* etc. Proponitur sequen» canon·: P8i quis dixerit, Romanum pvniificem, rum ipse supremi umnium dirietianorum doctoris munere fungens, pio auctoritate definit quid in rebus fidei ct morum ab universa ecclesia tenendum sit. errare posse: aut hanc Romani pontificis inerrantiae seu infallibilitatis praerog itivam xd idem obiectum non porrigi, ad quod infallibilica» ecclesiae extenditur: anathema siL®

28. *Monzon y Martins Granatensis* (ηβ 78). — Alius scribit; «Si qui· dixerit Roiiunum pontificem in rebns fidei et inorum infallibilem non esse er *cathedra* Inquentcm. seu cani supremi omnium Christianorum doctoris munere (ungens, uuctoritutivv deelurat ac défiait quid in rebus fidei ct morum ab universa ecclesia tenendum vel reiiciondum sit7, et banc Romani pontificis infallibilitatis praerogativam ad idem obiectum non porrigi, ud quod ecclesiae infallibilium extenditur: miutheinu sit “

29. *Qallacci Kecinetensis et Luuretanus* (n® 31). — Alim rovereodissimus pater ita censet·: Cimi una endemque sit infallibility Petro et ecclesiae promissa, unusquQ et similis inerrantiac huius ambitus, satius videtur ut simul una de utraque definiatur in capite IX sub titulo: *De ecclesiae et Domani pontificis infallibililatr.* Sufficere autem ut in praedicto capite dicatur ad boec verba: *ideogue ab omni erroris falsilalisque periculo, t a m in se quam in risibili capite Ilumuno pontifice, Christi vicario, libera et immunis.* Et infra: *Adeoque praerogativam infallibilitatis, qua Christi ecclesia pollet, tam in se*

i m *benio Petro primatum* ed
3 rriKien/um ... *rontrarvim* ... trnfcnfûm ed.
» nirr um. e«l.
4 *trrkf»* |›› m». «L

l ad imperatorem oin el.
’ Vide Labbaei Coae, eultect., t. VII, pag. |Mauii XI, SM|.
’ : Eÿo *pro te* ntn. ed.
4 /Ut ova. ed.
' «iJrUlM»· um. ed.
• *pn)ponuntur »rt/umles canones* ed.
' *til tenendum* ed.
• *II·i* ¥.i /W»rs *da censent* M.

çuam in *lᵏomano pontifice.* Tandem in fine capitis, post textus allegatos addantur illi qui ad Petrum speciali™ diriguntur: *Tu es Petrus* etc.: *Ego rogavi pro te* etc.

Duplex inconveniens mìo vitari videtur: Io ne aliqua videatur esse separatio possibilis inter caput et corpus occlosiae, quae nec potest sino capite osso, nec consensu suo posteriori capitis auctoritatem firmat; 2° ne relinquatur locus quaestioni, utrum praerogativa infallibilitatis respiciat ecclesiam Romanam individuam, vel pontificem Romanae occlcainv, qui prout talis, est Petri successor in primatu.

30. *Turner Salfordiensie* (u° 33). — Alius proponit: rTanquatn fidei dogma definimus, per divinam useiMtciitiam fieri ut *sicut ecclesia* Christi *errare non potest in rebus fidei et morum,* ita Romanus pontifex, cuil in persona Petri... munere fungens definit *ex cathedra doctrinam ecclesiae* in iisdem rcbus fidei et inorum, errare non possit. Si quis huic...- Adduntur verba *sicut ecclesia...* et *doctrinum ecclesiae,* ut clarius pateat summum pontificem, cum vx cathedra definit, esso et loqui *ut os ecclesiae,* id œ»t non ex fe, ut persona privata, ot consultie quantum fieri potest episcopis, qui una cum ipso et sub cius auctoritate missi sunt ut doceant omnes gentes Substituitur vox *ex cathedra* verbo *pro auctoritate,* ut clarior ct usu melius determinata. Omittitur incisum: *Et hanc Romani pontificis...* ut inutile ct do caetcro ambiguum, scrupulos timoratis ingerere valens, et inimicis ꝛc clcsine inexhaustum iuiuriaruin thema.

31. *iMouènan Flaviopolitanus* (n° 34). — Censet alius: Io omnes textus Scripturae sacrao in unum colligendos, hoc modo: „Et quia non possunt Domini nostri Icsu Christi praetermitti verba dicentis: *Tu es Petrus... et in caelis* (Matth. XV!, 18, 19), C *Egu rogavi pro te.. . fratres tuos* (Luc. XXII. 32), *Pasce agnos meos; pasce ores meus* (Ioan. XXI, 15 ...); *haec quae dicta sunt...* etc. 2° Definitionem Ius verbis concipit: *Hinc sacro approbante concilio docemus et tanquam fidei dogma definimus, promissionum divinarum virtute, Romanum pontificem, aim supremi omnium christianorum doctoris munere fungens pro auctoritate definit quid in rebus fidei et morum ab universa ecclesia tenendum sit, per assistentium divinam errare non posse.* 3° Post verbum *praerogativam* dicendum; *eadem obiecta complecti, ad quae infallibilitas ecclesiae extenditur.* 4' Loco verborum *Si quis autem ...* proponit formulam paulo umpliorem ex bulla definitionis immaculatae conceptionis beatae Marine virginis desumptam.

32. *Ferré Casalensis* (nu 35). — Alius magna laetitia suscepit schema de infailibilitate summi pontificis definienda; notat tamen:

Io In prima verba (ex concilio Lugdunensi de-Humpta): scopum decreti directum non esse debere dignitatem ecclesiao Romanae, ned infallibilitatem numini pontificis; idcoque non directe de illa et obliquo de Mummo pontifice esso loquendum. Item: praerogativam primatus et infallibilitatis esse collatam a Cbrkto personae Petri, quod non satis clare asseritur, dum dicitur ecclesiam Romanam accepisse in beato Potro primatum super universam ecclesiam. Insuper praetereundum non putat, ecclesiae Romanae principalitatem non ex solo oraculo Christi Petro primatum conferentis processisse, sed simul ex foeto quod Petrus Romae sedit et mortuus est; quod autem hoo fecerit de mandato Christi, neo revelatio docet nec plene constat.

2° In verba sequentia: *Et sicut prae caeleris ...* (ex eodem concilio). lus tuendi fidem, quod ibi tribuitur ecclesiae Romanae, non toti societati fidelium, sed personae supremi pontificia Romani proprium dici debet. Porro sermonis contextus non patitur ut hic sub nomine ecclesiae Romanae intelligatnr persona supremi pontificis, siquidem mox dicebatur eam ecclesiam, in Romano pontifice Petri successore accepisse primatum. Exhibetur igitur ut distincta, aut datur amphibologie in contextu.

3° In verba sequentia: „Et quia non potest Domini nostri Icau Christi praetermitti sententia...“ pro voce *praetermitti,* clarius: *Et quia plenissima efficacia carere nequit ...* Conclusio: *In sede apostolica immaculala est semper serrata religio:* non videtur respondero praedictis praerogativis defendendi fidem et quaestiones fidei dirimendi, quia *ecclesia Romana* magis palet quam *sedes apostolica;* quia et aliao ecclesiae immaculatam religionem servave-B runt; quia nihil indigilat curam Romanorum pontificum in fide tuenda ct augenda.

4° Licet in monumentis traditionis catholicae saepissime *sedes apostolica* et *ecclesia Romana* usurpentur ad exprimendum tupreniam Romani pontificia auctoritatem et infallibile magisterium, tamen his ultimis temporibus, adversarii veritatis cx bis loquendi modia praetextum sumpsere errores insinuandi distinguendo inter sedem et sedentem, inter seriem summorum pontificum et individuas personas nummorum pontificum (v. g. Bossuetius), hoc praetextu negantes summo pontifici regnanti auctoritatem ct infallibilitatem, quam sedi adiudicarc videbantur.

Hinc putat dilucide esso exprimendum, 1° Petri et eius successorum personae infallibilitatem a lesul Christo fuisse collatam; 2· sedem seu cathedram apostolicaml exprimere pontificis in ea sedentis auctoritatem ꝛc infallibile magisterium; 3° ecclesiam Romanam, ideo quin ipeo summo pontifice utitur episcopo, »cmper servasse veram fidem, et hac de causa ad eam1 omnes alias ecclesias debuisse convenire. (Vide Pcronue, *de locis theologicis,* p. 1. sect. 2, c. 4, n. 758, in nota.)

Hinc proponitur sequens formula decreti et canonum: „lesus Christus qui Petrum constituit petram inconcussam super quem4 suam aedificaret ecclesiam, et eidem Petro missionem contulit pascendi agnos suos, ct oves suas, supremum hoc ipto magisterium caelestis veritatis illi commisit. Ne autem humanae infirmitatis causa totius ecclesiae fides periclitaretur, idem divinus redemptor Petrum tingularissima infallibilitatis praerogativa ditavit inquieos: *Ego rogavi pro te ut non deficiat fides tua, et tu aliquando conversus confirma fratres tuos.* Haec incarnatae divinae sapientiae verba ita ad Petruin individualiter directa sunt, ut nullum relinquant dubitandi locum, quod personae Petri principis apostolorum privilegium infallibilitatis concesserit. Cum vero ct primatus in universae ecclesiae regimine, et omnia quae inde sequuntur iura ita fuerint Petro a Christo Domino concredita ut ad sacros transirent pontifices, qui post cum erant legitime ipsius cathedram occupaturi, ita etiam infallibilitatem in veritatibus fidei morumque definiendis summi pontifices Romani a Petro haereditarunt super allatae precationis leeu Christi efficaciam. quae no uno temporis momento decise poterat, rerum probavit eventus. Romani quidem pontifices indesinenter divina protectione freti veritatem catholicam suis decretis ac definitionibus

1 cwm ed

1 om. ed.
’ *d* ed.
1 iZLim ed.
4 9·απ» ed.

inappellabili auctoritate promulgatis intemeratam semper custodierunt. Hinc factum est quod ab apostolica sede regula fidei integerrima iugiter praeberetur, et ecclesia Romana speciali ſuccesso rum divi Petri curae pastorali concredita inaccessa haereticali perfidiae, atque caeterarum ecclesiarum caput et magistra merito habita semper fuerit Hoc quod usque ad praesens evenisse miramur, certissime et in posterum usquo ad sacculorum finem perseverabit Nam sicut vera ecclesia, testante impraeteribili divini sui fundatoris oraculo, firma usque ad mundi consummationem stabit, ita et Romani pontifices tum primatus auctoritate, tum magisterii infallibili tate, semper erunt pro omnibus bominibns supernae doctrinae columna et firmamentum. Hinc sacro approbante concilio docemus ꝛc.

Demum Dt magis expositae doctrinae canones respondeant decimus quartus, decimus quintus, et decimus sextus, sequenti modo reformari possent:

Cam 14. FSi quis dixerit beatum Petrum apostolum a Christo Domino constitutum non esse apostolorum omnium principem, et totius ecclesiae militantis visibile caput, et infallibilem doctorem, vel eum tantum honoris ꝛc.

Can. 15. rSi quis dixerit non esse ex ipsius Christi Domini institutione, ut beatus Petrus in primatu super universam ecclesiam habeat perpetuos successores, aut Romanum pontificem in cathedra Petri legitime sedentem, non esse iure divino Petri in eodèm primatu et magisterio infallibili successorem; anathema ſit.

Can. 16. „8i quis dixerit Romanum pontificem habere tantummodo officium inspectionis ac directionis, non autem infallibile magisterium et plenam supromamque potestatem etc.[4]

33. *Vaughan Plyinuüiensis* (η· 39). — Alius I. definitionem infallibilitatis non putat necessariam ‹ sed nocivam. *Non nectì/arìam:* nunquam enim fuerunt populus et clerus magis addicti et obedientes summo pontifici, nulla pericula boe novum dogma ut remedium postulant. *Nociram:* haec enim definitio multos catholicos certissime a sancta sede alienatura est, immo in schisma apertum propellet. Protestantibus ecclesiae propinquantibus novos quaestiones et difficultates creabit. Liberalismi gallicani fautores, hodie paucissimos, in Anglia multiplicabit, hique novum onus sibi impositum recusare conabuntur.

II. Si videatur patribus definienda infallibilitas summi pontificis, forma proposita videtur rciicicnda, utpote nimis larga, ita u: extra limites, quos theologi probatissimi ponunt, libere vagetur, et cx qua conclusiones erui possunt doctrinae semper in ecclesia traditae contrarias: facile suadebitur, summum pontificem potestatem sibi vindicare, omnia I ad suum arbitrium opportuno importune definire, sine ullo episcoporum consensu. Cavendum etiam no suspicio fiat alicuius schismatis inter caput ct › membra ecclesiae.

Ideo magis probandum censet schema sequens; pHacc catholica et apostolica ecclesia foecunda sanctorum mater, cui utriusque foederis[1] scriptura testimonium reddit, quao super columnis episcoporum consistens, super fundamento Romani pontificis aedificata, ipsi lapidi[23] angulari Christo lesu, auotori omnis vitae salutaris innititur, divinum sibi commissum docendi omnes gentes munus exercet; sivo cum in oecumcnicis synodis sub auctoritate Romani pontificis res fidei et morum definit; sive cum per universum orbem diffusa e&mdem cum A Romana ecclesia quao omnium ecclesiarum est mater et magistra doctrinam promulgat; sivo cum per suum caput, ad quod necesso est convenire omnem ecclesiam, quodque eodem cum universo corpore spiritu veritatis vivit, quaenam sit apostolica traditio, et ecclesiastica praedicatio ebristianos populos ĕdocet ɬ

34. *Ramires y Pasqua Pacensis* (ɬη 30). — Alius definitionem omnino necessariam habet ad destruendam illam novitatem ausam in dubium revocare hanc doctrinam ab omnibus antea admissam, et in praxim a summis pontificibus sempor deductam, dum semper errores contra fidem et mores sua auctoritate suprema confixerunt. Hinc vult clare exprimi in decreto, 1· ecclesiae fuisse necessariam auctoritatem infallibilem ipsi praesidentem, et eam fuisse a Christo collatam Petro et cius successoribus, qui ca semper et fidelitor usi sunt; t 2 quod summi pontifices eam auctoritatem infallibilem semper exercuerunt, sive ipsi soli, sive cum episcopis in concilio oecumcnico, cum ipsis coniudicibus. ita tamen ut eiusmodi concilia totam suam vitam ehristianam, si ita loqui fas est, ab auctoritate Romani pontificis confirmantis illis, sortiti sint, quae aliter sine robore permansissent.

Et ut constet ecclesiam hoo declarando non novam doctrinam promere, sed antiquam explicare, vult adduci auctoritates patrum et conciliorum, quae asseruerunt tam necessariam veritatem. Idooque ipso formulam proposuit, quae sibi magis explicita videtur:

„Cum ecclesia a Christo Domino instituta columna et firmamentum sit veritatis, eiusque perdurado ad finem usque saeculi protrahenda sit, clare evincitur camdem, iuxta ipsius fundatoris promissionem, Spiritus sancti non interrupta assistentia praeditam ease debere, quae ipsius animam informet, eamque, quatenus visibilis societas est, conservet et dirigat

rAd hanc autem societatem ab omni errore, ab omni macula et ruga immanem servandam, unus inter alios discipulos fuit electus, cui prao canteris tam credendorum qaam agendorum depositum incorruptum custodiendi munus specialiter commisit: et quamvis omnes docendi in universo mundo veritates ab ipso Deo revelatas ministerium susceperint, pro Petro tamen rogavit Patrem, ut numquam a fide deficeret, eique fratres suos in eadem fide confirmandi missionem dedit Hinc honor illo primatialis Petri apostolorum principis, capicisque universalis et indefectibilia ecclesiae, adversus quam portae inferi non praevalebunt, quoniam super petram fundata est ab ipso Christo electam ot firmatam; unde merito a conciliis, patribus et doctoribus hanc nostrae religionis veritatem cognoscentibus dictum est cum sancto loanne Chrysostomo[1] quod nRomanus pontifex Petri successor est, firmamentum fidei et orbis terrarum magister, et: qui[1] catholico nomine gloriantur, necessarium esso sciant diligenter inquirere, quid rectores Romanae ecclesiae indicaverint, quoniam omnibus est tenendum ǫuod Romana, id est, catholica sentit

' Loco foedcni edita habeat *T.* id est *Tiramenti.*
8 *lapidi* om codex.

1 S. Ioan. Chrysoat. homilis 60 (Migne, P. G. LI, 2OJ.
8 *et* om. ed.
3 S. Prosper libro praeteritorum sedis apostolicae episcoporum auctoritates cap. 3 = P. Lu, tom. LI 20*5; item 8. Fuig, et caeleri episcopi exules In Sardinia ep. 15 ≫ P.L. tom LXV, 44S; a Thom. I par», quaeat. 1, art 10; condì. Ephes. 431·, Chalerd., Constant, tertiam. Florentlnum et Tridentinum sesa 14, al.
* *quid* codex.

• haec et quae sequantur nsqne ad vocem *Florentinum* om. el. ; in codice pro *431* habetur *413.*

ac servat ecclesia1: Romanus enim pontifex, sicut 2[prae caeteris tenetur fidei veritatem defendere1, sic et si quao do fido fuerint subortae quaestiones, suo debout iudicio definiri/ Ut tamen ipsius Petri, ecnon ot eius in primatu successorum definitiones obligandi vini non exteriorem tantum, verum etiam interiorem haberent, veritatisquo lumen in bac Christi ecclesia sino periculo occasus indesinenter effulgeret, ut morum integritas incolumis servaretur ct columna veritatis dimoveri numquam posset, ipsi supremi uo vigilantis pastoris munus exercentes, Spiritus sancti assistentia fuero specialiter protecti, eruntquo in posterum, ut suam missionem adimplere depositumquo fidei integrum conservare pergant; bine sacro approbanto concilio (ut sequitur in ipso csp.).

35. *Cardinalis Carafa Beneventanus* (n® 93) — Alius reverendissimus pater ita statuit:

1® Prima periodus eo modo esset concinnanda B ut non videretur cum Romani pontificis tum ecclesiae Romanae primatui eadem tribui institutio. Petro enim et eius successoribus *directe* et *immediate* a Christo fuit traditus, ecclesiae vero Romanae nonnisi *mediate* et *consequenter,* quatenus nempe Petrus Romae et non alibi sedil.

2° Non apparet nexus eorum quae sobiunguntur: *Et sicut prae caetcris* etc.; neque satis manifesta eat consequentia *hincl* etc., qua ad infallibilitatem Romani pontificis definiendam fit gradus.

3° Verba quibus concipitur formula definitionis, eam directo cadere faciunt in *causam* et *rationem* infallibilitatis, scilicet *divinam assistentiam,* non vero in ipsam *infallibilitatem,* quae est *obiectum* definitionis. Rectius verba *per divinam assistentiam* ut simplex incisum ponerentur.

4® Superfluum videtur quod adiungitur: *Et hanc Romani pontificis* . . . sine quo definitio est com- C pleta, et locum potest praebere dubiis et quaestionibus.

5® Item voces *pro auctoritate* inutiles et aptae ad cavillationes faciendas, an non *ex cathedra* summus pontifex sit locutus.

6° Concludit hanc definitionem adeo necessariam hac methodo exprimendam esse; nl®5 In primis materiam huius capitis cum materia8 praecedenti connectendo7, sancti cvangelii afferantur testimonia promissiones Christi exprimentia; deinde traditio ct universalis ecclesiae sensus, quae semper hanc veritatem tenuit; mox facti probatio, quo constat in sede apostolica immaculatam semper catholicam servatam esse religionem et sanctam celebratam doctrinam8/ Ultimo definiatur his aut similibus verbis: «Definimos, Romanum pontificem, per divinam assistentium, cum, ut supremus omnium Christianorum pastor, doctor et iudex, universam ec- D clesiam docet, ac proponit aliquid tamquam de fido credendum esse, aut tanquam fidei contrarium reiicicndum. errare non posse. Si quis autem../

36. *Le Breton Aniciensis* (n® 95) — Alius schema omnino probat, neo in aliquo emendandum arbitratur. Maxime ne eliminentur, ut nonnullis arridet, verba *tanquam dogma fidei,* aut ultima, nempe: *Sciat se a veritate fidei.... defecisse.* Et qui existimant his mediis terminis posse conciliari animos et unanimitatem obtineri, proreus errant. Si aliquibus placeret transpositio et adiunctio huius definitionis alteri de infallibilitate ecclesiae, non contradiceret in re levissimi momenti.

37. *Vérot Sarannensis, nunc Sancti Augustini* (n® 94). — Alius suppliciter rogat ut schema et quaestio de medio tollatur, nec novum dogma definiatur inutiliter, siquidem omnes episcopi volunt obedire papae etiam ex cathedra non loquenti, et tantum ad satisfaciendum vanitati editorum quorumdam diariorum. Non putavit eam quaestionem movendam esse, utpote non indicatam in bulla convocationis; alioquin ei studuisset, et libros atque membranas aecum attulisset, sine quibus tanta quaestio elucidari non potest.

No detur spectaculum concilii alii concilio contradicentis, cum luce clarius ait epistolas dogmaticas Honorii in VI concilio fuisse damnatas. Porro consueverunt rccentiora omnia tenere quae fuerunt acta in prioribus conciliis.

Protostantibus, qui nobis adeo exprobrant devotionem et obedientiam nostram erga summos pontifices, e quibus plores ab historia exhibentur ut facinorosi, respondere nobis licuit eos non esse infallibiles, sicut nec impeccabiles. lamvero facta definitione difficilior erit responsio, et fortius concludent caecos papistas papam colere ut Deum, sicut caeci pagani lodiarum.

Ne recedatur ab ea agendi ratione qua abstinet ecclesia a definiendis quaestionibus in schola libere agitatis. Porro talis est illa quaestio prout semper visum est opinanti olim theologiae professori. Alia quippe est schola italiana et Bellarmini, alia gallica et Bossuetii, quae a duobus saeculis, immo et α tempore concilii Constantiensis, libere de praerogativis summi pontificis disputat

Et si actus irregulares et semi-echismatici coetus C episcoporum anni 1682 fuero reprobati, et a clero gallicano retractati, nihilominus opiniones illae immunes remansere ct liberae. Nec nocuerunt ecclesiao et clero Galliae, qui adeo mirabilis visus est in regularitate, in zelo missionum, in adhaesione summo pontifici usque ad sanguinis effusionem etc. Ncc dicatur multos in Gallia hanc definitionem petere. Etsi zelus illo ct devotio erga sanctam sedem sit laudabilis, non tamen est secundum scientiam et ad sobrietatem. Unde dicere posset summus pontifex ut aiebat ille1: Salva mo Domine non iam ab inimicis, sed ab amicis meis.

Schola Gallica fortiter propugnat unionis cum papa necessitatem et indefcctibilitatem sedis apostolicae, licet admittat possibilitatem erroris transitorii, ut in Honorio, aut Vigilio, aut loanno XXII, aut Nicolao I, quia tunc papa aut morietur, aut recantabit, et error eius non erit nocivus. Plenissime D autem confitetur papam esse superiorem episcopis, et ipsi obedientiam debori, etsi non infallibili; qui enim exigeret infallibilitatem in superiore ad obedientiam praestandam, non responsionem mereretur sed alapam.

Opinionis Bossuetii gravitas ex eo patet quod Bellarminus ad eam confutandam percurrat quadraginta casus allegatos erroris in summis pontificibus, usque ad tempus suum (non computatis casibus Galilaei, falsarum decretalium etc.). Porro, quidquid sit de aliis, pro casu Honorii non aliud effugium habet nisi dicere concilium sextum esso vitiatum, et vitiatas litteras Leonis II, et exinde decepta alia concilia et summos pontifices. lamvero ista responsio, adeo absona, exemplum praebet eius demonstrationis quae dicitur *reductio ad absurdum.*

1 Ex professione fidei edita a Graecia in concilio Lugdanensi secundo.

• *decidere* ed.

l qua hinc ed.

4 *ad definiendam* ed.

5 *allegando* add. ed.

• *materia* om. ed.

′ *praecedentibu» connecti* ed.

• *et fanctam—doctrinam* om. ed.

1 Scilicet Voltarios, insignii ilk aebalo, coiai verba ïaec eunt: Mon ZXcM, *délivre:-mai de me» ami»; je me eKarge de* "(i CRFICINÛ

Ad absurda reducitur Bellarminus dum vult tueri sententiam suam et subvertit omnem historicam certitudinem; quae si nutet, omnia concilia et evangeli simul nutant, et victores evadunt Renan et alii increduli, et omnia monumenta Christiana non sunt nisi congeries fabularum.

Videant iam sancta aedes et concilium si hacc non sufficiunt ad non condemnandos catholicos cum periculo schismatis et amissionis dominii temporalis sanctae sedis.

Si persistant patre/, haec addenda requiruntur: .Declaramus autem nos in numero infallibilinm decretorum non ponere ca quao α summo pontifice per physicam vel moralem violentiam obtinerentur. Praeterea per prao/entem definitionem non ꝑntendimus inculcaro summum pontificem in semetipso invenire fidem quam definit, vel circa ipsam recipero a Deo speciatum inspirationem. Siquidem eruitur fides ex consensu ecclesiarum1, quem consensum B exquirere tenetur papa per consilium, lectionem, orationem et alia media naturalia ct supematuralis. Insuper absit quin aliquis per praesens decretum existimet ioiuriam fieri sacrosanctae sextae synodo, quae intacta remanet cum omnibus decretis et anathematibus ibi contenti/, etiam contra Honorium qui foerat papa antiquae Romae. Absit etiam quin aliquis praesumat defendere sententiam inter reeentiorum iansenistarum errores proscriptam, nempo ecclesiam errare posso in factis dogmaticis. Quinimmo omnino reprobamus temerariam aliquorum theologorum sententiam, qui acta concilii VI oecumenici adulterationis et interpolationis accusaverunt in sententiis a synodo latis. Tandem declaramus quod per praesens nostrum decretam nulla vis tribuitur bullis aevorum praeteritorum excommunicantibus reges et principes, ad probandum pontificem Romanum aliquod ius sive directum sive C indirectum habere in temporalia regum.ꝑ

Infallibilitatis definitionem requirentibus incumbit *onus* probandi. Aliis sufficit diluere argumenta proposita. Hinc controversia, in qua iure suo plenissime uti opinans intendit. Etsi probatur opinio affirmans *nunc* extrínseco probabilior, quao temporibus conciliorum sexti ct Constantiensis visa fuit minus acceptata, non ideo posset fieri definitio, quae requirit unanimitatem moralem, iuxta illud Lirinensis: *Quod ab omnibus, quod ubique, quod semper.*

Argumenta in schemate adducta nihil probant. Non textus *Tu es Petrus,* qui, si probet primatum, non ideo infsllibilitatem: nec magis in recte docendo quam in *recte* gubernando. Non textus *Rogari pro te...* nam omnes admittent fidem non deficere in sede apostolica, errore momentaneo mox correcto; et verba quae requuntur: *Et tu conversus ...* ostendunt sicut Petrum, ita ot successores eius posse errare et converti. Non verba concilii Lugdunensis. Non onim dicitur: *Suo debent iudicio definiri infallibiliter* seu *irreformabiliter.* Nec dicitur non esse prius consulendos episcopos. — Nec formula in Vili concilio subscripta, quia et gallicani tenent: in *sede apostolica semper riguisse et rigere reram doctnnam,* quia, si sedens erret accidentaliter, mox errore correcto, nulla erit realis interruptio in sedis apostolicen immaculata puritate. Et in cadera octava synodo inveniuntur sequentia: ꝓRomanum pontificem de omnium ecclesiarum praesulibus judicasse legimus, do eo voro quemquam indicasse non legimus. Licet enim Honorio ab orientalibus post mortem anathema sit dictum, sciendum tamen est quia fuerat super haereri accusatus, propter quam A solam licitum eat minoribus maiorum suorum motibus resistendi, vel pravos sensus libero respuendi etc.- Verbo Hadriani II ad synodum ViliL Undo si papa ait infallibilis, ecco papa infallibiliter doclarans Romanum pontificem posse accusari et anathemate plecti propter haeresim. Vide etiam canonem 21 huius concilii.

(n definiendo articulo fidei nihil potest ot debet infiucre nisi clara cognitio ait, factam oase do eo revelationem α Deo, quando nempo certo constat illum contineri in Scriptura sacra aut traditione. Episcopus peccaret mortaliter votum dando tantum ex pia affectione erga sanctam sedem, alloquio non minus definienda veniret ꝑmpeccabilità' quatn infallibilità

Traditio nedum videatur constans pro infallibilitate, videtur o contra pro altera sententia stare ex innumeris ꝑnonumenti. et factis. Sanctus Augu,tinus specialiter est clarus, ct videtur totaliter nuvum dogma ignoraste. Non potuisset, stante ca traditione, approbari libor Bossuetii *Erpositio* etc., in quo solus primatus memoratur. Nec in catechismo cardinali» Patrizi dici po/set, agendo do ecclesia docente: *Intendo il sommo pontefice, . . . ed insieme tutti i* resecrí *che sono a lui uniti.*

Ioanne» XXII dicitur voluisse definire iustos non fruì visiono beatifica ante ultimum judicium. Non fecit: sed quomodo constabit istud non posse evenire? posset errare papa ignarus, pertinax, superbua, volens aliquid definire contra omnes suos cardinales, posset fieri insanus, melancholicus, prae senio deficiens. . quot casus absoni possent evenire!

Tandem protestatur ne maioritas votantium minoritati os occludat, ct tyrannicum imperium in eam exerceat, libertatem tollendo, quae si negatur, auctoritas concilii postea denegari posset. Sed oa impossibilia esso confidit in concilio directo a Spiritu sancto.

38. *Leahy Dromorensis* (n· 50). — Alius pater profitetur se firmiter tenere Romanum pontificem quoties „ex cathedra- docet universalem ecclesiam esso infallibilem. Tamen definitio proposita videtur esse prorsus inopportuna: inimici enim eam flocci facient, catholici vero quam plurimi occasionem indo capient deficiendi a fide. Consultius existimat reverendissimus pater decretum concilii Florentini, additis etiam declarationibus, confirmare.

39. *Cosi Prienensis cum Pagnucci Agathonicensi et Moccagatta Zenopolitano* (n· 72). — Praemittunt alii professionem summae reverentiae et amoris erga Romanum pontificem, cuius definitiones dogmaticas et morales tanquam divina oracula venerantur. Agnoscunt eum accepisse a Christo Domino munus confirmandi in fide et pascendi etiam episcopos. ideoque habuisse donum infallibilitatis, Post hnec D tamen declarant se non probare propositam definitionem. Rationes quibus moventur sunt: I0 Scissura inter patres, cui plaudent inimici. 2° Ansa quam inde sument haeretici insurgendi vehementius contra Romanum pontificem, cuius failibilitatern nitentur demonstraro argumentis historicis, quibus non facile respondetur. ꝫ Nulla utilitas vel necessitas huius definitionis, rinu qua per novemdecim saecula Romani pontifices ecclesiam gubernarunt et immaculatam custodierunt. Adde nullo unquam tempore tantam fuisse uuionem totius episcopatus cum suo capite quantum nunc videmus. 4· Gravissima mala, scilicet disruptio unitatis et concordiae in episcopatu, ruina plurimarum animarum, quas ecclesia hac sua definitione ab unitato separabit. 5° Sententia contraria plurium et gravium theologorum.

' «ce/oiie e4.

ꝫ Manii. XVI, IMa.

40. *Cardinalis Riario Sforza Neapolitanus* (n° 52). A — Testatur alius inprimis doctrinam de infnllibiliteto Romani pontificia viguisse semper in eua dioecesi, ct ita sperat futurum in posterum. Deindo necessarium omnino existimat ut in schemate exhibeatur norma, quii *perspicue* ot *uniformiter* intolligi poí.-it quando Romanus pontifex dicendus ait loqui ut supremus doctor omnium Christianorum, no arbitrio fidelium vel etiam episcoporum relinquatur quando cius doctrina ut omnino infallibilis habendn sit. Arbitratur per illa verba *Jianr Montani pontificis inerrandae , . . ecclesiae extenditur* non uniis excludi omnem redem distinctionem inter Romanum pontificem et rederiam. Tandem declarat »e animo Ructuare, nn expediat nunc temporia proposita definitio, etsi in eius veritate pleuisRiine acquiescat. Voretur inobedientiue periculum, veretur -cissuraa in clero et episcopatu, voretur no in ferendis suffragiis unanimitas desit Suam hanc I trepidationem vult notam fieri beatissimo patri, cuius iudicio penitus se remittit.

41. *Dubar Canathensis* (n 49). — Alius novam formulam proponit secundae partis capitia propositi quod est de infallibilitate Romani pontificis:

„...lline sacro approbante conciliol docemus ot tanquam fidei dogma definimus Romanum pontificem cui in persona beati Petri dictum est ab eodem Domino nostro lesu Christo: *Ego rogavi pro te ut non dejiciat fides tua,* cum supremi omnium Christianorum doctoris munere fungens pro auctoritate definit quid in rebus fidei et morum ab universa ecclesia tenendum sit, per divinam assistentiam errare non posse; et eiusmodi definitionibus internum fidei assensum ab omnibus Christi fidelibus praestari continuo debere. Insuper declaramus praedictam Romani pontificis inerrantiam seu infallibilitatem ad idem et omne proreus obiectum porrigi, ad quod ipsius ecclesiae infallibilitas extenditur .. /

Hac nova formula videtur magis directe definita infallibilitas; et praecluditur locus cavillationibus illorum theologorum, qui praevium requirunt ecclesiae consensum ut pontificiae constitutiones vim habeant obligandi. Restituatur ordo verborum ut est in evangelio: *Ego rogari pro te.* Tandem addatur canon de infallibilitate Romani pontificis:

„Si quis dixerit Romanum pontificem, cum pro supremo doctoris munero et auctoritate definit quid in rebus fidei et morum ab universa ecclesia sit credendum, non esse per divinum asaistentiam nb errore immunem seu infallibilem'; anathema sit/

42. *D'Aronzo Cahensis et Theanensis* (n· 103) — Alius gratulatur summopere do schemate proposito, ot multiplici argumento probat necessitatem et D maximam utilitatem definiendi infallibilitatem Romani pontificis; quae adeo cum eius primatu connectitur. ut ipso primatus in ordine ad veritatem non sit nisi *inerrantia.* Optat ut in definitione triplex adversariorum subtilitas conficiatur: qua nimirum nomine *sedis Romanae* intelligi volunt vel *ttnirersalem ecclesiam,* vel peculiarem clero ac populo Romano constantem, vel tandem integram Romnnornrn pontificum scririn. Itaque approbat quidem primam partem schematis, sed 1° addenda putat verba concilii Florentini *oecumenici* quae habentur in schemate de ecclesia pag. 21 (544 C ul; 2° vult totam orationem ita concinnari ut omnino tripartita illa inanis distinctio evacuetur.

Idem Bartholomaeus d'Avanzo suum ipse votum typis mundavit. Erat autem tenoris sequentis:

Super schemate proposito de Romani pontificis infallibilitate.

Laetentur caeli et exultet terra; gaudeat etiam sancta mater ecclesia, quia *parvus fons,* qui *crevit in fluvium* maximum, ac diebus nostris in *aguas plurimas redundavit,* iam convertitur *in lucem,* ut cum scripturis loquar, et mox ex gratia Domini nostri lesu Christi *in solem* omnino accrescet'. Nimirum fons illo parvus dubitationum circa papae inerrantiam, quem cancellarius quondam Sorbonae, transversae prorsus ac deviae mentis vir, Gerson', occasione schismatis Occidentis in concilio Constantiensi saeculo XV noviter effodit, qui tamen fermo exsiccatus, daemone discordiarum insufflante, saeculo XVII crevit in fluvium maximum divisum in quatuor capita, Gallicanismum scilicet, lansenismum, Febronianismum, Caesarismum, diebus hisco nostris ex inopinato in aquas plurimas redundavit, quae intraverunt usquo ad animam ecclesiae, quam lesus Christus Dominus noster acquisivit sanguino suo pretiosissimo. Sed iterum dico, laetentur caeli et gaudeat sancta mater ecclesia ; nam aquae ipsae redundantes iam convertuntur in lucem: orta enim est aurora veritatis in distributo schemate de Romani pontificis inerrantia, atque aurora isthaec Christo duco atque opifice mox in lucem solemque vertetur.

Gaudeamus in Domino et nos supremi pastoris. Christi vicarii, oves et agni! De qua enim re agitur cum de Romani pontificis infallibilitate agitur? uno verbo dicam, de summa totius rei ebristianao. Re sane vera ecclesiam esse regnum a lesu Christo Domino nostro in terris fundatum plenum, indepen-deos. atque adeo omni perfecta humana societate perfectius, ecquisnam catholicorum ibit inficias? Iam vero quemadmodum in ordine cauealitatis necessum est ponatur causa quae producit et non producatur; in ordine cognitionum, notio aliqua quao explicat et non explicetur; in omni aedificio, fundamentum quod sustinet et non sustineatur; ita in omni perfecta independenti societate potestas requiritur adeo suprema, ut in gubernatione, in administrattone, in legibus tum ferendis tum interpretandis, in iudiciis, in cunctis robus praesit omnibus, et subsit nemini. Cum itaque suprema isthaec potestas in ecclesia sub primatus nomino veniat, qui Romano pontifici competere ex catholicis dubium nemini, sequitur quod Romanus pontifex in ecclesia primatum gerens in omnibus gubernet et non gubernetur, iudicet et non indicetur, mittat sed non mittatur; tautummodo ergo carebit primatu in ordine ad veritatem ita ut non doceat sed doceatur? Vel ergo primatus, hoc est suprema potestas, in ecclesia non est, adeoque non est perfecta societas, vel qui primatum gerit Romanus pontifex est infallibilis; primatus enim in ordine ad veritatem nihil est quam inerrantia.

Rursum in omni humana perfecta societate primatus isto in ordine ad veritatem, hoc est inerrantia, saltem extrínseco praesumitur; ox quo enim suprema potestas posset in erroris vel iniustitiae suspicionem venire, omne ius ad obedientiam subditorum amitteret. cum nemo erranti parere teneatur; at in ecclesia societate spirituali primatus iste est prorsus fundamentalis intrinsecus. Equidem intellectus hominis veritatem sitit, adcoque dì! unquam vere spiritui imperat nisi veritas: cum ergo inerrantia

i Formulam quae sequitur om. ed.; eam ex codice autographe addidi.

* *seu infallibilem* om. ed.

l Quae sequuntur ex folio seorsim impresso ipae adnri.

' Esih. X.d; XI. 10.

' Vid. Petit-Didier, *Lhsttrt. de cvncü Cvnelafdinui,* p<<. S. edit. Luxemharg.

live infallibilitae ait certa sponsio pro veritate, ipsa ■ablata aufertur etiam unica illa ratio propter quam spiritai primatui ex conscientia obedire tenentur, atquo adeo perfectum ecclesiae regnum radicitus dissolvetur.

Sed iam ut propius accedamus, in ecclesiae regno veritas non esi aliqua idea, sed persona divina: *Ego sum veritas* scilicet Dei verbum caro factum, quod habitavit in nobis, rut viam vitae manifestius demonstraret, doctrinam humano generi tribuens salutarem-1. Qui profecturus ex hoc mundo ad Patrem, venturus iterum sd iudicandum, temporariae huic personali ot visibili absentiae suae abunde providit in Petro, quem *petram* constituit ac fundamentum regni sui, hoc est ecclesiae, atquo vices ct voces suas illi tradidit in hoc regno suo sub symbolo *clavium,* ita ut quodcnmque *solverit* in terra vel *ligaverit,* ab ipso Christo solutum vel ligatum foret in caelis'. Quare cum Petrus pascit oves et agnos, Christus pascit; cum Petrus solvit vel ligat, Christus solvit vel ligat; cum Petrus iudicat, Christus iudicat; cum Petrus docet, Christus docet; cum Petrus confirmat fratres, Christus confirmat. Non aliunde ergo Petri inerrantia derivat nisi immediate ox ipsa substantiali veritate, quao voluit ut infallibile magisterium, ecclesiae societati spirituali tam intrinsecus essentiale, cunctis diebus semper vivens esset in supremo capite Petro, tam in docendo quam in *confirmando* pastores et fideles. *oves* et. *agnos1.*

Atque indo admirabilis illa oeconomia comprehenditur, quam in institutione ecclesiae suae auctor fidei nostrae ac consummator Christus adhibuit. Nimirum de aeternali isto admirando aedificio, quod est ecclesia, extollendo cogitans prius de fundamento fuit sollicitus; quare sicut ad Abram dixerat olim, tu vocaberis Abrabaam. ut in mutationo nominis iugiter novae suae missionis atque officii recordaretur, ita ad Simonem inquit, tu vocaberis *petra,* quia super te aedificabo ecclesiam meam4; fundamento autem constituto, iam de aedificanda ecclesia cogitat dicens ad apostolos: *Euntes docete* Itaque ne diceretur ecclesia fundata supra ■eipsam, prius designatur fundamentum Petrus in fundamento primario, Christo, immediate fundatus BEgo dabo tibi·» pEgo rogavi pro te“; postea convocantur aedificatores ecclesiae, hoc est apostoli, sub Petro capite, qui eos doceat et confirmet, ita ut Petrus ad aedificationem corporis Christi in omnibus ab apostolis quidem accipiat adiutorium, sed firmitatem in fide docenda, hoc est inerrnntiam, nonnisi immediate a Christo; sicut iam prima vice in confitenda divina illius filiatione non *caro et sanguis* revelavit illi, sed Pator ipse caelestis manifestavit

Quae omnia vclut per lancem saturam delibata iam abunde conficiunt quod dubium super Petri inerrantia sit dubium super exietentia ecclesiae, quae idcirco gaudet modo super schemate proposito, quod sit velut aurora; sed et gaudebit cum aurora iithaeo per dogmaticam definitionem crescet in lucem, atque in solem convertetur: quando enim oritur eoi, omnes bestiae silvae rugientes contra ipsam m *cubilibus suis collocabuntur,* scilicet discordiarum daemones in infernum detrudentur cruciandi7.

› Cooc. Later. IV, cap. Firmtfer.
» Matth. XVI, 18, 1».
• loon. XXI, 17; Lacas XXII. 82.
‹ Matth. loe. eiU
» Matth. **alt t.** 19.
• Matth. XVi, 1β.
7 Psalm. CHI, 24.

Age vero: et do ipso novo schemate distributo quaedam diligenter veniunt ponderanda.

Aurea quidem est prima illa pericopea ex professione fidei in Lugdunensi II concilio editao; nec minus efficax ad probandum esset socunda pericopcs ox formula sancti Ilormisdae papae desumpta, nisi adversarios haberemus praeiudicala mento tractanto·. Nemo nescit quod ante exortas haeresea vel ipsi patres ct concilia securius loquebantur, quao post adversariorum cavillationes aliis corte verbis proposuissent. Iam vero scimus omnes, quod Gerson ut inauditam usquo ad sua tempora inter catholicos de Romano pontifice opinionem tueretur, omnium sanctorum patrum atquo conciliorum testimonia quae sedi Romanae inerrantia» praerogativam tribuunt, vel 1· ad significandam *universalem ecclesiam* detorquebat, vel saltem 2 ad *particularem Romanam ecclesiam,* clero ac populo Romano constantem; quas umbas depravationes ambabus ulnis amplexati fuerunt Gallicani, caeteriquc quotquot sunt huiusco Romani pontificis praerogativae osores.

Verum est quod Bosauetus ipse prorsus α veritate absonas recognoscens interpretationes basco, ab illis se abstinet; at tertiam proponit duabus illis nequiorem. Igitur ut distinctionem illam Oeraonii inter sedem ac sedentem retineret, novam excogitavit subtilitatem adserena, per Romanam sedem non Romanum quemque pontificem *singulariter sumptum,* sed integram *Romanorum pontificum seriem* intelligendum esse, ita ut si quis Romanus pontifex haeresim doceat ab alio successore emendaretur!? Ex qua subtilitate sequeretur quod Romana sedes non quidem inerrantiae. ut patres ct concilia loquuntur, ■ed indefectibilitatis tantummodo praerogativa gauderet! Incredibilia haec sunt sophismata, sed vera, atque adeo a Vaticano concilio per ipsam catholicae fidei definitionem peuitus exsufflanda.

Quare adhibeantur equidem in schemate duae illae citatae pericope·, eed praeponantur verba concilii Florentini, quae habentur in primo schemate pag. 21 ; et quidem ita concinnentur ut omnino tripartita illa inanis distinctio evacuetur; et post recitata v.-rba Florentini concilii (quod expresse declaretur occumenicum) addantur immediate verba, quae in novo schemate proponantur ad fidem catholicam definiendam.

Et quoniam tripartitae illius insanae subtilitatis asseclae concludunt necessarium inde esse ut *Romanae sedis* vel *ecclesiae Romanae* fides habeatur, at negant omnino necessitatem adhaerendi *absolute et ex corde* Romani pontificis definientis fidei ; idcirco explicita huiusmodi necessitas immediato, absolute atque ex corde adhaerendi declaretur.

Postremo quoniam, ex dictis, infallibilitas cum primatu tam arcte connectitur ut primatus ipse in ordine ad veritatem non sit nisi inerrantia, primatus vero sit ipsius ecclesiae fundamentum; de Romani pontificis primatu in capito schemati· de ecclesia pertractandum convenientius omnino videtur.

Atquo haec pro temporis mei angustiis vol leviter attigisse sufficient: caetera si quae desiderentur explicanda, dabimus coram in deputatione illustrissimorum ot reverendissimorum patrum pro *rebus fidei,* cum do huiusce schematis reformatione agetur.

Datum Romae ex 8. Dorothea, et praesentatum dio 17 martii 1870 in secretaria concilii Vaticani.

t Bartholomaeus d'Avanzo, episcopus Calven, ac Theanen., administator apostólicas Castellaneten.

43. *Filippi Aquitanus* (η® 102). — Doctrinam do infallibilitate Romani pontificis adnectendam alius censet capiti XI et novum schema proponit pro hac hypothesi.

44. *Pedicini Barensis* (n® 100). — Postquam in A capito undecimo doctrina de Romani pontificis ïn fallibili tato exposita fuerit, peropportunum putat alius quaedam addoro de obligationibus, quibus fideles erga pontificem obstringuntur. Schema corum quae addenda sunt tradit reverendissimus pator.

45. *De Bianchi Dottala Tranensis et Nazarenus cum Barensi, Tarentino, Bossanensi, Palracensi, Tri·ventino, Reginensi, Smyrnensi, Miletensi, Casertano, Tricuricensi, Cacensi, Marsicensi et Potentino, Pen·nensi et Atriensi, Castri Maris, Anglonensi, Nolano, Gallipolitano, Tanensi, Thyatirensi, Aquilano, Lari·nensi, Liparensi, S. Angeli Lombardorum et Bisa-densi* (n® 101). — Alius cum 25 episcopis censot occludendam essu ianuam distinctioni invectae a Gallicanis inter Romanam sedem et Romanum pontificem. Iam vero ex illis quae praemittuntur definitioni sequitur quidem Romanae aedi compo- l tere inerrantium: at non praecluditur adversariorum effugium.

2° Post formulam sancti Hormisdae expedit adiicero verba sancti Agathonis papae in epistola locta in actione IV concilii Constantinopolitani III, nempe: „Haec est vera fidei regula, quam vivaciter et in prosperis et in adversis tenuit ac defendit... apostolica Christi ecclesia; quae per Dei omnipotentis gratiam a tramito apostolicae traditionis nunquam errasse probabitur, nec haereticis novitatibus depravata succubuit0'. Haec additio perutilis est etiam pro. defensione Honorii.

3° Ad vitandas omnes inposterum cavillationes, in definitione disertis verbis significetur, infallibilitatem Romani pontificis non pendere ab ecclesiae acceptatione.

4° Melius foret fortasse doctrinam do infallibilitate Romani pontificis adnectere capiti de eius ¡J primatu, et in fine peculiarem canonem de hac doctrina subiungere.

46. *Targioni Volaterranus* (n° 99). — Alius novum caput de infallibilitate Romani pontificie, adiecto etiam canone, concinnat et tradit.

47. *Raess Argentinensis* (n® 97). — Necease omnino est iuxta alium omnia effugia adversariis praecludere. Quapropter diserto asserendum, Ie decreta Romani pontificis habenda esse ut infallibilia etiam ante episcoporum consensum; 2° eis praestandum internum mentis assensum; 3° huiusmodi assensum dobero esso absolutum, non suspenelvum. Hinc post verba illa *ecclesiae . .. extenditur,* haec alia addenda sunt: „Ex quo sponte fiuit ab omnibus ct singulis Christi fidelibus ubique terrarum degentibus, cum primum eiusdem suprema indicia ipsis innotuerint, non solum externum obsequium sed ot internum mentis cordisque assensum cum plena I et absoluta fidoi obediontia esso1 praestandum.0

48. *Cardinalis Gonella Viterbiensis cum aliis ut in altera synopsi, num 12, col. 939* (n° 46). — Io capite de infallibilitate Romani pontificis non satis praeclusum videtur pluribus patribus effugium recentiorum gallicanorum, qui inter alias conditiones requisitae ut pontifex dicatur loquutus fuisse *ex cathedra,* recensent assensum saltem tacitum episcoporum. Existimant etiam reverendissimi patres textum illum *Ego rogavi* etc integrum esse citandum usque ad *fratres tuos.* Hinc novum schema proponunt huius capitis, additis etiam tribus canonibus.

49. *Berteaud Tutelensis* (n· 51). — Non sine cautione iuxta alium allegari debuissent verba concilii Lugdunensis: sunt enim quidam abutontes distinctione inter *sedem* et *sedentem.* Praeterea, cum ecclesia sit infallibilis per Christi vicarium infallibilem, non est danda infallibilitas ecclesiae ut typus et norma infallibilitatis vicarii.

50. *Ricdardi Reginensis* (n® 62). — Apertissima verba apponi necease eat, ait alius, ut appareat nexus inter infallibilitatem *sedis* et *sedentis in ea.*

51. *Cerruti Savonensis-Naulensis* (n® 57). — Alius sentit verba non satis praecisa haberi hoc capite. Nam 1° historice loquendo primatum Romana ecclesia *ab ipso Domino* non videtur accepisse: quamvis verissimum sit Deum ex ineffabili sua providentia primatum et arcem religionis in Romana ecclesia constituisse ac iugiter firmasse; 2® sententia deducta ex concilio Lugdunensi ad rem non facit: nam cx ea non constat Romanum pontificem *etiam solum* quaestiones dc fide dirimere posse, et quae de fido tenenda sunt proponere. Praeterea verba illa *pro auctoritate* redundare videntur: et illa alia *hanc Romani pontificis ... ad quod infallibilitas ecclesiae extenditur,* dubium excitant utrum duplex sit infallibilitas, alia ecclesiae, alia Romani pontificis.

Doctrina de infallibilitate Romani pontificis optime exponitur hac formula: nRomanus pontifex, per divinam assistendam' cum uti supremus omnium Christianorum pastor et magister universam ecclesiam docet, ac proponit aliquid tamquam de fide recipiendum, aut tamquam fidei contrarium reiiciendum, erraro non potesta. An vero haec doctrina sit proponenda ut dogma fidei in concilio Vaticano, ignorat adhuc reverendissimus pater.

52. *Epicent Aturensis* (n® 53). — Novum schema de infallibilitate Romani pontificis proponit alius reverendissimus pater subnectendum statim post verba ultima definitionis concilii Florentini *plenam potestatem traditam esse* cap. XI, pag. 21, lin. 14 [544 D s]. Addit etiam canonem quo contraria doctrina damnatur.

53. *Aggarbati Senogalliensis* (n® 56). — Alius novum caput et canonem de infallibilitate Romani pontificis exhibet Et in fine addit opportunum sibi videri ut summus pontifex in suis decretis declaret modum quo loquitur, et partes determinet quae obiectum definitionis constituunt.

54. *Boscarini S. Angeli in Vado* (n® 55). — Ratione habita tricarum et cavillationum quibus lansenistac utuntur, inquit alius pater, definitio infallibilitatis Romani pontificis verbis quibus fieri potest clarioribus facienda est; potissimum praecludi debet effugium quod inimici habere putant in distinctione inter sedem et sedentem. Hinc caput integrum emendatum proponit.

55. *Fillon Cenomanensis cum Maupoini S. Dionysii, Elloy Tipasitano ei Dubuis Galcestoniensi* (n® 48). — Novum proreus schema capitis do primatu et infallibilitate Romani pontificis proponunt plures alii patres.

56. *Bindi Pistoriensis et Pratensis cum cardinali Corsi Pisano et aliis Italiae Centralis* (n® 98), — Dirimendam putant alii patres notissimam controversiam diu agitatam, et oportere ut paucis luculentisque verbis ostendatur ox ordinata collatione, et legitima interpretatione locorum cvangclii praerogativam infallibilitatis concessam fuisse ecclesiae medianto Petro, non autem viceversa. Canonem etiam putant subiungendum: „Si quis dixerit Romanum pontificem uti supremum ecclesiae caput in definiendis iis, queo ad fidem moresque1 pertinent, aut falli aut fallere posse; anathema sit®

Postquam animadverterunt debuisse fieri aliquam

¡ Mansi XI. 'H4.
’ rwe om. ed.

l fer divinam ainstcntiam ra. ed.
• *fi vnvrta* ed.

distinctionem inter promissionem infallibilitatis per ▾erba illa €hristi. *Ego rogari pro te* etc. et praeceptum Petro datum per sequentia: *Et tu aliquando conversus* etc.: ex qua distinctione subvertuntur penitus nonnullae difficultates historicae adversus hanc Romani pontificis praerogativam, addunt necessarium omnino videri sibi: 1· ut accuratius ct distinctius definiatur obiectum infallibilitatis ; 2° ut characteres constitutionum seu definitionum dogmaticarum certis firmisque formulis constituantur. Volunt etiam formulam Hormisdae ipsissimis verbis et distinctionis signis referri; et verbis illis Christi : Aÿo *rogari pro te* etc. primum ct praecipuum locum tribui in hoc capite.

57. *Episcopi in seminario gallico apud S. Claram* (n· 106). — Plures qui unanimiter amplectuntur doctrinam de infallibilitate Romani pontifici-, tamen diversa proponunt emendanda. Media eorum pars schema capitis quale nunc est adprobat‡ animadvertendo dumtaxat restituendum esso ordinem verborum Christi: *Ego rogari pro U* etc. Caetcri novum caput do hac doctrina condiderunt'. Duo nutem ex eis' haec addi in capite volunt... 9ut Romanus pontifex ... munere fungens propria auctoritate definit ... non possit__ ita ut iudicium ipsius sit per se irreformabile et obligatorium, etiam ante consensum ecclesiae vel dispersae vel io concilium congregatae; et haec Romani ĕtc.

Plerique optarent in schemate aliquam capitum interversionem hoc modo: Caput Vili. *De ecclesiae indefettibilitàte,*

IX. *De ecclesiae potestate.*

X. *De Romani pontificis primatu.*

XI. *De ecclesiae infallibilitate;* ubi de infallibilitata Romani pontificis agendum esset

Unus tandem4 adoptans novam formam capitis a praecedentibus patribus propositam, post illa C huiusce formulae verba *episcopis antea consultis, rei etiam inconsultis* haec addit: „Cognita eorum fide, meliori quo ipse judicaverit modo. Saepius enim nec facile nec opportune io concilium adunarentur episcopi, et tamen ecclesia nunquam potest controversiarum indice destitui (8. Franciscos Salesius1)".

58. *Cardinalis Patrùi* (n· 148). — Alius ad praecavendas difficultates fortasse suborituras optat pauca verba addi huic capiti, scilicet: w... munere fungens per se propria auctoritate definit quid ... tenendum sit, etiamsi nullus accesserit assensus4 ecclesiae vel dispersae vel qnitae, errare non possit."

59. *Callot (Jrantnsis* (n° 131). — Protestatur alius se abhorrere α consiliis eorum, qui papae primatum et hanc petram fundamentalem ecclesiae vel tantillulum concutere vellent. Censet nihilominus nihil omnino in hoc concilio dicendum de praeeminentia Romani pontificis supra totam ecclesiam et concilium generale, nihil de eius infallibilitate. Quod spectat ad illam praeeminentiam, citat sententiam aliquorum doctorum infallibilitati papae, faventium, qui docent eum posse in certis quibusdam casibus a concilio iudicari. Ita Caietanus apud Dellarminum, et DallOcca. qui tom. 1. pag. 194, suao *Theologiae,* asserit id certum esse apud omnes. Addit cx eiusdem theologi auctoritate Graecos in concilio Florentino noluisse hanc praeeminentiam admittere; addit cardinalem Lothoringium in Tridentino hanc praeeminentiam aperte negasse, ut constat ex Pallavicino lib. 19, cap. 16', et concludit vorbis eiusdem cardinalis ad Pium IV: „Verum servitium aedis npostolicac non esse in uno vel duobus verbis ad eius praerogativas expretius ĭndicanda aed in obedientia provinciarum ot quieto' christianitatis/'

Quod vero pertinet nd infallibilitatcm, dicit huiusmodi d< finitionem, si fiat, novorum scandalorum occasionem praebituram, et in perniciem plurimarum animarum cessuram. Commemorat auctores doctrina et pietate insigne» qui contrarium senserunt; monumenta ăltcm dubia historiae ecclesiasticae, obscuritatem traditionis, difficultates ex sacria litteris Addit, argumenta in schemate invocata non caso irrefragabilia. Rogat propterea sanctissimum dominum nostrum Pium IX ut bac do re quaestionem omnem interdicat, ct concludit satius osso in hoc concilio decretum concilii Florentini simpliciter renovare.

60. *Marti Surrnsis* (ĭn 137). — In decreto proposito de infallibilitate Romani pontificie, inquit alius, adiudieatur papae ĭnfallibilità *absoluta,* scilicet abíque ulla conditione, *separata,* scilicet nullo suppositu episcoporum assensu, *personalis,* scilicet eiusmodi ut a sola pontificis voluntate pendent condere decretum infallibile. Iam vero ĭnfallibilità pontificia hoc sensu intellecta nec opportune nec licito potest definiri: non opportune, propter innumera mala animarum et religionis quae inde ĕmergent non licita, 1· quia nullis certis argumentis vel ex scriptura depromptis vel ex traditione patrum vel ex concilili hoc privilegium comprobatur; 2® quia per hanc definitionem immutaretur constitutio qoam Christus ecclesiae suae impertitus est.

61. *Wierzchlcyski Leopoliensis latini ritus et Pukalslci TamorieHsis* (n· 134). — Duo alii patres profitentur se admittere ut veram doctrinam de infallibilitate Romani pontificis. Sed propter ea quae huic doctrinae obiiciuntur ex aliquibus patribus, et historia, praesertim ex concilio ©ecumenico VI. necnon propter mala quae ex bac definitione sequerentur praesertim in nonnullis regionibus, censent non esse opportunum ut haec doctrina definiatur. Vel certe non ante definienda est quam omnes difficultates adversus eam propositae penitus dissolvantur.

62. *Mac Evilly Galviensis* (ne 136). — Plures patres' multis argumentis ostendunt non modo opportunitatem sed etiam necessitatem definiendi quo citius fieri potest in concilio infallibilitas Romani pontificis. Turbae quas movent adversarii, et mala quae minantur, sunt et ipsa argumenta pro necessitate huius definitionis. Tantam esse putant huiusmodi necessitatem ut si forte ab bac definitione concilium abstineat, detrimentum magis quam emolumentum causa fidei ex eo habitura sit Addo quod, palam iamdiu proposita controversia, fideles ius habent ediscendi ab ecclesia congregata quid tandem credendum sit de hac re; adde quod omissio definitionis in rerum adiunctis, in quibus versamur, efficiet certissime ut in futurum non theorotico tantum sed etiam practice veritas ipsa rejiciatur, maximo animarum et ecclesiae totius detrimento. Plura prosequuntur reverendissimi patres cx quibus coniiciunt patres concilii Vaticani suo officio iudicum, custodum, et testium reve-

* SriliAet Cignoni BelloTscenri*. Cbarbonnel Soiopolitanui, Dabais Grivuloaiearis. Msapoint H. Dionyrii, Elloy Tipuitanas, Sergent Corisopileniis, Fillon Cenomaneasis. Grayer abbas de Tnppa. Le Breton Ânkienais.

1 Allan Meldenris, Rousselet Sagiensi», Géraalt de Langalerie Bellketiie, Ravinet Trecraris, Régnault Carnutensw, Foulquier MlmaLearis, Frochaad Lemovfcenau, Macedo Costa Belemensis.

▮ Planlier Nemanteoria et Kobès Methonensb».

4 Régnault Carnutenris.

* quae aids indunt ran*, om. ed.

▮ eonsenme ed.

* cap. *16* om. ed.

1 pace ed.

• Lege: Altas *pater*

lationis graviter dcfuturos ei infallibilitatem Romani pontifici renuant definire.

Solvunt deindo difficultates opponi solitas contra opportunitatem, et in fine suae dissertationis nonnulla attingunt do veritate rei definiendae, quam dicunt esso cum primatu papae coniunctiaeimam et nb eo prorsus inseparabilem.

03. *Meirieu Diniensis* (n· 21). — Alius censet secundam partem definitionis latius patere quam primnm, et formulam eligendam huiusmodi esse debere, qua una pars definitionis cum altera apprime concordet. ludicat insuper propositam formulam aliquem adhuc locum relinquere forte cavillatoribus ... quare sequentem mallet: „Ut Romanus pontifex .. . definit quid ab universa ecclesia credendum vel tenendum sit, etiam ante assensum ecclesiae vel disperano vol in concilium congregatae, erraro non ponsit, et hanc etc."

64. *Hindi Jazirensis Chaldaeorum* (η® 27). — Optaret alius aliquam declarationem qua, quid per vocem illam *morum* intelligcndum sit, clarius constaret.

63. *Cardinalis Pecci Perusinus cum Nucerino, Tifematensi, Tudertino, Civitatis Plebis, Fulginatensi, Nursino, Amerino, Eugubino, Narniensi* (n° 17). — Lin. 11 [701 De] post verbum *recognoscit,* addendum pluree putant: *quod et universalis ecclesia profitetur.* Ratio: tum ut veritas clarius patescat, tum no dicatur, veritatem, de que definitio statuenda est, principio inniti ab ipsa sola Romana ecclesia admisso. In definitione ad tollendum omne dubium an quae definiuntur de fide tenenda sint, addendum proponerent, lin. 8 [702 a e| post *munere fungens:* „declarat se pro auctoritate definire" etc., vel: „cum declarans eo supremi omnium Christianorum doctoris munero fungi, pro auctoritate definit" etc. Optarent ut vel in hoc capite vel in capite IX aliquid adiiceretur de infallibilitate summi pontificie una cum episcopis definientis, idquo eo vel magis quod nullibi do hoc expresse verba fiant.

66. *Zelli abbas S. Pauli de Urbe* (n° 20). — Alius sequentem redactionem proponit: „Ex doctrina superius a cobie declarata et definita[1] colligitur, sanctam Romanam ecclesiam, quae α beatissimo apostolorum principe fundata, Christi promissionem illis verbis; *Tu es Petrus et super hanc petram aedificabo ecclesiam meam*[3], nempe orbis totius praefecturam et ecclesiao fundamentum[4] nb eodem accepit, super universam ecclesiam catholicam summum ot plenum primatum et principatum obtinere[5].* Si quidem Petrus, qui primus apostolorum ex caelesti revelatione fidem divinitatis Domini nostri lesu Christi concepit et professus est®, Romanis pontificibus successoribus suis, fidei firmitatem qua fratres >uns episcopos confirment[7];* ecclesiae episcopatum D ex clavium regni caelorum traditione® et pascendi universos Christi fidolee, tam oves quam agnos® auctoritatem reliquit, ideo in aedo apostolica imma-, culata est semper catholica servata religio et sancta celebrata doctrina[10]. Et sicut Romanus pontifex prae cacteris tenetur fidei veritatem defendero, sic et quae de fide subortae fuerint quaestiones suo debent iudicio definiri Hinc sacro approbante concilio[l] etc."

67. *Le Courtier Montis Pessulani* (n® 29). — Alius ita statuit: Ad definiendum de fide esse infallibilitatem summi pontificis, deberet constare de eius *definibilitale:-* porro constare non videtur.

Professio fidei edita a Graecis in concilio Lugdunensi II non est actus conciliaris. Formula sancti Hormiadao probat tantam indefectibilitatem in sede Romana. Textus *ut non deficiat fides tua* agit de virtute fidei, quae virtus non exigit ab omni errore praesorvationem, et praeterea oratio Christi, propter libertatem humanam, non effectum semper obtinuit, verbi gratia ut *omnes unum sint.* Textus *et super hanc petram* non probat, cum super hanc petram aedificanda sit ecclesia advéreos quam errores non praevalent. Aliunde nec textus supra citati nec monumenta praelaudata lucem claram in hac quaestione, per tot saecula, unquam attulerunt, cum nihilominus et Florentina et Tridentina synodus ab omni super hanc definitione abstinuerint. Quare iudicat caput additam de infallibilitate summi pontificis nunc melius relinquendum inter scholarum opiniones, prae difficultatibus theologicis et historicis, prae omnimodis periculis in definiendo, nullamquc iacturam inde emergere posse sive pro salute animarum sive pro auctoritate plena summi pontificis, dum aliter et animabas et societati et ipsimet summo pontifici quiddam detrimenti (quod Deas avertat et totis ipse viribus vellet elongare) accidere posset.

68. *Di Pietro Nyssenus* (n· 86). — Alius reverendissimus pater censet, quod Puberior desideratur doctrinae, quae traditur, expositio. Quaecomquo demum sit definitionis formala, quam prae ceteris aliqua forte prudentiae ratio adbibendam suadeat, id efficiendum eat. ut, quae docentur, manca non videantur, nullaaquc cavillationibus[l] (quantum fieri potest) relinquatur locas".

2. „Primatus et infallibilitos summi pontificis arctissimo vinculo inter se cohaerent, cum ipsius primatus in ecclesia divinitus instituti vis et ratio postulet[4], ut Romanus pontifex absque erroris formidine catholicam veritatem edocere, eiquo repugnantes errores damnare valeat. Si tamen, mutata locutione semper adbibita in superiori capite, hic dicatur *Romanae ecclesiae,* non *Romani pontificis* primatus, etsi non mutentur nisi verba, nexus inter unum ct alterum caput, prout iacent prima addendi capitis verba, primo intuitu non videtur satis esse perspicuus."

69. *Mac Hale Tuamensis* (n° 4). — Alius reverendissimus pater haec breviter significat: „Haud praetereundo omnino argumenta ab intrinseco, rationes ab extrínseco praecipuo desumptas adversas novum schema de infallibilitate Romani pontificis sacro concilio proponere volo."

70. *Mullen Eriensis* (n° 8). — Alius reverendissimus pater: „Cum inter patres Vaticani concilii sit sententiarum varietas, ct aiiis proposita formula placeat, aliis autem non; credit posse exarari formulam, quae ab omnibus acceptetur. Ipso novam formulam cudit, quae in omnibus ct singulis exactissimo eadem est nc in schemato proposita praeter has duas verborum adiunctiones ; scilicet post verba Lucae: *Ego pro te rogari, ut non deficiat fides tua,* addit: *Et tu aliquando conversus confirma /ratres tuos.* Item loco illius incisi: cvm *supremi omnium Christianorum doctoris munere fungens* etc., hoc aliud substituit: cum *confirmans doctrinam episcoporum,*

1 **unirer»** om. ed.
8 Capite XL
• Matth. XVI, 18.
4 S. CbryiMlomas ia //oc *scitote* oper. t. 8, p. 124, 273, 28Ì
8 Profertio fidei Graecorum in concilio oecumenico Lugdunensi secando.
• Matth. XVI. 16.
7 Lac. XXII. a±
• Matth. XVI. 19.
• Ioan. XXI. 15, 16, 17.
w Formula S. Uoreisdae papae, subscripta a patriów eon-«iliiVIIL IManai, XVI, 27.1

' Profert, fidei in cene Lugduaeasi IL
' *concilia* om. ed.
* *caviUalhnit* ed.
4 *jvtulent* ed

ac supremi amnium chrislîanorum dorions munere fungens etc. Inter varias rationes, quas ad persuadendam hanc modificationem adducere posset, unam affert tantum; nempe quod sanctissimus dominus noster in definiendo dogmate immaculatae Conceptionis prius episcoporum sententias rogavit, dein eas supremo ac infallibili suo iudicio confirmavit. Hoc exemplar sequens summus pontifex, quando de robus fidei oc morum definit, apostolicae sedi obsequium, ecclesiae unitatem, pacem et tranquillitatem obtinebit.

71. *Ballerini patriarcha Alexandrinus* (n· 7). — Alius reverendi?simus pater ita scribit: Ad eridentiorem probationem veritatis in hoc decreto contentae, praeter allatas, vellem ut insererentur aliae probationes depromptae ex vetusta et perpetua ecclesiastica traditione, nec non ex constanti Romanorum pontificum praxi. Unde pag. 2. lin. l (701 D ji] statini post notam (1) mallem adiici sequentia: rAc revera solemne nunquam non fuit ecclesiae patribus Romanam Petri cathedram Rom.inumque pontificem apostolorum principis in ea Eucccssiorcm totius revelatae veritatis doctoren indefectibilem ac vindicem praedicare; sicut ot constantissimal extitit per omnia saecula eorumdem Romanorum pontificum praxis suborientes undique errores auctoritate propria irre*fraga*bilitor profligandi; quae sane luculentissima auut testimonia universalis ac perpetuae doctrinae de suprema atque infallibili Romani pontificis auctoritate in controversiis de fide et moribus definiendis. Sed cum reccntiori aevo ncc despiciendae, nec sine catholicae ipsiusmet unitatis discrimine in eam doctrinam excitatae fuerint contradictiones, ideo ut revelati depositi integritati et ecclesiae incolumitati undequaque pro viribus prospiciamua, sacro approbante etc. Insuper vellet ut huic decreto analogus canon adiiciatur.

72. *Languillat Sergiopolitanus* (n· 1). — Alius reverendissimus pater observat: Pin concilii Lugdunensis Ii textu qui citatur, post verba *in beato Petro apostolorum principe,* haberi haec alia duo *sire ŷertice* ea retineri mallet in schemate. 2e Id formula sancti Hormisdae citata, loco verbi *serrata religio* habetur *ŷeserrata* 3° Ad praecavendas omnes Gallicanorum cavillationes mallet in decreto declarari, definitiones Romani pontificis ex cathedra loquentia infallibiles ac irreformabiles esse ante omnem tacitum vel expressum, praevium vel subsequentem ecclesiae episcoporumve consensum; 4° ut canon fidei, prout in aliis materiis actum est, decreto adiiciatur; 5° ut decretum de infaliibiiitate summi pontificis primo loco ponatur, ante quascumque definitiones fidei a concilio Vaticano edendas. Item ipse sequentem canonem adiiciendum U ŷutat eSi quis dixerit Romanum pontificem in rebus fidei et morum definiendis infallibilitatis praerogativa non gaudere, ncc eius irreformabile esse iudicium. nisi ecclesiae consensus accesserit; aut hanc eius infallibilitatem ambitu suo ad eadem omnia non patere, ad quae ipsa ecclesiae infililibilitas extenditur, anathema sika

73. *Paceforno Melitensis* (n· 6). — Alius reverendissimus pator notat; Cum prior periodus formulae ox superiori de Romani pontificis primatu suapto natura oriatur, videtur cum cuperioribus conjungenda per particulam *Jtague,* vel consimilem.

73 a1. *Idem cum Marinelli Porphyriensi* (n· Itì).

*l coculani*u*ume* ed.

' Mansi. XXIV, 71 d.

• Hand, XVI. Ï7κ.

• Qoae sequuntor In editi» eihlbratar nl par» nnm. 73. Re tamen vera done eunt änlnuulveniunt diverge. Qoare alter nimerc· addendae iuiL

74. BTcttrt *Kaliis Vidonis* (n" 5). — Alius reverendissimus pater duo observanda ct mutanda proponit; 1· pag. 2 |702 a ;] verba *pro auctoritate definii* non satis clara videntur; possent forte mutari in ista alia: *indicando algus obligando definit.* 2 Phrasim, quao pug. 2 lin. I (701 un] incipit *hinc sacro,* ita mutandam proponit: rIlinc sacro adprobante concilio, docemna ct tnmquani dogma fidei definimus, per divinam asaiatentiam fieri ut Romanus pontifex, cui in persona beati Petri dictum est ab eodem Domino nostro lesu Christo; *Ego pro te rogari ut non deficiat jidrs tua,* errare non possit cum supremi omnium rbri.-tinnorum doctoris munere R fungens indicando atque obligando definit «pud in rebu» fidei ct morum ab universa ecclesia sit tenendum, rt hanc Romani pontificis inerrantiao »cu infallibilitatis praerogativum ad idem obiectum porrigi, ad quod ipsius ecclesia infallibtlitaa extenditur.'*

75. *bemartis Gallellinensis-Norensis* (n® 2). — Alius reverendissimus pater prae gaudio gestiens ambabus ulnis decretum amplectitur, ndprobar. et novis rationibus magis sc magis confirmat, concluditque se vehementer exoptare ut quam citius *Romani p nti/iris infallibilitas* ab oecumenieo concilio Vaticano definiatur.

7G. *\'itezich l eglcnsis et Dubocorich Pharensis* (ℵn 3). — Alii duo reverendissimi patres omnimode adprobant decretum; vellent ut post verba *ad yuod infallibilitas ecclesiae extenditur* subjungerentur haec alia: ret omnino coincidere; adeo ut qui unam repudiare vellet, alteram quoque negare necessario sequeretur.*

77. *Duuey Montis Albani* (n® 14). — Alius reverendissimus pater postquam longa oratione plurimas atque graves rationes attulerit, quibus ipsi videtur plane demonstrari *necessitas* et *opportunitas* definiendi id concilio Vaticano infallibilitatem Romani pontificis, *nocum schema* capitis XII ct adicetum canonem proponit:

Auctoritatrm summi pontificis in rebus fidei et morum definiendis esse supremam nec errare posse.

„Cuni autem non desint qui promissiones a Christo factas beato Petro et eius successoribus non recte accipientes, posthabita universali ct perpetua occlcsiac traditione, constitutionibus summorum pontificum dogmaticis, quae scilicet de doctrina fidei et morum ab omnibus tenenda decernunt; contendero auri sunt vim non inesae propriam et absolutam ad obligandos omnes fideles ipsosque purticularium ecclesiarum pastores, quousque fuerint acceptatae ab omnibus episcopis sive dispersis sive in concilium generale congregatis;

„Attentis specialibus ct periculosissimis buina praesentia temporis conditionibus, ubi fides Christiana omnimodo impetitur et in tam multis vel pravis vel incautis deficit;

^Confidentes huic tam pestifero malo non aptius et efficacius remedium afferri poese quam si tandem ab hoc concilio ipso generali Vaticano declaretur, quo sensu verba promissionis Christi beato Petro et cius successoribus factae semper ab initio usque nunc fuerint intellecta et promulgata sive a sancta sede apostolica, ab omnibus scilicet summis pontificibus in decursu saeculorum, sive a conciliis tum generalibus tum etiam particularibus, sivo ab episcopis universi orbis catholici, sivo tandem ab universis fidelibus;

"Considerantes praeterea regulam fidei supre- jI inum ot ultimam debere osse semper subsistentem, perpetuam et nunquam in sua distentía interruptum. quu statini omnes errores oboriontea profligari possint, no ultra progrediantur et gregem Domini inficiunt; simulquo et visibilem sicut et visibilia est ipsamet ecclesia, ut ab omnibus conapici ct audiri valeat, et populorum acu simplicium ncuipc omnium captui etiam rudiorum plenissime accommodatam ;

"Considerantes insuper quod si constitutiones apostolicae non casent do se et per se omnino cerino et fidem ab omnibus tenendam absque ullo errandi periculo declarantes, fides populorum maneret dubia et suspensa, quousque vel ab aliquo concilio generali, vel saltern ab ecclesia, ut aiunt, dispersa fuissent receptaect confirmatae; quod certo repugnare tum ipsis Christi verbis, qui promisit FO futurum esse ct cum Petro et cum apostolis et B cum tota ecclesia *omnibus diebus usque ad consummationem saeculi,* tum etiam fidei ipsius naturae et essentiae, immo rectae rationi contradicere manifestum est:

rIlabentes praeterea pro oculis professionem fidei a Graecis editam in concilio generali Lugdunensi II, in qua dicitur1:* „Sancta Romana ecclesia summum ct plenum primatum et principatum super universum ecclesiam obtinet, quem se ab ipso Domino in beato Petro apostolorum principe, cuius Romanus pontifex est successor, cum potestatis plenitudine recepisse veraciter et humiliter recognoscit. Et sicut prae caeteris tenetur fidei veritatem defendere, sic et si quae de fide subortao fuerint quaestiones, suo debent iudicio definiri/

"Atque his concordat formula sancti Hormisdue papae a patribus concilii ©ecumenici Vili, Constantinopolitani IV. quae sic habet5: „Quia non C potest Domini nostri lesu Christi praetermitti sententia dicentis: *Tu es Petrus et super hanc petram aedificabo ecclesiam meam,* haec quae dicta sunt, rerum probantur effectibus, quia in sede apostolica immaculata est semper catholica Fervala religio et sancta celebrata ðoctrina.

"Neque hic omittendum est do fide esse, ecclesiam urbis Romae non posse errare circa fidem, neo ideo proprium eius episcopum, qui est summus pontifex, unde sequitur fidem omnium ecclesiarum particularium et seorsim et simul necessario debere t andem semper esso quam fidem ecclesiae urbis Romae Romanique ipsius pontificis.

"Hinc sacro approbanto concilio docemus et tamquam fidei dogma definimus, per divinam assistentium fieri, ut Romanus pontifex, cui in persona beati Petri dictum est ab eodem Domino nostro lesu Christo: *Ego rogavi pro te ut non dejiciat fides* II *tua,* cum supremi omnium Christianorum doctoris munero fungens pro auctoritate definit, quid in rebus fidei ct morum ab universa ecclesia tenendum sit et semper creditum fuit, erraro non possit; nec unquam in definitionibus suis potestatis, quam accepit α Christo, limites excedere queat. Si quis autem huic nostrae definitioni contradicere, (quod Deus avertat) praesumpserit, sciat se a veritato fidei catholicae ct ab unitate ecclesiae defecisse/

Pro canone post canonem XVI:

rSi quis dixerit constitutiones dogmaticas summorum pontificum de credendis ct agendis ad salutem consequendam necessariis non esse per se firmas et ab omni errore immunes, aut fidem non facere antequam ab universali ecclesia illas fuisse acceptatas palarn innotuerit, sciat se a veritate fidei catholicae et ab unitate ecclesiae defecisse/

78. *Saisson generalis ordinis Cartusianorum* (n· 13). — Alius reverendissimus pater haec expressis verbis habet: "Monito obedient, quod nobis diebus 25 februarii et 6 martii typis mandatuml traditum fuit, Ie circa decem prima capita schematis de ecclesia, nihil in contrarium habeo; 2° XVI primos canones eiusdem adprobo; 3° ardenter desidero et supplico pro mea proprio, omniumque sancti patris Brunonis filiorum consolatione, ut dogma de infaliibiiitate summi pontificis promulgetur, in quod ab infantia credidi, quod in theologico seminario Avenionensi a sapier.iibus Sancti Sulpilii sacerdotibus melius didici, quodque inter Cartujanos, tum in Italia, tum in Gallia per triginta et quinque annos, nemine contradicente, constanter praedicavi5/

79. *Checa Quitensis* (n· 15). — Alius roverendiesimus pater, postquam rogaverit concilii secretarium, ut patribus in congregatione generali con- •gregatis patefaciat decretum concilii provincialis Quitensis anni proximo elapsi, quo statutum est ut archiepiscopus nomine totius synodi ad sanctam Romanam sedem humillimam petitionem mitteret, qua postularetur definitio dogmatica de infaliibiiitate summi pontificis a concilio Vaticano facienda:quoad schema propositum vellet, 1“ ut in condendo praefatae definitionis decreto sacrosantum oecumenicum concilium stricte mandaret, ut in formula fidei omnibus praelatis, canonicis, doctoribus, ac magistris a Pio papa IV praescripta, haec veritas pontificiae indefectibilitatis adderetur ƀrofitenda 2® quod in schemate infallibilitatis Romani pontificis, sicut et in alio do infaliibiiitate ecclesiae, declaretur hanc infallibilitatem respicero etiam facta dogmatica.

80. *Zunnui Casula Uxellensis et Terralbensis* (n° 16). — Alius reverendissimus pater peractia gratiis summo pontifici ct commissionis patribus, ex eo quod schema do infaliibiiitate summi pontificis examinandum propositum sit; in illud tamen observat, schema non praeciso loqui de Romani pontificis personali infaliibiiitate, quod ipsi necessarium videtur; bino ipso caput do infaliibiiitate summi pontificie de novo cudit, et illi quinque canones adiungit:

"Pro sua autem infinita sapientia Dominus et Salvator noster lesus Christus voluit ut hoo in catholica fide et communione unitatis principium in persona unius beati Petri apostolorum principis, eiusque in Romano pontificatu successoribus ab ipso institutum, univorsis et tingulis omnem firmissimae certitudinis securitatem praeberet. Quamobrem supremum omnes agnos ovesque omnes regendi ac docendi eiusdem concessam auctoritatem peculiari gratiae suae dono constituit infallibilem. Cuius catholicae veritatis certissimum argumentum iam satis apparet ex eo quod Petrum inconcutibile ecclesiae fundamentum, et visibile caput, ao summum fidelium omnium pastorem, indicem, et doctorem oecumenicum, et anto passionem ot mortem, ot post resurrectionem suum Christus Dominus instituerit. Secus enim portae inferi praevalerent adversus ecclesiam, ot eius fundamenti petram; non aeterna vita sed mors aeterna a capite in omnia venerandae catholicae communionis membra dimanaret: ct ecclesia Christi, α qua tota Petri sententia firmiter teneri debet3, errorem a fallibili Petro edoctum, universaliter profiteri teneretur. Atque ita fidei depositum, quod ei custodiendum traditum fuit, et

i Manci XXIV. 71 d.
• Manci XVI. 27 x

1 ípypü *mandatum* on, ed.
5 dorxt ed.
' Cf. divum Tboraarj 2 ✯ q. !. a. 10. 0

religio christiano, qua sola utpote universa debitus Deo cultus exhibetur iu spiritu et veritate, ac sola via est ſalvationi aeternae, vel contra Christi voluntatem et promissiones, eo ipso ore deficerent, quod Deus ab antiquis diebus in apostolis et ſeniori bus elegit per illud audire gentes verbum evangelii, et credere1, vel fundamentum sustineretur ab aedificio, caput regeretur a membris, supremi doctoris indicia reformarentur a discentibus, ct prima sedes, quae a nemine indicari debet, a judicandis diiudt caretur.

„Et si vero haec Petri eiusque successorum inerrantiac praerogativa ex pontificalium iurium munerumque natura, ac ex bis, quae ab eius inficiarono sequuntur absurda et simul blasphemiae in divinam sapientiam teneri et credi deberet; tamen Redemptor noster, qui dives est in misericordia, pro nimia cbaritate sua, qua venerat salvare quod perierat. ut omnes contra fallaces doctorum prurientium auribus anes securius muniret, ac ab omni dubitationis specie liberaret; ut omnes doceret non hominibus sed ipsi Deo in nsaentiendo et obtemperando Petro et Romanis pontificibus, se mentis et cordis liberum praestare obsequium; ut omnes propterea facilius et suavius, quantum in ipso erat, in quo tantum est auxilium Israel, salvi fierent, et ad agnitionem veritatis venirent; hoc personalis Romanorum pontificum inerrantiao privilegium, quod est totius ecclesiae unitatis et infallibilitatia fundamentum et causa, expresso aeternae veritatis suae oraculo edocuit, Petro dicens1: *Simon, Simon,* neca *satanas expetivit* ros *ut cribraret sicut triticum. Ego autem rogari pro te ut non deficiat fides tua: et tu aliquando conversus confirma fratres tuta.* Ex quibus Christi Domini verbis profecto patet quod utique communo erat omnibus apostolis periculum de tentatione formidinis, et divinae protectionis auxilio pariter indigebant, quoniam diabolus ömne exagitabat, omnes cupiebat elidere. Et tamen specialis a Domino Petri cura suscipitur, et pro fido Petri proprie supplicator, tamquam aliorum statua certior sit futurus, si mens principis victa non fuerit In Petro ergo omnium fortitudo munitur; et divinao gratiae ita ordinatur auxilium, ut firmitas, quae per Christum Petro tribuitur, per Petrum apostolis conferatur1. Quia vero nullo modo possunt Domini nostri lean Christi praetermitti sententiae, ideo ‚haec quae dicta sunt rerum4 probantur effectibus, quia in sede apostolica immaculata est semper catholica servata religio, et sancta declarata doctrina 1. Ideo hacc semper fuit sanctorum patrum doctrina et traditio, ibi esse ecclesiam, ubi est Petrus, ac idem esso cum Romano pontifice communicare, et communicare cum ecclesia catholica Ideo omnes fideles divinam hanc de personali Romanorum pontificum infallibilitate doctrinam constanti fide tenuerunt, ac ita professi sunt, ut qui eorum dogmaticis ordinationibus pertinaciter repugnarent, eos a communione catholica prorsus alienos tenerent. Hinc solemnis illa venerabilium concilii Chalcedonensis patrum huius veritatis professio7: „Petrus per Leonem ita loquutus est. Qui non consentit epistolae sanctissimi episcopi Leonis, haereticus est.4

i Art Apost. XV, 6-7.

• Lue. XXII. 31-32

1 8. Leo Magnas, Sermo III Msamptionii suae ad pontifatUL

• *rervm* orta. ed.

1 Ex formols 8. Monnisdss etc. Vide Angelicum opoi. VI in symbolum apostolorum.

• CL Ambrollara, enarr. in Pa. XU n. 30, st Cyprianum. epiiL LI1 ad Antonianum episcopum.

7 Aetione VI, 2 et 4, apud Manii VI, 972.

rQuapropter hoc sacro approbanto concilio oecumenico, hanc Romanorum pontificum cx divina promissione ot adsistentio personalem iufallibilitatem tanquam fidei dogma definientes, repro bamus et damnamus eorum sententias, qui negant Romanum pontificem osso infallibilem dum summi sui pontificatus munere fungens aliquid definit et ordinat in rebus fidei et morum, aut circa ea1, quae in divinae revelationis deposito sive scripto sive tradito continentur, vel directe aut indirecte3 requiruntur ut hoc depositum integrum custodiatur et conservetur: aut eius definitionibus et ordinationibus absolutam et ex animo deberi adhaesionem antequam constet eisdem accessisse universalis ecclesiae consensum: vel affirmant Romanum pontificem erraro posse praerogativae seu potestatis suae obiectum vel limites excedendo, ct eius indichi esse rtformabilia donec accesserit universalis ecclesiao adhaesio; aut eiusdem definitiones et ördì nationes non posse per ae solas definitivas ct obligatorias evadere, co quod non constet certo eundem pontificem ut universae ecclesiae pastorem et doctorem pronuntiasse.4

En canones, quibus hi erunt aptandi numeri, qui ad eos spectabunt in serie illorum qui io •chomate exstant:

1. ‚Si quis dixerit Romanum pontificem errare posse cum «upremi sui pontificatus munere fungens aliquid definit et ordinat in rebus fidei et morum, aut circa ea quae in divinae revelationis deposito sive scripto sive tradito continentur, vel directe ant indirecte requiruntur ut hoc revelationis depositum integrum conservetur; anathema sit.u

2 „Si quis dixerit Romani pontificis definitionibus ct ordinationibus huiusmodi non deberi absolutam et internam ex motivo fidei adhaesionem nisi constiterit iisdem accessisse universae ecclesiae consensum; anathema sit.4

3. „8i quis dixerit Romanum pontificem in dictis definitionibus et ordinationibus erraro posse praerogativae aut potestatis suae obiectum seu limites excedendo; anathema sit.“

4. wSi quis dixerit Romani pontificis definitiones et indicia reformabilia esso donec eisdem adhaeserit generalis, vel saltem notabilis episcoporum pars; anathema ait.®

5. „8i quis dixerit dubium esse an Romanus pontifex uti supremus ecclesiae pastor et doctor loquutus sit, cum id ipse affirmet in suis decretis, aut ex aliis circumstantiis appareat; anathema sit.“

81. *Biró Scathmariensis cum Zalka Jaurinensi et Perger Catsociensi* (n· 25). — Quatuor1 reverendissimi patres prolixa oratione petunt, et probare curant ne a Vaticano concilio aliquid circa doctrinam in hoc decreto contentam definiatur; hoc enim decretum nullo sub respectu est *necessarium,* immo inspectis circumstantiis, *inopportunum* prorsus eat. Nam 1° quae dicuntur in capite XI do Romano pontifice, ad fidem declarandam et auctoritatem summi pontificis defendendam et roborandam abunde sufficiunt. 2” Ecclesia per 18 saeculorum decursum sine enuntiatione huius dogmatis vixit et viguit. 3° Quia ex dispositione animorum, in qua versantur infideles, haeretici, mali Christiani, multa mala cx hac definitione praevideri possunt, et lugubre schisma, praesertim in Hungaria; quaemala facile contemni possent, si ageretur de articulo fidei ad salutem necessario, et ab omnibus tamquam revelato in ecclesia habito, sed hic agitur de elevanda ad dogma fidei doctrina α quibusdam

1 ea om. endex.

1 aid *indirecte* om. ed.

1 Immo *1res.*

piis et doctis viris tamquam *moraliter certa* habita, Ji et quam maiore» nostri, licet non habuerunt prout fidei articulum, salvi tamen facti sunt. 4e Nunquoin fuit ecclesiae ratio agendi, ut se vocatam crederet ad perlustrandum syllabum opinionum theologorum, ut aliquas ex cis, quao placuerint, ud dignitatem dogmatis elevaret. Praeterea hoc decretum magis dicit, quam dicunt theologi, qui Itono opinionem tuebantur; nara isti volebant pontificem cb»0 infailibilom *ex cathedra* loqucntcm. et huic expressioni *ex cathedra* varias essentiales ndiiccerunt conditiones. Decretum vero illa verba *ex cathedra* praetereundo, nullam dat explicationem do verbis quao in ipso inveniuntur; quando scilicet pontifex censendus sit *fungi officio supremi ddeclori* Immo si infallibilius sanimi pontificis eo so extendit quo ccclesino infallibilità», iuxta sensum in capito XI contentum, vix erit ullum pontificis decretum quod ad obiectum infallì· B bilitatis referti nequeat. Haec autem doctrina in Hungaria apud clerum ot populum est prorsus inaudita. Insuper doctrina haec infallibilitatis summi pontificis otiam hic Romuo non habebatur nisi *moraliter certa* (vid. Perrone, *De locis theoi.* 773); quomodo igitur nunc evasit abrolutao certitudinis, ot revelata? ... In deposito ecclesiae Romanae haec revolutio non erat, aliter theologos Romanos id latero non potuisset; quomodo ergo quod non est in rovelationo dogma fidei declarabitur? Adde quod haeo doctrina de infallibilitate personali summi pontificis multis adhuc est difficultatibus implexa, quae licet operosis effugiis tegi aliquantum possint, penitus tamen ita auferri vix possunt ut haec doctrina ad dignitatem dogmatis fidei elevetur (praetermissa controversia de lapsu Hormisdae, Sozimi, Gregorii II, Stepbani II, Nicolai I, Sergii III, Paschalis II, et Liberii, accuratius oratio memorat C lapsum Honorii). Praeter difficultates cx historia petitas observandum, quod sensus locorum sacrae scripturae, qui in confirmatione huius doctrinae afferuntur, non est ita expeditus, ut inde invictum robur pro sententia, do qua est quaestio, erui possit; et in eis interpretandis textibus, excepta quaestione primatus, unanimis patrum consensus desiderari videtur, ut nemo ignorat.

82. *Fogaràsy Transsilcaniensis* (n° 91). — Alius reverendissimus pater tria postulat: 1® „Ut schema suppletorium *de infallibilitate Domani pontificis* penitus removeatur et ad synodalem pertractationem non inducatur.“ 2° nIn catum obversum, ut scripturarum, traditionis ot omnium historiae ecclesiasticael documentorum huo perlinentium accuratissima ot liberrima discussio praemittatur. 3® „Ut decretum definitivum nonnisi cum unanimi patrum consensu feratur.

Ad probandum primum punctum eadem fero argumenta affert ac superius allato fuere ab aliis quatuor2 episcopis. Ad probationem secundi ot tertii praecipuo affert consuetudinem ct modum agendi antiquorum conciliorum, praesertim Tridentini. Prolixam suam orationem ita concludit: B Verum non solum hoc requiritur, ut definitioni huic .(si proponenda est) diligentissima, liberrima, ct exactissima inquisitio praemittatur, sed etiam ut moralis patrum unanimitas in illam doctrinam libere, sine partium studio consentiat, et no quodam modo consilium capiatur hanc quaestionem per vota maiora decidendi. Si istud fieri eveniret, non observatis his, quas praemisi conditionibus, cum docto huius concilii patro ego quoquo dicere deberem quod concilium Vaticanum, neglecto sive accuratissimo oxamine, rive unanimitatis non habita ratione, notam haud effugeret inexcusabilis temeritatis, ignominiaequo non amplius delendae macula conspergeretur.-

83. *Moriarty Kèrriensis* (n° 54). — Licet α triginta annis doctrina infallibilitatis Romani pontificis in scholis Hiberniae doceatur, et ipse illustrissimus per 15 annos hanc doctrinam, quo potuit zelo, eccleriasticam iuventutem ci commissam docuerit, attamen cum per 200 annos semper docebatur in scholis decreta Romani pontificis non esse irreformabilia nisi accedente consensu vel expresso, vel tacito episcopatus, haec doctrina de infallibilitato personali Romani pontificis non potuit ad populum pervenire, et animos fidelium laicorum imbuere. Praeterea in controversiis omnibus cum ncatholicis cum quaestio movetur quid catholici credere tenentur, temper respondetur, id quod docet ecclesia, scilicet papa coniunctim cum episcopis. Haec eadem responsio data fait ab episcopis interrogatis α gubernio civili Britannico; haec vero doctrina ad hunc usque diem nulla censura, nulla nota theologica notata fuit Ex alia parte doctrina infallibilitatis Romani pontificis in nullo catechismo apud Hibernos docetur, nunquam a parochis praedicatur, sed semper praedicatur *infallibilitas ecclesiae;* per *ecclesiam* autem populus intelligit episcopos, seu corpus docens, cum papa consentientes. Proinde si doctrina infallibilitatis summi pontificis a conditione sententiae liberae in dogma fidoi sub dispendio salutis credendum, nulla facta praeparatione, nulla adhibita cautela, statini erigatur, reiicictur α plurimis ut novitas inaudita, putabitur mutata, ac proinde falsa ecclesiae doctrina, ruet auctoritas papae non solum, sed et conciliorum oecumenicorum, et late grassabitur de veritate christianae religionis nefanda incredulitas. Ob has ct alias rationes credit doctrinam de infallibilitate papae, quae suo iudicio non est de fide definibili nullo modo expedire ut concilio Vaticano proponatur. Omisso igitur decreto de infallibilitate, totum caput XI retinendum censet, et ad magis auctoritatem papae confirmandam post canonem XVI adderet alium his verbis conceptum: „Si quis dixerit sanctam sedem apostolicen) Romanam, in qua vera fides numquam deficiet, non esse centrum unitatis et communionis omnium ecclesiarum, ita ut nonnisi unitae cum illa una fiant ecclesia: aut non teneri omnes christifideles cum Romano pontifice in eiusdem fidei professione coniungi, et eidem in his, quae ad ecclesiae regimen pertinent, obedire; anathema sit.4

Demum, si haec quaestio tractanda est. oporteret, sicut mos fuit in anteactis conciliis, colligere, et patribus communicaro testimonia omnia sive ex Scriptura, five ex conciliis et patribus, quibus infallibility summi pontificie asseritur. Deinde etiam communicari deberent alia, quae videntur difficultatem aliquam fccessere posse, quorum forte sequentia sunt praecipua: Locus Philosophunicnon de sancto Callisto litterae sanctorum Cypriani et Firmiliani de rebaptizatione; testimonia de papis Liberio, Vigilio1, Honorio I; epistola secunda sancti Columbani ad Bonifacium IV de schi«mate superioris Italiae; responsa aliquot pontificum adverra unitati et indissolubilitati matrimonii collecta a Christiano Lupo; excerpta· ex libris Carolinis adversus concilium Nicaenum secundum, missum α Romano pontifice ad episcopos Galliae et Germaniae: concilium Rhemensa sub Eugenio IH in causa Gilbert! Porretani; sententia plurium pontificum de paupertate Franciscanorom; monumenta de loanne

» *eeclesiaeque* ed.

▪ Legendam *tree,* at rub nam. praecedenti.

1 *Vigilie* oλ e»L

XXII, scilicetl de visione beatifica; epistola Bellarmini ad Clementem Vili super controversia de auxiliis; locus Benedicti XIV de doctrina Siiti V in concistorio proposita super infallibilitate Romanorum pontificum in canonizandis sanctis; approbatio per Pium VI iudicii doctrinalis cardinalis archiepispopi de Frsnckenborg, in quo ut probabilis proponitur doctrina dicentium principes Christianos statuero pot-se valide impedimenta dirimentia matrimonium.

84. *Montili Ecdesiensit* (n® 6G). — Alius reverendissimus pater stupet, ac miratur decretum de infallibilitate pontificis fuisse prepositum ad plurimorum episcoporum instantiam, quin facta fuerit mentio peiitiocis oblatae inter retiros a pluribus episcopis Italiae dicioni subiretis, quibus ipse per suam subsciptionem consenserat, qua petitione quaerebatur, ut attento praesenti effervescentiuni populorum statu pro bono pacis super hac quaestione B silentium imponeretur3. Insuper declarat petitionem episcoporum quaerentium ut decretum do infallibilitato proponeretur, non fuisse regulare, riiam non per scrutatores in aula conciliari, red per sicgulos factionis episcopos, vel «Orum emissarios cappellanos clanculum et importunis precibus ab incuriosis patribus subscriptiones habitae fuere.- Hisce declaratis illustrissimus ad rem veniens sentit definitionem infallibilitatis summi pontificis r.cdum non necessariam, sed periculi plenam et plurium malorum fecundam esso. Non necessaria, quii per 18 scaculn ecclesia ca caruit; malorum fecunda, quia rnon solum Lácreteos3 reatus multiplicarentur, sed etiam dirae vindictae4 et truculenta omnia usque ad internecionem singulorum patrum locum haberent. Quod Deus avertat*

85. *Guierry Danabmsis* (*n €4). — Alius reverendissimus pater credit aliquibus verbis, quae C addenda proponit capiti XI, satis consultum iri auctoritati summi pontificia; hinc reputat hoo caput additum ct definitionem explicitam infallibilitatis summi pontificis non esse necessariam, immo omnino inopportunam, quia ea dtfinitiono retardaretur convergo haereticorum et schismaticorum, gubernia fierent magis hostilia ecclesiae, tepidi ehristia™ se proiicerent in schisma etc.

86. *Jirrik Budvicensis* (n° 104). — Alius reverendissimus pater coram Deo et patribua in *acro concilio Vaticano congregatis, salva reverentia et subiccliore canonica erga sanctissimum papam ct Petri cathedram, protestatur, et ultro profitetur se ^minime pernuasum esse, doctrinam du Romani pontificis personali infallibilitate, prout in communicato schemata proponitur, vel liquidis et irrefragabilibus *sacrae Scripturae* testimoniis, vel divina ct continua *ecclesiae traditione,* vel certissimis ecclesiae *factis* P et indubia *praxi* ceu divinitus revelatam probari et vindicari posse, adeo ut *necessaria securitate* dogmatice definiri atque monstrari possit hoc ipsum fidei argumentum *semper, ubique, et ab omnibus creditum fuisse,* et proinde *vere et proprie catholicum esse,* seu *essentialem divini depositi partem constituere',* Insuper hanc definitionem omnino Inopportunam et noxium credit ob rationes allatas ab aliis reverendissimis patribus quibus ipso subscribit; quibus ipso insuper aliam addit, calamitatem nempe, quao ex huiusmodi novelli dogmatis inductione superventura est fidelibus Boheuriue, qui undequaquo et modis omnibus tentautur ab Husritis, ut a pontifice «e separent, et cum ipsis cocloriam nationalem offorment. Quam luctuosam praevidens minantem animarum ruinam, mori potius cupit, quam decreti synodali· argumento patrocinari.

87. *Grimardias Cadurcensis* (n® 96). — Alius ro verendissimus pater quoadl schema infallibilitatis summi pontifici nihil habet dicendum; postulavit ut hsec qusertio non introduceretur; iu sua sententia peremerat ob damns, quae evenire possunt, quae damna iam sb aliis notata fuero.

88. *Cardinalis Guidi Bononiensis rum Caesaraugustano, S. Francisci, Tanensi, Aprutino, Montis Regalis, Troiana, Liparensi, Neocastrensi, Dionystensi, Paphensi, Abuleusi, Vallispratensi, Giennensi, í)romoreusi et magistro ordinis Praedicatorum* (ne 108). Scxderim >imul reverendissimi patres *primum* laetitia gestientes rt exultantes in cordibus suis excipiunt schema de infallibilitate Romani pontificis eo quod doctrinam ilbm. quam nmniii familiae sancti Dominici luminaria conitantur et numquam interrupta traditione semper firmissime aperuerunt, et adversus denegantes quoslibet invicte vindicarunt, modo confidant (quod in totius Praedicatorum ordinis votis erat) du fide divin i tandem. Deo dante, esse definiendam. In <a vero opinione sunt, vocem *infallibilitas,* seu *inerrantia* esse a decreto expungendam. Qund ad vocem *inerrantia* spectat, eam minui latinara raso omnibus compertum est, neo ulla ratio subest ad eam, ut ita dicamus, do novo cudendam, rient in aliquibus dogmatibus definiendis ab ecclesia alias factum esc, cura per latinas toce?, quao verum rei senium reddant, dogma istud possit diti airi. Vox etiam *infallibilitas* nobis parum apta ease videtur doctrinae asserendae. Et in primis sensum nimis latam et indeterminatum vox ista sonat in commusi hominum acceptione hisce nostris praesertim diebus, advoque variis ct falsis interpretationibus locum dare pot. Deinde cum vox ista, hodie praecipue, ut neminem Litet, tat timores, licet fateamur infandatos, et turbationes, ne dicamus odia suscitet, animosque infeliciter scindat, paci ct charitati melius absque dubio providebitur ii supprimatur. Adeoqne nos exemplum etiam secuti Angelici praeceptoris nostri rancti Thomae, qui in supra citato articulo4, licet aperto et invicto hnuc non errandi praerogativam in summo pontifice defendat, hac tamen voce urus nullimodc ost. proponimus praetereundam ct supprimendam in decreto, et ipsius loco snbiicimus inserendas in capite XI locis inferius indicatis sequentes formulas, quae, nisi nostra nos fallit opinio, omnia ad infallibilitatcm Romani pontificii asserendum ac in tuto ponendam necessaria continent, effugium quodlibet tollunt contrarium sentientibus, magis paci ac charitati consulunt, sensus vel pravos vel minus rectos excludunt, ut paucis mutatis vel additis, iisdem pene verbis, quibus schema, redactae sunt.

Proponimus itaque inserenda in capite XI schematis de *ecclesia Christi* pag. 21, post lineam 9 |544 C n). et praecise post verba illa *et indicem supremum esistere,* sequentia. rCui in persona beati Petri dictum est ab eodem Domino nostro lesti Christo; *Ego rogavi pro te, ut non deficiat fides tua,* Ideoque docemus ct tamquam fidei dogma definimus ipsum virtute divinae asrietentiae sibi promissae ab nmni omnino errore esee immunem, cum supremi omnium Christianorum docturis munere fungens, aliquid ab universa ecclesia tamquam de

l *scilicet* om. ed
› Sopra, col. 685-86.
' *haerens* ed.
• dira *vindicta* ed.
• Mrro «m. ed.
• *calhvlicum* ĸ L
' *conditnere* om. ed.
' Laniat ardiiepiteopo» Pngenscm et Olomucen«m et epiacopnm Rotteabtirgruiem.
» *gttod* ed
s Alludunt ad 2ᶜᶜ 2··. qn. 1. art. 10.

ti le tenendum «ut rciicienduni definii, ot hanc Ilo- A nimii pontifici» praerogativam ad idem nbieetum porrigi, ad quod ipsius ecclesiae infallibilità» extenditur. cum ud Christi vicarii auctoritatem pertinent. quaestiones fidei finaliter determinaro/

Et postea pag. 22 linea 7 [545 λ β] post verba *successores habere,* haeo alia: rAut dicoro audent, apostólicas constitutione» vim supremam non obtinere, ni-i ox ecclesiarum particularium consensu, nut rtium contendunt licere ub indiciis Romanorum pontificum ad futunni: generale concilium appellare, aut eiusmodi iudicii» solummodo deberi obsequio-»utu silentium, vel couditioimtain tantum adhaesionem. non niilein internum ct absolutum mentis ct cordis oMODsum requiri. Similiter damnamus vi rorem illorum, qui ntfirmnct Romanorum pontificum nirisJictionein ordinariam ℟ immediatam non CMu tum in omnes simul. quum in ungulas seorsum particularium pastorum ecclesias/

89. *Amat Afontereyensis et Angelorum* (n· 65). — Alius reverondissimun pater ob rationes saepius supra ab alii» patribu» allatas (divisio inter pastores, difficultas conversionis haereticorum, exasperatio guberniorum), credit omittendum omnino caput do Romani pontifici» infallibilitate; cuius loco sufficiunt aliqua verba capiti XI interiecu.

90. *Alcazar Paphensis* (ne 70). — Alius reverendissimus pater caput de infallibilitate prout iacet libentissime amplectitur; nihil immutandum, nisi quod cuperet ut loco verborum *sciat se a ceniate* etc. simpliciter diceretur *anathema sit;* cum enim hoc verbum in ceteris definitionibus inveniatur, nulla est ratio cur hic supprimatur.

91. *Guilbert Vapincensis* (n® 58). — Alius reverendissimus pater omissa opportunitate definitionis, licet eam inopportunam omnino credat, et omissa etiam ratione quod impossibile sit de hac C gravissima controversia intra tam breve tempus tractare, eo. magis quod illa in publica ot libera actione tractari deberet ubi *verba oratorum audiri possent et intelligi;* observa f0mnem quaestionem do iuribus et infallibilitate Mimmi pontificis, non videri posse solvi, quin antea prorsus noscatur vera et essentialis ecclesiae Christi constitutio. Verum eaimvero Petrus et eius successor, pontifex Romanus, primatum honoris et iurisdictionis in ecclesia obtinet, cui dictum fuit: *Tu es Petrus et super hanc . . . Itogavi pro te .. . Pasce agnos meos et oves meas.* Iliuc tomen non sequitur soli Petro et cius successoribus datam fuisse totam divinaro pot<stotem gubernandi ct docendi cum divino infallibilitntia privilegio, cum etiam dixerit Christus omnibus apostolis una cum Petro iuuetisl, ncc non eorumdem successoribus neque coniuncti»2. Omms *potestas ... euntes ergo docete .. . liogabo Patrem ... D alium Paraclitum dabit. .. accipite Spiritum sanctum . . .* Quis affirmare auderet per haec verba apostolos et eorum successores nihil accepisse? qui» non videt immediate et couiunctim omnibus traditam fuisse totam potestatem Christi?

Porro illa potestas, quae in se una est, tota ct absoluta, non potest esse simul penes unum singulariter ot plores coniunctim. Et hoc ovidons patet: si enim pluribus tradita fuit illa tota ct una potestas. non est uni; si veru uni, non pluribus. Verumtameu huiusce totius potestati» pluribus communicatae parte maiore unus fruì potest quum alii, iuxta voluntatem dantis. Sed ille iure potior non indo solus lotam et absolutam potestatem haberet, sin minue alii nihil omnino haberent. Et id ex natura ipsa potestatis cuiuscumque clare patescit, adcoque impossibile est potestatem sivo temporalem sive spiritualem esse simul monarchiam absolutam et monarchiam temperatam, quod manifestam includeret contradictionem. Ergo, cum episcopi apostolorum successores immediate a Christo suam et certam auctoritatis partem receperint in ecclesiae regimine et magisterio, non potest admitti penes papam solum esso potestatem totam et absolutam regendi ct docendi cum infallibilitatis privilegio. Sed illa potestas, in se una, tota et absoluta, tantummodo in summo pontifice et in episcopis Petri ct apostolorum successoribus debet coniunctim residere. Ad summum pontificem romanum primatus iure nihilominus pertinet huius divinae regendi et docendi potestatis pars principalis et quam maxima, sed, quantacumque sit, est tamen essentialiter limitata iuribus aeque di-vini·» episcoporum et non absoluta.

3 Quao quidem nostra conclusio confirmari videtur scriptura sacra et patrum ac conciliorum verbis ot decretis, nec non historiae ecclesiasticae factis. Omnes scripturae textus, si studiose perpendantur et inter se conferantur, probant sane Petri eiusque successorum primatum et sanctae indefcctibilitatem sedis, sed nunquam palam facere poterunt penes Petrum eiusque successores e»se totam et absolutam potestatem a Christo traditam ncc non donum infallibilitatis. Pro certo habemus nullum, in primis praesertim quinque ecclesiae sacculis, afferri posse argumentum quod illam papae omnipotentiam et infallibilitatem stabilire queat. Nec in interpretationibus verborum Christi apud veteres patres, ncc in eorumdem patrum scriptis authenticis, nil tale etiam supponitur. Credebant profecto omnes papam esse Petri successorem, ecclesiae fundamentum et caput, et romanam ecclesiam omnium aliarum ecdesiarum matrem esso et magistram, nunquam tamen papae soli, sed episcopis omnibus cum papa iunctis agnoscebant et adiudicabant omnem et absolutam potestatem regendi et docendi cum divino infallibilitatis privilegio. Et baco est universalis fides omnibus priorum saeculorum monumentis innixa. quae profecto nobis sufficit, quin ❦ubsequent! tempora moremur. Quid ergo? Si nihil unquam sit definiendum nisi *quod semper, quod ubique ab omnibus creditum est,* quol iure istam pnpae omnipotentiam et infallibilitatem definiremus?

92. *Strossmayer Bosnensis et Sirmiensis* (n· 82). — Alius reverendissimus pater ait: Nihil infausto hocco proposito excogitari potuit funestius, nihil ecclesiae et sedis apostolicao auctoritati exitialius. Dum de infallibilitatis praerogativa agitur, neque caput a corpore, nequo corpus n capito separari fas est. Toti ecclesia© corpori infallibilitatem addicimus; plano inano est quaerere in qua eiusdem corporis parte resideat. Corpus hominis est Animatum, hoo scimus: at insoluta remanet in qua corporis parte sedem suam anima fixerit Infinitae nc plano insolubiles huio decreto difficultates obstant *Sequelae* huius definitionis pessimae et exitiales Sperandum igitur sanctissimum dominum nostrum hanc quaestionem discordiarum causam sponto sua sepositurum. Insuper rmulti iique gravissimi concilii Vaticani patres plane persuasi sunt, humilitatis et abnegationis exemplum difficillimis hiscel ecclesiae temporibus a lumino pontifice datum. praecipuum in manibus divinis momentuml foro ut sanctao sedis apostolica© auctoritas plurimum exaltetur, et nomen Pii IX gloriosissimum in annalibus ecclesiae remaneat/

• luttciñri ed.
▮ ¿vntMndtm ed
' í/Hotuyae ed.
' Aisct coi. ed.
l mo»kwira/«e< ed

93. *Gastaldi Salutiarum* (n® 61). — Alius reverendiesimus pater ait: Prout in schemate proponitur hoc caput, non apparet satis connexum cum praecedenti, neque ex eo fluere Scriberem potius:

rÏRmvero quisque videt, Romanum pontificem non posse defungi munere suo pascendi et regendi ecclesiam, quae est columna ct firmamentum veritatis, nisi ipse per singularem adsistentiam Spiritus sancti, cum ecclesiam universalem docet quae credenda vel agenda sunt, sit ab omni errore immunis. Certe falli non potest sententia Domini nostri lesu Christi dicentis: *Tu es Petrus, et super hanc petram aedificabo ecclesiam meam, et portae inferi non praevalebunt adversus eam.* Si portae inferi, scilicet omnes potestates satanae omnesque spiritus mendacii et erroris nunquam poterunt praovalero contra ecclesiam, neque etiam poterunt praevalere contra Romanum pontificem, supra cuius primatum ecclesia est fundata; quia secus, attrito fundamento, tueret quoque ecclesia. Et quidem in bac Romana bode apostolica, quae prae ceteris debet fidei veritatem iugiter a¿serero et tueri, et cuius iudicio definiendae sunt quaestiones quae de fide suboriantur, immaculata semper servata est catholica religio et doctrina sancta celebrata. Quare, sacro approbante concilio, tamquam fidei dogma definimus, Romanum pontificem, cui in persona beati Petri dictum fuit a Christo: *Ego rogavi pro te, ut non deficiat fides tua, et tu aliquando conversus confirma fratres tuos,* cum supremi omnium Christianorum doctoria munere defungens, pro auctoritate definit quid in rebus fidei ot morum abuniversa ecclesia tenendom sit, ex peculiari Dei assistentia erraro non posse, et boo suae infallibilitatis privilegium tam late patero quam ipsius ecclesiae infallibilitatem/

94. *Grifoni abbas Camaldulensium* (n 113). — Alius reverendissimus pater decreta de infallibilifate summi pontificie, cui plenissime adhaeret, hunc sequentem canonem adiungi vellet: „Si quis dixerit Romanum pontificem omnium ebristianorum patrm et doctorem, dum ex plenitudine potestatis a Christo Domino sibi traditae definit quid in rebus fidei, et morum ab universa ecclesia sit tenendum, errare posse: atque eius indicium non esse habendum uti irreformabile et infallibile donec constet a maioril saltem ecclesiae parte fuisse acceptatum; anathema eiU®

95. *Cardinalis Asquinius* (n® 26). — Alius roverendiraimus pater ‡it „Si antea de opportunitate et necessitato huiusmodi definitionis dubium oriri poterat, nunc praecipuo post tot disceptationes, contentiones ct .«cripta edita et promulgata, necessarium omnino est ut haec veritas aliunde catholico certa, quamque nefas essot negare, per formalem oecumenici concilii definitionem dogma esse de fide credendum promulgetur. Haec autem definitio fieri debet clara et prout ox sacris litteris et traditione eruitur, nec quavis de causa, otiam ad evitandas maiores contrarietatcs omittendum est omne id, quod ad maiorem explicationem huius dogmatis conducit. Undo post verba in schemate notata si non *deficiat fides tua,* ita scriberem: . . . pcum supremi omnium Christianorum doctoris munero fungens pro auctoritate definit aut *declarat* quid in robus fidoi et morum ab universa ecclesia tenondum sit, errare non poMit, *quamvis etiam interpellatio aut consensus quicumque episcoporum nec praecedat, nec subsequetur; uni enim Petro eiusque successori Romano pontifice a Domino nostro lesu Christo commissum fuit munus confirmandi fratres in fido;* et hanc eiusdem Romani pontificis inerrandae etc.u

' e matort ed.

Canon.

r8i quis dixerit Romanum pontificem cum supremi omnium Christianorum doctoris munere fungens, pro auctoritate definit aut declarat quid in rebus fidei et morum tenendum sit, errori obnoxium esso posse, vel saltem aliqua praecedenti aut eubsequenti episcoporum interpellatione aut consensu, ut definitio aut declaratio infallibilis sit habenda, indigere; et hanc Romani pontificis inerranîiao ct infallibilitatis praerogativam ad idem obiectum non porrigi, ad quod infallibilius ecclesiae extenditur; anathema sit “

96. *Galletti Alba-Pompeiensis* (n 81). — Alius reverendissimus putor scribit: ^Exultantes gratias agimus sanctissimo et amantissimo domino nostro Pio, simulquo reverendissimis patribus consultoribus ex eo quod plurimorum episcoporum petitione docretum dc infallibilitato summi pontificis propositum fuerit. Duo autem adhuc quaerimus: 1° ut in parte prooemiali aliqua addantur cx quibus refulgeat evidenter ct incontrovertihilitcr sermonem esso de infallibilitate personali summi pontificis sedentis super cathedram Petri, et non solum *sanctae sedis* et *Romanae ecclesiae,* quod postremum facile admitterent veritatis definiendae adversarii; 2° ut specialia canon constans verbis aequiparibus doctrinae expositae decreto adiiciatnr. ct suo anathemate firmetur.

97. *Clifford Cliftoniensis* (n® 75). — Alius reverendissimus pater ait:

a) Quod saepius dixi nunc repeto, definitio huius sententiae tamquam do fide maximum erit impedimentum conversionibus in locis protestantium: qnin et erit petra scandali non paucis catholicis. Contra vero quid boni sit inde expectandum. non video.

b) In Anglia aliud magnum eet damnum, quod antequam catholici al legibus poenalibus liberarentur, et ad plenam libertatem et civilem aequalitatem cum suis concivibus admitterentur, episcopi et theologi publice a parlamento3 interrogati fuerunt, utrum catholici Angliae tonerent papam posse definitiones relate ad fidem et inores populis imponere absque omni consensu expresso vel tacito ecclesiae. Omnes episcopi (inter quos duo praedecessores eminentissimi cardinalis Dublinensis) et theologi responderunt, catholicos hoc non tenere. Ita in actis publicis parlamenti typis mandatum eat. Hisco responsionibus confisi parlamentum Angliae catholicos admiserunt3 nd participationem iurium civilium. Quis protestnntibus persuadebit catholicos contra honorem ct bonum fidem non agere, qui quando agebatur de iuribus sibi acquirendis publico professi sunt ad fidem catholicam non pertinere doctrinam infallibilitntis Romani pontificis, statim autem ac obtinuerint quod volebant, a professione publico facta recedunt et contrarium affirmant?

c) Difficultate», quae occurrunt contra doctrinam infallibilitatis Romani pontificis per so agentis, tales sunt ut' antequam diluantur, pia haec sententia non possit inter veritotca α Deo certe revelatas numerari.

d) In proposito schemata definitio deducitur ex4 duabus praemissis; ponitur enim: „*Hinc* sacro approbanto concilio® etc. Sed consequens ex illis praemissis non sequitur. Primum enim deducitur ex eo, quod in professione fidei, quam Gregorius X

i *ab* ed
' *partimento* codex; item infra, ubi eadem occurrit vox.
▮ *nn/ims ... admisit* ed.
‹ λ ed.

misit ad Graecos, quamque ipsi professi sunt in a concilio Lugdunensi II, dicitur quod quaestiones fidei debent iudicio Romani pontificis definiri. Sed ipje Gregorius X eo ĕp tempore quo talem declarationem a Graecis repetiit, cum definire voluit Spiritum sanctum n Patre Filioque procedere, hoc fecit in concilio generali. Quo facto ostendit quod quando dicit, quaestiones fidei debere n Romano pontifice terminari, non exclusit pontificem hoc facere debere cousonticntibuM ecclesiis, sed solum exclusit quod Graeci volebant, indicium Romani pontificis nnn esse necessarium ud quaestiones fidei terminandas. Non recto ergo concluditur rx iis *verbis,* Romanum pontificom, sivo agat cum ecclesia, sivo agat sine ecclesia, semper esse infallibilem. Secundo, deducitur infallibili!ne Romani pontificis ex verbis formulae bubscriptao a patribus concilii oecumenici VHI, quibus asseritur quod in rsedo apostolica immaculata est semper catholica servata rcligiou. Sed quoniam ad on ueque tempora sedes apostolica rea pro universa ecclesia non definiverat nisi conjentientibus ecclesiis, non beno concluditur quod catholica religio eodem modo intacta servata fuisset si Romani pontifices secus egissent. Quid enim vetat erodero quod haec ipsa cura quam Romani pontifices habuerunt convocandi concilia generalia, et consensum ecclesiarum exquirendi, fuerit unum ex mediis quibus fides immaculata custodita fuerit in apostolica sede, et verba Christi praetermissa non fuerint? Conclusio in schemate latius patet quam praemissae.

e) Cur in nota verba illa *et quia non potest* etc. dicuntur sumpta ex formula *¡ancti Hormisdae papae* subscripta a patribus concilii oecumenici VIII? In actis conciliorum inter epistolas sancti Ilormisdael inveni (ex collectione Isidori) Jibellum fidei loannis episcopi Constantinopolitani directum ad sanctum Ilormisdnm papamJ. Non inveni eum scriptum fuisse a sancto Hormisda. In co libello verba citata habentur ex parte2* sed non ex integro. Habentur quidem ex integro in formula missa ad Graecos per papam Hadrianum II et ab ipsis subscriptam in concilio Lugdunensi IIs, sed de hac formula AnastaUus bibliothccarius, qui interfuit concilio, scribit: pNotandum est et memoriae commendandum quoniam libelli huius tenorem beatae recordationis Nicolaus papa exposuit; sed quia tunc a praevaricatoribus non est admissus, rursus ab Hadriano sanctissimo papa mutato nomine pontificis4 Constantinopolim est trănsmissus. (In actis concilio Lugdunensi II.)

98. *Mariolti Feretranus* (n· 112). – Alius reverendissimus pater in decreto infallibilitaris voci *praetermitti* ex formula sancti Hormisdae vellet adderentur hae aliae *seu irrita haberi.*

99. *Magnaseo Bolinensis* (n® 59). — Alius reverendissimus dicit: Novum caput ponerem hoc titulo:

De infallibili magisterio Bornant pontificis.

^Supremi catholicae ecclesiae pastoris ac doctoris officium, quod cum potestatis plenitudine in beato Petro apostolorum principo Romano pontifici pro tempore cius successori Dominum nostrum lesum Christum contulisse manifesta sacrarum Scripturarum oracula, ct perpetua ac universalis ipsius ecclesiae traditio testantur, id profecto postulat ut apostolica Romana ecclesia rient prae ceteris ...? (ut in schemate). Post verba vero *celebrata doctrina* adderem: „numquam α via veritatis in qualibet erroris parto deflexa est, cuius auctoritatem, utpoto apostolorum omnium principe omnis catholica ecclesia, et universales synodi fideliter amplcctentes in omnibus secutae sunt (ex epistola sancti Agathonis papae ad imperatorem Constantinum Pogonatum inscripta in actis concilii VI oecumenici Constaotinopolitani III). Ut igitur indubitatam hanc Romani pontificis auctoritatem in rebus fidei definiendis nemo vanis cavillationibus infirmare audeat, sacro approbante concilio .. ⁄ (ut in schemate).

100. *Domenec Pitlsburgeneis* (n® 105). — Alius reverendissimus pater sentit definitionem hanc de infallibilitate summi pontificiis inopportunam omnino esso et noxiam; si edatur, omnis progressus conversionum in provinciis foederatis America© funditus exlinguctur. Episcopi ct sacerdotes in disputationibus cum piotestantibus quid respondero possent non haberent; nam isti dicent: Huc usque haec doctrina n vobis tamquam libera opinio in ecclesia praedicata eat; nunc illam dogma fidei asseritis; ergo aut antea mentiti estis, aut doctrina ecclesiae variata est; quid nobis *nostras variationes* exprobramini? Insuper ex hac definitione quae bona provenire possunt, quae mala certe eventura longe superant? Profecto nullum bonum ex hac definitione provenire potest sive quoad catholicos, sivo quoad protestantes, sivo quoad incredulos ; nam 1° catholici, si boni sunt, hac definitione non ĕgent ipsi enim pontifici tamquam infallibili obediunt; si mali, cum sint debiles in fide, peiores fiunt. 2® Quoad haereticos, qui ncc ecclesiae infallibilitati credere volunt, quomodo credent infaliibilitati personali Romani pontificis, quod valde obfcurum, et multis difficultatibus plenum etiam doctissimis inter catholicos videtur? Murum, hac definitione, faciemus inter nos ct haereticos impenetrabilem. 3® Quoad incredulos, hi cum derisione et contemptu decisionem accipient, nam isto novus fidei articulus nova etiam arma et novas vires ad fidem oppugnandam suppeditabit et debellandam, ct proh! dolor cum novo successu. Addo quod doctrina de infallibilitate summi pontificis non est omnino certa, et insuper auctoritates multae, supra quas illa doctrina nitebatur, decursu temporis examine et criterio adhibito, quaedam falsae et spuriae inventae sunt, ct aliae non vero sensu interpretatae.

101. *Garrelon Nemesinus* (n® 84). — Alius reverendissimus pater dicit: Verba formulae sancti Hormisdae citata in decreto probant pro praeterito, et quaestionem facti dirimunt; nd dirimendam quaestionem iuris vellem ut adderentur verba quae circa finem eiusdem formulae reperiuntur, nimirum in *qua* (sede apostolica) *est integra et vera christianae religionis soliditas.* Et paulo infra etiam haec: *Promittentes* (patres concilii oecumenici VHI) *etiam sequestratos a communione ecclesiae catholicae, td est non consentientes sedi apostólicas, eorum nomina inter sacra non recitanda mysteria,* Sanctus Lucas non dicit: *Ego pro te rogari,* sicut in schemate habetur, sed *Ego autem rogari pro te.* Verbo *definit* in formula adiungerem *et praecipit universae ecclesiae.*

102. *Passeri abbas S. Agitetis* (n® 68). — Alius reverendissimus pater ait: Decretum do ĭnfallibili tate, prout iacet, omnino retinendum est. Non audiendi, si qui sunt, qui vellent infallibilitatem pontificis *ex cathedra* loquentia non absolute, sed conditionato definiendam esse. .Neminem latet Romanum pontificem in exercendo suae infallibili· tatis dono agere modo humano: nostrum tamen

l *Hoemundi* codex.

' *ex parte— labentur* om. ed.

« Ita codex et edita, ted legendum omnino tn *concilio oecumcnicoVin Constanlin^politano IV,* ut ex iii quae Mquun* tur pisas IhjueL Ansstarii nota habetur spud Mansi, XVI. 99 x.

‹ *pontificio* ed.

non eat Romano pontificil deeignaro ea, quao servanda aunt, cnm *ex cathedra* definit; nam nullus melius, quam ipeemet2 Romanus pontifex scit quid in re tam magni momenti iuxta rerum ct temporum circumstantias sit agendum, ct insuper ex sacra Scriptura et patrum traditione nobis clarissimo constat de infallibilitatis dono beato Petro ct eius successoribus a Christo Domino collato, ǎrt dc conditionibus, quas aliqui imponere volunt, in Scriptura et p̌atribus· non nisi altum silentium.* Vellem ut decretum voce *anathema rii* firmaretur.

103. *Caixal y Extradé Urgellensis* (n· 47). — Alius rever .dissimm pater de infallibilitate Romani pontificis *rem* adproba t omnino, sed forma ei displicet. Cum vero iUurtrisaimus totum schema de ecclesia de novo octo capitibus comprehensum cudit, hic subiicitur caput octavum, in quo dc infallibilitate est sermo; subiiciuntur etiam quinque canones huic capiti correspondentes.

Caput VIII.

ePrima et fundamentalis praerogativa divinae iurisdictionis episcoporum est gratia infallibilitatis in declarando et definiendo verbo fidei, quae dependenter a divina potestate ordinis et legitima eis facta missione, singulis eorum a Deo dator ad mensuram dignitatis *calhrdrae episcopalis,* Romano episcopo integra et plena, ceteris autem cum essentiali sobiectione ad verbum oris beati Petri1.

Quod olim Deus omnipotens promisit per leremiam: *Dabo* roòw *pastores iuxta cor meum, et pascmi cos scientia et doctrina* (1er. IП. 15). id ipse plenissime adimplevit per apostolos et apostolorum successores episcopos, qui gratiam Spiritus sancti acceptam habent ad fungendum auctoritate et ministerio unius aummi veri ac boni pastoris lesu Domini nostri Iis enim a Christo Salvatore omnium hominum6 dicturo est: *Data est mihi omnis potestas in caelo et in terra; euntes ergo, docete omnes gentes, baptisantes eos in nomine Patris et Filii et Sptritus sancti: docentes eos serrare omnia quaecumque mandari vobis. Et ecct ego vobiscum sum omnibus diebus ǫue ad consummationem saeculi* (MattL XXVIII. 18-20). Quamobrem, etiam antequam in caelos ascenderet, *conrescens, praecepit eis, ab Hierosolymis ne discederent, sed expectorent promissionem Patris; et accipietis virtutem supervenientis Spiritus sancti in cos; et eritis mihi testes in Jerusalem et in omni Judaea et Samaria, et usque ad ultimum terrae/* (Act. 1,4-8). Haec autem non ad solos apostolos exportasse, sed eadem quoque ad eorum successores episcopos catholicos exportare ac pertinere certissimum, tum ex ipso verbo Dei scripto, tum tradito, atquo ex perpetua et universali fide, quam semper et ubique terrarum ecclesia Christi7 firmissimo retinuit.

Non omnibus tamen apostolis, eorumque successoribus episcopis gratia ct dos magisterii infallibilis divinae iurisdictionis ad docendum et declarandum et definiendum verbum Dei data fuit ex aequo: sed cum ordinatissimo discrimine *ad divisiones mmistrationum* atque *operationum* dantur a Spiritu sancto *divisiones* gratiarum, singulis ad utilitatem A totius corporis ecclesiae, in qua eunt multa membra, *unum* tamen *corpus,* sicut et *unus* Christus, ot unus atque idem Spiritus dividens singulis prout vult, secundum statutuml a Deo Patro in regno Filii eius lean Christi permanentem hierarchise ordinem et potestatem (I Cor. XII, 4 sq). Triplex enim discerni ct credi debet iu bierarchia gratia ct dos magisterii ac apurtohitus infallibilis. Prima eat, quae ox aequo a Christo Domino data fuit *solis apostolis, testibus praeordinatis a Deo, nobis, ut inquit beatus Petrus, qui manducavimus et bibimus cum illo post resurrectionem a mortuis, et praecepit nobis praedicare populo, et testificari guia ipse est, gui constitutus est a Deo iudex vicorum et mortuorum* (Act X. 41-42) Hac divina dote apostolorum propria *infallibilitatis* statutum et definitum fuit in ecclesia verbum aeterni ac divini2 foederis cui nihil addi, nihil subtrahi potest, et fideles omnes facti I1 ǩumus *cires sanctorum et domestici Dei: superaedificati super fundamentum apostolorum et prophetarum, ipso summo angulari lapide Christo; in guo omnis aedificatio constructa crescit in templum sanctum in Domino* (Ephes. II, 22ǩ1 Altera dos et praerogativa ǎpostolato ct magisterii infallibilis verbi Dei donata fuit a Deo *uni* et4 *soli* beato Petro, ut super *eum,* tamquam vicarium Christi ct visibilem in aeternum *petram* divinam fidei verae indeficientis, incorruptibilis atque infallibilis aedificaretur ecclesia Christi, atque super *eam omnis aedificatio constructa* numquam ct nuspiam dilaboretur et corrueret, sed firma et solida *cresceret in templum sanctum in Domino;* adeoque *portae inferi non praevalebunt adversus eam* (Mattb. XVI, 18). Voluit namque Deus ut wri ac *soli* beati Petri *cathedrae,* uni ac *soli* beato Petro, eiusque successori in beati Petri cathedra, uni ac soli episcopo Romano ea communicaretur a Spiritu sancto *plena et integra* dos divina et praerogativa *infallibilitatis* in *docendo,* et *declarando, et definiendo* verbo fidei, ut gentes universae in decursu saeculorum convertendae *ad ovile unum et verum pastoris summiA unius ac veri,* per os eius audirent· verbum evangeli! et crederent (Act XV, 7). Et quoniam praenovit7 Christus Deus plures, ipso permittente, futuras in saeculorum nostrae peregrinationis delapsu procellosas tempestates, et fallacisrimorum sapientium huius saeculi nequam et superbi inventiones errorum ad aedificium fidei divinae funditus evertendum; ideo, ipse eas praedixit, ct Patrem rogavit pro apostolis et eorum successoribus, *quibus ipse dedit sermonem Patris praedicandum populo et gentibus, ut sanctificaret eos* in *veritate,* nec solum pro eis rogavit, sed etiam pro *ris qui credituri essent p»r verbum eorum in ipsum* (Ioan. XVII, 14-20); speciali tamen oratione, ad omnes apostolos in *unum* securn uniendos, rogavit pro apostolo, quom delegerat firmam petram totius aedificii regni sui in terris, ut magisterium fidei io ore cius numquam posset corrumpi aut mutari ex carne et sanguino, sed maneret iugiter amodo ct in sempiternum sanctificatum in veritate ex revelatione Dei Patris ct praesentiae perennis Spiritus sancti. Ait autem Dominus: *Simon, Simon, ecce Satanas expetivit vos, ut cribraret sicut triticum. Ego autem rogavi pro te, ut non deficiat fides tua, et tu aliquando conversus confirma fratres tuos* (Luc. XXII, 31-32). Unde constat duas esso proprietates divinae huius uni

' Loco *Romann pon'ifiei* edits habent ri
1 ipee ed.
› *at* ed.
4 tn *scriptura ct patribus* om. ed.
4 Cerneo eue ro dum eoDgrueuUorem iu d-.finlenda infallibflitate Roaanl pontificia, eam ex nos origine declarare, et cam comparatione ad ceteros episcopos, ut rias principatus riuceicat tient toi inter r̃elqaaa etellas (nuta *auctoris).*
4 Aantinum om. ed.
' Christi om. ed.
• *reliquat om.* e«L

ǩ *gtatum* rd.
* *ac divini* om ed.
ȝ *fai.li tumui* om. ed.
4 et om. ed.
* *tnmmi* om. ed.
* *acciperent* rd.
î *praescivit* ed.

beato Petro donatae α Deo in aeternum praero- λ nativae et «lotie *infallibilitatis* in verbo fidei: alteram quidem quao servet *ipsum* semper *integrum, incorruptibile, indeficiens,* atquo *immutabile,* id est, ut beatus Petrue fallatur numquam, alteram vero, ut idem fidei verbum *edoceat fratres* quin eos umquam fallat. Ea eat enim vie voci» illius: *et tu conrersus confirma,* ut gravissimum ostendat et officium et prucoeptum impositum beato Petro, quo is tonetur ostendero maiorem prae ceteri» apostoli» dilectionem in Christum Quemadmodum enim lesus bonus pastor illum singulari praerogativa donatum voluit, qua fides ei commissa indeficiens atque incorruptibilis et firma perseveraret contra omnes et quascumque Satanae callidissimi versutias; itu *riciisim* teneretur ipso *Petrae confirmare* in eiusdem verae fidei soliditate omnes fratres suos. Non enim tam[illustre ac praeclarum donum infallibilitatis ei dabatur, ut rum Hol.i persona sua occultum et latens maneret, B :iut rum persona sua deficeret, sed ut manifestaretur » t communicaretur iugiter fratribus; *et tu concertai,* et tu vicisAÎm *confirma fruire! tuoi.* A quo divino iurisdictionis primatus divini officio numquam per decem ot novem saecula aberrarunt Romani episcopi beati Petri successores.

Tertia denique gratia et dos magisterii infallibilis in declarando et definiendo verbo fidei communis est omnibus episcopis ratione supremi gradus hierarchise in ecclesia a Deo institutae. Attamen ex divina ordinatione duae requiruntur conditiones nd huiusmodi praerogativam fundamentalem jurisdictionis episcopalis vero bilbendam. Prima ℭonditio est, ut n Romano episcopo detur eis legitima missio ft cathedra in qua sedeant magistri et iudices portionis gregis ab illis pascendae vero verbo fidei divinae. Altera conditio est, ut episcopi numquam aures sim» avertant nb ore et magisterio beati Petri, C cuius officium est confirmaro fratres suos. Nam si hanc negligent, superbi conditione, satana» decipiet eos verbo malitiae et astutiae erroris. Quam ob rem sanctus Dionysius episcopus ct patriarcha Alexandrinus, grassante per Orientem nequam doctrina Sabeilii, conversus ad Sixtum episcopum Romanum exposcebat humiliter, ut vellet eum apostolico ore confirmare in fide vera et catholica. nNam profecto opus habeo, frater, consilio tuo et sententiam tuam expecto, no forte balluciner, tali ad me negotio dclatou (ep. apud Euseb. H. E., lib. VII, c. 9). Eamdem rem edocuit semper divina et apostolica traditio. Iloc autem divini inris expleto, episcopi potentes efficiuntur Spiritu Domini ad docendum, nd arguendum, cum omni imperio Et sicut repugnat ex divina gratia et dote analogae huius *infallibilitatis,* ut omnes episcopi separent se ab ore ot fido cathedrae apostolicao Romnnac; ita quoque repu- B gnat, ut episcopi adunati legitimo in concilio necunicnico possint erraro in declarando et definiendo verbo Dei: sunt onitn divino iure veri magistri ot iudices evangeli! Christi Domini nostri, cui laus et imperium in aeternum.

Canones

I. Si qui» ergo dixerit episcopalem cathedram Romanae ecclesiae non esse ipsam voram ot reulem cathedram infallibilem beati Petri, sivo ipsam divinitus u Deo electam totius christianae ecclesiae petram solidissimam, indofectibilem, et incorruptibilem ct infallibilem3; anathema sit.

II. Si quis dixerit cxistcro in terris distinctam ct separatam a cathedra beati Putri aliam cathedram infallibilem veritatis evangeli! Christi Domini; anathema sit,

III. Si quis negaverit, divinum magisterium cathedrae beati Petri esae omnibus hominibus, sive infidelibus sive fidelibus, sive laici» sive episcopis, ad veram viam salutis aeternae necessarium; anathema sit.

IV. Si quis dixerit, singulos pontifices Romanos, legitimo electos, non esso iure divino successores beati Petri in donq etiam infallibilia magisterii; negaveritque cuilibet eorum praerogativam infallibilitatis ad docendam ecclesiam purum ab omni corruptione ac errore verbum fidei; anathema sit.

V. Si quis dixerit, concilia oecumenica orso in ecclesia n Deo positam potestatem poscendi divinum gregem in verbo fidei superiorem Romano pontifice, aut illi aequalem, aut necessaria ex divina institutione ut magisterium episcopi Romani evadat infallibile; anathema »it.“

104. *Dreux-Br¿z¿ Molinensis cum Montis Albani, Versalirnsi, Carcassonensi et Lingonensi* (n° 104). — Quinque reverendissimi patres censent non satis in decreto de infallibilitate doctrinam verbo Dei scripto ac tradito confirmari. Insuper non bene comparari infallibilitatem pontificis Romani cum infallibilitate ecclesiae, ne separetur vel separari videatur corpus ecclesiae a »uo capite1. Hinc novum schema huius capitis subiiciunt:

De Montani pontificie in rebus fidei ∂efiniendi infaliibilitate.

BOum non honoris tantum, sed et iurisdictionis in universam ecclesiam primatum habeat Romanus pontifex; hunc etiam, pro huius iurisdictionis plenitudine, supremam habere in causis fidei definiendi» auctoritatem, fides ecclesiae est. Potros enim a Christo Domino ecclesiae suae fundamentum, quod nulla unquam vi labefactari poterit, his verbis constitutus est: *Tu es Petrus,* etc. ... Unde sic sanctus Ambrosius-:,*Fundamentum aliud nemo potest ponere, praeter id quod positum fit, quod est Christus lesuil.* Sed ct simili quoque Salvator noeter appellatione primum suum discipulum honestandum duxit, nominans *fidei petram.* Per Petrum ergo, verum ac fidelem [pietatis] doctorum effectum, ecclesiarum stabilis infiexaque firmitus consistit? Neque etiam negari potest esse iudicia Petri irreformabilia, quae in caelo ox his Christi verbi» confirmantur: *Quodcumque ligareris super terram* etc...,; ucc potest unquam fide» Petri deficere, postquam sic rogavit Christus ut non deficeret: *Ego rogad pro te, ut non deficiat fides tua.* Denique, cum Petro mandavit Christus ut universum suum pasceret gregem, dicens: *Pasces ugnos meos, pasce oces meas;* totius ecclesiae illum instituit supremum pastorem ct doctoren!, ut eam pasceret verbo veritati». At vero B omnes Petri praerogativae ad successore» cius, Romanos scilicet pontifice», transierunt. Semper in ipsi» vivit Petrus et Petri vices gerunt: sunt, sicut Petrus, ecclesiae fundamentum; sunt[illorum, sicut Petri, iudicio irreformabilia, nec magis potest eorum, quam Petri fides deficere; immo illi, sicut Petrus, confirmare debent fratres suos. Huic doctrinae ominno consentanea est constans ac unanimis ecclesiae traditio et praxis; huic consentiunt sententiae patrum et conciliorum sivo particularium sivo etiam generalium, inprimi» Lugdunensi· H ct Florentini.

i hm om. ed.
a *d infallibilem* om. ed.

1 Habebatur in editis wae ti titers, id est caput & corpore ℌeparetur quae verba, aut unUxin aut valde iavolntan praebent sententiam. Qaire u iu textum recepi quae ℔ ipsi· auctoribus adhibita sunt

3 Verba dUU apud Ambrosiani fraatra qnaeden·; «aat •aneti Afterii Amaseni ex editiate t'obeâril ap>d Migae. P.G..LXU £67 c.

« 1 Cor. Ill, II.

• W om. ed

definitione* Definivit enim conciliem Lugdunense Romanam ecclesiam, aient prae caeteris tenetur fidei veritatem defendere, ita et si quae de fide subortao fuerint quaestiones, suo debere iudicio definiri. Et factis quidem confirmatur ius: bac enim potestate definiendi quae ad fidem vel ad morum regulam pertinent, summi pontifices semper usi sunt, semperque illorum definitiones ab ecclesia cum summa obedientia ac reverentia receptae sunt, vel etiam instanter expostulatae; nec unquam de illis disceptatum aut conquestum est, nisi inter novatores; denique ut verbis utamur beati papae Hormisdae concilii generalis VIII suffnigio comprobatis1: ‚Quia non potest Domini nostri lesu Christi praetermitti sententia dicentis: *Tu es Petrus* etc... Haec quao dicta sunt rerum probantur effectibus, quia in sedo apostolica immaculata est semper servata religio, et sancta celebrata doctrina.

rQuapropter, sacro approbante concilio, docemus B et tanquam fidei dogma definimus: Romanum pontificem, cum supremi ecclesiae doctoris munero fungens, pro auctoritate sua, definit quid3 in robus fidei et morum ab univorsa' ecclesia tenendum ait, per divinam assistentiam errare non posse; atque hanc Romani pontificis infallibilitatis praerogativam ad ea omnia so extendere, ad quao conciliorum generalium infallibilitas extenditur. Si quis autem huic nostrae definitioni contradicere (quod Deus avertat!) praesumpserit, sciat se a veritate fidei catholicae et ab unitate ecclesiae defecisse/

Vel, ne forte inferioris momenti, quam aliae, haec definitio videatur, post canonom XVII poneretur sequens:

r8i quis dixerit Romanum pontificem, quando ot supremus ecclesiae doctor definit quid in rebus fidei et morum ab universa ecclesia tenendum sit, errare posse; aut definitiones eius dogmaticas non C obligare conscientiam, niai expresso vel saltem tacito episcoporum consensu acceptatae fuerint; anathema sit/

Quod si peculiaris canon de infallibilitate pontificia non conficitur, addendum aliquid canoni XIV, quo Potri ideoque summi pontificis supremi regiminis et infallibilis magisterii principatus rite exprimeretur, verbi gratia:

rSi quis dixerit, beatum Petrum apostolum a Christo Domino non osse apostolorum omnium principem constitutum et totius ecclesiae militantis visibile caput; vel eum tantum honoris, non autem verae propriaeque iurisdictionis, hoc est, supremi regiminis et infallibilis magisterii primatum accepisse; anathema sit.

105. *Severa Jnteramnensis* (n· 138). — Alius reverendissimus pater censet definitionem infallibilitatis nedum esse *opportunam,* verum esse omnino P *necessariam* ad fulciendam reverentiam ac obedientiam erga legitimam auctoritatem, et ad pacem publicam restaurandam ox systematica rebellione fere ubique perturbatam. Vollot etiam ut decreto sequens canon adiiccretur: „Si quis dixerit Romanum pontificem non esso infallibilem, dum loquitur cx cathedra, seu dum definit in rebus fidei et morum ot in rebus cum fido connexis; aut etiam indicium eius non ceso irreformabile, antequam accedat consensus ecclesiae; anathema ait

106. *Lyonnst Alhiensis* (n° 141). — Alii reverendissimo patri non arridet caput de infallibilitate personali summi pontificia, quia non videtur hace praerogativa hia fulciri testimoniis certis et indubiis verbi Dei scripti ot traditi, quao illam demonstrent

1 Maori. XVI. Î7 a.

• tuoJ ed.

• totivtria ora. *d.

Nihilominus si auctoritas concilii oocumcnici illam definiat, rem definitam (ait) *acclamabo.* Duo tamen ipse desiderat in boo casu: Ie ut definitio fiat per decretum sine anathemate; 2° ut claro statuantur conditiones, sub quibus summus pontifex constitutiones proponens censendus est personaliter infallibilis.

107. *Montpellier Leodiensis* (n 147). — Alius reverendissimus pater censet capiti huic praefigendum esse titulum, qui perspicuo omne significet, quod ipso decreto definiendum est: scilicet rRomanum pontificem in rebus fidei ot morum ex cathedra definiendis erraro non posso, ct obiectum magisterii infallibilis idem esso Romani pontificia atque ecclesiae/ Decreti prooemio definitionem synodi Florentinae addi expedit, quia hac ipsa definitione vix non absoluta haec de infallibilitate Romani pontificis1 controversia videri potest; immo gravissimi ae doctÍKsimi viri asserere non dubitant, pontificis Romani praerogativam inerrandae a synodo Florentina iam definitam esse. Si autem placuerit hanc definitionem decreto de infallibilitate pontificis Romani praemitti, mutanda erit ea pars decreti de primatu eiusdem (pag. 20-21 [544 Cn]) quae ex ipsis definitionis Florentinae verbis exaratur. Addendum etiam puto partem epistolae cleri gallicani ad Innocentium X anno 1652 scriptae, scilicet verba sequentia: rIdeo maiores causas ad sedem apostolicum referre solcmnis ecclesiae mos est, quem fides Petri nunquam deficiens perpetuo retineri pro iure suo postulat/

108. *Pelici Ayutpendenfii* (n 38). — Postulat alius reverendissimus pater ut, nonnisi expresso tanquam necessario assensu *corporii episcoporum,* definiatur infallibilitas pontificia; siendo verbi gratia pCum doctoris munere fungens *ordine divinitus instituto* pro auctoritate definit etc/ Ad id movetur eo quod munus docendi usque ad finem saeculorum cum adsietentia indeficiente ipsius Filii Dei commissum fuerit episcopis in persona apostolorum, ut constat ex pluribus scripturae locis, Matth. XXVIII, 19-20, et IV, 19; I ad Timotb. VI, 20, II ad Timoth. I, 13-14. Porro privilegium collegio universo prius concessum, uni apostolo deinceps indefinite et independenter a collegio tradi non potuit. Praeterea animadvertit propositionem, rquae ad veritatem fidei sublevanda est, tali debere inniti certitudini, ut similis certitudini metaphysicao videatur et sit/ Iam vero eiusmodi characterem in infallibilitate personali pontificia non reperit, quod quidem ostendit expendendo ct ad crisim revocando varios textus Scripturae, qui in gratiam privilegii pontificii allegantur, simulque demonstrando sensum eorum planum ct obvium esse, si do infallibilitate in cuius partem veniant episcopi, dubium autem ot incertum, si de infallibilitate personali, separata ot ab episcopis independente intelligantur.

109. *GMmayr Goritiensis* (ne 36). — Censet alius definitionem infallibilitatis pontificiae, Ie minime componi posse cum doctrina capitis IX, in quo infallibilità ecclesiae inceso tanquam subiecto definitur magisterio perpetuo apostolorum, id est, episcoporum; 2° non esso necessariam, immo superfluam, quia neque ad id convocatum est concilium Vaticanum, neque desunt media Romano pontifici, quibus sine ea do custodiendo fidei deposito provideat; nempe, vel renovando definitiones conciliorum anteriorum, ut factum eat contra iansenistas, vel consulendo episcopos, ut factum cet quoad dogma immaculatae Virginis Conceptionis; 3e esse inopportunam propter deplorandas divisiones, quibus cius

* *dc* ***Rmtni*** *pontificii infallibilitate* ed.

occasione separantur catholici ot ipeimet concilii patres; 4® nocivam, propterea quod eruditorum theologorum catholicorum, praesertim in Germania, Austria ot Hnngaria, defectionem ct apostasiam a fido forte provocabit; haereticorum ot schismaticorum animos a nobis avertet; aneam praebebit guberniis liberalibus vexandi ecclesiam et episcopos, exigendiquo quoad omnia sedis apostolicao decreta *placetum regium;* 5° a sanctitate sua Pio IX maximo omittendam esso, quia centra illam, quam sibi apud omnes comparavit, venerationem uc filialem devotionem, magnum praciudicium crearet, *Ycipsum* proclamando *absolutum doctrinae catholicae interpretem et arbitrum.*

Si tamen, his non obstantibus, discutiatur decretum, commendat ut id fiat exactissime, et regulam observando conciliorum generalium, nominutim Tridentini, iuxta quam in definitionibus dogmaticis praeparandis plurcs menses impenduntur. — Praeterea, si nequeat obtineri consensus unanimis, saltem moralis, quaestio in medio reliquenda erit, et debebit indecisa manere.

110. *Jans Augustanus* (n° 37).— Alius reverendissimus pater summopere desiderat ut infallibilitas Romani pontificis definiatur clare et explicite cum adiecto canono et anathemate contra negantes. Verum omnino necease est, ut nullus tergiversandi locus relinquatur inimicis ecclesiae, qui hanc definitionem reformidant, quia sciunt ex ea innumeros errores conterendos esse. Caput igitur addendum sic mutari posse videtur:

pCum his nostris temporibus non sino fidelis populi scandalo et ecclesiasticae unitatis praeiudicio, multa perverse scripta et dicta fuerint contra sedem apostolicam, seu Romanum pontificem; nos prae oculis habentes sacra eloquia: *Tu es Petrus et super hanc petram aedificabo ecclesiam meam . . . Quodcumque ligaveris . . . Ego rogavi pro te .. . confirma fratres tuos ... Pasce agnos meas, pasce oves meas...* considerantes quia in sede apostolica immaculata est semper catholica servata religio et sancta celebrata doctrina (ex formula Hormisdae); et quod sicut summus pontifex prae caeteris tenetur fidei veritatem defendere, sio et si quae de fido subortae fuerint quaestiones, suo debent iudicio definiri; inhaerentes sententiis patrum et conciliorum definitionibus, sarro approbante concilio, docemus et tanquam fidei dogma definimus per divinam assistentiam fieri, ut Romanus pontifex, beati Petri successor otc. . . .a

111. *Scandella Antinoinsis* (n° 90). — Optat alius pater, ut huius capitis discussio et decisio, posthabitis etiam caeterorum schematum discussionibus, quamprimum habeatur. Postrema verba ^scilicet ab illis: „Si quis autom ote.4 ad finem) omittantur, et sub forma canonis post canonem XVI inserantur.

112. *Detalle Ruthenensis* (n° 71). — Alius proponit, no duao videantur esse in ecclesia infallibilitates (cum duo tantum modi sint, quibus una et eadem infallibilitas exercetur,·. ut invertatur ordo capitum, hoc modo: caput IX, de ecclesiae potestate; caput X, do Romani pontificis primatu; caput XI, do ecclesiae infallibilitate; ot vel'in hoc ultimo capite, vel in XII immediato sequenti, agatur do infallibilitate summi pontificis. Si in boo ultimo, addi posset in fine: ßPorro tantum infallibilitatis privilegium ecclesiae concessum duplici modo exercetur, scilicet: in concilio occumenico rite convocato et celebrato, ao tandem a summo pontifice approbato; vel extra concilium, cum ipsemet pontifex, supremi omnium Christianorum doctoris muñere fungens, pro auctoritate sibi soli propria, definit quid in rebus fidei ot morum tenendum sit, ita ut omnes Christi fideles assensu interno credere debeant, et pontificis iudicium sit irreformabile, priusquam ecclesiae consensus accesserit. Haec docemus et definimus tanquam de fide catholica. Si quis autem huic nostrae definitioni circa infallibilitatem ecclesiae vel summi pontificis contradicere etc.“ Si e contra peculiari capite res tractanda videatur, haec addantur formulae propositae: „cum supremi omniuml Christianorum doctoris munere fungens, pro auctoritate *sibi soli propria* definit, *sive in concilio, sive extra concilium et antequam episcoporum consensus accesserit,* quid in rebus fidei ĕtc.

Cactorum ad leniendos quorumdam animos expungi possent haec verba otanquam fidei ḍogma quae necessaria non sunt; aut dici tantum: „doccmus ot definimus de fide esse, per divinam assistentium etc. . . .*

113. *Landriot Remensis cum Triache Babylonensi, Dours Suessionensi et Mtignan Catalaunensi* (n 107). — Alius pater libenter adhaeret sententiae illustrissimi Fenelonii archiepiscopi Cameracenais, at non credit eam ita esse certam, ut possit definiri tanquam dogma fidei. Ratio est, 1° quia plerique textua, quibus eam comprobant, etiam melioris notae theologi, quos ultramontanos vocant, mutilati sunt, falsificati, interpolati, circumtruncati, spurii, in sensum alienum detorti, ut ipse se comperile testatur apud Bellarminum, Ballerini, Muzzarelli, Orsi, D. Guéranger, ac praesertim apnd P. Weninger, cuius opus, inquit, scatet falsificationibus vel alterationibus textuum; 2° quia ab iisdem theologis suppressa fuere contraria et opposita asserta praestaniissimorum fidei testium, Augustini, Basilii, Ambrosii, Hieronymi, Athanasii, Gregorii Magni, Ferrandi diaconi etc.; 3° quia evidentissima praxis conciliorum oecumenicorum, decem primis ecclesiae saeculis, haec fuit, ut si quando in iis antecedentium conciliorum definitiones recitarentur, statim confirmarentur sine ullo examine; si autem proferrentur epistolae summorum pontificum, nunquam admitterentur *simpliciter et sine inquisitione,* sed tunc solummodo cum *rectae fidei sanctorum patrum consonare demonstratae fuerant.* Haec, inquit, sunt ipsissima verba concilii II Conatantinopolitani, ut videre est apud Labbo, t. 6, p. 541 E, 563 ABC, 567 b c. — Censet autem haec omnia dubia ante omnem definitionem discutienda esse.

Praeterea animadvertit verba professionis Graecorum in schemate citata, lecta quidem fuisse in concilio Lugdunensi II, nun autem ab eo approbata, nec proinde conciliare esse decretum. Alterius vero professionis fidei (scilicet Hormisdae), quae subscripta est in concilio generali Vili, textus graeCUB substantialiter differt α textu latino.

Vellet igitur, ut haec quaestio in concilio penitus omitteretur. Si tamen aliquid decernendum videatur, duo optat: 1° ut nihil statuatur tanquam dogma fidei: 2° ut ex sequentibus Bellarmini et sancti Antonini verbis proponendum conficiatur decretum: — Bellarmini: r Definitiones do fide praecipue pendent ex traditione apostolica, et consensu ecclesiarum.u (*DeRom. pont.* lib. lV,c. VII). Sancti Antonini: ^Dicendum quod licet ut persona singularis ex motu proprio agens (papa) errare possit iu fide, tamen utens consilio, et requirens adiutorium ecclesiae universalis. Deo ordinante, non potest errare; nec potest esso quod universalis ecclesia accipiat aliquid tanquam catholicum quod est ḥaereticum (*Summa,* 3 p., tit. 23. c. 3, n. 4). Sic caput non separatur α corpore, ot non statuitur infallibilitas illa pontificia ab ecclesia separata, quam plurimi con-

' oamittM om. eJ.

M

cilii patres nullatenus intelligunt, contrariamque credunt traditioni primitivae ecclesiae, et actis conciliorum generalium.

114. *Ginoulhiae Gratianopolitanus cui adhaeret Bracard Constantiensis et Abrincensis* (n° 67). — Argumenta in schemate proposita, nec sat peispicua. nec sat firma alteri patri videntur ad stabiliendam dogmaticam definitionem infallibilitatis pontificiae. Etenim:

Primum argumentum desumitur ex professione fidei edita a Graecis in concilio Lugdunensi II. Atqui, Io haec professio lecta est, non autem approbata in concilio, adeoque non est conciliaro decretum; 2 dicitur in eadem professione, pontifici esse, ut sprao caetcris-, non autem ut *solus,* aut *unieo tuo iudicio,* aut *perfecte et ultimo definiat* dogmata fidei; 3° asseritur, eum *9sicut* prae caeleris tonetur veritatem fidei defendere; i>...eam debore suo Iudicio definire-. Sed non solus et sino aliis potest aut debet fidem defendere, ergo neque «olus ct sino episcopis eam definire.

Secundum argumentum desumitur ex formula Honnisdae. lamvero 1· dicitur in formula: Patrum fidem semper fuisse in sedo apostolica servaum, non autem a sedo apostolica *sola* ortum habere, aut ab OA *sola* fuisse custoditam; 2V quid nomine sedis apostolicao intelligendum sit. disputant viri docti; 3° temporibus, quibus in usu fuit haec formula, de ipsis Romanorum pontificum iudiciis quaesitum aut etiam iudicatum est, ut in causa Honorii, et in quaestione excitata do *Uno Trinitati» crucifixo.*

Tertium argumentum desumitur ex verbis Christi: *Ego rogari pro te ...* Sed illa verba, si in seipsis considerentur, ad personam potins privatam Petri videntur referenda ; si explicentur ex traditione ecclesiae, diversas recipiunt interpretationes, cum unanimem non esse hac do ro consensum Patrum facile constet.

Do formula nutem ipsa definitionis simpliciter adnotat: 1® Eam verao fidei definitionis indolem et formam prao se ferre; 2 duplex obiectum habere: aliud minus extensum, nempe quod Romanus pontifex in rebus fidei et morum errore non possit; alterum, illam praerogativam inerrantiae *ad idem obiectum* porrigi *ad quod infallibilitas ecclesiae extenditur;* 3° aliam proindo eubicctive esse infallibilitatem ecclesiae, aliam Romani pontificis infallibilitatem. ei verba premamus; 4° nullae conditiones in hacce formula expressas esae, quibus certo dignoscatur, quandonam „supremi doctoris munere fungens pro auctoritate definiat . . .- Denique ne minima vox profertur super huiusce definitionis necessitate et opportunitate.

115. *Margucrge Augustodunensis cum Dicionensi, Metenti, Lucionensi, Ebroicensi, Bupellensi et Santonensi, Baiocensi, Elnensi, Vicarienti, Nanceiensi et Tullensi* (n® 129). — Videtur pluribus patribus, loco definitionis, potius renovandam esso Florentinam, declarationem, praetermisso anathemato quo propositum schema concluditur. — Ipsum autem schema eis non placet, propter rationes easdem quas exposuit praecedens reverendissimus poter.

116. *De Ambrosio Muranti»* (n° 69). — Alius, ubi legitur: nIIinc sacro approbante concilio-, potius diceret: wllinc huius sacrosancti Vaticani concilii patribus liberrime indicantibus, ac nobiscum sedentibus, docemus et uti fidei dogma definimus . . quia cum agatur do maxima Romani pontificis praerogativa a diabolo totis viribus hodie impetita, valde opportunum est ut ostendatur episcopos praecipuam habuisse partem in hac definitione promovenda.

117. *Ullathorne Birminghamiensis* (n° 40). — A Proponit alius reverendissimus pater ut post haec verba: „Cum supremi omnium Christianorum ductoris munero fungens- addatur: „ct universalem ecclesiaml solemniter docens ex cathedra, pro auctoritate definit . . .“ Vox enim *ex cathedra* longo usu scholarum consecrata, sensum habet fixum et determinatum, quem probatissimi auctores (Bcllarminua. sanctus Alphonsus Ligorius, Gregorius XVI etc.) explicant Neque dicatur diversas esae eorum sententia.·», nam in substantia summo inter so conveniunt; et do eaetero, cum definitionis formula, qunecumque demum illa sit, aliquando debeat a theologis discuti et omni ex parte agitari, melius est, ut illam adhibeamus de qua iam disceptatum est ct disceptationes prao manibus habemus, quam ai novam introducamus nondum satis scholari disputations exploratam. Tria indo commoda reportabimus: 1· ut quantum fieri potest, n definitione nostra omnis ambiguitas, adeoquo omnis obscuritas removeatur, et novarum «altem quaestionum movendarum circa cius significationem praecidatur occasio; 2 ut qui inter catholicos angustiis premuntur, quasi inauditum quid ac portentosum hacce definitione proponatur, facilius quietentur, videndo eam fieri secundum formam iatnpridciu usitatam atque in libris theologicis explicatam: 3” ut ii, quibus in ecclesia munus committitur docendi, in promptu habeant unde ct novum dogma securius explicent, ct eius adversarios, haereticos aut schismaticos, fortius redarguant.

Praeterea ne maneat incerta quaestio do hac praerogativa infallibilitatis toti ecclesiae inhaerento atquo de eius exercitio, sancta sede vacante, vel pluribus sanctam «edem sibi vindicantibus, proponit ut post verba nta: „ad quod infallibilitas ecclesiae extenditur haec aut alia eiusmodi adiungantur: „Scde autem apostolica vacante, infallibilitas ecclesiae minime cessat, dicente Domino: *Ecce ego robiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem saeculi;* sed manet in universali episcoporum collegio ecclesiae Romanae coniuncto.-

118. *Vanesa Vogarasiensiset Alba-Iiiliensis* (n° 10). — Ab alio dicitur: *IJaec ecclesiae infallibilitas ... magisterio inest, quod Christus in ecclesia sua perpetuum instituit etc.* Quomodo iam posset asseri : *Caput ecclesiae ... esse infallibile,* ita tamen ut et ecclesia sino illo perinde maneat infallibilis? An non uli ratione (u) ecclesia separatur aut saltim separata cogitatur a suo capite? (A) quomodo ecclesia absque capite possit dici infallibilis ? Itaque hoc novum additamentum, ai pro salute ecclesiae necessarium esse iudicatur. aut aliter conscribatur, exempli gratia *ecclesiae* voci haec addendo: suo *capiti unitae aut coniunctae;* aut vero assertum capiti» XI- contra clarissima Christi Domini verba supprimatur. D

119. *Ricca generalis Minimorum* (n 11). – Ita censet alius: Schema de infallibilitate Romani pontificis. aetate nostra tam necessarium, placet valde, et procul dubio universali plausu excipietur. Nihilominus velim etiam canon de ro hac habeatur, fortasse sic conscribendus: nCanon XVII. Si quis dixerit, decreta dogmatica α Romanis pontificibus edita vel edenda non adstringero in conscientia christifideles, nisi vel in concilio generali fuerint emanatal, vel antequam accesserit ecclesiae consensus; aut etiam Romanum pontificem cum magister totam ecclesiam docet in his quae ad fidem et mores pertinent, errare posse; anathema sit.“

120. *Lacerda S. Sebastiani* in *Brasilia* (n° 9). —

i *ecclesiam universalem* c»I.
v **IX ed.**
» *aurata* **ed.**

Alius ait: No in caesum unquam recidat tam ne-A cessarla definitio, ot ut omnes praecludantur aditus miserrimis tricis (spectatur praesertim distinctio a Bossuet invecta intor Romanum pontificem et sanctam sodom; nec non quod gallicani contendunt, papam infallibilem esso dummodo saltem adsit consensus ecclesiae subsequens), supplex oro ut sequentes fiant additiones. Post verba nad quod infallibilitas occlcsiao extenditur[4] dicatur1: „Et esso propriam non tantum sedis apostolicao Romanae, sed ot cuiuslibet Romani pontificie, etiam extra quodeumquo concilium vel synodum docentis, quin nullimodo necease sit ad oius definitionem amplectendam, ut adsit tanquam conditio praevius vol subsequent consensus ecclesiae: quae potius immediato amplecti dobet ac profiteri tenetur ot oro et cordo quidquid Romanus pontifex auctoritate sua definivit/

121. *Detprex Tolosanus* (n· 12). — Alius dicit: I. Integre afferatur textus celeberrimus: *Ego rogavi pro te ut non deficiat fides tua, et tu aliquando conversus confirma fratres tuos.* B

Il Non sufficienter exprimitur, praerogativam infallibilitatis itu esso Petri successori propriam, ut non depondeat a consensu reliquorum pastorum. Opportune verbo *pro auctoritate* adderetur *sibi propria.*

III. Dicitur infallibilitatis praerogativam *ad idem obiectum porrigi* etc. Displicet isto dicendi modus, eo quod duplex subiectum infallibilis magisterii fere constituatur. Opportunior videtur sequens, aut alia eiusmodi formula: ^Definimus Romanum pontificem cui in persona beati Petri dictum est α Domino nostro leeu Christo: *Ego rogari pro te ut non dejiciat fides tua, et tu aliquando conversus confirma fratres tuos,* accepisse supremum magisterium in ecclesia, una cum divina promissione assistentiae, qua in eiusdem exercitio magisterii immunis ab C errore servaretur5. Quotiescumque igitur summi Christianorum doctoris munere fungens pro auctoritate sibi propria definit quid in rebus fidei et morum ab omni ecclesia sit tenendum, vel supremo suo et irreformabili iudicio errores veritati catholicae adversantes damnat, pro infallibili ab omnibus habendus est, et oius sententiae plena et interna obedientia omnes stntim acquiescere tenentur, quin aliorum postorum assensum expectore debeant Si quis autem etc.®

122. *Senestréy Ratisbonensis* (n° 19). — Alius I0 adiicicndum censet: *Et tu aliquando conversus confirma fratres tuos.* 2° Subiiciendum dicit secundum articulum his vel similibus verbis: nQuemadmoduin autem una cademque est ecclesiae infallibilità sive in eius capite, quod ne cogitatione quidem ab illa separari licet, sive in universo magisterio spectetur; ita suprema eiusmodi Romani D pontificis do rebus fidei ct morum decreta seu iudicio, ab omnibus christifidelibus, cum primum eis certo innotuerint, intorno montis assensu plenoque fidei obsequio suscipi et teneri docemus/ Ratio: Prima huius articuli parto piares praeposteros de Romani pontificis infallibilitate conceptus corrigi, altera voro lansenistarum atque Gallicanorum subtorfugia apertius excludi putarim.

123. *Rosati Lunensis-Sarzanentis* (n· 24). — Alius vult, ut quoad cius fieri possit, infallibilitatem ox primatu manaro pateat; 2 ut nonnisi necessitato, concilium ad eam definiendam devenisse appareat; 3· ut goneratim recenseantur rationes quibus definitio fulcitur, et novi nihil definiri monstretur; 4° ne ultra quam nocossitas postulavit factum esse patescat. Eapropter schema reformatum perpendendum exhibet:

pRomanum pontificem beati Petri successorem esse, et verum iurisdictionis primatum in universam ecclesiam obtinere dogma fidei est pluries ab ecclesia ipsa in oecumenicis conciliis definitum, a quo absque propriae salutis aeternae piaculo nemo recedere potest. Verum nonnulli homines perversi exstiterunt, qui has ecclesiae definitiones despicientes, sacras Scripturae perperam intelligentes, et veterum sanctorum patrum vestigia deserentes, ipsum primatum in discrimen adducere, vel ita attenuare conati sunt, ut vix consistere possit. Quare ut veritas catholica contra illorum insanas doctrinas omnibus pateat et intemerata semper servetur; iterum docemus Christum Dominum, ad fidei catholicae et communionis unitatem, quam pluries in sanctis evangelio nobis commendavit, in ecclesia sua iugiter conservandam, in beato Petro apostolo instituisse perpetuum utriusque unitatis principium ct visibile fundamentum, dum[*] ipsi beato Petro prae omnibus aliis apostolis sive seorsum singulis sive omnibus simul verum ct proprium iurisdictionis primatum in universam ecclesiam suam immediate ac directe promisit ct contulit, minime vero ecclesiae, a qua illi, uti suo ministro, delatus sit Ad unum namque Petrum idem Christus Filius Dei vivi dixit: *Tu es Petrus et super hanc petram aedificabo ecclesiam meam; et portae infierì non praevalebunt adversus eam: et tibi dabo claves regni caelorum, et quodeumque ligaveris super terram, erit ligatum et in caelis, et quodeumque solveris super terram, erit solutum et in caelis.* Eidem quoque uni Simoni Petro lesus post resurrectionem suam in totum suum ovile summi pastoris et rectoris jurisdictionem contulit, dicens: *Pasce agnos meos, pasce oves meas.* Atque C hanc esse veram praedictarum sacrae Scripturae locorum intelligontiam, quam semper ecclesia tenuit atque tenet, declaramus, reprobantes qui aliter ca intelligero et explicare praesumeret5.

„Docemus etiam huiusmodi primatum, co quod in perpetuam salutem ac perenne ecclesiae bonum institutus est, immo non aliter quam supra petram ipsa fundata usque ad finem saeculorum firmiter stare debet, iugiter in eadem permansurum; ac beatum Petrum, qui suscepta ecclesiae gubernacula non reliquit, semper in suis successoribus sanctae Romanae sedis episcopis, ab ipso primum fundatae suoque cruore consecratae, vivere et praesidere et iudicium exercere; quare quicumque in hac cathedra Petro succedit, iuxta ipsius Christi institutionem Petri primatum in universam ecclesiam obtinere fatendum est. Hinc' in omnibus sequentes praecedentium conciliorum generalium definitiones et D praedecessorum nostrorum Romanorum pontificum decreta, iterum declaramus, tanquam fidei caput, hanc sanctam apostolicam sedem et Romanum pontificem in universum orbem tenero primatum ct ipsum pontificem Romanum successorem crao beati Petri principis apostolorum et verum Christi vicarium, totiusquo ecclesiae caput et omnium Christianorum patrem, doctorem et supremum iudicem existere, ct ipsi in beato Petro porcendi regendi et gubernandi universalem ecclesiam a Domino nostro lean Christo plenam potestatem traditam ease; hanc vero, quae propria est iurisdictionis potestas, ordinariam

i *dicatur* om. ed
› *servatur* ed
• *plures* om. ed

i cum ed.

› Expuitio quae sequtar videtur brevior et durior *auctoris).*

• Verbum mnoran/rj omittendam videtur; quod eshn semel de fide constitutum est. draper et ubique viai obtinet Pris* eoDcîlieruu) fi ici dedniUones quam Homacru· ponti5caro decreta recensenda videntur (nota anctoosk

esse et immediatam, complectentem[et iure divino ad parendam obstringentem omnes et singulas ecclesias, pastores quoque atque fideles tam seorsum singulos, quam simul omnes; quin unquam fas sit a indiciis Romanorum pontificum ad futurum generale concilium tanquam ad auctoritatem Romano pontifici superiorem appellare.

„Et quia nonnulli incredibili audacia eorumdem Romanorum pontificum circa fidem et mores decreta parvi fieri eisque obedientiam denegari iure posse, affirmare baud erubescunt, freti praetextu quod irreformabilia et erroris expertia non sunt, atque ita ad damnatas doctrinas tuendas ct vulgandas viam sibi sternunt; ut omne effugium eis in posterum amputetur, sacro approbante concilio, inhaerentes in primis sacris Scripturis, praesertim praecepto Petro eiusque successoribus α Salvatore iniuncto confirmandi in fide omnes et singulos fratres tuos et fideles, ac perpetuae ecclesiae catholicae doctrinae[3], j] atque praeterea perpendentes, ot in sacrorum conciliorum gestis continetur, quod io hac apostolica aede est integra et vera christianae religionis soliditas, ct immaculata eat semper catholica reservata religio, et sancta celebrata doctrina, quod ab huius ergo fide et doctrina nemo se separare debot, sed in omnibus sedem apostolicam sequens et omnia eius constituta observans sperare potest» ut in una communione, quam sedes apostolica praedicat, esse mereatur, atque ideo semper nonnisi fidoi veritatem ab ipsa quaerentibus praestari; declaramus et definimus Romanum pontificem, cum supremi omnium Christianorum doctoris munere fungens circa fidem et mores aliquid pro auctoritate definit, erraro non posso, eiusque indicia in rebus fidei et mnrum aliisque quoquo modo huc spectantibus uti supra prolata irreformabilia esae et ab errore immunia; ac mandamus ut fideles omnes omni mentis obsequio c et cordis affectu illa suscipiant sub poenis in haereticos latis.

nEt quia demum summae et supremae potestatis exercitium Romano pontifici vi primatus, uti praemisimus, competentis, quidam irritum reddere tentarunt, effutientes impediri posse eiusdem Romani pontificis communicationem cum pastoribus ct gregibus, vel illius potestatem civili auctoritati esse obnoxiam, adeo ut quae ab apostolica sede, vel eius auctoritate, ad ecclesiae regimen constituuntur, nullam vim habeant, nisi potestatis saecularis placito confirmentur, ideo declaramus etiam ius inesse eidem Romano pontifici libero communicandi iure divino cum omnibus, qui sunt undique totius ecclesiae pastoribus et fidelibus, in iis omnibus, quâe ad religionem pertinent, atque eodem iure libere et independenter a quavis civili potestate constituendi ubiquo, quae pro ecclesiae bono et fidelium oxpe- D dire ipsi in Domino videbuntur/

Sequuntur canones.

Canon XV reformandus mihi videtur, et clarius exponendus ac forma minus discrepante ab illis, quae in sacris canonibus usuveniuut, hoc scilicet modo:

„Si quis dixerit ex ipsius Christi Domini institutione beatum Petrum non habere in primatu super universam ecclesiam perpetuos successores; aut ete/

124- *Place Massiliensis* (n· 130). — Alius scribit: Misso quod summo inopportunum iudicamus do doctrina infallibilitatis pontificiae, hisce praesertim temporibus, in concilio pertractari^ aperto fatemur hanc esse nostram sententiam, scilicet praedictam doctrinam non posse dogmatico definiri.

125. *Krementz Warmiensis* (n° 118). — Alius sic loquitur. Verbis synodi Florentinae, integro tamen laudandis, addatur monitum Clementis XI (bulla *Vineam Dominil,* id est non tacendo solum sed et interius vera obedientia obediendum esse iudicio summi pontificis. Unde pro iis quae leguntur pag. 21 lin. 22 scq.... (544 Ds), hanc aut similem proponere auditu formulam: „ut cu»todiatur cum Romano pontifice tam communionis quam eiusdem fidei unitas. Huius enim unitatis inconcussa firmitas in illa imprimis stabilitur petra apostolica, super quam Dominus noster ecclesiam suam fundavit, in qua precibus Domini falcila et roborata nunquam deficit fides, sed immaculata est semper catholica servata religio et sancta celebrata doctrina: hinc, sacro approbante concilio, docemus et tanquam certissimam fidelibus agendi normam statuimus, Romano pontifici, eum supremi omnium Christianorum doctoris munero fungens pro auctoritate definit, quid in rebus fidei ct morum ab universa ecclesia tenendum sit, veram et sinecram ab omnibus obedientiam exhibendam esso" (Matth. XVI, 18 et 19).

Item pag. 22 linea 17 (M4 n n) addendum consuerim: „Aut deuique dicero non erubescunt[2] obedientiao, quae apostolicis constitutionibus debetur, obsequioso silentio satisfieri et non opus esse, ut id quod supremus ecclesiae iudex improbat ot damnat, non solum extrmo habitu vel ore sed etiam mento et corde reiiciatur, et id qnod docet et praecipit vera et interna animi subiectione teneatur/

Rationes vero ob quas eiusmodi addenda putarim sunt: 1· Definitio illa quae in schemate continetur necessaria nullatenus esse videtur; tantum enim abest ut sedis apostolicae iura a catholicis hodie in dubium vocentur, ut nesciam an ulla unquam fuerit aetas qua ecclesiae filii Romano pontifici alacrius quam hodie fiat obtemperarint... 2° Non desunt viri ecclesiae catholicae addictissimi qui definitionem eiusmodi ex causis tum dogmaticis tum historicis impossibilem esse putant Revera graves e:iam hodie supersunt difficultates. Quis enim nescit, ut trita solummodo tangamus, litem de causa Honorii minimo hac aetate ita so habere ut doctrinam praedictam tamquam a Deo revelatam proponendam patiatur? Neque patet quomodo infallibilitate soli summo pontifici attributa, synodorum oecumcnicarum et episcoporum iura inviolata manere possint. Accedit quod de veritate, modo, sensu, ambitu huius definitionis, non solum inter theologos, sed etiam inter ipsos concilii Vaticani patres est controversia; ita ut vix fieri possit quin pro omnium consensu (qui ad res fidoi definiendas, ex maiorum traditione et conciliorum oecumenicorum historia, necessarius esse cognoscitur) aut numerico aut saltem morali, magna habeatur votorum dissensio. 3° Adde quod infallibilitatis pontificiae definitio perniciosa quodammodo appareat. Etenim: u) multorum praesulum testimonio constat in variis Germaniae, Galliae, Bohemiae, Hungariae, Transsylvaniao, et aliarum regionum dioecesibus, hanc doctrinam populo catholico ne nomine quidem notam esse. Neque tacere hic possum, in Vormionsi dioecesi, doctrinam de qua agitur, in catechesibus quidem et sermonibus nunquam tradi, ex scholis autem theologicis iamdudum exulasse. Timendum est ne in regionibus hisco catholici ob definitionem praedictam turbentur, ac si nunc demum fundamentum ecclesiae et verao doctrinae stabiliendum sit. In aliis autem regionibus, quae mihi notae sunt, et ubi catholici cum hetero-

[3] **Haec «positio maiorem tenuotili unitatem refert** *{nola anctoru).*

[1] **perpdoa ...** *doctrina* **ed.**

[1] **EdiU die 19 iulii 1706.**

[2] *emburrunt* **ed.**

doxis mixti degunt, inulto maiora pericula infirmis / imminent, *b)* Immemore» qsao non debemus ecclesiae anatolicao a petra Romana separatae traditiones sacculum octavum aerae christianae non «•xcedere; et haeresea protcstanticas pontificem Romanum summopere respuere. Unde facile apparet uuionem cum ncatholicis tnntopero exoptatam, dogmate de infallibilitate Romani pontificis declarato, non tam promoveri quam impediri, *c)* Infideles qui in religionem α Christo revelatam, tanquam commentum humano generi exitiale, consurgunt, novarum calumniarum materiam, dogmate hoc declarato, quodammodo lucrari in aprico est. d) Quin immo ii quibuscum equidem collocutus sum variarum regionum episcopi, ad unum fore omnes mecum in hoc consentientes reperì, hanc definitionem pro eo qui nunc est rerum politicarum, in Europa saltem, statu, mullis etiam guberniis causam praebituram, aut ad minimum ansam, iura ecclesiae magis inagis- B que invadendi.

126. *Spalding Baltimorensis el Alemany 3. Francise! cum Viiicennopolitano, Mobilienti, Albanensi, Bostoniensi el Natchezensi.* — Alii plures reverendissimi patres proponunt novum schema pro iofallibilitate summi pontificis *practice* definienda:

„(In capite ipso XI, *de Romani pontifiât primatu,* ad linoam 27 [544 Du] post verba *summo pastore,* hacc addi possunt, in distincto tamen paragrapho, quae videntur pro hoc argumento sufficere:)

nStatuimus igitur et definimus Romanum pontificem, cui in persona Petri a Christo Domino dictum est : *Ego rogari pro et, ut non defiâat fidet tua etc. confirma fratres tuos* (Lucas XXII, 32), ne in deposito fidei sibi specialiter commisso in errorem circa fidem moresve labatur, ecclesiamque Christi sponsam in errorem pertrahat, specialem habere promissam sibi Spiritus sancti assistendam : ideoque supremis eiusdem pontificis iudiciis, quibus tanquam doctor universalis ac velati os ecclesiae com auctoritate definit quid in rebus ad fidem moresque spectantibus ab universa ecclesia sit tenendum vel reficiendum, ab omnibus et singulis christifidelibus ubique terrarum degentibus, cum primum eadem indicia ipsis innotuerint, non solum externum obsequium, sed internum etiam mentis cordisquo assensum, cum plena fidei obedientia, esse praestandum."

127. *Rogers Chathamensis* (n° 121). — Alius definitionis huiusco nullam videt necessitatem, quia si qua fuisset, decem et octo saecula non essent elapsa quin in uno vel altero conciliorum definitio haec edita esset. Nec ulla apparet eiusdem utilitas, quia emolumenta omnia, quae talis definitio auctoritati pontificis addere potest, ea sunt quibus in praxi iam fruimur. Qui vero ecclesiam audire nolunt, hi D nec pnpam audicut. Interim charitas et pax inter pastores et fideles turbantur per lamentabilem hac de ro discussionem in ephemeridibus. Cui bono? Nec malo finis per inerrantiao definitionem. Ob discussionem iam saevientem, curiositas maligna et spiritus inquisitionis in dies augentur. Multa historiae gesta, quae oblivioni tradi prneatasset, pervulgabuntur. Haec quoad opportunitatem. Sed quid dicendum si doctrina talis definitionis inveniatur non bene fundata? Infrascriptos episcopus dio 6 ianuarii elapsi iuravit numquam Scripturas sacras *nisi iuxta unanimem consensum patrum aeâpere et interpretari.* Porro cum antobac semper interpretatus caset textum *Ego rogaci pro te* etc. in sensu infallibilitatis papae, incoepto propter concilium examine, invenit quod ferme omnia excerpta ox patribus antiquioribus, quae in manualibus theologiae legerat in favorem infallibilitatis (in operibus p. Perrone, s. Alphonsi et aliorum) vel minus accurate, vel ex operibus commentitiis (laidori Mercatoris etc.) citabantur. Omnia ex patribus antiquioribus excerpta, quousque indagare potuit, probant sane primatum Romani pontificis, sed infallibilitatem non probant.

128. *Renaldi Pinerolientis* (n° 124). — Quamplurima, ait, tum e Scripturis tum e conciliis tum e patribus deprompta, mihi recogitanti se exhibent, quibus dignitas et potestas summi pontificis per saecula effulget Ast dum quaeritur utrum propositio per additamentum schemati ecclesiae exhibita, sub canonis forma reduci debeat icto anathemate; serius pensandum quam prima fronte visum. Nam definitio concilii esso debet non praevalenti votorum numero imposita, sed persuasione mentis inducta. In concilio Tridentino tanta observantia in parvum dissidentium sociorum numerum patres caetcri usi sunt, ut exempli gratia in definiendo an residentia episcoporum sit de iure divino nec ne, ideo per aliquot annos iudicium distulerint, quod triginta septem ex patribus in communem caeterorum opinionem concurrere renuebant; et tunc solummodo iterum proposita et resoluta quaestio, cum ex renuentibus caeterorum sententiam viginci septem omnino, novem autem mutationibus nonnullis propositis amplexi sunt; et unus dumtaxat in adversa persistebat sententia. Sciant igitur omnes, nonnullos ex una et totidem ex altera parte electos concilii patres, qui sub omni aspectu propositam schema de infallibilitate summi pontificis serio examini subiiciant. Convenientibus fratribus in unum, illico astus omnis ai qui est, auferetur. Tali pacto duo maxima sano sequentur bona; patres ad plenam argumenti agnitionem vocabuntur, et inde omnimoda exurget animorum consensio.

129. *Whelan Wheelingenâs* (η® 145). — Alius C *ita* statuit: Dc capite XII mutationem propono, et ea formo doctrinam *inerrantiae* asserendam volo qua magis dissidentibus arrideat, hoc nempe modo: „Pastor vero bonus ab apostolis visibili sua praesentia discessurus, *non turbetur,* dixit, *cor cestrum... Non relinquam cos orphanot ... Paraclilus Spiritus sanctus, quem mittet Pater in nomine meo, ille docebit cos omnia, et suggeret vobis omnia quaecumque dixero vobis.* Et pari erga omnes omnium temporum homines amore, ut facilius et fidenter crederent, apostolis mandans: *Euntes docete omnes gentes,* declaravit, vel addidit: *ego cobiscum sum omnibus diebus.* Quinimo ad promptiorem omnibus veritatis ostensionem et simul ad unitatom ecclesiae firmandam, et Petro dixit: *Rogaci pro te, ut fides tua non defiâat ... confirma fratres.* Non ergo mirum est quod sacrosanctum concilium Lugdunense II doctrinam sacratum Scripturarum, sanctorum patrum ct totius traditionis ecclesiasticae enuntians, de sedo Petri, scilicet sancta ecclesia Romana, iam dixerit: pSummum et plenum etc. (detur decretum) ... suo debent iudicio definiri". Pariterque synodus sacrosancta Florentina testata est: „Romanum pontificem etc. (inseratur decretum) ... traditam esae.- Quorum conciliorum generalium nos doctrinis fideliter adhaerentes, quorumque verba cum praeclaris sacrae Scripturae testimoniis dc unitate perfecta corporis Christi, de primatu auctoritatis ct doctrinae/ dc *petra* in fundamentum posita, de fide Petri indefectibili, de continua *omnibus diebus* praesentia et directione, iterum atquo iterum comparantes, necnon et cum tota ecclesiasticae traditionis serie conferentes, docemus ct declaramus iudicium quo do fido subortae quaestione debent *definiri,* irreformabile prorsus habendum esso: doctrinamque pariter aire de fide aire de moribus, qua totu grex Domini pascendus eat, quamque proindo et divino

mandato obsequentes sumere omnes sive oves sive agni tenentur, vi promissionis divinae et virtute adsistentiae Dei, ab omni erroris veneno esse necessario immunem. Et hanc Romani pontificis inerrantiae praerogativam, quando supremi omnium Christianorum doctoris munere fungens pro auctoritate definit, quid in rebus fidei et morum ab universa ecclesia tenendum sit, ad idem obiectum porrigi, ad quod infallibilitas ecclesiae extenditur, declaramus. Si quis autem huic nostrae definitioni contradicere (quod Deus evertat) praesumpserit, sciat se α veritate fidei catholicae et ab unitate ecclesiae defecisse/

Haec porro forma decreti bis commendatur rationibus: !♦ Doctrina decreti adnectitur iam clare *edoctis in conciliis generalibus praecedentibus.* 3° Quasi corollarium deducitur ex iis quae iam α multis sacculis *definita* sunt. 3 Novitatis nota sic refellitur; etenim ut quid evolutum proclamatur, B non quid novi edoctum. 4· Necessaria prorsus doctrina exhibetur, nisi quis, post iam decreta ab ecclesia, admittere velit pro pabulo venenum erroris, et divino quidem mandato, sumendum! case 5e Discussionem non solum admissibilcm enuntiat ict sic scandala forsan controversiae iam curam populo habitae sustollit), sed et amplissime factam supponit seu declarat. 6 Agitatis valde meniibut» hominum de hac doctrina, boni pastoris est cam sic omnibus patefacere quo modo minus offendat, magis sc omnium rationi commendet, iisdem Spiritus sancti praesentia et influxu ab omni eryore conservanda videatur sedes Petri, quibus ecclesia ipsa munita est

Ut consuleretur quodammodo opinioni publicae conciliandae, reieci verbum *infallibilitas.* Sicut etiam propter difficultates oriundas ct controversias iam ortas, de quaestione silendum olim ¡uditavi. Nec quidem ita monti meae satisfactum est do difficul- C tatibus historicis quod omnino hucusque firma sit de hac ro convictio. Hoc, ne fiat illusio, agnoscendum putavi.

130. *Mac Quaid Roffentis* (n· 135). — Alius sic loquitur: Illud tantum do fide habeatur, *quod semper, quod ubique, quod ab omnibus est acceptatum.* Porro praxis ecclesiae usque ad decimum saeculum contrariam infallibili tuti sententiam adumbravit. Vix unus invenitur patrum textus genuinus quo doctrina in schemate proposita dilucide exprimatur. Nonne mirum est textus Scripturae sacrae, hodie ad thesim schematis evincendam citatos, fero nullibi in tali sensu a patribus explicari? Quid dicam do Honorio haereseos nota damnato a concilioVI? Scio post saeculum XII plures theologos partem infallibilitatis amplexos esse; sed adhuc incertum eat hanc fuisse tunc et in saeculis subsequentibus doctrinam communem. Hodie non desunt auctores D graves in Germania, in Gallia, in Anglia, et in America, qui non verentur asserere, banc doctrinam nullimode ad fidem spectare. Hoc declararunt coram senatu Britanniae archiepiscopi et episcopi Hiberniae. In regionibus nostris pastores animarum in concionibus, ct scriptores in libris, nunquam de re hac dicere consueverunt nisi fortasse: *Quaestio est inter theologos* etc. Definitionis necessitatem nullam penitus deprehendo. Nam vix unquam magis quum hodie splenduit devotio in sanctam sedem, nec unus citatur casus, quantum scio, in quo summi pontificis auctoritas repudiatu sit, si Italos excipias. Insuper multorum animos ad buiusjnodi definitionem acceptandam minime paratos esse non dubito. Praeterea: nihil faciendum quo christifidclium compassio in summum pontificem undiqne hostibus obsitum,

• *Krrmdtim* ed.

ct subsidia minuantur. Timeo ne id mali paritura sit definitio, ob dissidia quae ox eadem inter catholicos ortum iri continget.

Tandem a inultis non dabitur Romani pontificis dictis et scriptis nisi ille assensus qui sub poena aeternae damnationis exigitur. Hodie oracula cius omnia quasi sine distinctione nb omnibus acceptantur. Tunc omnes actu» eius publici et dicta in examen revocabuntur, ct omne quod non certo ex cathedra erit, reiicietur. Tunc, ut ait illustrissimus et reverendissimus Spalding, archiopiscopus Baltimoreusis, violentius forsan erumpent huiusmodi quaestiones (quae spectant scilicet personam pontificie ducentia publicani et privatam, veram locutionis ex cathedra significationem) et longe maiori animi contentione pertractabuntur: tunc iuxta eurndem, cavillandi lucus adhibebunt theologi etc., ct quod supra notavi, posterior sanctae sedis conditio peior erit priori.

Adde sequentia: ! Scopus concilii est *societatis infirma' remedia praebere ejficaria,* non de pontificis infallibilitate tractare. 2 Infallibilitatis quaestione impedimenta quammaxima illis obiicimus, quibus summus pontifex, concilii convocatione, ad regressum in occloiae gremium auxiliari constituit. 3· A more servato in dogmatibus definiendis recedimus, cum tot episcopi definitioni obsistant. 4° Nec cogitare quidem videmur de malis politicis quao ex hae definitione forsan sequentur. 5· Consectaria religiosa pessima ob hanc definitionem timenda Cuiusmodi sunt, a) cum huiusmodi definitione ad fidem nemo trahetur, tum multorum convenio impedietur; *b)* in regionibus ubi multi sunt haeretici, progressui religionis haec definitio impedimento erit, et forsan calamitatibus aliis causam praebebit; *c)* timeo ne definitio infallibilitatis, malum incredulitatis, quod lato diffunditur inter iuvenes in locis illis ubi doctrina schemate proposita magis ostentatur, etiam in nostras regiones invehat; satis fuerit incommoda meminisse quae ex *Syllabo* orta sunt; e) scio plures catholicos vel definitionis expectatione turbari iam atque torqueri. His omnibus motus hortor ut huiuscemodi rei tractationem penitus dimittamus.

131. *Vespasiani Funensis* (n° 144). — Alius scribit: Placent quae in schemate de ecclesia capite XI continentur: placet item ut decretum addatur, quo declaretur Romanum pontificem in rebus fidei et morum definieudis errare non posse: attamen circa propositum hac de re schema nonnulla animadvertenda censeo. Difficultates occurrunt tum circa primam partem, quae conficitur ex verbis concilii Lugdunensis et pontificis Hormisdae, tum circa alteram, quae mugis directe definitionem continet.

Ad prirnam quod spectat, licet maximi ponderis sint ea testimonia ac forte allegari possint, tamen generatim animadverto haud facile ob diversas locutionum formulas antiquiora testimonia ad verbum io novis definitionibus apte adhiberi.

Ie Ad Lugdunense comma quod speciatim pertinet. cum canone 13 schematis huius ecclesia Romana sumatur pro universali, paulo post in hoc capite sumeretur pro particulari, quud non bene congrueret. 2· Nec videtur ecclesia Romana bene seiungi ab ecclesia universali, cum istius illa ait pars, princeps quidem atque cminentior. 3® Licet in frequenti usu ait auctoritatem do *sede* vel *ecclesia* praedicare, attamen cuín de definitione agatur, attentis notissimis acquivocationibus, melius eat ad pontifices illam referre, quam ipsi proprie ac directe obtinent utpote beati Petri in cathedra Romana successores, quemadmodum in integro capite XI iam praestitum est. 4° Comma illud *cum potestatis plenitudine,* licet facile innotescat qua ratione proferatur, calumniis renovandis occasionem dare posset.

5· Onus item veritati» defendendae ox aliis item aliquo modo pendet: hinc Athanasius veluti praecipuus catholicae fidei defensor adversus arianam haeresim habetur. 6° Illa etiam *suo debent iudicio definiri* videri possent adhibitu ad excludendum quod saltem in oecumonicis conciliis episcopi definientes diiudicent.

Quod vero ud Hormisdao loxtum pertinet, animadverto: Io Haud satis patere sensum commatis *non potest praetermitti:* proprie significaret non *potest omitti, est commemorandum:* sed forte ibi indigitat ex mente Ilormisdae, *non potest effectu carere.* 2° *Haec quae dicta sunt rerum probantur effectibus,* forte aliquis argueret haec referri ad en, quae Hormisdaa praemiserat, ct quae hic omittuntur, nec posso accommodari ud ea quae deindo per concilium Lugdunense orant dicenda, quaeque in schemate praeponuntur[1]. Haec vero dicta sint non ad minuendam vim horum documentorum, sed ad evincendum non expedire ut ex his verbis definitio conf letur.

Ad secundam schematis partem qua definitio concluditur, generatim animadverto schema nimis sapore scholam. Io Proinde nec placeret *tamquam /dei dogma,* cum praesertim neque in aliis concilio propositis definitionibus id prolatum fuerit, quae certe vim eamdem essent habiturae. 2° Non placet illud *per divinam assistentiam Jieri,* quo videtur definitio referri potius ad modum quam ad rem ipsam. 3° Unice definitio refertur ad illud testimonium: *Ego pro te rogavi ut non deficiat Jides tua;* licet censeam hoc sensu prolata fuisse verba illa, tamen haud latet varietatem aliquam occurrere in illorum interpretatione: alicui videri posset cx aliis testimoniis si minus verbo tenus, fortius tamen re ipsa hanc erui veritatem, ct certe ex illorum complexu invictissimum exurgere revelatae huius veritatis documentum: haud putarem rem eo testimonio coarctandam, sed maxima amplitudine exhibendam, ecclesiastico item more. 4° Demum scholam etiam sapore videtur illud *ad idem obiectum,* quod etiam clarius esset enunciandum.

His attentis, censorem schema esso reformandum ut sequitur addendum capiti XI: vel ipsum 'caput XI in tres partes dividendum adeo ut caput XI titulum habeat: *De sancti Petri apostolorum principis primatu,* et complectatur integrum articulum *Pastor aeternus* usque *delatum fuisse.* Caput XII, *de llomani pontificis in eiusdem primatu successione;* eflbrmctur vero cx sequenti articulo *Quod autem* usque ad finem. Caput vero XIII ex his, quao mox exhibentur:

pQuhh a Christo Domino fidei aucture et consummatore, apostolorum principi beato Petro, atquo in illo Romanis pontificibus successoribus promissa ac ďelata fuerunt, primo ac potissimum spectant ac diriguntur ut fidei unitae ao vera Christi ipsius doctrina, rejectis erroribus, in ecclesia servetur ac iugiter tradatur. Id siquidem apertissime profluit ex nativa vi sententiarum, quao superius laudabantur, quibus accedit solemne illud: *Ego rogavi pro te ut non deficiat fides tua;* apprime autem consonat traditionis testimonium. Enim vero ipsi Romani pontifices ab antiquiori aetate veraciter atque humiliter simul moneris sui potestatem eiusmodi perpetuo agnoverunt, atque illae in fidei controversiis dirimendis usi sunt. Patres item et concilia praeclarissimis accedunt documentis et sua agendi rntiono quoties de fidei controversiis per hanc apostolicam aedem definitiones prolatae sunt.

pAd avertenda autem mala, quae oriri possent si catholica huiusmodi doctrina in dubium revocaretur, his etiam inhaerentes, quae alias solemnibus decretis praesertim Hormisdae pontificis et conciliorum Lugdunensis et Florentini tradita sunt; sacro approbante concilio docemus ac definimus, per ea Christi verba in persona beati Petri eiusmodi auctoritatem esse collatam atque assistentiam promissam Romano pontifici in ecclesiae primatu successori, ut cum ex cathedra, supremi nempo omnium Christianorum doctoris munere fungens pro auctoritate definit quid in rebus fidei et morum ab universa ecclesia sit tenendum, errare non possit, et hanc Romani pontificis inerrandae seu infallibilitatis praerogativam ad en extendi, ad quae ipsius ecclesiae infallibilità» pertinet. Si quis autem huic nostrae definitioni contradicere (quod Deus avertat) praesumpserit, sciat se a veritate fidei catholicae et ab unitate ecclesiae defecisse *

Cum vero rebus in capito XI iam exhibitis tres respondeant canones, videretur[l] quartus addendus, prout sequitur, iuxta novum additamentum:

rSi quis dixerit Romanum pontificem beati Petri in ecclesiae primatu successorem cum supremi omnium Christianorum doctoris munere fungens, pro auctoritate quid in rebus fidei et morum ab universa ecclesia sit tenendum definit, errare posse, vel[2] praerogativam inerrandae seu infallibilitatis ad ea non extendi, ad quae ipsius ecclesiae infallibilitas pertinet; anathema sit.u

132. *Moreno Eporediensis* (n® 143). — Alius exponit: In monito diei 6 mardi scriptum legitur *plurimos episcopos petiisse;* alios e contra, centum quinquaginta circiter, expostulasse ut non proponeretur, haud ignotum est. Schemati praefixus est titulus *constitutionis;* formula novi capitis' inserendi loquitur nunc do *decreto.* Haud beno intelligo infallibilitatem personalem Romani pontificis seiuncd a membris ecclesiae docentis. In ecclesia non est nisi una ĩnfallibilità Uti fidei dogma infallibilitatem personalem papae adiudicare, sacrae Scripturae et sanctis patribus repugnare videtur. Necessariam hanc definitionem non esso patet ox eo quod nullo forsan tempore, ut hac nostra aetate, antistites et catholici omnes papae obsequuti sint Opportunam vero non esse, satis demonstrat testimonium antistitum qui cum inter heterodoxos vitam agunt, tum in negotiis ccclcsiastico-politicis multum intelligunt.

133. *Saint-Mare Rhedonensis.* — Alius reverendissimus pator sic ait: Doctrina potuisset expressionibus minus abstractis ct mitioribus tradì. Obiectum infallibilitatis ecclesiae definitur capite IX, p. 16 [543 x7] verbis quae graves difficultates suscitare possunt. Velim igitur expungantur verba *od idem obiectum porrigi* etc. Declarationem de infallibilitute Romani pontificis mihi videtur ab adversariis nostris ut novam ot inauditam traduci non posse, si eam complectatur caput XI, ct quidem ut sequitur:

„Et cum circa sensum praccitati decreti Florentini nonnullae, praesertim hisco temporibus, exortae sint controversiae, ut iam non detur ambigendi locus, docemus ĕt declaramus Romanum pontificem esse ab omni errore immunem, quando in rebus fidei et morum aliquid definit tanquam a Deo revolatum, et illud proponit omnibus christifidelibus ad credendum vel faciendum tanquam dogma fidei, et hanc quae propria est iurisdictionis potestas, *et reliqua."*

› *prnp^nunlur* ed.
> *delegata* ed.
• *videtur* ed.
« *et* ed.
• post ra/n/if edita habent mmiv, -juae votala ponitor ii codice post *loquitur.*
• ac ed.

134. *Losana fiugellensis* (n° 125).—Aline statuir Non Petro sed apostolis tantum eorumque successoribus, qui ecclesiam cum beato Petro eorum capite docentem constituunt. Spiritus sancti adsistentiam sine ambage Christus adseruit. Tametsi aedificii petra angularis sit Petrus ut Christi vicarius, attamen super fundamentum apostolorum ct prophetarum erecta fuit ecclesia. Aliunde episcopi eiusdem columnae sunt. Equidem verba Christi sunt: *Ego pro te rogavi* ctc.; sed in primis aliud est Christum rogasse no Petrus ut homo caderet, aliud est rogasse ut qua magister inerrantor doceret Deindo etiam pro apostolis rogavit Christus, *ego pro cis rogari;* quorum nemo profecto nisi solus Petrus cum ter negavit Nuspiam dictum est Petro: *Ego tecum mm,* sed dictum est. *Ubi duo ret tres congregati* etc. et *ego cobiscum sum* etc. et *ahum Paractitum dabo cobis,* ct huiusmodi alia. Re sane vera nonnisi omnibus apostolis collective clavium potestatem dedit, cum dixit: *Quorum remiseritis* etc. Undo sanctus Thomas (p. 3, q 72, a. 11): *Papa habet in ecclesia plenitudinem potestatis. Episcopi obtinent in ecclesia summam potestatem.* Et sanctus Antoninus: *Una igitur potestas* (nempe ecclesiae cum capite) *una utriusgue ꝑotestà* Infallibilitatis ergo definitio esset ecclesiae voluti suicidium. Non mo latet ad formulam pontificis ex cathedra definientis recurri; sed quisnam unquam potuit claram huiusce formulae definitionem exhibere? Nec duo quidem theologi invicem in ea trsdenda consentiunt; nec consentient unquam.

Scoptica, inquiunt, tempora fluunt. Sed in primis, quid si ob infallibilitatis definitionem plures catholici ab ecclesiae unitate recederent, et heterodoxi irrevocabiliter ei valedicerent? Ex Oriente et Occidente protestationes insurgunt contra praefatam definitionem. Puseystac eam aversantur. Ex anglieanis sunt C qui sex abhinc mensibus ad catholicam unitatem venerant, atque mox ut improvidae epistolae pastoralis de infallibilitate ab archiepiscopo Westmonasteriensi conscriptae notitiam nacti sunt, absque mora ad Anglicanismum redierunt. Accedunt iurgia et clamores ubique iam excitati, non sine comminatione ecclesias nationales constituendi. Tandem, an non paterna episcoporum auctoritas et sapientia christifidelibus satis fuerit? Ecquis facile poterit pontificem summum adire ut in fide vel moribus illustretur vel erigatur?

Non desunt ephemerides paratae ad bellum in ecclesiam indicendum, mox ut infallibilitatis appareat definitio. Obiicient exempli causa Honorium damnatum ut haereticum, Libenum Arii complicem, Zosimum Pelagianorum erroribus implicatum, Gregoriani II bigamiam quodammodo sancientem. Nicolaum I, quem errasse fertur in quaestionibus de D baptismate, Alexandrum VI etc. Adiicient falsa decretalium Psoudo-Isidori inventa, adulterationes ac mutilationes librorum liturgicorum, et infinita alia per fraudem, ut aiunt, vel etiam ex bona fide, inventa ad infallibilitatem Romani pontificie tuendam.

135. *Aronne Montis Alti* (n 128). — Alius scribit: Non placet schema propositum. Is quia sic exp.onitur doctrina ut nullam habere videatur connexionem cum capite praecedenti. 2· Inspectis verbis, dure unguntur duo simul assuta membra, quibus constat 3 Frustranea futura videtur definitio quoad Gallicanoa, qui *sedis* quidem non vero *sedentis* infallibilitatem fatentur. 4 Errores oppositi non memorantur. Canones saltem in eos condendi sunt. Proponitur itaque novum schema:

„Inter insignia huius primatus, quem Christus Dominus beato Petro eiusque successoribus contulit, ut capite constituto schismatis tolleretur occasio, A prae ceteris refulget auctoritas docendi ecclesiam universam, et fidei morumque controversias in casibus obvenientibus dirimendi.

filane porro docendi ct iudicaodi potestatem ita supremam esse declaramus, ut definitiones a Romanis pontificibus Petri successoribus circa rea fidei et morum editae vim perpetuam atquo omnimodam efficaciam habeant per se ipsas independentor a quovis ecclesiae vel episcoporum consensu ŏmne Christi fideles tum quoad externam professionem[1] tum quoad mentis assensum indiscriminatim obligandi.

„Cum tamen huiusmodi vis atque obligatio in indefectibili ecclesia Dei concipi nullatenus valeat, si dogmaticis Romanorum summorum pontificum decretis et indiciis error aliquis subesae possit; idcirco in ecclesia stabilienda Christus Dominus nedum promisit assistendam suam apostolorum collegio, sed eamdem insuper etiam soli Petro pollicitus est, cum videlicet hunc constituit firmissimum ecclesiae fundamentum, totius fidelium ovilis pastorem elegit, et eidem confirmandi fratres munus attribuens dixit: *Ego rogavi pro te, Petre, ut Hon deficiat fides tua.*

BEt quoniam non possunt Domini nostri lesu Christi verba praeterire; hinc ecclesiastica traditione testante rerum ostendit eventus, Romanos pontifices Petri successores, dum supremi magistri munus obirent, nunquam in errorem deflexisse, sed per ipsos in sede apostolica immaculatam semper catholicam servatam religionem et sanctam fuisse celebratam doctrinam.

„Atque ideo sancti ecclesiae patres et doctores, nec non generalia et particularia concilia nil frequentias et antiquius habuere, quam solemniter edicere atque inculare. Romani pro tempore pontificis magisterio firmiter inhaerendum esse, ut ex eo tanquam e veritatis fonte purissimo, hauriri ab omnibus debeant quae credenda vel agenda sunt, quaeque respuere vel fugere oporteat

rQuare sacro approbante concilio, reiicimus, et tamquam haereticas damnamus sententias eorum, qui asserunt, decreta vel judicia lata a Romanis pontificibus circa res fidei et morum pro universa ecclesia, vim obligandi non habere, nisi fuerint in generali concilio edita: vel saltem vim hanc non obtinere nisi accedente ecclesiae consensu: tum eorum qui dicere audent praefatis Romanorum pontificum decretis et indiciis externum quidem obsequium, non autem mentis internum assensum necessario esse praestandum : tum denique aliorum, qui tenent posse concilium generale eadem dogmatica Romanorum pontificum decreta reformare.

rDoccmus autem, et tanquam fidei dogma definimus per divinam assistentiam fieri, ut Romanus pontifex cum supremi omnium Christianorum doctoris officio fungens pro auctoritate definit quid in rebus fidei ac morum ab universa ecclesia tenendum sit, nunquam errare possit, et hanc Romani 'pontificis inerrantiae sive infallibilitatis praerogativam ad idem obiectum porrigi, ad quod infallibilitas ecclesiae extenditur. Si quis autem huic nostrae definitioni contradicere (quod Deus avertat) praesumpserit, sciat se a veritate fidei catholicae, et ab unitate ecclesiae ꝺefecisse. l

Schematis sic exarati rationes sunt: 1· Vi primatus Romanas pontifex habet potestatem docendi. 2® Haec potestas est suprema. 3° Talis esse nequit, si non sit infallibilis in docendo. 4° Revera hanc infallibilitatem Christus beato Petro eiusque successoribus triplici praesertim evangeli! loco promisit. 5° Promissis respondet factum, Romanos

1 tum *quoad* externam *professionem* om. ed.

nempe pontifices nunquam errasse. 6° Patres et a concilia id docuero et inculcarunt.

Ilis positis damnatur, Ie error contra numerum primum, nempo eorum qui potestatem hanc docendi negant Romano pontifici, et non concedunt nisi in concilio generali, rei nisi accedente ecclesiae consensu. Deinde 2· damnatur error duplex contra doctrinam expositam numero secundo ct tertio, nempe leges pontificis de fido non obligare in conscientia quoad mentis assensum, et posse α concilio generali ad examen rovocari et immutari. Tandem post haec definitur dogma explicite, quod iam por damnationem errorum dici poterat definitum implicite. Ilac ratione salva tcctaque manet firmitas legum dogmaticarum Romani pontificis, nec nisi manifesto haereticus poterit earumdem vim et obligationem declinare.

Î36. *Sweeny S. Iohannis in Neo-Brunswick* (n 127).— Alius infallibilitatis definitionem inopportunam et non necessariam omnino tenet, quia nunquam antehac christifideles omnes pontifici summo obsequentes se praebuerunt ut hac nostra aetate. Insuper eiusmodi definitio vel expectata dissidiis et scandalis ortum praebet. Tandem infallibilitatem hanc nec in conciliorum occumenicorum actis deprehendere potui. Quin immo tria generalia concilia Honorium ut haereticum condemnasse certa res est.

137. *Sola Niciensis* (n° 126). — Alius dicit: Episcopi, qui de hac quaestione sententiam suam aperuere, in tres partes distribui possunt. Alii infallibilitatis donum non solum ecclesiae, sed etiam soli Petro promissum fuisse propugnant. Alii animadvertunt Petrum, post sibi promissum eiusmodi donum, ter Christum negasse, et in quaestione de ritibus Mosaicis errasse Unde ait Paulus: *reprehensibilis erat.* Insuper neminem fugit Honorium I α tribus oecumenicis synodis haereseos nota damnatum fuisse, eamque damnationem summos pontífices saeculis VH, VIII, IX ratam plane habuisse. Unde multi alii episcopi in eam sententiam abierunt ut summum pontificem habeant quidem infallibilem, si de fide aut de moribus definitiones proferat una cum episcopis, qui eoli testari possunt, num definita veritas *semper, ubique, et ab omnibus* credita fuerit an non; neutiquam vero si eas pronuncie! absque ullo episcoporum interventu atque consensu. Hinc facile est praevidere quam aegre laturi sint episcopi isti de ro hac discussionem, quanta animi firmitate infallibilitatem, de qua agitur, sint impugnaturi, quam difficile futurum sit ut definitioni contra ipsos prolatae acquiescant. Plane verendum ne definitio, si edatur, morali illa unanimitate careat, quae in definiendis fidei et morum quaestionibus velati necessaria semper habita fuit. Accedit invidia et fortasse ira principum, qui episcopos quin definitionem promulgent impedient Equidem 140 episcopi, qui maiori fidelium numoro praesunt, α summo pontifice expostularunt ut a quaestionis huiusmodi discussione prorsus abstineat. Sed tardius forte quam par fuisset Interim novi schematis propositio nedum episcopos hosco, plurimos etiam laicorum, qui ingenio, doctrina et auctoritate praestant, ita turbavit ut via quaepiam ad calamitates, quae ex ea re certo imminent, avertendas, plano ineunda sit. Quae sane in eo esso videtur ut pontifex summus non solum a praefata definitione, sed, ne maior suffragiorum numerus minori succenseat, a colligendis suffragiis abstineat, ac insuper prudens omnibus de re hac silentium imponat. Sane simili huic prudentia seso gesserunt tum Pius IV, cum patribus Tridentinae synodi prohibuit quominus quaestionem de personali pontificis iurisdictione dirimerent, decima patrum parte a reliquis dissidente, tum Sixtus IV et Pius V, qui rati, margaritam in pacato mari facilius quam in procelloso deprehendendam, de virginis Mariae Conceptione silentium utriasque sententiae patronis indixere. Atque ex hac ratione id etiam emolumenti obventurum, ut et detractoribus illis, qui concilium vel ad personalem pontificis inerrantiam, vel ad temporale sanctae sedis dominium in tuto ponendam, coactum effutiant, os obstruatur; et concilii patres ab intricatissima hac quaestione expediti, toti in eo sint ut studio vacent eximii illius illuminationis et pacificationis operis, quod bulla convocationis pollicita est

138. *Bavinet Trecentis* (n· 122). — Alius ait: Satius duxerim in uno eodemqne capite de ecclesiae infallibilitate et de pontificis summi inerrantia sermonem haberi, ut pateat concilium ideo de hac sententiam tulisse, quod aliter haad satis de illa disserere potuisset. Sic igitur ordinari posset caput de infallibilitate ecclesiae. Versus medium paginae 16 [543 a ïs] diceretur, ut in schemate proposito: „Haec autem infallibilitas cuius finis4 etc. (aut magis lucide, ot nobis videtur) ncaius munimine in fideliam societate doctrina fidei et morum intemerata servatur, magisterio inest, quod videlicet ex Romano pontifice, post beatum Petrum totius ecclesiae sapremo pastore et universis episcopis apostolorum successoribus coalescunt, Christum in ecclesia sua perpetuum instituit4, et caetera ut in schemate proposito.

Per addita verba quae sapra notavimus, distinctius explicaretur quodnam est subiectum infallibilitatis, seu *ecclesiae magisterium,* sicqoe rursum obviaretur quibusdam adversariorum definitionis improperiis, et quod utillimam eat, via sterneretur ad ea quae inferius de summi pontificis praerogativa erunt evolvenda.

2° Absolutis verbis quae in finem capitis noni de infallibilitate includuntur, alterius procederetur: rEcclesia vero catholica ete/

Iam proponitur formala addenda capiti, cui titulus: *De infallibilitate ecclesiae* pag. 16 (543 ▲ is) versus mediam in schemate de ecclesia:

rIIaec autem infallibilitas, cuius munimine in fidelium societate doctrina fidei et morum intemerata servatur, magisterio inest, quod videlicet ex Romano pontifice, post beatum Petrum totius ecclesiae supremo pastore, et universis episcopis apostolorum successoribus coalescens. Christus in ecclesia sua perpetuum instituit, cum ad Apostolos dixit: *Euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti; docentes eos serrare omnia quaecumque mandari robis; et ecce ego cobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem saeculi.* Et eisdem promisit Christus veritatis suae spiritum qui maneret cum eis in aeternum, in eis esset, cosque omnem veritatem doceret.

rEccleria vero catholica semper credidit et docuit istud infallibilitatis privilegium a Christo ecclesiae suae magisterio concessam, praecipuo et plenarie residere in eius capite Romano pontifice, sive decernat in concilio universali com episcopis secum sedentibus et iadicantibns, sive extra concilium, ipsis antea consultis, vel etiam, ei non neceeso habuerit, non consultis, cognita eorum fide, opportuniori quo ipse indicaverit modo (iuxta mentem sancti Francisci Salesii). Saepias enim nec facile, nec opportune in concilium advocarentur episcopi, nec tamen ecclesia potest unquam supremo controversiarum indicé destitui.

rIgitur sicut prae caeteris tenetur Romanos pontifrx fidei veritatem defendere, sio et si quae do fide suberine fuerint quaestiones, suo debent iudicio definiri. Et qnia non potest Domini nostri

lean Christi praetermitti sententia dicentis: *Tu es Petrus et super hanc petram aedificabo ecclesiam meam,* haec quao dicta eunt rerum probantur effectibus, quia in sede apostolica immaculata est semper catholica servata religio, et sancta celebrata doctrina.

nIîinc sacro approbante concilio docemusl ct definimus, per divinam assistentium fieri ut Romanus pontifex, cui in persona beati Petri dictum est ab eodem Domino nostro lesu Christo: *Ego rogari pro te ut non deficiat fides tua,* cum supremi doctoris munere fungens, pro summa qua pollet auctoritate, definit quid in rebus fidei et morum ab universa ecclesia tenendum sit, errare non possit; ¡psique taliter decernenti ab omnibus deberi plenum et immediatum cordis et oria obsequium.

0Haec autem Romani pontificis inerrantiae praerogativa ipsi concessa est, non ad nova et recentius adinventa dogmata constituenda, ut falso obtrectant imperiti, sed ad en omnia quae necessaria sunt pro B tradito ecclesiae fidei deposito fideliter et intemerate custodiendo ac tuendo, et, in quantum opus est, exponendo et evolvendo.

pHaec est2 vera et catholica doctrina, quam omnes intimo corde et ore profiteri tenentur.*

Decretum sic exaratum, tum nihil novi hac in re definiri, tum pontificis infallibilitatem non esse nisi ipsammet ecclesiae inerrantiam, tum denique suam in episcopis esse inerrandae participationem, quando scilicet una cum Romano pontifice coniudices sunt, christifideles doceret Insuper haud omissa conciliorum oecumenicorum commemoratione, quod sane plerisque grata res fuerit, necessitas tamen pontificiae praerogativae extra concilium et episcoporum consultationem, ad mentem sancti Francisa Salesii, cuius maxima est, penes Gallos praesertim, auctoritas, palam fieret Verba *pro summa qua pollet auctoritate* clariora videntur aliis: *pro* C *auctoritate definit* etc. Item incisum illud *ipsique taliter decernenti* etc» nec non verba illa *episcopis antea consultis* etc. ideo attexuimus, ut obviam iremus quorumdam subtilitatibus vim definitionis imminuere molientium. Tandem verba illa *ad ea omnia quae necessaria sunt etc.* clarius, pressius et cum minori adversariorum offensione infallibilitatis obiectum declarare videntur quam ea, quibus propositum schema obiectum ipsum designat.

139·. *Kenrich Sancti Ludovici* (n® 142). — Alius reverendissimus pater ita ad verbum scribit: Sententia, Romanum pontificem, se solo, nullo interveniente episcoporum consensu, esse infallibilem, non est adeo certa ut tanquam fidei catholicae dogma possit definiri: et aliter si esset, non expedit eam4 a praesente concilio definiri tanquam articulum fidei.

t

Contra propositam definitionem obiicio, doctrinam inibi expressam carere auctoritate tum sacrae Scripturae tum ecclesiasticae traditionis, prout ista in libris patrum et historiae ecclesiasticae monumentis continetur.

L Nullum clarum et indubium sententiae istius testimonium in sacra Scriptura habetur. Tria praecipue loca allegare consueverunt eius patroni: a) verba a Christo ad Petrum directa, Mntth. XVI, 17-19; *b)* Ioannis XXI, 15-17: c) Lucae XXII, 11-12.

a) Verba Christi: *Tu es Petrus, et super hanc petram aedificabo ecclesiam meam; et portae inferi non praevalebunt adversam eam,* ostendunt quidem Petro, prae caeleris apostolis, privilegium Christum contulisse, ut ecclesiae primarium fundamentum esset; id quod ecclesia iu eius primatu tum honoris tum iurisdictionis semper agnovit. Eum autem, aut eius successores, a fide non posse deficere, minime probant verba citata, cum omnes apostoli eodem titulo *fundamenti* cohonestentur (Eph. 11,20; Apocalyp. XI, 12), quin unquam ulli in montem venerit, eos, eorumque suceeasores, vi istius appellationis, infallibilitatis donum accepisse. Ex verbis Christi ad omnes apostolos directis (Mattii. XVIII) eruitur eis omnibus, Petro cum eis connumerato, quatenus collegium, seu corpus morale, constituerent, divinam promissam fuisse as^istontiam, qua possent munus eis demandatum adimplere. Haec conclusio, non ex metaphorica locutione, sed cx simplicibus verbis Christi deducta, ostendit quantum inter se differant, probatio ecclesiae infallibilitatis ct ea, quam ex figurata loquendi ratione educere conantur pontificiae inerrantiae assertores. Si autem dicatur, aedificii firmitatem in se continere fundamenti cui inaedificetur stabilitatem, facilis est responsio: Christum utrisque. simul iunctis, non autem a eo invicem distinctis, providisse: proindeque eoa errare qui quos Deus coniunxisset separare attentent, non autem eoa qui utriusque iura et privilegia, absque alterutriusque detrimento, tutari eonentur.

¿) Verba Christi ad Petrum (Ioann. XXI. 15-17), quibus ei agnos et oves pascendos concredidit, ostendunt quidem ei collatum fuisse pastorale munus quod ad universum Christi gregem sese extenderet, quin tamen exinde sequatur, ei magis quam caeleris apostolis, eodem pascendi gregem munere auctis, promissum fuisse inerrantiae donum; cum Christi ecclesiae suae indefectibilitati aliter provisurus esset Quod nonnulli per *agnos* populum fidelem, per *oves* pastores, nempe episcopos, intellexerint, et inde erui posse argumentum contenderint episcopos aeque ac simplices fideles Petri eiusque successorum curae pastorali concreditos fuisse, caret fundamento, cum in graeco textu utraque vox *agnos* et *oves* eodem prorsus vocabulo, exprimatur. Quaeoam autem sint partes Petri caeterorumque apostolorum, eorumque successorum, in pascendo grege Christi, non ex huiusmodi argutiis, sed ex verbis Domini claris et inaequivocis, inter se collatis, colligere debemus. Huic interpretationi adiuDgenda est ea quam historia ecclesiastica priorum saeculorum praebet, quae nobis exhibet sensum quem his verbis inesse agnovit antiquitas, traditionis apostolicae fidelis custos.

c) Nec magis valent ad probandam pontificiam inerrantiam verba Christi ad Petrum (Lucae XXII, D 11-12), in quibus palmare argumentum invenirse se putant eius sententiae advocati. Habita ratione rerum adiunctorum in quibus Christus en protulit, et verborum quae deinde ad omnes apostolos direxit, non videtur munus aliquod ad ecclesiae regimen pertinens, tunc Petro collatum aut promissum fuisse: multominus donum inerrantiae in eo gerendo ei esse intimatum. Monitum erat quo nd imminens discrimen, cui obiiciendus esset, superandum hortaretur, simulque intimatio, eum post lapsum conversum iri, et caeteros apostolos confirmaturum. Rogavit igitur Christus pro Petro, qui, ut prae caeteris apostolis munere distinguebatur, prae caeteris etiam α satana cribrandus petebatur, et prae caeteris defecturus praevidebatur. Rogavit Christus ut non deficeret fides eius, id est, ut fiduciam, qua Christo hucusque adhaeserat, omnino aut in perpetuum non amitteret; et post lapsum, in se reversum, id est, conversum, caeteris animos additurum.

• *decernimus* ed.
1 est on. ed.
* To editii 138 iteran, sone per errorem.
4 eam ozn. ed.

Hoc praestitit Petrue poet Domini resurrectionem, a cum eam caeteris discipulis annuntiavit, ut ex verbie (Lucao XXIV) conetat: *Resurrexit Dominus vere et apparuit Detro.* Non igitur de fide, tanquam doctrinae corpore, in quo eensu nunquam a Domino vox ista adhibita videtur; nec etiam de fide, virtute nempe theologica, qua Deo credimus, in quo *on8U semel et iterum tantum in eius dictis occurrit; sed de fiducia qua ei tanquam magiatro hucusque adhaeserat, verba Christi accipi debent. Quod si nonnulli inter veteres, et turba recentiorum interpretum, ea verba aliter intellexerint, in iisque munus Petro impositum, fratres, id est, caoteros apostolos eorumquo successores, episcopos nempe, in fido confirmandi invenerint, id aliis nullam imponit necessitatem a simplici et litorali eorum significatione recedendi. Si autem Christus, contra ac sentio, do fide, eonsu pontificiae infallibilitatis advocatorum accepta, locutus sit, non statim concludi B posset, donum inerrantiae Petro eiusquo successoribus collatum iri, quamvis id etiam Dominus rogaverit Patrem. Ex precibus quas pro omnibus discipulis eadem nocte protulit (loann. XYΠ, 11, 12, 20), ut nullos nempe ex iis, quos Pater ei dedisset, omitteret, et ut omnes, non tantum apostoli, sed qui per eos credituri in eum essent, unum essent, ex his, cum rerum eventu collatis. satis liquet non omnem Christi precem exauditam fuisse, alioquin nec reprobi nec haeretici inter eos, qui semel credidissent in eum, invenirentur. Praeterea, quando primatum Petro dedit, ct munus evangelium annuntiandi omnibus apostolis imposuit, id praestitit, non supplicantis speciem indutus, sed divinam quam exercebat potestatem loquendi modo manifestans. Ex his omnibus concludere licet, pontificiam inerrantiam, sensu in canone nobis proposito acceptam, nullum habere testimonium in textibus quos ad C eam probandam adducere solent eius fautores.

IL In tradita ecclesiae doctrina, prout illa in scriptis patrum et conciliorum generalium actis sese nobis offert, nedum habeat pontificiae infallibilitatis sententia clara et indubia testimonia, plura occurrunt quae ei adversari videantur. Textus utriusque fonti» traditionis ecclesiae, qui ab assertoribus istius sententiae allegari consueverunt, singillatim expendere in praesens est impossibile; cum nec tempus suppetat, nec rerum adiuncta id einant. Optaverim quidem deputationem sex vel decem patrum ex utraque parte seligendorum posse constitui, quibus praedicti textus, ex suis ipsorum fontibus sumpti, examine subiiciendi truderentur. Ex iis autem quae ab aliis episcopis, in hoc concilio praesentibus, audivi, quaeque propria mea experientia aliquatenus confirmavit, credo asserere posse, magnam saltem partem locorum citatorum aut non probare thesim ponti- D ficiae infallibilitatis. quamvis Romani pontificis primatum ostendant; aut cum cx genuinis veterum libris desumantur, sensum quem eis inesse contendunt adversarii, habita ratione locorum unde sumpti sint, minime exhibere. In textuum examen proinde non descendam; sed tria tantum facta, ab omnibus admissa. quae cum pontificia infallibilitate componi nequeunt, in propatulo ponere propono.

a) Cum Cyprianus Carthaginonsis episcopus errorem dc haereticis conversis iterum baptixandis tuitus fuisset, et eum contra Stephanum Romanum pontificem acrius defendisset. Augustinus eum excusandum habuit, quod res, de qua quaestio erat, auctoritate concilii plenarii nondum esset eliquata; nulla habita ratione Romani pontificis sententiae, qua isto error iam damnatus erat, ct qua, iuxta adversarios, infallibili iudicio controversia iam sopita esset, aut esse deberet. Augustinum ergo latuit pontificiae infallibilitatis doctrina; qua admissa, Cyprianus non notam acrioris erroris defensionis tantum, eed etiam haereseos contraxisset

b) Controversiae de rebus fidei summis, post pacem ecclesiae datam, ortae, conciliorum generalium auctoritate, non autem Romanorum pontificum sententiis, sopitae sunt. Ipsi Romani pontifices conciliorum celebrationem tanquam medium aptissimum, quo irretractabile de doctrina iudicium efformaretur, habebant; eamque cum res id exigeret, promovebant. Hinc in litteris suis ad patres Chalcedone congregatos Leo Magnus dixit: pSed quae nostro prius ministerio (celebri nempe ad Flavianum epistola) definierat (Christus nempe), universae fraternitatis irretractabili firmavit assensu: ut vere a se prodiissc ostenderet, quod prius a prima omnium sede firmatum, totius christiani orbis iudicium recepisset/ (Leo ep. 93 alias 63, c. 1.) Quamvis, lecta epistola ad Flavianum, patres Chalcedonensee in vocem proruperint: cPetrus locutus eat per Leonem: ita omnes ₵redimus haec tamen non plus significant quam doctrinam Leonis cum ea quam ipsi tenebant concordare; ideoque Petri esse, cuius haeres Leo erat, eo prorsus modo quo ipsi doctrinam. ab apostolis aut apostolicis viris, earum ecclesiarum fundatoribus, traditam, conservaverunt Id inde patet, quod cum nonnulli inter eos postea de ista epistola dubium moverent, an accipienda esset nec ne, facta est eis licentia patrum testimonia conferendi cum iis quae in ista epistola tradebantur. Idem etiam contigit cum litterae Agathonis ad episcopos Conetantinopoli in sexta synodo congregatos a legatis eius afferrentur, quae minime receptae sunt statim atque productae essent, ut innuere videtur scriptor articuli de *Honorio* iu libello periodico, cui *Civiltà cattolica* nomen, hoc ipso mense in lucem edito, inl quo habetur *suppressio veri* quae assertioni falsi aequivalet, sed post examen, ut ex actis concilii quae ipsa mea manu exscripsi, et hic subiungo. patebit.

In actione quarta litterae Agathonis productae sunt a legatis, sed nil de his hac vice factum est. In actione septima, die 13 februarii habita, legati sic imperatorem qui praesidebat allocuti sunt: _Petimus a Deo firmatam vestram fortitudinem interrogari Georgium, sanctissimum archiepiscopum huius a Deo conservandae regiae urbis, *et subiacentem ei synodum;* necnon et Macarium, archiepiscopum Antiochiae civitatis, et *subiectos ei episcopos,* si convenit ei tenor relectarum duarum suggestionum, id est Agathonis sanctissimi papae apostolicae sedis antiquae Romae et *concilii ei rubiacentis.*

^Georgius sanctissimus archiepiscopus Constantinopoleos. et Macarius sanctissimus Antiochiae, et *qui cum* eis erant, dixerunt: Piissime domine, petimus ut exemplaria praedictarum suggestionum percipiamus. Recurrentes namque et conferentes testimonia quae in eis sanctorum probabilium patrum cum codicibus huius venerabilis patriarchìi, in subsequent! dabimus ₹esponsionem.

Id fieri debere annuit imperator; et litterae, ex utraque parte sigillis munitae, archiepiscopi» Georgio et Macano traditae sunt

In octava sessione subsequent], die 7 martii habita. Georgius sanctissimus archiepiscopus Constantinopoleos dixit: Plnspiciens, pie domine! omnem virtutem suggestionum directarum ad vestram pi«trimam fortitudinem, tam ab Agathone sanctissimo papa Romae, quam *ab eius synodo,* et scrutans libros sanctorum et probabilium patrum, qui repositi sunt in venerabili meo patriarchio, inveni cuarta testi-

monitoni sanctorum ac probabilium patrum, quao in iisdem suggestionibus continentur, consonantia. et in nullo discrepantia a sanctis ac probabilibus patribus, et consentio eis, et sic profiteor, et credo (Labbe et Mansi, tom. XI, p. 331, 335. ed. Venetiis 1767).

Haec manifestum faciunt, litteras Agatbonis non antea acceptae fuisse quam per collationem testimoniorum in iis allatorum cum patrum scriptis, unde sumpta essent, constitit earum doctrinam cum ea quam patres tenebant concordare; ideoque receptae sunt, non autem quod ab Agatbone prodiissent. Nec est praetereundum litterae istas non Agatbonis solius, sed *subiaeenti3 ei tynodi* fuisse; id quod de omnibus buiuscemodi epistolis, a Romanis pontificibus ad concilia orientalia directis, etiam dicendum est.

c) Celebria scriptor, Vincentius Lerinensis. in aureo illo libello, cui *Commonitorium* nomen, qui per quatuordecim saecula usque ad hodiernum diem magni semper habitus est, ex quo etiam in schemate do fido catholica reformato testimonium desumitur, regulam tradit fidei catholicae, qua simplex fidelis in conflictu sententiarum inter episcopos se dirigere debeat, cum tunc deficeret regula quam aliter tenendam docuit; nempo nil de fide catholica habendum esse *quod temper, quod ubique, quod ab omnibus* non fuerit admissam. Deficiente consensu episcoporum, sequendam ease *antiquitatem* et *untrereitatem* docet Vincentius, ne verbum quidem faciens de Romano pontifice, cuius sententia, iuxta pontificios, omnes de rebus fidei controversiae statim sopirentur. Eam sententiam certe ignoravit Lerinensio, et cum eo omnes qui tunc temporis regulam ab eo traditam suis suffragiis probavere.

Ante Vincentium Irenaeus et Tertullianus ad consensionem ecclesiarum, tamquam ad tesseram fidei catholicae, appellavere; nec unquam alterutri iu mentem venisse videtur, ad Romani pontificis, tanquam supremi controversiarum indicis, auctoritatem errantes referre. Celebris etiam locus Irenaei (De haer. lib. HI), in quo ad Romanam ecclesiam provocat, tanquam ad principalem cum qua omnes convenire debeant, non est aliud quam argumenti ex consensione ecclesiarum deducti applicatio; ad eam siquidem refert, cum ad omnes referre longius esset, et eam omnium faciem referre asserit

Tria haec facta, de quibus nemo dubitat, ostendunt, antiquos patres ecclesiae Romani pontificis auctoritatem, tanquam infallibilis controversiarum indicis, ignorasse.

HI. Accedit ad improbandam pontificiae infallibilitatis sententiam, quod distinctio quam statuunt eius defensores inter indicia quae pronuntiet, tanquam alia privati doctoris, alia supremi pastoris habenda sint, fundamento caret et inutilis evadit, p Ista distinctio potius ad difficultates amovendas aut praecavendas excogitata esse videtur, et nullam habet fundamentum in Scripturis aut libris patrum, ex quibus, si aliqualis probatio pontificiae inerrantiae erui possit, eum docendo semper esae infallibilem concludere necease esset De iis in quibus ista di-«tinctio consistat non est concors sententia; nec in ulla aliquid habetur quo effata utriueque generis α se invicem certe et in praxi distingui possent. Ex voluntate pontificis pendebit media quae necessaria ad indicium *ex cathedra* constituendum essent adbibere; aut, iis omissis formam verborum uti. quae ista adhibita fuisse innueret quin tamen ea adhibuisset. Fidelibus nunquam certe constare poterit ea revera adhibita fuisse; et proinde semper incerti esse poterunt de vi pontificii decreti, an irretractabile «it nec ne. Si dicatur Deum non permissurum ut pontifex iudicium *ex cathedra* ferat, quin omnes ad id conditiones ab eo positae fuissent; nam eiusmodi responsio rem in controversiam deductam supponit id quod negant contrariae sententiae advocati, nempe Deum reveni pontifici Romano tale donum contulisse. Ex mox dicendis patebit ecclesiae infallibilitatem huiusmodi difficultati non esse obnoxiam, cum in ipsa constitutione ecclesiae fundata sit, et aliunde divinae ab omnibus catholicis agnitam assistentiae promissionem acceperit,

IV. Ecclesiae infallibilitas ex ipsa eius constitutione oritur, et Christi promissione firmatur, quin tamen miracolosa dici debeat, qualia pontificia inerrantia esset. In consensione enim ecclesiarum, ad quam, tanquam ad fidei regulam certissimam, semper appellavere antiqui fidei defensores, inter quos Irenaeus et Tertullianus, habetur medium certum quo doctrina sanctis tradita conservetur, eiusque concordantia cum ea. quam tradidere apostoli aut viri apostolici earum ecclesiarum fundatores, deinon-•trari possit. Istae enim ecclesiae, per totum orbem diffusae, et non tantum situ sed moribus institutisque eorum qui ad eas pertineant, diversae, in una fidei tamen concordes, ostendunt earn ab earum auctoribus traditam fuisse, celebri argumento quo usus est Tertullianus in libro *De praeteriptionibut.* Quod unum est apud omnes, non est inventum sed traditum; ai enim erratum fuisset ab antiquitus tradita doctrina, idem error apud omnes non inveniretur. Hnie certo principio innixi, antiqui patres errores centra fidem ipsa suorum novitate et ecclesiarum consensione refellerunt Perraro supernaturale inerrrantiae donum a Christo ecclesiae concessum allegarunt sed antiquorum patrum dicta tanquam fidei testimonia irrefragabilia adducere non destitere1. Huic naturali, ut dici possit, ecclesiae inerrandae ex ipsius principio constitutivo, de non innovando, et ex universali eius extensione derivato, accedit quidem Christi promissio, se cum ecclesia perpetuo futurum esse; et sic ecclesiae infallibilitas naturalis ad ordinem supernaturalem evecta est, quin tamen conditiones a quibus pendeat negligere debeat, aut sua indicia in rebus fidei divini Spiritus afflatui potius quam assistendae tribuenda censeat. Quantopere differat istud inerrandae donum ab infaliibiiitate, quam Romano pontifici vindicare canon propositus videtur, nemo est qui non videat. Isthaec, tanquam unius hominis, perpetuam miraculorum seriem in ordine tam morali quam intellectuali exigeret; siquidem in eo haberi nequeat ecclesiae infallibilitatis fundamentum, consensio nempe ecclesiarum.

V. Neque haec infirmantur argumento quod afferre solent pontificiae inerrandae advocati, nempe in ecclesia semper adesse debere magisterium in rebus fidei infallibile, quod cum in conciliis generalibus haberi nequeat, in pontifice Romano agnoscere oportet. Ecclesia quidem infallibile magisterium semper exercet, non quod semper indicia fide irretractabilia edat, sed quod publica eius fides, in symbolis apostolorum et conciliorum, ct praxi fidelium manifestata, et vivo episcoporum magisterio explicato, regulam semper suppeditat, qua errore qui ei *contradicant* statim refelli possint Insuper remedium ad gravem aliquam controversiam sopiendam. si de rebus fidei inter ipsos episcopos ea orta fuerit, in concilii generalis celebratione. Quod si concilium statim convocari nequeat, interim errori novitio obviam fieri poterit, conciliorum particularium celebratione ct Romanorum pontificum auctoritate, usque dum concilium generale convocari possit. Quae extra concilium infallibilitas ecclesiae propria

» *densterc* ed.

est. dici potest *passiva,* cum errores, qui fidei *con-* A *tradicant,* ecclesìa, iuxta Augustinum, non toleret. In conciliis tantuml generalibus ecclesia exercet nuam infallibilitatem, quae sic adira dici poterit; siquidem in iis tantum habetur totius ecclesiae repraesentatio, et in iis tantum adimpletur conditio a qua pendet divinae assistentia© promissio: *Ubi duo aut tret in nomine meo congregali fuerint, ego ero* in *medio eorum,* ex quibus verbis deducere solent theologi conciliorum generalium inerrantiam. Magisterium igitur infallibile, pro diversis rerum adiunctis, diverso modo, quamvis eadem semper auctoritate exercet ecclesia, filiisque nunquam destitit esse *columna et firmamentum veritatis.* Sic in antiqua ecclesia factum est, felici prorsus exitu, cum errores contra divinam Salvatoris naturam exorti essent, conciliorum priorum quatuor auctoritate sopiti sunt. Eorum effata non veritus est Gregorius Magnus dictis etiam evangelicis aequiparare; id B quod certe de nulla alia ecclesiasticae auctoritatis sententia ausus esset asserere. Et sic forsan erroribus rcccntioribus citius et felicius occursum fuisset, quam solius pontificis auctoritate, accedente etiam ecclesiae dispersae assensu, suo saltem silentio probato; de quo tamen nonnisi difficillime constare possit, et qui proinde novatoribus ansam praebere possit contra pontificis Romani sententiam excipiendi Mora autem in conciliorum celebratione necessario eventura, et, omnium consensu, summa eorum auctoritas, magis aptae videntur novatores eorumque asseclas ad tramitem veritatis revocare, quam decretum pontificis, forsan praepropere editum, quod, utpote unius hominis, quamvis supremum locum in ecclesia tenentis, cavillationibus adversantium obnoxia videri possit. Non desunt igitur qui putant graviora mala, quae ecclesia per ultima quatuor saecula perpessa sit, aut non tam late pervasisse C aut tam diu perdurasse potuisse, si Romani pontifices crebrius et expeditius conciliorum generalium celebrationem promovissent.

VI. In proposito pontificiae infallibilitatis5 canone duplex distinguitur infallibilitas, ecclesiae nempe et Romani pontificis, quae utraque parem extensionem habere dicitur. Contulit ergo Christus veritatis assequendae et tutandae duo media, aliud simplex et perpetuum, pontificis infallibilitatem; aliud autem neque simplex neque perpetuum, conciliorum inerrantiam. Quis haec sibi persuadere possit? Si pontificis infallibilitas eadem sit cum ecclesiae inerrantia, α qua proinde neque actu neque conceptu separari possit, omnes idem dicimus, et controversia haec exasperans nonnisi lusus verborum est. Si autem ab ea numero, quod indicat praefatus canon, quamvis non specie distinguatur, adeo ut pontifex ecclesiae suam communicet in- D fallibilitatem. aut ab ecclesia suam ipsius recipiat, hinc dicendum est, Christum in ecclesia aliquid inutile et supervacaneum constituisse. Sic sapiens ille divinus architectus domus suae firmitati et animorum consensioni nedum provisent, utrique nocuisse videretur. Testimonia autem supra allata ostendunt Christum perpetuo cum apostolis eorumque successoribus affuturum, et ab hac promissione derivari ecclesiae infallibilitatem ; adeo ut neque pontificem ecclesiae, neque ecclesiam pontifici eam communicare dici possit.

VII. Suprema autem auctoritas, quam in Romano pontifice agnoscit3 ecclesia, secum non trahit eiusdem pontificis infallibilitatem, ut autumarunt celebris nimis petitionis, seu postulati, auctores, qui huic tristi controversiae in concilio locum dederunt. Soli Christi ecclesiae supremam in rebus fidei vindicamus auctoritatem. Ea suprema auctoritas ab ipsa ecclesia nonnisi in conciliis generalibus, praesidente Romano pontifice, exercetur; ut ex verbis Christi, de ecclesia ad apostolos loquentis, *ubi duo aut tree in meo nomine congregatifuerint, ego in medio eorum ero* (Matth. XVIIT), colligere solent theologi. Ludunt ergo verbis qui, ex primatu honoris et iurisdictionis Romani pontificis, qui suprema auctoritas vocari usuvenit, infallibilem etiam eiusdem auctoritatem in rebus fidei educere conantur.

VIIL Asserunt pontificiae infallibilitatis patroni, eam sententiam adeo in ecclesia praevaluisse ab antiquis temporibus, et etiam nunc praevalere, et tam strenuo, saltem a longe maiore theologorum schola, propugnatam fuisse, ut eam negare idem fere esset ac dicere ecclesiam ipsam errasse. Adiiciunt, nonnisi defectu dogmaticae definitionis, quam ferendam invocant, adversarios eius sententiae notam baereaeos non effugere. Agnosco sententiam, quam oppugno, a maiore theologorum numero, inter quos plures sunt altarium honoribus aucti, et a quatuor praecipue seculis in ecclesia defensam fuisse, et adhuc defendi. Nec ideo censeo eos, qui huic sententiae adversantur, statim tanquam fidei suspectae haberi oportere. Omnes norunt aliud esse sententiam in ecclesia communem esse, aliud eam suam ecclesiam fecisse, id quod nonnisi concilii generalis decreto fieri posse contendo. Quae contra fidem moresque sint, ecclesia quidem neque tolerat neque probat Sed negari nequit, plures sententias quae fidem quidem attingant quin ei *contradicant,* in ecclesia per plura saecula praevaluisse; quas utpote fidei non *contradictorias,* id quod ad haeresim constituendam requiritur, ecclesia toleravit. Sic per plura saecula viguit sententia, ab omnibus, aut a fere omnibus, admissa. Christum Petro eiusque successoribus supremam auctoritatem in rebus temporalibus aeque ac in spiritualibus contulisse. Eam duplicem potestatem duobus gladiis, quos Petrus Domino sub passionis divinae tempus obtulit, significatam fuisse, nimis callida verborum eius interpretatione, pro certo habuerunt sententiae istius advocati. Nec intra scholas constitit sententia. Ei adhaerentes Romani pontifices reges deponere, regnaque eorum transferre, et supremam rerum temporalium auctoritatem in alienis ditionibus exercere attentarunt. Extra forsan Romanum clerum, in cuius proprio officio, nempe sancti Zachariae papae, hodie legi -eum *auctoritate apostolica* regnum Francorum in Pipinum transtulisse0, quis hodiedum haec non respuat, non deploret, non conetur, aut in malitia temporum, aut in constitutione Romani imperii, aut in tacito consensu orbis christiani, aliqualem horum excusationem invenire. Ipsi tamen Romani pontifices eam potestatem divinae ordinationi acceptam constanter retulerunt. Idem dicendum est do sententia pontificiae infallibilitatis. Sed quemadmodum sententia de potestate pontificis in regna, ex ficta Constantini donatione orta, aut saltem confirmata, omnium fere animos pervasit, sic ea quao nunc obtinet pontificiae infallibilitatis sententia tribuenda est, magna saltem ex parte, confictis antiquiorum patrum, praecipue pontificum Romanorum, libris et decretis, qui a viris doctis piisque nil doli suspicantibus pro genuinis habiti sunt. A quibus istac fraudes prodierint incertum, quibus bono fuerint, minime dubiam. Sic factum est, ut illi faciem ecclesiae ab antiquo multo dissimilem fuisse crediderint ab ea quam genuina historiae monumenta exhibent. Praeterea, quamvi per quatuor quinquove posteriora saecula haec sententia

i ton/xm ora. ed.
•т *audoritatir* ed.
• *agnovit* ed.

multos advocatos habuerit, nunquam tamen adversantibus caruit; et per decem priora ecclesiae saecula ignota fuisse videtur. Insuper observandum quod, ex iis qui eam tueri videntur, plures pontificiam infallibilitatem curo ea quam in ecclesia omnes agnoverunt, confundebant, et ita a nostra sententia verbis, non re. dissentiebant.

IX. Definitio immaculatae Conceptionis beatae virginis Mariae, tanquam fidei dogmatis, adducitur in exemplum quo extendatur per definitionem pontificiae infallibihtatis nil novi quaeri, nil quod fidei regulae adversetur, optari. Inter utramque tamen magnum est discrimen. Quae de beata Maria immaculate concepta fides a catholicis habetur, in eius honorem, et sic in Domini honorem, cedit, et nullum incommodum sccum trahit. Novum dogma non tantum iura episcoporum laedet, sed fidelibus imponet necessitatem credendi Romanos pontifices in fide nunquam errasse, id quod historiae indubia monumenta improbare videntur; et nunquam in posterum erraturos, id quod speramus, sed credere fidei divinae certitudine minime valemus. Praeterea in ista immaculatae Conceptionis definitione non sibi assumpsit pontifex omnes partes; sed, sententiis orbis catholici prius exquisitis per litteras ad omnes episcopos directas, ad eam definiendam processai. Nunc autem vult infallibilitatem suam ipsius a concilio Vaticano definiri, quod ad id praecipue convocatum fuisse videtur; quamvis multi episcopi, ecclesias principaliores orbis christiani repraesentantes, eam, nec in se nec in rerum adiunctia, fieri probent.

Salvo pio affectu quem erga matrem Domini semper tenui, et erga egregium hoc eius privilegium quod foveo, et inter cuius definiendae auctores fui; salva etiam reverentia sanctae sedi debita, nequeo tacere sententiam quam proposita nova definitio suggerit, et quam plena libertate episcopali exponam. Per istam definitionem videtur ab untiqua ecclesiae regula et consuetudine recessum fuisse. Regula est: nihil in ecclesia innovari posse; nil fidelibus credendum proponi, quod ab omnibus. ubique et semper creditum non fuerit Consuetudo: ut definitiones fidei catholicae nonnisi contra novos errores fidei *contradictorio!,* veterem fidem, novis forsan vocibus, exprimendo novatorum effugiis et artibus obviam fieret. Per bullam *Ineffabili! Deus,* cui tamen minime repugno, quamvis vim eius theologice expendere ausim, utrique tum regulae tum consuetudini derogatum fuisse videri possit. Sententia, quao nullum certum et indubium testimonium sacrae Scripturae, neque in patrum libris, habere videtur; quae necessariam connexionem cum mysterio incarnationis dominicae, unde scholasticae argumentationis adminiculo, eruitur, quamvis cum isto mysterio nonnisi secundario, ut ita dicam, conncctatur, adeo ut eius negatio non induceret incarnationis negationem ; quae α tam multis et tam sanctis ecclesiae doctoribus, seu theologis, impugnata fuit; quam ipsi pontifices in scholis impugnari permiserant, pietatis potius impulsu quam alicuius necessitatis causa,ad dogma fidei catholicae evecta est. Si eam negare nunc haeresis sit, eam semper haereeim materialem fuisse agnoscere oportebit, cum tamen Augustinus dicat, ecclesiam nil contra fidem tolerare posse. Hinc factum est ut argumentum quod maxime valehat cum de ecclesia cum haereticis disputabant theologi, nempe nil innovari in ecclesia, magna ex parte infirmatum sit, cum ista definitio os eis occludere videatur. lias quae enumeravi difficultates, quas eo solo fine enumerandas censui, ne eae nova definitione augeantur, senserunt plures catholici, praecipuo ex iis qui ad fidem conversi sunt. Do a nonnullis asserere possum, cos magno discrimini fidem amittendi expositum iri. si nova definitio pontificiae infallibilitatis fiat.

Haec omnia mihi ridentur probare sententiam, quam definin' a concilio Vaticano plure episcopi rogarunt, non adeo certam e«e ut definiri possit. Quae si non omnibus probentur, gradum facio ad secundum caput huius meae dissertatiunculae, quo eam definiri, etiamsi vera esset, n concilio praesenti ostendere conabor minime expedire

il.

Pontificiam infallibilitatem definiri a concilio Vaticano non expedire ridetur.

I. Etiamsi vera esset sententia quam oppugnandam suscepi, cani ad gradum dogmatis catholicae fidei evehere minime expedit. Ut nihil dicam de pluribus incommodis, seu potius gravissimis periculis. quibus fideles, praecipuo in regionibus ubi mixtim cum proteatantibus et aliis acatholicis vivunt, quao adeo gravia futura esse praevideo, ut exercitium pastoralis muneris admodum difficile et ingratum certe reddent, ecclesia ip&a maximo discrimini obiicietur, ne. occasione istius definitionis, auctoritas concilii in dubium vocetur, cum discordiarum augmento, si non schismatis etiam periculo. Certe non desunt qui legitima» adesse causas concilii in dubium vocandi censeant. Has causas recensendas duxi, ut periculum indicatum evitari possit Duplici ex capite videtur oecumenicitatem concilii controversiis expositum iri; nempe ex eius compositione, et ex defectu plenae libertatis.

L Qui in concilio adsunt patres ad quinque classes revocari possunt: Ie Episcopi titulares, qui sedes proprias habent, quas regunt ordinaria auctoritate episcopali. 2' Episcopi annulares, qui, episcopali charactere insigniri, nec sedes nec greges habent, et paucis demptis, in curia Romana munia exercent. 3 Episcopi alii *in partibu/,* qui nomine vicariorum spostolicorum missionibus praeficiuntur; qui omnes a sancta sede immediate pendeut, adeo ut ad nutum pontificis Romani amoveri possint. 4° Cardinales qui non sunt episcopali charactere insigniti, aut non sint titulares. 5 Abbates et superiores ordinum religiosorum.

Ex his quinque classibus ii soli qui ad primam pertinent, ius certum et ab omnibus agnitum habent in rebus fidei iudicium ferendi. De iure episcoporum mere annularium inter theologos disputatur. De vicariis apostolicis, episcopali charactere insignitis, dubium quoque moveri potest, non tantum quia sedes proprias non habent, sed quia a sede apostolica immediate pendent, ad nutum pontificis amovibiles. De iis qui in duabus ultimis classibus emamerantur, nullum dubium moveri possit, cum omne» agnoscant eos nullum ius de rebus fidei iudicium ferendi nisi ex consuetudine habere. In praesenti concilio agitur de adversis iuribus pontificis Romani et episcoporum. Si papa ee solo infallibilis ait. iudicium nullum exercent episcopi, et in concilio non nisi eius consiliarii sunt. Hinc non ad pontificem solum, sed concilium ex episcopis titularibus. praesidente pontifice, pertinere debet statuere, quodnam ius cneteris in quatuor ultimis classibus enumeratis competeret, cum aliter pontifex concilio dominari videri posset.

II. Praeterea, in bulla convocationis ad concilium, onus impositum est episcopis, qui ei interesse non potuerint, procuratores eorum nomine, et debitis instrumentis instructos, ad concilium mittendi. Initio concilii quadraginta procuratores episcoporum absentium aderant, quibus tamen ingressus in concilium denegatus est. Cum autem titulares epi-

nieopi iustam causam absentiae habentes, procura- a torce, qui eorum locum in conciliis occupent, mittendi ius strictum habere videantur; id quod, in rei natura fundatum, in conciliis antiquioribus agnitum est, eorum a concilio Vaticano exclusio, sola pontificia auctoritate, videtur oecumenicitati concilii piaeiudicium ferre. Si id juris dubium esset, pertinuisset certe ad concilium de iis, sicut de caetcris, de quibus supra, statuere; sod ob causam mox referendam sententiam concilii exquirere non est permissum. Quod in Tridentino concilio procuratores ad vocem decimam non fuerint admissi, id factum est. tum ob conatum viceregie Neapolitani episcopos istius regni, ad centum circiter, per deputationem quatuor repraesentari facere; tum ob metum, cuius iuatae causae aderant, no episcopi piares, missis eorum nomine procuratoribus, concilio interessendi munus declinarent. Et tamen potius legatorum pontificiorum auctoritate quam ipsius pontificis, ut B ex historia concilii constat, ius illud episcopis nonnullis Allemaniae negatum est.

III. Ex alia etiam parte videtur auctoritas concilii in dubium vocari posse. Summus pontifex per constitutionem *Multiplices inter* patrum iura aliquatenus imminuisse nonnullis videtur. In ea ius proponendi in concilio sibi soli competere asserit; ct quamvis episcopis potestatem fecerit aliqualem hac in re libertatem, eam tamen, tum deputation! praesulum a se constitutae, absque ulla omni concilii cooperatione, tura sibi ipsi ligatam et obstrictam concessit. Per hanc constitutionem videtur derogatum fuisse iuri quod episcopis incese concilium Tridentinum agnovit (sess. XXIV, *de rtf,*9 cap. XXI). Inde factum est, ut cum piares patres vellent concilii sententiam do iure procuratorum absentium praesulum exquirere, ct nil intactum reliquerint ut id efficere possent, nil efficere potuere.

Plura omitto quae concilii auctoritatem minuere apta videntur, et quae in publicum iam evaserunt, adeo ut silentio ea premere non amplius locus ait Haec commemoravi, non animo ut minas intentem, ut aliquibus videri possit, sed ut magnum adesse periculum commoneam, si definitio pontificiae infallibilitatis, ex se tot periculis circumseptn1, concilii generalis nomine prodeat, id quod potius discordiis augendis quam paci fovendae, cum ipsius pontificis dedecoro et episcoporum iurium imminutione, inserviturum mihi persuasum est.

› *circumscripta* ed.

APPENDIX.

Leodiensis episcopi animadversiones in caput XV constitutionis dogmaticae de ecclesia Christi',

Speravi, et in hanc meam spem clerus ac populus meus adducti sunt, futurum esse ut ecclesìa in concilium occumenicum congregata, praesidente ac moderante tanti animi, tamque praeclarae fortitudinis, et tam indefessae sollicitudinis in custodiendo ac purgando ab erroribus grege, pontifice Pio papa IX, c quom Deus ita sospitet, ut Petri videat et excedat annos! — veritates, quae *diminutae sunt a filiis horninum,* sanctaque principia, quibus nititur utraque societas saecularis et ecclesiastica, et iura sponsae Christi, quae ubique fere locorum aut ignorantur aut pessumdantur. orbem catholicum solemni ac salutifera declaratione edoceret. Quid enim optabilius, quid opportunius hac veritatis, officiorum, iustitiae et iurium declaratione? Mentes hominum implicitao falsarum doctrinarum peste languescunt; populi tot erroribus quasi in vesaniam acti tumultuantur: christifideles, veritatis gestientes, universae restaurationis expectatione suspenduntur, atque ad sedem Petri et concilium oecumenicum oculos et vota ferunt. Verum enimvero quae patribus distributa sunt constitutionum propositarum schemata, ea nostram hanc spem atque omnium expectatiouem haud plenissime sustinent. Inter alia, quae nostris praesertim temporibus opportune ac salubriter profitenda essent ac proclamanda, annumeranda sunt in primis ecclesiae, utpote societatis perfectae, a Christo, cui omnif *potestas data est in caelo et* in *terra,* constitutae, divina ac nativa iura acquirendi, possidendi, et libere administrandi seu dispensandi res temporales, quibus instructa esse debet, ut fines suos externos assequatur.

Miror, nec leviter dolco, in schemate constitutionis dogmaticae de ecclesia Christi (cap. XV, pag. 39-41 [coi. 550 c d J), tam parce, sententia adeo curta, enumeratione adeo imperfecta, exposita esse haec tanti momenti iura ecclesiastica, pro quorum propugnatione ac vindicatione episcopis fere ubique gentium cum potestate saeculari certamen est instituendum et molesta quaeque toleranda sunt

Sacrosancta synodus procul dubio id compertum in primis habet, constitutiones dogmaticas non ad solos dumtaxat episcopos et viros canonicarum sanctionum peritos, sed ad laicos quoque fideles, ad plebem christianara esse dirigendas. Porro si optamus, quod certe in omnium nostrum votis est, ut fideles laici in propugnandis vindicandisque hisce ecclesiae iuribus strenuam episcopis et clericis operam egregiumque auxilium praestent, operae sane D pretium est, eos haec iura dilucidissime et planissime edocere.

Atque id fieri eo magis opportunum est, quod hodie publica iurium ecclesiae tuitio non a solis episcopis et clericis suscipitur, sed etiam a plerisque fidelibus laîcis. Etenim si qua suboritur quaestio circa res ecclesiasticas, moris est fidelium laTeorum de iisdem ius virili sua quemque parte tractare, non modo in curiis legiferis, sed etiam in coetibus publicis, libris et ephemeridibus. Porro sicuti necessitatibus temporum postulantur, ita maximae auctoritatis et efficientiae erunt apud illos fideles laicos, qai in re catholica tuenda multum studii ct egregiam operam conferunt, solemnes a summo pontifice, comprobantibus universi orbis patribus, in concilio editae declarationes, quibus ecclesiae Christi iura proponentur ac definientur, et errore» nefariaeque molitiones adversus eadem iura detegentur et damnabuntur.

1 Animadversiones istas praeter ordinem exhibitas episcopus Leodiroxis misit ad concilii secretarium una cnm epistola qnae «equitur:

Monseigneur!

J'ai l'honneur de vous envoyer mes observations sur le chapitre XV· dn schema *Constitutionis ăpostolica de cedería Christi.* La maladie de mon théologien et ma mauvaise santé m'ont empêché de vous les envoyer plus tôt.

La question des biens ecclésiastiques a fait l'objet de mes études particulières. Depuis dix ans bientôt, je soutiens la lutte en Belgique à ce propos contre les usurpations dn gouvernement. J'ai donc pu apprécier par mes rapports avec tous les catholiques dévoués â la cause de Γ Église, ce qu'il est important, nécessaire, indispensable de dire sur cette matière dans une constitution apostolique. J'ose donc espérer que vous voudrez bien transmettre mes observations à la commission qui doit en connaître, et au besoin les appuyer de votre haute influence.

Reeevet. monseigneur, l'hommage de mon respect

Votre très humble et très obéissant serviteur

Rome. 28 mars 1870.

f Théodore, évêque de Liège.

Optamus ergo et enixe petimus, ut ea quae dicenda sunt de ecclesiae iure acquirendi libercque administrandi dominium temporale, paulo fusius ac dilucide enuntientur. Primo loco, indicandi sunt errores politicorum de divino illo ac nativo ecclesiae iure. Ius ecclesiae, de quo sermo est, duplici modo considerandum est: divinum est, quia ecclesia illud ex voluntate Dei tenet, a quo condita et instituta est; nativum est. quia ex ipsa natura ecclesiae proficiscitur, utpote quae perfecta societas est, cui fines nonnulli externi per bona temporalia assequendi sunt.

Ergo post haec verba (pag. 39 [550 cr]) rquibus mendaces homines illam obvelare student, proscribere necease nobis cat4, oportet illa aut alia verba eiusmodi addantur:

^Asserunt nimirum, alia iura in republica nequaquam posse, ut est hodiernus ubique gentium societatis civilis statue, praeter illa, quae singulis hominibus natura tribuuntur et lege civili adiudieantur; personas autem morales, cuiuscumque generis illae sint, nonnisi legis civilia beneplacito existore et iuribus frui. Profecto negant, ecclesiam Christi, quae est, ut supra ostendimus, societas perfecta, supematuralis quidem, sed natura sua visibilis et extema, ullo cuiusvis generis iure externo seu publico potiri, cuius iuris fons, non ex potestatis saecularis arbitrio, sed ex sola omnipotentis Dei auctoritate ac voluntate oriatur, sed ne existentiae quidem eius ullam habendam esse rationem, quod ad ea iura externa attinet, perinde ac ei reipsa nulla esset.

rEx istis principiis concludunt, ecclesiae Christi nec divino nec nativo inre competere, ut bona temporalia acquirat et administret, quibus se prorsus indigere ait, ut fines suos externos assequatur, cuiusmodi sunt cultus, ministrorum suorum sustentatio, varia caritatis opera, clericorum et iuventutis catholicae institutio, et alia opera societati perfectae, supematuralis et externae propria: nam potestas saecularis, inquiunt, civium loco, quibus praeest, consulit, ut quisque cultus eos assequi possit fines externos, quos ipsa cuiusque cultus proprios esse agnoscit. Potestatem saecularem hoc officium atque onus sustinere ideo teneri, quia societas civilis multa commoda ex religionis exercitio percipit: est ergo eiusdem societatis civilis, temporalibus religionis necessitatibus providere, perinde ac necessitatibus caeterorum officiorum civilium. Qua de causa penes potestatem civilem ius esse, α civibus, nulla habita cuiusque religionis ratione, tributa, cultus gratia, sine ullo ecclesiao interventu, exigendi, hominum religiosorum fundationes approbandi ac ratas habendi, et publicum quoddam religionis officium, fabricas scilicet ecclesiarum, instituendi. Proinde fabricas ecclesiarum suam existendi originem, suumque ius acquirendi ac possidendi bona necessitatibus cultus divini vel sacrorum ministrorum sustentationi imputanda, et suae administrationis regulas a potestati saeculari accipere, cui uni dispensationis suae rationes tenentur referre, cui uni obnoxiae sunt; ideoquo easdem fabricas suo munero fungí, non ecclesiae nomino, cuius ncc legi subsunt, ncc disciplina reguntur, sed eiusdem potestatis saecularis nomino atque auctoritate, cuius vicem gerunt, cuius ex arbitrio semper pendent, etiam quod ad carum existentiam attinet.

„Ex iisdem principiis inferunt, bona fabricis ecclesiarum assignata, licet divini cultus usibus imputentur, suam tamen bonorum civilium naturam non amittere, neque divinam quamdam speciem sive ex donatorum voluntate, sive ex usu mutuari. Hinc in summa affirmant, ius ecclesiae acquirendi ct possidendi bona temporalia esse subiectum arbitrio status politici, ct ab cius libera concessione iugiter pendere, ita ut potestas politica vi suae supremae auctoritatis possit illud ius abolere, latisque legibus sibi vindicaro velue bona domino vacua, quae legitimo proprietatis titulo sunt in possessione ecclesiae; proindequae administrationem, dispositionem ac distributionem bonorum ecclesiasticorum non secus ac eorum, quao publica sunt totius nationis, pertinere ad nativum ius supremae potestatis politicae.

rHuiu9modi autem perversis doctrinis...- (caetera ut in schemate).

Pag.40,lin. 7 [ib. Dic] loco „divinam suam missionem- legendum esse arbitror „divinum suum muniti ăddimplendum" Et paulo inferius, lin. 11 [ibid. Di-) loco rad hanc enim suam m̆issionem ' legendum Fad hoc enim suum muhwsu. Post haec verba, lin. 22 [551 a i) .de evangelio vivant- addendum „id eat de bonis ĕc̆clesiasticis

Pag. 41. lin 16 [ib. Bs] post haec verba „ius esse, bona temporalia acquirendi et possidendi- addendam: rimmo necnon ea per se et suo nomine libere administrandi et distribuendi4.

Pag. 41. lin. 23 [ib. Be] post haec verba nex supremo iure sibi inhaerente bona ĕcclesiastica· addendum: rvel eorum administrationem ac dispensationem invadit, iniustas spoliationes et occupationes esse declaramus4.

Haec de bonis ecclesiasticis doctrinae expositio bis verbis absolvi posset: rNunc ad universos dominici gregis pastores, caeterosque christifidelea nos convertentes, eos vehementer hortamur, ut non modo in adserenda, sed in retinenda etiam ac vindicanda bonorum ecclesiasticorum seu proprietate seu libera administratione, strenui sint omnino maximeque intrepidi. Haec perpetuo ob oculos habeant, quod ea iura, quae ecclesiae divinitus sunt collata, cohaerent cum necessariis officiis; adeoque ecclesiae ipsi integrum non esse iuribus cedere, sive permittere. ut impune conculcentur; sed tenetur ea modis, quibus potest, tueri ac defendere; et quod ab hac deperdita libertate acquirendi ac administrandi bona temporalia, quibus ecclesia indiget, ad implendum munus sibi divinitas iniunctum. spiritalis etiam procuratio saecularibus potestatibus obnoxia fit, atque ipsa tandem ecclesiae oxistentia in discrimine ponitur.

nHae sunt quae generatim. etc.u

f Theodorus, episcopus Leodiensis.

Herausgegeben in der Rei he
-ORBIS LITTERARUM-